בס"ד

נפלאות אוצרות הגאולה

ליקוטי תורת קדושי עליון להחשת הגאולה

אוצר מיוחד הכולל בעיקר שלשה ספרים:

זוהר הגאולה, אור הגאולה מתורת אור החיים הק',
החיד"א והגאולה עם התיקון לגאולה, וכן פניני גאולה
מתורת הרמב"ם, רבינו האריז"ל, הרמ"ק, מה'מגלה עמוקות',
מהרמח"ל, מהבעש"ט, בעל התניא, רבי נחמן, רבי לוי יצחק,
הרבי מליובאוויטש ומאורי החסידות ועוד.

לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ

ה' מנחם-אב התשפ"ד - תהא שנת פלאות דגולות

שנת פדות דורנו בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו

ליקוט ועריכה בס"ד: **חיים ששון**

מחה"ס: **עתה ידעתי, וקם שבט מישראל, ויקרב משיח'ה, עד מתי, אור הגאולה, אורות אור החיים, זוהר הגאולה, החיד"א והגאולה, ברכה והצלחה, הוה גביר.**

ואי"ה ונזכה גם ל**"מעיינות הגאולה"**, ו**"מגלה עמוקות הגאולה"** ועוד.

בהוצאת **"אוצרות הגאולה"**
058-7441377 ,02-5814888

להזמנת ותיאום שיעורים והרצאות
בכל הקשור לצו השעה – הזכות והחובה של כולנו
לעשות כל שביכלתנו להבאת הגאולה
עם מחבר ספרי הגאולה הנ"ל
[לשעבר שדרן ערוצי הקודש
הידוע בשמו התקשורתי הרב **'חזקי'ה בן מנחם'**]
02-5806268

הציור **"שהחיינו"** בחזית עטיפת הספר,
הוא של הצייר האומן החסידי ר' **ברוך** ע"ה **נחשון**,
מראשוני מחדשי הישוב היהודי בקרית ארבע- חברון
ובאדיבות משפחתו שיחיו.

הקדמת המלקט והעורך

ישמח **ה**משיח **ו**יגל **ה**גואל, בהגלות נגלות **"נפלאות אוצרות הגאולה"**, הספר המיוחד שהוא אוצר הכולל בתוכו 3 ספרי גאולה חשובים ביותר ועוד פניני גאולה יקרים מצדיקים קדושי עליון ללימוד המסוגל להחיש ברחמים את גאולתנו הנכספת.

הראשון הוא הספר **"זוהר הגאולה"**- המלקט את כל עניני הגאולה ומשיח צדקנו מכל חלקי הזוהר הקדוש עם ביאור 'מתוק מדבש'. באוצר זה הכנסנו את הליקוטים מתוך הזוהר ותיקוני זוהר הקדוש בלבד [ללא זוהר חדש, תיקוני זהר חדש והאידרות], וכדאי הוא **רבי שמעון** לסמוך עליו בשעת הדחק של ערב הגאולה, והרי הוא הובטח ע"י הרעיא מהימנא (זהר נשא קכד, ב) ש"בהאי ספרא יפקון בי' מן גלותא ברחמי".

השני אחריו **"אור הגאולה"**- והוא ליקוט כל עניני הגאולה מתורת רבינו **חיים בן עטר** זצוק"ל בעל **"אור החיים"** הקדוש, שכידוע היה המשיח בדורו.

השלישי הוא הספר החדש **"החיד"א והגאולה"**, שגם הוא ליקוט גאולה מכל כתביו הרבים של מרן הרב **חיים יוסף דוד אזולאי** החיד"א זצוק"ל, ובסופו **תיקון תהלים החיד"א** להחשת הגאולה.

כמו כן הוספנו לאוצרות הגאולה כמה נספחים חשובים ובהם: הלכות משיח מהרמב"ם, **"פניני גאולה"** מתורת ענקי הקבלה רבינו **האריז"ל**, ומתורת **הרמ"ק** , וכן מתוך הספר שאי"ה יראה אור **"מגלה עמוקות הגאולה"**, מתורת הגה"ק **רבי נתן נטע שפירא** זצוק"ל בעל ה'**מגלה עמוקות**' וכן **פניני גאולה מתורת הרמח"ל**.

וכן **"פניני גאולה"** – מתוך הספר **"מעיינות הגאולה"**, שאי"ה יצא לאור בשנה הקרובה, והוא מגדולי החסידות ממשיכי דרכו של מורנו רבי **ישראל בעל שם טוב** הק' זי"ע. ומתורת **אדמו"ר הזקן בעל התניא ורבי נחמן מברסלב.**

וליקוטים מהספר **"בשורת הגאולה"** מכ"ק אדמו"ר **רבי מנחם מענדל שניאורסון** מליובאוויטש. וכן מהספרים: **"ויקרב משיחה"** ו**"עד מתי"** וכן **"פניני גאולה"** מתורת המקובל האלקי הענק **רבי לוי יצחק שניאורסון** זצוק"ל מתורתו המופלאה. ואחריו הנספח המיוחד **"קול צופייך"** משיחת חכמי ישראל – **הרבי מליובאוויטש** עם הראשון לציון המקובל **הרב מרדכי אליהו** זצ"ל והרב הראשי לישראל הרב **כהנא שפירא** זצ"ל שהוא גם צאצא של ה'מגלה עמוקות' זי"ע.

ותיקון המיוחד להחשת ביאת המשיח, תהלים החיד"א אותיות **מ-ש-י-ח** ותפילות הגאולה.

ספר חשוב זה ודאי יהיה לתועלת הכלל והפרט כי בכח התורה אנו מחישים גאולה, ובפרט בספרים אלו הקשורים לפנימיות התורה המסוגלת לגאולה ברחמים כמובטח לרשב"י. כל מי שיזכה ללמוד אפילו רק באחד מהספרים הללו אפילו חלקית יהא זה בבחינת **"ערכתי נר למשיחי"** ויזכה לקבל פני משיח צדקנו בשמחה ובטוב לבב שזכה להחיש ביאתו ברחמים.

תודתי נתונה ליהודי החפץ בעילום שמו שלקח על עצמו את הדפסת המהדורה שלפניכם **"נפלאות אוצרות הגאולה"**, וזכה וזוכה להפיץ אלפי ספרים חינם לזיכוי הרבים, יבורך מפי עליון כמשאלותיו בגשמיות ורוחניות גם יחד.

בשם השם נעשה ונצליח – להביא ברחמים את מלך המשיח, מהרה יתגלה ויגאלנו!

תוכן עניינים כללי

חלק א'

א. **מלך המשיח** - התקופה והדמות במבט כללי 5
ב. **השתלשלות אורו של משיח** 29
ג. הספר "**זוהר הגאולה**"- מסודות הגאולה בזוהר הקדוש ותיקוני הזהר 45
ד. הספר "**אור הגאולה**"- הגאולה בתורת "**אור החיים**" הקדוש 417
ה. הספר "**החיד"א והגאולה**"- הגאולה בתורת **מרן החיד"א** 577

חלק ב'

ו. נספח הלכות מלכים לרמב"ם 675
ז. נספח "**פניני הגאולה**" מתורת ענקי הקבלה - רבנו **האריז"ל** 678
ח. נספח "**פניני הגאולה**" מתורת ענקי הקבלה - רבנו **הרמ"ק** 687
ט. נספח "**פניני הגאולה**" מבעל ה'**מגלה עמוקות**' 693
י. נספח "**פניני גאולה**" **מתורת הרמח"ל** 713
יא. נספח "**פניני גאולה**" מתורת **הבעש"ט** ומאורי החסידות מ"**מעיינות הגאולה**" 727
יב. נספח "**פניני גאולה**" מתורת **בעל התניא** 743
יג. נספח "**פניני גאולה**" מתורת **רבי נחמן מברסלב** 752
יד. נספח "**פניני הגאולה**" מתורת הגאון המקובל **רבי לוי - יצחק** 758
טו. נספח "**בשורת הגאולה**" מכ"ק אדמו"ר **הרבי מליובאוויטש** 765
טז. נספח "**פניני גאולה**" מתוך הספר "**ויקרב משיחה**" 781
יז. נספח "**פניני גאולה**" מתוך הספר "**עד מתי**" 925
יח. נספח "**קול צופייך**" - בענין לימוד פנימיות התורה לקירוב הגאולה 977
יט. **התיקון המיוחד** להחשת הגאולה - תהלים החיד"א אותיות **מ-ש-י-ח** ותפילות 1009

הערה חשובה!
בחלק מהספרים המיספור הוא כפי שהובא בהם במקור,
ואינו לפי המיספור בספר.

התנצלות המלקט:

באוצר זה נאלצנו
א. להשמיט את **מפתחות המקורות** המפורטים שנמצאים בסוף כל ספר.
ב. להביא רק חלקים מהספרים: "**זוהר הגאולה**", "**אורות אור החיים**",
"**החיד"א והגאולה**".

למעוניינים ניתן להשיג את הספרים הנ"ל
גם בנפרד עם המפתחות המרשימים. **058-7441377**

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ — הַתְּקוּפָה וְהַדְּמוּת בְּמַבָּט כְּלָלִי

קטעים נבחרים מתוך הספר "ימות המשיח" ועוד

מָבוֹא

הַמִּתְבּוֹנֵן בְּמְאֹרְעוֹת דּוֹרֵנוּ מֵבִין שֶׁמְּצִיאוּת הַחַיִּים כָּעֵת הִיא שֶׁל עֶרֶב הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה. דּוֹרֵנוּ, הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן לַגָּלוּת וְהָרִאשׁוֹן לַגְּאֻלָּה חָוֶה וְעָבַר אֵרועִים מַשְׁמָעוּתִיִּים שֶׁלֹּא נִתָּן לְהִתְעַלֵּם מֵהֶם.

קָרוֹב לְ-2000 שָׁנוֹת גָּלוּת מֵאָז חָרַבַן בַּיִת שֵׁנִי, וְהִנֵּה דַּוְקָא בְּדוֹרֵנוּ, בְּפָרָט בְּ-80 הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת מִתְרַחֵשׁ סֵדֶר אֵרועִים מְיֻחָד וּמְדֻהִים. מִצַּד אֶחָד הַשּׁוֹאָה הָאֲיֻמָּה, בָּהּ הָשְׁמַד כִּשְׁלִישׁ מִן הָעָם הַיְּהוּדִי, וּמִצַּד שֵׁנִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זוֹכָה לִפְרֹחַ מֵחָדָשׁ בִּתְחִלַּת שִׁיבַת בָּנֶיהָ לְתוֹכָהּ כְּחֵלֶק מֵהַתַּהֲלִיכִים שֶׁבְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר יוֹבִילוּ אֶל הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה. חַז"ל, צָפוּ אֶת הַנַּעֲשֶׂה בְּרוּחַ קָדְשָׁם, וְהִקְדִּימוּ לְצַיֵּד אוֹתָנוּ בְּשֶׁפַע מְקוֹרוֹת הַמְּתָאֲרִים אֶת הַתְּקוּפָה שֶׁלִּפְנֵי בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ ("עִקְּבֹתָא דִּמְשִׁיחָא") וְאֶת הָאֵרועִים הַצְּפוּיִים לְהִתְחוֹלֵל בָּהּ. אֵין סָפֵק בְּכָךְ שֶׁדִּבְרֵיהֶם מַמָּשׁ קוֹלְעִים בְּתַאוּר מְדֻיָּק שֶׁל דּוֹרֵנוּ, הַדּוֹר הָרִאשׁוֹן לַגְּאֻלָּה.

הַתְּקוּפָה — עֶרֶב הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

עֵינֵינוּ רָאוּ וְלֹא זָר, כֵּיצַד הָעוֹלָם כֻּלּוֹ עוֹבֵר שִׁנּוּי וּתְמוּרוֹת בְּפָרָט בַּתְּחוּם הַמּוּסָרִי-דָּתִי-חֶבְרָתִי, דָּבָר שֶׁמַּתְאִים בְּדִיּוּק לַסִּימָנִים שֶׁחָזַ"ל מָסְרוּ לָנוּ אוֹדוֹת תְּקוּפַת — "עִקְּבֹתָא דִּמְשִׁיחָא" — עֶרֶב הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה עַל יְדֵי מְשִׁיחֵי צִדְקֵנוּ. עֲזִיבַת הַדָּת, מַשְׁבֵּר עֲרָכִים, הִדְרְדְּרוּת מוּסָרִית קָשָׁה, אִינְפְּלַצְיָה דּוֹהֶרֶת, שְׁבִירַת מֶסְכָּמוֹת, חֻמְרָנוּת גּוֹאָה, כָּל אֵלּוּ וְעוֹד צַיְּנוּ עַל יְדֵי חַז"ל כְּמַאֲפְיְנֶיהָ שֶׁל תְּקוּפַת "עִקְּבֹתָא דִּמְשִׁיחָא".[1] כָּל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל הָאֲמִתִּיִּים שֶׁבַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, שֶׁרָאוּ אֶת נִיצוֹצֵי הַתַּהֲלִיךְ וְאַף יוֹתֵר מִכָּךְ, הִסְכִּימוּ שֶׁאָכֵן זוֹ הַתְּקוּפָה! הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת, אוֹהֲבָם וַאֲהוּבָם וּמְנַהִיגָם הָאֲמִתִּי שֶׁל כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן — דּוֹר הַגְּאֻלָּה, הָרַבִּי מְלִיובָּאוִויטְשׁ, בְּהוֹדִיעוֹ בְּצוּרָה בְּרוּרָה וְחַד-מַשְׁמָעִית, מַמָּשׁ בִּנְבוּאָה "שֶׁהִנֵּה הִנֵּה מָשִׁיחַ בָּא".[2] הָרַבִּי הִקְדִּים וְהִכְרִיז שֶׁ"הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם" וְצָרִיךְ לְהָכִין אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַתָּה לְקַבָּלַת פְּנֵי מְשִׁיחֵי צִדְקֵנוּ. בְּקֹשׁ וְהוֹרָה לְפַרְסֵם וּלְהוֹדִיעַ לְכָל בְּנֵי וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ לְהִתְכּוֹנֵן לִקְרַאת הִתְגַּלּוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וּבִיאָתוֹ עַל יְדֵי הוֹסָפָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים[3] וּבִפְרָט לִלְמֹד

1. סוף מסכת סוטה. 2. שיחת ש"פ "שופטים" תנש"א. 3. ראה "חפץ-חיים" על התורה בראשית עמ' נו-נז.

עָנְיֵנִי מָשִׁיחַ וּגְאֻלָּה, בְּכְדֵי לְחִיּוֹת אֶת הַתְּקוּפָה מִבְּלִי לְהִתְבַּלְבֵּל. לְהוֹסִיף בִּתְפִלָּה לַה' עַל הַגְּאֻלָּה, שֶׁתִּתְהֶיֶה בִּמְהֵרָה בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. לְהַגְבִּיר אֶת הַצִּפִּיָּה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. לִחְיוֹת עִם מָשִׁיחַ הַמְמַשְׁמֵשׁ וּבָא בְּקֶרוֹב מַמָּשׁ. כַּאֲשֶׁר לוֹמְדִים אֶת הַנּוֹשֵׂא, מְסִירִים אֶת הָעֲרָפֶל הַכָּבֵד הַמַּפְרִיעַ לִרְאוֹת אֶת הַדְּבָרִים כַּהֲוָיָתָם הָאֲמִתִּית, פּוֹקְחִים אֶת הָעֵינַיִם וְקוֹרְאִים נְכוֹנָה אֶת הַמְּצִיאוּת וּמִמֵּילָא אֵין מָקוֹם לִסְפֵקוֹת וּבִלְבּוּלִים. זוֹהִי הַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה וְהַבְּרוּרָה "יָגֵעְתָּ וּמָצָאתָ — תַּאֲמִין".

לְמַד וְהַכֵּר אֶת הַנּוֹשֵׂא כָּרָאוּי וְאָז אֵין סָפֵק שֶׁהַסְּפֵקוֹת יֶעֱלְמוּ, וְתִזְכֶּה לְהַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה בֶּאֱמֶת וּבְאֹפֶן מוּחָשִׁי, בְּבִיאַת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מְהֵרָה יִתְגַּלֶּה וְיִגְאָלֵנוּ בְּקָרוֹב מַמָּשׁ.

עַכְשָׁיו הַזְּמַן

"כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל"[4] — כַּיָּדוּעַ יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלֶף שָׁנִים. מִשָּׁנַת תש"ן-תשנ"א נִכְנְסוּ לְשָׁלָב חָדָשׁ, עִדָּן חָדָשׁ וּמִתְקַדֵּם. מִבְּחִינַת הַזְּמַן עָבַרְנוּ כְּבָר לְרֶבַע הָאַחֲרוֹן שֶׁל הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי לַבְּרִיאָה, כְּבָר אַחֲרֵי חֲצוֹת שֶׁל הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וְזֶהוּ כְּבָר זְמַן הַגְּאֻלָּה לְכָל הַדֵּעוֹת לְלֹא שׁוּם תְּנַאי. תְּקוּפָה זוֹ, הֶחֵל מִשָּׁנַת תש"ן, נִקְרֵאת "תְּקוּפַת מָשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד"[4*]. הֶחֵל מִשָּׁלָב זֶה, אֲמוּרִים לְהַתְחִיל אֵרוּעִים יוֹתֵר שְׁמֵימִיִּים[4**], זֶהוּ זְמַן הַגְּאֻלָּה "**בְּעֶתָּהּ**".[5] אָכֵן כָּלָּנוּ עֵדִים לְאֵרוּעִים גְּדוֹלִים וְלִתְמוּרוֹת מְהַמְּמוֹת בָּעוֹלָם, שֶׁהִתְרַחֲשׁוּ בִּזְמַן קָצָר יַחֲסִית, הֶחֵל מִתש"ן, וּבְצוּרָה בִּלְתִּי צְפוּיָה לְחַלּוּטִין. כָּל בַּר-דַּעַת שֶׁיִּפְקַח אֶת עֵינָיו יוֹדֶה בְּפֶה מָלֵא שֶׁמַּשֶּׁהוּ גָּדוֹל קוֹרֶה בָּעוֹלָם, אֵין זוֹ יַד "הַמִּקְרֶה". אֵלּוּ הֵם תַּהֲלִיכִים אֱלֹקִיִּים מְכֻוָּנִים, שֶׁמּוֹבִילִים בְּצַעֲדֵי עֲנָק לִקְרַאת הַמַּהְפֵּךְ הַגָּדוֹל בַּהִיסְטוֹרְיָה הָעוֹלָמִית — הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ!

מַבָּט לְאֵרוּעֵי הַתְּקוּפָה

הֶחֵל מִשָּׁנַת תש"ן, תְּקוּפַת מָשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד, הֵחֵלּוּ לְהִתְרַחֵשׁ בָּעוֹלָם הָאֵרוּעִים הַבָּאִים:

1. הִתְמוֹטְטוּת הַגּוּשׁ הַקּוֹמוּנִיסְטִי שֶׁיִּצֵּג בְּמִדָּה לֹא מְבֻטֶּלֶת אֶת הָאַתֵּיאִיזְם.

2. מַעֲצֶמֶת-הָעַל הַמַּפְחִידָה — בְּרִית-הַמּוֹעָצוֹת שֶׁל רוּסְיָה — הִתְפָּרְקָה לְלֹא מִלְחָמָה בְּאֹפֶן מַפְתִּיעַ.

3. כְּתוֹצָאָה מִכָּךְ, כְּ-**50** שָׁנָה לְאַחַר הַשּׁוֹאָה, נוֹפֶלֶת חוֹמַת בֶּרְלִין — חוֹמַת הַבַּרְזֶל וּשְׁתֵּי הַגֶּרְמָנְיוֹת, מִזְרָחִית וּמַעֲרָבִית, שׁוּב יַחַד...

4. **400** אֶלֶף יְהוּדִים וְיוֹתֵר, עוֹלִים בְּאֹפֶן מַפְתִּיעַ וּבִזְמַן קָצָר, בְּרַכֶּבֶת אֲוִירִית לְאֶרֶץ-הַקֹּדֶשׁ.

5. אִי-יַצִּיבוּת וְחֹסֶר וַדָּאוּת בַּמֶּמְשָׁלוֹת הַנִּבְחָרוֹת וְהַשׁוֹלְטוֹת בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל. [7 ראשי ממשלות התחלפו תוך 10 שנים! ולפני כשנה 5 מערכות בחירות תוך זמן קצר...]

4. תהלים צ, ד. 4*. מבוא ל"קול התור" פ"ג ע' ת"מ-תמ"א. 4**. שם, ח"ב ע' רנ"ו. 5. סנהדרין, צח, א. וראה "עשה לך רב" ה"א לגרח"ד הלוי, שאלה ב'.

6. תְּנוּפַת בְּנִיָּה אַדִּירָה שֶׁל מִבְנִים, שְׁכוּנוֹת, עָרִים, כְּבִישִׁים וְתַשְׁתִּיּוֹת בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל.

7. הָעוֹלָם כֻּלּוֹ הִתְאַחֵד, בְּפִקּוּדוֹ שֶׁל ארה"ב, מַעֲצֶמֶת הָעַל הַבּוֹלֶטֶת הַיְחִידָה, בְּקוֹאָלִיצְיָה נָדִירָה וּמוּזָרָה בְּיוֹתֵר — כְּדֵי לְהַשְׁלִיט צֶדֶק וְיֹשֶׁר, לְהוֹצִיא אֶת עִירָאק שֶׁפָּלְשָׁה לִכְוֵית. מִלְחֶמֶת הַמִּפְרָץ פּוֹרֶצֶת.

8. יִשְׂרָאֵל מֻתְקֶפֶת מִמֶּרְחָקִים עַל יְדֵי רוֹדָן עָרִיץ וּמְטֹרָף מִבַּגְדָּד, בְּטִילֵי סְקָאד הָרַסָנִיִּים, שֶׁבְּנִסִּים גְּלוּיִים גָּרְמוּ בְּעִקָּר לַאֲבֵדוֹת בְּרִכּוּשׁ וְלֹא בְּנֶפֶשׁ, ב"ה.

9. בשנת תשנ"ב מַתְחִיל תַּהֲלִיךְ עוֹלָמִי שֶׁל פֵּרוּק הַנֶּשֶׁק הַגַּרְעִינִי "וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים".[6]

10. מתקפת הטרור בארה"ב ונפילת מגדלי התאומים אלפי בני אדם ניספו תוך רבע שעה...

11. אסונות טבע בכל רחבי העולם, די אם נציין את הצונאמי שהשמיד כ-**300** אלף איש ואשה תוך כמה דקות, מלבד רעידות אדמה, בולענים, שריפות ענק, התפרצות הרי געש, הוריקאנים וטייפונים, ועוד ...

12. המלחמה בין רוסיה ואוקריינה....

13. וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֵב הָעוֹלָם, תַּהֲלִיכִים לֹא מוּבָנִים, מַפְתִּיעִים, מלחמות לא פוסקות [תש"ח, ששת הימים, יום הכיפורים, לבנון – מבצע ליטאני, מלחמת המפרץ הראשונה והשניה, צוק איתן, עופרת יצוקה ו..., וממש לאחרונה בשנת תשפ"ד הטבח הנורא בשמחת תורה, המלחמה [חרבות ברזל] בחמאס, בחיזבאללה ובאירן...]

וְאֵין אִישׁ שֶׁיֹּאמַר מַה יֵּלֵד הַמָּחָר!

אֵלּוּ הֵם רַק חֵלֶק מֵהָאֵרוּעִים, שֶׁקָּרוּ בְּאֹפֶן כְּלָלִי מֵאָז שְׁנַת תש"ן, הַמְצַיֶּנֶת בַּמְּקוֹרוֹת כְּעֶדֶן הֶרֶבַע הָאַחֲרוֹן, תְּקוּפַת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. **הַגְּאֻלָּה בַּפֶּתַח!** כָּל זֶה, מֵהַוָּה יְצִירַת תַּשְׁתִּית לִקְרַאת הָעֶדֶן הֶחָדָשׁ בְּהִתְגַּלּוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁעָתִיד לַעֲמֹד וּלְהוֹבִיל אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לְהַנְהָגָה בְּכִוּוּן אַחֵר לְגַמְרֵי, לַטּוֹב הָאַבְסוֹלוּטִי.

הָאֱמוּנָה בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ

הָאֱמוּנָה בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה הִיא יְסוֹד מֶרְכָּזִי בַּיַּהֲדוּת, הָעִקָּר הַ-12 מֵעִקְרֵי הָאֱמוּנָה.[7] ה"חָפֵץ חַיִּים" זצ"ל קָרָא לְעִקָּר זֶה "עִקַּר כָּל הָעִקָּרִים".[8] כָּל יְהוּדִי צָרִיךְ לְהַאֲמִין בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ וּלְצַפּוֹת לְבוֹאוֹ. וְכָךְ כּוֹתֵב הָרַמְבַּ"ם[9]: "וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בּוֹ (בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, בְּבִיאָתוֹ לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל) אוֹ שֶׁאֵינוֹ מְחַכֶּה לְבִיאָתוֹ, ... הוּא כּוֹפֵר... בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ!"[10] יֵשׁ פּוֹסְקִים הָרוֹאִים בְּעִקָּר זֶה, חֵלֶק בִּלְתִּי נִפְרָד מֵהַדִּבּוּר הָרִאשׁוֹן שֶׁל עֲשֶׂרֶת-הַדִּבְּרוֹת "אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"[11], שֶׁהֲרֵי שׁוֹאֲלִים כָּל אֶחָד לְאַחַר מוֹתוֹ בְּשָׁעַת דִּינוֹ "צִפִּיתָ לִישׁוּעָה?"[12] וְהֵיכָן כָּתוּב שֶׁצָּרִיךְ לְצַפּוֹת? אֶלָּא כְּשֵׁם

6. ישעיהו ב, ד. וראה שיחת הרבי משפטים ה'תשנ"ב. 7. פיהמ"ש לרמב"ם, סנהדרין פרק י', היסוד היב' מעיקרי האמונה. 8. חפץ-חיים על התורה פר' נח ח, כב. 9. הל' מלכים פי"א, א. 10. סמ"ק מצוות-עשה א'. 11. שמות כ, ב. 12. שבת לא, א.

שֶׁאָנוּ צְרִיכִים לְהַאֲמִין שֶׁה' הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם.... כָּךְ יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִין שֶׁה' עָתִיד לְקַבֵּץ אוֹתָנוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ".

נִדְרֶשֶׁת מֵאִתָּנוּ עֲמִקָּה בְּהוֹפָעָתוֹ, בִּיאָתוֹ, וְהִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּכָל יוֹם, בְּכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע מַמָּשׁ. לֹא רַק אֱמוּנָה, אֶלָּא מִתּוֹךְ-כָּךְ צִפִּיָּה תְּמִידִית, וְתִפְלָה תְּמִידִית עַל-כָּךְ וְהַרְגָּשָׁה שֶׁבִּלְעֲדֵי הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, אֵין חַיֵּינוּ חַיִּים, חָסֵר הָעִקָּר! (אגב, שֵׁשׁ בְּרָכוֹת בִּתְפִלַּת הָעֲמִידָה עוֹסְקוֹת בְּבַקָּשַׁת הַגְּאֻלָּה).

עִנְיָנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחֲזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיָשְׁנָהּ, לְמֶמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה, וּבוֹנֶה הַמִּקְדָּשׁ, וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל, וְחוֹזְרִים כָּל הַמִּשְׁפָּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ".[13] הַמָּשִׁיחַ יִבְנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי בִּירוּשָׁלַיִם עַל הַר-הַבַּיִת בְּמְקוֹמוֹ הַמְדֻיָּק, וְיִהְיֶה זֶה בִּנְיָן נִצְחִי. וּלְאַחַר מִכֵּן יְקַבֵּץ אֶת כָּל גָּלְיוֹת יִשְׂרָאֵל מִכָּל רַחֲבֵי תֵּבֵל לְאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ. הַמָּשִׁיחַ יַחֲזִיר לָעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁלֵמוּת בְּחַיֵּי הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת כָּאן בְּאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה. כַּיּוֹם, בְּתִקוּפַת הַגָּלוּת, כְּשֶׁעֲדַיִן אֵין לָנוּ סַנְהֶדְרִין, בֵּית-מִקְדָּשׁ וְכוּ', מִתּוֹךְ תַּרי"ג מִצְוֹת יֵשׁ בְּאֶפְשָׁרוּתֵנוּ לְקַיֵּם רַק ר"ו מִצְוֹת בִּלְבַד. (207 — כִּשְׁלִישׁ!!!) כָּל מַעֲרֶכֶת הַחַיִּים הַיְהוּדִית בְּיָמֵינוּ הִיא שֶׁל פֶּרֶט וְלֹא שֶׁל אָמָּה, לְגַמְרֵי לֹא כְּפִי שֶׁהַתּוֹרָה רוֹאָה אֶת מִבְנֵה הַחַיִּים הָאֲמִתִּי שֶׁל הָעָם הַיְהוּדִי. לָכֵן אָנוּ, בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, הַמַּאֲמִינִים בַּאֲמִתּוּת וְנִצְחִיּוּת הַתּוֹרָה יוֹדְעִים בְּבֵרוּר שֶׁהַמַּצָּב הַנּוֹכְחִי הוּא זְמַנִּי בִּלְבַד, וּבְקָרוֹב מְאֹד בְּהִתְגַּלּוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְעֵינֵינוּ, יִחְזְרוּ הַתְּנָאִים שֶׁיְּאַפְשְׁרוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל הַקָּדוֹשׁ לְמַמֵּשׁ אֶת הַתּוֹרָה וְכָל מִצְוֹתֶיהָ. הַמָּשִׁיחַ יָבִיא שְׁלֵמוּת שֶׁכָּמוֹהָ לֹא הָיְתָה, לְעַם יִשְׂרָאֵל וְלָעוֹלָם כֻּלּוֹ. **הוּא וְרַק הוּא** יָבִיא בֶּאֱמֶת אֶת הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי הַצּוֹדֵק וְהַסּוֹפִי לְלֹא עוֹרְרִין . (שָׁלוֹם = 376 = זֶהוּ מָשִׁיחַ) וְזוֹ סִבָּה מַסְפִּיק טוֹבָה לְהִשְׁתּוֹקֵק לְהִתְגַּלּוּת הַמָּשִׁיחַ וּבִיאָתוֹ מִיָּד מַמָּשׁ.

תַּכְלִית הַכֹּל — יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ

נוֹשֵׂא הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה אֵינוֹ שׁוּלִי חַס וְשָׁלוֹם כְּלָל וּכְלָל. זֶהוּ הַמֶּרְכָּז וְהַתַּכְלִית שֶׁל חַיֵּינוּ וּפְעֻלָּתֵנוּ, וְשֶׁל הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ.[14] זֶהוּ הַיַּעַד שֶׁאֵלָיו מוֹבִילִים כָּל הַדְּבָרִים שֶׁקּוֹרִים בָּעוֹלָם וְכָל עֲבוֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת בְּמֶשֶׁךְ זְמַן הַגָּלוּת.

"יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ... הֵם תַּכְלִית וּשְׁלֵמוּת בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁלְּכָךְ נִבְרָא מִתְּחִלָּתוֹ", כָּל מַטָּרַת הַבְּרִיאָה[15] הִיא "שֶׁנִּתְאַוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא", שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה הַתַּחְתּוֹן, בּוֹ אָנוּ חַיִּים, נִשְׁמוֹת בַּגּוּפִים, יִהְיֶה 'דִּירָה' לַה' יִתְבָּרַךְ, 'דִּירָה' שֶׁבָּהּ יִשְׁכֹּן וְיִתְגַּלֶּה בִּמְלֹא הָעֲצָמָה הָאֱלֹקִית. עַל יְדֵי זֶה שֶׁיְּהוּדִים, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים, עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת בְּכָל קַצְוֵי-

13. רמב"ם הל' מלכים פי"א, א. 14. סנהדרין צח, ב. רבנו בחיי, בראשית א, ב. נצח ישראל פי"ג. 15. מדרש תנחומא, ועיין בתניא פרק לו-לז.

תֵּבֵל וְעַל יְדֵי זֶה שֶׁיְּהוּדִים מָסְרוּ אֶת נַפְשָׁם עַל קִדּוּשׁ ה' בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת, הֵם פָּעֲלוּ שֶׁהָעוֹלָם יוּאַר בְּאוֹר אֱלֹקִי וְהִכְשִׁירוּ אוֹתוֹ לְקַרַאת תַּכְלִיתוֹ.

זוֹהִי תַּכְלִית כָּל חַיֵּינוּ וְכָל עֲבוֹדָתֵנוּ בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת — לְהָאִיר אֶת הָעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹתוֹ 'דִּירָה' לַה' יִתְבָּרַךְ. בִּזְכוּת עֲבוֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת יוּכַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָאִיר אֶת הָעוֹלָם וְלַעֲשׂוֹתוֹ בְּרוּךְ הוּא לְגַמְרֵי. כָּל מַצָּוָה שֶׁיְּהוּדִים עוֹשִׂים וְכָל דִּבּוּר-תּוֹרָה שֶׁלּוֹמְדִים — הֵם נְקֻדּוֹת אוֹר נוֹסָפוֹת שֶׁמְּאִירוֹת אֶת הָעוֹלָם וּמַכְשִׁירוֹת אוֹתוֹ לְתַכְלִית כְּוָנַת הַבְּרִיאָה.

כָּעֵת, טֶרֶם בּוֹא הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה, עֵינֵינוּ טָחוּ מִלִּרְאוֹת בְּעֵינֵי הַבָּשָׂר שֶׁלָּנוּ אֶת הַפְּעֻלָּה הָאַדִּירָה שֶׁחוֹלְלָה עֲבוֹדַת קִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת בָּעוֹלָם, בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת, וְאֶת אוֹר ה' שֶׁעֵקֶב כָּךְ מֵאִיר בָּעוֹלָם. בְּהִתְגַּלּוּת וּבִיאַת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, הַכֹּל יִתְגַּלֶּה כַּכָּתוּב "וְנִגְלָה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי ה' דִּבֵּר".[16] עַתָּה הִתְבָּרֵר שֶׁבְּעֶצֶם בְּכָל פְּעֻלּוֹתֵינוּ וּבְכָל עֲבוֹדָתֵנוּ בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת, אָנוּ חוֹתְרִים אֶל הַיַּעַד הַנִּכְסָף — תַּכְלִית כְּוָנַת הַבְּרִיאָה — יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ! לָכֵן, מִן הָרָאוּי, שֶׁכָּל יְהוּדִי הַקּוֹלֵט זֹאת, יִתְמַלֵּא בְּמַצְבְּרֵי אֱמוּנָה וְצִפִּיָּה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ בְּכָל רֶגַע, יַחְשֹׁב עַל כָּךְ, יְדַבֵּר עַל כָּךְ, יִתְפַּלֵּל וְיִפְעַל כָּל יָמָיו לְהָבִיא "לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ" מִכֹּיַן שֶׁהַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה הִיא תַּכְלִית הַכֹּל![17]

יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּת הַמֵּתִים

בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ יָבוֹא הַקֵּץ לָרָע וְלַחֲטָאִים, זוֹ תִּהְיֶה תְּקוּפָה שֶׁבָּהּ תִּשְׂרֹר תְּחוּשָׁה, הַכָּרָה וִידִיעָה כְּלָל — עוֹלָמִית, שֶׁל בּוֹרֵא הָעוֹלָם וּמַנְהִיגוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.[18] "וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים".[19]

זוֹ תִּהְיֶה תְּקוּפָה שֶׁל גִּלּוּי אֱלֹקֵי מוּחְשִׁי — כְּפִי שֶׁהָיָה בְּמַעֲמַד הַר סִינַי. רוּחַ אֱלֹקִים תָּנוּחַ עַל עַם יִשְׂרָאֵל וּתְעוֹרֵר אֶת לִבָּם לְהִתְנַבֵּא.[20] מָשִׁיחַ יַתְקֵן אֶת הָעוֹלָם כְּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' — יַחַד בְּהַרְמוֹנְיָה. כָּל הַתְּכוּנוֹת הָרָעוֹת הַגּוֹרְמוֹת לְפֵרוּד לְבָבוֹת וּלְמִלְחָמוֹת יוּסְרוּ מִלִּבּוֹ וּמִמֹּחוֹ שֶׁל הָאָדָם עֵקֶב יְדִיעָתוֹ אֶת ה'. הַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי-הַנִּצְחִי יִשְׂרֹר בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ.

בְּעִקְבוֹתֶיהָ שֶׁל תְּקוּפָה זוֹ תִּהְיֶה תְּחִיַּת-הַמֵּתִים שֶׁגַּם הִיא עִקָּר[21] מַעֲקְרֵי הָאֱמוּנָה, וְהִיא תִּהְיֶה הָאַרוּעַ הָאַחֲרוֹן שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ.[22] זוֹ תִּהְיֶה תְּקוּפָה שֶׁל אֹשֶׁר מְרַבֵּי — הֵן בַּגַּשְׁמִיּוּת וְהֵן בָּרוּחָנִיּוּת. כָּל הַחוֹלִים וְכָל בַּעֲלֵי הַמּוּמִים — כֻּלָּם יִתְרַפְּאוּ![23] הַחַיִּים יִהְיוּ קַלִּים וְנוֹחִים.[24] הַמָּוֶת עַצְמוֹ יִפָּסֵק, כַּכָּתוּב "בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח"...[25] צָרְכֵינוּ הַגַּשְׁמִיִּים יְסֻפְּקוּ עַל יְדֵי זָרִים "וְעָמְדוּ זָרִים... וּבְנֵי נֵכָר".[26] הָאָרֶץ תְּנַלֶּה פּוֹרִיּוּת מַדְהִימָה וְתָנִיב שֶׁפַע עָצוּם שֶׁל כָּל מִינֵי יְבוּל.[27] "וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא יִהְיֶה שָׁם לֹא רָעָב וְלֹא מִלְחָמָה, וְלֹא קִנְאָה וְתַחֲרוּת — שֶׁהַטּוֹבָה תִּהְיֶה מְשֻׁפַּעַת הַרְבֵּה, וְכָל הַמַּעֲדָנִים מְצוּיִים כֶּעָפָר".[28]

16. ישעיהו מ, ה. 17. ליקו"ש כא. 18. רמב"ם, הל' מלכים פי"ב, ה. 19. ישעיה יא, ט, חבקוק ב, יד. 20. יואל ג, א-ב. 21. פיהמ"ש לרמב"ם, סנהדרין פרק עשירי, היסוד הי"ג. 22. זח"א קלט, א. 23. ב"ר ב, ה. 24. אליהו רבא פ"ד. 25. ישעיה כה, ח. 26. ישעיה סא, ה. 27. שבת ל, ב, כתובות קיא:. 28. הל' מלכים פי"ב ה"ה.

הַמַּצָּב הַמְפֻלָּא הַזֶּה וְאֵרוּעִים מְפֻלָּאִים אֵלּוּ שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ, יַאֲפִילוּ לְגַמְרֵי עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁאֵרְעוּ עַד אוֹתָהּ עֵת — כּוֹלֵל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁהָיוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.[29] כְּדַאי שֶׁנִּזְכֹּר וְנֵדַע שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת הָאֱלֹקִיּוֹת הַלָּלוּ אֵינָן מַטָּרָה לְעַצְמָן אֶלָּא אֶמְצָעִי לְשֵׂם מַטָּרָה נַעֲלֵית יוֹתֵר וְהִיא: "כְּדֵי שֶׁיָּנוּחוּ מִמַּלְכֻיּוֹת שֶׁאֵינָן מַנִּיחוֹת לָהֶן לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת" כַּהֹגֶן[30] ו"כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ פְּנוּיִין בַּתּוֹרָה וְחָכְמָתָהּ..." וְ"לֹא יִהְיֶה עֹסֶק כָּל הָעוֹלָם אֶלָּא לָדַעַת אֶת ה' בִּלְבַד... וְיִשְׂגּוּ דַּעַת בּוֹרְאָם כְּפִי כֹּחַ הָאָדָם שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לְיָם מְכַסִּים".[31]

מָשִׁיחַ — נִתּוּנִים בְּסִפְסִיִּים

כְּפִי שֶׁצַּיָּן בַּפִּתְיחָה, רַבִּים וְטוֹבִים מִכָּל גּוֹנֵי הַקֶּשֶׁת מִתְקַשִּׁים לְעַכֵּל אֶת עִנְיָנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לְמָרוֹת שֶׁהֵם מַאֲמִינִים בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. הֵם בְּהֶחְלֵט מַאֲמִינִים שֶׁיָּבוֹא עִדָּן כְּלַל-עוֹלָמִי חָדָשׁ הַתּוֹאִם לַתֵּאוּרִים שֶׁל תְּקוּפַת אַחֲרִית הַיָּמִים "וְכִתְתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים" וְכוּ', אֲבָל קָשֶׁה לָהֶם לְקַבֵּל וּלְעַכֵּל שֶׁכָּל זֶה יִתְבַּצַּע בְּהִנָּהֲגָתוֹ וּבְפִקּוּדוֹ שֶׁל אָדָם, בָּשָׂר וָדָם — מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

כֵּיצַד? — הֵם תְּמֵהִים — בְּעוֹלָם דֶּמוֹקְרָטִי כְּמוֹ שֶׁלָּנוּ, שֶׁהָאֱזְרָח הוּא הַמֶּלֶךְ, עָתִיד לְהוֹפִיעַ אָדָם, יְלוּד-אִשָּׁה וּלְלֹא עוֹרְרִין יִשְׁלֹט וְיִמְשֹׁל בָּעוֹלָם, כְּפִי שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ? לְכְשֶׁנִּלְמַד בְּעִיּוּן אֶת הַמְּקוֹרוֹת, נֵדַע בְּוַדָּאוּת גְּמוּרָה, שֶׁנּוֹשֵׂא הַמָּשִׁיחַ מַגְדֵּר בַּהֲלָכָה, כְּהוֹפָעָתוֹ שֶׁל אָדָם צַדִּיק, גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, מִזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְהוּא זֶה שֶׁיָּבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה לְעַם יִשְׂרָאֵל וְלָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְכָךְ פּוֹתֵחַ הָרַמְבַּ"ם, (הִפּוֹסֵק הֵיְחִידִי בְּעִנְיְנֵי מָשִׁיחַ), אֶת הֲהֲלָכוֹת הָעוֹסְקוֹת בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ: "הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחֲזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיָשְׁנָהּ, לְמֶמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה".[32] כְּלוֹמַר, עִנְיָנוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, בָּרֹאשׁ וּבָרִאשׁוֹנָה, הוּא לְהַחֲזִיר אֶת מַלְכוּת דָּוִד. מִדְּבָר בְּפֵרוּשׁ בְּמֶלֶךְ, נָצֵר לְבֵית-דָּוִד, שֶׁעַל-יָדוֹ תַּחֲזֹר הַמַּלְכוּת, מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, שֶׁנִּקְטְעָה בִּשְׁעָתָהּ. כָּךְ, גַּם מְנַבֵּא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא: "וְיָצָא חֹטֶר מִגֵּזַע יִשָׁי, וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה".[33]

הַגְּאֻלָּה בָּאָה, דַּוְקָא עַל-יְדֵי אָדָם, שֶׁנַּעֲשָׂה מֶלֶךְ, וְכָל מַעֲרֶכֶת הַשִּׁלְטוֹן בָּאָרֶץ תִּמָּסֵר לְיָדָיו — הוּא יָכִין אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל (בְּדַרְכֵי נֹעַם וּבְאַהֲבָה) לָלֶכֶת בְּדַרְכָּךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, יְקַבֵּץ אֶת נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל רַחֲבֵי תֵּבֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְיִתַּקֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' בְּיַחַד.[34]

שִׁלְטוֹנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הַצַּדִּיק מִזֶּרַע בֵּית דָּוִד, יִהְיֶה נָקִי לַחֲלוּטִין מִכָּל תַּאֲוֹת שִׂרָרָה וּמְנִיעִים אִישִׁיִּים אוֹ מִפְלַגְתִּיִּים — וּבָזֶה יְחוּדוֹ. הוּא רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְחָר לֹא עַל יְדֵי הָעָם בִּבְחִירוֹת, אֶלָּא עַל יְדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. תַּפְקִיד הָעָם רַק לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ וּלְהִשָּׁמַע לְהוֹרָאוֹתָיו כִּי "אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם".[35] מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא אָדָם הֶחָדוּר בְּכֹחַ אֱלֹקִי

29. מיכה ז, ט. 30. רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ד. 31. ישעיה יא, ט. 32. הל' מלכים פר"א, הל' א.
33. ישעיה יא, א. 34. עפ"י הרמב"ם בהל' מלכים פי"א ה"ד. 35. רבנו בחיי, וישב, תניא פל"ז.

אַדִּיר, כַּמִּתְאָר בַּנָּבִיא יְשַׁעְיָהוּ: "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה', רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה, רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה, רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה': וְהֵרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה', וְלֹא-לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט, וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ". שִׁלְטוֹנוֹ יִהְיֶה שִׂיא הַצֶּדֶק וְהַיֹּשֶׁר: "וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים, וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי אֶרֶץ, וְהִכָּה אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו, וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע: וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו".[36]

מָשִׁיחַ שֶׁבְּכָל דּוֹר — לֹא חִדּוּשׁ

יֶשְׁנָם כָּאֵלּוּ הַמַּבִּיעִים תְּמִיהָה (מֵחֶסֶר יְדִיעָה) וְשׁוֹאֲלִים כֵּיצַד נִתָּן לוֹמַר עַל אָדָם כָּלְשֶׁהוּ בִּזְמַנֵּנוּ שֶׁהוּא הַמָּשִׁיחַ? נִלְמַד עֲלֵיהֶם זְכוּת — לֹא מִדַּעַת יְדַבְּרוּ. לוֹ הָיוּ נִשְׁמָעִים לַהוֹרָאָה לִלְמֹד עִנְיְנֵי מָשִׁיחַ וּגְאֻלָּה, הָיוּ מְבִינִים מִיָּד שֶׁלֹּא רַק שֶׁאֵין בְּכָךְ פְּסוּל חָלִילָה, אֶלָּא שֶׁזֶּהוּ בְּטוּי נָכוֹן וַאֲמִתִּי שֶׁל אֱמוּנָה טְהוֹרָה בִּבְיאַת הַמָּשִׁיחַ. כָּךְ יְהוּדִי צָרִיךְ לַחֲשֹׁב שֶׁהַמָּשִׁיחַ הוּא אָכֵן בָּשָׂר וָדָם, יְהוּדִי, צַדִּיק וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה, מִזֶּרַע בֵּית דָּוִד, שֶׁחַי בְּדוֹרֵנוּ וּמַמְתִּין שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁלַח אוֹתוֹ לִגְאֹל אֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת הַגַּשְׁמִית וְהָרוּחָנִית. מִתְבָּרֵר, שֶׁאֵין כָּאן כָּל חִדּוּשׁ. עוֹד מִזְּמַן הַתַּלְמוּד נָהֲגוּ לְיַחֵס לָאֲנָשִׁים מְסֻיָּמִים אֶת הָאֶפְשָׁרוּת שֶׁהֵם הַמָּשִׁיחַ. בַּגְּמָרָא[37] מְסֻפָּר עַל תַּלְמִידֵי בָּתֵּי-מִדְרָשׁ שׁוֹנִים, שֶׁאָמְרוּ כִּי שְׁמוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ כְּשֵׁם רַבָּם, וּבְכָךְ רָמְזוּ שֶׁרָאוּ בְּרַבָּם אֶת הָאָדָם הָרָאוּי לִהְיוֹת מָשִׁיחַ. וּדְבָרִים מְפֹרָשִׁים יוֹתֵר אוֹמֵר רַב בַּגְּמָרָא: "אִי מִן חַיָּיא הוּא, כְּגוֹן רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ" וּמְפָרֵשׁ רַשִׁ"י: "אִם מָשִׁיחַ מֵאוֹתָם שֶׁחַיִּים עַכְשָׁיו, וַדַּאי, הֵינוּ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ (מְדַבֵּר עַל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא) שֶׁסּוֹבֵל תַּחֲלוּאִים וְחָסִיד גָּדוֹל הוּא". וְאִלּוּ רַב נַחְמָן "הִרְחִיק" לֶכֶת וּמִפְתִּיעַ אֶת כֻּלָּם בְּאָמְרוֹ: "אִי מִן חַיָּיא הוּא, כְּגוֹן אֲנָא". כְּלוֹמַר שֶׁאִם מְחַפְּשִׂים מָעֲמָד לַמָּשִׁיחַ בַּדּוֹר הַהוּא, הוּא הַמַּתְאִים לְכָךְ וְאַף אֶחָד לֹא קָם וְצָעַק עָלָיו וּבִקֵּשׁ לְהַחֲרִימוֹ בְּשֶׁל כָּךְ כְּפִי שֶׁבְּדוֹרֵנוּ צָצָה תּוֹפָעָה הַנּוֹבַעַת אוֹ מִבּוּרוּת אוֹ מִקְנְאָה... אוֹ... (עַיֵּן בספר "עתה ידעתי" בְּפֶרֶק הִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בְּסוֹפוֹ.) אַגַּב חָז"ל מְבִיאִים שָׁם גַּם אֶפְשָׁרוּת וְדָגְמָא לַמָּשִׁיחַ אִם הָיָה מֵאוֹתָן שֶׁ'מֵתוּ' כְּבָר...

צַדִּיק הָרָאוּי לִהְיוֹת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"בְּכָל דּוֹר נוֹלָד אֶחָד מִזֶּרַע יְהוּדָה שֶׁהוּא רָאוּי לִהְיוֹת מָשִׁיחַ לְיִשְׂרָאֵל".[38] "וְלִכְשֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן, יִגָּלֶה אֵלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלְחֵהוּ, וְאָז יַעֲרֶה עָלָיו רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הַטָּמוּן וְגָנוּז לְמַעְלָה".[39] וּמוֹסִיף רַבִּי חִזְקִיָּה הַמְּדִינִי בַּעַל הַ"שְׁדֵה-חֶמֶד"[40] וְכוֹתֵב: "בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה הָיָה מִשְׁעָר אֶצְלָם בְּכָל דּוֹר מֵיהוּ... וְעַל-פִּי-זֶה כָּתְבוּ גַּם-כֵּן תַּלְמִידֵי הָאֲרִי שֶׁבְּיָמָיו הָיָה הָאֲרִי"י זַ"ל".[41]

כַּמָּה מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל רָמְזוּ עַל עַצְמָם שֶׁהֵם הַמָּשִׁיחַ, כְּגוֹן רַבִּי שַׁכְנָא, רַבּוֹ שֶׁל הָרַמָ"א, וְכֵן רַבֵּנוּ חַיִּים בֶּן-עָטָר בַּעַל אוֹר-הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ.[42] כְּמוֹ כֵן, עַל צַדִּיקִים גְּדוֹלִים בַּדּוֹרוֹת

36. ישעיהו פרק יא, ד-ה. 37. סנהדרין צח, ב. 38. רע"ב על מגילת רות. 39. שו"ת חתם-סופר, חוש"מ ליקוטים סי' צ"ח. 40. פאת השדה, מערכת א', כלל ע'. 41. קונטרס "בית רבנו שבבבל" הערות 58-57 שם. 42. פרשת ראה טו, ז.

הָאַחֲרוֹנִים אָמְרוּ שֶׁהֵם עֲשׂוּיִים לִהְיוֹת הַמָּשִׁיחַ, כְּגוֹן בַּעַל 'חִדּוּשֵׁי הָרִי"ם' מִגּוּר, רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּזִ'ין, בַּעַל ה'צֶמַח צַדִּיק' מִוִּיזְנִיץ וְעוֹד.[43] זוֹהִי הָאֱמוּנָה הַטְּהוֹרָה וְהָאֲמִתִּית בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ — שֶׁצַּדִּיק הַדּוֹר הוּא אֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה כְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ.[44] בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁבּוֹ תִּסְתַּיֵּם הַגָּלוּת, הַיּוֹם שֶׁבּוֹ יִגָּאֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, תֵּרֵד הַנְּשָׁמָה הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל מָשִׁיחַ, שֶׁקְּדָמָה לָעוֹלָם, וּגְנוּזָה בְּגַן-עֵדֶן מֵאָז וּמִקֶּדֶם — וְתִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הַצַּדִּיק שֶׁיִּהְיֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ![45]

דְּמוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

מִן הַמְּקוֹרוֹת מִצְטַיֶּרֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ כְּאִישִׁיּוּת עֲנָקִית, מִשְׁכְּמוֹ וָמַעְלָה מִכָּל גְּדוֹלֵי הַדּוֹרוֹת. עַל הַפָּסוּק "הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד"[46] אוֹמְרִים חֲז"ל בְּמִדְרָשׁ:[47] "זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ... 'יָרוּם' מִן אַבְרָהָם... 'וְנִשָּׂא' מִמֹּשֶׁה... וְ'גָבַהּ' מִמַּלְאָכֵי הַשָּׁרֵת". וְעוֹד נֶאֱמַר שֶׁ"וְגָבַהּ מְאֹד, רוֹמֵז, שֶׁמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא בְּמַדְרֵגָה גְּבוֹהָה יוֹתֵר מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן ('מְאֹד' אוֹתִיּוֹת 'אָדָם').[48] נִרְאֶה, שֶׁלֹּא בְּבַת-אַחַת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְמַדְרֵגָתוֹ זוֹ. הוּא עָצְמוֹ יִתְעַלֶּה וְיִתְנַשֵּׂא כָּכָל שֶׁיִּתְקַדֵּם תַּהֲלִיךְ וּזְמַן הַגְּאֻלָּה, עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְשִׂיא גְּבָהוּתוֹ עִם הַשְׁלֵמַת הַגְּאֻלָּה.

עַל הַפָּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ"[49] הַמִּתְיַחֵס לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, נֶאֱמַר בַּמִּדְרָשׁ[50], שֶׁבְּעֵת הַגְּאֻלָּה יִהְיֶה הַמָּשִׁיחַ כְּאָדָם שֶׁנּוֹלַד מֵחָדָשׁ, שֶׁכֵּן יִנָּתְנוּ בּוֹ כֹּחוֹת חֲדָשִׁים. בְּבוֹא הָעֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא אוֹתוֹ בְּרִיאָה חֲדָשָׁה, חָל בּוֹ שִׁנּוּי, בְּמַהֲלַךְ הַגְּאֻלָּה, עַד כְּדֵי "בְּרִיאָה חֲדָשָׁה". (וּרְאֵה עוֹד בְּפֶרֶק "סִבְלוֹ שֶׁל גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל" לְהַלָּן).

הַהִתְגַּלּוּת בְּשִׁלַּבִּים

רַבִּי מֹשֶׁה סוֹפֵר כּוֹתֵב:[51] "כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן, שֶׁנִּזְדַּקֵּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְלֹא יָדַע וְלֹא הִרְגִּישׁ בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא יִהְיֶה גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל... כֵּן יִהְיֶה, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן... וְלִכְשֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן, יִתְגַּלֶּה אֵלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְאָז יְעָרֶה רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, הַטָּמוּן וְגָנוּז לְמַעְלָה עַד בּוֹאוֹ... וְהַצַּדִּיק הַזֶּה בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יוֹדֵעַ... אוּלָם כְּשֶׁיִּגִּיעַ (אי"ה) הַזְּמַן, יִתְגַּלֶּה אֵלָיו ה' כְּמוֹ לְמֹשֶׁה בַּסְּנֶה". וּבְכִתְבֵי הָאֲרִיזַ"ל[52] נֶאֱמַר: "הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִהְיֶה וַדַּאי צַדִּיק נוֹלָד מֵאִישׁ וּמֵאִשָּׁה, אֶלָּא שֶׁבַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל צִדְקָתוֹ... וְאָז בַּיּוֹם הַהוּא, בִּזְמַן הַקֵּץ, תְּהֵא נְשָׁמָה — שֶׁל נְשָׁמָה שֶׁלּוֹ, הַנְּתוּנָה בְּגַן-עֵדֶן, וְתִנָּתֵן לְאִישׁ הַצַּדִּיק הַהוּא, וְאָז יִזְכֶּה לִהְיוֹת גּוֹאֵל וְהוּא עַל דֶּרֶךְ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, כִּי הָיָה יְלוּד-אִשָּׁה, וְהִגְדִּיל מְעַט מְעַט עַד שֶׁהִשְׂלִים חֵלֶק נִשְׁמָתוֹ". כָּךְ מְפֹרָשׁ שָׁם הַפָּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ" — שֶׁמְּדֻבָּר "עַל חֵלֶק הַנְּשָׁמָה — לַנְּשָׁמָה שֶׁתִּוָּלֵד אָז".

43. עיין בחוברת משיח שבכל דור. 44. ראה פרי-צדיק, לרצ"ה מלובלין, פר' דברים אות י"ג. 45. ארבע מאות שקל כסף, עמ' רמ"א, אור-החמה לזוהר ח"ב ז,ב. 46. ישעיה נב, יג. 47. ילקוט שמעוני. 48. ראה רמ"ז לזוהר חלק ב, מ, ג; חלק ג', ר"ס, ב'. רמח"ל תיקונים חדשים תיקון ע' ע"מ ב, ט, קנו. 49. תהלים ב, ז. 50. תהלים ב, ז. 51. שו"ת חתם-סופר ח"ו סי' צח. 52. ד' מאות שקל כסף למהרח"ו, דף ע"ח.

וּבְסֵפֶר "אוֹר הַחַמָּה" בְּפֵרוּשׁוֹ עַל הַזֹּהַר[53], מְפֹרָשׁ גַּם הַתַּהֲלִיךְ שֶׁיַּעֲבֹר עַל הַמָּשִׁיחַ. הוּא מֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב חַיִּים וִיטָאל (תַּלְמִידוֹ הַמְּבֻהָק שֶׁל הָאֲרִיזַ"ל), כִּי מַה שֶּׁכָּתוּב בַּזֹּהַר שֶׁבְּבוֹא הַגְּאֻלָּה הַמָּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר, (יִתְעַר) הַכַּוָּנָה הִיא — "כְּאִלּוּ מִתְּחִלָּה הָיָה יָשֵׁן, וְכַאֲשֶׁר תָּבוֹא לוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁל נְשָׁמָה, יִתְעַר וְיִתּוֹסֵף לוֹ כֹּחַ נְבוּאָה וְיִתְעַר מִשְׁנָתֵנוּ... (וְאָז) יִזְכֶּה הַמָּשִׁיחַ לְאוֹתָהּ הַנְּשָׁמָה שֶׁתִּגָּלֶה בּוֹ, וְאָז יַכִּיר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הַמָּשִׁיחַ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה נִכָּר אִם הוּא מָשִׁיחַ, וְעַתָּה יִתְגַּלֶּה, אַךְ שְׁאָר בְּנֵי-אָדָם לֹא יַכִּירוּהוּ... וְאַחַר כָּךְ יִתְגַּלֶּה הַמָּשִׁיחַ לְגַמְרֵי וְיַכִּירוּהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַבְּצוּ אֵלָיו". נִרְאֶה, אִם-כֵּן, שֶׁמְּדֻבָּר בְּתַהֲלִיךְ הִדָּרְגְּתִי. מִמַּצָּב שֶׁל צַדִּיק, שֶׁאֲפִלּוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הַמָּשִׁיחַ, הוּא מִתְעַלֶּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כְּשֶׁהוּא מְקַבֵּל תּוֹךְ כְּדֵי כָּךְ כֹּחוֹת עֶלְיוֹנִים וְאֶת נִשְׁמַת מָשִׁיחַ הַגְּנוּזָה תַּחַת כִּסֵּא-הַכָּבוֹד, וְאָז הוּא כְּבָר יוֹדֵעַ שֶׁהוּא הַמָּשִׁיחַ, אַךְ כָּל הָעֵת עֲדַיִן לֹא מַכִּיר בּוֹ כְּמָשִׁיחַ, עַד שֶׁהוּא מִתְגַּלֶּה וּמַגִּיעַ לִשְׁלֵמוּתוֹ.

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ — אִישִׁיּוּת מְיֻחֶדֶת

הַמָּשִׁיחַ יִהְיֶה מֶלֶךְ וְגַם נָבִיא וּמוֹרֵה-דֶּרֶךְ. אִישִׁיּוּתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ מְתֹאֶרֶת בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת בָּרַמְבַּ"ם, בְּסוֹף הִלְכוֹת מְלָכִים[54] הוּא מְתֹאָר כְּמֶלֶךְ-צַדִּיק "הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בַּמִּצְוֹת כְּדָוִד אָבִיו", הַפּוֹעֵל לְהַחְזֶרֶת עַם יִשְׂרָאֵל לְדַרְכָּךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, נִלְחָם בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם הַמְּצֵרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר מְתַקֵּן "אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' בְּיַחַד". בְּהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה[55] הוּא מְתֹאָר כְּנָבִיא גָּדוֹל וּכְמוֹרֵה-דֶּרֶךְ — "אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁיַּעֲמֹד מִזֶּרַע דָּוִד, בַּעַל חָכְמָה יִהְיֶה יוֹתֵר מִשְּׁלֹמֹה, וְנָבִיא גָּדוֹל הוּא, קָרוֹב לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ. וּלְפִיכָךְ יְלַמֵּד אֶת כָּל הָעָם וְיוֹרֶה אוֹתָם דֶּרֶךְ ה'".

בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יָבוֹא לִידֵי בִּטּוּי הַשִּׁלּוּב בֵּין הָאֶלְקוּת לְבֵין הַמְּצִיאוּת הַגַּשְׁמִית בַּצּוּרָה הַשְּׁלֵמָה בְּיוֹתֵר. מִצַּד הוּא אָדָם, בָּשָׂר-וָדָם וּמִצַּד שֵׁנִי "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה'". הוּא יָבִיא אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לִשְׁלֵמוּתוֹ בְּשִׁלּוּב שֶׁל פְּעֻלָּה אֱנוֹשִׁית (שֶׁאֵינָהּ מִנְתֶּקֶת מֵהַמְּצִיאוּת הָאַרְצִית), וְעִם הַכֹּחַ הָאֱלֹקִי הָעָצוּם הַשּׁוֹכֵן בּוֹ לְמַמּוּשׁ יְעוּדוֹ בָּעוֹלָם. לָכֵן דַּוְקָא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא הָאֶחָד וְהַמְיֻחָד שֶׁיָּכוֹל לְהָבִיא אֶת הָעוֹלָם אֶל הַגְּאֻלָּה וְאֶל הַתַּכְלִית, בְּצוּרָה שֶׁה' חָפֵץ בָּהּ, שֶׁהָעוֹלָם יִהְיֶה דִּירָה לוֹ יִתְבָּרַךְ. מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ הִיא, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עַל הַחֲמְרִיּוּת וְנִבְדָּל מִמֶּנָּה, וְלָכֵן הוּא מְכֻנֶּה "רוֹכֵב עַל חֲמוֹר" (לְשׁוֹן חֹמֶר).[56] הוּא יִהְיֶה בַּעַל עֲנָוָה עֲצוּמָה. מִצַּד אֶחָד הוּא "מֶלֶךְ" וּמַלְכוּת פְּרוּשָׁה, רוֹמְמוּת וְהִתְנַשְּׂאוּת עַל הָעָם, וְעִם זֹאת, הוּא יִהְיֶה בְּתַכְלִית הָעֲנָוָה — "עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר". מִצַּד אֶחָד, יִתְנַהֵג כְּמֶלֶךְ — בְּהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל מַלְכוּת, בְּתַקִּיפוּת שֶׁל מֶלֶךְ, בְּהָדָר שֶׁרְאוּי לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וּבְהּ בְּשָׁעָה תִּהְיֶה בּוֹ עֲנָוָה וּפַשְׁטוּת. אַף עַל פִּי שֶׁיְּלַמֵּד תּוֹרָה אֶת כָּל הָעָם, כּוֹלֵל גְּדוֹלֵי-הַגְּדוֹלִים, וְכֻלָּם יִלְמְדוּ מִפִּיו[57] אֶת "תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ", עִם זֹאת תִּהְיֶה בּוֹ עֲנָוָה וְהִתְבַּטְּלוּת פְּנִימִית מֻפְלָאָה, כְּדֵי לְהִתְיַחֵס לַאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וְלִלְמֹד גַּם עִמָּהֶם, עַל-פִּי רָמָתָם וּמִדַּת הֲבָנָתָם.[58]

53. חלק ב', ז, ב. 54. פי"א, ד. 55. פר"ט, ב. 56. גבורות ה' למהר"ל פכ"ט. 57. קהלת רבה יא, יב. 58. ספר המאמרים תרצ"ט.

חוּשׁ הָרֵיחַ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

אַחַת מִתְּכוּנוֹתָיו הַמְיֻחָדוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מְתֹאָרֶת בְּדִבְרֵי יְשַׁעְיָה הַנָּבִיא[59]: "וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת-ה', וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ". הַגְּמָרָא[60] מְפָרֶשֶׁת אֶת הַמִּלָּה "וַהֲרִיחוֹ", שֶׁהַמָּשִׁיחַ יְחוֹנֵן בַּיכֹלֶת לַחֲרֹץ דִּין עַל פִּי חוּשׁ הָרֵיחַ — "מוֹרַח וְדָאִין" (מֵרִיחַ וְדָן). "שֶׁמַּרִיחַ בָּאָדָם וְשׁוֹפֵט וְיוֹדֵעַ מִי הַחַיָּב".[61] הָרַמְבַּ"ם[62] אֵינוֹ מֵבִיא זֹאת כְּתָנַאי, וְלֹא כָּל תְּכוּנָה עַל-טִבְעִית אַחֶרֶת, כְּאֶחָד מִסִּימָנָיו שֶׁל הַמָּשִׁיחַ. כַּמּוּבָן שֶׁגַּם לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּוַדַּאי יִהְיֶה נִחָן בִּתְכוּנוֹת עַל-טִבְעִיּוֹת וּבְיֵכֹלֶת הַזּוֹ שֶׁל שִׁפּוּט עַל פִּי חוּשׁ הָרֵיחַ, אוּלָם אֵין הֶכְרֵחַ שֶׁתִּהְיֶה בּוֹ הַיְכֹלֶת הַזּוֹ כְּבָר בִּתְחִלַּת הִתְגַּלּוּתוֹ.

הָרֵיחַ הוּא חוּשׁ רוּחָנִי, זַךְ וְעָדִין, הַמַּגִּיעַ יָשָׁר אֶל תּוֹךְ הַנֶּפֶשׁ וְגוֹרֵם לָהּ הֲנָאָה וְעֹנֶג.[63] אָדָם שֶׁמִּתְעַלֶּף, מְנַסִּים לְעוֹרְרוֹ דַּוְקָא בְּאֶמְצָעוּת חוּשׁ הָרֵיחַ. הָרֵיחַ מַגִּיעַ עַד עֶצֶם הַנֶּפֶשׁ. הוּא מָסְגָּל לְעוֹרְרָהּ, לְהַזְרִים חַיּוּת חֲדָשָׁה לַגּוּף וְאָז הָאָדָם מִתְעוֹרֵר מִן הָעִלָּפוֹן. חוּשׁ מְיֻחָד זֶה, בְּשׁוֹנֶה מִשְּׁאָר הַחוּשִׁים, מְסֻגָּל לְהַגִּיעַ לְמַהוּת הָאֱמִתִּית שֶׁל הַדָּבָר, לְשׁוֹרֵשׁ וּלְעֶצֶם הַדָּבָר. בְּיָמֵינוּ, לְשׁוּם מַעֲרֶכֶת מִשְׁפָּטִית אֵין בְּטָחוֹן מָחְלָט שֶׁלֹּא טָעָתָה בְּדִין וּמִשְׁפָּט כְּלָשֶׁהוּ. כֵּיוָן שׁוֹפְטִים עַל פִּי רְאִיָּה, שְׁמִיעַת עֵדִיּוֹת וְהַסָּקַת מַסְקָנוֹת עַל פִּי הַשֵּׂכֶל, וְלָכֵן מִכֵּיוָן שֶׁלֹּא כָּל הַתְּמוּנָה גְּלוּיָה לִפְנֵיהֶם, רַבִּים הֵם הַמִּשְׁפָּטִים שֶׁנִּסְתַּיְּמוּ בְּלֹא-צֶדֶק. אוּלָם, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁיִּשְׁפֹּט עַל פִּי הַחוּשׁ הַפְּנִימִי הַזֶּה, חוּשׁ הָרֵיחַ, יֵדַע בְּדִיּוּק אֶת עֶצֶם הַדָּבָר.[64] כָּל פְּרָטֵי הַמִּקְרֶה יִהְיוּ גְּלוּיִים לְפָנָיו וְהוּא גַּם יָחוּשׁ בְּצוּרָה מֻשְׁלֶמֶת אֶת כָּל הַסִּבּוֹת וְהֶרְקַע שֶׁעָמְדוּ מֵאֲחוֹרֵי הַמַּעֲשֶׂה. חוּשׁ הָרֵיחַ הַמַּפְלֶא שֶׁיִּנָּתֵן לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, יְאַפְשֵׁר לוֹ לִשְׁפֹּט מִשְׁפַּט-צֶדֶק אֲמִתִּי בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת!

כְּלִיל הַמַּעֲלוֹת

לַמָּשִׁיחַ יֵשׁ מִסְפָּר שֵׁמוֹת. בַּגְּמָרָא[65] מוּבָאוֹת דֵּעוֹת שֶׁל כַּמָּה בָּתֵּי-מִדְרָשׁ עַל שְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ: "שִׁילֹה שְׁמוֹ", "יִנּוֹן שְׁמוֹ", "חֲנִינָה שְׁמוֹ", "מְנַחֵם" בֶּן-חִזְקִיָּהוּ וְעוֹד. הָאֲבַרְבָּנֵאל[66] מְגַלֶּה לָנוּ שֶׁרָאשֵׁי-הַתֵּבוֹת שֶׁל כָּל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ — מְנַחֵם, שִׁילֹה יִנּוֹן חֲנִינָה מִצְטָרְפִים לַמִּלָּה 'מָשִׁיחַ'. כַּאֲשֶׁר אוֹמְרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁמוֹת רַבִּים, הַכַּוָּנָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּכוּנוֹת רַבּוֹת, מָשִׁיחַ כּוֹלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲלוֹת, כָּל שֵׁם מְיֻצָּג מַעֲלָה אַחֶרֶת.[67] שֵׁם נוֹסָף הַמְצָיֵן בַּגְּמָרָא[68] הוּא "חִוָּרָא דְּבֵי רַבִּי" (מְצֹרָע מִבֵּית רַבִּי) וְכָאן יֵשׁ רֶמֶז עָמֹק לְמַהוּתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ "כִּי הַמְצֹרָע הוּא נִדָּחֶה מִן מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וְאֵין לוֹ שַׂיָּכוּת אֶל הָעוֹלָם וּלְכָךְ כְּתוּב: "בָּדָד יֵשֵׁב". וּמִפְּנֵי כִּי הַמָּשִׁיחַ גַּם-כֵּן הוּא נִבְדָּל מִן הָעוֹלָם הַזֶּה לְגַמְרֵי, לָכֵךְ קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ הוּא דּוֹמֶה לְמְצֹרָע... כִּי הוּא שִׂכְלִי לְגַמְרֵי (רוּחָנִי מְאֹד) וְאִלּוּ הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא גַּשְׁמִי".[69] זוֹהִי תְּכוּנָתוֹ טֶרֶם הִתְגַּלּוּתוֹ.[70] מָשִׁיחַ בְּמַהוּתוֹ הַפְּנִימִית, עוֹמֵד לְמַעְלָה מִמַּגְבָּלוֹת הָעוֹלָם הַטִּבְעִי, וְעֵקֶב כָּךְ הָעוֹלָם מִתְנַגֵּד לוֹ.

59. יא, ג. 60. סנהדרין צג:. 61. רש"י, שם. 62. הלכות מלכים פי"א, ג. 63. ראה מאמר "והניף ידו על הנהר" — אחש"פ תשי"א. 64. ליקוטי-דיבורים ח"ב, עמ' שי"ז ואילך. 65. סנהדרין צח, ב. 66. ישועות משיחו עמ' מז, ב. 67. מהר"ל, נצח-ישראל פי"א. 68. שם. 69. מהר"ל נצח-ישראל פי"א. 70. שיחת קודש פרשת

נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

עַל הַפָּסוּק[71]: "הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד" — הַמִּתְיַחֵס לַמָּשִׁיחַ, מְבֹאָר בְּתוֹרַת הַקַּבָּלָה[72] שֶׁחֲמִשָּׁה הַתְּאָרִים שֶׁבַּפָּסוּק מִתְיַחֲסִים לַחֲמֵשׁ הַדְּרָגוֹת שֶׁבַּנְּשָׁמָה: נֶפֶשׁ, רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה. דָּוִד הַמֶּלֶךְ זָכָה לְ'נֶפֶשׁ': אֱלִיָּהוּ זָכָה לְ'רוּחַ': מֹשֶׁה — לְ'נְשָׁמָה': אָדָם הָרִאשׁוֹן לְ'חַיָּה': וְאִלּוּ הַמָּשִׁיחַ זוֹכֶה לַעֲמֹד בַּדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה בְּיוֹתֵר — לִ'יְחִידָה'! הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה לָהּ אָנוּ מְצַפִּים בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם, תִּהְיֶה אֲמִתִּית וּשְׁלֵמָה, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל — אַף הָ'אוֹבְדִים' וְהַ'נִּדָּחִים' — יִגָּאֲלוּ בָּהּ, וְהִיא גַּם תִּהְיֶה נִצְחִית, שֶׁכֵּן אַחֲרֶיהָ לֹא תִּהְיֶה עוֹד גְּלוּת. זֹאת גַּם הַסִּבָּה שֶׁגַּם הַגּוֹאֵל יַעֲמֹד בְּדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה שֶׁל שְׁלֵמוּת וְנִצְחִיּוּת. דַּרְגַּת הַ'יְחִידָה' הַפָּרְטִית שֶׁיֵּשׁ בְּכָל יְהוּדִי נִקְרֵאת גַּם[73] 'נִיצוֹץ מָשִׁיחַ' שֶׁבְּכָל אֶחָד, שֶׁכֵּן זֶהוּ עִנְיָנוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ — 'יְחִידָה הַכְּלָלִית'. לָכֵן יֵשׁ בְּכֹחוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי לְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה, שֶׁכֵּן כְּשֶׁהוּא מְעוֹרֵר אֶת הַ'יְחִידָה' שֶׁבּוֹ, אֶת נְקֻדַּת הַיַּהֲדוּת הַפְּנִימִית, הוּא מֵבִיא גְּאֻלָּה לְעַצְמוֹ, וּכְחֵלֶק מֵעַם יִשְׂרָאֵל — הוּא מְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה הַכְּלָלִית. נִשְׁמָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ — "הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן" — הַיְחִידָה הַכְּלָלִית, אֵין סוֹפִית וּבִלְתִּי-מֻגְבֶּלֶת הַמַּקִּיפָה אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל. וְלִכְשֶׁתִּהְיֶה הִתְגַּלּוּת לַדַּת הַיְחִידָה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מִיָּד תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה[74] הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה.

מְקוֹמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

מִסָּפָר בַּגְּמָרָא[75] עַל פְּגִישָׁתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי עִם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְלִשְׁאֵלָתוֹ הֵיכָן יוֹשֵׁב הַמָּשִׁיחַ, עָנָה לוֹ אֵלִיָּהוּ: בְּפִתְחָהּ שֶׁל רוֹמִי! הַמַּהֲרַ"ל מִפְּרָאג מְגַלֶּה[76] לָנוּ חֵלֶק מִסּוֹדוֹ זֶה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וּמַסְבִּיר שֶׁבְּעֶצֶם הַשְּׁאֵלָה הָיְתָה מַהִי דַּרְגָּתוֹ הָרוּחָנִית שֶׁל הַמָּשִׁיחַ. וּמַה שֶּׁהֵשִׁיבוֹ אֵלִיָּהוּ שֶׁהַמָּשִׁיחַ יוֹשֵׁב בְּפִתְחָהּ שֶׁל רוֹמִי", כַּוָּנָתוֹ שֶׁפֶּתַח הוּא הַנְּקֻדָּה שֶׁבָּהּ הַבַּיִת מִסְתַּיֵּם. וּלְפִי זֶה, 'פִּתְחָהּ שֶׁל רוֹמִי' — זוֹ הַנְּקֻדָּה שֶׁבָּהּ שׁוֹקַעַת וְנוֹפֶלֶת מַלְכוּת רוֹמִי. נְקֻדַּת שְׁקִיעָתָהּ שֶׁל מַלְכוּת אֱדוֹם, הַמַּלְכוּת הָרְבִיעִית וְהָאַחֲרוֹנָה בְּגָלוּתֵנוּ. כְּלוֹמַר, זְרִיחָתוֹ וְהִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, הִיא בַּנְּקֻדָּה שֶׁבָּהּ מִתְמוֹטֶטֶת וּמִסְתַּיֶּמֶת מַלְכוּת אֱדוֹם. אוּלָם בִּמְקוֹם אַחֵר[77] מְגַלֶּה לָנוּ הַמַּהֲרַ"ל (עַל פִּי הַמִּדְרָשׁ) שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן גָּדַל בְּתוֹךְ בֵּית פַּרְעֹה, בָּאִמְפֶּרְיָה הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיְתָה אָז בָּעוֹלָם, כָּךְ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הַגּוֹאֵל-הָאַחֲרוֹן, "עִמָּהֶם גָּדַל בְּמִדְרַיְנַת אֱדוֹם".[78] אִם-כֵּן, כַּיָּדוּעַ, רוֹמִי זוֹ מְדִינַת אֱדוֹם, זוֹ הָאִמְפֶּרְיָה הַגְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, וּבְיָמֵינוּ זוֹ אֲרה"ב שֶׁל אֲמֶרִיקָה, וְהַ"פֶּתַח" שֶׁלָּהּ בַּמְּצִיאוּת, זוֹ הָעִיר נְיוּ יוֹרְק וּבְהֶמְשֵׁךְ סִפְּרֵנוּ נְסַבִּיר אֶת הָעִנְיָן.[79]

תזריע-מצורע תנש"א. 71. ישעיה נב, יג. 72. רמ"ז לזוהר חלק ב, מ, ג: חלק ג', ר"ס, ב: ועוד. 73. מאור-עיניים, פרשת פנחס. 74. בן-איש-חי, סוף הל' יום הכיפורים ע"פ המקובלים. 75. סנהדרין צח, ב. 76. נצח-ישראל פכ"ח. 77. גבורות ה', פרק יח-יט. 78. מדרש שמות רבה. 79. בפרק "סימנים ורמזים במשיח".

יְסוּדָיו שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

עַל-פִּי הַגְּמָרָא[80] דְּמוּתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, לְפָנֵי הִתְגַּלּוּתוֹ, הִיא שֶׁל אִישׁ חוֹלֶה וּבַעַל-יִסּוּרִים. אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא עוֹנֶה לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמָּשִׁיחַ יוֹשֵׁב בֵּין "עֲנִיִּים וְסוֹבְלֵי חֳלָאִים". וּכְשֶׁנְּקְבוּ בִּשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא כְּמָשִׁיחַ שֶׁבַּדּוֹר, מְצַיֵּן רַשִׁ"י שֶׁזֹּאת בְּשֶׁל שְׁתֵּי תְּכוּנוֹת שֶׁהָיוּ בּוֹ: "סוֹבֵל תַּחֲלוּאִים וְחָסִיד גָּמוּר". יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא[81] מְתָאֵר אֶת הַמָּשִׁיחַ כְּ"אִישׁ מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ חֹלִי" שֶׁבַּתְּחִלָּה יֵשׁ כָּאֵלּוּ שֶׁבָּזִים וְלוֹעֲגִים לוֹ. אוּלָם לְבַסּוֹף הַמָּשִׁיחַ מִתְגַּלֶּה כְּמִי שֶׁלְּמַעְלָה מִכֻּלָּם. בַּגְּמָרָא[82] הַפָּסוּק "אָכֵן חֳלָיֵינוּ הוּא נָשָׂא וַה' הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת עֲוֹן כֻּלָּנוּ", נִדְרָשׁ עַל הַמָּשִׁיחַ, וְכֵן בָּרַמְבַּ"ן[83] וְדוֹן יִצְחָק אֲבַרְבָּנֵאל.[84] בַּמִּדְרָשׁ[85] נֶאֱמַר שֶׁמָּשִׁיחַ נוֹטֵל עַל עַצְמוֹ שְׁלִישׁ מִכָּל יִסּוּרֵי הָעוֹלָם!

חַז"ל גַּם אָמְרוּ[86] עַל הַפָּסוּק "וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה'"[87] — מְלַמֵּד שֶׁהִטְעִינוֹ (ה' לַמָּשִׁיחַ) מִצְוֹת וְיִסּוּרִים כְּרֵיחַיִם". וְהַסִּבָּה לְכָךְ הִיא שֶׁבֶּאֱמְצָעוּת יִסּוּרָיו מְכַפֵּר הַמָּשִׁיחַ עַל דּוֹרוֹ וּמְאַפְשֵׁר לְכָל יְהוּדֵי לִזְכּוֹת לַגְּאֻלָּה. כְּשֶׁתָּבֹא הָעֵת שֶׁיִּתְגַּלֶּה בְּכָל הֲדָרוֹ, אָז יִרְאוּ הַכֹּל וְיָבִינוּ "כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ הַסּוֹבֵל יִסּוּרִין עַל הַדּוֹר".[88] עַד כְּדֵי שֶׁהוּא מַשְׁלִיךְ אֶת חַיָּיו מְנֻגָּד לְהָבִיא אֶת נִצְחוֹן הַגְּאֻלָּה.[89]

מָשִׁיחַ — סוֹבֵל עֲבוּר כְּלַל יִשְׂרָאֵל

כַּאֲשֶׁר יָבוֹא מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, הוּא יְעוֹרֵר אֶת לִבּוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי לָשׁוּב לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, עַד שֶׁכָּל יְהוּדִי יִהְיֶה רָאוּי לַגְּאֻלָּה. אָז יִהְיֶה ה"שׁוֹפָר הַגָּדוֹל" שֶׁיַּדְלִיק אֶת אֵשׁ הַתְּשׁוּבָה אֲפִלּוּ אֵצֶל אֵלּוּ שֶׁהֵם נֶחְשָׁבִים כְּ"אוֹבְדִים" וְ"נִדָּחִים", עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֲפִלּוּ יְהוּדִי אֶחָד בַּגָּלוּת!

הָאֱמֶת הִיא שֶׁכָּל יְהוּדִי קָשׁוּר בְּפְנִימִיּוּת נַפְשׁוֹ לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְרִחוּקוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עִנְיָן חִיצוֹנִי, הַנּוֹבֵעַ מֵהֶהָעְלֵם וְהַהֶסְתֵּר שֶׁל הַגָּלוּת. אוּלָם בְּעֵת הַגְּאֻלָּה תִּתְגַּלֶּה הָאֱמֶת הָאֱלֹקִית וְאָז חַיָּב כָּל יְהוּדִי לָשׁוּב מִיָּד לְשָׁרְשׁוֹ וְלִמְקוֹרוֹ וּלְהִגָּאֵל.[90] לָכֵן אָנוּ מוֹצְאִים שֶׁמָּשִׁיחַ צִדְקֵנוּ מְקַבֵּל עָלָיו יִסּוּרִים קָשִׁים, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאבַד אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כְּפִי שֶׁקָּרָה לָרַבִּים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, בַּגְּאֻלָּה הָרִאשׁוֹנָה.[91]

הַמָּשִׁיחַ מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לְסַבֵּל אֲפִלּוּ אֶת מַה שֶּׁהָיוּ צְרִיכִים לְסַבֵּל מְחָרְפָיו וְשׁוֹנְאָיו, כְּדֵי שֶׁגַּם הֵם יִגָּאֲלוּ. וּבַמִּדְרָשׁ[92] נֶאֱמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹכֵן לְאַבֵּד אֶת הַמִּתְנַגְּדִים הַמְחָרְפִים וּבָזִים לַמָּשִׁיחַ שֶׁגִּלָּל עֲוֹנוֹתֵיהֶם הוּא עָתִיד לְסַבֵּל, וּבְכָל זֹאת הַמֶּלֶךְ-הַמָּשִׁיחַ מוּכָן לְסַבֵּל יִסּוּרִים קָשִׁים עַל מְנָת שֶׁלֹּא יֹאבַד אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. (מַמָּשׁ כְּדֻגְמַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הַגּוֹאֵל

80. סנהדרין צח. 81. פרק נג. 82. סנהדרין צח:. 83. בפירושו עה"פ "הנה ישכיל עבדי". 84. ישועות משיחו, עיון שני, פרק שני. 85. תהלים פ"ט נ ד. 86. סנהדרין צג, ב. 87. ישעיה יא, ג. 88. אלשיך בפירושו לישעיה נ"ג, ד-ה. 89. תורת-מנחם א', עמ' 20. וראה בהרחבה בפרק "סבלו של גואל ישראל". 90. ליקוטי-שיחות יא, 1. 91. שמות יג, יח. 92. ילקוט-שמעוני ישעיה ס', רמז תצ"ט.

הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה מוּכָן לִ"מְחֵנִי נָא"...)[93] הָרַמְבַּ"ן[94] כּוֹתֵב דְּבָרִים דּוֹמִים בְּפֵרוּשׁוֹ עַל הַפָּסוּק "הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי" (הַמְדַבֵּר עַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ). הוּא מְפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק: "אָכֵן חֳלָיֵינוּ הוּא נָשָׂא, וַה' הִפְגִּיעַ בּוֹ אֶת עֲוֹן כֻּלָּנוּ" כָּךְ: "כִּי הוּא (מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ) חוֹלֶה וּמְצֻטָּעָר עַל פְּשָׁעֵינוּ, שֶׁהָיִינוּ אֲנַחְנוּ רְאוּיִים לִהְיוֹת חוֹלִים וּמְצֻטָּעָרִים בָּהֶם". וּמַמְשִׁיךְ וְאוֹמֵר שֶׁיִּסּוּרָיו שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יְרַפְּאוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, "כִּי ה' יִסְלַח לָנוּ בִּזְכוּתוֹ, וְנִתְרַפֵּא מִפְּשָׁעֵינוּ". וְעוֹד מַסְבִּיר הָרַמְבַּ"ן שֶׁהַמָּשִׁיחַ סוֹבֵל צַעַר רַב מִזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ בּוֹכִים וּמִתְפַּלְּלִים עַל עִכּוּב הַגְּאֻלָּה שֶׁ"אֵין אָנוּ מַשְׁגִּיחִין בְּכָךְ, אֶלָּא מִתְעַסְּקִין בְּעִסְקֵנוּ בְּתוֹךְ הָעַמִּים". זֶהוּ יְחוּדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן בַּגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה — שֶׁאֵינוֹ מַשְׁאִיר שׁוּם יְהוּדִי מֵאָחוֹר. מוּכָן כְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ ל"מְחֵנִי נָא" — לְמַעַן עַם יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁלִיךְ חַיָּיו מְנֻגָּד וּלְהָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה לְכֻלָּם.[95]

מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת". [96] אָמְנָם אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בְּבֵרוּר כֵּיצַד תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה, וְכֵיצַד בְּדִיּוּק תִּהְיֶה הִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, אַךְ יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁיֵּשׁ דִּמְיוֹן בֵּין גְּאֻלַּת מִצְרַיִם לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה, וְכֵן בֵּין הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן — מֹשֶׁה רַבֵּנוּ — לְבֵין הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן — מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ (מְנַחֵם שְׁמוֹ).[97]

כְּשֵׁם שֶׁבְּמִצְרַיִם בַּתְּחִלָּה הָיְתָה בִּיאַת הַגּוֹאֵל, כַּאֲשֶׁר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בָּא לִבְנֵי-יִשְׂרָאֵל וּבִשֵּׂר לָהֶם עַל הַגְּאֻלָּה, וְרַק לְאַחַר מֻשָּׁךְ זְמַן הִתְקַיְּמָה הַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל, כָּךְ יְכוֹלָה לִהְיוֹת גַּם הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה.[98] בַּתְּחִלָּה יָבוֹא הַמָּשִׁיחַ וִיבַשֵּׂר לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה, אֲבָל עֲדַיִן לֹא יִרְאוּ אֶת הַגְּאֻלָּה עַצְמָהּ, שֶׁכֵּן זוֹ תָּבוֹא בִּשְׁלָב מִתְקַדֵּם יוֹתֵר.

בְּמִקּוֹמוֹת רַבִּים נַעֲשֵׂית הַהַשְׁוָאָה בֵּין 'גּוֹאֵל רִאשׁוֹן' לְ'גּוֹאֵל אַחֲרוֹן'. אֵצֶל שְׁנֵיהֶם יֵשׁ תְּקוּפוֹת שֶׁל "נִגְלָה וְנִכְסָה" וְכוּ'. הַקֶּשֶׁר בֵּינֵיהֶם הָדוֹק כָּל-כָּךְ, עַד שֶׁנֶּאֱמַר:[99] "מֹשֶׁה הוּא גּוֹאֵל רִאשׁוֹן הוּא גּוֹאֵל אַחֲרוֹן". פֶּלֶא עָצוּם, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן, אֲדוֹן הַנְּבִיאִים, בְּמִקּוֹם לִגְדֹּל בְּבֵית יְהוּדִי קָדוֹשׁ וְטָהוֹר הוּא גָּדֵל בְּבֵית פַּרְעֹה, מֶרְכָּזָהּ שֶׁל טֻמְאַת הָאִמְפֶּרְיָה הַגְּדוֹלָה בָּעוֹלָם דְּאָז — מִצְרַיִם! הַמִּדְרָשׁ[100] מַמְשִׁיךְ וּמְצַיֵּן: "וְאַף מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁעָתִיד לְהִפָּרַע מֵאֱדוֹם, יוֹשֵׁב עִמָּהֶם בַּמְּדִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם יִרְעֶה עֶגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ". כְּלוֹמַר, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עוֹבֵר אֶת הַתַּהֲלִיךְ הַזֶּה בְּחוּץ לָאָרֶץ, בְּאִמְפֶּרְיָה הַגְּדוֹלָה בָּעוֹלָם, מֵאַחַר שֶׁהוּא זֶה שֶׁמֵּבִיא אֶת קְצָהּ שֶׁל מַלְכוּת אֱדוֹם, וּמַעֲבִיר אֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ.

93. עיין היטב, תיקוני זוהר, ת' כ"א דף נ"ד. 94. בפירושו על הפסוק בישעיה. 95. תו"מ, תש"י עמ' 20. וראה להלן בספרנו כיצד קים ברבי. 96. מיכה ז, טו. 97. סנהדרין צח, ב, איכ"ר, ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד ועוד. 98. שפת-אמת, חידושים על הש"ס, ראש השנה יא. 99. שמו"ר פרק ב, ד. וראה בפרק "סימנים ורמזים". 100. שמו"ר פרק א', כו.

אוֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"וַיְהִי בְּעֵת לְדָתָהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ... וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ".[101] עַל כָּךְ אוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ: "קֹדֶם שֶׁנּוֹלַד מְשַׁעְבֵּד רִאשׁוֹן — פַּרְעֹה — נוֹלַד גּוֹאֵל אַחֲרוֹן — פֶּרֶץ, שֶׁהַמָּשִׁיחַ הוּא מִצֶּאֱצָאָיו. בְּעֶצֶם לֵדָתוֹ שֶׁל פֶּרֶץ, בָּרָא ה' אֶת "אוֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ", וּבָכָךְ "הִקְדִּים רְפוּאָה לַמַּכָּה" — לְמַכַּת גָּלוּת מִצְרַיִם וְכָל הַגָּלֻיּוֹת שֶׁאַחֲרֶיהָ עַד יָמֵינוּ אָנוּ. "אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ" מַעֲנִיק לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַכֹּחַ לָכָךְ, שֶׁגַּם בְּהִיוֹתָם בַּגָּלוּת יַצְלִיחוּ לִפְרֹץ אֶת הַגְּדָרִים וּלְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדַת ה' בְּכָל הַתֹּקֶף, עַד שֶׁבְּמַעֲשֵׂיהֶם יָבִיאוּ אֶת הַמָּשִׁיחַ עָלָיו נֶאֱמַר "עָלָה הַפּוֹרֵץ לְפָנֵיהֶם" וּבַפִּיּוּט לְכָה דּוֹדִי הוּא נִקְרָא "בֶּן-פַּרְצִי".

אַחַד הַחִדּוּשִׁים שֶׁל הַמָּשִׁיחַ יִהְיֶה שֶׁהוּא יַחֲזִיר גַּם אֶת הַצַּדִּיקִים בִּתְשׁוּבָה! וְכִלְשׁוֹן הַזֹּהַר:[102] "מָשִׁיחַ אָתָא לְאַתְבָא צַדִּיקַיָּא בִּתְיוּבְתָּא". לֹא לְחִנָּם, וְלֹא בְּמִקְרֶה, יָצְאָה מִשְׁפַּחַת מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, שֶׁמְּמֶנָּה בָּא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, דַּוְקָא מִפֶּרֶץ. פֶּרֶץ — אֲבִי מִשְׁפַּחַת הַמָּשִׁיחַ, רְמוּזִים בִּשְׁמוֹ גַּם קְשָׁרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ לְעִנְיַן בַּעֲלֵי-הַתְּשׁוּבָה, וְגַם פֶּשַׁר הַחְזָרַת הַצַּדִּיקִים בִּתְשׁוּבָה. עֲבוֹדַת הַתְּשׁוּבָה הִיא פְּרִיצַת הַהַגְבָּלוֹת, זֶהוּ גִּלּוּי שֶׁל כֹּחַ יְהוּדִי רוּחָנִי בִּלְתִּי מֻגְבָּל, הַמְּאַפְשֵׁר לִפְרֹץ, שׁוּב וָשׁוּב, וּלְהַעְפִּיל אֶל הַמַּדְרֵגָה הָרוּחָנִית הַגְּבוֹהָה בְּיוֹתֵר. "בְּמָקוֹם שֶׁבַּעֲלֵי-תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים — אֵין צַדִּיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִים לַעֲמֹד בּוֹ".

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מְעוֹרֵר לִתְשׁוּבָה

הָרַמְבַּ"ם[103] קוֹבֵעַ בְּפֶסֶק-הֲלָכָה: "אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, וּכְבָר הִבְטִיחָה תּוֹרָה שֶׁסּוֹף יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּסוֹף גָּלוּתָן, וּמִיָּד הֵן נִגְאָלִין".

לְפִי דִּבְרֵי חַז"ל[104] מִצְטַיֶּרֶת תְּמוּנָה שֶׁבַּתְּקוּפָה הַמַּקְדִּימָה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ תָּחוּל הִדְרְדְּרוּת קָשָׁה בְּשִׁמְרַת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וְאַף יְרִידָה בַּמּוּסָרִיּוּת הָאֱנוֹשִׁית בִּכְלָל, סִימָנִים הַמַּאֲפְיְנִים אֶת הַתְּקוּפָה שֶׁל טֶרֶם הַגְּאֻלָּה. וְאָז מָמָשׁ מִשָּׁפָל הַמַּדְרֵגָה, תִּתְחוֹלֵל תַּפְנִית, עַם יִשְׂרָאֵל יִתְעוֹרֵר לִתְשׁוּבָה שֶׁתָּבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה. וְזוֹהִי הַבְטָחַת הַתּוֹרָה — חָכְמָתוֹ שֶׁל ה' — שֶׁבְּסוֹף הַגָּלוּת יָשׁוּבוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה! אֶלָּא שֶׁנִּתְּנָה לָנוּ הַבְחִירָה לָשׁוּב מֵרְצוֹנֵנוּ בְּעַצְמֵנוּ, אוֹ חַס וְשָׁלוֹם, לְחַכּוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִצֹּר נְסִבּוֹת לֹא סִמְפָּטִיּוֹת שֶׁיְּאַלְּצוּ אוֹתָנוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, לְעַצְמֵנוּ, לְחַיֵּי אֱמֶת שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא זֶה שֶׁמַּתְחִיל לְעוֹרֵר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם לִתְשׁוּבָה. עוֹד טֶרֶם נִתְגַּלָּה כְּמָשִׁיחַ, הוּא כְּבָר פּוֹעֵל בְּ"וַיִּכֹּף כָּל יִשְׂרָאֵל לֵילֵךְ בָּהּ (בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת) וּלְחַזֵּק בִּדְקָהּ".[105] הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת שֶׁלְּפָנֵי הַגְּאֻלָּה אֵינָהּ חִיֶּבֶת לִהְיוֹת תְּשׁוּבָה גְּמוּרָה, אֶלָּא דַּי בְּהַתְחָלָה שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת בַּלֵּבָב, וּכְפִי שֶׁבְּמִצְרַיִם הִסְפִּיקוּ שְׁתֵּי מִצְוֹת, דַּם פֶּסַח וְדַם הַמִּילָה, לִגְאֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַגָּלוּת. אֲפִלּוּ רֶגַע שֶׁל הִתְעוֹרְרוּת וְתַפְנִית

101. בראשית לח, כח-ל. וראה בהרחבה בפרק "השתלשלות אורו..." 102. חלק ג, קנג, ב. 103. הל' תשובה פרק ז, ה. 104. סנהדרין צז, ב. 105. רמב"ם הל' מלכים פי"א, ד.

אֶל ה' בָּרָצוֹן, הִרְהוּר לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה, לְהִתְקָרֵב אֶל ה', כְּהֶרֶף עַיִן יָכוֹל לְהוֹבִיל אֶת כֻּלָּנוּ אֶל ה"מִּיָּד הֵן נִגְאָלִין".[106] כָּךְ הָיָה גַּם בְּגְאֻלַּת מִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר[107] שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָאָה וְיָדַע לְבַדּוֹ שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ תְּשׁוּבָה לַמְּרוֹת שֶׁבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם לֹא יָדְעוּ מִכָּךְ, שֶׁבַּחוּץ זֶה לֹא נִרְאָה, אוּלָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב, רוֹאֶה פְּנִימָה. וּמַפְלִיאִים דִּבָּרָיו שֶׁל בַּעַל הַמְּנָחַת-אֶלִיעֶזֶר[108] שֶׁמִּסְבִּיר שֶׁכְּוָנַת הָרַמְבַּ"ם בְּדַבְּרוֹ עַל שְׁאָר כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם תּוֹעִים וְנֶחְשָׁבִים כְּתִינוֹק שֶׁנִּשְׁבָּה שֶׁהוּא כְּאָנוּס, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא יַמְתִּין לִתְשׁוּבָתָם הַשְּׁלֵמָה וּלְאַחַר תְּחִלַּת הַגְּאֻלָּה כָּל כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּפִקּוּד הַגּוֹאֵל יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה גְּדוֹלָה וַעֲמֻקָּה.

עֶצֶם בְּשׂוֹרַת הַגְּאֻלָּה כְּבָר תְּהַוֶּה מָנוֹף לְהִתְעוֹרְרוּת הַתְּשׁוּבָה בְּעַם-יִשְׂרָאֵל.

וּכְפִי שֶׁכָּתַב רַבִּי צָדוֹק הַכֹּהֵן מִלּוּבְלִין[109]: "אֲפִלּוּ אוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא עָלָה בִּלְבָּם הִרְהוּרֵי תְּשׁוּבָה... אִם יִבְשְׂרוּם שֶׁמָּשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד בָּא וַדַּאי יַאֲמִינוּ וְיָשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וַאֲפִלּוּ אוֹתָם הָאֶפִּיקוֹרְסִים שֶׁלֹּא יָשׁוּבוּ בִּבְשׂוֹרָה בָּעֲלְמָא — כְּשֶׁיִּתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל, אָז יָבוֹאוּ גַּם הָאוֹבְדִים וְהַנִּדָּחִים"! וַאֲנִי אִישִׁית יָכוֹל לְהָעִיד וְעוֹד רַבִּים, שֶׁמֵּאָז בִּשֵּׂר הָרַבִּי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ "שֶׁהִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם" וְאֶת הַבְּשׂוֹרָה בִּנְבוּאָה "שֶׁהִנֵּה זֶה (מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ) בָּא", רַבִּים וְטוֹבִים מִכָּל שִׁכְבוֹת הַצִּבּוּר הַיִּשְׂרְאֵלִי וְרָמוֹתָיו הִתְעוֹרְרוּ וְשָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה וּמֵאָז גַּם גְּבָרָה בְּקֶרֶב כְּלַל יִשְׂרָאֵל הַפְּעִילוּת לְקָרְבָם לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם!

מָשִׁיחַ מִסְנֶגֶר — יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה.

בְּשַׁבַּת פָּרָשַׁת "וַיִּחִי" בִּשְׁנַת תנש"א, הִסְבִּיר הָרַבִּי בְּשִׂיחָתוֹ, כִּי מַה שֶּׁאָמְרוּ חַז"ל: "אֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה"[110] וְהָרַמְבַּ"ם: "יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, וּמִיָּד הֵם נִגְאָלִים"[111], קִיּוּם תְּנַאי זֶה אֵינוֹ מְהַוֶּה עִכּוּב לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה, וְזֹאת מִשְּׁלֹשׁ סִבּוֹת.

א) אֵין לְךָ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּמֶשֶׁךְ יְמֵי חַיָּיו, וְכַיָּדוּעַ מֵהַגְּמָרָא[112] הִרְהוּר תְּשׁוּבָה אֶחָד הוֹפֵךְ אֲפִלּוּ רָשָׁע גָּמוּר לְצַדִּיק גָּמוּר.

ב) אֵלּוּ שֶׁבְּדוֹרֵנוּ, שֶׁלְּעֵת עַתָּה עֲדַיִן אֵינָם זוֹכִים לִחְיוֹת בְּאֹרַח-חַיִּים יְהוּדִי אֲמִתִּי שֶׁל קִיּוּם תּוֹרָה וּמִצְוֹת, נֶחְשָׁבִים לְ"תִינוֹקוֹת שֶׁנִּשְׁבוּ" וְהֵם בִּגְדֶר אֲנוּסִים[113] וּמִצַּד שֵׁנִי, כַּאֲשֶׁר הֵם זוֹכִים לְקַיֵּם אֲפִלּוּ מִצְוָה אַחַת בְּלִבַּד — הֲרֵי זֶה יָקָר וְחָשׁוּב בְּיוֹתֵר אֵצֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָרוּךְ ה' זוֹכֶה דּוֹרֵנוּ לְרֹאשׁוֹת עֲשָׂרוֹת אֲלָפֵי "תִּינוֹקוֹת שֶׁנִּשְׁבוּ" הַשָּׁבִים בְּנַאֲוָה וּבְשִׂמְחָה לְדֶרֶךְ הַתּוֹרָה. אֶשְׁתָּקֵד פָּרְסַם סֵקֶר הַמְּדַוֵּחַ עַל חֲזָרָה בִּתְשׁוּבָה "שְׁקוּפָה" אֵצֶל לְמַעְלָה מֵחֲצִי מִילְיוֹן יְהוּדִים בָּאָרֶץ! (מִתּוֹךְ 3 מִילְיוֹן מְבֻגָּרִים!)

106. כלי יקר דברים ל'. 107. מדרש שמו"ר פ"א, מב. 108. על הל' ממרים פי"ג, ג. 109. מחשבות חרוץ לג, ב. 110. סנהדרין צז, ב. 111. הל' תשובה פ"ז ה"ה. 112. קידושין מט, ב. 113. אונס רחמנא פטריה — נדרים כז, א.

ג) הַגְּאֻלָּה תָּבוֹא עוֹד לִפְנֵי שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו".[114] פֵּרוּשׁוֹ[115] שֶׁגַּם הֶעָוֹן לֹא יְעַכֵּב אֶת הַגְּאֻלָּה כִּי ה' יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲוֹנוֹת. וְכֵסֶד הַמּוֹפִיעַ בַּתְּפִלָּה[116] "פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרוֹתָיו" — וְרַק לְאַחַר-מִכֵּן "וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו". וְנֶאֱמַר "מִי אֵל כָּמוֹךָ נוֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ"...[117] וְהַכַּוָּנָה לְ"אוֹתָם שֶׁיִּשְׁאָרוּ מֵחֶבְלֵי הַמָּשִׁיחַ (אוּד מַצָּל מֵאֵשׁ שֶׁל הוֹרְנוּ וָזֶה) אֵינוֹ עוֹמֵד עַל הַפֶּשַׁע לְהַשְׁגִּיחַ בּוֹ לְשַׁלֵּם עָלָיו גְּמוּל, אֶלָּא עוֹבֵר עַל הַפֶּשַׁע וְהוֹלֵךְ הָלְאָה כְּאִלּוּ לֹא יִרְאֶנָּה".[118] "אוֹתָם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ בְּבוֹא הַגּוֹאֵל... אַף עַל פִּי שֶׁיִּהְיוּ חַיָּבִים... לֹא יִפְּנֶה לָעַד אֶל מַעֲשֵׂיהֶם... וְחַסְדּוֹ יִגְבַּר עַל חֲטָאֵיהֶם כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה.[119]

מָשִׁיחַ מַחֲזִיר מַלְכוּת דָּוִד

הַגְּמָרָא[120] מְכַנָּה אֶת הַמָּשִׁיחַ 'בַּר-נַפְלֵי' (בֶּן הַנֹּפֵל) וּמְבִיאָה רְאָיָה מֵהַפָּסוּק "בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת". הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אוֹמֵר[121] שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶפֶל, לֹא הָיוּ לוֹ שָׁנוֹת חַיִּים מֹשֶׁל עַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁקִּבֵּל חַיִּים מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן וּמֵאַבְרָהָם, יַעֲקֹב וְיוֹסֵף. יֶשְׁנוֹ קֶשֶׁר גָּלוּי וּבָרוּר בֵּין דָּוִד הַמֶּלֶךְ וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. דָּוִד הַמֶּלֶךְ נִקְרָא בַּהֲלָכָה[122] "מָשִׁיחַ הָרִאשׁוֹן" וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ נִקְרָא "מָשִׁיחַ הָאַחֲרוֹן". הוּא זֶה הַמֵּבִיא אֶת מַלְכוּת דָּוִד לִידֵי שְׁלֵמוּת. מַלְכוּת דָּוִד בִּזְמַן הַגָּלוּת הִיא בִּבְחִינַת נְפִילָה אַךְ לֹא נִתְפָּרְקָה וְלֹא נֶהֶרְסָה וְלָכֵן נוֹתָר רַק לְהָקִימָהּ[123], וְאֶת זֹאת יַעֲשֶׂה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

הַכֹּחַ הָאֶלְקִי שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּמַלְכוּת דָּוִד, אָצוּר וְשָׁמוּר בָּהּ מֵסְתָּר וְנֶעְלָם וְאֵינוֹ בָּא לִידֵי בִּטּוּי בְּגָלוּי בִּזְמַן הַגָּלוּת. אוּלָם בָּרֶגַע שֶׁמַּגִּיעַ הַזְּמַן — יִפְרֹץ הַכֹּחַ הַזֶּה (ו"פָּרַצְתָּ" עַל יְדֵי בֶּן-פָּרְצִי) וְיִתְגַּלֶּה בִּמְלֹא הֲדָרוֹ. חַז"ל[124] אָמְרוּ עַל הַפָּסוּק[125] "לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה" — אֵלּוּ הֵם רָאשֵׁי גָּלֻיּוֹת שֶׁבָּבָבֶל". כְּלוֹמַר, שֶׁגַּם בִּזְמַן הַגָּלוּת קַיְּמִים "רָאשֵׁי גָּלֻיּוֹת" מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה, שֶׁמַּמְשִׁיכִים בְּמַדָּה מְסֻיֶּמֶת אֶת כֹּחַ הַהַנְהָגָה שֶׁל מַלְכוּת דָּוִד. זוֹהִי גַּם מַהוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, שֶׁכֹּחַ הַמַּלְכוּת שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ טָמוּן בּוֹ, אֲשֶׁר בְּבוֹאוֹ הָעֵת — יִתְגַּלֶּה כֹּחַ זֶה וְהוּא יַעֲמֹד מִ'נְּפִילָתוֹ' וְיִתְגַּלֶּה בְּכָל הֲדָרוֹ "מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ".[126]

כֵּיצַד נְזַהֶה אֶת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ?

הַתּוֹרָה וְרַק הַתּוֹרָה הִיא זוֹ שֶׁקּוֹבַעַת עֲבוּרֵנוּ אֶת סִימָנָיו וּגְדָרָיו הַהֶכְרְחִיִּים שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ — הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן. בְּמִצְרַיִם הוֹפִיעַ לִפְנֵיהֶם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, זָקֵן בֶּן 80 וְטָעַן שֶׁה' נִגְלָה אֵלָיו וְהוֹרָה לוֹ לְהוֹצִיא אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם וְהִשְׁאִלָּה הָיְתָה הַאִם לְהַאֲמִין לוֹ. חַז"ל מְסַפְּרִים לָנוּ[127] שֶׁגַּם לְאַחַר הָאוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, עֲדַיִן לֹא הָיָה הַדָּבָר בָּרוּר לָהֶם. רַק לְאַחַר שֶׁאִשָּׁה צַדֶּקֶת, סָרַח בַּת אָשֵׁר, נָכְדָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, אִשְּׁרָה עַל פִּי סִימָן שֶׁקִּבְּלָה

114. תהלים קל, ח. 115. מצו"ד שם. 116. נפילת-אפיים. 117. מיכה ז, יח. 118. מצו"ד. 119. רד"ק. וראה בהרחבה פרק "מליץ טוב". 120. סנהדרין צ"ו, ב. 121. עמוס ט, י"א. 122. רמב"ם הל' מלכים פי"א, א. 123. ראה מהר"ל, נצח-ישראל פרק ל"ה. 124. סנהדרין ה', הוריות יא, ב. 125. בראשית מט, י. 126. ישעיהו לג, יז. 127. שמו"ר פרשה ה, טז.

בִּמְסִירָה, אָז נִתְבָּרֵר שֶׁמֹּשֶׁה הוּא הַגּוֹאֵל הָאֱמִתִּי שֶׁבָּא בִּבְשׂוֹרַת הַגְּאֻלָּה (בָּאוֹת פ' — גִּימַטְרִיָּא 80), "פָּקוֹד פָּקַדְתִּי". בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ — הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן, הִיא סוּגְיָה הֲלָכָתִית כְּמוֹ כָּל הֲלָכָה בַּתּוֹרָה. יְהוּדִי שֶׁיְּמַלֵּא אֶת הַתְּנָאִים שֶׁבַּהֲלָכָה, סִימָנֵי הַתּוֹרָה לְגַבֵּי מָשִׁיחַ — נֵדַע בְּוַדָּאוּת שֶׁזֶּה הוּא הַגּוֹאֵל. מָשִׁיחַ הַשֶּׁקֶר שֶׁהוֹפִיעוּ בְּמַהֲלַךְ הַהִסְטוֹרְיָה הָיוּ רְחוֹקִים לַחֲלוּטִין מִלַּעֲנוֹת עַל דְּרִישַׁת הַהֲלָכָה, וּמִי שֶׁבָּדַק אוֹתָם עַל-פִּי הֲלָכָה, מִיָּד יָדַע שֶׁ'זֶה לֹא זֶה'. עַל יְדֵי מוֹפְתִים הֵם הִטְעוּ רַבִּים. אוּלָם הַהֲלָכָה בְּכָלָל לֹא דּוֹרֶשֶׁת מוֹפְתִים מִמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת כְּתוֹסֶפֶת וְלֹא כְּעִקָּר. הַמָּקוֹר הַהֲלָכְתִי הַיָּחִיד בְּנוֹשֵׂא הַגְּאֻלָּה הוּא הָרַמְבַּ"ם.[128] אֶחָד מִכְּלֵלֵי הַפִּסִיקָה אוֹמֵר, שֶׁאִם 'נוֹשְׂאֵי-כֵּלָיו' שֶׁל הָרַמְבַּ"ם לֹא חָלְקוּ וְלֹא הִשִּׂיגוּ עָלָיו — הֲרֵי זוֹ הוֹכָחָה שֶׁהֵם מַסְכִּימִים לִדְבָרָיו וְשֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. וְהִנֵּה, בְּנוֹשֵׂא זִהוּי הַמָּשִׁיחַ, אֵין שׁוּם פּוֹסֵק הַחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם וּמִכָּאן שֶׁדְּבָרָיו הֵם הֲלָכָה פְּסוּקָה, בְּרוּרָה וּמְחֻיֶּבֶת. הֲלָכָה הַמַּסְכֶּמֶת עַל עֲנָקֵי-עוֹלָם כְּגוֹן הָרַאֲבָ"ד, רַבִּי יוֹסֵף קָארוֹ (בַּעַל הַכֶּסֶף-מִשְׁנֶה וּמְחַבֵּר הַשֻּׁלְחָן-עָרוּךְ) הָרְדְּבַ"ז וְעוֹד.

פְּסַק-הֲלָכָה

שְׁלַבֵּי הִתְגַּלּוּתוֹ וּפְעֻלּוֹתָיו שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, מְפֹרָטִים בָּרַמְבַּ"ם[129] חַד-מַשְׁמָעִית וּמְנֻסָּחִים כְּפְסַק הֲלָכָה לְלֹא עוֹרְרִין.[130] מִבְחָנוֹ הָאֱמִתִּי שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, אֵינוֹ בִּיכָלְתּוֹ לְחוֹלֵל אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים[131] אֶלָּא בְּמַהוּתוֹ הָעַצְמִית וּבִפְעֻלּוֹתָיו בְּעַם יִשְׂרָאֵל וּמוּל אֻמּוֹת הָעוֹלָם.[132]

פְּסַק הֲלָכָה שֶׁל הָרַמְבַּ"ם, קוֹבֵעַ, שֶׁבִּיאַת הַמָּשִׁיחַ הִיא תַּהֲלִיךְ שֶׁבּוֹ חוֹזֶרֶת מַלְכוּת דָּוִד, וּבְתַהֲלִיךְ זֶה שְׁנֵי שְׁלָבִים, א) 'בְּחֶזְקַת מָשִׁיחַ' ב) מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי. יֵשׁ לְהַזְכִּיר וּלְצַיֵּן שֶׁסֵּפֶר הֲלָכָה דָּן וּפוֹסֵק בִּדְבָרִים שֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע בִּלְבַד, וְלֹא בְּדֶרֶךְ הַנֵּס.

בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ

לְהַלָּן סֵדֶר הַגְּאֻלָּה כְּפִי שֶׁנִּפְסַק לְלֹא עוֹרְרִין, בַּהֲלָכָה בָּרַמְבַּ"ם[133]: "וְאִם יַעֲמֹד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד, הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בַּמִּצְוֹת כְּדָוִד אָבִיו, כְּפִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל-פֶּה, וְיָכֹף כָּל יִשְׂרָאֵל לֵילֵךְ בָּהּ וּלְחַזֵּק בְּדָקָהּ, וְיִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת ה' — הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ! — אִם עָשָׂה וְהִצְלִיחַ, וְנִצַּח כָּל הָאֻמּוֹת שֶׁסְּבִיבָיו[134] וּבָנָה מִקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ, וְקִבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל — הֲרֵי זֶה מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי"!

שְׁנֵי שְׁלָבִים בּוֹלְטִים וּבְרוּרִים לְפָנֵינוּ, בְּהִתְגַּלּוּת הַמָּשִׁיחַ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע עַל פִּי הֲלָכָה! 1) הוּא מַתְחִיל בִּפְעֻלּוֹת הַמְבַסְּסוֹת וְקוֹבְעוֹת אֶת מַעֲמָדוֹ "בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ". 2) וּלְאַחַר מִכֵּן הוּא מַצְלִיחַ לְהַגִּיעַ לְמַעֲמָד שֶׁל "מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי".

128. פרק י"א, יב הלכות מלכים. 129. הל' מלכים פרק י"א הלכה ד'. 130. עיין ליקוטי שיחות כרך ה', עמ' 149, כרך טו, 492, י"ט, 533. 131. עיין הל' מלכים פי"א, ג. 132. עיין ב"אתה הראת לדעת" לר"י סופר. 133. הלכות מלכים פרק י"א הלכה ד'. 134. זהו הנוסח המלא.

סִימָנִים הִלָּכָתִיִּים לַמָּשִׁיחַ

הַסִּימָן הָרִאשׁוֹן עַל פִּי הֲהֲלָכָה לְהִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ הוּא — "יַעֲמֹד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד". כְּלוֹמַר, יְהוּדִי מִזֶּרַע דָּוִד הַמֶּלֶךְ "יַעֲמֹד" וְיַתְחִיל לְהַנְהִיג וְלִפְעֹל, וּבְרוּר שֶׁאֵין הַכַּוָּנָה בְּשֶׁלֶב מֻקְדָּם וְרִאשׁוֹנִי זֶה לְמֶלֶךְ עִם כָּל דִּינֵי הַמְּלוּכָה בְּפֹעַל, שֶׁהֲרֵי לֹא יִתָּכֵן שֶׁיְּמַנֶּה מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל בְּטֶרֶם הֶרְאָה סִימָנִים אֲפִלּוּ שֶׁל "בְּחֻזְקַת מָשִׁיחַ".[135]

הַסִּימָן הַשֵּׁנִי — "הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בַּמִּצְוֹת". מָשִׁיחַ חַיָּב לִהְיוֹת צַדִּיק, גָּדוֹל בַּתּוֹרָה. עָלָיו לִהְיוֹת רָאוּי בְּחָכְמָה וּבִירְאָה לִמְלֹא אֶת מְקוֹם "דָּוִד אָבִיו".[136] עַד כָּאן עַל פִּי הֲהֲלָכָה תֹּאוּר מְחַיֵּב שֶׁל מַהוּתוֹ הָעַצְמִית שֶׁל הַמָּשִׁיחַ בְּרֵאשִׁית הִתְגַּלּוּתוֹ. לְאַחַר מִכָּן, כְּדֵי שֶׁיְּכַר כִּ"בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ", עָלָיו לְבַצֵּעַ פְּעֻלּוֹת שֶׁל מַמָּשׁ הֵן בְּקֶרֶב עַם יִשְׂרָאֵל וְהֵן בָּעוֹלָם. רֵאשִׁית — "יָכִיחַ כָּל יִשְׂרָאֵל" לְלֶכֶת בְּדַרְכָּךְ הַתּוֹרָה. הוּא מַתְחִיל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹחַ הַנְהָגָתוֹ כְּדֵי לְהַחֲזִיר כָּל יְהוּדִי לְדַרְכָּךְ הַתּוֹרָה, וּפוֹעֵל לְתִקּוּן פִּרְצוֹת הַדָּת ("לְחַזֵּק בְּדָקָּהּ") כְּמוֹ־כֵן הוּא מִתְיַצֵּב נֶגֶד אֻמּוֹת הָעוֹלָם הַמְצָרוֹת לְיִשְׂרָאֵל — "וְיִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה'".

אֵלּוּ הֵם הַסִּימָנִים עַל פִּי הֲהֲלָכָה, (הַמַּחֲזִיקִים) שֶׁעַל־פִּיהֶם אָנוּ אֲמוּרִים לְזַהּוֹת אֶת הַמָּשִׁיחַ בִּשְׁלַבֵּי הִתְגַּלּוּתוֹ הָרִאשׁוֹנִים. אִם רוֹאִים יְהוּדִי, צַדִּיק מִזֶּרַע דָּוִד, גָּדוֹל בַּתּוֹרָה הַפּוֹעֵל בְּקֶרֶב עַם יִשְׂרָאֵל וְזוֹכֶה לְמִדָּה מְסֻיֶּמֶת שֶׁל הַצְלָחָה — בְּשֶׁלֶב זֶה — "הֲרֵי זֶה בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ"!

הַגְּאֻלָּה — הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה

בְּשֶׁלֶב הַ"בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ" עֲדַיִן אֵין הַמָּשִׁיחַ מַשִּׂיג הַצְלָחָה מְלֵאָה בְּפֹעֲלוֹתָיו, אַךְ דַּי גַּם בְּמִדָּה מְסֻיֶּמֶת שֶׁל הַצְלָחָה כְּדֵי שֶׁיְּחֻזַּק שֶׁהוּא מָשִׁיחַ. הַהַצְלָחָה הַמְלֵאָה הִיא מִסִּימָנָיו שֶׁל "מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי". אִם הוּא אָכֵן מַצְלִיחַ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל־עַם־יִשְׂרָאֵל לְדֶרֶךְ הַתּוֹרָה ("עֲשָׂה וְהַצְלִיחַ") וְאִם הוּא מַצְלִיחַ בַּעֲמִידָתוֹ הַתַּקִּיפָה נֶגֶד אֻמּוֹת־הָעוֹלָם (ר"נצח כָּל הָאֻמּוֹת שֶׁסְּבִיבָיו") וְאִם אַחֲרֵי כָּל זֶה "בָּנָה מִקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ וְקִבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל — הֲרֵי זֶה מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי". הַשֶּׁלֶב הַמַּכְרִיעַ שֶׁבּוֹ עוֹבֵר מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ (בְּכֹחַ) מִשֶּׁלֶב הַ'בְּחֻזְקַת' לְשֶׁלֶב הַ'בְּוַדַּאי' הוּא — בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי.[137] הָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק (הִלְכוֹת מְלָכִים וּמִלְחֲמוֹתֵיהֶם וּמַלְכוּתָם פֶּרֶק יא הֲלָכָה א) שֶׁהַמָּשִׁיחַ הוּא זֶה שֶׁיִּבְנֶה (הַגְּאֻלָּה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע), אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ. כְּשֶׁהוּא נִגָּשׁ לִבְנוֹת אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ עֲדַיִן בְּשֶׁלֶב שֶׁל "בְּחֻזְקַת" וְעָלָיו לְסַיֵּעַ לוֹ — "אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם".[138] הַצְלָחָתוֹ בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִיא עַצְמָהּ מֵהַדְּבָרִים הַקּוֹבְעִים אוֹתוֹ כְּמָשִׁיחַ בְּוַדַּאי. רַק לְאַחַר בִּנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ נִגָּשׁ הַמָּשִׁיחַ לִמְלֹאכֶת הַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל — קִבּוּץ כָּל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל רַחֲבֵי תֵּבֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. לֹא יִשָּׁאֵר יְהוּדִי אֶחָד בַּגּוֹלָה וּבַגָּלוּת וְזוֹהִי הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה. וְהוּא סֵדֶר הַגְּאֻלָּה עַל פִּי הֲהֲלָכָה הַפְּסוּקָה לְלֹא שׁוּם עִוָּרִין, וְלִגְאֻלָּה הַזּוֹ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְצַפִּים בְּכָל יוֹם.

135. עיין ליקו"ש ח, 361, כג. 136. המשיח הראשון פי"א, א. 137. ליקוטי־שיחות חי, 281 הערה 66, כח, 135 הערה 33. 138. תניא, שער היחוד והאמונה פי"ז ועוד.

סֵדֶר מְדֻיָּק בַּגְּאֻלָּה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע

נַזְכִּיר שׁוּב שֶׁכָּל הַמְּדֻבָּר הוּא בְּמִסְגֶּרֶת הֲהֲלָכָה, — אֵין מְדֻבָּר עַל דֶּרֶךְ הַנֵּס שֶׁתָּמִיד הִיא אֶפְשָׁרִית. בְּדַרְכָּךְ הַטֶּבַע, הַסֵּדֶר הוּא: 1) מְנוּי מֶלֶךְ — "יַעֲמֹד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד". 2) הַכְרָתַת זֶרַע עֲמָלֵק — "וְיִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה'". 3) בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ — "וּבָנָה מִקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ".[139] הַצּוֹרָךְ בִּשְׁלֹשֶׁת הַשְּׁלָבִים הַנַּ"ל נוֹבֵעַ מִכַּמָּה גְּדָרִים הִלָּכְתִיִּים:

1) הַזְּמַן — מֵאַחַר שֶׁכָּל אֵלֶּה הֵן מִצְוֹת, יֵשׁ לְכָל אֶחָד מֵהֶן הַזְּמַן הַמְיֻחָד בּוֹ צָרִיךְ לְקַיְּמָהּ. הַחוֹבָה (הַמִּצְוָה) לְהַכְרִית אֶת זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק הוּא לְאַחַר שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל, לְאַחַר מִנּוּי מֶלֶךְ. וְהַזְּמַן לְמִצְוַת בְּנִיַּת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא לְאַחַר מִלְחֶמֶת עֲמָלֵק.

2) שְׁלֵמוּת הַמִּצְוָה — בְּנִיַּת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ בָּאָה לְאַחַר הַכְרָתַת זֶרַע עֲמָלֵק מִשּׁוּם שֶׁקֹּדֶם לָכֵן "אֵין הַשֵּׁם שָׁלֵם וְאֵין הַכִּסֵּא שָׁלֵם".[140] אִי־אֶפְשָׁר לָצֵאת לְמִלְחָמָה בַּעֲמָלֵק, קֹדֶם שֶׁיֵּשְׁנוֹ הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וְלָכֵן חַיָּבִים הַדְּבָרִים לְהִתְבַּצֵּעַ עַל־פִּי סֵדֶר זֶה דַּוְקָא (הִלְכְתִית). כָּךְ הָיָה גַּם בַּכְּנִיסָה הָרִאשׁוֹנָה לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, וְכָךְ גַּם מְצַוָּה אוֹתָנוּ הַתּוֹרָה.[141] תְּחִלָּה "וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל אוֹיְבֵיכֶם" וְרַק לְאַחַר־מִכֵּן "יִהְיֶה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה'", — בִּנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ.[142]

כֵּיצַד בְּדִיּוּק יֵעָשׂוּ כָּל הַשְּׁלָבִים הַלָּלוּ? הַאִם הַמִּלְחָמוֹת יִהְיוּ אָכֵן מִלְחָמוֹת מַמָּשׁ, אוֹ שֶׁאָמוֹת יִכָּנְעוּ מֵעַצְמָן (כְּגוֹן בְּדוֹרֵנוּ בריה"מ שֶׁל רוּסְיָה שֶׁהִתְפָּרְקָה לְלֹא יְרִיָּה) וַעֲמָלֵק יָכֹרַת בְּאֹרַח עַל־טִבְעִי? (אֲסוֹנוֹת טֶבַע וְכוּ') — זֹאת אֵיֵנּוּ מִתְיַמְּרִים לָדַעַת וְהַדָּבָר תָּלוּי גַּם בַּזְּכֻיּוֹת שֶׁיַּעֲמִדוּ לָנוּ.

וְלָכֵן, כָּל־בַּר־דַּעַת, יָבִין עַד כַּמָּה צָרִיךְ לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלּוֹת עַל הַגְּאֻלָּה, וּלְהוֹסִיף בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּהִדּוּר, וּצְדָקָה בְּרִבּוּי, כְּדֵי שֶׁכָּל הַשְּׁלָבִים יֵעָשׂוּ בְּאֹפֶן נִסִּי, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּשָׁלוֹם וּבִמְנוּחָה, כְּהֶרֶף־עַיִן, וְנִזְכֶּה מִיָּד לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

תְּחִלַּת הַהִתְגַּלּוּת וְהַגְּאֻלָּה

הַתְחָלַת הַגְּאֻלָּה עַצְמָהּ (הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה, לֹא גְּאֻלָּה מִן הַצָּרוֹת[143]) הִיא בְּשֶׁלֶב שֶׁבּוֹ מָשִׁיחַ "בָּנָה מִקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ".[144] כְּלוֹמַר לְאַחַר בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְהַנִּצְחִי. זוֹהִי הַנְּקֻדָּה שֶׁבָּהּ מַתְחִילָה בְּפֹעַל הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה. כָּל מַה שֶּׁקּוֹדֶם לָזֶה, אֵין זֶה אֶלָּא בְּגֶדֶר הֲכָנוֹת לַגְּאֻלָּה, וְאִלּוּ הַגְּאֻלָּה עַצְמָהּ הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה טֶרֶם הַחֵלָּה. הַהֶסְבֵּר לְכָךְ פָּשׁוּט, — עַד לְשֶׁלֶב שֶׁל בִּנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, עֲדַיִן אֵין לְפָנֵינוּ מַצָּב שֶׁל 'מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי'. מַעֲמָד וּמַצָּב שֶׁל רַק, — 'בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ' עָלוּל לְהֵעָצֵר חָלִילָה בְּמִדָּה וְלֹא הַחֵלָּה, אוּלָם מִשֶּׁהַחֵלָּה שׁוּב לֹא תִּתָּכֵן שׁוּם אֶפְשָׁרוּת שֶׁתִּתְבַּטֵּל!

הַתְחָלַת הַגְּאֻלָּה וּבִיאַת וְהִתְגַּלּוּת הַמָּשִׁיחַ הִיא רַק כַּאֲשֶׁר כְּבָר בָּרוּר עַל פִּי הֲלָכָה שֶׁזֶּהוּ הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁאַחַר כָּךְ מַשְׁלִים אֶת הַתַּהֲלִיךְ בְּקִבּוּץ כָּל נִדְחֵי־יִשְׂרָאֵל וְשֶׁזּוֹהִי הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה!

139. רמב"ם הל' מלכים פי"א, ד, פ"א, א. 140. רש"י "בשלח" יז, טז, ברכות נח. סנהדרין ב, ב. 141. דברים כה, יט. 142. גמרא סנהדרין כ, ב. 143. רש"י ד"ה אתחלתא, מגילה יז, ב. 144. ליקו"ש ה, 149, כו, 256, כח, 135.

אֵרוּעִים בְּדוֹר הַגְּאֻלָּה

לְאַחַר שֶׁלּוֹמְדִים בְּעִיּוּן אֶת נוֹשֵׂא הַגְּאֻלָּה וּמְבִינִים שֶׁבַּגְּאֻלָּה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, הַפּוֹסֵק הַיְחִידִי לְלֹא עוֹרְרִין הוּא הָרַמְבַּ"ם[145], אֶפְשָׁר לְהַגְדִּיר בְּמֻנָּחִים נְכוֹנִים וּמְדֻיָּקִים אֶת מַצָּבֵנוּ כַּיּוֹם.

כָּל בַּר-דַּעַת מֵבִין שֶׁבְּדוֹרֵנוּ מִתְחוֹלְלִים דְּבָרִים שֶׁלֹּא אֵרְעוּ מֵעוֹלָם! מִצַּד אֶחָד, הַשּׁוֹאָה הַנּוֹרָאָה, בָּהּ הָשְׁמְדוּ בְּאַכְזָרִיּוּת שֵׁשׁ מִילְיוֹן מִבְּנֵי עַמֵּנוּ הי"ד, וּמִצַּד שֵׁנִי, שִׁיבָתָם שֶׁל מִילְיוֹנֵי יְהוּדִים לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, תּוֹךְ הַפְרָחַת הַשְּׁמָמָה וְכִנּוּן חַיִּים עַצְמָאִיִּים, — אֵלּוּ אֵרוּעִים שֶׁלֹּא נִתַּן לְנַתְּקָם מֵהַמַּהֲלָךְ הַכְּלָלִי הַמּוֹבִיל אֶל הַגְּאֻלָּה. אֵין סָפֵק שֶׁמְּדֻבָּר בְּאֵרוּעִים בְּסֵדֶר-גֹּדֶל שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ כְּמוֹתוֹ מֵאָז יָצָא עַם יִשְׂרָאֵל לַגָּלוּת וְהֵם תּוֹאֲמִים בְּאֹרַח מֻלָּא אֶת מִאַפְיָנֶיהָ שֶׁל תְּקוּפַת 'עִקְבָתָא דִּמְשִׁיחָא' הַמַּקְדִּימָה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ![146] מִשְּׁנַת ה'תש"ן — נִכְנַסְנוּ לָרֶבַע הָאַחֲרוֹן שֶׁל הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, לְשֶׁלֶב חָדָשׁ וּמִתְקַדֵּם[147], וְהוּ זְמַנָּהּ שֶׁל הַגְּאֻלָּה וְאָכֵן מֵאָז, בְּאֹפֶן מַפְתִּיעַ הִתְרַחֲשׁוּ הָאֵרוּעִים הַבָּאִים: פְּתִיחַת שַׁעֲרֵי רוּסְיָה לַעֲלִיַּת הֲמוֹנֵי יְהוּדִים לְאֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, הִתְמוֹטְטוּת הַגּוּשׁ הַקּוֹמוּנִיסְטִי, מִלְחֶמֶת הַמִּפְרָץ, חִסּוּל נֶשֶׁק הַשְׁמָדָה הֲמוֹנִי, חֲזָרָה לָאֻמּוּנָה בְּבוֹרֵא-עוֹלָם, הַגְבָּרַת הַסִּיּוּעַ מִצַּד אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְעַם-יִשְׂרָאֵל וְכוּ'.

הַגְּדֶרֶת הַמַּצָּב כַּיּוֹם

כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ קְשׁוּרִים עִם הַגְּאֻלָּה וּמוֹבִילִים אֵלֶיהָ, אֲבָל אִי-אֶפְשָׁר (תּוֹרָנִית-הֲלָכָתִית) לְהִתְיַחֵס אֲלֵיהֶם כְּאֶל הַתְחָלַת הַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל! הֵם בְּגֶדֶר הֲכָנוֹת, הַכְשָׁרַת הָעוֹלָם לִקְרַאת הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה — לֹא יוֹתֵר! מַהֲלְכֵי הַגְּאֻלָּה מְשׁוּלִים לְנִשּׂוּאִין. לִפְנֵי הַחֻתָּנָה קוֹרִים הַרְבֵּה דְּבָרִים — הַשִּׁדּוּךְ, כְּתִיבַת הַתְּנָאִים, קְבִיעַת מוֹעֵד הַחֻתָּנָה, הֲכָנַת דִּירָה לִבְנֵי-הַזּוּג, עֲלִיָּה לַתּוֹרָה, הִתְקַבְּצוּת הַמְּזֻמָּנִים לַחֻתָּנָה, בּוֹאוֹ שֶׁל הָרַב מְסַדֵּר הַקִּדּוּשִׁין וְכוּ' אֲבָל הַחֻתָּנָה עַצְמָהּ מַתְחִילָה בִּנְקֻדָּה אַחַת מְאֹד בְּרוּרָה — בְּרֶגַע הַקִּדּוּשִׁין!!! וְאָז, בְּאַחַת, מִשְׁתַּנֶּה הַמַּעֲמָד, וּבְנֵי הַזּוּג נַעֲשִׂים בַּעַל וְאִשָּׁה לְכָל דָּבָר.

כָּךְ גַּם הַגְּאֻלָּה — הִיא מַצָּב חָדָשׁ, מַעֲמָד חָדָשׁ: הַגָּלוּת מִתְבַּטֶּלֶת, וְאָנוּ נִכְנָסִים לְעִדַּן הַגְּאֻלָּה. מַעֲבָר זֶה נוֹצָר רַק עִם בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ! אָז מִסְתַּיֶּמֶת הַגָּלוּת וּמַתְחִילָה הַגְּאֻלָּה. כָּל הַשְּׁלַבִּים הַקּוֹדְמִים לְכָךְ אֵינָם אֶלָּא הֲכָנוֹת! יֵשׁ לִפְקֹחַ אֶת הָעֵינַיִם וּלְצַפּוֹת לַהֶמְשֵׁךְ הַגָּדוֹל. רֵאשִׁית צְמִיחַת הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה הִיא אַךְ וְרַק עַל-יְדֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, צֶאֱצָא מִזֶּרַע בֵּית דָּוִד, עָנָק תּוֹרָה — "אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ", (מְנַחֵם = צֶמַח) וְעַל בִּיאָתוֹ מִתְפַּלְלִים 3 פְּעָמִים בְּיוֹם, כְּאַלְפַּיִם שָׁנָה — "אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ", וְהוּא יִגְאָלֵנוּ!

145. הלכות מלכים פי"א הלכה ד'. 146. עיין בתחילת הפרק תקופת "עקבתא דמשיחא". 147. עשה לך רב, ח"ב בסופו.

הַאִם כֻּלָּם יַאֲמִינוּ בּוֹ מִיָּד?

עַל-פִּי מִדְרָשֵׁי חַז"ל נִרְאֶה שֶׁאֵין הֶכְרֵחַ שֶׁמִּיָּד עִם בּוֹאוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ יַאֲמִינוּ בּוֹ כֻּלָּם. הַמִּדְרָשׁ[148] אוֹמֵר שֶׁמָּשִׁיחַ יִתְגַּלֶּה וְיִתְכַּסֶּה (עֶלֶם מֵעֵינֵינוּ) בַּתְּחִלָּה. וּבְתְקוּפָה זוֹ, בְּטֶרֶם יָבֹר בְּאֹפֶן וָדָאִי כְּמָשִׁיחַ, יִהְיוּ שֶׁיַּאֲמִינוּ בּוֹ וְיִהְיוּ שֶׁלֹּא יַאֲמִינוּ בּוֹ: "כָּל מִי שֶׁהוּא מַאֲמִינוֹ וְהוֹלֵךְ אַחֲרָיו, הוּא אוֹכֵל שָׂרְשֵׁי רְתָמִים וַעֲלֵי מַלּוּחִים... וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ אַחֲרָיו, הוּא הוֹלֵךְ וּמַשְׁלִים לְאֻמּוֹת-הָעוֹלָם!" וְהוּ בַּתְּחִלָּה, אוּלָם הַסּוֹף כְּמוּבָן יִהְיֶה שׁוֹנֶה. בְּיֶלְקוּט שִׁמְעוֹנִי[149] מְתֹאָר סֵדֶר בּוֹאוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, לְאַחַר שֶׁ"מַלְכֵי אֻמּוֹת-הָעוֹלָם מִתְגָּרִים זֶה בָּזֶה", וְאַחֲרֵי הִתְגָּרוּת שֶׁל "מֶלֶךְ פָּרָס בְּמֶלֶךְ עַרְבִי" (אֵרוּעִים שֶׁכַּזָּכוּר כְּבָר בְּזֶה! כְּלַפֵּי הַתַּהְפּוּכוֹת בָּעוֹלָם וּמַלְחֶמֶת הַמִּפְרָץ), מַגִּיעַ הַשָּׁלָב שֶׁהַמָּשִׁיחַ בָּא וְנִגְלֶה. וְכָךְ מְתֹאָר בּוֹאוֹ: "בְּשָׁעָה שֶׁמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בָּא, עוֹמֵד עַל גַּג בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ[150], וְהוּא מַשְׁמִיעַ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר: עֲנָוִים, הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּתְכֶם". בַּהֶמְשֵׁךְ, לְאַחַר שֶׁהַמָּשִׁיחַ כְּבָר מְבַשֵּׂר שֶׁבָּאָה עֵת הַגְּאֻלָּה, הוּא אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל: "וְאִם אֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים, רְאוּ בְּאוֹרִי שֶׁזָּרַח עֲלֵיכֶם". כְּלוֹמַר, הוּא נִתְקָל בְּחֹסֶר-אֱמוּן שֶׁמַּצְרִיךְ אוֹתוֹ לְהָרְאוֹת 'אוֹר' כָּלְשֶׁהוּ — "בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַבְהִיק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל". לְאוֹר הַזֶּה, שֶׁיִּפְקַח אֶת עֵינֵינוּ, אָנוּ מְחַכִּים וּמְצַפִּים!

הַמָּשִׁיחַ יִתֵּקֵן אֶת הָעוֹלָם

הַמָּשִׁיחַ אָמוּר לְהָבִיא גְּאֻלָּה לֹא רַק לָעָם הַיְּהוּדִי אֶלָּא לְעוֹלָם כֻּלּוֹ. הוּא יָבִיא אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לִשְׁלֵמוּתוֹ, וַיַּעֲמִיד כָּל דָּבָר בִּמְקוֹמוֹ הַנָּכוֹן. עַל פִּי סֵדֶר הַגְּאֻלָּה הַמִּתֹאָר בָּרַמְבַּ"ם[151] נִרְאֶה שֶׁתִּקּוּן זֶה שֶׁל הָעוֹלָם יָבוֹא בִּשְׁנֵי שְׁלַבִּים: בַּתְּחִלָּה יִצְטָרֵךְ הַמָּשִׁיחַ לְהִלָּחֵם בָּאֻמּוֹת — "וְיִלָּחֵם מִלְחֲמוֹת ה'... וְנִצַּח כָּל הָאֻמּוֹת שֶׁסְּבִיבָיו". בְּשֶׁלֶב זֶה יִתְנַגְּדוּ לוֹ וְלֹא יֵאוֹתוּ לְהִסְתַּגֵּל לְסֵדֶר הֶחָדָשׁ שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהַמָּשִׁיחַ יְרָצֶה לְהַשְׁלִיט, וְאָז הוּא יִלָּחֵם בָּהֶם וְיִנַּצַּח. בְּשֶׁלֶב ב' יַסְכִּימוּ לְקַבֵּל אֶת דִּבְרֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ — "וְיִתַּקֵּן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' בְּיַחַד". תִּקּוּן זֶה שֶׁל הָעוֹלָם יִהְיֶה רַק בְּסוֹף כָּל הַתַּהֲלִיךְ, לְאַחַר שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי וְיִקָּבְצוּ כָּל נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל. מִבְּחִינָה מְסֻיֶּמֶת עִקַּר חִדּוּשׁוֹ וּשְׁלֵמוּתוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ הוּא בְּתִקּוּן הָעוֹלָם דַּוְקָא. זֶהוּ כֹּחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל מְשִׁיחַ-צִדְקֵנוּ אֲשֶׁר "עֹמֵד לְנֵס עַמִּים, אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ וְהָיְתָה מְנֻחָתוֹ כָּבוֹד"![152]

גְּלוּיִים וְחִדּוּשִׁים בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ

אַחַד הַחִדּוּשִׁים הָעִקָּרִיִּים שֶׁיִּתְחַדְּשׁוּ בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ יִהְיֶה בְּתָחוּם יְדִיעַת הַתּוֹרָה. אוֹמֵר הָרַמְבַּ"ם:[153] "בְּאוֹתָם הַיָּמִים תִּרְבֶּה הַדֵּעָה וְהַחָכְמָה וְהָאֱמֶת... מִפְּנֵי שֶׁאוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ (הַמָּשִׁיחַ) שֶׁיַּעֲמֹד מִזֶּרַע דָּוִד, בַּעַל חָכְמָה יִהְיֶה יוֹתֵר מִשְׁלֹמֹה, וְנָבִיא גָּדוֹל הוּא קָרוֹב

148. במדב"ר פרשה יא, ג. 149. ישעיה רמז תצט. 150. עיין היטב "קונטרס בית רבנו שבבבל" לרבי מליובאויטש. 151. הל' מלכים פי"א, ד. 152. ישעיה יא, י'. 153. הלכות-תשובה פרק ט, ב.

לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, וּלְפִיכָךְ יִלַּמֵּד כָּל הָעָם וְיוֹרֶה אוֹתָם דֶּרֶךְ ה׳. בְּסוֹף סִפְרוֹ אוֹמֵר הָרַמְבַּ״ם[154] שֶׁבִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ ״יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיוֹדְעִים דְּבָרִים הַסְּתוּמִים״. עִיּוּן קַל בְּמִקוֹרוֹתֵינוּ[155] מְגַלֶּה, שֶׁבִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ תִּהְיֶה (עַל-יְדֵי) הִתְגַּלּוּת עֲצוּמָה שֶׁל חָכְמַת הַתּוֹרָה עַד שֶׁהִיא תֵּחָשֵׁב כְּ״תוֹרָה חֲדָשָׁה״.[156] תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ מִתְחַלֶּקֶת לִשְׁנַיִם: א) גִּלּוּי סוֹדוֹת הַתּוֹרָה — בִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ יִתְגַּלּוּ בְּשֶׁפַע סוֹדוֹתֶיהָ הַפְּנִימִיִּים שֶׁל תּוֹרָתוֹ. ב) חִדּוּשִׁים גַּם בְּהֶלְכוֹת הַתּוֹרָה — לְדֻגְמָא שְׁחִיטָתוֹ שֶׁל הַלִּוְיָתָן עַל יְדֵי שׁוֹר הַבַּר תִּהְיֶה כְּשֵׁרָה — וְזֶה חִדּוּשׁ.[157] וּמוּבָא[158] ״שֶׁתּוֹרָה שֶׁאָדָם לָמֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה, הֶבֶל הִיא לְפָנֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ״! מֵאָז מַתַּן-תּוֹרָה, שֶׁבּוֹ הוֹרִיד ה׳ אֶת הַתּוֹרָה לָעוֹלָם הַזֶּה, ״לֹא בַּשָּׁמַיִם הִיא״. לָכֵן, כָּל הַגִּלּוּיִים וְהַחִדּוּשִׁים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְגַלּוֹת בְּתוֹרָתוֹ, צְרִיכִים לָבוֹא דַּוְקָא עַל יְדֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא בָּשָׂר וָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה! כָּל יְהוּדֵי הַלּוֹמֵד תּוֹרָה רַשַּׁאי לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה, עַל פִּי כְּלָלֶיהָ הַיְדוּעִים. גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ תִּהְיֶה, שֶׁהוּא יַצְלִיחַ עַל יְדֵי יְגִיעָתוֹ בַּתּוֹרָה, לְהוֹצִיא מִתּוֹכָהּ גַּם חֲלָקִים שֶׁהָיוּ נִסְתָּרִים וְנֶעְלָמִים לְגַמְרֵי. עַד שֶׁהִתְגַּלּוּתָם תֵּחָשֵׁב כְּ׳תוֹרָה חֲדָשָׁה׳. הוּא יִגְלֶה זֹאת מִתּוֹךְ שִׂכְלוֹ וְחָכְמָתוֹ וְלֹא רַק מִתּוֹךְ הַכֹּחַ הַנְּבוּאִי שֶׁבּוֹ. וְכַמּוּבָן כָּל זֹאת, אַךְ וְרַק עַל פִּי כְּלָלֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ מִסִּינַי שֶׁאֶחָד מֵעִקְרֵי הָאֱמוּנָה שֶׁלָּנוּ הוּא שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת ״אֵין לָהּ לֹא שִׁנּוּי וְלֹא גֵּרָעוֹן וְלֹא תּוֹסֶפֶת״.[159]

שְׁלִיחוּת אֱלֹקִית וּבְחִירָה חָפְשִׁית

אֵין סָפֵק בְּכָךְ, שֶׁבִּיאַת הַמָּשִׁיחַ תְּלוּיָה בְּמַעֲשָׂיו וַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל בְּמֶשֶׁךְ הַדּוֹרוֹת.[160] בְּיָדֵינוּ לְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה וְכֵן לְקַבֵּעַ אֶת אֹפֶן הַגְּאֻלָּה, הַאִם תָּבוֹא בְּאֹפֶן מִיָּדִי וּבְנִסִּים עַל טִבְעִיִּים, אוֹ בְּאִטִּיּוּת וּבְדֶרֶךְ-הַטֶּבַע.[161] בָּרוּר שֶׁבִּיאַת הַמָּשִׁיחַ הִיא שְׁלִיחוּת אֱלֹקִית. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹבֵעַ מִי הוּא זֶה שֶׁעָתִיד לִגְאֹל אֶת יִשְׂרָאֵל וּמִמֵּילָא הוּא מְקַבֵּל אֶת הַכֹּחוֹת לְהָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה. ״לְכְשֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן, יִגְלֶה אֵלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁלְחֵהוּ, וְאָז יֵעָרֶה רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הַטָּמוּן וְנָנוּז לְמַעְלָה״.[162] אוּלָם, מֵאַחַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא עוֹלָם שֶׁמִּתְנַהֵל בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, וְהוּא רוֹצֶה שֶׁכָּל עִנְיָן שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת יָבוֹא מִתּוֹךְ בְּחִירָה חָפְשִׁית וְקִבָּלָה מֵרָצוֹן — הֲרֵי שֶׁגַּם בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ וְהִתְגַּלּוּתוֹ, תִּלְוֶיהָ בִּנְכוֹנוּתֵנוּ לְקַבֵּל אֶת מַלְכוּתוֹ שֶׁל מָלְכֵּנוּ הַמָּשִׁיחַ. גַּם לְאַחַר שֶׁהַמָּשִׁיחַ קִבֵּל מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָאוֹת וְהַשְּׁלִיחוּת עָדַיִן יֵשׁ לְעַם-יִשְׂרָאֵל אֶת הַכֹּחַ לְסַיֵּעַ בְּיָדוֹ וּלְזָרֵז הִתְגַּלּוּתוֹ אוֹ חָלִילָה לְעַכְּבוֹ, אוּלָם רַק בְּאֹפֶן זְמַנִּי, כֵּיוָן שֶׁבְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר הוּא בְּוַדַּאי, יִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהָעִכּוּבִים.

154. הלכות-מלכים פי״ב, ה״ה. 155. ויקרא-רבה פרשה יג, ג, ילקוט שמעוני, ישעי׳ רמ״ז תכ״ט. 156. עיין ״שערי-גאולה״ ח״ב עמ׳ קכ״ג. 157. לקוטי שיחות חלק ב׳, בלק. 158. קהלת-רבה פרָשָׁה יא, ח. 159. רמב״ם הל׳ יסודי-התורה תחילת פרק ט׳. 160. תניא פל״ז. 161. סנהדרין צח, א, ובפרש״י שם. 162. חתם-סופר, שו״ת חשון-משפט בליקוטים סי׳ צח:

יֵשׁ לָנוּ תַּפְקִיד

טָעוּת הִיא לַחֲשֹׁב שֶׁהַגְּאֻלָּה הִיא מְשִׂימָה בִּלְעָדִית שֶׁל הַמָּשִׁיחַ, וְשֶׁאָנוּ מֵעֵין צוֹפִים מֵהַצַּד בְּכָל ה״הַצָּגָה״ הַנִּפְלָאָה. לְאַחַר שֶׁנִּרְאֶה אוֹתוֹ בָּא וּבוֹנֶה אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳ אָז נִהְיֶה ״חֲכָמִים״ וְנוֹדֶה שֶׁאָכֵן הוּא הַמָּשִׁיחַ. יֵשׁ לָדַעַת שֶׁהַדְּבָרִים תְּלוּיִים גַּם בָּנוּ, יֵשׁ לָנוּ חֵלֶק לֹא קָטָן בְּכָל תַּהֲלִיךְ הַהִתְגַּלּוּת וְהַגְּאֻלָּה. כְּכָל שֶׁנִּזְדָּרֵז לְהַכִּיר וּלְהַאֲמִין בּוֹ, נִתְאַחֵד וְנִתְלַכֵּד סְבִיבוֹ וּנְסַיֵּעַ בְּיָדוֹ, — שֶׁהֲרֵי ״אֵין מֶלֶךְ בְּלֹא עָם״ — כָּךְ נִזְכֶּה לְזָרֵז וּלְהָחִישׁ אֶת גְּאֻלָּתֵנוּ הַנִּכְסֶפֶת, וְנַחֲסֹךְ מֵעַצְמֵנוּ רְגָעִים לֹא נְעִימִים וּמְיַתָּרִים בַּגָּלוּת הָאֲרֻכָּה הַזֹּאת. גַּם הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן, מֹשֶׁה רַבֵּנוּ חָשַׁשׁ שֶׁ״הֵן לֹא יַאֲמִינוּ לִי״ וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר ״וַיַּאֲמִינוּ בַּה׳ וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ״ וּבֵינְתַיִם הָיְתָה תְּקוּפָה לֹא נְעִימָה שֶׁל ״וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבוֹדָה קָשָׁה״. גַּם אֵצֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, חָלְפָה תְּקוּפָה אֲרֻכָּה שֶׁל כ׳-7 שָׁנִים וְיוֹתֵר, שֶׁבָּהּ הָעָם וּגְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, הִתְעַלְּמוּ מִמֶּנּוּ, וְרַק לְאַחַר שֶׁנִּאוֹתוּ לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ — הוּא נַעֲשָׂה לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל.[163]

סוֹף דָּבָר — קַבָּלַת הַמַּלְכוּת

לָמַדְנוּ שֶׁהָעָם יָכוֹל לְעַכֵּב גַּם מַלְכוּת אֱלֹקִית מִלְּהִתְגַּלּוֹת. כָּעֵת נוּכַל לְהָבִין מַדּוּעַ הָרַמְבַּ״ם נוֹתֵן סִימָנִים לְשֶׁלָּב שֶׁל ״בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ״[164] עוֹד קֹדֶם שֶׁנִּתָּן לְקַבֵּעַ כִּי הוּא ״מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי״. שֶׁכֵּן, בְּהֶחְלֵט יֵשׁ לְעַם-יִשְׂרָאֵל, תַּפְקִיד מֻרְכָּזִי גַּם בַּשְּׁלַבִּים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הִתְגַּלּוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. עַל-יְדֵי כָּךְ שֶׁהֵם זוֹכִים לְהִוָּדְּרוּ וּלְהַכִּיר בּוֹ כְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וּלְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ וְהוֹרָאוֹתָיו — בְּכָךְ הֵם מְסַיְּעִים בְּפֹעַל מַמָּשׁ לְזִרּוּז תַּהֲלִיךְ הַגְּאֻלָּה. כַּאֲשֶׁר הֲמוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ לְהִתְלַכֵּד סְבִיב אוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁ״בְּחֻזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ״. מַבִּיעִים אֶת נְכוֹנוּתָם לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ, וּלְהִשָּׁמַע לְהוֹרָאוֹתָיו, חַיִּים כָּל הַזְּמַן עִם הַצְּפִיָּה לְהִתְגַּלּוּתוֹ וּמִתְפַּלְּלִים עַל-כָּךְ מֵעֹמֶק נַפְשָׁם — בְּכָךְ הֵם מְסַיְּעִים בְּפֹעַל מַמָּשׁ לְהֶבָאַת הַגְּאֻלָּה. תּוֹרַת הַחֲסִידוּת, צוֹלֶלֶת לָעֹמֶק וּמְגַלָּה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל יְהוּדִי ״נִיצוֹץ מָשִׁיחַ״[165], וְכַאֲשֶׁר עוֹד יְהוּדִי מְגַלֶּה אֶת הַנִּיצוֹץ מָשִׁיחַ שֶׁבּוֹ וּמְקַשֵּׁר אוֹתוֹ עִם מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ — בְּכָךְ הוּא מַעֲנִיק לְמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ תּוֹסֶפֶת כֹּחַ, שֶׁיּוּכַל לְהִתְגַּלּוֹת בִּמְלֹא שְׁלֵמוּתוֹ וַהֲדָרוֹ וּלְהָבִיא אֶת הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה ״מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה״ עֵינֵינוּ. אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

163. סנהדרין, כ, א. 164. הל׳ מלכים פי״א, ד. 165. מאור עינים, פרשת פנחס.

תודה וברכה מיוחדת

לנוות ביתי "אשת חיל עטרת בעלה"-
מנב"ת **פנינה** תחי' בת רבקה תחי'
שבמסירות של ממש נטלה על עצמה את עול הטיפול והניהול
של משפחתנו הברוכה, ומאפשרת לי להקדיש עיתותי
ללימוד התורה והפצתה, ובזכותה הגעתי עד הלום.
יתן ה' וזכות כל הצדיקים קדושי עליון שבספר זה תגן עליה
להמשיך בהצלחה רבה ומופלגה לזכות את רבבות אלפי
נערות ונשי ישראל בהרצאותיה המאלפות,
ולראות תמיד נחת יהודי אמיתי מכל יוצאי חלציו שיחיו וכן ירבו, אכי"ר!

ברכה ותודה מיוחדת

לאחי היקר **שלמה בן לבנה ששון**, ולגיסי היקרים האחים לבית **שמאי**:
ר' **משה** שי', ר' **יפת** שי' ור' **ראובן** שי' **בני רבקה**, על כל העזרה המכובדת
לאורך כל השנים והשמחות במשפחה - זכות **כל הצדיקים שבספר זה**
[רשב"י, רמב"ם, האריז"ל והרמ"ק, מגלה עמוקות ואור החיים, החיד"א והבעש"ט וכל
רועי החסידות, בעל התניא ורבי נחמן, רבי לוי-יצחק והרבי מליובאוויטש הק']
תגן בעדם ובעד כל בני ביתם שיחיו וכן ירבו,
למילוי כל משאלות ליבם לטובה, אכי"ר.
רפואה שלימה ואריכות ימים ושנים טובות ובריאות ורעננות
למרת חמותי היקרה **רבקה** תחי' בת דוולת,
עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, אמן ואמן.

לעילוי נשמת
חמי היקר
שמואל בן גוהר ומשה ע"ה שמאי
נלב"ע ביום שמחת תורה ה'תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה

הִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ

פֶּרֶק רִאשׁוֹן מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר "עַתָּה יָדַעְתִּי"

"מָצָאתִי דָוִד עַבְדִּי"

"אִם יִתְמַהְמָהּ חַכֵּה לוֹ"[1] — עַל פָּסוּק זֶה אוֹמְרִים חֲז"ל:[2] שֶׁמָּא תֹּאמַר אָנוּ מְחַכִּים וְהוּא (ה') אֵינוֹ מְחַכֶּה? תַּלְמוּד לוֹמַר, "וְלָכֵן יְחַכֶּה ה' לַחֲנַנְכֶם וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֲמְכֶם".[3] וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י: "יְחַכֶּה ה' — הוּא עַצְמוֹ מְחַכֶּה וּמִתְאַוֶּה שֶׁיָּבֹא מָשִׁיחַ". וְכִי מֵאַחַר שֶׁאָנוּ מְחַכִּים וְהוּא מְחַכֶּה מִי מְעַכֵּב? מִדַּת הַדִּין מְעַכֶּבֶת"! (שֶׁטּוֹעֶנֶת שֶׁאֵין אָנוּ רְאוּיִים עֲדַיִן לַגְּאֻלָּה!)

מוּבָא בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "נֹעַם אֱלִימֶלֶךְ" שֶׁהַנְּשָׁמָה נִקְרֵאת מְצִיאָה עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ "מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי" וְדָרְשׁוּ חֲז"ל[4] הֵיכָן מְצָאוֹ? — בְּסִדּוֹם! וּלְהָבִין זֹאת כָּתַב שֶׁמּוּבָא בְּסִפְרֵי הַמְקֻבָּלִים הַטַּעַם מַדּוּעַ יָצָא אַבְרָהָם מִתֶּרַח וְכֵן כַּמָּה צַדִּיקִים קְדוֹשִׁים יָצְאוּ מֵאֲבוֹת הַטֻּמְאָה, וּפֵרְשׁוּ: מֵחֲמַת שֶׁהַמַּקְטְרְגִים הַחִיצוֹנִים בִּרְאוֹתָם הַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה וּגְבוֹהָה אֵינָם מַנִּיחִים לָהּ לָצֵאת לָעוֹלָם וְעוֹשִׂים אֶת כָּל הַתַּחְבּוּלוֹת לְעַכְּבָהּ! מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? (עַל-מְנָת לַעֲקֹף אֶת הַקַּטְרוּג הַזֶּה) נוֹתֵן אוֹתָהּ בְּגוּף טָמֵא וְאָז מַנִּיחִין אוֹתָהּ וְעַל יְדֵי זֶה בָּאָה הַנְּשָׁמָה (הָעֶלְיוֹנָה הַנ"ל) לָעוֹלָם, כִּי גַּם הַמְקַטְרְגִים בִּרְאוֹתָם שֶׁיּוֹרֶדֶת לְמָקוֹם טָמֵא סוֹבְרִים שֶׁבְּוַדַּאי אִי-אֶפְשָׁר שֶׁתַּעֲלֶה בְּמַעֲלוֹת קְדוֹשִׁים וְנִמְצָא שֶׁהִיא כְּמוֹ מְצִיאָה".

יְדוּעִים דִּבְרֵי חֲז"ל[5] שֶׁשִּׁלְשָׁה דְּבָרִים בָּאִים בְּהֶסַח הַדַּעַת (שֶׁל מְקַטְרֵג) — מָשִׁיחַ, מְצִיאָה וְעַקְרָב! כָּעֵת מוּבָן לְכָל מִתְבּוֹנֵן שֶׁאֵין פֶּלֶא שֶׁיֵּשׁ קִטְרוּג עָצוּם הַמּוֹנֵעַ וּמְעַכֵּב, מַעֲלִים וּמַסְתִּיר עַל הִתְגַּלּוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּדָרָכִים מִדְרָכִים שׁוֹנוֹת וְלֹא מַנִּיחַ לַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁל מָשִׁיחַ לִפְעֹל וּלְהִתְגַּלּוֹת בְּהֶקְדֵּם. הַאִם יֵשׁ נְשָׁמָה יוֹתֵר עֶלְיוֹנָה מִנִּשְׁמָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ? הֲיֵשׁ עִנְיָן יוֹתֵר נַעֲלֶה מֵהִתְגַּלּוּתוֹ וּפְעָלָתוֹ לְעֵין כֹּל שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ? אוּלָם, יֵשׁ קֵץ לַגָּלוּת וּכְבָר הִגִּיעַ זְמַן הַהִתְגַּלּוּת בְּפֹעַל, וְתֵכֶף וּמִיָּד מַמָּשׁ יִתְגַּלֶּה, יָקוּם וְיִתְנַשֵּׂא כַּאֲרִי[6], "וְעַבְדִּי דָּוִד מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם לְעוֹלָם". "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'"[7] — וְאָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְאַחֵד בְּצַפִּיָּה וּבִתְפִלָּה לְהִתְגַּלּוּתוֹ וּ"מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה"[8] עֵינֵינוּ. נְגַבֵּיר אֶת הַצַּפִּיָּה בְּתוֹסֶפֶת לִמּוּד תּוֹרַת הַנִּגְלֶה וּפְנִימִיּוּת הַתּוֹרָה, וּבְתוֹסֶפֶת קִיּוּם מִצְוֹת וּבְהִדּוּר, וְהַכֹּל מִתּוֹךְ יְדִיעָה בְּרוּרָה שֶׁאָכֵן[9] "הִנֵּה זֶה (מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ) בָּא" — הַמְחַכֶּה בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם לְגָאֳלֵנוּ — "יַעֲמֹד מֶלֶךְ"[10] בְּכָל רֶגַע וְיִגְאַל אֶת יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וְנִהְיֶה כְּבָר מֵעַכְשָׁיו כֻּלָּנוּ "עֲדַת הַמְיֻחָלִים לוֹ" (כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן). נַעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן וְלֹא נִסְיַח אֶת הַדַּעַת מֵהַמְּצִיאָה הַגְּדוֹלָה עֲלֵי אֲדָמוֹת. בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם אֲסַדֵּר לִפְנֵיכֶם אֶת סֵדֶר הִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ

1. חבקוק, ב, ג. 2. סנהדרין צז, ב. 3. ישעיה, ל, יח. 4. מדרש ב"ר נ. 5. סנהדרין צז, ב. 6. יחזקאל לז, כד-ה. 7. ישעיה יא, ב. 8. ישעיה לג, יז. 9. שיחת ש"פ שופטים, תשנ"א. 10. רמב"ם, הל' מלכים, פי"א, ד.

מֵרִאשִׁית וְעַד אַחֲרִית וְנָבִין שֶׁאֵין לְהִתְפַּעֵל מִשּׁוּם מְנַגֵּד וּמוֹנֵעַ וְלֵיצָנֵי הַדּוֹר, שֶׁלֹּא מִדַּעַת יְדַבְּרוּ. וְאָנוּ נוֹחִיל לְמַלְכֵּנוּ יוֹם יוֹם — חִזְקוּ וַיַּאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַה'.

הִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ

מִכְּיוָן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל וְגַם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא[11], מְחַכִּים בְּעֻצַּם לְהִתְגַּלּוּתוֹ הַסּוֹפִית שֶׁל מָשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד, יָרוּם הוֹדוֹ וְתִנָּשֵׂא מַלְכוּתוֹ, חוֹבָה עָלֵינוּ לְהַעֲמִיק דַּעַת וּלְהִתְבּוֹנֵן בִּנְשִׁמַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַנֶּחֱשָׁב בַּהֲלָכָה כַּמָּשִׁיחַ הָרִאשׁוֹן[12] וְאָז יֵקַל עָלֵינוּ לְהָבִין אֶת הַקּוֹרֶה בְּדוֹרֵנוּ עִם מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, מָשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד. "וְלָכֵן מְשֻׁלֶּת הַחוֹבָה עַל גְּדוֹלֵי וְצַדִּיקֵי הַדּוֹר לְהִתְעַמֵּק הַרְבֵּה בְּשָׁרְשׁוֹ שֶׁל דָּוִד, בְּהִסְתַּכְּלוּת פְּנִימִית כְּכָל הָאֶפְשָׁר, וּלְהִתְדַּבֵּק בִּנְשָׁמָתוֹ, לִלְמֹד וּלְלַמֵּד אֶת גְּדֻלָּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְאֵיכוּת שָׁרְשׁוֹ, וּבָזֶה יַמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם נִיצוֹצֵי אוֹר נִשְׁמָתוֹ, מֵהֶם בַּגָּלוּי וּמֵהֶם בַּסֵּתֶר בְּסוֹד הָעִבּוּר, וְאוֹר גְּאֻלָּה יֵלֵךְ וְיוֹפִיעַ הֲלוֹךְ וָאוֹר בְּכָל מְלֹא זָהֳרוֹ וְגִבְהּ קְדֻשָּׁתוֹ".[13] הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ[14] מְגַלֶּה לָנוּ שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶפֶל, כִּי מִצַּד עַצְמוֹ הָיָה נִטּוּל שְׁנוֹת חַיִּים[15], וְלָכֵן עָלָיו נֶאֱמַר "חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ"[16] [17]. שְׁנוֹת חַיָּיו שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ נִתְּנוּ לוֹ מִשֶּׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן (שֶׁחַי 930 שָׁנָה בְּמִקּוֹם 1000) דֶּרֶךְ אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים. מַאֲבְרָהָם — 5 שָׁנִים, יַעֲקֹב — 28 וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק — 37 שָׁנִים. עוֹד בְּטֶרֶם נוֹלַד הָיְתָה הִתְנַגְּדוּת לִיצִיאָתוֹ לָעוֹלָם עַד שֶׁחַיָּיו נִתְּנוּ לוֹ דֶּרֶךְ הָאֲבוֹת, וְלֹא יְשִׁירוֹת. חֲז"ל בַּגְּמָרָא[18] קוֹרְאִים לַמָּשִׁיחַ בְּשֵׁם מוּזָר — "בַּר נַפְלִי" (בֶּן-הַנֶּפֶל) וְלָמְדוּ זֹאת מִן הַפָּסוּק[19] "בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת" — וּמַסְבִּיר רַשִׁ"י שֶׁהַסִּבָּה לְכָךְ שֶׁמָּשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נִקְרָא "בַּר-נַפְלִי", הִיא מַלְכוּת-דָּוִד שֶׁנָּפְלָה.[20]

בָּרוּר שֶׁיֵּשׁ קֶשֶׁר מְיֻחָד בֵּן דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַמָּשִׁיחַ הָרִאשׁוֹן, לְבֵין מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא "בֶּן-דָּוִד", "כִּי שָׂבַע יִפּוֹל צַדִּיק וָקָם".[21] הַצַּדִּיק מִבֵּית דָּוִד[22] נֶעֱלָם וְנִתְכַּסָּה[23], אוּלָם לְאַחַר הַנְּפִילָה [בַּר-נַפְלִי] תִּהְיֶה קִימָה "וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל"[24] — זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.[25] "קוּם גּוֹאֵל הַקָּדוֹשׁ וּגְאַל אֶת הַבָּנִים"[26], מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יָקוּם, יִתְגַּלֶּה וְיִגָּאֲלֵנוּ "קוּם צַדִּיק הַקָּדוֹשׁ, צַמַּח הַקָּדוֹשׁ"[27] שֶׁעַל יָדוֹ ה' "מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה".[28] "לָכֵן חַכּוּ לִי נְאֻם ה', לְיוֹם קוּמִי לָעַד".[29]

כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם[30]

אֵין מַחְשְׁבוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמַחְשְׁבוֹת בָּשָׂר וָדָם. כֵּיצַד? הַשְׁבָטִים הָיוּ עֲסוּקִים בְּמִכְרַת יוֹסֵף וְיוֹסֵף עָסוּק בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְיַעֲקֹב אָבִינוּ עָסוּק בְּשַׂקּוֹ וּבְתַעֲנִיתוֹ, וִיהוּדָה עָסוּק — לָקַחַת לוֹ אִשָּׁה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה (עוֹסֵק) בּוֹרֵא אוֹרוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ! וְזֶהוּ

11. סנהדרין צז: וברשי שם. 12. רמב"ם הל' מלכים פי"א א. 13. מֵי-מָרוֹם ו', מעייני הישועה לרב חרל"פ זצ"ל. 14. חלק א, קסח ח"ג, רעט. 15. זוהר ח"א, נה, א. 16. תהלים כא, ה. 17. ילקוט בראשית רמז מ"א. 18. סנהדרין צו, ב. 19. עמוס ט, יא. 20. בדרך הסוד ראה הרמ"ע מפאנו מאמר חקור-הדין. 21. משלי כד, טז. 22. רמב"ם, הל' מלכים, פי"א, ד. 23. תורת-מנחם א, עמ' 20. 24. בלק כד, יז. 25. רמב"ם הלכות מלכים פי"א, א, ירושלמי, תענית פ"ד, ה"ה ועוד. 26. לשון חכמים, לבן-איש חי, תיקון היסוד. 27. ירושלמי, ברכות פ"ב, ה"ד. 28. תפילת צֶמַח דוד. 29. צפניה ג, ח. 30. ישעיהו נה, ח.

שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה".[31] קֹדֶם שֶׁלֹּא נוֹלַד הַמְשַׁעְבֵּד הָרִאשׁוֹן (פַּרְעֹה) נוֹלַד הַגּוֹאֵל הָאַחֲרוֹן"[32]! עֵקֶב מְכִירַת יוֹסֵף, יָרַד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו, וְנִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר שֶׁמִּזֶּרַע יְהוּדָה וְתָמָר — מִפֶּרֶץ, יוֹצֵא בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד!

דָּבָר מָפְלָא מִמַּחְשְׁבוֹת אֱנוֹשׁ הוּא, שֶׁהֲרֵי תָּמָר הַצַּדֶּקֶת וְהַצְּנוּעָה, כַּלָּתוֹ שֶׁל יְהוּדָה הַקָּדוֹשׁ, מְקֻבֶּלֶת יְדִיעָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ "הִנֵּה חָמִיךְ (יְהוּדָה) עֹלֶה".[33] מַחֲלִיפָה אֶת בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ בִּבְגָדִים נָאִים, מְבַצַּעַת צַעַד נוֹעָז וּמַפְתִּיעַ בְּיוֹתֵר, מִתְקַשֶּׁטֶת וְ... "וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם"[34] — דָּבָר שֶׁאֶפְלוּ הַמַּפְקֶרֶת בְּיוֹתֵר לֹא עוֹשָׂה. אוּלָם כַּוָּנוֹתֶיהָ טְהוֹרוֹת בְּיוֹתֵר (וּבוֹרֵא עוֹלָם הַבּוֹחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב יוֹדֵעַ זֹאת) שֶׁסְּכָנָה עַצְמָהּ וְיָשְׁבָה שָׁם, מְצַפָּה וּמִתְאַוָּה לְהַעֲמִיד מִיהוּדָה בָּנִים הֲגוּנִים, וּבְפָרְט צִפִּתָה לְדָוִד (שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנָּה) שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר "וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם יְפֵה-עֵינַיִם".[35] וְאָכֵן, לְאַחַר שֶׁיְּהוּדָה נוֹתֵן לָהּ עֲרֻבוֹן כְּבַקָּשָׁתָהּ, הִיא זוֹכָה לְהִתְעַבֵּר מִמֶּנּוּ, וּבְכָךְ הֻחֲלָה הַהִשְׁתַּלְשְׁלוּת הַגְּלוּיָה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וּבְרוּר וְנוֹדָע לְכָל יוֹדֵעַ סֵפֶר שֶׁכָּל הַתַּהֲלִיךְ הַמְסֻבָּךְ וְהַלֹּא מוּבָן הַנִּ"ל הָיָה בְּהַשְׁגָּחָה אֱלֹקִית מֵאֵת ה' "וְכָל מַעֲשֵׂה תָּמָר וִיהוּדָה מְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה הוּא".[36] עִיּוּן מַעֲמִיק בְּכָל הַפָּרָשָׁה מוֹכִיחַ זֹאת, וּבִפְרָט עַל פִּי תּוֹרַת הַסּוֹד "עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֵּן כְּדֵי לְהָבִיא אֶת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּהֶסַּח הַדַּעַת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקָּטֵרֵג הַמְקַטְרֵג כְּמוֹ שֶׁאָמַר בַּיהֹוָה... וְלָזֶה רָמְזוּ חֲז"ל מָשִׁיחַ מְצִיאָה וְנֶחְשׁ בָּאִין בְּהֶסַּח הַדַּעַת שֶׁל מְקַטְרֵג".[37]

חֶבְלֵי לֵידַת מָשִׁיחַ

עִם הַזְּמַן מָאֻשְּׁמַת תָּמָר הַצַּדֶּקֶת בְּכָךְ שֶׁהִיא הָרָה לִזְנוּנִים (וְהַדָּבָר חָזַר עַל עַצְמוֹ כַּעֲבֹר כַּמָּה דּוֹרוֹת עִם אִמּוֹ שֶׁל דָּוִד בֶּן יִשַׁי) וּכְבָר הוֹצִיאוּהָ לְהִשָּׂרֵף עִם הַוָּלָד ה"לֹא כָשֵׁר" שֶׁבְּקִרְבָּהּ שֶׁמִּמֶּנּוּ עָתִיד לָצֵאת מָשִׁיחַ, וְכִמְעַט שֶׁהַדָּבָר קָרָה, וְהַשָּׂטָן הַמְקַטְרֵג כְּבָר הָיָה בְּטוּחַ בְּנִצָּחוֹנוֹ הִנֵּה הִיא מוּצֵאת לִשְׂרֵפָה אַךְ... בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא הִשְׁבִּית לָנוּ גּוֹאֵל. מֹשֶׁה לִפְנֵי בִּצּוּעַ הַגְּזַר-דִּין, תָּמָר שׁוֹלַחַת לִיהוּדָה אֶת הָעֲרֻבוֹן שֶׁהִפְקִיד בְּיָדָהּ. הַאִם יוֹדֶה יְהוּדָה לְאַחַר שֶׁיַּכִּיר אֶת הַסִּימָן וּבְכָךְ יִתֵּן יָד לְגִלּוּי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת? וְאָכֵן, כָּךְ הָיָה, "וַיַּכֵּר יְהוּדָה" הוּא מַכִּיר בְּכָךְ, וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת וְזוֹכֶה לְמַלְכוּת.[38] כֻּלָּם נוֹשְׁמִים לְרִוָּחָה, הָאֱמֶת יָצְאָה לָאוֹר.

וְכָךְ אָנוּ מַגִּיעִים לַשָּׁלָב הַבָּא, נִכָּנָסִים לְהִלּוּךְ גְּבוֹהַּ!

פְּרִיצַת הַפֶּרֶץ - מִפֶּרֶץ לְדָוִד הַמֶּלֶךְ

תָּמָר הַצַּדֶּקֶת יוֹלֶדֶת תְּאוֹמִים צַדִּיקִים, רִאשׁוֹן יוֹצֵא וּפוֹרֵץ לוֹ-פֶּרֶץ-וְעָלָיו אוֹמֶרֶת תָּמָר "מַה פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ"[39]. עַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הַיּוֹצֵא מִפֶּרֶץ נֶאֱמַר "עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם"[40],

31. ישעיה סו, ז. 32. מדרש ב"ר פה:. 33. בראשית לח, יג. 34. שם. 35. מדרש הגדול ורש"י שם. 36. צרור המור. וראה ליקוטי-שיחות וישב ע' 185—195. 37. עיין בשפתי-כהן מהר"מ הכהן פ' וישב, ונציה שסה. 38. מכילתא דויהי בשלח פ"ה. 39. בראשית לח, כט. 40. מיכה ב, יג.

וְלָכֵן הוּא מְכֻנֶּה גַּם בְּשֵׁם "בֶּן-פַּרְצִי"[41]. וְאָכֵן רַשִׁ"י מְפָרֵשׁ[42] "פָּרַצְתָּ" — חָזַקְתָּ עָלֶיךָ חוֹזֶק. לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ בְּכָךְ רֶמֶז שֶׁלֹּעָתִיד תַּתְחִיל הִתְגַּלּוּתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ "ויצא חוטר מגזע ישי"[43] — בֶּן-פַּרְצִי הַמַּכְרִיז "וּפָרַצְתָּ"[44] בָּזֶה שֶׁיִּפְסְקוּ עָלָיו בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ[45]! וּכְמוֹ שֶׁיְּהוּדָה זָכָה לַמַּלְכוּת בְּזְכוּת "וַיַּכֵּר" יְהוּדָה"[46], כָּךְ גַּם אָנוּ, דּוֹר הַגְּאֻלָּה, נִזְכֶּה לְהַכִּיר וּלְקַבֵּל אֶת מַלְכוּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ אִם נֵלֵךְ בְּדַרְכּוֹ שֶׁל יְהוּדָה שֶׁהוֹדָה "צָדְקָה מִמֶּנִּי"[47] וְהִכִּיר בָּאֱמֶת.

הַשָּׁלָב הַבָּא בְּהִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, פֶּרֶץ הוֹלִיד אֶת חֶצְרוֹן. וּלְאַחֲרָיו רָם — עַמִּינָדָב — נַחְשׁוֹן — שַׂלְמוֹן — בֹּעַז — עוֹבֵד — יִשַׁי, אֲבִי דָּוִד. שָׁלָב זֶה עוֹבֵר דַּוְקָא דֶּרֶךְ בֹּעַז, שֶׁהָיָה צַדִּיק הַדּוֹר, הַשֹּׁבִיעַ[48] מִפֶּרֶץ. כַּיָּדוּעַ שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הָיָה זֶה שֶׁכָּתַב אֶת מְגִלַּת רוּת (אִמָּהּ שֶׁל מַלְכוּת) לְסִתֹּם אֶת פִּיּוֹתֵיהֶם שֶׁל הוֹבְרֵי הַשֶּׁקֶר, לְיַצְנֵי הַדּוֹר שֶׁהוֹצִיאוּ לַעַז עַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁכְּאִלּוּ בָּא מֵאִסּוּר מוֹאָבִית. לָכֵן הוֹאִיל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא לְבָאֵר שֶׁרוּת הַמּוֹאָבִיָּה נִשְּׂאָה לְבֹעַז הַצַּדִּיק, רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמַד הַסַּנְהֶדְרִין וּבְפֶמְבִּי גָּדוֹל (וְלֹא מִשּׁוּם מִצְוַת יִבּוּם).

מוֹאָבִים בְּדָוִד

דָּוִד הַמֶּלֶךְ-מִתְלוֹנֵן "מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי, וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי"[49], וְכֵן "יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר"[50], עַל כָּךְ שֶׁסָּבַל חֲרָפוֹת וּכְלָמָה הֵן מִבַּיִת וְהֵן מִחוּץ, שֶׁהָיוּ הַכֹּל (כּוֹלֵל אֲבִיו וְאֶחָיו) סוֹבְרִים שֶׁהָיָה מַמְזֵר חַס וְשָׁלוֹם (מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי"). חָשְׁדוּ בְּאִמּוֹ, אֵשֶׁת יִשַׁי חַס וְשָׁלוֹם שֶׁזְּנָתָה בְּהֶרְיוֹן זֶה שֶׁל דָּוִד וְכָךְ בִּזּוּ אוֹתוֹ וּמְאָסוּ בּוֹ שָׁנִים רַבּוֹת, ("אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה") כִּי לֹא יָדְעוּ שֶׁאִמּוֹ דָּחֲקָה וְנִכְנְסָה אֶל יִשַׁי אָבִיו תַּחַת הַשִּׁפְחָה (כְּמוֹ שֶׁקָּרָה בֵּין רָחֵל וְלֵאָה עִם יַעֲקֹב). וְרַק כַּאֲשֶׁר נִשְׁלַח שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא עַל יְדֵי ה', לִמְשֹׁחַ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ, נִתְגַּלָּה וְנִתְפָּרְסֵם שֶׁדָּוִד הוּא בֵּן כָּשֵׁר לְאִמּוֹ, (מִישִׁי), וְאִמּוֹ צַדֶּקֶת גְּמוּרָה. לָכֵן שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הָיָה זֶה שֶׁכָּתַב "וְיִשַׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד" וְהֵעִיד בְּכָךְ שֶׁאִמּוֹ הָיְתָה כְּשֵׁרָה וּצְנוּעָה.[51] וּלְפֶלֶא שֶׁאִמּוֹ שֶׁל דָּוִד, עָבְרָה (עִם הַוָּלָד שֶׁבְּקִרְבָּהּ שֶׁמִּמֶּנּוּ עָתִיד לָצֵאת מָשִׁיחַ), תַּהֲלִיךְ דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁעָבְרָה עֲשָׂרָה דּוֹרוֹת קֹדֶם לָכֵן אִמּוֹ שֶׁל פֶּרֶץ, תָּמָר הַצַּדֶּקֶת. וּכְפִי שֶׁהִקְדַּמְנוּ שֶׁכָּל הַתַּהֲלִיךְ הַלֹּא-רָגִיל הַזֶּה מְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה הוּא, וּבָא בְּדֶרֶךְ זוֹ עַל מְנָת לְהַסְתִּיר אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַמְקַטְרֵג- מְמָשִׁיחַ. (וּלְדַאֲבוֹנֵנוּ הוּא מַצְלִיחַ בָּכָךְ עַד הַיּוֹם...)

"מָשִׁיחַ" — מְצִיאָה בְּסִדּוּם

עַד כֹּה רָאִינוּ צַד אֶחָד בְּכָל הַמַּהֲלָךְ הָאֶלְקִי שֶׁל הִשְׁתַּלְשְׁלוּת מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם. כָּעֵת נִתְבּוֹנֵן בְּעוֹד מַהֲלָךְ מַקְבִּיל, וְלֹא מְקֻבָּל בַּשֵּׂכֶל הָאֱנוֹשִׁי, בְּאֹפֶן הַסָּחַת-הַדַּעַת שֶׁל הַמְקַטְרֵג —

41. פיוט לכה דודי למקובל ר"ש אלקבץ. 42. רש"י עה"פ בראשית לח, כט. 43. ישעיהו יא, א. 44. בראשית, כח, יד. 45. הלכות מלכים פי"א, ד. 46. בראשית לח, כו. 47. שם. 48. ויק"ר. 49. תהלים סט, ט. 50. שם, יג. 51. שמחת הרגל להחיד"א על מגילת רות.

פָּרָשַׁיִת סְדוֹם, לוֹט וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו. לִפְנֵי הַשָּׁחָתַת סְדוֹם, הַמַּלְאָכִים מְאִיצִים בְּלוֹט לָקַחַת עִמּוֹ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת שְׁתֵּי בְּנוֹתָיו הַנִּמְצָאוֹת[52] עַל מְנָת לְהַצִּילָן. כְּבָר שָׁם, בַּמִּלָּה נִמְצָאת, נִרְמָז בְּתוֹרַת הַנֶּצַח הַקְּדוֹשָׁה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר "מָצָאתִי דָוִד עַבְדִּי — בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו".[53]

שְׁתֵּי בְּנוֹתָיו שֶׁל לוֹט זוֹכוֹת לְהַנְצִיל מִמַּהֲפֵכַת סְדוֹם בִּזְכוּת דָּוִד וּבִזְכוּת מָשִׁיחַ הַיּוֹצֵא מִדָּוִד שֶׁנֶּאֱמַר: "מָצָאתִי דָוִד עַבְדִּי".[54] כַּיָּדוּעַ, דָּוִד יָצָא מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וּרְחַבְעָם בֶּן שְׁלֹמֹה מִנַּעֲמָה הָעַמּוֹנִית וּמָשִׁיחַ יוֹצֵא מִשְּׁתֵיהֶן![55] "שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאוֹת" — אָמַר רַבִּי טוּבְיָה: שְׁתֵּי מְצִיאוֹת — רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית... מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי — הֵיכָן מָצָאתִי אוֹתוֹ? בִּסְדוֹם![56] אִשְׁתּוֹ שֶׁל לוֹט הָפְכָה לְנְצִיב מֶלַח עַד הַבִּיטָה לְאָחוֹר בִּבְרִיחָתָהּ מִסְּדוֹם, וְכָךְ נוֹתְרוּ לוֹט וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו, וּמִכֵּיוָן שֶׁהָיוּ סְבוּרוֹת שֶׁהֵן הַיְחִידוֹת בָּעוֹלָם (לְאַחַר מַהֲפֵכַת סְדוֹם), וַאֲבִיהֶן זָקֵן, לָכֵן בָּכְנָה לִבְנֵיַן הָעוֹלָם וְקִיּוּמוֹ הֶחְלִיטוּ לְחַיּוֹת מֵאֲבִיהֶן זֶרַע. וְכָךְ כַּיָּדוּעַ נוֹלְדוּ מִלּוֹט וּבְנוֹתָיו, עַמּוֹן וּמוֹאָב[57], וַחַז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ מִמְּקֹרָה זֶה עַד כַּמָּה חָשׁוּב לְהַקְדִּים לִדְבַר מִצְוָה, שֶׁהֲרֵי הַבַּת הַבְּכִירָה שֶׁהִקְדִּימָה אֶת הַצְּעִירָה בְּלַיְלָה אֶחָד, זָכְתָה לְהַקְדִּימָהּ בְּ-4 דּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל. שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הָיָה נִינָהּ שֶׁל רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית יָלְדָה לוֹ אֶת רְחַבְעָם בְּנוֹ.[58] כַּזָּכוּר[59], מָשִׁיחַ הוּא מִזֶּרַע דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, הַבִּיטוּ וּרְאוּ, מֵהֵיכָן וְעַד הֵיכָן הִשְׁתַּלְשְׁלוּת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בָּעוֹלָם.[60]

רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה — אִמָּהּ שֶׁל מַלְכוּת

עַמּוֹן וּמוֹאָב, כְּפוּיֵי טוֹבָה הֵם יוֹתֵר מִכָּל הָאֻמּוֹת וְלָכֵן "לֹא יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל ה', גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה' עַד עוֹלָם!"[61]

כְּפוּיֵי טוֹבָה נִתְעָבִים הֵם — וְהַסִּבָּה: "עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם".[62] הֵם הָיוּ חַיָּבִים לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם עַם יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתוֹ מִמִּצְרַיִם, אוּלָם הֵם לֹא עָשׂוּ זֹאת, הֵם שָׂכְחוּ שֶׁבִּזְכוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, נִצְלוּ לוֹט וּשְׁתֵּי בְּנוֹתָיו מִמַּהֲפֵכַת סְדוֹם וְכָךְ בָּאוּ לָעוֹלָם וְהָיוּ לִשְׁנֵי עַמִּים, — עַמּוֹן וּמוֹאָב. וְגָדוֹל פִּשְׁעוֹ שֶׁל מוֹאָב יוֹתֵר מֵעַמּוֹן. בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב שׂוֹכֵר אֶת בִּלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, בָּנָיו שֶׁל אַבְרָהָם, אֲבִי הַחֶסֶד בָּעוֹלָם, לָכֵן "לֹא יָבֹא... בִּקְהַל ה' עַד עוֹלָם". לְבָלָק יֵשׁ בֵּן וּשְׁמוֹ עֶגְלוֹן, אַף הוּא כְּאָבִיו, מֶלֶךְ לְמוֹאָב — הָעָם כְּפוּי הַטּוֹבָה. וְהוּא עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הָעָם הַזֶּה, וְהַפֶּלֶא וְהַפֶּלֶא דַּוְקָא מִמֶּנּוּ יוֹצֵאת בַּת[63] וּשְׁמָהּ רוּת. חַז"ל קוֹרְאִים לְרוּת הַבָּאָה מִמּוֹאָב — "אִמָּהּ שֶׁל מַלְכוּת".[64]

52. בראשית יט, טו. 53. תהלים פט, כא. 54. יבמות עז. 55. מדרא"ג. 56. ב"ר מדרש נ. 57. מדרה"ג. 58. ב"ק לח, ב. 59. פיהמ"ש לרמב"ם, סנהדרין פי"א, יסוד י"ב והוא מתנחומא ס"פ תולדות. 60. ובכל זה עיין בהרחבה בספר התודעה לגר"א כי-טוב פי"ב ובתורה שלימה פרשת "וישב" וביוסף-תהילות לחיד"א עה"פ. 61. דברים כג, ד. 62. שם פס' ה. 63. סוטה מז, ב. סנהדרין קה, ב. 64. בבא-בתרא צא, ב.

רות המואביה — נשמה מחסד אברהם

"וילך למסעיו".[65] — אברהם אבינו, אבי האמה הישראלית, הולך וסובב לו ובכל מקום שופעי חסד ורחמים על הכל. עושה נפשות ומלמדם לעשות חסד כמוהו. לוט — בן אחיו, צמוד עמו בכל מסעיו, זוכה להשתפעת חסד מאברהם, אולם דומה שלא נקלט אצלו כראוי. נראה שהכל אבד בסדום — המקום הנחות שבו בחר לוט לגור. לבסוף יוצא ממנו מואב, כפוי הטובה וחסר החסד מכל וכל. אף על פי כן נותר שם ניצוץ אחד מתורת החסד שהשפיע אברהם אבינו — וניצוץ חסד זה, נתגלגל כשבע-מאות שנה, ובא לעולם דרך האשפתות ומקומות הסריות שמסדום ועד מואב, עד שבקע אורו ונתגלה ברות המואביה.

רות, בעלת החסד, זכתה להיות אם למלכות יותר מכל הנשים שהיו לזרעו של אברהם. רות, באה מכחו של אברהם והיא המביאה את הרפואה לזרעו של אברהם, למבחר שבבניו — ליהודה, ולבחירי יהודה — לאנשי בית לחם, ול"איש" מבית לחם יהודה — לבנו של נחשון בן-עמינדב[66] לאלימלך — שהיה גדול הדור ונשיאו, שבשעת צרה, עזב את בית לחם, והלך ל"שדה מואב". "ויעמד אלימלך"[67], כי הכהו ה' על אשר הפיל לבם של ישראל. במקום שבו אבד החסד, נתגלה ניצוץ החסד המגלגל. דוקא שם אצל רות המואביה, עליה נאמר ששבה עם חמותה נעמי, חזרה לבית לחם, אל מקומה היא[68] שבה. נשמה היא מן הנפשות שעשה אברהם. עתה היא נגאלת משביה שבמואב[69], ושבה לשרשה, לבית לחם יהודה, להיות אם למלכות יהודה, וכסאה יהיה נכון עד עולם! זוהי המלכות שאמר ה' להקים לישראל.

המלכה מתברית — רות המואביה מהרת

רות המואביה, בתו של עגלון מלך מואב, היתה בעלת חסדים גדולים. החסד הראשון[70] שלא הותירה לעצמה כלום אלא עשתה את כלה חסד לנעמי חמותה. השני, שלבשה מלכות והלכה אל בעז הזקן, "ותעש ככל אשר צותה חמותה".[71] רות דלגה מבית המלכות אשר במואב, לבית לחם להיות שם כאחת השפחות המשרתת את גברתה עד מותה. היא לא העלתה בדעתה שהיא תירש את הגדולה שבעטרות ישראל. גירת מואביה, מצדה, נוח היה לה להנשא לבחור עני ודל, העקר שזכתה להסתפח בנחלת ה'. אולם, למען חמותה נעמי — "כל אשר תאמרי אלי אעשה" — לבשה מלכות, הלכה אל בעז הזקן מאד, ולא נטתה אחרי הבחורים.

עם בואה של רות המואביה נתעוררה שאלה, חרי הכתוב אומר "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' עד עולם"?![72] בדורות הראשונים לא עלתה שאלה זו לפני חכמי ישראל

65. בראשית יג, ג. 66. ב"ב צא, א. 67. רות א, ג. 68. מדרש רות רבה א. 69. חומת אנך להחיד"א תהלים ד.
70. רות ב, יא. 71. שם ג, ו. 72. כי-תצא, שם.

ולא הורו בה הלכה, וגם הקבלה בענין זה לא היתה ידועה לרבים, כיון שהדבר לא נגע למעשה. כעת, בדורו של בעז (ושל רות) דוקא, הקדוש ברוך הוא (בורא אורו של משיח), חושב שהגיעה העת שחכמי ישראל ישבו ויברורו את ההלכה ואז, התברר שהאסור הוא על עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית! כלומר, התביעה של "לא יבא... בקהל ה'", אינה חלה על הנשים שבעמים האלה. השם האיר את עיני חכמי ישראל שבאותו הדור שיזכו לברר את ההלכה למעשה, מפני שאותו הדור השביעי מפרץ, היה צריך לכך. כנסת ישראל מצפה שאורו של משיח יתגלה כבר, וזה קורה עם רות — "אמה של מלכות".[73]

חכמי ישראל מהפסים — נעלמה ונסתמה ההלכה

רות זכתה ובאה בקהל ה', עת עלה ברצונו יתברך שתתברר ותתגלה ההלכה על ידי חכמי ישראל שבאותו הדור. אולם, לאחר מכן, שוב נסתמו מעינותיה של ההלכה זו מעיני חכמים רבים בישראל שהחלו מהפסים בדבר. גם זאת מאת ה' היתה, בעקר מפני הטעם שהיה כמוס כמה דורות ונגלה רק לבסוף, לאחר שהגיע הזמן להתגלות אורו של משיח במלא תקפו. שהיה צריך לעבור תחלה כל גלגולי פחד ומורא הלב וכדי שתהא כל דרכו של מלך המשיח נתונה תמיד בין שני עברים. פי-פחת ועמקי-שאול מעבר מזה, רום שמים ופתח-פתוח עד לכסא הכבוד מעבר מזה. כך גזרה חכמתו יתברך, שכל דרכו של מלכו-משיחו תהא רצופה גדלה ועגונתנות בכל עמקן ורומן. גדלה שאין למעלה ממנה, ועגונתנות שאין למטה ממנה. שערי חכמת התורה ועמק האמת שבה, נפתחו לחכמים שבאותו הדור למען רות, שתנשא לבעז — ראש הסנהדרין ונשיא ישראל — בו הגדלה גלויה, וברות — הענוה גלויה. הקדוש ברוך הוא יידע תעלומות לב, יודע את הנסתר שבשניהם, הענוה שבבעז והגדלה שבברות — "אמה של מלכות".

סוד כמוס

סודה של רות היה כמוס מבני דורה. לכן, גם לאחר שנתחדשה ההלכה שמואבית מתברת לבא בקהל ה', עדין מתיירא היה דודו של בעז (הגואל האלמוני) לשאת את רות לאשה כי חשש שבבך שהוא נושא גיורת מואבית הוא עלול להשחית את נחלתו. היו גם אנשים באותו הדור, שאף על פי שלא הרהרו אחרי ההלכה, בכל אפן הרהרו אחרי מעשהו של בעז. טענתם היתה: מואביה זו, אפלוי מתרת היא לבא בקהל — עד ביתו של בעז, נשיא ישראל[74] — ראוש הסנהדרין — צריכה שתתעלה? הרי הבית הזה, הוא מקדש ביותר למלכות שמים!?

רבותינו זכרונם לברכה גלו שאותו לילה שבעז נשא את רות לאשה, היה ליל החרון, ולמחרת, הכל השכימו להלוניו, כי נפטר לעולמו.[75]

73. ב"ב, שם. 74. אגדת שמואל. 75. קציר-החטים.

לְהֵיכָן נֶעֱלְמוּ גְּדוֹלֵי וְזַקְנֵי הַמָּקוֹם?

עֲצַת ה' — פֶּלֶא יוֹעֵץ הָיְתָה זֹאת, עֲמֻקָּה עַד לְמְאֹד. בֹּעַז, לֹא הָיוּ כְּתוּבוֹת לוֹ שָׁנִים בְּסֵפֶר הַחַיִּים, וְעִכְבּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁיִּתֵּן מִזַּרְעוֹ לְרוּת — "אִמָּה שֶׁל מַלְכוּת" — כְּדֵי לְהַעֲמִיד אֶת דָּוִד שֶׁמְּמֻנֶּה בֶּעָתִיד יֵצֵא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. בְּרֶגַע שֶׁהָרְצוֹן הָאֱלֹקִי מְמַשׁ, סִיֵּם בֹּעַז אֶת תַּפְקִידוֹ הַהִסְטוֹרִי בְּהַנָּחַת הַיְסוֹד לְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד, וְהָלַךְ לְעוֹלָמוֹ. רַבִּים וְטוֹבִים שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר, שֶׁרָאוּ שֶׁכָּךְ קָרָה (שֶׁבֹּעַז הִסְתַּלֵּק לְעוֹלָמוֹ לִמְהֵרַת חֲתֻנָּתוֹ עִם הַגְּיֶרֶת הַמּוֹאֲבִיָּה) טָעוּ בְּמַחֲשַׁבְתָּם כִּי רָאוּ בְּכָךְ עֹנֶשׁ מִשָּׁמַיִם לְבֹעַז הַצַּדִּיק עַל שֶׁ"פָּגַם" בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ. אֲחֵרִים אָמְרוּ, הַלְוַאי שֶׁלֹּא יֵצֵא וָלָד מֵהַנִּשּׂוּאִין הַלָּלוּ. וְאִלּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ, הָעָסוּק בִּבְרִיאַת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת, הָיָה מְצַפֶּה לְאוֹתוֹ וָלָד מָתַי יֵצֵא — "כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם".[76] בֵּן נוֹלַד לְרוּת — יָתוֹם מֵאָב, רַק שְׁכֻנּוֹתֶיהָ שֶׁל נָעֳמִי שָׁמְחוּ בּוֹ וְאַף נָתְנוּ לוֹ[77] שֵׁם. לְהֵיכָן נֶעֱלְמוּ כָּל גְּדוֹלֵי הַמָּקוֹם וְהַזְּקֵנִים שֶׁבֵּרְכוּ אֶת בֹּעַז קֹדֶם[78] לָכֵן? הַכְּתוּב לֹא מַזְכִּיר אוֹתָם, אוּלַי גַּם הֵם נִבְהֲלוּ מִכְּךְ שֶׁלְּמִחֶרֶת הַחֲתֻנָּה כְּבָר הָיְתָה הַהַלְוָיָה, חֲשִׁשׁוּ שֶׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם אוּלַי הָיָה כָּאן מִכְשׁוֹל שֶׁל שִׁגְגַת הוֹרָאָה בַּהֲלָכָה וְשִׁגְגַת מַעֲשֶׂה בְּפֹעַל?! "וּתְקֻרְאֶנָה לוֹ הַשְׁכֵּנוֹת שֵׁם, לֵאמֹר, יֶלֶד-בֵּן לְנָעֳמִי, וַתִּקְרֶאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד, הוּא אֲבִי-יִשַׁי אֲבִי דָּוִד".[79] חֲז"ל דָּרְשׁוּ מִקְרָא זֶה וְגִלּוּ שֶׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ טִהֲרָה אֶת הַבֵּן שֶׁיָּצְאוּ עָלָיו עוֹרְרִין וְהוּא מִתְיַחֵס לְנָעֳמִי הַמְיֻחֶסֶת — נִכְדָּתוֹ שֶׁל נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב. בְּעוֹד שְׁנֵי דּוֹרוֹת יִתְבָּרֵר שֶׁמִּשּׁוּם זֶה, יִוָּלֵד נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל — דָּוִד הַמֶּלֶךְ — שֶׁמְּמֻנֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יֵצֵא וְיִתְגַּלֶּה הַגּוֹאֵל, מָשִׁיחַ בֶּן-דָּוִד!

הַדֶּרֶךְ לַמַּלְכוּת — סֵבֶל וְיִסּוּרִין

אֵין אָדָם זוֹכֶה לִהְיוֹת מֶרְכָּבָה לְמַלְכוּת שָׁמַיִם אֶלָּא מִתּוֹךְ עֹנִי וְיִסּוּרִין. כָּךְ הָיָה עִם רוּת וְדָוִד, אַדִּיר שֶׁבַּמְּלָכִים, חָסִיד שֶׁבַּחֲסִידִים, רֹאשׁ לַחֲכָמִים, עָנָו שֶׁבָּעֲנָוִים, רִאשׁוֹן וְאַחֲרוֹן לַמְשׁוֹרְרִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עִם כָּל זֹאת לֹא הָיָה אָדָם שֶׁנִּצְטַעֵר כָּל יְמֵי חַיָּיו כְּדָוִד. מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ נוֹלַד לְצַעַר וְיִסּוּרִין שֶׁלֹּא עָזְבוּהוּ עַד לְיוֹמוֹ הָאַחֲרוֹן. רַק בְּיָמָיו שֶׁל שְׁלֹמֹה בְּנוֹ[80], נוֹדַע לְכָל הָעוֹלָם מָה הָיָה דָּוִד, רַק אָז הִשְׁחִרוּ פְּנֵי אוֹיְבֵי דָּוִד כְּשׁוּלֵי קְדֵרָה.[81]

דָּוִד הַמֶּלֶךְ בִּתְהִלּוֹתָיו, זָעַק רַבּוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵרֹב צָעָרוֹ וּכְאֵבוֹ "הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים, כִּי בָאוּ מַיִם עַד נָפֶשׁ".[82] הוּא לֹא הֵרַע לְאַף אֶחָד, רַק הִשְׁפִּיעַ חֶסֶד עַל כָּל אָדָם וּבְכָל זֹאת רַבִּים שָׂנְאוּ אוֹתוֹ שִׂנְאַת-חִנָּם.[83] טָפְלוּ עָלָיו אַשְׁמוֹת-שָׁוְא וְלֹא נִמְצָא בַּעֲדוֹ לֹא אוֹהֵב וְלֹא גּוֹאֵל, לֹא אָח וְלֹא קָרוֹב שֶׁיֵּדַע וְיָכִיר בְּצִדְקָתוֹ וּבְחָכְמָתוֹ וְיָעִיד שֶׁהָיוּ אֵלּוּ הָאַשְׁמוֹת שָׁוְא מַמָּשׁ. אֶחָיו הִתְנַכְּרוּ לוֹ וְנַעֲשָׂה לָהֶם זָר ("מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי")[84] סֵבֶל חֲרָפוֹת, בָּכָה, צָם וְהִסְתַּגֵּף וְנִרְאָה שֶׁכָּל הַשְּׁעָרִים נִנְעָלִים לְפָנָיו. "יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר"[85] — אֵלֶּה

76. ישעיהו נה, ח. 77. רות ד, יד-יז. 78. שם פס' יא. 79. רות ד, יז. 80. דברי-הימים-ב ו, מב. ז, א-ז. 81. פס"ר ב, ה. שמו"ר ח, א. 82. תהלים סט, ב. 83. שם, פס' ה. 84. שם, פס' ט. 85. שם, פס' יג.

הַסַּנְהֶדְרִין חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ דָּנִים בּוֹ אִם כָּשֵׁר הוּא אוֹ חַס וְשָׁלוֹם פָּסוּל הוּא. רַק לְגַבָּיו וְאוֹדוֹתָיו שׁוּב נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים בִּדְבַר הֲלָכָה, שֶׁהִתְּירָה לִפְנֵי שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת אֶת רוּת-זְקֻנָתוֹ לָבֹא בְּקָהָל ה', שֶׁמָּא הָיְתָה זֹאת שִׁגְגַת הוֹרָאָה. סָבוֹ (עוֹבֵד) וְאָבִיו (יִשַׁי) וְאֶחָיו גַּם הֵם בָּאוּ מֵרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, וּמַדּוּעַ רַק עָלָיו דָּנִים? גַּם סוֹבְאֵי הַיַּיִן, יוֹשְׁבֵי הַקְּרָנוֹת עָנוּ אוֹתוֹ בְּדִבְרֵיהֶם. מַדּוּעַ סוֹבֵל כָּל כָּךְ מְשִׁיחַ ה', שֶׁבּוֹז בָּחַר ה' וְאוֹתוֹ אָהֵב?

רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ יוֹדֵעַ

כְּפִי שֶׁלָּמַדְנוּ עַד כֹּה, מְשֻׁמֶּמֶת בֹּעַז הַצַּדִּיק לְמָחֳרַת חֻפָּתוֹ, שׁוּב יָרְדָה אֲפֵלָה לָעוֹלָם וְנִתְכַּסָּה אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. רַבִּים וְטוֹבִים לֹא רָאוּ אַף נִיצוֹץ שֶׁל אוֹר מִכָּל הָעִנְיָן וְחָשְׁבוּ שֶׁאִם יִוָּלֵד בֵּן מִנִּשּׂוּאֵי רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה לְבֹעַז, שֶׁמָּא הוּא פָּסוּל. עֲדַיִן נִשְׁמְעוּ עוֹרְרִין עַל חִדּוּשׁ הַהֲלָכָה שֶׁטָּהֵר אֶת רוּת וְאִפְשֵׁר לָהּ לָבֹא בְּקָהָל ה'. כְּפִי שֶׁצַּיָּן קֹדֶם, נִתְעַלֵּם זִכְרָם שֶׁל הַזְּקֵנִים וּשְׁאָר הָעָם, שֶׁנִּזְכְּרוּ קֹדֶם בִּשְׁעַת נִשּׂוּאֵי רוּת לְבֹעַז. הֲלָכָה זוֹ הָיְתָה רוֹפֶפֶת בְּיָדָם, וְלֹא הָיָה אָדָם יוֹדֵעַ לְהַכְרִיעַ בְּבִטְחָה, וְרַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ יָדַע שֶׁהֲלָכָה זוֹ אֱמֶת הִיא, וְכָל מַעֲשֵׂה בֹּעַז וְרוּת הָיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם וּלְשֵׁם גְּלוּי אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ! לְכִשֶּׁנִּגְדַּל עוֹבֵד וְהִבְחִינוּ בּוֹ שֶׁהוּא צַדִּיק וְקָדוֹשׁ, נִתְאוֹשְׁשׁוּ וְהֵבִינוּ שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁהוּא פָּסוּל. לְאַחַר דּוֹר, נוֹלַד יִשַׁי הַצַּדִּיק, וְכָלָם רָאוּ שֶׁהוּא טָהוֹר, לוּלֵא לַחְלוּחִית שֶׁל חֵטְא. נִתְחַזְּקָה הַיְּעָתָם וְאָמְרוּ שֶׁכְּעֵת מוּכָח שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם פְּסוּל וּבְוַדַּאי רוּחַ ה' הָיְתָה בְּבֹעַז וּבְזִקְנֵי דּוֹרוֹ שֶׁטִּהֲרוּ אֶת רוּת לָבֹא בְּקָהָל ה', וְעַל פִּי דַּעַת תּוֹרָה אֲמִתִּית הוֹרוּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה. וְהִנֵּה נוֹלְדוּ לְיִשַׁי שִׁשָּׁה בָּנִים, כֻּלָּם סֹלֶת נְקִיָּה, אֵין כְּמוֹתָם צַדִּיקִים בְּכָל בֵּית לֶחֶם. כָּעֵת לְאַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ שִׁלְשָׁה דּוֹרוֹת בְּטָהֳרָה וּבְקֻדָּשָׁה גְּדוֹלָה, כְּבָר הִתְיָאֲשׁוּ כֻּלָּם מִן הַפְּרָעָנוּת, בֵּית יִשַׁי הוּא זַךְ וְטָהוֹר, אֵין בּוֹ פְּסוּל. הַמְהַסְּסִים חָזְרוּ בָּהֶם וְכֻלָּם יְכוֹלִים לַיָּחֵל וּלְצַפּוֹת לָאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁעָתִיד לָצֵאת מִבֵּית יִשַׁי לְכָל יְהוּדָה. כָּל זֶה נָכוֹן וְיָפֶה עַד שֶׁנּוֹלַד דָּוִד, וְעָנָן חֹשֶׁךְ כִּסָּה אֶת שְׁמֵי הָעָם, וְשׁוּב לֹא יָדַע אִישׁ הֵיכָן הָאוֹר שָׂרוּי, רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ יָדָע! יֵשׁ כָּאן מַהֲלָךְ שֶׁל כִּסּוּי וְהֶסְתֵּר אַחֲרוֹן, לִפְנֵי הַגִּלּוּי הַגָּדוֹל. וּכְגֹדֶל הַגִּלּוּי כָּךְ גֹּדֶל הַכִּסּוּי. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָקַח אֶת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ וְכִסָּהוּ מֵעַיִן כָּל חַי, בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ גָּנַז אֶת הָאוֹר הַגָּדוֹל. סוֹדוֹ שֶׁל דָּוִד הָיָה מְכֻסֶּה בִּפְנֵי כֻּלָּם, בִּפְנֵי הוֹרָיו וְאֶחָיו, בִּפְנֵי כָּל אַנְשֵׁי דּוֹרוֹ, וְגַם בִּפְנֵי גְּדוֹל הַנְּבִיאִים שֶׁבַּדּוֹרוֹת — שְׁמוּאֵל 'הָרוֹאֶה' שֶׁלֹּא יָדַע[86] בּוֹ אֲפִלּוּ לְאַחַר שֶׁרָאָהוּ, עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: "קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא"!

סְפֵקוֹת בִּלְבּוֹ שֶׁל יִשַׁי הַצַּדִּיק

יִשַׁי הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא אֶחָד מֵאַרְבָּעָה שֶׁמֹּתוּ בְּעֵיטוֹ שֶׁל נָחָשׁ,[87] כְּאֶחָד שֶׁאֵין בּוֹ חֵטְא, חָרֵד הָיָה עַד לִמְאֹד מִפְּנֵי כָּל נִדְנוּד שֶׁל חֵטְא. לְעֵת זִקְנָתוֹ עָלְתָה טִינָה שֶׁל סָפֵק בְּלִבּוֹ, הוּא הֵחֵל לְפַתַּע לַחֲשֹׁשׁ שֶׁמָּא, חַס וְשָׁלוֹם, לֹא כִּוְּנוּ בִּשְׁעָתוֹ בֹּעַז וּבֵית דִּינוֹ אֶל הַהֲלָכָה. יִתָּכֵן

86. שמואל-א טז, יב. 87. שבת נה, ב. ב"ב יז, א. זוהר ח"א נג, א. נז, ב.

שֶׁהוּא פָּסוּל וְאָסוּר עָלָיו לָבֹא בְּקָהַל ה' וְהֵיאַךְ הוּא דָּר עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא בַּת יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרָה, שֶׁמָּא מוֹאָבִי הוּא?! כְּבָר נוֹלְדוּ לוֹ עַד כֹּה שִׁשָּׁה בָּנִים וּשְׁתֵּי בָּנוֹת, טֶרֶם עָלָה סָפֵק זֶה בְּלִבּוֹ לְעֵת זִקְנָתוֹ. מַה יּוֹעִיל לְתַקֵּן אֶת הֶעָבָר? יִשֵּׁי הֶחְלִיט לְפָרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ הַצַּדֶּקֶת וְעִם הַשָּׁנִים נוֹדַע הַדָּבָר גַּם לָבָנָיו.[88]

צַדִּיק זֶה יָדַע שֶׁלֹּא לְתֹהוּ בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ וְאֵין נָאֶה לָאָדָם לֵישֵׁב בְּלֹא אִשָּׁה. כַּעֲבֹר כַּמָּה שָׁנִים שֶׁל פְּרִישׁוּת מֵאִשְׁתּוֹ הֶחְלִיט לָקַחַת אֶת הַשִּׁפְחָה הַכְּנַעֲנִית שֶׁהָיְתָה בְּבֵיתוֹ וְשִׁחְרֵר אוֹתָהּ עַל תְּנַאי. בְּמִדָּה וְהוּא כָּשֵׁר לָבֹא בְּקָהַל ה', הַשִּׁחְרוּר תּוֹפֵס וְאָז הִיא אִשְׁתּוֹ כְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל. וְאִם חַס וְשָׁלוֹם פָּסוּל הוּא — הַשִּׁחְרוּר אֵינוֹ שִׁחְרוּר, וְהִיא נִשְׁאֶרֶת שִׁפְחָה וְאָז הִיא מֻתֶּרֶת לְמוֹאָבִי.[89] הַדָּבָר נוֹדַע[90] לְאִשְׁתּוֹ הַצַּדֶּקֶת שֶׁנִּצְטַעֲרָה צַעַר גָּדוֹל עַל כָּךְ שֶׁבַּעְלָהּ פָּרַשׁ מִמֶּנָּה, וּבְרֹאוֹת הַשִּׁפְחָה אֶת צַעַר הַגְּבִירָה הִצִּיעָה לָהּ לְהִתְחַלֵּף[91] כְּפִי שֶׁעָשׂוּ לֵאָה וְרָחֵל עִם יַעֲקֹב וְכָךְ הָיָה. יִשֵּׁי הַצַּדִּיק לֹא יָדַע מֵהַתְּמוּרָה, וּמֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת.[92] כַּעֲבֹר מִסְפַּר חֳדָשִׁים רָאוּ בָּנָיו כִּי אִמָּם הָרְתָה וּבָאוּ בְּדַרְישָׁה לַאֲבִיהֶם הַצַּדִּיק לְהָרֹג אֶת הָאֵם[93] וְאֶת הָעֻבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ, שֶׁהֲרֵי לְדַעְתָּם, הִיא הָרָה לְזִנּוּנִים. יִשֵּׁי הִסְבִּיר לָהֶם שֶׁאִם יַעֲשׂוּ זֹאת יוֹצִיאוּ לַעַז גַּם עַל עַצְמָם וְלָכֵן מוּטָב שֶׁלֹּא יְפָרְסְמוּ אֶת "פְּסוּלוֹ", אוּלָם שֶׁיִּתְיַחֲסוּ אֵלָיו כְּאֶל "מָאוּס וְעֻבָּד". הַבֵּן שֶׁנּוֹלַד הָיָה דָּוִד! וְזֶהוּ שֶׁאָמַר[94] "מוּזָר הָיִיתִי לְאֶחָי" — שֶׁחָשְׁבוּ שֶׁאֲנִי מַמְזֵר, "וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי" — שֶׁחָשְׁדוּ בְּאִמָּם שֶׁזָּנְתָה[95] חַס-וְשָׁלוֹם.

סִבְלָם שֶׁל דָּוִד הַקָּטָן וְאִמּוֹ הַצַּדֶּקֶת

מִשַּׁחַר יַלְדוּתוֹ, עוֹד כְּתִינוֹק, עָמַד דָּוִד עַל דַּעְתּוֹ וְיָדַע אֶת הָאֱמֶת. אִמּוֹ הַצַּדֶּקֶת הָיְתָה לוֹחֶשֶׁת לוֹ בְּאָזְנָיו, בִּהְיוֹתוֹ מָטֶל בָּעֲרִיסָה: טָהוֹר אַתָּה בְּנִי, קָדוֹשׁ מֵרֶחֶם, וְאַף אִמְּךָ כָּךְ — אַל יִפֹּל לִבְּךָ עָלֶיךָ בַּיְסוּרִים הַמְצַפִּים לְךָ. קַבֵּל אוֹתָם בְּאַהֲבָה וּבְטַח בַּה', לֹא תֵבוֹשׁ לְעוֹלָם... וְהֵיֵלֶד הָרַךְ שׁוֹמֵעַ אֶת דִּבְרֵי אִמּוֹ הָאוֹהֶבֶת. לִכְשֶׁהָלַךְ וְגָדַל, קָלַט בְּעֵינָיו הַסְּהוֹרוֹת שֶׁיֵּשְׁנָהּ מֻחְצָה הַמַּבְדִּילָה בֵּין כָּל אֶחָיו וּבֵינוֹ, וְהוּא סָבַר וְקִבֵּל. דָּוִד הִנּוֹ גִּבּוֹר כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁעָמַד בְּיִסּוּרִים יוֹתֵר מִכָּל אָדָם לָכֵן נָתְנוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֻמְצַע הַדּוֹרוֹת שֶׁיִּשָּׂא עָלָיו אֶת כָּל הַדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנָיו וְאַחֲרָיו, עַד שֶׁיִּתְגַּלֶּה כָּל כֹּחוֹ לְעֵת קֵץ הַיָּמִים. אֲבִיו וְאֶחָיו הָיוּ יוֹצְאִים וּבָאִים יַחְדָּו, וְדָוִד הַקָּטָן בַּל עִמָּם, מֻרְחָק וּמָאוּס. דָּוִד יָדַע שֶׁכַּוָּנָתָם לְשֵׁם שָׁמַיִם. הֵם פָּשׁוּט טוֹעִים וְאֵינָם יוֹדְעִים מַהִי הָאֱמֶת לַאֲמִתָּהּ, הוּא לִמֵּד עֲלֵיהֶם[96] זְכוּת וְאָמַר: לֹא אוֹתִי הֵם מְתַעֲבִים, אֶלָּא אֶת הֶעָוֹן, וַהֲרֵי גַּם בְּעִינַי הֶעָוֹן מְתֻעָב. עִם הַזְּמַן יָצָא "הַסּוֹד" הַחוּצָה אֶל הָעָם, כֻּלָּם שָׁמוּ לֵב שֶׁהַמִּשְׁפָּחָה מְרַחִיקָה אֶת הַיֶּלֶד הַקָּטָן, כַּנִּרְאֶה שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים בְּגוֹ... מַשֶּׁהוּ לֹא רָצוּי וְלֹא תָּקִין קָרָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשַׁי... הַשָּׁעָרוֹת

88. יוסף-תהילות, תהלים סט. 89. ראה חו"א לחיד"א, תהלים מ. 90. יוסף-תהילות, שם פט. 91. חומת-אנך, שם נו. 92. וראה חו"א פ' תזריע שמיישב. 93. חו"א, שם. 94. תהלים סט, ט. 95. יוסף-תהילות להחיד"א. 96. שם, לתהלים ד'.

רַבּוֹת הֵחֵלּוּ לַעֲלוֹת בְּדִמְיוֹנָם שֶׁל הַבְּרִיּוֹת הַמִּתְלַחֲשׁוֹת, וְכָךְ הֵחֵלּוּ לִטְפֹּל עָלָיו הַאֲשָׁמוֹת שָׁוְא רַבּוֹת. כֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה מִי שֶׁיַּכְחִישׁ זֹאת, נַעֲשׂוּ הַסְּפֵקוֹת לְוַדָּאִיּוֹת וּכְבָר לֹא חָשַׁשׁ אִישׁ לִפְגֹּעַ בִּכְבוֹדוֹ שֶׁל דָּוִד. מֻרְחָק מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וּבֵיתוֹ וּמְבוֹדָד מִכָּל עֲמוֹ, הוּא מְבַקֵּשׁ לוֹ קִרְבַת אֱלֹקִים בְּאֶרֶץ צִיָּה, בַּמִּדְבָּר. כָּל סִבְלוֹ הִנּוֹרָא וְחֶרְפָּתוֹ, יַעַן כִּי עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ קִצּוֹ לְהִתְגַּלּוֹת. הוּא קִבֵּל זֹאת בְּאַהֲבָה, הִבִּיט עַל הַכֹּל בְּעַיִן טוֹבָה ("יְפֵה עֵינַיִם"), וְרָאָה רַק אֶת הַטּוֹב שֶׁבַּכֹּל. ("טוֹב רֹאִי") רַק לְאַחַר שֶׁנִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ וְקָרַב קִצּוֹ לְהִגָּלוֹת, נַעֲשָׂה דָּוִד אִישׁ תֹּאַר וִיפֵה מַרְאֶה. אֶחָיו וּבֵית אָבִיו הִרְחִיקוּ אוֹתוֹ מֵהַבַּיִת בְּמָסְרָם לוֹ אֶת תַּפְקִיד רוֹעֵה-צֹאן הַמִּשְׁפָּחָה בַּמִּדְבָּר. הָאֵם הַצַּדֶּקֶת וְהַבֵּן הַטָּהוֹר עֲדַיִן סוֹבְלִים לְלֹא עָוֶל בְּכַפָּם. הֵם סוֹבְלִים עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנִים שֶׁל מְאִיסָה, שִׂנְאָה וְהַרְחָקָה, חֶרְפָּה, הָאֲשָׁמוֹת שָׁוְא וְצַעַר בַּל יִתֹּאַר.

דָּוִד נִמְשָׁח לְמֶלֶךְ — הָאֱמֶת מִתְגַּלָּה[97]

שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא מְקֻבָּל מִשִּׁימָה מְיֻחֶדֶת מֵאֵת ה', הוּא נִשְׁלַח אֶל "יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי"[98] לִמְשֹׁחַ אֶת אֶחָד מִבָּנֵי יִשַׁי לְמֶלֶךְ — "כִּי רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ"[99] וּבָזֶה רָמַז לוֹ ה' — אֲנִי רָאִיתִי וְלִי הוּא טוֹב, שֶׁאֵין רְאִיָּתִי כִּרְאִיַּת בָּשָׂר וָדָם.[100] אֲבָל אַתֶּם לֹא תִּרְאוּ, לָכֶם לֹא יֵרָאֶה הַמֶּלֶךְ. מִיָּד לִכְשֶׁהִגִּיעַ לְבֵית לֶחֶם נֶחְרְדוּ כָּל זִקְנֵי הָעִיר לִקְרָאתוֹ, כֵּיוָן שֶׁיָּדְעוּ שֶׁשְּׁמוּאֵל הוּא הַנָּבִיא שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו עַל פִּי ה' וְכִנְרָאֶה שֶׁבָּא לְצַרֵּךְ שְׁלִיחוּת גְּדוֹלָה אֶל יִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי. יִשַׁי מַעֲבִיר לִפְנֵי שְׁמוּאֵל אֶת שִׁבְעַת בָּנָיו — כֻּלָּם רְאוּיִים לַמַּלְכוּת. אֶת דָּוִד "הַקָּטָן" רוֹעֶה הַצֹּאן הַמְרֻחָק וְהַ"מָּאוּס" לֹא הֵבִיא. זֶה עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנִים שֶׁ"בָּרוּר" לַכֹּלָם שֶׁהוּא "מוּזָר", שֶׁהוּא "נָכְרִי" הוּא ה"קָלוֹן" שֶׁל הַמִּשְׁפָּחָה הַמְכֻבֶּדֶת. עַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא גִּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשַׁי הַצַּדִּיק וְלֹא לִשְׁמוּאֵל הַנָּבִיא הַקָּדוֹשׁ, מַהוּ דָּוִד לְיִשַׁי וּמַהוּ עָתִיד לִהְיוֹת לְכָל יִשְׂרָאֵל. לְאַחַר שֶׁהֶעֱבִיר יִשַׁי אֶת כָּל בָּנָיו (מִלְּבַד דָּוִד) לִפְנֵי שְׁמוּאֵל, אוֹמֵר הַנָּבִיא עַל פִּי ה': "לֹא בָחַר ה' בָּאֵלֶּה"[101] — "הֲתַמּוּ הַנְּעָרִים?" יִשַׁי, שֶׁהַנָּבִיא שְׁמוּאֵל גִּלָּה לוֹ אֶת סוֹד שְׁלִיחוּתוֹ, יָדַע כִּי דְּבַר ה' לֹא יָשׁוּב רֵיקָם מִבֵּיתוֹ — מַדּוּעַ מֵעַצְמוֹ לֹא נִזְכַּר בְּדָוִד, לְאַחַר שֶׁנּוֹדַע שֶׁאֶת הַבָּנִים שֶׁהֵבִיא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל לֹא בָּחַר בָּהֶם ה'? כְּעֵת לְאַחַר הַשְּׁאֵלָה הַמַּלְחִיצָה שֶׁל שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא — "הֲתַמּוּ הַנְּעָרִים?" הוּא נֶאֱלַץ לוֹמַר: "עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן" (בֵּן 29 שָׁנִים) וְהִנֵּה רוֹעֶה בַּצֹּאן"...[102] אֵין לוֹ מָה לוֹמַר יוֹתֵר, הֲרֵי דָּוִד הוּא הַיֶּלֶד הַ"מָּאוּס" שֶׁבַּמִּשְׁפָּחָה, שֶׁהִרְחִיקוּ אוֹתוֹ וְשָׁלְחוּ אוֹתוֹ לְמִדְבָּר לִהְיוֹת רוֹעֶה צֹאן, אוּלַי עָדִיף שֶׁיִּשָּׁאֵר שָׁם. שְׁמוּאֵל פּוֹקֵד עָלָיו: "שִׁלְחָה וְקָחֵנוּ, כִּי לֹא נָסֹב עַד בֹּאוֹ פֹּה"! — דָּוִד מַגִּיעַ סוֹף סוֹף, וּשְׁמוּאֵל הַנָּבִיא יוֹשֵׁב נָבוֹךְ לְרֶגַע — הֲזֶה הָגוּן וְיִצְלַח לִמְלוֹכָה? וְאָז מַגִּיעָה הַהוֹדָעָה הָאֱלֹקִית מֵאֵת ה' "קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי זֶה הוּא". עַכְשָׁו הַכֹּל מִתְבָּרֵר בְּבַת-אַחַת, הַכֹּל רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂה ה' בְּיַד שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא — "וַיִּמְשַׁח

97. ראה חומ"א לתהלים מ' ובהערה סט וריבוי מקורות. 98. שמואל-א טז, א. 99. שם, פס' ב. 100. ראה במלבי"ם ע"פ הספרי "לי" קיים לעולם. 101. שם, פס' י. 102. שם, פס' יא.

אוֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו". עַתָּה נִתְחַוֵּר לְיִשֵׁי הַצַּדִּיק כָּל אֲשֶׁר הָיָה עִם דָּוִד מֵעֵת הֱיוֹתוֹ עֻבָּר בְּמֵעֵי אִמּוֹ הַצַּדֶּקֶת וְעַד עַכְשָׁיו. עַתָּה יָדַע יִשַׁי שֶׁדָּוִד הוּא בְּנוֹ הַכָּשֵׁר, עַתָּה הֵבִין הַכֹּל וּמֵאָז הֵחֵל לִקְרֹא לוֹ "בְּנִי", דָּבָר שֶׁנִּמְנַע מִמֶּנּוּ בְּמֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנִים שֶׁל צַעַר לְכָלָם. כְּכָל אֲשֶׁר הִשְׂכִּילָה אִשְׁתּוֹ הַצַּדֶּקֶת וְהִשְׂכִּיל בְּנוֹ הַטָּהוֹר לְכַסּוֹת, כֵּן עָלוּ חִנָּם וְחִסְרָם בְּעֵינֵי יִשַׁי עַד לִמְאֹד. אוּלָם אֵלִיאָב, אָחִיו הַגָּדוֹל, לֹא שִׁנָּה עֵקֶב כָּךְ אֶת יַחַסּוֹ לְדָוִד שֶׁזֶּה עַתָּה נִמְשַׁח לְמֶלֶךְ. יִשַׁי אָבִיו, אַף שֶׁכְּבָר יָדַע הַכֹּל, חָשַׁב בְּלִבּוֹ שֶׁאֵין לוֹ לְקָרֵב אֶת הַקֵּץ. עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג, אַחֲרֵי מְשִׁיחַת דָּוִד כִּלְפְנֵי הַמְּשִׁיחָה וְה' הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, וְכָךְ נִשְׁאַר דָּוִד עֲדַיִן — רוֹעֶה צֹאן.

מַה בֵּין דָּוִד לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ

מִסְתַּבֵּר שֶׁיִּחֲסוֹ שֶׁל אֵלִיאָב לְדָוִד, לֹא הִשְׁתַּנָּה לְאַחַר שֶׁנִּמְשַׁח לְמֶלֶךְ. הוּא רָאָה כֵּיצַד נִמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ, וּבְכָל זֹאת הַמְּשִׁיךְ לְרַחֵק אוֹתוֹ, לְלֹא מוֹרָא הָרָאוּי לִהְיוֹת כְּשֶׁמְּדַבְּרִים אֶל מִי שֶׁנִּבְחַר לִמְשִׁיחַ ה' "וַיִּחַר אַף אֵלִיאָב בְּדָוִד... אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת-זְדֹנְךָ וְאֶת רֹעַ לְבָבֶךָ".[103] עֶשְׂרִים וְתֵשַׁע שָׁנִים הֵרְגִּיל לַחְשֹׁב שֶׁדָּוִד אָחִיו יֵשׁ בּוֹ פְּסוּל, הוּא זָר וְלֹא בֵּן לְיִשַׁי אָבִיו, וְאַף לְאַחַר שֶׁנִּתְגַּלְּתָה הָאֱמֶת עִם מְשִׁיחָתוֹ שֶׁל דָּוִד, לֶאֱלִיאָב עֲדַיִן קָשֶׁה לְעַכֵּל זֹאת. מַה שֶּׁיִּשַׁי הֵבִין מִיָּד, הֵבִין אֱלִיאָב לְאַחַר זְמַן אַךְ מַחֲלָקְתּוֹ עַל דָּוִד לֹא נִמְשְׁכָה זְמַן רַב. לְאַחַר שֶׁרָאָה גַּם אֶת יְשׁוּעַת ה' שֶׁהָיְתָה לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד דָּוִד, אָז נִכְנַע בְּפָנָיו, וְהֵבִין שֶׁזֶּהוּ אָחִיו הַטָּהוֹר וְהַתָּמִים, שֶׁנִּצְרַף וְנִטְהַר מֵרֹב יִסּוּרִין, וְנַעֲשָׂה הָגוּן לְמַלְכוּת יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

הַתּוֹרָה — לְשׁוֹן הוֹרָאָה[104] מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ, שֶׁאֵין זֶה חִדּוּשׁ וּבְהֶחְלֵט יִתָּכֵן שֶׁצַּדִּיקִים יֵחָלְקוּ עַל הָאֱמֶת, וּבִפְרָט עַל צַדִּיק הָאֱמֶת שֶׁבַּדּוֹר.[105]

גְּדוֹלֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי הַסַּנְהֶדְרָאוֹת שֶׁבְּדוֹר הַמִּדְבָּר — דּוֹר דֵּעָה, נִמְשְׁכוּ אַחַר קֹרַח וַעֲדָתוֹ וּמָצְאוּ עַצְמָם חוֹלְקִים עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ. אֲנָשִׁים צַדִּיקִים, חֲכָמִים וּבָרֵי לֵבָב "נִשְׂאֵי עֵדָה, קְרוּאֵי מוֹעֵד, אַנְשֵׁי שֵׁם" שֶׁיָּדְעוּ בָּרוּר כִּי עַיִן בְּעַיִן דִּבֶּר ה' עִם מֹשֶׁה הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן, וְרָאוּ כֵּיצַד עַל יְדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְדַרְכּוֹ עָשָׂה ה' אֶת כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים וְהוֹצָאַת כָּל הָעָם מִמִּצְרַיִם וְכוּ', וּבְכָל זֹאת חָלְקוּ עַל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, כֵּיצַד נִתָּן לְהָבִין זֹאת? אֶלָּא שֶׁתְּחִלַּת מַחֲלֹקְתָּם, הָיְתָה לְשֵׁם שָׁמַיִם. אָמְנָם הֵם רָאוּ שֶׁלֹּא קָם נָבִיא וְאִישׁ כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יָדְעוֹ ה' פָּנִים בְּפָנִים, אוּלָם הֵם גַּם רָאוּ בּוֹ הַרְבֵּה דְּבָרִים שֶׁל תֻּמְּהוּ וְדַעְתָּם לֹא יָכְלָה לִסְבֹּל זֹאת, הֵם הָיוּ מוּכָנִים לִמְסֹר נַפְשָׁם עַל "הָאֱמֶת" שֶׁלָּהֶם אֲפִלּוּ אִם בְּכָךְ הֵם חוֹלְקִים עַל מֹשֶׁה — נְבִיא הָאֱמֶת. הֵם נֶעֱנְשׁוּ עַל כָּךְ שֶׁהֶחֱזִיקוּ בַּמַּחֲלֹקֶת עַד הַסּוֹף. בֶּרֶגַע שֶׁהִזְהִירוּ בְּמִצְוַת ה' לְבַטֵּל אֶת הַמַּחֲלֹקֶת, הָיוּ חַיָּבִים לְקַבֵּל. אֱלִיאָב לְבַסּוֹף זָכָה וְנִכְנַע בִּפְנֵי דָּוִד.

103. שמואל-א יז, כח. 104. זוהר ח"ג נג, ב. גו"א למהר"ל ריש פ' בראשית בשם רד"ק. 105. "אוצר-היראה" למוהר"ן מברסלב ערך-צדיק עיי"ש.

מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת

כָּל שַׁרְשֶׁרֶת הָאֵרוּעִים שֶׁתֹּאָרָה כָּאן (דֵּי בְּקִצָּרָה!) הִיא אַחַת מִפְלְאֵי סוֹדוֹת הַבּוֹרֵא שֶׁצֵּרְפָם יַחַד כְּדֵי לִבְרֹא אֶת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ. כָּךְ גְּזֵרָה חָכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּהְיֶה אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ מָסְתָּר טָמוּן וּמְכֻסֶּה עַד שֶׁיָּבֹא זְמַנּוֹ לְהִתְגַּלּוֹת. כְּרֹב כִּסּוּיָיו כָּךְ עָצְמַת אוֹרוֹ לְאַחַר שֶׁיִּתְגַּלֶּה, בְּהֵעָלוֹת אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ יָאִירוּ כָּל הַמַּחֲשַׁכִּים וְיֵעָלוּ עִמּוֹ כָּל הַטְּמוּנִים בַּחֹשֶׁךְ.

בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה כִּסּוּיִים כִּסָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אוֹרוֹ שֶׁל דָּוִד, עַד שֶׁהוֹשִׁיבוֹ בְּגָלוּי עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ. לָרִאשׁוֹנָה, נִגְלָה אוֹר זֶה בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, וְנִכְסָה כַּמָּה פְּעָמִים, עַד שֶׁמָּלַךְ דָּוִד. וַעֲדַיִן לֹא הָיָה דָּוִד גָּלוּי בְּכָל עָזּוֹ, שֶׁלֹּא הָיוּ הַדּוֹרוֹת רְאוּיִים לְכָךְ, וְעָתִיד הוּא לְהֵרָאוֹת בִּמְלֹא עָזּוֹ, בְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, לְעֵת קֵץ.

לְאַחַר אַבְרָהָם אָבִינוּ נֶחְלַק אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ לִשְׁנַיִם. חֶצְיוֹ נִטְמַן בְּתַחְתִּיּוֹת אֶרֶץ, בְּזֶרַע עַמּוֹן וּמוֹאָב וְחֶצְיוֹ הַשֵּׁנִי נִשְׁאָר גָּלוּי, עָבַר לְיִצְחָק אָבִינוּ וּמִמֶּנּוּ לְיַעֲקֹב אָבִינוּ. בִּיהוּדָה בֶּן יַעֲקֹב הָרָאוּי לִמְלוּכוּת, הִבְהִיק כְּבָר אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בְּיוֹתֵר. מִיהוּדָה עָבַר לְפֶרֶץ וּלְזַרְעוֹ וְנִכְסָה בְּמִצְרַיִם, וְנִגְלָה שׁוּב בְּנַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב, שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְנִשְׁאַר גָּלוּי בְּבָנָיו, עַד שֶׁנִּכְסָה שׁוּב בִּימֵי אֱלִימֶלְךְ בֶּן נַחְשׁוֹן שֶׁהָיָה גְּדוֹל הַדּוֹר וּנְשִׂיאוֹ שֶׁכָּלָם קִוּוּ שֶׁיֵּשֵׁב עַל כִּסֵּא הַמַּלְכוּת בְּיִשְׂרָאֵל, אַךְ הוּא בָּרַח לְמוֹאָב. אָז הִגִּיעַ הָעֵת לְגַלּוֹי אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הַטָּמוּן בְּשִׁדָּה מוֹאָב, וְהָיְתָה עָצָה עֲמֻקָּה לְ"הָשִׁיב" אֶת רוּת לְבֵית-לֶחֶם, וְאָז יִגָּלֶה אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ מִשֵּׁנִי חֶלְקָיו בְּבֵת אַחַת. בֹּעַז בֶּן שַׂלְמוֹן, בֶּן נַחְשׁוֹן הוּא, וְרוּת בַּת... עֶגְלוֹן, הַשָּׁבָה מִשִּׁדָּה מוֹאָב לְשָׁרְשָׁהּ הָרִאשׁוֹן: תּוֹרַת חֶסֶד שֶׁל אַבְרָהָם.[106] כָּךְ הִשְׁתַּלְשֵׁל לוֹ אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, נִכְסֶה, וְנִגְלֶה וְכוּ', וְהַכֹּל בִּכְדֵי לְהַסְתִּיר אֶת דַּעַת הַמַּקְטְרֵג.

גְּדוֹלֵי הַדּוֹר בְּתַהֲלִיךְ הַגְּאֻלָּה

מַפְלִיאָה בִּמְאֹד הָעֲבָדָה שֶׁגַּם לְאַחַר שֶׁשְּׁמוּאֵל הַנָּבִיא מָשַׁח אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל פִּי ה'[107], וּמִמֵּילָא מוּבָן שֶׁזָּכָה לְ"כֶתֶר-מַלְכוּת" מִיָּד כְּשֶׁנִּמְשַׁח[108], בְּכָל זֹאת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר וְצַדִּיקָיו לֹא בָּאוּ אֵלָיו לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ גַּם לְאַחַר מוֹתוֹ שֶׁל שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ. אֵין אִישׁ מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁטּוֹרַח לְהַזְכִּיר לָעָם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּעֻצָּם דָּוִד נִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל פִּי ה' וְלָכֵן יֵשׁ לְהַמְלִיכוֹ לְפָחוֹת כָּעֵת. הִתְעַלְּמוּת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר מִדָּוִד הַמֶּלֶךְ, (לְאַחַר שֶׁכְּבָר נִמְשַׁח עַל פִּי ה') אָרְכָה שֵׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים! מֵאָז שֶׁנִּמְשַׁח, הוּא מַמְשִׁיךְ לִהְיוֹת רוֹעֵה-צֹאן[109] וּלְאַחַר מִכֵּן לְנוֹשֵׂא כֵּלָיו שֶׁל שָׁאוּל וְאַף כִּמְנַגֵּן בְּכִנּוֹר לְפָנָיו.[110] כְּמוֹ כֵן שִׁמֵּשׁ גַּם כִּשְׁלִיחוֹ שֶׁל אָבִיו אֶל אֲחָיו הַגְּדוֹלִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁדֵּה הַמַּעֲרָכָה[111] כְּנֶגֶד הַפְּלִשְׁתִּים, וְאַף "זָכָה" לְקַבֵּל גְּעָרָה מֵאֲחִיו הַגָּדוֹל[112] לְמַרּוֹת שֶׁנִּכַּח[113] בְּעֵת מְשִׁיחָתוֹ שֶׁל דָּוִד עַל יְדֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, וּבְכָל אֹפֶן, עֲדַיִן הַיַּחַס אֵלָיו לֹא הִשְׁתַּנָּה. לְאַחַר שֶׁזָּכָה לְהַכּוֹת אֶת גָּלְיַת הַפְּלִשְׁתִּי, כָּל יִשְׂרָאֵל

106. ראה אלשיך הק', רות ג, ב. 107. שמואל-א טז, יג. 108. רמב"ם, הלכות מלכים פרק א. 109. שמואל-א, טז, יט, יז, טו. 110. שם טז, כג. 111. שם יז, יז. 112. שם פסוק כח. 113. שם טז, יג.

וְיהוּדָה אוֹהֲבִים אוֹתוֹ[114] אוּלָם שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ הָיָה עוֹיֵן אֶת דָּוִד[115]. עַד שֶׁהַכָּתוּב מֵעִיד[116] "וַיְהִי שָׁאוּל אֹיֵב אֶת-דָּוִד כָּל-הַיָּמִים", וְאַף בִּקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ[117]. דָּוִד נֶאֱלַץ לְהִמָּלֵט מֵרְדִיפוֹת שָׁאוּל אֲחֵרָיו, אֶחָיו וְכָל בֵּית-אָבִיו מִצְטָרְפִים אֵלָיו, וְהוּא מְלַכֵּד סְבִיבוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ, שֶׁרוּבָּם בַּעֲלֵי מְצוּקוֹת וּמָרֵי-נֶפֶשׁ.[118] רַק לְאַחַר מוֹת שָׁאוּל הוּא עוֹלֶה עִם אֲנָשָׁיו לְחֶבְרוֹן[119] וְשָׁם מוֹשְׁחִים אוֹתוֹ אַנְשֵׁי יְהוּדָה, לְמֶלֶךְ עַל בֵּית יְהוּדָה.[120]

הֵיכָן הָיוּ כָּל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא וּבִפְרָט לְאַחַר מוֹתוֹ שֶׁל שָׁאוּל? מַדּוּעַ לֹא יָצְאוּ בְּקְרִיאָה אֶל הָעָם לְהַמְלִיךְ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֲרֵי כְּבָר נִמְשַׁח עַל פִּי ה' עַל יְדֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא? מַדּוּעַ גַּם לְאַחַר שֶׁדָּוִד נִמְשַׁח (שוב) לְמֶלֶךְ עַל יְדֵי "אַנְשֵׁי יְהוּדָה" בְּחֶבְרוֹן עֲדַיִן לֹא קָרְאוּ הַזְּקֵנִים גְּדוֹלֵי הַדּוֹר לְכָל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּקַבְּלוּ עַל עַצְמָם אֶת מַלְכוּת דָּוִד?

אַבְנֵר בֶּן-נֵר, שַׂר צְבָא שָׁאוּל, מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבַּדּוֹר, מַחְלִיט לְהַמְלִיךְ אֶת אִישׁ-בּשֶׁת בֶּן שָׁאוּל, וּמַמְשִׁיךְ לְהִתְעַלֵּם מִדָּוִד, וּמִמְּשִׁיחָתוֹ לְמֶלֶךְ עַל פִּי ה'.

חַז"ל מְגַלִּים לָנוּ[121] שֶׁאַבְנֵר נֶהֱרַג בְּגִלַּל שֶׁ"שְּׁהָה (עפ"ב) מַלְכוּת דָּוִד שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֶחֱצָה". הֵיאָתֵכָן?[122] "אֶפְשָׁר אַבְנֵר אָדָם צַדִּיק וְהוּא חוֹלֵק עַל מַלְכוּת-דָּוִד"? חַז"ל מַסְבִּירִים שֶׁאַבְנֵר, (שֶׁהָיָה גָּדוֹל בַּתּוֹרָה), דָּרַשׁ אֶת הַפָּסוּק[123] "וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ" — עַל אִישׁ-בּשֶׁת, בְּנוֹ שֶׁל שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ, הוּא שֶׁגָּרַם לוֹ (לִפְי שָׁעָה עכ"פ) לַחְלֹק עַל מַלְכוּת דָּוִד וּבְכָךְ לְעַכֵּב אֶת הִתְגַּלּוּת הַמַּלְכוּת בְּפֹעַל מַמָּשׁ. כָּל הָעִנְיָן הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בָּרוּר בְּאֹפֶן מֻחְלָט לְאַבְנֵר בֶּן-נֵר. אֵין כָּאן מָקוֹם לְדְרִישַׁת דְּרָשׁוֹת, שֶׁהֲרֵי דָּוִד נִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל פִּי ה' עַל יְדֵי נָבִיא, אֵין כָּאן מָקוֹם לִסְפֵקוֹת וְלְהַבְנוֹת תּוֹרָנִיּוֹת אֲחֵרוֹת, לָכֵן נִתְחַיֵּב (גְּדוֹל שִׁכְמוֹתוֹ) מִיתָה וְנֶהֱרַג. יוֹצֵא שֶׁדָּוְקָא בִּגְלַל גְּדֻלּוּתוֹ שֶׁל אַבְנֵר בַּתּוֹרָה נִמְנַע מִלְּהַמְלִיךְ אֶת דָּוִד (הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי) וּבְכָךְ עִכֵּב אֶת טוֹבָתָם הָאֲמִתִּית שֶׁל כָּלְ יִשְׂרָאֵל לַמְרוֹת שֶׁיָּדַע בְּבֵרוּר שֶׁדָּוִד נִמְשַׁח עַל פִּי ה' עַל יְדֵי שְׁמוּאֵל הַנָּבִיא.

מִפְנֶה מַפְתִּיעַ

כָּאָמוּר, שֶׁבַע וְחֲצִי שָׁנִים עָבְרוּ עַל דָּוִד מֵאָז נִמְשַׁח לְמֶלֶךְ וְעַד שֶׁנִּתְקַבֵּל כְּמֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. לְאַחַר הַהִתְעַלְמוּת מִמֶּנּוּ מִצַּד אַחַד-עָשָׂר שְׁבָטִים עַל גְּדוֹלֵיהֶם, כֵּיצַד הָפַךְ מִמֶּלֶךְ יְהוּדָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל? אוּלַי תִּתְפַּלְאוּ, אוּלָם הָאִישׁ שֶׁגָּרַם לְעִכּוּב הַמְלוּכָה, אַבְנֵר בֶּן-נֵר, הוּא זֶה שֶׁזָּכָה לְפָעֹל לְהַמְלָכַת דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. כֵּיצַד הִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל לְפֶתַע? מְסַפֵּר בְּמִפְרָשׁ[124] שֶׁ"מִּקְרֶה" צָדָדִי וְלֹא נָעִים הוּא שֶׁאִלֵּץ אֶת אַבְנֵר לִטֹּל יָזְמָה, לָלֶכֶת וּלְהַשְׁפִּיעַ עַל הָעָם וּגְדוֹלָיו שֶׁהִגִּיעָה הָעֵת לְהַמְלִיךְ אֶת דָּוִד[125]. אַבְנֵר, כַּזָּכוּר, הִמְלִיךְ אֶת אִישׁ בּשֶׁת, בְּנוֹ שֶׁל שָׁאוּל לְאַחַר מוֹת אָבִיו, בְּמָקוֹם אֶת דָּוִד. וְהִנֵּה, כַּעֲבֹר שְׁנָתַיִם וְחֲצִי כְּשֶׁהַמְלוּכָה עַל מֵי מְנוּחוֹת, פּוֹרֶצֶת "סְעָרָה צְבוּרִית". אִישׁ בּשֶׁת הַמֶּלֶךְ בָּא

114. שם יח, טז. 115. שם פסוק ט. 116. שם פסוק כט. 117. שם יט, א. 118. שם כב, א-ב. 119. שמואל-ב ב, א. 120. שם, פסוק ד. 121. סנהדרין כ, א, רש"י ותוס' שם. 122. ב"ר ב, ה. 123. וישלח לה, יא וברש"י. 124. שמואל-ב ג, ז. 125. שם, פרק ג.

בְּהַאֲשָׁמָה חֲמוּרָה כְּנֶגֶד אַבְנֵר וּמַטִּיחַ בּוֹ: "מַדּוּעַ בָּאתָ אֶל פִּילֶגֶשׁ אָבִי"?[126] כַּמּוּבָן, שֶׁאַבְנֵר בֶּן-נֵר נִפְגָּע[127] וְהוּא מַגִּיב בִּשְׁבוּעָה: "...כִּי כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְדָוִד, כִּי כֵן אֶעֱשֶׂה לוֹ לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל, וּלְהָקִים אֶת כִּסֵּא דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל"...

מוּטָב מְאֻחָר — הֲקָמַת כִּסֵּא דָּוִד

הוּא מַתְחִיל בִּפְעֻלּוֹת יְזוּמוֹת, תְּחִלָּה שׁוֹלֵחַ שְׁלִיחִים אֶל דָּוִד וּמוֹסֵר לוֹ:[128] "וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ, לְהָסֵב אֵלֶיךָ אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל". לְאַחַר-מִכֵּן הוּא פּוֹנֶה אֶל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר לָהֶם: "גַּם-תְּמוֹל גַּם-שִׁלְשֹׁם, הֱיִיתֶם מְבַקְּשִׁים אֶת-דָּוִד לְמֶלֶךְ עֲלֵיכֶם: וְעַתָּה עֲשׂוּ"! מַדּוּעַ עַד עַתָּה הִתְמַהְמְהוּ אַבְנֵר וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלַּעֲשׂוֹת אֶת אֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ, הֲרֵי "ה' אָמַר אֶל-דָּוִד לֵאמֹר, בְּיַד דָּוִד עַבְדִּי הוֹשִׁיעַ אֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל?"[129] אַבְנֵר הוֹלֵךְ וּמְדַבֵּר גַּם עִם שִׁבֶט בִּנְיָמִין וְאַחַר כָּךְ הוֹלֵךְ אֶל דָּוִד לְחֶבְרוֹן לִמְסֹר לוֹ "אֶת כָּל אֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל-בֵּית בִּנְיָמִן". לְאַחַר כָּל פְּעִילוּתוֹ נֶהֱרָג אַבְנֵר וַחַז"ל מְגַלִּים שֶׁהַסִּבָּה הִיא "שֶׁשִּׁהָה מַלְכוּת דָּוִד שְׁתֵּי שָׁנִים וּמֶחֱצָה".[130] פְּעִילוּת זוֹ בְּקֶרֶב זִקְנֵי-יִשְׂרָאֵל, לָלֶכֶת וּלְעוֹרֵר אוֹתָם לְהַמְלִיךְ אֶת הַמֶּלֶךְ הָאֲמִתִּי, הָיְתָה צְרִיכָה לִהְיוֹת לְלֹא שְׁהִיּוֹת שֶׁהֲרֵי זֶהוּ רְצוֹן ה' וְזוֹהִי טוֹבַת יִשְׂרָאֵל. אַבְנֵר בֶּן-נֵר, שֶׁעִכֵּב אֶת מַלְכוּת דָּוִד הָיָה "שַׂר וְגָדוֹל... בְּיִשְׂרָאֵל". בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר בְּעִקְבוֹת פְּעִילוּתוֹ לַהֲקָמַת כִּסֵּא דָּוִד בָּאוּ "כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל דָּוִד חֶבְרוֹנָה, וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר הִנֵּנוּ עַצְמְךָ וּבְשָׂרְךָ אֲנָחְנוּ", קִבְּלוּ מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם וּבְכָךְ הָאֱמֶת הִתְגַּלְּתָה.[131] חָלְפוּ שֶׁבַע וְחֲצִי שָׁנִים מֵאָז שֶׁנִּמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ, וְרַק אָז מִסְפָּר "וַיָּבֹאוּ כָּל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל-הַמֶּלֶךְ חֶבְרוֹנָה... וַיִּמְשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל-יִשְׂרָאֵל".

בְּהַסְכָּמַת דָּוִד פָּעַל אַבְנֵר בְּקֶרֶב הָעָם וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְרָאִינוּ שֶׁרַק כְּשֶׁהַכֹּל הָיָה מוּכָן מִצַּד הָעָם, רַק אָז בָּאוּ זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמָשְׁחוּ אוֹתוֹ בִּפֹעַל מַמָּשׁ. עַד כָּאן חֵלֶק מֵהַסִּבּוּכִיּוּת שֶׁיֵּשׁ בְּהִתְגַּלּוּתָהּ שֶׁל מַלְכוּת דָּוִד, בְּמַהֲלַךְ הַדּוֹרוֹת.

"בְּדוֹר הַגְּאֻלָּה יִהְיוּ צַדִּיקִים וְתַלְמִידֵי-חֲכָמִים שֶׁלֹּא יַכִּירוּ אֶת הַמָּשִׁיחַ מִתְּחִלָּה, וְיִתְנַגְּדוּ לוֹ".

(ע"פ פסיקתא רבתי)

הִתְנַגְּדוּת — מְקוֹרָהּ וְתַכְלִיתָהּ

נִמְרוֹד כְּנֶגֶד רֹאשׁ הַמַּאֲמִינִים

יֵשׁ לָדַעַת שֶׁבֵּין הַקְּדֻשָּׁה לְבֵין הַקְּלִפּוֹת (הִצַּד שֶׁכְּנֶגֶד), מִתְנַהֵל מַאֲבַק הִיסְטוֹרִי מְמֻשָּׁךְ. בְּכָל פַּעַם שֶׁהַקְּדֻשָּׁה פּוֹרֶצֶת וּמִתְקַדֶּמֶת לְעֵבֶר הַיַּעַד הַנִּכְסָף בְּאֹפֶן מַמָּשִׁי, הִיא "זוֹכָה" לְהִתְקֵל בְּהִתְנַגְּדוּת עַזָּה שֶׁל הָעוֹלָם וּבְנֵי הָאָדָם, הַמִּתְקַשִּׁים לְעַכֵּל אֶת אַפְסוּתָם הַהוֹלֶכֶת

126. שם, פסוק ז. 127. שם, פסוק ח. 128. שם, פסוק יב. 129. שם, פסוק יח. 130. סנהדרין, שם. 131. שמואל-ב ה', א-ה.

וּמִתְבָּרֵרת, "גַּם אֶת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים".[132] הַמִּתְבּוֹנֵן בְּכָךְ, יַבְחִין שֶׁאֲבִי הָאֱמָה, רִאשׁוֹן הַמַּאֲמִינִים אַבְרָהָם אָבִינוּ, נִתְקַל בְּהִתְנַגְּדוּת עֲצוּמָה מִצִּדּוֹ שֶׁל נִמְרוֹד — רֹאשׁ הַמּוֹרְדִים בַּה' שֶׁהֶאֱשִׁים אֶת אַבְרָהָם בְּ... כְּפִירָה!? וְאַף הִשְׁלִיכוֹ, בְּשֶׁל-כָּךְ, לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ![133] וּכְשֶׁהִגִּיעַ אַבְרָהָם אָבִינוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְדִיּוּק אָז הָיָה רָעָב בָּאָרֶץ, מַיִד טָעֲנוּ יוֹשְׁבֵי הַמָּקוֹם שֶׁזֶּה בִּגְלַל הַ"מִּין" הַזֶּה ("הַכּוֹפֵר") שֶׁ"בָּא אֶצְלֵנוּ" וְאַבְרָהָם נֶאֱלַץ לָלֶכֶת לְמִצְרַיִם לְהַשְׁקִיטָם.

קֶרַח כְּנֶגֶד רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

גַּם מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הַגּוֹאֵל הָרִאשׁוֹן — שֶׁהוֹבִיל אֶת הַהִתְקַדְּמוּת הָאֱלֹקִית וְנֶאֱבַק לְהַחְדֶּרֶת הַקְּדֻשָּׁה וְהַגִּלּוּי הָאֱלֹקִי בָּעוֹלָם — "זָכָה" לְמִתְנַגְּדִים לֹא קְטַנִּים, בְּדַרְכּוֹ כְּמַנְהִיג יִשְׂרָאֵל. קֶרַח הָיָה חָכָם גָּדוֹל[134] וְאַף בַּעַל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וּכְשֶׁחָלַק עַל רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל — מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, הָיָה אָז קֶרַח תַּלְמִיד חָכָם יָשִׁישׁ בֶּן 130 שָׁנָה!!! וּבְכָל זֹאת נִלְחַם כְּנֶגֶד צַדִּיק הַדּוֹר וּמַנְהִיגוֹ וְאַף הִצְלִיחַ בְּדִבְרֵי חֲלַקְלַקּוֹת, לְסָחֹף אַחֲרָיו לְמַחֲלֹקֶת, אֲנָשִׁים לֹא פְּשׁוּטִים, מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים[135] רָאשֵׁי סַנְהֶדְרָאוֹת, נְשִׂיאֵי עֵדָה, קְרִיאֵי מוֹעֵד, אַנְשֵׁי שֵׁם.[136] הוּא הִצְלִיחַ לְשַׁכְנֵעַ אוֹתָם שֶׁיֵּשׁ לְהִלָּחֵם בְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, לְמֵרוֹת שֶׁכֻּלָּם רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם אֶת הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יָדוֹ, וְאֶת מְסִירוּת נַפְשׁוֹ לְמַעַן כְּלַל יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וּבְמַתַּן תּוֹרָה.

הַמְרַגְּלִים, הָעֵרֶב-רַב וּמִתְנַגְּדֵי דָּוִד

גַּם הַמְרַגְּלִים הָיוּ אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁהִכְנִיסוּ אֶת שִׁכְלָם[137] לִשְׁלִיחוּתָם וְחָסְרָה לָהֶם קַבָּלַת-עֹל וּבִטּוּל מֻחְלָט מִפְּנֵי מֹשֶׁה, רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. גַּם הַמִּתְאוֹנְנִים בַּמִּדְבָּר לֹא עָשׂוּ לוֹ "חַיִּים קָלִים", וְהָעֵרֶב-רַב טָעֲנוּ כְּלַפֵּי מֹשֶׁה "כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ... לֹא יָדַעְנוּ מֶה הָיָה לוֹ"[138] וְנֶחְפְּזוּ לְמַנּוֹת "תַּחְלִיף" לְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ — אֶת עֵגֶל הַזָּהָב בְּאָמְרָם: "בּוֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה". וְהַשָּׂטָן עָמַד עַל יְמִינָם וְאַף הֵרְאָה לָהֶם אֶת מִטָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה (שֶׁכִּבֵּר מֵת לְטַעֲנָתוֹ[139]) וְכָל עַם יִשְׂרָאֵל רָקַד סְבִיב הָעֵגֶל חוּץ מִשֵּׁבֶט אֶחָד — שֵׁבֶט לֵוִי, שִׁבְטוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.[140] דָּוִד הַמֶּלֶךְ — נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל — "זָכָה" אַף הוּא לְמָנוֹת גְּדוּשׁוֹת שֶׁל הִתְנַגְּדוּת עוֹד מִשַּׁחַר נְעוּרָיו — "יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי שֵׁכָר".[141] אֶחָיו בָּזִים, מוֹאֲסִים וְלוֹעֲגִים לוֹ "מִוְּזַר הָיִיתִי לְאֶחָי וְנָכְרִי לִבְנֵי אִמִּי". מְחָרְפִים אוֹתוֹ, מְקַלְלִים אוֹתוֹ, רוֹדְפִים אַחֲרָיו, (אֲפִלּוּ בְּנוֹ אַבְשָׁלוֹם) מִתְעַלְּמִים מִמֶּנּוּ כְּמֶלֶךְ (רֹב זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל) וּלְבַסּוֹף דַּוְקָא מִמֶּנּוּ יוֹצֵא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ.

---

132. קהלת ז, יד. 133. ראה "נועם-אלימלך" בסופו, מכתב לבנו. 134. מדרש תנחומא. 135. נ"ר רשעים ידעך —(בעל הטורים). 136. תנחומא, שם. 137. ראה שיחת הרבי ש"פ שלח, התש"י. 138. תשא לב, א. 139. רש"י שם, ובשבת פט, ב. 140. ראה כלי-יקר ויקרא ט, ג. 141. תהלים סט, יג.

ב"ה

והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע
(דניאל יב, ג)

זוהר הגאולה

בהאי ספרא יפקון בי"ה
מן גלותא ברחמי
(זהר נשא קכד, ב- רע"מ)

אוצר מאמרי

הגאולה העתידה ומלך המשיח

מלוקטים מתוך ספר

הזוהר הקדוש

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי זיע"א

עם הפירוש הנפלא

מתוק מדבש

מאת הרה"ג המקובל הצדיק

רבי דניאל פריש זצוקללה"ה

יוצא לאור
שנת "תשמיעני ששון ושמחה" וגאולה שלימה אמן!

בר יוחאי נמשחת אשריך – שמן ששון מחבריך

לזכר עולם יהיה צדיק

הגאון הצדיק והמקובל
עובד ה' מנעוריו, **אשר יגע בתורה לילות כימים,**
בהתמדה גדולה ובמסירות נפש וענוה

רבי **דניאל** בן הרה"ח ר' נפתלי הירצקא ז"ל **פריש**
זצוקללה"ה וזיעוכי"א

בעל הפירוש הנפלא
"מתוק מדבש"

על הזוהר הקדוש
אשר זכה וזיכה את הרבים
והאיר עיני העולם בתורת הנסתר
נלב"ע י"ד שבט ה'תשס"ה לפ"ק
זכות תורתו עבודתו וקדושתו – במחשבה, דיבור ומעשה
לשם שמים תעמוד לנו שנזכה ללכת בדרכיו בקודש עדי נזכה
לגאולה השלימה
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

בהוצאת
"אוצרות הגאולה"
02-5725777
ליקט וערך בס"ד:
הצב"י חיים ששון יצ"ו
רבי עקיבא 18 ביתר 90500
www.hitgaloot.co.il

© כל הזכויות שמורות

תודה וברכה לבניו של המחבר בעל ה"מתוק מדבש"
על שנתנו לי רשות להשתמש בפירוש הנפלא של מו"ר אביהם זצוק"ל זי"ע.
זכות הרבים תלוי בהם. יבורכו מפי עליון בזכות רבי שמעון!

להזמנת סט הזוהר השלם 23 כרכים
עם פירוש ה'**מתוק מדבש**': **1800-350-330**

ציור השער- באדיבות הצייר ר' **ברוך נחשון, חברון.**

פתח דבר

ישמחו השמים ותגל הארץ, ישמח המשיח ויגל הגואל בהגלות נגלות מאמרי רשב"י זי"ע על הגאולה ומלך המשיח בליקוט הגדול והיחיד מסוגו בספר הזוהר הקדוש, ושמו בישראל "**זוהר הגאולה**". בשבח והודיה להשם יתברך וברגשי גיל ורעדה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו להגיש לבני עמנו היקרים ספר נפלא ומיוחד זה, אוצר אדיר של גאולה ומשיח מכל חלקי הזוהר הקדוש.

"זוהר הגאולה" הינו ספר לימוד חשוב ורחב היקף לכשעצמו, אולם יש בו גם סגולה ועוצמה רבה להביא את הגאולה ברחמים. עצם אמירת לשון הזוהר הקדוש בכלל ובפרט כפי שנלקט ומסודר ב"**זוהר הגאולה**" יש בה לענ"ד גם פן של "תיקון" להחיש את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו מהרה יגלה אמן כן יהי רצון.

אמרו רז"ל על הפסוק (ויקרא ז' ל"ז) "**זאת התורה לעולה**"- כל העוסק בפרשת עולה כאילו הקריב עולה. לאור זאת מובן שכל **העוסק בתורת הגאולה**, ובפרט לאור ספר הזוהר הקדוש שבו הובטח רשב"י ע"י נשמת משה רבינו שנצא מהגלות ברחמים, **בוודאי שמקרב הוא את הגאולה וברחמים!**

במהלך הדורות יצאו לאור ליקוטים מתוך ספר הזוהר הקדוש בכל מיני נושאים, ודי אם נזכיר כאן את הספר הקדוש "**ראשית חכמה**" של הגה"ק החסיד והמקובל האלקי רבי **אליהו די- וידאש** זצוק"ל [תלמיד הרמ"ק זי"ע] מלפני למעלה מארבע מאות וארבעים שנה שהביא דברי הזוהר הקדוש על התשובה, הקדושה ועל מידת הענוה ועוד ועוד, ולמיטב ידיעתנו עד לדורנו זה עוד לא היה ליקוט על הגאולה מכל חלקי הזוהר הקדוש מבואר ערוך ומסודר בסדר גודל כזה המתפרס על מאות עמודים .

ספר "**זוהר הגאולה**" כשמו כן הוא - מאיר את כל עניני הגאולה ומלך המשיח באור הזוהר הקדוש.

היום כבר ברור לכולם שאנו הדור האחרון לגלות והראשון לגאולה, ומשנת ה'תש"ן [5750] נכנסנו לרבע האחרון של האלף הששי, כבר אחרי חצות יום הששי, וכבר הגיעה לכל הדעות מזמן ה"**עת לחננה כי בא מועד**", אנו ממש בזמן השיא לגאולה, והדבר מורגש באירועים המתרחשים בקצב מדהים ומפתיע בכל העולם כולו ובארץ הקודש בפרט, וכל הסימנים שנתנו חז"ל כבר התקיימו בהידור, לא נותר לנו אלא לעשות את ההשתדלות האחרונה להבאת הגאולה ברחמים. תודה נתונה לכל התורמים היקרים שבזכותם יוצא "**זוהר הגאולה**" לאור עולם, יבורכו מפי עליון בזכות התנא האלקי רבי שמעון.

המלקט -חיים ששון
מכון "**אוצרות הגאולה**"

תוכן העניינים

פתח דבר 3
הסכמות 4-5
הקדמת המלקט 7
גאולה ברחמים בכח הזוהר 10
רשב"י והגאולה 19
תוכן העניינים המפורט 28
לימוד הזוהר בעיון 47
תפילת האריז"ל לפני הלימוד 48
הספר "זוהר הגאולה" . . . . . א - תקסז
תפילה לגאולה בזכות רשב"י 615
מפתח הפסוקים 618
מפתח מאמרי חז"ל 654
מקורות המאמרים 659
לוח ראשי תיבות וקיצורים 671
מפתח עניני משיח וגאולה אוצר הזוהר 672
הקדשות 689

הסכמות

לפירוש ה'מתוק מדבש' על הזוהר שממנו נלקט "זוהר הגאולה"

1. ברכת קודש מכ"ק אדמו"ר מ'תולדות אהרון' זצ"ל
2. הרה"ג הרב יצחק יעקב וייס זצ"ל
3. הסכמת מרן הגאב"ד הגאון הרה"צ הרמ"א פריינד זצ"ל
4. הרה"ג הרב ישראל משה דושינסקי זצ"ל
5. הרה"ג הרב ישראל יעקב פישר זצ"ל
6. הרה"ג הרב בנימין ראבינאוויטץ זצ"ל
7. הרה"ג הרב אברהם דוד הורוביץ זצ"ל
8. הרה"ג הרב רפאל בלום זצ"ל
9. הרה"ג הרב אברהם לייטנער זצ"ל
10. הרה"ג הרב יחיאל פישל אייזנבאך ראש ישיבת "שער השמים" זצ"ל

ויבדלט"א:

11. הרה"ג אב"ד ור"מ הרב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל
12. הרה"ג הרב יעקב מאיר שכטער- מג"ש בישיבת "שער השמים" שליט"א
13. הרה"ג הרב יוסף ליברמן ראש ישיבת "כולל שומרי החומות" שליט"א
14. הרה"ג הרב יעקב משה הלל ראש ישיבת "אהבת שלום" שליט"א

הסכמות שקיבלתי לספרי הקודם "אור הגאולה"

אוצר ליקוטי גאולה מהספר "אור החיים" הקדוש

1. הגאון הגדול כמוהר"ר הראשל"צ מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל
2. הגאון הראשל"צ הרב שלמה עאמר שליט"א
3. הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א ראש ישיבת "כסא רחמים"
4. הגאון הרב יצחק יוסף הראשל"צ בעל ה"ילקוט יוסף" שליט"א
5. וברכת "יישר כח" לבבית בלחיצת יד חמה מהראשל"צ הגאון המקובל כמוהר"ר רבי מרדכי אליהו זצוק"ל הספר נלקח לנתינת ההסכמה אך הרב זצ"ל אושפז ונלב"ע זי"ע ועכ"י אמן.

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion
Chief Rabbi Of Jerusalem

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים

בעהית"ש, ערש"ק במדבר ד' סיון התשע"ה.

אגרת ברכה

התבקשתי להמליץ על הליקוט של מאמרי הזהר הקדוש בענין "הגאולה" שקראוהו "זהר הגאולה", וראיתי שאהבה נפשי מכתבו והמלצתו של ידי"נ הגה"צ הרב בניהו ישכר שמואלי שליט"א ראש ישיבת המקובלים "נהר שלום" בעה"ק ירושלים תובב"א, שהמליץ על המלקט הנכבד ויקר כב' **הרה"ג חיים ששון שליט"א**, ומשבחו בשבחים רבים, וכן שיבח את הספר הזה. ובאמת אין ספק שהלימוד בספר הזהר הקדוש מקרב את יום הגאולה ויום הישועה, שתהיה בחסד וברחמים ובשובה ונחת, וגם שהלימוד הזה מגן על עם ישראל בכל אתר ואתר, ובפרט בא"י ובעה"ק ירושלים תובב"א, שרבים קמים עלנו והקב"ה מצילנו מידם, וכדאי הוא למוד הזהר הקדוש להגן בעדנו באלף המגן , ואפילו לא מבינים כלל רק קוראים יש בו תועלת מרובה וכל פעולה שמוסיפה לקרב רבים ללימוד הזהר, יש בה ברכה רבה, ויה"ר שבזכות התורה ולומדיה, ולימוד הזהר נזכה ונחיה ונראה בשוב ה' שיבת ציון בשובה ונחת בב"א

מיחל ומצפה לישועת ה' ברחמים

שלמה משה עמאר
הראשון לציון
הרב הראשי לירושלים

בס"ד

ישיבת המקובלים "נהר שלום"
ללימוד הנגלה והנסתר
הקדש ע"ש **הרש"ש** זיע"א
נוסד ע"י הרה"צ המקובל האלקי
כמוהר"ר **מרדכי שרעבי** זצוק"ל

Yeshuvat Hamekubalim "**NAHAR SHALOM**"
for the studies of Niglah & Nistar
in honour of the famous late
Rabbi SHALOM SHARABI o.b.m.
Founded by the late Pious
Rabbi MORDECHAI SHARABBI o.b.m.

תאריך **ט"ל למטמוני"ם התשע"ח** Date .....

המלצה

הריני להמליץ בזאת על אודות חליקוט הנפלא "**זהר הגאולה**" המאסף בתוכו את מאמרי הזוהר הקדוש בנושא הגאולה העתידה וביאת המשיח.

כידוע הלימוד בספר הזוהר הקדוש מקרב את הגאולה מאוד – אף אם אינו מבין את אשר הוא קורא, כל שכן אם זוכה ולומד בהבנה שהלימוד פועל רבות לקירוב הגאולה ובפרט שעוסק במאמרי הגאולה המעוררים בלב הקורא כיסופים וגעגועים עזים לבנין בית אלוקינו ולחידוש העבודה.

זכה הרב המלקט הרה"ג **חיים ששון** שליט"א אשר אהבת הזוהר הקדוש בוערת בליבו ללקט חיבור נפלא זה ולחוסיף בו את ביאורו "**המתוק מדבש**" של הגאון המקובל הרב **דניאל פריש** זצוק"ל זיע"א.

כאן גם המקום לחודות להרה"ג **חיים ששון** שליט"א על אשר זכינו הודות לרעיונו הנפלא **לחדפים את ספר הזוהר הקדוש במהדורות מיוחדות המחולקות לחוברות** (דבר המקל מאוד על הקריאה היומית בספר הזוהר) אשר מופצת באלפי רבים של עותקים בגדלים שונים לזיכוי הרבים.

יהי רצון שזכות התנא האלקי **רבי שמעון בר יוחאי** זיע"א תגן בעדו ובעד בני ביתו ויזכו הוא וב"ב **לחיים** טובים **ולששון** ושמחה שיישרו בביתם עד עולם ויזכה להמשיך ולהפיץ את ספר הזוהר הקדוש וחשיבותו הרבה לקירוב הגאולה בכל העולם כולו אמן ואמן.

חותם לכבוד התורה

הרב בניהו יששכר שמואלי

כתובת הישיבה: רח' שילה 6, ת.ד. 6097 ירושלים. טל: 02-6241622 מס' עמותה 58-019-876-0

הקדמת המלקט

ישמח **הרשב"י** ויגל **הרבי** באוצר המיוחד הזה שיצא לאור עולם בדור הגאולה למען הגאולה ונושא את השם "**זוהר הגאולה**". התעוררתי לערוך את הליקוט הגדול שלפניכם **מכל חלקי ספר הזוהר הקדוש** על כל עניני הגאולה ומשיח צדקנו, לאור שיחתו של הוד כ"ק אדמו"ר **רבי מנחם שניאורסון מליובאוויטש**, שיצא בקריאה והוראה מיוחדת לכל בני ישראל לפעול להבאת הגאולה (ו' אייר תנש"א):

הדרך הישרה להבאת הגאולה –
לימוד פנימיות התורה החל מספר הזוהר!

"בהמשך להמדובר ומודגש ביותר בזמן האחרון ממש על דבר הצורך בפעולתו של כל אחד ואחד מישראל לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש תיכף ומיד ממש, - כיון שבימינו אלה ממש (...) "**כלו כל הקיצין**" ("קץ הימים" ו"קץ הימין") **כפשוטו ממש**, ... והשאלה היא: ... מהי ה"**דרך הישרה**" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) ...כדי **לפעול התגלות וביאת המשיח**?

והמענה לזה – "כל שהיא תפארת לעושי"ה ותפארת לו מן האדם":

...**שהתורה** (תפארת) היא "דרך ישרה" להתגלות והבאת המשיח ... וביאור ה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח ע"י "**מלכות שבתפארת**" - בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (...) ע"י "מלכות **שבתפארת**", כלומר, ענינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא **בתורה** (תפארת), ...

ובפשטות: "תפארת" – הוא ענין לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא **לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה** שנתבארו בריבוי מקומות, - בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים . שכל הספרים **מלאים** בדבר זה") ובתורה שבעל פה, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, **וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון בי"ה מן גלותא ברחמים")**,

... וההוספה בלימוד התורה בעניני המשיח והגאולה ("**מלכות שבתפארת**") היא ה"דרך הישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

(משיחת ש"פ תזריע-מצורע ה'תנש"א)

גאולה בכח התורה

... מדובר בתקופה האחרונה בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח - לא (רק) בתור "סגולה" למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו)בעיקר כדי להתחיל "לחיות" בעניני משיח וגאולה, "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, עי"ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחודר גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש"הנה זה המלך המשיח) בא".

... רואים שישנו קושי להחדיר את ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה . . והעצה לזה - ע"י **לימוד התורה** בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) **לשנות** טבע האדם, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו **מחוץ** לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימית), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל **לחיות** בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".
(משיחת ש"פ בלק, י"ז (טוב) תמוז תנש"א)

ומסיים הרבי ואומר: "ויהי רצון שההחלטה בכל הנ"ל תמהר ותזרז ותביא תיכף ומיד את התכלית והמכוון - התגלות וביאת המשיח בפועל ממש, תיכף ומיד ממש.

ובפשטות - ...תהי"ה **לידת והתגלות משיח צדקנו**...כך שיכולים להודות ולברך על לידת והתגלות המשיח:"שהחיינו וקיימנו והגיענו **לזמן הזה**".
(סעיף יד שש"פ תזו"מ תנש"א)

"כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלמה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול - צריכה להיות ה"טעימה" (...) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התורה-ומצוות באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר - הוספה בלמוד התורה ("מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה"), הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, ... והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני **הגאולה** - הן בנגלה דתורה, ...והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלמוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, "בהאי חיבורא דילך (תורתו של רבי-שמעון-בר-יוחאי). . יפקון מן גלותא

ברחמי [=בחבור הזה שלך (ספר הזהר) . . יצאו בו מן הגלות ברחמים], יש עילוי מיוחד בלמוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה".
(משיחת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ה'תנש"א)

בטוחני בכוחו של רשב"י ובכח תורתו ובקדושת הזוהר הק' לקירוב הגאולה, הנני מודה שוב להשי"ת על הזכות שנפלה בחלקי לקיים ולממש רצון צדיק יסוד עולם, להוציא לאור ספר חשוב זה שללא ספק יחיש את גאולתנו הנכספת בחסד וברחמים, ויהא עמלי זה בבחינת "ערכתי נר למשיחי", [אגב, החיבור בין הוראת **הרבי** ללמוד תורת **הרשב"י** למען הבאת הגאולה, אינו מקרי, בהשגחה פרטית עולה "**הרבי שמעון בן יוחאי**" = 770 = **פרצת = בית משיח = "ויצא חוטר מגזע ישי"**], יבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש בשמחה ובטוב לבב, אכי"ר.

המלקט והעורך- חיים ששון

הערה חשובה:
השתדלנו במהדורה זו להגישה באופן היותר צמוד ל'פשט' הזוהר הקדוש. לכן, השמטנו בכמה וכמה מקומות עניני קבלה שרבים אינם בקיאים בהם(חלקם הגדול הובא באותיות רש"י מוקטנות). למעוניינים בכך, מתחת לכל כותרת וקטע מצויין המקור ב'מתוק מדבש', באופן שיוכלו למצאם בקלות.

גאולה ברחמים בכח הזוהר הקדוש

"והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע..." [דניאל יב, ג]
"אלו הם המשתדלים לעסוק בספר הזוהר הקדוש"
(זהר בהעלותך קנ"ג,א)

בזכות הלימוד בספר הזוהר הקדוש
מובטח לנו שנזכה ונגאל ברחמים

• דבר זה מבואר בספר הזוהר הקדוש מפי קודשו של **משה רבנו** ע"ה **"הרעיא מהימנא"** אשר היה נגלה **לרבי שמעון בר יוחאי** ולחבריו במעמד מלא הוד ומגלה להם סתרי תורה. וכך אומר משה רבנו לרשב"י בזוה"ק, **"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון ביה מן גלותא ברחמי"! בזכות החיבור שלך ספר הזוהר הקדוש יצאו בני ישראל מן הגלות ברחמים!**
(פרשת נשא קכד, ב- ברע"מ)

בזכות הזוהר נזכה ל"ויקראתם דרור בארץ"

• בספר תיקוני הזוהר מבואר שבשעה **שאליהו הנביא** זכור לטוב נגלה **לרבי שמעון בר יוחאי** ולחבריא קדישא שעמו ולמד עמהם סתרי תורה בענין תיקוני נשמות, יצאה בת קול משמים ואמרה להם כמה רב כוחו וקדושתו של רבי שמעון בר יוחאי בעולם ואח"כ הוסיפה ואמרה נבואה בזו הלשון "וכמה בני נשא לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד יתגלו לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא ובגינה" **"ויקראתם דרור בארץ"! פירוש:** כמה בני אדם למטה יתפרנסון מזה החיבור שלך כאשר יתגלה למטה בדור האחרון בסוף הימים ובזכותו יתקיים הפסוק **"ויקראתם דרור בארץ"** המרמז על הגאולה השלימה.
(גילוי אליהו לרשב"י בתיקוני הזוהר תיקון ו')

מלך המשיח בעצמו משבח לרשב"י

• מלך המשיח מגלה לרשב"י כי לא בא לחתום ולאשר ולקיים תורתו של רשב"י, כי רק הקב"ה בכבודו ובעצמו חותם ומאשר אותם שהוא יותר מעלה.
(זוהר חלק א' ו')

בזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה

• כתב **רבי חיים ויטאל:**"בראות רשב"י ברוח קדשו – ציוה לרבי אבא לכתוב ספר הזוהר בדרך העלם להיות מוצנע למשמרת עד הדור האחרון **קרוב לימי מלך המשיח, כדי שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה..".**
(הרב חיים ויטאל זלה"ה בהקדמתו לשעה"ק)

ביאת המשיח תלויה בעסק הזוהר

• רחל מבכה על בניה, לפי שאינם עוסקים בחכמה זאת הממהרת את הקץ, ולזה אין משיח בא, שיאמר לה ה' אז "מנעי קולך מבכי ועינייך מדמעה " וכו' .."על בניה כי איננו", כלומר שכיון שביאת המשיח תלויה בתשובה ובעסק הזוהר ובחכמת הקבלה, ואין בניה עוסקים בה כי אם אחד מעיר ושנים ממשפחה כי אין מדרש קבוע כראוי בכל עיר ועיר כמו שיש בעסק התלמוד, ולכן "איננו", כי אין בניה מושכים וממהרים את המשיח.
(הרה"צ המקובל רבי יעקב צמח זצ"ל מתלמידי האר"י, בהקדמתו לספר "קול ברמה")

הזוהר הקדוש עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא

• ודע כי עיקר כוונת הרשב"י ע"ה בחיבור הזהר היה לזה להיות השכינה הקדושה באפס שפע באין תומך ובאין עוזר לה, ורצה לעשות לה סמך ליחדה בבעלה יחוד מועט על ידי חיבור הזוהר, במה שהיה הוא וחבריו עוסקים בסודות התורה, שזהו גורם ליחוד קב"ה ושכינתיה ע"י הסוד שהוא סוד **ר"ז** בגימטריא **או"ר**, וגם ע"י החיבור ההוא יהיה ביטול הקליפות וקלות הגלות והשבתת הקטרוגים, אשר ה'חיצונים' לוהטים בכל עת ובכל שעה נגד מידות הקדושות והשמות הקדושים שהם בסוד השכינה, ונגד בני ישראל הניתנים בגלות..., והעוסק בסודות התורה נקרא קלע וחרב ורומח, והם בחינת סודות, כדי להצילם מרעתם ע"י חיבור זה כנזכר, **וספר זה עתיד להתגלות בימי מלכא משיחא**, כדי ליתן סעד לשכינה, והנה **כל אלו שיזכו אליו יזכו לגאולה**, כי העבודה זו המועטת בזמן ההוא היא יותר חשובה מכל אילי נביות שהיה בזמן שהיה בית המקדש קיים עכ"ל:
("חסד לאברהם", מעיין ראשון, נהר כ"ד- לרבי אברהם אזולאי זי"ע)

בזכות לימוד הזוהר יבוא מלך המשיח

• ואחר שבזכות זה, עתיד לבוא מלך המשיח, ולא בזכות אחר, אין ראוי להתרשל!
(הקדמה ל"אור החמה" על הזוהר לרבי אברהם אזולאי [זקנו של החיד"א])

בשביל המתעסקים בחיבור הזוהר יתגלה מלך המשיח

• וכתב **רבי אברהם גלאנטי**:"דע כי גזרה חכמתו יתברך שחיבור ספר הזוהר לא יתפרסם ולא יתגלה אלא בדורו של רשב"י ועל ידו. ונגזרה גזירה בפמליא של מעלה שלאחר דורו של הרשב"י ורבי אלעזר בנו לא יתעסקו בזאת החכמה בפרסום **עד הדור האחרון דורו של משיח בן דוד**. וכך נאמר בתיקוני הזוהר בהרבה מקומות, **שאלו הסודות לא יתגלו עד הדור שיבוא בו מלך המשיח**, ובמקום אחר נאמר **שבזכות חיבור זה יתגלה מלך המשיח**, כלומר, בדור האחרון **בשביל המתעסקים בחיבור הזוהר יתגלה מלך המשיח**. ומצאתי כתוב כי מה שנגזר למעלה שלא יתעסקו בחכמת האמת בגלוי היה לזמן קצוב עד שנת ה' אלפים ר"נ [5250], ומשם ואילך נקרא דור אחרון והותרה הגזירה והרשות נתונה להתעסק בספר הזוהר. ומשנת ה' אלפים ש' [5300] ליצירה מצוה מן המובחר שיתעסקו ברבים גדולים וקטנים.

(הקדמת ספר אור החמה)

התגלות חיבור הזוהר בדורותינו- סימן מסימני הגאולה

• כתב **הרמ"ק**[רבי משה קורדואירו]:" ...שהחיבור הזה [הזוהר] יגנז מימי רבי שמעון ועד דרא בתראה דמלכא משיחא, שאז יתגלה החיבור וימצא בידי הכל לעסוק בו, וכן היה כי ספר זה לא נתגלה מציאותו עד דורינו אלה, והוא **סימן מסימני הגאולה**, ולזה ...אמר **דרא דמלכא משיחא**, דהיינו **דור המשיח קודם הגאולה**.

(אור-יקר תקוני-זוהר ח"ב קד צ ב)

אור החיים הקדוש- זוֹלַת עֵסֶק הַתּוֹרָה יִתְעַכֵּב הַגּוֹאֵל מִלָּבוֹא

• "כִּי גָלוּת ד' [הרביעית] שֶׁבּוֹ יִגָּלֶה הַגּוֹאֵל הֶעָצוּם צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּיַד יִשְׂרָאֵל מִצְוַת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְזוֹלַת זֶה יִתְעַכֵּב מְבֹא, ...כִּי כֹּחוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַמְצָפֶּה ... הוּא בְּחִינַת עֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁיִּתְעַסְקוּ יִשְׂרָאֵל בְּיֵינָהּ שֶׁל תּוֹרָה,...".

(ויחי מט, יא:)

כי גדול כחה לקרב הגאולה

• כמה גדול חיוב על תלמיד חכם ללמוד קבלה ועונשם כמה גדול אם אינם לומדים קבלה וגורם אורך גלותא, כי הם מעכבים הגאולה רח"ל, כי יעשה

בשעה אחת בלימוד הקבלה מה שלא נעשה בלמוד חודש ימים בפשטי התורה, כי גדול כוחה לקרב הגאולה.

(תיקון ל' מתיקוני הזוהר בספר "כסא מלך")

בלימוד זה תלויים גאולתנו וביאת משיח צדקנו

• הרש"ש הקדוש [רבי שלום שרעבי זי"ע] סמוך לפטירתו אמר לבנו רבי חזקיה יצחק:"יודע אני שבזכות הזוהר הקדוש וכתבי הקבלה יצא עם ישראל לחירות, ובלימוד זה תלויים גאולתינו וביאת משיח צדקנו"... "ותורת הסוד מה תהא עליה"?

(ספר הרש"ש ע' 158)

בזכות זה תפדה ישע ישועות ישראל

• עתה הברירה [בירור ניצוצות הקדושה] ברגליים, וכמו שאמרו 'בעקבות משיחא חוצפה יסגא' שהוא התאוה שמתגברת בראותה כי כלתה אליה רעה, וכמו שביאר באורך רבינו האר"י זצ"ל ומתגברת להחטיא, אבל כשל כוחה בענין הרעות ותוקף הצרות, כי כבר הוברר הרבה ..., ולכן סמוך לדורות שאחר האלף שנה מהחורבן נתגלה אור הזוהר להגן על הדורות ושאם נזכה להתעסק בסתרי תורה כדת מה לעשות, בזכות זה תפדה ישע ישועות ישראל.

(החיד"א, שם הגדולים, מערכת גדולים א' רי"ט)

ואז יתגלה חכמת הזוהר כדי שבזכות זה יגאלו ישראל

...ואשרינו ומה טוב חלקנו שזכינו לספר הזוהר אשר לא זכו קדמונינו אשר קטנם עבה ממתנינו, לכמו רב האי גאון ורב ששת גאון והרב ר' אליעזר מגרמייזא, והרמב"ן והראב"ד, שכל אלו היו מכלל יודעי חן ולא טעמו מדבשו, כי בזמנם לא נתגלה, ואל תתמה מזה כי בוודאי לא נתגלה עד דור האחרון אשר אנחנו בו היום...

והנה מבואר מכאן שהחיבור מהזוהר היה עתיד להיות גנוז ובאותו הזמן יתהנו ממנו העליונים והם המלאכים, עד שיבוא הדור האחרון בסוף הימים שאז יתגלה לתחתונים, **ובזכות העוסקים יבוא משיח** כי אז תמלא הארץ דעה בסבתו אשר זה תהיה סבה קרובה לביאתו...

...ובפרט בדור האחרון הזה אשר הגיד אליהו, שהיה כמוס הזוהר עד הדור האחרון, ואז יתגלה חכמת הזוהר כדי **שבזכות זה יגאלו ישראל**, ...

(ספר השל"ה עשרה מאמרות מאמר ראשון)

אז יתבטלו כל הקליפות וממילא תהיה גאולה שלימה

• עוד ירמוז על דרך שכתבו בזוהר הקדוש – "בספרא דא ספר הזוהר יפקון ישראל מן גלותא"... כשיתגלה מה שדרש רבי שמעון בן יוחאי בספר הזוהר, **אז יתבטלו כל הקליפות,וממילא תהיה גאולה שלימה...**
(דגל מחנה אפרים, פרשת שמיני)

שבזה תליא התקרבות הגאולה

• "אשרי **העם** לומדיך ואשרי העומדים על סודך"- ...- שגם איש פשוט שלא קידש את עצמו כל-כך במעלות הראויים ללמוד, מכל מקום יוקרב אל החכמה ההיא בפרט בסוף יומיא אלין[אחרית הימים] **שבזה תליא התקרבות הגאולה** בב"א.
(שער יששכר מאמר גל-עיני אות ח"י)

ובספר הזוהר יצאו מן הגלות ברחמים

• מובא בספר "סור מרע ועשה טוב" לרה"ק **מהרצ"ה מזידיטשוב** זי"ע שיש להתמיד בזוהר הקדוש ומקובל ממנו שאפילו אינו מבין דבר, **עצם קריאת לשון הזוה"ק מסוגל מאוד ובספר הזוהר יצאו מן הגלות ברחמים.**

לשון הזוהר ממתיק הדינים וכורת ומשבית הקליפות

• בלימוד התורה ובפרט בעסקו במתיקות לשון הזוהר ובאור סודות התורה מתוקים מדבש... **בכל אלה יתמתקו הדינים** וממש יתהפך ברגע לאיש אחר בלב רחב ושמח **ובזה ממתיק הדינים וכורת ומשבית הקליפות.**
(נתיב מצוותיך, שביל התורה א' אות י')

שכל חיבורי הרשב"י מקרבין הגואל

• סגולת חיבורא דא[ספר הזוהר] להביא גאולה וחירות מהגלות. **שכל חיבורי הרשב"י מקרבין הגואל.**
(רבי שלום בוזגלו 'כסא למלך')

בשכר הלימוד בזוהר הקדוש יחיש גאולתנו

• ולכן בשכר זאת הלימוד, בפירוש ספר הזוהר הקדוש, א"ל חי, חלקנו ימהר, יחיש גאולתנו, אמן כן יהי רצון.
(ספר "הדרת מלך" ח"ג קכ"ד, ב)

בספר הזוהר מבטח גאולתינו ופדות נפשנו

• הגה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זצוק"ל: והמשכילים יזהירו כזהר דנהיר ונציץ וזריק שביבין לכל עבר, **בספר הזוהר מבטח גאולתינו ופדות נפשנו, יבא מלכנו צדיק ונושע הוא** וכו', כמו שאיתא בתיקוני הזהר (בסוף תי' ו' דף כג סוע"ב), וזה לשונו:"...כד יתגלי לתתא בדרא בתראה בסוף יומיא, **ובגיניה "וקראתם דרור בארץ"**, עכ"ל תקוני הזוהר.
(בספרו 'סור מרע ועשה טוב')

כי בלימוד הזה אנו יוצאים משעבוד לגאולה

• "...אעתיק מה שכתב הרב הקדוש בספר 'ויקהל משה', וזה לשונו:...קמו יחידי סגולה בכל דור ודור וכו' ועסקו בחכמה הזאת על פי אליהו ורוח הקודש או על ידי מגידים וכו', עד שבא מורינו ורבינו האר"י ז"ל וגילה לנו מה שלא היה יכולת ורשות והורמנא ממתיבתא דרקיע להתגלות בדורות הראשונים וכו', והותר לנו ללמוד הנסתרות כמו הנגלות, **כי בלימוד הזה אנו יוצאים משעבוד לגאולה**, עכ"ל.
(הגה"ק מהרצ"א מדינוב בהוספותיו שם אות ו')

בהתגלות ספר הזוהר יתבטלו הקליפות ותבוא הגאולה

• " את שעיר החטאת דרש דרש משה והנה שורף", עוד ירמוז על דרך שכתבו בזוהר הקדוש, "בספרא דא ספר הזוהר יפקון ישראל מן גלותא", וכמו שכתבתי בפרשת בשלח רמז מזה על התרגום "ובני ישראל נפקין בריש גלי" עיין שם, ואיתא רבי שמעון בן יוחאי היה בחינת משה וגם כי בכל דור ודור יש בחינת משה, וזהו "דרש דרש משה", היינו, כשיתגלה וידרש מה שדרש כבר משה, היינו רבי שמעון בן יוחאי ספר הזהר, אז "והנה שורף", היינו, שיתבטלו כל הקליפות וממילא יהיה גאולה שלימה במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד.
(דגל מחנה אפרים, פרשת שמיני)

שבזה תלויה התקרבות הגאולה

• **אשרי העם לומדך** ואשרי העומדים על סודך, לכאורה קשה, דכיון ש"המה לומדיך" לומדי הזוהר הקדוש וכו' איך קראום בלשון 'עם' שהוא מדרגה פחותה כנודע כו', אך מזה נראה שגם איש פשוט שלא קידש את עצמו כל

כך במעלות הראויים ללמוד, מכל-מקום יוקרב אל החכמה ההיא בפרט בסוף יומיא אלין[בדורות האחרונים], שבזה תליא התקרבות הגאולה במהרה בימינו אמן.

(שער יששכר מאמר 'גל עיניו' אות ח")

- "יפקון בי'ה מן גלותא ברחמי"- בזכות אלו ישראל העוסקים בדברי הזוהר, יצאו כל ישראל מן גלות המר הזה.

(דמשק אליעזר)

"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"

- **"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"**(שמות יד, ח)- ותרגומו: "ובני ישראל נפקין **בריש גלי**", על דרך דאיתא בזוהר הקדוש **'בספרא דא** [בספר זה- הזוהר] יפקון מן גלותא' [יצאו מן הגלות ברחמים], ועיין שם שמבואר עוד יותר כשיתגלה ספר הזוהר 'בדא יפקון מן גלותא'.

וזהו שמרומז בפסוק "ובני ישראל יוצאים"-היינו מן הגלות, כנזכר לעיל, "ביד רמה", ותרגומו, **'בריש גלי', ברי"ש** ראשי תיבות **ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי, גל"י**- כשיתגלה ספרו הקדוש ספר הזוהר, אז בדא יפקון מן גלותא, והבן.

וכן ברי"ש ראשי-תיבות רבי ישראל בעל שם, "גלי", היינו כשתתגלה תורתו ויפוצו מעיינותיו, אז יצאו מן הגלות.

(אמרי פנחס השלם דף ק"ן)

כי בזה מקרב את הגאולה

- סמא דחיי חיוב גדול על כל ישראל ללמוד זוהר הקדוש בכל יום אפילו גירסא בעלמא, כי בזה בונה עולמות ומטהר ומקדש נשמתו ואין קץ לגודל שכרו, כי **בזה מקרב הגאולה** ועושה נחת רוח גדול ליוצרו כמובא בזוהר הקדוש (פרשת נשא קכד,): **בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר יפקון מן גלותא ברחמי.** ובתיקונים (סוף תיקון ו') **מהאי חבורא דילך כד יתגלי לתתאי בדרא בתראה בסוף יומיא ובגיניה "וקראתם דרור בארץ".**

(צוואת הר"ר ב"ר אהרון שווארץ זי"ע מפידהיי"ץ)

- בזכות לימוד הזוהר הקדוש יבוא הגואל.

(הגאון רבי אליהו בן סולימאן מני, כסא אליהו, שער ד')

ה'בן איש חי'- לימוד הזוהר הקדוש מועיל ביותר לקרב הגאולה

... הטעם ששמעו קול במערת רשב"י זיע"א, זה האיש מרעיש הארץ מרגיז ממלכות, כי ידוע **שלימוד זוהר הקדוש אשר גילה רשב"י זי"ע, הוא מועיל יותר לבירור ניצוצי הקדושה ומסוגל לגאולה**, וכמו שכתבו המפרשים ז"ל: כי **בזכות לימוד זוהר הקדוש כראוי תהיה הגאולה** במהרה בימינו אמן.

ובזה יובן בס"ד:"זה האיש" - הנה הוא בתורתו אשר גילה "מרעיש הארץ" לברר ממנה ניצוצי הקדושה. "מרגיז **ממלכות**" גימטריא **קן ציפור** (ראה זוהר ח"ב ז, ב) הוא המקום שיתגלה ממנו משיחנו במהרה בימינו אמן, "מרגיז" המקום ההוא לגלות בו משיחנו שימהר ויבא לגאלנו. יראו עינינו וישמח לבנו בביאת הגואל במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

('בן איש חיל ד' הגדול א')

לימוד תורת הסוד יביא לגאולה השלימה

ידוע מה שכתב רבינו מהרח"ו ז"ל (שער מאמרי רז"ל ט"ז, ג) בביאור כל העוסק בתורה לשמה [אבות ו' א'], כי לעתיד אחר גמר כל התיקון, תתגלה לנו תורה דאצילות, שהיא פנימיות של חלק הסוד שיש לנו עתה. וזו התורה היא בסוד חכמה, אך תורה שבידינו עתה היא סוד בינה, לכן התחילה בבי"ת שהיא בינה [ליקוטי תורה בראשית]. וידוע שגמר התיקון והגאולה העתידה להיות במהרה בימינו אמן, תהיה **בזכות לימוד חלק הסוד, שהוא לימוד הזוהר והתיקונים** ודברי רבינו האר"י ז"ל, ולימוד הסוד נקרא תורת חסד. וזהו שנאמר "פיה פתחה בחכמה", היא תורה דאצילות שהוא סוד חכמה, על ידי ש"תורת חסד" הוא חלק הסוד, "על לשונה" לעת עתה, **שבזכות זה הלימוד נזכה לגאולה,** שאז על ידי כך נזכה לתורה דאצילות. יראו עינינו וישמח לבנו בביאת גואל משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

('בן איש חי' ס' שני אליהו א' ח')

וידוע כי באלף הששי בודאי יבא משיח, **וקודם ביאתו יתרבה עסק התורה וילמדו הרבה בחלק הסוד, כדי שתהיה הגאולה שהיא ביסוד,** בסוד מה שנאמר "אם יגאלך טוב יגאל" (רות ג' י"ג), דהגאולה ביסוד והפדיון במלכות, וכנזכר בדברי רבינו האר"י ז"ל (שער מאמרי רשב"י ט', ב). וזה שנאמר "ה' חפץ למען צדקו", **תיבת צדק"ו היא אותיות קו"ץ ד' שהוא היסוד, ולכן יגדיל תורה ויאדיר אותם בחלק הסוד שבה.**

('בן איש חי' בס' ברכת חיים הפטרת בראשית)

הלימוד הקדוש הזה ותפילה בכוונה מקרבין קץ הגאולה

● הלימוד הק' הזה ותפילה בכוונה מקרבין קץ הגאולה, כמ"ש בזוה"ק (ברע"מ פרשת נשא קכד, ב), בהאי ספרא יפקון ישראל מגלותא ברחמי, ותיקוני הזוה"ק תיקון ל' בתחילתו האריך שם בזה, ובתיקון מ"ג בתחילתו, שם כתב שמבטל כל גזירות קשות מישראל ולקרב קץ הגאולה...ולכן אנשי חיל עם קדוש, תחזקנה ידיכם לעשות חבורות קדושות, להרים דגל התורה, להחזיק בלימוד הקדוש הזה אשר על ידו אנו יוצאים מעבדות לחירות, משעבוד לגאולה, ומאפלה לאור גדול, ..".

(הרה"צ המקובל רבי חיים שאול הכהן דוויק זצ"ל
בהסכמה לס' פנים מסבירות ופנים מאירות)

הדרך הישרה לפעול התגלות וביאת המשיח

● ובדורנו דור הגאולה, הרבי מליובאוויטש, צדיק יסוד עולם מזרע דוד המלך עמד וגילה כי : " הדרך הישרה הקלה והמהירה ביותר **לפעול התגלות וביאת המשיח** היא לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה,...ובמיוחד – בפנימיות התורה, **החל מספר הזוהר** (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון בי'ה מן גלותא ברחמים"!) ....

[דבר מלכות פרשת תזריע-מצורע תנש"א]

● להבנת מאמרי הזוהר הקדוש בצורה ברורה ובאופן של הבנה והשגה המתאימים לדורנו, מומלץ לכל מבקשי השם ללמוד בקביעות את המאמרים וליקוטי שיחות של הרבי בפרט בעניני גאולה ומשיח, ובפרט בשיחות שיצאו בשנים תש"ן – תשנ"ב, המוכרים בעולם בשם:"**דבר מלכות**".

לעילוי נשמת
האשה החשובה והצדקת בעלת צדקה וחסד בסתר
זכתה להעמיד דור ישרים מבורך
היתה רגילה לאחל: "שתהיה מצליח ותביא את המשיח"!
מרת **הדסה** ע"ה בת הרה"ח הק' ר' **פנחס הלוי** הי"ד
(**סגלוב** – שמסר נפשו על קדושת השבת בלב ירושלים בשנת תשט"ו)
גרינברג
נלב"ע ביום שבת קודש פרשת "אמור" ט"ו אייר ה'תשס"ו
ת.נ.צ.ב.ה

רשב"י הזוהר והגאולה

רשב"י היה גלגול אחי"ה השילוני

● ... ויש להעיר ממאמר רשב"י, בעל פנימיות התורה, שיפטור כל העולם מן הדין עד ימות המשיח אם יצטרף אחיה השילוני עמו (גי' הירושלמי ברכות פ"ט ה"ב. ב"ר פל"ה, ב. פסדר"כ פי' ויהי בשלח), ויש לבאר זה עפמ"ש בלקוטים שבסו"ס הגלגולים להאריז"ל כי **רשב"י היה גלגול אחי"ה השילוני**, 'ועד ימות המשיח' שאז "יפקון ישראל מן גלותא ברחמי" ע"י שיטעמו מספר הזוהר שהוא "חיבורא דילך"- של רשב"י- (כמו שכתוב בזהר ח"ג קכד, ב). ואם-כן הוא הדין להבעש"ט [שגילה שמורו הוא בעל הח"י-אחי"ה השילוני] שכש"יפוצו מעינותיו חוצה" קאתי משיח וכמו שכתוב באגרת הבעש"ט הידועה.

והנה ב'תולדות יעקב יוסף' פרשת בלק כתב: אחי"ה השילוני שקיבל ממשה רבינו ע"ה והיה מיוצאי מצרים, ואח"כ מבית דינו של דוד המלך ע"ה והיה רבו של אליהו הנביא, ורבו של מורי זלה"ה עכ"ל. משמע קצת דזה שהיה רבו של הבעש"ט שייך למה שהיה רבו של אליהו הנביא.

ויש לומר ע"פ הנ"ל, דאליהו הנביא ענינו הכנה לביאת המשיח, לקרב את הרחוקים וכו' וכמו שנאמר (מלאכי ג) "הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא **לפני ... והשיב לב** גו'. (משנה סוף עדיות ובכ"מ). וזהו ג"כ מעניני הבעש"ט: אהבת ישראל, אפילו ליהודי שנמצא בקצוי תבל, וגם פשוטים ביותר. והפצת המעיינות, שזהו הכנה וכלי לביאת המשיח... השייכות דח"י (חיה יחידה) לפנימיות התורה ולמשיח מבוארת ע"פ הידוע דסוד דפרד"ס דתורה הוא באצילות, חי'ה, ומשיח הוא חי'ה יחידה.

(תורת מנחם ח"א ע' 21-20 הערה 6)

לפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית [מקדש] **כלל".**
(בשם אדמו"ר הזקן נ"ע)

● אודות מעלתו של רשב"י מצינו גם בזוהר (ח"ג נט, ב) שפעל ירידת גשמים ע"י אמירת תורה, דלא כחוני המעגל שהוצרך לתפילה. והחילוק שביניהם – שפעולת חוני המעגל (תפילה) היא **בעניני העולם**, ע"י הדיבור והבקשה **שהעולם** זקוק לגשמים, מה שאין כן רשב"י, שבעצם לא היה שייך לעניני

העולם [...], אלא שסיפרו לו שישנו עולם, והעולם זקוק לגשמים – היתה פעולתו ע"י **אמירת תורה** (שלמעלה מהעולם), **ובמילא** נפעלה ההמשכה ועד גם בעולם הזה הגשמי.

וכיון שעיקר ענינו של רשב"י בתורה הוא **פנימיות התורה** (שנתגלתה על ידו), שהיא מדריגת שכולו טוב, "אילנא דחיי", ולא "אילנא דטוב ורע" – הרי מובן , שבפנימיות התורה (עיקר ענינו של רשב"י) לא שייך ענין החורבן (כמו אצל רשב"י בעצמו), ובמילא, צריך להיות בזה, בכמה ענינים, כמו בזמן הבית.

(תורת מנחם ח"א ע' 28)

רשב"י פתח את צינור ההשפעה של פנימיות התורה

• איתא בזוהר (ח"ג רפח, א) אשר ביום ההילולא שלו, הוא יום הל"ג בעומר, פתח ר' שמעון ואמר "אני לדודי ועלי תשוקתו"- כל יומין דאתקטרנא בהאי עלמא בחד קטירא אתקטרנא בי' בקוב"ה ובגין כך השתא "ועלי תשוקתו".

וידוע הפירוש בלשון המורגל בזהר **פתח** – דהיינו, שפתח את צינור ההשפעה בענין זה, ואז גם [מישהו] אחר ביכולתו להגיע לזה. וכמו בדרא דרשב"י אפילו ינוקי גילו סתרי תורה, מפני שרשב"י ע"ה פתח את צינור ההשפעה דפנימיות התורה.

ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת למדריגת רשב"י, אבל חשף הוי' את זרוע קדשו ויאר לנו ע"י מורנו הבעש"ט ותלמידיו הק' כ"ק אבותינו רבותינו הק' ...את תורת החסידות . . הפותחת שערי היכלי חכמה ובינה . . ומורה דרך אשר **כל אחד ואחד** לפום שיעורא דילי'ה יכול לגשת אל הקודש לעבוד את הוי'ה **במוחו ולבו**.

וביום ההילולא דרשב"י, ל"ג בעומר שבכל שנה, שאז נתעורר ענין הפתיחה יום זה הוא ביחוד יום המוכשר להתחזק ולהוסיף אומץ בלימוד פנימיות התורה ובעבודה פנימית, אשר, ... צנורות אלו נפתחו ע"י בעל ההילולא עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

(תורת מנחם ח"א ע' 46 במכתב הרבי)

אין מה "לפחד" ללמוד זוהר!

• ... כללות הענין ד"שמחת תורה" מופיע לראשונה בזוהר (ח"ג רנו, ב. ועיין ג"כ תיקו"ז תי' כא (נו, סע"א)), ואם כן, גם כאן רואים אנו ענין של נסתר (פנימיות התורה) שבא באופן של נגלה: ...ולכן, אין מה "לפחד" שמא יראו איש את רעהו ללמוד זוהר"!

(הרבי לרבנים הראשיים בארה"ק י"א אייר תשמ"ט תורת מנחם ע' 3104)

ביום שמחתו יכולים לדרוש מרשב"י שלא יהא צורך ב'חבלי משיח'

• בעמדנו בל"ג בעומר, יום שמחתו של רשב"י, שפתח את הצינור לדרך הקלה והנעימה – "יומא קא גרים" ללכת בדרכו של רשב"י – לעסוק **בקו הטוב**, לימוד התורה, נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובדרך ממילא יתבטלו כל הענינים הלא טובים ע"י הקב"ה (ועד שסוף כל סוף יקויים היעוד (זכרי'ה יג, ב) "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"), ולא עוד אלא שיתהפכו לטוב, "ויהפוך ...לברכה" – על דרך פעולתו של רשב"י ... ועל אחת כמה וכמה ביום שמחתו, שממליץ טוב על כל ישראל להמשיך להם כל ההשפעות.

ומתחיל מההשפעה העיקרית – שנעשית גם ה"פתיחה" לכל שאר ההשפעות במהרה בימינו – שיהיה "רגלי משיחא" ו"דרא דמשיחא" בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, שרואים את ה"גואל צדק" כאן למטה מעשרה טפחים!

ולאחרי שניתווסף בדורנו זה בההתגלות דרזין דאורייתא בריבוי הכי גדול – שזה גופא הוכחה שדורנו זה הוא דרא דמשיחא, כדברי רשב"י בנוגע לגילוי רזין דאורייתא בדורו (זהר ח"ב קמז, א) : "לא יהא דרא כדרא דא עד דרא דייתי מלכא משיחא" – יכולים **לדרוש מרשב"י** שלא יהיה צורך ב"חבלי משיח", שכן, נוסף לכך שכבר יצאו ידי-חובת "חבלי משיח" לכל הדעות, הרי, ע"פ דרכו של בעל ההילולא אין צורך בענינים בלתי-רצויים בשביל לקבל ברכות, כי אם, לעסוק בקו הטוב, ובפרט בלימוד רזין דאורייתא (כפי שניתווסף בדורנו זה, דרא דמשיחא), ועי"ז זוכים לביאת המשיח בפועל ממש.

(תורת מנחם ח"ג ע' 93)

דווקא אצל רשב"י יום הסתלקותו נקרא 'הילולא'

• ...צריך להבין מפני מה נקרא יום הסתלקות הצדיק יום הילולא.. דהילולא היא שמחה ...ומבאר שענין ההילולא הוא גילוי כח האין-סוף בנבראים, הן בנוגע לענין ההולדה שע"י הנישואין, והן בנוגע ליום ההסתלקות של צדיק, גמר ושלימות עבודתו בהמשכת אלקות בעולם.

ומבואר במק"א שענין זה שייך במיוחד ליום הסתלקות של צדיק שעבודתו היתה בגילוי **פנימיות התורה**, שלכן, מצינו אצל רשב"י דוקא שיום הסתל־קותו נקרא בשם הילולא.

(תורת מנחם ח"ג ע' 149)

"ובני ישראל יוצאים ביד רמה"(בשלח יד, ח)- ובתרגום "בריש גלי".

• איתא בספרים (דגל מחנה אפרים) ש"ברי"ש" ראשי-תיבות **רבי שמעון בן יוחאי**. והיינו, שהענין ד"יד רמה" - ... יתגלה עי"ז שבזמן הגלות [...] עוסקים בלימוד פנימיות התורה – שזהו ענינו של רשב"י: "פתח רבי שמעון", שהוא הי"ה הצינור לחבר נסתר עם גליא, שגם הנסתר יומשך למטה בנגלה.

וזהו "**ברי"ש גלי**" – שע"י רבי שמעון בן יוחאי ("בריש") נעשה "גלי", שזהו הפירוש והביאור (כפי שבא אפילו בלשון תרגום) של "יד רמה", שזהו האופן שבו היתה הגאולה ממצרים, שאופן כזה לא היה בגאולת בבל, ולא בגאולת מדי ופרס ויון, כי אם "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" – בגאולה העתידה.

ובפשטות – שע"י לימוד החלק בתורה שהתחלת התגלותו – "גלי"- היתה ע"י "בריש", רבי שמעון בן יוחאי, ואח"כ נמשך בגלוי יותר ע"י תורת חסידות חב"ד עד כדי כך שיומשך בהבנה והשגה בשכל דנפש האלקית, שכל אנושי ועד לשכל דנפש הבהמית – הנה ע"י לימוד זה, ובאופן ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", שהלימוד יומשך בענינים של מחשבה דיבור ומעשה בחיים היום-יומיים, יפעלו להיות "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" **כפשוטו**, והיינו, שע"י "יפוצו מעיינותיך חוצה" קא אתי מר [יבוא מלך המשיח]- גאולה האמיתית השלימה.

(תורת מנחם חלק ט"ז ע' 64)

זוכים לגילוי של פנימיות התורה שיהיה לעתיד לבוא

• ענינו של רשב"י הוא – שעל ידו היה הגילוי של פנימיות התורה, ועיקר הגילוי היה ביום הסתלקותו, כדאיתא בזוהר (אד"ז בזוח"ג רפד, ב) שביום הסתלקותו גילה לתלמידיו "מלין קדישין" שלא גילה במשך כל ימי חייו... וע"י כתיבת המלין קדישין (ע"פ הציווי שלו), נתגלו אח"כ לכל ישראל, ועד שנתגלו באופן דיתפרנסון, בהבנה והשגה.

• ביום הסתלקות רשב"י נתגלתה גם הפנימיות של הסודות שגילה במשך כל ימי חייו. ובכל שנה ושנה, ביום ל"ג בעומר, חוזר וניעור הגילוי שהיה בל"ג בעומר בפעם הראשונה – גילוי פנימיות התורה (תורתו של רשב"י).

• וע"י לימוד והפצת פנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובפרט כמו שנתגלתה בתורת החסידות, גילוי באופן דיתפרנסון, הבנה והשגה, ועד שהשכל דהאדם

הלומד נעשה חד עם הענין שלומד..., זוכים לגילוי פנימיות התורה שיהיה לעתיד לבוא,...בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(מאמר ש"פ אמור, י"ט אייר ה'תשל"ז)

הלימוד וההפצה של תורת רשב"י מקרבים את הגאולה

• "...הזוהר וספרי פנימיות התורה בכלל, **צריך ללומדם** וכמו הלימוד דנגלה דתורה, וביחוד בתקופתינו זו, אשר כלשון האר"י החי – **מצוה לגלות זאת החכמה**, ואף מי שאין אפשר לו מפני סיבות שונות שאינן תלויות בו כלל לעסוק בהנ"ל באופן של לימוד, **הרי סגולה ישנה גם באמירת האותיות...** – אבל פשוט שצריך להשתדל ככל האפשרי **להפיץ לימוד** האמור. ויעוין דברים מבהילים שנאמרו בגודל העונש על מניעת לימוד זה, שמזה מובן גם גודל השכר, בהקדמת הרח"ו [הרב חיים ויטאל] לשער ההקדמות (מיוסד על דברי הזהר ומדרשי רז"ל), שמשם מובן **שדווקא לימוד באופן של הבנה והשגה מביאים גאולה**, וכלשון הבעש"ט באגה"ק שלו הידועה, שבהיותו בהיכל משיח, המענה הי', "**לכשיפוצו מעינותיך חוצה**".

(אגר"ק כרך יז, ע' קסה, הובא בשערי הלכה ומנהג יורה דעה ח"ג ע' קעד)

• "...**וע"י הלימוד וההפצה דתורתו של רשב"י**, שבדורותינו אלה התגלתה בתורת החסידות [=חכמה בינה דעת], **מקרבים את הגאולה**, וכהבטחת מלך המשיח לבעש"ט דל"כשיפוצו מעיינותיך חוצה" אתי מר **דא מלכא משיחא**, וכדאיתא בזוהר (ח"ג קכד, ב- ברע"מ) דבהאי חיבורא דילך (דהרשב"י) כו' יפקון בי' מן גלותא ברחמים."

(ספר המאמרים, מאמר פתח רבי שמעון, ש"פ אמור, י"ט אייר, ה'תשל"ד)

בדורות האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה!

• "...ישנו ענין מיוחד שנתחדש בזמנו של האריז"ל בנוגע ללימוד פנימיות התורה:

בדורות הראשונים היתה חכמת הקבלה "נסתרה כו' ונעלמה מכל תלמידי החכמים כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים", ואילו בדורו של האריז"ל נשתנה מצב זה, "כמו שכתב האריז"ל שדווקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה".(אג"ק כ"ו)

וכמפורש בזוהר (ח"א קיז, א) שלפני ימות המשיח יהי'ה הגילוי של פנימיות התורה בריבוי מופלג:"בשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא [= בשנת שש מאות לאלף הששי, יפתחו שערי החכמה למעלה בעולמות העליונים] כו' וסימנך[וסימן לכך] (נח ז, יא) בשנת שש מאות שנה לחיי נח גו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה גו' ", ובהמשך הענין שם (קיח, א): כד יהא קריב ליומא משיחא אפילו **רביי דעלמא** זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא כו' ". [כשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תינוקות עתידים למצוא ולדעת חכמות נסתרות] **זאת ועוד: הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה** – כמבואר בזוהר (ח"ג קכד, ב- ברע"מ) "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזוהר **יפקון בי'ה מן גלותא ברחמים**"[ולפי שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזוהר, ובזכות זו יצאו על ידו מן הגלות ברחמים].

וכידוע מה שכתב הרב חיים ויטאל ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות אודות גודל הנחיצות דלימוד פנימיות התורה, ועד שהעדר הלימוד דפנימיות התורה היא הסיבה היחידה לאריכות קץ הגלות!

ואם דברים אלו נכתבו בזמנו של הרב חיים ויטאל – הרי על אחת כמה וכמה כאשר נמצאים בימינו אלו, ארבע מאות שנה לערך לאחרי הרב חיים ויטאל, ורואים ש"עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו", הרי בודאי שהסיבה היחידה לכך היא – החסרון בלימוד פנימיות התורה.

כל הסימנים שהובאו בחז"ל אודות סוף זמן הגלות – נתקיימו כבר, ולדוגמא – הסימנים בענינים בלתי רצויים שבסוף מסכת סוטה:"חוצפא יסגא....נתקיימו כבר, ובאופן של "הידור דהידור"!...וכמו כן הסימן ד"מלכויות מתגרות אלו באלו" [שעל זה אמרו חז"ל "אם ראית מלכויות מתגרות אלו באלו צפה לרגליו של משיח"]- כפי שרואים בתקופה הכי לאחרונה: וכן בנוגע לסימנים בענינים טובים, ולדוגמא:"אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'", "כשתתן ארץ פריה בעין יפה, אז יקרב הקץ כו' ". הסימן היחידי שעדיין לא נתקיים עדיין הוא – מאמר הזוהר הנ"ל ש"כד יהא קריב ליומא משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא" [כשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תינוקות עתידים למצוא ולדעת חכמות נסתרות]!

(תורת מנחם התוועדויות תשמ"ה, חלק חמישי ע' 3090)

ע"י לימוד תורת הסוד ממהרים ומזרזים את הגאולה ברחמים

• "...בפגישה קודמת[כסלו תשד"מ] נדבר על דבר הצורך בקריאה והכרזה בנוגע ללימוד תורת הסוד, תורת הקבלה, שכן, לצערנו ישנם עדיין כמה וכמה שלא למדו קבלה מימיהם.

ובהדגשה יתירה בעומדנו בסמיכות לל"ג בעומר – יום ההילולא של רשב"י, בעל הזוהר, וגדול בנגלה דתורה (ראה לדוגמא: שבת לג, ב), **ואינו צריך להסכמות** כו', וכפי שאמר בעצמו ובפשטות (סוכה מה, ב) **"יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"!**

ועוד ועיקר – **שעל ידי זה ממהרים ומזרזים את הגאולה**, כמו שכתוב בזהר (ח"ג קכד, ב- ברע"מ) "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר .. יפקון בי' מן גלותא ברחמי", "**ברחמי**" דייקא, כולל גם "רחמי" שיהי' תיכף ומיד,...".

...לכאורה יש לומר דגילוי שער הנו"ן קשור גם עם הגאולה העתידה, עלי' נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ואיתא בזהר(ח"א רסא, ב) "נו"ן פלאות".

ויהי רצון שע"י מעשינו ועבודתינו ... נזכה תיכף ומיד .. לגילוי שער הנו"ן .. וכן הגילוי דנו"ן פלאות דגאולה העתידה, ובפרט ע"י העבודה מתוך שמחה וטוב לבב – ששמחה פורצת גדר, החל מפריצת גדרי הגלות, ובפשטות– גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו תיכף ומיד ממש..".

(הרבי לרבנים הראשיים באה"ק – הגר"א שפירא זצ"ל והראשל"צ הגר"מ אליהו זצ"ל י"א אייר ה'תשמ"ט, תורת מנחם התוועדויות תשמ"ט - חלק שלישי ע' 145-142)

וכשהן עתידין להיגאל שכינה ורשב"י עמהן

• ...אדמו"ר נשיא דורנו, אשר, על ידו ובכחו נמשך ונעשה גילוי תורתו של רשב"י באופן ש"יפוצו מעיינותיך חוצה" בכל העולם כולו, שעי"ז קא אתי מר דא מלכא משיחא, ובלשון הזוהר(ח"ג קכד, ב- ברע"מ) "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר . . יפקון בי' מן גלותא ברחמים".

• ... ובפשטות – שתיכף ומיד ממש, ביום הש"ק ערב ל"ג בעומר, רואים בפועל ממש את הקיום של דברי רשב"י (מגילה כט, א) "כשהן עתידין להגאל שכינה עמהן", ומשה ואהרון עמהם (42 שם), ורשב"י עמהם, ...
(משיחת ש"פ אמור, ערב ל"ג בעומר ה'תש"נ)

• ...- שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, וממשיכים בהכנות לל"ג בעומר, ועל אחת כמה וכמה ל"ג בעומר עצמו, בארצנו הקדושה, יחד עם רשב"י (ושאר כל התנאים והאמוראים), ויחד עם כל רבותינו נשיאינו שעל ידם נתבארה תורתו של רשב"י בתורת החסידות, החל מג' אבות החסידות, עד ל'צמח-צדק', שב' שמותיו ("צמח" ו"צדק") הם שמותיו של משיח צדקנו, ועד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שב' שמותיו קשורים ורומזים על הגאולה.

והעיקר – שבהמשך להדיבור עתה יוכלו להראות באצבע ולומר "הנה זה (מלך המשיח) בא" (שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ), שכבר בא, ובאופן של רנה ושמחה ...כפשוטו ממש, גאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, וממש ממש.
(משיחת ט"ו אייר ה'תנש"א)

בל"ג בעומר מודגש ביותר ענין הגאולה

• ענינו המיוחד של רשב"י הוא – תורה, "תורתו אומנותו" (שבת יא, א), ובתורה עצמה – חיבור נגלה דתורה עם פנימיות התורה גם יחד, שהרי רשב"י היה מגדולי התנאים בנגלה דתורה, מחמשת התלמידים של רבי עקיבא ש"העמידו תורה" (יבמות סב, ב), ... וביחד עם זה, הי"ה עיקר לימודו (הן הלימוד לעצמו והן הלימוד לתלמידיו) בנסתר דתורה (פנימיות התורה), ושניהם יחד, שלימוד נגלה דתורה הי"ה מתוך חיות דפנימיות התורה, ולימוד פנימיות התורה הי"ה בגילוי כמו נגלה דתורה.

וענין זה (החיבור דפנימיות התורה עם נגלה דתורה) קשור ושייך לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו – כי, משיח צדקנו הוא בחינת היחידה הכללית, וענינו בתורה פנימיות התורה, בחינת היחידה שבתורה, ולכן, החיבור דפנימיות התורה עם נגלה דתורה (שפנימיות התורה באה באופן של התגלות) הוא ענין הגאולה, ...וכיון שאצל רשב"י היתה פנימיות התורה בגילוי, לא היה אצלו ענין החורבן כלל, ולכן, ביום שמחתו (ביום ההסתלקות, גמר ושלימות כל עבודתו) מושללת לגמרי אמירת "נחם", כיון שביום זה מודגש ביותר ענין הגאולה.

(תורת מנחם תנש"א ח"ג ע' 212-211)

הדרך הישרה להבאת הגאולה – לימוד פנימיות התורה "החל מספר הזוהר"!

... מהי ה"**דרך הישרה**" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) ...כדי **לפעול התגלות וביאת המשיח?**

והמענה לזה – ... – הוא **לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה** שנתבארו בריבוי מקומות, ... ובמיוחד – בפנימיות התורה, **החל מספר הזוהר** (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון בי"ה מן גלותא ברחמים"), **ובפרט בתורת החסידות** (שעל ידי הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא) **בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו** (מאמרים וליקוטי שיחות) **של נשיא דורנו – מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, ...שילמד לכל העם פנימיות התורה** (טעמי תורה),... וההוספה בלימוד התורה בעניני המשיח והגאולה ("**מלכות שבתפארת**") היא ה"דרך הישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

(משיחת ש"פ תזריע-מצורע ה'תנש"א)

ברשב"י האירה הארת אורו של משיח

• להעיר מזוהר ח"ב (לח, א): "מאן פני האדון ה' (...) דא **רשב"י**" (וראה הנסמן בניצוצי זהר שם). ויש לומר שהחידוש ברשב"י לגבי שאר צדיקים הוא מפני ש"הי"ה מאיר בו .. מבחינת הארת אורו של משיח".

(תורת מנחם תשנ"ב חלק שני ע' 277)

הגאולה תלויה בעיסוק בפנימיות התורה

• מראשית גילוי תורת הקבלה היה פשוט וברור כי העיסוק בפנימיות התורה היא הדרך להבאת הגאולה, וכי גילוי סודות התורה הוא עצמו חלק מתהליך הגאולה. כך הבטיח **רעיא מהימנא לרבי שמעון בר יוחאי** על ספרו – ספר הזוהר הקדוש – כי "**בגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון בי"ה מן גלותא ברחמי**". (זהר ח"ג קכד, ב)

• גם רבינו **האריז"ל** אמר כי בדורותינו אלה – בשל התקרבות הגאולה – "**מצוה לגלות זאת החכמה**", ובעיסוק בפנימיות התורה תלויה הגאולה.

• ובדומה לכך, במכתבו הידוע של מורנו **הבעל שם טוב** זי"ע הוא מספר לגיסו כי המלך המשיח ענה לשאלתו "אימתי קאתי מר"? שהוא עתיד להגיע כאשר "**יפוצו מעיינותיך חוצה**", ... ואז יכלו כל הקליפות "**ויהיה עת רצון וישועה**".

(הגה"ח והמקובל רבי יצחק גינזבורג בספרו "בעתה אחישנה" פרק א' ע' מה-מו)

תוכן העניינים מפורט

מבוא כללי לחיבור ספר הזהר

ספר הזהר לתיקון השכינה ולזכות לגאולה ..... **א**
הנשמות העליונות שסייעו לחבר את ספר הזהר

ספר הזהר התגלה בסוף הגלות ..... **ד**
ספר הזהר נקרא על שם משה הגואל הראשון ..... **ה**
ספר הזהר בו מתגלים סודות נפלאים ..... **ו**
שעתיד להתגלות בדור שמלך המשיח נגלה בו ..... **ח**
קום משה רעיא מהימנא לגלות סודות התורה ..... **ח**
כשיתגלה ספר הזהר עתיד משה להתגלות ..... **ט**
העוסקים בספר זהר יהיו כזהר הרקיע ..... **י**
תפילת רשב"י ובקשת משה רבינו על הגאולה ..... **יא**
משה רבינו מעורר את שבעת הרועים על צער השכינה בגלות ◇ משה רבינו מעורר ללימוד זכות על ישראל ולגאול אותם ◇ והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע

הקדמת הזהר

האות פ' רומזת לגאולה העתידה ..... **טו**
מלך המשיח בא לישיבתו של רבי שמעון ..... **טז**
כל גאולה וגאולה באה מזה ה'שופר' ..... **כ**

ספר בראשית

יעקב אבינו ודוד המלך ראו דוחק הגלות ..... **כב**
ערב רב, מחיית עמלק והגאולה ..... **כג**
משה רבינו ימחה את הערב רב שורש עמלק ◇ העמלקים – הראשונים מחמשה מיני ערב רב ◇ הנפילים – מין שני מחמשה מיני ערב רב ◇ הגבורים – מין שלישי מחמשה מיני ערב רב ◇ הרפאים – המין הרביעי בערב רב ◇ הענקים המין החמישי בערב רב

כשימחו הערב רב יתחדש העולם ..... **כט**
משיח בן דוד משיח בן יוסף ומשה רבנו

השכינה תתעלה בעת קץ על-ידי משה רבנו ..... **לא**
גדולת ישראל בעת הגאולה ..... **לב**
אין מקבלין גרים לימות המשיח

נשמת משה תתגלה בביאת המשיח ..... **לד**
היכל הנשמות שסבלו יסורים ומלך המשיח ..... **לה**
צפה למשיח כשתראה הקשת בגוונים מאירים ..... **לז**
נשמת דוד המלך תתעבר במשיח בעת הגאולה ..... **לט**
ישראל יבקשו את מלך המשיח הבא מזרע דוד ..... **מ**
הדרגות העליונות שעתידות לשרות על מלך המשיח ..... **מא**
מתי יתעלה ויתכבד מלך המשיח על כל העולם ..... **מב**
סוד השתלשלות נשמת משיח בן דוד ..... **מד**
בביאת המשיח יתבטל הנחש המקטרג ..... **מו**
השמחה הגדולה שתהיה בעת הגאולה ..... **מז**
גאולת "אחישנה" באלף הששי תלויה בתשובה ..... **מח**
בכל ששים שנה תהיה עת פקודה ◇ כשיגע זמן קץ הגאולה תראה הקשת בגוונים מאירים ◇ קץ הגאולה יהיה באלף הששי ◇ סוד הגלות והגאולה באות ו' שביעקב ◇ כל הפקידות בסוד האות ו'

קרוב לימות המשיח יתגלה לכל זמן הגאולה ..... **נד**
אירועים שמיימים בעת התגלות מלך המשיח ..... **נו**
ועת צרה ליעקב וממנה יושע ◇ בני ישמעאל עתידים להתעורר למלחמה על ירושלים
הקב"ה יושיענו בזכות השכינה שעימנו בגלות ..... **נט**
שיר חדש כשה' יעשה נקמות בביאת המשיח ..... **סא**
בעת הגאולה השכינה תשוב מהגלות בתחילה ..... **סא**
בנין ירושלים קודם לקיבוץ גלויות

סעודת הלויתן ושור הבר ויין המשומר לעתיד לבא ..... **סג**
קיבוץ הגלויות ותחיית המתים באלף הששי ..... **סו**
אם יעשו תשובה יוקדם זמן הגאולה

כל הברכות יתקיימו בזמן שיבוא מלך המשיח ..... **סט**

מפתח העניינים

בביאת המשיח לה' המלוכה לעולם ועד ..... ע

השפע יתרבה במלכותו של מלך המשיח ..... עא

הבטחת הגאולה לישראל

מלך המשיח יכלה כל מלכי הגויים ויקום לעולם ..... עג

מדוע בגאולה "בבכי יבואו" ויתקבצו מן הגויים ..... עו

עיקר הברכות והממשלה יהיו באחרית הימים ..... עז

כשתתגלה הגאולה תתבטל ממשלת אומות העולם ..... עח

כשאור הגאולה יתחיל להאיר לבני ישראל ..... עט

וכשנגאלים הכתיב גאולה לעצמו שישוב עמהם ..... פב

כשמלך המשיח יתגלה תחזור מלכות שמים לעולם ..... פב

בביאת המשיח יגיע זמנה של המלכות להאיר ..... פג

זמן תחיית המתים אחר חצות האלף הששי ..... פו

מלך המשיח בא מזרע תמר ויהודה, רות ובועז ..... פו

דוד מלך ישראל חי וקיים ורוחו של משיח ..... פח

לכל זמן ועת - אם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא ..... פט

בעת הגאולה ישובו מן הגלות בבכיה של שמחה ..... פט

עגלות פרעה סימן על לעתיד לבוא בגאולה ..... צ

כי יש יום מוכן לה' לישועת ישראל ..... צא

את אשר יקרא אתכם באחרית הימים ..... צג

יעקב אבינו רצה לגלות את הקץ ונסתם ממנו ..... צג

הקץ ושאר העתידות יתגלו לעתיד לבוא בגאולה ..... צה

בביאת המשיח עתידים בני ראובן לערוך מלחמות ..... צו

בני ראובן לא יצליחו להתגבר על מלך המשיח ..... צז

מלך המשיח עתיד להתגבר ולשלוט על כל האומות ..... צח

מלך המשיח לעתיד ישמח את ישראל וינקום באומות ..... ק

ספר שמות

בגאולה העתידה יתכבד ה' בכל מלכי העולם ..... קב

אשרי מי שעומד באמונה בזמן ביאת המשיח ..... קד

אירועי וסדר התגלות מלך המשיח בגאולה ..... קה

בזמן שיתעורר מלך המשיח להתגלות בעולם ..... קח

מפתח העניינים

מלך המשיח, האבות, רחל אימנו וכל הצדיקים ◇ בעת שבה יפלו המגדלים בעיר הגדולה של רומי ◇ "וקם שבט מישראל" - זה מלך המשיח ◇ מלך המשיח בסוד קן צפור ◇ משיח יעבור בקבורת רחל, יריחו והגליל ◇ בכל העולם יראו שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל ◇ תינוקות של בית רבן נותנים תוקף למלך המשיח! ◇ משיח יקבץ כל הגלויות ויהיו נסים ונפלאות

סודי סודות בחשבונות הגאולה נמסרו לחכמי לב ..... קיז

סוד גילוי המשיח ומופתיו

גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה ..... קכ

יעקב והשבטים יעלו מקברם לראות בשמחת הגאולה ..... קכא

עתיד הקב"ה להתגלות בירושלים ולטהרה ..... קכא

עתיד הקב"ה להביא עשר מכות על רומי רבתי ..... קכג

בני ישמעאל עתידים לעורר מלחמות חזקות בעולם ..... קכג

כי זבח לה' בבצרה וגם בני ישמעאל יושמדו

מתי יגאלנו אחר שכבר סבלנו חבלי משיח ..... קכו

בגאולה העליונה של ישראל ה' ישחט את יצר הרע ..... קכח

לעתיד לבוא יהיו החירות והגאולה מצד הבינה ..... קכח

לעתיד לבוא במלחמת גוג ומגוג הדין יהיה ברחמים ..... קכט

באחרית הימים יעקרו כל מרכבות הסטרא אחרא מהעולם ..... קל

אבני הברד עתידים לרדת בימי גוג ומגוג על אדום ..... קלא

האבות ודוד המלך מעוררים תמיד גאולה לישראל ..... קלב

המצפים לישועה ירננו לקב"ה בשמחה בעת הגאולה ..... קלב

עתיד הקב"ה לערוך מלחמה גדולה וחזקה בעמים ..... קלג

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה-נקמת ה' באדום ..... קלד

הנה מלכך יבוא לך - זה מלך המשיח ..... קלה

ימינך ה' תרעץ אויב - בזמן שיתעורר מלך המשיח ..... קלה

חסידי אומות העולם יעבדו לישראל ולמלך המשיח ..... קלז

עתיד ה' להחיות את המלכים שהצירו לנו ולהיפרע מהם ..... קלח

עתיד הקב"ה לבנות את בית המקדש בדרגה עליונה ..... קמ

מלחמת עמלק אין כדוגמתה אפילו בימי גוג ומגוג ..... קמ

כשיתמו זרע עמלק יהיה השם שלם והכסא שלם ..... קמא

בביאת המשיח יהיו השגות גדולות בסודות התורה ..... קמא

מפתח הענינים

בגאולה מגלות אדום יהיה קדוש ונורא שמו ..... קמב

מלך המשיח ידון בחוש הריח ..... קמג

כשיבוא מלך המשיח יראו וישיגו מראות נפלאות ..... קמג

עתיד הקב"ה לשמח את ישראל שמחה יתירה ..... קמה

לעתיד לא יצאו ישראל מן הגלות כצאת העבדים ..... קמו

בזמן הגאולה יהיה עולם חדש במעשה ידי הקב"ה ..... קמז

בעת הגאולה תהיה תקומה לשכינה ויתאספו כל נשמות ישראל ..... קמח

הגאולה השלימה בזכות יעקב, יוסף ומשה

העניות ויסורי הצדיקים שמקרבים את גאולת ישראל ..... קנ

צעקת השכינה על חבלי משיח וצרתן של ישראל ..... קנא

מובטחים אנו להגאל מתוך הצרות ◇ משה רבנו יעורר את אור הבוקר של הגאולה ◇ גאולה בחודש ניסן - בהתעוררות הרחמים ◇ בחודש תשרי תצמח הגאולה ויגברו ישראל על האומות ◇ ואשא אתכם על כנפי נשרים

משיח בן דוד, משיח בן יוסף ומשה רבנו ושליטת הקדושה ..... קנו

שבט בנימין עתיד לנקום בערב רב ◇ המלחמה השניה ע"י בני שבט נפתלי ◇ המלחמה השלישית - מלחמה לה' בעמלק ◇ מביאת המשיח - אין מקבלים גרים לימות המשיח!

כשיצאו ישראל מן הגלות יהיו שבורים כתבואה ..... קס

עתיד הקב"ה להתגלות על בניו ותחזור הנבואה לישראל ..... קסב

בתורה תמצאו במה תלויה הגלות והגאולה ..... קסג

הכתר המיוחד שבו יתעטר מלך המשיח ..... קסד

כשתתבטל הסטרא אחרא והעין הרע מן העולם ..... קסד

יעקב רצה לגלות לבניו את סוד קץ הימין ..... קסה

כן נזכה לראותך בקודש בעת הגאולה ..... קסה

גלות ישראל כלילה עד שיאיר להם אור הגאולה ..... קסו

כשיתגלה מלך המשיח ויתקבצו אליו כל האומות ..... קסז

בביאת המשיח - "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא" ..... קסח

בביאת המשיח יכלו כל עובדי הכוכבים והמזלות ..... קסט

עתיד הקב"ה לעשות לישראל כל הטובות שהבטיח ..... קע

הבטחות הגאולה נותנים כח לסבול את אורך הגלות ..... קעג

בודאי תועיל התשובה לקרב את קץ הגאולה ..... קעד

מפתח הענינים

ע"י השכינה הקדושה שעמנו יש לנו תקוה לגאולה ..... קעד

מלך המשיח "מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו" ..... קעה

מלך המשיח ביסוריו ממתיק הדין ומכפר על ישראל ..... קעז

מלך המשיח יכיר בחוש הריח מי ירא ה' באמת ..... קעח

מלך המשיח עתיד להתגלות בארץ הגליל ..... קעט

לעתיד לבוא תהיה נחלת ישראל עד רומי

שורש ישי אשר עומד לנס עמים... והיתה מנוחתו כבוד ..... קפ

בעת הגאולה השכינה נקראת אבן ישראל ..... קפב

כשהקב"ה יפקוד את השכינה ויקים אותה מעפר גלותה ..... קפב

בני ישראל יבקשו את ה' ואת מלך המשיח ..... קפה

בימות המשיח יתבטלו החיצונים והקדושה תתפשט בעולם ..... קפו

בגאולה העתידה המלכות תעלה למדרגה השביעית ..... קפז

רק בביאת המשיח יתבטל מלאך המוות מן העולם ..... קפט

לעתיד לבוא הקב"ה יקים את סוכת דוד הנופלת ..... קצ

ביום הגאולה הקב"ה יחזק ויקים את מלכות הקדושה ..... קצא

בעת הגאולה תתבטל הסטרא אחרא ולא תקום עוד לעולם ..... קצב

כנסת ישראל אע"פ שנפלה הקב"ה יקים אותה תמיד ..... קצג

בביאת המשיח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר ..... קצה

ביאת מלך המשיח תלויה בהגברת הילודה ..... קצו

"ועמדו רגליו ביום ההוא"-בגמר הבירורים בביאת המשיח ..... קצז

הנשמות החדשות מתעכבות מלרדת לעולם עד ביאת המשיח ..... קצט

בביאת המשיח הקב"ה יעביר את רוח הטומאה מהעולם ..... קצט

ספר ויקרא

מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה?! ..... רא

התנערי מעפר קומי... קומי אורי כי בא אורך ..... רב

נפלה לא תוסיף - קום בתולת ישראל ◇ הקב"ה יקים את בתולת ישראל

"צדיק כתמר יפרח וגו'"-הפסוק שבו סוד הגאולה ..... רו

הגאולה תלויה בתשובתן של ישראל ..... רח

בזמן מלך המשיח יתגלו סודות עמוקים בתורה ..... רי

לעתיד לבוא יתגלו טעמי המצוות וכל סודות התורה ..... ריב

מפתח העניינים

בגאולה העתידה האבות יקומו לתחיה לראות בגאולת בניהם ..... **רטו**

לעתיד לבוא הקב"ה יטהר את ישראל ..... **רטז**

ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן ..... **ריח**

בדורו של מלך המשיח תתעורר הדעת בעולם ..... **ריט**

כל הגלויות יש להם קצבה - זכו אחישנה, לא זכו בעתה ..... **ריט**

בזמן שהשכינה מוכנה ללדת את נשמות שני המשיחים ..... **רכ**

בזכות היסורים שסובלים הצדיקים והתלמידי חכמים ◇ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

גילי מאוד בת ציון... הנה מלכך יבוא לך ..... **רכג**

בביאת המשיח עתיד הקב"ה לטהר את ארץ ישראל ..... **רכג**

עתיד הקב"ה לעשות נקמה גדולה במלכות אדום ..... **רכד**

בעת הגאולה הקב"ה ישוב עם ישראל מן הגלות ..... **רכו**

מהתעוררות התשובה של ישראל תהיה הגאולה ..... **רכז**

מדרגת המלכות גואלת תמיד את ישראל בעת צרתם ..... **רכח**

בתקיעת השופר בגאולה יתקבצו כל ישראל ..... **רכט**

הנה זה עומד אחר כתלנו ..... **רל**

כשיצאו ישראל מן הגלות הקב"ה ישוב עמהם ..... **רלב**

בעת הגאולה יחוד שלם ליסוד ומלכות ..... **רלב**

ספר במדבר

באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ..... **רלד**

כלו כל הקצים ואין הגאולה תלויה אלא בתשובה ..... **רלו**

בעת הגאולה - אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ..... **רלז**

בזכות העיסוק בזהר הקדוש יצאו מן הגלות ברחמים ..... **רלח**

"ובני ישראל יוצאים ביד רמה" בעבור התלמידי חכמים ..... **רמ**

אין מקבלים גרים [ערב רב] לימות המשיח ..... **רמב**

אליהו הנביא הושבע להחיש את הגאולה ..... **רמג**

הערב רב הם עשירים ובוטחים בעושרם

נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה ..... **רמה**

לפני ביאת המשיח יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים ..... **רמו**

סודות הזוהר להצלחת העשירים לפני ביאת המשיח ◇ לומדי התורה והעשירים לפני

מפתח העניינים

ביאת המשיח ◇ על ידי הסוד ישיגו את מעלת היסורים ◇ והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע

הגאולה תהיה ברחמים ובתחנונים, משה רבינו ושני המשיחים ..... **רמט**

התעוררות הגאולה תה"ה ע"י בחינת משה רבינו ◇ לעתיד לבוא נודה לה' על חבלי משיח

עתיד הקב"ה לתבוע עלבון ישראל מהעמים ..... **רנב**

לאה ומשיח בן דוד, רחל ומשיח בן יוסף ..... **רנב**

לעתיד לבוא יהיה יחוד שלם ..... **רנג**

מלך המשיח עתיד לקרוא בתורה בפרשת ויקהל ..... **רנד**

מלך המשיח יפרש את סודות התורה ◇ רק משיח יזכה לראות ולהשיג את עצם אור התפארת ◇ עטרת פז לראשו של מלך המשיח ◇ עלה זית - זה מלך המשיח

מלכות מלך פרס תתבטל ע"י משיח בן יוסף ומשיח בן דוד ..... **רנז**

אמו של משיח ששמו מנחם ובשורת הגאולה ..... **רנח**

בשורת מבשרת ציון ◇ פעולת הרחמים שיעשה הקב"ה לעתיד לבוא ◇ חבלי משיח נועדו להכשיר את ישראל לגאולה ◇ צהלי ורוני יושבת ציון התנערי מעפר קומי!

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ..... **רסב**

והיה אור הלבנה כאור החמה ..... **רסג**

הגאולה העתידה תהיה האחרונה בזכות התורה ..... **רסד**

שריה בן דן עתיד לבוא עם משיח בן אפרים ..... **רסה**

כשתגיעה עת ביאת משיח בן דוד - "אני היום ילידתיך" ..... **רסה**

משיח בן יוסף ימות ויקום לתחיה

ההיכל הגדול וחומות שברומי יפלו בהתגלות מלך המשיח ..... **רסז**

בזמן ההוא יתעוררו מלחמות וסכסוכים בין הגויים ◇ דוחק אחר דוחק בזמן שיתגלה מלך המשיח

בשמחה תצאו מן הגלות ובזמן הגאולה "ושאבתם מים בששון" ..... **ער**

הגאולה תחילתה תהיה בשמאל וסופה בימין ..... **רעא**

סוד משיח בן דוד הנקרא 'בר נפלי' ..... **ערב**

אין שמחה כשמחת הגאולה ..... **רעג**

דוחק וקושי הגלות מקרב את הגאולה באלף הששי ..... **עדר**

שבועת הגאולה ומחיית עמלק ◇ רמז לזמן הגאולה

מפתח העניינים

הקב"ה לבדו יבנה את ירושלים ובית המקדש ..... רעו
דוד המלך התפלל שלא ימות משיח בן אפרים ..... רעז
זו רוחו של מלך המשיח ..... רעח
שמחת הגאולה תתעורר ע"י גילוי סודות התורה ..... רעט
הערב רב מעכבים את גאולת ישראל יותר מהאומות ..... רעט
"היו צריה לראש" - הערב רב נעשים ראשים על ישראל ..... רפ
חמורו של מלך המשיח ..... רפא
בעת הגאולה יתגלה משה רבינו לעיני כל ישראל ..... רפב
משיח בן אפרים הבא מיוסף יעשה נקמה בעשו ..... רפג
כל האויבים יכנעו לפני משיח בן יוסף ..... רפג
הגואל האחרון יכלול את שני המשיחים ..... רפה
שני המשיחים ינקמו מישמעאל ומעשו ומשה מהערב רב ..... רפו
לא הביט אָוֶן ביעקב ולא ראה עמל בישראל
חבלי משיח ויסורים לפני התגלות אור ה' בביאת הגואל ..... רפט
כשיתגלו שני המשיחים יתעוררו דינים על רשעי הגויים ..... רפט
בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל
עתיד הקב"ה לשבור את הס"מ הנקרא 'קנה' ..... רצא
שני המשיחים יעבירו ויבטלו את רומי הגדולה והקטנה ..... רצא
סוד קץ הגאולה והנקמה בעמלק ..... רצד

ספר דברים

מלך המשיח יהיה סיום השלימות בעולם ..... רצו
עתיד הקב"ה לפקוח עיני כל ישראל להתבונן בחכמה העליונה ..... רצז
במלחמת גוג ומגוג תהיה נקמה לאומות וגאולה לישראל ..... רחצ
ישראל יצאו מן הגלות עם השכינה
סוד המלכות הנקראת גואל לגאול ולהושיע את ישראל ..... ש
בזכות התשובה והתורה ישובו בני ישראל לארץ הקודש ..... ש
באחרית הימים יחזרו ישראל לארץ הקדושה ◇ אשרי חלקו של מי שיזכה לראות את מלך המשיח
בזכות מידת העניות נגאל - "ואת עם עני תושיע" ..... דש
לעתיד אומות העולם כלים ונשרפים באור התורה ..... שה

מפתח העניינים

משיח יבוא כ"עני ורוכב על חמור" - באופן שלא זכו ..... שו
לעתיד לבוא "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ..... שח
מה שהיה הוא שיהיה ◇ משה רבנו סובל יסורים להגן על משיח בן יוסף
בגאולה העתידה תהיה חירות גמורה שאין אחריה שעבוד ..... שיא
סוד הגאולה היא התשובה - "היום אם בקולו תשמעו"! ..... שיב
משה רבינו נותן כוח לשני המשיחים להתגלות
אף בגאולה העתידה יגאלו ישראל בזכות משה ..... שיד
משה ירד בין הקליפות לעסוק בתקון המשיח והגאולה ..... שטו
קץ הגאולה נוקב עד התהום רבה ..... שיח
הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא ..... שיט
עתיד משה רבינו ללמד תורה לכל ישראל בגלוי ..... שכ
לכוון בכל המצוות לגאול את השכינה מן הגלות ..... שכב
בביאת המשיח עתידים ישראל לומר שירה שלימה ..... שכג
בזמן הגאולה ההשגחה לטובה והכל יהיה ברחמים ..... שכג

ספר זהר חדש

שמו של משיח קדם לבריאת העולם ..... שכה
כך היא גאולתן של ישראל ..... שכה
קץ המשיח נעלם ואינו תלוי אלא בתשובה ..... שכו
קץ הגאולה - בזכות משה אני גואלם ..... שכח
המשיח עתיד לדעת קצתו דכללות החכמה העליונה ..... שכט
שלטונו של מלך המשיח אינו אלא באלף הששי ..... של
גלות האחרון אין לו קץ וזמן אלא הכל תלוי בתשובה ..... שלא
המלאך מיכאל מבקש רחמים לגאולת ישראל אף ללא תשובה ..... שלב
בגאולה העתידה תהיה הנקמה בכל המלכים והממלכות ..... שלד
אחישנה לגאולה בזכות עסק התורה ..... שלה
גאולת ישראל תתעורר מעט מעט כאור הבוקר ..... שלו
יש צורך בשני המשיחים שיבואו ..... שלז
בזמן ביאת המשיח יתגלו כל האורות הגנוזים ..... שלז
משה שהוא נשמת משיח גנוז ונשמר בכח התורה ..... שלט
בסוף ארבעים שנות הגלות האחרונות ..... שמ

מפתח הענינים

עתיד הקב"ה להרים ימינו ולפדות את בניו ..... שמ

עתיד הקב"ה לבשר לרחל אימנו על גאולת בניה ולנחמה ..... שמב

זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה ..... שמב

ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ..... שדמ

וקם שבט מישראל זה מלך המשיח שיתקיים לעולם ..... שמה

לעתיד לבוא בני ישראל יחזרו בתשובה שלימה ..... שמה

בימות המשיח תתחדש הדעת והכל יבינו את התורה ◇ להיות חזקים כחומה שלא להתערב בגויים

בימות המשיח תתעורר הדעת בעולם ויתגלו סודות ..... שמח

הגאולה מהגלות הרביעית באחרית הימים ..... שמט

הקב"ה נשבע לשכינה להקים אותה ולגאול את ישראל ..... שמט

השכינה הקדושה מאנה להנחם על גלות בניה ..... שנ

מהלכי ואירועי חבלי משיח וגאולת ישראל ..... שנא

הקב"ה ישביע את צבאות השמים לשמוע בכי השכינה ◇ ובאותו הזמן יתעורר הקב"ה לפייס את השכינה ◇ מלך המשיח, האבות והשכינה במערת משה רבינו ◇ בערב שבועות משיח יגנו ◇ בהתעוררות השופר יתחברו האבות ומשה עם משיח ◇ משיח ועשרת השבטים יתעוררו לערוך מלחמות ◇ משיח בן אפרים ילחום מלחמת ה' בעמים ◇ מלחמות בני ישמעאל במלך המשיח ◇ מלך המשיח יסתתר תשעה חודשים ◇ ביום שבו יתעורר המשיח ויצא מגן עדן

מאמר בשורת הגאולה ..... שס

אליהו הנביא נשלח להשקיט את דמעות רבי שמעון ◇ הבטחות ונחמות ישראל רמוזים בקללות שבמשנה תורה ◇ הבטחה לנסים ונפלאות באחרית הימים ◇ הכל תלוי בתשובת ישראל ◇ רשב"י עתיד להיות ראש לצדיקים בגן-עדן

מלך המשיח יזכה לרוח השלם ..... שסו

לעתיד לבוא תהיה שמחת ישראל ביין המשומר ..... שסז

מלך המשיח נקרא 'ריח' ..... שסז

כי נפלתי קמתי - מחושך הגלות לאור הגאולה ..... שסח

בביאת המשיח עתיד הקב"ה לרפאות את כל העולם ..... שסט

משיח בן דוד יפדה את השכינה מגלותה ..... שסט

משיח הראשון ומשיח האחרון ..... שע

מפתח הענינים

הגויים יבושו בעת הגאולה כשיראו את טובת וגדולת ישראל ..... שעא

"וגאלתיך אנכי" - הגאולה אפשרית גם ללא זכויות ..... שעא

שני המשיחים 'גואל קרוב' ו'גואל רחוק' ..... שעב

ספר תיקוני זהר חדש

גאולה האחרונה תהיה ע"י שני משיחים ודאי ..... שעה

שני זמנים לגאולה - 'בעתה' ו'אחישנה' ..... שעו

אפילו במצב שכולם חייבים תבוא הגאולה "בעתה" ◇ הקצים התלוים בזכויות ומעשים טובים ◇ בכתר העליון לא תלוי בו שום קץ

תשעת חדשי עיבור נשמת משיח ..... שעט

בעת הגאולה האחרונה יבקעו וימתקו מימי התורה ..... שפב

הנסיונות שלפני הגאולה שנהיה ראויים אל הגאולה ..... שפד

ע"י גילוי סודות התורה ישיגו נבואה

הגאולה שהיא יסוד כל העולם תהיה באלף הששי ..... שפו

אליהו הנביא יקדים לבוא לפני כל הנביאים ..... שפז

אני ה' בעתה אחישנה ..... שפז

לבקש רחמים שלא ימות משיח בן יוסף ..... שפח

משה בקש רחמים על ישראל לכן הגאולה תלויה בו ..... שפח

הגאולה תתעורר מצד החסד שבתפארת ..... שפט

קץ הגאולה סתום בלב ◇ הגאולה תלויה בחסד שבימין ◇ בתפארת תבוא הנחמה לישראל

יעקב אבינו ודוד המלך חזו צער השכינה בגלות ..... שצב

בזכות העיסוק בסודות התורה תבוא גאולה לישראל ..... שצג

בעת הגאולה משה יקום ושני המשיחים יהיו ירכיו ..... שצד

רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם ..... שצה

הגאולה תלויה במשה שיגלה את סודות התורה ..... שצו

בעת הגאולה יוחזר המטה המיוחד ליד משה

ואם יתמהמה חכה לו ..... שצח

סיבת קבורת משה רבינו בחוץ-לארץ

רמז ששני המשיחים יגאלונו כשיתעורר החסד בעולם ..... ת

מפתח העניינים

קץ הגאולה יתעכב עד כי יבוא שיל"ה ..... תא
בזכות שני המשיחים ומשה והעניות שלהם נגאל ברחמים ..... תג
גאולה לישראל ונקמה לאומות העולם ..... תד
ללבי גיליתי את קץ הימין ◇ בעת הגאולה יבוא הוי"ה פשוטה וישלוט על הדינים
ה' יעביר את הקליפות המעכבות את הגאולה ..... תו
עת צרה היא ליעקב וממנה יִוָּשֵׁע ◇ סוד דבר הגאולה ¸ "ויתמהמה"...
כל הפרשה של נח רומזת על הגאולה ..... תח
בעת הגאולה יתמו חטאים מן הארץ ..... תט
הקב"ה ימחול לישראל את כל העוונות שעשו ◇ בעת ההיא יבוקש את עיין ישראל ואינו ◇ בביאת המשיח תעלה זכיתם של ישראל למעלה
בזמן הגאולה תתעורר זכות האבות על ישראל ..... תיא
בזמן שתבוא הגאולה וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ ..... תיב
בגאולה העתידה יתגלה הקב"ה לישראל ברחמים ..... תיב
עד שתתעורר הגאולה לישראל מצד חסד שבאברהם ..... תיג
בעת הגאולה יפקוד ה' על צבא המרום במרום ..... תיג
בדור חייב משלחים את שני המשיחים שלא יתגלו ..... תיג

ספר השמטות הזהר

הקב"ה הראה לנח ברמז מה שיהיה באחרית הימים ..... תטו
הגאולה תלויה במשה שבקש רחמים על ישראל ..... תטז
נסיונות גדולים באחרית הימים של הגלות ..... תטז
"והיתה לה' המלוכה" בביאת המשיח ..... תיז
ביאת המשיח באלף הששי באחרית הימים ..... תיח
באלף הששי יבוא מלך המשיח ואסף נדחי ישראל ..... תיט
עתיד הקב"ה להראות ליעקב אבינו את הגאולה ופורענות אדום ..... תכא
בזכות שבעת הצדיקים יבוטלו שבעים אומות העולם ◇ בביאת המשיח הכל יהיה רחמים וחיים וחירות בעולם
בגאולה "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ..... תכג
לעתיד לבוא "עין בעין יראו בשוב ה' ציון" ..... תכד
בירור ניצוצות הקדושה - עבודת בני ישראל עד ביאת המשיח ◇ בזמן שמתגברים הקליפות יותר מן הראוי...

מפתח העניינים

השמות שמכוחם לא ימות משיח בן יוסף ..... תכו
מלך המשיח ינקום באומות וישמח את ישראל ..... תכז

ספר תיקוני הזהר

חיבור הזהר בהסכמת אליהו הנביא הפותח בסתרי התורה ..... תכט
אליהו מגלה כי בזכות לימוד הזהר יבוא משיח צדקנו ..... תל
סמוך לביאת המשיח מתגלים סודות התורה ..... תל
והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע - רשב"י וחבורתו
שבעים שנים של חבלי משיח וקץ הגאולה ..... תלב
זמן הגאולה בתחילת האלף הששי ..... תלג
בקץ הגאולה תעלה המלכות לבינה ויומתקו דיניה ..... תלד
בביאת המשיח - "לא יבא עוד שמשך וירחך לא יאסף" ..... תלד
באצילות אין גלות ואין אחיזת החיצונים ..... תלה
בגאולה האחרונה "לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון" ..... תלו
אותיות לשון הקודש הרומזות על הגאולה ..... תלח
עתיד הקב"ה לנקום נקמתו מעמלק ולהכריתו ..... תלט
שני המשיחים יעברו בקבורת רחל בדרך לגאולה ..... תמ
גאולת השכינה תלויה בתשובתם של ישראל ..... תמ
בעת הגאולה השכינה תאמר לקב"ה "למה תעמוד בחוץ" ..... תמב
למעני למעני אעשה - הקב"ה ילמד זכות על בני ישראל ..... תמג
אומות העולם יתנו דין וחשבון על הצער שגרמו לישראל ..... תמד
בביאת המשיח "וחפרה הלבנה ובושה החמה" ..... תמה
כשיבנה בית המקדש "יהיה אור הלבנה כאור החמה"
ה' נשבע להעביר ולאבד מלכות הרשעה מן העולם ..... תמו
לעתיד לבוא כשתאבד מלכות הרשעה "ובאבד רשעים רנה" ..... תמז
לעתיד לבוא יתקיים "ותרב חכמת שלמה"
דוחק הגלות מצד הערב רב ממהר את גאולת ישראל ..... תמח
בדוחק הגלות שבים בני ישראל בתשובה וממהרים את הגאולה ◇ הקב"ה בעצמו יבנה בית המקדש השלישי
בביאת המשיח יתעוררו הרחמים ומשיח יזכה לדרגת היחידה ..... תנא

מפתח העניינים

נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו שיגאל את ישראל ..... **תנב**

בעת הגאולה "מוליך לימין משה זרוע תפארתו" ..... **תנג**

בסוף הימים האבות יתקשרו בגבורה לשבר כח אומות העולם ..... **תנג**

בזמן הגאולה יתבערו הערב רב ויתבטל כחם ..... **תנד**

"צמח צדיק" - ביסוד הוא סוד הגאולה ..... **תנה**

עד שיבוא משה רבינו שהוא נשמת משיח צדקנו ..... **תנה**

צפה לרגליו של משיח כשהקשת תאיר בגוונים מאירים ..... **תנו**

בימיו של מלך המשיח לא יהא פסולת בישראל ..... **תנז**

בזמן ביאת המשיח תתחדש הנבואה בישראל ..... **תנז**

השכינה נשמרת בגלות עד שיקים אותה ה' בגאולה ..... **תנח**

ענין קריעת ים סוף יהיה בגילוי סודות התורה ..... **תנח**

סתרי התורה יהיו גלויים כמו נגלות התורה

מצמיח קרן ישועה ע"י שני המשיחים ..... **תס**

כגבור יצא להרוג בקליפות המעכבות את הגאולה ..... **תסא**

לאחר הנקמה בגויים יתמלא רחמים לגאול את ישראל

לאחר ביטול הקליפה "אז ימלא שחוק פינו" ..... **תסג**

בביאת המשיח תתוקן המלכות - ירושלים שהיא סוד הלב

הגאולה תהיה מצד התעוררות החסד עליון ..... **תסד**

בביאת המשיח יחשב כאילו שאז נברא העולם ותתגלה גדולת ישראל ... **תסה**

השכינה מתפללת להקב"ה שיגאל אותה ..... **תסו**

שני אופנים בגאולת בני ישראל ◇ בח"י ברכות התפילה תלויה הגאולה ◇ עתיד הקב"ה לקחת נקמה מכל המעיקים לישראל ◇ כמו שהנקמה היא בלב כך גם הגאולה היא בלב ◇ לנשמות הצדיקים הגדולים נגלה סוד הגאולה

הצדיקים הנסתרים מגינים על ישראל ..... **תע**

לעתיד לבוא תהיה נקמת ומחיית עמלק בי"ד בניסן ◇ בכח התורה והמצות מבררים את כל הברורים ◇ עתיד הקב"ה להתגלות למשה בזכות לימוד התורה

ע"י מצוות עשה שניתנו מאהבה יתבררו ניצוצות הקדושה ..... **תעג**

תקע בשופר גדול לחירותינו ושא נס לקבץ גלויותינו ..... **תעג**

בתקיעת השופר יתפרדו כל החיצונים מהשכינה ..... **תעד**

ביטול החיצונים בזמן הגאולה

בזמן הגלות הערב רב נעשים ראשים על ישראל ..... **תעו**

מפתח העניינים

הזהר הוא האור שעל ידו תהיה הגאולה האחרונה ..... **תעז**

בדוחק דאגת העניות יצאו ישראל מהגלות

בזכות שמירת חגי ישראל ינצלו מחבלי משיח ויזכו לגאולה ..... **תעט**

בזכות מצוות התפלה, ברית מילה, תפילין ושבת ינצלו מחבלי משיח ◇ כל הכתוב לחיים בירושלים בביאת המשיח ◇ אלו שעתידים להינצל כשיגיעו חבלי משיח ◇ משה רבינו ביקש רחמים עבור אלו שאין להם זכות אבות

בשבועות יצאו ישראל מן הגלות בזכות התורה ..... **תפג**

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ◇ בביאת הגואל סוף פסוק לערב רב שימחה זכרם ◇ אז "אחישנה" - למהר את הגאולה ◇ "ובערו שניהם יחדיו" - עשו וישמעאל ועבודה זרה שלהם ◇ בכוח מצוות "עשה" יגאלו ישראל בחסד וברחמים ◇ לעתיד לבוא לא יהיה שריד לבית עשו

ישראל נגאלים מן הגלויות בזכות האבות הקדושים ..... **תפט**

בזמן הגאולה בקרוב נזכה לכל הטובות כפי שהובטחנו ..... **תפט**

ישראל פותחים בתשובה בבכיה ומיד נגאלים ..... **תצ**

כשתבוא הגאולה "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם" ..... **תצא**

כולם ירוצו לבשר לישראל על גאולת השכינה ..... **תצג**

גם הגוים ישיגו אמיתות הקב"ה ◇ הקב"ה בעצמו יבנה את בית המקדש ◇ ירושלים של מעלה תאיר על ירושלים שלמטה ◇ אז יתעורר שיר השירים בעולם ◇ לעתיד תשרה השכינה בישראל בלא מסך המבדיל ◇ וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה

בימי המשיח אומות העולם יקבלו עליהם מלכות שמים ..... **תצו**

קץ האחרון נתגלה לאבות ותלוי בחסד העליון בזכותם ..... **תצז**

סוד הגאולה ע"י החסד שביסוד ◇ הגאולה תהיה ע"י התכללות כל הספירות בחסד

בשם ע"ב יושלם סוד הגאולה ויתגלה קץ הגאולה ..... **תק**

התעוררות הגאולה באופן של רחמים גדולים ◇ כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה ◇ הגאולה תהיה בחסד - "בחסד עולם רחמתיך" ◇ כשאומות העולם דוחקים יתקיים "בטרם תחיל ילדה" ◇ בכח ע"ב שמות שבחסד - יעלו לגדולה בעת הגאולה ◇ בעת הגאולה שתהיה באלף הששי ◇ בעת הגאולה "וברחמים גדולים אקבצך" ◇ בפסח עתידים ישראל להגאל

לזכות ל"אחישנה" צריכים זכויות גדולות של תורה ומצוות ..... **תקו**

מפתח העניינים

בכח הפסוק הראשון בתורה תקום השכינה בגאולה ..... **תקז**

כשהצרות תכופות סימן שבקרוב תבוא הגאולה ..... **תקז**

עוד סוד בענין הגלות - "מנחם משיב נפשי" ◇ בזמן ביאת המשיח "אל גנת אגוז ירדתי" ◇ ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי

השכינה תהיה כשושנה ללא חוחים וקוצים ..... **תקי**

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ ◇ "אל גנת אגוז ירדתי" למען התעוררות הגאולה

אלו הגורמים שרוחו של משיח תסתלק ומעכבים את הגאולה ..... **תקיג**

אחרי שני אלפים תורה היה ראוי שיבוא משיח ..... **תקיד**

בימות המשיח יתגלו כל סודות התורה - יי"ן המשומר

בעת הגאולה יעביר ה' את שלוש הקליפות הידועות ..... **תקטז**

כשיתבטלו ערי המלוכה של אדום וישמעאל תתגלה השכינה ◇ דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל

בכח מצות המילה ופריעה מבטלים שליטת רומי הגדולה והקטנה ..... **תקיח**

בזמן הגאולה יפתח יסוד השכינה לצורך היחוד ..... **תקיט**

קומי אורי כי בא אורך - אורו של משיח ..... **תקכ**

לעתיד יפתחו שערי היכלות הנבואה ויתעוררו נביאי האמת ..... **תקכ**

השכינה תשמור על משיח בן דוד במלחמת גוג ומגוג ..... **תקכב**

הקב"ה יקים את השכינה הנקראת "סוכת דוד" ..... **תקכג**

סוד קליפת נגה עתיד להתגלות בביאת מלך המשיח ..... **תקכד**

לעתיד ילמד משה רבינו את נשמת התורה לישראל ..... **תקכד**

אין בן דוד בא אלא שיכלו כל הנשמות שבגוף ..... **תקכה**

קול דודי דופק בביאת מלך המשיח ..... **תקכו**

בבוא הגאולה יחזור שם הוי"ה להיות ביושר ביחוד שלם ..... **תקכז**

בעת הגאולה יבוא קול הדוד בהתעוררות גדולה במיוחד ..... **תקכח**

סוד החסד המתעורר ומתגלה בבוקר הגאולה ..... **תקכט**

בביאת המשיח השכינה תעלה את כל התפילות ויתמלאו כל הבקשות של בני ישראל ..... **תקכט**

בעת הגאולה יאבדו המטעים את בני ישראל מדרך התורה

בעת הגאולה "ואת רוח הטומאה אעביר" ותוכר גדולת ישראל ..... **תקלא**

מפתח העניינים

בביאת המשיח יתבטל כח הקליפות והס"א ותרבה הקדושה ..... **תקלא**

בביאת המשיח עתידים כל אלו הסודות להתחדש ע"י משה רבינו ..... **תקלב**

בביאת המשיח הערב רב ימחו ולא יגאלו ..... **תקלד**

כל דוחק וצרה בגלות האחרונה הם מהערב רב מזרע קין ◇ הקב"ה הראה לקין מה שבניו עתידים לעשות לישראל בכל דור

לעתיד לבוא הקב"ה יקח נקמה משתי בחינות היצר הרע ..... **תקלו**

לעתיד לבוא גם חסידי אומות העולם יקראו בשם ה' ..... **תקלז**

סוד הגאולה נרמז בתיקון חטא אדם הראשון ..... **תקלז**

בזכות עקידת יצחק ינצלו משיח וישראל מחבלי משיח ..... **תקלח**

בזכות העקידה יצאו ישראל מן הגלות ברחמים ◇ זכות האבות תגן על משיח וישראל לפני ביאת הגואל

בביאת המשיח ימחו הערב רב מן העולם ..... **תקמ**

בחסד שבימין ה' מקים את השכינה ומרחם עליה ..... **תקמא**

רשב"י מבקש רחמים ע"י התרת שבועת הגלות ..... **תקמב**

הגאולה האחרונה בסוד "אחזתיו ולא ארפנו" ..... **תקמה**

עד מתי קץ הפלאות ◇ "נשכימה לכרמים" לגאול את ישראל ◇ בביאת המשיח יתבטלו ממשלת שרי האומות ושלטון הערב רב ◇ "שובי שובי השולמית" בזמן הגאולה "ונחזה בך" בגילוי שכינה

בעת הגאולה הקב"ה משבח את השכינה ..... **תקמט**

בעת הגאולה המלכות תהי"ה "בארגמן"

אחר הגאולה העתידה לא תהיה עוד גלות לעולם ..... **תקנ**

הקב"ה שומר את השכינה ובניה בגלות והוא יגאלם ◇ בגאולה האחרונה השכינה תצא בת חורין בזכות התורה ◇ בזכות התורה ואורך הגלות - משיח בן אפרים לא ימות! ◇ בזכות שבגדו בעבודה זרה ראויים גם הרשעים לגאולה

שני המשיחים ירכבו וישלטו על קליפת ישמעאל וקליפת עשו ..... **תקנג**

ספר האדרות

רשב"י מתחיל לגלות לחברייא את סוד עולם התיקון ..... **תקנד**

בביאת המשיח הצדיקים הזכאים העליונים יזכו להשיג הארת 'טוב עין' העליונה ..... **תקנז**

מפתח הענינים

המלכות תתעורר להזמין את מלך המשיח לידיעת החכמה ..... תקנו
רשב"י מעיד עליו שמים וארץ על המדרגה שזכה לה בגילוי הסודות באידרא קדישא ..... תקס
במלחמת גוג ומגוג עתיד הקב"ה להתכבד ולהתייקר ..... תקסא
לעתיד לבוא יתקיים "וברחמים גדולים אקבצך" ..... תקסב

אדרא זוטא

הרוח שתנוח על משיח וממנה עתידים ישראל לדעת חכמת התורה ..... תקסה
הנביא ישעיה התפלל שה' יביט ברחמים על ירושלים ..... תקסה

הילולת רשב"י

"ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין" ..... תקסו

הֵיטִיבָה ה' לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: (תהלים קכה) וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת!
(ישעיהו נו, ה) [וראה ביאור הזוה"ק עה"פ בפרשת וישב קפז ע"ב]

הלימוד בספר קדוש זה

לעילוי נשמת

הצדיק הנסתר רבי **אברהם יחיאל** ב"ר יוסף חיים **והרבנית** ע"ה **פיש** זצ"ל * **הצדיק חכם ששון בן בנימין ציון** ע"ה **והרבנית סעידה בת כתון** ע"ה * **אנשי צדקה וחסד** * הרה"ח **ישראל מאיר ורבקה גוטליב** * הרה"ח **אליהו דוד ובאשע סלאטקי** * **אברהם** בן אסתר **חממי** * **חיים ויפה לחנה** * **משה** בן מרווארי ואליהו **יששכר** * **חיים** בן משה-בצלאל **הוכברג** * **מרדכי** בן לואיזה **קניאם** * **ר' יוסף** בן ר' חיים **שוגרמן** * **ראובן** [בוכ] בן שמואל **בסקין** * **בן ציון** בן צירייל * **סוניה** בת צירייל * **לאה** בת שמחה * **חיים בן משה** * **מאיר ופליציה-ניצה ציפרשטיין** * ר' **ישראל-פרץ** ב"ר **דב ברטון** * **אברהם לוי** בן עישה * **פיבי בת מירה** * **אברהם בן מיכאל** * **סרן אריה רוקח וכל חיילי ישראל שנפלו הי"ד ולא זכו להקים משפחה בישראל**

עליהם השלום זכרונם לברכה

תהא **נ**שמתם **צ**רורה **ב**צרור **ה**חיים

"הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש אכי"ר!

בְּעִנְיַן לִמּוּד הַזֹּהַר בְּעִיּוּן

אִיתָא בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (נשא דף קכד ע"ב ברעיא מהימנא) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: **וּבְגִין דַּעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְמִטְעַם מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֹּהַר יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא וכו'**, וְכָתַב עַל זֶה בְּסֵפֶר הַדְּרַת מֶלֶךְ (סִימָן קסח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: דּוֹק לִישָׁנֵיהּ דְּקָאָמַר לְמִטְעַם, לוֹמַר שֶׁעֲתִיד לְהִתְגַּלּוֹת פֵּרוּשׁ מַאֲמָרֵי הַזֹּהַר בְּטוּב טַעַם, וְכָל חֵיךְ הַטּוֹעֲמוֹ אוֹמֵר לִי לִי, מַה שֶּׁאֵין בֵּן הַלּוֹמְדוֹ לְגִירְסָא בְּעָלְמָא שֶׁאֵין מַרְגִּישׁ **מְתִיקוּת הוּבְּשׁ"ו**, וּכְתִיב טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה', וְאָז **יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא** כְּשֶׁיִּטְעֲמוּ פֵּרוּשׁ אֲמָרָיו כִּי נָעֲמוּ, כְּמוֹ בְּזִמְּנֵנוּ זֶה שֶׁהוּא אַחֲרִית הַיָּמִים וּזְמַן הַגְּאֻלָּה. לָכֵן בִּשְׁכַר הַלִּמּוּד בְּפֵרוּשׁ סֵפֶר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, אֵל חַי חֶלְקֵנוּ וְמַהֵר יְחִישָׁה גְּאֻלָּתֵנוּ, וּזְכוּת הַמְּחַבְּרִים: מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו הַתַּנָּאִים, תִּהְיֶה לָנוּ מֵעִיר לַעֲזוֹר וּלְהוֹעִיל לְהוֹשִׁיעַ וּלְהַצִּיל וְלִגְאֹל צֹאן קָדָשִׁים בְּתוֹכְכֵי יְרוּשָׁלַיִם, אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן.

תְּפִלָּה קוֹדֶם לִמּוּד הַזֹּהַר מֵהָאַר"י זלה"ה

(מקורה מתחילת ספר פרי עץ חיים)

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים אַב הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת, מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּקִידָּה וּבְהִשְׁתַּחֲוָיָה שֶׁקֵּרַבְתָּנוּ לְתוֹרָתֶךָ וְלַעֲבוֹדָתֶךָ עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, וְנָתַתָּ לָנוּ חֵלֶק בְּסוֹדוֹת תּוֹרָתֶךָ הַקְּדוֹשָׁה, מָה אָנוּ, וּמָה חַיֵּינוּ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד גָּדוֹל כָּזֶה, עַל כֵּן אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ שֶׁתִּמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל חַטֹּאתֵינוּ וַעֲוֹנוֹתֵינוּ, וְאַל יִהְיוּ עֲוֹנוֹתֵינוּ מַבְדִּילִים בֵּינֵינוּ לְבֵינֶךָ. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּכּוֹנֵן אֶת לְבָבֵנוּ לְיִרְאָתֶךָ וּלְאַהֲבָתֶךָ, וְתַקְשִׁיב אָזְנֶיךָ לְדִבְרֵינוּ אֵלֶּה, וְתִפְתַּח לְבָבֵנוּ הֶעָרֵל בְּסוֹדוֹת תּוֹרָתֶךָ, וְיִהְיֶה לִמּוּדֵינוּ זֶה נַחַת רוּחַ לְפָנֶיךָ כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ כְּרֵיחַ נִיחוֹחַ, וְתַאֲצִיל עָלֵינוּ אוֹר מְקוֹר נִשְׁמָתֵנוּ בְּכָל בְּחִינָתֵנוּ, וְשֶׁיִּתְנוֹצְצוּ נִיצוֹצוֹת עַבְדֶּיךָ הַקְּדוֹשִׁים אֲשֶׁר עַל יָדָם גִּלִּיתָ דְּבָרֶיךָ אֵלֶּה בָּעוֹלָם, וּזְכוּתָם וּזְכוּת אֲבוֹתָם וּזְכוּת תּוֹרָתָם וּתְמִימוּתָם וּקְדֻשָּׁתָם יַעֲמוֹד לָנוּ לְבַל נִכָּשֵׁל בִּדְבָרִים אֵלּוּ, וּבִזְכוּתָם תָּאִיר עֵינֵינוּ בַּמֶּה שֶׁאָנוּ לוֹמְדִים כְּמַאֲמַר נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי. כִּי יְהוָה יִתֵּן חָכְמָה מִפִּיו דַּעַת וּתְבוּנָה:

עוֹד תְּפִלָּה וְכַוָּונָה קְצָרָה קוֹדֶם לִמּוּד הַזֹּהַר

(מספר יסוד ושורש העבודה שער ו' פרק ה')

הֲרֵינִי רוֹצֶה לִלְמוֹד סֵפֶר קַבָּלָה זֶה, כְּדֵי לְהַשִּׂיג קְצָת גְּדוּלָתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ שֶׁל יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ, וּלְהַשִּׂיג גּוֹדֶל מַעֲלַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, בְּכְדֵי לְקַשֵּׁר נַפְשִׁי אֶל שָׁרְשָׁהּ, וְלַעֲשׂוֹת בָּזֶה תִּקּוּנִים גְּדוֹלִים בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים, וְעִקַּר כַּוָּנָתִי בָּזֶה הַלִּמּוּד לָתֵת לְיוֹצְרִי וּבוֹרְאִי בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ נַחַת רוּחַ גָּדוֹל, לְשֵׁם יִחוּד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ לְיַחֵד שֵׁם י"ה בְּו"ה בְּיִחוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

מבוא כללי לחיבור ספר הזהר

ספר הזהר לתיקון השכינה ולזכות לגאולה

(תיקוני זהר חדש קיד, א)

שלשת מאמרים הבאים הם הקדמה לכללות החיבור, ובמאמר הבא מבוארים בו, ענין החיבור ומעלתו, והמשתתפים בו ומעלתם, וצורך החיבור.

הנה כתוב **וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד** ומפרש **וְהַמַּשְׂכִּילִים, אִלֵּין רַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי** אלו הם רבי שמעון וחבריו שנקראים משכילים מצד החכמה, שמשם המשיכו את אור השכל של החכמה העליונה נ"מנעוע המפלרת ניסוך, שמשם נמשכים הספירות, **יַזְהִרוּ** היינו **כַּד אִתְכְּנָשׁוּ לְמֶעֱבַד הַאי חִבּוּרָא** כשנתאספו לעשות חיבור זה של הזהר, **דְּאִיהוּ מְזִיהֲרָא עִלָּאָה דִּלְעִלָּא** שהוא מזוהר העליון שלמעלה שהוא מוֹר שנמשך ממיר לך הדעת, **רְעוּתָא עִלָּאָה אִתְגַּלְיָא** שאז נתגלה רצון העליון של א"א, ועל ידי זה **רְשׁוּתָא אִתְיְהִיב לְרַבִּי שִׁמְעוֹן וְחַבְרוֹי** ניתנה רשות לרבי שמעון וחבריו, **לְגַלָּאָה בֵּיהּ רָזִין סְתִימִין עֲמִיקִין** לגלות בספר הזהר סודות סתומים העמוקים, כי סודות התורה שהם באלהו"ת, אסור לגלותם שלא יטעו השומעים, כי נוגע בכתר מלכו של עולם, לכן היו צריכים רשות לגלותם, וגם ניתנה רשות לגלות **וּלְכָל נִשְׁמָתִין דְּמִתְיַהֲבָא דִּלְעִלָּא** לכל הנשמות של הישיבה של מעלה שבגן עדן העליון מדור הנשמות, ומס נשוב שנמשך נקודת ממיצמצ עלמה, **וּמִתְיַהֲבָא תַּתָּאָה** ולכל הנשמות של הישיבה התחתונה שבגן עדן התחתון, **וְלִשְׁבַע טוּרִין עִלָּאִין** ולנשמות של השבעה הרים העליונים, שהם היו גדולי העולם, **דְּאִנּוּן תְּלַת אֲבָהָן** שהם השלשה אבות אברהם בחסד יצחק בגבורה

ויעקב בתפארת, וְרַעְיָא מְהֵימְנָא ורועה הנאמן משה רבינו שבנצח, וְאַהֲרֹן הכהן שבהוד, וְדָוִד המלך שבמלכות, וּשְׁלֹמֹה המלך שביסוד, שהם היו מרכבה לשבע ספירות, והם כמו אבות לשאר הנשמות, ויש להם מעלה על כל שאר הנבראים, ובכל מקום שהם מתגלים, הספירות מתגלות על ידם, ופותחות שערי סודותיהם להם, הנה כל אלו הנשמות הם רוחניות ואינן מתלבשות בגוף אלא מושגות דרך השכל, אבל וְאֵלִיָּהוּ הנביא עִמְּהוֹן הוא היה ממש עם רבי שמעון וחבריו מתלבש בגוף ונפש, והיה גלוי ונראה לעין כל.

וממשיך ואמר שניתנה רשות גם וּלְכָל נִשְׁמָתִין דְּמִתְיַבְּתָאן לכל הנשמות של ישיבות רבות שבגן עדן, דְּאָזְלִין עַרְטִילָאִין ההולכות ערומות בלי לבוש מאור השכינה, לפי שאור השכינה מצד הגלות מחשכת קצת, לכן אין נשמות הצדיקים מתלבשות מאורה, (ומין הכוונה שמין להס לנוס כלל, כי לכל נשמה יש לנוס גגן עדן מאור השכינה שהוא אויר הגן, אלא שמין לנוס נשמתם שנעשה מאור השכינה מאיר כלאוי ממתת מסך הגלות. וזהו הכוונה בכל הלשונות של "ערטילאין" המוכרים לקמן), וּמַלְאָכִין דְּמְמַנָּן עֲלֵיהוּ וגם המלאכים הממונים עליהם, שהם משמשים את נשמות הצדיקים בגן עדן, וגם הם ממונים ללוות את הנשמות בעולם הזה, וְאָזְלִין עַרְטִילָאִין בְּגִינַיְהוּ וגם הם הולכים בסיבתם בלי לבוש מאור השכינה, לפי שאלו המלאכים כל הארתם היא מן הנשמות, לכן כשאין אור לבוש לנשמות, גם להם אין אור. ומפרש דְּאִנּוּן בְּתוּלוֹת אַחֲרָיָהּ רְעוּתֵיהּ דְּשְׁכִינְתָּא שאלו המלאכים מושרשים בשכינה, והם בתולות ונערות של השכינה, שהשכינה משתלמת עמהם, אבל בגלות דְּאִיהִי עַרְטִילָאָה מִנְּהוֹן שהיא כביכול ערטילאה מן אלו המלאכים, וְאִנּוּן עַרְטִילָאִין מִנַּהּ והם ערטילאין ממנה, לפי שאין אורה מתפשט ומאיר בהם בגלות כראוי.

וְהָכִי אִנּוּן חַיָּלִין דְּמַלְכָּא עַרְטִילָאִין מִגֵּיהּ (ס"ג) וכך הם החיילים שהם המלאכים של המלך שהוא המשמרת, הם ערטילאין וחסרים מאור שהיו ראוים לקבל ממנו, דִּכְתִיב כמו שכתוב הֵן אֶרְאֶלָּם שהם מלאכי השכינה צָעֲקוּ חוּצָה הם צועקים על שנמנע מהם השפע והם חוצה מן ההיכלות, מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם שהם מלאכי התפארת מַר יִבְכָּיוּן כי הם באים לינק ממנו הרחמים העליונים להנהיג את העולם, ובגלות אינם יונקים ממנו אלא מר, ובוכים מחמת הדין הנשפע עליהם, ומנהיגים את העולם בדין ובכיה וחסרון.

וּמִנָּא לָן דְּשְׁכִינְתָּא יְחִידָא מֵחַיָּלָהָא ומנין לנו שהשכינה יחידה ומובדלת מנשמות הצדיקים ומן המלאכים שהם חייליה, ומשיב הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד שפירושו שהנשמות והמלאכים שואלים עליה אֵי"י כָ"ה לאן ולהיכן נסתלקה השכינה הנקראת כ"ה, והיא יָשְׁבָה בָדָד בגלות, כי בזמן השלוה כשישראל היו בארץ ישראל היתה מתחברת עמהם ומתחנקת ומתקשטת על ידיהם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שנאמר בהשכינה וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָ"ה פי' כשישראל הם בארץ ישראל, אז השכינה הנקראת כ"ה מתברכת ומתחנקת על ידי נשמות החסידים.

וְעַל קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ אָמַר קְרָא ועל הקב"ה ושכינתו כשהם בגלות, אמר הכתוב כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִקִּנָּהּ כמו השכינה הנקראת צפור נודדת מבית המקדש שהיה קנה ודירתה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ כך ז"א הנקרא איש נודד ממקומו והולך אחרי השכינה לשמרה מאחיזת החיצונים, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שנאמר יהו"ה אִישׁ מִלְחָמָה יהו"ה שנקרא איש והוא לוחם עם החיצונים, והוא מכניע זדים ושובר אויבים ואין מי שיעמוד נגדו.

וּבְזִמְנָא דְּאִיהִי עַרְטִילָאָה ובזמן שהשכינה ערטילאה מאורות הלבושים הראוים לה, אז גם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים וְאַנְשֵׁי מִדּוֹת דִּילָ'ה ר"ל אלו שעוסקים במדות וספירות של השכינה כדי לתקנה, כֻּלְּהוּ אָזְלִין מְנַדְּדִין מִדּוּךְ לְדוּךְ מֵאֲתַר לַאֲתַר כולם הולכים ונודדים ממקום למקום ומעיר לעיר למצוא להם מזונותיהם ופרנסתם, ואמר "מאתר לאתר" כי גם בעיר עצמה יצטרכו לסבב מאיש לאיש וממונה לממונה, כי אחד ישלח אותו להשני, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין כמו שביארו בעלי המשנה (נמס' סנהדרין דף נ ע"ח) דּוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, אַנְשֵׁי חַיִל יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לְעִיר לבקש פרנסתם, אבל וְלֹא יְרוּחָמוּ שאין תיקון לעניים אלא על ידי הגאולה, וכשתגיעה השכינה לסוף נפילתה אז תכלה ותגמר הגלות, ובן דוד בא, שעל זה נאמר (תהלים מד כו) דבקה לארץ בטנינו קומה עזרתה לנו, בב"א.

הנשמות העליונות שמייעו לחבר את ספר הזהר

וּבְגִין דָּא ובשביל אורך הגלות, אִסְתַּכַּם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ לְמֶעֱבַד הַאי חִבּוּרָא הסכימו הקב"ה והשכינה לעשות חיבור זה לתועלתם, ולתועלת הנשמות והמלאכים ובני ישראל החפצים בקרבת ה', עַל יַד הַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא על ידי אותו שנתגלה ונתגלגל ברבי שמעון, דהיינו נשמת אחיה השלוני הנביא, מטעם שהוא היה הראשון שנתנבא על מלכות ירבעם שהוא היה הגורם הראשון לגלות ישראל וגלות השכינה (כמבואר מ"ח יד), ועליו מוטל לתקן זאת, ונשמת זכריה בן יהוידע (המכר דסי"ג כד כ) שבא בסוד העיבור ברבי שמעון לפי שגם הוא היה הסיבה לחורבן בית המקדש בסיבת שפיכת דמו, ושניהם יחד עמדו ותקנו את הענין על ידי החיבור הזה לתיקון השכינה וישראל ולזכות לגאולה, וְכָנִישׁ בֵּיהּ עִלָּאִין וְתַתָּאִין ואסף בו נשמות העליונות מישיבה של מעלה, ונשמות התחתונות מישיבה של מטה, שכולם סייעו לחבר את ספר הזהר, לְאַשְׁכָּחָא בֵּיהּ נִיחָא לִשְׁכִינְתָּא בְּגָלוּתָא כדי למצוא בו מנוחה לשכינה בגלות, ור"ל בעת חיבור הזהר ממש היתה השכינה מוצאה נחת רוח למעלה, וכן בכל עת שישראל עוסקים בו, חוזרים ומעוררים אותה התועלת ואותו האור הקודם שגלה רבי שמעון וחבריו בעת חיבור הזהר, וְיֵחֵירוּ לָהּ וְלִבְנָהָא וגם על ידי ספר הזהר יש קצת חירות לה ולבניה, על ידי השפע הנמשך מן הסיגה,

הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב גַּם צִפּוֹר שהיא השכינה מָצְאָה בַּיִת כשהיא ביחד עם בעלה ובניה, וּדְרוֹר קֵן לָהּ ומפרש הַהִיא דְּאִתְּמַר בָּהּ זו שנאמר בה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר והיינו כשנמצאת השפע מתימין עלמא שנה סוד המידות, בָּאָרֶץ אל השכינה הנקראת ארץ, לְכָל יוֹשְׁבֶיהָ לכל בני ישראל היושבים וחוסים בצלה, וזה שכתוב "ודרור קן לה" דהיינו על ידי שפע הניתן שנה הכלול והמידות, מצאה השכינה קן לה עם בעלה ובניה. (רמ"ק טור כג ומפרשים)

ספר הזהר התגלה בסוף הגלות

(תיקוני זהר חדש קיד, א)

וְהַאי חִבּוּרָא הוּא כְּגַוְונָא דְּתֵבַת נֹחַ וחבור זה של ספר הזהר הוא בבינה כמו תיבת נח שהיתה בבינה, דְּאִתְכְּנַשׁ בָּהּ כָּל מִין וָמִין שנאספו בה כל מין ומין ממיני החיות והבהמות והעופות, כדי להנצל ממי המבול, הָכִי מְתָכַּנְּשִׁין בְּהַאי חִבּוּרָא כָּל נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא וְאַנְשֵׁי מְדוֹת כך מתאספות לעסוק בחיבור הזה כל הנשמות של כל מיני צדיקים המושרשות בעשר ספירות, להיות להם למקלט מהחיצונים המתגברים בגלות, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שנאמר בהם זֶה הַשַּׁעַר לַיהוה"ה היינו המלכות הנקראת "שער ליהו"ה", כי דרכה עולים ונכנסים ביסוד דז"א הנקרא טו"ס, שנו המצוע ומקור סודות המורה, צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ כל מיני צדיקים המצדיקים את מעשיהם לאביהם שבשמים, כולם עולים ונכנסים לך המלכות ליסוד דז"א לקבל ממנו את סודות התורה, וזה נאמר על כל מיני צדיקים, וְאָחֳרָנִין דְּלָאו צַדִּיקִים אִתְּדַחְיָין מִתַּמָּן ואחרים שאינם צדיקים אלא רשעים הם נדחים מהבנת והשגת סודות התורה שבספר הזהר, כמו תיבת נח שהיתה דוחה את הרשעים, וגם אותם הבהמות וחיות שקלקלו לא קיבלה אותם התיבה.

וְכַד אִתְגַּלְיָא הַאי חִבּוּרָא בְּעָלְמָא וכשיתגלה חבור זה של ספר הזהר בעולם הזה (שהיה גנוז ונעלם מעת שנתחבר, עד תחילת אלף הששי שאז הגיע זמן התגלותו, וזה מורה שהיה עיקר צורכו לסוף הגלות בירידת השכינה אל תכלית הנפילה, כדי שיהיה לה סמך בסוף גלותינו זו שחשכו מאורי האור מכל וכל), ואז סַגִּיאִין מִתְכַּנְּשִׁין לְגַבֵּהּ הרבה בני אדם יתאספו אליו לעסוק בו, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שנאמר בהם כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹמֵר אותם הנשמות שזכו להיות שם בעת חיבור ספר הזהר, וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה בְּהַאי חִבּוּרָא עִמָּנוּ הַיּוֹם וגם אותם הנשמות העומדות לרדת לעולם הזה להתלבש בגוף, כולם יתאספו וילמדו בספר הזהר וישכילו בו לעבוד ולדעת את ה', ויהיה להם למחסה מפני כחות החיצונים.

וַעֲלַיְהוּ אִתְּמַר ועליהם נאמר וּמַצְדִּיקֵי הָרַבִּים הם נשמות הרבות המצדיקות את עצמן במעשיהן הטובים ועובדים את ה', ומתאספים לעסוק בספר הזהר, הם יאירו כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד, ומפרש שאין הכונה על הכוכבים הגשמיים שיבולו באלף השביעי, אלא (ס"ג) דְּאִנּוּן כְּכוֹכְבַיָּא דִּיהוֹן קַיָּמִין לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא שהם ככוכבים העליונים שיהיו קיימים לעולם ולעולמי עולמים, שהם ענפי התפארת שהוא השמש העליונים, דהיינו שהנשמות ההם יתקיימו אחר ביטול כל ההויה ויתחדש העולם אחר אלף הששי, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שנאמר בהם וְהָיָה זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם (פסוק זה מחובר מצ' פסוקים, ועיקרו הוא בראשית כב יז, לכתיב "והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים"), דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא שהשמים הזה הוא התפארת שבעמוד האמצעי, דְּאִיהוּ שעליו נאמר וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם שהוא התפארת. וְלֹא כְּכוֹכְבַיָּא מִן שְׁמַיָּא ולא ככוכבים מן אותם השמים שהוא הס"מ שהוא ז"ת דקליפה, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שנאמר בהם כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ (פי' שרי הנשמות של הסומות שבשמים, יכלו כעשן) וזה נאמר על הס"מ שיכלה ויתבטל לעתיד לבא, וכן הכוכבים שלו שהם הנשמות של הרשעים, שעליהם נאמר הֲמָה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַּעֲמֹד. (רמ"ק כג ומפרשים)

ספר הזהר נקרא על שם משה הגואל הראשון

(תיקוני זהר חדש קיד, א)

להבין את מאמר הבא בע"ה, נאמר כי יש ג' מדרגות, רז, אור, זוהר, "זוהר" היא אור הדעת שמזהיר ביותר, "אור" היינו סודות הנמשכים מן התפארת, ושם הוא סוד עמוק ונעלה מאוד, וכשמגיע האור מן התפארת ליסוד מתגלה הסוד ונעשה "רז", והנה ספר הזוהר בעצמו הוא במלכות, שהוא ספירת דברים, ונקרא ספר הזוהר, שהיא סיפור והארה שהיא מאירה וסופרת דברי סודות ובחינות ה"זוהר" שהיא הדעת, ובזה תבין את מאמר הבא.

ואמר וְכָל מַאן דְּמְגַלֶּה רָזִין לְצַדִּיקַיָּא וכל מי שמגלה סודות התורה לצדיקים, גָּרִים לַצַּדִּיק לְאַנְהָרָא בְּרָזִין דְּאוֹרַיְתָא גורם לצדיק שהוא היסוד שיאיר בסודות התורה מהתפארת, וְלִשְׁכִינְתָּא ושהיסוד יאיר לשכינה, כדי שהיא תאיר למטה לבני ישראל, דְּאוֹר רָ"ז אִתְקְרֵי כי או"ר נקרא ר"ז, שמספרם שוה, ולכן עיקר האור הוא בסודות התורה, ועוד כי הם שתי בחינות בסודות התורה הנמשכים מהתפארת, ושם הוא סוד עמוק ונעלם מאד, "רז" הוא סודות הנמשכים מיסוד, ור"ל כשמגיע האור מן התפארת אל היסוד, בבואו אל היסוד מתגלה הסוד ונעשה "רז".

וכל זה הוא אל הצדיקים הלומדים את הסודות, שהרז מתגלה אליהם, אבל אלו המשכילים שהם המגלים ומלמדים את הסודות, הם מארי תורה בעלי הקבלה אנשי מדות, הם יעלו למעלה ממעלה זו, וזה שאמר וּבְהַהוּא זִמְנָא ובזמן ההוא שהם גורמים אור ורז זה, נאמר עליהם וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ, ושואל מַאי כְּזֹהַר מהו כזהר, ואמר

דַּרְגָּא דְּמשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא המדרגה של משה שהוא עמוד האמצעי, דְּעַל שְׁמֵהּ אִתְקְרֵי הַאי חִבּוּרָא שעל שמו נקרא חיבור זה סֵפֶר הַזֹּהַר והיינו בהיות הספר במלכות, כי המלכות היא ספר של ספירת דברים, דהיינו ספור והארה שהיא מאירה וסופרת דברי הסודות ובחינות הזהר שהוא אור הדעת, כי "אור" הוא אור התפארת שאינו מזהיר כל כך, וזוהר הוא אור הדעת שמזהיר ביותר.

וממשיך ואמר כי וּשְׁכִינְתָּא בֵּיהּ נַהֲרָא וְזָהֲרָא השכינה בזכות לימוד ספר הזהר מאירה מצד התפארת, ומזהירה מצד הדעת, כי לימוד סודות הזהר הם תיקוניה, כְּסֵיהֲרָא מִן שְׁמְשָׁא כמו הירח שהיא סוד המלכות שהיתה מאירה מן השמש שהוא סוד הדעת המתלבשת בתפארת בזמן שבית המקדש היה קיים, שאז היה להם יחוד, כמו כן עתה בגלות מאירה ומזהירה המלכות מן הדעת המתלבשת בתפארת על ידי לימוד ספר הזהר, ועל ידי זה נעשה איזו בחינת יחוד עם היות שאינו יחוד גמור, ודרך הארת הדעת היא דְּשִׁמְשָׁא נְהִירָא בְּשִׁית טוּרִין רַבְרְבִין כי השמש שהיא הדעת בהתלבשותה בתפארת מאירה בששה הרים גדולים שהם הששה קצוות, וְסִיהֲרָא בְּשִׁבְיָעָאָה והירח שהיא המלכות שהיא בספירה השביעית, כְּלִילָא מְשֻׁבַּע היא כלולה משבע ספירות, ומאירה בשבע ספירות שלה. (רמ"ק כו־לד ומפרסים)

ספר הזהר בו מתגלים סודות נפלאים

(תיקוני זהר חדש קטו, ב)

להבין את מאמר הבא נקדים מה שכתב הרמ"ק, כי נשמת משה שהיתה מתפארת, כוללת כל הנשמות של בעלי המשנה שבגן עדן ונשמות הצדיקים שחיים בעולם הזה. ועוד שנשמת משה רבינו מאירה בכל הנשמות שבעולם בין אותם שהם חיים, בין אותם שהם בישיבות שבגן עדן, והטעם כי הוא "בדיוקנא דמאריה", וכמו שהקב"ה מאיר בכל המציאות והכל מאתו, והוא מתעלם בתוך כל פועל, ופעולתם מכחו ודאי, כך לענין סודות התורה נקרא משה רבינו רבן של כל החכמים, שהוא מאיר בכח נשמתו בכל הנשמות, והטעם כי הוא שורש כל הנשמות, לכן שום נשמה אינה יכולה להאיר אלא מתוך אור נשמת משה רבינו, ואפילו שהוא נעלם במדור כבודו, אור נשמתו שופע מדור אל דור אל כל הנשמות, ולזה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הכל ניתן למשה בסיני, ולכן אין לך שום נשמה שיכולה לחדש אור תורה בעולם שלא תהיה אור נשמת משה רבינו שופע בה.

אמנם נתוסף עתה ברבי שמעון בחיבור הזהר שסודות הנפלאות האלו נתגלו על ידו, שמשם נתעברה ונגלתה בנשמתו עצם נשמת משה, וגם בנשמות ששה חברים שהשתתפו בחיבור הזהר, כדי שיהיו יכולים לגלות סודות עמוקים, ולזה נקרא "ספר הזהר" להיות אורו מסוד אור הדעת המתלבשת בתפארת שהיא מדרגת משה רבינו, ואי אפשר לשום נברא לשאוב מן הזהר הקדוש אלא על ידי נשמת משה רבינו, שאליו נפתחים מעינות החכמה, ומשה שואב אותם ומשפיעם מדרך הצנורות על ידי נשמת רבי שמעון.

וזה שאמר קָמוּ כָּלְהוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וּמַלְאָכִין קמו כל בעלי המשנה והמלאכים שנתקבצו ובאו לשמוע דברי רבי שמעון, וְאָמְרוּ, מַאן נִיהוּ דְּגַלֵּי רָזִין אִלֵּין מי הוא שגילה אלו הסודות, כי נמנע בחוק בן אדם לגלות סודות נפלאות כאלו, אם לא מי שעמד בסוד ה', אֶלָּא וַדַּאי דָּא אִיהוּ דְּאִתְקְרֵי סֵפֶר הַזֹּהַר בְּדַרְגָּא דִּילֵהּ אלא ודאי זהו משה רעיא מהימנא שנקרא הספר הזהר במדרגה שלו שהיא אור הדעת המתלבש בתפארת, דְּאִיהוּ בְּדִיוּקְנָא דְּמָארֵהּ שהוא היה בצורת קונו דהיינו בצורת התפארת, ור"ל על ידי נשמת משה שהאירה והשפיעה בנשמת רבי שמעון, היה רבי שמעון מגלה דברים האלו, והענין הוא לפי שספר הזהר נקרא על מדתו, לכן היה מוטל עליו לעזור בכל עוז להמשיך ענין הסודות, והיה בו כח להתעבר ברבי שמעון ולהיותו נובע סודות התורה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שנאמר בנשמת משה שבתפארת רְבָה אֵילָנָא וּתְקִיף גדל האילן העליון ונתחזק, ר"ל נשמת משה שהוא בסוד התפארת, שהוא גדל מצד החסד ונתחזק מצד הגבורה, דְּבְרַגְלוֹהִי (היינו "תְּחוֹתוֹהִי" דקרא) שברגליו שהם סוד נצח והוד שבנשמת משה, תַּטְלֵל מסתופפים בצל נשמתו שלמעלה, חַיַּת בָּרָא, דְּאִנּוּן חַיּוֹת הַקּוֹדֶשׁ שהם חיות הקודש שביצירה המושרשות בנו"ה, המושכות להם שפע וחיות משם, וּבְדָרְעוֹהִי (היינו "בְּעַנְפּוֹהִי" דקרא) יְדוֹרָן צִפְּרֵי שְׁמַיָּא ובזרועתיו, שהם שתי זרועות חסד וגבורה שבנשמת משה, בהם דרים צפורי השמים, דְּאִנּוּן נְשְׁמָתִין עִלָּאִין שהם נשמות עליונות שבשתי הישיבות של גן עדן העליון והתחתון, המושרשות בחסד וגבורה שהם ענפים לתפארת, ונקראות צפרים לפי שהם מצפצפות ושרות תמיד לפני הקב"ה, וּמַנָּהּ יְתְזִין כָּל בִּשְׂרָא ומפירותיו דהיינו מן השפע הנמשך מנשמת משה נזון כל בשר, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא זה נאמר על בני ישראל שהם למטה.

וְלֹא עוֹד ולא די זה, אֶלָּא בְּבַת עֵינוֹי נַהֲרָא שְׁכִינְתָּא אלא בבת עינו של משה מאירה השכינה, דְּכְגִינֵהּ אִתְמַר שבשביל משה נאמר וַיֵּרָא מַלְאַךְ יהו"ה אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה ונודע שמלאך ה' הוא השכינה שנגלתה למשה, ואמר וְדָא וזו מלת בלב"ת, היא אותיות בַּ"ת לְ"ב, והיינו בַּת היא בבת עינו של משה שהאירה בה השכינה, כְּלִילָא מֵעֶשֶׂר אֲמִירָן וְל"ב נְתִיבוֹת דִּילָהּ והיא כלולה מעשרה מאמרות שבחכמה, ובל"ב נתיבות שלה ומפרש דְּאִנּוּן ל"ב אלהי"ם דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית הל"ב נתיבות חכמה כשנמשכים לבינה הם נעשים בה סוד ל"ב שמות אלהי"ם הנזכרים במעשה בראשית (עד פסוק ויכולו), דְּכְגִין הַאי ל"ב אִתְמַר שבשביל ל"ב הזה נאמר (ממדרש קהלת רבה פ"ו) הַלֵּב רוֹאֶה בל"ב נתיבות שבחכמה, הַלֵּב שׁוֹמֵעַ בל"ב אלהי"ם של מעשה בראשית שבבינה.

שעתיד להתגלות בדור שמלך המשיח נגלה בו

(תיקוני זהר חדש קטז, א)

ואמר בְּאַבְרִין דִּילֵהּ באברים של משה, מְקַנְּנִן כָּל נְשָׁמָתִין דְּשִׁשִּׁים רִבּוֹא דְיִשְׂרָאֵל בהם מקננות ומושרשות כל הנשמות של ששים רבוא ישראל, וּדְשִׁשִּׁים רִבּוֹא דְּמַלְאָכִים גם הם מקננים באברים של משה, (ס״ג) וְכֻלְּהוּ דְּמִתְכַּנְּשִׁין בְּהַאי חִבּוּרָא מְקַנְּנִין בֵּיהּ וכל הנשמות המתקבצות בחיבור זה מקננות בו, כי ספר הזהר הוא במדרגת משה, שהיא הדעת בהתלבשותה בתפארת.

ומוסיף עוד ואמר כי אָמְרוּ נְשָׁמָתִין דְּמִתִּיבְתָּא עִלָּאָה אמרו הנשמות של הישיבה של מעלה, וַדַּאי מי שגילה את סוד ספר הזהר שהוא משה בהתלבשות נשמתו בנשמת רבי שמעון, הַאי אִיהוּ דְּדַרְגֵּהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא זהו שמדרגתו היא עמוד האמצעי דהיינו התפארת, דְּעָתִיד לְאִתְגַּלְיָא שעתיד להתגלות התנוצצות נשמתו בכל נשמות ישראל, דהיינו שתגדל הדעת והשגת אור החכמה בבני אדם ביותר, בְּדָרָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא אִתְגַּלְיָא בֵּיהּ בדור שמלך המשיח יתגלה בו, וְרָזָא דְּמִלָּה וסוד הדבר, קְרָא אוֹכַח הפסוק מוכיח על זה, דכתיב מַ׳ה שֶּׁ׳הָיָה הִ׳וא שֶׁיִּהְיֶה שהר״ת הם מש״ה, ור״ל מי שהיה גואל הראשון הוא יהיה גואל האחרון, כי נשמת משה תתלבש במלך המשיח ועל ידו יגאלו ישראל, וּבָהּ וגם עליו נרמז מה שכתוב מִ׳מְּכוֹן שִׁ׳בְתּוֹ הִ׳שְׁגִּיחַ אֶל כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ גם כן ר״ת מש״ה, ור״ל על ידי הדעת שמשה מושרש שם, משגיח הקב״ה אל כל יושבי הארץ.

קום משה רעיא מהימנא לגלות סודות התורה

(תיקוני זהר חדש קטז, א)

ועוד אמרו הנשמות של בעלי המשנה והמלאכים קוּם רָעְיָא מְהֵימְנָא לְאִתְעָרָא לְהַהוּא דְּאִתְמַר בֵּיהּ קום משה רעיא מהימנא לגלות סודות התורה בחיבור זה, כדי לעורר את השכינה שנאמר בה אֲנִי יְשֵׁנָה שהיא אומרת אני ישנה בגלות, וְלִבִּי עֵר הוא התפארת שאין שום גלות של אחיזת החיצונים מגיע אליו. ואמרו כי וּכְמָה אִנּוּן דְּמִיכִין, וְשִׁינָתָא בְּעֵינֵיהוֹן כמה בני אדם הם שישנים, ושינה בנקבי עיניהם, דְּלָא פָּתְחִין לוֹן לְאִתְעַסְּקָא בְּרָזִין דְּאוֹרַיְתָא שאינם פותחים אותם לעסוק בסודות התורה, דְּכָל רָזָא ע״ר אִתְקְרֵי כי כל ר״ז שהוא ביסוד נקרא ע״ר בשורשו שבתפארת, לְאַנְהָרָא בֵּיהּ בֵּיתָא לְבַת עֵינָא להאיר בו לבת עין תתאה שהיא השכינה מצד התפארת, וּלְאִתְעָרָא לָהּ בֵּיהּ לְגַבֵּי בַּעְלָהּ ולעורר אותה בלימוד רזי תורה לעלות ולהתחבר אל בעלה, דְּאִיהִי דְּמִיכָא בְּגָלוּתָא בֵּין אִנּוּן

מָארֵי תּוֹרָה שהשכינה ישנה בגלות בין אותם בעלי התורה, דְּלֵית חַד מִנַּיְהוּ דְּיִתְעַר לָהּ בְּבַעְלָהּ שאין אחד מהם שיעורר אותה להתחבר עם בעלה על ידי לימוד רזי תורה, דְּאִיהוּ רָזָ שעצם דקות התפארת בסוד הדעת נקרא רז, אוֹר דְּנָהִיר בָּהּ בָּבַת עֵינָא שהוא אור שמאיר בה בבת העין תתאה שהיא המלכות, דְּרָזָ אוֹר אִיהוּ בְּחוּשְׁבַּן כי ר״ז הוא כמספר או״ר.

ועוד אמרו הנשמות לרעיא מהימנא דְּהָא אַנְתְּ הוּא דְּאִתְמַר בָּךְ כי אתה הוא שנאמר בך (נשא מס׳ מצות), מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו׳, דְּהָא הַוּוֹ כֻּלְּהוּ נְבִיאַיָּא וְחַכְמַיָּא וּמָארֵי קַבָּלָה לְגַבָּךְ כי כל הנביאים והחכמים ובעלי הקבלה, כולם הם כנגדך, כְּסִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי דְּלֵית לוֹן נְהוֹרָא אֶלָּא מִשִּׁמְשָׁא כמו הלבנה והכוכבים ומזלות שאין להם אור אלא מן השמש, (ס״ג) וּבְגִין דָּא אִתְמַר בָּךְ ובשביל זה נאמר בך (נשא מס׳ נצוץ נצוץ דף עה ע״ב) פְּנֵי מֹשֶׁה כִּכְפֵנִי חַמָּה לפי שאתה מאיר אל הלבנה והכוכבים.

ולכן קוּם אַנְהִיר לוֹן קום ותאיר להם בסודות התורה, כי כולם מאירים על ידך, דְּעַד דְּאַנְתְּ אַנְהִיר לוֹן כי עד שאתה הארת להם, כּוּלְּהוּ הַוּוֹ בַּחֲשׁוֹכָא וְלֵית לוֹן נְהוֹרָא כולם היו בחשך ואין להם אור התורה, דְּבַאֲתַר דְּאַנְתְּ תִּשְׁתַּכַּח כי במקום שאתה נמצא, עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אִשְׁתַּכַּח תַּמָּן עמוד האמצעי שהוא התפארת שהוא אור התורה נמצא שם, דְּאִיהוּ כָּלִיל עִלָּאִין וְתַתָּאִין שהוא כולל את העליונים והתחתונים, וכן אתה כולל את כולם, אַנְתְּ הוּא חֵיזוּ דְּכָל מַרְאוֹת דִּנְבוּאָה אתה הוא שורש המראה של כל מראות הנבואה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן שנאמר בהם מה שאמר יחזקאל הנביא וָאֵרְאֶה בראיה אחת את כל מַרְאוֹת אלהי״ם כי זה המראה היה כולל את כל המראות, ור״ל כי יחזקאל הנביא ראה את מלאך מט״ט שהוא בבחינת משה שהיא התפארת שביצירה הכולל את כל המראות. (רמ״ק פט־נט, והגר״ח ד״ה, ומפרשים)

כשיתגלה ספר הזהר עתיד משה להתגלות

(תיקוני זהר חדש קיח, א)

ואמר עוד הסבא למשה רעיא מהימנא וְכַד אִתְגַּלֵּי לָךְ אִילָנָא דְּחַיֵּי בְּדָרָא בַּתְרָאָה

וכשיתגלה לך עץ החיים שהוא הסודות שבתורה בדור האחרון שקודם הגאולה (זוהר תרומה תקמ״ו, תקמ״ז, תקס״ו), כי מקורות הסודות היו סתומים למעלה עד אלף הששי, וכן ספר הזהר היה נעלם למטה, ועל ידך יתגלו הסודות בעולם, והיינו דְּאַתְּ עָתִיד לְאִתְגַּלָּאָה בֵּינַיְהוּ שאתה עתיד להתגלות בין התלמידי חכמים שבעולם, ור״ל שמשה עתיד להתגלות

ולהתלבש בתלמידי חכמים כשיתגלה ספר הזהר, שהוא בדרגתו של משה שהיא בדעת שהיא נשמת התפארת סוד עץ החיים, (והגילוי שלו הוא לפי הלומדים), **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כמו שפירשו חכמים (עי' ת"ז ת' סט דף קיג סוע"ב) על מה שכתוב **מַ"ה שֶּׁ"הָיָה הִ"וא שֶׁיִּהְיֶה** שר"ת הם מש"ה, כמו שהוא היה במתן תורה, כך הוא יהיה בדור האחרון, ויתלבש בתלמידי חכמים בלימוד ספר הזהר וסודות התורה.

העוסקים בספר זהר יזהירו כזהר הרקיע

(תיקוני זהר חדש קכד, א)

וְעוֹד מה שכתוב **וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ** שהם מתבוננים בשכלם להשכיל בסודות התורה בבחינתם והשגתם, ומפרש **אִלֵּין שִׁשִּׁים רִבּוֹא מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְעֵלָּא** אלו הם הנשמות של ששים רבוא בעלי משנה בישיבה של מעלה, שהם הנשמות שבגן עדן שבעולם הבריאה, **וְאִלֵּין שִׁשִּׁים רִבּוֹא מָארֵי מַתְנִיתִין דִּלְתַתָּא** ואלו הם הנשמות של ששים רבוא בעלי משנה בישיבה של מטה, שהם הרוחות שבגן עדן שבעולם היצירה, **וְאִלֵּין שִׁשִּׁים רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין** ואלו הם ששים רבוא מלאכים שבעולם היצירה, המלוים את הנשמות כשיורדות למטה לעולם העשיה, ואפשר שאלו המלאכים הם לבוש אל הרוחות, **וְאִלֵּין שִׁשִּׁים רִבּוֹא כּוֹכְבַיָּא** ואלו הם ששים רבוא כוכבים, שהם לבוש אל הנפשות שבעולם העשיה, **כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ** כולם יזהירו ויאירו על ידי נשמת משה שהיא מאירה ומתנוצצת בכל אלו הנשמות, **דְּהַהוּא דְּאִתְּמַר** כאותו המאמר שאמרו חז"ל (נמס' נדה דף עה ע"ב) **פְּנֵי מֹשֶׁה** מאירים **כְּפְנֵי חַמָּה** המאירה לכל התחתונים, כך **כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ בְּחִבּוּרָא דָּא** כולם יאירו בחיבור זה של הזהר, **בֵּיהּ יַזְהִרוּ בְּמִלּוֹלֵיהּ** בספר הזהר יזהירו בעת שדיבר משה וכן שאר הנשמות את הסודות שבספר הזהר, וכן **כֻּלְּהוּ יַזְהִרוּ בִּכְתִיבָתֵיהּ בְּהַאי סִפְרָא** כולם יזהרו בעת כתיבת הדברים בספר הזה, כי גילוי הסודות כאן היו כעין נבואה והיה צריך להעתיק בדקדוק שלם, עד שנתלבש כח המגלה בכח המעתיק כדי להעתיק בדיוק בלי לשנות מלה.

ומה שכתוב **כְּזֹהַר הָרָקִיעַ** היינו אור המאיר בסוד הדעת הנקרא רקיע, והוא מדרגת משה שהיה בסוד הדעת, וכן העוסקים בספר הזהר יזהירו כזוהר הרקיע, **וְעַל שְׁמֵהּ אִתְקְרֵי סִפְרָא דְּזֹהַר** ועל שם הדעת נקרא ספר זה "זהר", מפני שהשפעת אורו בא מזוהר העליון, וז"ל ספר שנשפע מזוהר ההוא, **בְּדִיּוּקְנָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא דְּאִיהוּ סִפְרָא** בצורה של עמוד האמצעי שהוא הדעת הנקרא "ספר" לשון ספירת דברים, כי הוא מגיד ומגלה הנסתרות, ועוד נקרא "ספר" לשון ספיריות שפירושו הארה **דְּזוֹהַר דִּילֵהּ מֵאֲמָא עִלָּאָה**

דְּאִיהִי זוֹהַר כי הזוהר והארה שלו הוא מאימא עלאה שנקראת זוהר, ונמצא החיבור הזה שורשו מאור הבינה המאיר בדעת המלובש בתפארת, **וּבָהּ אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן** ובה ביארו החכמים (מזהר פ' נשא דף קכא ע"ג) **אִיזֶהוּ חָכָם** היינו התפארת חכם מצד החכמה, אבל אינו עולה בשם להקרא חכם, אלא **הַמַּבִּין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר** ר"ל שהתפארת מבין את החכמה שבתוך הבינה, אם כן סוד זוהר הרקיע הוא מאימא עלאה אמנם עיקרו מן החכמה, **וְאִיהוּ זוֹהַר** ושפע הנזכר נקרא זוהר, **דְּנָהֲרָא בְּלֵב דְּרָעֲיָא מְהֵימְנָא** המאיר בלב של משה רעיא מהימנא, מפני שמשם המשכת נבואתו מסוד הדעת, כי סוד הלב הוא כנגד ל"ב נתיבות חכמה המלובשים בל"ב אלהי"ם דמעשה בראשית, כי ראשית הוא חכמה, ומעשה בראשית הוא מעשה החכמה על ידי הבינה, והיינו **זָהֲרָא בְּל"ב אלהי"ם דְּעוֹבָדָא דִּבְרֵאשִׁית** הוא מאיר בל"ב פעמים אלהי"ם הנזכרים במעשה בראשית, שהם בבינה.

תפילת רשב"י ובקשת משה רבינו על הגאולה

(תיקוני זהר חדש קכד, א)

מאמר הבא הוא הקדמה ותפלה אל חיבור הספר, ליכנס אל ביאור המצות ולבאר את השבעים תקונים, וזה שאמר **פְּתַח** רבי שמעון להתפלל לפני הקב"ה, **וְאָמַר, רִבּוֹן עָלְמִין יְהֵא רַעֲוָא דִּילָךְ לְאַכְלְלָא עִלָּאִין וְתַתָּאִין בְּסִפְרָא דָּא** רבון העולמים יהי רצון מלפניך, לכלול את העליונים שהם הנשמות, ואת התחתונים שהם המלאכים, כדי שכולם ישפיעו אור סודות התורה ופירושי טעמי המצות בספר הזה, **וּלְאִשְׁתַּכְּחָא כָּל חַד וְחַד בֵּיהּ בֵּין בִּכְתִיבָה בֵּין בְּדִבּוּרָא** ולהמצא כל אחד ואחד בו, בין בכתיבה בין בדבור, כי היו צריכים עזר גדול להעזר בכתיבה, מפני שהיה צריך להעתיק הלשון בדיוק בלי הוספה וחסרון, כדי שלא ישתנה ההבנה, וכן התפלל על הדיבור שיהיה זך ונקי על צד הדקדוק בעיון נמרץ, ויכלול ויחזיק המעט את המרובה, **בְּחֵילָא דִּשְׁמָךְ יהו"ה** בכח שמך הוי"ה שהוא כללות ספירות דאצילות, **וּבְכָל הוי"ן** ובכל ההויו"ת שהם עשר ספירות הפרטיות שיש בכל אחת שם הוי"ה בנקודה כנודע, **דְּנָהֲרִין מִנֵּהּ** שמאירות משם הוי"ה הכללי, **וּבְכָל שְׁמָהָן** ובכל השמות שאינם נמחקים שיש לספירות, **וְכִנּוּיִין דִּילֵהּ** והכנויים שיש לכל ספירה וספירה, **דְּכוּלְּהוּ יַזְהִרוּ מִנֵּהּ** שכולם יזהירו מעצם השם יהו"ה, **הָכִי יְהוֹן כֻּלְּהוֹן עִלָּאִין וְתַתָּאִין דְּאִדְבְּקִרוּן בְּהַאי חִבּוּרָא** כך יהיו כל העליונים והתחתונים הנזכרים בזה החיבור, **זְהִירִין מִשְׁמָךְ וּמֵהוי"ן דִּילֵהּ כְּזֹהַר דְּנָהִיר בִּרְקִיעָא** מאירים משמך ומהויו"ת שלו, כזהר המאיר ברקיע, ור"ל שכולם יזהירו ויאירו ויהיו נשפעים מספירות העליונות, כדי שיוכלו לגלות גלוי שלם בסתרי תורה, ויחד יאירו הנשמות של הצדיקים הארה עליונה מזהירה, **וְהַב רְשׁוּ לְכָל מַאן דְּאַדְבִּיר בְּסִפְרָא דָּא** ותן רשות לכל מי

שאזכיר בספר זה, כגון מה שנזכר, קום יחזקאל נביאה, קום רעיא מהימנא, קום אליהו, וכדומה, וענין נתינת רשות, כי בלא רשות אין נשמות הצדיקים מתגלות לבני אדם, **בְּחֵילָא דִּשְׁמָךְ לְאִזְדַּמְּנָא מִיָּד בֵּיהּ כְּהֶרֶף עַיִן** בכח שמך להזדמן כאן כהרף עין, **לְגַלָּאָה בֵּיהּ כָּל חַד וְחַד מִלִּין יַקִּירִין וְרָזִין גְּנִיזִין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא** לגלות בו כל אחד ואחד דברים יקרים, הם דברים מצד החכמה, וסודות גנוזים מצד דעת הגנוז, לפני השכינה, **דְּאִיהִי יְחִידָה בְּגָלוּתָא** שהיא יחידה בגלות, **לְאַנְהָרָא מִשְׁמָךְ בְּהַאי חִבּוּרָא** ושהיא תאיר משמך על ידי חיבור זה, **וּלְאִתְחַבְּרָא עִמָּךְ בְּהַאי חִבּוּרָא** ולהתחבר ולהתייחד עמך על ידי חיבור זה, **וּלְאִתְקַשָּׁטָא בֵּיהּ לְגַבָּךְ בְּכַמָּה קְשׁוּטִין** ולהתקשט על ידו אליך בכמה קישוטים, **לְקַיֵּם בָּהּ** מה שכתוב **וּרְאִיתִיהָ** את השכינה מקושטת **לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם** כדי לזכור את היסוד הנקרא ברית עולם, שיתייחד עם השכינה, כי כל כונת חיבור הזהר היתה לתכלית עזר השכינה להאירה בגלותה בקצת הארה כפי שאפשר בגלות, כדי שלא תהיה גלותה גלות שלימה, אלא יהיה לה יחוד בקישוטי הסודות, וצריך תיקון גדול וטורח רב כדי להאירה, כדי שלא תהיה גלמודה בגלותה.

משה רבינו מעורר את שבעת הרועים על צער השכינה בגלות

קָם רָעְיָא מְהֵימְנָא עַל רַגְלוֹי קם משה רעיא מהימנא על רגליו, **וְאָמַר, רַעְיָן קַדִּישִׁין** רועים הקדושים שהם **אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב** שהיו מושרשים בחסד וגבורה ותפארת, **וְאָדָם קַדְמָאָה** שהיה מושרש במלכות, ולפי שמשה רעיא מהימנא הוא עצמו המדבר, לכן נתן במקומו את אדם הראשון, והזכירו אחר האבות לפי שהוא כלל האבות, **וְאַהֲרֹן** בנצח, **וְדָוִד** בהוד, **וּשְׁלֹמֹה** ביסוד, והיינו סוד שבעה עמודי עולם, הנקראים שבעה רועים סוד שבעה הספירות, **לָמָּה אַתּוּן דְּמִיכִין** למה אתם ישנים, כמו שכתוב (תהלים קכז ג) "כן יתן לידידו שנה", דהיינו מנוחת הגוף בקבר, **אִתְעָרוּ לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא** תתעוררו אל השכינה, להצטער בצער גלותה, **דְּאִתְמַר בָּהּ** שנאמר בה **אֲנִי יְשֵׁנָה וְּלִבִּי עֵר** שינה היא סוד השפעת הדין עליה הנקראת שינה, והיינו **בְּאִלֵּין דְּעָבְרִין עַל שס"ה פְּקוּדִין כְּחוּשְׁבַּן יְשֵׁנָ"ה** על ידי אלו שעוברים על שס"ה מצות כמספר ישנ"ה, שהם המעוררים את הדין בחטאם, **דְּהָא חֵיוָן בִּישִׁין וְדוּבִּין** כי חיות רעות ודובים, שהם אומות הרעות ושריהם העליונים והקליפות שישראל נמסרו בידם, **קָא אַתְיָן לְמֵיכַל עָאנָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** באות לאכול את צאנו של הקב"ה, בגזרות קשות שגוזרים על ישראל, **דְּאִתְמַר בְּהוֹן** שנאמר בישראל שהקב"ה אומר להם **וְאַתֶּנָה** (כמו ואתם) **צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי** ר"ל עם היות שאינם צדיקים והם כבהמה, עם כל זה הם צאן מרעיתו של הקב"ה, **דְּכֻלָּן מָטָא זִמְנָא** כי עתה הגיע הזמן, **דְּאִתְמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם, כי **וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה** האומות העולם רוצים לכלות את כלל ישראל, כי אז מקרוב התחיל שעבוד ישראל בגלותינו זה בחורבן בית שני, וגזרות היו מתחדשות בכל יום כנודע, ולכך היו צריכים

להתעורר לתקן קצת בביטול הדינים, והשבתות החיצונים כל מה דאפשר, ולהקל מעול הגלות ממשא מלך ושרים, **דְּהָא בְּכָל דָּרָא וְדָרָא אַתּוּן סָבְלִין כַּמָּה דָּחֲקִין בְּגִינֵיהוּ בְּאוֹרַח נִסְתָּר** כי בכל דור ודור אתם סובלים כמה דוחקים בשבילם בדרך נסתר, ור"ל כל הנשמות שנאצלו מספירות של אצילות הם כלולות באבות ובשאר הרועים, שהם ראשים אל הנשמות האצולות משבע הספירות, וצער ודוחק הנשמות מגיע אליהם, כי צער הבנים מגיע לאבות, ועוד כשאין שפע וברכה נשפעת בתחתונים שהם הענפים, גם השפע מסתלק מן העליונים שהם השרשים.

משה רבינו מעורר ללימוד זכות על ישראל ולגאול אותם

וּבְחֵילָא דְּשֵׁם יהו"ה וּבְכָל הוי"ן דִּילֵהּ ובכח השם הוי"ה ובכל ההויו"ת שלו, **וּבְכָל כְּנוּיִין קַדִּישִׁין וְדַכְיָין דִּילֵהּ** ובכח כל הכנויים הקדושים והטהורים שלו, **יִתְעָרוּן עִמְכוֹן שִׁתִּין רִבּוֹא מָארֵי מַתְנִיתִין** יתעוררו עמכם ששים רבוא נשמות של בעלי המשנה, **וְשִׁתִּין רִבּוֹא דְּמַלְאָכִין עִלָּאִין וְתַתָּאִין** וששים רבוא מלאכים עליונים שבעולם הבריאה, ותחתונים שבעולם היצירה, **וְשִׁתִּין רִבּוֹא נְבִיאִים** וששים רבוא נביאים, אפשר שכך עמדו להם לישראל, אלא שלא נבאו לדורות אלא אלו הנזכרים בנביאים וכתובים (ועיין נמס' מגילה דף יד ע"ב), **לְמֶהֱוֵי פּוּלְהוֹן אוֹלְפִין זְכוּ עַל יִשְׂרָאֵל** שכולם יהיו מלמדים זכות על ישראל, וימתיקו מהם את הדינים, **לְשֵׁיזָבָא לוֹן מֵאִלֵּין חִיוָן בִּישִׁין** להציל אותם מחיות הרעות האלו, דהיינו שיבטלו מהם את גזרות הרעות, (ס"ג) **וּלְמֶהֱוֵי מָחֵיל לְהוֹן כָּל חוֹבֵיהוֹן** ושימחלו להם את כל עונותם, שהם הם סיבת הגזרות, ואחר כל זה לעתיד **וּלְמִפְרַק לוֹן** ולגאול אותם, אחר שיהיו זכאים שיתכפר להם עונם, **וּלְקַיֵּם בְּהוֹן** ולקיים בהם מה שכתוב **מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים** ומפרש **דְּאִנּוּן קָצִים** הרים הם הקצים, ור"ל עם היות שיש קצים ידועים שצריכים ישראל להיות בגלות עד זמן קצוב ההוא, עם כל זה יש סיפוק ברחמיו יתברך לדלג על אלו הקצים בחשבונות הידועים לפניו יתברך, לכן **אַל תִּתְּנוּ דוּמִיָּה לוֹ** להקב"ה, **עַד יַעֲרֶה לְגַבַּיהוּ קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵי** עד שיתעורר הקב"ה אל ישראל ברחמיו.

ואמר הרעיא מהימנא לאליהו הנביא, **קוּם אֵלְיָהוּ דְּאַנְתְּ דָּלִיג עָלְמָא בְּאַרְבַּע טָאסִין** קום אליהו הנביא שאתה מדלג את העולם בארבע פריחות, **לְאִשְׁתַּכְּחָא בְּכָל חַד וְחַד מִיִּשְׂרָאֵל דִּמְקַיְּמִין אוֹת בְּרִית מִילָה** כדי להמצא אצל כל אחד ואחד מישראל כשמקיימים אות ברית מילה, והד' פריחות הם **בְּחֵילָא דִּשְׁמָא דַּיהו"ה** בכח ד' אותיות של השם יהו"ה, הנרמזות בסופי תיבות של 'מי' 'יעלה' 'לנו' 'השמימה', שהר"ת הם מיל"ה, **וְכָל הוי"ן וְכִנּוּיִין דִּילֵהּ** ובכח כל ההויו"ת והכנויים שלו, לכן **לָא תִּתְעַכֵּב לְנַטְלָא רְשׁוּ מִקֶּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנָחֲתָא לְנַטְרָא עָאנָא** לא תתעכב מלבקש רשות מהקב"ה

לרדת לשמור את הצאן קדשים בני ישראל, **וְתִתְעַטַּר בְּכָל שְׁמָהָן דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַגָּנָא בְּהוֹן עֲלֵהוּ** ותתעטר בכל השמות של הקב״ה להגן בכחם עליהם, **וּלְנָחֲתָא בְּהַאי חִבּוּרָא לְגַלָּאָה בֵּיהּ רָזִין טְמִירִין קַמֵּי שְׁכִינְתָּא** ובפרטות לרדת כדי להיות בעת החיבור של ספר הזהר, לגלות בו סודות נסתרות לפני השכינה, **לְאַנְהָרָא לָהּ בְּרָזָא דְּאוֹרַיְתָא דְּאִיהוּ אוֹר כְּחוּשְׁבַּן רָ״ז** להאיר לה בסוד התורה שהוא נקרא ״אור״ שהוא כמספר ר״ז.

והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע

דְּבֵהּ שבספר הזהר נאמר **וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ** ומפרש מה שכתוב **״כְּזוֹהַר״**,

דְּבֵהּ שבמלה זו, **כ״ו** יש אותיות כ״ו שהוא מספר השם הוי״ה שבתפארת, **ר״ז** ואותיות ר״ז שהוא כמספר או״ר שביסוד, וכמ״ש (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק, **כ״ה** ועוד צירוף אחר של כ״ה, **אַתְוָון דְּיִחוּדָא** סוד כ״ה אותיות של היחוד של פסוק שמע ישראל שבבינה, **וּבֵהּ ז״ו דְּאִיהוּ אֶחָד** ויש בו אותיות ז״ו שמספרם אח״ד שבמלכות.

ואמר עוד הרעיא מהימנא לאליהו **וְיִקּוּמוּן עִמָּךְ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְשִׁית חַבְרוֹי** ויקומו עמך המאור הקדוש רבי שמעון וששה חבריו, **דְּאִתְכְּנָשׁוּ בְּקַדְמִיתָא בְּהַאי זוֹהַר** שנתקבצו בתחילה בזה הזהר, ר״ל הם היו המעוררים אל חיבור הזהר, והם היו הראשונים **לְחַדְּשָׁא בֵּיהּ מִלִּין דְּבַקַדְמִיתָא** לחדש בו דברי סודות כבתחילה, ר״ל להחזיר עטרה ליושנה כדורות הראשונים שהיו עוסקים בסודות התורה, **דַּעֲלַיְהוּ שְׁכִינְתָּא נָהֲרָא מִשְׁבְעָה רְקִיעִין** שעליהם מאירה השכינה משבעה רקיעים, **וּבְהוֹן נָהֲרָא בְּשִׁבְעָה אַרְעִין** ובהם היא מאירה בשבע ארצות, שהם השבע ספירות שלה, **דְּאָמַר עֲלַיְהוּ דָּוִד** שאמר עליהם דוד המלך, **אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יהו״ה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים** וכולם מאירים על ידי ספר הזהר, שעליו נאמר והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע. (רמ״ק מ״ג עט־קנ, סגר״מ יז ע״ח ומפרשים)

הקדמת הזהר

האות פ׳ רומזת לגאולה העתידה

(הקדמת הזהר ב, ב)

אחר כך **עָאלַת אָת פ׳** נכנסה אות פ׳ לפני הקב״ה, **אָמְרָה קַמֵּיהּ** אמרה לפניו, **רִבּוֹן עָלְמִין נִיחָא קַמָּךְ לְמִבְרֵי בִּי עָלְמָא** רבון כל העולמים נוח וטוב לפניך לברוא בי את העולם, **דְּהָא פּוּרְקָנָא דְּאַנְתְּ זַמִּין לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא בִּי רְשִׁים** כי הגאולה שאתה עתיד לעשות בעולם על ידי מלך המשיח, רשומה ומרומזת בי, **וְדָא הוּא פְּ׳דוּת** וזו היא פ׳דות, כמ״ש (ישעיה לה י) ופדויי יהו״ה ישובון ובאו ציון ברינה, שזה יתקיים בגאולת מלך המשיח, ואז יצא העולם מתחת יד הקליפה והנחש, ולפי שאות פ׳ מורה על הגאולה שהיא תקון הבריאה, לכן **וּבִי יָאוּת לְמִבְרֵי עָלְמָא** ראוי לברוא בי העולם, כדי שלא יצטרך להיות העולם בקלקולו עד זמן הגאולה, **אָמַר לָהּ** הקב״ה **יָאוּת אַנְתְּ** ראויה את לברוא בך העולם, **אֲבָל** עם כל זה אי אפשר מטעם אחר, כי **בָּךְ אִתְרְשִׁים פְּ׳שַׁע** שבך מתחלת המלה פ׳שע, ועוד שנרמז בך פשע **בְּטָמִירוּ** בצורתך באות פ׳ נרשם פשע ועון שבני אדם עושים בסתר, ומראים את עצמם כאילו הם צדיקים, דהיינו **כְּגַוְונָא דְּחִיוְיָא דְּמָחֵי וְאַעֵיל רֵישֵׁיהּ בֵּין גּוּפֵיהּ** כדוגמת הנחש שמכה ונושך ומכניס ראשו בין גופו ומראה כאלו לא עשה כלום, **הָכִי מַאן דְּחָב בְּפִיךְ רֵישֵׁיהּ** כן הוא החוטא שעושה מעשיו בסתר ואחר כך כופף ראשו ועושה עצמו תמים ועניו, **וְאַפֵּיק יְדוֹי** ופושט את ידיו להראות כאלו לא עשה דבר, כמו החזיר המראה טלפיו לומר שיש בו סימני טהרה, כמו כן היא צורת אות פ׳ שהיא כעין אות כ׳ אלא שראשה כפוף לתוכה, ולכן אילו היה נברא העולם באות פ׳ היה גרמא להפושעים לפשוע במטמוניות, ולכן נדחתה האות פ׳.

מלך המשיח בא לישיבתו של רבי שמעון

(הקדמת הזהר ד, ב)

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, יֵיעוֹל רַבִּי חִיָּיא יכנס ויבא רבי חייא, **וְלֶיחֱמֵי בְּכַמָּה דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדְּתָא אַנְפֵּי צַדִּיקַיָּיא לְזִמְנָא דְּאָתֵי** ויראה בכמה אורות עתיד הקב״ה לחדש פניהם של הצדיקים לעתיד לבוא, כי כמו שהם היו מחדשים פנים הרבה בתורה כל יום ויום, כך הקב״ה יחדש אור פניהם בגן עדן בכל יום מדה כנגד מדה. **זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּעָאל הָכָא בְּלָא כְּסוּפָא** אשרי מי שבא לכאן ואינו צריך להתבייש בפני חבריו, כי לא חסר לו תורה ומעשים הגונים ואינו נכוה מחופתו של חבירו, **וְזַכָּאָה מַאן דְּקָאֵים בְּהַהוּא עָלְמָא כְּעַמּוּדָא תַּקִּיף בְּכֹלָּא** אשרי מי שעומד בעולם התחתון כעמוד חזק, ללחום עם יצרו הרע בכל התגברותו, אי נמי, שהוא כעמוד חזק להגן על דורו, **וַחֲמָא** וראה רבי חייא את עצמו, **דַּהֲוָה עָאל** שהיה נכנס בישיבתו של רבי שמעון, **וַהֲוָה קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׁאָר עַמּוּדִין דְּיָתְבִין תַּמָּן** ורבי אלעזר ושאר הצדיקים עמודי העולם שישבו שם, קמו לכבודו של רבי חייא, **וְהוּא הֲוָה כְּסִיף** והוא היה מתבייש בפני הצדיקים מפני הכבוד שחלקו לו, **וְאַשְׁמִיט גַּרְמֵיהּ** והשמיט והחביא את עצמו, **וְעָאל וְיָתִיב לְרַגְלוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** ונכנס והתיישב לרגלי רבי שמעון, **קָלָא נָפַק וְאָמַר מָאִיךְ עֵינָךְ לָא תְּזִקּוֹף רֵישָׁךְ וְלָא תִּסְתַּכַּל** יצא קול ואמר תשפיל עיניך ולא תזקוף ראשך ולא תסתכל באורות הנפלאים שהיו שם בגן עדן, כי סוף סוף עדיין היתה נשמתו מקושרת בגופו, **מָאִיךְ עֵינוֹי וַחֲמָא נְהוֹרָא דַּהֲוָה נָהִיר לְמֶהֱוֵי חוֹק** השפיל את עיניו ועם כל זה ראה אור גדול שהיה מאיר למרחוק. (רמ״ק ורפ״ג)

קָלָא אַהֲדַר כְּמִלְקַדְמִין וְאָמַר חזר הקול כבתחלה, ואמר **עִלָּאִין טְמִירִין סְתִימִין**

מלאכים עליונים הנעלמים וסתומים, הם המלאכים המשוטטים בעולם להשגיח במעשי בני אדם, והם שבעה מלאכים הנקראים עיני ה׳ ובהם נגלה הכח של השבע ספירות הנגלות, ושלש ראשונות הנעלמות, לכן נקט שלשה לשונות, ״עלאין טמירין סתימין״ ונגד עצמן אמר **פְּקִיחֵי עֵינָא** שעיניהם פקוחות, **אִנּוּן דְּמְשָׁטְטִין בְּכָל עָלְמָא** אותם המשוטטים בכל העולם כדי להשגיח במעשי בני אדם, **אִסְתַּכָּלוּ וַחֲמוּ** הסתכלו וראו את האור כי טוב, ואמר עוד הקול, **תַּתָּאִין דְּמִיכִין סְתִימִין בְּחוֹרֵיכוֹן** אתם התחתונים הישנים ועיניכם סתומות וסגורות בתרדמת תענוגי העולם, ואמר לשון ״חוריכון״ כי מאחר שעינים להם ולא יראו בדברים רוחניים כי אם בעסקיהם הגשמיים, אם כן אינן נקראות עינים אלא חורים, **אִתְעָרוּ** התעוררו והקיצו משינת אולתכם, **מַאן מְנִכּוֹן דִּי חֲשׁוֹכָא מְהַפְּכָן לְנְהוֹרָא** מי מכם שבמעשיהם הטובים מהפכים מדת הדין החשוכה למדת הרחמים המאירה, אי נמי, מי מכם שאת מאמרי התורה העמוקים וחשוכין מחוסרי ההבנה, הם מאירים בפירושם, אי נמי, מי מכם המשכימים בלילות, ולילה כיום יאירו באור התורה, ובזה מהפכים את חשכות

המלכות לאורה על ידי התפארת, **וְטָעֲמִין מְרִירָא לְמִתְקָא** וטועמים מר למתוק, ור״ל ששמחים ביסורים ובעוני התורה ומתוקים בעיניהם, ואת מרירת הדין ממתיקים על ידי היסורים, **עַד לָא יֵיתוֹן הָכָא** עד שלא באו לכאן, ור״ל בעודם בחיים בעולם הזה. (רמ״ק ורפ״ג)

והמשיך הקול ואמר **מַאן מְנִכּוֹן דְּמִחַכָּאן בְּכָל יוֹמָא לְנְהוֹרָא דְּנָהִיר** מי מכם שמחכה בכל יום לאור שיאיר, ור״ל שמחכה לביאת המשיח שאז יאיר אור העולם, אי נמי מי מכם שמצפה לאותו האור שהקב״ה מחלק לכל המשכים בחצות ואינו חוזר לישן עד אחר התפלה, שאז נעשה יחוד העליון, והיינו **בְּשַׁעֲתָא דְּמַלְכָּא פַּקֵּיד לְאַיְלְתָּא** בשעה שהמלך ב״ה פוקד את האילה, ור״ל נשמת יחוד ז״פ עם המלכות הנקראת אילת השחר, **וְאִתְתַּיְקַר וְאִתְקְרֵי מַלְכָּא מִכָּל מַלְכִין דְּעָלְמָא** שאז מתכבד הקב״ה ונקרא מלך גדול מכל המלכים שבעולם, והטעם שרק אז נקרא מלך, כי מלכא בלא מטרוניתא לאו מלכא איהו, **מַאן דְּלָא מְצַפֶּה דָּא בְּכָל יוֹמָא בְּהַהוּא עָלְמָא** מי שאינו מצפה לישועת ה׳ בכל יום בעודו בעולם התחתון, אי נמי מי שאינו מצפה ושומר לאור הבוקר שלא יחזור לישן מחצות, אלא ימתין כדי לייחד את הלילה עם היום **לֵית לֵיהּ חוּלָקָא הָכָא** אין לו חלק במחיצתו של רבי שמעון, אבל יקבל חלקו הראוי לו לפי מעשיו, וזהו טעם הכרוז הזה להראות איך שזכו אלו הצדיקים אל העליה והירידה, על ידי שייחדו את מלכות בחינת לילה עם התפארת בחינת יום. (רמ״ק ורפ״ג)

וממשיך ואמר **אַדְּהָכִי חֲמָא כַּמָּה מִן חַבְרַיָּיא סַחֲרַנֵיהּ** בין כך שהיה רבי חייא שם, ראה כמה מהחברים שלו סביבו, כי האדם כמו שבזה העולם קורא ושונה בתורה עם חבריו, כן זוכה ליהנות מזיו השכינה בתורה עלאה במתיבתא עלאה עם חבריו יחד, **כָּל אִנּוּן עַמּוּדִין דְּקָיְימִין** וראה כל אותם עמודי העולם הצדיקים שבגן עדן והחברים המקשיבים לקולם, **וַחֲמָא דְּסָלִיקוּ לוֹן לְמִתְיְבְתָּא דִּרְקִיעָא** וראה שהעלו אותם לישיבה של הרקיע, **אִלֵּין סָלְקִין וְאִלֵּין נָחֲתִין** אלו עולים ואלו יורדים, כי כל הקודם לחבירו סימן שהוא מעולה מחברו, ולכך הם עולים ויורדים כפי מדרגתם, **וְעֵילָא דְּכוּלְּהוּ חֲמָא מָארֵי דְּגַדְפֵּי דַּהֲוָה אָתֵי** ולמעלה מכולם ראה את מלאך בעל הכנפים שהוא מט״ט שבא, **וְהוּא אוֹמֵי אוֹמָאָה דְּשָׁמַע מֵאֲחוֹרֵי פָּרְגּוֹדָא** והוא נשבע שבועה ששמע מאחורי הפרגוד, ששם הוא מקומו בהיכל קדש קדשים חוץ מן הפרוכת, **דְּמַלְּכָא מַפְקֵד בְּכָל יוֹמָא וּדְכִיר לְאַיְלְתָּא** שהמלך ז״א פוקד בכל יום וזוכר את האילה שהיא המלכות, ור״ל הגם שאין יחוד בגלות, אבל אלו הקמים בחצות הלילה גורמים סעד וסמך להשכינה קצת אפילו בזמן הגלות, **דִּי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא** השוכבת בעפר, והוא בסוד גלות השכינה, ור״ל שיורדת לבריאה לברר הברורין, **וּבְעַט בְּעִיטִין** ובעט בעיטות הרומז על סוד המשכת נקם הדין, **בְּהַהִיא שַׁעֲתָא** בשעה ההיא של חצות הלילה, **בְּתַלַּת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין**

בש״צ (390) רקיעים כמספר שמי״ם, והם הרקיעים שבעולם הבריאה למעלה מהיכל קדש קדשים, **וְכֻלְּהוּ מְרַתְּתִין וְזָעִין קַמֵּיהּ** וכולם מפחדים ורועדים לפניו מכח הדין החזק הנשפע עליהם, **וְאוֹרִיד דִּמְעִין** והוריד הקב״ה שתי טפות דמעות, שהם בחינות נצח והוד, והבכיה היא כנוי להתעוררות הדין, **עַל דָּא** על גלות השכינה, כדכתיב (ירמיה יג יז) במסתרים תבכה נפשי, **וְנָפְקֵי אִנּוּן דִּמְעִין רְתִיחִין כְּאֶשָּׁא** ונפלו אותם הדמעות הרותחות כאש מצד תוקף וחוזק הדין, **לְגוֹ יַמָּא רַבָּא** לתוך המלכות הנקראת ים הגדול להתמתק שם, **וּמַאנּוּן דִּמְעִין** ומאותן הדמעות, ור״ל מאותו כח הדין הנשפע הנקרא דמעות, **קָאֵים הַהוּא מְמַנָּא דְּיַמָּא** עומד אותו הממונה על הים, **וְאִתְקַיַּים** ואחר שנמתק הדין עומד היסוד בקיומו בסוד והקימותי את בריתי, **וְקַדִּישׁ שְׁמֵיהּ דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא** ומקדש שמו של המלך הקדוש שהוא סוד הקדושה לקבל השפע, (כי על מה שכתוב (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, מתרגמינן ומקדלין דין מן דין), **וְקַבִּיל עֲלַיְיהוּ לְמִבְלַע כָּל מֵימוֹי דִּבְרֵאשִׁית** ומקבל עליו לבלוע כל מימי בראשית, דהיינו לבטל את שרי האומות של מעלה הנקראים מים הזידונים, ור״ל בזמן מלחמת גוג ומגוג שיעלו לירושלים למלחמה, וכל אומות העולם יבואו עמהם כדמפרש לקמן, ואז יקויים מה שכתוב (זכריה יד ג) ויצא יהו״ה ונלחם בגוים ההם, ור״ל שיעביר השרי מעלה, והאומות מתים מאליהם, **וְיִכְנוֹשׁ לְהוּ לְגַוֵּיהּ** ויאסוף אותם לתוכו, ור״ל שיוציא מהם הנצוצין קדישין והם יתבטלו לגמרי, **בְּשַׁעְתָּא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל עַמָּא קַדִּישָׁא** וזה יהיה בשעה שיתקבצו כל עמי העולם אפילו אותם שמעבר הים, ויבואו על עם הקודש, וכולם יפלו סביב ירושלים, **וְיִנַּגְּבוּן מַיָּא וְיִתְעַבְּרוּן בְּגִּבְיוּ** ואז יתיבשו המים ויעברו ישראל ביבשה, ור״ל שעתיד הים ליבקע לעשרת השבטים, בסוד מה שכתוב (מיכה ז טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. (הרמ״ז ורמ״ק ורפ״ג וגלגין)

אַדְהָכִי שָׁמַע קָלָא דְּאָמַר בתוך כך עד שהיה רבי חייא שם, שמע קול מכריז ואמר, **פַּנּוּן אֲתַר פַּנּוּן** פנו מקום פנו מקום, **דְּהָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא אָתֵי לְמִתְיִבְתָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** כי מלך המשיח בא לישיבתו של רבי שמעון, **בְּגִין דְּכָל צַדִּיקַיָּיא דְּתַמָּן** לפי שכל הצדיקים שהם שם בהיכלו של רבי שמעון **רֵישֵׁי מְתִיבְתָּא** כולם הם ראשי ישיבות, ולכן בא משיח לשם לפי **וְאִנּוּן מְתִיבְתֵּי דְּתַמָּן רְשִׁימִין אִנּוּן** שאותן הישיבות שהם שם על יד ישיבתו של רבי שמעון, הן רשומות בשם, כגון ישיבת משה רבינו וישיבת אהרן הכהן וכדומה, **וְכָל אִנּוּן חַבְרִין דִּי בְּכָל מְתִיבְתָּא** וכל אותם החברים שבכל ישיבה, **סָלְקִין מִמְּתִיבְתָּא דְּהָכָא לְמְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא** עולים מהישיבה שבכאן לישיבה של מעלה ולומדים שם הענין בקצרה, וכשחוזרים מפרש להם ראש הישיבה באריכות מה ששמעו בקיצור, **וּמָשִׁיחַ אָתֵי בְּכָל אִנּוּן מְתִיבְתֵּי** ומשיח נכנס ובא בכל אותם הישיבות, **וְחָתִים אוֹרַיְיתָא מִפּוּמַיְיהוּ דְּרַבָּנָן** וחותם את התורה מפיהם של החכמים, ור״ל מאשר ומקיים את כל חדושי התורה שאמרו בכל הישיבות. (רמ״ק ורפ״ג)

וּבְהַהִיא שַׁעְתָּא אָתֵי מָשִׁיחַ מִתְעַטַּר מִן רֵישֵׁי מְתִיבְתֵּי בְּעִטְרִין עִלָּאִין ואז בא משיח לישיבתו של רבי שמעון, ושם מתעטר על ידי תורתם של ראשי הישיבות בעטרות נעלות וחשובות, והם סוד אור המאיר על ראשי הצדיקים, ומשיח מקבל הארה מאורם, **בְּהַהִיא שַׁעְתָּא קָמוּ כָּל אִנּוּן חַבְרַיָּיא** באותה שעה קמו כל החברים לכבוד מלך המשיח, וגם **וְקָם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַהֲוָה סָלִיק נְהוֹרֵיהּ עַד רוּם רָקִיעַ** ועלה אור המאיר על ראש רבי שמעון עד רום הרקיע, **אָמַר לֵיהּ** מלך המשיח לרבי שמעון **רַבִּי זַכָּאָה אַנְתְּ דְּאוֹרַיְיתָךְ סָלְקָא בְּתִלַּת מְאָה וְשִׁבְעִין נְהוֹרִין** אשריך שאור תורתך עולה עד הפנים דא״א שיש בו ש״ע נהורין, אי נמי, הם כנגד עשר ספירות, ש׳ כנגד שלש ראשונות, וע׳ כנגד שבע תחתונות, כי מאחר שעסק בסוד עשר ספירות אותם הסודות עולים למעלה למעלה, **וְכָל נְהוֹרָא וּנְהוֹרָא** וכל אור ואור של כל ספירה וספירה, **אִתְפַּרְשַׁת לְשִׁית מְאָה וְתִלֵּיסַר טַעֲמִין** מתפרש לתרי״ג טעמים, כי כל ספירה כלולה מתרי״ג מצות, (ס״ג פוס״ן) **דְּסָלְקִין וְאִסְתַּחְיָין בְּנַהֲרֵי אֲפַרְסְמוֹנָא דַּכְיָא** שעולים אלו התרי״ג טעמים, ומתרחצים ונטבלים בנהרות של שמן אפרסמון טהור, שהוא בחינת הבינה שמשם שורש התורה והמצות, **וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ חָתִים אוֹרַיְיתָא מִמְּתִיבְתָּךְ** והקב״ה מאשר ומקיים את התורה שמישיבתך, **וּמִמְּתִיבְתָּא דְּחִזְקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה** ומישיבה של חזקיהו מלך יהודה, **וּמִגּוֹ מְתִיבְתָּא דַּאֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי** וגם התורה שמישיבתו של אחיה השלוני, שיש לו יחס וקשר לרבי שמעון בסוד נשמתו, וכן אמר רבי שמעון בעת פטירתו ברירנא דוכתאי אצל אחיה השלוני, **וַאֲנָא לָא אָתֵינָא לְמִחְתַּם מִמְּתִיבְתָּךְ** אלו הם דברי המשיח שמשבח לרבי שמעון שהוא לא בא לחתום ולאשר ולקיים תורתו מישיבתו, כי על תורתו וסודותיו, הקב״ה בעצמו חותם ומאשר אותם, שהיא מעלה יתירה, **אֶלָּא מָארֵי דְּגַדְפִּין** אלא לפי שבעל הכנפים שהוא מלאך מט״ט, **אָתֵי הָכָא** בא לישיבתך, לכן באתי שתודיעני מה שאמר לך מט״ט, **דְּהָא יְדַעְנָא דְּלָא יֵיעוֹל גּוֹ מְתִיבְתֵּי אַחֲרִיתֵי אֶלָּא בְּמִתְיִבְתָּךְ** כי ידעתי שלא יכנס מט״ט בישיבה אחרת אלא בישיבתך, **בְּהַהִיא שַׁעְתָּא סָח לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן** אז סיפר רבי שמעון למשיח, **הַהוּא אוֹמָאָה דְּאוֹמֵי מָארֵי דְּגַדְפִּין** אותה השבועה שנשבע מלאך מט״ט כנזכר לעיל, **כְּדֵין אִזְדַּעְזַע מָשִׁיחַ וְאָרִים קָלֵיהּ** אז נזדעזע משיח, והרים קולו בבכי, **וְאִזְדַּעְזְעוּ רָקִיעִין** ונזדעזעו הרקיעים, **וְאִזְדַּעְזַע יַמָּא רַבָּא** ונזדעזע ים הגדול, ור״ל שעלה קול הבכיה עד המלכות הנקראת ים הגדול, **וְאִזְדַּעְזַע לְוְיָתָן** ונזדעזע הלויתן, ור״ל שעלה קול הבכיה עד היסוד הנקרא לויתן, והיינו כדי שתתעורר ביאת שני הגואלים שהם משיח בן דוד ומשיח בן יוסף המושרשים במלכות וביסוד, **וְחָשִׁיב עָלְמָא לְאִתְהַפְּכָא** וחשב העולם להתהפך, ור״ל הקב״ה רצה להפוך את העולם לקול בכייתו של משיח. (רמ״ק ורפ״ג)

אַדְהָכִי חָמָא לְרַבִּי חִיָּיא לְרַגְלוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בתוך כך עד שהיה משיח שם, ראה את רבי חייא יושב אצל רגלי רבי שמעון, **אָמַר מַאן יָהִיב הָכָא בַּר נָשׁ לְבִישׁ מַדָּא דְּהַהוּא עָלְמָא** ואמר, מי נתן והביא לכאן איש שעדיין מלובש בלבוש של עולם

התחתון, ור״ל שעדיין נשמתו מקושרת בחומר הגוף, **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** למשיח, **דָּא אִיהוּ רַבִּי חִיָּיא נְהִירוּ דְּבוּצִינָא דְּאוֹרַיְיתָא** זהו רבי חייא שהוא מאיר באור התורה, והנה גם משיח היה מכירו בשם, מפני שמכריזים בגן עדן על הצדיקים בשמותם, אבל עדיין לא הכירו בראיה. **אָמַר לֵיהּ** משיח לרבי שמעון, **יִתְפַּנֵּשׁ הוּא וּבְנוֹי וְלֵיהֱוֹוֹן מְמְתִיבְתָּא דִּילָךְ** יאסף ויסתלק הוא ובניו, ויהיו מבני הישיבה שלך, כי ידע משיח שלא ימשכו עוד ימיו וימי בניו, **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זִמְנָא יְתֵיהִיב לֵיהּ** התפלל עליו שיאריכו עוד ימיו ושנותיו, כדי שישלים נפשו בתורה ובמצות, **יָהֲבוּ לֵיהּ זִמְנָא** נתנו לו עוד אריכות ימים, **וְנָפַק מִתַּמָּן מִזְדַּעְזַע וְזָלְגָן עֵינוֹי דְּמְעִין** ויצא רבי חייא משם מזדעזע וירדו דמעות מעיניו, וכשחזר רבי חייא לעולם הזה, **אִזְדַּעְזַע רַבִּי חִיָּיא וּבְכָה** נזדעזע רבי חייא ובכה משמחה **וְאָמַר, זַכָּאָה חוּלַקְהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא בְּהַהוּא עָלְמָא** אשרי חלקיהם של כל מיני בחינות הצדיקים בעולם הבא, וביותר **וְזַכָּאָה חוּלְקֵיהּ דְּבַר יוֹחָאי דְּזָכָה לְכָךְ** ואשרי חלקו של בר יוחאי שזכה למעלה נוספת על מעלתם, שהשווהו לחזקיהו מלך יהודה, ולאחיה השלוני הנביא, במעלה ההיא שהקב״ה מאשר תורתם. והטעם שנקרא ״בר יוחאי״ בשם אביו, כי כן עיקר שם הצדיקים בגן עדן, כדי לחדש מעלת אביהם וחופתם, **עֲלֵיהּ כְּתִיב** עליו נאמר **לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא** הם אוצרות חכמה הנקראת יש, ולזה חכמתו רבה למאד, ואין פוסק הלכה בישיבתו אלא הקב״ה. (רמ״ק ורפ״ג ומק״מ)

כל גאולה וגאולה באה מזה ה׳שופר׳

(הקדמת הזהר יג, ב)

פַּרְשָׁתָא תִּנְיָינָא פרשה שניה היא **וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ, דָּא ה׳** היא כנגד אות ה׳ ראשונה דשם הוי״ה, **הֵיכָלָא דְּאִתְפַּתַּח רַחֲמָא דִּילֵהּ מִגּוֹ י׳** היא היכל לאבא שנפתחה רחמה שהיא יסודה על ידי אות י׳ של היסוד דאבא כנ״ל, **בְּחַמְשִׁין פִּתְחִין** בחמשים פתחים שהם חמישים שערי בינה, כי על ידי אות י׳ דאבא נכפלה אות ה׳ דאימא עשר פעמים שהם חמישים, והם פתחים של **אַבְּסַדְרָאִין וְאִדְּרִין סְתִימִין דְּבֵיהּ** האכסדראות וחדרים הסתומים בפנימיות יסודה, **דְּהַהוּא פֻּטָּר דְּעָבִיד י׳ בְּהַאי הֵיכָלָא** כי אותה הפתיחה שעשה י׳ שהיא היסוד דאבא בזה ההיכל שהוא היסוד דאימא, **לְמַשְׁמַע בָּהּ קָלָא** הוא כדי להשמיע בה קול, **דְּנַפְקָא מִגּוֹ שׁוֹפָר דָּא** היוצאים מתוך היסוד דאימא הנקרא שופר, **בְּגִין דְּשׁוֹפָר דָּא הֲוָה סָתִים בְּכָל סִטְרִין** לפי שזה השופר היה סתום בכל הצדדים בסוד ם׳ סתומה, **וַאֲתָא י׳ וּפְתַח לֵיהּ** ובא י׳ של היסוד דאבא ופותח אותו, **לְאַפָּקָא מִינֵּיהּ קָלָא** כדי להוציא ממנו קול **וְכֵיוָן דְּאַפְתַּח לֵיהּ** וכיון שפתח אותו, **תָּקַע לֵיהּ** מדוג מפע עם מימע, **וְאַפִּיק מִנֵּיהּ קָלָא** והוציא ממנו קול, דהיינו מפ

ז״ן, וגם **לְאַפָּקָא עָבְדִין לְחֵירוּ** להוציא עבדים לחירות, כי אימא רומזת ליובל שבו יוצאים העבדים לחירות, **וּבְתִקְיעוּ דְּשׁוֹפָרָא דָּא** ובתקיעה של זה השופר, נשברו כל כחות הסטרא אחרא, כי אימא דוחה את החצונים, ולכן על ידה **נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם** יצאו ישראל מארץ מצרים, **וְכָךְ זַמִּין זִמְנָא אָחֳרָא לְסוֹף יוֹמַיָּא** וכך עתיד להיות פעם אחרת לסוף הימים, שעל ידי אימא עתידים לצאת מן הגלות האחרון בב״א, **וְכָל פּוּרְקָנָא מֵהַאי שׁוֹפָר אַתְיָא** וכל גאולה וגאולה באה מזה השופר שמוע סיסוד דיממ, **וּבְגִין כָּךְ אִית בָּהּ יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּפַרְשָׁתָא דָּא** לכן נזכרת יציאת מצרים בפרשה זו של והיה כי יביאך, **דְּהָא מֵהַאי שׁוֹפָר אָתֵי, בְּחֵילָא דִּי׳ דְּפָתַח רַחֲמָא דִּילָהּ** כי גאולת מצרים באה מהיסוד דאימא, בכח י׳ של היסוד דאבא שפתח את יסודה, **וְאַפִּיק קָלֵיהּ לְפוּרְקָנָא דְּעַבְדִין** והוציא את קולו לגאולת העבדים, **וְדָא ה׳ אָת תִּנְיָינָא דְּשָׁמָא קַדִּישָׁא** ופרשה זו שבבינה היא כנגד אות ה׳ שהיא אות שניה דשם הקדוש הוי״ה. (מק״מ ורפ״ג ומפרפ״ס)

ספר בראשית

יעקב אבינו ודוד המלך ראו דוחק הגלות

(בראשית כג, ב)

וַיַּעַקֹב בְּגִין דְּחָמָא בְּרוּחָא דְקוּדְשָׁא דּוֹחֲקָא דְּגָלוּתָא בָּתְרָאָה בְּסוֹף יוֹמַיָּיא כיון שראה יעקב ברוח קדשו את דוחק גלות האחרון בסוף הימים, על זה נאמר **וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ** על דוחק וצער ישראל בגלות, **וּפָלִיג עַמָּא קַדִּישָׁא בְּגָלוּתָא לְג׳ סְטָרִין** וחילק את בני ישראל בגלות לג׳ חלקים, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיָּשֶׂם אֶת הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת יַלְדֵיהֶן רִאשׁוֹנָה** ומפרש **בְּרֵישָׁא בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם** שהם הראשונים בגלות אדום שבהם עיקר אחיזת הקליפות, והם רומזים על פשוטי העם העוסקים במשא ומתן, והתפלל עליהם שיצליחו בעסקם כדי שיפרנסו את לומדי התורה, **וְאֶת לֵאָה וְיַלְדֶיהָ אַחֲרוֹנִים** שבהם אין כל כך אחיזת הקליפות, והם רומזים על לומדי פשטות התורה והתפלל עליהם שיצליחו בלמודם, **וְאֶת רָחֵל וְאֶת יוֹסֵף אַחֲרוֹנִים** כי בהם אין כמעט אחיזת הקליפות, והם רומזים על הצדיקים העוסקים ברזי התורה והתפלל עליהם שישיגו להבין בסודות התורה, **וּבְגִין דְּחָמָא בָּתַר כֵּן עֲנִיּוּתָא וְצַעֲרָא דִּלְהוֹן** ולפי שראה אחר כך העניות וצער ישראל בגלות, **אָמַר** התפלל עליהם, **וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי** שנזכה להגאל ולחזור לארץ ישראל במהרה, ועוד **וְאָמַר** והתפלל על בני ישראל, **וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ** שגם בעודנו בגלות יתן לנו הקב״ה כל מיני השפעות טובות. (דמ״ח ומפרשים)

וְדָוִד בְּגִין גָּלוּתָא בשביל הגלות האחרון הזה, **אָמַר רָעֵב וְעָיֵף וְצָמֵא בַּמִּדְבָּר** פירוש הפשוט העם שהיה עם דוד במדבר כשברח מפני אבשלום היה רעב ועיף וצמא, ומפרש שנרמז כאן **דְּחָמָא שְׁכִינְתָּא חֲרֵבָה וִיבֵשָׁה** לפי שראה דוד ברוח הקודש את צער השכינה בגלות בלי קבלת שפע, **הֲוָה נָטִיל צַעֲרָא בְּגִינָהָא** היה דוד משתתף

בצער השכינה, **לְבָתַר דְּחָמָא דְּהַדְרִין יִשְׂרָאֵל בְּחֶדְוָה** ואחר שראה שישראל חוזרים מהגלות עם השכינה בשמחה, **תַּקִּין עֶשֶׂר מֵינֵי נְגוּנִין** הכלולים בספר תהלים לתקן את עשר ספירות של המלכות, **וּבְסוֹף כֻּלְּהוּ** האחרון של העשר מיני נגונים, **אָמַר תְּפִלָּה לְעָנִי כִּי יַעֲטוֹף** כי תפלה היא במלכות שהיא האחרונה מהעשר ספירות, והיא בחינת עניה בגלות, ומפרש מלת יעטוף מלשון והעטופים ללבן פירוש המתאחרים, ורצה לומר **וְהֵיא צְלוֹתָא דְּעָטִיף כָּל צְלוֹתִין קַדָּמָהָא** תפלת העני היא מאחרת כל התפלות לפניה, כי היא מקדמת ליכנס לפני כל התפלות, **עַד דְּיֵיעוֹל צְלוֹתָא דִּילֵיהּ** עד שתכנס תפלתו תחלה, **וּבְגִין דָּא צְלוֹתָא דְּעָנִי אַקְדִּים לְכֻלְּהוּ** (ס״ג נמקו״ח) לכן תפלת העני מקדמת ליכנס לפני כל התפלות, ומפרש עוד **מַאן צְלוֹתָא דְּעָנִי** ואיזו תפלה היא תפלת עני, ואמר **דָּא צְלוֹתָא דְּעַרְבִית דְּאִיהִי רְשׁוּת בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּלָא בַּעֲלָהּ** כי בתפלת ערבית אין ז״א מתיחד עם נוקביה, **וּבְגִין דְּאִיהִי בְּלָא בַּעֲלָהּ אִיהִי עֲנִיָּיה יְבֵשָׁה** כי לית לה מגרמה כלום אלא מה שנותן לה בעלה, ומאחר שאין בעלה עמה היא עניה ויבשה, ואז **וְצַדִּיק** שהוא היסוד **עָנִי יָבֵשׁ** רצה לומר יבש בלי לחלוחית שפע ואין לו מה להשפיע למלכות, ועל ידי תפלת ערבית משפיעים לה שפע, **דָּא זַרְעָא דְיַעֲקֹב** וכן בגלות של זרע יעקב, **דְּאִיהוּ בִּרְשׁוּת כָּל אוּמִין דְּעָלְמָא** שהם ברשות כל האומות וכולם משעבדים בהם, **וְדַמְיָא לְצְלוֹתָא דְּעַרְבִית** שגם אז השכינה ברשות בפני עצמה בלי קבלת שפע מבעלה כנ״ל, **דְּאִיהִי לֵילְיָא דְּגָלוּתָא** שהיא דומה אל הגלות הדומה ללילה. (מפרשים)

ערב רב. מחיית עמלק והגאולה

(בראשית כה, א - ב)

כדי להבין מאמר הבא נקדים סוד בענין הגרים, כי לא כל הנשמות של הגרים שוות, כי יש גרים הנקראים גרי צדק שהם היו נשמות ישראל ועל ידי שחטאו בחטאים גדולים נתגלגלה נשמתם בגוי, ויש גרים שאינם נקראים גרי צדק כמו גרי האריות והערב רב, שנשמתם היא מן הקליפה ממש ואין להם חלק בקדושה, והחילוק ביניהם כי אם הם מתגיירים לא משום פחד ולא משום תאוה גופנית כי אם לאהבת ויראת הקב״ה, זה יורה כי נשמתם נאצלה משורש נשמת ישראל לכן הם משתוקקים לשוב לעמם ולמולדתם ולא יחושו לשפלות עם ישראל בגלות והם נקראים גרי צדק, אבל אלו שמתגיירים מחמת תאוה גופנית ופחד ולא לאהבת ויראת ה׳ זה יורה שנשמתם היא מהקליפה ואינם נחשבים לגרי צדק. (כתם פז)

ואמר **וְאִלֵּין אִנּוּן דְּמִתְגַּיְּירִין מֵאוּמִין דְּעָלְמָא** ואותם מהאומות שנתגיירו שלא לשם שמים, **בְּגִינַיְיהוּ נָפְלַת ה׳ זְעֵירָא דְּאַבְרָהָם** הם גרמו שהשכינה שהיא ה׳ זעירא שנותספה בשמו של אברהם, נפלה וירדה בגלות **בְּאֶלֶף חֲמִישָׁאָה דְּהוּא ה׳** שהוא כנגד

ההו״ד שהיא ספירה חמישית שנהפכה לאותיות דו״ה בסוד ״כל היום דוה״ ולכן היה אז עיקר גלות השכינה, דְּאִיהוּ חֻרְבָּ וְיָבֵשׁ לפי שאז באלף החמישי היה העולם כבר חרב ויבש לגמרי, כי העולם היה חֻרְבָּ בְּבֵית רִאשׁוֹן כשנחרב בית ראשון שהיה בשנת ג׳ אלפים של״ח, (3338) וְיָבֵשׁ בְּבֵית שֵׁנִי ונתייבשו מימי שפע העולם כשנחרב בית שני שהיה בשנת ג׳ אלפים תתכ״ח, (3828) ונמצא שבתחלת אלף החמישי כבר היה העולם חרב ויבש על ידי ב׳ החורבנות שנגרמה על ידי אלו שנתגיירו שלא לשם שמים ועל ידי זה ירדה השכינה בגלות.

וּמֹשֶׁה בְּגִין דְּבָעָא לְאָעָלָא גִּיּוֹרִין תְּחוֹת גַּדְפּוֹי דִּשְׁכִינְתָּא ומשה לפי שרצה להכניס את הערב רב תחת כנפי השכינה, וְחָשִׁיב דַּהֲווֹ מֵאִלֵּין דְּאִתְבְּרִיאוּ בְּהּ׳ וחשב שהם גירי צדק שמתגיירים לשם שמים ושורש נשמתם הוא מבני ישראל שנבראו על ידי אות ה׳ של בה׳בראם שהיא השכינה, ולכן הם ראויים שהשכינה תשרה עליהם, וְיָהַב (ה״ג) בְּהוֹן אָת ה׳ דְּאַבְרָהָם ולכן חתם בהם אות ברית מילה שהיא סוד אות ה׳ שנתוספה לאברהם אבינו כשנימול, והיא סוד השראת השכינה השורה על כל הנחתם באות ברית קודש, ולפי שלא נמלך עם הקב״ה גָּרְמוּ לֵיהּ יְרִידָה על ידי שעשו את העגל, כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר לֶךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ ופירש רש״י רד מגדולתך, כי שחת עמך, שהם הערב רב שקבלת אותם מעצמך וגיירתם ולא נמלכת בי ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, הם שחתו והשחיתו וגרמו לך ירידה, והיינו וּבְגִין דְּלָא קַבִּילוּ לְאָת ה׳ בְּדְחִילוּ דִּי׳ וּבְרַחֲמוּ דְּהּ׳ לפי שלא נכנסו תחת כנפי השכינה שהיא סוד אות ה׳ מיראה ואהבה ששורשם בי״ה דהוי״ה שהם כנגד חכמה ובינה, אלא לפי שראו את מפלתן של המצריים וגדולתן של ישראל ביציאת מצרים והיתה להם אהבה ויראה חיצונית, לכן נָחֵת אִיהוּ מַדְרֵגֵיהּ דְּאִיהוּ ו׳ ירד משה ממדרגתו שבתפארת שהוא סוד אות ו׳ דהוי״ה, וְאָת ו׳ נָחֵת (ה״ג) עִמֵּיהּ וגם התפארת ירד עמו לשומרו בגלות, בְּגִין דְּלָא יִתְאֲבִיד בֵּינַיְיהוּ כדי שלא יהיה נאבד ביניהם, דַּעֲתִיד אִיהוּ בָּרָזָא דְּגִלְגּוּלָא לְאִתְעַרְבָא בֵּינַיְיהוּ בְּגָלוּתָא בֵּין עֲרָב רַב לפי שעתיד משה בדורות הבאים על ידי סוד הגלגול להתערב בגלות בין הערב רב כדי לתקן את הנצוצין שבהם, והטעם הוא דְּאִנּוּן נְשְׁמָתַיְיהוּ מִסִּטְרָא דְּאִלֵּין לפי שנשמתם של הערב רב הם מסטרא אחרא, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שעליהם נאמר הפסוק כִּי שָׁמַיִם כְּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְגוֹמֵר ולפי שהם יכרתו לעתיד לבא לכן צריך משה רבינו להוציא ולברר הנצוצין שבהם ובזה הוא מוציא חיותם עד שיתבטלו לעתיד לבא, ונמצא שלא רק האומות העולם יאבדו לעתיד לבא אלא גם הגרים שנתגיירו שלא לשם שמים שהם הערב רב גם הם יאבדו. (כ״פ ופמה״נ)

משה רבינו ימחה את הערב רב שורש עמלק

וְאִלֵּין אִנּוּן ואלו הנשמות של הערב רב, הם אלו דְּלָא בָּעָא נָחַ רַחֲמֵי עֲלַיְיהוּ כי ידע שאין להם אחיזה בקדושה, ושורש נשמתם מהעולמות שנחרבו שהם מהתקע״ד (974) דורות המחריבים את העולם, וְאִתְּמַר בְּהוֹן ולכן כתוב עליהם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ והטעם בְּגִין דַּהֲווֹ מֵאִלֵּין לפי ששורש נשמתם היה משורש עמלק, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן שעליהם נאמר תִּמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק והיינו לפי ששורשם מהעולמות שנחרבו לכן ימחו, וּמֹשֶׁה לָא אִסְתְּמַר מִנַּיְיהוּ ומשה לא נשמר מהערב רב, וחשב שיוכל להכניסם בקדושה, ולכן חתם בהם על ידי המילה את האות ה׳ שהיא סוד אות ברית קודש, וַאֲפֵיל ה׳ בֵּינַיְיהוּ ועל ידי זה הפיל והוריד את השכינה להיות בגלות ביניהם לפי שלא היו ראויים שתשרה בהם השכינה, וּבְגִין דָּא אִיהוּ לָא יֵעוּל לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל ולכן לא נכנס משה לארץ ישראל ונשאר בחוץ לארץ עם השכינה בגלות כדי לברר את הנצוצין קדישין מבין הקליפות, עַד דְּיִתּוֹב ה׳ לְאַתְרֵהּ עד שיקים ויחזיר אותה למקומה לארץ ישראל לעתיד לבא, (כנודע ממוד גלות השכינה סוף נמון למכן), וּבְגִין דָּא נָחַת אִיהוּ מְדַרְגֵּיהּ ולפי שירדה השכינה בגלות, לכן ירד משה ממדרגתו שבתפארת, וְנָחִית בֵּיהּ ו׳ וירדה עמו הארת התפארת, וּבְגִין דָּא ובכח זה ה׳ נָפְלַת ו׳ יוֹקִים לָהּ השכינה שנפלה הארת התפארת תעלה אותה שהיא ו׳ דְּמֹשֶׁה שירד עמה בגלות, וּבְגִין דְּהּ׳ זְעֵירָא ה׳ דְּאַבְרָהָם ולפי שאות ה׳ של השכינה שהיא אות ה׳ דאברהם היא קטנה, דְּאִיהִי דְּהּ׳בָּרְאָם שהיא נרמזת בתורה בה׳ זעירא דה׳בראם, אִתְזְעַר אִיהוּ בְּגִינָהּ לכן נתמעטה מדרגת משה וירד בגלות לתועלת השכינה, אִתְּמַר בֵּיהּ וכן נאמר על משה, מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זרוע תפארתו, פירוש הקב״ה מוליך את משה בגלות בין הערב רב להעלות את הה׳ דאברהם שנקרא ימין שהוא השכינה, וַאֲפֵיק לָהּ מִתַּמָּן בְּחֵילָא דְּוֹ׳ והוא מוציא אותה מהערב רב בכח הו׳ שבו שהוא זרוע תפארתו של הקב״ה, וְאַייְתֵי לָהּ עִמֵּיהּ ולעתיד לבא כשיגאל משה את ישראל מן הגלות ויכניסם לארץ ישראל אז יביא אותה עמו לארץ ישראל, ואז יהיה יחוד ו׳ בה׳ שהוא סוד יחוד קב״ה ושכינתיה, מִיָּד שַׁרְיָא עֲלֵיהּ על הו׳ דתפארת, י״ה ועל ידי זה יושלמו הד׳ אותיות הוי״ה.

וְאִשְׁתְּלִים אוֹמָאָה ואז תתקיים השבועה שיהיה השם שלם אחר מחיית עמלק, דכתיב כִּי יָד עַל כֵּס י״ה מִלְחָמָה לַיהוֹ״ה בעמלק מדר דר, ואמרו חז״ל שנשבע הקב״ה שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה שמו של עמלק, וזה יהיה על ידי שמשה יוציא את השכינה מהערב רב ששורשם מעמלק ולא ישאר להם חיות מהקדושה ועל ידי זה הם ימחו ויכלו מאליהם. ואמר מַאי מִדְּר דְּר, דָּא מֹשֶׁה הנקרא דור דְּאִתְּמַר בֵּיהּ דּוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא פירוש דור הולך מן העולם ודור בא לעולם, וְהָא אוֹקְמוּהָ (קהלת רנה פ״ח) דְּלֵית דּוֹר פָּחוֹת מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא כמו שהיה בדור המדבר שנקראו דור

כמו שכתוב הדור הזה והם היו ששים רבוא, ורצה לומר שדור הולך ודור בא היינו ששים רבוא, **וְדָא מֹשֶׁה דְּאִתְּמַר בֵּיהּ** (סה״ל רנה פ״ו) **דְּאִנְתְּתָא חָדָא יָלְדָה שִׁשִּׁים רִבְבָא בְּכָרֵס אֶחָת** והיא יוכבד שילדה את משה שהיה שקול כנגד ששים רבוא ישראל, וזה סוד הפסוק דור הולך ודור בא כי נודע שמשה רבינו הנקרא דור מתגלגל והולך בכל דור ודור לצורכם של ישראל להתפלל עליהם ולהצילם מרעת הערב רב, וזה סוד הפסוק מלחמה לה׳ בעמלק מדר דר, כי על ידי משה רבינו הנקרא דור ימחה הקב״ה את הערב רב שהם משורש עמלק. (כ״פ ומפרשים)

העמלקים — הראשונים מחמשה מיני ערב רב

וְחָמֵשׁ מִינִין אִנּוּן בְּעֵרֶב רַב וחמשה מיני קליפות הם המעורבות בערב רב, רצה לומר שמלבד קליפת עמלק יש עוד ד׳ מיני ערב רב, **וְאִנּוּן סִימָן נְגָ״ע רָ״ע,** היינו **נְפִילִים גִּבּוֹרִים עֲנָקִים רְפָאִים עֲמָלֵקִים, וּבְגִינַיְיהוּ נָפְלָה ה׳ זְעֵירָא מֵאַתְרָהָא** ובסיבתם נפלה השכינה שהיא סוד ה׳ אחרונה דהוי״ה וירדה ממקומה בגלות, ואמר **בִּלְעָם וּבָלָק מִסְטְרָא דַּעֲמָלֵק הֲווֹ** הם היו משורש קליפת עמלק, וסימן לדבר **טוֹל ע״ם מִן בִּלְעָם, ל״ק מִן בָּלָק** שהם אותיות עמל״ק הנרמזות בשמם, לומר כי קליפת עמלק שהיא ראשית גוים שבאו להלחם עם ישראל בצאתם ממצרים נמשכה על בלק ובלעם ולכן רצו להכחיד שם ישראל, **אִשְׁתְּאַר** אותיות ב״ל מבלע״ם ואות ב׳ מבל״ק, הרי **בָּבֶ״ל** ששם בנו דור הפלגה את המגדל ורצו להלחם עם יוצרם, ונקרא שם המקום בבל **כִּי שָׁם בָּלַל יהו״ה שְׂפַת כָּל הָאָרֶץ** ורצה לומר ששורש טומאת בלק ובלעם היה גם מבני דור הפלגה שהיו בבבל ששורש כולם הוא מקליפת עמלק. (הנה נודע שמותם הנזכרות של קני של מדם הרשעון שנקרא ממנו נמשך ונלמיים שנים, הם נמו נגלגול בדור המבול להתקון ועליהם נאמר אמתה את המדם מאדם שנקרא, שהם נזכרות של מדם הרשעון שהוא נגרע על ידי הקב״ה בעצמו, ואמר כך הם עתיד מזרו ונתגלגלו בדור הפלגה, ואמר כך מזרו ונתגלגלו בישראל שהיו בגלות מצרים, והטעם כי בתוך מדם הרשעון נתערב טוב גרע ונפרע בהזכרות שהולידו באמה ואלישים שהם שנתערבו בקליפות והיו צריכים תיקון אמר תיקון לתקנם ולכן נתגלגלו כמה פעמים עד אמר נפרדו מהם כל הסיגים בגלות מצרים על ידי עבודת הפרך, ועל ידי זה נרשמה בחינת הקדושה שבהם והם היו הששים רבוא נשמות בני ישראל (כמבואר בשעה״כ דרוש ג׳ של פסח), ומהסיגים שבהם יצאו נשמות הערב רב ולכך נדבקו בישראל, ומה תבין מה שכתוב לעיל שהערב רב הם היו דור המבול שגם גם הם להתפלל עליהם), ואמר **וְאֵלֶּיךָ** ואלו הנשמות של דור הפלגה, **אִנּוּן דְּאִשְׁתְּאָרוּ** מֵאֵלֶּיךָ הם שנשארו מהנשמות של דור המבול, **דְּאִתְּמַר בְּהוֹן** שעליהם נאמר **וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְקוּם** כי על ידי שנתגלגלו הנצוצות של אדם הראשון בדור המבול ונמחו במבול על ידי זה נתבררו ונזדככו קצת ונפרדו מהם קצת הסיגים אשר הם נמחו לגמרי, וחלק הקדושה שנשאר נתגלגל עוד פעם בדור הפלגה כדי להזדכך יותר. **וּמֵאֵלֶּיךָ** ומאלו הערב רב שנתערבו בישראל ששורשם מקליפת עמלק, **דְּאִשְׁתְּאָרוּ מִנְּהוֹן בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה**

שעדיין נשארו בגלות הרביעי שהוא גלות אדום, **אִנּוּן רֵישִׁין בְּקִיּוּמָא סַגִּי** הם אלו הראשים המתמנים על הצבור ורודים בהם בפרך וקיומם וממשלתם הוא בחוזק גדול, **וְאִנּוּן קָיְימִין עַל יִשְׂרָאֵל כְּלֵי חָמָס** ומושלים על ישראל על ידי כלי חמס והיינו שחומסים את ממונם, **וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם** שנאמר בדור המבול, ושורש נשמתם הוא מדור המבול שלא נזדככו ומהם נעשה הערב רב ולכן אינם מנהיגים את ישראל ברחמים, **אִלֵּין אִנּוּן עֲמָלֵקִים** הם מין הראשון מחמשה מיני ערב רב. (מק״מ וכ״פ ומפרשים)

הנפילים — מין שני מחמשה מיני ערב רב

נְפִילִים מין השני מהחמשה מיני ערב רב שנתערבו בישראל נקראים נפילים, **עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר** על מין זה של הערב רב נאמר **וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבוֹת הֵנָּה** שהם חטאו בזנות, **וְאִלֵּין אִנּוּן מִינָא תִּנְיָינָא** מחמשה מיני ערב רב, ששורש נשמתם **מֵאִלֵּין נְפִילִים מִלְּעֵילָּא** מאלו המלאכים שנפלו בדור אנוש מן השמים מקדושתם וחטאו בזנות, **דְּכַד בָּעָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד אָדָם** לפי שכשרצה הקב״ה לברוא לאדם, **דְּאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ וְגוֹמֵר** פירש רש״י לפי שהאדם הוא בדמות המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם, **בָּעָא לְמֶעְבַּד לֵיהּ רֵישָׁא עַל עִלָּאִין** רצה לעשותו ראש על מלאכי מעלה, **לְמֶהֱוֵי אִיהוּ פַּקִּיד עַל כֻּלְּהוּ** כדי שיהיה ממונה על כל צבא השמים, **וּלְמֶהֱוֵי אִנּוּן פְּקִידִין עַל יְדוֹי** ושהם יהיו מתמנים על ידו, **כְּגַוְונָא דְּיוֹסֵף דְּאִתְּמַר בֵּיהּ וַיַּפְקֵד פְּקִידִים עַל הָאָרֶץ** כמו שמצינו אצל יוסף הצדיק שהיה מושל בכל ארץ מצרים כרצונו, **אִנּוּן בָּעוּ לְקַטְרְגָא לֵיהּ** המלאכים האלו שהם הנפילים רצו לקטרג על בריאתו **וְאָמְרוּ מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וְגוֹמֵר,** וטענו ואמרו הלא הוא **דַּעֲתִיד לְמֶחְטֵי קֳמָךְ** ולמה נהיה אנחנו נתונים תחת ידו, **אָמַר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִי אַתּוּן חֲוַיתוּן לְתַתָּא כְּוָתֵיהּ** אילו הייתם למטה בעולם התחתון כמו האדם, **יַתִּיר חֲוַיתוּן חָבִין מִנֵּיהּ** הייתם חוטאים יותר ממנו, ולכן הפיל אותם הקב״ה מקדושתם למטה בימי דור אנוש, **מִיָּד וַיִּרְאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִי״ם אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגוֹמֵר, חָשְׁקוּ בְּהוֹן** וזנו אחריהם, **וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיל לוֹן לְתַתָּא** והקב״ה העניש והשליכם למטה אחורי הרי החשך, וקשר אותם **בְּשַׁלְשְׁלָאן** של ברזל כדי שלא יטעו את העולם, **וְאִנּוּן** ואלו המלאכים הם **עז״א וַעזא״ל, דְּמִנַּיְיהוּ** שמהם נמשכו **נִשְׁמַתְּהוֹן דְּעֵרֶב רַב** שהם הנואפים הנמצאים בישראל, **דְּאִנּוּן נְפִילִים** שגם הם נקראים נפילים **דְּאַפֵּילוּ גַּרְמַיְיהוּ לְזָנוּת בָּתַר נְשַׁיָּא דְּאִנּוּן טָבָאן** לפי שגם הם הפילו את עצמם מקדושתם לזנות כאבותיהם, **וּבְגִין דָּא אַפִּיל לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵעָלְמָא דְּאָתֵי** ולכן טרדן הקב״ה מעולם הבא, **דְּלָא יְהֵא לוֹן חוּלָקָא תַּמָּן** כדי שלא יהא להם חלק לעולם הבא אפילו אם יעשו איזו מצוה **וְיָהִיב לוֹן אַגְרַיְיהוּ בְּהַאי עָלְמָא, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל**

פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ וְגוֹמֵר כמו שפירש רש״י אל פניו, בחייו משלם לו גמולו הטוב בעולם הזה כדי להאבידו מן העולם הבא. (מק״מ וכ״פ ומפרשים)

הגבורים — מין שלישי מחמשה מיני ערב רב

גִּבּוֹרִים מִינָא תְּלִיתָאָה מין הג׳ מהחמשה מיני ערב רב שנתערבו בישראל נקראים גבורים, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר עליהם נאמר הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אשר מעולם אַנְשֵׁי הַשֵּׁם, לפי שהם גבורים ומורדים במקום, וְאִנּוּן ואלו הערב רב שנקראו גבורים הם אנשי השם לפי ששורש נשמתם נמשכו מִסִּטְרָא דְּאֵלַּיִן מבני דור הפלגה, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן הָבָה נִבְנָה לָנוּ עִיר וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם ורצה לומר כי כמו שתכלית בניית המגדל היתה לעשות להם שם שהוא עבודה זרה בראש המגדל להיות להם לכבוד ולתפארת, כמו כן הערב רב עושים כמעשיהם דְּבָנִין בָּתֵּי כְּנִסְיוֹת וּמִדְרָשׁוֹת וְשָׁוְיִין בְּהוֹן סֵפֶר תּוֹרָה וַעֲטָרָה עַל רֵישׁוֹי שזהו דוגמת המגדל שבנו בני דור הפלגה, וְלָא לְשָׁמָא דַיְיהוֹ״ה, אֶלָּא כל כונתם לְמֶעְבַּד לוֹן שֵׁם לקנות להם שם כדי להיות חרב בידם לעשות חפצם ורצונם להתגבר על העם, הָדָא הוּא דִכְתִיב וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם דוגמת בוני המגדל ולכן הם נקראים אנשי השם, וּמִסִּטְרָא אָחֳרָא וגבורים אלו שהם מסטרא אחרא מִתְגַּבְּרִין עַל יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן כְּעַפְרָא דְאַרְעָא הם מתגברים על ישראל העניים המרודים בגלות שהם שפלים כעפר הארץ, וְגָזְלִין לוֹן וגוזלים וחומסים את ממונם, וְאִתְּבָרַת עֲבִידְתָּא ועל ידי זה מתבטלת עבודתו יתברך אצל ישראל מרוב הצרות אשר הם מצערים אותם ובזה נקראים הערב רב מורדים במקום, וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר ועל אלו הגבורים נאמר וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל הָאָרֶץ היינו המים הזידונים והטומאה המתגברים על הארץ לפי שנמנעת עבודת ה׳ מן העולם, ולכן נקראים גבורים לפי שהם הגורמים התגברות הטומאה. (מק״מ וכ״פ ומפרשים)

הרפאים — המין הרביעי בערב רב

רְפָאִים מִינָא רְבִיעָאָה מין הד׳ מהחמשה מיני ערב רב שנתערבו בישראל נקראים רפאים, לפי שחטאם הוא אִם יֵחָזוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּדוֹחֲקָא אם רואים את ישראל בדחקות וצרות, מִתְרַפְּיִן מַנַּיְיהוּ עוזבים אותם ואינם משתתפים בצערם, וְאִית לוֹן רְשׁוּ לְשֵׁזָבָא לוֹן וְלָא בָּעָאן ועוד שיש להם יכולת להצילם ואינם רוצים ונמנעים לעמוד על נפשם, וזה סימן שאינם מבני ישראל המוסרים נפשם על צרות הצבור, וּמִתְרַפְּיִן מֵאוֹרַיְיתָא וּמֵאִלֵּין דְּמִשְׁתַּדְּלִין בָּהּ ועוד שהם עוזבים את התורה ואת אלו העוסקים בה שאינם תומכים בם, ולכן הם נקראים רפאים לפי שהם מתרפים מלעזור לישראל וכל רצונם הוא לְמֶעְבַּד טַב עִם אֻמּוֹת הָעוֹלָם לעשות טובות לאומות העולם, עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר רְפָאִים בַּל יָקוּמוּ שעונשם של אלו שלא יקומו בתחיית המתים, בְּזִמְנָא דְּיֵיתֵי פְּקִידָה לְיִשְׂרָאֵל

ובעת פקודתם של ישראל כשיגאלו, אִתְּמַר בְּהוֹן וַתְּאַבֵּד כָּל זֶכֶר לָמוֹ שאז יאבדו כולם ולא ישאר מהם שום זכרון. (כ״פ ומפרשים)

הענקים — המין החמישי בערב רב

עֲנָקִים מִינָא חֲמִישָׁאָה מין החמישי מהחמשה מיני ערב רב שנתערבו בישראל נקראים ענקים, דְּאִנּוּן מְזַלְזְלִין לְאִלֵּין לפי שהם מזלזלים ומבזים להתלמידי חכמים לומדי תורה, דְּאִתְּמַר בְּהוֹן וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרוֹתָיִךְ הנאמר על התלמידי חכמים לפי שהתורה היא להם כענק של עדי זהב ותכשיט לצואר, ולפי שהערב רב עושים את עצמם כענקים ומבזים כבוד התלמידי חכמים שנאמר בהם ענקים לכן נקראים ענקים, וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר ועל ב׳ מיני ערב רב הנקראים רפאים וענקים נאמר, רְפָאִים יֶחָשְׁבוּ אַף הֵם כַּעֲנָקִים ופירושו שְׁקִילִין דָּא לְדָא ששניהם שוים בחטאם ובעונשם. ואמר אִלֵּין החמשה מיני ערב רב אִנּוּן דְּאַהְדְּרוּ עָלְמָא לְתֹהוּ וָבֹהוּ הם שהחזירו את העולם לתהו ובהו בעונותיהם, כמו שכתוב והארץ היתה תהו ובהו, וְרָזָא דְמִלָּה וסוד הפסוק הוא חָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא על ידי הערב רב, וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ ועל ידי זה חזר העולם לתהו ובהו, דְּאִיהִי עִקָּרָא וְיִשׁוּבָא דְּעָלְמָא לפי שהבית המקדש הוא עיקר ישוב העולם שמשם נמשך שפע חיים וקיום להעולם, לכן כשנחרב בית המקדש חזר העולם לתהו ובהו, מַיָּד דְּיֵיתֵי אוֹר דְּאִיהוּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מיד כשיתגלה האור בזמן הגאולה על ידי הקב״ה הנקרא אור, כמו שכתוב קומי אורי כי בא אורך, ונרמז בפסוק ויאמר אלהי״ם יהי אור, אז יִתְמַחוּן מִן עָלְמָא וְיִתְאַבְּדוּן כל החמשה מיני ערב רב, אֲבָל פּוּרְקָנָא לָאו אִיהִי תַּלְיָא אֶלָּא בַּעַמְלֵק עַד דְּיִתְמְחֵי אבל גאולת ישראל אינה תלויה אלא במחיית עמלק ולא במחיית שאר מיני ערב רב, דְּבֵיהּ אוֹמָאָה לפי שרק בו נשבע הקב״ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק, לפי שהוא ראשית גוים שמצירים לישראל לכן לא יגאלו ישראל עד שימחה, אבל שאר מיני ערב רב אפשר שימחו רק אחר הגאולה, וְהָא אוּקְמוּהָ במכילתא סוף פ׳ בשלח על הפסוק כי יד על כס י״ה מלחמה לה׳ בעמלק מדור דור. (כ״פ ומפרשים)

כשימחו הערב רב יתחדש העולם

(בראשית כה, ב)

דָּבָר אַחֵר אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְגוֹמֵר וכמבואר לעיל בדף כד ע״ב שמלת אלה באה לפסול את הראשונים, והיינו תולדין דתהו, ומפרש שנאמר על הערב רב אִלֵּין אִנּוּן דְּאִתְּמַר בְּהוֹן אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל ויליף גזרה שוה אלה תולדות ואלה אלהיך,

והיינו הערב רב שעשו את העגל שאינם בכלל תולדות השמים והארץ, ומפרש כי **בְּיוֹמָא דְּיִתְמְחוֹן אִלֵּין** כשימחו הערב רב שאז יתוקן חטא העגל, **כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא עֲבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא** נחשב כאילו אז נברא העולם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** אחר אלה תולדות השמים כתיב **בְּיוֹם עֲשׂוֹת יהו״ה אלהי״ם אֶרֶץ וְשָׁמָיִם** ומפרש כי **בְּהַהוּא זִמְנָא יְהֵא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִם שְׁכִינְתֵּיהּ** אז יהיה יחוד עליון דוי״ן הנקמיס שמיס ומרן, **וְיִתְחַדֵּשׁ עָלְמָא** ועל ידי זה יתחדש העולם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי כַּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה וְגוֹמֵר** היינו זו״ן שיתחדשו בגדלות ובקומה שלימה ויהיה כתרה גדול ככתרו, **דָּא אִיהוּ בְּיוֹם עֲשׂוֹת** ביום שיתתקנו זו״ן על ידי או״א הנקראים יהו״ה אלהי״ם. (מפרשים)

בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן של ביאת המשיח שיהיה יחוד העליון של זו״ן הגדולים, אז יקוים מה שכתוב **וַיַּצְמַח יהו״ה אלהי״ם מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֶחְמָד וְגוֹמֵר** רצה לומר אז יצמחו נשמות קדושות מן האדמה העליונה שהיא מלכותא קדישא, **אֲבָל בְּקַדְמִיתָא** היינו בעודנו בגלות, **עַד דְּיִתְמַחוֹן אִלֵּין** החמשה מיני ערב רב, **לָא נָחִית מְטָרָא דְּאוֹרַיְיתָא** לא יורד שפע הנקרא אורייתא דבכתב, **וְיִשְׂרָאֵל דְּדַמְיָין לַעֲשָׂבִין וּלְאִילָנִין לָא יִצְמְחוּן** היינו נשמות הקטנות דומות לעשבים ונשמות הגדולות דומות לאילנות אינם צומחות מהמלכות, **וְרָזָא דְמִלָּה, וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ** היינו טרם שנבראו נשמות הגדולות שדומות לאילנות, **וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה** טרם יצמח, היינו נשמות הקטנות הדומות לעשבים, **בְּגִין דְּאָדָם אַיִן** ומפרש **דְּאִנּוּן יִשְׂרָאֵל בְּבֵי מַקְדְּשָׁא** כי ישראל אינם בבית המקדש, **לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה** לתקן את המלכות, **בְּקָרְבָּנִין** על ידי הקרבת הקרבנות, לכן לא נבראות נשמות חדשות. (מק״מ ומפרשים)

משיח בן דוד משיח בן יוסף ומשה רבנו

דָּבָר אַחֵר וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה, דָּא מָשִׁיחַ רֵאשׁוֹן שהוא משיח בן דוד, **טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ** טרם שנתגלה בעולם, **וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, דָּא מָשִׁיחַ שֵׁנִי** היינו משיח בן יוסף שגם הוא לא נתגלה עדיין, **וְלָמָּה** לא נתגלו הב׳ משיחין, **בְּגִין דְּלֵית תַּמָּן מַשֶּׁה** שנשמתו תתלבש בהם, **לְמִפְלַח לִשְׁכִינְתָּא** כדי לתקן את השכינה להכינה ליחוד העליון, **דַּעֲלֵיהּ אִתְּמַר, וְאָדָם אַיִן לַעֲבוֹד אֶת הָאֲדָמָה** שמשה הנקרא אדם עדיין לא היה כדי שיתקן את השכינה הנקראת אדמה, **וְרָזָא דְמִלָּה, לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד** שיצא מיהודה, **וּמְחוֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** שיצא מיוסף, **עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה דָּא מֹשֶׁה** ומפרש כי **חֶשְׁבַּן דָּא כְּדָא** שיל״ה בגי׳ מש״ה, **וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים, אַתְוָון וְלוֹ״י קְהָ״ת** לרמז על תקון לוי וקהת ועמרם

הנרמז במלת עמי״ם שיהיה אז על ידי משה, (כמו שכתוב בזהר ח״ג דף יט ע״ב, וז״ל מאי טעמא נקרא עמרם שיצא ממנו עם רם על כל רמים). (מפרשים)

השכינה תתעלה בעת קץ על-ידי משה רבנו

(בראשית כו, א)

דָּבָר אַחֵר וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, תַּרְגּוּמוֹ וַעֲנָנָא יִסְתַּלַּק מִן אַרְעָא רצה לומר שאין צריך לדרוש א״ד של אדנ״י, אלא פירוש מלת אד הוא ענן שהוא השכינה, **הַהִיא דְּאִתְּמַר בַּהּ כִּי עָנָן יהו״ה עַל הַמִּשְׁכָּן וְגוֹמֵר** היינו השכינה ששרתה על המשכן, והיא תתעלה על ידי משה בעת קץ, **וּבֵיהּ מִתְּשַׁקְיָין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּאַרְעָא דְּהַהוּא זִמְנָא** ועל ידי ענן השכינה יקבלו התלמידי חכמים שבארץ מימי התורה בביאת המשיח. כתיב **וַיֵּיצֵר יהו״ה אלהי״ם אֶת הָאָדָם** ומפרש **אִלֵּין יִשְׂרָאֵל** הנקראים אדם, **בְּהַהוּא זִמְנָא** בזמן הגאולה **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא צַיֵּיר לוֹן בְּצִיּוּרִין דְּעָלְמָא דֵּיִן** אז הקב״ה יצייר לישראל בציורים של עולם הזה, והיינו בבחינת נפש מהמלכות הנקראת עולם הזה, **וְעָלְמָא דְּאָתֵי** וגם יצייר אותם בציורים של עולם הבא, והיינו בבחינת נשמה מהבינה הנקראת עולם הבא, ומפרש עוד **וַיִּיצֶר, בְּהַהוּא זִמְנָא** בביאת המשיח, **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַיֵּיל לוֹן בִּשְׁמָיהּ** אז הקב״ה יכלול את ישראל בשמו, דהיינו **בְּצִיּוּרָא דְּב׳ יודי״ן, י׳ י׳ ו׳ בֵּינַיְיהוּ** כנגד י׳ י׳ ו׳ של מלת וייצר, **דְּאִנּוּן סָלְקִין לְחוּשְׁבַּן יהו״ה** כי יי״ו גי׳ הוי״ה, **וְיהוֹן מְצוּיָּרִין בְּאַנְפּוֹי** וישראל יהיו מצויירים בפניהם בשם הוי״ה, דהיינו **בְּאַנְפִּין דְּיִלְהוֹן בִּתְרֵין יודי״ן** בכל פן בי׳ אחת, **בְּחוֹטְמָא דְּיִלְהוֹן בְּאָת ו׳** ובחוטם שלהם באות ו׳, הרי שם הוי״ה יהיה נרמז בפנים של ישראל, **וּבְגִין דָּא** בשביל השם הוי״ה הנרמז בפנים שבראש האדם, **אָמַר קְרָא כִּי מֵרֹאשׁ צוּרִים אֶרְאֶנּוּ** ומפרש **אִלֵּין אִנּוּן צַיּוּרִין דְּשִׁמָּא קַדִּישָׁא** פירוש מלת צורים היינו ציור של שם הוי״ה, ופי׳ הפסוק כך הוא, מראש צורים פירוש בשביל ציור הוי״ה שבראש, אראנו פירוש אשגיח עליו, **וְיהוֹן מְצוּיָּרִין בְּאַנְפַּיְיהוּ בִּתְרֵין לוּחִין יַקִּירִין** וגם יהיו מצויירים בפניהם בהארות של הב׳ לוחות היקרים, **דְּאִנּוּן י׳ י׳** שהם כנגד הב׳ יודי״ן שבב׳ הפנים, **דְּאִיהוּ ו׳ חָרוּת עֲלַיְיהוּ** שאות ו׳ חרותה עליהם והיא כנגד אות ו׳ שבחוטם. (מק״מ ומפרשים)

גדולת ישראל בעת הגאולה

(בראשית כו, א-ב)

ועתה חוזר לענין גדולת ישראל בעת הגאולה, ואמר **וּמִיָּד בְּהַהוּא זִמְנָא** בעת הקץ, **נָטַע לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן קַדִּישָׁא** יטע הקב״ה את נשמות ישראל להיותם מושרשות במלכות הנקראת גן עדן כדמפרש ואזיל, **הָדָא הוּא דִכְתִיב וַיִּטַּע יהו״ה אלהי״ם** ומפרש שהם **אַבָּא וְאִמָּא** המתקנים את **גַּן, דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה** שבה מושרשות נשמות ישראל, **עֵדֶן, דָּא אִמָּא עִלָּאָה** המשפעת את המוחין לז״א והוא נותן את חלק ההארות להשכינה, ומה שכתוב שם וישם **אֶת הָאָדָם, דָּא עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא** היינו ז״א, ואמר שעתה נקראת המלכות גן לבד, אבל לעתיד לבא **אִיהִי** המלכות, **תְּהֵא נָטַע דִּילֵיהּ** של ז״א **בַּת זוּגֵיהּ** שיתיחד עמה, **וְלָא תָּזוּז מִנֵּיהּ לְעָלַם** כי יהיה יחודם תדירי ואז תקרא גן עדן, וזה שאמר **וּתְהֵא עִדּוּנָא דִילֵיהּ** והמלכות תהיה העדן שלו ואז **וְיִשְׂרָאֵל קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַע לוֹן בְּהַהוּא זִמְנָא נִטְעָא קַדִּישָׁא בְּעָלְמָא** כי יהיו נטועים בגנו שהוא המלכות, **כְּמָה דְאַתְּ אָמַר נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר** שישראל יהיו כעין נצר שנטע הקב״ה בעצמו במלכות, לכן הוא יתפאר בהם לעולמים. (תקס״ג ומפרקים)

ואמר שלעתיד לבא יקוים מה שכתוב **וַיַּצְמַח יהו״ה אלהי״ם** ומפרש שהם **אַבָּא וְאִמָּא** שהם הצמיחו את **כָּל עֵץ נֶחְמָד, דָּא צַדִּיק** הוא היסוד הנקרא עץ, ותחלה תקנו **וְטוֹב לְמַאֲכָל, דָּא עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא** הוא התפארת דז״א, **דְּבֵיהּ הוּא זַמִּין מָזוֹן לְכֹלָּא** שבו הקב״ה הזמין מזון לכל התחתונים, **דִּכְלָּא בֵּיהּ** כי כל החסדים והגבורות מתפשטים בו, **וְלָא אִתְפַּרְנֵס צַדִּיק אֶלָּא מִנֵּיהּ** ואין היסוד מקבל שפע פרנסתו אלא ממנו, **וּשְׁכִינְתָּא מִנֵּיהּ** והשכינה מקבלת השפע מהיסוד, **וְלָא צְרִיכִין לְתַתָּאִין** שלעתיד לבא אין צריכים שהתחתונים יעלו מ״ן, **אֶלָּא כּוּלְּהוּ נְזוֹנִין לְתַתָּא עַל יָדֵיהּ** כל עולמות התחתונים נזונים על ידי התפארת, ומפרש **דִּבְגָלוּתָא לָא הֲוָה לִשְׁכִינְתָּא, וּלְחִ״י עָלְמִין** שהוא היסוד דז״א, **מְזוֹנָא אֶלָּא בְּחִ״י בִּרְכָאן דְּצָלוֹתָא** שאז העלו ישראל את המ״ן על ידי התפלה ועל ידי זה קיבלו היסוד ומלכות את השפע, **אֲבָל בְּהַהוּא זִמְנָא** בזמן הגאולה, **אִיהוּ** היסוד **יְהֵא מְזוֹנָא לְכֹלָּא** הוא ישפיע שפע המזון בלי העלאת מ״ן. (מפרקים)

אין מקבלין גרים לימות המשיח

ומפרש עוד מה שכתוב **וְעֵץ הַחַיִּים** שהוא ז״א, **דְּהוּא אִילָנָא דְחַיֵּי** שממנו נמשכים החיים, ולעתיד לבא **יְהֵא נְטִיעַ בְּגוֹ גִּנְּתָא** ז״א יהיה נטוע בקביעות בהמלכות בסוד יחוד התדירי, **דְּאִתְמַר בֵּיהּ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם** ביאור הפסוק רצה לומר שאז יהיה לז״א מוחין דגדלות תדיר בקביעות, **וּשְׁכִינְתָּא לָא שָׁלְטָא עֲלֵהּ אִילָנָא דְסִטְרָא אָחֳרָא** כי אז נאמר ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ שהיא

השכינה, **דְּאִנּוּן עֵרֶב רַב** ששורשם מהסטרא אחרא, **דְּאִנּוּן עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע** שהם מקליפת נוגה הכלולה טוב ורע, **וְלֹא תִקָּבֵל בָּהּ עוֹד טָמֵא** פירוש שלא תפגם עוד מאחיזת הקליפות כי לא ישלטו בה עוד, **הָדָא הוּא דִכְתִיב יהו״ה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר** כי לא יהיה שום כח להסטרא אחרא, **וּבְגִין דָּא לָא מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ** כי לא יהיה עוד סוד ברור הנצוצין מן הסטרא אחרא, **וּתְהֵא שְׁכִינְתָּא כְּגַפְנָא דְלָא מְקַבְּלָא נִטְעָא מִמִּינָא אָחֳרָא** ותהיה השכינה כגפן שאינה מקבלת הרכבה מעץ אחר, **וְיִשְׂרָאֵל יְהוֹן** בקדושה עליונה **כָּל עֵץ נֶחְמָד לְמַרְאֶה, וְיִתְחַזֵּר עֲלַיְיהוּ שׁוּפְרָא** ויחזור עליהם היופי דקדושה מהתפארת **דְּאִתְמַר בֵּיהּ הִשְׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל** פירוש שבעת הגלות השליך הקב״ה משמים לארץ את תפארת ויופי של ישראל, ובעת הגאולה יחזור הכל לאיתנו, **וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע** ששם אחיזת הקליפות והערב רב, **אַדַּחְיֵין מִנַּיְיהוּ** יהיה נדחה ונפרד מהם, **וְלָא מִתְדַּבְּקִין וְלָא מִתְעָרְבִין בְּהוֹן** ולא יהיו עוד דבוקים ומעורבים בהם, **דְּהָא אִתְמַר בְּיִשְׂרָאֵל** רצה לומר שעל ישראל נאמר מה שכתוב **וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ** ומפרש **דְּאִנּוּן עֵרֶב רַב** שנתערבו ונתדבקו בישראל, **וְגָלֵי לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** לישראל, **דְּבְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ** פירוש שיהנו מהערב רב, מות תמות, ב׳ מיתות כנגד בית ראשון ובית שני שנחרבו, כי על ידי שנהנו מהערב רב **גָּרְמוּ דְּאָבְדוּ ב׳ אָבְדִין דְּאִנּוּן בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי** ומפרש **וְדָא אִיהוּ** מה שכתוב **כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת, ב׳ פְּעָמִים** כנגד חורבן בית ראשון וחורבן בית שני, **וְאִנּוּן גְּרִימוּ** על ידי שנתערבו בערב רב, **דְּצַדִּיק** המשפיע להשכינה **יֶחֱרַב וְיֶבֶשׁ בְּבַיִת רִאשׁוֹן דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא עִלָּאָה** רצה לומר שלא יקבל היסוד השפע מהבינה, **וּבְבַיִת שֵׁנִי דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה** רצה לומר שלא יהיה להיסוד מה להשפיע להמלכות, **דָּא אִיהוּ וְנָהָר יֶחֱרַב וְיֶבֶשׁ** ומפרש, **וְנָהָר דָּא ו׳** שהוא היסוד, **יֶחֱרַב בְּהִ׳ תַּתָּאָה** שלא יוכל להשפיע במלכות, **בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ** מהיסוד דז״א, **נְבִיעוּ דִי׳** השפע שאבא שהוא סוד אות י׳ דהוי״ה משפיע לאימא שהיא סוד ה׳ ראשונה דהוי״ה, והטעם שנסתלק השפע לפי שאבא עלה **לְאֵין סוֹף** ואינו מאיר לז״א. (מפרקים)

וּמִיָּד דְּיִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא בביאת הגואל במהרה, מיד יהיו **עַמָּא קַדִּישָׁא לְחוּד** בלי תערובת ערב רב, **מִיָּד נָהָר דַּהֲוָה חָרֵב וְיָבֵשׁ** היסוד שנמנע ממנו השפע, **אִתְמַר בֵּיהּ וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא ו׳ לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן** ומפרש **וְנָהָר דָּא עַמּוּדָא דְאֶמְצָעִיתָא** הוא התפארת עם היסוד, **יוֹצֵא מֵעֵדֶן דָּא אִמָּא עִלָּאָה** שנקראת עדן כשמקבלת המוחין מהחכמה, **לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן דָּא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה** היא המלכות, **דְּבְהַהוּא זִמְנָא** כי בזמן הגאולה, **אִתְמַר בְּמֹשֶׁה וּבְיִשְׂרָאֵל אָז תְּתַעֲנֵג עַל יהו״ה** פירוש שישראל יתענגו מהשפע המושפע להם מהמלכות, ומפרש **בְּעֹנֶג״ג** שהוא סוד המוחין, דהיינו **דְּאִיהוּ ע׳ עֵדֶן** הוא סוד מוחין דאימא, וממנה נמשכו המוחין לאות **נ׳ נָהָר** שהוא ז״א, וממנו לאות **ג׳ גַּן** למלכות וממנה לישראל, **וְיִתְקַיֵּים קְרָא אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וְגוֹמֵר**

ודרשו חז״ל במס׳ סנהדרין דף צא ע״ב, שָׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא יָשִׁיר פירוש כשיחיו המתים אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת, ואז וְאִתְּהַפַּךְ לְעֶרֶב רַב ענ״ג שיהיה לישראל, להם יתהפך לְנֶגַ״ע וגם וּלְאוּמִּין דְּעָלְמָא יתהפך לנגע, כְּגַוְונָא דְּפַרְעֹה וּמִצְרָאֵי דְּפָרַח בְּהוֹן שְׁחִין אֲבַעְבּוּעוֹת כמו שכתוב ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה, אֲבָל לְיִשְׂרָאֵל יְהֵא ענ״ג רק לישראל יהיה ענג, וְדָא אִיהוּ וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן כמפורש לעיל. (מק״מ ומפרשים)

נשמת משה תתגלה בביאת המשיח

(בראשית כז, א)

כְּגַוְונָא דָּא אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה ומפרש בעבודה קשה היינו בְּקוּשְׁיָא שיתעוררו קושיות בהבנת התורה, בְּחוֹמֶר, בְּקַל וָחוֹמֶר שגם בלמוד קל וחומר יתעורר קושי, וּבִלְבֵנִים, בְּלִבּוּן הִלְכְתָא שיהיה קשה לברר איזו הלכה, וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, דָּא בָּרַייְתָא שיהיה קשה להבין דברי הברייתא, אֶת כָּל עֲבוֹדָתָם וְגוֹמֵר, דָּא מִשְׁנָה שתהיה עבודת פרך להבין את המשנה, וכל זה לפי שבעונות נאחז הסטרא אחרא בהתורה הק׳, בבחינת לא זכה נעשית לו סם המות. אבל אִם תֵּיבִין בְּתֵיובְתָּא אם עושים תשובה על שעברו על התורה, אִתְּמַר בְּהוֹן וַיּוֹרֵהוּ יהו״ה עֵץ ומפרש וְדָא עֵץ חַיִּים הוא התורה, וּבֵיהּ וַיִּמָּתְקוּ הַמַּיִם ועל ידי זה יזכו ללמוד במתיקות התורה, כמו שכתוב ומתוקים מדבש ונופת צופים, והיא סם חיים למיימינים בה. ומפרש עוד את ענין עץ החיים, ואמר וְדָא מֹשֶׁה משה הוא מבחינת התפארת סוד התורה שבכתב הנקראת עץ חיים, מָשִׁיחַ רצה לומר שנשמתו תתגלה בביאת המשיח שאז יתגלה העץ חיים פירוש הארת התפארת, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ שנאמר במשה בהיותו במדבר, וּמַטֵּה הָאֱלֹהִי״ם בְּיָדִי ומפרש הפסוק מַטֶּה דָּא מטטרו״ן השולט בעת הגלות, מִסְטָרֵיהּ חַיִּים וּמִסְטָרֵיהּ מִיתָה מצדו נמשך חיים להראוים לחיים, וגם המות להחייבים מיתה, כי עולמו של מט״ט כלול מטוב ורע ומחיים וממות, כַּד אִתְּהַפַּךְ לְמַטֶּה כשזה המלאך מתהפך למטה על ידי זכיות ישראל, אִיהוּ עֶזֶר מִסְטָרָא דְּטוֹב הוא עזר למשה בגלות מצד הטוב שבו, כַּד אִתְּהַפַּךְ לְחִוְיָא וכשמתהפך לנחש מצד עונות ישראל, אִיהוּ כְּנֶגְדּוֹ הוא עומד כנגד משה בגלות, מִיָּד וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו שלא יגרמו העונות שיהיה להנחש איזה אחיזה בו. (מפרשים)

היכל הנשמות שסבלו יסורים ומלך המשיח

(בראשית לח, ב - לט, א)

הֵיכָלָא תִּנְיָינָא שבגן עדן התחתון שהוא סוד היכל עצם השמים כנגד ההוד, הֵיכָלָא דָּא קָיְימָא לְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קַדְמָאָה היכל זה נמצא לפנים מהיכל הראשון, (ס״ג פוס״ן) וְהַאי הֵיכָלָא אִיהוּ סָמִיךְ לְגוֹ מְעַרְתָּא דַּאֲבָהָן וזה ההיכל הוא סמוך למערה של האבות שהיא מערת המכפלה, שדרך שם נכנסות הנשמות הראויות אל היכל הזה של גן עדן התחתון, ואינן עוברות דרך היכל הראשון, וְהַאי הֵיכָלָא נָהִיר מִקַּדְמָאָה וזה ההיכל מאיר יותר מההיכל הקודם, הָכָא אִית כָּל אֲבָנִין יַקִּירִין דְּמַקְּפָן לֵיהּ כאן בהיכל זה נמצאות כל אבנים יקרות המקיפות אותו, בְּגוֹ דְּהַאי הֵיכָלָא אִית נְהִירוּ חַד כָּלִיל מִכָּל גְּוונִין בתוך היכל הזה מאיר אור אחד הכלול מכל ד׳ גוונים, וְאִיהוּ נָהִיר מֵעֵילָא לְתַתָּא והוא אור הבינה המאיר מלמעלה מהיכל קדש קדשים למטה להיכל זה שהוא כנגד ההוד, בְּהַאי הֵיכָלָא קָיְימִין אִנּוּן דְּסָבְלוּ יִסּוּרִין וּמַרְעִין בְּהַאי עָלְמָא בְּגִין לְאִתְתַּקָּנָא בהיכל הזה, שהוא כנגד ההוד שהוא מדת הדין המייסרת, שם נמצאות כל אותם הנשמות שסבלו יסורים וחלאים בעולם הזה כדי להטהר ולהתתקן מכל פגמי העונות, וַהֲווֹ מוֹדָן וּמְשַׁבְּחָן לְמָרֵיהוֹן כָּל יוֹמָא והיו מודים ומשבחים להקב״ה כל יום על יסוריהם לחזק מדת ההוד, וְלָא הֲווֹ מְבַטְּלִין צְלוֹתַיְיהוּ לְעָלְמִין ולא היו מבטלים תפלתם בשביל יסוריהם לעולם. (ס״ג סרמ״ק נמ״ג) לְגוֹ מֵהַאי הֵיכָלָא קָיְימִין כָּל אִנּוּן דַּהֲווֹ מְקַדְּשִׁין בְּכָל יוֹמָא בְּכָל חֵילָא שְׁמָא דְּמָרֵיהוֹן לפנים בזה ההיכל נמצאים כל אלו שהיו מקדשים בכל יום בכל כחם את שמו של הקב״ה על ידי אמירת קדיש, וַאֲתִיבוּ אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל חֵילָא וענו אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחם, וְאִלֵּין אִנּוּן קָיְימִין לְגוֹ בְּגוֹ הַאי הֵיכָלָא ואלו נמצאים לפני ולפנים בתוך היכל הזה, וְהַהוּא נְהוֹרָא דְּכָלִיל כָּל גְּוונִין נָהִיר לוֹן ואור הבינה שכלול מכל הד׳ גוונים מאיר להם, (ס״ג שם) מֵהַהוּא נְהוֹרָא קָיְימִין וְחָמָאן נְהוֹרִין אָחֳרָנִין ומכח אור זה הם עומדים ורואים אורות אחרים של שאר הספירות, דְּאִתְאַחֲדָן וְלָא אִתְאַחֲדָן בְּגַוַויְיהוּ שנאחזים בהם כדי להשיגם אבל אין השגתם לגמרי מחמת גודל תוקף האור, וְעֵילָא מִנְּהוֹן מָשִׁיחַ ולמעלה מהם ממונה משיח הסובל יסורים עבור ישראל, דְּאִיהוּ עָאל וְקָאֵים בֵּינַיְיהוּ וְנָחִים לוֹן (ס״ג הרמ״ק נמ״ט) שהוא נכנס ועומד ביניהם ומנחם את אלו שסבלו יסורים כמותו.

ואחר כך אִיהוּ נָטִיל מֵהַאי הֵיכָלָא הוא יוצא מזה ההיכל השני, וְעָאל בְּהֵיכָלָא תְּלִיתָאָה ונכנס בהיכל השלישי שהוא סוד היכל נוגה כנגד הנצח, וְתַמָּן כָּל אִנּוּן בְּנֵי מַרְעִין וּכְאֵבִין יַתִּיר שם נמצאים כל אלו שסבלו כאבים וחלאים קשים ביותר כדי להתתקן, וכן וְכָל אִנּוּן דַּרְדְּקֵי דְּבֵי רַבָּן דְּלָא אַשְׁלִימוּ יוֹמִין וגם כל אלו התינוקות שלמדו בבית רבן ולא השלימו ימיהם אלא מתו בילדותם על מעשיהם הקודמים בגלגול

העבר, וכן **וְכָל אִנּוּן דַּעֲבִדִין עַל חָרוּב בֵּי מַקְדְּשָׁא וַהֲווֹ אוֹשְׁדִין דְּמֵעִין** וכל אלו שנצטערו ונתעצבו על חורבן בית המקדש והיו בוכים ושופכים דמעות, **כְּלְהוֹן קָיְימִין בְּהַהוּא הֵיכְלָא** כל אלו נמצאים בהיכל זה הנ׳, **וְאִיהוּ מְנַחֵם לוֹן** ומשיח מנחם אותם על ידי שמאיר להם מאור העליון, ומבטיח לאלו שלא יכלו להשתלם במעשה התורה והמצות כראוי שיקבלו שכרם על כל מה שהיו ראוים לעשות.

וְנָטִיל מֵהַאי הֵיכְלָא ואחר כך יוצא מהיכל זה השלישי, **וְעָאל בְּהֵיכְלָא רְבִיעָאָה** ונכנס בהיכל הרביעי שהוא סוד היכל הזכות כנגד הגבורה, **וְתַמָּן כָּל אִנּוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם** ושם נמצאים כל אבלי ציון וירושלים, **וְכָל אִנּוּן קָטוֹלֵי דִּשְׁאָר עַמִּין** וכל אלו שנהרגו על ידי הגוים, **וְאִיהוּ שָׁרֵי וּבָכֵי** ומשיח מתחיל לבכות בשבילם, **וּכְדֵין כָּל אִנּוּן נְשִׁיאִין דְּזַרְעָא דְּדָוִד כֻּלְּהוּ אֲחִידָן בֵּיהּ וּמְנַחֲמִין לֵיהּ** ואז כל הנשיאים של זרע דוד המלך שמשם יצא משיח בן דוד שנמצאים שם בגן עדן, כולם אוחזים בו ומנחמים אותו בישועות העתידות לבא, אבל משיח **שָׁאֲרֵי תְּנָיְינוּת וּבָכֵי** הוא מתחיל שנית לבכות על אלו ההרוגים שנהרגו בחדש זה על ידי הגוים ועל צרות ישראל בעולם ואינו רוצה לקבל תנחומין עליהם, **עַד דְּקָלָא נָפִיק וּמִתְאַחֵד בְּהַהוּא קָלָא** עד שיוצא קול תנחומין של השכינה מלמעלה ומשיח נאחז ומתקשר בזה הקול, **וְסָלִיק לְעֵילָא** ובכח זה הוא עולה למעלה לגן עדן העליון, **וְאִשְׁתָּהֵי תַּמָּן עַד רֵישׁ יַרְחָא** ומתעכב שם עד ראש חדש הבא כדי להתנחם על ידי חידוש הלבנה, כי נודע שכל גרמת היסורים הוא על ידי פגימת הלבנה, ועל ידי האור המתחדש בחידוש הלבנה מתבטלים כל צרות ישראל ואז משיח מתנחם, **וְכַד נָחִית נָחֲתִין עִמֵּיהּ כַּמָּה נְהוֹרִין וְזִיוִין** וכשהוא יורד מלמעלה יורדים עמו כמה אורות וזיוין שנתחדשו מהארת חידוש הלבנה, **מְנָהֲרִין לְכָל אִנּוּן הֵיכָלִין** המאירים לכל אלו ההיכלות של גן עדן התחתון שבהם נמצאים כל אלו ההרוגים שמשיח בכה עליהם, **וְאַסְוָותָא וּנְהוֹרָא לְכָל אִנּוּן קָטוֹלִין** וכמו כן יורדת עמו רפואה והארה לכל אלו שנהרגו על ידי הגוים בזה החודש, **וּבְנֵי מַרְעִין וּמַכְאוֹבִין דְּסָבִילוּ עִמֵּיהּ דְּמָשִׁיחַ** ולכל אלו שסובלים חלאים וכאבים עם משיח בעולם הזה כדי להקל עול הגלות מישראל. (מפרשים)

ואמר עוד **וּכְדֵין פּוּרְפִּירָא לָבִישׁ** וכשמתחדשת איזו הריגת ישראל על ידי הגוים אז לובש משיח לבוש מלכות, **וְתַמָּן חֲקִיקִין וּרְשִׁימִין כָּל אִנּוּן קָטוֹלֵי דִּשְׁאָר עַמִּין בְּהַהוּא פּוּרְפִּירָא** ושם באותו הלבוש חקוקים ורשומים צורות כל אלו שנהרגו על ידי הגוים ולכן מתלבש בזה הלבוש כדי לצייר בו צורת הרוג זה, **וְסָלִיק הַהוּא פּוּרְפִּירָא לְעֵילָא וְאִתְחַקַּק תַּמָּן גּוֹ פּוּרְפִּירָא עִלָּאָה דְּמַלְכָּא** ואחר כך עולה משיח עם זה הלבוש למעלה ונחקקת שם צורת אותו ההרוג תוך לבוש המלכות של הקב״ה, **וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לְאַלְבָּשָׁא הַהוּא פּוּרְפִּירָא וּלְמֵידַן עַמִּין** ועתיד הקב״ה ללבוש לבוש מלכות זה כדי לזכור נקמת עמו ישראל ולדון את העמים שהרגו את ישראל, **דִּכְתִיב יָדִין בַּגּוֹיִם**

מָלֵא גְוִיּוֹת פירוש ידין הקב״ה את הגוים בלבוש מלא גויות צורות ההרוגים ממש, והקב״ה ילחם עם הגוים במלחמת גוג ומגוג, **עַד דְּיֵי אֲתָא וְנָחֵים לוֹן** עד שמשיח יבא ויתגלה מלמעלה וינחם את אלו שנהרגו על ידי הגוים, **וְנָחֲתִין עִמֵּיהּ נְהוֹרִין וְעִדּוּנִין לְאִתְעַדְּנָא** ואז ירדו עמו כמה אורות ועדונים לענג ולהנות אותם בהם, **וְכַמָּה מַלְאָכִין וּרְתִיכִין עִמֵּיהּ** וכמו כן ירדו עמו כמה מלאכים ומרכבות מלמעלה כדי להחשיב את כל אחד ואחד מההרוגים שבזיונם וצערם היה מרובה מבעלי היסורים, **כָּל חַד וְחַד בְּמַלְבּוּשָׁא לְאִתְלַבְּשָׁא בֵּהּ** כל אחד ואחד **כָּל אִנּוּן נְשִׁמָתִין דְּקָטוֹלִין** כל מלאך יביא בידו לבוש נכבד להלביש בו את כל אלו שנהרגו על ידי הגוים. ואמר **וְתַמָּן מִתְעַדְּנִין** ושם מתעדנות כל אלו הנשמות הנמצאות בהיכל הרביעי, **כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּאִיהוּ סָלִיק וְנָחִית** כל אותו הזמן שישראל שרוים בגלות ומשיח עולה לגן עדן העליון ויורד ואינו יכול להתגלות. (מפרשים)

צפה למשיח כשתראה הקשת בגוונים מאירים

(נח עב, ב)

עוד **פָּתַח** אותו היהודי **וְאָמַר** לפרש מש״כ **וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ מְאֹד** והקשה **מַאי שְׁבָחָא דָּא** מה שבח הוא שהודיענו הכתוב שישב שלמה על כסא דוד אביו, ר״ל וכי מי ישב זולתו אחרי שהוא מלך תחת אביו, ותירץ **אֶלָּא דְּאִתְקִין אֶבֶן שְׁתִיָּה** אלא בא הכתוב להודיע ששלמה שהיה מושרש ביסוד תיקן את האבן שתיה שהיא המלכות סוד כסא דוד, **וְשַׁוֵּי עֲלָהּ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים** ושם עליה את הקדש קדשים, ר״ל שהמשיך לה מוחין דגדלות שהם סוד קדש הקדשים, **וּכְדֵין וַתִּכּוֹן מַלְכוּתוֹ מְאֹד** פי׳ כי על ידי שתיקן את המלכות שבה שורש מלוכת המלכים, ממילא ותכון מלכותו מאד. ואמר עוד **וּכְתִיב** והיתה הקשת בענן **וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם** פירושו **דְּהָא קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּיאוּבְתָּא דִּילֵיהּ בָּהּ תָּדִיר** כי הקשת רומזת על המלכות, והקב״ה תשוקתו תמיד במלכות לכן מסתכל בה וזוכר אותה תמיד, לכן **וּמַאן דְּלָא אִתְחֲזֵי בָּהּ לָא אָעֵיל קַמֵּי מָארֵיהּ** ומי שלא מתראה בה לא יכול ליכנס לפני ז״א, בסוד יראה כל זכורך את פני האדון ה׳ שהוא המלכות, שהיא סוד המראה שבה נרשמים הזכרים העולים להראות לפניו יתברך, **וְעַל דָּא כְּתִיב וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם** שז״א מסתכל תמיד במלכות, ומפרש עוד **וּרְאִיתִיהָ, מַאי וּרְאִיתִיהָ** למה צריך לראותה, ואמר **רָזָא הוּא** יש בזה סוד, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהִתְוִיתָ תָּיו עַל מִצְחוֹת וְגוֹ׳** פי׳ שתעשה סימן באות ת׳ על מצחות אותם האנשים שהם עומדים לחיים, **לְאִתְחַזָּאָה עֲלַיְיהוּ** כדי שאות ת׳ הרומזת על המלכות יראה הקב״ה עליהם ועי״ז יזכרו לחיים, **וְאִיכָּא דְּאָמְרֵי, דָּא רְשִׁימוּ דְּאַת קַדִּישָׁא דִּי בְּבִשְׁרָא** ויש אומרים שוראיתיה נאמר על אות

ברית קודש הנרשמת בבשר האדם שגם היא נרמזת במלכות, ובזמן שיראה הקב״ה שבני ישראל מקיימים ברית מילה ושומרים עצמם מלטמא אותה, אז הקב״ה זוכר את ישראל לטובה ולחיים. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי כֻּלָּא הוּא הָכִי** ודאי הכל הוא כך כי זה וזה אמת, כי וראיתיה לזכור ברית עולם נאמר על שניהם. (רפ״ג וכ״פ ומפרשים)

אֲבָל הַאי קֻשְׁטָא דְּאִתְחֲזֵי בְּעָלְמָא אבל הקשת הנראית בעולם שבה כתיב וראיתיה לזכור ברית עולם, **בִּרְזָא עִלָּאָה קָיְימָא** קיימת בסוד עליון, כי הגוונים הנראים בה הם בסוד גווני חג״ת [חסד, גבורה, תפארת] העליונים המאירים דרך היסוד במלכות ואז גם היא נקראת קשת, **וְכַד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא** וכשיצאו ישראל מן הגלות, **זְמִינָא הַאי קֻשְׁטָא לְאִתְקַשְׁטָא בְּגַוְונוֹי כְּכָלָּה דָּא דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ** עתידה הקשת להתקשט בגווניה ככלה זו המתקשטת לבעלה, ר״ל שיהיו נראים בה עצם גווני חג״ת העליונים דרך היסוד בלתי לבוש הקליפות, ואז תגלה ותראה מלכותו עלינו, **אָמַר לֵיהּ הַהוּא יְהוּדַאי** לר׳ יהודה, **כָּךְ אָמַר לִי אַבָּא כַּד הֲוָה מִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא** כך אמר לי אבי בעת שהיה מסתלק מן העולם, והיה מצפה תמיד לביאת המשיח ולא בא בחייו, **לָא תְצַפֵּי לְרַגְלֵי דְּמְשִׁיחָא עַד דְּיִתְחֲזֵי הַאי קֻשְׁטָא בְּעָלְמָא מִתְקַשְׁטָא בְּגַוְונֵי נְהִירִין וְיִתְנְהִיר לְעָלְמָא** לא תצפה לרגלי המשיח עד שתראה הקשת מקושטת בגוונים מאירים ותאיר בעולם, **וּכְדֵין צְפֵי לֵיהּ לְמָשִׁיחַ** ואז תצפה למשיח, ור״ל כי סימן יהיה בידך כשתראה את הקשת בגוונין מאירים שאז ודאי מיד יבא משיח, אבל על הצפיה עצמה מצווים אנו בכל זמן, (ועיין לקמן נצ״ו מרנ, ובציאורינו לת״ז כרך ו עמ׳ תקסג). ומפרש **מְנָלָן, דִּכְתִיב וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם** היינו כשאראה אותה מקושטת בגווניה המאירים אז אזכור ברית עולם שנשבעתי לאבות העולם לגאול את בניהם, **וְהַשְׁתָּא דְּאִתְחֲזְיָא בְּגַוְונִין חֲשׁוֹכִין מִתְחֲזְיָא לְדוּכְרָנָא דְּלָא יֵיתֵי מַבּוּל** ועתה בגלות שנראית הקשת בגוונים חשוכים, היינו בהתלבשות הקליפות, היא נראית רק לזכרון שנשבע הקב״ה שלא יביא עוד מבול לעולם, **אֲבָל בְּהַהִיא זִמְנָא אִתְחֲזְיָא בְּגַוְונִין נְהִירִין וּמִתְקַשְׁטָא בְּתִקּוּנָא כְּכַלָּה דְּמִתְקַשְׁטָא לְבַעֲלָהּ** אבל בביאת המשיח תראה הקשת בגוונים מאירים ומקושטת בתקוניה ככלה המקושטת לבעלה, **וּכְדֵין** ואז **לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם** פירוש כי **וְיִדְכַּר קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי בְּרִית דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא** שיזכור הקב״ה את הברית שהיא המלכות שהיא בגלות עם ישראל, **וְיָקִים לָהּ מֵעַפְרָא** ויקים אותה מעפר גלותה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וּבִקַּשְׁתֶּם אֶת ה׳ אלהיה״ם וְאֶת דָּוִיד מַלְכָּם** היינו המלכות שדוד המלך היה מושרש בה, **וּכְתִיב וְעָבְדוּ אֶת ה׳ אלהיה״ם וְאֶת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם** ומפרש **אֲשֶׁר אָקִים מֵעָפָר** היינו המלכות שאקים אותה מעפר גלותה **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת** כי סכת דוד היא המלכות, **וְעַל דָּא** ועל זה כתיב **וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם** שאראה לזכור את המלכות שהיא ברית עולם, **לַאֲקָמָא לָהּ מֵעַפְרָא** ולהקים אותה מעפרה, **וְאָמַר הָכִי אַבָּא, דִּבְגִין כָּךְ אִדְכַּר בְּאוֹרַיְיתָא פּוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל וְדוּכְרָנָא דִּילָהּ** וכך אמר אבי שבכאן נזכרת

בתורה גאולת ישראל העתידה וזכרון השכינה בפסוק וראיתיה לזכור ברית עולם, **וְדָא הוּא דִּכְתִיב** ודבר זה נרמז גם במש״כ **אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבוֹר מֵי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ, כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצוֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעָר בָּךְ** פי׳ כמו שנשבע הקב״ה שעתה ע״י גלוי הקשת לא יביא עוד מבול לעולם, כן נשבע הקב״ה שכשתתראה הקשת בגוונים מאירים יגאל אותנו, ושוב לא יקצוף עלינו ולא יגער בנו עוד. (כ״פ ורפ״ג ומפרשים)

נשמת דוד המלך תתעבר במשיח בעת הגאולה

(לך לך פב, ב - סתרי תורה)

תָּא חֲזֵי בא וראה כמה חביב אצל הקב״ה השירות ותשבחות שבני ישראל אומרים אחר חצות הלילה, כי **בְּשַׁעְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל הֲווֹ סְגִירִין בְּבָתֵּיהוֹן כַּד קָטַל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בּוּכְרֵיהוֹן דְּמִצְרָאֵי** בשעה שישראל היו סגורים בבתיהם בליל ט״ו בניסן כשהרג הקב״ה את בכורי מצרים, כמ״ש ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, **הֲווֹ אָמְרֵי הַלֵּילָא וְתֻשְׁבְּחָן קַמֵּיהּ** היו אומרים הלל ותשבחות לפני הקב״ה על גאולתם ופדות נפשם, והקב״ה רצה בשירם וזמרם אפילו שמן הראוי היה שלא לקבל מהם שירה אז כשנהרגו בכורי מצרים (כעין מה שמוזכר בגמ׳ (מגילה דף י ע״ב), שנקבו מלאכי השרת לומר שירה כמו הקב״ה מעשה ידי טובעין ים ואתם אומרים שירה), ומוסיף לפרש **תָּא חֲזֵי** בא וראה שלא רק שירה על נס חשובה אצל הקב״ה אלא אפילו שאר שירות ותשבחות שאומרים בחצות לילה חשובות ג״כ אצלו, **דְּדָוִד מַלְכָּא הֲוָה קָם בְּפַלְגוּת לֵילְיָא** שהרי דוד המלך היה קם בחצות לילה לומר שירות ותשבחות, כי היה יודע מעלת השעה ההיא, **דְּאִי תֵּימָא דַּהֲוָה יָתִיב אוֹ שָׁכִיב בְּעַרְסֵיהּ וַהֲוָה אָמַר שִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן** ואם תרצה לומר שהיה יושב או היה שוכב במטתו וכך אמר שירות ותשבחות, **לָא** ודאי אי אפשר לומר כן, **אֶלָּא כְּמָה דִּכְתִיב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ** פירוש **אָקוּם וַדַּאי בַּעֲמִידָה לְאִתְעַסְּקָא בְּשִׁירִין וְתוּשְׁבְּחָן דְּאוֹרַיְיתָא** שקם ממש על רגליו בעמידה כדי להתעסק בשירות ותשבחות של התורה.

וּבְגִין כָּךְ לפי שדוד קם בחצות לילה ולא טעם טעם מיתה על ידי שינה, **לְכֵן דָּוִד מַלְכָּא חַי לְעָלְמִין** לכן דוד המלך חי לעולם, ר״ל שנשמת דוד המלך עומדת ופועלת בעולם הזה תמיד עד קץ הגאולה, (והיינו שמלך המשיח שיוצא מזרע דוד הוא ממולא מפעלנו ופועל יסורין על פתחו של רומי שהוא פתח הג״ע (כמוצא בגמ׳ סנהדרין דף נ ע״ב), ונשמת דוד המלך פועלת בקרבו בסוד הציור בכח זכות תורה של כל זמן הגלות שיוכל לפעול היסורין), **וַאֲפִילּוּ בְּיוֹמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא אִיהוּ מַלְכָּא** ואפילו בימים שיתגלה מלך המשיח גם אז יקרא דוד מלך, ופירושו

כי כח נשמת דוד המלך יאיר ויתעבר במלך המשיח כדי שיוכל לנקום נקמת ה׳ משונאי ישראל ולפעול פעולות הנוראות שיהיו אז, וראיה לדבר דְּהָא תְּנַן (נמס׳ סנהדרין דף נמ סוע״ב), מַלְכָּא מְשִׁיחָא אִי מִן חַיָּיָא הוּא דָּוִד שְׁמֵיהּ שמלך המשיח שיתגלה ויבא מן הגן עדן בעת הגאולה בין אם נשמתו תהיה מן הנשמות החדשות שעדיין לא באו לעולם ולא טעמו טעם מיתה וקבורה יהיה שמו דוד, וְאִי מִן מֵתַיָּיא הוּא דָּוִד שְׁמֵיהּ ובין אם נשמתו תהיה מן אותם הנשמות שכבר היו בעולם הזה ומתו ג״כ יהיה שמו דוד, המורה על כח נשמת דוד שתתעבר ותשפיע בו כח בעת הגאולה, וחוזר לדבריו הראשונים ואומר וְאִיהוּ הֲוָה אִתְעַר בְּצַפְרָא עַד לָא יֵיתֵי ודוד היה מעורר את השחר עד שלא בא, ר״ל שאפילו שקם בחצות לילה ולא היה ישן כל הלילה (כמבואר נמס׳ נרכות דף ג ע״ב) עכ״ז לא היה חוזר לישון לפנות בקר כדרך מי שלא ישן כל הלילה שנרדם באשמורת הבקר אלא הוא היה מעורר את השחר דִּכְתִיב עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר פי׳ על אף שהשכינה הנקראת כבוד העירה אותי ע״י כנור בחצות לילה, עכ״ז אָעִירָה שָׁחַר פי׳ אני מעורר את השחר ואין השחר מעורר אותי. (רמ״ק וכ״פ ומפרשים)

ישראל יבקשו את מלך המשיח הבא מזרע דוד

(לך לך פט, ב - סתרי תורה)

והוסיף ר׳ חגאי ואמר וְתוּ שְׁמַעְנָא ועוד שמעתי, מַאי חָמָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב מַלְכוּתָא לִיהוּדָה מִכָּל אֲחוֹהִי מה ראה הקב״ה לתת המלוכה ליהודה יותר משאר אחיו, אֶלָּא אַתָּוון דִּשְׁמֵיהּ חֲקִיקָן בֵּיהּ אלא הטעם הוא כי אותיות שם הוי״ה חקוקות בשמו, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָהֵב יְקָרָא לְשְׁמֵיהּ וּבְגִין כָּךְ אַחְסִין מַלְכוּתָא והקב״ה רצה לתת כבוד לשמו לכן ירש יהודה את המלוכה. וְתוּ שְׁמַעְנָא ועוד שמעתי שבשם יְהוּדָה, הָא אַתָּוון דִּשְׁמֵיהּ וַדַּאי ודאי יש בו אותיות שם הוי״ה, אבל ד׳ אַמַּאי (ס״ג סוס״ל) פי׳ מה מרמזת אות ד׳ שנתוספה בשמו של יהודה, אֶלָּא דָּא דָּוִד מַלְכָּא דְּאִתְקַשַּׁר בִּשְׁמֵיהּ מִכָּל בְּנֵי עָלְמָא אלא אות ד׳ שבשם יהודה רומזת על תחילת שם ד׳וד המלך שהיה משבט יהודה שנתקשר בשמו של הקב״ה יותר מכל בני העולם, דִּכְתִיב וּבִקְשׁוּ אֶת ה׳ אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת דָּוִיד מַלְכָּם וְגוֹ׳ פי׳ כשישובו ישראל מהגולה אל ארץ ישראל יבקשו את הקב״ה לשאול ממנו צרכם, וגם יבקשו את מלך המשיח הבא מזרע דוד וגם ממנו יבקשו שאלתם, הָא דָּוִד קָשִׁיר בְּשְׁמֵיהּ הרי שדוד קשור בשמו של הקב״ה שהרי הזכירם הכתוב כאחד, ולכן נתוספה אות ד׳ בין שם הוי״ה שבשמו של יהודה לרמז שדוד דבוק עם שמו של הקב״ה. תּוּ ועוד רמז שמעתי דָּוִד מַלְכָּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וַדַּאי (ס״ג) כי דוד המלך ודאי הוא סוד אות ד׳ של קשר של תפלין, וּבְגִין כָּךְ אִתְקַשַּׁר דָּוִד בִּשְׁמֵיהּ

ולכן נתקשר דוד בשם הוי״ה, כי ד׳ פרשיות של תפלין הם סוד ד׳ אותיות שם הוי״ה וד׳ של דוד הוא סוד קשר של תפלין ועי״ז נתקשר דוד בשם הוי״ה. (רמ״ג ומפרשים)

הדרגות העליונות שעתידות לשרות על מלך המשיח

(וירא קג, ב)

תָּא חֲזֵי אִית פְּתְחָא לְפַתְחָא בא וראה שיש למעלה בעולם האצילות פתח לכל שאר הפתחים שהם זה לפנים מזה, וְדַרְגָּא לְדַרְגָּא ומדרגה לכל המדרגות, וּמַנַּיְיהוּ יְדִיעַ יְקָרָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ועל ידי פתחים ומדרגות אלו נודע כבודו של הקב״ה, ומפרש פְּתַח הָאֹהֶל, דָּא הוּא פְּתְחָא דְּצַדְקָ הוא פתח המלכות הנקראת צדק, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק וְגוֹ׳ פירוש דָּא פְּתְחָא קַדְמָאָה לְאַעְלָא בֵּיהּ זהו פתח הראשון ליכנס בו לעולם האצילות, וּבְהַאי פְּתְחָא אִתְחֲזוּן כָּל שְׁאָר פְּתְחִין עִלָּאִין וע״י פתח זה נראים כל שאר פתחים העליונים שהם הספירות, מַאן דְּזָכֵי לְהַאי מי שזוכה לעלות למלכות, זָכֵי לְמִנְדַּע בֵּיהּ הוא זוכה על ידה ולהשיג בְּכֻלְּהוּ שְׁאָר פְּתְחִין (ס״ג ד״ז) בכל שאר פתחים שהם שאר הספירות, בְּגִין דְּכֻלְּהוּ שָׁרָאן עֲלֵיהּ לפי שכולם שורים על המלכות. (מק״מ וכ״פ וקהלת יעקב נערך שעריס)

ואמר עוד וְהַשְׁתָּא דְּפְתְחָא דָּא לָא אִתְיְדַע ועתה שפתח המלכות לא נודע ולא מושג כי המלכות אינה עומדת במקומה שבאצילות, בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא לפי שישראל הם בגלות, וְכֻלְּהוּ פְּתְחִין אִסְתַּלָּקוּ מִנַּיְיהוּ וכל הפתחים של שאר הספירות נסתלקו ונפרדו מהמלכות ואינם מאירות בה כראוי, לָא יָכְלִין לְמִנְדַּע וּלְאִתְדַּבְּקָא לכן לא יכולים לדעת ולהשיג בהקב״ה, כי נסגרו שערי צדק ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו נסתרה, אֲבָל בְּזִמְנָא דְּיִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא אבל בזמן שיצאו ישראל מהגלות וישובו אל ארצם ואל נחלתם, זְמִינִין כֻּלְּהוּ דַּרְגִּין עִלָּאִין לְמִשְׁרֵי עֲלֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת עתידות כל מדרגות העליונות של כל הספירות לשרות על המלכות כראוי והיא תשוב אל מדרגתה הקודמת, וּכְדֵין יִנְדְּעוּן בְּנֵי עָלְמָא חָכְמְתָא עִלָּאָה יַקִּירָא ואז ידעו בני העולם חכמה עליונה ויקרה, ומלאה הארץ דעה את ה׳, מַה דְּלָא הֲווֹ יָדְעִין מִקַּדְמַת דְּנָא מה שלא ידעו לפני כן אפילו בזמן שישראל היו יושבים בארצם ובית המקדש היה קיים, דִּכְתִיב וְנָחָה עָלָיו פי׳ על המלכות ינוחו כל המדרגות הנרמזות בכתוב זה, והיינו רוּחַ ה׳ שהוא חָכְמָה וּבִינָה מהארות או״א, רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה הם חסד וגבורה, כי חסד הוא עצת החכמה, רוּחַ דַּעַת הוא הת״ת שבגדלות עולה ונעשה בחי׳ דעת, וְיִרְאַת ה׳ היינו המלכות דז״א, ונו״ה [ונצח והוד] נכללים בחו״ג [בחסד וגבורה], הרי שנרמזות כאן כל הספירות,

כְּלְהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל הַאי פִּתְחָא תַּתָּאָה דְּאִיהוּ פֻּתַח הָאֹהֶל הארות כל הספירות עתידות לשרות על פתח התחתון שהוא פתח האהל והיינו המלכות, ואחר שהיא תתמלא מאורות הספירות, היא תשפיע אותם על מלך המשיח, לכן וְכֻלְּהוּ זְמִינִין לְאַשְׁרָאָה עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא וכולם עתידים לשרות על מלך המשיח, בְּגִין לְמֵידַן עָלְמָא כדי שבכחם ידון את העולם, דִּכְתִיב וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְגוֹ׳ והכל יהיה בכח השראת מדרגות העליונות עליו ע״י המלכות הנקראת צדק. (רמ״ק וכ״פ ומפרשים)

מתי יתעלה ויתכבד מלך המשיח על כל העולם

(וירא קז, ב)

פירוש הפסוקים המובאים להלן, הִנֵּה יוֹם ה׳ בָּא אכזרי ועברה וחרון אף פי׳ יום נקמת ה׳ בבבל בא והוא יהיה יום אכזרי ויהיה עוד עמו עברה וחרון אף, לְשׁוֹם הָאָרֶץ לשמה היינו לארץ בבל, וחטאיה ישמיד ממנה ואנשים החוטאים ישמיד מבבל. כִּי כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וכסיליהם לֹא יַהֵלּוּ אוֹרָם פי׳ מרוב הצרה ידמה להם שהכוכבים והמזלות אין אורם מאיר עליהם. ואח״כ כתוב אוקיר אנוש מפז אז אחשיב אנוש שהוא הצדיק יקר יותר מפז. (רמ״י ומלודות)

וַיהוֹ״ה הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה וְגוֹ׳, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח לדרוש בענין פרשת סדום ועמורה, ואמר כי מש״כ הִנֵּה יוֹם ה׳ בָּא אַכְזָרִי וְגוֹ׳ שהוא נבואת ישעיה על חרבן בבל, שיהיה דוגמת מה שהיה בחרבן סדום ועמורה, כמ״ש להלן (פסוק יט) והיתה בבל וגו׳ כמהפכת אלהי״ם את סדום ואת עמורה, ומפרש הִנֵּה יוֹם ה׳ בָּא, דָּא בֵּי דִינָא לְתַתָּא הוא הבית דין של מטה שהוא המלכות הפועלת דין בעולם, בָּא לפני הקב״ה ליטול רשות לפעול הדין, כְּמָה דְּאִתְמַר כמו שנאמר בסדום לשון הפסוק הַבָּאָה אֵלַי שפירושו שמדת הדין הקשה באה אל הקב״ה ליטול רשות להחריב את סדום, כמו כן מש״כ הנה יום ה׳ בא פירושו שהמלכות תבוא לפני הקב״ה כשתרצה לפעול דין בבבל, בְּגִין דְּלָא עֲבִיד דִּינָא עַד דְּיָעֵאל וְנָטִיל רְשׁוּ לפי שאין המלכות עושה דין בעולם עד שנכנסת ונוטלת רשות מהקב״ה, ולכן נקראת הבית דין של מטה יום ה׳ כי היא מקבלת רשות מהקב״ה שהוא שם הוי״ה שבו הוא סוד היום, כְּגַוְונָא דָּא כעין זה מש״כ בענין המבול קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי ג״כ פירושו שהסטרא אחרא הנקרא קץ כל בשר בא להיכל הזכות ליטול רשות מהקב״ה לפעול דין. (רמ״ק וכ״פ ומפרשים)

דָּבָר אַחֵר עוד פירוש על מה שאמר הִנֵּה יוֹם ה׳ בָּא פי׳ שעוד יבוא יומו של הקב״ה שאז יעשה דין בבבל, ואמר דָּא כַּד מְחַבְּלָא לְתַתָּא נָטִיל נִשְׁמָתָא (ס״ג ד״ז) זהו כשהמשחית התחתון שהוא המלאך המות נוטל את נשמות בני אדם, בְּגִינֵי כָךְ לכן כתוב אַכְזָרִי וְעֵבְרָה וחרון אף, לפי שכשנגזר הדין וניתן רשות למשחית ליטול נשמות אז הוא

לא מרחם אלא פועל בחרי אף וחמה, ומש״כ לָשׁוֹם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה פי׳ שלא לבד שיהיה המשחית אכזרי על בני אדם ליטול נשמתם אלא גם ישים את הארץ לשמה, ואמר ר״ח דָּא סְדוֹם וַעֲמוֹרָה כי עונש זה שיהיה על בבל הוא ממש דוגמת עונש סדום ועמורה שהפך הקב״ה אותם עד שנעשו שממה, ואמר וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּהּ פירוש אֵלַיִן יָתְבֵי אַרְעָא אלו הם יושבי ארץ בבל שהמשחית ישמידם מן הארץ שלא ישארו אפילו גופים מתים אלא יכלו הגופים ויושמדו כמו בסדום, מַה כְּתִיב בָּתְרֵיהּ מה כתיב אח״כ כִּי כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לא יהלו אורם, פי׳ כשיהיה חרון אף זה בבבל אז כוכבי השמים והמזלות לא יאירו אורם עליהם, ר״ל שלא יגינו עליהם מן הדין, דְּהָא מִן שְׁמַיָּא אַמְטַר עֲלֵיהוֹן אֶשָּׁא וְאַעֲבַר לוֹן מִן עָלְמָא אלא כנגד זה מן השמים המטיר ה׳ עליהם אש והעבירם מן העולם, לְבָתַר מַה כְּתִיב אח״כ מה כתיב אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְגוֹ׳ פירוש שאחשיב את אדם השלם יותר מכל בני העולם כמו הפז שמעולה מעל המרגליות, ואמר דָּא אַבְרָהָם פסוק זה נאמר על אברהם דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לֵיהּ עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא שהקב״ה העלה אותו למעלה מכל בני העולם, כמ״ש במעשה הפיכת סדום, ואברהם היו יהיה וגו׳ ונברכו בו וגו׳ כי ידעתיו וגו׳, כמו כן בחרבן בבל יתמלא הקב״ה רחמים על ישראל. (רמ״ק ומפרשים)

רַבִּי יְהוּדָה אוֹקִים לוֹן לְהָנֵי קְרָאֵי בְּיוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא ר״י פירש לאלו הפסוקים על היום שנחרב בו הבית המקדש, לפי שכל הפסוקים נאמרו בלשון עתיד, לשום הארץ לשמה וגו׳, כי כוכבי השמים וכסיליהם לא יהלו אורם, והיינו דְּבָהַהוּא יוֹמָא אִתְחַשְׁכוּ עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי וְאִתְחַשְׁכָן שְׁמַיָּא וְכוֹכְבַיָּא שהנביא היה מתנבא שביום ההוא של החורבן יחשכו מלאכים העליונים ובני אדם תחתונים, ר״ל שנחשכו בנבואה ובחכמה ובאור נשמתם, ונחשכו השמים וכוכביהם, והפסוק אוקיר אנוש מפז, רומז על ירמיהו הנביא שצוה נבוכדנצר לשים עין טובה עליו לשמרו. רַבִּי אֶלְעָזָר מוֹקִים לְהָנֵי קְרָאֵי בְּיוֹמָא דְּיוֹקִים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכַנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא ר״א פירש לאלו הפסוקים על היום שיקים הקב״ה את כנסת ישראל מעפרה, בעת שישראל נושע בה׳ תשועת עולמים, וְהַהוּא יוֹמָא יִתְיְדַע לְעֵילָּא וְתַתָּא והיום ההוא יהיה ידוע למעלה ולמטה שכולם ידעו שהוא יום לה׳, דִּכְתִיב וְהָיָה יוֹם אֶחָד היינו יום המיועד לגאולת ישראל, הוּא יְוָדַע לַיהוֹ״ה הוא נודע לה׳ לבדו מתי יהיה, וכשיגיע יודע לכל שהוא יום לה׳, וְהַהוּא יוֹמָא יוֹמָא דְּנוֹקְמָא אִיהוּ והיום ההוא הוא יום של נקמה, דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנָקְמָא מִשְׁאָר עַמִּין שעתיד הקב״ה לנקום נקמת עמו מכל שאר העמים, ועל נקמה זאת נאמרו הפסוקים דלעיל, הנה יום ה׳ בא אכזרי ועברה וחרון אף, וְכַד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד נוּקְמִין בִּשְׁאָר עַמִּין וכאשר הקב״ה יעשה נקמות בשאר כל העמים, כְּדֵין אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז פירוש דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּיִסְתַּלַּק וְיִתְיַיקַר עַל כָּל בְּנֵי עָלְמָא זהו מלך המשיח שיתעלה ויתכבד על כל בני העולם, כי כמו שאותו היום יהיה נודע לכל, כן גם מעלת

מלך המשיח תהיה נודעת לכל, **וְכָל בְּנֵי עָלְמָא יִפְלְחוּן וְיִסְגְּדוּן קַמֵּיהּ** וכל בני העולם יעבדו אותו וישתחוו לפניו, **דִּכְתִיב לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְגוֹ'** פי' אנשי הספינות הבאים ממרחק ג"כ יכרעו לפניו, **מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְגוֹ'** וכתוב אח"כ וישתחוו לו כל מלכים, כל גוים יעבדוהו, הרי שכולם ישתחוו ויכרעו לפני מלך המשיח. (רמ"ק ומפרשים)

תָּא חֲזֵי אַף עַל גַּב דִּנְבוּאָה דָּא אִתְּמַר עַל בָּבֶל בא וראה אעפ"י שנבואה זו של פסוקי הנה יום ה' בא אכזרי וגו' נאמרה על חורבן בבל, כמו שמתחלת הפרשה משא בבל אשר חזה ישעיהו, **בְּכֹלָּא אִתְּמַר** עכ"ז על הכל נאמר, כי דבר הנאמר בנבואה סובל כל הענינים וכל המאורעות, **דְּהָא חָמֵינָן בְּהַאי פַּרְשָׁתָא** שהרי אנו רואים בפרשה זו, **דִּכְתִיב כִּי יְרַחֵם ה' אֶת יַעֲקֹב,** ועוד **וּכְתִיב וּלְקָחוּם עַמִּים וֶהֱבִיאוּם אֶל מְקוֹמָם** הרי שבאותה הנבואה של חורבן בבל נאמר גם נחמות ישראל שיהיה לעתיד, כי זה לא היה בזמן בית שני כי בקטטה ובמלחמה נבנתה. (רמ"ק ומפרשים)

סוד השתלשלות נשמת משיח בן דוד

(וירא קו, ב - קיא, א)

ועתה מבאר סוד הפסוק שהתחיל בו, ואומר **תָּא חֲזֵי לוֹט נָפְקוּ מִנֵּיהּ וּמִבְּנָתֵיהּ תְּרֵין אוּמִּין מִתְפָּרְשָׁן** בא וראה לוט יצאו ממנו ומבנותיו ב' אומות נבדלות שהם עמון ומואב, ואפילו שהיו משתי אחיות ואב אחד והיה ראוי שתצא מהם אומה אחת, עכ"ז נבדלו להיות ב' אומות, **וְאִתְקְשָׁרוּ בְּהַהוּא סִטְרָא דְּאִתְחֲזֵי לוֹן** ונתקשרו שניהם בשורש הקליפה שהיה ראוי להם, **וְעַל דָּא קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְסַבֵּב סְבִיבִין וּמְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִין בְּעָלְמָא** ועל כן מסבב הקב"ה סיבות ומגלגל גלגולים בעולם, **דְּיִתְעַבִּיד כֻּלָּא כְּדְקָא יָאוּת** כדי שהכל יהיה נעשה כראוי לפי רצונו יתברך, **וְיִתְקַשַּׁר כֻּלָּא בְּאַתְרֵיהּ** ויתקשר הכל במקומו הראוי לו על פי רצונו יתברך לצורך תיקון הבריאה.

ואמר **תָּא חֲזֵי יָאוּת הֲוָה לֵיהּ לְלוֹט דְּקֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יָפִיק מִנֵּיהּ וּמֵאִתְּתֵיהּ תְּרֵין אוּמִּין אֲלֵין** בא וראה כי ודאי ראוי היה ללוט שהקב"ה יוציא ממנו ומאשתו בדרך היתר ב' אומות הללו, ולמה יצאו ממנו ע"י בנותיו שלא כדרך העולם, **אֶלָּא בְּגִין לְאִתְקַשָּׁרָא בְּאַתְרַיְיהוּ דְּאִתְחֲזֵי לְהוּ** אלא כדי לקשר ולדבק ב' אומות אלו במקום הקליפה הראוי להם, לכן סיבב הקב"ה שעמון ומואב יצאו מבנות לוט דרך איסור כדי שתתחזק הקליפה שבהם, ואמר עוד **וְאִתְעַבִּידוּ מִגּוֹ יֵינָא** והם נעשו ע"י יין המשכר שהוא מכחות הרעים משמרי היין העליון, **וְהַהוּא יֵינָא אִזְדַּמַּן לְהוֹן בְּמַעֲרְתָּא הַהִיא לֵילְיָא** וזה היין נזדמן להם בהשגחה עליונה באותה המערה באותו הלילה כדי שישקו

את אביהם ממנו, **וְדָא הוּא רָזָא דְּאִתְעַבִּידוּ** וזהו סוד הענין שנולדו דוקא על ידי ששתה לוט יין, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר אצל נח **וַיִּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר** ויתגל בתוך אהלה, **וְהָא אִתְּמַר וְאוֹקְמוּהּ** בפ' פקודי (דף רמ"ה ע"ח), לכן סיבב הקב"ה שישתה לוט יין וישתכר ועי"ז ימשך בהיכלות הקליפות כדי שעמון ומואב שיצאו ממנו יתחזקו בקליפה. (כ"פ ורפ"ג ומפרשים)

תָּא חֲזֵי מוֹאָב וַעֲמוֹן אִנּוּן קָרָאן לוֹן שְׁמָהָן בא וראה כי השמות של מואב ועמון הבנות עצמן קראו אותם לבניהם, ומפרש שמש"כ ותקרא שמו **מוֹאָב** (ס"ג סרמ"ק), **רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, בְּכִירָה בַּחֲצִיפוּ אָמְרָה מוֹאָב** הבכירה מתוך חציפות שבה קראה את שם בנה מואב, לפרסם כי **מֵאָבָא הוּא** פי' בן זה מאבי הוא, ומש"כ **וְהַצְּעִירָה גַּם הִיא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן עַמִּי** פירוש **בְּצְנִיעוּ אָמְרָה בֶּן עַמִּי** מתוך צניעות שבה קראה את שם בנה בן עמי, שפירושו **בַּר עַמִּי** בן זה מעמי הוא, **וְלָא אָמְרָה מִמָּאן הֲוָה** ולא גילתה בשמו מי אביו. ואמר **תָּא חֲזֵי** בא וראה עוד, כי **בְּקַדְמֵיתָא** בבכירה **כְּתִיב וְלָא יָדַע בְּשָׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ בְּוֹ' וְנָקוּד עַל וֹ'** מלת ובקו"מה היא מלאה בו' וגם נקוד על אות ו', **בְּגִין דְּסִיּוּעָא דְּעֵילָּא הֲוָה אִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא עוֹבָדָא** לפי שסיוע של מעלה מהקב"ה היה נמצא באותו המעשה, **דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְנָפְקָא מִנֵּיהּ** כי עתיד מלך המשיח לצאת ממואב שהיה בן הבכירה, ע"י רות המואביה שממנה יצאו דוד ושלמה ומלך המשיח, **וּבְגִין כָּךְ אִשְׁתְּלִים הָכָא בְּוֹ'** לכן נשלמה כאן מלת ובקו"מה בו' שהיא סוד הת"ת שהוא המשפיע באות ה' סוד מלכות בית דוד, להורות על סיוע של הקב"ה שהיה בלידת מואב שממנו עתיד לצאת מלך המשיח, **וּבְאָחֳרָא כְּתִיב וּבְקֻמָהּ חָסֵר וֹ'** ובהצעירה כתוב מלת ובקמה חסר ו', **בְּגִין דְּלָא נָפַק מִינָּהּ חוּלְקָא לְקֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּהַאי אָחֳרָא** לפי שלא יצא מעמון חלק להקב"ה כל כך כמו שיצא ממואב, הגם שיצאה ממנו נעמה העמונית אשת שלמה המלך ואמו של רחבעם שמשם יצא משיח, עכ"ז העיקר הוא נשמת דוד המלך שיצא מרות המואביה שהוא יהיה נשמת מלך המשיח, **וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהַאי אָחֳרָא קְשִׁישָׁא וּבְקוּמָהּ בְּוֹ' מָלֵא וְנָקוּד עֲלָהּ** ועל כן כתוב בהבכירה מלת ובקו"מה בו' ונקוד על הו' להורות על סיוע הקב"ה להוציא ממנו את מלך המשיח.

סוד ענין זה מה שכל השתלשלות דוד וזרעו ומלך המשיח הוכרח לבוא באופן זה הוא, כי מעת שחטא אדה"ר נתערבו כל הנשמות טוב ברע בערבוביא ונבלעו בתוך הקליפה, והקליפה אינה מנחת את הנשמות הקדושות שנבלעו בה לבא לעולם, אמנם כשרואה הקליפה מקום מאוס ומטונף של זווג איסור וטמא חושבת שיהיה לה חלק ונחלה בזה ע"י שהנשמה תתטנף עוד יותר, אז מנחת את הנשמה לצאת מתחת רשותה, והקב"ה מרמה את הקליפה ומסבב סיבות שהנשמה ההיא תצא מתחת ידה ותאיר את העולם בקדושתה, ולפי שנשמת דוד וזרעו היו נשמות גבוהות וקדושות והקליפה לא רצתה להניחם לצאת מתחת ידה, לכן סיבב הקב"ה שישתלשל זרע דוד מעמון ומואב דרך זווג מאוס של לוט עם בנותיו כשנשתכר

ביין, שע״ז תניח הקליפה להוציא אותן הנשמות מתחת ידה לפי שחשבה שעוד יתנפו ויטמאו יותר, ומטעם זה יצאה נשמת מלך המשיח מבכירה שהיתה חצופה, הכל כדי לרמות את הקליפה שלא תעלה על דעתה שמכאן תצא נשמת מלך המשיח, וכל זה בא להורות איך הקב״ה מסבב סיבות על ידי תחבולות שונות להוציא רצונו הטוב מכח אל הפועל, והזהר גילה כאן טפח וכיסה טפחיים מפני הכבוד. (רמ״ק ורפ״ג ועי׳ ס׳ הגלגולים פ״ג)

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר מש״כ ולא ידע בשכבה ובקומה, ר״ל כי בודאי לא נשתכר כל כך עד שלא הרגיש מה שנעשה עמו, אלא מש״כ לא ידע פירושו **לָא יְדַע דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאוֹקְמָא מִינָהּ דָּוִד מַלְכָּא וּשְׁלֹמֹה וְכָל שְׁאָר מַלְכִין וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** לוט לא ידע שעתיד הקב״ה להעמיד ממנו את דוד המלך ושלמה וכל שאר המלכים ומלך המשיח, וז״ש ולא ידע שמאותה השכיבה תהיה בה קימה, דהיינו קימת דוד ושלמה, **תּוּ** עוד טעם מש״כ **וּבְקוּמָהּ** בא לרמז על מה **דִּכְתִיב בְּרוּת** כשהיתה אצל בועז בלילה כתיב ותשכב מרגלותיו עד הבקר **וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ׳, וּבְהַהוּא יוֹמָא הֲוָה לָהּ קִימָה, וַדַּאי אִתְחַבַּר עִמָּהּ בַּעַז** ובאותו היום נתחבר עמה בועז **לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ, וְאִתָּקַם מִנָּהּ כָּל הֲנֵי מַלְכִין וְכָל עִלּוּיָא דְיִשְׂרָאֵל** והוקם ממנה כל אלו המלכים של בית דוד וכל החשובים שבישראל, וזהו פי׳ הפסוק **וְלֹא יָדַע בְּשָׁכְבָהּ** בא לומר שלוט לא ידע שממעשה זה תצא רות **דִּכְתִיב** בה **וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָיו עַד הַבֹּקֶר, וּבְקוּמָהּ** פי׳ שבאה לרמז על מה **דִּכְתִיב וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ׳** שאז ע״י מעשה זה נתחבר בועז עם רות ויצאה מהם מלכות בית דוד. **וּבְגִין כָּךְ וּבְקוּמָהּ נָקוּד ו׳** להורות כי הקימה היתה העיקר שעמדה והלכה לה, ואח״כ נגמרו הנשואין בכשרות על ידי הזקנים, לכן ובקומה נקוד על ו׳. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

בביאת המשיח יתבטל הנחש המקטרג

(וירא קיד, א)

רַבִּי שִׁמְעוֹן הֲוָה יָתִיב וְלָעֵי בְּאוֹרַיְיתָא ר״ש היה יושב ועוסק בתורה, **וַהֲוָה מִשְׁתַּדֵּל בְּהַאי קְרָא** והיה עוסק ומשתדל לפרש פסוק זה **וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֶגְלַת בָּקָר וְגוֹ׳ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל, וְדִינָא אִיהוּ בְּקוּפִּין לְעָרְפָא לָהּ** והדין הוא שצריך לעורפה בקופין, **אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר** שאל מאביו, **הַאי לְמַאי אִצְטְרִיךְ** מה הועילה עריפת העגלה בקופין לכפר על שפיכת דם הנרצח, ואם תאמר שהיה קרבן לכפר היה ראוי ליקרב בשחיטה על גבי מזבח כשאר חטאות ואשמות ולמה נעשה ע״י עריפה ובנחל איתן, **בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, וַוי לְעָלְמָא דְּאִתְמְשַׁךְ בָּתַר דָּא** אוי להם לבני העולם שנמשכים אחר הסטרא אחרא שעומד ומזומן תמיד לקטרג על בני אדם,

(ענין בכיית ר״ש היתה, כי בהעלות כל חכם לב על לבו כמה גרם חטאו של אדה״ר לכל הדורות הבאים אחריו, שנמסרו ביד הסטרא אחרא המקטרג שהוא הנחש והוא היצר הרע המפתה לכל באי עולם להפילם ברשתו אשר טמן להם ואין לאל ידם להנצל ממכמרתו, ועוד מי ומי הוא שלא תצא נשמתו על ידו, ומי שמתבונן בזה הנה בלא ספק בכה יבכה ותשוח עליו נפשו, ובפרט הקדוש הזה ר״ש כשבנו שאלו על סוד עגלה ערופה נזכר מיד איך שמעשה שטן הצליח לכן בכה על הצלחת השטן בעולם), **דְּהָא מִן הַהוּא יוֹמָא דְּהַהוּא חִוְיָא בִּישָׁא דְּאִתְפַּתָּה בֵּיהּ אָדָם** כי מן אותו היום שהנחש הרע שעל ידו נתפתה אדם הראשון **שָׁלֵיט עַל אָדָם** התחיל לשלוט על אדם הראשון, **וְשָׁלֵיט עַל בְּנֵי עָלְמָא** ושלט גם על כל בני העולם להכשילם בחטאים, מאז **אִיהוּ קָאֵים לְמִסְטֵי עָלְמָא** הוא עומד למעלה להסטין ולקטרג על העולם, **וְעָלְמָא לָא יָכִיל לְנָפְקָא מֵעָנְשֵׁיהּ עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** והעולם לא יכול לצאת מעונש המות שנגרם על ידו עד שיבא מלך המשיח, **וְיוֹקִים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדָמְיכֵי עַפְרָא** והקב״ה יקים ויחיה את ישיני העפר, **דִּכְתִיב בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ׳** פי׳ שאז יתבטל המות עד עולם, **וּכְתִיב וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה** שהוא הנחש המקטרג להמית בני אדם, **אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ** פי׳ אבטל מן העולם, **וְאִיהוּ קָאֵים עַל עָלְמָא דָּא לְמִיטַל נִשְׁמָתִין דְּכָל בְּנֵי נָשָׁא** ועד אז הוא עומד וממונה על העולם ליטול את נשמתם של כל בני האדם. (כ״פ ומפרשים)

השמחה הגדולה שתהיה בעת הגאולה

(וירא קטו, א - מדרש הנעלם)

דָּבָר אַחֵר מש״כ **וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחוֹק עָשָׂה לִי אלהי״ם** פסוק זה רומז על שמחה הגדולה שישמחו ישראל לעתיד לבא על ישועת ה׳, וכדי לפרש פסוק זה מקדים ואומר **כְּתִיב שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם** אתם הבאים מן הגולה שמחו בשמחת ירושלים בבואכם אליה, **וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ** כל מי שאהב אותה ותאב לראות בבניינה, **שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ** בעת חורבנה, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** כל זה בא להורות, כי **לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּאוֹתָהּ שִׂמְחָה** פי׳ **שֶׁעָתִיד לִשְׂמוֹחַ עִם הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵרֹאשׁ בָּאֶצְבַּע** פי׳ ישיג ויכיר את אמיתת יחוד ה׳ כאילו מראה באצבע, **וְאוֹמֵר הִנֵּה אלהינ״ו זֶה** אשר **קִוִּינוּ לוֹ** בגלות **וְיוֹשִׁיעֵנוּ** שהוא יושיענו, **זֶה ה׳ קִוִּינוּ לוֹ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ** עתה נשמחה בהישועה הבאה ממנו, ואח״כ יזמרו הצדיקים וישבחו לה׳ **וּכְתִיב זַמְּרוּ ה׳ כִּי גֵאוּת עָשָׂה** פי׳ זמרו לה׳ על הישועה שהיא דבר הראוי להתגאות בו, **מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ** שהישועה היא נודעת ומפורסמת בכל הארץ. הנה עדיין לא השלים בעל

המאמר את פי׳ הפסוק של ותאמר שרה, ומביא באמצע מאמרו של ר׳ יוחנן שעוסק ג״כ מענין השמחה הגדולה שתהיה בעת הגאולה.

וזה שאמר **רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, לָא חֲזִינַן מַאן דְּפָרִישׁ הַאי מִלָּה כְּדָוִד מַלְכָּא** לא ראינו מי שפירש דבר זה של השמחה שתהיה לעתיד לבא באר היטב כדוד המלך, **דְּאָמַר תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וְגוֹ׳** פי׳ כשהקב״ה מסתיר פניו מהבריות אז יאחזם בהלה ופחד, ור״ל בגלות היו ישראל בבהלה ופחד מחמת הסתרת פני ה׳, ואמר **מִפָּאן שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה רָעָה לְשׁוּם אָדָם, אֶלָּא כְּשֶׁאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בּוֹ הוּא כָּלֶה מֵאֱלָיו, דִּכְתִיב תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן,** ועי״ז **תּוֹסֵף רוּחָם** פי׳ תאסוף רוחם למקום גניזתם, **יִגְוָעוּן** ואל עפרם ישובון, בעת פטירתם מן העולם, **וְאַחַר כָּךְ תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ** פי׳ כאשר תשלח רוח חיים בפגרי המתים בזמן התחיה, **יִבָּרֵאוּן וְגוֹ׳** אז יהיה נחשב כאילו נבראו מחדש, **וְאַחַר כָּךְ יְהִי כְבוֹד ה׳ לְעוֹלָם** כבודו יתמיד כל ימי עולם, **יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו** הקב״ה ישמח במעשיו לעתיד לבא, **וַאֲזַי הַשְׁחוֹק בָּעוֹלָם, דִּכְתִיב אָז** בעת תחית המתים **יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה, הָדָא הוּא דִכְתִיב וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִי״ם** פי׳ שכנסת ישראל תאמר אז שהקב״ה עשה לי צחוק ושמחה, והיינו שזכיתי **לִשְׁמוֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ** לעתיד לבא בב״א. (מפרשים, ופי׳ הפסוקים הם מתהלים)

גאולת "אחישנה" באלף הששי תלויה בתשובה

(וירא קיז, ב)

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר לפרש משׂ״כ **עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהו״ה הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ** (פי׳ הפסוק, יש עת קבוע לה׳ לעשות מפעל נפלאים על ידי הפרו תורתך, ומקשה משׂ״כ **עֵת לַעֲשׂוֹת לַיהו״ה, מַהוּ** פירושו, ואמר **אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהּ** הרי כבר בארוהו חז״ל בכמה מדרשים באופנים שונים, **אֲבָל** עתה נפרש כי מלת **עֵת דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי עֵת** זו היא המלכות הנקראת עת, לפי שיש לה עת שמקבלת מדין ויש לה עת שמקבלת מרחמים, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ** ושואל **מַאי וְאַל יָבֹא בְּכָל עֵת** מה באו לרבות המלים בכל עת, והיה לו לומר ואל יבא אל הקדש, ומתרץ **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה** שהיא הקליפה, **וְדָא הוּא וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה׳ אֵשׁ זָרָה וְגוֹ׳** והיינו שהקריבו את האשה זרה שהיא הקליפה הנקראת עת רעה שתוכל לינק מהמלכות, וזה פי׳ הפסוק ואל יבא בכל עת, ר״ל שלא יבא אל הקדש גם עם עת רעה של הקליפה אלא בעת דקדושה שהיא המלכות, ומפרש **מַאי טַעְמָא עֵת** למה נקראת המלכות עת, **בְּגִין דְּאִית לָהּ עֵת וּזְמַן לְכֹלָּא** לפי שיש לה עת וזמן לכל הנהגתה (כמ״ש

(קהלת ג ו) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים, ומפרט שם י״ד עתים לטובה וי״ד עתים לרעה), דהיינו **לְקָרְבָא** מתי תתקרב אל ז״א בסוד החיבוק, **לְאִתְנַהֲרָא** ומתי תקבל הארתה ממנו בסוד הנישוק, שהוא סוד הארות ודבקות רוחא ברוחא, **לְאִתְחַבְּרָא כְּדְקָא יָאוּת** ומתי תתחבר עם ז״א בסוד היחוד כראוי לה, שאז היא עת רצון **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ ה׳** פי׳ המלכות הנקראת תפלה מתיחדת עם ז״א הנקרא ה׳, עד שנעשית **עֵת רָצוֹן** ודאי. (רמ״ק ורמ״ג וכ״פ)

ומש״כ **לַעֲשׂוֹת לַיהו״ה** פירושו שיש כח בידי האדם לעשות ולתקן את העת ההיא להיות מחוברת לה׳, ומלת לעשות פירושה לתקן, **כְּמָה דִכְתִיב וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם** שתיקן את המלכות הנקראת שם שתהיה ראויה להתחבר לה׳, **דְּכָל מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא כְּאִילּוּ עָבִיד וְתַקֵּן הַאי עֵת לְחַבָּרָא לָהּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** שכל מי שעוסק בתורה נחשב לו כאילו תיקן את המלכות לחבר אותה לז״א שהוא הוי״ה, **וְכָל כָּךְ לָמָּה** למה צריך להשתדל לתקן וליחד את המלכות, **בְּגִין דְּהֵפְרוּ תוֹרָתֶךָ** לפי שיש רשעים המפירים את התורה וגורמים פירוד בין זו״ן, **דְּאִילּוּ לֹא הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ** שאילו לא היו מפירים את התורה, **לָא אִשְׁתְּכַח פֵּירוּדָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל לְעָלְמִין** לא היה נפרד הקב״ה מישראל לעולם, ור״ל לפי שישראל תלוים במלכות לכן כשהיא נפרדת מז״א ע״י עונות התחתונים, גם הם נפרדים ומתרחקים ממנה בגלות, וכן גאולתם תלויה בה. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּגַוְונָא דָּא** כמו כן **כְּתִיב אֲנִי ה׳ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּהּ** ואמר **מַהוּ בְּעִתָּהּ, בְּעֵת ה׳, דְּתָקוּם מֵעַפְרָא** בעת ובזמן שה׳ שהיא המלכות תקום מעפר גלותה ותעלה לז״א, **כְּדֵין אֲחִישֶׁנָּהּ** אז גם אחיש ואקרב את הגאולה שלימה במהירות. (רמ״ק ומפרשים)

עוד אמר **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְעִם כָּל דָּא** ואעפ״י שהגאולה מתעכבת עד שתקום המלכות מעפרה, עכ״ז תדע כי **יוֹמָא חַד אִיהִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גּוֹ עַפְרָא וְלָא יַתִּיר** רק יום אחד של הקב״ה שהוא אלף שנים תהיה המלכות תוך עפר שפלות גלותה ולא יותר, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** לר׳ יוסי אין חידוש בדבריך, כי **הָכִי אָמְרוּ** כבר אמרו חכמים על הפסוק כל היום דוה, שגזרת הגלות היא רק על יום אחד של הקב״ה שהוא אלף שנים, **אֲבָל תָּא חֲזֵי רָזָא דְּאוֹלִיפְנָא** אבל בא וראה הסוד שלמדתי וקבלתי על ענין זה, כי **בְּשַׁעֲתָא דִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְגַּלְיָיא מַאֲתָרָהּ** בשעה שהמלכות גלתה ממקומה כשנחרב בית המקדש, **כְּדֵין אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כְּכֵיכוֹל אִתְפְּרָשׁוּ** אז האותיות של שם הוי״ה כביכול נפרדו זו מזו, והיינו **דְּאִתְפָּרְשָׁא ה״א מִן ו״ו** שנפרדה המלכות שהיא אות ה׳ מז״א שהוא אות ו׳ דשם הוי״ה, **וּבְגִין דְּאִתְפָּרְשׁוּ** ולפי שנפרדו האותיות ה׳ מן ו׳, **מַה כְּתִיב** שהמלכות אומרת **נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק וא״ו מִן ה״א** לפי שנסתלק ו׳ מן ה׳ **וְקוֹל לָא אִשְׁתְּכַח** וקול של ז״א לא היה נמצא להאיר אל המלכות, **כְּדֵין דִּבּוּר אִתְאַלַּם** אז המלכות שהיא סוד הדבור נאלמה, **וּבְגִין כָּךְ** ולפי שהיא נפרדת מן ז״א, לכן **הִיא שְׁכִיבַת**

בְּעַפְרָא כָּל הַהוּא יוֹמָא דְּנָא היא שוכבת בעפר גלותה כל אותו היום של הקב״ה, **וּמַאן אִיהוּ** ומתי הוא יום זה, **אֶלֶף חֲמִשָּׁאָה** הוא כל אלף החמישי, **וְאַף עַל גַּב דְּאַקְדִּימַת בְּגָלוּתָא עַד לָא** ייעול **הַהוּא אֶלֶף חֲמִשָּׁאָה רָזָא דְּה״א** ואעפ״י שהקדימה המלכות כבר לצאת בגלות עד שלא נכנס אלף החמישי שהוא סוד אות ה׳, כנודע שבית המקדש השני נחרב עק״ב שנים לפני כניסת אלף החמישי, עכ״ז עיקר זמן גלותה הוא כל אלף החמישי לפי שהוא כנגד אות ה׳ אחרונה דשם הוי״ה, **וְכַד** ייתי **אֶלֶף שְׁתִיתָאָה דְּאִיהוּ רָזָא דְּוא״ו** וכשיגיע אלף הששי שאז מתחיל להאיר סוד אות ו׳ דשם הוי״ה, **כְּדֵין וא״ו יוֹקִים לְהּ״א** אז בכח הארה ההיא יקים ו׳ שהוא ז״א את ה׳ שהיא המלכות מעפר גלותה **בְּזִמְנָא שִׁית זִמְנִין עֶשֶׂר** כשיושלם הזמן של שש פעמים עשר שנים שהם ששים שנה באלף הששי, (ס״ג כרמ״ק והלאה) **כְּדֵין שְׁלִימוּ דוא״ו** אז יושלם אות ו׳ דשם הוי״ה, ומפרש כי **וא״ו סָלְקָא בְּי׳** אות ו׳ שהיא ז״א הכולל ו״ק [ו׳ קצוות] עולה עד אות י׳ שהיא החכמה לקבל ממנה כח אל הגאולה, ובכל שנה ושנה מקבל הארה אחת לכן עד ששים שנה קבלו הו״ק דז״א ששים הארות, אח״כ **וא״ו נָחֲתָא בְּהּ״א** ז״א יורד להשפיע הארה זו במלכות שהיא סוד ה׳ דהוי״ה, **אַשְׁתְּלִים וא״ו גּוֹ עֶשֶׂר שִׁית זִמְנִין** אז כשנשלם ז״א שהוא אות ו׳ ע״י שקבל מהחכמה עשר הארות שש פעמים כנגד הו״ק, **כְּדֵין הֲווֹ שִׁתִּין** אז יהיו בז״א ששים הארות **לְאַקָּמָא מֵעַפְרָא** כדי להקים את השכינה מעפר גלותה, **וּבְכָל שִׁתִּין וְשִׁתִּין מֵהַהוּא אֶלֶף שְׁתִיתָאָה** ובכל ששים וששים שנה מאלף הששי **אִתְתַּקַּף ה״א וְסָלְקָא בְּדַרְגּוֹי לְאִתְתַּקָּפָא** אז המלכות שהיא אות ה׳ תקבל תוקף ותעלה בז״א להתחזק כדי לקבל כח להגאולה ואז תהיה עת פקידה והתעוררות הגאולה, ואם יהיו ישראל ראוים באותם הזמנים יהיו נגאלים.

בכל ששים שנה תהיה עת פקודה

וּבְשִׁית מְאָה שְׁנִין לְשִׁתִּיתָאָה ובשנת שש מאות לאלף הששי, אפילו אם ח״ו לא יבא משיח עכ״ז **יִתְפַּתְּחוּן תַּרְעֵי דְּחָכְמְתָא לְעֵילָּא** יפתחו שערי החכמה למעלה בעולמות העליונים, **וּמַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא לְתַתָּא** ויפתחו מעיינות החכמה למטה בעולם הזה למי שירצה לעסוק בחכמת רזי התורה ויתרבה הדעת בעולם לפי שזמן ההוא יהיה קרוב לאלף השביעי, **וְיִתְתַּקַּן עָלְמָא לְאַעָלָא בְּשִׁבְיעָאָה** ויתתקן העולם בשנים של אחר כך ע״י גאולה השלימה ועסק רזי התורה ליכנס לאלף השביעי, **כְּבַר נָשׁ דְּמִתְתַּקַּן בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה מִכִּי עָרַב שִׁמְשָׁא לְאַעָלָא בְּשַׁבְּתָא** כמו אדם שמכין את עצמו ביום הששי משעה שהשמש עומדת לשקוע ליכנס ליום השבת, **אוֹף הָכִי נָמֵי** כמו כן כל העולם יתתקן ליכנס לאלף השביעי שהוא יום שכולו שבת, **וְסִימָנֵיךְ** וסימן למה שאמרנו שכשיגיע שש מאות שנה יפתחו שערי חכמה, דכתיב **בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ וְגוֹ׳** הרומז לשנת שש מאות באלף הששי, **נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה, וַאֲרֻבּוֹת**

הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ (ס״ג) הרי שלמטה בעולם התחתון לא יפתחו אלא מעיינות החכמה, אבל למעלה בעולמות העליונים יפתחו שערי החכמה. (רמ״ק ורפ״ג וז״ח ומפרשים)

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לר׳ יהודה, **כָּל דָּא אֲרִיכוּ זִמְנָא יַתִּיר מִכְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּיא** כל מה שאמרת הוא זמן ארוך יותר ממה שאמרו החברים, **דְּאִיהוּ יוֹמָא חַד גָּלוּתָא דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלָא יַתִּיר** שהם דרשו שרק יום אחד דהיינו אלף שנים תהיה הגלות של כנסת ישראל ולא יותר, **דִּכְתִיב** שכנסת ישראל אומרת **נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה** היינו שממון הגלות, **כָּל הַיּוֹם דָּוָה** כל יומו של הקב״ה שהוא אלף החמישי כנגד הו״ד נהפך לדו״ה, **אָמַר לֵיהּ הָכִי אוֹלִיפְנָא מֵאַבָּא בְּרָזִין דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא** השיב לו ר׳ יהודה כך למדתי מאבי כשקבלתי ממנו סודות האותיות של שם הוי״ה שבו נחקקים ונרשמים כל הדברים אשר היו ואשר עתידים להיות, **וּבְיוֹמֵי דִּשְׁנֵי עָלְמָא** וכך למדתי ממנו בענין ימות העולם שהם ששת אלפים שנה ואח״כ יהיה אלף השביעי, **וּבְיוֹמֵי דְּבְרֵאשִׁית** וכן מענין ימי בראשית שהיו ששה ימים ואח״כ נכנסה שבת, מכל זה למדתי לדעת שמוכרח להיות שישראל צריכים להיות בגלות גם באלף הששי כדי לתקן ולהשלים את כל הו״ק דז״א ואח״כ תהיה הגאולה, ולא בדיתי מלבי את כל זה, **וְכוּלָּא רָזָא חָדָא אִיהוּ** והכל הוא סוד אחד שכשיושלמו הו״ק דז״א אז יהיה תיקון המלכות. (רפ״ג וכ״פ ומפרשים)

כשיגע זמן קץ הגאולה תראה הקשת בגוונים מאירים

וממשיך דבריו ואמר **וּכְדֵין** ואז כשיגיע זמן קץ הגאולה והמלכות תהיה מתוקנת ומוכנת ליחוד העליון, אז **יִתְחֲזֵי קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא בְּגַוְונֵי נְהִירִין** תראה הקשת בענן בגוונים מאירים ומזהירים, **כְּאִתְתָּא דְּמִתְקַשְּׁטָא לְבַעְלָהּ** כאשה המתקשטת לבעלה בראותה כי הוא חפץ בה, ובא לרמז על כנסת ישראל שהיא סוד הקשת שבקרוב תקום מעפר גלותה ותסיר בגדי אלמנותה מעליה ותתלבש בלבושי מלכות כדי להתיחד עם בעלה, **דִּכְתִיב וּרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם, וְהָא אוֹקְמוּהּ וְשַׁפִּיר הוּא** וכבר בארוהו החכמים בפ׳ נח (נצי׳ורינו עמ׳ קנג) ויפה פירשוהו, שהקב״ה אומר **וּרְאִיתִיהָ** פי׳ כשאראה את הקשת, **בְּגַוְונִין נְהִירִין כְּדְקָא יָאוּת** בגוונים מאירים כראוי, ר״ל כשהמלכות תהיה מתוקנת מכל פגמיה אז תאיר בגוונים מאירים, וכשהקב״ה רואה שהיא מתוקנת ומקושטת **וּכְדֵין לִזְכּוֹר בְּרִית עוֹלָם, מַאן בְּרִית עוֹלָם** מי הוא ברית עולם, ואמר **דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** פי׳ המלכות נקראת ברית לפי שהיא מושרשת בעטרת היסוד דז״א, ור״ל שכשהקב״ה יראה את הקשת בגוונים מאירים אז יזכור את המלכות **וְיִתְחַבַּר וא״ו בְּהּ״א** ויתחבר ז״א שהוא אות ו׳ במלכות שהיא אות ה׳, **וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא** ויקים אותה מעפר גלותה ויסיר בגדי אלמנותה מעליה, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** בגלות מצרים **וַיִּזְכֹּר אלהי״ם אֶת בְּרִיתוֹ** ופירשנו שם **דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּרִית** שהיא המלכות הנקראת ברית, והראיה **כְּמָה דְּאַתְּ**

אָמַר וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית וְגוֹ׳ וזה נאמר על הקשת שהיא המלכות כנ״ל, הרי שהמלכות נקראת ברית, וכמו שאז כשזכר הקב״ה להוציא את כנסת ישראל מעפר גלותה נגאלו ישראל ויצאו ממצרים, כמו כן כשיזכור הקב״ה את כנסת ישראל בסוף הגלות אז יגאל את ישראל ע״י משיח צדקינו. (כ״פ ומפרשים)

(ס״ג הרמ״ק) תָּא חֲזֵי כַּד יִתְעַר וא״ו לְגַבֵּי ה״א כשיתעורר ז״א אל המלכות, כְּדֵין אָתְיַן עָלְאִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא אז יתעוררו בעולם אותות ומופתים עליונים, וּבְנוֹי דְּרְאוּבֵן זְמִינִין דְּיִתְעָרוּן קְרָבִין בְּכָל עָלְמָא ובני ראובן עתידים לעורר מלחמות בכל העולם (כמצוי״ר בפ׳ ויחי דף רלה סוע״ג), וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא והקב״ה יקים את המלכות מעפר גלותה, וְיִדַּבַּר לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא והקב״ה יזכור אותה, וְיִשְׁתַּכַּח קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבָּהּ גּוֹ גָּלוּתָא כְּחוּשְׁבַּן וא״ו והקב״ה יהיה עמה בתוך הגלות באלף הששי כחשבון ו׳, ומפרש שִׁית זְמְנִין עֲשַׂר עֲשַׂר שְׁנִין (ס״ג הרמ״ק) שש פעמים עשר עשר שנים שביחד הם ששים שנה כדי להשלים כל הארות הו״ק, וּכְדֵין תִּיקוּם אז תקום המלכות מעפר גלותה, וְיִתְפַּקַּד עָלְמָא לְמֶעְבַּד נוּקְמִין והעולם יהיה נפקד ונשפט ע״י הקב״ה לעשות נקמות באויבי ישראל, וּמַאן דְּאִיהוּ מָאִיךְ יִתְרְמֵי וישראל שהיו שפלים יתרוממו, ור״ל שבכל ששים שנה תהיה עת פקודה כנ״ל. (רפ״ג וכ״פ ומפרשים)

קץ הגאולה יהיה באלף הששי

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לר׳ יהודה שַׁפִּיר קָאֲמַרְתְּ יפה אמרת שהגלות יתמשך עד אלף הששי, בְּגִין דְּאִיהוּ גּוֹ רָזָא דְּאַתְוָון לפי שזמן זה רמוז בסוד אותיות של שם הוי״ה, כנודע שהכל רמוז בשמו הגדול יתברך, וְלֵית לָן לְאַתְעָרָא חוּשְׁבַּן וְקִצִּין אָחֳרָנִין ואין לנו לעורר חשבונות וקצים אחרים לפני אלף הששי, כמו שראינו שכבר כלו כמה קצים מאותם שהיו מחשבין קץ הגאולה ועדיין בן דוד לא בא, דְּהָא בְּסִפְרָא דְּרַב ייסָא סָבָא אַשְׁכְּחָן חוּשְׁבַּן דָּא (ס״ג הרמ״ק) שהרי בספרו של רב ייסא סבא מצאנו ג״כ חשבון זה שקץ הגאולה יהיה באלף הששי, דִּכְתִיב אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ ומפרש וְהוּא רָזָא דִּכְתִיב (ס״ג הרמ״ק) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹ״ב שפירושו שהקב״ה שהוא בינה יזכור את יעקב שהוא הת״ת, וְדָא הוּא וא״ו והוא אות ו׳ שכתוב במלת יעקו״ב מלא כנגד אות ו׳ דשם הוי״ה שהוא סוד אלף הששי, כְּלָא כַּחֲדָא שאז יושלמו כל בחי׳ הו״ק דז״א יחד בהמשך ששים שנה, וְעַל דָּא אָזְכּוֹר ועל זמן ההוא שהוא תוך ששים שנה באלף הששי כתוב שהקב״ה יזכור את הברית שכרת עם יעקב שהוא ז״א להשלימו, וּלְבָתַר ואחר ששים שנה כשיושלמו כל הו״ק דז״א, אז יתקיים מש״כ וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל היא השכינה שהקב״ה יוציאה מהגלות, וזה מש״כ תִּרְצֶה פירוש תִּתְרְעֵי אַרְעָא לְגַבֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אז תתרצה השכינה אל הקב״ה, להעלותה אליו ולגאול את בניה ישראל. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

סוד הגלות והגאולה באות ו׳ שביעקב

והוסיף ר׳ יוסי ואמר אֲבָל יוֹמָא חַד דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא אבל מה שאמרו החברים שהגלות תמשך יום אחד של הקב״ה שהוא אלף שנים של אלף החמישי, כונתם היתה שאז יהיה כל היום דו״ה ולא יהיה שום תקון אל הגאולה, וַדַּאי כֻּלָּא הוּא גָּנִיז קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ודאי כל ענין זה הוא גנוז וסתום לפני הקב״ה מה התועלת והתכלית של הגלות שבאלף החמישי, וְכֻלָּא אִשְׁתְּכַח בְּרָזָא דְּאַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא והכל רמוז בסוד האותיות של שם הוי״ה, ר״ל האלף שנות הגלות שבאלף החמישי רמוז באות ה׳ אחרונה דהוי״ה, והתעוררות הגאולה באלף הששי רמוזה באות ו׳, דְּהָא גָּלוּתָא בְּאִנּוּן אַתְוָון גָּלֵי לוֹן רַבִּי ייֵסָא סָבָא (ס״ג הרמ״ק) כמו שמצינו שרבי ייסא סבא גלה לנו את סוד הגלות והגאולה נרמז באות ו׳ שביעקב, וְהַשְׁתָּא בְּאִנּוּן אַתְוָון אִתְגַּלְיָין וְגָלֵי לוֹן ועתה באלו האותיות של ו׳ וה׳ שבשם הוי״ה נתגלה לנו סוד הגלות והגאולה כמו ששמעת מאבין. (רפ״ג וכ״פ ומפרשים)

כל הפקידות בסוד האות ו׳

אָמַר לֵיהּ תָּא חֲזֵי אמר ר׳ יהודה לר׳ יוסי בא וראה ראיה לדברי שכל הפקידות הם מאות ו׳, כִּי דַּאֲפִילּוּ כַּד אִתְפַּקְּדָא שָׂרָה מֵהַאי דַּרְגָּא שאפילו כשנפקדה שרה ממדרגת המלכות, לָא פַּקִּיד לָהּ אֶלָּא בְּרָזָא דְּוָא״ו לא פקד אותה אלא בסוד ו׳ פי׳ בכח ז״א, דִּכְתִיב וַיהו״ה פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגוֹ׳ פי׳ כי אות ו׳ שהיא שם הוי״ה פקד את שרה, בְּגִין דְּכֻלָּא בְּרָזָא דְּוָא״ו אִיהוּ לפי שהכל הוא בסוד ו׳ דז״א שהוא העיקר המשפיע, וּבְהָא כָּלִיל כֻּלָּא ובז״א כלולות כל הפקידות בין פקידה פרטית ובין פקידה כללית, וּבֵיהּ אִתְגַּלְיָא כֻּלָּא ובו מתגלה כל הנהגת הבינה, בְּגִין דְּכָל מִלָּה דְּאִיהִי סְתִימָא לפי שכל הנהגה שהיא סתומה בבינה שהיא ס׳ סתומה ואינה מתגלית, אִיהוּ גַּלֵּי כָּל סָתִים ז״א הוא המגלה כל מה שסתום בבינה, וא״ת יותר ראוי לגלות ההנהגות ע״י המלכות שהיא עלמא דאתגליא ולא ע״י ז״א, לזה אמר וְלָא אָתֵי מַאן דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיָא ואינו ראוי שיבא מי שהוא בגלוי כלומר המלכות, וְיִגַּלֵּי מַה דְּאִיהוּ סָתִים ויגלה מה שהוא סתום בבינה, כי הם שני הפכיים ואי אפשר לגלות לזה מה שסתום בזה, אלא יבא ז״א שעומד ביניהם שהוא מכוסה בקצה העליון הקשור בבינה, ונגלה בקצה התחתון הקשור במלכות, ויגלה את הנהגת הבינה, הרי ראיה שהכל תלוי באות ו׳ דז״א. (רפ״ג וכ״פ ומפרשים)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה אִית לָן לְאִתְמַשְׁכָא גּוֹ גָּלוּתָא עַד הַהוּא זִמְנָא כמה זמן יש לנו להמשך עוד בגלות עד זמן הקץ, אבל וְכֻלָּא תָּלֵי לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד יְתוּבוּן בִּתְיוּבְתָּא וכל הגאולה שבאלף הששי תלה הקב״ה כאשר ישובו בתשובה, אִי יִזְכּוּ וְאִי לָא יִזְכּוּ ובזה תלויה הגאולה אם נזכה בתשובה יחיש הקב״ה את הקץ,

ואם לא נזכה ח״ו יתאחר יותר, **כְּמָה דְּאִתְּמַר בְּהַאי קְרָא** כמו שנאמר בזה הכתוב **דִּכְתִיב אֲנִי ה׳ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה** ודרשו חז״ל במס׳ סנהדרין דף צח ע״א, **זְכוּ אֲחִישֶׁנָּה** אם יעשו תשובה ימהר הקב״ה את הקץ, **לֹא זָכוּ בְּעִתָּהּ** אם לא יעשו תשובה אז יהיה הקץ בסוף הזמן שגלוי רק להקב״ה. (רמ״ג וכ״פ ומפרשים)

קרוב לימות המשיח יתגלה לכל זמן הגאולה

(וירא קיח, ב)

אָזְלוּ ר׳ יהודה ור׳ יוסי הלכו לדרכם, **עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי** בעוד שהיו הולכים א״ר יוסי לר״י, **אַדַּכַּרְנָא הַשְׁתָּא דְּהָא בַּאֲתַר דָּא יָתִיבְנָא יוֹמָא חַד עִם אַבָּא** נזכרתי עכשיו שבמקום הזה ישבתי יום אחד עם אבי, **וְאָמַר לִי בְּרִי זַמִּין אַנְתְּ כַּד מָטוּן יוֹמָךְ לְשֵׁיתִּין שְׁנִין לְאַשְׁפָּחָא בְּהַאי אֲתַר סִימָא דְּחָכְמְתָא עִלָּאָה** ואמר לי בני כשימיך יגיעו לששים שנה עתיד אתה למצוא כאן אוצר של חכמה עליונה, **וְהָא זָכֵינָא לְאִנּוּן יוֹמִין וְלָא אַשְׁכַּחְנָא** והרי זכיתי לאלו הימים שהנני בן ששים שנה ולא מצאתי עדיין את אוצר החכמה, **וְלָא יָדַעְנָא אִי הָנֵי מִלִּין דְּקָאֲמָרָן** ואיני יודע אם הם אלו הסודות בענין הקץ שאמרנו עד עתה, **אוֹ הַהִיא חָכְמְתָא דְּאִיהוּ אָמַר** או היא חכמה אחרת שאמר לי שאמצא במקום הזה, **וְאָמַר לִי כַּד יִמְטוּן קוּלְפִין דְּנוּרָא גּוֹ טְהִירֵי יָדָךְ אִתְּאֲבִיד מִינָּךְ** ואמר לי כשתגיע שלהבת אש באויר שבין אצבעות ידיך אז יאבד ממך אותו האוצר, **אָמֵינָא לֵיהּ אַבָּא בַּמָּה יָדַעְתְּ** אמרתי לו אבי במה ידעת זאת, **אָמַר לִי בְּהָנֵי תְּרִין צִפּוֹרִין דְּאַעֲבָרוּ עַל רֵישָׁךְ יָדַעְנָא** אמר לי ע״י שיחת ב׳ צפרים שעברו על ראשך ידעתי זאת כי הם באו לבשרני על זה.

אַדְּהָכִי אִתְּפְּרַשׁ רַבִּי יוֹסֵי וְעָאל גּוֹ מְעַרְתָּא חָדָא עד שהלכו נפרש ר׳ יוסי מר׳ יהודה ונכנס בהיסח הדעת במערה אחת, **וְאַשְׁכַּח סִפְרָא חַד דַּהֲוָה נָעִיץ גּוֹ נוּקְבָּא דְּטַנְרָא בִּסְיָיפֵי מְעַרְתָּא** ומצא ספר אחד שהיה תקוע תוך נקב של הסלע שבקצה המערה, והבין שזה הוא האוצר שאמר לו אביו שימצא, **נָפַק בֵּיהּ** לקחו ויצא עמו, **כֵּיוָן דְּפָתַח לֵיהּ** כיון שפתח את הספר, **חָמָא שִׁבְעִין וּתְרֵין גְּלִיפִין דְּאַתְוָון דְּאִתְמְסָרוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן** ראה בו ע״ב שמות החקוקים ומצורפים באותיות שנמסרו לאדה״ר [אדם הראשון], והוא שם המפורש, **וּבְהוּ הֲוָה יָדַע כָּל חָכְמְתָא דְּעִלָּאִין קַדִּישִׁין** ובהם היה יודע אדה״ר כל החכמות של המלאכים העליונים הקדושים, **וְכָל אִנּוּן דְּבָתַר רֵיחָיָא** וגם משם ידע כל החכמות של הקליפות שהם אחר הריחים **דְּמִתְגַּלְגְּלָן בָּתַר פְּרוּכְתָּא** המתגלגלות ומשתלשלות אחר הפרוכת, ר״ל אחר המסך שיש בסוף היכלות הקדושים המבדיל בין הקדושה לטומאה, **גּוֹ טְהִירִין עִלָּאִין** ואחיזתם תוך אורות העליונים שהם כחות רוחניים

אמצעיים בין הקדושה לטומאה שמהם נוטלים כח הנהגתם, **וְכָל אִנּוּן מִלִּין דְּזַמִּינִין לְמֵיתֵי לְעָלְמָא** וגם משם ידע כל הדברים העתידים לבוא לעולם, **עַד יוֹמָא דְּיֵיקוּם עֲנָנָא דְּבִסְטַר מַעֲרָב** עד אותו היום שיקום ענן אחד שבצד מערב, הוא משל על קימת המלכות הנפולה בגלות שלא זזה מכותל המערבי, **וַיַּחְשֹׁךְ עָלְמָא** דהיינו ביטול הקליפות והשבתתם כמ״ש (ישעיה ס ג) כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים. (כ״פ ומפרשים)

קָרָא לְרַבִּי יְהוּדָה, וְשָׁרוּ לְמִלְעֵי בְּהַהוּא סִפְרָא קרא לר׳ יהודה והתחילו ללמוד ולעסוק באותו הספר, **לָא סְפִיקוּ לְמִלְעֵי תְּרֵי אוֹ תְלָתָא סִטְרִין דְּאִנּוּן אַתָּוון** לא הספיקו ללמוד ב׳ או ג׳ דפים מאותם האותיות של הע״ב שמות, **עַד דַּהֲווֹ מִסְתַּכְּלִין בְּהַהִיא חָכְמָה עִלָּאָה** עד שכבר היו מסתכלים בחכמה עליונה, **כֵּיוָן דְּמָטוּ לְמִלְעֵי בְּסִתְרוּ דְּסִפְרָא, וּמִשְׁתָּעוּ דָּא עִם דָּא** כיון שהגיעו ללמוד בנסתרות של הספר, ודברו זה עם זה, **נָפַק שְׁבִיבָא דְּאֶשָׁא וְעִלְעוֹלָא דְּרוּחָא וּבָטַשׁ בִּידֵיהוֹן וְאִתְאֲבִיד מִנַּייְהוּ** יצא נצוץ אש ורוח סערה והכה בידיהם ועי״ז נאבד הספר מהם, **בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי** לפי שאליו נגלה הספר תחלה, **וְאָמַר דִּילְמָא חַס וְשָׁלוֹם חוֹבָה אִיהוּ גַּבָּן** ואמר שמא ח״ו יש בנו איזה עון, **אוֹ דִּלְאוֹ אֲנַן זַכָּאִין לְמִנְדַּע לֵיהּ** או שאין אנו ראוים לדעת אותם הסודות. (כ״פ ומפרשים)

כַּד אָתוּ לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אִשְׁתָּעוּ לֵיהּ עוֹבָדָא דָּא כשבאו לפני ר׳ שמעון סיפרו לו המעשה, **אָמַר לוֹן דִּילְמָא בְּקֵץ מְשִׁיחָא דְּאִנּוּן אַתָּוון חֲוִיתוּן מִשְׁתַּדְּלִי** אמר להם שמא בקץ של משיח שהיה רמוז זמן ביאתו באותם האותיות הייתם עוסקים, לכן נעלם הספר מכם, **אָמְרוּ לֵיהּ דָּא לָא יַדְעִינַן דְּהָא כֻּלָּא אִתְנְשֵׁי מִינָּן** אמרו לו את זה אין אנו יודעים לפי שהכל נשכח מאתנו, **אָמַר לוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית רְעוּתָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדָא דְּיִתְגְּלֵי כָּל כָּךְ לְעָלְמָא** אמר להם ר״ש שאין רצונו של הקב״ה בזה שיתגלה זמן הקץ בבירור לבני העולם, **וְכַד יְהֵא קָרִיב לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא** וכשיהיה קרוב לימות המשיח אז ירבה הדעת בעולם, עד **אֲפִילּוּ רַבְיֵי דְּעָלְמָא זְמִינִין לְאַשְׁפָּחָא טְמִירִין דְּחָכְמְתָא** שאפילו התינוקות עתידים למצוא ולדעת חכמות נסתרות, **וּלְמִנְדַּע בֵּיהּ קְצִין וְחוּשְׁבָּנִין** ולדעת בהם קצים וחשבונות של הגאולה, **וּבְהַהוּא זִמְנָא אִתְגַּלְיָא לְכֹלָּא** ובאותו זמן יתגלה זמן הקץ לכל בני אדם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי אָז אֶהֱפֹּךְ אֶל עַמִּים** וגו׳ ומפרש **מַהוּ אָז** מתי יהיה זה, ואמר **בְּזִמְנָא דְּתֵיקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא וְיוֹקִים לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** בזמן שתקום כנסת ישראל מעפר גלותה כשיוקים אותה הקב״ה שזה יהיה קרוב לימות המשיח, אז כולם ידעו את זמן הגאולה, **כְּדֵין אֶהֱפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְּרוּרָה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם ה׳ וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד** שיתאחדו באמונה לקרוא כולם בשם ה׳ לעבדו שכם אחד ובדעה אחת. (כ״פ ומפרשים)

אירועים שמיימים בעת התגלות מלך המשיח

(וירא קיט, א)

כאן עוד דרוש מר״ש על פסוק זה, וז״ש **רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר** לפרש מש״כ **וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב** שכתוב **מָלֵא בְּוֹא״ו** ושואל **אַמַּאי** למה כתוב כאן יעקוב מלא עם ו׳, ואמר **אֶלָּא בְּתָרִין סִטְרִין אִיהוּ רָזָא דְּחָכְמְתָא** אלא בב׳ אופנים שנפרש את הפסוק, שניהם הם פירושים על פי סוד החכמה, **חָדָא דְּאִיהוּ רָזָא דְּרָגָא דְּחָכְמְתָא** אופן אחד שהוא סוד מדרגת החכמה, הוא שמש״כ וזכרתי את בריתי יעקוב מלא בו׳ ר״ל **אֲתַר דְּשָׁרֵי בֵּיהּ יַעֲקֹב** מקום הת״ת [התפארת] שהוא המקום שבו מושרש יעקב שהוא סוד אות ו׳ דהוי״ה, שלכן כתוב יעקו״ב עם ו׳ לרמז שהקב״ה יזכור את יעקב במקום שורשו שבת״ת שהוא סוד ו׳.

אֲבָל הַאי קְרָא אבל עיקר פירוש פסוק זה **עַל גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר** נאמר על גלות ישראל, **דְּכַד אִנּוּן גּוֹ גָּלוּתָא** כי כאשר ישראל יהיו בגלות **הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְפַּקְּדוּן** אז באותו הזמן שיהיו נפקדים להגאל על ידי הקב״ה, **יִתְפַּקְּדוּן בְּרָזָא דְּוָא״ו** יהיו נפקדים ע״י סוד אות ו׳ **וְאִיהוּ אֶלֶף שְׁתִיתָאָה** (ס״ג הרמ״ק והל״מ) והוא אלף הששי שנרמז באות ו׳ שאז תהיה הגאולה, **וּפְקִידָה בוא״ו** והפקידה תהיה באמצע אות וא״ו דהיינו **שִׁית רִגְעֵי וּפְלַג עִידָן** שש רגעים וחצי עת, ר״ל שש שנים וחצי ומפרש את הענין יותר ואמר **וּבְזִמְנָא דְּשִׁתִּין שְׁנִין לְעִבּוּרָא דְּדַשָּׁא** ואחר שיעברו זמן של ששים שנה לפתיחת בריח הדלת שרומז על התעוררות אות ו׳ שהוא הת״ת הנקרא בריח התיכון שהוא הסוגר והפותח את הדלת שהיא המלכות, **בְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה** שהוא יהיה בתחילת אלף הששי, אז **יָקִים אֱלֹהּ שְׁמַיָּא פְּקִידוּ לְבְרַתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב** יקים אלה״י השמים פקידה לבתו של יעקב שהיא כנסת ישראל שאז יתגלה משיח בן יוסף, **וּמֵהַהוּא זִמְנָא** ומהתחלת זמן הפקידה שתהיה אחר ששים שנה, **עַד דְּיֵהֵא לָהּ זְכִירָה** עד שתהיה לה זכירה ע״י הקב״ה יעברו **שִׁית שְׁנִין וּפַלְגָא** שש שנים וחצי, **וּמֵהַהוּא זִמְנָא שִׁית שְׁנִין וּפַלְגָא אָחֳרָנִין** (ס״ג הרמ״ק) ומזה הזמן יעברו עוד שש שנים ומחצה אחרים, **וְאִינּוּן שְׁבְעִין וּתְלַת** (ס״ג) והם יחד ע״ג, ואז תהיה תחילת מלכות משיח בן דוד בעולם, ואמר כי **בְּשִׁיתִּין וְשִׁית וּפַלְגָא** (ס״ג הרמ״ק) כשיעברו מאלף הששי ששים ושש שנים ומחצה, שאז יהיה סוף זמן הפקידה ע״י משיח בן יוסף, אז **יִתְגַּלֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא דְּגָלִיל** יתגלה משיח בן דוד בארץ הגליל, לפי שהיא נחרבה תחלה לכן שם תהיה תחילת התגלות מלך המשיח בב״א, על זה נאמר וזכרתי את בריתי יעקב מלא ו׳ לרמז שהקב״ה יזכור את בת יעקב שהיא כנסת ישראל הנקראת ברית, אחר שיעברו שבעים ושלוש שנים מאלף הששי שנרמזים בסוד אות וא״ו מלא, כי ששים שנה באלף הששי הם כנגד כללות אות ו׳ שאז תהיה הפקידה ע״י משיח בן יוסף, ומספר אות וא״ו גי׳ י״ג כנגד עוד י״ג שנים שאז תהיה הזכירה ע״י משיח בן דוד. (רמ״ק וכ״פ ומפרשים)

ועת צרה ליעקב וממנה יושע

ומוסיף לומר מה שיהיה אחר זמן זה, ואמר **וְחַד כּוֹכָבָא דְּבִסְטַר מִזְרָח** וכוכב אחד שבצד מזרח שהוא כנוי למלך המשיח שיעלה מן המזרח לפי מש״כ דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל, שפי׳ התרגום כד יקום מלכא מיעקב ויתרבה משיחא מישראל, הרי שמשיח נקרא כוכב, והוא יעלה מן המזרח שהוא מדת יעקב סוד הת״ת, **יִבְלַע שֶׁבַע כּוֹכְבַיָּא מִסְטַר צָפוֹן** יבלע ויבטל שבעה כוכבים מצד צפון שהם רומזים על שבעה שרי האומות למעלה שהם שורש כל הע׳ אומות שכולם הם שרים שמאליים המושרשים בצד צפון שהוא צד שמאל, **וְשַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא אוּכְמָא** ושלהבת של אש שחורה, הרומזת על המלכות כשמתעוררת בדיניה, **תְּהֵא תַלְיָא בְּרָקִיעָא שִׁיתִּין יוֹמִין** תהיה תלויה ברקיע ששים יום, והיינו שתקבל כח מז״א [זעיר אנפין] הנקרא רקיע מכל הו״ק [הו׳ קצוות] שלו שכ״א כלול מעשר הרי הם ששים, ובאותו הכח תעשה הנקמות דלקמן, **וּקְרָבִין יִתְעָרוּן בְּעַלְמָא לְסִטַר צָפוֹן** ומלחמות יתעוררו בעולם לצד צפון, דהיינו מכח מלחמות של שרים השמאליים, שמהם ובהם יסכסכם הקב״ה, **וּתְרֵין מַלְכִין יִפְּלוּן בְּאִנּוּן קְרָבִין** ושני מלכים יפלו וימותו באותם המלחמות, **וְיִזְדַּוְּוגוּן כֻּלְּהוֹן עַמְמַיָּא עַל בְּרַתֵּיהּ דְּיַעֲקֹב לְאַדְחָיָא לָהּ מֵעַלְמָא** ואח״כ יתחברו כל העמים ויעשו עצת שלום ביניהם לקום על בתו של יעקב שהיא כנסת ישראל לדחותה מן העולם, וירצו להשמיד את ישראל, **וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב** ועל אותו הזמן כתיב **וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב** אבל לא יבואו לשבר, אלא **וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ** שאח״כ תהיה הגאולה שלימה בב״א. (רמ״ק ומפרשים)

וּכְדֵין יִסְתַּיְּימוּן נַפְשִׁין מִגּוּפָא ואז יגמרו ויתוקנו כל הנפשות שבאוצר הנפשות הנקרא גוף שהוא המלכות, כי מיום שנחרב הבית המקדש לא באות לעולם נשמות חדשות, אלא נשמות הישנות המתגלגלות וחוזרות ושבות, ואז יתוקנו כולם ולא יצטרכו להתגלגל עוד, **וּבָעַיָן לְאִתְחַדְּשָׁא** ועתה הגיע הזמן שצריכות להתחדש, וזה יהיה בתחילת זמן הזכירה שהוא בששים ושש שנים ומחצה לאלף הששי, וז״ש **וְסִימָנָיךְ כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וְגוֹ׳ כָּל נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ** ר״ל כשיעברו ששים ושש שנים שלימות והיינו סוף זמן הפקידה, שאז יתחדשו הנשמות, ויתמשכו ביני וביני עוד שש שנים ומחצה של זמן הזכירה עד שיגיע הזמן של **בְּשִׁבְעִין וּתְלַת** שנה אחר שש מאות שנה לאלף הששי, שאז **כָּל מַלְכֵי עָלְמָא יִתְכַּנְּשׁוּן לְגוֹ קַרְתָּא רַבְּתָא דְּרוֹמִי** כל המלכים שבעולם יתקבצו לתוך עיר הגדולה רומי ליעץ עצות רעות על ישראל, **וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר עֲלַיְיהוּ אֶשָּׁא וּבַרְדָא וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ וְיִתְאַבְּדוּן מֵעָלְמָא** והקב״ה יעורר עליהם אש וברד ואבני אלגביש ושם יאבדו מן העולם (כמ״ש ביחזקאל לח כב, במלחמת גוג ומגוג, ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש וגו׳), **בַּר אִנּוּן מִלְּכִין דְּלָא יִמְטוּן לְתַמָּן** חוץ מאותם המלכים שלא יגיעו לשם לרומי הם לא ילחמו עוד על ישראל מאחר שנודע להם

מה שנעשה עם המלכים שנתקבצו לרומי, אלא **וִיהַדְּרוּן לְאַגָּחָא קְרָבִין אָחֳרָנִין** הם יחזרו לעשות מלחמות אחרות מהם ובהם, **וּמֵהַהוּא זִמְנָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר בְּכָל עָלְמָא** ומאותו הזמן מלך המשיח יתעורר בכל העולם, **וְיִתְפַּנְּשׁוּן עִמֵּיהּ כַּמָּה עַמִּין וְכַמָּה חַיָּילִין מִכָּל סְיָפֵי עָלְמָא** ויתקבצו עמו כמה אומות וכמה צבאות מסוף העולם ועד סופו, **וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְּשׁוּן בְּכָל אֲנוּן אַתְרֵי** וכל בני ישראל יתקבצו בכל אותם המקומות שיהיו שם חיילות של מלך המשיח, **עַד דְּאִשְׁתַּלִּימוּ אִנּוּן שְׁנִין לְמֵאָה** עד שיושלמו אותם השנים למאה, ר״ל שימשך זמן של מלחמות מלך המשיח, כ״ז שנה עד שיושלמו הע״ג שנים הנ״ל למאה שנה, **כְּדֵין וא״ו יִתְחַבַּר בֵּהּ״א** ואז ו׳ דז״א יתחבר בה׳ דמלכות בסוד היחוד, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַיהו״ה וְגוֹ׳** כי אז יכירו כל העמים מעלת ישראל, והם בעצמם יקבצו את ישראל מכל הגוים ויביאו אותם דורון לה׳. (רמ״ק ומפרשים)

בני ישמעאל עתידים להתעורר למלחמה על ירושלים

ואמר עוד שכשתהיה מלחמת גוג ומגוג, אז **וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל זִמִּינִין בְּהַהוּא זִמְנָא לְאַתְעָרָא עִם כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא לְמֵיתֵי עַל יְרוּשְׁלֵם** ובני ישמעאל עתידים באותו הזמן להתעורר עם כל אומות העולם לבוא ללחום על ירושלים **דִּכְתִיב וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַיִם לַמִּלְחָמָה וְגוֹ׳** ר״ל שראש שלהם יהיה מלך ישמעאל וכולם יהרגו וימותו סביבות ירושלים, **וּכְתִיב יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה׳ וְעַל מְשִׁיחוֹ, וּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק ה׳ יִלְעַג לָמוֹ** והקב״ה יעשה נקמות בגוים ותוכחות בלאומים קודם יחוד העליון, **לְבָתַר וא״ו זְעִירָא יִתְעַר לְאִתְחַבָּרָא וּלְחַדְּשָׁא נִשְׁמָתִין דַּהֲווֹ עַתִּיקִין בְּגִין לְחַדְּתָא עָלְמָא** אח״כ ו׳ זעירא שהוא היסוד יתעורר להתחבר עם המלכות ולחדש הנשמות שהיו ישנות כדי לחדש את העולם, **כְּמָה דִּכְתִיב יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו** פי׳ ה׳ רומז כאן על היסוד שהוא ישמח וישתעשע במעשיו שהם הנשמות הישנות שיתקבצו אל המלכות בסוד מ״ן בשעת היחוד, והיסוד ישתעשע בהם ויחדש אותם, ומפרש **וּכְתִיב יְהִי כְבוֹד ה׳ לְעוֹלָם** דהיינו **לְאִתְחַבָּרָא כְּדָקָא יָאוּת** ליחד את זו״ן כראוי ביחוד פב״פ לעולם, ואז **יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו** שהם הנשמות פרי מעשיו של הקב״ה, **לְנָחֲתָא לוֹן לְעָלְמָא** להוריד אותם מחודשות לעולם, **וּלְמֶהֱוֵי כֻּלְּהוֹן בְּרִיָּין חַדְתִּין** כדי שיהיו כל ישראל בריות חדשות בנשמות חדשות, **לְחַבְּרָא עָלְמִין כֻּלְּהוּ כְּחַד** כדי לחבר כל העולמות כאחד, **זַכָּאִין אִנּוּן כָּל אִנּוּן דְּיִשְׁתָּאֲרוּן בְּעָלְמָא בְּסִיָּפֵי אֶלֶף שְׁתִיתָאָה לְמֵיעַל בְּשַׁבְּתָא** אשרי לכל אלו שישארו בעולם בסוף אלף הששי ליכנס לאלף השביעי שהוא יום שכולו שבת, **דְּהָא כְּדֵין אִיהוּ יוֹמָא חַד לְקֳדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי לְאִזְדַּוְּגָא כְּדָקָא יָאוּת** שהרי אז הוא יום אחד להקב״ה לבדו להתיחד עם המלכות ביחודא שלים כראוי, **וּלְמִלְקַט נִשְׁמָתִין חַדְתִּין** פי׳ ללקט ולהשפיע נשמות חדשות אשר

עדיין לא היו בעולם, **לְמֶהֱוֵי בְּעַלְמָא עִם אִנּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ בְּקַדְמֵיתָא** להיותם בעולם עם אותם הנשמות הישנות שנשארו ונתחדשו כבתחילה, **דִּכְתִיב וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ,** ועליהם נוסף **כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָיִם** שהם הנשמות החדשות שנשפעו מהמלכות, וכל ענין זה הוא כאן בקצרה וברמז ולזה לא דיבר כאן בתחיית המתים, ולא במה שיהיה בין זה לזה, ובמקום אחר האריך. (רמ״ק ומפרשים)

הקב״ה יושיענו בזכות השבינה שעימנו בגלות

(וירא קכ, ב)

פָּתַח וְאָמַר ר׳ יהודה לפרש מש״כ **בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם** וגו׳ פירושו **תָּא חֲזֵי בְּכָל צָרָתָם דְּיִשְׂרָאֵל כַּד אִזְדַּמַּן לוֹן עָאקֵן** בא וראה בכל צרתם של ישראל כשנזדמן להם צרות, **כְּתִיב לֹא בְּאל״ף וּקְרֵי בְּוא״ו** כתוב עליהם לא צר באות א׳ ואנו קוראים אותו באות ו׳ לו צר, שפירושו לו להקב״ה צר בצרתם של ישראל, **בְּגִין דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּעָקוּ** לפי שהקב״ה עם ישראל בצרה, ומש״כ **לֹא בְּאל״ף, אֲתַר עִלָּאָה יַתִּיר** הוא מורה על מקום עליון דהיינו על ג״ר, והיינו **אַף עַל גַּב דְּלָאו בְּהַהוּא אֲתַר רוּגְזָא וְעָקוּ** אעפ״י שאין באותו מקום רוגז וצער, **לְהָתָם לְעֵילָּא מָטָא עַקְתָא דְּיִשְׂרָאֵל** עכ״ז שם למעלה מגעת צרתם של ישראל, וז״ש בכל צרתם ל״א צר, פי׳ לג׳ שהוא ג״ר צר בצרתם של ישראל, ואמר כי **לֹא בְּאל״ף, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** הוא דומה למש״כ **הוּא עָשָׂנוּ וְלֹ״א אֲנַחְנוּ** שם ג״כ **כְּתִיב בְּאל״ף** שפירושו ולא׳ שהוא א״א אנחנו, **וּקְרֵי בְּוא״ו** היינו לז״א שהוא סוד ו׳ דהוי״ה. (רמ״ק ומפרשים)

ומש״כ אח״כ **וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם** שואל **וְהָא אִיהוּ עִמְּהוֹן בְּהַהוּא עָקוּ** הרי המלאך שהוא השכינה עדיין עמהם באותה הצרה, **וְאַתְּ אֲמַרְתְּ הוֹשִׁיעָם** ואיך אתה אומר שכבר הושיעם, **אֶלָּא** מדייק שבהיות כי **מוֹשִׁיעָם לֹא כְּתִיב** שהוא המושיע שלהם, **אֶלָּא הוֹשִׁיעָם מִקַּדְמַת דְּנָא** בלשון עבר שכבר הושיעם מקודם לכן, היינו מכיון **דְּאִיהוּ זַמִּין בְּהַהוּא עָקוּ לְמִסְבַּל עִמְּהוֹן** שהוא מזומן באותה הצרה לסבול עם ישראל זו היא תשועתן ביודעם כי בפקידתה יפקדו גם הם, ומפרש **תָּא חֲזֵי בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִנּוּן בְּגָלוּתָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא** בא וראה בכל זמן שישראל הם בגלות השכינה עמהם בגלות, **וְהָא אוֹקְמוּהָ** וכבר ביארוהו במס׳ מגילה דף כט ע״א, **דִּכְתִיב וְשָׁב ה׳ אלהי״ך אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְגוֹ׳** והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב״ה שב עמהם מבין הגליות. (רמ״ק ומפרשים)

דָּבָר אַחֵר מפרש באופן אחר, ואמר **וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם, דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִיהִי עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא** המלאך היינו השכינה שהיא עם ישראל בגלות, **וְאַתְּ אֲמַרְתְּ דְּאִיהוּ הוֹשִׁיעָם**

הרי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, **אֶלָּא הָכִי הוּא וַדַּאי** אלא כן הוא ודאי שהשכינה בעצמה עם ישראל בגלות, והקב״ה שהוא ז״א מושיעם בסיבת השכינה שעמהם, **דְּאִלֵּין אִנּוּן מִשְׁכְּנוֹתָיו דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגָלוּתָא** שהשכינה עם מרכבתה הם משכונותיו של הקב״ה בגלות, וזהו פי׳ הפסוק, ומלאך פניו הושיעם, שז״א מושיעם בזכות השכינה שהיא מלאך פניו, **וּבְגִין דְּשָׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן** ולפי שהשכינה עמהם, **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַדְּכַּר לוֹן לְאוֹטָבָא לוֹן** לכן הקב״ה זוכר אותם להטיב להם להושיעם מצרתם, **וּלְאַפָּקָא לוֹן מִן גָּלוּתָא** ועוד להוציאם מן הגלות, **דְּכְתִיב וְאַזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי בְּקַדְמֵיתָא** שאזכור את השכינה הנקראת בריתי תחילה, **וּלְבָתַר וְעַתָּה הֵנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי** פי׳ ואחר כך תעלה לפני צעקת ותפלת בני ישראל ואושיע אותם, ומש״כ אח״כ **וְגַם רָאִיתִי** פירוש **לְאַסְגָּאָה רְאִיָּה אָחֳרָא דְּאִיהוּ קַדְמָאָה דְּכֹלָּא** מלת גם באה לרבות ראיה אחרת שהיא ראשונה לכולם שמיני פ״ת ששם מגיע צער ישראל כנ״ל. **וּכְתִיב וַיִּזְכֹּר אלהי״ם אֶת בְּרִיתוֹ דָּא שְׁכִינְתָּא** בריתו היינו השכינה, ומה שכתוב **אֶת אַבְרָהָם** שואל **לְאַבְרָהָם מִבָּעֵי לֵיהּ** שהקב״ה זוכר את בריתו לאברהם, **אֶלָּא** מש״כ **אֶת אַבְרָהָם, דָּא הוּא חַבְרוּתָא וְזִווּגָא דִילֵהּ בַּאֲבָהָן** מלת את רומזת על השכינה שהיא כלולה מכ״ב אותיות מא׳ ועד ת׳, ובא לרמז ענין התחברות או יחוד השכינה עם האבות, ומפרש **אֶת אַבְרָהָם** פירוש **דָּא הוּא מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית** מערב הוא בחי׳ השכינה שבמערב ודרום הוא סוד חסד של אברהם, והיינו סוד החיבוק בימין, **אֶת יִצְחָק, דָּא הוּא צָפוֹנִית מַעֲרָבִית** צפון הוא בגבורה, והיינו השכינה עם יצחק, והיינו סוד החיבוק בשמאל, **וְאֶת יַעֲקֹב** שהוא סוד ז״פ, המתיחד עם רחל נכמס שופעים, ומפרש **דָּא הוּא זִווּגָא חָדָא** היינו סוד יחוד יעקב ורחל בשחרית דחול שאיהו בנצח ואיהי בהוד, **כְּלָלָא חָדָא** סוד יחוד יעקב ורחל בשחרית דשבת שמו הס נגלעים נכל פלנוף ז״פ, **זִווּגָא שְׁלִים כְּדְקָא יָאוּת** סוד יחוד ישראל ורחל במוסף שבת שהוא יחוד הגדול מכל היחודים, **כְּגַוְונָא דָּא** כעין זה נאמר בפסוק, **אֶת הַשָּׁמַיִם, דָּא הוּא כְּלָלָא מִדַּת לֵילָה בְּיוֹם** זהו כללות מדת המלכות הנקראת לילה עם ז״א הנקרא יום, **וְ׳אֶת הָאָרֶץ, דָּא מִדַּת יוֹם בְּלֵילָה כַּחֲדָא** אות ו׳ של ואת היא סוד ז״א ומלת את היא המלכות בהתכללותם יחד, **אוֹף הָכָא בְּכֻלְּהוּ אֶת** אף כאן בכולם כתיב מלת את הרומזת על המלכות, **וּבְיַעֲקֹב וְאֶת** בתוספת אות ו׳ שהיא מדת הת״ת, כי הת״ת והמלכות שניהם שרו על יעקב, והוא חיבר וייחד אותם, **לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא זִווּגָא חָדָא דְּלָא מִתְפָּרְשִׁין דְּכַר וְנוּקְבָּא לְעָלְמִין** להיות כולם ביחוד אחד שלא יתפרשו זו״ן לעולם, ובזכות כל זה גאל הקב״ה את ישראל ממצרים.

ומסיים בדבר טוב ואומר **וְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא בְּכָל עָלְמָא וּלְאַשְׁמָעָא קָל דְּיֵימָא** עתיד הקב״ה להכריז בכל העולם ולהשמיע קול שיאמר **וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקְּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ** שאז יושיע הקב״ה את עמו ויגאלם ע״י משיח צדקינו בב״א. (רמ״ק ורפ״ג ומק״מ)

שיר חדש כשה׳ יעשה נקמות בביאת המשיח

(חיי שרה קכד, א)

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר מש״כ הושיעה לו ימינו, שפירושו שתהיה ישועה להמלכות ואז תשיר שיר חדש, זה יהיה **בִּזְמַנָּא דְּיַעֲבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין בְּעָלְמָא בְּגִינֵיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל** בזמן שהקב״ה יעשה נקמות בעולם בשביל ישראל והיינו בביאת המשיח, **כְּדֵין יִתְאֲמַר שִׁירָתָא דָּא** אז יאמר שיר זה ע״י המלכות, **דְּהָא לְבָתַר יִתְעָרוּן מֵעַפְרָא מֵתֵי עָלְמָא** לפי שאחר ביאת המשיח קרוב הזמן של תחיית המתים שאז יתעוררו מתי העולם לקום מהעפר, **וְיִתְחַדֵּשׁ עָלְמָא בְּקִיּוּמָא שְׁלִים** ויתחדש העולם בקיום שלם כי בני אדם יחיו לעולם, **דְּלָא לֶיהֱוֵי כְּקַדְמֵיתָא דְּשָׁלֵיט מוֹתָא בְּעָלְמָא** שלא יהיה עוד כבראשונה שאז שלט המות בעולם, **בְּגִין חִוְיָא דְּגָרִים מוֹתָא בְּעָלְמָא לְכֹלָּא** ע״י הנחש שגרם מיתה בעולם לכל הברואים, **וְאִסְתַּאַב עָלְמָא וְאִתְחֲשִׁיךְ אַנְפּוֹי** ונטמא העולם על ידו ונחשכו פניו, אבל אחר תחיית המתים יחיו בני אדם לעולם, לכן ראוי כבר למלכות לשיר שיר חדש בעת ביאת המשיח על העולם המתחדש בקרוב כשיחיו המתים. (רפ״ג ומפרפ״ס)

בעת הגאולה השכינה תשוב מהגלות בתחילה

(חיי שרה קלד, א)

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר לפרש מה שכתוב **מִי נָתַן לִמְשִׁיסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים הֲלֹא ה׳** זו חטאנו לו ולא אבו בדרכיו הלוך ולא שמעו בתורתו, פי׳ מי הוא אשר מסר את ישראל למשיסה ולבוזזים, הלא ה׳ מסרם בגלות כי חטאו לו וגמול הוא משלם, ומקדים ואמר **תָּא חֲזֵי מִזִּמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא** בא וראה משעה שנחרב הבית המקדש, **בִּרְכָאן לָא שַׁרְיָין בְּעָלְמָא** אין הברכות שורות עוד בעולם הזה, **וְאִתְמְנָעוּ** ונמנע השפע, **כְּבִיכוֹל אִתְמְנָעוּ מֵעֵילָא וְתַתָּא** כביכול נמנע השפע גם מלמעלה מעולם האצילות ומלמטה מעולמות בריאה ויצירה, **וְכָל אִינּוּן שְׁאָר דַּרְגִּין תַּתָּאִין מִתְתַּקְפֵי וְאָזְלֵי וְשָׁלְטֵי עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל** וכל אותם מדרגות התחתונות של החיצונים מתגברות והולכות ושולטות על ישראל, **בְּגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ בְּחוֹבַיְיהוּ** לפי שהם גרמו זאת בעונותיהם להחריב בית המקדש, כי עד שלא נחרב בית המקדש היה נמשך שפע ברכה לעולם דרך שער השמים שמכוון כנגד בית המקדש. (רמ״ק ורפ״ג ומפרפ״ס)

ואמר ר׳ חזקיה **הַאי קְרָא לָא אִתְיַישְׁבָן מִלֵּיהּ** פסוק זה לא מתישב סדר דבריו, **דִּכְתִיב מִי נָתַן לִמְשִׁיסָּה יַעֲקֹב, כַּיְון דְּאָמַר מִי נָתַן לִמְשִׁיסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל** שהוא לשון נסתר, **מַהוּ חָטָאנוּ לוֹ, חָטְאוּ לוֹ מִבָּעֵי לֵיהּ** בלשון נסתר, **וְאִי אָמַר חָטָאנוּ**

לוֹ ואם כבר אמר לשון שמדברים על עצמם, **מַאי וְלֹא אָבוּ** למה כתוב אח״כ שוב בלשון נסתר, **וְלֹא אָבִינוּ מְבָעֵי לֵיהּ** כמדברים על עצמם, **אֶלָּא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחָרַב מַקְדְּשָׁא** אלא בשעה שנחרב הבית המקדש היינו כשנהרסו החומות מבחוץ, **וְאִתּוֹקַד הֵיכָלָא** ואח״כ נשרף ההיכל מבפנים, **וְעַמָּא אִתְגְּלֵי** ועם ישראל הלכו בגלות, **בָּעְיָא שְׁכִינְתָּא לְאִתְעַקָּרָא מְדוּכְתָּהּ וּלְמֵיהַךְ עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא** רצתה השכינה להתעקר ממקומה שלמעלה וללכת בגלות עמהם, **אָמְרָה אֵיהַךְ בְּקַדְמִיתָא לְמֶחֱמֵי בֵּיתָאי וְהֵיכָלָאי** אמרה אלך תחילה לראות ביתי והיכלי, **וְאֶפְקוֹד עַל דּוּכְתֵּי דְּכָהֲנֵי וְלֵיוָאֵי דַּהֲווֹ פָּלְחִין בְּבֵיתָאי** ואפקוד את המקומות של הכהנים והלוים שהיו עובדים בביתי, ואספוד ואקונן על החורבן ועל ההרוגים. (מפרשים)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר הנה עדיין לא השלים ר׳ חזקיה דבריו, והפסיקו ר׳ אלעזר בסיוע

ותוספת ביאור, ואמר **בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִסְתַּכְּלַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְעֵילָּא** באותה שעה הסתכלה השכינה למעלה, **וְחָמַאת דְּבַעְלָהּ אִסְתַּלַּק מִנָּהּ לְעֵילָּא לְעֵילָּא** וראתה שבעלה ז״א נסתלק ממנה ועלה למעלה למעלה, **נָחֲתַת לְתַתָּא עָאלַת בְּבֵיתָא וְאִסְתַּכְּלַת בְּכָל אִינּוּן דּוּכְתֵּי** לכן ירדה למטה ונכנסה בבית המקדש והסתכלה בכל המקומות לראות אם נשאר מקום לאיזו בחי׳ עבודה שעל ידה יהיה לה שום יחוד להתעורר מצדה למעלה, וראתה שלא נשאר שום מקום כלל לעבודה, אז מיד נשאה קולה בבכי **וְאִשְׁתְּמַע קָלָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא** ונשמע קול בכיתה למעלה למעלה לבינה, **וְאִשְׁתְּמַע קָלָא לְתַתָּא** ונשמע קול בכיתה למטה, כי מקום השכינה הוא בעליונים ובתחתונים, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַּמְרוּרִים רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ וְגוֹ׳ וְאוֹקְמוּהּ** כי רחל היא השכינה שבכתה על חורבן בית המקדש, ונשמע קול בכיתה ברמה שהיא הבינה (כמנומר סח) עד כאן דברי ר׳ אלעזר.

ועתה חוזר ר׳ חזקיה לתרץ קושי לשון הפסוק, ואמר **בְּיָון דְּעָאלַת בְּגָלוּתָא** כיון שירדה השכינה בגלות עם ישראל להצילם מרעת האויבים ולשמרם בגלותם, **אִסְתַּכְּלַת בְּעַמָּא** הסתכלה בצרות עם בני ישראל, **וְחָמַאת דְּדָחֲקֵי לוֹן וְרָמְסֵי לוֹן בְּגָלוּתָא בֵּין רַגְלַיְיהוּ דְּשָׁאר עַמִּין** וראתה שדוחקים אותם ורומסים אותם בגלות בין רגליהם של שאר העמים, **כְּדֵין אָמְרַת מִי נָתַן לְמְשִׁיסָּה יַעֲקֹב וְגוֹ׳** מי הוא שמסר למשיסה את בני יעקב, **וְאִינּוּן אָמְרִין** ובני יעקב אומרים לה כי לא בחנם רומסים אותנו, כי **הֲלֹא ה׳ זוּ חָטָאנוּ לוֹ** ועונותינו גרמו לנו הדחקות והצרות, **וְהִיא אֲמָרַת וְלֹא אָבוּ בִּדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ** פי׳ השכינה אומרת שאלו בני הגלות הם טובים וצדיקים וסובלים צער ואינם חוטאים, כי זו מדת הרחמים העליונה שכיון שקבלו עליהם את הדין הרי הם נחשבים לצדיקים גמורים, רק אבותם שכבר מתו הם אשר לא אבו ללכת בדרכיו והם אשר גרמו הרעה והחורבן ובסיבתם סובלים הבנים, לזה לא אמרה בנוכח ולא אביתם בדרכיו ללכת אלא ולא אבו. (רמ״ק ומפרשים)

בנין ירושלים קודם לקיבוץ גלויות

וּבְשַׁעְתָּא דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִפְקַד עַל עַמֵּיהּ ובשעה שעתיד הקב״ה לפקוד את עמו ישראל להוציאם מן הגלות, **כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תֵּיתוּב מִן גָּלוּתָא בְּקַדְמִיתָא** אז השכינה תשוב מן הגלות בתחילה, **תֵּיהַךְ לְבֵיתָא** ומיד תלך לבית המקדש אעפ״י שהוא חרב עדיין, וטעם הליכתה שם **בְּגִין דְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ יִתְבְּנֵי בְּקַדְמִיתָא** לפי שבית המקדש יבנה תחילה ותלך שם לראות בבניינו, וקודם קימתה **וְיֵימָא לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קוּמִי מֵעַפְרָא** יאמר לה הקב״ה קומי מעפר הטמא שהם החיצונים שאת שוכבת בו עם ישראל, **הֵיא תָּבַת וְאָמְרָה** היא חוזרת ומשיבה להקב״ה אם הבית המקדש אינו בנוי עדיין מה יש לה מקימתה, וזה שאומרת **לְאָן אֲתַר אֵיהַךְ בֵּיתָאי חָרַב הֵיכָלִי אִתּוֹקַד בְּנוּרָא** לאיזה מקום אלך אם עדיין ביתי חרב והיכלי שרוף באש, **עַד דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִבְנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא בְּקַדְמִיתָא וְיִתְקִין הֵיכָלָא וְיִבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַיִם** עד שהקב״ה יבנה תחילה את בית המקדש ויתקן היכלו ויבנה את עיר הקודש ירושלים, ור״ל בעוד שהיא מקבצת לישראל והיא באה עמהם מגלותם, תמצא שהקב״ה כבר בנה את בית המקדש ותיקן את ההיכל ובנה את עיר הקודש ירושלים, **וּלְבָתַר יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא** ואח״כ יקים הקב״ה את השכינה מעפרה, וראיה לסדר זה **הָדָא הוּא דִּכְתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה׳ וְגוֹ׳** ומפרש **בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם בְּקַדְמִיתָא** תחילה יבנה הקב״ה את עיר הקודש ירושלים ובכללה הבית המקדש, **וּלְבָתַר נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס** ואח״כ יקבץ את נדחי ישראל, והיינו **וַיֵּימָא לָהּ** להשכינה **הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר** מן עפר החיצונים, **קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם וְגוֹ׳** היינו השכינה הנקראת ירושלים, **וְיִתְכַּנֵּישׁ גָּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל** ואז יתקבצו ישראל מן הגלות, ומוסיף לפרש **הָדָא הוּא דִּכְתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה׳ בְּקַדְמִיתָא** תחילה יבנה הקב״ה את ירושלים ואת בית המקדש, **וּלְבָתַר נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס** ואח״כ יקבץ את נדחי ישראל מהגלות, **וּכְדֵין הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב** ואז ירפא את הגופים הנשברים, **וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם, דָּא תְּחִיַּית הַמֵּתִים** זה נאמר על תחיית המתים, **וּכְתִיב וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם** היינו רוח הנבואה אחזיר לכם, **וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ** ומשפטי תשמרו ועשיתם, פי׳ אעיר לבבכם שתלכו בחוקי ולשמור משפטי בלב שלם. (רמ״ק ומפרשים)

סעודת הלויתן ושור הבר ויין המשומר לעתיד לבא

(תולדות קלה, ב – מדרש הנעלם)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חִיָּיא, הָא דְּתָנִינַן במס׳ בבא בתרא דף עה ע״א, **דְּעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, מַאי הַאי** מהו

ענין סעודה זו, אָמַר לֵיהּ, עַד לָא אַזְלִית קַמֵּי אינּוּן מַלְאָכִין קַדִּישִׁין מָארֵי מַתְנִיתִין הָכִי שְׁמִיעַ לִי עד שלא הלכתי ללמוד תורה לפני התנאים הקדושים הדומים למלאכים כך שמעתי שהוא כפשוטו סעודה של בשר ודגים ויין טוב מהלויתן ושור הבר ויין המשומר בענביו משנת ימי בראשית, בְּיָון דְּשָׁמְעִית הָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר כיון ששמעתי מה שאמר ר׳ אלעזר, אִתְיַשְּׁבָא בְּלִבָּאי אז נתישב הענין בלבי שהבנתי שענין אותה הסעודה היא השגת אלהו״ת, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, כְּהַאי דִּכְתִיב וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאלהי״ם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ ומפרש וְדָא הוּא דִּתְנַן, נִיזּוֹנִין, וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בַּאֲתַר חָד תְּנִינַן נֶהֱנִין במס׳ ברכות דף יז סוע״א, צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, וּבַאֲתַר אָחֳרָא תְּנִינַן נִיזּוֹנִין לעיל בדף קד ע״א, על זה הפסוק ויחזו את האלהי״ם וכו׳ דאתזנו מן שכינתא, מַאי בֵּין הַאי לְהַאי מה ההפרש בין הלשון נהנין לבין הלשון נזונין, אֶלָּא הָכִי אָמַר אַבּוּי הוא רשב״י, הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא זָכוּ כָּל כָּךְ לפי שהם במדרגה קטנה, הם רק נֶהֱנִין מֵאוֹתוֹ זִיו דהיינו שֶׁלֹּא יַשִּׂיגוּ כָּל כָּךְ בהשגת אלהו״ת, אֲבָל הַצַּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ למדרגה גדולה, הם נִזּוֹנִין עַד שֶׁיַּשִּׂיגוּ הַשָּׂגָה שְׁלֵמָה, וְאֵין אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה אֶלָּא זוּ, וְזוּ הִיא הַסְּעוּדָה וְהָאֲכִילָה היינו השגת אלהו״ת, וּמְנָא לָן הָא ומנין לנו שכן הוא, מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב וַיְהִי שָׁם עִם ה׳ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, מַאי טַעֲמָא לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה נִזּוֹן מִסְּעוּדָה אַחֶרֶת דהיינו מֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁל מַעְלָה פי׳ מזיו השכינה, וּכְהַאי גַּוְונָא וכעין זה תהיה סְעוּדָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא. (מפרשים)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה פליג ואמר, כי סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא תהיה לִשְׂמוֹחַ בְּשִׂמְחָתוֹ של הקב״ה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב בה׳ תתהלל נפשי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ פי׳ כשישמעו הענוים שהם הצדיקים את ישועת ה׳ ישמחו בישועתו. רַב הוּנָא אָמַר מֵהָכָא, וְיִשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ פי׳ החוסים בך ישמחו וירננו בישועת ה׳, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי וְהַאי אִיתָא לֶעָתִיד לָבוֹא זה וזה יהיה לעתיד לבא בין השגת אלהו״ת ובין שמחת הצדיקים בשמחתו של הקב״ה. וְתָאנָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, יַיִן הַמְשׁוּמָּר בַּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית סוד הדבר אֵלּוּ דְּבָרִים עַתִּיקִים פי׳ סודות התורה, שֶׁלֹּא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וַעֲתִידִים לְהִגָּלוֹת לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, וְזוּ הִיא הַשְׁתִיָּה וַאֲכִילָה, וַדַּאי דָּא הִיא. (מפרשים)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שָׁלוֹם, אִם כֵּן מַהוּ לְוְיָתָן וּמַהוּ הַשּׁוֹר הנזכר בכתובים, דִּכְתִיב הנה נא בהמות אשר עשיתי, פרש״י מוכן לעתיד, כִּי בוּל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ פי׳ ההרים יגדלו לו יבול, והיינו שור הבר שברא הקב״ה בששת ימי בראשית, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְהָא כְּתִיב בָּעֵת הַהִיא בעת הגאולה, יִפְקוֹד ה׳ ישגיח הקב״ה להכות בְּחַרְבּוֹ

הַקָּשָׁה וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה, עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִיחַ שהוא דג גדול שדומה לנחש והוא מבריח את הים מן הקצה אל הקצה, וְעַל לִוְיָתָן נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן הוא מין דג אחר שמחמת רוב ארכו מעקל עצמו במקומות מהים, וְהָרַג הקב״ה אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם הוא ג״כ דג גדול הדומה לנחש, הָא הָכָא תְּלָתָא הרי נזכר כאן ג׳ דברים, לויתן, תנין, שכל אלו יהיו בסעודה זו, ומתרץ אֶלָּא רֶמֶז הוּא דְּקָא רָמַז עַל מַלְוָותָא אלא הוא רמז על המלכיות הנקראים בהמות ולויתן שהקב״ה יהרוג אותם לעתיד לבא. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם, לֵית לְמֵימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן אין מה לומר כנגד מה שאמרו רבנן, וַדַּאי כָּךְ הִיא כדבריהם אפילו שאין אנו מבינים, דהיינו שתהיה סעודה כפשוטה מבשר ודגים עם יין המשומר בענביו משנת ימי בראשית. (מפרשים)

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא חֲוִינָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אני הייתי לפני ר׳ יהושע, וְשָׁאֲלִנָא הַאי מִלָּה ושאלתי אותו דבר זה, אָמַרְנָא הַאי סְעוּדְתָא דְּצַדִּיקַיָּא לֶעָתִיד לָבוֹא אִי כָּךְ הוּא לָא אִתַּיְישְׁבָא בְּלִבָּאי אמרתי לו סעודתן של הצדיקים לעתיד לבא אם היא כפשוטו מבשר ודגים ויין טוב, אין זה מתיישב בלבי, דְּהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא כְּהַאי גַּוְונָא דִּכְתִיב וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאלהי״ם וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ פי׳ שאכילה ושתיה היינו השגת אלהו״ת, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכָךְ הוּא האמת שאז ישיגו הצדיקים מה שלא השיגו בעולם הזה. עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַאי מְהֵימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָּא דְּעָלְמָא זו האמונה שאמרו רבנן שתהיה סעודה מבשר ודגים ויין, זה נאמר לרוב בני העולם קטני הדעת, דְּזַמְּינִין אינּוּן בְּהַאי סְעוּדְתָא דִּלְוְיָתָן שהם מזומנים לאותה הסעודה של הלויתן, וְהַהוּא תּוֹרָא ושור הבר, וּלְמִשְׁתֵּי חַמְרָא טַב דְּאִתְנְטַר מִכַּד אִתְבְּרֵי עָלְמָא ולשתות יין טוב המשומר מעת בריאת העולם, כי קְרָא אַשְׁכָּחוּ וְדָרְשׁוּ החכמים מצאו פסוק ודרשו, דִּכְתִיב וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשׂוֹבַע שיתקיים רק לעתיד לבא, והיינו דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא, כָּל מִינֵי פִּיתּוּי פִּתָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחֲזִירָם לְמוּטָב, וְדָא הוּא יַתִּיר מִכֻּלְּהוֹן וזה הועיל יותר מהכל, דְּאָמַר לְהוּ וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשׂוֹבַע שלא יחסר לכם שפע מזון, וּבַקָּלְלוֹת נאמר וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׂבָּעוּ, וְדָא קַשְׁיָא לְהוּ מִכֻּלְּהוֹ וזה העונש קשה להם יותר מכל העונשים, מַאי טַעֲמָא דִּכְתִיב מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ה׳ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגוֹ׳ בשבתנו על סיר הבשר, באכלנו לחם לשובע, ועל זה אָמַר רַבִּי זֵירָא, מְלַמֵּד דְּמִשּׁוּם הָאֲכִילָה מָסְרוּ נַפְשָׁם לָמוּת בְּיָדָם של המצרים, כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תַּאֲוָתָם לאכילת בשר ולחם, אָמַר לָהֶם אִם תִּשְׁמְעוּ לְקוֹל הַמִּצְוֹת, וַאֲכַלְתֶּם לָשׂוֹבַע, כְּדֵי לְהָנִיחַ דַּעְתָּם. כְּהַאי גַּוְונָא חָמוּ רַבָּנָן דְּגָלוּתָא אִתְמַשָּׁךְ כעין זה ראו רבנן שהגלות מתארכת, אִסְתַּכְּמוּ עַל קְרָאֵי דְּאוֹרַיְיתָא סמכו עצמם על פסוקי התורה, וְאָמְרוּ דִּזְמִינִין לְמֵיכַל וּלְמֶחֱדֵי בְּסְעוּדְתָא רַבָּה דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְהוּ ואמרו שעתידים אתם לאכול ולשמוח בסעודה גדולה שעתיד הקב״ה לעשות לכם, וְעַל

דְּא רוּבָּא דְּעָלְמָא סָבְלוּ גָּלוּתָא בְּגִין הַהִיא סְעוּדְתָּא ועל כן רוב העולם סבלו הגלות בשביל אותה הסעודה. (מפרשים)

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֵית לָן לְסְתּוֹר מְהֵימְנוּתָא דְּכֹלָּא אֶלָּא לְקַיְּימָא לֵיהּ אין לנו לסתור אמונת כל ישראל שמאמינים שתהיה סעודה מבשר ודגים ויין טוב, כי כן הוא האמת דְּהָא אוֹרַיְיתָא אַסְהִידַת עֲלוֹי כי התורה מעידה על זה במש״כ ואכלתם לחמכם לשובע, דְּהָא אֲנַן יָדְעִין מְהֵימְנוּתָא דְּצַדִּיקַיָּא וְכִסּוּפָא דִּלְהוֹן מַאי הִיא כי כבר אנו יודעים אמונת הצדיקים ותשוקה שלהם מה היא דִּכְתִיב נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ, וְלֹא בַאֲכִילָה, כמו כן נַזְפִּירָה דּוֹדֵיךְ מִיַּיִן דהיינו מיינה של תורה ולא מיין גשמי, וְהַהִיא סְעוּדְתָּא דִּזְמִינִין בָּהּ ואותה הסעודה שרוב העולם מזומנים לה, שתהיה כפשוטה מבשר ודגים ויין טוב, יְהֵא לָן חוּלַק לְמֶהֱוֵי מִנָּהּ יהיה גם לנו חלק בה להנות ממנה, וְזוֹ ההתגלות אלקות הִיא הַשִּׂמְחָה וְהַשְּׂחוֹק שיהיה לנו אז באותה הסעודה הגדולה שיעשה לנו הקב״ה, ועל זה רומז מש״כ וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק פירוש שְׂיִצְחֲקוּ הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבוֹא, ומש״כ אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק פירוש זַכּוּת הַנְּשָׁמָה שזכתה בעולם הזה ע״י המצות ומעשים טובים, מוֹלִיד הַשְּׂחוֹק הַזֶּה וְהַשִּׂמְחָה בָּעוֹלָם. (מפרשים)

כתב בס׳ זהר חי, וז״ל מה שאמר כאן מענין סעודת הצדיקים של הלויתן ושור הבר ויין המשומר, הענין, אל תחשוב שזה הכל משל וחידה, כי זה כפירה, אלא הענין אמת בלא משלים וחידות, אבל הסעודה הזאת ושאר סעודות אלו הם יהיו ממוצעים בין הגשמי והרוחני, וזהו דעת ר׳ יוחנן והיא אמיתית, ואינו חולק על שאר חכמים אלא מפרש דבריהם, וסעודה הזאת תהיה הרבה פעמים אחר תחיית המתים ובגן עדן התחתון שבעולם הזה, שהוא ג״כ ממוצע בין הגשמי והרוחני, והגוף לאחר התחיה יהיה גשמי אבל לא מגושם כמו שהוא עתה, אלא כמו גופו של משה רבינו, ואז גם מזונו וסעודתו יהיה מעין זה מזוכך וממוצע בין הגשמי והרוחני, ועל ידי אלו הסעודות יעתיקו עצמן בהתפשטות הגשמיות לשעתן, ויהיו נזונים מזיו השכינה ברזין עמיקין אשר ישיגו על ידי יין המשומר, ודי בזה, וכל דברי חכמים הם חיים וקיימים נאמנים ונחמדים מזהב ומפז.

קיבוץ הגלויות ותחיית המתים באלף הששי

(תולדות קלט, א - מדרש הנעלם)

מַתְנִיתִין: תְּנַן במס׳ גיטין דף לא ע״ב, אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם מְנַשָּׁבָן ד׳ רוחות מנשבות בכל יום, וְעָתִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהִתְעוֹרֵר רוּחַ אֶחָד מגן עדן, לְקַיֵּים הַגּוּף בתחיית המתים, שֶׁיִּהֵא כָּלוּל מֵאַרְבַּע רוּחוֹת כנגד הד׳ יסודות, הָדָא הוּא דִּכְתִיב במתים שהחיה יחזקאל הנביא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ ופחי בהרוגים האלו ויחיו, ומפרש בְּאַרְבַּע לָא כְּתִיב, אֶלָּא מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם, שֶׁיִּהֵא רוח אחד כָּלוּל

מֵאַרְבַּעְתָּם, וְתָאנָא אוֹתוֹ הָרוּחַ, הוּא רוּחַ הַמּוֹלִיד שיתן לאדם כח המוליד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת בִּלְבָד כמחז״ל במס׳ ברכות דף לד ע״ב, וְאֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִתְחִיַּית הַמֵּתִים אֶלָּא נְקִיּוּת מזוהמת הנחש וְהַשָּׁגַת יְדִיעָה בהשגת אלקות, רַב נַחְמָן אָמַר וַאֲרִיכוּת יָמִים שצדיקים שעתידים לקום בתחיית המתים יאריכו ימים ולא ימותו עוד, אָמַר רַב יוֹסֵף, וְכִי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּית הַמֵּתִים לָאו חַד הוּא וכי לא יהיו בזמן אחד, אָמַר לֵיהּ, לָא, דִּתְנַן בנין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֶם לְקִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת קוֹדֵם לִתְחִיַּית הַמֵּתִים הרי שיש בזה סדר וקדימה, וּתְחִיַּית הַמֵּתִים הוּא אַחֲרוֹן שֶׁבְּכֻלָּם, מְנָא לָן, דִּכְתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם ה׳, נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס, הָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם, זוֹ הִיא תְּחִיַּית הַמֵּתִים, שֶׁהִיא הָרְפוּאָה לִשְׁבוּרֵי לֵב עַל מַתֵּיהֶם, ומפרש בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם תְּחִלָּה היינו בנין בית המקדש, וְאַחַרְיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס היינו קבוץ גליות, וְהָרוֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב היינו תחית המתים, היא אַחֲרוֹן עַל הַכֹּל. (מפרשים)

תְּנַן אַרְבָּעִים שָׁנָה קוֹדֶם הַקִּבּוּץ גָּלֻיּוֹת לִתְחִיַּית הַמֵּתִים, כִּדְאַמְרִינַן שנרמז במש״כ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, הַאי אַרְבָּעִים שָׁנָה מַאי עֲבִידְתַּייהוּ מה יהיה באותם הארבעים שנה, אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַבִּי בְּרוֹקָא, מִקִּבּוּץ גָּלֻיּוֹת עַד תְּחִיַּית הַמֵּתִים כַּמָּה צָרוֹת כַּמָּה מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַשְׁרֵי הַנִּמְלַט מֵהֶם, דִּכְתִיב וּבָעֵת הַהִיא כאשר יתעוררו צרות על ישראל, יִמָּלֵט עַמֶּךָ כָּל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ בַּסֵּפֶר פי׳ הצדיקים ויראי ה׳ שנאמר בהם ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה׳ ולחושבי שמו, הם ימלטו מן הצרות, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר מֵהָכָא מקיבוץ גליות, יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים ע״י הצרות, רַבִּי יִצְחָק אָמַר מֵהָכָא ראיה לזה מדכתיב על לעתיד לבא, והבאתי את השלישית באש, פי׳ שהם בני ישראל, וּצְרַפְתִּים להסיר מהם הסיגים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף כמו שמצרפים את הכסף, וּבְחַנְתִּים כִּבְחוֹן אֶת הַזָּהָב ר״ל אביא עליהם צרות לכלות מהם הפושעים והמורדים, וּבְאוֹתָם הַיָּמִים, יִהְיוּ יָמִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵין לִי בָּהֶם חֵפֶץ, וּמִשָּׁעָה שֶׁיַּעַבְרוּ הַצָּרוֹת עַד תְּחִיַּית הַמֵּתִים אַרְבָּעִים שָׁנָה ר״ל שזמן הצרות יהיו ארבעים שנה כנ״ל, רַב הוּנָא אָמַר תָּא חֲזֵי בא וראה כִּי אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְגוֹ׳, אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה׳, כְּהַאי גַּוְונָא הָכָא כמו כן כאן יהיה ארבעים שנה מקבוץ גליות עד תחיית המתים, אָמַר רַב יוֹסֵף, כָּל אִילֵּין חַד מִלָּה אָמְרוּ כל אלו האמוראים אמרו דבר אחד שלפני תחיית המתים יהיו צרות ארבעים שנה ויצרפו את ישראל לנקותם ולטהרם, וּלְסוֹף אַרְבָּעִים שָׁנָה שֶׁהַצָּרוֹת יַעַבְרוּ וְהָרְשָׁעִים יִכְלוּ, יִחְיוּ הַמֵּתִים שׁוֹכְנֵי עָפָר, מַאי טַעֲמָא די להצירוף מ׳ שנה, מְשׁוּם דִּכְתִיב מה תחשבון אל ה׳ כלה הוא עושה, בתמיה, לֹא תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה, וְדַי לָהֶם בַּמֶּה שֶׁעָבְרוּ, וּמִזְּמַן תְּחִיַּית הַמֵּתִים יִתְיַישֵׁב עָלְמָא בְּיִשּׁוּבוֹ, הָדָא הוּא דִּכְתִיב בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. (פי׳ הפסוקים לפי המעודות) (מפרשים)

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ הֲוָה יָתִיב ראב״ע היה יושב, וַהֲוָה קָא מְצַטָּעַר בְּנַפְשׁוֹי טָפֵי והיה מצטער בנפשו מאד על אריכות הגלות, עָאל לְקַמֵּיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נכנס ר״י לפניו, אָמַר לֵיהּ חֵיזוּ נְהִירוּ דְּבוּצִינָא דְּעָלְמָא לָמָּה אַנְפּוֹי חֲשׁוֹכָן (ס״ג פוס״ל) שאל ממנו מראה אור של נר העולם למה פניו חשיכות, פי׳ על מה אתה מצטער כל כך, אָמַר לֵיהּ חֵיזוּ וּדְחִילוּ סָגֵי עָאל בְּי א״ל מורא ופחד גדול נכנס בי, דְּהָא אֲנָא חָמֵי מָה דְּאִתְעָרוּ חַבְרָנָא מָארֵי מַתְנִיתָא כי אני רואה מה שנתעוררו חברינו בעלי המשנה, דְּשָׁארַת עֲלַיְיהוּ רוּחַ קַדִּישִׁין ששרתה עליהם רוח הקודש, וְהַהוּא דְּאִתְעֲרוּ דְּבִשְׁתֵּיתָאֵי יְהֵא פּוּרְקָנָא שַׁפִּיר וזה שהעירו שבאלף הששי תהיה הגאולה יפה אמרו, אֲבָל אֲנָא חָמֵי אוֹרְכָא יְתֵירָא עַל אִינּוּן דְּיֵירֵי עַפְרָא אבל אני רואה זמן ארוך יותר על אותם שוכני עפר, ר״ל שלא מיד בתחילת אלף הששי תהיה תחיית המתים, אלא דְּבֶאֱלַף שְׁתֵּיתָאֵי לִזְמַן אַרְבַּע מְאוֹת וּתְמַנְיָא שְׁנִין מִנֵּיהּ שבאלף הששי לזמן ת״ח שנים, יְהֵיוּ קָיְימִין כָּל דָּיְירֵי עַפְרָא בְּקִיּוּמֵיהוֹן יעמדו כל שוכני עפר בקיומם, וּבְגִינֵי כָךְ אִתְעֲרוּ חַבֵּירָנָא עַל פְּסוּקָא ולכן נתעוררו חברינו (לעיל נף קנג סוע״ס), על הפסוק וידבר אל בני חת דִּקְרָא לוֹן בְּנֵי חֵת שקרא את שוכני עפר בני חת, הטעם כי בא לרמז חֵ״ת, דְּיִתְעָרוּן לְחֵ״ת שָׁנָה שיקומו מעפר בשנת ת״ח, וְהַיְינוּ דִּכְתִיב בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחוּזָּתוֹ פירוש כְּשֶׁיִּשְׁתַּלֵּם הַזַּא״ת, שֶׁהוּא חֲמִשִּׁים אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת וּתְמַנְיָא, תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל אֲחוּזָּתוֹ פירוש אֶל נִשְׁמָתוֹ שֶׁהִיא אֲחוּזָּתוֹ וְנַחֲלָתוֹ של האדם, (כתב בהגהות מהרצ״א וז״ל, שמעתי מן אדמו״ר הרב המגיד זצוק״ל, כי הר״ת מהפסוק ה״יום א״מ ב׳קולי ת׳שמעו ג׳ ח״ת עכ״ד, וכתב עוד כי הימים הראוים לגאולה, כשח״ו הדור אינו ראוי לכך, הנה אותם הימים אינם באים עדיין, ותוכל לשפוט ולהבין שכל זמני הגאולות אשר אמרו רז״ל ברוח הקדש, אותו הזמן עדיין גנוז ולא בא עדיין). (מפרשים)

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לראב״ע, לֹא תִקְשֵׁי לָךְ הַאי לא יקשה לך זה האריכות זמן, דְּהָא תְּנִינָן, שָׁלֹשׁ כְּתוֹת הֵן בעת תחיית המתים, שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים וְשֶׁל רְשָׁעִים גְּמוּרִים וְשֶׁל בֵּינוֹנִים ומפרש צַדִּיקִים גְּמוּרִים יְקוּמוּן בְּקִימָה שֶׁל מַתַּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם קוֹדְמִין בַּתְּחִלָּה מֵהֶם כַּמָּה שָׁנִים (ס״ג סלד״ל) רצה לומר שהם קודמים לקום תחילה בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים שֶׁל קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, וְהָאַחֲרוֹנִים כֻּלָּם יקומו לתחיה לִזְמַן אַרְבַּע מֵאוֹת וּשְׁמֹנָה שָׁנָה לְאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי כִּדְקָאָמְרָן. ושוב אמר ראב״ע אבל מַאן יְזַכֶּה לְהַאי אַרְכָּא מי יזכה לזמן ארוך כזה, דהיינו מַאן יִתְקַיֵּים בְּקִיּוּם דָּתַיהּ בֵּין הַאי זִמְנָא מי יתקיים בקיום דת התורה בזה הזמן, וְעַל דָּא אִצְטַעֲירְנָא בְּנַפְשָׁאי ועל זה הצטערתי בנפשי. (מפרשים)

אם יעשו תשובה יוקדם זמן הגאולה

אָמַר לֵיהּ ר׳ יהושע לראב״ע רַבִּי הָא תְּנִינַן, יְהֵי אוֹ״ר גימטריא יְהֵי רָ״ז שפי׳ שאור הגאולה יהיה בסוד ולא יהיה נודע לשום אדם כי מליבא לפומא לא גליא, ואיך אמרת זמן מפורש על תחיית המתים שבזה נדע שזמן הגאולה הוא מ׳ שנה לפני זה, חָזַר וְאָמַר ראב״ע בִּתְשׁוּבָה יִתְקַדֵּם כֻּלָּא אם יעשו תשובה יתקדם הכל זמן הגאולה וזמן תחיית המתים, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לראב״ע אִי לָאו דַּאֲמַרְתְּ הָכִי שע״י תשובה יתקדם הכל, אַחְסִימְנָא פּוּמִין לְמִצְפֵּי פּוּרְקָנָא כָּל יוֹמָא היינו סותמים פיהם של המצפים לישועה כל יום, ר״ל אם הגאולה תלויה בזמן איך אפשר לצפות לישועה כל יום, דִּכְתִיב והיה אמונת עתיך חֹסֶן יְשׁוּעוֹת הנביא אומר להמצפה לישועה, מה שהאמנת בהקב״ה בעתים שעברו עליך וצפית לישועה זה יהיה לך לחוסן ולחוזק, ומפרש מַהוּ יְשׁוּעוֹת, אֵלּוּ הַמְצַפִּים יְשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם. מַאי הוּא דַּעְתּוֹי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר מאין למד ר׳ אלעזר שהגאולה תלויה בתשובה, הַיְינוּ דִּכְתִיב וְרַבִּים מְיֻשָּׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ, מַשְׁמַע דִּכְתִיב מְיֻשָּׁנֵי שמשמע רק חלק מהישנים יקיצו, והיינו אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים ששבו בתשובה בחייהם הַנִּקְבָּרִים בְּתוֹךְ חַיַּיתָם קוֹדֶם זֶה (ס״ג פוס״ל) הם יקדימו בתחיית המתים קודם שאר בני אדם, וְכַמָּה שָׁנִים הֵם נִקְבָּרִים לקום בתחיה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים, רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר רד״י שָׁנָה, דִּכְתִיב וְיֵרַ״ד מִיַּעֲקֹב וְגוֹמֵר בא לרמז כי יר״ד שָׁנָה נִקְבָּרִים הַצַּדִּיקִים לקום לִשְׁאָר כָּל אָדָם, רַב נַחְמָן אָמַר, לְפִי הַשִּׁיעוּר שֶׁנִּבְלָה בָּעָפָר לפי מה שהקדים לבלות בעפר יקדים לקום בתחיה, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אִם כֵּן הַרְבֵּה תְּחִיּוֹת הֲווֹ כי כל גוף נבלה בזמן אחר, אֶלָּא כָּל הַתְּחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן בזמן אחד וְהַאי דְּאִתְּמַר בְּחָזוֹן וזה נאמר בחזיון דניאל, וֶאֱמֶת הַדָּבָר וְצָבָא גָּדוֹל פי׳ שיקומו צבא גדול יחד. (מפרשים)

כל הברכות יתקיימו בזמן שיבוא מלך המשיח

(תולדות קמג, ב)

יַעַבְדוּךָ עַמִּים ברכה זו נתקיימה בִּזְמַנָּא דְּשָׁלֵיט שְׁלֹמֹה מַלְכָּא בִּירוּשָׁלַיִם בזמן ששלט שלמה המלך בירושלים דִּכְתִיב וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ וְגוֹ׳ מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגוֹ׳ לשלמה המלך, כי אז היו כל מלכי האומות משועבדים תחת ממשלתו, והביאו לו מנחות ומתנות ומסים, ומש״כ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאוּמִּים יתקיים בקרוב בימינו בִּזְמַנָּא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בזמן שיבא מלך המשיח דִּכְתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים ויקבלו כל מלכי האומות עול מלכותו עליהם וישתחוו אליו. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֻּלָּא בִּזְמַנָּא דְּיֵיתֵי

מַלְכָּא מְשִׁיחָא כל הברכות יתקיימו בזמן שיבא מלך המשיח **כְּדְכְתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מַלְכִים כָּל גּוֹיִם יַעַבְדוּהוּ** הרי מצינו בזמן המשיח עבודה והשתחויה יחד.

ומש״כ **הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ** ושואל למה אמר לשון **הֱוֵה, וְלָא אָמַר הֱיֵה אוֹ תִּהְיֶה** כי כך הוא דרכי לשון הקודש, ומשיב **אֶלָּא דָּא רָזָא עִלָּאָה דִּמְהֵימְנוּתָא** אלא זהו סוד עליון של המשכת השפע למלכות הנקראת אמונה, ומפרש **דְּאִלֵּין אַתְוָון אִנּוּן רָזֵי דִּמְהֵימְנוּתָא** כי אלו האותיות ה׳ ו׳ ה׳ הם סודות של אמונה ר״ל הם ג׳ אותיות משם הוי״ה, והיינו **ה׳ לְעֵילָּא** סוד הבינה הכוללת עמה את י׳ דאבא, וממנה נמשך השפע אל **וא״ו בְּאֶמְצָעִיתָא** דהיינו אל ז״א שהוא באמצע בין ב׳ ההי״ן, **ה׳ לְבָתַר** ואח״כ נמשך השפע אל המלכות שהיא סוד ה׳ אחרונה, והכונה שברכו שיתעלה ויתקשר בז״א המקשר את ב׳ ההי״ן ובזה יגבר על אחיו לשלוט עליו.

וּבְגִין כָּךְ ולכן יצחק **אָמַר הֱוֵה גְּבִיר לְאַחֶיךָ** כדי **לְשַׁלְטָאָה עֲלַיְיהוּ וּלְרַדְיָיאָה לוֹן** לשלוט על הגוים ולרדותם ולייסרם, **בְּזִמְנָא דַּאֲתָא דָּוִד מַלְכָּא** וזה נתקיים בזמן שבא דוד המלך הגם שהיו בימיו הרבה מלכים בעולם עכ״ז הוא היה גביר עליהם ומכה בהם כחפצו ורצונו, אבל אח״כ בימי שלמה המלך לא הוצרכו עוד למלחמה אלא מלכי האומות בעצמם באו לקראתו להשתחות לו ולעבדו, והיה לו שלום מכל עבריו. **רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כְּלָא אִיהוּ בְּזִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** כל הברכות יתקיימו בזמן שיבא מלך המשיח כי עדיין לא נתקיימו כלל, **דְּהָא בְּגִין דַּעֲבַרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא** כי לפי שבגלות עברו ישראל על דברי תורה **כְּדֵין** אז נתקיים מש״כ **וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ** כפרש״י כשיעברו ישראל על התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל ופרקת עולו וגו׳, אבל בביאת המשיח תהיה לנו הגבורה והממשלה בלי הפסק לעולם ועד. (רפ״ג ומפרשים)

בביאת המשיח לה׳ המלוכה לעולם ועד

(תולדות קמג, ב - קמד, א)

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר שאל ממנו **כְּלוּם שָׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ** אמאי **לָא אִתְקַיְימוּ בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ יִצְחָק לְיַעֲקֹב** האם שמעת מאביך למה לא נתקיימו הברכות שברך יצחק ליעקב, **וְאִינּוּן בִּרְכָאן דִּבְרִיךְ יִצְחָק לְעֵשָׂו אִתְקַיְימוּ כֻּלְּהוּ** ואותם הברכות שברך יצחק את עשו נתקיימו כולן, **אָמַר לֵיהּ כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן מִתְקַיְימֵי** א״ל ר׳ אלעזר כל אותם הברכות נתקיימו, **וּבִרְכָאן אָחֳרָנִין דְּבָרְכֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב** וגם ברכות האחרות שברך הקב״ה ליעקב נתקיימו, **אֲבָל מַיָּד יַעֲקֹב נָטַל לְעֵילָּא** אבל מיד בתחילת קבלת הברכות יעקב לקח הברכות למעלה, כי יעקב

בחר לו לחלקו את הקב״ה, ועשה עיקר מטוב עולם העליון, **וְעֵשָׂו נָטִיל לְתַתָּא** ועשו לקח למטה בתאות והבלי עולם הזה, **לְבָתַר כַּד יָקוּם מַלְכָּא מְשִׁיחָא יִטּוֹל יַעֲקֹב לְעֵילָּא וְתַתָּא** ואחר שיעמוד מלך המשיח יקח יעקב הברכות למעלה ולמטה, **וְיִתְאַבִּיד עֵשָׂו מִכֻּלָּא וְלָא יְהֵא לֵיהּ חוּלָקָא וַאֲחָסָנָא וְדוּכְרָנָא בְּעָלְמָא** ועשו יהיה נאבד מהכל ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ** ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ה׳ דבר, והמשפט הזה יהיה כליון חרוץ לעשו, **בְּגִין דְּיִתְאַבִּיד עֵשָׂו מִכֻּלָּא וְיָרִית יַעֲקֹב תְּרֵין עָלְמִין עָלְמָא דֵּין וְעָלְמָא דְּאָתֵי** לפי שאז יהיה נאבד עשו מכל ויעקב יירש שני עולמות עולם הזה ועולם הבא, **וּבְהַהוּא זִמְנָא** ועל אותו הזמן **כְּתִיב, וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוה״ה הַמְּלוּכָה.** (מפרשים)

ואמר עוד לפי שכתוב על לעתיד לבוא והיתה לה׳ המלוכה, שנראה כי רק אז תהיה לה׳ המלוכה ולא עתה, לזה אמר **הַהוּא מַלְכוּ דְּעָשׂוּ דְּנָטַל בְּהַאי עָלְמָא יְהֵא לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּלְחוֹדוֹי** אותה המלוכה שלקח עשו בזה העולם יהיה אז להקב״ה בלבדו, ועל זה מקשה **וְכִי הַשְׁתָּא לָאו אִיהִי מַלְכוּ מְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ושואל וכי עכשיו אין המלוכה של הקב״ה, ואומר **אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּשָׁלֵיט קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא** אלא אעפ״י שהקב״ה שולט למעלה ולמטה, **הָא יָהֵב לוֹן לְשָׁאָר עַמִּין לְכָל חַד וְחַד חוּלַק וַאֲחָסָנְתָּא בְּהַאי עָלְמָא לְאִשְׁתַּמָּשָׁא בֵּיהּ** הרי נתן הקב״ה לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק ונחלה שישתמשו בו בזה העולם, ר״ל שמסר את השבעים אומות לשרי מעלה, אבל בודאי שכל השרים משועבדים תחת הקדושה והכל מתנהג ברצון הקב״ה, **וּבְהַהוּא זִמְנָא יִטּוֹל מִכֻּלְּהוּ מַלְכוּתָא וּתְהֵא דִּילֵיהּ כֻּלָּא** ובימות המשיח יקח הקב״ה המלכות מכולם והכל יהיה לו לבדו, כי לא ירצה עוד בממשלתם כלל, **דִּכְתִיב וְהָיְתָה לַיהוה״ה הַמְּלוּכָה, לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹי** להקב״ה לבדו, ואז יכירו כל יושבי תבל שהקב״ה הוא אחד ומיוחד במלכותו, ולו לבדו המלוכה בלי שום שתוף אחרים, **דִּכְתִיב וְהָיָה ה׳ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד** ואז האלילים כרות יכרתון ותתפרסם אחדות מלכותו יתברך בעולם במהרה בימינו אמן. (סרמ״ו ומפרשים)

השפע יתרבה במלכותו של מלך המשיח

(תולדות קמה, ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, **אני חכמה שכנתי ערמה** התורה אומרת בחכמתי אני שוכנת עם האדם ונותנת לו כח להערים ולעשות תחבולות איך להנצל מיד היצר הרע המסית, **ודעת מזמות אמצא** ואני ממציאה להודיע המחשבות העוזרים לאדם להנצל מן היצר הרע, וכפל הדבר במלות שונות. (מלודות)

פְּתַח רַבִּי חִיָּיא אַבָּתְרֵיהּ אחר דברי ר׳ יוסי **וְאָמַר** לפרש מש״כ **אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה, וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא** פירושו **אֲנִי חָכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** היא המלכות הנקראת חכמה תתאה, ובחכמתה סייעה ליעקב ליטול הברכות, ומפרש **שָׁכַנְתִּי עָרְמָה, דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ חַפִּים** השכינה אומרת אני שכנתי עם יעקב בעת שהתחכם והערים לקחת את הברכות מעשו, **וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא, דָּא יִצְחָק דַּהֲוָה לֵיהּ דַּעַת מְזִמּוֹת לְבָרְכָא לֵיהּ לְעֵשָׂו** ואני הוא שמצאתי והשגתי דעת מזמותיו של יצחק שהיה חושב לברך את עשו, **וּבְגִין דְּחָכְמָה אִשְׁתַּתַּף בַּהֲדֵיהּ דְּיַעֲקֹב דְּאִיהוּ עָרְמָה** ומשום שהשכינה נשתתפה עם יעקב כשבא בערמה לקחת הברכות, לכן **וְדַעַת מְזִמּוֹת אֶמְצָא** פירוש שהשכינה הפכה דעתו ומחשבתו של יצחק **דְּאִתְבָּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי וְשָׁרוּ עֲלֵיהּ כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן** שנתברך יעקב מאביו ושרו עליו כל אותם הברכות, **וְאִתְקַיְּימוּ בֵּיהּ וּבְבָנוֹי לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמִין** ונתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים.

מֵאִינּוּן אִתְקַיְּימוּ בְּהַאי עָלְמָא חלק מהם נתקיימו בעולם הזה בענין הפרנסה והמזונות וקצת שלטונות, **וְכֻלְּהוּ יִתְקַיְּימוּן לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** וכולם יתקיימו בזמן של מלך המשיח, כי אז יתרבה השפע וגם ישלטו ישראל על כל העולם, **דִּכְדֵין יְהוֹן שאז יהיו יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ** מצד המלכות, **וְעַם אֶחָד לְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא** מצד הת״ת, כי יהיו דבוקים בת״ת ומלכות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְעָשִׂיתִי אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ** שהם יהיו עם המיוחד להקב״ה, **וְיִשְׁלְטוּן לְעֵילָּא וְתַתָּא** וישלטו למעלה ולמטה, **דִּכְתִיב וַאֲרוּ עִם עֲנָנֵי שְׁמַיָּא כְּבַר אֱנָשׁ אָתֵי** והנה עם ענני השמים בא כדמות בן אדם **דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא** זה רומז על מלך המשיח, **דִּכְתִיב וּבְיוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכָיָּא אִנּוּן יְקִים אל״ה שְׁמַיָּא מַלְכוּ וְגוֹ׳** ובימיהם של אלה המלכים שהם מלכות ישמעאל ואדום יעמיד אלה״י השמים מלכות אחת אשר מלכותה לא תתבטל לעולם, והוא מלכותו של מלך המשיח, **וְעַל דָּא בָּעָא יַעֲקֹב דְּיִסְתַּלְקוּן בִּרְכוֹי לְהַהוּא זִמְנָא דְּאָתֵי** ועל כן רצה יעקב שברכותיו יעלו לו לאותו הזמן לעתיד לבא, שאז יהיו הברכות נצחיות, **וְלָא נָטַל לוֹן לְאַלְתָּר** ולא לקח אותם מיד כי לא בחר בהנאות עולם הזה שהם כלות ונפסדות.

(כ״פ ומפרסים)

הבטחת הגאולה לישראל

פי׳ הפסוק המובא להלן, **ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל** בא לנחם את בני הגולה לבל יתייאשו מן הגאולה בראותם שמצרים גלו למקום קרוב וחזרו מהר, והם גלו למרחוק ועדיין לא שבו, ובעבור זה יחשבו פן ישתקעו שמה, לכן אמר ואתה אל תירא וגו׳, **כי הנני מושיעך מרחוק** פי׳ מארץ מרחק שגליתם שם, **ואת זרעך מארץ שבים** שכולם יחזרו ממקום שנשבו שם, **ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד** יהיה בשובה ונחת והשקט ושאנן ואין מחריד אותו. וכתיב אח״כ **אתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה׳ כי אתך אני.** (מלודמ)

פְּתַח רַבִּי יֵיסָא אַבָּתְרֵיהּ אחר דברי ר׳ חייא **וְאָמַר** לפרש מש״כ **וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם ה׳ וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳, הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ** פסוק זה כבר פירשו חז״ל במדרשים שהוא הבטחה לישראל שיגאלו מן הגלות, **אֲבָל** עתה נפרשו על ענין הברכות של יעקב, וז״ש **בְּהַהִיא שַׁעֲתָא דְּנָפַק יַעֲקֹב מִקַּמֵּי אֲבוּי בְּאִינּוּן בִּרְכָאן** באותה שעה שיצא יעקב מלפני אביו באותם הברכות, **אִסְתַּכַּל בְּנַפְשֵׁיהּ אָמַר הָא אִלֵּין בִּרְכָאן בָּעֵינָא לְסָלְקָא לוֹן לְבָתַר לַאֲרֵיכוּ יוֹמִין** הסתכל בנפשו ואמר הנה אלו הברכות אני רוצה לסלקם לאחר זמן שיהיו לאורך ימים, כי הוא היה בוחר בעולם הבא שהוא עולם הנצחי ולא בעולם הזה שהוא כלה ונפסד, **וַהֲוָה דָּחִיל וּמִסְתְּפֵי** והיה מתירא ומתפחד שאם יתקיימו הברכות של עשו בעולם הזה וישתעבד בזרעו, אולי ח״ו מחמת גזרותיו ושמדותיו יכלה זרעו לגמרי, ואז לא יתקיימו ברכותיו לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולכן היה פוסח על שתי סעיפים ולא ידע להחליט בדעתו מה לעשות, מיד **נָפַק קָלָא** יצאה בת קול מן השמים **וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם ה׳ כִּי אִתְּךָ אֲנִי** פירוש **לָא אֶשְׁבּוֹק לָךְ בְּהַאי עָלְמָא** לא אעזוב אותך בעולם הזה ולא יוכלו בני עשו לכלות את זרעך ח״ו, **כִּי הִנֶּנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק** פירוש **לְהַהוּא זִמְנָא דְּאַנְתְּ סָלִיק לוֹן לְאִינּוּן בִּרְכָאן** ואושיעך לאותו זמן רחוק שאתה מסלק לאותם הברכות, **וְאֶת זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם** וישובו ויחזרו הם לשלוט באומות, **דְּאַף עַל גַּב דְּהַשְׁתָּא נָטִיל בִּרְכוֹי עֵשָׂו וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּבָנָךְ** שאעפ״י שעתה לקח עשו את הברכות ובניו ישתעבדו בבניך, **אֲנָא אַפִּיק לוֹן מִידּוֹי** אבל אני אוציא אותם מידיו, **וּכְדֵין יִשַׁעְבְּדוּן בָּנָיךְ בֵּיהּ** ואז בניך ישתעבדו בו, ומש״כ **וְשָׁב יַעֲקֹב** פי׳ **לְאִינּוּן בִּרְכָאן** שישוב יעקב לאותם הברכות שסילק אותם לעתיד ואז יתקיימו הברכות הוה גביר לאחיך, ואת אחיך תעבוד, ושאר כל הברכות, ועוד פירוש **וְשָׁב יַעֲקֹב, דָּא שְׁכִינְתָּא** ואז גם השכינה תשוב מהגלות, ונקראת המלכות יעקב לפי שהיא עומדת בעקב וסוף האצילות, ועוד **וְשָׁב יַעֲקֹב וַדַּאי** שיהיה שובה ונחת ליעקב, ואז **וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ מֵאִינּוּן מַלְכָוָן** כמו שפירשו חז״ל שיעקב ישקוט מאלו הממלכות **מִבָּבֶל מִמָּדַי וּמִיָּוָן וּמֵאֱדוֹם, דְּאִינְהוּ חַוּוֹ דְּאִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל** שהם היו ששעבדו בישראל, **וְאֵין מַחֲרִיד, לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא** ולא יהיה עוד מי שיחריד את ישראל לעולם, כי ישראל נושע בה׳ תשועת עולמים ולא יחזרו עוד לגלות ח״ו. (סלמ״ו ומפרסים)

מלך המשיח יכלה כל מלכי הגויים ויקום לעולם

(תולדות קמו, ב)

תָּא חֲזֵי כַּמָּה בִּרְכָאן אִתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב בא וראה כמה ברכות נתברך יעקב, והיינו בד׳ ברכות, **חַד דַּאֲבוֹי בְּהַהוּא עֲקִימוּ וְרָווּחַ כָּל אִינּוּן בִּרְכָאן** ברכה אחת של

אביו ע״י שרימה את עשו והרויח כל אותם הברכות, **וְחַד דְּשַׁכְינְתָּא דְּבָרִיךְ לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד הֲוָה אָתֵי מִלָּבָן** ואחת ברכת השכינה שברך אותו הקב״ה כשבא מלבן **דְּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִי״ם אֶת יַעֲקֹב** בפרשת וישלח (לה ט) כתוב וירא אלהי״ם אל יעקב עוד בבואו מפדן ארם ויברך אותו, **וְחַד דְּבָרְכֵיהּ לֵיהּ הַהוּא מַלְאָכָא מְמַנָּא דְּעֵשָׂו** ואחת שברך אותו הממונה של עשו, **וְחַד בְּרָכָה אָחֳרָא דְּבָרְכֵיהּ לֵיהּ אֲבוּהּ כַּד הֲוָה אָזִיל לְפַדַּן אֲרָם** ואחת ברכה שברכו אביו כשהלך לפדן ארם **דְּכְתִיב וְא״ל שד״י יְבָרֶךְ אֹתְךָ וְגוֹ׳, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָמָא יַעֲקֹב גַּרְמֵיהּ בְּכָל הָנֵי בִּרְכָאן** באותו הזמן שראה יעקב עצמו בכל אלו הברכות, **אָמַר בְּמַאן בִּרְכָתָא דְּמַנַּיְיהוּ אֶשְׁתַּמַּשׁ הַשְׁתָּא** אמר באיזו ברכה מאלו אשתמש עתה, **אָמַר בַּחֲלָשָׁא מִנַּיְיהוּ אֶשְׁתַּמַּשׁ הַשְׁתָּא** אמר בהחלשה מכולם אשתמש עתה, **וּמַאן אִיהִי** ואיזו היא **דָּא בָּתְרַיְיתָא דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהּ** זו הברכה האחרונה שברכו אביו, **וְאַף עַל גַּב דְּאִיהִי תַּקִּיפָא** ואעפ״י שגם היא ברכה חזקה, שברכו וא״ל שד״י יברך אותך ויפרך וירבך והיית לקהל עמים, ויתן לך את ברכת אברהם וכו׳, הרי היא ברכה עצומה בהפלגת הרבוי, עכ״ז **אָמַר לָאו אִיהִי תַּקִּיפָא בְּשָׁלְטָנוּתָא דְּהַאי עָלְמָא כְּקַדְמָאָה** אמר אין היא חזקה בשליטת העולם הזה כמו הראשונות, כי לא נזכר בה מציאות הממשלה והשררה שיהיה לו בעולם הזה כמו בברכות שברכו בראשונה שהם יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים וגו׳, וגם בברכת שרו של עשו כתוב כי שרית עם אלהי״ם ועם אנשים ותוכל, וגם בברכת השכינה כתוב כי אם ישראל יהיה שמך, המורה על ענין שררה, **אָמַר יַעֲקֹב אֲטוֹל הַשְׁתָּא דָּא וְאֶשְׁתַּמַּשׁ בָּהּ** אמר יעקב אקח עתה ברכה זו ואשתמש בה בעולם הזה, כדי שבני ינצלו משעבוד מלכיות ויוכלו לסבול עולו של עשו, **וַאֲסַלֵּק כָּל אִינּוּן אָחֳרָנִין לְזִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ לִי וְלִבְנָאי בָּתְרַאי** ואסלק ואניח כל שאר ברכות האחרות שנזכר בהם ענין ממשלה לזמן שיצטרך לי ולבני אחרי. (רמ״ק והרמ״ו והרמ״ג)

ומפרש **אֵימָתַי** מתי אצטרך להם **בְּזִמְנָא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל עַמְמַיָּא לְאוֹבָדָא בָּנֵי מַעֲלָמָא** בזמן שיתאספו כל האומות לאבד את בני מן העולם, כי בעת ההיא תהיה עת צרה לבני יעקב ואותם הברכות תעמודנה להם למגן ולצנה, **דִּכְתִיב כָּל גּוֹיִם סְבָבוּנִי בְּשֵׁם ה׳ כִּי אֲמִילַם, סַבּוּנִי גַּם סְבָבוּנִי וְגוֹ׳ סַבּוּנִי כִדְבוֹרִים וְגוֹ׳ הָא הָכָא תְּלָתָא** הרי יש כאן שלשה סבובים **לְגַבֵּי תְּלָתָא דְּאִשְׁתָּאֲרוּ** כנגד השלש ברכות שנשארו שבכחם ינצלו מכל צרה וצוקה, ומפרש **חַד אִינּוּן בִּרְכָאן קַדְמָאֵי דַּאֲבוּהָ** אחת אותם הברכות הראשונות שברכו אביו מצד הגבורה, הם כנגד כל גוים סבבוני שאין הסבוב כל כך לכן די בברכה זו להפילם, **תְּרֵין אִינּוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ב׳ אותם הברכות שברכו הקב״ה מצד החסד, הם כנגד סבובי גם סבבוני דהיינו סבוב אחר סבוב מהמוני עמים אז יצטרכו הברכות של הקב״ה להנצל מהם, **תְּלַת אִינּוּן בִּרְכָאן דְּבָרְכֵיהּ הַהוּא מַלְאָכָא** ג׳ אותם הברכות שברכו המלאך שרו של עשו מצד הת״ת, הם כנגד סבובי

כדבורים שזה הסבוב הוא החלש שבכולם, כי ענינם הוא כמו הדבורים שאחר שעוקצים מיד נופלים ומתים, כן אחר שמסבבים הגוים את ישראל מיד יפלו וימותו, ואז תבואנה הברכות שברכו המלאך לזנב אחריהם עד בלתי השאיר להם שריד ופליט, **אָמַר יַעֲקֹב לְהָתָם אִצְטְרִיכוּ לְגַבֵּי מִלָּכִין וְכָל עַמִּין דְּכָל עָלְמָא** אמר יעקב אני צריך כל אלו הברכות לשם כנגד כל המלכים וכל העמים של כל העולם, **וַאֲסַלֵּיק לוֹן לְהָתָם** ואסלק ואניח אותם לשם, **וְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי דְּעֵשָׂו דַּי לִי בְּהַאי** ועתה כנגד עשו די לי בברכה הקטנה שברכני אבי כשהלכתי לפדן ארם, שברכה רביעית זו היא מצד המלכות המנהגת את העולם, והיא מספקת לעמוד כנגד עשו בהנהגתו בעולם הזה. (סרמ״ו ומ״ק ורפ״ג)

ומביא משל **לְמַלְכָּא דַּהֲווֹ לֵיהּ כַּמָּה לְגִיוֹנִין תַּקִּיפִין** משל למלך שהיו לו כמה מחנות של צבאות חזקים, **כַּמָּה מָארֵי מַגִּיחֵי קְרָבָא לַאֲגָחָא קְרָבִין** כמה בעלי מלחמות לעשות מלחמות, **דְּזִמְינִין לְגַבֵּי מִלָּכִין תַּקִּיפִין** שהיו מוכנים לעמוד נגד מלכים חזקים, **לַאֲגָחָא בְּהוּ קְרָבָא** לערוך עמהם מלחמה, **אַדְּהָכִי שָׁמַע עַל לִסְטִים חַד קַפְחָא** בין כך שמע המלך על לסטים אחד ששודד לבני אדם, **אָמַר הָנֵי בְּנֵי תַּרְעֵי יְהָכוּן תַּמָּן** אמר אלו שומרי השערים ילכו ללחום נגדו, **אָמְרוּ לֵיהּ מִכָּל לְגִיוֹנִין דִּילָךְ לֵית אַנְתְּ מְשַׁדַּר הָתָם אֶלָּא אִלֵּין** שאלו אותו וכי מכל המחנות שלך אינך שולח לשם אלא את אלו, **אָמַר לְגַבֵּי הַהוּא לִסְטִים דַּי בְּאִלֵּין** אמר המלך כנגד זה הלסטים די באלו שומרי השערים, **דְּהָא כָּל לְגִיוֹנוֹתַי וּמָארֵי קְרָבָא** כי כל המחנות ובעלי המלחמה, **אֲסַלֵּק לְגַבֵּי אִינּוּן מִלָּכִין תַּקִּיפִין בְּיוֹמָא דְּקָרָבָא דְּאִצְטְרִיכוּ לִי לֵיהֱוֵי** אסלק ואניח כשיצטרכו לי ללחום נגד מלכים החזקים ביום המלחמה. (מפרסיס)

אוֹף הָכִי יַעֲקֹב אָמַר, לְגַבֵּי עֵשָׂו דַּי לִי הַשְׁתָּא בְּאִלֵּין בִּרְכָאן אף יעקב אמר כך, כי נגד עשו די לי עתה באלו הברכות שברכני אבי בעת שהלכתי לפדן ארם, **אֲבָל לְהַהוּא זִמְנָא דְּאִצְטְרִיכוּ לְבָנַי לְגַבֵּי כָּל מַלְכִין וְשַׁלִּיטִין דְּכָל עָלְמָא אֲסַלֵּק לוֹן** אבל שאר ברכות אסלק ואניח לזמן ההוא כשיצטרכו לבני כנגד כל המלכים והשליטים שבכל העולם שירצו להשמידם, **כַּד יִמְטֵי הַהוּא זִמְנָא יִתְעָרוּן אִינּוּן בִּרְכָאן מִכָּל סִטְרִין** כשתגיע עת ההיא יתעוררו אלו הברכות מכל הצדדים, **וְיִתְקַיֵּים עָלְמָא עַל קִיּוּמֵיהּ כְּדְקָא יָאוּת** ויתקיים העולם על קיומו כראוי, **וּמֵהַהוּא יוֹמָא וּלְהָלְאָה יְקוּם מַלְכוּתָא דָּא עַל כָּל שְׁאָר מַלְכוּ אָחֳרָא כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** ומאותו היום תקום ותתעלה מלכותו של מלך המשיח וישלוט על כל שאר מלכים אחרים כמו שלמדנו, **דִּכְתִיב** על מלך המשיח **תַּדִּיק וְתָסֵף כָּל אַיְלֵי מַלְכוּתָא וְהִיא תְּקוּם לְעָלְמַיָּא** שהוא יכתת ויכלה כל מלכי הגוים והוא יקום לעולם, **וְהַיְינוּ** ועליו רומזת **הַהִיא אַבְנָא דְּאִתְגְּזָרַת מִן טוּרָא דִּי לָא בִידַיִן** אותה האבן שראה נבוכדנצר בחלומו שנכרתה מן ההר מעצמה לא בידי אדם, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מְשָׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל** ושואל **מַאן אֶבֶן דָּא** על מי רומזת, ואמר **דָּא**

כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל היא השכינה **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה וְגוֹ׳** שפירשנו שקאי על השכינה, ור״ל כשיבוא משיח הוא ימלוך בכח השראת השכינה שתשרה עליו. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

מדוע בגאולה "בבכי יבואו" ויתקבצו מן הגויים

(תולדות קמו, ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, הנה הנביא מדבר שם בענין מפלת סנחריב, ואמר שאחריה **שאר ישוב** השארית שבהם ישובו אל הקב״ה, ולתוספת ביאור אמר **שאר יעקב** ר״ל השארית מבני יעקב ישובו לה׳. (מלודות)

רַבִּי חִיָּיא אָמַר מֵהָכָא מכאן משמע ששאר הברכות של יעקב ישארו לישראל לסוף כל הדורות, דכתיב **שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב** פי׳ ע״י שאר הברכות ישוב ויחזיר הקב״ה שארית שבות יעקב, פירוש **אִלֵּין בִּרְכָאן אָחֳרָנִין דְּאִשְׁתָּאֲרוּ** אלו הברכות האחרות שנשארו, ופי׳ הפסוק שאר ישוב, השארית מבני ישראל ישובו באחרית הימים, שאר יעקב, ע״י מה שהשאיר יעקב מהברכות, ומביא עוד ראיה שע״י שאר ברכות של יעקב יתקיימו ישראל בסוף הימים **וּכְתִיב וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב** והיה שארית הברכות שישארו לבני יעקב, **בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים** פירוש **בַּגּוֹיִם כֻּלְּהוּ וְלֹא בְעֵשָׂו בִּלְחוֹדֵיהּ** כנגד כל הגוים ולא כנגד עשו לבדו כשיבואו להשמיד את כלל ישראל, ועוד **וּכְתִיב וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב וְגוֹ׳** פי׳ שישארו ויתקיימו בני יעקב, **כַּטַּל מֵאֵת ה׳** ע״י הברכות שנאמר בהם ויתן לך האלהי״ם מטל השמים. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

פָּתַח רַבִּי יֵיסָא וְאָמַר כתיב **בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו** פירוש **בֵּן דָּא עֵשָׂו, דְּלָא הֲוָה בַּר נָשׁ בְּעָלְמָא דְּיוֹקִיר לַאֲבוֹי כְּמָה דְּאוֹקִיר עֵשָׂו לַאֲבוֹי** שלא היה אדם בעולם שיכבד את אביו כמו שכיבד עשו לאביו, **וְהַהוּא יַקִּירוּ דְּאוֹקִיר לֵיהּ אַשְׁלִיט לֵיהּ בְּהַאי עָלְמָא** וזה הכבוד שכיבד אותו השליטו בעולם הזה, ומש״כ **וְעֶבֶד אֲדוֹנָיו, דָּא אֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם וְאוֹקְמוּהּ** כבר ביארנו לעיל דף קג ע״א, **דְּהָא בַּר נָשׁ דַּהֲוָה אָתֵי לְחָרֵן בְּכַמָּה עוּתְרָא וְכַמָּה מַתְנָן וּנְבִזְבְּזָנִין וּגְמַלִּין טְעִינָן** כי אדם שבא לחרן בעשירות ובכמה מתנות ודורונות ובעשרה גמלים טעונים, **דְּלָא אָמַר לְבְתוּאֵל וְלָבָן דְּאִיהוּ רְחִימוּ דְּאַבְרָהָם** שלא אמר לבתואל ולבן שהוא אוהבו של אברהם, **אוֹ בַּר נָשׁ אָחֳרָא דְּאָתֵי בְּפִיּוּסָא דְּאַבְרָהָם** או שהיה יכול לומר שהוא אדם אחר שבא על ידי בקשתו של אברהם, **אֶלָּא עַד לָא יְמַלֵּל מִלּוֹי** אלא מטרם שהתחיל לדבר דבריו **מַה כְּתִיב, וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, וּלְבָתַר אֲדֹנִי אֲדֹנִי, בְּגִין דְּיוֹקִיר לֵיהּ לְאַבְרָהָם**

ואח״כ כמה פעמים קרא את אברהם אדוני כדי לכבד את אברהם בעיניהם, **הַהוּא יְקָרָא וְהַהוּא טָיְבוּ אוֹרִיךְ לֵיהּ לְכַמָּה זִמְנִין** זה הכבוד וזה החסד שעשה עם אברהם האריך את ימיו לזמן רב, כי אליעזר היה מאותם שנכנסו בחיים בג״ע, לפי שיצא מכלל ארור שהוא הגיהנם ונכנס בכלל ברוך שהוא הג״ע, **כָּךְ עֵשָׂו הַהוּא יְקָרָא דְּאוֹקִיר לֵיהּ לַאֲבוֹי** כך עשו זה הכבוד שכיבד את אביו, **אוֹרִיךְ לֵיהּ כָּל הָנֵי זִמְנִין דְּיִשְׁלוֹט בְּעָלְמָא דָּא** האריך לו כל אלו הזמנים שישלוט בעולם הזה, **וְאִינּוּן דְּמָעִין אוֹרִידוּ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁעְבּוּדָא דִּילֵיהּ** ואותם הדמעות שהוריד בשביל הברכות הורידו את ישראל להיותם תחת שעבודו, **עַד דְּיִתּוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּבְכִיָּה וּבְדִמְעִין** עד שישובו ישראל בבכיה ובדמעות **דִּכְתִיב בִּבְכִי יָבֹאוּ וְגוֹ׳** ע״י הבכיות יבואו ויתקבצו מן הגוים, **וּכְדֵין כְּתִיב וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוה״ה הַמְּלוּכָה** במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

עיקר הברכות והממשלה יהיו באחרית הימים

(וישלח קסו, ב)

דָּבָר אַחֵר עוד פירוש על מש״כ **טוֹב נִקְלֶה, דָּא יַעֲקֹב דְּמָאִיךְ רוּחֵיהּ לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו** זה נאמר על יעקב שהשפיל רוחו לפני עשו בתחילה ונעשה נקלה לפניו, **בְּגִין דִּלְבָתַר לֶיהֱוֵי עֶבֶד לוֹ וְיִשְׁלוֹט עֲלוֹי** כדי שאח״כ יהיה עשו לו לעבד וישלוט עליו, **וְיִתְקַיְּים בֵּיהּ** ויתקיימו ביעקב הברכות שברכו אביו **יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאוּמִּים וְגוֹ׳** שכל זה יתקיים לעתיד לבוא, **וַעֲדַיִן לָא הֲוָה זִמְנֵיהּ כְּלָל** ועדיין לא היה הזמן שיעקב ישלוט עליו, **אֶלָּא בְּגִין דְּסָלִיק לֵיהּ יַעֲקֹב לְבָתַר יוֹמָיָא** אלא לפי שיעקב סלק והניח אלו הברכות לאחרית הימים, **וְעַל דָּא הֲוָה מִיָּד נִקְלֶה** ולכן היה מיד נקלה לפני עשו, **וּלְבָתַר הַהוּא דְּאִיהוּ מִתְכַּבֵּד יְהֵא עֶבֶד לוֹ** ואח״כ עשו שהיה מחזיק עצמו למכובד יהיה עבד ליעקב, ומפרש **הַהוּא דְּאִיהוּ חָסַר לֶחֶם** עשו שהוא חסר לחם כי לא נתברך ברוב דגן ותירוש, **יְהֵא עַבְדָּא לְהַהוּא דְּיַהֲבוּ לֵיהּ רוֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ** יהיה עבד ליעקב שנתברך ונתנו לו רוב דגן ותירוש. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

ואמר עוד **תָּא חֲזֵי עַל דָּא בְּגִין דְּיָדַע יַעֲקֹב דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ הַשְׁתָּא** בא וראה על כן לפי שידע יעקב שהשעה משחקת לעשו ויצטרך עתה בגלות אליו, לכן **אִתְהַפַּךְ לֵיהּ נִקְלֶה** נתהפך לפניו לנקלה, **וְיוֹתֵר חָכְמָה וַעֲקִימוּ עֵבַד בְּדָא** ויותר חכמה וערמה עשה בזה נגד עשו במה שהקדימו והניח לו שיקח את הממשלה בראשונה בעולם הזה מכח ברכות אביו, **מִכָּל מַה דַּעֲבַד לְגַבֵּיהּ דְּעֵשָׂו** יותר מכל מה שעשה עד עתה נגד

עשו בלקיחת הבכורה והברכות, דְּאִילּוּ הֲוָה יָדַע עֵשָׂו חָכְמָה דָּא כי אילו היה יודע עשו ההבדל שיש בין ממשלת עולם הזה לבין ממשלת עולם הבא, יִקְטֵיל לֵיהּ לְגַרְמֵיהּ וְלָא יְיתֵי לְדָא היה הורג את עצמו כדי שלא יבוא לזה שיעקב ישפיל עצמו לפניו, כי עיקר הממשלה תהיה באחרית הימים. ועוד לפי שכשהשפיל יעקב עצמו לפני עשו, בכח הכנעה זו בירר יעקב חלק הטוב שבעשו ולקחו לעצמו, וקצת חלק רע שהיה ביעקב נברר ממנו ולקחו עשו, וזו היא החכמה שעשה יעקב כנגד עשו, שאילו ידע עשו מה שעשה לו יעקב שנשאר כולו רעה וקליפה היה הורג עצמו שלא יבוא לזה, אֲבָל כֹּלָּא עֲבַד בְּחָכְמְתָא אבל יעקב עשה הכל בחכמה, וַעֲלֵיהּ ועל יעקב אָמְרָה חַנָּה, ה׳ יֵחַתּוּ מְרִיבָיו וְגו׳ פי׳ הקב״ה ישבור את מריביו של יעקב שהוא עשו, ומתי יהיה זה וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וירם קרן משיחו, פי׳ כשהקב״ה יתן עוז וגבורה למלך המשיח שיצא מיעקב שהוא יהיה המושל בכל העולם באחרית הימים בב״א. (רמ״ק וכ״פ ומפרשים)

כשתתגלה הגאולה תתבטל ממשלת אומות העולם

(וישלח קע, א)

ומש״כ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר למה רק עד אז, ואמר דְּאִתְעֲבַר שׁוּלְטָנוּתֵיהּ וְאִתְחַלַּף לפי שאז עברה וחלפה ממשלת שרו של עשו, וְכָךְ הוּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי וכך יהיה לעתיד לבא, בְּגִין דְּגָלוּתָא הַשְׁתָּא כְּלֵילְיָא דַמְיָא לפי שהגלות דומה ללילה, וְאֵיהוּ לֵילְיָא והיא באמת חשך כלילה מחמת רבוי הצרות, וְשָׁלְטָא הַהוּא אָבָק עַל יִשְׂרָאֵל ושולט אותו האבק שהוא הנוקבא דס״מ על ישראל, וְאִינּוּן שְׁכִיבֵי לְעַפְרָא אוֹחֲרָא והם שוכבים ומושלכים לעפר אחר דהיינו אבק באמת, עַד דְּיִסְתַּלַּק נְהוֹרָא עד שיעלה האור שהוא תחילת צמיחת אור הגאולה, וְיִתְנַהַר יְקָמָא ואח״כ יאיר היום ר״ל שתתגלה הגאולה, וּכְדֵין יִשְׁלְטוּן יִשְׂרָאֵל ואז ישלטו ישראל ותהיה להם ממשלה, ותתבטל ממשלת האומות, וּלְהוֹן יִתְיְהִיב מַלְכוּתָא דְּאִינּוּן קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין ולהם תנתן המלוכה כי הם קדושי עליונים, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וּמַלְכוּתָא וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא דִּי מַלְכְוָת תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין והמלכות והממשלה והגדולה של מלכות האומות אשר תחת כל השמים תנתן לעם קדושי עליונים שהם ישראל, מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכל שָׁלְטָנַיָּא לֵיהּ יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן מלכותו תהיה מלכות עולם וכל המושלים יעבדו אותו ואליו ישמעו לכל אשר יצום, ור״ל כי כל אותו הענין שעבר על יעקב הוא רומז על גלות בניו וגאולתם. (רמ״ק ורמ״ג ומפרשים)

כשאור הגאולה יתחיל להאיר לבני ישראל

(וישלח קע, א - ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, **מי זאת** מי היא זאת שהיא כל כך חשובה והיינו כנסת ישראל, **הנשקפה כמו שחר** שבתחילה היא נראית כזוהר כוכב השחר שהולך ומאיר מעט מעט, **יפה כלבנה** ולאחר זה נתעלתה והאירה יותר עד שנעשית יפה כלבנה, **ברה כחמה** ואחר זה הוסיפה עוד להאיר עד שהאירה כחמה, **אימה כנדגלות** לפי רוב חשיבותה ומעלתה מטלת אימה על רואיה, כמו דגל מחנות רבים המטילים אימה על רואיהם. (רס״י ומצודות)

וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי כדי לפרש פסוק זה רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר הקדים לפרש מש״כ מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר יָפָה כַּלְּבָנָה בָּרָה כַּחַמָּה אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת, ואמר הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ וְאִתְּמַר פסוק זה כבר ביארוהו חז״ל ונאמר פירושו במדרשים, אֲבָל עתה נפרש באופן זה, מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה פירושו אִלֵּין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל זה נאמר על ישראל, בְּזִמְנָא דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לוֹן וְיָפִיק מִן גָּלוּתָא בזמן שהקב״ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות, ר״ל שבתחילה תהיה להם קצת התקוממות שלא יהיו נדשים עוד תחת רגלי האויבים, ואח״כ תצמח הגאולה מעט מעט כדמפרש ואזיל, כְּדֵין יִפְתַּח לוֹן פִּתְחָא דְּנְהוֹרָא דַּקִּיק זְעֵיר אז יפתח להם הקב״ה פתח של אור דק וקטן מאד מצד המלכות, וּלְבָתַר פִּתְחָא אַחֲרִינָא דְּאִיהוּ רַב מִינֵּיהּ ולאחר זה יפתח להם פתח אחר שהוא גדול ממנו מצד ז״א, עַד דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְתַּח לוֹן תַּרְעִין עִלָּאִין פְּתִיחִין לְאַרְבַּע רוּחֵי עָלְמָא עד שהקב״ה יפתח להם שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם מצד הבינה, וְכֵן כָּל מַה דְּעָבִיד קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וּלְצַדִּיקַיָּא דִּי בְּהוּ וכן כל מה שהקב״ה עושה לישראל ולצדיקים שבהם בפרטות, הָכִי כֻּלְּהוּ וְלָאו בְּזִמְנָא חָדָא כן הוא כל ישועתם שבאות מעט מעט ולא בפעם אחת. (רמ״ק ומפרשים)

לְבַר נָשׁ דְּאִתְיְהִיב בַּחֲשׁוֹכָא וְדִיוּרֵיהּ הֲוָה בַּחֲשׁוֹכָא תָּדִיר משל לאדם שהיה נתון בחשך ודירתו היתה תמיד בחשך, כַּד יְבָעוֹן לְאַנְהָרָא לֵיהּ כאשר ירצו להאיר לו, בָּעְיָין לְאִפְתְּחָא לֵיהּ נְהוֹרָא זְעֵירְתָּא כְּעֵינָא דְּמַחָטָא וּלְבָתַר רַב מִנֵּיהּ בתחילה צריכים לפתוח לו אור קטן מאד כנקב המחט ואחר זה אור יותר גדול ממנו, וּכְדֵין בְּכָל זִמְנָא וכן בכל פעם יותר ויותר, עַד דְּיִנְהֲרוּן לֵיהּ כָּל נְהוֹרָא כְּדְקָא יָאוּת עד שיאירו לו כל האור כראוי לו. כָּךְ אִינּוּן יִשְׂרָאֵל כך הם ישראל, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה ונחלת את הארץ, אעפ״י שאין מכאן ראיה בעצם אבל הוא זכר לדבר. וְכֵן לְמַאן דְּאָתֵי אַסְוָותָא ועוד משל למי שבאה לו רפואה, לָאו אִיהוּ בְּשַׁעֲתָא חָדָא אֶלָּא זְעֵיר זְעֵיר עַד דְּיִתְתַּקַּף אינה באה בשעה אחת אלא מעט מעט עד שיתחזק ויתרפא לגמרי. (רמ״ק ומפרשים)

אֲבָל לְעֲשָׂו לָאו הָכִי אבל לעשו אינו כן, **אֶלָּא בְּזִמְנָא חָדָא נָהִיר לֵיהּ** אלא בפעם אחת האיר לו הקב״ה ונתן לו ממשלה גדולה וחזקה בעולם הזה, כי הרשעים תחילתם שלוה וסופם יסורים, **וְאִתְאֲבִיד מִנֵּיהּ זְעֵיר זְעֵיר** ואחר כך תהיה נאבדת ממנו מעט מעט, **עַד דְּיִתְתַּקְפוּן יִשְׂרָאֵל וְיִשֵּׁיצוּן לֵיהּ מִכֹּלָּא מַעֲלְמָא דֵּין וּמֵעָלְמָא דְּאָתֵי** עד שיתחזקו ישראל ויכריתו וישמידו אותו מכל וכל מעולם הזה ומעולם הבא, כי כשזה קם זה נופל, **וּבְגִין דְּנָהִיר בְּשַׁעְתָּא חָדָא הֲוָה לֵיהּ שֵׁצִיאוּ מִכֹּלָּא** ולפי שעלה שמש הצלחתו בפעם אחת, לכן תהיה לו השמדה וכליון מכל וכל, **אֲבָל יִשְׂרָאֵל נְהוֹרָא דִלְהוֹן זְעֵיר זְעֵיר** אבל ישראל האור שלהם בא להם מעט מעט, **עַד דְּיִתְתַּקְפוּן וְיִנְהִיר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעָלְמִין** עד שיתחזקו ויאיר להם הקב״ה לעולמים, **וְכֹלָּא שָׁאֲלֵי וְאָמְרֵי** (ס״ג הרמ״ק) אז כולם יהיו שואלים ואומרים **מִי זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שָׁחַר** פירוש שחר **אִיהוּ קַדְרוּתָא דְצַפְרָא** הוא החשך שהוא קודם אור הבקר, **וְדָא אִיהוּ נְהוֹרָא דָּקִיק** וזה הוא אור דק וקטן שיאיר להם מצד היכלות של עולמות יצירה ובריאה, **וּלְבָתַר יָפָה כַּלְּבָנָה** פירושו **בְּגִין דְּסִיהֲרָא נְהוֹרָא דִילָהּ נָהִיר יַתִּיר מִשַּׁחַר** לפי שאור הלבנה מאיר יותר מאור השחר, דהיינו שיאיר להם מצד המלכות הנקראת לבנה, (הגס שמור הלבנה מאיר כל הלילה, אמנם הפסוק מדבר מאור הלבנה המאיר מאד עוצם השמחה), **וּלְבָתַר בָּרָה כַּחַמָּה** פירושו **בְּגִין דְּנְהוֹרֵיהּ תַּקִּיף וְנָהִיר יַתִּיר מִסִּיהֲרָא** לפי שאורה חזק ומאיר יותר מאור הלבנה, דהיינו שיאיר להם מצד הת״ת הנקרא חמה, **וּלְבָתַר אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת** פירושה **תַּקִּיפָא בְּנְהוֹרָא תַּקִּיף כְּדְקָא יָאוּת** חזקה באור חזק כראוי להיות, דהיינו מצד הבינה שהיא אור חזק הנקראת עולם החירות להשלים גאולתם של ישראל, ומלת כנדגלות היא מלשון דגלים, כלומר כאותם הדגלים שיצאו ממצרים שיצאו מצד הבינה, ויקוים מש״כ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. (רמ״ק ומפרשים)

ומסיק דבריו ואמר **תָּא חֲזֵי בְּעוֹד דְּאִתְחַשַּׁךְ יְמָמָא וְאִתְכַּסְיָא נְהוֹרָא וְאָתֵי צַפְרָא** בא וראה בעוד שחשך היום והאור מכוסה והבקר בא ומתחיל להאיר, **יִתְנְהִיר בְּקַדְמֵיתָא זְעֵיר זְעֵיר עַד דְּיִתְרַבֵּי נְהוֹרָא כְּדְקָא יָאוּת** יאיר מתחילה מעט מעט עד שיתגדל האור ויאיר אור השמש כראוי להיות, **דְּהָא כֵּיוָן דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר לְאַנְהָרָא לָהּ לְכִנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל** כמו כן בשעה שהקב״ה יתעורר להאיר לכנסת ישראל, **יִתְנְהִיר בְּקַדְמֵיתָא כְּמוֹ שָׁחַר דְּאִיהִי אוּפְמָא** יאיר מתחילה כמו שמאיר השחר שהוא שחור וחשך בתחילה, **וּלְבָתַר יָפָה כַּלְּבָנָה** ולאחר השחר יאיר כאור הלבנה, **וּלְבָתַר בָּרָה כַּחַמָּה** ולאחר זה יאיר כאור החמה, **וּלְבָתַר אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת כְּמָה דְּאִתְמַר** ולאחר זה יאיר כנדגלות פי׳ כישראל שהיו מסודרים בדגלים בצאתם ממצרים כמו שנאמר לעיל. (רמ״ק ומפרשים)

וְתָא חֲזֵי כֵּיוָן דְּאִסְתַּלִּיק צַפְרָא בא וראה כיון שעלה השחר כמ״ש ויאמר שלחני כי עלה השחר, פי׳ כשנסתלקה ועברה השחרות ומיד בא אור הבקר אחריו, אז נחלש

כח הס״מ ונתגבר כחו של יעקב, **דְּהָא לָא כְּתִיב כִּי בָא הַשָּׁחַר** שאז היה משמע שבא זמן השחרות והחשך, **אֶלָּא כִּי עָלָה** פי׳ שהאיר אור השחר, ומפרש ההבדל שביניהם **דְּהָא בְּזִמְנָא כִּי בָא הַשָּׁחַר** שהרי בזמן שבא השחר והחשך אז היא עת הדין, **כְּדֵין אִתְתַּקַּף הַהוּא מְמַנָּא וְאַפִּישׁ לֵיהּ לְיַעֲקֹב** אז נתגבר אותו הממונה של עשו ונשך את יעקב, **בְּגִין דְּהַהוּא מְמַנָּא אַפִּישׁ לְיַעֲקֹב לְמֵיהַב תַּקִּיפוּ לְאִתְתַּקָּפָא לְעָשָׂו** לפי שאותו הממונה נשך אז את יעקב כדי לתת תוקף לעשו להתגבר, **וְכַד סָלִיק הַהוּא אוּפָּנָא דְּשָׁחַר וְאִתְחֲזֵי** אבל כאשר עלה ונסתלק השחרות של שחר ונראה אור הבקר, **אֲתָא נְהוֹרָא וְאִתְתַּקַּף יַעֲקֹב** אז בא אור הבקר ומיד נתגבר יעקב על הס״מ, **דְּהָא כְּדֵין מָטָא זְמַנֵּיהּ לְאִתְנְהָרָא** כי אז הגיע זמנו של יעקב להאיר. (מפרשים)

מַה כְּתִיב וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ ומפרש מש״כ **וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, דְּהָא כְּדֵין זִמְנָא לְאִתְנְהָרָא** כי אז הזמן של יעקב להאיר ולשלוט, **וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ** פירוש **כְּדֵין אִיהוּ רֶמֶז** אז בא זה לרמז, **דְּהָא בְּעוֹד דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא וְסָבְלִין כְּאִבִּין וְצַעֲרִין וְכַמָּה בִּישִׁין** כי בעוד שישראל הם בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, **כַּד אִתְנְהִיר לוֹן יְמָמָא וְיֵיתֵי לוֹן נַיְיחָא** כאשר יאיר להם אור הגאולה הנדמה לאור היום ותהיה להם מנוחה, **כְּדֵין יִסְתַּכְּלוּן וְיִכְאֲבוּן בְּבַרְמַיְיהוּ מִכָּמָּה בִּישִׁין וְצַעֲרִין דְּסָבְלוּ, וְיִתְמְהוּ עֲלַיְיהוּ** אז יסתכלו ויתבוננו בעצמם ויכאבו עצמותיהם מכמה רעות וצרות שסבלו, ויתמהו עליהם איך היה להם כח לסבול כל כך צרות, **בְּגִין כָּךְ** בשביל זה אמר הכתוב **וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ** פירושו **דְּהַהוּא זִמְנָא דְּנַיְיחָא** שאז כשהיה לו כבר זמן המנוחה, **וּכְדֵין וְהוּא צוֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ** פירושו **אִתְכָּאַב וְצָעִיר גַּרְמֵיהּ עַל מָה דַּעֲבַר** אז כאב לו ונצטער בעצמו על מה שעבר עליו. וממשיך לפרש **וְאִיהוּ כַּד אִסְתַּלַּק קַדְרוּתָא דְּשַׁחֲרָא כְּדֵין אִתְתַּקַּף וְאִתְאַחִיד בֵּיהּ** ויעקב כשנסתלקה חשכות השחר אז נתגבר יעקב ותפס בו ושלט עליו, **דְּקָא אִתְחַלַּשׁ חֵילֵיהּ** (ס״ג הרמ״ק) לפי שנחלש כחו של הס״מ, **דְּלֵית לֵיהּ שׁוּלְטָנוּתָא אֶלָּא בְּלֵילְיָא וְיַעֲקֹב שָׁלְטָנוּתֵיהּ בְּיוֹמָא** כי אין לו שליטה אלא בלילה ויעקב שליטתו ביום, **וְעַל דָּא אָמַר** ועל זה נאמר **וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר** הטעם **דְּהָא אֲנָא בִּרְשׁוּתָךְ קָאֵימְנָא וְהָא אִתְמַר וְאוֹקְמוּהּ** כי מעתה אני נמצא ברשותך ואיני הולך אלא ברשותך, וכבר נאמר וביארו חז״ל כן במדרשים. (רמ״ג ומפרשים)

וכשנגאלים הכתיב גאולה לעצמו שישוב עמהם

(וישלח קעז, א)

וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא לֵית לָךְ יוֹמָא וְיוֹמָא דְּלֵית בֵּיהּ זְעִימוּ וְרוּגְזָא
ומיום שנחרב בית המקדש אין לך כל יום ויום שאין בו זעם ורוגז מכח הגבורה
המעוררת את החיצונים ע״י המלכות, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְא״ל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם** פי׳ א״ל
היא המלכות היא זועמת מלמעלה מצד הגבורה ומלמטה מצד החיצונים, **וְאִתְפָּרַשׁ חֶדְוָה**
מֵעֵילָא וּמַתָּתָא ונפרדה החדוה והשמחה מלמעלה ומלמטה, לפי שנפרדה הבינה מהחכמה
ולא קבלה שפעה ממנה, לכן לא היה לה שפע להשפיע למטה לז״א, **וְיִשְׂרָאֵל אָזְלִין**
בְּגָלוּתָא וְאִינּוּן בִּרְשׁוּ דְּטַעֲנוּן אָחֳרָנִין וישראל הולכים בגלות והם ברשות אלהים
אחרים, **וּכְדֵין אִתְקַיֵּים קְרָא** ואז נתקיים הפסוק **דִּכְתִיב וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים**
ועל זה אמרו חז״ל (נמס׳ ע״ז דף מ ע״ב) ישראל שבחוץ לארץ עובדי ע״ז בטהרה הן דהיינו
שלא מדעתם, ומפרש **וְכָל דָּא לָמָּה** למה הגיע עונש זה לישראל, ואמר **בְּגִין דִּכְתִיב**
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה׳ אלהי״ך בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל פי׳ שבקיום
המצות ולמוד התורה היית צריך יותר לשמוח מכאשר תרויח רוב כל ממון שבעולם, וזהו
מרוב כל, פי׳ יותר מכאשר הוא רב כל, ושואל **מַאי מֵרֹב כֹּל** מה כונתו לפי הסוד,
ומשיב **הָכָא** כאן בעת זמן השלוה כתוב **מֵרֹב כֹּל** פי׳ שלא עבדת את ה׳ בעת שהיה
לך רבוי שפע מהיסוד הנקרא כל, **וְהָתָם** ושם בזמן העונש כתוב **בְּחֹסֶר כֹּל** בשביל שיחסר
לך שפע היסוד, כי בגלות היסוד חרב ויבש ואין בו שפע להשפיע לבני ישראל, **עַד**
דְּיִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִפְרוֹק לוֹן מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא עד שיתעורר הקב״ה וישקיף
ויראה את עני עמו בגלות ויגאל אותם מבין האומות, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְשָׁב ה׳ אלהי״ך**
אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ ה׳ אלהי״ך שָׁמָּה
ואמרו חז״ל שהיה לו לכתוב והשיב את שבותך, אלא מכאן למדו שכביכול השכינה שרויה
עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם (רמ״י), **וּכְתִיב**
אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ ה׳ אלקיך ומשם יקחך, במהרה בימינו
אמן. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

כשמלך המשיח יתגלה תחזור מלכות שמים לעולם

(וישלח קעז, ב)

תָּא חֲזֵי וְאִלֵּין הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם פירוש **בְּאֶרֶץ** אדום, היינו **בְּסִטְרָא**
דְּדַרְגָּא דִּילֵיהּ דְּאִיהוּ דַּרְגָּא דְּעֵשָׂו בצד המדרגה שלו שהיא מדרגתו של עשו,

דִּכְתִיב עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם פי׳ מדרגת עשו היא בחי׳ אדמימות דין הקשה של הקליפות,
וְכֻלְּהוּ קָאָתוּ מִסִּטְרָא דְּרוּחַ מְסָאֲבָא וכל אלו המלכים שמלכו בארץ אדום כולם באו
מצד רוח הטומאה שהיא הנוקבא דקליפה, **לְפֻמֵּי מְלָךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל** הטעם שמלכו לפני
מלכי ישראל **בְּגִין דְּאִינּוּן דַּרְגִּין דְּקֶיְימִין בֵּי תַּרְעֵי לְתַתָּא קַדְמָאֵי** לפי שהם מדרגות
הקליפות שעומדות בבית שער של היכלות הקדושה, לכן הם ראשונות מלמטה ואחרונות
מלמעלה, והם מקבלות כח המלוכה תחילה, בסוד מה שאמרו חז״ל רשעים תחילתם שלוה
וסופן יסורין, **וּבְגִין כָּךְ** ובשביל זה **אָמַר יַעֲקֹב** לעשו **יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ** אתה
תיקח המלוכה לפני מלכי ישראל, **בְּגִין דְּדַרְגִּין דִּילֵיהּ קַדְמָאִין אִינּוּן לְאָעָלָא** לפי
שמדרגות שלו שהם למטה קודמות ליכנס וליקח המלוכה, **וּבְגִין כָּךְ לִפְנֵי מְלָךְ מֶלֶךְ**
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל ומפרש **דְּעַד כְּעָן** עד שנסתיימה ממשלת הקליפה, והיינו עד שמלך שאול
שאז סיימו שמונה מלכי אדום (המוכרים בפוף פרשת וישלח) את מלכותם, עד אז **לָא מָטָא**
זִמְנָא דְּמַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשַׁלְטָאָה לא הגיע עדיין הזמן של מלכות שמים לשלוט בעולם
התחתון, **וּלְאִתְאַחֲדָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל** ולהתאחז בבני ישראל שהם חלקה ונחלתה של
השכינה, **וּבְגִין כָּךְ אָמַר** ובשביל זה אמר יעקב לעשו **יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ** ואתה
תמלוך תחילה, **וְכַד שְׁלִימוּ אִלֵּין דַּרְגִּין בְּקַדְמֵיתָא** וכאשר נשלמו אלו המדרגות של
עשו לשלוט בתחילה, **לְבָתַר אִתְעַר מַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשַׁלְטָאָה עַל תַּתָּאֵי** אח״כ נתעוררה
מלכות שמים לשלוט על התחתונים, **וְכַד שָׁרָא שָׁרָא בְּזְעִירָא דְּכָל שַׁבְטִין דְּאִיהוּ**
בִּנְיָמִין וכשהתחילה לשלוט התחילה בקטן של השבטים שהוא בנימין, ר״ל בשאול המלך
שבא מבנימין, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר שָׁם בִּנְיָמִין צָעִיר רוֹדֵם** וגו׳ פי׳ לפי שבנימין שהוא
צעיר השבטים ירד תחילה אל הים, לכן זכה לצאת ממנו שאול המלך להיות תחילה רודה
ומושל בישראל, **וּבֵיהּ שָׁאֲרֵי לְאַתְעָרָא מַלְכוּתָא** ובו התחילה להתעורר המלכות, אבל
לא היתה אלא התעוררות בעלמא כי לא עמד בה ימים רבים, וגם לא נמשכה לזרעו אחריו,
לְבָתַר אֲתָא מַלְכוּתָא בְּאַתְרֵיהּ ואח״כ באה המלכות לדוד המלך שהיה מיהודה שמלך
כבר, לכן חזרה המלכות למקומה, **וְאִתְקַיֵּים בַּהֲדֵיהּ** ונתקיימה בו המלוכה כי ניתנה לו
ולזרעו אחריו עד עולם, כמ״ש וכסאו כשמש נגדי, **דְּלָא תַּעֲדֵי לְעָלְמִין** שלא תסור ממנו
לעולמים, שכן מלך המשיח שיתגלה במהרה בימינו יהיה מזרעו. (רמ״ג וכ״פ ומפרשים)

בביאת המשיח יגיע זמנה של המלכות להאיר

(וישב קפא, ב)

להבין מאמר הבא נקדים מה שאחז״ל (במס׳ חולין דף ס ע״ב) על הפסוק ויעש אלהי״ם את שני
המאורות הגדולים, וכתיב אח״כ את המאור הגדול ואת המאור הקטן, אמרה ירח לפני הקב״ה
רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה לכי ומעטי את עצמך, כי קודם

מעוט הירח שהיא סוד המלכות היתה מקבלת אורה מהבינה כמו הת״ת שוה בשוה והיו נקראים שני מאורות הגדולים לפי ששניהם היו מקבלים אורם מהבינה, ואז היתה מאירה מעצמה כמו כל הספירות שאינם מאירות אלא מאור עצמותם על ידי אור א״ס ב״ה המאיר בהם על ידי הבינה, ואילו היתה המלכות נקשרת תמיד עם הת״ת להיותה שוה אליו לקבל שניהם שפעם מהבינה בשוה, אז היה העולם מתנהג תמיד ברחמים ולא היה שום רע ויצר הרע בעולם והיו בני אדם כמלאכי השרת, וממילא לא היה שכר ועונש, אבל מאחר שעיקר הבריאה היתה שתהיה בחירה כמ״ש ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע, ועי״ז יהיה שכר ועונש לכן מיעט את הירח שיהיה אורה רחוק ממאצילה והדין יהיה גובר בה והיצר הרע מתגדל ובני אדם לוחמים עמו ועי״ז הם מעלים את הירח במעשיהם למעלה ומרבים את אורה.

פי׳ הפסוק המובא להלן, שנאמר על אחרית הימים, **הנה ישכיל עבדי** פי׳ יצליח עבדי יעקב, **ירום ונשא וגבה מאד** וכפל הדבר לפי מרבית הגדולה והממשלה. (מצודות)

פָּתַח וְאָמַר רבי שמעון לפרש מש״כ **הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד** והקדים ואמר **זַכָּאָה חוּלָקֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּלֵי לוֹן אָרְחֵי דְאוֹרַיְיתָא לְמֵהַךְ בְּהוּ** אשרי חלקם של הצדיקים שהקב״ה גלה להם דרכי התורה ללכת בהם, **תָּא חֲזֵי הַאי קְרָא רָזָא עִלָּאָה אִיהוּ** בא וראה פסוק זה יש בו סוד עליון, מש״כ **הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, וְאוֹקְמוּהּ** וכבר ביארוהו במדרשים שפסוק זה נאמר על מלך המשיח.

אֲבָל עתה נפרש בזה האופן, **תָּא חֲזֵי כַּד בָּרָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָלְמָא** בא וראה כשברא הקב״ה שהוא הבינה את העולם, **עֲבַד לָהּ לְסִיהֲרָא** עשה והאציל תחילה את המלכות הנקראת ירח כדי להנהיג על ידה את התחתונים, **וְאַזְעַר לָהּ נְהוֹרָהָא** ומיעט את אורה, כדי שתהיה תלויה במעשה התחתונים, לפעמים מתמעטת ולפעמים מתמלאית, כי במעשיהם הטובים הם מעלים את השכינה ומרבים אורותיה, או ח״ו בעונותיהם ממעטים אורותיה, **דְּהָא לֵית לָהּ מְגַּרְמָהּ כְּלוּם** שהרי אחר המעוט אין לה משלה כלום, **וּבְגִין דְּאַזְעִירַת גַּרְמָהּ** ולפי שנתמעט אורה, **אִתְנַהֲרָא בְּגִין שְׁמְשָׁא** היא מקבלת אורותיה מן ז״א הנקרא שמש, **וּבְתוּקְפָּא דִּנְהוֹרִין עִלָּאִין** והוא מאיר לה בתוקף של אורות העליונים.

ואמר עוד **וּבִזְמָנָא דַּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא קַיָּים** ובזמן שבית המקדש היה קיים, **יִשְׂרָאֵל הֲווֹ מִשְׁתַּדְּלִין בְּקָרְבָּנִין וְעַלָּוון וּפוּלְחָנִין** בני ישראל היו עוסקים בהקרבת הקרבנות והעולות ועבודת הבית המקדש, **דַּהֲווֹ עָבְדִין כָּהֲנֵי וְלֵיָואֵי וְיִשְׂרְאֵלֵי** שהיו עושים הכהנים בעבודתם והלוים בדוכנם בשירם וזמרם וישראל במעמדם, שהם כנגד ג׳ קוים של חג״ת, [חסד גבורה תפארת] **בְּגִין לְקַשְׁרָא קְשָׁרִין** כדי לקשר אלו הג׳ קוים יחד וליחד את כל המדות, **וּלְאַנְהָרָא נְהוֹרִין** ולהאיר את הספירות באור גדול, כי לכן נקרא ענין שחיטת ושריפת בהמה בבית המקדש בשם קרבן, לפי שעי״ז היו מתקרבות המדות העליונות ומתיחדות זו עם זו ומקבלות השפעות ואורות מלמעלה מהם. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

וּלְבָתַר דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא אבל לאחר שנחרב בית המקדש, **אִתְחַשַּׁךְ נְהוֹרָא** נחשך אור הספירות, **וְסִיהֲרָא לָא אִתְנְהִירַת מִן שִׁמְשָׁא** והמלכות לא מקבלת אורה מהת״ת [מהתפארת], כי מסך העונות הבדיל ביניהם, **וְשִׁמְשָׁא אִסְתַּלַּק מִנָּהּ** (רמ״ק ל״ג מלוס) **וְלָא אִתְנְהָרָא**) וז״א נסתלק ממנה, ואז היא הולכת ומתמעטת ונופלת בעונות התחתונים ומתגברים בה הדינים, והחיצונים שולטים ויונקים מדיני המלכות שזה הוא סוד טומאת המקדש, **וְלֵית לָךְ יוֹמָא דְּלָא שָׁלְטָא בֵּיהּ לְוָוטִין וְצַעֲרִין וּכְאֵבִין כְּמָה דְּאִתְמַר** ואין לך יום שלא שולטים בו קללות וצער ומכאובים כמו שלמדנו, לפי שנסתלק האור והשפע והברכה שהיתה השכינה מקבלת בזמן שבית המקדש היה קיים, לכן ראוי לכל ירא ועובד להיות עבודתו וחברתו עם השכינה ולהצטער בצערה. (רמ״ק ורפ״ג)

וּבְהַהוּא זִמְנָא דִּימְטֵי (ס״ג רמ״ק) **זִמְנָא דְּסִיהֲרָא לְאִתְנַהֲרָא** ובאותו הזמן כשיגיע הזמן של המלכות שתאיר, בין כשיגיע הזמן של אחישנה שהוא ע״י זכיות התחתונים, או הזמן של בעתה, שהוא עת וקץ לעליית השכינה וגאולת ישראל אפילו שחי״ו לא תהיה שום זכות לבני ישראל, **מַה כְּתִיב הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי, עֲלֵיהּ דְּסִיהֲרָא אִתְמַר** פסוק זה על המלכות נאמר, **וְדָא הוּא רָזָא דִּמְהֵימְנוּתָא** (ס״ג ד״ז) וזהו סוד אמונתן של ישראל שהיא המלכות, שנקראת עבד בעת שהשמש נמצא מט״ע שנקרא עבד, שהיא מתלבשת בו לזמן שהשמש נמצא בגבורה העולם כלנקמן, ומפרש שלעתיד לבא **הִנֵּה יַשְׂכִּיל** פירוש **דְּאִתְעַר אִתְעָרוּתָא לְעֵילָּא** שתתעורר המלכות על ידי מעשי התחתונים שיעלו אליה נסוד מ״ן לעוררה לפי שהיא ישנה בסוד הגלות, **כְּמַאן דְּאָרַח רֵיחָא** כדרך המריח ריח טוב שעולה באפו ומקבל ממנו נחת רוח, כן המלכות אין לה נחת רוח אלא ממעשה התחתונים, **וְאָתֵי לְאִתְעָרָא וּלְאִסְתַּכָּלָא** ואז תבוא המלכות להתעורר ולהסתכל לכל צד מאין בא לה זה הנחת רוח, וזהו סוד מש״כ ישכיל עבדי, שהמלכות הנקראת עבד תתבונן ותסתכל מאין בא לה זה הנחת רוח, ואז **יָרוּם** פי׳ תבא למלכות התרוממות והתקוממות, **מִסְּטָרָא דִּנְהוֹרָא עִלָּאָה דְּכָל נְהוֹרִין** מצד אור העליון של הכתר שהוא למעלה מכל האורות שנקרא רם לפי שהוא נמצא ברום העליון, (כי מימי המשיח תתגלה המדת טוטס דע״פ למלכות, כמבואר בפתיחת רנח), ומביא ראיה שכנוי ירום הוא בכתר כי **יָרוּם** היינו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְלָכֵן יָרוּם לְרַחֶמְכֶם** כי הכתר שהוא ראש ומקור ושורש רחמים הפשוטים נקרא ירום, והיינו שהשכינה תתרומם על ידי הרחמים הפשוטים של הכתר, ומש״כ **וְנִשָּׂא** פירושו **מִסְּטָרָא דְּאַבְרָהָם** שהמלכות תקבל שפע מקו החסד של אברהם וישא אותה למעלה, **וְגָבַהּ** פירושו **מִסְּטָרָא דְּיִצְחָק** שתקבל שפע מקו הגבורה של יצחק ויגביה אותה למעלה, **מְאֹד** פירושו **מִסְּטָרָא דְּיַעֲקֹב** שתקבל שפע מקו אמצעי שהוא הת״ת של יעקב, הרי יש לה התרוממות והתנשאות וגבהות מצד כל המדות העליונות, **וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהּ** ואעפ״י שפירשו חז״ל במדרשים פסוק זה על מלך המשיח, **וְכֹלָּא חַד בְּרָזָא דְּחָכְמְתָא** אבל הכל כונה אחת למבין סוד החכמה, כי מלך המשיח יהיה מבחי׳ מדת המלכות. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

וּבְהַהוּא זִמְנָא ובזמן ההוא של ביאת המשיח, יִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעָרוּתָא עִלָּאָה לְאַנְהָרָא לָהּ לְסִיהֲרָא כְּדְקָא יָאוּת יעורר הקב״ה התעוררות עליונה להאיר להמלכות כראוי, שלא יחשך עוד אורה אלא תשאר בגדלותה ובמעלתה ואורה תמיד, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה פי׳ סוד המלכות המקננת בעשיה יהיה גדול כאורו של ז״פ המקנן בילידה, וְאוֹר הַחַמָּה דהיינו ז״פ יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים שהם שבע ספירות דמלכות דמלילות המקננת בנבריאה, כי אז יתעלו כל העולמות, ותמעלה עשיה ביצירה, ויצירה בבריאה, ובריאה בעלילות כמו בשבת (סמ״ג ל׳ ג׳ הליקוטים), וּבְגִין כָּךְ יִתּוֹסַף בָּהּ רוּחַ עִלָּאָה ובשביל זה יתוסף במלכות רוח עליון, כי כל המוסיף מז״פ יקנל מלמעלה יספיע המלכות ועי״ז היא תאיר ותתחדש. (רמ״ג ומפרשים)

זמן תחיית המתים אחר חצות האלף הששי

(וישב קפב, א)

לְעֵת עֶרֶב שואל מַאי לְעֵת עֶרֶב ואומר דָּא עֶרֶב שַׁבָּת, דְּאִיהוּ זִמְנָא דְּאֶלֶף שְׁתִיתָאָה שהוא הזמן של אלף הששי, שאז הוא הזמן של תחיית המתים לְעֵת עֶרֶב בא לרמז כְּמָה דְאַתְּ אָמַר יצא אדם לפעלו וְלַעֲבוֹדָתוֹ עַדֵּי עָרֶב פי׳ שיצא מדס דילידה שהוא מט״ט לפעלו ולעבודתו דהיינו להחיות המתים לעת ערב שהוא אלף הששי (עי׳ נעיל דף קמו ע״ב), וּכְתִיב כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עָרֶב היינו אחר חצות היום שהוא אחר שנת ת״ק מאלף הששי (5500) שאז הזמן לתחיית המתים, לְעֵת צֵאת הַשּׁוֹאָבוֹת רומז על התלמידי חכמים דְּהַהוּא זִמְנָא זְמִינִין לְמֵיקַם וְלַאֲחָיָא בְּקַדְמֵיתָא מִכָּל שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא כי באותו הזמן עתידים לקום ולחיות תחילה מכל שאר בני העולם, אִינּוּן דְּשָׁאֲבֵי מֵימוֹי דְאוֹרַיְיתָא אלו ששאבו מימי התורה, בְּגִין דְּאִתְעַסְּקוּ לְשָׁאֲבָא מֵימוֹי דְאוֹרַיְיתָא לפי שעסקו לשאוב ממימי התורה, וְאִתְתַּקָּפוּ בְּאִילָנָא דְחַיֵּי ונתחזקו בעץ החיים ע״י לימוד התורה, וְאִינּוּן יִפְקוּן בְּקַדְמֵיתָא ואלו יצאו ויחיו בתחילה, דְּאִילָנָא דְחַיֵּי גָּרְמָא לוֹן דִּיקוּמוּן בְּקַדְמֵיתָא כְּמָה דְאִתְמַר כי עץ החיים שמשם שורש החיים יגרום להם שיקומו בתחילה כמו שלמדנו. (רמ״ק ומפרשים)

מלך המשיח בא מזרע תמר ויהודה, רות ובועז

(וישב קפח, ב)

ואמר עוד תֵּרִין נְשִׁין הֲווֹ דְּמַנְיְיהוּ אִתְבְּנֵי זַרְעָא דִיהוּדָה שתי נשים היו שמהם נבנה זרעו של יהודה, וְאַתּוֹ מַנְיְיהוּ דָּוִד מַלְכָּא וּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא ובאו

מהם דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח, וְאִלֵּין תְּרֵין נְשִׁין דָּא כְּגַוְונָא דְּדָא ואלו השתי נשים היו שוות זו לזו ר״ל שתיהם נתכונו לשם שמים, תָּמָר וְרוּת דְּמֵיתוּ בַּעֲלַיְיהוּ בְּקַדְמֵיתָא והם תמר ורות שבעליהן מתו מתחילה והניחו בהם חלק מרוחם, וְאִינּוּן אִשְׁתַּדְּלוּ לְעוֹבָדָא דָּא לכן הם השתדלו בפעולה זו לתקן נפשות בעליהן, והיינו תָּמָר אִשְׁתַּדְּלַת לְגַבֵּי חָמוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יַתִּיר לְבָנוֹי דְּמֵיתוּ תמר השתדלה עם חמיה שיבא אליה בסוד היבום כי הוא היה היותר קרוב לבניו שמתו ויתוקנו על ידו, מַאי טַעְמָא אִיהִי אִשְׁתַּדְּלַת לְגַבֵּיהּ ומה הטעם שהיא השתדלה אליו דִּכְתִיב כִּי רָאֲתָה כִּי גָדַל שֵׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה כדי שנשמות ער ואונן יתוקנו על ידו, וּבְגִין דָּא אִשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבָדָא דָּא לְגַבֵּי חָמוּהָ ובשביל זה השתדלה בפעולה זו עם חמיה.

רוּת מִית בַּעֲלָהּ וּלְבָתַר אִשְׁתַּדְּלַת בְּעוֹבָדָא דָּא לְגַבֵּיהּ דִּבֹּעַז רות מת בעלה ואח״כ השתדלה במעשה הזה עם בועז לתקן נשמת בעלה, דִּכְתִיב וַתִּגַּל מַרְגְּלוֹתָיו וַתִּשְׁכָּב, וְאִשְׁתַּדְּלַת בַּהֲדֵיהּ והשתדלה אצלו, וּלְבָתַר אוֹלִידַת לֵיהּ לְעוֹבֵד ואח״כ הולידה את עובד, וְאִי תֵּימָא אַמַּאי לָא נָפִיק עוֹבֵד מֵאִתְּתָא אָחֳרָא ואם תאמר למה לא יצא עובד מאשה אחרת, אֶלָּא וַדַּאי הִיא אִצְטְרִיכַת וְלָא אִתְּתָא אָחֳרָא אלא בודאי היא נצרכה להוליד את עובד ולא אשה אחרת, לפי שנשאר חלק מנפש בעלה בתוכה ועל ידי חלק זה נמשכו גם שאר חלקי נפשו אליה, וע״י ביאת בועז בסוד היבום נתקנה הנפש לגמרי, ובועז שהיה בן אחיו של אלימלך אביו של מחלון הוא היה ראוי שתתוקן נפשו על ידו, וּמִתְּרִין אִלֵּין אִתְבְּנֵי וְאִשְׁתַּכְלִיל זַרְעָא דִיהוּדָה ומשתי נשים אלו נבנה ונשתכלל זרעו של יהודה, וְתַרְוַוְיִיהוּ בְּכַשְׁרוּת עָבְדוּ ושתיהם עשו מעשיהם בכשרות, לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם אִינּוּן מֵיתַיָּיא לעשות חסד עם אותם המתים, ר״ל על ידי תמר נתקנו נפשות ער ואונן, וע״י רות נתקנה נפש בעלה מחלון, לְאִתְתַּקָּנָא עָלְמָא לְבָתַר כדי שיתתקנו אח״כ בעולם.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאִתְּמַר וזהו כמו שנאמר וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ דהיינו דְּהָא כַּד הֲווֹ חַיִּין בְּקַדְמֵיתָא לָא הֲוָה בְּהוּ שְׁבָחָא כי כשהיו חיים בתחילה לא היה בהם שבח אלא אדרבה גנאי היה בהם, לכך נקראו ער ואונן, אבל וּלְבָתַר הֲוָה בְּהוּ שְׁבָחָא ואחר שבאו בגלגול ונתקנו היה בהם שבח שנקראו פרץ וזרח שהיו שניהם צדיקים, וְתַרְוַוְיִיהוּ אִשְׁתַּדְּלוּ לְמֶעְבַּד טִיבוּ וּקְשׁוֹט עִם אִנּוּן מֵיתַיָּיא ושתיהם תמר ורות השתדלו לעשות חסד ואמת עם אותם המתים, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַיֵּיעַ בְּהַהוּא עוֹבָדָא והקב״ה סייע באותו המעשה, וְכֹלָּא הֲוָה כְּדְקָא יָאוּת והכל היה כראוי להיות, זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא יְמָמָא וְלֵילְיָא אשרי מי שהוא עוסק בתורה יומם ולילה כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וגו׳.

דוד מלך ישראל חי וקיים ורוחו של משיח

(וישב קצב, ב)

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח לפי שכתוב ביוסף איש אשר רוח אלהי״ם בו, בא לפרש מש״כ **לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אלהי״ם וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי** הנה **הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ** פסוק זה כבר פירשו חז״ל במדרשים, **אֲבָל** עתה נפרש באופן זה, מש״כ **לֵב טָהוֹר** פירושו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְנָתַתָּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ וְגוֹ׳** פי׳ לב מבין להבין בין טוב לרע, **וּכְתִיב וְטוֹב לֵב מִשְׁתֶּה תָּמִיד** פי׳ מי שיש לו לב טוב לבל ירע עינו בזולתו, ישמח בחלקו וימיו נדמים לו תמיד כימי משתה ושמחה, **וּבְגִין כָּךְ לֵב טָהוֹר** **וַדַּאי** לכן בקש דוד המלך מהקב״ה שיטהר את לבבו, שיהיה לו לב שומע להבין בין טוב לרע, ואז יהיה תמיד שמח וטוב לב.

וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי מפרש **דָּא הוּא רוּחַ נָכוֹן** **וַדַּאי** זהו ודאי רוח נכון **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְרוּחַ אלהי״ם מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם, וְאִתְעָרוּ זֶה רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ** ונתעוררו חז״ל לפרש שזהו רוחו של משיח, **וְאִתְעָרוּ** ועוד נתעוררו חז״ל לומר שעל זה הרוח נאמר **וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם** פי׳ רוחו של משיח, **וְצַלֵּי דָּוִד הַהוּא רוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי** ועל זה התפלל דוד שהקב״ה יחדש בקרבו רוח נכון וישר כרוחו של משיח. **בְּגִין דְּאִית מִסְטְרָא אָחֳרָא לֵב טָמֵא וְרוּחַ עַוְעִים** לפי שיש מסטרא אחרא לב טמא ורוח מעוות ועקום, **דְּאַסְטֵי לִבְנֵי עָלְמָא** שמעוות את בני העולם מדרך הטוב והישר לדרך רע, **וְדָא הוּא רוּחַ טוּמְאָה דְּאִקְרֵי רוּחַ עַוְעִים** וזהו רוח טומאה הנקרא רוח של עיוות ועיקום, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר יהו״ה מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ** פי׳ הקב״ה ערבב בתוך מצרים, **רוּחַ עַוְעִים** רוח עיוות ועיקום, ר״ל שבלבל את דעתם בענין תכסיסי המלחמה, **וְעַל דָּא** ועל זה התפלל דוד **וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי** ומפרש **מַאי חַדֵּשׁ** למה אמר לשון חידוש, ולא אמר ורוח נכון תן בקרבי, ואמר **דָּא חַדּוּשָׁא דְּסִיהֲרָא** ר״ל בכל עת שיתחדש הירח הרומז על התחדשות השכינה, אז יתחדש גם הרוח בקרבי, ומפרש **בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְחַדַּשׁ סִיהֲרָא** כי בשעה שמתחדשת השכינה אז **דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם** פי׳ שמתחדש כאילו הוא חי וקיים, **וּבְגִין כָּךְ חַדֵּשׁ** לכן אמר לשון חידוש, וכונת רבי יהודה בזה המאמר להודיע כי יוסף זכה לאותו רוח נכון, ומכחו היה יודע ושומע חלום לפתור אותו. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

לכל זמן ועת - אם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא

(מקץ קצד, א)

וַיְהִי מִקֵּץ וְגוֹ׳, רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר רוצה לפרש כי לכל הדברים יש קץ וקצבה, כי גם לצרותיו של יוסף היה סוף וקץ, והתחיל לפרש מה שכתוב **לַכֹּל זְמָן וְעֵת לְכָל חֵפֶץ תַּחַת הַשָּׁמָיִם** הנה כפי פשט הפסוק נראה שהוא כפל הענין במלות שונות, ואמר **תָּא חֲזֵי כָּל מַה דַּעֲבַד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַתָּא** בא וראה כל מה שעשה הקב״ה למטה תחת השמים בעולם הזה, (נקט מלת לתתא, כי למעלה בעולמות העליונים יש אחדות בכל הדברים ושום דבר שלמעלה אינו תלוי בזמן, אלא כל מה שנעשה שם קיים ומתמיד לעולם), **לְכֹלָּא שַׁוִּי זִמְנָא** לכל הדברים שם זמן כמה שיתקיימו, (ס״ג הרמ״ק) **וְזִמְנָא קָצוּב שַׁוִּי לְנְהוֹרָא וְלַחֲשׁוֹכָא** וזמן קצוב שם לאור ולחשך מתי ישלטו, ומפרש **זִמְנָא שַׁוִּי לְנְהוֹרָא דְּשָׁאר עַמִּין דְּאִינּוּן שָׁלְטִין הַשְׁתָּא עַל עָלְמָא** זמן שם לאור הצלחתם של שאר האומות שהם שולטות עתה על העולם, **וְזִמְנָא שַׁוִּי לַחֲשׁוֹכָא דְּאִיהוּ גָלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל תְּחוֹת שָׁלְטָנוּתָא דִּלְהוֹן** וזמן שם לחשך שהוא גלותם של ישראל שהם תחת שלטון של הגוים, **זִמְנָא שַׁוִּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכֹלָּא** וכן שם הקב״ה זמן לכל דבר, **בְּגִין כָּךְ** לכן כתוב **לַכֹּל זְמַן** הכל יבוא בזמנו הראוי ואם יתמהמה חכה לו כי בא יבוא. ומש״כ **וְעֵת לְכָל חֵפֶץ**, **מַאי וְעֵת לְכָל חֵפֶץ** מה מוסיף בזה, ואמר כי **זִמְנָא וְעִדָּן הוּא לְכֹלָּא** כי יש עת וזמן לכל דבר כמה יעמוד ויתמיד, דהיינו **לְכָל הַהוּא רְעוּתָא דְּאִשְׁתְּכַח לְתַתָּא** לכל רצונו וחפצו שחפץ בו הקב״ה שיעשה למטה בעולם הזה, כגון שזה יעשיר וזה יעני, לכל דבר יש לו עת קצוב כמה זמן יעמוד ויתמיד באותו הענין.

בעת הגאולה ישובו מן הגלות בבכיה של שמחה

(מקץ רג, א)

וְתָא חֲזֵי מִיּוֹמָא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא לָא הֲוָה יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לְוָטִין בא וראה שמיום שנחרב בית המקדש אין לך יום שלא נמצאו בו קללות, **בְּגִין דְּכַד בֵּי מַקְדְּשָׁא הֲוָה קַיָּים** לפי שכשהיה בית המקדש קיים, **הֲווּ יִשְׂרָאֵל פָּלְחִין פּוּלְחָנִין וְקָרְבִּין עֲלָוִון וְקָרְבָּנִין** היו ישראל עובדים עבודת בית המקדש, ומקריבים עולות וקרבנות, שהם תקוני השכינה להכינה אל היחוד, ועי״ז **וּשְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא בְּבֵי מַקְדְּשָׁא עֲלַיְיהוּ** השכינה היתה שורה בבית המקדש על ישראל, ושואבת התעוררות מעבודת בני ישראל בסוד עליית מ״ן, **כְּאִמָּא דְּרָבְיָא עַל בְּנַיָּא** כאם הרובצת על הבנים, כי היא רוכבת על בני ישראל, **וַהֲווּ כָּל אַנְפִּין נְהִירִין עַד דְּאִשְׁתַּכָּחוּ בִּרְכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא** והיו כל

פני ספירות העליונות מאירות במלכות עד שהיו הברכות נמצאות למעלה בהספירות, ולמטה בהיכלות, **וְלָא הֲוָה יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ בִּרְכָאן וְחֶדְוָון** ולא היה שום יום מכל ימות השנה בין בחול בין בשבתות ומועדים שלא נמצאו בו ברכות (מהו"ק) ושמחות (מהפינה), **וַהֲווֹ יִשְׂרָאֵל שָׁרָאן לְרָחֲצָן בְּאַרְעָא** וישראל התחתונים היו שרויים לבטח בארצם, לפי שהם היו הראשונים בקבלת שפע העליון, **וְכָל עָלְמָא הֲוָה אִתְּזָן בְּגִינַיְיהוּ** וכל בני העולם שהם השבעים שרים ואומותיהם למטה היו נזונים בשביל ישראל.

הַשְׁתָּא דְּאִתְחָרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא וּשְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא ועתה שבית המקדש נחרב והשכינה הלכה עם ישראל בגלות נעשה הכל להיפך, כי **לֵית לָךְ יוֹמָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח בֵּיהּ לְוָוטִין וְעָלְמָא אִתְלַטְיָא** אין לך יום שלא נמצאות בו קללות והעולם נתקלל, **וְחֶדְוָון לָא אִשְׁתַּכָּחוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא** ושמחות לא נמצאות לא למעלה ולא למטה, אבל **וְזִמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲקָמָא לָהּ לְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא כְּמָה דְּאִתְּמַר וּלְמֶחֱדֵי עָלְמָא בְּכֻלָּא** ועתיד הקב"ה להקים את השכינה מעפרה כמו שלמדנו ולשמח את כל העולם בכל מיני שמחות, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי וְגוֹ'.** ואמר עוד **וּכְתִיב בְּבָכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם, כְּמָה דִּבְקַדְמִיתָא** כמו שבתחילה בעת החורבן והגלות **דִּכְתִיב בָּכֹה תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ** בכו בכיה של אבלות, **הָכִי נָמֵי לְבָתַר** כמו כן אח"כ בעת הגאולה ובנין בית המקדש **בְּבָכְיִי יִתְהַדְּרוּן** ישובו מן הגלות בבכיה של שמחה **דִּכְתִיב בְּבָכְיִי יָבֹאוּ וְגוֹ'.** (רמ"ק ומפרשים)

עגלות פרעה סימן על לעתיד לבוא בגאולה

(ויגש ריא, א)

ומש"כ אח"כ **אֲשֶׁר שָׁלַח פַּרְעֹה** בא לרמז **וְכַד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא** כשיצאו ישראל מן הגלות בגאולה האחרונה, אז **מַה כְּתִיב וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם** אלו בני ישראל שהיו בארצות רחוקות שלא עלו עם אחיהם לירושלים, אז אותם הגוים שישראל הם בתוכם כשישמעו הנפלאות הגדולות שיעשה הקב"ה במחנות של גוג ומגוג, יביאו את ישראל **מִנְחָה לַיהוה"** בסוסים וברכב ובצבים וגו', צבים היינו עגלות מכוסות כמו עגלת צב, כלומר כי העגלות ששלח פרעה היו סימן על לעתיד לבא בזמן הגאולה כי אז יביאו הגוים את כל ישראל אשר גלו שם בצבים, דהיינו כשם שבאו לגלות מצרים בעגלת צב כן יביאו את ישראל בעגלת צב מנחה לה'.

כי יש יום מוכן לה' לישועת ישראל

(ויחי ריט, ב)

רַבִּי יוֹסֵי הֶוָה אָזִיל בְּאָרְחָא רבי יוסי היה מהלך בדרך **וַהֲוָה עִמֵּיהּ רַבִּי חִיָּיא בַּר רַב** והיה עמו רבי חייא בר רב, **עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא** עד שהיו הולכים אמר רבי יוסי לרבי חייא **חֲמֵיתָא מַה דַּאֲנָא חָמִית** רואה אתה מה שאני רואה, **אָמַר לֵיהּ חָמֵינָא גַּבְרָא חַד בְּנַהֲרָא** אמר לו אני רואה איש אחד עומד בנהר, **וְצַפָּרָא חַד עַל רֵישֵׁיהּ וְעַלְעָא בְּפוּמֵיהּ דְּצִיפָּרָא** וצפור אחת עומדת על ראשו וצלע של בשר בפי הצפור, **וְאָכְלָא וְרָפְסָא בְּרַגְלוֹי** ואוכלת ורומסת ברגליה על ראשו, **וְהַהוּא גְּבַר רָמֵי קָלִין וְצָוַוח וְלָא יְדַעְנָא מַאי קָאָמַר** ואותו האיש מרים קולו וצועק ואיני יודע מה הוא אומר, **אָמַר נְקַרֵב גַּבֵּיהּ וְנִשְׁמַע** אמר רבי יוסי נתקרב אליו ונשמע מה שהוא אומר, **אָמַר מִסְתְּפִינָא לְמִקְרַב** אמר לו רבי חייא אני מפחד להתקרב, **אָמַר לֵיהּ** רבי יוסי לרבי חייא **וְכִי בַּר נָשׁ הוּא בַּאֲתַר דָּא** וכי בן אדם הוא במקום זה, **אֶלָּא רְמִיזָא דְּחָכְמְתָא דְּרָמִיז לָן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** אלא הוא מראה ודמיון לרמז של חכמה שהקב"ה מרמז לנו שנבין סוד הדבר, **קְרִיבוּ גַּבֵּיהּ שָׁמְעוּ דַּהֲוָה אָמַר** נתקרבו אליו ושמעו שהיה אומר, **עֲטָרָא עֲטָרָא** כתר כתר דהיינו שני כתרים שהם **תְּרֵין בְּנִין שַׁרְיָין לְבַר** (זו"ן סתם) שני בנים (נשמות) שורים חוץ למקומם בגלות, **לָא נָח וְלָא נַיְיחָא** לכן אין ז"א נח ואין המלכות נוחה, ואין הם נחים **עַד דְּצַפְרָא בְּקֵיסְרָא רְמִיו** עד שהצפור יפול אל הפח וילכד.

וסוד הדבר הוא, אותו האיש שראו בנהר היה מלאך גבריאל או מיכאל שהם שרי צבאות ישראל, ונהר רומז על תוקף הגלות כמ"ש כי יבא כנהר צר, והצפור רומזת על שרי מעלה של מלכי האומות המשעבדים ומענים את ישראל בגלות, כמחז"ל על הפסוק וירד העיט על הפגרים שהם המלכיות, והצפור שעמדה על ראש האיש בא לרמז שגברה יד שרי האומות על שרם של ישראל, והצלע שהיה בפי הצפור רומז על קשי ערפם של ישראל בגלות שעדיין אינם שבים בתשובה, ומה שאכלה ורפסה ברגליה רומזת על הגזרות שגוזרים על ישראל, ומה ששמעו שב' עטרות שורות בחוץ רומז שמחמת פירוד זו"ן ישראל הם בגלות. ודומה לזה מצינו בספר דניאל ז, שראה בחזיון ד' חיות שרומזות לד' מלכיות ששעבדו את ישראל בד' גליות, והנה אצל חיה הרביעית שרומזת על גלות האחרון כתוב שהיה לה שינים של ברזל ואוכלת ורומסת ברגליה, ואח"כ **וִיהִיבַת לִיקֵידַת אֶשָּׁא** כמבואר להלן, ונראה שעל חיה זו רמזו מן השמים לאלו החכמים במראה הצפור.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, הַיְינוּ דִּתְנִינַן בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ בִי וְגוֹמֵר פי' זו"ן שהם בני אימא עלאה חרה אפם בי ועי"ז נעשה פירוד ביניהם וזה גרם את חורבן בית המקדש וגלות ישראל, **מַאי טַעְמָא, בְּגִין דְּכַרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי** לפי שלא קיימתי התורה והמצות בהיותי בארץ ישראל, **אָמַר** רבי יוסי **וַדַּאי גָּלוּתָא אִתְמְשַׁךְ** מזה המראה שראינו

משמע בודאי שהגלות עדיין נמשכת, **וְעַל דָּא צִפְּרֵי שְׁמַיָּא לָא אַעֲדִיאוּ** ועל כן צפורי השמים שהם מלכי האומות לא הוסרו ממלכותם וממשלתם, **עַד דִּי שָׁלְטָנוּתָא דְּעַמִּין יַעֲדִיאוּ מִן עָלְמָא** עד שתסור ותתבטל ממשלת שרי האומות של מעלה מן העולם, **וְאֵימָתַי** עד מתי תמשך ממשלתם, **עַד דְּיִמְטֵי יוֹמָא, דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר דִּינוֹי בְּעָלְמָא** עד שיגיע היום שהקב״ה יעורר דין בעולם לעשות נקמה בגוים, **דִּכְתִיב וְהָיָה יוֹם אֶחָד** שהוא יום נקמה, שהקב״ה ינקום באויבי ישראל על שהצירו להם בגלות, **הוּא יְוֻדַּע לַיהוה״** הוא נודע רק לה׳ מתי יהיה, **לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה** פי׳ לעוצם הנקמה שינקום בהם הקב״ה לא ירגישו ולא ידעו האומות אם הוא יום או לילה.

עַד דַּהֲווֹ אָזְלִין שָׁמְעוּ חַד קָלָא דַּהֲוָה אָמַר בעוד שהיו הולכים שמעו קול אחד מבשר ואומר **אוֹקִידָא דְּקוּפְּטִירָא** (קופטירא פי׳ גחלת) ר״ל גחלת הבוערת, דהיינו תוקף הדין של מדת המלכות השורפת כגחלת הבוערת, **מָטָא בְּדִינוֹי** שבקרוב יגיע הזמן לעשות דין ונקמה בגוים, דהיינו לשפוט את הר עשו והנלוים אליו, ואז ראו כי **נָפַק חַד שַׁלְהוֹבָא וְאוֹקִיד לְהַהוּא צִפּוֹרָא** יצאה שלהבת אחת ושרפה את הצפור שעמדה על ראש האיש שעמד בנהר כנ״ל, לרמז כי סוף מלכות אדום להשרף באש, **אָמַר** רבי יוסי **וַדַּאי כְּמָה דְּכְתִיב** ודאי בא זה לרמז על מה שכתוב **וְיִהְיֶה לְיקֵדַת אֵשׁ** שהחיה הרביעית שראה דניאל בחזיון הרומזת למלכות אדום ניתנה לשרפת אש, ר״ל שסוף מלכות אדום להיותה נשרפת באש כמ״ש דם ואש ותמרות עשן, והטעם שהראו מראה זה לאלו החכמים, לרמז להם שלא יתייאשו מן הרחמים בראותם עוצם הגלות והצרות שגברו עליהם, כי יש יום לה׳ המוכן לישועת ישראל בב״א. (רפ״ג ומפרקים)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לָא אַגְלֵי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּזִמְנָא דְּלָא אִשְׁתְּכַח מְהֵימְנוּתָא בֵּינַיְיהוּ לא הגלה הקב״ה את ישראל אלא בזמן שלא היתה נמצאת אמונה ביניהם, ור״ל שנסתלקה השכינה הנקראת אמונה מביניהם על שביטלו מצות מילה מהם, **כַּד אִתְמְנַע מְהֵימְנוּתָא בֵּינַיְיהוּ** וכשנמנעה ונסתלקה האמונה שהיא השכינה מבין ישראל למטה, **כְּבִיכוֹל הָכִי אִשְׁתְּכַח בְּכֹלָּא** כביכול כן נמצא בכל העולמות, **דִּכְתִיב וְכִפֶּר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת** פי׳ ששמירת הברית מכפרת על עונש מיתה, אבל כיון שביטלו את הברית נתחייבו בעונש מיתה או בגלות הקשה מן המות.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא שאל מרבי יוסי, **מַאי דִּכְתִיב בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח** שפירושו שהקב״ה יבלע ויבטל את המיתה לעולם, מתי יהיה זמן הזה, **אָמַר לֵיהּ** רבי יוסי לרבי חייא **כַּד יִתְעַר קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְמִינָא דִּילֵיהּ אִתְמְנַע מִן עָלְמָא** כשיעורר ויגלה הקב״ה את הימין שלו שהיא מדת חסדו אז יבולע המות מן העולם, ר״ל אז כל כחות הדין מתבטלים והס״מ בכללם וממילא אין עוד מיתה בעולם, **וְלָא יִתְעַר הַאי יְמִינָא אֶלָּא כַּד יִתְעָרוּן יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְּקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ולא יתעורר זה הימין אלא

כאשר יתעוררו ישראל להדבק בימינו של הקב״ה, **וּמַאי נִיהוּ** ומה הוא ימינו של הקב״ה, ואמר **תּוֹרָה** ר״ל כשכלל ישראל יתעוררו בלימוד התורה **דִּכְתִיב בָּהּ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ** שהקב״ה נתן את התורה מימינו, **בְּהַהוּא זִמְנָא** על אותו הזמן נאמר **יְמִין יהו״ה עוֹשָׂה חָיִל וְגוֹמֵר** כלומר שישלוט ימין ה׳ בעולם, ואז יקוים מש״כ אחריו **לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי י״ה** כי אין עוד מות בעולם.

את אשר יקרא אתכם באחרית הימים

(ויחי רלד, ב)

וְתָא חֲזֵי, בְּשַׁעְתָּא דְּיַעֲקֹב חֲוָה קָארֵי לְבָנוֹי בא וראה בשעה שיעקב קרא לבניו, **אִזְדַּמְנוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק תַּמָּן וּשְׁכִינְתָּא עַל גַּבַּיְיהוּ** נזדמנו אברהם ויצחק שם והשכינה היתה שורה עליהם, **וּשְׁכִינְתָּא חֲוָה חָדֵי בֵּיהּ בְּיַעֲקֹב** והשכינה היתה שמחה עם יעקב, **בְּגִין לְאִתְחַבְּרָא בַּאֲבָהָן** (ס״ג) כדי שמעתה תוכל להתחבר עם כל האבות, והיינו **לְאִתְקַשְׁרָא עִם נַפְשַׁיְיהוּ כְּחַד** כדי להתקשר עם נפשותם כשהם אחד, **לְמֶהֱוֵי רְתִיכָא** להיות יחד עמהם מרכבה שלימה.

ואמר, אבל **בְּשַׁעְתָּא דְּפָתַח יַעֲקֹב וְאָמַר** בשעה שפתח יעקב ואמר **הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם** פי׳ בגלויות, **בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, דָּא שְׁכִינְתָּא** (ס״ג הרמ״ק) היא השכינה הנקראת אחרית הימים לפי שהיא אחרית וסוף עולם הספירות, שגם היא תהיה בגלות עם ישראל, **כְּבִיכוֹל יָהַב עֲצִיבוּ בָּהּ וְאִסְתַּלַּק** (ס״ג הרמ״ג) פי׳ ע״י שהזכיר את גלותה ופגם בניה, בזה הביא עצבות כביכול להשכינה ונסתלקה ממנו, **וּלְבָתַר אַהֲדְרוּ לָהּ בְּנוֹי בִּיחוּדָא דְּמִילַּיְיהוּ** ואח״כ בניו החזירו אותה שתשרה על יעקב ע״י היחוד שגרמו בדיבורם, (ס״ג הרמ״ק) **דְּפָתְחוּ וְאָמְרוּ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אֶחָד** ועי״ז תיקנו ויחדו את השכינה למעלה, **בְּהַהִיא שַׁעְתָּא קָאֵים לָהּ יַעֲקֹב** באותה שעה העמיד ותיקן אותה יעקב **וְאָמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד** ועל ידי זה **וְאִתְיַישְׁבַת שְׁכִינְתָּא בְּדוּכְתָּהּ** נתישבה השכינה במקומה ושרתה שוב על יעקב אבינו.

יעקב אבינו רצה לגלות את הקץ ונסתם ממנו

(ויחי רלד, ב)

ומש״כ **וְאַגִּידָה לָכֶם, מַאי וְאַגִּידָה** למה אמר לשון זה, ואמר כי **רָזָא דְּחָכְמְתָא אִיהוּ** מלת הגדה פירושה הגדת וגלוי סוד החכמה, **רַבִּי יוֹסֵי שָׁאִיל לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר**

לֵיהּ בכל מקום שכתוב אחד מאלו הלשונות **וְאַגִּידָה, אוֹ וְיַגֵּד, אוֹ וְיַגִּידוּ, וְכֵן כָּלְהוּ** וכן שאר לשונות של הגדה **דְּתִנְיָנַן דְּרָזָא דְּחָכְמָתָא אִיהוּ** שלמדנו שפירושם הגדת וגלוי סוד החכמה, **אַמַּאי בְּמִלָּה דָּא אִיהוּ רָזָא דְּחָכְמָתָא** למה במלה זו יש גלוי סוד החכמה.

אָמַר לֵיהּ רבי שמעון **בְּגִין דְּאִיהוּ מִלָּה דְּאַתְיָא בְּגִימַ״ל דָּלֶ״ת בְּלָא פֵּירוּדָא** לפי שהיא מלה שיש בה ב׳ אותיות ג׳ ד׳ זו אצל זו בלא פירוד ביניהם, וסוד הדבר הוא כי אות ג׳ היא ביסוד הג׳ומל חסד למלכות, ואות ד׳ היא במלכות שהיא ד׳לה ועניה, והם צריכים להיות ביחוד אחד בלי פירוד ביניהם, **וְהַאי אִיהוּ רָזָא דְּחָכְמָתָא** וזה הוא סוד גלוי החכמה, כי ממשכת מסך הימוד מהחכמה ליסוד והוא נותנה בשעת הימוד למלכות ועי״ז מתגלה סוד החכמה נעולם, **מִלָּה דְּאַתְיָא בִּשְׁלִימוּ בְּרָזָא דְּאַתָּוון** הרי הגדה היא מלה שבאה בשלימות בסוד האותיות, לפי שג׳ ד׳ הם זו אצל זו כמו בסדר הא׳ ב׳, **הָכִי הוּא כַּד אִינּוּן בְּחָכְמָתָא** כן הוא כשהם במלת הגדה שהיא לשון דיבור אז מורה על גלוי סוד החכמה, אבל אם יהיו ב׳ אותיות ג׳ ד׳ במלה אחרת כגון ג״דול וכיוצא, אז אינם מורים על ענין זה כלל, **אֲבָל דָּלֶ״ת בְּלָא גִימַ״ל לָאו הוּא שְׁלִימוּ** אבל ד׳ שהיא המלכות בלא ג׳ שהיא היסוד אין זו שלימות, **וְכֵן גִּימַ״ל בְּלָא דָּלֶ״ת** דהיינו היסוד בלא המלכות גם הוא אינו שלם, **דְּהָא דָּא בְּדָא אִתְקַשְּׁרוּ בְּלָא פֵּירוּדָא** כי ג׳ ד׳ שהם היסוד ומלכות נתקשרו זה בזה בלי פירוד ביניהם ואז היא שלימות, **וּמַאן דְּאַפְרִישׁ לוֹן גָּרִים לְגַרְמֵיהּ מוֹתָא** ומי שמפריד אותם בעונותיו גורם לעצמו מיתה, **וְרָזָא דָּא חוֹבָא דְּאָדָם** וזהו סוד חטאו של אדם הראשון שהמשיך אליו את המלכות בלי היסוד, **בְּגִין כָּךְ הוּא מִלָּה דְּרָזָא דְּחָכְמָתָא** לכן מלת הגדה היא מלה של סוד גלוי החכמה.

ואמר עוד כי **וְאַף עַל גַּב דְּאִית יוּ״ד לְזִמְנִין בֵּין גִּימַ״ל לְדָלֶ״ת לָא חֲזֵי פֵּירוּדָא** ואף על פי שלפעמים יש אות י׳ בין ג׳ לד׳ כגון ואגי״דה עם כל זאת אינה מפרדת בין ג׳ לד׳, כי אות י׳ רומזת על הטפה הממשכת ממוח החכמה אל הג׳ שהיא היסוד והוא נותנה אל הד׳ שהיא המלכות נקוד הימוד, **וְכֻלָּא קְשׁוּרָא חָדָא** והכל הוא קשר אחד, **וְעַל דָּא מִלָּה דָּא הָכִי הוּא וַדַּאי** ועל כן מלה זו כן היא ודאי שמורה על סוד גלוי החכמה, אף כאן מלת **וְאַגִּידָה לָכֶם, רָזָא דְּחָכְמָתָא** מורה על סוד גלוי החכמה, כי **בָּעָא לְגַלָּאָה סוֹפָא דְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל** שרצה לחבר הג׳ עם הד׳ כדי להמשיך שפע מחכמה שלמעלה כדי שיוכל לגלות את הקץ שהוא סוף כל מעשיהם של ישראל, אבל נסתלקה ממנו השכינה ונסתם הקץ ממנו.

ועל זה מקשה **וְאִי תֵּימָא דְּלָא גָּלֵי מַאי דְּבָעָא לְגַלָּאָה** ואם תאמר שיעקב לא גלה מה שרצה לגלות, **אִי הָכִי אַמַּאי כְּתִיב בְּאוֹרַיְיתָא מִלָּה דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא** אם כן למה כתוב בתורה דבריו של יעקב השלם שרצה לגלות את הקץ, **וְאִתְפְּגִים לְבָתַר וְלָא אִשְׁתְּלִים מִלָּה** ונפגם אח״כ שלא נשלם הדבר ולא גלה מה שרצה לגלות, **אֶלָּא וַדַּאי**

אִשְׁתְּלִים כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ לְגַלָּאָה אלא ודאי נשלם וגלה כל מה שהיה צריך לגלות, אלא **גַּלֵּי וְסָתַם** גלה וסתם, ומפרש **אָמַר מִלָּה וְגַלֵּי לְבַר** אמר דבר וגלה לחוץ, ר״ל שגלה בחיצוניות דבריו מה שהיה מובן לשעתו, **וְסָתַם לְגוֹ** וסתם בפנים, ר״ל בפנימיות דבריו היו סתומים הרבה עתידות מה שיהיה בעת הגאולה וכדומה, **וּמִלָּה דְּאוֹרַיְיתָא לָא אִתְפְּגִים לְעָלְמִין** ודבר שבתורה אינו נפגם לעולם, **וְכֻלָּא הוּא סָתַם בֵּיהּ בְּאוֹרַיְיתָא** והכל הוא סתום בתורה, **בְּגִין דְּאוֹרַיְיתָא הוּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא** לפי שהתורה היא שלימות הכל, דהיינו **שְׁלִימוּ דְּלְעֵילָּא וְתַתָּא** שלימות של מעלה ושל מטה, **וְלָא אִית מִלָּה אוֹ אָת בְּאוֹרַיְיתָא פְּגִימוּ** ואין מלה או אות בתורה שהיא פגומה, **וְיַעֲקֹב כָּל מַה דְּאִצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵימַר אָמַר** ויעקב כל מה שהיה צריך לו לומר אמר, **אֲבָל גַּלֵּי וְסָתַם** אבל גלה לפי שעה וסתם את העתידות, **וְלָא פָּגִים מִכָּל מַה דְּבָעָא אַפִּילּוּ אוֹת אַחַת** ולא נפגם ולא נחסר מכל מה שרצה לגלות אפילו אות אחת.

הקץ ושאר העתידות יתגלו לעתיד לבוא בגאולה

(ויחי רלה, א)

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי הֲווֹ יָתְבֵי יוֹמָא חַד אֲפָתְחָא דְּלוּד רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על יד הפתח של העיר לוד, **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי יְהוּדָה** שאל ממנו **הָא דְּחָמֵינָן דְּיַעֲקֹב בָּרִיךְ לְבָנוֹי** מה שאנו רואים שיעקב ברך את בניו, **חָמֵינָן מִמַּה דִּכְתִיב וַיְבָרֶךְ אוֹתָם** אנו רואים ממש״כ ויברך אותם, משמע שברך לכל אחד לבדו מדלא כתוב ויברכם, **אֲבָל אָן בִּרְכָתָא דִּלְהוֹן** אבל אנה הם הברכות שלהם, הלא רוב דבריו נראים שהגיד להם עתידות ולא נראה שברך אותם, **אָמַר לֵיהּ** רבי יהודה לרבי יוסי, **כֻּלָּא בִּרְכָאן אִינּוּן דְּבָרִיךְ לְהוּ** הכל הם ברכות שברך אותם, **בְּגוֹן יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ, דָּן יָדִין עַמּוֹ, מֵאָשֵׁר שְׁמֶנָה לַחְמוֹ, וְכֵן כֻּלְּהוּ** שברך את כולם אלא שהברכות סתומות בתוך דבריו, **אֲבָל מַה דְּבָעֵי לְגַלֵּי לוֹן לָא גַּלֵּי** אבל מה שרצה לגלות לא גלה, **דְּבָעָא לְגַלָּאָה לְהוּ אֶת הַקֵּץ** שרצה לגלות להם את הקץ ולא גלה.

וְהָא אוֹקְמוּהּ וכבר פירשוהו החברים, **דְּאִית קֵץ לִימִינָא וְאִית קֵץ לִשְׂמָאלָא** שיש קץ לימין שהוא בקדושה ויש קץ לשמאל שהוא בסטרא אחרא, **וּבָעָא לְגַלָּאָה לוֹן אֶת הַקֵּץ** ורצה לגלות להם את קץ הימין שהוא סוד המלכות אשר הקליפה סובבת אותה שרוצה לינק ממנה, ומחפה אותה כערלה המחפה את העטרה, ורצה יעקב לגלות את הקץ, דהיינו לכרות ולהבדיל את הקליפה מהמלכות, ואם היה מגלה להם את הקץ לא היו עוד הקליפות שולטות על ישראל ולא היתה הגלות, כי הגלות היא מחמת שהקליפות שולטות

ומכסות את אור המלכות הנקראת קץ, **בְּגִין לְאִסְתַּמָּרָא** ורצה לגלות את קץ השמאל כדי להשמר ולהזהר מהקליפה ולא יטמאו את עצמם בה, **וּלְאִתְדַּכָּאָה** מֵעָרְלָה וליטהר מטומאת הערלה שבקץ השמאל, **וּמַאי דְּגַלֵּי לוֹן אִתְיְדַע וְאִתְגַּלֵּי** ומה שגלה להם יעקב נודע ונגלה להם כל מה שיקרה להם מאז **עַד דְּעָאלוּ לְאַרְעָא קַדִּישָׁא** עד שנכנסו לארץ הקדושה, ר״ל אחר שראו קיום דבריו במדבר ובכניסתם לארץ ישראל ידעו והבינו פירוש דבריו, **אֲבָל מִלִּין אָחֳרָנִין לָאו אִינּוּן בְּאִתְגַּלְיָיא** אבל דברים אחרים מה שבקש לגלות את הקץ ושאר עתידות לא נגלה להם, **וּסְתִימִין אִינּוּן בְּאוֹרַיְיתָא בְּהַאי פָּרְשָׁתָא דְּיַעֲקֹב וּבְאִינּוּן בְּרָכָאן** והם סתומים בתורה בפרשתו של יעקב ובאותם הברכות שברכם, ויתגלו לעתיד לבא בעת הגאולה, ור״ל שגם הם היו כלולים בדבריו אלא שנסתמו ממנו וניבא ולא ידע בעצמו מה שניבא.

בביאת המשיח עתידים בני ראובן לערוך מלחמות

(ויחי רלו, א)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זִמִּינִין אִינּוּן בְּנֵי רְאוּבֵן לַאֲגָחָא תְּרִין קְרָבִין בְּגוֹ אַרְעָא עתידים היו בני ראובן לערוך שתי מלחמות בארץ, אחת בעלותם לארץ חלוצים יעברו עם אחיהם ויכבשו את הארץ, והשניה תהיה בזמן ביאת המשיח כדלקמן, ומפרש ואמר **תָּא חֲזֵי, כְּתִיב כִּי, בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם** שברכם שיהיה להם כח לסבול הגלות במצרים, **וְרֹאשִׁית אוֹנִי, דְּאִינּוּן הֲווֹ קַדְמָאִין לְגַבֵּי אֲחוּהוֹן לְקָרָבָא** שהם היו הראשונים ללכת לפני אחיהם למלחמה, כי הם הלכו חלוצים בראשי גייסות, והתפלל יעקב עליהם שינצחו את אויביהם, **יֶתֶר שְׁאֵת, לְגָלוּתָא דְּאַשּׁוּר** ברכם שיהיה להם כח לסבול גלות אשור יותר משאר שבטים, **דְּמִתַּמָּן גָּלוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן קַדְמָאֵי מִכָּלְהוּ** כי מעבר הירדן גלו בני גד ובני ראובן לפני שאר כל השבטים, **וְסָבְלוּ בַּמָּה בִּישִׁין** וסבלו הרבה רעות, **וְכַמָּה עִנּוּיִין סָבְלוּ** וכמה ענוים וצרות סבלו, **וְלָא תָבוּ עַד כְּעָן** ולא חזרו עדיין ויחזרו בקרוב בביאת המשיח.

ומש״כ **וְיֶתֶר עָז** זה יתקיים **לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְעַר בְּעָלְמָא** בזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, **אִינּוּן יִפְקוּן וְיִגְחוּן קְרָבִין בְּעָלְמָא** בני ראובן יצאו ויערכו מלחמות בעולם, **וְיִנָּצְחוּן וְיִתַּקְפוּן עַל עַמְמַיָּא** וינצחו ויתגברו על העמים, **וּבְנֵי עָלְמָא יְדַחֲלוּן מִנַּיְיהוּ וְיִרְתְּתוּן קַמַּיְיהוּ** ובני העולם יפחדו וירעדו מלפניהם, **וְיַחְשִׁיבוּ לְאִתְגַּבְּרָא בְּמַלְכוּתָא** לפי שינצחו את האומות יחשבו כי להם ראויה מלכות ישראל, אבל לפי שהמלוכה שייכת למשיח בן דוד שבא מיהודה, לכן **וְלָא יִשְׁתָּאֲרוּן בֵּיהּ** לא ישארו

בהמלוכה, **הָדָא הוּא דִכְתִיב פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר** לפי שהיית נחפז ליטול מה שאינו שלך לכן לא ישאר בידך אפילו חלק מעט.

ומפרש **מַאי טַעְמָא לָא יִשְׁתָּאֲרוּן בֵּיהּ** למה לא ישארו במלכות ישראל, **וַאֲפִילּוּ בְּסִטְרָא חַד דְּעָלְמָא** אפילו בצד אחד של העולם, ר״ל אפילו ממשלה מועטת תחת ממשלת מלך המשיח לא תשאר בידם, **בְּגִין כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ** פירוש **דִּזְמִינִין לְאַעְלָא וּלְאַגָּחָא קְרָבִין בְּגוֹ אַרְעָא קַדִּישָׁא** לפי שעתידים ליכנס ולערוך מלחמות בתוך ארץ הקדושה, **מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ דַּיְיקָא** בדקדוק כתוב משכבי אביך, כי **זוֹ יְרוּשָׁלַם** שהיא משכבו ושכינתו של הקב״ה, ושם ממשלת מלכות בית דוד, ושם עלית לקחת את המלוכה, לכן לא יצלחו בעלותם שם, ולזה רומז ענין בלבול היצוע שחשב למלוך במקום משכב אביו שבשמים. הנה טעותם של בני ראובן היתה שחשבו שהבכורה עומדת להם לעד, אבל לא היה אלא לפי שעה.

תָּא חֲזֵי, בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא אִתְבַּדְּרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בְּגָלוּתָא בא וראה בד׳ רוחות העולם נתפזרו בני ראובן בגלות, **לְקִבְלֵיהוֹן דְּכָל יִשְׂרָאֵל דְּאִתְגָּלוּ בְּגָלוּתָא אַרְבַּע זִמְנִין בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא** כנגד כל ישראל שגלו בגלות ד׳ פעמים בד׳ רוחות העולם, כמ״ש (זכריה ג י) כי כארבע רוחות השמים פירשתי אתכם נאם ה׳, כי גלו ישראל למצרים שהיא בדרום ארץ ישראל, ולבבל שהיא בצפון ארץ ישראל, ולעילם שהיא במזרח ארץ ישראל, וליון שהיא במערב ארץ ישראל, **הָדָא הוּא דִכְתִיב, כִּחֵי חַד** רומז על גלות הראשונה, **וְרֹאשִׁית אוֹנִי תְּרֵי** רומז על גלות השניה, **יֶתֶר שְׁאֵת תְּלַת** רומז על גלות השלישית, **וְיֶתֶר עָז אַרְבַּע** רומז על גלות הרביעית, **כְּגַוְונָא דָּא זִמְנִין אִינּוּן לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא** כעין זה עתידים בני ראובן לערוך מלחמה בד׳ רוחות העולם, **וּלְמִשְׁלַט בְּקִרְבַּיְיהוּ עַל כֹּלָּא** ולשלוט במלחמתם על כל העולם, **וְיִנָּצְחוּן עַמְמִין סַגִּיאִין וְיִשְׁלְטוּן עֲלַיְיהוּ** וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם. (רמ״ק ורפ״ג וכ״פ)

בני ראובן לא יצליחו להתגבר על מלך המשיח

(ויחי רלו, א)

דָּבָר אַחֵר, פַּחַז כַּמַּיִם אַל תּוֹתַר פירוש **דְּהָא כַּד יִגְחוּן קְרָבָא בְּנֵי רְאוּבֵן בְּעָלְמָא** כי כשבני ראובן יערכו מלחמות בעולם, **וְיִנָּצְחוּן עַמְמִין סַגִּיאִין** וינצחו עמים רבים, **לָא יִשְׁתָּאֲרוּן בְּמַלְכוּתָא** לא ישארו במלכות ישראל, **מַאי טַעְמָא, כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ** פירוש **דִּזְמִינִין לַאֲגָחָא קְרָבָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא** לפי שעתידים לערוך מלחמה בארץ ישראל, **דַּיְיקָא דִכְתִיב** בדקדוק כתוב **כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם** זו ירושלים

שהיא משכבו ושכינתו של הקב״ה, ושואל מש״כ **מִשְׁכְּבֵי** בלשון רבים, **מִשְׁכַּב מִבָּעֲי לֵיהּ** בלשון יחיד, **אֶלָּא אָבִיךְ דָּא יִשְׂרָאֵל סָבָא** אלא מש״כ אביך היינו הת״ת שהוא ישראל סבא כלפי ישראל התחתון, וירושלים שרומזת על המלכות היא משכב ומשכן לו, **מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ** ומה שכתוב בלשון רבים, **וְלָא מִשְׁכַּב** בלשון יחיד, **בְּגִין דְּהָא בְּתָרֵי זִמְנֵי אִתְבְּנֵי יְרוּשְׁלֵם** לפי ששתי פעמים נבנית ירושלים והבית המקדש, **וּתְלִיתָאָה לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** ופעם השלישית תבנה בזמן של מלך המשיח, **וְעַל דָּא מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ** ועל כן כתוב משכבי אביך בלשון רבים.

וְהָכָא בפסוק זה של פחז כמים **אִתְגַּלְיָיא בְּרָכָה** נתגלתה הברכה לראובן שבזמן ביאת המשיח ישטפו עמים רבים כשטף מים רבים, ובמש״כ אל תותר נרמז **וּמַאי דַּהֲוָה בְּהַהוּא זִמְנָא** מה שהיה מיד באותו הזמן שנטלה ממנו כל היתרונות של בכורה וכהונה ומלכות, וגם נרמז באל תותר **וּמַאי דַּהֲוָה כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא** מה שהיה כשנכנסו ישראל לארץ, שלא זכה לישאר בארץ ישראל אלא לקח נחלתו מעבר הירדן, וגם נרמז בפחז כמים **וּמַה דְּיֵהֵא בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּעוֹבָדָא דִּרְאוּבֵן** ומה שיהיה בזמן מלך המשיח במעשה של ראובן שירצו להתגבר ולכבוש להם את המלוכה ממלך המשיח ולא יצליחו. (רמ״ק ורפ״ג וכ״פ)

מלך המשיח עתיד להתגבר ולשלוט על כל האומות

(ויחי רלח, א)

וממשיך רבי חייא לפרש מש״כ **אִסְרִי לַגֶּפֶן עַיִרָה** גפן זו **דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּזַמִּין לְשַׁלְטָאָה עַל כָּל חֵילֵי עַמְמַיָּא** רומזת על מלך המשיח שעתיד לשלוט על כל צבאות וחילות העמים, **חֵילִין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין** ועל כל צבאות שהם שרי מעלה הממונים על העמים, **וְאִינּוּן תּוּקְפָּא דִּלְהוֹן לְאִתְתַּקָּפָא** והם הכח והתוקף של האומות להתחזק על ידם, **וְזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְאִתְגַּבְּרָא עֲלַיְיהוּ** ועתיד מלך המשיח להתגבר ולמשול על האומות, **בְּגִין דְּהַאי גֶּפֶן שָׁלִיט עַל כָּל אִלֵּין כִּתְרִין תַּתָּאִין דְּשָׁלְטֵי בְּהוּ עַמְמַיָּא** לפי שהמלכות שולטת על כל הספירות של הסטרא אחרא שהם למטה שעל ידם שולטים האומות, ומפרש כי **הַאי נָצַח לְעֵילָּא** המלכות מנצחת כחות הסטרא אחרא למעלה, **יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שׂוֹרֶקָה** וישראל שהם נקראים שורקה לפי שהם ענפים של המלכות הנקראת גפן העליון, הם **יְשֵׁיצוּן וְיִנַּצְחוּן חֵילִין אָחֳרָנִין לְתַתָּא** ישמידו וינצחו את כחות האחרים למטה. **וְעַל כֻּלְּהוּ יִתְגַּבַּר מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ועל כולם יתגבר וישלוט מלך המשיח **הָדָא הוּא דִּכְתִיב, עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר בֶּן אֲתוֹנוֹת** (ס״ג הרמ״ק) ואמר כי **עַיִר וַחֲמוֹר, תְּרֵין כִּתְרִין אִינּוּן דְּשָׁלְטֵי בְּהוּ עַמְמַיָּא** עיר וחמור הם שתי

כחות של הסטרא אחרא שעל ידם שולטים העמים, **וְאִינּוּן מִסְטַר שְׂמָאלָא סְטָרָא דְּמִסְאֲבָא** והם מצד השמאל שהוא צד הטומאה.

וּמַה דְּאָמַר עָנִי קשה **וְכִי מַלְכָּא מְשִׁיחָא עָנִי אִקְרֵי** וכי מלך המשיח נקרא עני, ומה טעם מכנה אותו הכתוב בשם זה, ומתרץ **אֶלָּא הָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** שהטעם שנקרא עני הוא **בְּגִין דְּלֵית לֵיהּ מִדִּילֵיהּ** לפי שאין לו משל עצמו כלום אלא מה שמקבל מהמלכות, **וְקָרֵינַן לֵיהּ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ** ואותו אנו קוראים מלך המשיח לפי שהוא משוח בשמן החכמה שנמשך אליו מהמלכות, ואמר כי **דָּא הוּא סִיהֲרָא קַדִּישָׁא לְעֵילָּא** זהו סוד המלכות שהיא הלבנה הקדושה למעלה באצילות, **דְּלֵית לָהּ נְהוֹרָא אֶלָּא מִשְּׁמְשָׁא** שאין לה אור מעצמה אלא מה שמקבלת מן ז״א הנקרא שמש, כמו כן מלך המשיח אין לו מעצמו כלום אלא מה שמקבל מהמלכות, עד כאן דברי רבי שמעון.

והמשיך רבי חייא דבריו ואמר כי **מַלְכָּא מְשִׁיחָא דָּא** מלך המשיח הזה שיתגלה בקרוב, **יִשְׁלוֹט בְּשָׁלְטָנֵיהּ** ישלוט בממשלתו, **וְיִתְיַחֵד בְּדוּכְתֵּיהּ** ויתיחד ויתקשר במקומו ושורשו העליון שבמלכות, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מה שניבא זכריה הנביא על מלך המשיח **הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ** צדיק ונושע הוא, עני ורוכב על חמור, שכתוב מלך **סְתָם** לפי שהכונה היא בין על מלך המשיח, ובין על המלכות. ומפרש **אִי לְתַתָּא** אם הכתוב מדבר על מלך המשיח התחתון **עָנִי הוּא** הוא נקרא עני, **דְּהָא בְּסִטְרָא דְּסִיהֲרָא הוּא** לפי שהוא מושרש בצד המלכות שהיא בחי׳ עניה ודלה, **אִי לְעֵילָּא** ואם הכתוב מדבר על מלכות העליונה, לכן היא נקראת **עָנִי** לפי שהיא **אַסְפַּקְלַרְיָא דִּלָּא נָהֲרָא** בחי׳ מראה שאינה מאירה מעצמה הנקראת **לֶחֶם עֹנִי**.

וְעִם כָּל דָּא ועם כל זה שמלך המשיח נקרא עני, יהיה **רוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר** פי׳ ירכב וישלוט על כחות הטמאים הנקראים חמור ועיר, שהם **תּוּקְפָּא דְּעַמְמַיָּן לְאַפָּקָיָא תְּחוֹתֵיהּ** תוקפם של העמים כדי להכניעם תחתיו, **וְיִתְתַּקַּף קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדוּכְתֵּיהּ** ואז כשיבא משיח יתחזק הקב״ה שהוא ז״א במקומו לנקום נקמת עמו מאומות העולם. וזה מש״כ אסרי לגפן עירה, פי׳ שלעתיד לבא בזמן הגאולה כשתהיה הגפן הזאת שהיא המלכות מושלת על כל כחות החיצונים, אז יאסור מלך המשיח ויכניע את קליפת העיר בכח הגפן הזאת. ולשורקה בני אתונו, פי׳ ישראל הנקראים שורקה ימשלו על בן האתון שהוא ג״כ קליפת העיר. וזהו הטעם שפתח רבי חייא מאמר הזה על פסוק ה׳ ישמרך מכל רע, לומר שכשם שהצדיקים הקב״ה שומרם מלרדת לגיהנם, כך לעתיד לבא יכניע הקב״ה את קליפת העיר שלא יזיקו עוד לישראל. (רמ״ק ורפ״ג וכ״פ ומק״מ)

כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ פירושו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** בענין נקמת אדום שתהיה לעתיד לבא, אז ישאלו ישראל מהקב״ה **מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים** צבועים בגדיו בדם,

מִבָּצְרָה מעיר הבצורה שהיא כרך גדול של רומי, **וּכְתִיב** שם, שישיב הקב״ה לישראל ויאמר להם **פּוּרָה דְּרַכְתִּי לְבַדִּי וְגוֹ׳** אני לבדי הרגתי את שרו של אדום והוצאתי דמו כמו שדורכים את הענבים בגת להוציא היין, וזה שכתוב **כְּבֵס בַּיַּיִן** פירוש יין **דָּא סְטַר גְּבוּרָה דִּינָא קָשְׁיָא לְמֶהֱוֵי עַל עַמְמַיָּא** הוא סוד הגבורה של ז״א שהוא דין קשה שיחול על העמים, **וּבְדַם עֲנָבִים סוּתֵהּ** פי׳ דם ענבים **דָּא אִילָנָא לְתַתָּא** הוא סוד אילן התחתון שהוא המלכות, **בְּי דִינָא דְּאִקְרֵי עֲנָבִים** שהיא הבית דין הנקראת ענבים, והגבורות שבה נקראות דם, **וְיֵינָא אִתְמְסַר בְּדַם עֲנָבִים** והיין שהוא הגבורות של ז״א נמסרות ונשפעות בגבורות שבמלכות, **בְּגִין לְאִתְלַבְּשָׁא בְּתַרְוַויְיהוּ לְתַבְרָא תְּחוֹתֵיהּ כָּל שְׁאָר עַמִּין וּמַלְכִין דְּעָלְמָא** כדי שמלך המשיח יתלבש בשתי בחי׳ גבורות של זו״ן, כדי לשבור ולהכניע תחתיו כל שאר העמים והמלכים שבעולם, וז״ש כבס ביין לבושו ובדם ענבים סותה, פי׳ הקב״ה יכבס וישרה את לבושו של מלך המשיח בגבורות של ז״א הנקראות יין ובגבורות של מלכות הנקראות דם ענבים כדי שיהיה בכוחו לנקום מאומות העולם. (רמ״ק וכ״ג ומק״מ)

מלך המשיח לעתיד ישמח את ישראל וינקום באומות

(ויחי רמ, א)

כְּבֵס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ וְגוֹ׳ קשה למה כתוב **כְּבֵס** לשון עבר, **כּוֹבֵס מִבָּעֵי לֵיהּ** בלשון הוה, לומר שתמיד הוא כובס את לבושו ביין, **אֶלָּא** כונת הפסוק היא **כְּבֵס מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא** שמיום שנברא העולם כבר התחיל לכבס את לבושו ביין, **וּמַאן אִיהוּ** ומי הוא הכובס לבושו, **דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְתַתָּא** זהו מלך המשיח למטה הבא משבט יהודה, שכשנשפך דם ישראל בכל הדורות ע״י כל הריגה והריגה שהורגים אומות העולם את ישראל, אז הוא מכבס את לבושו, ובמה מכבס **בַּיַּיִן** היינו **סְטַר שְׂמָאלָא** הוא צד השמאל שבז״א שהוא הגבורה האדומה כיין, **וּבְדַם עֲנָבִים** פירוש **סְטַר שְׂמָאלָא לְתַתָּא** הוא צד שמאל שהוא הגבורה שבמלכות האדומה כדם, והכונה שמלך המשיח יתלהב ויתלהט בכח אלו ב׳ גבורות לנקום נקמת ה׳, **וְזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְשַׁלְטָאָה לְעֵילָּא עַל כָּל חֵילִין אָחֳרָנִין דְּעַמִּין** ועתיד מלך המשיח לשלוט למעלה על כל חילים האחרים של העמים שהם שרי מעלה שלהם, **וּלְתַבְרָא תּוֹקְפֵיהוֹן מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא** ולשבור חוזקם וכחם מלמעלה מהשרים ומלמטה מהאומות, כי אחר שנשבר כחם במרום, מיד נשבר כחם גם למטה.

דָּבָר אַחֵר פירוש אחר על מש״כ **כְּבֵס בַּיַּיִן לְבוּשׁוֹ** ולא אמר כבס בדם לבושו, כי **כְּגַוְונָא דְּהַאי חַמְרָא אַחֲזֵי חֵידוּ וְכוּלֵּיהּ דִּינָא** כמו שהיין מורה על שמחה מצד הבינה ועכ״ז הוא כולו דין מצד הגבורה דז״א, **הָכִי נָמֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא יֶחֱזֵי חֵדוּ לְיִשְׂרָאֵל וְכוּלֵּיהּ דִּינָא לְעַמִּין** כמו כן מלך המשיח ישמח את ישראל מצד הבינה ויהיה כולו דין לעמים מצד הגבורה דז״ת.

וחוזר לדבריו דלעיל שאמר שמש״כ כבס, כונתו משמת ימי בראשית, כי **כְּתִיב וְרוּחַ אֱלֹהִי״ם מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם** ודרשו חז״ל בב״ר פ״ב ד׳ **דָּא רוּחָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** זהו הרוח של מלך המשיח שברוח שפתיו ימית את הרשעים, ומש״כ על פני המים, היינו צד החסד של ישראל, הרי שכבר נזכר מלך המשיח בששת ימי בראשית, וכמו כן כאן **וּמִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא אַסְחֵי לְבוּשֵׁיהּ בְּחַמְרָא עִלָּאָה** מן היום שנברא העולם כובס משיח את לבושו ביין העליון שהוא סוד גבורה דז״א כדי לנקום את דם בני ישראל ששפכו האומות בכל הדורות מיום שנברא העולם עד אז.

ספר שמות

בגאולה העתידה יתכבד ה׳ בכל מלכי העולם

(שמות ז, א)

אבל לעתיד לבא **בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם בָּעֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְיַקָּרָא בְּעָלְמָא** בסוף גלות אדום ירצה הקב״ה להתכבד בעולם שיכירו כל הנבראים את אלהותו, לכן אפילו שלא יהיו ישראל ראוים לגלוי אלהו״ת אם יהיה ח״ו דור שכולו חייב, עם כל זה בשביל כבוד השכינה ירד הקב״ה בכבודו בעצמו למטה, **וּלְמֵיתֵי אִיהוּ לַאֲקָמָא לְמַטְרוֹנִיתָא וּלְנַעֲרָא לָהּ מֵעַפְרָא** ויבוא הוא בעצמו להקים את השכינה ולנער אותה מעפרה דהיינו מהקליפות שנאחזו בה בגלות, וכשתגיע עתה עת דודים לפדותה מבין הקליפות אז תתנער מהקליפות ויקוים מש״כ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. **וַוי לְמַאן דְּיֵיעֲרַע תַּמָּן קַמֵּיהּ בְּשַׁעְתָּא דְּיֵיתֵי** אוי לאותו המלך ולאותה האומה שיזדמנו שם לפני הקב״ה בשעה שיאמר להשכינה **הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר** פי׳ את בת ציון השבויה בגולה תתנערי מעפר הקליפות שהיית שוכבת בו בגלות, **קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם** קומי מהעפר את ירושלים ושבי על הכסא, **הִתְפַּתְּחִי מוֹסְרֵי צַוָּארֵךְ** שביה בת ציון, פי׳ תתירי מעל צוארך קשורי רצועות העול ולא תהיה עוד משועבדת ונכנעת בגלות, **מַאן הוּא מַלְכָּא וְעַמָּא דְּיֵיקוּם קַמֵּיהּ** מי הוא המלך והעם שיקום אז לפניו, ר״ל עם היות שהם לא עשו רעות לישראל עכ״ז כיון שהם לפניו פוגע בהם בדיניו ומראה בהם נקמתו ונסיו ואורותיו, כי בהכרח יהיו מעכבים אותם המלכים והעמים מלכות ישראל, לכן ינקום הקב״ה בהם, ועל זה כתוב **וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו** שיחרדו אלילים שבמצרים מפני פחד ה׳, ומפרש כי **אֱלִילֵי מִצְרַיִם לָאו עַל אֲבָנִין וְאָעִין אִתְּמַר** אלילי מצרים לא נאמר על האבנים ועצים שעשו מהם המצרים עבודה זרה, **אֶלָּא עַל כָּל אִינּוּן דַּרְגִּין מְמַנָּן עִלָּאִין** אלא על כל אותם המדרגות הממונים העליונים של מצרים, **וְעַל אִינּוּן פּוּלְחָנִין דִּלְהוֹן** ועל אותם עבודות

התחתונות שלהם, היינו הכוכבים והמזלות הנראים שהיו עובדים להם כדי שיוכלו לקבל שפע מהמכוונים כנגדם, כולם יחרדו מפחד ה׳ כשיבא להפרע מהם.

ואמר עוד כי **וּבְכָל אֲתַר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי עַלַּיְיהוּ** ובכל מקום שגלו ישראל הקב״ה שואל עליהם, **וְאִתְקָבֵיל מֵאִינּוּן עַמְּיִן** ומתרעם עליהם ויפרע מאותם העמים שעינו את ישראל, וראיה לדבר כי **תָּא חֲזֵי, מַה כְּתִיב, כֹּה אָמַר יהו״ה מִצְרַיִם יָרַד עַמִּי בָרִאשׁוֹנָה לָגוּר שָׁם, וְאַשּׁוּר בְּאֶפֶס עָשָׁקוֹ** פירוש **תּוּרְעֵמָא דְּאִתְרְעַם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל אַשּׁוּר** היא תרעומת שנתרעם הקב״ה על אשור, **וְאָמַר חֲמוּ מַה עָבֵד לִי אַשּׁוּר** ואמר ראו מה עשה לי אשור, **דְּהָא מִצְרַיִם דַּאֲנָא עֲבָדִית בְּהוּ כָּל אִינּוּן דִּינִין** שהרי מצרים שאני עשיתי בהם כל אותם הדינים והעונשים, **וְעַמְּי נַחֲתוּ תַּמָּן לְדַיָּרָא בְּיֵניֵהוֹן** ועמי ירדו מעצמם לדור ביניהם, **וְקִבְּלוּם מִצָּרָאֵי בֵּינַיְיהוּ וְיָהֲבוּן לוֹן שִׁפַּר אַרְעָא אֶרֶץ גֹּשֶׁן** והמצרים קבלו אותם ביניהם בכבוד ונתנו להם מיטב הארץ שהוא ארץ גושן, **וְאַף עַל גַּב דְּאָעִיקוּ לוֹן בְּגָלוּתָא** ואף על פי שהצירו וענו אותם בגלות, **לָא אַעֲדוּ אַרְעָא מִנְּהוֹן** לא לקחו את הארץ מהם, **דִּכְתִיב רַק בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** לא היה ברד, הרי שעד שיצאו ישראל ממצרים ישבו במקומם, **וּמֵיטַב אַרְעָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה** וארץ גושן היתה מיטב ארץ מצרים **דִּכְתִיב** ויתן להם אחוזה **בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס** כאשר צוה פרעה, **וְתוּ דְּלָא אַעֲדוּ מִדְּלְהוֹן כְּלוּם** ועוד שלא לקחו משל ישראל כלום, **דִּכְתִיב וּמִמִּקְנֵה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** לא מת אחד, ולא היה חסר משלהם אף מקנה אחד, **וְעִם כָּל דָּא אִתְדָּנוּ בְּכַמָּה דִּינִין** ועם כל זה נדונו בכמה דינים ועונשים.

אֲבָל אַשּׁוּר בְּאֶפֶס עָשָׁקוֹ פירוש **אַטְיֵל לוֹן בְּאַרְעָא דְּסָיְיפֵי עָלְמָא** השליך והוליך אותם בארץ שבסוף העולם, כמ״ש (מ״ג י״ז ו) בשנת התשיעית להושע לכד מלך אשור את שומרון ויגל את ישראל אשורה, ויושב אותם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי, ומלת באפס דורש כמו באפסי ארץ, **וְנָטַל לוֹן אַרְעָא דִּלְהוֹן** ולקח ועשק מהם את ארצם, **וּמַה מִצְרָאֵי דְּעָבְדֵי כָּל הָנֵי טָבָאן לְיִשְׂרָאֵל אִתְדָּנוּ בְּכָל אִינּוּן דִּינִין** ומה מצרים שעשו לישראל כל אלו הטובות נדונו בכל אותם העונשים, **אַשּׁוּר וֶאֱדוֹם וּשְׁאָר עַמְּיִן דְּמַעְיקִין לוֹן וְקַטְלִין לוֹן וְנָטְלִין לוֹן מָמוֹנֵיהוֹן** אשור ואדום ושאר העמים שמצירים ומענים אותם והורגים אותם ולוקחים את ממונם, **עַל אֲתַת כַּמָּה וְכַמָּה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעֵי לְיִקָּרָא שְׁמֵיהּ עַלַּיְיהוּ** על אחת כמה וכמה שהקב״ה רוצה לכבד את שמו עליהם **דִּכְתִיב וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי** לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה׳, **הָתָם בְּמִצְרַיִם בְּמַלְכָּא חַד** שם במצרים נתכבד הקב״ה במלך אחד, **וְהָכָא** וכאן בגאולה העתידה **בְּכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא** יתכבד הקב״ה בכל המלכים שבעולם. (רמ״ק ורפ״ג ומפרקים)

אשרי מי שעומד באמונה בזמן ביאת המשיח

(שמות ז, ב)

כדי להבין מאמר הבא נקדים מש״כ מוהרח״ו כאן בס׳ אור החמה, וז״ל תמיה גדולה אם נאמר שאז יהיה שינוי כזה שהמשיח לא יהיה נולד מאיש ואשה, אלא שביום ההוא יצא מגן עדן, והנה מצינו שאמר הכתוב אני היום ילדתיך, ונלע״ד כי המשיח יהיה ודאי אדם צדיק נולד מאיש ואשה, ויגדל בצדקתו עד קץ הימין שיזכה במעשיו לנר״ן קדישא, ואז ביום ההוא של הקץ תבא הנשמה לנשמה שלו הנתונה בגן עדן ותנתן לאיש צדיק ההוא, ואז יזכה להיות הגואל וכו׳, ועל זו הנשמה לנשמה נאמר להלן שתצא מן הגן עדן, ומש״כ ויתער בארעא דגליל, היינו כאילו מתחילה היה ישן וכאשר תבא לו הנשמה לנשמה יתער, ויתוסף לו כח הנבואה.

וכבר ידעת כי ארבעים יום קודם יצירת הולד וכו׳ לכן ישתהה שם אותו עמוד האש ארבעים יום ועדיין נשמת משיח גנוזה שם, ואחר ארבעים יום יזכה המשיח לאותה הנשמה ותתגלה בו, ואז יכיר בעצמו שהוא משיח מה שלא היה ניכר לו עד עתה, אבל עדיין אנשים אחרים לא יכירוהו וכו׳, ואחר כך יגנז משיח בגוף ונפש באותו העמוד שנה אחת, ואז יסלקו אותו לרקיע כמו שעלה משה לרקיע, ואחר שירד מן הרקיע יתגלה מלך המשיח לגמרי ויכירוהו כל ישראל ויתקבצו אליו, ע״כ.

עוד נעתיק מש״כ הרמ״ק, וז״ל הנה תחילת הגאולה יהיה בצרות גדולות לישראל, מפני שהיא צירוף בשתי דרכים, האחד לצרף כללות האומה מהרשעים שלא יוכלו לסבול הצרות, אותם שנשמתם מהקליפות, כדמסיק לקמן שרבים מישראל ישתמדו ויצאו מן הכלל ויהפכו לאויבים למשיח, הב׳ לצרף את הנשארים כדי שיזכו לגאולה, כי על ידי סבל הצרות יתכפר עונם, וזהו פתח כניסה אל הגאולה כדי שיגבה בעל חוב את חובו, ויטול הס״מ את שלו, והיינו יטול בניו שהם הרשעים שנשמתם היא מן החוץ שנדבקו בישראל, וגם יטול מבנים הקדושים כדי רשעתם וימותו אותם שהם חייבי מיתה, ויסבלו יסורים אותם החייבים יסורים, וכיון שנעשה פתח הכניסה לגאולה יתחילו לפעול הקדושים את שלהם, שכל אות מאותות אלו הם מהספירות העליונות, והצרות שיהיו בין אות לאות יהיה עוד צירוף מדין הנשפע ע״י הספירה ולכך תפעול ותתעלם, וזה דרך כלל הענינים האלו, ועתה נבארם בע״ה. (רמ״ק)

והנה כאן הזכיר את סדר התגלות המשיח רק דרך כלל, ולקמן בדף ח מפרט ומפרש יותר, ושם סדרו העיקרי (ונמשך המאמר עד לקמן בביאורינו עמ׳ צג). הנה לעיל בפ׳ וירא דף קיט ע״א שמאריך שם הזהר הק׳ בענין סימני הגאולה וקיצי הגאולה, כתב שם הרמ״ק כי כל אותם הקצים והסמנים אינם כפשוטם ויש בהם סודות ורמזים עליונים, שלא יתגלו עד שיערה עלינו רוח ממרום כשתמלא הארץ דעה את ה׳.

רַבִּי שִׁמְעוֹן זָקֵף יְדוֹי רבי שמעון זקף ידיו בתפלה על אריכות הגלות, **וּבָכָה וְאָמַר, וַוי מַאן דְּיִזְדַּמַּן בְּהַהוּא זִמְנָא** אוי למי שיזדמן בזמן ההוא של ביאת המשיח, **וְזָכָאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּיִזְדַּמַּן וְיִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִמְנָא** ואשרי חלקו של מי שיזדמן וימצא בזמן ההוא, ומפרש כי מצד אחד **וַוי מַאן דְּיִזְדַּמַּן בְּהַהוּא זִמְנָא** אוי למי שיזדמן בזמן ההוא, **בְּגִין דְּכַד** יֵיתֵי **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפַקָּדָא לְאַיְלְתָּא** לפי שכשיבא הקב״ה לפקוד את האילה שהיא השכינה הקדושה לפדותה מן הגלות, **יְסְתַּפַּל מַאן אִינּוּן דְּקָיְימִין**

בַּהֲדָהּ יסתכל בכללות מי הם העומדים עמה, **בְּכָל אִינּוּן דְּמִשְׁתַּכְּחֵי עִמָּהּ** ויסתכל בפרטות בכל אלו שימצאו עמה, **בְּכָל עוֹבָדּוֹי דְּכָל חַד וְחַד, וְלָא יִשְׁתְּכַח זַכָּאי** ויסתכל בכל המעשים של כל אחד ואחד ולא ימצא מי שיהיה זכאי וצדיק, **דְּכְתִיב וְאַבִּיט וְאֵין עוֹזֵר** הסתכלתי אם יש זכויות בישראל שיהיה עזר וסעד אל הגאולה ולא מצאתי בהם זכות, **וְכַמָּה עַקְתִין עַל עַקְתִין לְיִשְׂרָאֵל** ואז כמה צרות על צרות יהיו לישראל. אבל מצד שני **זַכָּאָה מַאן דְּיִזְדַּמַּן וְיִשְׁתְּכַח בְּהַהוּא זִמְנָא** אשרי מי שיזדמן בזמן ההוא, **בְּגִין דְּהַהוּא דְּיִתְקַיֵּים בְּהַהוּא זִמְנָא בִּמְהֵימָנוּתָא** לפי שמי שיתקיים בזמן ההוא באמונה, **יְזַכֶּה לְהַהוּא נְהִירוּ דְּחֶדְוָה דְּמַלְכָּא** יזכה לאור ההוא של שמחת המלך ב״ה שאז ישמח ה׳ במעשיו, **וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב** ועל זמן ההוא כתוב **וּצְרַפְתִּים כְּצָרוֹף אֶת הַכֶּסֶף** פי׳ אצרף את ישראל להסיר מהם הסיגים כמו שמצרפים את הכסף, ר״ל אביא עליהם צרות לכלות מהם הפושעים והמורדים, **וּבְחַנְתִּים כִּבְחוֹן אֶת הַזָּהָב וְגוֹ׳** ר״ל בהצרות הבאות אבחון את הנשארים אם יעמדו באמונתם, כמו שבוחנים את הזהב בכור הצורף לדעת אם הוא נקי מסיג.

לְבָתַר דְּאִינּוּן עַקְתִין מִתְעָרֵי עַל יִשְׂרָאֵל ואחר שכל אלו הצרות יתעוררו על ישראל, **וְכָל עַמִּין וּמַלְכֵיהוֹן יִתְיַיעֲטוּן כַּחֲדָא עֲלַיְיהוּ** וכל העמים ומלכיהם יתיעצו יחד עליהם, **וּמִתְעָרֵי כַּמָּה גְּזִירִין בִּישִׁין** ויעוררו כמה גזרות רעות, **כֻּלְּהוּ סָלְקֵי בְּעֵיטָא חֲדָא עֲלַיְיהוּ** כולם יעלו ויבואו בעצה אחת על ישראל, **וְייֵתוּן עַקְתָא עַל עַקְתָא בַּתְרַיְיתָא מְשַׁכְּחָן קַמַּיְיתָא** ויבואו צרות על צרות עד שהאחרונות משכחות את הראשונות, **כְּדֵין יִתְחֲזֵי חַד עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא קָאֵים מֵעִלָּא לְתַתָּא אַרְבְּעִין יוֹמִין** אז יתראה ויתגלה עמוד אחד של אש שיעמוד משמים לארץ ארבעים יום, **וְכָל עַמִּין דְּעָלְמָא חָמָאן לֵיהּ** וכל עמים שבעולם יראו אותו.

אירועי וסדר התגלות מלך המשיח בגאולה

(שמות ז, ב - ח, א)

להבין מאמר הבא נקדים מש״כ הרמ״ק, כי נודע שכל עמוד הוא כעין צורת אות ו׳ שהיא ניקוד, והמשיח שורשו מבחי׳ ו׳ עליונה שבת״ת, ומחמת מציעותו היא במלכות כי מלך הוא במלכות, לכן יגנז בעמוד הניקוד ויתגלה בעמוד הניקוד, והרי אלו ג׳ מדות הניקוד והמלכות שפועלות יחד, וכן המשיח מקומו בגן עדן בהיכל קן נפוך, שהרי מלאך מט״ט הוא בהיכל קדש קדשים שהוא הקן נפוך, כ״ל שהמלכות שהיא סוד הלפוך מתלבשת במט״ט. ויש שם ג׳ ספירות, הם׳ בינה שהיא נקודת היכל קדש קדשים, הכ׳ סוד הת״ת שהרי מט״ט הוא מכחן לת״ת, הג׳ המלכות שהיא הלפוך המקננת שם בהיכל קן נפוך, ולכן נסוד המשיח יתייחסו ג׳ יחוסים אלו, כי הוא נסוד ו׳ הניקוד, והוא מלך במלכות, והוא משיח מן השמן העליון לכך יתייחס

לציה, ומה מרגיש יום הוא מה מ׳ שהיא הציה שמשם גלוי, הרי שלשה עניים, הפ׳ העמוד שהוא מה היסוד, הכ׳ מקיש שנמלכות, הג׳ מ׳ יום שבציה, והוא שלשתם מלד הדין הקשה, ולכך יהיה עמוד של מם דהיינו מלד הגבורה הקשה, ומקיש גגו בתוכו כל מרגיש יום, שמו יתקשר ויתיחד המלכות בת״ת על ידי הציה, ומאר שימשכם ענין זה בתמהונים יתעורר המקיש לעשה מהיכל קן לפור כדמפרש ומזיל.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְעַר **מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְנַפְקָא** מִגּוֹ **גִּנְתָּא דְּעֵדֶן** באותו הזמן יתעורר מלך המשיח לצאת מגן עדן, **מֵהַהוּא אֲתַר דְּאִתְקְרֵי קַן צִפּוֹר** ממקום ההוא שנקרא קן צפור, **וְיִתְעַר בְּאַרְעָא דְּגָלִיל** ויתעורר ויתגלה בארץ הגליל, **וְהַהוּא יוֹמָא דְּיפּוּק לְתַמָּן יִתְרַגַּז כָּל עָלְמָא** וביום ההוא שמשיח יצא לשם יתרעש כל העולם, **וְכָל בְּנֵי עָלְמָא מִתְחַבְּאִין גּוֹ מְעַרְתֵי וְטִנָּרֵי דְּלָא יַחְשְׁבוּן לְאִשְׁתְּזָבָא** וכל בני העולם יתחבאו תוך מערות ונקיקי הסלעים כי לא יחשבו להנצל מחמת המלחמות שיהיו אז, **וְעַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב** ועל זמן ההוא כתוב **וּבָאוּ** בני אדם להטמן ולהסתתר **בִּמְעָרוֹת צוּרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יהו״ה וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ הָאָרֶץ** פי׳ בקומו לשבר את יושבי הארץ, ומפרש **מִפְּנֵי פַּחַד יהו״ה, דָּא הַהוּא רְגִיזוּ דְּכָל עָלְמָא** זהו הרעש והרעדה שיהיה בכל העולם, מפני פחד התעוררות מדת הגבורה דז״א, **וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ, דָּא מָשִׁיחַ** מחמת גדולתו ורוממותו של מלך המשיח, **בְּקוּמוֹ לַעֲרוֹץ הָאָרֶץ** מצד דיני המלכות, **כַּד יְקוּם וְיִתְגְּלֵי בְּאַרְעָא דְּגָלִיל** כשמשיח יקום ויתגלה בארץ הגליל, ואמר הטעם ששם יתגלה משיח בתחילה **בְּגִין דְּאִיהוּ הוּא אֲתַר קַדְמָאָה דְּאִתְחָרְבָא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא** לפי שהוא המקום הראשון שנחרב בארץ הקדושה (כי משם גלו העשרת השבטים בתחילה), **וּבְגִין כָּךְ יִתְגְּלֵי תַּמָּן קַדְמָאָה לְכָל אֲתַר** לפיכך יתגלה שם תחילה לכל שאר המקומות, **וּמִתַּמָּן יִתְעַר קְרָבִין לְכָל עָלְמָא** ומשם יעורר מלחמות על כל העולם מצד דיני המלכות המבלבלים את התחתונים.

לְבָתַר אַרְבְּעִין יוֹמִין ואחר מ׳ יום שמצד הבינה, **דְּעַמּוּדָא יְקוּם מֵאַרְעָא לְשַׁמָּיָא** שאותו העמוד שהוא היסוד, יקום מארץ לשמים בסוד כי כל בשמים ובארץ, ומתרגמינן דאחיד בשמיא וארעא, **לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא** לעיניהם של כל העולם, **וּמָשִׁיחַ יִתְגְּלֵי** ואז המשיח יתגלה, ר״ל תתגלה נשמתו מתוך העמוד של אש, שאז יכיר בעצמו שהוא משיח כנ״ל, אז **יְקוּם מַסְטַר מִזְרָח חַד כּוֹכָבָא** יעלה מצד מזרח כוכב אחד, והנה כוכב זה רומז על מלך המשיח שיעלה מן המזרח כמ״ש דרך כוכב מיעקב, וכבר קם שבט שהוא העמוד מישראל, **מְלַהֲטָא בְּכָל גְּוָונִין** שיהיה מלהט בכל הגוונים, ר״ל שיהיה כולל כל הספירות וכל הפעולות, **וְשִׁבְעָה כּוֹכְבִין אַחֲרָנִין דְּסַחֲרָן לְהַהוּא כּוֹכָבָא** ושבעה כוכבים אחרים יסבבו לזה הכוכב, הם רומזים על שבעה שרי האומות למעלה שהם הראשים בין שרי הע׳ אומות, **וְיַגִּיחוּן בֵּיהּ קְרָבָא בְּכָל סִטְרִין תְּלַת זִמְנִין בְּיוֹמָא עַד שַׁבְעִין יוֹמִין** ויעשו עמו מלחמה בכל הצדדים ג׳ פעמים ביום עד שבעים יום, וענין הג׳

פעמים הם נגד הג׳ תפלות והשבעים יום הם כנגד יום לשר, **וְכָל בְּנֵי עָלְמָא חָמָאן** וכל בני העולם יראו את כל זה.

וְהַהוּא כּוֹכָבָא יַגִּיחַ בְּהוּ קְרָבָא ואותו הכוכב דהיינו משיח יעשה עמהם מלחמה, **בְּטַיְסִין דְּנוּרָא** בלפידי אש מצד הגבורות, **מְלַהֲטִין מְנַצְּצִין לְכָל עֵבֶר** מלהטים ונוצצים לכל צד מכל הו״ק, **וּבְטַשׁ בְּהוּ** ומכה בהם, **עַד דְּבָלַע לוֹן בְּכָל רַמְשָׁא וְרַמְשָׁא** עד שבולע אותם בכל ערב וערב, כי בלילה אוסף כחותיו אליו ואינו עושה מלחמה מפני שהם שולטים בלילה, **וּבְיוֹמָא אַפִּיק לוֹן** ובבקר שאז מדת החסד גובר אז מוציא אותם מקרבו, **וְיַגִּיחוּן קְרָבָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא** והם יעשו מלחמה לעיניהם של כל העולם, **וְכֵן בְּכָל יוֹמָא עַד שַׁבְעִין יוֹמִין** וכן יהיה בכל יום עד שבעים יום, כנגד שבעים שרי האומות, יום לשר, **לְבָתַר שַׁבְעִין יוֹמִין יִתְגַּנִּיז הַהוּא כּוֹכָבָא** אחר שבעים יום יגנז אותו הכוכב, והיינו **וְיִתְגַּנִּיז מָשִׁיחַ עַד תְּרֵיסַר יַרְחִין** ויגנז המשיח י״ב חדשים בסוד העיבור, סס סוד י״ג טויו״ת, **וְיִתְחַדַּר הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא כְּמִלְקַדְמִין** ויחזור עמוד האש ההוא כמקודם, **וּבֵיהּ יִתְגַּנִּיז מָשִׁיחַ** ובו יגנז משיח, **וְהַהוּא עַמּוּדָא לָא יִתְחֲזֵי** ואותו העמוד לא יראה.

לְבָתַר תְּרֵיסַר יַרְחִין יְסַלְקוּן לֵיהּ לְמָשִׁיחַ בְּהַהוּא עַמּוּדָא לְגוֹ רְקִיעָא אחר י״ב חדשים יעלו את המשיח באותו העמוד לרקיע, כעין שעלה משה לרקיע והיה שם מ׳ יום, **וְתַמָּן יְקַבֵּל תּוּקְפָּא** ושם יקבל תוקף מהגבורה מצד הבינה, **וְעִטָּרָא דְּמַלְכוּתָא** ועטרת המלכות כמ״ש צאנה וראינה וגו׳ בעטרה שעטרה לו אמו, **וְכַד נָחִית יִתְחֲזֵי הַהוּא עַמּוּדָא דְּאֶשָׁא כְּמִלְקַדְמִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא** וכשירד לארץ יתראה שוב אותו עמוד האש כמקודם לעיניהם של כל העולם, **וְיִתְגְּלֵי לְבָתַר מָשִׁיחַ וְיִתְכַּנְּשׁוּן לְגַבֵּיהּ עַמִּין סַגִּיאִין** ואחר כך יתגלה המשיח ויתקבצו אליו עמים רבים, **וְיִתְעַר קְרָבִין בְּכָל עָלְמָא** ויעורר ויעשה מלחמות בכל העולם, **וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתְעַר קֶדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּבוּרְתֵּיהּ לְכָל עַמִּין דְּעָלְמָא** ובזמן ההוא יתעורר הקב״ה להראות גבורתו לכל העמים שבעולם, **וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא יִתְיְדַע בְּכָל עָלְמָא** ואז מלך המשיח יהיה נודע בכל העולם.

וְכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא יִתְעָרוּן לְאִתְחַבְּרָא לְאַגָּחָא קְרָבָא בֵּיהּ וכל המלכים שבעולם יתעוררו להתחבר יחד לעשות עמו מלחמה, לפי שהאומות הם מהגבורה, והגבורה מתעוררת אז, לכן אינם מתבטלות מיד אלא הם מעוררות עצמן להתגבר, והקב״ה חפץ בזה כדי להראות גבורתו, **וְכַמָּה מִפְּרִיצֵי יְהוּדָאִין יִתְהַפְּכוּ לְאַהֲדָרָא לְגַבַּייְהוּ** וכמה מפריצי ישראל יתהפכו וישתמדו ויחזרו ויתחברו אל הגוים, **וְייִתוּן עִמְּהוֹן לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ויבואו עמהם לעשות מלחמה על מלך המשיח, **כְּדֵין יִתְחַשַּׁךְ כָּל עָלְמָא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יוֹמִין** אז יחשך העולם חמש עשרה ימים, מצד השם י״ה שבחו״ב מצד הבינה שבהם, ומכח הדין יצטרפו ישראל לכן **וְסַגִּיאִין מֵעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל יְהוֹן מֵתִין**

בְּהַהוּא חֲשׁוֹכָא הרבה מעם ישראל ימותו באותו החשך ומיתתם תהיה כפרתם, ויקומו בתחיה ואינם כאותם שנזרקו לחוץ, וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאוּמִּים, והנה יהיו כאן שני צירופים לישראל, האחד מצער המלחמות, הב׳ מהפרוצים שישתמדו ויתהפכו לאויבים כנ״ל. (רמ״ק ומפרשים)

בזמן שיתעורר מלך המשיח להתגלות בעולם

(שמות ח, א – ט, א)

פָּתַח רבי שמעון וְאָמַר כתוב כִּי יִקָּרֵא קַן צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ, אֶפְרוֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רוֹבֶצֶת וגו׳, שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וגו׳, הַאי קְרָא אוֹקִימְנָא לֵיהּ פסוק זה כבר פירשנו אותו במקום אחר, וְאִיהוּ חַד מִפִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא גְּנִיזִין והוא אחת ממצות התורה שיש בה גנזי סודות עצומים, וַאֲנַן אִית לָן בֵּיהּ רָזֵי דְּאוֹרַיְיתָא גְּנִיזִין ואנו יש לנו בה סודות התורה הגנוזים בה, ר״ל אנו יודעים בה סודות גדולים, שְׁבִילִין וְאָרְחִין יְדִיעָן לְחַבְרַיָּיא, והם שבילים ודרכים הידועים להחברים, בְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרִין שְׁבִילִין דְּאוֹרַיְיתָא באותם הל״ב שבילים של התורה.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ, אֶלְעָזָר, בְּזִמְנָא דְּיִתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא בזמן שיתעורר מלך המשיח להתגלות בעולם, אז כַּמָּה אָתִין וְנָסִין אָחֲרָנִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא כמה אותות ונסים אחרים חוץ ממה שנזכר לעיל יתעוררו בעולם מצד היסוד הנקרא אות ונס. תָּא חֲזֵי, בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא בא וראה בגן עדן של מטה שהוא כנגד מדת המלכות, אִית אִילָן חַד גָּנִיז וְטָמִיר דְּלָא אִתְיְדַע יש מקום אחד גנוז ונעלם שלא נודע גם לנשמות שבג״ע, גניז מצד הכתר, וטמיר מצד החכמה, ולא אתידע מצד הבינה, ואינו מתגלה אפילו בדעת, וְאִיהוּ מְרַקְּמָא בְּכַמָּה גַּוְונִין והוא מרוקם בכמה גוונים וצירורים היינו בכמה מיני אורות נעלמים, וּבֵיהּ גְּנִיזִין אֶלֶף הֵיכָלִין דְּכִסּוּפִין ובו גנוזים אלף היכלות נחמדים שהם מלאים תענוגים רוחניים נפלאים, והם מצד הבינה שבה סוד האלף, כי בה הם כללות הספירות שהם עשר, ועשר מעשר עד אלף, וְלֵית מַאן דְּעָיֵיל בְּהוּ בַּר מָשִׁיחַ ואין מי שיכנס בהם אלא מלך המשיח, שהוא כנגד מדת המלכות שהיא כלולה משמן המשחה מהחכמה והבינה, דְּאִיהוּ קָאִים תָּדִיר בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן שהוא עומד תמיד בגן עדן, נסוד סנקודס סממעשים.

וְכָל גִּנְתָּא מְסַחֲרָא בִּרְתֵיכִין סַגִּיאִין דְּצַדִּיקַיָּא וכל הגן מסובב במרכבות רבות של הצדיקים, וּמָשִׁיחַ קָאִים עֲלַיְיהוּ ומשיח עומד למעלה מהם, כי הוא הראש להם, וְעַל כַּמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין דְּנִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּא תַּמָּן וגם הוא הראש על כמה צבאות

ומחנות של נשמות הצדיקים שהם שם בג״ע, וּבְרֵאשֵׁי יַרְחֵי וּבְזִמְנֵי וּבְשַׁבָּתֵי מָשִׁיחַ עָאל בְּהַהוּא אֲתַר לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּכָל אִינּוּן הֵיכָלִין ובראשי חדשים ובזמני המועדים ובשבתות משיח נכנס באותו המקום שיש שם האלף היכלין דכסופין להשתעשע בכל אותם התענוגים דשם, כי בכל הזמנים האלו יש התחדשות שהמלכות מאירה מלמעלה לכן גם המשיח שהוא מבחי׳ מלכות עולה להשתעשע בהיכלות ההם.

לְגַו לְגוֹ מִכָּל אִינּוּן הֵיכָלִין לפני ולפנים של כל אלו האלף היכלות דכסופין שהם כנגד הבינה, אִית אֲתַר אַחֲרָא טָמִיר וְגָנִיז דְּלָא אִתְיְדַע כְּלָל וְאִקְרֵי עֵדֶן יש מקום אחר טמון וגנוז שלא נודע כלל ונקרא עדן, והוא סוד החכמה לכן אמר בה ג׳ לשונות טמיר וגניז ולא אתידע כנ״ל, וְלֵית מַאן דְּיָכִיל לְמִנְדַּע בֵּיהּ ואין מי מנשמות הצדיקים שיכולות לדעת בו ולהשיגו, אלא מתעדנים משם ואינם יודעים ממה הם מתעדנים, ומשיח בעלייתו להגנז אינו נכנס אל הנקודה הזאת, אלא וּמָשִׁיחַ אַגְנִיז לְבַר סַחֲרָנֵיהּ דְּהַהוּא אֲתַר המשיח גנוז בהיכלות מבחוץ שהם סביב לאותו המקום, כי הוא גנוז בבינה הקרובה אל החכמה, עַד דְּאִתְגְּלֵי לֵיהּ חַד אֲתַר דְּאִקְרֵי קַן צִפּוֹר עד שנגלה לו מקום אחד הנקרא קן צפור, שהוא בהיכל קדש הקדשים בחי׳ הבינה, ושם מקומו של מלאך מט״ט שהוא סוד הצפור, ולפעמים השכינה נקראת צפור כשמתלבשת במט״ט, ואז מט״ט נקרא קן צפור כדלקמן, וכל זה הוא למעלה בגן עדן העליון שבעולם הבריאה, וכנגדו יש כל זה בגן עדן של מטה בעולם העשיה שבו אנו עוסקים כאן, וְאִיהוּ אֲתַר דְּכָרִיז עָלֵיהּ הַהוּא צִפּוֹר דְּאִתְעַר בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן בְּכָל יוֹמָא והוא מקום עליית הנשמות מג״ע התחתון לג״ע העליון שמכרזת הצפור שהוא מט״ט בכל יום לאלו הנשמות שראויות לעלות שהגיע הזמן לעלות.

מלך המשיח. האבות. רחל אימנו וכל הצדיקים

ואמר עוד כי וּבְהַהוּא אֲתַר מְרַקְּמָן דְּיוֹקְנִין דְּכָל שְׁאָר עַמִּין ובמקום ההוא של הקן צפור מרוקמות ומציורות בבגד הנקרא פורפירא דמלכא הצורות של כל העמים ההם דְּאִתְכְּנָשׁוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְאַבְאָשָׁא לוֹן שנתקבצו על ישראל להרע להם, עָאל בְּהַהוּא אֲתַר זָקִיף עֵינוֹי וְחָזֵי אֲבָהָן דְּעָאלִין בְּחָרְבַּן בֵּית אלה״א ומשיח נכנס במקום ההוא וזוקף עיניו ורואה את צורות האבות כשנכנסו בבית האלהי״ם בעת החורבן, עַד דְּחָמֵי לְרָחֵל דְּדִמְעָהָא בְּאַנְפָּהָא עד שרואה את רחל שדמעתה על פניה, וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְנַחֵם לָהּ וְלָא צְבִיאַת לְקַבְּלָא תַּנְחוּמִין והקב״ה מנחם אותה ואינה רוצה לקבל תנחומין כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר רחל מבכה על בניה מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ כי איננו, כְּדֵין מָשִׁיחַ אָרִים קָלֵיהּ וּבָכִי אז משיח מרים קולו ובוכה, וְאִזְדַּעְזַע כָּל גִּנְתָּא דְּעֵדֶן ומזדעזע ונחרד כל הגן עדן, וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּתַמָּן גָּעוּ וּבָכוּ עִמֵּיהּ וכל אותם

הצדיקים שהם שם צועקים ובוכים עמו, כי זאת הבכיה היא נגד צער התחתונים לכן בוכים עמו הצדיקים שהיו בעולם הזה. אחר כך **גָּעֵי וּבָכֵי זִמְנָא תְּנַיְינָא** המשיח צועק ובוכה פעם שנית כנגד צער העליונים שגם הם בצער על צערן של ישראל, ולכך **וְאִזְדָּעְזַע הַהוּא רָקִיעַ דְּעַל גַּבֵּי גִּוְתָא** מזדעזע אותו הרקיע שעל הגן, **אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רִבּוֹ מַשְׁרְיָין** עֶלְאִין אלף וחמש מאות רבוא מחנות מלאכים עליונים שסח מלך סביבו שהיו סוד מלי"ף ס"ג, **עַד דְּמָטֵי לְגַו כְּרְסְיָא עִלָּאָה** עד שהמשיח מגיע לכסא העליון, שהוא סוד המלכות, **כְּדֵין קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רָמִיז לְהַהוּא צִפֳּרָא** אז הקב"ה רומז לצפור ההיא, שהיא מלאך מט"ע, **וְעָאל לְהַהוּא קַן דִּילָהּ** והצפור נכנסת להיכל שלה הנקרא קן צפור, **וְיָתְבָא לְגַבֵּי מָשִׁיחַ** והיא יושבת אצל המשיח, **וְקָרֵי מַה דְּקָרֵי** וקוראת מה שקוראת, **וְאִתְעַר מַה דְּאִתְעַר** ועי"ז היא מעוררת מה שמעוררת למעלה.

עַד דְּמִגּוֹ כְּרְסְיָא קַדִּישָׁא אִתְקְרֵי תְּלַת זִמְנִין הַהוּא קַן צִפּוֹר וּמָשִׁיחַ עד שמתוך הכסא הקדוש שהוא מהמלכות דקדושה נקראים ג' פעמים קן צפור שהוא מלאך מט"ע ומשיח שנמצא שם, **וְכֹלָּא סַלְקִין לְעֵילָּא** וכולם עולים למעלה אל המלכות, **וְאוֹמֵי לוֹן קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲבָרָא מַלְכוּ חַיְיבָא מִן עָלְמָא עַל יְדָא דְּמָשִׁיחַ וּלְנָקְמָא נַקְמִין דְּיִשְׂרָאֵל** ונשבע להם הקב"ה שהוא המלכות להעביר ולבטל מלכות הרשעה מן העולם על ידי המשיח ולנקום נקמתם של ישראל, **וְכָל אִינּוּן טַבְעִין דְּזַמִּין קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְעַמֵּיהּ** וגם נשבע להם הקב"ה שכל אותם הטובות שהבטיח לישראל, שהוא עתיד לעשות לעמו, (וענין השבועה הוא כדי ששוב לא יוכלו המקטרגים לקטרג על ישראל), **וְתָב הַהוּא קַן צִפּוֹר וּמָשִׁיחַ לְדוּכְתֵּיהּ** ואחר כך חוזרים הקן צפור דהיינו מט"ע ומשיח למקומם, **וְתָב מָשִׁיחַ וְאִתְגְּנִיז גּוֹ הַהוּא אֲתַר כְּמִלְקַדְמִין** וחוזר המשיח ונגנז תוך אותו מקום של הקן צפור כמקודם.

וּבְזִמְנָא דְּיִתְעַר קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְקָנָא עָלְמִין ובזמן שיתעורר הקב"ה לתקן את כל העולמות, **וְאִתְנְהִירוּ אַתְוָון דִּשְׁמֵיהּ בִּשְׁלִימוּ** ויאירו ד' אותיות של שמו יתברך בשלימות, והיינו **יו"ד בְּהֵ"א** שאבא שהוא סוד י' דהוי"ה יאיר וישפיע שפע לאימא שהיא סוד ה' ראשונה דהוי"ה ויתיחדו יחד, ויולידו וישפיעו מוחין לז"א, כדי **לְאַתְקָנָא וא"ו בְּהֵ"א** לתקן את ז"א שהוא סוד ו' דהוי"ה כדי שישפיע הארת המוחין לנוקביה שהיא סוד ה' אחרונה דהוי"ה, **לְמֶהֱוֵי כֻּלָּא בְּשִׁלִימוּ חַד** כדי שיהיו כל הפרצופים בשלימות אחת.

כְּדֵין יִתְעַר חַד כּוֹכְבָא דְּחִילָּא בְּאֶמְצַע רְקִיעָא כְּגַוְונָא אַרְגְּוָונָא אז יתעורר כוכב אחד באמצע הרקיע כעין מראה ארגמן שיטיל אימה ופחד, בסוד דרך כוכב מיעקב, והנה כוכ"ב הוא אותיות כ"ו כ"ב, כ"ו הוא ג' פעמים שם הוי"ה שנמצא סוד סוד הרקיע, **לָהֵיט וְנָצִיץ בִּימָמָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עָלְמָא** והוא יהיה לוהט ונוצץ ביום לעיניהם של כל העולם,

וְיקוּם חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא מִסְּטָרָא דְּצָפוֹן גּוֹ רְקִיעָא ותקום שלהבת אש אחת מצד צפון בתוך הרקיע, אש הוא כח הגבורה שמצד צפון המתפשט בדיניה, והוא בתוך הרקיע שהוא היסוד המראה כל הנסים (ו"ק שהוא סם"מ הכולל לעומס נגד מלך המשיח), **וְיקוּם דָּא לְקֻבֵּל דָּא אַרְבְּעִין יוֹמִין** ויעמדו הכוכב שהוא סוד הרחמים והשלהבת שהיא סוד הגבורה זה לעומת זה ארבעים יום, מספר מ' הוא כנגד הבינה שבה סוד אות מ', כי היא מימ"ן הרציעא על נין שסח מגמ"ח, וכנגדם היא מרוצעת, ופה מקורות של הרחמים והגבורה ועל ידם תהיה הסכלעה מיניסס, **וְיִתְבַּהֲלוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא** ויבהלו כל בני העולם, **לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין יַגְחוּן קְרָבָא כְּכָבָא וְשַׁלְהוֹבָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכֹלָּא** לסוף ארבעים יום יעשו מלחמה הכוכב והשלהבת לעיני כל העולם, **וְיִתְפַּשַּׁט הַהוּא שַׁלְהוֹבָא בִּיקִידוּ דְּאֶשָּׁא מִסְּטָרָא דְּצָפוֹן גּוֹ רְקִיעָא** ותתפשט אותה השלהבת בשריפת אש של גבורה שמצד צפון בתוך הרקיע, **וְיַחֲשׁוֹב לְמִבְלַע הַהוּא כְּכָבָא** ותחשוב לבלוע דהיינו לנצח בדין הגבורה את הכוכב ההוא שמצד הרחמים, לפי שישראל שהם מצד הכוכב חייבים, **וְכַמָּה שַׁלִּיטִין וּמַלְכִין וְאוּמַיָּא וַעֲמְמַיָּא יִתְבַּהֲלוּן מֵהַאי** וכמה שליטים ומלכים ואומות ועמים יבהלו מזה ההתגברות של הגבורה והדין.

כְּדֵין יִסְתַּלַּק הַהוּא כְּכָבָא לְסִטַר דָּרוֹם אז יתן הקב"ה כח ויעלה ויתגבר הכוכב לצד החסד שבדרום, **וְיִשְׁלוֹט עַל הַהוּא שַׁלְהוֹבָא** וישלוט על אותה השלהבת שמצד הגבורה, **וְהַהוּא שַׁלְהוֹבָא יִתְבְּלַע זְעִיר זְעֵיר בִּרְקִיעָא מִקַּמֵּי הַהוּא כְּכָבָא עַד דְּלָא יִתְחֲזֵי כְּלָל** ושלהבת ההיא שבגבורה תבלע ותתבטל מעט מעט ברקיע מלפני הכוכב ההוא עד שלא תראה כלל, **כְּדֵין הַהוּא כְּכָבָא יַעֲבִיד אוֹרְחִין בִּרְקִיעַ בִּתְרֵיסַר תְּחוּמִין** אז הכוכב יעשה דרכים ברקיע בי"ב תחומים וגבולים במשך י"ב ימים, שסח מוחות מלך סי"ג גבולי מלכות שנת"ת, **וְקַיְימִין אִינּוּן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא תְּרֵיסַר יוֹמִין אַחֲרָנִין** ויעמדו אלו האורות ברקיע י"ב ימים אחרים, **לְבָתַר תְּרֵיסַר יוֹמִין אַחֲרָנִין יְזַדַּעְזְעוּן כָּל בְּנֵי עָלְמָא** אחר י"ב ימים האחרים יתרעשו כל בני העולם, **וְיִתְחַשַּׁךְ שִׁמְשָׁא בְּפַלְגוּת יוֹמָא כְּמָה דְּאִתְחַשַּׁךְ יוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא עַד דְּלָא יִתְחֲזוּן שְׁמַיָּא וְאַרְעָא** ויחשך השמש באמצע היום כמו שנחשך ביום שחרב בית המקדש עד שלא יהיו נראים השמים והארץ, ר"ל כי כמו שנעשה דין ביום החורבן כך יעשה הקב"ה ביום ההוא על כל האומות למטה, ואז **וְיִתְעַר חַד קָלָא בְּרַעַם וְזִיקִין וְאִתְחַלְחָלָא אַרְעָא מֵהַהוּא קָלָא** יתעורר קול אחד ברעם ובזיקים ותרעד ותרעש הארץ מאותו הקול, **וְכַמָּה חֵילִין וּמַשְׁרְיָין יְמוּתוּן מִנֵּיהּ** וכמה צבאות ומחנות ימותו מחמת אותו הקול.

בעת שבה יפלו המגדלים בעיר הגדולה של רומי

וְהַהוּא יוֹמָא יִתְעַר בִּקַרְתָּא דְּרוֹמִי רַבְּתָא חַד שַׁלְהוֹבָא דְּאֶשָּׁא ביום ההוא תתעורר בעיר הגדולה של רומי שלהבת אחת של אש, **בְּהַהוּא קָלָא דִּיתְעַר בְּכָל עָלְמָא**

בכח אותו הקול שיתעורר בכל העולם, **וְיוֹקִיד כַּמָּה מְגַדְּלִין וְכַמָּה הֵיכָלִין** וישרוף כמה מגדלים וכמה היכלות, **וְכַמָּה מִגְדָּלִין יִפְּלוּן וְכַמָּה פַּרְדְּשֵׁי וְרַבְרְבֵי יִפְּלוּן בְּהַהוּא יוֹמָא** וכמה מגדלים יפלו וכמה שרים וגדולים יפלו ויהרגו ביום ההוא, **וְכֻלְּהוּ יִתְכַּנְּשׁוּן עֲלָהּ לְבִישׁ** וכולם יתקבצו על כנסת ישראל להרע להם כדלקמן, **וְכָל בְּנֵי עָלְמָא לָא יָכְלִין לְאִשְׁתְּזָבָא** וכל בני העולם לא יוכלו להנצל.

מֵהַהוּא יוֹמָא עַד תְּרֵיסַר יַרְחִין מיום ההוא עד י״ב חדשים, כנגד עונשי הגיהנם שהם י״ב חדשים, **יִתְיַעֲטוּן כָּל מַלְכִין וְיִגְזְרוּן כַּמָּה גְּזֵרוֹת וְכַמָּה שְׁמָדוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וְיִצְלְחוּן בֵּיהּ כְּמָה דְּאִתְּמַר** יתיעצו כל המלכים ויגזרו כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצליחו בהם כמו שנאמר לעיל, **זַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּיֵיעֲרַע תַּמָּן וְזַכָּאָה אִיהוּ מַאן דְּלָא יֵיעֲרַע תַּמָּן** אשרי למי שימצא שם ואשרי למי שלא ימצא שם (כמצוי׳ עיינו לעיל דף ז ע״ב), **וְכָל עָלְמָא יְהֵא בְּעַרְבוּבְיָא סַגְיָא** וכל העולם יהיה בערבוביא גדולה מחמת המלחמות שיהיו אז.

כתב הרמ״ק שלפי הנראה כל זה הנזכר מתחילת דבריו, מכי יקרא קן צפור (לעיל ריט ע״ח) עד כאן, יהיה קודם אותות העמוד הנזכר בדף ז ע״ב, ולזה אמר ויצלחון ביה כמה דאתמר, והיינו הצירוף ע״י החיצונים הנזכר בתחילת דבריו, כשאמר ווי מאן דיזדמן וכו׳ עד כדין יתחזי, ורמזם באומרו וכל עמים ומלכיהון יתייעטון כחדא עליהו. וכל המבואר להלן שהצדיקים יעטרו ויחגרו את משיח כו׳, יהיה בכל אותם המ׳ יום שאמר למעלה, שיתעכב העמוד מ׳ יום ואחר כך יתגלה המשיח עד שיתראה לכל, ומש״כ שם תריסר ירחי שתא, היינו לסוף תריסר ירחי דקאמר הכא (לכאורה כוונתו למש״כ בסוף העמוד בתר תריסר ירחי יזדקף וכו׳, וכן משמע מסדר הענינים), ועם היות שירד בראשונה, אבל עיקר ירידתו היא בשניה שהוא אחר י״ב חדשים שהוא סוף כל האותות הנזכר למעלה, ולכן בירידה זו היא סוף ירידתו שלא יתעלם עוד אחר שיתגלה כדמפרש ואזיל. ולכך יקוס שנט מיסרעל, היינו משך הו׳ מהיקוד שהוא סוד המשיח כדפירשנו שהמלכות והיקוד הס נו יחד.

"וקם שבט מישראל" - זה מלך המשיח

לְסוֹף תְּרֵיסַר יַרְחֵי לסוף י״ב חדשים שעברו גזרות ושמדות על ישראל, **יָקוּם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל** ומפרש **דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּיִתְעַר גּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן** זהו מלך המשיח שיתעורר בתוך הגן עדן, **וְכָל אִינּוּן צַדִּיקַיָּא יַעֲטְרוּן לֵיהּ תַּמָּן** וכל הצדיקים שבג״ע יעטרו אותו שם בשם הוי״ה ובשם אדנ״י, השם הוי״ה מעטירו כובע ישועה על ראשו, והשם אדנ״י הוא חרב לה׳ מלאה דם חגור על מתניו, והיינו **וַיַּחְגְּרוּן לֵיהּ מָאנֵי זַיְינָא בְּאַתְוָון רְשִׁימָן דְּמָאנֵי דְּשֻׁמָּא קַדִּישָׁא** ויחגרו אותו בכלי זיין באותיות רשומות של השם הקדוש אדנ״י.

וְקָלָא יִתְפּוֹצֵץ בְּעַנְפֵי אִילָנִין דְּגִנְּתָא וקול יתפוצץ בענפי האילנות שבגן, **קָרֵי בְחֵיל וְאָמַר** יקרא בכח חזק ויאמר, **אִתְעָרוּ קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין קוּמוּ מְקַמֵּי מְשִׁיחָא**

התעוררו מלאכים קדושים העליונים קומו מלפני המשיח, **הָא עִדָּנָא לְאִתְחַבְּרָא אִיתְתָא בְּבַעְלָהּ** הנה הגיע הזמן להתחבר אשה בבעלה בסוד יחוד זו״ן, **וּבַעְלָהּ בָּעֵי לְנַקָּמָא לָהּ נוּקְמִין דְּעָלְמָא** ולפני היחוד בעלה רוצה לנקום בשבילה נקמות בעולם, מפני שנשבעה השכינה שאינה מתחברת לו עד שינקום נקמת בני ישראל מאת כל הגוים שעינו וציערו והרגו אותם בגלות, **וְלַאֲקָמָא לָהּ וּלְאַנְעָרָא לָהּ מֵעַפְרָא** ואחר כך להקים אותה ולנערה מעפרה, **כְּדֵין יְקוּמוּן כֻּלְּהוּ וְיַחְגְּרוּן לֵיהּ כְּמִלְקַדְּמִין מָאנֵי זַיְינֵיהּ** אז יקומו כל הצדיקים שבג״ע ויחגרו למשיח כלי זיין כמקודם כדי לנקום נקמת בני ישראל מכל הגוים, **אַבְרָהָם מִימִינֵיהּ, יִצְחָק מִשְּׂמָאלֵיהּ, יַעֲקֹב קַמֵּיהּ** אברהם יחגור למשיח מימינו מהחסד, יצחק משמאלו מהגבורה, יעקב מלפניו מצד הת״ת, **מֹשֶׁה רַעְיָא מְהֵימְנָא עַל כָּל אִלֵּין צַדִּיקַיָּא אָזִיל וְרָקִיד גּוֹ גִּנְתָּא דְּעֵדֶן** ומשה רועה הנאמן שהוא בחי׳ דעת הוא מעל כל הצדיקים, והוא הולך ורוקד בתוך הגן עדן שהוא סוד המלכות להמשיך לה השמחה מהבינה ששם מקור השמחה.

כֵּיוָן דְּאִתְתַּקַּן מְשִׁיחַ עַל יָדָא דְּצַדִּיקַיָּא בְּגִנְּתָא דְּעֵדֶן כיון שנתקן המשיח על ידי הצדיקים בג״ע, ר״ל מצד הספירות התחתונות ששם אחיזת הצדיקים, **יֵעוֹל בְּהַהוּא דּוּכְתָּא דְּאִקְרֵי קַן צִפּוֹר כְּמִלְקַדְּמִין** יכנס משיח כמקודם במקום ההוא הנקרא קן צפור, שהוא בהיכל קדש קדשים שהוא סוד הבינה כדי להתתקן מהספירות העליונות, **וְחָמֵי תַּמָּן הַהוּא דְּיוֹקְנָא דְּחָרְבַן בֵּית מַקְדְּשָׁא וְכֻלְּהוּ צַדִּיקַיָּא דְּאִתְקְטָלוּ בֵּיהּ** ויראה שם צורת חורבן בית המקדש ואת כל הצדיקים שנהרגו בו, מפני שהבינה דינין מתערין מנה, ושם נצטייר צערן של ישראל, בסוד בכל צרתם ל״א צר, פי׳ לא׳ שהיא הבינה צר, **כְּדֵין נָטִיל מִתַּמָּן עֶשֶׂר לְבוּשִׁין וְאִינּוּן עֶשֶׂר לְבוּשֵׁי קִנְאָה** אז לוקח מהבינה עשרה לבושים נגד העשר ספירות שבה שהם עשרה לבושי קנאה, שכולם מסכימות לדין ולקנאה, דין טוב לרחם על ישראל, ולקנאות את קנאתם מאומות העולם, **וְיִתְגְּנִיז תַּמָּן אַרְבְּעִין יוֹמִין דְּלָא אִתְגַּלְיָא כְּלָל** ויתגנז ויסתתר שם ארבעים יום שלא יתגלה כלל, כי כל בחי׳ הבינה היא במ׳ יום מפני שהיא סוד מ׳ כנ״ל.

מלך המשיח בסוד קן צפור

לְסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין קָלָא חַד יִתְעַר לסוף ארבעים יום יתעורר קול אחד, **וְיִתְקָרֵי מַגּוֹ כּוּרְסְיָיא עִלָּאָה** ויהיו נקראים מתוך הבינה שהיא סוד כסא עליון להחכמה, **הַהוּא קַן צִפּוֹר בְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא דְּאִתְגְּנִיז בֵּיהּ** מלאך מט״ט עם מלך המשיח שנגנז שם, בסוד כי יקר״א קן צפור, **וּכְדֵין סַלְקִין לֵיהּ לְעֵילָּא** ואז מעלים אותו למעלה להעטירו מספירות העליונות, **וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי לֵיהּ לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא** והקב״ה היינו הבינה, רואה את מלך המשיח, **מִתְלַבַּשׁ בִּלְבוּשָׁא נוּקְמָא וְחָגִיר מָאנֵי זַיְינֵי** מלובש בלבוש

נקמה וחגור כלי זיין מבחי׳ הת״ת והמלכות, והיינו שם הוי״ה ושם אדנ״י כנ״ל, **נָטִיל לֵיהּ וְנָשִׁיק לֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ** אז לוקח אותו ונושק אותו על ראשו, ענין הנשיקה הוא כדי לקשר בו סוד רוח חיים נצחיים עליונים כדכתיב ונחה עליו רוח ה׳, היינו סוד הנשיקה דבקותא דרוחא ברוחא.

כְּדֵין מְזַדְעְזָען תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין אז מזדעזעים שלש מאות ותשעים רקיעים כמספר שמי״ם, **וְאַרְמִיז קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַד רְקִיעָא** הקב״ה מרמז לרקיע אחד היינו גלוי של רקיע הדעת הכולל את כל הרקיעים, **מֵאינּון דַּהֲוָה גָּנִיז מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית** מאותם שהיו גנוזים משׁשת ימי בראשית, **וַאֲפִיק מֵחַד הֵיכְלָא דִּבְהַהוּא רְקִיעָא חַד כְּתָרָא גְּלִיפָא מְחַקְקָא בְּשָׁמָהָן קַדִּישִׁין** ומוציא מהיכל אחד שהוא סוד הבינה שבאותו הרקיע של הדעת כתר אחד מפותח וחקוק בשמות הקדושים, **בְּהַהוּא עִטָּרָא אִתְעַטַּר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא** בזאת העטרה נתעטר הקב״ה כשעברו ישראל את הים, היינו דכתיב אשירה לה׳ כי גאה גאה, ר״ל שנתעלה עד מקום גאות שהוא הכתר, כדי להמשיך משם כח הנקמה **לְמֵיטַל נוּקְמִין מִכָּל רְתִיכֵי פַּרְעֹה וּפָרָשׁוֹי** כדי ליקח נקמה מכל רכבי פרעה ופרשיו, **וְאַעֲטַר לֵיהּ לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא** ועתה מעטר אותה העטרה למלך המשיח.

כֵּיוָן דְּאִתְעַטָּר וְאִתְתַּקַּן בְּכָל הָנֵי תִּקּוּנִין כיון שנתעטר משיח ונתקן בכל אלו התיקונים, דהיינו מספירות העליונות ואפילו מן הכתר, אז **נָטִיל לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנָשִׁיק לֵיהּ כְּמִלְקַדְמִין** לוקח אותו הקב״ה ונושק אותו כמקודם, כדי לדבק בו רוחא עלאה מהכתר, דהיינו ונחה עליו רוח ה׳, מיד **מַאן חָמֵי רְתִיכִין קַדִּישִׁין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין דְּסָחֲרִין לֵיהּ** מי יזכה לראות את מרכבות הקדושות ומחנות העליונים של המלאכים שמסבבים אותו, **וְיָהֲבִין לֵיהּ מַתָּנָן וּנְבִזְבָזָן סַגִּיאִין** ונותנים לו מתנות ודורונות רבים, היינו כוחם וסגולת פעולתם, **וְיִתְעַטָּר מְכָּלְהוּ** והמשיח יקבל עטרות מכולם, (כעין מש״כ והכהן הגדול מאחיו, ואמרו חז״ל גדלהו משל אחיו).

עָאל תַּמָּן בְּחַד הֵיכְלָא אחר כך משיח נכנס שם בהיכל אחד, **וְחָמֵי כָּל אינּון מַלְאֲכֵי עִלָּאֵי דְּאִקְרוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן** ורואה שם כל אותם המלאכים העליונים הנקראים אבלי ציון, **אינּון דְּבָכוּ עַל חָרְבַן בֵּי מַקְדְּשָׁא וּבָכָאן תָּדִיר** אותם שבכו על חורבן בית המקדש ובוכים תמיד, **וְאינּון יַהֲבִין לֵיהּ חַד פּוּרְפִּירָא סוּמָקָא לְמֶעְבַּד נוּקְמִין** והם נותנים לו לבוש מלכות אחד אדום לעשות נקמות, **כְּדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּנִיז לֵיהּ בְּהַהוּא קַן צִפּוֹר וְאִתְכַּפֵּי תַּמָּן תְּלָתִין יוֹמִין** אז הקב״ה גונז את המשיח באותו ההיכל של קן צפור ונסתר שם שלשים יום, מצד המלכות הנקראת חדש, ויתחדש ממנה בחידוש, **לְבָתַר תְּלָתִין יוֹמִין בְּהַהוּא קַן צִפּוֹר** אחר שלשים יום שהיה נסתר בהיכל קן צפור, **יְחוּת מְעָטָר בְּכָל אינּון תִּקּוּנִין מֵעֵילָּא וּמִתַּתָּא** ירד המשיח מעוטר בכל אותם התיקונים

מלמעלה ומלמטה, **וְכַמָּה מַשְׁרְיָין קַדִּישִׁין סַחֲרָנֵיהּ** ואז כמה מחנות מלאכים קדושים יעמדו סביבו, **וְיֵחֲמוּן כָּל עָלְמָא חַד נְהִירוּ תְּלֵי מֵרְקִיעָא לְאַרְעָא** וכל בני העולם יראו אור אחד תלוי מרקיע לארץ, והוא האור שהאיר ברקיע מחמת ירידת משיח למטה, **וְיֵקוּם שִׁבְעָה יוֹמִין** ואותו האור יעמוד שבעה ימים נגד הז״ס מהבינה ועד המלכות מקום ירידתו, **וְכָל בְּנֵי עָלְמָא יִתְמְהוּן וְיִתְבַּהֲלוּן וְלָא יִנְדְּעוּן כְּלַל** וכל בני העולם יתמהו ויבהלו ולא ידעו כלל ענינו, **בַּר אינּון חַכִּימִין דְּיָדְעִין בְּרָזִין אִלֵּין, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן** מלבד אותם החכמים שיודעים בסודות הללו, אשרי חלקם.

משיח יעבור בקבורת רחל. יריחו והגליל

וְכָל אינּון שִׁבְעָה יוֹמִין יִתְעַטַּר בְּאַרְעָא בְּהַהוּא קַן צִפּוֹר וכל אותם השבעה ימים יתעטר המשיח בארץ מלובש באותו האור של קן צפור, **בְּאָן אֲתַר** באיזה מקום יהיה, ואמר **״בַּדֶּרֶךְ״** ומפרש **דָּא קְבוּרַת רָחֵל דְּאִיהִי קָיְימָא בְּפָרָשַׁת אוֹרְחִין** זו היא קבורת רחל שהיא עומדת בדרך בפרשת דרכים ששם יעבור משיח, **וְיַבַּשֵּׂר לָהּ וְינַחֵם לָהּ** ויבשר לה שהגיע זמן הגאולה ובזה ינחם אותה, **וּכְדֵין תְּקַבֵּל תַּנְחוּמִין** ואז תקבל תנחומים, ומה שמקודם כתוב מאנה להנחם, עתה כתיב שוש אשיש בה׳, **וְתָקוּם וּתְנַשֵּׁק לֵיהּ** ותקום רחל ותנשק את המשיח.

לְבָתַר יֵקוּם הַהוּא נְהִירוּ מֵהַהוּא אֲתַר וְשָׁרֵי בִּירִיחוֹ קַרְתָּא דְּאִילָנֵי אחר כך יקום אור ההוא שנעשה מירידת המשיח כנ״ל וישרה ביריחו עיר האילנות ששם גדלים עצי הריח המוציאים שמן הטוב, והיינו מש״כ **״בְּכָל עֵץ״ דָּא יְרִיחוֹ,** ומש״כ **״אוֹ עַל הָאָרֶץ״ דָּא יְרוּשְׁלַיִם** היינו סוד המלכות הנקשרת בת״ת, **וְיֵהָא גָּנִיז בְּהַהוּא נְהִירוּ דְּקַן צִפּוֹר תְּרֵיסַר יַרְחֵי** ומשיח יהיה גנוז באותו האור של קן צפור י״ב חדשים, **בָּתַר תְּרֵיסַר יַרְחֵי יְזַדְקַף הַהוּא נְהִירוּ בֵּין שְׁמַיָּא וְאַרְעָא** אחר י״ב חדשים יזדקף אותו האור של משיח בין השמים והארץ, **וְיִשְׂרֵי בְּאַרְעָא דְּגָלִיל** וישרה בארץ הגליל, מטעם **דְּתַמָּן הֲוָה שֵׁירוּתָא דְּגָלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל** כי שם היתה התחלת הגלות של ישראל, כי משם גלו עשרת השבטים, **וְתַמָּן יִתְגְּלֵי מֵהַהוּא נְהִירוּ דְּקַן צִפּוֹר** ושם יתגלה משיח ויתפשט מאור העלמו שהיה מתעטף באור קן צפור, ואז משיח יתגלה בין בני אדם לעיני כל בשר, **וְתָב לְאַתְרֵיהּ** והקן צפור יתעלה ויחזור אל מקומו.

בכל העולם יראו שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל

וְהַהוּא יוֹמָא יִזְדַּעְזַע כָּל אַרְעָא כְּמִלְקַדְמִין ובאותו היום תזדעזע כל הארץ כמקודם, מפחד ה׳ ומהדר גאונו כנ״ל, **מִסְיָיפֵי שְׁמַיָּא עַד סְיָיפֵי שְׁמַיָּא** מסוף השמים ועד סוף שמים, **וּכְדֵין יֶחֱזוֹן כָּל עָלְמָא דְּהָא אִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּאַרְעָא דְּגָלִיל**

ואז יראו כל העולם שנגלה מלך המשיח בארץ הגליל, **וְיִתְכַּנְּשׁוּן לֵיהּ כָּל אִינּוּן דְּלָעָאן בְּאוֹרַיְיתָא** ויתקבצו אליו כל אלו שעוסקים בתורה, והם יהיו שלישיו ושרי מרכבתו, ועליהם יופיע ה׳ מרוח אשר בקרבו לנקום נקם, **וְאִינּוּן זְעִירִין בְּעָלְמָא** אבל הם יהיו מעטים בעולם, ולפי שצריך עוד זכותים מלמטה מן התחתונים לכן **וּבְזִכּוּת יְנוּקֵי דְּבֵי רַב יִתְתַּקַּף חֵילֵיהּ לְאִתְגַּבְּרָא** יצרף הקב״ה זכות התינוקות של בית רבן שהבל פיהם אין בו חטא ובזכותם יתחזק כחו של משיח להתגבר, **וְרָזָא דָּא ״אֶפְרוֹחִים״** וזהו הסוד של אפרוחים שהם סוד התינוקות של בית רבן, **וְאִי לָא יִשְׁתַּכְּחוּן אִלֵּין, הָא יְנוּקֵי דְּיִתְבִין בְּתוּקְפָּא דְּאִמְּהוֹן וְיָנְקֵי** ואם לא ימצאו התשב״ר אז יתגבר משיח בכח התינוקות היושבים בחיק אמותם ויונקים, שהם עתידים עוד להתגבר בתורה, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** שהנביא אמר את מי יורה דעה וגו׳ **גְּמוּלֵי מֵחָלָב** אלו הילדים שנגמלו מהנקת החלב, **עַתִּיקֵי מְשָׁדַיִם** הנעתקים משדי אמן, **וְהַיְינוּ** מש״כ **״אוֹ בֵיצִים״** שהם אותם שעתידים לפרוח בתורה, **דִּבְגִין אִלֵּין שַׁרְיָא שְׁכִינְתָּא עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא** כי בשביל אלו שהם הת״ח והתשב״ר והיונקים שורה השכינה עם ישראל בגלות, כי אלו הם מושכי השכינה בתחתונים, ומפרש כי לא די שתשרה השכינה בין ישראל רק בזכות הת״ח לומדי תורה **דְּהָא חַכִּימִין זְעִירִין אִינּוּן דְּיִשְׁתַּכְּחוּן בְּהַהוּא זִמְנָא** כי החכמים מעטים הם שימצאו בזמן ההוא ואין בהם כח להכריע כף המשקל, **וְהַיְינוּ** וזה שכתוב **וְהָאֵם רוֹבֶצֶת** היא השכינה השורה על ישראל בגלות, **עַל הָאֶפְרוֹחִים** בזכות התשב״ר שהם עדיין אינם גמר פרי אלא כאפרוחים, **אוֹ עַל הַבֵּיצִים** שהם הגמולי מחלב.

תינוקות של בית רבן נותנים תוקף למלך המשיח!

ואמר עוד ומש״כ **לֹא תַקֵּח הָאֵם עַל הַבָּנִים** ר״ל בשלמא אלו היתה האם רובצת על ישראל בשביל הבנים שהם הת״ח, היה המשיח לוקח האם על הבנים וגואלם, אמנם כיון שהאם רובצת למטה בעיקר בזכות האפרוחים או הבצים, לכן לא תקח על הבנים, כי לא יוכל המשיח לבדו לגאול את השכינה וישראל, **דְּהָא בֵּיהּ לָא קַיְימָא מִלָּה לְאַפָּקָא לָהּ מִן גָּלוּתָא** כי לא תלוי בו לבדו להוציא את השכינה מן הגלות, **אֶלָּא בְּמַלְכָּא עִילָּאָה** אלא במלך עליון שהוא ז״פ, ולזה צריך רחמים עליונים, וצריך התעוררות מלמטה כדי לעורר את הרחמים למעלה, כי אפילו ירצה המשיח התחתון לפעול או לגאול בכח העטרות שנתעטר מלמעלה לא יוכל, כי רק כפי שיעוררו ישראל כך יפעול המשיח, ואמר **דְּכֵיוָן דְּאִינּוּן רָבְיָין וְיִנּוּקִין יַהֲבִין תּוּקְפָּא לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא** כיון שאותם התשב״ר והיונקים נותנים תוקף למלך המשיח, כי העיקר תלוי בשפע העליון שנמשך ע״י מעשי התחתונים, **כְּדֵין אִמָּא עִילָּאָה דְּהִיא רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ תִּתְעַר לְגַבֵּי בַּעֲלָהּ** ואז האם העליונה שהיא המלכות שהיא רובצת עליהם מתעוררת לגבי בעלה, **וְיִתְעַכָּב הָכִי עַד תְּרֵיסַר יַרְחִין אַחֲרָנִין** ויתעכב כך ענין הגאולה עד י״ב חדשים אחרים, וכ״ל שהוא סמ״ן

שהמלכות נוטלת מן התתתונים היא מנחת תותס נפטימיותס נסוד י״ג מדתי הטיבור כדי להרחות זכותס של ישראל, וכנגד זה תמעכב עדיין הגאולה י״ג מדתיס, **לְבָתַר יֵיתֵי בַּעֲלָהּ וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא** אחר כך יבוא בעלה של השכינה שהוא ז״א ויקים אותה מעפר שפלותה, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** ביום ההוא **אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנֹּפָלֶת** שהיא השכינה הקדושה הנקראת סוכת דוד.

משיח יקבץ כל הגלויות ויהיו נסים ונפלאות

והנה בין זה לזה יתגרשו ישראל אל המדבר, ושם יהיה קבוץ גליות, שהם שלש גליות, א׳ עשרת השבטים, ב׳ גלות יהודה מבית ראשון, ג׳ גלות בית שני, וכולם יצאו אל המדבר ושם יהיה קימת השכינה, וירא לפני ישראל כאש אוכלת, וז״ש **בְּהַהוּא יוֹמָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא שָׁאֲרֵי וְיִכְנּוֹשׁ גָּלוּתָא מִסְּיָפֵי עָלְמָא עַד סְיָפֵי עָלְמָא** ביום ההוא מלך המשיח יתחיל ויקבץ כל הגליות מסוף העולם עד סוף העולם **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם** משם יקבצך ה׳ אלהי״ך ומשם יקחך, **מֵהַהוּא יוֹמָא כָּל אָתַיִן וְנָסִין וּגְבוּרָאן דְּעָבֵד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם יַעֲבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל** מאותו היום והלאה יעשה הקב״ה לישראל כל האותות והנסים והגבורות שעשה הקב״ה לישראל במצרים **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם** כן **אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת** בגאולה העתידה, ומה שחסרה השכינה מיום מעשה העגל ואילך יעשה עתה וישלים ויעשה גבורות נסים ונפלאות בב״א. (רמ״ק ומפרשים)

סודי סודות בחשבונות הגאולה נמסרו לחכמי לב

(שמות ט, ב - י, א)

רָזָא דְּרָזִין לְחַכִּימֵי לִבָּא אִתְמְסַר יש כאן סודי סודות בחשבונות הגאולה המבוארים להלן והוא נמסר רק לחכמי לב, ואמר כי **עֶשֶׂר שָׁבְטִין אֶלֶף שְׁנִין** כנגד הפגם של עשרת השבטים נגזרה הגלות אלף שנים, **תְּרֵין שָׁבְטִין מָאתָן שְׁנִין** וכנגד הפגם של שני שבטים יהודה ובנימין נגזרה הגלות עוד מאתים שנה, וכשהזכיר רבי שמעון אריכות הגלות **שָׁאֲרוּ דִּמְעִין לְמִנְפַּל** התחילו הדמעות ליפול מעיניו, **פָּתַח וְאָמַר** שנתקיים בי מש״כ **בָּכֹה תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ** פי׳ שיש לבכות בכיה על בכיה על אריכות הגלות שמחשכת יותר מחשכת הלילה, והמשיך דבריו ואמר **לְסוֹף תְּרֵיסַר שָׁבְטִין דְּגָלוּתָא** לסוף הגלות של אלף ומאתים שנה כשיכלה ויתוקן הפגם של הי״ב שבטים, **לֵילְיָא יִתְחַשַּׁךְ לְיִשְׂרָאֵל** ליל הגלות יתחשך עוד ביותר לישראל, כי יצמחו כמה גזרות ושמדות בגלות אדום, **עַד דְּיִתְעַר וא״ו לְזִמַּן שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין** עד שיתעורר סוד אות ו״ו (כלל גלי ג׳) דהיינו הת״ת והיסוד לזמן ששים כנגד ו׳ רבתי שבת״ת לכן נכללת בעשרות, ושש

שנים כנגד היסוד שהוא ו׳ זעירא לכן היא ביחידות, וזה יהיה **לְבָתַר תְּרֵיסַר שְׁבָטִין דְּאִינּוּן אֶלֶף וּמָאתָן שְׁנִין דְּגָלוּתָא** אחר שעברו אלף ומאתים שנה בגלות לתקן פגם של הי״ב שבטים.

וּלְבָתַר שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין בַּחֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא ולאחר שיסתיימו הששים ושש שנים שיהיו ישראל בחשכות ליל הגלות, **כְּדֵין** אז יתקיים מש״כ **וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב** ומפרש **דָּא אִתְעָרוּתָא דְּאָת ו׳** זהו ההתעוררות של אות ו׳ של הת״ת והיסוד, **דְּאִיהוּ נֶפֶשׁ דְּבֵית יַעֲקֹב** שהוא הנפש של בית יעקב, פי׳ הנפש של המלכות שהיא בת״ת הנקרא יעקב, וכ״ל שהיסוד נותן הכוחות דילה במלכות והיא נעשית נפש ופנימיותה, **וְרָזָא דָּא** וזהו הסוד משׂ״כ **כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וְגוֹ׳ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ, וְאִיהוּ ו׳** הוא היסוד, **נֶפֶשׁ דְּבֵית שֵׁנִי רָזָא דְּה׳ תַּתָּאָה** שהוא הנפש של המלכות שהיא סוד בית שני סוד ה׳ תחתונה דשם הוי״ה, **וְדָא ו׳ רָזָא דְּשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ** וזהו סוד ו״ו כנגד ששים ושש שנים, ומפרש **שִׁשִּׁים לְאִתְעָרוּתָא דְּיַעֲקֹב** ששים להתעוררות של יעקב שהוא הת״ת, **וְשֵׁשׁ לְאִתְעָרוּתָא דְּיוֹסֵף** ושש להתעוררות של יוסף שהוא היסוד, **וְעַל דָּא אִיהוּ ו״ו דְּאִנּוּן תְּרֵין בְּחִבּוּרָא חָדָא וְרָזָא חָדָא** ועל כן אות ו׳ היא כפולה במבטא, לפי שהם ב׳ וי״ן בחיבור אחד וסוד אחד, כי אי אפשר לבטא אות ו׳ כי אם כשיוצאת עמה ו׳ שניה כנגד גוף שהוא הת״ת וברית שהוא היסוד שנחשבים לאחד.

סוד גילוי המשיח ומופתיו

ואמר עוד כי **מַתַּמָּן וּלְהָלְאָה יִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִינּוּן נִסִּין וְאָתִין דְּקָאֲמָרַן** מכאן ואילך יעורר הקב״ה הנסים והאותות שאמרנו לעיל, שהם סוד גילוי המשיח ומופתיו בשמים ובארץ, ואמר כי בין גלוי וגלוי יהיה עוד הסתר ואז **וְיִתְעָרוּן עַל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עַקְתִין דְּקָאֲמָרַן** יתעוררו על ישראל אותם הצרות שאמרנו כדי שישובו בתשובה ויצטרפו ויתלבנו, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק** דהיינו הצרות יתעוררו מכח דין הקשה של בחי׳ יצחק, לפי שלא שבו בתשובה כראוי כדי שיזכו לגאולה, **וּלְבָתַר** ואחר שיעבור הזמן שכנגד יצחק, **כַּד יַגִּיחַ מַלְכָּא מְשִׁיחָא קְרָבִין בְּכָל עָלְמָא בִּימִינָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** כשיעשה מלך המשיח מלחמות בכל העולם בכח ימינו דהיינו במדת חסדו של הקב״ה **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, יְמִינְךָ יהו״ה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ,** ומשיח יעשה נקמות באומות העולם על כל הרעה שעשו לישראל ולמקדש ועל שחללו תורתו, **כְּדֵין** אז יתקיים מש״כ **וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכּוֹר** שהיא התעוררות מצד מדת החסד, **וּלְבָתַר** ואחר כך יתקיים מש״כ **וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר** ומפרש **דָּא ה׳ תַּתָּאָה** היא השכינה הנקראת ארץ, שהיא לא תקום מעפר שפלותה עד שיעשה הקב״ה נקמה באומות העולם, **בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב** על זמן ההוא כתיב **וְהָיָה יהו״ה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ** ז״א יהיה למלך על המלכות, **בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד** בסוד יחוד העליון דזו״ן.

הוסיף רבי שמעון ואמר כי **לְסוֹף שִׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין אַחֲרָנִין** לסוף ששים ושש שנים אחרות, **דְּאִינּוּן** שהם ביחד עם הס״ו הראשונים **מֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין** מאה ושלושים ושתים שנים, אז **יִתְחַזּוּן אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא גְּלִיפָן בְּשְׁלִימוּ עֵילָא וְתַתָּא כְּדְקָא יָאוּת** יתראו ויתגלו האותיות של שם הקדוש הוי״ה חקוקות בשלימות למעלה באימא ולמטה במלכות כראוי, ר״ל שאימא וברתא יהיו מתוקנות לגמרי, ומפרש **וְרָזָא דָּא ה׳ ה׳ עִלָּאָה וְתַתָּאָה** וסוד זה הוא ה׳ הראשונה דאימא וה׳ האחרונה דמלכות, והנה ב׳ ההי״ן הם מספר עשרה וכ״א כלולה מעשר הרי מאה הרומז שתיקונם של ב׳ ההי״ן הם מאה שנה, **וְכָל אִינּוּן שְׁבִילִין דְּאִינּוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין** וכל אותם הל״ב שבילי חכמה שתיקונם הוא ל״ב שנים, **דִּכְלִילָן בְּרָזָא דְּאָת ו׳ יהו״ה** (ס״ג הרמ״ק) הכלולות בסוד אות ו׳ ובשם הוי״ה שבת״ת שעולים ל״ב, **רָזָא דְּשְׁלִימוּ דְּמֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין** הרי הם סוד השלימות שנתקנו בקל״ב שנים, לכן **לְסוֹף מֵאָה וּתְלָתִין וּתְרֵין שְׁנִין אַחֲרָנִין** לסוף קל״ב שנים אחרים, ר״ל אחר הקל״ב שנים של הב׳ פעמים ס״ו הנ״ל, **יִתְקַיֵּים** משׂ״כ **לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה** ואז **וְיִתְדַּכְּי אַרְעָא קַדִּישָׁא** ותטהר ארץ הקדושה מטומאות הרשעים, **וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר מֵתַּיָּא דְּאַרְעָא קַדִּישָׁא** והקב״ה יעורר ויחיה את המתים של ארץ הקדושה תחילה, **וְיִקּוּמוּן חַיָּילִין חַיָּילִין בְּאַרְעָא דְּגָלִיל** ויקומו תחילה צבאות צבאות של מתים בארץ הגליל.

וּכְדֵין ואז כשיחיו המתים בא״י, מיד **יִתְעַר סְתִימוּ דִּנְבִיעוּ עִלָּאָה אָת י׳** יתעורר ויפתח מה שנסתם מחורבן בית ראשון במקור העליון שבאבא שהוא סוד אות י׳ דשם הוי״ה, **וְיִתְקַיְּימוּן תְּלָתִין וּתְרֵין שְׁבִילִין בְּשְׁלִימוּ לְנַגְדָּא לְתַתָּא** ויתקיימו הל״ב שבילים בשלימות להמשיך שפעם למטה, **וְיִתְקַיְּימוּן אַתְוָון דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כְּלְהוּ בְּקִיּוּמַיְּיהוּ יהו״ה** ואז יתקיימו ויושלמו כל ד׳ אותיות של שם הוי״ה בשלימותם, **דְּעַד כְּעַן לָא יְהוֹן בְּשְׁלִימוּ** כי עד עתה לא היו בשלימות, **עַד זְמַן דְּיִנָּגִיד וְיִתְמַשַּׁךְ הַהוּא נְבִיעוּ עִלָּאָה** עד אותו הזמן שיתמשך אותו מקור העליון של אבא שהוא אות י׳, ואז יושלם השם הוי״ה **בְּחִבּוּרָא דְּאַתְוָון גּוֹ ה׳ בַּתָּרָאָה** בחבור אותיות י׳ ואותיות ה״ו עם ה׳ אחרונה שבמלכות, **וְדָא אִיהוּ לְסוֹף תִּשְׁלוּם מֵאָה וְאַרְבְּעִין וְאַרְבְּעָה שְׁנִין אַחֲרָנִין דְּיִשְׁתַּלְמוּן** וזה יהיה לסוף קמ״ד שנים אחרות, ר״ל כיון שנמשכה המגע עד המלכות והמלכות היא סוד ג״ן שנרצעו גימטריא קמ״ד כזה: יוד, יוד הס, יוד הס וו, יוד הס וו הס, לכן תיקון ומשלוש העיקרי יהיה מאה קמ״ד שנים אחרות, **וְיִתְעָרוּן שְׁאָר מְתֵי יִשְׂרָאֵל דְּבִשְׁאָר אַרְעָאן** ואז יתעוררו ויחיו שאר מתי ישראל שבשאר הארצות, כי אז כל העולם יתקדש.

ואמר עוד **דְּיִשְׁתְּכַח כָּל דָּא בְּחוּשְׁבָּן ח״ת** (ס״ג הרמ״ק) שימצא כל זה בחשבון ת״ח, דהיינו ב׳ פעמים קל״ב הם רס״ד ועוד קמ״ד הרי הם מספר ח״ת, אחר האלף ומאתים שנה שעברו כבר מחורבן בית המקדש, **דְּאִתְיִישִׁיב עָלְמָא וְיִתְבַּסַּם** ואז יתיישב העולם ויתבסם ויתמתק מזוהמת הנחש הקדמוני, **וְיִתְעֲבַר סִטְרָא אָחֳרָא מֵעָלְמָא** ויתבטל הסטרא

אחרא מן העולם, **וְהַ״א תַּתָּאָה תִּתְמְלֵי מִגּוֹ נְבִיעוּ עִלָּאָה** וה׳ תחתונה שהיא המלכות תתמלא מתוך המקור העליון של אבא, **וְתִתְעַטָּר וְתִתְנַהִיר בִּשְׁלִימוּ** ותתעטר ותאיר בשלימות, **וּכְדֵין כְּתִיב וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם** כמ״ש המדרש״ל פירושו (בספר הליקוטים על פסוק זה) וז״ל דע כי עולם העשיה שם מקננת הנוקבא, נקוד שביניה מקנן בחופן והיא נקראת אור הלבנה, והיא תהיה כאור החמה, דהיינו כז״ת המקנן בעילאין, ואור החמה דהיינו ז״ת שבעילאין יהיה כאור שבעת הימים שהם ז״ס דמלכות דאצילות המקננת בבריאה, כי אז יתעלו העולמות, ותתעלה העשיה בעילאין ובריאה בבריאה ויצירה ביצירה, **עַד דְּיֵהֵא שַׁבָּת לַיהוה״ה** עד שיהיה שבת לה׳ שהוא אלף השביעי, **לְאַלְקָטָא נַפְשִׁין בְּתַעֲנוּגֵי קֻדּוּשָׁא** ללקוט נפשות בתענוג הקדושה של יום העליון של זו״ן, כ״ל שהמלכות מקבל מז״ת בסוד היחוד נשמות מדשות גטוהות שלא נכללו בשלש״ר כשנברא ולא נפגמו בחטאו ויתוסף בהם אור גדול ע״י יחוד זו״ן, ואלו יבואו לעולם **כָּל הַהוּא אֶלֶף שְׁבִיעָאָה** כל אלף השביעי, **וְדָא** ועל ידי יחוד זו״ן **אִיהוּ אִתְעֲרוּתָא דִּרְוִיחִין קַדִּישִׁין דְּעַמָּא דְּיִשְׂרָאֵל** תהיה התעוררות הרוחות הקדושות החדשות שיקבלו אז עם בני ישראל, **לְאִתְלַבְּשָׁא לְבָתַר שַׁבָּת בְּגוּפִין אַחֲרָנִין קַדִּישִׁין לְאִתְקְרֵי קַדִּישִׁין** שיהיו מלובשים גם אחר יום שכולו שבת בגופים אחרים קדושים כדי להקרא קדושים **דִּכְתִיב וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ, עַד כָּאן מִלִּין דְּרָזִין סְתִימִין** עד כאן דברי הסודות של חשבונות הגאולה הסתומים. (רמ״ק ורפ״ג ומק״מ)

גאולת ישראל אינה תלויה אלא בבכיה

(שמות יב, ב)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְזִמְנָא דְּאָתֵי מַה כְּתִיב לעתיד לבא מה כתוב, **בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים וְגוֹ׳, מַהוּ בִּבְכִי יָבוֹאוּ** באיזו בכי, ואמר **בִּזְכוּת בְּכִי דְּאֵם הַיֶּלֶד שֶׁהִיא רָחֵל, יָבוֹאוּ וְיִתְכַּנְּשׁוּן מִן גָּלוּתָא** בזכות בכייתה של השכינה יתקבצו ישראל מן הגלות, **וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, פּוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל לָא תַלְיָא אֶלָּא בִּבְכִי** גאולתן של ישראל אינה תלויה אלא בבכיה, והיינו **כַּד יִשְׁתַּלְמוּן וְיִכְלוּן בְּכִי דְּמָעוֹת דְּבָכָה עֵשָׂו קַמֵּי אֲבוֹי** כשישלמו ויכלו זכות הבכי והדמעות שבכה עשו לפני אביו **דִּכְתִיב וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קֹולוֹ וַיֵּבְךְּ, וְאִינּוּן דְּמְעִין אֲחִיתוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתֵיהּ** ואותם הדמעות הורידו את ישראל בגלות אדום, ר״ל כדי לכפר על חלול שם שמים שהיה נראה כאילו בעקבה ורמיה לקח יעקב את הברכות, לכן **כֵּיוָן דְּיִכְלוּן אִינּוּן דְּמְעִין בְּבִכְיָה דְּיִשְׂרָאֵל יִפְקוּן מִגָּלוּתֵיהּ** כיון שיכלו זכות אותם הדמעות ע״י בכיות של ישראל אז יצאו מגלותו **הָדָא הוּא דִּכְתִיב בִּבְכִי יָבוֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.**

יעקב והשבטים יעלו מקברם לראות בשמחת הגאולה

(שמות טז, ב)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לרבי אבא, **תָּא חֲזֵי, תְּרֵין נְדָרִין נָדַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב** בא וראה כי שני נדרים נדר הקב״ה ליעקב, **חַד דְּייֵחוּת עִמַּיהּ לְמֵידַר עִמֵּיהּ בְּגָלוּתָא** אחד שירד עמו לדור עמו בגלות, **וְחַד דְּיֵסְקִינֵיהּ מִקְּבְרֵיהּ לְמֶחֱמֵי חֶדְוָותָא דְּסַיְּיעְתָּא קַדִּישָׁא דְּדַיְירֵי עִם בְּנוֹהִי** ואחד שבעת הגאולה יעלה את גופו ממש מקברו לראות בשמחת מחנות המלאכים שדרו עם בניו בגלות ועתה יוצאים עמהם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה** שפירושו **אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ בְּגָלוּתָא,** ומ״כ **וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם עָלֹה** פירושו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, וְהַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי** כן יעלה הקב״ה את יעקב מקברו לראות בשמחת הגאולה וישועת בניו, **וּכְתִיב שָׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגוֹ׳** פי׳ שגם הם עלו מקברם לראות בשמחת בניהם בעת הגאולה.

עתיד הקב״ה להתגלות בירושלים ולטהרה

(שמות יז, א)

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח לפרש מש״כ **עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים וְגוֹ׳** פי׳ עד שיהיה השמש נפוח מן הארץ לרדת לשקוע, ועד שינוסו הצללים שהוא עת הערב, ומפרש **עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם, הַאי קְרָא עַל גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל אִתְּמַר** פסוק זה נאמר על גלותן של ישראל שיהיו בגלות עד שיפוח ויעבור היום של ממשלת האומות, **דְּאִינּוּן יִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּגָלוּתָא עַד שִׁיסְתַּיֵּים הַהוּא יוֹמָא דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּאוּמִּין** שהם ישתעבדו בגלות עד שיסתיים אותו היום של ממשלת האומות על ישראל, **דְּתָנֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֶלֶף שְׁנִין הוּא שֶׁלְּטָנוּתָא דְּכָל אוּמִּין כַּהֲדָא עֲלַייְהוּ דְּיִשְׂרָאֵל** אלף שנה ניתנה ממשלה לכל האומות יחד למשול על ישראל, ובעונותינו נתוספו עליהם כמה וכמה שנים מפני שאנו נותנים להם כח, **וְלֵית לָךְ אוּמָה דְּלָא יִשְׁתַּעְבֵּד בְּהוֹן** ואין לך אומה שלא תשתעבד בישראל, **וְיוֹמָא חֲדָא הוּא לְקִבְלֵיהּ** ויום אחד של הקב״ה הוא כנגדו, **דִּכְתִיב וְהָיָה יוֹם אֶחָד** כשיעבור יומו של הקב״ה, **הוּא יִוָּדַע לַיהוה״ה וְגוֹ׳** הוא נודע לה׳ מתי יושלם אותו היום, ונודע שיומו של הקב״ה הוא אלף שנים, כמ״ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול. (עי׳ מש״כ בענין זה בס׳ שם הגדולים מערכת רבי אליעזר בעל הרוקח, כי לכן לא בא בן ישי בזמנם של התנאים והאמוראים שהיו קדושים וצדיקים שאין כמותם בדורות הבאים אחריהם, מפני שהיו בתוך אלף מחורבן בית המקדש).

דָּבָר אַחֵר משׁ״כ עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם פירושו קֹדֶם דְּיָפוּחַ הַהוּא יוֹמָא דְּאוּמִין לפני שיפוח ויעבור וישתלם היום דהיינו האלף שנה של ממשלת האומות, וְנָסוּ הַצְּלָלִים פירושו קודם שינוסו הצללים, דהיינו אִינּוּן שׁוּלְטָנִין דְּשַׁלְטוּ עֲלַיְיהוּ הם שרי האומות ששלטו עליהם בציון וירושלים, אֵלֶךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר פירושו אָמַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלֶךְ לִי לְנַעֲרָא הָאוּמּוֹת מִירוּשְׁלַם דְּהוּא הַר הַמּוֹר אלך לנער ולבער את האומות השולטים בירושלים שהוא הר המור כְּמָה דְּכְתִיב בְּהַר הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלָיִם. וְאֶל גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא דִּי בְּצִיּוֹן זהו בית המקדש אשר בציון דִּכְתִיב בֵּיהּ יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן וְגוֹ׳ שבכל מקום שיהיו האומות ינער אותם הקב״ה, כְּמָה דַּאֲתְּ אָמַר, לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה, כְּהַאי דְּאָחִיד בְּטַלִּית לְנַעֲרָא טְנוּפָא מִנָּהּ כזה האוחז בטלית לנער את הטנופת והאבק ממנה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עָתִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְגַּלְיָיא בִּירוּשְׁלֵם דִּלְתַתָּא וּלְדַכְּאָה יָתָהּ מִטְּנוּפֵי עַמְּמַיָּא עתיד הקב״ה להגלות בירושלים של מטה ולטהר אותה מטנופת העמים, עַד דְּלָא תִּשְׁתְּלִים הַהוּא יוֹמָא דְּאוּמִין עד שלא יגמר היום של ממשלת האומות, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא, לֵית שׁוּלְטָנוּ לְאוּמִין עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל אֶלָּא יוֹמָא חָדָא לְחוֹד דְּהוּא יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אין שליטה להאומות על ישראל אלא יום אחד לבד שהוא יומו של הקב״ה וְהוּא אֶלֶף שָׁנִים, הָדָא הוּא דִּכְתִיב נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה שפירושו יוֹמָא חַד לְחוֹד וְלָא יַתִּיר יום אחד לבד הוא השממון והגלות ולא יותר.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אִי יַתִּיר יִשְׁתַּעְבְּדוּן אם ישתעבדו ישראל יותר מאלף שנה, לֹא עַל פּוּם גְּזֵרַת מַלְכָּא הוּא הוא אינו על פי גזרת מלך העליון ב״ה, אֶלָּא עַל דְּלָא בַּעְיָין לְמֵיהֲדַר לְקִבְלֵיהּ אלא לפי שאינם רוצים לחזור בתשובה אליו, וּכְתִיב וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ׳, וּכְתִיב אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ וְגוֹ׳ פי׳ הקב״ה הבטיח לנו שאפילו ישראל לא יהיו ראויים לגאולה עכ״ז סוף כל סוף יגאלו ישראל, והקב״ה יקבצנו מקצה השמים. וכתב הרמ״ק, כי הנה מפני חטאינו גלינו מארצינו, ואז נגזר על ישראל אלף שנות גלות אפילו אם ישובו בתשובה, ועל זה הזמן נאמר אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, שאין ראוי להפציר אפילו בתפלה, אבל מאלף שנה ולמעלה תלוי בתשובה, ועכוב הגאולה עתה הוא בשביל עון אותו הדור עצמו, אבל אין ספק שיש סוף זמן אל הגאולה שהוא זמן של בעתה שלא תתאחר יותר, ומי שימצא באותה שעה בלי תשובה אוי לרוע מזלו שתתבטל כל הוייתו. (רמ״ק ומפרשים)

עתיד הקב״ה להביא עשר מכות על רומי רבתי

(וארא לא, א)

וְתָא חֲזֵי הַהוּא אַרְעָא תְּחוֹמָא דְּחוּלָקָא דְּמִצְרָאֵי בא וראה אותו חלק הארץ שהוא התחום של ארץ מצרים, בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן ההוא של מכת כינים, אוֹשִׁיט קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶצְבְּעָא דִּילֵיהּ הושיט הקב״ה את אצבע שלו שהוא סוד המלכות, וְאִתְּילִידוּ טַפְסִירִין בְּהַהוּא תְּחוֹמָא ונולדו באותו התחום להבות אש המיבשות את ליחות הארץ, וְאִתְיְבָשׁוּ כָּל אִינּוּן תְּחוֹמִין דְּרַכְּיכוּ מַיָּא ונתייבשו כל התחומים של מצרים שהיו רכים ורטובים במים, וְכָל יְרוֹקָא דְּמַיִין דְּנָבְעִין וגם נתיבש כל ירק עשב שצמח על ידי המעיינות, וזה גרם לעיפוש בארץ, כְּדֵין לְתַתָּא אִתְחֲזִיאוּ קַלְמִין מֵעַפְרָא דְּאַרְעָא אז נראו למטה הכינים שיצאו מעפר הארץ.

ומקשה וְהָא אִתְּמַר דְּאַהֲרֹן הֲוָה מָחֵי והרי למדנו שאהרן היה מכה את עפר הארץ ועל ידי זה נתהוו הכינים ולא על ידי עיפוש הארץ, ומתרץ אֲבָל בְּגִין דָּא אַהֲרֹן הֲוָה מָחֵי אבל בשביל זה היה אהרן מכה את עפר הארץ, לְאַחֲזָאָה דִּימִינָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תָּבַר לְשַׂנְאִין להראות שימינו של הקב״ה שוברת את השונאים כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר יְמִינְךָ יהו״ה תִּרְעַץ אוֹיֵב ונודע שאהרן היה מרכבה למדת החסד שהוא סוד הימין, אבל המכה היתה על ידי העיפוש כנ״ל. כְּגַוְונָא דָּא זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַיְיתָאָה עַל קַרְתָּא דְּרוֹמִי רַבְּתָא כעין זה עתיד הקב״ה להביא על עיר הגדולה רומי כל עשר מכות שהביא על מצרים דִּכְתִיב וְנֶהֶפְכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית, ומסיק דבריו ואמר וְעַל דָּא ועל שנתיבשו כל לחלוחית הארץ כתוב כָּל עֲפַר הָאָרֶץ הָיָה כִּנִּים בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם.

בני ישמעאל עתידים לעורר מלחמות חזקות בעולם

(וארא לב, א)

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הֲווֹ אָזְלֵי בְּאוֹרְחָא אלו הב׳ תנאים היו הולכים בדרך, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא שאל ממנו, אַמַּאי אַתְּ שָׁתִיק למה אתה שותק הָא אוֹרְחָא לָא אִתְתַּקַּן אֶלָּא בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא הרי אין הדרך מתתקן אלא בדברי תורה, אִתְנַגִּיד רַבִּי חִיָּיא וּבָכָה נאנח רבי חייא ובכה, פָּתַח וְאָמַר לפרש משׁ״כ וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ וָלָד, וַוי עַל דָּא ששרה היתה עקרה והוא שגרם שיקח אברהם את הגר ויולד ישמעאל, וַוי עַל הַהוּא זִמְנָא דְּאוֹלִידַת הָגָר לְיִשְׁמָעֵאל אוי על זמן ההוא שהגר הולידה את ישמעאל.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי, אַמַּאי למה אתה מצטער כל כך על לידת ישמעאל, וְהָא אוֹלִיד֥ת לְבָתַּר וַהֲוָה לָהּ בְּרָא גְּזָעָא קַדִּישָׁא הרי שרה הולידה אחר כך את יצחק והיה לה בן גזע קדוש, אֲמַר לֵיהּ רבי חייא אַתְּ חָמֵי וַאֲנָא חָמֵינָא אתה רואה את מעלת יצחק ואני רואה את רשעת ישמעאל והרעות שיעשה לישראל, וְהָכִי שְׁמַעְנָא מִפּוּמוֹי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מִלָּה וּבָכֵינָא וכך שמעתי מפיו של רבי שמעון דבר זה ועל כן אני בוכה, שכך אמר רבי שמעון וַוי עַל הַהוּא זְמְנָא אוי על זמן ההוא שנולד ישמעאל, דִּבְגִין דְּשָׂרָה אִתְעַכְּבַת לפי ששרה נתעכבה מלהוליד בנים, על כן כְּתִיב וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם וְגוֹ׳ בֹּא נָא אֶל שִׁפְחָתִי וְגוֹ׳ ועי״ז נולד ישמעאל, וְעַל דָּא קָיְימָא שַׁעְתָּא לְהָגָר לְמֵירַת לְשָׂרָה גְּבִירְתָּהּ ועל כן עמדה השעה להגר לרשת את שרה גבירתה, וַהֲוָה לָהּ בְּרָא מֵאַבְרָהָם והיה להגר בן מאברהם, וְאַבְרָהָם אָמַר התפלל לפני הקב״ה לוּ יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ, וְאַף עַל גַּב דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה מְבַשֵּׂר לֵיהּ עַל יִצְחָק ואף על פי שהקב״ה היה מבשר לו על יצחק, ואמר לו אבל שרה אשתך יולדת לך בן וגו׳, עכ״ז אִתְדַּבַּק אַבְרָהָם בִּישְׁמָעֵאל נתדבק אברהם בישמעאל והתפלל עליו, עַד דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵיב לֵיהּ וּלְיִשְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ וְגוֹ׳ הנה ברכתי אותו והפריתי אותו והרביתי אותו במאד מאד, לְבָתַּר אִתְגְּזַר וְעָאל בְּקְיְימָא קַדִּישָׁא עַד לָא יִפּוֹק יִצְחָק לְעָלְמָא אחר כך נימול ישמעאל ונכנס בברית קודש עד שלא יצא יצחק לעולם, לכן הוא צער גדול שנולד ישמעאל ונימול כדמפרש ואזיל.

וְתָא חֲזֵי, אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין קְיְימָא הַהוּא מְמָנָא דִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל בא וראה ארבע מאות שנה עומד הממונה של בני ישמעאל (נ״מ מנוסח מתי היו מלו תמ׳ שנים ומה עניו דוק״מ ת׳ שנים), וּבָעָא קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ומבקש לפני הקב״ה, אֲמַר לֵיהּ מַאן דְּאִתְגְּזַר אִית לֵיהּ חוּלָקָא בִּשְׁמָךְ שאל ממנו מי שנימול יש לו חלק בשמך, אֲמַר לֵיהּ אֵין יש לו חלק, אֲמַר לֵיהּ הממונה וְהָא יִשְׁמָעֵאל דְּאִתְגְּזַר אַמַּאי לֵית לֵיהּ חוּלָקָא בָּךְ כְּמוֹ יִצְחָק והרי ישמעאל שנימול למה אין לו חלק בך כמו יצחק, אֲמַר לֵיהּ דָּא אִתְגְּזַר כְּדְקָא יָאוּת וּכְתִיקוּנוֹי אמר לו הקב״ה יצחק נימול כראוי וכתיקונו דהיינו מילה ופריעה, וְדָא לָאו הָכִי וישמעאל אינו כן כי לא עשו לו פריעה, וכן בני ישמעאל הנימולים לא עושים פריעה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאִלֵּין מִתְדַּבְּקִין בֵּי כְּדְקָא יָאוּת לְתַמָּנְיָא יוֹמִין ולא עוד אלא בני ישראל מתדבקים בי כראוי שנימולים לשמונה ימים, וְאִלֵּין רְחִיקִין מִנַּי עַד כַּמָּה יָמִים ובני ישמעאל רחוקים ממני עד הרבה ימים כי לא נימולים אלא כשהם בן י״ג שנה, אֲמַר לֵיהּ הממונה של ישמעאל להקב״ה, וְעִם כָּל דָּא כֵּיוָן דְּאִתְגְּזַר לָא יְהֵא לֵיהּ אַגַר טַב בְּגִינֵיהּ ועכ״ז כיון שנימול וכי לא מגיע לו שכר טוב עבור זה.

חזר רבי חייא להתאונן ואמר וַוי עַל הַהוּא זְמְנָא דְּאִתְיְלִיד יִשְׁמָעֵאל בָּעָלְמָא וְאִתְגְּזַר אוי על זמן ההוא שנולד ישמעאל בעולם ונימול, מַה עָבַד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מה

עשה הקב״ה להפיס דעתו של הממונה על בני ישמעאל, אַרְחִיק לְהוּ לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל מִדְּבֵקוּתָא דִּלְעֵילָּא הרחיק את בני ישמעאל מדבקות העליון, וְיָהַב לְהוּ חוּלָקָא לְתַתָּא בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא בְּגִין הַהוּא גְּזִירוּ דִּבְהוֹן ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה בשביל המילה שבהם, וּזְמִינִין בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל לְמִשְׁלַט בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא כַּד אִיהִי רֵיקָנְיָא מִכֹּלָּא זְמָנָא סַגִּי ועתידים בני ישמעאל לשלוט בארץ הקדושה זמן רב כשהיא ריקה מכל, כְּמָה דִּגְזִירוּ דִּלְהוֹן בְּרֵיקָנְיָא בְּלָא שְׁלִימוּ כמו שהמילה שלהם היא ריקה בלא שלימות של פריעה, וְאִינּוּן יְעַכְּבוּן לְהוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲתָבָא לְדוּכְתַּיְיהוּ עַד דְּיִשְׁתְּלִים הַהוּא זְכוּתָא דִּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל והם יעכבו לבני ישראל מלחזור למקומם עד שיושלם זכות המילה של בני ישמעאל.

וּזְמִינִין בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל לְאַתְעָרָא קְרָבִין תַּקִּיפִין בָּעָלְמָא ועתידים בני ישמעאל לעורר מלחמות חזקות בעולם, וּלְאִתְכַּנָּשָׁא בְּנֵי אֱדוֹם עֲלַיְיהוּ ויתאספו בני אדום עליהם למלחמה, וְיִתְעָרוּן קְרָבָא בְּהוּ ויעוררו ויערכו מלחמות עם בני ישמעאל, חַד עַל יַמָּא וְחַד עַל יַבָּשְׁתָּא וְחַד סְמוּךְ לִירוּשְׁלֵים אחת על הים ואחת על היבשה ואחת סמוך לירושלים, וְיִשְׁלְטוּן אִלֵּין בְּאִלֵּין וימשלו אלו באלו, וְאַרְעָא קַדִּישָׁא לָא יִתְמְסַר לִבְנֵי אֱדוֹם וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום.

כי זבח לה׳ בבצרה וגם בני ישמעאל יושמדו

בְּהַהוּא זְמָנָא יִתְעַר עַמָּא חַד מִסְּיְיפֵי עָלְמָא עַל רוּמֵי חַיְיבָא בזמן ההוא יתעורר עם אחד מסוף העולם ויבא על רומי הרשעה, וְיִגַּח בָּהּ קְרָבָא תְּלַת יַרְחִין ויעשה בה מלחמה שלשה חדשים, וְיִתְכַּנְּשׁוּן תַּמָּן עַמְמַיָּא וְיִפְּלוּן בִּידַיְיהוּ ויתאספו שם עמים רבים ויפלו הרומיים בידיהם, עַד דְּיִתְכַּנְּשׁוּן כָּל בְּנֵי אֱדוֹם עֲלָהּ מִכָּל סְיְיפֵי עָלְמָא עד שיתאספו עליה כל בני אדום מכל קצוי העולם, ואז יצילו עצמם מיד שאר האומות, וּכְדֵין יִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ ואז יתעורר הקב״ה עליהם הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי זֶבַח לַיהוה״ בְּבָצְרָה וְגוֹ׳ שהיא עירו של אדום שישמיד אותם לגמרי.

וּלְבָתַר דָּא מַה כְּתִיב לאחר כך כתוב לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וינערו רשעים ממנה, דהיינו וְיִשֵּׁיצֵי לִבְנֵי יִשְׁמָעֵאל מִינָהּ וישמיד את בני ישמעאל ממנה, וְיִתְבַּר כָּל חֵילִין דִּלְעֵילָּא וישבר כל כחות של שרי האומות של מעלה, וְלָא יִשְׁתְּאַר חֵילָא לְעֵילָּא עַל עַמָּא דְּעָלְמָא ולא ישאר כח לשום שר של מעלה על איזה עם שבעולם, אֶלָּא חֵילָא דְּיִשְׂרָאֵל בִּלְחוֹדוֹי אלא כחם של ישראל לבדם שהוא הקב״ה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב יהו״ה צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ הקב״ה יגן על ימנם של ישראל לעשות בה חיל, וטעם הדבר בְּגִין דְּשָׂמְאָל קַדִּישָׁא בִּימִינָא לפי ששם הקדוש הוא בימין שהוא סוד המלכות אשר תיקונה בחסד שבימין, וְאוֹרַיְיתָא בִּימִינָא והתורה שהוא סוד ז״א גם כן בנינו בחסד שבימין,

וְעַל דָּא בִּימִינָא תַּלְיָא כֻּלָּא ועל כן הכל תלוי בימין, וּתְנִינַן דְּבָעֵי לְזַקָּפָא יְמִינָא עַל שְׂמָאלָא ולמדנו שצריך לזקוף את יד ימין על יד שמאל, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ כמו שפירשו הטעם מפני כבוד ה׳ השורה על הימין, וראיה שהתורה היא בימין דִּכְתִיב מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ פי׳ שהתורה ניתנה מימינו של הקב״ה, וּבְזִמְנָא דְּאָתֵי ולעתיד לבא יתקיים מש״כ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי פי שהקב״ה יושיע את ימינו כביכול שהחזירה אחור בעת החורבן כמ״ש השיב אחור ימינו, וּבְהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב ועל אותו הזמן כתוב כִּי אָז אֶהְפּוֹךְ אֶל עַמִּים שידברו שָׂפָה בְרוּרָה בלשון הקודש, ואחדות הלשון תהיה סיבה שיתאחדו באמונה לִקְרֹא כֻּלָּם בְּשֵׁם יהו״ה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד ובדעה אחת, וּכְתִיב והיה ה׳ למלך על כל הארץ כי כל האומות יקבלוהו לאלו״ה ויאמינו בו, בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד ולא יעבדו עוד לע״ז אף בשתוף, וּשְׁמוֹ אֶחָד כי לא יזכר עוד שם אלוה אחר כי אם שמו של הקב״ה לבדו. (מפרשים)

מתי יגאלנו אחר שכבר סבלנו חבלי משיח

(בא לח, ב)

וזה שאמר וְתָא חֲזֵי, כְּתִיב לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא לַיהו״ה לְהוֹצִיאָם וְגוֹ׳, הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהו״ה שִׁמּוּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳ ואמר רבי שמעון הַאי פְּסוּקָא קַשְׁיָא פסוק זה קשה, כְּיָון דְּאָמַר לֵיל בלשון יחיד, מַהוּ שִׁמּוּרִים בלשון רבים, וְלָא שִׁמּוּר, שִׁמּוּר מַבָּעֵי לֵיהּ שמור היה צריך לומר בלשון יחיד, ועוד וּכְתִיב הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה וקשה לֵיל קָאָמַר בְּקַדְמֵיתָא וּבָתַר לַיְלָה למה בתחילה אמר ליל ואחר כך לילה.

ומתרץ אֶלָּא הָכִי תְּנִינַן אלא כך למדנו כְּתִיב כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְתוּלָה הנה נע״ר כְּתִיב חסר אות ה׳, מַאי טַעְמָא מה טעם הדבר, ואמר מִשּׁוּם דְּכָל זְמַן דְּלָא קַבִּילַת דִּכַר אִתְקְרֵי נַעַר לפי שכל זמן שהמלכות לא קבלה מז״א את החסדים ע״י היחוד נקראת נע״ר שגי׳ חמש פעמים די״ן של שם אדנ״י שהם גי׳ ש״ך דינים, מִדְּקַבִּילַת דִּכַר אִתְקְרֵי נַעֲרָה משקבלה את החסדים נקראת נערה, ר״ל כשמקבלת ה׳ שמות אהי״ה שהם ה׳ חסדים סוד ה׳ אלפי״ן של שם אדנ״י, עי״ז היא נמתקת ונקראת נער״ה בה׳, אוּף הָכָא לֵיל עַד לָא קַבִּילַת דִּכַר אף כאן המלכות נקראת ליל בלי אות ה׳ עד שלא קבלה החסדים מז״א, ומשנמתקה בה׳ חסדים נקראת לילה, ואמר וְאַף עַל גַּב דִּכְתִיב בֵּיהּ שִׁמּוּרִים בלשון רבים שמשמע שבעוד שנקראת ליל כבר היא מתיחדת עם ז״א, אבל אינו כן אלא הטעם דכתיב שמורים, כי דִּכַר הֲוָה זַמִּין לְאִתְחַבְּרָא עִמָּהּ לפי שז״א כבר היה מזומן להתיחד עמה, וּבְשַׁעְתָּא דְּאִתְחַבָּר עִמָּהּ דִּכַר ובשעה שמתחבר עמה ז״א כְּתִיב הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהו״ה שִׁמּוּרִים כתוב לילה בה׳ המורה על המתקת הדינים שבה, וכתוב שִׁמּוּרִים,

דִּכַר וְנוּקְבָא הוא מורה על זו״ן כשהם כבר ביחוד אחד, וּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב הַלַּיְלָה הַזֶּה עם אות ה׳.

ואמר עוד כי וּבַאֲתַר דְּאִשְׁתְּכָחוּ דִּכַר וְנוּקְבָא לֵית שְׁבָחָא אֶלָּא לְדִכּוּרָא במקום שנמצאים זכר ונקבה יחד אין השבח אלא לזכר שהוא סוד מלת ז״ה, לכן כתוב הלילה הזה״ה, כי העיקר תמיד להגביר את מדת החסד של הזכר כדי שגם הנקבה תתהפך על ידו לרחמים. וטעם הדבר שכתוב לילה שהוא סוד הנקבה, לפי שכאן היה היחוד למטה במלכות לכן היא נזכרת תחילה בהמתקת דיניה והיינו מלת לילה, ואחר כך מתיחדת עם ז״א הנקרא ז״ה, ואחר כך שמורים להורות על היחוד במקום המלכות, ולכן לא כתוב זכורים, ואמר כי וְהָכִי שַׁבָּחוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ לְדִכּוּרָא וְלָא לְנוּקְבָא וכך שבחו ישראל בשירתם לזכר ולא לנקבה הָדָא הוּא דִּכְתִיב זֶה אל״י וְאַנְוֵהוּ ומלת ז״ה היא סוד הזכר, דְּלֵית שְׁבָחָא בַּאֲתַר דְּדִכּוּרָא וְנוּקְבָא אִשְׁתְּכָחוּ אֶלָּא לְדִכּוּרָא שאין השבח במקום שזכר ונקבה נמצאים אלא לזכר כדי להגביר מדת החסד, וְעַל דָּא מְחַכָּאן יִשְׂרָאֵל ועל זה מחכים ישראל שתהיה הגאולה ע״י הזכר דִּכְתִיב זֶ״ה יהו״ה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ בלשון זכר, מִשּׁוּם דְּהָכִי זַמִּין לְמֶעְבַּד לְהוּ לפי שכן הוא עתיד לעשות להם דִּכְתִיב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת.

ומפרש וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא וסוד זה הוא כך, כְּגַוְונָא דְּהָכָא לֵיל וְלַיְלָה כמו שכאן במצרים היה בבחי׳ ליל ולילה, כָּךְ זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְהוּ כך עתיד הקב״ה לעשות לעתיד לבא שתחילה תהיה המלכות בבחי׳ ליל הרומז על חבלי המשיח והתעוררות הדינים שבה, ואחר שימתקו כל דיניה ע״י החסדים דז״א ויתגלה המשיח אז תקרא לילה, דִּכְתִיב ישעיה הנביא התפלל להקב״ה ואמר שׁוֹמֵר ישראל מַה מִּלַּיְלָה מתי תהיה הגאולה בבחי׳ לילה, שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שומר ישראל למה עדיין הגלות מתארכת בבחי׳ ליל.

ומפרש איך יתקיים הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כי מַה לְהַלָּן שְׁמִירָה וְלֵיל כמו שביציאת מצרים כתוב שמירה וליל, כמ״ש ליל שמורים דהיינו מדת שמור בבחי׳ הדין, אוּף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵיל אף בגאולה העתידה כתוב שמירה וליל, כמ״ש שומר מה מליל, דהיינו שתחילה יהיה חבלי המשיח ואז תהיה המלכות בבחי׳ דינים, ועוד מַה לְהַלָּן שְׁמִירָה וְלַיְלָה כמו שבמצרים כתוב שמירה ולילה, כמ״ש הוא הלילה הזה לה׳ שמורים, דהיינו המלכות כשהיא בבחי׳ הרחמים, אוּף כָּאן שְׁמִירָה וְלַיְלָה אף בגאולה העתידה כתוב שמירה ולילה, כמ״ש שומר מה מלילה, כלומר שומר שהוא המלכות שהיא מדת הלילה כשהיא בסוד הרחמים מתי יקיים את דברו הטוב לגאלינו אחר שכבר סבלנו חבלי המשיח ובא עלינו השומר בבחי׳ ליל ודין, וְלַיְלָה אִתְקְרֵי אַגַּב דְּכוּרָא והמלכות נקראת לילה הרומז על הרחמים על שם ז״א הָדָא הוּא דִּכְתִיב לפי שכתוב

יחד אָתָא בִּקָּר וְגַם לַיְלָה ומפרש בִּקָּר הוא סוד החסד דז״א כְּמָה דְאַתְּ אָמַר וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר דהיינו במעשה העקדה עקד את הגבורות והגביר את החסדים בעולם, דְּהוּא מִדָּתוֹ מַמָּשׁ מדת החסד הנקראת בקר היא מדתו של אברהם שבזה המתיק את הגבורות, וּכְתִיב יהו״ה בֹּקֶר פי׳ במדת החסד תִּשְׁמַע קוֹלִי ותקבל תפלתי, בֹּקֶר מַמָּשׁ היינו החסד דז״א, וכן מש״כ אתא בקר וגם לילה, היינו מלכות שנקראת לילה על שם החסד. (מק״מ ומ״ק ולפ״ג)

בגאולה העליונה של ישראל ה׳ ישחט את יצר הרע

(בא מא, א - רעיא מהימנא)

כַּד אָתָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִצְרַיִם כשבא הקב״ה למצרים להכות את הבכורים, חָמָא דְּמָא דְּהַהוּא פֶּסַח דַּהֲוָה רָשִׁים עַל פִּתְחָא ראה את הדם של קרבן פסח שהיה רשום על הפתח, וְדָמָא דִּבְרִית וגם ראה את דם הברית הֵיךְ הֲווֹ קָיְימִין עַל פִּתְחָא איך שני הדמים היו נמצאים על הפתח כמבואר לקמן, דְּכְתִיב וּלְקַחְתֶּם אֵגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם אֲשֶׁר בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם וְגוֹ׳. והטעם שהיה צריך להזות באגודת אֵזוֹבָא, הָא אוֹקִימְנָא הרי כבר העמדנו לעיל דף לה ע״ב, דְּאִיהוּ מַעְבַּר רוּחִין בִּישִׁין לפי שהוא מעביר רוחות הרעות, וְכָל סְטָר רוּחַ בִּישָׁא מַעְבַּר בְּאִתְעָרוּתָא דִּילֵיהּ וכל צד של רוח רעה מעביר בהתעוררות שלו, וכדי להעביר ולבטל רוחות רעות מבתי ישראל לכן היו מזים באגודת אזוב, ואמר כי בְּפוּרְקָנָא עִלָּאָה דְּיִשְׂרָאֵל לְזִמְנָא דְּאָתֵי לזמן של גאולה העליונה והשלימה של ישראל לעתיד לבא, יֵיתֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיֵצֶר הָרָע וְיִפּוֹס לֵיהּ יביא הקב״ה את היצר הרע וישחוט אותו, וְהַשְׁתָּא בְּפוּרְקָנָא דָּא ועתה בגאולת מצרים כְּתִיב וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳ שרומז גם כן על שחיטת היצר הרע, והוא היה דּוּכְרָנָא דְּזִמְנָא דְּאָתֵי בְּהַהוּא פּוּרְקָנָא עִלָּאָה זכרון על לעתיד לבא כשתהיה הגאולה העליונה והשלימה, שאז הקב״ה יעביר את רוח הטומאה מן הארץ.

לעתיד לבוא יהיו החירות והגאולה מצד הבינה

(בשלח מו, ב)

רַבִּי אַבָּא אָמַר, זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַפִּיק לוֹן מִמִּצְרַיִם לְמֶהֱוֵי חוּלָקֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ אשרי חלקם של ישראל שהקב״ה הוציאם ממצרים

שיהיו חלקו ונחלתו, ולכך היה מנהיגם בכל צד וענין שהיה צריך להיותם קשורים בספירות העליונות, וראיה לדבר וְתָא חֲזֵי בְּסִטְרָא דִּיוֹבְלָא אִשְׁתְּכַח חֵירוּ לְיִשְׂרָאֵל בא וראה מצד הבינה הנקראת יובל נעשה החרות לישראל, וְכֵן לְזִמְנָא דְּאָתֵי וכן לעתיד לבא יהיו החרות והגאולה מצד הבינה דִּכְתִיב וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגוֹ׳ ושופר גדול הוא סוד הבינה שבו יתקע הקב״ה לחרותינו, וּבְגִין הַהוּא יוֹבְלָא עִלָּאָה ובשביל הבינה שהיא עליונה וישראל היו רחוקים ממנה, לכן כדי שיהיו ראוים ליכנס בטהרה בחמשים שערי בינה, צוה להם הקב״ה לספור מ״ט ימי טהרה, ולכן אִתְעַכְּבוּ חַמְשִׁין יוֹמִין לְקַבָּלָא אוֹרַיְיתָא וּלְמִקְרַב לְטוּרָא דְּסִינַי נתעכבו ישראל חמשים יום כדי לקבל את התורה מהבינה ולהתקרב להר סיני, ועי״ז נתקשרו בבינה, וְכֵיוָן דְּאָזְלֵי בְּיַמָּא אָזְלֵי בְּלֵילְיָא וכיון שהלכו ישראל ביום הלכו גם בלילה, לְמֶהֱוֵי כְּלָא חַד יוֹמָא בֵּין יַמָּא וְלֵילְיָא וְלָא אִשְׁתְּכַח פְּרִישׁוּ כדי שיהיה הכל יום אחד בין יום ובין לילה שהם סוד זו״ן ולא ימצא פירוד ביניהם, ועי״ז נתקשרו מקודם בזו״ן, וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּכֻלְּהוּ בְּנַיְיחָא אָזְלִין לְרְעוּתָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ ולא עוד אלא כולם הלכו בנחת בלא טורח ע״י ענני כבוד, וחפצם וחשקם היה רק להגיע לרצון נפשם דהיינו אל הר סיני לעבוד את ה׳.

לעתיד לבוא במלחמת גוג ומגוג הדין יהיה ברחמים

(בשלח מז, ב)

אָמַר לֵיהּ רבי יוסי לרבי יהודה וְהָא כְּתִיב במלחמת גוג ומגוג שתהיה לעתיד לבא, שאז וְיָצָא יהו״ה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם להומם ולאבדם, אִי הָכִי דָּא דִּינָא בְּרַחֲמֵי הֲוֵי אם כן לפי דבריך גם שם יהיה הדין ברחמים, אָמַר לֵיהּ רבי יהודה לרבי יוסי הָכִי הֲוֵי וְדַאי דִּינָא הֲוֵי בְּרַחֲמֵי כן יהיה ודאי שגם הדין שלהם יהיה ברחמים, דְּמוֹתָא דִּלְהוֹן לָא אִשְׁתְּכַח כְּמוֹתָנָא דִּשְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא שהמיתה שלהם לא תהיה כמיתת שאר בני העולם, אֶלָּא חָס עֲלַיְיהוּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּלָא יְהוֹן כְּמוֹתָנָא דִּשְׁאַר בְּנֵי עָלְמָא דְּקָטִילוּ לוֹן אלא שירחם עליהם הקב״ה שלא תהיה מיתתם כמיתת שאר בני אדם במלחמה שהורגים אותם, אֶלָּא בְּנַחַת בְּלָא צַעֲרָא אלא מיתתם תהיה בנחת בלא צער, כמ״ש שם וזאת תהיה המגפה וגו׳ המק בשרו והוא עומד על רגליו, הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ הרי הדין יהיה ברחמים.

ואמר עוד כי וּבְכָל אֲתַר שְׁמָא דָּא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ בכל מקום שם הוי״ה הוא דין ברחמים, בַּר אֲתַר חַד חוץ ממקום אחד דִּכְתִיב לעתיד לבא יהו״ה כַּגִּבּוֹר יֵצֵא פי׳ לתשועת ישראל, כאיש מלחמות יעיר קנאה, פי׳ יתעורר לקנאות קנאת עמו, ומקשה

וְכִי כַּ׳גִּבּוֹר וְלֹא גִּבּוֹר וכי הקב״ה רק דומה לגבור ואינו גבור ממש, הרי כתוב ה׳ עזוז וגבור, **אֶלָּא** לכן כתוב כ׳גבור בכ׳ הדמיון כי אז **יְשַׁנֶּה לְבוּשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין אַחֲרָנִין** ישנה את לבושו שהיה מלובש בלבושי הדין ברחמים וילבש לבושים אחרים היינו לבושי נקמה, ויהיה כגבור בגבורה חזקה, וכן מש״כ **כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת** פירושו **יְשַׁנֶּה זְיָנֵיהּ** ישנה את כלי זיינו לכלי זעם ודין חזק, **וְעִם כָּל דָּא דִּינָא הוּא יַתִּיר** ועם כל זה שהדין יהיה כאן דין חזק ביותר, **אֲבָל רַחֲמֵי בֵּיהּ** אבל יהיה בו איזו מדת הרחמים **כְּמָה דִּכְתִיב כַּ׳גִּבּוֹר** בכ׳ הדמיון, **וְלֹא גִּבּוֹר** ממש בלי שום חמלה, **כְּ׳אִישׁ מִלְחָמוֹת וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת** ממש שכולו דין, וטעם הדבר **דְּוַדַּאי אַף עַל גַּב דְּעָבִיד דִּינָא** כי ודאי אף על פי שהקב״ה עושה דין, עכ״ז **חָס עַל עוֹבָדוֹי** הוא מרחם על מעשה ידיו, **וְעַל דָּא** ועל כן כתוב כאן **יהו״ה יִלָּחֵם לָכֶם וַאֲתֶּם תַּחֲרִישׁוּן** שלא תעוררו את מדת הדין לבדה כנ״ל, **זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּרִיר לוֹן לְחוּלָקֵיהּ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ** אשרי חלקם של ישראל שהקב״ה בחר אותם לחלקו ולנחלתו **דִּכְתִיב כִּי חֵלֶק יהו״ה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.** (רמ״ק והרמ״ו ורפ״ג)

באחרית הימים יעקרו כל מרכבות הסטרא אחרא מהעולם

(בשלח נא, ב)

וְתָאנָא, בְּהַהִיא שַׁעֲתָא אָתָא רַבְרְבָא שָׁלְטָנָא דִּמְמָנָא עַל מִצְרָאֵי ולמדנו שבאותה שעה בא השר של מעלה שהוא השליט הממונה על מצרים, **וְכַנַּשׁ שִׁית מְאָה רְתִיכִין מְקַטְרְגִין** וקבץ שש מאות מרכבות מקטרגים, **וְעַל כָּל רְתִיכָא וְרְתִיכָא שִׁית מְאָה שָׁלְטָנִין מְמָנָן קַטֵּיגוֹרִין** ועל כל מרכבה ומרכבה היו שש מאות מושלים ממונים לקטרג על ישראל **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְגוֹ׳**, ומפרש **וְכִי שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר לָא הֲווֹ רְכָבֵי מִצְרַיִם** וכי הלא ששה מאות רכב בחור לא היו רכבי מצרים, **מַאי טַעְמָא** ומה הטעם לומר כן שהרי כתוב אחר כך **וְכֹל רֶכֶב מִצְרָיִם** משמע שהראשונים אינם של מצרים **אֶלָּא הָכִי תָּאנָא, הֲוָה סמא״ל אוֹזִיף לֵיהּ שִׁית מְאָה רְתִיכִין מְקַטְרְגִין לְסַיְּיעָא לֵיהּ** אלא כך למדנו כי הס״מ השאיל לשרו של מצרים שש מאות מרכבות מקטרגים לסייע אותו, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וַיִּקַּח** בהשאלה מהס״מ **שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר** פי׳ לקח בהשאלה מהס״מ הנקרא בחור שודד שש מאות רכב, ואלו לא היו רכבי מצרים.

אֵימָתַי אַשְׁלִים לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסמא״ל מתי פרע הקב״ה להס״מ על אשר השאיל שש מאות רכב לשרו של מצרים, כי לא נטבעו בים סוף רק המרכבות

של מצרים אבל המרכבות של הס״מ לא נטבעו, **בְּקַרְקָא דְּסִיסְרָא דְּעָקַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל אִינּוּן רְתִיכִין וְאִתְמְסָרוּ בִּידָא דְּמַטְרוֹנִיתָא** במלחמת סיסרא שעקר הקב״ה את כל המרכבות של הס״מ דהיינו שהעבירם מממשלתם ונמסרו ביד המלכות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם נַחַל קְדוּמִים וְגוֹ׳** פי׳ נחל קישון רומז על המלכות שהיא גרפה והטביעה את סיסרא וחילו עם כל תשע מאות רכב ברזל שהם היו מרכבות של הס״מ (ועיין נמק׳ פסחים דף קיח ע״ב), ונחל קדומים רומז על נהר דינור שהוא קדמוני מבריאת העולם שבהם נשפטו שרי מעלה כשהעבירו אותם מממשלתם, **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי יִתְמְסָרוּ כֻּלְּהוּ** ולעתיד לבא יהיו נמסרים כל מרכבות של הסטרא אחרא ביד המלכות **הָדָא הוּא דִּכְתִיב מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגוֹ׳** שאז הקב״ה יקח נקמה מאדום ומכל האומות ששעבדו וציערו את ישראל, **וְעַל דָּא** ועל כן כתוב **וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם** שהוא מלשון אחרית הימים, שפירושו **דִּזְמִינָא שְׁכִינְתָּא בְּסוֹף יוֹמַיָּא לְאַעֲקָרָא לוֹן מִן עָלְמָא** שעתידה השכינה בסוף הימים בביאת המשיח לעקור את כל מרכבות הסטרא אחרא מן העולם. (רמ״ק ורפ״ג ועט״ז)

אבני הברד עתידים לרדת בימי גוג ומגוג על אדום

(בשלח נג, א)

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שמש״כ תם ורשע הוא מכלה, רשע הוא פרעה ותם היינו האומות בימי יהושע שלא אמרו מי ה׳ אשר אשמע בקולו ועכ״ז לקו, וז״ש **אִינּוּן אַבְנֵי בַּרְדָּא דַּהֲווֹ נָחֲתִין, אִתְעַכְּבוּ עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה** אותם אבני הברד שירדו על המצרים נתעכבו על ידי משה כשהתפלל שלא ירד עוד ברד, **לְבָתַר עָבְדוּ נוּקְמִין בְּיוֹמוֹי דִּיהוֹשֻׁעַ** ואחר כך עשו נקמות בימי יהושע, **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זְמִינִין לַאֲחָתָא אִינּוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ, עַל אֱדוֹם וּבְנוֹתֶיהָ** ולעתיד לבא אלו שנשארו עתידים לרדת על אדום ובנותיה, **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת** כמובא במדרש (שמות רבה סוף פרשה י״ג), וז״ל ויחדלו הקולות והברד ומטר לא נתך ארצה, תלאן ברפיון, ואימתי ירדו, בימי יהושע על האמוריים, שנאמר (יהושע י יא) ויהי בנוסעם מפני בני ישראל, וה׳ השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים, והשאר עתידין לירד בימי גוג ומגוג. והיינו מש״כ (ימזקפ״ל לח כב) ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש.

האבות ודוד המלך מעוררים תמיד גאולה לישראל

(בשלח נג, א)

רַבִּי אַבָּא אָמַר הוא סובר ככלהו תנאי, ומוסיף ואמר כי כֻּלְּהוּ אֲבָהָתָא אִזְדַּמְּנוּ תַּמָּן בְּכָל הַהוּא פּוּרְקָנָא כל האבות אפילו יצחק נזדמנו שם בכל אותה הגאולה הָדָא הוּא דִּכְתִיב, וַיּוֹצִיאֵךְ בְּפָנָיו, מַאי בְּפָנָיו אִלֵּין אֲבָהָתָא בפניו רומז על כל האבות שהם הם פני השכינה, והם ג׳ פנים חסד גבורה ת״ת, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר כדברי רבי אבא אלא שדורש שכל ג׳ האבות נרמזים בפרטות בפסוק, כי מש״כ וַיּוֹצִיאֵךְ בְּפָנָיו, דָּא יַעֲקֹב הוא רומז על יעקב שהיה בת״ת [תפארת] ועיקר פנים הוא בת״ת שהוא מראה כל הספירות, בְּכֹחוֹ, דָּא יִצְחָק הוא רומז על יצחק שהיה בגבורה שבה ענין הכח, הַגָּדוֹל, דָּא אַבְרָהָם הוא רומז על אברהם שהיה בחסד הנקרא גדול.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכֵן בְּגִינְיהוֹן דַּאֲבָהָתָא אִזְדַּמַּן פּוּרְקָנָא תָּדִיר לְיִשְׂרָאֵל וכן בשביל האבות מזדמנת תמיד גאולה לישראל דִּכְתִיב וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכּוֹר וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר ואמר אֲבָהָתָא תַּיְנַח שהקב״ה זוכר את בריתו אשר כרת עמהם כדי לגאול את בני ישראל, אלא מַהוּ וְהָאָרֶץ אֶזְכּוֹר על מי נאמר, אֶלָּא לְאַכְלְלָא עִמְּהוֹן דָּוִד מַלְכָּא דְּאִיהוּ רְתִיכָא בַּאֲבָהָתָא אלא בא לכלול עמהם את דוד המלך המושרש במלכות הנקראת ארץ, שהוא מרכבה יחד עם האבות, וְאִינּוּן מִתְעָרִין פּוּרְקָנָא תָּדִיר לְיִשְׂרָאֵל שהם יחד מעוררים תמיד את הגאולה לישראל.

המצפים לישועה ירננו לקב״ה בשמחה בעת הגאולה

(בשלח נה, ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, **קול צופיך** קול של הצופים העומדים על המגדלים לראות ולבשר מי בא לעיר, **נשאו קול יחדו ירננו** הם ישאו קול של בשורת הגאולה וירננו יחדיו בשמחה. (לפי סמ״ג)

רַבִּי יְהוּדָה הֲוָה יָתִיב קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן רבי יהודה היה יושב לפני רבי שמעון, וַהֲוָה קָאֲרֵי והיה קורא ואומר כְּתִיב קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּיו יְרַנֵּנוּ ושאל על מש״כ קוֹל צוֹפַיִךְ, מַאן אִינּוּן צוֹפַיִךְ מי הם צופיך, ואמר אֶלָּא אִלֵּין אִינּוּן דִּמְצַפָּאן אֵימָתַי יְרַחֵם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי בֵּיתֵיהּ אלא אלו הם המצפים מתי ירחם הקב״ה על עמו לבנות את ביתו, ומפרש צופיך מלשון צפית לישועה, נָשְׂאוּ קוֹל הוא לשון עבר, ומקשה יִשְׂאוּ קוֹל מְבָעֵי לֵיהּ בלשון עתיד היה צריך לומר אם נאמר על המצפים על בנין בית המקדש מַאי נָשְׂאוּ קוֹל, ומתרץ אֶלָּא כָּל בַּר נָשׁ דְּבָכֵי וְאָרִים קָלֵיהּ עַל חָרְבַּן בֵּיתֵיהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אלא כל אדם שבוכה ונושא ומרים

קולו על חורבן ביתו של הקב״ה, זָכֵי לְמַה דִּכְתִיב לְבָתַר יזכה למה שכתוב אחר כך יַחְדָּיו יְרַנֵּנוּ שיחד עם כל ישראל ירנן להקב״ה בשמחה בעת הגאולה, וְזָכֵי לְמֶחֱמֵי לֵיהּ בִּישׁוּבָא בְּחֶדְוָותָא ויזכה לראות את בית המקדש בישובו ובשמחתו, כמ״ש בסוף הפסוק כי עין בעין יראו בשוב ה׳ ציון, אם כן נשאו קול בלשון עבר פירושו, שאלו שנשאו קולם בבכיה בגלות, הם יחדיו ירננו בעת הגאולה.

ומקשה מש״כ בְּשׁוּב יהו״ה צִיּוֹן, בְּשׁוּב יהו״ה ״אֶל״ צִיּוֹן מְבָעֵי לֵיהּ כי כן הוא דרכי הלשון, מַאי בְּשׁוּב יהו״ה צִיּוֹן מה כונתו, ומתרץ אֶלָּא פירושו בְּשׁוּב יהו״ה צִיּוֹן וַדַּאי בכונה כתוב כך, כי תָּא חֲזֵי, בְּשַׁעֲתָּא דְּאִתְחָרִיב יְרוּשְׁלַיִם לְתַתָּא בא וראה כשנחרבה ירושלים של מטה, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְתָּרֵכַת והשכינה נתגרשה מבית המקדש, אז סָלִיק מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְצִיּוֹן וְאַנְגִיד לֵיהּ לְקַבְלֵיהּ העלה המלך הקדוש שהוא הת״ת את ציון שהוא היסוד והמשיך אותו אליו, בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אִתְתָּרֵכַת לפי שהמלכות נתגרשה ונפרדה מהיסוד, וְכַד תִּתְהַדָּר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְאַתְרָהּ וכאשר המלכות תחזור למקומה, כְּדֵין יֵתוּב מַלְכָּא קַדִּישָׁא לְצִיּוֹן לְאַתְרֵיהּ אז יחזיר המלך הקדוש הת״ת את היסוד למקומו, דהיינו לְאִזְדַּוְּוגָא חַד בְּחַד להתיחד היסוד עם המלכות, וְדָא הוּא בְּשׁוּב יהו״ה צִיּוֹן שישיב ויחזיר את ציון שהוא היסוד למקומו שהוא המלכות, וּכְדֵין זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר ואז עתידים ישראל לומר זֶה אלי״ וְאַנְוֵהוּ, ונודע שמלת זה היינו היסוד (כמזכר לעיל נע״ב, ועי׳ ע״ח ח״ב פ״ז), וּכְתִיב זֶה יהו״ה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ גם זה רמז על היסוד, והיינו הת״ת הנקרא יהו״ה יתיחד עם המלכות ע״י היסוד, בִּישׁוּעָתוֹ וַדַּאי כי צדיק ונושע הוא שהחזיר הת״ת את ציון למקומו כדי להתיחד על ידו עם המלכות.

עתיד הקב״ה לערוך מלחמה גדולה וחזקה בעמים

(בשלח נו, א)

כתוב יהו״ה אִישׁ מִלְחָמָה יהו״ה שְׁמוֹ ומקשה בְּיָון דִּכְתִיב יהו״ה אִישׁ מִלְחָמָה וכי לָא יְדַעְנָא דַּיהו״ה שְׁמוֹ אם כן למה חזר לומר יהו״ה שמו, ומתרץ אֶלָּא בְּמָה דִּכְתִיב וַיהו״ה הִמְטִיר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ שפירושו שהמלכות ובית דינה שהם ע״ב סנהדרין שבהיכל הזכות המטירו על סדום ממה שקבלו מֵאֵת יהו״ה מִן הַשָּׁמָיִם שהוא ז״א הנקרא שמים, אף כאן מש״כ יהו״ה איש מלחמה היינו המלכות היא בעלת המלחמה, אבל יהו״ה שמו היינו ז״א נתן לה הכח לעשות חיל, ונמצא שז״א מעורר המלחמה ופועל פעולתו ע״י המלכות, וְכֹלָּא בְּהַאי סֵפֶר תַּלְיָין וכל המאורעות

שבעולם תלויות במלכות הנקראת ספר, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַ ר יְגַלּוּ שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ** ז״א הנקרא שמים הוא מגלה את עונו של הרשע, **וְאֶרֶץ מִתְקוֹמְמָה לוֹ** והמלכות הנקראת ארץ היא תקום עליו להפרע ממנו.

וְעַל דָּא בְּשַׁעְתָּא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר קֻרְנָא בְּעָלְמָא ועל כן בשעה שהקב״ה מעורר מלחמה בעולם, **עִלָּאֵי וְתַתָּאֵי אִתְעַקְרוּ מֵאַתְרַיְיהוּ** העליונים והתחתונים שהם שרי מעלה ואומותיהם נעקרים ממקומם, **כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא** כמו שפירשנו שהמלכות עוקרת את השרים של מעלה ואז ממילא נכנעות אומותיהם שלמטה. (ס״ג הרמ״ק) **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַגָּחָא קְרָבָא עִלָּאָה וְתַקִּיפָא בְּעַמְמַיָּא** ולעתיד לבא עתיד הקב״ה לבדו שלא על ידי המלכות לערוך מלחמה גדולה וחזקה בהעמים, **בְּגִין לְאוֹקָרָא שְׁמֵיהּ** כדי לכבד את שמו **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְיִצָּא יהו״ה** הוא לבדו **וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם** בהמוני חילי גוג ומגוג להומם ולאבדם, **כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ בְּיוֹם קְרָב** כמו שלחם עם המצרים ביום מלחמת ים סוף, **וּכְתִיב** במלחמת גוג ומגוג **וְהִתְגַּדְּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנוֹדַעְתִּי** לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה׳.

מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה-נקמת ה׳ באדום

(בשלח נו, ב)

תָּא חֲזֵי הָא אִתְּמַר, דְּכֻלְּהוּ עֶשֶׂר מָחָאן דְּעָבַד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בא וראה הרי למדנו שכל עשר מכות שהכה הקב״ה במצרים, **כֻּלָּא חֲזָה יְדָא חֲדָא** הכל היה ביד אחת שהיא הימין, **דְּשְׂמָאלָא אַכְלִיל בִּימִינָא** כי השמאל נכלל בימין, **דְּעֶשֶׂר אֶצְבְּעָן כְּלִילָן דָּא בְדָא** כי עשר האצבעות כלולות זו בזו, **לְקֵבֵל עֶשֶׂר אֲמִירָן דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְקְרֵי בְּהוּ** כנגד עשרה מאמרות שהם סוד עשר ספירות שהקב״ה נקרא בהם, **לְבָתַר לְקִבְלֵיהּ דְּכֻלָּא הַאי דְּיַמָּא** אחר עשר מכות באו המכות שעל ים סוף שהיו שקולות כנגד כל עשר מכות שבמצרים, **תַּקִּיף וְרַב וְשַׁלִּיטָא** שהם היו על ידי עתיקא קדישא שהוא חזק וגדול ושולט על הכל, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד** פי׳ מכה האחרונה היתה כבדה וקשה מכולם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב מַרְכְּבוֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַּיָּם וְגו׳** פי׳ שנמסרו כולם למלכות והטביעה אותם בים, **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקַטָּלָא אִכְלוֹסִין** לעתיד לבא עתיד הקב״ה להרוג את כל ההמונים של הגוים, **וְקוּזְתּוּרְנָטִין וְקוּנְטִירִיסִין וְקָלַטְירוֹלְסִין דְּאֱדוֹם** הם שמות של חיילות וראשי גייסות של אדום, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם, חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה** פי׳ כאילו ישאלו מי הוא זה הבא מאדום מצובע בגדים בדם מעיר הבצורה היא כרך גדול

של רומי, ור״ל שהקב״ה ינקום מהם ויהרוג אותם עד שיהיה ניתז מדמם על בגדיו של הקב״ה כביכול. (רמ״ק ולפ״ג ומק״מ)

הנה מלכך יבוא לך - זה מלך המשיח

(בשלח נז, ב)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כְּתִיב הַצַּדִּיק אָבָד, וְהָא אוֹקִימְנָא מִלֵּי והרי כבר העמדנו הדברים, כי **הַצַּדִּיק נֶאֱבַד לָא כְתִיב, אֶלָּא הַצַּדִּיק אָבָד** שאבד איזה דבר, ואמר כי **מִכָּל אִינּוּן אַנְפֵּי מַלְכָּא לָא אִשְׁתְּכַח דְּאָבַד אֶלָּא צַדִּיק** מכל אותם פני המלך שהם הספירות לא נמצא מי שאבד איזה דבר אלא היסוד הנקרא צדיק, וממה שאמר אבד סתם ולא פירש מה אבד מורה שרצה לומר כי **אָבַד בְּתָרֵי סְטָרֵי** הוא אבד בב׳ צדדים מלמעלה ומלמטה, דהיינו **חַד דְּלָא שָׁרָאן בֵּיהּ בִּרְכָאן כַּד בְּקַדְמִיתָא** אחד שאין הברכות שורות בו כבתחילה, כי אבד אור ספירות העליונות ואינו מקבל שפע מלמעלה, **וְחַד דְּאִתְרְחִיקַת מִנֵּיהּ בַּת זוּגֵיהּ דְּהִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** ואחד שנתרחקה ונאבדה ממנו בת זוגו שהיא השכינה, עד שגם מעט השפע שיש לו אינו יכול להשפיע בה, ועי״ז הולך השפע אל השפחה החיצונית, **אִשְׁתְּכַח דְּצַדִּיק אָבַד יַתִּיר מִכֻּלָּא** נמצא שהיסוד אבד יותר מכל הספירות, **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב** ולעתיד לבא כתוב **גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן, הָרִיעִי** תרועה של שמחה **בַּת יְרוּשָׁלִַם,** כי **הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ** זה מלך המשיח, **צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא** הוא יהיה צדיק במעשיו ובמלחמותיו יהיה נושע ומוצלח (מלודות), ולפי הסוד הנה **צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ** את אחרים **לָא כְתִיב, אֶלָּא צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא** פירושו הוא היסוד הנקרא צדיק **נוֹשָׁע וַדַּאי** כי הישועה היא שלו שלא יצטרך להשפיע להשפחה אלא יקבל השפע מלמעלה וישפיעו למלכות, **וְהָא אִתְּמַר** וכבר למדנו ענין זה בפ׳ אחרי דף סט ע״א.

ימינך ה׳ תרעץ אויב - בזמן שיתעורר מלך המשיח

(בשלח נז, ב)

תָּא חֲזֵי שִׁירְתָּא דָּא אִתְּמַר עַל הַהוּא זִמְנָא בא וראה כי שירה זו נאמרה על זמן של קריעת ים סוף, **וְעַל זִמְנָא דְּאָתֵי בְּיוֹמֵי דְּיִתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ועל לעתיד לבא ביום שיתעורר מלך המשיח, **דִּכְתִיב יְמִינְךָ יהו״ה תִּרְעַץ אוֹיֵב** וראיה לדבר כי **רָעַצְתָּ** לשון עבר **לָא כְתִיב, אֶלָּא תִּרְעַץ** שהוא לשון עתיד להורות על זמנו של מלך

המשיח. **מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא** מה כתוב בתחילה בעת חורבן בית המקדש, **הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב בְּהַהוּא זִמְנָא** כי בזמן ההוא לא לחם עמהם ולא רעץ אותם, אבל **הֵיא תִּרְעַץ אוֹיֵב לְזִמְנָא דְּאָתֵי** אותה הימין שתחילה השיב אחור היא תרעץ אויב לעתיד לבא, **וְכֹלָּא הָכִי הוּא** וכל השירה היא כך שנאמרה על זמן קריעת ים סוף ועל זמנו של מלך המשיח, כי כתוב **תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ, תָּרֵסְךָ לָא כְתִיב אֶלָּא תַּהֲרוֹס,** וכן **תְּשַׁלַּח חֲרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ, כֹּלָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי** הכל רמוז גם על לעתיד לבא.

ומפרש **יְמִינְךָ יהו״ה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ, בְּזִמְנָא דָּא בְּעָלְמָא דֵּין** בזמן קריעת ים סוף, **יְמִינְךָ יהו״ה תִּרְעַץ אוֹיֵב, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** בזמנו של מלך המשיח, **וּבְרוֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ, לְבִיאַת גּוֹג וּמָגוֹג** זה נאמר על הזמן של מלחמת גוג ומגוג, **תְּשַׁלַּח חֲרוֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ, לִתְחִיַּית הַמֵּתִים** זה נאמר על הזמן של תחיית המתים **דִּכְתִיב וְרַבִּים מִיְּשֵׁינֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ** הרבה מן המתים יעמדו בתחיה, **אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם** חלק מהם יקיצו לחיות חיים נעימים עד עולם, **וְהם הצדיקים שבהם, וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם** וחלק מהם יקיצו לסבול חרפה ובזיון מתמיד עד עולם, **וְהם** הרשעים שבהם, ועליהם נאמר תשלח חרונך יאכלמו כקש. (מגודות)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, זַכָּאִין אִינּוּן דְּיִשְׁתַּאֲרוּן בְּעָלְמָא בְּהַהוּא זִמְנָא אשרי לאלו שישארו בעולם בזמן של תחיית המתים, **וּמַאן אִינּוּן** ומי הם אלו שישארו אז, ואמר **תָּא חֲזֵי לָא יִשְׁתְּאַר מִבְּנֵי עָלְמָא בַּר אִינּוּן גְּזִירִין** בא וראה שלא ישארו מבני העולם רק אלו שנימולים, **דְּקַבִּילוּ אָת קָיְימָא קַדִּישָׁא וְעָאלוּ בְּקָיְימָא קַדִּישָׁא בְּאִינּוּן תְּרֵין חוּלָקִין כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא** וקבלו את ברית קודש ונכנסו בברית קודש בשני חלקים במילה ופריעה, כמו שפירשנו בסוף פ׳ לך לך, **וְהוּא נָטִיר לֵיהּ לְהַהוּא קֵיצִים וְלָא עָיְילֵיהּ בַּאֲתַר דְּלָא אִצְטְרִיךְ** והוא שמר את ברית קודש ולא הכניסו במקום שאינו ראוי, דהיינו שלא טמאו ופגמו באיסורי עריות, (כי ע״י זה נמשכת ערלתו והרי הוא כאילו לא נימול, ואל יעלה על הדעת שאם חטא שאין לו תקנה ח״ו, אלא תשובה ודאי מטהרת אותו), **אִלֵּין אִינּוּן דְּיִשְׁתַּאֲרוּן וְיִכְתְּבוּן לְחַיֵּי עָלְמָא** אלו הם שישארו ויכתבו לחיי עולם.

ואמר **מְנָלָן** מאין לנו זה, **דִּכְתִיב וְהָיָה הַנִּשְׁאָר** בתחית המתים, ישב **בְּצִיּוֹן,** וכן **וְהַנּוֹתָר** מהם ישכון **בִּירוּשָׁלַם, קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ** על כל הנשאר יאמר עליו שהוא קדוש, **כָּל הַכָּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם** כל מי שכתוב בספר להיות חי בעולם הנצחי ישכון בירושלים, **מַשְׁמַע** ממה דכתיב **הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם** כי ציון היא סוד היסוד וירושלים היא סוד המלכות, **דְּכָל מַאן דְּאִתְגְּזַר בְּאִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין עָאל** שהרי כל מי שנימול ונפרע נכנס באלו השתי מדרגות, **וְאִי נָטִיר לְהַהוּא קֵיצִים כְּדְקָא חָזֵי וְיִזְדַּהַר בֵּיהּ** ואם שמר לברית הזה כראוי והיה נזהר בו שלא לפגמו **עָלֵיהּ כְּתִיב הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם** ואמר לשון נשאר ונותר, כלומר שמל ונשאר במילתו וטהרתו שלא

טמאו ולא קלקלו, **אִלֵּין יִשְׁתַּאֲרוּן בְּהַהוּא זִמְנָא** אלו ישארו בזמן ההוא של תחיית המתים, **וּבְהוּ זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַדְּתָא עָלְמָא וּלְמֶחֱדֵי בְּהוּ** ובהם עתיד הקב״ה לחדש את העולם ולשמוח עמהם, **עַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב** על אותו הזמן כתוב **יְהִי כְבוֹד יהו״ה לְעוֹלָם** כי אז כבודו יתמיד כל ימי עולם, ואז **יִשְׂמַח יהו״ה בְּמַעֲשָׂיו** דהיינו באלו הצדיקים ששמרו את בריתם.

חסידי אומות העולם יעבדו לישראל ולמלך המשיח

(בשלח נז, ב)

פי׳ הפסוקים המובאים להלן, כי הנה בימי אחז ובימי הושע בן אלה היו ישראל שפלים באומות, ולא היתה אומה חשובה בעולם באותו הזמן כמצרים וכאשור, לכן אמר הנביא כי **ביום ההוא** אחר שתהיה מפלת סנחריב ויעשה נס לחזקיהו יגדל שם ישראל למעלה, ואז **יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור** פי׳ שיהיו חשובים כאחת מאלו הממלכות, **ברכה בקרב הארץ** ויהיו לברכה ולגדולה בעולם. **אשר ברכו ה׳ צבאות** פי׳ שהקב״ה ברך את ישראל **לאמר, ברוך עמי מצרים** ברוך עמי ישראל אשר בחרתי לי לעם בהיותם במצרים, **ומעשה ידי אשור** פי׳ שהראתי להם הגבורות שהפלאתי באשור, וע״י אותם הנסים ישובו ישראל ויהיו כאילו עתה עשיתים מחדש, **ונחלתי ישראל** ואז יהיו ישראל לי לנחלה. (רס״י)

רַבִּי חִיָּיא הֲוָה אָזִיל לְגַבֵּי רַבִּי אֶלְעָזָר רבי חייא הלך אל רבי אלעזר, **אַשְׁכְּחֵיהּ דַּהֲוָה יָתִיב לְגַבֵּי דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוּנְיָא חָמוֹי** מצאו שהיה יושב אצל רבי יוסי חמיו, **עַד דְּזָקִיף רֵישֵׁיהּ חָמָא לֵיהּ לְרַבִּי חִיָּיא** כשזקף רבי אלעזר ראשו ראה את רבי חייא, **אָמַר** לו מש״כ **בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל שְׁלִישִׁיָּה לְמִצְרַיִם וּלְאַשּׁוּר בְּרָכָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ, אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ יהו״ה צְבָאוֹת לֵאמֹר בָּרוּךְ עַמִּי מִצְרַיִם וּמַעֲשֵׂה יָדַי אַשּׁוּר וְנַחֲלָתִי יִשְׂרָאֵל,** וקשה **וְכִי אַשּׁוּר וּמִצְרַיִם קָרִיבִין אִינּוּן לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** וכי אשור ומצרים הם קרובים להקב״ה שקורא להם עמי ומעשה ידי, **אֶלָּא עַל גָּלוּתָא דְּיִסְקוּן מִמִּצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אִתְּמַר** אלא פסוק זה נאמר על גלות בני ישראל שיעלו ממצרים ומאשור, **וְאִי אִתְּמַר עַל מִצְרַיִם וְעַל אַשּׁוּר** ואם הפסוק הוא כפשוטו שנאמר על מצרים ועל אשור, היינו **עַל אִינּוּן חֲסִידִין דְּלְהוֹן דְּאַהֲדְרוּ בְּתִיּוּבְתָּא** על אותם חסידים שבהם שחזרו בתשובה, **וְאִשְׁתַּאֲרוּן לְמִפְלַח לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַלְכָּא מְשִׁיחָא** שהם ישארו לעבוד לישראל ולמלך המשיח **דִּכְתִיב וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל מְלָכִים, וּכְתִיב וְהָיוּ מְלָכִים אוֹמְנַיִךְ** וגו׳ פי׳ המלכים שהם חסידי אומות העולם המה יעסקו בגדולי בניך.

עתיד ה׳ להחיות את המלכים שהצירו לנו ולהיפרע מהם

(בשלח נח, ב)

וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ כדי לפרש פסוק זה **רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח** וְאָמַר הקדים לפרש מש״כ **לָמָּה יהו״ה תַּעֲמוֹד בְּרָחוֹק תַּעְלִים לְעִתּוֹת בַּצָּרָה** פירושו **בְּשַׁעְתָּא דְּחוֹבֵי עָלְמָא גָּרְמוּ** בשעה שעונות בני העולם גורמים להחליש את כח הקדושה, אז **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא** הקב״ה עולה למעלה ולמעלה, **וּבְנֵי נָשָׁא צַוּוחִין וְנָחֲתִין דִּמְעִין וְלֵית מַאן דְּיִשְׁגַּח עֲלַיְיהוּ** ובני אדם צועקים מצרתם ומורידים דמעות ואין מי שישגיח עליהם, **מַאי טַעְמָא** מה הטעם, **בְּגִין דְּאִיהוּ סָלִיק לְעֵילָּא לְעֵילָּא** לפי שהוא עולה עד שהוא למעלה מעלה שבה מקום קבלת התשובה, לכן **וְתִשׁוּבָה אִתְמְנַע מִנַּיְיהוּ** מדת התשובה שהיא אימא נמנעת מהם, **כְּדֵין כְּתִיב וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ** כשז״א עולה למקום הגאות, אז **תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ** הם פושעי בני ישראל, וז״ש למה ה׳, תעמוד ברחוק, ועי״ז תעלים עיניך בעת צרה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר פליג ואמר כי קמיך נאמר על הגוים, כי **הַאי קְרָא** פסוק זה של וברב גאונך נאמר **בְּשַׁעְתָּא דְּיִתְלְבַּשׁ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּאוּתָא עַל עַמְמַיָּא דְּיִתְכַּנְּשׁוּן עֲלֵיהּ** בשעה שהקב״ה יתלבש בלבוש גאות על העמים שיתאספו ללחום נגדו **כְּמָה דִּכְתִיב וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל יהו״ה וְעַל מְשִׁיחוֹ** מוסב על ״למה״ האמור במקרא שלפניו, לומר למה יתיצבו המלכים והשרים בעצה אחת על ה׳ ועל משיחו, ונאמר על גוג ועל השרים אשר אתו שיעמדו בימי המשיח להלחם עמו, וכאילו יעמדו גם על ה׳ שמשחו למלך, (מלודות). **וְתָאנָא זְמִינִין אִינּוּן שַׁבְעִין קַסְטוֹרִין מִכָּל עַמִּין לְאִתְכַּנְּשָׁא בְּהַהוּא זִמְנָא בְּאוֹכְלוֹסִין דְּכָל עָלְמָא** ולמדנו שעתידים שבעים שרים הממונים על שבעים אומות להתאסף עם כל המוני האומות שבכל העולם, **וּלְמֶעְבַּד קְרָבָא עַל יְרוּשְׁלֵים קַרְתָּא קַדִּישָׁא** ולעשות מלחמה על ירושלים עיר הקודש, **וּלְאַחֲדָא עֵיטִין עֲלַיְיהוּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ולטכס עצות וטענות נגד הקב״ה, ר״ל שהם רואים שהקב״ה מגביר את ישראל על האומות, ולפי דעתם זהו עוות הדין, לכן הם מתאספים לעמוד על נפשם בטענתם לפני הקב״ה על עוות הדין, ורוצים לעמוד על ישראל להומם ולאבדם בחשבם שאינם ראויים אל הגאולה, **וּמַאי אָמְרֵי** ומה הם אומרים, **נוֹקִים עַל פַּטְרוֹנָא בְּקַדְמִיתָא** נעמוד על פטרונם תחילה לטעון על עוות הדין שעושה, **וּלְבָתַר עַל עַמֵּיהּ וְעַל הֵיכָלֵיהּ** ואחר כך על עמו ועל היכלו.

כְּדֵין זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחַיָּיכָא עֲלַיְיהוּ אז עתיד הקב״ה לשחוק עליהם **דִּכְתִיב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק יהו״ה יִלְעַג לָמוֹ** פי׳ הקב״ה ישחק על עצתם וילעג עליהם, **בְּהַהוּא זִמְנָא יִלְבַּשׁ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּאוּתָא עֲלַיְיהוּ וְיִשֵּׁיצִינוּן מִן עָלְמָא** באותו הזמן יתלבש הקב״ה בלבוש גאות עליהם וישמידם מן העולם, ר״ל שמקום הדין יתלבש

באור הכתר בעל הרחמים הגדולים, ומשם ישראל מאירים על שקבלו כפלים בחטאתם, ואז כל החיצונים מתבטלים ויתבטל הויתם, וזוהי מגפתם **כְּמָה דִּכְתִיב, וְזֹאת** פי׳ באופן זה **תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יהו״ה אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם** פי׳ אשר יחנו עם צבאם לצור על ירושלים, **הָמֵק בְּשָׂרוֹ וְהוּא עוֹמֵד עַל רַגְלָיו** בשר של כל אחד ימס כשהוא עומד על רגליו ולא נפל למשכב, וכמ״ש (תהלים סח ג) כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהי״ם, ואז יתבטלו כל השרים למעלה ואומותיהם למטה והיו כלא היו. ופי׳ הפסוק וברוב גאונך, פירושו כשתתלבש בלבוש גאות, ור״ל לבוש הכתר שהוא גבוה מעל הו״ק, אז תהרוס קמך, שהם האומות.

רַבִּי אַבָּא אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יֵיסָא סָבָא, וְהָכִי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וכן אמר רבי שמעון, כי **זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחָיָיא לְכָל אִינּוּן מַלְכִין דְּעָקוּ לְיִשְׂרָאֵל וְלִירוּשְׁלֵים** עתיד הקב״ה להחיות לכל אותם המלכים שהצירו את ישראל ואת ירושלים, שהם עומדים כעת בגיהנם ואז ירכיב הקב״ה כל מציאותם כדי לעורר את הקליפה הקשה, וכן שליטת ס״מ תהיה ככחו אז, והכל כדי לבטל מציאותם בנקמה, ומפרש שהקב״ה יחיה **לְאַנְדְּרִיאָנוּס** קיסר שהחריב את עיר ביתר נ״ב שנים אחר חורבן בית שני, **לְלוּפִּינוּס** קיסר שהרג כמה חכמים מעשרה הרוגי מלכות, **וְנְבוּכַדְנֶצַּר** שהחריב את בית המקדש הראשון, **וּלְסַנְחֵרִיב** שרצה להחריב את ירושלים והגלה את עשרת השבטים, **וּלְכָל שְׁאָר מַלְכֵי עַמִּין דְּחָרִיבוּ בֵּיתֵיהּ** ולכל שאר העמים שהחריבו את ביתו, **וּלְשַׁלְטָאָה לוֹן כְּקַדְמִיתָא** ולהשליט אותם כבתחילה, **וְיִתְכַּנְּשׁוּן עִמְּהוֹן שְׁאָר עַמִּין** ויתקבצו עמהם שאר העמים וילחמו על ירושלים, **וְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרְעָא מִנַּיְיהוּ בְּאִתְגַּלְיָיא סַחֲרָנֵי יְרוּשְׁלֵים** ועתיד הקב״ה להפרע מהם בגלוי בגוף ובנפש סביב ירושלים, כי עד עתה היה עונשם בגיהנם באתכסיא, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יהו״ה אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר יִצְבְּאוּ לָא כְּתִיב** לשון עתיד **אֶלָּא אֲשֶׁר צָבְאוּ** לשון עבר, דהיינו נבוכדנצר וחבריו שכבר צבאו, **כְּדֵין כְּתִיב וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרוֹס קָמֶיךָ** שאז יהרוס בניינם ויבטל הוייתם מן העולם, **וְדָא לְזִמְנָא דְּאָתָא מְשִׁיחָא כְּתִיב** וזה כתוב לזמן שיבא מלך המשיח, **וְשִׁירָתָא דָּא שִׁירָתָא דְּעָלְמִין הִיא** ושירה זו היא שירת עולמים שישוררו אותה לעולם, לפי שיש בה נסים של עבר ושל עתיד.

ומש״כ **וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם** זה נאמר **בְּהַהוּא זִמְנָא** בזמן של קריעת ים סוף שהרי גם סוף הפסוק הוא בלשון עבר, **וּבְגִין כָּךְ אִית בָּהּ הַהוּא זִמְנָא** (ס״ג) ובשביל זה יש בשירה זו מה שהיה בזמן ההוא, **וּלְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא וּלְזִמְנָא דְּגוֹג וּמָגוֹג** ומה שיהיה לזמן של מלך המשיח דולזמן של מלחמת גוג ומגוג, וזהו מש״כ **נְצָבוּ כְמוֹ נֵד** שזה נאמר **לְזִמְנָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי** על זמן של עולם הבא, שאז יהיה תיקון השלם

ויהיה נצב לעולם כמו חומה בצורה, דְּאִיהוּ חֶדְוָותָא דְּכָל עָלְמִין שאז תהיה שמחת כל העולמות, ואז נשמח בה׳ בכל ניסיו שעשה עמנו בעולם הזה קודם זמן משיח, ומה שיעשה עמנו בזמן המשיח, ובזמן גוג ומגוג, ובזמן של תחיית המתים דהיינו עולם הבא.

עתיד הקב״ה לבנות את בית המקדש בדרגה עליונה

(בשלח נט, ב)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תָּא חֲזֵי בְּקַדְמִיתָא כַּד אִתְבְּנֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא לְתַתָּא בא וראה בתחילה כשנבנה הבית המקדש למטה, לָא אִתְבְּנֵי אֶלָּא בְּדִינָא וְרוּגְזָא לא נבנה אלא בדין ורוגז כְּמָה דִכְתִיב כִּי עַל אַפִּי וְעַל חֲמָתִי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה, בְּגִין דְּכַאֲתַר דְּדִינָא שַׁרְיָא לפי שנבנה במקום שהדין שורה שהוא סוד המלכות, אבל לְזִמְנָא דְּאָתֵי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי לֵיהּ לעתיד לבא עתיד הקב״ה לבנות אותו, וּלְאַתְקָנָא לֵיהּ בְּדַרְגָּא אַחֲרָא עִלָּאָה דְּאִקָּרֵי צְדָקָה ולתקן אותו במדרגה אחרת עליונה הנקראת צדקה, דִכְתִיב בְּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי במדרגת צדקה תבנה ותכונן העיר הקודש ירושלים והבית המקדש, בְּגִין כָּךְ אִתְקְרֵיאוּ לכן יהיה לה קיום שלא תחרב עוד לעולם, וּשְׁמֵיהּ מַמָּשׁ צְדָקָה יִתְקְרֵי (ס״ג) ושמה של ירושלים תקרא צדקה, מִנַּיְן מאין לנו זה דִכְתִיב וְזֶה שְׁמוֹ של מלך המשיח אשר ימלוך בירושלים אֲשֶׁר יִקָּרְאוֹ אותו ישראל יהו״ה צִדְקֵנוּ פי׳ ה׳ יצדיק אותנו בימיו, ועל שם העיר הנקראת צדקה שבה ימלוך.

מלחמת עמלק אין כדוגמתה אפילו בימי גוג ומגוג

(בשלח סה, ב)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְכִי קַלָּה הִיא בְּעֵינֶיךָ קְרָבָא דָּא דַּעֲמָלֵק וכי קלה הוא בעיניך מלחמה זו של עמלק, תָּא חֲזֵי מִן יוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא עַד הַהוּא זִמְנָא בא וראה כי מן יום שנברא העולם עד אותו הזמן, וּמֵהַהוּא זִמְנָא עַד דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא ומאותו הזמן עד שיבא מלך המשיח, וַאֲפִילּוּ בְּיוֹמוֹי דְּגוֹג וּמָגוֹג לָא יִשְׁתְּכַח כְּוָותֵיהּ ואפילו בימי גוג ומגוג לא תהיה מלחמה כדוגמתה, לָאו בְּגִין דִּכְכָל סִטְרִין דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לא משום שהיו לו חיילים חזקים ורבים, אֶלָּא בְּגִין דִּכְכָל סִטְרִין תַּקִּיפִין וְסַגִּיאִין הֲווֹ אלא לפי שבכל הצדדים למעלה ולמטה היתה מלחמה זו נגד הקב״ה כנ״ל, פי נמי

נכל שמה קלוסת דז״פ היתה מלחמה זו, כמ״ש מלחמת לה׳ בעמלק, לפי שעמלק היה מושרש בדעת דקליפה שלמעלה מהו״ק, היה נרין לנחוש עמו נכל השמה קלוסת. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

כשיתמו זרע עמלק יהיה השם שלם והכסא שלם

(בשלח סז, א)

בֵּיהּ שַׁעְתָּא מַה כְּתִיב מה כתוב באותה שעה, וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס י״ה הוא לשון שבועה, מִלְחָמָה לַיהו״ה בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר וע״י שהשכינה נקמה נקמת הברית נקראת ה׳ נסי כנ״ל. ואמר כי ב׳ מלות מִדֹּר דֹּר חֲסֵרִין שתיהן חסרות אות ו׳, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה טעם הדבר שבאות להורות כי בְּכָל דָּרָא וְדָרָא בכל דור ודור, בְּכָל דָּרִין דְּאִתְיַיִן לְעָלְמָא בכל הדורות שבאים לעולם, לֵית לָךְ דָּר דְּלֵית בֵּהּ מֵהַהוּא זַרְעָא בִּישָׁא וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַגַּח בֵּהּ קְרָבָא אין לך דור שאין בו מזרע הרע של עמלק והקב״ה עושה עמהם מלחמה, רַבִּי יִצְחָק אָמַר משכ״כ מדר דר חסרות, בא להורות שמלחמת עמלק תהיה מִדְיוּרָא דִּלְתַתָּא לְדִיוּרָא דִּלְעֵילָּא מעולם הזה שהוא דירת התחתונים, פי׳ שישראל ימחקו תחילה את זכרו של עמלק למטה, ואחר כך תעלה המלחמה לדירה של מעלה למחוק את זכרו למעלה בשורשו, וַעֲלַייְהוּ על זרע עמלק כְּתִיב יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וְגוֹ׳ משכ״כ מִן הָאָרֶץ פירושו בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי שימחו את שמם בעולם הזה ובעולם הבא, בֵּיהּ זִמְנָא כאשר יתמו אלו החטאים שהם זרע עמלק, אז כְּתִיב ורשעים עוד אינם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יהו״ה הַלְלוּיָהּ שיהיה השם שלם והכסא שלם במהרה בימינו אמן.

בביאת המשיח יהיו השגות גדולות בסודות התורה

(יתרו סח, א)

אָרִים יְדוֹי עַל רֵישֵׁיהּ רַבִּי אַבָּא וּבָכָה הרים ר׳ אבא את ידיו על ראשו ובכה, אָמַר נְהִירוּ דְּאוֹרַיְתָא סָלְקָא הַשְׁתָּא עַד רוּם רְקִיעָא דְּכֻרְסְיָיא עִלָּאָה אמר אור התורה עולה עתה עד רום הרקיע של הכסא העליון, לְבָתַר דְּיִסְתַּלַּק מַר מֵעָלְמָא מַאן יַנְהִיר נְהִירוּ דְּאוֹרַיְתָא אחר שיסתלק מר מן העולם מי יאיר את אור התורה, וַוי לְעָלְמָא דְּיִשְׁתְּאַר יָתוֹם מִינָּהּ אוי לעולם שישאר יתום ממך, אֲבָל מִלִּין דְּמַר יִתְנַהֲרוּ בְּעָלְמָא עַד דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא אבל דבריו של מר שבספר זהר הקדוש יאירו בעולם עד שיבא

מלך המשיח, **וּכְדֵין כְּתִיב** ואז כתוב **וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה׳ וְגוֹ׳** שכל ישראל ישיגו השגות גדולות בסודות התורה. (רפ״ג ומק״מ ומפרקיס)

בגאולה מגלות אדום יהיה קדוש ונורא שמו

(יתרו סח, א)

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדְיָן כדי לפרש פסוק זה **רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח** הקדים לפרש מש״כ **פְּ׳דוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ, צִ׳וָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, ק׳דוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ** ומקשה **מַאי שְׁנָא בְּכָל שְׁאָר קְרָאֵי** מה נשתנה פסוק זה מכל שאר הפסוקים שבמזמור זה **דִּכְלְהוּ תְּרֵין תֵּיבִין מַאַלְפָּא בֵּיתָא** שבכולם יש רק ב׳ תיבות מא׳ ב׳, כגון בפסוק שלפניו כתוב ס׳מוכים לעד לעולם, ע׳שוים באמת וישר, **וּבְהַאי קְרָא וּבְקְרָא דְּאַבָּתְרֵיהּ תְּלַת תְּלַת** ובפסוק זה ובפסוק שלאחריו יש ג׳ ג׳ אותיות מא׳ ב׳, ומתרץ **אֶלָּא בְּגִין לְאַשְׁלָמָא שִׁית סְטְרִין בְּהַאי אַלְפָּא בֵּיתָא** אלא כדי להשלים ולהחתים מזמור זה בששה הקצוות ולרמזם

בא׳ ב׳ הזה, וזו״ק סס נמלקיס שלש שלש, דהיינו מג״ת נה״י.

ועוד **הַאי לָקֵבֶל תְּלַת פּוּרְקָנִין דְּיִשְׂרָאֵל** פסוק זה הוא כנגד ג׳ גאולות של ישראל מג׳ גלויות בבל יון אדום, והיינו פ׳דות שלח לעמו כדי לפדותם מגלות בבל ע״י עזרא וזרובבל ולא היה ע״י הקב״ה בעצמו כי אם ע״י שליח. צ׳וה לעולם בריתו כנגד מלכות יון שרצתה לעקור אות השבת וברית מילה, וצוה הקב״ה שישמרו אותם לעולם, והצילם מיד מלכות יון כדי שיוכלו לקיימם. ק׳דוש ונורא שמו כנגד הגאולה מגלות אדום, שאז יהיה קדוש ונורא שמו, כמ״ש והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים, **בַּר פּוּרְקָנָא קַדְמָאָה** חוץ מגאולה הראשונה ממצרים שכבר עברה בזמנו של דוד, ודוד היה מתנבא על הגאולות העתידות, **קְרָא אַחֲרָא לָקֵבֶל תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים** פסוק אחר שיש בו ג״כ שלש א׳ ב׳, דהיינו ר׳אשית חכמה יראת ה׳, ש׳כל טוב לכל עושיהם, ת׳הלתו עומדת לעד, הם כנגד תורה נביאים וכתובים שעל ידם הם הג׳ גאולות, ראשית חכמה, היינו תורה. שכל טוב, היינו נביאים. תהלתו עומדת לעד, היינו כתובים. **וְכֹלָּא תַּלְיָא בְּהַאי חָכְמָה** וכל הגאולות תלויות בחכמה זו שסיפ המלכות הנקראת חכמה תמצא, ולכן מתחיל פסוק זה במלות ראשית חכמה.

מלך המשיח ידון בחוש הריח

(יתרו עח, א)

מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּרֵיחָא מלך המשיח ידון בריח **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳** פי׳ בריח יכיר את יראת ה׳ שבכל איש ואיש, **וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְגוֹ׳** ולא יצטרך לשפוט לפי מראה עיניו בפרצופי בני אדם, כי היא אינה הכרה שלימה. **וּתְלַת אִלֵּין** ואלו השלשה משה שלמה ומשיח **דָּנוּ עָלְמָא בְּלָא סָהֲדִין וְהַתְרָאָה** דנו את בני העולם בלא עדות והתראה, **שְׁאָר בְּנֵי עָלְמָא עַל פּוּם סָהֲדִין עַל מֵימָר אוֹרַיְיתָא** אבל שאר בני אדם אפילו שיכולים לדעת בחכמת הפרצוף מי משקר ומי אומר אמת, עכ״ז צריכים לדון על פי עדים על פי התורה. ותועלת ידיעת חכמה זו היא כי **חַבִּימִין דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָן בְּאִינּוּן דִּיּוּקְנִין** החכמים המכירים באלו הצורות, **עֲלַיְיהוּ לְאַזְהָרָא לִבְנֵי עָלְמָא** עליהם מוטל להזהיר את בני העולם, **וּלְמֵיהַב אַסְוָותָא לִבְנֵי נָשָׁא** ולתת רפואות של התשובה לבני אדם, **וּלְאַסָּאֵי נַפְשַׁיְיהוּ** וגם לרפאות החכמים בעצמם את פגמי נפשותם. ויאמר לחוטא בענוה ובהצנע מה לך נרדם בחטא פלוני שבידך, או במדה מגונה כזו שבך, ואם יכול צריך לקרבו אל התשובה, ואם אינו רוצה לשוב צריך להתרחק ממנו, וגם החכם יסתכל בעצמו וידע ויכיר את פגמיו ויתקן את עצמו נפשו ורוחו ונשמתו, **זַכָּאִין אִינּוּן בְּהַאי עָלְמָא וְזַכָּאִין אִינּוּן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי** אשרי להם בעולם הזה ואשרי להם לעולם הבא. (רמ״ק והכמ״ו והרמ״ג)

כשיבוא מלך המשיח יראו וישיגו מראות נפלאות

(יתרו פא, ב)

אָמַר רַבִּי אַבָּא פליג על ר׳ יוסי ואמר שאותם המסכים לא היו מעכבים את נתינת התורה לישראל, כי **כְּתִיב וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת** וקשה מש״כ **רֹאִים** וכי הקול ניתן לראות, **שֹׁמְעִים מִבָּעֵי לֵיהּ** שומעים היה צריך לומר כי הקול נשמע, **אֶלָּא הָכִי תָּנִינַן** אלא כך למדנו **אִינּוּן קָלִין הַוּוֹ מִתְגַּלְּפֵי בְּהַהוּא חֲשׁוֹכָא וַעֲנָנָא וְקַבָּלָא** אלו הקולות נתעבו עד שהיו נחקקים באותו החשך והענן והערפל שנעשו כטבלה שחוקקים בה צורות ואותיות, ובהם נחקקו הקולות של מתן תורה, **וּמִתְחַזְיָין בְּהוּ כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי גּוּפָא** והיו רואים בהם הקולות כמו שרואים גוף גשמי ממש, **וְחָמָאן מַה דְּחָמָאן וְשָׁמְעִין מַה דְּשָׁמְעִין** וראו מה שראו ושמעו מה ששמעו, **מִגּוֹ הַהוּא חֲשׁוֹכָא וְקַבָּלָא וַעֲנָנָא** מתוך אותו החשך והערפל והענן שבהם נחקקו הקולות, **וּמִגּוֹ הַהוּא חֵיזוּ דַּהֲווֹ חָמָאן דַּהֲווֹ נְהִירִין בְּנְהִירוּ עִלָּאָה** ומתוך אותו מראה הגשמי שהיו רואים בהעננים היו מאירים באור

עליון הרוחני, כי הצורה הגשמית היתה אמצעי בינם לבין הרוחני, ועי״ז היו משיגים את הנשמע שהוא רוחני קודם התגשמו, **וְיָדְעִין מַה דְּלָא יָדְעוּ דָּרִין אַחֲרָנִין דְּאָתוּ בַּתְרַייהוּ** וידעו מה שלא היו יודעים דורות האחרים הבאים אחריהם, **וְכֻלְּהוּ הֲווֹ חָמָאן אַפִּין בְּאַפִּין** וכולם היו רואים זיו השכינה פנים בפנים **הָדָא הוּא דִּכְתִיב פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה׳ עִמָּכֶם** כי היו עולים מעלול לעילה עד עלותם אל סוד השגת המציאות הנקרא פנים.

ושואל **וּמַאן הֲווֹ חָמָאן** ועל ידי מה היו רואים את כל אלו המראות, ואמר **תָּאנֵי רַבִּי יוֹסֵי, מִנְּהִירוּ דְּאִינּוּן קֶלָּן** מהארות של אותם הקולות שנתעבו **דְּלָא הֲוָה קוֹל דְּלָא הֲוָה נָהִיר בְּנְהִירוּ** שלא היה קול שלא היה מאיר בהארה גדולה, **דְּמִסְתַּכְּלֵי בֵּיהּ כָּל גְּנִזִין וְכָל טְמִירִין** עד שהיו מסתכלים ומשיגים בו כל הגנזים וכל הנסתרות של גנזי מרומים, **וְכָל דָּרִין דְּיֵיתוּן עַד מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ואת הנשמות של כל הדורות שיבואו עד שיבא מלך המשיח, **וּבְגִינֵי כָךְ כְּתִיב** לכן כתוב **וְכָל הָעָם רֹאִים אֶת הַקּוֹלוֹת** פירושו **רֹאִים רְאִיָּה מַמָּשׁ** שראו והשיגו מהארות הקולות שנתעבו, מראות נפלאות, וכן **אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר** כתיב **וְכָל הָעָם רֹאִים, רֹאִים** פירושו **כְּמָה דְּאָמֵינָא דְּחָמוּ מִנְּהִירוּ דְּאִינּוּן קֶלָּן** כמו שאמרתי במקום אחר שראו מהארות אלו הקולות **מַה דְּלָא חָמוּ דָּרִין בַּתְרָאִין אַחֲרָנִין** מה שלא ראו דורות אחרונים האחרים.

ומש״כ **אֶ״ת הַקּוֹלוֹת** פירושו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וָאֵרֶא אֶת יהו״ה** הנה **וָאֵרֶא יהו״ה לָא כְתִיב, אֶלָּא אֶ״ת יהו״ה** שפירושו שראה את זיו השכינה הנקראת א״ת, **אוּף הָכָא וְכָל הָעָם רֹאִים הַקּוֹלוֹת לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אֶ״ת הַקּוֹלוֹת** שפירושו שכל דברים הנזכרים לעיל לא ראו אותם בהארת הת״ת הנקרא קול, אלא בהארת המלכות הנקראת א״ת, שהיא היתה כאספקלריא שמתוכה ראו את הקולות.

כְּגַוְונָא דְּא כעין זה מש״כ **אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, דְּהָא אָתֵין דִּבְאוֹרַייְתָא לְאִסְתַּכְּלָא בְּאוֹרַייְתָא אִתְיְהִיבוּ** כי כל אתין שבתורה שבכתב ניתנו להסתכל ולהתבונן בתורה שבעל פה מה באו לרבות, כמו **כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ, כַּבֵּד אֶת ה׳ מֵהוֹנֶךָ, וְכֻלְּהוּ** וכל שאר מקומות שכתוב מלת את, **לְאִתְכְּלָלָא בְּהוּ מִלָּה אַחֲרָא** כולם באו לכלול בהם דבר אחר, **אוּף הָכָא אֶ״ת הַקּוֹלוֹת, לְאַסְגָּאָה הַהוּא קָלָא אַחֲרָא לְתַתָּא** בא לרבות לקול האחר שלמטה שהוא קבצה אליה הארות כל הקולות שיצאו מהו״ק, **דְּבֵיהּ חָמָאן וּמִסְתַּכְּלָן בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה** כי בקול של המלכות היו רואים ומסתכלים ומשיגים בחכמה העלינה, דהיינו **כָּל גְּנָזִין עִלָּאִין וְכָל רָזִין טְמִירִין וּסְתִימִין מַה דְּלָא אִתְגַּלְיָא לְדָרִין בַּתְרָאִין דְּאָתוּ בַּתְרֵיהוֹן** כל גנזי עליונים וכל סודות נסתרים וסתומים מה שלא נתגלו לדורות אחרים הבאים אחריהם, **וְלָא לְדָרִין דְּיֵיתוּן לְעָלְמִין עַד זִמְנָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ולא יתגלו לדורות שיבואו

לעולם עד הזמן שיבא מלך המשיח **דִּכְתִיב** על זמנו של משיח **כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב ה׳ צִיּוֹן** הרי שאז יראו וישיגו מראות נפלאות, וכל זה ראו והשיגו ישראל בהר סיני.

עתיד הקב״ה לשמח את ישראל שמחה יתירה

(יתרו צ, ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, **שוש אשיש בה׳** בעת הגאולה יאמר ישראל שוש אשיש בתשועת ה׳, **תגל נפשי באלה״י** ותגל נפשי בעזר אלה״י, **כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני** פי׳ סבב אותי בישע וצדקה כלבוש המסבב את הגוף וכמעיל המעטף את הלובשו, **כחתן יכהן פאר** כמו החתן אשר ירומם ויגדיל תפארתו, **וככלה תעדה כליה** וכמו הכלה אשר תתקשט בכלי תכשיטיה. (מלודות)

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח לפרש מש״כ **שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּה׳ תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַ״י** וְגוֹ׳ ואמר **זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין** אשרי חלקם של ישראל יותר מכל העמים, **דְּחֶדְוָותָא וְתַפְנוּקָא דִּלְהוֹן בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ששמחתם ותענוגם הוא בהקב״ה **דִּכְתִיב שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהו״ה,** ושואל **מַאי כְּתִיב בֵּאלֹהַ״י** למה שינה משם הוי״ה לשם אלה״י, **אֶלָּא הָכִי אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל** אלא כך אמרו ישראל, **אִי בְּרַחֲמֵי אָתֵי עָלָנָא** אם הקב״ה בא עלינו בהנהגת מדת הרחמים, **שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהו״ה** כי שם ה׳ הוא במדת הרחמים, **אִי בְּדִינָא** אם בא עלינו בהנהגת מדת הדין שנראה כאילו כועס עלינו ואנו מרוחקים ממנו ח״ו, אז גם כן **תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַ״י** אנו שמחים במוסרו במדת הדין שהיא שם אלה״י.

ואמר **מַאי טַעְמָא למה אנו שמחים אפילו כשהקב״ה מתנהג עמנו במדת הדין, מִשּׁוּם דְּאִלֵּין בֵּיהּ אִתְגְּלִיפוּ** לפי שאלו ב׳ מדות החסד והדין חקוקות וכלולות בו היינו בת״ת שהוא מדת הרחמים והוא רחום בדין, ואפילו כשמתנהג עמנו במדת הדין אינו ע״י דין חיצוני אלא ע״י דין קדוש ומתוק המתקן את נפשינו, לכן ראוי שתגל נפשי באלה״י, **דִּכְתִיב כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע** ומפרש **מַהוּ בִּגְדֵי יֶשַׁע** ואומר **גְּוֹונִין דְּאִתְגְּלִיפוּ לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ** גווני החו״ג שנחקקו בת״ת כדי להסתכל ולהתבונן בו בסוד ההנהגה, ומאין לנו שמלת ישע פירושה הסתכלות **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר יִשְׁעוּ וְגוֹ׳ אֶל ה׳** פי׳ יפנו ויסתכלו אל ה׳ שיושיעם, **יֶשַׁע אִסְתַּכְּלוּתָא הוּא** הרי ישע פירושו הסתכלות, והיינו **מַאן דְּבָעֵי לְאִסְתַּכְּלָא בְּי** מי שרוצה להסתכל ולהבין הנהגתי, **בְּגָוְונִין דִּילִי יִסְתַּכַּל** בגוונים שלי שבת״ת יסתכל שבו ממוזגים ב׳ מדות חו״ג ומשם אני רחום בדין, **מַאי טַעְמָא** מה הטעם כלומר איך אנו לומדים מפסוק זה, ואמר **מִשּׁוּם דִּכְתִיב מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי** שפירושו מעיל **צְדָקָה** מַמָּשׁ דהיינו בגדים של תפארת הנקרא צדקה יעטני,

דְּגָוְנִין בֵּיהּ אִתְגְּלִיפוּ כי גווני החו״ג חקוקים וכלולים בו, והיינו בֻּחָתָן יְכֹהֵן פְּאֵר, הָא גַּוְונָא חַד הוא גוון לבן שבחסד שכן בגדי חתן הם לבנים, וְכַכַּלָּה תַּעֲדֶה כֵּלֶיהָ פי׳ תלביש את תכשיטיה, הָא גַּוְונָא אַחֲרָא היינו גוון אחר אדום שבגבורה שכן תכשיטי הכלה הם מזהב הנוטה לאדום, וְכַד גָּוְונִין מִתְחַבְּרָן וכשב׳ הגוונים מתחברים בת״ת, בֵּיהּ שַׁעְתָּא אִתְחֲזְיָין באותה שעה הם נראים ומתגלית הנהגת הרחמים, וְכֻלְּהוּ תְּאִיבִין לְאַחֲזָאָה וּלְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ והכל מתאוים לראות ולהסתכל בו בסוד לחזות בנועם ה׳.

(רמ״ק ורע״ג ומפרשים)

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר מה שכתוב שׁוֹשׁ אָשִׂישׂ בַּיהוה״, תְּרֵין חֶדְוָון שוש אשיש מורה על ב׳ שמחות, בַּיהוה״ בְּרַחֲמֵי השם הוי״ה מורה על הנהגת מדת הרחמים, ור״ל כשהקב״ה מתנהג עמנו במדת הרחמים אז יש שמחה כפולה שאנו שמחים והקב״ה שמח בשמחתינו, תָּגֵל נַפְשִׁי באלה״י הָא חַד חֶדְוָה בְּדִינָא כשהקב״ה מתנהג עמנו במדת הדין אז יש רק שמחה אחת פשוטה שאנו שמחים בקבלת הדין באהבה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכֹלָּא חֶדְוָה עַל חֶדְוָה בכל הנהגת מדותיו של הקב״ה צריך להיות שמחה על שמחה כי הכל הוא לטובתינו, וְחֶדְוָה דְּצִיּוֹן זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲדָאָה לְיִשְׂרָאֵל בְּחֶדְוָותָא יַתִּיר מִכֹּלָּא ובשמחתה של ציון עתיד הקב״ה לשמח את ישראל בשמחה יתירה מכל השמחות דִּכְתִיב וּפְדוּיֵי ה׳ יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְגוֹ׳ ומפרש וּפְדוּיֵי ה׳ יְשׁוּבוּן כי בשובם מארץ גלותם אל ארצם, הָא חַד אז תהיה שמחה אחת, וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה היינו אחר הגעתם שם, הָא תְּרֵי אז תהיה שמחה שניה, וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם, הָא תְּלַת אז תהיה שמחה שלישית, שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ לפי שלא חלקם הפסוק נחשבים לאחד, הָא אַרְבַּע אז תהיה שמחה רביעית, הרי ד׳ שמחות, לְקַבְלֵיהוֹן דְּאַרְבַּע זִמְנִין דְּאִתְפְּזָרוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא כנגד ד׳ פעמים שנתפזרו ישראל בין העמים ישמח הקב״ה את ישראל בד׳ שמחות, וּכְדֵין כְּתִיב ועל יום הגאולה כתוב וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוה״ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ וְגוֹ׳ שאז כל ישראל יכירו שכל הגלות היתה לטובה כדי לצרפם ולטהרם, ויאמרו זה לזה הודו לה׳ קראו בשמו. (רמ״ק ורע״ג ומפרשים)

לעתיד לא יצאו ישראל מן הגלות כצאת העבדים

(משפטים צד, ב)

וְעוֹד פירוש אחר על מש״כ וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא איש הוא הקב״ה אֶת בִּתּוֹ, אִלּוּ יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן מִסְטָרָא דְּבַת יְחִידָה אִתְקְרִיאוּ בִּתּוֹ ישראל,

נקראים ישראל בתו של הקב״ה, וְאִי תֵּימָא דְּיִפְקוּן ואם תאמר שיצאו מן הגלות בביאת המשיח כְּגַוְונָא דְּאִינּוּן דְּמִסְטָרָא דְּעֵבֶד דְּאִיהוּ מטטרו״ן, דְּנָפְקוּ בְּמְנוֹסָה מִמִּצְרַיִם כאותם בני ישראל שהיו מנד העבד שהוא מלאך מט״ט, (כי מז עדיין לא זכו מלא לגמרי מעולם הילידה), שיצאו במנוסה וברדיפה ממצרים כאדם הבורח, כמ״ש כי בחפזון יצאת מארץ מצרים, על זה נאמר לֹא תֵצְאִי כְּצֵאת הָעֲבָדִים כי בגאולה העתידה לא יצאו ישראל כצאת עבדים, לפי שכבר זכו על ידי קיום התורה והמצות לנשמה שהיא בת יחידה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבְמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן כי הולך לפניכם ה׳ ומאספכם אלה״י ישראל.

בזמן הגאולה יהיה עולם חדש במעשה ידי הקב״ה

(סבא דמשפטים קח, ב)

בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן ההוא כתוב אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק פי׳ הזבחים שיגרמו שצדק יתחבר עם צדקה, דהיינו המלכות עם הת״ת, בְּגִין דְּהָא כְּדֵין יִתְחַבָּר כֻּלָּא בְּחִבּוּרָא חַדָּא לפי שאז יתחבר הכל בחבור אחד שיהיה יחוד תדירי בכל פלגופי המציאות, וְיהֵא שְׁמָא שְׁלִים בְּכָל תְּקוּנֵיהּ ויהיה השם שלם בכל תקוניו, שיתחברו אותיות י״ה עם אותיות ו״ה, וּכְדֵין קָרְבְּנָא לֶהֱוֵי שְׁלִים לַיהוה״ אלהי״ם ואז יהיה הקרבן שלם לה׳ אלהי״ם דהיינו לזו״ן, דְּהַשְׁתָּא אלהי״ם לָא אִתְחַבָּר לְקָרְבָּנָא שעתה שם אלהי״ם אינו מתחבר לקרבן, כי אסור להקריב קרבן לשם אלהי״ם לפי ששם זה כולל כל כחות הקדושים והטמאים, דְּאִלְמָלֵא אִתְחַבָּר בֵּיהּ שאם היה מתחבר שם אלהי״ם בקרבן, אז כַּמָּה אלהי״ם יְסַלְקוּן אוּדְנִין כמה כחות טמאים הנקראים אלהי״ם יעלו לשמוע באזנם את ענין הקרבת הקרבן, וכל אחד יאמר לשמי הקריב את הקרבן, לְאִתְחַבְּרָא תַּמָּן וירצו להתחבר ולהאחז שם ולינק מן הקדושה, אֲבָל בְּהַהוּא זִמְנָא אבל לעתיד לבא כתוב כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אלהי״ם לְבַדֶּךָ דהיינו רק שם אלהי״ם שבקדושה ישאר לבדו, וְאֵין אֱלֹהִים אֲחֵרָא ואין עוד אלהי״ם של הסטרא אחרא.

וּבְהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב ועל זמן ההוא כתוב רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, וְאֵין אלהי״ם עִמָּדִי ושואל רְאוּ כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, סַגִּי היה די לומר בלי מלת עתה, מַאי עַתָּה מה באה לרבות, ומתרץ אֶלָּא באה להורות דְּלָא הֲוָה קַדָּם לָךְ שדבר זה לא היה קודם לכן שרק הקדושה תשלוט, וְהַהוּא זִמְנָא לֶהֱוֵי ורק בזמן ההוא יהיה, לכן אָמַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַתָּה בזמן הגאולה, רְאוּ מַה דְּלָא יְכָלְתּוּן לְמֵיחֲמֵי מִקַּדְמַת דְּנָא ראו מה שלא הייתם יכולים לראות מלפני זה. ושואל עוד כִּי אֲנִי אֲנִי, תְּרֵי זִמְנֵי אַמַּאי למה אמר מלת אני שתי פעמים, ומתרץ אֶלָּא לְדַיְיקָא דְּהָא לֵית תַּמָּן אֱלֹהִים

אֶלָּא הוּא אלא בא לדייק כי אין שם אלהים אחר אלא הוא לבדו, **דְּהָא כַּמָּה זִמְנִין דְּאִתְּמַר אֲנִי זִמְנָא חֲדָא וְלָא יַתִּיר** כי כמה פעמים שנאמרה מלת אני רק פעם אחת ולא יותר, **וְהָוָה תַּמָּן סִטְרָא אָחֳרָא** והיתה שם אחיזה לסטרא אחרא, **אֶבָל הַשְׁתָּא** דהיינו לעתיד לבוא **אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי** כפל מלת אני להורות על יחודו, **דְּהָא כָּל סִטְרָא אָחֳרָא אִתְעֲבָר** כי כל הסטרא אחרא יעבור ויתבטל, **וְדַיְיקָא אֲנִי אֲנִי** לכן בדיוק כתוב אני אני ב׳ פעמים.

ומש״כ **אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה** פירושו **עַד הַשְׁתָּא מוֹתָא הֲוֹת מִסְטְרָא אָחֳרָא** עד עתה המיתה היתה מסטרא אחרא, **מִכָּאן וּלְהָלְאָה** לעתיד לבא, **אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה** גם המיתה תהיה מצד הקדושה, **מִכָּאן דְּבְהַהוּא זִמְנָא כָּל אִינּוּן דְּלָא טָעֲמֵי טַעֲמָא דְּמוֹתָא** מכאן שבזמן ההוא של תחיית המתים כל אלו שלא טעמו טעם מיתה, **מְנִיהּ תְּהֵא לוֹן מוֹתָא וְיָקִים לוֹן מִיָּד** מהקב״ה תהיה להם מיתה כלומר שימותו לזמן מה ויקים אותם מיד לתחיה, ושואל **אַמַּאי** למה יצטרכו למות אלו שיחיו בעולם הזה בשעת תחיית המתים, **בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּאַר מֵהַהוּא זוּהֲמָא בְּעָלְמָא כְּלָל** כדי שלא ישאר בעולם מן זוהמת הנחש כלל כי נקלטה הזוהמא בכל אדם מפני חטאו של אדם הראשון, ועל ידי המיתה יצטרפו ויתבררו הנבראים, ואז **וְיֵהֵא עָלְמָא חַדְתָּא בְּעוֹבָדוֹי יְדוֹי דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ויהיה העולם חדש במעשה ידיו של הקב״ה. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

בעת הגאולה תהיה תקומה לשכינה ויתאספו כל נשמות ישראל

(משפטים קטו, א-רעיא מהימנא)

בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיְּימוּ בָךְ תְּרֵין פִּקּוּדִין בזמן ביאת הגואל יתקיימו בך ועל ידך שתי מצות, **חַד** מצוה ראשונה **הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ** שהיא מצות טעינה, **תִּנְיָינָא** מצוה שניה **עָזוֹב תַּעֲזוֹב עִמּוֹ** שהיא מצות פריקה, ומפרש **הָקֵם עִם ו׳ עִלָּאָה** פי׳ תהיה תקומה להשכינה בכח ו׳ העליונה שבת״ת שהוא סוד **מָשִׁיחַ רֹאשׁוֹן** היינו משיח בן דוד שהוא ראשון במעלה, **תָּקִים עִם ו׳ תִּנְיָינָא** פי׳ שתהיה עוד תקומה להשכינה בכח ו׳ שניה שביסוד, שהוא סוד משיח בן יוסף, **עִמּוֹ, דָּא בֶּן עַמְרָם** שהוא משה **דְּסִלְּיקַת לַבִּינָה דְּאִיהִי א׳** שעלית לבינה שהיא סוד אות א׳ שבין ב׳ הוי״ן, ור״ל שבכח אלו השלשה צדיקים שהם ב׳ משיחין ומשה שהם סוד ו׳ א׳ ו׳ תהיה תקומה אל השכינה מעפר גלותה.

ומפרש **וּלְמַאן הָקֵם תָּקִים** ולמי תהיה התקומה, ואמר **לְאָת ה׳ דְּנַפְלַת בְּאֶלֶף חַמְשָׁאָה** לאות ה׳ שהיא השכינה שנפלה בגלות באלף החמישי, **בָּתַר ע״ב** אחר ע״ב שנים

באלף הששי שהוא **כְּמַנְיַן** הנרמז במלת **עָזוֹ״ב תַּעֲזוֹב עִמּוֹ** שאז יהיה קצת תקומה ועזר להשכינה, ומפרש **עָזוֹ״ב** היא נוטריקון **ע״ב ז׳ו׳, וְדָא ע״ב שְׁמָהָן** הוא סוד ע״ב שמות היוצאים מג׳ פסוקים של **וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט** כמבואר לעיל דף נב ע״א, **ז״ו דָּא וָא״ו מִן וה״ו אנ״י וה״ו** (ס״ג הל״ג) מלת ז״ו שגי׳ י״ג היא סוד אות וא״ו שהוא הר״ת של ג׳ שמות אלו שהם השורש של הע״ב שמות, כי שם וה״ו הוא שם הראשון של הע״ב שמות, ושם אנ״י הוא שם האמצעי, ושם וה״ו השני הוא תחילת חלק השלישי כשמחלקים הע״ב שמות לג׳ חלקים, הרי ג׳ שמות אלו כוללים את כולם (כמבואר בפ׳ כי תשא דף רעו ע״ג), הרי שמלת עזו״ב רומזת על כל הע״ב שמות שבכחם יהיה עזר להשכינה בע״ב שנים הראשונות שבאלף הששי, כי אלו הע״ב שמות מעוררים זכות שלשת אבות שסם סוד מג״ת דז״פ שבהם מושרשים הע״ב שמות להקמת השכינה, ואמר כי **תַּמָּן עֵזֶר וְלָא קִיָּמָה** שם באלו הע״ב שנים יהיה רק עזר וסיוע אל השכינה ולא תקומה גמורה מהגלות, **וְהַאי אִיהוּ עָזוֹב** וזהו סוד הרמוז במלת עזו״ב שהוא כנגד ע״ב שנים הראשונות שאז יהיה רק עזוב שהוא עזר מועט, אבל אחר ע״ב שנים אלו יתקיים מש״כ **תַּעֲזוֹב** כי **תַּמָּן בְּעִתּוֹ** שם במלת תעזו״ב תמצא אותיות בעת״ו, שהוא סוד הכתוב בעתו **יוֹרֶה** ו**מַלְקוֹשׁ** שרומז על זמן האחרון אחר ע״ב שנים אלו, שאז אפילו אם לא זכו תהיה התנוצצות הגאולה בעתה, או בחי׳ יורה שהוא הגשם הראשון לאחר הזריעה שהוא רמז שהגאולה תהיה תיכף ומיד אחר ע״ב שנים אלו, או בחי׳ מלקוש שהוא הגשם היורד סמוך לקציר למלאות התבואה בקשיה שהוא רמז שהגאולה תהיה אחר כך, על כל פנים זאת ודאי שהגאולה תבא בהכרח, ואז **וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל** שיתאספו נשמות ישראל מן הגלות שהם כנגד דגן תירוש ויצהר, והוא סוד מצות **לֶקֶט שִׂכְחָה וּפֵאָה** שעליהם נאמר **לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם** והיינו שבעת הגאולה יתאספו כל נשמות ישראל אפילו אלו שנשארו בגלות כמו לקט שכחה ופאה.

הגאולה השלימה בזכות יעקב. יוסף ומשה

ואמר **הָכָא אוֹלִיפְנָא** כאן למדנו **פִּקּוּדָא תְּלִיתָאָה** מצוה השלישית שתתקיים על ידי משה רבינו, **וְצָרִיךְ לְאַחֲזָרָא עֲלַיְיהוּ** ותחילה צריך לחזור על ב׳ מצות הקודמות לפרש באופן אחר, **דְּהָא מִסְטְרָא דְצַדִּיק** כי מצד היסוד הנקרא צדיק שהוא **עָנִי** בגלות, ואז כתיב **עָזוֹב** כי מי שהוא עני נקרא עזוב, ומש״כ **תַּעֲזוֹב עִמּוֹ, דָּא בֶּן עַמְרָם** הוא משה שבת״ת שהוא סוד אות ו׳, ופי׳ הפסוק הוא כי משיח בן יוסף שהוא כנגד היסוד הנקרא עזוב יהיה עזר וסיוע עם משה שהוא סוד אות ו׳ לצורך הגאולה, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו מה שנאמר **לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם** אצל מצות לקט שכחה ופאה, כי עני הוא משיח בן יוסף וגר הוא משה כדלקמן, להורות כי הם יעזרו ויסייעו לאסוף נשמות ישראל בעת הגאולה, ואמר רשב״י לרעיא מהימנא (ס״ג ורנ״ח) **גֵּר אַנְתְּ בְּגַוְונָא דְּקַדְמֵיתָא עַם**

עָנִי הרי אתה כבר נקראת גר בפעם ראשונה כשנגאלו ישראל ממצרים שאז גם כן היית עם יוסף הצדיק הנקרא עני, כְּדִאִתְּמַר בָּךְ כִּי גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה הרי שאז נקראת גר, ושם נאמר ויקח משה את עצמות יוסף עמו, כן תהיה גם כן הגאולה השלימה לעתיד לבא על ידי משה ויוסף שהם עני וגר, אֲבָל הַקָּמָה בְּדַרְגָּא דִילָךְ אבל עיקר הקמת השכינה מן הגלות תהיה במדרגה שלך שבת״ת, כי מש״כ הָקֵם ו׳ תַּתְאָה היינו ע״י היסוד שהוא משיח בן יוסף, אבל תָּקִים עִמ״וֹ פירוש עיקר התקומה תהיה עִם בֶּן עַמְרָם שהוא משה רעיא מהימנא, בְּדַרְגָּא עִלָּאָה דִילָךְ במדרגה עליונה שלך, שהיא תִּפְאֶרֶת, בְּמ״ה דִילָךְ בכח אותיות מ״ה משמך, שהוא שְׁמָא מְפָרָשׁ בִּשְׁלִימוּ השם המפורש בשלימות שהוא שם הוי״ה במלוי אלפי״ן שגי׳ מ״ה, ור״ל כי על ידי משה המושרש בשם זה תהיה עיקר הגאולה, נמצא שפסוק לעני ולגר תעזוב אותם, ופסוק הקם תקים, הם שני כתובים הבאים כאחד ולמדים זה מזה.

ואמר עוד כי הקמת השכינה תהיה בְּתַר ק׳ ק׳ דְּהָקֵם תָּקִים אחר שיעברו ק׳ ק׳ שבמלות הק׳ם תק׳ים, דהיינו מאתים שנה אחר אלף החמישי, מלבד ע״ב שנים הנ״ל, אז יקוים מש״כ הקם תקים, שהשכינה תקום מעפר גלותה, נמצא כי אִשְׁתְּאַר ת״ם י׳ נשארו מב׳ תיבות הקם תקים אותיות ת״ם י׳, מַאי קָא אַחְזֵי על מה הוא מורה, ואמר אות י׳ היא ר״ת יַ֫עֲקֹב שהוא אִישׁ תָּ״ם והוא ג״כ בת״ת, רק יעקב מלבר ומשה מלגאו, עִמּוֹ, עִם בֶּן עַמְרָם שהוא משה יוֹקִים דהיינו זכות שניהם תקים את השכינה, ועוד הָקֵם צַדִּיק שביסוד, תָּקִים תָּם יחד עם יעקב איש תם שבת״ת, שבזכות כולם תהיה הגאולה שלימה בב״א. (רמ״ק ורפ״ג והגר״פ ומזר יקרפ״ן)

העניות ויסורי הצדיקים שמקרבים את גאולת ישראל

(משפטים קטו, ב - רעיא מהימנא)

ואמרו עוד כי בְּרַחֲמֵי בְּגִין מִלִּין אִלֵּין בודאי בשביל דברים אלו שאמרנו ששמו של הקב״ה מדבר מתוך פיך, לכן אֱלָיְהוּ אִתְעֲבָּב לְעֵילָּא אליהו הנביא מתעכב למעלה, דְּתָפִיס אֵיהוּ דְּלָא נָחִית לְגַבָּךְ שהוא תפוס ומעוכב ע״י הקב״ה שלא ירד אליך למטה, דְּהָא בְּכַמָּה עוּתְרָא הֲוָה נָחִית לְגַבָּךְ כי בכמה עושר של השפעות טובות לישראל היה יורד אליך, וְאֵיהוּ תָּפִיס לְעֵילָּא אבל הוא תפוס ומעוכב למעלה מאת הקב״ה בעת חבור הספר רעיא מהימנא, דְּלָא נָחִית לְגַבָּךְ שאינו יורד אליך כי אם לעתים רחוקות כדי שלא ימשיך השפעות טובות ועשירות לישראל, בְּגִין דַּעֲנִיּוּתָא דִילָךְ אִיהוּ פָּרוֹקָא לְיִשְׂרָאֵל לפי שהעניות שלך מביא הגאולה לישראל, ר״ל העניות והיסורים של הצדיקים הסובלים עם השכינה שבהם מתנוצצת נשמת משה רבינו הם מקרבים את הגאולה, וּבְגִין דָּא מָשִׁיחַ

אָמְרוּ עַד דַּייְתֵי עָנִי (ס״ג נד״פ) ולכן כשדברו חז״ל על ביאת המשיח אמרו עד שיבא עני לפי שמשיח נקרא עני, וְהַאי אִיהוּ דִּכְתִיב וזהו מש״כ וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ על ידי היסורים שלו תהיה רפואה לנו ותבוא הגאולה.

צעקת השכינה על חבלי משיח וצרתן של ישראל

(משפטים קיט, ב – קכ, א, רעיא מהימנא)

חסר כאן בתחילת המאמר ובאמצעו (סגר״פ), ומתחיל ענין חדש ואמר וְשִׁבְעִין תֵּיבִין שבמזמור דְּיַעַנְךָ יהו״ה בְּיוֹם צָרָה שהוא צעקת השכינה, ושואל וּבְמַאי צָוְוחַת ובאיזה כח היא צועקת, ואמר אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל אִית בְּהוֹן מָארֵי תּוֹרָה אלא ודאי יש בישראל בעלי תורה שבעל פה הנקראים בני מְלָכִים (ס״ג) שהם מִסְטָרָא דְּאַיֶּלֶת הַשַּׁחַר דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא מצד אילת השחר שהיא סוד המלכות, והם צועקים בעסקם בתורה להבין טעמי הדברים, ולפי שהם מרכבה אל המלכות לכן צעקתם מעוררת צעקת השכינה שצועקת להקב״ה על חבלי משיח וצרתן של ישראל.

ואמר כי וּתְרֵין דַּרְגִּין אִינּוּן ב׳ מדרגות הם בֹּקֶר וְשַׁחַר שהם סוד גאולתן של ישראל, וַעֲלַייְהוּ אִתְּמַר ועליהם נאמר נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶ֫צַח ומפרש בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד בקר שהוא מדתו של אברהם שהוא החסד, דָּא סָלִיק יַתִּיר בְּיוֹמָא דְּפוּרְקָנָא מדרגה זו תעלה יותר ביום הגאולה, שאז לא יהיה עוד שום צער מפני התעוררות החסד הגמור, אֲבָל שַׁחַר אַקְדִּים לְיוֹמָא דְּפוּרְקָנָא אבל השחר מקדים ליום הגאולה, ומפרש וּמַאי אִיהוּ ומה הוא סוד השחר, ואמר שהוא נֶ֫צַח דִּשְׁכִינְתָּא שיש בו דין קצת, ועכ״ז הוא מצד החסד שבקו ימין, מִסְטָרֵיהּ אִתְקְרִיאַת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מצד דיני הנצח נקראת המלכות אז אילת השחר, כי כמו שקודם שמתחיל היום להאיר הוא מחשיך יותר מכל הלילה ואז נקרא שחר, כן קודם הגאולה יכבד הגלות יותר מכל זמני הגלות כדי למהר הגאולה. וז״ש נעימות בימינך נצח, פי׳ הארת הגאולה הנקראת נעם תאיר בקו ימין דרך הנצח, כי תחילה יהיה חשכות גדול כלילה מצד הנצח שהוא דין, אבל שרשו מצד החסד להורות כי על ידי זה תבוא הגאולה.

מובטחים אנו להגאל מתוך הצרות

וּבְגִין דָּא לְמִנַּצֵּ״ח ובשביל זה מלת למנצ״ח שבה מתחיל מזמור יענך, תַּמָּן נְצַ״ח יש שם אותיות נצ״ח שבו השחרות שהוא חבלי משיח, תַּמָּן ל״מ ויש בו ב׳ אותיות ל״מ שגי׳ שבעים, דְּאִינּוּן שִׁבְעִין קְלִין דְּצָוְוחַת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר עַל בְּנָהָא שהם כנגד

ע׳ קולות שבמזמור יענך שצועקת השכינה עבור צער בניה, דְּאִתְתַּקַּף עֲלַיְיהוּ קָדְרוּתָא בְּגָלוּתָא על שנתחזק עליהם שחרות וחשכות הגלות הדומה ללילה, והיינו שַׁחֲרוּת הַשַּׁחַר בְּשִׁבְעִין שְׁנִין בַּתְרָאִין זהו ענין השחרות והחשכות של השחר שיהיה בע׳ שנים האחרונות של הגלות, שאז יכבד עול הגלות יותר מדי, והם הם חבלי המשיח, בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל אז יתקיים בישראל מש״כ כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת כמו אשה הרה שכאשר תקריב ללדת מתרבים כאביה יותר מכל ימי הריונה, תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ תאחזנה חלחלה והיא צועקת ע׳ קולות מחמת יסורי וחבלי לידתה, אבל היא מתנחמת כי יודעת שעוד מעט תמליט בן, כֵּן הָיינוּ מִפָּנֶיךָ ה׳ כ״ן גי׳ ע׳ רומז על הע׳ שנים שאז אנו רואים צרות מתחדשות וסבורים אנו שהם מיני סימני ישועה וגאולה לפי שאנו מובטחים להגאל מתוך צוקה וצרה כיולדה זו, וְעַל כֵּ״ן ובאותם ע׳ השנים שיהיו רשעים שיתיאשו מן הגאולה ויצאו מכלל ישראל מרוב הצרות, אבל אנחנו לא כן אלא נְקַוֶּה לְךָ ה׳ אלהינ״ו כי ידענו שאלו הצרות הם חבלי המשיח, וכמו אשה היושבת על המשבר מקוה ללדת מהרה כן אנחנו מקוים להגאל במהרה לראות בתפארת עוזך.

ואמר עוד וּבְהוֹן ובאותם הע׳ שנים כשישראל מתיאשים מהגאולה וצערם מתרבה, אז אַיֶּלֶת אֲעֵילַת רִישָׁהָא בֵּין בִּרְכָּהָא האילה שהיא השכינה מכניסה ראשה בין ברכיה, ומפרש כי רֵישָׁא אִיהוּ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם ראש האילה הוא היסוד דז״א שהוא ראש השכינה, בֵּין בִּרְכָּהָא דְּאִינּוּן נֶצַח וְהוֹד ברכיה הם נצח והוד שלה ששם שורש הע׳ שנים של חבלי משיח, ור״ל שהשכינה המצטערת בחבליה בראותה צרתן של ישראל, היא מעוררת את ראשה שהוא היסוד דז״א להדבק בה בסוד היחוד כדי לקרב את הגאולה, וכשרואה ז״א התעוררות היסוד מהשכינה ועדיין לא הגיע זמן הגאולה עד סוף ע׳ שנים, הוא ממשיך הארת היסוד אליה בין ברכיה ששם מקום חבלי לידתה וְאוֹמֵי לָהּ בֵּיהּ והוא נשבע לה ע״י היסוד, לְמִפְרַק לְבָנָהָא בַּבְקָר דְּאִיהוּ אַרְיֵה לגאול את בניה בבקר שהוא סוד אריה, ומפרש בְּקֶר יְמִינָא דְּאַבְרָהָם הבקר הוא ימינו של אברהם שהוא מדת החסד, ששם שורש נשמת מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּנָפִיק מִיהוּדָה שיוצא מיהודה, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שעליו נאמר גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה, פי׳ שנשבע לה לגאלם ע״י משיח בן דוד, וּבְגִין דָּא ולכן כתוב לשון חַי יהו״ה שהוא שם היסוד הנקרא חי העולמים שְׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר כלומר ז״א נשבע ע״י היסוד ואומר אל השכינה, הגם שעתה את מצטערת בגלות בסוד השחר כי אין לך אור כי אם מצד הנצח, שכבי בגלות בצער זה עד שיעברו ע׳ שנים, וכשיסתיים השחר יתעורר אור הבקר שהוא החסד הגמור שהולך ואור עד נכון היום.

משה רבנו יעורר את אור הבוקר של הגאולה

וּבֵיהּ (ס״ג) ובאותו הזמן כשיתעורר אור הבקר, יתקיים מש״כ מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם וְגו׳ פי׳ בעת הגאולה יוליך הקב״ה את משה שהוא יהיה

הגואל העתיד לצד הימין כדי שיהיה זרוע הימין תפארתו, ומפרש בְּגִין דְּתִתְפָּאֲרַת דְּרָגָא דְּמֹשֶׁה לפי שמדת התפארת שהיא בקו אמצעי היא מדרגתו של משה שהוא סוד גּוּפָא דז״א, וְחֶסֶד דְּרוֹעָא דִּילֵיהּ ומדת החסד היא זרוע הימין של ז״א, וּמֹשֶׁה אִתְקַשָּׁר בְּע״ב דְּאִיהוּ חֶסֶד דְּרָגָא דְּאַבְרָהָם ומשה שהוא הגואל נתקשר בשם ע״ב שהוא בחסד מדרגת אברהם כדי לעורר את אור הבוקר של הגאולה, דְּהָכִי סָלִיק בְּחוּשְׁבַּן ח״י כי כך עולים בחשבון ח״י (שהוא סוד מש״כ חי ה׳ שכבי עד הבקר שע״י שם זה נשבע ז״א לגאול את השכינה כמבואר לעיל), השלשה וו״ו מָן וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט שהם שורש השם ע״ב, שהם מרמזים על תְּלַת עַנְפֵי אֲבָהָן דְּאִתְקְשָׁרוּ (ס״ג סל״ג) בְּשׁ׳ שֶׁל מֹשֶׁה ג׳ ענפי אבות שהם חג״ת שנתקשרו באות ש׳ של מש״ה הרומז על ג׳ וויי״ן כנגד ג׳ פנים שבמרכבה, דְּאִתְמַר בְּהוֹן שנאמר בהם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעְתָּן שהוא כנגד ו׳ של וי״סע שהוא בחסד, וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל וְגו׳ שהוא כנגד ו׳ של וי״בא שהוא בגבורה, וּפְנֵי נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן שהוא כנגד ו׳ של וי״ט שהוא בת״ת, ואותיות מ״ה מָן מֹשֶׁה הם כנגד מש״כ וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָ״ם שגי׳ מ״ה לרמז על התכללות חג״ת בתפארת שהוא שם מ״ה, כל זה מורה על מדרגת משה שיתקשר בשם ע״ב המרומז בשמו כדי לעורר את אור הבקר של הגאולה.

גאולה בחודש ניסן - בהתעוררות הרחמים

ומפרש את הענין למה יוליך הקב״ה את משה שהוא הגואל לימין ולא לשמאל, כי דְּרוֹעָא שְׂמָאלָא אִתְמַר בֵּיהּ זרוע השמאל של ז״א נאמר בה שְׂמֹאל רוֹחָה וִימִין מְקָרֶבֶת, דְּאַף עַל גַּב דְּאַקְדִּים בְּתִשְׁרֵי שאף על פי שהיה ראוי להקדים זמן הגאולה בחדש תשרי, דְּאוֹקְמוּהָ בֵּיהּ מָארֵי מַתְנִיתִין שהעמידו בו בעלי המשנה במס׳ ר״ה דף יא רע״א בְּתִשְׁרֵי עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, עכ״ז תְּהֵא רוֹחָה את זמן הגאולה מחדש תשרי בְּגִין דְּלָא יָמוּת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם מחמת כחות הס״מ הבא מֵרוֹמִי מהעיר רומי דְּאִיהִי שְׂמָאל ששם משכן הס״מ הבא מסיגי הגבורות שמשמאל, ור״ל כי משיח בן אפרים הוא גלגול ירבעם שנתחייב מיתה על עון ע״ז, לכן אם יגאלו בתשרי שהוא סוד השמאל והדין יתעורר הדין ויפרע ממנו ע״י הס״מ וימות ח״ו, לכן מה עושה הקב״ה הוא דוחה את הגאולה מחדש תשרי שהוא השמאל הקדוש מחמת שמאל החיצוני, ומאריך את הגלות עוד ששה חדשים לכפר על עון ירבעם כדי שלא ימות משיח בן אפרים, עַד דְּיִקְרַב יָמִין עד שיקרב הימין שהוא פֶּסַח דְּרוֹעָא יְמִינָא שהוא סוד החסד שבימין ששם אין חשש מיתה למשיח בן אפרים, לְקַיֵּים בָּהּ בשכינה וכנסת ישראל כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת והיינו בניסן, וְהַאי אִיהוּ ועל זה אמרו חז״ל שם, בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל וב׳ המאמרים הם אמת ואלו ואלו דברי אלהי״ם חיים, כי הפקידה תהיה בתשרי אבל תדחה עד ניסן, לְקַיֵּים בְּהוֹן בישראל מש״כ וּבְחֶסֶד עוֹלָם פי׳ ובחסד שגאלתיך מעולם דהיינו ממצרים, רַחֲמְתִיךְ גם עתה, אָמַר גֹּאֲלֵךְ ה׳ פי׳ מי שגאלך כבר הוא

יגאלך גם עתה. ושיעור הכתוב, שהקב״ה ״מוליך לימין״ פי׳ בניסן שהוא בחסד שבימין, אז יוליך הקב״ה את ״משה״ שהוא הגואל לעתיד, וזה כדי שתהיה ״זרוע״ הימין שהוא החסד ״תפארתו, ותהיה הגאולה בהתעוררות הרחמים שלא ימות משיח בן אפרים.

וּלְבָתַר נָטְלֵי כֻּלְּהוּ מְגִבּוּרָה ואחר שיגאלו ישראל מן האומות בחדש ניסן על ידי התעוררות החסד יקבלו כל ישראל כח מגבורה העליונה, **דְּמִנַּיהּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם** שממנה יוצאת נשמת משיח בן אפרים, **לְנַטְלָא נוּקְמָא מְשַׁנְאוֹי** כדי לקחת נקמה משונאיהם, כמ״ש בברכת יוסף, בכור שורו הדר לו וגו׳ בהם עמים ינגח, **דְּהָכִי בָּעֵי לְנַקָּאָה עִבּוּרָא** שכך צריך לנקות את התבואה מהתבן והקש, **דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל** שהם ישראל הנמשלים לתבואה כמ״ש קדש ישראל לה׳ ראשית תבואתה, שהם מעורבים בין אומות העולם, וצריך לבררם ולהבדילם מבין האומות **בִּימִינָא** בכח הימין שהוא החסד המתעורר בחדש ניסן, **וּלְבָתַר** ולאחר שמנקים את התבואה מהתבן והקש צריך **לְאוֹקָדָא קַשׁ בְּשִׂמְאָלָא** להדליק את הקש ולשרפו בכח השמאל שבגבורה, והיינו שאחר שיבדלו ישראל מגויי הארצות ויתכנסו נדחי ישראל מהארצות אשר נפוצו שם, אח״כ יקחו ישראל נקמה מן עשו הרשע ומכל האומות שציערו את ישראל, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה** פי׳ על ידי שיקבלו ישראל כח מגבורה העליונה, **וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ** יהיו דומים לקש הנשרף מהר, **וְדָלְקוּ בָּהֶם** ישראל על ידי כח הגבורה, **וַאֲכָלוּם** וישרפו ויכלו אותם שלא ישאר להם שארית, אבל כל זמן שישראל מעורבים בין האומות אי אפשר לעשות נקמה בהם כדי שישראל לא יכלו ביניהם.

וּכְנִישׁוּ דְּעִבּוּרָא דָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא ואסיפת תבואה זו שהוא סוד קיבוץ גלויות תהיה על ידי ז״א שהוא עמודא דאמצעיתא שהוא מקבץ נדחי ישראל, **בֵּיהּ** בו נאמר **וַיֶּאֱסֹף אֶל עַמָּיו** האמור אצל יעקב המושרש בז״א, ור״ל כי כמו שדרך יעקב להתאסף ולהתחבר אל עמיו שהם י״ב שבטים והוא עצמו מתאסף עמהם, כמו כן בעת קיבוץ גלויות יתאסף הקב״ה עם ישראל, ושואל **לְאָן אֲתַר** לאיזה מקום יתאסף הקב״ה שהוא ז״א עם ישראל, ואמר **לְבֵיתָא, דָּא שְׁכִינְתָּא** שהיא בית לז״א, והיינו לבית המקדש ששם שורה השכינה, בסוד בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה.

בחודש תשרי תצמח הגאולה ויגברו ישראל על האומות

הנה קיבוץ גלויות יהיה על ידי עמודא דאמצעיתא, **אֲבָל בְּדַרְגָּא דְּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** אבל במדרגת משיח בן יוסף שהיא הגבורה העליונה משם יקבלו כל ישראל כח לנקום מהאומות, **אִיהוּ דְּקָא רָמִיז** זהו מה שמרמז הכתוב **עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ** פי׳ לעתיד לבא ילחכו ויכלו ישראל את כל האומות הסובבים אותם, **כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה** כמו שיכלה משיח בן יוסף הנקרא שור את אומות העולם, **דַּעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר**

שעליהם נאמר **בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד** (ס״ג תד״פ) הרי שהרשעים נמשלים כמו עשב.

ומפרש מש״כ להשמדם עדי עד כי **מִפֶּסַח וְעַד תִּשְׁרֵי יִהְיֶה פּוּרְקָנָא דְּאִיהוּ עַד** מפסח ועד תשרי תהיה הגאולה שזמן זה נקרא עד, ר״ל מפסח ועד תשרי נקרא עד כמ״ש בבקר יאכל עד, כי אור הגאולה שהוא סוד הבקר יתחיל להאיר מחדש ניסן שהוא סוד הימין ותתארך הגלות עוד ששה חדשים שהם כנגד אות ו׳ שהיא עמודא דאמצעיתא כדי לקבץ נדחי ישראל מעט מעט ע״י כח הת״ת שהוא סוד אות ו׳ המאסף נדחי ישראל, ואח״כ בחדש תשרי תצמח הגאולה לישראל ויגברו ישראל ויהיו נגאלים משעבודם, **וּמַתַּמָּן וְאֵילָךְ יְהֵא הַשְׁמָדָה דִּלְהוֹן** ומשם ואילך תהיה ההשמדה של האומות ע״י משיח בן יוסף, כמש״כ **לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי עַד** כלומר שההשמדה לא תגיע עד שיגיע העד שהוא סוד ו׳ חדשים אלו, **כַּד מָטוּ לְתִשְׁרֵי דְּאִיהוּ שׁוֹר** וכשיגיעו לחדש תשרי שהוא נקרא שור שבגבורה, **בֵּיהּ** עליו נאמר **כִּלְחוֹךְ הַשּׁוֹר** שהוא משיח בן אפרים הנקרא שור, ילחך וישמיד את כל האומות בחדש תשרי שהוא כנגד שור.

ואמר עוד כי **וְסִמִּיכוּ דִּלְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְּאִיהוּ אַרְיֵה** הסמיכה של ישראל מהגלות דהיינו לבררם ולהבדילם מבין האומות שהיא תחילת גאולתן תהיה בימין שהוא סוד אריה שבחסד, **אֲבָל קִימָה דִּלְהוֹן בְּגוּפָא דְּאִילָנָא** אבל הקימה שלהם שהיא קיבוץ גלויות תהיה בכח גוף האילן שבת״ת, כי ת״ת הוא עיקר מדתן של בני ישראל, והנה הסמיכה עיקרה לשכינה וליסוד שנפל עמה בגלות, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו שאמרו חז״ל במס׳ ברכות דף יב ע״א, **כָּל הַפּוֹרֵעַ כּוֹרֵעַ בְּבָרוּךְ** שהוא סוד היסוד הנקרא **צַדִּיק** כי כל אלו שכרעו ונפלו בגלות כולם כרעו בשותפות היסוד הנקרא ברוך, **דְּאִתְּמַר בֵּיהּ בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק** שנאמר ביוסף הצדיק שהוא סוד היסוד, **וְהִנֵּה תְסֻבֵּינָה אֵלֶּמֹתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי** שהוא רמז לנפילת ישראל בגלות עם היסוד, (ואף על פי דכתיב והנה קמה אלומתי וגם נצבה, מכל מקום אין קימה זו עיקרית כמו שתהיה לעתיד לבוא, אלא באה לרמז על קימה מועטת לצורך קיום העולם שהוא סוד הספיחין שמהם נזון העולם עתה בזמן הגלות, אבל באמת ישראל כורעים ונופלים בגלות עם היסוד), **וְהַאי אִיהוּ** וזה הוא סוד מש״כ **חַי ה׳ שְׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר** פי׳ עם חי ה׳ שהוא היסוד ישכבו ישראל והשכינה בגלות עד שיתעורר אור הבקר.

ואשא אתכם על כנפי נשרים

ומה שאמרו חז״ל **וְכָל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם** ר״ל כי בני ישראל לא יזקפו זקיפה אמיתית מן הגלות אלא בכח השם הוי״ה שהוא **דַּרְגָּא דְּמשֶׁה רַבֵּינוּ לְעֵילָּא** מדרגת משה רבינו למעלה (ס״ת סוד עמודא דאמצעיתא), **וּמשֶׁה לְתַתָּא בֵּיהּ יְקוּמוּן כָּל יִשְׂרָאֵל** ובכח משה למטה בשני כחות אלו יקומו כל ישראל מהגלות, **כְּאִבְרִין דְּגוּפָא דְּבֵיהּ כֻּלְּהוּ**

זְקִיפִין בַּעֲמִידָה כאברי הגוף שכולם נזקפים עמו בעת עמידתו, כך על ידי משה רבינו שהוא הגוף של כל ישראל יזקפו כולם מן הגלות כאברים עם הגוף, וּבְהַאי אִיהוּ ובזה נאמר כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם שהוא סוד משה רבינו, בְּגִין דַּעֲלַיְיהּ אִתְּמַר לפי שעליו נאמר וַאֲדָעֲךָ בְּשֵׁם פי׳ אודיע אותך ע״י שמי, כי משה מושרש בשם הוי״ה.

ואז בעת הגאולה יְהוֹן פי׳ עם משה שהוא בעמודא דאמצעיתא, יהיו מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּאִיהוּ אַרְיֵה מִימִינֵיהּ משיח בן דוד שהוא סוד אריה מימינו, וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף דְּאִיהוּ שׁוֹר מְשְׂמָאלֵיהּ ומשיח בן יוסף שהוא סוד שור משמאלו, נמצא כי מֵימִינָא ששם משיח בן דוד יתעורר כחו של אַבְרָהָם שהוא חסד, מִשְּׂמָאלָא ששם משיח בן יוסף יתעורר כחו של יִצְחָק שהוא גבורה, וְאִיהוּ נָשֵׂר בְּאֶמְצָעִיתָא ומשה בעצמו הוא סוד הנשר באמצע שבת״ת, שַׁלְשֶׁלֶת דְּלְהוֹן התקשרות משיח בן דוד שבימין ומשיח בן יוסף שבשמאל עם משה, הוא מִסְּטָרָא דְּיַעֲקֹב מצדו של יעקב שעליו נאמר יעקב חבל נחלתו, כמו שפרש״י שם, כחבל הזה שהוא עשוי בג׳ גדילים.

ואמר כי שׁ׳ דְּמשֶׁה שיש בה ג׳ ווי״ן הוא סוד ג׳ קוי חג״ת שכל אחד מהם כלול משלשתם, שכולם כלולים בת״ת שהוא עמודא דאמצעיתא שמשם נשמת משה, והוא סוד של קְדוּשָׁה לְךָ יְשַׁלֶּשׁוּ פי׳ משלשים המלאכים שירתם ואומרים ג׳ פעמים קדוש כנגד חג״ת, ומפרש כי מִסְּטָרָא דְּאַרְיֵה מצד אריה שבחסד, תְּלַת אַנְפִּין דַּאֲבָהָן אִתְקְרִיאוּ אֲרָיוֹת ג׳ פנים של האבות שהם סוד חג״ת נקראים אריות, שכולם הם מצד בֹּקֶר של אברהם שהוא חסד, מִסְּטָרָא דְּשְׂמָאלָא מצד השור שבשמאל שבגבורה, שגם לו יש ג׳ פנים כנגד חג״ת, אִתְקְרִיאוּ פָּרִים מְנַגְּחִים הם נקראים פרים המנגחים לפי שכולם הם מצד הגבורה, וּמִסְּטָרָא דְּאֶמְצָעִיתָא ומצד הנשר שבקו אמצעי שבת״ת שגם לו יש ג׳ פנים כנגד חג״ת, אִתְקְרִיאוּ נְשָׁרִים הם נקראים נשרים, וַעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר ועליהם נאמר וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים בלשון רבים כנגד ג׳ פנים שבנשר, וָאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי ר״ל כי באריה שבימין ששם שורש משיח בן דוד יגאל אותנו, ובשור שבשמאל ששם שורש משיח בן יוסף ילחוך את האומות וינגחם, ובנשר שבאמצע ששם שורש משה רבינו יקבץ אותנו מן הגלויות, וז״ש ואביא אתכם אלי על ידי כנפי נשרים, הרי ג״פ שלש הָא אִינּוּן תְּשָׁעָה הרי הם ט׳ פנים כנגד ט׳ ספירות, כי ג׳ ספירות שבקו ימין שהם חח״ן נקראים אריות, ג׳ ספירות שבקו שמאל שהם בג״ה נקראים פרים המנגחים, ג׳ ספירות שבקו אמצעי שהם דת״י נקראים נשרים, עֲשִׂירָאָה וּרְבִיעָאָה ספירה העשירית מהעשר ספירות שהיא המלכות, והיא הרביעית של פני המרכבה, היא סוד פני אָדָם שהוא אותיות מַ״ה של שְׁמוֹ דְּמשֶׁה שבגי׳ אד״ם, דְּרָכִיב עַל תְּלַת חֵיוָון שהיא רוכבת על ג׳ חיות אריה שור נשר שבמרכבה על ידי עלייתה למעלה אל הכתר.

משיח בן דוד. משיח בן יוסף ומשה רבנו ושליטת הקדושה

(משפטים קכ, א - ב, רעיא מהימנא)

וְאִתְּמַר בְּיִשְׂרָאֵל ויתקיים בישראל בביאת המשיח, וְיִרְדּוּ בִּרְגַת הַיָּם פי׳ שישלטו על מְמָנָן דְּיַמָּא הממונים של הים שהם שרי האומות, השולטים בכל העולם מִסְּטָרָא דְּנָחָשׁ מצד הנחש עקלתון שהוא הס״מ דַּהֲוָה שָׁרָא דְּמִצְרַיִם שהוא היה שרה של מצרים שעליו נאמר התנין הגדול הרובץ בתוך יאוריו, דְּאִתְפַּשַּׁט בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה מִיָּם עַד יָם שהוא נתפשט בגלות האחרון לשלוט מקצה הים ועד קצהו דהיינו בכל העולם כולו. ומש״כ וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם רומז על עַרְבּוּבְיָא בִּישָׁא תערובת הרע של עַמָּלֵקִים, נְפִילִים, תַּעֲרוֹבֶת דְּכָל אוּמִין תערובת של כל מיני אומות שיתפשטו בְּכָל סִטְרָא בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה בכל צד בגלות האחרון, בֵּין בְּיִשְׂרָאֵל בֵּין בְּיִשְׁמָעֵאל בֵּין בְּעֵשָׂו והם סוד נשמות ערב רב שהקליפה זורקתם בעולם, והם הנקראות עוף השמים לפי שג׳ מינים אלו דומים לחג״ת דז״א הנקרא שמים, ישמעאל מימין עשו משמאל ורשעי ישראל באמצע, ובכל אלו ישלטו ישראל בעת ביאת המשיח, ומש״כ וּבַבְהֵמָה רומזת על אִלֵּין בְּנֵי עֵשָׂו דְּשׁוּלְטָנְתְּהוֹן בְּכָל הָאָרֶץ אלו בני עשו שהם הרומיים שממשלתם בכל הארץ. וְיִתְקַיֵּים בְּמָשִׁיחַ שהוא משה מיד בביאתו, מש״כ וְיֵרֵדְ מִיָּם עַד יָם פי׳ שימשול מים הדרומי הנקרא ים האדום, עד ים הצפוני הוא ים אוקיינוס, וּמִנָּהָר היוצא מן העדן שהוא תחילת המזרח, עַד אַפְסֵי אָרֶץ עד סוף המערב (מלוזת), ור״ל שימשול בכל העולם כולו, וְהָכִי בְּתַרִין מְשִׁיחִין וכך ימשלו גם ב׳ המשיחים משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, וְהָכִי בְּיִשְׂרָאֵל וכך יהיה בכל ישראל שישלטו על האומות, וְכֻלָּא בְּזְכוּת מ״ה שְׁמוֹ דְּמשֶׁה והכל בזכות אותיות מ״ה משמו של משה שהוא סוד פני אד״ם השולט על הכל בקדושה ומשליט את הקדושה על הכל.

וְייֵתוּן ויבאו לגאול את ישראל, נַס דְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד מִיהוּדָה אַרְיֵה רָשִׁים עֲלֵיהּ הדגל של משיח בן דוד שבא מיהודה אריה יהיה רשום עליו, וְנַס דְּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שׁוֹר רָשִׁים עֲלֵיהּ והדגל של משיח בן יוסף שור יהיה רשום עליו, וְנֵס דְּשֵׁילָה והדגל של שילה שהוא מש״ה שגי׳ שיל״ה, שעליו נאמר עד כי יבא שילה, שיש על דגלו כל הג׳ חיות אַרְיֵה לִימִינָא שׁוֹר לִשְׂמָאלָא נָשֶׁר בְּאֶמְצָעִיתָא וְאָדָם עַל כֻּלְּהוּ אריה רשום לימין שור לשמאל נשר באמצע ופני אדם על כולם, וְאַרְבַּע אַנְפִּין לְכָל חַד וד׳ פנים יש לכל חיה מאלו שלש חיות, שהם כנגד אַרְבַּע שְׁבָטִין מהי״ב שבטים, נמצא דְּשָׁלֹשׁ חֵיוָן תְּרֵיסַר כי שלש חיות הם כנגד י״ב שבטים, וּלְגַבֵּי אָדָם דְּאִיהוּ מַ״ה שְׁמוֹ ולגבי פני אד״ם שהוא מ״ה מתוך שמו של משה יצאו בְּנֵי מֹשֶׁה, דְּבַהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּמשֶׁה כי בזמן ההוא יתקיים במשה מש״כ וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ כי ע״י מ״ה של שמו יתרבו בניו, ולכן הם בפני עצמם בפנים. ואמר עוד בְּהַהוּא

זְמָנָא ובזמן ההוא יתקיים מש״כ מַ׳׳ה שֶּׁׁהָיָה ה׳׳א שֶׁיִּהְיֶה שר״ת הוא משה, כי כמו שמשה היה גואל הראשון ממצרים, כן הוא יהיה גואל האחרון לעתיד לבא, וגם יתקיים מש״כ וַאֲשֶׁר לְהְיוֹת פי׳ אשר עתיד להיות עוד באחרונה, דהיינו ב׳ המשיחין שיבואו באחרונה בְּבָר הָיָה כי כבר היו דוד המלך ויוסף הצדיק שמהם יצאו ב׳ המשיחים.

שבט בנימין עתיד לנקום בערב רב

וְהָאלהי״ם יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּף פי׳ יבקש ליפרע מן הרודף, והיינו יִשְׂרָאֵל דְּאִתְמַר בְּהוֹן בני ישראל שנאמר בהם וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם כמחז״ל במס׳ יבמות דף סא ע״א, אתם קרויין אדם ואין הגוים קרויין אדם, דַּהֲווֹ נִרְדָּפִים קֳדָם עֲרֶב רַב זְאֵבִים בִּישִׁין הם היו נרדפים לפני הערב רב שהם זאבים רעים, הָא בִּנְיָמִין זְאֵב יִטְרָף לְגַבַּייהוּ דְּטָרְיף לוֹן הרי בנימין יהיה זאב הטורף לנגדם שיטרוף אותם, כי שבט בנימין שהוא צעיר השבטים הם עתידים לעשות נקמות בערב רב, וְיִתְקַיֵּים בְּהַהוּא זִמְנָא ויתקיים בזמן ההוא מש״כ בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד שמכח משיח בן דוד שהוא בחי׳ בקר יאכלם וישחיתם, דְּהַיְינוּ ״עַד״ כְּי יָבֹא שִׁילֹ״ה שזה יהיה אחר שיתגלה משה שהוא שיל״ה, וְדָא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם וזהו הבקר שהוא מדת החסד של אברהם, וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל, דָּא עֶרֶב דְּיִצְחָק זהו הערב שהוא מדת הגבורה של יצחק, ור״ל משיח בן יוסף שהוא בחי׳ גבורה וערב יבוז את האומות ויחלק את הביזה לכל ישראל, ומפרש ואמר דְּתַמָּן תְּרֵין מְשִׁיחִין ששם נרמזים ב׳ המשיחים, בְּחַד ייכוּל מָמוֹנָא דְּאוּמִין דְּעָלְמָא באחד דהיינו במשיח בן דוד יאכל ויכלה את הממונים של אומות העולם, כי בזכות החסד של אברהם ואהבת ה׳ לישראל ומשנאתו להאומות יאכל ויכלה אותם, וּבְחַד יְחַלֵּק לוֹן לְיִשְׂרָאֵל ובאחד שהוא משיח בן יוסף יחלק שללם לישראל, ור״ל בצד הדין והיושר בלי עוות יחלק שללם לישראל ע״י הדיין משיח בן יוסף הדן דין אמת.

המלחמה השניה ע״י בני שבט נפתלי

ואמר עוד כי יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן אַיֶּלֶת נִרְדָּפִין קֳדָם רַשִׁיעַיָּא אֲרָיוֹת ישראל שהם כאילה הנרדפת כן הם נרדפים לפני הרשעים שהם כאריות, וְיִתְעַר נַפְתָּלִי אז יתעורר שבט נפתלי ללחום מלחמה שניה דְּאִיהוּ אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר ר״ל שיהיה אילה שלוחה מאת מלך המשיח, וז״ש יִתְעַר בִּימִינָא דְּאִיהוּ אֲרַיֵה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד הוא יתעורר ללחום בכח הימין שהוא סוד אריה שבחסד שהוא משיח בן דוד, דְּאִתְמַר בֵּיהּ גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ הרי שנקרא אריה, וְיִחֲזוֹר עַל אוּמִין דְּעָלְמָא ויחזור על אומות העולם, ר״ל שיחזור הנרדף לרדוף את הרודף, ואז כָּרַע שָׁכַב עֲלַייהוּ לְמִטְרַף לוֹן יכרע וישכב עליהם לטרוף אותם, מִי יְקִימֶנּוּ פירושו בְּהַהוּא זִמְנָא נֶחֱזֵי מַאן הוּא אֱלוֹהַּ אַחֲרָא דְּיָקִים לֵיהּ מִלְּטָרוֹף עֲלַייהוּ בזמן ההוא נראה מי הוא אל

אחר שיקים וימנע אותו מלטרוף אותם, אוֹ אוּמָה וְלִישָׁן או איזו אומה ולשון שתוכל למנוע את נקמת המשיח, כי ע״י המלחמה הראשונה של שבט בנימין יטרוף את רשעי האומות והערב רב, וע״י מלחמה השניה שתהיה ע״י בני נפתלי בכח משיח בן דוד ישמידו ויכלו אותם, ועכ״ז מאחר שאלו ב׳ המלחמות יהיו ע״י בני אדם, לא יהיה כליון נחרץ לגמרי כי יש סוף ותכלית לכח בני אדם.

המלחמה השלישית - מלחמה לה׳ בעמלק

אבל אח״כ תהיה מלחמה שלישית, ואז וְיִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ כַּיּוֹנָה נִרְדָּפִין קֳדָם נֶשֶׁר וישראל שהם כיונה היו נרדפים לפני הנשר, מִסְטָרָא דְּעוֹפִין דְּאוּמִין דְּעָלְמָא מצד העופות הטמאים של אומות העולם, בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְעַר נֶשֶׁר בזמן ההוא יתעורר נשר דקדושה, והיינו הקב״ה שהוא סוד הת״ת שבו סוד הנשר, וְיִתְפְּרַשׂ גַּדְפָּהָא עַל עַרְבּוּבֵי דְּאוּמִין ויפרוש כנפיו על ערבוב של האומות, והיינו מלחמה לה׳ בעמלק, והם כל אותם האומות שהלקו עם ה׳ על ידם, וְעֲשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל דְּאִינּוּן עֲמָלֵקִים ועשו וישמעאל שלקו ועינו את ישראל והם ערבוביא בישא שכולם נתערבו אלו באלו, וזרע עמלק נתערב בהם, וְעַרְבּוּבְיָא בִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל וגם הערב רב שהם פריצי ישראל נתערבו עמהם, וְטָרְיף לוֹן דְּלָא יִשְׁתָּאַר חַד מִנַּייהוּ והקב״ה יטרוף אותם שלא ישאר אחד מהם, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל ה׳ בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר פי׳ ה׳ בדד ובטח עתיד להנהיגם לעתיד לבא, ולא ישאר לפניו מי שעבד לאל נכר.

מביאת המשיח - אין מקבלים גרים לימות המשיח!

ואמר כי עד כאן היו מקבלים את אלו הרשעים אם היו חוזרים בתשובה, אבל וּמִתַּמָּן וָאֵילָךְ מביאת המשיח ואילך, אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין במס׳ יבמות דף כד ע״ב אֵין מְקַבְּלִים גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, וכן לא יקבלו את הרשעים בתשובה, כי מכאן ואילך נסתמו דרכי התשובה בפני הרשעים בין באומות ובין בישראל, וְאוּמִין דְּעָלְמָא דְּיִשְׁתַּאֲרוּן ואותם אומות העולם הכשרים שישארו עוד, יִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיָּה דְּאָדָם לְשַׁלְטָאָה עֲלַייהוּ יעורר הקב״ה חיה של אדם היינו כח השכינה השורה על בני ישראל לשלוט עליהם, לְקַיְּימָא בְּהוֹן מש״כ כִּי הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא יַעַבְדוּךְ יֹאבֵדוּ, ועוד לְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל מש״כ וְיִרְדּוּ בִּרְדַּת הַיָּם וְגוֹ׳ שישלטו על שרי האומות כנ״ל, ויתקיים מש״כ וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם וְגוֹ׳ שכל האומות יפחדו ויחתו מישראל, ויתקיים בהם מש״כ (צפניה ג ט) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה׳ לעבדו שכם אחד, וישעבדו ישראל בהם.

כשיצאו ישראל מן הגלות יהיו שבורים כתבואה

(משפטים קכ, ב-רעיא מהימנא)

ומפרש מה שאמר לעיל (נציצוריו עמ' תרכט) שישראל נמשלים לתבואה, ואמר **וּמִסְטָרָא דִּתְבוּאוֹת, ה' מִינֵי נַהֲמָא** מצד ה' מיני תבואות יוצאים ה' מיני לחם, **תְּבִירִין מְכֻלְּהוּ** התבואות הם נשברות מכל מה שעושים עמהן בין בדישה ובין בטחינה, **וְאִינּוּן חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְכֻסֶּמֶת וְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן** שמהם יוצאים ה' מיני לחם, **אִמְתִיל לוֹן לְיִשְׂרָאֵל** והכתוב המשיל אותם לישראל **הָדָא הוּא דִּכְתִיב קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהו"ה רֵאשִׁית תְּבוּאָתֹה' בְּה'** כתוב עם אות ה' להורות על ה' מיני תבואה.

ואמר כי **כַּד יִפְקוּן מִגָּלוּתָא הָכִי יְהוֹן תְּבִירִין** כשיצאו ישראל מן הגלות כך יהיו שבורים כהתבואה, **עַד דְּיִתְבְּרִיר אוֹכָל מִתּוֹךְ פְּסוֹלֶת** כי ע"י הגלות יתבררו הנשמות הקדושות שהם האוכל מתוך הרשעים שהם הפסולת, והפסולת **דְּהַיְינוּ קַשׁ עֵרֶב רַב** היא הקש שהוא הערב רב, **עַד דְּיִתְבָּרְרוּ וְיִשְׁתְּמוֹדְעוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינַיְיהוּ** עד שיתבררו ויהיו ניכרים ישראל הקדושים ביניהם, **כְּבָר דְּאִתְבְּרִיר מִגּוֹ מוֹץ וָתֶבֶן** כתבואה שנתבררה מתוך מוץ ותבן, **וְעַד דְּיִתְבְּרִירוּ מִנַּיְיהוּ** ועד שיתבררו ישראל מבין הרשעים, עד אז **י' דְּאִיהוּ מַעֲשֶׂר** אות י' של השם הוי"ה שרומזת על מעשר והיא סוד החכמה, **לָא שַׁרְיָא עַל ה'** לא תשרה על ה' הראשונה דהוי"ה שהיא הבינה, **דְּאִיהוּ נַהֲמָא דְּה' מְיַנִּין** שמשם השורש של הלחם הנעשה מה' מיני דגן, **לְקַיְּימָא אוֹמָאָה** לקיים השבועה מש"כ **כִּי יָד עַל כֵּס י"ה** כפרש"י שם שנשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק, ר"ל שלא יתיחדו אותיות י"ה עד שימחו הערב רב בכח שם י"ה.

וּבְגִין דָּא מוֹץ וָתֶבֶן אִינוּן מְחוּיָיב בְּמַעֲשֵׂר עַד דְּיִתְבְּרִיר ובשביל זה כשהתבואה היא מעורבת עם המוץ והתבן אינה מחויבת במעשר עד שיתבררו ממנה, ור"ל בעוד שהרשעים מעורבים בישראל לא תשרה השכינה עליהם, אבל **לְבָתַר דְּיִתְבְּרִיר מִתְכַּנְּשִׁין לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי יְרוּשָׁלַיִם** אחר שיתבררו ישראל מן הרשעים יתקבצו למקום ההוא הנקרא ירושלים, **כְּמָה דְּחִטָּה דְּבָתַר דְּאִתְבְּרִיר קַשׁ וָתֶבֶן מַכְנִיסִין לָהּ לָאוֹצָר** כמו שחטה אחר שנתברר ממנה הקש והתבן מכניסים אותה לאוצר, **הָכִי יִתְכַּנְּשׁוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן בָּר לִירוּשָׁלַיִם** כך יתקבצו ישראל שהם דוגמת התבואה לירושלים, **דְּאִיהִי בְּנוּיָה עַל הַר ה'** שהיא תהיה בנויה על הר ה', **דְּאִתְּמַר בָּהּ** שנאמר בה בלשון שאלה **מִי יַעֲלֶה בְהַר ה'** מי יהיה ראוי לעלות לבית המקדש, **וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ** ומי יקום בירושלים עיר הקודש, ומשיב **נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב** שפירושו **נָקִי כָּבָר דְּאִיהוּ עִבּוּרָא כַּד אִתְבְּרִיר מִגּוֹ פְּסוֹלֶת** מי שיהיה נקי כמו בר שהיא התבואה אחר שנתבררה מתוך הפסולת, **בְּהַהוּא זִמְנָא נַשְׁקוּ בַר כְּדִבְקַדְמִיתָא** בזמן ההוא נשקו את בני ישראל כבתחילה, כמו במתן תורה **דְּאִתְּמַר בֵּיהּ יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ** ור"ל מה שגרעו והחסירו ישראל

במתן תורה ישתלם להם בעת הגאולה, ומפרש כי **בַּר תַּרְגּוּם בֵּן** דהיינו בני ישראל, **בְּהַהוּא זִמְנָא דִּיהוֹן נְקִיִּים כְּבָר מִגּוֹ קַשׁ וְתֶבֶן** ובזמן ההוא שישראל יהיו נקיים מתוך הערב רב כתבואה שנקיה מקש ותבן, אז **שַׁרְיָא שְׁמֵיהּ עֲלַיְיהוּ** ישרה שמו עליהם **וְקָרָא לוֹן בְּנֵי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל** שאז יהיו בני ישראל חשובים ויהיו בנים למקום, והיינו אחר כל המלחמות כשיבנה בית המקדש וירושלים בב"א.

ואמר עוד כי **וְהָכִי** וכך כמו התבואות **מִכָּל אִילָנִין לֵית תְּבִיר כַּגֶּפֶן** מכל האילנות אין אילן שבור כמו הגפן, כי היא **בְּנַטְיְעוּ דִּילֵיהּ תְּבִיר** בנטיעה שלה שבורה כי היא מושלכת על גבי קרקע ואין לה כח לעמוד מעצמה עד שנסמכת בקורות, וגם **בַּעֲנָבִים דִּילֵיהּ תְּבִיר דְּאִינּוּן כְּתִישִׁין בֵּין רַגְלִין** בענבים שלה שבורה כי הם נכתשים בין הרגלים, **וְהָכִי זַיִת** וכן הוא אילן זית, **זֵיתִים דִּילֵהּ כְּתִישִׁין** הזיתים שלו נכתשים בבית הבד ונדרכים ברגל להוציא את שמנם, ואמר כי **בְּגָלוּתָא אַמְתִילוּ יִשְׂרָאֵל בְּהוֹן** בגלות נמשלו ישראל בגפן וזית, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ** פי' בני ישראל שנמשלו לגפן אותם הסעת והוצאת ממצרים, **וְכֵן בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה בַּתָּרָאָה** וכן בגלות רביעית האחרונה כתוב **כִּי כֶרֶם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל** פי' בית ישראל נמשלים לכרם ה' צבאות.

וּכְגַוְונָא דָּא מְשׁוּלִים יִשְׂרָאֵל לְזַיִת וכעין זה נמשלים ישראל לזית, כמ"ש **זַיִת רַעֲנָן** כזית רענן שהוא אילן מפואר, **יְפֵה פְּרִי תֹאַר** כן נמצא בכם ישראל היופי של פרי בעל תואר מהודר, **וּבְגִין דָּא** ובשביל זה כתוב על לעתיד לבא **אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פּוֹרִיָה** אשתך דהיינו כנסת ישראל הנמשלת כגפן המגדלת פירות, **בְּיַרְכָתֵי בֵיתֶךָ** תהיה בבית המקדש, **בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים** היינו בני ישראל הנמשלים כנטיעות של זיתים העומדים ביפים כל ימות השנה, הרי **סָמִיךְ דָּא לְדָא** נסמכו זיתים לגפן בפסוק אחד, **בְּגִין דְּאִינּוּן תְּבִירִין בְּגָלוּתָא** לפי שישראל נדמים להם כי שבורים בגלות כמותם. ולפי הסוד הזית שממנו השמן הוא בחי' זכר כי השמן הוא מצד החכמה שבימין, והגפן היא בחי' נקבה מצד הבינה שבשמאל שבה יין המשמח, ולכן דימה את האשה לגפן ואת הבנים לזיתים כנ"ל.

וּלְבָתַר דִּיהוֹן נְקִיִּים מִגּוֹ פְּסוֹלֶת ואחר שבני ישראל יהיו נקיים מכל פסולת, **יִתְקַדְּשׁוּן לְבֵי מַקְדְּשָׁא כְּיַיִן לְנַסְכָּא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא** יתקדשו לבוא לבית המקדש כיין שמביאים לנסך על גבי המזבח, **וְזֵיתִים לְאַדְלָקָא שְׁרָגִין לְמְנַרְתָּא** וכשמן זית שמביאים להדליק את הנרות של המנורה, **וּמַאן יְזַכֶּה לְהַאי** ומי יזכה לזה, ואמר **יַיִן דְּלָא יִתְנַסַּךְ לְעַבּוּדָה זָרָה** יין שלא נתנסך לע"ז, היינו נשמות ישראל שלא נתערבו בגוים, **דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן יַיִן דְּנִתְנַסַּךְ לַעֲבוֹדָה זָרָה** כי הערב רב הם דוגמת יין שנתנסך לע"ז, **וּמִנְּהוֹן** ומהם יצאו **מְשׁוּמָדִים מִינִים אֶפִּיקוֹרְסִים** ומפרש שכל אלו הם **מְשׁוּמָדִים לַעֲבִירוֹת שֶׁבְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ** שעוברים על כל עבירות שבתורה, **וְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְּמַר בְּהוֹן** ורשעי ישראל שנאמר בהם **וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם,** שזה גרם **עַד דִּיהוֹן דְּרוּכִין**

בֵּין רַגְלַיְיהוּ בְּגָלוּתָא עד שישראל יהיו נדרכים בין רגליהם של האומות בגלות, **לָא אִתְבְּרִירוּ מִנַּיְיהוּ** לפי שלא נתבררו עדיין מהם, **וּבְגִינַיְיהוּ אָמַר דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם** ובשבילם אמר דוד המלך בשם כל ישראל **לָמָּה אִירָא בְּיוֹמֵי רָע** פי׳ למה אני מתירא בימי הגלות והרע, על כי **עֲוֹן עֲקֵבַי יְסָבֵּנִי** הם העונות שעושים הערב רב הכרוכים בעקבי, הם מסבבים אותי ואני מפחד פן יגרמו גם לי לחטוא, כמו במעשה העגל.

וַעֲלַיְיהוּ אָמַר שְׁלֹמֹה ועליהם אמר שלמה המלך, **צְאִי לָךְ בְּעִקְבֵ״י הַצֹּאן** היינו כי מלת בעקב״י היא אותיות **בְּיַעֲקֹ״ב, דַּעֲלֵיהּ אִתְּמַר לְגַבֵּי נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי דְּפַתֵּי לְחַוָּה** שעליו נאמר אצל נחש הקדמוני שפיתה את חוה **הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ** פי׳ יעקב שהוא גלגול אדם הראשון הוא יקח את הברכות בראשונה, **וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב** ואתה הנחש תנשכנו על ידי הערב רב הכרוכים בעקבם להחטיאם ולהיות נפתים אחריהם. ואמר אבל **בָּתַר דְּיִפְקוּן מִן גָּלוּתָא נְמְשָׁלִים לְתַפּוּחִים** אחר שיצאו ישראל מן הגלות יהיו נמשלים לתפוחים שהם מושרשים בת״ת משא״כ התבואה והזיתים והענבים כולם מושרשים במלכות, **וּלְכָל רֵיחִין טָבִין** ולכל ריחות טובים, ר״ל שיתפרסם שמעם הטוב למרחוק כמ״ש לריח שמניך טובים שמן תרק שמך על כן עלמות אהבוך, **כְּגַוְונָא דְּמַפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם** כעין שהיה ענין יציאת מצרים, **דִּכְתִיב בֵּיהּ** שנאמר בה **תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ** שממקום שורשך בת״ת עוררתיך והוצאתיך ממצרים. (רמ״ק ורפ״ג וסגר״פ)

עתיד הקב״ה להתגלות על בניו ותחזור הנבואה לישראל

(משפטים קכו, א)

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר סבירא ליה גם כן שהחומר נזדכך וניתן רשות להשיג ולהסתכל, ואמר שלא רק להזקנים ניתן רשות אלא **וַאֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַהִיא שַׁעְתָּא אִתְכְּשָׁרוּ** אפילו כל ישראל באותה שעה הוכשרו והיו ראוים להשיג מצד זיכוך חומרם, **וְאִתְקַשָּׁרַת בְּהוּ שְׁכִינְתָּא** ונתקשרה בהם השכינה מצד זכוך חומרם. **וְדָא קַיְימָא** וזה הברית שנכרת בין השכינה וישראל, **וְאוֹרַיְיתָא** והתורה שקבלו, **כֹּלָּא בְּחַד זִמְנָא הֲוָה** הכל היה בזמן אחד דהיינו בשעת מתן תורה, **וְיִשְׂרָאֵל כְּהַהִיא שַׁעְתָּא לָא חָמוּ לְעָלְמִין** וישראל כאותה השעה לא ראו ולא השיגו לעולם, כי מעולם לא היתה עוד התגלות כזו כמו במתן תורה, שאז מיד כשקרבו לפני הר סיני פסקה זוהמתן אשר היא המעכבת את השגת הנבואה. **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְגַּלָּאָה עַל בְּנוֹי** ולעתיד לבא עתיד הקב״ה להתגלות על בניו ותחזור הנבואה לישראל ביתר שאת ועז, **וּלְמֶחֱמֵי כֹּלָּא יְקָרָא דִּילֵיהּ עֵינָא בְּעֵינָא** וכולם יראו את כבודו עין בעין, ר״ל שעין השכל תתלבש בעין החומרי ולא

יעכב החומר כלל מלהשיג השגות נפלאות, **דִּכְתִיב כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב ה׳ צִיּוֹן** היינו התלבשות עין השכלי בעין הגשמי, **וּכְתִיב וְנִגְלָה כְּבוֹד ה׳** ויגלה וירא כבוד מלכותו עלינו, **וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו** כי כל ישראל יחדיו ישיגו לעולם אותה השגה הנפלאה, ״כי פי ה׳ דבר״ שלא תפסק אותה ההשגה מאותם הצופים בה תמיד, ונזכה לזה בתוך כלל כל ישראל בב״א. (רמ״ק ורפ״ג ומפרשים)

בתורה תמצאו במה תלויה הגלות והגאולה

(תרומה קל, ב)

כְּתִיב אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹּקֶר וְגַם לָיְלָה, אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ, שׁוּבוּ אֵתָיוּ, הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ לֵיהּ עַל גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל פסוק זה כבר העמידוהו חז״ל על גלות ישראל, **דְּיָתְבֵי גּוֹ בְּנֵי שֵׂעִיר** היושבים בתוך בני שעיר, שהיא גלות הארוכה והחשוכה הלזו ברבוי גזרות ושמדות, **וְיִשְׂרָאֵל אָמְרֵי לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** וישראל שואלים מהקב״ה שהוא שומר ישראל, **שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה** רצונו לומר **מַה תְּהֵא עָלָן מִן גָּלוּתָא דָּא דְּדָמֵי לַחֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא** מה יהיה עלינו מגלות הזה הדומה לחשכת הלילה.

מַה כְּתִיב, אָמַר שׁוֹמֵר, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הקב״ה משיב לישראל, **אָתָא בֹקֶר** פירושו **כְּבָר נְהִירְנָא לְכוּ בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם** כבר האירתי לכם בחשכת גלות מצרים, **וְאַסֵּיקְנָא לְכוּ וְקָרִיבִית יַתְכוֹן לְפוּלְחָנִי** והעלתי אתכם משם וקרבתי אתכם לעבודתי במעמד הר סיני, **וְאוֹרַיְיתָא יְהָבִית לְכוֹן** ונתתי לכם את התורה, ר״ל הארתי לכם באור התורה, **בְּגִין דְּתִזְכּוּן לְחַיֵּי עָלְמָא** כדי שתזכו לחיי העולם הבא, **שְׁבַקְתּוּן אוֹרַיְיתִי** אבל אתם עזבתם את תורתי, לכן **וְגַם לָיְלָה, אָעֵילְנָא לְכוּ בְּגָלוּתָא כְּמִלְקַדְמִין** החזרתי אתכם בגלות כבתחילה.

אִם תִּבְעָיוּן בְּעָיוּ פירושו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שכתוב **דִּרְשׁוּ מֵעַל סֵפֶר ה׳ וּקְרָאוּ** שתלמדו בתורה הקדושה **וְתַמָּן תִּשְׁכְּחוּן בְּמַה תַּלְיָא גָּלוּתָא דִּלְכוֹן וּגְאוּלָה דִּלְכוֹן** ושם תמצאו במה תלויה הגלות שלכם והגאולה שלכם, **וְכַד תִּבְעָיוּן בָּהּ** וכשתבקשו ותחפשו בה, **הֵיא תֵּימָא וְתַכְרִיז קַמַּיְיכוּ** התורה תאמר ותכריז לפניכם **שׁוּבוּ אֵתָיוּ** דהיינו **שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵימְתָּא וּמִיָּד אֵתָיוּ וְאִקְרִיבוּ לְגַבָּאי** שובו בתשובה שלימה ומיד תבואו ותתקרבו אלי. (מק״מ רמ״ק ורפ״ג)

הכתר המיוחד שבו יתעטר מלך המשיח

(תרומה קלב, א)

בָּהּ שַׁעְתָּא כַּד שִׁירָתָא דְּיַמָּא אִתְּמַר באותה שעה כשישראל אומרים שירת הים, מִתְעַטָּרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּהַהוּא כְּתָרָא דְּזַמִּין קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעֲטָרָא לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא מתעטרת כנסת ישראל בכתר ההוא שעתיד הקב״ה לעטר בו את מלך המשיח, וְהַהוּא כְּתָרָא גְּלִיפָּא מְחֻקָּקָא בְּשְׁמָהָן קַדִּישִׁין וכתר ההוא הוא מפותח ונחקק בשמות הקדושים, שבו יתעטר משיח כְּמָה דְּאִתְעַטָּר קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא הַהוּא יוֹמָא דְּאַעְבָּרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יַמָּא כמו שנתעטר הקב״ה בכתר הזה באותו היום כשעברו ישראל את הים, וְאַטְבַּע לְכָל מַשְׁרְיָין דְּפַרְעֹה וּפָרָשׁוֹהִי והטביע לכל מחנות פרעה ופרשיו, כי אז ע״י הניסים שנעשו בקריעת ים סוף, נתפרסם לכל העמים כי הקב״ה הוא המנהיג לכל הברואים, ועי״ז נכתר הקב״ה לעיני כל בכח שמו הגדול שממנו נמצאו כל הנמצאים כולם, ולפי שגם מלך המשיח יחדש נסים לעיני כל, ועי״ז יודו הכל שה׳ אחד ושמו אחד, לכן גם הוא יתעטר בכתר הזה שנתעטר בו הקב״ה בקריעת ים סוף.

בְּגִין דָּא בָּעֵי בַּר נָשׁ לְשַׁוָּאָה רְעוּתֵיהּ בְּהַאי שִׁירָתָא מפני זה צריך האדם לשום רצונו וכונתו בשירה זו שיכוין בה להכתיר את השכינה בכתר זה, וְכָל מַאן דְּזָכֵי לָהּ בְּהַאי עָלְמָא וכל מי שזוכה לומר שירת הים בעולם הזה, זָכֵי לְמֶחֱמֵי לְמַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּתִקּוּנֵי הַהוּא כְּתָרָא הוא יזכה לראות את מלך המשיח כשיהיה מתוקן ומלובש בזה הכתר, וּבַחֲגִירוּ דְּזַיְינֵיהּ ובכלי זיינו שהוא חגור, וְזָכֵי לְשַׁבְּחָא הַאי שִׁירָתָא תַּמָּן ויזכה לשבח שירה זו שם, וְהָא אוּקִימְנָא מִלֵּי והרי העמדנו דברים אלו בפסוק ויאמרו לאמר, שפירושו, ויאמרו בעולם הזה, לאמר לעולם הבא.

כשתתבטל הסטרא אחרא והעין הרע מן העולם

(תרומה קלד, א)

אבל וּבְזִמְנָא דְּאָתֵי דְּיִתְעֲבַר עַיִן הָרָע מֵעָלְמָא וְלָא תִּשְׁלוֹט לעתיד לבא שתתבטל העין הרע מן העולם ולא תשלוט עוד, כְּדֵין יִתְקְרֵי אֶחָד בְּאִתְגַּלְיָיא אז תקרא המלכות אחד בגלוי, בְּגִין דְּהַשְׁתָּא דְּהַהוּא סִטְרָא אַחֲרָא אִתְדַּבַּק בַּהֲדָהּ לפי שעתה שהסטרא אחרא נתדבק עמה, לָאו אִיהִי אֶחָד אין היא אחד לבדה, אֶלָּא דַּאֲנָן מְיַחֲדִין לָהּ בִּלְחִישׁוּ בְּרָזָא דְּאַתְוָון אַחֲרָנִין וְאָמְרֵי וָעֶד אלא שאנו מיחדים אותה בלחש בסוד אותיות אחרות ואומרים ועד, אֲבָל בְּזִמְנָא דְּאָתֵי דְּיִתְפְּרַשׁ הַהוּא סִטְרָא מִינָהּ וְיִתְעֲבַר מֵעָלְמָא אבל לעתיד לבא שיפרד הסטרא אחרא ממנה ויתבטל מן העולם, כְּדֵין יִתְקְרֵי

אֶחָד וַדַּאי אז תקרא גם המלכות אחד ודאי, דְּלָא יְהֵא בַּהֲדָהּ שׁוּתָּפוּ וּדְבִיקוּ אַחֲרָא שלא יהיה עמה שותפות ודביקות אחרת כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר בַּיּוֹם הַהוּא דהיינו לעתיד לבא יִהְיֶה יהו״ה שהוא ז״א אֶחָד, וּשְׁמוֹ שהוא מלכות אֶחָד (ועיקר נקודת הגאולה מינה מתחו, כי עתה שהמלכות הוא ע״ד ולעת אתחו, ואז היחוד יהיה בְּאִתְגַּלְיָא בְּהֶדְיָא, וְלָא בִּלְחִישׁוּ, וְלָא בְּרָזָא בגלוי בפרסום, ולא בלחש, ולא בסתר.

יעקב רצה לגלות לבניו את סוד קץ הימין

(תרומה קלד, ב)

וְתָא חֲזִי בְּהַהִיא שַׁעְתָּא יַעֲקֹב וּבְנוֹי הֲווֹ בְּדִיּוּקְנָא עִלָּאָה לְתַתָּא בַּהֲדֵי שְׁכִינְתָּא בא וראה כי באותה שעה היו יעקב ובניו בדיוקן עליון למטה יחד עם השכינה, כי יַעֲקֹב הֲוָה בְּרָזָא דְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא עִלָּאָה בְּרָזָא חַד יעקב היה בסוד הו״ק של עולם העליון שהוא ז״א שנתחברו בסוד אחד, בְּנוֹי הֲווֹ בְּדִיּוּקְנָא דְּשִׁית סִטְרִין דְּעָלְמָא תַּתָּאָה בניו היו בדיוקן של הו״ק של עולם התחתון שהוא המלכות, וְאִיהוּ בָּעָא לְגַלָּאָה לוֹן לַהֲהוּא קֵץ ויעקב רצה לגלות לבניו את הקץ ההוא שהוא סוד אורך הגלות אשר יקרה עם השכינה וכמה תהיה בגלות.

כְּמָה דְּאוֹקִימְנָא כמו שהעמדנו בפ׳ נח, דְּאִית קֵץ וְאִית קֵץ שיש קץ ויש קץ, ומפרש אִית קֵץ הַיָּמִין וְאִית קֵץ הַיָּמִים יש קץ הימין ויש קץ הימים, והיינו קֵץ הַיָּמִין דָּא מַלְכוּת קַדִּישָׁא, רָזָא דְּמְהֵימְנוּתָא, רָזָא דְּמַלְכוּ דִּשְׁמַיָּא קץ הימין הוא מלכות הקדושה, סוד האמונה, סוד מלכות שמים, קֵץ הַיָּמִים דָּא מַלְכוּ חַיְיבָא רָזָא דְּמַלְכוּ אַחֲרָא הוא מלכות הרשעה סוד מלכות אחרת, רָזָא דְּסִטְרָא אַחֲרָא דְּאִקְרֵי קֵץ כָּל בָּשָׂר סוד הסטרא אחרא הנקרא קץ כל בשר, לפי שנותנת קץ לימיו ולחייו של כל בשר, וְהָא אוֹקִימְנָא וכבר העמדנו ענין זה בפ׳ נח, ויעקב רצה לגלות לבניו קץ הימין שהוא סוד יחוד וזווג עם המלכות בגלוי.

כן נזכה לראותך בקודש בעת הגאולה

(תרומה קמ, ב)

צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כַּמָּה לְךָ בְשָׂרִי פירושו כְּמַאן דְּכָפִין לְמֵיכַל וְצָחֵי לְמִשְׁתֵּי כמי שהוא רעב לאכול וצמא לשתות, בְּאֶרֶץ צִיָּה וְעָיֵף בְּלִי מָיִם היינו בְּגִין דְּאִיהוּ

מִדְבָּר לפי שהיה במדבר, וְלָאו אִיהוּ אֲתַר דִּישׁוּבָא וְלָאו אִיהוּ אֲתַר דְּקֻדְשָׁא ואינו מקום ישוב ואינו מקום קדוש, כי שם שוכנות הקליפות ויש שם התגברות החיצונים, וּבְגִין כָּךְ אִיהוּ אֲתַר בְּלִי מַיִם ולכן הוא מקום בלי מימי שפע הקדושה, ואמר דוד להקב״ה וּכְמָה דַּאֲנַן כַּפִּין וְצָחֲאן לְגַבָּךְ בַּאֲתַר דָּא וכמו שאנו בני ישראל רעבים וצמאים אליך דהיינו לקרבת הבורא במקום הזה בגלות, כֵּן בַּקֹּדֶשׁ חֲזִיתִיךְ וְגוֹ׳ כן נזכה לראותך בקדש בעת הגאולה.

גלות ישראל בלילה עד שיאיר להם אור הגאולה

(תרומה קסג, ב)

פָּתַח וְאָמַר רבי אלעזר לפרש מה שאמר יעקב לעשו קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי אֲשֶׁר הוּבָאת לָךְ וְגוֹ׳ (הנה פסוק זה אינו מפרשו בהמשך הדרוש, אלא פסוק שלפניו, והיינו) כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלהים ותרצני, שפירושו כַּד חָמָא יַעֲקֹב לְסמא״ל מְקַטְרְגָא בְּהַהוּא לֵילְיָא כשראה יעקב את הס״מ המקטרג בלילה ההוא כשנאבק עמו, חָמָא לֵיהּ בְּהַהוּא דְיוֹקְנָא דְּעֵשָׂו ראה אותו בצורה ההיא של עשו, אבל וְלָא אִשְׁתְּמוֹדָע בֵּיהּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא לא הכיר בו את צורת עשו עד שעלה השחר, בֵּיוָן דְּסָלִיק צַפְרָא וְאִשְׁתְּגַח בֵּיהּ כיון שעלה השחר והסתכל בו חָמָא לֵיהּ בְּאַנְפִּין סְתִימִין וְאִתְגַּלְיָין ראה אותו והבין שיש לו ב׳ בחי׳ פנים, פנים סתומות שהוא עצמות פני הס״מ, ופנים נגלות המסתירות את פניו האמיתית, היינו אִסְתַּכַּל בְּהַהוּא דְיוֹקְנָא דַּהֲוָה כְּדְיוֹקְנָא דְּעֵשָׂו שהסתכל וראה בצורת הס״מ הנגלים צורת פני עשו, מַיָּד אַשְׁגַּח וְיָדַע דַּהֲוָה מְמָנָא דְּעֵשָׂו מיד השגיח בפניו הנסתרות וידע שהוא הממונה של עשו, לכן נתגלה לו בצורת עשו, מיד אַתְקִיף בֵּיהּ התקיף בו והתגבר עליו, ולא היה יכול ללכת ממנו בלתי רשותו, לכן מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר הס״מ ליעקב שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, וְחַבְרַיָּיא אִתְעָרוּ והחברים במס׳ חולין דף צא ע״ב העירו ואמרו, כי דִּבְגִין דְּמָטָא זְמַנֵּיהּ לְזַמְּרָא וּלְשַׁבָּחָא לֵיהּ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שבשביל שהגיע זמנו לזמר ולשבח להקב״ה, וְעַל דָּא ועל זה אמר כִּי עָלָה הַשָּׁחַר והגיע הזמן ללכת לומר שירה.

וְהָכָא אִית לְאִסְתַּפָּלָא אבל לפי הסוד יש כאן מה להתבונן, דְּוַדַּאי שֻׁלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּלֵילְיָא גּוֹ חֲשׁוֹכָא כי ודאי שהשליטה שלו אינה אלא בלילה בחשך, וְרָזָא דָּא וזה הוא הסוד מש״כ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת, דָּא פַּחְדָּא דְּגִיהִנָּם זהו פחדו של גיהנם החשוך כחשכות הלילה ושם הוא שליטת הס״מ הנקרא לילה, וּמַה דְּאָמַר בַּלֵּילוֹת ומה שאמר הכתוב בלילות בלשון רבים, רְצוֹנוֹ לוֹמַר אִיהוּ וְנוּקְבֵיהּ היינו הוא

והנוקבא שלו שהיא הלילית, ושניהם נקראים לילות, וּבְגִינֵי כָךְ לָא שָׁלֵיט אֶלָּא בְּלֵילְיָא ובשביל זה אין הס״מ שולט אלא בלילה, ועיקר שליטתו הוא רק עד חצות, ואח״כ הולך ונחלש שליטתו עד השחר שאז מתבטל כחו לגמרי.

וְדָא דְּאָמַר וזה מה שאמר וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, מַאי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר מה הסיבה שבשביל זה ישלח אותו, ואמר בְּגִין דְּכַד אָתֵי צַפְרָא וְאִתְעֲבַר שֻׁלְטָנוּ דַּחֲשׁוֹכָא דְּלֵילְיָא לפי שכשבא הבקר ועובר ומתבטל שליטת חשכת הלילה, כְּדֵין עָאל אִיהוּ וְאוֹכְלוֹסִיהּ בְּנוּקְבָּא דְּתָהוֹמָא רַבָּא דְּלִסְטַר צָפוֹן אז הוא וכל אוכלוסיו נכנסים בנקב של תהום הגדול שבצד צפון, ששם מדור הקליפות, עַד דְּעָאל לֵילְיָא וְאִשְׁתְּרוּ כַּלְבֵּי עד שבא הלילה הבא שאז מתירים את הכלבים מכבליהם, שהס הקליפות הדומות לכלבים שהיו קשורים בנוקבא דתהומא רבא, וְשַׁלְטֵי וּמְשַׁטְטֵי בְּעַלְמָא עַד דְּאָתֵי צַפְרָא ושולטים ומשוטטים בעולם עד שבא הבקר, וְעַל דָּא הֲוָה דָּחִיק ועל זה היה הס״מ דוחק את יעקב לוֹמַר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר, דְּהָא לָא שָׁלֵיט בֵּימָמָא כי הוא אינו שולט ביום.

כְּגַוְונָא דָּא גָּלוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ בְּלֵילְיָא וְאִקְרֵי לַיְלָה כעין זה היא גלותן של ישראל שהיא בחי׳ לילה ונקראת לילה, לפי שישראל נכנסים שם בתוך הקליפות הנקראות לילות, וגם השכינה הולכת עמהם בגלות לשמרם, שאז אֱדוֹם מַלְכוּ חַיְיבָא שָׁלְטָא עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל (ס״ג הרמ״ק) מלכות אדום הרשעה שולטת על ישראל, עַד דְּיֵיתֵי צַפְרָא וְיַנְהִיר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְיִתְעֲבַר שֻׁלְטָנֵיהוֹן עד שיבא בוקרן של ישראל ויאיר להם הקב״ה את אור הגאולה ויתבטל שלטון הגוים.

כשיתגלה מלך המשיח ויתקבצו אליו כל האומות

(תרומה קעב, ב)

מלון הסמי הוא נגדי להיכל הזכות שהוא היכל הגבורה, ומסס הוא שוחט את תמנית הספע.

חַלּוֹנָא שְׁתִיתָאָה אִיהוּ חַלּוֹן דְּאִקְרֵי נֹגַהּ חלון הששי הוא חלון הנקרא נגהא, וְנָפְקָא בֵּיהּ כּוֹכָבָא חַד דְּאַקְרִין גְּזְרוֹן ויוצא בו כוכב אחד הנקרא גזרון, בְּגִין דְּכַד הַאי שָׁלְטָא עָלְמָא קָאִים בְּדִינָא בְּכַמָּה גְּזְרִין וּבְכַמָּה עוֹנְשִׁין לפי שכשזה הכוכב שולט, העולם עומד בדין בכמה גזרות ובכמה עונשין, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מִתְחַדְּשָׁן גְּזְרִין עַל עָלְמָא ובכל יום ויום מתחדשות גזרות רעות בעולם, וְעַד לָא יִסְיְימוּן אִלֵּין הָא אַחֲרָנִין מִתְחַדְּשִׁין ועד שלא נגמרו אלו הגזרות הרי כבר גזרות אחריות מתחדשות, וְהַאי לָא שָׁלְטָא כָּל כָּךְ בְּעָלְמָא וזה הכוכב אינו שולט זמן רב בעולם כדי שלא יתעוררו דינים ממנו, אֲבָל סָמוּךְ לְיוֹמֵי מְשִׁיחָא יִשְׁלוֹט הַאי חַלּוֹנָא בְּהַאי כּוֹכָבָא

עַל עָלְמָא אבל סמוך לימות המשיח ישלוט זה החלון עם כוכב זה על העולם, וְעַל דָּא יִשְׁלְטוּן חֵיוָן וּמַרְעִין בִּישִׁין עַל עָלְמָא ועל כן ישלטו חיות רעות בעולם, וְיִתְחַדְּתוּן זִינִין בִּישִׁין דָּא בָּתַר דָּא ויתחדשו מיני גזרות רעות זה אחר זה, וְיִשְׂרָאֵל יְהוֹן בְּעָקוּ וישראל יהיו בצרה מחמת כובד עול הגלות שהאומות יכבידו עליהם, כי רוצה הקב״ה שישראל ישובו בתשובה ויהיו זכאים לגאולה, וְכַד יִתְדַּחֲקוּן גּוֹ חֲשׁוֹכָא דְּגָלוּתָא וכאשר יהיו נדחקים בחשכת הגלות, כְּדֵין יַנְהֵר לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְהִירוּ דְּיָמָּא אז יאיר להם הקב״ה את אור היום, וְיַקְבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין ויקבלו את המלוכה הקדושים העליונים, דהיינו צדיקי ישראל, וְיִתְבַּטֵּל מַלְכוּתָא מִדָּא דְּעַמְמִין ותתבטל המלכות מיד הגוים, וְיִשְׁלְטוּן עֲלַיְיהוּ יִשְׂרָאֵל וישראל ישלטו עליהם, וְיִתְקַיֵּים ואז יתקיים מש״כ וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כאור החמה, שיבהיק אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתים, ר״ל שיהיה שבע פעמים ככה, וחזר ופירש שיהיה כאור שבעת הימים, והוא משל על רוב הטובה שיהיה בביאת המשיח בב״א.

מלון הסמיעי הוף כנגד היכל קדש קדשים שהוף היכל הסיגה ומה ההיכל מין המיעוים שולטים בו.

וּכְדֵין חַלּוֹנָא שְׁבִיעָאָה יִתְפַּתַּח בְּכָל עָלְמָא ואז חלון השביעי יפתח בכל העולם, וְכוֹכָבָא דִּילֵיהּ אִיהוּ כּוֹכָבָא דְּיַעֲקֹב והכוכב שלו הוא כוכבו של יעקב, וְהַאי אִיהוּ דְּקָאֲמַר בִּלְעָם וזהו מה שאמר בלעם דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב, וְכוֹכָבָא דָּא יְהֵא נָהִיר אַרְבְּעִין יוֹמִין וכוכב זה יהיה מאיר ארבעים יום, וְכַד יִתְגַּלֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וְיִתְפַּנְּשׁוּן לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא וכשיתגלה מלך המשיח ויתקבצו אליו כל האומות שבעולם, כְּדֵין יִתְקַיֵּים קְרָא דִּכְתִיב אז יתקיים הפסוק דכתיב שֹׂרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים משיח היוצא מישי שיעמוד כנושא נס לכל העמים, אֵלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ שיתקבצו אליו כל הגוים, וְהָיְתָה מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד ומנוחתו יהיה לכבוד כי כולם ישמעו אליו. (רמ״ק ומפרשים)

בביאת המשיח - "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא"

(תרומה קעו, ב - ספרא דצניעותא)

ואמר עוד כי שִׁיתָּא אַלְפֵי שְׁנִין שש אלף שנה של ימות העולם הם כנגד זו״ק דז״ת, תַּלְיָין בְּשִׁיתָּא קַדְמָאֵי הם תלויים ומושרשים בו״ק דעתיק, שְׁבִיעָאָה עֲלַיְיהוּ המלכות שהיא שביעית לו״ק תעלה עליהם, דהיינו באלף השביעי תעלה למעלה על ו״ק דז״ת, דְּאִתְתַּקַּף בְּלְחוֹדוֹי כי תתחזק בכח הברורין שתברר ותעלה את המ״ן לבדה בלי סיוע נשמות הצדיקים, גמ״ח על ידי שימשך לה הארת המוסט של ז״ת שמלוכת בו המלכות דעתיק.

ואמר כי לפני ביאת המשיח וְיִתְחָרִיב כֹּלָּא בְּתִרֵיסַר שַׁעְתֵּי יחרב כל העולם י״ב שעות שהוא יום אחד, כמ״ש (זכריה יד ז) והיה יום אחד הוא יודע לה׳ לא יום ולא לילה, דִּכְתִיב ועל זה כתוב, והארץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְגוֹמֵר כלומר אחר שהיתה הארץ תחזור להיות תהו ובהו, ואח״כ תְּלֵיסַר יְקִים לוֹן בְּרַחֲמֵי הי״ג מדות הרחמים יקימו את כל העולמות ברחמים על ידי שיאירו בהם ויתקנו אותם, וּמִתְחַדְּשָׁן בְּקַדְמֵיתָא ואז יתחדשו ויזדככו העולמות להיות כמו שהיו בתחילה קודם חטא אדה״ר, ואז וְקָמוּ כָּל אִינּוּן שִׁיתָּא יקומו ויתחדשו כל אותם הנשמות הבאות מו״ק דז״א שנפלו בקליפה בחטא אדם הראשון או מפני חטא של כל אדם ואדם בעצמו, בְּגִין דִּכְתִיב בראשית בָּרָא פי׳ שכבר נבראו, וּלְבָתַר כְּתִיב הָיְתָה פי׳ שעתה נתבררו מחדש מה שכבר היתה, ור״ל שהמלכות תתקן ותברר את הנשמות שכבר היו בעולם ונפלו בקליפה, דְּהָא חַוָּת וַדַּאי כי אלו הנשמות היו ודאי מתוקנות תחילה אלא שנפלו בקליפה, ויתוקנו כמו שהיו קודם החטא, וּלְבַסּוֹף תֹּהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ ולבסוף יהיה תיקון גם לאותם הנשמות שמעולם לא באו בגוף אלא נשארו בקליפות שהם תהו ובהו וחשך, ואחר שאלו הנשמות יתוקנו אז יהיה הגמר של כל הברורין, ואז יתקיים מש״כ וְנִשְׂגַּב יהו״ה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא ולא תשאר עוד שום קליפה וחיצון בעולם כלל.

בביאת המשיח יכלו כל עובדי הכוכבים והמזלות

(כי תשא קפח, א)

פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר לפרש מש״כ שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד פי׳ היא מתקיימת לעולם, וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר אבל שפת שקר לא תתקיים כי אם עד רגע, כי בעת אמירת השקר לבד נראה שהיא אמת אבל מיד לאחר זה יתברר השקר (מלודות), תָּא חֲזֵי בא וראה אִלּוּ כָּל בְּנֵי עָלְמָא הֲווֹ פָּלְחִין לְשִׁקְרָא אם כל בני העולם היו עובדים לשקר, דהיינו לע״ז של עץ ואבן, הֲוָה הָכִי היה מתקיים ועד ארגיעה לשון שקר, כי אין להם שום כח שיתקיימו, אֲבָל הַאי נְהוֹרָא דְּנָהִיר וַדַּאי קְשׁוֹט אִיהוּ זה האור והזוהר המאיר מהשמש שאליו עובדים בני המזרח ודאי הוא אמת, כי יש בו כח עליון, וכן כּוֹכְבֵי רוּמָא דְּרָקִיעָא קְשׁוֹט אִינּוּן הכוכבים שברום הרקיע הם אמת ופעולתם אמת, הגם שהגוים עובדים להם, עכ״ז אִי בְּטַפְּשׁוּ וְחֶסְרוֹנָא דְּדַעְתָּא דִּלְהוֹן אִינּוּן אָמְרֵי וְקָרָאן לְהוּ אֱלָהָא אם בטפשות וחסרון הדעת שלהם הם אומרים וקוראים להם אלוה ועובדים להם, בשביל זה לָא בָּעֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֵׁיצָאָה עוֹבָדוֹי מֵעָלְמָא אין הקב״ה רוצה לכלות את מעשה ידיו מן העולם, וכי יאבד עולמו מפני השוטים, ואמר אֲבָל גם לְזִמְנָא דְּאָתֵי לָא יִשְׁתְּצוּן כּוֹכְבַיָּא וּנְהוֹרִין דְּעָלְמָא לעתיד לבוא לא יכלו

הכוכבים והמאורות מן העולם, **אֲבָל מַאן יְשְׁתְּצֵי, אִינּוּן דְּפָלְחוּ לוֹן** אלא מי יכלה ויתבטל, **אותם שעבדו להם.**

כדאיתא במס׳ עבודה זרה דף נד ע״ב, ת״ר שאלו פלוסופין את הזקנים ברומי, אם אלהיכ״ם אין רצונו בעבודה זרה מפני מה אינו מבטלה, אמרו להם אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין הרי הוא מבטלה, הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות, יאבד עולם מפני השוטים, אלא עולם כמנהגו נוהג, ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.

וּקְרָא דָּא הָכִי הוּא וכך הוא פי׳ הפסוק **שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד** שלא נאמר אמת תכון לעד אלא שפת אמת, **אִלֵּין יִשְׂרָאֵל, דְּאִינּוּן שִׂפַת אֱמֶת** אלו הם ישראל שהם שפת אמת, לפי שבפיהם ובשפתם מכריזים ואומרים **יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה אֶחָד** שהוא אלו״ה אמת, **וְכֻלָּא אִיהוּ אֱמֶת** וכל התורה היא אמת, **וְרָזָא דְּאֱמֶת** וכל סודותיה הוא אמת, וכן **וּמְסַיְּימֵי** ומסיימים את הקריאת שמע במלות **יהו״ה אלהיכ״ם אֱמֶת** כי רק הקב״ה הוא אלו״ה אמת, **וְדָא אִיהוּ שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד** כי ישראל המכריזים ומודיעים את האמת יתקיימו לעד.

ומש״כ **וְעַד אַרְגִּיעָה** קשה אם מלת ארגיעה פירושו רגע, אם כן **וְעַד רֶגַע מִבָּעֵי לֵיהּ** עד רגע היה לו לומר כי כך הוא משפט הלשון, **מַאי אַרְגִּיעָה** למה כתוב ארגיעה, ואמר **אֶלָּא** מלת ארגיעה היא מלשון מרגוע ומנוחה, והשכינה אומרת **עַד כַּמָּה יְהֵא קַיּוּמָא דִּלְהוֹן בְּעָלְמָא** עד מתי יהיה הקיום שלהם בעולם, **עַד זִמְנָא דְּייֵתֵי וְיהֵא לִי נַיְיחָא מִפּוּלְחָנָא קַשְׁיָא דְּעָלַי** עד הזמן שיבא משיח ויהיה לי מנוחה מעבודה הקשה של עול הגלות שעלי ללקט את הנצוצין הקדושים מתוך הקליפות, **וּבְזִמְנָא דְּאַרְגִּיעָה** ובזמן שיהיה לי מרגוע ומנוחה מעול הגלות, **יִשְׁתְּצֵי לְשׁוֹן שָׁקֶר** יכלה לשון של שקר מן העולם, והיינו **אִינּוּן דְּקָרָאן אֱלָהָא לְמַאן דְּלָאו הוּא אֱלָהָא** אלו שקוראים אלוה למי שאינו אלוה, הם יתבטלו, **אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שִׂפַת אֱמֶת** אבל ישראל שהם שפת אמת **כְּתִיב בֵּהּ עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ** פי׳ יצרתים לי לעם למען יספרו תהלתי לעתיד לבא.

עתיד הקב״ה לעשות לישראל כל הטובות שהבטיח

(כי תשא קפח, ב)

פירוש הפסוקים המובאים במאמר זה, מש״כ **הן יבושו ויכלמו כל הנחרים בך** פי׳ לעתיד לבוא יבושו כל האומות שהתגרו בך בגלות. ומש״כ **שמעו דבר ה׳ החרדים על דברו** פירושו אתם הצדיקים החרדים לעשות את דבר ה׳ שמעו את דברו, **אמרו אחיכם שונאיכם מנדיכם** פושעי

ישראל שהם אחיכם השונאים אתכם ומנדים ומרחיקים אתכם אומרים **למען שמי יכבד ה׳** בעבור פרסום שמי יתכבד שם ה׳, כי אנו קרובים אליו יותר מכם ועמנו הוא מתכבד, ואמר הנביא אבל לא כן הוא כדבריהם, אלא **ונראה בשמחתכם והם יבושו** כי בעינינו נראה בשמחתכם, והרשעים ההם יבושו על כי הלכו אחרי ההבל. (מלודות)

פְּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר מש״כ **הֵן יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ** וגו׳ פירושו, כי **זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶעְבַּד לְיִשְׂרָאֵל** עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לישראל **כָּל אִינּוּן טָבָאן דְּקָאֲמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי קְשׁוֹט** כל אותם הטובות שאמר על ידי נביאי אמת, **וְיִשְׂרָאֵל סָבְלוּ עֲלֵיהוֹן כַּמָּה בִישִׁין בְּגָלוּתְהוֹן** וישראל סבלו עליהם הרבה רעות וצרות בגלותן, **וְאִלְמָלֵא כָּל אִינּוּן טָבָאן דְּקָא מְחַפָּאן וְחָמָאן כְּתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא** ואם לא כל אותם הטובות שמחכים ישראל ורואים שכתובים בתורה, **לָא הֲווּ יָכְלִין לְמֵיקַם וּלְמִסְבַּל גָּלוּתָא** לא היו יכולים לעמוד ולסבול את עול הגלות, **אֲבָל** מה הם עושים כדי שיוכלו לסבול את עול הגלות, **אָזְלִין לְבֵי מִדְרָשׁוֹת** הם הולכים לבתי מדרשות **פָּתְחִין סִפְרִין וְחָמָאן כָּל אִינּוּן טָבָאן דְּקָא מְחַפָּן** ופותחים ספרי הנביאים והכתובים ורואים בהם כל אותם הטובות שמחכים, **וְחָמָאן כְּתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא** ורואים שאלו הטובות כתובים בתורה **דְּאַבְטַח לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלַיְיהוּ** שהבטיח הקב״ה בעצמו עליהם **וּמִתְנַחֲמִין בְּגָלוּתְהוֹן** ובזה מתנחמים בגלותן ומאמינים שבודאי יקיים הקב״ה את דברו הטוב שדיבר לעשות לעמו.

ואמר **וּשְׁאָר עַמִּין מְחָרְפִין וּמְגַדְּפִין לוֹן** כי שאר העמים מחרפים ומגדפים אותם, **וְאָמְרֵי אָן הוּא אלהכו״ן** ואומרים ושואלים להם איה הוא אלהיכ״ם, וגם שואלים **אָן אִינּוּן טָבָאן דְּאַתּוּן אָמְרִין דְּזִמִּינִין לְכוֹן** איה הם כל אותם הטובות שאתם אומרים שעתידים להיות לכם, **וְכִי כָּל עַמִּין דְּעָלְמָא יְכַסְּפוּן מְנַיְּיכוּ** וכי כל העמים שבעולם יבושו מכם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זה שכתוב **שִׁמְעוּ דְּבַר יהו״ה הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ, אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂוֹנְאֵיכֶם** מנדיכם, ושואל **מַאי הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ** מי הם החרדים על דברו, ואמר **אִינּוּן דְּסָבְלוּ כַּמָּה בִישִׁין** אלו הם בני ישראל שסבלו כמה רעות, ועוד **כַּמָּה שְׁמוּעוֹת שָׁמְעֵי אִלֵּין עַל אִלֵּין וְאִלֵּין בָּתַר אִלֵּין** כמה שמועות רעות שמעו אלו על אלו, ואלו אחר אלו, **וְחָרִידוּ עֲלֵיהוֹן** וכששמעו חרדו עליהם **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **כִּי** כה אמר ה׳ **קוֹל חֲרָדָה שָׁמָעְנוּ, פַּחַד וְאֵין שָׁלוֹם,** ומפרש **אִינּוּן חֲרֵדִים תָּדִיר אֶל דְּבָרוֹ** אלו הם בני ישראל החרדים תמיד על דברו, **כַּד אִתְעֲבִיד דִּינָא** כשנעשה דין על ישראל.

ומש״כ **אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂוֹנְאֵיכֶם** פירושו **אִלֵּין אִינּוּן אֲחוּכוֹן בְּנֵי עֵשָׂו** אלו הם אחיכם בני עשו, **מְנַדֵּיכֶם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר שבני עשו אומרים לישראל **סורו טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ** סורו מעלינו אתם הטמאים המלוכלכים בדם, **דְּלֵית עַמָּא דְּקָא מְבַזִּין**

לוֹן בְּאַנְפֵּי וּמְרַקְּקִין בְּאַנְפַּיְיהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּבְנֵי אֱדוֹם כי אין עם שמבזים את ישראל בפניהם ורוקקים בפניהם ככני אדום, וְאָמְרֵי כֻּלְּהוּ מְסָאֲבִין כַּנְּדָּה ואומרים על ישראל שהם כולם טמאים כנדה, וְדָא אִיהוּ מְנַדֵּיכֶם וזהו מש״כ מנדיכם שהוא לשון נדה.

ואומרים הגוים בני עשו, לְמַעַן שְׁמִי יִכָּבֵד יהו״ה בעבור פרסום שמי יתכבד שם ה׳,

כי אֲנַן בְּנוֹי דְּא״ל חַי אנו בניו של א״ל חי, ואנו קרובים אליו דִּי בֵּן יִתְיַקַּר שְׁמֵיהּ כי בנו יתכבד שמו, כי אֲנַן שָׁלְטָנִין עַל עָלְמָא אנו השולטים על העולם, בְּגִין הַהוּא דְּאִקְרֵי גָּדוֹל בכח עשו הנקרא גדול, כמ״ש עֲשָׂו בְּנוּ הַגָּדוֹל, וּבְשָׁמָא דָּא אִקְרֵי קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּדוֹל ובשם זה נקרא גם הקב״ה גדול, כמ״ש גָּדוֹל יהו״ה וּמְהוֹלָל מְאֹד, ואומרים כי אֲנַן בְּנֵי הַגָּדוֹל וְאִיהוּ גָּדוֹל אנו בני עשו שנקרא גדול, והקב״ה הוא גדול, וַדַּאי עלינו נאמר לְמַעַן שְׁמִי יִכָּבֵד יהו״ה למען פרסום שמי יתכבד שם ה׳, אֲבָל אַתּוּן זְעִירִין מִכֹּלָּא אבל אתם קטנים מכל האומות, כי יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן כְּתִיב, ומתגרים בישראל ושואלים להם אָן הוּא אלהכו״ן איה הוא אלהיכ״ם, אָן הוּא אִינּוּן טָבָאן דְּיִכְסְפוּן כָּל עַמְמַיָּא מֵחֶדְוָה דִּלְכוֹן איה הם הטובות שאתם אומרים שיבושו כל העמים משמחה שלכם, ואומרים מַאן יִתֵּן וְנִרְאֶה בְּשִׂמְחַתְכֶם כְּמָה דְּאַתּוּן אָמְרִין מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים, כי נראה שרק דבר מועט הוא הטוב שעתיד הקב״ה לתת לכם, ותבושו על מה שהייתם אומרים שיהיה לכם כך וכך.

ומש״כ וְהֵם יֵבוֹשׁוּ זה אינו דברי הגוים אלא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֵר וְהֵם יֵבוֹשׁוּ, כְּמַאן דְּתָלֵי קְלָלְתָא בְּאַחֲרָא כמי שתולה קללתו באחרים, כן רוח הקודש תלתה את הקללה בגוים, ואומרת בְּגִין דְּאַתּוּן אָמְרִין דִּכְדֵין יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ לפי שאתם הגוים אומרים שאז יבושו ויכלמו ישראל, וּבְגִין דָּא רוּחַ קֻדְשָׁא חֲוָה אָמַר מִלָּה הָכִי ובשביל זה רוח הקודש אומרת דבר זה כך, כלומר שבסוף יבושו האומות כשיראו טובת וגדולת ישראל.

וְעַל דָּא ועל זה כתוב הֵן יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ ושואל מַאי כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ מה פירושו, ואמר דְּאִתְקָפוּ נְחִירֵיהוֹן בְּרוּגְזָא עֲלָךְ בְּגָלוּתָא דָּא דורש מלת הנחרים מלשון נחירים, על שזקפו אפם ונחיריהם בכעס גדול עליך בגלות הזה, אבל בְּהַהוּא זִמְנָא בעת ביאת המשיח יֵבוֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מִכָּל טָבִין דְּיֶחֱמוּן לְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל יבושו ויכלמו מכל הטובות הגדולות שיראו שיעשה הקב״ה לישראל.

הבטחות הגאולה נותנים כח לסבול את אורך הגלות

(כי תשא קפח, ב - קפט, א)

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הָכִי הוּא וַדַּאי כך הוא ודאי כדבריך, אֲבָל חָמֵינָן וְהָכִי חָמוּ תַּקִּיפֵי עָלְמָא אבל אנו רואים וכך ראו גבורי עולם שהם צדיקים הגדולים שהיה להם בקבלה דְּהָא גָּלוּתָא אִתְמְשָׁךְ וַעֲדַיִין בְּרִיהּ דְּדָוִד לָא אָתֵי כי הגלות עתידה להמשך ועדיין בן דוד לא בא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְכָל דָּא הָכִי הוּא וכל זה כך הוא שהגלות תתמשך, אֲבָל מַאן עָבִיד דְּיִסְבְּלוּן יִשְׂרָאֵל גָּלוּתָא דָּא אבל מה הגורם שישראל יהיו יכולים לסבול את אורך הגלות הזה, כָּל אִינּוּן הַבְטָחוֹת דְּאַבְטַח לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כל אותם ההבטחות שהבטיח להם הקדוש ברוך הוא, וְהָא אִתְּמַר דְּעָאלִין לְבָתֵּי כְּנִסְיוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת והרי למדנו שנכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וְחָמָאן כָּל אִינּוּן נֶחָמוֹת ורואים כל אותם הנחמות שבספרי הנביאים, וְחָדָאן בְּלִבַּיְיהוּ לְמִסְבַּל כָּל מַה דְּיֵיתֵי עֲלַיְיהוּ ושמחים בלבם שכדאי להם לסבול כל מה שיבא עליהם, וְאִלְמָלֵא דָּא לָא יָכְלִין לְמִסְבַּל ואם לא אלו ההבטחות לא היו יכלים לסבול כל הצרות הבאות עליהם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא לרבי יוסי וַדַּאי הָכִי אִיהוּ ודאי הדבר הוא כך, וְכֹלָּא בִּתְשׁוּבָה תַּלְיָא אבל הכל תלוי בתשובה, וְאִי תֵּימָא דְּיָכְלִין הַשְׁתָּא לְאַתְעָרָא תְּשׁוּבָה כֻּלְּהוּ כַּחֲדָא ואם תאמר שיכולים עתה לעורר בתשובה את כל ישראל כאחד ולקרב את הקץ עי״ז, אין הדבר כן כי לָא יָכְלִין לא יכולים, מַאי טַעְמָא לָא יָכְלִין מהו הטעם שאין יכולים, בְּגִין דִּכְתִיב לפי שכתוב וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הברכה והקללה, וּכְתִיב וַהֲשֵׁבוֹתָ אֶל לְבָבֶךָ בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ וגו׳, וּכְתִיב וְשַׁבְתָּ עַד יהו״ה אלהי״ך וגו׳, וּכְדֵין רק אחר שכל אלו יתקיימו, אז אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ וגו׳, וְעַד דְּכָל אִינּוּן מִלִּין לָא יִתְקַיְּימוּן ועד שכל אלו הדברים לא יתקיימו לָא יָכְלִין לְאַתְעָרָא תְּשׁוּבָה מַנַּיְיהוּ אינם יכולים לפעול התעוררות תשובה מהם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לרבי חייא כַּמָּה סָתַמְתְּ כָּל אָרְחִין וּשְׁבִילִין מִכָּל בְּנֵי גָּלוּתָא כמה סתמת כל דרכי ושבילי התשובה מכל בני הגלות, וְלָא שַׁבְקַת לוֹן פֻּתְחוֹן פֻּה ולא הנחת להם פתחון פה לקרב את הקץ קודם הזמן של בעתו שאינו תלוי בתשובה, אִי הָכִי לֶהֱווֹ כְּמָה דַּהֲווֹ בְּכָל דָּרָא וְדָרָא אם כן יהיו בגלות כמו שהיו בכל דור ודור, דְּלָא יִסְבְּלוּן גָּלוּתָא שלא ירצו לסבול לא עול הגלות, וְלָא אַגְרָא ולא יחכו על שכר הגלות, וְיִפְקוּן מִדִּינָא דְּאוֹרַיְיתָא ויצאו מדיני התורה, וְיִתְעָרְבוּן בְּשָׁאָר עַמִּין ויתערבו בשאר העמים מחמת יאוש ח״ו כמו שהיה בכל דור ודור עד עתה.

בודאי תועיל התשובה לקרב את קץ הגאולה

(כי תשא קפט, א-ב)

פָּתַח רבי יוסי **וְאָמַר** לפרש משׂ״כ **כְּמוֹ** אשה **הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת** שאז **תָּחִיל תִּזְעָק בַּחֲבָלֶיהָ** תאחזנה חלחלה ותזעק בעבור יסורי חבלי לידה, כן היינו גם אנחנו חלים ורועדים מפני זעמך ה׳, ושואל **מַאי כְּמוֹ הָרָה** כלומר מה בא לרמז, ואמר כי **אָרַח אִיהוּ לְעוּבָּרְתָּא לְאַעְבָּרָא עֲלָהּ תֵּשַׁע יַרְחִין שְׁלֵמִין** דרך הוא לאשה מעוברת שיעבור עליה תשעה חדשים שלמים עד לידתה, **וְאִית בְּעָלְמָא כַּמָּה וְכַמָּה דְּלָא עָבַר עֲלָהּ אֶלָּא יוֹמָא חַד אוֹ תְּרֵין יוֹמִין מִתְּשַׁיעָאָה** ויש בעולם כמה וכמה נשים שלא עברו עליהן אלא יום אחד או שנים מחדש התשיעי ומיד הם מולידות, **וְכָל צִירִין וַחֲבָלִין דְּעוּבָּרְתָּא בְּתְשַׁיעָאָה אִינּוּן** וכל הצירים והחבלים של אשה מעוברת הם בחדש התשיעי, **וְאַף עַל גַּב דְּלָא אַעְבַּר עֲלָהּ אֶלָּא יוֹמָא חָדָא** ואף על פי שלא עבר עליה אלא יום אחד, **אִתְחַשִּׁיב עֲלָהּ כְּאִילּוּ עַבְּרַת כָּל תְּשַׁיעָאָה שְׁלֵימָא** נחשב לה כאילו עברה כל חדש התשיעי בשלימות וכבר יכולה להוליד.

אוֹף הָכִי יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּאִטְעַמּוּ טַעַם גָּלוּתָא כמו כן בני ישראל כיון שטעמו טעם הגלות, **אִי יְהַדְּרוּן בְּתְשׁוּבָה** אם יחזרו בתשובה, **יִתְחַשְּׁבוּ עֲלַיְיהוּ כְּאִלּוּ אַעְבְּרוּ עֲלַיְיהוּ כָּל אִינּוּן מִלִּין דְּכְתִיבִין בְּאוֹרַיְיתָא** יתחשב עליהם כאילו עברו עליהם כל אותם דברי התוכחות הכתובים בתורה, **כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן דְּכַמָּה וְכַמָּה יְסוּרִין אַעְבְּרוּ עֲלַיְיהוּ מִן יוֹמָא דְּגָלוּתָא שָׁרֵי** כל שכן וכל שכן שכבר כמה וכמה יסורים עברו עליהם מן היום שהתחילה הגלות, בודאי מועילה להם תשובה לקרב את הגאולה.

ע״י השכינה הקדושה שעמנו יש לנו תקוה לגאולה

(כי תשא קפט, ב)

וְעַל דָּא כְתִיב ועל זה כתוב **בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** ושואל **מַאי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** מה כונתו, ואמר **אֶלָּא דָּא הִיא אִימָּא קַדִּישָׁא דְּהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים** אלא זו היא השכינה הקדושה שהיא נקראת אחרית הימים, בשביל שהיא אחרית ספירות העליונות הנקראות ימים, **וְעִמָּהּ סָבְלוּ כָּל מַה דְּסָבְלוּ בְּגָלוּתָא** ועמה יחד סבלו ישראל כל מה שסבלו בגלות, כי הרי היא עמנו בגלות ועל ידה יש לנו תקוה אל הגאולה.

וְאִילּוּ יְהַדְּרוּן בִּתְיוּבְתָּא ואילו ישראל יחזרו בתשובה, **אֲפִילּוּ חַד בְּיִשׂ אוֹ חַד צַעֲרָא דְּיַעֲבַר עֲלַיְיהוּ** אפילו רעה אחת או צער אחד שיעבור עליהם **אִתְחֲשַׁב עֲלַיְיהוּ כְּאִלּוּ סָבְלוּ כֻּלָּא** נחשב להם כאילו סבלו כל הצרות בגלות, **וְאִי לָאו** ואם לא יחזרו בתשובה, אז **סָתִים קִיצָא וְכָל דָּרִין דְּיִלֵּיהּ** נסתם הקץ וכל דורותיו נעלמים, וצריכים לחכות עד הזמן של בעתה שאז יסתיים הקץ, **כְּמָה דְּאָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא** כמו שאמר המאור הקדוש שהוא רבי שמעון **דְּכְתִיב** בבית מושב עיר חומה, אם לא יגאל וגו׳ וקם הבית וגו׳ **לַצְּמִיתוּת לַקּוֹנֶה אוֹתוֹ לְדוֹרוֹתָיו** פי׳ אם לא יגאל הבית שבו מושב אלהי״ם שהיא בית המקדש, עיר חומה זו ירושלים על ידי תשובה, וקם הבית בגלות לצמיתות עד שיושלם הקץ (עי׳ מור המיס הק׳ על פסוק זה), ומסיק דבריו ואמר כי **וְכָל דָּא בְּתְיוּבְתָּא תַּלְיָא מִילְּתָא** וכל ענין הגאולה תלוי בתשובה, **אָמַר רַבִּי חִיָּיא** לרבי יוסי **וַדַּאי הָכִי הוּא** כדבריך שתשובה מועלת, **וְעַל דָּא גָּלוּתָא אִתְמְשָׁךְ** ועל כן הגלות נמשכת כל כך עד שישראל יעשו תשובה שלימה, ונמצא חזר מסברתו שאמר שאין מועלת תשובה עד שירצו את עונם כי ודאי תשובה מועלת לקרב את קץ הגאולה.

פי׳ הפסוק המובא להלן, **והיה באחרית הימים** דהיינו בימות המשיח, **נכון יהיה הר בית ה׳** מתוקן יהיה ההר שעליו יבנה הבית המקדש שהוא יהיה **בראש ההרים** פי׳ חשוב יותר מכל ההרים, **ונשא מגבעות** ויהיה נשא במעלה משאר גבעות, **ונהרו אליו כל הגוים** וימשכו כנהר ויתקבצו אליו כל הגוים. (רס״י ומצודות)

וממשיך ואמר **אֲבָל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מַה דְּמָחָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל** אבל הקב״ה כל מה שמלקה את ישראל בגלות, **בְּהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים** הוא בכח השכינה הנקראת אחרית הימים שהיא מלקה את ישראל ברחמים, **וּבְהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים יַעֲבִיד לוֹן נִסִּין וְנוּקְמִין** ובאותה הבחינה הנקראת אחרית הימים שהיא השכינה, על ידה יעשה להם הקב״ה נסים ונקמות, לפי שהמלכות תתקן על ידי ההארות שתקבל מחסד דז״א כדי להטיב עם ישראל, וראיה לדבר **דִּכְתִיב וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה׳** היינו שהמלכות תהיה מתוקנת **בְּרֹאשׁ הֶהָרִים** על ידי ראש ההרים.

מלך המשיח ״מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו״

(ויקהל ריב, א)

ואמר עוד כי **וְאִינּוּן נְשָׁמָתִין דִּבְגִנְתָּא דְּעֵדֶן דִּלְתַתָּא** אלו הנשמות שבגן עדן של מטה, **שָׂטָן בְּכָל יֵשֵׁי יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי** הם משוטטות בכל ראשי חדשים ושבתות, ואלו הנשמות אין להם עדיין זכות לעלות לגן עדן העליון, לכן לפחות **וְסָלְקִין עַד הַהוּא**

אֲתַר דְּאִקְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם עולות עד המקום ההוא הנקרא חומות ירושלים, שהם בחינות חיצוניות המלכות המתפשטת עד העדן שבגן כנ״ל, דְּתַמָּן כַּמָּה מְמָנָן וּרְתִיכִין דְּנָטְרֵי אינוּן חוֹמוֹת שיש שם כמה ממונים ומרכבות השומרים את חומות האלו דְּכְתִיב עַל חוֹמוֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שׁוֹמְרִים והם עומדים אחורי ההיכלות לשמור על קדושת המקום שלא יאחזו בו הקליפות, וְסָלְקִין עַד דַּהוּא אֲתַר והנשמות עולות עד המקום ההוא, אבל וְלָא עָאלִין לְגוֹ עַד דְּאִתְלַבְּנַן אינן נכנסות לפנים מן החומות עד שמתלבנות ונטהרות, וְתַמָּן סָגְדִין ושם הם משתחוות להארת זיו השכינה המתפשטת עד שם, וְחָדָאן מֵדַּהוּא נְהִירוּ ושמחות ונהנות מאור ההוא, וְתָיְבִין לְגוֹ גִּנְתָא ואח״כ הם חוזרות לגן עדן התחתון.

ואמר עוד נָפְקִין מִתַּמָּן וְשָׁטָאן בְּעָלְמָא כי לפעמים יוצאות אלו הנשמות מגן עדן התחתון ומשוטטות בעולם, והיינו בשבת שאז האויר קדוש ויש ביטול הקליפות והחיצונים, לכן יכולות הנשמות לשוטט גם באויר עולם הזה בלי פחד של אחיזת החיצונים, אבל בימות החול אין הנשמות יוצאות חוץ לגן עדן, וְחָמָאן בְּאִינּוּן גּוּפִין דְּחַיָּיבָיָא בְּדַהוּא עוֹנְשָׁא דִּילְהוֹן ורואות בעונשם של גופות הרשעים שחללו את השבת, דְּכְתִיב שאמר הקב״ה וְיָצְאוּ הנשמות מגן עדן וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הרשעים הַפּוֹשְׁעִים בִּי על ידי חלול שבת, כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת הרימה האוכלת בשר המתים לא תמות מהם, וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה והאש הבוערת בנשמתם בגיהנם לא תכבה, וְהָיוּ דֵּרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר ויהיו לחרפה ולבזיון בעיני כל בשר, ושואל מַאי לְכָל בָּשָׂר מי הם כל בשר, ואמר לְאִינּוּן שְׁאָר גּוּפִין דְּכְסָחֲרָנַיְיהוּ לאותם שאר גופים שסביבותם, וְהָא אוֹקְמוּהּ והרי כבר ביארו החברים ענין זה לעיל דף קנא ע״א, (ועיי״ש בפירושנו, שהכונה כי מלאך מוציא את כח הרוחני של הגוף ותולעיו של הרשע שחילל את השבת בחייו ומביאו לגיהנם, ונשמתו מתביישת בפני נשמות הרשעים שלא חיללו את השבת שהם אז במנוחה).

וּלְבָתַר מְשַׁטְּטִי וּמְסְתַּכְּלָן בְּאִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּכְאִבִין וּבְנֵי מַרְעִין ואח״כ אלו הנשמות שבגן עדן התחתון משוטטות ומסתכלות באותם בעלי מכאובים והחולים שבעולם, וְאִינּוּן דְּסָבְלִין עַל יְחוּדָא דְּמָארֵיהוֹן ובאלו הצדיקים הסובלים על יחוד קונם, ואח״כ וְתָבִין וְאָמְרִין לֵיהּ לְמְשִׁיחָא הם חוזרות לגן עדן התחתון ומספרות מה שראו למשיח שהוא חי שם בגן עדן.

בְּשַׁעְתָּא דְּאָמְרִין לֵיהּ לְמְשִׁיחָא צַעֲרָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתְהוֹן בשעה שאומרות למשיח את צערם של ישראל בגלותם, וְאִינּוּן חַיָּיבָיָא דִּי בְהוֹן דְּלָא מִסְתַּכְּלֵי לְמִנְדַּע לְמָארֵיהוֹן ואותם הרשעים שבהם שאינם מסתכלים לדעת את קונם וגורמים אריכות הגלות, אָרִים קָלָא וּבָכֵי עַל אִינּוּן חַיָּיבִין דְּבְהוּ אז משיח מרים את קולו ובוכה על אלו הרשעים שבהם, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב במלך המשיח וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ

בעבור פשעינו הוא מחולל, מִדּוּפָא מֵעַוֹנוֹתֵינוּ הוא שבור ורצוץ מחמת עונותינו, אח״כ תָּיְבִין אִינּוּן נְשָׁמָתִין וְקָיְימִין בְּאַתְרַיְיהוּ חוזרות אלו הנשמות ועומדות כל אחת במקומן הראוי להן בגן עדן.

מלך המשיח ביסוריו ממתיק הדין ומכפר על ישראל

(ויקהל ריב, א)

ואמר עוד כי בְּגִנְתָא דְּעֵדֶן אִית הֵיכָלָא חָדָא דְּאִקְרֵי הֵיכָלָא דִּבְנֵי מַרְעִין יש בגן עדן התחתון היכל אחד הנקרא היכל של החולים, ששם נמצאות אותם הנשמות שסבלו חולאים בעולם הזה לכפר עונותיהם, כְּדֵין מָשִׁיחַ עָאל בְּהַהוּא הֵיכָלָא אז משיח נכנס בזה ההיכל, וְקָארֵי לְכָל מַרְעִין וְכָל כְּאֵבִין כָּל יִסּוּרַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּיִיתוּן עֲלֵיהּ והוא קורא לכל המחלות ולכל המכאובים וכל יסוריהם שהיו ראויים לבוא על ישראל, שיבואו עליו, וְכֻלְּהוּ אַתְיָין עֲלֵיהּ וכולם באים עליו, וְאִתְמְלֵא דְּאִיהוּ אָקִיל מֵעֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל וְנָטִיל עֲלֵיהּ ואם לא שמשיח מיקל מעל ישראל את היסורים ומקבלם עליו, לָא חֲוֵי בַּר נָשׁ דְּיָכִיל לְמִסְבַּל יִסּוּרַיְיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל עַל עוֹנְשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא לא היה אדם שיכול לסבול את יסוריהם של ישראל מחמת העונשים על עלבונה של תורה, כי מדת הדין מקטרגת על ישראל על שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב במשיח אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא החולי שהיה ראוי לבוא עלינו הוא מקבל ונושא עליו, ומכאובינו סבלם, והוא סובל את המכאוב שהיה ראוי לבא עלינו, כְּגַוְונָא דָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּאַרְעָא כעין זה היה רבי אלעזר בארץ שהיה מקבל עליו היסורים של ישראל, והיה אומר להיסורים באו אחי ורעי (כמנהג נמס׳ נדפ מגיעת דף פד ע״ב).

בְּגִין דְּלֵית חוּשְׁבָּנָא לְאִינּוּן יִסּוּרִין דְּקָיְימִין עֲלֵיהּ דְּבַר נָשׁ בְּכָל יוֹמָא עַל עוֹנְשֵׁי דְּאוֹרַיְיתָא לפי שאין חשבון ומספר לאותם היסורים שעומדים על האדם בכל יום על העונשים של עלבון התורה, וְכֻלְּהוּ נָחֲתוּ לְעָלְמָא בְּשַׁעְתָּא דְּאִתְיְהִיבַת אוֹרַיְיתָא וכולם ירדו לעולם בשעת מתן תורה, שאם לא יעסקו בתורה מיד היסורים יקפצו עליהם.

ואמר וְכַד הֲווֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא וכשהיו ישראל בארץ הקודש ובית המקדש היה קיים, אז בְּאִינּוּן פּוּלְחָנִין וְקָרְבָּנִין דַּהֲווֹ עָבְדֵי על ידי עבודות הבית המקדש והקרבת הקרבנות שהיו עושים, הֲווֹ מְסַלְּקִין כָּל אִינּוּן מַרְעִין וְיִסּוּרִין מֵעָלְמָא היו מעבירים ומבטלים את כל אותם החולאים והיסורים מן העולם, כי על ידי הקרבנות היו מהפכים את מדת הדין לרחמים, הַשְׁתָּא מָשִׁיחַ מְסַלַּק לוֹן מִבְּנֵי עָלְמָא עתה שבית המקדש חרוב משיח מסלקם ומעבירם מן העולם, כי הוא ביסוריו ממתיק את הדין ומכפר

על ישראל, בין בשביל הצדיקים שבעולם ובין בשביל הרשעים שיאריכו להם עד שישובו בתשובה, וזה מועיל לכללות ישראל, אמנם בפרטות כל מי שחטא ולא שב בתשובה שלימה עַד דְּנָפִיק בַּר נָשׁ מֵהַאי עָלְמָא עד שיצא האדם מן העולם הזה, וּמְקַבֵּל עוֹנְשֵׁיהּ כְּמָה דְּאִתְמַר אז שם הוא מקבל את עונשו הראוי לו לפי עונותיו, כי מוכרח האדם להטהר מרבוי הזוהמא שנדבקה בנשמתו כמו שלמדנו, אמנם השב בתשובה בחייו ומסגף את עצמו ברצונו, אפילו מעט סיגוף הוא חשוב ומרוצה לפני הקב״ה יותר מיסורים רבים שמביאים עליו בעל כרחו, וכל שכן ממה שיקבל עונש אחר מותו.

ואמר אבל כַּד אִינּוּן חוֹבִין יַתִּיר כשהעונות הם מרובים ביותר, דְּעָיְילִין לוֹן לְגוֹ בְּגוֹ גֵּהִינָּם בְּאִינּוּן מָדוֹרִין תַּתָּאִין אַחֲרָנִין שאז מכניסים אותן הנשמות בגיהנם לפני ולפנים במדורים התחתונים האחרים, אשר שם הוא מקום הטהרה אפילו לנשמות הרשעים ביותר, וּמְקַבְּלִין עוֹנְשָׁא סַגִּי מִסְּגִיאוּת זוּהֲמָא דִּי בְּנִשְׁמָתָא ומקבלות שם עונש גדול כדי לכלות את רבוי הזוהמא שבנשמה, כְּדֵין אַדְלִיקוּ נוּרָא יַתִּיר לְמֵיכַל הַהוּא זוּהֲמָא אז מדליקים את האש שיבער יותר כדי לכלות גם את הזוהמא הקשה ביותר מהנשמה. זַכָּאִין אִינּוּן דְּנָטְרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא אשרי לאלו בני ישראל השומרים את כל מצות התורה. (רמ״ק ומפלטיס)

מלך המשיח יכיר בחוש הריח מי ירא ה׳ באמת

(ויקהל ריג, ב)

דְּהָא בְּלֵילְיָא כֹּלָּא תָּב לְאַתְרֵיהּ כי בלילה כל הדברים שבעולם חוזרים למקומם ולשורשם, וְנִשְׁמָתֵהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא סָלְקִין וְאִתְהַדָּרָן לְאַתְרַיְיהוּ ונשמותיהם של הצדיקים שלא חטאו עולות וחוזרות למקומן ולשורשם שבמלכות שמשם יצאו, ואין החיצונים יכולים לעכבן בדרך עלייתן, וְאִתְעַטָּרַת בְּהוּ מַאי דְּאִתְעַטָּרַת ומתעטרת בהן מי שראוי להתעטר והוא המלכות, וְאִתְכְּלִילַת מִכָּל סִטְרִין והיא נכללת מכל הצדדים מלמעלה ממ״ד שמקבלת מז״א, ומלמטה ממ״ן שמקבלת מבני ישראל, כְּדֵין סָלְקָא יְקָרָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאִתְעַטָּר מִכֹּלָּא אז עולה כבודו של הקב״ה שהוא המלכות ומתעטרת מכל הבחינות.

ואמר עוד כי בְּלֵילְיָא שָׁלְטָן מְמַנָּן בלילה שולטים ממונים דְּאִתְפְּקָדוּ עַל אִינּוּן נִשְׁמָתִין דְּצַדִּיקַיָּיא לְסַלָּקָא לוֹן לְעֵילָּא שנפקדו ונתמנו על אותן נשמות הצדיקים להעלותן למעלה מאויר הרקיע התחתון לאויר העליון, וּלְקָרְבָא לוֹן קָרְבָּן נַיְיחָא לְגַבֵּי מָאנֵיהוֹן ולהקריבן קרבן של ריח ניחוח אל רבונם, ואמר כי הַהוּא מְמַנָּא דְּאִתְפַּקַד עַל כָּל אִינּוּן מַשְׁרְיָיִן זה הממונה שנתמנה על כל אלו המחנות של הממונים המעלים

את הנשמות, סורי״א שְׁמֵיהּ רַב מְמַנָּא שמו סורי״א והוא ראש הממונים בהיכל האהבה שהוא היכל החסד, ובכחו עולה הנשמה משם ונמסרת למלאך מיכאל כהן גדול להקריבה על מזבח העליון, כֵּיוָן דְּנִשְׁמָתָא סָלְקָא בְּכָל אִינּוּן רְקִיעִין כיון שהנשמה עולה בכל אלו הרקיעים, כְּדֵין מְקָרְבִין לָהּ לְגַבֵּיהּ וְאָרַח בָּהּ אז מקריבים אותה אל סורי״א והוא מריח בה, ובודקה אם אינה בעל מום ואם היא ראוי לקרבן, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר במלך המשיח וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יהו״ה פי׳ שבריח יכיר מי הוא ירא ה׳, כְּמָה דְּזַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְמֶעְבַּד בְּעָלְמָא כמו שעתיד מלך המשיח לעשות בעולם, וְעַל יְדֵיהּ אַעֲבָרוּ כֻּלְּהוּ בְּפִקְדּוֹנָא ועל ידי זה הממונה עוברות כל הנשמות בפקדון, עַל יְדֵיהּ לְאִתְקָרְבָא לְהָלְאָה ועל ידו מתקרבות להלאה עד שעולות אל המלכות.

מלך המשיח עתיד להתגלות בארץ הגליל

(ויקהל רכ, א)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּיִתְעָרוּן מֵתֵי עָלְמָא בזמן ההוא שיתעוררו ויקיצו מתי העולם, וְיִתְעַתְּדוּן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא ויתיצבו בארץ הקדושה, יְקוּמוּן חַיָּילִין חַיָּילִין יקומו צבאות צבאות, כֻּלְּהוּ עַל אַרְעָא דְּגָלִיל כולם יקומו על ארץ הגליל, בְּגִין דְּתַמָּן זַמִּין מַלְכָּא מְשִׁיחָא לְאִתְגַּלָּאָה לפי ששם עתיד מלך המשיח להתגלות, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלָקֵיהּ דְּיוֹסֵף לפי שהוא חלקו של יוסף וְתַמָּן אִתְּבָרוּ בְּקַדְמֵיתָא ועוד כי שם נשברו בתחילה, וּמִתַּמָּן שָׁארוּ לְאַגְלָאָה מֵעַל אַתְרַיְיהוּ ומשם התחילו להגלות מעל מקומם, וּלְאִתְבַּדְּרָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא ולהתפזר בין האומות העולם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר על השאננים בציון והבוטחים בהר שומרון וְלֹא נֶחְלוּ עַל שֵׁבֶר יוֹסֵף ולא נחלאו ולא נצטערו על השבר המיועד לבוא על יוסף (הכוונה הפשוטה היא על כל יהודה).

ומפרש וְאַמַּאי יְקוּמוּן תַּמָּן ולמה יקומו בתחיית המתים בגליל תחילה, בְּגִין דְּאִיהוּ חוּלָקֵיהּ דְּהַהוּא דְּאִשְׁתַּוֵּי בַּאֲרוֹנָא לפי שהוא חלקו של יוסף שהושם בארון דִּכְתִיב וַיִּישֻׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם, וּלְבָתַר אִתְקְבַר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא ואח״כ נקבר בארץ הקדושה דִּכְתִיב וְאֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם, וְדָא אִיהוּ דְּקָאֵים בְּקִיּוּמָא דִּבְרִית יַתִּיר מִכֹּלָּא ויוסף הוא שעמד בקיום הברית, כלומר בנסיון הברית יותר מכל אחיו, כי להם לא נזדמן נסיון כמוהו.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּיִתְעָרוּן כֻּלְּהוּ חַיָּילִין חַיָּילִין ובזמן ההוא שיתעוררו כל המתים צבאות צבאות, כֻּלְּהוּ יַהֲכוֹן כולם ילכו לחלק אבותיהם, דָּא לְחוּלָק אֲבָהָתוֹי וְדָא לְחוּלָק אֲבָהָתוֹי זה לחלק אבותיו וזה לחלק אבותיו, דִּכְתִיב ביובל וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל

אֲחוּזָתוֹ ורומז על החזרה של אלו שיקומו בתחיית המתים, וְיִשְׁתַּמּוֹדְעוּן דָּא לְדָא ויכירו זה לזה.

לעתיד לבוא תהיה נחלת ישראל עד רומי

וְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַלְבָּשָׁא לוֹן לְכָל חַד וְחַד לְבושֵׁי מְרָקָמָן ועתיד הקב״ה להלביש לכל אחד ואחד לבושי רקמה, וְיֵיתוּן כֻּלְּהוּ וְיִשְׁתַּבְּחוּן לְמַארֵיהוֹן בִּירוּשְׁלֵם ויבואו כולם וישבחו לקונם בירושלים, וְיִתְחַבְּרוּן תַּמָּן אוּכְלוּסִין אוּכְלוּסִין ויתחברו שם המונים המונים, וִירוּשְׁלֵם יִתְמַשַּׁךְ לְכָל סְטָרִין וירושלים תתפשט לכל הצדדים לארכה ולרחבה, כדי שתכיל בקרבה את כל ההמונים שיקומו בתחיית המתים, יַתִּיר מִמַּה דְּאִתְמְשָׁךְ כַּד אִתְחַבָּרוּ תַּמָּן מִגָּלוּתָא יותר ממה שנתפשטה ונתרחבה בעת שנתחברו שם כשחזרו מן הגלות.

כֵּיוָן דְּיִתְחַבְּרוּן וְיִשְׁתַּבְּחוּן לְמַארֵיהוֹן כיון שיתחברו וישבחו לקונם, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יֶחְדֵּי עִמְּהוֹן הקב״ה ישמח עמהם הָדָא הוּא דִכְתִיב בפסוק שמדבר על לעתיד לבוא וּבָאוּ וְרָנְנוּ בְּמְרוֹם צִיּוֹן פי׳ בהר ציון שהוא רם ונשא, וְלִבָּתַר ואח״כ כתוב וְנָהֲרוּ אֶל טוּב יהו״ה פי׳ ימשכו לבוא אל טוב ה׳, והיינו כִּ כָּל חַד וְחַד לְחוּלָקֵיהּ וְחוּלַק אֲבָהָתוֹי כל אחד ואחד ימשך לחלקו ולחלק אבותיו, וְאַחֲסַנְתְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל תְּהֵא עַד מָתָא דְּרוֹמָאֵי (ס״ג) ונחלתם של ישראל תהיה עד עיר רומי (שהוא העיר קוסטא (קוסטאנטינא) שבמדינת טורקיה), וְתַמָּן יֵלְפּוּן אוֹרַיְיתָא ושם ילמדו תורה, וְהָא אוֹקְמוּהּ וכבר ביארוהו החברים, וּכְתִיב על הזמן של תחיית המתים הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר כי טל אורות טלך וארץ רפאים תפיל, במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

שורש ישי אשר עומד לנס עמים... והיתה מנוחתו כבוד

(פקודי רכא, ב)

פירוש הפסוק המובא להלן, הנה כתוב לפני זה, וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ, שמורה על השלוה שתהיה לימות המשיח, ועל זה אמר **והיה ביום ההוא** ביום קיבוץ גליות, שאז יתגלה מלך המשיח היוצא מן **שרש ישי, אשר עומד לנס עמים** אשר יעמוד לנושא נס לפני העמים, **אליו גוים ידרושו** שילכו אחריו לעשות מה שיצום, **והיתה מנוחתו כבוד** כי כולם יהיו נשמעים אליו. (מגולות)

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת וְגוֹ׳ כדי לפרש פסוק זה, רַבִּי אַבָּא פָּתַח בסתרי תורה, והקדים לפרש מש״כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אשר עומד לנס עמים אליו גוים ידרושו, והיתה מנוחתו כבוד, ומפרש מש״כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא פירוש בְּזִמְנָא

דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַסְגֵּי שְׁלָמָא בְּעָלְמָא בזמן שהקב״ה ירבה שלום בעולם דהיינו בימות המשיח, אז יִתְקַיֵּים שָׁרְשָׁא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי יתקיים השורש של עץ החיים, שהוא היסוד שהוא הסומך של ז״ת הנקרא עץ חיים (כמו נאמ״ן שסומכו למטה ועניניו למעלה, כן היסוד שהוא למטה הוא הסומך של ז״ת הנקרא עץ חיים), כלומר שמז יהיו זו״ן בימוד תמידי על ידי היסוד, וזהו שהיסוד הוא הסומך את טפות היסודות מהדעת שבה מלובשים היסודות דמו״ק הנקראים ים״, (כי נכתב ים כמ״ש תורות, והם נחלקים ג״י לימנא, וג״י לשמאל, ונקראים ים״י כי הם׳ עולה לכתן ולכתן), וְהַהוּא שָׁרְשָׁא מַגִּיהּ יִתְקַיְּימוּ שְׁאָר שָׁרָשִׁין לְתַתָּא ומזה השורש שהוא היסוד דז״ת ממנו יתקיימו כל שאר השרשים למטה שהם היסודות דמלכות ודפי״ע, דְּכֻלְּהוּ אִשְׁתָּרְשָׁן וְאִתְקַיְּימָן מַגִּיהּ כי כולם מושרשים בו ומתקיימים ממנו, כי הוא שורש לכולם.

ומש״כ אֲשֶׁר עוֹמֵד לְנֵס עַמִּים פירושו דְּהַאי אִיהוּ קַיְּימָא לְנִסָּא וּלְאָת לְרָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כי זה היסוד עומד לנס ולאות להשפיע למלכות שהיא סוד שם הקדוש, אשר היא משפעת לכל העמים התחתונים, כדמפרש ואזיל, אֲלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ פירושו דְּתַמָּן רָזָא דְּקִיּוּמָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא כי שם בימוד ז״ת הוא הסוד של הקיום והשפע של שם הקדוש שהוא המלכות, אשר השבעים שרי אומות יונקים ממנה, וּבְגִין כָּךְ ובשביל זה אֲלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ מל׳ דיסוד דז״ת ידרשו השבעים שרים כדי לקבל שפע ממלכות הדבוקה עמו, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים, וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יהו״ה וְגוֹ׳ שהוא סוד המלכות הנקראת הר יהו״ה, שעמים רבים מקבלים שפעם ממנה, וְעַל דָּא ועל כן אֲלָיו גּוֹיִם יִדְרֹשׁוּ פי׳ לקבל השפע ממנה.

ומש״כ וְהָיְתָה מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד פירושו מְנוּחָתוֹ, דָּא בֵּי מַקְדְּשָׁא זה בית המקדש, שבו שרתה השכינה, דִּכְתִיב שהשכינה אומרת זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד דהיינו בבית המקדש, ומש״כ כָּבוֹד, דְּהָכִי אִקְרֵי כְּבוֹד יהו״ה בְּהַהוּא זִמְנָא כי כן תקרא המלכות לעתיד לבא כבוד יהו״ה, כי היא כנודע מל׳ דנקרא טו״ה, הגם שכנוי כבוד הוא בז״א, אבל לעתיד לבוא דִּכְתִיב וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה שהיא המלכות, כְּאוֹר הַחַמָּה שהוא ז״א, אז גם המלכות תקרא כבוד, וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם שאור ז״א יהיה שבע פעמים גדול יותר ממה שהיה מקודם.

וּמְנוּחָתוֹ דְּהַהוּא שָׁרֶשׁ יִשַׁי דְּאִתְקְרֵי כְּבוֹד יהו״ה ומנוחת היסוד דז״ת הנקרא שורש ישי יהיה ביסוד דמלכות הנקראת כבוד יהו״ה, כי יהיו זו״ן בימוד תדירי, לָא יִתְמְנֵי וְלָא יְקוּם בְּחוּשְׁבָּנָא לְעָלְמָא פרטי בחינותיה של המלכות לא ימנה ולא יקום בחשבון לעולם, מַאי טַעֲמָא מה טעם הדבר, ואמר בְּגִין דְּכָל מַה דְּקָיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא לָא שַׁרְיָין תַּמָּן בִּרְכָאן בְּשְׁלִימוּ לפי שכל מה שעומד בחשבון לא שורים שם הברכות בשלימות, כי החשבון והמספר הוא מקום התכלית וההפסד, וברכת ה׳ אין לה תכלית ולא הפסד, והיינו וּבִרְכָאן שַׁרְיָין בְּמַה דְּלָא קָיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא והברכות שורות רק במה

שאינו עומד בחשבון, ואמר כי רק **בְּזִמְנָא קַדְמָאָה קָיְימָא בְּחוּשְׁבָּנָא** בפעם הראשון דהיינו בהקמת המשכן עמד בחשבון, לפי שמשכן התחתון שהשכינה שרתה בו היה המשכן של מלאך מט״ט שהוא בעל תכלית וחשבון **דְּכְתִיב אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן** אבל לעתיד לבא יהיה המשכן בלא מנין וחשבון.

בעת הגאולה השכינה נקראת אבן ישראל

(פקודי רל, א)

תְּרֵיסַר אַחֲרָנִין טְמִירִין לְתַתָּא כְּגַוְונָא דִּלְהוֹן י״ב שורשים אחרים נסתרים למטה במלכות כעין אותם שבת״ת, שהם סוד הי״ב בקר שתחת המלכות, **וְנָפְקֵי גּוֹ קָלָא אַחֲרָא דְּאִיהִי אֶבֶן** והם יצאו מן המלכות שהיא סוד קול אחר הנשמע, שהיא נקראת אבן **דִּכְתִיב מִשָּׁם רוֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל** פי׳ מיוסף שהוא סוד היסוד, מקבלת שפע המלכות שהיא אבן ישראל.

וְעַל דָּא אוֹקְמוּהּ בְּרָזָא דִּקְרָא ועל כן ביארו החברים בסוד הפסוק **דִּכְתִיב וַיֶּאֱסֹפוּ שָׁמָּה כָּל הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת הָאֶבֶן** ומפרש שאבן הזאת **דָּא שְׁכִינְתָּא דְּאִקְרֵי אֶבֶן בֹּחַן, אֶבֶן יִשְׂרָאֵל** זו היא השכינה הנקראת אבן בחן בשעת הגלות שאז היא בוחנת ומצרפת את ישראל, ונקראת אבן ישראל בשעת הגאולה שאז היא נקשרת עם ז״א הנקרא ישראל, **דְּמִגַּנְּדְרִין לָהּ** שגוללים אותה ישראל בעונותם, **וְאָעֲלִין לָהּ בְּגָלוּתָא** ומכניסים אותה בגלות, **וּכְתִיב** ובעת הגאולה כתוב **וְהֵשִׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לִמְקוֹמָהּ** כעין מש״כ ופדויי ה׳ ישובון, **וְעַל שְׁמָהּ אִקְרוּן כְּלְהוּ אֲבָנִין** ועל שמה נקראים כל השבטים אבנים, בין למטה בסוד סי״ג נקר שמתת המלכות, ובין למעלה בסוד י״ב מנויס שבתאן שבת״ת.

כשהקב״ה יפקוד את השכינה ויקים אותה מעפר גלותה

(פקודי רלב, א-ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן **והיה באחרית הימים** בעת הגאולה בימי המשיח, **נכון** מתוקן **יהיה הר בית ה׳** ההר שיעמוד עליו בית המקדש, **בראש ההרים** בהר החשוב והראש שבכל ההרים, **ונשא מגבעות** והנשא במעלה וחשיבות מכל הגבעות, **ונהרו אליו כל הגוים** ויתקבצו וימשכו אליו כנהרות כל הגוים. (מלודות)

וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפְּתִנוֹת שֵׁשׁ וגו׳ וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֵׁשׁ וגו׳ כדי לפרש פסוק זה **רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח** לדרוש בסתרי תורה, והתחיל לפרש מש״כ **וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יהו״ה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וגו׳**, ואמר מש״כ **וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** דהיינו בעת הגאולה **כַּד יִפְקוֹד לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבָרְתָּא דְּיַעֲקֹב** כשיפקוד הקב״ה את בת יעקב שהיא השכינה השוכנת בתחתונים, **וְיוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא** ויקים אותה מעפר גלותה, כלומר שיעלה אותה מעולם הבריאה שנטרדה לשם בעונות התחתונים, **וְיִתְחַבָּר שִׁמְשָׁא בְּסִיהֲרָא** ויתחבר השמש שהוא ז״ת עם הירח שהיא המלכות נעולם הפעולות, **כְּדֵין נָכוֹן** מתוקן **יִהְיֶה הַר בֵּית יהו״ה** פירוש **דָּא יְרוּשְׁלַיִם לְעֵילָּא** זו היא ירושלים של מעלה, שהיא כנוי למלכות דאצילות כשהיא מקושטת בתפארתה, **דְּתָהֵא מְתַתְּקָנָא בְּתִקּוּנָהָא** שתהיה מתוקנת בתיקוניה, **לְאִתְנַהֲרָא בְּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא** להיות מאירה באור החסד של מעלה דז״א, **דְּכָל נְהוֹרָהָא לָאו אִיהוּ מִתְתַּקְּנָא אֶלָּא בְּנְהוֹרָא דִּלְעֵילָּא** כי כל אורותיה אינם מתתקנים אלא באור החסד של מעלה, **וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתְנְהִיר עֲלָהּ נְהוֹרָא עִלָּאָה** ובזמן ההוא יאיר עליה אור העליון, **עַל חַד שְׁבְעָה מִמַּה דַּהֲוָה מִקַּדְמַת דְּנָא** על אחת שבע פעמים ממה שהיה מאיר לה מקודם לכן, **כְּמָה דִּכְתִיב וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה** אור המלכות יאיר כאור ז״א, **וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם** כאור שבעת הימים, ואור ז״ת יאיר שבע פעמים יותר ממה שהאיר עד עתה, כי יקבל האיר מבינה שבעת תחתונות דעתיק, וכן הז״ת דז״ת יאירו למלכות ויתרבה אורה פי שבעה ממה שהאירה בגלות.

ומש״כ **בְּרֹאשׁ הֶהָרִים** שאל **בְּרָאשֵׁי הֶהָרִים מִבָּעֵי לֵיהּ** כמו מלת הרים היא בלשון רבים, לכך היה לו לומר בראשי ההרים, **מַאי בְּרֹאשׁ** למה כתוב בראש בלשון יחיד, והשיב **אֶלָּא נְהוֹרָא דָּא דִּיהֵא לָהּ בְּרֹאשׁ הֶהָרִים אִיהוּ** אלא אור הזה שיהיה לה אז, הוא בראש ההרים, ומפרש **וּמַאן אִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים** ומי נקרא ראש ההרים, ואמר **דָּא כַּהֲנָא רַבָּא דְּאִיהוּ רֹאשׁ הֶהָרִים** זה הכהן גדול שהוא נקרא ראש ההרים, כי הו״ק נקראים הרים והחסד הוא הראש שלהם, והיינו **רֵישָׁא דְּכֹלָּא סְטַר יְמִינָא** ראש כל הו״ק מפני דבקותו בחכמה שהיא צד הימין, **וְדָא אִיהוּ דְּמִתַּקֵּן לְבֵיתָא תָּדִיר** וזה הוא המתקן תמיד את הבית שהוא המלכות, **וּמְבָרֵךְ לָהּ לְאַנְהָרָא אַנְפָּהָא** ומברך אותה להאיר פניה, דהיינו לקשטה שתמצא חן בעיני ז״א, **וְעַל דָּא יִהְיֶה נָכוֹן** ועל זה כתוב נכון יהיה, כלומר שיהיה מתוקן הר בית ה׳ שהוא המלכות שנקראת הר, מצד תיקון החסד דז״א שהוא בראש ההרים.

ושאל **וּבַמֶּה יִתַּקֵּן לָהּ** כלומר באיזו בחינה של הכהן יתקן אותה, והשיב **בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּאִינּוּן כְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא** על ידי לבושי בגדי שש שלובש הכהן שהם כעין של מעלה, המורים על התעוררות החסד, **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כמו שביארו החברים, **וְאִינּוּן לְבוּשִׁין כְּלְהוּ קָיְימָן בְּרָזָא דְּשִׁשִׁית** ואלו הלבושים כולם עומדים בסוד שש שהוא בד שגוונו לבן

המורה על מדת החסד, וגם מלת שש רומזת על שש ספירות של הו״ק דז״א הכלולים בחסד, וגם כל חוט שבהם היה כלול משש חוטים שרומזים על הו״ק שבחסד, לכן כתוב ויעשו את הכתנות שש וגו׳, ואת המצנפת שש וגו׳.

וממשיך דבריו ואמר כי **וְהַאי בֵּיתָא כַּד יֵהֵא מִתְתַּקֵּן בְּהַאי רֵאשׁ הֲהָרִים דְּאִיהוּ כַּהֲנָא רַבָּא** וזה הבית שהוא המלכות כשתהיה מתוקנת על ידי ראש ההרים שהוא הכהן גדול שהוא ספירת חסד דז״א, **כְּדֵין אִתְקַשַּׁר וְאִסְתַּלַּק לְעֵילָּא בְּקִיּוּמָא עִלָּאָה** אז תתקשר ותעלה למעלה בקיום העליון שבז״א, כלומר שלא יתמעט עוד אורה לעולם, **וְיִתְנְהִיר עָלְמָא מֵהַהוּא נְהִירוּ עִלָּאָה** ויאיר העולם שהוא המלכות מאור העליון של החסד, **וְדָא הוּא** וזה שכתוב **וְנָשְׂא מְגְבָעוֹת** שתעלה מעלה **מִכָּל שְׁאָר חֵילִין וּמַשְׁרְיָין עִלָּאִין** מכל שאר צבאות ומחנות העליונים, כלומר מכל מרכבותיה, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם** שתהיה גם הנהגת הגוים מצד המלכות באמצעות מדרגות הקדושה, ולא על ידי שרי מעלה. (רמ״ק ומפרשים)

תָּא חֲזֵי בְּשַׁעְתָּא דְּכַהֲנָא דִּלְתַתָּא פָּרִישׂ יְדוֹי בא וראה בשעה שכהן שלמטה פורש את ידיו בברכת כהנים, **כְּדֵין רוּחָא עִלָּאָה אַנְהִיר וְנָפִיק** אז רוח עליון של ז״א מאיר (אור״י), ומ״כ יוצא ומתגלה, **וְכָל בּוּצִינִין נְהֲרִין** וכל הנרות שהם הספירות דז״א מאירות מאור החכמה, **וּנְהוֹרִין אִתְמַשְׁכָאן וְאִתְנַהֲרָן וְאִתְקַשְׁרָאן אִלֵּין בְּאִלֵּין** ואורות נמשכים ומאירים את כל הפרצופים ומתקשרים אלו באלו, ומאירים למטה **עַד דְּיִתְנְהִירוּ אַנְפָּהָא דְּכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** עד שיאירו פניה של כנסת ישראל שהיא המלכות, **וְכֹלָּא עַל יְדָא דְּנְהוֹרָא קַדְמָאָה דְּאִיהוּ כַּהֲנָא** והכל נעשה על ידי אור הראשון של החסד שהוא הכהן של מעלה, **וְכַד כַּהֲנָא אִתְעַר לְתַתָּא** וכשהכהן מתעורר למטה לברך את העם בברכת כהנים, אז **כַּהֲנָא אִתְעַר לְעֵילָּא** כהן העליון שהוא החסד מתעורר למעלה להמשיך השפע מא״א, כי **וּבְעוֹבָדִין דִּלְתַתָּא אִתְעַר אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא** תמיד במעשים שלמטה מתעוררת התעוררות שלמעלה, **וְעַל דָּא** ועל זה כתוב **נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יהו״ה בְּרֹאשׁ הֲהָרִים וְגוֹ׳** שאז תתוקן המלכות בשלימות על ידי החסד דז״א הנקרא ראש ההרים.

ומש״כ **וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם** פירושו **בְּגִין דְּהַשְׁתָּא כָּל שְׁאָר עַמִּין אִית לוֹן מְמָנָן בְּרַקִּיעָא עֲלַיְיהוּ** לפי שעתה כל שאר האומות יש להם ממונים עליהם ברקיע, **וּבְהַהוּא זִמְנָא יְבָעֵר לוֹן וְיַפֵּיל לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן** ובזמן ההוא יבער אותם ויפיל וישליך אותם הקב״ה משליטתם וממשלתם, **דִּכְתִיב יִפְקֹד יהו״ה** פי׳ יפקוד את עונם על ששעבדו בישראל, **עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם** שהם שרי מעלה של האומות, **וְכֵיוָן דְּכֻלְּהוּ יִתְעַבְּרוּן מִשּׁוּלְטָנֵיהוֹן** וכיון שכולם יתבטלו משליטתם וממשלתם, **כְּדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִתְתַּקַּף בִּלְחוֹדֵיהּ** אז הקב״ה יתחזק ויתרומם לבדו **כְּמָה דְאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **וְנִשְׂגַּב יהו״ה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא, וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְנָהֲרוּ אֵלָיו**

כָּל הַגּוֹיִם שכולם יבואו ויעלו אל בית המקדש **וְהָדָא הוּא דִּכְתִיב** וזהו שכתוב שם **וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים, וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יהו״ה אֶל בֵּית אלה״י יַעֲקֹב וְגוֹ׳.**

וְכֹלָּא אִיהוּ ועתה בגלות כל זה נעשה **בְּשַׁעְתָּא דְּכַהֲנָא דְּאִיהוּ רֵאשׁ הֲהָרִים יַנְהִיר לָהּ**

בשעה שהכהן שהוא ראש ההרים דסיינו הסקד דז״פ מאיר למלכות, והיינו בשעת ברכת כהנים, אבל לעתיד לבא יתמיד ענין זה שז״א יאיר תמיד למלכות, **וְכֹלָּא אִיהוּ בְּרָזָא דְּשֵׁשׁ** והכל הוא בסוד שש, ואמר כי **שֵׁשׁ אִינּוּן בְּכָל סְטָרִין דְּיַנְהִיר לָהּ** שש בחינות הם בכל הצדדים המאירות לה, **דְּהָא בְּרָזָא דְּשִׁשִּׁית יַנְהִיר לָהּ** כי למעלה בסוד ששה קצוות מאיר לה ז״א, ולמטה נעשה ענין זה על ידי הכהן הלבוש בבגדי שש. (רמ״ק ומפרשים)

בני ישראל יבקשו את ה׳ ואת מלך המשיח

(פקודי רלב, ב)

ולפי שאמר רבי יהודה על רבי אלעזר שהוא הראש, לכן **פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר** לדרוש בסתרי תורה, **וְאָמַר** והתחיל לבאר איך שהאדם צריך להחזיק עצמו לשפל ונבזה, וראיה מדוד המלך שאמר **צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה פִּקּוּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי** (פי׳ אם בשביל שאני שומר את המצות יחשבוני אויבי לצעיר ונבזה, עכ״ז לא שכחתי פקודיך ולא אשגיח עליהם, מצודות), הנה מה שאמר **צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה** הנה **דָּוִד מַלְכָּא לְזִמְנִין אִיהוּ קָא מְשַׁבַּח גַּרְמֵיהּ** דוד המלך לפעמים הוא משבח את עצמו **דִּכְתִיב** מגדיל ישועות מלכו **וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם** הרי שקרא את עצמו מלך ומשיח ה׳, **וּכְתִיב** ועוד כתוב **נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי, וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עָל** פי׳ אני הגבר אשר הוקם למעלה להיות **מְשִׁיחַ אלה״י יַעֲקֹב** למלוך בישראל, **וּלְזִמְנִין עָבֵד גַּרְמֵיהּ מִסְכְּנָא** ולפעמים עשה עצמו עני **דִּכְתִיב כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי, וּכְתִיב** וכן כאן כתוב **צָעִיר אָנֹכִי וְנִבְזֶה, וְאִיהוּ אָמַר** והוא אמר **אֶבֶן** שהיא סוד המלכות, **מָאֲסוּ הַבּוֹנִים** פי׳ יש זמן שהיא בשפלות ועניות, אבל **הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה** אח״כ היא מתעלית לראש פנה, ור״ל לפי שדוד היה מושרש במלכות והיה מרכבה אליה, לכן כל ענייניו היו לפי מצב ומדרגת המלכות באותה שעה, ועתה צריך לדעת מתי המלכות היא בשפלות שאז דוד השפיל את עצמו, ומתי היא במעלה וחשיבות שאז היה דוד משבח את עצמו.

ואמר שכל זה היה לפי מצב מדת המלכות, אבל בערך עצמו **וְדָוִד מַלְכָּא תָּדִיר אִיהוּ הֲוָה שָׁפִיל גַּרְמֵיהּ לְגַבֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** דוד המלך תמיד היה משפיל את עצמו לפני הקב״ה כי אין לפניו כבוד מלכות, אבל לפני עם בני ישראל היה מתנהג כמלך שאין כבודו מחול מפני שנוגע בכבוד המלכות, ואמר, דע מעלת ההשפלה **דְּכָל מַאן**

דְּמָאיךְ גַּרְמֵיהּ קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כי כל מי שמשפיל את עצמו לפני הקב״ה, אִיהוּ זָקִיף לֵיהּ עַל כֹּלָּא הוא זוקף ומגביה אותו על הכל, וּבְגִין כָּךְ אִתְרְעֵי בֵּיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי ומשום כך רצה ובחר הקב״ה בדוד בעולם הזה ובעולם הבא.

ומפרש בָּעָלְמָא דִּין בעולם הזה רצה בו דִּכְתִיב שאמר לחזקיהו המלך וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי, בָּעָלְמָא דְּאָתֵי ורצה בו בעולם הבא דִּכְתִיב בעת הגאולה וּבִקְּשׁוּ אֶת יהו״ה אלהיה״ם יבקשו בני ישראל מהקב״ה כל צרכם, וְאֶת דָּוִד מַלְכָּם וגם יבקשו את דוד מלכם, כי הוא יהיה מלך המשיח, וממנו יבקשו שאלתם כי הוא ימלוך עליהם, וּפָחֲדוּ אֶל יהו״ה אז יפחדו את ה׳ שלא יסיר שכינתו מביניהם, וְאֶל טוּבוֹ ויפחדו שלא יאבדו את השפעת טובתו, בְּאַחֲרִית הַיָּמִים זה יהיה בסוף הימים בעת הגאולה העתידה בימי המשיח. (מלודות), ומפרש כי דָּוִד אִיהוּ הֲוָה מַלְכָּא בְּהַאי עָלְמָא דוד הוא היה מלך בעולם הזה, וְדָוִד יְהֵא מַלְכָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי ודוד יהיה מלך לעתיד לבוא, כי הוא יהיה מלך המשיח, וְעַל דָּא ועל זה אָמַר דוד אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה ר״ל לפי שהשפיל עצמו ונעשה מרכבה לשכינה שהיא שפלה ודלה בעולם הזה, לכן לעתיד לבוא כשתעלה המלכות למקומה הרמתה, אז גם הוא וכל השפלים יעלו עמה וישישו עמה.

בימות המשיח יתבטלו החיצונים והקדושה תתפשט בעולם

(פקודי רלד, א)

אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי אבל לעתיד לבא בבנין השלישי, מְשַׁחֲתָא הַהוּא מַה כְּתִיב בָּהּ מה כתוב באותה המדידה וְרָחֲבָה וְנָסְבָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה שתתרחב ותתעלה למעלה למעלה, כי לא יהיו עוד תחומין לפי שיתבטלו כל החיצונים ותתפשט ותתרחב הקדושה בכל אויר העולם, בְּשַׁעְתָּא דְּיִשְׁרֵי לְמִבְנֵי בֵּיהּ בשעה שיתחילו לבנות את בנין העתיד, הַאי קָנֶה הַמִּדָּה סָלְקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא זה הקנה ימדדו בו במדה גדולה שתעלה למעלה למעלה, לְאָרְכָּא וּלְפוּתְיָא לאורכה מצד החכמה ולרחבה מצד הבינה, לְמֶהֱוֵי אִתְפַּשְׁטוּתָא דְּבֵיתָא בְּכָל סִטְרִין שתהיה התפשטות הבית לכל הצדדים, וְלָא יִשְׁגְּחוּן עֲלֵיהּ לְבִישׁ ולא ישגיחו ולא יסתכלו עוד החיצונים בקדושה לרע, כי יתבטל כח רעתם, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ כמו שביארו חז״ל (ספרי דנריס ו), דִּכְתִיב וְדַמֶּשֶׂק מְנוּחָתוֹ שבא להורות כי שערי ירושלים עתידין להיות מגיעין עד דמשק, כי ירושלים תתפשט בלי מצרים, דְּהָא בְּהַהוּא זִמְנָא דִּינָא לָא יִשְׁתַּכַּח בְּעָלְמָא כי בזמן ההוא לא ימצא עוד דין וכח החיצונים

בעולם, בְּגִין כָּךְ כֹּלָּא אִתְקָיְּים עַל קַיּוּמֵיהּ בְּקַיּוּמָא שְׁלִים לכן הכל יתקיים על קיומו בקיום שלם כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שאמר נתן הנביא לדוד, ושמתי מקום לעמי ישראל ונטעתיו ושכן תחתיו לֹא יִרְגַּז עוֹד וְלֹא יוֹסִיפוּ בְנֵי עַוְלָה לְעַנּוֹתוֹ כאשר בראשונה, ויהי רצון שיתקיים בקרוב בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

וְתָא חֲזֵי בא וראה כי כָּל מִשְׁחָתִין וְכָל מְדִידִין כל כלי המדות וכל המדידות, דְּהָאי מַשְׁכְּנָא וְהַאי בֵּיתָא שנעשו במשכן ובבית המקדש, כֻּלְּהוּ בְּגִין לְאִתְקַיְּימָא הַאי עָלְמָא בְּרָזָא דְּגַוְונָא דִּלְעֵילָּא הכל היה כדי שיתקיים העולם הזה כעין עולם העליון, לְאִתְקַשְׁרָא הַאי עָלְמָא בְּעָלְמָא דִּלְעֵילָּא כדי לקשר את העולם הזה בעולם העליון, כלומר לקשר את הגשמי ברוחני על ידי שהגשמי ידמה בדבר מה אל הרוחני, לְמֶהֱוֵי כֹּלָּא חַד בְּרָזָא חָדָא כדי שיהיה הכל אחד בסוד אחד, וכל זה הוא אפילו בזמן הזה שהעולם הוא עב וגס ומקולל מחמת חטאו של אדם הראשון.

וּבְהַהוּא זִמְנָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִתְעַר לְחַדְּתוּתֵי עָלְמָא אבל לעתיד לבוא בזמן שהקב״ה יתעורר לחדש את העולם, שאז יצא העולם מקללותיו, כְּדֵין יִשְׁתַּכְּחוּן כֻּלְּהוּ עָלְמִין בְּרָזָא חָדָא אז יהיו כל העולמות בסוד אחד, כי כבר לא תהיה טומאה וזוהמא בעולם, וידמו העולמות זה לזה בכל פרטיהם, וְיִקָּרֵא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֻלָּא וכבודו של הקב״ה יתפשט בכל העולמות, וּכְדֵין כְּתִיב על אותו זמן כתוב בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד שיהיה השם שלם והכסא שלם, ויהיה יחודא שלים של זו״ן הגדולים בב״א. (רמ״ק ומפרשים)

בגאולה העתידה המלכות תעלה למדרגה השביעית

(פקודי רלה, א)

פי׳ הפסוקים המובאים להלן הנאמרים ברוח הקודש על מלך המשיח, ה׳ בְּעֻזֶּךָ ישמח מלך בהעוז הניתן למלך המשיח הנה ישמח בו, וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגִיל (ים י יתילה) מאד ובישועת ה׳ את ישראל על ידו ישמח מאד, חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ כשיראה משיח בן דוד שנהרג משיח בן יוסף, אז ישאל על החיים, נָתַתָּה לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד ואתה ברכת אותו שיחיה לעולם ועד, גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ על ידי ישועתך יתגדל כבודו, כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד כי תשים אותו לעולם לברכה, כי הכל יתברכו בו לומר שיהיו כמוהו, תַּחְדֵּהוּ בְשִׂמְחָה אֶת פָּנֶיךָ תשמחו בשמחת ראיית פניך. (מלודות)

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק לדרוש בסתרי תורה, אַבָּתְרֵיהּ אחר דבריו של רבי יהודה, וְאָמַר והתחיל לפרש משכ״ כ יהו״ה בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ, וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגֵל מְאֹד, תַּאֲוַת לִבּוֹ וְגוֹ׳, חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ וְגוֹ׳ הנה שִׁירָתָא דָּא לָא אָמַר לָהּ דָּוִד אֶלָּא עַל תּוּשְׁבַּחְתָּא

דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שירה זו לא אמר אותה דוד אלא על שבחה של כנסת ישראל שהיא המלכות, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַדֵּי לָהּ בְּחֵידוּ דְּאוֹרַיְיתָא דְּאִקְרֵי עֹז שהקב״ה שהוא ז״א משמח אותה בשמחת התורה, שמצד הגבורה נקראת התורה עז דִּכְתִיב יהו״ה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וְגוֹ׳ פי׳ שהקב״ה נתן את התורה לישראל מצד הגבורות, וכ״ל שז״פ שהוא סוד המורה שנכתב, ונתן למלכות לעורך בניינה, וזה שאמר יהו״ה שהוא ז״פ, נעזך על ידי עוז המורה והיינו סוד הגבורות, יְשַׂמַּח מֶלֶךְ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שהיא המלכות, דְּאִתְקְרֵי מֶלֶךְ שנקראת מלך על שם שהיא מולכת על התחתונים, דִּכְתִיב וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ שהמלכות היא מלך בישראל.

ומש״כ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגֵל מְאֹד, דָּא יְשׁוּעָה דִּימִינָא זו היא ישועת הימין, כי שמה שקנלה המלכות מן הגבורות, מוסיע לוסה ז״פ נמיעת החסדים שבימין, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי פי׳ על ידי החסד שבימין תענני, וכתוב וַתּוֹשַׁע לוֹ יְמִינוֹ (לפנינו בפסוק ״הושיעה לו ימינו״) פי׳ שעל ידי החסד שבימין יושיע ז״א את המלכות.

ומש״כ מַה יָּגֵל מְאֹד, י׳ יְתֵירָה במלת יגיל יש י׳ יתירה, וְדָא אִיהוּ רָזָא דִּבְרִית קַיְימָא קַדִּישָׁא אות י׳ היא סוד אות ברית קודש שהוא היסוד, דְּאִיהוּ חֶדְוָה דִּילָהּ שהוא השמחה שלה, כי על ידי היסוד היא מתמדת עם ז״פ, וְכֹלָּא עַל הַאי מֶלֶךְ אִתְּמַר והכל על זה המלך שהוא המלכות נאמר, כי החסדים באים לה מצד היסוד.

ומש״כ חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד, מֵהָכָא אוֹלִיפְנָא מכאן למדנו דְּדָוִד מַלְכָּא לָא הֲוֹוּ לֵיהּ חַיִּים כְּלַל שדוד המלך לא היו לו חיים כלל, בַּר דְּאָדָם קַדְמָאָה יָהַב לֵיהּ מִדִּילֵיהּ רק מה שאדם הראשון נתן לו חיים משלו, וְהָא אוֹקְמוּהָ הרי כבר ביארו החברים, דְּדָוִד מַלְכָּא אִתְקָיֵּים שַׁבְעִין שְׁנִין שדוד המלך חי שבעים שנה, וְאִינּוּן שַׁבְעִין שְׁנִין יָהִיב לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן שְׁנִין דְּאָדָם קַדְמָאָה ואלו השבעים שנה נתן לו הקב״ה מהשנים של אדם הראשון, וּבְהוּ אִתְקַיָּים ובהם נתקיים, וְאִתְיְיהִיב לֵיהּ אוֹרֵיכוּ דְּיוֹמִין בְּהַאי עָלְמָא וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי וניתן לו אורך ימים בעולם הזה ובעולם הבא, וְעַל דָּא ועל זה כתוב חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לוֹ שנחשב כאילו שאל דוד חיים מהקב״ה ונתן לו.

וסוד הענין הוא, כי המלכות נקראת דוד, וכמיכול אין לה מיים שהם סוד המוחין, כי רגליה יורדות מוח, אלא שהם הרחמים שהוא סוד החכמה שהיא רחמים המילות, בסוד ה׳ נחכמה יסד ארץ, נתן לה מיים שהם המוחין, וענין השבעים רומזים על תיקון הז״ת שלה, שכל אחת כלולה מעשר, על ידי החכמה.

...ומש״כ תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה פי׳ תשמח את המלכות בשמחה, כי הנה כְּתִיב הָכָא תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה שהוא לשון חדוה, וּכְתִיב הָתָם וַיְחַדְּךָ יִתְרוֹ שהוא גם כן לשון חדוה, והוי כעין גזרה שוה, מה שם היתה השמחה על גאולת מצרים, אף כאן השמחה היא על

גאולה העתידה, בְּגִין דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲקָמָא לֵהּ לְכִנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא לפי שעתיד הקב״ה להקים את כנסת ישראל שהיא המלכות מעפר גלותה, וּלְאַתְקָפָא בָּהּ בְּרָזָא דִּימִינָא ולהחזיק בה בסוד החסד שבימין, כלומר שז״א ישמח אותה בנתינת החסדים שמהם באה השמחה, וּלְחַדְּתוּתֵי לָהּ חַדְתּוּתָא דְּסִיהֲרָא בְּשַׂמְּשָׁא ולחדש אותה חידוש הירח שהיא המלכות בשמש שהוא ז״פ בעת הימוד, דִּכְתִיב תְּחַדֵּהוּ בְשִׂמְחָה אֶת פָּנֶיךָ פירוש אֶת פָּנֶיךָ, לְמֶהֱוֵי קַמָּךְ שתהיה לפניך פנים בפנים, וּלְמֶהֱוֵי בְּחֵידוּ לְקַבֵּל אַנְפָּךְ ושתהיה בשמחה כנגד פניך בסוד היחוד, בְּהַהוּא שְׁלִימוּ דְּאִשְׁתְּלִים בְּהַהוּא זִמְנָא בכח אותה השלימות שתשתלם בזמן ההוא, כי אחר שתשתלם ותחזור לכמו שהיתה בתחילה, עוד תוסיף לקבל הארות, כמו שכתוב והיה אור הלבנה כאור החמה.

דְּהָא בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא כי בזמן שנחרב הבית המקדש, אִתְרְקִינַת מִכָּל מַה דְּאִתְמַלְיָיא נתרוקנה המלכות מכל מה שהיתה מלאה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר על תיקון המלכות לעתיד לבוא אֱמֻלָּה יוֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה מה שהיתה אמללה וחסרה בגלות, עתה בגאולה יולדת שבעה, כלומר שתעלה למדרגה השביעית מה שלא היתה מעולם (כמנומר נמל״ו פ״ב), וּכְתִיב אִמְלָאָה הָחֳרָבָה פי׳ המלכות אומרת אמלאה ממה שנחסר לי על ידי החורבן. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

רק בביאת המשיח יתבטל מלאך המוות מן העולם

(פקודי רלו, א)

ואמר עוד כי בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִתְּקַם מַשְׁכְּנָא באותו היום שהוקם המשכן, שאז נתפשט אור א״ס ב״ה למטה, עי״ז אִתְבְּטַל מוֹתָא מֵעָלְמָא נתבטל המות מן העולם, הנה מה שאמרנו אִתְבְּטַל, לָא תֵּימָא אל תאמר שנתבטל לגמרי, כי הלא כבר היה אחר מעשה העגל שאז חזר המלאך המות לעולם, אֶלָּא אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא אלא נסתלק מן העולם, דהיינו דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה כְּמָה דְּאוּקִימְנָא שלא היה יכול לשלוט כמו שביארנו, כלומר שלא היה יכול לקטרג להמית אדם קודם זמנו, בְּגִין דְּלָא יִתְבְּטַל יֵצֶר הָרָע מֵעָלְמָא עַד דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא לפי שלא יתבטל היצר הרע שהוא המלאך המות מן העולם עד שיבוא מלך המשיח, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחִידֵי בְּעוֹבָדּוֹי שאז הקב״ה ישמח במעשיו, וּכְדֵין ואז יתקיים מש״כ בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח שהמלאך המות יתבטל לעולם, ולכן פתח מאמר זה בפסוק ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, כי עמלק הוא סוד היצר הרע, ואחריתו שיהיה נאבד ובטל מן העולם.

לעתיד לבוא הקב"ה יקים את סוכת דוד הנופלת

(פקודי רמ, א)

(ס"ג תרמ"ק ותלמ"ה) **וְתָא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּאִתְעֲבִיד בֵּי מַשְׁכְּנָא וְאִתְבְּנֵי** ובא וראה כי בזמן שנעשה המשכן על ידי חכמי הלב, ונבנה והוקם על ידי משה, **אִתְכַּפְיָיא סִטְרָא אַחֲרָא וְאִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא** נכנע הסטרא אחרא ונסתלק מן העולם, כי כשזה קם זה נופל, **וְכַד אִסְתַּלַּק מֵעָלְמָא וְאִתְקַם מַשְׁכְּנָא עַל יְדָא דְּמשֶׁה** וכשנסתלק הסטרא אחרא מן העולם והוקם המשכן על ידי משה, **כְּדֵין אִתְקַם לְעֵילָּא וְתַתָּא** אז הוקמה ונתקנה המלכות למעלה ולמטה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן** ושאל **מַאי וַיָּקֶם,** והשיב **אֶלָּא דְּאוֹקִים לָהּ לְאִסְתַּלָּקָא לְעֵילָּא לְעֵילָּא** אלא שהקים את המלכות שתעלה למעלה (זוהר), ולמעלה (תיקונים), **וְעַל דָּא וַיָּקֶם מֹשֶׁה** ועל כן כתוב ויקם משה, כלומר **מַאן דַּהֲוָה מָאִיךְ אוֹקְמֵיהּ** המלכות שהיתה מושפלת ומתלבשת בחיצונים, הקימה משה והשליטה בעולם, ונתפשט אור העליון אליה, והיתה הקמתה **כְּמַאן דְּאוֹקִים לְמַאן דְּנָפִיל** כמי שמקים את מי שנפל.

כְּגַוְונָא דָּא לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב כעין זה כתוב לעתיד לבא, **אָקִים אֶת סוּכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** פי' אקים את השכינה הנקראת סוכת דוד שנפלה בגלות, ועוד **כְּתִיב, נָפְלָה וְלֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** ובתולת ישראל גם כן רומזת על השכינה, ומקשה **מַאי וְלֹא תוֹסִיף קוּם** כי מלשון זה **מַשְׁמַע דְּהָא זִמְנָא אַחֲרָא קָמַת** שפעם אחרת כבר קמה, ועתה לא תוסיף לקום קימה כזו.

ומתרץ **אֶלָּא בְּזִמְנָא אַחֲרָא דְּקָמַת** (ס"ג נד"ז) אלא בזמן אחר שהיא קמה ויצאה מן הגלות, **הִיא קָמַת מִגַּרְמָהּ** היא מעצמה קמה ויצאה מן הגלות, **וְלָא אוֹקִים לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ולא הקים אותה הקב"ה ולא הוציאה מן הגלות, ומפרש **דְּהָא בִּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹקִים לָהּ** כי בגלות מצרים הקב"ה הקים אותה, **וַעֲבַד כַּמָּה נִסִּין בְּגִין לְאַקָּמָא לָהּ** ועשה כמה נסים כדי להקים אותה. **וּבְגָלוּתָא דְּבָבֶל הוּא לָא אוֹקִים לָהּ** ובגלות בבל הקב"ה לא הקים אותה, **בְּגִין דְּלָא עֲבַד לוֹן נִסִּין, דְּגָרִים חוֹבָה** כי לא עשה להם נסים לפי שגרם החטא של נשים נכריות, **אֶלָּא הִיא קָמַת** אלא היא קמה מעצמה, **וְסָלִיקוּ בְּנֵי גוֹלָה כְּאִינּוּן דְּלָא הֲוָה לוֹן פָּרוֹקָא** ועלו בני הגולה לארץ ישראל מעצמם כאלו שלא היה להם גואל, **וְלָא הֲוָה תִּיאוּבְתָּא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ** לפי שלא היתה תשוקת הקב"ה עליהם, **בְּגִין דְּגָרַם הַהוּא חוֹבָה דְּאִינּוּן נָשִׁים נָכְרִיּוֹת** לפי שגרם החטא שלקחו בבבל נשים נכריות, **וְעַל דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אוֹקִים לָהּ לְכַנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל** ועל כן לא הקים הקב"ה את כנסת ישראל בעצמו, **וְלָא עֲבַד לָהּ נִסִּין וּגְבוּרָאן בְּהַהוּא זִמְנָא כְּדְקָא יָאוֹת** ולא עשה לה נסים וגבורות בזמן ההוא כראוי, וכל חזרתם מבבל היתה בדרך הטבע. (כמחז"ל (נמס' נרכות דף ד סוע"ב), וז"ל ראוים היו ישראל

ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון, אלא שגרם החטא, פרש"י ולא הלכו אלא ברשות כורש, וכל ימי מלכי פרס נשתעבדו להם לכורש ולאחשורוש ולדריוש האחרון).

אֲבָל לְזִמְנָא דְּאָתֵי אבל לעתיד לבוא **וְלֹא תוֹסִיף קוּם כְּתִיב** שפירושו **לֹא תוֹסִיף קוּם מִגַּרְמָהּ** שלא תוסיף כנסת ישראל לקום ולצאת מן הגלות מעצמה, **אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ** אלא הקב"ה שהוא השם הוי"ה המשדד את מערכת השמים הוא יקים אותה שלא כדרך הטבע בנסים ונפלאות, **דִּכְתִיב אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** אני בעצמי אקים את סוכת דוד שהיא סוד השכינה שהיתה נפולה בגלות, **וּכְתִיב** ועוד כתוב **וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם** שגם זה רומז על הקמת השכינה הנקראת דוד, **וּבְגִין כָּךְ כְּתִיב הָכָא** ולכך כתוב כאן בהקמת המשכן **וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן** שמשה שהיה מרכבה לז"פ הקים עתה את המשכן הרומז על הקמת השכינה, וכן הוא עתיד להקימה לעתיד לבא, כי משה יהיה מלך המשיח. (רמ"ק ומפרשים)

ביום הגאולה הקב"ה יחזק ויקים את מלכות הקדושה

(פקודי רמ, א)

פָּתַח רבי יצחק **וְאָמַר** והתחיל לפרש מש"כ **בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת וְגוֹ'** פי' ביום ההוא אקים את המלכות שהיא סוד סוכת דוד אשר נפלה והושפלה בימי הגלות, ושאל **מַאי בַּיּוֹם הַהוּא** על איזה יום נאמר, והשיב **בְּיוֹמָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַעֲבִיד דִּינָא בְּעָלְמָא** ביום שהקב"ה יעשה דין בעולם, **וְיִפְקוֹד עַל חַיָּיבֵי עָלְמָא כְּעוֹבְדֵיהוֹן** ויפקוד ויגמול לרשעי עולם כמעשיהם הרעים, **דְּהָא לֵית קִימָה לְכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא** כי אין קימה להשכינה מעפר גלותה, כלומר שאינה יכולה לקום ולצאת מאחיזת החיצונים, **בְּעוֹד דְּאִינּוּן חַיָּיבִין דְּיִשְׂרָאֵל יְקוּמוּן בְּעָלְמָא** בעוד שרשעי ישראל יהיו נמצאים בעולם, כי הם הנפשות הרעות והטמאות שהם חלק הס"מ ובניה של לילי"ת, שנולדו בישראל מזווג מגונה רח"ל, לכן נקראים חטאי עמי, כי **מַה כְּתִיב לְעֵילָּא** בפסוק שלפניו **בַּחֹרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאוֹמְרִים לֹא תַגִּישׁ וְתַקְדִּים בַּעֲדֵנוּ הָרָעָה** פי' שימותו בחרב כל רשעי ישראל האומרים שאין גמול ועונש על עונותם, **מַה כְּתִיב בַּתְרֵיהּ** מה כתוב אח"כ **בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** כי אחרי שהרשעים לא יהיו עוד בעולם, יהיה קימה לסוכת דוד שהיא השכינה.

המשך הפסוק הוא, וגדרתי את פרציהן והריסותיו אקים ובניתיה כימי עולם, **הַאי קְרָא אִית לְאִסְתַּכְּלָא בֵּיהּ** בפסוק זה יש להתבונן בו, מש"כ **אֶת פִּרְצֵיהֶן** בלשון רבים, הנה אם נאמר זאת על סוכת דוד שכתוב לפניו, אם כן **אֶת פִּרְצָהּ מִבָּעֵי לֵיהּ** היה לו

לומר את פרצה בלשון יחיד, וכן **וַהֲרִיסוֹתָיו** שכתוב בלשון זכר, **וַהֲרִיסוֹתֶיהָ מִבָּעֲי לֵיהּ** היה צריך לומר בלשון נקבה, כי סוכה היא לשון נקבה, ומתרץ **אֶלָּא** מש״כ **וְגָדַרְתִּי אֶת פִּרְצֵיהֶן, מִמַּאן** על ידי מי נפרצה סוכת דוד, ואמר **מֵאִינּוּן חַיָּיבִין** על ידי אותם הרשעים, **דִּכְתִיב** שכתוב עליהם **בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי, דְּהָא כְּדֵין** כי אז על ידי עונות הרשעים, **יִתְעֲבִיד פִּרְצָן בְּיִשְׂרָאֵל** יעשה פרצות בישראל, **וְעַל דָּא** ועל זה אמר הכתוב, ביום ההוא אחרי שבחרב ימותו חטאי עמי, אקים את סוכת דוד הנופלת, **וְגָדַרְתִּי אֶת פִּרְצֵיהֶן** לשון רבים, כלומר הפרצות שנפרצו על ידי עונות הרשעים.

ומש״כ **וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים** שאל **וַהֲרִיסוֹתָיו דְּמַאן** הריסותיו של מי יקים הקב״ה, והשיב שלא נאמר על הסוכה עצמה, אלא **הֲרִיסוֹתָיו דְּסוּכַּת דָּוִד** פי׳ הריסותיו של בעל הסוכה שהוא דוד, **בְּגִין דְּכַד אִתָּקַף מַלְכוּ חַיָּיבָא בְּעָלְמָא** לפי שכשמתחזקת מלכות הרשעה בעולם, **כְּדֵין הַאי מַלְכוּ קַדִּישָׁא אִתְרְפֵי** אז מלכות הקדושה נחלשת, **וְסוּכַּת דָּוִד אַסְתִּיר בְּנְיָנָא דִּילֵיהּ** ואז נהרס הבנין של סוכת דוד שהוא בנין המלכות, **וְעַל דָּא** ועל כן כתוב **וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים** שיחזור בנין המלכות להבנות.

דְּהָא תְּנִינַן כי למדנו **כָּל זְמָנָא דְּהַאי אִתָּקַף, הַאי אִתְרְפֵי** כל זמן שהקדושה מתחזקת אז הקליפה נחלשת, **דָּא מַלְיָא וְדָא חָרְבָה** הקדושה מלאה והקליפה חרבה, **וּבְגִין כָּךְ עַד הַהוּא יוֹמָא** ולכך עד יום הגאולה, **מַלְכוּ חַיָּיבָא יִתְקַף** מלכות הרשעה מתחזקת, **בְּהַהוּא יוֹמָא יִתָּקַף וְיוֹקִים לָהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהַאי מַלְכוּ קַדִּישָׁא** וביום הגאולה יחזק ויקים הקב״ה את מלכות הקדושה, **וְעַל דָּא** ועל זה כתוב **וַהֲרִיסוֹתָיו אָקִים** שתתוקן המלכות כמו שהיתה תחילה ותחזור העטרה ליושנה, ואח״כ אמר **וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם** ומפרש **מַאי וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם** אם יקים הריסותיו הרי כבר נבנית, ולמה חזר ואמר ובניתיה, וגם איזו בחינה היא בתיקון המלכות, ואמר כי ובניתיה הוא לשון תיקון, כמו ויבן יהו״ה אלהי״ם את הצלע, **הַיְינוּ דִּכְתִיב** זה שנאמר **וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְגוֹמֶר** שהוא תכלית תיקונה שיהיה כתרה של המלכות גדול ככתרו של ז״א, שהיא המדרגה היותר גדולה שיהיה לה לעתיד לבוא, וז״ש ובניתיה כימי עולם, פי׳ שתבנה המלכות כמו הספירות דז״א הנקראים ימי עולם. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

בעת הגאולה תתבטל הסטרא אחרא ולא תקום עוד לעולם

(פקודי רמ, ב)

ואמר עוד כי **בְּזִמְנָא דְּיוֹקִים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְבֵיתֵיהּ** בזמן שיקים הקב״ה את ביתו, **בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב** בזמן ההוא מה כתוב, **בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח,** ומפרש מלת

בִּלַּע פי׳ שישחת ויתבטל מלאך המות שהוא הסטרא אחרא לעולם, והיינו **כְּדַאֲמְרִינַן** כמו שאמרנו על מש״כ **בִּלַּע אדנ״י וְלֹא חָמָל** שפירושו הקב״ה השחית והחריב את הבית המקדש ולא חמל עליו, ולעתיד לבא **הַהוּא כּוֹס דְּשָׁתָה הַאי** כוס הפורענות ההוא ששתו ישראל בגלות, **יִשְׁתֶּה הַאי** ישתו בני אדום וכל האומות על ששעבדו בישראל וענו אותם (כמ״ש (ישעיה נ״ו כ״ג), הנה לקחתי מידך את כוס התרעלה וגו׳, ושמתיה ביד מוגיך).

וְאִי תֵּימָא הַהוּא בִּלַּע אִיהוּ לְזִמַּן יְדִיעָא וְקָצִיב כְּיִשְׂרָאֵל ואם תאמר שעונשם של האומות יהיה רק לזמן ידוע וקצוב, כמו שישראל היו משועבדים תחת ידם זמן קצוב, ואמר **לָאו הָכִי** אינו כן, כי **כְּתִיב לָנֶצַח** שעונשם יהיה לנצח, ושאל **מַאי לָנֶצַח,** והשיב **לְדָרֵי דָּרִין** לדורי דורות, כי נקמתם יהיה על ידי הקב״ה בעצמו שהוא בלי תכלית, כמו כן יהיה עונשם בלי תכלית, **וְלָאו כְּיִשְׂרָאֵל** ולא כמו שישראל היו תחת ידם רק זמן קצוב, וכן **וְלָאו כְּהַהוּא זִמְנָא דְּאוֹקִים מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא** ולא יהיה בנין הבית המקדש כאותו הזמן שהקים משה את המשכן שנתקיים רק זמן קצוב, והגם שעשה ותיקן אותו בכחות רוחניים, אבל סוף סוף היה בן אדם שפועל רק בתכלית, **אֶלָּא לָנֶצַח** פירושו **לְעָלְמִין** שבנין בית המקדש שיבנה הקב״ה יתקיים לעולמי עד.

וּכְדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ לְכִנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל ואז בעת הגאולה הקב״ה יקים את כנסת ישראל, והוא יהיה הגואל, והוא יבנה את הבית המקדש, וכמו שהוא אינו בעל תכלית, כך כל פעולותיו הם עד אין שיעור ותכלית, **וְאִיהוּ יוֹקִים סַמְכִין וְסָפִין וְכָל אִינּוּן תְּקָרֵי בֵּיתָא בְּתִקּוּנוֹי לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא** והוא יקים את העמודים והיתדות וכל תקרת הבית בתיקונם לעולם ולעולמי עולמים, שלא יהיה לתיקוניו סוף וקץ בזמן, **וּכְתִיב הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ** וגו׳ כי לא יהיה לו גבול במקום, **בְּגִין דְּיִתְבַּלַּע סִטְרָא אַחֲרָא וְלָא יְקוּם לְעָלְמִין** לפי שאז יתבטל הסטרא אחרא ולא יקום עוד לעולם, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְחֻרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יהו״ה דִּבֶּר** במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

כנסת ישראל אע״פ שנפלה הקב״ה יקים אותה תמיד

(פקודי רמא, ב)

וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן כדי לפרש פסוק זה **רַבִּי יְהוּדָה** פתח לפרש הפסוק הזה והקדים לפרש מה שאמרה כנסת ישראל לאויביה **אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי** על שנפלתי בגלות, **כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי וְגוֹמֵר** כי כך הוא דרכי מעולם שאחר שנפלתי קמתי, וכן ודאי אקום גם מזו הגלות (מצודות), ושאל **מַאן אוֹיַבְתִּי לִי** מי הם האויבים של כנסת ישראל,

והשיב דְּבָבוּ דְּמַלְכוּ חַיְבָא בְּמַלְכוּ קַדִּישָׁא הם מלכות הרשעה שהם האויבים אל המלכות הקדושה, וְהַאי קְרָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אָמַר לֵיהּ פסוק זה כנסת ישראל שהיא מלכות הקדושה אמרה, אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי שאתם רואים אותי נפולה בגלות, כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי מעולם אחר שנפלתי קמתי, מַה דְּלֵית לָךְ הָכִי מה שאין מדתך כך, דְּכֵיוָן דְּתִפּוֹל לֹא תָקוּם לְעָלְמִין כי כיון שתפול לא תקום עוד לעולם ויאבד זכרך לעולם, אֲבָל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּנַפְלַת תָּקוּם אבל כנסת ישראל אף על פי שנפלה תקום, וְקָמַת שְׁאָר זְמְנִין וכבר קמה שאר פעמים דִּכְתִיב כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי.

ומפרש ואמר דְּהָא כַּמָּה זְמְנִין נַפְלַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא כי כמה פעמים נפלה כנסת ישראל בגלות, וְיָתְבָא בֵּין אינּוּן מָארֵי דְּבָבוּ וישבה בין אותם האויבים, וּשְׁאָר עַמִּין קָמוּ עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל לְשֵׁיצָאָה לוֹן מֵעָלְמָא ושאר האומות עמדו על ישראל לכלותם מן העולם, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר עַל עַמְּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד (מלשון ערמה) פי׳ אויבי ישראל מערימין עצה בסוד, וּכְתִיב כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּיו וְגוֹמֵר ומה היא עצתם אָמְרוּ לְכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוֹי אומרים זה לזה נכרית את ישראל מהיות עוד גוי, וְעִם כָּל דָּא אַף עַל גַּב דְּשְׁאָר עַמִּין קָמוּ עֲלַיְיהוּ ועם כל זה אף על פי ששאר אומות קמו על ישראל לכלותם, אבל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא אָנַח לוֹן בִּידַיְיהוּ הקב״ה לא עזב אותם בידם, כי גדול הרועה השומרם, וְאִי נָפְלוּ קָמוּ ואם נפלו בגלות, אח״כ קמו ונגאלו, דִּכְתִיב כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי, דְּהָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָקִים לָהּ תָּדִיר כי הקב״ה מקים את כנסת ישראל תמיד.

וּזְמִינָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לוֹמַר בְּהַהוּא זְמְנָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יוֹקִים לָהּ מֵעַפְרָא דְּגָלוּתָא וְתִסְתַּלַּק מִנֵּיהּ ועתידה כנסת ישראל לומר בזמן שהקב״ה יקים אותה מעפר גלותה ותעלה ממנו אַל תִּשְׂמְחִי אוֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי פירושו כִּי נָפַלְתִּי בְּגָלוּתָא וְאִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּנַי הגם שנפלתי בגלות ונשתעבדו בני, אבל קָמְתִּי בְּהַאי זְמְנָא עתה כבר קמתי, ולא אהיה משועבדת עוד בגלות לעולם.

וּבְגִין כָּךְ בְּהַהוּא זְמְנָא דְּאַפִּיק מֹשֶׁה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל ולפיכך בעת ההיא כשהוציא משה את ישראל ממצרים, כַּד עֲבַד לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אינּוּן נִסִּין וּגְבוּרָאן דַּעֲבַד לוֹן כשעשה להם הקב״ה אותם הנסים והגבורות שעשה להם, כְּדֵין אז וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּתִיב פירוש כי אז היתה גם כן קימת השכינה, דְּהָא עַל יְדָא דְּמֹשֶׁה אִתְקַם בְּכָל זְמְנָא כי על ידי משה שהוא סוד ז״ת קמה השכינה בכל פעם, ר״ל תחילה קמה בגאולת מצרים ואח״כ בהקמת המשכן, וגם גאולה העתידה תהיה על ידי משה בב״א.

(רמ״ק ומפרשים)

בביאת המשיח ומחה ה׳ דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר

(פקודי רמו, א)

ואמר עוד כי לְעֵילָּא מֵהַאי פִּתְחָא אִית פִּתְחָא אַחֲרָא למעלה מפתח הזה העיקרי יש בהיכל הזה פתח אחר, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָתִיר לָהּ שהקב״ה חותר אותו, וְאִתְפַּתַּח תְּלַת זְמְנֵי בְּיוֹמָא וְלָא אַנְעִיל ונפתח שלש פעמים ביום ואינו נסגר (עד שכל תפלות שהתפללו בדמעות נכנסו), וְקָיְימָא לְאִינּוּן מָארֵיהוֹן דְּתְיוּבְתָּא דִּי אוֹשְׁדִין דִּמְעָה בְּצִלּוֹתְהוֹן קַמֵּי מָארֵיהוֹן ועומד פתוח לאותם בעלי התשובה השופכים דמעות בתפלתם לפני קונם, וְכָל תַּרְעִין וּפִתְחִין נִנְעָלוּ עַד דְּעָיְילֵי בִּרְשׁוּתָא וכל השערים ופתחים סגורים עד שהתפלות נכנסות ברשות, בַּר תַּרְעִין אִלֵּין דְּאִקְרוּן שַׁעֲרֵי דִּמְעָה חוץ משערים האלו הנקראים שערי דמעה, שהם תמיד פתוחים והתפלות בדמעות נכנסות בהם בלי רשות, כי האדם בתשובתו עוקר את עצמו מתחת יד החיצונים, ומוציא מידם כל תפלותיו ומצוותיו, ופודה את הנצוצין שלו שנבלעו בתוכם, בסוד מש״כ חיל בלע ויקיאנו, וזהו מעלת בעלי תשובה שמכניעים ומשברים את כח החיצונים.

וְכַד הַאי צְלוֹתָא דְּדִמְעָה סָלְקָא לְעֵילָּא לְאַעָלָא בְּאִינּוּן תַּרְעִין וכשתפלה זו של דמעות עולה למעלה ליכנס באותם השערים, אִזְדַּמַּן הַהוּא אוֹפַּן דְּקָיְימָא עַל שִׁית מְאָה חַיָּוִן רַבְרְבָן וְרחמיא״ל שְׁמֵיהּ מזדמן אופן ההוא העומד על שש מאות חיות גדולות ורחמיא״ל שמו, על שם שמרחם ומעלה את התפלות, (והוא מלאך הכלול מן״ק שכל אחד כלול מששים רבוא), וְנָטִיל הַהִיא צְלוֹתָא בְּאִינּוּן דִּמְעִין והוא לוקח התפלה ההיא שהתפללו בדמעות, וּצְלוֹתָא עָאלַת וְאִתְקַשְּׁרַת לְעֵילָּא והתפלה נכנסת ומתקשרת למעלה בעולם האצילות, וְאִינּוּן דִּמְעִין אִשְׁתָּאֲרוּ הָכָא וּרְשִׁימִין בְּהַאי פִּתְחָא ואותם הדמעות נשארות כאן בעולם הבריאה ונרשמות בזה הפתח.

וְאִית דִּמְעִין אַחֲרָנִין, וּרְשִׁימִין תָּדִיר עַל כֹּל אִינּוּן רְתִיכִין עִלָּאִין, דְּלָא אִתְמְחוּן ויש דמעות אחרות הרשומות תמיד על כל אותם המרכבות העליונות ואינן נמחות לעולם, אִלֵּין אינּוּן דִּמְעִין דְּאוֹשְׁדוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא כַּד אִתְחֲרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא אלו הם הדמעות שנשפכו למעלה ולמטה כשנחרב בית המקדש, דִּכְתִיב הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חוּצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן מלאכי שלום הם במדת היסוד העושים שלום בבית, והם בוכים על משים שלום בבית שבטל, כלומר על יחוד העליון שנתבטל על ידי חורבן בית המקדש, וְאִינּוּן דִּמְעִין דְּאוֹשְׁדִין עַל צַדִּיקַיָּיא וְזַכָּאִין כַּד מִסְתַּלְּקֵי מֵעָלְמָא וגם אותם הדמעות ששופכים על הצדיקים וכשרים כשמסתלקים מן העולם, (כמחז״ל (נמס׳ שבת דף קה ע״ב), כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקב״ה סופרן ומניחן בבית גנזיו, שנאמר נודי ספרת אתה שימה דמעתי בנאדך הלא בספרתך), כֻּלְּהוּ נָטְלֵי לוֹן אינּוּן רְתִיכִין כולם לוקחות אותם אלו המרכבות, וְעַרְבֵי לוֹן בְּאִינּוּן דִּמְעִין דְּאִתּוֹשְׁדוּ עַל חָרִיבוּ דְּבֵי מַקְדְּשָׁא ומערבות

אותם באותן הדמעות שנשפכו על חורבן בית המקדש, **וְעַל דָּא כְּתִיב** ועל זה כתוב, כי כשיבוא מלך המשיח, אז **וּמָחָה יהו״ה אלהי״ם דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים** ושאל **מַאן פָּנִים** מי הם אלו הפנים, והשיב **אִלֵּין רְתִיכִין עִלָּאִין קַדִּישִׁין** אלו הם המרכבות העליונות הקדושות, **וּלְבָתַר** ואח״כ יתקיים מש״כ **וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יהו״ה דִּבֶּר** ובודאי יתקיימו דבריו בב״א. (רמ״ק ומק״מ והגר״ח ומפרשים)

ביאת מלך המשיח תלויה בהגברת הילודה

(פקודי רנג, א)

מֵהֵיכָלָא דָּא נָפְקִין כָּל רוּחִין קַדִּישִׁין דְּקָיְימִין בְּקִיּוּמָא דִּנְשִׁיקִין עִלָּאִין מהיכל הזה יוצאים כל הנשמות הקדושות שקיומן בקיום היחוד דנשיקין העליונים שבהיכל הרצון, **דְּהָא מֵאינּוּן נְשִׁיקִין נָפְקָא אֲוִירָא דְּרוּחָא לְקִיּוּמָא דְּנַפְשָׁא** כי מיחוד דנשיקין יוצא אויר ושפע רוחני לקיום הנפש, **לְכָל אינּוּן נִשְׁמָתִין עִלָּאִין דְּאִתְיְיהִיבוּ בִּבְנֵי נָשָׁא** לכל אותן הנשמות העליונות שניתנו בבני אדם, **וְהַהוּא רָזָא דְּכְתִיב** וזהו הסוד מש״כ **כִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי יהו״ה יִחְיֶה הָאָדָם** שהוא סוד היחוד דנשיקין שבפה ה׳ כביכול, ועל ידי שפע רוחני היוצא משם יחיה האדם, **בְּגִין דִּבְהַאי הֵיכָלָא קָיְימִין כָּל נִשְׁמָתִין וְכָל רוּחִין** לפי שבזה ההיכל נמצאות כל הנשמות וכל הרוחות, **דִּזְמִינִין לְנָחֲתָא בִּבְנֵי נָשָׁא מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵי עָלְמָא** העתידות לרדת בבני אדם מיום שנברא העולם, **וְעַל דָּא הֵיכָלָא דָּא נָקְטָא כָּל אינּוּן נִשְׁמָתִין דְּנָפְקִין מֵהַהוּא נָהָר דְּנָגִיד וְנָפִיק** ועל כן היכל הזה מקבל את כל הנשמות היוצאות ונולדות מנהר ההוא הנמשך ויוצא, **סוף סיפור דז״ח**

וּבְגִין דָּא הֵיכָלָא דָּא לָא קָיְימָא לְעָלְמִין בְּרֵיקָנְיָא ובשביל זה היכל הזה אינו עומד ריקם לעולם, כי בעוד שיש בו נשמות אין בן דוד בא, ואחר שיכלו לרדת כל הנשמות, מיד תתעורר הגאולה, ואז יתמלא זה ההיכל מנשמות חדשות.

להבין מאמר הבא נקדים מש״כ האריז״ל (כאן בש׳ מאמרי רשב״י), כי אדם הראשון וחוה נבראו אב״א [אחור באחור], וכל הנשמות היו כלולות בהם בסוד אב״א, לכן אח״כ צריכות כל אלו הנשמות לחזור ולבוא על ידי יחוד פנים בפנים, ואז יקראו נשמות חדשות, כיון שאז היא פעם ראשונה שבאות על ידי יחוד פב״פ, ואלו הם הנשמות החדשות שלא נכנסו בזה ההיכל אחר החורבן.

וזה שאמר **וּמִיּוֹמָא דְּאִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא לָא עָאלוּ הָכָא נְשִׁמָתִין אַחֲרָנִין** ומיום שנחרב בית המקדש לא נכנסו בהיכל הזה נשמות אחרות, כלומר נשמות חדשות, **וְכַד יִסְתַּיְימוּן אִלֵּין** וכשיגמרו אלו הנשמות הישנות שבזה ההיכל לרדת להתלבש בבני אדם, אז **הֵיכָלָא קָיְימָא בְּרֵיקָנְיָא, וְיִתְפַּקַּד מִלְּעֵילָּא** ההיכל הזה ישאר ריקם, ויפקד ויזכר

מלמעלה, **וּכְדֵין יֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ואז יבא מלך המשיח, **וְאִתְעַר הֵיכָלָא דָּא לְעֵילָּא** ויתעורר זה ההיכל אהבה שלמעלה, **וְיִתְעַר הֵיכָלָא לְתַתָּא** ויתעורר ההיכל זכות שלמטה. (רמ״ק ומפרשים)

״ועמדו רגליו ביום ההוא״-בגמר הבירורים בביאת המשיח

(פקודי רנח, א)

לְבָתַר גָּרְמוּ חוֹבִין, וְשָׁלְטָא הַהִיא עָרְלָה ואח״כ גרמו העונות ונחרב בית השני, ושלטה קליפת הערלה ההיא בארץ ישראל, **וְאִתְדַּחְיָין מִבַּיִת שֵׁנִי לְבַר** ונדחו ישראל מבית השני לחוץ לארץ בגלות, **וְנַחֲתוּ מִתַּמָּן לְחַמּוּקֵי יַרְכִין לְתַתָּא** וירדו משם מבחינתם שבאצילות לחמוקי ירכים למטה, דהיינו לפרקים הרמ״ח דנרמ״ח הנקרמ״ח ירכים, ואח״כ ירדו עוד למטה **עַד דִּי שָׁרוּן לְתַתָּא בְּרַגְלִין** עד שירדו וחנו למטה ברגלי הקליפה רח״ל.

וְכַד יַתְבוּן בְּרַגְלִין וכשישראל יושבים ברגלי הקליפות הם מבררים משם את כל הניצוצין הקדושים, **כְּדֵין** אז אחר גמר הבירורים דהיינו בביאת המשיח, יתקיים מש״כ **וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא** פי׳ רגלי השכינה יעלו למעלה מרגלי הקליפות, ואז יהיה קיום אל הרגלים דקדושה לפי שכבר נבררו ונסתלקו כל הניצוצין הקדושים מתוך רגלי הקליפה, **וְעָלְמָא כְּכֻלָּא יִתְנַהֵיג בְּרָזָא עִלָּאָה כִּדְקָא חָזֵי** והעולם יתנהג בכל דבר בסוד העליון בשליטת השכינה כראוי, ואמר **וְאַף עַל גַּב דְּאִתְדַּחוּ לָא אִשְׁתְּבָקוּ מִנֵּיהּ** ואף על פי שנדחו ישראל בגלות, עכ״ז השכינה לא עזבה אותם כי היא עמהם בגלות, וגם ישראל **וּלְעָלְמִין אִתְאֲחִידוּ בֵּיהּ** לעולם אחזו ודבקו בה, כי לעולם לא עזבנו ולעולם לא נעזוב את אלהינ״ו יתברך שמו, אלא נתאחז בו תמיד לעולם ועד, כי כשהשכינה ירדה בין הקליפות אז גם ישראל ירדו עמה, וכשהשכינה תעלה במהרה אז גם ישראל יעלו עמה בב״א.

כתב האריז״ל (בש׳ מרשב״י כאן), כי כל נשמות ישראל יחד הם קומה אחת שלימה פרצוף אדם שלם מראשו ועד רגלו, וכל אלו הנשמות היו כלולות באדם הראשון כשנברא, ואח״כ כשחטא אדם הראשון, אז כל הפרצוף של אדם הקדוש הזה הכולל כל נשמות ישראל, מראשו ועד רגליו נטבע בתוך הפרצוף של אדם דקליפה הנקרא אדם בליעל, ונתערבו ונבלעו הנשמות בתוכו. ובמעמד הר סיני שאז פסקה זוהמת אדם הראשון מישראל, יצאו כל נשמות ישראל מתוך אדם דקליפה, אבל אח״כ על ידי חטא העגל חזרו ונטבעו בו. ואח״כ בבנין בית המקדש נתקנו הנשמות, ואח״כ על ידי העונות כשנחרב הבית שני, שוב נטבעו כל הנשמות בתוך אדם דקליפה, מן החזה שלו עד סוף רגליו, אשר כל הקומה הזו היא בחינת נצח והוד הנקראים ירכין ורגלין, ונמצא ששיעור הגלות נמשכת כל זמן שעדיין לא נתבררו הנשמות מתוך אדם דקליפה מבחינת ירכין ורגלין שלו, ולכן מי שיודע שיעור אורך נצח והוד דקליפה, הוא יכול לדעת אורך הגלות, ואנו כל זמן הגלות הזה, אנו מבררים את אלו הנשמות מעט

מעט על ידי תפלתינו, וכשיגמרו כל הנשמות להתברר עד סיום הרגלים דקליפה, אז כתוב ועמדו רגליו ביום ההוא, כי כבר יהיה קיום אל הרגלים דקדושה שהובררו ונסתלקו מתוך רגלי הקליפה, ואז יבא משיח צדקינו בב״א.

וזה שאמר **וּמַאן דְּיָדַע וּמְדִיד בְּשִׁיעוּרָא דִּקְרָא הַמִּדָּה** ומי שיודע בשיעור קומה העליונה, ומודד בקו המדה את המדות העליונות, **אַרְכָּא דְּמִשִּׁיכוּ דְּיַרְכִּין עַד רַגְלִין** ומודד את אורך התפשטות הירכים שסוד נצח והוד עד סוף מצעות הרגלים, ויודע את שיעורם, שאז יודע גם שיעור הירכים והרגלים של אדם דקליפה, כי כפי שיעורם למעלה בקדושה כן הוא דוגמתם למטה בקליפה, הנה זה האדם **יָכִיל לְמִנְדַּע מְשִׁיכָא דְּגָלוּתָא דְּאִתְמְשָׁךְ** הוא יכול לדעת שיעור אורך הגלות הנמשכת, כי למטה מהרגלים אין עוד שליטה להסטרא אחרא, **וְרָזָא אִיהוּ בֵּין מְחַצְּדֵי חַקְלָא** וענין זה הוא סוד בין קוצרי שדה העליונה, שהם בעלי הסוד הקוצרים את הסודות מהמלכות הנקראת שדה העליונה, **וְכֹלָּא בְּרָזָא עִלָּאָה** והכל הוא בסוד עליון. (מק״מ שסס סמריו״ל וסע״ל ומפרסיס)

וּבְגִין דָּא כֻּלְּהוּ בָּרַייְתֵי ובשביל זה כל הברייתות, **וְכֻלְּהוּ תָּנָאֵי וְכֻלְּהוּ אָמוֹרָאֵי** וכל התנאים וכל האמוראים, **קַיְימֵי בְּדוּכְתַּייהוּ כְּדְקָא חָזֵי** כולם עומדים במקומם ושורשם כראוי, דהיינו **אִלֵּין לְגוֹ** אלו התנאים שהם בעלי המשנה הם מושרשים בפנים בחמלכות דמלילות, **וְאִלֵּין לְבַר בְּאִינּוּן חַמּוּקֵי יַרְכִין** ואלו התנאים שהם בעלי הברייתות הם מושרשים בחוץ בחמוקי ירכים, שסס פרקים העליונים של נו״ה דנצ״ח, **וְאִלֵּין לְבַר לְתַתָּא מְבָרְכִין** ואלו האמוראים הם מושרשים למטה מהירכים, דהיינו בפרקים דמצעיים ודמטמונים של נו״ה דנצ״ח, **וּבְכֻלְּהוּ אִקְרֵי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה** ובכולם נקראת המלכות תורה שבעל פה, **וּבְכֻלְּהוּ נָחֲתֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְגָּלוּ** ובכולם ירדו ישראל וגלו, כי התורה ירדה בגלות ממשנה לברייתא, ומשם אל מדרגות האמוראים, ומשם אל מדרגות רבנן סבראי, ומשם אל מדרגות הגאונים, ומשם אל מדרגות המפרשים, ומשם אל מדרגות הפוסקים, ואשרי העומד בפרץ לישראל באור תורתו להחזיק אורה שלא יכבה.

וּכְדֵין כַּד יִסְתַּיְימוּן גָּלוּתָא בְּמִשִּׁיכוּ דְּרַגְלִין ואז כשיסתיים הגלות באורך הרגלים, כלומר שגם הנשמות שהם בעקביים של אדם דקליפה יתבררו על ידי רגלי השכינה, **כְּדֵין** אז יתקיים מש״כ **וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא** פי׳ שיעמדו רגלי השכינה בקיומן למעלה מרגלי אדם דקליפה, ואז **וְיִתְעַבַּר הַהוּא רוּחָא מְסָאֲבָא עָרְלָה מִן עָלְמָא** ויתעבר ויתבטל רוח הטומאה ההיא הנקראת ערלה מן העולם, **וְיִתְהַדְּרוּן יִשְׂרָאֵל בְּלְחוֹדַיְיהוּ לְשַׁלְטָאָה כְּדְקָא יָאוּת** ויחזרו ישראל לבדם לשלוט בשליטת השכינה כראוי, ולא ישלטו עוד שרי האומות, **בְּגִין דְּהַהוּא עָרְלָה נָחִית לוֹן לְתַתָּא עַד הַשְׁתָּא** לפי שקליפת הערלה הורידה אותם למטה בגלות עד עתה, כי כל שעבודן של ישראל ושליטת האומות היו על ידי התגברות הקליפות, אבל **וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה דְּהַאי עָרְלָה אִתְקְצָץ וְאִתְעֲבַר**

מִגּוֹ עָלְמָא מכאן ולהלאה שקליפת הערלה נקצצה ועברה ונתבטלה מן העולם, **כְּדֵין** אז יתקיים מש״כ **וַיִּשְׁכֹּון יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב** ומפרש **בְּהַהוּא עֵין יַעֲקֹב** על ידי שליטת השכינה, שהיא עין ז״א הנקרא יעקב, **וְלָא יִשְׁתַּפַּח מְקַטְרְגָא עֲלַייהוּ** ולא ימצא עוד מקטרג עליהם, **זַכָּאָה חוּלָקֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי** אשרי חלקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. (רמ״ק ומפרסיס)

הנשמות החדשות מתעכבות מלרדת לעולם עד ביאת המשיח

(פקודי רנט, א)

ומפרש כי **קַבִּילוּ דְּקַבֵּיל** הקבלה שמקבל היכל קדש הקדשים, הם **כָּל אִינּוּן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין** כל אותם הרוחות והנשמות הקדושות, **דְּנָחֲתִין לְעָלְמָא** שהם עתידות לרדת לעולם הזה להתלבש בבני אדם, וטרם ירידתן **וְאִתְעַכָּבוּ תַּמָּן** מתעכבות שם, **כָּל הַהוּא זִמְנָא דְּאִצְטְרִיךְ** כל זמן ההוא שהם צריכות להתעכב שם לצורך בישול וגמר פרי הנשמות, והנה אחר החורבן אינן יורדות נשמות חדשות לעולם, אלא **יִתְעַכְּבוּן עַד דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** מתעכבות שם עד שיבא מלך המשיח, כי בזה ההיכל קדש הקדשים יש היכלות קטנות ששם מתעכבות הנשמות החדשות מלרדת למטה עד ביאת המשיח, **וְיִסְתַּפְּקוּן כָּל אִינּוּן נִשְׁמָתִין וְייֵתוּן** ואז יקבלו אלו הנשמות די סיפוקן (מי נמ, יכלו ויגמרו מלו הנשמות) ויבאו לעולם הזה, **וְיִתְחַדֵּי עָלְמָא כְּמִלְקַדְמִין** ואז יתחדש העולם כמו קודם חטאו של אדם הראשון, **וּכְדֵין יֵיחֵדֵי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמִלְקַדְמִין** ואז ישמח הקב״ה כמקודם ולפני חטא אדם הראשון **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **יִשְׂמַח יהו״ה בְּמַעֲשָׂיו** כי אז יהיה תכלית כל בריאות העולמות, ואז יבאו לעולם כל אלו הנשמות החדשות בב״א. (סע״ל רמ״ק ומק״מ)

בביאת המשיח הקב״ה יעביר את רוח הטומאה מהעולם

(פקודי רסט, א)

כתיב **וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד** פסוק זה בא להורות **דְּהָא כַּד חָפָא עֲנָנָא יַת מַשְׁכְּנָא, שָׁרָאת שְׁכִינְתָּא בְּאַרְעָא** כי כאשר כיסה הענן את אהל מועד שרתה השכינה בארץ, **וְאִתְעֲבַר רוּחַ מְסָאֲבָא דְּאִיהוּ קֵץ כָּל בָּשָׂר מֵעָלְמָא** ונסתלק רוח הטומאה שהוא קץ כל בשר מן העולם, כי נחלש כחו ונשבר על ידי קדושת המשכן שעשו

ישראל, אבל לא נתבטל לגמרי, שהרי כבר עשו את העגל, **וְאִסְתַּלַּק וְעָאל בְּנוּקְבָא דִּתְהוֹמָא רַבָּא** ונסתלק ונכנס לנקב של תהום רבה, **וְרוּחָא קַדִּישָׁא שָׁרָא עַל עָלְמָא** ורוח הקודש שהוא השכינה שרתה בעולם, **דִּכְתִיב וַיְכַס הֶעָנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד** והיינו השכינה שירדה בעמוד הענן, **וּכְתִיב וְלֹא יָכוֹל מֹשֶׁה לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן** והיינו השראת השכינה, **בְּגִין דְּרוּחָא קַדִּישָׁא שָׁרָא עַל עָלְמָא** לפי שרוח קדושה שהיא השכינה שרתה על העולם, **וְרוּחָא מְסָאֲבָא אִסְתַּלַּק** ורוח הטומאה נסתלקה, **בַּר דְּאַמְשִׁיכוּ לֵיהּ אִינּוּן חַיָּבַיָּא כְּמִלְקַדְמִין עַל עָלְמָא** חוץ מה שהרשעים החוטאים המשיכו את רוח הטומאה על העולם כבתחילה, **דְּאִי אִינּוּן לָא אַמְשִׁיכוּ לֵיהּ עַל עָלְמָא, לָא אִשְׁתַּכַּח** שאם הם לא היו ממשיכים אותה על העולם, לא היתה נמצאת עוד.

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי ולעתיד לבא בביאת המשיח תתעלה הקדושה, ואז **זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַעְבְּרָא לֵיהּ מֵעָלְמָא** עתיד הקב״ה להעביר את רוח הטומאה מן העולם **דִּכְתִיב בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח** פי׳ שיבולע ויתבטל המלאך המות מן העולם, **וּמָחָה יהו״ה אלהי״ם דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים, וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יהו״ה דִּבֶּר, וּכְתִיב וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ** ואז ישראל ישכן לבטח שאנן ואין מחריד, במהרה בימינו אמן. (מפרשים)

ספר ויקרא

מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה?!

(ויקרא ד, ב)

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה כדי לפרש פסוק זה, **רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח** ואמר לפרש מש״כ **מַדּוּעַ בָּאתִי** להתקרב אליכם, **וְאֵין אִישׁ** פונה אלי, **קָרָאתִי** שתבואו אלי, **וְאֵין עוֹנֶה** ואין מי משיב לי, **הֲקָצֹר קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת** וכי אין בי תועלת, וכי קצרה ידי מלפדות אתכם, (מצודות), והקדים בשבחן של ישראל ואמר **זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל, דִּבְכָל אֲתַר דְּאִשְׁתַּכָּחוּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח עִמְּהוֹן** אשריהם ישראל, שבכל מקום שהם נמצאים אפילו שהם בגלות, הקב״ה נמצא עמהם, **וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּכַּח בֵּינֵיהוֹן** והשראת שכינתו נמצאת ביניהם, **וּמִתְפָּאַר בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל** והקב״ה מתפאר בהם בישראל **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** וזה שכתוב **יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר** לפי שישראל הם תכלית בריאת העולם.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַשְׁלִימוּ מְהֵימְנוּתָא בְּאַרְעָא ולא עוד אלא שישראל משלימים את האמונה בארץ, כי על ידם מתגלית ומתפרסמת אמונת ה׳ בעולם, כי כל השגחתו יתברך ושכינתו בתחתונים, הכל תלוי בישראל, **וְיִשְׂרָאֵל שְׁלִימוּ דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא אִינּוּן** וישראל הם השלימות של השם הקדוש, כי **וְכַד יִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּלִימוּ בְּעוֹבָדַיְיהוּ** כשישראל שלמים במעשיהם הטובים ויושבים בארץ, **כְּבֵיכוֹל שְׁמָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּלִים** אז כביכול שם הקדוש שלם, כי על ידי מעשיהם הטובים הם גורמים יחוד זו״ן, וז״א שהוא סוד יה״ו נשלם על ידי ה׳ האחרונה שהיא סוד המלכות.

וְכַד יִשְׂרָאֵל לָא אִשְׁתְּלִימוּ לְתַתָּא בְּעוֹבָדַיְיהוּ וכשישראל אינם שלמים למטה במעשיהם הטובים, **וְאִתְחַיְּיבוּ גָּלוּתָא** ועי״ז נתחייבו גלות, **כְּבֵיכוֹל שְׁמָא קַדִּישָׁא לָא שְׁלִים לְעֵילָּא** אז כביכול שם הקדוש אינו שלם למעלה, **דְּתָנַן** כי למדנו, שבעונותיהם של ישראל

דָּא סָלִיק וְדָא נָחִית זה עולה וזה יורד, ומפרש יִשְׂרָאֵל דִּלְעֵילָּא סָלִיק לְעֵילָּא ישראל שלמעלה שהוא ז״א מסתלק מהמלכות ועולה למעלה לבינה ולמעלה לחכמה, בסוד ישראל עלה במחשבה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נְחִיתַת לְתַתָּא וכנסת ישראל שהיא המלכות יורדת למטה בגלות, אִתְרְחָקוּ דָּא מִן דָּא ואז מתרחקים זה מזה, כי ה׳ האחרונה נפרדת מן ג׳ אותיות יה״ו, כְּבֵיכוֹל אִשְׁתָּאַר שְׁמָא קַדִּישָׁא בִּלָּא שְׁלִימוּ כביכול נשאר שם הקדוש בלי שלימות, וְכֹלָּא בְּגִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא והכל הוא בשביל שכנסת ישראל היא בגלות.

וְאַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא ואף על פי שישראל הם בגלות, ואין להם שלימות ואין יחוד למעלה על ידיהם, עכ״ז קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתַּדַּח בֵּינַיְיהוּ הקב״ה נמצא ביניהם בגלות כדי להחזירם בתשובה ולגואלם, לכן וְאָתֵי וְאַקְדִּים לְבֵי כְּנִישְׁתָּא הוא בא ומקדים לבית הכנסת, כי בעונותיהם אינו שורה ביניהם אלא בבית הכנסת, וְקָרֵי וְאָמַר ומכריז ואומר שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים שובו אלי אתם בנים מורדים, אֶרְפֶּא מְשׁוּבוֹתֵיכֶם למען ארפא ואסלח על המרידה שמרדתם בי (מלות), כלומר הקב״ה מעורר את לב בני ישראל אל התשובה, על ידי התעוררות פתאומית הבאה בלב כל אדם בלי זכות אלא מחסד ה׳, אבל וְלֵית מַאן דְּיִתְעַר רוּחֵיהּ אין מי שיעורר את רוחו לשוב ולהתמיד בדרך הישר, כְּדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר אז אומר הקב״ה מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ שישוב בתשובה מעצמו, קָרָאתִי לעורר את לבבם, וְאֵין עוֹנֶה שיאחז בדרכי התשובה, והיינו אֲקָדְּמִית הקדמתי לעורר אותם, וְאֵין אִישׁ פירוש וְלֵית מַאן דְּיִתְעַר רוּחֵיהּ ואין מי שיתעורר רוחו.

התנערי מעפר קומי... קומי אורי כי בא אורך

(ויקרא ו, א - ב)

רַבִּי אַחָא חֲוָה אָזִיל בְּאָרְחָא רבי אחא היה הולך בדרך, וַהֲוָה עִמֵּיהּ רַבִּי יְהוּדָה ורבי יהודה היה הולך עמו, עַד דַּהֲווֹ אָזְלֵי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בעוד שהיו הולכים בדרך, אמר רבי יהודה לרבי אחא, הָא דְּתָנֵינָן בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל זה שלמדנו כי בתולת ישראל, שהיא המלכות הנקראת בתולה קודם היחוד, בְּתוּלָה דְּאִתְבָּרְכָא מִן שֶׁבַע דְּאִקְרֵי בַּת שֶׁבַע היא בתולה שנתברכה משבע ספירות התחתונות דז״ת, ולכך נקראת בת שבע, וְאוֹקְמוּהּ בְּכַמָּה אֲתַר וכך ביארו ענין זה החברים בכמה דרושים, וּבְתוּלָה לְתַתָּא יָרְתָא שֶׁבַע בְּרָכוֹת בְּגִינָהּ ובתולה שהיא כלה בחופתה יורשת שבע ברכות על ידה.

ולפי שבתולת ישראל היינו השכינה אם כן וְהָא כְתִיב מה שכתוב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שָׂא קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, וַדַּאי עֲלָהּ אִתְּמַר, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל ודאי פסוק זה נאמר על כנסת ישראל שהיא השכינה.

ועתה שואל, ואומר וְדָא קַשְׁיָא מִכֹּלָּא וזה קשה לי יותר מהכל, דִּכְתִיב נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וכי ח״ו לא תהיה תקומה להשכינה הנקראת בתולת ישראל, וְהַאי דְּקָא אָמְרֵי כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא בְּמִלָּה דָּא, שַׁפִּיר הוּא וזה שאמרו ופירשו כל החברים בדבר זה, יפה פירשו, והיינו מה שאמרו חז״ל (נמס׳ נכות דף ד ע״ב) שהכי קאמר קרא, נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל, אֲבָל אִי פַּרְשָׁתָא אִתְּמַר בְּאוֹרַח נֶחָמָה אבל אם הפרשה היתה נאמרת בדרך נחמה, הֲוֵינַן אָמְרֵי הָכִי היינו אומרים כך, אֲבָל בְּהַאי קִינָה אִתְּמַר אבל בפרשה זו קינה נאמרה, כי בעמוס ה׳ מתחיל הפסוק, שמעו את הדבר הזה אשר אנכי נושא עליכם ״קינה״ בית ישראל, לכן קשה לפרשה כמו שפירשו חז״ל, וְהָא קָרָא אוֹכַח הָכִי והרי הקרא מוכיח כך כפשוטו שהוא דברי קינה.

אָמַר לֵיהּ רבי אחא לרבי יהודה, וַדַּאי הָכִי הוּא ודאי כן הוא שהיא קינה, וְהָא הֲוָה קַשְׁיָא לִי הַהוּא מִלָּה יַתִּיר מִכֹּלָּא והיה קשה לי דבר זה יותר מהכל, כי פסוק זה מורה על יאוש מהגאולה ח״ו, וַאֲתֵינַן לְגַבֵּי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּחֲשׁוֹכָן דְּאַנְפִּין ובאתי אל רבי שמעון בפנים חשוכות, אָמַר לִי רבי שמעון, מֵחֵיזוּ דְּאַנְפָּךְ אִשְׁתְּמוֹדַע מַה דִּבְלִבָּךְ ממראה פניך ניכר מה שיש בלבך, אָמֵינָא לֵיהּ וַדַּאי דְּאַנְפִּי וְלִבִּי שָׁוִין אמרתי לו ודאי שפני ולבי הם שוים, אָמַר לִי רבי שמעון אֵימָא לִי מִלָּךְ אמור לי דבריך ושאלתך.

נפלה לא תוסיף - קום בתולת ישראל

אָמֵינָא לֵיהּ אמרתי לו כְּתִיב נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וקשה לי, מַאן דְּאִית לֵיהּ רוּגְזָא בְּדִבְיתְהוּ וְנָפְקָא מִנֵּיהּ וכי מי שיש לו רוגז וכעס על אשתו ויצאה ממנו, לָא תֶהֱדַר לְעָלְמִין לא תחזור אליו עוד לעולם, אִי הָכִי וַוי לְבְנִין דְּאִתְתָּרְכוּ עַמָּהּ אם כן אוי לבנים שגלו עמה, שח״ו לעולם לא יגאלו, אָמַר לִי רבי שמעון, וְלָא סַגֵּי לָךְ מַה דְּאָמְרוּ כֻּלְּהוּ חַבְרַיָּיא וכי לא מספיק לך מה שאמרו כל החברים, שפירשו שלא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל כנ״ל, אָמֵינָא אמרתי לו, הָא שְׁמַעְנָא מִלַּיְיהוּ דְּהֲוָה מַרְחֲמֵי הרי שמעתי דבריהם שהיו אהובים לי, אבל וְלָא מִתְיַשְׁבָן בְּלִבָּאי לא נתישבו בלבי, כי הפרשה מורה על קינה ולא על נחמה.

אָמַר לי רבי שמעון, כָּל מַה דְּאָמְרוּ חַבְרַיָּיא כֹּלָּא שַׁפִּיר וְיָאוּת כל מה שאמרו החברים הכל יפה ונאה, אֲבָל אפרש לך באופן שיתיישבו הדברים בלבך, כי וַוי לְדָרָא כַּד רָעַיָּין לָא מִשְׁתַּכְּחִין אוי לדור כשרועים שהם המנהיגים לא נמצאים בין העם, וְעָנָא סָאטָן וְאָזְלִין וְלָא יָדְעִין לְאָן אֲתַר אָזְלֵי לָא לִימִינָא וְלָא לִשְׂמָאלָא והצאן תועים והולכים ואינם יודעים לאיזה מקום הולכים, לא לימין ולא לשמאל, כלומר שאין מי שיאיר עיני העם בפסוקים האלו, וַדַּאי הַאי קְרָא בַּעְיָא לְמִנְדַּע ודאי פירוש

פסוק זה צריכים לדעת אותו, **וְכֻלְּהוּ גַּלְיָין לְאִינּוּן דְּחָמָאן בְּאָרְחָא דְּאוֹרַיְיתָא בְּאוֹרַח קְשׁוֹט** והכל גלוי לאותם הרואים בדרך התורה בדרך האמת.

כדי לפרש את הפסוק נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, הקדים רבי שמעון ואמר **תָּא חֲזֵי, בְּכֻלְּהוּ גַּלְוָותָא דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל** בא וראה בכל הגליות שגלו ישראל, **לְכֻלְּהוּ שַׁוֵּי זִמְנָא וְקָצָא** לכולם שם וקצב הקב״ה זמן וקץ, **וּבְכֻלְּהוּ הֲווֹ יִשְׂרָאֵל תָּיְיבִין לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ובכל הגליות היו ישראל שבים בתשובה אל הקב״ה, וריחם הקב״ה עליהם על ידי תשובתם, **וּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל חֲוַת תָּבַת לְאַתְרָהָא, בְּהַהוּא זִמְנָא דְּגָזַר עָלָהּ** ואז גם בתולת ישראל שהיא השכינה שהלכה עם ישראל בגלות כדי לשמרם מאויביהם, היתה חוזרת מעצמה למקומה, בזמן ההוא שנגזר עליה, **וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא דָּא בַּתְרָאָה** אבל עתה בגלות האחרונה הזו שהשכינה בעצמה בגלות, בסוד סוכת דוד הנופלת, ואין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים, **לָאו הָכִי** אינו כן, **דְּהָא הִיא לָא תִיתוּב הָכִי כְּזִמְנִין אָחֳרָנִין** כי היא לא תשוב ותחזור מעצמה כמו בזמנים של גליות האחרות, **וְהַאי קְרָא אוֹכַח** ופסוק זה מוכיח ומלמד על כך, **דִּכְתִיב נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** פי׳ שלא תקום מעצמה, כי הנה **נָפְלָה וְלֹא אוֹסִיף לַהֲקִימָהּ לָא כְתִיב** שאז היה משמע שח״ו אין לה עוד תקומה, אלא נפלה לא תוסיף קום מעצמה, רק על ידי הקב״ה.

מְתַל לְמַלְכָּא דְּרָגֵז עַל מַטְרוֹנִיתָא משל למלך שכעס על המלכה, **וְאַשְׁדֵּי לָהּ מֵהֵיכְלֵיהּ לְזִמְנָא יְדִיעָא** והשליכה וגרש אותה מהיכלו לזמן ידוע, **כַּד חֲוָה מָטֵי זִמְנָא, הַהוּא זִמְנָא** כשהיה מגיע זמן ההוא, **מַיָּד מַטְרוֹנִיתָא חֲוָת עָאלַת וְתָבַת קַמֵּי מַלְכָּא** מיד המלכה היתה באה ושבה לפני המלך, **וְכֵן זִמְנָא חַד וּתְרֵין וּתְלַת זִמְנִין** וכך היתה פעם אחת ושתים ושלש פעמים, **לְזִמְנָא בַּתְרַייְתָא אִתְרַחֲקַת מֵהֵיכְלָא דְּמַלְכָּא** בפעם האחרונה נתרחקה המלכה מהיכל המלך, **וְאַשְׁדֵּי לָהּ מַלְכָּא מֵהֵיכְלֵיהּ לְזִמְנָא רְחִיקָא** והשליך וגרש אותה המלך מהיכלו לזמן רחוק וארוך, **אָמַר מַלְכָּא, הַאי זִמְנָא לָאו הוּא כְּשָׁאָר זִמְנִין דְּהֲוָה תַּיְתֵי קַמָּאי הָכִי** אמר המלך, פעם הזאת אינה כשאר הפעמים שהיא תבוא לפני מעצמה כך, **אֶלָּא אֲנָא אֵיזִיל עִם כָּל בְּנֵי הֵיכָלִי וְאַתְבַּע עֲלָהּ** אלא אני אלך עם כל בני היכלי ואבקש אותה.

כַּד מָטָא לְגַבָּהּ חָמָא לָהּ דַּהֲוָה שְׁכִיבַת לְעַפְרָא כשהמלך הגיע אל המלכה ראה אותה שוכבת על העפר, (נמוך ירידת המלכות לעולם הבריאה הנקרא עפר), **מַאן חָמָא יְקָרָא דְּמַטְרוֹנִיתָא בְּהַהוּא זִמְנָא** מי ראה כבודה של המלכה בפעם ההיא, **וּבָעוּתִין דְּמַלְכָּא לְקַבְּלָהּ** והבקשות ופיוסים של המלך אליה, **עַד דְּאָחִיד לָהּ מַלְכָּא בִּידּוֹי וְאוֹקִים לָהּ** עד שאחז אותה המלך בידיו והקים אותה, **וְאַייְתֵי לָהּ לְהֵיכָלֵיהּ** והביא אותה אל היכלו, **וְאוֹמֵי לָהּ דְּלָא יִתְפְּרַשׁ מִינָּהּ לְעָלְמִין וְלָא יִתְרְחִיק מִינָּהּ** ונשבע לה שלא יפרד עוד ממנה לעולם ולא יתרחק ממנה.

הקב״ה יקים את בתולת ישראל

הנמשל **כָּךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** כך הוא אצל הקב״ה, **כָּל זִמְנִין דִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא** בכל פעם שכנסת ישראל שהיא השכינה היתה בגלות, **כַּד חֲוָה מָטֵי זִמְנָא, הִיא אִתְיְאַת וְהַדְרַת קָמֵי מַלְכָּא** כשהגיע סוף זמן הגלות, היא באה וחזרה מעצמה לפני המלך ב״ה, **וְהַשְׁתָּא בְּגָלוּתָא דָּא לָאו הָכִי** ועתה בגלות הזאת האחרונה אינו כן, **אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחִיד בִּידָהָא וְיוֹקִים לָהּ וְיִתְפַּיֵּס בַּהֲדָהּ** אלא הקב״ה יאחז בידיה ויקים אותה ויתפייס עמה, **וְיָתִיב לָהּ לְהֵיכָלֵיהּ** ויחזיר אותה להיכלו.

ולשון לומר, שהקב״ה ימחז פומס בנ׳ ידיו שהם סוד חסד וגבורה, ויהיה חסד לישראל, וגבורה ונקמה לפומות העולם על שעשבדו ולישראל את ישראל.

וְתָא חֲזֵי דְּהָכִי הוּא ובא וראה שכך הוא, **דְּהָא כְתִיב נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם** שפירושו שלא תוסיף קום מעצמה, **וְעַל דָּא כְתִיב** ועל זה נאמר אחר כך **בַּיּוֹם הַהוּא** פי׳ ביום של גאולת ישראל על ידי המשיח, **אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנּוֹפֶלֶת** דהיינו **הִיא לֹא תוֹסִיף קוּם כְּזִמְנִין אָחֳרָנִין** היא לא תוסיף לקום מעצמה כבזמנים האחרים, **אֲבָל אֲנָא אוֹקִים לָהּ** אלא אני אקים אותה, **וְעַל דָּא כְתִיב** ועל זה נאמר **בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** שפירושו **אֲנִי אָקִים אֶת סוּכַּת דָּוִד,** ומפרש **מַאן סוּכַּת דָּוִד** מי היא סוכת דוד, ואמר **דָּא בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** היא השכינה הקדושה, ומש״כ **הַנּוֹפֶלֶת** מלה זו היא **כְּמָה דִּכְתִיב נָפְלָה** כמו שנאמר נפלה, ועתה אקימה, **וְדָא הִיא יְקָרָא דִּבְתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְתוּשְׁבַּחְתָּא דִּילָהּ** וזה הוא הכבוד של בתולת ישראל והשבח שלה, שלא תוסיף לקום מעצמה אלא הקב״ה יקים אותה, **וְדָא אוֹלִיפְנָא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא** ואת זה למדתי מרבי שמעון בעת ההיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לרבי אחא, **וַדַּאי מְלִילְתָּא עַל לִבָּאי וְאִתְיַשְׁבָא** ודאי דיברת על לבי ונתיישב לבי בענין זה, **וְדָא בְּרִירוּ דְּמִלָּה** וזהו בירורו של הדבר, **וְאָזְלָא הַאי, כְּמִלָּה חֲדָא דִּשְׁמַעְנָא וְשָׂכַחְנָא** ודבר זה הולך כדבר אחד ששמעתי ושכחתי, **וְהַשְׁתָּא רָוַוחְנָא לָהּ** ועתה נזכרתי והרווחתי אותו, **דְּתָנִינַן** שלמדנו **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרָזָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וַייְמָא** עתיד הקב״ה להכריז על כנסת ישראל שהיא השכינה, ויאמר לה **הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם** שפירושו **כְּמַאן דְּאָחִיד בִּידָא דְּחַבְרֵיהּ, וַייְמָא הִתְנַעֲר קוּם** כמי שאוחז ביד חברו, ואומר לו התנער מהעפר וקום, **כָּךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְחִיד בָּהּ וַייְמָא הִתְנַעֲרִי קוּמִי** כך הקב״ה יאחז ביד השכינה ויאמר לה התנערי מעפר קומי.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַחָא לרבי יהודה, **וְכֵן כָּל אִינּוּן בְּנֵי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא בְּלִישָׁנָא דָּא פָּתְחִין** וכן כל אותם בני היכל המלך, שהם הנביאים, פותחים לדבר אל כנסת ישראל

בלשון קומי, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב שהנביא אמר לכנסת ישראל **קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ, הָא מַלְכָּא הָכָא** הרי המלך הוא כאן, **וַדַּאי כְּדֵין הוּא יְקָרָא דִּילָהּ וְחֶדְוָותָא דִכְלָּא כַּד מַלְכָּא אִתְפַּיַיס בַּהֲדָהּ** ודאי כך הוא הכבוד שלה ושמחת כולם כשהמלך מתפייס עמה, כי **בְּכָל אִינּוּן זִמְנִין אִיהִי אָתַת לְגַבֵּי דְמַלְכָּא וְקָמַת קַמֵּיהּ** בכל הפעמים של הגאולה משאר גליות, היא מעצמה באה אל המלך ועמדה לפניו, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** כלומר יש כאן רמז לדבר זה במש״כ **וַתָּבֹא** בת שבע הרומזת על השכינה, **לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ** הרומז על ז״א, **וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ** מעצמה, **אֲבָל בִּזְמַנָּא דָּא** אבל בשעת הגאולה מגלות האחרון, **לָאו הָכִי** לא יהיה כך, **אֶלָּא מַלְכָּא** ייתי **לְגַבָּהּ וְיִתְפַּיַיס בַּהֲדָהּ** אלא המלך יבוא אליה ויתפייס עמה, **וְיֵתִיב לָהּ לְהֵיכָלֵיהּ** וישיב אותה להיכלו, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זה שכתוב **הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ וַדַּאי** הקב״ה יבוא אליך, כלומר יבוא אל השכינה להקימה, **וְלָא אַנְתְּ לְגַבֵּיהּ** ולא את תלכי מעצמך אליו, ועוד **יָבֹא לָךְ, לְפַיְיסָא לָךְ** הוא יבוא אליך לפייס אותך, מהצער שסבלת בגלות עם ישראל, **יָבֹא לָךְ, לְאַקָּמָא לָךְ** הוא יבוא אליך להקים אותך, (נסוד הקמת פלוסף נקומה שלימה), **יָבֹא לָךְ, לְאַשְׁלָמָא לָךְ בְּכֻלָּא** הוא יבוא אליך להשלים אותך בכל, (דהיינו בכל המוחין דגדלות של זו״ן), **יָבֹא לָךְ, לְאַעֲלָאָה לָךְ לְהֵיכָלֵיהּ** הוא יבוא אליך להכניס אותך אל היכלו, **וּלְאִזְדַּוְוגָא עִמָּךְ זִוּוגָא דְעָלְמִין** ולהתיחד עמך יחוד עולמית (במדרגה השביעית שיהיה כתרה כתרו, כמבואר בשלט״ו פ״ג), **כְּמָה דְאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה** ואקדש אותך לי להתיחד עמך ביחוד המתקיים לעולם, (ומלת אמונה היא, כמו (ישעיה כה כג), ותקעתיו יתד במקום נאמן, שפירושו במקום המתקיים).

״צדיק כתמר יפרח וגו״-הפסוק שבו סוד הגאולה

(ויקרא טז, א)

רַבִּי אַבָּא חֲוָה יָתִיב קָמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן רבי אבא היה יושב לפני רבי שמעון בבית מדרשו, **עָאל רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ** נכנס רבי אלעזר בנו לבית המדרש, **אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** התחיל לדרוש לפניהם בסתרי תורה, ואמר **כְּתִיב צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח** כארז בלבנון ישגא וגו׳, הנה מש״כ **צַדִּיק כַּתָּמָר** שאל **מַאי כַּתָּמָר** למה מדמה את הצדיק לתמר, **דְּהָא מִכָּל אִילָנֵי עָלְמָא לֵית דְּמִתְעַבֵּב לְאַפְרְחָא כְּמוֹ תָּמָר, דְּסָלִיק לְשַׁבְעִין שְׁנִין** כי מכל האילנות שבעולם אין מי שמתעכב לפרוח ולצמוח כמו תמר, שעולה רק לשבעים שנה, אם כן **מַאי טַעְמָא כַּתָּמָר** למה מדמה הכתוב את הצדיק לתמר, ואמר רבי שמעון **אֶלָּא אַף עַל גַּב דְּקָרָא אַסְהִיד** אלא אף על פי שהפסוק בעצמו מעיד שיש בו סודות, עכ״ז **חַבְרַיָּיא כֻּלְּהוּ לָא בָּעוּ לְגַלָּאָה** כל החברים לא רצו לגלותו, לפי שבו תלוי סוד

הגאולה, וכדי שלא יתייאשו בזמנם כשיראו את אורך הגלות, לכן לא רצו החבריא לגלות סוד זה, (אבל עתה אנו קרובים מאד אל הגאולה בע״ה בב״א).

ואמר רבי שמעון **אֲבָל** אני אפרש, כי מש״כ **צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח** היינו **עַל גָּלוּתָא דְּבָבֶל אִתְמַר** זה נאמר על גלות בבל, **דְּהָא לָא תָּבַת שְׁכִינְתָּא לְאַתְרָהָא, אֶלָּא בְּסוֹף שַׁבְעִין שְׁנִין** כי לא שבה השכינה למקומה להתיחד עם ז״פ, אלא בסוף שבעים שנה, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם** שאז עלו מבבל ובנו את בית שני, והיה פקידת השכינה להתיחד עם דודה, **וְדָא הוּא צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח** דהיינו **דְּסָלִיק דְּכַר וְנוּקְבָא לְשַׁבְעִין שְׁנִין** כמו אילן התמר העולה יחד זכר ונקבה לשבעים שנה, כן עלו ונתיחדו זו״ן עם שבעים שנה שהיתה השכינה בגלות בבל כלי יחוד עם ז״פ. ומפרש כי מלת צדיק רומז גם על ז״פ וגם על המלכות, המתקשרים על ידי היסוד, וזה שאמר **צַדִּיק דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** צדיק הוא הקב״ה דהיינו ז״א, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **כִּי צַדִּיק יהו״ה צְדָקוֹת אָהֵב** שז״א אוהב שתי צדקות אימא ומלכות, **וּכְתִיב** שפרעה אמר **יהו״ה הַצַּדִּיק** היינו המלכות שעל ידה נלקו פרעה ועמו, **וּכְתִיב אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב** היינו היסוד הנקרא צדיק המייחד עם זו״ן, ועליהם נאמר צדיק כתמר יפרח, פי׳ על ידי היסוד הנקרא ״צדיק״, ״כתמר״ פי׳ אחר שבעים שנה כעליית אילן תמר, ״יפרח״ פי׳ יתיחד ז״פ עם המלכות שזהו פריחתה ועלייתה.

ומש״כ **כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה, מַהוּ אֶרֶז** על מי רומז, ואמר **דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** זהו הקב״ה שהוא ז״א, **דִכְתִיב בָּחוּר כָּאֲרָזִים** הנאמר על הקב״ה שהוא גדול ורם מכל אלהים, והוא נבחר מכולם ואין להעריך אותם אליו, והיינו ז״פ נסוד נעמתו שהיא הדעת נקרא ארז.

והוא **בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה** פירושו **בַּלְּבָנוֹן וַדַּאי** שמקבל שפע המוחין מעצם הנקרא לבנון, ומפרש **וְדָא הוּא עֵדֶן דִּלְעֵילָּא** וזהו עדן של מעלה, **דַּעֲלֵיהּ כְּתִיב** שעליו נאמר **עַיִן לֹא רָאָתָה** כי שום פרצוף אינו משיגו, **אֱלֹהִי״ם זוּלָתֶךָ** רק מעצם הנקרא אלהי״ם, **וְהַאי אֶרֶז בְּהַהוּא אֶתַר עֶלְאָה יִשְׂגֶּה** וזה הארז שהוא ז״פ נמקום ההוא העליון של עצם, ישגא ויתגדל על ידי שפע המוחין שמקבל ממנו.

ומוסיף ואמר כי **וְדָא בְּגָלוּתָא בַּתְרָאָה הוּא כְּהַאי אֶרֶז** ובגלות האחרון הזה ז״א הוא כארז הזה, דהיינו שהגאולה תהיה על ידי ז״א בסוד הדעת הנעלמת בו, **דְּאִתְעַבָּב לְסַלָּקָאָה** שמתעכב לעלות, כלומר שתתעכב הגאולה, **וּמְשַׁעְתָּא דְּסָלִיק עַד דְּקָאֵים בְּקִיּוּמֵיהּ** ומשעה שעולה עד שעומד בקיומו וקומתו, דהיינו עד שתהיה הגאולה, **הוּא יוֹמָא וְשֵׁירוּתָא דְּיוֹמָא אַחֲרִינָא** הוא יום והתחלת יום האחר, כלומר שיעבור יומו של הקב״ה שהוא אלף שנה, ועוד יעבור מיום השני הלילה שהוא חמש מאות שנה, וכשיתחיל

הַשֶּׁמֶשׁ לְזרוֹחַ בְּיוֹם הַשֵּׁנִי עַד דַּעֲבִיד צֶל בְּנְהוֹרָא דִּימָמָא עד שעושה צל באור היום, דהיינו עוד זמן מה, (וכפ' ומתחלן דף ע"כ ע"ש, ומר שית קְמָצִין וּפַלְגָּא, ופירושו שם שעות ומלי ביום השני, שמש מיכר כי נטה הלל למערב), ואז תהיה הגאולה בב"א.

וְאֶרֶז לָא סָלִיק אֶלָּא בְּעִדּוּנָא דְּמַיָּא וארז שהוא ז"פ אינו עולה אלא בעדון של מימי החסדים של מעלה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר כַּאֲרָזִים עֲלֵי מָיִם שנתגדל ז"א על מימי החסדים, כְּדְּ משכ"ה אֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה פירושו דִּמְתַּמָּן נָפִיק מַבּוּעָא וְנַהֲרָא דְּמַיָּא לְאַשְׁקָאָה כי מלבנון שהוא מעלה מעלה יוצא מבוע ונהר של מים לְהשקות ולגדל במימי החסדים את ז"א, ומסיק את דבריו ואמר כי וְאֶרֶז דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וארז היינו הקב"ה שהוא ז"א, דִּכְתִיב שעליו נאמר בָּחוּר כָּאֲרָזִים.

ומש"כ שְׁתוּלִים בְּבֵית יהו"ה זה נאמר לְזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא לזמן של מלך המשיח, שאז ז"א יהיה שתול בבית ה' שהוא המלכות, שהיא בית לז"א הנקרא הוי"ה, בְּחַצְרוֹת אלהינ"ו יַפְרִיחוּ היינו בְּתְחַיֵּית הַמֵּתִים כי חצרות רומזים על עולמות בי"ע, שגם הם יפריחו וימשכו להם מוחין בתחיית המתים שאז יתרבה השפע בעולם, ואח"כ עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה היינו בְּהַהוּא יוֹמָא דְּיִשְׂתַּכַּח עָלְמָא חָרוּב ביום ההוא שיהיה העולם חרוב שהוא באלף השביעי, שאז יזדכך העולם יותר, ואז מרבוי אור שיאיר א"א הנקרא שיבה, ינובון כל העולמות משפע הרב, ומש"כ דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ היינו לְבָתַר אחר חידוש העולם דִּכְתִיב הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה שיתחדשו הפרצופים במוחין חדשים, וּכְדֵין ואז יִשְׂמַח יהו"ה בְּמַעֲשָׂיו כְּתִיב כי אז יתמלא תכלית רצונו יתברך בבריאת העולם, ואמר וְכָל כָּךְ לָמָּה למה צריך הקב"ה לכל זה, ואמר כדי לְהַגִּיד כִּי יָשָׁר יהו"ה צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ כי נתקיימה תכלית רצונו בבריאת העולם. (רמ"ק ומק"מ ומפרשים)

הגאולה תלויה בתשובתן של ישראל

(ויקרא כב, א)

פי' הפסוק המובא להלן, **משא דומה** נבואה על גלות אדום, ואמר הקב"ה **אלי קורא משעיר** ישראל קוראים אלי מעול גלות שעיר, ושואלים **שומר מה מלילה** אתה שומר ישראל מה תהא מזו הגלות הדומה ללילה, וכופלים הדברים מחמת צער ואומרים **שומר מה מליל** שומר ישראל מה תהא מזו הגלות, **אמר שומר** משיב הקב"ה לישראל **אתא בקר** יש לפני להזריח לכם אור הגאולה הדומה לבקר, **וגם לילה** וגם חשכות הצרות מתוקן לרשעים לעת קץ, לכן **אם תבעיון בעיו** אם תבקשו בקשתכם למהר את הקץ, **שובו אתיו** שובו בתשובה ותבואו מן הגלות ותגאלו בקרוב. (רש"י ומנחומא)

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר לפרש מש"כ מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר, שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּילָה שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּיל, הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּיא בְּכַמָּה אֲתַר פסוק זה ביארו החברים בכמה מקומות, אֲבָל עתה נפרש באופן זה, מש"כ מַשָּׂא דּוּמָה משא מלשון נבואה, דומה מלשון דומיה שהוא לשון שתיקה, דהיינו כָּל זִמְנִין דְּיִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא כל פעם שישראל היו נמצאים בגלות, אִתְיְיַדַּע זִמְנָא וְקִצָּא דְּלְהוֹן היה נודע הזמן והקץ של צרתם, גלות מצרים היתה ת' שנה, גלות בבל ע' שנה, וכן היה נודע וְזִמְנָא וְקִצָּא דְּהַהוּא גָּלוּתָא הזמן והקץ של גלות השכינה, אבל וְגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם הוּא מַשָּׂא דּוּמָה גלות אדום היא נבואה דוממת וסתומה, דְּלָא אִתְגַּלְיָיא וְלָא אִתְיְיַדַּע כְּאִינּוּן אָחֳרָנִין שלא נגלה ולא נודע הקץ והסוף שלה כאותם האחרים.

קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר הקב"ה אמר למלאכי מעלה, אֲלַי קוֹרֵא מִשֵּׂעִיר שפירושו קָלָא שְׁמַעְנָא בְּגָלוּתָא דְּשֵׂעִיר קול שמעתי בגלות של שעיר, אִינּוּן דְּדַחֲקֵי בֵּינַיְיהוּ מאותם שנדחקים ביניהם, אִינּוּן דְּשַׁכְבֵי לְעַפְרָא מאותם השוכבים לעפר, כלומר שנמצאים בשפלות הגלות כמי ששוכב בתוך העפר מחמת צערו הגדול, וּמַאי אָמְרֵי ומה אומרים, שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּילָה, שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּיל כלומר אִינּוּן תַּבְעָן לִי עַל מַטְרוֹנִיתָא הם תובעים ומבקשים ממני על המלכה שלי שהיא השכינה הנקראת לילה, ואומרים לי מַה עֲבָדִית מִן מַטְרוֹנִיתָא דִּילִי מה עשיתי מן המלכה שלי שהיא נמצאת בשפלות גדול בתוך הגלות.

כְּדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּנִישׁ לְפַמַלְיָא דִּילֵיהּ אז הקב"ה מאסף את הפמליא שלו, שהם המלאכים העליונים הקרובים להקב"ה, וְאָמַר להם חֲמוּ בָּנַי רְחִימַי ראו את בני האהובים, דְּאִינּוּן דְּחִיקִין בְּגָלוּתָא שהם דחוקים בגלות, וְשַׁבְקִין צַעֲרָא דִּלְהוֹן ועם כל זה עוזבים את הצער שלהם, וְתָבְעִין לִי עַל מַטְרוֹנִיתָא ותובעים ומבקשים ממני על צער השכינה, וְאָמְרֵי ואומרים לי שׁוֹמֵר פירוש אַנְתְּ דְּאִקְרֵי שׁוֹמֵר אתה שנקרא שומר, אָן הוּא שְׁמִירָה דִּילָךְ, אָן הוּא שְׁמִירָה דְּבֵיתָךְ איפה השמירה שלך, איפה השמירה של ביתך שהיא השכינה, ושואלים עוד מַה מִּלֵּילָה פירוש מָה עֲבַדַת מִלֵּילָה מה עשית מהשכינה הנקראת לילה, הָכִי נַטְרַת לָהּ כך שמרת אותה, מַה מִּלֵּיל הוא גם כן כנוי להשכינה, דְּהָא לְזִמְנִין אִתְקְרֵי לֵילָה כי לפעמים נקראת לילה עם ה', היינו אחר חצות אחר היחוד, וּלְזִמְנִין אִתְקְרֵי לֵיל ולפעמים נקראת ליל בלי ה', היינו קודם חצות לפני היחוד, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב לֵיל שִׁמּוּרִים הוּא הרי כתוב בלי ה', וּכְתִיב הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה הרי כתוב בה' (כמנחומא ענין זכ כפ' כפ דף לח ע"ב).

כְּדֵין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִיב לוֹן אז הקב"ה משיב להם לישראל, הָא שְׁמִירָה דִּידִי אִשְׁתְּכַח הרי שמירה שלי נמצאת גם בגלות, דְּהָא אֲנָא זַמִּין לְקַבְּלָהּ וּלְאִשְׁתַּכְּחָא בַּהֲדָהּ כי אני מזומן כנגד השכינה להיות יחד עמה, לשמרה שלא יינקו ממנה החיצונים

יותר מכדי חיותם, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **אָמַר שׁוֹמֵר** דהיינו הקב״ה **הַהוּא דְּנָטִיר בֵּיתָא** זה השומר את הבית, כלומר את השכינה שהיא בית לז״א, **אָתָא בֹּקֶר וְגַם לָיְלָה** דהיינו **דְּהָא בְּקַדְמֵיתָא אִסְתַּלַק לְעֵילָּא לְעֵילָּא** כי בתחילה בשעת החורבן נסתלק ועלה הקב״ה למעלה למעלה, כלומר שנסתלקו המוחין מז״פ ומזו״נ, **וְסָלִיק לְהַהוּא בֹּקֶר דְּאִזְדְּמַן בֵּיהּ תְּדִירָא** והעלה עמו גם את פנימיות היסוד הנקרא בקר, הנמצא עמו תמיד, כי היסוד ממוצע תמיד עם הפ״ת, **הַשְׁתָּא אָתָא בֹּקֶר** ועתה יבא הבקר שהוא היסוד, כלומר שכבר מזכו המוחין בז״פ, ומזכר היסוד למקומו, **הָא זַמִּין לְאִתְחַבְּרָא בַּלַּיְלָה** הרי היסוד מוכן להתחבר בהשכינה הנקראת לילה, ומש״כ **וְגַם לַיְלָה** פירושו **הָא זְמִנָּא הִיא** הרי גם היא מזומנת להתחבר עם היסוד, **אֲבָל בְּגִינֵיכוֹן אִתְעַכְּבוּ** אבל בשבילכם מתעכבים להתיחד, כי כולם מחכים על תשובתן של ישראל כי בהם תלויה הגאולה, **וְאִי אַתּוּן בָּעָאן דָּא, עַל מַה אַתּוּן מִתְעַכְּבֵי** ואם אתם רוצים את יחוד זו״ן, אם כן למה אתם מתעכבים מלשוב אלי, **שׁוּבוּ** כלומר **שׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה, כְּדֵין אֲתָיוּ** פירושו **אָתוּ לְגַבָּאי וְנֶהֱוֵי כֻּלָּא בְּמָדוֹרָא חֲדָא** תבואו אלי בסוד עליית מ״ן ונהיה כולנו יחד במדור אחד בסוד היחוד, **וְכֻלָּנָא נָתוּב לְאַתְרָנָא** וכולנו נחזור למקומתינו.

הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב **וְשָׁב יהו״ה אלהי״ך אֶת שְׁבוּתְךָ** הנה **וְהֵשִׁיב לָא נֶאֱמַר, אֶלָּא וְשָׁב** היינו הקב״ה שהוא עצמו ישוב, כי הרי **תְּרֵין וְשָׁב וְשָׁב כְּתִיב הָכָא** שתי פעמים כתוב כאן מלת ושב, וטעם הדבר **אֶלָּא חַד לְכִנֶּסֶת יִשְׂרָאֵל** אחד נאמר על כנסת ישראל, שתשוב לקב״ה שהוא ז״א, **וְחַד לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ואחד נאמר להקב״ה שהוא ז״א, שישוב לכנסת ישראל, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **וְשָׁב יהו״ה אלהי״ך אֶת שְׁבוּתְךָ, וְשָׁב וְרִחֲמֶךָּ מִכָּל הָעַמִּים.**

בזמן מלך המשיח יתגלו סודות עמוקים בתורה

(ויקרא כג, א)

פְּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר לפרש מש״כ **וַיֹּאמֶר יהו״ה אֶל מֹשֶׁה הִנֵּךְ שׁוֹכֵב עִם אֲבוֹתֶיךָ** וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, **תָּא חֲזֵי, כָּל זִמְנָא דַּהֲוָה מֹשֶׁה קַיָּים בְּעָלְמָא** בא וראה, כל זמן שמשה היה חי וקיים בעולם, **הֲוָה מָחֵי בִּידַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל** היה מוחה בידיהם של ישראל אם חטאו באיזה חטא, **בְּגִין דְּלָא יִשְׁתַּכְּחוּן בְּחִיּוּבָא קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** כדי שלא ימצאו חייבים לפני הקב״ה, **וּבְגִין דְּמֹשֶׁה אִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ, לָא יְהֵא כְּהַהוּא דָּרָא עַד דָּרָא דְּיֵיתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** ולפי שמשה היה נמצא ביניהם, לא יהיה כדור ההוא עד הדור שיבא מלך המשיח, **דְּיֶחֱמוּ יְקָרָא דְּקֻדְשָׁא**

בְּרִיךְ הוּא כְּוָותַיְיהוּ שיראו בכבודו של הקב״ה כמו בדורו של משה, **דְּאִינּוּן אִתְדַּבְּקוּ מַה דְּלָא אִתְדַּבָּקוּ דָּרִין אָחֳרָנִין** שהם השיגו מה שלא השיגו דורות אחרים.

דְּתַנְיָנַן שלמדנו במכילתא (פ׳ בשלח, בפסוק זה עמ״י ומנוהו), (ס״ג הרמ״ק) **חָמָאת שְׁפָחָה עַל יַמָּא, מַה דְּלָא חָמָאת עֵינָא דִיחֶזְקֵאל נְבִיאָה** ראתה שפחה על הים, מה שלא ראתה עיני יחזקאל הנביא, **אִי אִינּוּן אִתְדַּבָּקוּ כָּל כָּךְ** אם השפחות השיגו כל כך, **נְשֵׁיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל כָּל שֶׁכֵּן** נשיהם של ישראל כל שכן שהשיגו יותר, **בְּנַיְיהוּ כָּל שֶׁכֵּן** בניהם הזכרים כל שכן שהשיגו עוד יותר, **גּוּבְרִין כָּל שֶׁכֵּן** האנשים כל שכן שהשיגו עוד יותר, **סַנְהֶדְרִין כָּל שֶׁכֵּן** שהשיגו עוד יותר, **נְשִׂיאִים כָּל שֶׁכֵּן** שהשיגו עוד יותר, **וְכָל שֶׁכֵּן נְבִיאָה עִלָּאָה מְהֵימְנָא מֹשֶׁה דְּאִיהוּ עַל כֻּלָּא** וכל שכן נביא הגדול הנאמן משה רבינו שהוא למעלה על כולם, ודאי את השגתו הגדולה אי אפשר לשער.

וְהַשְׁתָּא אִלֵּין טַיָּיעֵי מַדְבְּרָא מְרַחֲשִׁין חָכְמְתָא כָּל כָּךְ ועתה אם אלו הסוחרים ההולכים במדבר היו מדברים ומגלים חכמת התורה כל כך, **כָּל שֶׁכֵּן חַכִּימֵי דָּרָא** כל שכן חכמי הדור שיודעים יותר, **כָּל שֶׁכֵּן אִינּוּן דְּקָיְימֵי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** ומכל שכן אותם התלמידים העומדים לפני רבי שמעון, **וְאוֹלְפֵי מִינֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא** ולומדים ממנו סתרי תורה כל יום, **כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא** ומכל שכן וכל שכן רבי שמעון בעצמו, שהוא עליון על כולם, שאי אפשר לשער את השגתו הגדולה.

בָּתַר דְּמִית מֹשֶׁה, מַה כְּתִיב אחרי שמת משה מה כתוב **וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה** אחרי אלהי נכר הארץ, **כָּךְ** כמו כן, **וַוי לְעָלְמָא כַּד יִסְתַּלַּק מְנִיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן** אוי לעולם כשרבי שמעון יסתלק ממנו, **דְּמַבּוּעֵי דְּחָכְמְתָא יִסְתְּתָמוּ מֵעָלְמָא** שמקורות החכמה יסתמו מן העולם, **וְיִבְעֵי בַּר נָשׁ מִלָּה דְּחָכְמְתָא וְלָא יִשְׁכַּח מַאן דְּיֵימָא** ויבקש אדם דבר חכמה ולא ימצא מי שיגיד לו, **וְטָעָאן כָּל עָלְמָא בְּאוֹרַיְיתָא** ויטעו כל בני העולם בהבנת התורה, **בְּגִין דְּלָא יִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ מַאן דְּאִתְעַר בְּחָכְמְתָא** לפי שלא ימצא ביניהם מי שיתעורר בחכמה, כלומר שלא יהיה איש שיודע התורה על בוריה כדי שיוכל ללמדה לאחרים, ויזכך את עצמו כל כך עד שאחרים יאירו ממנו.

עַל הַהוּא זִמְנָא כְּתִיב על זמן ההוא נאמר **וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ** דהיינו **וְאִם יִשְׁגּוּ בְּאוֹרַיְיתָא, וְלָא יְנַדְּעוּן אָרְחָהָא** אם ישגו בהבנת התורה ולא ידעו דרכיה, **בְּמַאי הוּא** מה היא סיבתה, ואמר **בְּגִין וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל** כלומר **דְּלָא אִשְׁתְּכַח מַאן דְּיָדַע לְגַלָּאָה עֲמִיקָתָא דְּאוֹרַיְיתָא וְאוֹרְחָהָא** שלא יהיה נמצא מי שידע לגלות עומקה של התורה ודרכיה, **וַוי לְאִינּוּן דָּרִין דְּמִשְׁתַּכְּחֵי כְּדֵין בְּעָלְמָא** אוי לדורות ההם שימצאו אז בעולם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה רָזִין עֲמִיקִין דְּאוֹרַיְיתָא בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא עתיד הקב״ה לגלות סודות עמוקים שבתורה בזמן של מלך המשיח,
כי מעינות החכמה יהיו נגלים לכל הבא ללמוד, ולא יצטרכו לקבל זה מזה, לא בדרך נגלה ולא בדרך נסתר, בְּגִין דְּמָלְאָה הָאָרֶץ לפי שאז יקוים מש״כ מלאה הארץ דֵּעָה אֶת יהו״ה כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים פי׳ כמו שכל הים (סהו״ק קנקע סיס, סנו נקוו המיס) מכוסה במים, כן יהיו כל בני אדם מכוסים וממולאים בדעה לדעת את ה׳, וּכְתִיב ועוד כתוב וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אָחִיו פי׳ לא יצטרכו ללמד עוד אחד את השני, לֵאמֹר דְּעוּ אֶת יהו״ה, כִּי כוּלָּם מעצמם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם פי׳ מן הקטנים עד הגדולים, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

לעתיד לבוא יתגלו טעמי המצוות וכל סודות התורה

(צו כח, א - רע״מ)

קָמוּ כֻּלְּהוּ קמו כל התנאים והאמוראים, וְאָמְרוּ, וַדַּאי אַנְתְּ הוּא אוּמָנָא רַעְיָא מְהֵימְנָא
ואמרו לרעיא מהימנא, ודאי אתה הוא האומן התלמיד חכם, דְּאִתְמַר בָּךְ, מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי, וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ וְאֵילָךְ כֻּלְּהוּ תַּלְמִידִים אינון דִּילָךְ וממתן תורה ואילך כל תלמידי החכמים הם התלמידים שלך, והיינו מִן יְהוֹשֻׁעַ עַד סוֹף כָּל דָּרִין מן יהושע עד סוף כל הדורות, הָדָא הוּא דְאַמְרִינַן זהו שאנו אומרים בריש פרקי אבות וּמְסָרָהּ לִיהוֹשֻׁעַ, וִיהוֹשֻׁעַ לִזְקֵנִים, וּזְקֵנִים לִנְבִיאִים, עַד סוֹף כֻּלְּהוּ עד סוף כל הדורות, תַּלְמִיד בָּקִי דִּילָךְ מַאן הוּא מי הוא תלמיד בקי שלך, הָא חֲזֵינָא דְּאִתְמַר הרי ראינו מה שנאמר (נמס׳ נצפ מציעא דף ג ע״ס) הַכֹּל יְהֵא מוּנָּח עַד שֶׁיָּבוֹא אֵלִיָּהוּ ויברר כל סתום, וכן יפרש כל ההלכות הסתומות, לכן הוא התלמיד בקי שלך.

אָמַר לוֹן אמר להם הרעיא מהימנא, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּאִיהוּ תַּלְמִיד חָבֵר ודאי כך הוא, שאליהו הוא תלמיד חבר שלי, דַּעֲלֵיהּ אִתְּמַר שעליו נאמר בֶּן אַהֲרֹן הַכֹּהֵן כי אליהו הוא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, ומצד שנתעברו בפנחס הנפשות של נדב ואביהוא, הרי הוא בן אהרן ממש, כְּגַוְונָא דְּאִתְּמַר בְּאַהֲרֹן כעין מה שנאמר באהרן הוּא יִהְיֶה לְךָ לְפֶה כי משה היה אומר הלכה סתומה ואהרן היה מפרשה, הָכִי נָמֵי בְּרֵיהּ יִהְיֶה לִי לְפֶה כמו כן בנו שהוא אליהו יהיה לי לפה, שהוא יפרש לעתיד לבא את ההלכה שתהיה ברורה, דְּאִיהִי אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה שההלכה היא התורה שבעל פה, בְּגִין דְּהֵיכִי דַּהֲוִינָא בְּקַדְמִיתָא כְּבַד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן כי כמו שהייתי בתחילה כבד פה וכבד לשון, וזה גרם שבגלות לא היתה הלכה ברורה במקום אחד, הָכֵי יוֹקִים לִי

קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּבַד פֶּה בְּאוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה כך יקים אותי הקב״ה בתחיית המתים כבד פה בתורה שבעל פה, כלומר שעדיין יהיו הרבה קושיות בתורה שבעל פה, וּכְבַד לָשׁוֹן בְּאוֹרַיְיתָא שֶׁבִּכְתָב וכבד לשון בתורה שבכתב, שגם בה יהיו עוד קושיות, דְּלָא יֵימְרוּן אִלֵּין דְּלָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּן לִי כדי שאלו שאינם מכירים אותי לא יאמרו, אָחֳרָא אִיהוּ אחר הוא, כי לעתיד לבא משה רבינו ילמד תורה לישראל, והוא ילמד את התורה כמו שהיא עכשיו, כדי שלא יחשבו שהיא תורה אחרת ח״ו, ואח״כ אליהו יפרשנה היטב בביאורים חדשים עד שידמה לנו כאילו היא תורה חדשה, וזה שאמר וְאִלֵּיָּהוּ הוּא יִהְיֶה לִי לְפֶה דהיינו יֵיתֵי לְתַקָּנָא כָּל אִלֵּין סְפֵקוֹת וּלְפָרְקָא לוֹן הוא יבא לתקן את כל אלו הספיקות ולתרץ אותם, כלומר שיטהר את העולם מן הקלפות, ועי״ז יהיה ליבון הלכה ועליית השכינה, כי לא יהיה עוד מי שיעכב את עלייתה ויחודה עם דודה.

ואמר עוד כי בְּהַהוּא זִמְנָא בעת הגאולה נאמר זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה דהיינו בְּרַתָּא דַּהֲוַת מְהַדְּקָא שְׁפָלָה בְּגָלוּתָא בת המלך שהיא השכינה הנקראת ״זאת״, שהיתה דחוקה ושפלה בגלות, לעתיד לבא סְלִיקַת עַל כָּל דַּרְגִּין דִּלְעֵילָּא תעלה על כל מדרגות של מעלה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב רַבּוֹת בָּנוֹת הם ששה היכלות של עולם הבריאה, עָשׂוּ חָיִל שעלו לינק מהיכל השביעי שהיא היכל הבינה דבריאה, וְאַתְּ שהיא השכינה עָלִית עַל כֻּלָּנָה ומפרש וּסְלִיקוּ דִּילָהּ תְּהֵא לְאַבָּא דְּאִיהוּ לִימִינָא חֶסֶד והעליה שלה תהיה לאבא שהוא לימין בקו החסד, כי שם שורש התורה שהיא חכמה עלאה, דְּבֵיהּ שבו אמרו חז״ל (נמס׳ נצפ נמצפ דף כה ע״נ), הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים דהיינו יפנה לבקש את החכמה משורש החכמה שבדרום, כי מְתַמָּן חָכְמָ״ה משם היא החכמה, שהיא נוטריקון כ״ח מ״ה כי היא כח למלכות הנקראת מה, כמו שנאמר (מיכה ג יג) מה אעידך מה אדמה לך הבת ירושלים (כמנוחל נפ׳ נרמסת דף ו ע״נ).

אָמַר חַד תַּנָּא אמר תנא אחד להרעיא מהימנא, בְּוַדַּאי בְּגִין דָּא אִתְּמַר בָּךְ בודאי בשביל זה נאמר בך, מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה פי׳ כי אבא יוליך ויביא את השכינה לצד החסד שבימין דז״א שהוא בחי׳ משה, והיינו בְּגִין כַּלָּה דִּילָךְ בשביל השכינה שהיא הכלה שלך שתתייחד עמך, דְּלָא יְהֵא לָךְ שְׁלִימוּ אֶלָּא בָּהּ שלא יהיה לך שלימות אלא בה, (מלין שלימות ז״ת ומלכות עס המלכות, כי מלכא בלא מטרוניתא לאו מלכא איהו, דְּכַד אַנְתְּ תְּהֵא שְׁלִים בָּהּ, אִתְּמַר בָּךְ כי כאשר אתה תהיה שלם בה, אז נאמר בך פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֶּר בּוֹ הבינה דרך הת״ת תדבר עם המלכות פה אל פה, וּמַרְאֶה בהבנה ברורה, וְלֹא בְּחִידוֹת דרך משלים ולבושים.

ומפרש מש״כ בְּמַרְאֶה היינו כְּגַוְונָא דְּכַלָּה דְּאִתְפַּשְׁטַת מַלְבּוּשָׁהָא כעין הכלה שהיא סוד ההלכה שמתפשטת מלבושיה שהם הספיקות, וּמִתְיַיחֶדֶת עִם בַּעְלָהּ בְּקֵירוּב בָּשָׂר בלי הפסק של לבושים של הספיקות ותהיה הלכה ברורה, בְּרַמ״ח אֵבָרִים דִּילָהּ

בכל רמ״ח אברים שלה, **וְלָא כַּסְיֵאת אֵבֶר חַד מִנָּהּ** ואינה מכסית אפילו אבר אחד שלה, כלומר שכל ההלכות של הרמ״ח מצות עשין יהיו גלויות וברורות, **וְהַאי אִיהוּ בְּמַרְאֶ״ה** וזהו מלת במרא״ה **רמ״ח בְּחוּשְׁבַּן** שעולה בחשבון רמ״ח כנגד הרמ״ח מצות עשין, שלעתיד לבא יתגלו טעמי המצות ואז יובנו כל ההלכות על בוריין.

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אמר המאור הקדוש שהוא רבי שמעון להרעיא מהימנא, **בְּקַדְמִיתָא אִתְחֲזֵי לָךְ הַאי חֵיזוּ דְּאִתְמַר בָּהּ בְּמַרְאֶה** בתחילה היה נראה לך המראה הזה שהיא השכינה שנאמר בה במראה, **דְּאִיהוּ לָךְ הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל בַּסְּנֶה** שהוא המראה הגדול הנראה לך בסנה, כמ״ש ויאמר משה אסורה נא וארא את המראה הגדול הזה, **דְּאִדְכַּר בֵּיהּ חָמֵשׁ זִמְנִין הַסְּנֶה** שנזכר בו חמש פעמים מלת ״הסנה״, כנגד החמשה חומשי תורה, שאז היו מצותיה מלובשות תוך הקליפה שהיא בחי׳ סנה, **וּכְעַן אִתְגַּלְיָא לָךְ חֵיזוּ דָּא בְּרמ״ח פִּקּוּדִין** ועתה במתן תורה נתגלה לך מראה הזה ברמ״ח מצות עשין, **דְּאִינּוּן בְּחַמְשָׁה חוּמָשֵׁי תּוֹרָה** שהם מבוארות בחמשה חומשי תורה.

וְלֹא בְחִידוּת פי׳ בלא הלבשה, **דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דִּילָהּ** שהחידות הם הלבושים שלה, **דְּבְהוֹן חָזוּ כָּל נְבִיאֵי** שבחידות ראו והשיגו כל הנביאים את נבואתם, **דְּלֵית אַרְח לְאִתְגַּלָּאָה כַּלָּה בְּקֵירוּב בָּשָׂר אֶלָּא לְחָתָן דִּילָהּ** כי אין דרך הכלה שהיא השכינה לגלות פנימיותה אלא לחתן שלה שהוא משה.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקָיֵּים בָּהּ בזמן ההוא דהיינו לעתיד לבוא יתקיים בשתי התורות, מש״כ **וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ** כי חטא אדם הראשון גרם שיתלבש אור התורה בלבושים כדי שלא יהנו הרשעים מאורה, אבל לעתיד לבא יתוקן הכל ותתפשט התורה מלבושיה, **כְּגוֹן אָדָם וְאִשְׁתּוֹ** כלומר ז״א שהוא סוד תורה שבכתב, והשכינה שהיא סוד התורה שבעל פה, שלעתיד לבא יתגלו כל סודותיהם בפירוש, ולא כמו עתה שהתורה מלובשת בסיפורים בשביל הערב רב ורשעי ישראל שלא יהנו מאור התורה, אבל לעתיד לבא **דְּכְבַר אִתְעֲבַר עַרְבּוּבְיָא בִּישָׁא עֵרֶב רַב קוּשְׁיָא בִּישָׁא מֵעָלְמָא** שאז כבר תתבטל מן העולם תערובת הרעה שהם הערב רב, שבשבילם נתלבשה התורה בקושיות רעות שאין להם תירוץ, **דְּאִינּוּן עָרְיָין דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ** שהערב רב הם העריות של הקב״ה ושכינתו, כלומר ערו״ה היא נוטריקון ע״ר ו״ה, ע״ר אותיות ר״ע, ו״ה הם סוד זו״ן שהערב רב מפרידים ביניהם, והערב רב הם גם **עָרְיָין דְּיִשְׂרָאֵל** הערויות הפוגמים בישראל, **כָּל שֶׁכֵּן עָרְיָין דִּילָךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא** כל שכן הערויות שלך רעיא מהימנא הפוגמים בך.

וּמַהֲלָכָה דִּילָךְ וצריכים להרחיקם ולבטלם גם מהלכה שלך שהיא התורה בעל פה, **דִּבְגִינַיְיהוּ צָרִיךְ לְכַסָּאָה רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא** שבשבילם צריכים לכסות ולהסתיר

את סודות התורה, **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כמו שביארו החברים על הפסוק **כְּבוֹד אלהי״ם הַסְתֵּר דָּבָר** וכבוד מלכים חקור דבר, פי׳ עתה כבוד המלכות הנקראת אלהי״ם, הוא הסתרת דבר ה׳ שהוא ההלכה, **עַד דְּמִתְעַבְּרִין מֵעָלְמָא** עד שמתבטלים הערב רב מן העולם, ומש״כ וכבוד מלכים חקור דבר, כי **וְלֵית מְלָכִים אֶלָּא יִשְׂרָאֵל** לא נקראו מלכים אלא ישראל, **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כמו שביארו חז״ל (נמס׳ שנת דף קכח ע״ב), כי **כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם** לכן **בְּהַהוּא זִמְנָא** לעתיד לבא יתקיים מש״כ **וּכְבוֹד מְלָכִים** שהם ישראל, **חֲקוֹר דָּבָר** שאז יחקרו את כל סודות התורה.

בגאולה העתידה האבות יקומו לתחיה לראות בגאולת בניהם

(תזריע נב, א)

רַבִּי אַבָּא פָּתַח לפרש מש״כ **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת** היינו בגאולה האחרונה, כי **זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲזָאָה פּוּרְקָנָא לִבְנוֹי** עתיד הקב״ה להראות גאולה לבניו, **כְּאִינּוּן יוֹמִין דְּשָׁלַח קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא לְיִשְׂרָאֵל** כימים ההם ששלח הקב״ה את משה להוציא את ישראל ממצרים, **וְאַחֲזֵי אִינּוּן מַכְתְּשִׁין בְּמִצְרָאֵי** והראה את המכות ההם במצרים, **וְאַלְקֵי לוֹן בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל** והלקה אותם בשביל שעינו ושעבדו את ישראל.

תָּא חֲזֵי, מַה בֵּין פּוּרְקָנָא דָּא לְפוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם בא וראה, מה בין הגאולה העתידה לבין גאולת מצרים, **פּוּרְקָנָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה בְּחַד מַלְכָּא וּבְמַלְכוּ חֲדָא** הגאולה של מצרים היתה במלך אחד ובמלכות אחת, **הָכָא בְּכָל מַלְכִין דְּעָלְמָא** כאן בגאולה העתידה תהיה הגאולה בכל המלכים שבעולם, **וּכְדֵין יִתְיְקַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָל עָלְמָא** ואז יתכבד שמו של הקב״ה בכל העולם, **וְיִנְדְּעוּן כֻּלָּא שָׁלְטָנוּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** וידעו הכל את כח ממשלתו של הקב״ה, **וְכֻלְּהוּ יִלְקוּן בְּמַכְתְּשִׁין עִלָּאִין עַל חַד תְּרִין** וכולם ילקו במכות גדולות כפליים ממה שלקו המצרים, **בְּגִין דְּיִסְרְבוּן כֻּלְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל** לפי שכולם יסרבו וימאנו מלשלוח את ישראל מארצם מתחת שעבודם.

וּכְדֵין יִתְגְּלֵי שׁוּלְטָנֵיהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ואז יתגלה כח ממשלתו של הקב״ה **דִּכְתִיב וְהָיָה יהו״ה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ** כי הוא לבדו ימלוך על כל העולם, **וּכְדֵין כֻּלְּהוּ יִתְנַדְּבוּן בָּהּ בְּיִשְׂרָאֵל לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** ואז כל האומות יתנדבו להביא את ישראל להקב״ה (הכוונה על הנשמות הקדושות שנפלו בין הקליפות, שמי יזכו לקדושה ויציאו מושם מנשה לה׳, ז״מ), **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם** מנחה לה׳ וגו׳ על הר קדשי ירושלים.

כְּדֵין קָיְימִין אֲבָהָן בְּחֶדְוָה לְמֶחֱמֵי פּוּרְקָנָא דִּבְנַיְיהוּ כְּמִלְקַדְמִין אז יקומו האבות מקברם בתחיה בשמחה, לראות גאולת בניהם כבראשונה כבצאת ישראל ממצרים, כלומר הקב״ה יראה להם את הנפלאות שיעשה לבניהם, הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת שהיה לו לומר אראך נפלאות, מהו אראנו לשון נסתר, אלא דקאי על האבות שיקומו אז בתחיה, ויראה אותם הקב״ה את הנפלאות שיעשה עם בניהם, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן במהרה בימינו. (רמ״ק והרח״ו ומפרקיס)

לעתיד לבוא הקב״ה יטהר את ישראל

(מצורע נד, א)

וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת נִדָּתָהּ וְגוֹ׳ כדי לפרש פסוק זה, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר הקדים לפרש משׂ״כ הִנֵּה יוֹם בָּא לַיהוה״ה פי׳ יבא יום מיוחד השמור לה׳, וְחֵלֶק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ כל השלל ששללו האומות ממך מימות עולם, תשוב לך ותחולק בקרבך ולתת לכל אחד חלקו (מנודות), ואמר הַאי קְרָא הָכִי מְפָרְשִׁי לֵיהּ פסוק זה כך היה צריך לומר הִנֵּה יוֹם יָבוֹא כי הפסוק נאמר על לעתיד לבא, מַאי הִנֵּה יוֹם בָּא למה כתוב בלשון עבר.

והשיב אֶלָּא שֶׁכְּבָר בָּא עַד לָא אִבְּרֵי עָלְמָא אלא מלת ״יום״ היא סוד המלכות הנקרא יום, והיא כבר באה עד שלא נברא העולם, וְהוּא יוֹם דְּבֵיהּ יַעֲבִיד דִּינָא לְחַיָּיבַיָּא והוא היום שעל ידו יעשה הקב״ה דין לרשעים, וְהוּא יוֹם דְּבֵיהּ יִתְפְּרַע קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵאִינּוּן דְּעָקוֹ לוֹן לְיִשְׂרָאֵל והוא יום שעל ידו יפרע הקב״ה מאותם הגוים שהצירו ודחקו את ישראל, הַאי יוֹם בָּא וְקָאֵים קַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זה היום שהוא המלכות, באה ועומדת לפני הקב״ה, וְתָבַע מַגַּיהּ לְמֶעְבַּד דִּינָא וּלְשֵׁצָאָה עַמִּין ותובעת ממנו לעשות דין לכלות את הגוים, וְאִתְיְהִיב לֵיהּ רְשׁוּ וניתן לה הרשות, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כמו שנאמר אח״כ וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַיִם לַמִּלְחָמָה וְגוֹ׳ ויצא ה׳ ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב, ושם ימותו ויתמו כל אשר הריעו לישראל. וזה שכתוב ״ואשה כי יזוב זוב דמה״, היינו המלכות ששופעת דין על הגוים, ״ימים רבים בלא עת נדתה״, ר״ל עת נדתה היא עת הקבועה לה לפעול דין בעולם, ולפעמים היא שופעת דינים על הגוים ימים רבים בלא עת נדתה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר מש״כ ״ימים רבים״, הכונה כי תֵּרִין יוֹמִין אִינּוּן לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שני ימים הם להקב״ה, חַד שָׁארֵי עַמַּיהּ אחד שורה עמו, וְחַד אָתֵי לְקַמַּיהּ ואחד שבא לפניו, והיינו המלכות, וּבְאִלֵּין עָבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְרָבִין בְּכֹלָּא ועל ידי

אלו עושה הקב״ה מלחמה בכל האומות, וְכַד הַאי יוֹמָא אָתֵי לְאַגָּחָא קְרָבָא וכשיום זה דהיינו המלכות באה ללחום באומות העולם, אִזְדַּוּוג בְּהַהוּא יוֹמָא אָחֳרָא היא מתחברת ביום האחר, וְנָטִיל זַיְינִין עַל זַיְינֵיהּ ולוקחת כלי זיינים דז״א, להוסיף על הגבורה שלה, וְאָגַח קְרָבָא בְּכֹלָּא ובכח שניהם היא לוחמת עם הכל, דהיינו בְּאִינּוּן רָאמִין באותם שרי מעלה של האומות, וּנְמוּכִין ועם האומות של מטה, כי אין הקב״ה נפרע מאומה של מטה, אלא אם כן נפרע תחילה משרם של מעלה, הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב כִּי יוֹם לַיהוה״ה צְבָאוֹת יש יום מוכן לשלם לכל אחד כפי הגמול המגיע לו, עַל כָּל גֵּאֶה וָרָם שהוא השר הרם שלמעלה המתנשא על קונו, וְעַל כָּל נִשָּׂא וְשָׁפֵל היינו האומה השפלה של מטה, המתנשאית ומתגאה על בוראה. (רמ״ק והרח״ו ומק״מ)

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר לפרש משׂ״כ וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ בלא עת נדתה, הנה אשה רומזת על המלכות, ודם רומז על אודם הדין, הַיְינוּ דִכְתִיב זהו שכתוב חֶרֶב לַיהוה״ה מָלְאָה דָם כי גם מלת חרב רומזת על המלכות, כשהיא מלאה מדינים הנקראים דם, ואמר מָלְאָה דָם וַדַּאי היינו דינים מרובים, דִּכְתִיב כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים על ידי שקבלה את כח הדין מגבורה דז״ת.

ומש״כ בְּלֹא עֶת נִדָּתָהּ, הַיְינוּ דִכְתִיב זהו שכתוב וַיִּשְׁקוֹד יהו״ה עַל הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ פי׳ מהר והקדים הקב״ה להביא עלינו את העונש, דִּתְנִינַן כי למדנו קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים פּוּרְעָנוּתָא לְעָלְמָא הקב״ה הקדים להביא את הפורענות לעולם לפני זמנם, כדי שלא תתמלא סאת העונות, כדי שלא יהיה צריך לכלותם, וכן חַיָּיבַיָּא מְקַדְּמִין פּוּרְעָנוּתָא בְּחוֹבֵיהוֹן לְמֵיתֵי לְעָלְמָא הרשעים בעונותם מקדימים להביא את העונש לעולם, והיינו בלא עת נדתה, כשעדיין לא היה ראוי שיבא הפורענות לעולם (עי׳ רש״י על הפסוק (דנריס ד כה) ונושנתם בארץ).

ומש״כ אוֹ כִּי תָזוּב עַל נִדָּתָהּ, הַיְינוּ מה שכתוב וְיָסַפְתִּי לְיַסְּרָה אֶתְכֶם ושאל מַהוּ וְיָסַפְתִּי לְיַסְּרָה, והשיב היינו אוֹסִיף דִּינָא עַל דִּינָא אוסיף להביא דין על דין, וְאֶתֵּן דָּמָא עַל דָּמָא ואתן דם על דם, כלומר דין חזק ביותר, יַתִּיר עַל מַה דְּאִית בְּהַהוּא חֶרֶב לַיהוה״ה מָלְאָה דָם יותר ממה שיש בחרבו של הקב״ה, וזה שכתוב כי תזוב על נדתה, פי׳ שירבה הקב״ה להביא את הדין יותר מן הראוי רח״ל.

ואמר עוד רבי שמעון כְּתִיב לֹא אוֹסִיף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם גם שם צריך לדעת מַהוּ לֹא אוֹסִיף מה כונתו בזה, ואמר אֶלָּא פירושו הוא, כי לֹא אֶתֵּן עוֹד תּוֹסֶפֶת לְהַהוּא חֶרֶב שלא אתן תוספת כח למדת המלכות לפעול דין בעולם, אֶלָּא כְּגַוְונָא דְיָכִיל עָלְמָא לְמִסְבַּל אלא כפי מה שהעולם יכול לסבול, ושאל וְהָא כְתִיב וְיָסַפְתִּי משמע שנותן תוספת כח למדת הדין, ואמר אֶלָּא לְיַסְּרָה כְּתִיב פי׳ שאתן כח רק לייסר את האדם כפי הראוי לכפרת העונות, וְלָא לְשֵׁיצָאָה ולא לכלות לגמרי

ח״ו, כלומר לא יסורים קשים כל כך המכלים את העולם, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **אוֹ כִּי תָזוּב עַל נִדָּתָהּ** פי׳ שתזוב דינים יותר ממה שיש בה בעצמה.

ומש״כ **כָּל יְמֵי זוֹב טוּמְאָתָהּ**, ושאל **מַהוּ כָּל יְמֵי זוֹב טוּמְאָתָהּ** על מה בא לרמז,

ואמר **אֶלָּא חַיָּיבַיָּא מְסָאֲבִין בְּחוֹבֵיהוֹן לְגַרְמֵיהוֹן** אלא הרשעים מטמאים את עצמם בעונותם, **וּמְסָאֲבִין לַאֲתַר אָחֳרָא** ומטמאים למקום אחר, דהיינו לשורש נשמתם שבמלכות, **כְּמָה דְאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **כִּי אֶת מִקְדַּשׁ יהו״ה טִמֵּא** שהוא סוד המלכות השורה במקדש, **וְאִתְעַר רוּחַ מְסָאֲבָא עֲלַיְיהוּ** ומתעורר עליהם רוח הטומאה להחטיאם, כענין עבירה גוררת עבירה.

וּלְזִמְנָא דְאָתֵי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל ולעתיד לבוא עתיד הקב״ה לטהר את ישראל, **וּלְאַעְבְּרָא לְהַהוּא רוּחָא מְסָאֲבָא מֵעָלְמָא** ולהעביר ולבטל את רוח הטומאה מן העולם, **דִכְתִיב לֹא יוֹסִיף יָבֹא בָךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא** כי לא יהיה עוד רוח הטומאה לטמאות אותך, **וּכְתִיב** ועוד כתוב **וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ**, ואמר כתוב **מִן הָאָרֶץ וַדַּאי** מאחיזתו במלכות הנקראת ארץ. (רמ״ק והרח״ו ומפרשים)

ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן

(מצורע נו, א)

רַבִּי יְהוּדָה הֲוָה מַתְנֵי הָכִי רבי יהודה היה שונה כך (עי׳ מס׳ פסחים דף ס ע״ב), **עֶשֶׂר נִקְרָא רִאשׁוֹן** ממטה למעלה, והוא הראש והראשון של הסטרא אחרא, כי הס״מ הוא השר שלו, **דִכְתִיב וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ** כי היה מסיגי וזוהמת הגבורה העליונה, **וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִקְרֵי רִאשׁוֹן** והקב״ה נקרא ראשון האמיתי, והיינו ז״ת שנמשת יעקב מושרשת בו, **דִכְתִיב אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא** שתמיד הוא נקרא ראשון, **וְזַמִּין לְאִתְפָּרְעָא רִאשׁוֹן מֵרִאשׁוֹן** ועתיד הקב״ה הנקרא ראשון להפרע מעשו הנקרא ראשון, **וּלְמִבְנֵי רִאשׁוֹן** ועתיד לבנות את בית המקדש הנקרא ראשון, כי שם השראת ראש הקדושה בתחתונים, **דִכְתִיב כִּסֵּא כָבוֹד** שהוא בית המקדש שהוא כסאו של הקב״ה לשרות בתוכו בעולם הזה, **מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן** שמוכן מבריאת העולם להקב״ה שהוא רם ונשא, **וּלְזִמְנָא דְאָתֵי כְּתִיב** ולעתיד לבוא כתוב **רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן** שתחילה יבוא המבשר את הגאולה לציון, ויאמר **הִנֵּה הִנָּם** הרי בני ישראל הם כבר בציון, **וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן** ואתן לירושלים מבשר כזה שיבשר את הגאולה שתבוא בב״א.

תָּאנָא למדנו, **כִּי זְמִינָא יְרוּשָׁלַיִם לְמֶהֱוֵי שׁוּרָהָא לְעֵילָּא** שעתידה ירושלים שיגיעו חומותיה למעלה, כלומר עתידה המלכות הנקראת ירושלים שיתמקן פלטופה עד למעלה,

וּלְאִתְקָרְבָא עַד כּוּרְסֵי יְקָרָא דְמַלְכָּא ולהתקרב עד כסא הכבוד של המלך, כלומר שמעלה המלכות עד הציור שהיה כסף על מכמה, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלַיִם כִּסֵּא יהו״ה** שאז תהיה המלכות כסא לז״א הנקרא יהו״ה, להיינו שיהיה שימוד העליון נשלימות, **כְּדֵין כְּתִיב** על זמן ההוא נאמר **וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה** שהיא המלכות, **כְּאוֹר הַחַמָּה** שתתגדל ותעלה עד הבינה הנקראת חמה, **וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם** ויהיה מעלה ומלבים על ז״ת דעתיק, **כְּדֵין** ואז יתקיים מש״כ **בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד** שיהיה יחוד העליון במדרגה השביעית שכתיב על מלכות ימגדל ככתבו על ז״ת (המצוטר עניני נשל״ו פ״ב), במהרה בימינו אמן. (רמ״ק מק״מ והרח״ו)

בדורו של מלך המשיח תתעורר הדעת בעולם

(אחרי נח, א)

תָּא חֲזֵי, זְמִינִין דָּרֵי בָּתְרָאֵי דְיִיתוּן בא וראה עתידים דורות האחרונים שיבואו, **דְיִתְנַשֵּׁי אוֹרַיְיתָא מִבֵּינַיְיהוּ** שישתכח התורה מביניהם, **וְחַכִּימֵי לִבָּא יִתְכַּנְּשׁוּן לְאַתְרַיְיהוּ** וחכמי הלב יתאספו למקום מנוחתם, כלומר יסתלקו מן העולם, **וְלָא יִשְׁתְּכַח מַאן דְסָגִיר וּפָתַח** ולא יהיה מי שיסגור ויתרץ את הקושיות, ואפילו מי שיפתח ויתחיל להקשות גם כן לא ימצא, **וַוי לְהַהוּא דָרָא** אוי לאותו הדור.

וּמִכָּאן וּלְהָלְאָה לָא יְהֵא דָרָא כְּדָרָא דָא ומכאן ולהלאה לא יהיה כדורו של רבי שמעון, **עַד דָּרָא דְּייֵתֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא** עד הדור שיבא בו מלך המשיח, **וּמַנְדְּעָא יִתְעַר בְּעָלְמָא** שאז תתעורר הדעת בעולם **דִכְתִיב כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם.**

כל הגלויות יש להם קצבה - זכו אחישנה. לא זכו בעתה

(אחרי סו, ב)

תָּאנָא למדנו על מש״כ **וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, רַבִּי יִצְחָק פָּתַח** הקדים לפרש מש״כ **וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְגוֹ׳, הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ** פסוק זה כבר ביארו החברים, (ס״ג ד״ן) כי **בְּשַׁעְתָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא** בעת שישראל נמצאים בגלות, **כְּבִיכוֹל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עִמְּהוֹן בְּגָלוּתָא** כביכול הקב״ה נמצא עמהם בגלות, **דְהָא שְׁכִינְתָּא לָא אִתְעֲדֵי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין** כי השכינה אינה מסתלקת מהם לעולם, והקב״ה שהוא ז״א בא להיות עם השכינה לשומרה מאחיזת הקליפות בגלות.

תָּא חֲזֵי, בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אִשְׁתְּכָחוּ בְּגָלוּתָא דְּבָבֶל בא וראה, בעת שישראל היו נמצאים בגלות בבל, שְׁכִינְתָּא בֵּינַיְיהוּ שַׁרְיָא השכינה שרתה ביניהם, וְתָאבַת עִמְּהוֹן מִן גָּלוּתָא וגם חזרה עמהם מן הגלות, והיינו אחר ע׳ שנה של הגלות חזרה עמהם ושרתה בבית שני, הגם שישראל פגמו בה על ידי שנשאו נשים נכריות, וּבְזְכוּת אִינּוּן צַדִּיקַיָּיא דְּאִשְׁתְּאָרוּ בְּאַרְעָא, שָׁאנַת בְּאַרְעָא ובזכות אותם הצדיקים שנשארו בארץ שלא חטאו, שרתה השכינה בארץ בבית שני, וְלָא אַעְדֵּי מִנַּיְיהוּ לְעָלְמִין ולא נסתלקה מהם לעולם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְּאִתְהַדְּרַת מַטְרוֹנִיתָא בְּמַלְכָּא שחזרה המלכה להיות עם המלך, כלומר שחזרה המלכות להתייחד עם ז״פ, וְאִתְהַדָּר כֹּלָּא בְּהֵלּוּלָא דְּמַלְכָּא והכל חזר למקומו בשמחת המלך, כלומר על ידי חנוכת הבית והקרבת הקרבנות, בְּגִין כָּךְ אִקְרוֹן אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה ולפיכך נקראים אנשי כנסת הגדולה, כי אנשי הם הצדיקים, כנסת היא המלכות, והצדיקים הגדילוה ממה שהיתה קטנה בגלות, כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וַדַּאי פירוש שהגדילו את המלכות.

תָּאנָא למדנו כי בְּכָל זִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא בכל עת שישראל נמצאים בגלות, אִי אִינּוּן זַכָּאִין אם הם צדיקים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַקְדִּים לְרַחֲמָא עֲלַיְיהוּ, וּלְאַפָּקָא לוֹן מִגָּלוּתָא הקב״ה מקדים לרחם עליהם, להוציאם מן הגלות, וְאִי אִינּוּן לָא זַכָּאִין ואם הם אינם צדיקים, אז מְעַכֵּב לוֹן בְּגָלוּתָא עַד הַהוּא זִמְנָא דְּאִתְגְּזַר מעכב אותם בגלות עד אותו הזמן שנגזר עליהם, וְכַד מָטָא זִמְנָא וְאִינּוּן לָא אִתְחֲזְיָין וכשמגיע סוף זמן שנגזר עליהם הגלות, והם אינם ראוים לגאולה, אז קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַשְׁגַּח לְיַקָּרָא דְּשְׁמַיָּה וְלָא אַנְשֵׁי לְהוּ בְּגָלוּתָא הקב״ה משגיח לכבוד שמו שהוא השכינה, ובשבילה אינו שוכח אותם בגלות, כי כל הגליות יש להם קצבה, זכו אחישנה, לא זכו בעתה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְגוֹ׳, אִלֵּין אֲבָהָן דְּכֹלָּא אלו הם האבות של הכל, כלומר כס מג״ת שכס המלכות של ג׳ גמיס נה״י, וכס סוד יה״ו דכס הוי״ה, רָזָא דִּשְׁמָא קַדִּישָׁא הסוד של שם הקדוש הוי״ה נשלם עם המלכות שהיא סוד ה׳ האחרונה, הנרמזת במש״כ אחר כך ואת הארץ אזכור.

בזמן שהשכינה מוכנה ללדת את נשמת שני המשיחים

(אחרי סח, א - רעיא מהימנא)

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא שהוא נשמת משה רבינו ע״ה, שדיבר אל נשמות הצדיקים שבאו מגן עדן לשמוע את דברי תורתו, כי בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן ההוא של קודם התגלות משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, אִלֵּין מָארֵי מַתְנִיתִין אלו בעלי משנה, שהם התלמידי

החכמים העוסקים בפשט התורה, וכן מָארֵי חָכְמְתָא עִלָּאָה, מָארֵי קַבָּלָה, מָארֵי רָזֵי תּוֹרָה בעלי חכמה העליונה שהם בעלי קבלה ובעלי סודות תורה, שַׁעֲתָא דְּחִיקַת לוֹן השעה תהיה דחוקה להם בעניות וצרות רח״ל, וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר וזה הוא שאמר דוד המלך כְּאַיָּל תַּעֲרֹג עַל אֲפִיקֵי מָיִם פירוש השכינה הנקראת אילה כשהיא בבחינת דינים קשים, צועקת על מוצאי המים, דהיינו עבור התלמידי חכמים דְּאִינּוּן אֲפִיקֵי מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא שהם מוציאים את מימי התורה, לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא לתיקון השכינה, ואמר כי וְלֵית תּוֹרָה אֶלָּא עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא אין תורה אלא עמוד האמצעי שהוא ז״פ הנקרא תורה שנכתב, שממנו ממשיכים את השפע לתיקון השכינה, והשכינה צועקת דְּיהוֹן אִלֵּין אֲפִיקֵי מַיִם, בְּצַעֲרָא בִּיגוֹנָא בְּעַנְיוּתָא לפי שאז יהיו אלו התלמידי חכמים המוציאים את מימי התורה, בצער ויגון ועניות, וְאִלֵּין אִינּוּן חֲבָלִים צִירִין דְּיוֹלֵדָה דְּאִיהִי שְׁכִינְתָּא ואלו הם החבלים והצירים של היולדת שהיא השכינה, שהיא מוכנת להוליד את נשמת ב׳ משיחין כדמפרש לקמן, דְּאִתְּמַר בָּהּ שנאמר בה וְתָגֵל יוֹלַדְתֵּךְ שאחר לידת ב׳ המשיחין תשמח השכינה, וּבְאִינּוּן חֲבָלִים תְּהֵא בְּצַעֲרָא דְּלְהוֹן ובאותם החבלים של התלמידי חכמים תהיה השכינה בצער עמהם.

בזכות היסורים שסובלים הצדיקים והתלמידי חכמים

וּבְאִינּוּן חֲבָלִים דְּצַוְוחַת בְּהוֹן ובאותם חבלי לידה שהשכינה צועקת שבעים קולות בשביל צער הצדיקים, (ס״ג סמ״ק) אִתְעֲרַת שַׁבְעִין דְּלְעֵילָּא היא מעוררת את ז״ס [ז׳ ספירות] דז״א שלמעלה, וכל ספירה כלולה מעשר לכן הם שבעים, עַד דְּיִתְעַר קוֹל דִּילָהּ עַד יהו״ה עד שיתעורר קול צעקתה עד השם הוי״ה שהוא כללות ז״א, וּמַיָּד כשיתקרב זמן הגאולה, יתקיים מה שכתוב קוֹל יהו״ה שהוא ז״א, יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת, דְּאִינּוּן מָארֵי מַתְנִיתִין אילות הם התלמידי החכמים הנזכרים לעיל, שהם סוד בְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהָ רֵעוֹתֶיהָ דהיינו ריעים של השכינה, לכן נקראים אילות כמו השכינה הנקראת אילה, כָּלְהוֹן יְהוֹן לוֹן כולם יהיה להם חִיל כַּיּוֹלֵדָה מַמָּשׁ כי אז יתחזקו החבלים ביותר, וכל המקודש יותר יסוריו קשים יותר, בְּדָחֲקִין דְּדַחֲקָא לוֹן שַׁעֲתָא בדחקות שהשעה דוחקת אותם, בְּכַמָּה נְשִׁיכִין דְּיֵצֶר הָרָע דְּחִוְיָא בכמה נשיכות של היצר הרע שהוא הנחש, דְּנָשִׁיךְ לוֹן בְּכַמָּה דָּחֲקִין הנושך אותם בכמה מיני דחקות ויסורים.

בְּהַהוּא זִמְנָא אִתְפַּתְּחַת לְאוֹלָדָא מְשִׁיחָא בזמן ההוא השכינה נפתחת להוליד את נשמת מלך המשיח, דהיינו להוציאה מן הגן עדן לאויר העולם הזה, בְּגִין חֲבָלִים וְדוֹחֲקִין דְּצַדִּיקִין בזכות החבלים והדחקות והיסורים שסובלים הצדיקים שנשמתם היא מן היסוד, וּמָארֵי מִדּוֹת ובעלי המדות שנשמתם היא מנצח והוד, וּמָארֵי רָזִין דְּאוֹרַיְיתָא ובעלי סודות התורה שבתפארת, המושכים את סודות התורה מהת״ת דרך היסוד אל המלכות,

שהם מָארֵי בּוּשֶׁת וַעֲנָוָה בעלי בושת וענוה מצד החכמה והבינה, והם מָארֵי יִרְאָה וְאַהֲבָה בעלי יראה ואהבה מצד החסד והגבורה, והם מָארֵי חֶסֶד בעלי חסד בפועל.

ומוסיף ואמר בחינה אחרת במדרגת הצדיקים, והיינו אַנְשֵׁי חַיִל מצד י׳ דשם הוי״ה שבחסד, יִרְאֵי אלהי״ם מצד ה׳ הראשונה דשם הוי״ה שבגבורה, אַנְשֵׁי אֱמֶת מצד ו׳ דשם הוי״ה שבת״ת, שׂוֹנְאֵי בָצַע מצד ה׳ האחרונה דשם הוי״ה שבמלכות, דְּדַחֲקָא לוֹן שַׁעְתָּא שהשעה תהיה דוחקת אותם בצער ועניות, וְהַאי הוּא דְּאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין וזהו שאמרו בעלי המשנה (עי׳ מס׳ סנהדרין דף נ ע״ב), דּוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, אַנְשֵׁי חַיִל שהם בעלי חסד יְסוֹבְבוּ מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יְחוֹנָנוּ, וְיִרְאֵי חֵטְא שהם בעלי יראה מצד הגבורה יִמָּאֲסוּ, וְחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח שהם תלמידי חכמים מצד הת״ת, וּתְהֵא הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת מהם, וְהַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ פירוש המלכות הנקראת גפן תשפיע שפעה, אבל עכ״ז וְהַיַּיִן בְּיוֹקֶר לפי שלא נמשך השפע מהבינה שבה סוד יין המשומר.

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ

וחוזר לדבריו דלעיל ואמר, כי וּמֵאֵינוֹן קִלִּין דְּיָהֲיבַת מאותם הקולות שהשכינה צועקת בשביל הצער של תלמידי חכמים, דְּאִינוּן שַׁבְעִין, לָקֳבֵל שַׁבְעִין תִּיבִין דְּיַעֲנֵךְ יהו״ה בְּיוֹם צָרָה שהם שבעים קולות, כנגד שבעים תיבות שיש במזמור יענך ה׳ ביום צרה, וזה יהיה בע׳ שנים האחרונות של קודם הגאולה, אז אִתְפַּתְּחַת רַחֲמָהּ דְּאִיהִי ב׳ נפתחת רחמה שהיתה כעין ס׳ סתומה, וכשנפתחה היא כעין אות ב׳, לרמז כְּלִילָא מִתְּרִין בֵּיתִין שהיא כלולה משני בתי מקדשות, לְאוֹלָדָא ב׳ מְשִׁיחִין כדי להוליד ב׳ משיחין, שהם נגד אימא ומלכות שהם סוד ב׳ בתי מקדשות, כי בית ראשון הוא סוד ה׳ ראשונה דשם הוי״ה, שהיא בחינת לאה שממנה יצא משיח בן דוד, ובית שני הוא כנגד ה׳ האחרונה דשם הוי״ה, שהיא בחינת רחל שממנה יצא משיח בן יוסף, ואז וְאָעִילַת רֵישָׁהּ בֵּין בִּרְכָּהָא מכניסה ראשה בין ברכיה, דהיינו דְּאִיהוּ רֵישָׁא דִּילָהּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא שהראש שלה הוא בעמוד האמצעי (זהר״ח תס״מ דז״ע), תְּרֵין שׁוֹקָהָא, נֶצַח וְהוֹד ושתי שוקיה הם בנו״ה דז״א, והם תְּרֵין נְבִיאִים סוד שתי בחינות נביאים, כלומר נביאים הראשונים ונביאים האחרונים, מְתַמָּן אוֹלִידַת תְּרֵין מָשִׁיחִין מן הת״ת באמצעות נו״ה תוליד את ב׳ משיחין, בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן ההוא יתקיים מה שכתוב וַיַּחֲשֹׁף יְעָרוֹת פירוש יבטל הקב״ה את אילני הסרק מסטרא דיע״ר, שהוא סוד פ״ר דינים שבגי׳ יע״ר, ועל ידי זה יִתְעַבַּר נָחָשׁ מֵעָלְמָא יתבטל הנחש שהוא הס״מ מן העולם, ויתבטלו כל החיצונים, כמו שכתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, במהרה בימינו אמן. (רמ״ק והגר״ע ומפרשים) (ע״כ הרעיא מהימנא)

גילי מאוד בת ציון... הנה מלכך יבוא לך

(אחרי סט, א)

וְתָאנָא ולמדנו כי הַאי שִׁפְחָה זְמִינָא לְשַׁלְטָאָה בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דִּלְתַתָּא שפחה זו עתידה לשלוט בארץ הקדושה שלמטה לפני ביאת המשיח, כְּמָה דַּהֲוַת מַטְרוֹנִיתָא שָׁלְטָא בְּקַדְמֵיתָא כמו שהיתה המלכות שולטת בתחילה בזמן שבית המקדש היה קיים, דִּכְתִיב על ירושלים עיר הקודש צֶדֶק יָלִין בָּהּ וצדק היא המלכות, וְהַשְׁתָּא ועתה נתקיים מה שכתוב וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירְתָּהּ בְּכֹלָּא כי היא ירשה גבירתה ושולטת בכל ארץ ישראל (מי נמי שמועה למעלה ולמטה), וְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַאֲתָבָא לְמַטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָהָא כְּקַדְמֵיתָא ועתיד הקב״ה להחזיר את המלכות למקומה כבתחילה, וּכְדֵין מִמַּאן הוּא חֶדְוָותָא ואז ממי תהיה השמחה, ואמר הֲוֵי אֵימָא חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא וְחֶדְוָותָא דְּמַטְרוֹנִיתָא אמור מעתה שתהיה שמחת המלך ושמחת המלכה, ומפרש חֶדְוָותָא דְּמַלְכָּא שמחת המלך שהוא ז״א תהיה בְּגִין דְּיֵיתוּב לָהּ וְיִתְפְּרַשׁ מִשִּׁפְחָה כְּדְקָא אָמֵינָא לפי שתחזור המלכות אליו, ויפרד מן השפחה כמו שאמרתי, וְחֶדְוָותָא דְּמַטְרוֹנִיתָא ושמחת המלכות תהיה בְּגִין דְּתֵיתוּב לְאַזְדַּוּוגָא בְּמַלְכָּא לפי שתחזור להתחבר במלך ז״א, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב גִּילִי מְאֹד בַּת צִיּוֹן הריעי בת ירושלם, הנה מלכך יבא לך, צדיק ונושע הוא. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

בביאת המשיח עתיד הקב״ה לטהר את ארץ ישראל

(אחרי עב, ב)

כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אשר ישבתם בה לא תעשו, רַבִּי חִיָּיא פָּתַח הקדים ואמר מה שכתוב לֶאֱחוֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וינערו רשעים ממנה (פרש״י אני עתיד לאחוז בכנפות הארץ ולנער את הרשעים ממנה), תָּאנָא למדנו כי זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְדַכְּאָה לְאַרְעֵיהּ מִכָּל מְסָאֲבוּתָא דְּעַמִּין דְּסָאִיבוּ לָהּ עתיד הקב״ה לטהר את ארץ ישראל מכל טומאת הגוים שטמאו אותה על ידי עבודה זרה, ועל ידי שהשליטו על הארץ רוחות רעות על ידי מעשיהם המקולקלים, כְּהַאי מַאן דְּאָחִיד בְּטַלְיְתֵיהּ וְאַנְעַר טִנּוּפָא מִנֵּיהּ כמי שאוחז בטליתו ומנער את הטנופת ממנה, וְכָל אִינּוּן דְּאִתְקְבָרוּ בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא לְמִשְׁדֵּי לוֹן לְבַר ואז כל אותם הגוים והרשעים שנקברו בארץ הקדושה ישליך אותם הקב״ה לחוץ, וּלְדַכְּאָה אַרְעָא קַדִּישָׁא מִסִּטְרָא אָחֳרָא ועתיד הקב״ה לטהר את ארץ ישראל מן הסטרא אחרא, כלומר לטהר את המלכות הקדושה שנקראת ארץ מאחיזת הסטרא אחרא, והיינו כְּבִיכוֹל דַּהֲוָה מַתְזָנָא לִשְׁאָר רַבְרְבֵי עַמִּין כביכול שהיא היתה זנה ומפרנסת לשאר

שרי האומות, **וּלְקַבָּלָא מְסָאֲבוּתָא דִּלְהוֹן** ועל ידי אחיזתם בה היתה מקבלת את הטומאה שלהם, **וּלְדַבְּרָא לוֹן** והוצרכה להנהיג אותם, **וְזַמִּין לְדַכְּאָה לָהּ** ובביאת המשיח עתיד הקב״ה לטהר אותה, **וּלְאַעְבָּרָא לוֹן לְבַר** ולהעביר ממנה את אחיזת השרים והסטרא אחרא לחוץ. (רמ״ק ומפרשים)

עתיד הקב״ה לעשות נקמה גדולה במלכות אדום

(אמור פט, א)

וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אשר לא היתה לאיש לה יטמא, ואמר **מַאי כְּתִיב לְעֵילָּא** מה כתוב למעלה, **כִּי אִם לְשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו וְגוֹ׳** כדי לפרש פסוק זה, **רַבִּי אַבָּא פָּתַח** הקדים לפרש מה שכתוב **מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה וְגוֹ׳** הנה מה שכתוב **מִי זֶה בָּא מֵאֱדוֹם** היינו **זַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְלָבָשָׁא לְבוּשֵׁי נוּקְמָא עַל אֱדוֹם** עתיד הקב״ה ללבוש לבושי נקמה על אדום, מכח התעוררות דין החזק שיתעורר עליהם, **דְּאַחֲרִיבוּ בֵּיתֵיהּ וְאוֹקִידוּ הֵיכְלֵיהּ** על שהחריבו ביתו ושרפו את היכלו, **וְגָלוּ לְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָּא** והגלו את כנסת ישראל בין האומות, **וּלְמֶעְבַּד לְהוֹן נוּקְמַת עָלְמִין** ועתיד הקב״ה לעשות בהם נקמת עולם, **עַד דְּיִשְׁתַּכְּחוּן כָּל טוּרִין מְטוּרֵי עָלְמָא מַלְיָין מִקְּטוּלֵי עַמִּין** עד שימצאו כל ההרים מהרי העולם מלאים מהרוגי העמים, **וּלְמִקְרֵי לְכָל עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא עֲלַיְיהוּ** ועתיד הקב״ה לקרוא לכל עופות השמים עליהם לאכול את פגריהם, **וְכָל חֵיוַת בָּרָא יִתְזָנוּן מִנַּיְיהוּ תְּרֵיסַר יַרְחֵי** וכל חיות השדה יזונו מהם י״ב חדשים, **וְעוֹפָא דִּשְׁמַיָּא שְׁבַע שְׁנִין** ועופות השמים שבע שנים, **עַד לָא תִּסְבַּל אַרְעָא נִיוּוֹלָא דִּידְהוּ** עד שלא תסבול הארץ את הניוול שלהם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **כִּי זֶבַח לַיהוה״ בְּבָצְרָה וָטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם** ובצרה היא עיר בארץ אדום, **עַד דְּאִינּוּן לְבוּשִׁין יִסְתַּאֲבוּן** עד שאותם לבושי נקמה יטמאו מן ההרוגים, כי הדין שיתעורר עליהם יושפע אל החיצונים הטמאים, והם יפעלו הרג ואבדון גדול באדום, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי** פי׳ לכלכתי וטנפתי על ידי אחיזת החיצונים שהם פעלו בהם את הדין.

ומה שכתוב **חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה** היינו **בְּגִין דְּמִינָּהּ נָפְקוּ אוֹכְלוֹסִין דְּעָלְמָא לְחַיְּילָא עַל יְרוּשָׁלַיִם** לפי שמבצרה יצאו המונים רבים לצבוא על ירושלים, **וְאִינּוּן שָׁרוּ לְאוֹקָדָא הֵיכָלָא** והם התחילו לשרוף את ההיכל, **וּבְנֵי אֱדוֹם מְפַגְּרִין שׁוּרִין** ובני אדום היו מהרסים את החומות, **וְרָמוּ אַבְנֵי יְסוֹדָא** ועקרו את אבני היסוד, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **זְכוֹר יהו״ה לִבְנֵי אֱדוֹם** לשלם להם גמול על זאת, את יום ירושלם, מה

שעשו בעת חורבן ירושלים, **הָאוֹמְרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ** (ערו, ענין מורגן והשמחה) אשר אמרו לחבריהם החריבו והשחיתו גם את היסודות. (מצודות)

ומה שכתוב **זֶה הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ** היינו הקב״ה יהיה הדור **בְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי דְּנוּקְמָא דְּזַמִּין לְאַלְבָּשָׁא** באותם לבושי נקמה שעתיד ללבוש, **צוֹעֶה בְּרוֹב כֹּחוֹ** שואל **מַה צוֹעֶה** מה פירושה, ומשיב **מְתַבֵּר** לשון שבירה, כי צועה היא לשון הסעה והפלה לארץ (רד״ק בשורש צועה), **כְּמָה דִכְתִיב** כמו שנאמר **עַמִּים תַּחְתֶּיךָ יִפְּלוּ** דהיינו תחתיהם של ישראל.

אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִישַׁעְיָה, מַאן הוּא דַּיַּעֲבִיד כָּל כָּךְ מי הוא זה שיעשה כל כך עבור ישראל, **פָּתַח וְאָמַר** ישעיה הנביא **אֲנִי מְדַבֵּר בְּצָדָקָה** דהיינו **הַהוּא דְּאִיהוּ רַב לְהוֹשִׁיעַ** זה שהוא רב להושיע לישראל, והיינו המלכות הנקראת ״אני״, היא תפעל את הנקמה בכח הבינה הנקראת צדקה, והיא רב להושיע, כי בה הוא סוד החירות הגמורה, **הַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ** זהו שכתוב בו **אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט** הבינה אוהבת ומייחדת את המלכות הנקראת צדקה עם ז״א הנקרא משפט, ואמר הגם שבמלכות נזכרת תמיד כינוי ״צדקה״, אבל **וְאִיהוּ צְדָקָה מַמָּשׁ** הבינה היא צדקה ממש כי היא שורש הצדקה, **וְאִיהוּ** והבינה היא **רַב לְהוֹשִׁיעַ** והמלכות פועלת בכחה.

וְכָל כָּךְ לָמָּה למה תהיה הנקמה גדולה כל כך באדום, וגם למה תהיה על ידי הקב״ה בעצמו, ואמר **בְּגִין דְּגָרְמוּ לְכֶנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְמֶהֱוֵי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא בְּגָלוּתָא וּלְמִנְפַּל לְאַרְעָא** לפי שגרמו לכנסת ישראל שהיא השכינה שתהיה שוכבת בעפר בגלות וליפול לארץ, **כְּמָה דִכְתִיב** כמו שכתוב **נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** כלומר שנפלה נפילה גדולה כל כך עד שלא תוכל לקום מעצמה, אם לא שיבא בעלה שהוא הקב״ה בעצמו להקימה, **וּבְגִין כָּךְ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁי נוּקְמָא עֲלַיְיהוּ** ובשביל זה ילבש הקב״ה לבושי נקמה עליהם, **לְסָאֲבָא לוֹן בִּסְגִיאוּ דְּקָטוֹלַיָּא** לטמא אותם הבגדים על ידי רוב ההרוגים **דִּכְתִיב וְכָל מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי** פי׳ לכלכתי וטמאתי בדם.

ושואל **וְכָל כָּךְ לָמָּה** למה לא ישלח ה׳ חייליו, ולמה מוכרח שתהיה על ידי עצמו, ומשיב משום **דִּכְתִיב וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו** שהיא השכינה הקדושה שהיא אחותו של הקב״ה סוד ז״א, והיא בתולה **אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ** פי׳ שלא היתה לאיש בליעל ח״ו, כלומר שלא נטמאה מאחיזת החיצונים, **דְּלָאו חוּלָקֵיהּ דְּעֵשָׂו** שהיא אינה בחלקו של עשו, **וְלָא חֲוַות בְּעַבְדֵּיהּ דְּהַהוּא דִּכְתִיב בֵּיהּ** ולא היתה בגורלו של איש ההוא שכתוב בו **אִישׁ יוֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה** שהוא הס״מ שלא שלט עליה ח״ו, **לָהּ יִסַּמָּא** פי׳ בשבילה יטמא, כלומר **בְּאִינּוּן לְבוּשִׁין דְּנוּקְמָא** באותם לבושי נקמה שהם סוד הדינים שהחיצונים יפעלו בכחם נקמה גדולה באדום, **דְּזַמִּין לְאִסְתַּאֲבָא בֵּין אִינּוּן אוֹכְלוֹסִין** שעתידים להטמא בין אותם המוני ההרוגים, **דִּכְתִיב בֵּיהּ** שעל כן כתוב

בו לָהּ יִטַּמָּא דהיינו בְּגִינָהּ בשביל השכינה, בְּגִין דְּאִיהִי שְׁכִיבַת לְעַפְּרָא, וְהוּא בָּעֵי לְאַקָּמָא לָהּ לפי שהיא שוכבת בגלות לעפר, והוא רוצה להקים אותה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ הנאמר על השכינה, וּכְתִיב ועוד כתוב בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת וְגוֹ׳ שהיא השכינה שתקום מן העפר ותצא מן הגלות במהרה בימינו אמן. (רמ״ק והרמ״ו ומק״מ)

בעת הגאולה הקב״ה ישוב עם ישראל מן הגלות

(אמור צ, ב)

תּוּ פָּתַח עוד פתח רבי שמעון וְאָמַר לפרש מה שכתוב לַיהוה״ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה, הנה מה שכתוב לַיהוה״ הַיְשׁוּעָה, הָכִי תְּנִינַן כך למדנו (נמס׳ מגילה דף כט ע״ב), כִּי זָכְאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל אשריהם ישראל, דִּבְכָל אֲתַר דְּאִתְגְּלוּ, שְׁכִינְתָּא אִתְגַּלְיָיא בַּהֲדַיְיהוּ שבכל מקום שגלו, השכינה גלתה עמהם, ושואל אם כן כַּד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגָּלוּתָא, פּוּרְקָנָא לְמַאן כשיצאו ישראל מן הגלות, למי תהיה הגאולה, לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מאחר ששניהם בגלות.

ומשיב אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהּ בְּכַמָּה קְרָאֵי, וְהָכָא אלא הרי ביארנו בכמה כתובים, וכן כאן, דכתיב לַיהוה״ הַיְשׁוּעָה, וַדַּאי ודאי תהיה ישועה גם לה׳, אֵימָתַי מתי תהיה ישועת ה׳, כשתהיה עַל עַמְּךָ בִּרְכָתֶךָ סֶּלָה, דהיינו בְּשַׁעְתָּא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יַשְׁגַּח בִּבְרָכָאן עֲלַיְיהוּ דְּיִשְׂרָאֵל בשעה שהקב״ה ישגיח בברכות על ישראל, לְאַפָּקָא לוֹן מִן גָּלוּתָא וּלְאוֹטָבָא לְהוּ להוציא אותם מן הגלות ולהטיב להם, כְּדֵין לַיהוה״ הַיְשׁוּעָה וַדַּאי אז תהיה גם תשועת ה׳ ודאי, כי השכינה תצא מן הגלות, ואז יקוים מה שכתוב על עמך ברכתך סלה, פי׳ שהברכות תהיינה על ישראל לעולם, מה שאין כן בעודם בגלות, וְעַל דָּא תְּנִינַן ועל זה למדנו, דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְיתוּב עִמְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא שהקב״ה ישוב עם ישראל מן הגלות, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב וְשָׁב יהו״ה אלהי״ך אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ והשיב את שבותך לא כתיב, אלא ושב ה׳, שפירושו שהוא גם כן ישוב עם בית ישראל מן הגלות, בב״א. (רמ״ק ומפרשים)

מהתעוררות התשובה של ישראל תהיה הגאולה

(אמור צה, א)

בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בין הערבים פסח לה׳, (פרש״י הקרבת קרבן ששמו פסח), כדי לפרש פסוק זה רַבִּי חִיָּיא פָּתַח הקדים לפרש מש״כ אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק פתחי לי אחותי וגו׳, שפירושו הוא אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שהיא השכינה להקב״ה, אֲנִי יְשֵׁנָה בְּגָלוּתָא דְּמִצְרַיִם כי הגלות נחשבת לבחינת שינה, כי השינה היא אחת מששים במיתה, דַּהֲווֹ בָּנַי בְּשַׁעְבּוּדָא דְּקַשְׁיוּ ששם היו בני בשעבוד קשה, וְלִבִּי עֵר היינו לְנַטָּרָא לְהוּ דְּלָא יִשְׁתַּיצוּן בְּגָלוּתָא לשמור אותם שלא יכלו בגלות.

קוֹל דּוֹדִי דוֹפֵק, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דודי הוא הקב״ה, דְּאָמַר וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי שאמרתי לאברהם בברית בין הבתרים, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי.

וסוד הַמַּאֲמָר הוּא, כי המלכות היתה נגלות מצריס נסוד נקודה קטנה בלי מוחין, והיינו סוד ״אני ישנה״, ועל ידי זה היה הדין ממוּתָּק על ישראל ולכן היו משועבדים בעבודה קשה, אבל בימיות המלכות שהיא השינה והגלות שולטת גם היתה ערה, בסוד ״ולבי ער״, והיא שמרה את ישראל שהמיצוים לא יכלו בהם, וכשהגיע זמן הגאולה, הת״ת היה מעורר את המלכות דרך היסוד, בסוד ״קול דודי דופק״, וז״ש ״ומזכור את בריתי״, דהיינו הת״ת אומר ומזכור את המלכות על ידי בריתי שהוא היסוד.

ומש״כ פְּתְחִי לִי פירושו פְּתְחָא כְּחַדּוּדָא דְּמַחַטָּא פתחי לי פתח קטן כחודו של מחט, וַאֲנָא אַפְתַּח לָךְ תַּרְעִין עִלָּאִין ואני אפתח לך שערים גדולים, כי פתיחה והתעוררות קטנה למטה, מעוררת הרבה למעלה.

ועוד פְּתְחִי לִי אֲחוֹתִי אחותי היינו המלכות, וז״א אומר לה פתחי לי דְּהָא פְּתְחָא לְאַעְלָא לִי, בָּךְ הוּא כי הפתח ליכנס אצלי, הוא בך, דְּלָא יֵיעֲלוּן לְגַבָּאי בָּנַי אֶלָּא בָךְ שאין בני יכולים ליכנס אצלי אלא דרכך, אַנְתְּ הוּא פְּתְחָא לְאַעְלָאָה לִי כי את היא הפתח ליכנס אלי, אִי אַנְתְּ לָא תִּפְתַּח פְּתְחָךְ אם את לא תפתחי את פתחך, הָא אֲנָא סָגִיר, דְּלָא יִשְׁכְּחוּן לִי הרי אני סגור, שבני לא ימצאו אותי, כעודע כי המלכות היא נמטה נסוף המלילות, והיא שומרת את פתח הכניסה, ורק דרכה יפשר לעלות אל הת״ת, ומס ישראל יתעוררו למטה נמשוכה, תעלה תפלתם אל המלכות, והיא תעלה לסוד נסוד מ״ן אל הת״ת, ומז יתייחד הת״ת עם המלכות, ועל ידי היחוד תהיה הגאולה והישועה, בְּגִין כָּךְ בשביל זה אני מבקש פְּתְחִי לִי היינו פְּתְחִי לִי וַדַּאי פי׳ לי בשבילי ודאי, כדי שימצאו אותי בני בעת שיבקשוני.

וְעַל דָּא אָמַר דָּוִד, כַּד בָּעֵי לְאַעְלָא לְמַלְכָּא ועל זה אמר דוד כשרצה ליכנס אל המלך, אָמַר פְּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק הם שערי המלכות הנקראת צדק אָבָא בָּם, אוֹדֶה י״ה כדי להודות לאו״א שהם סוד אותיות י״ה של השם הוי״ה, זֶה הַשַּׁעַר לַיהוה״ ומפרש

דָּא הוּא פִּתְחָא וַדַּאי לְאַעְלָא לְמַלְכָּא זה הוא הפתח ודאי ליכנס אל המלך ב״ה, כי המלכות היא השער לעלות אל הוי״ה שהוא הת״ת, ועוד זֶה הַשַּׁעַר לַיהוי״ה היינו לְאַשְׁפְּחָא לֵיהּ וּלְאִתְדַּבְּקָא בֵּיהּ למצוא אותו ולהתדבק בו על ידי המלכות, וְעַל דָּא ועל זה נאמר פִּתְחִי לִי אֲחוֹתִי רַעְיָתִי שהיא המלכות, שֶׁרֹאשִׁי נמלא טל, בְּגִין לְאִזְדַּוְּוגָא עִמָּךְ כדי להתייחד עמך, וּלְמֶהֱוֵי עִמָּךְ בְּשְׁלָם דְּעָלְמִין ולהיות בשלום עמך לעולמים.

מדרגת המלכות גואלת תמיד את ישראל בעת צרתם

(אמור צה, ב)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי שאל מרבי אבא, הָנֵי אַרְבַּע כַּסֵּי דְּהַהוּא לֵילְיָא אַמַּאי מה הטעם של ארבע כוסות יין שצריך לשתות בליל פסח, אָמַר רַבִּי אַבָּא לרבי יוסי, הָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּיא הרי כבר ביארו החברים (זוהר שלח מקץ פסחים פ״ט ע״ב), לָקֳבֵיל אַרְבַּע גְּאוּלוֹת שהם כנגד הארבע לשונות של גאולה, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, אֲבָל שַׁפִּיר הוּא בְּסִפְרָא דְּרַב ייסָא סָבָא אבל יפה הוא מבואר סודו בספרו של רב ייסא סבא, דְּקָאָמַר, הוֹאִיל וְזִוּוגָא קַדִּישָׁא אִשְׁתְּכַח בְּהַאי לֵילְיָא בְּכָל סִטְרִין שאמר, הואיל ויחוד הקדוש נמצא בלילה הזה בכל הצדדים, דהיינו יחוד העליון שנעשה בליל פסח נרמז על ידינו, וְזִוּוגָא הוּא בְּאַרְבַּע קִשְׁרִין והיחוד הוא בארבעה קשרים שמתקשרים יחד, דְּאִינּוּן אַרְבַּע דְּרְגִּין שהם ארבע ספירות נה״י דז״א ומלכות, וְלָא מִתְפָּרְשֵׁי דָּא מִן דָּא שאינם נפרדות זו מזו, כי המלכות נבנית על ידיהם שתהיה ראויה אל היחוד, והיינו כַּד זִוּוגָא דָּא אִשְׁתְּכַח כשנמצא יחוד זה בליל פסח בהארה גדולה שלא בהדרגה.

וַאֲנַן בְּחֶדְוָותָא דִּלְהוֹן אִתְעָרְנָא ואנו בשמחת היחוד של וז״ן מתעוררים לקבל שפע ממה שיוצא מן היחוד, בְּגִין דְּהָא זָכֵינָא בֵּהּ לפי שהרי זכינו בהם, לפי שנשמתינו נמשכות מיחודם, דְּמַאן דְּאָחִיד בְּדָא, זָכֵי בְּכוּלָּא כי מי שאחוז בשפע המלכות, הוא זוכה בשפע של כל הספירות, כי כולם כלולים בה, וְעַל דָּא ועל כן לפי שיש יחוד עליון שלא על ידינו, לכן אִשְׁתַּנֵי לֵילְיָא דָּא מִכָּל שְׁאָר לֵילְוָון נשתנה לילה הזה מכל שאר הלילות, בכל הענינים שאנו עושים בלילה הזה יותר משאר לילות של שאר המועדים, (ס״ג העמ״ס) וּבָעֵינַן לְמֶעְבַּד שְׁנוּיָיא בְּכוּלָּא לכן אנו צריכים לעשות שנויים בכל הענינים, כדי לרמוז על השתנות סדר האורות הבאים שלא בהדרגה, וּלְמֶהֱוֵי לֵילְיָא וצריכים לשמוח בלילה הזה, בהארות הנפלאות שמקבלים על ידי המוחין דגדלות שני הבאים לזו״ן בלילה הזה, בְּגִין דְּחֶדְוָותָא הוּא לְעֵילָּא וְתַתָּא לפי שעתה יש שמחה למעלה ולמטה.

(רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

וְעוֹד אָמַר רב ייסא סבא, דְּאַרְבַּע אִלֵּין אַרְבַּע גְּאוּלוֹת קָרֵינַן לְהוּ אלו ארבע המדרגות שהם נהי״ם קוראים אותם ארבע גאולות, ומפרש מַאי טַעְמָא מהו הטעם, בְּגִין דְּהַאי דַּרְגָּא בַּתְרָאָה גּוֹאֵל אִתְקְרֵי לפי שמדרגה האחרונה שהיא המלכות נקראת גואל, לפי שהיא גואלת תמיד את ישראל בעת צרתם, כמ״ש הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל, וְלָא אִקְרֵי גּוֹאֵל אֶלָּא עַל יְדָא דְּדַרְגָּא אָחֳרָא עִלָּאָה דְּקַיְימָא עֲלָהּ וְנָהִיר לָהּ ואינה נקראת גואל אלא על ידי מדרגה אחרת עליונה, שהוא היסוד, העומד עליה ומאיר לה, ומשפיע לה את כח הגאולה, וְדָא לָא אַפִּיק לָהּ נְהוֹרָא אֶלָּא בְּאִלֵּין תְּרֵין דַּרְגִּין דַּעֲלֵיהּ והיסוד אין אור העליון יוצא ובא לו אלא על ידי אלו השתי מדרגות שהם הנצח והוד שעליו, והם משפיעים בו כח הגאולה, לכן גם הם נקראים גואלים, אִשְׁתְּכַח דְּאַרְבַּע אִלֵּין נמצא שאלו הארבע נהי״ם, [נצח, הוד, יסוד,מלכות] אַרְבַּע גְּאוּלוֹת נִינְהוּ הם סוד ארבע גאולות, כי בצירוף ארבעתם נעשה הגאולה. (מק״מ ומפרשים)

בתקיעת השופר בגאולה יתקבצו כל ישראל

(בהר קט, א – רעיא מהימנא)

וּבְזִמְנָא דִּיהֵא פּוּרְקָנָא ובזמן שתהיה הגאולה בביאת המשיח, גְּאוּלָה תְּהֵא לְכֻלְּהוּ תהיה הגאולה לכולם, היינו גם לחצרים, כי ימצא היחוד בכל הבחינות, ומפרש לְאִינּוּן קְרִיבִין לְלִבָּא דְּאִיהוּ שְׁכִינְתָּא לאלו שהם קרובים אל הלב שהיא השכינה, והם הנקראים בתים, וּלְאִלֵּין רְחִיקִין דְּאִתְקְרִיבוּ וגם לאלו שהיו רחוקים ונתקרבו על ידי התשובה, והם הנקראים חצרים, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב, וְאוֹקְמוּהּ וביארו חז״ל (עי׳ מס׳ נכלות דף לד ע״ב), לָרָחוֹק מֵעֲבִירָה שהיה רחוק מהשכינה מחמת העבירה שעשה, וחזר בתשובה ונתקרב, וְלַקָּרוֹב מִמִּצְוָה ולמי שהיה קרוב אל השכינה מעיקרא מחמת המצות שעשה, ומה שכתוב באסתר ותעמוד בחצר בית המלך, שם היתה בחינת גאולה, לכן גם בחינת חצרים נתקרבו והיתה היחוד ביניהם. (רמ״ק ומפרשים)

בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן הגאולה, פְּקוּדָא יש מצוה לְתָקְעָא שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּיּוֹבֵל, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב בגאולתן של ישראל כְּנִשּׂוֹא נֵס הָרִים תִּרְאוּ כמו שאדם רואה נשיאת הנס על ההרים, וְכִתְקוֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ וכמו שישמע האדם תקיעת השופר, כן תראו ותשמעו את גאולתן של ישראל, והיינו כְּגַוְונָא דִּבְתִקְיעַת שׁוֹפָר דְּיוֹבְלָא כי כמו בתקיעת שופר של יובל, כֻּלְּהוּ עַבְדִּין נָפְקֵי לְחֵירוּת כל העבדים יוצאים לחירות, הָכִי בְּפוּרְקָנָא בָּתְרַייתָא כך יהיה בגאולה האחרונה, בְּתִקְיעַת שׁוֹפָר מִתְכַּנְּשִׁין כָּל יִשְׂרָאֵל מֵאַרְבַּע סִטְרֵי עָלְמָא בתקיעת שופר מתקבצים כל ישראל מארבע רוחות העולם,

דְּאִינּוּן עַבְדִּין דְּיוּבְלָא לפי שהם בחינת עבדים היוצאים לחירות ביובל, כלומר כמו שהעבדים יוצאים ביובל כששומעים תקיעת השופר, כן יצאו מן הגלות אלו שאינם בני תורה על ידי שמיעת קול שופר.

ומפרש דְּמָארֵי תּוֹרָה אִית בְּהוֹן עַבְדִּין עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס כי בעלי התורה יש בהם עבדים העובדים על מנת לקבל פרס, והם יתקבצו ויבואו לארץ ישראל בדרך הטבע, וְאִתְקְרִיאוּ עַבְדֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא והם נקראים עבדים של המלך והמלכה שהם זעיר ונוקבא, אֲבָל בְּנוֹי דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא אבל אלו הנקראים בנים של מלך הקדוש, שיש להם נשמה מזעיר ונוקבא דאילוה, לא יצטרכו להתקבץ בדרך הטבע, אלא בהם יתקיים מה שכתוב וְאָשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי דהיינו דְּאִינּוּן גַּדְפֵּי חֵיוָון דְּמֶרְכַּבְתָּא שהקב״ה ישלח להם חיות של המרכבה, והם יביאו אותם לארץ ישראל על כנפיהן בקלות כאילו היו רוכבים על עננים, ולא שיבאו כתות כתות בזמנים שונים, אלא ברגע שתהיה הגאולה יבאו אלו ואלו, אלא אלו יטרחו עצמם במשא הדרך, ואלו יבאו על עננים, כדרך שהיו בני ישראל והערב רב ביציאת מצרים, וטעם הדבר לפי שאלו הם בנים ואלו הם עבדים. (רמ״ק ומפרשים)

הנה זה עומד אחר כתלנו

(בחוקותי קיד, ב)

פי׳ הפסוק המובא להלן, המדבר שם מענין ביאת הגואל, ואמר **דומה דודי לצבי** בקלות מרוצתו דומה הוא לצבי, **או לעופר האילים** שהוא ולד האיל, שהם רצים בקלות, **הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים** וכאילו הוא עומד כבר אחר כותל בתינו ומשגיח בי דרך החלונות ומגלה עצמו אלי דרך החרכים, והנמשל הוא, לומר שהקב״ה כבר מוכן להשיב שכינתו אלי וימהר את הקץ, וכאילו כבר בא ומשגיח עלי בעין חמלתו. (מלודות)

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר לפרש מה שכתוב **דּוֹמֶה דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים, הִנֵּה זֶה** עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, והקדים ואמר **זַכָּאִין אִינּוּן יִשְׂרָאֵל** אשריהם ישראל, **דְּזָכוּ דְּמַשְׁכּוֹנָא דָּא** שזכו שזה המשכון שהיא השכינה הקדושה, **לְמֶהֱוֵי גַּבַּייהוּ מִן מַלְכָּא עִלָּאָה** תהיה אצלם ממלך העליון ב״ה, **דְּאַף עַל גַּב דְּאִינּוּן בְּגָלוּתָא** שאף על פי שהם בגלות, **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וְזִמְנֵי לְאַשְׁגְּחָא עֲלַייהוּ** הקב״ה בא בכל ראש חדש ושבת ומועד להשגיח עליהם, **וּלְאִסְתַּכְּלָא בְּהַהוּא מַשְׁכּוֹנָא דְּאִית לֵיהּ גַּבַּייהוּ** ולהסתכל באותו המשכון שיש לו אצלם, **דְּאִיהוּ כְּסוּפָא דִּילֵיהּ** שהוא החמדה שלו, כי על ידי קיום המצות התלויות באלו הזמנים יש יחוד לפי מדרגת אותה השעה, ויש תוספת קדושה.

לְמַלְכָּא דְּסָרְחָא מַטְרוֹנִיתָא משל למלך שחטאה לו המלכה, **אַפָּקֵהּ מֵהֵיכָלֵיהּ** והוציאה מן היכלו, **מָה עָבְדַת** מה עשתה המלכה, **נָטְלַת בְּרָהּ דִּילֵיהּ כְּסוּפָא דְּמַלְכָּא רְחִימָא דִּילֵיהּ** לקחה עמה את הבן שלו שהוא חמדת המלך והאהוב שלו, **וּבְגִין דְּדַעְתָּא דְּמַלְכָּא עֲלָהּ** ולפי שדעתו של מלך על המלכה להחזירה להיכלו, לכן **שַׁבְקֵיהּ בִּידָהָא** עזב את בנו בידה, **בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא עַל מַטְרוֹנִיתָא וְעַל בְּרָהּ** בשעה שעולה רצונו וחשקו של המלך לראות את המלכה ואת בנו, **הוּא סָלִיק אַגְרִין וְנָחִית דַּרְגִּין וְסָלִיק כֻּתָּלִין** הוא עולה בעליות ויורד במדרגות ועולה על הכתלים, **לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא בֵּין נוּקְבֵי כּוּתְלֵי עֲלַייהוּ** להסתכל ולהביט בין נקבי הכותל עליהם, **כֵּיוָן דְּחָמֵי לוֹן, שָׁאֲרֵי בָּכֵי מֵאֲחוֹרֵי קוּסְטֵי כּוּתְלָא** כיון שראה אותם בשפלות ובצער, מתחיל לבכות מאחורי סדקי הכותל, **וּלְבָתַר אָזִיל לֵיהּ** ואחר כך הולך לו וחוזר למקומו.

הנה המשל אינו דומה לנמשל, כי במשל כעס המלך על המלכה, והניח את הבן אצלה בשביל שעדיין רצונו בה, ובנמשל כעס הקב״ה על הבן שהם ישראל, והניח את המלכה שהיא השכינה עמהם, אלא בזה הם שווים שמניחים את מי שהוא החביב אצל מי שאינו חביב.

כָּךְ יִשְׂרָאֵל כך הוא עם בני ישראל, **אַף עַל גַּב דְּאִינּוּן נָפְקוּ מֵהֵיכָלֵיהּ דְּמַלְכָּא** אף על פי שבעת החורבן יצאו מהיכלו של המלך והלכו בגלות, **הֲהוּא מַשְׁכּוֹנָא לָא שָׁבְקוּ** את המשכון ההוא שהיא השכינה לא עזבו, רק לקחו אותה עמהם, כלומר שהראו אהבתם אל ה׳ ודבקו בשכינה ומסרו נפשם על קידוש השם, **וּבְגִין דִּרְעוּתָא דְּמַלְכָּא עֲלַייהוּ** ולפי שרצונו וחשקו של המלך עליהם להחזירם בקרוב, לכן **שַׁבְקֵיהּ עִמְּהוֹן** עזב את השכינה עמהם, **בְּשַׁעְתָּא דְּסָלִיק רְעוּתָא דְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא עַל מַטְרוֹנִיתָא** בשעה שעולה רצונו וחשקו של המלך הקדוש להשגיח על המלכה, דהיינו בעתות רצון בשבתות וימים טובים, שאז יש רצון עליון להתייחד עמה כמו היחוד שהיה בזמן שבית המקדש היה קיים, (אבל אי אפשר להיות יחוד עתה במדרגה גדולה כמו שהיה אז), **וְעַל יִשְׂרָאֵל** ועולה במחשבתו צערן של ישראל שהם בגלות, **סָלִיק אַגְרִין** עולה בסוד מ״ן בעליות, דהיינו שעולה לשמש להמשיך ממנו שפע, **נָחִית דַּרְגִּין** ואחר כך יורד במדרגות להשפיע מהשפע הטוב שהוא בו״ק דז״א, **וְסָלִיק כֻּתָּלִין** ועולה בכתלים להשפיע מזה השפע בו״ק דנוקבא, **לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא בֵּין קוּסְטֵי כּוּתְלָא עֲלַייהוּ** להסתכל ולהביט בין סדקי קיר הברזל המפסיק בגלות בין ישראל לאביהם שבשמים, כלומר בהבטתו והשגחתו הוא משפיע להם שפע מעט, **כֵּיוָן דְּחָמֵי לוֹן** כיון שרואה אותם ואינו יכול להשפיע להם שפע כראוי, **שָׁאֲרֵי וּבָכֵי** מתחיל לבכות, כדי לעורר דין על הגוים שהחריבו את הבית המקדש והגלו את ישראל, וגוזר עליהם גזרות רעות שיחולו עליהם בעת ביאת הגואל, וכן גוזר על ישראל שיגאלו בקרוב מבין הגוים ושיבנה בית המקדש במהרה, ולזה אנו מזכירים במוספי המועדים מפני חטאנו גלינו מארצנו לדמיון בכיה זו, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **דּוֹמֶה דּוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעוֹפֶר הָאַיָּלִים** היינו **לְדַלְגָּא מִכּוֹתָלָא לְאִיגָּרָא וּמֵאִיגָּרָא לְכוֹתָלָא** לדלג מכותל לעליה ומעליה לכותל.

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ היינו **בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת** כי אור השכינה הוא אויר בית הכנסת, ואילו ניתנה רשות לעין לראות היו רואים שאויר בית הכנסת מלא מאור ניצוץ השכינה המאיר על ראשי עם הקודש ומעטרת על ראשם להשלים עצמה בתיקוניהם, **מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת דְּוַדַּאי בֵּי כְּנִישְׁתָּא בַּעְיָא חַלּוֹנוֹת** כי ודאי בית הכנסת צריך להיות לו חלונות, **מֵצִין מִן הַחֲרַכִּים** היינו **לְאִסְתַּכְּלָא וּלְאַשְׁגָּחָא עֲלַיְיהוּ** להסתכל ולהביט עליהם בעין חמלתו.

וּבְגִין כָּךְ יִשְׂרָאֵל בָּעוּ לְמֶחֱדֵי בְּהַהוּא יוֹמָא דְּאִינְהוּ יָדְעֵי דָּא ובשביל זה צריכים ישראל לשמוח באותו היום שהם יודעים זה, כלומר כיון שאנו יודעים שהקב״ה זוכר אותנו ואת שכינתו בשבתות וימים טובים צריכים אנו לשמוח, **וְאָמְרֵי** ישראל **זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יהו״ה** שבא הקב״ה לראות את השכינה ובניה, אם כן הגם שהוא בוכה בשבילנו, עם כל זה **נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ** כי זהו שמחתנו. (רמ״ק ומפרשים)

כשיצאו ישראל מן הגלות הקב״ה ישוב עמהם

(בחוקותי קטו, א)

וְהַשְׁתָּא אַף עַל גַּב דְּיִשְׂרָאֵל אִינְהוּ בְּגָלוּתָא ועתה אף על פי שישראל הם בגלות, **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּכַח עִמְּהוֹן וְלָא שָׁבִיק לוֹן** הקב״ה נמצא עמהם ואינו עוזב אותם, **דְּכַד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא** וכשיצאו ישראל מן הגלות, **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְתוּב עִמְּהוֹן** הקב״ה ישוב עמהם, **דִּכְתִיב וְשָׁב יהו״ה אלהי״ך** ולא כתוב והשיב, אלא **וְשָׁב יהו״ה אלהי״ך וַדַּאי** שהקב״ה בעצמו ישוב עם ישראל מן הגלות, **וְהָא אִתְּמַר** והרי למדנו את הענין היטב, (כדפרש״י על ושב ה׳ אלהי״ך את שבותך, היה לו לכתוב והשיב את שבותך, רבותינו למדו מכאן, כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, וכשנגאלין הכתיב גאולה לעצמו, שהוא ישוב עמהם). (רמ״ק ומפרשים)

בעת הגאולה יחוד שלם ליסוד ומלכות

(בחוקותי קטו, ב)

תָּא חֲזֵי, כְּתִיב בא וראה מה שכתוב **וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ, הוּא יְסוֹד** שלום הוא היסוד המתייחד עם המלכות הנקראת ארץ, **דְּאִיהוּ שְׁלָמָא דְּאַרְעָא** שהיסוד הוא משלים

את המלכות בבחינה שנקראת ארץ, **שְׁלָמָא דְּבֵיתָא** ומשלים את עולם הבריאה הנקרא בית, **שְׁלָמָא דְּעָלְמָא** ומשלים את עולמות יצירה ועשיה.

ומה שכתוב **וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף אֲנִי שֶׁבַע, מַאי שֶׁבַע** על מי רומזת, ואמר **דָּא צַדִּיק** היא המלכות הנקראת שבע, **הָא וַדַּאי בְּרִית** הרי ודאי התוכחה נקראת ברית, כי יסוד ומלכות שניהם מסכימים אל הגזרה בין לטוב ובין להיפך, **וּבְגִין כָּךְ דִּבְרֵי הַבְּרִית נִינְהוּ** ובשביל זה נקראות התוכחות דברי הברית, כי נמשכים מן היסוד אל המלכות, והיא מוציאתם לפועל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי לרבי חייא **כְּתִיב וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם** לא מאסתים ולא געלתים לכלותם, מה שכתוב **וְאַף גַּם זֹאת** כל אלו השלש מלות הם רבויים, וצריך לדעת מה באות לרבות, ואמר כי **וְאַף** מלת ואף, היינו **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר **אַף אֲנִי** שהוא ז״א שאומר לבני ישראל שאף אני אבוא עמכם בגלות, **״גַּם״ לְרַבּוֹת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִקְרֵי ״זֹאת״** מלת גם בא לרבות את כנסת ישראל שהיא השכינה שנקראת זאת, **דְּלָא שַׁבְקַת לוֹן לְעָלְמִין** שאינה עוזבת את ישראל לעולם, בין בעת שלום, ובין בעת שמד ח״ו.

בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, היינו **בִּהְיוֹתָם כֻּלָּא כַּחֲדָא** בהיותם תפארת ומלכות יחד עם בני ישראל בגלות, **לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים, בְּגִין דְּלָא אִתְחַבָּר בְּהוּ** לא מאסתים עד כדי כך שלא אתחבר עמהם, **לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם** ולא געלתים שלא לגאול אותם ח״ו, **דְּאִי לָא אֶפְרוֹק לְהוּ הָא בְּרִיתִי פָּלִיג** שאם לא אגאל אותם הרי בריתי חלוק, כי עד עת הגאולה אין יחוד שלם ליסוד ומלכות הנקראים ברית, **וּבְגִין כָּךְ** בשביל זה כתוב **לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם** כדי שלא אפר ולא אבטל את יחוד זו״ן הנקראים ברית לכן אגאל אותם.

ספר במדבר

באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך

(נשא קכב, א-ב)

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק אַבָּתְרֵיהּ פתח רבי יצחק אחר דברי רבי יהודה, **וְאָמַר** לפרש מה כתוב **בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה** באחרית הימים ושבת עד ה' אלהי"ך ושמעת בקולו, הנה ממה שכתוב **בַּצַּר לְךָ** ומצאוך כל הדברים האלה, משמע שאם תעשה תשובה לפני בצר לך, אז לא ימצאוך כל הדברים האלה, משמע **מִכָּאן דִּתְשׁוּבָה מְעַלְיָא מִפִּלְּא** מכאן שתשובה מועילה וטובה מכל, והוא **עַד לָא יִשְׁרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא** עד שלא ישרה הדין בעולם, כלומר קודם שמתחיל הדין לפעול, דהיינו קודם זמן בצר לך, אז מועילה התשובה, **דְּבָתַר דִּשְׁרֵי דִּינָא** שאחר שהדין שורה, דהיינו אחר שכבר הגיע לבצר לך, אז **תַּקִּיף חֵילֵיהּ** מתחזק כחו של הדין, ואז **מַאן יַעֲבַר לֵיהּ מֵעָלְמָא וְיסַלֵּק לֵיהּ** מי יכול להעביר ולבטל אותו מן העולם, **דְּהָא כֵּיוָן דְּשָׁארֵי דִּינָא** שהרי כיון שהדין כבר שורה, **לָא אִסְתְּלִיק עַד דְּיִשְׁתְּלִים** אינו מסתלק עד שנשלם.

בָּתַר דְּאִשְׁתְּלִים וַעֲבַד תְּשׁוּבָה אחר שנשלם ונגמר הדין והאדם עשה תשובה, **אַתְקִין עָלְמִין כֻּלְּהוּ** הוא מתקן את כל העולמות בתשובתו ומתקן מה שפגם, **מַשְׁמַע** זה משמע ממה **דִּכְתִיב וּמְצָאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** דהיינו פעולות הדין, **וּכְתִיב** אחר כך **וְשַׁבְתָּ עַד יהו"ה אלהי"ך** ושמעת בקולו, **כִּי א"ל רַחוּם יהו"ה אלהי"ך** לא ירפך ולא ישחיתך.

ושואל **בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, מַאי אִיכָּא הָכָא** מה ענין באחרית הימים למה שכתוב לפניו, והשיב **אֶלָּא לְאַכְלְלָא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי בְּגָלוּתָא** אלא בא לכלול את כנסת ישראל שהיא השכינה שהיא בגלות עם ישראל לשמור אותם שלא יטמעו בין הגוים, וגם

וְאִשְׁתְּכַחַת בְּעָאקוּ דְּלְהוֹן היא נמצאת עם ישראל בצרתם, כי הפגם המגיע לישראל מגיע גם לה, וכמו שהאויבים מכניעים אותנו למטה, כך החיצונים פורצים גדרותיה ואוחזים בה ח"ו למעלה, **וְלָא שַׁבְקָת לוֹן לְעָלְמִין** והיא אינה עוזבת אותם לעולם, הגם שהם גרמו לה הצער והגלות, **וּבְגִין כָּךְ** ומפני שהשכינה נפגמת על ידי הדין השורה על ישראל, לכן **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַף עַל גַּב דְּאַשְׁרֵי דִּינָא בְּעָלְמָא** אף על פי שהקב"ה השרה את הדין בעולם, עם על זה **בָּעֵי דְיָהֲדְרוּן יִשְׂרָאֵל בִּתְשׁוּבָה** הוא רוצה שישראל יחזרו בתשובה לתקן את פגם השכינה, **לְאוֹטָבָא לְהוּ בְּהַאי עָלְמָא** כדי להטיב להם בעולם הזה על ידי השפע המתחדש על ידי התשובה, **וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי** ובעולם הבא, כי על ידי התשובה בעולם הזה בניקל יתוקנו בעולם הבא, **וְלֵית לָךְ מַאן דְּקָאֵים קַמֵּי תְּשׁוּבָה** ואין לך דבר העומד בפני התשובה. (רמ"ק ומפרשים)

תָּא חֲזֵי בא וראה, כי לא מדת הבינה לבדה נקראת תשובה, אלא **אֲפִילּוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה אִקְרֵי** אפילו כנסת ישראל שהיא המלכות נקראת גם כן תשובה, **וְאִי תֵּימָא תְּשׁוּבָה עִלָּאָה בְּכָל אֲתַר לָא שְׁכִיחַ** ואם תאמר שֶׁם תשובה עליונה אינה נמצאת בכל מקום רק בבינה, כי על ידי התשובה אימא חוזרת לשרות על בני ישראל אשר נסתלקה מהם בעת הדין, ולזה יצדק עליה שם תשובה, אבל המלכות היא נמצאת עם ישראל גם בשעת הדין ובצרתם, אם כן איך יצדק בה שם תשובה, ומשיב **אֶלָּא דָּא אִקְרֵי תְּשׁוּבָה, כַּד אַהְדַּר רַחֲמֵי לְקִבְלָהָא** אלא זהו הטעם שהמלכות נקראת תשובה, על שם מדת הרחמים החוזרת להשפיע אליה ברחמים, ואחר כך **וְהֵיא תָּבַת עַל כָּל אִינּוּן אוֹכְלְסִין וְיָנְקָא לוֹן** היא חוזרת על כל המוני מלאכי עולמות בי"ע ועל בני ישראל להניק אותם ולפרנסם, כי בשעת הדין מחמת הפגם לא היתה משפעת שפע אלא לכחות הדין ולהחיצונים, ועתה היא חוזרת להשפיע לכל העולמות, ולכן היא נקראת תשובה.

וּתְשׁוּבָה מְעַלְיָא ותשובה המועילה ביותר היא **כַּד אִתְמְסַר נַפְשָׁא לְגַבָּהּ** כשנמסר הנפש אליה, כלומר שהחוטא מת מתוך תשובתו (כעין תשובת רבי אלעזר בן דורדיא, במס' עבודה זרה דף יז ע"א), שאז עולה נשמתו נסוד מ"ן וגורם יחוד עליון, **וְנָטִיל לָהּ בְּזִמְנָא דְּאִיהִי בִּתְשׁוּבָה** והמלכות לוקחת את נשמתו בזמן שהיא בתשובה, **כְּדֵין כֻּלָּא אִתְתַּקַּן לְעֵילָּא וְתַתָּא** אז הכל מתתקן למעלה ולמטה, **וְאִתְתַּקַּן הוּא וְכָל עָלְמָא** ונתקן הוא וכל העולם.

ואמר כי **חַיְיבָא חַד בְּעָלְמָא** רשע אחד בעולם, **קַלְקוֹלָא דְּכַמָּה אַחֲרָנִין בְּגִינֵיהּ** כמה אנשים אחרים מתקלקלים וניזוקים בעונותיו, כי החוטא מעורר את הדין, והדין פוגע גם ברשעים אחרים שהיו צדיקים בדינם לפי שעה, אבל בעידן ריתחא מענישים אותם, **וַוי לַחַיְיבָא וַוי לִשְׁבִיבֵיהּ** אוי לרשע אוי לשכנו.

תָּא חֲזֵי, יוֹנָה בְּגִין דְּלָא בָּעָא לְמֵהַךְ בִּשְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ בא וראה, כי יונה הנביא לפי שלא רצה ללכת בשליחות קונו, הגם שהיה צדיק גמור, אלא שנתחייב בדינו באותה שעה, ושאר כל האנשים שבספינה היו רשעים גמורים, אלא שלא נתחייבו בדין באותה שעה, הרי כַּמָּה בְּנֵי נָשָׁא הֲווֹ אִתְאֲבִידוּ בְּגִינֵיהּ בְּיַמָּא כמה בני אדם היו נאבדים ומתים בשבילו בים, על ידי מדת הדין שהיתה פוגעת בו, עַד דְּכֻלְּהוּ אַהֲדְרוּ עֲלוֹי וְדָאִינוּ לֵיהּ בְּדִינָא בְּיַמָּא עד שכל בני הספינה חזרו עליו ודנו את דינו להשליכו לים, וּכְדֵין אִשְׁתְּזִיבוּ כֻּלְּהוּ ואז ניצולו כולם, וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָס עֲלֵיהּ לְבָתַר והקב״ה רחם עליו אחר כך, וְשֵׁזִיב כַּמָּה אוֹכְלוֹסִין בְּעָלְמָא והציל בעולם כמה המוני בני אדם, דהיינו את כל אנשי נינוה, אֵיתָתַי מתי זכה להציל את אנשי נינוה, הוא כַּד אַהֲדָר לְמָארֵיהּ מִגּוֹ עַקְתֵיהּ כשחזר בתשובה לקונו מתוך צרתו, הרי שיש תועלת בתשובה גם אחר שנשלם הדין, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל יהו״ה וַיַּעֲנֵנִי אפילו אם קראתי אל ה׳ מתוך הצרה, גם כן ויענני, וּכְתִיב ועוד כתוב מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי י״ה עָנָנִי בַּמֶּרְחָב י״ה וְגוֹ׳ הגם שקראתי י״ה מן המצר, עם כל זה ענני במרחב. (רמ״ק ומפרשים)

כלו כל הקצים ואין הגאולה תלויה אלא בתשובה

(נשא קכב, א - רעיא מהימנא)

הנה מה שכתוב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם וגו׳, והתודו את חטאתם אשר עשו פְּקוּדָא דָּא מצוה זו הִיא מִצְוַת תְּשׁוּבָה, וְדָא אִיהִי בְּינָה וזו היא בינה כדמפרש לקמן, וּבְעוֹנוֹתֵינוּ מְדַּחֲרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא ובעונותינו משחרב בית המקדש ואין קרבן לכפר, לָא אִשְׁתְּאַר לָנוּ אֶלָּא וְדוּי דְּבָרִים לְבַד לא נשאר לנו אלא ודוי דברים בלבד, וְדָא מַלְכוּת וזו היא המלכות שהיא סוד הדבור.

ומפרש וּמַאי בְּינָה מה ענין התשובה לבינה, ואמר לפי שהיא נוטריקון בֶּן י״ה שרומז כי ז״ת הוּא בן נו״ה סוד י״ם, ולכן הוּא נכלל בסוד מוסרם כי הוּא וְהַאי בֶּן י״ה וזה הבן שהוא ז״א הוא סוד אות ו׳ דשם הוי״ה ודאי, ועל ידי הפגם הוא נפרד מאות ה׳ האחרונה שהיא המלכות, וְכָל מַאן דְּחָזַר בִּתְיוּבְתָּא כְּאִלּוּ חָזַר אָת ה׳ לְאָת ו׳ וכל מי שחוזר בתשובה נחשב לו כאילו חזר ולייחד את אות ה׳ האחרונה דשם הוי״ה שהיא המלכות עם אות ו׳ שהיא ז״א, ומה שאמר ״כאילו״, כי אף על פי שהשכינה עכשיו בגלות ויש פירוד בין זו״ן ח״ו, עכ״ז מעלה עליו הקב״ה כאילו חזר אות ה׳ לו׳ ונעשה השם שם ונשלם יחוד זו״ן, והענין הוא דְּאִיהוּ בֶּן י״ה שז״א הוא בן י״ה דהוי״ה כנזכר, וְאִשְׁתְּלִים בֵּיהּ יהו״ה ועל ידי התשובה נשלם בו השם

הוי״ה, וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה וזו היא מלת תשובה, שהיא אותיות תָּשׁוּב ה׳ וַדַּאי לְגַבֵּי ו׳ שתחזור ה׳ למלכות אל ו׳ דז״פ, כי דוקא באות ה׳ נעשה הפגם והיא היורדת בין החיצונים, לכן היא הצריכה תיקון לשוב ולהתיחד עם אות ו׳ כנזכר.

וממשיך דבריו ואמר דְּאָת ה׳ וַדַּאי אִיהוּ וְדוּי דְּבָרִים כי אות ה׳ ודאי היא וידוי דברים שבמלכות, וְרָזָא דְּמִלָּה וסוד הדבר הוא מה שכתוב קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים דהיינו ודוי דברים, וְשׁוּבוּ אֶל יהו״ה להשלים את השם הוי״ה, אִמְרוּ אֵלָיו כל תשא עון וקח טוב וְנְשַׁלְּמָה פָּרִים שְׂפָתֵינוּ כלומר שנשלים את השם הוי״ה על ידי ודוי דברים בשפתינו, כמו שהקרבת הקרבן היה משלים את השם, דְּוַדַּאי כַּד בַּר נָשׁ אִיהוּ חוֹטֵא כי ודאי כשאדם חוטא, גָּרִים לְאִתְרַחֲקָא ה׳ מֵאָת ו׳ גורם שתתרחק אות ה׳ מאות ו׳, דהיינו דְּאִסְתַּלַּק בֶּן י״ה שמסתלק הבן עם י״ה, דָּא יהו״ו ביחד הם אותיות יהו״ו, מֵאָת ה׳ המסתלקות מאות ה׳ של המלכות.

וּבְגִין דָּא אִתְחָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא ובשביל זה נחרב הבית המקדש, וְאִתְרַחֲקוּ יִשְׂרָאֵל מִתַּמָּן ונתרחקו ישראל משם, וְאִתְגְּלוּ בֵּינֵי עַמְמַיָּא וגלו בין העמים, וּבְגִין דָּא כָּל מַאן דְּעָבִיד תְּשׁוּבָה ובשביל זה כל מי שעושה תשובה, גָּרִים לְאַחְזָרָא ה׳ לְאָת ו׳ גורם להחזיר אות ה׳ לאות ו׳, ולהשלים את השם הוי״ה וּפוּרְקָנָא בְּדָא תַּלְיָיא והגאולה תלויה בזה, וּבְגִין דָּא ובשביל זה הַכֹּל תָּלוּי בִּתְשׁוּבָה, דְּכָךְ אָמְרוּ קַדְמָאֵי כי כך אמרו הראשונים (נמס׳ סנהדרין ז׳ ע״ג), כָּל הַקֵּצִים כָּלוּ, וְאֵין הַדָּבָר תָּלוּי אֶלָּא בִּתְשׁוּבָה, דְּאִיהוּ שְׁלִימוּ דְּשְׁמַיָּה שהיא שלימות שמו יתברך, כי היא סוד ה׳ אחרונה החוזרת ליה״ו דז״פ ובה נשלם השם הוי״ה.

וְעַל דָּא ועל זה אמר הקב״ה וַאֲעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי פירוש כדי להשלים את ד׳ אותיות של שם הוי״ה, וְעוֹד אמר הקב״ה לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה פירוש למען השלמת שמי, וְאִם לָא חַזְרִין ואם אינם חוזרים בתשובה, אֲנָא אַעֲמִיד לוֹן מַלְכָּא אני אעמיד להם מלך שֶׁקְשִׁין גְּזֵרוֹתָיו מִשֶּׁל פַּרְעֹה, וְיַחְזְרוּן עַל פָּרְחַיְיהוּ ואז יחזרו בתשובה בעל כרחם (כמצוא נמס׳ סנהדרין נח), הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב וְשַׁבְתָּ עַד יהו״ה אֱלֹהֶיךָ, דהיינו עַד יהו״ה וַדַּאי פירוש כדי להשלים את ארבע אותיות של השם הוי״ה.

בעת הגאולה - אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו

(נשא קכד, ב - רע״מ)

כְּגַוְונָא דָּא בְּיִשְׂרָאֵל כעין זה הוא בישראל, כַּד אִינּוּן מְחַלְּלִין אוֹרַיְיתָא כשהם מחללים את התורה, אז בעון חלול התורה קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ייֵעוֹל לוֹן בְּגָלוּתָא דִּבְנֵי

עֲשָׂו וּבְנֵי יִשְׁמָעֵאל הקב״ה יכניס אותם בגלות בני עשו ובני ישמעאל, תְּחוֹת שִׁעְבּוּדָא דְּלְהוֹן תחת השעבוד שלהם, דְּדַרְגַּיְיהוּ כֶּלֶב וְנָחָשׁ שמדרגתם כלב ונחש, כי מדרגת עשו היא כלב, ומדרגת ישמעאל היא נחש, וְאִתְּדָנוּ תַּמָּן והם נדונים שם, וּבְהוֹן ובתוכם יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ כְּצָרוֹף הַכֶּסֶף וְכִבְחוֹן הַזָּהָב כלומר הטומאה והזוהמא שבהם מתעכלת ומתבטלת מעט מעט, עד שבעת הגאולה יצאו מהגלות טהורים ככסף צרוף, כי הגלות מטהרת ודאי, הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב בנבואה על לעתיד לבוא וּצְרַפְתִּים כְּצָרֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כְּבְחֹן אֶת הַזָּהָב שהקב״ה יצרף ויטהר את ישראל, עַד דְּיִתְקַיֵּים בְּהוּ עד שיתקיים בהם, מה שכתוב אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ.

(רמ״ק ומפרשים)

בזכות העיסוק בזהר הקדוש יצאו מן הגלות ברחמים

(נשא קכד, ב – רע״מ)

כְּגַוְונָא דָּא יִתְעֲבִיד לְנַסְּאָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא כעין זה יעשה הקב״ה לנסות את ישראל לפני גאולה האחרונה, כלומר כדי לברר את הנשמות הקדושות מן הנשמות הטמאות, ינסה הקב״ה את ישראל על ידי שיכביד עליהם עול הגלות והצרות, והצדיקים המאמינים בה׳ שכל הצרות הם רק נסיונות והם לטובה, אלו יתלבנו ויטהרו מטומאתם, ויתדבקו בקונם ביתר שאת בתשובה ותפלה, והרשעים יצאו מכלל ישראל וישתמדו ויאבדו מתוך הקהל ולא יראו בטוב ה׳, הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים דהיינו דְּאִינּוּן מְסָטָרָא דְּטוֹב אלו שהם מצד הטוב יתבררו, כי וְקַיְימִין בְּנִסְיוֹנָא שיעמדו בנסיון, ומה שכתוב וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים היינו אִינּוּן מְסָטָרָא דְּרַע אלו שהם מצד הרע, וְיִתְקַיֵּים בְּהוֹן ויתקיים בהם מה שכתוב וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ, וְקָטִיל לוֹן וארץ העמים הורגת אותם.

וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ אלו הם הצדיקים, מְסָטָרָא דְּבִינָה שיש להם נשמה מבינה דאצילות, דְּאִיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי שהוא עץ החיים, כי שם הוא עיקר החיים והמוחין דז״א, בְּגִינַיְיהוּ אִתְּמַר בשבילם נאמר וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ, היינו בְּהַאי חִבּוּרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר המשכילים יאירו בזה החיבור שלך שהוא ספר הזהר, כלומר על ידי הבנת הסודות בספר הזהר (ובכללו גם ספר רעיא מהימנא, כי אליהו אמר זאת להרעיא מהימנא), מִן זוֹהֲרָא דְּאִימָּא עִלָּאָה שהוא מן הארת אימא דאצילות הנקראת תְּשׁוּבָה, ואלו שזכו לסודות ספר הזהר בְּאַלֵּין לָא צָרִיךְ נִסָּיוֹן אלו לא צריכים נסיון, ולא יכבד עליהם עול הגלות באחרית הימים, כי יזדככו על ידי קדושת ספר הזהר, וּבְגִין

דַּעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל ולפי שעתידים ישראל הם התלמידי חכמים שעד עתה עסקו בפשטות התורה, אבל באחרית הימים גם הם עתידים לְמִטְעַם מֵאִילָנָא דְּחַיֵּי דְּאִיהוּ הַאי סֵפֶר הַזֹּהַר לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזהר הזה, שיתעסקו בו עד שיטעמו טעם עץ החיים, היינו קדושת ספר הזהר, ובזכות זה יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא בְּרַחֲמֵי יצאו על ידו מן הגלות ברחמים וחסדים, וְיִתְקַיֵּים בְּהוֹן ויתקיים בהם מה שכתוב יהו״ה בָּדָד יַנְחֶנּוּ במדת רחמיו שהוא שם הוי״ה יוציאנו וינחנו מן הגלות, וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר שלא יהיה עוד שום קטרוג על ישראל. (רמ״ק ומפרשים)

וְאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע, דְּאִיהוּ ועץ הדעת טוב ורע שמשם הוא ענין אִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה, לָא שָׁלְטָא עַל יִשְׂרָאֵל יַתִּיר לא ישלוט על ישראל יותר, כי אז יתפרנסו הצדיקים בשפע רוחני, כעין המן שיש בו כל הטעמים של כל מיני מאכלים שבעולם, לכן לא יצטרכו לדיני איסור והיתר, וכן לא יהיה שייך ענין טומאה וטהרה, כי לא יהיו טמאים ונדות וזבות, לכן לעתיד לבא יתעסקו בדינים אלו על דרך הסוד, דְּהָא פַּרְנָסָה דִּילָן לָא לֵיהֲוֵי אֶלָּא מְסָטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי כי הפרנסה שלנו לא יהיה אלא מצד עץ החיים, דהיינו מספא דמפקרא דנקבא עץ החיים, דְּלֵית תַּמָּן לָא קוּשְׁיָין מְסָטָרָא דְּרַע כי אין שם שום קושיא שהוא מצד הרע, כי כל הקושיות הם מצד הקליפות, וְלָא מַחֲלוֹקֶת מֵרוּחַ הַטּוּמְאָה ולא יהיה מחלוקת מצד רוח הטומאה דְּכְתִיב וְאֶת רוּחַ הַטּוּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ שעל ידו היה כל מחלוקת המטמאות את האדם.

אי נמי, וְאִילָנָא דְּטוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר וְכוּ׳ אין הכונה על תורת ודיני איסור והיתר, אלא ר״ל דגוף דבר האסור ודבר המותר הוא מאילנא דטוב ורע שהוא קליפת נוגה, וזהו לשון איסור, דהיינו הקליפה שורה עליו ואינו יכול לעלות למעלה, ולשון מותר הוא שאינו קשור בקליפה ויכול לעלות על ידי האדם האוכלו בכונה הראויה, אבל הלימוד בתורה אף הלכות איסור והיתר הן הן גופי תורה שבעל פה שהיא המלכות דאצילות, וזה שאמר דְּאִילָנָא דטוֹב וְרַע וְכוּ׳ לֹא שָׁלְטָא עַל יִשְׂרָאֵל יַתִּיר היינו קליפת נוגה לא תשלוט עוד על ישראל, כי יתבררו כל הניצוצין מהם, ויפרד הרע מהטוב, דְּהָא פַּרְנָסָה דִּילָן של נשמות התלמידי חכמים, לָא לֵיהֲוֵי אֶלָּא מְסָטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי שהוא פנימיות התורה והמצות, שזה יהיה עיקר עסק התלמידי חכמים, אבל הנגלות יהיו גלוים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחלה בלי שכחה, דְּלֵית תַּמָּן לֹא קוּשְׁיָין מְסָטָרָא דְּרַע כי הקליפות העלימו הבנת ברור ההלכה, ועל ידי העיון והברור מעלים ההלכה מהקליפות שהיו מעלימות ומכסות אותה שלא היתה ידועה כלל, או שלא היתה מובנת היטב בטעמה, שהטעם הוא סוד החכמה עלאה שנפלו ממנה נצוצין בקליפות בשבירת הכלים, והם שם בבחינת גלות שהקליפות שולטות עליהם, וזהו שהקושיא הוא מסטרא דרע. (ס׳ מפתח מגרת הקדמ כ״ו)

"ובני ישראל יוצאים ביד רמה" בעבור התלמידי חכמים

(נשא קכה, א - רע"מ)

כאן מזהיר לתלמידי חכמים בזמן הגלות, ואמר **וְלָא מְתְפַּרְנְסִין תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ** שיזהרו התלמידי חכמים שלא יתפרנסו מעמי הארץ, שהם הרשעים מהערב רב, **אֶלָּא מִסְטָרָא דְּטוֹב דְּאָכְלִין טָהֳרָה כְּשֵׁר הֱיתַּר** אלא מצד הטוב מאלו שאוכלים דבר טהור וכשר והיתר, והם העמי הארץ הכשרים האוהבים התורה ומחזיקים בלומדיה, **וְלָא מֵעֵרֶב רַב דְּאָכְלִין טוּמְאָה פְּסוּל אִיסּוּר** ולא מהערב רב האוכלים דבר טמא ופסול ואסור, **דְּאִינּוּן מְסָאֲבִין** שהם טמאים, **דְּמְסָאֲבִין גַּרְמַיְיהוּ** שמטמאים את עצמם **בְּנִדָּה שַׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּנוֹי דְּלִילִי"ת דְּאִיהִי נִדָּה שַׁפְחָה גּוֹיָה זוֹנָה** לפי שהם בניה של הלילי"ת שהיא טמאה בכל הטומאות של נשג"ז, **חַזְרִין לְשׁוֹרְשַׁיְיהוּ** והם חוזרים לשורשם, **וְעַלַיְיהוּ אִתְּמַר** ועליהם נאמר **מְשֹׁרֵשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע** צפע הוא מין נחש ארסי, כלומר שהם חוזרים לשורשם.

ואמר כי הוצרך להזהירם, כי **וּבְזִמְנָא דְּאִילָנָא דְּטוֹב וְרָע שָׁלְטָא** בזמן הגלות כשעץ הדעת טוב ורע שולט, והיינו עמי הארץ השולטים בגלות, **דְּאִיהוּ חוּלִּין דְּטָהֳרָה** שמזונם הוא חולין של טהרה, היינו מצד עמי הארץ הכשרים, **וְחוּלִּין דְּטוּמְאָה** וחולין של טומאה מצד עמי הארץ הרשעים, אז **אִינּוּן חֲכָמִים דְּדַמְיָין לְשַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טוֹבִין** אלו החכמים הדומים לשבתות וימים טובים, כלומר שיש להם נשמה בחול כעין שיש לשאר ישראל בשבתות ובימים טובים, **לֵית לוֹן אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן אִינּוּן חוּלִּין** אין להם אלא מה שנותנים להם אלו אנשי חולין שהם העמי הארץ שעוסקים במסחר ונותנים חלק לתלמידי חכמים, **כְּגַוְונָא דְּיוֹם הַשַּׁבָּת דְּלֵית לֵיהּ אֶלָּא מַה דְּמְתַקְּנִין לֵיהּ בְּיוֹמֵי דְּחוֹל** כעין יום השבת שאין לו אלא מה שמתקנים לו בימי החול. (רמ"ק ומפרסים)

וּבְזִמְנָא דְּשָׁלְטָא אִילָנָא דְּחַיֵּי ובזמן שישלוט העץ החיים, דהיינו בגאולה העתידה, **אִתְכַּפְיָא אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע** אז יהיה נכנע העץ הדעת טוב ורע, שמשם נשמות עמי הארץ, **וְלָא יְהֵא לְעַמֵּי הָאָרֶץ אֶלָּא מַה דְּיָהֲבִין לוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים** ולא יהיה לעמי הארץ אלא מה שיתנו להם התלמידי חכמים, דהיינו פרנסתם תהיה מתמצית ברכתן של תלמידי חכמים, **וְאִתְכַּפְיָין תְּחוֹתַיְיהוּ** ויהיו נכנעים תחתיהם, **וּכְאִלּוּ לָא הֲווֹ בְּעָלְמָא** ויהיו נחשבים כאילו לא היו בעולם.

וְהָכִי אִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה לָא אִתְעֲבָר מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וכמו כן איסור והיתר טומאה וטהרה לא יעבור ולא יתבטל מעמי הארץ, כי לא יתבטל חלק מהתורה ח"ו, אלא אצל עמי הארץ יהיה עולם כמנהגו נוהג, אלא שבקל יוכלו לקיים התורה באיסור והיתר, (אי נמי, מה שאמר כי "איסור והיתר טומאה וטהרה לא אתעבר מעמי הארץ", היינו אלו שלא

יזכו למטעם מאילנא דחיי שהוא פנימיות התורה והמצות, הם יהיו צריכים לעסוק בתורה באיסור והיתר כדי להתיש כח הסטרא אחרא הדבוק בהם, שלא ישלוט בהם להחטיאם, וגם למעשה יהיו צריכים לפרטי הלכות של איסור והיתר יותר מהתלמידי חכמים שלא יארע להם פסול ואסור, ס' התניא אגרת הקדש כ"ו). **דְּמִסְטָרַיְיהוּ** כי מצד עמי הארץ אמרו חז"ל (נמס' נכרות דף לד ע"ב), **לֵית בֵּין גָּלוּתָא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכִיּוּת בִּלְבַד** אין בין הגלות לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, **דְּאִינּוּן לָא טָעֲמִין מַאִילָנָא דְּחַיֵּי** שאלו עמי הארץ לא יטעמו מעץ החיים שיתגלה בימות המשיח, כלומר שלא יזכו לשפע התפארת כמו התלמידי חכמים, (ס"ג הרמ"ק) **וְצָרִיךְ יְהֵא לוֹן מַתְנִיתִין** והם יהיו צריכים עוד ללמוד המשנה כפשטן, כדי לדעת **בְּאִיסּוּר וְהֶיתֵּר טוּמְאָה וְטָהֳרָה, אֶלָּא יְהוֹן מְבוּזִּים קֳדָם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים** דהיינו שיהיו שפלים במדרגתם כנגד מדרגות התלמידי חכמים, אבל התלמידי חכמים לא יצטרכו להם בשום דבר לפי שיהיו כמלאכי השרת ונהנים מעץ החיים, **כְּגַוְונָא דַּחֲשׁוֹכָא קַמֵּי נְהוֹרָא** ועמי הארץ יהיו בפני תלמידי חכמים כחשך בפני האור, **דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ אִינּוּן חֲשׁוּכִין** כי ערב רב הם עמי הארץ שהם חשוכים, **וְלָא אִתְקְרִיאוּ יִשְׂרָאֵל** ואינם נקראים ישראל, **אֶלָּא עַבְדִּין זְבִינִין לְיִשְׂרָאֵל** אלא כעבדים הנמכרים לישראל, **בְּגִין דְּאִינּוּן כְּבְעִירִין** לפי שהם כבהמות, **וְהָא אוֹקְמוּהּ** וכבר ביארו החברים ענין זה.

וְיִשְׂרָאֵל אִתְקְרִיאוּ אָדָם וישראל נקראים אדם, הם התלמידי חכמים מצד נשמתם דאצילות, **וּמִנַּיִן דְּאִית בְּהוֹן בְּעִירָא וְאָדָם** ומאין לנו שיש בישראל בחינת בהמה ובחינת אדם, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְאַתֶּן** (כמו אתם) **צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם** ומפרש מה שכתוב **וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי, אִינּוּן עַמֵּי הָאָרֶץ טָבִין מִסְטָרָא דְּטוֹב** אלו הם עמי הארץ, שהם כבהמות טובות מצד הטוב, ומה שכתוב **אָדָם אַתֶּם** היינו **תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.**

וּבְקֶרֶא דָּא נָמֵי רָמִיז לֵיהּ וגם בפסוק זה רמז אותו הכתוב, דכתיב **לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי, יִשְׂרָאֵל** בדרכי יהלכו, הנה **בָּתַר דְּאָמַר עַמִּי, אַמַּאי קָאָמַר יִשְׂרָאֵל** אחר שאמר עמי, למה אמר ישראל, **אֶלָּא עַמִּי** הם **עַמֵּי הָאָרֶץ, יִשְׂרָאֵל** הם **תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּבְגִינַיְיהוּ אִתְּמַר** ובשביל התלמידי חכמים נאמר **וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה** כי הם נקראים ישראל. (רמ"ק ומפרסים)

אין מקבלים גרים [ערב רב] לימות המשיח

(נשא קכה, א - ב רע"מ)

וממשיך דבריו ואמר, כי **כְּגַוְונָא דְּפָלִיג לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּטוּרָא דְסִינַי** כעין שחלק אותם הקב"ה בהר סיני, שהיתה שם בישראל מדרגות שונות, **הָכִי פָּלִיג לוֹן בְּפוּרְקָנָא בַּתְרָייתָא** כך יחלק אותם בגאולה האחרונה, **דְּיִשְׂרָאֵל** שהם התלמידי חכמים, **דְּאִתְמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם **וַחֲמוּשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם** וחמושים היינו **מִסְטָרָא דְּאִילָנָא דְּחַיֵּי** שיקבלו שפעם מהתפארת שהוא סוד עץ החיים, **דְּאִינּוּן חַמְשִׁין שְׁנִין דְּיוֹבְלָא** שהם סוד חמשים שנה של יובל שהוא בבינה, כלומר שמתפארת מקבל שפעו מהבינה שיש בה חמשים שערים, **אִתְמַר בְּהוֹן** אז אחר שכתוב במשוך היובל, שפירושו שמדת הבינה פועלת, נאמר בהם **הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר** היינו התלמידי חכמים, **וּבְהוֹן** ובהם נאמר **וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאלהי"ם** שהוא השכינה, **הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל** שהם התלמידי חכמים שעלו למעלה ממנה בתפארת, **וְלוֹן אִתְמַר** ולהם נאמר **וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים** ומפרש **דְּאִינּוּן עַנְנֵי כָּבוֹד** שהם היו ענני כבוד, **וְאָבִיא אֶתְכֶם אֵלָי** פירוש אלי ממש בתפארת, וכן כתוב **וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִים בְּיָד רָמָה** כי יד רמה היא בתפארת כנודע, **הָכִי יָפִיק לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים בְּכָל הַאי יְקָר** כך יוציא הקב"ה את התלמידי חכמים מן הגלות בכל מיני כבוד. (רמ"ק ומפרשים)

וּכְגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּעַמֵּי הָאָרֶץ מִסְטָרָא דְּטוֹב וכעין שנאמר בעמי הארץ שהם מצד הטוב, דהיינו שיש להם נשמה מצד עצם טוב שהוא מלאך מט"ט, **וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר** פירוש שהתיצבו תחת המלכות הנקראת הר, כי הם למטה מהמלכות תחת השלטון של מלאך מט"ט, **הָכִי יְהוֹן בְּמַפְקָנָא בַּתְרָייתָא תְּחוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים** כך יהיו ביציאה האחרונה תחת התלמידי חכמים, **כְּעַבְדָּא דְּאָזִיל לְרַגְלֵיהּ דְּסוּסְיָא דְּמָארֵיהּ** כעבד ההולך לרגלי הסוס של אדונו, והיינו העמי הארץ שנשמתם מעבד טוב, ההולכים תחת התלמידי חכמים שנשמתם מאצילות, שהם רוכבים על הסוס שהוא סוד הכפא שהוא עולם הנקבה, ועמי הארץ הם למטה מהם שהוא עולם יצירה.

וּכְגַוְונָא דְּאָמַר לוֹן בְּתַחְתִּית הָהָר וכעין שאמר להם הקב"ה כשהתיצבו בתחתית ההר, **אִם תִּקַּבְּלוּ תּוֹרָתִי** היינו התורה שבכתב ותורה שבעל פה, **מוֹטָב** הרי טוב, **וְאִם לָאו** ואם אינכם רוצים לקבל עליכם עול התורה, הרי אתם בקליפות ששם ענין המיתה, לכן **שָׁם תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם** בסוד המיתה, **הָכִי נָמֵי בְּמַפְקָנוּ פּוּרְקָנָא בַּתְרָייתָא** כך יאמר להם הקב"ה ביציאת הגאולה האחרונה, **אִם תְּקַבְּלוּן עֲלֵיכוֹן תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּמַפְקָנוּ דְּגָלוּתָא** אם תקבלו עליכם את עול של התלמידי חכמים ביציאת הגלות, **כְּאָדָם דְּרָכִיב עַל סוּסְיָא** כמו אדם הרוכב על סוס, **וְעַבְדָּא דְּמְשַׁמֵּשׁ לֵיהּ** וכעבד המשמש

אותו, **מוֹטָב** הרי טוב, **וְאִם לָאו** ואם לא תקבלו עליכם עול תלמידי חכמים, אז **תַּמָּן תִּהֵא קְבוּרַתְכֶם** דהיינו תשארו **בְּגָלוּתָא.**

וְעֵרֶב רַב שהם בקליפות אין להם גאולה כלל, **כְּגַוְונָא דְּאִתְמַר בְּהוֹן** כעין שכתוב בהם במעמד הר סיני **וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻועוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחוֹק** פירוש שעמדו בתוך הקליפות רחוק מן הקדושה, **הָכִי יְהוֹן רְחִיקִין מִן פּוּרְקָנָא** כך יהיו רחוקים מן הגאולה, **וְיֵחָמוּן לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים וּלְעַמָּא קַדִּישָׁא בְּכָל הַאי יְקָר** ויראו את התלמידי חכמים שנשמתם מאצילות, ולשאר עם הקודש שהם מצד עולמות בריאה יצירה ועשיה, בכל הכבוד ההוא, **וְאִינּוּן רְחִיקִין מִינַּייהוּ** והם יהיו רחוקים מהם, **וְאִי בָּעוּ לְאִתְחַבָּרָא בַּהֲדַייהוּ** ואם ירצו להתחבר עמהם, כמו הקליפות הרוצות לאחוז בקדושה, **מַה כְּתִיב בְּהוּ** מה כתוב בהם **לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה** כלומר שימותו אם ירצו להתחבר בישראל.

בְּהַהוּא זִמְנָא יִתְקַיֵּים בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל בזמן ההוא יתקיים בישראל מה שכתוב **יהו"ה בָּדָד יַנְחֶנּוּ** דהיינו הקב"ה בעצמו ינהיג את הנשמות קדושות, **וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר** פירוש שלא יתערבו עמהם נשמות של הערב רב, **וְהָא אוֹקְמוּהּ** וכבר ביארו חז"ל (נמס' יבמות דף כד ע"ב), **אֵין מְקַבְּלִין גֵּרִים לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ** כלומר אם הערב רב ירצו להתגייר לא יקבלו אותם, ועוד כתוב **וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ** (מלת ידמו פירושה יכרתו וימותו) והיינו **אִינּוּן עֵרֶב רַב** הם הערב רב שימותו בחשך, **וּבְגִין דָּא אָמַר נְבִיאָה עֲלַייהוּ** ובשביל זה אמר הנביא עליהם **וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ** פירוש שישארו בחוץ לארץ בין הגוים, ולא יהיה להם רשות ליכנס לארץ ישראל. (רמ"ק ומפרשים)

אליהו הנביא הושבע להחיש את הגאולה

(נשא קכה, ב - רע"מ)

אָמַר אֵלִיָּהוּ הנביא אל הרעיא מהימנא, **רַעְיָא מְהֵימְנָא, הָא שַׁעְתָּא אִיהִי לְסָלְקָא לְעֵילָּא** הרי עתה היא שעת רצון לעלות למעלה לישיבה של מעלה לעורר את הגאולה, לכן **בְּאוֹמָאָה אֵימָא אַנְתְּ** בשבועה תשביע אותי לעלות למעלה, **דְּהָא בְּגִינָךְ אֲנָא בָּעֵי לְסָלְקָא** כי בשביל הצער שלך אני רוצה לעלות למהר את הגאולה, **דְּיָהֵיב לִי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רְשׁוּ לְאִתְגַּלְיָיא לָךְ בְּבֵית אֲסוּרִים דִּילָךְ** כי נתן לי הקב"ה רשות להתגלות אליך בבית האסורים שלך, היינו בהיות משה רעיא מהימנא מתנוצץ בששים רבוא נשמות ישראל, לכן נשמתו סובלת צער של התלמידי חכמים בגלות, על שאינם כיכולים לעסוק בתורה בהתנוצצות כח נשמתו, ונחשב לו כצער גופו בבית האסורים, **בִּקְבוּרָה דִּילָךְ** ובקבורה שלך, כי התלמידי חכמים הם בין הרשעים המצערים אותם,

ונחשב כאילו הרעיא מהימנא קבור בין הרשעים, **וּלְמֶעְבַּד עִמָּךְ טִיבוּ** ולעשות עמך חסד, דהיינו לעלות למעלה למהר את הקץ, לפי **דְּאַנְתְּ מְחוֹלָל בְּחוֹבִין דְּעַמָּא** לפי שאתה מחולל מעונות העם, כי על ידי החטאים של התלמידי חכמים הקב״ה גוזר עליהם גזרת עוני וגלות, והרעיא מהימנא מצטער בצער ועונש עוונינו ופשענו, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ.** (רמ״ק ומפרשים)

אָמַר לֵיהּ רַעְיָא מְהֵימְנָא לאליהו הנביא, **בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ בְּשָׁמָא דַיהו״ה** אני משביע אותך בשם הוי״ה, **לָא תֵאַחַר בְּכָל יְכוֹלְתָּךְ** שלא תאחר לעורר ולמהר את הקץ בכל יכלתך, **דְּהָא אֲנָא בְּצַעֲרָא סַגִּי** כי אני נמצא בצער רב, כי אני משתתף בצער תלמידי חכמים, ועלי נאמר **וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ** פירוש אין איש **עוֹזֵר לִי, לְאַפָּקָא לִי מֵהַאי צַעֲרָא בְּהַאי קְבוּרָה** להוציא אותי מצער הזה, דהיינו מזו הקבורה, **דְּאִתְמַר עָלַי** שנאמר עלי **וַיִּתֵּן אֶת רְשָׁעִים קִבְרוֹ** כי הרעיא מהימנא מתנוצץ בתלמידי חכמים שהם נמצאים בין הרשעים ונחשב כאילו הרעיא מהימנא קבור ביניהם, **וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעָן בִּי** ואינם מכירים אותי, **וַאֲנִי חָשִׁיב בְּעֵינֵיהוּ בֵּין עֵרֶב רַב רַשִׁיעָיָא** ואני נחשב בעיניהם של הערב רב הרשעים, **כְּכֻלֶּב מֵת דְּסָרַח בֵּינַיְיהוּ** ככלב מת שנסרח ביניהם, **דְּחָכְמַת סוֹפְרִים תִּסְרַח בֵּינַיְיהוּ** כי חכמת תלמידי חכמים תסרח ביניהם, **בְּכָל קִרְיָתָא וְקִרְיָתָא וּבְכָל אֲתַר דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָּרִין בֵּינַיְיהוּ בֵּין מַלְכָוָן** בכל עיר ועיר ובכל מקום שישראל מפוזרים ביניהם בין המלכויות, **וְאִתְהַדְּרוּ אינּוּן עֵרֶב רַב רַעְיָין עַל יִשְׂרָאֵל עָאנָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** וחזרו ונעשו הערב רב רועים על ישראל שהם צאן של הקב״ה, כי הם ממנים את עצמם למנהיגים עליהם, **דְּאִתְמַר בְּהוּ** שנאמר בהם **וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם** שזה נאמר על בני ישראל, **וְלֵית לוֹן יְכוֹלֶת לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים** ואין להם יכולת לעשות חסד עם התלמידי חכמים.

הערב רב הם עשירים ובוטחים בעושרם

וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטֶא מְסוֹבְבִים מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ דהיינו **וּמַחֲרִימִין עֵרֶב רַב בֵּינַיְיהוּ** שמחרימים הערב רב ביניהם, כלומר שעושים גזרה בחרם, שאם יבאו תלמידי חכמים לבקש צדקה **דְּלָא יַהֲבִין לוֹן בְּאַתְרִין סַגִּיאִין אֶלָּא דָּבָר קָצוּב** שלא יתנו להם במקומות רבים אלא דבר קצוב מקופה הכללית של מקום ההוא, ולא נותנים להם רשות לקבץ מבעלי הבתים העשירים, **דְּלָא יְהֵא תְּקוּמָה לְנַפִּילוּ דִּלְהוֹן וַאֲפִילוּ חַיֵּי שָׁעָה** כדי שלא תהיה תקומה לנפילה שלהם ואפילו חיי שעה.

וְכָל חֲכָמִים וְאַנְשֵׁי חַיִל וְיִרְאֵי חֵטֶא, בְּצַעֲרָא בְּדוֹחֲקָא בְּיָגוֹנָא חֲשִׁיבִין כְּכֻלְּבִים כולם נמצאים בצער ובדוחק וביגון, ונחשבים ככלבים, שעליהם נאמר **בָּנִים הַמְסוּלָּאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ לְנִבְלֵי חֶרֶשׂ בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת** דהיינו **דְּלָא אַשְׁפָּחוּ אַכְסַנְיָא**

בֵּינַיְיהוּ שאינם מוצאים אכסניא ביניהם, **וְאִינּוּן עֵרֶב רַב אִינּוּן עֲתִירִין** ואלו הערב רב הם עשירים ובוטחים בעושרם, **בְּשַׁלְוָה בְּחֶדְוָה בְּלָא צַעֲרָא בְּלָא יְגוֹנָא כְּלָל** והם בשלוה בשמחה בלא צער ובלא יגון כלל, **גַּזְלָנִין מָארֵי שׁוּחַד** והם גזלנים בעלי שוחד, **דְּאִינּוּן דַּיָּנִין רַיְשֵׁי עַמָּא** שהם בעצמם נעשים דיינים ומנהיגים וראשי העם, ועליהם נאמר **כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם, עֲלַיְיהוּ אִתְמַר** עליהם נאמר **הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ** שהערב רב שהם הצרים של ישראל נעשו ראשים ומנהיגים.

ואמר הרעיא מהימנא לאליהו הנביא **בְּאוֹמָאָה עֲלָךְ זְמָנָא תִנְיָינָא** אני משביע אותך פעם שנית, **בְּחַי יהו״ה צְבָאוֹת אלה״י יִשְׂרָאֵל יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים, דְּכָל אִלֵּין מִלִּין לָא יִפְלוֹן מִפּוּמָּךְ בְּכָל יְכָלְתָּךְ** שכל אלו הדברים לא יפלו מפיך בכל יכלתך, כלומר שלא תשתוק מלצעוק ולהתפלל לפני הקב״ה, **לְמַלְּלָא בְּהוֹן קַמֵּי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** לומר אותם לפני הקב״ה, **וּלְאַחֲזָאָה דּוּחֲקָא דִּלְהוֹן** ולהראות לפניו את גודל דחקות של בני ישראל בגלותם, ושימהר את הגאולה שלימה במהרה דידן אמן. (רמ״ק ומפרשים)

נשבע הקב״ה שלא יכנס בירושלים של מעלה

(נשא קמז, ב)

תַּנְיָא למדנו בברייתא, **כַּמָּה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** כמה אהובים ישראל לפני הקב״ה, **דְּעַלְּאֵי לָא מִתְבָּרְכֵי אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל** כי העליונים אינם מתברכים אלא בשביל ישראל, **דְּתָנִינַן** כי למדנו, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה** דהיינו שלא יהיה יחוד שם ס״ג למעלה, **עַד שֶׁיִּכָּנְסוּ יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה** עד שיהיה יחוד שם ס״ג של זו״ן (כמבואר בגט״ו פ״ח), **שֶׁנֶּאֱמַר בְּקִרְבֵּךְ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבֹא בָּעִיר** בלשון תמיה, כלומר אם כבר בקרבך קדוש בירושלים של מטה, אז אני יכול לבוא בעיר שהוא ירושלים של מעלה, **כְּלוֹמַר, כָּל זְמָנָא דִּשְׁכִינְתָּא הָכָא בְּגָלוּתָא** כל זמן שהשכינה היא כאן בגלות, **שְׁמָא דִּלְעֵילָּא לָא אִשְׁתְּלִים** שם של מעלה דהיינו שם ס״ג של מ״ה לא ישתלם, לפי שאין יחוד שלים ביניהם, ולכך **וְכָל תִּקּוּנִין לָא אִתְּקָנוּ** וכל תיקוני העולמות אינם מתוקנים, **כְּבֵיכוֹל אִשְׁתְּאַר שְׁמָא קַדִּישָׁא חַסְרָא** ואז כביכול ישאר השם הקדוש חסר, כי אין השם שלם עד שיהיה היחוד העליון בשלימות. (רמ״ק ומפרשים)

לִפְנֵי בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים

(בהעלותך קנג, ב - רע"מ)

ואמר **דְּיוֹמִין** יֵיתוּן **דְּיִתְקָנֶיךָ בְּהוּ כְּמַפְקָנוּ דְּמִצְרַיִם** כי ימים יבאו לפני ביאת המשיח שיתקיים בישראל כמו שהיה ביציאת מצרים, **דְּאִתְּמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא** ר"ל שיכלה הדעת וההשגה בתורה, ויתמררו חייהם, כעין ששלט הגלות במיתת יוסף והדור ההוא, כן יהיה העוני בתורה בדור אחרון, ועוני הממון לא יתן להם כח לעסוק בתורה כראוי, ולזה אמר **וּבְגָלוּתָא בַּתְרָאָה לֵית מִיתָה אֶלָּא עוֹנִי** ובגלות האחרון אין מיתה אלא עניות, **דְּעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת** (כתובות נמ' נדריס דף סד ע"ב), **לְקַיֵּים בְּהוֹן** לקיים בהם מה שכתוב **וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבְּךָ עַם עָנִי וָדָל, וְחָסוּ בְּשֵׁם יהו"ה, לְאִתְקַיְּימָא בְּהוֹן** לקיים בהם מה שכתוב **וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ.**

סודות הזוהר להצלחת העשירים לפני ביאת המשיח

וְאִלֵּין עֲתִירִין דְּיִשְׁתַּאֲרוּן בְּהוֹן ואלו העשירים שישארו בישראל, **יִתְקַיְּימוּ בְּהוֹן** יתקיים בהם מה שכתוב **נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים** דהיינו **נִרְפִּים הֵם בְּאוֹרַיְיתָא** הם נרפים ועצלים בלימוד התורה, שאינם לומדים בעצמם, ועוד **נִרְפִּים הֵם לְמֶעְבַּד טִיבוּ עִם מָארֵי תּוֹרָה** הם נרפים לעשות חסד עם בעלי התורה שיוכלו לעסוק בתורה, **וַאֲנָשֵׁי חַיִל** הם התלמידי חכמים, **הַמְסוֹבְבִים** על פתחי נדיבים, **מֵעִיר לָעִיר וְלֹא יְחוֹנְנוּ** אין מי שירחם עליהם.

ועוד פירוש אחר **וְנִרְפִּים הֵם** היינו **בְּכוֹבֶד הַמַּס** שהעשירים אומרים שמחמת כובד המס שעליהם, אינם יכולים לתמוך בתלמידי חכמים, ואינו כן אלא הם נרפים, **דְּאִי תֵּימָא כְּבֵדִין אִינּוּן בְּכוֹבֶד הַמַּס** שאם תאמר שכן הוא האמת שהם כבדים בכובד המס, **וְלָא עָבְדִין טִיבוּ** ולכן אינם עושים חסד עם תלמידי חכמים, אבל אין הדבר כן אלא הוא להיפך, כי מה שאינם תומכים בתלמידי חכמים, הוא הגורם לכובד המס, ולא כובד המס גורם לזה, **בְּגִין דָּא** ובשביל זה שאינם תומכים את התלמידי חכמים, נאמר בהם **תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עַל הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ בָהּ** דהיינו **דְּכוֹבֶד הַמַּס עֲלַיְיהוּ** שעונשם הוא שבאמת יהיה כובד המס עליהם, ויהיה תחילתם ברצון וסופם באונס, **וְאַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שָׁקֶר** ומעתה לא ידברו דברי שקר, **דְּאִינּוּן מְשַׁקְּרִין וְאָמְרִין דְּכוֹבֶד הַמַּס עֲלַיְיהוּ** שהיו משקרים ואומרים שכובד המס עליהם, **וּבְגִין דָּא לָא יַעַבְדוּן טִיבוּ** ובשביל זה אינם יכולים לעשות חסד לתמוך בתלמידי החכמים, ולכך עונשם שבאמת הם צריכים לתת מסים. ואמר עוד כי אפילו כשיש כובד המס עליהם, אם היו שמים בטחונם בהקב"ה, והיו עושים חסד ללומדי תורה, היה להם ממון לכל, אבל **אִינּוּן מְשַׁקְּרָן בְּמִלּוֹלַיְיהוּ** הם משקרים בדבריהם במה ששמו בטחונם בממון שהוא שקר, **וְאָמְרִין דְּמֵהַכּוֹבֶד דְּתִכְבַּד עֲלַיְיהוּ**

ואומרים שמחמת כובד המס המכביד עליהם, אינם תומכים בתלמידי חכמים, ואינם בוטחים בהקב"ה, לכן עונשם כי **תֶּבֶן אֵין נִתָּן** דהיינו **מָמוֹנָא דְּשַׁקְרָא** גם ממון שהוא שקר, ששוויו וערכו הוא כמו תבן, גם זה לא ינתן להם, **דְּבֵיהּ טַעֲנִין לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** לפי שבו טענו בתחילה שקר להקב"ה, שאין להם ממון לתת לתלמידי חכמים, **וּבְגִין דְּלָא יִשְׁעוּן בֵּיהּ** ומחמת שלא ישעו ולא ידברו דברי שקר, ועוד **וְלָא חָסוּ בְּשֵׁם יהו"ה** לפי שלא בטחו בשם ה', לכן תבן **אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ** אין ניתן להם ממון.

ואם תאמר מהיכן יפרעו המס מאחר שאינם מרויחים ממון, לכן אמר **וְאִלֵּין דְּאִית לוֹן טָמִיר וְגָנִיז מָמוֹנָא מִלְּגוֹ** ואלו העשירים שיש להם ממון בסתר וגנוז בפנים, **דְּאִיהוּ תּוֹכָן** שהוא פירושו של תוכן, והיינו **כְּגוֹן תּוֹךְ הָאוֹצָר וְתֵיבָה** כגון שגנז ממונו בתוך האוצר והתיבה, **אִתְקַיְּימוּ בְּהוּ** יתקיים בהם מש"כ **וְתוֹכֶן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ** והיינו **וְדָא כְּסָפִים לְבָנִים דִּיהוֹן בְּהַהוּא דָּרָא** וזה הוא כספים הלבנים שיהיה בדור ההוא, שיצטרכו לתת אותם למסים.

לומדי התורה והעשירים לפני ביאת המשיח

בְּהַהוּא זִמְנָא קודם ביאת המשיח נאמר **שָׁם שָׂם לוֹ חוֹק וּמִשְׁפָּט** וחוק אלו יסורים, ומפרש **וְאִינּוּן מָארֵי מַשְׁנָה** ואלו בעלי ולומדי המשנה, **אוֹף הָכָא** אף כאן גם בהם יתקיים מש"כ **וַיָּבֹאוּ מָרָתָה** היינו **אִתְהֲדָר לוֹן אוֹרַיְיתָא דְּבַעַל פֶּה מָרָה** שתחזור התורה שבעל פה להיות להם מרה, **בְּדָחֲקִין סַגִּיאִין בַּעֲנִיוּתָא** בדוחק רב ובעניות, כלומר שיוקשה עליהם לימוד התורה בדוחק רב ובעניות של תורה, **דְּיִתְקַיְּימוּ בְּהוּ** שיתקיים בהם מש"כ **וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, זוֹ קוּשְׁיָא** שיהיו להם קושיות ולא יהיה מי שיתרצם, **בְּחֹמֶר, דָּא קַל וָחוֹמֶר** שלא יבינו איך לדרוש בקל וחומר, **וּבִלְבֵנִים, דָּא לִבּוּן הֲלָכָה** שלא יוכלו ללבן ולברר הלכה על בוריה, **וּבְכָל עֲבוֹדָה בַּשָּׂדֶה, דָּא בָּרַיְיתָא** שלא יוכלו להבינה כראוי, **אֵת כָּל עֲבוֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ, דָּא תִּיקו"ּ** שישארו הרבה הלכות בתיקו, וזה שכתוב שם שם לו חק ומשפט, שקודם ביאת המשיח יהיה משפט ויסורים בין לעשירים ובין ללומדי תורה.

ופנה רבי שמעון להרעיא מהימנא ופירש לו מה שכתוב שם שם לו חק ומשפט באופן אחר, ואמר **וְרַעְיָא מְהֵימְנָא** שנשמתך מתנוצצת בתלמידי חכמים שבכל דור, **תַּמָּן אִתְקַיָּים בָּךְ** שם בגלות נתקיים בך, מה שכתוב **שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט** היינו התלבשות התורה העליונה בששה סדרי משנה, שיש בהם קושיא ומחלוקת ומרירות, והוא מתמרמר בתוכם עד שמתלבן ההלכה, **וְשָׁם נִסָּהוּ** ומפרש **וּבְהַאי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע דְּאִיהוּ אִיסּוּר וְהֶיתֵּר** ובעץ הדעת טוב ורע שמשם הוא ענין איסור והיתר, דהיינו על ידי התורה שבעל פה שהיא ששה סדרי משנה שמצד מלאך מט"ט, יתעלו התלמידי חכמים מחמת שייגעו

עצמם בעסק התורה שבעל פה, **וּבְאֵינוּן רָזִין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יְדָךְ** ובאלו הסודות שנתגלו על ידך, **וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם** דהיינו **כַּמֻּלַּח דְּמַמְתֶּקֶת בְּשָׂרָא, הָכִי יִתְמַתְּקוּן בְּרַזְיָא דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ כָּל אִינּוּן קוּשְׁיָין וּמַחְלוֹקוֹת** כמלח הממתקת את הבשר, כך יתמתקו ויתיישבו בכח הסודות שנתגלו על ידך כל אלו הקושיות והמחלוקות, כי יש כמה מאמרי חז"ל שאינן מתיישבים אלא על דרך הסוד, **דְּמַיִין מְרִירָן דְּאוֹרַיְיתָא דִּבְעַל פֻּמָּהּ** כי מים המרים של התורה שבעל פה, דהיינו מה שטעמו טעם מר בתורה מחמת הקושיות, **אִתְהַדָּרוּ מְתִיקָן מֵי אוֹרַיְיתָא** על ידי הסודות חוזרים להיות מי התורה מתוקים.

על ידי הסוד ישיגו את מעלת היסורים

וְיִסּוּרִין דִּילָךְ והיסורים והצער שלך, דהיינו הצער שמגיע להעוסקים בתורה, **בְּרָזִין אִלֵּין דְּאִתְגַּלְיָין עַל יָדָךְ יְהוֹן לָךְ מְתִיקִין** בסודות האלו שמתגלים על ידך יהיו לך מתוקים, כי על ידי הסוד ישיגו את מעלות היסורים, וכשאדם משיג את מעלות היסורים ישמח בהם, **וִיהַדְּרוּן לָךְ כָּל דָּחֲקִין דִּילָךְ כְּחֶלְמִין דְּעָבְרִין** ויחזרו לך כל הצרות שעברו עליך כמו חלומות שעוברים ואינם, **וְחַל"ם בְּהֵיפּוּךְ אַתְוָון מֶל"ח דְּמַמְתֶּקֶת יַת בְּשָׂרָא** ומלת חל"ם בהיפוך האותיות היא מל"ח הממתקת את הבשר, **אוּף יִסּוּרִין מְמַתְּקִים** כך היסורים שממתקים כמלח יהיו כמו חלום, **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כמו שביארו החכמים (ע' מס' נדרים דף ח ע"ב).

וְלָרְשָׁעִים מִתְהַדְּרָן יִסּוּרִין מֶלַח סְדוֹמִית ולרשעים יחזרו היסורים כמו מלח סדומית, **דְּאִיהִי מְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם** שהוא מעוור את העינים, כי לא ישיגו את מעלות היסורים בחבלי משיח ויבעטו בהם ויצאו מכלל ישראל, **לְקַיְּימָא בְּהוּ** לקיים בהם מש"כ **וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה** ולא יזכו לראות בטוב ה', וענין זה יעשה הקב"ה לנסות בהם את ישראל לראות היעמדו באמונתו, ועל ידי זה יתבררו ויתלבנו.

וְאִינּוּן עֵרֶב רַב רַשְׁיעַיָּיא ואותם הערב רב הרשעים, **דְּיִתְקַיְּימוּ בְּהוּ בְּהַהוּא זִמְנָא** שיתקיים בהם קודם ביאת המשיח מה שכתוב **יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים** כי אז יהיה בירור הגמור של כל הבחינות שיש בישראל, ומפרש **יִתְלַבְּנוּ, אִינּוּן מָארֵי מַשְׁנָה** אלו הם בעלי משנה שיתבררו על ידי לימוד התורה, **וְיִצָּרְפוּ, אִינּוּן זַרְעָא קַדִּישָׁא דְּשָׁאַר עַמָּא** אלו הם זרע קודש של שאר העם שיתבררו על ידי מצות ומעשים טובים וצדקה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף** דהיינו על ידי הכסף שנותנים לצדקה, **וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים, אִינּוּן עֵרֶב רַב** אלו הם הערב רב שיצאו מכלל ישראל.

והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע

ומה שכתוב **וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ, אִינּוּן מָארֵי קַבָּלָה** אלו הם בעלי הקבלה העוסקים בסודות התורה, **דְּאִתְמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם **וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִירוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ,** והיינו **אִלֵּין אִינּוּן דְּקָא מִשְׁתַּדְּלִין בְּזֹהַר דָּא, דְּאִקְרֵי סִפְרָא הַזֹּהַר** אלו הם שעוסקים באור הזה הנקרא ספר הזהר, כלומר שמייגעים עצמם להבין את עומק דבריו, **דְּאִיהוּ כְּתִיבַת נֹחַ** שהוא כתיבת נח, כמו שבתיבת נח לא זכו להכנס בה אלא מעט, כך לא יזכו להכנס בהבנת ספר הזהר אלא מעט, וזה שאמר **דְּמִתְכַּנְּשִׁין בָּהּ שְׁנַיִם בְּעִיר וְשֶׁבַע מַמְלְכוּתָא** שנאספים בו שנים בעיר ושבעה מן המלכות, דהיינו מכל המדינה, **וּלְזִמְנִין** ולפעמים כשאין זכות בדור, אז רק **אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה** כלומר מעטים יהיו הזוכים להבין את ספר הזהר, **דְּבְהוֹן** כי באלו שיזכו להבין בספר הזהר **יִתְקַיֵּים** מה שכתוב **כָּל הַבֵּן הַיִלּוֹד** היינו כל הנשמות הנולדות מאימא קדישא, **הַיְינוּ תַּשְׁלִיכוּהוּ** דורש האור"ה נוטריקון אור ה', **וְדָא אוֹרָה דְּסִפְרָא דָּא** וזהו האור של ספר הזה שיזכו לראות באורו, **וְכֻלָּא עַל סִיבָּה דִּילָךְ** והכל הוא על סיבה שלך ובכחך, לפי שאתה מתלבש בנשמות של תלמידי חכמים.

הגאולה תהיה ברחמים ובתחנונים. משה רבינו ושני המשיחים

(בהעלותך קנג, ב – רע"מ)

כתב הרמ"ק, כמדומה לי שסוד עורב המובא במאמר הבא, הוא ירבעם בן נבט, שאם היה זוכה, היה הוא משיח בן אפרים, והיה מחזיר את כל ישראל בתשובה, והוא לא עשה כן אלא אדרבא החטיא את ישראל, ולא חס על נשמתם כלל, ולכך משיח בן אפרים היוצא מזרעו לא יצליח, לעון הקדום של ירבעם, עד שיבא משה רבינו (שהוא סוד יונה), עם משיח בן דוד ואליהו ויתקנו את הכל. ונראה שחסר תחילת המאמר.

וזה שאמר **וּמַאן גָּרִים דָּא** ומי גרם את אריכות הגלות, **עוֹרֵב** דהיינו ירבעם שחטא והחטיא את ישראל והשחיר פניהם כעורב, **דַּאֲנָתְּ תְּהֵא בְּהַהוּא זִמְנָא כַּיּוֹנָה** כי אתה רעיא מהימנא תהיה בעת ההיא כיונה של נח שעשתה שליחותה בנאמנות, **דְּשָׁלִיחַ אַחֲרָא דְּאִקְרֵי בְּשָׁמָךְ** כי שליח אחר דהיינו ירבעם הנקרא בשמך, (כי כל מכמי ישראל היו נפניו בקליפת הטוס), **כָּעוֹרֵב דְּאִשְׁתְּלַח בְּקַדְמֵיתָא וְלָא אִתְהֲדָר בְּשֻׁלֵּיחוּתָא** הוא נדמה לעורב ששלחו נח בתחילה מן התיבה ולא חזר בשליחותו, כי לא רצה לילך בשליחותו, וכן ירבעם לא עשה שליחותו להחזיר ישראל בתשובה, אלא **דְּאִשְׁתַּדַּל בַּשְׁקָצִים, דְּאִתְמַר בְּהוֹן** (נמס' פסחים דף מט ע"ב) **עַמִּי הָאָרֶץ שֶׁקֶץ** שהשתדל ועסק עם השקצים שהם עמי הארץ שנמשלים לשקץ, **בְּגִין מָמוֹנָא דִּילְהוֹן** בשביל הממון שלהם שנתנו לו, **וְלָא אִשְׁתַּדַּל**

בִּשְׁלִיחוּתֵיהּ לְאַהֲדָרָא לְצַדִּיקָיָיא בִּתְיוּבְתָּא ולא השתדל בשליחותו להחזיר את ישראל שהם צדיקים בתשובה, **כְּאִילּוּ לָא עָבִיד שְׁלִיחוּתָא דְּמָארֵיהּ** ולכן נחשב לו כאילו לא עשה שליחות קונו בשביל מה שנשתלח לעולם הזה, לכן נגרם הגלות על ידו.

וּבְהּ יִתְקַיֵּים רָזָא דְּיוֹנָה ובך משה רעיא מהימנא יתקיים הסוד של יונה הנביא, **דְּעָאל בְּעֻמְקִין דִּתְהוֹמֵי יַמָּא** שנכנס בעמקי תהום הים, **הָכִי תֵּיעוּל אַנְתְּ בַּעֲמִיקוּ דִּתְהוֹמֵי אוֹרַיְיתָא** כך תיכנס אתה בעומקי תהומות התורה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זה שאמר יונה הנביא **וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים** הרומז על ים התורה.

התעוררות הגאולה תהי"ה ע"י בחינת משה רבינו

וממשיך ואמר שקודם ביאת המשיח **וְיֵהוֹן חָכְמָה חֶסֶד נֶצַח לִימִין** ויהיו ויתעוררו חכמה חסד נצח שהם בקו ימין לפעול חסדים, **דְּבִגְיָנֵיהוּ אָמַר דָּוִד** שבשבילם אמר דוד ג' פעמים ימין ה', והיינו **יְמִין יהו"ה עוֹשָׂה חָיִל, יְמִין יהו"ה רוֹמֵמָה, יְמִין יהו"ה עוֹשָׂה חָיִל** והם רומזים על הג' ספירות חכמה חסד נצח שבקו ימין, **וּתְלַת מְשָׁמְאלָא יְתַקְשְׁרוּן כַּחֲדָא** וג' ספירות מקו השמאל יתקשרו יחד, **דְּאִינּוּן בִּינָה גְּבוּרָה הוֹד** שהם בינה גבורה הוד, **וּתְלַת דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא** וג' מדרגות באמצע, שהם **תִּפְאֶרֶת יְסוֹד, דַּאֲחִידָן בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא** שהם אוחזים בימין ושמאל ומקשרים ומחברים אותם, באופן שכל העשר ספירות יסכימו למדת החסד לפעול חסדים לעורר את הגאולה, והעיקר התעוררות הגאולה תהיה על ידי קו האמצעי שהוא בחי' משה רבינו הכולל את הב' קוים כדמפרש ואזיל.

וּבְגִין דְּחָזָא לֵהּ נָבִיא מִתְקַשָּׁר בִּתְלַת דַּרְגִּין דְּאֶמְצָעִיתָא ולפי שראה אותך ישעיה הנביא מתקשר בג' ספירות כתר תפארת יסוד שבקו אמצעי, **פָּתַח עָלָךְ הַאי קְרָא** פתח ואמר עליך פסוק זה **הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי** הוא משה הנקרא עבד ה', **יָרוּם** מצד היסוד, **וְנִשָּׂא** מצד התפארת, **וְגָבַהּ מְאֹד** מצד הכתר.

וּבְגִין דְּאַנְתְּ תְּהֵא אָחִיד בְּתַרְיִן מְשִׁיחִין ולפי שאתה תהיה אחוז בשני משיחין משיח בן דוד לימין ומשיח בן אפרים לשמאל, לכן **אָמַר דָּוִד עַל תְּלַת יְמִינִין דְּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, יְמִין יהו"ה תְּלַת זְמָנִין** אמר דוד ג' פעמים ימין ה' כנגד חכמה חסד נצח שבקו ימין, שבהם היה אחוז משיח בן דוד.

לָקֳבֵיל תְּלַת שְׂמָאלִין דְּאָחִיד בְּהוֹן מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם וכנגד ג' ספירות שבקו שמאל בינה גבורה והוד, שבהם אחוז משיח בן אפרים **אָמַר מִסְטָרָא דְּחַד שְׂמָאלָא גְּבוּרָה** אמר מצד אחד מצד הגבורה שבשמאל שהיא מדת הדין הקשה **לֹא אָמוּת,** אלא **כִּי אֶחְיֶה** דהיינו **מִסְטָרָא דִּשְׂמָאלָא דְּהוֹד דִּילְהּ** גם מכח צד השמאל שבו הוא מדת

ההוד שלך, לפי שימתקו ג' ספירות של שמאל נג' ספירות שבקו ימין, ועל ידי זה תתבטל גזרת המיתה ממשיח בן אפרים, **דְּאִתְמַר בֵּיהּ** כי למדנו במדת ההוד שלך, **וְנָתַן הַהוֹד לְמֹשֶׁה** כמו שכתוב ונתת מהודך עליו, הרי ההוד הוא שלך, **אִתְיְהִיב בָּךְ מִסְטָרָא דְּבִינָה** שהוא ניתן בך מצד הבינה, כי גינה עד הוד מתפשטת, הרי היה למשה גם המדה מן הבינה, ולפי שהוא מחו נקו המשנע, היה לו ממיזג גם נגנורה, הרי היה שגם נג' ספירות של קו שמאל היה לו ממיזג, מעתה **בְּגִין דְּבֵיהּ הַוִית אַנְתְּ חָרֵב וְיָבֵשׁ בְּכוֹלָּא** לפי שבמדת הגבורה היית חרב ויבש מכל טוב, וסבלת יסורים בגלות **בְּגִין מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם** כדי שלא יהרג משיח בן אפרים מחמת חטאת ירבעם, והיית יבש **בְּאוֹרַיְיתָךְ** דהיינו בתלמידי חכמים שבהם מתנוצצת נשמתך, **בִּנְבִיאוּתָךְ** כי אין נבואה בגלות, ומפרש **בְּגוּפָךְ דְּסָבְלַת כַּמָּה מִינֵי יִסּוּרִין בְּגִין דְּלָא יְמוּת הוּא** בגופך סבלת כמה מיני יסורים כדי שלא ימות משיח בן אפרים, **וּבָעֵית רַחֲמֵי עֲלֵיהּ** ובקשת רחמים עליו, **אִתְמַר בֵּיהּ** לכן נאמר בו, **כִּי אֶחְיֶה, מִסְטָרָא דְּבִינָה** מצד הבינה יקבל חיים, כי סוד החיים נמשך מהחכמה דרך הבינה הממתקת את דיני הגבורה שמצדה היה מחויב מיתה על חטאת ירבעם, **וּבְגִין דָּא** ובשביל כל זה, **לָא אָמוּת, מִסְטָרָא דִּגְבוּרָה** לא ימות משיח מצד הגבורה שנמשך ממנה דין קשה, ומפרש מה שאמרתי **כִּי אֶחְיֶה, מִסְטָרָא דְּבִינָה אִילָּנָא דְּחַיֵּי** שיקבל חיים מצד הבינה שהיא סוד עץ החיים, שממנה ימשך חיים למשיח בן אפרים, **דְּאִתְגַּבָּר עֲלֵיהּ קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית** שנתגבר משה על הגבורה בכח קריאת שמע של שחרית, דהיינו בכח החסד המתעורר בשחרית, **וְקָשִׁיר לֵיהּ בְּקִשּׁוּרָא דִּתְפִילִין בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם, דְּאִיהוּ שַׁחֲרִית** וקשר את הגבורה שבשמאל בכח מצות תפלין שקשר על זרועו השמאלית ביד ימינו, דהיינו בכח החסד שבו אחוז אברהם שהוא סוד החסד המתעורר בשחרית.

לעתיד לבוא נודה לה' על חבלי משיח

ומה שכתוב **וַאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי י"ה** היינו **מִסְטָרָא דְּהוֹד** לעתיד לבא נודה להקב"ה מצד מדת ההוד, על כל הטובות אשר גמלנו, ונספר לכל את כל מעשי י"ה שהם החסדים שעשה עמנו, והיינו **יַסּוֹר יִסְּרַנִּי י"ה** שהקב"ה ייסר אותנו בחבלי המשיח מצד מדת טובו, ולא בא עלינו הצרות מהסטרא אחרא, אלא **חָכְמָה וּבִינָה מִימִינָא וּמִשְּׂמָאלָא** היסורים באו לנו מצד חכמה ובינה, שהם בראש קו ימין וראש קו שמאל, **בִּתְלַת יְמִינִין** שהחכמה כוללת ג' ספירות שבקו הימין, **וּתְלַת שְׂמָאלִין** והבינה כוללת ג' ספירות שבקו שמאל, ומש"כ **וְלַמָּוֶת לֹא נְתָנָנִי** היינו **עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בִּתְלַת** בכח ג' ספירות שבקו אמצעי, **דְּכָלִיל כֻּלָּא וְצַדִּיק** שהוא כולל בתוכו גם את הכתר ויסוד, ועל ידי זה הוא מכריע בין ימין ושמאל להיות המשפט ברחמים, **וְאִיהוּ בֶּן י"ה** והתפארת שהוא סוד ו' דשם הוי"ה הוא בן לחו"ב שהם סוד י"ה.

וּמַיָּד שירצו ישראל את עונם ביסורים, **יָקוּם ו׳ לְהּ׳ בְּי״ה** יקום ו׳ דתפארת לה׳ של המלכות בכח י״ה דשו״ת, ואז יושלם השם הוי״ה בד׳ אותיותיו, **בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא** הכוללים ימין ושמאל, כלומר כל הב׳ קוים, וכשם שחו״ב הסכימו אל היסורים של חבלי המשיח, כן יסכימו אל הגאולה, לכן תהיה הגאולה **בְּרַחֲמֵי וְתַחֲנוּנֵי** ברחמים ובתחנונים, **בְּכַמָּה פְּיוּסִים לָהּ** להשכינה, **וְלִבְנָהָא** ולבניה ישראל, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סוּכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** שהיא סוד השכינה, **וּבְגִין דָּא אָמַר נָבִיא** ובשביל זה אמר הנביא, שבני ישראל בעת הגאולה **בְּבֶכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם.**

עתיד הקב״ה לתבוע עלבון ישראל מהעמים

(בהעלותך קנו, ב)

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל יהו״ה לֵאמֹר, א״ל נָא רְפָא נָא לָהּ, הָא אוֹקְמוּהּ הרי כבר ביארו החברים, **וְהוּא רָזָא דִשְׁמָא קַדִּישָׁא מֵחַד סְרֵי אַתְוָון** והוא סוד של שם הקדוש מי״א אותיות, ר״ל שמשה התפלל על רפואתה של מרים על ידי שם הקדוש היוצא מי״א אותיות של ״אל נא רפא נא לה״, **וְלָא בָּעָא מֹשֶׁה לְצַלָּאָה יַתִּיר** ולא רצה משה להתפלל יותר בארוכה, **בְּגִין דְּעַל דִּידֵיהּ לְמַלְכָּא לָא בָּעֵי לְאַטְרְחָא יַתִּיר** לפי שעל צרכי עצמו לא רצה להטריח את המלך ב״ה יותר.

בְּגִין כָּךְ קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרָא דְמֹשֶׁה ולכך תבע הקב״ה על כבודו של משה, **וּבְכָל אֲתַר קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בָּעָא עַל יְקָרֵיהוֹן דְצַדִּיקַיָּיא יַתִּיר עַל דִּילֵיהּ** ובכל מקום תובע הקב״ה על כבודם של הצדיקים יותר מעל כבוד שלו, **וּלְזִמְנָא דְאָתֵי עָתִיד קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִתְבַּע עֶלְבּוֹנָא דְיִשְׂרָאֵל מֵעַמִּין** ולעתיד לבוא עתיד הקב״ה לתבוע עלבונם של ישראל מן העמים, **וּלְמֶחֱדֵי לוֹן בְּחֶדְוָותָא דְצִיּוֹן** ולשמח אותם בשמחתה של ציון, **דִּכְתִיב וּבָאוּ וְרַנְּנוּ בִּמְרוֹם צִיּוֹן וְגוֹ׳, וּכְדֵין** ואז יקוים מה שכתוב **וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְגוֹ׳** במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

לאה ומשיח בן דוד. רחל ומשיח בן יוסף

(שלח לך קסד, א)

ולפי שאמר לעיל כי לאה היא בחי׳ עלמא דאתכסיא, ורחל בחי׳ עלמא דאתגליא, לכן אמר, כי **לֵאָה תֶּחֱדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ בְּרֵיהּ דְּדָוִד דְּנָפִיק מִנָּהּ, לְגַו** לאה תשמח

עם משיח בן דוד שיצא ממנה, והוא יהיה בפנים בתוך ירושלים ולא יהיו עמו מלחמות, **רָחֵל תֶּחֱדֵי בַּהֲדֵי מָשִׁיחַ בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף דְּנָפִיק מִנָּהּ לְבַר מֵירוּשְׁלֵם** רחל תשמח עם משיח בן יוסף שיצא ממנה, והוא יהיה בחוץ מירושלים ויהיו עמו מלחמות גדולות, (ס״ג הגר״ח) **וְכֻלָּא בְּדוּכְתַּיְיהוּ** וכל אחד הוא במקומו הראוי לו, כי לאה בחינת עלמא דאתכסיא לכן משיח בן דוד יהיה מכוסה בפנים, ורחל היא בחינת עלמא דאתגליא לכן משיח בן יוסף יהיה מגולה בחוץ. (רמ״ק ומפרשים)

לעתיד לבוא יהיה יחוד שלם

(שלח לך קסד, ב)

פירוש הפסוק המובא להלן, **מִגְדָּל עֹז שֵׁם ה׳ בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב** כמגדל חזק הוא המתחזק בשם ה׳, ובו ירוץ ומתחזק הצדיק בכל מקום. (מלודות)

אִלֵּין הָכָא וְאִלֵּין הָכָא אלו המגדלים הם כאן בצד זה, ואלו הם כאן בצד זה בבית המקדש של מעלה, **דְּאִינּוּן מִגְדָּלַאן דְּאֶבֶן טָבָא כֻּלְּהוּ** כי כל המגדלים שהם שם כולם הם מאבן טובה, והנה **בֵּין כֻּלְּהוּ מִגְדָּלִין אִית חַד מִגְדָּל דְּאֶבֶן טָבָא בְּאֶמְצָעִיתָא** ובתוך כל המגדלים יש מגדל מיוחד של אבן טובה באמצע, שהוא סוד היסוד דמלכות (וגם כללות המלכות נקרא״ת מגדל, כדלקמן), **וְדָא סָלִיק לְרוּם רְקִיעָא** וזה עולה לרום הרקיע שהוא הדעת, **וְלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא** ואין היסוד נראה ומתגלה עתה, כי אין יחוד בגלות, **עַד הַהוּא זִמְנָא דְּיִתְגְּלֵי** עד הזמן שיתגלה לעתיד לבא כשיהיה יחוד שלם.

רַב מְתִיבְתָּא חָמָא לֵיהּ הראש ישיבה ראה את המגדל, כלומר שהשיג את סודו, **וַהֲוָה רָשִׁים בֵּיהּ לְעֵילָּא הַאי קְרָא** והיה רשום בו למעלה פסוק זה **מִגְדַּל עֹז שֵׁם יהו״ה בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב, וּפָרִישׁ רַב מְתִיבְתָּא קְרָא דָּא** והראש ישיבה פירש פסוק זה כך, **מִגְדַּל עֹז, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל** היא כנסת ישראל, שהיא היסוד דמלכות, **בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק** מפרש מלת ירוץ מלשון רצון, והיינו **בֵּיהּ רְעוּתֵיהּ דְּצַדִּיק תָּדִיר** לעתיד לבוא יהיה רצונו של צדיק שמוש יסוד דז״א להיות ביחוד תדירי עם היסוד דמלכות, **וְעַל דָּא** ועל זה נאמר **וְנִשְׂגָּב** היינו **הַהוּא מִגְדָּל** זה המגדל שהוא היסוד דמלכות יתחזק לעולם, **דְּלָא יִנְפּוֹל לְעָלְמִין** שלא יפול עוד לעולם, כ״ל שנת יהיה עוד פירוד וניטול יחוד בין ז״ן לעולם, **כְּמָה דַּהֲוָה** כמו שהיה בעונותינו שנחרב בית המקדש ונפלה עטרת ראשינו. (שע״ל ומפרשים)

מלך המשיח עתיד לקרוא בתורה בפרשת ויקהל

(שלח לך קסד, ב-קסה, א)

תְּלַת מְאָה פְּתְחִין תַּמָּן שלש מאות פתחים יש שם באותו המגדל, הם סוד ג׳ קוים של המלכות, שכל קו כלול ממאה פתחים, והם פתחי שפע להשפיע שפע ברכות לתחתונים, בְּפִתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא קַיְימָא נְהִירוּ דָּא דְּיוֹקְנָא דְּסֵפֶר תּוֹרָה בפתח האמצעי עומד אור הזה שהוא צורת ספר תורה, דהיינו הארת התפארת הנקרא תורה שבכתב, שמשם יקבל מלך המשיח הארה גדולה, בֵּיהּ זַמִּין מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמִקְרֵי בְּפָרָשַׁת הַקְהֵל ובאותו כח ההארה עתיד מלך ישראל לקרות בתורה פרשת הקהל, וְדָא לֵיהֱוֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא וְלָא אַחֲרָא וזה המלך יהיה מלך המשיח ולא מלך אחר, וּבַהֲהוּא סֵפֶר תּוֹרָה דְּהַהוּא נְהִירוּ ויקרא בזה הספר תורה של אור ההוא, ויפרש את התורה לפי הסוד.

מלך המשיח יפרש את סודות התורה

ואמר השליח לרבי שמעון, שהוא היה איזו נשמה שבאה לרבי שמעון לספר לו מה שיש בישיבה של מעלה, אִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא הוי חסיד קדוש, זַכָּאָה אִיהוּ דְּמִפּוּמֵיהּ יִשְׁמְעוּ קָל נְעִימוּ דְּמַלּוֹי אשרי מי שישמע מפיו של משיח קול נעימות דבריו, מֵאֵינּוּן מִלִּין סְתִימִין דְּפָרִישׁ בְּאוֹרַיְיתָא מאותם דברים הסתומים שיפרש בתורה, ובפרט בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְשַׁבַּתֵּי וּמוֹעֲדַיָּיא וְזִמְנַיָּיא בכל ראשי חדשים ושבתות ומועדים וזמנים, כַּד בָּעָאן כָּל בְּנֵי מְתִיבְתֵּי לְסַלְקָא לְעֵילָּא לְגוֹ מְתִיבְתָּא דִּרְקִיעָא כשרוצים כל בני הישיבה שבגן עדן התחתון לעלות לישיבה של הרקיע, שהוא הישיבה של מלאך מט״ט, כְּלְהוּ מִתְכַּנְפֵי לְגַבֵּי מַלְכָּא מְשִׁיחָא אז לפני עלייתם כולם מתאספים אל מלך המשיח, וְאִיהוּ פָּרִישׁ מִלִּין והוא מפרש להם דברי סודות, וּמְגוֹ מְתִיקוּ דְּמִלּוֹי ומתוך מתיקות דבריו, בְּתִיאוּבְתָּא סָלְקִין עולים בתשוקה לישיבה של מעלה. ואמר עוד השליח לרבי שמעון כָּלְהוּ עֲשָׂר מִלִּין גְּנִיזִין לָךְ מֵאִינּוּן מִלִּין דְּאִיהוּ פָּרִישׁ כל עשרת הדברים שפירש מלך המשיח בסודות התורה גנוזים לך, לְיוֹמָא דְּשֵׁאֲלְתִּין דִּילָךְ ליום שתשאל ותבקש מהקב״ה שיתגלו לך אותם הסודות להבינם כראוי.

רק משיח יזכה לראות ולהשיג את עצם אור התפארת

וחוזר לדבריו של מעלה, ואמר כַּד קָיְימָא הַהוּא מִגְדָּל בְּאֶמְצָעוּ דַּעֲזָרָה כשעומד אותו המגדל באמצע העזרה, דהיינו כשהמלכות עומדת בין חיילותיה, וּפְתְחָא דָּא פָּתַח ופתח זה שהוא הארת התפארת שבאמצע המגדל פתוח להשפיע שפע, פָּתְחִין אִינּוּן כְּרוּבִין פּוּמַיְיהוּ אז אותם הכרובים שסס סוד נגמ והוד פותחים את פיהם, וּפָרְשֵׂי גַּדַפַּיְיהוּ ופורשים את כנפיהם, כדי להעביר את שפע התפארת למלכות ולחיילותיה, וְנָהִיר נְהִירוּ

עִלָּאָה עַל הַהוּא פְּתְחָא ומאיר אור עליון של התפארת על הפתח שלו, וְהַהוּא סִפְרָא תּוֹרָה פָּתִיחַ ואז אותו הספר תורה שהוא התפארת פתוח להשפיע, וְאִינּוּן כְּרוּבִים פָּתְחֵי וְאָמְרֵי ואותם הכרובים שסס ע״ס פותחים ואומרים מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ וְגו׳ פי׳ כמה טוב וגדול הוא השפע אשר צפנת להיראים אותך לעתיד לבוא, אחר כך סָגְרוּ פְּתְחִין סוגרים את פתחי ההשפעות, וְסִפְרָא תּוֹרָה אִתְגְּלִיל וספר התורה שסוף סוד התפארת נגלל ונסתם.

ואמר השליח לרבי שמעון מַאן חָמָא נְהִירוּ דְּנָהֲרָא דְּהַהוּא סִפְרָא תּוֹרָה מי הוא הזוכה לראות ולהשיג את אור המאיר של ספר תורה ההוא, כלומר את עצם אור התפארת, פּוּלְיָהּ נְהוֹרָא דְּנָהִיר כי כולו הוא אור המאיר, אַתְוָון דִּילֵיהּ שַׁלְהוֹבֵי דְּאֶשָׁא מֵאַרְבַּע גַּוְונֵי דְּאִינּוּן דְּעָלְמָא עִלָּאָה האותיות שלו הם שלהבית של אש מד׳ גוונים שסס סוד מגמ״ס המאירים בספר תורה מעולם העליון שהוא הבינה, כֻּלְּהוּ בָּלְטֵי וּמְנָצְצֵי כולם בולטות ומתנוצצות מחמת הארת הבינה, לֵית מַאן דְּיָכִיל לְמֵיקַם בְּהוּ, בַּר מָשִׁיחַ לכן אין מי שיכול לעמוד על סודם ולהשיגם, חוץ ממשיח.

אחר כך סָגִיר פְּתְחָא דָּא נסגר פתח הזה של הארת התפארת שבמגדל, כְּרוּבִים מִשְׁתַּכְּכֵי והכרובים שסס ע״ס נשקטים מלפעול פעולת העברת השפע, וְהַהוּא מִגְדָּל פָּרַח וְקָיְימָא בְּאַתְרֵיהּ בֵּין שְׁאָר מִגְדָּלִין ואותו המגדל שהוא המלכות, פורח ועולה ועומד במקומו בין שאר הספירות. (רמ״ק ומפרשים)

עטרת פז לראשו של מלך המשיח

ואמר עוד השליח לרבי שמעון בְּהַהוּא פְּתְחָא דְּאֶמְצָעִיתָא באותו הפתח האמצעי, אִית עֲטָרָה דְּפָז עִלָּאָה וְיַקִּירָא גְּנִיזָא דְּלָא אִתְחֲזֵי הַשְׁתָּא יש עטרת פז נעלה ויקרה הגנוזה שם ואינה נראית עתה, גְּלִיפָא וּמְחָקָקָא בְּכָל זִינֵי אַבְנֵי יְקָר מפותחת וחקוקה בכל מיני אבנים יקרות, וּזְמִינָא לְמֶהֱוֵי עַל רֵישָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא ועתידה להיות על הראש של מלך המשיח, בסוד הכתוב בעטרה שעטרה לו אמו, כַּד סָלִיק בְּהַהוּא מִגְדָּל כשיעלה באותו המגדל לקרות בספר תורה, וְתֵרִין נְשָׁרִין דָּא מִסְטָרָא דָּא וְדָא מִסְטָרָא דָּא נָטְלֵי לֵיהּ בִּידַיְיהוּ אז שני נשרים שהם ב׳ מלאכים מפני הנשר שבכסא זה מצד זה וזה מצד זה, לוקחים את העטרה בידם.

כַּד סָלִיק מַלְכָּא מְשִׁיחָא כשעולה מלך המשיח על המגדל, שאז מִתְתַּקְנִין נְשָׁרִין וְנָטְלֵי עֲטָרָא דָּא מתתקנים הנשרים ולוקחים את עטרה הזו, בְּשַׁעֲתָא דְּיִשְׂרֵי לְמִקְרֵי ובשעה שיתחיל לקרות בספר תורה, יִתְפְּתַח פְּתְחָא אַחֲרָא יפתח פתח אחר, וּמִתַּמָּן תְּפוּק הַהִיא יוֹנָה דְּשַׁדַּר נֹחַ בִּימֵי טוֹפָנָא ומשם תצא אותה היונה ששלח נח בימי המבול, דְּכְתִיב

וַיְשַׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה היינו הַ״יּוֹנָה הַהִיא דְּאִשְׁתְּמוֹדְעָא אותה היונה הנודעת, וְלָא מַלִּילוּ בָּהּ קַדְמָאֵי, וְלָא יָדְעוּ מַה הִיא ולא דיברו בה הראשונים כי לא ידעו מה היא, אֶלָּא מֵהָכָא נָפְקַת וְעָבְדַת שְׁלִיחוּתָא אלא מכאן יצאה ועשתה שליחותה, (והוא כמ ילוע מהמלכות הנקראת יונה).

וּבְשַׁעְתָּא דִּכְתִיב ובשעה שכתוב וְלֹא יָסְפָה שׁוּב אֵלָיו עוֹד, לָא יָדַע בַּר נָשׁ לְאָן אַזְלַת אין אדם יודע אנה הלכה היונה, וְהִיא תָּבַת לְאַתָּרָהּ וְאִתְגְּנִיזַת בְּפִתְחָא דָּא אבל היא שבה למקומה ונגנזה בזה הפתח, וְאִיהִי תִּטּוֹל עֲטָרָה בְּפוּמָהָא והיא תקח את העטרה בפיה, וּתְשַׁוֵּי עַל רֵישֵׁיהּ דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא ותשים אותה על ראשו של מלך המשיח, מָטֵי וְלָא מָטֵי ותגיע העטרה על ראשו, אבל לא תגיע לגמרי, כי העטרה תרחף באויר כנגד ראשו ולא תנוח ממש על ראשו, וּכְדֵין כְּתִיב ואז נאמר תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ עֲטֶרֶת פָּז.

וְכֵיוָן דְּיִקְרֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה וכיון שיקרא מלך המשיח בספר תורה, יְקוּמוּן תְּרֵין נְשְׁרִין דָּא מִכָּאן וְדָא מִכָּאן יקומו שני נשרים זה מצד זה וזה מצד זה, וְיוֹנָה מָאִיךְ והיונה תשפיל עצמה, וּמַלְכָּא מְשִׁיחָא נָחִית ומלך המשיח ירד מן המגדל, וְעַטָרָה עַל רֵישֵׁיהּ עם העטרה שעל ראשו, עַד דַּרְגָּא בַּתְרָאָה עד מדרגה האחרונה מהשש מדרגות של המגדל, וּתְרֵין נְשְׁרִין פָּרְחִין לְעֵילָּא עַל רֵישֵׁיהּ ושני נשרים פורחים למעלה על ראשו, וְיוֹנָה תָּבָאת וַעֲטָרָה בְּפוּמָהּ והיונה תחזור למקומה עם העטרה בפיה, שלקחה מראשו של משיח, והיא תחזיר את העטרה למקומה, וְיַקְבְּלוּן לָהּ אִלֵּין תְּרֵין נְשְׁרִין ויקבלו אותה אלו השני נשרים, וכולם יהיו נגנזים עד שתהיה עוד הפעם מוצאי שנת השמיטה שאז קורים בפרשת הקהל. (רמ״ק ומפרשים)

עלה זית - זה מלך המשיח

דָּוִד מַלְכָּא זַיִת רַעֲנָן אִקְרֵי קַמֵּיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דוד המלך נקרא זית רענן לפני הקב״ה, דִּכְתִיב וַאֲנִי כְּזַיִת רַעֲנָן בְּבֵית אלהי״ם, ואם דוד נקרא זית, הרי עֲלֵה זַיִת, דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּרֵיהּ דְּדָוִד עלה זית, זה מלך המשיח בנו של דוד, וְדָא אִיהוּ דְּרָמִיז יוֹנָה דָּא בְּיוֹמוֹי דְּנֹחַ וזהו שרמזה היונה בימי נח, דִּכְתִיב וְהִנֵּה עֲלֵה זַיִת טָרָף בְּפִיהָ, ומפרש הַהוּא עֲלֵה זַיִת עלה זית הזה שהוא משיח, טָרָף וְחָטַף לִיקָרָא דְּיִלֵּיהּ טרפה וחטפה היונה את העטרה שלו להשימה על ראשו לכבודו, בְּמָה חטפה את העטרה, בְּפִיהָ ואז דְּקָיְימָא עַל רֵישֵׁיהּ עומדת העטרה על ראשו של משיח, וּמְקַבְּלָא יְקָר מֵהַאי יוֹנָה והוא מקבל כבוד מזו היונה, במה שנתעטר ממנה בעטרה זו. ואומר בדרך אגב וְהַאי דִּכְתִיב טָרָף בלשון זכר, וְלָא טָרְפָה בלשון נקבה, כמו שכתוב בפיה, אֶלָּא הטעם הוא, כי כְּדְכוּרָא דָּא דַּעֲבִיד חֵילָא וְנָצַח כי היונה היתה כזכר הזה

העושה חיל ומנצח, במה ששמה את העטרה על ראשו של מלך המשיח. בְּמַתְיְבְתָּא דִּרְקִיעָא אמרו, יוֹנָה דְּכַר הוּא היונה של נח היה זכר, אלא מַגּוֹ דְּאִקְרֵי יוֹנָה מחמת שמין היונים נקראים בלשון נקבה, כְּתִיב כְּנוּקְבָּא וּכְתִיב כְּדְכוּרָא לכן פעם כתוב בלשון נקבה ופעם בלשון זכר, והיינו בְּזִמְנָא דְּמָקַבְּלָא יְקָר דָּא בזמן שמקבל את הכבוד הזה לשים העטרה על ראש המשיח אז נקראת בלשון זכר (מסר מסדר הענין). (רמ״ק ומפרשים)

מִגְדָּל דָּא כַּד תָּב לְאַתְרֵיהּ מגדל זה (המוכר לעיל דף קסד ע״ב) שקראו עליו בספר תורה, כשחוזר למקומו אחר קריאת התורה, היינו סוד המלכות כשהיא מוחזרת למקומה להתחבר עם התפארת, נָהִיר כְּנְהִירוּ דְּעֵינָא דְּשִׁמְשָׁא הוא מאיר כעין אור השמש, היינו כעין אור התפארת הנקרא שמש, דִּכְתִיב כְּסָאוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי היינו כסא המלכות תאיר כאור השמש שהוא התפארת, בשעה שהיא תהיה כנגדו ביחוד פב״פ, ומשיח יקבל הארה מזה היחוד, והמגדל דהיינו הארת המלכות, הוא כסא למלך המשיח, וְאַף דְּכָרְסְיָא אַחֲרָא לֵיהֱוֵי לֵיהּ, בְּנִסִּין וְאָתִין רַבְרְבִין ואף שגם כסא אחר יהיה לו, כדי לפעול לישראל נסים ואותות גדולות בעת הגאולה, כי הוא נריך לעמס ויקבל המלכות גם ממנה.

מלכות מלך פרס תתבטל ע״י משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

(שלח לך קעג, א - קסו, א)

כַּד נָחִית תַּמָּן רַב מְתִיבְתָּא כשירד ראש הישיבה לגן עדן התחתון, שָׁאֲרֵי פתח ואמר, כִּי מָשִׁיחַ חָמָא בְּצֻרוּפָא דְּאַלְפָא בֵּיתָא משיח ראה והשיג בתוך הצרופים של הא׳ ב׳, אַתְוָון כְּמָה דְּחָמָא דָּנִיֵּאל אותם האותיות שראה דניאל (דניאל ט כה) שיצא פס יד וכתב על הקיר, דְּאִינּוּן אלו התיבות **ממתו״ס ננקפ״י אאלר״ן** שאלו האותיות הם כחות באצילות שמהם נמשך הנקמה והדין על בלשאצר שיהרג על שהשתמש בכלי הקדש, ודניאל צירף מהם אותיות מנא מנא תקל ופר סין, כי ג׳ אותיות הראשונות של הג׳ תיבות אלו הם מנא, וכן ג׳ אותיות השניות הם מנא, וג׳ אותיות השלישיות הם תקל, וג׳ אותיות רביעיות הם ופר, וג׳ אותיות חמישיות הם סין, (ועי׳ לעיל דף קסו ע״ב (בגיליונינו עמוד קכח), מש״כ שם וְעַל דָּא חַדֵּי מָשִׁיחַ, שכתב הגר״ש שהוא המשך ממה שכתב לקמן דף קעג ע״ב (בגיליונינו עמ׳ רו), ״ממתו״ס ננקפ״י מאלר״ן״).

(רמ״ק ומפרשים)

כתב הגר״ש שמאמר זה הוא המשך ממה שכתוב לקמן דף קעג ע״ב (בגיליונינו עמ׳ רו), ״ממתו״ס ננקפ״י מאלר״ן״.

(מסר מהמלכ) וְעַל דָּא חַדֵּי מָשִׁיחַ ועל כן שמח המשיח, וְחַדֵּי רַב מְתִיבְתָּא דְּקָא אִתְבַּשַּׂר בְּדָא ושמח ראש הישיבה על שנתבשר בזה.

וְאָמַר רַב מְתִיבְתָּא ואמר ראש הישיבה לרבי שמעון, דְּהָא דְּיֵיק לְמֶשִׁיחַ וְאָמַר כי דקדק למלך המשיח ואמר לו, מְנָא הֲוָה לְדָנִיֵּאל דְּקָאָמַר מנין היה יודע דניאל לפתור לבלשאצר את המלים (דניֹ ה כה) מנא מנא תקל ופרסין, שכתב פס יד על הקיר, שביאר לו (סנ פסוק כח) פְּרֵיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וְיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס פי׳ נשברה מלכותך ונתונה היא למדי ופרס, ואמר מֵאֵינוּן אַתְוָון דְּפַרְסִין אִשְׁתְּמַע לֵיהּ מאלו האותיות של ״ופרסין״ נשמע לו, כי כתוב ופרסין בלשון רבים, על שם הפריסה ועל שם פרס, והו׳ היתירה מורה על מדי שהיו לאחדים עם פרס, כי אות ו׳ באה להוסיף, וכאומר מדי ופרס. וְהָכָא מַאי הוּא אבל כאן לענין מלך המשיח מה נשמע מזה, כי אז היו מדברים על ענין משיח בן יוסף שיפול ביד מלך פרס.

אָמַר לֵיהּ המשיח לראש הישיבה, הָכִי הוּא וְדַאי כך הוא ודאי שנרמז כאן ענין המשיח, והיינו פְּרֵיס פְּרִיסַת מַלְכוּתָא חַיָּיבָא (ה״ג) שתשבר ותתבטל מלכות רומי הרשעה, עַל יְדָא דְּמָשִׁיחַ אַחֲרָא על ידי משיח אחר, דהיינו משיח בן יוסף, וּלְבָתַר יִשְׁלוֹט מֶלֶךְ פָּרָס וְיִטּוֹל מַלְכָּוָון סַגִּיאִין ואחר כך ישלוט מלך פרס ויכבוש ויקח מלכויות רבות, וְהוּא יִשְׁלוֹט עַל אַרְעָא קַדִּישָׁא תְּרֵיסַר יַרְחֵי והוא ישלוט על ארץ הקדושה י״ב חדשים, וְהוּא יִשְׁלוֹט וְיִקְטוֹל סַגִּיאִין והוא ישלוט ויהרוג אנשים רבים, וְהַהוּא מְשִׁיחָא וגם יהרוג את משיח בן יוסף, וּלְבָתַר יִפּוֹל ואחר כך יפול מלך פרס, וְיִקַּבְּלוּן מַלְכוּתָא קַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין ויקבלו את המלכות קדושים העליונים, דהיינו משיח בן דוד עם בני ישראל, וְעַל דָּא ועל זה נאמר וּפָרְסִין כלומר מַלְכָּא דְּפָרַס אִשְׁתְּמַע הָכָא נשמע מכאן שמלך פרס ישלוט בעולם, ואחר כל תתפרס ותתבטל מלכותו, ולכן אמר בלשון רבים, כי תתבטל על ידי שני משיחין. (מסכ׳ דממשך). (מק״מ והגר״ח וכפי גי׳ הרמ״ק ומפרשים)

אמו של משיח ששמו מנחם ובשורת הגאולה

(שלח לך קעג, ב - קעד, א)

תּוּ עוֹד פָּתַח רב המנונא סבא, וְאָמַר לפרש מה שכתוב עַל הַר גָּבוֹהַּ עָלִי לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן וְגוֹ׳ ופירש עַל הַר גָּבוֹהַּ, הַאי וַדַּאי הַר הָעֲבָרִים זהו ודאי הר העברים, אֲתַר דְּמִשֶּׁה אִתְקְבַר המקום שמשה נקבר בו, שהיה קדוש יותר מקדושת ארץ ישראל, ואין שום שר שולט עליו אלא משה רבינו ע״ה, (כמבואר בפ׳ תרומה דף קנו ע״ח), וְהָא אוֹקְמוּהּ והרי כבר ביארו החברים, דִּשְׁכִינְתָּא תְּסַלַּק לְתַמָּן כי השכינה תעלה לשם, לפי שארץ ישראל שהיא מקומה של השכינה, מסורה עדיין בידי הגוים, לכן היא תעלה לפתח שער כניסת ארץ ישראל שהוא הר העברים, וּתְבַשֵּׂר עָלְמָא ושם תבשר לכל העולם את

בשורת הגאולה, אמנם מפני שהגאולה תהיה על ידי אדם גשמי, לכן תצטרך נשמה אחת שתהיה מבשרת את הגאולה, וזה שאמר אֲבָל כֹּלָּא אִיהוּ אבל הכל הוא נכון, כי מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן, דָּא אִיהִי חֶפְצִי בָּהּ זו היא חפצי בה, אִתְּתָא דְּנָתָן בַּר דָּוִד היא אשתו של נתן בן דוד (זכר נמ״ג ה יל), והיא נקראת כן על שם ישראל, כמו שכתוב (ישעי׳ סב ד) לא יאמר לך עוד עזובה וגו׳, כי לך יקרא חפצי בה, אִימָּא אִיהִי דְּמְשִׁיחָא מְנַחֵם בַּר עַמַּיְאֵ״ל שהיא אמו של משיח הנקרא מנחם בן עמיא״ל, כלומר שהוא יצא מחלציה, וְאִיהִי תִּיפּוֹק וּתְבַשַּׂר והיא תצא ותבשר על הגאולה, וְאִיהִי בְּכֻלָּא דְּמְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן וגם היא בכלל מבשרת ציון, ור״ל השכינה תבשר ברוחני בהעלם, ואמו של משיח תבשר בגשמי בנגלה.

הענין הוא, כי אחר ששלמה המלך קלקל בג׳ דברים, בזהב בנשים ובסוסים, שצוה הקב״ה בהם לא ירבה, כדי שלא ימשך אחר החיצונים, והוא הרבה וטעה, לכן זכה אחיו הקרוב אליו שהוא נתן בן דוד שיצא ממנו משיח, ושורשו הוא מן החכמה בסוד וה׳ נת״ן חכמה שהיא נעלמה, לכן לא יהיה הוא המבשר, אלא אשתו הנקראת חפצי בה שהיא בחינת בינה, ויצא משיח מזרעם אחר כמה דורות בזמן חורבן הבית המקדש, ונקרא מנחם על שם נחמו נחמו עמי, ושם אביו עמיאל על שם שעמו אל עליון. (רמ״ק ומפרשים)

וּאז קָלָא יִשְׁתְּמַע בְּעָלְמָא ואז קול הבשורה ישמע בעולם, וּתְרֵין מַלְכִין יִתְעָרוּן בְּעָלְמָא לְאַגָּחָא קְרָבָא ושני מלכים יתעוררו בעולם לעשות מלחמה, וְיִפּוֹק שְׁמָא קַדִּישָׁא עַל עָלְמָא ואז יצא שם הקדוש למלוך על העולם, כמו שכתוב והיה ה׳ למלך על כל הארץ, וכתוב והיתה לה׳ המלוכה.

בשורת מבשרת ציון

ומפרש מַה תְּבַשֵּׂר וְתֵימָא מה תהיה בשורת מבשרת ציון, ואמר שתבשר מה שכתוב הִנֵּה אדנ״י אלהי״ם בְּחָזָק יָבוֹא פי׳ שיבא בכח ובגבורה ליפרע מן הגוים, וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ, הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ יביא שכרו עמו, דהיינו שכר המסירת נפש ומה שסבלו ישראל חרופים וגדופים וכל מיני עונשים עבור כבוד שמו יתברך, ויש ב׳ מיני שכר, האחד הוא שכר הנשמה בגן עדן העליון, וזהו הנה שכרו אתו, הב׳ הוא וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו שהוא שכר הרוח והנפש בגן עדן התחתון ובמדור הנפשות ושכר לגוף בעולם הזה, ומפרש הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ היינו דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּרִיז בְּכָל פָּמַלְיָא דִּלְעֵילָּא וְיֵימָא לוֹן שהקב״ה יכריז בכל הפמליא של מעלה, ויאמר להם אִתְכַּנָּשׁוּ וְדַאִינוּ דִּינָא התאספו ודונו דין זה, מַאן דְּמָסַר נַפְשָׁתֵיהּ עַל קֻדּוּשַׁת שְׁמִי אַגְרֵיהּ מַאי הוּא מי שמסר נשמתו על קדושת שמי, מה הוא שכרו, וְאִינּוּן יֵימְרוּן כָּךְ וְכָךְ והם יאמרו שכרו כך וכך, ועוד ישאל מהם הקב״ה מַאן דְּסָבִיל כַּמָּה חֵרוּפִין וּגְדוּפִין בְּכָל יוֹמָא עָלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ מי שסבל כמה בזיונות וחרופים וגדופים בכל יום על קדושת שמי, מהו

שכרו, **אִינּוּן אָמְרֵי בָּךְ** והם יאמרו כך וכך, ועוד ישאל מהם **מַאן דְּאִתְעַנַּשׁ בְּכָל יוֹמָא עָלַי, מַהוּ אַגְרֵיהּ** מי שנענש בכל יום בשבילי, מהו שכרו, **אִינּוּן אָמְרֵי בָּךְ** והם יאמרו כך וכך, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **הִגֵּד שָׁכְרוֹ אִתּוֹ וּפְעוּלָתוֹ לְפָנָיו.**

ושואל **מַהוּ וּפְעוּלָתוֹ** מה פירושו, ואומר **אֶלָּא כְּמָה דִכְתִיב** אלא כמו שנאמר **מָה רַב טוּבְךָ** אשר צפנת ליראיך, **פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ, דָּא הוּא פְּעוּלָתוֹ** כלומר הרב טוב אשר צפן הקב״ה ליראיו זהו פעולתו, ומש״כ **נֶגֶד בְּנֵי אָדָם, מַהוּ** כונתו, ואומר **אֶלָּא נֶגֶד אוּמּוֹת הָעוֹלָם** שכולם יראו את שכר הטוב שישלם הקב״ה לישראל אשר הם ביזו וחירפו אותם.

פעולת הרחמים שיעשה הקב״ה לעתיד לבוא

ומה שכתוב **אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ** שואל **מַהוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ, וְכִי מַאן יִגְזוֹל וְיִטּוֹל מִן יְדוֹי מַה דְּהוּא בָּעֵי לְמֵיהַב** וכי מי יגזול ויקח מיד הקב״ה מה שהוא רוצה לתת, **דִכְתִיב צָפַנְתָּ** משמע שהוא צריך לצפון ולהסתיר, ומשיב **אֶלָּא פּוּק וְחָמֵי עוֹבָדִין דְּרַחֲמָנוּ דְּעָבַד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** אלא צא וראה פעולת הרחמים שיעשה הקב״ה לעתיד לבא, **בְּמַה דְּאִיהוּ מָחֵי, בֵּיהּ יָהִיב אַסְוָותָא** כי במה שהוא הכה, בו יתן את הרפואה, ומפרש **בְּמַה מָחֵי, בִּשְׁמָאלָא** במה הוא הוא רגיל להכות, הרי בשמאל, כי **בִּימִינָא קָרִיב** בימין הוא מקרב, **וּבִשְׁמָאלָא מָחֵי** ובשמאל הוא מכה, אבל לעתיד לבא **בְּמָה דְּמָחֵי, בֵּיהּ יָהִיב אַסְוָותָא לְעוֹלָם** במה שהכה, בו יתן רפואה לעולם, כי **כְּתִיב מְצָפוֹן תִּפָּתַח הָרָעָה** וצפון הוא בשמאל, **וּבְצָפוֹן מָחֵי** ובצפון הכה, **דְּמִתַּמָּן נָפְקֵי כָּל דִּינִין וְכָל גְּזֵירֵי קַשְׁיָין** כי משם יוצאים כל הדינים וכל גזרות הקשות, **וּבֵיהּ שָׁרֵי כָּל אֲגַר טַב וְכָל טִיבוּ דְּזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֵיהַב לְיִשְׂרָאֵל** ולעתיד בו שורה כל שכר טוב וכל חסד שעתיד הקב״ה לתת לישראל, כי **לְזִמְנָא דְּאָתֵי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַצָּפוֹן** לעתיד לבא יקרא הקב״ה לצפון שהוא צד השמאל, **וְיֵימָא לֵיהּ בָּךְ יְהֵבִית כָּל טִיבוּ וְכָל אֲגַר טוֹב לְבָנַי** ויאמר לו, בך נתתי וצפנתי כל חסד וכל שכר טוב המוכנים לבני, **דְּסָבְלוּ כַּמָּה בִּישִׁין בְּהַאי עָלְמָא עַל קִדּוּשַׁת שְׁמִי** שסבלו כמה רעות בעולם הזה על קדושת שמי, ועתה **הַב אַגְרִין טָבִין דְּיָהֲבִית בָּךְ** תן את שכרם הטוב שנתתי בך.

הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב **אוֹמַר לַצָּפוֹן** שהוא בגבורה שבצד השמאל, **תֵּנִי** תן את כל הטובות לישראל לשלם להם שכרם, ומש״כ **וְלִתֵּימָן** לדרום, דהיינו לצד לחסד שבצד הימין, **אַל תִּכְלָאִי** אל תמנע מלתת את כל הטובות לישראל. ושואל **וְכִי אָרְחָא הָכִי הוּא דְּדָרוֹם לְמִמְנַע בִּרְכָאן** וכי כך הוא הדרך של צד דרום שהוא צד החסד למנוע את הברכות, **וְהָא כָּל בִּרְכָאן מִסִּטְרָא דְּדָרוֹם** והלא עיקר כל הברכות באות תמיד מצד החסד שבדרום, **וְכָל טָבִין דְּעָלְמָא מִדָּרוֹם נָפְקֵי** וכל הטובות שבעולם יוצאים

תמיד מצד הדרום, **וְאִיהוּ אָמַר לְתֵימָן אַל תִּכְלָאִי** והקב״ה יצטרך לומר לתימן שהוא דרום וחסד אל תמנע את הברכות מלתת, בתמיה.

להבין התשובה נקדים מה שמובא לקמן דף רצט ע״א, כי אברהם בחר בגלות לכפרת עונות ישראל במקום הגיהנם, כי אברהם שהוא מקור החסד היה רוצה בחמלת הנשמה ובחמלת הגוף, אבל שניהם אי אפשר, לכן בחר לישראל הגלות כי היא דין גשמי, ולא לגיהנם שהוא דין רוחני שאינו כלה, וכאשר האריכו ישראל בגלות וסבלו כדי רשעתם, ועם כל זה עדיין אינם ראויים להגאולה, לכן מדת החסד דאברהם תוסיף להאריך הגלות, כדי שלא יהיה פתחון פה למדת הדין למנוע מהם שום טובה בעת הגאולה השלימה, וזה שאמר להלן שנראה מדברי אברהם כאילו לא טוב בעיניו שיהיה כבר הגאולה, כי יודע שישראל עדיין אינם הגונים בשלימות להגאולה, לכן הוא מראה עצמו כאילו רוצה עוד בגלות, עד שימחו כל עונות ישראל לגמרי, ויהיו ראוים להגאולה בתכלית השלימות.

חבלי משיח נועדו להכשיר את ישראל לגאולה

וזה שאמר **אֶלָּא בְּהַהִיא שַׁעְתָּא יִתְעַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם** אלא בעת הגאולה יעורר הקב״ה את אברהם שהוא במדת החסד, **וְיֵימָא לֵיהּ, קוּם** ויאמר לו קום מן הקבר, **דְּהָא מָטָא זִמְנָא דַּאֲנָא פָּרִיק לְבָנָיךְ** כי הגיע הזמן שאני גואל את בניך, **לְמֵיהַב לוֹן אֲגַר טַב עַל כָּל מַה דְּסָבְלוּ בְּגָלוּתָא** ולתת להם שכר טוב על כל מה שסבלו בגלות, **וּמִגּוֹ דְּאַבְרָהָם חֲוָה בְּזִבְינוּ דִּלְהוֹן** ולפי שאברהם היה בהסכמת מכירתם בגלות, **דִכְתִיב אִם לֹא כִּי צוֹרִם מְכָרָם** וצורם **דָּא אַבְרָהָם** זה הוא אברהם (כמבואר לקמן דף לעט ע״ב), **חֲוָה לֵיהּ כְּמַאן דְּלָא טַב בְּעֵינוֹי** לכן היה נראה מדבריו גם עתה כמי שאינו טוב בעיניו, **וְאַחְמֵי גַּרְמֵיהּ כְּמַאן דְּבָעֵי דִּילְקוֹן עַל חוֹבֵיהוֹן יַתִּיר** ומראה בעצמו כאילו רוצה שילקו עוד יותר על עונותיהם, **וְיֵימָא גְּבוּ מֵחוֹבֵיהוֹן גְּבוּ מֵחַטָאֵיהוֹן** ויאמר גבו ופרעו מעונותיהם גבו ופרעו מחטאותיהם, **אָמַר לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם** אז יאמר הקב״ה לאברהם, **יְדַעְנָא, כֹּלָּא אִיהוּ מַה דַּאֲמַרְתְּ לְאַנְפִּין** אני יודע שכל מה שאמרת הוא רק לפנים, כדי שלא יהיה פתחון פה להמקטרג לקטרג עליהם, ולא ימנע מהם תכלית הטוב, לכן **אֲנָא אוֹף הָכִי לְאַנְפִּין** גם אני אתנהג עמהם לפנים, ור״ל גם חבלי המשיח יהיה רק לפנים להפחיד את ישראל שיעשו תשובה כדי שיהיו ראוים להגאולה בשלימות, לכן אומר הקב״ה לאברהם **אַל תִּכְלָאִי** אל תמנע יותר את שכר בניך, **אֲנָא בָּעֵי לְפַיְּיסָא לָךְ עַל בָּנָיךְ** ואני רוצה לפייס ולרצות אותך בשביל בניך, כי די להם לישראל במה שסבלו עד עתה בגלות ועמדו בעמקי הקליפות, לכן מעתה **לָא תִּמְנַע טִיבוּ מִנְּהוֹן לָא תִּמְנַע אֲגַר טַב מִנְּהוֹן** אל תמנע החסד מהם אל תמנע השכר טוב מהם, כי כבר נתעכלו זוהמות העונות, וראוים הם לכל הטוב הצפון להם, **כַּמָּה וְכַמָּה סָבְלוּ עַל חוֹבֵיהוֹן** כי כבר כמה עונשים סבלו על עונותיהם, **וּבְגִינֵי כָּךְ** ולכך כתוב **אוֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי** תן שכר הטוב, **וְהַיְינוּ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ** וזהו מה שהקב״ה צפן וגנז ליראיו, **וְדָא הוּא**

מִלָּה דְּתָהֵא מְבַשָּׂרַת וזהו הדבר הראשון שתבשר חפצי בה, על הגאולה ועל שכר טוב שעתיד הקב״ה לתת לבניו.

צהלי ורוני יושבת ציון התנערי מעפר קומי!

וְתוּ תְּבַשַּׂר זִמְנָא תִּנְיָנָא ועוד תבשר חפצי בה שהיא אמו של משיח פעם שנית, כי בְּשַׁעְתָּא דְּשָׁכִינְתָּא תְּסַלֵּק עַל הַהוּא טוּרָא עִלָּאָה בשעה שהשכינה תעלה על אותו הר גבוה שהוא הר העברים כנ״ל, וְתֵהַךְ וּתְבַשַּׂר לַאֲבָהָן ומשם תלך לבשר להאבות את גאולת בניהם, אחר כך מֵיָּד תֵּהַךְ לִירוּשְׁלַיִם וְתֶחֱמֵי לָהּ בְּחָרְבָּנָא מיד השכינה תלך לירושלים ותראה אותה עדיין בחורבנה, תֵּיעוּל לְצִיּוֹן והיא תכנס לציון דהיינו לבית המקדש, וְתָמָן תְּקַרְקַר קִירָא כְּמִלְקַדְמִין ושם תצעק צעקות כבתחילה כמו בעת החורבן, כמו שכתוב (ישעיה כג ה) כי יום מהומה וגו׳ מקרקר קיר ושוע אל ההר, פי׳ ביום חורבן ירושלים כשהאויבים הרסו בקיר החומות אז צעקה השכינה על חורבן הר הבית והמקדש, עַל אֲתַר בֵּי מוֹתְבָהּ וְעַל יְקָרָא דִּילָהּ בְּהַהוּא אֲתַר על מקום בית מושבה, ועל כבודה שהיה לה במקום ההוא, וגם עתה תצעק השכינה על אריכת הגלות, וְתָמָן אוֹמְיָאת דְּלָא תִּיטוֹל מִתַּמָּן וְלָא תִּפּוֹק ושם היא נשבעת שלא תלך ולא תצא משם, עַד דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִפְרוֹק לְבָנָהָא עד שהקב״ה יגאל את בניה. וְדָא חֶפְצִי בָּהּ תְּבַשַּׂר כְּמִלְקַדְמִין ואז חפצי בה שהיא אמו של משיח תבשר כמקודם, וְאַמְרַת ותאמר להשכינה שיושבת בציון צַהֲלִי וְרֹנִי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קדוש ישראל, ושואל מַאי גָּדוֹל בְּקִרְבֵּךְ קדוש ישראל, ומשיב דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זהו הקב״ה, דְּאִיהוּ אָתֵי לְגַבָּהּ לְאַקָּמָא לָהּ מֵעַפְרָא שהוא יבא אל השכינה להקים אותה מעפרה, וְיֵימָא לָהּ ויאמר לה הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַיִם, ואומר כי יְרוּשָׁלַיִם אִיהִי השכינה היא שוכנת בירושלים, לכן וִירוּשָׁלַיִם שְׁמָהּ וַדַּאי ירושלים היא שמה ודאי. (רמ״ק ומפרשים)

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות

(שלח לך קעו, א)

תָּאנֵי רַבִּי יֵיסָא, כְּתִיב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת, ושואל כִּימֵי למה כתוב ״כימי״, כְּיוֹם מַבָּעֵי לֵיהּ ״כיום״ היה צריך לומר, דְּהָא בְּחַד זִמְנָא נָפְקוּ וְלָא אִתְעַכְּבוּ כי בפעם אחת וביום אחד יצאו ולא נתעכבו שם יותר, ומשיב אֶלָּא לכן כתוב כימי, להורות כְּאִינּוּן יוֹמִין עִלָּאִין דְּאִתְבָּרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כאותם הימים העליונים שהם הו״ק דז״א, שמתברכת בהם כנסת ישראל שהיא המלכות, ואז יצאו

ישראל ממצרים, כָּךְ זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפָּקָא לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא כך עתיד הקב״ה להוציא את ישראל מן הגלות, כשמסיים סתימת סו״ק במלכות, כי ע״ז יסיים יסוד זו״ן, ואז תהיה הגאולה, וּכְדֵין כְּתִיב ואז נאמר וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא דהיינו ביום הגאולה, הוֹדוּ לַיהוה״ קְרָאוּ בשמו, על כל הנסים שעשה לנו, זַמְּרוּ יהו״ה כִּי גֵּאוּת עָשָׂה פי׳ כי דבר גדול עשה שראוי להתגאות בו, מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ ודבר גדול זה נודע ומפורסם בכל הארץ כדלקמן.

ושואל מַאי מוּדַעַת זֹאת מה כונתו בזה, ומשיב בְּגִין דְּהַשְׁתָּא אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת בְּעִטּוּפָא דְּמַצְוָה לפי שעתה בעת הגלות נודעת ״זאת״ שהיא המלכות בהארות של עטוף הטלית של מצות ציצית, בְּהַהוּא זִמְנָא אבל בזמן הגאולה, אִשְׁתְּמוֹדְעָא זֹאת בְּכַמָּה נְמוּסִין דִּילָהּ תהיה נודעת ״זאת״ בכמה הנהגות ומדות שלה, דְּיַעֲבִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתִין וְנִסִּין בָּעָלְמָא שיעשה אז הקב״ה אותות ונסים בעולם, ועל זה נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, כְּדֵין כְּתִיב אז נאמר בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

והיה אור הלבנה כאור החמה

(קרח קעח, ב)

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַנָּהָרָא לְסִיהֲרָא עתיד הקב״ה שהוא סוף סו״ס ג״ס, להאיר את הלבנה שהיא סוף המלכות, כְּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא שיהיה אורה גדול כאור השמש שהוא ז״ת, וּנְהוֹרָא דְּשִׁמְשָׁא יְהֵא עַל חַד שְׁבַע זִמְנִין ואור השמש יהיה על אחת שבע פעמים, דהיינו שכל ספירה מז״ס דז״ת תקבל מהסירה שבע פעמים ממה שהיתה, הָדָא הוּא דִכְתִיב זהו שכתוב וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה שהוא אור המלכות כְּאוֹר הַחַמָּה כאור של ז״א, ״ואור החמה יהיה שבעתים״ דהיינו שכל ספירה דז״א יהיה אורה שבע פעמים ממה שהיה, והיינו ״כאור שבעת הימים״ כלומר כאור הבינה שהיא אם של שבעת הימים שהם הז״ס שהם ז״ת, וּכְתִיב ועוד כתוב לֹא יָבֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ דהיינו לא יחסרו הז״ס של ז״א מלהיות שבע פעמים ממה שהיו, וְיַרֵחַךְ לֹא יֵאָסֵף והמלכות לא תחסר מלהיות כאור החמה, ״כי ה׳ יהיה לך לאור עולם״, דהיינו שהימוד זו״ן יהיה תדירי, ואז יתקיים מש״כ לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לאור יומם״, אלא יאיר אורו גם בלילה שהוא המלכות, במהרה בימינו אמן. (מק״מ ומפרשים)

הגאולה העתידה תהיה האחרונה בזכות התורה

(קרח קעח, ב - רע"מ)

כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אשר יקריבו לה' באדם ובבהמה יהיה לך וגו', **וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה** היינו חמור שהוא פטר רחם, **פִּקּוּדָא דְּא לְפִדּוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר** מצוה זו היא לפדות פטר חמור, ובא לרמז כי מי שהיה עד עתה כחמור שלא עסק בתורה, תקונו **לְפִדּוֹת לְעָלְמָא דְּאָתֵי** לפדות עצמו בתורה בעולם הזה, ולתקן עצמו כדי שיזכה לעולם הבא, **וְאִי קוֹדֶם דְּאָזִיל לְהַהוּא עָלְמָא** ואם קודם שהלך לעולם העליון, **לָא יִפְדֶּה נַפְשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ וְנִשְׁמָתֵיהּ בְּאוֹרַיְיתָא** לא פדה את נפשו רוחו ונשמתו בתורה, אף על פי שעסק בעבודה ובמצות, אז **עָתִיד לְאַחְזָרָא לְהַאי עָלְמָא כְּדְבָקְדְמֵיתָא** הוא עתיד לחזור בגלגול לעולם הזה כבתחילה, וזהו תקונו שיחזור לבוא לעולם נפשו רוחו ונשמתו ביחד, כדי לעסוק בתורה, ועל זה נאמר **יָשׁוּב לִימֵי עֲלוּמָיו** פי' שיחזור לימי נערותו כמקודם. ואמר כי **וְלָקֵבֵל נַפְשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמָתָא** כנגד נפש רוח ונשמה **כְּתִיב, הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל א"ל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר** דהיינו שצריך להתגלגל ג' פעמים כדי לתקן את הנר"ן שלו בתורה. וכתב הרמ"ק, כי בעולם הנשמות לא יועיל לאדם שום זכות, כי אם התורה שלמד בעולם הזה, כי כל עסקם שם הוא בתורה, אם כן העיקר הוא שיעסוק האדם בתורה בהיותו בעולם הזה, ועל ידה יזכה לעסוק בתורה בעולם הנשמות.

ואמר עוד **וְיִשְׂרָאֵל בְּגִין דְּפִדְיוֹן דִּלְהוֹן הֲוָה בְּלָא תּוֹרָה** וישראל לפי שפדיון שלהם ממצרים היה בלי זכות התורה, כי עדיין לא ניתנה התורה, **דְּאִיהוּ כֶּסֶף** שהיא במקום כסף חמשת שקלים שהוא פדיון בכור ישראל, ונקראת התורה כסף כי **כְּסוּפָא דְּעָלְמָא דְּאָתֵי** היא החמדה והתענוג לעולם הבא, ולכן **אֲהַדְּרוּ תְּלַת זִמְנִין בְּגָלוּתָא** (מלת אַחֲרָנִין ל"ג פד"ר) חזרו ג' פעמים בגלות, כנגד ג' גלגולים הנ"ל, **וּבְפוּרְקָנָא בַּתְרַיְיתָא** ובגאולה האחרונה שתהיה במהרה בימינו, **דְּפוּרְקָנָא דִּלְהוֹן יְהֵא בְּאוֹרַיְיתָא** שהגאולה שלהם תהיה בזכות התורה, **לָא יְהַדְּרוּן לְעוֹלָם בְּגָלוּתָא** לא יחזרו עוד לעולם בגלות.

אָתוּ רַבָּנָן וּבָרִיכוּ לֵיהּ באו הרבנים וברכו אותו, **וְאָמְרוּ רַעְיָא מְהֵימְנָא, קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְפָדֶּה לָךְ** הקב"ה יפדה אותך, כי משה רבינו הוא בגלות עם ישראל, **וְכָל יִשְׂרָאֵל יִפְדּוּן עַל יָדָךְ** וכל ישראל יהיו נפדים על ידך, כי משה יהיה משיח, **וְתִתְחַדֵּשׁ עִמְּהוֹן וְאִינּוּן עִמָּךְ** ותתחדש עמהם והם יתחדשו עמך. (רמ"ק ומפרשים)

שריה בן דן עתיד לבוא עם משיח בן אפרים

(בלק קצד, ב)

וְדָא הֲוָה וזה היה נבואת יעקב אבינו, שאמר על דן **שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח** היינו שיהיה לו כח לשלוט על ב' בחינות של זכר ונקבה של הקליפה, ומה שאמר עלי ארח, היינו **עַל הַהוּא אֹרַח דַּעֲבַד הַהוּא רָשָׁע** על אותה הארח שעשה אותו הרשע בלעם והסתתר בה, **דִּכְתִיב** שעל זה נאמר **יְהִי דָן נָחָשׁ עֲלֵי דֶּרֶךְ, דָּא שִׁמְשׁוֹן** זה נאמר על שמשון הגבור, **שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֹרַח, דָּא צַלְיָה** זה נאמר על צליה.

ומה שכתוב **הַנּוֹשֵׁךְ עִקְּבֵי סוּס, דָּא עִירָא דַּהֲוָה בַּהֲדֵיהּ דְּדָוִד** זה נאמר על "עירא" שהיה עם דוד המלך, כמו שכתוב (ש"ב כ כו) וגם עירא היאירי היה כהן לדוד, ר"ל שהיה שר ובעל עצתו של דוד, **דַּהֲוָה אָתֵי מִדָּן** שהיה בא מדן, **וּבְגִינֵיהּ תַּלְיָא גְּבוּרְתֵּיהּ דְּדָוִד** ובשבילו תלה הכתוב גבורתו של דוד **דִּכְתִיב** במלחמת צובה, **וַיַּעַקֵּר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶכֶב** של מלך צובה, וזה היה בכחו של עירא היאירי שהיה גם מגבורי דוד (כמ"ש שם כג כו), עילע בן עקש התקועי).

ומש"כ **וַיִּפּוֹל רוֹכְבוֹ אָחוֹר, דָּא שְׁרָיָה דְּזַמִּין לְמֵיתֵי בַּהֲדֵי מְשִׁיחָא דְּאֶפְרַיִם** זה נאמר על "שריה" שעתיד לבא עם משיח בן אפרים, **וְאִיהוּ הֲוֵי מִשְׁבְּטָא דְּדָן** והוא יהיה משבט דן, **וְזַמִּין אִיהוּ לְמֶעְבַּד נוּקְמִין וּקְרָבִין בְּשָׁאָר עַמִּין** והוא עתיד לעשות נקמות ומלחמות בשאר העמים.

ואמר **וְכַד דָּא יְקוּם** וכשהוא יקום ללחום עם העמים, **כְּדֵין הֲוֵי מְחַכֶּה לְפוּרְקָנָא דְּיִשְׂרָאֵל** אז תחכה על גאולתן של ישראל, **דִּכְתִיב** כי אחר ויפול רוכבו אחור כתוב **לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יהו"ה** שפסוק זה נאמר על גאולתן של ישראל, **וְאַף עַל גַּב דְּאוֹקְמוּהּ לְהַאי קְרָא** ואף על פי שהחברים ביארו פסוק זה באופן אחר (כפרש"י, נתנעץ שיקרו פלעמיס עת עיניו וסופו לומר זכרני ומזקני מן הפעס), **אֲבָל בְּרִירוּ דְּמִלָּה כְּמָה דְּאִתְּמַר, וּכְמָה דְּאוֹקְמוּהּ** אבל ביורר הדברים הוא כמו שלמדנו, וכמו שביארו החברים, **וְעַל דָּא אָתָא קְרָא וְאוֹכַח** ועל זה בא הכתוב ומוכיח.

כשתגיעה עת ביאת משיח בן דוד - "אני היום ילידתיך"

(בלק רג, ב)

וממשיך ואמר, כי **בְּמִתְיבְתָּא עִלָּאָה** בישיבה עליונה של הקב"ה שהיא נעולם הנבינה שהיא מעילה מימע, **גְּבָעֹת חָסֵר ו'** לרמז שחסר ו' דז"א בהיותו בסוד העיבור בימינו, לפי שהוא

נעלם שם ואינו ניכר כלל, אבל **בְּמִתְיַבְּתָא דְּרָקִיעָא** בישיבה של הרקיע של מט״ע שנעולם שיצירה שם מציורי המלכות מכח ז״פ, **וּמִגְּבָעוֹת בְּאָת ו׳** כי כשז״א יורד להאיר במלכות שם הוא ניכר ונראה, **וְאַשְׁלִים לְתָרִין סְטָרִין** ושם בעולם היצירה מלת ״ומגבעות״ משלמת לב׳ בחינות, ומפרש **חַד** בחי׳ אחת היא הבינה, **דְּהָא הַאי גִּבְעַת לָא אִתְפָּרְשָׁא מִן בְּרָה לְעָלְמִין וְלָא שָׁבְקַת לֵיהּ** כי הבינה אינה נפרדת מן בנה ז״א לעולמים, ואינה עוזבת אותו, לכן היא מציור ז״פ גם בהיותו יורד להמיר במלכות שבציורים, **וְעַל דָּא אִתְכְּלִיל ו׳ בַּהֲדָהּ לְעָלַם** ועל כן אות ו׳ דז״א נכללת תמיד עם הבינה, **וְחַד** ובחינה שנית היינו המלכות, **דְּהָא גִּבְעָה דִּלְתַתָּא בְּרָהּ דְּאִתְכְּלִיל בָּהּ** כי גבעה שלמטה שהיא המלכות שבנה נכלל בה והוא סוד ו׳, והיינו משיח בן דוד שנשמתו כלולה במלכות ושם הוא תמיד, חוץ מיום ביאתו שאז הוא עולה לבינה כדמפרש ואזיל, לכן שם ומגבעו״ת מלאה בו׳.

וממשיך ואמר כי **אִצְטְרִיךְ לְזִמְנָא דְּאָתֵי כַּד** יֵיתֵי **מַלְכָּא מְשִׁיחָא** שיהיה צריך לעתיד לבא כשתגיע העת של ביאת משיח בן דוד, **לְנָטְלָא לֵיהּ גִּבְעַת עָלָאָה** שתקח אותו אימא עלאה, **וּלְאַעֲלָא לֵיהּ גּוֹ גַּדְפָּהָא** ולהכניסו תחת כנפיה, **בְּגִין לְאַתְקָפָא לֵיהּ** כדי ליתן לו אומץ וחוזק, **וּלְאוֹקָמָא לֵיהּ בַּחַיִּין עִלָּאִין** ולהעמידו בחיים העליונים של הבינה, **וּמִנָּהּ יִפּוֹק בְּהַהוּא יוֹמָא מְשִׁיחָא דְּדָוִד** ומאימא דרך המלכות יצא משיח בן דוד באותו היום. (מק״מ ומפרשים)

וְרָזָא דָּא וסוד זה אמר משיח, **אֲסַפְּרָה אֶל חֹק** אספר אל המלכות הנקראת חק (כמבואר בכללות עם היסוד הנקרא חק, ונקראת גם ז״פ חק כמוהו), **יהו״ה אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ** הנה הוי״ה הוא הבינה, ״אמר אלי בני אתה״ כי נתתי לך חוזק וחיים כמו לבני, ״אני היום ילדתיך״ היינו באותו היום כשתגיע ביאת המשיח יוולד משיח ויצא מן הבינה, והיינו **זַמִּין אֲנָא לוֹמַר לְהַהוּא אֲתַר דְּאִקְרֵי חֹק** עתיד אני לומר למקום ההוא הנקרא חק שהוא המלכות, **וּלְבַשָּׂרָא לֵיהּ** ולבשר לו על יציאתי והתגלותי מן הבינה, כי **בְּהַהוּא יוֹמָא מַמָּשׁ** ביום התגלות המשיח ממש, תמסור הבינה את נשמת משיח אל המלכות, ואז **יָפִיק לֵיהּ הַהוּא חֹק** תוציא אותו המלכות, **מִתְּחוֹת גַּדְפָּהָא** מתחת כנפיה, **בְּכַמָּה חַיִּין** בכמה חיים מצד החכמה, **בְּכַמָּה עִטְרִין** בכמה עטרות מצד הכתר, **בְּכַמָּה בִּרְכָאן** בכמה ברכות מצד הבינה, **כְּדְקָא יָאוּת** כראוי להיות.

משיח בן יוסף ימות ויקום לתחיה

וממשיך ואמר כי אף על פי שיצא משיח ממנה, **וְהַהוּא חֹק לָא יִשְׁתְּאַר בִּלְחוֹדוֹי** המלכות לא תשאר לבדה, אלא **יִתְכְּלִיל בֵּיהּ מְשִׁיחָא אַחֲרָא בְּרֵיהּ דְּיוֹסֵף** אז יהיה נכלל בה משיח אחר שהוא משיח בן יוסף, **וְתַמָּן יִתְתַּקַּף** ושם במלכות יקבל חוזק, **וְלָא בַּאֲתַר אַחֲרָא** ולא במקום אחר דהיינו בבינה כמו משיח בן דוד, **וּבְגִין דְּאִיהוּ**

גִּבְעָה תַּתָּאָה דִּלְיֹת בָּהּ חַיִּין ולפי שהיא גבעה תחתונה שאין בה חיים, כי המלכות מין לה מיים מעצמה רק מה שמקבלת מז״פ ממה שמוסיף מקבל מן הבינה, לכך לא תוכל לתת חיים למשיח בן יוסף כמו שנתנה בינה למשיח בן דוד, לכן **יָמוּת מָשִׁיחַ דָּא וְיִתְקְטֵל** ימות משיח בן יוסף ויהרג, **וְיֵהָא מֵית** ויהיה נשאר מת, **עַד דְּתִתְלְקוֹט חַיִּין גִּבְעָה דָּא מֵהַהִיא גִּבְעָה עִלָּאָה** עד שתלקוט ותקבל המלכות חיים מן הבינה, ותתן חיים למשיח בן יוסף, **וְיֵקוּם** אז יקום משיח בן יוסף לתחיה. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

וממשיך דבריו דלעיל ואמר **וּבְגִין כָּךְ בְּמִתְיַבְּתָא דְּרָקִיעָא** לכן בישיבת מט״ט הנקראת ישיבת הרקיע, **וּמִגְּבָעוֹת שְׁלִים בְּאָת ו׳** שם כתוב מלת ״ומגבעות״ שלימה באות ו׳, **עַל תְּרֵין סְטָרִין אִלֵּין** המתפרש על שני אופנים אלו, או על הבינה הנקראת גבעה והו׳ שבתוכה הוא ז״א, או על המלכות והו׳ שבתוכה היא נשמת משיח בן דוד, **אֲבָל בְּמִתְיַבְּתָא עִלָּאָה** אבל בישיבה העליונה של הקב״ה, **חָסֵר בְּלָא ו׳** שם כתוב מלת ״ומגבעת״ בלי ו׳, שנמחק לגמרי שמיני׳ סוד ז״פ מיו״ד נה, והיינו **לְאַחֲזָאָה מִלָּה דְּלֵית בָּהּ קוּשְׁיָא וְסָפֵק** כדי להראות שבבינה אין בה קושיא וספק, ויש שם רק פירוש אחד המתפרש על הבינה לבדה. (מק״מ ומפרשים)

ההיכל הגדול וחומות שברומי יפלו בהתגלות מלך המשיח

(בלק ריב, ב)

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה פירושו **דְּהָא מִלִּין אִלֵּין מְנַיְּיהוּ אִתְקַיָּימוּ בְּהַהוּא זִמְנָא** כי אלו הדברים חלק מהם נתקיימו בזמן ההוא, כמו מלחמת ישראל עם סיחון ועוג ושאר האומות, **וּמְנַיְּיהוּ לְבָתַר** וחלק מהם נתקיימו אחר כך בזמנו של דוד המלך, **וּמְנַיְּיהוּ בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא** וחלק מהם יתקיימו בימי מלך המשיח בב״א, וזה שכתוב אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב, כי היה אז עדיין רחוק מאד. (סרמ״ו ומפרשים)

תָּנָן, זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִבְנֵי יְרוּשְׁלַיִם למדנו, שעתיד הקב״ה בביאת המשיח לבנות את ירושלים, **וּלְאַחֲזָאָה חַד כּוֹכְבָא קַבִּיעָא** ולפני זה עתיד הקב״ה להראות כוכב אחד, שיהיה קבוע באויר השמים ולא יתגלגל בגלגל, וכוכב זה הוא רומז על יעקב, ועל זה נאמר דרך כוכב מיעקב, וגם הוא רומז על כלל ישראל שנמשלו לכוכבים, **מְנַצְּצָא בִּשְׁבְעִין רַהֲטִין** שיתנוצץ אורו בשבעים שבילי אור שיאירו ויוליכו את האור, **וּבְשַׁבְעִין זִיקִין נְהִירִין מְנַיֵּהּ בְּאֶמְצָעוּת רָקִיעַ** ושבעים נצוצין יאירו ממנו באמצע הרקיע לעין כל, והם שבעים כוכבים קטנים, הרומזים על שבעים נפש יוצאי ירך יעקב, שהם שורש כל נשמות ישראל, **וְיִשְׁתַּאֲבוּן בֵּיהּ שִׁבְעִין כּוֹכְבִין אַחֲרָנִין** וישתאבו ויבלעו בכוכב זה

שבעים כוכבים אחרים, הרומזים על שבעים אומות, שעד עתה קבלו יניקתם מהקדושה בסוד שבעים פרי החג, ועתה הגיע זמן אסיפתם וביטולם, **וְיִהְיֶה נָהִיר וְלָהִיט שִׁבְעִין יוֹמִין** ויהיה מאיר ולוהט שבעים ימים, כדי לשלוט על שבעים שרי מעלה, על כל שר ישלוט יום אחד ויכניע אותו. (רמ״ק והרמ״ו)

וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה (ה״ג הנפש דוד) **יִתְחַזֵּי בְּעֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁתִיתָאָה** וביום השביעי דהיינו ביום השבת, בכ״ה ימים לחדש הששי שהוא חדש אלול, יראה ויתגלה אותו הכוכב, **וְיִתְפְּנֵישׁ בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה** (ה״ג שם), **לְסוֹף שִׁבְעִין יוֹמִין** ויתאסף אורו ביום הששי, אחר שיעברו שבעים ימים, (ועניין זה נת לרמז על נרמזת מדמ״ר שנרמז ביום הששי שנגמר מעשה נרמזות, ועלייתו נמשמשה היתה ביום רמשון של שבת ימי נרמזות שהיה ביום כ״ה אלול, וגם הוא רומז על מלך המשיח שהוא תכלית מעשה נרמזות).

וממשיך ואמר, כי **יוֹמָא קַדְמָאָה יִתְחַזֵּי בְּקַרְתָּא דְּרוֹמִי** ביום הראשון יראה כוכב זה בעיר רומי, **וְהַהוּא יוֹמָא יִנְפְּלוּן תְּלַת שׁוּרִין עִלָּאִין מֵהַהִיא קַרְתָּא דְּרוֹמִי** וביום ההוא יפלו שלש חומות גבוהות מעיר רומי, להראות ביטול הכח של השלש קליפות טמאות, **וְהֵיכָלָא רַבְרְבָא יִנְפּוֹל** והיכל הגדול שברומי יפול, והוא רומז על בת זוגו של הס״מ, שהיא היכל גדול אליו, שתפול ותתבטל, **וְשַׁלִּיטָא דְּהַהִיא קַרְתָּא יְמוּת** ומושל של העיר ההיא ימות, זה רומז על הס״מ בעצמו שיתבטל מן העולם.

בזמן ההוא יתעוררו מלחמות וסכסוכים בין הגויים

כְּדֵין יִתְפַּשַּׁט הַהוּא כּוֹכְבָא לְאִתְחֲזָאָה בְּעָלְמָא אז יתפשט אותו הכוכב להתראות בעולם, והוא רומז על כחם של ישראל שיתגלה בכל העולם. **וּבְהַהוּא זִמְנָא יִתְעָרוּן קְרָבִין תַּקִּיפִין בְּעָלְמָא לְכָל אַרְבַּע סִטְרִין** בזמן ההוא יתעוררו מלחמות חזקות בעולם לכל ארבעה רוחות העולם, והקב״ה יעשה נקמות בגוים על ידי שיסכסך אלו באלו, **וּמְהֵימְנוּתָא לָא יִשְׁתְּכַח בֵּינַיְיהוּ** ואמונה לא תמצא ביניהם, כלומר ברית שלום ואמת לא יהיה ביניהם שיתקשרו אלו עם אלו כדי להעזר אלו מאלו, ויהיה כן ברצון הקב״ה כדי שיהרגו ויכלו אלו את אלו.

וּבְאֶמְצָעוּת עָלְמָא ובאמצע העולם, דהיינו באמצע הרקיע המכוון כנגד אמצע מקום המיושב בעולם, **בַּד יִתְנְהִיר הַהוּא כּוֹכְבָא בְּאֶמְצָעוּת רְקִיעָא** כשיאיר אותו הכוכב באמצע הרקיע, אז **יְקוּם מַלְכָּא חַד רַב וְשַׁלִּיט בְּעָלְמָא** יקום מלך אחד גדול ושליט בעולם, כדי לאסוף ולהכניע אליו את כל האומות, ובמלך זה יתגבר כח הס״מ והשרים העליונים, כדי לעשות ממשלה, **וְיִתְגָּאֶה רוּחֵיהּ עַל כָּל מַלְכִין** ויתגאה ברוחו על כל המלכים, **וְיִתְעַר קְרָבִין בְּתָרִין סִטְרִין** ויעורר מלחמות בשני צדדים מימינו ומשמאלו, **וְיִתְגַּבַּר עֲלַיְיהוּ** ויתגבר עליהם וינצח בכל מלחמותיו.

דוחק אחר דוחק בזמן שיתגלה מלך המשיח

וּבְיוֹמָא דְּיִתְכַּסֵּי כּוֹכְבָא ובאותו היום כשיתכסה כוכב הזה, דהיינו בסוף שבעים יום משעמד הכוכב באמצע הרקיע, **יְזַדְּעַזַּע אַרְעָא קַדִּישָׁא אַרְבְּעִין וְחָמֵשׁ מִילִין** תזדעזע ארץ הקדושה מ״ה מילים, **סַחֲרָנֵיהּ אֲתַר דַּהֲוָה בֵּי מַקְדְּשָׁא** סביב אותו המקום שהיה בו הבית המקדש, לרמז על השכינה הקדושה הנקראת ״מה״ (על שם מה פעמים ומה מצינו, כמנוקר בריש פ׳ בראשית דף ו ע״ב, מכתוב (מיכה ב יג) מ״ש מעידך מ״ש מדמה לך הצנע ירושלם, מ״ש מעשה לך ומנחתך נתונה בת ציון), שמקומה היה בבית המקדש, ועתה הגיעה עת פקודתה, **וּמְעָרְתָּא חֲדָא מִן תְּחוֹת אַרְעָא יִתְגְּלֵי** ומערה אחת תתגלה מתחת לארץ, הנה מערה זו היא סוד המלכות.

וּמַהַהִיא מְעָרְתָּא יִפּוֹק אֶשָּׁא תַּקִּיפָא לְאוֹקָדָא עָלְמָא ומאותה המערה תצא אש חזקה לשרוף את העולם, כלומר מן המלכות תתעורר אש הגבורה לנקום נקמת ישראל ולשרוף את כל העולם בדיניה, ואחר שהמלכות תשפיע את הדין, אז **וּמֵהַהִיא מְעָרְתָּא יִסְגֵּי חַד עַנְפָּא רַבְרְבָא עִלָּאָה דְּיִשְׁלוֹט בְּכָל עָלְמָא** ומאותה המערה יגדל ענף אחד גדול ועליון שישלוט בכל העולם, והיינו מהמלכות יתגדל מלך המשיח (נסוד יפ נוף משוש כל הארץ), **וְלֵיהּ אִתְיְהִב מַלְכוּתָא** ולו תנתן המלכות, כי הוא יהיה צדיק יסוד עולם, והצדיק יורש את המלכות, **וְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יִתְכַּנְּשׁוּן גַּבֵּיהּ** וישראל הקדושים הצדיקים יתאספו אליו, שעליהם נאמר (ישעיה ד יג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו, **וּכְדֵין יִתְגְּלֵי מַלְכָּא מְשִׁיחָא בְּכָל עָלְמָא** ואז יתגלה מלך המשיח בהתגלות לכל העולם כולו, **וְלֵיהּ אִתְיְהִיב מַלְכוּתָא** ולו תנתן המלכות.

וּבְנֵי עָלְמָא בְּשַׁעְתָּא דְּיִתְגְּלֵי ובני העולם בשעה שיגיע הזמן שיתגלה מלך המשיח, **יְהוֹן מִשְׁתַּכְּחִין בְּעַקְתָּא בָּתַר עַקְתָּא** יהיו נמצאים בדוחק אחר דוחק, **וְשַׁנְאֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּן** ושונאיהם של ישראל יתגברו, **כְּדֵין יִתְעַר רוּחָא דְּמְשִׁיחָא עֲלַיְיהוּ** ואז יתעורר רוחו של מלך המשיח עליהם, **וְיִשֵּׁיצֵי לֶאֱדוֹם חַיָּיבָא** ויכלה את אדום הרשעה, **וְכָל אַרְעָא דְּשֵׂעִיר יוֹקִיד בְּנוּרָא** וכל ארץ שעיר ישרוף באש, **כְּדֵין כְּתִיב** אז כתוב **וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל, הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שֵׂעִיר אוֹיְבָיו** היינו **אוֹיְבָיו דְּיִשְׂרָאֵל** האויבים של ישראל, **וּכְדֵין** ואז יתקיים מש״כ **וְיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חָיִל.**

וּבְהַהוּא זִמְנָא יָקִים קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמֶתְיָא דְּעַמֵּיהּ ובאותו הזמן יקים הקב״ה לתחיה את המתים של עמו ישראל, **וְיִתְנְשֵׁי מְנָהוֹן מִיתָה** ויהיה נשכח מהם המות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **יְמִין יהו״ה עוֹשֶׂה חָיִל** זה נאמר על תחיית המתים, **לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה** כי המתים שיקומו לתחיה, יחיו לעולם ולא ימותו עוד,

וְכֵתִיב ועוד כתוב וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בהר ציון לשפוט את הר עשו, והיתה לה׳ המלוכה, וְכֵדֵין ואז יתקיים מש״כ וְהָיָה יהו״ה לְמֶלֶךְ על כל הארץ, לפי שכולם יקומו בתחיה, במהרה בימינו אמן. (וענין הצורות של חבלי המשיח, וגלוי המשיח, וכמה זמן יתארך סדר גלויו, מבואר באריכות בפרשת שמות מדף ז ע״ב עד דף י ע״א). (רמ״ק והרח״ו ומפרשים)

בשמחה תצאו מן הגלות ובזמן הגאולה "ושאבתם מים בששון"

(בלק ריב, ב)

ומביא מאמר זה לכאן, שהוא גם כן מענין ביאת המשיח, וזהו אָמַר רַבִּי אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב מה שכתוב כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וְגוֹ׳ היה קשה לו שבודאי כשנצא מן הגלות תהיה היציאה בשמחה, ומה קמשמע לן, והשיב אֶלָּא כַּד יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא אלא כשיצאו ישראל מן הגלות, שְׁכִינְתָּא נָפְקָא עִמְּהוֹן השכינה תצא עמהם, וְעִמָּהּ יִפְקוּן ועמה יחד יצאו, הֲדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ דהיינו עם השכינה הנקראת שמחה תצאו מן הגלות.

ומש״כ (ישעיה לה י) ופדויי ה׳ ישובון ושמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגו, מפרש שָׂשׂוֹן, דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ששון זה הקב״ה שהוא התפארת שיתייחד עם השכינה הנקראת שמחה, רַבִּי יִצְחָק אָמַר ששון דָּא צַדִּיק זהו צדיק שהוא יסוד דז״ת, כי עיקר פעולת היחוד הוא על ידי היסוד, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ דהיינו בציון לעתיד לבוא, הרומז על יסוד ומלכות.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן גם הוא הסכים עם רבי יצחק, כי צַדִּיק שָׂשׂוֹן אִקְרֵי צדיק שהוא היסוד נקרא ששון, וּמִן יוֹמָא דְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל נָפְלַת בְּגָלוּתָא ומיום שכנסת ישראל נפלה בגלות ונפסק יחוד זו״ן, אִתְמְנָעוּ בִּרְכָן מִלְּעָלְמָא מֵהַאי צַדִּיק אז נמנעו הברכות לרדת לעולם שהוא המלכות, מזה הצדיק שהוא היסוד, בְּהַהוּא זִמְנָא מַה כְּתִיב ובזמן הגאולה מה כתוב, וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן, דָּא צַדִּיק זהו צדיק היינו היסוד הנקרא ששון, שירד השפע ממנו אל המלכות, מְמַעְיְנֵי הַיְשׁוּעָה, פי׳ ממקור השפע, אִלֵּין אַבָּא וְאִמָּא אלו הם אבא ואימא, שהם המושכים מימי השפע אל כל שבע ספירות התחתונות.

דָּבָר אַחֵר פירוש אחר, מש״כ ממעייני הישועה, אִלֵּין נֶצַח וְהוֹד אלו הם נצח והוד הנקראים ישועות, והם מעיינות הנובעים וממשיכים את השפע ביסוד, וְכֹלָּא מְמַבּוּעֵי נְבִיעִין עֲמִיקִין וכולם מקבלים ממקורות העמוקים הנובעים, שסס ספירות של מוחין ומימין, כְּדֵין אז יתקיים מש״כ וְאָמַרְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא אוֹדְךָ יהו״ה כי אנפת בי, ישוב אפך

ותנחמני, דהיינו שאז יצדיקו את הדין שמים על הגלות, כיון שנתקיימו כל הבטחות הגאולה, ואז יתקיים מש״כ צַהֲלִי וְרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן על תוספת אור התפארת, כמ״ש אחר כך, כי גדול בקרבך קדוש ישראל. (רמ״ק והרח״ו ומפרשים)

הגאולה תחילתה תהיה בשמאל וסופה בימין

(פנחס ריד, ב)

תָּא חֲזֵי, הָא אִתְּמַר סִדּוּרָא דִּיחוּדָא כֻּלָּא בְּחַד, הֵיךְ הֲוֵי בא וראה, הרי למדנו את כל סדר היחוד העליון כלל קומת זו״ן שגלוים יחד איך הוא לעתיד לבא, וְהָא אִתְּמַר והרי כבר למדנו ענין זה במקום אחר. וכדי לבאר סודם פָּתַח רבי אלעזר וְאָמַר לפרש מש״כ חָשַׁף יהו״ה אֶת זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ, דָּא דִּרְוָעָא חֲדָא זו זרוע אחת שממלאת של ז״ת, דְּבֵיהּ תַּלְיָא יְשׁוּעָה שבה תלויה הישועה דהיינו בגבורה דז״א תלוי תקון המלכות הנקראת ישועה (כמ״ש בת״ז פי׳ כ״ג דף ט ע״ג, וז״ל פיהי ישועה דיליה, וקאי על המלכות עיי״ש), דְּבֵיהּ תַּלְיָא נוּקְמָא שבה תלויה הנקמה, כי בכח הגבורה תהיה נקמת ה׳ בגוים, דְּבֵיהּ תַּלְיָא פּוּרְקָנָא שבה תלויה הגאולה, כי הגאולה תחילתה תהיה בשמאל וסופה בימין, וְלָמָּה תהיה תחילת הגאולה מן השמאל, כדי לְמֵיקַם לָהּ לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא כדי להקים את כנסת ישראל שהיא השכינה מן העפר, ר״ל שעל ידי המשכל מעלים מוחין מעולם הנקודים הנקרא עפר (מאילות, שסוד שמאלו תחת ראשי), וּלְקַבְּלָא לָהּ לְגַבֵּיהּ ולקבל אותה אצלו בימין לסוד החבוק, ואח״כ לְאִזְדַּוְּוגָא כַּחֲדָא להתחבר כאחד ביחודא שלים, וְכַד הַאי אִתְעַר לְקַבְּלָהּ וכשזרוע הזו מתעוררת כנגדה, דהיינו כשהגבורה תתעורר למיקם שכינתא מעפרא, כַּמָּה דְּחִילוּ שַׁרְיָא בְּעָלְמָא אז כמה פחד שורה בעולם, על ידי שמי הגבורות של ז״ת ומלכות ביחד, (כמ״ש (ישעיה ב טז) ובמערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד ה׳ ומהדר גאונו בקומו לערץ הארץ), עַד דְּיָנַח הַהוּא דִּרְוָעָא תְּחוֹת רֵישָׁא לְאִתְחַבְּרָא עד שיניח זרוע ההיא תחת ראשה להתחבר עמה, דהיינו עד שתתמתק הגבורה מדיניה על ידי שיושפע שפע מהבינה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וְגוֹמֵר להכנת היחוד של ז״א עם המלכות, וּכְדֵין נַיְיחָא דִּינָא ואז נח הדין מלפעול עוד, וּמְכַפֵּר חוֹבִין ומכפר על העונות מצד הבינה שבה סוד הכפרה, וכל זה יהיה בעת ביאת המשיח. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך דבריו ואמר לְבָתַר אָתֵי יְמִינָא לְחַבְּקָא אחר כך בא זרוע הימין לחבק את המלכות, בסוד וימינו תחבקני, היינו שאז היא מקבלת את החסדים מז״א, כְּדֵין חֶדְוָותָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא אז השמחה שורה בעולם על ידי שפע הבינה שהיא בעלת השמחה, וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין וכל פני הספירות מאירות בתחתונים, לְבָתַר אִזְדַּוְּוגַת בְּגוּפָא

אח״כ המלכות מתחברת ומתייחדת בגוף ז״ת נקוד יחוד תתמון, **וּכְדֵין כֻּלָּא אִקְרֵי אֶחָד** ואז זו״ן ביחד נקראים אח״ד, כי ג״ר הס הע״ס דז״ת, וד׳ היא המלכות, **בְּלָא פֵּרוּדָא** בלי שום פירוד ביניהם, כאילו מתחילתם היו אחד, **כְּדֵין הוּא שְׁלִימוּ דְּכֻלָּא** אז יש שלימות בכל העולמות, **וְחֶדְוָותָא דְּכֻלָּא** ושמחת הכל על ידי התפשטות שפע הבינה שתתפשט למטה בעת ביאת המשיח, (ס״ג הרמ״ק) **וְאָחָד** וַדַּאי ואז זו״ן הם אחד באחדות גמורה ודאי, **מַה דְּלָא אִשְׁתְּכַח הָכִי בְּשָׁאָר זִמְנֵי** מה שלא נמצא ולא היה כך בשאר הזמנים בגלות מעולם. (רמ״ק ומפרשים)

סוד משיח בן דוד הנקרא 'בר נפלי'

(פנחס רטז, א - רע״מ)

אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהּ אלא כבר ביארו החברים סוד הדברים, כי **אֶפְרוֹחִים, אִלֵּין מָארֵי מַשְׁנָה** אלו בעלי המשנה, שמורשם מ״ק דז״ת, שמש המורש של השמש סדרי משנה, **אוֹ בֵּיצִים, אִלֵּין מָארֵי מִקְרָא** אלו בעלי מקרא, שמורשם מלכות הנקראת פיהם כלקמן, **וּכְגַוְונָא דְּנָפַל הַהוּא נְפוּל** וכעין שנפל אותו הניפול, (מצותי נמש׳ נצח נתרץ דף כג ע״ב, כי מפרות שנפל ונמצא תוך חמשים אמה של השוכן, הרי הוא לנעל השוכן, והוא נקרא ניפול), **דְּאִיהוּ בַּר נַפְלֵי** שהוא סוד משיח בן דוד הנקרא בר נפלי שמורשו מז״ת הנקרא ניפול כלקמן, (מיתי נמש׳ סנהדרין דף נו סוע״ב, וז״ל, מי שמיע לך מימת אמי בר נפלי, אמר ליה מאן בר נפלי, אמר ליה, משיח, משיח בר נפלי קריית ליה, אמר ליה מין, דכתיב ויסס השוח אקים את סוכת דוד הנופלת, ופרש״י היינו מלכות בית דוד שנפלה, להכי קרא משיח ״בר נפלי״), כך **נְפִילַת בֵּיצָה** נפילת השכינה בגלות, **דְּאִיהוּ אֶתְרוֹג שִׁיעוּרָהּ בְּכַבֵּיצָה** שהיא סוד האתרוג ששיעורו כביצה, לכן היא נקראת ביצה, (כמ״ש לקמן (דף רנו ע״ב), וז״ל אתרוג מלכות דומה לנה. וגם נקראת ביצה, כמ״ש בזח (בהקדמה דף ג ע״ב), וז״ל אימא תתאה אימי ביצה), **וּבְגִינָהּ אִתְּמַר** ובשבילה נאמר **בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת** והיינו השכינה שנפלה בגלות, **וְנָפְלוּ עַמָּהּ** בגלות **שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת** הם הששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל השומרים אותה בגלותה, **דְּאִינּוּן כְּרִיכִין בָּהּ** שהם כרוכים ומחוברים עמה, (ועל זה נאמר לעיל **וְאָתָא בֵּיצָה** היינו הסכינה, **וְנָפְלַת** מִן עוֹפָא היינו מן היסוד הנקרא עוף (פרדס נערכו), **וּמְחָאת** אִלֵּין שְׁתִּין כְּרָכִין הס הששים מלאכים שנפלו עמה בגלות), ומפרש מלת כריכין מלשון דבוק וחבור **כְּגוֹן כֵּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שָׁמַע,** (כמוצ נמש׳ פסחים דף נו ע״ב, ופי׳ רש״י וכוכין, כלומר שהיו מדבקין וכו׳), **וְאִינּוּן לָקֳבֵל שִׁשִּׁים מַסֶּכְתּוֹת** והם כנגד הששים מסכתות, שהם התורה שבעל פה שבמלכות, ומש״כ **וַעֲלָמוֹת אַיִן מִסְפָּר, אִלֵּין בְּתוּלוֹת אַחֲרָיָהּ רַעוּתֶיהָ** הם שאר מלאכים שאין להם מספר, **דְּאִינּוּן הֲלָכוֹת דְּלֵית לוֹן חוּשְׁבָּן** שכנגדם יש הלכות פסוקות שאין להם חשבון, שיש בכל מסכתא ומסכתא. (רמ״ק והגר״ת ומפרשים)

פירוש הפסוק המובא להלן, פסוק זה נאמר על מלך בבל שאמר לו הנביא בנבואה **איך נפלת משמים** פי׳ מרום מעלתך וממשלתך, **הילל בן שחר** (הילל הוא לשון הפרה כמו נהילו גרו) אתה שהיית דומה לכוכב הבוקר המאיר ביותר, ואיך עתה נפלת למטה. (מצודות)

וְהַהוּא נִיפּוֹל וניפול ההוא, שהוא ז״ת שנפל בגלות והלך לשמור את המלכות, **אִיהוּ בֶּן י״ה** הוא בן הבינה הנקראת י״ה, **אִיהוּ בְּתוֹךְ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּבִינָ״ה** הוא בתוך חמשים שערי בינה (כנגד מה שאמרו חז״ל הנ״ל שניפול נקרא תוך חמשים אמה), כלומר הוא מקבל מוחין משם, ונרמזים החמשים שערים באותיות י״ה, **דְּהַיְינוּ י״ה** אם תכפיל י׳ עם ה׳, הרי **חֲמֵשׁ זִמְנִין עֶשֶׂר** ה׳ פעמים י׳ עולה חמשים, ומפרש **ו׳ אִיהוּ נִיפּוֹל** אות ו׳ הוא ניפול דהיינו ז״א שנקרא ניפול, **דְּנָפַל בָּתַר הַהִיא דְּאִתְּמַר** לפי שנפל והלך בגלות אחר המלכות, שנאמר בה **אַתְּ נָפַלְתְּ מִשָּׁמַיִם** פי׳ מז״א, **הֵילֵל בֶּן שָׁחַר** אַתְּ שנקראת הילל בן שחר, לפי שתאיר בעת הגאולה כשחר (עי׳ נמ״ח דף קע ע״ח), **וְאִקְרֵי** וז״א נקרא **נִיפּוֹל, וְלֹא נָפַל וְלֹא נוֹפֵל, בְּגִין דְּבֵיהּ נפ״ל י״ו** (ס״ג הטע״ג) לפי שיש בו אותיות נפל י״ו, דהיינו ו׳ דז״ת ו׳ למנצפ שהוא סוד י׳ דהוי״ה, **וְנָחִית בְּהוֹן לְגַבֵּי ה׳ ה׳** וז״א יורד יחד עם אבא להעלות ולהקים את אימא וברתא שהם ב׳ ההי״ן, **דְּאִתְּמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם **וַתַּלְכְנָה שְׁתֵּיהֶן** פי׳ שתי ההי״ן הלכו בגלות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **שַׁלַּח תְּשַׁלַּח** טעם הכפל, **חַד** שלח האחד **מִבַּיִת רִאשׁוֹן** שהיא בחינת אימא, **וְתַנְיָינָא** ושלח הב׳ **מִבַּיִת שֵׁנִי** שהיא בחינת המלכות, ואבא וז״א יורדים **לַאֲקָמָא לוֹן** להקים אותם, לפי שנשבע הקב״ה שלא יכנס בירושלים של מעלה, ר״ל שלא יכנס י׳ לגבי ה׳ ראשונה, עד שיכנס בירושלים של מטה, ר״ל עד שיכנס ו׳ לגבי ה׳ אחרונה, והנה ז״א הלך בגלות עם המלכות לשומרה, ובעת הגאולה ירד יחד עם אבא להקימה, ואז יהיה יחוד נין מ״ה ומ״ן זו״ן, ויושלם שם יהו״ה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **יִ׳שְׂמְחוּ הַ׳שָּׁמַיִם** רומז על יחוד או״א שהם סוד י״ה, **וְ׳תָגֵל הָ׳אָרֶץ** רומזת על יחוד זו״ן שהם סוד ו״ה. (רמ״ק ומפרשים)

אין שמחה כשמחת הגאולה

(פנחס ריט, ב)

וְלֵית חֶדְוָה כְּחֶדְוָה דְּפוּרְקָנָא ואין שמחה כשמחת הגאולה, **דִּכְתִיב בָּהּ יִ׳שְׂמְחוּ הַ׳שָּׁמַיִם וְ׳תָגֵל הָ׳אָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יהו״ה מָלָךְ,** ועוד כתוב **אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלִּפְנֵי יהו״ה כִּי בָא לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ** ור״ל שלעתיד לבוא תתרבה מאד השמחה בעולם כאשר יבוא הקב״ה לשפוט את הארץ ולשלם לכל אחד גמול כמפעלו, במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים) (ע״כ הרעיא מהימנא)

דוחק וקושי הגלות מקרב את הגאולה באלף הששי

(פנחס ריט, א - ברע״מ)

וזה שאמר **וּכְעֵן צָרִיךְ אַסְיָא** עתה באורך הגלות צריך רופא חכם, **לְמִנְדַּע בְּכַמָּה דַּרְגִּין אִסְתַּלַּק דְּפִיקוּ דְּהַהוּא חוּלָּה בְּגָלוּתָא דֶּאֱדוֹם** לדעת בכמה מעלות עלה הדפק של החולה שהיא השכינה בגלות אדום, (ס״ג הכמ״ק) **דְּאִתְמַר עֲלָהּ** שנאמר עליה, שהשכינה אומרת **שָׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי** ועל כן עלה הדפק בכמה מעלות, **דְּהָא כַּמָּה אַסְיָין אִתְכַּנָּשׁוּ עֲלָהּ** (ס״ג הכמ״ק) כי כמה רופאים שהם הצדיקים העוסקים בתקון השכינה נתאספו אליה, **לְמִנְדַּע קֵץ דְּמַרְעָא דִּילֵיהּ בְּאִלֵּין דְּפִיקִין** לדעת את הקץ וסוף של המחלה שלה על ידי אלו הדפיקות המורים על פגם שבה, שבזה תלויה גאולתה, אבל **וְלָא הֲוָה חַד מִנַּיְיהוּ דְּאִשְׁתְּמוֹדַע בְּהוֹן** לא היה אחד מן הרופאים הצדיקים שיכיר בהם, **דְּדְּפִיקוּ דְּהַהוּא חוּלָּה לָאו כָּל אַסְיָא בָּקֵי לְאִשְׁתְּמוֹדַע בֵּיהּ** כי הדפיקות של זו החולה לא כל רופא בקי להכיר בו, **דְּאִית דְּפִיקִין דְּקשׁ״ק קשׁ״ק קר״ק** (מתיל נמוס שניס של מ׳קיעה ומ׳רועה, כדי להפריד פיימס) כי יש דפיקות של תקיעה שברים תרועה תקיעה, תקיעה שברים תקיעה, ותקיעה תרועה תקיעה, ור״ל שבעשרה קולות של תקיעת שופר נרמז ענין אורך הגלות והגאולה של השכינה כדמפרש ואזיל, ואלו הם הקולות של חבלי משיח שהם כעין חבלי לידה, **דְּאָמַר נָבִיא עֲלַיְיהוּ** שאמר הנביא עליהם **כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת** כל מה שקרובה יותר ללידה, **תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ** תאחזנה חלחלה ותצעק יותר מחמת יסורי חבלי הלידה, ״כן היינו מפניך ה׳״, פרש״י רואים אנו צרות מתחדשות, וסבורים אנו שהם מיני סימני גאולה, לפי שאנו מובטחים ליגאל מתוך צוקה וצרה כיולדת זו. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר **וְכֻלְּהוּ עֶשֶׂר שׁוֹפָרוֹת כְּלִילָן בְּתֵלַת** וכל העשרה קולות של השופר כלולים בשלשה, **דְּאִינּוּן סִימָן קשׁ״ר** שהם סימן קש״ר, **דְּאִיהוּ תְּקִ׳יעָה שְׁבָרִים תְּר׳וּעָה** כי אין בהם שינוי קולות יותר, **וּתְקִיעָה** שהוא קול ארוך, **אַחְזֵי אֲרֵיכוּ דְּגָלוּתָא** הוא מראה על אריכות הגלות, ר״ל מחמת שאין כובד וקושי הגלות ביותר, לכן הגלות יכולה עוד להתארך, **שְׁבָרִים** שהם קולות קצרים, מורים על כובד וקושי הגלות ביותר, **קְרֵיבוּ דְּגָלוּתָא** הם סימן שכבר קרוב סוף הגלות, **תְּרוּעָה** שהיא קולות קצרים זה אחר זה, **בֵּיהּ יֵיתֵי פּוּרְקָנָא** בה תבא הגאולה, כי היא מורה על ביאת הגואל, **דְּאַחְזֵי דּוּחֲקָא בָּתַר דּוּחֲקָא** כי קולות התרועה מורים על דוחק אחר דוחק וקושי הגלות ביותר, **וְלֵית רָוְוחָא בֵּין דָּא לְדָא** עד שאין ריוח בין דוחק לדוחק, (ס״ג הגר״ם) **דְּוַדַּאי כֵּיוָן דִּשְׁאַר עַמִּין דָּחֲקִין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא** כי ודאי כיון ששאר העמים דוחקים את ישראל ומכבידים עליהם עול הגלות, לכן **דּוּחֲקָא דִּלְהוֹן מְקָרֵב לוֹן פּוּרְקָנָא** הדוחק הגדול שלהם מקרב להם את הגאולה. **אוֹף הָכִי** כמו כן אנו רואים, כי **מְהֵירוּ דְּדְּפִיקוּ דָּא בָּתַר דָּא** מהירות דפיקת הדופק זה אחר זה בחולה גוסס, **בֵּיהּ נָפִיק נַפְשָׁא דְּבַר נָשׁ** בו יוצאת נפש האדם, **בָּתַר דְּלֵית רֵיוַח בֵּין דָּא לְדָא** מאחר שאין ריוח בין זה לזה,

ר״ל כשהדפק פועל במהירות גדול זה אחר זה אצל החולה, הוא הוראה על יציאת נפש האדם. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר כי **קשר״ק קשׁ״ק קר״ק** שהם עשרה קולות השופר, **אִיהוּ דְּשַׁוֵּי קֶשֶׁ״ר** הם עושים מלת קש״ר, דהיינו **תְּקִ׳יעָה שְׁבָרִים תְּר׳וּעָה** כי אין בהם שינוי קולות יותר, וקש״ר הוא אותיות שק״ר, שבא לרמז **דְּאִתְעַבַּר בֵּיהּ שֶׁקֶר מִן עָלְמָא** שבתקיעת שופר גדול יעבור ויתבטל השקר מן העולם.

שבועת הגאולה ומחיית עמלק

(ס״ג הרמ״ק וד״ל) **כַּד אִתְעֲבַר עֲמָלֵק מֵעָלְמָא** כשיעבור וימחה זכרו של עמלק מן העולם, **דְּבֵיהּ אוֹמְאָה** שבו יש שבועת הגאולה ומחיית עמלק, כמ״ש כי יד על כס י״ה **מִ׳לְחָמָה לַ׳יהו״ה בַּ׳עֲמָלֵק** שנשבע הקב״ה (נסס ע״ב הגרמז נר״ת מ׳לחמה ל׳ה׳ ב׳עמלק) שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק, ואז **יִתְעַר בְּעָלְמָא** יתעורר בעולם **שִׁיר פְּשׁוּט וְכָפוּל וּמְשׁוּלָּשׁ וּמְרוּבָּע** כנגד עשרה קולות של השופר, **דְּאִיהוּ סָלִיק אַתָּוָן דִּילֵיהּ** שאז אותיות השם הוי״ה עולות ומתחברות באופן זה: **י׳ י״ה יה״ו יהו״ה** שביחד גימטריא **ע״ב** כדלקמן, ור״ל שד׳ אותיות השם הוי״ה יתחברו זו עם זו באופן זה, תחילה יהיה ״שיר פשוט״, שהוא סוד אות י׳ דשם הוי״ה. ״וכפול״, ואח״כ תתחבר אות י׳ לאות ה׳ ויהיה השיר כפול, ויהיו ביחד י״ה. ״ומשולש״, ואח״כ יתחברו ב׳ אותיות י״ה לאות ו׳, ויהיה השיר משולש ויהיו ביחד יה״ו. ״ומרובע״, ואח״כ יתחברו ג׳ אותיות יה״ו לה׳ אחרונה ויהיה השיר מרובע, ויושלם השם יהו״ה, וכל הד׳ חלוקות יחד עולים ע״ב, כי במחיית עמלק יתעורר שם ע״ב הזה הנרמז בר״ת מ׳לחמה ל׳יהו״ה ב׳עמלק שעל ידו היתה שבועת הגאולה ומחיית עמלק.

בְּהַהוּא זִמְנָא ובאותו הזמן יקוים מה שאומרים בתפלות ימים נוראים, **וּבְכֵ״ן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ וִישָׁרִים יַעֲלוֹזוּ וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ** כי מלת בכ״ן גי׳ ע״ב, **ו׳ תּוֹסֶפֶת** של ו׳בכן, רומזת על זמן הגאולה, שהוא **אֶלֶף שְׁתִיתָאָה** שתהיה באלף הששי.

רמז לזמן הגאולה

ולסיום המאמר מביא רמז לזמן הגאולה (מס שנעלם מפתנו כוונתו), (ס״ג הגר״ם) **קוֹדֶם עָקֵ״ב חָרַב בֵּי מַקְדְּשָׁא** כי עק״ב שנים קודם התחלת אלף החמישי נחרב בית המקדש (כמבואר בגרס״י נמסכת ע״ז דף ט ע״ב), **וּלְבָתַר** (ס״ג) ואחר תשלום אלף החמישי יתאחר הגאולה **עַד תַּשְׁלוּם רע״ב יְהֵיה עֵרֶב** עד שיעברו רע״ב שנים באלף הששי יהיה ערב דהיינו הגלות, ואחר כך תהיה הגאולה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **עֵרֶב** אחר שיעברו ער״ב שנים באלף הששי, אז **וִידַעְתֶּם כִּי יהו״ה הוֹצִיא אֶתְכֶם וְגוֹמֵר** פי׳ אז תהיה

הגאולה, ועוד נרמז במה שאמר יהודה **כִּי עַבְדְּךָ "עָרַב" אֶת הַנַּעַר** וְגוֹמֵר שיבא משיח בן דוד משבט יהודה אחר ער"ב שנים ויגאל את ישראל שנקראים נער, ועל זה רומז מש"כ (זכריה יד ז) והיה לעת "ערב" יהיה אור, בב"א. (להמין ית עין הער"ב שנים, עי' לקמן דף רמט רע"ו נרעיו מהימנא, ועיל דף סח ע"ו, נסוף הרעיו מהימנא). (מפרשים) ע"כ הרעיו מהימנא

הקב"ה לבדו יבנה את ירושלים ובית המקדש

(פנחם רכא, א)

וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב ולעתיד לבא כתוב **בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יהו"ה, אִיהוּ וְלָא אָחֳרָא**

הקב"ה לבדו יבנה את ירושלים ואת בית המקדש ולא אחר, **וּבְנַיְינָא דָּא אֲנַן מְחַכָּאן** ואל הבנין הזה אנו מחכים, **וְלָא בְּנַיְינָא דְּבַר נָשׁ, דְּלֵית בֵּיהּ קְיוּמָא כְּלָל**

ולא לבנין של אדם שאין בו קיום כלל.

ומפרש יותר ואמר, כי לעתיד לבא **בַּיִת רִאשׁוֹן וּבַיִת שֵׁנִי יָחִית לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּחֲדָא מִלְּעֵילָּא** בית ראשון ובית שני יוריד אותם הקב"ה יחד מלמעלה, **בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא** בית ראשון יהיה מכוסה, כנגד הבינה הנעלמת, **וּבַיִת שֵׁנִי בְּאִתְגַּלְיָא** ובית שני יהיה בגלוי, כנגד המלכות הנגלית, **הַהוּא בַּיִת לֶהֱוֵי בְּאִתְגַּלְיָא דְּאִתְקְרֵי בַּיִת שֵׁנִי** זה הבית שיהיה בגלוי נקרא בית שני, **דְּיִתְחֲזֵי לְכָל עָלְמָא אוּמָנוּתָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** שיתראה לכל העולם אומנותו של הקב"ה, **חֶדְוָה שְׁלִים וּרְעוּתָא דִּלְבָּא בְּכָל קְיוּמָא** ואז תהיה שמחה שלימה ברצון הלב בכל קיומו, שלא תתבטל עוד לעולם.

הַהוּא בַּיִת רִאשׁוֹן בְּאִתְכַּסְיָא זה הבית הראשון שיהיה מכוסה כנגד הבינה, **אִסְתַּלַּק לְעֵילָּא עַל גַּבּוֹי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא** תתעלה מעלתו למעלה על אותו הבית שהוא בגלוי, **וְכָל עָלְמָא יֵחֱמוּן עֲנָנֵי יְקָר דְּסָחֲרָן עַל גַּבֵּי דְּהַהוּא דְּאִתְגַּלְיָא** וכל העולם יראו ענני הכבוד המקיפים על אותו הבית שהוא בגלוי, **וּבְגִּינּוּן דְּאִינּוּן עֲנָנִין הֲווֹ בַּיִת רִאשׁוֹן** ובתוך אותם העננים יהיה בית הראשון, **בְּעוֹבָדָא טְמִירָא דְּסָלִיק עַד רוּם יְקָר שְׁמַיָּיא** במעשה נסתרת העולה עד רום יקר השמים, דהיינו שתעלה ותתקשר בבינה דאצילות, **וּבְנַיְינָא דָּא אֲנַן מְחַכָּאן** ואל הבנין הזה אנו מחכים, **וְעַד כְּעַן לָא הֲוָה בָּעָלְמָא** ועד עתה לא היה בנין זה בעולם.

וממשיך ואמר **דַּאֲפִילּוּ קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַיִם לָא לֶהֱוֵי אוּמָנוּתָא דְּבַר נָשׁ** כי אפילו העיר ירושלים לא תהיה אומנותם ופעולתם של בני אדם, **דְּהָא כְּתִיב** שהרי כתוב על ירושלים העתידה **וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נְאֻם יהו"ה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב** ולכבוד אהיה בתוכה, **אִי לְקַרְתָּא כְּתִיב הָכִי** אם על העיר נאמר כך, **כָּל שֶׁכֵּן בֵּיתָא דְּאִיהוּ דִּיוּרָא דִּילֵיהּ**

כל שכן הבית המקדש שהוא הדירה והמשכן שלו, **וְעוֹבָדָא דָּא הֲווֹי אִתְחֲזֵי לְמֶהֱוֵי בְּרֵישָׁא, כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם** ומעשה בנין זה של הקב"ה היתה ראויה להיות בתחילה, כשיצאו ישראל ממצרים, **וְאִסְתַּלַּק עַד לְסוֹף יוֹמִין בְּפוּרְקָנָא בַּתְרָאָה** ונסתלק ונדחה עד לסוף הימים בגאולה האחרונה בב"א. (רמ"ק ומפרשים)

דוד המלך התפלל שלא ימות משיח בן אפרים

(פנחם רכג, א - רע"מ)

וְדָוִד אִתְעֲבִיד עָנִי חָסִיד וְעָבֵד ודוד נעשה עני חסיד ועבד, דהיינו שקרא את עצמו

במזמור זה בג' שמות אלו, על שם העתיד שיעבוד להקב"ה בכל ג' אופנים אלו, **הָדָא הוּא דִכְתִיב** זהו שכתוב **תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יהו"ה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי "עָנִי" וְאֶבְיוֹן אָנִי** הרי עני, **שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי "חָסִיד" אָנִי** הרי חסיד, **הוֹשַׁע "עַבְדֶּךָ" אַתָּה אלה"י הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ** הרי עבד, ומפרש **אִתְעֲבִיד עָנִי לְתַרְעָא דְּמַלְכָּא** הוא נעשה עני אל שער המלך, שהיא המלכות הנקראת שער המלך, כי היא שער ליכנס ולבא לפני ז"א הנקרא מלך, **דְּאִתְמַר בָּהּ** שנאמר בה **אדנ"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח** הנה **אדנ"י** בגימטריא **הֵיכַ"ל** לכן קבעו חז"ל פסוק זה בתחילת התפלה בתרעא דהיכלא, ומסיק ואמר **אִתְעֲבִיד עָנִי לְתַרְעָא דְּהֵיכָלָא דְּמַלְכָּא** דוד נעשה עני לשער של היכל המלך, לפי שדוד היה מרכבה למלכות עשה עצמו עני כפי בחינת מקום המלכות, והיא סגולה לקבלת התפלה, **וּמַה כְּתִיב** שדוד התפלל ואמר, **הַטֵּה יהו"ה אָזְנְךָ עֲנֵנִי** והיינו **וְדָא שְׁכִינְתָּא תַּתָּאָה** זו היא השכינה התחתונה, **דְּאִיהִי אֻזֶן לְקַבָּלָא צְלוֹתִין וּלְמִשְׁמַע לוֹן** שהיא סוד האוזן לקבל התפלות של העניים ולשמוע אותן, **כְּדִכְתִיב** כמו שכתוב **כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ.**

ואמר **דְּאִיהוּ אִתְעֲבִיד עָנִי וְדַל מִסְּטָרָא דְּאַת ד' מִן אֶחָד** כי דוד נעשה עני ודל מצד אות ד' של אח"ד, שהיא בחינת המלכות, **לְמִשְׁאַל מִן א"ח דְּאִיהוּ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא** כדי לבקש ישועה מן א"ח של אח"ד שהוא סוד ז"ת, והיינו ו"ק כנגד סט"ס של ז"ת הנקרא עמודא דאמצעיתא, **לְקַיְּימָא בֵּיהּ** לקיים בו מש"כ **דַּלּוֹתִי** אני דל בבחינת ד', לכן **וְלִי יְהוֹשִׁיעַ** לי נאה להושיע, ובזה התפלל דוד **דְּלָא יְמוּת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם** שהוא מצד המלכות שרגליה יורדות מות, ומצד זה יש סכנה שימות, לכן התפלל עליו שלא ימות.

וְשָׁאֵיל מַגֵּיהּ בְּהַהוּא תַּרְעָא ועוד שאל ממנו בזה השער, **בְּגִין יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים** בשביל ישראל העניים, **לְקַיְּימָם בֵּהּ** לקיים בהם מש"כ **וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ** היינו ישראל עם עני שהם עניים בגלות, יושיע הקב"ה אותם בגאולה שלימה, בב"א. (רמ"ק וסגי"ו ומפרשים)

זו רוחו של מלך המשיח

(פנחם רכז, ב – רע״מ)

וממשיך ואמר כי (ס״ג תרמ״ק) **מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל נוּרִיאֵל רְפָאֵל** אלו הד׳ מלאכי הקדש, **שָׁלְטִין עַל אַרְבַּע יְסוֹדִין טָבִין דְּבַר נָשׁ** שולטים על ד׳ יסודות הטובים של האדם, **דְּאִינּוּן מַיָּא וְאֶשָׁא וְרוּחָא וְעַפְרָא** שהם מים אש רוח ועפר, ר״ל שד׳ יסודות שיש בגוף האדם המה מרכבה לד׳ מלאכי הקדש, **וְכָל חַד אִית לֵיהּ אַרְבַּע אַנְפִּין** וכל אחד יש לו ד׳ פנים, שהם פני אריה פני שור פני נשר פני אדם, וכל זה מצד הטוב שבאדם.

וכנגדם יש באדם מצד הרע ד׳ מלאכי חבלה, שהם **עָוֹן מַשְׁחִית אַף וְחֵימָה** שהם **שָׁלְטִין** שולטים על ד׳ מרות, דהיינו **עַל מָרָה לְבָנָה דְּרִיאָה דְּעָבִיד סִרְכָּא** ״עון״ שולט על מרה לבנה שהיא הריאה שבה יסוד המים, לכן היא עושה סרכא בריאה, **וּבְמָרָה סוּמָקָא דְּכָבֵד, דְּאִתְאַדָּם בְּמַאֲדִים** ו״משחית״ שולט על מרה אדומה שהיא הכבד, שמתאדם מכח מזל מאדים השולט עליו, ובה יסוד הרוח, **וּבְמָרָה יְרוֹקָא דַּאֲחִידָא בְּכַבְדָּא** ו״אף״ שולט על מרה ירוקה האחוזה בכבד, שבה יסוד האש, **דְּאִיהוּ חֲרָבָא דְּמַלְאַךְ הַמָּוֶת** ומצדו היא חרבו של מלאך המות, שטפות מרה תלויות בה, **דְּאִתְמַר בָּהּ** שנאמר בה **וְאַחֲרִיתָהּ מָרָה כַּלַּעֲנָה חַדָּה כְּחֶרֶב פִּיּוֹת, וּבְמָרָה שְׁחוֹרָה לילי״ת שַׁבְּתַאי** ו״חימה״ שולט על מרה שחורה שהיא מכח הלילי״ת, וכוכבה הוא ״שבתאי״ (זהר״ג מזנעא כוכבי לכת), ובה יסוד העפר, **שׁוֹלְטָנוּתָא בַּטְחוֹל, דְּאִיהוּ עֲצִיבוּ שְׁאוֹל תַּחְתִּית** והיא שולטת בטחול, שמשם נצמחת העצבות, המביאה לשאול תחתית, **עֲנִיּוּתָא וַחֲשׁוֹכָא בְּכִיָּה וְהֶסְפֵּדָא וְרַעֲבוֹן** ומביאה לידי עניות וחשך ובכיה והספד ורעבון.

והענין הוא, כי האברים האלו או יפעלו להרע או להטיב, להרע, כגון לקרר עצמו בעצלות במעשה המצות, ולחמם עצמו ולשמוח בעבירה, ולכעוס נגד אוהבי ה׳, להראות עצבות בדברי הקדושה, הרי שולטים בו עון משחית אף וחימה. אמנם אם יקרר עצמו מעבירות, ויראה רחמים ורכות לבב לעניים לגמול חסד, ויחמם עצמו לדברי הקדושה בזריזות במצות לשמוח בהם, ויתקוטט באויבי ה׳ ויכעוס עליהם, או יזרוק מרה בתלמידים ללמדם ספר, ויראה עצבות ודאגה בעונו, ויבכה לקשה יום, הרי ביער מעליו עון משחית אף וחמה, עכ״ל של הרמ״ק, ור״ל שכל מה שהקליפות שולטות עליו, היינו אם נותן האדם מקום בגופו לד׳ משחיתים האלו, אז הם פועלים רעות באדם, אבל אם האדם מתגבר על כח הרע שבו, אז שולטים באדם ד׳ מלאכי הקדש, המעוררים אותו לפעול פעולות טובות בד׳ מרות שבד׳ אברים הנזכרים לעיל. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר כי **מִיָּד דְּמִתְעָבְרִין אִלֵּין קְלִיפִּין מִבַּר נָשׁ** מיד כשעוברות ומתבטלות אלו הד׳ קליפות מן האדם על ידי שעושה תשובה, **שָׁלְטָא עֲלֵיהּ אִילָנָא דְּחַיֵּי** שולט עליו עץ החיים, מכח התפארת שבו שם הוי״ה שד׳ אותיותיו שולטות בד׳ מרות שבד׳ אברים הנ״ל, **בְּע״ב אַנְפִּין** ומתפשטים בע״ב פנים מצד החסד, **דְּאִינּוּן י׳ י״ה**

יה״ו יהו״ה שהם שם הוי״ה בריבוע שעולים ע״ב, **דְּאִשְׁתְּכָחוּ עֲשָׂרָה** שנמצאות עשר אותיות כנגד העשר ספירות שבתפארת, **תַּלְיָין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת דְּאִינּוּן יהו״ה** והם תלויות מד׳ רוחות שהם ד׳ אותיות הוי״ה, **דְּאִתְמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם **כֹּה אָמַר יהו״ה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ** כי ד׳ אותיות הוי״ה מתפשטות בד׳ רוחות העולם שמשם בא הרוח, ומפרש **דָּא הוּא רוּחוֹ דְּמָשִׁיחַ** זה הרוח הוא רוחו של משיח, ר״ל רוח התפארת המשפיע במלכות הנקראת משיח (כמבואר לעיל דף יט ע״ב, וז״ל, וירס קרן משיחו, דא כנסת ישראל וכו׳), **דְּאִתְמַר בֵּיהּ** שנאמר במלך המשיח **וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יהו״ה** פי׳ ונחה על המלכות רוח ה׳ מן התפארת.

שמחת הגאולה תתעורר ע״י גילוי סודות התורה

(פנחם רלב, א - רע״מ)

אָמַר לֵיהּ הרעיא מהימנא לרבי שמעון **בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא** מאור הקדוש שהוא רבי שמעון, **אַשְׁלִים מִלּוֹלֵי דְּרָזִין דְּחִבּוּרָא קַדְמָאָה לְפָרְשָׁא לוֹן** השלם דברי הסודות של חבור הראשון ולפרש אותם, **דְּהָא כָּל מָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְעֵילָּא** כי כל בני הישיבה של מעלה, שהיא ישיבתו של הקב״ה, **וּמָארֵי מְתִיבְתָּאן דִּלְתַתָּא** ובני הישיבה של מטה, שהיא ישיבתו של מלאך מט״ט, **כֻּלְּהוּ מְזוּמָנִין לְמִשְׁמַע מִלִּין אִלֵּין מִפּוּמָךְ וּפֵירוּשִׁין דִּילָךְ** כולם מוכנים לשמוע דברי הסודות האלו מפיך, ואת הפירושים שלך, **דְּהָא חֶדְוָה וּפוּרְקָנָא יִתְעַר בְּהוֹן לְעֵילָּא וְתַתָּא** כי שמחת הגאולה תתעורר על ידי גלוי סודות התורה למעלה ולמטה, לכן **אַל תְּתֵנוּ דָּמִי לוֹ** (נקט לשון הפסוק מיעויש סנ ז), **אַנְתְּ וְכָל סִיעָתָא דִּילָךְ** לא אתה ולא כל החברים שלך, אל תשקטו מלבקש על הגאולה. (רמ״ק ומפרשים)

הערב רב מעכבים את גאולת ישראל יותר מהאומות

(פנחם רלב, ב - רע״מ)

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא לרבי שמעון והחברים שלו, **וְהָא אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן עֲלֵיהּ** והלא פירשו החכמים על הנוקבא דסמ״מ (נמס׳ ברכות דף סג ע״ב), **טְחוֹל שׂוֹחֵק** על ידי שהיא מפתה את האדם לתאות ולשמחת עולם הזה, **וְאִיהוּ** השחוק של הטחול, הוא **שְׂחוֹק הַכְּסִיל** כי השומע לה הוא כסיל, **וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתִין** ולכך ביארו חכמי המשנה (עי׳ סס דף ז ע״ב), **אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁהַשָּׂעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ** שהיא מראה לו פנים שוחקות בשמחת ותאות עולם הזה, והוא כדי לשלם לו מעט זכויותיו בעולם הזה כדי

לטורדו מן העולם הבא, **וְקַהֲלַת אָמַר** היינו שלמה המלך **טוֹב כַּעַס מִשְּׂחוֹק** דהיינו **טוֹב כַּעַס דְּכָבֵד דְּאִיהִי מָרָה** שהיא הנוקבא דקליפה שמלקה את האדם ביסורים בעולם הזה, ועל ידי זה מתכפרים עונותיו, כי היא **רְצוּעָה דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** שנבראה להיות רצועה של הקב״ה, דהיינו **רְצוּעָה לְאַלָּקָאָה בָּהּ צַדִּיקַיָּיא בְּעָלְמָא דֵּין בְּמַרְעִין בִּישִׁין בְּמַכְתְּשִׁין** להיות כרצועה להלקות בה את הצדיקים בעולם הזה בחוליים רעים ונגעים, כי הקב״ה רוצה שיקבלו עונש על עונותם המועטים בעולם הזה, כדי להנחילם את חלקם בעולם הבא, והוא טובה יותר **מִשְּׂחוֹק דְּשָׂחִיק לוֹן בַּטְּחוֹל בִּלְבְלוּכָא דְּהַאי עָלְמָא** מן השחוק ששוחקת להם הטחול שהיא הלילית, בלכלוך של תאות עולם הזה, כי כל כונתה ללכלך את נשמת האדם בתאוה ההיא, **דְּשׂוֹחֵק לוֹן שַׁעְתָּא בְּעוּתְרָא** שהשעה שוחקת להם בעושר, כי אלו מקבלים שכר מעט מצותיהם בעולם הזה, ועל ידי זה הם מאבדים את חלקם בעולם הבא. **וְעוֹד, אֶרֶס דְּטָחוֹל אִיהוּ זְחִיל עָפָר** הארס של הטחול שהוא הנחש הזוחל בעפר, שתחילה לא מרגישים בנשיכתו, **וְאִיהוּ תַּקִּיף יַתִּיר מֵאֶרֶס דְּמָרָה** והוא חזק יותר מן הארס של המרה, שמרגישים מיד בצער ויסורים שלה, והוא לו לכפרת עונות. (רמ״ק ומפרשים)

וּבְגִין דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָּה ולפי שהערב רב מעורבים בישראל כשאור המעורב בעיסה, **וְאִינּוּן אוּמִּין דְּעָלְמָא דַּמְיָין לְמוֹץ** ואומות העולם דומות רק למוץ שמפרידים אותו מן החטה בדישה, לכן **יַתִּיר מְעַכְּבִין בְּגָלוּתָא עֵרֶב רַב לְיִשְׂרָאֵל מֵאוּמִּין** הערב רב מעכבים את ישראל בגלות יותר מן אומות העולם, **כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ רַבָּנָן** כמו שפירשו החכמים (סנ דף יז ע״ב) **מִי מְעַכֵּב** את הגאולה שלימה, **שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָּה מְעַכֵּב** שהם הערב רב, **דְּאִינּוּן דְּבֵקִין בְּיִשְׂרָאֵל כַּשְּׂאוֹר בָּעִיסָּה** שהם דבוקים בישראל כמו השאור הדבוק בעיסה, והם הם רשעי ישראל שאחרים למדים ממעשיהם הרעים, **אֲבָל אוּמִּין לָאו אִינּוּן** אבל אומות העולם אינם **אֶלָּא כַּמּוֹץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ** ואינם מעורבים בישראל, ובמה שהם מצערים את ישראל מחזירים אותם למוטב ומקרבים את הגאולה. (רמ״ק ומפרשים)

״היו צריה לראש״ - הערב רב נעשים ראשים על ישראל

(פנחס רלז, ב - רע״מ)

וּמַה כְּתִיב קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהו״ה בכונה כתוב ״מאתכם״, לומר **וְלָא מֵעֵרֶב רַב** כי מהם לא לקחו תרומה להוי״ה, **דְּלָא אִתְקְרִיאוּ קְהִלָּה וְחִבּוּר, עַד דְּאִתְעֲבָר מִנַּיְהוֹן עֵרֶב רַב** כי אין ישראל נקראים קהלה וחבור להקב״ה, עד שנבדלו מהם הערב

רב, שהם גורמים לעשות פירוד בין ישראל להקב״ה, **כְּבֵיכוֹל בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרְבִין בֵּינַיְיהוּ, כְּאִילּוּ לָא הֲווֹ גּוּף אֶחָד** כביכול בזמן שישראל מתערבים ביניהם כאילו אינם גוי אחד, **וּבְגִין דָּא** ולכך אמר הקב״ה **קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה** רק מבני ישראל, **וְלָא מִשּׁוּתָּפוּ אַחֲרָא** ולא משותפים אחרים, **דְּלָא בָּעֵינָא לְשַׁתָּפָא אַחֲרָנִין בֵּינִי וּבֵינַיְיכוּ** כי איני רוצה לשתף אחרים, דהיינו את הערב רב, ביני וביניכם, כי רק ישראל והקב״ה הם כשותפים יחד, כי ישראל בעבודתם מעלים מ״ן בסוד תנו עוז לאלהים, ועל ידי זה הקב״ה משפיע להם שפע רב.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד עֵרֶב רַב אִינּוּן מְעוֹרָבִין בְּיִשְׂרָאֵל אלא כשהערב רב מעורבים בישראל בגלותם, **מַה כְּתִיב** מה נאמר בהם **הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ** הם נעשים ראשים על ישראל, **וְיִשְׂרָאֵל בָּתַר דְּמִתְעַבְּרֵי מִנַּיְיהוּ אִלֵּין** אבל אחר שנבדלים אלו הערב רב מישראל, **מַה כְּתִיב** בהם **שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** מחמת חשיבותם. **וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְּאָמַר קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** אלא שאמר הקב״ה לישראל, **אֲנָא בָּעֵי לְדַיְּירָא עִמְּכוֹן** אני רוצה לדור ולשכון עמכם **הַדָּא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם** והערב רב גורמים שאסתלק מכם.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא כַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא אלא כשבני ישראל הם בגלות, והם מעורבים עם הערב רב, **עֲלַיְיהוּ אִתְּמַר** עליהם נאמר **מִי מְעַכֵּב, שְׁאוֹר שֶׁבָּעִיסָּה** כלומר שהערב רב המעורבים בישראל כשאור שבעיסה, הם הם המעכבים את הגאולה, **וְהָא אוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין** והרי ביארו בעלי המשנה, כי **בְּזִמְנָא דְּעֵרֶב רַב אִינּוּן רָאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל** בזמן שהערב רב הם ראשים על ישראל בגלות, **כְּבֵיכוֹל כְּאִילּוּ עָבְרִין שֶׁלְּטָנוּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא** כביכול על ידי עכוב הגאולה נחשב כאילו מעבירים את שליטת הקב״ה, **וְיֵיעָלוּן בְּמִשְׁפְּטֵי כוֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי** וישראל נכנסים במשפטי והנהגות והשפעות שרי מעלה הממונים על הכוכבים והמזלות, **וּבְגִין דָּא עָווֹחִין וְאָמְרִין** ולכך הם צועקים ואומרים, **יהו״ה אלהינ״ו בְּעָלוּנוּ אֲדוֹנִים זוּלָתֶךָ** שהם שרי מעלה. (רמ״ק ומפרשים)

חמורו של מלך המשיח

(פנחס רלח, א - רע״מ)

וּבֵיהּ רָכִיב אֱלִיָּהוּ וְסָלִיק לִשְׁמַיָּא ועל החמור הזה שהוא היצר הרע רכב אליהו ועלה לשמים, כי כשהשלים אדם את ימי עבודתו נעשה לו היצר הרע כסולם להעלותו למנוחתו, (כי מן דרך ליכנס לקדושה נמשך דרך הקליפות), **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם** הוא היצר הרע המסעיר את נפש האדם בעבירה, **וּבֵיהּ** ובו נאמר **וַיַּעַן יהו״ה אֶת אִיּוֹב מִן הַסְּעָרָה** ר״ל על ידי שגבר על הסערה זכה שדיבר עמו הקב״ה, **וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן דְּמַתְנִיתָא עֲלֵיהּ** ובשביל זה פירשו חכמי המשנה

עליו (נמס׳ מנות יט פ״ד), אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ פירוש שרוכב עליו ומכניעו.

וְאִית לְמַאן דְּמִתְהַדָּר לֵיהּ חֲמוֹר, דִּלְאו אִיהוּ מְצָטַעֲר רוֹכְבוֹ ויש צדיק שהיצר הרע נעשה לו כעין חמור, שהרוכב עליו אינו מצטער, ור״ל על ידי שעוסק בתורה אין רשות ליצר הרע לצערו, וְאִלֵּין אִינּוּן דְּמִשְׁתַּדְּלִין בְּקַל וָחוֹמֶר ואלו הם העוסקים בלימוד התורה בעיון, ובדרשות בקל וחומר, וּבְגִין דָּא אִתְמַר בְּאַבְרָהָם ובשביל זה נאמר באברהם וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמוֹרוֹ פי׳ שכבר היה היצר הרע חבוש אצלו כמו חמורו, וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר עַל מָשִׁיחַ ובשבילו נאמר על מלך המשיח עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר שהיה היצר הרע משועבד אצלו עד שנעשה לו כחמור לרכוב עליו. (רמ״ק ומפרשים)

בעת הגאולה יתגלה משה רבינו לעיני כל ישראל

(פנחם רלח, ב - רע״מ)

דִּכְתִיב בֵּיהּ שנאמר במשה אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ כי משה הוא בחינת הדעת ונקרא איתן, דְּתַלְיָא אַבָּהָן נְקְרְאוּ אֵיתָנִים כי שלושת האבות נקראים איתנים, וּרְבִיעָאָה והרביעי שהוא משה עליו נאמר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ, והוא כולל את ג׳ אבות המושרשים בחג״ת, ומש״כ מושבך, היינו דְּבֵיהּ מִתְיַשְּׁבָא הֲלָכָה שבו מתיישבת ההלכה שהיא השכינה, דְּאִתְמַר בָּהּ הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שנאמר בה הלכה למשה מסיני, כי השכינה נקראת הלכה, ואינה מתיישבת אלא בהיותה מתקשרת בסוד הדעת שהוא משה.

ואמר דְּאִיהוּ אִתְפַּשַּׁט עַל שִׁתִּין רִבּוֹא דְּיִשְׂרָאֵל שנשמת משה מתפשטת ומתנוצצת בששים רבוא נשמות ישראל בכל דור ודור בכח השכינה השורה בקרבו, וְנָהִיר לוֹן בְּאוֹרַיְיתָא ומאירה להם בתורה, כְּשְׁמְשָׁא דְּאִתְפַּשֵּׁי בְּלֵילְיָא וְנָהִיר לְכָל כּוֹכְבַיָּא וּמַזָּלֵי כשמש שמתכסה בלילה ומאיר לכל הכוכבים והמזלות, וְלֵית לֵילְיָא אֶלָּא גְּלוּתָא ולא נקרא לילה אלא הגלות, ור״ל שגם בגלות יש צדיקים שנשמת משה מתנוצצת בהם, וְאִיהִי ועל הגלות נאמר שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שאז נשמת משה מתלבשת ומסתתרת.

ואמר כי וְאִתְגַּלְיָא בִּימָמָא תתגלה ביום, דהיינו בעת הגאולה יתגלה משה רבינו לעיני כל ישראל בלי התלבשות, דְּאִתְמַר שנאמר על זמן ההוא הַבֹּקֶר אוֹר שהוא בֹּקֶר דְּאַבְרָהָם דהיינו בזמן שיתעורר החסד של אברהם בעולם, דְּאִתְמַר בֵּיהּ שנאמר בו וּבֹקֶר בזמן התעוררות החסד וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יהו״ה, ועוד נאמר חַי יהו״ה שָׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר היינו עד עת הגאולה הנקראת בקר. (רמ״ק ומפרשים)

משיח בן אפרים הבא מיוסף יעשה נקמה בעשו

(פנחם רמב, ב - רע״מ)

ואמר מִתַּמָּן יוֹסֵף הַצַּדִּיק מן היסוד נקרא יוסף בתואר צדיק, לפי שהוא מושרש בו, ונאמר בברכת יוסף בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ שנתנבא משה דְּעָתִיד לְנָפְקָא מִנֵּיהּ שעתיד לצאת ממנו מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם והוא יעשה נקמה בעשו, כמ״ש והיה בית יוסף להבה ובית עשו לקש, וּבְגִינֵיהּ אִתְמַר ובשביל משיח בן אפרים נאמר, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי הוא רומז על הזמן כשמשיח יצא ללחום בגוים, ורמז הכתוב הגם שיהרג אבל אח״כ וְגַם נִצָּבָה שיקום לתחיה ויתיצב למלוך על ישראל, ואז וְהִנֵּה תְסוֹבֶינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם פי׳ כל הי״ב שבטים יסובבו אותו וימלוך על כולם, וזה שאמר וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי. וּבַצַּדִּיק שהוא היסוד, אמרו חז״ל (נמס׳ נזיקות דף יג סוע״ב) כָּל הַכּוֹרֵעַ כְּבָרוּךְ כל הרוצה להשפיע שהוא סוד הכריעה הוא על ידי היסוד הנקרא ברוך, שבו נקבצות כל ההשפעות כדי להשפיעם במלכות. (רמ״ק ומפרשים)

כל האויבים יכנעו לפני משיח בן יוסף

(פנחם רמב, ב - רע״מ)

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא שהוא רבי שמעון אל רַעְיָא מְהֵימְנָא לפי שאתה הוא נשמת משה רבינו, בָּךְ אִתְמַר בך נאמר וַיִּקַּח מֹשֶׁה בבחינת תפארת, אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף את מדת היסוד המכונה על שם יוסף, כדי להתייחד על ידו עם המלכות, בְּגִין דְּגוּף וּבְרִית חַשְׁבִינַן חַד לפי שגוף וברית חושבים אותם אחד, כי התפארת נקרא גוף מי שפשר לו שיתייחד עם המלכות שנקרא על ידי היסוד, הרי על ידו נעשים שלשה אחד, וּבְגִין דָּא לפי שהתפארת כולל את היסוד, לכן עָלָךְ אִתְמַר עליך נאמר כאילו התפארת אומר, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי היינו היסוד הנקרא אלומה קמה על ידי, וְגַם נִצָּבָה, דְּכָךְ תְּפִלָּה מְעוּמָד היינו שהמלכות הנקראת תפלה נזקפת ועומדת על ידי היסוד, וְכֵן מה שאמרו חז״ל (שם) כָּל הַזּוֹקֵף זוֹקֵף בְּשֵׁם ר״ל היסוד הנקרא ״כל״ כשהוא זוקף, הוא על ידי התפארת שבו שם הוי״ה, ובו ענין הזקיפה, ואחר שהיסוד זוקף, האלומות שהם י״ב גבולי אלכסון, מושכים השפע מן היסוד, וזה שאמר וּבַצַּדִּיק שהוא היסוד, נאמר כָּל הַכּוֹרֵעַ בסוד המשכת השפע, כְּבָרוּךְ להמשיך על ידי היסוד הנקרא ברוך, וְהַיְינוּ מה שיוסף שהוא היסוד אמר וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ לַאֲלֻמָּתִי שהי״ב אלומות מושכים השפע מאלומתי שהוא היסוד.

ואמר דְּאַנְתְּ שאתה משה בחינת התפארת, אָחִיד בִּימִינָא וּבְשְׂמָאלָא ר״ל אוחז בצד ימין כי התפארת נוטה לצד ימין, וגם בצד שמאל כי היסוד נוטה לצד שמאל, וזה

שאמר **בְּגוּף** וּ**בְרִית** שהם תפארת ויסוד, שכנגדם הם ב׳ משיחין, משיח בן דוד בתפארת, ומשיח בן יוסף ביסוד, **וּלְבָתַר** בסוף הימים קודם ביאת המשיח, **תִּסְתַּלַּק עֲלַיְיהוּ לַבִּינָה** תעלה בשביל הב׳ משיחין לבינה לגמור את הגאולה, **לְמִפְתַּח בָּהּ חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ לְיִשְׂרָאֵל** לפתוח בה את החמשים שערי בינה שמשם יוצאת החירות והגאולה לישראל, **לְקַיְּימָא** לקיים מש״כ **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** שאז גם כן יצאו בכח הבינה, **אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת** נוטריקון נ׳ פלאות והיינו על ידי הנ׳ שערי בינה יעשה הקב״ה פלאות לישראל, **וּבְגִין דָּא** ולכן מה שאמרו חז״ל **צְלוֹתָא דְּשַׁחֲרִית חוֹבָה** המלכות הנקראת תפלה בזמן שחרית ובקר, כשיגיע זמן הארת הגאולה, היא חובה, ר״ל כשיגיע סוף הקץ של הגלות, והוא סוד הגאולה בעתה, אז בהכרח יצאו בני ישראל מן הגלות, **דְּעַרְבִית רְשׁוּת** בערב בזמן הגלות, הגאולה רשות, והיינו סוד אם זכו אחישנה, ואם לאו נאמר ״ליני הלילה״ שתתארך עוד הגלות בעונות ישראל. (רמ״ק ומפרשים)

בְּעַרְבִית אִיהִי הַשְׁכִּיבָנוּ בתפלת ערבית תקנו לומר השכיבנו, לרמז **דְּשְׁכִיבַת בֵּין דְּרוֹעֵי מַלְכָּא בְּגָלוּתָא** כי המלכות שוכבת בגלות הדומה ללילה בין זרועות המלך, בסוד יחוד יעקב ולאה שיש בתפלת ערבית (כמבואר בפע״ח דרוש ג׳ של דרושי הלילה), **כַּד יֵיתֵי צַפְרָא** כשיבא הבקר, דהיינו כשתבוא הגאולה הדומה לבקר, אז **פֶּסַח אָחִיד בֵּיהּ בִּימִינָא** פסח שהוא בניסן דהיינו מדת החסד שבימין, אוחז במלכות להקימה ולגואלה (כמבואר בפע״ז (תי׳ כ״ו דף נ״ד ע״ב), וז״ל ימין מקרבת בחיבתא דאיהי פסח דרועא ימינא לקבל שמיט, ויוקיס לון מנפילו דלהון, ועוד שם (בתי׳ כ״ב דף נ״ז ע״ב), וז״ל פסח וכו׳ היה עתידין ליגאל), **אֲבָל בְּדְרוֹעָא שְׂמָאלָא דְּיִצְחָק תְּשָׁרֵי** אבל בזרוע שמאל דז״א הנקרא יצחק שהוא בחינת חדש תשרי, שאז הוא בחינות דינים, נאמר בו **וַיְהִי הוּא טֶרֶם כְּלָה לְדַבֵּר** פי׳ טרם שכלה להתפלל על הגאולה, **וְהִנֵּה רִבְקָה** שהיא סוד השכינה **יוֹצֵאת מִן גָּלוּתָא** תצא מן הגלות, כי התחלת הגאולה תהיה בפסח, וקודם שיגיע ימי תשרי תגמר (כמ״ש בפ״ב דף קכ ע״ג, וז״ל מפסח ועד תשרי יהא פורקנא). **וּבְגִין דְּלָא נָפְקֵי מִסְטָרָא דְּדִינָא** וכדי שלא יצאו ישראל מן הגלות מצד הדין, ולא יהרג משיח בן יוסף, לכן **יַעֲקֹב שִׁכֵּל אֶת יָדָיו** כשברך את אפרים ומנשה, **וְשַׂוֵּי שׂוֹר בִּימִינָא** ונתן את שור שהוא משיח בן יוסף הבא מאפרים בימין, שנאמר בו בכור שורו הדר לו, ועל ידי זה החליף את פני שור שבשמאל המרכבה, והעבירו לימין, כדי לכוללו בחסד, **אַרְיֵה בִּשְׂמָאלָא** ופני אריה שהוא בימין המרכבה העבירו בשמאל, והיינו משיח בן דוד היוצא מיהודה שנאמר בו גור אריה יהודה, נתן אותו בשמאל כדי לכוללו גם בצד הגבורה (כמבואר בפ״ב דף קיט סוע״ב). (רמ״ק ומפרשים)

וּבְגִין דָּא ולפי שיעקב כלל את משיח בן יוסף בימין, נאמר בו **נְאֻם יהו״ה** שהוא התפארת בחינת יעקב, **לַאדוֹנִי** שהוא יוסף, שנאמר בו דבר האיש ״אדוני״ הארץ כנזכר לעיל, **שֵׁב לִימִינִי** שיכלל בימין, ומפרש מש״כ לאדוני **דָּא צַדִּיק** זהו צדיק שהוא היסוד, **לְקִבְלֵיהּ**

מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף כנגדו הוא משיח בן יוסף, **וְאָמַר לֵיהּ** ואמר לו התפארת **שֵׁב לִימִינִי** ומפרש דהיינו לצד **דְּרוֹעָא דְּאַבְרָהָם** שהוא זרוע של אברהם שהוא לצד החסד, ואמר כי **בְּגָלוּתָא דְּיִשְׁמָעֵאל** בגלות ישמעאל שהוא בפסולת דחסד, יקוים במשיח בן יוסף סוף הפסוק **עַד אָשִׁית אוֹיְבֶיךָ הֲדוֹם לְרַגְלֶיךָ** שכל האויבים יכנעו לפניו. (רמ״ק ומפרשים)

בְּהַהוּא זִמְנָא בזמן של מלך המשיח, **יִתְעַר רוּחַ יְתֵירָה תּוֹסֶפֶת עַל יִשְׂרָאֵל** יתעורר רוח יתירה שהוא תוספת רוח על ישראל, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **אֶשְׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר** והיינו התוספת רוח הנזכר, **וְיֶהֱוֵי נַיְיחָא לְיִשְׂרָאֵל מֵאוּמִּין דְּעָלְמָא** ואז יהיה מנוחה לישראל מן אומות העולם, כי כולם יכנעו לפני בני ישראל, כמו שכתוב **וְנוֹחַ מֵאוֹיְבֵיהֶם**, ואז יהיה גם בחול **כְּגַוְונָא דְּשַׁבָּת** כעין שבת שהיה בזמן הגלות, **דְּאִתּוֹסַף בְּבַר נָשׁ נֶפֶשׁ יְתֵירָה בְּשַׁבָּת** שנתוספה לאדם נפש יתירה בשבת, **וְאִית לוֹן בָּהּ נַיְיחָא** ויש להם בה מנוחה, ועתה **אִי בְּנֶפֶשׁ יְתֵירָה אִית לוֹן נַיְיחָא דְּאִיהִי נוּקְבָא** אם בנפש יתירה שהיא מבחינת המלכות שהיא סוד נוקבא יש להם מנוחה, **כָּל שֶׁכֵּן בְּרוּחָא דְּאִיהוּ דְּכוּרָא** כל שכן ברוח יתירה שהיא מבחינת ז״א שהוא סוד זכר, ודאי שיש להם מנוחה.

הגואל האחרון יכלול את שני המשיחים

(פנחס רמג, ב - רע״מ)

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן להרעיא מהימנא, **דָּא הוּד דִּילָךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא** האלף החמישי הוא כנגד ההוד שלך רעיא מהימנא, כמ״ש ונתת מהודך עליו, **דְּבֵיהּ אַנְתְּ חָרֵב מִנְּבוּאָה דִּילָךְ מְשָׁמָאלָא** שבאלף החמישי אתה חרב מנבואה שלך מצד ההוד שבשמאל, כי אין נבואה באלף החמישי שבהוד, **וּבְגִין דְּאַנְתְּ** לפי שבך נאמר **מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה, דְּאִיהוּ נֶצַח** ר״ל שהקב״ה מוליך ומקשר את מדת ההוד של משה בנצח שהוא בימין, **רֵישָׁא דְּשַׂחְרִין** ונצח הוא הראש של שני שחרין, כי יש שתי בחינות של שחר שהם נצח והוד כנגד השני משיחין שיאירו לישראל כמו השחר כדלקמן, **אַיֶּלֶת אֲהָבִים** ומצדם נקראת המלכות אילת אהבים, שהיא אהובה לשני משיחין, ולפיכך **פָּתַח דָּוִד** ואמר **לַמְנַצֵּחַ** שהוא בנצח, **עַל אַיֶּלֶת** על השכינה הנקראת אילה האהובה על בעלה, **הַשַּׁחַר** שהיא עומדת בהוד הנקרא גם כן שחר, **דְּבֵיהּ יֵיתֵי מָארֵי נַצָּחָן קָרְבָּיָא** וכשיתחברו נו״ה יחד, בכחם יבואו השני משיחין, שהם ינצחו את המלחמות וינקמו מאויבי ישראל, ומפרש **וּבְגִין דְּנֶצַח וְהוֹד תְּרֵין שַׂחְרִין** ולפי שנו״ה הם שני שחרין, כי כל אחד נקרא שחר, לכן **אוֹקְמוּהָ בְּמַתְנִיתִין** פירשו החכמים במשנה (נמס׳ נדה דף ט ע״ב), **מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע**

בְּשַׂחֲרִין הנה **וְלָא אָמַר בַּשַּׂחַר** בלשון יחיד, **אֶלָּא בְּשַׂחֲרִין תְּרֵין** שהוא שני שחרין, לרמז על נו״ה שכל אחד נקרא שחר.

וממשיך רבי שמעון ואמר כי **וּתְרֵין מְשִׁיחִין יִתְעָרוּן לְגַבַּיְיהוּ** שני משיחים יתעוררו כנגד שתי ספירות נצח והוד, להיותם מרכבה אליהם לענין הגאולה, **מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד לְקֵבֶל נֶצַח** משיח בן דוד כנגד הנצח שהוא בקו ימין, לכן **וְאִתְקְשַׁר בַּבְּקֵר דְּאַבְרָהָם** הנצח מתקשר בבקר של אברהם שהוא מדת החסד אשר למעלה מן הנצח, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח** הרי שנעימות הימין הוא כלול בנצח, **הוֹד בְּגְבוּרָה** הוד מתקשר בגבורה שלמעלה ממנו בקו שמאל, **דְּבֵיהּ מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם** שבו אחוז משיח בן אפרים, שהוא מרכבה אל מדת ההוד. והנה על משה נאמר מ״ה ש״היה ה״וא שיהיה, שהוא ר״ת משה, ר״ל כמו שמשה היה גואל הראשון כך הוא יהיה גואל האחרון, ר״ל שיכלול את שני המשיחין שהם בנו״ה, לכן אמר רבי שמעון להרעיא מהימנא **אָחִיד אַנְתְּ בְּאֶמְצָעִיתָא** אתה אחוז בקו אמצעי דהיינו בדעת שהיא נמצאת סוד״ק, **דְּדַרְגָּא דִּילָךְ תִּפְאֶרֶת** כי המדרגה שלך הוא תפארת הכולל חסד וגבורה, ועוד **דְּאִתְקְשַׁר בָּךְ עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְיסוֹד חַי עָלְמִין בְּדַרְגָּא דִּילָךְ** שמתקשרים במדרגה שלך בדעת, עמוד האמצעי שהוא התפארת, ויסוד חי העולמים, שהם נקו ממעטי מתא דעת, **וְחָכְמָה בַּיָמִין** וחכמה היא בימין הדעת, שעליה אמרו חז״ל **הָרוֹצֶה לְהַחְכִּים יַדְרִים** ודרום הוא בימין, **וּבִינָה לְשְׂמָאלָא** ובינה היא בשמאל הדעת, שעליה אמרו חז״ל **הָרוֹצֶה לְהַעֲשִׁיר יַצְפִּין** וצפון הוא בשמאל, הרי שהוא מקום דעת, ונמצא שמשה קושר את כל הספירות, לכן הוא יהיה גואל האחרון בב״א. (רמ״ק ומפרשים)

שני המשיחים ינקמו מישמעאל ומעשו ומשה מהערב רב

(פנחס רמו, ב – רע״מ)

וּבְגִין דְּאִיהִי מִסְטְרָא דִּימִינָא אֶבֶן וּמִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא גַּחֶלֶת ולפי שהמלכות היא בחינת אבן מצד הימין, ובחינת גחלת מצד השמאל, לכן **בָּהּ נָטִיל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמָא מִישְׁמָעֵאל וֶאֱדוֹם** על ידה יקח הקב״ה נקמה מישמעאל שהוא בצד ימין, ומאדום שהוא בצד שמאל, **דְּאִינּוּן אִישִׁין נוּכְרָאִין** שבני אדום הם אשות נכריות משמאל, **וּמַיִם הַזֵּדוֹנִים** ובני ישמעאל הם מים הזדונים מימין, **וּמְמָנָן דִּלְהוֹן סמא״ל וְנָחָשׁ** והממונים שלהם הם ס״מ ונחש, ומפרש **סמא״ל אֶשָּׁא דְּגֵיהִנָּם** הס״מ ממונה על אש הגיהנם, **מְמוּנֶּה עַל אוּמָּה דְּעֵשָׂו** והוא ממונה על אדום שהוא אומה של עשו, **נָחָשׁ מְמוּנֶּה עַל אוּמָּה דְּיִשְׁמָעֵאל, וְאִיהוּ רַהַב דְּמַיָּא עַל מַיָּא** והוא המלאך רהב הממונה על המים, לכן הוא בחינת מים הזדונים. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר כי **בִּימִינָא דְּאַבְרָהָם דְּדַרְגֵּיהּ חֶסֶד** בימינו של אברהם שמדרגתו חסד, **נָטִיל נוּקְמָא מִישְׁמָעֵאל וּמְמַנָּא דִּילֵיהּ** לוקח הקב״ה נקמה מישמעאל ומן הממונה שלו שהם מפסולת החסד, **וּבְשְׂמָאלָא דְּיִצְחָק דְּדַרְגֵּיהּ פַּחַד** ומשמאלו של יצחק שמדרגתו פחד שהוא מדת הגבורה, **נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵשָׂו וּמְמַנָּא דִּילֵיהּ** לוקח נקמה מעשו ומן הממונה שלו שהם מפסולת הגבורה, **בְּתַרֵּין מְשִׁיחִין** והנקמה יקח הקב״ה על ידי ב׳ משיחים, **דְּאִינּוּן חַד מִימִינָא** שהם אחד מן הימין, שהוא **מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וְחַד מִשְּׂמָאלָא** ואחד מן השמאל שהוא **מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף.**

ואמר **וּבְדַרְגָּא דְּיַעֲקֹב דְּאִיהִי לְקִבְלֵיהּ** ובמדרגתו של יעקב שהוא כנגד הב׳ משיחין, לפי שהוא נתפשט שנקו ממעטי הכול סוד״ק, **בְּרָזָא דְּשַׁכְלֵל אֶת יָדָיו** בסוד שכוון יעקב אבינו כששכל את ידיו, שהעביר השמאל לימין והימין לשמאל, כדי לכלול החסד בגבורה וגבורה בחסד, ואז נהפכו סדר נקמות הב׳ משיחין, כי **אַרְיֵה לִשְׂמָאלָא** אריה שבחסד נכלל לשמאל, **שׁוֹר לִימִינָא דְּיִשְׁמָעֵאל** שור שבגבורה נכלל לימין ששם אחיזת ישמעאל, **בְּגִין דִּיהוּדָה גָּלָה בְּעֵשָׂו** לפי שיהודה שהוא סוד אריה גלה בין בני עשו שהם בשמאל, **אִשְׁתְּכַח יְמִינָא דְּקֻדּוּשָׁה עִם שְׂמָאלָא דְּעֵשָׂו** נמצא הימין של קדושה דהיינו יהודה, הוא עם השמאל שהוא עשו, **וּשְׂמָאלָא דְּקֻדּוּשָׁה עִם יְמִינָא מְסָאֲבָא דְּיִשְׁמָעֵאל** והשמאל של קדושה שהוא אפרים ועשרת השבטים, הם נמצאים בגלות עם ימין הטמאה שהוא ישמעאל, ולפי זה נמצא שמשיח בן דוד שהוא בימין יקח נקמה מעשו שבשמאל, ומשיח בן יוסף שהוא בשמאל יקח נקמה מישמעאל שבימין. (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר מה שכתוב **עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה** היינו **רַעְיָא מְהֵימְנָא** שהוא משה רבינו, כי שיל״ה הוא כמספר מש״ה, **בְּדַרְגֵּיהּ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל** שהוא במדרגתו תפארת ישראל שבקו אמצעי (פלג יעקב הוא נעלם מהפשטים, ומשה הוא נפלאותיו נסוד הדעת המתפשטת מתפארת), **נָטִיל נוּקְמָא מֵעֲרַב רַב** הוא יקח נקמה מן הערב רב, שהם מקו אמצעי דקליפה.

לא הביט אָוֶן ביעקב ולא ראה עמל בישראל

ואמר כי **בְּתַלְתָּ דַּרְגִּין אִלֵּין** באלו הג׳ מדרגות של חג״ת, **יִפְקוּן כָּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים מִן גָּלוּתָא** יצאו כהנים ולוים וישראלים מן הגלות, שהם גם כן מושרשים בחג״ת, **וּבְהוֹן נָטִיל נוּקְמָא מֵעֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל וְעֵרֶב רַב** ובכח חג״ת יקח הקב״ה נקמה מעשו וישמעאל וערב רב, שהם בפסולת של חג״ת, ואמר **כְּגַוְונָא דְּעֵרֶב רַב מְעוֹרָבִין בְּעֵשָׂו וְיִשְׁמָעֵאל** כמו שהערב רב מעורבים בעשו וישמעאל, לפי שהם בקו אמצעי לכן הם מעורבים עם ב׳ הקוים בטומאה, **הָכִי יַעֲקֹב** כמו כן יעקב שהוא בקו אמצעי דקדושה, **מְעוֹרָב בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק** שהם בקו ימין וקו שמאל, **עֵרוּב דְּתַרְוַויְיהוּ** כי הוא ערוב של שניהם, ר״ל הגם שכל אחד כבר היה מעורב זה בזה, חסד דאברהם בגבורה דיצחק, וגבורה דיצחק בחסד דאברהם, אבל אחר כך יעקב נתערב עוד בשניהם, **וְהָכִי מִתְעָרֵב שִׁילֹה**

וכך מתערב שילה שהוא משה רבינו שהיה בקו אמצעי **עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף**, הגם שכבר היו מעורבים זה בזה, **וְיֵהָא שַׁלְשֶׁלֶת דְּתַרְוַוייהוּ** ומשה יהיה כעין שלשלת לקשר את ב׳ המשיחים, (ס״ג הרמ״ק) **בְּהַהוּא זִמְנָא דְּחָזָא בִּלְעָם בַּנְבוּאָה דִּילֵיהּ** בזמן ההוא שראה בלעם בנבואה שלו, **דְּהָכִי מִתְקַשְּׁרֵי תְּרֵין מְשִׁיחִין בְּרַעֲיָא מְהֵימְנָא בְּתְלַת אֲבָהָן** כי כך מתקשרים ב׳ משיחים עם רעיא מהימנא, בג׳ אבות שהם חג״ת, **בְּגָלוּתָא בָּתְרָאָה** בגלות האחרון, ור״ל משה שהוא בקו אמצעי יקשר את שתי משיחים שהם בב׳ קוים, ועל ידם יפעול נקמות בגוים, ועל ידם נגאל מגלות אדום וישמעאל וערב רב, **פָּתַח וְאָמַר, לֹא הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עָמָל בְּיִשְׂרָאֵל** היינו שמשה רבינו יגאל את ישראל מן הערב רב שהם מעורבים בישראל עצמם, **יהו״ה אלהי״ו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ** הוא כנגד שני המשיחים שיגאלו את ישראל מאדום וישמעאל. ואמר **וְכֹלָא לְקַיְּימָא קְרָא** וכל הנבואה של בלעם היתה לקיים מה שכתוב **וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֶקַבְּצֵךְ** פי׳ כשיגיע זמן הגאולה אז לא יביט הקב״ה און ביעקב, אלא יקבץ ויגאל את ישראל בכח מדתו של יעקב שהוא בחינת מדת הרחמים. (רמ״ק וקרני אור ומפרשים)

ואמר **בְּהַהוּא זִמְנָא** בזמן ההוא של הגאולה, **מְתַּבְּרִין קְלִיפּוֹת דַּהֲווֹ מְסָחֲרִין לִשְׁכִינְתָּא** ישתברו השלש קליפות טמאות שהיו מסבבות את השכינה בגלות, **מִיָּד אִתְגַּלְיָיא אַבְנָא חֲדָא מִתְּלַת אֲבָנִין דְּאִינּוּן סְגוֹלְתָּא** מיד תתגלה אבן אחת משלש אבנים שהם סוד סגולתא, ר״ל מג׳ אבות חג״ת שהם בצורת סגולתא, (כמ״ש (דניאל ג מה) מטורא מתגזרת מבלי ידים הנקראים כריס נתנכה מבלי ידים, שהיו תכלית ותכלה מת כל הגוים), **דַּעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר** שעל הג׳ אבנים נאמר **וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה**, (ס״ג הרמ״ק) **וְאִינּוּן י׳ י״ הם ג׳ יודי״ן** של השם ס״ג שעולים שלשים, והם כנגד הג׳ אבות חג״ת, ונודע שכל אבן קטנה היא בצורת י׳, ומש״כ **בָּרְבִיעִי** היינו **אַבְנָא רְבִיעָאָה** היא אבן הרביעי שכנגד הנצח, ומש״כ **בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ** הוא **אַבְנָא חֲמִשָּׁאָה** הוא סוד אבן החמישית כנגד ההוד, **לְקִבְלַיְיהוּ** כנגד החמש אבנים **וַיַּקַּח דָּוִד חֲמִשָּׁה חֲלוּקֵי אֲבָנִים מִן הַנַּחַל** ר״ל המשיך דוד הלוחם מתת ספירות חג״ת נ״ה מן היסוד הנקרא נחל אל המלכות, (וזה שכתוב שם, ״ויסע משם נחלי הרועים ושכר לו ובילקוט״, שהוא סוד המלכות), **וְאִינּוּן לְקִבְלַיְיהוּ חָמֵשׁ תֵּיבִין** וכנגדם הם חמש תיבות **דְּאִינּוּן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יהו״ה אלהינ״ו יהו״ה** שהם כנגד חג״ת נ״ה. (רמ״ק והגר״ש ומפרשים)

וכתוב אחר מלת בחמשה לחדש **וַאֲנִי בְּתוֹךְ הַגּוֹלָה** הנה מלת ״אני״ **דָּא שְׁכִינְתָּא** זו היא השכינה, **בָּהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶחָד** על ידה נעשה הקב״ה אח״ד, כי ע״מ הוס ז״ת, וד׳ שהיו המלכות מבלתי למלת שם״ת, וזהו ״אחד״ דשמע ישראל, **ו׳ בְּתוֹסֶפֶת וַ׳אֲנִי** אות ו׳ הנוספת על מלת אני, **הוּא נָהָר** דהיינו היסוד, שעליו נאמר (שם) על נהר כבר, והוא **צַדִּיק חַי עָלְמִין** הנותן חיות לכל העולמות כשהוא כלול ומיוחד עם המלכות. (רמ״ק והגר״ש)

חבלי משיח ויסורים לפני התגלות אור ה׳ בביאת הגואל

(פנחס רמט, א)

כאן שמדבר מהמלכות הנקראת אילת השחר, אמר דרך אגב **וְכַד יֵיתֵי צַפְרָא דְּאִקְרֵי שַׁחַר** וכשיבא הבקר הנקרא שחר, דהיינו קודם הגאולה, **יֵיתֵי לָהּ חֶבְלִים דְּגָלוּתָא** אז יבואו לה חבלים ויסורים של הגלות, ר״ל אז יהיו ישראל בצרה גדולה של חבלי משיח, והשכינה הקדושה תשתתף בצרתם, כמ״ש בכל צרתם לו צר, **וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאַת אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר** ובשביל זה נקראת השכינה אילת השחר, **עַל שֵׁם קַדְרוּתָא דְּצַפְרָא** על שם קדרות וחשכות של קודם אור הבקר, **דַּחֲבָלִים לָהּ כַּיּוֹלֵדָה** שאז באים לה חבלים כמו ליולדה, כי כשם שנחשך ונשחר פני הרקיע קודם אור הבקר, כן מתגברת הגלות קודם אור הגאולה, ואז באים לה חבלים כיולדה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **כְּמוֹ** אשה **הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת** שאז **תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ** פי׳ תאחזנה חלחלה ותזעק בעבור יסורי חבלי הלידה, ״כן היינו מפניך הוי״ה״, פי׳ כן אנו בחבלים ויסורים קודם התגלות אור ה׳ בביאת הגואל. (מפרשים)

כשיתגלו שני המשיחים יתעוררו דינים על רשעי הגויים

(פנחס רמט, א - רע״מ)

מאמר זה הוא המשך למאמר הרע״מ דלעיל (בפרשת אחרי מות דף סז ע״ב, ובספרנו הוא מתחיל בעמוד קמט), שמדבר שם בצערן של תלמידי חכמים וצער השכינה שיהיה לפני ביאת המשיח.

וְאִי תֵּימָא דְּלִשְׁבְעִין תָּחִיל ואם תאמר שקודם הגאולה תהיה להשכינה שבעים שנה חבלי לידה, ואחר כך **וְלִתְרֵין שְׁנִין אוֹלִידַת** לשני שנים תוליד את שני משיחין, ואלו הע״ב שנים יהיו **בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן** אחר אלף ומאתים, דהיינו אחר כל אלף החמישי שעליו נגזרה גזרת הגלות, ועוד מאתים לאלף הששי (ס״ג מלות שמיס הס לכפר על עון של ס״ג שנטוס), ועם הע״ב שנים אלו הם **כְּחוּשְׁבַּן רע״ב** שנים באלף הששי, ואז תהיה הגאולה, כך תרצה לומר, ואמר שאינו כן, כי **הָא כְתִיב** הרי כתוב **בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה** דהיינו קודם הע״ב שנים של חבלי לידה, תוליד לשני משיחין, **וְרָזָא דְּמִלָּה** וסוד הדבר הוא מש״כ **וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה, עוֹד** הם מדברים ואני אשמע, ושואל **וּמַאי בְּטֶרֶם** מה כונתו, ואמר **אֶלָּא קֻדֶּם דְּיִשְׁתְּלִימוּ שְׁבְעִין וּתְרִין שְׁנִין בָּתַר אֶלֶף וּמָאתָן אִינּוּן חֶבְלִים דְּיוֹלֵדָה** אלא קודם שישלמו ע״ב שנים שהם חבלי לידה אחר אלף ומאתים, **יִתְגַּלְיָין תְּרֵין מְשִׁיחִין בְּעָלְמָא** יתגלו השני משיחים בעולם, (וכנר נודע מדברי הרמ״ק (נפ׳ וילע נביאוניו כרך ג עמ׳ תרסג, ונפ׳ שמות נביאוניו כרך ה עמ׳ סנ) שיש נאלו הזמנים דנריס נסתריס, ואין אתנו יודע עד מה).

וּבְהַהוּא זִמְנָא ובאותו הזמן נאמר מש״כ **וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד** פי׳ כל תלמידי החכמים יהיו נכבדים בהיכלו של הקב״ה, **וְהָא אוֹקְמוּהּ** והרי פירשו חז״ל (נפרקי מגטע פרק שמי) על הכתוב **כָּבוֹד חֲכָמִים יְנְחָלוּ** שאין כבוד אלא תורה, לכן **בְּהַהִיא שַׁעְתָּא** בשעת ביאת המשיח, **אִלֵּין מָארֵי תּוֹרָה יְהוֹן נִכְבָּדִים** אלו בעלי תורה יהיו נכבדים, **אִלֵּין דְּסָבִילוּ כַּמָּה חֲבָלִים וְצִירִין כַּיּוֹלֵדָה, וַהֲווֹ מְבוּזִין בֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ** אלו שסבלו כמה יסורים כיולדה, והיו מבוזים בין עמי הארץ, **יְהוֹן נִכְבָּדִים** אז הם יהיו נכבדים.

וּמִיָּד יתקיים מש״כ **יהו״ה לַמָּבוּל יָשָׁב** דהיינו **לְרַשָּׁיעָיָא** לדון את רשעי הגוים, כמו שדן את רשעי דור המבול, כי **אֵין מָבוּל אֶלָּא דִּינִין דְּמָבוּל** ר״ל מלת ״מבול״ פירושה כח הדין המעניש את הרשעים, **כְּגַוְונָא דִּנְפַתְּחוּ** כמו שאז נפתחו **מַעְיְינוֹת תְּהוֹם וַאֲרוּבּוֹת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ, בְּיוֹמֵי טוֹפָנָא** בימי המבול, **אוֹף הָכָא יִתְעָרוּן דִּינִין לְגַבַּייְהוּ עֵילָא וְתַתָּא** כמו כן יתעוררו הדינים על רשעי הגוים למעלה ולמטה, **עַד דְּלֵית סוֹף וְתַכְלִית** עד שאין סוף ותכלית להדינים שלהם, **וְכָל בְּזוּיִין וּקְלָנָא דְּעָבְדוּ אוּמִין דְּעָלְמָא לְשֵׁם יהו״ה וּלְעַמֵּיהּ** וכל הבזיונות וקלונות שעשו אומות העולם להקב״ה ולעמו ישראל, ר״ל מה שהכחישו את אמונת ה׳ ועבדו ע״ז, והקילו בכבודו של הקב״ה ואמרו שאינו יכול להושיע את עמו ישראל ח״ו, **וְכַמָּה חֲרוּפִין דְּסָבִילוּ יִשְׂרָאֵל מִנַּייְהוּ עַל שֵׁם יהו״ה** וכמה חרופים שסבלו ישראל מהגוים על שם הוי״ה, **מִכֻּלְהוּ נָטִיל נוּקְמָא קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא** מכולם יקח הקב״ה נקמה, **וְעַל דָּא אִתְקְרֵי** ועל כן הוא נקרא **נוֹקֵם יהו״ה וְנוֹטֵר וּבַעַל חֵמָה, לְגַבַּייְהוּ** נגד הגוים, ועל הנשארים נאמר (נפניס ג ט) כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם הוי״ה לעבדו שכם אחד. (רמ״ק ומפרשים)

בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל

וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בארבעה עשר יום לחדש פסח להוי״ה, הנה **מַאן רֵאשׁוֹן** איזה חדש הוא חדש הראשון, ואמר **דָּא נִיסָן** זהו חדש ניסן, **תַּמָּן אוֹלִידַת הַהִיא חַיָּה** אז תוליד החיה ההיא שהיא המלכות את שני המשיחים, **לְקַיֵּים מַה דְּאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין** לקיים מה שפירשו בעלי המשנה (נמס׳ רמס הסנה דף יס ע״ב) **בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ וּבְנִיסָן עֲתִידִין לְהִגָּאֵל, וּבְי״ד דְּיֵלְיָה** וביום י״ד ניסן שהוא ערב פסח, יתקיים סוד הכתוב **וַיֹּאמֶר כִּי יָ״ד עַל כֵּס י״ה** שפירושו **תַּמָּן אוֹמֵי לְאַעְבְּרָא מֵעָלְמָא זַרְעָא דְּעֵשָׂו עֲמָלֵקִיים** שם על י״ד ניסן היתה השבועה, שאז יעביר ויבטל הקב״ה מן העולם את זרע עשו העמלקים (כמ״ם נמ״ו (מי׳ כ״ס דף נס ע״ס), וז״ל, מומאס דימממון (הערב רב) בי״ד ימי פסמע).

ואמר כי **בְּהַהוּא זִמְנָא** בזמן הגאולה נאמר **מְשֹׁכוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחוֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפָּסַח** ומפרש, **מְשֹׁכוּ** פירושו כמו שכתוב **מָשַׁךְ יָדוֹ אֶת לוּצִים** שהקב״ה ימשוך את ידו מהרועים הפושעים המתלוצצים, מלעזור להם, ומלת ״ידו״ היינו בי״ד בניסן,

וזה שאמר משכו ידיכם מן הרועים הפושעים, וקחו לכם צאן, אלו ישראל, שיבדילום מן הרועים, ושחטו הפסח, אלו הרועים, **בְּהַהוּא זִמְנָא** באותו הזמן של הגאולה יתקיים מש״כ **כֹּה אָמַר יהו״ה לָרוֹעִים הַפּוֹשְׁעִים בִּי, וְאוֹמֵר וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ** ומפרש **וְאִלֵּין אִינּוּן רוֹעִים דְּעָנָא פַּרְנָסֵי דָּרָא** אלו הם רועי צאן קדשים פרנסי הדור, **וּבְגִין דָּא אִתְמַר עֲלַייְהוּ** ובשביל זה נאמר עליהם (לפניו נפסוק) **הִנֵּה אָנֹכִי מְפַקֵּיהָ וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר,** ועוד כתוב **וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתְּכֶם וְגוֹמֵר כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּטְתִּי אֶת אֲבוֹתֵיכֶם** דהיינו **דְּקָטִיל לוֹן בְּמַפַּת חשֶׁךְ** שהרג אותם במכת חשך, ר״ל כמו שמתו הרשעים שלא רצו לצאת ממצרים במכת חשך בשלשת ימי האפלה, כך ימותו המנהיגים הרשעים בט״ו ימי אפלה שיהיה קודם ביאת המשיח (כמבואר בפ׳ שמות דף ז סוע״ב). (מפרשים) ע״כ הרעיא מהימנא

עתיד הקב״ה לשבור את הס״מ הנקרא 'קנה'

(פנחס רנב, א)

וְזַמִּין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְרָא לֵיהּ לְהַהוּא קָנֶה ועתיד הקב״ה לשבור את הס״מ הנקרא קנה, **כְּגַוְונָא דָּא** באופן זה, דהיינו **יַתְבָר רַגְלֵיהּ דְּק׳ מִקָּנֶה וְיִשְׁתְּאַר הַהִוא** שישבור את רגלה של אות ק׳ של ״קנה״ ותשאר מלת ״הנה״, ר״ל כי אות ק׳ מספספעא למטה עד המילועים, שהס קוף״ק נפני נמי מדס, והיינו הספספעות המלכות דקדושה שהיא אות ס׳ עד המילועים, ונריך לקנץ אותה הספספעות, ותשאר מלת ״הנה״, שהיא המלכות דקדושה, וזה סוד שכתוב **הִנֵּה אדנ״י אלהי״ם בְּחָזָק יָבֹא, וּזְרוֹעוֹ מוֹשְׁלָה לוֹ, הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻולָּתוֹ לְפָנָיו, מַאי וּפְעֻולָּתוֹ** מה פירושו, ואמר (ה״ג הרמ״ק) **דָּא פְּעוּלָּה דְּהַהוּא ק׳ דְּיִתְבַּר לָהּ** זו היא הפעולה של הרגל של אות ק׳ שישבר אותה, ותהיה מק׳ ה׳, **וְאִיהִי פְּעוּלָּה לְפָנָיו** וזו הפעולה היא לפניו, כי **אִיהוּ יַעְבַּר רַגְלֵיהּ וְיהָא הַהִוא** הקב״ה יעביר ויבטל רגליה של הק׳ של קנה ותהיה מלת הנה, שעל זה נאמר **רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן ״הִנֵּה״ הִנָּם** פי׳ שתתוקן המלכות הנקראת ״הנה״, ואז ״ולירושלם מבשר אתן״, (פירוסו, הרמסון סיפע לציון מהגלות, סוע יבסר ויומר הנס נמס הגסולה, ומיד הנס הס יבוסו ולע יהיה תוחלת ממוסכה). (רמ״ק ורמ״ז ומפרשים)

שני המשיחים יעבירו ויבטלו את רומי הגדולה והקטנה

(פנחס רנא, א-ב, רע״מ)

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר לפרש מה שכתוב **גֹּעַר חַיַּת קָנֶה עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים,** הנה פירשנו בזהר, כי **גֹּעַר חַיַּת קָנֶה** היינו ״קנה״ הוא הס״מ, ו״חית״ קנה היא

הנוקבא שלו, ואמר **דָּא קֶנֶה דְּאִתְאַחַד בֵּיהּ עֻשָּׂו** זהו הקנה שנאחז בו עשו, והיינו קינג דמפלגות שהם הס״מ ולילי״ת, שנהפך תלוי עשו וכל קומתו **דְּאִיהִי קַרְתָּא דְּרוֹמִי רַבְּתָא** שכנגד הלילי״ת בעולם הזה היא עיר רומי הגדולה, שהיא שולטת שם, והיא עיר בירתו וממשלתו של עשו, ומפרש איך נעשה העיר רומי, ואמר **דְּנָעַץ גַּבְרִיאֵל קָנֶה בְּיַמָּא רַבָּא** שנעץ מלאך גבריאל קנה בים הגדול, הרומז כי נאחז הקנה שהוא הס״מ במלכות הנקראת ים הגדול, **וּבָנוּ עָלֶיהָ כְּרָךְ גָּדוֹל דְּרוֹמִי** ששם ראש ממשלת עשו.

והס״מ **קָנֶה דְּחָמֵץ** הוא הסוד של הקנה והוא נקרא חמץ, **וְכַד ייֵתֵי פּוּרְקָנָא לְיִשְׂרָאֵל יְתַבַּר לֵיהּ** וכשתבא הגאולה לישראל ישבר הקב״ה את הקנה הזה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **גְּעַר חַיַּת קָנֶה** (ס״ג סרמ״ק) גער הוא לשון נזיפה וביטול, שיבטל הקב״ה את ״חית״ ואת ״קנה״ שהם זו״ן דקליפה, ואז **וּמִתְעֲבָר מִיָּד חָמֵץ מֵעָלְמָא** מיד יעבור ויתבטל החמץ מן העולם שהוא הס״מ, (ס״ג סרמ״ק) **וּמַחְמָצֶת דִּילֵיהּ רוֹמִי** וגם המחמצת שלו, דהיינו יחד עם הנוקבא שהיא הלילי״ת השולטת בעיר רומי, **וְיִתְגַּלְיָא מַצָּה בְּעָלְמָא דְּאִיהִי בֵּי מַקְדְּשָׁא** ואז תתגלה מצה בעולם שהיא הבית המקדש, דהיינו סמא דמלכות והנוקבא, **דְּבֵית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי** שהם כנגד בית הראשון ובית השני.

אָמַר רַעְיָא מְהֵימְנָא, דְּאִינּוּן כי בית הראשון ובית השני, **לָקֳבֵל** הם כנגד **בַּת עַיִן יָמִין וּבַת עַיִן שְׂמֹאל** שהם כנגד ב׳ ההי״ן דהוי״ה, **וְאִינּוּן לָקֳבֵל רוֹמִי רַבְּתִי רוֹמִי זְעֵירָא** וזו״ן דקליפה הם כנגד רומי הגדולה שנבנתה בזמן בית ראשון, ורומי הקטנה שנבנתה בזמן בית שני, **לָקֳבֵל תְּרֵין עֲנָנִין דְּמַכְסְיָין עַל בַּת עֵינָא יְמִינָא וּשְׂמָאלָא** והם כנגד הב׳ עננים המכסים על בת עין ימין ובת עין שמאל, **וְאִינּוּן לָקֳבֵל שְׁאוֹר וְחָמֵץ** והם כנגד שאור וחמץ, ר״ל חמץ הוא הס״מ המעלים את אור העליון דה׳ עלאה דבת עין ימין, ושאור הוא הנוקבא המעלמת את האור דה׳ תתאה דבת עין שמאל, **וְעַד** שיגיע הזמן **דְּאִלֵּין יִתְבַּעֲרוּן מֵעָלְמָא** שאלו הקליפות יתבערו ויתבטלו מן העולם, שמצוות אנו (ס״ג סרמ״ק) **בְּכָל יֵרָאֶה וּבָל יִמָּצֵא חַד מִנַּיְיהוּ** שלא יראה ולא ימצא אפילו אחד מהם, עד אז **בַּיִת רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי לָא יִתְגַּלְיָין בְּעָלְמָא** בית ראשון ושני שהם הארות הבינה ומלכות לא יתגלו בעולם. (רמ״ק ומפרשים)

וְאַסְוָותָא דַּעֲנָנֵי עֵינָא דְּאַחֲשִׁיךְ לְבַת עֵינָא יָמִין וּשְׂמֹאל והרפואה להעביר את ענני העין שהחשיכו את בבת עין ימין ושמאל, ר״ל שהמשיכו מת המורות של סימא ומלכות שהם המורות של ג׳ עיניים, **מַה יְהֵא אַסְוָותָא דִּלְהוֹן** מה תהיה הרפואה שלהן, ומשיב **מָרָה דְּעֶגְלָא** המרה והכעס והדין והנקמה של משיח בן יוסף שינקום מן האומות, והוא נקרא עגל, **וְהַיְינוּ** וזהו מש״כ בחרבן העיר הבצורה של רומי שתהיה נעזבת כמדבר, לכן **שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ** מחמת שממון שיהיה שם, ומפרש **שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** זה רומז על משיח בן יוסף הנקרא שור, **דְּאִתְּמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **בְּכוֹר שׁוֹרוֹ**

הָדָר לוֹ, ומה שכתוב **וְשָׁם יִרְבָּץ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד** זה נאמר על משיח בן דוד הנקרא ארי, כמ״ש כרע רבץ כארי, **חַד אַעְבָּר רוֹמִי רַבְּתִי** משיח בן דוד יעביר ויבטל את רומי הגדולה, **וְחַד אַעְבָּר רוֹמִי זְעֵירְתָּא** ומשיח בן יוסף יעביר ויבטל את רומי הקטנה, ואמר **דְּמִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל לְקַבְלַיְיהוּ אִינּוּן** בעולם המלאכים מיכאל שהוא בחינת ארי, וגבריאל שהוא בחינת שור, הם כנגד השני משיחים, לכן הם יסייעו אותם במלחמתם. (רמ״ק ומפרשים)

וּבְגִין דָּא ובשביל זה כדי לבטל את כח הקליפות, **ח׳ דְּאִיהוּ חוּטָא זְעֵירָא תָּבַר לָהּ** אות ח׳ שהיא כעין אות ה׳, אלא שרגל השמאלית דה׳ נתחברה לגגה עם חוט דק ונעשית ח׳, בשעת הגאולה ישבר הקב״ה את החבור הזה, **וְייֵעוֹל ה׳ בְּאַתָּרָהָא** ותכנס ה׳ במקום הח׳, דהיינו במקום חמ״ץ תהיה מצ״ה כנזכר בזהר, **דִּבְקַדְמִיתָא קֶנֶה וָסוּף קָמְלוּ** כי בתחילה קנה וסוף יכרתו, ומפרש **קָנֶה שֶׁלְּטָנוּתָא דִּרוֹמִי** קנה הוא השלטון על עיר רומי דהיינו הזו״ן דקליפה, הוא ישבר תחילה, (ס״ג סרמ״ק) **וָסוּף, לָקֳבֵל מַלְכִין דְּעָתִיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְתַבְּרָא לֵיהּ** וסוף הוא כנגד שאר מלכויות שעתיד הקב״ה לשבר אותם.

וממשיך ואמר מש״כ **גְּעַר חַיַּת קָנֶה** חי״ת היא כמו אות ח׳, דהיינו **גְּעַר חַיָּה בִּישָׁא ח׳ מִן חָמֵץ** גער חיה הרעה שהיא הטוקפת דקליפה שהיא סוד אות ח׳ של ח׳מץ, וכשיבא משיח **וְאַתְּבַּר רַגְלֵיהּ מִן מַחְמָצֶת** תשבר רגליה של מ׳חמצ׳ת שהיא הנוקבא דקליפה, ר״ל אותיות מ״ת שנתוספו בה על מלת חמ״ץ יתבטלו ממנה, **דְּאִתְּמַר בָּהּ** שנאמר בה **רַגְלֶיהָ יוֹרְדוֹת מָוֶת** לפי שהיא הפועלת את המות בעולם, ולעתיד לבא יבלע ויבטל הקב״ה את המות מן העולם, אמן.

וְעוֹד אמר לעיל הזהר, פירוש על מש״כ **גְּעַר חַיַּת קָנֶה** היינו **יַתְּבַּר רֶגֶל קו״ף מִן קָנֶה, וְיִשְׁתְּאַר הֵנֵּה** ישבר הקב״ה את רגל הק׳ של ״קנה״, ותשאר מלת ״הנה״, ואז **מַיָּד** יתקיים מש״כ **״הֵנֵּה״** שהוא תיקון המלכות, **אדנ״י אלהי״ם** מצד החכמה ובינה, **בְּחָזָק יָבֹא** בכח הגבורה תתוקן המלכות, ואז יתקיים מש״כ **רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַיִם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן** ראשון הוא התפארת שהוא ראשון וקודם לציון שהוא היסוד, ולמלכות שהיא סוד ״הנה״, וכולם יחד יהיו מזומנים לגאול את ישראל, וגם לירושלים התחתונה יתן הקב״ה מבשר שיבשר את גאולה על ידי משיח צדקינו במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

סוד קץ הגאולה והנקמה בעמלק

(פנחם רנב, א – רע״מ)

כאן בא לבאר את סוד קץ הגאולה, ואמר שמלת **״הִנֵּה״**, **שְׁתַּיִן** מספרו ששים, כנגד הששים שנה **בָּתַר אֶלֶף וּמְאָתָן** שתהיה אחר אלף ומאתים שנים, דהיינו כל אלף החמישי, ועוד יכנסו מאתים שנים באלף הששי, **וְאָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא** ואמר המאור הקדוש שהוא רבי שמעון (והיינו בפרשת שמות), שיתוספו עוד על חשבון זה שש שנים, כנגד משכ״כ **כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ** והיינו **שִׁשִּׁים לְאִתְעָרוּתָא דְּמָשִׁיחַ רִאשׁוֹן** ששים שנה להתעוררות של משיח הראשון, שהוא משיח בן דוד שהוא הראשון במעלה, **וָשֵׁשׁ לְאִתְעָרוּתָא דְּמָשִׁיחַ שֵׁנִי** ושש שנים להתעוררות משיח השני, שהוא משיח בן יוסף, **אִשְׁתָּאֲרוּ שֵׁשׁ שָׁנִים לְע״ב** נשארו עוד שש שנים להשלים למנין ע״ב, שהוא כמנין חס״ד שהוא סוד הימין, לקיים משכ״כ הושיעה ימינך וענני, שאז תהיה הגאולה, **לְקַיֵּים בְּהוּ** לקיים בהם משכ״כ **שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמוֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ** הרומז על אסיפת וקיבוץ גליות של בני ישראל הנקראים תבואה, **דְּאִתְמַר** שעליהם נאמר **קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהו״ה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.**

ושואל **אִם כֵּן מַה כְּתִיב לְעֵיל** אם אתה אומר כן, קשה כי מה כתוב לפני זה **רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה** שמשמע שבשנת רנ״ו תהיה שמחת הגאולה ליעקב, ולא בשנת רע״ב, ומשיב **אֶלָּא אַרְבַּע גְּאוּלוֹת עֲתִידִין לְמֶהֱוֵי** אלא ארבעה זמני גאולות עתידות להיות, **לְקַבֵּל אַרְבַּע כּוֹסוֹת דְּפִסְחָא** כנגד ד׳ כוסות יין ששותים בליל ראשון של פסח, שנתקנו כנגד ד׳ לשונות של הגאולה כמ״ש והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, **בְּגִין דְּיִשְׂרָאֵל מְפוּזָּרִין בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת עָלְמָא** לפי שישראל מפוזרים בד׳ רוחות העולם, לכן (ס״ג נד״ר) **וְאִינּוּן דְּיהוֹן דְּחוּקִין מֵאוּמִּין** אלו שיהיו דחוקים בדוחק הגלות מן האומות, **אַקְדִּימוּ לְרנ״ו** הם יקדימו להגאל בשנת רנ״ו, **וְתִנְיָנִין לְשִׁתִּין** והשניים להם יגאלו לששים שנה, דהיינו ד׳ שנין אחר הזמן של רנ״ו, **וּתְלִיתָאִין לְשִׁתִּין וְשִׁית** והשלישיים יגאלו לששים ושש שנים, דהיינו שש שנים אחר זמן של ששים, **וּרְבִיעָאִין לְע״ב** והרביעיים יגאלו לע״ב שנים, דהיינו עוד שש שנים מאוחר לס״ו. ויש במספרים הללו העלם והסתר, וכמה תנאי תנאים, והם מגלים טפח ומכסים הכל, וטוב לחסום פה, והא״ל הטוב יכפר. (רמ״ק ומפרשים)

וּפוּרְקָנִין אִלֵּין יְהוֹן בְּאַרְבַּע חֵיוָן בְּשֵׁם יהו״ה דְּרָכִיב עֲלַיְיהוּ ואלו הגאולות יהיו על ידי ד׳ חיות הקודש, בשם הוי״ה הרוכב עליהם, ר״ל הד׳ מלאכים מיכאל גבריאל אוריאל ורפאל שהם מרכבת השכינה, הם יסייעו אל אלו הד׳ גאולות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ** פי׳ כשהקב״ה ירכב על אלו הד׳ חיות הקודש שהם מרכבת השכינה, **מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה** זה הרכיבה תהיה ישועה לישראל, **דִּלְקִבְלַיְיהוּ** כי כנגד אלו הד׳ חיות, **יִתְעַר לְתַתָּא אַרְבַּע דְּגָלִין וּתְרֵיסָר שִׁבְטִין** יתעוררו למטה

להתקבץ לארץ ישראל, הד׳ דגלים וי״ב שבטים, שהם כנגד ג׳ שמות הוי״ה **בְּרָזָא דְיהו״ה מֶלֶךְ יהו״ה מָלָךְ יהו״ה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד** בסוד ג׳ הויו״ת שיש בפסוק זה, **תְּרֵיסַר אַתְוָון** ובהם יש י״ב אותיות, **אִינּוּן לָקֶבֶל תְּרֵיסַר שִׁבְטִין** שהם כנגד הי״ב שבטים שכל אחד אחוז באות אחת מאלו הג׳ שמות הוי״ה, **וּתְרֵיסַר אַנְפִּין דְּתַלַת אֲבָהָן** והם כנגד הי״ב פנים של הג׳ אבות שהם חג״ת, שיש בכל אחד שם הוי״ה, **דְּאִתְמַר עֲלַיְיהוּ** שנאמר עליהם **הָאָבוֹת חֵן חֵן הַמֶּרְכָּבָה** שהקב״ה רוכב עליהם כמו על החיות.

ומסיק דבריו ואמר כי שנות הגלות הנזכרים **וְאִינּוּן עֲשַׂר שִׁבְטִין אֶלֶף שְׁנִין** הם כנגד עשר שבטים היו אלף שנים, **תְּרֵין שִׁבְטִין מְאָתָן שְׁנִין** וכנגד שני שבטים היו עוד מאתים שנה, דהיינו הגלות היתה כדי לכפר על עון של הי״ב שבטים, **וּמִתְּרֵיסַר אַתְוָון תַּלְיָין ע״ב שְׁמָהָן** ומאלו הי״ב אותיות של הג׳ שמות הוי״ה תלוים הע״ב שמות כדמפרש ואזיל, **דְּאִינּוּן ע״ב שְׁנִין בָּתַר אֶלֶף וּמְאָתָן** וכנגדם הם הע״ב שנים שאחר אלף ומאתים הנזכרים לעיל.

ומפרש איך מג׳ שמות הוי״ה תלוים ע״ב שמות, ואמר **וְאִינּוּן כ״ד לְכָל חַיָּה מִתְּלַת חֵינָן** הע״ב שמות הם נחלקים כ״ד לכל חיה מג׳ חיות חג״ת, כי ג׳ פעמים כ״ד הם ע״ב, והם כנגד הכ״ד עיינין שיש בכל שם הוי״ה, **כ״ד, רָזָא דִּילֵיהּ** הסוד של מספר כ״ד של כל חיה, נרמז במשכ **וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר** וב׳ פעמים ז״ה הם מספר כ״ד, **וְאִינּוּן** וכנגד חג״ת יש (ס״ג סרמ״ק) **תְּלַת כְּתוֹת מִתְּלַת שׁוּרוֹת** ג׳ כתות מלאכים כל אחת מג׳ שורות, **כַּת אַחַת אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תִּנְיָנָא אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ, וְכַת תְּלִיתָאָה אוֹמֶרֶת קָדוֹשׁ** כל אחת מהג׳ כתות אומרת קדוש, ואמר כי אחר התעוררות הע״ב שמות **מִיָּד אִתְעַר שְׁמָאלָא בְּמ״ב אַתְוָון דְּעָבֵד דִּינָא בַּעֲמָלֵק** מיד יתעורר השמאל במ״ב אותיות של השם מ״ב, והוא יעשה דין ונקמה בעמלק, לקיים משכ תמחה את זכר עמלק, בב״א. (רמ״ק והגר״ז ומפרשים)

ספר דברים

מלך המשיח יהיה סיום השלימות בעולם

(ואתחנן רס, ב)

אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ שואל **מַאי שֵׁירוּתָא הָכָא** מהו הלשון החלות כאן, שמשמע שעתה התחיל הקב״ה להראות לו את גדלו ולא מקודם, ומשיב **אֶלָּא וַדַּאי, מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא הֲוָה בְּעָלְמָא** משה היה הראש והראשון בעולם, **לְמֶהֱוֵי שְׁלִים בְּכֹלָּא** להיות שלם לגמרי בכל השלימות, דהיינו להיות מרכבה בשלימות לתפארת, **וְאִי תֵּימָא יַעֲקֹב שְׁלִים הֲוָה** ואם תאמר הלא יעקב כבר היה שלם, כי הוא היה המובחר והשלם שבאבות, והיה מרכבה לתפארת, **וְאִילְנָא אִשְׁתְּלִים לְתַתָּא כְּגַוְונָא דְּלְעֵילָּא** ועל ידו נשלם האילן למטה במלכות בי״ב שבטים, אם כן מה רבותיה דמשה יותר מיעקב, ומשיב **הָכִי הוּא וַדַּאי** כך הוא ודאי שיעקב לפי דורו היה שלם בתפארת, **אֲבָל מַה דַּהֲוָה לְמֹשֶׁה** אבל מה שהיה למשה בדורו, **לָא הֲוָה לְבַר נָשׁ אַחֲרָא** לא היה אפשר להיות לאיש אחר דהיינו ליעקב, **דְּהָא אִתְעַטָּר בְּשְׁלִימוּ יַתִּיר** כי משה נתעטר בשלימות יותר, כי על ידו נתקן התפארת בשלימות יתירה, **בְּכַמָּה אֶלֶף וְרִבְבָן מִיְּשְׂרָאֵל** בכמה אלף ורבבות מישראל, ר״ל כי התפארת נתפשט בששה קצוותיו לששים רבוא ענפים, **בְּאוֹרַיְיתָא** ונתעטר בתורה שבכתב שבתפארת, **בְּמַשְׁכְּנָא** ובנה את המשכן שעל ידי זה נשלם תקון המלכות, **בְּכָהֲנַיָּן בְּלֵיוָאֵי** בכהנים שבחסד ובלוים שבגבורה, **בְּתֻרֵיסַר שְׁבָטַיָּן** בי״ב שבטים שבי״ג גבולי מלכותם שבתפארת, **רַבְרְבִין מְמַנָּן עֲלַיְיהוּ** ושרים שהם הי״ב נשיאים שהיו ממונים עליהם, ונשלם **בְּשַׁבְעִין סַנְהֶדְרִין** כנגד שבעים ענפים הכלליים שבאילן העליון.

ואמר עוד **הוּא אִשְׁתְּלִים בְּגוּפָא שְׁלִים** משה נשלם בגוף שלם שהוא סוד התפארת הכולל ימין ושמאל, והיינו **אַהֲרֹן לִימִינָא** אהרן היה לימינו בחסד והיה כהן גדול,

נַחְשׁוֹן לִשְׂמָאלָא נחשון היה לשמאלו בגבורה, כי הוא היה נשיא יהודה במקום המלך, בסוד המלכות הנקשרת בשמאל, **הוּא בֵּינַיְיהוּ** ומשה היה ביניהם כי היה עיקר גוף התפארת, **בְּגִין כָּךְ** בשביל זה כתוב **אֶת גְּדֻלָּךְ** היינו **מִימִינָא, דָּא אַהֲרֹן** זהו אהרן שהיה מימינו, **וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה, מִשְׂמָאלָא, דָּא נַחְשׁוֹן** זהו נחשון שהיה משמאלו, **וְהָא אִתְּמַר** וכבר למדנו ענין זה, **בְּגִין כָּךְ מֹשֶׁה שֵׁירוּתָא בְּעָלְמָא הֲוָה** ולכך נקט לשון החילות, שמשמעו התחלה, כי משה היה הראשון בשלימות הגמורה בעולם. (רמ״ק והגהות מהרש״ו)

וְאִי תֵּימָא ואם תאמר אם משה היה התחלת השלימות, **מַאן הֲוָה סִיּוּמָא** מי יהיה גמר וסיום השלימות, ומשיב **סִיּוּמָא מַלְכָּא מְשִׁיחָא הוּא** הסיום יהיה מלך המשיח, **דְּהָא כְּדֵין יִשְׁתַּכַּח שְׁלִימוּ בְּעָלְמָא** כי אז ימצא שלימות בעולם, **מַה דְּלָא הֲוָה כֵּן לְדָרֵי דָּרִין** מה שלא היה כן לדורי דורות (כי משיח יזכה לנשמות יחידה דמשיח מה שלא זכה משה), **בְּהַהוּא זִמְנָא יִשְׁתַּכַּח שְׁלִימוּ לְעֵילָּא וְתַתָּא** כי בזמן ההוא ימצא שלימות למעלה ולמטה, כי אז ישתלם ויתוקן כל מה שנפגם על ידי חטאו של אדם הראשון, ויקוים מש״כ את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ובלע המות לנצח, **וַיהוֹן עָלְמִין כֻּלְּהוּ בְּזִווּגָא חַד** ויהיו כל העולמות בחיבור אחד, דהיינו שיתחברו ויתקשרו כל העולמות באחדות אחת, **כְּדֵין כְּתִיב** אז יתקיים מש״כ **בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד** היינו ז״א, **וּשְׁמוֹ אֶחָד** היינו המלכות, שיתחברו יחד בתכלית הגדלות פנים בפנים, ויהיה כתרה ככתרו (כמנוקד בע״מ סל״ו פ״ג). (רמ״ק ומהרש״ו)

עתיד הקב״ה לפקוח עיני כל ישראל להתבונן בחכמה העליונה

(ואתחנן רסב, א)

וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם היינו שנפקחו עיניהם **בְּעִפּוּשָׁא דְּהַאי עָלְמָא** לראות בדברים המתעפשים ונפסדים בעולם הזה הגשמי, **מַה דְּלָא הֲוָה קוֹדֶם** מה שלא היה להם קודם שחטאו, **דַּהֲווֹ מַשְׁגִּיחִין וּפַקְחִין לְעֵילָּא** שהיו מתבוננים והיו פותחים עיניהם לראות מה למעלה בעולם העליון, וכן **לְזִמְנָא דְּאָתֵי כְּתִיב** לעתיד לבא כתוב **וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ** בנתיבות לא ידעו אדריכם, דהיינו **זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַפְקָחָא עֵינִין דְּלָא חַכִּימִין** עתיד הקב״ה לפקוח עינים אפילו של אלו שלא היו חכמים, **וּלְאִסְתַּכְּלָא** (דף רסב ע״א) **בְּחָכְמְתָא עִלָּאָה** ולהסתכל ולהתבונן בחכמה העליונה, **וּלְאִתְדַּבְּקָא בְּמַאי דְּלָא אִתְדְּבָקוּ בְּהַאי עָלְמָא** ולהשיג מה שלא השיגו בעולם הזה, **בְּגִין דְּיִנְדְּעוּן לְמָארֵיהוֹן** כדי שידעו ויכירו את בוראם, **זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּיִזְכּוּן**

לְהֱיוֹת חָכְמָתָא אשריהם הצדיקים שיזכו לחכמה ההיא, דְּלָאו חָכְמָתָא כְּהַהִיא חָכְמָתָא שאין חכמה כאותה החכמה, שיזכו לה מצד מוח החכמה, וְלָאו יְדִיעָה כְּהַהִיא יְדִיעָה ואין ידיעה כאותה הידיעה, שיזכו לה מצד מוח הדעת, וְלָאו דְּבֵקוּתָא כְּהַהִיא דְּבֵקוּתָא ואין דביקות כאותה הדביקות, שיזכו לה מצד מוח הבינה, כי על ידי הבינה יזכו להתדבק בה׳ תמיד. (מק״מ ומפרשים)

במלחמת גוג ומגוג תהיה נקמה לאומות וגאולה לישראל

(ואתחנן רסו, ב)

פָּתַח רבי אבא וְאָמַר לפרש מש״כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם והשתחוו לה׳ בהר הקדש בירושלם, הנה מש״כ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יש לשאול מַאן בַּיּוֹם הַהוּא על מי נאמר ביום ההוא, ומשיב אֶלָּא הַהוּא יוֹמָא דְּאִתְיְדַע לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אלא יום ההוא פירושו יום הנודע להקב״ה, שהוא הבינה הנקראת יום והיא נודעת ומושגת רק לז״א, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר וְהָיָה יוֹם אֶחָד שהוא הבינה, הוּא יְוֻדַּע לַיהו״ה דהיינו לז״א.

תּוּ עוד יש לפרש מש״כ בַּיּוֹם הַהוּא היינו כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר כמו שנאמר בְּיוֹם בֹּא גּוֹג עַל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל פי׳ כשיהיה מלחמת גוג ומגוג אז תפעול הבינה כל אותם הנקמות לאומות העולם ואת הגאולה לישראל.

ומש״כ יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל יש לשאול מַה לָּן בֵּיהּ אִי הוּא רַב אוֹ זְעֵיר מה נפקא מינה לנו בו אם הוא שופר גדול או קטן, ומשיב אֶלָּא הַהוּא שׁוֹפָר עִלָּאָה אלא הכונה היא על אותו שופר העליון שהוא מדת הבינה, דְּבֵיהּ נָפְקִין עַבְדִין לְחֵירוּ תָּדִיר שבו יוצאים העבדים תמיד לחירות, ומשם יוצא עבד עברי ביום הכפורים של יובל, כמו שכתוב והעברת שופר תרועה וגו׳ ביום הכפורים וגו׳ וקראת דרור בארץ, והבינה נקראת חירות ועל ידה יצאו ישראל ממצרים, וְהַאי אִיהוּ יוֹבְלָא ובינה היא סוד היובל, כי יובל היא שנת החמשים כנגד חמשים שערי בינה, דְּיוֹבְלָא עִלָּאָה וְרַבְרְבָא הוּא כי הוא יובל העליון וגדול, וסיינו סמינה נפקוי סתנוסה שנה נקראת עלמה ונצנצת, וְכַד הַאי אִתְעַר ולעתיד לבא כשהבינה תתעורר להשפיע מאורה למטה, אז כָּל חֵירוּ דְּעָלְמִין מִתְעָרִין בֵּיהּ כל חירות העולמות יתעוררו בו, ר״ל שיהיה חירות מכל כחות הסטרא אחרא ששלטו בגלות וְהַהוּא אִקְרֵי שׁוֹפָר גָּדוֹל ובינה נקראת שופר גדול כשהיא מיוחדת עם אבא, שהוא תוקע דרכה, (רמ״ק ומפרשים)

ומש״כ וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר (פרש״י, לפי שנפוצו בארץ רחוקה לפנים מן נהר סמבטיון קראם אובדים), ויש לשאול, כי הָאֲבוּדִים מִבָּעֵי לֵיהּ היה צריך לומר האבודים, אוֹ הַנֶּאֱבָדִים פי׳ שנאבדו בגלות, מַאי הָאוֹבְדִים כי אובדים משמע שאבדו איזה דבר, ומשיב הָאוֹבְדִים מַמָּשׁ כך הוא ממש שאבדו את האמונה ואת שפע הקדוש בחוץ לארץ, בְּגִין דְּאִינּוּן בְּאַרְעָא אַחֲרָא לפי שהם בארץ אחרת, וּמַאן דְּשָׁארֵי בְּאַרְעָא אַחֲרָא ומי ששורה בארץ אחרת, יָנִיק מֵרְשׁוּתָא אַחֲרָא הוא יונק את השפע מרשות אחרת, דהיינו על ידי שרי מעלה של האומות, וּכְאִלּוּ לָא שַׁרְיָא בְּמְהֵימְנוּתָא ונחשב לו כאילו אינו שורה באמונה, (כמאמר חז״ל (נמס׳ כתובות דף קי ע״ב), כל הדר בחוץ לארץ כאילו עובד עבודה זרה), בְּגִין כָּךְ אוֹבְדִים אִקְּרוּן לכך הם נקראים אובדים, שאבדו את האמונה, ועוד אוֹבְדִים אִינּוּן בְּכָל סִטְרִין הם אובדים בכל הצדדים, דהיינו שאבדו בין שפע הרוחני ובין שפע הגשמי, דְּכַד יִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא זַכָּאִין כי כשישראל נמצאים בארץ הקודש והם צדיקים, זַכָּאִין תָּדִיר בְּכֹלָּא אז הם זוכים תמיד בכל דבר, דהיינו זָכָאן לְעֵילָּא וְתַתָּא הם זוכים למעלה בשפע רוחני מן הבינה, ולמטה בשפע גשמי מן המלכות, וכשהם בחוץ לארץ הם אובדים את כל זה. (מק״מ ומפרשים)

ישראל יצאו מן הגלות עם השכינה

דָּבָר אַחֵר פירוש אחר על מש״כ וּבָאוּ הָאוֹבְדִים, מַאן אִינּוּן מי הם האובדים, ואמר אִלֵּין צַדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אלו הם צדיק שהוא היסוד וכנסת ישראל שהיא המלכות, דְּאִקְרוֹן אוֹבְדִים שנקראים אובדים, ר״ל היסוד אבד את בת זוגו שהיא השכינה שהלכה בגלות, והשכינה אבדה את היסוד שנסתלק ועלה ממנה, לכן נקראים אובדים, מְנָלָן מנין לנו דבר זה, ואומר כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נקראת אובדת דִּכְתִיב שכתוב עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וארץ היא המלכות, הנה אֲבוּדָה אוֹ נֶאֱבֶדֶת לָא כְתִיב, אֶלָּא אָבְדָה הָאָרֶץ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל זה נאמר על המלכות שאבדה את היסוד, צַדִּיק וראיה שהיסוד נקרא אבד דִּכְתִיב כמו שכתוב הַצַּדִּיק אָבָד הנה אָבוּד אוֹ נֶאֱבַד לָא כְתִיב, אֶלָּא אָבָד, וְהָא אוֹקְמוּהּ והרי ביארו החברים שהיסוד נקרא צדיק אבד, לפי שאבד את יחודו עם המלכות.

וְאִי תֵּימָא ואם תאמר אם מלת אובדים נאמרה על יסוד ומלכות, אם כן מה שכתוב וּבָאוּ, מֵאָן אֲתַר אִתְיָין אִלֵּין אוֹבְדִים מאיזה מקום באים אלו האובדים שהם יסוד ומלכות, ומשיב אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא אלא המלכות באה וחוזרת מן הגלות, צַדִּיק היסוד בא כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ כמו שפירשו החברים דִּכְתִיב, בְּשׁוּב יהו״ה אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן וציון היא היסוד, בְּגִין דְּיֵיתוֹב לְאַתְרֵיהּ כדי שישוב ויחזור למקומו, וְיֵיתֵי לְאִתְחַבְּרָא בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל ויבא ויחזור היסוד ממקום עלייתו למקומו למטה כדי להתחבר ולהתייחד עם המלכות, וְעַל דָּא ועל זה נאמר וּבָאוּ הָאוֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר דהיינו בכח הארת הבינה הנקראת ״אשור״ שתתגלה לעתיד.

ומש״כ **וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהו״ה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם** יש לשאול אם האובדים נאמר על יסוד ומלכות, אם כן **מַאי קָא מַיְירֵי** במה הכתוב עוסק באמרו והשתחוו לה׳, **אֶלָּא מִלָּה דָּא** אלא דבר זה של והשתחוו לה׳, (ס״ג סמ״ק) **דְּהַנּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם תַּב** הוא חוזר על ישראל הנדחים בארץ מצרים, שהם יבואו וישתחוו לה׳, כי **כְּבָר כּוֹל יִשְׂרָאֵל לָא יִפְקוּן מִן גָּלוּתָא אֶלָּא בִּשְׁכִינְתָּא, כְּמָה דְּאוֹקְמוּהּ** כי ישראל לא יצאו מן הגלות אלא כביכול עם השכינה, כמו שביארו החברים, דהיינו כשתחזור השכינה כביכול שגלתה עם ישראל לשומרם בגלות, עמה יחד יחזרו גם ישראל, ואז **וְאִינּוּן נְדָחִים יִשְׁתַּחֲווּ לַיהו״ה** ואלו הנדחים ישתחוו לה׳. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

סוד המלכות הנקראת גואל לגאול ולהושיע את ישראל

(ואתחנן ער׳ א)

וְדָא מַלְאָךְ רָזָא דְּכָל דִּינִין וְכָל קְרָבִין דְּמַלְכָּא בְּרְשׁוּתֵיהּ ומלאך הזה הוא סוד המלכות, שכל הדינים והמלחמות של המלך, הם ברשותו, **וְעַל דָּא אָמַר מַלְאַךְ יהו״ה** ועל זה אמר הכתוב ״מלאך ה׳״, על סד שהמלכות היא שליח מפת ז״פ הנקרא יהו״ה, **וְדָא הוּא דִּכְתִיב** וזהו שכתוב **הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי** מכל רע, כי המלכות נקראת גואל כשהיא מקבלת כח מצד החסד לגאול ולהושיע את בני ישראל, **וְהָא אוֹקְמוּהּ חַבְרַיָּא** והרי פירשו החברים שזה המלאך הוא המלכות, **וְדָא זְמִינָא לְמֶהֱוֵי עִלָּאָה וְיַקִּירָא לְזִמְנָא דְּאָתֵי** והיא עתידה להיות עליונה ויקרה לעתיד לבא, **וּבְדָא יִתְרַבֵּי שְׁמָא קַדִּישָׁא** ועל ידה יתגדל שם הקדוש הוי״ה, כי אז יהיה הוי״ה אחד ושמו אחד, **וּבְדָא זַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִתְפָּרָעָא מֵעַמִּין** ועל ידה עתיד הקב״ה להפרע מן העמים שהצירו את ישראל בגלות, **וְעַל דָּא כְּתִיב** ועל זה נאמר אחר מלחמת גוג ומגוג שהקב״ה ינקום נקמת עמו ישראל (כמנומר סם לפני פסוק זה, ״ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש, אש וגפרית אמטיר עליו וגו״), ואחר כך כתוב **וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי** ונודעתי לעיני גוים רבים, וידעו כי אני ה׳. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

בזכות התשובה והתורה ישובו בני ישראל לארץ הקודש

(ואתחנן ער׳ א)

לכן **פָּתַח** רבי שמעון **וְאָמַר** לפרש משנ״כ **הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל** לא עת האסף המקנה, השקו הצאן ולכו רעו, **הַאי קְרָא אוֹקְמוּהּ** פסוק זה ביארו החברים, **דְּכַד יִשְׂרָאֵל**

יִתְעָרוּן תְּשׁוּבָה לְקַמֵּי קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כי כשישראל יתעוררו בתשובה לפני הקב״ה, אז **בְּזִכּוּ אוֹרַיְיתָא יְתוּבוּן לְאַרְעָא קַדִּישָׁא** בזכות התורה ישובו לארץ הקדושה, **וְיִתְפַּנְּשׁוּן מִן גָּלוּתָא** ויתקבצו מן הגלות, **דְּהָא וַדַּאי יוֹמָא חַד יְהֵא גָּלוּתָא לְיִשְׂרָאֵל וְלָא יַתִּיר** כי ודאי יום אחד תהיה הגלות לישראל, ולא יותר, דהיינו אלף שנים שהוא יומו של הקב״ה, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה** והיינו אלף החמישי שהוא כנגד הו״ד שנהפך לדו״ה. ובאלו האלף שנים אפילו ישובו ישראל בתשובה שלימה אינם נגאלים בו מפני גזרת הגלות, לפי שצריך לעכל את הפגם הנעשה בחורבן בית המקדש, ואחר אלף שנה תלויה הגאולה בתשובה, אבל כשיגיע העת שנאמר עליו ״בעתה אחישנה״, אז כבר אינה תלויה הגאולה בזכויות ובתשובה, אלא בין יזכו בין לא יזכו יגאול הקב״ה את עמו בעבור שמו הגדול.

ואחר אלף שנה של גלות **וְאִי לָא יְתוּבוּן** אם ישראל לא יחזרו בתשובה, אז **קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר** יאמר הקב״ה **הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמַּקְנֶה** דהיינו לקבץ את נדחי ישראל, בהיותכם נמצאים **בְּלָא זְכוּ וּבְלָא עוֹבָדִין דְּכַשְׁרָן** בלא זכות ובלא מעשים טובים, **אֲבָל אַסָּוָתָא חַד לְכוּ** אבל רפואה אחת יש לכם, **הַשְׁקוּ הַצֹּאן** דהיינו **אִשְׁתַּדָּלוּ בְּאוֹרַיְיתָא** עסקו בתורה, (ס״ג סמ״ק) **וְאִתְשַׁקְיוּ מֵימֵי אוֹרַיְיתָא** ותשתו מימי התורה, ואז המאור שבה יחזיר אתכם למוטב שתעשו תשובה שלימה, ומיד **וּלְכוּ רְעוּ** את הצאן קדשים בגאולה שלימה, דהיינו **לַאֲתַר דְּנַיְיחָא** שתלכו למקום מנוחה, **לַאֲתַר טָבָא וְכִסּוּפָא דְּאַחֲסַנְתֵּיכוֹן** למקום טוב ונחמד של נחלתכם שהוא ארץ ישראל.

דָּבָר אַחֵר פירוש אחר על משנ״כ **הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, דָּא הוּא יוֹם דְּאִקְרֵי** זהו היום הנקרא **יוֹם מְהוּמָה וּמְבוּסָה וּמְבוּכָה** פי׳ יום שבר ומבולבל שניתן למרמס, ור״ל הוא יום גדול של שליטת הקליפה עצמה, שהחריבה את בית המקדש והגלתה את ישראל, אשר כחה עדיין גדול, כי לא בטלו ישראל את כחה בתשובה, **דִּי בְּהַהוּא יוֹם אִתְחֲרִיב בֵּי מַקְדְּשָׁא** אשר ביום ההוא נחרב הבית המקדש, **וְנָפְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא** ונפלו ישראל בגלות, **וּבְגִין עוֹבָדִין בִּישִׁין** ומשום מעשים הרעים שעושים ישראל בגלות, **הַהוּא יוֹמָא אִתְמְשַׁךְ וְאִתְרַבֵּי** אותו היום שהוא כח הקליפה ההיא נמשך ומתגדל עוד, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **הֵן עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל** כי כח היום הזה של הקליפה הוא גדול עוד, **לֹא עֵת הֵאָסֵף הַמַּקְנֶה** פי׳ שעדיין אין העת לאסוף את צאן קדשים ישראל מן הגלות, **בְּגִין דְּאִינּוּן מָשְׁכִּין לֵיהּ לְהַהוּא יוֹמָא** לפי שהם מאריכים ליום ההוא של הגלות, והעצה היא **הַשְׁקוּ הַצֹּאן** היינו **כְּמָה דְּאִתְּמַר** כמו שלמדנו, **בְּמִלֵּי דְּאוֹרַיְיתָא** שהוא בדברי תורה, **דְּהָא בִּזְכוּתָא דְּאוֹרַיְיתָא יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גָּלוּתָא** כי בזכות לימוד התורה יצאו ישראל מן הגלות.

יִשְׂרָאֵל מַאי קָא אָמְרֵי ישראל מה הם אומרים להקב״ה, וַיֹּאמְרוּ, לֹא נוּכַל לעסוק בתורה ומצות, עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָּל הָעֲדָרִים דהיינו עַד דְּיִתְכַּנְּשׁוּ כָּל שְׁאָר יוֹמִין עִלָּאִין עד שיתקבצו כל שאר ימים העליונים, ר״ל עד שיתאספו כחות כל שאר ספירות הקדושות, לתת לנו עזר להקל מעלינו שעבוד מלכיות המונע עסק התורה והעבודה, וְנָגְלוּ אֶת הָאֶבֶן היינו וְיִתְגַּלְגְּרוּן לְהַהוּא דְּינָא קַשְׁיָא דְּהַהוּא יוֹמָא וגללו ויבטלו את כח הדין הקשה ההוא, של יום הקליפה ההיא, דְּשָׁלְטָא עַל פִּי הַבְּאֵר השולטת על פי הבאר שהיא המלכות, ר״ל שיש לה אחיזה ויניקה מן המלכות הנקראת באר, ובזה מונעת השקאת מימי התורה לישראל מן הבאר ההיא, וְאִשְׁתְּכָחַת הַהִיא בְּאֵר בְּגָלוּתָא עִמָּנָא אשר על ידי כך נמצאת הבאר ההיא עמנו בגלות, וְכַד אִתְגַּלְיָיא הַאי בְּאֵר וכאשר תתגלה שליטת השכינה, וְהַהוּא אֶבֶן לָא שָׁלְטָא עֲלָהּ ואותה אבן הנגף שהיא דין הקשה לא תשלוט עליה, מַיָּד כתוב וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן שישראל צאן קדשים יקבלו מימי התורה מן השכינה. (רמ״ק ומפרשים)

באחרית הימים יחזרו ישראל לארץ הקדושה

וממשיך ואמר כי וְזַמִּין קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּסוֹף יוֹמַיָּיא לְאַהֲדָרָא לְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא קַדִּישָׁא עתיד הקב״ה בסוף הימים להחזיר את ישראל לארץ הקדושה, וּלְאַכְנָשָׁא לוֹן מְגָלוּתָא ולקבץ אותם מן הגלות, וּמַאן אִינּוּן סוֹף יוֹמַיָּיא ומי הם סוף הימים, ואומר הַהוּא דְּהִיא אַחֲרִית הַיָּמִים השכינה הנקראת אחרית הימים, לפי שהיא סוף ואחרית כל הספירות הנקראות ימים, שעל ידה יהיה קיבוץ גליות, כי בְּהַאי אַחֲרִית הַיָּמִים יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ גָּלוּתָא עם אחרית הימים הזו סבלו ישראל את הגלות, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים שהיא השכינה, וּכְתִיב וכתוב עוד וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, ומפרש בְּאַחֲרִית הַיָּמִים דַּייְקָא בדיוק כתוב באחרית הימים, כי וְדָא הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתָא וזו היא כנסת ישראל שהיא השכינה שהיא בגלות עמנו, וְעִם אַחֲרִית הַיָּמִים דָּא ועם אחרית הימים הזו, קַבִּילוּ עוֹנְשָׁא בְּגָלוּתָא קבלו ישראל את העונש בגלות, וּבְדָא יַעְבִּיד קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נוּקְמִין לְיִשְׂרָאֵל תְּדִירָא ובה יעשה הקב״ה נקמות לישראל תמיד, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים על ידי השכינה, וּבְכָל אֲתַר דָּא הִיא ובכל מקום שכתוב ״באחרית הימים״ היא השכינה.

וְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זַמִּין לַאֲתָבָא לָהּ לְאַתְרָהָא והקב״ה עתיד להחזירה למקומה, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יהו״ה בראש ההרים, וְדָא הוּא יוֹם והיא נקראת יומו של הקב״ה שהוא אלף שנים, והוא אלף החמישי. (רמ״ק ומפרשים)

והמשיך רבי שמעון ואמר, כי וּמִדְּשָׁאַרֵי צַל לְמֶעְבַּד בְּשִׁירוּתָא דְּיוֹמָא אָחֳרָא משיתחיל הצל להעשות בתחילת יום האחר, דהיינו אחר אלף החמישי, בתחילת אלף הששי, שאז הוא זמן הגאולה, כְּמָה דַהֲוָה בְּזִמְנָא דְּאִתְחָרִיב מַקְדְּשָׁא וְנָטָה צֵל לְמֵיעַל כמו שהיה בזמן שנחרב המקדש שהיה בעת שנטה הצל לבא, דהיינו שהיה בסוף אלף הרביעי, בשנת ג׳ אלפים תתכ״ח שהוא סוף היום מיומו של הקב״ה, והוא הזמן שהצל נוטה להאסף, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב שאז הדליקו האש בבית המקדש, כן הגאולה תהיה בזמן שיתחיל הצל להעשות למחרת בבקר, כי אז יש יוֹם וְצֵל דהיינו יום שלם שהוא אלף החמישי, וצל שהוא תחילת אלף הששי, הוּא סוֹף גָּלוּתָא והוא סוף הגלות, ומפרש וְשַׁיְעוּרָא דְּהַאי צֵל שִׁית קָמָצִין וּפַלְגָּא השיעור של צל הזה הוא ששה טפחים וחצי (מקומו של מסמ״ק טופ״ח טפח) דהיינו ששיעור הצל הוא כנגד שש ספירות וחצי, ור״ל כשיגיע סוף הגאולה מכאשר עד תלי התפילה, דהיינו כתפ״ד חו״ג וחצי תפילה, שהם עומדת המלכות, שהיא מדת יומו של הקב״ה, אז תהיה הגאולה על ידי המלכות, וּבְגוּדָל דְּמִשְׁחָא דְּבַר נָשׁ שהוא מדת גדלו וקומתו של אדם, גְּבַר בֵּין גּוּבְרִין של איש המובלע בין שאר אנשים, שהוא איש בקומה בינונית, שקומתו בדרך כלל היא ח״י טפחים (ג׳ אמות), ומדת צלו היא שליש קומתו, דהיינו ששה טפחים, ובעונותינו יצאו מה שיצאו ועדיין בן דוד לא בא, וכשיבא משיח אז נדע לפרש את דברי רבי שמעון האלו. (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

אשרי חלקו של מי שיזכה לראות את מלך המשיח

פירוש הפסוק המובא להלן, כִּי תָמוּל אנחנו אנו צעירים לימים כאלו ביום אתמול נולדנו, וְלֹא נֵדָע ואין אנו יודעים כל הקורות שלפנינו, כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי אָרֶץ כי ימינו הוא כצל שעובר ממקומו בעבור הלוך השמש, כן אנחנו מקרוב נולדנו ולא עבר עדיין זמן רב. (מלודות).

ואמר רבי שמעון וְדוּכְרָנָא דְּהַאי, רָזָא דְּבֵין חַבְרַיָּיא וזכרון של ענין זה הוא סוד בין החברים, והוא נרמז במה דִּכְתִיב, כִּי תָמוּל אֲנַחְנוּ וְלֹא נֵדָע כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ פירושו שישראל אחר הגאולה יאמרו, כִּי תָמוּל אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתָא שאתמול, דהיינו באלף החמישי היינו בגלות, וְלָא חֲוֵינָא יָדְעֵי כִּי צֵל יָמֵינוּ עֲלֵי אָרֶץ ולא היינו יודעים כי הגאולה תלויה אחר שיהיה הצל באלף הששי, ואז יחדש הקב״ה את ימינו, לְאַשְׁרָאָה לוֹן קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלֵי אָרֶץ שישרה הקב״ה את ישראל בארץ ישראל.

זַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּחָמֵי לֵיהּ אשרי חלקו מי שיזכה לראות את מלך המשיח, וְזַכָּאָה חוּלָקֵיהּ מַאן דְּלָא חָמֵי לֵיהּ ואשרי חלקו מי שלא יראה אותו, כי יצטרך זכויות רבים להנצל מחבלי המשיח (כמבואר בסמ׳ סנהדרין דף נ״ח ע״ב), וַוי לְמַאן דְּיִזְדַּמַּן כַּד יִתְבַּע אַרְיֵה רַבְרְבָא לְאִתְחַבְּרָא לְנוּקְבֵּיהּ אוי למי שיזדמן בעת שיתבע אריה הגדול להתחבר

בנוקביה, **כָּל שֶׁכֵּן בְּשַׁעְתָּא דְּיִזְדַּוְּוגוּן כַּחֲדָא** כל שכן בשעה שיזדווגו יחד, **עַל הַהִיא שַׁעְתָּא כְּתִיב** על אותה שעה נאמר **אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא וְגוֹ'.**

וסוד הענין הוא, כמובא במס' סנהדרין (דף קו ע"א) וז"ל, אוי מי יחיה משמו א"ל, אמר רבי יוחנן אוי לה לאומה שתמצא בשעה שהקב"ה עושה פדיון לבניו, מי מטיל כסותו בין לביא ללביאה בשעה שנזקקין זה עם זה, ופרש"י אוי לה לאומה שיעלה על דעתה לעכב את ישראל בגלות כשירצה הקב"ה לקבצם, ור"ל בעת שירצה ז"א להתייחד עם המלכות, לא יהיה מי שיעכב על ידו.

תָּא חֲזֵי, בְּקַדְמֵיתָא כְּתִיב בא וראה, כי בתחילה כתוב **שָׁאַג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ** שזה נאמר על חורבן בית המקדש, **וּבְהַהוּא זִמְנָא כַּד יִפּוֹק לְקַבְּלָא לְבַת זוּגוֹ** ובאותו הזמן כשיצא ז"א לקבל את בת זוגו שהיא המלכות מן הגלות, **כְּדֵין** אז נאמר **אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא אדנ"י אלהי"ם דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא, כִּי בְּהַהִיא שַׁעְתָּא כְּתִיב** באותה שעה כתוב **וְשָׁב יהו"ה אלהי"ך אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ'** ושואל **וְשָׁב מַאי הוּא** מי הוא השב, ומשיב **אֶלָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שָׁב כְּבְיָכוֹל מִגָּלוּתָא** אלא הקב"ה כביכול שב מן הגלות יחד עם השכינה, שהלך לשמור אותה מאחיזת החיצונים, ואז **וְשָׁב צַדִּיק לְאֵזַדְּוּוגָא** (דף ער ע"ב) **בְּאַתְרֵיהּ** ישוב היסוד להתחבר ולהתייחד במקומו עם המלכות ביחודא שלים. וסיים רבי שמעון את דרושו, ואמר **כְּדֵין כְּתִיב** על זה נאמר **אַף צַדִּיקִים יוֹדוּ לִשְׁמֶךָ יֵשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פָּנֶיךָ** במהרה בימינו אמן. (רמ"ק ומק"מ ומפרשים)

בזכות מידת העניות נגאל - "ואת עם עני תושיע"

(עקב רעג, ב - רע"מ)

וּבְגִינֵיהּ אוֹקְמוּהּ רַבָּנָן ובשביל המלכות אמרו חכמים (נמס' תגיגה דף ט ע"ב), **דִּבְקֵשׁ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִדָּה יָפָה לְיִשְׂרָאֵל וְלָא אַשְׁכַּח כְּמִדָּה דְּדַלּוּת** שבקש הקב"ה מדה יפה לישראל ולא מצא כמו המדה של דלות ועניות, **וְאַקְשׁוּ עֲלָהּ** והקשו עליה איך עניות היא מדה יפה, **בְּגִין דְּאוֹקְמוּהּ קַדְמָאֵי** לפי שאמרו הראשונים (נמס' נרכות דף ה ע"ב), **כְּחוּשְׁבַּן מֵינֵי מִיתוֹת דְּאִינּוּן כְּחוּשְׁבַּן תּוּצָאוֹת** שתתק"ג מיני מיתות נבראו בעולם כחשבון תוצאו"ת, **וְחֶסְרוֹן כִּיס קֶשֶׁה מִכּוּלָּן** ואם חסר לו מעות מן הכיס הוא קשה לו מכל חולי הגוף, (כמבואר בקהלת רבה ז מו), וטעם הדבר כי עני חשוב כמת, וגם העניות מעבירה את האדם על דעת קונו, וח"ו יירש תרתי גיהנם, **וְאֵיךְ אָמְרִין אִינּוּן דְּלָא אַשְׁכַּח לְיִשְׂרָאֵל מִדָּה יָפָה כַּעֲנִיוּתָא** ואם כן איך אמרו חכמים שלא מצא הקב"ה מדה יפה לישראל כעניות.

ומשיב **אֶלָּא בְּגִין דְּכָל עַמָּא וְלִישָׁנָא** אלא לפי שכל עם ולשון שמוצאם מן הלילי"ת שהיא אשת מדנים וכעס, לכן נאמר עליהם **וְהָיָה כִּי יִרְעַב** ולא ימצא אוכל להשקיט רעבונו, **וְהִתְקַצַּף וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו** כי יראה שאין לו כח להושיעו, **וּפָנָה לְמָעְלָה** ואז הוא פונה למעלה לבקש עזר מאלו"ה האמיתי, (וס"ת מפרשים שגוי פונה לנקב ו עגולים זכר לתמת), **אֲבָל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן קַיְּימָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי מִדָּה וְלָא אַכְחִישִׁין בֵּיהּ** אבל ישראל הם עומדים בבריתו של הקב"ה במדה זו של עניות ואינם מכחישים בו, ור"ל שהם נאמנים להקב"ה גם בבא עליהם מדת העניות, כי שרשם במלכות הקדושה שבכל ענייה היא בוטחת בז"א בעלה, ככה ישראל אינם בועטים ח"ו מחמת עניים, **וּבְגִין דָּא בְּמִדָּה דָּא יִתְפָּרְקוּן** ובזכות זו במדה זו יגאלו מן הגלות, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **וְאֶת עַם עָנִי תּוֹשִׁיעַ** כמאמר חז"ל (נמס' סנהדרין דף נ ע"ב) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס.

וממשיך ואמר כי **וְעָנִי לִישָׁנָא דְּעַנְוְתָנוּת** עני הוא לשון ענוי, דהיינו שיש לו צער ויסורים, לכן **דַּאֲפִילּוּ אִית לֵיהּ לְבַר נָשׁ עוּתְרָא** אפילו יש לאדם עושר, **וְאִיהוּ בְּמַרְעִין וּבְמַכְתְּשִׁין** והוא בחלאים רעים ונגעים, **עָנִי אִתְקְרֵי** הוא נקרא עני, **אוֹ דְּדָחֲקִין לֵיהּ בְּגִינֵיהּ וְצַעֲרִין לֵיהּ כָּל יוֹמָא** או אם דוחקים אותו במסים וארנוניות בשביל עושרו ומצערים אותו, נקרא גם כן עני, **כָּל שֶׁכֵּן מַאן דְּאִיהוּ רָשׁ מֵגֵיהּ** וכל שכן מי שהוא רש ועני ממש ואין לו כלום, **וְאִיהוּ הוֹלֵךְ מֵאֲתַר לַאֲתַר** והוא הולך ממקום למקום לחזור על הפתחים לקבץ מעות לפרנסתו, ודאי שעניותו וגלותו מכפרות עונותיו.

לעתיד אומות העולם כלים ונשרפים באור התורה

(שופטים עדר, ב)

זַכָּאָה אִינּוּן מַאן דְּאָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי אשרי לאדם עוד יותר ויותר מן הקודמים, מי שזוכה על ידי מסירת נפשו לאחוז בתפארת הנקרא עץ החיים, והם כמו אברהם ויצחק וחנניה מישאל ועזריה, שזכו שנתקדש שם שמים על ידם בכל העולם, וזכותם עומדת לעד לכל ישראל, **בְּגוּפֵיהּ בְּאֵבָרִים דִּילֵיהּ** בגופו ובכל אברים שלו, ר"ל שגם רמ"ח אברי גופם הגשמיים נתקדשו עד שלא שלט בהם האש כלל, מפני שהמות אינה שולטת בצדיקים כאלו, **נֵר כָּל עַנְפָּא וַעֲנָפָא** נר מאיר בכל ענף וענף, דהיינו **נֵר מִצְוָה** שהיא השכינה, שורה **בְּרמ"ח פִּקּוּדִין דִּילֵיהּ** ברמ"ח אבריו שנתקדשו על ידי קיום רמ"ח מצות עשין.

וממשיך ואמר כי אלו הצדיקים שאין האש שולט בהם **כַּד אַחִידָן בֵּיהּ תַּרְוַויְהוּ** כשאוחזים בהם תפארת ומלכות, כי המצוה עצמה בחינת מלכות, וסוד רמ"ח הוא בתפארת,

בסוד רמ״ח אברי הגוף, בצדיקים כאלו יִתְקַיְּים וַיֵּרֶא וְהִנֵּה הַסְּנֶה בּוֹעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל ומפרש וְסמא״ל וְנָחָשׁ וְכָל מְמַנָּן דִּילֵיהּ דְּאִינּוּן קוֹצִין אִתּוֹקָדוּ הס״מ והנחש וכל הממונים שלו שהם כקוצים יהיו נשרפים, ומש״כ ״והסנה איננו אוכל״, אבל וַעֲנָפִין דְּסְנֶה וְאִיבָּא דִּילֵיהּ וְעָלִין דִּילֵיהּ לָא אִתּוֹקָדוּ הענפים של הסנה והפירות שלו והעלים שלו לא נשרפו, ר״ל הגם שאין בשרם של מקדשי השם האלו נשרף, עם כל זה כח הסטרא אחרא שבהם כלה ונשרף כקוצים ואבריהם נתקדשו, דָּא אַחְזֵי לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ואת זה דהיינו את מעלת צדיקים האלו, הראה הקב״ה בסנה למשה רבינו ע״ה. (רמ״ק ומפרשים)

אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא אמר המאור הקדוש שהוא רבי שמעון, למה הוצרך משה לראות בסנה את ענין זה, כי בזה רמוז גאולת ישראל ממצרים, כי וַדַּאי יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עֲצִים יְבֵשִׁים בְּאוֹרַיְיתָא במצרים היו ישראל כעצים יבשים בלי לחלוחית מימי התורה, בְּגִין דַּאֲחִידוּ בְּאֵשׁ דְּהֶדְיוֹט לפי שאחזו ונדבקו בגילולי מצרים שהוא אש הדיוט דס״מ וסייעתו, ונתרחקו מתורת יעקב אבינו, לָאו אִינּוּן כְּדְקָא חָזֵי לְמֶעְבַּד בְּהוֹן נִיסָּא לכן לא היו ראוים לעשות להם נסים, מִיָּד דְּאַנְתְּ נְחִיתַ עֲלַיְיהוּ בְּאוֹרַיְיתָא מיד שאתה ירדת עליהם עם התורה שבתפארת, שהיא כמים המלחלחים את האברים, בְּגִינָךְ נָחַת עֲלַיְיהוּ אִילָנָא דְּחַיֵּי בשבילך ירד עליהם עץ החיים, היינו התפארת שהוא התורה שבכתב, וּמְצָוָה שהיא המלכות, דְּאִיהוּ נֵר יהו״ה שהיא נר הוי״ה, דהיינו תורה שבעל פה, וַאֲחִידַת בְּהוֹן ואוחזת בהם על ידי מדתך שהיא עץ החיים, ועל ידי זה וַיְיהוֹן חַיִּין וישארו בחיים ולא יהיו כלים עם המצרים, וכן גאולה העתידה צריכה להיות על ידי משה בבחינת התפארת, ובבחינת המלכות, וְאוּמִין דְּעָלְמָא אִתּוֹקָדָן בְּהַהוּא נֵר ואומות העולם יהיו כלים ונשרפים באור התורה, אבל ישראל יעשו להם נסים בזכות משה רבינו סוד עץ החיים, וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר נָבִיא וזהו מה שאמר הנביא וְאַתָּה אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי אִתָּךְ אָנִי, כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתיך שמה, ואותך לא אעשה כלה וגו׳.

משיח יבוא כ״עני ורוכב על חמור״ - באופן שלא זכו

(כי תצא ערה, ב - רעו, א ברע״מ)

ואמר הרעיא מהימנא לר״ש וחבריו אֲבָל רַבָּנָן, וַוי לְאִינּוּן דְּאָכְלִין תֶּבֶן דְּאוֹרַיְיתָא (מלת טֶבֶל ל״ג הרמ״ק, והרש״ו בהקדמת ע״מ) אוי לאלו שאוכלים תבן של התורה, ר״ל שלומדים רק פשט התורה, וְלָא יָדְעֵי בְּסִתְרֵי דְּאוֹרַיְיתָא ואינם יודעים בסתרי תורה, לפי

שאינם חפצים בלימודו, אֶלָּא קַלִּין וַחֲמוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא אלא לומדים רק פשט התורה בקל וחומר, ועוסקים תמיד בסברות וחקירות בכח שכלם המעורב מאמת ושקר, והיינו קַלִּין תֶּבֶן דְּאוֹרַיְיתָא הקלים שבתורה הם התבן של התורה, חוּמְרָא דְּאוֹרַיְיתָא חִטָּ״ה דברים הקשים שבתורה, היינו הטוב שבתורה, הוא בחינת חט״ה, שמספרו כ״ב אותיות התורה, והוא נוטריקון חֵ״ט ה׳ דהיינו אִילָנָא דְּטוֹב וְרָע עץ הדעת טוב ורע, דהיינו מקליפת נוגה המעורב טוב ורע שהוא למטה בעולם היצירה במט״ט, ורומז על סברות האמת והשקר שבה, כי ח״ט מורה על סברות השקר, ואות ה׳ מורה על צד האמת שבה.

כתב הרמ״ז דוק מכאן שאינו ממעט העסק בפשטי התורה, אלא צועק על אותם שלומדים רק פשט התורה ואינם חפצים בלימוד סתרי תורה, כי עסק הפשט הוא רק נתינת כח בניצוצות להחיותם, אבל אין בהם כח להעלותם עד האצילות להתברר ולהתתקן כראוי, ואלו שאינם חפצים אלא בפשט תמיד הם בערבוביא, כי אין להם כח לברר הטוב מן הרע לגמרי.

אבל בעולם האצילות לֵית דַּרְגָּא דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא אין דרך המלך והמלכה לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא לרכוב על חמור, אֶלָּא עַל סוּסְוָון אלא על סוסים שהם סוד מרכבה העליונה בהיכל קדש קדשים דבריאה, שרק לשם יורדת המלכות הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מַרְכְּבוֹתֶיךָ יְשׁוּעָה ר״ל שלפעמים היכל קדש הקדשים נעשה בחינת אצילות ממש, ואז הוא מרכבה של ישועה להשכינה, דְּאֵין מְזַלְזְלִין בְּמַלְכוּתָא לְמִרְכַּב מַטְרוֹנִיתָא עַל חֲמָרָא כי אין מזלזלים בכבוד המלכות שתרכב המלכה על חמור, כָּל שֶׁכֵּן מַלְכָּא כל שכן המלך, ואמר כי היכל קדש הקדשים לֵית דִּין אֲתַר הֶדְיוֹט אינו מקומו של מט״ט הנקרא הדיוט, עֶבֶד דְּאָרְחֵיהּ לְמִרְכַּב עַל חֲמָרָא שהוא עבד שביצירה שדרכו לרכוב על חמור שהוא עולם העשיה, וּבְגִין דָּא ולכך אם לא יזכו ישראל, כְּתִיב בֵּיהּ בְּמָשִׁיחַ כתוב במלך המשיח עָנִי (דף רעו ע״א) וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר ר״ל שיבא בבחינת מט״ט הרוכב על החמור, עָנִי אִיהוּ תַּמָּן והוא שם בבחינת עני, אם לא יזכו שיבא משיח אלא במדרגה זו, והטעם שמט״ט נקרא עני בְּסִימָן עֵ׳רוּבִין נִ׳דָּה יְ׳בָמוֹת שהם ר״ת ענ״י, שהם חומרי הש״ס, וּשְׁאָר מַתְנִיתִין בְּכֻלָּל וגם שאר כל ששה סדרי משנה הם בכללם כי כולם הם ביצירה בסוד מט״ט, וְלָא אִתְקְרֵי תַּמָּן מֶלֶךְ וז״א לא נקרא שם מלך, עַד דְּרָכִיב בְּסוּסְיָא דִּילֵיהּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עד שרוכב ומתייחד עם כנסת ישראל שהיא המלכות הנקראת סוס שלו.

אבל קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרֵיהּ כשהקב״ה הוא חוץ ממקומו, ר״ל שאינו מיוחד עם המלכות, לָאו אִיהוּ מֶלֶךְ אז אינו מלך, כי אין מלך בלא מלכה, וְכַד אִתְּהַדַּר לְאַתְרֵיהּ וכשיחזור למקומו לעתיד לבא, אז יתקיים מש״כ וְהָיָה יהו״ה לְמֶלֶךְ שהוא ימלוך וישגיח בעולמו בהתלבשותו במלכות.

וְהָכִי יִשְׂרָאֵל אִתְּמַר בְּהוֹן וכך נאמר בישראל, בבחינת נשמות דאצילות, **כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים** כי סה גי זו״ן, ואמר כי **כְּגַוְונָא דְּאַבָּא** כעין אב שהוא ז״פ שהוא אבינו שבשמים, **אִינּוּן בְּנוֹי** כך הם בניו בני ישראל, **לָאו אִינּוּן בְּנֵי מְלָכִים** הם אינם נקראים בני מלכים דהיינו בסה של זו״ן דמלכות, **עַד דְּיַהֲדְרוּן לְאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל** עד שיחזרו לארץ ישראל שהיא סוד השכינה. (רמ״ק ורמ״ז ומפרשים)

לעתיד לבוא "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"

(כי תצא רעו, ב - רע״מ)

פירוש הפסוק המובא להלן, **מוליך לימין משה זרוע תפארתו** פי׳ הקב״ה היה מוליך לימין משה את זרוע גבורתו, בכל עת שהיה צריך לעזרתו של הקב״ה היה זרועו מוכן לימינו, **בוקע מים מפניהם** והקב״ה בקע את מי הים והירדן לפני בני ישראל. (רמ״י)

וּבְגִין דָּא ובשביל וא״ו זו שהיא ר״ת של שלשה שמות הנזכרים, נתקיים בו במשה **מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ** שהוא אות וא״ו תפארת, וזה שגרם את קריעת ים סוף, וזה שאמר **וּבוֹקֵעַ מַיִם** היינו **דְּיַמָּא קָרַעַת לֵיהּ קֶדֶם בְּנוֹי בְּתֵרֵיסַר קְרָעִין בְּחוּשְׁבַּן וָ״ו** את הים סוף קרעת לפני בניו של אברהם בי״ב קרעים כחשבון ו״ו של וא״ו הנ״ל, **וּבְזִכּוּת א׳** שבין ב׳ הוי״ן הנזכרים, **עָבְדַת יַמָּא יַבֵּשְׁתָּא** עשית את הים ליבשה, כמ״ש ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, **וּבָהּ טוּבְּעוּ מִצְרַיִם דְּלָא מְהֵימְנִין בְּוָ״ו דְּאִיהוּ אֶחָ״ד** ובה טובעו המצרים שלא היו מאמינים בוא״ו שמספרו אח״ד, שבו נרמזים כל הע״ב שמות כנ״ל.

ואמר כי **וּלְזִמְנָא דְּאָתֵי** ולעתיד לבא יקוים בישראל מש״כ **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִ׳פְלָאוֹת** דהיינו נ׳ פלאות, פי׳ שהאורות שהיו נעלמים עד עתה, יראה ויגלה הקב״ה לבני הדור של לעתיד לבא, וכל זה **יִתְקַיֵּים בְּיִשְׂרָאֵל זַרְעָא דְּאַבְרָהָם** יתקיים בישראל שהם זרעו של אברהם שתיקן את השכינה במדת החסד, ולכן משה בעלה דמטרוניתא יגאלם, וזה שאמר **וּבָהּ יִתְקַיֵּים מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה** הקב״ה יוליך את ישראל לימין על ידי משה, והטעם לפי שהם **זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ** כי חסד הוא זרוע ימין של התפארת, וישראל הם מרכבה למדת התפארת, **וּבוֹקֵעַ מַיִם דְּאוֹרַיְיתָא קֳדָמֹהִי** והקב״ה יבקע את מימי התורה מפני בני ישראל, ר״ל שיגלה להם סודות התורה, **לְמֶהֱוֵי לָךְ שֵׁם עוֹלָם** ואז גם אתה תזכה להשראת השכינה הנקראת ״שם״ עד עולם, דהיינו בקביעות, **וְתַמָּן תַּרְוִיחַ כַּלָּה דִּילָךְ** ואז תרויח בשלימות את השראת השכינה שהיא הכלה שלך. (רמ״ק ומפרשים)

אמנם השכינה לא עמדה לימין עד הגאולה העתידה, וזה שאמר **וּבְגִין דְּתַת דָּא אִתְיְיהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל דְּאִיהִי הֲלָכָה דִּילָךְ מִסְטְרָא דְּשְׂמָאלָא** ולפי שבת הזו שהיא השכינה שהיא הלכ״ה שלך, שהיא אותיות הכל״ה, ניתנה לישראל מצד השמאל שהוא צד הדין, על זה אמרו חז״ל **הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי** שהיא השכינה שניתנה למשה מסיני שהוא בחינת דין, **דְּהָא מִסְטְרָא דִּימִינָא** כי מצד הימין והחסד, **ה׳ הֲלָכָה דִּילָךְ מִסְטְרָא דִּשְׂמָא דְּאַבְרָהָם** הלכ״ה שלך ניתנה לך מצד שמו של אברה״ם שהיא אות ה׳, **י׳ דְּיִצְחָק** וגם ניתנה לך מצד אות י׳ של י׳צחק, **וְכוֹלָּא ה״י מִן אלהי״ם** והכל היא ה״י משם אלהי״ם, וכאשר תתגבר אות ה׳ על הי׳ אינו שם י״ה שהוא בחינת חסד, אלא שם ה״י שהוא בחינת גבורה, **וְאַנְתְּ וָא״ו מָלֵא דִּילָהּ** ואתה משה באות וא״ו של התפארת שבו אתה מושרש, אתה ממלא את שם אלהי״ם באותיות מל״א, דהיינו **שְׁלֵימוּת דִּילָהּ** וזהו השלימות שלה, שתהיה **כּוֹס מָלֵא** עם ו׳ שמספרו אלהי״ם, ומפרש כי **בְּקַדְמִיתָא כֵּ״ס י״ה** בתחילה היתה כס י״ה, (כעין מס״כ נכסף ס׳ כי יד על כס י״ה), **וּלְבַסּוֹף** יתמלא הכס עם ו׳ ויהיה **כּוֹס מָלֵא בִּרְכַּת יהו״ה** דהיינו שתקבל שפע מן התפארת שהוא אות ו׳, והוא השם הוי״ה שבז״א שימלא אותה בברכות, ויתמלא בה השם אלהי״ם.

מה שהיה הוא שיהיה

וּבְגִין דְּאִתְיְיהִיבַת לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדָךְ, דְּאִינּוּן מִסְטְרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא ולפי שהשכינה ניתנה לישראל על ידך, שהם מצד עמוד האמצעי שהוא התפארת הנוטה לימין, ולכך באמת היו צריכים לקבל את השראת השכינה מצד הימין, לכן **אִית לְמֵימַר אַמַּאי אִתְיְיהִיבַת לוֹן** יש לגלות למה ניתנה להם השכינה מצד השמאל, **דְּהָא וַדַּאי אַבְרָהָם הָא אִתְּמַר אַמַּאי אִתְיְיהִיבַת לֵיהּ** כי ודאי למה ניתנה השראת השכינה לאברהם הרי למדנו, והיינו על ידי שהמשיך לה ממדת החסד, ועל ידי זה הכינה שתשרה על משה כנזכר לעיל, **וְאַנְתְּ גְּמִילַת חֶסֶד עִם בְּנוֹי כְּגַוְונָא דְּגָמִיל הוּא עִמָּךְ** ואתה גמלת חסד עם בניו כעין שהוא גמל חסד עמך, ואם היה ניתן לישראל מצד הימין, לא היה קשה מידי, אבל עתה שניתנה לישראל מצד השמאל, הוא מטעם כי **לְיִצְחָק יָהֵב לֵיהּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵיהּ וּלְזַרְעֵיהּ** ליצחק נתן הקב״ה לו ולזרעו, שהיה מצד השמאל והגבורה, כדי שבכח הגבורה יראה **לְנַטְרָא לָהּ מֵאִילָנָא דְּטוֹב וָרָע** לשמור את השכינה מעץ הדעת טוב ורע, דהיינו מאחיזת החיצונים, ולכן **וְעָבְדוּ לָהּ כַּמָּה גְּדֵרִין** עשו לה חכמים כמה גדרים, ר״ל שחזקו את היכלות שלה על ידי גדרי איסור והיתר, **וַחֲתִיכוּ לָהּ כַּמָּה לְבוּשִׁין דְּאִינּוּן לְבוּשֵׁי דַּהֲבָא** וחתכו בשבילה כמה לבושים שהם לבושי זהב, דהיינו תקוני התפלות וסדרי הברכות, ופלפולא דאורייתא, **בְּכַמָּה פִּסְקוֹת** ובכמה פסקי הלכות ומשניות, **וַהֲווֹ חוֹלְקִין וּמַקְשִׁין עֲלַיְיהוּ עַל אִלֵּין פִּסְקוֹת** והיו חולקים ומקשים על אלו פסקי הדינים, מצד אחיזת הקליפות שהיו עדיין אוחזות בהלכה, **לְתַקָּנָא לָהּ בְּכַמָּה פֻּרוּקִין** לתקן אותה

בכמה תירוצים, כי על ידי התירוצים שברו את כח הקליפה שהיה בההלכה, וגם **לְקַשֵּׁט לָהּ בְּכַמָּה מִינֵי קִשּׁוּטִין לְשַׁבָּתוֹת וְיוֹמִין טָבִין** לקשט אותה בכמה קשוטים לשבתות ולימים טובים, דהיינו על ידי תקוני התפלות ועונג שבת ויום טוב, והכל כדי **לְמֶהֱוֵי מְקֻשָּׁטָא לְגַבָּךְ בְּזִמְנָא דְּתֵיתֵי לְגַבָּהּ בְּפוּרְקָנָא בָּתְרָיְיתָא** שתהיה מקושטת ומוכנת אליך בזמן שתבא לגאול אותה בגאולה האחרונה, שאז תאיר השכינה בכל אלה הקישוטים כשיבא משה רבינו להתייחד עמה, **דְּאִתְּמַר בָּהּ** שנאמר בה (ס״ג ירמ״ק) **מַ״ה שֶּׁ׳הָיָה הִ׳וּא שֶׁיִּהְיֶה**, ר״ת משה, והיינו כמו שהוא היה גואל ראשון בגאולת מצרים, כך הוא יהיה גואל האחרון בגאולה העתידה במהרה בימינו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

משה רבנו סובל יסורים להגן על משיח בן יוסף

וּבְגִין דְּאִינּוּן גָּרְמוּ לָךְ וַעֲבִידוּ עִמָּךְ טָבִין ולפי שישראל גרמו לך שתתייחד עם השכינה, ועשו עמך טובות, ר״ל שישראל תקנו והלבישו וקשטו את השכינה שתהיה מוכנת להתייחד עם משה לעתיד לבא, **אַנְתְּ סְבִילַת בְּגִינַיְיהוּ כַּמָּה מַכְתְּשִׁין** לכן בהתלבשותך בתלמידי חכמים אתה סובל בשבילם כמה נגעים לכפר על עונות ישראל, **בְּגִין דְּלָא יִתְקְטִיל מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** כדי שלא יהרג משיח בן יוסף שהוא גלגול ירבעם בן נבט שהיה חייב מיתה על עון עבודה זרה (כמבואר בפ׳ משפטים דף קכ ע״ב), **דְּאִתְּמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **וּפְנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל** כי שורשו הוא מהגבורה שבשמאל, והוא **מִזַּרְעָא דְּיוֹסֵף, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ** שניתן לו כח הגבורה מפני השור שבמרכבה העליונה, **וּבְגִין דְּלָא יִתְחַלֵּל הוּא וְזַרְעֵיהּ בֵּין הַגּוֹיִם** כדי שלא יתחלל ויתבזה כבודו של יוסף וזרעו בין הגוים על ידי הריגת משיח בן יוסף שיצא ממנו, (ס״ג ירמ״ק והלאה) **בְּחוֹבֵיהּ דְּיָרְבְעָם דַּעֲבֵיד עֲבוֹדָה זָרָה** בחטאו של ירבעם שעשה שני עגלי זהב והחטיא את ישראל בעבודה זרה, לכן **הֲוָה הוּא לְאִתְחַלָּלָא בַּעֲבוֹדָה זָרָה הוּא וְזַרְעוֹ** לכן היה צריך שיתחלל שמו ושם זרעו בעבודה זרה, והיינו מיתת ישראל בחרב של עבודה זרה, ויקדש שם שמים לכפר על מעשה הקודם, **בְּגִין דְּיָרְבְעָם בֶּן נְבָט מְזַרְעֵיהּ אִיהוּ** לפי שירבעם בן נבט הוא מזרע יוסף, ועונו הוא פגם לכל שבט יוסף, ולכפר על עונו היה צריך משיח בן יוסף ליהרג, **וּבְגִינֵיהּ אִתְּמַר בָּךְ** ובשבילו נאמר בך משה רעיא מהימנא, **וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ** וגו׳ שאתה סובל יסורים בעבור פשעינו, **וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ** כדי שיגן על משיח בן יוסף שלא יהרג, ועל ידי זה יציל את שבט יוסף וגם את כלל ישראל מחלול כבודם בגוים. (קרני אור ומפרשים)

בגאולה העתידה תהיה חירות גמורה שאין אחריה שעבוד

(כי תצא רעז, א - רע״מ)

ומפרש עוד משׁ״כ **כִּי יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָה בְתוּלָה** היינו **בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** שהיא השכינה שהיא כבתולה שלא משלו בה זרים ח״ו, **דְּאִתְּמַר בָּהּ** שנאמר בה **נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** וסיבת נפילתה היתה מטעם שכתוב **הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ** פי׳ הקב״ה אמר אני אפתה את השכינה בפיוסים, **וְהוֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר** כדי ללקט ולקבץ משם את הנשמות הנדחות בין הקליפות, **וּלְבָתַר אַפְתַּח לוֹן** ואחר הגלות, כשיבא עת הגאולה, אפתח לישראל ולהשכינה, **חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ** חמשים שערי חירות, **דְּאִינּוּן חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּרַחֲמֵי מְסְטָרָא דְּאַבְרָהָם אֲבוּהוֹן** שהם חמשים שערי רחמים מצד החסד של אברהם אביהם, דהיינו חמשה חסדים שכל אחד כלול מעשרה, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו שכתוב **וְנָתַן לַאֲבִי הַנַּעֲרָה** הוא אברהם אביהם של ישראל, וגם הנערה היינו השכינה שאברהם גדלה על ידי החסדים (כמוכר לעיל נדף רעו ע״ב), **חֲמִשִּׁים כָּסֶף** היינו חמשה חסדים, כי **וְכֶסֶף מְדַרְגָּא דְּחֶסֶד דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם** כסף הוא מבחינת חסד שהוא מדרגת אברהם. (רמ״ק ורמ״ז ומפרשים)

דְּבִמְפָקָנוּ דְּמִצְרַיִם חַמְשִׁין תַּרְעִין דְּחֵירוּ אַפְתַּח לוֹן כי ביציאת מצרים נפתח להם חמשים שערי חירות, **מִסְטָרָא דְּדִינָא דְּשָׂמְאלָא דְּאִיהוּ אדנ״י** מצד דין השמאל שהוא שם אדנ״י, כי גאולת מצרים היתה מצד התבונה שמשם דינין מתערין, **דְּתַמָּן** ששם נאמר **דָּן אָנֹכִי** שפירושו **קֹדֶם דִּינָא** קודם שיצאו בדין, **דָּן אָנֹכִי** אני דן אותם בדין, (כמו שפרש״י (נפ׳ נשלח יד יח), וז״ל נכל מקום הוא אומר מלאך ה׳, וכאן מלאך המלחי״ם, אין מלחי״ם נכל מקום אלא דין, מלמד שהיו שרשאל נמושים בדין נאותה שעה אם להענל ואם להאבד עם מצרים, עכ״ל), **וּלְבָתַר נָפְקוּ** ואחר כך יצאו לפנים משורת הדין.

אֲבָל בְּפוּרְקָנָא בָּתְרָיְיתָא אבל בגאולה האחרונה תהיה חירות גמורה שאין אחריה עוד שעבוד, ועליה נאמר **וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים** אקבצך, היינו **מִסְטָרָא דְּאַבְרָהָם** מצד החסד של אברהם, כי **וּגְדוּלָה דַּרְגָּא דְּאַבְרָהָם** כל מיני חסדים הם מדרגת אברהם, **דְּבִינָה תַּמָּן אִיהִי יָד הַגְּדוֹלָה** כי חסדי הבינה מתלבשים שם בחסד דז״א הנקרא יד הגדולה, **תַּמָּן אִיהִי חֲמִשִּׁים כָּסֶף** ושם הוא חמשים כסף, דהיינו חמשה חסדים כנזכר לעיל.

וּלְבָתַר ואחר כך נאמר **לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ בָּגָלוּתָא כָּל יָמָיו** כי לא תהיה עוד גלות ושעבוד, **בְּגִין דְּלוֹ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה** לפי שתהיה לו לאשה, ויתחדשו הארוסין, **כְּמָה דְּאִתְּמַר** כמו שנאמר **וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם** בסוד אור מקיף, **וּקְרָא אַחֲרִינָא** ופסוק אחר כתוב **כִּי בוֹעֲלַיִךְ עוֹשַׂיִךְ יהו״ה צְבָאוֹת שְׁמוֹ** היינו בסוד אור פנימי, וכתוב עוד **לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה** כמו עכשיו בגלות שאומרים החיצונים שה׳ עזב את השכינה בגלות

ולא תוסיף קום ח״ו, אבל בימי המשיח שיראו גדולתה, אז ידעו למפרע דְּאַף עַל גַּב דִּשְׁכִינְתָּא אִיהִי בְּגָלוּתָא שאף על פי שהשכינה היתה בגלות בין הקליפות, עם כל זה קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא זָז מִנָּהּ הקב״ה לא היה זז ממנה מלשמרה ולחבבה, כמ״ש אני ה׳ הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. (רמ״ק ורמ״ז ומפרשים)

סוד הגאולה היא התשובה - ״היום אם בקולו תשמעו״!

(כי תצא רעח, א - רע״מ)

וּבְגִין דָּא, אֲנָא דְּדַרְגָּא דִילִי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא ולכך, אני, שהמדרגה שלי היא סוד התפארת, קָרֵינָא גַּרְמָאי גֵּר בְּגָלוּתָא קַדְמָאֵי קראתי את עצמי גר בעת גלות הראשון של מצרים, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה, ועיקר מה שנקרא גר דְּאִיהוּ בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה בְּגִינַיְיהוּ בגלות הרביעית שהוא גולה להשתתף עם התלמידי חכמים, ומתגלגל ומתפשט בתוכם ומצטער בצרתם. (רמ״ק וסגי״ל ומפרשים)

שָׁאֵילוּ לֵיהּ מָארֵי מַתְנִיתִין שאלו אותו חכמי המשנה, רַעְיָא מְהֵימְנָא, הָא פְּקוּדָא דָּא הֲוֹוּ מְקַיְּימִין יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל הרי מצוה זו של לקט ופאה היו מקיימים אותם ישראל גם בהיותם יושבים בארץ ישראל, שאז היה הקב״ה במקומו, ולא שייך לומר שהקב״ה והשכינה הם בגלות ונקראים עני וגר, אם כן למה כתוב בהם לעני לגר תעזוב אותם, אָמַר לוֹן אמר להם הרעיא מהימנא שגם בהיות ישראל בארצם היה שייך ענין הגלות, בְּגִין לְאִתְעָרָא רַחֲמֵי עַל אִלֵּין דְּמִתְתַּרְכֵי מֵאַתְרַיְיהוּ כדי לעורר רחמים על אלו שנתגרשו ממקומם, דהיינו על אלו בני ארץ ישראל שיצאו לחוץ לארץ בזמן הבית, שכל הדרים בחוץ לארץ נכנעים תחת ממשלת השבעים שרים ונקראים גרים, וצריכים לעורר עליהם רחמים, ולכן נקרא אז הקב״ה גר, דְּכַד נָשׁ כַּד אִיהוּ לְבַר מֵאַתְרַיְיהוּ גְּיוֹרָא אִתְקְרֵי כי אדם כשהוא מחוץ למקומו נקרא גר, כָּל שֶׁכֵּן עַל נְשָׁמָתִין דְּאָזְלִין עַרְטִילָאִין מֵהַהוּא עָלְמָא כל שכן השכינה גולה עבור הנשמות ההולכות ויורדות ערומות מעולם העליון, ר״ל שלא זכו להתלבש בלבושים של תורה ומצות, לכן לא יכלו להיות בגן עדן, ונדחו ממחיצתם, וְאַתְיָין לְעָלְמָא דֵּין בְּגִינַיְיהוּ ובאות לעולם הזה בשביל עונות עצמם ולא בשביל תקון הדור, והם כפרט הכרם וכפאה לפי שמתפזרות בפאות העולם, ועליהם היו מגינות מצות הפרט והפאה הניתנת לעניים, שבזה נותנים כח לשכינה להגן עליהם ולעוזרם לצאת מגלותם, ובענין זה יש מציאות גלות השכינה ובעלה גם בזמן הבית, שצריכים לצאת חוץ מקומם להגן על אלו הנשמות בגלות, וְהַאי אִיהוּ דְּאָמַר קְרָא וזהו שאמר הכתוב כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ, דָּא נִשְׁמְתָא הצפור הוא משל על הנשמה שנדדה מן הגן עדן בעוונה, דִּשְׁכִינְתָּא לָא זָזָה מִנָּהּ שאין השכינה זזה ממנה מלשומרה, כדי

שלא ישלטו עליה החיצונים עד שתתוקן, ומש״כ כֵּן אִישׁ היינו הקב״ה שהוא ז״א, דְּאִתְּמַר בֵּיהּ שנאמר בו יהו״ה אִישׁ מִלְחָמָה, נוֹדֵד מְמְקוֹמוֹ דהיינו דְּאִיהוּ נָע וָנָד מֵאַתְרֵיהּ דְּאִיהוּ עָלְמָא דְּאָתֵי בִּינָה שהוא נע ונד ממקומו שהוא עולם הבא, דהיינו מן הבינה שהוא מקבל ממנה המוחין דגדלות, וָנָד אַבָּתְרָהּ בְּעָלְמָא דֵּין והוא נודד והולך אחרי השכינה בעולם הזה בהיותה עם הנשמה הנדחה, עַד דְּתַשְׁלִים יוֹמִין דְּאִתְחַיְּיבַת לְמַיְזַל לְבַר מֵאַתְרָהָא עד שתשלים הנשמה את הימים שנתחייבה ללכת חוץ למקומה, וְאִיהוּ נָטִיר לָהּ והקב״ה שומר את השכינה, עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא עד שיחזיר אותה למקומה עם הנשמה הנדחה, וְאוֹמֵי דְּלָא יַחֲזוֹר אִיהוּ לְאַתְרֵיהּ עַד דְּיַחֲזִיר לָהּ לְאַתְרָהָא ונשבע שלא יחזור למקומו עד שיחזיר את השכינה למקומה.

וּמַאן דְּחָזַר בְּתְיוּבְתָּא ומי שחזר בתשובה ועל ידי זה גרם תיקון לנשמה המגולגלת בו, כְּמַאן דְּאַחְזָר לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּא לְאַתְרָהָא נחשב לו כאילו החזיר את הקב״ה ושכינתו למקומם, כי רק על ידי תקון הנשמות הנדחות יחזרו זו״ן למקומם, וְדָא רָזָא דְּפוּרְקָנָא וזהו סוד הגאולה, שעל ידי התשובה יתקנו ישראל את הנשמות הנדחות, ועל ידי זה תהיה הגאולה השלימה, שאז יחזרו קב״ה ושכינתיה למקומם ולמעלתם, דְּאָמַר שעל זה אמר הקב״ה לישראל הַיּוֹם אִם בְּקוֹלוֹ תִשְׁמָעוּ אם תחזרו בתשובה אז תהיה הגאולה שלימה, כדברי משיח לרבי יהושע בן לוי (נמס׳ סנהדרין דף נח סוע״ב). (רמ״ק ומק״מ ומפרשים)

משה רבינו נותן כוח לשני המשיחים להתגלות

אָמְרוּ מָארֵי מַתְנִיתִין דְּמִתְיְיבְתָּא עִלָּאָה וְתַתָּאָה אמרו חכמי המשנה של ישיבה העליונה והתחתונה, שהם הנשמות של הגן עדן העליון וגן עדן התחתון, רַעְיָא מְהֵימְנָא, אֲנַן שְׁלִיחָן דְּמָארֵי עָלְמָא לְגַבָּךְ אנו שליחים אליך מרבון העולמים, לבקש ממך שתחזיר את ישראל בתשובה ותגאל אותם, זַכָּאָה חוּלָקָךְ דְּאַנְתְּ בַּעַל תְּשׁוּבָה אשרי חלקך שאתה בעל תשובה, ואתה מחזיר את ישראל בתשובה, שָׁקוּל לְשַׁתִּין רִבְוָון דְּיִשְׂרָאֵל ואתה שקול כנגד ששים רבוא מישראל, (סמס נתעת מוסרשות הנשמות שלו כלל כל ישראל), וְאַנְתְּ הַדְרַת לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ לְאַתְרֵיהּ עֵילָּא וְתַתָּא ואתה על ידי שהחזרת את ישראל בתשובת, החזרת את הקב״ה ושכינתו למקומם לירושלים של מעלה שהיא הבינה, ולירושלים של מטה שהיא המלכות, וּבְגִינָךְ יִתְפָּרְקוּן יִשְׂרָאֵל וְיַחְזְרוּ לְאַתְרַיְיהוּ וכן בזכותך יגאלו ישראל מן הגלות ויחזרו למקומם לארץ ישראל, וְלֵית חַיָּלָא לַמְשַׁיְּחִין לְמִפְרַק לְיִשְׂרָאֵל בַּר מִינָּךְ כי אין כח לב׳ משיחין שהם משיח בן דוד ומשיח בן יוסף לגאול את ישראל חוץ ממך, כי בכחך ובזכותך יבאו (כמוכ לעיל דף רמו סוע״ב), וּבְגִינָךְ אִינּוּן מִתְעַכְּבִין ובשבילך הם מתעכבים לגאול את ישראל, כמו שכתוב עד כי יבא שילה, שיל״ה מספרו

מש״ה, שאז יתן משה כח להב׳ משיחין שיתגלו ויגאלו את ישראל. ועתה **אַשְׁלִים מִלִּין יְקָרִין אִלֵּין** השלם דברים יקרים האלו, **דַּעֲלַיְיהוּ אִתְּמַר** שעליהם נאמר **הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים** (נופת צופים, פירושו דבר הנוזל מחלות דבש), וז״ל מי שחומד לסודות התורה, אין לו דבר שיערוך אליו, כי חמודים המה לו מזהב וגו׳, ומתוקים המה לו מדבש וגו׳. (רמ״ק ומפרשים)

אף בגאולה העתידה יגאלו ישראל בזכות משה

(כי תצא רעח, ב-רע״מ)

וּכְגַוְונָא דָּא פּוּרְקָנָא ובאופן זה תהיה הגאולה, **אִם זָכוּ יִפְקוּן בְּרַחֲמֵי** אם יזכו ישראל בדין יצאו מן הגלות ברחמים, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **בְּטֶרֶם יָבֹא חֶבֶל לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר** פי׳ טרם שיבא חבלי המשיח יבא הגואל בבחינת לידת זכר, דהיינו **וְיִפְקוּן בְּרַחֲמֵי** שיצאו מן הגלות ברחמים, **וְאִי לָאו** ואם לא יזכו בדין, אז **אַקְדִּים רַחֲמֵי** צריכים בני ישראל להקדים לעורר רחמים, **וְיִפְקוּן בְּצַעֲרָא** ואז היציאה תהיה בצער, כי מאחר שעל צד הרחמים הם נגאלים הקב״ה מצטער על מעשיהם הרעים, וצריכים לרצות את מעשיהם, **וְשַׁפִּיר דְּאַקְדִּים צַעֲרָא וְדִינָא לְרַחֲמֵי** וטוב יותר כך שמקדים צער ודין לרחמים, לפי שאז תגדל אחר כך מעלת הגאולה, **וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה מָארֵי מַתְנִיתִין** ובשביל זה אמרו חז״ל חכמי המשנה (ממס׳ מגת סופ״ה), **לְפוּם צַעֲרָא אַגְרָא** לפי הצער שסבלו מקודם, יקבלו את שכרם, כי הצדיקים תחלתן יסורים וסופן שלוה (כמאמר חז״ל במדרש ב״ר סו, ה). (רמ״ק ומפרשים)

וּמַפְקֵנוּ דְּנַפְשָׁא וכן היא יציאת הנפש מן הגוף, **מִקּוֹדֶם דְּנָפְקַת אִית לָהּ צַעֲרָא** מקודם שיצאה הנפש נצטער האדם בחולי ויסורים רח״ל, אבל **לְבָתַר אַפִּיקַת בְּרַחֲמֵי** (ס״ג הרמ״ק) אחר כך נפשו יוצאת ברחמים, דהיינו שמת בנשיקה בלי צער. **וְרָזָא דְּמִלָּה** וסוד הדבר הוא כעין יציאת ישראל מן הגלות, דכתיב **בִּבְכִי יָבֹאוּ** בתחילה יבאו בבכי, דהיינו מתוך צער ודין יעשו תשובה, **לְבָתַר וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם** ואחר כך על ידי שנתקבלה תשובתם יצאו ברחמים, **וּבְגִין דָּא** ובשביל זה נאמר **וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב** פי׳ בתחילה תהיה עת צרה, **וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ** אבל על ידי זה יושעו, **וְיִפְקוּן בְּרַחֲמֵי** ויצאו מן הגלות ויגאלו ברחמים.

אמרו חכמי המשנה שהיו שם עם הרעיא מהימנא, **וּכְגַוְונָא דְּשָׁלַח קַדִּישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיוֹנָה** וכעין ששלח הקב״ה את היונה מן התיבה על ידי נח, **וְלָא אַשְׁכַּח אֲתַר לְשַׁרְיָא** ולא מצאה מקום לנוח, כמ״ש ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, והצטערה, **הָכִי**

שָׁלַח לָךְ רַעְיָא מְהֵימְנָא בְּקַדְמֵיתָא כך בתחילה בגאולת מצרים, שלח לך הקב״ה רעיא מהימנא, **וּמַה כְּתִיב בְּהוֹן** ומה כתוב בהם בישראל **וַיַּפֵּן כֹּה וְכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ** דהיינו שראה **דְּכֻלְּהוֹן חַיָּיבִין** שכולם הם חייבים, **וְלָא אַשְׁכַּח בְּהוֹן אִישׁ זוֹכֶה לְאַפָּקָא מִן גָּלוּתָא** ולא נמצא בהם איש שיהיה לו זכות לצאת מן הגלות, **וּבְגִין דָּא סָרְבַת לְמֵיזַל תַּמָּן** ובשביל זה סרבת ומיאנת ללכת למצרים לגאול את ישראל, **וְאָמְרַת** להקב״ה **שְׁלַח נָא בְּיַד תִּשְׁלָח** דהיינו ביד אהרן שהוא בחסד, כי מצדי שאני לוי בבחינת גבורה ודין אינם ראוים לצאת, (ס״ג הרמ״ק) **וְהָא אַנְתְּ כְּעַן בְּהַהוּא זִמְנָא** והרי אתה עתה כמו בזמן של יציאת מצרים, **בָּךְ יִתְקַיֵּים** יחד **עִם יִשְׂרָאֵל** מה שכתוב **כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת** כמו שאז נגאלו ישראל בזכות משה, אף בגאולה האחרונה בזכותו יגאלו.

וּבְגָלוּתָא בָּתְרָאָה ובעת הגאולה מגלות האחרון יתוסף ענין זה, כי **תְּרֵין מְשִׁיחִין יִשְׁלַח עַמָּךְ** שני משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ישלח הקב״ה עמך, כי בלתך אינם יכולים לבא כנזכר לעיל, **לֶקֶבֶל תְּרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה** והם כנגד ב׳ כנפים שלך של היונה, **דְּאַנְתְּ כְּגוֹפָא בְּגָלוּתָא רְבִיעָאָה** כי אתה הוא רק כגוף היונה בגלות הרביעית, **לֵית לָךְ גַּדְפִּין** ואין לך כנפים, לכן צריך לשתף עמך ב׳ המשיחין שהם הב׳ כנפים שלך. **וְלֹא עוֹד, אֶלָּא בְּקַדְמֵיתָא** אלא בתחילה בגאולת מצרים, **הֲווֹ יִשְׂרָאֵל כְּגוֹפָא** היו ישראל כגוף בסוד התפארת, **וְאַנְתְּ וְאַהֲרֹן כִּתְרֵין גַּדְפִּין דְּיוֹנָה** ואתה ואהרן הייתם כשתי כנפים של היונה, בסוד חסד וגבורה של המלכות, **וּבְהוֹן פָּרְחוּ יִשְׂרָאֵל** ובהם בזכותכם פרחו ישראל ויצאו מן הגלות, ועתה בגלות הרביעית יהיה משה בחינת גוף והשני משיחין בחינות חו״ג דמלכות. (מסר ממשך חממר) (רמ״ק ומפרשים)

משה ירד בין הקליפות לעסוק בתקון המשיח והגאולה

(כי תצא רעח, ב - רעט ב, רעיא מהימנא)

אַדְהָכִי הָא נוּנָא רַבָּא אִזְדְּמַן לְגַבֵּיהּ בתוך כך הנה דג גדול נזדמן אליו, הוא היה רב המנונא סבא שבא מן הגן עדן ונגלה אל הרעיא מהימנא, **וְאָמַר** לו, **רַעְיָא מְהֵימְנָא,** הנה כתוב **אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ** ר״ל שאתה מתלבש בתלמיד חכם הנקרא איתן, **וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ** ושים עם השכינה הנקראת סלע מדורך, ומפרש הנה מלת איתן היא אותיות **תַּנְיָ״א דְּמְסַיֵּיעַ לָךְ** דהיינו התלמיד חכם המסייע לך בגלות, **דְּהָא נוּנִין בַּסֶּלַע קָנָא דְּיְיָ** כי התלמידי חכמים שהם כדגי הים, הקן והמדור שלהם הוא בסלע, דהיינו עם השכינה הנקראת סלע, והנה **אֵיתָ״ן בְּהִפּוּכָא תַּנְיָ״א** איתן בהיפך אותיות היא תני״א, וכן **אֵיתָנֵי״ם בְּהִפּוּךְ אַתְוָון תַּנָּאֵי״ם** איתני״ם בהיפך אותיות הם תנאי״ם, הרי התנאים הם איתנים וחזקים, לכן

אִסְתַּמַּר מִנַּייהוּ תשמור עצמך מהם, ר״ל התלמידי חכמים שאתה מלובש בתוכם צריכים להזהר שלא לחלוק על התנאים, **דְּהָא אַנְתְּ** כי אתה עכשיו בהלבשותך בתלמידי חכמים **כְּבַד פֻּה וּכְבַד לָשׁוֹן** ואינך ראוי לחלוק על התנאים, (וסוד הדבר, כי פה הוא בחינת ישראל, ולשון הוא הקב״ה, שהם שורש גלות בין תלמידי חכמים, כמוהו שנאמר פה ומתורגם שנכתב), **וּמַאן דְּבָעֵי לְאַתְקָפָא בְּסִטְרָא דְּנוּנֵי יַמָּא** ומי שרוצה להתחזק ולחלוק על דגי הים שבסלע, **דְּמָארֵי מַתְנִיתִין דְּאִינּוּן תַּנָּאִים** שהם חכמי המשנה התנאים, **בָּעֵי לְמֶהֱוֵי תַּקִּיף** צריך להיות חזק מהם, **לִישָׁנָא חֲדִידָא חֲרִיפָא** בלשון מחודד וחריף, ר״ל שיהיו דברי התורה מחודדים בפיו, **לְינָקוֹב עַד דְּמָטֵי לְתְהוֹמָא רַבָּא** לנקוב עד שיגיע לתהום הגדול ששם השכינה, דהיינו שיוכל בכח תורתו לעשות נקב ושביל להעביר השפע להשכינה הנמצאת בעמקי תהום רבא בין משכן החיצונים, ורק אז הוא יכול לחלוק על התנאים, ולפי שאין איש כזה עתה בגלות לכן צריך להזהר מלחלוק על התנאים. (רמ״ק והגר״ח מפרשים)

וממשיך ואמר **דְּתַמָּן** כי שם בתהום רבא הוא ידיעת סוד הגאולה, שנאמר בה **כִּי עוֹד** (דף רעט ע״א) **חָזוֹן לַמּוֹעֵד** יש עוד נבואה על הגאולה שתבא לזמן קבוע, **וְיָפֵחַ לַקֵּץ** הנבואה ידבר על קץ הגאולה, **וְלֹא יְכַזֵּב** ״אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר״, **וְאוֹקְמוּהּ** ואמרו חז״ל (נמס׳ סנהדרין דף נז ע״ב), **דְּהַאי קְרָא** שפסוק זה **נוֹקֵב וְיוֹרֵד עַד תְּהוֹמָא רַבָּא** פרש״י מה תהום אין לו קץ וסוף, כך אין אדם יכול לעמוד על סוף פסוק זה, כי בו הוא ידיעת סוד הגאולה כדלקמן, ואמר **מַאן הוּא דְּנָחִית לְתְהוֹם רַבָּא לְאַשְׁכְּחָא זִמְנָא דָּא** מי הוא אשר יכול לרדת בחכמתו לתהום רבה למצוא ולהבין את סוף זמן הקץ, כי אין מי שישיג זאת **אֶלָּא אַנְתְּ** אלא אתה משה רעיא מהימנא, **דְּאִתְּמַר בָּךְ** שנאמר בך **צַדְּקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה** ר״ל על ידי שאתה בתפארת הנקרא משפט, ועל ידי שהנהגת המשפט מגעת עד תהום רבה, לכן אתה יכול להשיג את סוף הקץ.

וסוד הדבר הוא, כי מעת החרבן התחיל העולם והשכינה עמו לרדת דרך מורד הקליפות, והקליפות שולטות, ואין לך יום שאין בו קללה יותר מחברו, מפני שבכל יום העולם יורד מדרגה אחת במדרגות החיצונים, וכל מדרגה שהיא למטה ממדרגה אחרת היא קשה מאד מחברתה, והיינו סוכת דוד הנופלת, שלעולם היא נופלת ויורדת, וקץ הגאולה תלוי בירידתה, ובכלותה לרדת מיד תעלה בבת אחת, ולכך בעמקי התהום שהוא משכן החיצונים שם סוד הגאולה, ומי שיודע ובקי בעומק מדרגות הקליפות, ויראה ירידת השכינה והמקום שהיא עומדת, וכמה מדרגות נשארו לה עד סוף ירידתה, וכמה יורדת בכל יום, ידע ויבין סוד הגאולה, דהא בהא תליא. (רמ״ק)

וממשיך ואמר, כי **כַּמָּה מָארֵי מַתְנִיתִין** כמה חכמי משנה דהיינו הרבה תלמידי חכמים, **דְּבָעוּ לְנַחֲתָא לְעוּמְקָא דַּהֲלָכָה** שרצו לרדת לעומק ההלכה (שהיא סוד המלכות שנקראת הלכה, וז״ל שרצו לרדת בעין הקליפות לדעת סוד נפילת סוכת דוד שהיא המלכות עד כמה ימשך, ומה ומתי יהיה תקונה), והיינו **לְאַשְׁכְּחָא תַּמָּן** קֵץ **דִּפּוּרְקָנָא** למצוא שם את זמן קץ הגאולה,

וְנָחֲתוּ תַּמָּן וְלָא סְלִיקוּ וירדו שם ולא עלו, ור״ל שלא העלו ולא מצאו כלום שנסתם מהם הקץ, **וְאַף עַל גַּב דִּלְישָׁנְהוֹן חֲוֹת כְּפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סֶלַע** ואף על פי שלשונם היה כפטיש יפוצץ סלע, דהיינו שהיו צדיקים והיו יכולים להשפיע שפע להשכינה הנקראת סלע, עם כל זה **חֲלִישׁ פַּטִּישׁ דִּלְהוֹן לְנַקָּבָא בְּהַהוּא סֶלַע** היה חלש הפטיש שלהם לנקוב בסלע ההוא, ר״ל שלא היה להם כח ליכנס בהיכלות הטמאים להשיג שם סוד הקץ, מפני פחד הקליפות שלא יתפתו אחריהם, כמו שכתוב בנח וישכר ויתגל, שנפל שם, ולא היה יכול לעלות, **וּמַאן דְּנָקִיבוּ דִּילֵיהּ בְּהַהוּא סֶלַע בְּלָא רְשׁוּ** ומי שנוקב באותו הסלע בלא רשות, ר״ל מי שיכנס לבין הקליפות למצוא תקון ועליית השכינה וקץ הגלות, ואינו ראוי לכך, אז **אָתָא חִוְיָא לְנַשָּׁכָא לֵיהּ** בא נחש לנשוך אותו, ר״ל הקליפה מרמה אותו באיזה מראה חיצוני, ונשאר שם. **וְאִית אַחֲרָנִין דְּנָקִיבוּ לָהּ עַד דְּמָטוּ לְתְהוֹמָא רַבָּא** ויש אחרים שנקבו את הסלע עד שהגיעו לתהום רבה, ר״ל הגם שנכנסו ברשות (כעין הוספת הגפ״ת, שאמר לו הקב״ה קח לך מספר זוגות, כמזכר שודו בפרשת פקודי דף רמה ע״ב), ועם כל זה **וְלָא סְלִיקוּ מַתַּמָּן** לא עלו משם, כלומר לא השיגו כלום, (וכן כתוב בזוהר, כי סתומים ומתומים הדברים, כי לא השיג את סוד הגאולה). (רמ״ק ומפרשים)

וממשיך ואמר **וּבְזִמְנָא דְּנוּקְבָא פְּתִיחָא** ובזמן שנפתח הנקב של תהום רבה, דהיינו בזמן הגלות שניתנה רשות להקליפות לשלוט, ואז **כָּל מַאן דַּהֲוָה נָפִיל תַּמָּן** כל מי שנפל שם בגלות, **לָא הֲוָה סָלִיק** לא היה יכול לעלות בעצמו בלא עזר הקב״ה, **וּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד נָפַל תַּמָּן עִם מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** דהיינו שנפלו בגלות, **דְּחַד** שאחד דהיינו משיח בן דוד, **אִיהוּ** הוא **עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר** כי חמור רומז על משיח בן דוד, **וְחַד אִיהוּ** ואחד הוא **בְּכוֹר שׁוֹרוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף** זהו משיח בן יוסף, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו מש״כ **כִּי יִכֶּרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר** דהיינו משיח בן דוד ומשיח בן יוסף הנרמזים בשור וחמור שנפלו בגלות, **וּבְגִין דָּא אִקְּרֵי מָשִׁיחַ בַּר נַפְלֵי** ולכך נקרא משיח בר נפלי (כמבואר בסמ׳ סנהדרין דף צו ע״ב) על שם שנפל בגלות, **וְאִיהִי נָפְלַת בַּתְרַייהוּ** והשכינה נפלה אחריהם, כי בכל מקום שגלו ישראל השכינה גלתה עמהם, **וְאִתְּמַר עָלָהּ** ונאמר עליה **נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל** פי׳ שלא תוסיף קום מעצמה עד שיבא הקב״ה ויקים אותה, **וְאַנְתְּ הוּא** ואתה רעיא מהימנא הוא **בַּעַל הַבּוֹר** שאתה פתחת את הבור על ידי שבירת הלוחות, שאז נגזר למסור את ישראל בשעבוד מלכויות לתועלתם ולתקונם, לכן משה **יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו** פי׳ שימשיך חסד ורחמים להתעוררות הגאולה, כי כסף הוא בחינת חסד, **וְהַמֵּת יִהְיֶה לּוֹ, דָּא מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף דְּעָתִיד לְאִתְקַטְלָא** זה רומז על משיח בן יוסף שעתיד לההרג, ועל משה מוטל לתקן הדבר שלא יהרג, ואם ח״ו יהרג אז עליו מוטל לטפל ולעסוק בו להחיותו, ולכן **נָחֵת בְּגִינֵיהּ** משה ירד בין הקליפות קודם הגאולה לעסוק בתקון המשיח ותיקון הגאולה.

קץ הגאולה נוקב עד התהום רבה

(כי תצא רעט, א - רע״מ)

גְּלוּתָא רְבִיעָאָה גלות הרביעית היא גלות הזו האחרון, שהיא גלות אדום, שהיא **תְּהוֹם רַבָּה** דהיינו שהיא ארוכה ביותר, והיא **חָלָל דֶּאֱגוֹזָא** כנגד החלל של האגוז, המקיף את פרי האגוז שהיא סוד השכינה המתלבשת בגלות עמנו, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו שכתוב **וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם** שהיא הקליפה הד׳ הנקראת ״תהום״.

וְאִתְקְרֵי בּוֹר וקליפה זו הד׳ שהיא סוד חלל האגוז שהיא גלות האחרון נקראת בור, **דְּנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר** דהיינו משיח בן יוסף הנקרא שור כנזכר, **דָּא דִּכְתִיב בְּיוֹסֵף** זהו שכתוב ביוסף **בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, דְּאִתְמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ הַבּוֹרָה** היינו **נוּקְבָּא בִּישָׁא** לכן כתוב הבורה בלשון נקבה, שרומזת על נקבה הרעה שהיא הלילי״ת הרשעה, ומש״כ **וְהַבּוֹר רֵק** היינו **דְּכוּרָא** הזכר דקליפה שהוא ס״מ אביהם של הערב רב, שהם בור **רֵק בְּלֹא תוֹרָה, אֲבָל נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים יֵשׁ בּוֹ, וְדָא גְּלוּתָא רְבִיעָאָה** וזו היא גלות הרביעית, שהיא **דּוֹר דְּרְבִיעַיִם** דור של רשעים **מָלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים** דהיינו **רַמָּאִים כְּנְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, דְּעָקְרִין מִלֵּי דְּרַבָּנָן** שעוקרים דברי החכמים, **וְדַיְינִין לְשִׁקְרָא** ודנים דין שקר, **עֲלַיְיהוּ אִתְמַר** עליהם נאמר **הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ** שהם נעשים ראשים על ישראל. (רמ״ק ומפרשים)

והמשיך רב המנונא סבא את דבריו ואמר, מש״כ **וַיִּפֶן פֹּה וָכֹה, וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ** היינו **דְּיִשְׂרָאֵל בְּאִלֵּין רַשִׁיעַיָּא עֵרֶב רַב** לפי שישראל מעורבים עם הרשעים שהם הערב רב, **וְדָא בְּסוֹף גָּלוּתָא** וזה יהיה בסוף הגלות, **וּבְגִין דָּא קֵץ דְּפוּרְקָנָא** ולכך קץ הגאולה **נוֹקֵב עַד הַתְּהוֹם רַבָּה** כי השכינה יורדת ממדרגה למדרגה, ועד שתרד כל מדרגות הקליפות לא תקום כנזכר לעיל, **וְרַעְיָא מְהֵימְנָא** ואמר רב המנונא סבא להרעיא מהימנא, הנה **תְּהוֹ״ם הוּא הַמָּוֶ״ת בְּהֵיפּוּךְ אַתְוָון** בהיפוך אותיות, **וְלֵית מָוֶת אֶלָּא עֲנִיּוּתָא** ואין מות אלא עניות, כי עני חשוב כמת, ועתה בגלות במקום המות היא העניות לתלמידי חכמים, **אַנְתְּ נְחִיתַת תַּמָּן** ואתה ירדת שם, כי נשמת משה רבינו מתנוצצת בנשמות התלמידי חכמים העוסקים בתורה, והכנעתם ועניותם מתייחסות למשה רבינו, **וְהָא קָא אִתְבְּרִיר לְעֵילָּא** והרי כל זה כבר נתברר למעלה בגן עדן **קַמֵּי** לפני הנשמות של **תַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים, וְכֻלְּהוּ נָחֲתִין בְּגִינָךְ בְּתְהוֹמָא** וכולם יורדים בתהום הגלות בשבילך, **לְסַיְיעָא לָךְ** להעלות את השכינה למקומה, כי על ידי גלוי סודות התורה שגלו הרעיא מהימנא ורבי שמעון ונשמות הצדיקים שבאו מגן עדן, סייעו לתקון השכינה בגלותה.

ואמר רב המנונא סבא להרעיא מהימנא **וְאַנְתְּ תַּנְיָא דְּמִסַּיְיעַ לָךְ יַתִּיר מִכֻּלְּהוּ** אתה תנא שמסייע לעצמך יותר מכולם, ר״ל הגם שתלמידי חכמים העוסקים בתורה מסייעים

לך, אבל אתה מסייע לעצמך יותר מכולם, **בְּגִין דְּאַנְתְּ לְוְיָתָן דְּיַמָּא דְּאוֹרַיְיתָא** לפי שאתה לויתן דהיינו הדג היותר גדול בים התורה, כי **מָאריהּ דְּכָל נוּנִין לְוְיָתָן אִתְקְרֵי** השר של כל הדגים נקרא לויתן, ואתה נקרא לויתן **עַל שֵׁם אוֹרַיְיתָא דְּאִתְמַר בֵּיהּ** על שם התורה שנאמר בה **כִּי לְוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ** הרי לויתן הוא לשון לויה וחיבור, **וּבָךְ** נאמר **אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ יהו״ה** פי׳ שהקב״ה יושיע לאדם ולבהמה, ומפרש **אָדָם** היינו **דְּאִתְמַר בֵּיהּ** שנאמר בו **אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל** היינו תלמיד חכם, **וְאוֹקְמוּהּ מָארֵי מַתְנִיתִין** ופירשו חכמי המשנה (נמס׳ נדכות דף סג ע״ב), כי **אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּימֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עָלֶיהָ, וְלֵית מִיתָה אֶלָּא עֲנִיּוּתָא** ואין מיתה אלא עניות, כי עני חשוב כמת, והיינו התלמידי חכמים לומדים תורה גם בעניים, **וּבְהֵמָה, אִלֵּין עַמֵּי הָאָרֶץ** אלו הם עמי הארץ, **דְּאִינּוּן מִתְכַּפְּיִין כַּסּוּס כַּפֶּרֶד תְּחוֹת מָארֵי מַתְנִיתִין** שהם נכנעים כסוס וכפרד תחת חכמי המשנה שהם התלמידי חכמים, גם אותם יושיע ה׳. (רמ״ק ומפרשים)

הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא

(כי תצא רעט, א-רע״מ)

ואמר רבי שמעון לרעיא מהימנא **בַּת קוֹל בְּגָלוּתָא** המלכות הנקראת בת לז״א הנקרא קול היא בגלות, **עַד דְּחֵיתֵי אַנְתְּ לְגַבָּהּ** עד שאתה תבא אליה לגאול אותה, **דְּאַנְתְּ קוֹל דִּילָהּ** שאתה הוא סוד ז״א שהוא הקול שלה, והטעם שנקראת בת **דְּכָל אִשָּׁה בַּת בַּעְלָהּ** שכל אשה נקראת בת לבעלה, **כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** כמו שנאמר (לפנינו נפסוק) **וַתְּהִי לוֹ כְּבַת**, ומפרש **מְאוֹרָשָׂה אִיהִי לָךְ** לפי שהיא מאורשה לך, לכן היא נקראת בת שלך, כי בעוד שאין הבעל עושה לאשתו כלי היא נקראת בת, אמנם אחר שעשאה כלי בסוד אות ברית נקראת בית, יו״ד בתוכה, וזה סוד אל תקרי לבת אלא לבית, וכאן נקראת השכינה בת, כי **עַדַיִן לָא עָאלַת עִמֵּיהּ לַחוּפָּה** עדיין לא נכנסת עמה לחופה, לכן **אִתְמַר** נאמר בהשכינה **צָעֲקָה הַנַּעֲרָה הַמְאוֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ** לא בתפארת ולא ביסוד, ואמר **וְהָכִי שְׁכִינְתָּא אִימָּא דִּילָהּ** וכך הוא השכינה בבחינת הנגלית נקראת אם שלה, והיא **צוֹעֶקֶת עַל בְּנָהּ** צועקת על בניה ישראל, שמצטערת על גלותן, **וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ** להוציאם מן הגלות, **עַד דְּייֵתֵי עַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא בְּגִינָהּ** עד שיבא עמוד האמצעי שהוא ז״ת נעלם בשבילה, **דְּאִיהוּ מוֹשִׁיעַ** שהוא המושיע אותה, ויקים אותה מעפר גלותה, **דִּבְגִינֵהּ אִתְמַר** שבשביל השכינה נאמר, **הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ, צַדִּיק וְנוֹשָׁע** ומלכך היינו ז״א שעל ידי צדיק יסוד עולם **הוּא מוֹשִׁיעַ לְעֵילָּא** הוא מושיע למעלה לבטל מן השכינה הקדושה את אחיזת החיצונים, **וְאַנְתְּ לְתַתָּא** ואתה משה מושיע את ישראל למטה, (כמ״ש לקמן (דף רפ ע״ב), וז״ל, עתיד משה לעתיד לבוא להוציא את ישראל ממצרים כמו שהוציאם בראשונה, ומשיחין יהיה הגואל, ויקבץ נדחי ישראל, ויבנה להם את ירושלים ואת בית הבחירה.

והמשיך ואמר **וּבְגִין דְּאַנְתְּ בְּדִיוּקָנֵיהּ** ולפי שאתה בדיוקן של ז״א, **אִתְּמַר בָּךְ** נאמר בך, שאמר לך הקב״ה **וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי** להיות כמוני, דהיינו בלי יחוד, כי על ידי מעשה העגל שעשו הערב רב, נגרם פגם למעלה ולא היה יחוד השלם, **דְּכֻלְּהוּ יִשְׂרָאֵל אֲהַדְּרוּ לְאָהֳלֵיהוֹן** כי כל ישראל חזרו לאהליהם, כדי לקיים מצות פריה ורביה, להביא לעולם נשמות שצריכות להתתקן בלבוש גוף על ידי קיום מצות ומעשים טובים, **וְאַנְתְּ לָאו** ואתה לא היית צריך לקיים מצות פריה ורביה, כי אתה רומז לז״א, **עַד פּוּרְקָנָא בָּתְרַייְתָא** עד הגאולה האחרונה, שמו יהיה ימוד תמידי של זו״ן הגדולים.

וּמַאן גָּרַם דָּא ומי גרם את הפירוד הזה, **עֵרֶב רַב** המעורבים בישראל כשאור שבעיסה, **דְּבְגִינַייהוּ** שבשבילם **וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדָו אֶת הַלּוּחוֹת** כי הם עשו את העגל שהוא גרם את שבירת הלוחות, **וּמַהַהִיא שַׁעְתָּא נָפְלָה** ומשעה ההיא נפלה השכינה בגלות, **וְלָא אִתְפָּרְקַת מֵעֵרֶב רַב** ולא נגאלה מן הערב רב, **דְּאִתְּמַר בְּהוֹן** שנאמר בהם **וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם**, והם נמצאים תמיד מעורבים בישראל, כי **בְּכָל דָּא לָא אִתְפְּרָשׁוּ מִיִּשְׂרָאֵל** בכל מה שמתו וכלו בעגל ובשטים, עם כל זה לא נפרדו מישראל, כי על ידי שישראל לא מקדשים עצמם בשעת תשמיש, מביאים נשמות של ערב רב לעולם, והם עזי פנים שבדור, וזה גורם **וְשִׁפְחָה מִגְּבִרְתָּהּ** כי השפחה שהיא הקליפה אינה נפרדת מן גבירתה שהיא השכינה ויונקת ממנה, **עַד פּוּרְקָנָא בָּתְרַייְתָא** עד הגאולה האחרונה, שאז יכלו כל הנשמות שבגוף המזוהם והחומרי, ואז יתבררו ויתלבנו ישראל מהערב רב, ויקוים משׁ״כ ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. (רמ״ק ומפרשים)

עתיד משה רבינו ללמד תורה לכל ישראל בגלוי

(כי תצא רפ, א-רע״מ)

ועוד אמר רבי שמעון לנשמת משה **דְּהָא אַנְתְּ אִי לָא הֲוֵית קָבוּר לְבַר מֵאַרְעָא קַדִּישָׁא** הנה אם אתה לא היית קבור מחוץ לארץ הקדושה, דהיינו **לְבַר מַכְּלָה דִּילָךְ** מחוץ לכלה שלך, כי השכינה נקראת ארץ ישראל, אז **לָא הֲווֹ יִשְׂרָאֵל נָפְקִין מִגָּלוּתָא** לא היו ישראל יוצאים מן הגלות לעולם מחמת תוקף התגברות החיצונים, אבל לפי שאתה קבור מול בית פעור, אתה מכניע את החיצונים, **וּבְגִינָךְ אִתְּמַר** ובשבילך נאמר **וְהוּא מְחוֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ** דהיינו **אִתְעֲבִידַת חוֹל בְּגִין חוֹבָה וְפֻשַׁע דְּיִשְׂרָאֵל, בְּקִבּוּרָה דִּילָךְ** שנהיית חול בקבורה שלך מחמת עונות ופשעים של ישראל, ר״ל על ידי שאתה קבור בבחינת עולם היצירה, **דְּאִתְּמַר בָּךְ** שנאמר בך **וַיִּקְבֹּר אוֹתוֹ בַּגַּיְא** היינו בעולם היצירה עולמו של מט״ע, שהוא בבחינת ששת ימי החול.

וּמַה כְּתִיב בְּקִבּוּרָה דִּילָךְ אבל מה נאמר בקבורה שלך לעתיד לבא **כָּל גֵּיא יִנָּשֵׂא** דהיינו **כָּל שָׁפֵל וְנָמוּךְ יִנָּשֵׂא בְּגִינָךְ** כל שפל ונמוך כגיא ינשא למעלה בזכותך, **דְּאִינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן שְׁפָלִים מִכָּל אוּמָה וְלִישָׁן** שהם בני ישראל שבגלות הם שפלים מכל אומה ולשון, ובשעת הגאולה כולם יתנשאו, ומש״כ **וְכָל הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ** דהיינו **דְּאִינּוּן רַשְׁיעַיָּיא וְגַסֵּי הָרוּחַ** הם רשעי הגוים שהם גסי רוח, ר״ל כל הגוים שהתגאו על ישראל ישפלו, **וְהַאי אִיהוּ** וזהו שכתוב **וּבַחֲבוּרָתוֹ נִרְפָּא לָנוּ** דורש חבורתו מלשון חבור, דהיינו **בְּחִבּוּרָה דְּאִתְחַבָּר עִמָּנָא בְּגָלוּתָא** בהתחברות שנתחבר נשמת משה עמנו בגלות, ר״ל על ידי שהוא קבור בחוץ לארץ, **נִרְפָּא לָנוּ** שנצא מן הגלות. (רמ״ק ומפרשים)

ואמר עוד רבי שמעון במעלת משה רבינו **דְּאַנְתְּ הוּא כְּשִׁמְשָׁא דְּנָהִיר** כי אתה הוא כשמש המאיר ביום, כי פני משה כפני החמה, **דְּאַף עַל גַּב דְּאִתְכְּנַשׁ בְּלֵילְיָא נָהִיר הוּא בְּסִיהֲרָא וּבְכָל כּוֹכָבַיָּא וּמַזָּלֵי** כי אף על פי שנאסף ונשקע בלילה, הוא מאיר בלבנה ובכל הכוכבים והמזלות, **הָכִי אַנְתְּ נָהִיר בְּכָל מָארֵי הַלָּכוֹת וְקַבָּלוֹת** כך אתה מאיר בכל בעלי הלכות הלומדים נגלות התורה, ובכל בעלי קבלות הלומדים נסתרות התורה, כי אור התורה המאיר בתלמידי חכמים אפילו בדורות אלו, הוא אור תורת משה רבינו, **וּמִינָּךְ אִשְׁתַּקְיָין בְּגִנְיזוּ** וממך מושקים ממימי התורה בסתר, **כְּמַבּוּעָא דְּאַשְׁקֵי לְאִילָנִין תְּחוֹת שָׁרְשֵׁיהוֹן בְּגִנְיזוּ** כמבוע המשקה לאילנות תחת שרשיהם בסתר, **עַד דְּאִתְבְּקַע מֵימוֹי בְּאִתְגַּלְיָיא** עד שמתבקע ומתפרץ מימיו בגלוי, כן לעתיד לבא ילמד משה רבינו תורה לכל ישראל בגלוי, **הָדָא הוּא דִּכְתִיב** זהו שכתוב **יָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה** היינו מעיינות התורה יפוצו בגלוי לכל מי שירצה ללמוד. (רמ״ק ומפרשים)

והמשיך רבי שמעון ואמר לרעיא מהימנא **דְּאַנְתְּ הוּא אוּף הָכִי כְּשִׁמְשָׁא** שאתה דומה גם כן לשמש, **דְּאָזִיל בִּימֵי הַחוֹרֶף תְּחוֹת מַבּוּעִין** ההולך בימי החורף תחת מבועי המים בסתר ומחמם אותם, והיינו בימי הגלות הארת משה רבינו היא בבחינת הסתר ודין, אבל **וְכַד מָטֵי פּוּרְקָנָא תְּהֵא כְּשִׁמְשָׁא דְּאָזִיל בַּקַּיִץ לְעֵילָּא מִמַּבּוּעִין** כשתגיע הגאולה תהיה כשמש ההולך בקיץ למעלה מן מבועי המים, **וְיהוֹן צוֹנְנִין בְּרַחֲמֵי** ואז המבועים יהיו צוננים שמורה על הרחמים, ר״ל שבעת הגאולה יתגלו הארות משה בבחינת רחמים רבים, **דְּכַד אַנְתְּ תְּחוֹתַיְיהוּ** כי כשאתה תחתיהם דהיינו בהסתר, **אִינּוּן חַמִּין בְּדִינָא** אז הם חמים המורים על הדין.

אָתָא רַעְיָא מְהֵימְנָא בא הרעיא מהימנא, **וּבָרִיךְ לְבוּצִינָא קַדִּישָׁא** וברך את המאור הקדוש רבי שמעון, **וְאָמַר** לו **וַדַּאי אַנְתְּ הוּא דְּנָהִיר לִי** ודאי אתה הוא המאיר לי, כי עיקר התפשטות אורו של משה רבינו בדורו של רבי שמעון נתלבש בו, ובכח אור זה גילה כל סודות הזהר, שעל ידו האיר רבי שמעון בנשמת רעיא מהימנא, **בְּזִמְנָא דְּאִתְּמַר עָלַי** בזמן שנאמר עלי **כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ** כי אותיות ״כי בא״ השמש, היינו כעין **כָּבֶ״ה**

הַשְׁמֶשׁ דהיינו דְּאַחֲשֵׁיךְ נְהוֹרֵיהּ שנכבה ונחשך אורו, ועתה אתה מאיר לי באור הזהר, לכן יְהֵא רַעֲוָא דַּיהו״ה יַנְהִיר שְׁמֵיהּ עָלָךְ יהי רצון שהשם הוי״ה שבאצילות יאיר שמו עליך, ולא בחילוף א״ת ב״ש כמו ביצירה ששם נקרא שמו מצפ״ץ. (רמ״ק והגר״ח ומפרשים)

לכוון בכל המצוות לגאול את השכינה מן הגלות

(כי תצא רפא, א-רע״מ)

וְלָא לְמַגְנָא אָמַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ולא לחנם אמר הקב״ה כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּבִגְמִילוּת חֲסָדִים וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ פְּדָאַנִי לִי וּלְבָנַי מִבֵּין הָאוּמּוֹת כדברי חז״ל (נמס׳ סנהדרין דף ז ע״ב), הרי ביד בני ישראל לפדות את הקב״ה ואת השכינה שיוכלו לגאול את ישראל מבין האומות, ושואל וְכַמָּה בְּנֵי נָשָׁא דְּקָא מְשַׁתַּדְּלֵי בְּאוֹרַיְיתָא וְעָבְדֵי גְּמִילוּת חֲסָדִים וּמְצַלִּין, וְלָא אִתְפְּרַק קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְיִשְׂרָאֵל והלא כמה בני אדם שעוסקים בתורה ועושים גמילות חסדים ומתפללים עם הצבור, ולא נגאלו הקב״ה ושכינתו וישראל, ומשיב אֶלָּא דְּיִשְׁתַּדַּל בְּאוֹרַיְיתָא לְחַבְּרָא יָתָהּ בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אלא שצריך לעסוק בתורה כדי לחבר ולייחד את השכינה עם הקב״ה, ולא לשום כונה אחרת, וּגְמִילוּת חֶסֶד וענין גמילות חסד הָא אוֹקְמוּהּ הרי ביארוהו החברים, (ס״ג הרמ״ק) דְּאֵין חָסִיד אֶלָּא הַמִּתְחַסֵּד עִם קוֹנוֹ שענינו הוא דְּכָל פִּקּוּדִין דְּעָבִיד לְמִפְרַק בְּהוּ שְׁכִינְתֵּיהּ שכל מצות שהוא עושה יכוין לגאול בהם את השכינה, וּבְהָא עָבִיד חֶסֶד עִם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא ובזה הוא עושה חסד עם הקב״ה, שעל ידי זה שניהם נגאלים ועולים לאצילות, ואז זה האיש נקרא חסיד.

וממשיך ואמר מַאן דְּגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתֵּיהּ מי שגומל חסד עם השכינה, שמכוין בקיום המצות להעלותה מן הגלות, עִם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גָּמִיל זה האיש גומל חסד עם הקב״ה, בְּגִין דְּכַד חָבוּ יִשְׂרָאֵל לפי שכשחטאו ישראל בהיותם בארץ ישראל, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הֲוָה בָּעֵי לְיַסְּרָא לוֹן והקב״ה רצה לייסרם מיד על כל עון ועון שעשו, כדי שלא ישובו לכסלם ויחזרו בתשובה, אבל אִימָּא חַוַּת רְבִיעָא עֲלַיְיהוּ האם שהיא השכינה היתה רובצת עליהם ושומרתם ומלמדת זכות עליהם, וישראל לא עשו תשובה, עַד דְּנָפְקוּ לְתַרְבּוּת רָעָה עד שיצאו לתרבות רעה, עד שנתמלאה סאתם, ואמר הקב״ה הרי אמם שהיא השכינה שלא הניחתני לייסרם היא גרמה כל זאת, לכן קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַה עָבִיד מה עשה הקב״ה, תָּרִיךְ בְּנֵי מַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא גרש והגלה את בני המלך והמלכה, דהיינו את בני ישראל עם השכינה, ר״ל השכינה גלתה עם ישראל כדי לשומרם שלא יכלו בין האומות, והקב״ה הלך עם השכינה לשומרה מאחיזת החיצונים, וְאִיהוּ אוֹמֵי דִּלָּא

יֶהְדַּר לְאַתְרֵיהּ ונשבע הקב״ה שלא יחזור למקומו, עַד דְּמַטְרוֹנִיתָא אִתְהַדְּרַת לְאַתְרָהָא עד שהשכינה תחזור למקומה לארץ ישראל, נמצא וּמַאן דְּהָדַר בִּתְשׁוּבָה וְגָמִיל חֶסֶד בִּשְׁכִינְתָּא כי מי שחוזר בתשובה וגומל חסד עם השכינה, וּבְכָל אוֹרַיְיתָא וּבְפִקּוּדִין דִּילָהּ ועוסק בכל התורה ובמצות של השכינה, וְלָאו אִיהִי אֶלָּא לְמִפְרַק שְׁכִינְתָּא ואין כונתו אלא כדי לגאול את השכינה מן הגלות, דָּא עָבִיד חֶסֶד עִם קוֹנוֹ זהו שעושה חסד עם קונו, וּכְאִילּוּ פָּרִיק לֵיהּ וְלִשְׁכִינְתֵּיהּ וְלִבְנוֹי ונחשב לו כאילו פדה את הקב״ה ואת שכינתו ואת בני ישראל מן הגלות. (רמ״ק ומפרשים)

בביאת המשיח עתידים ישראל לומר שירה שלימה

(וילך רפו, א)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בעת ביאת המשיח, זְמִינִין יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר שִׁירָתָא שְׁלִימָתָא עתידים ישראל לומר שירה שלימה, דהיינו להעלות מ״ן ממטה למעלה, והיא שִׁירָתָא דְּכָלִיל כָּל שְׁאָר שִׁירִין שירה הכוללת כל שאר השירים, כי על ידי זה מתיישרים כל הפרלופים ונמשכים שפע נרכות לכל העולמות, הָדָא הוּא דִּכְתִיב זהו שכתוב וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהו״ה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ כלי להעלות מ״ן ממטה למעלה, הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו על ידי המשכת הברכות למטה, בְּהַהוּא זִמְנָא כְּתִיב בזמן ההוא כתוב וְהָיָה יהו״ה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יהו״ה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד שיהיה יחוד זו״ן בתמונת גמורה פנ״ס, וּכְתִיב ועוד כתוב אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה מחמת רבוי שפע וטובה שישפיע לנו הקב״ה בביאת משיח, אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יהו״ה לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה כי כל העמים יכירו וידעו כי ישראל הם עם שהקב״ה בחר בהם, וכל הגלות היתה הכנה לקיום כל היעודים שהבטיח לנו הקב״ה על ידי נביאיו, שאז יתקיימו כולם, במהרה בימנו אמן. (רמ״ק ומפרשים)

בזמן הגאולה ההשגחה לטובה והכל יהיה ברחמים

(האזינו רצד, א - רע״מ)

וְהָא אוֹקִימְנָא והרי ביארנו באדרא רבא (דף קלז ע״ב), כי כְּתִיב שישעיה התפלל שהקב״ה יסתכל ברחמים על ירושלים, וזה שאמר עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַיִם נָוֶה שַׁאֲנָן עיניך ישגיחו על ירושלים שתהיה נוה שאנן, והיינו שישגיח על המלכות הנקראת ירושלים, כי

ב״ה

ילקוט

אוֹר הַגְּאֻלָּה

לֶקֶט מְיֻחָד אוֹדוֹת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל

ובמהדורה מורחבת זו נוספו:
"אור התורה", "אור התשובה" ו"אור החכמה"

מְלֻקָּט מֵהַסִּפְרִים

"אוֹר הַחַיִּים" הק'
עַל הַתּוֹרָה

בראשית
שמות
ויקרא
במדבר
דברים

הֻכְנוּ וְגַם חֻקְרוּ, לְזִיווּ הוֹדוֹ וַהֲדָרוֹ
הֶחָכָם הַשָּׁלֵם וְהַמֻּפְלָא, סִינַי וְעוֹקֵר הָרִים
הָרַב הַגְּדוֹלֵל, רַב מְחוֹלֵל כֹּל, הַדַּיָּן הַמְצֻיָּן
הָרַב הֶחָסִיד, וְהֶחָכָם הַמֻּפְלָג בְּחָכְמָה בַּעֲנָוָה
וּבְיִרְאַת חֵטְא וּפְרִישׁוּת גְּדוֹלָה,
בְּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל וְהַמְקֻבָּל הָאֱלֹקִי

כמוהר"ר **חַיִּים בֶּן־עָטָר** זצוקללה"ה
זיע"א

מהדורה מיוחדת "מוצאי שביעית בן דוד בא" - 776 לאלף הששי
שנת "הקהל" "תשמיעני ששון ושמחה"
גאולה אמיתית ושלימה אמן ואמן

היא צריכה ראיה והשגחה להמתיק דיניה, **וּכְתִיב** וכן כתוב **תָּמִיד עֵינֵי יהו״ה אלהי״ך בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְגוֹ׳** פי׳ בארץ ישראל שהיא גם כן סוד המלכות, וכתוב בה ענין השגחת עיני ז״א, וזה שאמר **דְּהָא יְרוּשָׁלַיִם בַּעְיָא בֵּן** שירושלים שהיא המלכות, היא צריכה השגחת עינא עלאה להמתיק דיניה, והטעם הוא **דִּכְתִיב צֶדֶק יָלִין בָּהּ** פי׳ בירושלים, וצדק היא מדת דין והגבורה, **וּבְגִין כָּךְ** ולכך כתוב בסוף הפסוק **יְרוּשָׁלַיִם וְלָא צִיּוֹן** כמו בתחלת הפסוק, דכתיב (סס) חזה ציון קרית מועדנו, וסיים בירושלם ולא אמר עיניך תראינה אותה, דהיינו את ציון שבתחלת הפסוק, והטעם הוא לאשמעינן שהמלכות הנקראת ירושלים, צריכה להשגחת עינים העליונים לפי שהיא בחינת דין, אבל ציון היא בחינת רחמים **דִּכְתִיב צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה** דהיינו **דְּכוּלָּא רַחֲמֵי** כי משפט הוא כולו רחמים, כלפי צדק שהוא כולו דין.

ועתה מפרש עוד את הפסוק דלעיל מש״כ **עֵינֶיךָ** תראינה ירושלם, הנה **עֵינָךְ כְּתִיב** חסר י׳ שהוא לשון יחיד כדי לרמוז על **עֵינָא דְּעַתִּיקָא קַדִּישָׁא סְתִימָא דְּכוּלָּא** עין של עתיקא קדישא שהוא סתום מכל השגה, והיינו עיני א״א שכולו רחמים, וזה יהיה לעתיד לבא, **הַשְׁתָּא** אבל עתה בזמן הזה כתיב **עֵינֵי יהו״ה אלהי״ך בָּהּ** וכתוב עיני בלשון רבים, לרמוז על ג׳ עיינ״ס של ז״ת, שהם בב׳ אופנים **לְטַב וּלְבִישׁ** לטוב מעין ימין, ולרע מעין שמאל, **כְּמָה דְּאִתְחֲזֵי** כפי שראוי לצמיח ז״ת הכלול ממו״ג, **בְּגִין כָּךְ לָא אִתְקַיְימוּ בְּקִיּוּמָא תָּדִיר** ולכך לא נתקיימו ישראל בירושלים בקיום תמידי, לפי שלא היתה עין א״א משגחת בה, אבל **וְהָתָם** ולעתיד לבא בזמן הגאולה עליו נאמר **עֵינָךְ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַיִם** פי׳ עין של א״א תשגיח על המלכות להמתיק דיניה, **כֻּלָּא לְטַב כֻּלָּא בְּרַחֲמֵי** ואז יהיה כל ההשגחה לטובה והכל יהיה ברחמים, **דִּכְתִיב** ועל זה נאמר **וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ** ורחמים גדולים הוא רחמי א״א.

פתח דבר

ישמח **ה**צדיק **ו**יגל **ה**קדוש במהדורה החדשה והמורחבת של הספר "**אור הגאולה**". אודה ה' בכל לבב על שזיכני להדפיס תורתו של הצדיק רבינו **חיים בן עטר** זי"ע "**אור החיים**" הקדוש ולהפיצה בישראל. הספר "**אור הגאולה**" יצא לאור בשתי מהדורות, הראשונה בשנת ה'תשנ"ח והשניה בשנת תש"ע. כעת במהדורה זו הוספנו 'אורות חיים' מיוחדים, שלשה שערים יקרים- "**אור התורה**", "**אור התשובה**" ו"**אור החכמה**"- פנינים מחכמת "**אור החיים**" הק'. בשורה טובה יש בספר זה לכל החפצים להתקרב לאורו של "אור החיים" הקדוש, והרגישו עד כה קושי בלימוד בפירושו לתורה אולי בגלל סגנון כתיבה שלא מורגל בדורנו. הנה מלבד הענין הנדרש כמאחז"ל "יגעת ומצאת תאמין", מצאתי שריכוז דבריו בנושא מסויים [שלא על דרך הפירוש בפרשות השבוע], עוזר מאוד להבין את דברי הצדיק המופלא שכידוע ומקובל היה משיח בדורו. טעמו וראו מתיקות נועם תורתו בפרט בשער החותם את ספרנו, שער "**אור החכמה**" ותרגישו כי מתוק ה"אור החיים".

כאן המקום להודות לידידי מזכה הרבים כבוד הרה"ג **רבי יעקב ישראל לוגאסי** שליט"א [יחדיו זכינו לזכות את הרבים במשך 12 שנים בשידורי הרדיו בערוץ "קול הנשמה"] שבשמחה ובטוב לבב נתן לי רשות להשתמש בליקוטים מתוך ספרו "**ילקוט אור החיים**" ובביאוריו החשובים, בהם נעזרתי בעיקר בפרק "אור התורה" ו"אור התשובה"[מצויינים מתחת ללשון הרב "אור החיים" בסימון ** ואותיות מוקטנות]. זכות **רבינו חיים בן עטר** זצוק"ל תעמוד לו ולכל בני ביתו בכל המצטרך בגשו"ר, וימשיך לזכות את הרבים בספריו ושיעוריו המלהיבים, אכי"ר.

נמצאים אנו בזמן השיא לגאולה, משנת התש"ן נכנסנו לחצות יום הששי, הרבע האחרון של האלף הששי והאחרון. אירועי התקופה המה מעידים כי אכן "קול דודי דופק", ועל דורנו מוטלת המשימה לעשות כל שביכלתנו להביא ברחמים את הגאולה. שנה זו במיוחד, היא שנת מוצאי שמיטה שנת "הקהל", ורבותינו העירונו ש"במוצאי שביעית בן דוד בא", ובהשגחה פרטית אותיותיה ה'**תשע**"ו=**תשועה**, ומספר **תשע**"ו=**776** בהשגחה פרטית[וכלל ישראלית] בגימטר' ="**ביאת המשיח**"! יראו עינינו וישמח לבנו בביאת גואל משיח צדקנו בקרוב ממש, אמן כן יהי רצון!

המלקט- חיים ששון

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
נשיא מועצת חכמי התורה

JERUSALEM כ"ב סיון תשס"ו ירושלים

מכתב ברכה

הובאו לפני גליונות מהספר "**אור הגאולה**" אשר וקיבץ כעמיר גורנה הרב **חיים** ששון שליט"א, לקוטים וביאורים מדברי רבי חיים בן עטר זיע"א בעל"אור החיים" הקדוש, בענייני גאולה ותשובה, ודבריו ערוכים ומסודרים תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אפניו, ולפעלא טבא אמינא איישר כחו לאורייתא.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח לברך על המוגמר בקרב ימים, וזכות רבינו בעל ה"אור החיים" הקדוש תעמוד לימינו, ויזכה לזכות את הרבים. אמן

בברכת התורה

עובדיה יוסף
ראשון לציון
נשיא מועצת חכמי התורה

במקום הסכמה

הראשל"צ הגר"מ אליהו זצוק"ל קיבל לידיו את הספר "**אור הגאולה**"[סיון תשס"ט]
ואמר למלקט בביתו ברכת "יישר כח" לבבית עם מאור פני הצדיק
אולם עקב מחלתו ואישפוזו נערמו עשרות ואולי מאות בקשות להסכמות לספרים
וגם אנחנו לא זכינו שהסכמתו בכתב תעטר את הספר הנוכחי.

• • •

הראשון לציון הרה"ג המקובל האלקי כמוהר"ר מרדכי אליהו זצוק"ל

מעלתו וחשיבותו של מורנו **הרב חיים בן עטר**, "**אור החיים**" הקדוש, היא למעלה מהשגת אדם ובינת אנוש. כמעט ולא ניתן לתאר את גדלותו. המעיין בפירושו יגלה את גאונותו של המחבר, שבבקיאותו הרבה ארג את הש"ס, הפוסקים וחכמת הקבלה לתוך פירושו. בהקדמתו כתב, שקודם עיין ברש"י אך לא בשאר המפרשים, כדי שדבריהם לא יסיטוהו ויוכל להגיע לחקר האמת. ואם יזכה לכוון לדעת אחד הגדולים הראשונים הרי זכה לכך משמים.

רבי חיים בן עטר זכה לכך שעולם התורה כולו על כל גווניו – ספרדים ואשכנזים, חסידים ומתנגדים – לומד את ספריו. החל בפירושו לתורה "**אור החיים**", וכלה בספריו ההלכתיים, כגון הספר "**פרי תואר**". המשמש כבסיס לכל הדיינים, הרבנים ופוסקי ההלכה. הוא זכה לכך בזכות קדושתו, גאונותו העצומה, שקידתו בתורה ואהבתו העזה לארץ ישראל. הקורא את הקדמת "**אור החיים**" יראה כמה סבל בחוץ לארץ. וכך הוא כותב:"נרדף דלקוני בתפיסה ובמסירה ועלילה ונגידה ביד שר צר אכזרי ... ואני בתוך עמקי ים הצרות, תפיסות על עסקי ממון ועל עסקי נפשות". מחמת צרותיו, נדד מארץ לארץ עד שהגיע בקדושה גדולה לארץ ישראל.

...החיד"א ע"ה, בספרו "**שם הגדולים**" לא נהג לפזר תארים אלא כתב:"פלוני חיבר ספר אלמוני". ברם כשהגיע לכתוב על "**אור החיים**", פירט אחת לאחת את קדושתו ומעלותיו, דבר המלמדנו על רום מעלתו ודרגתו הגבוהה של "**אור החיים**".

את פירושי "**אור החיים**" קשה להבין. צריך לעיין ולחזור ולעיין בהם. גאוני עולם היו לומדים את פירושו של "**אור החיים**" הדק היטב. כשהוא מביא רמב"ם, למשל, הם פנו ללמוד את הרמב"ם עצמו, עיינו בו, פלפלו בדבריו, הקשו ותירצו. גם מורנו **הבבא סאלי** זצוקלה"ה היה נוהג ללמוד את פירוש "אור החיים". בכל ערב שבת היה טובל במקווה לפני חצות היום, ואחר שב לביתו ללמוד את פירושי "אור החיים" על הפרשה עד תומם. כך זכה והייתה לו ידיעה ובקיאות עמוקה ב"**אור החיים**".

(מדרשותיו של הרב הראשי והראשון לציון - **ויאמר מרדכי**- ריט- רכא)

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

Shlomo Moshe Amar
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

בס"ד, י' סיון, תשס"ט
ס/444-18-1

אגרת ברכה

הובאו לפני גליונות מהספר **אור הגאולה** שערך וליקט הרב **חיים ששון** שליט"א מדברי רבינו הקדוש רבי חיים בן עטר זי"ע בעל "אור החיים" הק' אשר ליקט מילה במילה מדברי רבינו כל ענין הקשור לתשובה ולגאולה וערך הכל בטוב טעם ובסדר מופתי נתן כותרות לכל ענין וכן הביא תפילת האור החיים הק' על הגאולה.

ואברכהו שחפץ ה' בידו יצלח, וימשיך לזכות הרבים מתוך בריאות ורוב נחת, עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן.

המצפה לישועת ה' ברחמים.
שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל

שלמה משה עמאר · SHLOMO MOSHE AMAR · Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel · הראשון לציון הרב הראשי לישראל

יצחק יוסף
ראש ישיבת חזון עובדיה
ומחבר הספרים ילקוט יוסף

ב״ה. י״ג סיון תשס״ט

דברי ברכה

ראיתי גליונות הספר אור הגאולה, שערך וליקט וסידר בטוב טעם, הרב חיים ששון שליט״א,, ליקוטים מדברי רבינו האור החיים הק׳ בענינים הקשורים לתשובה ולגאולה, וכפי שנאמר לנו אלו ליקוטים מלה במלה מדבריו של האור החיים הקד׳. וסידר את הכל בטוב טעם, בכותרות מאירות עינים, למשוך לב הקורא.

ונודע כי חיבור הספר אור החיים הוא חיבור גדול ונשגב, וכתב בשו״ת דברי חיים מצאנז ח״ב (יו״ד סימן קה בסופו) שחיבור האור החיים נתחבר ברוה״ק, וע״ש מעשה עם מלמד אחד, שפגע בכבוד האור החיים, ואמר שלא עשה ספרו ברוח הקודש. וכתב על זה בדברי חיים, דמה ספק לכם שרוח הקודש שורה גם עתה על הראוי לו, אף על פי שבטלה הנבואה מן הנביאים, הלא בפירוש איתא בב״ב (יב.) אמר ר׳ אבדימי דמן חיפה, מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים. אטו חכם לאו נביא הוא, הכי קאמר אף על פי שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה. אמר אמימר וחכם עדיף מנביא, שנאמר ונביא לבב חכמה, מי נתלה במי, הוי אומר קטן נתלה בגדול. ע״כ. הרי דגם אחר החורבן רוח נבואה שורה על הראוים לכך, והיינו רוח הקודש דחכמה. דנבואה לחוד ורוח הקודש דחכמה לחוד, כמבואר במורה בח״ב [פרק ל״ח, ופרק מ״ה ד״ה המדריגה השניה].

וע״ש שהוכיח מהש״ס והראשונים דרוח הקודש דחכמה לא בטל מן החכמים. וכן הוא בהדיא בגיטין (ז:) והא ר׳ אביתר דאסכים מריה על ידיה, ופירש רש״י שם, לגלות לו סוד לכוון בדברים הסתומים על אמתתם. עכ״ל. הרי דרוח הקודש והסכמת הקב״ה לא בטלה מחכמים הראויים לזה. וכ״מ במאמר דרבי פנחס בן יאיר (ע״ז כ:). ע״ש.

ויותר מזה מבואר במדרש רבה (פרשת נשא ט׳ כ׳) גבי אשה אחת ששהתה זמן רב בליל שבת קודש בפרקיה דרבי מאיר, ואמר לה בעלה שאינה רשאית לבוא לביתה עד שתרוק בפניו של ר״מ ג׳ פעמים, צפה ר״מ ברוח הקודש וכו׳. ע״ש. הרי שצפה ברוח הקודש. וכן רבי שאמר ביום פטירתו דברי נבואה בקידושין (עב.) אפילו לאחר שניטלה.

ומה שאמרו (סוטה מח:) דמימות הנביאים ניטלה רוח הקודש, היינו רוח דנבואה, אבל רוח הקודש דחכמה, ולהסכים בשכלו עם הלכה למשה מסיני, או כר׳ אביתר, זה לא בטלה, ולא יכחיש זה רק אפיקורס. ומה שכתבתם תשובות מגדולי דורינו שבטל לגמרי רוח הקודש, לא אאמין שיצא זה מפי רבותינו שיחי׳, שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר, יש להם רוח הקודש, וכמבואר במורה [שם פרק ל״ו] וברמב״ן ז״ל בהדיא. ולכן בעל אור החיים בודאי חיבר ספרו ברוח הקודש, אך לא הוא לבדו רק כל מחבר, אפילו בדורינו, אם הוא ראוי לכך חיבר ספרו ברוח הקודש. והיינו שהסכים בחכמתו לאמתה של תורה, כמו שאמרו בש״ס על ר׳ אביתר. וכן כתב התומים לדינא [בקיצור ת״כ סי׳ קכ״ג וקכ״ד], שאין לומר קים לי נגד השולחן ערוך, משום שכתבו דבריהם ברוח הקודש. ע״ש. ולכן המלמד המכחיש רוח קדשו של אוה״ח הוא אפיקורס, שאינו מאמין בגדולי הדור, שהעידו עליו שהי׳ ראוי לרוח הקודש. ע״ש.

ויהי רצון שזכות רבינו האור החיים תעמוד לימין המחבר, ויזכה לזכות את הרבים, ושלא תצא תקלה מתחת ידו ח״ו, יהי שלום בחילו שלוה בארמונו, בחצרו ובטירתו, אמן.

בברכת התורה ולומדיה

יצחק יוסף

הַקְדָמַת הַמְלַקֵט

הִתְעוֹרַרְתִּי לַעֲרֹךְ אֶת הַלִּקּוּט הַמְיֻחָד עַל כָּל עִנְיְנֵי הַגְּאֻלָּה וּמָשִׁיחַ מִתּוֹרַת הַצַּדִּיק הַמְפֻלָּא כ"ק מוהר"ר **חַיִּים בֶּן עָטָר** זצוק"ל בַּעַל "**אוֹר הַחַיִּים**" הַקָּדוֹשׁ זי"ע, לְאוֹר שִׂיחָתוֹ הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל הוֹד כ"ק אַדְמוֹ"ר **רַבִּי מְנַחֵם שְׁנֵיאוֹרסוֹן מִלִּיובַּאוויטְש**, ציס"ע מֵאֶרֶץ דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁיָּצָא בְּקְרִיאָה מְיֻחֶדֶת לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּדוֹר הַגְּאֻלָּה בְּ"**דְּבַר מַלְכוּת**" (ו' אייר תנש"א) כְּדִלְהַלָּן:

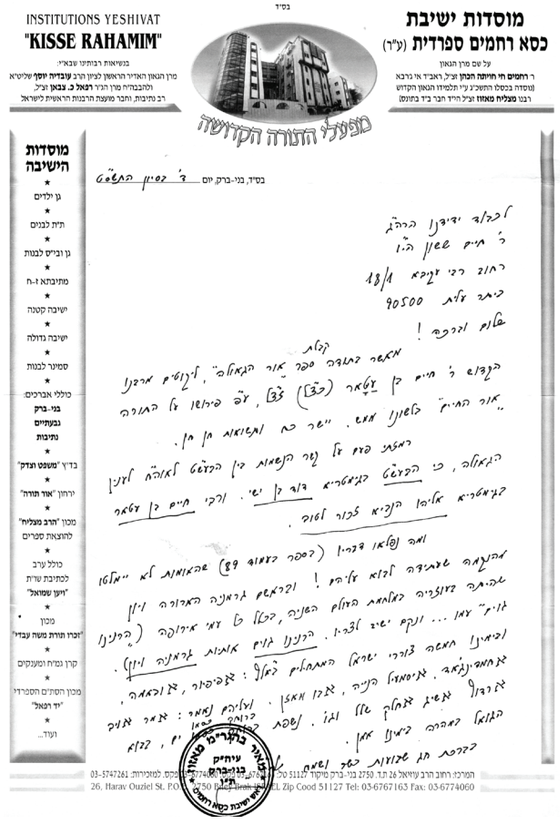
"... **מִדָּבָר וּמִדָּגֹשׁ בְּיוֹתֵר בַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן מַמָּשׁ עַל דְּבַר הַצְּרָךְ בְּפֹעַל תֹּלְתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כָּל הַתָּלוּי בּוֹ לְהָבִיא אֶת מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּפֹעַל מַמָּשׁ תֵּכֶף וּמִיָּד מַמָּשׁ, - כֵּיוָן שֶׁבִּימֵינוּ אֵלֶּה מַמָּשׁ (...)** "כָּלוּ כָּל הַקְּצִין" ("**קֵץ הַיָּמִים**" **וְ"קֵץ הַיָּמִין**") כְּפָשׁוּטוֹ מַמָּשׁ, ...

וְהַשְּׁאֵלָה הִיא: כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִסְתַּיְּמוּ "מַעֲשֶׂינוּ וַעֲבוֹדָתֵנוּ כָּל זְמַן מֶשֶׁךְ הַגָּלוּת" (תניא רפל"ז) **– מַהִי ה**"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" **(הַקַּלָּה וְהַמְּהִירָה בְּיוֹתֵר מִבֵּין כָּל דַּרְכֵי הַתּוֹרָה) שֶׁיְּבוֹר לוֹ הָאָדָם (כְּלָלוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) שֶׁגְּמַר עִנְיְנֵי הָעֲבוֹדָה כְּדֵי לִפְעֹל הִתְגַּלּוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ?**

... וּבֵאוּר ה"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" **לְהִתְגַּלּוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ ע"י** "מַלְכוּת שַׁבְּתַפְאֶרֶת" **– בְּנוֹגֵעַ לְמַעֲשֶׂה בְּפֹעַל:**

וּבַהַקְדָּמָה – שֶׁכֵּיוָן שֶׁמְּשִׁיחַ צִדְקֵנוּ עוֹמֵד לָבֹא תֵּכֶף וּמִיָּד, אֲבָל עֲדַיִן לֹא בָּא בְּפֹעַל, שֶׁלָּכֵן דְּרוּשָׁה הַהִשְׁתַּדְּלוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְהָבִיא אֶת הַמָּשִׁיחַ, צְרִיכָה לִהְיוֹת הַפְּעֻלָּה (...) ע"י "מַלְכוּת שַׁבְּתַפְאֶרֶת", **כְּלוֹמַר, עִנְיָנוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ (מַלְכוּת) כְּפִי שֶׁהוּא** בַּתּוֹרָה **(תִּפְאֶרֶת), ...**

וּבְפַשְׁטוּת: "תִּפְאֶרֶת" – הוּא עִנְיָן לְמוּד הַתּוֹרָה, ו"מַלְכוּת שֶׁבְּתַפְאֶרֶת" – הוּא לְמוּד הַתּוֹרָה בְּעִנְיְנֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וּבְעִנְיְנֵי הַגְּאֻלָּה **שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בְּרַבּוּי מְקוֹמוֹת, - בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב** (וּבִפְרָט "בְּדִבְרֵי הַנְּבִיאִים . שֶׁכָּל הַסְּפָרִים מְלֵאִים בְּדָבָר זֶה") וּבַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בַּגְּמָרָא (וּבִפְרָט בְּמַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין וּבְסוֹף מַסֶּכֶת סוֹטָה) **וּבַמִּדְרָשִׁים, וְגַם – וּבְמֻיְחָד – בְּפְנִימִיּוּת הַתּוֹרָה, הֶחֵל מִסֵּפֶר הַזֹּהַר** (שֶׁ"בְּהַאי חִבּוּרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סִפְרָא הַזֹּהַר כו' יַפְקוּן בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמִים"), **וּבִפְרָט בְּתוֹרַת הַחֲסִידוּת** (שע"י הַפְצַת הַמַּעְיָנוֹת חוּצָה אַתְּ מַר דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא), **בְּתוֹרַת רַבּוֹתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ, וּבִפְרָט בְּתוֹרָתוֹ** (מַאֲמָרִים וְלִקּוּטֵי שִׂיחוֹת) **שֶׁל נְשִׂיא**

פענוח כתי"ק מאת הגאון

רבי מאיר מאזוז שליט"א

ראש ישיבת כסא רחמים

בס"ד, בני-ברק,
יום ד' בסיון התשס"ט

מוסדות ישיבת
כסא רחמים ספרדית

לכבוד ידידנו הרה"ג
ר' חיים ששון הי"ו
שלום וברכה!

מאשר בתודה קבלת ספר **"אור הגאולה"**, ליקוטים מרבנו הקדוש ר' חיים בן עטאר (כצ"ל) זצ"ל, ע"פ פירושו על התורה **"אור החיים"** בלשונו ממש. יישר כח ותשואות חן חן.

רמזתי פעם על קשר הנשמות בין הבעש"ט לאוה"ח לענין הגאולה,
כי **הבעש"ט** בגימטריא **דוד בן ישי**. **ורבי חיים בן עטאר** בגימטריא **אליהו הנביא זכור לטוב.**

ומה נפלאו דבריו (בספר בעמוד 99 (במהדורת תש"ע)) שהאומות לא ימלטו מהנקמה שעתידה לבוא עליהם! ובראשם גרמניה הארורה ויון שהיתה בעוזריה במלחמת העולם השניה, בכלל עמי אירופה ("הרנינו גוים" עמו ... ונקם ישיב לצריו. **הרנינו גוים אותיות גרמניה ויון**).

ובימינו חמשה צוררי ישראל המתחילים ב"אלף: אפיפיור, אובמה, אחמדינג'אד, איסמעיל הנייה, אבו מאזן. ועליהם נאמר: **אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל** וגו'. נשפת ברוחך כסמו ים, בבוא הגואל במהרה בימינו אמן.

בברכת חג שבועות כשר ושמח.

מאיר בהגר"מ מאזוז
ראש ישיבת כסא רחמים
עיה"ק בני-ברק ת"ו

דורנו – מֵעֵין וְדָגְמָא וַהֲכָנָה לִלְמוּד תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ„ .. שֶׁיִּלְמַד לְכָל הָעָם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה (טַעֲמֵי תּוֹרָה), יְדִיעַת אֱלֹקוּת ("דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ"), כְּפְסַק-דִּין הָרַמְבַּ"ם שֶׁ"בָּאוֹתוֹ הַזְּמַן . יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיוֹדְעִים דְּבָרִים הַסְּתוּמִים וְיַשִּׂיגוּ דַּעַת בּוֹרְאָם כו'" –

וְהַהוֹסָפָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּעִנְיְנֵי הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה ("מַלְכוּת שֶׁבְּתִפְאֶרֶת") הִיא ה"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" לִפְעֹל הִתְגַּלּוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל מַמָּשׁ.

וְעַל שֶׁל פֹּעַל בָּאתִי – וּבְוַדַּאי יְעוֹרְרוּ וְיפָרְסְמוּ בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם:

כְּדֵי לִפְעֹל הִתְגַּלּוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ תֵּכֶף וּמִיָּד – עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָת מִיִּשְׂרָאֵל (הָאֲנָשִׁים – הֵן יוֹשְׁבֵי אֹהֶל (יָשָׂשכָר) וְהֵן בַּעֲלֵי עֵסֶק (זְבוּלוּן), וְכֵן הַנָּשִׁים וְהַטַּף, כָּל חַד וְחַד לְפוּם שִׁעוּרָא דִּילֵיהּ), לְהוֹסִיף בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה (בְּמִיָחָד) בְּעִנְיְנֵי מָשִׁיחַ וּגְאֻלָּה.

וּמַה טּוֹב – שֶׁהַלִּמּוּד יִהְיֶה (בָּרַבִּים) בַּעֲשָׂרָה, כִּי, נוֹסָף עַל הַמַּעֲלָה דְּ"עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם", יֵשׁ מַעֲלָה מְיֻחֶדֶת כְּשֶׁלּוֹמְדִים עִנְיְנֵי מָשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה בָּרַבִּים בְּנוֹגֵעַ לְהִתְפַּעֲלוּת וְהַשְׂמְחָה בְּרֶגֶשׁ הַלֵּב, שעי"ז הוֹלֶכֶת וּגְדֵלָה הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַצִּפִּיָּה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ.

(משיחת ש"פ תזריע-מצורע ה'תנש"א)

תודה וברכה מיוחדת

לידידי ורעי היקר שטרח ופעל למען
משפחתנו בעת צרה ובעת שמחה
באופן ש"גדול המעשה יותר מן העושה" ועל כך יבורך
מן השמים בכפל כפליים
הרה"ח ר' **פייבל מנחם מענדל הכהן** בן שרה,
וזוגתו **חיה-דבורה** בת דובה-אלה,
ובנותיהם:
רויזה, חנה, מושקא, פייגע ציפורה שיחיו.

כ"ץ

זכות "**אור החיים**" **הקדוש** תעמוד להם להתברך בכל המצטרך
בני, חיי ומזוני רויחא בגשמיות וברוחניות
ורוחניות וגשמיות גם יחד
ולקבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובששון, אמן כן יהי רצון!

תוכן העניינים

ספר בראשית

תְּחִלַּת פְּתִיחַת אוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ לְפֵרוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה..... 39
לִזְכוֹת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים 39
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל תָּלוּי קִיּוּם כָּל הָעוֹלָמוֹת 40
הָרֶמֶז לְגָלֻיּוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְאוֹר הַגְּאֻלָּה הָעָתִיד..... 40
אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ - סוֹד טָמוּן 41
"וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ" 41
בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר תִּסְתַּלֵּק בְּחִינַת הָרָע 42
טַעַם חִיּוּב הָאֻמּוֹת הַמְשַׁעְבְּדִים 43
הָאֻמּוֹת חַיָּבִים לְהַעֲנִישׁ עַל כָּל אֲשֶׁר הֵרְעוּ לָנוּ..... 43
הַשְׁכִּינָה תָּמִיד עִמָּנוּ בַּגָּלוּת..... 44
יִשְׁמָעֵאל וְזַרְעוֹ קְנוּיִים לָנוּ קִנְיָן גָּמוּר 44
לְיִשְׁמָעֵאל אֵין חֵלֶק וְנַחֲלָה בַּהַבְטָחוֹת לְאַבְרָהָם 45
בְּיָמִים שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְבָּרְרוּ נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 45
טַעַם הַגָּלוּת – בֵּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 46
סִבַּת צַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתֵנוּ 47
רֶמֶז לְג' הַזְּמַנִּים שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ בָּהֶם בְּנֵי עֵשָׂו..... 48
נִשְׁבַּע ה' לְאַבֵּד אֶת אֱדוֹם..... 48
הַיְסוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה וְהָאוֹצָר שֶׁבָּעוֹלָם הַבָּא 49
נְפִילַת אֱדוֹם וְהַסִּימָן לַגְּאֻלָּה הָעָתִידָה..... 49
מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ יוֹצֵא מִתָּמָר הַצַּדֶּקֶת 50
נוֹרָא עֲלִילוֹת תִּקֵּן לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת 50
בֶּן פָּרָצִי – לוֹ הַמְּלוּכָה נְסוּכָה תִּכּוֹן עוֹלָם..... 51
טַעַם הַגָּלֻיּוֹת לְבֵרֵר חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה 51
הַשְׁכִּינָה יָרְדָה לְמִצְרַיִם..... 53
רִבּוּי דְּרָגוֹת בְּאוֹר הַשְׁכִּינָה 53
סִבַּת הַיְרִידָה לְמִצְרַיִם - לְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה 54

מָה עָצְמוּ הַשְּׁבוּיִים מֵהַקְּדֻשָּׁה בַּקְּלִפָּה 55
בַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים נוֹתְרוּ נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה רַק בָּעֲקֵבִים 56
מַעֲשֵׂה תָּמָר וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד 57
בִּיאַת מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ 58
גְּאֻלַּת מִצְרַיִם וְהַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה 58
גּוֹאֵל רִאשׁוֹן וְגוֹאֵל אַחֲרוֹן 59
זוּלַת עֵסֶק הַתּוֹרָה יִתְעַכֵּב הַגּוֹאֵל מִלָּבוֹא 60
בְּכִי לְמִצְרַיִם וְשִׁירוֹת לְיִשְׂרָאֵל 60

ספר שמות

הַצְּעָקָה שֶׁעָלְתָה לִפְנֵי ה' 65
לְעוֹרֵר זְכוּת בְּרִית אָבוֹת 65
הֵגֶם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן קֵץ הַגְּאֻלָּה 66
נִשְׁלְמוּ בְּרוּרֵי נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה וְאֵין מַה לְּעַכֵּב יוֹתֵר 66
לַמְרוֹת שֶׁהִגִּיעַ הָעֵת צְרִיכָה לִהְיוֹת הִתְעוֹרְרוּת 67
צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה בִּתְפִלָּה לִפְנֵי ה' 67
ה' נוֹתֵן לֵב עַל מַכְאוֹבֵי עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ עוֹד טָרֶם יִקָּרְאוּ 68
מַדּוּעַ עִכֵּב ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם? 68
עִקַּר הַגְּאֻלּוֹת לְבֵרֵר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 69
אִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִדָּפְקוּ עַל דַּלְתֵי הָרַחֲמִים 70
לְהוֹדִיעַ גֹּדֶל חִבַּת יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו 70
פְּעֻלַּת הַצְּעָקָה מִכְאֵב לֵב 70
וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי 71
שֵׁם הַפּוֹעֵל יִפְעַל ד' גְּאֻלּוֹת 71
חִדֻּשׁ הַגְּאֻלָּה לְיִשְׂרָאֵל 71
תּוֹעֶלֶת הַגָּלוּת, הַיְצִיאָה הַמְיֻדֵּית וְהַפְּסִיחָה 72
לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה אֲפִלּוּ מֵחֵטְא קַל 73
טַעַם פְּזוּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם 73
לְחַזֵּק אֱמוּנַת נְבִיאֵי כָּל הַדּוֹרוֹת 74
בְּאֻמְצָעוּת מֹשֶׁה יַאֲמִינוּ בַּנְּבִיאִים שֶׁיָּקוּמוּ אַחֲרָיו 74

יִרְמְזוּ עַל גָּלוּת הָאַחֲרוֹן 75
דְּבַר מִצְוָה וּקְדֻשָּׁה אֵינוֹ בָּא בְּחִנָּם 75
הַכֹּחַ לַעֲלוֹת בְּיוֹם תְּחִיַּת הַמֵּתִים 76
צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים 77
לְמוּד זְכוּת נִפְלָא עַל עַם יִשְׂרָאֵל 77
בְּזְכוּת הַיְסוּרִים - גְּאֻלָּה גַּם לְלֹא תּוֹרָה וּמִצְוֹות 78
הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה תִּהְיֶה בְּנִסִּים מֻפְלָגִים 79
שְׁנֵי אֲפָנִים בִּבְרִיאַת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל 80
הַגְּאֻלָּה תָּבוֹא אֲפִלּוּ אִם אֵינָם צַדִּיקִים לִכְסֹף אֵלֶיהָ 80
תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן וְצַדִּיקֵי הַדּוֹר נִתְפָּסִים בַּעֲוֹונוֹת הַדּוֹר לְהַצָּלָתוֹ 81
מִשְׁפָּט לָרְשָׁעִים שֶׁגָּרְמוּ לְמִיתַת הַתִּינוֹקוֹת וְהַצַּדִּיקִים 82
הַגָּלוּת נִתְאָרְכָה כִּי אֵין עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות 82
רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא כֹּפֶר נַפְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל 83
הַצַּדִּיק נִלְכָּד וְנִלְקָח בִּשְׁחִיתוּתָם שֶׁל אַנְשֵׁי דּוֹרוֹ 84
הַשְׁכֵּינָה מִתְיַחֶדֶת בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹות 84
סוֹד מַעֲלַת בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה 86
רַחֲמֵי ה' לִפְנֵי וְאַחֲרֵי הַחֵטְא 86
גּוֹאֵל רִאשׁוֹן הוּא גּוֹאֵל אַחֲרוֹן 87

ספר ויקרא

הַשָּׂגַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאֻמְצָעוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 91
חוֹבַת קִרוּב לְבָבוֹת לַעֲבוֹדַת ה' וּמַעֲלַת מְזַכֵּה הָרַבִּים 91
מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשֵׁנוּ בִּרְאוֹתֵנוּ אֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ 92
אִלּוּ יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁלֵמִים הָיוּ נִגְאָלִים בַּבֹּקֶר הָרִאשׁוֹן 92
הַקֹּשִׁי וְהָעִנּוּי בְּגָלוּת יִשְׁמָעֵאל 93
הָאֻמּוֹת שֶׁעִנּוּ אֶת אֻמָּתֵנוּ יִתְחַיְּבוּ עַל הַכֹּל 94
הָאֻמּוֹת לֹא יִמָּלְטוּ מֵהַנְּקָמָה שֶׁעֲתִידָה לָבוֹא עֲלֵיהֶם 95
לִנְקֹם נְקָמָה גְּדוֹלָה מִשּׁוֹנְאֵיהָ 96
פְּלָאֵי הַתּוֹרָה וְתַעֲצוּמֶיהָ 96
הַתּוֹרָה תּוֹעִיל לִשְׁנֵי בְּחִינוֹת הַבְּרוּרִין 97

בְּאֻמָּצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה עָתִיד הָקָבָ"ה לִשְׁחֹט אֶת הַשָּׂטָן 98
עִנְיָן כִּפָּרַת הַקָּרְבָּן 99
אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה' 99
הָאוֹרוֹת הַנִּטּוּעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל 100
גְּאֻלָּה בְּבְחִינַת זָכָר בְּאֻמָּצָעוּת אֹרֶךְ הַגָּלוּת וְעֵסֶק הַתּוֹרָה 100
בְּתַחְלָה יִתְגַּלֶּה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד 101
יִתְגַּבְּרוּ הָרַחֲמִים מִזְּכוּת הָאָבוֹת וּמִמָּשִׁיחַ הַנֶּהֱרָג 102
מַלְכֵּנוּ מְשִׁיחֵנוּ בְּדַרְגַּת קְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ 104
אֵין אוֹנָאָה כְּאוֹנָאַת הַשְׁכִּינָה 104
גְּאֻלָּתוֹ הִיא בְּיַד הַצַּדִּיק אֲשֶׁר יִהְיֶה קָרוֹב לַה' 105
וּמִמִּי יְבַקֵּשׁ ה' עָלְבּוֹן הַבַּיִת הָעָלוּב? 105
הַיְסוּרִים וְהַגָּלוּת הֵם תִּקּוּן הָאָמָּה לְהַכְשִׁירָהּ לַגְּאֻלָּה 105
קֵץ הַגָּלוּת יֶשְׁנוֹ אֲפִלּוּ אִם יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים חַ"וּ 106
יֵשׁ תִּקְוָה וְשָׁבוּ בָּנִים לִגְבוּלָם 107
לְהִתְחַזֵּק וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה 107
בְּחִינַת נְפָשׁוֹת הַבָּאוֹת בְּסוֹד הָעִבּוּר 107
גָּלוּת הַחֹל הַזֶּה הוּא לָאֱדוֹם 108
סוֹד הַגָּלוּת - בֵּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 109
אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֹא מֵת ע"י הִתְעַצְּמוּת תּוֹרָתוֹ 109
כָּל הָעוֹלָם יַכִּיר וְיֵדַע כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁלָנוּ 110
שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָם 110
שִׁנּוּאַת כָּל הָאֻמּוֹת לְיִשְׂרָאֵל – שִׂנְאָה יְסוֹדִית וְאֵין לָהּ תְּמוּרָה 111
בְּאֻמָּצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת יְרַדְּפוּ יִשְׂרָאֵל אֶת אוֹיְבֵיהֶם 111
הַהַבְטָחָה עַל תְּחִיַּת הַמֵּתִים 112
הִנֵּה יָמִים בָּאִים – כָּל עַם ה' נְבִיאִים 113
הַקְּלָלָה הֵכִי גְּדוֹלָה שֶׁנִּתְקַיְּמָה בִּזְמַן הַגָּלוּת - הֶעְדֵּר הַנְּבוּאָה 114
הַטַּעַם שֶׁהִגְלָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם 114
תּוֹסֶפֶת טַעַם לְגָלוּת בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם 115
הַסִּבּוֹת לִיצִיאַת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 115
מַדּוּעַ בָּחַר ה' בְּעֹנֶשׁ הֲבָאָתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם 116
זְכוּת הַדּוֹר הָרִאשׁוֹן תַּעֲמֹד לַדּוֹר הָאַחֲרוֹן 117

ספר במדבר

סוֹד הַבְּרוּרִין שֶׁל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 121
לְעָתִיד לָבוֹא יְכַנִּיסוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל 121
בִּימֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׁעַר הַנּוּ"ן דְּבִינָה 122
תְּחִלַּת פְּעֻלַּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הִיא הַמִּלְחָמָה בַּעֲמָלֵק 123
יִשְׂרָאֵל יְאַבְּדוּ אֶת מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים 123
כָּל הַנְּבוּאָה בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ נֶאֱמְרָה 124
גְּאֻלָּה נִסִּית אוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע תְּלוּיָה בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל 124
מַעֲשֵׂינוּ קוֹבְעִים אֶת אֹפֶן הַגְּאֻלָּה 125
לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם שֶׁלֹּא יֵהָרֵג 125
מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יַאֲבִיד אֶת מוֹאָב 126
הָאֻמּוֹת לָעָתִיד לָבוֹא 126
מַכָּה יִתְּרָה לְכָל אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל 126
בִּימֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לֹא תִּהְיֶה מֶמְשָׁלָה לָאֻמּוֹת 127
אַחֲרִיתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק בִּימֵי הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ 127
סִבַּת גָּלְיוֹת יִשְׂרָאֵל לְבֵרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 128
בַּמֶּה זָכָה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִהְיוֹת מְבַשֵּׂר הַגְּאֻלָּה 128
רְמָזִים לִמְאֹרָעוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 129
הַסִּבָּה הַכְּלָלִית 130
דּוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ - לְהִצְטַעֵר בִּשְׁבִילוֹ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעָתוֹ 130
מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִפְרֹץ בָּאֻמּוֹת 131
שְׁלֹשֶׁת הָעִנְיָנִים שֶׁיִּהְיוּ בְּעֵת הַפְּקִידָה 131
שְׁנֵי מִינֵי פְּקִידוֹת וּתְחִלַּת נִיצוֹצֵי גִּלּוּי הַגְּאֻלָּה 132
סוֹד הַבְּרוּרִים וְהַמְבֻרָרִים 132
תַּכְלִית מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - בֵּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה 133

ספר דברים

הַגּוֹאֵל הַמְקֻוֶּה לָעָם הַמְקֻוִּים 137
שְׁנֵי סוּגֵי תְּשׁוּבָה 137

הִתְעוֹרְרוּת הַתְּשׁוּבָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים 138
תְּנַאי קִיּוּם הַהַבְטָחָה וְהַשְׁבוּעָה 139
הֶעָדֵר רוּחַ הַנְּבוּאָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּתְקוּפַת הַגָּלוּת 140
אֵין שֶׁבַח לָאָרֶץ בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל גּוֹלִים 141
מָתַי יִתְעַצֵּם הַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן 141
הֶעָרָה גְּדוֹלָה עַל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵנוּ 141
מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חַיִּים 142
הַגְּאֻלָּה הֶעָתִידָה תְּלוּיָה בְּעֲבוֹדַת ה' מֵאַהֲבָה 142
שָׁלֹשׁ טָעוּיוֹת עָתִיד שָׂרוֹ שֶׁל אֱדוֹם לְטָעוֹת 143
בְּהַבָּטַל רוּחַ הַטֻּמְאָה תִּשְׁלַם בְּחִינַת הַטּוֹב 143
סוֹד נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים 144
זֹהַר הַנְּשָׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מְפֻלָּא וְעָצוּם 145
שְׁתֵּי בְּחִינוֹת בִּדְבֵקוּת הַקְּדֻשָּׁה בַּקְּלִפָּה 146
בִּנְיַן הָעוֹלָם וְקִיּוּמוֹ תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 147
מִי זוֹכֶה לְהִקָּרֵא בַּעַל נֶפֶשׁ 148
הַחֹטֵא יִקָּרֵא עָנוּי בְּעֶרְכּוֹ הַנֶּפֶשׁ 148
חוֹבַת הַצַּדִּיקִים לְהָשִׁיב אֶת עַם ה' בִּתְשׁוּבָה 149
חִזּוּק הַלְּבָבוֹת וְהֶאֱמוּנָה בְּכֹחַ לְמוּד הַתּוֹרָה 150
חֲשִׁיבוּת הַשָּׁבָתוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי בִּתְשׁוּבָה 150
לְסַיֵּעַ בְּיַד הָרוֹצֶה לָשׁוּב 151
אֵין גָּלוּת כְּגָלוּת יִשְׂרָאֵל 151
בִּזְכוּת הַתְּשׁוּבָה וְעֵסֶק הַתּוֹרָה תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה 152
אַחֲרֵי כֵּן הוּא חַי גַּם כֵּן 153
הַבְטָחַת ה' לַצַּדִּיקִים לְאַחַר פְּטִירָתָם 153
סוֹד מַאֲמַר עֲקִבוֹת מְשִׁיחָא 153
בְּשָׁבִיל הַצַּדִּיקִים יִתְנַחֵם לוֹמַר דַּי לְצָרוֹת הַגָּלוּת 154
ה' הוּא לְבַדּוֹ מוֹשִׁיעַ 154
גַּם מִדַּת הָרַחֲמִים תַּסְכִּים לְנִקּם בְּצָרֵינוּ 155
נָקְמָה גַּם עַל חוֹשְׁבֵי הָרָעָה וְהָאָרֶץ תְּכַפֵּר עַל עָוֹן עַם ה' 155
לֶעָתִיד לָבוֹא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יִכָּנֵס לָאָרֶץ עִם הָאָבוֹת 156
בְּהִגָּלוֹת מְשִׁיחֵנוּ יִתֵּן ה' הַחֵלֶק שֶׁלֹּא מָסְרוֹ לְמֹשֶׁה 156
מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַיֶּמֶת בְּאַחְדוּת רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל 156
בְּאֶמְצָעוּת מַעֲשֶׂה תָּמָר הוֹצִיא טֶרֶף אָדָם שֶׁאָכַל הַבְּלִיַּעַל 157
עֲדַיִן לֹא הֵאִירָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד 158
גּוּפוֹ הַקָּדוֹשׁ הַחַי סָפוּן 158
יָבוֹא עִם רָאשֵׁי עָם לָעוֹלָם הַבָּא 158
מֹשֶׁה הִכְרִיעַ תָּמִיד אֶת הַדִּין לִזְכוּת יִשְׂרָאֵל 159
אֲבָל הוּא חַי בְּמָקוֹם אֶחָד 160
כָּל הַשָּׂגַת נְבוּאַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאֶמְצָעוּת יִשְׂרָאֵל 160
חִזּוּק הָאֱמוּנָה בְּמֹשֶׁה 160
כַּאֲשֶׁר תָּחְפֹּץ הָאַהֲבָה 161
הִנֵּה זֶה בָּא - עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ 161

לעילוי נשמת

"אשה יראת ה' היא תתהלל"

האשה החשובה והצדקת

בעלת צדקה וחסד בסתר

זכתה להעמיד דור ישרים מבורך

היתה רגילה לאחל: "שתהיה מצליח ותביא את המשיח"!

מרת **הדסה** ע"ה בת הרה"ח הק' ר' **פנחס הלוי** הי"ד

(**סגלוב** – שמסר נפשו על קדושת השבת בלב ירושלים בשנת תשט"ו)

גרינברג

נלב"ע ביום שבת קודש פרשת "אמור"

ט"ו אייר ה'תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

"והקיצו ורננו שוכני עפר" והיא בתוכם

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו

מהרה יגלה אכי"ר!

תוכן העניינים
"אור התורה לגאולה"

מי שֶׁזָּכָה בַּתּוֹרָה זָכָה בְּכָל הָעוֹלָם 166
הָעוֹלָם שַׁיָּךְ לָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. 166
בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה בָּרָא ה' ב' הַדְּרָגוֹת בָּאָדָם 167
אֵין כֹּחַ בָּעֲבֵרָה אַחַת לְכַבּוֹת הַתּוֹרָה. 167
כָּל הַבְּרִיאָה כְּפוּפָה לָעֲמֵלֵי תוֹרָה 167
שֶׁיִּהְיֶה עֵסֶק הַתּוֹרָה בְּחֵשֶׁק גָּדוֹל וּלְלַמֵּד בְּחִנָּם 168
עִצּוּם חֵשֶׁק נְתִינַת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל 169
ג' עִקְרֵי הַהֲכָנָה לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה 169
אֵין סְגֻלַּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות אֶלָּא מִכָּם 171
בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה תִּגְדַּל וְתַעֲלֶה מַעֲלַת הָאָדָם עַד לְמַעְלָה מֵהַמַּלְאָכִים . 172
חוֹבַת יְדִיעַת הַתּוֹרָה לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל 173
הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה בִּזְכוּת הַתּוֹרָה לִשְׁמָהּ 173
מַעֲלַת הַתּוֹרָה וְתוֹמְכֶיהָ. 174
תַּכְלִית עֵסֶק הַתּוֹרָה הוּא לְבָרֵר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה 176
הַתּוֹרָה תּוֹעִיל לִשְׁתֵּי בְּחִינוֹת הַבְּרוּרִין 177
בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה עָתִיד הַקָּבָ"ה לִשְׁחוֹט אֶת הַשָּׂטָן 177
עֲבוֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲמֵלֵי תוֹרָה לְגַלּוֹת הַהֲלָכוֹת הַסּוֹדוֹת וְהַדְּרָשׁוֹת.... 178
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעִקָּרָהּ נִתְּנָה לְעֵסֶק הַתּוֹרָה 179
כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה צַדְּקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד 180
כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד מִצְוָתָהּ בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ עֲשָׂאָהּ. 180
בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה תִּטַּהֲרוּ בַּמְּקוֹמוֹת הַנַּעֲלָמִים 181
הִנֵּה לְךָ אֵלִיָּהוּ שֶׁעַל יְדֵי הִתְעַצְּמוּת תּוֹרָתוֹ לֹא מֵת. 181
הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה יִתְאַו תָּמִיד לָלֶכֶת לָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן 182
הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹותֶיהָ אֵינוֹ פּוֹחֵד מִיּוֹם הַמָּוֶת. 184
בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה אֵין שׁוֹלֶטֶת בּוֹ רְמָה. 185
הָעֲמֵל בַּתּוֹרָה מְשַׁנֶּה מַהוּתוֹ. 185
וּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ תּוֹרָה הִיא מְאִירָה לְפָנָיו 186
הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת מִשְׁתַּלֵּט עַל הַמַּזָּלוֹת 187
הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת פַּרְנָסָתוֹ מְצוּיָה לוֹ 188
הַשָּׂגָתוֹ שֶׁל הַלּוֹמֵד וּמְלַמֵּד בְּאֶמְצָעוּת הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה..... 188

בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות יְרַדְּפוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם וְתֹאבַד הַטֻּמְאָה. . 189
זוֹכֶה שֶׁהַקָּבָ"ה יִשְׁתַּעְשַׁע עִמּוֹ 191
הָעוֹסֵק בְּטֵל תּוֹרָה זוֹכֶה לִתְחִיַּת הַמֵּתִים 192
אֵין תִּקְוָה לִנָּצֵל מֵהַיֵּצֶר עַל יְדֵי עֵסֶק זוּלַת הַתּוֹרָה. 193
עֲזִיבַת הַתּוֹרָה הִיא הַגּוֹרֵם לִירִידָה מַטָּה מַטָּה 194
הַתּוֹרָה תְּסַגֵּל ג' מַעֲלוֹת טוֹבוֹת בְּנֶפֶשׁ אָדָם. 196
ד' כִּתּוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹסְקֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַם ה'. 198
הַמַּחֲזִיק יְדֵי לוֹמְדֵי תּוֹרָה חוֹלֵק עִמָּהֶם שָׂכָר 199
כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קִבֵּל מִסִּינַי חֵלֶק בַּתּוֹרָה. 199
כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם הוּא שָׂכָר לָעֲמֵל בַּתּוֹרָה 199
תְּנַאי הַשָּׂגַת קִנְיָנֵי הַתּוֹרָה 200
הַתּוֹרָה מְבִיאָה לִידֵי שִׂמְחָה 201
עֵקֶב עֲנָוָה יַשִּׂיג סִתְרֵי תּוֹרָה. 202
הַתּוֹרָה מְגִנָּה וּמַצִּילָה מִן הַחֵטְא 202
הַתּוֹרָה נוֹתֶנֶת לוֹ כֹּחַ וּגְבוּרָה לְהִתְחַזֵּק 202
הַשְׁמִיעָה בַּתּוֹרָה הוּא תַּעֲנוּג מְפָלָא וּמְחַיֶּה הַנֶּפֶשׁ. 203
הַתּוֹרָה מֵיטִיבָה נַפְשׁוֹ - הַמָּאוֹר שֶׁבָּהּ מַחֲזִירוֹ לְמוּטָב. 204
עַל יְדֵי תּוֹרָה וּמִצְוֹות מַשְׁמִידִים כֹּחַ הסט"א מִמֵּעַל. 204
שַׁעֲרֵי דַּעַת הַתּוֹרָה נִנְעָלִים בִּפְנֵי בַּעַל עֲבֵרוֹת. 205
כְּבוֹד הַחֲכָמִים- הֵמָּה כִּסֵּא וּמֶרְכָּבָה לַשְּׁכִינָה 205
הַקָּבָ"ה וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יִתְבָּעוּ עֶלְבּוֹנָהּ שֶׁל תּוֹרָה. 206
אֵין שִׁעוּר לְמַה שֶּׁצָּרִיךְ בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה. 208
לַמִּצְוֹות יֵשׁ עֵרֶךְ רַק כַּאֲשֶׁר הֵם עַל פִּי הַתּוֹרָה 209
הַתּוֹרָה כּוֹלֶלֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁבָּעוֹלָם 210
מִצְוַת תַּלְמוּד תּוֹרָה הִיא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ עַד יוֹם מוֹתוֹ 210
שָׁצָרִיךְ שֶׁיַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּגָדֶר מַעֲלָתָם שֶׁמְּמָקוֹם קָדוֹשׁ עֶלְיוֹן בָּאוּ..... 211
בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה יִשְׁתַּנּוּ לְמַעְלָה מִכָּל הָאֻמּוֹת 212
כָּל הַבְּרָכוֹת בִּזְכוּת הַתּוֹרָה 212
אִם אֵין קֶמַח סִימָן שֶׁאֵין תּוֹרָה 213
אֵין מַעֲלָה בְּסִפּוּר שִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם רַק כְּשֶׁיֵּשׁ תּוֹרָה 214
כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ שְׁמוֹתָיו שֶׁל הַקָּבָ"ה 215

תוכן הענינים
"אור התשובה"

וּכְשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מִצְוֹתָיו חוֹזְרוֹת וּמְאִירוֹת 219
מַעֲלַת הַחוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה 220
עַל יְדֵי זֶה יִתְכַּפֵּר עֲוֹנָם וְתִתְרַצֶּה תְּשׁוּבָתָם 220
וּבְיוֹם שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה עָלָה לְמַדְרֵגַת אָדָם 221
שֶׁבָּזֶה יִהְיֶה כָּל יָמָיו בִּתְשׁוּבָה 222
יוֹדֵעַ שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה יַאֲרִיךְ אַפּוֹ לָהֶם עַד שׁוּבָם אֵלָיו 223
הַנִּמְנָע שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה זוּלַת עַל יְדֵי הַתּוֹרָה 224
יוֹתֵר גְּדֻלַּת הַשֵּׁם עַתָּה כְּשֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה 224
7 דְּבָרִים מֵעִקְרֵי הַתְּשׁוּבָה 225
שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲמֹד בִּתְשׁוּבָה זְמַן אָרֹךְ 228
וְנִשְׁבָּר לִבּוֹ בְּקִרְבּוֹ בְּשָׁעַת הָעֲבֵרָה 229
נִתְקָרְבָתָם בִּתְשׁוּבָה וְנִדְבַּקְתָּם בַּה' 230
יֵשׁ תְּשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂים מֵעַצְמָן - וְיֵשׁ תְּשׁוּבָה עַל יְדֵי יִסּוּרִין 230
הַבְטָחַת הַתּוֹרָה שֶׁסּוֹף יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב 232
עֶשֶׂר יְדִיעוֹת חֲשׁוּבוֹת לְהַכְנָעַת הַיֵּצֶר 233
עֲשֵׂה חֲבִילוֹת שֶׁל מִצְוֹות לְתַקֵּן מְשׁוּבָתְךָ 236
הַתְּשׁוּבָה מַחְזִירָה אֶת הַדִּבֵּקוּת בַּה' 237
וּכְשֶׁנוֹצַחַ יִצְרוֹ יִקָּרֵא בַּעַל נֶפֶשׁ 238
כְּשֶׁאֵין חֶזְרָתָם שְׁלֵמָה אֲשֶׁר עַל כֵּן רָאוּי הוּא לְהַסְתִּיר פָּנָיו 238
כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל יִתְעוֹרְרוּ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה תֵּכֶף יְמִינוֹ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים 239

לִקּוּטֵי שִׁבָחִים
אוֹדוֹת הַסֵּפֶר וְהַמְחַבֵּר

זָכָה רַבֵּנוּ הַמְּפֹרָשׁ רַבִּי **חַיִּים בֶּן עָטָר** זצוק"ל שֶׁעוֹד בְּחַיָּיו נִתְפַּשֵּׁט סִפְרוֹ "**אוֹר הַחַיִּים**" הַקָּדוֹשׁ עַל הַתּוֹרָה וְנִתְקַבֵּל בְּאַהֲדָה וּבְהַעֲרָצָה בְּחוּגִים רְחָבִים בְּיִשְׂרָאֵל.

לְפִי הַמָּסֹרֶת הֵעִיד עָלָיו **הַבַּעַל שֵׁם טוֹב**(אֲבִי תְּנוּעַת הַחֲסִידוּת) שֶׁלָּמַד תּוֹרָה מִפִּי הָקָבָ"ה וְשֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם עַל פִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

מָרָן **הַחִיד"א [חָכָם יוֹסֵף דָּוִד אֲזוּלַאי** זצוק"ל שָׁזָכָה לְשַׁמְּשׁוֹ וּלְקַבֵּל מִפִּיו תּוֹרָה] כּוֹתֵב עָלָיו: "חָכְמָתוֹ נִכֶּרֶת מִסְּפָרָיו, אַךְ זֶה אֶחָד מֵעֲשָׂרָה מֵחָכְמָתוֹ וְרֹחַב לִבּוֹ וַחֲרִיפוּתוֹ הַפְלָא וָפְלָא, וְחוֹפֶף עָלָיו כָּל הַיּוֹם סֵדֶר קְדֻשָּׁה וְהַבְדָּלָה מֵעִנְיְנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְרַבּוּ עֻזּוּ נוֹרְאוֹתָיו...".

הרה"ק בַּעַל הַתַּנְיָא זי"ע, אָמַר שֶׁ"אוֹר הַחַיִּים" הַק' לָמַד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ וְזָכָה לְהִתְקַשֵּׁט בְּכ"ד קִשּׁוּטֵי כַּלָּה.

סָנֵגוֹרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הַצַּדִּיק **רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיטְשׁוֹב** הִפְלִיג בְּשִׁבְחוֹ וְצִיֵּן כִּי "רַבִּים שָׁתוּ מִבְּאֵר מַיִם חַיִּים, שֶׁיָּצָא מֵאוֹתוֹ צַדִּיק, הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל, גְּאוֹן הַגְּאוֹנִים, הָרַב הַמְּפֹרָשׁ חֲסִידָא קַדִּישָׁא, אֲשֶׁר מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ, אֶת יְקַר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ וְהַדְרַת שְׁפַעַת יְקָרַת אוֹר תּוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ בְּסִפְרוֹ **אוֹר הַחַיִּים**".

בַּעַל "**הֵיכַל הַבְּרָכָה**" [רַבִּי יִצְחָק אַיְיזִיק מִקָּאמַרְנָא זצ"ל] מוֹסֵר בְּסִפְרוֹ "**נְתִיב מִצְוֹתֶיךָ**": "מָרָן הַבַּעַשׁ"ט אָמַר עָלָיו שֶׁנִּשְׁמָתוֹ **מֵרוּחַ דָּוִד דְּאַצִילוּת**, וּבְכָל לַיְלָה שָׁמַע תּוֹרָה מִפִּי הָקָבָ"ה, וְרֹב קְדֻשָּׁתוֹ אִי אֶפְשָׁר לִכְתֹּב, וְהָיָה מְיוֹרְדֵי הַמֶּרְכָּבָה וְגִלּוּי נִשְׁמוֹת וּמַדְרֵגוֹת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֱמֶת, וּמָרָן [הַבַּעַשׁ"ט] הַקָּדוֹשׁ הָיָה **נֶפֶשׁ דָּוִד דְּאַצִילוּת**, וְהָיָה רוֹצֶה שֶׁיִּתְקַשְּׁרוּ בְּיַחַד נֶפֶשׁ רוּחַ **וְיִתְגַּלֶּה הַנְּשָׁמָה וְחִיָּה דְּאַצִילוּת, וְיִהְיֶה הַגְּאֻלָּה הָאֲמִתִּית**".

רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ נָהַג לוֹמַר שֶׁ"אוֹר הַחַיִּים" מֵאִיר בְּאוֹרוֹ אֶת כָּל הָעִיר בָּהּ נִמְצָא הַסֵּפֶר, וּבְעֵת שֶׁחָלָה בְּנוֹ, יָעַץ לוֹ לִלְמֹד "**אוֹר הַחַיִּים**" הַקָּדוֹשׁ **כְּסֻגְלָה לִרְפוּאָה שְׁלֵמָה.**

בַּעַל "**יְסוֹד הָעֲבוֹדָה**" מִסְּלוֹנִים הָיָה אוֹמֵר, שֶׁשְּׁנֵי הַסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ וְ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ מְאִירִים אֶת נִשְׁמַת הָאָדָם.

רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵרוּז'ִין הָיָה אוֹמֵר כִּי לְמוּד "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ מְסֻגָּל לְטַהֵר אֶת הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וְעוֹד אָמַר שֶׁזֶּה הַסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן בְּמַעֲלָתוֹ שֶׁחַסִידִים צְרִיכִים לִלְמֹד.

הרה"ק **בַּעַל לְבוּשֵׁי שְׁרָד** זי"ע כָּתַב (בְּסִפְרוֹ עֵרְבֵי נַחַל): "עֵיז מַה שֶׁכָּתַב בְּזֶה רוּחַ אַפֵּינוּ בְּסֵפֶר אוֹר הַחַיִּים **וּדְבָרָיו בִּלְתִּי מֻשָּׂגִים רַק בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ...**".

הָאַדְמוֹ"ר מֵהוֹסְיָאטִין הָיָה אוֹמֵר שֶׁהַבַּעַל שֵׁם טוֹב הָיָה עַמּוּד הַתְּפִלָּה וְאִלּוּ הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ הוּא עַמּוּד הַתּוֹרָה.

"It is a tree of life for those who hold fast to it,
and those who support it are fortunate"

In **the zechus** of:

My dear benevolent friend
A generous supporter of our outreach activities

Reb **Shlomo** and his wife **Sara Rochel**

ERLICH

and their children:
David and his wife **Meridith**
and their children

Daniel and his wife **Elissa**

Leah Chana and her husband **Daniel**
and their children

Yaakov Yisroel and his wife **Shira Gila**
and their children

Ariella Simcha and her husband **Chananel**

Shlomo and their children

Reb **Moshe Yehuda Leib** and his wife **Alta Bracha**
and their children

May the zechus of the Holy **Ohr Hachayim** bring them blessings and success in every realm of their lives, both the physical and spiritual. May they get true nachas from all of their children and grandchildren, and merit to welcome Moshiach Tzidkenu with good health, happiness and kindness of heart, **Amen!**

קֶשֶׁר הַצַּדִּיקִים

אוֹר הַחַיִּים הַק' וְהַבַּעַשֵּׁ"ט הַק'

הַבַּעַשֵּׁ"ט אָמַר לְתַלְמִידָיו, בְּכָל לַיְלָה כְּשֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה עֲלִיַּת נְשָׁמָה לְמָתְיבְתָּא דִּרְקִיעָא, אֲנִי מַקְדִּים לַעֲלוֹת בְּטֶרֶם כָּל צַדִּיקֵי דּוֹרֵנוּ, זוֹלַת צַדִּיק אֶחָד בְּאֶרֶץ הַמַּעֲרָב שֶׁמַּקְדִּימֵנִי תָּמִיד, וּשְׁמוֹ **רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר בַּעַל "אוֹר הַחַיִּים"**, ... שֶׁהָ"אוֹר הַחַיִּים" קַל בְּרַגְלָיו יוֹתֵר מֶמֶּנּוּ, כִּי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת שֶׁאֲנִי עוֹלֶה אוֹמְרִים לִי אַךְ יָצָא מִכָּאן הָרַב הַצַּדִּיק הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ זִי"ע.

(ליקוטי מעשיות תרס"ט ב' וסגולת משה ברייש ספרו)

הַבַּעַשֵּׁ"ט הָיְתָה עֲבוֹדָתוֹ ע"י תְּפִלָּה וְהָיָה **"נֶפֶשׁ" דָּוִד** כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב: "נַפְשִׁי שְׁפִכִי כַמַּיִם לִבְּךְ נֹכַח פְּנֵי ה' ", וְ"אוֹר הַחַיִּים" הַקְּדוֹשׁ הָיָה **"רוּחַ" דָּוִד** וַעֲבוֹדָתוֹ בְּקֹדֶשׁ הָיְתָה ע"י תּוֹרָה, וְאִם הָיוּ נִפְגָּשִׁים הָיוּ מַמְשִׁיכִים **נִשְׁמַת דָּוִד** עַל נֶפֶשׁ וְרוּחַ, הָיָה בָּא בֶּן דָּוִד.

(הרה"ק בעל ה"יסוד העבודה"- הובא בבית אברהם [סלונים] שבועות ע' קס"א)

בְּ"וְהַר חַי" (קאמרנא , פר' וישלח דף של"א ע"ג) כָּתַב:"מָרָן הָרִיבָ"שׁ טוֹב [הַבַּעַשֵּׁ"ט] וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר **שֹׂרִשׁ נִשְׁמָתָם דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם**".

בַּיּוֹם שֶׁבּוֹ נִכְנַס רַבֵּנוּ לִירוּשָׁלַיִם תוב"ב אָמַר הַבַּעַשֵּׁ"ט: הַיּוֹם נִכְנַס מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף לִירוּשָׁלַיִם. בָּדְקוּ וּמָצְאוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם נִכְנַס רַבֵּנוּ[אוה"ח הק'] לִירוּשָׁלַיִם.

(מלכי רבנן אות ח' דף ל"ה)

הַבַּעַשֵּׁ"ט שׁוֹלֵחַ אֶת גִּיסוֹ אֶל "אוֹר הַחַיִּים" הַק'

לְאַחַר שֶׁהִגִּיעוּ אֶל הַבַּעַשֵּׁ"ט הַחֲמָשִׁים עִם פְּרוּשׁ "אוֹר הַחַיִּים", שָׂמַח בָּהֶם בִּמְאֹד וְהִפְלִיג בְּגָדְלַת נִשְׁמַת האוה"ח הַק', אָז שָׁלַח אֶת גִּיסוֹ הרה"ק רַבִּי אַבְרָהָם גֶּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב זַצ"ל לִירוּשָׁלַיִם, עַל מְנָת שֶׁיָּבוֹא וְיִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת בִּישִׁיבָתוֹ שֶׁל "אוֹר הַחַיִּים" הַק'.

הַבַּעַשֵּׁ"ט גִּלָּה לְגִיסוֹ כִּי לָרַב יֵשׁ שְׁתֵּי יְשִׁיבוֹת, אַחַת-לְלִמּוּד הַנִּגְלָה [גְּמָרָא, רַשׁ"י וְתוֹס'], וְאַחַת - נִסְתֶּרֶת שֶׁהָרַב מְלַמֵּד לְתַלְמִידָיו קַבָּלָה אֱלֹקִית. הַבַּעַשֵּׁ"ט הִזְהִיר אֶת גִּיסוֹ שֶׁיִּתְאַמֵּץ לִהְיוֹת גַּם בִּיְשִׁיבָה הַנִּסְתֶּרֶת וְלֹא יִגָּלֶה מִי הוּא עַד אֲשֶׁר יַרְגִּישׁ בּוֹ הָרַב בְּעַצְמוֹ.

מִשֶּׁהִגִּיעַ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק' [שֶׁבָּהּ לָמְדוּ תּוֹרַת הַנִּגְלֶה]לֹא

אור הגאולה

בראשית
שמות
ויקרא
במדבר
דברים

הִנִּיחוּ לוֹ הַתַּלְמִידִים לָשֶׁבֶת וְלִשְׁמֹעַ תּוֹרָה מִפִּיו לְלֹא רְשׁוּת מֵהָרַב. הָלַךְ רַבִּי גֵּרְשׁוֹן לְבֵית הָרַב לְבַקֵּשׁ אֶת רְשׁוּתוֹ, שְׁאָלוֹ "אוֹר הַחַיִּים" מֵהֵיכָן בָּא, הִבִּיט עָלָיו מֵרֹאשׁוֹ וְעַד לְרַגְלָיו, שְׁאָלוֹ הַאִם קָרָא וְשָׁנָה, וְרַק אָז הִתִּיר לוֹ לָשֶׁבֶת לְבֵית הַמִּדְרָשׁ לִלְמוּד הַגְּמָלָה, וְכָךְ לָמַד שָׁם שָׁבוּעַ אֶחָד.

לְאַחַר מִכֵּן, הֵחֵל רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב לִדְרֹשׁ אַחַר הַיְשִׁיבָה הַנִּסְתֶּרֶת[לִלְמוּד הַנִּסְתָּר], וַתְּהִי לְפֶלֶא בְּעֵינֵי הַתַּלְמִידִים, כִּי הָיְתָה בִּמְעָרָה וּמִקְצָתָם לֹא יָדְעוּ בָּזֶה. כְּשֶׁרָאָה רַבִּי גֵּרְשׁוֹן שֶׁלֹּא יָצִיל מִפִּיהֶם דְּבַר אֱמֶת, פָּנָה יְשִׁירוֹת אֶל האוה"ח הַק' וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתֵּן לוֹ רְשׁוּת לִלְמֹד בִּישִׁיבָתוֹ הַנִּסְתֶּרֶת. וַיִּשְׁאֲלֵהוּ הָרַב מִי גְּלָה לְךָ שֶׁיֵּשׁ לִי יְשִׁיבָה נִסְתֶּרֶת, וַיַּעַן רַבִּי גֵּרְשׁוֹן כִּי רַבִּי יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם גִּלָּה לוֹ. וַיֹּאמֶר אוה"ח הַק' לֹא יָדַעְתִּיו, וְכַאֲשֶׁר הִבִּיט עָלָיו עוֹד הַפַּעַם וְהִכִּיר שֶׁרָאוּי הוּא לִלְמֹד קַבָּלָה, אָמַר לוֹ הַיּוֹם יָנַהֲגְךָ שׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ לַיְשִׁיבָה, וְכָךְ זָכָה לִלְמֹד שָׁם, אוּלָם רַק שְׁלֹשָׁה יָמִים. שׁוֹמֵר בֵּית הַמִּדְרָשׁ לֹא הִנִּיחַ לוֹ לְהִכָּנֵס יוֹתֵר בְּאָמְרוֹ כִּי כָּךְ צִוָּה הָרַב[אוה"ח הק'] בַּעֲבוּר שֶׁלֹּא שִׁמֵּשׁ תַּלְמִיד חָכָם בְּפַעַל מַמָּשׁ. וְהִנֵּה דַּרְכּוֹ שֶׁל אוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ הָיְתָה לְהַחֲלִיף כָּל בָּקָרִיו בְּעֵת אֲשֶׁר הָלַךְ לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו הַגְּדוֹלִים, וּבְקָטַנִּים הֶחֱלִיף מִנְעָלִים וּמְצָנֶפֶת. הִמְתִּין רַבִּי גֵּרְשׁוֹן בְּבֵית האוה"ח הַק' עַד שֶׁהֶצְרַךְ לְהַחֲלִיף אֶת מִצְנַפְתּוֹ, לָקַח רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִנְעָלָיו וַיִּתֵּן לוֹ, וַיֵּחָשֵׁה הָרָב.

כַּאֲשֶׁר שָׁב רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב לַיְשִׁיבָה הִנִּיחוֹ הַשּׁוֹמֵר לְהִכָּנֵס, אוּלָם כַּאֲשֶׁר חָלְפוּ מִסְפַּר יָמִים שׁוּב לֹא הִנִּיחַ לוֹ לְהִכָּנֵס לַיְשִׁיבָה מִבְּלִי לוֹמַר טַעַם לְכָךְ. הָלַךְ רַבִּי גֵּרְשׁוֹן לָאוֹר הַחַיִּים הַק' וַיֹּאמֶר לוֹ הָרַב[האוה"ח]: חָמַתִּי עָלֶיךָ, עַל אֲשֶׁר לֹא אָמַרְתָּ כַּאֲשֶׁר שְׁאַלְתִּיךָ מִי רַבְּךָ, וְאָמַרְתָּ "בַּעַל שֵׁם" וְלָמָּה לֹא אָמַרְתָּ "בַּעַל שֵׁם טוֹב"? וְאִם הָיִיתָ מַזְכִּיר שֶׁהַבַּעַ"ש הוּא רַבְּךָ הָיִיתִי נוֹהֵג בְּךָ כָּבוֹד גָּדוֹל, וְהַיּוֹם בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה הָיִיתִי, עַל שֶׁנִּשְׁתַּמַּשְׁתִּי בְּתַלְמִיד חָכָם בְּדָבָר שֶׁפֶל, וְלוּלֵא שֶׁעָמַד בַּפֶּרֶץ הַבַּעַ"ש לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדִי קִבַּלְתִּי עֹנֶשׁ, וַאֲנִי מַכִּיר בְּבַעַ"ש רְאִיָּה דַּקִּית מֵעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, וּלְהַיְשִׁיבָה אֵין לְךָ צֹרֶךְ יוֹתֵר, בַּאֲשֶׁר הַבַּעַ"ש הוּא רַבְּךָ.

(ע"פ הסגולת משה כמובא בריש ספרו)

שִׁבְחֵי ה"אוֹר הַחַיִּים" הַק' ע"פ הרה"ק רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב

- רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב (גִּיסוֹ שֶׁל הַבַּעַ"ש"ט הַק') שָׁלַח מִכְתָּב לְהַבַּעַ"ש"ט אוֹדוֹת "אוֹר הַחַיִּים" הַק' וּגְדֻלָּתוֹ. יֶשְׁנָם כַּמָּה גִּרְסָאוֹת בְּנֹסַח הַמִּכְתָּב, וּמִתּוֹכָם נִלְקֵט מִסְפַּר שְׁבָחִים הַמְלַמְּדִים עַל גְּדֻלַּת וּקְדֻשַּׁת רַבֵּנוּ "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ זִי"ע.
- רֵאשִׁית אוֹדִיעַ לכה"ק מִידִיד נַפְשׁוֹ הָרַב הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, שַׂר הַתּוֹרָה, תּוֹרַת ה' צַדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם, בּוּצִינָא קַדִּישָׁא, גָּאוֹן אֲמִתִּי אִישׁ אֱלֹקִים וְכוּ' וְכוּ' מוהר"ר חַיִּים בֶּן עָטָר ס"ט שִׁיחְי' נָצַח,...

(נדפס במדרש ר' ישראל בעש"ט מובא בס' אור כי טוב)

- רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב הָיָה אוֹמֵר עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת "גֵּר" בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ, וְכָךְ הָיָה מְכַנֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָלַךְ, וְכָךְ הָיָה מְכַנֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל מִכְתָּב שֶׁכָּתַב.
- רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב הָיָה מְשַׁבֵּחַ אֶת ה"אוֹר הַחַיִּים" הַק' וְאָמַר עָלָיו שֶׁהוּא בְּחִינַת "אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא" שֶׁבָּא לְהַכְרִיעַ בֵּין הַדֵּעוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁבַּתַּלְמוּד, וְכֵן הָיָה אוֹמֵר עָלָיו שֶׁהוּא בְּחִינַת "מַלְאָךְ

רַבִּי גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב שֶׁיִּשְׁאַל אֶת פִּי הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק' אִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּסַּע [הַבַּעַשׁ"ט] לִירוּשָׁלַיִם עַל מְנָת לְהִתְרָאוֹת פָּנִים בְּפָנִים עִם הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ. וְהֵשִׁיב [אוה"ח הק'] שֶׁיִּסַּע [הַבַּעַשׁ"ט הַק'] וְיִכְתֹּב לוֹ [אִם] בְּעֵת שֶׁרוֹאֶה אֶת צֶלֶם דְּמוּת תַּבְנִיתוֹ [שֶׁל אוה"ח] בָּעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, הַאִם הוּא רוֹאֶה אֶת כָּל אֵיבָרָיו וּדְיוֹקְנוֹ, אִם לָאו. וְהֵשִׁיב מָרָן הַקָּדוֹשׁ [הַבַּעַשׁ"ט] שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אֶת עֶקֵבָיו. וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ[האוה"ח] שֶׁלֹּא יִטְרַח [הַבַּעַשׁ"ט] אֶת עַצְמוֹ כִּי לְחִנָּם תִּהְיֶה טִרְחָתוֹ. וּמָרָן [הַבַּעַשׁ"ט] לֹא הִשִּׂיג אֶת הָאַגֶּרֶת הַזֹּאת וּמָסַר נַפְשׁוֹ וְנָסַע, אַף שֶׁאָמְרוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא יִסַּע, מָסַר נַפְשׁוֹ וְנָסַע בִּימֵי הַחֹרֶף.

לְאַחַר כַּמָּה טִלְטוּלִים הִגִּיעַ הַבַּעַשׁ"ט לָעִיר אִיסְטַאנְבּוּל שֶׁבְּטוּרְקְיָה שָׁם הִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ שֶׁל הָרַבִּי ר' נַפְתָּלִי בַּעַל "סְמִיכַת חֲכָמִים" שֶׁרָצָה גַּם הוּא לַעֲלוֹת כ"ד שָׁנָה קֹדֶם לָכֵן לִירוּשָׁלַיִם וְנִפְטַר בְּדַרְכּוֹ נְסִיעָתוֹ בְּסְטַמְבּוּל. בַּלַּיְלָה בָּא הָרַבִּי ר' נַפְתָּלִי אֶל הַבַּעַשׁ"ט בַּחֲלוֹם וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁאִם לֹא יַחֲזֹר תֵּכֶף וּמִיָּד לְבֵיתוֹ אָז יֶאֱרַע לְהַבַּעַשׁ"ט אוֹתוֹ הַסּוֹף שֶׁאֵרַע לוֹ [לְר' נַפְתָּלִי] שֶׁנָּמוּת עַל אַדְמַת נֵכָר וִירוּשָׁלַיִם לֹא יִרְאֶה בְּשׁוּם אֹפֶן.

וּבְחַג הַפֶּסַח הָיָה בָּעִיר סְטַאמְבּוּל וְעָשָׂה שָׁם נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת עַד שֶׁנִּשְׁמַע בֵּית הַקֵּיסָר, וְהָיָה מַה שֶּׁהָיָה וְהֻצְרַךְ לִבְרֹחַ בִּסְפִינָה, וְאָמְרוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁיֵּחָזֵר וְלֹא רָצָה. לָקְחוּ מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַמַּדְרֵגוֹת, אַף תּוֹרָתוֹ וּתְפִלָּתוֹ, שֶׁלֹּא יָדַע לוֹמַר בָּרוּךְ מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר, שֶׁלֹּא הֵבִין הָאוֹתִיּוֹת, וְאָמַר מַה בְּכָךְ? אֶסַּע עִם הָאָרֶץ וּבוּר אֶל הַצַּדִּיק "אוֹר הַחַיִּים" לָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה וְקִבֵּל הַכֹּל עַד שֶׁנִּשְׁבְּרָה הַסְּפִינָה, וּבִתּוֹ הַצַּדֶּקֶת אָדַל טָבְעָה בַּיָּם, וְצָעֲקָה אֲבִי הָרַחֲמָן הֵיכָן אַתָּה [שֶׁאֵין] אַתָּה רוֹאֶה בְּצָרָתִי? וּמֵרֹב צַעֲרוֹ וְצָרָתוֹ נִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ הַמַּדְרֵגוֹת וְכָל הַקְּדֻשָּׁה, בָּא אֵלָיו הס"מ ימ"ש, וְאָמַר לוֹ מַה שֶּׁאָמַר, וּכְשֶׁרָאָה שֶׁצָּרָתוֹ, צָרָה גְּדוֹלָה שֶׁבָּא נַפְשׁוֹ עַד שְׁאוֹל, אָמַר "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל " וְכוּ', רִבּוֹן הָעוֹלָמִים! אֲנִי חוֹזֵר לְבֵיתִי! וְתֵכֶף בָּא אֵלָיו רִבּוֹ הַמְּבֹרָךְ אֲחִיָּה הַשִּׁילוֹנִי הַנָּבִיא, וְהֵרְאָה לוֹ הֵיכָן הָיָה, וּבֵרֵגַע הֵבִיאוֹ בַּחֲזָרָה לְסְטַאמְבּוּל, וּמִשָּׁם נָסַע לְבֵיתוֹ.

(ע"פ המובא בס' גבורת ארי ובנתיב מצוותיך [קאמרנא] נתיב אמונה שביל א' אות ט')

הַבַּעַשׁ"ט מַבְחִין בְּהִסְתַּלְּקוּתוֹ שֶׁל "אוֹר הַחַיִּים"

לְפִי הַמָּסֹרֶת הִבְחִין הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִמֶּרְחַקִּים בְּפִטְירָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק בַּעַל "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ. בְּשַׁבָּת פָּרָשַׁת פִּנְחָס נָטַל הַבַּעַשׁ"ט בְּמֶעז'בּוּז' אֶת יָדָיו לִסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית גָּנַח גְּנִיחָה גְּדוֹלָה ואח"כ בֵּרֵךְ הַמּוֹצִיא, בָּצַע הַבַּעַשׁ"ט עַל הַפַּת, אָכַל "כַּזַּיִת" וְהִכְרִיז בִּפְנֵי תַּלְמִידָיו וּמְקֹרָבָיו שֶׁנָּכְחוּ בַּמָּקוֹם:"**כָּבָה נֵר הַמַּעֲרָבִי**". הַנּוֹכְחִים לֹא הֵבִינוּ לְמִי כָּוְנוּ דְּבָרָיו, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת הִסְבִּיר לָהֶם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב כִּי "בְּאַחַת מֵאַרְצוֹת הַמַּעֲרָב הִתְגּוֹרֵר צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם שֶׁהֵאִיר לָעוֹלָם בְּקְדֻשָּׁתוֹ, וְעַתָּה נִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה". לְיָמִים

נִתְבָּרֵר כִּי בְּדִיּוּק בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִסְתַּלֵּק **רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר** זי"ע.

שְׁאָלוּהוּ תַּלְמִידָיו כֵּיצַד נוֹדַע לוֹ דָּבָר הִסְתַּלְּקוּתוֹ שֶׁל הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק', הֵשִׁיב לָהֶם הַבַּעַשׁ"ט וְאָמַר כִּי יֵשׁ כַּוָּנָה בְּנִטִּילַת יָדַיִם שֶׁמְּגַלִּים אוֹתָהּ רַק לְאֶחָד בַּדּוֹר. הָיִיתִי מִתְפַּלֵּל כָּל יָמַי שֶׁיּוֹדִיעוּ לִי מִן הַשָּׁמַיִם כַּוָּנָה זוֹ וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי, שֶׁהָיוּ מְשִׁיבִים לִי שֶׁאֵין זֶה אֶפְשָׁרִי מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִגְלְתָה כַּוָּנָה זוֹ לְבַעַל "אוֹר הַחַיִּים" וְאֵין מוֹסְרִין סוֹד זֶה רַק לְאֶחָד בַּדּוֹר, וְהִנֵּה בְּשָׁעַת נְטִילַת הַיָּדַיִם לִסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, פִּתְאֹם גִּלּוּ לִי אוֹתָהּ כַּוָּנָה, וּבְכֵן אֵין סָפֵק אֶצְלִי שֶׁהָ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ נִסְתַּלֵּק מִזֶּה הָעוֹלָם.

(גבורת ארי מר' לייב שרה'ס סי' ב')

הַבַּעַשׁ"ט אָמַר שֶׁזֶּה שֶׁנּוֹדַע לוֹ מֵהִסְתַּלְּקוּתוֹ שֶׁל הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק' בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, "זֶה אֵינוֹ עִנְיָן כְּלָל לִרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, רַק רְאָיָה טִבְעִית מֵאוֹר שֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית שֶׁנִּבְרָא שֶׁיְּשַׁמְּשׁוּ בּוֹ הַבְּרִיּוֹת, וְרַק מִי שֶׁמְּקַלְקֵל עֵינָיו, נַעֲשֶׂה קְצַר הָרְאוּת", ע"כ:

(פסקי תשובה [מהרה"ג ר"א פיעטרקאווסקי] סי' קס"ז בהגה"ה)

"כבד את אביך ואת אמך"
מוזכרת נצח להורי היקרים הנאהבים והנעימים
ספר זה מוקדש **לעילוי נשמת**
מו"ר –אבי **בן ציון** ע"ה בן רבקה ושלמה
נלב"ע ביום א' לפרשת "בהעלותך", ה' סיון
"**מלכות דמלכות**" בספירת העומר
ערב חג השבועות, התשס"ה
ומרת-אמי **לבנה** ע"ה בת שמחה וניסים
נלב"ע ביו"ט ראשון של פסח ט"ו ניסן
נטמנה ב"**חסד שבחסד**" בספירת העומר
בחג הפסח ה'תשנ"ט
ששון
אין מלים בפי להביע את התודה שאני חייב להם על כל הטובה
שגמלוני כל ימי חיי, יהי רצון שתיכף ומיד ממש יקויים היעוד
"**הקיצו ורננו שוכני עפר**" והם בתוכם
"**ששון** ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה", בגאולה האמיתית
והשלימה ע"י משיח צדקנו, אכי"ר!
ת.נ.צ.ב.ה.

הָרַבִּי מִלִּיובַּאוויטְשׁ וְ"אוֹר הַחַיִּים" הַק'

כ"ק אַדְמוֹ"ר רַבִּי **מְנַחֵם**[=צֶמַח] **מֶענְדֶל**[=צֶדֶק] - **הָרַבִּי מִלִּיובַּאוויטְשׁ** [דּוֹר תְּשִׁיעִי מֵהַבַּעַשׁ"ט] מֵבִיא, מְצַיֵּן וּמַפְנֶה בְּעֲשָׂרוֹת מִשִּׂיחוֹתָיו הַק' וּכְתָבָיו (מַאֲמָרִים, לִקּוּטֵי שִׂיחוֹת וְאִגְּרוֹת קֹדֶשׁ) לְבֵרוּשׁ הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ עַל הַתּוֹרָה וּלְסִפְרוֹ "חֻפָּץ ה'" עַל הַשַּׁ"ס.

● בְּאַחַת הַהִתְוַעֲדֻיּוֹת סִפֵּר:

שָׁמַעְתִּי מִכְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרִי וְחָמִי[רַבִּי יוֹסֵף יִצְחָק שְׁנֵיאוֹרְסוֹן]... שֶׁאָחַד שָׁאַל אֵצֶל כ"ק אַדְמוֹ"ר מוֹהַרַ"שׁ[רַבִּי שְׁמוּאֵל מִלִּיובַּאוויטְשׁ-הַנָּשִׂיא הָרְבִיעִי בְּשׁוֹשֶׁלֶת חַבָּ"ד]... בְּעִנְיַן שְׁמִירַת הַבְּרִית, וְאָמַר לוֹ כ"ק אַדְמוֹ"ר מוֹהַרַ"שׁ שֶׁעִנְיַן הַשְׁמִירָה הוּא כְּמוֹ שֶׁהָיָה אֵצֶל הָ**אוֹר הַחַיִּים**, שֶׁפַּעַם נָסַע הָאוֹר הַחַיִּים עִם שַׁיָּרֶה בַּמִּדְבָּר, וּכְשֶׁהִגִּיעַ שַׁבָּת לֹא רָצוּ לְחַכּוֹת עָלָיו וְנִשְׁאַר לְבַדּוֹ, וּבָא אֵלָיו אֲרִי, וְהֵרְאָה לוֹ הָאוֹר-הַחַיִּים אֶת אוֹת הַבְּרִית, וּכְשֶׁרָאָה זֹאת, הִנַּה לֹא זוֹ בִּלְבַד שֶׁלֹּא עָשָׂה לוֹ מְאוּמָה, אֶלָּא שֶׁשָּׁמְרוֹ מִכָּל הַחַיּוֹת, וְאַחֲרֵי שַׁבָּת רָכַב עָלָיו הָאוֹר-הַחַיִּים עַד שֶׁהִשִּׂיג אֶת הַשַּׁיָּרֶה, עַד כָּאן הַמַּעֲשֶׂה. וְהַבַּאוּר בְּזֶה - עַל פִּי מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שבת קנא,ב) "אֵין חַיָּה רָעָה שׁוֹלֶטֶת בָּאָדָם אֶלָּא אִם כֵּן נִדְמֶה לָהּ כִּבְהֵמָה" וְלָכֵן כְּשֶׁרָאָה הָאֲרִי אוֹת הַבְּרִית, שֶׁבְּרִית הוּא לְשׁוֹן הִתְקַשְּׁרוּת, וּבוֹ נִרְאֶה בְּיוֹתֵר הַצֶּלֶם אֱלֹקִים, אֱמִתִּית עִנְיָנוֹ שֶׁל **הָאָדָם**, אֱזַי לֹא הָיָה לוֹ שְׁלִיטָה עָלָיו, וְאִדְרַבָּה, עִנְיָנוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְשַׁמְּשׁוֹ. (תורת מנחם התוועדויות ה'שי"ת ח"א ע' 110)

● "... אוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ... שֶׁהָאֲרִצַ"יְט שֶׁלּוֹ בְּט"ו תַּמּוּז, בִּסְמִיכוּת לִימֵי הַגְּאֻלָּה, וּלְהָעִיר, מֵהַיָּדוּעַ עַל דְּבַר הַקֶּשֶׁר בֵּינוֹ לְבֵין הַבַּעַשׁ"ט (מְיַסֵּד תּוֹרַת הַחֲסִידוּת, אֲשֶׁר בַּעַל הַגְּאֻלָּה[אַדְמוֹ"ר רַבִּי יוֹסֵף-יִצְחָק שְׁנֵיאוֹרְסוֹן] הוּא מְמַלֵּא מְקוֹמוֹ) - שֶׁהָיוּ בְּחִינַת נֶפֶשׁ דְּמָשִׁיחַ וּבְחִינַת רוּחַ דְּמָשִׁיחַ, וְעַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁאִלּוּ הָיוּ נִפְגָּשִׁים יַחְדָּו פָּנִים אֶל פָּנִים, הָיוּ מְבִיאִים אֶת הַגְּאֻלָּה, וְלָכֵן מִן הַשָּׁמַיִם עִכְּבוּ אֶת פְּגִישָׁתָם, מִכֵּיוָן שֶׁבַּיָּמִים הָהֵם לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן הַזְּמַן לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה.
(תורת מנחם התוועדויות תשמ"ה ח"ד ע' 2551)

● "... לֵיל ט"ו שֶׁבּוֹ "קָיְמָא סִיהֲרָא בְּאַשְׁלֵמוּתָא", וְהוּא יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל הָ"אוֹר- הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ„ .. [וּלְהָעִיר, מֵהַסִּפּוּר הַיָּדוּעַ (שֶׁסִּפְּרוּ אֲנָשִׁים בַּעֲלֵי סַמְכָא, וְסִפּוּרָם נִתְקַבֵּל וְנִדְפַּס בְּסִפְרֵי מַעֲשִׂיּוֹת חֲסִידִיּוֹת) אוֹדוֹת הָ"אוֹר- הַחַיִּים" שֶׁבְּאֵם הָיָה נִפְגָּשׁ עִם הַבַּעַשׁ"ט הָיְתָה בִּיאַת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ]".

(תורת מנחם תשמ"ז ח"ד ע' 10)

● "...בְּהַנּוֹגֵעַ לָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ, מֵעִנְיַן נֶפֶשׁ וְרוּחַ. *[להעיר ממש"כ בנתיב מצוותיך ד"ד] עַיֵּן בְּגִנְזֵי נִסְתָּרוֹת חֵלֶק א' ס"ע, מַה שֶּׁאָמַר הַבַּעַשׁ"ט זַ"ל עַל בעהמ"ס אוֹר הַחַיִּים, וידועים דִּבְרֵי הַחִיד"א עַל דָּבָר הִתְפַּשְׁטוּת לְמוּד הַסֵּפֶר עַ"י דִּבְרֵי בַּעַשׁ"ט (שם הגדולים ערך אור החיים).

(אגרות קודש כרך י"ט ע' 421)

"... וּלְהָעִיר, שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁל הָאוֹר- הַחַיִּים הוּא מֵהַפֵּרוּשִׁים הַמְיֻחָדִים שֶׁבְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית נִדְפְּסוּ (בְּכַמָּה וְכַמָּה הוֹצָאוֹת) בְּיַחַד עִם הַחָמָשׁ, כְּמוֹ פֵּרוּשׁ רָשִׁ"י, וְלָכֵן הֲרֵי הוּא שַׁיָּךְ לִפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא יוֹתֵר מִשְּׁאָר הַפֵּרוּשִׁים שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּפְנֵי עַצְמָם, כְּמוֹ פֵּרוּשׁ הָאֲרִיזַ"ל עַל הַתּוֹרָה (וכיו"ב) -...

(תורת מנחם ה'תש"ן ח"ג ע' 335)

"... וּכְפִי שֶׁסִּפֵּר פַּעַם [כ"ק אַדְמוֹ"ר הריי"צ זי"ע] בְּשֵׁם אָבִיו [כ"ק אַדְמוֹ"ר מהורש"ב נ"ע] שֶׁסִּפֵּר בְּשֵׁם אָבִיו(כ"ק אַדְמוֹ"ר מהר"ש), שֶׁהָיָה יְהוּדִי קָדוֹשׁ שֶׁשִּׁמּוֹ רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר(לְהָעִיר שֶׁט"ו תַּמּוּז הוּא יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ), שֶׁהָיָה לוֹ רַק בָּנוֹת, וְלָמַד עִמָּהֶן תּוֹרָה, ואח"כ כָּתַב מַה שֶּׁלָּמַד עִמָּהֶן, וּמִזֶּה נַעֲשָׂה פֵּרוּשׁ הָ"אוֹר-הַחַיִּים", שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם "**הַקָּדוֹשׁ**", תֹּאַר שֶׁבּוֹ נִקְרְאִים חִבּוּרִים סְפוּרִים בִּלְבַד.

(תורת מנחם התוועדויות תשי"ז ח"ג ע' 177)

לְמוּד בְּדֶרֶךְ הָרֶמֶז מֵהָ"אוֹר-הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ

(מְשִׂיחָתוֹ שֶׁל הָרַבִּי מִלִּיובַּאוויטְשׁ שַׁבָּת פָּרָשַׁת צַו, שַׁבָּת הַגָּדוֹל תשמ"ב):

יָדוּעַ מַה שֶּׁכָּתַב הָ**אוֹר הַחַיִּים** הַקָּדוֹשׁ [וְכַיָּדוּעַ **גֹּדֶל הַהֶפְלָאָה אוֹדוֹתָיו, וְשַׁיְכוּתוֹ עִם הַבַּעַשׁ"ט** כו' - עַל פִּי הַמְבֹאָר בִּמְכָתָּבָיו שֶׁל ר' גֵּרְשׁוֹן מִקִּיטוֹב] בְּפֵרוּשׁוֹ לְהַתְחָלַת פָּרָשַׁת צַו(ויקרא ו, ב), "זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה גו' " - שֶׁ"בְּדֶרֶךְ רֶמֶז תִּרְמֹז כָּל הַפָּרָשָׁה **עַל גָּלוּת הָאַחֲרוֹן** שֶׁאָנוּ בוֹ לְנַחֲמֵנוּ מֵעֶצְבוֹן נַפְשֵׁנוּ וְכוּ'".

וּמְבֹאָר שָׁם שֶׁמַּה שֶּׁכָּתוּב "הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ" - קָאֵי עַל **יִסּוּרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** בַּגָּלוּת, "אֲשֶׁר עִנּוּנוּ בְּנֵי עֲוָלָה וְיִסְּרוּנוּ בְּיִסּוּרֵי נָקָמָה, וּבְפָרָט בְּנֵי מַעֲרָב הַפְּנִימִי אֵין לְךָ כּוֹס מַר שֶׁלֹּא הִטְעִימוּ תָּמִיד". וְכַיָּדוּעַ שהאוה"ח הַקָּדוֹשׁ חַי **בְּאַפְרִיקָה**, שֶׁשָּׁם הָיוּ הָרְדִיפוֹת **וְהַיִּסּוּרִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם בְּיוֹתֵר**.

וּכְפִי שֶׁמַּמְשִׁיךְ שָׁם - "וְאִם בָּאתָ לִרְאוֹת, הוּא יוֹתֵר מִגָּלוּת מִצְרַיִם, כִּי גָּלוּת מִצְרַיִם הָיוּ מְשַׁעְבְּדִים אוֹתָם וּמַאֲכִילִים אוֹתָם וּמַלְבִּישִׁים אוֹתָם, וְצֵא וּלְמַד מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ רַז"ל בְּפֵרוּשׁ "וַיָּרֵנוּ אֶת וְגוֹ' אֶת הַקִּשּׁוּאִים וְגוֹ' ", חִנָּם הָיוּ אוֹכְלִים הַכֹּל. וְהֵן **גָּלוּת יִשְׁמָעֵאלִים** [שֶׁשָּׁם חַי האוה"ח הַקָּדוֹשׁ] - אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא רָאָם מְשַׁעְבְּדִים וּמְמָרְרִים חַיֵּי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא דַּי שֶׁלֹּא יִתְּנוּ שָׂכָר, אֶלָּא עוֹד שׁוֹאֲלִים מֵהֶם מְדַּד וְהָבֵא, וְעוֹד אָדָם נִגְזָל בַּמֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְהֵם תּוֹבְעִים מָמוֹן מַה שֶּׁאֵין לוֹ כו' ".

וְעַל זֶה נֶאֱמַר בַּכָּתוּב שֶׁכְּלָלוּת עִנְיַן הַגָּלוּת, "הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ", יִהְיֶה רַק "כָּל הַלַּיְלָה", "שֶׁהִיא **זְמַן הַגָּלוּת הַנִּמְשָׁל לְלַיְלָה** ... עַד הַבֹּקֶר" - **בֹּקֶר הַגְּאֻלָּה".**

וּמַמְשִׁיךְ שָׁם:"וְהַזְּמַן הוּא אַחַר עֲבוֹר **ת"ק לְאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי**, לְפִי מַה שֶׁקָּדַם לָנוּ מִדִּבְרֵיהֶם ז"ל(ב"ר י"ט) כִּי **יוֹמוֹ שֶׁל הַקָּבָ"ה אֶלֶף שָׁנָה**, וּמֵהַשֵּׂכֶל יִהְיוּ תַּ"ק רִאשׁוֹנָה מִדַּת יַלְדָּה, וְת"ק שֵׁנִי מִדַּת יוֹם, וְהוֹדִיעַ ה' כִּי **עַד הַבֹּקֶר**, כְּשֶׁיִּגְמֹר ת"ק(500) שָׁנָה בַּגָּלוּת **עַד הַבֹּקֶר שֶׁיִּהְיֶה הָעֶלְיָה**".

וּמַמְשִׁיךְ שָׁם:"וּבֹקֶר זֶה אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ אִם בֹּקֶר שֶׁל אֶלֶף הַה' אוֹ בָּקְרוֹ שֶׁל אֶלֶף הַו'... גְּלָה ה' סוֹדוֹ בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים כִּי הוּא **לְבֹקֶר ב'**, וְהוּא אָמְרוֹ(ישעיה ל"ג) "הֱיֵה זְרֹעָם לַבֹּקָרִים", לְב' בְּקָרִים, לְבֹקֶר ב' אִם לֹא לְבֹקֶר א'. וּלְזֶה אָמַר עַד הַבֹּקֶר הַיָּדוּעַ שֶׁהוּא ב' וְלֹא בֹּקֶר הַבָּא רִאשׁוֹן בַּגָּלוּת".

וְהִנֵּה, הֱיוֹת שֶׁ"**הַזְּמַן הוּא אַחַר עֲבוֹר תַּ"ק לְאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי**" [שֶׁזֶּה הָיָה כְּבָר בִּזְמַנּוֹ שֶׁל האוה"ח הַקָּדוֹשׁ] - הֲרֵי **מוּבָן בְּפַשְׁטוּת** שֶׁלְּאַחֲרֵי שֶׁעָבְרוּ עוֹד כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים מֵהַתְחָלַת הַבֹּקֶר דְּאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, **בְּוַדַּאי שֶׁהַגִּיעַ כְּבָר הַזְּמַן שֶׁתָּבוֹא הַגְּאֻלָּה!**

וּמַמְשִׁיךְ בַּפָּתוּב - "וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד", "עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל כִּי כָּל נֶפֶשׁ שֶׁהָרְגוּ הָאֻמּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל עַל קִדּוּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, הָקָבָ"ה רוֹשֵׁם מִדָּמוֹ צוּרַת הַנֶּהֱרָג הַהוּא בְּמַלְבּוּשׁ, וְאוֹתוֹ **יִלְבַּשׁ יוֹם נָקָם בְּלִבּוֹ** כו' ".

וּבְפָרָט שֶׁאֻמּוֹת הָעוֹלָם **הוֹסִיפוּ** וְהֵרֵעוּ עוֹד יוֹתֵר בְּקִשֵּׁי הַגָּלוּת דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְפִי שֶׁמֵּבִיא באוה"ח אֶת מַחֲלֹקֶת הַרַמְבַּ"ם וְהָרַאֲבָ"ד בְּנוֹגֵעַ לְמִשְׁפַּט הָאֻמּוֹת, וּמַסְקִיק שֶׁמַּהתּוֹסֶפֶת יֵקַח רְאָיָה עַל הָעִקָּר, שֶׁאִם כַּוָּנַת הַמְעַנִּים לְקַיֵּם מְצַוַּת ה', הָיָה לָהֶם שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף, וּמַמָּה שֶׁהוֹסִיפוּ גִּלּוּ דַּעְתָּם כִּי לֹא לְמִצְוָה יְכַוְּנוּ, וְהוּא אָמְרוֹ "עַל הַמִּזְבֵּחַ", פֵּרוּשׁ בְּיֶתֶר עַל הַשִּׁעוּר שֶׁהוּא לְכַפָּרָה שֶׁקָּצַב ה' לָהֶם וְכוּ' ".

וּמְסַיֵּם בַּפָּתוּב - "וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים", "לִהְיוֹת שֶׁבְּגָדִים הָרִאשׁוֹנִים הֵם לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט בְּעוֹשֵׁי רָעָתֵנוּ, וְעַכְשָׁו בָּא לְהֵיטִיב לְהוֹצִיאֵנוּ מֵהַגָּלוּת וּלְהֵיטִיב אוֹתָנוּ, לָזֶה יִלְבַּשׁ בְּגָדֵי בְּחִי' הַהֲטָבָה, כִּי לֹא יַעֲבֹר קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת, אֶלָּא תֵּכֶף וּמִיָּד יִקָּבֵץ נְפוּצוֹתֵינוּ וְכוּ'... " .

(תורת מנחם ח"ב ע' 1156-1153)

מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חַיִּי"ם

בְּפֵרוּשׁוֹ לְפָרָשַׁת "רְאֵה" עַל הַפָּסוּק "כִּי-יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ", כּוֹתֵב רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר שֶׁהַדְּבָרִים אֲמוּרִים בְּ"מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵנוּ ... **מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חַיִּים**".

מַדְפִּיס אֶחָד מֵרוּסְיָא וּשְׁמוֹ אָשֵׁר, לֹא יָכוֹל הָיָה לְהַשְׁלִים עִם כָּךְ, שָׁלַח יָדוֹ בַּפֵּרוּשׁ הַקָּדוֹשׁ וְהִשְׁמִיט אֶת הַסִּיּוּם "**שְׁמוֹ חַיִּים**".

מְשֻׁגּוֹעַ הַדָּבָר לרה"צ רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ' זי"ע, קָרָא לְאוֹתוֹ אָשֵׁר הַמַּדְפִּיס (שֶׁל הַחֻמָּשׁ עִם פֵּרוּשׁ האוה"ח) וּשְׁאָלוֹ מַדּוּעַ הִשְׁמִיט אֶת הַמִּלִּים מִפֵּרוּשׁוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, עָנָה הַנַּ"ל: יָדַעְתִּי שֶׁהוּא מִתְכַּוֵּן עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא הַמָּשִׁיחַ וְלָכֵן הִשְׁמַטְתִּי זֹאת.

הרה"ק מִקָּארִיץ לֹא הֵגִיב, הוֹצִיא אֶת הַחֻמָּשׁ (שֶׁל אוֹתוֹ אָשֵׁר הַמַּדְפִּיס) בְּפָרָשַׁת "נָשֹׂא" וְשָׂם נִפְתַּח לוֹ בְּפָרָשַׁת סוֹטָה, וְעַל הַפָּסוּק: "וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן", מְפָרֵשׁ רָשִׁ"י: "אָמֵן"- אִם מֵאִישׁ זֶה. "אָמֵן"- אִם מֵאִישׁ אַחֵר. וּרְאֵה זֶה פֶּלֶא, בְּדִיּוּק שָׁם מָצָא הַצַּדִּיק טָעוּת דְּפוּס מַדְהִימָה. בְּמָקוֹם הַמִּלָּה "אַחֵר" הִתְחַלְּפָה הָאוֹת

הָאֶמְצָעִית [ח] בְּ-**ש**' וְנִדְבַּס בַּחֻמָּשׁ שָׁם "**אֲשֵׁר**"[כְּשְׁמוֹ שֶׁל הַמַּדְפִּיס הֶחָצוּף]. הִבִּיט בּוֹ הַצַּדִּיק בְּעֵינָיו הַק' וְאָמַר לוֹ: רְאֵה חוֹתָמְךָ!

לֹא מִקְרֶה הוּא זֶה, שֶׁדַּוְקָא הַחֻמָּשׁ שֶׁאַתָּה הִדְפַּסְתָּ נָפְלָה טָעוּת שֶׁכָּזוֹ, הַנּוֹשֵׂאת אֶת שְׁמְךָ בִּמְפֹרָשׁ בְּפָרָשַׁת הָאִשָּׁה הַסּוֹטָה. רֶמֶז הוּא מְשָׁמַיִם - שֶׁאֵין מַעֲשֶׂיךָ מִתְקַנִּים וְנִכְשַׁלְתָּ בַּחֵטְא הֶחָמוּר עָלָיו מְדֻבָּר כָּאן[אסור אשת איש]! אוֹתוֹ מַדְפִּיס נִתְמַלֵּא פַּחַד מִפְּנֵי קְדֻשַּׁת הַצַּדִּיק שֶׁהִכִּיר בְּחֻטְאוֹ, וְאָכֵן לְאַחַר זְמַן נִתְגַּלּוּ מַעֲשָׂיו וְגֹרַשׁ בְּבִזָּיוֹן מִן הָעִיר.

עַל כָּךְ אָמַר הרה"ק מִקּוֹרִיץ: "שָׁלַח יָדָיו בִּשְׁלוֹמָיו"- כִּי בְּזֶה שֶׁאוֹתוֹ מַדְפִּיס חָצוּף שָׁלַח יָדָיו בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ וּפָגַע בִּכְבוֹד אֶחָד מִשְּׁלוֹמֵי אֱמוּנֵי הַצַּדִּיקִים, בָּזֶה "חִלֵּל בְּרִיתוֹ" - שֶׁנִּתְגַּלָּה לְקָלוֹן בְּחִלּוּל בְּרִיתוֹ בֶּעָווֹן הַחֲמוּר שֶׁל אֵשֶׁת אִישׁ סוֹטָה. (יד אוה"ח נ"ח)

מוּבָא בְּסֵפֶר "בֵּית אַהֲרֹן" לרה"ק ר' אַהֲרֹן מִקָּארְלִין: "לְפִיכָךְ גַּם הַצַּדִּיק הַשָּׁלֵם בַּעַל "אוֹר הַחַיִּים" אָמַר שֶׁשְּׁמוֹ "חַיִּים", הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁתִּתְקַיֵּן עַצְמוֹ בִּשְׁלֵמוּת.

בְּסֵפֶר "סְגֻלַּת מֹשֶׁה" כָּתַב שֶׁשָּׁמַע מִצַּדִּיק אֶחָד כִּי "**חַיִּי"ם**" הוּא רָאשֵׁי תֵּבוֹת שֶׁל אַרְבַּעַת הַשֵּׁמוֹת שֶׁמָּשִׁיחַ נִקְרָא: **חַ**נִינָא[**חִ**זְקִיָּ"ה], **יִ**נּוֹן, **ה'**[שֵׁם הוי' ב"ה הַמַּתְחִיל בְּי'], **מָ**שִׁיחַ אוֹ **מְ**נַחֵם.

פְּטִירָתוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא

רַבֵּנוּ חַיִּים בֶּן עָטָר הִגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּט"ו אֱלוּל שְׁנַת ה'תק"ב [לִפְנֵי 265 שָׁנִים] וְחַי בָּהּ אַחַד עָשָׂר חֳדָשִׁים בִּלְבַד. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ, אוֹר לְיוֹם רִאשׁוֹן ט"ו תַּמּוּז שְׁנַת ה'תק"ג [5503 לַבְּרִיאָה] נִצְחוּ אֲרָאֳלִים אֶת הַמְּצוֹקִים וְרַבֵּנוּ נִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה וְהוּא בֶּן מז[47] שָׁנָה לְחַיָּיו.

מְסֻפָּר כִּי בַּשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה לְחַיָּיו, הָיָה נֵעוֹר בְּלֵיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, וְאָמַר אֶת הַ"תִּקּוּן", וּפָנָיו הָיוּ מְאִירוֹת כְּאוֹר הַחַמָּה, וְהָיָה דּוֹמֶה לְמַלְאָךְ לָבוּשׁ לְבָנִים, וּבַחֲצוֹת הַלַּיְלָה הָלַךְ בָּדָד לְחַדְרוֹ וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו הַלְּבָנִים, וְנִתְעַטֵּף בִּבְגָדִים שְׁחוֹרִים, וְנָפַל עַל פָּנָיו בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם וּבָכָה בִּמְרִירוּת. כָּךְ שָׁכַב עַד שֶׁהִגִּיעַ זְמַן הַתְּפִלָּה. לְאַחַר הַתְּפִלָּה חָזַר לְחַדְרוֹ וְשָׁכַב עוֹד עַל הָאָרֶץ עַד שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, וְאָז יָצָא וְלָבַשׁ אֶת בְּגָדָיו הַלְּבָנִים.

לְאַחַר הֶחָג נִשְׁאַל בַּעַל "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ ע"י תַּלְמִידוֹ הָרַב הַחִיד"א עַל הַנְּהָגָה זוֹ וְהֵשִׁיב שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ וְנֶעֱנָה. "מִשָּׁרָאָה הַס"מ כִּי כָּלְתָה אֵלָיו הָרָעָה, יָצָא וְהִסִּית בְּכָל כֹּחוֹ לְהַרְבּוֹת עֲבֵרוֹת בָּעוֹלָם, וְהִצְלִיחוּ מַעֲשָׂיו כָּל כָּךְ, עַד שֶׁפָּעַל הַהֶפֶךְ וְנִגְזְרָה כְּלָיָה רַחְמָנָא לִיצְלַן. כַּאֲשֶׁר רָאָה זֹאת רַבֵּנוּ הִשְׁתַּטַּח וְהִתְאַמֵּץ מְאֹד בִּתְפִלָּתוֹ, עַד שֶׁהָפַךְ וְקִבֵּל אֶת הַגְּזֵרָה עַל עַצְמוֹ וְהִצִּיל אֶת כָּל דּוֹרוֹ, וְכֵן הָיָה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, שֶׁנֶּעֱדַר בַּשָּׁנָה הַזֹּאת".

וְסַיֵּם הַחִיד"א כִּי הֵבִין מִמַּאֲמָרוֹ **שֶׁהוּא הָיָה מָשִׁיחַ וְהָיָה מוּכָן לְהִתְגַּלּוֹת וְלָבֹא**, אַךְ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים לֹא אִסְתַּיָּעָא מִלְּתָא.

(כתבי רבי יאשע שו"ב)

בַּשָּׁבוּעַ הָאַחֲרוֹן לִפְנֵי הִסְתַּלְּקוּתוֹ לָבַשׁ הָאוֹר חַיִּים הַק' בְּגָדִים חֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר, וְאָמַר לְתַלְמִידָיו: "בּוֹאוּ וְנֵצֵא לִקְרַאת מָשִׁיחַ"! לְאַחַר זְמַן פָּשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְנַעֲנָה: כָּעֵת הָיָה הָעוֹלָם מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה וְהָיָה קָרוֹב לְבִיאַת הַגּוֹאֵל, אֲבָל כֵּרֵגַע נִכְשַׁל עָשִׁיר אֶחָד בְּאִיסְטַנְבּוּל בַּעֲבֵרָה מְגֻנָּה וְהִכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם, וּבְשָׁנָה זוֹ נִסְתַּלֵּק האוה"ח הַק'.

(הילוליא דצדיקיא בשם אמרי רמ"ח מסלונים ע' רפ"א אות פ"ד)

בְּהִיוֹת רַבֵּנוּ בַּכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי מִשְׁתַּטֵּחַ וּמַפִּיל תְּחִנָּה, רָאָה דְּמוּת אִשָּׁה שְׁחוֹרָה עוֹמֶדֶת נֶגְדּוֹ, וְהִיא הָיְתָה קְלָפָּה וְאָמְרָה לוֹ שֶׁהִיא רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו בְּזֹאת הַשָּׁנָה, ובעוה"ר נִפְטַר אוֹר הַחַיִּים בַּשָּׁנָה הַהִיא.

(מלכי רבנן אות ח' דף ל"ה)

בְּשָׁעָה שֶׁנִּפְטַר רַבֵּנוּ נִתְעַלֵּף יְדִידוֹ הרה"ק רַבִּי חַיִּים אַבּוּלַעְפְיָא מִטְּבָרְיָה בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה וְשָׁקַע בְּהִתְעַלְּפוּתוֹ כְּמַחֲצִית הַשָּׁעָה. כְּשֶׁשָּׁבָה רוּחוֹ אֵלָיו, סִפֵּר שֶׁלִּוָּה אֶת רַבֵּנוּ שֶׁנִּסְתַּלֵּק עַד שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן. כְּשֶׁשָּׁמַע הַבַּעַשׁ"ט זי"ע עֻבְדָּה זוֹ, אָמַר: אֱמֶת הַדָּבָר, אֲבָל יָדוֹעַ תִּדְעוּ שֶׁנִּשְׁמַת רַבֵּנוּ תָּשׁוּב בְּגַן עֵדֶן רַק בַּאֲרָעִי לְהִתְרָאוֹת פָּנִים אֶל פָּנִים אֶל קְדוֹשֵׁי יִשְׂרָאֵל מֵעוֹלָם, וּבְקָרוֹב תֵּרֵד שׁוּב הַנְּשָׁמָה לָעוֹלָם הַזֶּה לְסַגֵּל יוֹתֵר מְצִוּוֹת ומעש"ט לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי יָפָה שָׁעָה אַחַת בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים בָּעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

(גבורת ארי מר' לייב שרה'ס סי' ב')

עַל מַצֵּבָתוֹ הַמְּצֻיֶּבֶת בְּהַר הַזֵּיתִים מוּל שַׁעַר הָרַחֲמִים בַּחוֹמָה הַמִּזְרָחִית שֶׁל הַר הַבַּיִת חָרְתוּ:

"צִיּוֹן נִבְרְשֶׁת דְּדַהֲבָא, הֲהַר חֲמַד אֱלֹקִים אֶבֶן יְקָרָה, וְשִׂיחָה קַלָּה שֶׁלּוֹ אֱלֹקִים חֲשָׁבָהּ לְטוֹבָה, וְהָאָרֶץ הָאִירָה מִכְּבוֹדוֹ, כַּאֲשֶׁר יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, יְרֵכָה וְקָנֵהּ הִיא הָעוֹלָה עִמּוֹ, וְקָרָא שְׁמָהּ חֶפְצִי הַמּוֹצִיא לָאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה, הוּא זִיוָהּ הוּא הֲדָרָהּ, ה"ה הָרֵב הַמֻּפְלָא וּכְבוֹד ה' מָלֵא, הַמְקֻבָּל אֱלֹקִי חֲסִידָא קַדִּישָׁא כמוהר"ר חַיִּים בֶּן עָטָר זַ"ל. נִתְבַּקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה יוֹם ט"ו לְחֹדֶשׁ תַּמּוּז בְּשָׁנַת תק"ג, לְהֶנּוֹת מִזְּיו הַשְּׁכִינָה, הוּא הַמְחַבֵּר סֵפֶר חֻפָּץ ה', וְסֵפֶר פְּרִי תֹּאַר וְסֵפֶר אוֹר הַחַיִּים וְסֵפֶר רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן".

עַל פִּי הַמָּסֹרֶת מְקֻבָּל, שֶׁהַתְּפִלּוֹת עַל צִיּוּן רַבֵּנוּ האוה"ח הַק' אֵינָם חוֹזְרוֹת רֵיקָם.

(לוח "דבר בעיתו" ט"ו תמוז)

בְּשֵׁם הרה"ק רַבִּי מֵאִיר אַבּוּחֲצֵירָא זַצ"ל מֵאַשְׁדּוֹד מוּבָא (בהקדמה לספר תולדות אוה"ח הק'), שֶׁהַמָּקוֹם הֲכִי מְקֻדָּשׁ לְקַבָּלַת הַתְּפִלּוֹת הוּא אֵצֶל צִיּוּן "אוֹר הַחַיִּים" הַק', וּמֵבִיא שֶׁזּוֹ הָיְתָה גַּם כַּוָּנַת בִּיאָתוֹ שֶׁל הרה"ק רַבִּי יַעֲקֹב אַבּוּחֲצֵירָא זַצ"ל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לִהְיוֹת אֵצֶל צִיּוּן הָ"אוֹר הַחַיִּים" הַק' זי"ע וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ אָמֵן וְאָמֵן.

סְגֻלַת הַלִּמּוּד
בְּסֵפֶר "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּדוֹשׁ

מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר הַגָּאוֹן הרה"ק רַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר זי"ע:

"מְבָאֵר אָנֹכִי תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁקִּבֵּל מִסִּינַי רַבֵּנוּ מֹשֶׁה. הַגֶּבֶר!
בִּי תֶּחֱרַד עֶשְׁתּוֹנוֹתֶיךָ, בְּפֵרוּשִׁי שׁוֹם תָּשִׂים בֵּינוֹתֶיךָ,
בְּמַרְאֵה מָקוֹם תֵּן עֵינַיִם, וְיָאִירוּ דְּבָרַי בְּאוֹר הַחַיִּים,
וְאָז תִּוָּשַׁע מֵאֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם, בְּרֹב עֹשֶׁר וּשְׁנוֹת חַיִּים,
בְּרָכוֹת יָחוּלוּ עַל רֹאשְׁךָ כַּאֲשֶׁר תְּאַוֶּה גַּם נַפְשְׁךָ".

(מובא בחומש אוה"ח סוף חלק בראשית, ונשמט בדפוסים מאוחרים)

שמירה לבית ומסוגל לנשמה כמו הזוהר הק'

● **הרה"ק רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ'** זי"ע אָמַר שֶׁהַסֵּפֶר "אוֹר הַחַיִּים" הוּא שְׁמִירָה בַּבַּיִת, וְהַלִּמּוּד בּוֹ מְסֻגָּל לַנְּשָׁמָה כְּמוֹ הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, יַעַן שֶׁרַבִּי חַיִּים בֶּן עָטָר זי"ע הָיָה נִשְׁמַת מָשִׁיחַ בְּדוֹרוֹ כְּמוֹ נִשְׁמַת רַשְׁבִּ"י בְּדוֹרוֹ.

(ס' עדן ציון [מב] בהגהה)

סגולה לקבלת נועם קדושת השבת

● **הרה"ק רַבִּי אַבְרָהָם אֱלִימֶלֶךְ מִקַּארְלִין** זי"ע בְּעֵת שֶׁעָלָה לְבַקֵּר בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ, צִוָּה לַחֲסִידָיו שֶׁיִּלְמְדוּ בְּצִוְתָּא חָדָא בְּכָל לֵיל שִׁשִּׁי בְּסֵפֶר "אוֹר הַחַיִּים" הַק', וְאָמַר שֶׁזּוֹ **סְגֻלָּה לְקַבָּלַת נַעַם קְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת.**

סגולה לזרע של קיימא

● **בְּשֵׁם אֶחָד מֵהַצַּדִּיקִים - סְגֻלָּה לְ"זֶרַע שֶׁל קַיָּמָא", לִלְמֹד וְלַהֲגוֹת בִּקְבִיעוּת בְּסֵפֶר "אוֹר הַחַיִּים"** הק' בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ, **וְהִיא סְגֻלָּה בְּדוּקָה.**

(שבחי "אור החיים")

אור הגאולה

לֶקֶט מְיֻחָד אוֹדוֹת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל
מְלֻקָּט מֵהַסֵּפֶר
"אוֹר הַחַיִּים" הק'
עַל הַתּוֹרָה

סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

מתוך הקדמת הרב המחבר בעל אור החיים

"... וקראתי שם החיבור **ספר אור החיים**
כי התורה נקראת אור
דכתיב כי נר מצוה ותורה אור
ולפי שיש כמה דברים שיתיחס להם
אור הנר ואור השמש והירח וכוכבים לזה ציינתיהו **אור החיים**
שם זה מיוחס לבורא עולם הנקרא **חיים** דכתיב ומלך חיים
ולתורה שנקרא **חיים** דכתיב תורת חכם מקור חיים ולצדיקים
הנקראים **חיים**
דכתיב ואתם הדבקים וגו' **חיים כולכם:**

ברוך ה' השם חלקנו בחיים,
וכפי פרושות השמים מול בורא עולם
שיעלה לפניו לרצון חיבור זה להאיר ענפי הקדושה
ואם שגיתי באיזה דבר יעלה לרצון העסק אשר עסקתי שהכל הוא
לשמוח אלהי בוראי שמחת לבי ואור עיני הוא אדוני אלהים **חיים:**

ותשלם מלאכת שמים זו
בחודש אב הרחמן ביום טוב שקבעו ישראל,
יום גמר מלאכת עצי המערכה שנת **אש"ר** או"ר לו בציו"ן
אשר אנכי עולה שמה עבד ה' עבד תורה עבד ישראל":
חיים בן לא"א החכם השלם כמוהר"ר משה ן' עטר זלה"ה:

לזכות

אנשי חסד רודפי צדקה
מכניסי אורחים בלבביות
משמחים אלקים ואנשים

הרה"ח ר' **יוסף- יצחק** שי' הלוי
בן רבקה
וזוגתו מרת **ביילא** תחי' ביילא

רובאשקין

וכל ב"ב שיחיו
בזכות ה"**אור החיים**" הק' יזכו
לבריאות איתנה ונהורא מעליא
לברכה והצלחה בכל העינים בגשו"ר
ולמילוי כל משאלות ליבם לטובה

ולזכות ר' שלום מרדכי בן רבקה
שישוחרר מיד בחסד וברחמים אכי"ר!

תְּחִלַּת פְּתִיחַת אוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ לְפֵרוּשׁוֹ עַל הַתּוֹרָה

בְּעֵזֶר יוֹצֵר אוֹרָה. אֲבָאֵר פֵּרוּשׁ הַתּוֹרָה. לְיַחֵד שְׁמוֹ הַנּוֹרָא. אֲשֶׁר עֲשָׂאָנִי מֵרֵאשִׁית. וַיַּעֲצֵנִי וּקְרָאָנִי רֵאשִׁית. לַעֲסֹק בְּנֹעַם רֵאשִׁית. אַתְחִיל לְבָאֵר סֵפֶר בְּרֵאשִׁית.

נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם וָאֵרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ וָאֶתְבּוֹנֵן בַּמֶּה שֶׁהָרְשֵׁיתִי לְהִתְבּוֹנֵן בְּפָתַח דִּבְרֵי קָדוֹשׁ, וַהֲעִירוֹתִי מִמְּזָרָחָהּ שֶׁל תּוֹרָה.

● דַּע כִּי הַתּוֹרָה תּוֹדִיעַ וְתַשְׁמִיעַ כָּל נִסְתָּר וְחֵפֶץ ה' לְהוֹדִיעַ כֹּחַ מַעֲשָׂיו לְעַמּוֹ.

● דַּע כִּי רְשׁוּת לָנוּ נְתוּנָה לְפָרֵשׁ מַשְׁמָעוּת הַכְּתוּבִים בִּנְתִיבוֹת הָעִיּוּן וְיָשׁוּב הַדַּעַת הֵגֶם שֶׁקִּדְמוּנוּ רִאשׁוֹנִים וְיָשְׁבוּ בְּאֹפֶן אַחֵר כִּי ע'[70] פָּנִים לַתּוֹרָה, וְאֵין אָנוּ מֻזְהָרִים שֶׁלֹּא לִנְטוֹת מִדִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים אֶלָּא בְּפֵרוּשִׁים שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה הַדִּין לְפִיהֶן, וְלָזֶה תִּמְצָא שֶׁהָאֲמוֹרָאִים אֵין כֹּחַ בָּהֶם לַחֲלֹק עַל הַתַּנָּאִים בְּמִשְׁפְּטֵי ה' אֲבָל, בְּיִשּׁוּב הַכְּתוּבִים וּבְמַשְׁמָעוּתָן מָצִינוּ לָהֶם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁיְּפָרְשׁוּ בְּאֹפֶן אַחֵר:

לִזְכּוֹת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ": (בראשית א,א)

עוֹד יִרְמֹז כִּי לִהְיוֹת שֵׁשׁ ב' עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא וְהָאָדָם עַל יְדֵי הִתְעַסְּקוֹ בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים יַשִּׂיג הַטּוֹב וְהַחַיִּים, כָּאן הוֹדִיעָנוּ הַכָּתוּב כִּי לֹא יִשָּׁלֵם לְצַדִּיקִים שְׂכַר הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה עַד אֲשֶׁר יָכִין לָהֶם אוֹצַר הַטּוֹב שֶׁהִיא הָעִקָּר לְחֵלֶק הַנִּשְׁמָה וְאַחַר כָּךְ אִם יוֹתִיר מְטִיבִין לוֹ גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי יִבְחַר ה' תְּחִלָּה לְהָכִין לָאָדָם גְּמוּל עוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁהוּא הַנִּצְחִי, וְהוּא שֶׁרָמַז בָּאָמְרוֹ **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם"** שֶׁהֵם עוֹלַם הַנִּשְׁמוֹת וְאַחַר כָּךְ וְאֵת הָאָרֶץ שֶׁהוּא עוֹלָם הַשָּׁפֵל אִם הֶעְדִּיף בְּטוּבוֹ, הָא לְמַדְתָּ שֶׁאֵין מְטִיבִין לְצַדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה עַד אַחַר שֶׁיִּזְכּוּ בְּנַחֲלָתָם לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים:

בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל תָּלוּי קִיּוּם כָּל הָעוֹלָמוֹת

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ": (בראשית א,א)

עוֹד יִתְבָּאֵר הַפָּתוּב עַל זֶה הַדֶּרֶךְ: כִּי דָּבָר יָדוּעַ כִּי מָצִינוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּחַר לִשְׁכֹּן בָּעֲרָפֶל, וְחִבֵּב לִשְׁכֹּן בְּתוֹכֵנוּ. וְעוֹד לוֹ שֶׁמָּצִינוּ (תענית ה.) כְּבָיכוֹל שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה עַד שֶׁיִּכָּנֵס לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה הֲרֵי זֶה מַגִּיד שֶׁחֲבִיבָה לוֹ שֶׁל מַטָּה יוֹתֵר מִשֶּׁל מַעְלָה, גַּם כְּשֶׁנִּשְׁכַּיל בְּטַעַם בְּרִיאַת כָּל הָעוֹלָם נֵדַע כִּי הָעִקָּר הֵם הַתַּחְתּוֹנִים שֶׁהֵם עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ:

וּלְפִי זֶה יְכֻוַּן הַפָּתוּב לוֹמַר סֵדֶר הַבְּרִיאָה לֹא זוֹ אַף זוֹ בְּדֶרֶךְ חִבָּה, בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם, וְעוֹד בָּרָא בְּרִיאָה יוֹתֵר חֲבִיבָה אֶצְלוֹ וּמַעֲלָה יוֹתֵר וְהִיא אֵת הָאָרֶץ שֶׁהַשָּׁמַיִם אַדְּרַבָּה תְּלוּיִים בָּהּ וְכָל זֶה בְּאֶמְצָעוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְדוֹשׁוֹ כִּי בָּהֶם תָּלוּי קִיּוּם הָעוֹלָמוֹת גַּם הָעֶלְיוֹנִים כַּיָּדוּעַ לַבְּקִיאִים בְּחַדְרֵי הֶחָכְמָה הָאֱמִתִּית:

הֲרֵי מִזֶּה לְגָלְיוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְאוֹר הַגְּאֻלָּה הֶעָתִיד

"וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ": (בראשית א, ב)

וּלְדֶרֶךְ זֶה יִתְבָּאֵר אָמְרוֹ **"וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ"** כָּאן רָמַז בַּעֲוֹנוֹת לְגָלְיוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא סִבַּת מְנִיעַת דִּירָתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּאָרֶץ. גְּלוּת הָאֶחָד הוּא גָּלוּת מִצְרַיִם אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ בּוֹ ת' וּשְׁלֹשִׁים כְּמִנְיַן תֹּה"וּ ת' וְאַחַד עָשָׂר וָבֹהוּ חֻשְׁבּוֹנוֹ י"ט הֲרֵי ת"ל [430], וּמַשְׁמָעוּת **וָבֹהוּ** גַּם כֵּן יִרְמֹז לַגָּלוּת שֶׁלְּאַחֲרָיו שֶׁהוּא גָּלוּת בָּבֶל אֲכָלַנִי הֶמָמַנִי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הִצִּיגַנִי כְּלִי רִיק, וְאָמְרוֹ **"וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם"** יִרְמֹז עַל הַגָּלוּת הַמַּר אֲשֶׁר אָנוּ בוֹ שְׁקוּעִים בִּתְהוֹם אֲשֶׁר אֵין לוֹ סוֹף זֶה לָנוּ אֶלֶף וְתרע"א שָׁנָה [=1671], וְלֹא דַּי אֹרֶךְ הַגָּלוּת אֶלָּא חֹשֶׁךְ שֶׁיִּרְמֹז ל~ב' דְּבָרִים, הָא' לִשְׁעְבּוּד הָעַמִּים וְכֹבֶד עֹל הַמְּסִים עַד כִּי חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תָּאֳרָם זֶה רוֹדָה וְזֶה מַרְדָּה אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא רָאָה וּבִפְרָט בַּמַּעֲרָב שֶׁלָּנוּ, וְהַב' הוּא עַל הַיֵּצֶר הָרָע אֲשֶׁר הֶחְשִׁיךְ הָעוֹלָם, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ רַבּוּ פְּרִיצֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְהֻתַּר לָהֶם נַבְלוּת הַפֶּה וּשְׁבוּעַת שָׁוְא וְלָשׁוֹן הָרָע וְגֶזֶל וּמְנָעָם מִלַּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה לָשׁוּב שְׁבוּתָם, וְלֹא יֹאמַר אָדָם בְּרֹאותוֹ כָּל כָּךְ יְרִידַת יִשְׂרָאֵל כָּל אֹרֶךְ הַזְּמַן כִּי חַס וְשָׁלוֹם אָבְדָה תִּקְוָה מִבָּנִים, לֹא כֵן הוּא אֶלָּא **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר"** הוּא אוֹר הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה הַמְּפֻלָּא.

אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ - סוֹד טָמוּן

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי-אוֹר, וַיְהִי אוֹר": (א, ג)

וְאָמְרוֹ **"וַיְהִי אוֹר"** עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בְּתִקּוּנֵי הַזֹּהַר (תקון כ"א) וַיְהִי רָז שֶׁאוֹר בְּגִימַטְרִיָּא רָז, הַכַּוָּנָה שֶׁגָּזַר ה' יִתְעַלֶּה שְׁמוֹ שֶׁאוֹר זֶה שֶׁל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לֹא יִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם וְיִהְיֶה סוֹד טָמוּן אֶצְלוֹ כְּאָמְרָם (שם) לְלִבִּי גִּלִּיתִי מִלְּבָא לְפוּמָא לֹא גָּלֵי, וְאָמְרוֹ **"וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב"** חוֹזֵר עַל הָאוֹר מִצַּד עַצְמוֹ כִּי טוֹב הוּא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה, וְחוֹזֵר גַּם עַל מַה שֶּׁרָמַז שֶׁיַּעֲשֶׂהוּ בְּסוֹד נִסְתָּר כִּי טוֹב שֶׁכֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּאָמְרָם זַ"ל (יומא ט) מִכַּמָּה טְעָמִים, וְאָמְרוֹ **"רוּחַ אֱלֹהִים** וְגוֹ'" אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ב"ר פ"ב) זֶה רוּחוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם אֵין מַיִם אֶלָּא תּוֹרָה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בַּזֹּהַר (בהשמטות לחלק א' י"ג) שֶׁלֹּא יִגָּאֲלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּזְכוּת הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלָה לְמַיִם:

"וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ"

"וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי-בֹקֶר יוֹם אֶחָד": (א, ה)

וְהִנֵּה יָדוּעַ הוּא כִּי בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הִרְבָּה נִיצוֹצוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה הָטְבְּעוּ בְּתוֹךְ הַקְּלִפּוֹת וְגַם הִרְבָּה עֶרֶב רַב נִשְׁתַּקְּעוּ בְּתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה כְּאָמְרָם בְּסֵפֶר תִּקּוּנֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (תקון ס"ו) וּמְעָרְבִים רַע בַּטּוֹב וְטוֹב בָּרַע לָזֶה צָרִיךְ כִּבְיָכוֹל לְהַבְדִּיל הַטּוֹב מֵהָרָע וְהָאוֹר מֵהַחֹשֶׁךְ אֲשֶׁר נִתְעָרְבוּ, וְהִנֵּה יָדוּעַ כִּי הַקְּלִפָּה חִיּוּתָהּ הִיא יְנִיקָתָהּ מֵהַקְּדֻשָּׁה דַּוְקָא וְזוֹלַת זֶה אֵין לָהּ חִיּוּת, וְלָכֵן אָז בְּהַבְדִּילוֹ ה' אֶת הָאוֹר שֶׁהִיא הַקְּדֻשָּׁה וְנִשְׁאַר הָרָע מְבֻדָּל וְאֵין לוֹ מָקוֹם חִיּוּת לִינֹק מִמֶּנּוּ מִמֵּילָא יִבָּטֵל, וְזֶה הוּא אָמְרוֹ (זכריה י"ג) **"וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה** אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ", כִּי יִדְמֶה לְקִצִּיצַת הָאִילָן מִמְּקוֹם יְנִיקָתוֹ וְשָׁרְשׁוֹ אֲשֶׁר יוֹנֵק מִמֶּנּוּ שֶׁיִּיבַשׁ וְלֹא יִצְלַח עוֹד וְלֹא יִשָּׁאֵר כִּי אִם הָאוֹר הַטּוֹב, וְזֶה הוּא שֶׁאָמַר **"וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם"** פֵּרוּשׁ וַיִּקְרָא לְשׁוֹן יְקָר וּגְדֻלָּה, כִּי אֵין מַעֲלַת הַקְּדֻשָּׁה נִכֶּרֶת אֶלָּא בְּהַפּוֹל הַקְּלִפָּה הַנִּקְרֵאת חֹשֶׁךְ, וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי בַּיּוֹם הַהוּא הַיָּדוּעַ לְפָנֵינוּ בַּמָּרוֹם יִקָּרֵא ה' לָאוֹר בִּיקָר וּגְדֻלָּה, וְזֶה יִהְיֶה בְּיוֹם יִוָּדַע לַה' שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ ה' אֶחָד.

בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר תִּסְתַּלֵּק בְּחִינַת הָרָע

וְאָמְרוּ "**וְלַחשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה**" לְשׁוֹן מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר, וְלָזֶה לֹא סָמַךְ הַכָּתוּב עַל תֵּבת וַיִּקְרָא שֶׁאָמַר בַּתְּחִלָּה, כִּי אֵין יָקָר וְכָבוֹד עוֹד לַחשֶׁךְ אֶלָּא מִקְרֶהוּ יִהְיֶה דַּוְקָא בַּלַּיְלָה וְהוּא סוֹד אָמְרוּ (תצא כ"ג) מִקְרֶה לָיְלָה, אֲבָל כְּשֶׁיַּעֲבֹר הַלַּיְלָה שֶׁהוּא זְמַן הַגָּלוּת כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (ישעיה כ"א) "מַשָּׂא דוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה..." כִּי הַגָּלוּת דּוֹמֶה לַלַּיְלָה, וְאָז בַּעֲלוֹת הַשַּׁחַר אֵין עוֹד חֹשֶׁךְ וְלֹא לַיְלָה, אֶלָּא עֶרֶב "וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד" כִּי בְּחִינַת הָרָע נִסְתַּלְּקָה וְאֵינָהּ "וְלַיְלָה כַּיּוֹם יָאִיר וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה", וְהוּא אָמְרוֹ "**יוֹם אֶחָד**", וְהוּא שֶׁרָמַז הַכָּתוּב בְּאָמְרוֹ (זכריה י"ד) "בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד":

"וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי..." (לך לך טו, יד)

קָשֶׁה אֵיךְ יִצְדַּק לוֹמַר "וְגַם" עַל מַה שֶּׁקָּדַם שֶׁהוּא הַשִּׁעְבּוּד וְהָעִנּוּי וְזֶה הָטֶבָה לִנְקֹם נָקָם מֵאוֹיְבֵנוּ. ב' תֵּבת אֶת מִיֶּתֶרֶת. ג' אָמְרוֹ **דָּן אָנֹכִי** דָּבָר יָדוּעַ הוּא כִּי הוּא הוּא הַשּׁוֹפֵט. ד' לָמָּה הִפְסִיק בֵּין הַמְאֹרָע אֲשֶׁר גָּזַר ה' עַל בָּנָיו בְּמִשְׁפַּט הַמְשֻׁעְבָּדִים וְהָיָה לוֹ לְהַשְׁלִים לוֹמַר וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ וְגוֹ' שֶׁהוּא גְּמַר עִנְיַן יִשְׂרָאֵל וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ וְגוֹ'. וּלְזֶה אֶפְשָׁר שֶׁנִּתְכַּוֵּן לוֹמַר בְּשִׁנּוּי זֶה שֶׁאַחַר שֶׁיִּשְׁפֹּט ה' אֶת הַגּוֹי יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ וְלָקַח סֵדֶר הֶעָשׂוּי, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁכֵּן הָיָה בִּתְחִלָּה דָּן אוֹתָם וְאַחַר כָּךְ הִשְׁאִילוּם רְכוּשׁ גָּדוֹל:

אָכֵן מַשְׁמָעוּת הַכְּתוּבִים יִתְבָּאֲרוּ עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל (תנחומא בשלח) וַחֲמֻשִׁים עָלוּ וְגוֹ' א' מֵחֲמִשִּׁים וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֶחָד מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְהַשְּׁאָר מֵתוּ בְּמִצְרַיִם בִּימֵי חֹשֶׁךְ וַאֲפִלָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁוּ בָּהֶם הַמִּצְרִים. עוֹד אָמְרוּ ז"ל (שמו"ר פי"ד) בַּפָּסוּק וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר וְגוֹ' שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְחַפְּשִׂים חַדְרֵי חֻפְצֵי מִצְרַיִם וְהָיוּ יוֹדְעִים וְכוּ' וּבְאֶמְצָעוּת זֶה הִשְׁאִילוּם וַיְנַצְּלוּ וְגוֹ' וְעַיֵּן מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בְּפֵרוּשׁ פָּסוּק זֶה בְּמְקוֹמוֹ. וְהוּא שֶׁאָמַר ה' לְאַבְרָהָם **וְגַם אֶת** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ מִלְבַד גְּזֵרַת הַשִּׁעְבּוּד וְהָעִנּוּי וְגַם תּוֹסֶפֶת גְּזֵרַת פַּרְעֹנִיּוּת יָדוּן אֶת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיָּדוּן אֶת הַמִּצְרִים, לְהַשְׁמִיד וְלַהֲרֹג חֵלֶק גָּדוֹל מֵהֶם לְמַר חֲמֻשִׁים חֲלָקִים וּלְמַר חֲמֵשׁ מֵאוֹת חֲלָקִים, וּבְזֶה יְדַיֵּק תֵּבת וְגַם וְתֵבת אֶת, וְאָמְרוֹ אָנֹכִי פֵּרוּשׁ מַכָּה זוֹ לֹא יָדְעוּ בָהּ הַמִּצְרִים כִּי אִם הוּא לְבַדּוֹ כִּי

הָיוּ בִּימֵי הַחֹשֶׁךְ. וְסָמַךְ לָזֶה אָמְרוֹ **וְאַחֲרֵי כֵן** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ מֵאֶמְצָעוּת אוֹתוֹ הַמִּשְׁפָּט כְּשֶׁיָּבִיא הַמַּכָּה הַהוּא לָדוּן אֶת שְׁנֵיהֶם גּוֹי עוֹבֵד וְגוֹי נֶעֱבָד שֶׁהוּא מַכַּת הַחֹשֶׁךְ אַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ וְגוֹ' כָּאָמוּר לְמַעְלָה כִּי בְּאֶמְצָעוּת זֶה הִשְׁאִילוּם:

עוֹד יִתְבָּאֵר הַכָּתוּב בַּמָּה שֶׁנִּדְקְדֵּק עוֹד לָמָּה הֵבִיא ה' עַל הַמִּצְרִיִּים עֶשֶׂר מַכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ וְכוּ' אַחַר שֶׁמָּצִינוּ כִּי כֵּן גְּזַר הַגּוֹזֵר:

טַעַם חִיּוּב הָאֻמּוֹת הַמְשֻׁעְבָּדִים

וְהִנֵּה הַרַמְבַּ"ם ז"ל בְּסֵפֶר הַמַּדָּע (הלכות תשובה פ"ו ה"ה) כָּתַב כִּי טַעַם חִיּוּב הָאֻמּוֹת הַמְשֻׁעְבָּדִים הוּא לְצַד שֶׁלֹּא אָמַר ה' אֱמָה פְּלוֹנִית וְכוּ'. וְהִשִּׁיגוּהוּ רַמְבַּ"ן וְרַאֲבַ"ד כִּי מַה בְּכָךְ סוֹף סוֹף מִצְוָה עוֹשִׂים בְּקִיּוּם דְּבַר מֶלֶךְ. וּפֵרֵשׁ רַמְבַּ"ן כִּי הָעֹנֶשׁ הוּא לְצַד שֶׁהוֹסִיפוּ לְעַנּוֹת יוֹתֵר מִדַּי הָעֲבוֹדָה אֲשֶׁר גָּזַר ה', וְלִדְבָרָיו אֵין הָאֻמּוֹת נֶעֱנָשִׁים אֶלָּא עַל תּוֹסֶפֶת עִנּוּי. וּלְדִרְכּוֹ זַ"ל יִתְבָּאֵר הַכָּתוּב עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **וְגַם אֶת הַגּוֹי דָּן אָנֹכִי** פֵּרוּשׁ יָדִין ה' עִמּוֹ וּמִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי יַרְבֶּה יוֹתֵר מִשִּׁעוּר הַגְּזֵרָה, וְדִקְדֵּק לוֹמַר אֶת פֵּרוּשׁ יָדוֹן אוֹתוֹ עִמּוֹ הוּא בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ וְהוּא אָמְרוֹ **אָנֹכִי** כִּי הוּא הַיּוֹדֵעַ שִׁעוּר הַגְּזֵרָה וְשִׁעוּר הַתּוֹסֶפֶת שֶׁעָלָיו יַעֲנִישׁ אוֹתָם, וְכָל זֶה לְדַרְכּוֹ שֶׁל רַמְבַּ"ן:

הָאֻמּוֹת חַיָּבִים לְהֵעָנֵשׁ עַל כָּל אֲשֶׁר הֵרֵעוּ לָנוּ

וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי הוּא כִּי כָּל הָאֻמּוֹת חַיָּבִין לֵעָנֵשׁ עַל כָּל הָעִנּוּי וְהַצַּעַר אֲשֶׁר יָרֵעוּ לָנוּ וְהַחֲקִירָה מֵעִקָּרָא אֵינָהּ צוֹדֶקֶת, כִּי הָאֻמּוֹת טַעַם אֲשֶׁר יְעַנּוּנוּ הוּא לְצַד הַבְדָּלָתֵנוּ מֵהֶם וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר אָנוּ מְקַיְּמִים, וְצֵא וּלְמַד אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים לַטָּלָה וְהָיוּ לְעַם אֶחָד בְּמִצְרַיִם לֹא הָיוּ הַמִּצְרִיִּים מִשְׁתַּעְבְּדִים בָּהֶם וְהָיוּ כַּאֲחֵיהֶם הַמִּצְרִים, וְכֵן בְּכָל אֻמָּה וְאֻמָּה אֲשֶׁר תְּשַׁעְבֵּד יִשְׂרָאֵל וְתָרַע, הַטַּעַם הוּא לְצַד הֱיוֹתֵינוּ נַחֲלַת שַׁדַּי. וּמֵעַתָּה מַה מָּקוֹם לְטַעֲנַת שֶׁהֵם שְׁלוּחֵי אֵל הַגּוֹזֵר, וַהֲלֹא אֵל גְּזַר עַל אֲשֶׁר עָבְרוּ עָנָף אֶחָד מִדְּבָרָיו וְהֵם מֵרֵעִים עַל שֶׁאֵינָם עוֹבְרִים עַל כָּל הַתּוֹרָה וְהָיוּ כְּכָל הַגּוֹיִים בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוֹ (זכריה א') "אֲנִי קָצַפְתִּי מְעָט" פֵּרוּשׁ, עַל אֲשֶׁר עָבְרוּ עַל חֵלֶק מֵהַתּוֹרָה קָצַפְתִּי מְעָט וְהֵם הָאֻמּוֹת הַמְיַסְּרִים

אֶת יִשְׂרָאֵל אַדְרַבָּא עוֹזְרִים בְּאָמְצָעוּת הָעִנְיוֹ לְרָעָה לַעֲבֹר עַל הַכֹּל. וְכֵן הוּא שֶׁהָעוֹבֵר עַל הַדָּת פּוֹטְרִים אוֹתוֹ מִכָּל רַע וּמְטִיבִין לוֹ. וְהוּא אָמְרוֹ **וְגַם אֶת הַגּוֹי** אֲנִי אֶתְדַּיֵּן עִמּוֹ כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו וְטַעַם הָעִנְיוֹ שֶׁאֵינוֹ לְצַד קִיּוּם מִצְוַת ה' שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם כֵּן, וּמִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב עָשׁוֹת רָשַׁע כֵּיוָן שֶׁמְּיַסֵּר לְצַד שִׂנְאָתוֹ, אֵין שִׂנְאָה כְּשִׂנְאַת הַדָּת וּפְשׁוּט הוּא כִּי יִתְאַכְזֵר עֲלֵיהֶם בְּהַפְלָגָה. וּכְפִי זֶה יֵצְדַּק לוֹמַר **וְגַם אֶת** וְגוֹ' פִּרוּשׁ כֵּיוָן שֶׁאֵין דַּעְתָּם לְקַיֵּם מִצְוַת ה' יֶשְׁנָם בַּהֶשְׁבֵּת הַגְּזֵלָה בְּכָל מַה שֶּׁשִּׁעְבְּדוּ אוֹתָם. וְצֵא וּלְמַד מִמַּעֲשֶׂה גְּבִיהָא (סנהדרין צ"א.) שֶׁתָּבַע מֵהַמִּצְרִים שְׂכַר כַּמָּה שָׁנִים שֶׁשִּׁעְבְּדוּ בְּיִשְׂרָאֵל:

הַשְּׁכִינָה תָּמִיד עִמָּנוּ בַּגָּלוּת

עוֹד יִרְמֹז הַכָּתוּב עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל (מגילה כ"ט) גָּלוּ לְמִצְרַיִם שְׁכִינָה עִמָּהֶם וְכוּ' וּכְתִיב (תהלים צ"א) "עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה". וְעוֹד אָמְרוּ בַּפְּסוּק (שמות כ"ד) "וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר" שֶׁיִּרְמֹז אֶל שִׁעְבּוּד שֶׁשִּׁעְבְּדוּ יִשְׂרָאֵל בַּלְּבֵנִים וְכוּ', וְהוּא אָמְרוֹ **וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ** בָּהֶם שָׁם אִתָּם עִמָּם דָּן אָנֹכִי שֶׁיִּרְמֹז אֶל הַשְּׁכִינָה שֶׁתִּהְיֶה עִמָּם בַּגָּלוּת, וּבְזֶה יְדַיֵּק תֵּבַת "וְגַם" שֶׁהוּא תּוֹסֶפֶת צַעַר, וְתֵבַת "אֶת" וְתֵבַת "אָנֹכִי":

יִשְׂמָעֵאל וְזַרְעוֹ קְנוּיִם לָנוּ קִנְיָן גָּמוּר

"וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ, אָנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ, וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ.." (טז, ה)

וְיֵשׁ לָדוּן בְּיִשְׂמָעֵאל אִם יֵשׁ לָנוּ אֵיזֶה קִנְיָן בּוֹ אוֹ לֹא, תַּנְיָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים פָּרָשַׁת בְּהַר סִינַי וז"ל מִנַּיִן אַתָּה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל שִׁפְחָתוֹ וְיָלְדָה מִמֶּנּוּ בֵּן מָתָר אַתָּה לְשַׁעְבְּדוֹ עֶבֶד, תַּלְמוּד לוֹמַר (בהר כ"ה מ"ד) "אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם" וְלֹא מִן הַכְּנַעֲנִים שֶׁבָּאָרֶץ עכ"ל. פִּרוּשׁ שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר "אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ" וְגַם מַשְׁמָעוּת תֵּבַת "יִהְיוּ לָךְ" דְּחוּקָה שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר אֲשֶׁר תִּקָּנֶה, מִזֶּה דּוֹרֵשׁ "אֲשֶׁר יִהְיוּ לָךְ" פִּרוּשׁ תּוֹלִיד אַתָּה מֵאֵת הַגּוֹיִם דְּהַיְנוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּא עַל שִׁפְחָתוֹ, וְאָמְרָם וְלֹא מִן הַכְּנַעֲנִי וְכוּ' פִּרוּשׁ כִּי זֶה יֵשׁ בּוֹ דִּין (דברים כ) "לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה", וּמַעֲתָּה יָצָא הַדִּין כִּי יִשְׂמָעֵאל וְזַרְעוֹ קְנוּיִם לָנוּ קִנְיָן גָּמוּר, לֹא מִבַּעְיָא לִסְבָרַת רַבָּנָן שֶׁבֵּן

שִׁפְחַת מָלוּג לְאִשָּׁה וְאָנוּ יוֹרְשֵׁי שָׂרָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ לִסְבָרַת חֲנָנְיָה הֲרֵי נָתַן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק, וְיִשְׂמָעֵאל בִּכְלָל וְלָנוּ הוּא עִם הָעַמִּים אֲשֶׁר כָּרַת ה' בְּרִית לָתֵת לָנוּ, וּמִכְּלָלָם הוּא אֱדוֹם הוּא וְחֶלְקוֹ בְּיִשְׂמָעֵאל. וְהָעֵד הַנֶּאֱמָן לִדְבָרֵינוּ הוּא מַה שֶּׁאָמַר הַבּוֹרֵא יִתְעַלֶּה (כ"א י"ג) "וְגַם אֶת בֶּן הָאָמָה", הֲרֵי שֶׁקְּרָאָהּ אָמָה וּקְרָאוֹ בְּנָהּ וְלֹא בְּנוֹ, כִּי תִּמְצָא בִּבְנֵי הַשְּׁפָחוֹת בִּלְהָה וְזִלְפָּה דְּקִדֵּק הַכָּתוּב לוֹמַר בָּהֶם "וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן", (ויצא ל) וְכֵן אָמַר בַּשֵּׁנִי "בֵּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב", וְכֵן בַּג' אָמַר "וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה לְיַעֲקֹב בֵּן", וְכֵן בַּד' אָמַר "בֵּן שֵׁנִי לְיַעֲקֹב", הֲרֵי שֶׁבְּכֻלָּן דִּקְדֵּק לְכַנּוֹתָם בְּשֵׁם בְּנֵי יַעֲקֹב כִּי נִשְׁתַּחֲרְרוּ, וְכָאן אָמַר ה' לְהֵפֶךְ, "בֶּן הָאָמָה" וְאָמַר לוֹ עוֹד (כ"א י"ב) "כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע":

וְאֵין זֶה בִּכְלָל עֲשָׂרָה עֲמָמִין אֲשֶׁר אָמַר ה' "אוֹתָם אֶתֵּן לָכֶם" כִּי זֶה זָכִינוּ בּוֹ מִשֶּׁלָּנוּ וְאֵין צוֹרֵךְ נְתִינָה בּוֹ:

לְיִשְׂמָעֵאל אֵין חֵלֶק וְנַחֲלָה בַּהַבְטָחוֹת לְאַבְרָהָם

"וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנוֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי...": (תולדות כה,ו)

וְלַיִּשְׂמָעֵאל לֹא אָמַר הַכָּתוּב שֶׁנָּתַן לוֹ מַתָּנוֹת וּשְׁלָחוֹ כִּי לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ (לעיל ט"ז ה') כִּי יִשְׂמָעֵאל מִשְׁפַּט קִנְיָה יֵשׁ בּוֹ לְיִצְחָק מְשֻׁלָּח וְעוֹמֵד הוּא. וְיֵשׁ יוֹם לְאֵל אָיִם מִשְׁפַּט יַעֲשֶׂה וְיַכִּיר נִקְנָה לְקוֹנָיו:

"כִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת כָּל הָאֲרָצֹת הָאֵל..." (תולדות כו, ג)

עוֹד נִתְכַּוֵּן לְהַבְטִיחוֹ כִּי אֵין לְיִשְׂמָעֵאל חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּהַבְטָחוֹת אַבְרָהָם זוּלַת לְיִצְחָק לְבַד, וְהוּא אָמְרוֹ "לְךָ". וְדִקְדֵּק לוֹמַר "וּלְזַרְעֲךָ" לִשְׁלֹל חֵלֶק מִבָּנָיו, כִּי דַּוְקָא אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא זַרְעוֹ דִּכְתִיב (כ"א י"ב) " כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע" (נדרים ל"א) וְלֹא כָּל יִצְחָק:

בְּיָמִים שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְבָּרְרוּ נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

"וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם, אֶל-לָבָן בֶּן-בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי אֲחִי רִבְקָה אֵם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו": (תולדות כח, ה)

צָרִיךְ לָדַעַת לָמָּה הֻצְרַךְ לוֹמַר אֲחִי רִבְקָה מִי לֹא יָדַע בָּזֶה, וּמַה

גַּם שֶׁבְּסָמוּךְ אָמַר כֵּן. וְעוֹד אָמְרוּ **אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו** הֵם דְּבָרִים יְתֵרִים:

אֲכָל בָּא הַכָּתוּב לָתֵת טַעַם לְיִצְחָק אֲבִינוּ שֶׁשָּׁלַח בֵּן צַדִּיק לְאָדָם רָשָׁע מְפֻרְסָם לְבֶן הָאֲרַמִּי. וְהֵגַם שֶׁאַבְרָהָם שָׁלַח וְלָקַח רִבְקָה לֹא הָיָה בְּתוֹאֳל מְפֻרְסָם בְּרָשַׁע כְּלָבָן. וְעוֹד שֶׁלֹּא אָמַר בְּפִי' אַבְרָהָם שֶׁיִּצְחָק בַּת בְּתוֹאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן יִצְחָק שֶׁצִּוָּה לְיַעֲקֹב שֶׁיִּקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן הָרָשָׁע, לְזֶה אָמַר **אֲחִי רִבְקָה** וּשְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ מִבְּתוֹאֵל הָרָשָׁע וּכְמוֹ כֵן יָצָא מִלָּבָן בַּת צַדֶּקֶת, גַּם אֵין לְהוֹכִיחַ שֶׁלֹּא יָצָא שֶׁלְּשֶׁלֶת שֹׁרֶשׁ קְדֻשָּׁה מֵאָדָם רָשָׁע. לְזֶה אָמַר **אִם יַעֲקֹב וְעֵשָׂו** פִּי' הֲרֵי שֶׁיָּצְתָה שַׁלְשֶׁלֶת הַקְּדֻשָּׁה מֵאָב רָשָׁע, גַּם כֵּן אֵין לְהַחְלִיט וְלוֹמַר כִּי לִהְיוֹת לָבָן רָשָׁע לֹא יָצָא מִמֶּנּוּ בָּנוֹת כְּרִבְקָה:

וְיֵשׁ לְךָ לָדַעַת כִּי דַּוְקָא בְּיָמִים הַהֵם שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְבָּרְרוּ הַנִּשְׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מִמְּקוֹם שִׁבְיֵיהֶם וְהָכְרָה מִשְׁפַּחַת אַבְרָהָם כִּי שָׁם קִנְתָה לָהּ הַקְּדֻשָּׁה מָקוֹם וְהָיָה לָהּ לְאוֹת עוֹלָם אַבְרָהָם וְשָׂרָה כִּי הֵם גֵּרִים רִאשׁוֹנִים וְכָל אֲשֶׁר יִתְגַּיֵּר מֵהָאֻמּוֹת בְּכָל זְמַן יִקָּרֵא אַבְרָהָם וּנְקֵבָה שָׂרָה, לְזֶה מִן הַקְּדֻשָּׁה יְחֻפַּשׂ אַחַר מִינוֹ כִּי אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם וְלֹא הִשְׁלַם בְּנֵין הַקְּדֻשָּׁה בִּזְכָרִים וּבִנְקֵבוֹת כִּי לֹא הוֹלִיד אֶלָּא אֶת יִצְחָק וְלֹא הוֹלִיד נְקֵבוֹת עִמּוֹ. וְאוּלַי כִּי לְזֶה אָמַר הַכָּתוּב (כ״ה י״ט) אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק פִּי' לְבַדּוֹ בְּלֹא בַּת זוּג, וּכְמוֹ כֵן יִצְחָק לֹא הָיָה לוֹ בָּנוֹת כִּי נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה הַנְּקֵבוֹת עוֹדָן בְּאֶרֶץ שִׁבְי, לְזֶה שִׁלְחוֹ יִצְחָק לַחְזֹר אַחַר אֲבֻדָתוֹ:

טַעַם הַגְּאוּלוֹת – בְּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

אַךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינוּהוּ כִּי פָּרְחוּ שָׁרְשֵׁי הַקְּדֻשָּׁה הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּפָרַח מַטֵּה עֹז וְתִפְאָרָה וְהַכֹּר אֵילַן הַחַיִּים חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ הֵן הֵנָּה הַמְּבֻהָקִים בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא יִסּוֹב אָדָם מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ, וְאִם נִשְׁאַר מִנִּיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה בְּתוֹךְ הָעַמִּים הֲרֵי הֵם בִּיצִיאָתָם לָעוֹלָם מִתְאַסְּפִים וּבָאִים וְאַחַר גֵּרוּתָם יֵאָמְנוּ כִּי אֲבוּדִים הָיוּ וְלָנוּ הֵם:

וְטַעַם הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר הִקְפִּיד אַבְרָהָם לְבִלְתִּי קַחַת לוֹ אִשָּׁה מֵהֶם גַּם יִצְחָק צִוָּה לְיַעֲקֹב עַל זֶה, רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (ב״ר פנ״ט) כִּי הוּא אָרוּר וְזֶרַע אַבְרָהָם בָּרוּךְ וְכוּ' וְדִבְּרֵיהֶם סְתוּמִים הֵם, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי מָצִינוּ עִקַּר הַטַּעַם נָכוֹן כִּי טַעֲמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הוּא כִּי הוּא מְשֻׁלָּל מִנְּפָשׁוֹת

הַקְּדוֹשׁוֹת וְכָל בְּנוֹתָיו חֵלֶק רַע וּמִתְעָב, לְזֶה הֶחְלִיטוּ לְבִלְתִּי קַחַת מִמֶּנּוּ כִּי לֹא יִמָּצֵא בּוֹ דָּבָר קָדוֹשׁ, וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ (נח ט) אָרוּר כְּנַעַן פִּי' מְשֻׁלָּל בְּהֶחְלֵט מִמִּין הַקְּדֻשָּׁה:

וְתִמְצָא כִּי מִמִּין הָאֻמּוֹת עַד הַיּוֹם עוֹדָם מִתְקַבְּצִים וּבָאִים גֵּרִים וְחָסִים בְּצֵל הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לֹא שָׁמַעְנוּ מֵימֵי קֶדֶם כִּי נִתְגַּיֵּר גֵּר כְּנַעֲנִי כְּשֶׁאָר הָעַמִּים וְזֶה יַגִּיד דְּבָרֵנוּ, וְאוּלַי כִּי לְזֶה יָצָו הָאֵל (דברים כ׳) "לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה" מִשִּׁבְעָה עַמָּמִים וְדִקְדֵּק לוֹמַר כָּל נְשָׁמָה לָתֵת טַעַם לְמִצְוַת לֹא תְחַיֶּה כִּי אֵין בָּהֶם נְשָׁמָה פִּי' נָפֶשׁ קְדוֹשָׁה שֶׁיִּתְיַחֵס אֵלֶיהָ שֵׁם נְשָׁמָה לָחוּס עָלֶיהָ לְהַחְיוֹתָהּ כְּעַמּוֹן וּמוֹאָב וְהָבֵן:

סִבַּת צַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּתֵנוּ

וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָנוּ אֶת כָּל זֹאת צָרִיךְ לָתֵת לֵב מַדּוּעַ אָנוּ בַּעֲוֹנוֹת מְשֻׁעְבָּדִים לִכְנַעַן אַחַר שֶׁיָּדַעְנוּ נֶאֱמָנָה שֶׁהַשִּׁעְבּוּד הוּא לְבָרֵר הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּלִפָּה וּבַכְּנַעֲנִים אֵין בָּהֶם נִיצוֹץ קָדוֹשׁ לָרֶדֶת אַחֲרָיו בַּגָּלוּת. וְתִמְצָא כִּי מִצְרַיִם אֲשֶׁר נִתְרוֹקְנוּ מֵהַנִּיצוֹצוֹת כְּאָמְרָם זַ״ל (פסחים קי״ח.) לֹא יָצְאוּ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָשָׂאוּהָ כִּמְצוּדָּה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָן וְכִמְצוּלָה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגִים דִּכְתִיב וַיְנַצְּלוּ אֶת מִצְרַיִם צְוָה ה' לְבַל יָבוֹאוּ שָׁמָּה וְכַמְבֹאָר הַטַּעַם בְּדִבְרֵי הָאֲרִ״י זַ״ל (שער הגלגולים) וְאִם כֵּן אֵיךְ יִהְיֶה שֶׁנִּסְבֹּל אֶת כָּל עֹצֶם הַגָּלוּת הַזֶּה מִבְּלִי הֱיוֹת בּוֹ נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה:

אָכֵן יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז״ל (לקוטי תורה מקץ) כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שְׁבוּיִים בַּקְּלִפָּה הָאַחַת נִשְׁמוֹת יְקָרוֹת וְיוֹצְאוֹת בְּאֻמְצָעוּת הַלֵּדָה כְּאַבְרָהָם וּכְשָׂרָה וּכְרִבְקָה וְרָחֵל וּכְנִשְׁמַת ר' חַנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן שֶׁיָּצָא מִשָּׁכֶם עַד דִּינָה וּכְרוּת מִמּוֹאָב וּכְנַעֲמָה מֵעַמּוֹן וּכְאוּנְקְלוֹס הַגֵּר וְכַדּוֹמֶה. וְהַב' הוּא מִין נִיצוֹץ שֶׁל קְדֻשָּׁה הַדָּבוּק בַּקְּלִפָּה וְאֵינוֹ יוֹצֵא כְּלָל אֶלָּא מֵעֵרֶב בַּקְּלִפָּה וְאֵין לוֹ מְצִיאוּת לִפְרֹד מִמֶּנּוּ אֶלָּא כַּאֲשֶׁר מֵצֵר לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי צַעַר אוֹ עַל יְדֵי הַכָּאָה שֶׁבְּאֻמְצָעוּת דָּבָר זֶה תִּהְיֶה נִפְרֶדֶת הַקְּדֻשָּׁה וְחוֹזֶרֶת לִשָּׁרְשָׁהּ. וּמֵעַתָּה יֵשׁ טַעַם לְגָלוּת זֶה כִּי תִּתְאַוֶּה לְבָרֵר בְּחִינַת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁאֵינָהּ נִפְרֶדֶת אֶלָּא עַל יְדֵי צַעַר שֶׁמְּצַטְעֲרִים יִשְׂרָאֵל. וְעַל גָּלוּת הַזֶּה אָמַר הַכָּתוּב (עובדיה א׳) וְגָלַת הַחֵל-הַזֶּה

לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-כְּנַעֲנִים עַד-צָרְפַת, שֶׁהַכָּתוּב קָרָאוֹ הַחֵל מִלְּשׁוֹן נִהְיֵיתִי וְנֶחֱלֵיתִי (דניאל ח') כִּי הַשָּׂגַת תַּכְלִית הַגָּלוּת בֵּינֵיהֶם הוּא בְּאֶמְצָעוּת הַצַּעַר וּלְזֶה הוּא מְשֻׁנֶּה מִכָּל הַגָּלְיוֹת כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ. וְאָמַר אֲשֶׁר כְּנַעֲנִים וְלֹא אָמַר בַּכְּנַעֲנִים, וְגַם אָמַר כְּנַעֲנִים לְשׁוֹן רַבִּים, אוּלַי כְּוֵן עַל הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁלָּהֶיוֹתָם עַתָּה בְּתוֹךְ קְלִפַּת כְּנַעַן יִקָּרְאוּ בִּשְׁמוֹ כְּנַעֲנִים, וְשִׁעוּר הַכָּתוּב עַל זֶה הַדֶּרֶךְ: גָּלוּת הַחֵל הַזֶּה שֶׁהוּא גָּלוּת יִשְׂרָאֵל הוּא לְסִבַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם עַתָּה כְּנַעֲנִים עַל מְקוֹם שֶׁהֵם בּוֹ:

רֶמֶז לְג' הַזְּמַנִּים שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ בָּהֶם בְּנֵי עֵשָׂו

"וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם": (וישלח לב, ד)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יְכַוֵּן הַכָּתוּב לְרֶמֶז ג' זְמַנִּים שֶׁיִּשְׁתַּנּוּ בָּהֶם בְּנֵי עֵשָׂו, הָא' יִהְיוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו בְּמִדַּת הָאַהֲוָה, וְהוּא אָמְרוֹ "עֵשָׂו אָחִיו" וְזֶה הָיָה עַד עֵת הַחָרְבָּן, וְהֶגֶם שֶׁהָיָה זְמַן שֶׁהָיָה אֱדוֹם תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל זֶה הָיָה זְמַן מוּעָט. וְהַב' מִזְּמַן שֶׁנֶּחֱרַב הַבַּיִת עַד עֵת קֵץ שֶׁעֵשָׂו בְּמַעֲלָה גְּדוֹלָה וְאֵין מַעֲלַת יִשְׂרָאֵל נִכֶּרֶת לְפָנָיו, וְהוּא שֶׁרָמַז בְּאָמְרוֹ "אַרְצָה שֵׂעִיר" בְּפַּ"ח תַּחַת הָאָל"ף לְהַרְאוֹת מַדְרֵגָה עֶלְיוֹנָה. וְהַג' בַּיָּמִים הַמְקֻוִּים לָנוּ שֶׁתִּהְיֶה אֱדוֹם יְרֻשָּׁה, וְהוּא אָמְרוֹ "שְׂדֵה אֱדוֹם" כְּשָׂדֶה תֶּחֱרַשׁ:

נִשְׁבַּע ה' לְאַבֵּד אֶת אֱדוֹם

"וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם": (וישלח לו, א)

הוּא אֱדוֹם. אָמַר כֵּן ג' פְּעָמִים בְּפָרָשָׁה זוֹ, לִהְיוֹת שֶׁנִּשְׁבַּע ה' לְאַבֵּד אֱדוֹם לְזֶה הִזְכִּיר עֵשָׂו כִּי הוּא אֱדוֹם, וְהִזְכִּיר הָעִיר דִּכְתִיב (ח') בְּהַר שֵׂעִיר הוּא אֱדוֹם אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְעֵשָׂו תִּנֵּהוּ עִנְיָן לָעִיר עַצְמָהּ. וְהִזְכִּיר בְּנֵי עֵשָׂו כִּי הֵם אֱדוֹם דִּכְתִיב (י"ט) וְאֵלֶּה אַלּוּפֵיהֶם הוּא אֱדוֹם לוֹמַר כִּי כֻּלָּם יְדֻלְקוּ בְּאֵשׁ שֶׁל בֵּית יַעֲקֹב לְצַד שֶׁכֻּלָּם נִקְרָאִים אֱדוֹם אֲשֶׁר נָתַן ה' לְיִשְׂרָאֵל, וְגַם עֵשָׂו עַצְמוֹ, וְהוּא רָמוּז בְּדִבְרֵי רַז"ל (תנחומא צו) שֶׁאָמְרוּ עָתִיד עֵשָׂו לְהִתְעַטֵּף בְּציצִית וּבָא וְיָשַׁב בֵּין הַצַּדִּיקִים וְהָקָבָ"ה מוֹשִׁיבוֹ מִשָּׁם וְכוּ' דִּכְתִיב (עובדיה א') וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים וְגוֹ' מִשָּׁם וְגוֹ' ע"כ. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בַּפָּסוּק (ל"א) "וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים":

הַיְסוּרִים שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה וְהָאוֹצָר שֶׁבָּעוֹלָם הַבָּא

"אֱלֶה בְּנֵי-אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן": (וישלח לו, כז)

יְרֻמַּז הַכָּתוּב עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (ילקוט משלי ב') אָמְרָה תּוֹרָה מִפְּנֵי מַה בָּנַי עֲנִיִּים אָמַר לָהּ הָקָבָ"ה לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא פֵּרוּשׁ כִּי בְּאֶמְצָעוּת יְסוּרֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה יִרְבֶּה אוֹצָרָם בָּעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא אָמְרוֹ אֵלֶּה בְּנֵי אֵצֶר פִּי' אוֹתָם שֶׁחֲפֵצִים לֶאֱצֹר אוֹצָר בַּטּוֹב הַנִּצְחִי צְרִיכִים בָּעוֹלָם הַזֶּה לִסְבֹּל יִסּוּרִין בִּלְהָן וְגוֹ'. וּמוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי הַיִּסּוּרִין הֵם עוֹשִׂים אוֹצָרוֹת מְלֵאִים כָּל טוּב לְמַעְלָה בְּאֶמְצָעוּתָם. וּכְיִסּוּרֵי ר' אֶלְעָזָר ב"ר שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי (ב"מ פ"ד:) שֶׁהָיָה קוֹרֵא אוֹתָם בּוֹאוּ אַחַי וְגוֹ', וּמַעֲתָּה מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים הָעֶלְיוֹנִים וְלֶאֱצֹר אוֹצְרוֹת הַטּוֹב יִמְאַס בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְתַעֲנוּגָיו וִיקַבֵּל עָלָיו בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן תַּרְגּוּם צָרָה עָקָא לְטוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים וּלְמַלְאוֹת אוֹצְרוֹתָיו:

נְפִילַת אֱדוֹם וְהַסִּימָן לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה

"וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ-מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל": (וישלח לו, לא)

יְכַוֵּן בָּזֶה לְמִנּוֹת כָּל אֲשֶׁר נִתְחַתֵּן לֶאֱדוֹם אוֹ הֶעֱמִיד לָהּ מֶלֶךְ וְכַדּוֹמֶה כִּי הַכֹּל עוֹמֵד לַאֲבַדּוֹן בִּנְפוֹל אֱדוֹם, וּכְאָמְרָם זַ"ל (ב"ר פ' פ"ג) בַּצָּרָה לִפְנֵי שֶׁהֶעֱמִידָה מֶלֶךְ לֶאֱדוֹם עֲתִידָה לִלְקוֹת עִמָּהֶם דִּכְתִיב (ישעיה ל"ד) "זֶבַח לַה' בְּבָצְרָה" ע"כ, גַּם שְׁאָר הֶעָרִים הַגָּם שֶׁבֵּינִי בֵּינִי קֹדֶם שֶׁיָּבוֹא גּוֹאֵל צְבִי יִשְׂרָאֵל יִכָּנְסוּ בִּרְשׁוּת מֶלֶךְ אַחֵר יָבוֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטַעֲנָה קְדוּמָה וְיוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף, וְאֵין צֵל הַזּוֹלֵת מַצִּילָתָהּ:

גַּם לָקַחַת סִימָן לַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה כִּי יַאֲרִיכוּ הַיָּמִים, וְהָרְאָיָה כִּי ה' מִנָּה מַלְכֵי אֱדוֹם שֶׁקָּדְמוּ לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹתָם קָדְמוּ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְמַלְכוּתָם אַחַר שֶׁפָּסְקָה אַחַר מְלָכִים הָרְשׁוּמִים בַּתּוֹרָה, וּמַעֲתָּה כְּמוֹ כֵן יִמְלְכוּ יִשְׂרָאֵל כַּמִּנְיָן אֲשֶׁר מָלְכוּ בֶּאֱדוֹם וַהֶגֶם כִּי שֵׁשֶׁת אֲלָפִים עוֹלָם עוֹמֵד, יַאֲרִיךְ ה' יְמֵי טוֹבָה כְּמַאֲמָרָם זַ"ל:

(סנהדרין צ"ט.)

מָלֵךְ הָמְשִׁיחַ יוֹצֵא מִתָּמָר הַצַּדֶּקֶת

"וַיֻּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ: וַתָּסַר בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל-דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה, כִּי רָאֲתָה כִּי-גָדַל שֵׁלָה, וְהוּא לֹא-נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה": (וישב לח, יד)

צָרִיךְ לָדַעַת לָמָּה הֻצְרַךְ לוֹמַר וְהִיא וְלֹא הִסְפִּיק לוֹמַר וְלֹא נִתְּנָה וְגוֹ' וְהַדָּבָר מוּבָן שֶׁעָלֶיהָ הוּא אוֹמֵר. וְאוּלַי כִּי ב' דְּבָרִים אָמַר הַכָּתוּב הָאֶחָד כִּי רָאֲתָה כִּי גָדַל שֵׁלָה וְהַדָּבָר מוּבָן שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם מַאֲמַר חָמִיהָ שֶׁאָמַר עַד יִגְדַּל וְגוֹ' כִּי עוֹדָנָּה בְּבֵית אָבִיהָ, וְהַב' וְהִיא לֹא נִתְּנָה וְגוֹ' פֵּרוּשׁ שֶׁרָאֲתָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁאֵינוֹ רָאוּי שֶׁתִּנָּתֵן הִיא לוֹ לְאִשָּׁה, וּלְזֶה עָמְדָה וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה. וְצֵא וּלְמַד מַה יָּצָא מִמֶּנָּה לָעוֹלָם מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תִּבָרַךְ:

נוֹרָא עֲלִילוֹת תִּקֵּן לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת

"וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי-עַל-כֵּן לֹא-נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא-יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ": (וישב לח, כו)

צָדְקָה מִמֶּנִּי. לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה כִּי מַה שֶּׁפָּסְקוּ דִּינָהּ לִשְׂרֵפָה הָיָה לְצַד שֶׁבֵּית דִּינוֹ שֶׁל שֵׁם גָּזְרוּ עַל זְנוּת הַגּוֹי, אַחַר שֶׁנִּתְגַּלָּה שֶׁעִם יְהוּדָה זָנְתָה הִיא יוֹתֵר צַדֶּקֶת מִיהוּדָה כִּי יְהוּדָה לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִיא וּבְחֻזְקַת גּוֹיָה הָיְתָה וּבָא עָלֶיהָ וְעָבַר עַל גְּזֵרַת בֵּית דִּינוֹ שֶׁל שֵׁם וְהוּא אָמְרוֹ צָדְקָה מִמֶּנִּי. וְזֶה הוּא שִׁעוּר הַכָּתוּב צָדְקָה בְּדִבָּרֶיהָ וּמִמֵּילָא צָדְקָה בְּדִינָהּ וְעוֹד לָהּ שֶׁהִיא יוֹתֵר מִמֶּנִּי בְּצִדְקוּת מִטַּעַם שֶׁכָּתַבְתִּי. וְלֹא נִתְחַיֵּב יְהוּדָה עַל הוֹדָאָתוֹ שֶׁבָּא עָלֶיהָ בְּחֻזְקַת גּוֹיָה כֵּיוָן שֶׁכְּפִי הָאֱמֶת לֹא גּוֹיָה הָיְתָה, וְדָבָר זֶה דּוֹמֶה לַמִּתְכַּוֵּן לֶאֱכֹל חֲתִיכַת חֵלֶב וְעָלָה בְיָדוֹ חֲתִיכַת שְׁמָן. וְאִם תֹּאמַר סוֹף כָּל סוֹף בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁבְּחֻזְקַת גּוֹיָה בָּא עָלֶיהָ לָמָּה עָבַר עַל גְּזֵרַת בֵּית דִּין. לָזֶה כְּבָר תֵּרְצוּ רַז"ל (ב"ר פ' פ"ה) כִּי מֵה' מִצְעֲדֵי גֶּבֶר וְתִקֵּן עֲלִילוֹת לְהוֹצִיא לָאוֹר תַּעֲלוּמוֹת, וְצֵא וּלְמַד מִמַּה שֶּׁפֵּרְשְׁנוּ בְּפָרָשַׁת וַיְחִי בַּפָּסוּק (מ"ט ט') "גּוּר אַרְיֵה" וְגוֹ':

בֶּן פַּרְצִי – לוֹ הַמְּלוּכָה נְסוּכָה תִּכּוֹן עוֹלָם

"וַיְהִי בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ: וַיְהִי בְלִדְתָּהּ וַיִּתֵּן-יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל-יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה: וַיְהִי כְּמֵשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה-פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרֶץ: (וישב לח, כט)

מַה פָּרַצְתָּ וְגוֹ'. פִּי' כִּי לִהְיוֹת שֵׁיֵּד הָרִאשׁוֹן תַּגִּיד כִּי הוּא הַקָּרוֹב לָצֵאת קֹדֶם אָחִיו וְאַף עַל פִּי כֵן דְּחָפוֹ זֶה לָרִאשׁוֹן וְסָתַר הַעֲמָדָתוֹ קֹדֶם לוֹ זֶה יַגִּיד הַגָּדָה גְּדוֹלָה, וְהוּא אָמְרוֹ **מַה פָּרַצְתָּ** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ וְגוֹ' וְאָמְרוֹ **עָלֶיךָ פָּרֶץ** מְפֹרָשֶׁת דְּבָרֶיהָ מַה הִיא הַפִּרְצָה שֶׁעָשָׂה וְאָמְרָה עָלֶיךָ פָּרֶץ פֵּרוּשׁ כִּי הַנּוֹתֵן יָד יַגִּיד כִּי הוּא בָּא עָלָיו בְּהַזָּרָעָה כִּי הַנִּכְנָס אַחֲרוֹן בְּזֶרַע יוֹצֵא רִאשׁוֹן וְאִם כֵּן הוּא בָּא עָלָיו וּפָרַץ גְּדֵרוֹ וְיָצָא רִאשׁוֹן, וְהוּא אָמְרוֹ עָלֶיךָ פָּרֶץ וְהָבֵן. וּכְפִי זֶה פֶּרֶץ רִאשׁוֹן בַּהַזָּרָעָה וְרִאשׁוֹן בַּלֵּדָה כִּי לוֹ הַמְּלוּכָה נְסוּכָה תִּכּוֹן עוֹלָם:

טַעַם הַגָּלְיוֹת לְבָרֵר חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה

"וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ אַל-תִּירָא מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי-לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם": (ויגש מו, ג)

צָרִיךְ לָדַעַת מַה הוּא הַמּוֹרָא שֶׁהָיָה לְיַעֲקֹב בִּירִידַת מִצְרַיִם, וְאִם מוֹרָא הַגָּלוּת אִם כֵּן מַה הוּא כַּוָּנַת ה' בְּאָמְרוֹ אַל תִּירָא בַּמֶּה מֵסִיר מִמֶּנּוּ הַמּוֹרָא. וְאִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה גָּלוּת שָׁם, מְצִינוּ שֶׁלֹּא כֵן הָיָה כִּי נִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּנָיו בְּעִנּוּי וַעֲבוֹדָה קָשָׁה. עוֹד קָשֶׁה אָמְרוֹ כִּי לְגוֹי גָּדוֹל מַה נִּתְּנַת טַעַם זֶה לַהֲסֵרַת הַמּוֹרָא, עוֹד צָרִיךְ לָדַעַת אָמְרוֹ **לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם** וְלָמָּה לֹא יְשִׂימֵהוּ גּוֹי גָּדוֹל בְּמָקוֹם אַחֵר. עוֹד צָרִיךְ לָדַעַת לָמָּה אָמַר **לְגוֹי** וְלֹא אָמַר כִּי גּוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ וְגוֹ'.

אָכֵן כַּוָּנַת הַכָּתוּב הוּא לְצַד מַה שֶׁקָּדַם מֵהַהוֹדָעָה לְהָאָבוֹת כִּי נִגְזְרָה גְּזֵרַת הַגָּלוּת עֲלֵיהֶם דִּכְתִיב (בראשית ט"ו) כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ וְגוֹ' וּמִן הַסְּתָם יַגִּיד אַבְרָהָם לְבָנָיו, וְכֵן הוּא מְפֹרָשׁ בְּדִבְרֵיהֶם ז"ל

(ב״ר פ׳ פ״ב) אֲשֶׁר עַל כֵּן כִּשְׁרָאָה יַעֲקֹב שֶׁבָּר בְּמִצְרַיִם כִּי שָׁם יִסְבְּלוּ בָּנָיו הַגָּלוּת לְזֶה כְּשֶׁיָּרַד יָרֵא לְנַפְשׁוֹ כִּי יַתְחִיל הַגָּלוּת מִמֶּנּוּ, גַּם יָרֵא הָיָה שֶׁמָּא יִקָּבֵר שָׁם בְּאֶרֶץ טְמֵאָה, אֲשֶׁר עַל כֵּן נִגְלָה אֵלָיו ה׳ וְאָמַר לוֹ אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ נִתְכַּוֵּן בַּאֲמִירָה זוֹ כִּי כְּשֵׁם שֶׁאָבִיךָ לֹא טָעַם טַעַם שִׁעְבּוּד וְעִנּוּי כְּמוֹ כֵן אַתָּה אַל תִּירָא הֲגַם שֶׁאַתָּה יוֹרֵד מִצְרַיְמָה וּלְצַד שֶׁיַּחְשֹׁב יַעֲקֹב לַחֲזֹר וְלַעֲלוֹת מִמִּצְרַיִם כְּשֶׁיִּמָּצֵא שְׁעַת הַכֹּשֶׁר וְהוּא אַחַר עֶבֶר שְׁנַת רָעָב וְהַבְטָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁאָמַר לוֹ אַל תִּירָא הוּא עַל זְמַן מוּעָט שֶׁיִּהְיֶה שָׁם, לְזֶה גָּמַר אֹמֶר **כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם** פֵּרוּשׁ רוֹצֶה אֲנִי לְשׂוּם אוֹתְךָ שָׁם לְצֹרֶךְ גּוֹי גָּדוֹל. וּלְהַשְׂכִּיל עַל דָּבָר אַקְדִּים אִמְרֵי קָדוֹשׁ הוּא הָרַשְׁבַּ״י וְאַנְשֵׁי סוֹדוֹ (לקוטי תורה מקץ) שֶׁאָמְרוּ כִּי טַעַם הַגָּלְיוֹת הוּא לְבָרֵר חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה הַמְפֻזָּרִים בְּעַנְפֵי הַקְּלִפָּה וְכִי בְּמִצְרַיִם לֶהֱיוֹתָהּ מְלֵאָה גְּלוּלִים וְשָׁם תִּקֶּף הַטֻּמְאָה, שָׁם הוּא שִׁבְיַת חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה הָרַבִּים וְהָעֲצוּמִים. כִּי לְעֶרֶךְ גֹּדֶל הַטֻּמְאָה יִהְיֶה בְּקִרְבָּהּ חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה, וְזֶה הָיָה מִיּוֹם שֶׁחָטָא אָדָם הָרִאשׁוֹן שָׁלְטָה שִׁפְחָה רָעָה בִּנְיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה, וְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל עַל זֶה בְּכָל הַגָּלְיוֹת וּבִפְרָט בְּגָלוּת מִצְרַיִם, וְהוֹסִיפוּ לוֹמַר זַ״ל (שם וישב) כִּי עַם הַיּוֹצֵא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הָעוֹמֵד עַל הַר סִינַי הוּא הָעָם שֶׁהָיָה שָׁבוּי בְּתוֹךְ קְלִפַּת מִצְרַיִם וְאֵלָיו אָמַר מֹשֶׁה נְבִיא ה׳ (דברים ד׳ ח׳) ״וּמִי גּוֹי גָּדוֹל״ וְגוֹ׳, וּלְזֶה עַצְמוֹ יְכַוֵּן ה׳ בְּדַבְּרוֹ עִם יַעֲקֹב טַעַם שֶׁמַּסְכִּים עַל יְשִׁיבַת יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם הוּא לְהוֹצִיא מִשָּׁם, וְזוּלַת יְרִידַת יַעֲקֹב אֵין תִּקְוָה לְזֶה כִּי בְּעֹצֶם קְדֻשָּׁתוֹ יִשְׁאַב כָּל עַנְפֵי הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר שָׁם מַה שֶּׁאֵין זוּלָתוֹ יָכוֹל עֲשׂוֹהוּ. וּלְזֶה תִּמְצָא שֶׁאָמְרוּ זַ״ל (ב״ר פ׳ ע״ט) שֶׁלֹּא מֵת יַעֲקֹב אָבִינוּ עַד שֶׁרָאָה ס׳ רִבּוֹא יוֹצְאֵי חֲלָצָיו, וְאוֹתָם ס׳ רִבּוֹא נִתְעַנּוּ שָׁם אַחַר כָּךְ וְנִצְרְפוּ בְּכוּר הַבְּרָזֶל בָּעֲנִי מִצְרַיִם וְיָצְאוּ מְזֻקָּקִים, וּמִמּוֹצָא דָּבָר הִרְגִּישׁ יַעֲקֹב כִּי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְשָׁבֶת שָׁם יַעֲקֹב וּבְהַבְטָחַת כִּי לֹא יֵרֶא מֵעֵבֶר עָלָיו שִׁעְבּוּד וְעִנּוּי, וְעוֹדָנּוּ בְּצַעַר קְבוּרַת הָאָרֶץ לְזֶה אָמַר ״אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ״ וְגוֹ׳ ״וְאָנֹכִי אַעַלְךָ״ וְגוֹ׳.

עוֹד יְכַוֵּן לוֹמַר לוֹ טַעַם אֲשֶׁר חָפֵץ הוּא שִׁיִּתְקַיְּמוּ הַשִּׁעְבּוּד וְהָעִנּוּי בְּמִצְרַיִם שֶׁבְּזֶה יִהְיֶה הַדָּבָר כָּבֵד עַל בָּנָיו, ״כִּי לְגוֹי גָּדוֹל״ וְגוֹ׳ שֶׁהוּא שָׁם וּמְכֻרָּח הַדָּבָר לִהְיוֹת כֵּן:

הַשְׁכִּינָה יָרְדָה לְמִצְרַיִם

״אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם-עָלֹה וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל-עֵינֶיךָ״: (ויגש מו, ד)

אָנֹכִי אֵרֵד וגו׳ מִצְרַיְמָה וגו׳. מֵהַכָּתוּב מַשְׁמָע כִּי יָרְדָה עִמּוֹ שְׁכִינָה, וְקָשֶׁה לְדִבְרֵיהֶם זַ״ל (שמו״ר פ׳ י״ב) שֶׁאָמְרוּ כִּי מִצְרַיִם לֶהֱיוֹתָהּ מְלֵאָה גְּלוּלִים לֹא הָיְתָה שְׁכִינָה שָׁם, וּלְזֶה הָיָה מֹשֶׁה צָרִיךְ לָצֵאת חוּץ לָעִיר לְהִתְפַּלֵּל דִּכְתִיב (שמות ט׳ כ״ט) כְּצֵאתִי אֶת הָעִיר:

וְאוּלַי שֶׁכַּוָּנַת דִּבְרֵי ה׳ הִיא עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים צ״א) עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה שֶׁרָמַז לוֹ כִּי כְּבָיכוֹל יִסְבֹּל עִמּוֹ הַצָּרָה, וְהוּא אָמְרוֹ **אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה** פֵּרוּשׁ לְשׁוֹן מֵצַר, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ שֶׁנִּגְלָה לְמֹשֶׁה בַּסְּנֶה לְהַרְאוֹתוֹ כִּי שׁוֹכֵן בַּסְּנֶה מְקוֹם קוֹצִים לְצַד צַעַר יִשְׂרָאֵל, וּלְעוֹלָם לֹא יָרְדָה שְׁכִינָה לְמִצְרַיִם מָקוֹם הַמְטֻנָּף, אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי שֶׁאָמְרוּ זַ״ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כִּי שְׁכִינָה עִמָּהֶם בְּמִצְרַיִם כְּאָמְרָם (מגילה כ״ט.) גָּלוּ לְמִצְרַיִם שְׁכִינָה עִמָּהֶם. וְכֵן אָמְרוּ (תנחומא ויחי) וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה לַשְׁכִינָה שֶׁהָיְתָה וְגוֹ׳. וְאָמְרוּ עוֹד (ב״ר פ׳ צ״ד) כִּי הַשְׁכִינָה הִשְׁלִימָה מִנְיָן שִׁבְעִים נֶפֶשׁ שֶׁיָּרְדוּ לְמִצְרַיִם כִּי בְּפָרָטָן אֵינָם אֶלָּא ס״ט, הֲרֵי כִּי שְׁכִינָה יָרְדָה לְמִצְרַיִם.

רִבּוּי דְּרָגוֹת בְּאוֹר הַשְׁכִינָה

אָכֵן אַשְׁכִּילְךָ כִּי הַדְּרָגוֹת אוֹר הַשְׁכִינָה רַבִּים הֵמָּה הֲלֹא תִּמְצָא שֶׁעֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה (אבות פ״ג) שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ כִּי שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ ב׳ וְאֶחָד אָמְרוּ זַ״ל כִּי מְצוּיָה שְׁכִינָה, וּמְצִינוּ שֶׁלֹּא יָרְדָה שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אַחַר שֶׁעָשׂוּ מִשְׁכָּן וְאַחַר כַּמָּה הֲכָנוֹת הָאֲמוּרִים וּבִירִידָתָהּ רָאוּ מַעֲשֵׂה ה׳ וּכְבוֹד ה׳ מָלֵא הַמִּשְׁכָּן (שמות מ׳ ל״ה) מַה שֶּׁאֵין הֶרְגֵּשׁ כֵּן וְלֹא כַּיּוֹצֵא בּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אֲפִלּוּ אֶלֶף, אֶלָּא וַדַּאי יֵשׁ הַדְּרָגוֹת אֵין מִסְפָּר לָהֶם לְהַשְׂרַאת שְׁכִינָה בְּסוֹד כִּי גָּבֹהַּ מֵעַל גָּבֹהַּ שׁוֹמֵר, (קוהלת ה׳) וְיִתְרַבֶּה הָאוֹר בְּהַשְׂרָאָתוֹ כְּפִי בְּחִינַת הַסּוֹבֵב הַשְׂרָאַת הַשְׁכִינָה, וְצֵא וּלְמַד הַשְׂרַאַת שְׁכִינָה בְּהַר סִינַי, וּלְמַטָּה מִמֶּנָּה הַשְׂרָאָתוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּלְמַטָּה מִמֶּנּוּ הַשְׂרָאַת שְׁכִינָה עַל הַנָּבִיא וּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּבֵין עֲשָׂרָה שֶׁעוֹסְקִים

בַּתּוֹרָה וּלְמַטָּה בְּהַדְרָגוֹת הַמְּנָיָן. וּבָזֶה נִתְיַשְּׁבוּ דִּבְרֵיהֶם זַ"ל כִּי לֹא יָרְדָה שְׁכִינָה שֶׁהִיא בְּחִינַת הָאוֹר הַגָּבוֹהַּ בְּיוֹתֵר שֶׁהוּא הַמְנַבֵּא, וּלְזֶה אָמַר מֹשֶׁה כְּצֵאתִי אֶת הָעִיר, אֲבָל בְּחִינַת אוֹר הַמָּצוּי אֵצֶל לוֹמְדֵי תוֹרָה וְכֵיוָצֵא יָרַד עִם יַעֲקֹב אָבִינוּ וְשָׁם הָיָה עַד יוֹם צֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וַהֲגַם שֶׁבְּאוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יָצְדַק לַעֲשׂוֹת הֶפְרֵשׁ, זֶה אֱמֶת כִּי בֶּאֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא אוֹר שָׁוֶה אֲבָל בָּאוֹר הַמַּבְהִיק מִמֶּנּוּ הוּא שֶׁיִּתְיַחֵס אֵלָיו בְּחִינוֹת הַהַדְרָגוֹת, וְזֶה גַּם כֵּן יִמָּצֵא בִּבְחִינוֹת הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם אוֹר מֵאוֹר כִּסֵּא כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ יֵשׁ בֵּינֵיהֶם הַפְרָשׁוֹת מְפֻלָּאוֹת וְהָבֵן. וּבָזֶה מָצָאנוּ גַּם כֵּן נַחַת רוּחַ בַּמָּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב **וְאָנֹכִי אַעֲלֶךָּ** שֶׁכָּפַל לוֹמַר פַּעַם ב' וְאָנֹכִי וְלֹא הִסְפִּיק בַּמָּה שֶׁכָּתַב בִּתְחִלָּה אָנֹכִי אֵרֵד וְגוֹ' שֶׁנִּתְכַּוֵּן לוֹמַר עַל הַבְּחִינָה הָעֶלְיוֹנָה אַעֲלֶךָּ וְגוֹ' וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ (יתרו) אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ וְהִיא בְּחִינַת שְׁכִינָה הָעֶלְיוֹנָה שְׁנַת הַיּוֹבֵל שְׁנַת הַמ"ט וְהוּא סוֹד מ"ט פְּעָמִים שֶׁנִּזְכְּרָה יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּתּוֹרָה.

עוֹד יְכַוֵּן בְּאָמְרוֹ **וְאָנֹכִי** פַּעַם ב' רָמַז לוֹ שֶׁהַהַצָּלָה תִּהְיֶה עַל יָדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (מכילתא בא) "וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' וְגוֹ' לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא וְכוּ' אֶלָּא הָקָבָ"ה בִּכְבוֹדוֹ" וְכוּ', וְהוּא אָמְרוֹ "וְאָנֹכִי בִּכְבוֹדִי אַעֲלֶךָּ" וְגוֹ'.

וְטַעַם כֵּפֶל "**אַעֲלֶךָּ גַּם עָלֹה**", רָמַז לוֹ ב' עֲלִיּוֹת הָאֶחָד יְצִיאַת מִצְרַיִם, וְהַב' שֶׁיַּעֲלֵהוּ מִשָּׁם לְבַל יִקָּבֵר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שֶׁהוּא הַמּוֹרָא שֶׁהָיָה יֵרֵא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה, וְאָמַר תֵּבַת גַּם לְרַמֵּז תּוֹסֶפֶת הָרִבּוּי שֶׁיַּעֲלוּ בּוֹ מִמִּצְרַיִם בֵּין בִּבְחִינַת הַמַּעֲלָה בֵּין בִּבְחִינַת הַבֵּרוּרִים שֶׁיִּבָּרְרוּ שָׁמָּה נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה לְאֵין קֵץ.

אוֹ יִרְצֶה "**גַּם עָלֹה**" לְרַמֵּז אֶל חֵלֶק הָרוּחָנִי הַיּוֹרֵד עִמּוֹ מִצְרַיִם, וְעַיֵּן בַּזֹּהַר (שמות ד׳) בְּפֵרוּשׁ פָּסוּק יָצְאוּ כָּל צִבְאוֹת ה':

סִבַּת הַיְרִידָה לְמִצְרַיִם - לְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה

"וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן, וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ, וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד": (ויגש מז,כז)

צָרִיךְ לְדַעַת לָמָּה כָּפַל לוֹמַר "בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן". עוֹד מַה קָּשֶׁר וְשַׁיָּכוּת לְ"וַיִּפְרוּ" וְגוֹ' עִם "וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל".

אָכֵן יִתְבָּאֲרוּ הַכְּתוּבִים עַל פִּי הַקְּדָמָה אַחַת זָכָה וּבָרָה אֲשֶׁר הֵאִירָה עֵינֵינוּ בִּדְבָרִים נֶחְמָדִים מֵאוֹר תּוֹרָתֵנוּ, וְהוּא כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן הוּא אִילָן שֶׁבּוֹ הָיוּ תְּלוּיִים כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיָּצְאוּ לָעוֹלָם וְגוֹ' כִּי סִבַּת יְרִידַת מִצְרַיִם הִיא לְהַעֲלוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר נִתְפַּזְּרוּ וּבָאוּ שָׁמָּה, וְהוּא אָמְרוֹ **וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם**, פֵּרוּשׁ שֶׁהִיא מְקוֹם קְלִפָּה הַמְזֻהָּמֶת, בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן מִלְּשׁוֹן הַגָּשָׁה כִּי שָׁמָּה הִגְּשׁוּ כָּל נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה בְּאֻמְצָעוּת עֲנַף הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בִּבְחִינַת אֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת לַדּוֹמֶה לוֹ. וְאָמַר לְשׁוֹן יָחִיד רָמַז עַל הֱיוֹתָם בְּלֵב מְיֻחָד כֻּלָּם וְאֵין בֵּינֵיהֶם פֵּרוּד וּבְאֻמְצָעוּת כֵּן **וַיֵּאָחֲזוּ** בָּהּ פֵּרוּשׁ אָחֲזוּ דָּבָר בָּהּ וְהֵם הַנִּיצוֹצוֹת הַנִּזְכָּרִים וּבָזֶה **וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ** כִּי כְּשֶׁיִּתְרַבּוּ הַנְּפָשׁוֹת יִתְרַבּוּ הַנִּלְוִים, וְעַיֵּן מַה שֶּׁפֵּרֵשׁ הַמַּגִּיד לְמוֹרֵנוּ הָרַב יוֹסֵף קַארוֹ בְּפֵרוּשׁ פָּסוּק "וַיָּמָת יוֹסֵף וְגוֹ' וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ" וְתִמְצָא עֵזֶר לִדְבָרֵינוּ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים:

מָה עָצְמוּ הַשְּׁבוּיִים מֵהַקְּדֻשָּׁה בַּקְּלִפָּה

"גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה, מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ": (ויחי מט, ט)

רז"ל (זוהר ח"א רל"ז.) אָמְרוּ מִתְּחִלָּה גּוּר וְאַחַר כָּךְ אַרְיֵה וְצָרִיךְ לָדַעַת לָמָּה הִצְרִיךְ לְהַזְכִּיר זְמַן הֱיוֹתוֹ גּוּר. עוֹד צָרִיךְ לָדַעַת אָמְרוֹ "**מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ**". וְרַז"ל אָמְרוּ שֶׁעַל אָמְרוֹ טֶרֶף טֶרֶף הוּא אוֹמֵר לוֹ בְּנִי עָלִיתָ פֵּרוּשׁ סִלַּקְתָּ עַצְמְךָ, וּלְדִבְרֵיהֶם זַ"ל תִּתְפָּרֵשׁ תֵּבַת בְּנִי לְמַעְלָה וּלְמַטָּה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ מִטֶּרֶף בְּנִי פִּי' יוֹסֵף עָלִיתָ, גַּם עַל זֶה הַדֶּרֶךְ מִטֶּרֶף שֶׁל יוֹסֵף בְּנִי פֵּרוּשׁ אַתָּה בְּנִי עָלִיתָ, וְאָמַר תֵּבַת בְּנִי לְשׁוֹן חִבָּה וְקֵרוּב הַלֵּב. אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ עֲרֵב שֶׁיַּעֲקֹב חָשַׁדּוֹ לִיהוּדָה לוֹמַר עַתָּה עָלָיו שֶׁעָלָה מֵהַחֶשְׁד וְהַדַּעַת נוֹתֶנֶת כִּי מֵעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת יַעֲקֹב שֶׁהָאַחִים יִשְׁלְחוּ יָד בְּיוֹסֵף לַחְשֹׁד אֶחָד מֵהֶם, אֶלָּא שֶׁדִּבְרֵי רַז"ל הֵם דִּבְרֵי קַבָּלָה:

עוֹד צָרִיךְ לָדַעַת אָמְרוֹ "**כָּרַע רָבַץ** וְגוֹ' **מִי יְקִימֶנּוּ**" כִּי מִלְּבַד שֶׁאֵין מַשְׂמָעוּת לְפַשְׁטִיּוּת הַדְּבָרִים לָמָּה דִּבֵּר לְשׁוֹן נִסְתָּר וְשִׁנָּה מִסֵּדֶר שֶׁהִתְחִיל לְדַבֵּר בּוֹ בְּדֶרֶךְ נוֹכֵחַ כְּאָמְרוֹ אַתָּה יְהוּדָה וְגוֹ' בְּנִי עָלִיתָ:

אָכֵן יִתְבָּאֲרוּ הַכְּתוּבִים עַל פִּי הַקְּדָמָה אַחַת זָכָה וּבָרָה אֲשֶׁר הֵאִירָה עֵינֵינוּ בִּדְבָרִים נֶחְמָדִים מֵאוֹר תּוֹרָתֵנוּ, וְהוּא כִּי אָדָם הָרִאשׁוֹן הוּא אִילָן שֶׁבּוֹ הָיוּ תְּלוּיִים כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיָּצְאוּ לָעוֹלָם

מִיּוֹם הֱיוֹת עוֹלָם וַאֲשֶׁר עֲתִידִין לָצֵאת, וּכְשֶׁחָטָא אָדָם שָׁלַט חֵלֶק הָרַע וַיִּשְׁבְּ מִמֶּנּוּ שֶׁבִּי לְאֵין מִסְפָּר, וְדָרְשׁוּ מַעַל סֵפֶר אַנְשֵׁי אֱמֶת מָה עָצְמוּ הַשְּׁבוּיִים מֵהַקְּדֻשָּׁה בַּקִּלְקָפָּה, וְהֵן עַם ה' מְשֻׁתַּדְּלִים מִיּוֹם הֱיוֹתָם לְבָרֵר וּלְהוֹצִיא בִּלְעוֹ מִפִּיו וְהוֹלְכִים וּמְבָרְרִים וּמוֹצִיאִים מִיָּדוֹ בְּאֶמְצָעוּת מְקוֹר הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר נָטַע ה' בְּתוֹכֵנוּ הִיא הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת. גַּם לִפְעָמִים בְּאֶמְצָעוּת דְּבֵקוּת הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה בְּנֶפֶשׁ הַטְּמֵאָה לְאַנְסָהּ תּוֹצִיא נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, וְהוּא סוֹד (וישלח ל"ד) וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַּת-יַעֲקֹב שֶׁשָּׁאֲבָה נֶפֶשׁ דִּינָה הַקְּדוֹשָׁה לְנֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה מִינָהּ שֶׁהָיְתָה נְתוּנָה תּוֹךְ שְׁכֶם, וְאָמְרוּ ז"ל (קהלת יעקב) כִּי הוּא נֶפֶשׁ ר' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן. וְהוּא רֶמֶז רַחֵב"ת יָדִים. וְלִפְעָמִים תֵּצֵא הַנֶּפֶשׁ מֵעַצְמָהּ לָעוֹלָם לְצַד הַשְּׁרָצַת נַפְשׁוֹת הַקִּלְקָפָּה בָּעוֹלָם תֵּצֵא גַּם הִיא וּבְצֵאתָהּ תִּהְיֶה מְבֻדֶּלֶת מֵאוֹצַר הַקִּלְקָפָּה טִבְעָהּ וּתְאָוָה לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב וְהוּא סוֹד נִשְׁמַת הַגֵּרִים הַמִּתְגַּיְּרִים מֵעַצְמָם וְחוֹשְׁקִים לְהִסְתּוֹפֵף בְּצֵל הַקְּדֻשָּׁה, וּבִכְלַל דָּבָר זֶה גַּם כֵּן בְּאֶמְצָעוּת דָּבָר מְגֻנֶּה בְּיוֹתֵר יִבְחַר הַשַּׁבַּאי שֶׁהוּא אָדָם בִּלְיַעַל לְהוֹצִיא נֶפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁשָּׁבוּיָה בְּיָדוֹ בְּמָקוֹם קִלְקָפָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת הָעָוֹן שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר מְגֻנֶּה, וְזֶה לְךָ הָאוֹת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה יָצְתָה מִזְּנוּת אָב וּבִתּוֹ וְנַעֲמָה הָעַמּוֹנִית, וְתַבְחִין לָדַעַת כִּי רוּת שֶׁיָּצְתָה מִמֶּנָּה שַׁלְשֶׁלֶת מַלְכוּת בֵּית דָּוִד הָיְתָה מִמּוֹאָב שֶׁהִיא בַּעֲלַת עֲבֵרָה בַּחֲצִיפוּת יוֹתֵר וּמַעֲשֶׂיהָ מוֹכִיחוֹת עָלֶיהָ כְּאֶמְרָם ז"ל (ב"ק ל"ח:) וְנַעֲמָה יָצְתָה מֵעַמּוֹן שֶׁלֹּא הָיָה הָעָוֹן מְזֹהָם כַּאֲחוֹתָהּ. וְיֵשׁ לְךָ לָדַעַת כִּי אִם הָיָה עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה לוֹט אָדָם אַחֵר לֹא הָיוּ יוֹצְאִים מֵאֶמְצָעוּתוֹ ב' פְּרֻדוֹת הַטּוֹבוֹת אֶלָּא לְצַד לוֹט שֶׁהָיָה גָּדוֹל בְּבְחִינָתוֹ כִּי גַּם בְּחִינַת הָרַע יֵשׁ בָּהּ הַדְרָגוֹת גְּדוֹלוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ כְּפִי בְּחִינָתָהּ, וְצֵא וּלְמַד מֵהָאֻמּוֹת שֶׁהֵם עַנְפֵי הַקִּלְקָפָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מְלָכִים גְּדוֹלִים וּמְלָכִים קְטַנֵּי הָעֵרֶךְ וְשָׂרִים וְגוֹ'.

בַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים נוֹתְרוּ נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה רַק בָּעֲקֵבִים

וְהוּא סוֹד אָמְרָם ז"ל (סוטה מ"ט:) בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא כַּוָּנָתָם בָּזֶה כִּי לְצַד שֶׁאָנוּ מְבָרְרִים כָּל תְּפִיסַת הַקִּלְקָפָּה מֵהַקְּדֻשָּׁה כְּשֶׁיַּגִּיעַ הַבְּרוּר לְסוֹף דָּבָר שֶׁהוּא הָעָקֵב וְכִנּוּ הַתַּכְלִית לָעֲקֵבִים כִּי הוּא סוֹף אִיבְרֵי הָאָדָם, וּלְזֶה תִּמְצָא כִּי בִּזְמַנִּים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מִתְבָּרְרִים מֵהַקִּלְקָפָּה נְפָשׁוֹת גְּדוֹלוֹת וְצֵא וּלְמַד הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים אָבִינוּ וַעֲטֶרֶת רֹאשֵׁינוּ הוּא

אַבְרָהָם גֵּר צֶדֶק רֹאשׁוֹן שֶׁבַּגֵּרִים וְשָׂרָה אִמֵּנוּ וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וּבְדוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן אוּנְקְלוֹס הַגֵּר, וְהֵן הַיּוֹם הֲגַם שֶׁמִּתְגַּיְּרִים, לִהְיוֹת שֶׁסָּפוּ תַּמּוּ נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה מִתּוֹךְ הַקִּלְקָפָּה וְלֹא נִשְׁאֲרוּ כִּי אִם בָּעֲקֵבוֹת, גַּם כֹּחַ הַמִּתְבָּרֵר בַּבְּחִינָה עַצְמָהּ קְטַנָּה וְהוּא סוֹד אָמְרָם ז"ל בַּזֹּהַר (ח"א רנ"ח.) דְּנָגְעוּ רַגְלָן בְּרַגְלָן כִּי כָּל בְּחִינָה תְּבָרֵר בְּחִינָתָהּ, וְעַל פִּי הַקְּדָמָה זוֹ תַּשְׂכִּיל עֲצַת ה' אֲשֶׁר יָעַץ עַל יְהוּדָה וְשָׁלַח מַלְאָךְ וְהִכְרִיחוֹ לָבֹא אֶל הַקְּדֻשָּׁה (ב"ר פ' פ"ד) כִּי בְּאֶמְצָעוּת הֱיוֹת הַדָּבָר בִּלְתִּי הָגוּן עַל פִּי הַתּוֹרָה לִשְׂכַּב אֶת כַּלָּתוֹ וּבְאֶמְצָעוּת הֱיוֹת יְהוּדָה אָנוּס עַל פִּי הַדִּבּוּר נֶעֱלַם דָּבָר אִסּוּר מִמֶּנּוּ וְלֹא יָדַע כִּי כַּלָּתוֹ הִיא וּבָזֶה הוֹצִיא מִמְּקוֹר הַטֻּמְאָה עָנָף מָפְלָא שֶׁבַּקְּדֻשָּׁה פֶּרֶץ וְזֶרַח שֶׁהָיוּ שְׁבוּיִים בִּבְחִינַת הָרַע וְהָיָה אָדָם בְּלִיַּעַל רוֹבֵץ עֲלֵיהֶם לְצַד גֹּדֶל מַעֲלָתָם, וְצֵא וּלְמַד כַּמָּה צַדִּיקִים יָצְאוּ מֵהֶם וְשַׁלְשֶׁלֶת הַמְּלוּכָה שֶׁל בֵּית דָּוִד. וְזוּלַת יְהוּדָה שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְּלוּכָה לֹא הָיָה אָדָם יָכוֹל לְהוֹצִיאָם מִיָּדוֹ. גַּם זוּלַת דְּמְיוֹן מַעֲשֶׂה הָרַע כִּי יָבוֹא אֶל כַּלָּתוֹ אֵין מְצִיאוּת לְהוֹצִיאָם וּבְאֶמְצָעוּת דְּמְיוֹן הָרַע הֵרֵי זֶה נִכְנָס לְמִדּוֹר הָרַע וְהוֹצִיא שָׁלָל רַב:

מַעֲשֵׂה תָּמָר וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד

וְהֵן הִנֵּה הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה" פֵּרוּשׁ מִתְּחִלָּה קֹדֶם מַעֲשֵׂה תָּמָר הוּא גּוּר, וְזֶה הוּא שֶׁרָמַז בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו בְּאָמְרוֹ אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ מִלְּבַד מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בִּמְקוֹמוֹ כְּפִי זֶה יִתְבָּאֵר עוֹד עַל זֶה הַדֶּרֶךְ "**אַתָּה יְהוּדָה**" פֵּרוּשׁ לֹא הָיָה לְךָ אֶלָּא גְּדֻלַּת עַצְמְךָ שֶׁיִּהְיוּ אַחֶיךָ כְּפוּפִים לְךָ אֲבָל לֹא הָיְתָה מִדָּה זוֹ נוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, וְצֵא וּלְמַד מַה גְּדֻלָּה הָיְתָה לְבָנָיו לְבַד פֶּרֶץ וְזֶרַח שֶׁבָּאוּ מִמַּעֲשֵׂה הָרֶשֶׁת אֲשֶׁר פָּרַשׂ אֱלֹהִים. וּלְבַסּוֹף אֲרִיֵּה שֶׁנִּתְגַּבֵּר וְנִתְעַלָּה, וּפֵרֵשׁ מִנִּין זָכָה לַעֲלוֹת מַעֲלָה זוֹ וְאָמַר "**מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ**" פֵּרוּשׁ מֵאוֹתוֹ טֶרֶף אָדָם שֶׁטָּרַף בְּחִינַת הָרַע מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן נִשְׁמוֹת הַמַּפְלָאוֹת וּבְאֶמְצָעוּת מַעֲשֵׂה תָּמָר הִרְוַחְתָּ אוֹתָם מִזֶּה הָיְתָה עֲלִיָּתְךָ וְקִנְיָתְךָ בָּנִים שֶׁמַּלְכוּתָם מַלְכוּת עוֹלָמִים שֶׁזּוּלַת זֶה לֹא הָיָה בְּעַנְפֵי נִשְׁמָתְךָ גְּדֻלָּה לְדוֹרוֹת אֶלָּא לְךָ לְבַדְּךָ:

וְאָמְרוּ "**פָּרַע רָבַץ**" וְגוֹ' פֵּרוּשׁ כִּי אוֹתוֹ הַטֶּרֶף שֶׁמִּמֶּנּוּ הָיְתָה עֲלִיָּתוֹ כָּרַע רָבַץ עָלָיו אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (ד' ז') "לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ" וְלֹא

הָיָה לוֹ מְצִיאוּת לַהֲקִימוֹ מֵעָלָיו וּלְהוֹצִיאוֹ מִמֶּנּוּ הָאֶבֶן יִקָּרֶה, וְרָמַז בְּאָמְרוֹ **אֲרִיֵּה וְלָבִיא** כִּי בְּחִינָה שֶׁתִּקָּפָה בַּנֶּפֶשׁ הֲלֹא הִיא בְּחִינַת אֲרִי וּלְזֶה צָרִיךְ בְּחִינַת אֲרִי שֶׁבַּקְּדֻשָּׁה שֶׁהוּא יְהוּדָה לַהֲקִימוֹ וּלְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יָדוֹ. וּמַעֲתָּה לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה לְעוֹלָם מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים כִּי קָנָה יְסוֹד הַמְּלוּכָה עַד כִּי יָבוֹא שִׁילֹה שֶׁאֵלָיו אָנוּ מְקַוִּים יוֹם יוֹם צִפִּינוּ לִישׁוּעָה:

בִּיאַת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"אִסְרִי לַגֶּפֶן עִירָה וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ, כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבֻשׁוֹ, וּבְדַם-עֲנָבִים סוּתֹה": (ויחי מט, יא)

הֵן רַבּוּ מְפָרְשֵׁי כָּתוּב זֶה וְכֻלָּן דֶּרֶךְ דֶּרֶשׁ דָּרְשׁוּ. וְאוּלַי שֶׁיִּכָּוֵן עוֹד לוֹמַר עַל בִּיאַת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הָאָמוּר בְּסָמוּךְ "עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה וְגוֹ' ", וְאָמַר "וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים" שֶׁאֵלָיו עַמִּים יִדְרֹשׁוּ. אָמַר שֶׁיֶּאֱסֹר בְּמַאֲסָר וּבְתִפְיסָה לִפְנֵי הַגֶּפֶן שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְשְׁלוּ לְגֶפֶן דִּכְתִיב (תהלים פ') "גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ" יֶאֱסֹר לִפְנֵיהֶם "עִירָה" פֵּרוּשׁ כָּל הָאֻמּוֹת הַנִּמְשָׁלִים לַחֲמוֹר, דִּכְתִיב (יחזקאל כ"ג) אֲשֶׁר בְּשַׂר-חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם, וְכֵן דָּרְשׁוּ ז"ל (קידושין ס"ח.) בַּפָּסוּק "עִם הַחֲמוֹר" – עַם הַמְּשׁוּלִים לַחֲמוֹר. "וְלַשֹּׂרֵקָה" – פֵּרוּשׁ לִפְנֵי עָנָף אֶחָד מֵהַגֶּפֶן הַנִּקְרָא שׂוֹרֵק יֶאֱסֹר גַּם כֵּן "בְּנִי אֲתֹנוֹ", וְדִקְדֵּק לוֹמַר עַיִר וְאָתוֹן לְצַד שֶׁיֵּשׁ בִּבְחִינַת הַקְּלִפָּה שֶׁהִיא שֹׂרֶשׁ נַפְשׁוֹת הָאֻמּוֹת בְּחִינַת זָכָר וּנְקֵבָה וְלִבְחִינַת זָכָר יִקָּרֵא עַיִר וּבְחִינַת נְקֵבָה יִקָּרֵא אָתוֹן. וְאָמַר כְּנֶגֶד הַגֶּפֶן שֶׁהוּא כְּלָלוּת יִשְׂרָאֵל "אִסְרִי לַגֶּפֶן עִירָה" שֶׁהוּא בְּחִינַת הַזָּכָר שֶׁהוּא תֹּקֶף הָאֻמּוֹת, וּכְנֶגֶד עָנָף אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אָמַר "אֲתֹנוֹ", לוֹמַר לְצַד בְּחִינַת הַנְּקֵבָה לֹא יִצְטָרֵךְ לְכָל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּאֶמְצָעוּת עָנָף אֶחָד דַּי:

גְּאֻלַּת מִצְרַיִם וְהַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה

אוֹ יֹאמַר עַל זֶה הַדֶּרֶךְ שֶׁהַכָּתוּב מְדַבֵּר בִּב' הַגְּאֻלּוֹת הַמְפֹרָסָמוֹת, הָא' הִיא שֶׁל מִצְרַיִם, וְהַב' הִיא גְּאֻלָּה הָעֲתִידָה בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, כְּנֶגֶד גְּאֻלָּה הָא' אָמַר **אִסְרִי לַגֶּפֶן** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ גֶּפֶן מִמִּצְרַיִם תַּסִּיעַ שֶׁאָז כָּפָה ה' לִפְנֵיהֶם בְּחִינָה אַחַת הַנִּקְרֵאת עַיִר וְהִכְנִיעַ לִפְנֵי הַגֶּפֶן וּכְנֶגֶד גְּאֻלָּה הַב' בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם שֶׁתִּהְיֶה בְּיָמֵינוּ אָמַר **וְלַשֹּׂרֵקָה** פֵּרוּשׁ בְּעֵת אֲשֶׁר יִשְׂרֹק ה' דִּכְתִיב (זכריה י') אֶשְׂרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם אָז בְּנֵי אֲתֹנוֹ אָמַר

לְשׁוֹן רַבִּים לוֹמַר כָּל בְּחִינַת הָאֻמּוֹת כִּי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם לֹא הִכְנִיעַ ה' לִפְנֵיהֶם אֶלָּא רֹאשׁ אֻמּוֹת שֶׁהֵם מִצְרַיִם וּכְנַעַן שֶׁהֵם ז' עַמְמִין שֶׁהֵם הָיוּ רֹאשׁ וְתִגְבֹּרֶת לְכָל הָאֻמּוֹת אֲבָל ע' אֻמּוֹת לֹא הִכְנִיעוּ וְלֹא נָתְנוּ לָהֶם, אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא בעז"ה לֹא יָנִיחַ מֵהָאֻמּוֹת אָמָּה גְּדוֹלָה אוֹ קְטַנָּה שֶׁלֹּא תִּנָּתֵן לָהֶם, וְהוּא אָמְרוֹ **בְּנִי אֲתֹנוֹ** פֵּרוּשׁ מִלְּבַד עִירָה אֶלָּא גַּם בְּנִי אֲתֹנוֹ, וְאוּלַי נוֹכַל לוֹמַר עוֹד עַל דֶּרֶךְ מַה שֶּׁאָמְרוּ בַּזֹּהַר (פנחס רל"א:) כִּי בְּסִטְרָא אַחֲרָא הַנִּקְבָה הִיא יוֹתֵר חֲזָקָה מֵהַזָּכָר כִּי הַזָּכָר נוֹטֵל יוֹתֶרֶת שֶׁלָּהּ וְנִקְרָא יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, וְכַדָּבָר הַזֶּה וּבַחִזָּיוֹן הַזֶּה הֵרְאוּנִי בַּחֲלוֹם שֶׁהֶאֱבַקְתִּי בְּמִלְחָמָה עִם הַזָּכָר וַיְהִי נָקֵל בְּעֵינַי לְהַכְנִיעוֹ וְהִפַּלְתִּי אוֹתוֹ בְּכֹחִי וְלַנְּקֵבָה נִתְאַמַּצְתִּי בְּכָל כֹּחִי כַּמָּה פְּעָמִים וְאַחַר כַּמָּה טְרָחוֹת יָכֹלְתִּי לְהַשְׁלִיכָהּ כַּמָּה מַעֲלוֹת לְמַטָּה לָאָרֶץ אַךְ לֹא כְּבַעֲלָהּ הַזָּכָר, וּלְזֶה אָמַר כְּנֶגֶד גְּאֻלָּה הָעֲתִידָה וְלַשֹּׂרֵקָה עֵת אֲשֶׁר יִשְׂרֹק ה' וַיִּקְבְּצֵם בְּנֵי אֲתֹנוֹ אוֹתָם שֶׁבָּאִים מִכֹּחַ הַנִּקְבָה גַּם אוֹתָם יֶאֱסֹר ה' לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

גּוֹאֵל רִאשׁוֹן וְגוֹאֵל אַחֲרוֹן

וְלֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ שֶׁאָנוּ מְחַלְּקִים דִּבְרֵי הַכָּתוּב חֵלֶק בִּימֵי מֹשֶׁה וְחֵלֶק בִּימֵי הַמָּשִׁיחַ, כִּי הֲלֹא יָדַעְתָּ דִּבְרֵי הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח"ב ק"כ.) כִּי מֹשֶׁה הוּא הַגּוֹאֵל אֲשֶׁר גָּאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ וְיָשִׁיב בָּנִים לִגְבוּלָם דִּכְתִיב (קוהלת א') מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה ר"ת מֹשֶׁה, וְלֹא יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ דָּבָר זֶה בְּאָמְרְךָ הֲלֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מִשֵּׁבֶט יְהוּדָה מִזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה וְיֵשׁ אוֹמְרִים (סנהדרין צ"ח:) דָּוִד עַצְמוֹ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ דִּכְתִיב (יחזקאל ל"ז) וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם כְּמַשְׁמָעוֹ וְאִם כֵּן הֵיאַךְ אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהוּא מֹשֶׁה הַבָּא מִשֵּׁבֶט לֵוִי.

יֵשׁ לְךָ לָדַעַת כִּי בְּחִינַת נִשְׁמַת מֹשֶׁה ע"ה הִיא כְּלוּלָה מִי"ב שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כִּי כָּל הַס'[60] רִבּוֹא הָיוּ עֲנָפָיהָ ע"ה וַעֲנַף שִׁבְטוֹ שֶׁל דָּוִד בְּמֹשֶׁה הוּא, וּלְזֶה תִּמְצָאֵנוּ בְּאֶרֶץ מִדְבַּר שֶׁהָיָה מֶלֶךְ וְכֹהֵן וְלֵוִי וְנָבִיא וְחָכָם וְגִבּוֹר שֶׁהָיָה כּוֹלֵל כָּל הָעֲנָפִים שֶׁבַּקְּדֻשָּׁה וְלָעָתִיד לָבֹא תִּתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם שֹׁרֶשׁ הַמַּלְכוּת שֶׁבְּמֹשֶׁה שֶׁהוּא עַצְמוֹ מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וְהוּא דָּוִד וְהוּא יָנוֹן וְשִׁילֹה:

זוּלַת עֶסֶק הַתּוֹרָה יִתְעַכֵּב הַגּוֹאֵל מִלָּבוֹא

כְּבֵס בַּיַּיִן וְגוֹ'. יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (ז"ח פרשת בראשית) כִּי גָּלוּת ד' שֶׁבּוֹ יִגָּלֶה הַגּוֹאֵל הֶעָצוּם צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּיַד יִשְׂרָאֵל מִצְוַת עֶסֶק הַתּוֹרָה וְזוּלַת זֶה יִתְעַכֵּב מִבֹּא, וּלְזֶה רָמַז בְּאָמְרוֹ **כְּבֵס** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ כִּי כֹּחוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַמְצֻפֶּה שִׁילֹה שְׁמוֹ הוּא בְּחִינַת עֶסֶק הַתּוֹרָה שֶׁיִּתְעַסְּקוּ יִשְׂרָאֵל בֵּינָהּ שֶׁל תּוֹרָה, וְעַיֵּן מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (שהש"ר פ"ב) הֲבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן, וְאָמַר כִּי בְּאֶמְצָעוּתָהּ יִהְיֶה לְבוּשׁוֹ שֶׁהוּא כְּנוּי לַמַּלְכוּת נָכוֹן אֵלָיו לְלָבְשׁוֹ, וְאָמְרוֹ **וּבְדַם עֲנָבִים** וְגוֹ' נִתְכַּוֵּן לוֹמַר כִּי אִם יַגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה וְלֹא יִמְצָא יַיִן פֵּרוּשׁ אֵין בָּנוּ תּוֹרָה תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּאֶמְצָעוּת עֹל וְתִקֻּף הַגָּלוּת אֲשֶׁר יְצֵרוּן הָאֻמּוֹת לְיִשְׂרָאֵל כְּאָמְרָם זַ"ל (סנהדרין צ"ז) כִּי כְּשֶׁיַּגִּיעַ קֵץ הַנֶּחְתָּם וְלֹא יִהְיֶה בְּיִשְׂרָאֵל זְכוּת לְגָאֳלָם יַעֲמִיד לָהֶם מֶלֶךְ קָשֶׁה כְּהָמָן וְכוּ', וְהוּא אָמְרוֹ **וּבְדַם עֲנָבִים** כִּי בְּאֶמְצָעוּת הַיִּסּוּרִין יִזְדַּכּוּ הַנְּפָשׁוֹת וְיִתְבָּרְרוּ נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה כְּדֶרֶךְ שֶׁיִּתְבָּרְרוּ בְּאֶמְצָעוּת בְּחִינַת הַתּוֹרָה אֶלָּא שֶׁזּוֹ מְלַאכְתּוֹ נָאָה וְזוֹ מְלַאכְתּוֹ בִּלְתִּי נָאָה. וְאָמְרוֹ **עֲנָבִים** כִּי בְּאֶמְצָעוּת הַיִּסּוּרִין תִּגָּמֵר הֲכָנָתָהּ כְּגֶמַר בְּשׁוּל פְּרִי הַגֶּפֶן שֶׁהֵם הָעֲנָבִים. וְגַם רָמַז כִּי לֹא יִשְׁלְטוּ הָאֻמּוֹת לִשְׁפֹּךְ דָּם לְזֻמֹּר אִילָן אוֹ עָנָף אוֹ אֶשְׁכּוֹל אֶלָּא **עֲנָבִים** פֵּרוּשׁ גַּרְגְּרִין. וְאָמַר **סוּתֹה** לְרָמֹז מַדְרֵגָה קְטַנָּה לְמַטָּה מֵהַהִכְסוּת כִּי הַסּוּת יְרֻצָּה לִשּׁוֹן כְּסוּי הַהֶכְרֵחִי לְשׁוֹן מַסָּוֶה, וְהַכַּוָּנָה בָּזֶה כִּי הֶפְרֵשׁ גָּדוֹל יִהְיֶה בֵּין אִם תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אָז יִגָּלֶה בְּגִלּוּי מַלְכוּת עֶלְיוֹן לִתְהִיֶּה בְּאֶמְצָעוּת הַנְּקָמָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה בְּיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה בִּבְחִינַת עָנִי וְרוֹכֵב וְגוֹ':

בְּכִי לְמִצְרַיִם וְשִׁירוֹת לְיִשְׂרָאֵל

"חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיָּיִן, וּלְבֶן-שִׁנַּיִם מֵחָלָב": (ויחי מט, יב)

יְכֻוַּן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים ס"ח) מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת וְדָרְשׁוּ זַ"ל (במד"ר פ"ד) בְּכִי וְשִׁירוֹת, בְּכִי לְמִצְרַיִם וְשִׁירוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוֹ **חַכְלִילִי עֵינַיִם** לְשׁוֹן אַדְמִימוּת שֶׁהוּא עִנְיַן הַדִּינִים שֶׁכָּל הָאַדְמִימוּת יוֹרֶה עַל עִצָּם הַמִּשְׁפָּט כִּי דְּמִים בְּדָמִים נָגָעוּ. וְאָמַר **מִיָּיִן** פֵּרוּשׁ מִמְּקוֹר הַדִּין שֶׁהוּא הַיַּיִן. אוֹ יִרְמֹז סִבַּת הַנְּקָמָה הִיא מִיַּיִן פֵּרוּשׁ מִצַּד מַה שֶּׁחָבְלוּ וּפָשְׁעוּ בְּנֵי תּוֹרָה מִלִּמּוּד, לִבֵּי לִבִּי עַל דָּבָר זֶה מַעַי מֵעַי עַל אֲשֶׁר מָנְעוּ בְּנֵי עֻלָּה אוֹתָנוּ מֵעֶסֶק בְּתוֹרַת אֵל חַי וְעַל זֶה יִנָּקֵם נָקָם בְּהִתְעוֹרְרוּת תִּגְבֹּרֶת הַדִּינִים. וּבַזְּמַן עַצְמוֹ וּלְבֶן שִׁנַּיִם מֵחָלָב יַרְאֶה לָנוּ לְבֶן שִׁנַּיִם מֵחָלָב וְאוּלַי שֶׁיִּרְמֹז בָּאֳמְרוֹ **וּלְבֶן** עַל יִשְׂרָאֵל

שֶׁקָּרָאוֹ ה' בֵּן דְּכְתִיב (ירמיה ל"א) הֲבֵן יַקִּיר לִי. וְאָמְרוֹ **מֵחָלָב** הִיא בְּחִינַת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים אֲשֶׁר יְעוֹרֵר עָלֵינוּ אֲבִינוּ הַזְּמַן עַצְמוֹ שֶׁהוּא נוֹקֵם נָקָם, וְהוּא אָמְרוֹ (מיכה ז') כִּימֵי צֵאתְךָ וְגוֹ' כְּשֵׁם שֶׁאָז הָיָה בְּכִי וְשִׁירוֹת כְּמוֹ כֵן יִהְיֶה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן:

לעילוי נשמת

ידידי ורעי היקר

שתמיד עזר ותמך והשתתף בכל ספרי הגאולה

עו"ד ר' **אפרים** יונה בן אורי אהרון יואל ע"ה **זיסק**

נלב"ע ב' אלול ה'תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לעילוי נשמת

ידידי ורעי הנדיב היקר

ר' **מאיר** בן זוהרה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה

"הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש אכי"ר!

לזכות

זוגתו מרת **חנה** בת מסודי תחי'

ובניהם: **שלמה, שלום-ישראל ודוד-משה** שיחיו

אביטן

זכות רבי חיים בן עטר זצוק"ל ה"**אור החיים**" הקדוש זי"ע
וצדקותיו של אביהם ע"ה תגן בעדם
ימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה
זיווגים הגונים ומוצלחים בקרוב ממש
וישלח ברכה והצלחה בכל עניניהם בגשו"ר
והעיקר – קבלת פני מלך המשיח מהרה יגלה,
בשמחה ובטוב לבב, אכי"ר.

אור הגאולה

לֶקֶט מְיֻחָד אוֹדוֹת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל
מְלֻקָּט מֵהַסֵּפֶר
"אוֹר הַחַיִּים" הק'
עַל הַתּוֹרָה

סֵפֶר שְׁמוֹת

לעילוי נשמת

נתן בן משה וציפורה ע"ה **רפאלוב**
שנפל במילוי תפקידו במלחמת ששת הימים
נלב"ע כ"ט אייר ה'תשכ"ז
ולע"נ **לאה-הניה** ב"ר בנימין
ת.נ.צ.ב.ה

לזכות
ידידי ורעי הנדיב היקר
אהרון בן דבורה
וזוגתו **ניסלה-הניה** בת לאה הניה
והילדים:
נתנאל-בנימין, יוסף-אריאל, הילה-אסתר,
אליהו-נסים-מנחם שיחיו
ולזכות ולרפואת הסבתא היקרה
דבורה תחי' בת אסתר
ויקירה-יהודית בת שרה

רפאלוב

לברכה והצלחה בכל מכל כל
בגשמיות וברוחניות גם יחד
בזכות רבינו "**אור החיים**" הקדוש,
ימלא ה' משאלות ליבם לטובה
וקבלת פני משיח בשמחה ובששון אכי"ר.

הַצְּעָקָה שֶׁעָלְתָה לִפְנֵי ה'

"...וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ, וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל-הָאֱלֹהִים מִן-הָעֲבֹדָה". (שמות ב, כג)

פֵּי' לֹא שֶׁצָּעֲקוּ לָאֵל שֶׁיּוֹשִׁיעֵם אֶלָּא צָעֲקוּ מִן הַצַּעַר כְּאָדָם הַצּוֹעֵק מִכְּאֵבוֹ. וּמוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי אוֹתָהּ צְעָקָה עָלְתָה לִפְנֵי ה', וְהוּא אָמְרוֹ **שַׁוְעָתָם** וְגוֹ' **מִן הָעֲבֹדָה** פֵּי' מִצַּעַר הָעֲבוֹדָה **וַיִּשְׁמַע** ה' אֶת נַאֲקָתָם פֵּרוּשׁ הָרָמַת קוֹל כְּאֵבָם.

עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים קי"ח) מִן-הַמֵּצַר קָרָאתִי יָ-הּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָ-הּ, כִּי אַחַת מֵהַתְּפִלּוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת הִיא תְּפִלָּה שֶׁמִּתּוֹךְ צָרָה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יונה ב) קָרָאתִי מִצָּרָה, וְהוּא אָמְרוֹ **וַתַּעַל שַׁוְעָתָם** וגו' **מִן הָעֲבֹדָה** פֵּי' לְצַד שֶׁהָיְתָה מִצָּרַת הָעֲבוֹדָה, וּכְפִי זֶה שַׁוְעָה זוֹ הִיא תְּפִלָּה וְצַעֲקַת כְּאֵב הַצָּרָה הִנֵּה הִיא רְמוּזָה בְּאָמְרוֹ מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ, וּבָזֶה יְדַיֵּק עַל נָכוֹן טַעַם שֶׁשִּׁנָּה הַכָּתוּב לְשׁוֹנוֹ שֶׁהִתְחִיל לוֹמַר וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם וְגוֹ', שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר וַתַּעַל זַעֲקָתָם וְגוֹ', אֶלָּא נִתְכַּוֵּן לוֹמַר שֶׁהֵם זָעֲקוּ מֵהַצָּרָה וְגַם שִׁוְּעוּ לַה' כְּאָמְרוֹ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם. וּכְפִי זֶה שִׁעוּר הַכָּתוּב הוּא עַל זֶה הַדֶּרֶךְ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם שֶׁשִּׁוְּעוּ לָאֱלֹהִים מִן הָעֲבוֹדָה. עוֹד אוּלַי אָמְרוֹ מִן **הָעֲבֹדָה** יִרְצֶה שֶׁלֹּא הִגִּיעָה הַשִּׁוְעָה לִפְנֵי ה' עַל יְדֵי אָמְצָעִי אֶלָּא בְּיִשֶּׁר עָלְתָה מִן הָעֲבוֹדָה אֶל הָאֱלֹהִים שֶׁלֹּא עַל יְדֵי בַּעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר (קהלת י' כ):

לְעוֹרֵר זְכוּת בְּרִית אָבוֹת

"וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּדַע אֱלֹהִים". (שם, כה)

פי' אַחַר שֶׁצָּעֲקוּ וְעָלְתָה צַעֲקָתָם זָכַר ה' בְּרִית הָאָבוֹת וְזֶה הָיָה סִבָּה לִפְנוֹת לָהֶם וְלִרְאוֹת אוֹתָם, כִּי רְאִיַּת ה' בַּמִּצְטַעֵר תּוֹעִיל לַהֲסָרַת הַצַּעַר כִּי הוּא רַחֲמָן מָלֵא רַחֲמִים וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְהוּא אָמְרוֹ וַיֵּדַע וְגוֹ' בְּלַע"ז אפיאד"ו. וְתִמְצָא כִּי בְּעֵת כַּעֲסוֹ יַסְתִּיר פָּנָיו, וְהוּא אָמְרוֹ (דברים ל"א) וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר וְגוֹ'. עוֹד יִרְצֶה בְּאָמְרוֹ **וַיֵּדַע** דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁהֵרֵעוּ:

לזכות

ידידי ורעי היקר, הנדיב הדגול
אוהב אורייתא ורחים רבנן
ידיד ה' וצדקתו עומדת לעד
ר' **משה** שי' **הלוי** בן הלן
וזוגתו מנב"ת **אסתר** תחי' בת לינדה
וילדיהם:
יום-טוב, מרדכי, דוד, הלן, לינדה, ושרה
שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות ומתוקות

ידיד

יתן ה' ובזכות ה"**אוה"ח" הקדוש** יבורך מפי עליון בכל מכל כל, בגשמיות וברוחניות וימלא הא-ל כל משאלות ליבו לטובה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו יזכה לחיים טובים ומבורכים, ונחת אמיתי מכל יוצאי חלציו- יצליח ה' דרכם ויזכו בקרוב ממש לקבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובטוב לבב, אכי"ר.

הֲגַם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן קֵץ הַגְּאֻלָּה

"וַיֹּאמֶר ה' רָאֹה רָאִיתִי אֶת-עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם...". (שמות ג, ז)

צָרִיךְ לְדַעַת לָמָּה כָּפַל לוֹ ב' רְאִיּוֹת. ב' לָמָּה הֻצְרַךְ לְפָרֵשׁ וְלוֹמַר אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאִם לֹא יַכִּיר מֹשֶׁה עַמּוֹ שֶׁל הָאֱלֹהִים אֵינוֹ מְסָיָם אֶצְלוֹ בְּסִימָן זֶה אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם הֲלֹא כַּמָּה אָמוֹת הָיוּ בְּמִצְרַיִם. וְאוּלַי כִּי לֹא הָיְתָה אָמָּה מְעֻנָּה וּמְרוּדָה בְּמִצְרַיִם כְּיִשְׂרָאֵל. אֶלָּא שֶׁאֵין הַדַּעַת מְקַבֶּלֶת כִּי לֹא יָדַע מֹשֶׁה כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם עַם ה' וְנַחֲלָתוֹ. אָכֵן יְכַוֵּן ה' לְהוֹדִיעַ כִּי רָאָה ב' רְאִיּוֹת, הָא' שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ הַקֵּץ וְאַף עַל פִּי כֵן **רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי** וְהָעֹנִי הוּא **אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם** פִּי' עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם שָׁם [במס' שבת] (י.) שֶׁבִּשְׁבִיל ב' סְלָעִים מִילַּת וְכוּ' נִתְגַּלְגֵּל הַדָּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמִצְרַיִם וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' וַהֲלֹא כְּבָר נִגְזַר הַגָּלוּת בְּבֵין הַבְּתָרִים וְאָמְרוּ שֶׁהָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁלֹּא הָיוּ מִשְׁתַּעְבְּדִים בּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָל כָּךְ צַעַר וְעִנּוּי, וְהוּא אָמְרוֹ **אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם** פִּי' וְלִבְחִינָה זוֹ שֶׁל כֹּבֶד הַשִּׁעְבּוּד אֲנִי רוֹאֶה כִּי הֲגַם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן קֵץ הַגְּאֻלָּה הִגִּיעַ קֵץ פְּרָט בְּחִינַת הָעֳנִי אֲשֶׁר מְעַנִּים וּמְשַׁעְבְּדִים אוֹתָם.

נִשְׁלְמוּ בְּרוּרֵי נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה וְאֵין מַה לְּעַכֵּב יוֹתֵר

עוֹד יְרֻצֶּה לוֹמַר רָאָה הַצַּעַר שֶׁיֵּשְׁנָם בּוֹ וְעוֹד **רָאִיתִי עֳנִי עַמִּי** שֶׁהֵם חֵלֶק ה' עַמּוֹ וְהָעֹנִי הוּא אֲשֶׁר הֵם בְּמִצְרַיִם כִּי אִם יִשְׂרָאֵל מִתְעַכְּבִים עוֹד הֵם נֶאֱבָדִים בָּר-מִינָן עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (הגדה) וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הָקָבָ"ה אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם עֲדַיִן וְכוּ' כִּי אִם הָיוּ מִתְעַכְּבִים שָׁם עוֹד, הָיוּ נִכְנָסִים בְּנֵי שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וְלֹא הָיְתָה תִּקּוּמָה, לָזֶה גְּאֻלָּם מִיָּד וְלֹא שֶׁהוּ אֲפִי' שִׁעוּר שֶׁיַּסְפִּיק בְּצָקָם לְהַחְמִיץ הֲגַם שֶׁכְּבָר בָּטְלָה עֲבוֹדָה מֵהֶם וְהָיוּ שָׂרֵי צַעַר הַמָּקוֹם הוּא גּוֹרֵם עִנּוּי, וְהוּא טַעַם אָמְרוֹ (לקמן י"ג ל"ט) וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ, וְהוּא שֶׁרָמַז פִּי חָכָם בָּרוּךְ הוּא **אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם.**

עוֹד יְרֻצֶּה בְּאָמְרוֹ **רָאֹה רָאִיתִי** ב' רְאִיּוֹת אַחַת שֶׁנִּשְׁלְמוּ בְּרוּרֵי נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה וְאֵין לָהֶם עוֹד הֲנָאָה בַּגָּלוּת וּכְאָמְרָם זַ"ל (ברכות ט'; פסחים קי"ט.) בַּפָּסוּק וַיַּצְּלוּ אֶת מִצְרַיִם עֲשָׁאוּהָ כְּמְצוּדָה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגִן וּכְמְצוּלָה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגִים, וְעוֹד רָאִיתִי שֶׁעַכְּבָתָם שָׁם תֹּרַע לָהֶם לְהַטְמִינָם בַּקְּלִפָּה בְּטֻמְאָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי:

לַמְרוֹת שֶׁהִגִּיעַ הָעֵת צְרִיכָה לִהְיוֹת הִתְעוֹרְרוּת

"... וְאֶת-צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו
כִּי יָדַעְתִּי אֶת-מַכְאֹבָיו".

פִּי' וְעוֹד בָּא לְפָנֵי צַעֲקָתָם מִצָּרָה לָהֶם כִּי הוֹסִיפוּ לְהָרַע עַד שֶׁצָּעֲקוּ צְעָקָה מִכְּאֵב לֵב וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק וַתַּעַל שַׁוְעָתָם וְגוֹ' מִן הָעֲבֹדָה. וְזֶה הַקְּדָמַת טַעַם לִשְׁלִיחוּתוֹ קֹדֶם הַזְּמַן שֶׁהוּא לְהַצִּילוֹ מִצָּרָה מֵעַכְשָׁו שֶׁלֹּא יִשְׁתַּעְבְּדוּ בּוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁהָיוּ הַמִּצְרִים מָכִים מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת כִּי מִיּוֹם שֶׁהִתְחִילוּ הַמַּכּוֹת בְּמִצְרַיִם נִסְתַּלֵּק הַשִּׁעְבּוּד מִיִּשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר בְּסָמוּךְ בַּפָּסוּק וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ. גַּם לְמָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּאָמְרוֹ **רָאֹה רָאִיתִי** שֶׁנִּתְכַּוֵּן עַל צָרַת מִצְרַיִם כִּי הִגִּיעַ הָעֵת לְהִסְתַּלֵּק, אַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ הִתְעוֹרְרוּת מֵהַנִּצּוֹלִים, לָזֶה אוֹמֵר **וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי:**

צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיְתָה בִּתְפִלָּה לִפְנֵי ה'

וְאָמְרוֹ **מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו** אַחַר שֶׁהִזְכִּיר שְׁמִיעַת הַצְּעָקָה וְלֹא כֵן הָיָה לוֹ לוֹמַר אֶלָּא וְאֶת צַעֲקָתָם מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו שָׁמַעְתִּי. עוֹד אָמַר **צַעֲקָתָם** לְשׁוֹן רַבִּים וְנֹגְשָׂיו לְשׁוֹן יָחִיד וְלֹא הִשְׁוָה מִדַּת הַלָּשׁוֹן, נִתְכַּוֵּן לוֹמַר כִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צָעַק לִבָּם אֶל ה' בִּתְפִלָּה, וְזֶה יַצְדִּיק מָה שֶׁפֵּרַשְׁנוּ בַּפָּסוּק וַתַּעַל שַׁוְעָתָם וְגוֹ', וְאִם הָיָה אוֹמֵר וְאֶת צַעֲקָתָם מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו שָׁמַעְתִּי הָיָה נִשְׁמָע שֶׁהַצְּעָקָה הָיְתָה מֵהֶעֱבוֹדָה וְלֹא כֵן הוּא שֶׁצַּעֲקָתָם הָיְתָה בִּתְפִלָּה לִפְנֵי ה'. וְטַעַם שֶׁאָמַר **צַעֲקָתָם** בִּלְשׁוֹן רַבִּים **וְנֹגְשָׂיו** בִּלְשׁוֹן יָחִיד, לִהְיוֹת כִּי אֵין רַבִּים הַצּוֹעֲקִים שָׁוִים בִּצְעָקָם אֶל ה' לָזֶה כִּנָּה אוֹתָם בְּשֵׁם רַבִּים, אֲבָל בְּעֶרֶךְ הַנּוֹגֵשׂ הָיָה נוֹגֵשׂ לְכָלָם יַחַד בְּשָׁוֶה לָזֶה אָמַר מִפְּנֵי **נֹגְשָׂיו** לְשׁוֹן יָחִיד. וְטַעַם אָמְרוֹ **מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו** הוּא לְרַמֵּז כִּי טַעַם שֶׁקִּבֵּל צַעֲקַת לִבָּם אֶל ה' הוּא לְצַד שֶׁצָּעֲקוּ מִצָּרָה וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק מִן הָעֲבֹדָה. עוֹד יְרֻצֶּה בְּאָמְרוֹ **מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו** כָּאן רָמַז כִּי הַמִּצְרִיִּים נִתְמַלְּאוּ סְאָתָם לִפְרַע מֵהֶם אֲשֶׁר הֵרְעוּ הֲגַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַם זְמַן הַגְּאֻלָּה, וְזֶה טַעַם אַחֵר לִשְׁלִיחוּת מֹשֶׁה קֹדֶם זְמַן הַגְּאֻלָּה.

ה' נוֹתֵן לֵב עַל מַכְאוֹבֵי עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ עוֹד טֶרֶם יִקְרָאוּ

עוֹד יִרְמוֹז **מִפְּנֵי נִגְשָׁיו** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ישעי' ס"ה) "טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה", וְכָאן הוֹדִיעַ כִּי קֹדֶם נְגִישָׁתָם הָאָדוֹן מַרְגִּישׁ בְּצַעֲקַת בָּנָיו יְדִידָיו, וּלְדָרֶךְ זֶה טַעַם אָמְרוֹ לְשׁוֹן יָחִיד לוֹמַר אֲפִי' נְגִישַׁת רֹאשׁוֹן שֶׁבָּהֶם, וְאָמַר הַטַּעַם **כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאֹבָיו** לוֹמַר הֲגַם שֶׁעֲדַיִן לֹא צָעֲקוּ אֲנִי יוֹדֵעַ וְנוֹתֵן לֵב עַל מַכְאוֹבָיו שֶׁל עַמִּי וְנַחֲלָתִי, גַּם בְּזֶה גְּלָה עִצָּם אַהֲבָתוֹ עִם יִשְׂרָאֵל כְּרַחֵם אָב רַחֲמָן וְגוֹ'. וְלִדְרָכִים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁפֵּרַשְׁתִּי, כַּוָּנַת אָמְרוֹ **כִּי יָדַעְתִּי** וְגוֹ' לְהַגְדִּיל רֹב צָרוֹתָם כִּי לֹא יוּכְלוּ שְׁאֵת כִּי רַבּוּ מַכְאוֹבֵיהֶם בַּנֶּגְלֶה וּבַנִּסְתָּר. עוֹד יִרְצֶה לְהוֹדִיעוֹ **כִּי יָדַעְתִּי מַכְאֹבָיו** פִּי' לֹא שֶׁקִּבְּלָם מֵהַצּוֹעֲקִים אֶלָּא הִכִּיר וְיָדַע שִׁעוּר הַמַּכְאוֹבִים, וְדָבָר זֶה יְחַיֵּב לְצַד מִדּוֹתָיו לְהַצִּיל, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי לְצַד רְאִיָּתוֹ בְּצָרַת הַנִּבְרָאִים יִתְרַבּוּ רַחֲמָיו לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין, וּכְמוֹ כֵן הַדְּבָרִים שֶׁבְּאֶמְצָעוּת יְדִיעַת הַמַּכְאוֹב שֶׁל יְדִידָיו יִתְרַבּוּ רַחֲמָיו, וּמִכָּל קִבּוּץ הַטְּעָמִים אָמַר **וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ:**

מַדּוּעַ עִכֵּב ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם?

"וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרִים וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ...". (שמות ג, ח)

טַעַם אָמְרוֹ **וָאֵרֵד**, כִּי לְפִי עֵרֶךְ גְּדֻלַּת אֵל עֶלְיוֹן אֵינוֹ מִכְּבוֹדוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל הַנַּעֲשֶׂה שֶׁיָּבוֹאוּ דְּבָרָיו לְאָדָם נָבָל כְּפַרְעֹה וּלוֹמַר אֵלָיו דְּבָרִים מִשָּׁמוֹ, וּמַה גַּם כְּשֶׁיַּגִּיעַ לְמַדְרֵגַת מֵאוֹן עַד הַגִּיעוֹ לוֹמַר (לקמן ה' ב') מִי ה' ח"ו, וְצֵא וּלְמַד מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ בְּרַבּוֹת בְּפִתְיחַת אֵיכָה (פתיחתא י"ד) בַּפָּסוּק (משלי כ"ט) אִישׁ חָכָם נִשְׁפָּט אֶת אִישׁ אֱוִיל, שָׁפַט לֹא אָמַר אֶלָּא נִשְׁפָּט וְכוּ' יְעַיֵּן שָׁם דִּבְרֵיהֶם, לְזֶה אָמַר ה' **וָאֵרֵד** הַסְּכִים עַל מְעוּט כְּבוֹדוֹ כְּבֶיכוֹל לְצַד הַצָּלַת יִשְׂרָאֵל כְּאָמְרוֹ לְהַצִּילוֹ. וְכַוָּנַת הַצָּלָה זוֹ הִיא שֶׁיַּצִּילוֹ מֵעֲכְשָׁו מֵהָעִנּוּי וּמֵהַשִּׁעְבּוּד, וְהוּא אָמְרוֹ **מִיַּד מִצְרַיִם** הַמְשַׁעְבְּדִים בָּהֶם. וְאָמְרוֹ **וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן הָאָרֶץ** פִּי' כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה מִכָּאן עַד י"ב חֹדֶשׁ אַעֲלֶה אוֹתוֹ מִן הָאָרֶץ וְגוֹ' לְבַל יִתְעַכֵּב שָׁם עוֹד אֲפִלּוּ בְּלֹא עִנּוּי. וְטַעַם שֶׁלֹּא הֶעֱלָה אוֹתָם תֵּכֶף וּמִיָּד, הוּא לְצַד שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַגְּאֻלָּה אֲשֶׁר קָצַב ה'. וּבָזֶה נָחָה דַּעְתִּי בַּחֲקִירָה

אַחַת לָמָּה הָאָרִיךְ ה' י"ב חֹדֶשׁ בְּמַכּוֹת הַמִּצְרִים, וְרַז"ל (שמו"ר פ"ט) מֵהֶם אָמְרוּ שֶׁהַמַּכָּה הָיְתָה מְשַׁמֶּשֶׁת ג' שָׁבוּעוֹת וְהַהַתְרָאָה שָׁבוּעַ אַחַת וּמֵהֶם אָמְרוּ לְהֶפֶךְ, וְלָמָּה יְאַחֵר ה' הַגְּאֻלָּה וְהָיָה לוֹ לְהָבִיא הַמַּכּוֹת זוֹ אַחַר זוֹ וְיִגָּאֲלֵם מִיָּד וְתַסְפִּיק הַהַתְרָאָה בְּיוֹם אֶחָד אוֹ בְּשָׁעָה אַחַת כְּדִין הַתְרָאַת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין צָרִיךְ בָּהּ זְמַן וּמִכָּל שֶׁכֵּן אָמוֹת הָעוֹלָם שֶׁאֵינָן צְרִיכִין הַתְרָאָה. גַּם לָמָּה לֹא הִסְפִּיק הַתְרָאָה אַחַת עַל כָּל הַמַּכּוֹת, אֶלָּא לְצַד שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן הָיָה ה' מַלְבִּישׁ הַזְּמַן הַהוּא לְהַשְׁבִּיעָם מְרוֹרוֹת בֵּיני בֵיני עַד שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן. וּגְאֻלָּם מִיָּד בְּלֹא שׁוּם עִכּוּב. וְאִם תֹּאמַר וּמַה בְּכָךְ אִם הָיָה ה' גּוֹאֵל אוֹתָם קֹדֶם זְמַן זֶה. עוֹד לָמָּה ה' הוֹצִיאָם בְּזִבּוּלָא בַּתְרֵיתָא בִּזְמַן שֶׁאִם הָיוּ מִתְעַכְּבִים קְצָת הָיוּ נִלְכָּדִים עַד שֶׁהֶצְרַךְ לְמַהֵר וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ וְהָיָה לוֹ לְהוֹצִיאָם בִּזְמַן מָרְוָח.

עִקַּר הַגְּלוּת לְבָרֵר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

הִנֵּה לְמַה שֶּׁקָּדַם לָנוּ כִּי עִקַּר הַגְּלוּת הוּא לְבָרֵר הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּנ' שַׁעֲרֵי טֻמְאָה וּכְמוֹ שֶׁצִּיַּנְתִּי דָּבָר זֶה כַּמָּה פְּעָמִים בְּזֶה יָנוּחַ דַּעַת בְּב' הַשְּׁאֵלוֹת כִּי אִם הָיָה מוֹצִיאָם קֹדֶם זֶה הָיוּ מַפְסִידִים בֵּרוּר הַחֵלֶק הַהוּא, וְתֵדַע שֶׁעַם ה' הִשִּׂיגוּ בְּבְחִינַת כְּלָלוּתָם הַכְּלוּל בְּמִשָּׁה שֶׁנִּתְיַחֵס בְּשֵׁם עַמּוֹ הַשָּׁגַת מ"ט שַׁעֲרֵי בִּינָה, וְטַעַם שֶׁלֹּא הִשִּׂיג שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים הוּא לְצַד שֶׁאֵין הַמָּשָׁךְ אֶלָּא בְּהִשְׁתַּדְּלוּת הַמַּשִּׂיג וּלְצַד שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא נִכְנְסוּ בְּנ' שַׁעֲרֵי טֻמְאָה לְבָרֵר אוֹתוֹ לֹא הִשִּׂיגוּ בְּחִינַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וְהֻבְטַחְנוּ כִּי לָעָתִיד לָבֹא יַשְׁפִּיעַ בָּנוּ אֵל עֶלְיוֹן תּוֹרַת חַיִּים שֶׁבְּשַׁעַר הַחֲמִשִּׁים וְהַשָּׂגָתוֹ הוּא בְּאֶמְצָעוּת הַגָּלְיוֹת וּבִפְרָט גָּלוּת הָאַחֲרוֹן אָנוּ מַשִּׂיגִים הַדָּבָר. וְטַעַם שֶׁנִּסְתַּכְּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּבֵרוּר שַׁעַר הַנ', לְצַד שֶׁלֹּא הָיוּ בְּנֵי תּוֹרָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן דּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים בְּאֶמְצָעוּת תּוֹרָתָם יַשִּׂיגוּ לְכָנֵס לְשַׁעַר הַנ' וּלְהוֹצִיא בְּלָעוֹ מִפִּיו, וְאָז סָפוּ תַּמּוּ בְּחִינַת הַטֻּמְאָה. וּמֵעַתָּה כָּל שֶׁהָיָה ה' מוֹצִיא יִשְׂרָאֵל קֹדֶם זְמַן כָּל שֶׁהוּא הָיוּ מְמַעֲטִים הַבֵּרוּר וְהָיוּ מִתְמַעֲטִים בַּמַּשָּׂג וּלְזֶה הוֹצִיאָם בִּנְקֻדָּה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל מ"ט וְקֹדֶם שֶׁיִּכָּנְסוּ לְשַׁעַר הַנ', וְהוּא אָמְרָם ז"ל **וּגְאָלָם מִיָּד.** (פסחים פ"ו מ"ה לגי' הרמב"ם):

אִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִדְפְּקוּ עַל דַּלְתֵי הָרַחֲמִים

"וָאֵרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יִצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי, וּשְׁמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם". (וארא ו, ג)

עוֹד יִרְצֶה כִּי בָּא הָאָדוֹן בָּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב לְמֹשֶׁה עַל שֶׁשָּׁלַח קֹדֶם הַקֵּץ, וְאָמַר כִּי הֲגַם שֶׁשָּׁם קֵץ לַחֹשֶׁךְ לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַקֵּץ עֲדַיִן לֹא נִשְׁלַם, יֵשׁ לְךָ לָדַעַת כִּי הַקֵּץ שֶׁעָשִׂיתִי לְהָאָבוֹת הוּא בְּחִינַת אֵל שַׁדַּי וּבוֹ שָׁמַתִּי לַגָּלוּת גְּבוּל וְאָמַרְתִּי לוֹ דַּי אֲבָל בְּחִינָה אַחֶרֶת לֹא נוֹדַעְתִּי פִּי' לֹא אָמַרְתִּי לָהֶם הַקֵּץ שֶׁיִּהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת הָרַחֲמִים אִם יְבַקְּשׁוּ וְיִעוֹרְרוּ רַחֲמִים כְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁבִּקְּשׁוּ מִמֶּנִּי רַחֲמִים וְיִדְפְּקוּ עַל דַּלְתֵי הָרַחֲמִים קֹדֶם הַקֵּץ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, וְלָכֵן הֲגַם שֶׁלֹּא שָׁלְמוּ יְמֵי הָעִנּוּי וְהַצָּרָה אַף עַל פִּי כֵן רִחַמְתִּי עֲלֵיהֶם בְּמִדַּת הַוָּי"ה, וְהוּא אָמְרוֹ בְּתִחְלָה **אֲנִי ה'** וְהָבֵן.

לְהוֹדִיעַ גֹּדֶל חִבַּת יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו

עוֹד יִרְצֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם** פִּי' אֵיךְ אַעֲלִים רַחֲמֵי מַעַם זֶה אֲשֶׁר הֵם בְּנֵי בְּחוּנֵי שֶׁנִּגְלֵיתִי עַל אֲבוֹתָם וְלֹא לְאֶחָד בִּלְבַד אֶלָּא לִשְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת לְכָל אֶחָד בִּזְמַנּוֹ, וְלָזֶה הִפְסִיק בֵּינֵיהֶם אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְלֹא אָמַר אֶל אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְזֶה יַגִּיד שֶׁבַח כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ **בְּאֵל שַׁדָּי** הוּא חִבַּת גִּלּוּי שְׁכִינָה. וְאָמְרוֹ **וּשְׁמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם** פִּי' עֲדַיִן לֹא הוֹדַעְתִּי מִדַּת רַחֲמֵי לָהֶם, שֶׁכָּל הַהַבְטָחוֹת שֶׁהִבְטַחְתִּים עֲדַיִן לֹא הֵבֵאתִי עֲלֵיהֶם, וַאֲנִי חָפֵץ לְהוֹדִיעַ לָהֶם מִדַּת רַחֲמֵי כִּי לָהֶם יֵאוֹתוּ. וְנִתְכַּוֵּן ה' בָּזֶה לְהוֹדִיעַ גֹּדֶל חִבָּתָם בְּעֵינָיו:

פְּעֻלַּת הַצְּעָקָה מִכְּאֵב לֵב

"וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי" (וארא ו, ה)

אָמְרוֹ **וְגַם** פִּי' מִלְּבַד שֶׁהִתְפַּלְּלוּ לְמִדַּת הָרַחֲמִים וּמִלְּבַד אַהֲבַת הָאָבוֹת וּבְרִיתָם יֵשׁ בְּחִינָה ג' שֶׁלְּצַד צַעֲקָתָם לְבַד מֵהַשְׁעְבּוּד שָׁמַע ה' קוֹל צַעֲקָתָם מִכְּאֵב לֵב. וְהוּא אָמְרוֹ **וְגַם אֲנִי**, וּפִי' אֲנִי הוּא שֵׁם הָרַחֲמִים שֶׁאָמַר בְּתִחְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' מִצַּד רַחֲמֵי לְבַד

שָׁמַעְתִּי אֶת נְאָקָתָם פִּי' צְעָקָה מִכְּאֵב לֵב כְּחָלָל הַנּוֹאָק מִבְּלִי צָרָךְ תְּפִלָּתָם, וְהוּא שֶׁדַּיֵּק לוֹמַר **אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים אֹתָם** פִּי' בְּחִינַת צַעַר הַשִּׁעְבּוּד שֶׁמִּצְרַיִם מַעֲבִידִים אוֹתָם הוּא שֶׁשָּׁמַעְתִּי. וְעַיֵּן מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (לעיל ב' כג) וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה. גַּם יִתְיַשֵּׁב לְפִי שְׁאָר הַדְּרָכִים שֶׁכָּתַבְנוּ וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין:

וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי

פִּי' גַּם כֵּן לְגָאֳלָם לָתֵת לָהֶם אֶת הָאָרֶץ, וְהִיא הַבְּרִית הָרִאשׁוֹנָה בַּפָּסוּק, וַאֲנִי מַקְדִּים בִּזְמַן זֶה לְצַד הָרַחֲמִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה. וְהָאוֹמֵר שֶׁהַבְּרִית הִיא לְפָרַע מִן הַגּוֹי הָעוֹבֵד לֹא הֻזְכְּרָה בְּרִית זוֹ בַּפָּסוּק וְדוֹחֵק לְהַרְחִיק הַדְּבָרִים:

שֵׁם הַפּוֹעֵל יִפְעַל ד' גְּאֻלּוֹת

"לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם... וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם..., וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם... וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם, וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים..". (וארא ו, ו)

עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל (שמו"ר פ"ו) כִּי ד' גְּאֻלּוֹת נֶאֶמְרוּ בַּפָּסוּק זֶה, וְאוּלַי כִּי הֵם רְמוּזִים בְּשֵׁם הַוָּי"ה שֶׁאָמַר ה' פֶּתַח דְּבָרָיו **אֱמֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'** וּלְצַד זֶה שֵׁם הַפּוֹעֵל יִפְעַל ד' מִינֵי גְּאֻלּוֹת. וּלְפִי זֶה יָדַיִק אָמְרוֹ **וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים** עַל גְּאֻלָּה הַבָּאָה בְּחִינַת ה"א אַחֲרוֹנָה כִּי תִּקָּרֵא שֵׁם אֱלֹהִים כַּיָּדוּעַ לְאַנְשֵׁי אֱמֶת. וְאוּלַי כִּי לְזֶה נִתְכַּוֵּן בְּאָמְרוֹ אַחַר שֶׁסִּדֵּר ד' לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי שֵׁם הַוָּי"ה פִּי' וְזֶה לְךָ הָאוֹת ד' גְּאֻלּוֹת:

חֹדֶשׁ הַגְּאֻלָּה לְיִשְׂרָאֵל

"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה". (בא יב, ב)

טַעַם כָּפֵל רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא וְגוֹ', נִתְכַּוֵּן לוֹמַר כִּי חֹדֶשׁ זֶה הוּא רֹאשׁ פֵּרוּשׁ מֻבְחָר שֶׁבֶּחֳדָשִׁים עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שמות ל') "בְּשָׂמִים רֹאשׁ". וְדִקְדֵּק לוֹמַר **לָכֶם** כִּי אֵינוֹ מְשֻׁבָּח וּמְעֻלֶּה שֶׁבֶּחֳדָשִׁים אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל. וְתִמְצָא שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (ראש השנה י"א.) בְּנִיסָן נִגְאֲלוּ

בְּנִיסָן עֲתִידִין לְגָאֵל, כִּי הַחֹדֶשׁ מְסֻיָּם לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל וְעַל זֶה רֹאשׁוֹן הוּא רָאוּי לִהְיוֹת לָכֶם שֶׁיִּהְיוּ מוֹנִים מִנִּיסָן לְצַד מַעֲלָתוֹ. עוֹד יִרְמֹז בְּאָמְרוֹ **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** וְלֹא אָמַר חֹדֶשׁ זֶה, לִרְמֹז עַל הַיָּדוּעַ שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב (לקמן ט״ו ב) זֶה אֵלִי כִּי יִהְיֶה זֶה לָכֶם שֶׁיִּגָּלֶה לָהֶם כְּאָמְרָם זַ״ל (מכילתא י״ד) רָאֲתָה שִׁפְחָה עַל הַיָּם וְכוּ׳. עוֹד יִרְמֹז כִּי **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל כְּנִגּוּי בְּחִינַת הָרֹאשׁ שֶׁלֹּא יִהְיוּ עוֹד נִבְזִים וּשְׁפָלִים. עוֹד רָמַז בְּתֵבַת **זֶה** כִּי יִהְיֶה רֹאשׁ לְכָל הֶחָדָשִׁים שֶׁהֵם י״ב כְּמִסְפַּר זֶה:

תּוֹעֶלֶת הַגְּלוּת, הַיְצִיאָה הַמְיֻדַּית וְהַפְּסִיחָה

"וְאָכְלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל-מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ": (בא יב, ח)

וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים. לְפִי פְּשַׁט הַכָּתוּב לְפִי מַה שֶּׁרָאִינוּ שֶׁאָמַר ה׳ שֶׁצָּרִיךְ צְלִי אֵשׁ וְשֶׁיִּהְיֶה שָׁלֵם כּוּ׳ זֶה יַגִּיד שֶׁמִּדַּעַת עֶלְיוֹן הוּא לְהַרְאוֹת בְּחִינָה הַגְּדוֹלָה וְהַחֵרוּת וְאֵין רְשׁוּת אֲחֵרִים עֲלֵיהֶם, וּלְפִי זֶה גַּם הַמְּרוֹרִים שֶׁיִּצְּוָה ה׳ הוּא לְצַד כִּי כֵּן דֶּרֶךְ אוֹכְלֵי צְלִי לֶאֱכֹל עִמּוֹ דָּבָר חַד כִּי בְּזֶה יֶעֱרַב לְחֵךְ הָאוֹכֵל וְיֹאכַל בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ. גַּם בְּזֶה יִכַּר גֹּדֶל הָעֲרֵבוּת כְּשֶׁיַּקְדִּים לְפִיו מְרוֹרִים. גַּם מַה שֶּׁהִזְכִּיר הַמַּצּוֹת הוּא פְּרָט אֲשֶׁר יְכוֹנֵן חֵךְ אוֹכֵל יִטְעַם לוֹ הַצְּלִי. וְהִנֵּה ג׳ הַשָּׁרִיגִים יַטְעִימוּ יַחַד וְהוּא רוֹמֵז לְג׳ דְּבָרִים, הָא׳ הוּא הַגְּלוּת שֶׁמֵּרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם, הַב׳ הִיא הַיְצִיאָה תֵּכֶף וּמִיָּד שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם לְהַחְמִיץ בְּמִצְרַיִם, ג׳ אֲשֶׁר פָּסַח ה׳ עַל בָּתֵּיהֶם וְהוּא בְּחִינַת הַגְּאֻלָּה כִּי עָבַר ה׳ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְנִתֵּק חֶבֶל מוֹסְרוֹת הָעֲבוֹת שֶׁהָיוּ תּוֹקְפִים בָּהֶם שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּכוֹרָה וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי הָעִנְיָן בְּמְקוֹמוֹ (לעיל י״א ח׳). וּשְׁלִשְׁתָּ הָעִנְיָנִים יַחַד הָיוּ צְרִיכִין לִהְיוֹת וְזוֹלֶת א׳ אֵין נַס בַּשְּׁנַיִם הָאֲחֵרִים, שֶׁאִם לֹא הָיָה הַגְּלוּת לֹא הָיוּ מַשִּׂיגִים אֲשֶׁר הִשִּׂיגוּ מֵהַצְּרוּף וּמָה שֶּׁבֵּרְרוּ, וּמָה גַּם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים (ויגש מ״ו ג׳) כִּי גּוֹי גָּדוֹל עָצְמוֹ שֶׁהוֹצִיא ה׳ מִמִּצְרַיִם הֵם בְּחִינוֹת נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁשָּׁם הָיְתָה וְשָׁם נִמְצֵאת, וְסִגֻּלַת הוֹצָאָתָהּ הוּא הַמָּרוֹר אֲשֶׁר מֵרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם, וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ (קהלת ח׳) עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ. וְאִלּוּ לֹא הָיָה הַמְּהִירוּת שֶׁהוֹצִיאָם ה׳ הָיוּ חוֹזְרִים וּמִשְׁתַּקְעִים בּוֹרְרִים וּמִתְבָּרְרִים, וְהוּא מַאֲמַר הַתַּנָּא (הגדה) וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא וְגוֹ׳ עֲדַיִן וְכוּ׳ וְהָיִינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְכוּ׳ דִּכְתִיב (לקמן י״ב ל״ט) וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ, וְעִקַּר הַגְּאֻלָּה

הִיא הַפְּסִיחָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר כִּי שְׁלִשְׁתָּם יַחַד הֵם הָעִקָּר, וּלְזֶה הָיָה הִלֵּל מְדַקְדֵּק לְכָרְכָם יַחַד (פסחים קט״ו.):

לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה אֲפִלּוּ מֵחֵטְא קַל

"וְעַתָּה אִם-שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-בְּרִיתִי וִהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל-הָעַמִּים כִּי-לִי כָּל-הָאָרֶץ": (יתרו יט, ה)

אָמְרוֹ **וְעַתָּה,** עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ״ל (ב״ר פכ״א) אֵין וְעַתָּה אֶלָּא תְּשׁוּבָה, כִּי לְצַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְלֻכְלָכִים בַּחֲרָמֵי הָעַוֹנוֹת אֲשֶׁר קָדְמוּ לָהֶם וְגַם הַחֲדָשִׁים מִקְרוֹב בָּאוּ בְּהַמְרָאָתָם כַּכָּתוּב בְּתוֹרָה כַּמָּה פְּרָטֵי חֲטָאִים, בַּמָּן, בַּשְּׂלָו, בַּשַּׁבָּת, בַּמַּיִם, וְכַאֲשֶׁר רָצָה אֵל עֶלְיוֹן לָתֵת הַתּוֹרָה זַכָּה וּבָרָה יְסוֹד הַקְּדֻשָּׁה וְהַטָּהֳרָה וּרְוָחָנִיּוּת הָרוּחָנִיּוּת צִוָּה לָהֶם שֶׁיַּחֲזְרוּ בִּתְשׁוּבָה אֲפִלּוּ מֵחֵטְא קַל, וּכְבָר קָדַם לָנוּ מַאֲמָרָם זַ״ל (קדושין מ״ט:) בְּדִין הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁהוּא צַדִּיק גָּמוּר וְנִמְצָא רָשָׁע, שֶׁקִּדּוּשֶׁיהָ קִדּוּשִׁין כִּי חִישִׁינָן שֶׁמָּא עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּבְאֶמְצָעוּת תְּשׁוּבָתוֹ יִקָּרֵא צַדִּיק. עוֹד יִתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ: ...

טַעַם פְּזוּר יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָעוֹלָם

עוֹד יִרְמֹז לְמַה שֶׁאָמְרוּ זַ״ל (שבת קמ״ו.) יִשְׂרָאֵל שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי פָּסְקָה זֹהֲמָתָן, וְזוֹ הִיא סְגֻלָּתָן מִכָּל הָעַמִּים שֶׁלֹּא פָּסְקָה זֹהֲמָתָן. עוֹד יִרְמֹז סֵתֶר עֶלְיוֹן לְפִי מַה שֶּׁקָּדַם לָנוּ כִּי עַנְפֵּי הַקְּדֻשָּׁה נִתְפַּזְּרוּ בָּעוֹלָם וְאֵין מְצִיאוּת לָהֶם לְהִתְבָּרֵר זוּלַת בְּאֶמְצָעוּת יִשְׂרָאֵל וּבְיוֹתֵר מֵאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁהִיא כְּאֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת נִיצוֹצֶיהָ בַּמָּקוֹם שֶׁהֵם, וְאוֹתָם נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה גַּם לָהֶם יִקָּרֵא סְגֻלָּה, וְהוּא אָמְרוֹ **וִהְיִיתֶם** קְרִינַן בֵּיהּ וְהוּיתֶם פֵּרוּשׁ בה״א מלאפו״ם כִּי הֵם יִהְיוּ הֲוָיַת סְגֻלָּה **מִכָּל הָעַמִּים** אֲשֶׁר נָפוֹצוּ שָׁם בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה כְּמַאֲמָרָם זַ״ל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים הַדְּבָרִים בְּמַעֲשֶׂה מִצְרַיִם. וְאָמְרוֹ **כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ** כָּאן רָמַז שֶׁיֵּשׁ לוֹ סְגֻלָּה מְפֻזֶּרֶת בְּכָל הָאָרֶץ, וְזֶה טַעַם פְּזוּר יִשְׂרָאֵל בִּד׳ רוּחוֹת הָעוֹלָם לְחַזֵּר אַחַר הַסְּגֻלָּה שֶׁהִיא אֲבֵדָתָם. וְהִנֵּה זוּלַת עֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יְכוֹלִים הַשָּׂגַת הַדָּבָר בְּלֹא פְּזוּר בָּעוֹלָם אֶלָּא בְּכֹחַ עָצֶם תּוֹרָתָם הָיוּ מוֹלְכִים בְּכָל הָעוֹלָם וְשׁוֹאֲבִים כָּל בְּחִינוֹת הַקְּדוּשׁוֹת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהֵם, וּבְאֶמְצָעוּת הַחֵטְא תַּשׁ כֹּחָם וּצְרִיכִין לָרֶדֶת שָׁמָּה לְבָרֵר הַטּוֹב הַהוּא:

לְחַזֵּק אֱמוּנַת נְבִיאֵי כָּל הַדּוֹרוֹת

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ וְגַם-בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם,...": (יתרו יט, ט)

יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם. פֵּרוּשׁ לְעוֹלָם- לַדּוֹרוֹת הַבָּאִים יַאֲמִינוּ בֶּאֱמְצָעוּתְךָ בְּכָל הַנְּבִיאִים עַל דֶּרֶךְ שֶׁכָּתַב רַמְבַּ"ם בפ"ח מה' יְסוֹדֵי הַתּוֹרָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: כָּל נָבִיא שֶׁיַּעֲמֹד אַחַר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אֵין אָנוּ מַאֲמִינִים בּוֹ מִפְּנֵי הָאוֹת וְכוּ' אֶלָּא מִפְּנֵי הַמִּצְוָה שֶׁצִּוָּה מֹשֶׁה בַּתּוֹרָה וְאָמַר אִם נָתַן אוֹת אֵלָיו תִּשְׁמְעוּן עַד כָּאן. וְכָתַב עוֹד שָׁם כִּי אֱמוּנַת מֹשֶׁה לֹא הָיְתָה לְצַד הַמּוֹפְתִים וְכוּ' אֶלָּא לְצַד שֶׁשָּׁמְעוּ בְּדַבֵּר ה' עִמּוֹ וְהֵם עֵדִים בַּאֲמִתּוּת נְבוּאָתוֹ. וְעַל פִּי הַדְּבָרִים יָכֹלְנוּ לְפָרֵשׁ **וְגַם בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם** טַעַם אָמְרוֹ לְעוֹלָם רָמַז גַּם עַל שְׁאָר נְבִיאִים הַבָּאִים אַחֲרָיו לְעוֹלָם כְּשֶׁיָּבוֹא גַּם כֵּן נָבִיא לָהֶם שֶׁלּוֹחַ מִמֶּנִּי יַצְדִּיקוּ נְבוּאָתוֹ. כִּי הָאוֹתוֹת שֶׁיַּעֲשׂוּ לֹא יַאֲמִתוּ הַנְּבוּאָה אֶלָּא בְּמִצְוַת ה' עַל אֱמוּנָתָם וְזוּלַת הַבְּחִנָה זוֹ גַּם הַמְצַוֶּה בְּמִצְוָה זוֹ יֵשׁ בּוֹ פִּקָּפּוּק כְּשֶׁתִּהְיֶה אֱמוּנָתוֹ עַל פִּי הָאוֹתוֹת זוּלַת כְּשֶׁיִּשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרוֹ עִמּוֹ. אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לָתֵת לֵב בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם אֵיךְ יִצְדַּק לוֹמַר שֶׁלֹּא הֶאֱמִינוּ בְּמֹשֶׁה וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (לעיל י"ד ל"א) "וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה" וְגוֹ' כִּי מוֹפְתָיו וְאוֹתוֹתָיו מְפֻלָּאִים הֵם וּמַה גַּם מַעֲשֶׂה קְרִיעַת יַם סוּף הוּא דָּבָר מַבְהִיל וּבוֹ יַצְדִּיקוּ וְיַכְרִיחוּ הָאֱמוּנָה, הֵן אֱמֶת כִּי בִּשְׁאָר נְבִיאִים לְצַד שֶׁאֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת חֲזָקִים וּגְדוֹלִים כְּאוֹתוֹת מֹשֶׁה לְזֶה צְרִיכִין אָנוּ לְחַזֵּק אֱמוּנַת נְבוּאָתָם עַל פִּי מַאֲמַר ה' אֲשֶׁר צִוָּה לִשְׁמֹעַ לוֹ מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֹשֶׁה. וּמַה שֶּׁכָּתַב רַמְבַּ"ם שָׁם כִּי אוֹתוֹת שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה לֹא הָיוּ כְּדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ בּוֹ אֶלָּא לְצַדְכֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' כָּאָמוּר שָׁם, סוֹף כָּל סוֹף יִשְׁתַּמַּע הָאֱמֶת מֵעַצְמוֹ כִּי מֹשֶׁה אֱמֶת:

בְּאֶמְצָעוּת מֹשֶׁה יַאֲמִינוּ בַּנְּבִיאִים שֶׁיָּקוּמוּ אַחֲרָיו

וְנִרְאֶה לוֹמַר כִּי הָאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמִינוּ יִשְׂרָאֵל בְּמֹשֶׁה הָיְתָה שֶׁהוּא עֶבֶד ה' וְה' חָפֵץ בּוֹ וְעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ וּרְצוֹנוֹ אַךְ לֹא הֶאֱמִינוּ שֶׁהָיָה ה' מְדַבֵּר עִמּוֹ, כִּי יֵשׁ סְבָרָא מֵחַכְמֵי אֻמּוֹת שֶׁמּוֹכִיחִים בְּהַרְבֵּה הוֹכָחוֹת כְּפִי פִּילוֹסוֹפְיוּתָם כִּי מִן הָאִי אֶפְשָׁרְיוּת שֶׁיְּדַבֵּר ה' עִם אָדָם וָחַי, וְאֵלֶּה יַצְדִּיקוּ כִּי ה' יִשְׁמַע וַיַּעֲנֶה וְיֹאהַב לַחֲבִיבָיו וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנָם, וּלְצַד שֶׁיֵּשׁ סְבָרָא זוֹ בָּעוֹלָם נוּכַל לוֹמַר כִּי הֲגַם שֶׁהֶאֱמִינוּ יִשְׂרָאֵל בְּמֹשֶׁה עַבְדּוֹ

פֵּרוּשׁ שֶׁהוּא עֶבֶד ה' וְיִשְׁמַע ה' תְּפִלָּתוֹ וְיַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ וּרְצוֹנוֹ אֲבָל לֹא מִפְּנֵי זֶה יַצְדִּיקוּ כִּי יְדַבֵּר ה', וְיֶשְׁנָהּ עֲדַיִן לַחֲשָׁשֵׁת פִּילוֹסוֹפֵי הָאֻמּוֹת, לְזֶה אָמַר ה' אֵלָיו **בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ** וּבְזֶה יַצְדִּיקוּ כִּי יְדַבֵּר ה' עִם הָאָדָם וָחַי, וְאָמְרוֹ **וְגַם בְּךָ יַאֲמִינוּ** פֵּרוּשׁ בְּאֶמְצָעוּתְךָ יַאֲמִינוּ בַּנְּבִיא אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם תַּחְתֶּךָ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לְעוֹלָם כִּי תִּפְקַע מֵהֶם טַעֲנַת סְבָרָא זוֹ. אוֹ יִרְצֶה אָמְרוֹ בְּךָ בְּאֶמְצָעוּת נְבוּאָתְךָ כְּשֶׁיַּצְדִּיקוּהָ כְּשֶׁתִּצְוֶה לָהֶם שֶׁיִּשְׁמְעוּן לַנָּבִיא עַל פִּי אוֹת יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם לְכָל נָבִיא וְנָבִיא אֲבָל זוּלַת הַצְדָּקַת נְבוּאָתְךָ לֹא יוֹעִיל הָאוֹת לְהַאֲמִין בַּנָּבִיא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמְבַּ"ם. אַחַר שֶׁכָּתַבְתִּי זֶה מָצָאתִי בְּרֵיתָא בַּמְּכִילְתָּא וְזֶה לְשׁוֹנָם: גַּם בְּךָ גַּם בַּנְּבִיאִים שֶׁאַחֲרֶיךָ עַד כָּאן, וְהֵם דְּבָרֵינוּ עַצְמָם וּבַמֶּה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי תָּבִין כַּוָּנַת דִּבְרֵיהֶם. וְהִנֵּה בִּשְׁמוֹעַ הָעָם דִּבְרֵי ה' הִצְדִּיקוּ כֻּלָּם יַחַד כִּי יְדַבֵּר ה' עִם הָאָדָם וָחַי וּכְמוֹ שֶׁהִגִּידוּ בְּפִיהֶם וְאָמְרוּ (דברים ה' כ"א) הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי יְדַבֵּר ה' אֶת הָאָדָם וָחָי, וְהֵם עֵדֵי ה' בַּדָּבָר וְנִכְזְבָה דַּעַת הַפִּילוֹסוֹפִים בְּרִאָיָה בְּרוּרָה, וְגַם הִכִּירוּ מַעֲלַת הַנָּבִיא מֹשֶׁה בַּמֶּה שָׁנִּשְׁאֲלוּ ה' בִּנְבוּאָתוֹ דִּכְתִיב (פסוק י"ט) מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ ז"ל בַּכָּתוּב (מכילתא) יָעִין שָׁם דִּבְרֵיהֶם:

יִרְמֹז עַל גָּלוּת הָאַחֲרוֹן

"אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים": (יתרו כ, ב)

... עוֹד יִרְצֶה בְּאָמְרוֹ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים עַל זֶה הַדֶּרֶךְ אֲנִי אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי עָתִיד לְהוֹצִיאֲךָ מִבֵּית עֲבָדִים, וְזֶה יִרְמֹז עַל גָּלוּת הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר שִׁעְבְּדוּ בְּיִשְׂרָאֵל כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן כַּמִּשְׁפָּט הָרָגִיל בְּעֶבֶד וְרָמַז י"י כִּי יוֹצִיאֵנוּ מִבֵּית זֶה:

דִּבַּר מִצְוָה וּקְדֻשָּׁה אֵינוֹ בָּא בְּחִנָּם

"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם: כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא לַחָפְשִׁי חִנָּם": (משפטים כא,א-ב)

עוֹד נִרְאֶה לְפָרֵשׁ הַפָּרָשָׁה דֶּרֶךְ רָמָז כִּי תְּצַוֶּה הַתּוֹרָה לְהָאָדָם לָשׂוּם לְפָנָיו בְּתָמִידוּת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בֵּין עֵינָיו וְהוּא אָמְרוֹ **אֲשֶׁר**

תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם שֶׁתָּמִיד יָשִׂים הָאָדָם עִנְיָן זֶה לְפָנָיו. וְהוּא **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי** הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי הָאָדָם נֶחֱלָק לִשְׁנַיִם, חֵלֶק אֶחָד רוּחָנִי וְהוּא הָעִקָּר וְחֵלֶק אֶחָד גַּשְׁמִי שֶׁבָּרָא ה' לַנְּשָׁמָה לְשַׁמְּשָׁהּ שֶׁבְּאֶמְצָעוּתוֹ מְקַיֵּם כַּמָּה מִצְווֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְלוֹ יִקְרָא שֵׁם עֶבֶד כִּי אֵינוֹ אֶלָּא שַׁמָּשׁ לַנֶּפֶשׁ שֶׁלָּהּ יִקָּרֵא אָדָם כְּמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (לקמן לי) עַל בְּשַׂר אָדָם לֹא וְגוֹ' שֶׁזֶּה יַגִּיד כִּי לֹא הַבָּשָׂר יִקָּרֵא אָדָם, וְכֵן אָמַר (יחזקאל ל״ד) "אָדָם אַתֶּם" - [אַתֶּם] קְרוּיִים אָדָם וְלֹא אֻמּוֹת הָעוֹלָם (ב״מ קי״ד.) שֶׁאֵין לָהֶם נֶפֶשׁ רוּחָנִית, וְלָזֶה מְצָוָה הַתּוֹרָה לְהָאָדָם **כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי** פֵּרוּשׁ עִבְרִי עוֹבֵר כִּי אֵינוֹ קַיָּם לָעַד כִּי מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים קמ״ד) כְּצֵל עוֹבֵר, וּזְמַן קְבִיעָתוֹ הוּא עַד ס' שָׁנָה עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (איוב ה׳) "תָּבוֹא בְכֹלַח אֱלִי קָבֶר", וְאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס (מועד קטן כ״ח.) כִּי בֶּן ס' שָׁנָה הוּא זְמַנּוֹ שֶׁל אָדָם לָלֶכֶת כְּחֻשְׁבַּן בְּכֹלַח שֶׁאָז הוּא כַּעֲלוֹת גָּדִישׁ, וְזֶה הוּא אָמְרוֹ **שֵׁשׁ שָׁנִים** פֵּרוּשׁ כָּל יָמָיו הֵם שִׁשִּׁים, וְהֶגֶם שֶׁאָמַר שֵׁשׁ יֵשׁ חֶשְׁבּוֹן שֶׁיִּכְלֹל כְּלָלוּת א' וְכָאן כּוֹלֵל הָעֲשִׂירִי, **וּבַשְּׁבִיעִית** פֵּרוּשׁ בְּעֶשֶׂר שָׁנִים הַשְּׁבִיעִית יֵצֵא לַחָפְשִׁי הָעֶבֶד עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תְּהִלִּים פ״ח) "בַּמֵּתִים חָפְשִׁי". וְאָמְרוּ תֵּבֶת **חִנָּם** לִרְמֹז עַל יַד מִי תִּהְיֶה הַיְצִיאָה עַל יְדֵי חִנָּם שֶׁהוּא ס"מ וְחֵילוֹתָיו שֶׁהֵם נִרְמָזִים בְּתֵבַת חִנָּם כְּאָמְרוֹ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ (ח״ב קכ״ח.) כִּי בְּמִילֵי דְּמַגְנָא הוּא זַיְנֵיהוּ דְּהַהִיא סִטְרָא וְלָזֶה לֹא שַׁלְטֵי בְּדָבָר מִצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם בְּדָמִים יְקָרִים, וְכֵן תִּמְצָא שֶׁכָּל דָּבָר טָמְאָה בָּא בְּחִנָּם מַה שֶּׁאֵין כֵּן דָּבָר מִצְוָה וּקְדֻשָּׁה צָרִיךְ לָהֶם טֹרַח גָּדוֹל וְדָמִים יְקָרִים:

הַכֹּחַ לַעֲלוֹת בְּיוֹם תְּחִיַּת הַמֵּתִים

"אִם-בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם-בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ": (משפטים כא, ג)

וְאָמְרוֹ **אִם בְּגַפּוֹ יָבֹא** צָרִיךְ לְדַקְדֵּק לָמָּה אָמַר לָשׁוֹן זֶה וְלֹא אָמַר לָשׁוֹן הָרְגִיל בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אִם לְבַדּוֹ כְּאָמְרוֹ (וישלח ל״ב כ״ה) וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ:

אָכֵן יֵשׁ לָדַעַת כִּי אִם סִגֵּל מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְקָנָה לְעַצְמוֹ כֹּחַ יִמְצָא כֹּחַ לַעֲלוֹת בְּיוֹם הַתְּחִיָּה עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים ע״ב) וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֵשֶׂב הָאָרֶץ (כתובות קי״א.) וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כָּאן **אִם בְּגַפּוֹ** פֵּרוּשׁ לְשׁוֹן גַּף עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (משלי ט׳) עַל גַּפֵּי מְרוֹמֵי שָׂרוֹמֵז אֶל הַמִּצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים

כְּאָמְרָם ז"ל (שבת מ״ט) נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְיוֹנָה וְכוּ', וְאָמְרוֹ **יָבֹא** פֵּרוּשׁ עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (אונקלוס בראשית כ״ח י״א) "כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ"- עַל שִׁמְשָׁא, **בְּגַפּוֹ יֵצֵא** פֵּרוּשׁ בְּאוֹתוֹ כָּנָף יֵצֵא מִן הָאָרֹן בְּעֵת הַתְּחִיָּה וְאַחֲרֵי נָפְלוֹ קִימָה תִּהְיֶה לוֹ, וִידִיעַת הַהֶפְכִים שָׁוָה הִיא שֶׁאִם בָּעוֹלָם הַזֶּה לֹא יִשְׁתַּדֵּל בְּסֵגֶל הַטּוֹב אֵין כֹּחַ בּוֹ לַעֲלוֹת, וְהוּא מַאֲמָרָם ז"ל (כתובות קי״א) בַּפְּסוּק (משלי ג׳) "עֵץ חַיִּים" וְגוֹ' שֶׁאֵין גּוּפוֹת עַמֵּי הָאָרֶץ עוֹמְדִים זוֹלַת לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ:

צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים

וְאָמְרוֹ **אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ** כָּאן רָמְזָה הַתּוֹרָה סוֹד גָּדוֹל וְהוּא כִּי יֵשׁ לְךָ אָדָם שֶׁקָּנָה נִשְׁמָתוֹ בְּאֶמְצָעוּת חִזּוּק מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים וְנַעֲשָׂה הוּא בַּעֲלָהּ שֶׁל נִשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וְצָרִיךְ אַתָּה לָדַעַת מַה שֶּׁאָמְרוּ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (ח״ג צ״א.) בַּמָּה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב "שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד" וְגוֹ' כִּי הַבְּהֵמוֹת מֵעֵת לֵידָתָם קוֹנִים שֵׂכֶל שֶׁיֵּשׁ לְשׁוֹר מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָאָדָם כְּפִי מַעֲשָׂיו זָכָה נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ זָכָה יִתְיַר וְכוּ' זָכָה יִתְיַר וְכוּ' עַד כָּאן, הִנֵּה שֶׁבְּאֶמְצָעוּת מַעֲשָׂיו קוֹנֶה הַנְּשָׁמָה הַנִּקְרֵאת אִשָּׁה וּכְמוֹ כֵן מָצִינוּ שֶׁקְּרָאוּהָ חֲכָמֵי אֱמֶת (תקו״ז תקון ו׳) וּלְזֶה אָמַר **אִם בַּעַל אִשָּׁה הוּא** שֶׁקָּנָאָהּ כַּנִּזְכָּר **וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ** פֵּרוּשׁ אֲפִלּוּ אַחֲרֵי יְצִיאַת אִשְׁתּוֹ אַף עַל פִּי כֵן עוֹדָנָּה עִמּוֹ וְנִשְׁאַר חַי אֲפִלּוּ אַחֲרֵי מוֹתוֹ, וְצֵא וּלְמַד מִמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּבָא בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת (קנ״ב.) שֶׁל הַנְּהוּ קַפּוֹלָאֵי וְכוּ' נָחַר בְּהוּ גַּבְרָא וְכוּ' שֶׁהָיָה מְדַבֵּר לְאַחַר מוֹתוֹ, וְזֶה הוּא אָמְרָם ז"ל (ברכות י״ח.) צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים:

לְמוּד זְכוּת נִפְלָא עַל עַם יִשְׂרָאֵל

"וְכִי-יִמְכֹּר אִישׁ אֶת-בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים: אִם-רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר-לוֹ יָעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא-יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבגְדוֹ-בָהּ": (משפטים כא, ז-ח)

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ פָּרָשָׁה זוֹ דָּרְךְ רָמֶז עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם שֶׁאָמְרוּ (סוטה מ״ב:) אֵין אִישׁ סְתָם אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּכְתִיב (לעיל ט״ו ג׳) ה' אִישׁ מִלְחָמָה, וְאָמְרוּ עוֹד (שהש״ר פ״ג) לֹא זָז ה' מֵחֲבִיב לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁקְּרָאָהּ בִּתּוֹ, וּמָצִינוּ שֶׁכָּנָה הַכָּתוּב עִנְיַן הַגָּלוּת בְּשֵׁם מְכִירָה

דִּכְתִיב (ש״א י״ב) וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד וְגוֹ׳, וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁקָּדַם וְצִוָּה הַכָּתוּב עַל הַקּוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֶׁלֹּא יַעֲבֹד אֶלָּא שֵׁשׁ שָׁנִים לְזֶה קוֹבֵל הַכָּתוּב בְּעַד עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָמָּה נִשְׁתַּנָּה דִּינוֹ מִדִּין הָעֲבָדִים הַיּוֹצְאִים בְּשֵׁשׁ, וְהוּא אָמְרוֹ **וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ לְאָמָה** לָמָּה תִּגְרַע מִדִּין הָעֲבָדִים אֲשֶׁר צִוִּיתָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְגוֹ׳, וְהוּא אָמְרוֹ **לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים** בַּשְּׁבִיעִית. וְלָמָּה נִמְכְּרָה בַּגָּלוּת הַמַּר הַזֶּה זֶה לָנוּ אֶלֶף ותרע״ב [1672 שנים לחורבן הבית] וַאֲנַחְנוּ לֹא נוֹשַׁעְנוּ וְהֵן לָנוּ מִשְׁפָּט עֶבֶד עִבְרִי הָרָשׁוּם בַּכְּתָב. וְחָזַר הַכָּתוּב וְטָעַן **אִם רָעָה** וְגוֹ׳ פֵּרוּשׁ אִם עוֹדֶנָּה בְּמַדְרֵגַת כָּלָה כְּמַאֲמַר סֵפֶר קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים שִׁיר הַשִּׁירִים (ד׳ ח׳) וְהוּא אָמְרוֹ **אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ** כִּי אוֹתָהּ יָעַד לְכַלָּה וּכְתִיב בְּאָלֶ״ף, אֲשֶׁר לֹא יְעָדָהּ פֵּרוּשׁ הֵן עַתָּה לֹא יְעָדָהּ לְצַד מַעֲשֶׂיהָ הַמְכֹעָרִים, וְטָעַן הַכָּתוּב עַל זֶה **וְהֶפְדָּהּ** פֵּרוּשׁ כִּי לֹא יָכַר לָהּ בְּחִינַת הָרָע בְּעוֹדָהּ מְכוּרָה וּבוֹעֲלֶיהָ אֲדוֹנִים זָרִים כִּי הֵם יִמְנְעוּהָ מֵעֲשׂוֹת טוֹב וְיַרְחִיקוּהָ לַעֲשׂוֹת רָעָה בְּעֵינֵי אֲדוֹנֶיהָ וְאֵין תִּשׁוּבַת הֱיוֹתָהּ רָעָה בַּגָּלוּת תְּשׁוּבָה עַד שֶׁתִּהְיֶה גְּאֻלָּה אָז יָכַר בָּהּ אִם רָעָה אִם לֹא, וּמֵעַתָּה אֵינוֹ מִן הַדִּין שֶׁיִּמְכְּרֶנָּה לְעַם נָכְרִי עַל אֲשֶׁר תִּהְיֶה רָעָה בְּעֵינָיו כָּל זְמַן שֶׁהוּא בּוֹגֵד בָּהּ פֵּרוּשׁ כָּל זְמַן מְכִירָתָהּ אֶלָּא עַל אֲשֶׁר עָשְׂתָה בִּימֵי שַׁלְוָתָהּ כְּשֶׁלֹּא הָיָה עָלֶיהָ יַד מוֹשֵׁל נָכְרִי:

בִּזְכוּת הַיְסוּרִים - גְּאֻלָּה גַּם לְלֹא תּוֹרָה וּמִצְוֹת

"וְאִם-לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה-לָּהּ: אִם-אַחֶרֶת יִקַּח-לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: וְאִם-שְׁלֹשׁ-אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף": (שם, ט-יא)

וְאָמְרוֹ **וְאִם לִבְנוֹ** טָעַן וְחָזַר וְטָעַן כִּי מָצִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל בָּנִים בְּהַכְרָזָה לְעֵינֵי הָעַמִּים כֻּלָּם וְיָדְעוּ כִּי יִשְׂרָאֵל הִיא אָמָּה הַמְיֻעֶדֶת בְּשֵׁם בֵּן לַה׳ וְהֵן עַתָּה אִם עֲדַיִן אָמָּה זוֹ מְיֻעֶדֶת לִבְחִינַת בְּנוֹ מִן הָרָאוּי הָיָה לְפָחוֹת שֶׁלֹּא תִּהְיֶה גְּרוּעָה מֵהָאִמּוֹת כַּאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוֹאוֹת רוֹם מַעֲלוֹת הָאִמּוֹת וְיִשּׁוּבָן מַה שֶּׁאֵין כֵּן יִשְׂרָאֵל וּמִן הָרָאוּי לֹא תִּהְיֶה גְּרוּעָה מֵהֶם וְדַי לָהּ הַשְׁפָּלָה זוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה מֵהֶם, וְהוּא אָמְרוֹ **כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת** כִּי גַּם הֵם יִקָּרְאוּ בָּנוֹת אֶלָּא שֶׁלֹּא יִתְּנוּ בְּמַעֲלָה זוֹ לִקְרֹאת בִּתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְאָמְרוֹ **אִם אַחֶרֶת** דַּע כִּי אָמְרוּ זַ״ל (זוהר ח״ב קנ״ב:) כִּי בִּזְמַן הַחֻרְבָּן כָּל כְּלֵי

הַשָּׁפַע מַשְׁפִּיעִין חוּץ לִמְקוֹמָן בִּשְׁאָר הָאֻמּוֹת וְלֹא בְּיִשְׂרָאֵל כִּי מִתְקַלְקְלִים הַצִּנּוֹרוֹת וּמַרִיקִים בְּמָקוֹם לֹא קָדוֹשׁ. וְהוּא אָמְרוֹ **אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ** לָתֵת מִדַּת טוּבוֹ כַּאֲשֶׁר עֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל רוֹאוֹת הַפְלָגַת הַטּוֹב בְּיַד לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, טָעַן הַכָּתוּב עוֹד לוֹ יִהְיֶה שֶׁכָּעֵס עוֹד עָלֶיהָ שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּהַדְרֵגַת הַטּוֹב וְהַהֶשְׁקֵט כִּבְנוֹת הָעוֹלָם וְנוֹתֵן ה׳ מִדַּת טוּבוֹ לְאָמָּה אַחֶרֶת לְפָחוֹת שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע, שְׁאֵרָהּ אֵלּוּ מְזוֹנוֹתֶיהָ כְּמַאֲמַר ר׳ יֹאשִׁיָּה (מכילתא), כְּסוּתָהּ כְּמַשְׁמָעוֹ, וְעֹנָתָהּ הוּא שֶׁיִּהְיֶה עוֹנֶה אוֹתָהּ בַּצַּר, וְג׳ דְּבָרִים אֵלּוּ הֵם דְּבָרִים הַמְכָרְחִים וְאֵיךְ יְכוֹלָה לִחְיוֹת זוּלָתָם. וְאָמַר עוֹד **וְאִם שְׁלֹשׁ אֵלֶּה** פֵּרוּשׁ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְתִהְיֶה גְּרוּעָה מֵהֶם **וְיָצְאָה חִנָּם** פֵּרוּשׁ הֲגַם שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּיָדָם לֹא תּוֹרָה וְלֹא מִצְוֹת וַאֲפִלּוּ לֹא יִכְסְפוּ לִדְבַר הַגְּאוּלָה וְהוּא אָמְרוֹ **אֵין כָּסֶף**, כִּי יִסּוּרֶיהָ יַסְפִּיקוּ לִפְדְיוֹנָהּ:

הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה תִּהְיֶה בְּנִסִּים מְפֻלָּגִים

אוֹ תִּרְמֹז הַפָּרָשָׁה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ** זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **אֶת בִּתּוֹ** אָמָּה הַקְּדוּשָׁה, **לְאָמָּה** פֵּרוּשׁ לִהְיוֹת שֶׁכְּבָר עָבְרוּ גָּלְיוֹת עַל יִשְׂרָאֵל גָּלוּת מִצְרַיִם גָּלוּת בָּבֶל כּוּ׳ וְכֻלָּם לֹא נִשְׁתַּעְבְּדוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְאָמָּה אַחַת וְאֵין דָּבָר זֶה סוֹבֵב קְרִיאַת שֵׁם עַבְדוּת עַל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בְּגָלוּת הַחֵל שֶׁאָנוּ בּוֹ עַתָּה מִשְׁתַּעְבְּדִים יִשְׂרָאֵל לְכָל ע׳ אֻמּוֹת בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר שֵׁם עִבְרִי בָּזוּי הוּא וְשָׁפֵל וְכָל אֶחָד בּוֹזֵז וְחוֹזֵר לִקּוּטֵי בָּתַר לִקּוּטֵי וְדָבָר זֶה יָנֻסָּה וְיִסָּמֵן בָּהֶם בְּנִסָּיוֹן גָּדוֹל וְסִימָן מֻבְהָק וְהוּא אָמְרוֹ **לְאָמָּה** כִּי אָמָּתֵנוּ בְּגָלוּת זֶה קָנָתָה שֵׁם אָמָּה וּמֵעַתָּה גַּם בְּבֹא גְּאוּלָתֵנוּ וּפְדְיוֹן נַפְשֵׁנוּ כְּבָר קָנְתָה הָאָמָּה שֵׁם עַבְדוּת, לָכֵן אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַבְטָחָה כִּי גְּאֻלַּת הָאָמָּה הַלָּז לֹא תִּהְיֶה כַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹצִיאָנוּ ה׳ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים אֶלָּא בְּנִסִּים מְפֻלָּגִים בְּפִרְסוּם בְּכָל הָעוֹלָם, וְהוּא אָמְרוֹ **לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים** הָרְמוּזִים בַּתּוֹרָה (לעיל כ׳ ב׳) מִבֵּית עֲבָדִים וְגוֹ׳ שֶׁאָז לֹא הִפְלִיא ה׳ פְּלָאָיו אֶלָּא בְּאָמָּה אַחַת, וְאָז בְּכָל הָעוֹלָם וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ וְשָׂרוֹתֵיהֶם וְגוֹ׳ וְיִשְׁתַּחֲווּ כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר יְשַׁעְיָ׳ (מ״ט.).

שְׁנֵי אֲפָנִים בְּבִיאַת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל

וְאָמְרוּ **אִם רָעָה** וְגוֹ' יִתְבָּאֵר עַל פִּי מַאֲמַר הַזֹּהַר כִּי תִּשְׁתַּנֶּה גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל אִם תִּהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים לְאִם תִּהְיֶה לְצַד הַשְׁלֶמֹת קֵץ הַסָּתוּם, כִּי אִם תִּהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת הֲכָנַת יִשְׂרָאֵל יָבוֹא הַגּוֹאֵל מַלְאַךְ ה' בְּעַמּוּד אֵשׁ מָצָב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיְמָה, וְאִם לְצַד הַקֵּץ וְיִשְׂרָאֵל לֹא רְאוּיִים לוֹ עָלָיו נֶאֱמַר (זכריה ט') עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְהוּא אָמְרוֹ כְּנֶגֶד בִּיאַת הַגּוֹאֵל לְצַד הַקֵּץ הֲגַם שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לוֹ **אִם רָעָה** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ אֲפִלּוּ אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעֵינֵי אֲדוֹנָיהּ כְּשֶׁיִּגִּיעַ הַקֵּץ אֲשֶׁר קָצַב לְיַעֲדָהּ **וְלֹא** בְּאָלַ"ף יִרְצֶה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְיִעוּדָיו כִּי הִיא רָעָה עַל פִּי כֵן **וְהֶפְדָּהּ** פֵּרוּשׁ הַפְּדִיּוֹן יָשֹׂג לָהּ עַל כָּל פָּנִים אֲבָל לֹא יִהְיֶה הַדָּבָר כְּדֶרֶךְ אִם לֹא תִּהְיֶה רָעָה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה. וְאָמַר **לְעַם נָכְרִי** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ כִּי לֹא לִצְמִיתוּת יִהְיֶה הַמֶּכֶר לְעַם נָכְרִי הֲגַם שֶׁיִּבְגֹּד בָּהּ כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (איוב כ"ח) קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ. וּכְנֶגֶד בִּיאַת הַגְּאֻלָּה לְצַד מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים וְהַכְשָׁרָתָם אָמַר **וְאִם לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה** עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם (ב"ב י.) כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם נִקְרָאוּ בָּנִים, הַכַּוָּנָה אִם יִעוּדִים אֲשֶׁר יִיעָדֶנָּה ה' בְּעֵת הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה לְצַד הֱיוֹתָם בְּמַדְרֵגַת בָּנִים **אָז כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת** דָּבָר זֶה יַגִּיד הַפְּלָאַת שַׁעֲשׁוּעַ יִשְׂרָאֵל בְּבוֹא הַגּוֹאֵל פֵּרוּשׁ בָּנוֹת הֵם נְשָׁמוֹת הַמִּשְׁתַּעְשְׁעִים בְּגַן עֵדֶן הַנִּקְרָאִים בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּמִשְׁפָּט שֶׁקָּצַב לָהֶם צְרוֹר הַמּוֹר דּוֹדִי לִי לְהָגְלוֹת לָהֶם אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ וְזֶה הוּא מְחִיָּתָם וְשַׂעֲשׁוּעָם וְתַכְלִית מַאֲוָיִם אָמַר ה' כִּי כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לָהֶם בְּבִיאַת הַגּוֹאֵל, בְּעוֹדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה יִגָּלֶה ה' אוֹר שְׁכִינָתוֹ עַל כָּל הַצַּדִּיקִים וְיֹאמְרוּ כֻּלָּם זֶה אֵלִי וְגוֹ' בִּתְמִידוּת כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת:

הַגְּאֻלָּה תָּבוֹא אֲפִלּוּ אִם אֵינָם צַדִּיקִים לִכְסֹף אֵלֶיהָ

וְאָמְרוּ **אִם אַחֶרֶת** וְגוֹ'. בָּא הַכָּתוּב לְהַתְנוֹת אֵימָתַי חִלַּקְתִּי לְךָ בֵּין זְמַן שֶׁהִיא רָעָה לִזְמַן שֶׁהִיא בְּמַדְרֵגַת בָּנוֹ אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁאִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ עַל דֶּרֶךְ שֶׁפֵּרַשְׁנוּהָ לְמַעְלָה **שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעִנָּתָהּ** שֶׁל הַבַּת הַיִּשְׂרְאֵלִית **לֹא יִגְרָע**, בְּזֶה הוּא שֶׁחִלַּקְתִּי אֲבָל **אִם שָׁלֹשׁ אֵלֶּה** וְגוֹ' **וְיָצְאָה חִנָּם** פֵּרוּשׁ אֲפִלּוּ אֵינָם צַדִּיקִים לִכְסֹף אֶל יוֹם פְּדוּת יֵצְאוּ אֲפִלּוּ קֹדֶם זְמַן הַגְּאֻלּוּת וַהֲרֵי הֵם יוֹצְאִים בִּזְכוּת יִסּוּרִין אֲשֶׁר קִבְּלוּ בְּמַחְסוֹר ג' הַדְּבָרִים וְשָׁוִים הֵם לְמַדְרֵגַת בֵּן:

תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן וְצַדִּיקֵי הַדּוֹר נִתְפָּסִים בַּעֲוֹונוֹת הַדּוֹר לְהַצָּלָתוֹ

"כִּי-תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת-הַבְּעֵרָה":(משפטים כב, ה

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז תִּרְמֹז הַתּוֹרָה אֶת אֲשֶׁר יְסוֹבְבוּ הָרְשָׁעִים בְּרִשְׁעָם כְּדֵי שֶׁיִּתְעוֹרֵר הָאָדָם מִתַּרְדֵּמַת שְׁנַת שִׂכְלוֹ בְּהַבִּיטוֹ הַפְלָגַת הָרָעוֹת אֲשֶׁר יָבִיאוּ לָעוֹלָם כִּי לֹא לָהֶם לְבַדָּם יֵרֵעוּ אֶלָּא יְסוֹבְבוּ רַע לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא אָמְרוֹ **כִּי תֵצֵא אֵשׁ** הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי צָרַת הָעָם תִּתְכַּנֶּה בְּשֵׁם אֵשׁ. וְצֵא וּלְמַד מִשָּׁלִיחַ גַּבְרִיאֵל (יומא ע"ז.) אֲשֶׁר שָׁאַל אֵשׁ מִבֵּין הַבַּדִּים (הַכְּרוּבִים) וְהוּא בְּחִינַת תִּגְבֹּרֶת הַדִּינִים, וְאָמַר **וּמָצְאָה קֹצִים** הֵם הָרְשָׁעִים שֶׁאֵינָם אֶלָּא קוֹצִים מַכְאִיבִים, וְאָמְרוֹ לְשׁוֹן **מְצִאָה** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דברים ל"א כ"א) "וְהָיָה כִּי תִמְצֶאנָה אֹתוֹ" וְגוֹ', וְהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהָרָשָׁע אֵין לוֹ בָּעָלִים כִּי הָאָדוֹן בָּרוּךְ הוּא הִנֵּה הוּא פָּקֵר בּוֹ וְהֵסִיר אַדְנוּתוֹ מֵעָלָיו וְה' הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּמֵעַתָּה הֲרֵי הוּא כִּמְצִיאָה וְכָל הַפּוֹגֵעַ בּוֹ יַעֲשֶׂה בּוֹ רְצוֹנוֹ, וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב עוֹד כִּי אַחַר שֶׁנִּתַּן רָשׁוּת לְאֵשׁ הַדִּינִים לְהַבְעִיר לֹא לַקּוֹצִים לְבַד הֵם מַבְעִירִים אֶלָּא **וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ** כֵּאן רֶמֶז אֶל תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁעֲדַיִן אֵין לָהֶם קוֹמָה אֶלָּא גִּדּוּשִׁים שִׁבֹּלֶת עִם חֲבֵרְתָּהּ כִּי בַּעֲוֹונוֹת הֵם הַנִּתְפָּסִים בְּצָרַת עוֹלָם. גַּם אָמְרוּ ז"ל (שהש"ר פסוק משכני) **בְּפָסוּק** (תהלים ח') " מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז" כִּי הָיוּ עֲרֵבִים בְּשִׁעַת קַבָּלַת הַתּוֹרָה וּכְשֶׁיִּרְשִׁיעוּ בְּנֵי אָדָם הִנֵּה הָרְשׁוּת נְתוּנָה לָאֵשׁ לְבַעֵר בָּהֶם, וְאָמְרוֹ **אוֹ הַקָּמָה** כָּאן מוֹדִיעַ כִּי לִפְעָמִים חָרֵב עַד צַוָּאר הִגִּיעָה מוֹפְתֵי הַדּוֹר יְסוֹדֵי עוֹלָם נִלְקָחִים בַּעֲוֹונָם כְּדֵי לְהַצִּיל עַל כְּלָלוּת הַדּוֹר כְּאָמְרוֹ (שה"ש א') אֶשְׁכֹּל הַכֹּפֶר וְגוֹ', וְלָהֶם יִקָּרֵא קָמָה עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שם ח') "זֹאת קוֹמָתֵךְ דְּמָתָה לְתָמָר" שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים הַנִּמְשָׁלִים לְתָמָר כְּאָמְרוֹ (תהלים צ"ב) "צַדִּיק כַּתָּמָר" וְגוֹ', וְלִפְעָמִים יִגְדַּל הַחֵטְא וְלֹא יַצִּילוּ הַצַּדִּיקִים לְבַד וְחֵמָה שְׁפוּכָה עַל כָּל שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוֹ **אוֹ הַשָּׂדֶה** שֶׁזֶּה יִרְמֹז אֶל כְּלָלוּת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַסְפִּיקוּ לֹא תִּינוֹקוֹת וְלֹא צַדִּיקִים לְהַצִּיל.

מִשְׁפָּט לָרְשָׁעִים שֶׁגָּרְמוּ לְמִיתַת הַתִּינוֹקוֹת וְהַצַּדִּיקִים

וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי יֵשׁ יוֹם לְאֵל אָיִם לָבוֹא בְּמִשְׁפָּט עִם הַסּוֹבְבִים אֶת הַדָּבָר לְמִיתַת הַצַּדִּיקִים וּגְאוֹנֵי עוֹלָם לְהִשְׁתַּלֵּם מֵהֶם, וְהוּא אָמְרוֹ **שֹׁלֵם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִיר** הֵם הָרְשָׁעִים הַקּוֹצִים אֶת כָּל אֲשֶׁר הָרְגוּ, וְאָמְרוּ זַ"ל (סנהדרין ק'.) כִּי ה' יִתֵּן כֹּחַ בָּרְשָׁעִים לְסַבֵּל שְׁעוּר הַמַּגִּיעַ לָהֶם בְּחֶטְאָם אוֹי לָרָשָׁע רַע לַשָּׁמַיִם וְלִבְרִיּוֹת כַּמָּה יְסַבֵּל בְּעַד קִלְקוּלוֹ, וְתִמְצָא (ב"ר פס"ג) שֶׁהַצַּדִּיקִים כְּשֶׁהָיוּ בְּנֵיהֶם מַגִּיעִים לְכָלַל שָׁנִים שֶׁאֵינָם נִלְכָּדִים בַּעֲוֹן אֲבִיהֶם הָיוּ שְׂמֵחִים וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁפְּטָרָם מֵעֹנֶשׁ זֶה, הֲרֵי כִּי יַעֲנִישׁ ה' לַגּוֹרֵם עֹנֶשׁ בִּשְׁבִילוֹ לַוּוֹלַת, וּבֶאֱמֶת כִּי יֶחֱרַד אֱנוֹשׁ וְיִכָּבֶה שַׁלְהֶבֶת יִצְרוֹ הַמַּחֲטִיא אוֹתוֹ בְּאֵשׁ הַמִּשְׁפָּט בְּהַעֲלוֹתוֹ עַל לִבּוֹ נְהָרוֹת הָעֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַגִּיעוּהוּ עַל כַּמָּה נְפָשׁוֹת קְטַנִּים וּגְדוֹלִים אֵין קֵץ שֶׁכֻּלָּם הוּא הָרַצְחָן הַגָּדוֹל לָהֶם בְּאֶמְצָעוּת תַּאֲוָתוֹ הַסְּרוּחָה, וְהִנֵּה אָמְרוּ זַ"ל (קדושין מ'.) לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם כְּאִלּוּ כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ חֶצְיוֹ זַכַּאי וְכוּ' עָשָׂה עֲבֵרָה אַחַת אוֹי לוֹ שֶׁהִכְרִיעַ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְחוֹבָה וְדַם כָּל הָעוֹלָם וְדַם זַרְעִיּוֹתֵיהֶם עַל צַוָּארוֹ וְעַל נַפְשׁוֹ עֲמוּסִים וְיִסְבֹּל מַר הַמָּוֶת בְּעַד כָּל נֶפֶשׁ אַחַת מֵהֶם וּבְכָל צָרָתָם לוֹ צַר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה, וְהוּא אָמְרוֹ **שֹׁלֵם יְשַׁלֵּם** וְגוֹ' טַעַם כָּפֶל שֹׁלֵם וְגוֹ' הַמַּבְעִיר וְגוֹ' כָּאן רָמַז הַכָּתוּב כִּי לֹא לְאִישׁ הָרָשָׁע לְבַד יֵעָשֶׂה ה' מִשְׁפַּט הַתַּשְׁלוּמִין אֶלָּא גַּם לְהַמַּחֲטִיאוֹ וְהוּא יֵצֶר הָרָע בְּחִינָה הַמַּחֲטִיאָתוֹ כִּי גַּם לוֹ מִשְׁפָּט חָרוּץ בְּיוֹם ההוּא יִגְדַּל הַמַּסְפֵּד עָלָיו בַּעֲשׂוֹת בּוֹ ה' דִּין כְּמַאֲמָרָם זַ"ל (סוכה נ"ב.) שָׁמְבִיאוֹ ה' וְשׁוֹחֲטוֹ וְלֹא יִמָּלֵט בְּבָרְחוֹ לְבָצְרָה וַאֲפִלּוּ לְבָצֵר (מכות י"ב.) כִּי מְזִיד הוּא וּמָלֵךְ הַמִּשְׁפָּט יִשְׁפֹּט בְּצֶדֶק לְהִשְׁתַּלֵּם מִמֶּנּוּ וְנִשְׁגָּב ה' לְבַדּוֹ וּבְקַמָּא (ב"ק ס'.) רָמְזוּ בְּאֹפֶן אַחֵר:

הַגָּלוּת נִתְאָרְכָה כִּי אֵין עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות

" וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד": (תצוה כז, כ)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יִתְבָּאֵר הַכָּתוּב עַל דֶּרֶךְ מַאֲמָר הוּבָא בְּסֵפֶר זֹהַר חָדָשׁ (בראשית ח') כִּי ד' גָּלְיוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּל אֶחָד מֵהֶם נִגְאֲלוּ מִמֶּנּוּ בִּזְכוּת אֶחָד, גָּלוּת הָרִאשׁוֹן נִגְאֲלוּ בִּזְכוּת אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, ב'

נִגְאֲלוּ בִּזְכוּת יִצְחָק, ג' בִּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהַד' תָּלוּי בִּזְכוּת מֹשֶׁה וּלְזֶה נִתְאָרְכָה הַגָּלוּת כִּי כָּל עוֹד שֶׁאֵין עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות אֵין מֹשֶׁה חָפֵץ לִגְאֹל עִם בַּטָּלָנִים מִן הַתּוֹרָה. וְזֶה הוּא שֶׁרָמַז הַכָּתוּב כָּאן בְּאָמְרוֹ **וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** עַל דֶּרֶךְ (תהלים צ"א) "כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה", אוֹ עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל אֵין צַו אֶלָּא מַלְכוּת כִּי הוּא יִמְלֹךְ עָלֵינוּ לֶעָתִיד וּתְנַאי הוּא הַדָּבָר שֶׁיַּעַסְקוּ יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה. וְזֶה הוּא אָמְרוֹ **וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ** יִרְמֹז אֶל הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלָה לְשֶׁמֶן מָה הַשֶּׁמֶן מֵאִיר לָעוֹלָם כָּךְ הַתּוֹרָה וְהֵם דִּבְרֵי הַזֹּהַר שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָמוּךְ, וְדִקְדֵּק לוֹמַר **זָךְ** שֶׁצְּרִיכִין לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה לִשְׁמָהּ בְּלִי שְׁמָרִים שֶׁהֵם לְקַנְתֵּר ח"ו אוֹ לְהִתְגַּדֵּל וְכַדּוֹמֶה אֵלֶּה הֵם שְׁמָרֶיהָ. וְאָמַר עוֹד **כָּתִית** פֵּרוּשׁ שֶׁצְּרִיכִין לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וּלְכַתֵּת גּוּפָם וְכֹחָם עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (במדבר י"ט י"ד) זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת (ברכות ס"ג.) וּכְבָר כָּתַבְתִּי עִנְיָן זֶה בְּחֻפְּצִי (ספרו חֻפָּץ ה') בְּעִנְיַן הַמַּיְמִינִים בָּהּ יֵעָיֵן שָׁם. וְאָמְרוֹ **לַמָּאוֹר** תִּתְפָּרֵשׁ גַּם כֵּן כְּפִי דַּרְכֵּנוּ כִּי בִּזְמַן הַגָּלוּת נֶחְשַׁךְ מְאוֹר הַלְּבָנָה שֶׁנִּקְרֵאת הַמָּאוֹר הַקָּטָן וְנִפְרַד אַלּוּף מִמְּנָהּ וְשִׁפְחָה תִּירַשׁ גְּבִירְתָּהּ, וּלְזֶה יָצוּ כִּי יְכַוֵּן בְּשֶׁמֶן זַיִת לְהָאִיר לַמָּאוֹר וּלְיַחֲדוֹ בְּמָכוֹן, גַּם יְכַוֵּן אֶל הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל, כִּי כְּבָר יָדַעְתָּ מַאֲמָרָם זַ"ל (מגילה כ"ט.) **בַּפָּסוּק** (דברים ל' ג') וְשָׁב ה' מְמַה שֶּׁלֹּא אָמַר וְהֵשִׁיב, גַּם מַאֲמָרָם זַ"ל (תענית ה'.) **בְּפָסוּק** לֹא אָבוֹא בָּעִיר וְהָבֵן. וְאָמְרוֹ **לְהַעֲלוֹת** וְגוֹ' עוֹלָה תָּמִיד וְתָמִיד זֶה אֵין לוֹ שִׁעוּר וְלֹא תָּשׁוּב לְדַאֲבָה עוֹד וְהָיָה לָהּ ה' לְאוֹר עוֹלָם, וְאוּלַי שֶׁכְּוַן עוֹד לוֹמַר **לַמָּאוֹר לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד** כִּי הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל הוּא יַעֲלֶה הַנֵּר תָּמִיד עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ישעיה ס"ב ח') נִשְׁבַּע ה' וְגוֹ' אִם אֶתֵּן אֶת דְּגָנֵךְ וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה:

רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא כֹּפֶר נַפְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל

"זֶה יִתְּנוּ כָּל-הָעֹבֵר עַל-הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה'": (כי תשא ל, יג)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז תִּתְבָּאֵר עַל זֶה הַדֶּרֶךְ כִּי בָּא הַכָּתוּב לְגַלּוֹת נִסְתָּרוֹת לַה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּעוֹלָמוֹ דָּבָר שֶׁכָּל רוֹאֶה יִתְמַהּ בְּהִלָּקַח אִישׁ צַדִּיק יָשָׁר קֹדֶם זְמַנּוֹ יֶחֱצוּ יָמָיו כְּמִשְׁפָּט הַמִּתְחַיֵּב לְאַנְשֵׁי דָּמִים

וּמְרֻמָּה וְיִבָּהֲלוּ רַעְיוֹנֵי הָאָדָם לַחֲשֹׁב אֶחָד מִב׳ דְּרָכִים אוֹ יַכְחִישׁ ב״מ אֹשֶׁר הַצַּדִּיקִים כִּי אֵין טוֹב בָּעָמָל הָאֱלֹהִי, אוֹ יַחְשֹׁב כִּי זֶה הָאִישׁ מַצְפּוּנוֹ כַּנִּגְלֶה מִמֶּנּוּ וְהוֹרְעָה חָזְקָתוֹ לְטוֹב, אֲשֶׁר עַל כֵּן אָמַר ה׳ **כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** פְּרוֹשׁ אִם תִּרְאֶה שֶׁיִּסְתַּלֵּק רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלֹא עֵת וְלֹא יַעֲלֶה בְּכֶלַח כַּעֲלוֹת גְּדִישׁ בְּעִתּוֹ הַטַּעַם הוּא **לִפְקֻדֵיהֶם** עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם (שה״ש פ״א) בְּפָסוּק אֶשְׁכּוֹל הַכֹּפֶר דּוֹדִי לִי וְאָמְרוּ ז״ל אִישׁ שֶׁהַכֹּל בּוֹ הוּא כֹּפֶר נַפְשָׁם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוֹ **לִפְקֻדֵיהֶם** לְשׁוֹן חִסָּרוֹן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (במדבר ל״א מ״ט) וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ כִּי לְצַד חִסָּרוֹן יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְחַיְּבוּ לְזֶה אֲנִי נוֹטֵל אֶת רֹאשָׁם בַּעֲדָם לְכֹפֶר נַפְשָׁם שֶׁלֹּא יָמוּתוּ כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיִתְבָּאֵר גַּם כֵּן **לִפְקֻדֵיהֶם** עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בַּזֹּהַר (ז״ח) בְּפָסוּק כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים כָּל הָעוֹבֵר עַל הַמִּצְוֹות לוֹמַר כִּי טַעַם הַחִסָּרוֹן הוּא לְצַד עָבְרָם עַל מִצְוֹות ה׳, וּמֵעַתָּה לֹא יַחְשֹׁב אָדָם רַע לֹא עַל הַמְסַלֵּק לָמָּה וְלֹא עַל הַמִּסְתַּלֵּק כִּי נִסְתָּרוֹ בִּלְתִּי הָגוּן:

הַצַּדִּיק נִלְכַּד וְנִלְקַח בִּשְׁחִיתוּתָם שֶׁל אַנְשֵׁי דּוֹרוֹ

וְאָמַר ה׳ כִּי לְצַד שֶׁהַדּוֹר הוּא הַגּוֹרֵם לִלָּקַח הַצַּדִּיק לָזֶה צָרִיךְ לָתֵת כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל כֹּפֶר נֶפֶשׁ הַצַּדִּיק שֶׁמֵּת בַּעֲדוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ **וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ** שֶׁל הַמִּסְתַּלֵּק אוֹ גַּם כֵּן שֶׁל הַנִּשְׁאָרִים שֶׁיִּרְגִּישׁוּ בִּפְטִירַת הַצַּדִּיק שֶׁנִּלְכַּד בִּשְׁחִיתוּתָם וְכָל אֶחָד יַשְׂכִּיל כִּי חַיָּב מִיתָה לַשָּׁמַיִם וְיִתְקַן מַעֲשָׂיו, וְהוּא מַה שֶּׁמְּפֹרָשׁ בְּדִבְרֵי קַבָּלָה (ישעיה נ״ז) מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק פְּרוֹשׁ אִם הַסּוֹבְבִים דָּבָר הִרְגִּישׁוּ בְּחֶסְרוֹנוֹ וְתִקְּנוּ מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁלֹּא תָּבוֹא, וְאִם לֹא הִרְגִּישׁוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּתוֹךְ הָרָעָה שֶׁתָּבוֹא אַחֲרָיו, וּלְזֶה צִוָּה ה׳ כָּאן **וְנָתְנוּ אִישׁ** וְגוֹ׳, וְאָמְרוֹ **בִּפְקֹד אֹתָם** פְּרוֹשׁ לֹא יֵאָחֲרוּ נְתִינַת הַכֹּפֶר אֶלָּא תֵּכֶף וּמִיָּד בִּפְקֹד אוֹתָם בְּמַעֲשֶׂה זֶה שֶׁנָּטַל רֹאשָׁם כָּל אֶחָד יִתַּקֵּן מַעֲוָתוֹ, וְאָמְרוֹ **וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם** וְגוֹ׳ הָא לָמַדְתָּ שֶׁאִם לֹא יַעֲשׂוּ כַּנִּזְכָּר יִהְיֶה בָּהֶם וְגוֹ׳.

הַשְׁכִּינָה מִתְיַחֶדֶת בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹות

וְאָמַר **בִּפְקֹד אוֹתָם** רָמַז כִּי לֹא יֵאָחֵר הָעֹנֶשׁ אֶלָּא תֵּכֶף לַפְּקִידָה, וְכֵן תִּמְצָא שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁיִּסְתַּלֵּק הַצַּדִּיק רָעָה הַבָּאָה אַחֲרָיו הִיא סְמוּכָה לִפְטִירָתוֹ כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סנהדרין קי״ג.), וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, וְאָמְרוֹ **זֶה יִתְּנוּ** כָּאן פֵּרֵשׁ הַכָּתוּב מַה הוּא כֹּפֶר נֶפֶשׁ שֶׁצִּוָּה

לָתֵת וְאָמַר **זֶה יִתְּנוּ** יִכָּוֵן אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה דִּכְתִיב (יהושע א׳) לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ, גַּם אָמְרוּ זַ״ל כִּי הָקָבָ״ה לְפָנָיו כָּל הַיּוֹם מָנָּח ס״ת כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר צִוָּה לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל (דברים י״ז י״ט) וְהָיְתָה עִמּוֹ וְגוֹ׳, וְהוּא מַה שֶּׁהֶרְאָהוּ בְּאֶצְבַּע זֶה יִתְּנוּ וּסְתָמוֹ כְּפֵרוּשׁוֹ שֶׁעַל הַמָּנָח לְפָנָיו תָּמִיד צִוָּה ה׳ וּבְאֶמְצָעוּת מַה שֶּׁילְמְדוּ בַּתּוֹרָה הִיא מִגְּנָה וּמְכַפֶּרֶת עָוֹן וּמַרְבֶּה זְכִיּוֹת כְּאָמְרָם (מנחות ק״י) וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד הַכֹּל וַאֲפִלּוּ הָיוּ בְּיַד הָאָדָם עֲבֵרוֹת רַבּוֹת זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם כְּאִלּוּ הִקְרִיב כָּל הַקָּרְבָּנוֹת הַמְכַפְּרִים, וְהוּא אָמְרוֹ **כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים** שֶׁהֵם הַמִּצְוֹות זֶה יִהְיֶה לוֹ לְתִקּוּן כָּל דָּבָר, וְנִמְשָׁךְ גַּם כֵּן אָמְרוֹ **כָּל הָעֹבֵר** עִם שֶׁלְּמַטָּה לוֹמַר תִּקּוּן לְמִי שֶׁאֵינוֹ בֶּן תּוֹרָה בַּמֶּה יִתֵּן כֹּפֶר נַפְשׁוֹ כִּי הוּא בּוֹר רֵיק אֵין בּוֹ מַיִם, לָזֶה אָמַר **כָּל הָעֹבֵר** וְגוֹ׳ **יִתֵּן מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל** כְּיִשְׁשָׂכָר וּזְבוּלוּן וְשִׁמְעוֹן אֲחֵי עֶזְרִיָּה (סוטה כ״א.) וְרַבִּים הֵם אֲשֶׁר יֶחֱצוּן כַּסֵּפֶם לַעֲמֵלֵי תוֹרָה, וְאָמְרוֹ **בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ** פֵּרוּשׁ בְּעַד שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, אוֹ יִרְצֶה שֶׁבָּזֶה יִשְׁוֶה הוּא לְנוֹתֵן אִמְרֵי סֵפֶר כְּאָמְרוֹ (קהלת ז׳) בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף, עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ״ל (בכורות ח׳.) שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּפוּל הָיָה, וּבָא לְהוֹדִיעַ כִּי מַה שֶּׁיִּטֹּל מֵהַקֹּדֶשׁ בְּעַד מַחֲצִית כַּסְפּוֹ לֹא שֶׁיִּתְנַכֶּה מֵחֶלֶק הַלּוֹמֵד וְנִמְצָא כָּל אֶחָד אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא מַחֲצִית שָׁכָר לֹא כֵן הוּא כִּי שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּפוּל הָיָה וְנִמְצָא כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ שֶׁקֶל שָׁלֵם וְהָבֵן, וְאָמְרוֹ **עֶשְׂרִים גֵּרָה** וְגוֹ׳ רָמַז לְב׳ עֶשְׂירִיּוֹת שֶׁבַּשְּׁכִינָה, כְּסֵא ה׳, וְהַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וְהָבֵן, וְהִנֵּה בְּאֶמְצָעוּת הַלּוֹמֵד וְהָעוֹשֶׂה יִתְכַּוְּנוּ הַדָּבָר לְיִחוּד הַבְּחִינוֹת, וְרָשַׁם בְּאָמְרוֹ **מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַה׳** כִּי הִיא זֹאת שְׁכִינַת אֵל חַי וְהִיא הַנִּפְגֶּמֶת בְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל וּמִתְיַחֶדֶת בַּתּוֹרָה וּמַעֲשִׂים, וּמֵעַתָּה הֲגַם כִּי שְׁנַיִם עָשׂוּ אֶת הַדָּבָר כָּל אֶחָד יִטֹּל כְּנֶגֶד הַשְּׁנַיִם כַּיָּדוּעַ הַטַּעַם, וְאָמְרוֹ **הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה** פֵּרוּשׁ כִּי הַנּוֹתֵן מַחֲצִית שִׁקְלוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה לֹא יֵרָאֶה בְּעֵינָיו שֶׁהוּא דָּבָר מְרֻבֶּה וְיֵרַע בְּעֵינָיו לְחֶלֶק מַחֲצִיתוֹ, וְאָמַר **וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט** פֵּרוּשׁ לְצַד הֱיוֹתוֹ דַּל וּנְכָסָיו מְצֻמְצָמִים לֹא יַמְעִיט, וְטַעַם לְב׳ אָמַר **לָתֵת אֶת תְּרוּמַת ה׳ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם** וּבְעֵרֶךְ הַמָּצָא יָקֵטֶן כָּל הַנִּתָּן בַּעֲדוֹ, וְכָאן יֵשׁ ב׳ הַשָּׂגוֹת יָקְרוֹת, א׳ שֶׁבָּזֶה יִתֵּן תְּרוּמַת ה׳ וְיִיחֵד קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ וְאֵין עֵרֶךְ לַדָּבָר הַלָּז, וְעוֹד לְכַפֵּר בְּעַד הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר בַּעֲדָהּ יִתֵּן אָדָם עוֹר בְּעַד עוֹר וְגוֹ׳ (איוב ב׳):

סוד מַעֲלַת בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה

וְאָמְרוּ כָּל הָעֵבֶר וְגוֹ' מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה כָּאן הוֹדִיעַ סוֹד מַה שֶּׁלֹּא חִיְּבָה הַתּוֹרָה לְאָדָם אֶלָּא עַד שֶׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים שֶׁהוּא לְטַעַם עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְגֶדֶר זֶה שֶׁתִּהְיֶה נַפְשׁוֹ שְׁלֵמָה מֵהַשָּׂגַת הַמֻּשְׂכָּל מֵהַהַדְרָגוֹת הָרוּחָנִיִּים הָאֱלֹהִיִּים אֲשֶׁר נֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל מְשָׂם הוּא וְלִזְמַן הַנִּזְכָּר תַּשִּׂיג, וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ (תהלים ב׳) "ה' אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ", וְעַיֵּן בְּדִבְרֵי הַזֹּהַר (משפטים צ״ח.) וְיֵשׁ טַעַם נִכְבָּד לָמָּה לֹא יֵעָנֵשׁ אָדָם עַד גְּבוּל זֶה כִּי הוּא לְצַד שֶׁעֲדַיִן לֹא שְׁלֵמָה דַּעְתּוֹ בְּהַכָּרַת הַמֻּשְׂכָּל וּבְהַשְׂכָּלַת הַיְדִיעָה וּבְתִגְבֹּרֶת הַמַּסְפִּיק לְהַעֲרֶכֶת מִלְחָמָה לִשְׁבֹּר כֹּחַ הַמַּסִּית וּלְנַצֵּחַ תַּאֲוַת הַטִּבְעִיּוּת וּלְהַשְׂכִּיל בִּרְצוֹן הַנֶּפֶשׁ וּלְהַבְחִין אֶת אֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּלִבּוֹ אִם לְאֹשֶׁר וּבְהֶיוֹתוֹ בֶּן כ׳ הִנֵּה הוּא שָׁלֵם בְּדַעְתּוֹ לְהַחְזִיק מָגֵן וְצִנָּה בְּתִגְבֹּרֶת הַשֵּׂכֶל וְהַהַבְחָנָה וְהַבְּחִירָה בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים וְהָבֵן:

רַחֲמֵי ה' לְכָנֵי וְאַחֲרֵי הַחֵטְא

"וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד וֶאֱמֶת". (כי-תשא לד, ו)

רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל אָמְרוּ (ראש השנה י״ז:) כִּי ב' מִדּוֹת אֵלּוּ שֶׁל רַחֲמִים אַחַת קֹדֶם שֶׁחָטָא אָדָם וְאַחַת אַחַר שֶׁחָטָא, וְהָרֹא"ש זַ"ל הִקְשָׁה קֹדֶם שֶׁחָטָא לָמָּה צָרִיךְ רַחֲמִים, וְתֵרֵץ כִּי צָרִיךְ רַחֲמִים לְצַד כִּי ה' יוֹדֵעַ שֶׁחָטָא. אוֹ מְדַבֵּר הַכָּתוּב בַּחוֹשֵׁב בַּעֲבוֹדָה זָרָה וְאֵלָיו יִקְרָא קֹדֶם שֶׁחָטָא פֵּרוּשׁ קֹדֶם שֶׁיַּעֲבֹר. וְאֵין דְּבָרָיו רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים מוּבָנִים לִי, כִּי אִם יָבוֹא ה' לְהַעֲנִישׁ עַל מַה שֶּׁעָתִיד, נֹאמַר לְפָנָיו גַּם כֵּן לָמָּה בָּרָאתָ אוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁיֶּחֱטָא וְיָדִין אוֹתוֹ עַל הֶעָתִיד כִּי קֹדֶם לֵדָתוֹ וְקֹדֶם חֶטְאוֹ יִשְׁוֶה בָּהֶם הַמִּשְׁפָּט וַאֲפִלּוּ סָמוּךְ לְמַעֲשֵׂה הַחֵטְא וְהָבֵן, וּמָה שֶׁכָּתַב בַּחוֹשֵׁב בַּעֲבוֹדָה זָרָה וַעֲדַיִן לֹא עָשָׂה קָשֶׁה כִּי זֶה יִקָּרֵא אַחַר מַעֲשֶׂה כִּי הֲגַם שֶׁלֹּא עָבַד חֵטְא הַמַּחְשָׁבָה נִתְפֶּסֶת עָלָיו, וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְרַחֲמִים אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁיֶּחֱטָא אִם אֵין לוֹ זְכוּת שֶׁהוּא קִיּוּם מִצְוֹת עֲשֵׂה לֶהָנוֹת מֵהֶם הוּא הָאָדוֹן יָדוּן אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים, וְהִנֵּה לְפָנֶיךָ מִקְרָא (דברים י״א י״ג) וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ וְגוֹ' וְנָתַתִּי מְטַר וְגוֹ' הֱרֵי שֶׁבִּשְׁכַר מַעֲשֶׂה הַטּוֹב יָבוֹא הַטּוֹב וְאִם הָיָה אָדָם אָנוּס וְלֹא לָמַד וְכוּ' אֵין לוֹ לֹא שָׂכָר וְלֹא עֹנֶשׁ וּבַמֶּה יְרֻחַם, לָזֶה

אָמַר ה' קֹדֶם שֶׁיֶּחֱטָא וְהוּא חִדּוּשׁ, וְעוֹד אֲפִלּוּ הִתְעִיב מַעֲשָׂיו וְעָבַר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה יִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּרַחֲמִים.

עוֹד יִרְצֶה לְהוֹדִיעַ כִּי כְּשֶׁיִּטִיב ה' בְּרַחֲמָיו לְאִישׁ הֲגַם שֶׁיֶּחֱטָא לֹא יִפְחֹת מִטּוּבוֹ דָּבָר וְתִהְיֶה הַמִּדָּה שֶׁהָיָה בָּהּ קֹדֶם מִתְנַהֶגֶת גַּם אַחַר שֶׁחָטָא, לָזֶה אָמַר רַחֲמִים שֶׁקֹּדֶם שֶׁיֶּחֱטָא לְהַשְׁוֹוֹת לָהֶם רַחֲמִים שֶׁיִּהְיוּ אַחַר שֶׁיֶּחֱטָא, וּבָזֶה נָחָה דַּעְתִּי בְּרֵאוֹת כִּי לֹא יִשְׁתַּנֶּה טוּב הָרִשָׁעִים וְלֹא כְּלוּם כִּי כֵן הִיא הַמִּדָּה:

גּוֹאֵל רִאשׁוֹן הוּא גּוֹאֵל אַחֲרוֹן

"שְׁמָר-לְךָ אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת-הָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי":
(כי תשא לד, יא)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז אֶפְשָׁר שֶׁתִּבַּת לְךָ חוֹזֶרֶת אֶל מֹשֶׁה וְרָמַז לוֹ כִּי מַה שֶּׁאוֹמֵר לוֹ **הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ** וְגוֹ' אֵינוֹ לִזְמַן הַמִּזְדַּמֵּן אֶלָּא לִזְמַן רָחוֹק, וְהוּא מַאֲמָרָם זַ"ל (במ״ר פי״ט) מֹשֶׁה שֶׁגָּאַל אוֹתָנוּ הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ לֶעָתִיד לָבוֹא, וְעַל אוֹתוֹ זְמַן הוּא אוֹמֵר **שְׁמָר לְךָ**, וְתֵדַע כִּי לֹא נִתְקַיְּמוּ דִּבְרֵי ה' שֶׁאָמַר כָּאן לְמֹשֶׁה הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ וְגוֹ', לָזֶה אָמַר **שְׁמָר לְךָ** לְאַחֲרִית הַיָּמִים אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם.

"אשרי שומרי משפט- עושה צדקה בכל עת"

לעילוי נשמת

אסתר בת חנה

נלב"ע ט"ז טבת תשמ"ג

אליהו בן תמר ויוסף

נלב"ע כ"ח תשרי ה'תשנ"ד

רחל בת אסתר ומשה

נלב"ע ג' ניסן ה'תשע"ג

אלביליה

לאה בת רחל ואליהו ע"ה **פייגין**

נלב"ע י"ט אדר תשס"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לזכות האח היקר

דוד וזוגתו **אסתר** שיחיו **אלביליה**

וילדיהם: **דנה** וכל משפחתה ור' **גילי** וכל משפחתו שיחיו וכ"י

ולזכות האחות היקרה **עדנה** בת רחל ומשפחתה, והאח היקר

הרצל בן רחל ומשפחתו הי"ו

זכות **"אור החיים" הקדוש** תעמוד להם להתברך בכל המצטרך

הסתדרות טובה בכל הענינים בגשמיות ורוחניות גם יחד

ימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה ולברכה

ולקבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובששון, אמן כן יהי רצון!

הוקדש באדיבותה ונדיבותה של הבת, האחות והדודה

ויויאן תחי' בת רחל ע"ה **למשפחת אלביליה**

לעילוי נשמת

ידיד נפשי היקר, איש חסד ונדיב לב
אכפתניק אמיתי בצפיה לגאולה

ר' **מאיר** ע"ה
ב"ר חיים-ישראל-דוד-ארי"ה ז"ל

הכהן **ורשביק**
מפלורידה
נלב"ע באור ליום שני
כ"ו אד"ר ה'תשס"ח
ת.נ.צ.ב.ה

"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם
בגאולה האמיתית והשלימה ע"י מנחם משיח צדקנו
מהרה יגלה ויגאלנו אכי"ר!

תרומת אשתו **אביבית** תחי' **ורשביק**

הַשָּׂגַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאֶמְצָעוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

"דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי-יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה' מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת-קָרְבַּנְכֶם": (ויקרא א, ב)

וּבְדָרְךְ רֶמֶז יְכַוֵּן עַל זֶה הַדֶּרֶךְ, לְצַד שֶׁרָאוּ שֶׁהִקְרִיב ה' אֶת מֹשֶׁה אֵלָיו וַיִּקְרָא לוֹ מִתּוֹךְ כֻּלָּם וְעָשָׂה יָקָר וּגְדֻלָּה לְמֹשֶׁה, לָזֶה אָמַר **אָדָם כִּי יַקְרִיב** כָּל כָּךְ הַקְרָבָה לַשְׁכִינָה אֵין זֶה אֶלָּא **מִכֶּם** פֵּרוּשׁ מִצַּד יִשְׂרָאֵל כִּי בְּאֶמְצָעוּתָם הָיָה הַהַשָּׂגָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה שֶׁלֹּא הָיָה מְדַבֵּר ה' עִמּוֹ אֶלָּא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל, וְצֵא וּלְמַד ל"ח שָׁנָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל נְזוּפִים נִתְרַחֵק מֵעָלָיו הַכָּבוֹד וְלֹא דִּבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים.

חוֹבַת קֵרוּב לְכָבוֹת לַעֲבוֹדַת ה' וּמַעֲלַת מְזַכֵּה הָרַבִּים

עוֹד יִרְמֹז לְצַוּוֹת אֶת אַנְשֵׁי חַיִל לְהִשְׁתַּדֵּל לְקָרֵב לִבָּבוֹת עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹדַת ה', וְלָזֶה יִקְרָא קָרְבָּן לַה', כִּי עַל יְדֵי חֵטְא הָאָדָם יִפָּרֵד הַדְּבֵקוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, דִּכְתִיב (דברים ד',ד') וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' וְיִהְיוּ נִבְדָּלִים וּמְרֻחָקִים מֵהַשְׁכִינָה, וְהָאָדוֹן בָּרוּךְ הוּא יַקְפִּיד כִּבְיָכוֹל עַל הַדָּבָר וְיִתְאַוֶּה לְקָרֵב אוֹתָם אֵלָיו, וְצִוָּה לְהוֹכִיחַ לְכָל הָרָחוֹק וּלְקָרֵב לִבּוֹ, גַּם הֶעָנִישׁ לַמַּעְלִים עַיִן מֵהַדָּבָר, וְזֶה לְךָ הָאוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְהַתְחִיל מִמִּקְדָּשָׁיו וְהִגְדִּיל שְׂכַר הַמְזַכֶּה כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא (אבות פ"ה) כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ כִּי יִשְׁמְרֵנוּ ה' מִשְּׁגִיּוֹנוֹת, וְהֵם הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים כָּאן. **אָדָם** דְּקִדֵּק לוֹמַר אָדָם לְשׁוֹן חֲשִׁיבוּת כְּאָמוּר בַּזֹּהַר (תזריע מ"ח) כִּי יַקְרִיב וְאֶת מִי יַקְרִיב פֵּרֵשׁ הַכָּתוּב וְאָמַר **מִכֶּם** מִן הַפְּחוּתִים שֶׁיֶּשְׁנָם בָּכֶם אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בַּה' וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְנִתְרַחֲקוּ מִדְּבֵקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ אֶת זֶה יַקְרִיב, וְלָזֶה יִקְרָא קָרְבָּן לַה' כִּי יַקְרִיב נֶצֶר מַטָּעָיו קֹדֶשׁ לְשָׁרְשׁוֹ, וְאָדָם כָּזֶה אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא לֹא נָדָר וְלֹא נְדָבָה גַּם אֵין מְצִיאוּת לְהָבִיא לוֹ חַטָּאת וְלֹא אָשָׁם, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (אבות פ"ה) כָּל הַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים אֵין חֵטְא בָּא עַל יָדוֹ וְאִם אֵין שׁוֹגֵג אֵין קָרְבָּן, וְאַחַר שֶׁגָּמַר אֹמֶר מַעֲשֵׂה קָרְבָּן הִנְכְּבַד

וְהַמְּעָלֶה, אָמַר מִן **הַבְּהֵמָה** וְגוֹ' **תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם** דָּבָר זֶה יֶשְׁנוֹ בְּכָל אָדָם כִּי לֹא כֹּל יַשִּׂיגוּ בְּחִינַת רַבִּים הַשִּׁיב מֵעָוֹן:

מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשֵׁנוּ בְּרִאוֹתֵנוּ אֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ

"צַו אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלַּיְלָה עַד-הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ: (צו ו, ב)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז תִּרְמֹז כָּל הַפָּרָשָׁה עַל גָּלוּת הָאַחֲרוֹן שֶׁאָנוּ בוֹ לְנַחֵמֵנוּ מֵעָצְבוֹן נַפְשֵׁנוּ, כִּי כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאֲנָה הִנָּחֵם נַפְשׁוֹ בִּרְאוֹת אָרְכּוֹ הַגָּלוּת, נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה, לְמִצְרַיִם ת' [400 שנה], לְבָבֶל ע' [70 שנה], לְשֶׁנֵיהֶם יַחַד ת"ע [470 שנה], וְהֵן הַיּוֹם אֶלֶף ותרע"ב [1672 שניס] מָה אֵיחֵל עוֹד, וְלֹא גָלוּת לְבַד אֶלָּא עִנּוּי מֵהָאֻמּוֹת כִּי כָּל גּוֹי וּמַמְלָכָה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲבֹדוּ, וַאֲשֶׁר זֶה יְסוֹבֵב חֻשַּׁב לֹא טוֹב, כִּי שִׂפַת אֱמֶת לֹא הָכְרָה בְּכוֹנֶנֶת וְהָאֲרִיכָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר, וּבָא הַצּוֹפֶה וּמַבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֹאשׁ וְהוֹדִיעַ לְמֹשֶׁה לְזֶרֶז לְיִשְׂרָאֵל וּבְרֹאשָׁם בְּנֵי תּוֹרָה שִׂפְתֵי כֹהֵן אֲשֶׁר תּוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו לְהוֹדִיעַ לְדוֹרוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, **זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה**, אָמַר זֹאת לְמַעֵט כָּל הָעֲלִיּוֹת שֶׁאֵין כָּמוֹהָ עוֹלָה, וְחָזַר וּפֵרֵשׁ מִי הִיא זֹאת, וְאָמַר **הִוא הָעֹלָה** כְּבָר דִּכְתִיב (שה"ש ג') "מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר". עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ הֵם ב' פְּרָטִים שֶׁאָנוּ בָּהֶם, הָא' שֶׁאָנוּ בְּנֵי תּוֹרָה מָה שֶׁאֵין בְּכָל הָאֻמּוֹת, וְהַב' שֶׁאָנוּ מְיֻסָּרִים בְּגָלוּת וְיִסּוּרִין וְדַלּוּת, כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה אָמַר עַל **מוֹקְדָה** שֶׁנִּמְשְׁלָה הַתּוֹרָה לְאֵשׁ, וְכֵן תִּמְצָא שֶׁאָמְרוּ ז"ל (תענית ד') הַאי צוֹרְבָא מֵרַבָּנָן דְּרָתַח אוֹרַיְתָא וכו', וּכְנֶגֶד הַגָּלוּת וַעֲנָפָיו אָמַר **עַל הַמִּזְבֵּחַ** כִּי הַיִּסּוּרִין מִתְיַחֵס לָהֶם שֵׁם מִזְבֵּחַ לֶהֱיוֹתָם כַּפָּרָה, וְכֵן הוּא בְּלִשּׁוֹן חֲכָמִים (ברכות ה'). וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי בְּאֻמְצָעוּת ב' דְּבָרִים תִּהְיֶה עֲלֵיתֵנוּ מִיָּעֲדָת בַּהַפְלָגוֹת הַמְּעָלוֹת מְשֻׁנּוֹת לְשֶׁבַח שְׁבָחִים אֲשֶׁר לֹא הָיָה וְלֹא יִהְיֶה.

אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁלֵמִים הָיוּ נִגְאָלִים בַּבֹּקֶר הָרִאשׁוֹן

וּבֵאֵר עַד מָתַי יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָדֶר ב' דְּבָרִים אֵלּוּ, **כָּל הַלַּיְלָה** שֶׁהוּא זְמַן הַגָּלוּת הַנִּמְשָׁל לְלַיְלָה שֹׁמֵר מַה מִּלַּיְלָה (ישעיה כ"א) וְכֵן בַּפְּסוּק לִיני הַלַּיְלָה דְּרִשׁוּ ז"ל עַל הַגָּלוּת עַד הַבֹּקֶר שֶׁהוּא זְמַן שֶׁיָּרִיק עָלֵינוּ כְּבוֹדוֹ

וְאָתָא בֹּקֶר, וְהַזְּמַן הוּא אַחַר עֲבוֹר ת"ק [500 שנה] לָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, לְפִי מַה שֶּׁקָּדַם לָנוּ מִדִּבְרֵיהֶם ז"ל (ב"ר י"ט) כְּיוֹמוֹ שֶׁל הָקָבָ"ה אֶלֶף שָׁנָה, וּמַהֲשֵׁכֶל יִהְיוּ ת"ק רִאשׁוֹנָה מִדַּת לַיְלָה וּת"ק שְׁנִיָּה מִדַּת יוֹם, וְהוֹדִיעַ ה' כִּי עַד הַבֹּקֶר כִּי כְּשֶׁיִּגְמֹר ת"ק שָׁנָה בַּגָּלוּת עַד הַבֹּקֶר שֶׁיִּהְיֶה הָעֲלִיָּה, וּבֹקֶר זֶה אֵין אֲנִי יוֹדֵעַ אִם בֹּקֶר שֶׁל אֶלֶף הַה' אוֹ בָּקְרוֹ שֶׁל אֶלֶף הַו' כִּי בָּאֶלֶף הַד' גָּלָה כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל בַּעֲקֵב"ו, לָזֶה גִּלָּה ה' סוֹדוֹ בְּיַד עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים כִּי הוּא לְבֹקֶר ב', וְהוּא אָמְרוֹ (ישעיה ל"ג) הֱיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים לְב' בְּקָרִים לְבֹקֶר ב' אִם לֹא לְבֹקֶר א'. וְלָזֶה אָמַר עַד הַבֹּקֶר הַיָּדוּעַ שֶׁהוּא ב' וְלֹא בֹּקֶר הַבָּא רִאשׁוֹן בַּגָּלוּת. וְאוּלַי כִּי לָזֶה רָמַז הַנָּבִיא בְּאָמְרוֹ (ישעיה כ"א) אָמַר שֹׁמֵר אָתָה בֹּקֶר וְגַם לָיְלָה פֵּרוּשׁ הֶגֶם שֶׁאָתָא בֹּקֶר רִאשׁוֹן לֹא הוֹעִיל וּבָא גַּם כֵּן הַלַּיְלָה אֲחֶרְיו כִּי לֹא נוֹשַׁעְנוּ בוֹ. וְאוּלַי כִּי אִלּוּ יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁלֵמִים הָיוּ נִגְאָלִים בְּבֹקֶר רִאשׁוֹן:

וְהוּא מָה שֶׁרָמוּז בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁלֹּא נִגְזַר עַל יִשְׂרָאֵל גָּלוּת אֶלָּא יוֹם אֶחָד דִּכְתִיב (תהלים כ') יַעַנְךָ ה' בְּיוֹם צָרָה פֵּרוּשׁ יוֹמוֹ שֶׁל הָקָבָ"ה, וְלֹא נִשְׁאָרִים אֶלָּא תרע"ב שֶׁהֵם עק"ב שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מֵאֶלֶף הַד' וְת"ק שֶׁל אֶלֶף הַה' הֲרֵי תרע"ב וּבְבָקְרוֹ הָיוּ נִגְאָלִים, וּלְצַד מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים עִכֵּב וְיֵעֵד בֹּקֶר ב', וְלָזֶה נִתְכַּוֵּן בְּאָמְרוֹ (ישעיה ל"ג) ה' חָנֵנוּ לְךָ קִוִּינוּ וְגוֹ' פֵּרוּשׁ קִוִּינוּ לִהְיוֹת הַגְּאֻלָּה בְּבֹקֶר א' שֶׁלֹּא לְעַכֵּב עַד בֹּקֶר ב', אֲבָל עַל כָּל פָּנִים הָיֵה זְרוֹעָם לַבְּקָרִים כְּשַׁיַּעַבְרוּ שְׁנַיִם.

הַקְשֵׁי וְהָעָנוּי בְּגָלוּת יִשְׁמָעֵאל

וְאָמְרוֹ **וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ** יוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי בְּאוֹר בֹּקֶר תֵּעָשֶׂן אַף ה' וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכַל עַל אֲשֶׁר עִנּוּנוּ בְּנֵי עֵוְלָה וְיִסְרוּנוּ בְּיִסּוּרֵי נְקָמָה וּבְפָרָט בְּנֵי הַמַּעֲרָב הַפְּנִימִי אֵין לְךָ כּוֹס מַר שֶׁלֹּא הִטְעִימוּ תָּמִיד, וְהוּא אָמְרוֹ וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ שָׁרַמְזָנוּ בּוֹ בְּחִינַת הַיִּסּוּרִים מֵהָאֻמּוֹת וְלֹא רִחֵם לִבָּם לַאֲשֶׁר הִכָּה ה' זֶה יָמִים וְהִשְׁפִּיל גְּאוֹן יַעֲקֹב, וְלֹא נָהֹג בָּם בְּחִינַת דָּרְאוֹן, לוֹמַר דַּי רְאוֹת עֲלִיּוֹנֵי עֲלִיּוֹנִים לְמַטָּה מַטָּה, אֵשׁ מִזְבֵּחַ זֶה תּוּקַד בּוֹ בְּנֶעֱלָם הַנֶּעֱלָמִים כִּי הוּא הַמַּקְנֵא וְלוֹבֵשׁ קִנְאָה וְרָמַז גַּם כֵּן בְּאָמְרוֹ וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ לִבְחִינַת עֻקְדַת יִצְחָק, גַּם הַמִּזְבֵּחַ יַגִּיד אֵל בְּחִינַת הַדִּין כִּי יִתְעוֹרְרוּ הַדִּינִים וְיִתְגַּבְּרוּ, וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ **תּוּקַד בּוֹ** וְהָבֵן. **וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד** יִרְצֶה לְמִידַת הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים כִּי יִתְכַּנֶּה בְּשֵׁם כֹּהֵן, הַכַּוָּנָה שֶׁגַּם

הַחֲסָדִים יַסְכִּימוּ לְנָקֵם נָקָם וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּפָרָשַׁת וָאֵרָא וְגוֹ' בַּפָּסוּק (ו' ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', וְאָמְרוּ מִדּוֹ בַד יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל כִּי כָּל נָפֶשׁ שֶׁהוֹרְגִים הָאֻמּוֹת מִיִּשְׂרָאֵל עַל קִדּוּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ הָקָבָ"ה רוֹשֵׁם מִדָּמוֹ צוּרַת הַנֶּהֱרָג הַהוּא בְּמַלְבּוּשׁ וְאוֹתוֹ יִלְבֹּשׁ יוֹם נָקָם בְּלִבּוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ מִדּוֹ אֲשֶׁר בּוֹ אוֹתָם שֶׁהֵם בַּד שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם (בלק כ"ג ט) עַם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וְשָׁרְשָׁהּ בַּד. גַּם יִרְמְז אֶל הָאַחְדּוּת שֶׁהֵם נֶהֱרָגִים עַל אֲשֶׁר לֹא יָחְפְּצוּ לְשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אֶחֵר וּמְיַחֲדִים שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאָמְרוֹ **וּמַכְנִיסֵי בַּד** יִרְמְז לְמַה שֶׁהָרְגוּ הָאֻמּוֹת מֵהָאֲנָשִׁים הַנִּגְשִׁים אֶל ה' הַמַּכְנִיסִים אֱמוּנַת ה' וְאַחְדּוּתוֹ בְּלֵב יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הֵם יַקִּירֵי אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר אֵין דָּבָר מַפְסִיק בֵּינוֹ לְבֵינָם, וְהוּא מַה שֶּׁדִּקְדֵּק לוֹמַר וּמַכְנִיסֵי בַד לְשׁוֹן הַכְנָסָה. בַּד הוּא בְּחִינַת הָאַחְדּוּת, לְאֵלֶּה אָמַר עַל בְּשָׂרוֹ פֵּרוּשׁ אֵין דָּבָר מַפְסִיק בֵּינָם לְבֵין ה', וְאָמַר **בְּשָׂרוֹ** לְשַׁכֵּךְ אֶת הָאֹזֶן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ירמיה י"ג) כַּאֲשֶׁר יִדְבַּק הָאֵזוֹר אֶל מָתְנֵי אִישׁ וְגוֹ', (במדבר י"א א) בְּאָזְנֵי ה', עֵינֵי ה' (תהלים ל"ד), וּלְצַד מַה שֶּׁעָשׂוּ לְהַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ יֵחָתֵם גְּזַר דִּין לְאֻמָּה רְשָׁעָה וְאָמְרוֹ **וְהֵרִים אֶת הַדָּשֶׁן** כְּנֶגֶד מַהֹשֶׁהֵרְעוּ בְּבְחִינַת הַיְסוּרִין וְהָעִנּוּיִם אֲשֶׁר צָרְרוּ אוֹתָנוּ, וְאִם בָּאתָ לִרְאוֹת הוּא יוֹתֵר מִגָּלוּת מִצְרַיִם, כִּי גָּלוּת מִצְרַיִם הָיוּ מְשַׁעְבְּדִים אוֹתָם וּמַאֲכִילִים אוֹתָם וּמַלְבִּישִׁים אוֹתָם, וְצָא וּלְמַד מִמַּה שֶּׁאָמְרוּ זַ"ל (מכילתא ויקהל) בַּפָּסוּק זָכַרְנוּ אֶת וְגוֹ' אֶת הַקִּשּׁוּאִים וְגוֹ' חִנָּם הָיוּ אוֹכְלִים הַכֹּל, וְהֵן גָּלוּת הַיִּשְׁמְעֵאלִים אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא רָאָם מְשַׁעְבְּדִים וּמְמָרְרִים חַיֵּי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא דַּי שֶׁלֹּא יִתְּנוּ שָׂכָר אֶלָּא עוֹד שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ מִדַּד וְהָבֵא, וְעוֹד אָדָם נִגְזָל בַּמֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וְהֵם תּוֹבְעִים מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁאֵין לוֹ, וְכוֹס זֶה יַשְׁקוּהוּ עַד שֶׁיָּמוּת, וּכְנֶגֶד זֶה אָמַר **וְהֵרִים** אֶל מֵרִים רֹאשִׁי אֶת הַדָּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֵשׁ הָעַמִּים, כִּי מָצִינוּ שֶׁצָּרַת הָאֻמּוֹת תִּקָּרֵא אֵשׁ, וְצָא וּלְמַד מֵאֵשׁ בֵּין הַכְּרוּבִים (יחזקאל י') אֶת הָעֹלָה שֶׁהִיא הָאֻמָּה הַנִּקְרֵאת עוֹלָה:

הָאֻמּוֹת שֶׁעָנוּ אֶת אָמְתֵּנוּ יִתְחַיְבוּ עַל הַכֹּל

וְאָמְרוֹ **עַל הַמִּזְבֵּחַ** יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ מַה שֶּׁנֶּחְלְקוּ רַמְבַּ"ם (הלכות תשובה פ"ו) וְרַאֲבָ"ד בְּעִנְיַן מִשְׁפַּט הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הַמְעַנִּים אָמְתֵּנוּ, כִּי הָרַאֲבָ"ד סוֹבֵר שֶׁיִּשְׁפְּטוּ עַל אֲשֶׁר הֵרְעוּ יוֹתֵר מֵהַקָּצוּב לִהְיוֹתָם בַּעֲלֵי בְּחִירָה וְרָצוֹן. וְרַמְבַּ"ם סוֹבֵר כִּי יִשְׁפְּטוּ גַּם עַל הָעִקָּר, וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּפָרָשַׁת בֵּין הַבְּתָרִים (לך ט"ו י"ד) כִּי הָאֻמָּת הוּא שֶׁיִּשְׁפְּטוּ עַל הַכֹּל בְּטוּב טַעַם.

וּמֵחָדָשׁ אֲנִי דּוֹבֵר כִּי מֵהַתּוֹסֶפֶת יַקַּח רְאָיָה אֶל הָעִקָּר, שֶׁאִם כַּוָּנַת הַמְעַנִּים לְקַיֵּם מִצְוַת ה' הָיָה לָהֶם שֶׁלֹּא לְהוֹסִיף וּמַמָּה שֶׁהוֹסִיפוּ גָּלוּ דַּעְתָּם כִּי לֹא לְמִצְוָה יְכַוְּנוּ. וְהוּא אָמְרוֹ **עַל הַמִּזְבֵּחַ** פֵּרוּשׁ בְּיֶתֶר עַל הַשָּׁעוּר שֶׁהוּא לְכַפָּרָה שֶׁקָּצַב ה' לָהֶם אוֹתוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ יוֹתֵר מֵהַקָּצוּב, **וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ** שֶׁהוּא הַקָּצוּב לְכַפָּרָה וְיָדַיִן מִמֶּנּוּ כִּי לֹא לְמִצְוַת ה' הֵם מִתְכַּוְּנִים, שֶׁהַיֶּתֶר יִגָּלֶה עַל בְּחִינַת הַגְּזֵרָה לְכַפָּרָה אִם לָהּ מִתְכַּוְּנִים אוֹ בְּשִׁנְאָה לְהָרַע לְבַד וְנִמְצָאִים מִתְחַיְבִים עַל הַכֹּל. אוֹ יֵרָצֶה כִּי הֲגַם שֶׁעֲדַיִן לֹא שָׁלְמוּ יְמֵי גָּלוּת יָבִיא ה' לַמְּנָיָן הַנּוֹתָר מֵהַצַּעַר הַקָּצוּב אֲשֶׁר הוֹסִיפוּ בְּנֵי עַוְלָה לְעַנּוֹת וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ לְהַשְׁלִים בּוֹ כַּפָּרָה הַצְּרִיכָה אֲשֶׁר קָצַב ה' בִּגְזֵרַת הַגָּלוּת:

הָאֻמּוֹת לֹא יְמָלְטוּ מֵהַנְּקָמָה שֶׁעֲתִידָה לָבוֹא עֲלֵיהֶם

עוֹד יֵרָצֶה כִּי יַקְרִיב מַעֲשֵׂה הַצָּרוֹת לִפְנֵי מִדַּת הַדִּין שֶׁמִּתְיַחֶסֶת לַמִּזְבֵּחַ כְּדֵי לִנְקֹם נָקָם מֵאוֹיְבֵינוּ. וְאָמְרוֹ **וּפָשַׁט** וְגוֹ' לִהְיוֹת שֶׁבְּגָדִים הָרִאשׁוֹנִים הֵם לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט בְּעוֹשֵׁי רָעָתֵנוּ וְעַכְשָׁו בָּא לְהַטִּיב לְהוֹצִיאֵנוּ מֵהַגָּלוּת וּלְהַטִּיב אוֹתָנוּ, לָזֶה יִלְבַּשׁ בִּגְדֵי בְּחִינַת הַטָּבָה, כִּי לֹא יַעֲכֹב קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת עַד כְּלוֹת עוֹשֵׁי רִשְׁעָה אֶלָּא תֵּכֶף וּמִיָּד יִקַּבֵּץ נְפוּצוֹתֵינוּ וְיוֹצִיא אוֹתָנוּ מִמַּחֲנֵה הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים **אֶל מָקוֹם טָהוֹר** הִיא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַטְּהוֹרָה כִּי אֶרֶץ הָעַמִּים הִיא טְמֵאָה הִיא וַעֲפָרָהּ וַאֲפִלּוּ אֲוִירָהּ (שבת ט"ו) וְאֵין לְךָ מָקוֹם שֶׁיִּקָּרֵא טָהוֹר זוּלַת אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. גַּם יִרְמְז בְּאָמְרוֹ **מָקוֹם טָהוֹר** מְקוֹמוֹ שֶׁל הָקָבָ"ה הַנִּקְרָא טָהוֹר כְּבִיכוֹל, וְאָמְרוֹ **וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ** פֵּרוּשׁ לֹא תִּדַּמֶּה כִּי אֵין צָרָה לְעוֹשֵׁי רִשְׁעָה אֶלָּא הָרָעָה הַהִיא אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה ה' בָּהֶם שְׁפָטִים בְּהוֹצִיא אוֹתָנוּ מִבֵּינֵיהֶם, לֹא כֵן אֶלָּא **וְהָאֵשׁ** הִיא בְּחִינַת אֵשׁ הַמִּשְׁפָּט לֹא תִכְבֶּה, **וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים** הֵם הָאֻמּוֹת שֶׁהֵם עֵצִים יְבֵשִׁים עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דברים כ' י"ט) "כִּי הָאָדָם עֵץ" וְכֵן אָמְרוּ בְּרַבּוֹת (בפתיחתא איכה ר') וְזֶה לְשׁוֹנָם הָעֵצִים אֵלּוּ הַגָּלֻיּוֹת ע"כ. וְאָמְרוֹ **בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר** יֵרָצֶה לְפִי מַה שֶּׁהִקְדַּמְנוּ כִּי זְמַן הַגְּאֻלָּה הָיָה רָאוּי לִהְיוֹת בַּבֹּקֶר רִאשׁוֹן שֶׁל שְׁנַת הת"ק לָאֶלֶף הַחֲמִישִׁי וּלְסִבַּת הָעָוֹן נִתְעַכֵּב עַד בֹּקֶר ב', וְאָמַר הַכָּתוּב כִּי לֹא מִפְּנֵי זֶה יִזְכּוּ הָאֻמּוֹת וְלֹא יָבוֹא עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁהָיָה צָרִיךְ לָבוֹא

עֲלֵיהֶם בְּבֹקֶר רִאשׁוֹן, לוּ יִהְיֶה שֶׁיִּשָּׂרֵאל לֹא זָכוּ לִגְאֻלָּה אַף עַל פִּי כֵן לֹא יִמָּלְטוּ הָאֻמּוֹת מֵהַצָּרָה שֶׁהָיְתָה עֲתִידָה לָבוֹא עֲלֵיהֶם אָז וְיָבִיא ה' עֲלֵיהֶם מָה שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בְּבֹקֶר רִאשׁוֹן וּבֹקֶר ב':

לִנְקֹם נְקָמָה גְּדוֹלָה מִשּׁוֹנְאָיהָ

וְאָמְרוּ וְעָרַךְ עָלֶיהָ וְגוֹ' יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (ב"ק פ"ג) הַכֹּל לְפִי הַמְבַיֵּישׁ וְהַמִּתְבַּיֵּשׁ, כִּי אֵינוֹ דּוֹמֶה נִכְבָּד הַמְבַיֵּישׁ נִכְבָּד לְבָזוּי הַמְבַיֵּישׁ נִכְבָּד וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר עֶבֶד הַמְבַיֵּישׁ אֶת רַבּוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה שֶׁהוּא הָאָמָּה הַיִּשְׂרְאֵלִית בִּכְלָלוּתָהּ. **וְהִקְטִיר עָלֶיהָ** פְּרוּשׁ יַעֲרִיךְ גַּם כֵּן בְּחִינַת הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים מְבְחֲרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמִים שֶׁבָּהֶם הַמַּעֲלִים רֵיחַ בְּשָׂמִים עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תולדות כ"ז כ"ז) "רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה" וְתֵדַע כִּי כָּל הָעוֹבֵר עֲבֵרוֹת רֵיחוֹ נוֹדֵף לָרָעָה, וְכַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּבָא בְּדִבְרֵיהֶם (קב הישר פ"ז) שֶׁהָיָה עוֹבֵר אֵלָיהוּ וְרָאָה אָדָם רָשָׁע וּמָנַע עַצְמוֹ מֵהָרִיחַ רֵיחוֹ הָרַע יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִרְגִּישׁ בְּעָבְרוֹ עַל סִרְחוֹן נְבָלָה, וּבְהֵפֶךְ יִהְיֶה לְאִישׁ צַדִּיק שָׁלֵם שֶׁיַּעֲלֶה מִמֶּנּוּ בְּשֵׁם רֵיחַ הַגַּן, לָזֶה זָכַר זִכְרוֹן עֲרֵיבָתָם בִּלְשׁוֹן הַקְטָרָה, וְהַמְכָוָן כִּי יִשְׁפֹּט בִּפְרָטוּת אֶת אֲשֶׁר הֵרֵעוּ לְאַנְשֵׁי בְּשֵׁם:

עוֹד יִרְצֶה כִּי כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ ה' אֶת הָעוֹלָה לִנְקֹם נְקָמָתָהּ מֵהַמְרֵעִים לֹא יַעֲרִיכֶנָּה בִּפְנֵי עַצְמָהּ אֶלָּא יַקְטִיר עָלֶיהָ הַמִּבְחָרִים וְהַשְּׁלֵמִים שֶׁבָּאָמָּה שֶׁיִּקָּרְאוּ בְּשֵׁם חֵלֶב הַשְּׁלָמִים שֶׁבָּזֶה תִּגְדַּל מַעֲלָתָהּ שֶׁל הָאָמָּה לִנְקֹם נְקָמָה גְּדוֹלָה מִשּׁוֹנְאֶיהָ. וְאָמְרוֹ **אֵשׁ תָּמִיד** וְגוֹ' פְּרוּשׁ הֲגַם שֶׁכֵּיָה ה' בָּהֶם מַכָּה רַבָּה לֹא תִּכְבֶּה אֵשׁ וְתָמִיד תּוּקַד עַל הַמִּזְבֵּחַ עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (יואל ד') וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי, עַד אֲבוֹד רוּחַ הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ, וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ (זכריה י"ד):

פִּלְאֵי הַתּוֹרָה וְתַעֲצוּמֶיהָ

"זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים": (צו ז, לז)

זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה. לֹא נוֹדַע כַּוָּנַת פָּסוּק זֶה. וּבְתוֹרַת כֹּהֲנִים דָּרְשׁוּ לוֹמַר לְךָ מָה מִלּוּאִים נֶאֶמְרוּ כְּלָלוֹתֵיהֶן וְדִקְדּוּקֵיהֶן מִסִּינַי אַף כֹּל נֶאֱמְרוּ וְכוּ'. וּכְבָר כָּתַבְתִּי בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים (ריש פרשת משפטים) מָה שֶׁיֵּשׁ

לְהָעִיר בְּדָבָר זֶה. עוֹד דָּרְשׁוּ זַ"ל (תו"כ וזבחים צ"ז:) לְלַמֵּד עַל הַזְּבָחִים כֻּלָּן שֶׁטְּעוּנִין סַכִּין כְּעוֹלָה, וּלְלַמֵּד עַל שַׁלְמֵי צִבּוּר שֶׁנֶּאֱכָלִין לְזִכְרֵי כְּהֻנָּה כְּמִנְחָה וְכוּ'. וּבְדָרְךְ רֶמֶז נִרְאֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בְּמִנָחוֹת (ק"י.) אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מַאי דִּכְתִיב זֹאת הַתּוֹרָה וְגוֹ' כָּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה כְּאִלּוּ הִקְרִיב כּוּ' ע"כ, גַּם אָנוּ נֹאמַר בְּדֶרֶךְ זֶה:

וְקֹדֶם אַקְדִּים דִּבְרֵי רַז"ל אַנְשֵׁי אֱמֶת שׁוֹנִים בש"ע נְהוֹרִין אֱשֶׁר אָמְרוּ כִּי תַּכְלִית עֵסֶק הַתּוֹרָה הוּא לְבָרֵר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר נָפְלוּ וַאֲשֶׁר נֶאֶנְסוּ מֵהַקְּדֻשָּׁה וּלְהַחְזִירָם בִּיחוּד שָׁלֵם לִכְמוּת שֶׁהָיוּ, וְהֵם שְׁנֵי בְּחִינוֹת, הָאֶחָד נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיָּרְדוּ בְּעוֹלַם הַתֹּהוּ לְסִבָּה יָדוּעַ לוֹ וְהַמַּשְׂג לְיוֹדְעֵי דַּעַת יַסְפִּיק לְטַעַם נָכוֹן, וְהַשֵּׁנִי הֵם נְפָשׁוֹת הָעֲשׁוּקוֹת אֲשֶׁר עָשַׁק אָדָם בְּלִיַּעַל מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן בְּחֶטְאוֹ אֲשֶׁר שָׁלַל שָׁלָל רַב, כַּיָּדוּעַ הַפְּלָגַת הַנְּשָׁמוֹת אֲשֶׁר הִרְבָּה לַעֲשֹׂק, וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁפּוֹקֵד עָלָיו לְהוֹצִיא בִּלְעוֹ מִפִּיו זוּלַת אֱמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה יַעֲשֶׂה כָּל דָּבָר עִקָּר, יַעֲלֶה נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ קֹדֶם עוֹלַם הַתִּקּוּן, וְיוֹצִיא מס"מ בִּלְעוֹ מִפִּיו וּמְפוֹצְצוֹ וּמְמַחֶה כֹּחוֹ עַד אֲשֶׁר יָקִיא חַיִל בָּלַע, וְהוּא מַאֲמָרָם זַ"ל (קדושין ל:) אִם פָּגַע וְכוּ' אִם אָבַן הוּא נִמּוֹחַ וְאִם בַּרְזֶל מִתְפּוֹצֵץ וּבְפָסוּק זֶה גִּלָּה הַכָּתוּב פִּלְאֵי הַתּוֹרָה וְתַעֲצוּמֶיהָ, וְאָמַר **זֹאת הַתּוֹרָה** תּוֹעֲלוֹתֶיהָ אֲשֶׁר תְּסוֹבֵב קְרִיאָתָהּ, **לָעֹלָה** פְּרוּשׁ שֶׁבְּאֶמְצָעוּתָהּ תִּתְעַלֶּה הַשְּׁכִינָה שֶׁהִיא בְּחִינַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, ב' **לַמִּנְחָה** תֵּבָה זוֹ סוֹבֶלֶת כַּמָּה פְּרוּשִׁים וְכֻלָּן צוֹדְקִין, לְשׁוֹן מִנּוּחָה וּלְשׁוֹן נַחַת, וּלְשׁוֹן הֲנָחָה, וְזֶה הַפֵּרוּשׁ הוּא סוֹד (חולין צ"א:) עָלַי יָנִיחַ צַדִּיק זֶה אֶת רֹאשׁוֹ, וְהוּא סוֹד (ב"ר פ"י) בָּאָה שַׁבָּת בָּאָה מְנוּחָה כִּי יָנִיחַ עָלֶיהָ צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם, וְהוּא סוֹד (שה"ש ב) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וִימִינוֹ תְּחַבְּקֵנִי וְהָבֵן:

הַתּוֹרָה תּוֹעִיל לִשְׁנֵי בְּחִינוֹת הַבְּרוּרִין

וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם הֵם שְׁנֵי בְּחִינוֹת הַבְּרוּרִין, הָאֶחָד חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיָּרְדוּ לְמַטָּה מִמַּדְרֵגָתָם בְּתַחְלָה בְּעוֹלַם הַתֹּהוּ כְּנֶגְדָּם אָמַר לַחַטָּאת, וְהַשֵּׁנִיָּה חֶלְקֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁנֶּעֱשְׂקוּ מֵאָדָם מֵחֶטְאוֹ כְּנֶגְדָּם אָמַר **לָאָשָׁם**, כִּי הַתּוֹרָה תּוֹעִיל לִשְׁנֵי בְּחִינוֹת אֵלּוּ לְבָרְרָם מִמְּקוֹם יְרִידָתָם, וְלֹא בְּרוּר לְבַד אֶלָּא גַּם יְכוֹנְנֵם בְּמְקוֹמָם שֶׁנִּחְסְרוּ מִמֶּנּוּ, וְהוּא אָמְרָם **וְלַמִּלּוּאִים** לְמַלֹּאתָם בְּמְקוֹמָם, זֶה כְּנֶגֶד נִיצוֹצוֹת

שֶׁיָּרְדוּ וְכִנֶּגֶד חֶלְקֵי נְשָׁמוֹת שֶׁאָנֵס סְ"מ מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן אָמַר **וּלְזָבֵחַ הַשְּׁלָמִים**, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים נ) זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְדָרְשׁוּ זַ"ל (סנהדרין מג:) זֶה הַזּוֹבֵחַ יִצְרוֹ. וְהַזְּבִיחָה הוּא שֶׁיְּנַצְּחֶהוּ וּבִבְחִינַת הַנִּצָּחוֹן הוּא בּוֹרֵר מִמֶּנּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב אֲשֶׁר אָנַס מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְהִנֵּה בְּחִינָה זוֹ הִיא מַעֲלָה גְּדוֹלָה אֲשֶׁר יִתְעַצֵּם לִזְבֹּחַ יִצְרוֹ כְּמַעֲשֵׂה דָּוִד שֶׁאָמַר (תהלים ק"ט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי וְדָבָר זֶה עוֹשֶׂה פְּעֻלָּה גְּדוֹלָה בִּבְחִינָה שֶׁאָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים עָלֶיהָ, וְאֵין מְצִיאוּת לְהַשָּׂגָה זוֹ זוּלַת בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה כְּאָמְרָם (קדושין ל:) אִם פָּגַע בְּךָ מְנָוָל זֶה מְשָׁכְּהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְכֵן אָמְרוּ (שם) אָמַר הָקָבָ"ה בָּרָאתִי לָכֶם יֵצֶר הָרָע בָּרָאתִי לוֹ תַּבְלִין שֶׁהִיא הַתּוֹרָה:

בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה עָתִיד הָקָבָ"ה לִשְׁחֹט אֶת הַשָּׂטָן

עוֹד יִרְמֹז בְּאָמְרוֹ **וּלְזָבֵחַ הַשְּׁלָמִים** כִּי תַּכְלִית הַבְּרוּר יִהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת הַזֶּבַח דִּכְתִיב (ישעיה ל"ד) כִּי זֶבַח לַה' בְּבָצְרָה, וְאָמְרוּ זַ"ל עָתִיד הָקָבָ"ה לִשְׁחֹט אֶת הַשָּׂטָן, וּפֵרוּשׁ שְׁחִיטָה זוֹ הוּא שֶׁיָּסִיר מִמֶּנּוּ בְּחִינָה הַמְחַיֶּהוּ שֶׁהוּא נִיצוֹץ הַקְּדֻשָּׁה וּבָזֶה הַשְּׁלָמִים נִשְׁלָמוּ כָּל הַבְּרוּרִים, וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי גַּם הַדָּבָר הַזֶּה יִשַּׂג בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה כִּי בִּזְכוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה שֶׁעוֹסְקִים הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶה הַדָּבָר, וְלָזֶה רָמְזוּ זַ"ל (סוכה נ"ב) בְּדִבְרֵיהֶם כִּי הַשְּׁחִיטָה הַלָּז תִּהְיֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ הָקָבָ"ה מִצַּד אֶחָד וְכָל הַצַּדִּיקִים תּוֹפְסִין הַסַּכִּין מִצַּד אַחֵר לִזְבֹּחַ זֶבַח הַהוּא כִּי בְּכֹחָם הָיָה הַמָּשָׂג, הָא לָמַדְתָּ זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל הַדְּבָרִים הַנִּפְלָאִים, **לְעֹלָה לַמִּנְחָה** כְּנֶגֶד הָעֲלָאַת הַשְּׁכִינָה וְיִחוּדָהּ עִם הָקָבָ"ה, **לַחַטָּאת וְלָאָשָׁם** לְבָרֵר בְּ' בְּחִינַת הַבְּרוּרִים שֶׁהֵם עִקַּר הָעוֹלָם, **וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים** לְיַחֵד נִיצוֹצוֹת הַיּוֹרְדוֹת לְמַלֹּאתָם בִּמְקוֹמָן, וְלִזְבֹּחַ יִצְרוֹ זְבִיחָה שֶׁאֵין אַחֲרֶיהָ קִיּוּם, גַּם יַעֲמֹד חַי לִפְנֵי ה' לְשַׁלֵּחַ יָד בִּמְבַקְּשֵׁי רָעָתוֹ לִזְבֹּחַ זָבַח, וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ וּגוֹ' יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד, וְהוּא אָמְרוֹ הַשְּׁלָמִים פֵּרוּשׁ שֶׁנִּשְׁלְמוּ כָּל בְּחִינוֹת הַקְּדֻשָּׁה וְנִתְיַחֲדוּ יַחַד. וְאָמְרוֹ **אֲשֶׁר צִוָּה ה'** וּגוֹ' חוֹזֵר לְסִבָּה שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁהִזְכִּיר בְּרֹאשׁ הַפָּסוּק, כְּאִלּוּ אָמַר זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' וּגוֹ' שֶׁצְּרִיכִין לִלְמֹד הַתּוֹרָה עַל מְנָת כֵּן לֹא לְתַכְלִית אַחֵר זוּלָתוֹ, וְאָמְרוֹ **בְּיוֹם צַוֹּתוֹ** כִּי דָּבָר זֶה נֶאֱמַר לָהֶם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי דִּכְתִיב בְּמִדְבַּר סִינָי, וְאָמַר **לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם** כָּאן רָמַז בְּתוֹסֶפֶת

בֵּאוּר מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שֶׁמַּקְרִיבִין כָּל חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁהֵם מְיֻחָסִים לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם הֵם הַדְּרָגַת הַקְּדֻשָּׁה וְכָל חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה לָהֶם יִתְיַחֲסוּ וּבְאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה יַקְרִיבוּ אֶת קָרְבְּנֵיהֶם וְיִתְיַחֲדוּ כָּל בְּחִינוֹת הַקְּדֻשָּׁה כַּנִּזְכָּר לְמַעְלָה:

עִנְיַן כַּפָּרַת הַקָּרְבָּן

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קְרַב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת-חַטָּאתְךָ וְאֶת-עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת-קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה': וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל-הַמִּזְבֵּחַ וַיִּשְׁחַט אֶת-עֵגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר-לוֹ": (שמיני ט, ז-ח)

וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל הַמִּזְבֵּחַ. יִרְמֹז לְדִבְרֵיהֶם זַ"ל שֶׁאָמְרוּ (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) שְׁאֵלוּ לַנְּבוּאָה חוֹטֵא מָה עָנְשׁוֹ אָמְרָה הַנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת הִיא תָּמוּת, וּלְצַד רַחֲמֵי ה' אָמַר יָבִיא קָרְבָּן, שֶׁעִקַּר מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּן הוּא מַחֲשֶׁבֶת הַמַּקְרִיב כִּי הוּא הַחַיָּב בְּכָל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה בְּקָרְבָּן הַהוּא לִזְבֹּחַ וּלְהִשָּׁרֵף עַל הָאִשִּׁים וְהָיְתָה לוֹ מַחְשָׁבָה זוֹ לְכַפָּרָה, וְהוּא אָמְרוֹ **וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל הַמִּזְבֵּחַ** פֵּרוּשׁ לְזִבְיחָה לְאִשִּׁים, וְעָשָׂה הַשְּׁחִיטָה בִּמְקוֹמוֹ לָעֵגֶל לְצַד רַחֲמֵי ה' שֶׁנִּתְרַצָּה לְהָבִיא חֲלִיפָתוֹ:

וְרָאִיתִי לְתֵת לֵב בָּעִנְיָן לְפִי מָה שֶׁקָּדַם לָנוּ (תנחומא שופטים) כִּי נִשְׁבַּע ה' לְהַעֲמִיד הָעוֹלָם וּבְרוּאָיו בַּמִּשְׁפָּט, וְכָל הָאוֹמֵר הָקָבָ"ה וַתָּרָן יוֹתְרוּ בְּנֵי מֵעָיו (ירושלמי שקלים פ"ה ה"א), אִם כֵּן אִם הַנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת מִשְׁפָּטָהּ הִיא תָּמוּת כְּמַאֲמָר בַּנָּבִיא (יחזקאל י"ח ד') אֵיךְ יָבִיא קָרְבָּן וְיִפָּטֵר?

אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'

וְנִרְאֶה כִּי טַעַם נָכוֹן יֵשׁ בַּדָּבָר עַל פִּי הַמִּשְׁפָּט, כִּי כְּשֶׁהָאָדָם חוֹטֵא אֵין בְּחִינָתוֹ בְּחִינַת אָדָם, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (סוטה ג:) אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנְסָה בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת, וְנַעֲשֶׂה בְּהֵמָה וּבְיוֹם שֶׁחָזַר בִּתְשׁוּבָה רוּחַ הִיא בָּאֱנוֹשׁ וְעָלָה מִמַּדְרֵגַת בְּהֵמָה לְמַדְרֵגַת אָדָם, הַאִם רָאוּי הוּא לְהָמִית אָדָם זֶה תַּחַת בְּהֵמָה, לָזֶה יָבִיא דְּגְמַת הַחוֹטֵא שֶׁהוּא בְּהֵמָה וְיִשְׁתַּתֵּף עִמָּהּ בְּצַעַר הַחוֹשֵׁב כִּי רָאוּי הוּא לַעֲשׂוֹת בּוֹ מִשְׁפָּט זֶה, וּכְפִי זֶה חֵלֶק רוּחַ הַמַּרְגִּישׁ הוּא מַצִּיל אֶת הָאָדָם בְּהֶעָרָה זוֹ, וְהוּא מַה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב (תהלים

ל״ו) אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה׳, כִּי חָלַק הַבְּהֵמִי שֶׁבָּאָדָם בְּהִצְטָרְפוּתוֹ עִם הָאָדָם שֶׁהִיא בְּחִינַת הַהַשְׂכֵּל נוֹשָׁע בּוֹ, פֶּרוּשׁ לְצַדּוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵעָנֵשׁ וְהוּא אֵינוֹ רָאוּי לְעֹנֶשׁ, וּבָזֶה אֲפִלּוּ בְּדִין הַקְּרֻבַת הַקָּרְבָּן בְּעֵד הַחֵטְא הוּא עַל קַו הַמִּשְׁפָּט, כְּאָמְרוֹ (תהלים שם) מִשְׁפָּטֶךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה׳ ״:

הָאוֹרוֹת הַנִּטְוּעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל

״וַיִּקְרַב אֵת קָרְבַּן הָעָם, וַיִּקַּח אֶת-שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיְחַטְּאֵהוּ כָּרִאשׁוֹן״: (שמיני ט, טו)

וַיִּקְרַב אֵת קָרְבַּן הָעָם. זוֹ הַקְּרֻבַת בְּחִינַת הָאוֹרוֹת הַנִּטְוּעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל מִמְּקוֹר הָאוֹר אֲשֶׁר נִשְׁתַּנּוּ בְּאֶמְצָעוּת הַחֵטְא וְלֹא יִהְיוּ בִּבְחִינַת הִנְּשְׁתַּוּן לְהִתְקָרֵב, כִּי הִשְׁנּוּי בַּנֶּפֶשׁ יְחַיֵּב הַהַרְחָקָה, כִּי יֵעָשֶׂה שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, וּבְאֶמְצָעוּת הָעֲבוֹדָה שֶׁעָשָׂה אַהֲרֹן יַגִּיד הַכָּתוּב כִּי הִקְרִיב קָרְבַּן הָעָם פֶּרוּשׁ שֶׁהִקְרִיב כָּל הַרְחָקוֹתָם. וְהִנֵּה מֵהָרְאוּי הָיָה שֶׁיִּכְתֹּב פָּסוּק זֶה בְּסוֹף מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּן, וְטַעַם שֶׁהִתְחִיל בּוֹ, לוֹמַר שֶׁהַפְּעֻלָּה נַעֲשָׂה בְּמֶה שֶׁכִּוֵּן בְּמַעֲשֵׂה קֹדֶם עֲשׂוֹתוֹ, כִּי לֹא הַמַּעֲשֶׂה הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַכַּוָּנָה הַצְּרִיכָה בּוֹ וְהוּא אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן בְּתְחִלַּת מַעֲשָׂיו וְהָבֵן. וְאָרְמֹז לְךָ פְּרָט אֶחָד קָטָן שֶׁרָמַז הַכָּתוּב בְּאָמְרוֹ **וַיִּקְרַב אֵת הָעֹלָה וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט**, כְּבָר רָמַזְתִּי לְךָ כִּי זִכָּרוֹן הָעוֹלָה יִרְמֹז עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּבְאֶמְצָעוּת הַרְחָקַת יִשְׂרָאֵל מֵהַיְּשֵׁר הֵם מוֹרִידִים הָעוֹלָה לְמַטָּה חַס וְשָׁלוֹם וּבְאֶמְצָעוּת הִתְקָרְבוּתָם לֹא מִלְּבַד שֶׁלֹּא תִּשָּׁלַח בְּפִשְׁעָם אֶלָּא יוֹסִיפוּ לְהֶעֱלוֹת עָלֶיהָ אַחַר עָלֶיהָ עַד שֶׁתַּעֲמֹד בְּגֶדֶר הַמִּשְׁפָּט כַּיָּדוּעַ לַמַּשְׂכִּיל, וְהוּא וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט, שֶׁמַּעְתִּי:

גְּאֻלָּה בִּבְחִינַת זָכָר בְּאֶמְצָעוּת אֹרֶךְ הַגָּלוּת וְעֵסֶק הַתּוֹרָה

״דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר, וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ״: (תזריע יב, ב – ג)

עוֹד יִרְמֹז הַכָּתוּב עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָצִינוּ שֶׁנִּקְרֵאת אִשָּׁה בְּדִבְרֵי הַנְּבִיאִים דִּכְתִיב (ישעיה נ״ד) כִּי בְּעֻלַיִךְ עֹשַׂיִךְ, וּכְתִיב (שם) וְאֵשֶׁת נְעוּרִים,

וּכְתִיב (הושע ב) וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי וְגוֹ׳, (ישעיה נ) אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת וְגוֹ׳, וְעָלֶיהָ אוֹמֵר הַכָּתוּב אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ פֶּרוּשׁ הַזְּרֻעַת מִצְוֹוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (הושע י) זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה, **וְיָלְדָה זָכָר** פֶּרוּשׁ תִּהְיֶה הוֹלָדָתָהּ זָכָר, פֶּרוּשׁ דַּע כִּי בְּחִינַת הַזָּכָר הִיא בְּחִינָה עֶלְיוֹנָה מִבְּחִינַת הַנְּקֵבָה וְהַתּוֹרָה מְיֻחֶסֶת בְּחִינוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת בִּבְחִינַת הַזָּכָר, וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי אִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תַּזְרִיעַ וַדַּאי שֶׁתּוֹלִיד הַדְּרֻגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וְהוּא מַאֲמָרָם ז״ל (סנהדרין צ״ח,שמו״ר פט״ו כאן) עֹצֶם הַפְּלָגַת הַפְּלָאוֹת אֲשֶׁר יַפְלִיא ה׳ בִּבְיאַת הַגּוֹאֵל אִם יִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַכְּשֵׁרִים, וְיִכֵּוֵן לְהַבְדִּיל בֵּין הַגְּאֻלָּה הַמְחֻכֶּית לַגְּאֻלָּה שֶׁעָבְרָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עֵרֹם וְעֲרָיָה, גַּם אָמַר הַכָּתוּב (דברים ד׳ ל״ד) ״גּוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי״ וְאוֹתָהּ גְּאֻלָּה תַּכְלִיתָהּ לֹא עָמַד כִּי נֶחֱרַב הַבַּיִת וְגָלוּ וְהָיָה מַה שֶּׁהָיָה וְאֵין טוֹבָה זוֹ בִּבְחִינַת זָכָר, אֲבָל הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה לְצַד שֶׁעַל כָּל פָּנִים תִּהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת זְכוּת יִשְׂרָאֵל, לוּ יִהְיֶה שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְאוּיִים אַף עַל פִּי כֵן בְּאֶמְצָעוּת אֹרֶךְ הַגָּלוּת וְעֵסֶק הַתּוֹרָה דִּכְתִיב (דברים ל״א) לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ עַל כָּל פָּנִים תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בִּבְחִינַת זָכָר, וְעָמְדָה לָנֶצַח. וְאָמְרוֹ **וּטְמְאָה** וְגוֹ׳, כָּאן רָמַז תִּקּוּן אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה ה׳ לְהַשִּׂיג בְּחִינַת הַזָּכָר, כִּי ז׳ שָׁנִים יְכוֹנֵן חֲבָלֵי מָשִׁיחַ, כְּאָמְרָם ז״ל (סנהדרין צ״ז.) שָׁבוּעַ שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא וְכוּ׳ לְיַסְּרָם וּלְזַקְּקָם, וְהוּא אָמְרוֹ **וְטָמְאָה** יְחֵס הַיְסוּר לִבְחִינַת הַטֻּמְאָה כִּי הוּא הַטָּמֵא הוּא הַמְיַסֵּר, וְאָמַר ז׳ יָמִים פֶּרוּשׁ שֶׁבַע שָׁנִים, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (בראשית כ״ד נ״ה) תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָה אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר וְאָמְרוּ ז״ל (כתובות נ״ז.) יָמִים שָׁנָה, **וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי** וְגוֹ׳ פֶּרוּשׁ שֶׁאַחַר עֲבֹד ז׳ שָׁנִים בְּהַתְחָלַת יוֹם הַשְּׁמִינִי, יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ, כִּי אָז יַעֲבִיר ה׳ בְּחִינַת הָעָרְלָה מֵהָעוֹלָם, דִּכְתִיב (זכריה י״ג) ״וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ״, וְזֶה יִהְיֶה בְּשָׁנָה ח׳, וְיָדוּעַ הוּא בְּחִינַת הָעָרְלָה שֶׁהִיא הַקְּלִפָּה:

בִּתְחִלָּה יִתְגַּלֶּה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד

״זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ... וְיָצָא הַכֹּהֵן... וְרָאָה הַכֹּהֵן... וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר שְׁתֵּי-צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת, ... וְשָׁחַט אֶת-הַצִּפּוֹר הָאֶחָת, ... וְהִזָּה עַל הַמִּטַּהֵר... וְכִבֶּס הַמִּטַּהֵר... וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר ... וְהָיָה בַּיּוֹם

הַשְּׁבִיעִי... וְרָחַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר": (מצורע יד,ב - ט)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז תִּרְמֹז הַפָּרָשָׁה עַל גָּלוּת יִשְׂרָאֵל עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר כִּי אֻמּוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינַת הַצְּרָעַת וְיִשְׂלְטוּ בָּהֶם לְצַד הַטַּעַם עַצְמוֹ שֶׁיִּסּוֹבֵב הַצָּרָעַת וְתִמְצָא גַּם כֵּן שֶׁאָמְרוּ ז"ל שֶׁלֹּא נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶלָּא לְצַד שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם בַּעֲלֵי לָשׁוֹן הָרַע דִּכְתִיב וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה וְגוֹ' וְדָבָר זֶה הָיָה בְּיָדָם י"ב חֹדֶשׁ וְכוּ' גַּם אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמַּרְחִיק הָאָדָם מִן קוֹנוֹ כְּלָשׁוֹן הָרַע, וְלָזֶה אָמְרָה הַתּוֹרָה **זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע** שֶׁהוּא עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּצְטָרַע בִּנְגָעֵי בְּנֵי אָדָם הַטְּמֵאִים **בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ** שֶׁיִּטַּהֵר לְשׁוֹנוֹ וּדְרָכָיו, **וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן** כִּי ה' ב"ה יִתְכַּנֶּה בְּשֵׁם כֹּהֵן כָּאָמוּר בְּסֵפֶר הַזֹּהַר בַּפָּסוּק וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְאָמַר וְהוּבָא לְצַד שֶׁנִּתְרַחֵק עַכְשָׁו יִתְקָרֵב וּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְתֵכֶף וּמִיָּד כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל וְגוֹ' אֱלֹהִים קְרֹבִים אֵלָיו, וְאָמַר וְהוּבָא פִּי' מֵעַצְמוֹ יִתְקָרֵב כִּי מַעֲשָׂיו יְקָרְבוּהוּ וְיִקָּרֵא קָרוֹב דִּכְתִיב שָׁלוֹם וְגוֹ' וְלַקָּרוֹב וְאָז וַיָּצָא ה' וְנִלְחָם וְגוֹ' וְהוּא אָמְרוֹ **וַיָּצָא הַכֹּהֵן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה** שֶׁהוּא חוּץ לְמַחֲנֵה שְׁכִינָתוֹ לְחוּצָה לָאָרֶץ מָקוֹם טָמֵא שֶׁשָּׁם בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ הֵם גּוֹלִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל **וְרָאָה וְהִנֵּה נִרְפָּא הַנֶּגַע** שֶׁבָּעֲדוֹ בָּא הַצָּרַעַת שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְנִטְהֲרוּ וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר **שְׁתֵּי צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת** הֵם ב' מְשִׁיחִים וְנִקְרָא צִפּוֹר כִּי כֵן יִתְכַּנּוּ נְשָׁמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כַּיָּדוּעַ וְעוֹד מָצִינוּ שֶׁיִּתְכַּנֶּה הַגּוֹאֵל לְצִפּוֹר וְזֶה לְךָ לְשׁוֹן הַזֹּהַר בְּפָרָשַׁת בָּלָק וּמֵהַהוּא מְעָרָתָא יִסְגֵּא חַד עוֹפָא רַבְרְבָא עִלָּאָה דְּיִשְׁלְטָ בָּעָלְמָא וְלֵיהּ יִתְיָהֲבִ מַלְכוּתָא וְכוּ' ע"כ וּמָצִינוּ שֶׁאָמְרוּ ז"ל שֶׁשְּׁנֵי מְשִׁיחֵי יִשְׂרָאֵל הֵם מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם וּמָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּבְתַחִלָּה יִתְגַּלֶּה מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּכְנֶגֶד ב' אֵלּוּ אָמַר וְלָקַח לַמִּטַּהֵר ב' צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהוֹרוֹת כָּל אֵלּוּ הַכִּנּוּיִים הֵם מַעֲלוֹת הַקְּדֻשָּׁה כַּיָּדוּעַ לְיוֹדְעֵי דַּעַת וְאָמְרוּ **וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזוֹב** רָמַז לִזְכוּת ג' אָבוֹת עֵץ אֶרֶז הוּא אַבְרָהָם שֶׁהוּא הָאָדָם הַגָּדוֹל בַּעֲנָקִים וּשְׁנִי תוֹלַעַת יַעֲקֹב ע"ד אָמְרוֹ אַל תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב וְאֵזוֹב הוּא יִצְחָק שֶׁהוּא בְּחִינַת הַגְּבוּרָה שֶׁצָּרִיךְ צְרוּף זְכוּת שְׁלָשְׁתָּן.

יִתְגַּבְּרוּ הָרַחֲמִים מִזְּכוּת הָאָבוֹת וּמִמָּשִׁיחַ הַנֶּהֱרָג

וְאָמַר **וְשָׁחַט** כָּאן רָמַז לַהֲרִיגַת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם בְּמַאֲמָרוֹ יִתְבָּרַךְ, אֶל **כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים** פִּי' בְּשִׁבְיל כַּפָּרַת הָעָם פִּדְיוֹן נַפְשָׁם

וְכִנָּה אוֹתָם כְּלִי חֶרֶשׂ עַל דֶּרֶךְ וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עָפָר מִן הָאֲדָמָה שֶׁהוּא כְּלִי חֶרֶס וְהַכִּנָּוּי בָּזֶה לְצַד שֶׁנִּשְׁאֲרוּ כִּכְלִי חֶרֶס שֶׁעוֹמֵד לִשְׁבִירָה לְצַד גְּרִעוֹן הַתּוֹרָה הַמִּתְיַחֶסֶת לְמַיִם חַיִּים עַל סִבַּת מַיִם חַיִּים שֶׁאֵין בְּיִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְעַל זֶה תִּשָּׁחֵט הַצִּפּוֹר הָאַחַת גַּם בְּאֶמְצָעוּת דָּבָר זֶה יִלְבַּשׁ ה' בִּגְדֵי נָקָם הַפָּךְ מִדּוֹתָיו הָרַחֲמִים וְיַעֲשֶׂה כָּלָה לַגּוֹיִים הַמְּרֵעִים, וּמִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאִם יִהְיֶה בָּהֶם תּוֹרָה לֹא יָמוּת הַצַּדִּיק, וְתִמְצָא שֶׁכָּתַב הָאֲר"י ז"ל שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן בַּתְּפִלָּה הַקְּבוּעָה לְהִתְפַּלֵּל עַל זֶה הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא יָמוּת פִּי' כִּי בְּאֶמְצָעוּת הַתְּפִלָּה יִתְרַבֶּה זְכוּתוֹ וְיַעֲמֹד חַי וּתְבַטֵּל גְּזֵרַת מָוֶת מִמֶּנּוּ, וְאָמַר **אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה** שֶׁהוּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד יִקַּח אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיִצָּרֵף עִמּוֹ זְכוּת הָאָבוֹת וְיִצָּרֵף נִקְמַת הַצַּדִּיק שֶׁנֶּהֱרַג וְהוּא אָמְרוֹ יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת עֵץ וְגוֹ' וְטָבַל אוֹתָם בְּדַם הַצִּפּוֹר הַשְּׁחוּטָה וְיִתְגַּבְּרוּ הָרַחֲמִים מִזְּכוּת הָאָבוֹת וּמִמָּשִׁיחַ הַנֶּהֱרָג וְיִתְכַּפְּרוּ כָּל הַדְּרָגוֹת הַטְּמֵאוֹת וּמְנִיעוֹת דְּבֵקוּת יִשְׂרָאֵל וְהוּא מָה שֶּׁרָמַז הַכָּתוּב כָּאן בְּאָמְרוֹ **וְהִזָּה עַל הַמִּטַּהֵר** פִּי' עִנְיַן כַּפָּרָה כִּי לְמַעַן זְכוּת הָאָבוֹת וּלְמַעַן אֲשֶׁכֹּל הַנֶּהֱרָג הוּא כֹּפֶר וִיכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר שִׁבְעָה כְּנֶגֶד שִׁבְעָה הַדְּרָגוֹת הַטְּמֵאָה אֲשֶׁר יִטְמְאוּ בָּהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי הֵם שִׁבְעָה כַּיָּדוּעַ וְהֵן הֵנָּה הָרְמוּזִים בְּטָמֵאת מֵת וְטָמֵאת נְדָּה דִּכְתִיב (יחזקאל ל"ו י"ז) כְּטָמְאַת הַנִּדָּה וְגוֹ' וּבָזֶה וְטִהֲרוֹ וְאָז **וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה** כְּאָמְרוֹ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר בְּפָרָשַׁת בָּלָק וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּמֵהַהִיא מְעָרָתָא יִסְגֵּא חַד עוֹפָא רַבְרְבָא עִלָּאָה דְּיִשְׁלְטָ בְּכָל עָלְמָא וְלֵיהּ יִתְיָהֲבִ מַלְכוּתָא וְכוּ', וְהוּא אָמְרוֹ **עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה** שֶׁהוּא עוֹלָם הַזֶּה שֶׁתִּהְיֶה שׁוֹלֶטֶת בְּכָל הָעוֹלָם, וְאָז **וְכִפֶּם הַמִּטַּהֵר** שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל **אֶת בְּגָדָיו** הֵם בְּגָדִים הַצּוֹאִים שֶׁהָיוּ מִלְבָּשִׁים בִּנְשָׁמָתוֹ כְּדֶרֶךְ אָמְרוֹ (זכריה ג') הָסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים, **וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ** שֶׁהֵם בְּחִינַת צְמָחֵי הַחֹמֶר הָעָכוּר, וְרָחַץ בַּמַּיִם הוּא הַתּוֹרָה בָּהּ יִטַּהֵר מַחְשְׁבוֹתָיו, וְאַחַר יָבוֹא אֶל הַמַּחֲנֶה זֶה מַחֲנֵה שְׁכִינָה יְרוּשָׁלַיִם הַיּוֹרֶדֶת בְּנוּיָה מִלְמַעְלָה, וְאָמַר **וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ** כִּי לֹא יִקָּרְבוּ לְהִזְדַּוֵּג לַשְׁכִינָה עַד שֶׁיֵּשְׁבוּ שִׁבְעָה נְקִיִּים לַחֲשֹׁשׁ טָמְאָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיוּ רְאוּיִים לְקַבָּלַת הָאֲרַת הַקְּדֻשָּׁה, כַּיּוֹצֵא בָּזֶה תִּמְצָא שֶׁאָמַר בִּיחֶזְקֵאל (מ"ג כ"ו) שִׁבְעַת יָמִים יְכַפְּרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְטִהֲרוּ אֹתוֹ וְגוֹ' נִמְצֵאתָ אוֹמֵר ב' טָהֳרוֹת טָהֳרָה רִאשׁוֹנָה הָרְחָקַת הַטְּמֵאָה וְהַב' הִיא הַקְּרֻבַת הַקְּדֻשָּׁה.

מַלְכֵּנוּ מְשִׁיחֵנוּ בְּדַרְגַּת קְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ

"דַּבֵּר אֶל-כָּל-עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם": (קדושים יט, ב)

עוֹד יִרְמֹז עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ** לְשׁוֹן עָתִיד פֵּרוּשׁ אֵין הֶפְסֵק לְמִצְוָה זוֹ, כִּי כָּל שַׁעַר מֵהַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר יִכָּנֵס עֲדַיִן יֶשְׁנוֹ בְּגֶדֶר הַכְּנָסַת שַׁעַר אַחַר לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין שִׁעוּר לְהַדְּרָגוֹת הַקְּדֻשָּׁה הַמְזֻמָּנֶת לְכָל הָרוֹצֶה לִטֹּל אֶת הַשֵּׁם. וְצֵא וּלְמַד מִמַּדְרֵגוֹת הַנְּבִיאִים זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וּמֹשֶׁה עוֹלֶה עַל גַּבֵּיהֶן, וְאוּלַי שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת הַדְּרָגָה גְּדוֹלָה מִמֹּשֶׁה, וְהוּא מַדְרֵגַת מַלְכֵּנוּ מְשִׁיחֵנוּ הַמְעֻטָּר בַּעֲטָרֵי עֲטָרוֹת, כַּמּוּבָן מִפָּסוּק (ישעיה י״א) "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' " וְגוֹ', וּלְדִבְרֵי רַז"ל (במד"ר פי"ט, דב"ר פ"ב) כִּי מֹשֶׁה שֶׁהָיָה הוּא הַגּוֹאֵל הָעָתִיד, וּכְמוֹ שֶׁהֶאֱרַכְנוּ בְּפֵרוּשָׁן שֶׁל דְּבָרִים בְּמְקוֹמָן, אִם כֵּן אֵין שִׁעוּר וּגְבוּל לְהַדְּרָגוֹת הַקְּדֻשָּׁה. לָזֶה אָמַר **תִּהְיוּ** כִּי מִצְוָה זוֹ אֵין לָהּ הֶפְסֵק וְתָמִיד יֶשְׁנָהּ בְּגֶדֶר מִצְוָה זוֹ לִהְיוֹת קְדוֹשִׁים. וְנָתַן טַעַם לִדְבָרָיו **כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** שֶׁאֵין שִׁעוּר אֶל קְדֻשָּׁתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְחָפֵץ ה' בְּבָנָיו יְדִידָיו לְהִדָּמוֹת לְקוֹנָם בְּהַפְלָגַת הַקְּדֻשָּׁה, וּמַעֲתָּה דּוּן בְּדַעְתְּךָ הַהַדְרָגוֹת אֲשֶׁר תָּבוֹא בָּהֶם:

אֵין אוֹנָאָה כְּאוֹנָאַת הַשְׁכִינָה

"וְכִי-יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ": (קדושים יט, לג)

וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר וְגוֹ'. אָמַר לְשׁוֹן יָחִיד **אִתְּךָ** וְחָזַר לוֹמַר לָשׁוֹן רַבִּים **בְּאַרְצְכֶם**. לְצַד כִּי הַמִּשְׁכַּת הַגֵּרִים תִּהְיֶה בְּאֶמְצָעוּת הַצַּדִּיק כְּאַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. גַּם לְצַד טָהֳרַ אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה תִּגָּרֵר נְפָשׁוֹת הַשְּׁבוּיוֹת, לָזֶה אָמַר **אִתְּךָ** לְשׁוֹן יָחִיד לְרַמֹּז אֶל הַצַּדִּיק, כִּי לֹא כֻלָּן הֵם בְּגֶדֶר הַמִּשְׁכַּת עַנְפֵי הַקְּדֻשָּׁה, וְאָמַר **בְּאַרְצְכֶם** לְרַמֹּז לְמַעֲשֵׂה הָאָרֶץ, שֶׁגַּם הִיא יֶשְׁנָהּ בְּגֶדֶר פְּעֻלָּה טוֹבָה זוֹ:

עוֹד יִרְמֹז עַל הַשְׁרָאַת הַשְׁכִינָה בָּעוֹלָם הַזֶּה אִתָּנוּ, וַיְצַו ה' כִּי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ דְּקְדֵּק לוֹמַר אִתְּךָ עַל דֶּרֶךְ (תהלים ע"ח) אֹהֶל שָׁכַן בָּאָדָם. וְאָמַר **בְּאַרְצְכֶם** הִיא אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה כִּי שָׁם מְקוֹם הַשְׁכִינָה, וְעָזְבָה מְקוֹמָהּ עֶלְיוֹן וּבָאָה לָגוּר בָּאָרֶץ. לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ, שֶׁאֵין לְךָ אוֹנָאָה כְּאוֹנָאַת הַשְׁכִינָה. וְאָמְרוּ **כְּאֶזְרָח מִכֶּם** וְגוֹ' לְהַזְהִיר עַל הַגֵּרִים וְכוּ' הַבָּאִים לְהִתְיַהֵד:

גְּאָלָתוֹ הִיא בְּיַד הַצַּדִּיק אֲשֶׁר יִהְיֶה קָרוֹב לַה'

"כִּי-יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ, וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת מִמְכַּר אָחִיו": (בהר כה, כה)

פָּרָשָׁה זוֹ תִּרְמֹז עִנְיָן גָּדוֹל וְהֶעָרָה לְיוֹשְׁבֵי תֵּבֵל, "כִּי יָמוּךְ" עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (קהלת י, יח) "בַּעֲצַלְתַּיִם יִמַּךְ הַמְּקָרֶה", וְאָמְרוּ זְכְרוֹנָם לִבְרָכָה (תענית ז,ב) עֲשִׂיתָם לְאוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תהלים קד) "הַמְּקָרֶה בַּמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו" מָךְ, כִּי כְּשֶׁהַתַּחְתּוֹנִים מַטִּין מִדֶּרֶךְ הַטּוֹב מִסְתַּלְּקִים הַהַשְׁפָּעוֹת וּמִתְמַסְּכֵן עַמּוּד הַקְּדֻשָּׁה, כִּי הָעִקָּר תָּלוּי בַּתַּחְתּוֹנִים.

וְאָמַר "וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ" יִרְצֶה עַל הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר הוּא אֲחֻזָּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁבּוֹ הִשְׁרָה שְׁכִינָתוֹ וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ נִמְכַּר הַבַּיִת בְּיַד הָאֻמּוֹת, וּכְמַאֲמָרָם זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מדרש תהלים ע"ט) בְּפֵרוּשׁ פָּסוּק "מִזְמוֹר לְאָסָף בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלָתֶךָ וְגוֹ'". וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי גְּאֻלָּתוֹ הִיא בְּיַד הַצַּדִּיק אֲשֶׁר יִהְיֶה קָרוֹב לַה', עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (לעיל י,ג) "בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ" הוּא יִגְאַל מִמְכַּר אָחִיו, כִּי הָאָדוֹן בָּרוּךְ-הוּא יִקְרָא לַצַּדִּיקִים אָח כְּבְיָכוֹל דִּכְתִיב (תהלים קכ"ב) "לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי".

וּמִמִּי יְבַקֵּשׁ ה' עֶלְבּוֹן הַבַּיִת הָעָלוּב?

וְהַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה בְּהָעִיר לִבְּוֹת בְּנֵי אָדָם וְיֹאמַר לָהֶם הֵטּוֹב לָכֶם כִּי תֵּשְׁבוּ בַּחוּץ גּוֹלִים מֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיכֶם? וּמַה יֶּעֱרַב לָכֶם הַחַיִּים בָּעוֹלָם זוּלַת הַחֶבְרָה הָעֶלְיוֹנָה אֲשֶׁר הֱיִיתֶם סְמוּכִים סָבִיב לְשֻׁלְחָן אֲבִיכֶם הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם בָּרוּךְ- הוּא לָעַד? וַיַּמְאִיס בְּעֵינָיו תַּאֲוַת הַנִּדְמִים וְיִעִירֵם בְּחֶשֶׁק רוּחָנִי גַּם נִרְגָּשׁ לְבַעַל נֶפֶשׁ כָּל חַי עַד אֲשֶׁר יֵיטִיבוּ מַעֲשֵׂיהֶם, וּבָזֶה יִגְאַל ה' מִמְכָּרוֹ, וְעַל זֶה עֲתִידִין לִתֵּן אֶת הַדִּין כָּל אֲדוֹנֵי הָאָרֶץ גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵהֶם יְבַקֵּשׁ ה' עֶלְבּוֹן הַבַּיִת הָעָלוּב.

הַיְסוּרִים וְהַגָּלוּת הֵם תִּקּוּן הָאָמָּה לְהַכְשִׁירָהּ לַגְּאֻלָּה

"וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה-לּוֹ גֹּאֵל, וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ": (בהר כה, כו)

וְאָמְרוּ "וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה לּוֹ גֹּאֵל". עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (סנהדרין צג, א) אֵין אִישׁ אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, דִּכְתִיב (שמות טו, ג) "ה' אִישׁ

מִלְחָמָה", כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ גּוֹאֵל כִּי אֵין אִישׁ שָׁם עַל לֵב אֵין מְנַהֵל וְאֵין מַחֲזִיק בְּיַד אִמָּה יִשְׂרְאֵלִית לַהֲשִׁיבָהּ אֶל אָבִיהָ, אַל תֹּאמַר כִּי חַס-וְשָׁלוֹם אֲבָדָה תִּקְוָה, אֶלָּא "וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא כְּדֵי גְּאֻלָּתוֹ". אָמְרוּ זְכרוֹנָם לִבְרָכָה (סנהדרין צח) כִּי הַיִּסּוּרִין וְהַגָּלוּת הֵם תִּקּוּן הָאָמָּה לְהַכְשִׁירָהּ, וְהוּא מָה שֶׁרָמַז "וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ" עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דברים ב, טו) "יַד ה' הָיְתָה בָּם" שֶׁהִיא מִדַּת הַגְּבוּרָה הַחוֹבֶטֶת בָּאָמָּה בַּגָּלוּת הַמַּר, וּבְאֶמְצָעוּת זֶה יַשִּׂיג לְמְצֹא כְּדֵי גְּאֻלַּת הַבַּיִת.

קֵץ הַגָּלוּת יֶשְׁנוֹ אֶפְלוּ אִם יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים ח"ו

"וְחִשַּׁב אֶת-שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת-הָעֹדֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר-לוֹ, וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: וְאִם לֹא-מָצְאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַּיֹּבֵל, וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ: וְאִישׁ כִּי-יִמְכֹּר בֵּית-מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד-תֹּם שְׁנַת מִמְכָּרוֹ, יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ": (בהר כה,כז-כח-כט)

וְאָמְרוּ **וְחִשַּׁב** וגו'. הִנֵּה לְצַד שֶׁהַמֶּכֶר הוּא בַּעֲוֹונוֹתֵינוּ כְּאָמְרוֹ (ישעיה נ, א) הֵן בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם וְהָעָוֹן הוּא חוֹב עַל הָאָדָם, בִּשְׁעַת קְרִיעַת הַשֹּׁטָר צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן הַחוֹב שֶׁעָלַי וְלִפְרֹעַ הַנִּשְׁאָר, וְהוּא אָמְרוֹ **וְחִשַּׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ** הַשָּׁנִים שֶׁנִּשְׁאַר הַבַּיִת מָכוּר וְיִתְנַכֶּה לְפִי שִׁעוּר הַשָּׁנִים מֵעֲוֹונוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהָעֹדֶף יָשִׁיב עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (יומא פ"ו:) בְּמִשְׁפְּטֵי הַתְּשׁוּבָה וְתִקּוּנֶיהָ תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל אִם אָדָם נֶהֱנָה מֵהֶעָוֹון יְסַגֵּף עַצְמוֹ כְּשִׁעוּר מָה שֶׁנֶּהֱנָה מֵהַחֵטְא וּבָזֶה יִפָּרַע חוֹבוֹ, וּכְמוֹ כֵן יַעֲשֶׂה אָדוֹן הָעוֹלָם כְּשֶׁיִּתְקָרֵב זְמַן הַגְּאֻלָּה, וְהוּא מַאֲמָרָם זַ"ל (סנהדרין צ"ח) שֶׁיִּהְיוּ חֲבָלֵי מָשִׁיחַ, וּבָזֶה **וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ** פֵּרוּשׁ חוֹזֵר אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, גַּם עַל יִשְׂרָאֵל עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דברים ל' ג) **וְשָׁב** ה' אֶת שְׁבוּתְךָ וְאָמְרוּ זַ"ל (מגילה כ"ט.) יָשִׁיב לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא **וְשָׁב** וגו':

וְאָמְרוּ **וְאִם לֹא מָצְאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב.** פֵּרוּשׁ אִם יִרְאֶה הָאָדוֹן כִּי אֵין כֹּחַ בָּעָם לְסַבֵּל חֲבָלִים עוֹד וְרַבּוּ חוֹבוֹתֵיהֶם לְמַעְלָה רֹאשׁ וְאֵפֶס בָּהֶם כֹּחַ הַסֵּבֶל, **וְהָיָה מִמְכָּרוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל** שֶׁהוּא זְמַן הַמְּגֻבָּל לַגְּאֻלָּה בְּעִתָּהּ. וְאָז **וְיָצָא בַּיֹּבֵל וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ** כִּי קֵץ הַגָּלוּת יֶשְׁנוֹ אֲפִלּוּ יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל רְשָׁעִים גְּמוּרִים חַ"ו:

יֵשׁ תִּקְוָה וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם

וְאִישׁ כִּי יִמְכֹּר. אַחַר שֶׁאָמַר עִנְיַן מֶכֶר הַבַּיִת חָזַר הַכָּתוּב לָתֵת טַעַם לַדָּבָר אֵין יְהִיָה הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁיִּמְכֹּר ה' אֲחֻזָּתוֹ בֵּית הַבְּחִירָה, וְהוּא אָמְרוֹ **וְאִישׁ** זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **כִּי יִמְכֹּר בֵּית מוֹשַׁב** פֵּרוּשׁ בַּיִת שֶׁבּוֹ מוֹשַׁב אֱלֹהִים זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עִיר חוֹמָה זוֹ יְרוּשָׁלַיִם דִּכְתִיב (תהלים קכ"ב) יְרוּשָׁלַיִם הָרִים סָבִיב לָהּ, אָמַר הַטַּעַם הוּא **וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ** שֶׁבְּאֶמְצָעוּת זֶה אַדְרַבָּה נִגָּאֵל, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (מדרש תהלים ע"ט) בַּפָּסוּק מִזְמוֹר לְאָסָף וגו' שֶׁהִשְׁלִיךְ ה' חֲמָתוֹ עַל עֵצִים וַאֲבָנִים שֶׁזּוֹלֶת זֶה לֹא הָיָה נִשְׁאָר מִיִּשְׂרָאֵל שָׂרִיד וּפָלִיט וְאִם אֵין יִשְׂרָאֵל אֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלֹא יְרוּשָׁלַיִם, לָזֶה וְהָיְתָה גְּאֻלָּתוֹ שֶׁל עַם וּגְאֻלַּת הַבַּיִת כִּי יֵשׁ תִּקְוָה וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם:

לְהִתְחַזֵּק וְלָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה

"וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ, וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ: אַל-תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ, וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ": (בהר כה, לה-לו)

וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וגו'. פָּרָשָׁה זוֹ תָּעִיר הָאָדָם עַל רוֹחַ ה' אֲחִינוּ אֲשֶׁר שָׁכַן בְּתוֹכֵנוּ, וְאָמַר כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ שֶׁהוּא רוֹחַ הַחַיִּים אֲשֶׁר נָטַע בְּתוֹכֵנוּ לְחַיּוֹתֵנוּ, אִם רָאָה הָאָדָם כִּי לֹא הֵאִיר בַּתּוֹרָה וְלֹא בַּמִּצְוֹות כִּי אֵין עָנְיִ כִּי אִם מִן הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות, **וּמָטָה יָדוֹ** וְהֶחְשִׁיךְ אוֹרוֹ וְהוֹדוֹ, **עִמָּךְ** פֵּרוּשׁ לְצַד הֱיוֹתְךָ עִמָּךְ הוּא שֶׁנִּתְמוֹטֵט שֶׁזּוֹלָתְךָ הָיָה אוֹרוֹ מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, וְתִמְצָא שֶׁיְּבַקֵּשׁ ה' לְהַחֲזִיר לוֹ הָרוּחַ כַּאֲשֶׁר נָתְנָהּ כְּאָמְרוֹ (קהלת י"ב ז) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב וגו' וְאָמְרוּ זַ"ל (שבת קנ"ב:) תְּנָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנְּתָנָהּ לָךְ, וַיָּצוֹ ה' **וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּתְחַזֵּק לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה לְהַשִּׁיבוֹ לִמְכוֹנוֹ, כִּי אֵין לְךָ דָּבָר הַמַּעֲמִיד לָרוּחַ הַחִיּוּנִי בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ כִּתְשׁוּבָה:

בְּחִינַת נְפָשׁוֹת הַבָּאוֹת בְּסוֹד הָעִבּוּר

וְאָמַר **גֵּר וְתוֹשָׁב.** דַּע כִּי אָמְרוּ יוֹדְעֵי נִסְתָּרוֹת לַה' (קב הישר פל"ב) כִּי יֵשׁ בְּחִינַת נְפָשׁוֹת שֶׁה' מְבִיאָם בָּאָדָם בְּסוֹד הָעִבּוּר לְסִבּוֹת יְדוּעוֹת, יֵשׁ שֶׁבָּאִים לְהִתְגּוֹרֵר עִם הָאָדָם בַּעֲשׂוֹתוֹ אֵיזֶה מִצְוָה

כְּדֵי לְהַשְׁתַּתֵּף בַּמַּעֲשֶׂה וְזוֹכֶה בָּזֶה, וְיֵשׁ שֶׁבָּאָה וּמִתְיַשֶּׁבֶת לְסִבּוֹת מֻפְלָאוֹת אֲשֶׁר הִפְלִיא ה' בְּתִקּוּן הַנְּפָשׁוֹת, וּכְנֶגֶד שְׁנֵיהֶם אָמַר **גֹּר יִתּוֹשָׁב וְחַי עִמָּךְ** כְּנֶגֶד ב' הַנְּפָשׁוֹת הַבָּאִים שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ כְּשֶׁהוּא מִתְחַזֵּק לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וְיִזְדַּהֵר עוֹד שֶׁלֹּא יַחְשִׁיךְ אוֹר רוּחוֹ וְהַגָּרִים אִתּוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ **אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ** מַה שֶּׁיֵּשׁ בּוֹ וּבַמֶּה בְּנַפְשְׁךָ וּבְמַרְבִּית כַּאֲשֶׁר אֲבָאֵר בְּסָמוּךְ, **וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ** פֵּרוּשׁ כִּי מֵאוֹרוֹ חֵלֶק הַנְּפָשׁוֹת הַטְּהוֹרוֹת הָשֵׁב לוֹ פִּקְדוֹנוֹ, וּמְבַקֵּשׁ עוֹד **וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ** שֶׁיַּחֲזִיר הַנֶּפֶשׁ בְּתוֹסָפוֹת חַיּוּת בְּאֶמְצָעוּת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה', וַהֲגַם שֶׁאָמְרוּ תְּנָה לוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לָךְ, זֶה צַד הַהִסְתַּפְּקוּת, אוֹ לְפִי מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בְּסִפְרִי חֵפֶץ ה' (שבת קנ"ב) כִּי כְּשֶׁיִּתְּנָה לַה' כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בָּזֶה הִיא מִתְעַלֵּית וּמוֹסִיפָה חַיִּים וְאוֹר עֶלְיוֹן וְעַיֵּן שָׁם:

גְּלוּת הַחֵל הַזֶּה הוּא לֶאֱדוֹם

"וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר-לָךְ, לֹא-תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד: כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ, עַד-שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: וְיָצָא מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ, וְשָׁב אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל-אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו יָשׁוּב": (בהר כה, לט)

וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וגו'. פָּרָשָׁה זוֹ תִּרְמֹז לְמַה שֶׁאָמְרוּ ז"ל בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (תקונים י') כִּי ה' צִוָּה לְשַׁר אֱדוֹם שֶׁהוּא ס"מ שֶׁלֹּא יִתְנַהֵג בְּאַכְזָרִיּוּת עִם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא אָמְרוֹ **כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (מלאכי א') הֲלוֹא אָח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב, **עִמָּךְ** פֵּרוּשׁוֹ נְמִיכוּתוֹ וַעֲנִיּוּתוֹ הוּא לְצַד הֱיוֹתוֹ עִמָּךְ שֶׁנִּתְלַוָּה לְדַרְכֵּיךָ הָרָעִים, **וְנִמְכַּר לָךְ** עַל דֶּרֶךְ (ישעיה נ"ב ג') חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְדָרְשׁוּ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (ח"ב קכ"ח.) כִּי בְּחִינַת ס"מ תִּקָּרֵא חִנָּם, שֶׁגָּלוּת הַחֵל הַזֶּה הוּא לֶאֱדוֹם זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם, וַיְצַו ה' **לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ירמיה ב' י"ד) הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל וגו', אֶלָּא **כְּשָׂכִיר כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה** וגו', לְצַד שֶׁיֵּשׁ בְּיִשְׂרָאֵל ב' בְּחִינוֹת, הֲמוֹן הָעָם וְיוֹשְׁבֵי בְּשֶׂבֶת תַּחְכְּמֹנִי (ש"ב כ"ג) וְתִמְצָא, שֶׁהֲגַם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַעֲלִין מִסִּים וְאַרְנוֹנִיּוֹת אֵין לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה בִּכְלָל דִּכְתִיב (דברים ל"ג ג') וְהֵם תָּפוּ לְרַגְלֶךָ וְאָמְרוּ ז"ל (ב"ב ח'.) וְכוּ', וּכְתִיב (עזרא ז') מִנְדָּה בְלוֹ וַהֲלָךְ לָא שַׁלִּיט וגו', כְּנֶגֶד הֲהָמוֹן עַם אָמַר כְּשָׂכִיר שֶׁהֵם מְכוּרִים בְּעַד עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וּכְנֶגֶד הַצַּדִּיקִים אָמַר כְּתוֹשָׁב שֶׁאֵינָם אֶלָּא יוֹשְׁבִים בֵּין הָאֻמּוֹת בַּגָּלוּת אֲבָל אֵין עֲלֵיהֶם מַשָּׂא מָלָךְ:

סוֹד הַגָּלוּת - בְּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

וְאָמְרוֹ **עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל** הוּא גְּבוּל הַגְּאֻלָּה כַּיָּדוּעַ יַעֲבֹד עִמָּךְ, וּמוֹדִיעַ ה' כִּי סוֹף סוֹף יֵצֵא מֵעִמּוֹ דִּכְתִיב **וְיָצָא מֵעִמָּךְ, הוּא וּבָנָיו** פֵּרוּשׁ הַנִּיצוֹצִים הַמִּתְבָּרְרִים בְּאֶמְצָעוּת הֱיוֹתָם עִמּוֹ וְהוּא סוֹד הַגָּלוּת, שֶׁאִם לֹא כֵּן לָמָּה לֹא יִסְרָם ה' בְּשֶׁבֶט מוּסָר שָׁם בְּאַרְצָם וּבְנַחֲלָתָם אֶלָּא אֶחָד מֵהַטְּעָמִים הוּא כְּדֵי שֶׁיִּבָּרְרוּ הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁל הַקְּדֻשָּׁה מִבֵּין הָאֲרָצוֹת כִּי כָּל מָקוֹם וּמָקוֹם שֶׁיִּמָּצְאוּן שָׁם יִשְׂרָאֵל בְּאֶמְצָעוּת הַיִּסּוּרִין וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹוֹת הַנִּיצוֹצוֹת מִתְבָּרְרִים מֵעַצְמָם, וְהוּא סוֹד אָמְרוֹ (קהלת ח') עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ. וְאִם תֹּאמַר אִם כֵּן אִם לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים וְגוֹלִים מִי הָיָה מְבָרֵר הַמִּתְבָּרְרִים עַתָּה בִּתְפוּצַת יִשְׂרָאֵל, דַּע כִּי אִם לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹטְאִים הָיָה לָהֶם כֹּחַ לְבָרֵר נִיצוֹצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת בַּמָּקוֹם שֶׁהֵם מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אַחַר חֶטְאָם דְּחָלַשׁ כֹּחָם וּלְוַאי שֶׁתַּשִּׂיג יָדָם בַּמָּקוֹם עַצְמוֹ אֲשֶׁר שָׁם הַנִּיצוֹצוֹת, וְאָמַר **וְשָׁב אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ** כִּי בְּבוֹא הַגּוֹאֵל יִטַּע ה' בְּתוֹכֵנוּ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר שָׁם הוּא מִשְׁפַּחַת עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גַּם יָקוּמוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר וְיָשׁוּבוּ כָּל אֶחָד אֶל אֲחֻזַּת אֲבוֹתָיו הוּא אוֹר עוֹלָם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ כּוֹנְנוּ יָדָיו יִתְבָּרַךְ, לֹא תִרְדֶּה בּוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ, וּמִצַּד דָּבָר זֶה יִתְחַיֵּב מִיתָה ס"מ לָעָתִיד לָבוֹא כְּמַאֲמָרָם ז"ל (סַנְהֶדְרִין נ"ב.) שֶׁהֲרֵי הוּא מְתֻרֶּה וְעָבַר מִצְוַת ה':

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לֹא מֵת ע"י הִתְעַצְמוּת תּוֹרָתוֹ

"אִם-בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ, וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

(בחוקותי כו, ג [פירוש כ"])

עוֹד יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל (ילקוט תהלים תתל"א) כִּי כְּשֶׁבָּרָא ה' אָדָם הָרִאשׁוֹן בָּעוֹלָם הַזֶּה לֹא בְּרָאוֹ לָשֶׁבֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלְמֵי עַד כְּשֶׁלֹּא יֶחֱטָא, שֶׁאִם כֵּן אַדְרַבָּה יְרִידָה הִיא לוֹ וְשִׁפְלוּת, כִּי תַּכְלִית הַמְּקוֹוֶה הִיא בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁשָּׁמָּה יִקְצֹר אֲשֶׁר זָרַע, אֶלָּא הָיְתָה הַכַּוָּנָה כִּי עָלָה יַעֲלֶה לַשָּׁמַיִם וּלְאוֹצְרוֹת הַחַיִּים בְּעֵת אֲשֶׁר יַחְפֹּץ, וְיִהְיֶה כְּמִי שֶׁדָּר בְּבֵית וַעֲלִיָּה עַל גַּבָּהּ, וּכְשֶׁיִּרְצֶה לַעֲלוֹת וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ יַעֲלֶה, כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ (מ"ב ב') שֶׁעָלָה אֵלִיָּהוּ בִּסְעָרָה הַשָּׁמַיְמָה, וְעַל יְדֵי הַחֵטְא הָצְרַךְ לְהַפְשִׁיט עוֹרוֹ מֵעָלָיו

וְיַנִּיחַ הַגּוּף בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוֹדִיעַ הַכָּתוּב כָּאן כִּי בְּהִתְעַצְּמוּת הָאָדָם בְּעֵסֶק הַתּוֹרָה יָכוֹל לְהַשִּׂיג בְּאֶמְצָעוּתָהּ שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ בַּמָּוֶת אֶלָּא כְּאָדָם הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְתִמְצָא (זוהר ח״ב קע״ד.) שֶׁהַצַּדִּיקִים אֵינָם מַרְגִּישִׁים בְּצַעַר הַפְּרֵדָה עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (קהלת ה׳) מְתוּקָה שְׁנַת הָעוֹבֵד, כִּי מִי שֶׁהוּא עוֹבֵד ה׳ שְׁנָתוֹ שֶׁהִיא הַמִּיתָה מְתוּקָה וַעֲרֵבָה עָלָיו, וְאִם יִתְעַצֵּם יוֹתֵר הִנֵּה לְךָ אֵלָיָהוּ שֶׁעַל יְדֵי הִתְעַצְּמוּת תּוֹרָתוֹ לֹא מֵת:

כָּל הָעוֹלָם יַכִּיר וְיֵדַע כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלָּנוּ

"...וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם": (בחוקותי כו, ה)

וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם. יִרְצֶה כִּי לְצַד שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת הָאֲמוּרוֹת בָּעִנְיָן יְכוֹלִין לְהִתְקַיֵּם וְאֵין טוֹבָתָם טוֹבָה, וּכְגוֹן אִם הָיוּ טְרוּדִים בַּמִּלְחָמוֹת וְשָׁנָה חוֹרֶשׁ וְזוֹרֵעַ וְשָׁנָה אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר וּמַשְׁלֶמֶת שָׁנָה לְשָׁנָה, אִם כֵּן אֵין הֶכֵּר לַבְּרָכָה, תַּלְמוּד לוֹמַר וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם אֵין מַטְרִיד אֶתְכֶם וְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם הַבְּרָכָה הָאֲמוּרָה, וְאָמְרוֹ **בְּאַרְצְכֶם** פֵּרוּשׁ שֶׁכָּל הָעוֹלָם יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כִּי הִיא אַרְצְכֶם וְאֵין לְזָרִים אִתְּכֶם בָּהּ וּבָזֶה לֹא יִהְיֶה לָכֶם אֵפְלוּ מֵחוּשׁ וְתֵשְׁבוּ בָּטַח:

שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָם

"וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד,...": (בחוקותי כו, ו)

וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ. צָרִיךְ לְדַעַת לָמָּה הִצְרַךְ לוֹמַר זֶה אַחַר שֶׁכְּבָר אָמַר וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח, וְאוּלַי שֶׁיִּכָּוֵן עַל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַצְמָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פֵּרוּד הַלְּבָבוֹת שֶׁיִּטַּע ה׳ בֵּינֵיהֶם שָׁלוֹם וְרֵעוּת. אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁיִּכָּוֵן עַל כְּלָלוּת הָעוֹלָם, וְתֵדַע כְּשֶׁמְּדַבֵּר עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מַזְכִּירָהּ בִּכְנוּי כְּאָמְרוֹ בְּסָמוּךְ בְּאַרְצְכֶם, וְכָאן אָמַר **בָּאָרֶץ** שֶׁמַּבְטִיחָם כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָם, וְתִמְצָא שֶׁחָפֵץ ה׳ בַּדָּבָר, וְצֵא וּלְמַד מִפָּרֵי הֶחָג ע׳ כְּנֶגֶד ע׳ אֻמּוֹת, וּמַאֲמְרֵי רַבּוֹתֵינוּ זַ״ל (סוכה נ״ה:) בְּעִנְיָן זֶה, גַּם כְּפִי הַטָּבַע כְּשֶׁיֵּשׁ מִלְחָמוֹת בָּעוֹלָם יֶחֱרְדוּ גַּם הַיּוֹשְׁבִים בָּטַח לְקוֹל עַנּוֹת מִלְחָמָה, וְלָזֶה גָּמַר אֹמֶר **וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד:**

שְׁנָאַת כָּל הָאֻמּוֹת לְיִשְׂרָאֵל – שִׂנְאָה יְסוֹדִית וְאֵין לָהּ תְּמוּרָה

"וּרְדַפְתֶּם אֶת-אֹיְבֵיכֶם, וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לָחָרֶב": (בחוקותי כו, ז)

וּרְדַפְתֶּם אֶת אֹיְבֵיכֶם. קָשֶׁה אַחַר שֶׁהִבְטִיחַ בְּשָׁלוֹם וּבְבִטְחָה מָה מָּקוֹם לוֹמַר כֵּן, אָכֵן יִרְצֶה כִּי מַה שֶּׁהִבְטִיחַ הוּא מִמַּה שֶּׁמֵּהָאֻמּוֹת לָהֶם שֶׁלֹּא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ אֲבָל לֹא מִמַּה שֶּׁמִּיִּשְׂרָאֵל לָאֻמּוֹת, וְזוֹ הִיא עִקַּר נֵס הַהַבְטָחָה שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ כִּי הַשָּׁלוֹם וְהַבִּטְחָה הוּא שֶׁגַּם הֵם לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ לָאֻמּוֹת וְנִמְצְאוּ כְּגוֹמְלִין, תַּלְמוּד לוֹמַר **וּרְדַפְתֶּם** וְגוֹ׳ כִּי אַתֶּם תִּרְדְּפוּ אוֹתָם וּתְאַבְּדוּם, וְאַף עַל פִּי כֵן תֵּשְׁבוּ לָבֶטַח וּבְשָׁלוֹם וְלֹא תַּעֲבֹר חֶרֶב בְּאַרְצְכֶם, וּמָה שֶׁקָּרָא אוֹתָם הַכָּתוּב אוֹיְבִים, לֹא לְצַד שֶׁהֵם בָּאִים לְצוּר עַל עִיר הַקֹּדֶשׁ שֶׁאִם כֵּן אֵין בָּטַח וְאֵין שָׁלוֹם לִיוֹשְׁבֶיהָ, אֶלָּא קָרָא אוֹתָם אוֹיְבִים לְצַד אוֹיְבֵי ה׳ רִשְׁעֵי הַגּוֹיִים נִקְרָאִים אוֹיְבֵי ה׳ וְאוֹיְבֵינוּ, גַּם לְצַד שֶׁיִּוּדַּע ה׳ כִּי כָּל הָאֻמּוֹת שׂוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל בַּטָּבַע הַמִּתְקַנֵּא וְהִיא שִׂנְאָה יְסוֹדִית וְאֵין לָהּ תְּמוּרָה:

וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם וְגוֹ׳. אָמְרוֹ **לָחָרֶב** פֵּרוּשׁ תִּהְיֶה נְפִילַת הָאוֹיְבִים לִפְנֵי עַם ה׳ כְּשִׁעוּר הַנְּפִילָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה מֵהַחֶרֶב, וּבְדָרְךְ רֶמֶז יִרְצֶה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בְּמַעֲשֶׂה נֵס בְּנֵי חַשְׁמוֹנַאי (יוסיפון כ״ב) שֶׁרָאָה מַלְאָךְ שׁוֹלֵף חֶרֶב נֶגֶד הָאוֹיֵב, וְהוּא מַה שֶּׁרָמַז בָּאָמְרוֹ **וְנָפְלוּ** וְגוֹ׳ לָחָרֶב פֵּרוּשׁ הַנִּשְׁלָף מֵהַמַּלְאָךְ:

בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות יִרְדְּפוּ יִשְׂרָאֵל אֶת אוֹיְבֵיהֶם

"וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבָּבָה יִרְדֹּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לָחָרֶב: (בחוקותי כו, ח)

וְאָמְרוֹ **וּרְדַפְתֶּם** מִכָּאן מַתְחִיל פֹּעַל הָרוּחָנִיּוּת הַנָּעֳלָם הַמְשֻׂגָּ מֵעֵסֶק הַתּוֹרָה. דַּע כִּי הִתְעַצְּמוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה וּמַעֲשֶׂה הַמִּצְוֹות הוּא לְבָרֵר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה וּלְיַחֵד עֲנָפֶיהָ אֶחָד אֶל אֶחָד אֲשֶׁר לְסִבַּת אֲחִיזַת הַקְּלִפּוֹת יִמָּנַע הַדָּבָר בְּסוֹד אָמְרוֹ (ישעיה נ״ט) עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ

מַבְדִּילִים בֵּינֵיכֶם וְגוֹ', וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּפָרָשַׁת יִתְרוֹ בַּפָּסוּק (י"ט ה') וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה וְיִתְיַחֲסוּ הַקְלִפּוֹת בְּשֵׁם שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים, וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּמַאֲמָרָם זַ"ל בַּפָּסוּק (תהלים צ"ב) כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ ה' וַיַּעַרְבוּ לְךָ דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים, וְכָאן הוֹדִיעַ הַכָּתוּב כִּי בְּאֶמְצָעוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת יְרַדְּפוּ אֶת אוֹיְבֵיהֶם וְנָפְלוּ וְגוֹ' וְתֹאבַד הַטֻּמְאָה, כְּמַאֲמָר (זכריה י"ג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר וְגוֹ'. וְאָמְרוֹ **לְחָרֶב** עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שה"ש ג') אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ, וְאָמְרוּ זַ"ל (תקונים ז') שֶׁהַשּׁוֹמֵר בְּרִיתוֹ לְבַל נוֹגֵעַ בַּמָּה שֶׁלֹּא הָרְשָׁה זֶה יֵשׁ כֹּחַ בּוֹ לְהָמִית וּלְאַבֵּד אוֹיְבֵי ה' בְּרוּחַ שְׂפָתָיו, וְלָזֶה לֹא אָמַר בְּחֶרֶב אֶלָּא לָחֶרֶב. וְאָמְרוֹ **וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה** פֵּרוּשׁ מִמַּה שֶׁיֵּצֵא מִכֶּם יִרְדְּפוּ ה' שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה יִרְדְּפוּ מֵאָה הַדַּרְגּוֹת הַקְלִפּוֹת, וְהוּא עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (משלי ט"ז) נֶפֶשׁ עָמֵל עָמְלָה לּוֹ, וְאָמְרוּ זַ"ל (סנהדרין צ"ט) אָדָם בְּמָקוֹם זֶה וְתוֹרָתוֹ עֲמָלָה לוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁעוֹשָׂה כְּלָיוֹן לְאוֹיְבֵי ה':

הַהַבְטָחָה עַל תְּחִיַּת הַמֵּתִים

"וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם, וַהֲקִימֹתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם": (בחוקותי כו, ט)

עוֹד יְרֻצֶּה בְּאָמְרוֹ **וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם** לְשׁוֹן רַבָּנוּת, וְהוּא עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שמות י"ט) תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ וּפֵרַשְׁנוּהוּ שָׁם שֶׁהַגְדִּילָם עַל הַמַּלְאָכִים כֹּהֲנֵי עֶלְיוֹן שֶׁיִּהְיוּ הֵם קְרוֹבֵי הַמֶּלֶךְ וּגְדוֹלֵי הָעֶלְיוֹנִים. וְאָמְרוֹ וַהֲקִימֹתִי כָּאן הִבְטִיחַ עַל הַתְּחִיָּה שֶׁבְּרִית כְּרוּתָה לְשׁוֹכְנֵי עָפָר שֶׁיַּעֲלֶה ה' אוֹתָם מִקִּבְרוֹתֵיהֶם וְאָמַר ה' כִּי דַּוְקָא לְלוֹמְדֵי תּוֹרָה, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (כתובות ק"י"א) כָּל הָעוֹסֵק בְּטַל תּוֹרָה טַל תּוֹרָה מְחַיֵּהוּ, וְאוּלַי כִּי הֵן הֵם הַדְּבָרִים שֶׁרָמַז בְּאָמְרוֹ **וַהֲקִימֹתִי אֶת בְּרִיתִי** שֶׁהוּא הַתּוֹרָה אִתְּכֶם, כִּי בַּטַל אֲשֶׁר יְצַו ה' אִתָּם הַתּוֹרָה הֵם חַיִּים:

עוֹד נִתְכַּוֵּן עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם (סנהדרין צ') בַּפָּסוּק אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבוֹתֵיכֶם שֶׁהָאָבוֹת עַצְמָם יַעַמְדוּ לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ וְהוּא מַאֲמָרוֹ כָּאן שֶׁאוֹתָהּ בְּרִית שֶׁנִּשְׁבַּע ה' לְקַיֵּם הָאָרֶץ לְעוֹלָם וָעֶד בְּיָדָם כָּל הַמְקַיֵּם תְּנַאי הַכָּתוּב יְחַיֵּהוּ ה' עִם הָאָבוֹת לְקַיֵּם בְּיָדוֹ בְּרִית הָאָרֶץ לְעוֹלָם וָעֶד:

עוֹד רָמַז גְּנִיזַת הַנְּשָׁמוֹת בְּצְרוֹר הַחַיִּים אֶת ה'. וְיָדוּעַ כִּי בְּחִינָה הַמִּתְיַחֶסֶת לָהּ בְּרִית יִתְיַחֵס גַּם כֵּן לָהּ שָׁלוֹם וְהוּא אָמְרוֹ **וַהֲקִימֹתִי אֶת בְּרִיתִי** שֶׁהוּא יְסוֹד עוֹלַם הַנְּשָׁמוֹת אִתְּכֶם. גַּם בָּזֶה כָּלַל זְווּג חֵי הָעוֹלָמִים בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא כְּלָלוּת הַנְּשָׁמוֹת, וְהַמַּשְׂכִּיל יָבִין כִּי הוּא זֶה תַּכְלִית מְנוּחַת הַנְּשָׁמוֹת:

הִנֵּה יָמִים בָּאִים – כָּל עַם ה' נְבִיאִים

"וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכֲכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים, וְאַתֶּם תִּהְיוּ-לִי לְעָם": (בחוקותי כו, יב)

וְאָמְרוֹ וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכֲכֶם. עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (יואל ג') וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם, שֶׁיִּהְיֶה אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ מִתְהַלֵּךְ בְּתוֹכָם וְהוּא רוּחַ הַמְנַבֵּא עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (במדבר י"א) עַם ה' נְבִיאִים כִּי יִתֵּן ה' אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

עוֹד יְרֻצֶּה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (תענית ל"א) עָתִיד הָקָבָ"ה לַעֲשׂוֹת מָחוֹל לַצַּדִּיקִים וְיֵשֵׁב ה' בְּתוֹכָם וְכָל אֶחָד יַרְאֶה בְּאֶצְבָּעוֹ וְיֹאמַר זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ וְהוּא אָמְרוֹ **וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכֲכֶם**, וְאָמַר לְשׁוֹן הֲלִיכָה לְצַד שֶׁיִּתְהַלֵּךְ אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ לָזוּז נִשְׁמוֹת הַיּוֹשְׁבִים סְבִיבָיו יִקְרָא הֲלִיכָה, וְאָמְרוֹ **וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים** הוּא מַאֲמָרָם זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ וְאוּלַי שֶׁרָמַז לְשׁוֹן נָוֶה שֶׁהַצַּדִּיקִים עַצְמָן הֵם נָוֶה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא דָּר בֵּינֵיהֶם, וְאָמְרוֹ **וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם** שֶׁיִּהְיוּ הֵם קְרוֹבִים יוֹתֵר מִכָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם:

עוֹד יְרֻצֶּה בְּאָמְרוֹ **וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים** לְצַד כִּי בַּזְּמַן הַזֶּה אֻמּוֹנַת אֱלֹהוּתוֹ הוּא מִפִּי הַנְּבִיאִים, לָזֶה אָמַר כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים שֶׁכָּל עַם ה' יֵכַר לָהֶם אֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְיֵדְעוּ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְהוּא מַאֲמַר **וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים** שֶׁיַּכִּירוּ אֱלֹהוּתוֹ מִצַּד עַצְמָם וּלְצַד שֶׁהַכָּרָה זוֹ יֶשְׁנָהּ לְכָל הַנִּבְרָאִים דִּכְתִיב (זכריה י"ד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד, לָזֶה אָמַר **וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם** הֲגַם שֶׁהַהַכָּרָה שָׁוָה בַּכֹּל לֹא יִהְיוּ לוֹ לְעָם אֶלָּא עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַקְּלָלָה הֱכִי גְּדוֹלָה שֶׁנִּתְקַיְּמָה בִּזְמַן הַגָּלוּת - הֶעְדֵּר הַנְּבוּאָה

"וְאִם-בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי, וַהֲלַכְתֶּם עִמִּי בְּקֶרִי: וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת-קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם... וְנָתַתִּי אֶת-פִּגְרֵיכֶם עַל-פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם": (בחוקותי כו, כז- ל)

וְגָעֲלָה נַפְשִׁי וגו'. צָרִיךְ לָדַעַת לָמָּה הָצְרַךְ לוֹמַר כִּי פְּשִׁיטָא שֶׁתִּגְעֵל נַפְשׁוֹ שֶׁהֲרֵי בִּזְמַן שֶׁהֵם צַדִּיקִים גְּמוּרִים נִתְבָּרְכוּ שֶׁלֹּא תִגְעַל נַפְשׁוֹ וְהָדָבָר מוּבָן שֶׁלֹּא תִהְיֶה בְּרָכָה זוֹ נוֹהֶגֶת בִּימֵי רִשְׁעָם, וְאִם בָּא לוֹמַר הַפְּכִיּוּת הַבְּרָכוֹת, הָיָה לוֹ לוֹמַר הַפְּכִיּוּת כָּל הַשֶּׁאָר, אֶלָּא וַדַּאי שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא הָעֲנָשִׁים שֶׁהֵם לְבַד הֶעְדֵּר הַבְּרָכוֹת, וְנִרְאֶה שֶׁנִּתְכַּוֵּן לוֹמַר שֶׁאֲפִלּוּ בְּעֶרֶךְ הַצַּדִּיקִים שֶׁיִּהְיוּ בַּזְּמַן הַהוּא תִּגְעַל נַפְשִׁי מֵהֶם בְּסוֹד (הושע ד׳) וְכֶשֶׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ, גַּם נִתְכַּוֵּן שֶׁלֹּא יִתְנַבְּאוּ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל נְבִיאִים כִּי לֹא יוֹפִיעַ ה' שְׁכִינָתוֹ הַמִּתְיַחֵס לָהּ בְּחִינַת נֶפֶשׁ בָּהֶם, וּקְלָלָה זוֹ אֵין קְלָלָה לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, וְלָזֶה קִבְּעָהּ אַחַר כַּמָּה קְלָלוֹת, הָא לָמַדְתָּ שֶׁהִיא גְּדוֹלָה מִמַּה שֶּׁלְּפָנֶיהָ, וְהִיא שֶׁנִּתְקַיְּמָה בַּזְּמַן הַזֶּה וְלָהּ כָּלוּ עֵינֵינוּ וְדַאֲבָה מְאֹד נַפְשֵׁנוּ אוֹי נָא לָנוּ:

הַטַּעַם שֶׁהִגְלָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם

"אַף-אֲנִי אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם, אוֹ-אָז יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם": (בחוקותי כו, מא)

וְאָמְרוּ **אַף אֲנִי וגו'.** פֵּרוּשׁ גַּם זֶה יֹאמְרוּ בְּכָלַל הַוִּדּוּי כִּי צַדִּיק ה' עַל כָּל הַבָּא עֲלֵיהֶם, וְכֵן רָאוּי לְמִשְׁפַּט צֶדֶק לֵילֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְלֹא יַעֲוֵל הָאֵל מִשְׁפָּט:

וְאָמְרוּ **וְהֵבֵאתִי אֹתָם** וגו'. פֵּרוּשׁ גַּם זֶה יֹאמְרוּ בְּכָלַל הַוִּדּוּי, וְהִנֵּה מִמַּה שֶּׁמַּצְרִיכָם ה' לְהִתְוַדּוֹת עָלָיו אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁהֵם הָיוּ מַרְשִׁיעִים בִּפְרָט זֶה, וְהָרֶשַׁע הוּא כִּי יֹאמְרוּ לָמָּה ה' יוֹצִיאֵם מֵאַרְצָם וְיִגְלֵם בֵּין הָאֻמּוֹת אִם לְפַרְעוֹן עֲוֹנָם יַיְסֵרֵם תּוֹךְ אַרְצוֹתָם וְלֹא יְגַלֵּם בֵּין הָאֻמּוֹת, כִּי אַדְרַבָּה זֶה יְסוֹבֵב הֵפֶךְ תִּקּוּן הַמְבֻקָּשׁ שֶׁאִם הַמְבֻקָּשׁ הוּא לְהֵטִיב מַעֲשֵׂיהֶם, הִנֵּה כְּשֶׁיִּזָּרֵה אוֹתָם בַּאֲרָצוֹת יִגְמְרוּ לַעֲשׂוֹת רַע וְיִתְעָרְבוּ בַּגּוֹיִים וְיִלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם, וְזֶה יְחַזֵּק מַחֲשֶׁבֶת קְרִי, לָזֶה כְּשֶׁאָמַר ה' וְהִתְוַדּוּ זָכַר שֶׁיֹּאמְרוּ גַּם כֵּן בַּוִּדּוּיִים כִּי צַדִּיק ה' בַּמָּה

שֶׁהָלַךְ עִמָּהֶם קְרִי, וּלְאוֹתוֹ הַטַּעַם וּלְאוֹתוֹ הַמִּבְחָן הֱבִיאָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם כְּדֶרֶךְ מַעֲשֵׂה הַמִּקְרֶה בְּלֹא כִּוֵּן עַל הַצָּרִיךְ:

וְאָמְרוּ **אוֹ אָז.** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּתְלוּ טַעַם הֲבָאָתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם לְצַד הַלֵּיכָה, אוֹ לְטַעַם כְּדֵי שֶׁיִּכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל לָזֶה הֱבִיאָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם מַה שֶּׁלֹּא הָיָה נִכְנָע בְּאֹפֶן אַחֵר זוּלַת זֶה, שֶׁבָּזֶה יִהְיֶה לָהֶם הַרְוָחָה נְכוֹנָה, שֶׁעַל יְדֵי הַכְנָעָה לְבַד יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְמֵרוּק אַחֵר, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (מ״א כ״א) הֲרָאִיתָ כִּי נִכְנַע אַחְאָב, וְאָמְרוּ ז"ל (ברכות ז׳.) טוֹבָה מַרְדוּת אַחַת בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם מִמֵּאָה מַלְקִיּוֹת, וְהוּא אָמְרוֹ אָז יִכָּנַע וגו' וְאָז יִרְצוּ אֶת עֲוֹנָם:

תּוֹסֶפֶת טַעַם לַגָּלוּת בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם

"וְזָכַרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי יַעֲקוֹב, וְאַף אֶת-בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת-בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר": (בחוקותי כו, מב)

וְאָמְרוּ **וְזָכַרְתִּי** וגו'. פֵּרוּשׁ כִּי הַוִּדּוּי יוֹעִיל לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם הַגְּזֵרוֹת הָרָעוֹת אֲבָל לַהֲשִׁיבָם לְכַנֵּם צָרִיךְ זְכוּת אָבוֹת, וְהוּא אָמְרוֹ וְזָכַרְתִּי:

עוֹד יִרְצֶה לוֹמַר שֶׁזֶּה תּוֹסֶפֶת טַעַם לַגָּלוּת בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם, כִּי עַל יְדֵי כֵן יַעֲלֶה זִכָּרוֹן בְּרִית אָבוֹת וְיִזְכֹּר אוֹתָם לְרַחֲמִים מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן זוּלַת זֶה, גַּם תִּהְיֶה לָהֶם זְכִירַת הָרַחֲמִים כְּשֶׁיִּשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם זִכָּרוֹן הָאָרֶץ, וְזוּלַת הַגְּלוֹתָם בְּאֶרֶץ הָעַמִּים אֵין צָרִיךְ לְזִכָּרוֹן הָאָרֶץ לְזָכְרָם עִמָּהּ וְהוּא אָמְרוֹ **וְזָכַרְתִּי** וְגוֹ' וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר, וְהוֹסִיף עוֹד לוֹמַר **וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם**, טַעַם אַחֵר לַגָּלוּת, כִּי בָּזֶה גַּם כֵּן תֵּרֵץ אֶת שַׁבְּתוֹתֶיהָ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה כֵּן בְּלֹא גָּלוּת:

הַסִּבּוֹת לִיצִיאַת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

"וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם וְתֵרֶץ אֶת-שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהִשַּׁמָּה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת-עֲוֹנָם, יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת-חֻקֹּתַי גָּעָלָה נַפְשָׁם": (בחוקותי כו, מג)

אָמְרוֹ יַעַן וּבְיַעַן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ירמיה ט׳) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי וְאָמְרוּ ז"ל (ב״מ פ״ה.) דָּבָר זֶה נִשְׁאֲלָה וכו' עַד שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּפֵרְשָׁהּ וַיֹּאמֶר ה' עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי, פֵּרוּשׁ הַשְּׁאֵלָה הִיא שֶׁאִם יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ אֶרֶץ מָה חָטְאָה שֶׁאָבְדָה שֶׁהָיָה

לוֹ לְבַעַל הַדִּין לְפָרֵעַ מֵהֶם וְלֹא תֶּחֱרַב הָאָרֶץ וְחָרְבָּתָהּ הִיא בִּיצִיאַת בָּנֶיהָ מִתּוֹכָהּ וְיָבוֹאוּ בָּהּ עֶרֶל וְטָמֵא שֶׁהוּא אָבְדַן הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר ה' עַל עָוְבָם אֶת תּוֹרָתִי, הֲרֵי שִׁיְּצִיאַת יִשְׂרָאֵל מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא לְסִבַּת מְנִיעַת הַתּוֹרָה, כִּי לְצַד שֶׁאֵין תּוֹרָה אֵין חֵשֶׁק לָאָרֶץ בִּישִׁיבָתָם בָּהּ, וּמָצִינוּ עוֹד שֶׁאָמַר הַכָּתוּב לְמַעְלָה מִזֶּה אָז תִּרְצֶה וְגוֹ' וְתִרַּץ אֶת שַׁבְּתֹתֶיהָ, הֲרֵי כִּי לְסִבַּת עֲוֹון הַשְׁמָטָה תֹּאבַד הָאָרֶץ מֵהֶם, מֵעַתָּה הֵם ב' טְעָמִים לִיצִיאַת יִשְׂרָאֵל מֵאָרֶץ הַקְדוֹשָׁה.

לָזֶה אָמַר יַעַן וּבְיַעַן, וְחָזַר וּפֵרֵשׁ מָה הֵם הַב' סִבּוֹת וְאָמַר **בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ** הֵם הַשְׁמִטּוֹת, **וְאֶת חֻקֹּתַי גָּעָלָה נַפְשָׁם** הִיא עֵסֶק הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּתְחִלַּת הַפָּרָשָׁה אִם בְּחֻקֹּתַי וּפֵרוּשׁוֹ עַל עֵסֶק הַתּוֹרָה, וּמִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי צְרִיכִין ב' הַסִּבּוֹת, שֶׁאִם הָיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה הָיוּ מִתְיַסְּרִים בְּאֹפֶן אֶחָד וְתִתְרַצֶּה הָאָרֶץ בְּבִטּוּל הַשְׁמִטָּה לְצַד תּוֹעֶלֶת הַתּוֹרָה הַנִּשְׁמַעַת בָּהּ, וְאִם הָיוּ מְקַיְּמִין מִצְוַת הַשְׁמִטָּה הֲגַם שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹסְקִין בַּתּוֹרָה הָיָה ה' מְיַסְּרָם בְּאֹפֶן אַחֵר וְלֹא הָיוּ גּוֹלִין, וּבְהִצְטָרֵף ב' יָצָא הַדִּין לְהָבִיא אוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם שֶׁאָמַר בִּתְחִלַּת הָעִנְיָן:

מַדּוּעַ בָּחַר ה' בְּעֹנֶשׁ הֲבָאָתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם

"וְאַף גַּם-זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא-מְאַסְתִּים וְלֹא-גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם, כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם": (שם כו, מד)

צָרִיךְ לָדַעַת אֵיךְ יִצְדַּק וְאַף גַּם זֹאת שֶׁהוּא עִנְיַן הַטָּבָה עִם מַה שֶׁקָּדַם לוֹ בְּעִנְיַן הַיִּסּוּרִין וְהַצָּרוֹת, וְאוּלַי שֶׁחוֹזֵר לִתְחִלַּת הָעִנְיָן שֶׁהִזְכִּיר עֲוֹונוֹתָם וַהֲלִיכָתָם בְּמִקְרֶה עִם ה' אַף עַל פִּי כֵן לֹא מְאַסְתִּים וְגוֹ':

עוֹד יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בַּמֶּה שֶׁקָּדַם כִּי ה' נוֹתֵן טַעַם לְהַקְפָּדַת כָּל חֲכַם לֵב לָמָּה יִגְלֶה יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ וְלֹא שָׁם לוֹ שָׁם בָּאָרֶץ עַצְמָהּ מִשִּׁפֹּט תֵּט אַשּׁוּרִם מִנִּי אֹרַח, עוֹד הוֹסִיף לוֹמַר **אַף גַּם** טַעַם זֶה, וְהוּא בְּאֶמְצָעוּת **הֲבָאָתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם** וְתֵעָזֵב הָאָרֶץ מֵהֶם **לֹא מְאַסְתִּים** וְגוֹ' **לְכַלֹּתָם**, עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם ז"ל (מדרש תהלים ע"ט) כִּי ה' הִשְׁלִיךְ חֲמָתוֹ עַל עֵצִים וְעַל אֲבָנִים לְמַלֵּט עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמִזְמוֹר לְאָסָף בָּאוּ גוֹיִם וְגוֹ' שָׂמוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם לְעִיִּים וְגוֹ' שֶׁהָיָה

מְזַמֵּר עַל הַדָּבָר, גַּם יְסוֹבֵב רַחֲמָיו וְתִכָּבֵשׁ מִדַּת הַדִּין בְּרֹאוֹת עַם עֶלְיוֹן בְּנֵי מְלָכִים שְׁפָלִים בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם, וְזֶה יְסוֹבֵב שִׁפְלָם שֶׁלֹּא תְּכַלֶּה אוֹתָם מִדַּת הַדִּין, וְהוּא אָמְרוֹ **וְאַף גַּם זֹאת** סִבָּה לַהֲבָאָתָם **בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם** שֶׁבִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם **לֹא מְאַסְתִּים** וְגוֹ' **לְכַלֹּתָם**, וּלְצַד זֶה בָּחַרְתִּי בְּעֹנֶשׁ כָּזֶה.

לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם. בְּרִית זוֹ הִיא שֶׁלֹּא יַחֲלִיפֵם בְּאָמָּה אַחֶרֶת שֶׁקִּיֵּם ה' כֵּן בְּמַאֲמָרוֹ לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְהוּא מַה שֶׁגָּמַר אֹמֶר **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם** פֵּרוּשׁ זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אֱלֹהִים לְאָמָּה אַחֶרֶת, גַּם מַאֲמָרוֹ בְּשָׁעַת מַתַּן תּוֹרָה שֶׁיִּהְיוּ עַם סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים וּמַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וּמַאֲמַר ה' הוּא בְּמָקוֹם בְּרִית:

עוֹד נִרְאֶה שֶׁכַּוָּנַת הַכָּתוּב הוּא עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **לֹא מְאַסְתִּים** וְגוֹ' **לְכַלֹּתָם** וְהַטַּעַם הוּא לְצַד בְּרִיתִי אִתָּם, וְחָזַר וּפֵרֵשׁ מַה הוּא הַבְּרִית **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם** זֶה הוּא הַבְּרִית שֶׁהוּפַר אִם אֲכַלֶּה אוֹתָם כִּי אֵין מְקַיְּמִים בְּרִית ה' שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים אֲשֶׁר נִתְחַיְּבוּ הֵם לְקַיְּמוֹ:

גַּם יִרְצֶה עַל הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת בְּרִית שֶׁאִם אֵין יִשְׂרָאֵל הַתּוֹרָה שֶׁנָּתַן ה' לָהֶם וְהִיא אִתָּם עִמָּם הוּפְרָה:

זְכוּת הַדּוֹר הָרִאשׁוֹן תַּעֲמֹד לַדּוֹר הָאַחֲרוֹן

"וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה'": (שם כו, מה)

וְאָמְרוֹ **וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית** וְגוֹ'. רַבּוֹתֵינוּ ז"ל אָמְרוּ (תורת כהנים) וז"ל מִנַּיִן שֶׁבְּרִית כְּרוּתָה לַשְּׁבָטִים דִּכְתִיב וְזָכַרְתִּי וְגוֹ' בְּרִית וְגוֹ' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי וְגוֹ', וְאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁנִּתְכַּוֵּן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ירמיה ב') "זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת" וְגוֹ', וּכְמוֹ כֵן אָמַר כָּאן וְזָכַרְתִּי וְגוֹ' פֵּרוּשׁ שֶׁיִּזְכֹּר ה' לַדּוֹר הָאַחֲרוֹן זְכוּת דּוֹר רִאשׁוֹן שֶׁנִּכְנַס בִּבְרִית עִם ה' בְּאַהֲבָה רַבָּה, וּפֵרֵשׁ מִי הֵם הָרִאשׁוֹנִים בַּעֲלֵי בְּרִית וְאָמַר אוֹתָם שֶׁהוֹצֵאתִי אֹתָם וְגוֹ' וְנִתְקַדֵּשׁ בְּאֶמְצָעוּתָם אֱלֹהִים חַיִּים:

אור הגאולה

לֶקֶט מְיֻחָד אוֹדוֹת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל
מְלֻקָּט מֵהַסִּפְּר
"אוֹר הַחַיִּים" הק'
עַל הַתּוֹרָה

סֵפֶר
בַּמִּדְבָּר

לזכות

ידידי ורעי היקר

רב הקהילה הק' בגולדן ביטש מיאמי

מנהל עדתו בחן וחינניות

מרביץ תורה ומפיץ את המעיינות בכשרון רב

פה מפיק מרגליות

הרה"ת הרה"ח הרב **שי עמאר** שליט"א

וזוגתו הרבנית תליט"א העומדת לימינו

וילדיהם שיחיו

ומשפחות קהילתו הק'

ימלא ה' כל משאלות ליבם לטובה ולברכה

יבורכו מפי עליון - בזכות **"אור החיים" הקדוש**

בגשמיות וברוחניות ובשניהם גם יחד

בני חיי ומזוני רויחי וקבלת פני משיח צדקנו

בשמחה ובששון , אכי"ר!

סוֹד הַבְּרוּרִין שֶׁל נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

"...וְאַתֶּם אַל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ הֵם, סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַה' אִתָּנוּ אַל-תִּירָאֵם": (שלח יד, ט)

כִּי לַחְמֵנוּ הֵם. טַעַם שֶׁהוֹצִיאוּ הַדָּבָר בִּלְשׁוֹן לֶחֶם, יִתְבָּאֵר עַל פִּי דִּבְרֵי אַנְשֵׁי אֱמֶת שֶׁחָקְרוּ בְּמַעֲשֵׂה ה' אֲשֶׁר עָשָׂה בְּהַרְכָּבַת הַבַּעֲלֵי חַיִּים שֶׁכָּל חַי אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה, שֶׁהָיָה ה' יָכוֹל עֲשׂוֹת שֶׁיִּתְקַיְּמוּ בַּעֲלֵי חַיִּים בְּלֹא מַאֲכָל, וְהִנֵּה לְפָנֶיךָ מִין בְּרִיָּה שֶׁשּׁוֹאֶפֶת רוּחַ וְהָיָה לָהּ לְמָזוֹן, וְאִם כָּכָה הָיָה ה' עוֹשֶׂה הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִפְנִים לְעֵסֶק הַתּוֹרָה וְלַמִּצְווֹת, גַּם הָיוּ נִמְנָעִים מִכַּמָּה מַעֲשִׂים בִּלְתִּי הֲגוּנִים אֲשֶׁר יְסוֹבְבוּ מִצָּרְכֵי הַמִּחְיָה וְהַכַּלְכָּלָה, וְלָזֶה הָיִיתִי מְתָרֵץ מֵעַצְמִי כִּי רָצָה ה' לְזַכּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתַרְיַ"ג מִצְווֹת אֲשֶׁר רֻבָּם תְּלוּיִים בְּמִינֵי הַמַּאֲכָל וְהַמִּשְׁתֶּה, תְּרוּמוֹת, מַעֲשְׂרוֹת, חַלָּה, מִצְוַת שְׁמִטָּה, וְשֶׁבַּזְּרִיעָה, וְשֶׁבַּחֲרִישָׁה, וְשֶׁבַּקְצִירָה, וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל חָכְמֵי הָאֱמֶת (שער הגלגולים פ"ד) הוֹסִיפוּ בָּזֶה טַעַם לְשֶׁבַח בְּדָרְךְ כְּלָל, כִּי כָּל עִקְּרֵי הַנִּבְרָאִים מַעֲלִין בַּקֹּדֶשׁ בְּסוֹד הַבְּרוּרִין שֶׁל נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה, הֵן הֵנָּה הַמִּתְבָּרְרִים בְּאֶמְצָעוּת הַמַּאֲכָלִים, וּמֵעַתָּה נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה יִקָּרְאוּ לֶחֶם עַם ה', גַּם אָמְרוּ ז"ל כִּי כָּל נִבְרָא יֵשׁ בּוֹ נִיצוֹץ קָדוֹשׁ, וַאֲפִלּוּ בִּנְבָרָאִים בִּלְתִּי טְהוֹרִים, וְהָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים, וְגַם בס"מ הָרָשָׁע, אֵין מֵהֶם שֶׁאֵין בּוֹ חֵלֶק הַחִיּוּנִי שֶׁהוּא בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁהוּא דָּבָר הַמַּעֲמִיד שֶׁזּוּלָתוֹ לֹא יִתְקַיֵּם כָּל דָּבָר, וּבְהִפָּרֵד נִיצוֹץ הַחִיּוּנִי מִמְּקוֹמוֹ יִתְבַּטֵּל וְיֹאבַד כָּל הַבִּנְיָן, גַּם אָמְרוּ (שם פ"ח) כִּי בְּחִינַת הַקְּדֻשָּׁה בְּטִבְעָהּ לְהַמְשִׁיךְ מִינָהּ כְּאֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת וּבָזֶה תַּשְׂכִּיל לְהָבִין מַאֲמָרָם ז"ל (שבת לד.) שֶׁאָמְרוּ יָהִיב בֵּיהּ עֵינֵיהּ וְנַעֲשָׂה גַּל שֶׁל עֲצָמוֹת וְהֶבֶל. וְעַל פִּי הַדְּבָרִים יְכֻוַּן אָמְרוֹ אַל תִּירְאוּ וְגוֹ' כִּי **לַחְמֵנוּ** הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וְהוּא נִיצוֹץ הַמְחַיֶּה אוֹתָם כְּבָר הוּסַר מֵעֲלֵיהֶם, וְעוֹד **וַה' אִתָּנוּ** שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּלָלוּת הַקְּדֻשָּׁה וְזֶה נַעֲשָׂה כְּאֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת לְכָל נִיצוֹצִין הַמְחַיִּים אוֹתָם וְנֶאֱבָדִים כֻּלָּם יַחַד, וּמֵעַתָּה אֵין מָקוֹם לִירָא מֵהֶם כְּאָמְרוֹ **אַל תִּירָאֵם:**

לְעָתִיד לָבוֹא יַכְנִיסוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

"קַח אֶת-הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל-הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן-הַסֶּלַע

לזכות

ידידי ורעי היקר נדיב הלב
שממש **רודף** צדקה כפשוטו
ר' **מנחם-מענדל** שי' בן שרה-חנה
וזוגתו מרת **גולדי** תחי' בת פרידה
וילדיהם:
יוכבד, חי"ה-בלה, שושנה-איטא, מרים, רבקה,
חיים-דב, צבי-אבא, מושקא, ישראל-אלי'הו
שיחיו

לרמן

ימלא ה' כל משאלות ליבו הטהור לטובה, בריאות
איתנה ועשירות מופלגה
נח"ר חסידי אמיתי מכל יוצאי-חלציו שיחיו,
בזכות **"אור החיים" הקדוש** יזכו
לברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות,
וברוחניות וגשמיות גם יחד
והעיקר- קבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובטוב לבב
ומיד ממש, אכי"ר.

וְהִשְׁקִיתָ אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעִירָם: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֶּה... וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת-הַקָּהָל ... וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ וַיַּךְ אֶת-הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם, וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן יַעַן לֹא-הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת-הַקָּהָל הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַתִּי לָהֶם: הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר-רָבוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-ה', וַיִּקָּדֵשׁ בָּם" (חוקת כ, ח-יג)

פָּרָשָׁה זוֹ רַבּוּ עָלֶיהָ כָּל מְפָרְשֵׁי הַתּוֹרָה, וְתִרְתִּי בָּהּ לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים,... וְעִמָּק הַדְּבָרִים הוּא שֶׁאִם הָיוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עוֹשִׂים קִדּוּשׁ ה' הַגָּדוֹל בְּאֶמְצָעוּת שֶׁהָיְתָה הָעֵדָה גַּם כֵּן כֻּלָּהּ שְׁלֵמָה וְצַדִּיקִים הָיוּ מַחְלִיטִים אֱמוּנַת ה' בְּלִבָּם שְׁלֵמָה וְהָיָה נִגְרָשׁ מֵהֶם חֵלֶק הָרַע הָיָה כֹּחַ בָּהֶם לְהַעֲמִיד אֱמוּנָתָם לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת, וּמֵעַתָּה הָיוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נִכְנָסִים לָאָרֶץ וְהָיָה מֹשֶׁה בּוֹנֶה אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֵין חֶשֶׁשׁ לְהַשְׁלֶכֶת חֲמָתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיִּהְיוּ חוֹטְאִים כָּאָמוּר בְּדִבְרֵיהֶם (מדרש תהלים ע"ט), בַּפְּסוּק מִזְמוֹר לְאָסָף וְגוֹ' וּכְתַבְנוּהוּ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים, וְכֵיוָן שֶׁבָּא תִּקּוּן הַדָּבָר עַל יְדֵיהֶם וְלֹא עָשָׂאוּהוּ נֶחְלַט הַדָּבָר וְאָמַר ה' לָכֵן פֵּרוּשׁ בִּשְׁבִיל זֶה, גַּם לְשׁוֹן שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יָבִיאוּ וְגוֹ', כִּי רָאָה ה' מַה שֶּׁעֲתִידִים לַעֲשׂוֹת בְּאַחֲרִית הַיָּמִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה עַצְמוֹ (דברים ל"א) "יָדַעְתִּי כִּי הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן", וְלָזֶה אִם יִכְנֹס מֹשֶׁה לָאָרֶץ וְיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יִצְטָרֵךְ ה' לְהַשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם חֲמָתוֹ כְּשֶׁיִּרְשִׁיעוּ וְלֹא עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִכְלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל חַ"וְ, לָזֶה אָמַר **לָכֵן לֹא תָבִיאוּ** וְגוֹ' וְדִקְדֵּק לוֹמַר אֶת הַקָּהָל הַזֶּה, אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט): הַזֶּה- אֵינְכֶם מְבִיאִים! אֲבָל אַתֶּם מַכְנִיסִים אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לָעָתִיד לָבוֹא, דִּכְתִיב "וְעָנְתָה שָׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ"- זֶה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַד כָּאן, וּמִתּוֹכְיוּת הַדְּבָרִים נִשְׁמָע שֶׁאִם הָיוּ מְקַדְּשִׁים שָׁם שָׁמַיִם לְעֵינֵיהֶם הָיָה הַדּוֹר הַהוּא כְּדוֹר שֶׁבָּן דָּוִד בָּא שֶׁיַּעֲבִיר ה' אֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה':

בִּימֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׁעַר הַנּוּ"ן דְּבִינָה

"יַזַּל-מַיִם מִדָּלָיו, וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים, וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכּוֹ, וְתִנַּשֵּׂא מַלְכֻתוֹ ": (בלק כד, ז)

יַזַּל מַיִם וְגוֹ'. הַכַּוָּנָה עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם (שמו"ר פכ"ח) כִּי כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קִבֵּל מִסִּינַי חֵלֶק בַּתּוֹרָה, וְלָזֶה רָמַז מוֹרָשָׁה וְדָרְשׁוּ (פסחים מ"ט:) אַל

תִּקְרֵי מוֹרָשָׁה אֶלָּא מְאֹרָשָׂה, וְאָמַר כָּאן כִּי כָּל מַה שֶּׁמְּחַדְּשִׁים בַּתּוֹרָה הוּא מִדָּלָיו מִמַּה שֶּׁדָּלָה דָּלָה מֹשֶׁה שֶׁהַכֹּל רָמוּז בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב:

וְאָמַר לְשׁוֹן דְּלִי לוֹמַר כִּי בְּעֵרֶךְ פְּנִיָּה (בִּינָה) הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָתִיד ה' לְגַלּוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּסוֹף הַדּוֹרוֹת בִּימֵי מָלְךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא שַׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל בִּינָה כָּל המ"ט הֵם בְּגֶדֶר דְּלִי בְּעֶרְכּוֹ, וְאָמַר כִּי הֲגַם שֶׁעֲתָּה הוּא דְּלִי זֶרַע יִשְׂרָאֵל יִזְכֶּה לָקַחַת מַיִם רַבִּים שֶׁהוּא שַׁעַר הַנ', וְהוּא אָמְרוֹ **"וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים":**

תְּחִלַּת פְּעֻלַּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הִיא הַמִּלְחָמָה בַּעֲמָלֵק

וְאָמַר **"וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכּוֹ"** כָּאן גִּלָּה מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל הַקַּיֶּמֶת שֶׁהִתְחִילָה מֵאֲגַג שֶׁהִיא מַלְכוּת עֲמָלֵק רִאשׁוֹנָה שֶׁעָשָׂה שָׁאוּל וּמִשָּׁם נִפְסְקָה מַלְכוּת שָׁאוּל וְנִתְּנָה לְרֵעֵהוּ הַטּוֹב שֶׁהוּא דָּוִד, וְטַעַם שֶׁכְּנָה הַתְחָלַת מַלְכוּתוֹ מֵאֲגַג לְהָעִיר סִבַּת הַדָּבָר שֶׁהָיָה מִצַּד אֲגַג פֵּרוּשׁ שֶׁהִנִּיחוֹ שָׁאוּל חַי וְלֹא הֲרָגוֹ, כְּאָמְרָם ז"ל (מגילה י"ג.) שֶׁבְּאוֹתָהּ הַלַּיְלָה הִשְׁרִיץ אֲגַג זֶרַע עֲמָלֵק, וְזֶה סִבָּה לַעֲקִירַת מַלְכוּת עֲמָלֵק שָׁאוּל וּלְרוֹמֵם מַלְכוּת בֵּית דָּוִד, **"וְתִנַּשֵּׂא מַלְכֻתוֹ"** הִיא מַלְכוּת הַמָּשִׁיחַ שֶׁהוּא דָּוִד, דִּכְתִיב (יחזקאל ל"ז כ"ד) "וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם", "יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד" מְאֹד כָּאָמוּר בִּישַׁעְיָה (נ"ב י"ג):

עוֹד יִרְצֶה בְּאָמְרוֹ **"וְיָרֹם מֵאֲגַג"** שֶׁתִּתְחַלַּת פְּעֻלַּת מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ הִיא מִלְחֶמֶת עֲמָלֵק שֶׁכָּל עֲמָלֵק בָּא מֵאֲגַג כַּיָּדוּעַ, וְאָמְרוּ ז"ל (תנחומא ס"פ תצא) שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵין הַכִּסֵּא שָׁלֵם עַד שֶׁיִּמָּחֶה זֵכֶר עֲמָלֵק וְתִנַּשֵּׂא מַלְכוּתוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם:

יִשְׂרָאֵל יַאַבְּדוּ אֶת מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים

"וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי, לְכָה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים": (בלק כד, יד)

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְגוֹ' בְּאַחֲרִית וְגוֹ'. פֵּרוּשׁ לְפִי שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת לוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל יְאַבְּדוּ וְיִקַּעֲקְעוּ בֵּיצָתָם שֶׁל מוֹאָב, וְגַם בָּלָק אָפְשָׁר שֶׁהָיָה רוֹאֶה דָּבָר זֶה בְּצִפּוֹר כִּי עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִמְחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב, לָזֶה אָמַר לוֹ כִּי מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְטַעַם

שֶׁהָצְרַךְ לְהוֹדִיעוֹ דָּבָר זֶה, לְפִי שֶׁבָּא לְיַעֲצוֹ עֲצַת הַפְקָרַת בְּנוֹתֵיהֶם כְּאָמְרָם זַ"ל (סנהדרין ק"י.) בְּפָרוּשׁ אָמְרוֹ "לְכָה אִיעָצְךָ", לָזֶה חָשׁ שֶׁיֹּאמַר אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁיֵּצְאוּ נְשֵׁיהֶם לְעֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים לְאַבְּדָם הֲלֹא כָּל הַיּוֹצֵא יִדָּקֵר, לָזֶה הוֹדִיעוֹ כִּי לֹא יֵרְעוּ וְלֹא יַשְׂחִיתוּ עִם הַזֶּה לְעַמְּךָ וְיכוֹלִין נְשֵׁיהֶם לָצֵאת לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לַעֲצָתוֹ, וְדִקְדֵּק לוֹמַר "לְעַמְּךָ" לוֹמַר דַּוְקָא לְעַמְּךָ שֶׁהֵם מוֹאָב שֶׁהָיָה מֶלֶךְ עֲלֵיהֶם הוּא שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ לָהֶם דָּבָר אֶלָּא בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וּלְמַעַט בָּלָק כִּי פֶּתַע יִשְׁבָּר, וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הָיָה דִּכְתִיב (פי' ל"א ח') "וְאֶת מַלְכֵי מִדְיָן" וְגוֹ' וְהוּא אֶחָד מֵהֶם כְּאָמְרָם זַ"ל (במד"ר פרק כ' כ'):

כָּל הַנְּבוּאָה בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ נֶאֱמְרָה

"אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה, אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב, דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב וְקַרְקַר כָּל-בְּנֵי-שֵׁת": (בלק כד, יז)

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה וגו'. כָּפַל הַדְּבָרִים בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת, גַּם כָּפַל לוֹמַר **דָּרַךְ כּוֹכָב** וְגוֹ' **וְקָם שֵׁבֶט** וְגוֹ' גַּם כָּפַל לוֹמַר **וּמָחַץ** וְגוֹ' **וְקַרְקַר** וְגוֹ', כָּל הַנְּבוּאָה בְּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ נֶאֱמְרָה, וְיִתְבָּאֵר עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם זַ"ל (סנהדרין צ"ח.) שֶׁאָמְרוּ בַּפָּסוּק "בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה", זָכוּ אֲחִישֶׁנָּה לֹא זָכוּ בְּעִתָּהּ, וְהוּא רָחוֹק מְפֻלָּג, וְזֶה לְךָ הָאוֹת הֵן אָנוּ בִּתְחִלַּת מֵאָה הַשִּׁשִּׁית לָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וּכְנֶגֶד ב' קְצִיצִים אֵלּוּ דִּבֵּר הַכָּתוּב, כְּנֶגֶד אִם זָכוּ אָמַר **אֶרְאֶנּוּ** פֵּרוּשׁ לְדָבָר שֶׁאֲנִי עָתִיד לוֹמַר אֲבָל אֵינוֹ עַתָּה בִּזְמַן זֶה אֶלָּא בְּזְמַן אַחֵר וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁאֵינוֹ רָחוֹק כָּל כָּךְ, שֶׁאָמְרוּ זַ"ל (דב"ר פ"ב) אִם הָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה כַּמִּצְטָרֵךְ הָיוּ נְגָאָלִים מִיָּד אֲפִלּוּ לֹא יַעֲבֹר עֲלֵיהֶם אֶלָּא יוֹם אֶחָד בַּגָּלוּת דִּכְתִיב "יַעֲנֵךְ ה' בְּיוֹם צָרָה", וּכְנֶגֶד קֵץ בְּעִתָּהּ אָמַר **אֲשׁוּרֶנּוּ** כְּמוֹ שֶׁצּוֹפָה מֵרָחוֹק, וְהוּא אָמְרוֹ **וְלֹא קָרוֹב** כִּי הַקֵּץ שֶׁל בְּעִתָּהּ אָרֹךְ עַד לְמְאֹד בַּעֲוֹנוֹת, וְאָמְרוֹ **דָּרַךְ** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ זֹאת הִיא הַנְּבוּאָה שֶׁאָמַר עָלֶיהָ אֶרְאֶנּוּ וְגוֹ':

גְּאֻלָּה נִסִּית אוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע תְּלוּיָה בִּזְכוּת יִשְׂרָאֵל

וְכָפַל הָעִנְיָן וְשִׁנּוּי הַלָּשׁוֹן, יִתְבָּאֵר ע"פ דִּבְרֵיהֶם זַ"ל (סנהדרין שם) שֶׁאָמְרוּ שֶׁאִם תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּאֶמְצָעוּת זְכוּת יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה הַדָּבָר מְפֻלָּא בְּמַעֲלָה וְיִתְגַּלֶּה הַגּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל מִן הַשָּׁמַיִם בְּמוֹפֵת וְאוֹת, כָּאָמוּר

בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (ח"א קי"ט. וח"ג רי"ב:), מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁתִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה מִצַּד הַקֵּץ וְאֵין יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים לָהּ תִּהְיֶה בְּאֹפֶן אַחֵר וְעָלֶיהָ נֶאֱמַר (זכריה ט' ט') שֶׁהַגּוֹאֵל יָבוֹא עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְהוּא מַה שֶּׁאָמַר כָּאן כְּנֶגֶד גְּאֻלַּת אֲחִישֶׁנָּה שֶׁהִיא בְּאֶמְצָעוּת זְכוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁרָמַז בְּמַאֲמָר אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אָמַר דָּרַךְ **כּוֹכָב** שֶׁיִּזְרַח הַגּוֹאֵל מִן הַשָּׁמַיִם, גַּם רָמַז לְכוֹכָב הַיּוֹצֵא בְּאֶמְצַע הַשָּׁמַיִם לְנֶגֶד מְפֻלָּא כָּאָמוּר בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (שם), וּכְנֶגֶד גְּאֻלַּת בְּעִתָּהּ שֶׁרָמַז בְּמַאֲמָר אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב אָמַר **וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל** פֵּרוּשׁ שֶׁיָּקוּם שֵׁבֶט אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כְּדֶרֶךְ הַקָּמִים בָּעוֹלָם דֶּרֶךְ טֶבַע, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דניאל ד' י"ד) "וּשְׁפַל אֱנָשִׁים יְקִים עֲלֵהּ", שֶׁיָּבוֹא עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר וְיָקוּם וְיִמְלֹךְ וַיַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בְּסָמוּךְ:

מַעֲשֵׂינוּ קוֹבְעִים אֶת אֹפֶן הַגְּאֻלָּה

וְטַעַם שֶׁיֵּעַד גְּאֻלַּת אֲחִישֶׁנָּה שֶׁהִיא כְּכוֹכָב לְיַעֲקֹב וּגְאֻלַּת בְּעִתָּהּ שֶׁהִיא עָנִי וְגוֹ' לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כִּתּוֹת הַצַּדִּיקִים, נִתְכַּוֵּן לוֹמַר שֶׁהַמְשֻׁגָּ לְגֶדֶר זֶה שֶׁל בֵּיאַת הַגּוֹאֵל כְּכוֹכָב הוּא כְּשֶׁתִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה מִפְּאַת גֶּדֶר הַבֵּינוֹנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּיטִיבוּ מַעֲשֵׂיהֶם וְיָבוֹא בִּזְכוּתָם, וְהוּא אָמְרוֹ דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב, אֲבָל בֵּיאָתוֹ בְּדֶרֶךְ וְקָם שֵׁבֶט זֶה יִהְיֶה כְּשֶׁלֹּא יֵיטִיבוּ מַעֲשֵׂיהֶם כַּת הַבֵּינוֹנִים וְלֹא יָבוֹא אֶלָּא מִפְּאַת כַּת הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּהֶם, וְהוּא אָמְרוֹ **וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל:**

לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם שֶׁלֹּא יֵהָרֵג

עוֹד רָמַז בְּמַאֲמָר דָּרַךְ **כּוֹכָב** מִיַּעֲקֹב עַל מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד הָרָמוּז בְּכוֹכָב כַּנִּזְכָּר, וְאָמְרוֹ **וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל** יִרְמֹז עַל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם, וְהַכַּוָּנָה בָּזֶה כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ בְּגֶדֶר שֶׁיִּהְיוּ נִקְרָאִים יַעֲקֹב לֹא יָאִיר לָהֶם אֶלָּא מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד אֲבָל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם יָמוּת בְּמִלְחָמָה רִאשׁוֹנָה שֶׁיַּהַרְגֵנּוּ רוֹמִילוּס כְּאָמְרָם זַ"ל (סוכה נ"ב.), אֲבָל אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ כֻּלָּן צַדִּיקִים שֶׁבְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנּוּ אָז אֲפִלּוּ אוֹתוֹ שֶׁבֶט שֶׁהוּא מָשִׁיחַ הַבָּא מֵאֶפְרַיִם וְקָם פֵּרוּשׁ תִּהְיֶה לוֹ תְּקוּמָה לִפְנֵי אוֹיְבָיו וְלֹא יַהַרְגֵנּוּ רוֹמִילוּס. וְתִמְצָא שֶׁצִּוּוּ גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל (ע"ח שער העמידה) לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתָנוּ כְּשֶׁאָנוּ אוֹמְרִים לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ וְגוֹ' לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם שֶׁלֹּא יִהְיֶה נֶהֱרָג בַּמִּלְחָמָה:

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יַאֲבִיד אֶת מוֹאָב

וְאָמְרוּ **וּמָחַץ** וְגוֹ'. יִתְבָּאֵר עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם (ב"ר פמ"ד) שֶׁאָמְרוּ כִּי ג' עַמִּים אֲשֶׁר אָמַר ה' לְאַבְרָהָם לְבַד מֵהֶם שֶׁכְּבָר הִגִּיעוּ פֶּרֶק הֶשֵּׂג יַד יִשְׂרָאֵל הֵם עַמּוֹן וּמוֹאָב וֶאֱדוֹם, וְהֵם הָרְמוּזִים בְּמַאֲמָר קֵינִי קְנִזִּי קַדְמֹנִי, וְהוּא אָמְרוֹ **וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב** פֵּרוּשׁ הַמָּשִׁיחַ הָאָמוּר יְאַבֵּד מוֹאָב וְלֹא יַשְׁאִיר לוֹ פֵּאָה בְּכָל זָיוֹתָיו, וְלָזֶה דִּקְדֵּק לוֹמַר פַּאֲתֵי:

אוֹ יִרְמֹז שֶׁיַּקְדִּים דָּוִד וְיִמְחֲצֵם וִימַדְּדֵם וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יְאַבֵּד פְּאוֹתָיו הַנִּשְׁאָרִים מֵהֶם, וּכְנֶגֶד עַמּוֹן אָמַר וְקָרַקַר **כָּל בְּנֵי שֵׁת**, וְיֶחֱסַם לְשֵׁת לְפִי שֶׁהֵם חֲשׁוּפֵי שֵׁת, וּלְפִי שֶׁשָּׁמָם יֵשׁ בּוֹ מִדַּת בֹּשֶׁת אָמַר וְקָרַקַר וְלֹא אָמַר וּמָחַץ:

הָאֻמּוֹת לֶעָתִיד לָבוֹא

אוֹ יְכַוֵּן הַכָּתוּב לְכְלָלוּת כָּל הָאֻמּוֹת שֶׁכֻּלָּן בָּאוּ מִשֵּׁת וּמִכְּלָלָם הֵם עַמּוֹן, וְטַעַם שֶׁפֵּרֵט מוֹאָב לְפִי שֶׁהֵם שָׁלְחוּ אַחֲרָיו וְעִמָּהֶם הוּא מְדַבֵּר לָזֶה בֵּאֵר הַדְּבָרִים הַנּוֹגְעִים לָהֶם בִּפְרָטוּת. וְאִם תֹּאמַר וַהֲלֹא אֵין לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא עֲשָׂרָה אֻמּוֹת וְלָמָּה אָמַר כָּל בְּנֵי שֵׁת, הוּא מַה שֶּׁגָּמַר אֹמֶר **וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה** וְגוֹ' וּמַעְתָּה כָּל בְּנֵי שֵׁת שֶׁבָּאוּ לְזַכּוֹתָם יִטָּהֲרוּ לָנוּ בֶּאֱדוֹם, וְלָזֶה וְקָרַקַר **כָּל בְּנֵי שֵׁת** וְלֹא אָמַר וּמָחַץ כִּי לֹא יִתְאַבְּדוּ כָּל הָאֻמּוֹת לֶעָתִיד לָבוֹא, וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר בִּנְבוּאָה (ישעיה ס"ה כ) "הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה" וְגוֹ':

מַכָּה יְתֵרָה לְכָל אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל

"וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו, וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל": (בלק כד, יח)

אֹיְבָיו. פֵּרוּשׁ אֱדוֹם וְשֵׂעִיר, וְאָמְרוֹ "**יְרֵשָׁה**" פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא תִּבָּנֶה עוֹד וְלֹא תִּהְיֶה לָהֶם תְּקוּמָה כִּשְׁאָר הָאֻמּוֹת שֶׁיִּחְיוּ מֵהֶם כָּאָמוּר, וְנָתַן טַעַם לְפִי שֶׁהֵם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל דִּכְתִיב (תהלים קל"ז ז) "זְכֹר ה' לִבְנֵי אֱדוֹם" וְגוֹ', לָזֶה מַכָּתָם יִתְרָה עַל כָּל בְּנֵי שֵׁת:

וְיִשְׂרָאֵל עֹשֶׂה חָיִל. פֵּרוּשׁ בְּאֻמְצָעוּת אִבּוּד אֱדוֹם וּשְׁאָר בְּנֵי שֵׁת, יַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל חַיִל. פֵּרוּשׁ אֲשֶׁר בָּלַע ס"מ וּשְׁאָר הָעַמִּים יוֹצִיאוּ בִּלְעוֹ

מִפִּיו, וּלְפִי שְׁנֵיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה הֵם מְלֻכְלָכִים כְּשֶׁהֵם תּוֹךְ הַקְּלִפָּה וּכְשֶׁהֵם מִתְבָּרְרִים וְיוֹצְאִים מִמְּנָּהּ הֵם נִתְקָנִים לָזֶה אָמַר **עֹשֶׂה חָיִל** לְשׁוֹן תִּקּוּן לַחַיִל אֲשֶׁר הָיָה בָּלוּעַ בָּהֶם:

בִּימֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ לֹא תִּהְיֶה מֶמְשָׁלָה לָאֻמּוֹת

"וְיָרַד מִיַּעֲקֹב, וְהֶאֱבִיד שָׂרִיד מֵעִיר": (שם, יט)

וְיֵרֵד מִיַּעֲקֹב. ראב"ע אָמַר שֶׁעַל יוֹאָב הוּא אוֹמֵר, וְרַשִּׁ"י ז"ל פֵּרֵשׁ עַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, וּדְבָרָיו עִקָּר, כִּי לְדִבְרֵי ראב"ע הָיָה לוֹ לְהַקְדִּים מַאֲמָר "וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה" שֶׁהוּא עִנְיַן הַמָּשִׁיחַ, וּלְדִבְרֵי רַשִּׁ"י ז"ל הֲגַם שֶׁכְּבָר אָמַר "וְקָרַקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת" וְכָלַל כֹּל שֶׁיָּצְאוּ מִשֵּׁת בֶּן אָדָם הָרִאשׁוֹן, בָּא לוֹמַר שֶׁהֲגַם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ מֵהָאֻמּוֹת אַחַר וְקָרַקַר וְגוֹ' כַּמּוּבָן גַּם כֵּן מִמַּשְׁמָעוּת וְקָרַקַר שֶׁלֹּא יְאַבֵּד כֻּלָּם כְּמַאֲמָרָם ז"ל (פסחים ס"ח.) אַף עַל פִּי כֵן לֹא תִּהְיֶה מֶמְשָׁלָה מֵהֶם אֶלָּא מִיַּעֲקֹב, וְהוּא אָמְרוֹ וְיֵרֵד פֵּרוּשׁ לְשׁוֹן מַלְכוּת מִיַּעֲקֹב פֵּרוּשׁ מִיַּעֲקֹב לְבַד תִּהְיֶה, וְאָמְרוֹ **וְהֶאֱבִיד שָׂרִיד מֵעִיר** פֵּרוּשׁ לֹא מֶלֶךְ לְבַד הוּא שֶׁיִּהְיֶה מִיַּעֲקֹב וְלֹא מֵהֶם אֶלָּא אֲפִלּוּ שָׂרִיד שֶׁהוּא מֶמְשָׁלָה לְמַטָּה מֵהַמַּלְכוּת יֹאבַד מֵהֶם וְלֹא יָרִים מֵהֶם עוֹד רֹאשׁ:

אַחֲרִיתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק בִּימֵי הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ

"וַיַּרְא אֶת-עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד": (שם, כ)

רֵאשִׁית וְגוֹ' וְאַחֲרִיתוֹ וְגוֹ'. פֵּרוּשׁ "רֵאשִׁית גּוֹיִם" שֶׁנִּצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל לְאַבֵּד לֹא נִצְטַוּוּ תְּחִלָּה אֶלָּא עַל עֲמָלֵק שֶׁכֵּן כְּתִיב (שמות י"ז י"ד) "כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן וְגוֹ' מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק", וְזֶה הָיָה סְמוּךְ לִיצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם, וְהָיוּ לוֹחֲמִים וְהוֹלְכִים בּוֹ, שָׁאוּל עָשָׂה בּוֹ מַה שֶּׁעָשָׂה, בִּימֵי מָרְדְּכַי עָשׂוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁעָשׂוּ, וְאָמַר "**וְאַחֲרִיתוֹ**" וְגוֹ' פֵּרוּשׁ לֹא יַעֲמֹד עַל פֶּרֶק סוֹף הַכְּלָיוֹן אֶלָּא "עֲדֵי אֹבֵד" פֵּרוּשׁ עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יְאַבֵּד הָאֻמּוֹת אָז תִּהְיֶה אַחֲרִיתוֹ שֶׁל עֲמָלֵק לְהַכְרִית. אוֹ יְרֻצָּה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ: "**רֵאשִׁית גּוֹיִם**" פֵּרוּשׁ רֵאשִׁית לְשׁוֹן מַעֲלָה וַחֲשִׁיבוּת הוּא עֲמָלֵק לְכָל הַגּוֹיִם וְיִהְיֶה

עוֹמֵד בְּמַעֲלָה זוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְפֶרֶק כֹּלְיוֹנוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ "**וְאַחֲרִיתוֹ**" פֵּרוּשׁ גַּם כִּי יִהְיֶה רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲדֵי אֹבֵד, וְיֵשׁ שֶׁבַח לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיַּגִּיעַ בְּיָדָם בְּפֶרֶק גְּדֻלָּתוֹ, וְכֵן אָמַר "**וְצִיִּים מִיַּד כִּתִּים**" וְגוֹ' **וְגַם הוּא עֲדֵי אֹבֵד** יִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל לְמָנָה:

סִבַּת גָּלֻיּוֹת יִשְׂרָאֵל לְבֵרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

"וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר, אוֹי מִי יִחְיֶה מִשָּׂמוֹ אֵל": (בלק כד, כג)

מִי יִחְיֶה מִשָּׂמוֹ אֵל. רַז"ל (סנהדרין ק"ו.) דָּרְשׁוּ בָּזֶה ב' דְּרָשׁוֹת יָעַיִן שָׁם דִּבְרֵיהֶם, וְנִרְאֶה לִי הַפָּתוּב עַל פִּי הַקְּדָמָה מִדִּבְרֵי הַזֹּהַר כִּי סִבַּת גָּלֻיּוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא לְבָרֵר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה אֲשֶׁר שָׁם נְתוּנִים בְּיוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַהִיא, וְהוּא מַה שֶּׁרָמְזוּ בַּפָּסוּק (קהלת ח') עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לְרַע לוֹ, פֵּרוּשׁ לְרַע לוֹ לְשׁוֹלֵט (עכו"ם) כִּי יִתְבָּרֵר מִמֶּנּוּ חֵלֶק הַטּוֹב וְיִגָּמֵר בּוֹ חֵלֶק הָרַע שֶׁיֵּשׁ בְּשֶׁכְּנֶגְדּוֹ בַּנְּשָׁלְט, וּכְבָר הִקְדַּמְנוּ פְּעָמִים רַבּוֹת כִּי בְּהֶעְדֵּר חֵלֶק הַטּוֹב מֵהָאָדָם זֶה הוּא כְּלְיוֹנוֹ כִּי הוּא דָּבָר הַמַּעֲמִיד וְהַמְחַיֶּה כִּי בְּחִינַת הָרַע מֵת תִּקָּרֵא, וּמֵעַתָּה יְכֻוַּן הַפָּתוּב עַל זֶה הַדֶּרֶךְ לְפִי שֶׁקָּדַם וְהִזְכִּיר שְׁבִיַּת אַשּׁוּר הוֹדִיעָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מַעֲשֵׂה שִׁבְיַת עַם קְדוֹשׁוֹ שֶׁהֵם גּוֹלִים בָּאֲרָצוֹת, וְאָמַר אוֹי לָאֻמּוֹת מִשָּׂמוֹ אֵל פֵּרוּשׁ הָאוֹיֵב יְסוֹבֵב לָהֶם שִׂימַת אֵלָה בְּתוֹכָם כִּי כָּל מָקוֹם יֶשׁ ה' יִשְׂרָאֵל שָׁמָּה, הֵם מוֹצִיאִים מֵהֶם כָּל נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה הַמַּעֲמִידָם וְהַמְחַיֶּה אוֹתָם, וְהוּא מַאֲמַר עַצְמוֹ עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט וְגוֹ' לְרַע לוֹ שֶׁל הַשּׁוֹלֵט:

בַּמֶּה זָכָה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִהְיוֹת מְכַשֵּׁר הַגְּאֻלָּה

"פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת-חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת-קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת-בְּרִיתִי שָׁלוֹם: וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל": (פנחס כה, י- יג)

תַּחַת אֲשֶׁר וְגוֹ' וַיְכַפֵּר וְגוֹ'. ... וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יִתְבָּאֵר עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם זַ"ל (במד"ר פכ"א) שֶׁאָמְרוּ פִּנְחָס הוּא אֵלִיָּהוּ אֲשֶׁר הוּא עָתִיד לְבַשֵּׂר עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּגְּלוּת הָאַחֲרוֹן, וְכָאן הוֹדִיעַ הַכָּתוּב בַּמֶּה זָכָה לְמַעֲלָה

זוֹ לְהָשִׁיב לֵב בָּנִים עַל אָבוֹת, וְאָמְרוּ זַ"ל (עדויות פ"ח מ"ז) אֵין אֵלִיָּהוּ בָּא אֶלָּא לְהַרְבּוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, וְהוּא אָמְרוֹ **פִּנְחָס** וְגוֹ' **הֵשִׁיב** וְגוֹ' **בְּקַנְאוֹ** וְגוֹ' כָּפַל לוֹמַר ב' קְנָאוֹת לִרְמֹז לַקִּנְאָה שֶׁקִּנֵּא בְּזִמַּן זֶה וְלַקִּנְאָה שֶׁקִּנֵּא פַּעַם ב' בִּימֵי אַחְאָב כְּאָמְרוֹ (מ"א י"ט י"ד) "קַנֹּא קִנֵּאתִי לַה' ", גַּם שָׁם כָּפַל לוֹמַר "קַנֹּא קִנֵּאתִי", לִרְמֹז לְב' קְנָאוֹת א' בִּימֵי מֹשֶׁה וְא' בִּימֵי אַחְאָב, לָכֵן אָמַר "**הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם**" שֶׁהוּא הַבְּרִית שְׁכָּרַת עִם הָאָבוֹת לָתֵת לָהֶם עֲשָׂרָה עֲמָמִין, וְזֶה יִקָּרֵא בְּרִית שָׁלוֹם כִּי אָז יִהְיֶה שָׁלוֹם בְּכָל הָעוֹלָם דִּכְתִיב (ישעיה י"א ז') "וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה" וגו' (שם ט') "לֹא יָרֵעוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ" וְגוֹ', בְּרִית זֶה יִהְיֶה לוֹ כִּי הוּא זֶה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה "וְהֵשִׁיב לֵב בָּנִים עַל אָבוֹת" וְגוֹ' דִּכְתִיב (מלאכי ג' כ"ג) "הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה" וְגוֹ', וְלָזֶה דִּקְדֵּק לוֹמַר **הִנְנִי נֹתֵן לוֹ** בִּפְרָטוּת וְלֹא שִׁתֵּף עִמּוֹ זַרְעוֹ, וְאַחַר כָּךְ אָמַר בְּרִית הַכְּהֻנָּה וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם, וְגָמַר אוֹמֶר **תַּחַת** פֵּרוּשׁ ב' יְעוּדִים אֵלּוּ הֵם כְּנֶגֶד ב' דְּבָרִים שֶׁעָשָׂה, בְּרִית שָׁלוֹם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו, כָּאן רָמַז בַּמֶּה שֶׁקִּנֵּא בִּימֵי אַחְאָב עַל שֶׁעָזְבוּ אֱלֹהִים וְהָיוּ עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוּא מַה שֶּׁדִּקְדֵּק לוֹמַר **לֵאלֹהָיו** שֶׁנִּתְקַנֵּא עַל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר (דברים ו' ט"ו) "כִּי אֵל קַנָּא" וְגוֹ' עַד שֶׁאָמְרוּ כָּל הָעָם (מ"א י"ח ל"ט) "ה' הוּא הָאֱלֹהִים" וְגוֹ', לָזֶה גַּם כֵּן הוּא יְבַשֵּׂר בַּיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד שֶׁהוּא גַּם כֵּן סוֹד "ה' הוּא הָאֱלֹהִים", וְאָמְרוֹ **וַיְכַפֵּר** וְגוֹ' הוּא כְּנֶגֶד יְעוּד "וְהָיְתָה לוֹ וְגוֹ' בְּרִית כְּהֻנַּת" כִּי זֶה הוּא לוֹ חֵלֶק אֲשֶׁר כִּפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ כֵן יִהְיֶה תָּמִיד מְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (ויקרא ד') "וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן":

רְמָזִים לִמְאֹרָעוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

"בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן, וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: וַיִּהְיוּ בְנֵי-יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי, לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי, לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי: וַיִּהְיוּ בְנֵי-פֶרֶץ לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי, לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת הֶחָמוּלִי: אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לִפְקֻדֵיהֶם, שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת": (פנחס כו, יט)

בְּנֵי יְהוּדָה. פָּרָשָׁה זוֹ תִּרְמֹז מְאֹרָעוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְחַר לִרְמֹז בִּיהוּדָה מֵהַטַּעַם עַצְמוֹ שֶׁאָמְרוּ זַ"ל (ב"ר פ' צ"ח) לָמָּה נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל

עַל שֵׁם יְהוּדָה, אָמְרוּ **בְּנֵי יְהוּדָה** הֵם הַתּוֹלָדוֹת יִתְכַּנּוּ בְּשֵׁם בָּנִים כַּיָּדוּעַ, וְאָמְרוּ **עֵר וְאוֹנָן** יִרְמֹז לְבֵית רִאשׁוֹן וּבֵית שֵׁנִי, עֵר כְּנֶגֶד בֵּית רִאשׁוֹן עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שיה״ש ה׳ ב׳) ״אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר״, שֶׁהָיָה הָקְבָּ״ה בּוֹ עֵר בְּהַשְׁגָּחָה גְּדוֹלָה עִמָּנוּ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אוֹנָן הוּא בֵּית שֵׁנִי וּקְרָאוֹ אוֹנָן לְשׁוֹן אוֹנָאָה לְפִי שֶׁהָיָה חָסֵר דְּבָרִים הָעִקָּרִיִּים שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאָמְרוֹ **וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן** הוּא חָרְבַּן הַבָּתִּים, כִּי סִלּוּק שְׁכִינָה מֵהֶם יִקָּרֵא מִיתָה שֶׁפָּרְחָה הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא הַשְׁכִינָה וְנִשְׁאַר הַבַּיִת מֵת בַּעֲוֹנוֹת וּמָלֵא טְמֵאַת הַקְלִפָּה הַנְּתוּנָה בּוֹ כַּיָּדוּעַ, גַּם תִּמְצָא שֶׁעָוֹן שֶׁבּוֹ מֵת עֵר הוּא הָעָוֹן עַצְמוֹ שֶׁגָּרַם הַחָרְבָּן שֶׁאָמְרוּ זַ״ל (שבת ס״ב ע״ב) שֶׁהָיוּ מַסְרִיחִין עַל מִטּוֹתֵיהֶם וְהוּא מַעֲשֵׂה עֵר דִּכְתִיב (בראשית ל״ח ט׳) ״וַיִּשְׁחֵת אַרְצָה״, וַעֲוֹן אוֹנָן הוּא עָוֹן שֶׁגָּרַם חָרְבָּן בַּיִת שֵׁנִי שֶׁהָיָה לָהֶם שִׁנְאַת חִנָּם (יומא ט׳ ע״ב) וּכְמוֹ כֵן אוֹנָן דִּכְתִיב בּוֹ (שם) ״לְבִלְתִּי נְתָן זֶרַע לְאָחִיו״, גַּם לְשׁוֹן אוֹנָאָה שֶׁהָיוּ מְאַנִּים זֶה אֶת זֶה, וְאָמְרוֹ **בְּאֶרֶץ כְּנַעַן** רָשַׁם מָקוֹם הַמִּקְדָּשׁ כִּי הוּא בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וְשָׁם מִיתָתוֹ שֶׁחָזַר לִכְנֵס בִּרְשׁוּת ס״מ הַנִּקְרָא כְּנַעַן:

הַסִּבָּה הַכְּלָלִית

גַּם יִרְמֹז סִבָּה אַחַת כְּלָלִית וְהִיא שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא הוֹרִישׁוּ הַכְּנַעֲנִי וְנִשְׁאֲרוּ יוֹשְׁבִים בָּהּ וְזֶה סִבֵּב לְהַטּוֹתָם מִדֶּרֶךְ הַמּוּסָר כַּיָּדוּעַ, וְהוּא מַה שֶּׁרָמַז בְּמַאֲמָר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְאָמְרוֹ **וַיִּהְיוּ בְּנֵי יְהוּדָה** יִרְמֹז לְצַעַר הַבָּא לָהֶם אַחַר חָרְבַּן הַבַּיִת יַי הָיוּ בְּנֵי יְהוּדָה בְּגָלוּת בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא טָעַם שְׁלִיטַת שׂוֹנֵא, וְתִמְצָא שֶׁבְּכָל הַשְּׁבָטִים לֹא הִזְכִּיר הַכָּתוּב לָשׁוֹן זֶה שֶׁל ״וַיִּהְיוּ״ אֶלָּא כָּאן, וּבִבְנְיָמִין כַּיָּדוּעַ הַטַּעַם שָׁם, וְאָמְרוֹ **לְמִשְׁפְּחֹתָם** כִּי כָּל מִשְׁפְּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוּדָה יַי הָיוּ:

דּוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ - לְהִצְטַעֵר בִּשְׁבִילוֹ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעָתוֹ

וְאָמְרוֹ **לְשֵׁלָה** נִתְכַּוֵּן לְמוֹשִׁיעַ וְרֵב הַבָּא לִגְאֹל מִגָּלוּת הָאַחֲרוֹן הַנִּקְרָא שֵׁלָה, וְהַגַּם שֶׁיַּעֲקֹב קָרְאוֹ שִׁילֹה לֹא יִשְׁתַּנֶּה הַשֵּׁם בָּזֶה, וְצֵא וּלְמַד מִמִּשְׁפָּחוֹת הָרְשׁוּמוֹת כַּמָּה הִשְׁתַּנּוּת בַּשֵּׁמוֹת, וְאוּלַי שֶׁרָמַז בְּסִמִיכוּת מַאֲמָר **לְשֵׁלָה** עִם מַאֲמָר **וַיִּהְיוּ בְּנֵי יְהוּדָה** שֶׁצְּרִיכִין יִשְׂרָאֵל

לְהִצְטַעֵר בִּשְׁבִילוֹ וּלְקַוּוֹת לִישׁוּעָתוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז״ל בְּמַעֲשֶׂה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שֶׁשְּׁאָלוֹ הַמָּשִׁיחַ אִם יִשְׂרָאֵל מַכִּירִים בַּצַּעֲרוֹ וְחוֹלִים עָלָיו וְכוּ׳ עַד כָּאן, וּכְדִבְרֵי הַזֹּהַר (בשלח נ״ח ע״ב) בְּפֵרוּשׁ פָּסוּק (ישעיה נ״ב ח׳) ״קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל״ וְגוֹ׳, וְהוּא מַאֲמָר **וַיְהִיוּ** פֵּרוּשׁ יִהְיוּ בְּנֵי שֶׁהוּא הַצַּעַר לְמַשְׁפְּחוֹתָם בְּשִׁבְיל שֵׁלָה וְהוּא אָמְרוֹ לְשֵׁלָה וְגוֹ׳, וּבָזֶה יִהְיוּ **מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי** פֵּרוּשׁ דּוֹר שֶׁבֶּן דָּוִד בָּא, וְיִקָּרְאוּ עַל שְׁמוֹ דּוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ:

מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִפְרֹץ בָּאֻמּוֹת

עוֹד יִרְמֹז בַּמָּה שֶׁנִּדְקַדֵּק אָמְרוֹ **הַשֵּׁלָנִי** וְאֵין אוֹת הַנּוּ״ן בְּבִנְיַן הַשֵּׁם וְאֵין כֵּן מִנָּהֳגוֹ לְהוֹסִיף בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה אוֹת חֲדָשָׁה זוּלַת הֵ״א וְיוּ״ד כָּאֲמוּר בְּכָל הַקּוֹדְמוֹת חָנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי וְגוֹ׳, אֲבָל יִרְמֹז לְמַה שֶׁאָמְרוּ זַ״ל (שבת ל״ב ע״ב) בַּפָּסוּק ״וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי״ וְגוֹ׳ יֵעָיֵן שָׁם דִּבְרֵיהֶם, וְהוּא זֶה שֶׁרָמַז בְּמַאֲמָר **הַשֵּׁלָנִי** פֵּרוּשׁ שֶׁהָאֻמּוֹת כֻּלָּן יֹאמְרוּ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלּוֹ אֲנִי. וְאָמְרוֹ **לְפֶרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי** יִרְמֹז עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם (סנהדרין כ׳ ע״ב) שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹרֵץ גָּדֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ, וְהַכַּוָּנָה כִּי בְּבֹא הַבָּא מִפֶּרֶץ יִהְיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי מְלָכִים, וְעַל אוֹתוֹ זְמַן הוּא שֶׁאָמְרוּ זַ״ל (ב״מ קי״ג ע״ב) כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וְכֵן אָמַר הַנָּבִיא (ישעיה מ״ט ז׳) ״מְלָכִים יִרְאוּ וָקָמוּ״ וְגוֹ׳, גַּם יִרְמֹז עַל הַפִּרְצָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יִפְרֹץ בָּאֻמּוֹת לְאֵין תַּכְלִית, וְאָמְרוֹ **לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי** יִרְמֹז מַה שֶּׁאָמַר הַכָּתוּב (שם ס׳ ב׳) הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ וְגוֹ׳ וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה׳ וּכְתִיב (שם פסוק י״ט) וְהָיָה לָךְ ה׳ לְאוֹר עוֹלָם, וְהוּא אָמְרוֹ מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי אֲשֶׁר עָלֵינוּ יִזְרַח ה׳:

שְׁלֹשֶׁת הָעִנְיָנִים שֶׁיִּהְיוּ בְּעֵת הַפְּקִידָה

אוֹ תִּרְמֹז הַפָּרָשָׁה לְג׳ עִנְיָנִים שֶׁיִּהְיוּ בְּעֵת הַפְּקִידָה. א׳ בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם כְּמַאֲמָרָם זַ״ל (סוכה נ״ב ע״ב), ב׳ גִּלּוּי מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. ג׳ כְּשֶׁיִּמְלֹךְ ה׳ עָלֵינוּ. כְּנֶגֶד בִּיאַת מָשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם אָמַר **שֵׁלָה** וְרָמַז שֶׁתִּתְפַּגֵּעַ בּוֹ מִדַּת הַדִּין וְיָמוּת בַּעֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא הָרָמוּז בְּתֵבַת שֵׁלָה כְּדֶרֶךְ אָמְרוֹ (ש״ב ו׳ ז׳) ״וַיַּכֵּהוּ שָׁם וְגוֹ׳ עַל הַשֵּׁל״. וּכְנֶגֶד מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד אָמַר **לְפֶרֶץ** וְגוֹ׳ כִּי זֶה יַעֲשֶׂה פִּרְצָה בָּאֻמּוֹת וְיִנָּקֵם דַּם צַדִּיק. וּכְנֶגֶד מַלְכוּת עוֹלָם אָמַר **לְזֶרַח** וְגוֹ׳ רָמַז לְכְבוֹד ה׳

עָלֵינוּ יִזְרַח. וְאָמְרוּ וַיְהִי בְּנֵי פָּרֶץ אָמַר לְשׁוֹן צַעַר לִרְמֹז עַל הַצָּרוֹת אֲשֶׁר יִהְיוּ בְּבוֹא הַגּוֹאֵל כְּאָמְרָם בַּגְּמָרָא יֵיתִי וְלֹא אֶחְמִינֵיהּ מֵרֹב הַצַּעַר שֶׁל חֶבְלֵי מָשִׁיחַ, וְאָמְרוּ **בְּנֵי פָּרֶץ** וְגוֹ' פָּרוּשׁ תּוֹלְדוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִבִּיאַת הַגּוֹאֵל הָרָמוּז בְּפָרָץ הֵם ב' דְּבָרִים, א' שֶׁיִּבָּנֶה ה' חֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר פָּעַל ה' וְכוֹנְנוּ יָדָיו וְיִהְיוּ יִשְׂרָאֵל מִבְּנֵי פְּלָטִין שֶׁלּוֹ, וְהוּא אָמְרוֹ **לְחֻצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֻצְרוֹנִי**, וְהָבֵן. הַב' **לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת הֶחָמוּלִי** שֶׁיַּחְמֹל עָלֵינוּ בְּכָל עַנְפֵי הַחֻמְלָה:

שְׁנֵי מִינֵי פְּקִידוֹת וְתַחֲלַת נִיצוֹצֵי גִּלּוּי הַגְּאֻלָּה

וְאָמְרוּ **אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת יְהוּדָה** פֵּרוּשׁ מַה שֶּׁיִּהְיֶה לָהֶם מֵהַמַּאֲרָעוֹת גַּם הָרָעוֹת גַּם הַטּוֹבוֹת, וְאָמְרוֹ **לִפְקֻדֵיהֶם** פֵּרוּשׁ כְּשֶׁיִּהְיוּ נִפְקָדִים יֵשׁ פְּקִידָה לְרָעָה וְיֵשׁ פְּקִידָה לְטוֹבָה כָּאָמוּר בְּדִבְרֵיהֶם זַ"ל (זוח"א קס.), וּשְׁנֵי מִינֵי פְּקִידוֹת נֶאֱמְרוּ בַּכָּתוּב, וְאָמְרוֹ **שִׁשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת**, אוּלַי שֶׁרָמַז ה' בָּזֶה מָתַי יִהְיֶה תַּכְלִית הַפְּקִידָה טוֹבָה הָרְשׁוּמָה בְּסָמוּךְ שֶׁיִּזְרַח עָלֵינוּ כְּבוֹד ה', וְאָמַר עַד עֲבוֹר כָּל גָּלְיוֹת, גָּלוּת מִצְרַיִם, וְגָלוּת בָּבֶל, וְגָלוּת אֱדוֹם. כְּנֶגֶד גָּלוּת מִצְרַיִם אָמַר **שִׁשָּׁה** לִרְמֹז לְגָלוּת מִצְרַיִם שֶׁהָיָה לְשִׁשָּׁה דּוֹרוֹת דִּכְתִיב (בראשית ט"ו-ט"ז) "וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה", וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם שֶׁגַּ' דּוֹרוֹת סָבְלוּ גָּלוּת לְבַד מִיִּצְחָק וְיַעֲקֹב וִיהוּדָה הֲרֵי שִׁשָּׁה כִּי הַתְחָלַת הַגָּלוּת הָיָה מִשְּׁנוֹלַד יִצְחָק, וּכְנֶגֶד גָּלוּת בָּבֶל אָמַר **וְשִׁבְעִים** דִּכְתִיב (ירמי' כ"ט-י') "כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל ע' שָׁנָה", וּכְנֶגֶד גָּלוּת אֱדוֹם שֶׁאָנוּ עֲדַיִן בּוֹ, אָמַר **אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת**, וְאִם הָיוּ זוֹכִים יִשְׂרָאֵל הָיוּ נִמְנִים קע"ב שָׁנָה שֶׁנִּשְׁאֲרוּ מֵאֶלֶף הַד' וְכֵיוָן שֶׁלֹּא זָכוּ יַתְחִיל הַחֶשְׁבּוֹן מֵאֶלֶף הַה' וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת מֵאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, וּמְקֻוִּים אָנוּ כִּי זֶה קֵץ גָּלְיוֹתֵינוּ וְיִתְקַיְּמוּ כָּל הַיְעוּדִים הָרְשׁוּמִים וְיַתְחִילוּ נִיצוֹצֵי גִּלּוּי הַגְּאֻלָּה בְּהַתְחָלַת חֲמֵשׁ מֵאוֹת הַבָּאִים לְשָׁלוֹם:

סוֹד הַבְּרוּרִים וְהַמְבֻרָרִים

"וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַה' פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם, כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ": (פנחס כט, יג)

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה וְגוֹ' **לַה' פָּרִים** וְגוֹ'. נִרְאֶה כִּי טַעַם הַמְעָטַת הַפָּרִים

יוֹם יוֹם, לְפִי שֶׁיֵּשׁ ב' סוֹדֵי שִׁבְעִיּוֹת, הָאֻמּוֹת הֵם הָרַבִּים שִׁבְעִים אֻמּוֹת וְנִמְשְׁלוּ לְפָרִים, וְיִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן הֵם בִּבְחִינַת הַשַּׁבָּע בְּסוֹד בַּת שֶׁבַע (זוהר ח"ג רס"ו ע"ב) וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם שִׁבְעִיּוֹת, הַקָּרְבָּנוֹת בְּכָל הַמּוּסָפִין שִׁבְעָה שִׁבְעָה, יָמִים טוֹבִים שִׁבְעָה שִׁבְעָה, הַשַּׁבָּת סוֹד שִׁבְעָה עַנְפֵי אִילָן שֶׁבּוֹ שֹׁרֶשׁ נִשְׁמָתָן שִׁבְעָה, צַדִּיקִים שִׁבְעָה, וְרָמַז ה' כְּנֶגֶד הָאֻמּוֹת הָרְמוּזִים בַּפָּרִים שֶׁיִּהְיוּ מִתְמַעֲטִים וְהוֹלְכִים:

וְרָמַז בְּחֶשְׁבּוֹן זֶה קָבוּעַ אַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים לִרְמֹז ב' הַדְּרָגוֹת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁבָּאִים בְּרֶמֶז הַכְּבָשִׂים אֶחָד נִסְתָּר וְאֶחָד נִגְלֶה, הַנִּסְתָּר הֵם הַבְּרוּרִים שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵר מֵהָאֻמּוֹת, וְהַנִּגְלֶה הֵם הַמְבֻרָרִים, וְלָזֶה כְּשֶׁכָּלִים הַפָּרִים זֶה לְךָ הָאוֹת שֶׁכָּלָה מֵהֶם הַנִּסְתָּר וְלֹא יִשָּׁאֲרוּ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל לְמוֹפֵת וְאוֹת, וְהוּא מַה שֶּׁרָמַז ה' בְּקָרְבַּן יוֹם עֲצֶרֶת שִׁבְעָה כְּבָשִׂים שֶׁהֵם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל צֹאן קְדוֹשִׁים, פֹּר הוּא הַנִּשְׁאָר מֵהָאֻמּוֹת מֵעֲנַף יִשְׁמָעֵאל, אַיִל הוּא הַנִּשְׁאָר מִבְּנֵי עֵשָׂו הַבָּא מִיִּצְחָק, וְהָבֵן סוֹד הַדָּבָר:

תַּכְלִית מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - בֵּרוּר נִיצוֹצוֹת הַקְּדֻשָּׁה

"אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן": (מסעי לג, א)

עוֹד נִרְאֶה בְּהָעִיר לָמָּה בָּחַר הַכָּתוּב לִמְנוֹת הַמַּסָּעוֹת וְלֹא הַחֲנָיוֹת וּמַה גַּם לְדִבְרֵיהֶם זַ"ל (מד"ר כאן) שֶׁאָמְרוּ מָשָׁל לְמֶלֶךְ וְכוּ' כָּאן יָשַׁנּוּ כָּאן וְכוּ' עַד כָּאן. שֶׁזֶּה יוֹתֵר בִּזְכִרוֹן הַחֲנָיוֹת וְלֹא בַּמַּסָּעוֹת, גַּם לְפִי מִדְרָשׁ אַחֵר (תנחומא) שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַזְּכִיר הַמַּסָּעוֹת לְקַבֵּעַ לָהֶם שָׂכָר לֶעָתִיד לָבוֹא דִּכְתִיב (ישעי"ה ל"ה א') "יְשָׂשׂוֹם מִדְבָּר" וְגוֹ', לְפִי זֶה הָיָה רָאוּי לִמְנוֹת הַחֲנָיוֹת:

אָכֵן יִתְבָּאֵר עַל פִּי דִּבְרֵי אֲנָשֵׁי אֱמֶת (זוהר ח"ב קנ"ז.) שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַהֲלִיכַת יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר הָיְתָה לְבָרֵר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁאָנַס אִישׁ הַבְּלִיַּעַל הַחוֹנֶה בַּמִּדְבָּר הַשָּׁמֵם שֶׁשָּׁם קָנָה מְקוֹמוֹ מְקוֹם נָחָשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְדָרְכוּ שָׁם עֲדַת ה' לְהוֹצִיא בִּלְעוֹ מִפִּיו, וְהוּא הַטַּעַם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹנִים בְּמָקוֹם אֶחָד שָׁנָה וּבְמָקוֹם אַחֵר י"ב שָׁעוֹת שֶׁהוּא כְּפִי מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְבָרוּר הַנִּיצוֹצוֹת שֶׁיֶּשְׁנָם בַּמָּקוֹם הַהוּא, וּבְרוּר זֶה אֵין כֹּחַ בָּעוֹלָם שֶׁיָּכוֹל עֲשׂוֹתוֹ זוּלַת קְדֻשָּׁה הַשְּׁלֵמָה, וּבְסוֹד שְׁלֵמוּת

מַחְבֶּרֶת הַכְּלָלוּת וּמַחְבֶּרֶת הַפְּרָטוּת, קְדֻשָּׁה הַשְּׁלֵמָה הִיא הַשְּׁכִינָה וְיִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה, וּמַחְבֶּרֶת הַפְּרָטוּת הֵם ס' רִבּוֹא נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת, מַחְבֶּרֶת הַכְּלָלוּת הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּסוֹד מֹשֶׁה עַמּוֹ (ישעיה ס"ג י"א), כִּי הוּא אִילָן שֶׁמִּמֶּנּוּ נֶצְצוּ נִשְׁמוֹת ס' רִבּוֹא שֶׁהָיוּ שָׁם, וְנִסְתַּיְּעוּ בְּעֵזֶר אֱלֹהֵי בִּשְׁכוּנַת שׁוֹכֵן הַבִּירָה וְשָׁבְרוּ מַלְתְּעוֹת עָוֶל וּבֵרְרוּ בֵּרוּר עָצוּם:

וּכְפִי זֶה תַּכְלִית הַמַּעֲשֶׂה הוּא כְּשֶׁנּוֹסְעִים הָיוּ נוֹסְעִים עִמָּהֶם כָּל הַדּוֹמֶה לְמִין הַקֹּדֶשׁ לֹא בִּזְמַן הַחֲנָיָה שֶׁעֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה עִמּוֹ דָּבָר, וְהוּא מַה שֶּׁרָמַז בְּמַאֲמָר **אֵלֶּה מַסְעֵי**, אֵלֶּה פָּסַל כָּל הַמַּסָּעוֹת שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁאֵין מַסָּע כָּזֶה שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עִמָּהֶם הוֹן קָדוֹשׁ וְיָקָר שֶׁאֵין עֵרוֹךְ אֵלָיו, וַהֲגַם שֶׁקָּדְמוּ הָאָבוֹת וְדָרְכוּ מְקוֹמוֹת וְעָשׂוּ חֶלְקָם בְּבֵרוּרֵי נִיצוֹצוֹת, לֹא הִגִּיעוּ לְגֶדֶר זֶה, וְאָמַר הַכָּתוּב עַצְמוֹ טַעַם עִלּוּי מַסָּעוֹת אֵלֶּה לְפִי שֶׁהֵם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל **אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** וְנִצְרְפוּ בְּכוּר הַבַּרְזֶל שֶׁהִיא אֶרֶץ מִצְרַיִם כָּאָמוּר וּבָזֶה הָיוּ נִשְׁמוֹתָם רְאוּיִים לְבָרֵר נִיצוֹצֵי הַקְּדֻשָּׁה בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָבוֹאוּ שָׁמָּה, וְעוֹד **לְצִבְאֹתָם** שֶׁהִיא שְׁלֵמוּת הַצָּבָא אֲשֶׁר תִּשְׂרֶה עָלָיו הַשְּׁכִינָה שֶׁהוּא מִסְפַּר ס' רִבּוֹא וּפְחוֹת מִמִּסְפָּר זֶה אֵינוֹ בְּגֶדֶר הַשְּׁלֵמוּת:

בראשית
שמות
ויקרא
במדבר
דברים

אור הגאולה

לֶקֶט מְיֻחָד אוֹדוֹת גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל
מְלֻקָּט מֵהַסֵּפֶר
"אוֹר הַחַיִּים" הק'
עַל הַתּוֹרָה

סֵפֶר דְּבָרִים

הַגּוֹאֵל הַמְקֻוֶּה לָעָם הַמְקֻוִּים

"אֶעְבְּרָה-נָּא וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן": (ואתחנן ג, כה)

עוֹד יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (במד"ר פי"ט) כִּי הַגּוֹאֵל הַמְקֻוֶּה לָעָם הַמְקֻוִּים הוּא מֹשֶׁה עַצְמוֹ, וּבְסֵפֶר הַזֹּהַר (ח"ב ק"כ) גַּם כֵּן רָמְזוּהָ בַּפָּסוּק (קהלת א') מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה, וְהֵן הַנָּבִיא מֹשֶׁה יָדַע הַדְּבָרִים כִּי גִּלָּה ה' סוֹדוֹ אֶל עַבְדּוֹ נֶאֱמָן בֵּיתוֹ שֶׁיָּבוֹא זְמַן אַחֵר שֶׁיַּעֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל הָאָרֶץ וְגוֹ', לָזֶה דִּקְדֵּק בִּתְפִלָּתוֹ כִּי מַה שֶּׁשּׁוֹאֵל הוּא שֶׁיַּעֲבֹר עַתָּה, וְהוּא אָמְרוֹ **אֶעְבְּרָה נָּא** בִּזְמַן זֶה:

שְׁנֵי סוּגֵי תְּשׁוּבָה

" וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ: בַּצַר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד-ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ". (ואתחנן ד,כט- ל)

ב' כְּתוּבִים הַבָּאִים אֵלּוּ צְרִיכִין בֵּאוּר. דַּע כִּי יֵשׁ ב' הַדְרָגוֹת תְּשׁוּבָה, יֵשׁ תְּשׁוּבָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים מֵעַצְמָן שֶׁיַּכִּירוּ חִיּוּבָם עִם הַבּוֹרֵא וְיָכוֹפוּ יִצְרָם, וְיֵשׁ תְּשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂים עַל יְדֵי יִסּוּרִין אֲשֶׁר יָצַר לָהֶם הָאוֹיֵב וְיִצְעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב, וּכְנֶגֶד ב' הַדְרָגוֹת דִּבֵּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל.

כְּנֶגֶד הָעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הֲגַם שֶׁלֹּא שָׁמַע קוֹל נוֹגֵשׂ, אָמַר **"וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ"** – שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ בַּלְּבָבוֹת לְחִבַּת אֱלֹהֵיהֶם, **"וּמָצָאתָ"**, וַהֲגַם שֶׁיֵּשׁ בְּיָדְךָ עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת כָּאָמוּר בְּסָמוּךְ "וַעֲבַדְתֶּם שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְגוֹ' " אַף עַל פִּי כֵן פְּטוּרִים אַתֶּם מֵהַיִּסּוּרִין וְדַי לָכֶם הַתְּשׁוּבָה, וְהַטַּעַם – **"כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל לְבָבְךָ"** שֶׁתְּשׁוּבָה כָּזוֹ הִיא תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּכָל לֵב וְנֶפֶשׁ:

וּכְנֶגֶד תְּשׁוּבָה הַבָּאָה מִצַּד הַיִּסּוּרִין אָמַר **"בַּצַר לְךָ וּמְצָאוּךָ** וְגוֹ' **וְשַׁבְתָּ** וְגוֹ'", פֵּרוּשׁ מֵחֲמַת הַיִּסּוּרִין אֲשֶׁר יָצַר לְךָ אוֹיְבֶךָ, וְכָאן לֹא הִזְכִּיר "בְּכָל לְבָבְךָ וְגוֹ' " כִּי בְּאֶמְצָעוּת הַיִּסּוּרִין הוּא שָׁב, וּמַה שֶּׁחָסֵר לַשָּׁבִים מֵחֲמַת יִסּוּרִין בִּבְחִינַת הַדְרָגַת הַתְּשׁוּבָה, מַשְׁלִימִין

לזכר עולם יהיה צדיק

לעילוי נשמת

איש זך ונקי, שקדן מופלא ובקי במכמני התורה
דבק במצוות א-לוקיו ביושר לבב ובמסירות
מתהלך בתומו צדיק, שיף עייל ושייף נפיק
ולא מחזיק טיבותא לנפשי'ה
זכה לדור ישרים מבורך
הרב הגאון רבי
אברהם יצחק זצ"ל ב"ר נתן זלה"ה
שלוסברג
נלב"ע בליל ט"ו בשבט ה'תשע"ה
ת.נ.צ.ב.ה
ויהי רצון שתיכף ומיד יקויים היעוד
הקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם"
!בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אכי"ר

• • •

נדבת

בנו הדגול כביר המעש לתורה וחסידות
"איש חי רב פעלים פטרון שתי מהדורות "זוהר הגאולה
המקושר לרבי ולרשב"י בכל מאודו
הרה"ח ר' **אליהו** שי' בן רחל נעמי תחי' **שלוסברג**

אוֹתוֹ בִּבְחִינַת הַיְסוּרִין עַצְמָן שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם. כִּי הַיְסוּרִין מְמָרְקִין הָעֲוונוֹת וּמְטַהֲרִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּמַה שֶּׁחָסֵר לַכַּת הָרִאשׁוֹנָה מִצַּד שֶׁלֹּא עָבְרוּ עֲלֵיהֶם יְסוּרִין מַשְׁלִימִין אוֹתוֹ בִּבְחִינַת מַעֲלַת הַתְּשׁוּבָה. וּכְפִי זֶה מַאֲמָר "בַּצַּר לְךָ" נִמְשָׁךְ עִם מַה שֶּׁלְּפָנָיו וְזֶה שְׁעוּרוֹ "**וּבִקַּשְׁתָּם וגו' וּמָצָאתָ**" וְהַטַּעַם "**כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ וגו'**" אוֹ "בַּצַּר לְךָ וגו' וְשַׁבְתָּ" הֲגַם שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּכָל לְבָבְךָ וגו'. וְנָתַן הַכָּתוּב טַעַם לְקַבָּלַת ה' תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְבַדָּהּ בִּלֹא יִסּוּרִין אוֹ תְּשׁוּבָה שֶׁאֵינָהּ שְׁלֵמָה עַל יְדֵי יִסּוּרִין - "כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹקֶיךָ":

עוֹד יִתְבָּאֲרוּ הַכְּתוּבִים עַל זֶה הַדֶּרֶךְ "וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם" פֵּרוּשׁ, וּכְשֶׁתִּהְיוּ בֵּין הָאֻמּוֹת שָׁם תְּבַקְּשׁוּהוּ וְתִתְפַּלְּלוּ אֵלָיו לְדָבָרִים הַצְּרִיכִים לָכֶם לְחַיּוּתְכֶם, וְאֵינוֹ מְדַבֵּר בְּבַקָּשַׁת הַגְּאֻלָּה, "וּמָצָאת " שֶׁיִּמָּצֵא לָכֶם שֶׁאִם לֹא כֵּן יֹאבְדוּ בַּר-מִינָן, וְאָמַר לְשׁוֹן יָחִיד לוֹמַר שֶׁלֹּא לְכֻלָּם יִמָּצֵא כְּשֶׁיְקֻרְאוּהוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים אֶלָּא לְיִחִידֵי סְגֻלָּה, וְהַטַּעַם "כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ וגו'" פֵּרוּשׁ צָרִיךְ מְבַקֵּשׁ ה' הִתְעַצְּמוּת גָּדוֹל וְאוּלַי יַשִּׂיגוּ הַבַּקָּשָׁה בְּסֵדֶר זֶה יְחִידֵי עַם:

הִתְעוֹרְרוּת הַתְּשׁוּבָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים

וְאָמְרוּ "בַּצַּר לְךָ" כָּתוּב זֶה מְדַבֵּר בְּהַבְטָחַת הַגְּאֻלָּה, כִּי בַּצַּר לְעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא זְמַן הַגָּלוּת, עוֹד לוֹ שֶׁיִּמְצְאוּהוּ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָאֲמוּרִים בְּסָמוּךְ שֶׁהֵם הַשְׁמָדָה מִן הָאֲדָמָה וַהֲפָצָה בֵּין הָאֻמּוֹת וְהַמְעָטָה, שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ מְתֵי מִסְפָּר, זֶה יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְהֵם חָבְלֵי מָשִׁיחַ, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם כָּל הַצָּרוֹת בִּתְמִידוּת בִּזְמַנִּים אֲרֻכִּים אֶלָּא בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. וּמַבְטִיחָם שֶׁיְעוֹרֵר ה' לִבָּם אָז לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה, וְהוּא אָמְרוֹ "וְשַׁבְתָּ עַד ה' ", וְנָתַן טַעַם לְהַבְטָחָה זוֹ – כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹקֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וגו' וְיַחֲזֵק לִבְּךָ לָשׁוּב וגו':

וְאוּלַי שֶׁזּוֹ הִיא טַעֲנַת מִיכָאֵל לִפְנֵי ה' שֶׁהֵבִיא בְּזֹהַר חָדָשׁ (דף ל) שֶׁהֲרֵי בָּאוּ אַחֲרִית הַיָּמִים וּמָצְאוּ אוֹתָם כָּל הַדְּבָרִים וְלָמָּה לֹא יְעוֹרֵר ה' לִבָּם לָשׁוּב, וּפֵרַשְׁתִּי הַמַּאֲמָר בְּמָקוֹם אַחֵר, וְעֵינֵינוּ לַה' צוֹפִיּוֹת לִפְתֹּחַ אוֹצַר רוּחַ טְהָרָה לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת וּלְהַטּוֹת לְבָבוֹת עַם ה' לְהַכִּיר נְעִימוּת עֲרֵבוּת יְדִידוּתוֹ:

תְּנַאי קִיּוּם הַהַבְטָחָה וְהַשְׁבוּעָה

"וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת-הַבְּרִית וְאֶת-הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ ": (עקב ז, יב)

לְךָ אֶת הַבְּרִית וגו'. קָשֶׁה שֶׁמִּדְּבָרָיו כָּאן מַשְׁמָע שֶׁאַחַר שֶׁיִּשְׁמְעוּ וְיִשְׁמְרוּ וְיַעֲשׂוּ כָּל הַמִּשְׁפָּטִים בָּזֶה יִזְכּוּ לִשְׁמֹר לָהֶם הַבְטָחָתוֹ, וּמִמַּה שֶּׁאָמַר בְּפָרָשָׁה זוֹ עֵצְמָהּ (ט' ה') "לֹא בְצִדְקָתְךָ וגו' כִּי בְרִשְׁעַת וגו' וּלְמַעַן הָקִים" וגו' זֶה יַגִּיד שֶׁהֲגַם שֶׁאֵין לָהֶם צְדָקָה בְּהֶכְרֵחַ שֶׁיִּקִּים ה' אֶת הַשְּׁבוּעָה וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי לֹא בְּצִדְקָתוֹ בָּא וְיָרַשׁ מַה שֶּׁיָּרַשׁ, וְאוּלַי כִּי כְּנִיסָתָם לָאָרֶץ הָיְתָה בִּשְׁבִיל שְׁבוּעַת הָאָבוֹת וּתְנַאי הוּא הַדָּבָר אִם יִשְׁמְרוּ וְיַעֲשׂוּ יִשְׁמֹר ה' הַמַּתָּנָה לְעוֹלָם וָעֶד, וְהוּא אָמְרוֹ כָּאן וְשָׁמַר ה', וְאִם לֹא יִשְׁמְרוּ תִּהְיֶה קִיּוּם הַשְּׁבוּעָה בַּזְּמַן הַמּוּעָט שֶׁנִּכְנְסוּ לָאָרֶץ וְיִשַּׁלְּחֵם לְנַפְשָׁם:

עוֹד יִתְבָּאֵר עַל זֶה הַדֶּרֶךְ לְפִי שֶׁהַבְטָחַת אַבְרָהָם מָצִינוּ שֶׁאָמַר לוֹ שְׁנֵי הַבְטָחוֹת א' לְהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם וְיִבִיאֵם אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן דִּכְתִיב (בראשית ט"ו י"ד) וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה, ב' לָתֵת לוֹ מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד נְהַר פְּרָת וַעֲשָׂרָה אֻמּוֹת, וְהֵן עַתָּה הֲגַם שֶׁלֹּא הָיוּ צַדִּיקִים כַּמַּצְטָרֵךְ כְּאָמְרוֹ "לֹא בְצִדְקָתְךָ" וגו' אַף עַל פִּי כֵן קִיֵּם ה' לִבְנֵיהֶם הַבְטָחָה רִאשׁוֹנָה שֶׁהוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם וְהֵבִיאָם אֶל הָאָרֶץ וְהִנְחִילָם שִׁעוּר הַמַּסְפִּיק, וַהֲלֹא תִּמְצָא שֶׁאֲפִלּוּ שִׁעוּר הַצָּרִיךְ לָהֶם לֹא נָחֲלוּ שֶׁהֲרֵי בְּנֵי יוֹסֵף עוֹמְדִים וְצוֹוְחִים שֶׁלֹּא הִסְפִּיקָם נַחֲלָתָם (יהושוע י"ז), הֲרֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעָה לְיָדָם הַבְטָחַת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד נְהַר פְּרָת וַעֲשָׂרָה אֻמּוֹת, לָזֶה אָמַר מֹשֶׁה "**עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן** וגו' **וְשָׁמַר ה'** וגו' **אֶת הַבְּרִית**" וגו' פֵּרוּשׁ לָתֵת מִנְּהַר מִצְרַיִם וַעֲשָׂרָה אֻמּוֹת בִּשְׁלֵמוּת:

אוֹ אֶפְשָׁר לוֹמַר כִּי עַל ז' אֻמּוֹת אוֹמֵר **אֶת הַבְּרִית** וְעַל תַּשְׁלוּם הָעֲשָׂרָה הוּא אוֹמֵר **וְאֶת הַחֶסֶד**, כִּי מַתְּנַת הַג' הוּא חֶסֶד מִפְּלָא שֶׁהֵם מִלְּבַד אֶרֶץ כְּנַעַן, וְהַמַּשְׂכִּיל עַל דָּבָר יִרְאֶה כִּי הֵם כְּלָלוּת רֹב הָעוֹלָם כִּי אֱדוֹם עַמּוֹן וּמוֹאָב הֵם פִּנָּה גְּדוֹלָה, וּמַה גַּם לְדִבְרֵיהֶם

זַ"ל (יומא י:) שֶׁאָמְרוּ עֲתִידָה מַלְכוּת אֱדוֹם שֶׁתִּתְפַּשֵּׁט בְּכָל הָעוֹלָם, מַעֲתָּה יֵשׁ בְּמַתָּנָה זוֹ כָּל הָעוֹלָם בִּכְלָל וְחֶסֶד מְפֻלָּג יִקָּרֵא וְעָלָיו הוּא אוֹמֵר וְאֶת הַחֶסֶד, וְתֵדַע שֶׁכֵּן הוּא שֶׁהֲרֵי עֲדַיִן לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל לַהַבְטָחָה הַנִּזְכֶּרֶת וְאוֹתָהּ אָנוּ מְבַקְּשִׁים וּמְצַפִּים לְהִנָּחֵל עֶלְיוֹן לָנוּ גּוֹיִם רַבִּים:

הֶעְדֵּר רוּחַ הַנְּבוּאָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּתִקּוּפַת הַגָּלוּת

"וְהָיָה אִם-שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם, הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם, כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן: כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר ה' מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן, עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל ה' אֱלֹהֵיכֶם": (עקב ח, יט-כ)

עוֹד יִרְצֶה בְּאָמְרוֹ **כַּגּוֹיִם** וְגוֹ', **כֵּן תֹּאבֵדוּן**, כִּי מִלְּבַד אֲבֵדָתָם שֶׁאָמַר לְמַעְלָה בְּמַאֲמָר אָבֹד תֹּאבֵדוּן עוֹד צָרָה אַחֶרֶת לָהֶם אַחַר שֶׁיֹּאבְדוּ הַנִּשְׁאָרִים בָּהֶם יִהְיוּ כַּגּוֹי' אֲשֶׁר וְגוֹ' כֵּן יֹאבְדוּן פֶּרוּשׁ שֶׁיִּכָּרֵת מֵהֶם נְבוּאָה וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שֶׁיֹּאבְדוּ, וְעַל זֹאת יֶחֱרַד לֵב עַם ה' שֶׁאֵין קְלָלָה בָּעוֹלָם כָּזוֹ אוֹי לַדּוֹרוֹת שֶׁטָּעֲמוּ כּוֹס הַמַּר הַזֶּה מַר מָמָוֶת וְהוּא רַחוּם יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ כִּי יִתֵּן אֶת רוּחוֹ בָּנוּ כִּימֵי קֶדֶם:

עוֹד יִתְבָּאֵר עַל זֶה הַדֶּרֶךְ כִּי שְׁלֹשָׁה מִינֵי פְּרָעָנוּת רָמַז לָהֶם כָּאן, הָאֶחָד דְּמִיּוֹן שֶׁאֵרַע לָהֶם בְּחָרְבַּן הַבַּיִת שֶׁהָרַג מֵהֶם מַה שֶׁהָרַג נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע וְהַגָּלָה הַנִּשְׁאָרִים וְהוּא מַאֲמָר **אָבֹד תֹּאבֵדוּן**, ב' דְּמִיּוֹן מַה שֶׁאֵרַע לָהֶם בִּימֵי מָרְדְּכַי שֶׁבִּקֵּשׁ הָמָן הָרָשָׁע לְהַשְׁמִיד לַהֲרֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים וְהוּא מַאֲמָר **כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר ה' מַאֲבִיד** פֶּרוּשׁ שֶׁגָּזַר עֲלֵיהֶם (לקמן כ' ט"ז) לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה כְּמוֹ כֵן יִהְיֶה עָנְשָׁם, וּכְמוֹ כֵן הָיְתָה גְּזֵרַת הָמָן עַל יִשְׂרָאֵל לוּלֵי זְכוּת מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר שֶׁעָמְדוּ וּבִטְּלוּ הַגְּזֵרָה, וְלָזֶה כָּפַל לוֹמַר **כֵּן תֹּאבֵדוּן** לוֹמַר שֶׁהוּא דָּבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, ג' גְּזֵרוֹת הֶעְדֵּר הַנְּבוּאָה מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא מַאֲמָר **עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל ה'**, הַכַּוָּנָה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ עֵקֶב פֶּרוּשׁ בְּסוֹף הַמּוּסָרִים וְהַתּוֹכָחוֹת יִהְיֶה לָכֶם זֹאת שֶׁלֹּא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל ה', וּכְבָר כָּתַבְתִּי שֶׁאֵין יִסּוּרִים מָרִים מִמְּרִירוּת הַמָּוֶת כְּדָבָר זֶה:

אֵין שֶׁבַח לָאָרֶץ בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל גּוֹלִים

"אֶרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ, תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ, מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה": (עקב יא, יב)

אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דּוֹרֵשׁ וְגוֹ'. דְּקְדֵּק לוֹמַר תֵּבֵת אֱלֹהֶיךָ לְהָעִיר כִּי שֶׁבַח הָאָרֶץ הִיא כְּשֶׁה' מְיַחֵד אֱלֹקוּתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל אֲבָל בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל גּוֹלִים וְאֵין הַשְּׁכִינָה בְּתוֹכָם אֵין שֶׁבַח כָּל כָּךְ לָאָרֶץ:

מָתַי יִתְעַצֵּם הַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן

"אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת-כָּל-הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם, עַל-הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל-הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעֲנָן": (ראה יב, ב)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יְכַוֵּן הַכָּתוּב לְרָמֵז אִבּוּד לַכֹּחַ הַנֶּעֱלָם גַּם כֵּן בְּכֹחַ עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁכַּאֲשֶׁר יִתְעַצְּמוּ בְּתַעֲצוּמוֹת הַמַּעֲשֶׂה הַטּוֹב יֹאבְדוּ נִגְלֶה וְנִסְתָּר מֵהֶם, וְהוּא אָמְרוֹ **כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם** פֶּרוּשׁ אֲשֶׁר מַגַּעַת שָׁם עֲבוֹדָתָם שֶׁהוּא כִּסֵּא ס"מ הָרָשָׁע לְעָקְרוֹ, כִּי בִּנְפִילַת כֹּחַ זֶה יִתְעַצֵּם כֹּחַ הָעֶלְיוֹן וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ כָּל הָאָרֶץ:

הֶעָרָה גְּדוֹלָה עַל מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵנוּ

"כִּי-יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ, לֹא תְאַמֵּץ אֶת-לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן": (ראה טו, ז)

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז יְרֻמַּז לְהָעִיר הֶעָרָה גְּדוֹלָה עַל א' הַמְיֻחָד שֶׁבָּאָמָה שֶׁאָלְיוּ אָנוּ מְקַוִּים וּמְצַפִּים מָתַי יָבוֹא וְהוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מְשִׁיחֵנוּ אֲשֶׁר הוּא אֶבְיוֹן, וּכְבָר נִמְשָׁל לְעָנִי כְּאָמְרוֹ (זכרי' ט') עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר, וְרָמַז הַדָּבָר אֲשֶׁר יְסוֹבְבֵנוּ לִהְיוֹת אֶבְיוֹן וְאָמַר בְּךָ פֶּרוּשׁ בְּסִבָּתְךָ כִּי עֲוֹונוֹתֵינוּ הֶאֱרִיכוּ קִצֵּנוּ, גַּם רָמַז בְּתֵבַת בְּךָ כִּי הוּא אֶבְיוֹן בָּנוּ שֶׁמִּתְאַוֶּה מָתַי יָבוֹא לְגָאֳלֵנוּ, וְצֵא וּלְמַד מִמַּה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל בְּמַעֲשֵׂה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שֶׁכְּשָׁרָאָהוּ מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ שְׁאָלוֹ עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁבָּעוֹלָם וְאָמַר לוֹ ריב"ל כִּי הֵם יוֹשְׁבִים

וּמְצַפִּים בְּיָאתוֹ וּכְשֶׁשָּׁמַע כֵּן גָּעָה הֶחָסִיד בִּבְכִיָּה רַבָּה מִתְּשׁוּקָתוֹ לָבוֹא לָגָאלָם, וְלָזֶה רָמַז בְּאָמְרוֹ **מֵאַחַד אַחֶיךָ** שֶׁהוּא הַמְיֻחָד שֶׁבְּאַחֶיךָ, עַל דֶּרֶךְ שֶׁפֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (תרגום יונתן בראשית כ"ו י) בְּאָמְרוֹ כְּמְעַט שָׁכַב אַחַד הָעָם שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר אֶחָד הַמְיֻחָד שֶׁהוּא מֶלֶךְ הָעָם, וְאָמְרוֹ **בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ** לְהָעִיר אֵלָיו שֶׁהוּא מְיֻחָד שֶׁבַּסַּנְהֶדְרִין שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ מוֹרֶה כְּאָמְרוֹ (ישעי' י"א) וְשָׁפַט בְּצֶדֶק וְגוֹ' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְגוֹ' אֶלָּא וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה', וּפֵרוּשׁ שְׁעָרֶיךָ עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (דברים כ"ה ז') וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה וְאָמְרוֹ **בְּאַרְצְךָ** לְהָעִיר כִּי הוֹרָתוֹ וְלִימָדוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה:

מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חַיִּים

אוֹ יִרְצֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **אֲבִיוֹן בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ** עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם זַ"ל שֶׁאָמְרוּ בס' הַזֹּהַר (זוהר חדש פ' נח) וז"ל אִי חָדָא קְהִילָא אוֹ חָדָא כְּנִישְׁתָּא יִתְעָרוּן בִּתְיוּבְתָּא מִיָּד אָתֵי בֶּן דָּוִד ע"כ, וּמַעֲתָּה אֲבִיוֹן הוּא תָּאֵב בְּדָבָר זֶה שֶׁהוּא אַחַד שְׁעָרֶיךָ שֶׁזֶּה יַסְפִּיק לְמַלֹּאת תַּאֲוָתוֹ לָבוֹא בָּרִנָּה, וְאָמְרוֹ **בְּאַרְצְךָ** הָעִיר מְקוֹם תַּאֲוָתוֹ הִיא אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נוֹתֵן לְךָ שֶׁהוּא תָּאֵב מָתַי תִּפְקֹד הָעִיר הַיּוֹנָה (צפני' ג') חֶמְדַּת הַלְּבָבוֹת, וְיָצָא ה' לְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יְאַמֵּץ אֶת לְבָבוֹ וְגוֹ' אֶלָּא יִתְחַזֵּק בְּכָל עֹז וְתַעֲצוּמוֹת לְמַלֹּאת חֵשֶׁק הָאֶחָד הַמְיֻחָד, כִּי בְּאֶמְצָעוּת מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם וּבִפְרָט בְּמִצְוַת הַצְּדָקָה דִּכְתִיב (ישעי' נ"ד) בִּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי, וְגָמַר אֹמֶר מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן פֵּרוּשׁ מִסִּבַּת אָחִיךָ הָאֶבְיוֹן הַיָּדוּעַ שֶׁיַּעֲרִיךָ אָדָם בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַמַּעֲשֶׂה הוּא לְתַכְלִית דָּבָר זֶה שֶׁל מְשִׁיחַ ה' שְׁמוֹ חַיִּים:

הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה תִּלּוּיָה בַּעֲבוֹדַת ה' מֵאַהֲבָה

"וְאִם-יַרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת-גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ,
וְנָתַן לְךָ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ": (שופטים יט, ח)

וְאִם יַרְחִיב וְגוֹ' **לַאֲבֹתֶיךָ**. פֵּרוּשׁ עַצְמָן כִּי הֵם יִנְחֲלוּ הָאָרֶץ לָעֲתִיד לָבוֹא, וְאָמַר זֶה יָשֹׂג לָהֶם אִם יִשְׁמְרוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְיַעֲשׂוּהָ וְתִהְיֶה הַשְׁמִירָה וְהָעֲשִׂיָּה מֵאַהֲבַת ה' וְלֹא מִיִּרְאָה, הַדּוֹר הַהוּא אֲשֶׁר יַעֲמֹד בָּזֶה, בְּיָמָיו יָקִים ה' דְּבָרוֹ הַטּוֹב לָתֵת כָּל הָעֲשָׂרָה עֲמָמִין וְיַעֲמִיד בְּיַד יִשְׂרָאֵל כָּל הַטּוֹב שֶׁהִבְטִיחַ לַעֲשׂוֹת לָאֲבוֹת בְּיוֹם עָמְדָם בִּתְחִיָּה, וְרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל (סנהדרין צ"ט:) הֵעִירוּ שֶׁגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה תִּלּוּי בַּעֲבוֹדַת ה' מֵאַהֲבָה דַּוְקָא:

שָׁלֹשׁ טָעֻיּוֹת עָתִיד שָׁרוֹ שֶׁל אֱדוֹם לִטְעוֹת

"וְכִי-יִהְיֶה אִישׁ שִׁנֵּא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת, וְנָס אֶל-אַחַת הֶעָרִים הָאֵל: וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם, וְנָתְנוּ אֹתוֹ בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת: לֹא-תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו, וּבִעַרְתָּ דַם-הַנָּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ:

(שופטים יט, יא)

וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שׂוֹנֵא וְגוֹ'. פָּרָשָׁה זוֹ רוֹמֶזֶת מַה שֶּׁאָמְרוּ בגמ' (מכות דף י"ב) שְׁלֹשָׁה טָעוּיוֹת עָתִיד שָׂרוֹ שֶׁל אֱדוֹם לִטְעוֹת לֶעָתִיד לָבוֹא, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא שֶׁעָרֵי מִקְלָט קוֹלְטוֹת הַהוֹרֵג בִּשּׁוֹגֵג וְהוּא מֵזִיד, וְיָדוּעַ כִּי שָׂרוֹ שֶׁל אֱדוֹם הוּא ס"מ הוּא שָׂטָן (בּ"ב ט"ז.) הוּא יֵצֶר הָרַע וְעָלָיו הֶעִיד הַכָּתוּב כָּאן, וְאָמַר **כִּי יִהְיֶה אִישׁ שׂוֹנֵא** כִּי אֵין שׂוֹנֵא לָאָדָם כְּיִצְרוֹ הָרָע וְהוּא מְקוֹר הַשִּׂנְאָה, **לְרֵעֵהוּ** כִּי הוּא מַרְאֶה רָעוּת לַכֹּל כִּי לְטוֹבָתָם מְיַעֲצָם, וְהוּא שׂוֹנֵא לוֹ וּמְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ בְּדֶרֶךְ אַהֲבָה וְרֵעוּת, **וְאָרַב** שֶׁאוֹרֵב לוֹ לְהַחֲטִיאוֹ כִּי יֵשׁ לְךָ לָדַעַת שֶׁעֲבֵרָה רְאשׁוֹנָה שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם אֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא כִּשְׁגָגָה וּבָזֶה מוֹצֵא שַׁעַר הַצֵּר לִכָּנֵס לַנֶּפֶשׁ, גַּם מַקְדִּים לְהָאָדָם כְּאָמְרוֹ (בראשית ד') לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ קֹדֶם בָּא הַמְנַגְּדוֹ בָּאָדָם, גַּם מַסְבִּיר לוֹ פָּנִים עַל מַעֲשֶׂה הָרַע וְיֹאמַר לָרַע טוֹב וְאֵין לְךָ אוֹרֵב גָּדוֹל מִזֶּה, וּבָזֶה מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְהוּא אָמְרוֹ **וְקָם עָלָיו** מַה שֶּׁאֵין כֵּן קֹדֶם לָכֵן שֶׁהָיָה כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה הֵלֶךְ בְּתוֹךְ הָאָדָם (סוכה נ"ב:) וְעַל יְדֵי הַחֵטְא יִתְגַּבֵּר וְיָקוּם עָלָיו.

בְּהִבָּטֵל רוּחַ הַטֻּמְאָה תֻּשְׁלַם בְּחִינַת הַטּוֹב

וְאָמְרוֹ **וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ** כָּאן הָעִיר שֶׁהוּא מְדַבֵּר עַל ס"מ וְלָזֶה אָמַר **וְהִכָּהוּ** נֶפֶשׁ פֵּרוּשׁ שֶׁחוֹבֵל בְּנַפְשׁוֹ כִּי עַל יְדֵי הַחֵטְא תָּמוּת הַנֶּפֶשׁ, **וְנָס אֶל אַחַת** פֵּרוּשׁ אִם יָנוּס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵל לְבַצֵּר עַצְמָהּ שֶׁהִיא מַעֲרֵי הַמִּקְלָט, **וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ** הֵם בֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָה שֶׁהִיא עִיר שֶׁל הַשֵּׂר שֶׁל אֱדוֹם, **וְלָקְחוּ אֹתוֹ** וְעַל פִּי הַמִּשְׁפָּט יִתְנוּהוּ בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם הוּא אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם:

וְאָמְרוֹ **וָמֵת** כָּאן רָמַז סוֹד אָמְרָם זַ"ל (סנהדרין לח:) מוֹשִׁיט אָצְבָּעוֹ בָּהֶם וְשׁוֹרְפָם, וְהוּא אָמְרוֹ **בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת** פֵּרוּשׁ בִּנְגִיעַת יַד ה' בּוֹ בָּזֶה הוּא מֵת מֵעַצְמוֹ, וּלְפִי שֶׁאָמְרוּ זַ"ל כִּי הֲרִיגַת ס"מ תִּהְיֶה

גַּם כֵּן עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁיְּדָם תִּהְיֶה בּוֹ לַהֲמִיתוֹ עִם ה' בָּרוּךְ הוּא, לָזֶה אָמַר **לֹא תָחוֹס עָלָיו**, וַהֲגַם שֶׁהַצַּדִּיקִים הָרְוִיחוּ בְּאֶמְצָעוּתוֹ, יֵשׁ לָהֶם לְהַבִּיט אֶל דָּם נְקִי כַּמָּה דָּמִים רַבִּים שֶׁשָּׁפַךְ בְּאָרְבוֹ, וְאָז וְטוֹב לְךָ תִּהְיֶה נְחֻלָּטֶת בְּחִינַת הַטּוֹב לָךְ, כִּי בְּהִבָּטֵל רוּחַ הַטֻּמְאָה תִּהְיֶה נִשְׁלֶמֶת בְּחִינַת הַטּוֹב בִּמְקוֹמָהּ שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

סוֹד נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים

"וְרָאִית בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת-תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה: וְהֵבֵאתָהּ אֶל-תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת-רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת-צִפָּרְנֶיהָ: וְהֵסִירָה אֶת-שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת-אָבִיהָ וְאֶת-אִמָּהּ יֶרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה: וְהָיָה אִם-לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא-תִמְכְּרֶנָּה בַּכֶּסֶף לֹא-תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ: (תצא כא, יא-יד)

וְרָאִית בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר. הִנֵּה מֵאָמְרוֹ "**יְפַת תֹּאַר**" מַשְׁמָע דַּוְקָא יְפַת תֹּאַר וּמֵאָמְרוֹ "**וְחָשַׁקְתָּ בָּהּ**" דָּרְשׁוּ בְּסִפְרֵי אֲפִלּוּ כְּעוּרָה, וְזֶה מִן הַתֵּימָהּ לָמָּה יֹאמַר יְפַת תֹּאַר וְיִצְטָרֵךְ לְרַבּוֹת כְּעוּרָה הָיָה לוֹ לוֹמַר וְרָאִיתָ אֵשֶׁת וְלֹא יִכְתֹּב לֹא יְפַת תֹּאַר וְלֹא וְחָשַׁקְתָּ:

וּלְיַשֵּׁב הַפָּתוּב צָרִיךְ לְהָעִיר בָּעִנְיָן לְמָה יָצָו ה' כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְטַמֵּא אָדָם עַצְמוֹ בְּבַת אֵל נֵכָר, וּבִפְרָט בְּעֵת מַעֲשֵׂה הַנֵּס בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף טָהֳרָה וּדְבֵקוּת בַּה' יִתִּיר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּעוּר הַשָּׁנְאוּי אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזֶה יַפְעִיל הָרַחֲקַת דְּבֵקוּתָנוּ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בִּשְׁלָמָא הַתָּרַת אֲכִילַת אִסּוּר מָצִינוּ לָרַמְבַּ"ם זַ"ל (פ"ח הל' מלכים) שֶׁנָּתַן טַעַם אִם יִרְעַב וְהוּא טַעַם נָכוֹן, אֲבָל מַעֲשֶׂה זֶה יִתְעַבְּנוּ עוֹשָׂנוּ, וְרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל אָמְרוּ (קידושין כ"א:) לֹא דִּבְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרַע, וּמִן הָרָאוּי הוּא לְהַכְנִיעוֹ וּלְאַבְּדוֹ מִלֵּב עַם קָדוֹשׁ בַּזְּמַן הַהוּא אֲשֶׁר מַלְכָּם בְּרֹאשָׁם לְהִלָּחֵם לָהֶם:

אָכֵן יְסוֹד הַדָּבָר וְסוֹדוֹ הוּא עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם זַ"ל (ז"ח בלק נ"ג) שֶׁאָמְרוּ שֶׁבְּחִטָּא אָדָם הָרִאשׁוֹן נִשְׁבּוּ כַּמָּה נִשְׁמוֹת יְקָרוֹת בְּיַד סִטְרָא אָחֳרָא וְהֵם נִשְׁמוֹת הַגֵּרִים, וְצָא וּלְמַד כַּמָּה וְכַמָּה גְּדוֹלֵי עוֹלָם בָּאִים מֵהָאִמּוֹת וְרוּחַ הַמּוֹאֲבִיָּה תּוֹכִיחַ וְכַמָּה גְּדוֹלֵי עוֹלָם שֶׁמַּעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן וְאוּנְקְלוֹס הַגֵּר וְכַאֲלֶּה רַבּוֹת:

עוֹד אֲגַלֶּה לְךָ סוֹד אֶחָד תִּמְצָא נִשְׁמָה טְהוֹרָה דְּבוּקָה בִּנְשָׁמָה טְמֵאָה

וְאֵין כֹּחַ בַּטְּהוֹרָה לְהַטּוֹת הַטְּמֵאָה לְהֵטִיב וְהִיא מְנַחַת שָׁם עַד עֵת דְּרוֹר, וְצָא וּלְמַד כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִנִּשְׁמַת ר' חֲנִינָא בֶּן תְּרַדְיוֹן שֶׁהָיְתָה דְּבוּקָה בִּשְׂטָכָם בֶּן חֲמוֹר כָּרְמוּז בְּתֹבֶת "רַחֲבַ"ת יָדִים" (בראשית ל"ד) כָּאָמוּר בִּדְבָרֵי הַמְקֻבָּלִים (לקוטי תורה וישלח) וּמָצִינוּ שֶׁהַנֶּפֶשׁ הַלָּזוֹ לֹא עָשְׂתָה מִפְּעַל טוֹב בִּשְׂכָם וְיָצְתָה כְּשֶׁדָּבַק בְּדִינָה מָצְאָה הַנֶּפֶשׁ מְנוּחָה וְנִדְבְּקָה בּוֹ כְּאָמְרוֹ (שם) "וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה", וּשְׁמֹר לְךָ כְּלָל זֶה, וְיֵשׁ נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה בֵּין הַקְּלִפָּה שֶׁבִּמְקוֹם שְׁכוּנָתָהּ תַּטֶּה לֵב הַשּׁוֹכֶנֶת בְּתוֹכוֹ לְהֵטִיב וְיִגָּרְשׁוּ חֵלֶק הָרַע אוֹ יִמַּתְקוּהוּ, וְהֵם הַגֵּרִים הַמִּתְגַּיְּרִים מִן הָאֻמּוֹת מֵעַצְמָן כְּרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וּכְנַעֲמָה, וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ גֵּרִים שֶׁמֵּעַצְמָם בָּאִים וּמִתְגַּיְּרִים:

וְהִנֵּה כְּבָר כָּתַבְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים כִּי בְּאֶמְצָעוּת מַעֲשֵׂה הַמִּצְוָה יִתְלַבֵּשׁ בָּאָדָם אוֹר הַשְּׁכִינָה וְיִגָּרֵשׁ מִמֶּנּוּ חֵלֶק הָרַע כְּאָמְרוֹ (קהלת ח') "שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע", וּבִפְרָט שְׁלוּחֵי מִצְוָה וְעֹסֵק מַה שֶּׁפָּרְשָׁתִי בְּפָרָשַׁת שִׁלַּח לְךָ שֶׁשְּׁלוּחֵי מִצְוָה בִּשְׁעַת שְׁלִיחוּתָם אֲפִלּוּ מִיֵּצֶר הָרַע מְצִוָּתָם מַצִּילָתָם, וּכְמוֹ כֵּן הָעוֹסֵק בַּעֲבֵרָה מִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ רוּחַ הַטֻּמְאָה וּמְעַוֶּתֶת דַּרְכּוֹ:

זֹהַר הַנִּשְׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מֻפְלָא וְעָצוּם

וְאַחֲרֵי הוֹדִיעַ ה' אוֹתָנוּ אֶת כָּל זֹאת יָאִירוּ מַאֲמְרֵי אֵל עֶלְיוֹן כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם בְּמִצְוָה זוֹ, וְהוּא לְפִי שֶׁהִקְדִּים "**כִּי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה**" וְגוֹ' שֶׁיְּצִיאָתוֹ הִיא לִדְבַר מִצְוָה כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּ לְמַעְלָה, אָמַר עוֹד אִם רָאָה בַּשִּׁבְיָה פֵּרוּשׁ בְּשִׁעַת שִׁבְיָה, וּכְמוֹ שֶׁכֵּן דִּקְדֵּק רַמְבַּ"ם (בפ"ח מהלכות מלכים) כִּי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עוֹדֶנּוּ עוֹסֵק בַּמִּצְוָה, אִם יִרְאֶה אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר פֵּרוּשׁ אֵשֶׁת סָמוּךְ, וְרַבּוֹתֵינוּ זַ"ל אָמְרוּ (קידושין כ"א:) אֵשֶׁת אִישׁ, וְדִבְרֵיהֶם אֱמֶת אֲלָא שֶׁאִם לְדִבְרֵיהֶם לְבַד יְכַוֵּן הָיָה לוֹ לוֹמַר אֵשֶׁת אִישׁ לֹא אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר, אֲלָא בָּאָה לְהָעִיר שֶׁבֶּאֱמְצָעוּת הַיּוֹתוֹ עוֹסֵק בַּמִּצְוָה יִגְלֶה ה' אֶת עֵינָיו לְהַכִּיר בַּגּוֹיָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְפַת תֹּאַר שֶׁהִיא נִשְׁמָה הַקְּדוֹשָׁה הַנִּקְרֵאת יְפַת תֹּאַר, כִּי זֹהַר נִשְׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת מֻפְלָא וְעָצוּם הוּא, וְזֹאת הָאִשָּׁה קָנְתָה בָּהּ חֵלֶק זֶה הַטּוֹב, וְלָזֶה קְרָאָהּ הַפָּתוּב אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר וְהִכָּרָתָהּ הִיא עַל יְדֵי שֶׁאַתָּה רוֹאֶה שֶׁאַתָּה חוֹשֵׁק בָּהּ בִּזְמַן שֶׁאַתָּה דָּבוּק בִּשְׁכִינָה בְּאֶמְצָעוּת הֵיוֹתְךָ עָסוּק בִּשְׁלִיחוּת מִצְוָה כָּאָמוּר זֶה יְעִירְךָ שֶׁלְּדָבָר טוֹב חָשַׁקְתָּ.

וְדִקְדֵּק לוֹמַר "בָּהּ" וְלֹא אָמַר אוֹתָהּ, לְהָעִיר כִּי לֹא לְאִשָּׁה אַתָּה חוֹשֵׁק אֶלָּא לְמַה שֶּׁבָּהּ שֶׁהִיא יְפַת תֹּאַר שֶׁהוּא חֵלֶק הַטּוֹב הַדּוֹמֶה לַנֶּפֶשׁ הַטְּהוֹרָה וּכְפִי זֶה הֲגַם שֶׁכְּעוּרָה הָאִשָּׁה בְּכָלָל הַהֶתֵּר כִּי אֵינוֹ חוֹזֵר יְפ"ת לַגֹּלֶם הַנִּגְלָה כִּי אֵלָיו לֹא יִמָּשֵׁךְ תַּאֲוַת יִשְׂרָאֵל בְּמַצָּב זֶה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ, וְאָמַר "וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה", הִנֵּה בְּכָל מַאֲמָר הַמִּתְכַּנֶּה לָהּ אָמַר הַכָּתוּב בִּלְשׁוֹן כִּנּוּי "וְהֵבֵאתָהּ" וְגוֹ' "וּבָעַלְתָּהּ" וְגוֹ' "וְשִׁלַּחְתָּהּ" וְכָאן אָמַר "וְלָקַחְתָּ", שִׁנָּה הַכָּתוּב לְהַעִירְךָ שֶׁהַלְקִיחָה הִיא בַּנֶּעֱלָם שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּאֻמְצָעוּת הָעִנְיָן יִהְיֶה לוֹ בָּהּ לְקִיחָה אַחֶרֶת שֶׁיִּזְכֶּה בִּיפַת תֹּאַר, כִּי כְּשֶׁיִּדְבַּק אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה שֶׁבָּהּ חֵלֶק מֵהַטּוֹב תֵּכֶף יִקָּנֶה מְקוֹמוֹ חֵלֶק הַטּוֹב בְּיִשְׂרָאֵל וְיִזְכֶּה בּוֹ כְּמוֹ שֶׁזָּכְתָה דִּינָה בַּת יַעֲקֹב בְּנֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה בִּפְגֹעַ בָּהּ שְׁכֶם בֶּן חֲמוֹר:

שְׁתֵּי בְּחִינוֹת בִּדְבֵקוּת הַקְּדֻשָּׁה בַּקִּלְפָּה

וְהִנֵּה לְפִי שֵׁשׁ ב' בְּחִינוֹת בִּדְבֵקוּת הַקְּדֻשָּׁה בַּקִּלְפָּה כְּמוֹ שֶׁזָּכַרְנוּ לְמַעְלָה, וְזֹאת הָאִשָּׁה אֵין יָדוּעַ אִם חֵלֶק הַדְּבוּק בָּהּ הוּא דָּבָר הַיּוֹצֵא בִּדְבִיקָה רִאשׁוֹנָה כַּנִּזְכָּר וְנִשְׁאֲרָה הָאִשָּׁה חֲלוּטָה בְּחֵלֶק הָרַע וְנִתְרוֹקְנָה מֵחֵלֶק הַטּוֹב, אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁכְּלָהּ נֶחֱלָטַת בַּחֵלֶק הַטּוֹב כְּרוּת וְנַעֲמָה, לָזֶה יְצַו ה' "וַהֲבֵאתָהּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ" וְגוֹ' וְיַרְחִיק מִמֶּנּוּ חֵלֶק הַדְּבֵקוּת בְּחִינַת הָרַע, וְאָז תִּבָּדֵק הָאִשָּׁה אַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אִם נִתְגַּיְּרָה אִשְׁתּוֹ זוֹ וַהֲרֵי הִיא כְּרוּת וּכְנַעֲמָה, וְהוּא אָמְרוֹ "וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה" אִם יַחְפֹּץ, וְאִם לֹא יַחְפֹּץ וְגוֹ' זֶה לְךָ הָאוֹת כִּי חֵלֶק הַטּוֹב שֶׁהָיָה בָּהּ יָצָא עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹן וְנֶחֱלַק הָרַע, וּלְצַד שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם שֶׁיִּתְאַוֶּה הָאָדָם לְאִשָּׁה נָכְרִיָּה בְּדֶרֶךְ זְנוּת, כִּי לֹא אָמַרְנוּ שֶׁלֹּא יִתְאַוֶּה לְנָכְרִית אֶלָּא אִם יֵשׁ בָּהּ נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה דְּוָקָא בִּזְמַן שֶׁהוּא עָסוּק בְּדָבָר מִצְוָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אַחֲרֵי כֵן, לָזֶה צִוָּה ה' "וְגִלְּחָה אֶת רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת צִפָּרְנֶיהָ" וְגוֹ' וְכָל הַדְּבָרִים הַמְנַוְּלִים אֶת הָאִשָּׁה לְהָסִיר תַּאֲוָה הַטִּבְעִית, וְאִם נִתְגַּיְּרָה וְחָפֵץ בָּהּ זֶה לְךָ הָאוֹת כִּי נִתְמַתְּקָה וְנֶחְלַט מִמֶּנָּה חֵלֶק הָרַע וְלָזֶה וְהָיְתָה לוֹ לְאִשָּׁה, וְאִם לֹא יַחְפֹּץ בָּהּ, דִּקְדֵּק לוֹמַר "בָּהּ" לְהָעִיר כִּי הַחֵפֶץ הוּא בַּמָּה שֶּׁבָּהּ שֶׁהוּא חֵלֶק הַטּוֹב:

וְאָמְרוֹ "וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ". דִּקְדֵּק לוֹמַר לְנַפְשָׁהּ, לָתֵת טַעַם לָמָּה יְשַׁלְּחֶנָּה וְלֹא יִמְכְּרֶנָּה וְיֶהֱנֶה מִדָּמֶיהָ כֵּיוָן שֶׁהִיא מִכְּלַל הַשִּׁבְיָה שֶׁנָּתַן לוֹ ה', וְאָמַר הַטַּעַם הוּא לְנַפְשָׁהּ פֵּרוּשׁ בִּשְׁבִיל נַפְשָׁהּ שֶׁהִיא יְפַת תֹּאַר שֶׁרָמַז בִּתְחִלָּה אַחַר שֶׁנֶּהֱנָה מִמֶּנָּה, אוֹ עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **לְנַפְשָׁהּ**

פֵּרוּשׁ הַטְּמֵאָה שֶׁל הַגּוֹיָה לִשְׁלֹל כִּי נֶפֶשׁ יְפ"ת הַטְּהוֹרָה כְּבָר זָכְיָה בָּהּ וְלֹא נִשְׁאַר בָּהּ אֶלָּא נֶפֶשׁ הַגּוֹיָה, וְאָמְרוֹ **וּמָכֹר לֹא תִמְכְּרֶנָּה** כִּי ה' חָפֵץ שֶׁלֹּא יִנָּהֲגוּ יִשְׂרָאֵל עִם בְּחִינַת הָרַע בְּדֶרֶךְ זֶה, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (תהלים ס"ט) אֲשֶׁר הָכִיתָ רָדָפוּ שָׁרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מִתְרַעֲמֶת עַל הָאֻמּוֹת שֶׁאַחַר שֶׁרוֹאִים יִשְׂרָאֵל מָכִים רוֹדְפִים אוֹתָם, וְזוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהּ שֶׁאַחַר שֶׁהוֹצִיא בִּלְעָהּ מִפִּיהָ לֹא יֶהֱנֶה עוֹד מִכַּסְפָּהּ:

וְגָמַר אֹמֶר "תַּחַת **אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ**" פֵּרוּשׁ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמֶּנָּה עָשְׂרָהּ וְטוּבָהּ שֶׁהִיא יְפַת תֹּאַר וְעָשִׂיתָ אוֹתָהּ עֲנִיָּה עָשִׂיתָ אוֹתָהּ מְעֻנָּה עָשִׂיתָ אוֹתָהּ עֲכוּרָה, וְזֶה יָעִיד עוֹד עַל דְּבָרֵנוּ, כִּי הֵיתֵכֶן בָּעוֹלָם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הַבָּא עַל אִשָּׁה הַגּוֹיָה הוּא מְעַנֶּה אוֹתָהּ וַהֲלֹא אָמְרוּ זַ"ל (ע"ז כ"ב:) חֲבִיבָה עֲלֵיהֶם בְּהֶמְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִנְּשׁוֹתֵיהֶן וּנְשׁוֹתֵיהֶם יוֹתֵר מֵהֶם, וּמָה עִנּוּי הוּא זֶה לַגּוֹיָה, אֶלָּא הַכַּוָּנָה הוּא עִנּוּי הַנֶּעֱלָם שֶׁהוּא שְׁלַל קֹדֶשׁ מִמֶּנָּה:

בִּנְיַן הָעוֹלָם וְקִיּוּמוֹ תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וּבְדֶרֶךְ רֶמֶז תִּתְבָּאֵר הַפָּרָשָׁה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ הִנֵּה כָּל בִּנְיַן הָעוֹלָם וְקִיּוּמוֹ תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִם יֵיטִיבוּ דַּרְכֵיהֶם הָעוֹלָם קַיָּם וְיִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ, גַּם ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׂמַח וְיָגֵל בָּנוּ, וְיִשֵּׁר דַּרְכָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּלוּי בִּנְצָחוֹן יֵצֶר הָרַע וּבָא הַכָּתוּב לְהָעִיר הָאָדָם כִּי בִּיצִיאָתוֹ מֵעוֹלָם הָעֶלְיוֹן לָבוֹא לָעוֹלָם הַזֶּה יִהְיֶ' מוּכָן לַמִּלְחָמָה, כִּי לֹא יַחְשֹׁב שֶׁאֵין צָרִיךְ תִּגְבֹּרֶת לְנִצָּחוֹן זֶה אֶלָּא אַדְרַבָּה לָזוֹ יִקָּרֵא מִלְחָמָה עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם (אבות פ"ד) אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ שֶׁאֵין גְּבוּרָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, וְלָזֶה אָמַר "לַמִּלְחָמָה" בְּפַתַּ"ח תַּחַת הַלָּמֶ"ד:

וְאָמְרוֹ "**עַל אֹיְבֶיךָ**" בָּא לְהָעִיר כִּי לֹא מִלְחָמָה זוֹ כְּגִבּוֹר הַלּוֹחֵם לִלְכֹּד עִיר וּכְשֶׁיָּקוּץ בַּמִּלְחָמָה יִפְנֶה וְיֵלֵךְ לְעַצְמוֹ אֶלָּא כְּאָדָם הַלּוֹחֵם עִם אוֹיְבוֹ שֶׁאִם יִתְרַשֵּׁל יָקוּם עָלָיו וְהִכָּהוּ, כְּמוֹ כֵן אִם יִתְרַשֵּׁל הָאָדָם מִלִּלְחֹם אֶת הָאוֹיֵב יָקוּם עָלָיו וְיַאַבְּדֵהוּ מִן הָעוֹלָם, וּמַבְטִיחוֹ הַכָּתוּב שֶׁהַגֶּם שֶׁתַּקִּיף הוּא הַיֵּצֶר מִכֹּחַ הָאֱנוֹשִׁי אַף עַל פִּי כֵן יִתְּנֵהוּ ה' בְּיָדוֹ, וְאוֹמֵר "**וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ**" דִּקְדֵּק לוֹמַר "שִׁבְיוֹ" וְלֹא אוֹתוֹ, שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ בְּעַצְמוֹ וְהָעֶדְרוֹ הוּא הַמְּקֻוֶּה אֶלָּא "שִׁבְיוֹ" פֵּרוּשׁ מַה שֶּׁשָּׁבָה הוּא מִבְּחִינַת הַטּוֹב מִמְּךָ וּמִכַּיּוֹצֵא בְּךָ בְּפִתּוּיָיו וּבִנְצָחוֹנוֹ שֶׁכַּמָּה נְשָׁמוֹת מֵעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבוּיוֹת בְּיָדוֹ:

מִי זוֹכֶה לְהִקָּרֵא בַּעַל נֶפֶשׁ

וְאָמְרוּ "וְרָאִית בַּשִּׁבְיָה **אֵשֶׁת יְפַת תֹּאַר**" אָמַר אֵשֶׁת סָמוּךְ פֵּרוּשׁ נִשְׁמַת אָדָם, כִּי אֵין הס"מ שׁוֹלֵט בַּנֶּפֶשׁ עַד שֶׁתֵּרֵד מַטָּה וְתִכָּנֵס בָּאָדָם מִמֶּנּוּ הוּא לוֹקְחָהּ בַּשֶּׁבִי, וְהַנֶּפֶשׁ תִּקָּרֵא אִשָּׁה, וְקָרָא לָזוֹ יְפַת תֹּאַר כִּי הַנֶּפֶשׁ יָפָה עַד מְאֹד אֶלָּא שֶׁמִּתְנַוֶּלֶת בְּמַעֲשֶׂיהָ הָרָעִים וּכְשֶׁיְּנַצֵּחַ הַיֵּצֶר אָז יַשְׂכִּיל הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ מַה יָּפָה וּמַה נְּעִימָה הִיא:

וְאָמַר "**וְחָשַׁקְתָּ בָּהּ**" פֵּרוּשׁ אָז הַחֵשֶׁק שֶׁהָיָה לוֹ בְּדִבְרֵי הַיֵּצֶר וּבְפִתּוּיָיו יַלְבִּישֵׁם בָּהּ לְתַקֵּן לָהּ הַמַּשְׂכֻּלוֹת וְעוֹלָם הַקַּיָּם שֶׂכְלוֹ טוֹב, וְאָמְרוּ "**וְהֵבֵאתָהּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ**" לְפִי שֶׁעַל יְדֵי פִּתּוּי הָרַע מִתְרַחֶקֶת הַנֶּפֶשׁ מֵהַגּוּף וְשׁוֹכֵן חֵלֶק רַע בְּמִקּוֹמָהּ, כַּדָּרְךְ אָמְרוּ (איוב י״ח) "טֶרֶף נַפְשׁוֹ בְּאַפּוֹ", וְהַגּוּף יִקָּרֵא בַּיִת עַל דֶּרְךְ אָמְרָם (תענית י״א.) מִי מֵעִיד בָּאָדָם קוֹרוֹת בֵּיתוֹ שֶׁהוּא הַגּוּף, וּכְשֶׁנּוֹצַח יִצְרוֹ יָבִיא נַפְשׁוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְיִקָּרֵא בַּעַל נֶפֶשׁ, וְלִהְיוֹת שֶׁהַנֶּפֶשׁ שָׁקְנָה מִמָּקוֹם טָמֵא צָרִיךְ לְנַקּוֹתָהּ מִתַּחֲלוּאֵי הָרַע הַנִּדְבָּק בָּהּ שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׂעַר הָרֹאשׁ, וְהוּא אָמְרוּ "**וְגִלְּחָה אֶת רֹאשָׁהּ**", גַּם בְּחִינַת הַקְלָפָּה הָרְמוּזָה בַּצִּפָּרְנַיִם אָמַר כְּנֶגְדָּהּ "**וְעָשְׂתָה אֶת צִפָּרְנֶיהָ**" לְשׁוֹן תִּקּוּן, וְתָסִיר מַסְוֶה הַטֻּמְאָה הַמִּתְכַּסָּה בָּהּ הַנֶּפֶשׁ מֵרוּחַ הַטֻּמְאָה, וְהוּא אָמְרוּ "**וְהֵסִירָה אֶת שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ**" פֵּרוּשׁ שֶׁקָּנְתָה מִשִּׁבְיָתָהּ בְּמָקוֹם טָמֵא, וְזֶה יִהְיֶה עַל יְדֵי מֵרוּק הַחֲטָאִים וְדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה וַהֲכָנַת הַדַּעַת מוּל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל ב״ה, וְיִבְחַר מְקוֹם מוֹשָׁב לָהּ בֵּית הַמִּיְחָד לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְהוּא אָמְרוּ "**וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ**", וְתִתְוַדֶּה בִּבְכִי עַל אֲשֶׁר מָעֲלָה בְּאָבִיהָ וְאִמָּהּ וְעַל פְּרֻדָתָהּ מֵהֶם, אָבִיהָ זֶה הָקָבָּ״ה, אִמָּהּ הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (ברכות ל״ח), "רֵיחַ יָמִים" זֶה שִׁעוּר הַמַּסְפִּיק לַשָּׁב, אוֹ יִרְמֹז לַחֹדֶשׁ הַמִּיְחָד לִתְשׁוּבָה שֶׁהוּא חֹדֶשׁ אֱלוּל:

הַחֵטְא יִקָּרֵא עִנּוּי בְּעֶרֶךְ הַנֶּפֶשׁ

"**וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ**" פֵּרוּשׁ אַתָּה תִּכָּנֵס לִיהָנוֹת מֵאוֹרָהּ בְּסוֹד אָמְרוּ (משלי ט״ז) "נֶפֶשׁ עָמֵל עָמְלָה לוֹ", וּתְסַיְּעֵהוּ לַעֲמֹד בַּדֶּרְךְ הַנָּאוֹת, וְתִקָּרֵא אַתָּה בְּעָלֶיהָ שֶׁקָּנִיתָ אוֹתָהּ בְּכֹחַ מַעֲשֶׂיךָ וְהוּא אָמְרוּ "**וּבְעַלְתָּהּ**", גַּם לְיוֹם הַתְּחִיָּה תִּהְיֶה מְיֻחֶדֶת לְךָ לַחֲזֹר לְגוּפְךָ וְתַעֲמֹד בָּהּ, וְהוּא אָמְרוּ "**וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה**", וְחָזַר הַכָּתוּב לְצַוּוֹת עַל הַנֶּפֶשׁ שֶׁאִם הָאִישׁ לֹא נָטָה לִבּוֹ לְקַוּוֹת לְהֵטִיב לְנַפְשׁוֹ וּלְהִתְעַצֵּם לְהָאִיר

לָהּ בָּעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, עַל כָּל פָּנִים יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יָרַע לָהּ כְּדָרְךְ שֶׁאָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת י״ב) "וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ", וְדָרְשׁוּ במס׳ שַׁבָּת (קנ״ב.) תְּנָהּ לוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּנָהּ לְךָ, וְהוּא אָמְרוּ "**אִם לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ**" פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא תִּמְסְרֶנָּה בְּיַד שַׁבַּאי אֶלָּא בַּת חוֹרִין וְאֵין עָלֶיהָ יַד מוֹשֵׁל:

אוֹ יִרְצֶה עַל דֶּרְךְ מָה שֶׁאָמְרוּ בַּזֹּהַר (ח״ג ס״ז) בַּפָּסוּק "נַפְשִׁי אִוִּיתִיךָ בַלַּיְלָה" שֶׁעַל הַשְּׁכִינָה הוּא אוֹמֵר נַפְשִׁי, וְהוּא מָה שֶׁרָמַז בְּאָמְרוּ "**וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ**", שֶׁהוּא הַשְּׁכִינָה שֶׁתַּחֲזֹר לַמָּקוֹם שֶׁיָּצְתָה מִמֶּנּוּ, וְאָמְרוּ "**וּמָכֹר לֹא תִמְכְּרֶנָּה**" וְגוֹ׳ עַל דֶּרְךְ מַה שֶּׁדָּרְשׁוּ בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (ח״ב צ״ז) בַּפָּסוּק "לְעֵם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ", וְאָמְרוּ **בַּכֶּסֶף** לְפִי שֶׁיֵּאמַר אָדָם אֵיךְ יִמְשֹׁל אָדָם בְּנַפְשׁוֹ לְמָכְרָהּ לָזֶה אָמַר בַּכֶּסֶף לְשׁוֹן כִּסָּף, כִּי בְּאֶמְצָעוּת תַּאֲוַת וְכִסָּף לִבּוֹת בְּנֵי אָדָם יִמְכְּרוּ אֶת נַפְשָׁם בְּיַד אוֹיֵב, וְרָמַזְנוּ מִזֶּה בַּפָּסוּק (ויקרא כ״ה ל״ז) "אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ" וְגוֹ׳, וְאָמְרוּ "**לֹא תְתַעַמֵּר**" כְּמוֹ שֶׁתִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס לֹא תִתְגַּר פֵּרוּשׁ לֹא תְגָרֶה בָּהּ מְחַבְּלִים הַמִּתְגָּרִים בַּנֶּפֶשׁ הַחוֹטֵאת, תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ כִּי הַחֹטֵא יִקָּרֵא בְּעֶרֶךְ הַנֶּפֶשׁ עִנּוּי:

חוֹבַת הַצַּדִּיקִים לְהָשִׁיב אֶת עַם ה׳ בִּתְשׁוּבָה

"לֹא-תִרְאֶה אֶת-שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת-שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם, הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ: וְאִם-לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ, וַאֲסַפְתּוֹ אֶל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ": (תצא כב, א-ב)

לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר וגו׳. פָּרָשָׁה זוֹ בָּאָה לְרַמֵּז בִּפְרָטוּת חִיּוּב הַתּוֹכָחוֹת שֶׁצְּרִיכִין בְּנֵי אֵל חַי צַדִּיקֵי עוֹלָם לַעֲשׂוֹת לְעַם ה׳, וְהֵן אֵלֶּה צַדִּיקִים יִקָּרְאוּ לְצַד מַעֲלָתָם אַחִים, כְּמוֹ שֶׁהַעִירוֹתִיךָ שֶׁכְּנוּיֵי זֶה הוּא מַדְרֵגָה הַיּוֹתֵר מְעֻלֶּה שֶׁבְּכָל כִּנּוּיִים אֲשֶׁר יִתְכַּנּוּ בָּהֶם יְחִידֵי עַם, (שמות רבה נ״ב) וְאוֹתָם צִוָּה ה׳ "כִּי תִרְאֶה אֶת שׁוֹר" אֵלֶּה הֵם בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּמְשְׁלוּ כִּבְהֵמוֹת וְהֵם צֹאן קָדָשִׁים וְלָזֶה קָרָאם שׁוֹר וְשֶׂה, "**אָחִיךָ**" שֶׁהוּא הָקָבָּ״ה, וְיֵחֵס לוֹ שֵׁם זֶה לְהָעִיר אֶל מִי מִקְדּוֹשָׁיו הוּא מְצַוֶּה שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

וְאָמְרוּ "**נִדָּחִים**" עַל דֶּרְךְ אָמְרוּ (לעיל ד׳) "וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם" וְגוֹ׳ שֶׁהָעוֹבֵר פִּי ה׳ יִקָּרֵא נִדָּח, וַיְצַו ה׳ לְבַל יִתְעַלֵּם אֶלָּא יְשִׁיבֵם

לְאָחִיו הוּא אֱלֹהֵי עוֹלָם, וְכָפַל לוֹמַר הַשֵּׁב תְּשִׁיבֵם, נִתְכַּוֵּן כִּי מִתְּחִלָּה יְשִׁיבֵם לְדֶרֶךְ הַטּוֹב וּבָזֶה יִתְקָרְבוּ אֶל אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וְהוּא אָמְרוֹ "תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ":

חִזּוּק הַלְּבָבוֹת וְהֶאֱמוּנָה בְּכֹחַ לְמוּד הַתּוֹרָה

וְאָמְרוֹ **וְאִם לֹא קָרוֹב אָחִיךָ וְגוֹ'**. בָּזֶה הֵעִיר כִּי הוּא מְדַבֵּר עַל זְמַן גָּלוּת הָאַחֲרוֹן כִּי לֹא קָרוֹב כְּדַרְכּוֹ אָמְרוֹ (במדבר כ״ד) "אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב", עוֹד לוֹ וְלֹא יְדַעְתִּיו שֶׁנִּסְתַּם הַקֵּץ וְאֵין יוֹדֵעַ מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת, וְזֶה יְסוֹבֵב הַרְחָקַת הַלְּבָבוֹת מֵהֶאֱמוּנָה וּנְטוּיֵי רֶגֶל כַּאֲשֶׁר עֵינֵינוּ רוֹאוֹת בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, עִם כָּל זֶה יָצוּ ה' "**וַאֲסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ**" זֶה בֵּית הַמִּדְרָשׁ וִילַמְּדֵהוּ אָרְחוֹת חַיִּים וְדֶרֶךְ יִשְׁכֹּן אוֹר לְבַל יִטֶּה מִנִּי אֹרַח וְלֹא יִמְצְאֵהוּ אוֹיְבוֹ בְּמַחְשָׁבוֹת וּטְעָנוֹת כּוֹזְבוֹת כִּי אוֹר תּוֹרָה תַּצִּילֵהוּ, וְזֶה יִהְיֶה עַד שֶׁיִּתְרַצֶּה ה' וְיִדְרְשֵׁהוּ, וְהוּא אָמְרוֹ "**עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ, וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ**" פֵּרוּשׁ מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הוּא מְשִׁיבוֹ מִנִּי אוֹבֵד:

אוֹ יִרְצֶה שֶׁצָּרִיךְ הֶחָכָם לְהִשְׁתַּדֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹחַ הַתּוֹרָה וְהַמּוּסָר עַד יוֹם פְּקֻדָּה שֶׁיִּדְרֹשׁ ה' נִשְׁמָתוֹ וְאָז הָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים, וְדִקְדֵּק לוֹמַר **וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ** שֶׁאִם יִמְעֲדוּ קַרְסָלָיו לֹא תָּשׁוּב הַנֶּפֶשׁ אֶל הָאֱלֹהִים וְתֵלֵךְ לַחֲרָפוֹת:

חֲשִׁיבוּת הֲשָׁבָתוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי בִּתְשׁוּבָה

"וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל-אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר-תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם": (תצא כב, ג)

וְאָמְרוֹ "**וְכֵן תַּעֲשֶׂה**". לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּאֶמְצָעוּת הָאָדָם ג' דְּבָרִים, הָא' הַרְכָּבַת הַגּוּף, ב' חֵלֶק הָרוּחָנִי שֶׁבָּאָדָם, ג' חֵלֶק הַתּוֹרָה הַמְאֹרֶסֶת לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. כְּנֶגֶד הָרַכָּבַת הַגּוּף אָמַר "**כֵּן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ**", כְּנֶגֶד חֵלֶק הָרוּחָנִי אָמַר "**כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ**" כִּי בְּחִינָה זוֹ תִּקָּרֵא שִׂמְלָה כְּאָמְרָם בְּמַס' שַׁבָּת (קנ״ב:) מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁחִלֵּק בִּגְדֵי מַלְכוּת. וּכְנֶגֶד חֵלֶק הַתּוֹרָה אָמַר "**וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ**", וּקְרָאָהּ הַכָּתוּב אֲבֵדָה כְּמוֹ שֶׁרָמַז רַשְׁבַּ"ׁם (קידושין ב׳:) מָשָׁל לְמִי שֶׁנֶּאֱבְדָה לוֹ אֲבֵדָה מִי מְחַזֵּר עַל מִי וְכוּ', כִּי חֵלֶק הָעוֹלֶה לְאִישׁ זֶה הִנֵּה הוּא אָבוּד

מֵהָעוֹלָם כֵּיוָן שֶׁאֵין זוּלָתוֹ יָכוֹל לְהַשִּׂיגוֹ כָּאָמוּר בִּדְבָרֵי הַמְקֻבָּלִים, וּבְאֶמְצָעוּת הֲשָׁבָתוֹ בִּתְשׁוּבָה הִנֵּה הוּא מוֹצֵא אוֹתָהּ:

לְסַיֵּעַ בְּיַד הָרוֹצֶה לָשׁוּב

"לֹא-תִרְאֶה אֶת-חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדָּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ": (תצא כב, ד)

וְאָמַר עוֹד **לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר אָחִיךָ וְגוֹ'**. נִתְכַּוֵּן בָּזֶה שֶׁלֹּא יֹאמַר הַצַּדִּיק שֶׁלֹּא נִצְטַוָּה אֶלָּא עַל אִישׁ שֶׁנָּדַח בַּעֲבֵרוֹת אֲבָל יֶשְׁנוֹ בְּהָשֵׁב, אֲבָל אִם נָפַל וְהִרְבָּה לְהַרְשִׁיעַ הַלָּנוֹפְלִים תְּקוּמָה וְאָבְדָה תִּקְוָה מִמֶּנּוּ, לֹא כֵן הוּא אֶלָּא לֹא תִּרְאֶהוּ וְתִתְעַלֵּם וְצָרִיךְ לְהָקִים עִמּוֹ, דְּקְדֵּק לוֹמַר **עִמּוֹ** דַּוְקָא אִם הוּא מְסַיֵּעַ בַּדָּבָר שֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב, אֲבָל אִם הוּא נוֹפֵל וְאֵינוֹ חָפֵץ בַּהֲקָמָתְךָ פָּטוּר אַתָּה שֶׁזֶּה נִכְנָס בְּגֶדֶר לֵץ וּכְתִיב (משלי ט׳) "אַל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׂנָאֶךָּ":

אֵין גָּלוּת כְּגָלוּת יִשְׂרָאֵל

"וְהָיָה כִּי-יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ, וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל-לְבָבְךָ בְּכָל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה": (נצבים ל, א)

וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ. פֵּרוּשׁ לְצַד שֶׁהָרְשָׁעִים לִבָּם טוֹעֶה, לָזֶה אָמַר וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ שְׁנֵיהֶם הַטּוֹעִים בְּדַרְכּוֹ לֹא טוֹב, וְאָמְרוֹ **בְּכָל הַגּוֹיִם** וְגוֹ' פֵּרוּשׁ בְּכֹחַ טַעֲנַת הֱיוֹתוֹ גּוֹלֶה וְנִדָּח בְּכָל הַגּוֹיִים וְיֹאמַר לִלְבּוֹ רְאֵה מָה גָּרְמוּ מַעֲשַׂי הָרָעִים וְיֵדַע כִּי רַע וָמַר עָזְבוֹ אֶת ה', וְהוּא אָמְרוֹ **וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ** בְּטַעֲנַת כָּל הַגּוֹיִים אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ ה' שָׁמָּה, וּכְאִלּוּ אָמַר כַּאֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ ה' בְּכָל הַגּוֹיִים, וְטַעַם שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בְּדַרְכּוֹ זֶה, לִהְיוֹת שֶׁיִּמְצָא הַמַּסִּית טַעֲנָה לְסִתּוֹר הוֹכָחַת הַגָּלְיוֹת בְּאָמְרוֹ כִּי הֲלֹא כַּמָּה וְכַמָּה מֵהָאֻמּוֹת שֶׁיִּקְרֶה לָהֶם כָּזֶה שֶׁיִּגְלוּ מֵעַל אַדְמָתָם, לָזֶה אָמַר **בְּכָל הַגּוֹיִם** כִּי אֵין גָּלוּת כְּגָלוּת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר נִתְפַּזְּרוּ בְּד' רוּחוֹת הָעוֹלָם, וְהוּא אָמְרוֹ **בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ ה' שָׁמָּה:**

בְּזְכוּת הַתְּשׁוּבָה וְעֵסֶק הַתּוֹרָה תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה

"וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת-שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה": (נצבים ל, ג)

וְשָׁב ה' וגו'. פֵּרוּשׁ חֶלְקֵי הַקְּדֻשָּׁה שֶׁנִּשְׁבּוּ מִצַּד מַעֲשֵׂיךָ הָרָעִים שֶׁקָּדְמוּ יְשִׁיבֵם ה' מֵהַשַּׁבַאי, זֶה כְּנֶגֶד גְּאֻלָּה שִׁבְיַת הַנָּעְלָם, וּכְנֶגֶד שִׁבְיַת הַנִּגְלֶה אָמַר וְשָׁב וְגוֹ':

וּמָל ה' אֱלֹהֶיךָ וגו'. יֵשׁ לְהָעִיר אַחַר שֶׁאָמַר לְמַעְלָה וְשַׁבְתָּ עַד ה' וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ מָה מָּקוֹם לוֹמַר עוֹד וּמָל ה', עוֹד רוֹאֲנִי שֶׁאוֹמֵר עוֹד אַחַר כָּךְ **וְאַתָּה תָּשׁוּב** וְגוֹ' שֶׁנִּרְאֶה שֶׁמָּה שֶׁקָּדַם עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ לַתְּשׁוּבָה, וְזֶה אֵינוֹ, כִּי אַחַר שֶׁמָּל לִבּוֹ לְאַהֲבָה אֶת ה' בְּכָל לִבּוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ אֵין לְךָ תְּשׁוּבָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ:

אָכֵן לְפִי מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּפָרָשַׁת כִּי תָבוֹא בֵּין בְּעִנְיַן הַבְּרָכוֹת בֵּין בְּעִנְיַן הַקְּלָלוֹת שֶׁיֵּשׁ ג' דְּבָרִים כְּלָלִיּוֹת בְּמִצְוֹת ה', א' הִיא עֵסֶק הַתּוֹרָה, שֵׁנִית שְׁמִירַת מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, שְׁלִישִׁית קִיּוּם מִצְוֹת עֲשֵׂה, לָזֶה כְּשֶׁבָּא לוֹמַר תִּקּוּן הַתְּשׁוּבָה סִדֵּר שְׁלָשְׁתָּם, כְּנֶגֶד תְּשׁוּבַת תַּלְמוּד תּוֹרָה אָמַר תְּשׁוּבָה רִאשׁוֹנָה **וְשַׁבְתָּ עַד ה'** וְגָמַר אֹמֶר **וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ** שֶׁהוּא תַּלְמוּד תּוֹרָה, וְלֹא הִזְכִּיר עִמּוֹ דָּבָר אַחֵר, וְזוֹ הִיא הַתְחָלַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁצָּרִיךְ הַשָּׁב עֲשׂוֹת, וְאָמַר כְּנֶגְדָּהּ **וְשָׁב ה' אֶת שְׁבוּתְךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ** וְגוֹ' כְּאָמְרָם זַ"ל (זוהר ח"ג ע"ב) שֶׁבִּזְכוּת עֵסֶק הַתּוֹרָה יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין:

גַּם אָמַר (ירמי' ט') עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי, לָזֶה כְּשֶׁיָּשׁוּבוּ לְתַלְמוּד תּוֹרָה יְקַבְּצֵם ה' וְיבִיאֵם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ וְגוֹ', וּכְנֶגֶד שְׁמִירַת מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה אָמַר **"וּמָל ה' וְגוֹ' אֶת לְבָבְךָ"** וְגוֹ', וְיָדוּעַ כִּי עָרְלַת הַלֵּב הוּא עֲשׂוֹת רָשַׁע וְאַהֲבַת הָרֶשַׁע שֶׁלִּבּוֹ שֶׁל אָדָם מְחַמְּדָתוֹ, וּכְנֶגְדּוֹ אָמַר וּמָל וְגוֹ' **לְאַהֲבָה אֶת ה'** פֵּרוּשׁ שֶׁתַּלְבִּישׁ הָאַהֲבָה אֲשֶׁר תִּכֵּן בְּךָ הַתַּכְלִית בְּרִיאָתְךָ בִּנְעִימוּת יְדִידוּת חִבַּת אֱלֹהֶיךָ, וְיִחֵד שָׂכָר לָזֶה שֶׁיְּהַפֵּךְ ה' כָּל הַצָּרוֹת מֵעָלֵינוּ עַל שׂוֹנְאֵינוּ בָּאָמְרוֹ **וְנָתַן** וְגוֹ' **עַל אֹיְבֶיךָ** וְגוֹ', וּכְנֶגֶד קִיּוּם מִצְוֹת עֲשֵׂה אָמַר **וְאַתָּה תָּשׁוּב** וְגוֹ' **וְעָשִׂיתָ אֶת כָּל מִצְוֹתָיו** הֲרֵי זֶה מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְיִחֵד לָהֶם שָׂכָר הַקְּרֻבַת הַתּוֹעֶלֶת כְּאָמְרוֹ וְהוֹתִירְךָ וְגוֹ' **וְיָשׁוּב לָשׂוּשׂ** וְגוֹ':

אַחֲרֵי כֵן הוּא חַי גַּם כֵּן

"כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת-מָרְיְךָ וְאֶת-עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה, הֵן בְּעוֹדֶנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִתֶם עִם-ה' וְאַף כִּי-אַחֲרֵי מוֹתִי": (וילך לא, כז)

הֵן בְּעוֹדֶנִי חַי עִמָּכֶם. יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (ברכות י"ח.) צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם קְרוּיִים חַיִּים, וְהוּא אָמְרוֹ **בְּעוֹדֶנִי חַי עִמָּכֶם** פֵּרוּשׁ בְּעוֹד שֶׁהַחַיִּים שֶׁלִּי עִמָּכֶם הָא לָמַדְתָּ שֶׁאַחֲרֵי כֵן הוּא חַי גַּם כֵּן אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ עִמָּהֶם, וְאָמְרוֹ **הַיּוֹם** רָמַז שֶׁאֵין לוֹ עוֹד עִמָּהֶם אֶלָּא יוֹם זֶה, וּפְשָׁט הַכָּתוּב הוּא עַד הַיּוֹם, וְאָמְרוֹ **הֱיִתֶם** לְשׁוֹן עָבָר כִּי אֶפְשָׁר שֶׁהָרְהֲרוּ תְּשׁוּבָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וּכְדִין (קידושין מ"ט:) הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה עַל מְנָת שֶׁהוּא צַדִּיק גָּמוּר אַף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָא שֶׁהָיָה רָשָׁע גָּמוּר, אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהִיא מְקֻדֶּשֶׁת שֶׁמָּא הִרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

הַבְטָחַת ה' לַצַּדִּיקִים לְאַחַר פְּטִירָתָם

"הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי-פִי": (האזינו לב, א)

וְאָמְרוֹ וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ וְגוֹ' פֵּרוּשׁ שֶׁאַפִלּוּ אַחַר פְּרִדַת הַנֶּפֶשׁ מֵהַגּוּף וְתִשָּׁאֵר בְּחֵי' הָאָרֶץ לְבַדָּהּ אַף עַל פִּי כֵן תִּשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי, פֵּרוּשׁ עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (ז"ח בראשית כ:) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ צְאֶינָה וּרְאֶינָה וְגוֹ' עֲתִידָה בַּת קוֹל לְאִתְעָרָא בְּכָל צִיּוּנָא וְצִיּוּנָא בְּבָתֵּי קְבָרִים וְאוֹמֶרֶת צְאֶינָה וּרְאֶינָה פּוּקוּ מִתְּחוֹת בְּלָאוֹתָא דְּעַפְרָא וְאִתְעָרוּ מִשְׁנַתְכוֹן בְּנוֹת צִיּוֹן כְּמָא דְּאַתְּ אָמַר מַה הַצִּיּוּן הַלָּז ע"כ, הוּא הַמַּאֲמָר שֶׁמַּבְטִיחַ ה' לַצַּדִּיקִים שֶׁיִּשְׁמַע גּוּפָם אַחַר שֶׁיִּהְיֶה בָּאָרֶץ, וְהוּא אָמְרוֹ **וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי**, וּמִמּוֹצָא דָּבָר אַתָּה לָמֵד שֶׁמִּי שֶׁלֹּא יַאֲזִין דְּבַר ה' לֹא יִשְׁמַע גּוּפוֹ הַשּׁוֹכֵן בָּאָרֶץ אֶת קוֹל הַכְּרוּז הַהוּא וְלֹא יִהְיֶה עֲפָרוֹ נִנְעָר:

סוֹד מַאֲמַר עֲקִבוֹת מְשִׁיחָא

"לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם, כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ": (האזינו לב, לה)

לִי נָקָם וְשִׁלֵּם. יִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (ע"ז ג':) שֶׁלָּעָתִיד לָבוֹא יוֹצִיא ה' חַמָּה מִנַּרְתִּיקָהּ הָרְשָׁעִים נִדּוֹנִים בָּהּ וְלִהֲטָה

אוֹתָם וְהַצַּדִּיקִים מִתְרַפְּאִין בָּהּ, וְהוּא אָמְרוֹ **לִי נָקָם וְשִׁלֵּם** פֵּרוּשׁ נָקָם לָרְשָׁעִים וְשִׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים, וְאָמְרוֹ **לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם** הוּא סוֹד מַאֲמַר (סוטה מ״ט) עִקְבוֹת מְשִׁיחָא, וְהוּא בְּרוּרֵי נִיצוֹצֵי רַגְלֵי ס״מ כְּשֶׁתָּמוּט רַגְלָם שֶׁל עוֹשֵׂי רִשְׁעָה וְתַגְמֹר מִמַּה שֶׁנִּגַּע בָּהּ מִדָּבָר הַמַּעֲמִיד כַּיָּדוּעַ לְיוֹדְעֵי חֵן, וְאָמְרוֹ **כִּי קָרוֹב יוֹם** וְגוֹ׳, הוּא מַאֲמַר הַנָּבִיא (צפניה א׳) ״כִּי קָרוֹב יוֹם ה׳״. וְאָמְרוֹ **וְחָשׁ עֲתִדוֹת לָמוֹ**, הֵם הַנֶּחָמוֹת הָעֲתִידוֹת כְּשֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ עוֹשֵׂי רִשְׁעָה תֵּכֶף יְמַהֵר לְקַיֵּם הַבְטָחוֹת הָעֲתִידוֹת לַצַּדִּיקִים:

בִּשְׁבִיל הַצַּדִּיקִים יִתְנַחֵם לוֹמַר דַּי לְצָרוֹת הַגָּלוּת

״כִּי-יָדִין ה׳ עַמּוֹ וְעַל-עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי-אָזְלַת יָד וְאָפֶס עָצוּר וְעָזוּב״: (האזינו לב, לו)

כִּי יָדִין ה׳ עַמּוֹ וְגוֹ׳. אַחַר שֶׁגָּמַר עִנְיַן מַכְעִיסֵי אֵל עַד סוֹפָם חָזַר לְהַבְטִיחַ לִכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא לְעוֹלָם יָרִיב אִתָּם, **כִּי יָדִין ה׳ עַמּוֹ** פֵּרוּשׁ יַעֲמִיד בַּמִּשְׁפָּט כּוֹסוֹת הַתַּרְעֵלָה אֲשֶׁר עֲבָרוּם וְיִרְאֶה צָרוֹת שֶׁעָבְרוּ עַל הַצַּדִּיקִים מֵהֶם הָרְגוּ מֵהֶם שָׂרְפוּ מֵהֶם הִפְשִׁיטוּם וּבִשְׁבִיל הַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר נִצְטַעֲרוּ יִתְנֶחָם, וְהוּא אָמְרוֹ **וְעַל עֲבָדָיו יִתְנֶחָם** פֵּרוּשׁ בִּשְׁבִילָם יִתְנֶחָם לוֹמַר דַּי צָרוֹת הַגָּלוּת, וְעוֹד כְּשֶׁיִּרְאֶה ה׳ שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיִשְׂרָאֵל לְהַצִּיל עַצְמָן מֵהַגָּלוּת, וְכֹחַ אֵין בַּצַּדִּיקִים לְיַסֵּר בְּשֵׁבֶט מוּסָר לְמַרְגִּיזֵי אֵל, גַּם לֹא יִשָּׂאֲרוּ בְּיִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וּנְבִיאִים חוֹזִים בַּעֲלֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאֵין אֶשְׁכּוֹל וְגוֹ׳ (מיכה ז׳), וְהוּא אָמְרוֹ **כִּי אָזְלַת יָד**, וְזֶה אֶפֶס עָצוּר פֵּרוּשׁ עַל דֶּרֶךְ (שמואל א׳ ט״) יַעְצֹר בְּעַמִּי פֵּרוּשׁ שֶׁאֵין כֹּחַ לַמַּדְרִיכִים בְּדַרְכֵי ה׳ לְהַדְרִיכָם, **וְעָזוּב** פֵּרוּשׁ וּמִצַּד זֶה נִשְׁאַר הָעָם עָזוּב, וְאָמַר יִשְׂרָאֵל **אֵי אֱלֹהֵימוֹ** הֲגַם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂיהֶם מְהֻגָּנִים אַף עַל פִּי כֵן יָבוֹא בְּטַעֲנָה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים הָרָמוּז בְּתֵבַת צוּר, וְהוּא **חָסִיוּ בוֹ** כִּי יִשְׂרָאֵל הֲגַם שֶׁיִּרְשִׁיעוּ וְיַעֲבְרוּ עַל חֵלֶק מִמִּצְוּוֹת ה׳ אַף עַל פִּי כֵן כָּל מַחֲסֵיהֶם בָּה׳, וְעָלָיו סוֹבְלִים דַּלּוּת וְשִׁפְלוּת, וְנֶהֱרָגִים עַל קִדֻּשַׁת שְׁמוֹ, וְעוֹמְדִים וּמְצַפִּים לְצוּר גּוֹאֲלָם וְהוּא אָמְרוֹ חָסִיוּ בוֹ:

ה׳ הוּא לְבַדּוֹ מוֹשִׁיעַ

וְאָמְרוֹ **אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחֵימוֹ** וְגוֹ׳ הוּא מַאֲמַר ה׳ נֶגֶד דִּבְרֵיהֶם, וְהַרְדָּפַת הַדְּבָרִים הוּא עַל זֶה הַדֶּרֶךְ ״כִּי יָדִין״ וְגוֹ׳ וְיִתְנֶחָם עַל מָה שֶׁסָּבְלוּ

עֲבָדָיו וְעוֹד ״כִּי יִרְאֶה כִּי אָזְלַת יָד״ וְגוֹ׳ וְאָמַר וְגוֹ׳, וְהַשִּׁיב ה׳ ״אֲשֶׁר חֵלֶב״ וְגוֹ׳ יָקוּמוּ, וּמוּבָן הַדָּבָר מֵעַצְמוֹ הַכָּרָתָם שֶׁל אוֹכְלֵי זִבְחֵימוֹ כִּי לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ, וַיַּכִּירוּ כִּי ה׳ הוּא לְבַדּוֹ מוֹשִׁיעַ, וְהוּא מַה שֶּׁגָּמַר אָמַר ״רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי״ וְגוֹ׳:

גַּם מִדַּת הָרַחֲמִים תַּסְכִּים לִנְקֹם בְּצָרֵינוּ

״כִּי-אֶשָּׂא אֶל-שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם: אִם-שַׁנּוֹתִי בָּרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם״: (האזינו לב, מ- מא)

פֵּרוּשׁ לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, שֶׁנִּשְׁבַּע בִּנְשִׂיאוּת יָדָיו לְשַׁנֵּן חַרְבּוֹ לִנְקֹם מִצָּרָיו, וְהוּא אָמְרוֹ **אִם שַׁנּוֹתִי בָּרַק** וְגוֹ׳, וְאָמְרוֹ **וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט** פֵּרוּשׁ יִתְקֹף בְּמִדַּת הַדִּין:

אוֹ יִרְצֶה, שֶׁתִּסְכִּים גַּם מִדַּת הָרַחֲמִים וְתִתְחַזֵּק בְּמִשְׁפָּט לְהָשִׁיב נָקָם לְצָרֵי ה׳ שֶׁהֵם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָם שׁוֹנְאִים אוֹתָנוּ אֶלָּא עַל דְּבֵקוּתֵנוּ בַּה׳, וְאָמְרוֹ **וְלִמְשַׂנְאַי** הֵם כַּת הַמַּעֲבֶרֶת יִשְׂרָאֵל עַל דָּת:

נְקָמָה גַּם עַל חוֹשְׁבֵי הָרָעָה וְהָאָרֶץ תְּכַפֵּר עַל עָוֹן עַם ה׳

״הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם-עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ״: (האזינו לב, מג)

הַרְנִינוּ גוֹיִם וְגוֹ׳. פֵּרוּשׁ כִּי בַּעֲשׂוֹת ה׳ נְקָמָה בְּאוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל וִירוֹמֵם מַדְרֵגַת יִשְׂרָאֵל יְרַנְּנוּ הַגּוֹיִים עַל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשַׂבְּחָם וּלְרוֹמְמָם כְּאָמְרוֹ (תהלים קמ״ד) ״אַשְׁרֵי הָעָם״ וְגוֹ׳, וְאָמְרוֹ ״**כִּי דַם** וְגוֹ׳ **וְנָקָם**״ וְגוֹ׳ פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא דָּם לְבַד אֶלָּא גַּם צָרָיו אֲשֶׁר חָרְשׁוּ אָוֶן לוֹ יָשִׁיב ה׳ לָהֶם נָקָם שֶׁחָשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת, עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (שם ז׳) ״יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְּרֹאשׁוֹ״, וְאָמְרוֹ **וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ** הוּא גְּמַר הַדְּבָרִים שֶׁהִתְחִיל לוֹמַר ״כִּי יָדִין ה׳ עַמּוֹ״ וְגוֹ׳ וְגָמַר אָמַר כִּי הַנִּמְצָא עֲדַיִן מֵהַחֲטָאִים עַל יִשְׂרָאֵל תְּכַפֵּר עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָיְתָה לְשַׂמָּה וּלְחָרְפָּה שָׁנִים רַבּוֹת זֶה יִהְיֶה לְכַפָּרַת עָוֹן עַם ה׳:

לֶעָתִיד לָבוֹא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ יִכָּנֵס לָאָרֶץ עִם הָאָבוֹת

"כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל": (האזינו לב, נב)

כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה וְגוֹ'. פֵּרוּשׁ עַל דֶּרֶךְ אָמְרוֹ (לקמן ל"ד א') "וַיַּרְאֵהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ", וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שָׁם:

וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ וְגוֹ'. קָשֶׁה אַחַר שֶׁאָמַר וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא מַה מָּקוֹם לַחֲזֹר וְלוֹמַר אֶל הָאָרֶץ וְגוֹ', וְיִתְבָּאֵר עַל דֶּרֶךְ אָמְרָם זַ"ל (דב"ר פ"ב) שֶׁעָתִיד מֹשֶׁה לִכָּנֵס לָאָרֶץ עִם הָאָבוֹת לֶעָתִיד לָבוֹא, וְאָמְרוּ בַּזֹּהַר (ח"ב קכ:) כִּי הוּא יָבִיא אֶת יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ בְּבוֹא גְּאֻלָּתָם, וְלָזֶה כְּשֶׁאָמַר ה' "וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא" חָשׁ שֶׁיִּהְיוּ הַדְּבָרִים נִשְׁמָעִים שֶׁמַּחֲלִיט לוֹ בְּיֹאת הָאָרֶץ לְעוֹלָם וָעֶד, לָזֶה אָמַר "**אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן**" וְגוֹ' פֵּרוּשׁ עַתָּה וְלֹא אֶל אֲשֶׁר יִתֵּן לֶעָתִיד, וְעַיִן מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (לעיל ג' כ"ה) "אֶעְבְּרָה נָּא":

בְּהַגָּלוֹת מְשִׁיחֵנוּ יִתֵּן ה' הַחֵלֶק שֶׁלֹּא מְסָרוֹ לְמֹשֶׁה

"אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל-קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ, וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ": (ברכה לג, ג)

עוֹד יִרְצֶה בְּאָמְרוֹ **תֻּכּוּ** וְגוֹ' **יִשָּׂא** וְגוֹ', עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם זַ"ל (ר"ה כ"א:) שֶׁאָמְרוּ בַּפָּסוּק (תהלים ח') וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים, שֶׁמ"ט [49] שַׁעֲרֵי בִינָה נִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי וְשַׁעַר הַנ' [50] הֲלֹא הוּא כְּמוֹס אֶת ה', וְהוּא מַה שֶּׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (ישעי' י"א) "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' ", פֵּרוּשׁ הַדֵּעָה שֶׁעֲדַיִן הִיא אֶת ה' וְלֹא מְסָרָהּ לְמֹשֶׁה בְּהַגָּלוֹת מְשִׁיחֵנוּ יִתֵּן ה' הַטּוֹב הַהוּא, וְהוּא אָמְרוֹ **תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ** בַּחֵלֶק שֶׁכְּבָר קִבְּלוּ, וְעוֹד לֶעָתִיד **יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ**, וְיִחַס אֵלָיו לְשׁוֹן נְשִׂיאוּת וּמַעֲלָה שֶׁחֵלֶק הַהוּא עֶלְיוֹן מְאֹד, וּכְבָר כָּתַבְנוּ מִזֶּה בְּאֹרֶךְ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים:

מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל מִתְקַיֶּמֶת בְּאַחְדוּת רָאשֵׁי יִשְׂרָאֵל

"וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ, בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל": (ברכה לג, ה)

וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף וְגוֹ'. פֵּרוּשׁ שֶׁהַוַּיַּת הַמֶּלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל צָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עַם יַחַד, כְּאָמְרָם זַ"ל (תוספתא סנהדרין פ"ג) אֵין

מְמַנִּין מֶלֶךְ אֶלָּא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל ע"א[71], וְהוּא שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ בַּמַּאֲמָר **רָאשֵׁי עָם**, וּבְאָמְרוֹ **יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל** שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ צִבּוּר מְרֻצִּים מִמֶּנּוּ:

עוֹד יִתְבָּאֵר לְפִי שֶׁאָמַר בְּסָמוּךְ כִּי הַתּוֹרָה הִיא הַמּוֹלֶכֶת עָלֵינוּ כְּאָמְרוֹ (משלי ח') "נְגִידִים אֲדַבֵּר", לָזֶה גָּמַר אֹמֶר **וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ** פֵּרוּשׁ וְהַוַּיַּת מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל זֶה יִהְיֶה אִם יִתְקַבְּצוּ רָאשֵׁי עָם וְיִשְׁאֲלוּ מֶלֶךְ אָז הוּא שֶׁיִּהְיֶה מֶלֶךְ, וְהוּא אָמְרוֹ **בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם** וְגוֹ' אָז הוּא שֶׁיִּהְיֶה מֶלֶךְ בִּישׁוּרוּן מִלְּבַד הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ כֵן מָצִינוּ שֶׁהָיָה מִנּוּי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּסֵדֶר זֶה דִּכְתִיב בִּשְׁמוּאֵל (א' ח') "וַיִּתְקַבְּצוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁמוּאֵל וְגוֹ' שִׂימָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ", וְהוּא עִצְמוֹ מַאֲמָר בְּהִתְאַסֵּף וְגוֹ' אֲבָל זוּלַת זֶה תִּהְיֶה זֹאת הַתּוֹרָה לְבַד לִמְלֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל, וְהוּא מַאֲמַר הַנָּבִיא לָהֶם (שם י"ב) "וַה' אֱלֹהֵיכֶם מַלְכְּכֶם" שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁכָּלְלָה שְׁמוֹ שֶׁל הָקָבָ"ה:

וְאוּלַי כִּי לָזֶה רָמַז בְּתֵבַת **וַיְהִי** שֶׁיִּוֹּרֶה עַל הַצַּעַר, דִּכְתִיב שָׁם (ח') "וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר אָמְרוּ תְּנָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשָׁפְטֵנוּ" וּכְתִיב "וַיֹּאמֶר ה' וְגוֹ' כִּי אֹתִי מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם", וְעַל זֶה נִתְנַבֵּא מֹשֶׁה וְאָמַר **וַיְהִי** וְגוֹ':

עוֹד רָמַז כִּי מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל תִּהְיֶה מִתְקַיֶּמֶת כְּשֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל מִתְאַסְּפִים רָאשֵׁיהֶם יַחַד וְלֹא יִהְיוּ בַּד בְּבַד שֶׁבָּזֶה יִהְיֶה סִבָּה שֶׁיִּתְיַחֲדוּ יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל, וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּגֶדֶר זֶה הִנֵּה הִנָּם בְּרוּם גֶּדֶר הַהַצְלָחוֹת וּמַלְכוּתָם תִּהְיֶה בָּהּ הֲוָיָה שֶׁל קִיּוּם, וְצֵא וּלְמַד כִּי מִיּוֹם שֶׁנֶּחְלְקוּ הַלְּבָבוֹת וְנֶחְלְקוּ הַמַּלְכִיּוֹת מָה עָלְתָה בְּיָדָם, וְזֹאת סִבַּת עֻגְלֵי יָרָבְעָם וְהַבָּאִים אַחֲרָיו, כִּי רֹאשׁ הָאָבְדָן הוּא הַפֵּרוּד, וּכְלִי הַמַּחֲזִיק בְּרָכָה הוּא הַשָּׁלוֹם וְיִחוּד הַלְּבָבוֹת:

בְּאָמְצָעוּת מַעֲשֶׂה תָּמָר הוֹצִיא טָרָף אָדָם שֶׁאָכַל הַבִּלְיַעַל

"וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה וְאֶל-עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ, יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה": (ברכה לג, ז)

שְׁמַע ה' קוֹל יְהוּדָה. פֵּרוּשׁ לְפִי שֶׁיְּהוּדָה חָטָא בְּמַעֲשֶׂה תָּמָר וְהִתְוַדָּה עַל חֶטְאוֹ כְּאָמְרוֹ (בראשית ל"ח כ"ו) "צָדְקָה מִמֶּנִּי", בַּקֵּשׁ

מֹשֶׁה שֶׁיְקַבֵּל ה' קוֹלוֹ בְּהוֹדָאָתוֹ. וְאָמַר עִנְיָן זֶה לוֹמַר אַחֲרָיו **וְאַל עַמּוֹ תְּבִיאֵנוּ**, פֵּרוּשׁ לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בַּפָּסוּק (ויחי מ"ט ט') "מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ", כִּי בְּאֶמְצָעוּת מַעֲשֶׂה תָּמָר הוֹצִיא טֶרֶף אָדָם שֶׁאָכַל הַבִּלְיַעַל, וְהוּא מַה שֶׁרָמַז בְּאָמְרוֹ יָדָיו פֵּרוּשׁ כֹּחַ מַעֲשָׂיו רַב לוֹ הִגְדִּיל וְקָנָה רַבָּנוּת בְּתוֹסֶפֶת גְּדֶר עֶלְיוֹן כְּמוֹ שֶׁהֵאַרְכְנוּ שָׁם:

עַדַיִן לֹא הֵאִירָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד

וְאָמְרוֹ **וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה** פֵּרוּשׁ שֶׁהֲגַם שֶׁהִרְוִיחַ פֶּרֶץ וְזֶרַח בְּכֹחַ מַעֲשֶׂה תָּמָר אַף עַל פִּי כֵן עֲדַיִן לֹא הֵאִירָה מַלְכוּת בֵּית דָּוִד כִּי צְרִיכָה לְנִיצוֹץ הַקְּדֻשָּׁה שֶׁעֲדַיִן בֵּין הָאֻמּוֹת וְהִיא רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה, לָזֶה אָמַר **וְעֶזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה** לְשׁוֹן נְקֵבָה, גַּם עֶזֶר יוֹרֶה אֶל הַנְּקֵבָה כְּאָמְרוֹ (בראשית ב' י"ח) "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר" וְגוֹ', וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (שם מ"ג ט') "וְחָטָאתִי לְאָבִי" וְגוֹ':

גּוּפוֹ הַקָּדוֹשׁ הַחַי סָפוּן

"וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי-שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן, וַיֵּתֶא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת ה' עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם-יִשְׂרָאֵל": (ברכה לג, כא)

וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ. פֵּרוּשׁ הָיָה רָאוּי רֵאשִׁית שֶׁהִיא הַתּוֹרָה לוֹ, וְטַעַם לַדָּבָר כִּי שָׁם חֶלְקַת פֵּרוּשׁ חֶלְקוֹ שֶׁל מְחוֹקֵק שֶׁהוּא מֹשֶׁה סָפוּן, אוֹ חֵלֶק מִמְּחוֹקֵק כִּי חֵלֶק הַגָּדוֹל עָלָה לְמַעְלָה וְלֹא נִשְׁאַר שָׁם אֶלָּא גּוּפוֹ הַקָּדוֹשׁ הַחַי סָפוּן, וְטַעַם הַדָּבָר לְהָבִיא רָאשֵׁי עָם כְּאָמְרָם ז"ל (ספרי כאן) לְהָבִיא דּוֹר הַמִּדְבָּר לָעוֹלָם הַבָּא, וְהוּא אָמְרוֹ **וַיֵּתֶא** וְגוֹ', וּקְרָאָם רָאשֵׁי עָם לְפִי שֶׁהֵם תְּחִלַּת קְנִיַּת יִשְׂרָאֵל לַה' לְעַם סְגֻלָּה:

יָבוֹא עִם רָאשֵׁי עָם לָעוֹלָם הַבָּא

עוֹד יְרָצֶה **וַיַּרְא רֵאשִׁית** הַנַּחֲלָה שֶׁנָּחֲלוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אֶרֶץ סִיחוֹן וְעוֹג, "לוֹ" פֵּרוּשׁ לִטְלָהּ לְחֶלְקוֹ, וְלַחֲשַׁשׁ סְגֻלַּת הָאָרֶץ שֶׁכָּל הַדָּר בָּהּ אוֹ כָּל הַקָּבוּר בָּהּ יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא (כתובות קי"א) אָמַר טַעַם שֶׁלֹּא חָשׁ לְדָבָר זֶה, **כִּי שָׁם** פֵּרוּשׁ בַּמָּקוֹם הַהוּא שֶׁלָּקַח לְנַחֲלָתוֹ שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק שֶׁהוּא מֹשֶׁה סָפוּן וַיֵּתֶא רָאשֵׁי עָם, וּמֵעַתָּה גַּם הוּא יָבוֹא עִם רָאשֵׁי עָם לָעוֹלָם הַבָּא:

מֹשֶׁה הִכְרִיעַ תָּמִיד אֶת הַדִּין לִזְכוּת יִשְׂרָאֵל

צִדְקַת ה' עָשָׂה. פֵּרוּשׁ חוֹזֵר אֶל מֹשֶׁה שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לָמָּה זָכָה לְכָל הַמַּעֲלָה שֶׁיֵּבִיא אֲחֵרִים עִמּוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, וְאָמַר צִדְקַת ה' וְגוֹ' פֵּרוּשׁ שֶׁעָשָׂה הַצֶּדֶק בְּדָבָר הַנּוֹגֵעַ לַה', אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁיְכַוֵּן לוֹמַר שֶׁעָשָׂה יוֹתֵר מֵחִיּוּבוֹ עִם ה', וּכְמוֹ שֶׁרָמַזְנוּ בַּפָּסוּק (לעיל ו' כ"ה) וּצְדָקָה תִּהְיֶה לָנוּ וְכוּ', גַּם מִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל עָשָׂה פֵּרוּשׁ שֶׁהָיָה מִתְדַּיֵּן תָּמִיד עִם ה' עַל יִשְׂרָאֵל וְהָיָה מַכְרִיעַ הַדִּין לְכַף זְכוּת כָּאָמוּר בְּעִנְיַן הָעֵגֶל וּמְרַגְּלִים וַעֲדַת קֹרַח, וְעַיֵּן מָה שֶׁפֵּרַשְׁנוּ בָּהֶם, וּכְפִי זֶה שִׁעוּר אָמְרוֹ וּמִשְׁפָּטָיו פֵּרוּשׁ מִשְׁפָּטִים שֶׁל ה' עִם יִשְׂרָאֵל עָשָׂה אוֹתָם, וּפֵרוּשׁ עָשָׂה תִּקֵּן:

עוֹד יְרָצֶה עַל זֶה הַדֶּרֶךְ **צִדְקַת ה' עָשָׂה** בַּמָּה שֶׁנּוֹגֵעַ לְעַצְמוֹ, וּמַה שֶׁנִּשְׁפַּט הוּא בְּמִשְׁפָּטִים אֵלּוּ לָמוּת בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְסָתַם תְּפִלָּתוֹ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל פֵּרוּשׁ הוּא בַּדְּבָרִים שֶׁהֵם עִם יִשְׂרָאֵל כְּגוֹן מֵי מְרִיבָה וּשְׁאָר הַסִּבּוֹת שֶׁמֵּהֶם:

אוֹ יִתְפָּרֵשׁ אָמְרוֹ **צִדְקַת ה'** וְגוֹ', עַל גַּד שֶׁעָשָׂה עִם ה' דָּבָר שֶׁיֵּחָשֵׁב לוֹ לִצְדָקָה, וְהוּא שֶׁעָבַר הַיַּרְדֵּן לְהִלָּחֵם מִלְחֶמֶת מִצְוָה עִם יִשְׂרָאֵל, וְדָבָר זֶה כְּפִי הַדִּין בֵּינוֹ לְבֵין ה' אֵינוֹ חַיָּב בּוֹ כִּי בָּאָה נַחֲלָתָם בְּמָקוֹם שֶׁבָּחֲרוּ וְאֵין לָהֶם חִיּוּב לַעֲבֹר לְהִלָּחֵם עִם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וּכְמוֹ שֶׁטָּעָנוּ בְּטַעֲנוֹתֵיהֶם בְּפִ' מַטּוֹת וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁנוּם שָׁם, וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִסְכִּים ה' עַל נַחֲלָתָם כִּי בָּאָה שָׁמָּה, וּמַה שֶׁעָבְרוּ הַיַּרְדֵּן לָהֶם תֵּחָשֵׁב לִצְדָקָה, וְזֶה לְמַה שֶׁנּוֹגֵעַ לְמַה שֶּׁבֵּינָם לְבֵין ה', אֲבָל לְמַה שֶׁנּוֹגֵעַ לַבֵּינָם וּבֵין יִשְׂרָאֵל כָּךְ שׁוּרַת הַדִּין נוֹתֶנֶת:

וְהוּא אָמְרוֹ וּמִשְׁפָּטָיו **עִם יִשְׂרָאֵל** וּכְמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי שָׁם בִּתְשׁוּבַת מֹשֶׁה עַל טַעֲנוֹתֵיהֶם שֶׁכֻּלָּם הֵם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל כִּי אֵין צוּר לַה' לְעָזְרַת גְּבוּרָתָם וְיוֹדֵעַ הָיָה ה' שֶׁלֹּא הָיְתָה כַּוָּנָתָם בִּשְׁאֵלַת הָאָרֶץ לְשׁוּם מְחוּשׁ רַע, וְכָל הַטְּעָנוֹת שֶׁטָּעַן לָהֶם מֹשֶׁה לֹא הָיוּ אֶלָּא בְּעֵרֶךְ יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם:

אֲבָל הוּא חַי בְּמָקוֹם אַחֵר

"וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד-ה' בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל-פִּי ה': (וזאת הברכה לד, ה)

וַיָּמָת שָׁם. פֵּרוּשׁ שָׁם לְבַד הוּא שֶׁמֵּת, אֲבָל הוּא חַי בְּמָקוֹם אַחֵר קָדוֹשׁ וְעֶלְיוֹן עַל פִּי ה':

כָּל הַשָּׁגַת נְבוּאַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאֶמְצָעוּת יִשְׂרָאֵל

"וְלֹא-קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה, אֲשֶׁר יְדָעוֹ ה' פָּנִים אֶל-פָּנִים: לְכָל-הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ ה' לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, לְפַרְעֹה וּלְכָל-עֲבָדָיו וּלְכָל-אַרְצוֹ: וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל-יִשְׂרָאֵל": (וזאת הברכה לד, י-יב)

וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד. וְלֹא קָם עַד עַתָּה, וְאָמְרוּ **עוֹד**, פֵּרוּשׁ וְלֹא יָקוּם עוֹד כְּמוֹהוּ:

וְאָמְרוּ **בְּיִשְׂרָאֵל** רָמַז שֶׁכָּל הַשָּׂגַת נְבוּאָתוֹ הָיְתָה בְּאֶמְצָעוּת יִשְׂרָאֵל, וְצֵא וּלְמַד מֵהַשָּׁנִים שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל נִזּוּפִים לֹא נִדְבַּר עִמּוֹ ה', וְרַז"ל דָּרְשׁוּ (ספרי כאן) אֲבָל בְּאֻמּוֹת הָעוֹלָם וְכוּ':

וְאָמְרוּ **לְכָל הָאֹתֹת וְגוּ'** נִמְשַׁךְ עִם מַה שֶׁלְּמַעְלָה יָדְעוֹ ה' פָּנִים אֶל פָּנִים לְכָל הָאֹתֹת פֵּרוּשׁ לְצָרְךְ הָאוֹתוֹת וְגוּ', וְהַכַּוָּנָה שֶׁעַל כָּל אוֹת וּמוֹפֵת שֶׁשְּׁלָחוֹ ה' לַעֲשׂוֹת הָיָה יוֹדְעוֹ פָּנִים בְּפָנִים:

חִזּוּק הָאֱמוּנָה בְּמֹשֶׁה

עוֹד יִתְבָּאֵר עַל פִּי שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת דֵּעוֹת (יסודי התורה פ"י ה"א) שֶׁהַנָּבִיא שֶׁיָּקוּם בְּיִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה מוֹפְתִים גְּדוֹלִים כְּאוֹתָם שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא מֵהַמּוֹפְתִים שֶׁיַּעֲשֶׂה וְכוּ', וְתִמְצָא שֶׁבְּכָל מְקוֹמוֹת אָמְרָה הַתּוֹרָה חִזּוּק הָאֱמוּנָה בְּמֹשֶׁה, א' עַל הַיָּם דִּכְתִיב (שמות י"ד ל"א) "וַיַּאֲמִינוּ בַּה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ", ב' בְּמַתַּן תּוֹרָה דִּכְתִיב (שמות י"ט ט) "וְגַם בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם":

וְעַיִן מָה שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בַּפָּסוּק (שם כ' ט"ז) "דַּבֵּר אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה" שֶׁפֵּרַשְׁתִּי וְנִקְבָּלָה, שֶׁכְּבָר הִצְדִּיקוּ נְבוּאָתוֹ בְּהַצְדָּקָה מְרֻגֶּשֶׁת וּגְלוּיָה לָהֶם, וְלָזֶה בָּא דִּבֵּר ה' וְאָמַר **וְלֹא קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל**

וְגוּ', הַטַּעַם כִּי מֹשֶׁה נָתַן כָּל הָאוֹתוֹת מַה שֶּׁאֵין נָבִיא אַחֵר עוֹשֶׂה כָּזֶה וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר כֻּלָּן, וְעוֹד **לְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה** שֶׁהוּא קְרִיעַת יַם סוּף שֶׁבּוֹ הָאֱמִינוּ, **וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל** שֶׁהוּא בְּמַעֲמַד הַר סִינַי שֶׁבּוֹ גָּמְרוּ לְהַאֲמִין לֹא יָקוּם עוֹד נָבִיא שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּזֶה:

וְגָמַר אֹמֶר לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל פֵּרוּשׁ שֶׁהֵם בְּעַצְמָן רָאוּ הַדְּבָרִים וְלֹא לְצַד הָאֱמוּנָה כְּסֵדֶר שֶׁעוֹשִׂים בְּשְׁאָר הַנְּבִיאִים הַבָּאִים אַחֲרָיו, אֶלָּא בְּעֵינֵיהֶם רָאוּ כִּי מֹשֶׁה נְבִיא ה' אֱמֶת וְתוֹרָתוֹ תּוֹרַת אֱלֹהִים חַיִּים אֱמֶת:

כַּאֲשֶׁר תָּחְפֹּץ הָאַהֲבָה

"הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בִּצְבָאוֹת אוֹ בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם-תָּעִירוּ וְאִם-תְּעוֹרְרוּ אֶת-הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ": (ספר ראשון לציון/ שיר השירים פ"ב, ז)

לְהָיוֹת שֶׁקָּדַם לוֹמַר עִנְיַן הַצַּעַר שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי עַמֵּנוּ, מִזֶּהִירָם שֶׁלֹּא יִדְחֲקוּ הַשָּׁעָה. הֲגַם שֶׁיִּסְבְּלוּ הַיִּסּוּרִין וְיִהְיוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְיֵרְאוּ כִּי ה' מַעֲלִים עַיִן מֵהֶם, לֹא יְעוֹרְרוּ הָאַהֲבָה.

כִּי אָפְשָׁר שֶׁעֲדַיִן לֹא רָצָה ה' בָּ"ה שֶׁתִּתְהֶיָה הַגְּאֻלָּה, "וְאִם תְּעוֹרְרוּ" וַעֲדַיִן אֵין הָאַהֲבָה. פֵּרוּשׁ, רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ אֵינוֹ חָפֵץ בָּכָךְ, כִּי כַּאֲשֶׁר תָּחְפֹּץ הָאַהֲבָה הוּא יָרוּץ צַדִּיק.

הִנֵּה זֶה בָּא - עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ

"קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה-זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל-הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל-הַגְּבָעוֹת":

(שם, פ"ב, ז- ט)

וְאָמְרוּ **"קוֹל דּוֹדִי"** כוּ'. הַכַּוָּנָה, כִּי כַּאֲשֶׁר הִבְטִיחַנִי הַמֶּלֶךְ בָּ"ה לִגְאֹל אוֹתָנוּ, וְזֶה הוּא אָמְרוֹ "קוֹל דּוֹדִי" כוּ', כְּאִלּוּ כְּבָר נִתְקַיֵּם הָעִנְיָן וּבָא. וְזֶה הוּא אָמְרוֹ **"הִנֵּה זֶה בָּא"**. וְאָמְרוּ "דּוֹמֶה דּוֹדִי" כוּ'. שֶׁלֹּא תֹּאמַר כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁעֲדַיִן לֹא בָּא, כִּי חַס וְשָׁלוֹם אֵינוֹ מַבִּיט אֵלֵינוּ, לֹא כֵן הוּא. "דּוֹמֶה דּוֹדִי" וְכוּ' שֶׁהוֹלֵךְ וּמַחֲזִיר פָּנָיו, וּבְעֵת שֶׁאָנוּ בְּבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת הוּא **"עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ"** וְכוּ'.

ב"ה

החיד"א
והגאולה

אוצר מיוחד אודות גאולת ישראל

מלוקט מעשרות ספרי

הגאון האדיר, הצדיק והחסיד המופלא

המקובל האלקי, פוסק בנגלה ובנסתר דתורה

החכם הכולל, גאון עוזנו ותפארתנו

כבוד קדושת

מרן החיד"א

רבינו חיים יוסף דוד אזולאי

זצוקללה"ה זי"ע ועכ"י

יצא לאור לראשונה לכבוד הילולת החיד"א

שנת תַּשְׁמִיעֵנִי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּית [ה'תשפ"ד]

לזכות

נעמי תחי' בת מרים, **אהובה** תחי' בת מרים - לרפואה ותשובה
עידו בן נעמי – לתשובה שלימה. **שולמית** בת נעמי – לתשובה וזיווג.
אבירם בן אהובה – לתשובה וזיווג. **שיר** בת אהובה – לזרע של קיימא
נתרם ע"י ולזכות **ברוריה חנה** תחי' בת מרים
ימלא ה' משאלות ליבה לטובה ולברכה, בגשמיות ורוחניות גם יחד
לרפואה שלמה אריכות ימים ושנים טובות ובריאות
לקבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובששון, אמן כן יהי רצון!

לעילוי נשמת

מו"ר אבי **אברהם** בן סעדה נלב"ע בכ"ט כסליו תשס"ב
מרת אמי **מרים** בת רחל נלב"ע בז' תמוז תשס"ז
מו"ר בעלי **ר' משה אהרון** בן יהודה אריה ועדה שמחה **קליינמן**
נלב"ע בי"א תשרי תשס"ט
מו"ר סבי **יעקב** בן מרים נלב"ע בז' ניסן
מרת סבתי **רחל** בת חנינה נלב"ע בט"ז חשון
רפאל בן מרים נלב"ע בז' כסליו תשפ"ב
רותי בת מרים נלב"ע בי"ג אדר ב' תשע"ד
שולמית בת מרים נלב"ע בי"ד שבט תשמ"א
סעדה בת נינה – י"ג שבט, **מסעוד** בן חוה,
אפרים בן ברטה, **אליהו** בן רחל, **אלכסיס** בן חוה

תהא **נ**שמתם **צ**רורה **ב**צרור **ה**חיים

ליקוט ועריכה בס"ד

חיים ששון

[מחה"ס: ברכה והצלחה, הוה גביר, עתה ידעתי, וקם שבט מישראל,
ויקרב משיח'ה, עד מתי, אור הגאולה, זוהר הגאולה, אורות אור
החיים, אור הרשב"י, החיד"א והגאולה. ואי"ה בקרוב: מעיינות
הגאולה, ומגלה עמוקות הגאולה]

הוצאת:
"אוצרות הגאולה"
02-5814888 ,058-7441377

מפתח כללי

פתח דבר 3
הקדמת המלקט 4
הסכמות וברכות 9
תוכן הענינים 13
הספר "החיד"א והגאולה" ..... א
תיקון תהלים החיד"א להחשת הגאולה ..... רנה
מפתח המקורות ..... רעז
הקדשות .....

פתח דבר

יְשַׂמְּחוּ ה' צַדִּיקִים וְיָגִילוּ ה' חֲכָמִים, יְשַׂמֵּחַ ה' מָשִׁיחַ וְיָגֵל ה' גּוֹאֵל, בהגלות נגלות תורת הגאולה והגואל מכל כתבי גאון עוזינו מרן רבינו **חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א)** זצוק"ל זי"ע, בספר זה **"החיד"א והגאולה"**.

בשבח והודי'ה להשי"ת, שזיכני בזכות רבה ונפלאה זו ללקט ולהגיש בני עמנו המסולאים מפז, לקט מיוחד במינו בכל הקשור לגאולה ומשיח צדקנו, מהרה יגלה ויגאלנו ברחמים, אכי"ר.

לאחר שזכינו להוציא לאור את הליקוט הגדול **"זוהר הגאולה"** מתורת הרשב"י בענין הגאולה מכל חלקי הזוהר הקדוש עם ביאור 'מתוק מדבש', ולאחריו את הספר **"אור הגאולה" ו"אורות אור החיים"**, מתורת רבינו חיים בן עטר זי"ע בעל "אור החיים" הקדוש, [שהרב החיד"א זצ"ל היה תלמידו בצעירותו], הגיעה כעת העת להופעת תורת הגאולה של מרן החיד"א שתאיר את העולם ותחיש גאולתנו ברחמים.

נמצאים אנו בזמן השיא לגאולה, בעיצומה של מלחמה קשה על קיומנו בארצנו הקדושה, הנותנת אותותיה בעולם כולו. כל הסימנים ואירועי התקופה המה מעידים כי אכן "קול דודי דופק", הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים. עוד החל מימי מלחמת המפרץ הראשונה החלו להתממש דברי המדרש בילקו"ש (ישעי'ה רמז תצט) וכעת ביתר שאת ויתר עוז ממלחמת שמחת תורה מהדהדים באויר העולם דברי המדרש "אמר רבי יצחק שנה שמלך המשיח נגלה בו, כל מלכי אומות העולם מתגרים זה בזה. **מלך פרס מתגרה ...**, והולך מלך ערבי לאדום ליטול עצה מהם, וחוזר מלך פרס וכו'...וכל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים וכו', וישראל מתרעשים ומתבהלים וכו', ואומר להם: בני, אל תתיראו! כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם... ואומר: **ענוים! הגיע זמן גאולתכם!**".

על דורנו מוטלת המשימה לעשות כל שביכלתנו להביא ברחמים את גאולתנו ע"י משיח צדקנו. אין ספק שלימוד תורת הגאולה של החיד"א מסוגלת לעורר את ה'בעתה אחישנה', יראו עינינו וישמח לבנו בביאת גואל משיח צדקנו בקרוב ממש, אמן כן יהי רצון!

הַקְדָּמַת הַמְלַקֵּט

הִתְעוֹרַרְתִּי לַעֲרֹךְ אֶת הַלִּקּוּט הַמְיֻחָד עַל כָּל עִנְיְנֵי הַגְּאֻלָּה מִתּוֹרַת הַצַּדִּיק הַמַּפְלָא הגה"ק מרן החיד"א זצוק"ל, לְאוֹר שִׂיחָתוֹ הַמְיֻחֶדֶת שֶׁל כ"ק אַדְמוֹ"ר רַבִּי מְנַחֵם שְׁנֵיאוֹרְסוֹן מִלִּיובַּאוִוויטְשׁ, שֶׁיָּצָא בִּקְרִיאָה מְיֻחֶדֶת לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִלְהַלָּן:

"...מִדֵּבָר וּמִדְּגָשׁ בְּיוֹתֵר בַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן מֹשֶׁה עַל דְּבַר הַצַּדִּיק בְּפְעָלָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כָּל הַתָּלוּי בּוֹ לְהָבִיא אֶת מְשִׁיחֵי צִדְקֵנוּ בְּפֹעַל מֹשֶׁה תִּכְף וּמִיָּד מֹשֶׁה, - כֵּיוָן שֶׁבְּיָמֵינוּ אֵלֶּה מֹשֶׁה (...) "כָּלוּ כָּל הַקְּצִין" ("קֵץ הַיָּמִים" וְ"קֵץ הַיְמִין") כְּפִשׁוּטוֹ מֹשֶׁה, ...

וְהַשְּׁאֵלָה הִיא: כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִסְתַּיְּמוּ "מַעֲשֵׂינוּ וַעֲבוֹדָתֵנוּ כָּל זְמַן מָשָׁךְ הַגָּלוּת" (תניא רפל"ז) - מַהִי הַ"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" (הַמַּקֵּפָה וְהַמְּהִירָה בְּיוֹתֵר מִבֵּין כָּל דַּרְכֵי הַתּוֹרָה) שֶׁיָּבוֹר לוֹ הָאָדָם (כְּלָלוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל) שֶׁגָּמַר עִנְיְנֵי הֶעָבוֹדָה כְּדֵי לִפְעֹל הִתְגַּלוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ?

...וּבֵאוּר הַ"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" לְהִתְגַּלוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ ע"י "מַלְכוּת שֶׁבְּתִפְאֶרֶת" - בְּנוֹגֵעַ לְמַעֲשֶׂה בְּפֹעַל:

וּבַהַקְדָּמָה - שֶׁבֵּיוָן שֶׁמְּשִׁיחַ צִדְקֵנוּ עוֹמֵד לָבֹא תֵּכֶף וּמִיָּד, אֲבָל עֲדַיִן לֹא בָּא בְּפֹעַל, שֶׁלָּכֵן דְּרוּשָׁה הַהִשְׁתַּדְּלוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאַחַת מִיִּשְׂרָאֵל לְהָבִיא אֶת הַמָּשִׁיחַ, צְרִיכָה לִהְיוֹת הַפְּעֻלָּה (...) ע"י "מַלְכוּת שֶׁבְּתִפְאֶרֶת", כְּלוֹמַר, עִנְיָנוֹ שֶׁל הַמָּשִׁיחַ (מַלְכוּת) כְּפִי שֶׁהוּא בַּתּוֹרָה (תִּפְאֶרֶת), ...

וּבְכַמָּה פְּרָטִים: "תִּפְאֶרֶת" - הוּא עִנְיָן לְמוּד הַתּוֹרָה, וּ"מַלְכוּת שֶׁבְּתִפְאֶרֶת" - הוּא לְמוּד הַתּוֹרָה בְּעִנְיְנֵי מָלְכָּא הַמָּשִׁיחַ וּבְעִנְיְנֵי הַגְּאֻלָּה שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ בְּרַבּוּי מְקוֹמוֹת, - בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב (וּבִפְרָט "בְּדִבְרֵי הַנְּבִיאִים שֶׁכָּל הַסְּפָרִים מְלֵאִים בְּדָבָר זֶה") וּבַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, בַּגְּמָרָא (וּבִפְרָט בְּמַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין וּבְסוֹף מַסֶּכֶת סוֹטָה) וּבַמִּדְרָשִׁים, וְגַם - וּבְמִיָּחָד - בְּפְנִימִיּוּת הַתּוֹרָה, הֶחֵל מִסֵּפֶר הַזֹּהַר (שֶׁ"בְּהַאי חִבּוּרָא דִּילָךְ דְּאִיהוּ סֵפֶר הַזֹּהַר כוּ' יִפְקְחוּן בֵּיהּ מִן גָּלוּתָא בְּרַחֲמִים"), וּבִפְרָט בְּתוֹרַת הַחֲסִידוּת (שע"י הֲפָצַת הַמַּעְיָנוֹת חוּצָה אָתֵי מַר דָּא מַלְכָּא מְשִׁיחָא), בְּתוֹרַת רַבּוֹתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ, וּבִפְרָט בְּתוֹרָתוֹ (מַאֲמָרִים וְלִקּוּטֵי שִׂיחוֹת) שֶׁל נְשִׂיא הוֹרֵנוּ - מֵעֵין וֶדֶגְמָא וַהֲכָנָה לִלְמוּד תּוֹרָתוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ,...

שֶׁיִּלְמַּד לְכָל הָעָם פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה (טַעֲמֵי תּוֹרָה), יְדִיעַת אֱלֹקוּת ("דַּע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ"), כְּפִסַק-דִּין הָרַמְבַּ"ם שֶׁ"בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן . יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיוֹדְעִים דְּבָרִים הַסְּתוּמִים וְיַשִּׂיגוּ דַּעַת בּוֹרְאָם כו'" -

וְהַהוֹסָפָה בִּלְמוּד הַתּוֹרָה בְּעִנְיְנֵי הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה ("מַלְכוּת שֶׁבְּתִפְאֶרֶת") הִיא ה"דֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה" לִפְעֹל הִתְגַּלוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל מַמָּשׁ.

וְעַל שֶׁל פֹּעַל בָּאתִי - וּבְוַדַּאי יְעוֹרְרוּ וְיפַרְסְמוּ בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם:

כְּדֵי לִפְעֹל הִתְגַּלוּת וּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ תֵּכֶף וּמִיָּד - עַל כָּל אֶחָד וְאַחַת מִיִּשְׂרָאֵל (הָאֲנָשִׁים - הֵן יוֹשְׁבֵי אֹהֶל (יִשָּׂשכָר) וְהֵן בַּעֲלֵי עֵסֶק (זְבוּלוּן), וְכֵן הַנָּשִׁים וְהַטַּף, כָּל חַד וְחַד לְפוּם שִׁעוּרָא דִּילֵיהּ), לְהוֹסִיף בִּלְמוּד הַתּוֹרָה (בְּמִיָּחָד) בְּעִנְיְנֵי מָשִׁיחַ וּגְאֻלָּה.

וּמַה טּוֹב - שֶׁהַלִּמּוּד יִהְיֶה (בָּרַבִּים) בַּעֲשָׂרָה, כִּי, נוֹסָף עַל הַמַּעֲלָה דַּ"עֲשָׂרָה שֶׁיּוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם", יֵשׁ מַעֲלָה מְיֻחֶדֶת כְּשֶׁלּוֹמְדִים עִנְיְנֵי מָשִׁיחַ וְהַגְּאֻלָּה בָּרַבִּים בְּנוֹגֵעַ לַהִתְפַּעֲלוּת וְהַשִּׂמְחָה בָּרֶגֶשׁ הַלֵּב, שעי"ז הוֹלֶכֶת וּגְדֵלָה הַהִשְׁתּוֹקְקוּת וְהַצִּפִּיָּה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. (משיחת ש"פ תזריע-מצורע ו' אייר ה'תנש"א)

מדברי כ"ק הרבי מליובאוויטש על מרן החיד"א

החיד"א היה מקובל, והגיע אליו גם שמע הבעש"ט, והפליא אותו כו' (ראה שה"ג ערך אוה"ח, וערך צפע"נ) אע"פ שהתגורר במדינות אחרות, וכנראה שמעולם לא ראהו, וגם לא את תלמידיו.

(תורת מנחם, יו"ד שבט ה'תשכ"ג סו"ס מה, הערה 252)

בשיעור התהלים היומי (מב, ה) נאמר: "כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֲדַדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה הָמוֹן חוֹגֵג": וכתב על זה החיד"א (בספרו יוסף תהילות) [שהיה אדם גדול, מקובל גדול (תלמידו של ר' שלום שרעבי) וכו', ונזכר גם ב'המשך' אחרי-מות תרמ"ט לכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע], "שמעתי מפי הרב . . דאמרו רז"ל במדרש (ראה גם פתח עיניים (להחיד"א) לסוכה מט,ב) דבכל פסיעה של עולי רגלים היה נברא מלאך, וז"ש כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ, כשאנו עולי רגלים עוברים ללכת בסך, יש סכום וחשבון לעולים, אֲדַדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים, נוספים מלאכים רבים מאד אין מספר, ואז, הָמוֹן חוֹגֵג, בלי מספר".

וממשיך לבאר (ע"פ קבלת האריז"ל), "במה שידוע כי . . כל הדרכים שהולך אדם מישראל הכל הוא לברר ניצוצות הקדושה, וכמו שפירשתי מ"ש פ"ק דחגיגה, רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא, דשקלי ניצוצי הקדושה בהליכתם".

...ומתאים גם עם תורת הבעש"ט ש"נתפזרו ישראל בכל מקומות הארץ באיים רחוקים, וגם מה שתועים בדרך להתהלך בעיירות, הוא כדי לטהר ארץ העמים כו' ". וכידוע גם סיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות מקום מסויים בעולם שהמתין מאות שנים עד שבא יהודי ובירך "שהכל נהיה בדברו", ועל ידי זה פעל עליית המקום וכו'.

ועפ"ז מבאר מ"ש "**כִּי אֶעֱבֹר בַּסָּךְ אֲדַדֵּם עַד בֵּית אֱלֹהִים**" ואז "**הָמוֹן חוֹגֵג**" – "כי ניצוצות הקדושה שנתבררו המון רב שמחים כו' ".

(תורת מנחם, יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ח ע' 34, סעיף ז')

...כאן המקום לעורר ע"ד התשוקה והצפיה לביאת המשיח, אשר, ענין זה קשור גם עם המדובר לעיל ע"ד רצונם של בני ישראל שמשה רבינו יכנס עמהם לארץ, שכן, אילו היה משה רבינו מכניס את בני ישראל לארץ, היתה באה מיד הגאולה האמיתית והשלימה.

ובכן: העירני חכם אחד(כלשון הרגיל בכגון דא) אודות דברי החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ק' אות טז) – על דבר הצפיה לגאולה השלימה, וז"ל:

"אמרו בילקוט (שמעוני –תהלים רמז תשלו) . . אפילו אין ביד ישראל אלא הקיווי, כדאי הם לגאולה בשכר הקיווי . . ובזה פירש הרב הגדול מהר"ר יוסף דוד זלה"ה . . מטבע ברכת **אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ, וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם**, דאומרו **כי** לישועתך, אינו מובן: מה נתינת טעם היא? דאם מן הדין – נזכה בלא קיווי, והן לא – מה יועיל הקיווי? אבל ע"פ האמור אתי שפיר, והכי פירושה: אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ, וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם, וכי תימא שאין לנו זכות, מכל מקום תצמיח, **כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ!00, ויש לנו הקיווי, ובשכר הקיווי כדאי שתגאלנו", עכ"ל.**

ופשוט, שאין צורך להאריך על דבר גדלותו של החיד"א – פוסק בנגלה דתורה, כפי שרואים בספרי השו"ת שלו (חיים שאל, ועוד), ופוסק גם בנסתר דתורה,

כפי שמצינו בספריו שמביא כמה ענינים בנסתר דתורה, ומכריע בהם כו'. [ולהעיר, שהיה גם שד"ר, שהיה עושה ממעות חו"ל – מעות ארץ ישראל, ע"ד ובדוגמת תוכן פתגם אדמו"ר הצמח-צדק "עשה כאן (בחו"ל) ארץ ישראל", אשר, ענין זה, ממהר את קיום היעוד "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"], ומכיון שכן, ישנו **פסק-דין להלכה**, אשר, התקווה והצפיה לגאולה ממהרת ופועלת את הגאולה: "**בשכר הקיווי כדאי שתגאלנו**", ובפרט שבענין זה אין אף אחד שחולק על דברי החיד"א! ...ולכן, יש לפרסם את הדברים האמורים – פסק דין להלכה מגדולי ישראל, אשר אפילו במצב ד"לא זכו", ח"ו, הרי עצם האמונה בביאת במשיח והצפיה לבואו, ממהרת ומקרבת את הגאולה האמיתית והשלימה!

(תורת מנחם, ש"פ האזינו, י"ג תשרי ה'תשמ"ו, ע' 156, סעיף כא)

בהמשך להמדובר אודות משיח צדקנו – הרי כאן המקום להזכיר ענין נוסף:

...כפי הנראה מהשאלות והטענות שנשמעים על דבר הקיווי הצפיה והדרישה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו – ישנם כאלו שאינם יודעים אודות דברי החיד"א ...ולכן כדאי ונכון שאחד ידפיס דברים אלו ... **ובהדגשה - לא בשמי**, שכן, נוסף לכך שישנם כאלו שבשמעם שדברים אלו נאמרו ע"י פלוני, יטענו "איפכא מסתברא"... (כידוע במקרים כיו"ב, ואין כאן המקום להאריך בזה), הרי בנידו"ד, ענין הגאולה, נוגע ביותר לומר את הדברים "בשם אומרם", כדברי חז"ל (אבות פ"ו, מ"ו):"כל האומר דבר בשם אומרו מביא **גאולה** לעולם".

ולכן, יש לפרסם דברים אלו **בשם אומרם** – הן בנוגע לדברי **הרד"ק** והן בנוגע לדברי **החיד"א**, עי"ז שיעתיקו את דבריהם אות באות ממש, נוסף לציון המקור כו', כדי לזכות את אחינו בני ישראל שספרים אלו אינם מצויים תחת ידם.

(תורת מנחם, ליל ז' מר-חשון ה'תשמ"ו, ע' 536 סעיף לא)

... וַיִּקַּח דָּוִד אֶת הַגַּרָן וְאֶת הַבָּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים: וַיִּבֶן שָׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לַי-הוָ-ה וַיַּעַל עֹלוֹת וּשְׁלָמִים וַיֶּעְתַּר י-הוָ-ה לָאָרֶץ וַתֵּעָצֵר הַמַּגֵּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל:
(שמואל ב', כד, כד-כה)

הרד"ק: וקביל ה' צלות דיירי ארעא. ובדרש [מדרש תהלים מזמור יז] כל האלפים האלה שנפלו [במלחמה] בימי דוד לא נפלו אלא ע"י שלא תבעו [בנין]

בית המקדש. והרי דברים קל וחומר – ומה אם אלו שלא היה בימיהם ולא חרב בימיהם, נפלו על שלא תבעו אותו, אנו שהיה בימינו וחרב בימינו, על אחת כמה וכמה. לפיכך התקינו זקנים ונביאים ליטע בפיהם של ישראל להיות מתפללים שלשה פעמים בכל יום, "השב שכינתך ומלכותך לציון, וסדר עבודתך לירושלים", אכי"ר סלה:

הראשון לציון המקובל האלקי
הגאון הרב מרדכי אליהו זצוק"ל על החיד"א

בחודש אדר חל יום הפטירה של הגאון האדיר, גאון עוזנו ותפארתנו הרב החיד"א ע"ה...

לחיד"א ע"ה היתה השבעת הקולמוס. מספרים עליו שהיה כותב כאילו בשם המפורש, כותב וכותב ללא הפסקה. גאונות עצומה היתה לו. מי שרואה את ספריו מתפעל, זה **נדיר ממש!** אדם אינו יכול לתאר מישהו עלי אדמות הכותב כל כך הרבה ספרים, **וכל ספר וספר - ראשוני!** כיון שכתב את הספר "**ברכי יוסף**" ושכח משהו, המשיך לכתוב את הספר "**שיירי ברכה**": ואחרי "שיירי ברכה" – "**מחזיק ברכה**", **והוסיף עוד ועוד, והסביר עוד ועוד. כמו הגאונות שלו כך הצדקות שלו, וכוח הזיכרון שלו - פלא פלאים! היה אחד מגדולי עולם! לכל זה זכה בשל קדושתו העצומה, כמו שכתב בספרו "כח הקדושה": "וכח התורה מגדילה ומגביהה ומקדשת את האדם מעלה מעלה, ואדם הולך ועולה ומתעלה". אדם אינו יכול לתאר לעצמו את העינוגים שיכול להגיע אליהם ע"י לימוד תורה בקדושה!**

החיד"א לא התבטל מלימודו, כל היום היה יושב ועוסק בתורה... (ראה שם סיפור מדהים על החיד"א שהיה שקוע בכוונות עליונות בתיקון חצות ובקריאת שמע ולא הבחין בגנב שפרץ לבית)

יהי רצון שזכות הרב החיד"א עליו השלום תגן על כלל ישראל, ושיתקיים בנו: "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר", כפשט וכדרש, ויתקיים בנו גם כן:"אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", ונזכה לגאולה שלמה בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן.

(**ויאמר מרדכי** עמוד קב- קה).

בס"ד

בניהו יששכר שמואלי
ישיבת המקובלים "נהר שלום"

BENAYAHU YSAHAR SHMUELI
Yeshivat Hamekubalim "NAHAR SHALOM"

אדר א' ה'תשפ"ד

מכתב ברכה

נודע מה דאיתא בגמ' שאדם הבא לבי"ד של מעלה שואלים אותו תחילה 'ציפית לישועה' ועתה שפעמי הגאולה מופיעים, ראיתי גליונות מאירים מספר "החיד"א והגאולה" שחיבר ואסף הרב חיים ששון שליט"א מביתר הע"י, על עניני הגאולה ממרן הגאון חיד"א, והנה ע"י הלימוד בענין הגאולה ודאי מעוררים ומחישים את הגאולה השלימה שנזכה לראותה בענינו בקרוב.

ובפרט שליקט הרב הנז' ממרן הגאון חיד"א שנודע גודל קדושתו ופרישותו שהיה הרב הכולל כמ"ש בהסכמות לברכי יוסף "עטרת ישראל חכם הכולל והשלם בכל חכמות, בעוז ותעצומות לו עשר ידות וכו'" וגם בשו"ת זבחי צדק ח"ב (חלק או"ח סי' ל) כ' שכל מנהגי בבל מיסודים על דברי מרן החיד"א ושקיבלנו הוראות החיד"א כקבלת הוראות מרן השו"ע עיי"ש וכבר הליצו על הגחיד"א מיוסף עד יוסף לא קם כיוסף.

והנה בענין איסוף הכתבים כתב הרב פלא יועץ בערך אסופה וז"ל: כמה טובה עשו לנו בעלי אסופות רבותינו הקדושים אשר בכל דור ודור זכו וזיכו את הרבים זכות הרבים תלוי בם שאלמלא הם נשתכחה תורה מישראל ובפרט בגון אנן דור יתום יתמי דיתמי אשר טרדות הזמן רבו עלינו ואין הפנאי מסכים אתנו כל כך ללמוד בשקידה כל כך כמו הראשונים ודעתנו קצרה ואם נבא ללמוד ספרים הרבה אין קץ ומי הוא זה אשר תשיג ידו להיות כל הספרים נמצאים אצלו אבל על ידי האסיפות נוכל לצאת מעט ידי חובתנו ובכל דור צריכים האסיפות כמו שעשה הרמב"ם והטו"ר והרב"י והרכנה"ג ורבים כמוהם שהיו לנו לעינים ומהם יראו וכן יעשו בכל דור ודור כל ת"ח אשר חננו ה' דעת וספרים הרבה ישתדל להועיל לרבים בדברים הנצרכים מאד כאמרם הכל צריכים למארי חטייא ויעשו אסיפות כיד ה' הטובה עליהם מי מקצודי דינים על ארבעה טורים מי מכללים מי מהקדמות לדרושים ומי מתוכחות מוסר וכדומה כל אשר עושים חסד גדול יחשב ואין לך חסד גדול מזה שהוא חסד בנפש ועושי אלה הם מזכים את הרבים וזכות הרבים תלוי בם עכ"ל.

וכבר נודע שכל יום בתפילה כשמזכירים בברכת את צמח דוד לישועתך קוינו כל היום כ' האריז"ל לכוון לצפות לישועה, וכל גדולי עולם היו קונים בגדים מיוחדים בביתם שיהיו מוכנים ללבשם כשיבא משיח צדקנו כי היו מצפים לישועה.

יה"ר שנזכה לראות בגאולת השכינה הקדושה וגאולת ישראל ברחמים גדולים בקרוב ממש אמן.

בברכת התורה

רח' שילה 6 (פינת רח' אגריפס), ירושלים, ת.ד. 28267, טל. 02-6221039, פקס. 02-6223001
6, Shilo st. P.O.B 28267 JERUSALEM Tel: 02-6221039, Fax: 02-6223001

תוכן הענינים המפורט

שער תורה

בראשית

משיח אינו בא עד שנעסוק בתורה כראוי ..... א
בזכות שבת ומעשרות שהם צדקה ..... ב
ויושלם הבירור והתיקון עד שיבוא משיח ..... ב
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם זו רוחו של משיח ..... ב
הגאולה תהיה בזכות משה רבינו - בזכות עסק התורה יבוא משיח ..... ג
בוקרו של יעקב כשיבא משיח ..... ג
בזכות התשובה ושמירת השבת נגאלים ..... ד
בזכות השבת יבוא משיח ..... ה
כל ימי חייך להביא לימות המשיח ..... ה
לעתיד יטלו ישראל את המלכות מעשו ..... ה
כשיבא המשיח הנקרא צמח ..... ו
ומשם נשתלשלה כל מלכות בית דוד עד משיח צדקנו ..... ו
להוציא מלכות בית דוד עד מלך המשיח ..... ז
בזכות שרה אמנו יבא המשיח ..... ז
בזכות שרה יבוא המשיח ..... ח
בזכות אבות ואמהות תפרה ישועת ישראל ..... ח
ואביא לכם ראשון- זה מלך המשיח ..... ח
בגאולה העתידה ועלו מושיעים לשפוט את הר עשו ..... ט
בזכות המשניות תבא הגאולה ..... ט
גאולה העתידה היא בזכות התורה ומשה רבינו ..... ט
עד שיבוא אליהו הנביא ..... י
סוד יוסף הוא משיח בן יוסף ..... י
ענין אהבת יוסף גרם את כל הגלויות ..... י
והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח ..... יא
רחב היתה גלגול תמר מסוד קין וממנה מלכות דוד ומלך המשיח ..... יא

שממנה יצא שלמה וכל מלכי בית דוד ומלך המשיח ..... יא
משיח בן יוסף יהרוג לנחש ומשיח בן דוד יהרוג התנין ..... יב
עד שיבא בֶּן פַּרְצָת משיח בן יוסף ..... יב
המשיח שולט על הסטרא אחרא ..... יג

ספר שמות

אות ו"ו מורה גם לגאולה העתידה ..... יג
גאולת מצרים היתה אם לגאולה העתידה ..... יד
לעתיד לבוא משה ישתמש בשם המפורש ..... יד
בזכות משה ובזכות שהיו בידם ד' דברים נגאלו ..... יד
בזכות התשובה והתורה תפרה ישע הגאולה ..... טו
יצחק אבינו תמיד מתפלל עלינו גם לגאולה העתידה ..... טז
הגאולה העתידה תהיה ע"י הבינה עילאה באמצעות הגבורה ..... טז
פנחס הוא אליהו ..... יז
אליהו זכור לטוב יבא עם משיח צדקנו ..... יח
כל האותות שהיו במצרים יהיו גם לימות המשיח ..... יח
הגאולה העתידה אין אחריה שעבוד ..... יח
עד שיבא אליהו עם מלך המשיח ותפרה ישע גאולת ישראל ..... יח
כשיבוא מלך המשיח תהיה גאולת עולם ..... יט
כי בא מועד קץ גאולתם של ישראל ..... יט
"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" גימטריא 'משיח בן דוד' ..... כ
בזכות התורה תהיה גאולתנו ע"י משיח בן דוד ..... כא
לעתיד לבוא מחיית עמלק תהיה בערב פסח ..... כא
וכשימחה זכר עמלק אז שמו וכסאו שלם ..... כב
בניסן עתידין ליגאל זמן מוכשר לגאולה ..... כב
האתחלתא דהגאולה העתידה היתה מיציאת מצרים ..... כג
עיקר הגאולה להקים סוכת דוד ..... כג
ליל שמורים לכל בני ישראל לגאולה העתידה ..... כד
הגאולה העתידה תהיה בליל פסח ע"י מלך המשיח ..... כד
קץ הגאולה תלוי בעסק התורה ..... כה
גאולה העתידה בזכות משה רבינו ..... כה

בְּחֹזֶק יָד יבוא משיח צדקנו ב"ן דו"ד המל"ך ..... כה
קריעת ים סוף תהיה שוב לעתיד לבא ..... כו
גאולת מצרים גורמת גאולה העתידה ..... כז
בשמירת שבת יבוא המשיח ותהיה הגאולה ..... כז
השמ"ד שנים הנשארים יהיו בד' מלכויות ..... כח
בחבל עתידה ללקות מלכות רביעית ..... כט
אין נגאלים אלא בשמירת שבת ובתורה, כי בגאולה ימחה עמלק ..... כט
כי הצדקה מקרבת את הגאולה "ובא לציון גואל" ..... ל
בזכות התורה תהיה הגאולה במהרה בימינו ..... ל
בזכות נשים צדקניות שנשמרו מזנות היתה הגאולה ..... לא
בזכות מצות כיבוד אב יבא משיח בן דוד ..... לא
בזכות השבת יבא הגואל ..... לב
בזכות הצדקה יבא משיח ..... לב
יש תקוה לישראל למוד בתורה ותבא הגאולה ..... לג
עתידים לחזור לימות המשיח ..... לג
כשיבא משיח צדקנו יהיו ב' מקדשות נגלה ונסתר ..... לד
שם הקדוש שעל מצח משיח בן דוד ..... לד
ואז יבא משיח הרומז בתיבת חשן ..... לה
תיקון הירך יהיה כשיבא משיח וימחה זכר עמלק ..... לה
הקב"ה מוחל לישראל בעבור המשיח ..... לו
בזכות המנורה אביא לכם המשיח ..... לז
במה תרום קרן שיחזרו ישראל למלכותם ויגאלו ..... לז
אם נשמור שבת יבא גואל וימחה עמלק ..... לח
העיקר צריך לתקן שנאת חינם למען הגאולה ..... לט
בזכות התורה תבוא הגאולה ..... לט
ישראל נגאלים בזכות השבת ..... לט
בזה תלוי"ה הגאולה לתקן עון לשון הרע ..... מ
הגאולה העתידה במהרה בימינו היא בזכות משה רבינו ..... מא
מקדש שלישי אינו תלוי בזכות - אפילו בדור שכולו חייב יבא הגואל ..... מב
בבית שלישי הקב"ה בכבודו כביכול יקים את השכינה ..... מב

בזכות משה רבינו יבוא משיח בן דוד ..... מג

ויקרא

תחת שלש אלה קול צום ממון תפרה ישע גאולת ישראל ..... מג
משה רבינו בעצמו מליץ על הגאולה ובזכותו נגאל ..... מד
יתגלה משיח צדקנו ומלך מלך והכרית זרע עמלק לגמרי ..... מד
וישלח משיחנו בזכות אבות ..... מה
הגאולה תלויה בשמירת שבת ..... מו
וגם בזכות התורה אנו נגאלים ..... מו
והמשיח ימחה זכרו דעמלק לגמרי ..... מז
הגאה בגאותו מעכב המשיח ובטל המזבח ..... מח
בזכות הזובח את יצרו נזכה למשיח צדקנו ..... מח
טעם מה שאמרו רז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל ..... מט
ולכן אנו מקוים שבניסן תהיה הגאולה העתידה ..... מט
לעתיד תהיה גאולה שלימה וקיימת ..... נ
לעתיד לבא נגאל בג' אלה - ענוה צדקה תורה ..... נ
כדי לזכות לגאולה העתידה צריך להיות ענוים ..... נ
ואף לעתיד לבא תפרה ישע ישועת ישראל בשביל הצדקה ..... נא
דאין הגלויות מתקבצות אלא בזכות תלמידי חכמים ..... נב
הגאולה העתידה היא בזכות משה רעיא מהימנא ..... נב
לעתיד בגאולתנו תעמוד לנו זכות אבותינו הקדושים ..... נג
לגאולה צריך לקיים לפחות מצוה כוללת הכל כמו הצדקה ושבת ..... נד
לימוד התורה תקון לשון הרע ומועיל לגאולה ..... נד
בזכות לימוד המשניות תהיה הגאולה ..... נה
בגלות זה צריך לעסוק בתורה בענוה ..... נה
שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד ..... נו
אֲנִי ה' רמז ובזה תהיה הגאולה ..... נו
הגאולה תהיה בזכות אברהם ושרה ..... נז
ואביא לכם ראשון זה מלך המשיח ..... נז
כיון שאתם בנים גאולה קרובה ..... נח
נשמות מתגלגלות ובאות עד יושלם תקונם ואז יבוא משיח ..... נח

י"ב שבטים שעתידין להיגאל ..... נט
הערבון מאליהו הנביא שיבא ויבשר גאולת ישראל ..... נט
שישתדל מה שיוכל לקרב את הגאולה ..... ס
והבטיח לגואלנו מד' גלויות ..... ס
אלה המצות שבזכותן תבוא הגאולה העתידה ..... סא

במדבר

על ידי עסק התורה ובזכות המשניות תבוא הגאולה ..... סא
אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות התורה ..... סב
כשיתגלו נ' שערי בינה תהיה הגאולה ..... סב
ועל זה כיון לברך שיוצא ממנו משיח ..... סג
וכשיבוא משיח צדקנו יהי"ה עילוי רב לשכינה ..... סג
מנצפ"ך כפולות על ידם נעשו נסים וגאולות ..... סד
בעת שיתברר הכל ויכלו כל הנשמות יבא גואל ..... סד
מחיית עמלק תלויה בתשובת ישראל ..... סה
אם הגאולה היתה ע"י הקב"ה ..... סו

ספר דברים

באחרית הימים בדורו של משיח יבא משה בגלגול ..... סו
תורה, ענוה צדקה בזה יבא משיח צדקנו ..... סז
בגאולה יתוקן חטא אדם הראשון לגמרי ..... סח
אין ישראל נגאלין אלא בזכות השבת ..... סח
ואם מקיימין שתי שבתות נגאלים ..... סט
צריך שתי שבתות כדי להיגאל ..... סט
וכה יעשה לעתיד במכות חדשות שיביא ..... ע
כל מגמתנו לברר רפ"ח ניצוצין "ובא לציון גואל"! ..... ע
ואז יצאו כל ניצוצות הקדושה ותהיה גאולה ..... עא
שתבוא הגאולה בזכות הצדקה בסתר ..... עא
לעתיד תהיה הגאולה גם משער נו"ן העליון והנותן צדקה בסתר זוכה לגילוי שער הנו"ן .. עב
לגאולה צריך לקיים לפחות מצוה הצדקה הכוללת הכל ..... עב
על ידי הצדקה היא מתקרבת הגאולה ..... עג

יציאת מצרים היתה הכנה לגאולה העתידה ..... עג
בזכות הצדקה יהיה קץ הגאולה ויבא משיח ..... עג
בעבור הצדקה יבא קץ הגאולה ..... עד
עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה ..... עה
הגאולה מעוכבת ותלויה בעבור התשובה ..... עה
מצות שילוח הקן מסייעת לגאולה וממהרת ביאת המשיח ..... עה
בתשובה ואחדות יבא משיח בן דוד ..... עו
אם תעשו תשובה תיכף גאולה תצמיח ..... עו
כשנהיה אוהבים זה לזה "ובא לציון גואל"! ..... עז
בתחילת הגאולה ה' יקים את סוכת דוד ..... עז
העיקר תלוי לעקור שנאת חנם ואז תבא הגאולה ..... עז
הכל תלוי בתשובה ימהר לשוב לקרב הגאולה ..... עח
בהר הקודש יהיה משיח ..... עט
גואל ראשון הוא גואל אחרון ..... עט

שער נביאים וכתובים

נביאים ראשונים

יהושע

בזכות משה רבינו יבוא משיח בן דוד ותהיה הגאולה ..... פג
פתח עיניים הוא המקום שמשם יצא המשיח ..... פג

שופטים

בזכות האבות יתגלו נו"ן שערי בינה דמשם הגאולה ..... פד
ומשם יצאו דוד ושלמה עד מלך המשיח ..... פד

שמואל

דמשם יבא המשיח וגדלה הישועה לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם ..... פה
אם היה דוד המלך חי ק' שנה היה משיח ממש ..... פה

מלכים

ובגאולה העתידה ישלח משמים משי"ח ויבטל הנחש ..... פו
האם אביה בן ירבעם הוא משיח בן יוסף ..... פז

החיד"א והגאולה

שער התורה

כל עניני הגאולה בכתבי החיד"א

וישנס גימטריא במשיח בן דוד ..... פז

רצה הקב"ה לעשות לחזקיהו משיח ..... פח

נביאים אחרונים

ישעיה

חזקיהו המלך היה ראוי להיות משיח ..... פח

אלו עסקו כהוגן במשנה היינו נגאלים ..... פח

גאולה בעבור השכינה הנקראת צדקה ..... פט

ישראל יצאו מהגלות בעבור השכינה ..... פט

בפעם שנית, אינו חייב לפדותה מן הדין רק 'בצדקה' ..... פט

ישראל שבים מהגלות בעבור השכינה הנקראת צדקה ..... צ

בזכות מצות הצדקה כאילו קיימו כל המצוות וראויים לגאולה ..... צ

וכשיבא משיח אז יהיה לנו דין נשואה ..... צא

באחרית הימים שיתוקן העולם במלכות שדי ..... צא

בקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח ..... צב

חזקיה מצד עצמו היה מתוקן ונכון להיות משיח ..... צג

ואם חזקיהו המלך היה אומר שירה היתה גאולת עולם ..... צד

בזכות משה רבינו וישי יבא משיח ותהיה הגאולה העתידה ..... צד

המשיח לרוב מעלתו מורח ודאין ויכוין תמיד אל האמת ..... צה

בביאת משיח צדקנו יהיה הריח בקדושה ..... צו

אז יתוקן עון אדם הראשון ..... צו

אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז - זֶה מָלֵא הַמָּשִׁיחַ ..... צו

קריעת ים סוף תהיה שוב לעתיד לבא ..... צז

לעתיד לבא תחזור האהבה והקשר ויגאלנו גאולה שלימה ..... צח

קודם שיבוא משיח בן דוד יהיה מלחמת גוג ומגוג ..... צט

בגאולה העתידה יתגלו חמשים שערי בינה ..... צט

צורך הגלות לזכך ולטהר את ישראל לקבל אור הגאולה ..... צט

כל כוונתכם בתשובה להביא השכינה ליחדא שם י"ה בו"ה ..... ק

נתאוה ונחכה לגאולה העתידה שתהיה באות צ'דיק ..... ק

מנצפ"ך אותיות גאולה ..... ק

נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ לכבוד שמו דוקא ..... קא

לקוטי משיח וגאולה
בתורת מרן החיד"א זי"ע

בראשית

משיח אינו בא עד שנעסוק בתורה כראוי

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ: (בראשית א, א)

עוד נקדים מ"ש בילקוט ראובני (בראשית אות ה, בשם סודי רזא) והביאו הרב זרע בירך (ח"ג ריש הסדר), בתחילת בריאת העולם מיד נזכר הקב"ה חרבן בית המקדש, ומלת "בראשית" 'בית' 'ראש' זה בית המקדש, דכתיב (ירמיהו יז, יב) "מרום מראשון מקדשנו", ופתח **וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ** זה חרבן בית המקדש, עד כאן לשונו שהביא הרב זרע בירך הנזכר.

וכפי האמור דרשינן סמוכים ונעוץ סופה בתחילתה, דסוף 'וזאת הברכה' כתיב (ראה דברים לד, ה) מיתת משה רבינו, וזה גרם חרבן הבית, כמו שאמר הקב"ה מיום שמת משה אבל לפני שנאמר "ויקרא ה' צבאות", וכתיב (דברים לד, ט – י) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה ולא קם עוד נביא כמשה וכו', דאם היה נכנס היה מבטל יצרא דעבודה זרה ולא היה נחרב הבית, וכיון שמת נחרב, וזהו "בראשית" 'בית ראש' שהוא הבית מקדש ונחרב, **וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ**, שרמוזים ד' מלכויות כמו שאמרו ז"ל בב"ר (פרשה ב סימן ד), **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת** רוחו של משיח כמ"ש שם בב"ר, ואפשר

עַל פְּנֵי הַמָּיִם, כמ"ש בזהר חדש (בראשית טו ע"ב) דגלות אדום נגאלים בזכות משה רבינו ע"ה, ולזה צריך לעסוק בתורה והוא תבע עלבונה דאורייתא ע"ש, **וְרוּחַ אֱלֹהִים** רוחו של משיח **מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, אין מים אלא תורה (בבא קמא יז, א), כלומר שמרחפת על פני התורה, שאינו בא עד שנעסוק בתורה כראוי.

(פני דוד אות כט)

בזכות שבת ומעשרות שהם צדקה

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת.

אפשר לרמוז מה שאמרו זכרונם לברכה (תנחומא ראה סימן יא) בזכות שני דברים מתחטאים ישראל בזכות שבת ומעשרות שהם צדקה, ... והנה כי כן אפשר כי בתחילת התורה רמז לישראל דסמא בידיהו ליטהר לפני המקום בשבת ומעשרות, ורמזו בתיבות **בְּרֵאשִׁית** דהוא צירוף 'ירא שבת' כמ"ש בתיקוני הזהר (תיקון ט', כד, ב), וגם אמרו ז"ל **בְּרֵאשִׁית**, בזכות המעשרות שנקראו 'ראשית', ושתיהן זו ישועת ישראל והוא קיום העולם.

(פני דוד אות לו)

ויושלם הבירור והתיקון עד שיבוא משיח

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם (בראשית א, ב)

בספר ליקוטי תורה לגורי האר"י זצ"ל כתב דזהו סוד שבירת הכלים ע"ש. ולפי זה אפשר לרמוז **וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם**, ס"ת **כלים** רמז סוד זה, ויושלם הבירור והתיקון עד שיבוא משיח. וזהו שנאמר: **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת** – זה רוחו של משיח כמשז"ל, ובזכות התורה וזהו **עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, אין מים אלא תורה ואכמ"ל.

(חומת אנך שם אות ב')

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם זו רוחו של משיח

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ. (בראשית א, ב)

היתה תה"ו סוד שני חורבנין, השני כמספר **היתה** והראשון עמד כמספר **תה"ו**, דכתיב בי'ה ראיתי את הארץ והנה תהו: ליקוטי גורי האר"י זצ"ל כ"י.

...ואחר הגלות המר הזה הארוך **וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם**, יש מקוה לישראל **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם** שהוא רוחו של משיח, "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר" גאולת עולם, ...

ומצאתי לרבינו אפרים בפירושו כ"י שכתב **וְחֹשֶׁךְ** זה גלות אדום, "**וְחֹשֶׁךְ עַל**" גימט' גלות. **וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ**, "**וְהָאָרֶץ**" אלו ישראל, כדכתיב "כי תהיו אתם ארץ חפץ". **תֹהוּ וָבֹהוּ** גימטריא ת"ל רמז לשעבוד כדכתיב "ומושב בני ישראל" וכו'.

(נחל קדומים, שם אות ז')

הגאולה תהיה בזכות משה רבינו - בזכות עסק התורה יבוא משיח

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם. (בראשית א, ב)

אמרו רז"ל זהו רוחו של משיח. ואפשר כמ"ש הזהר חדש דגלות זה האחרון הגאולה תהיה בזכות משה רבינו ע"ה, והוא תבע יקרא דאורייתא, לכן צריך לעסוק בתורה להיגאל, וז"ש **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת** רוחו של משיח, וזה תלוי **עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, אין מים אלא תורה, שבזכות עסק התורה יבא המשיח, ור"ת **עַל פְּנֵי הַמָּיִם** - עפ"ה, שרומז לתורה שנקראת "מגילה עפה". ובליקוטי גורי האר"י ז"ל כתיב "מרחפת" גימטר' תשכ"ח כמספר "קר"ע שט"ן".

ואפשר עוד לרמוז כי ר"ת **מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם** גימט' **צלע** נמשך למ"ש תהו ובהו שרמז לחרבן בתי מקדשות ורמז צלע, כי כל זה גרמה חוה שהיא צלע שאכלה והאכילה עץ הדעת וברוב רחמיו רמז איל"א וכו"ס בה כוס ישועות, ורוח אלקים זו רוחו של משיח, וגם צלע שהוא גימטריא ר"ת **מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, הוא גימטריא קץ שהוא הגאולה.

(נחל קדומים, שם אות ח')

בוקרו של יעקב כשיבא משיח

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: (בראשית א, ה)

במדרש אמרו: **וַיְהִי עֶרֶב**- ערבו של עשו, **וַיְהִי בֹקֶר**- בקרו של יעקב, **יוֹם אֶחָד**- וכו'. ואפשר **וַיְהִי עֶרֶב** – ערבו של עשו, דהקליפה קדמה לפרי והוא שולט על יעקב בעולם הזה. **וַיְהִי בֹקֶר** – בקרו של יעקב כשיבא משיח.

(נחל קדומים שם אות י')

בזכות התשובה ושמירת השבת נגאלים

וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי (בראשית ב, ב)

כתב רבינו אפרים ז"ל **וַיִּשְׁבֹּת** אותיות **ותשב"י** ויעלה בגימטריא **התשובה**, לרמוז שבזכות התשובה והשבת ישראל נגאלים, שיבא תשבי עם משיח עכ"ל.

ויצדק מאד התשובה עם השבת על פי מה שכתב הרב החסיד בספר דעת חכמה (שער השבת פ"ד) שע"י החטא ממשיך כח הטומאה בפנימיותו וחיצוניותו, אמנם ע"י החרטה והבכיה ממשיך עליו קדושה בתוכו, אבל צריך להמשיך ניצוץ שכינה ואותו ניצוץ מגרש כח הטומאה מפנימיותו. ועוד צריך לעשות מצוות חבילות חבילות באברים שחטא בהם ועל ידי זה יתהוו מלאכים ויגרשו המלאכי חבלה מחיצוניותו ושתים אלה אי אפשר כי אם בשמירת שבת כי אז יזכה לניצוץ נשמה דאצילות. גם צריך זמן רב לקיים מצוות באברים שחטא ומי יזכור כל חטאותיו, אמנם שמירת שבת שקול ככל המצוות (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) והוי כקיים מצוות חבילות זהו תורף דברי הרב ז"ל בקיצור אמיץ.

ובזה צדקו יחדיו רמזי רבינו אפרים ז"ל שבזכות התשובה והשבת נגאלים, דלא סגי בתשובה כי אכתי פשו ניצוץ שכינה לנקות פנימיותו ועשיית חבילות מצות ומתוך כך יתהוו מלאכים ויגרשו מלאכי חבלה מחיצוניות. ברם בשמירת שבת אהני לכל. וא"כ למדנו דתרוויהו צריכי תשובה ושבת, ואתי שפיר דבזכות תשובה ושבת נגאלים.

...דהתשובה לא סגיא אלא בשמירת שבת. והיינו דאתמר ברבה (ויקרא רבה פר' ג' סי' א'), 'אין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת'. גם רבינו האר"י ז"ל (ס' הליקוטים תהלים צג) רמז "**גאות לבש**" אותיות **גואל שבת**. והרי הוא כמבואר דע"י שבת תשובתו תשובה אשר מזרי"ח זר"ח ניצוץ של שכינה והרי הוא כאילו שמר כל המצות.

ובזה ניחא מאמרם ברבה (ב"ר פר' כב סי' יג) ויצא קין מצאו אדם הראשון אמר לו: מה נעשה בדינך, אמר לו עשיתי תשובה. אמר כל כך כחה של תשובה?! פתח ואמר (תהלים צב): מזמור שיר ליום השבת...בתשובה ושמירת שבת סגי דהוי כאילו קיים כל המצוות כדברי רז"ל, ואז כשישראל שומרי שבת באמת נגאלים,

ולכן אדם הראשון ביודעו מכידו צורך שבתא לתשובה, פתח ואמר: מזמור שיר ליום השבת.

(נחל קדומים שם, אות יד)

בזכות השבת יבוא משיח

ועוד אפשר לרמוז **בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי** ר"ת "**בא** "יבא "ויגלה "**מ**שיח "**ב**זכות "**ה**תורה "**ש**בת "יבוא "**ע**ל "**י**שראל. תורה, שנאמר **זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי** וכו' (מלאכי ג, כב), ואח"כ (שם פסוק כג) כתב **הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא** וכו', ופירשו המפרשים ז"ל שרוצה לומר בזכות התורה אשלח לכם את אליהו הנביא וכו' ומשיח נקרא אליהו, וכן איתא במדרש משלי (סימן י"ט) שבת אז"ל במסכת שבת (קי"ח, ב) אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלין. ועוד ראיתי במדבר קדמות שהביא מז"ה בשם המדרש וז"ל אין ישראל נגאלין אלא בזכות שבת שנאמר בשובה ונחת תושעון, ודו"ק.

(לחם מן השמים)

כל ימי חייך להביא לימות המשיח

וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: (בראשית ג, יד)

ועפר תאכל כל ימי חייך. עם האותיות ג' **ואפילו לימות המשיח**. רבינו **מהר"א** מגרמיזא ז"ל בכ"י ושם הגהה דאתיא כרבנן דאמרי ימי חייך העולם הזה, כל ימי חייך להביא לימות המשיח.

(חומת אנך שם, אות יב)

לעתיד יטלו ישראל את המלכות מעשו

וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב (נח ח,ז)

דע כי שר עשו נקרא **עורב** ושר ישמעאל נקרא **רהב** והוא זרזיר כי **רהב** גימט' **זר**. וזהו משז"ל (ב"ק צב, ב) "וילך עשו אל ישמעאל"- הלך זרזיר אצל עורב.

כי עשו וישמעאל הם זרזיר ועורב. ונח שלח את העורב, רמז שעשו יטול המלכות ואח"כ ישראל שהם היונה.

(חומת אנך שם, אות ט)

כשיבא המשיח הנקרא צמח

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל (וירא יח, ב)

וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח. ס"ת **צמח**. אמר לו הקב"ה אתה רצת לקראת מלאכים חייך אני פורע לך בזמן המשיח, שנאמר רץ לקראת רץ ירוץ, ומתי יהיה זה? כשיבא המשיח הנקרא **צמח**. רבינו **אפרים** ז"ל בפי' כ"י.

(חומת אנך שם, אות ג)

ומשם נשתלשלה כל מלכות בית דוד עד משיח צדקנו

לָכֶה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וּנְחַיֶּה מֵאָבִינוּ זָרַע: (וירא יט, לב)

יש ללמוד תוקף הכוונה טובה מבנות לוט דעשו עבירה לשמה שסברו שבא מבול של אש לעולם ונשרף כל העולם, ולקיום המין עשו מה שעשו וכמ"ש רז"ל באגדתא דבראשית, וגם כי טעו שלא היתה הגזרה אלא בסדום, ולשוא עמלו ונמצא דמלבד עסק ביש ועבירה. גם הכונה שלהם היתה בטעות, דהעולם כלו וכל צבאיו קיימים וכמנהגו נוהג, רק בסדום הוה מאי דהוה.

עם כל זה יען הם עשו לשם שמים לכן הותרו נקבות מואב, ודרשינן מואבי ולא מואבית, והותרה רות, וממנה יצאה מלכות בית דוד. וגם רות עצמה הלכה אצל בועז בלילה, ואף שלפי ההראות זר מעשיה, מ"מ כיון שכונתה היתה לשם שמים זכתה לזרע אנשים גדולים, עובד ישי דוד, ומשם נשתלשלה כל מלכות בית דוד עד משיח צדקנו.

(דברים אחדים -דרוש ה' לשבת כלה)

להוציא מלכות בית דוד עד מלך המשיח

וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה הוּא ... וַתַּשְׁקֶיןָ גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא ... (וירא יט, לג-לה)

שאלוני שינוי הכתוב כי בבכירה כתיב **בַּלַּיְלָה הוּא**, ובצעירה כתיב **הַהוּא**, ואמרו כי לא מצאו במפרשים מי שנתעורר בזה. ויראה דרש"י פירש דנזדמן להם יין במערה להוציא שתי אומות. גם פירש"י (פרשת ויצא ל, טז) **וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא**, שהקב"ה סייעו שיוליד יששכר, ועפ"ז אפשר כי יען דמבנות אלו תפרה ישע שמשם יוצאה אורה לעולם, דוד מלך ישראל וזרעו ורחבעם עד מלך המשיח והם מפלאות תמים דעים.

לכן נזדמן יין כי הוא יין המשומר להוציא משם דוד המלך ע"ה וכל קדושים עמו עד מלך המשיח, וזהו שכתוב **וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה הוּא**, כביכול שהוא יתברך רצה שיזדמן שם להוציא מלכות בית דוד על דרך משז"ל בפסוק וישכב בלילה הוא.

(פני דוד שם, אות טז)

בזכות שרה אמנו יבא המשיח

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה: (חיי שרה כג, א)

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה. ס"ת שם **הויה**, הקב"ה ייחד שמו עליה להעיד שהיא צדקת גמורה. רבינו אפרים ז"ל בפרישתו כ"י ועוד האריך ברמז שמות הקודש היוצאים מפסוק זה.

ורבינו אלעזר מגרמיזא ז"ל ברמזיו כ"י כתב **וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה** ר"ת **משיח** דבזכות שרה יבא המשיח עכ"ד. ואפשר כי כל עיקר הקלקלה היתה חוה, ושרה אמנו ע"ה הרבתה לתקן חוה, וא"כ בזכותה יבא משיח שהגדילה לתקן עון חוה.

(נחל קדומים שם, אות א)

בזכות שרה יבוא המשיח

בזכות שרה יבא המשיח, וזהו ר"ת ויהיו חיי שרה מאה, כי וי"ו ויהיו היא שימושית.
רבינו אליעזר מגרמיזא ז"ל בכ"י.

(מדבר קדמות, מערכת שין, אות א)

בזכות אבות ואמהות תפרה ישועת ישראל

במדרש אמרו רבי עקיבא היה יושב ודורש וראה הציבור מתנמנמין בקש לעוררם, אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינה, אלא תבא אסתר שהיא בת בתה של שרה שחיתה קכ"ז ותמלוך על קכ"ז מדינות. וצריך ביאור. ושמעתי משם הרב מהר"ר אליהו הכהן ז"ל בעל שבט מוסר, שפירש שישראל עייפי הגלות הוזים שוכבים, וז"ש ראה הציבור מתנמנמין בצרות הגלות. ורצה לישב דעתם וז"ש בקש לעוררם להשקיטם. אמר מה ראתה אסתר, כלומר שאמרו ז"ל שהחביאה עצמה שלא יקחוה למלך, ועל זה שאל מה ראתה וכו' שהוצרכה להחביא עצמה, ומה עלה בדעתה שיקחוה סריסי המלך עד שהחביאה עצמה. והשיב שסברה דבזכות שרה ראויה לכך, וכך הות לה. וזו נחמה גדולה לגאולה שבזכות אבות ואמהות תפרה ישועת ישראל.

(נחל קדומים שם, אות ד)

ואביא לכם ראשון- זה מלך המשיח

וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן (תולדות כה, כה)

במאמר בראשית רבה (פ' ס"ג), א"ר חגי בשם ר' יצחק בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' נפרע מראשון, דכתיב **וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן**, ובונה לכם ראשון זה בית המקדש, ואביא לכם ראשון- מלך המשיח עש"ב.

ואפשר כי **אתרוג** עם הכולל גימטריא **ס"מ לילית**, והמקיים מצוה כתקנה זוכה להכניעם, וכן ס"ת פרי עץ הדר כפות תמרים, יצר מת, וידוע דס"מ הוא שר עשו ועמלק, וזהו בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר שהוא אתרוג, שסגולתו להכניע ס"מ ונוקבי'ה, נפרע מראשון עשו, כי סר צילם מעליהם,

ויבא משיח לבנות העיר רבת"י עם, רבת"י בדעות והארץ **רחב"ת** ידים, לזרע יעקב אשר בם **בחר"ת**.

(ראש דוד - אמור ע' שמ"ו)

בגאולה העתידה ועלו מושיעים לשפוט את הר עשו

וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה (ויצא כח, יד)

אפשר לרמוז כי בגאולה העתידה "ועלו מושיעים לשפוט את הר עשו" וגו', וזה רמז **וּפָרַצְתָּ** [776] גימטריא **עשו ת'**, שהם מקור הסט"א עשו ות' איש שיהרסם, מלשון פורץ לעשות לו דרך שזה יהיה בסוף, לאבד עשו ות' [400] גונדא דחימה, והיתה לה' המלוכה ודוק.

(נחל קדומים פרשת ויצא כח, יד אות ד')

בזכות המשניות תבא הגאולה

וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ (ויצא כח, טז)

אמרו בב"ר **מִשְּׁנָתוֹ** ממשנתו. ואפשר במשז"ל "גם יתנו בגוים עתה אקבצם" - דבזכות המשניות נגאלים. ואמרו בב"ר והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים דהראה לו ד' מלכויות ע"ש. ואפשר שנצטער יעקב אבינו ע"ה על הקץ וכמ"ש בשיר השירים "אני ישנה" מן הקץ, וז"ש **וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ** שיש מציאות להתעורר משנת הקץ ע"י המשניות דבזכותם תבא הגאולה. וזה רמז **וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ** ממשנתו.

(נחל קדומים פרשת ויצא כח, אות ו')

גאולה העתידה היא בזכות התורה ומשה רבינו

כִּי מִן הַבְּאֵר הַהִוא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים (ויצא כט, ב)

במשז"ל בז"ח דגאולה העתידה היא בזכות התורה והיא בזכות משה רבינו ע"ה, וכמשז"ל על פסוק גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם, וז"ש **יַשְׁקוּ**

הָעֲדָרִים לימוד התורה ועל ידי זה יבוא גואל ולא ישקו כוס תנחומין ואז ישקו כוס התרעלה לאומות העולם וז"ש ישקו כל חייתו שדי.

(פני דוד שם, אות טו)

עד שיבוא אליהו הנביא

וַיַּשְׁקוּ הַמַּלְאָכִים אֶת יַעֲקֹב לֵאמֹר

ר"ת אליהו. אפשר שרמזו לו המלאכים שהיו מלאכים ממש, דלא ימלט מעשו, והוא אוייב לנצח יהא מונח עד שיבוא אליהו הנביא זכור לטוב.

(פני דוד)

סוד יוסף הוא משיח בן יוסף

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף (וישב לז, ב)

דביוסף היו לו שתי כוחות מרחל ומלאה ושתיים מיעקב, וזהו שכתוב "אלה תולדות יעקב", שניים היו ביוסף לבדו מה שאינו כן שאר השבטים דכל אחד הוא לבדו, טעם כי הנה בפרקי היכלות קוראים למילויי אותיות תולדות. וכאן רמז כי תולדות ומילוי יעקב יו"ד עי"ן קו"ף בי"ת בגימט' משיח בן יוסף, כי סוד יוסף הוא משיח בן יוסף. ס' קדמון כ"י ועוד האריך.

(חומת אנך פרשת וישב, אות ב')

ענין אהבת יוסף גרם את כל הגלויות

וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו. (וישב לז, ג)

ואפשר דרך רמז כי ענין יוסף גרם כל הגלויות כמשז"ל, וזה רמז ר"ת [וְיִשְׂרָאֵל אָהַב] אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו – [ר"ת] **אימ"ב**, והוא ר"ת **אדום יון מדי מצרים בבל**, כי כל הגלויות נולדו מאהבה זו.

(נחל קדומים, פרשת וישב אות ג')

והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח

וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו (וישב לח, א)

אפשר לפרש ונבין מאמרם ז"ל (ב"ר פרשה פ"ה) וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֵּרֶד יְהוּדָה, ר' שמואל בר נחמן פתח כי אנכי ידעתי המחשבות, שבטים היו עסוקים במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ותעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ותעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ותעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח... באורו של משיח היוצא מפרץ, דלפי האמת שבטי יה עדות לישראל סבא שלא חטא דזרעו בו למינהו כולם קדושים, וכן יהודה לא חטא בתמר דעין רואה זרע המלוכה, וזו ראיה לדוד המלך ולזרעו, דאין לפקפק מצד שבא מרות המואביה וכמו שהאריך הרב פרשת דרכים.

(ראש דוד - פרשת ויגש ע' קנב-קנג)

רחב היתה גלגול תמר מסוד קין וממנה מלכות דוד ומלך המשיח

כתב רבינו **האר"י** זצ"ל דרחב היתה גלגול תמר מסוד קין, וכמו שתמר ילדה שניים פרץ וזרח כך רחב הצילה לשני המרגלים והו"ל כאילו ילדתם. ובזה תנוח דעתנו כי האף אמנם גופה [דרחב] מז' עממין, מ"מ נשמתה גדולה נשמת ישראלית גבוהה גבוהה, זאת קומתה דמתה לתמר אשר ממנה יצא דוד ושלמה וכל מלכות בית דוד ומלך המשיח, וא"כ אינה בכלל לא תחיה כל נשמה, דנשמתה אינה מזוהמת ז' עממין, ואמטו להכין שאלה אשה סימנא דמשה כי הוא הבל והיא מסוד קין, ולעילוי נשמתה נסבה יהושע ורחב'ה ונסבה שיצאו ממנה נביאים וגם יחזקאל הנביא, כמו שאמרו במדרש רות רבה והובא בילקוט [שמעוני].

(מדבר קדמות, מערכת ר"ש אות י"א)

שממנה יצא שלמה וכל מלכי בית דוד ומלך המשיח

יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ ... גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף ... (ויחי מט, ח-ט)

אונקלוס ורש"י פירשו **גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה** על דוד המלך ע"ה ואפשר להמשיך הפסוק בענין דוד המלך ע"ה. ונקדים משז"ל (קידושין מג, א) דאוריה

מורד במלכות הוה ולא נתחייב דוד המלך ע"ה בהריגתו, ובת שבע לא נאסרה לו דאנוסה היתה כמ"ש פ"ק דכתובות (ט, א), ואף שאמרו בירושלמי פ"ב דסנהדרין (ה"ג) דכלי שנשתמש בו הדיוט אסור למלך ...., הא אמרו בהקדמת הזהר דאוריה לא שמש בבת שבע לעלמין, והעד שלא חטא בבת שבע הוא שממנה יצא שלמה וכל מלכי בית דוד ומלך המשיח... וז"ש (שם, י) **"לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה ...עַד כִּי יָבֹא שילה"** שהוא מלכא משיחא והכל מבת שבע.

(ראש דוד - פרשת ויחי ע' קסח)

משיח בן יוסף יהרוג לנחש ומשיח בן דוד יהרוג התנין

בֶּן פֹּרָת יוֹסֵף בֶּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן ... (ויחי מט, כב)

רמז על משיח בן יוסף שיהרוג לנחש וברוח שפתיו ימית רשע, וזה ר"ת **בֶּן פֹּרָת** יוֹסֵף **בפי** וס"ת פתן, כי בפיו יהרוג משיח את נחש שהוא גימט' **משיח** והמשיח יבטל את הנחש. ויען יוסף הוא נפש אדם הראשון והנחש גרם לו מיתה, לזה משיח בן יוסף יהרוג לנחש. וכפל **בֶּן פֹּרָת**, רמז דמשיח בן דוד יתפלל עליו, ועמ"ש אני עני בפתח עינים סוף סוכה.

אי נמי רמז **בֶּן פֹּרָת עֲלֵי עָיִן** ס"ת **תנין**, דמשיח בן דוד יהרוג התנין. ואז בנות ירושלים יהיו לאחדים כל ישראל באחדות אחד, וזהו **צָעֲדָה** לשון יחיד, **עֲלֵי שׁוּר** לחזות בנועם ה', ולכך נמשלו לנשים ע"ד שאמרו ביומא (ע"א, א) אליכם אישים אקרא שדומים לנשים ע"ש ובפירש"י ז"ל.

(חומת אנך פרשת ויחי, אות ג' וד')

עד שיבא בֶּן פֹּרָת משיח בן יוסף

בֶּן פֹּרָת כנסת ישראל שהיתה נטיעה נאה פרה ורבה, יוסף ה' שנית, עד שיבא **בֶּן פֹּרָת** משיח בן יוסף, **עֲלֵי עָיִן**, עשו כמ"ש יכרסמנה חזיר מיער **ע'** תלויה [שרומז על] עשו, ונשאר **רמי**, בנות, אומות העולם, כמ"ש ז"ל ע"פ ראוה בנות ויאשרוה, **צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר**, כמש"ה (מיכה ד, א-ב) וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית ה' נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הוּא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ עָלָיו עַמִּים: וְהָלְכוּ גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ

לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה' וְאֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו, וז"ש **עֲלֵי שׁוּר**, יהי רצון מלפניך שיבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן כן יהי רצון ומה' מענה לשון.

(חדרי בטן, ויחי)

המשיח שולט על הסטרא אחרא

וזהו אִסְרִי לַגֶּפֶן עִירוֹ, מי שזכה לישא אשת חיל, "אשתך כגפן פוריה", הוא קושר הסטרא אחרא המשולה לעיר, אי נמי כמו שכתוב בזהר(ח"א רלח, א) **עָנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוֹר וְעַל עַיִר** (זכרי' ט, ט), שהמשיח שולט על סטרא אחרא, ייתי ונחמיניה, **אִסְרִי לַגֶּפֶן** בעבור ישראל המשולים לגפן יקשור העַיִר, **וְלַשֹּׂרֵקָה** "ואנכי נטעתיו שורק" גימטריא תר"ו ועם ז' מצוות תרי"ג, כמ"ש פרש"י בישעי' (ה, ז) **שֹׂרֵקָה** עם הכולל תר"ו, **בְּנֵי אֲתֹנוֹ** יכונן היכליה בוב"ק ביה"נ ומה' מענה לשון.

(חדרי בטן, ויחי)

ספר שמות

אות וי"ו מורה גם לגאולה העתידה

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיְמָה (שמות א, א)

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת. יש לדקדק שאות וי"ו מ"ואלה" נראה לכאורה מיותרת ומה חסר המקרא אם היה אומר אלה שמות, כמ"ש "אלה תולדות נח", "אלה פקודי המשכן", "אלה הדברים" וכיוצא בזה, לפי שלא הוסיף על ענין של מעלה ופסק הענין, ולכן אפשר לרמוז כמ"ש רז"ל כי אות וי"ו מורה על **גאולה**, דכתיב **וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם**, וכתב בבראשית רבה ארבע גאולות יש כאן, **וְהוֹצֵאתִי**, **וְהִצַּלְתִּי**, **וְגָאַלְתִּי**, **וְלָקַחְתִּי**, עש"כ וכולן מתחילין באות וי"ו.

ועוד אמרו ז"ל שאות וי"ו מורה גם לגאולה העתידה וכן כתב מז"ה בדבש לפי, אות וי"ו יעקוב מלא נטל וי"ו מאליהו הנביא ז"ל למשכון שיבא ויבשר הגאולה, ...ועוד אות וי"ו יעקוב אז"ל שלעתיד לבוא יקח וי"ו מעשו וישאר עש,

ומתחילה לקח יו"ד מעשו כי היה שמו עשוי ולקח יו"ד בראשו שמו יעקב, ולעתיד לבא יקח וי"ו ויהיה מלא יעקוב, עש"כ ויהיה בבב"א.

(לחם מן השמים)

גאולת מצרים היתה אם לגאולה העתידה

מִצְרָיְמָה. כתב רבינו אפרים ז"ל גימט' **שממה** והם אותיות **ממשה** שעל ידו היתה מצרים שממה בכח **שכינה** גימט' **מצרימה** בזכות שלא שינו לשונם כי **מצרימ"ה** גימטרי' **שפה** עכ"ד. ולפי מה שכתוב בזהר הקדוש דגאולת מצרים היא היתה אם לגאולה העתידה ואמרו בז"ח כי גאולה העתידה בזכות משה רבינו ע"ה, יש לרמוז כי מגאולת מצרים נעשה הכנה כי ה **שכינה** גימט' **מצרימה** תעשה **שממה** לאומות העולם בזכות משה הרמוז באותיות **ממשה**, ואז תהיה כל הארץ **שפ"ה** אחת ודוק היטב.

(נחל קדומים פרשת שמות אות ב')

לעתיד לבוא משה ישתמש בשם המפורש

וַיֹּאמֶר מִי שָׁמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ (שמות ב, יד)

מִי שָׁמְךָ לְאִישׁ שַׂר ראשי תיבות 'משלש' רמז לו כי נתגלגל ג' גלגולים, ראשי תיבות **משה** – משה **ש**ת הבל, וס"ת מִ י שָׁמְ דָּ לְאִי שׁ ס"ת **יכ"ש** שם קדוש משמות שם בן מ"ב. כי בשם זה **יכ"ש** הרג את המצרי ולא נשתמש רק בחצי שם הנזכר, וז"ש רז"ל מלמד שהרגו בשם המפורש ולפיכך הוצרך לברוח, ולעתיד לבוא ישתמש בו, וזה סוד "עַד כִּי יָבֹא **שילה**", ר"ת כִּי יָבֹא **שילה** **יכ"ש**. ותיבת **שילה** גימט' **משה**. רבינו האר"י זצ"ל.

(נחל קדומים פרשת שמות אות ח)

בזכות משה ובזכות שהיו בידם ד' דברים נגאלו

וַיְהִי בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם ...וַיֵּאָנְחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ...וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם... (שמות ב, כג)

...דישראל היו צריכים לישב במצרים ת"ל שנה, ולא היו בשעבוד קשה אלא פ"ו שנה, והנה, ה' [פעמים] אלהים גימט' ת"ל, ונמצא דישבו פ"ו שנה כמנין שם אלהים פעם אחד, ופשו שמ"ד שנה גימטר' ד' [פעמים] אלהים.

וז"ש בפסוק זה (כג-כד) ה' פעמים אלהים, **וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ... וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים**, הרי ה' פעמים אלהים, שהיו צריכים לישב גימט' ת"ל שנה, ולא ישבו אלא פ"ו שנה נגד אלהים פעם אחת, ובזכות משה, שהיה לו אחד יתר על שמ"ד והיה מסטרא דקדושה, נגאלו.

ובספר תורת חיים (בחולין דף צא) כתב, דשמ"ד הנותרים השלמנו בד' גלויות, כי הוא יתברך יודע חליפי שמ"ד שנים מקושי השעבוד כמה שנים יעלו, זהו תוקף דבריהם עש"ב.

ועל פי זה נבין פסוק (עובדיה א, יח) **וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו כִּי ה' דִּבֵּר:**

...ועל פי דרכנו, כבר כתבנו מיסוד רבני אשכנז, כי נשארו שמ"ד שנה מהגלות, בחינת ד' [פעמים] אלהים, ולא היו אלא פ"ו שנה, והיו צריכים לישב ת"ל, ואפשר שד' חלקים ויתר להם הקב"ה בעבור ד' דברים הנזכרים שהיה להם, שלא שינו שמם ולשונם, והיו גדורים בעריות, ולא היו הם דילטורים, ואז"ל שהן ד' דברים שאין כל העולם כדאי להם, כמו שהבאתי לעיל.

...וגם דשמות השבטים מורים על הגאולה. כמשז"ל. ובזכות שהיו בידם ד' דברים אלו, שר"ת שקל, כמש"ל, **שם** קדושה לשון, ותיבת שק"ל גימטר' ת"ל, ובזה נחסרו ד' חלקי השעבוד שהם גימט' שמ"ד, והו"ל כאלו ישבו שק"ל גי' ת"ל.

בזכות התשובה והתורה תפרה ישע הגאולה

וכשישראל נחזור בתשובה, יתקיים, **וְהָיָה בֵית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה**, ויבוטל גזירת שמ"ד, שד' גלויות הם להשלים שמ"ד החסרים מת"ל, כמ"ש הרב תורת חיים. ולכן, **אֵ"שׁ לֶהָבָ"ה** עם הכולל גימט' **שמ"ד**, ויושלם שק"ל שני עבדותינו, ואז, **בֵית יַעֲקֹב אֵ"שׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָ"ה**, גימטר' שמ"ג עם הכולל **שמ"ד**, שיהיה סוף וקץ לעבדות **ת"ל** שהוא גי' **לק"ש**. ולכן, **וּבֵית עֵשָׂו לְקַ"שׁ**, גי' ת"ל, **וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו**, כמו שהיה במצרים שנשאר שמ"ד, **כִּי** (פי) **ה' דִּבֵּר**, והוא יודע החשבון, כמ"ש הרב תורת חיים שם, וכבר נשלם.

והעיקר הוא לעסוק בתורה **פרד"ס**, גימט' **שמ"ד**. ועל כן, בגלות החיל הזה, בזכות התורה תפרה ישע, הגאולה, כמו שהיה במצרים, שהיו בהם ד' דברים אלו שר"ת **שק"ל** כנזכר, ובזה תקנו נפשם, כי **נפש** גימטר' **שק"ל**, והעלה עליהם כאילו ישבו ת"ל שנה.

(דברים אחדים חלק ב', דרוש ח"י לשבת הגדול)

יצחק אבינו תמיד מתפלל עלינו גם לגאולה העתידה

וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וכו': (וארא ו, ג)

כתב בספר **אמרי נועם** "וארא" גימטריא "יצחק", כי הוא נתרצה לתת הש' משמו ישחק ולקח צ' ולכן נתקצר הגלות ולא ישבו כי אם רד"ו שנה עכ"ד, ובעניותינו עמדנו על זה לעיל פרשת וישב ובס' הקטן **ראש דוד** פ' שלח ע"ש.

ונמצא בספר **ברית מנוחה** שכתב וז"ל 'פי החירות' הוא מקום ממוסך בזו החי' ארי'ה והוא של רחמים מבעוד שהוא סתום אין חירות לישראל ובעוד שהוא פתוח חירות לישראל, ושם ראו צורת יצחק עומד עליו ומתחנן לפני בוראו על פדות בניו עכ"ל.

ולפ"ז אתי שפיר שהקב"ה הזכיר יצחק ברמז "וארא" גימטריא 'יצחק' שהוא היה מתפלל על פדות ישראל מלבד שנתן משמו אות ש' ולקח צ'. ויתכן כי יצחק אע"ה תמיד מתפלל עלינו גם על הגאולה העתידה, וזה רמז נחמ"ו נחמ"ו גימטריא 'יצחק', כי בזכותו ותפילתו יושיענו ה' וגם לעתיד לבא הוא מהפך בזכותנו כמ"ש פ"ט דשבת.

(פני דוד)

הגאולה העתידה תהיה ע"י הבינה עילאה באמצעות הגבורה

והן עתה אמינא מילתא במה שראיתי בספר **לקוטי תורה** הנדפס מקרוב והוא בסדר **מהר"ם פאפירש** ז"ל במה שכתב במשג"ב בריש תהלים שכתב וזה לשונו, "יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו", טעם למה כתוב ישחק בשי"ן ולא

יצחק בצ', כי זה מדבר על הגאולה העתידה במהרה בימינו שאז תהיה הישועה על ידי בינה עילאה באמצעות הגבורה, ובינה נקרא שין שורקת נה"י תתלבש ביצחק דגבורה לעשות נקמה בגויים עכ"ל.

ועל פי אמרי קדוש תנוח דעתנו במאמר הנזכר, כי ידוע דיציאת מצרים היתה מסטרא דבינה כמו שמובא בזהר הקדוש בכמה דוכתי, וכתיב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

אך כתב הרב החסיד מהר"ר **אלעזר מקראקא** זללה"ה בספר **מעשה רקח**, כי גאולת מצרים היתה ממ"ט שערי בינה וגאולה העתידה במהרה בימינו תהיה משער החמישים עיין שם, ואם כן אפשר שבכח שיצחק נתרצה לתת ש' משמו זכה דבינה אשר בה רומזת אות ש' תתלבש בגבורה שמתיחסת אל יצחק, ויגאלו.

והיינו דכתיב "וארא אל אברהם" וכו', ותיבת וארא בגימטריא יצחק כמו שכתב בספר אמרי נועם שם, וגם כתיב "נחמו נחמו עמי", ותיבות 'נחמו נחמו' בגימטריא יצחק, שגאולה העתידה תהיה כמו יציאת מצרים ממקום עליון יותר.

ואהני נתינת ש' יצחק גם לגאולה העתידה שתהיה הישועה ע"י בינה הרומזת לשי"ן בכח גבורה שהוא יצחק כמו שכתב בליקוטי תורה, והיינו שראוהו בגאולת מצרים מתפלל למעלה כמו שכתב בספר ברית מנוחה כאמור.

(תורת החיד"א - זרוע ימין הגדה)

פנחס הוא אליהו

וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם: (וארא ו, כה)

תיבת "אל"ה" ראשי תיבות לעתיד אליהו הנביא לרמוז מה שאמרו רבותינו ז"ל פנחס הוא אליהו ודו"ק.

(לחם מם השמים)

אליהו זכור לטוב יבא עם משיח צדקנו

כִּי אִם אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת עַמִּי הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ...". (וארא ח, יז)

ועוד יש לרמוז כי ראשי תיבות הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ, גימטריא **אליה"ו** (עם הכולל) זכור לטוב, שיבא עם משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(מאי"ן לחם מן השמים)

כל האותות שהיו במצרים יהיו גם לימות המשיח

מַשְׁלִיחַ אותיות 'למשיח', כי כל האותות שעשה הקב"ה למצרים עתיד לעשותם לימות המשיח, שנאמר (מיכה ז, טו) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". רבינו אפרים ז"ל בפירושו כתב יד.

(חומת אנך אות טו)

הגאולה העתידה אין אחריה שעבוד

וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ לְמָחָר יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה: (וארא ח, יט)

אפשר לומר דרך רמז **פְּדֻת** חסר, שיש אחריה שעבוד שהגאולה על ידי בשר ודם, **לְמָחָר** שהוא רמז לגאולה העתידה **יִהְיֶה הָאוֹת הַזֶּה**, כלומר אות ו' החסר יהיה **פדות** מלא בוי"ו, כי הוא על ידו יתברך ואין אחריה שעבוד, כמו שאמרו זכרונם לברכה על פסוק "ישראל נושע בה' תשועת עולמים" (ישעיהו מה, יז), וזה כונת הכתוב (תהלים ג, ט) "לה' הישועה על עמך ברכתך סלה".

(פני דוד אות ד')

עד שיבא אליהו עם מלך המשיח ותפרה ישע גאולת ישראל

ואפשר שזה הטעם מה שאמרו ז"ל (ויקרא כו, מב ברש"י ד"ה וזכרתי) **דיעקוב** מלא ו', ה' פעמים, ואליהו נכתב איזה פעם "**אליה**" [חמש פעמים חסר], כי יעקב לקח ו' של אליהו למשכון שיבא עם המשיח לגאול את ישראל, ואפשר לרמוז דשם אליהו גימטריא שם "**בן**" שהוא במלכות, וזהו **אליהו אליה** ו' שרמז

למלכות מתרפקת על דודה וכל מעייניה כי יהיה **אליה** ו' ויהיה יחוד קב"ה ושכינתי'ה, ועל פי האמור כי **פדות** מלא הוא רומז לקודשא בריך הוא ושכינתי'ה, לכן לקח יעקב אבינו ע"ה אות ו' ה' פעמים עד שיבא אליהו עם מלך המשיח ותפרה ישע גאולת ישראל, והרבה עמו דייקא **פדות** מלא.

(פני דוד אות ה')

כשיבוא מלך המשיח תהיה גאולת עולם

יש לומר כי תיבת "**פדות**" גימטריא ז"ה למל"ך משי"ח, לרמוז כשיבוא מלך המשיח צדקנו תהיה הגאולה על ידו של הקב"ה גאולת עולם כמ"ש מז"ה. ועוד תיבת "**יהיה**" ראשי תיבות י"ד ה' [י'] ה'אות ה'זה, רוצה לומר יהיה האות הזה על ידו יתברך לבדו בגאולה העתידה, וכן איתא במ"ר "וירדפו מצרים אחריהם", אמר להם הקב"ה מי גרם לכם כל אלו ? חפזון שיצאתם בו, מכאן ואילך "לא בחפזון תצאו". לשעבר אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם שנאמר "וה' הולך לפניהם יומם", אבל לעתיד לבא אני לבדי שנאמר "כי הולך לפניכם ה' ומאסיפכם אלקי ישראל", במהרה בימינו אמן. ודו"ק.

(לחם מן השמים - מאי"ן)

כי בא מועד קץ גאולתם של ישראל

...לְמַעַן שֵׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ: וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ... (בא י, א-ב)

...ועוד הפליא לעשות כי ממצרים ועד הנה בכל שנה הוא מוציא כל לילה שלשים יום קודם לפסח נשמות ישראל משערי טומאה. וזה שנאמר וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי בִנְךָ וּבֶן בִּנְךָ החסדים המופלאים, ובא בהעלם בגימטריא שלשים יום קודם לפסח שזהו רחמים גדולים כי ככה יעשה בכל שנה.

ואפשר דזה בכלל מה שכתב בזוהר הקדוש דמגאולת מצרים נמשכת גאולה העתידה במהרה בימינו, דכיון דמגאולת מצרים רצה הקב"ה לזכות ישראל לטהרם בשלשים יום קודם לפסח בכל שנה ולהוציא נשמתם משערי סט"א, ודאי זה גורם הגאולה העתידה, והיינו מה שאמרו רז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל, והיינו מה שמובא ברעיה מהימנא (פנחס דף רמט, א) דמחיית עמלק בליל

ביעור חמץ בזמן שמוציא נשמות ישראל מהיכלות סטרא אחרא, וזה שאמרו חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כי גם לכל אדם מישראל בכל שנה היא גאולת מצרים בעצם, שמוציא נפשותם מהסט"א.

וזה שנאמר "וידעתם כי אני ה'", כלומר הביטו וראו כי זהו רחמים גדולים רח"ם רחמתי"ם לראש בני ישראל להוציא ממסגר אסיר, ולהעלות בכל שנה נשמות ישראל לפני הפסח.

אפשר לרמוז לְמַעַן שְׁתִּי אֹתְתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ: וּלְמַעַן תְּסַפֵּר וכו', כי "למען" גימטריא "קץ", והכונה כי אני הכבדתי "למען" גימטריא קץ, כי בא מועד קץ גאולתם של ישראל, וקץ גאולת מצרים משם נמשך, ולמען שהוא גימטריא הקץ עם הכולל הגאולה העתידה במהרה בימינו, וזה תספר באזני בנך וכו' ללמדם לדעת רחמי שמים כי גברו מאוד.

(חומת אנך, פרשת בא, ב', ע' לו-לז)

"הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" גימטריא 'משיח בן דוד'

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: (בא יב, ב)

יען כי כל ישע וחפץ הוא ביאת המשיח, לכן "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" גימטריא 'משיח בן דוד', וגם שהוא רמז לירח "כירח יכון עולם" ומשום הכי נרמז בתחילת התורה שהוא החדש.

ואפשר להרחיב זה בהקדמה הידועה דיציאת מצרים לפני זמנם גרם שעבוד ד' מלכויות וגלויות, לכן תחילת דיבר ה' לישראל באמצעות משה רבינו ע"ה ביום צוותו את בני ישראל היה "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם", לישב לבם כי יבא משיח בן דוד לגאול גאולה שלימה, ומראש מקדם גדולה הבטחה הבטיחנו הוא יתברך, וס"ת ["הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם"] משה כי בזכותו נגאל בגלות ד' כמ"ש בז"ח.

ומה נעים בזה מאמרם ז"ל בפסיקתא רבתי (פ' החדש דף כח ע"ד), וז"ל: הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, ר' ברכיה בשם ר' יודן בר' שמעון, אמר הקב"ה לישראל: בני! חידוש גאולה יש לכם כאן לעתיד לבא, עכ"ל. וכמעט אינו מובן דאיזה הוא חידוש גאולה לעתיד והיכא רמיזא.

אמנם על פי האמור, הנה אמת נכון כי בתיבות "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" שהם גימטריא 'משיח בן דוד', נרמז גאולה לעתיד והוא חידוש גאולה לעתיד. וגם כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל על ידי המשיח. וגם ס"ת משה דזכותו עומדת לעד והגואל ראשון הוא הגואל האחרון.

...ואפשר לומר עוד במאמר הנזכר דקאמר חידוש גאולה וכו' במ"ש בזהר חדש, דלעתיד לבא הגאולה בזכות התורה והגואל משה רבינו ע"ה ע"ש, ולרמוז זה כיונו כי "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" הוא בגימטריא **תכד** והוא **דתך** וס"ת "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" הוא **משה**, רמז דגאולה העתידה יהיה סיבה **דתך ומשה**, דבזכותם יבא משיח. וגם גימטריא של "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם" הוא 'משיח בן דוד', והרי יש כאן חידוש גאולה לעתיד לבא שרמוז **תורה משה משיח**.

(פני דוד)

בזכות התורה תהיה גאולתנו ע"י משיח בן דוד

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה. (בא יב, ב)

וישב על הבא'ר במ"ש הרב הקדוש מהר"ש מאסטרפולי זלה"ה, כי "החדש הזה לכם" גימטריא **משיח בן דוד**, וכבר בעניותנו כתבנו בזה בקונטריס **פני דוד** פרשת בא. ואוסיף פרפרת אחת, דאמרו רז"ל כי בזכות התורה תהיה גאולתנו ובפרט בלימוד המשנה, כמו שאמרו ז"ל על פסוק "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", ובמשנה תקכ"ד פרקים וכתבו ז"ל שהוא גמטריא תלמוד בבלי, ואפשר כי עי"ז תבנה ותכונן שכינת עוזנו בעשר מדותיה כל אחת כלולה מעשר הם ק', נשארו **תכ"ד** גימטריא **משיח בן דוד**, איכו השתא הלא מראש הכי קאמר רחמנא "החדש הזה לכם" ואגמריה למשה רבינו דהוא גימטריא משיח בן דוד, אלמא בניסן עתידין ליגאל במהרה בימינו אמן.

(מדבר קדמות, מערכת נו"ן, אות כ"ט- ז)

לעתיד לבוא מחיית עמלק תהיה בערב פסח

לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה' ... הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה' שִׁמֻּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם: (בא יב, מב)

אפשר לרמוז מה שכתב הרב מהר"ש פרימו ז"ל משם הזהר הקדוש, דגאולת מצרים היא סיבה לגאולה העתידה, וזה שנאמר לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה',

ורמוז למה שאמר רעיא מהימנא והביאו הרב עיר וקדיש בעל מעשה רוקח רמזי משניות, דמחיית עמלק יהיה בערב פסח.

וזה שנאמר **לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה' לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם**, ומשם נמשך **הוּא הַלַּיְלָה** דימחה עמלק ויהיה כביכול שמו וכסאו שלם. וזה שנאמר **הוּ"א** הַלַּיְלָה הַזֶּה, דלעתיד **הוּא** שהוא שמו וכסאו שלם, **הוּ'** משם הוי"ה ב"ה, **וא'** מכס"א הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה' שִׁמֻּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם, דכבר נמחה עמלק בערב פסח ונמצא דבליל פסח כבר כסאו ושמו שלם, וזהו **הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה' שִׁמֻּרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, לעתיד לבא.

(נחל קדומים פרשת בא, אות טו)

וכשימחה זכר עמלק אז שמו וכסאו שלם

לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה'.

איתא בפרק קמא דראש השנה (דף י"א, ב) רבי יהושע אומר בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, מנא לן אמר קרא (שמות יב, מב) "ליל שימורים הוא לה'", לילה המשומר ובא משׁשת ימי בראשית.

אפשר לומר הטעם (טעם א) כמו שכתב רעיא מהימנא, והביאו הגאון החסיד מהר"ר אלעזר מקראקא זלה"ה בספרו הנחמד מעשה רקח, דעמלק ימחה במהרה בימינו ביום י"ד בניסן, ולזה עתידין להיגאל כי הוא זמן נועד להשבית החמץ בבל יראה זכר עמלק, וכשימחה זכר עמלק אז שמו וכסאו שלם.

והיינו דקאמר מנא לן, אמר קרא "ליל שמורים **הוּא**", הכוונה ליל שמורים לעתיד, ונתן טעם "**הוּא**" דהם אותיות שמו וכסאו, וכמו שכתבו הקדמונים "**אוה** למושב לו"(תהלים קלב, יג), **א'** מכס"**א** ואותיות **וה** משמו. וזה שנאמר **הוּא**, שיושלמו במחיית זכר עמלק ויהיה בי"ד בניסן, ולזה ליל שמורים לעתיד לבא.

בניסן עתידין ליגאל זמן מוכשר לגאולה

אי נמי הטעם (טעם ב), דבלילה הזו יגדל נא גדולי גידולין, והרשעה שבה והיתה לבער, והיא עידן חדותא ומהאי טעמא ליל יציאת מצרים היתה מאירה כתקופת

תמוז, וזהו הטעם דכתיב "ליל שמורים הוא לה' הוא הלילה הזה לה'", ואין הקב"ה מייחד שמו על הרעה כדכתיב "ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה" וכמ"ש המפרשים, והיינו טעמא דבניסן עתידין ליגאל זמן מוכשר לגאולה, והיינו דקאמר מנ"ל אמר קרא "ליל שמורים" לעתיד לבא, ונתן טעם "הוא הלילה הזה לה'" ואיך אני אומר לילה לה', אלא שהיתה מאירה והטעם בתוקף גילוי המאורות הגדולים, ומשום הכי זמני'ה הוא ליגאל.

(מדבר קדמות, מערכת נו"ן אות כט)

האתחלתא דהגאולה העתידה היתה מיציאת מצרים

ועוד אפשר לומר דהטעם (טעם ד) כי בניסן עתידין ליגאל, במ"ש בזהר הקדוש דיציאת מצרים היתה הכנה דרב'ה לגאולה העתידה במהרה בימינו, ואתחלתא דגאולה הזו היתה מיציאת מצרים, וכמ"ש **מהר"ש פרימו** ז"ל ברמזיו.

ומאחר שההתחלה היתה בניסן דין הוא הא למגמ'ד גאולתנו בניסן, נעוץ סופה בתחילתה גאולה אריכתא.

עיקר הגאולה להקים סוכת דוד

ויגע ע"פ הבא'ר (טעם ה) במ"ש רבינו **האר"י** זצ"ל דניסן התחלת חדשי הנקבה, וכיון דעיקר הגאולה להקים סוכת דוד, נאה ויאה לסמוך גאולה לתפל'ה בחדשה ימצאונה בחדשי הנקבה ותחילתם ניסן.

... וישב על הבאר (טעם ז) במה שאמר הרב הקדוש מהר"ש מאסטרופולי זלה"ה כי **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** גימטריא 'משיח בן דוד', וכבר בעניותנו כתבנו בזה לעיל ואוסיף פרפרת אחת דאמרו רז"ל כי בזכות התורה תהיה גאולתנו, ובפרט בלימוד המשנה כמו שאמרו ז"ל על פסוק "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", ובמשנה [יש] תקכ"ד פרקים, וכתבו ז"ל שהוא גימטריא 'תלמוד בבלי', ואפשר כי על ידי זה תבנה ותכונן שכינת עוזנו בעשר מידותיה כל אחת כלולה מעשר הם ק', נשארו **תכ"ד** גימטריא '**משיח בן דוד**', איכו השתא הלא מראש הכי אמר רחמנא **הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם**, ואגמרי' למשה רבינו דהוא בגימטריא משיח בן דוד, אלמא בניסן עתידין להיגאל במהרה בימינו אמן.

(מדבר קדמות, מערכת נו"ן, את כט- ד-ה)

קץ הגאולה תלוי בעסק התורה

...לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ ה' מִמִּצְרָיִם. (בא יג, ט)

אפשר לרמוז דקץ הגאולה תלוי בעסק התורה, ואעיקרא חורבן הבית הראשון מקרא מלא "על עזבם את תורתי", ותנא דבי אליהו לא נחרבו הבתים ולא אירע צרה לישראל אלא בעון ביטול תורה, שנאמר "בפשע יעקב כל זאת", ואין "זאת" אלא תורה. וזה רמז לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ, "למען" גימטריא "קץ", כלומר אם אתם רוצים קץ גאולה תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ, ובפרט בגאולה העתידה שהא בזכות משה רבינו ע"ה והוא תבע יקרא דאורייתא כמו שכתב הזהר הקדוש בזוהר חדש. ורבותינו ז"ל אמרו (בבא בתרא דף ח') "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", דבזכות המשניות תהיה הגאולה.

(נחל קדומים אות כ')

גאולה העתידה בזכות משה רבינו

גאולה העתידה בזכות משה רבינו ע"ה, והוא תבע יקרא דאורייתא ואם לא יתעסקו בתורה אינם נגאלים. זהר חדש דף י"ג ע"א. ועיין מה שכתבתי לעיל במערכה זו אות ב' ודוק.

(מדבר קדמות, מערכת גימ"ל אות טו)

בְּחֹזֶק יָד יבוא משיח צדקנו ב"ן דו"ד המל"ך

כִּי בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרָיִם. (בא יג, טז)

יש לדקדק למה כפל הפסוק כִּי בְּחֹזֶק יָד וכו' לפי שכבר אמר (בא יג, ט) וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם: אפשר לומר שרמז הכתוב על הגאולה העתידה שתהיה ביד חזקה של הקב"ה לבדו. וכן איתא במ"ר "וירדפו מצרים אחריהם", אמר להם הקב"ה מי גרם לכם כל אלו, חפזון שיצאתם בו, מכאן ואילך "לא בחפזון תצאו". לשעבר אני ובית דיני הייתי מהלך לפניכם שנאמר: "וה' הולך לפניהם יומם", אבל לעתיד לבא אני לבדי שנאמר: "כי הולך לפניכם ה' ומאספכם אלקי ישראל".

ליל שמורים לכל בני ישראל לגאולה העתידה

לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה'.

דרך רמז אפשר במה שכתב בזהר הקדוש דמיציאת מצרים נמשכו כל הגאולות, והיא היתה הכנה עד הגאולה העתידה, והיינו דאמרינן בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל. וזה שנאמר "ליל" בגימטריא שבעים, רומז לגלות בבל, "שמורים הוא לה'" להוציאם מארץ מצרים וכן מגלות בבל, וגם הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לגאולה העתידה.

(פה אחד - הגדת החיד"א)

הגאולה העתידה תהיה בליל פסח ע"י מלך המשיח

יש לומר כי ראשי תיבות לֵיל שִׁמֻּרִים הוּא לַה' לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַה', גימטריא 'ומשי"ח ב"ן דו"ד מל"ך' לרמוז שגם הגאולה העתידה תהיה בליל פסח על ידי מלך המשי"ח, וכן איתא בפ"ק דראש השנה 'בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, שיהיה במהרה בימינו אמן.

(לחם מן השמים - מא"ן)

הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב: (בא יג, ד)

ועוד רמז תיבת הָאָבִיב עם הכולל גימטריא **אהי"ה** רומז לבינה, דבה חידו דכלא ומשם נתעורר גאולת יציאת מצרים ועל כן הוזכר חמישים פעמים יציאת מצרים בתורה כמ"ש בזוהר הקדוש. ומשער הנ' תהיה הגאולה העתידה כמשז"ל דביציאת מצרים היתה ממ"ט שערי בינה וכמ"ש הרב הגאון מהר"א מקראקא בספר מעשה רוקח.

וזה אפשר רמז כי תיבת **הגאולה** גימטריא ן' [50] שמשם תהיה הגאולה העתידה, ואפשר זה רמז "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ן' פלאות במהרה בימינו.

(פני דוד אות יג)

ועוד כל המניח תפילין כאילו קיים כל התורה כולה, וכן איתא במדרש תהלים. ואמרו ז"ל שבזכות התורה תבוא הגאולה.

ועוד כי תיבות **כִּי בְּחֹזֶק יָד** גימטריא ב"ן דו"ד המל"ך, לרמוז **כִּי בְּחֹזֶק יָד ה'** לבדו של הקב"ה, כמו שרמזתי יבא בן דוד המלך, שהוא משיח צדקנו שיבא בב"א.

(לחם מן השמים - מא"ן)

קריעת ים סוף תהיה שוב לעתיד לבא

וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ... (בשלח, שמות יד, כז)

והנה רז"ל (שמות רבה פכ"א) אמרו: אמר משה לפני הקב"ה אתה אומר לי שאקרע הים וכו', א"ל הקב"ה וכו' כך התניתי עמו מתחילה שאני קורעו שנאמר **וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר לְאֵיתָנוֹ** לתנאו שהתניתי עמו מתחילה וכו'.

ונהירנא שראיתי המכתב להרב המקובל הגדול מהר"ר **מאיר פאפירש כ"ץ** זלה"ה בספר טל אורות כת"י שדקדק דאם **לאיתנו** פירושו **לתנאו** כשמז"ל הוא הו"ל לכתוב לאומרו בבקיעת המים ולא בחזירתם, ופירש בשם רבו מהר"ר **ישראל אשכנזי** במשז"ל שקריעת ים סוף תהיה לעתיד לבא, כמש"ה (ישעיה יא, טו) **וְהֶחֱרִים ה' אֵת לְשׁוֹן יָם מִצְרָיִם**, לכן אי כתב רחמנא גבי הבקיעה הוה אמינא דתנאי אחד התנה הקב"ה בו בפרק ולא עוד, לזה כתב **לְאֵיתָנוֹ - לתנאו** בחזרת המים להורות דגם אחר שנקרע הים וחזר כמנהגו, הנה זה עומד עדיין בתנאו ליקרע לישראל לעתיד, אלו דבריו דברי פי חכם חן.

ועל פי דבריו יתבאר אצלי לשון בראשית רבה פרשה ה' וזה לשונו: אמר רבי יוחנן **תנאין** התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, הה"ד **וַיָּשָׁב הַיָּם לְאֵיתָנוֹ לתנאין** שהתנה עמו עכ"ל. ולכאורה יפלא מה הלשון אומרת **תנאין** התנה וכו' ל **תנאין** שהתנה וכו' ומאן נינהו **תנאין** לשון רבים, אין כאן אלא תנאי זה, וכך כתוב **לְאֵיתָנוֹ לתנאו** יחיד. וכבר הרב מהר"ש יפה נתקשה בזה.

ועל פי דברי הרב הנזכרים מה טוב ומה נעים דשפיר דייק רבי יוחנן לומר **תנאין** התנה הקב"ה עם הים וכו' **תנאין** תרי ודאי, חד תמן וחד לעתיד לבוא כדכתיב **וְהֶחֱרִים ה' אֵת לְשׁוֹן יָם מִצְרָיִם**,

וז"ש הה"ד **וַיָּשָׁב הַיָּם ...לְאֵיתָנוֹ**, כלומר דמדכתיב **לְאֵיתָנוֹ** בחזרת המים ולא כתיב כשנבקע הים שמעינן דאכתי פש תנאי אחר לעתיד לבא, וז"ש **לתנאין** שהתנה עמו.

(ראש דוד)

גאולת מצרים גורמת גאולה העתידה

כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם (בשלח טו, יט)

כתוב בזוהר הקדוש, דמגאולת מצרים ימשך ויגרום גאולתנו העתידה במהרה בימינו.

ובזה אפשר מאמר המכילתא, "ה' ימלוך לעולם ועד", מפני מה, **כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה**, ודשו בי' רבים. אך אפשר שהכוונה כי מה שכתוב "ה' ימלוך לעולם ועד", היינו באחרית הימים, ומפני מה נזכר בשירה ונתן טעם, כי בא סוס פרעה, דגאולת מצרים גורמת גאולה העתידה ואם כן הוא מכלל השירה...

ובזה אפשר לפרש מזמור ק"ז, "הודו לה' כי טוב", הגם שנראה לעין, טוב יחידי, ממנו נמשך על אחת כמה וכמה, כי לעולם מתמיד חסדו הראשון ומשם ישתלשל חסדי חסדים. והראיה, "אמרו גאולי ה'", לעתיד, שגאולת פרעה היתה סיבה והמשכה לקיבוץ גלויות. וז"ש "אשר גאלם מיד צר", פרעה זה סיבה "ומארצות קבצם "וכו'ת דגאולת מצרים משך נמשך לגאולה העתידה כמ"ש בזוהר הקדוש.

(דברים אחדים - דרוש כא לשבת זכור)

בשמירת שבת יבוא המשיח ותהיה הגאולה

וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם (בשלח יז, ח)

אמרו רז"ל (שבת קיח, ב) דבעון חילול שבת בא עמלק, וזהו כונת רבותינו ז"ל (ויק"ר ג, א) שאמרו אין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת שנאמר "בשובה ונחת תוושעון", כיון דבגאולה העתידה במהרה בימינו ימחה זכר עמלק איך יתכן

ועדיין העון שבא עמלק ישנו בישראל, לכן לא אפשר לבוא הגאולה עד שנשמור שבת...

ואפשר זה רמז הפסוק "ה' מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ ה' עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט", ורבינו **האריז"ל** אמר **'גואל שבת'** אותיות **'גאות לבש'**, דבשמירת שבת יבוא גואל. והטעם לבש ה' עוז התאז"ר גימטריא תרי"ג דשומר שבת כאילו קיים כל המצוות, דשקולה שבת ככל התורה כמ"ש רז"ל ולכן בשמירת שבת תבוא הגאולה...

ואפשר לרמוז ה' מלך גאות ס"ת גימטריא **משיח בן דוד**, דבשמירת שבת יבוא המשיח.

(רוח חיים - דרוש ט"ו לשבת זכור)

השמ"ד שנים הנשארים יהיו בד' מלכויות

וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֵם בַּעֲמָלֵק... (בשלח יז, ח-ט)

אפשר לומר עם מה שכתבו המפרשים, והזכרנו דבריהם אנן יד עניי בכמה דוכתי, שהיו ישראל צריכים לישב ת"ל [430] שנה במצרים, כמנין ה' פעמים אלקים, וישבו פ"ו [86] כמנין שם אחד של אלקים [=86], והד' שמות נהפכו לרחמים, שמות הוי"ה, וכאשר נוציא פ"ו [86] מת"ל [430], ישאר שמ"ד [344], ומשה רבינו שעולה אחד יותר על שמ"ד אלים זכותי' להוציאם. וזהו שכתוב "וזה לך האו"ת כי אנכי שלחתיך", האות היתר על שמ"ד.

והרב תורת חיים בשיטתו לחולין דצ"א כתב, כי השמ"ד שנים הנשארים יהיו בד' מלכויות, וזהו כי השמ"ד תשמדון. וכתבנו, כי ת"ח מופלא לא מסתפי משמד, כי יש בו ניצוץ משה רבינו ע"ה, וכמ"ש רבינו האר"י זצ"ל, דזה שכתוב בש"ס, משה שפיר קאמרת.

וזה שכתוב, **וַיָּבֹא עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם**, רפידים גימטריא שמ"ד [344], (ואע"ג דהכא לא כתיב ביו"ד הא כתיב למעלה והכא הנקודה היא העולה ליו"ד), שבא בטענות שמ"ד, שני גלות הנשארים, **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוֹשֻׁעַ**, שהוא תלמיו והשפיע

מטובו, ובקרבו ישים אור ב"ו, **בְּחַר לָנוּ**, לי ששמי משה, ואמר לו הקב"ה, וזה לך האות, היתר על שמ"ד, בזה תגאלם, ואתה נשפע גם כן ממני, **בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים**, ואפשר, **לָנ"ו** גימטריא אלקים, ולזה **בְּחַר** בשביל **לָנוּ**, רצונו לומר אלקים.

(דברים אחדים - דרוש טו"ב לשבת זכור)

בחבל עתידה ללקות מלכות רביעית

וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב. (בשלח, שמות יז, יג)

בילקוט, ויחלוש יהושע. רבותינו אמרו הפיל עליהם גורלות, ד' שמות נקרא, גורל, חלש, פור, חבל. בחלש לקה עמלק שנאמר "ויחלוש יהושע", בגורל ופור לקה המן שנאמר "הפיל פור הוא הגורל". בחבל עתידה ללקות מלכות רביעית שנאמר "חבלי יולדה יבואו לו", עכ"ל. ...ואפשר, דנקרא פורים, לרמוז שתי גורלות, דהמן ודעתיד לבא, ולכך אמרו זכרונם לברכה, דפורים אינו בטל לעתיד בא, שהוא רמז גם לעתיד לבא שעתידין ללקות בגורל.

(דברים אחדים - דרוש כא לשבת זכור ע' שצב)

אין נגאלים אלא בשמירת שבת ובתורה, כי בגאולה ימחה עמלק

כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק...: (בשלח יז, יד)

...וגם רמז שצריכים אנחנו לשוב מאוד ולעשות מעשים טובים שימחה השר [דעמלק] ויהיה הכל על ידינו, כמו שכתב מהר"ם אלשיך ז"ל, וזהו שכתוב כי **מָחֹה אֶמְחֶה** אני את שניהם **מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם**, דייקא שניהם על ידך. ורז"ל אמרו שבא עמלק על חילול שבת ועל שרפו מהתורה ופי' בזהר הקדוש שרפו ידיהם מהקב"ה כי הוא התורה, כמ"ש בכסא דוד דרוש כ"ד וזה רמז (תצא כה, יט) **לֹא תִּשְׁכָּח**. **תִּשְׁכָּח** גימט' שבת כ"ו שצריך ליזהר מאד בשבת ולידבק בה' שהוא גימט' כ"ו ולא תשכח מלשמור שבת ולידבק בה'. וזה טעם שאמרו רז"ל שאין נגאלים אלא בשמירת שבת ובתורה, כי בגאולה ימחה עמלק וצריך להזדרז באלה שבעבורם בא ואז יגאלנו וימחה עמלק ויהיה שמו וכסאו שלם במהרה בימינו אמן:

(נחל קדומים, פרשת בשלח אות כ')

כי הצדקה מקרבת את הגאולה "ובא לציון גואל"

... כִּי מָחֹה אֶמְחֶה אֶת זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם...וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לה' בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר: (בשלח יז, יד-טז)

[בפורים יש] מצות מתנות לאביונים... ואפשר לדקדק אומרו "ומתנות לאביונים" דהול"ל 'צדקות' לעניים, דהכונה שיתן להם בתורת מתנה ולפייס לאביונים ומשום הכי נקטי "ומתנות לאביונים". ואמרו (פ"ק דבתרא ט, ב) דהמפייס לעני מתברך בי"א ברכות, והוא רמז שאין השם שלם בעבור עמלק דכתיב כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ וכו', נעלם ו"ה גימטריא י"א, ומשום הכי נצטוינו לתת מתנות לאביונים בדרך פיוס שמתברך בי"א ברכות כנגד ו"ה של השם, שימחה עמלק ויהיה שמו שלם.

ואפשר שזה טעם מה שאמרו רז"ל על הפסוק "שמרו משפט ועשו צדקה" וכו', כי הצדקה מקרבת את הגאולה, כי הצדקה הנה היא לפייס לעני ואז מתברך בי"א ברכות ובזכות זה יהיה השם שלם וימחה זכר עמלק ובא לציון גואל.

וזה אפשר רמז מאי דתנן (מגילה ב, א) מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו, כי **י"א** נגד ו"ה שבשם שיהיה שמו שלם, ו **י"ב** הוא כנגד ו"ה ו **א'** של כסא, שיושלמו והוא גימטריא **י"ב**, וי"ג גימטריא **אחד**, דכשישראל הם באחדות ועוסקים בתורה שנקראת 'לחם' גימטריא 'מגלה' תהיה הגאולה כשם שהיתה הגאולה מהמן בכח האחדות שאמרה אסתר "לך כנוס את כל היהודים" כמו שאמרו ז"ל והדר קבלוה לתורה. וי"ד י"ה רמז כי **י"ד** על כס **י"ה**, ומשום הכי ירושלים שנקראת 'כסא' קורין בי"ה שיהיה השם שלם וכסאו שלם.

(רוח חיים - דרוש י"ז לשבת זכור)

בזכות התורה תהיה הגאולה במהרה בימינו

כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגֵּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל (יתרו יט, ג)

כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב. אלו הנשים כמו שאמרו רז"ל. ובמדרש (הביאו הרב צמח דוד ז"ל ברמזי הפרשה) בשעה שקבלו התורה נתבשרו בשורה רעה שעתיד

אדום להשתעבד בישראל. ומלבד הפשוט דהקול קול יעקב וכשאין הקול קול יעקב, שבטלים מתלמוד תורה הידיים ידי עשו, יש לרמוז כי התורה נקראת שלום, **ושלום** גימטריא **עשו**, וכשאנו מחזיקים בתורה שהיא שלום, מבטלת עשו שנקרא שלום, וכשמבטלים משלום שהוא התורה אז שולט עשו, שבטלו שלום שהיא התורה. וגם כשלא יש שלום דיש שנאת חינם יבא עשו, תמורת שלום מלחמה.

בזכות נשים צדקניות שנשמרו מזנות היתה הגאולה

גם שלום הוא יסוד, ובזכות נשים צדקניות שנשמרו מזנות היתה הגאולה וזכינו לתורה שהיא שלום, ולכן הקדים הנשים **כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב** ששמרו היסוד שהוא שלום, וזכינו לתורה שהיא שלום. וזה רמז הפסוק "מוציא אסירים בכושרות", כמו שאמרו זכרונם לברכה, בשכר נשים צדקניות שגדרו עצמן מזנות, וסמיך לי' "אלקים בצאתך" וכו' זה סיני דבזה זכינו לתורה.

...גם אדום בגימטריא נ"א שם רמז שישתעבדו תחת אדום, והכוונה שאם יקיימו התורה שניתנה ביום נ"א ינצלו מ**אדו"ם** גימטריא **נ"א**. ואחר אותיות אדום הם אותיות 'נבזה' כמו שאמר הכתוב "בזוי אתה מאוד". ואם יפרקו עול התורה שאין הקול קול יעקב אז הידיים ידי עשו, והוא עיקר הגלות המר והארוך, ובזכות התורה תהיה הגאולה במהרה בימינו כמו שאמרו רז"ל.

(חומת אנך - יתרו יט, ג)

בזכות מצות כיבוד אב יבא משיח בן דוד

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ (יתרו כ, יב)

והגם שאב שמחל מחול נענש בדיני שמים, ומכל שכן שצריך להיזהר בכבוד אבינו שבשמים, ואם נעשה כך יבא משיח הרמוז בס"ת כב**'ד** א**'ת** אבי**'ך** גימטריא "משיח בן דוד" שיבא במהרה בימינו אם נשמור התורה שעיקרה כ"ב אותיות כר"ת כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ גימטריא כ"ב.

(חומת אנך)

בזכות השבת יבא הגואל

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. (יתרו כ, ח)

רבינו אפרים ז"ל בביאורו על התורה כתיבת יד, כתב אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ ר"ת "אליה", שבזכות שבת תזכו לביאת אליה עד כאן דבריו. וכן אמר בויקרא רבה (פרשה ג') אין ישראל נגאלין עד שישמרו שבת. וכן ראיתי לגורי האר"י זצ"ל שכתבו "גאות לבש" הוא צירוף "גואל שבת" דבזכות שבת יבא גואל.

(פני דוד)

בזכות הצדקה יבא משיח

אִם-כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת-עַמִּי אֶת-הֶעָנִי עִמָּךְ.." (משפטים כב, כד)

אִם- כֶּסֶף תַּלְוֶה. ר"ת תכ"א, ועם הג' תיבות הם **תכ"ד** בגימטריא **משיח בן דוד**, דעל ידי הצדקה תהיה גאולה ויבא המשיח כמו שאמרו רז"ל.

אי נמי דאמרו בתנא דבי אליהו כי אמת נקראת צדקה, ואפשר דיש ס"ד דההלוואה לא חשיבה צדקה כיון שאינו נותן לו משלו אלא מלוה ונפרע, לזה רמז שההלוואה היא צדקה מעולה כמו שכתב הרמב"ם (פרק ח' דמתנות עניים), וזה רמז כי תיבת "**תלוה**" בגימטרי' **אמת** שהיא צדקה כאמור. ואפשר לרמוז דר"ת אִם-כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת- בגימטריא **משיח בן דוד**, דבזכות הצדקה יבא משיח במהרה בימינו אמן.

(חומת אנך חלק א', פרשת משפטים אות יד.)

אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי... (משפטים כב, כד)

תַּלְוֶה גימטריא אמת, **אֶת** אפשר לרמוז דעל ידי הצדקה יהיה יחוד ליקבה"ו, וזה רמז אמת רמז להקב"ה, **אֶת** לשכינה, וזהו **אִם כֶּסֶף**, אם תתן כסף לצדקה דע לך שיהיה יחוד אמת עם אֶת.

אֶת הֶעָנִי מילוי עני "וד ינון", שם רמז שעל ידי הצדקה מייחד וד – קבה"ו, ובזכות הצדקה יבא ינון שהוא המשיח.

(נחל קדומים)

יש תקוה לישראל למוד בתורה ותבא הגאולה

כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ: (משפטים כג, ה)

רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ. במסורה, רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ, לפתח חטאת רובץ, רובץ בן המשפתים.

ואפשר רמז כמו שכתבו המפרשים דשעבוד מצרים היה ת"ל שנה, וקושי השעבוד היה פ"ו שנה לבד, והוא כמנין אלקים, והיו צריכים לישב ת"ל שנה כמנין חמשה פעמים אלקים, ולא ישבו כי אם פ"ו, ונשארו שמ"ד, והם ארבע גלויות ולכן קוראים רז"ל 'שמד' לגלות. ושמ"ד וד' גלויות הוא כמספר "משאו" עם הכולל.

וזה שנאמר **רֹבֵץ** תַּחַת מַשָּׂאוֹ בד' גלויות ושמ"ד שנים כמנין "משאו" עם הכולל, וכל זה גרם היצר הרע שנאמר בו לפתח חטאת **רובץ**, דאלמלא עשו העגל היה חירות משעבוד מלכויות. אך יש תקוה לישראל למוד בתורה ועל זה תבא הגאולה, כמו שאמר הכתוב "גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם", ואמרו רז"ל בזכות המשניות יבוא המשיח, ואמרו בזהר חדש דגאולה זו בזכות משה רבינו והוא תבע יקרא דאורייתא, ולכן הגאולה בזכות התורה. וזה שנאמר **רוֹבֵץ** בין המשפתים כישששכר שעוסק תדיר בתורה, ואז רני ושמחי בת ציון ר"ת רובץ מלא.

(חומת אנך)

עתידים לחזור לימות המשיח

וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ. (תרומה כה, כג)

וְעָשִׂיתָ שֻׁלְחָן. 'שלחן' גימטריא למשיח, כי כל כי שרת שנגנזו וניטלו עתידים לחזור לימות המשיח.

(חומת אנך)

כשיבא משיח צדקנו יהיו ב' מקדשות נגלה ונסתר

וְאַתָּה תְּצַוֶּה ... וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד: (תצוה כז, כ)

לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד. רמז למשיח צדקנו כמו שכתוב בש"ר פרשת תרומה ע"פ שמן למאור שהוא רמז למשיח, הוא ברחמיו יגאלנו למען שמו, ציון נשאל דר"ך ובא לציון גואל במהרה בימינו אכי"ר.

...כשיבא משיח צדקנו יהיו ב' מקדשות האחד נגלה והשני נסתר ויהיה על גבי הנגלה ולא יתראה, וזה שכתוב "כתי"ת" רמז לב' מקדשות. וכשיבא משיח יבנה בית המקדש מעשה ידי י"וצר, וזהו "למאור", שהבתי מקדשות אחד נגלה והב' באתכסיא על גביו, וזהו "להעלות נר תמיד", שיקשר הכל למעלה.

(כסא דוד - דרוש ו' לשבת זכור)

שם הקדוש שעל מצח משיח בן דוד

וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה': (תצוה כח, לח)

לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה. רמז דבצדקה מיחד השם הקדוש הוי"ה ב"ה בסוד "והי"ה מעשה הצדקה" כמ"ש האר"י זצ"ל, "והיה על מצחו" כמ"ש האר"י זצ"ל דמצות הצדקה מאירה במצח יותר משאר מצוות בסוד "וצדקתו עומדת לעד", ואמר לשון יחיד ע"ד מה שפירשו הראשונים "ועבדתם וכו' ובירך וכו' לכל אחד כפי כונתו.

עוד רמזתי דבזכות הצדקה יבא משיח צדקנו כמו שאמרו רז"ל שהצדקה מקרבת את הגאולה, וכתב הרב הקדוש מהר"ש מאסטרופלי ז"ל כי במצח המשיח כתוב **כד"ת** שם קדוש בגימטריא משיח בן דוד והוא משבט יהודה. והנה כד"ת יהודה בגימטריא 'תמיד' וזהו **וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד, לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה'**, שתמשך הגאולה מנון שערי בינה, והרמז **לִפְנֵי ה'**, וכן הגאול"ה גימטריא ן' ויבנה בית המקדש **לְרָצוֹן לָהֶם** ע"י הקרבנות **לִפְנֵי ה'** בבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

(אהבת דוד - דרוש י"ד לשבת זכור)

ואז יבא משיח הרומז בתיבת חשן

רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ. (תצוה כח, טז)

רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל... כפי הגלות המר. **רבוע**, שהוא גלות ד' [רביעית] באדום, **יהיה כפול**, כי בעוה"ר כפול ומכופל. והתיקון הוא, תלמוד תורה, וכמ"ש "גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם", וז"ש **כפול**, גימטריא קול, דאם הקול קול יעקב אין הידיים ידי עשו, וקרא איירי בחשן **וחשן** גימטריא **משי"ח. וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֵּאַת אֶבֶן**, שיהיה כל עסקנו לתקן השכינה הנקראת אֶבֶן, שתתמלא, ואז יבא משיח הרומז בתיבת **חשן**, ויבנה בית המקדש בב"א כי"ר, וממ"ל.

(דברים אחדים - דרוש כ"א לפרשת זכור)

תיקון הירך יהיה כשיבא משיח וימחה זכר עמלק

וְלָקַחְתָּ מִן הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלֻּאִים הוּא. (תצוה כט, כב)

וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלֻּאִים הוּא. ...מ"ש מהר"א גלאנטי ז"ל, דשר עשו נגע בירך יעקב ומשך הדין מצד הנצח שיהיו יונקים החיצונים מן הירכיים, וכשאחד עשר שבטים השתחוו לעשו נתחזק פגם הירך. והיה כח לשאול הבא מבנימין שלא השתחוה לעשו לתקן הירך, ולכן נצטוה להלחם בעמלק. וכשהחיה את אגג חרה לשמואל שמא חזר פגם הירך, עד שאמר לו הקב"ה דדוד המלך ע"ה יתקן הפגם בשירותיו ויתבשמו הגבורות, וזהו "נעימות בימינך נצח", ומרדכי אחמי ירך לעשו, דהוא מבנימין דלא השתחווה לעשו וחטף הירך, כמ"ש בסבא עיין שם באורך ...

וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין, שנראה מדברי מהר"א גאלנטי ז"ל, דאינו נגמר תיקון הירך לגמרי עד שיבא משיח וימחה זכר עמלק. לזה אמר **וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין**, מהרה יגמר תיקונו, ואז **כִּי אֵיל מִלֻּאִים הוּא**, דאיל קשה ומהרה יבנה בית המקדש במהרה בימינו, ואז מילואים יתמלא השם והכסא שלם, וזהו **מִלֻּאִים הוּ"א**, ה"ו משם המיוחד והא' מכסא, אמן כן יאמר ה' בעגלא ובזמן קריב, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן. ומה' מענה לשון.

(דברים אחדים - דרוש טו"ב לשבת זכור)

הקב"ה מוחל לישראל בעבור המשיח

וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה'. (תצוה ל, י)

אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים. תקנו ללמוד היום פרשת זכור בכל תפוצות הגולה, והטעם, לזכור העוונות שבסיבתם בא זדון עמלק ויבא קלון המן ולהמנע מהם לשוב בתשובה, וסימנא מילתא, **אדם** ר"ת אכילה, דיבור, מעור, אשר המקלקל באחד מהם אינו אדם.

...מעור כי זה כ"ל האדם, הן כ"ל יק"ר לאפוקי קרי, ומאוד צריך להיזהר בזה, כי כל תוקף היצה"ר הוא להחטיא האדם בכמה מיני אופנים. וזהו והנחש היה ערו"ם - אותיות **מעו"ר**- 'מכל', כי כל מעייניו וערמתו לצודד נפשות ובפרט בזמן הזה, "כי עת לחננה" זמן גאולה במהרה בימינו, ואין [בן] דוד [בא] עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ומה גם כי אנו באלף הששי הרומז ליסוד, ואנו צריכים לתקן היסוד, ועל כן יתגבר כארי לשמור ברית הלשון וברית המעור, כדת מה לעשות, ואין צריך לדבר בזה כי כבר נודע תמרור העון הזה וכמה מיני פגם עושה בנפשו רחמנא ליצלן.

וגם זה בכלל זכירת עמלק, כי ניצולו מהמן בזכות המילה, כמו שנבאר. והיו לטוטפות בין עינינו לשמור הברית....ולשמור הוד הברית כדת מה לעשות שלא יהיה שחוק וקלות ראש הגורמים להרגיל לערוה או לאביזרא.

עוד רמזתי, שיבא משיח צדקנו ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו, שאז יהיה כפורים כמו פורים, כמו שכתוב בתקוני הזהר הקדוש, ובא לציון גואל במהרה בימינו כן יהי רצון. ועוד אמרו ז"ל, שכאשר הקב"ה אומר למשיח שיגאלנו, משיב, הם חוטאים ואין רצוני לגאול גוי חוטא, אז אומר לו הקב"ה ידעתי בני ידעתי שאתה רוצה שאכפר חטאתם, יהי כדברך ונסלח להם. וזה רמזתי **חטאת הכפרים**, שיבא משיח צדקנו, ואז הקב"ה בעבורו מוחל חטאתנו ומקבץ נדחנו, ויבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו, יראו עינינו וישמח לבנו כן יהי רצון.

(דברים אחדים, דרוש כח לשבת זכור)

בזכות המנורה אביא לכם המשיח

נרות המנורה יש בהן כמה טעמים:

(ז) בזכות להעלות נר תמיד תזכו להקביל נר מלך המשיח (ויקר"ר פרשה ל' פיסקא י"א), שנאמר (תהלים קל"ב, יז):"ערכתי נר למשיחי".

(ח) פרשת בהעלותך (במדבר רבה פרשה ט"ו פיסקא ב'), אם אתם זהירים להדליק הנרות לפני, אני מאיר לכם אורה גדולה לעתיד לבוא, שנאמר (ישעיה ס, א): "קומי אורי".

(יב) בזכות המנורה אביא לכם המשיח ולעתיד לבוא שאני עושה לכם אורה והיה ה' לך לאור עולם. (עי' תנחומא פרשת תצוה סו"ס מ"ב)

(מדבר קדמות\ מערכת נו"ן אות זך.נרות)

במה תרום קרן שיחזרו ישראל למלכותם ויגאלו

כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם. (כי תשא ל, יב)

כי תשא. בגמרא (בבא בתרא דף י' ע"ב) אמר רבי אבהו אמר משה לפני הקב"ה במה תרום קרן ישראל? אמר לו: ב"כי תשא", ופרש"י אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה.

ואפשר לפרש במה שאמרו (מסכת שבת דף קלט) "אין ירושלים נפדית אלא בצדקה", שנאמר "ציון במשפט תפדה ושבי'ה בצדקה". ולכאורה אינו מובן, דקרא כתיב "במשפט תפדה", ואיך קאמר דאין נפדית אלא בצדקה, ומייתי ראי'ה מקרא היפך דרשתו.

ואפשר לומר במה שאמרו בש"ס ובזהר חדש באורך דצריך תשובה כדי שתבא הגאולה. והתשובה אינה מקובלת אלא אם כן יש לנו דין בנים, דאב שמחל מחול כידוע, ומהצדקה מורה שיש לנו דין בנים כמו שמובא בגמרא לעיל (ב"ב י, ב) דאמר רבי עקיבא לטרונוספורוס. והשתא אתי שפיר דאין ירושלים נפדית אלא בצדקה להורות דיש לנו דין בנים, ותשובתם מקובלת ותפדה ירושלים.

וזו כוונת הכתוב "ציון במשפט תפדה", היינו משפט להוכיח דיש לנו דין בנים, והדר מפרש מהו המשפט, "ושבי'ה בצדקה" כלומר השבים בתשובה יתקבלו בצדקה, דמהצדקה ניכר שיש לנו דין בנים ותתקבל התשובה ואז נפדית ירושלים.

והשתא נבא למאמרין, דאפשר דהיינו דקאמר משה במה תרום קרן ישראל, דהיינו מלכות ישראל, על דרך אצמיח קרן לדוד, הכוונה באחרית הימים במה תרום קרן שיחזרו ישראל למלכותם ויגאלו, דהגם שיחזרו בתשובה, מידת הדין תצא לטעון שאין לקבל תשובתם. אמר לו ב"כי תשא" דהיינו צדקה כמו שפרש"י, דעל ידי הצדקה מוכח דיש לנו דין בנים, ואם כן תתקבל תשובתנו "ובא לציון גואל".

(פתח עיניים, בבא בתרא י, ב)

אם נשמור שבת יבא גואל וימחה עמלק

וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִוא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ:
(כי תשא לא, יג-יד)

ובתחילה נדקדק כי ד' פעמים בפרשה קטנה זאת בפסוקים הנזכרים ובפסוקים הבאים כתיב הוא וקרינן היא וצריך טעם לומר איזה רמז.

ואפשר כי במלחמת עמלק כתיב כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק, ואמרו ז"ל אין השם שלם ואין כסאו שלם עד שימחק שמו של עמלק, וכבר אמרו ז"ל שבחילול שבת בא עמלק וגם גאולה עתידה אמרו רז"ל שתהיה כשנשמור שבת, וגורי האר"י ז"ל רמזו "גאות לבש" אותיות 'גואל שבת', אם כן נמצא שאם נשמור שבת יבא גואל וימחה עמלק ויהיה שמו וכסאו שלם כביכול.

....וזהו הרמז **אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הוא** (וקרינן **הִוא**) **בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם**, כי בשמירת שבת יהיה השם שלם וכסאו שהוא אותיות הוא כי בשמירת שבת ימחה עמלק, ובא האות להחזיר עטרה ליושנה כאשר היתה באמנה ונכתב ד' פעמים כי בפסוק "זאת זכרון בספר" נרמזו ד' פעמים, בשלח, תצא, שמואל, מגילה...

(כסא דוד - דרוש טו"ב לשבת זכור)

העיקר צריך לתקן שנאת חינם למען הגאולה

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם: (ויקהל לה, א)

הנה נודע דבית שני חרב בעבור שנאת חינם. ואפשר זהו הטעם שאמרו רבותינו ז"ל שתוכחות [פרשת] "תבא" (דברים כח) נתקיימו בחורבן בית שני, כי תוכחות "תבא" הם צ"ח כמספר 'חנם', ולכן הנה באו בחורבן בית שני שהיה בעון שנאת חנ"ם. ובזה אני בעניי רמזתי פסוק **חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֲלוּ**, כי רז"ל (קהלת רבה עה"פ) דרשו על פסוק "אוהב כסף לא ישבע כסף" אוהב מצוות לא ישבע מצוות. ועתה מוכרחים אנחנו להיות באחדות ולא תהיה שנאת חינם, כי האף אמנם יהיה לנו תורה ומצוות, לא אפשר לבוא הגאולה מאחר שהחורבן היה בעון שנאת חינם, מוכרח להעביר שנאת חינם וזהו העיקר. וזהו שכתוב **חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם**, הגלות היתה בעבור שנאת חינם, אם כן צריך לשוב ולתקן שנאת חינם.

וזה רמז פסוק (הושע סי' יו"ד, ב) **חָלַק לִבָּם עַתָּה יֶאְשָׁמוּ**, דרז"ל (בר"ר כא, ז) אמרו **עַתָּה** היא תשובה, ואם שבו בתשובה ע"י עונותיהם הגזל ועריות. אך בחלקו"ת **חָלַק לִבָּם**, שיש להם שנאת חינם לא עשו כלום. וזה שאמר **חָלַק לִבָּם**, שיש להם שנאת חינם, **עַתָּה** שהיא תשובה, אפילו שעשו תשובה על עוונותיהם **יֶאְשָׁמוּ** ולא עשו כלום כל זמן שחלק לבם דיש להם שנאת חינם.

בזכות התורה תבוא הגאולה

...ובזה יובן מה שז"ל (פס"ז ואתחנן) דהגאולה תבוא במהרה בימינו בזכות התורה דהתורה נקראת שלום והעוסק בתורה צריך שיהיה עניו ואיש שלום כדאמרן. וכמ"ש הראשונים רמז הפסוק "אל כלי חרש על מים חיים", דמי שמחשיב עצמו כאין "אל כלי חרש", אז זוכה תורה "על מים חיים", ולכן בזכות התורה שנקראת 'שלום' והעוסקים בה יש להם שלום, יתבטל עשו גימטריא "שלום" ותבוא הגאולה במהרה בימינו.

ישראל נגאלים בזכות השבת

והיינו דאמרו רז"ל (ויק"ר ג, א) דאין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת, דיסוד שהוא שלום ההוא צדיקא בשביעאה אחיד שהוא מלכות ובזה יתבטל עשו

שהוא גימטריא שלום ותבוא הגאולה, והיינו דאמר הקב"ה לתורה דישראל ילמדו התורה בשבת, דהתורה שלום ושבת מלכות וההוא צדיקא בשביעאה אחיד (זח"ב רעו, א).

...אי נמי ע"י אחדות תורה שבת תבוא הגאולה ויבנה המקדש ...ואפשר לרמוז דשבת מכפרת ומסתלק 'חט' משטן נחש ונשאר שן שן וב' כנגד שניהם גימטריא שבת שתבוא הגאולה.

(רוח חיים דרוש י"ד ד"ה א"נ נבוא לחלוקת) [וכן בדרוש ט' שם, ד"ה הלא מראש אדברה, בדברים אחדים דרוש כ"ז ד"ה או רצה חינם, וכן שם ד"ה א"נ אפשר (בהקדמה) בכסא רחמים מסכת כלה פ"ב ה"ג פירוש ד"ה 'מוסר', ובלב דוד פרק טז.]

בזה תלוי'ה הגאולה לתקן עון לשון הרע

...ובזה יתבאר מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל ה' מלך "גאות לבש" אותיות אלו מצטרפות 'גואל שבת', שבזכות שבת גאולה באה עכ"ד. ומלבד משז"ל אלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלים.

יש לתת טעם כי כתבו המקובלים דגלות זה האחרון הוא על לשון הרע וצריך לתקן עון לשון הרע כמ"ש במ"א. וידוע דלשון הרע הוא ככופר בעיקר וחמור יותר מעבודה זרה גילוי עריות שפיכות דמים, ואם כן צריך לשוב ואחר התשובה לקיים מצוות בכל אברינו וזה נמנע כנזכר, אמנם בשמירת שבת דהוי בקיים כל המצוות יתוקן לשון הרע ותבא הגאולה.

ואפשר דרך דרש דהיינו נמי מאמר הנזכר דאמר ר"י משום רשב"י אלא ישמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלים דכתיב "אשר ישמרו את שבתותי", וכתיב בתרי'ה "והביאותים אל הר קדשי". וצריך להבין למה צריך ב' שבתות וכבר כתבו ז"ל דשבת אחת לכפר מה שחיללו שבת ובזכות שבת ובזכות שבת הב' נגאלים.

אמנם אפשר במה שביארנו בעניותנו דאומרו שבת שבתון היינו שישבות במעשה ודיבור כמו שכתוב במ"א בס"ד וכיון דצריכין לתקן לשון הרע ביותר יש להיזהר בשבת מכל דיבורי חול שהוא חילול שבת כמ"ש בזהר הקדוש.

וזהו שכתוב אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות דהיינו שמירה ממלאכה ומדיבור כשם שהוא יתברך כביכול שבת מדיבור ואז היה נתקן עון לשון הרע ונגאלים כי בזה תלוי'ה הגאולה לתקן עון לשון הרע.

(כסא דוד - דרוש ג' לשבת הגדול)

הגאולה העתידה במהרה בימינו היא בזכות משה רבינו

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה. (פקודי, שמות לח, כא)

רבינו אפרים ז"ל בפירושו כת"י כתב, 'על פי' גימטריא 'קץ'. ואפשר לומר במה שכתוב בזוהר חדש (ח"א טו, א) דהגאולה העתידה במהרה בימינו היא בזכות משה רבינו ע"ה והוא תבע יקרא דאורייתא ובזכותו נגאל עש"ב. וזה פשט הכתוב "זכו תורת משה עבדי וכו' הנה אנכי שולח לכם את אלי'ה הנביא" וכו' דביאת אליהו הנביא זכור לטוב לבשר הגאולה תלוי בעסק התורה.

והיינו דכתיב "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם". ופירשו רבותינו ז"ל שנגאלים בזכות המשניות, ולשון 'יתנו' מלשון לימוד ולשון תנן התם וכבר נודע כי משנה הוא משה ן' כמ"ש האר"י ז"ל. וגם מתניתין גימטריא תתק"ס נגד מ' יום ומ' לילה שעמד משה במרום לקבל התורה.

וכתב רבינו אפרים פירושו כתב יד (סוף תשא) וזה לשונו: מ' יום ומ' לילה תתק"ס שעות גימטריא 'תלי תלים' כי מסר לו הקב"ה באותם מ' יום על כל קוץ וקוץ שבתורה תלי תלים של טעמים, ואין אדם יכול לחדש דבר על התורה אם לא נמסר הכל למשה ...ויצדק שם 'מתניתין' למשנה עיקר תורה שבעל פה שקבלה משה רבינו במ' יום ומ' לילה שהם תתק"ס שעות להכניע לילית במחל"ת שהוא גימטריא תתק"ס.

וזה טעם המשניות מבטלים יצה"ר ויש בהם כח להכניע הנז' וגם בזכות המשניות מתקרבת הגאולה שיוכנעו הנז', ואמר "**גם כי יתנו בגוים**" , רוצה לומר אף אם יהיו בגוים בחוצה לארץ, וישראל שבחו"ל עע"ז בטהרה שהם תחת השרים, והתורה והמצוה עולים תחת רשות השר והוא נהנה עם כל זה בזכות לימודם כשיהיה בתשובה, וזהו "**עתה**", כמשז"ל אין "עתה" אלא תשובה, "**אקבצם**", והיינו בזכות משה רבינו ע"ה.

וזה רמז אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן, רצה לומר חסרונות בית ראשון ובית שני והתיקון הָעֵדֻת – זאת התורה - אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה ובזה נגאל והוא ק"ץ הרמוז בתיבות עַל פִּי מֹשֶׁה, דבזכותו תהיה גאולה שלימה ונקומה ונעלה בית א-ל, לראות בטוב ה' בארץ חיים.

(פני דוד אות י"ב)

מקדש שלישי אינו תלוי בזכות - אפילו בדור שכולו חייב יבא הגואל

וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן.. (פקודי, שמות מ, יח)

כתיב בפרשה שלשה פעמים הקמה, א' **תקים** את המשכן, שני **הוקם** המשכן, שלישי **ויקם** משה, וכתבו המפרשים שהם כנגד ג' מקדשים. והרב כלי יקר כתב דמקדש ראשון ושני היו תלויים בזכותם של ישראל, כי מתוך הזכות והתשובה זכו לבנין זה, על כן נאמר **תקים ויקם**, כי זה מדבר בהקמה בפעולה אנושית, אבל מקדש שלישי אינו תלוי בזכות שהרי אפילו בדור שכלו חייב יבא הגואל, ואם כן אינו תלוי בפעולה אנושית אלא מאליו יבנה, לכך נאמר **הוקם** מאליו משמע עכ"ל.

בבית שלישי הקב"ה בכבודו כביכול יקים את השכינה

והרב לא חש שהאמצעי הוא **הוקם** ודריש ליה לגאולה העתידה, ואנו בעניותינו נדרוש כסדרן, כי הוקם מעצמו וירמוז מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב רמ, א) שבבית שני שהיה איסור נשים נכריות, בתולת ישראל קמה מעצמה, והיה בנין בית שני בהיותם משועבדים ולא היתה שמחה שלימה, ולרמוז זה בשני כתוב **הוקם**, שלא היה בשמחה וביד רמה. אבל בבית שלישי כתיב **וַיָּקֶם מֹשֶׁה**, לרמוז דהקב"ה בכבודו כביכול יקים את השכינה, כדכתיב (עמוס ט, יא) **אקים** את סוכת דוד, וזה שכתוב **וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן**. ולפי פשוטו יתבאר היטב במ"ש בזהר חדש (ח"א טו, ב) דגאולה העתידה היא בזכות משה רעיא מהימנא, וזה רמז **וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן**.

(נחל קדומים, פרשת פקודי, ד)

בזכות משה רבינו יבוא משיח בן דוד

וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן. (פקודי, שמות מ, לה)

סופי תיבות **ינו"ן** והבן. ליקוטים כתב יד. וראשי תיבות **שָׁכַן עָלָיו הֶעָנָן** גימטריא **שלמה**, ורמז בית ג' שיבנה ע"י ינון **שמו** גימטריא **משה** [עם הכולל]. וה' ברחמיו יאיר עינינו בתורתו תורת חיים.

(נחל קדומים, פקודי ו')

ועוד אפשר לומר כי ס"ת מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל אֹהֶל גימטריא **ב"ן דו"ד**, לרמוז שבזכות משה רבינו עליו השלום יבוא משיח בן דוד כמ"ש בזהר חדש. כי בזכות משה רבינו עליו השלום תבוא הגאולה העתידה במהרה בימינו אמן.

(מאי"ן - לחם מן השמים)

ויקרא

תחת שלש אלה קול צום ממון תפרה ישע גאולת ישראל

בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. (ויקרא טז, ג)

קו"ל גמטריא צום, וגמטריא ממון, ושלשתן גימטריא **'זאת'**. ודורשי רשומות אמרו כי בזה תחיש הגאולה, וזה רמז "בזא"ת יבא אהרון אל הקודש", וכהנה וכהנה כתבו ורמזו בכמה מקראי קודש, כי הני תלתא כל חדא מינייהו היא סגולה לגאולה. קול קורא בתורה הקדושה – רב התועלת, כי בזכות התורה תהיה הגאולה העתידה, כי הגאולות שעברו היו בזכות אבותינו הקדושים, ודא תהא למיקם סוכת דוד בזכות משה רעיא מהימנא והוא תבע יקרא דאורייתא כמו שאמרו בזוהר חדש (פר' בראשית טו, ב). ועל צו"ם מה היא – תשובה, שכן ראוי להיות חוזר בתשובה אשר צ"ם לו בדרך תשובה, וכשנשוב בתשובה הגאולה מהרה תצמיח. וצדקה תצמיח צמח דוד, וזהו ממון שמחסר ממונו לצדקה, ואין ירושלים נפדית אלא בצדקה כמ"ש בשבת דף קלט. אתה הראת לדעת כי תחת שלש אלה קול צום ממון תפרה ישע גאולת ישראל, ותהי 'זאת' נחמתנו. וכתב הרב זרע ברך

ח"ג פרשת מקץ, כי 'מק"ץ' ר"ת ממון קול צום, ועתה כי דלונו מאוד ואין ממון לצדקה, פשו קץ קול צום, וזהו "קץ שם לחושך", עי"ש באורך.
(מדבר קדמות, מערכת קוף, אות כ')

משה רבינו בעצמו מליץ על הגאולה ובזכותו נגאל

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר. (ויקרא א, א)

רבינו האר"י ז"ל כתב, "ויקרא" א' זעירא, כי אחר עון העגל כשאמר לו "לך רד" נתמעטו ממנו תתקצ"ט חלקי אור שהיו בו, ולא נשתייר רק חלק אחד מאלף חלקים שהיו לו, וא' רבתי במילואה אלף [1000], ולא נשתייר אלא חלק אחד והיא א' זעירא. ובעון שגרמו ישראל למשה שחסרו ממנו אותם אלף חלקים וכשחסרו ממנו נחסרו גם כן מהם, לכן נכנסו ישראל בגלות זה האחרון הנקרא אלף שנים דגלותא, כמ"ש בזהר פקודי (רכז, ב) על פסוק (שיר השירים ח, יב) "האלף לך שלמה", שהם אלף שנים דגלותא. עד כאן דבריו ז"ל.

ואפשר דזה טעם שאמרו בזהר חדש (ח"א טו, ב) כי גאולה זו בזכות משה והוא תבע יקרא דאורייתא, כי הגלות בא מסיבת חסר"ו של אדם מבחר המין אלף אורות, ולכן הוא עצמו ככל צדקותיו מליץ על הגאולה, ובזכותו נגאל, אך תבע יקרא דאורייתא.

וזה אפשר רמז הפסוק **וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה** והא' זעירא, והיא סיבת גלות האחרון. **וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד** שהיא התורה, בזה תהי"ה הגאולה, וזהו **לֵאמֹר**, והוא רמז "לֵאמֹר לאסורים צאו" (ישעיהו מט, ט).
(נחל קדומים, אות א)

יתגלה משיח צדקנו ומלך מלך והכרית זרע עמלק לגמרי

מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: (ויקרא א, א-ב)

רמזתי, מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר [אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לה'], שהתורה הקדושה ציותנו, **לֵאמֹר** בפה זכירת עמלק, והטעם לזכירת עמלק, כדי להישמר מהעונות אשר בעבורם בא עמלק.

...ועוד, בא עמלק בשביל חילול שבת. ולזה צריך להתקדש ולהתקרב לה' בשבת במחשבות קדושות, דהוא יומא דנשמתין, כמ"ש בזהר. וזה רמז נמי באומרו, **אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לה'**, ההתקרבות אליו בשבת קודש.

גם בא עמלק על ביטול תורה, ולזה צריך להגות יומם ולילה, ובתורה הוא מקרב עצמו להקב"ה, דכל התורה היא שמותיו של הקב"ה, וכשיעסוק בתורה לשמה זוהי קרבת אלקים ועי"ז ימחה זכר עמלק. ואז **תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם** שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ...ושלש מצוות נצטוו בכניסתם לארץ, להקים מלך ולהכרית עמלק ולבנות בית המקדש והם כסדרן.

...וכה מבטנו מקרוב, יתגלה משיח צדקנו ומלך מלך והכרית זרע עמלק לגמרי, ואחר זה יבנה בית המקדש ונקריב קרבנות.

וזה רמזתי **תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם**, שע"י זכירת עמלק, ולשמור שבת ותורה, ויחוד ה' בקריאת שמע, יבא משיח וימחה זכר עמלק ויבנה בית המקדש במהרה בימינו, ואז, רוח הקודש אומרת **תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם.**
(דברים אחדים - דרוש י"ג לשבת זכור)

וישלח משיחנו בזכות אבות

וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי ה' וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָּבִיב: (ויקרא א, יא)

עַל יֶרֶךְ. רומז משיח, כמ"ש סנהדרין י"ב עמוסי יריכי נחשון להתפלל על ירך הוא משיח, המזבח זובח יצרו, ואז יתגלה, **צָפֹנָה לִפְנֵי ה'** ללבי גיליתי, וישלח משיחנו בזכות אבות, ובפרט העקידה כמו שכתב הרב המג"ן (בסוף ס' קרבן חגיגה) גימטריא **וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי**, זהו זכות עקידת יצחק בן אברהם, ואפשר ר"ת אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה הוא ר"ת אפר יצחק צבור על המזבח, ובזכותו וזכות אברהם ויעקב אבותינו ע"ה נראה פני משיח והבית בהבנותו בק"ו בב"א בינ"ו וממ"ל.
(חדרי בטן)

הגאולה תלויה בשמירת שבת

[מד"ר פרשה ג'] שאין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת וכו'. ואתיא כמ"ש רבינו האר"י זצ"ל, דרמז גאות לבש" אותיות 'גואל שבת'.

...וסמא דכלא הוא שמירת שבת קודש כי שמירת שבת הוי כאילו קיים תרי"ג מצות ונבראים מלאכים כוללי המצות אשר כח בהם לדחות מלאכי חבלה מבחוץ. ובכניסת שבת באה תוספת נשמה וניצוץ קדוש מהשכינה ושורה בתוכו וכלה גרש יגרש הסט"א מקרבו...

אמור מעתה כי הדבר מוכרח מאוד לשמור השבת כדי שתהיה הגאולה במהרה בימינו, ולא כן להעלות ארוכה ומרפא לנפשנו כי אם בשמירת שבת, הגם שנשוב בתשובה הכל תלוי בשמירת שבת. וזה רמז הפסוק "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו", דעל ידי שמירת שבת תזכו שיבנה בית המקדש "ומקדשי תיראו".

ועוד יש טעם שהגאולה תלויה בשמירת שבת במ"ש בזהר חדש דכשיצאנו ממצרים עמדה מדת הדין וקטרגה שנהי שעמדנו רד"ו שנה לכפר על מה שמכרו השבטים ליוסף הצדיק ע"ה, אך כתיב "ויסרתי אתכם שבע על חטאתכם" ויחזרו למצרים שיהיו בגלות עד תשלום רד"ו ז' פעמים, והקב"ה ברחמיו נתן לנו את השבת דההוא צדיקא בשביעאה אחיד ובזה ניצולנו, ומבואר שם כי בעבור שלא שמרנו את השבת אנו בגלות ...

והיינו דאמרינן במאמרין 'אין ישראל נגאלין אלא בזכות השבת'. שנאמר "בשובה ונחת תוושעון", כי הכל תלוי בשמירת שבת.

(ככר לאדן)

וגם בזכות התורה אנו נגאלים

וגם בזכות התורה אנו נגאלים, כי גאולה זו היא בזכות משה רבינו ע"ה, והוא תבע יקרא דאורייתא, והיינו דכתיב "זכרו תורת משה עבדי וכו' הנה אנכי שולח לכם את אלי'ה וכו', הבט וראה זי"ן של "זכרו" גדולה שם רמז דבשבת

שהוא ז' סוד השכינה נקרא התורה סוד תפארת, ואז יבוא אליהו הנביא זכור לטוב, וזהו שכתוב "זכרו וכו' הנה אנכי שולח לכם את אלי'ה הנביא וכו'.

וישים החי אל לבו דהמדבר בשבת דברי חול ואמירה לגוי ובטל מתלמוד תורה מלבד כי גדול עונו מאוד, עוד בה שהוא מאריך הגלות ומונע גאולת ישראל ובנין בית המקדש ונשא הצעי"ר עליו את כל עונותם.

איברא דישראל קדושים אך אינם יודעים חומר האיסור, זאת היתה לי לשנות ולשלש כמה פעמים בזה אולי ישמע השומע ואיש לרעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק ונזכה לשמור שבתות ה' כסדרן והלכתן מוקפים חומה מתלמוד תורה ומצוות, ובא לציון גואל במהרה בימינו כן יהי רצון.

(ככר לאדן שם)

והמשיח ימחה זכרו דעמלק לגמרי

אוֹ מִפֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָיו יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ: (ויקרא ה, כד)

וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רמז למלחמת יהושע בעמלק. ראשית הג"ש למלחמה. **וַחֲמִשְׁתָיו** רמז לגדעון שאול דוד מרדכי משיח, שכולם נלחמו בעמלק. והמשיח ימחה זכרו [דעמלק] לגמרי. **יֹסֵף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ**, רמז דחסר אותיות 'הוא' כביכול מהכסא ומשמו הגדול, וכשיבא משיח שהוא אחרון אז יהיה שמו וכסאו כ"י שלם באשר הוא.

עוד רמז משז"ל, דאמר הקב"ה, אני הצתי אש עלי לשלם, וזה **וְשִׁלַּם אֹתוֹ**, כ"י, **בְּרֹאשׁוֹ**, הבית המקדש, כמ"ש "מרום מראשון", **וַחֲמִשְׁתָיו** רמז לה' גלויות, מצרים בבל מדי יון אדום, **יֹסֵף עָלָיו**, בטובה דמדה טובה מרובה, והיתה לה' המלוכה במהרה אמן כן יהי רצון.

(דברים אחדים דרוש ט' לשבת זכור)

הגאה בגאותו מעכב המשיח ובטל המזבח

זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו. (פרשת צו, ויקרא ו, ב)

...ואפשר במה שכתב מהרח"ו זצ"ל דהגאוה נמשכת מיסוד האש והוא ניכר החוש"ה אל העי"ן, גם אמרו רז"ל (סנהדרין צח, א) אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל, ואם כן הגאה מעכב המשיח וראוי הוא להענישו באש כי בעבורו בטל המזבח ואנו בגלות, וזהו שאמר רבי לוי נימוס היה מקדם קדמתה שהגאה משפטו באש מדה כנגד מדה שהוא נמשך אחר יסוד האש, וכך נאה לו ומשפטו חרוץ לשעבר, וזהו נימוס היה לשעבר.

...וזהו שאומר הכתוב **זאת תורת העלה** כלומר נימוס היה במשפט העולה, רמז לגאה שמשלו נתנו לו גיהנם, **הוא העלה** רמז כי עתה מעותד לדין אחר להישרף **על המוקדה**, בעבור המזבח שבגאותו מעכב המשיח ובטל המזבח, **כל הלילה** כל הגלות הדומה ללילה.

(נחל קדומים, פרשת צו, ב)

בזכות הזובח את יצרו נזכה למשיח צדקנו

על מוקדה. דנצטוינו לשרוף החמץ ואין ביעור חמץ אלא שריפה, ומזה תשכיל לבער היצה"ר [היצר הרע]. וזהו **על המוקדה כל הלילה** לזבוח יצרו כל ימי חלדך בעולם הזה שהוא לילה, **עד הבקר** שתלך לעולם הבא, **ואש המזבח** אש הזובח יצרו שיתחכם ומלהב לבו בעבודתו יתברך, **תוקד בו** ביצה"ר ושורפו כחמץ.

ועוד רמז בזה, נזכה למשיח צדקנו, כי **א"ש המזב"ח** גימטריא 'המשיח', ואז **תוקד בו** ביצה"ר, ובלע המות לנצח, ועינינו תראינה ירושלים נוה שאנן, ויבנה בית המקדש במהרה בימינו אמן כן יהי רצון.

(דברים אחדים - דרוש כ"ב לשבת הגדול)

טעם מה שאמרו רז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל

והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה: (פרשת צו, ויקרא ו, ט)

בספר חסד לאברהם (מעיין שני עין הקורא נהר נ"ז דף כ"ד ע"ד מד"א) וז"ל: אחר שיצאו ישראל ממצרים מה עשה הקב"ה, חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, וצוה לישראל בכל שנה ושנה שיעשו ימי הפסח בהשבתת חמץ ואכילת מצה.

וסוד הענין הוא כי היותר רשע שבישראל אעפ"י שירבה להרשיע ולפשוע אי אפשר להכנס בהיכל ן' [חמשים] של טומאה עד שירשיע ויפשיע ת' [400] יום רצופים זה אחר זה, ובכל שנה ושנה שלשים יום קודם הפסח הקב"ה עושה להם ישראל משוא פנים ברוב חסדיו ומתחיל להוציא נפשותם מהיכלות הטומאה מעט מעט שעור א' משלשים בכל לילה באופן שבליל ביעור חמץ כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון מהן שיעור חלק א' מל' [שלשים] משיעור הכמות שהיו נכנסין ליל שלשים וא' קודם הפסח, ובליל פסח אין נכנסים כלל ועיקר וכולם פטורין ובני חורין וכו' עכ"ל, והוא ענין מחודש ונפלא וממנו ניקח בנותן טעם לפק"ד כמה ענינים ...

וזה טעם מה שאמרו רז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל, וכיון דל' יום קודם הפסח ברוב חסדיו יתברך הוא מוציא ממסגר נפש ישראל אשר בהיכלות הטומאה, אין זמן כשר ונכון [יותר מזה] בזה לגאולה

ולכן אנו מקוים שבניסן תהיה הגאולה העתידה

מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה. רמז כי גם עתה ליל פסח כבר יצאו הנפשות מכל שערי טומאה והם בני חורין, וזהו **מצות תאכל במקום קדש** בכל פסח שאנו אוכלים מצה אנחנו במקום קדוש בני חורין מהסט"א, ולכן אנו מקוים ד[ב]ניסן תהיה גאולה העתידה, כמש"ל דזהו הטעם שהנשמות יוצאות מרשות הסט"א, וזהו **בחצר אהל מועד יאכלוה**, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו.

לעתיד תהיה גאולה שלימה וקיימת

ואפשר להסמיך כי ר"ת בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד עם הל' של אהל הוא **אלב"ם**, רמז לגאולה העתידה שתהיה באלפא ביתא אלב"ם, כמ"ש בהקדמת עיר דוד משם הזהר הקדוש דגאולת מצרים היתה בסוד תשר"ק והיתה הגאולה מתמעטת, אך לעתיד תהיה באותיות אלב"ם שמוספת והולכת גאולה שלימה וקיימת, רמז די"ש אחזי לעמך בבית מקדשך ר"ת אלב"ם עש"ב, וזה רמז **בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד**, שרמוז אותיות אלב"ם ובא לציון גואל, גאולת עולם במהרה בימינו אמן.

(כסא דוד - דרוש ז' לשבת הגדול)

לעתיד לבא נגאל בג' אלה - ענוה צדקה תורה

מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ.

ואחשבה לדעת, כי הגם שבכלי מלחמה צריך כלים מכלים שונים, מ"מ, אקומה נא ואסובבה אבקשה הכלים העיקריים הראשיים. וכאשר אשית עצות בנפשי, עצה וגבורה למלחמה, אנכי הרואה **עצ"ת** ה' היא תקום, **'עצת'** ר"ת ענוה **צ**דקה **ת**ורה, כי הן הנה במוטב תלתא כלי זיין, אשר בהצמדם לאנשי הצבא, תפרה ישע, תשועת אדם מיד שונא הצר הצורר וכל סיעתו. ונתעסק בבנין כלי זיין הללו במדרגת הגדת היום בס"ד.

ויתבאר, כי על ג' אלה, ענוה צדקה תורה, נגאלנו ממצרים, וכן לעתיד לבא נגאל בג' אלה, כמו שיבא לפנינו בעזר משדי ...

כדי לזכות לגאולה העתידה צריך להיות ענוים

לכן נצטוו לאכול מצה עם הקרבן פסח, כי מצה מורה על הענוה וההכנעה, ובל ימצא שאור ומשארת, חמץ ומחמצת, כי צריך לבער מלבו כל מחשבת פגול. ועתה, שהיו נטמעים בע"ז[עבודה זרה], הוצרכו לבער חמץ ושאור הרומזים ליצה"ר והגאוה, ולאכול מצה רמז לענוה והכנעה...

ונמצא דהענוה היא יסוד מוסד ליציאת מצרים, ולכן הוצרך משה רבינו ע"ה להיות הוא הגואל, שהיה עניו מכל. וז"ש רז"ל שאמר הקב"ה למשה, אם

אין אתה גואלם אין אחר גואלם, דעיקר גדול הוא שילמדו ויקבעו בלבם הענוה, ולכן היה צריך משה רבינו ע"ה, שהיה סבלן מאוד, וכרב גדולתו מופלג בענוה...

אתה הראת לדעת, כי הענוה היתה פנת יקרת יציאת מצרים.

וגם לעתיד לבא כתיב בישעיה (סי' כ"ח,ה), בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת צְבִי וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ. ואמרו במגילה דף ט"ו וסנהדרין דף קי"א למי שמשים עצמו כשיריים, ופירש"י, שירים שאינם חשובים, כך אינו חשוב בעיניו ואינו מתגאה, וכתיב "והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר השתחוות", ופירש"י בסוטה דף ה', בשר שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה, אותם שהם בשר יבואו להשתחוות ויתפללו, כי הם נשמעים לפני, ולא גסי הרוח, ואמרו בסנהדרין דף צ"ח, אמר זעירי אמר ר' חנינא, אין בן דוד בא עד שיכלו גסי הרוח מישראל, שנאמר "כי אז אסיר מקרבך עליזי גאותך וכו', והשארתי בקרבך עם עני ודל וחסו בשם ה'", הא למדת שכדי לזכות לגאולה העתידה צריך להיות ענוים ...

ואף לעתיד לבא תפרה ישע ישועת ישראל בשביל הצדקה

ונמשיך נדבר בכלי זיין השני, והוא **הצדקה**... ובזה יתבאר מאמר רז"ל, והביאו הרמב"ן בפרשת שמות, אהי"ה אשר אהי"ה, כשם שאתה הוה עמי כך אני הוה עמך, אם פותחים את ידיהם ועושים צדקה אף אני אפתח את ידי, שנאמר "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב", ואם אינן פותחים את ידיהם לעשות צדקה, מה כתיב שם, הן יעצור במים ויבשו.

וכבר הרב גאון עוזינו בפרשת דרכים ריש דרוש י"ח דקדק, אמאי פרט מצות הצדקה יותר משאר המצוות, ועוד מה יחס זה לשאלת משה רבינו, "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", והשיבו "אהי"ה אשר אהי"ה", אם פותחין יד לצדקה וכו', ומה קשר זה לשאלתו.

והביא הרב ז"ל מה שפירש מהר"ש יפה, דשאלת מה שמו, היינו אם הגאולה במידת הדין או במדת רחמים, כלומר, שאם היא במדת הדין הם חוששים שמא יחטאו ונחם ה', אבל אם במדת רחמים יודעים שה' גואלם וכו'. ופירש הרב ז"ל דשאלת משה אם הגאולה במדת הדין או במדת רחמים, והשיבו אם פותחים

ידיהם בצדקה הם מהפכים מדת הדין למדת רחמים ע"י הצדקה, ואפילו שתהיה הגאולה במדת הדין בידם להפכה למדת רחמים בצדקה, שמהפכת מדת הדין למדת הרחמים, עד כאן דבריו של גדול הרב פרשת דרכים זלה"ה ...

ואף לעתיד לבא תפרה ישע ישועת ישראל בשביל הצדקה, כמשז"ל... הלא מקרא מלא, "שמרו משפט ועשו צדקה, כי קרובה ישועתי לבא", ואמרו רז"ל גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה...

דאין הגלויות מתקבצות אלא בזכות תלמידי חכמים

ועתה נדבר בכלי זיין השלישי מן השלשה, הכי נכבד עסק **התורה**, אשר הוא באמת כלי זיין האמיתי... ובזכות התורה יצאו [ממצרים] והוא מ"ש "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון כו' ", שתקבלו התורה... והני תלת מילי מצאנום ביציאת מצרים כמש"ל. וכן לעתיד לבא בגאולה צריכי הני תלתא, דאין הגלויות מתקבצות אלא בזכות תלמידי חכמים, כמשז"ל דכתיב "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם... וכן ישראל נגאלו בשביל התורה, כמ"ש בהוציאך וכו, וכמש"ל.

והני תלתא הם עיקרה של גאולה. וצריך להתעורר בכל פסח שהוא זמן גאולה, בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל. וג' אלה שהיו עיקר ביציאת מצרים הם מקרבות גאולה העתידה, כמש"ל...

...וזה שכתוב **בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ**, ור"ת **בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ** הוא באי"ם, ד' מלכיות, בבל אדן יון מדי, רמז לד' כוסות התרעלה שישקם, ולנו ישקה כוס ישועות, ובן ישי חי יקבץ נדחנו, ובנה אצלו צ"יון, והיתה לה' המלוכה במהרה בימינו כי"ר.

(דברים אחדים - דרוש ד' לשבת גדול)

הגאולה העתידה היא בזכות משה רעיא מהימנא

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הֶחָוֶה וַיְנִיפֵהוּ תְנוּפָה לִפְנֵי ה' מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: (פרשת צו, ויקרא ח, כט)

רמזתי [מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה] למילואים של בית שלישי הכתובים ביחזקאל והכל נאמר למשה רבינו ע"ה ואתא יחזקאל אסמכי' אקרא, גם

רמז מה שכתוב בזהר חדש שהגאולה העתידה היא בזכות משה רעיא מהימנא, וזהו **לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה**, ובזכותו תפדה ישע ובא לציון גואל במהרה בימינו אכי"ר.

(כסא דוד - דרוש י"ד לשבת זכור)

לעתיד בגאולתנו תעמוד לנו זכות אבותינו הקדושים

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמיני ט, א)

קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן. ראשי תיבות מק"ל, בגימטריא ניסן, כי בניסן נגאלו, וכן אברהם יצחק וישראל ס"ת מק"ל. עכ"ל רבינו אפרים ז"ל בפירושו כתיבת יד.

ויש להרחיב הדברים, כי הגם דאהרון הכהן היה לו ליהרג בעגל שהיה כפרה לאדם הראשון בזה, ולא עשה, כמו שכתב רבינו האר"י זצ"ל, מכל מקום אהניא לי' זכות אבותינו הקדושים אברהם יצחק וישראל שתקנו הם לאדם הראשון, שיבחר בו הקב"ה לכהן לו, וזה רמז בר"ת קרא משה לאהרון שהם ס"ת אברהם יצחק וישרא ל. והיא שעמדה לאבותינו כי בזכותם של אבות העולם נגאלו ממצרים בחודש ניסן שהוא גימטריא ס"ת אברהם יצחק וישראל, מקל.

וזה טעם מה שאמרו זכרונם לברכה (ראש השנה יא, א) כי בניסן עתידין להיגאל, לרמוז דלעתיד בגאולתנו תעמוד לנו זכותם, ולכך מקל הוא ס"ת אברהם יצחק וישראל, לומר שאפילו בסופי הדברים לא תמה זכות אבות ומתחילה ועד סוף הם למגן לנו ויקח לו יעקב מק"ל.

(נחל קדומים, שמיני ט, א)

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת הַנָּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא: (תזריע יג, יג)

כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא, ר"ת גימטריא "בן דוד בא", לרמוז מה שכתוב ב[גמרא מסכת סנהדרין] פרק חלק (דף צו ע"א) וז"ל: אמר רבי יצחק אין בן דוד בא עד שתהפך המלכות למינות, דאמר קרא **כֻּלּוֹ הָפַךְ לָבָן טָהוֹר הוּא.**

(לחם מן השמים, מאי"ן)

לגאולה צריך לקיים לפחות מצוה כוללת הכל כמו הצדקה ושבת

וְהִתְגַּלָּח וְאֶת הַנֶּתֶק לֹא יְגַלֶּחַ וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית: (תזריע יג, לג)

וְהִתְגַּלָּח. כתב רבינו מהר"א מגרמיזא ז"ל ג' גדולה לומר גדולה גמילות חסדים ששקולה כנגד כל התורה, שכן ג' דְּוֵהְתְּ גַּלָּח אמצע התורה בפסוקים. ודרוש דרש אמצעה בתיבות ג"ד גמול דלים ושקול ככל התורה שלפניה ושלאחריה...עכ"ד.

ובזה שהצדקה שקולה ככל התורה אפשר שזה רמז במ"ש פרק הבונה 'אלף בינה גמול דלים' ה"ו שמו של הקב"ה, הכונה 'אלף בינה' לימוד בינה, דהיינו עסק התורה שקול גמול דלים, שהצדקה היא ככל התורה, ונתן טעם שע"י הצדקה מייחד קב"ה ושכינתי'ה הרמוזים באותיות ה"ו של הוי'ה הכוללת, וכמ"ש הרב האר"י זצ"ל והיא פעולת עסק התורה ליחד קב"ה ושכינתי'ה. וכיוצא אמרו פ"ק דבתרא דשקולה צדקה ככל המצות ע"ש. ובהא ניחא מה שכתבו גורי האר"י זצ"ל דהעבירה אינה מכבה הצדקה כמו התורה, והטעם דהצדקה חשובה ככל התורה.

וה"ט דאמרו ז"ל בשבת דף קל"ט אין ירושלים נפדית אלא בצדקה, דלא מצינו מצוה ששקולה ככל המצות והתורה כצדקה, ולגאולה צריך לקיים לפחות מצוה כוללת הכל. וכיוצא אמרו שאין ישראל נגאלין אלא בשמירת שבת, והיינו לפי ששקולה שבת ככל התורה כולה, ועד"ה הכל הולך אל מקום אחד צדקה היא בחינת שבת.

(פני דוד, אות ח' שם)

לימוד התורה תקון לשון הרע ומועיל לגאולה

וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ עַל מַיִם חַיִּים: (מצורע יד, ה)

כתבו המקובלים שד' גלויות היו על עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים ולשון הרע. גלות **בבל** על עבודה זרה, ומשום הכי גזר נבוכדנצר להשתחוות לצלם והוא בסקילה ונשרף בית המקדש. [גלות] **מדי** בעון שפיכות דמים, ומשום הכי

נמסרו להריגה בימי המן ונתבטל בנין בית המקדש כי הוא בסייף. [גלות] **יון** בעון גילוי עריות שהוא בחנק באו לכלי'ה בימי יון וגזרו שכל כלה שיבא אליה הגמון, ולפי שהוא בחנק הי'ה בית המקדש קיים. [גלות] **אדום** גלות מר וארוך על לשון הרע ששקול כשלשתן ואין תיקון אלא בתורה שהוא תקון לשון הרע עכ"ד.

בזכות לימוד המשניות תהיה הגאולה

...ובזה אפשר לרמוז משז"ל "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם" דבזכות לימוד המשניות תהיה הגאולה, וכבר כתבנו דגלות אדום הוא לכפר על לשון הרע, ובתורה הוא תקון לשון הרע, ויקשה דאין קטיגור נעשה סנגור, ואחד מהתירוצים הוא דבתשובה נעשה בריה חדשה, וז"ש "גם כי יתנו בגוים" אפילו שהם בגלות בח"ל וח"ו יש סרך חלק לשרים אשר ישראל בארצם איזה חלק לימוד המשניות מועיל, ולהכי אפיקי'ה בהאי לישנא "גם כי יתנו בגוים", כלומר שבלימוד בגלות בח"ל "יתנו", לשון נתינה חלק לגוים הם השרים כשילמדו והוא "יתנו" לשון לימוד מועיל לגאולה לתקן עון לשון הרע.

וכי תימא אין קטיגור נעשה סנגור, לזה אמר "עתה" שהוא תשובה כמ"ש רז"ל על תיבת "עתה" שהיא תשובה בפ' "ועתה מה ה' אלקיך" ובפסוקים אחרים, וז"ש "עתה אקבצם" כשיעשו תשובה אז נעשים ברי'ה חדשה ומועיל הלימוד בלשון ואין לומר 'אין קטגור'[וכו' נעשה סנגור] דהאי לישנא אחרינא והלימוד מתקן לשון הרע ויזכו לגאולה "עתה אקבצם".

בגלות זה צריך לעסוק בתורה בענוה

...ולפי העלות דגלות זה בשביל לשון הרע והתקון הוא בתורה, אפשר שזה כונת הכתוב סוף מלאכי בהפטרת היום [שבת הגדול] (מלאכי ג, כב-כג) **"זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא** לִפְנֵי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, כי הנה בגלות זה צריך לעסוק בתורה בענוה לתקן לשון הרע, וזה שכתוב **זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי**, לעסוק בה והסתכלו **אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ** שהיה עניו, **בְּחֹרֵב** הר סיני נמוך, ולכן התעסקו בתורה בענוה, ואם כה תעשו מצמיח ישועה **הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא** וכו' לגאולה.

(אהבת דוד - דרוש ו' לשבת הגדול)

שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד

וְאִם בֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן ...וְלָקַח לְחַטֵּא ...שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב: (מצורע יד, מח-מט)

וְאִם בֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן שנאמר אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא... **וְלָקַח לְחַטֵּא אֶת הַבַּיִת שְׁתֵּי צִפֳּרִים** שנאמר ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה. ד"א **שְׁתֵּי צִפֳּרִים** שני משיחים, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. **וְעֵץ אֶרֶז** אלו תלמידי חכמים כמ"ש בשבת ונטעתי חמשה ארזים בישראל, **וּשְׁנִי תוֹלַעַת** אלו ישראל שנאמר אל תיראי תולעת יעקב, **וְאֵזֹב** אלו קטני ישראל. **וְשָׁחַט אֶת הַצִּפּוֹר הָאֶחָת** זה משיח בן יוסף שיהרג, אֶל כְּלִי חֶרֶשׂ כלומר שיפול ביד אומה שנמשלה לחרס, ואחר כך **וְלָקַח אֶת עֵץ הָאֶרֶז** כי בו יקבץ הקב"ה נדחי ישראל והפליטה הנשארה, **וְטָבַל אֹתָם**, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים, **וְשִׁלַּח אֶת הַצִּפּוֹר הַחַיָּה ... אֶל פְּנֵי הַשָּׂדֶה**, זה משיח בן דוד שישלחנו הקב"ה לציון שנקראת 'שדה', שנאמר "ציון שדה תחרש", **צִפּוֹר** גימטריא 'זה משיח', עכ"ל [רבינו אפרים בפרישתו] בקיצור:

(נחל קדומים, פרשת מצורע אות ב')

אֲנִי ה' רמז ובזה תהיה הגאולה

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי ה': (אחרי יח, ה)

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם. בו תרמוז כי המצות בקיומם נבראים מלאכים קדושים, והם פרקליטים גדולים, וזהו בעצם "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", כי הם גורמים חיותו והנאתו. ואף גם זאת "וחי בהם" החי' הרומזת קוטב דרושנו, **יַעֲשֶׂה** ר"ת יחוד (המעשה אליו יתברך), **עשיה, שמירת התורה, וָחַי בָּהֶם.**

אֲנִי ה' רמז לגאולה כמו שכתוב הרב שפתי כהן על פסוק "וזה לך האות", כי "אני ה" יתר **א'** על מספר אלקים ובזה תהיה הגאולה. גם 'לבנה' גימטריא "אני ה" והוא יחוד קב"ה ושכינתי'ה. **אֲנִי** בסוד אם אני כאן שכינת עוזו ה'קב"ה, ואז לבנ"ה במילואה.

(כסא דוד - דרוש טו)

הגאולה תהיה בזכות אברהם ושרה

בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבָּיִם פֶּסַח לה'. (אמור כג, ז)

בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ. סופי תיבות 'שרה', כי בניסן נפקדה שרה. **פֶּסַח לה'** עת רחמים הוא לפני הקב"ה ורגיל לרחם על בריותיו בעת הזו מבראשית עד היום. וה"ט שאמרו [חכמינו] זכרונם לברכה דמחיית עמלק תהיה בערב פסח, וזה טעם מה שאמרו זכרונם לברכה בניסן עתידין ליגאל, ואמרו ז"ל דהגאולה תהיה בזכות אברהם ושרה, וזה רמז שרה בסופי תיבות כנזכר, וראשי תיבות "הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ [הוא] **בעלה**, רמז לאברהם אבינו עליו השלום. **פֶּסַח לה'** עם האותיות גמטריא רד"ו, סוד זה מסר יעקב לבניו "פקוד יפקוד אלקים אתכם". פה סח פה שבמרכבה סח ואמר לפני הקב"ה הגיע העת שתגאל את ישראל, כי אותיות שבמרכבה מלמדין סנגוריא על ישראל, רבינו אפרים ז"ל בפרישתו.

(נחל קדומים)

ואביא לכם ראשון זה מלך המשיח

וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְעַרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: (אמור, ויקרא כג, מ)

ולפי העלות האמור נסעה ונלכה להיות מטמין ברמ"ז במאמר בראשית רבה (תולדות) פ' ס"ג [ח] אמר ר' חגי בשם ר' יצחק בזכות **וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן** וכו' נפרע מראשון זה עשו דכתיב 'ויצא הראשון', ובונה לכם ראשון זה בית המקדש, ואביא לכם ראשון זה מלך המשיח דכתיב ביה (ישעיה מא, כז) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם, עש"ב. ואפשר כי אתרוג עם הכולל גימטריא ס"מ לילית, והמקיים מצוה כתיקנה זוכה להכניעם, וכן ס"ת פרי עץ הדר כפות תמרים 'יצר מת', וידוע דס"מ הוא שר עשו ועמלק, וזהו בזכות **וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר** שהוא אתרוג שסגולתו להכניע ס"מ ונוקבי'ה נפרע מראשון עשו כי סר צילם מעליהם, ויבא משיח לבנות העיר רבת"י עם רבת"י בדעות והארץ רחב"ת ידים לזרע יעקב אשר בם בחר"ת.

(ראש דוד, פרשת אמור כג, מ)

כיון שאתם בנים גאולה קרובה

אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי ה': אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ **וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם.** (בהר בחוקותי, ויקרא כו, ב-ג)

רמז בעירוב פרשיות דידן [פרשת בהר-בחוקותי] **אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ**, ירמוז למה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קיח, ב) אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות היו נגאלים ואמרו ז"ל שבזכות תלמוד תורה יגאלו, כמו שכתוב "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם", וזה שכתוב **אֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ, שַׁבְּתֹתַי** תרתי משמע **תִּשְׁמֹרוּ**, כלומר אם אפילו שתי שבתות תשמרו, על ידי זה **וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ** שתגאלו ויבנה בית המקדש ותקיימו את **וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ**, ועוד סגולה לסמוך גאולה **אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ** שתהיו עמלין בתורה, ועל ידי זה תפרה ישע ישועת ישראל...

...וזה אפשר כוונת הפסוק "ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם ברית עולם", כלומר כל ימי עולם אף שהם בגלות, ועל ידי זה "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם" שהם בני ואני גואלם ...ודאי שאנו בנים ויגאלנו, ואם כן "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם".

וזה אפשר שזה שכתוב **אֶת שַׁבְּתֹתַי** שאני שובת **תִּשְׁמֹרוּ**, ומוכח [שאנו] בנים ...ואם כן אני גואל אתכם ויבנה בית המקדש **וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ**. ועוד ראיה שאתם בנים, **אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ** שתהיו עמלים בתורה, וזה אות שאתם בנים שהעבד אסור לקרות בתורה. ואמרו בזהר דמאן דעסיק באורייתא אקרי בן להקב"ה, וכיון שאתם בנים גאולה קרובה כאב את בן ירצה.

(פני דוד בהר בחוקותי, אות ה', ע' קיח ג-ד)

נשמות מתגלגלות ובאות עד יושלם תקונם ואז יבוא משיח

וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ: וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכֵכֶם... (בחוקותי כו, י-יא)

פירש רבינו האר"י זצ"ל דאמרו ז"ל (יבמות סב, א) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ואמרו בזהר פקודי דמחורבן הבית לא יצאו נשמות חדשות

כי כל נשמות הבאות ישנות מתגלגלות ובאות עד יושלם תקונם ואז יבוא משיח, ואחר כך יבואו נשמות חדשות, וזה שכתוב **וְיָשָׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ** הם הנשמות ישנות שיצאו לעולם טרם החדשות, ואחר שיושלמו בן דוד בא, **וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכֵכֶם** ויבנה בית המקדש ואז יבואו נשמות חדשות, ומשום הכי איחר **וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכֵכֶם** בסוף, עד כאן דבריו.

ואפשר לפי זה לרמוז כי תיבת **נוֹשָׁן גימטריא נשמה ועוד י"א יתרים רמז לסמני הקטורת שיושלם בחינת הבירור ודוק היטב.**

(נחל קדומים אות י')

י"ב שבטים שעתידין להיגאל

וְאִם גָּאֹל יִגְאַל (בחוקותי כז, יט)

י"ב גאולות בפרשה כנגד י"ב שבטים שיגאלו, ואח"כ סמך (שם כז, כז) **וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה** בהמה טמאה אלו גרים, **וּפָדָה** שעתידין להיגאל, שנאמר: ונלוו גוים רבים אל ה', גוים רבים ר"ת גר. רבינו מהר"א מגרמיזא ז"ל. הוא ברחמיו יגאלנו ויעשה למען שמו אלהים חיים:

(נחל קדומים, פרשת בחוקותי אות י"ג)

הערבון מאליהו הנביא שיבא ויבשר גאולת ישראל

וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר. (בחוקותי כו, מב)

אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב. פירש רש"י ז"ל בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר גאולת בניו עכ"ל.

והדבר צריך ביאור, דאליהו הנביא זכור לטוב הקב"ה שולחו כדכתיב "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא", ובודאי יעשה שליחותו ומה הערבון הזה ולמה הוצרך.

ואפשר לומר במ"ש ילקוט ראובני על פסוק "נעשה אדם" משם ספר הפרדס, דאליהו הנביא זכור לטוב מתחילה הי'ה מלאך ובשעה שאמר הקב"ה לאליהו ושאר מלאכים "נעשה אדם", אמר להקב"ה אם לפניך טוב לפני לא כל שכן, אם טוב בעיניך אני ארד ואשמש לפניו וכו', וירד [אליהו] אחר זמן ועשה [בהר הכרמל] שיאמינו העולם כי ה' הוא האלקים וכו', ואחר כך העלהו לשמי מרום ואמר לו הקב"ה אתה אפוטרופוס על בני תמיד וכו' עי"ש.

שישתדל מה שיוכל לקרב את הגאולה

ועפ"ז אפשר לומר, דיעקב אבינו עליו השלום דידע כל זה אמר לאליהו זכור לטוב שיבא לבשר גאולת בניו, והקב"ה מקים דבר עבדו יעקב אבינו עליו השלום, ואמר "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא". אי נמי אפשר שישתדל מה שיוכל לקרב את הגאולה, הן שיתפלל על זה הן על דרך מה שכתוב בספר שכחת הלקט (בשם סודי רזי), שהוא מקבל איזה עונש כדי שינוח הצדיק בגן עדן, והן שיהא סניגור וכותב זכויות ישראל, כמו שאמרו רז"ל, וכל זה מועיל לקרב הגאולה.

(חומת אנך)

והבטיח לגואלנו מד' גלויות

וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם: וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי ה': (בחוקותי כו, מד-מה)

יש לפרש ...., על פי מה שאמרו בזהר הקדוש פרשת פקודי, דטעם שתקנו להזכיר יציאת מצרים קודם תפילת י"ח, היינו, כי בצאת ישראל ממצרים, כה אמר ה', ארבעה לשונות של גאולה, והבטיח לגואלנו מד' גלויות, ובזוכרנו ענין זה, חדותא דמלכא, והוא הכנה דרב"ה ליחוד עליון בתפלה, עש"ב.

והנה , בזהר הקדוש פרשת בחוקותי אמרו, **לְכַלֹּתָם** כתיב, דזה בעבור שכינת עוזנו, ע"ש. וזה שכתוב **וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם**, בשוקא דבורסקי, כמו שכתוב שם בזהר, **לֹא מְאַסְתִּים** בשביל **כַּלֹּתָם. וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר**

הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, דבו בפרק אמרתי ד' לשונות גאולה, להושיעם מד' גלויות, וכה אעשה.

(דברים אחדים- דרוש לב)

אלה המצות שבזכותן תבוא הגאולה העתידה

אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי: (בחוקותי כז, לד)

יש לומר, כי אחר שסיים הגאולות כתב אחר כך אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני. **אֵלֶּה הַמִּצְוֹת** לרמוז על הגאולה העתידה כמו שכתוב בזהר הקדוש כי בזכות קיום המצות תבא הגאולה. **אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה** לרמוז שבזכות משה רבינו עליו השלום תבוא הגאולה העתידה, וכן איתא בזהר חדש (דף י"ג ע"א) עש"ב. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** ראשי תיבות גימטריא י"ב לרמוז לי"ב שבטים שגלו כמו שכתב הרב הנזכר [רבינו אפרים מבעלי התוס']. **בְּהַר** לרמוז בהר הקודש בירושלים. **סִינָי** לרמוז התורה שניתנה בסיני, ואמרו רז"ל שבזכות התורה תבא הגאולה, ועוד ראשי תיבות **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר** גמטריא דו"ד, לרמוז למשיח צדקנו שיבא ויעלה בה"ר הקודש בירושלים ושם יבנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו כן יהי רצון. מאי"ן.

(לחם מן השמים)

במדבר

על ידי עסק התורה ובזכות המשניות תבוא הגאולה

וְלָקְחוּ בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת נֵרֹתֶיהָ וְאֶת מַלְקָחֶיהָ וְאֶת מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת כָּל כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם. (במדבר ד, ט)

אֶת מְנֹרַת הַמָּאוֹר וכו'. כתבו גורי האר"י זצ"ל שהמנורה וכל ענינה רומז לתורה הקדושה, והלא מראש דברנו כי חיובא רמיא עתה לעסוק בתורה יותר מבימים ראשונים, כי גאולה זו בזכות משה רבינו, והוא תבע יקרא דאורייתא, ועד שנעסוק בתורה לשמה תבא הגאולה.

וזה רמזתי **אֶת מְנַדַּת הַמָּאוֹר**, היא התורה, **וְאֶת נֵרֹתֶיהָ**, כל האורות שנתגלו אז (יתגלו) גם כן עתה, ועת רצון היא לקבל ללמוד וכו', אמנם פירש רבינו הגדול רבינו שמשון הביאו הש"ך, **וְאֶת נֵרֹתֶיהָ** הם תלמידי חכמים שמאירים בתורה, צריך לכבדם לכבוד ה' כדי שיורו לעם משום אפרושי מאיסורא.

וְאֶת מַלְקָחֶיהָ, ישים נגד עיניו שכר התורה, לקח טוב, עץ חיים היא למחזיקים בה, ועל ידי עסק התורה תבוא הגאולה, והיא תיקון ללשון הרע, ולזה באנו לעולם, לא לרדוף אחרי הבלי העולם הזה חס ושלום.

וְאֶת מַחְתֹּתֶיהָ, מחתות גחלי אש עונשים (לאלו) שאינם עוסקים בתורה ומבזים תלמידי חכמים ומיקרים האלילים ללכת לפניהם, כבר מלתם אמורה, וזה ישים בין עיניו.

וְאֵת כָּל כְּלֵי שַׁמְּנָהּ, פירש רבינו שמשון 'כלי' גימטריא ששים [60], **שַׁמְּנָהּ** אותיות 'משנה', רמז לששים מסכתות, עיין שם, **אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ לָהּ**, לשכינה, ליחדה עם דודה **בָּהֶם**. ובזכות המשניות מתקרבת הגאולה, כמו שאמרו רז"ל (ב"ב ח, א) "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם". הוא ברחמיו נדחי ישראל יקבץ, אמן.

(חומת אנך)

אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות התורה

יְבָרֶכְךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: (נשא ו, כד-כה)

והנה בא"ר **יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ**, ואמרו במדרש **יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ** בתורה **וִיחֻנֶּךָּ** לגאול אותך, כמד"א ה' חננו לך קוינו עכ"ל. ואפשר בפשיטות במשז"ל אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות התורה, וז"ש **יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ**, **יָאֵר** בתורה, ובזכות התורה **יְחֻנֶּךָּ** לגאול אותך כמשז"ל מדכתיב גם יתנו בגוים עתה אקבצם:

(נחל קדומים, פרשת נשא, סוף אות ח')

כשיתגלו נ' שערי בינה תהיה הגאולה

וַיְהִי בְּנָסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ. (בהעלותך י, לה)

וַיְהִי בְּנָסֹעַ. עשה סמניות קודם **וַיְהִי בְּנָסֹעַ** באותיות נ' לרמוז דכשיתגלו נ' שערי בינה תהיה הגאולה, וזה על ידי ענוה ושפלות, שנ'ון הפוכה רומז לענוה, כמו

שכתב בספר מנחת שי סוף פרשת נח, אז תבוא הגאולה ויתגלה שער החמשים, ואז יהיו שבעה ספרים שלמים, כי המלכות נקראת ספר והיא ספירה שביעית, וכל ספירותי"ה יהיו במילואותם ומקבלת מיסוד הנקרא 'כל' גימטריא נ', ואם שגיתי ה' הטוב יכפר בעד.

(כסא רחמים - סופרים פ"ו)

ועל זה כיון לברך שיוצא ממנו משיח

אפשר לומר בטעם ב' נונין הפוכות כמ"ש מהר"ש אסטרופולי ז"ל דיש קליפה משכחת הלימוד נקראת **'ריב'** ושם **כד"ת** מבטלה עכ"ד. וכשנלמוד לשמה נקרא **רב"י** שאינו שולט רי"ב. ושני נון גימטריא 'רבי' והם שסרו שני נון הפוכות, כי במקום **רבי** שלטה קליפת **רי"ב** והמבטל קליפה זו שם **כד"ת** רמוז בסופי תיבות ה' דרך שלשת, תכד (ועם הכולל, ורמוז שם תכ"ה) שהוא טוב להצלה בדרך ודוק כי קצרתי.

[ועוד רמז אשר עם הכולל גימטריא שם **תכ"ה** שהוא טוב להצלה. נמשך לזה אפשר רמוז בפ' "דרשתי את ה' וענני" סופי תיבות גימטריא תכ"ד עם הכולל שדרש לבטל קליפת ריב "ומכל מגורותי הצילני" כי נתבטלה הקליפה, וזה רמז "ויברך דוד את" סופי תיבות **תכ"ד**, שכתב מהר"ש מאסטרפולי שהוא גמטריא משיח בן דוד ועל זה כיון לברך שיוצא ממנו משיח...]

(פני דוד בהעלותך י, לג. אות טו)

וכשיבוא משיח צדקנו יהי"ה עילוי רב לשכינה

וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת ה' וַיָּגָז שַׂלְוִים מִן הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם פֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם פֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ: (בהעלותך יא, לא)

כְּדֶרֶךְ יוֹם פֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם פֹּה. יחיינו מיומים [בתי] מקדשות, וזה שכתוב **כְּדֶרֶךְ יוֹם פֹּה** שכינה עמנו, **וּכְדֶרֶךְ יוֹם פֹּה** בית ב' בהעלם, עתה **סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה** "ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב", **וּכְאַמָּתַיִם** בתקון ה' אמה ה' עילאה חצי אמה ה' תתאה לחם עוני, וכשיבוא משיח צדקנו יהי"ה עילוי רב לשכינה,

וּכְאַמָּתַיִם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, יבא שפע מה' תתאה ומה' עילאה ויבנה בק"ו במהרה בימינו אמן, וממ"ל.

(חדרי בטן)

מנצפ"ך כפולות על ידם נעשו נסים וגאולות

אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת.. (חוקת כא, יז)

...עשר תיבות יש בפסוק **אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל** כנגד עשרה שירות שנאמרו בעולם. וזו אחת מהן כמו שיסד רבנא שמעון ז"ל 'קול שירות תשע שמענו במרץ, והעשירית עוד נשמע מכנף הארץ', ולכך אין בזו הפרשה לא ט' ולא צ' לפי שצ' היא כמנין ט' יודין, שהעשירית לא תוכל להאמר עד ימות המשיח, עכ"ל.

...ואפשר לרמוז ע"פ פרקי דרבי אליעזר, דה' אותיות מנצפ"ך כפולות על ידם נעשו נסים וגאולות. אברהם "לך לך" כ"ף כ"ף. יצחק מ"ם מ"ם "כי עצמת ממנו". יעקב נו"ן נו"ן "הצילני נא". מצרים [משה] פ"ף פ"ף "פקוד יפקד". גאולה העתידה [משיח] צ"ץ צ"ץ "צמח שמו ומתחתיו יצמח". ובזה פי' הרב הקדוש מהר"ר שמשון מאסטרפולי ז"ל, "מכנ"ף הארץ" אותיות "**מכנף**" שמענו: **מם** יצחק, **כף** אברהם, **נו**"ן יעקב, **פ**"א מצרים. ועתה רוצים שתתקיים **צ**' "צבי לצדיק" שיבא משיח "צמח ומתחתיו יצמח", עכ"ד. וזה רמז בשירה זו דחסר ט' שהוא צ' וצ' דכשיבא המשיח תתקיים "צמח ומתחתיו יצמח" ותהיה שירה עשירית, ודוק כי קצרתי:

(נחל קדומים, פרשת חוקת אות ט)

בעת שיתברר הכל ויכלו כל הנשמות יבא גואל

מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רֹבַע יִשְׂרָאֵל... (בלק כג, י)

אפשר במה שאמרו ז"ל (יבמות סג, ב) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, וזהו שכתוב **מִי מָנָה עֲפַר** מי ידע חשבון הגלות שישראל הם לעפר, ונראין לעיני כל האומות **יַעֲקֹב** שמחזיקים את כולם רמאים והולכי דרך עקומה בתורתם ובכל. לזה אמר **וּמִסְפָּר** פירוש, חשבון זה תלוי **אֶת רֹבַע**

יִשְׂרָאֵל רביעיותיהן, כמו שאמרו ז"ל עד שיכלו כל הנשמות. וראשי תיבות **מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב עמים**, פירוש שהוא מפוזר בין העמים ועל ידי זה יתוספו גרים לברר. וסופי תיבות **מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר, בירו"ר** עם הכולל. גם סופי תיבות **מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב** 'ירבה', שעל ידי זה ירבה שיתוספו גרים. וסופי תיבות הכל הוא 'לעת בירור' (עם הכולל), שבעת שיתברר הכל יבא גואל.

פני דוד)

מחיית עמלק תלויה בתשובת ישראל

...רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד. (בלק כד, כ)

אפשר במה שיש לחקור דמאחר שעמלק הי"ה ראשית מדון וכביכול אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה עמלק, מי מעכב שלא ימחה עמלק זה כמה אלף שנים, והתירוץ פשוט במה שכתבו המפרשים דשר עמלק הוא ס"מ וכשיפול השר יפול גם הוא וזה תלוי בקרבת אלקים ותשובה שלימה ונפש זכה וטהורה, ומשום הכי אשתהויי אשתהי ועל כן נצטוינו זכירת עמלק העיר נרדמים כי בנו הדבר.

(פני דוד)

צריך להתעורר, כי בעוונותינו הרבים זה כמה אלפים [שנים] שאין השם כביכול שלם עד שימחה זכר עמלק, ואמרו רז"ל (בבא בתרא ח, א) שבזכות תלמוד תורה נגאל גאולת עולם, שנאמר "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם"...ומי מעכב על ידו יתברך שברגע קטון לא ימחה כל זכר למו.

והתירוץ הוא, כי שר של עמלק הוא השטן הוא היצר הרע, ואין מכלה, האומר (ישעי"ה כד, כא) עד אשר יפקוד על צבא המרום, ואחר כך, על מלכי האדמה. ומחיית היצר הרע צריך שיהי"ה בזמן שישראל עשו תשובה, וכן גם זרע עמלק פשו. וזה שכתוב "צר" למעלה, ששורש המן הוא בסטרא אחרא ועל ידי זה נתלבש בו ס"מ, ולכן אי אפשר למחותו תיכף, כי תלוי בתשובת ישראל ... ולא נמחה שמו וזכרו של עמלק מכל וכל, כי צריך שימחה שר ציל"ם למעלה, ובלא תשובה אי אפשר....כי מחייתו תלוי בתשובת ישראל.

(דברים אחדים דרוש י"ג)

אם הגאולה היתה ע"י הקב"ה

"אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" (מסעי, במדבר לג, א)

אלה מסעי. אפשר לפרש אלה מסעי שהחניות נקראו גם כן מסעות שהיו מסיעי"ן מסועו"ת ומבררים ניצוצי הקדושה בין בדרך הילוכם בין בחנייתם, והיו יושבים במסע זמן מה לפי שיעור ניצוצי הקדושה אשר שם והכל במדה ובמשקל ככל אשר ישית יוצר בראשית אל דעות, ותיבות "**אלה מסעי**" גימטריא "**גבורה**", שהיה צריך גבורה להוציא לאור ניצוצות הקדושה מהמדבר הגדול והנורא, והמסעות הם מ"ב כנגד שם מ"ב ולכל שם מ"ב להעלות ודוק.

והרב 'כתנות אור' פירש דאיתא "אלה מסעי" כאן רמזה תורה שילכו בגלות ואיתא אם הגאולה היתה על ידי הקב"ה היתה קיימת, אך הגאולה על ידי בשר ודם עוברת כשם שהבשר ודם עובר, וזה שכתוב "אלה מסעי" רמז שילכו בגלות, והטעם אשר יצאו ממצרים ביד משה ואהרון שהיו בשר ודם, וכשהגאולה ע"י בשר ודם אינה קיימת ויש גלות עכ"ד. והד' גלות רמזו בראשי תיבות "אלה מסעי בני ישראל"- אדום מדי בבל יון. וראשי תיבות "מסעי בני ישראל" גימטריא ב"ן וכן ראשי תיבות אדם מדי בבל יון גמטריא "בן" עם הכולל שם רמז דהשכינה עמנו בגלויות כי שם ב"ן רומז לשכינה כידוע.

(נחל קדומים)

ספר דברים

באחרית הימים בדורו של משיח יבא משה בגלגול

הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת. (דברים א, ה)

כתב רבינו שמשון בגימטריאות הובאו בספר **שפתי כהן** על התורה סוף סדר זה, 'הואיל' אותיות אליהו, שעתיד אליהו לבאר התורה כמו שביאר משה, עכ"ל.

ואפשר להרחיב הדבר במ"ש בספר הגלגולים שסידר מהר"ש ויטאל בהקדמה ל"ו בפסו 'אם ללצים הוא יליץ לענוים יתן חן' ראשי תיבות 'אליהו חי', והענין כמו שכתוב בר"מ כי משה רבינו רבן של ישראל והמתורגמן שלו אהרן.

ובאחרית הימים בדורו של משיח יבא משה בגלגול וילמד תורה לישראל ויהיה ערל שפתיים והמתורגמן שלו אז יהיה אליהו שהוא חי וקיים, וזהו שכתוב 'אם ללצים', כאשר יצטרך משה למתורגמן הנה אליהו חי הוא יליץ ויהיה מתורגמן שלו עכ"ל. וזה רמז 'הואיל משה', דאליהו יהיה מתורגמן למשה לבאר התורה.

ואפשר עוד לרמוז במה שכתוב בזוהר חדש, דגאולה העתידה במהרה בימינו היא בזכות משה והוא תבע יקרא דאורייתא, וזה רמז אליהו משה יבואו בדור אחרון לבאר התורה כאשר נתעסק בלימודה , וזהו לאמר דבזכות התורה יהיה הגאולה, להיות שהגאולה בעבור משה רבינו, והוא תבע יקרא דאורייתא וכמו שכתוב 'גם כי יתנו בגוים וכמשז"ל ודו"ק.

(פני דוד אות י"ב)

תורה, ענוה צדקה בזה יבא משיח צדקנו

...רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה: פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו...: (דברים א, ו-ז)

אך צריך "ביראתך" שהיא עיקר הכל, ובתורה יכניע היצה"ר וזה שכתוב רַב לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה היצה"ר שהוא הר (סוכה נב), פְּנוּ – תפרשו ממנו, וּסְעוּ לָכֶם – כי הנסיעה היא מכל וכל, וכי תאמרו מה נעשה ואנו אנוסים, לזה אמר וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי – התורה אמירה נעימה בהר סיני, וְאֶל כָּל שְׁכֵנָיו – ענוה צדקה, ובזה יבא משיח צדקנו ונקומה ונעלה הַר הָאֱמֹרִי, ויבנה בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן, ומה' מענה לשון.

(חדרי בטן אות לב)

בגאולה יתוקן חטא אדם הראשון לגמרי

שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. (ואתחנן ה, יב)

כתבו המקובלים, דאדם הראשון פגם באלף משמו ונגזר עליו מיתה, כי נשאר דם. ויתכן כי בשמירת שבת נתקן אלף דאדם הראשון, כי שבת מורה על האחדות, כי ה' אחד והוא ברא שמים וארץ, וע"י זה נתקן אל"ף דאדם הראשון, כי אנו מודים בה' אחד ושמו אחד, וגם מכפר על עבודה זרה (שבת קיח, ב), וכאילו קיים כל התורה (פסיקתא פר' שלח קיג, א).

וזה טעם דבשמירת שבת אנו נגאלים, כי חול גמטריא דם, ושבת שמורה אחדות נתקן אלף והוא אדם, וכשיתקן חטא אדם הראשון, נגאל מיד. ומשום הכי גאולה תלוי בשבת (שבת שם), כי בגאולה יתוקן חטא אדם הראשון לגמרי, ובלע המות לנצח.

(כסא דוד דרוש כ"ב ד"ה 'ויתכן כי בשמירת שבת')

אין ישראל נגאלין אלא בזכות השבת

שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. (ואתחנן ה, יב)

אמרו רז"ל (ויקרא רבא פרשה ג' אות א') אין ישראל נגאלין אלא בזכות השבת, שנאמר (ישעיה ל, טו) 'בשובה ונחת תושעון'. ואמרו באגדתא דבראשית, עברתם על עשרת הדברות, קיימו דבר אחד ואסלח לכם, ואיזה זה שבת, שנאמר (ירמיה כב, ה) 'שמעו דבר ה'', ואין 'שמעו דבר' אלא שבת, שנאמר (ישעיה נח, יג) 'ממצא חפצך ודבר דבר'.

ומשום הכי לא אפשר להיות גאולה, אלא בזכות השבת. כי לא יבצר בכלל ופרט ישראל איזה חטא, ובשמירת שבת מתכפר לו אפילו אם עבר עשרת הדיברות. וזה אפשר דבדברות שניות כתיב 'שמור את יום השבת', כלומר אם עברת עשרת הדברות, 'שמור את יום השבת', ולהעיד על זה כתיב 'שמור' בשניות, וזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו.

(רוח חיים ט"ו ד"ה 'אתאן לחלוקת שבת')

ואם מקיימין שתי שבתות נגאלים

וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל כֵּן צִוְּךָ ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת: (ואתחנן ה, טו)

נראה מהכתוב דמשום שהוציאנו ממצרים ציונו השבת.

...והן עתה אפשר לומר במה שכתב בזהר חדש (פרשת וישב דף מ"ז) דבשביל מכירת יוסף היה גלות מצרים, וכשבאו למרה קטרגה מדת הדין דהיה להם להיות שבע על חטאתם, ...ומדת הדין היתה רוצה שישתעבדו ז' זמנין במנין זה [רד"ו]. ואמר לה הקב"ה שישמרו שבת והיא תכפר, ...על כן ציוך לעשות את יום השבת, ושבת מכפרת, אם כן הזהרו שלא תחובו חובת גלות...שעל ידי השבת יתכפר להם ויזהרו לשמור שבת.

...וזה טעם למשה רבינו ע"ה שהשתדל שבמצרים ינוחו בשבת כי ידע דהגלות בשביל יוסף, ואם ישמרו שבת תהיה תקנתם.

...ולפי האמור משה רבינו הוא היודע קטרוג מדת הדין לישב ז' פעמים רד"ו, וניצולים בזכות שבת, כי כה אמר ה' שישמרו שבת ויתכפר להם. וזה שכתוב "מזמור שיר ליום השבת", אשר בו נתן תשועת ישראל. וז"ש "טוב להודות ה'", כי הפליא חסד. "ולזמר לשמ"ך", היא השכינה בחינת שבת. ונתן טעם "להגיד בבקר חסדך", זו יציאת מצרים, כמו שאמרו גורי האר"י ז"ל. ואלמלא שבת נזורו אחור לשעבוד, ועל ידי שחיללוהו הלכו שבי, ואם מקיימין שתי שבתות נגאלים. וזהו "ואמונתך בלילות", בגלויות, שיש לנו אמונה שאם נשמור שבת נגאל בעזרתו יתברך.

(פני דוד אות יב)

צריך שתי שבתות כדי להיגאל

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: (ואתחנן ו, ד)

וכבר כתבנו דכל הגלויות היו בחטא מכירת יוסף, וע"י שמירת שבת נתקן, ומפני שחללו שבת בא עמלק, ועתה שחללו צריך שתי שבתות כדי להיגאל (שבת

קיח, ב). מה שאין כן בתחילה, אמר רב אלמלא שמרו שבת ראשונה, אין כל אומה ולשון שולטת בהם. אבל כשחללו שבת ראשונה, אזדא מינ"ה מילתא ואתרע חזקתייהו, ומשום הכי איצטריכו להו אחר כך לשמור שתי שבתות, ואתיא כרבי (יבמות סד, ב) דבתרי הויא חזקה ונגאלים.

(כסא דוד דרוש כ"ד ד"ה 'העוד לנו רמז')

וכה יעשה לעתיד במכות חדשות שיביא

וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל-חֹלִי...: (עקב, דברים ז, טו)

וכבר פירשו המפרשים פסוק **וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל-חֹלִי** על זמן המשיח, כמ"ש במקום אחר.

...כת הקודמין פירשו במשז"ל דבגאולה העתידה יהיו עשר מכות של מצרים ונוסף כמה מכות, ואמרו ז"ל דבמכות מצרים כמו רגע היו באים לישראל ותכף מסתלקים והולכים למצרים להומם ולאבדם. וכה יעשה לעתיד במכות חדשות שיביא, שאיזה רגע יהיו על ישראל, אמנם המכות של מצרים עצמם אינם באים על ישראל כלל כי כבר באו לרגעים על ישראל שם במצרים וידעו מה טיבם וז"ש **וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל-חֹלִי** ירמוז למכות חדשות דיבואו לרגעים על ישראל, ואחר זה **וְהֵסִיר ה' מִמְּךָ כָּל-חֹלִי**, והסיר דייקא אחר שכבר היו עליהם כרגע וזהו במכות החדשות. אך מכות מצרים אשר ידעת שכבר טעמת מהם **לֹא יְשִׂימָם בָּךְ** כלל אפילו רגע שכבר ידעתם:

(נחל קדומים, עקב אות ג')

כל מגמתנו לברר רפ"ח ניצוצין "ובא לציון גואל"!

רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה. (ראה יא, כו)

אפשר רמז ר"ת בגימטריא רפ"ח שכל מגמתנו בתורה ובמצוות לברר רפ"ח ניצוצין "ובא לציון גואל", וזאת הברכה לתקן העולמות וליחדה כל.

...ואפשר במה שידוע מהזהר הקדוש והאר"י ז"ל כי כל מגמתנו בתורה ומצוות לתקן השכינה, וידוע כי אָנֹכִי רומז לשכינה, וז"ש **רְאֵה אָנֹכִי** כל עצמך

לראות **אָנֹכִי** לתקנה כמ"ש בזהר הקדוש פועל צדק אקרי, גם **רְאֵה** גימטריא אור עם הכולל, להמשיך אור לשכינה ועל ידי זה היא מבררת ניצוצות הקדושה, ורמוז **רְאֵה** אותיות **ארה**, כמו אריתי מורי, ואז **נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה**... ואמר **רְאֵה** לשון יחיד ואח"כ **לִפְנֵיכֶם** לשון רבים, דכל יחיד יכול לתקן ויהיה הוא צנור להשפיע לרבים, כמו שהאריך מר זקננו הרב ב'חסד לאברהם' ז"ל, והביטה וראה כי אם עושה רצון הבורא, **רצון** אותיות **צנור**, שיהיה הוא כמו צנור להשפיע על ידו תדיר שפע רב ברכות שמים.

(נחל קדומים, פרשת ראה, אות א')

ואז יצאו כל ניצוצות הקדושה ותהיה גאולה

וְהַקָּאָת וְאֶת הָרָחָמָה וְאֶת הַשָּׁלָךְ: (ראה יד, יז)

אפשר לרמוז מה ששמעתי משם המקובלים בטעם מ"ש רז"ל 'אין בן דוד בא אלא בדור שכלו זכאי או בדור שכלו חייב', ויש לחקור 'בדור שכלו חייב' איך יתכן? והתשובה שאם ח"ו כל הדור חייב הסט"א טורפת כל המצוות והלימוד וכל כך תתמלא הסט"א עד שמקיאה הכל, דומה לאדם שאכל אכילה גסה שהוא מקיא כל מה שאכל כמה ימים, וזה יקרה לסט"א ואז יצאו כל ניצוצות הקדושה ותהיה גאולה, זהו תורף הדברים בקיצור. ולכשיגיע למדרגה זו, יאורי"ם בקע בסוד "ותשליך", וזה רמז **וְהַקָּאָת**, שאם כל כך תתמלא הסט"א מאד עד שתקיא, אז **וְהָרָחָמָה** יתגברו מאד הרחמים ויעלו ניצוצי הקדושה למקומה **וְאֶת הַשָּׁלָךְ**, שיתקיים סוד "ותשליך", "ובא לציון גואל".

(נחל קדומים, פרשת ראה יד, אות ו')

שתבוא הגאולה בזכות הצדקה בסתר

"כִּי פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ..". (ראה טו, ח)

הרב הגאון מהר"ר אלעזר ז"ל בספר **מעשה רקח** (בסוף פסחים) פירש, במה שאמרו (ב"ב ט, ב) גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו ע"ה, ופירש הרב ז"ל דזוכה לשער הן'. וזהו שאמרו (שבת קד, א) אלף בינה, השער הראשון מבינה הוא מדה גומל דלים, ומפרש דמהדר אפיה דדלת מגימל, שנותן בצינעא, עכ"ד.

ואפשר לפי דברי הרב, שתבוא הגאולה בזכות הצדקה בסתר ויהיה שמו שלום, וזהו ה"ו שמו של הקב"ה, ואז השפע יבוא לישראל, ומשם ילך לאומות העולם.

וזהו שאמרו זן אותך וחן אותך, שיזונו אחרים בזכותך.

(רוח חיים דרוש י"ד ד"ה 'והרב הגאון')

לעתיד תהיה הגאולה גם משער נו"ן העליון והנותן צדקה בסתר זוכה לגילוי שער הנו"ן

ואמרו בזוהר הקדוש דגאולת מצרים מסטרא דיובלא, ורצונו לומר ממ"ט שערי בינה בגימטריא יובל"א, אבל לעתיד תהיה הגאולה גם משער ן' העליון. והנותן צדקה בסתר זוכה לגילוי שער הן', כמו שאמרו (ב"ב ט, ב) שהוא יותר ממשה רבינו ע"ה. וזה שאמרו אלף בינה, השער הראשון מבינה דהוא שער הן', יאיר בצדקה בסתר, וזהו גמול דלים. ומהדר אפי דדלת מן גימל, דליתן ליה בצנעא.

(אהבת דוד דרוש י"ז ד"ה 'מתן לחיים')

לגאולה צריך לקיים לפחות מצוה הצדקה הכוללת הכל

ובזה שהצדקה שקולה ככל התורה אפשר שזה רמז במ"ש פ' הבונה 'אלף בינה, גמול דלים, ה"ו שמו של הקב"ה. הכוונה 'אלף בינה' לימוד בינה, דהיינו עסק התורה שקול 'גמול דלים' , שהצדקה היא ככל התורה, ונתן טעם שע"י הצדקה מיחד קב"ה ושכינתי'ה הרמוזים באותיות ה"ו של הויה הכוללת וכמ"ש הרב האר"י זצ"ל והיא פעולת עסק התורה ליחד קב"הו. וכיוצא אמרו פ"ק דבתרא דשקולה צדקה ככל המצות ע"ש. ובהא ניחא מ"ש גורי האר"י זצ"ל דהעבירה אינה מכבה הצדקה כמו התורה, והטעם דהצדקה חשובה ככל התורה. וה"ט דאמרו ז"ל בשבת דף קלט 'אין ירושלים נפדית אלא בצדקה' דלא מצינו מצוה ששקולה ככל המצוות והתורה כצדקה, ולגאולה צריך לקיים לפחות מצוה כוללת הכל. וכיוצא אמרו שאין ישראל נגאלים אלא בשמירת שבת, והיינו לפי ששקולה שבת ככל התורה כלה, ועד"ה הכל הולך אל מקום אחד צדקה היא בחינת שבת.

(פני דוד פר' תזריע אות ח')

על ידי הצדקה היא מתקרבת הגאולה

הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דָבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיַּעַל. (ראה טו, ט)

כל המעלים עיניו מן הצדקה... ואפשר לומר כי הצדקה היא ליחד הדודים למעלה, וגם כתב **בספר הכתובה** דף ק"ז כי ע"י הצדקה נקרא ישראל **אחד**, שאלף רומז לעשיר כי הוא אלוף, ודלת לעני דל והלך וחית שני זיינין, כי העני זן לעשיר דחלקו ושפעו אצלו, והעשיר זן לעני וזהו שני זיינין עש"ב, ולכן המעלים עיניו מן הצדקה גורם פירוד ח"ו ואינו מאמין כי שפע העני אצלו כי הוא יתברך צדיק וחסיד ועשה זה להצילו מגיהנם ואינו מאמין דיש שכר ועונש ומבטל אחדות ישראל כי אחד נקרא ע"י הצדקה, ואם כן הוי כעובד עבודה זרה.

ומן האמור ניחא מה שאמרו ז"ל דעל ידי הצדקה היא מתקרבת הגאולה, כי ע"י הצדקה מרבה השפע ומיחד הדודים למעלה ולמטה ישראל הם אחד, ועל כן מקרב הגאולה והיו לאחדים.

(פתח עינים כתובות דף ס"ח, א)

יציאת מצרים היתה הכנה לגאולה העתידה

שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ...: (ראה טז, א)

...ויש לרמוז כי ס"ת וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ הוא 'תחכה'. כלומר דביציאת מצרים היתה הכנה לגאולה העתידה במהרה בימינו כמו שכתוב בזהר הקדוש, וזה הרמז מהפסח שהוא מועד יציאת מצרים, מזה תחכה לגאולה האחרונה בעזרת השם יתברך:

(נחל קדומים, פרשת ראה טז, אות יא')

בזכות הצדקה יהיה קץ הגאולה ויבא משיח

"צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ. (שופטים טז, כ)

צֶדֶ"ק צֶדֶ"ק גימטריא **למשיח**, דבזכות הצדקה נזכה לימות המשיח. **רבינו אפרים** ז"ל בפירושו. ואפשר לרמוז כי **צדק צדק** גימט' **חש"ך**, דבזכות הצדקה נזכה להבטחת חשך ה' את זרוע קדשו...

[אי נמי] אפשר דצריך לכוין בצדקה לעילוי השכינה הנקראת **צדק**, ליחדה עם דודה ואז תבוא הגאולה בב"א. וז"ש **צדק**, תעשה צדקה בעבור צדק שהיא השכינה, ואז **למע"ן** גימטריא קץ שבזה יהיה קץ הגאולה, **לְמַעַן תִּחְיֶה** כי בגלות אינם חיים, **וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ**, כמשז"ל דעתידה ארץ ישראל להתרחב מאד מאד, וז"ש **וְיָרַשְׁתָּ** וכו'.

...אפשר לומר **צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף** כמ"ד דממציא לו מעות דאפילו לשאינם מהוגנים הויא צדקה. ומיהו כבר כתבנו בסמוך דהיינו דוקא כשיעשה לכל, להגונים ולאינם הגונים, וז"ש **צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף**, ולא תמתין להתבונן אם הוא הגון, דצדקה היא גם לשאינו הגון. **למען** גימטריא קץ כי בזה שאתה עושה צדקה לכל מוכח דגם שאינם הגונים הם בנים, ויהיה קץ הגאולה ויבא משיח כמספר **צֶדֶק צֶדֶק** דהוא גימטריא **למשיח**, כלומר הצדקה אהניא למשיח, שכיון שהם בנים אב שמחל על כבודו, כבודו מחול ויגאלנו.

גם צֶדֶק צֶדֶק גימטריא **לנחש**, לרמוז דאין עבירה מכבה צדקה כמ"ש גורי האר"י זצ"ל, כלומר **צֶדֶק צֶדֶק**, גם דיש נחש אינו שולט בצדקה. וזה אחד מהטעמים דצדקה מקרבת את הגאולה. דהיא מצוה גדולה ואין עבירה מכבה אותה ויכולה היא שתגן להביא הגאולה.

(חומת אנך, פרשת שופטים אות א')

בעבור הצדקה יבא קץ הגאולה

צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ...: (שופטים טז, כ)

ועוד רמז במה שאמרו ז"ל 'גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה', וזהו שכתוב **צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַ"ן** גימטריא קץ, כי לבעבור הצדקה יבא קץ הגאולה **תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ** ויחזיר עטרה ליושנה:

(נחל קדומים פרשת שופטים, טז אות ד בסופה. וכן ראה רוח חיים דרוש ט"ז)

עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה

שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ...: (שופטים יז, טו)

אפשר דירמוז תחילת מלכות ישראל דמלך שאול ואח"כ מלך דוד, וזהו שכתוב **שׂוֹם תָּשִׂים, אֲשֶׁר יִבְחַר** רמז על שאול בחיר ה' שאמר שמואל הנביא ע"ה (שמואל א י, כד) **הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ ה'**, ותהי המשרה על שכמו **גָּבֹהַּ מִכָּל הָעָם** (שם, ט ב). ואחר כך **מִקֶּרֶב אַחֶיךָ**, דהיינו מיהודה **תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ**, רמז למלכות דוד המלך עליו השלום, דמלכותו קיימת (ויחי מט, י) **עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה** מזרעו.

(נחל קדומים, פרשת שופטים, אות ז)

הגאולה מעוכבת ותלויה בעבור התשובה

לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: (תצא, דברים כב, ג)

שלא להתעלם מהאבידה, שנאמר לא תוכַל לְהִתְעַלֵּם. טעם מצוה זו, להודיע שאם אבידת ממון של חבירך חייבה התורה להשיבו, כל שכן אבדת נפשו שאתה ערב פרעון, רצה מזה גובה רצה מזה גובה, ועתיד יוצר כל יתברך להשיב לנו אבדותינו, להכי אפקיה קרא בלשון השבה, ולא אמר חזרה, שצריך אתה לעמוד על משמרת לטרוח וליגע איך אחיך ישוב בתשובה, ולא תוכל להתעלם מפני הערבות. ומשום מצות השבה מותר להכריזה בשבת, ועוד דלאו מצוא חפצך היא, שהגאולה מעוכבת ותלויה בעבור התשובה, ולא תוכל להתעלם.

(מוסרי השל"ה והגהות, פרשת כי תצא - חידושי החיד"א כרך כ"ג ע' מד)

מצות שילוח הקן מסייעת לגאולה וממהרת ביאת המשיח

שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם ... (תצא כב, ז)

תשלח את האם (כאן) "תשלח חרונך" (שמות טו, ז), "תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה" (תהלים קד, ל), כן הוא במסורה. אפשר לומר שידוע כי לא כלו רחמיו וברגז רחם יזכור, ושפך חמתו על עצים ואבנים ויש מקוה לישראל, וכשנשוב בתשובה ירחם עלינו ואליו נשוב כבראשונה. וזה רמז "**תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם**", הגם כי

בעוונותינו כביכול שלחה אמנו, וז"ש "**תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם**". עם כל זה ברב ברחמיו ית' שפך חמתו על עצים ואבנים וניצולו ישראל, וזה רמז "תשלח חרונך". ובעזה"י נשוב בתשובה ויעשנו בריה חדשה וז"ש "תשלח רוחך ובראון" ויגאלנו גאולה שלימה למען שמו ויתיחדו הדודים, וז"ש "ותחדש פנ"י אדמה" במהרה בימינו. ועוד אפשר לרמוז מ"ש בתקונים דמצות שילוח הקן היא מסייעת לגאולה, וז"ש "**תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם**", ובשכר קיום מצוה זו "תשלח חרונך" על אומות העולם, ואז "תשלח רוחך יבראון" שיעשנו בריה חדשה ויגאלנו 'ותחדש פני אדמה'.

(חומת אנך, תצא אות ו') *** בתיקוני הזהר וכתבי האריז"ל קיום מצוה זו [דשילוח הקן] מקרבת את הגאולה. (דבש לפי מערכת ש' אות י"א)

בתשובה ואחדות יבא משיח בן דוד

כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ. (כי תצא כב, ח)

ידבר על כללות ישראל, וזה שכתוב 'כי תבנה בית חדש' שיעלה על לב ישראל לשוב ולהיות באחדות אחד, וראשי תיבות 'כ'י ת'בנה ב'ית' עם הג' אותיות בגימטריא **משיח בן דוד** עם הכולל, דבתשובה ואחדות יבא משיח, וצריך להכיר החטא ולהזהר ולעשות גדר, ואחר כך לשוב. אי נמי יש לרמוז 'וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ' סופי תיבות גימטריא משיח בן דוד.

(רוח חיים דרוש ט"ו ד"ה 'וזה אפשר')

אם תעשו תשובה תיכף גאולה תצמיח

והפשוט שצריך לעבוד ה' במחשבה ודיבור ומעשה, בפיך דיבור ובלבבך מחשבה לעשותו מעשה כמשז"ל. ואם כה נעשה תכף יבא משיח צדקנו כי קרוב אליך הדבר כמ"ש (סנהדרין צח) ריב"ל [רבי יהושע בן לוי] למשיח אימת אתי מר היום, ובזה פירש הרי"ף אם תעירו ואם תעוררו את האהבה וכי תימא למתי [יהיה ההו"ד הזה ועבר קציר וכו'] לזה אמר עד שתחפץ אתה, [כי בך הדבר תלוי אם תעשו תשובה תיכף גאולה תצמיח במהרה בימינו אמן].

ויחדש עלינו שנה טובה שנת גאולה, וסימן לדבר 'השי"ר יהי"ה לכם כליל התקדש חג ושמחת לבב כהולך בחליל (ישעי' ל) נזכה ונחיה לראות פני משיח ויבנה

בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן. בשם ה' נעשה ונצליח ומה' מענה לשון.

(חדרי בטן, נצבים וילך שני, אותיות:נב, נג, נה)

כשנהיה אוהבים זה לזה "ובא לציון גואל"!

וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: (כי תבוא, כז, יא)

ר"ת 'מאהבה' לרמוז שאם יהיו אוהבים זה לזה ינצלו מהקללות. והברכות לא יבואו אלא כשיהיו אוהבים זה לזה. [לקוטים כ"י]. ועל פי זה הנה אמת נכון דאמרו בזהר חדש דתוכחות אלו של "תבא" נתקיימו בחורבן בית שני עי"ש וגלו משום שנאת חנם. 'חנם' גימטריא צ"ח ונתקיימו צ"ח קללות. ובעה"י שנהיה אוהבים זה לזה ואז נתברך מן השמים "ובא לציון גואל" במהרה בימינו אמן:

(נחל קדומים, פרשת תבוא, אות ה')

בתחילת הגאולה ה' יקים את סוכת דוד

וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו..: (תבוא כח, טו)

התוכחות תחילתן ו' וסופן ה' "ואין קונה" (פסוק סח). גאולה מתחיל בה' "הרנינו" (פסוק מג) ומסיים בויו "עמו" (שם), וזהו שמו של הקב"ה. [גאוני קמאי אשכנז]. ואפשר תוכחות תחילתן ו' כי בעוה"ר מתרחק הו' מה' בסוד "ואיננו". ובגאולה תחילתה ה' יקים את סוכת דוד. ויתחבר עמה וי"ו יחוד קב"ה ושכינתי' במהרה בימינו אמן:

(נחל קדומים, פרשת תבוא אות ח')

העיקר תלוי לעקור שנאת חנם ואז תבא הגאולה

וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו... (תבא, דברים כח, טו)

אמרו רז"ל (זהר חדש ריש כי תבא) דהתוכחות הללו נתקיימו בחורבן בית שני, ואפשר לרמוז דהתוכחות האלו הם צ"ח, וארז"ל (יומא ט, ב) דבית שני חרב בעוון שנאת חנם. וצ"ח כמספר 'חנם', ולכן נתקיימו צ"ח תוכחות כמנין 'חנם'.

ובזה פירשתי בעניותי פסוק (ישעיה נב, ג) "חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו". כלומר, אף שנקיים הרבה מצוות אין מועיל לגאולה כל זמן שלא נתקן שנאת חנם שבעבורה גלינו. וזהו שאמר "חנם נמכרתם" בעוון שנאת חנם, "ולא בכסף" מצוות, כמו שאמרו ז"ל (דבר"ר ב, יח) על פסוק (קהלת ט, ה) 'אוהב כסף', לא בקיום מצוות תגאלו כל זמן שיש שנאת חנם. ולכן העיקר תלוי לעקור שנאת חנם מן הגזע ומן השרשים ואז תבא הגאולה במהרה בימינו אמן:

(חומת אנך, כי תבא - אות ח)

הכל תלוי בתשובה ימהר לשוב לקרב הגאולה

רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא ... אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא...: (האזינו לב, לט)

ד' פעמים **אֲנִי** בפסוק כנגד ד' גלויות כלומר, אני עמכם בכל גלות וגלות. [ר"א ז"ל]. ולפי דבריו ז"ל יומתק תיבת **אֲנִי** שהוא כינוי לשכינה כידוע. והכל תלוי בתשובה. והעיני בשר לו ימהר לשוב לקרב הגאולה מאחר שהשכינה בגלות. ובעבור השכינה לבד צריך לשוב וכבר ידוע מה שאמרו רז"ל אין "עתה" אלא תשובה, ויצדק לרמוז התשובה בתיבת "עתה", כי ברגע קטן סגי בהרהור תשובה וכמ"ש פ"ב דקידושין על מנת שאני צדיק גמור והוא רשע מקודשת, דחיישינן דהרהור תשובה אלמא כמו רגע היא העולה התשובה בהרהור לבד, וא"ש ד"עתה" רמז לתשובה. ועד"ה רמז תשובה תשוב ה', וגם יש תשובה עילאה ורמוז בתיבת "עתה" את מ' ה' עילאה ונבוא לקראין "ראו עתה", כאב את בן ירצה ראו עתה ראו בדעתכם תשובה הרמוז בתיבת "עתה" ומהרו לשוב **כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא** וגו', והשכינה כביכול בגלות ובעבורה שובו אתיו לאביכם שבשמים. ובכל התשובה **אֲנִי אָמִית** לסט"א **וַאֲחַיֶּה** ניצוצי הקדושה המה יעלו אל מקום הקדש, א"נ במשז"ל הלך חיגר בא חיגר וכו' ויקומו בתחיית המתים במומן כדי שכל רואיהם יכירום ואחר זה יתרפאו. וז"ש **אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה** בתחיית המתים, ואחר שיקומו במומן **מָחַצְתִּי וַאֲנִי** רופאם:

(נחל קדומים פרשת האזינו, אות ו')

פניני הגאולה

הרמב"ם

האריז"ל

הרמ"ק

מגלה עמוקות

הרמח"ל

מעיינות הגאולה

בעל התניא

רבי נחמן

רבי לויק

בשורת הגאולה

ויקרב משיחה

קול צופייך

תיקון תהלים החיד"א

משנה תורה - הי"ד החזקה לרמב"ם

חשיבות ומעלת לימוד הלכות מלכים ברמב"ם לזרז ביאת המשיח

בענין הקרבנות אמרו חז"ל (מנחות קי, א) "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", ואם בקרבנות שיש בהם גם קרבנות יחיד כך, הנה בנוגע לגאולת כלל ישראל כולו בביאת משיח צדקנו על אחת כמה וכמה, שעל ידי העיסוק בהלכות אלו באופן של "כל העוסק כו' כאילו כו' " ממהרים ומזרזים ופועלים ביאת המשיח תיכף בפועל ממש.

(הרבי מליובוויטש, ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 572)

"יש להדגיש ביתר שאת וביתר עוז על דבר חיזוק האמונה בביאת המשיח והצפיה לביאתו, "אחכה לו בכל יום שיבוא", כולל ובמיוחד - ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה...בספר הי"ד [החזקה] להרמב"ם - ספר הלכות הלכות - **בשני פרקים האחרונים** הנקראים בשם "**הלכות** (מלכים ומלחמות ו) **מלך המשיח**", אשר, הלימוד בענינים אלו הוא באופן ד"כל העוסק כו' כאילו כו'", ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים [את הגאולה] תיכף בפועל ממש".

(תורת מנחם, תשמ"ט, ח"ד ע' 11-12)

הלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח - פרק אחד עשר

א הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ עָתִיד לַעֲמֹד וּלְהַחֲזִיר מַלכוּת דָּוִד לְיָשְׁנָהּ לַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה. וּבוֹנֶה הַמִּקְדָּשׁ וּמְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחוֹזְרִין כָּל הַמִּשְׁפָּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ מִקֹּדֶם. מַקְרִיבִין קָרְבָּנוֹת. וְעוֹשִׂין שְׁמִטִּין וְיוֹבְלוֹת כְּכָל מִצְוָתָן הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מַאֲמִין בּוֹ. אוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַכֶּה לְבִיאָתוֹ. לֹא בְּשְׁאָר נְבִיאִים בִּלְבַד הוּא כּוֹפֵר. אֶלָּא בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה רַבֵּנוּ. שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה הֵעִידָה עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל-ג) 'וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ' וְגוֹ' (דברים ל-ד) 'אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם' וְגוֹ' (דברים ל-ה) 'וֶהֱבִיאֲךָ ה''. וְאֵלּוּ הַדְּבָרִים הַמְפֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה הֵם כּוֹלְלִים כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ עַל יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים. אַף בְּפָרָשַׁת בִּלְעָם נֶאֱמַר וְשָׁם נִבָּא בִּשְׁנֵי הַמְּשִׁיחִים. בַּמָּשִׁיחַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא דָּוִד שֶׁהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד צָרֵיהֶם. וּבַמָּשִׁיחַ הָאַחֲרוֹן שֶׁעוֹמֵד מִבָּנָיו שֶׁמּוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל [בָּאַחֲרוֹנָה]. וְשָׁם הוּא אוֹמֵר (במדבר כד-יז) 'אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה' זֶה דָּוִד. (במדבר כד-יז) 'אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב' זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. (במדבר כד-יז) 'דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב' זֶה דָּוִד. (במדבר כד-יז) 'וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל' זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. (במדבר כד-יז) 'וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב' זֶה דָּוִד. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שמואל ב ח-ב) 'וַיַּךְ אֶת מוֹאָב וַיְמַדְּדֵם בַּחֶבֶל' (במדבר כד-יז) 'וְקָרְקַר כָּל בְּנֵי שֵׁת' זֶה הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (זכריה ט-י) 'וּמָשְׁלוֹ מִיָּם עַד יָם'. (במדבר כד-יח) 'וְהָיָה אֱדוֹם יְרֵשָׁה' זֶה דָּוִד.

לזכות

ידידי ורעי היקר!

ר' **חיים** בן שרה

וזוגתו **רחל** בת בלה

ויוצאי חלציהם שיחיו:

בנם **יהודה מרדכי** וזוגתו **אסתר** וילדיהם

בנם **שלמה** וזוגתו **בת שבע** וילדיהם

וביתם **יפה אילנה** בת רחל לזיווג מוצלח בקרוב ממש

בראלי

לברכה והצלחה בכל מכל כל

בגשמיות ורוחניות גם יחד

בזכות כל הצדיקים קדושי עליון שבספר זה

יזכו לקבלת פני משיח בשמחה ובטוב לבב, אכי"ר!

שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל ב ח-יד) 'וַתְּהִי אֱדוֹם לְדָוִד לַעֲבָדִים' וְגוֹ'. (במדבר כד-יח) 'וְהָיָה יְרֵשָׁה' וְגוֹ' זֶה הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר (עובדיה א-כא) 'וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן' וְגוֹ':

ב אַף בָּעֲרֵי מִקְלָט הוּא אוֹמֵר (דברים יט-ח) 'אִם יַרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ' (דברים יט-ט) 'וְיָסַפְתָּ לְךָ עוֹד שָׁלֹשׁ עָרִים' וְגוֹ'. וּמֵעוֹלָם לֹא הָיָה דָּבָר זֶה. וְלֹא צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתוֹהוּ. אֲבָל בְּדִבְרֵי הַנְּבִיאִים אֵין הַדָּבָר צָרִיךְ רְאָיָה שֶׁכָּל הַסְּפָרִים מְלֵאִים בְּדָבָר זֶה:

ג וְאִם יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים וּמְחַדֵּשׁ דְּבָרִים בָּעוֹלָם אוֹ מְחַיֵּה מֵתִים וְכַיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ אֵין הַדָּבָר כָּךְ. שֶׁהֲרֵי רַבִּי עֲקִיבָא חָכָם גָּדוֹל מֵחַכְמֵי מִשְׁנָה הָיָה. וְהוּא הָיָה נוֹשֵׂא כֵּלָיו שֶׁל בֶּן כּוֹזִיבָא הַמֶּלֶךְ. וְהוּא הָיָה אוֹמֵר עָלָיו שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וְדִמָּה הוּא וְכָל חַכְמֵי דּוֹרוֹ שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. עַד שֶׁנֶּהֱרַג בַּעֲוֹנוֹת. כֵּיוָן שֶׁנֶּהֱרַג נוֹדַע לָהֶם שֶׁאֵינוֹ. וְלֹא שָׁאֲלוּ מִמֶּנּוּ חֲכָמִים לֹא אוֹת וְלֹא מוֹפֵת. וְעִקַּר הַדְּבָרִים כָּכָה הֵן. שֶׁהַתּוֹרָה הַזֹּאת חֻקָּיָה וּמִשְׁפָּטֶיהָ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן וְלֹא גּוֹרְעִין מֵהֶן:

ד וְאִם יַעֲמֹד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד הוֹגֶה בַּתּוֹרָה וְעוֹסֵק בְּמִצְוֹת כְּדָוִד אָבִיו. כִּפִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה. וְיָכֹף כָּל יִשְׂרָאֵל לַיֹּלֵךְ בָּהּ וּלְחַזֵּק בִּדְרָקָהּ. וְיִלָּחֵם מִלְחֶמוֹת ה'. הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא מָשִׁיחַ. אִם עָשָׂה וְהִצְלִיחַ וּבָנָה מִקְדָּשׁ בִּמְקוֹמוֹ וְקִבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל הֲרֵי זֶה מָשִׁיחַ בְּוַדַּאי. וְיִתְקֵן אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לַעֲבֹד אֶת ה' בְּיַחַד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד:

הלכות מלכים ומלחמותיהם - פרק שנים עשר

א אַל יַעֲלֶה עַל הַלֵּב שֶׁבִּימוֹת הַמָּשִׁיחַ יִבָּטֵל דָּבָר מִמִּנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם. אוֹ יִהְיֶה שָׁם חִדּוּשׁ בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. אֶלָּא עוֹלָם כְּמִנְהָגוֹ נוֹהֵג. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר בִּישַׁעְיָה (ישעיה יא-ו) 'וְגָר זְאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם גְּדִי יִרְבָּץ' מָשָׁל וְחִידָה. עִנְיַן הַדָּבָר שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִין לָבֶטַח עִם רִשְׁעֵי עַכּוּ"ם הַמְשׁוּלִים כִּזְאֵב וְנָמֵר. שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ה-ו) 'זְאֵב עֲרָבוֹת יְשָׁדְדֵם וְנָמֵר שֹׁקֵד עַל עָרֵיהֶם'. וַיַּחְזְרוּ כֻּלָּם לְדַת הָאֱמֶת. וְלֹא יִגְזְלוּ וְלֹא יַשְׁחִיתוּ. אֶלָּא יֹאכְלוּ דָּבָר הַמֻּתָּר בְּנַחַת עִם יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא-ז) 'וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל תֶּבֶן'. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ הַדְּבָרִים בְּעִנְיַן הַמָּשִׁיחַ הֵם מְשָׁלִים. וּבִימוֹת הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ יִוָּדַע לַכֹּל לְאֵי זֶה דָּבָר הָיָה מָשָׁל. וּמָה עִנְיַן רָמְזוּ בָּהֶן:

ב אָמְרוּ חֲכָמִים אֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת בִּלְבַד. יֵרָאֶה מִפִּשׁוּטָן שֶׁל דִּבְרֵי הַנְּבִיאִים. שֶׁבִּתְחִלַּת יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ תִּהְיֶה מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג. וְשֶׁקֹּדֶם מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג יַעֲמֹד נָבִיא לְיַשֵּׁר יִשְׂרָאֵל וּלְהָכִין לִבָּם. שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג-כג) 'הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה' וְגוֹ'. וְאֵינוֹ בָּא לֹא לְטַמֵּא הַטָּהוֹר. וְלֹא לְטַהֵר הַטָּמֵא. וְלֹא לִפְסֹל אֲנָשִׁים שֶׁהֵם בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת. וְלֹא לְהַכְשִׁיר מִי שֶׁהֶחְזִקוּ פְּסוּלִין. אֶלָּא לְשׁוֹם שָׁלוֹם בָּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג-כד) 'וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים'. וְיֵשׁ מִן הַחֲכָמִים שֶׁאוֹמְרִים שֶׁקֹּדֶם בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ יָבוֹא אֵלִיָּהוּ. וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן לֹא יֵדַע אָדָם אֵיךְ יִהְיוּ

עַד שֶׁיִּהְיוּ. שֶׁדְּבָרִים סְתוּמִין הֵן אֵצֶל הַנְּבִיאִים. גַּם הַחֲכָמִים אֵין לָהֶם קַבָּלָה בִּדְבָרִים אֵלּוּ. אֶלָּא לְפִי הַכֶּרַע הַפְּסוּקִים. וּלְפִיכָךְ יֵשׁ לָהֶם מַחְלֹקֶת בִּדְבָרִים אֵלּוּ. וְעַל כָּל פָּנִים אֵין סִדּוּר הֱוָיַת דְּבָרִים אֵלּוּ וְלֹא דִּקְדּוּקֵיהֶן עִקָּר בַּדָּת. וּלְעוֹלָם לֹא יִתְעַסֵּק אָדָם בְּדִבְרֵי הַגְּדוּדוֹת. וְלֹא יַאֲרִיךְ בְּמִדְרָשׁוֹת הָאֲמוּרִים בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְלֹא יְשִׂימֵם עִקָּר. שֶׁאֵין מְבִיאִין לֹא לִידֵי יִרְאָה וְלֹא לִידֵי אַהֲבָה. וְכֵן לֹא יְחַשֵּׁב הַקֵּצִין. אָמְרוּ חֲכָמִים תִּפַּח רוּחָם שֶׁל מְחַשְּׁבֵי הַקֵּצִים. אֶלָּא יְחַכֶּה וְיַאֲמִין בִּכְלַל הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ג בִּימֵי הַמֶּלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. כְּשֶׁיִּתְיַשֵּׁב מַמְלַכְתּוֹ וְיִתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל יִשְׂרָאֵל. יִתְיַחֲסוּ כֻּלָּם עַל פִּיו בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁתָּנוּחַ עָלָיו. שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג-ג) 'וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר' וְגוֹ'. וּבְנֵי לֵוִי מְטַהֵר תְּחִלָּה וְאוֹמֵר זֶה מְיֻחָס כֹּהֵן וְזֶה מְיֻחָס לֵוִי. וְדוֹחֶה אֶת שֶׁאֵינָן מְיֻחָסִין לְיִשְׂרָאֵל. הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (עזרא ב-סג) 'וַיֹּאמֶר הַתִּרְשָׁתָא לָהֶם' וְגוֹ' (עזרא ב-סג) 'עַד עָמֹד כֹּהֵן לְאוּרִים וּלְתֻמִּים'. הִנֵּה לָמַדְתָּ שֶׁבִּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְיֻחָסִין הַמְחֻזָּקִין וּמוֹדִיעִין הַמְיֻחָס. וְאֵינוֹ מְיֻחָס יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְשִׁבְטֵיהֶם. שֶׁמּוֹדִיעַ שֶׁזֶּה מִשֵּׁבֶט פְּלוֹנִי וְזֶה מִשֵּׁבֶט פְּלוֹנִי. אֲבָל אֵינוֹ אוֹמֵר עַל שֶׁהֵן בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרוּת זֶה מִמְּזֵר וְזֶה עֶבֶד. שֶׁהַדִּין הוּא שֶׁמִּשְׁפָּחָה שֶׁנִּטְמְעָה נִטְמְעָה:

ד לֹא נִתְאַוּוּ הַחֲכָמִים וְהַנְּבִיאִים יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ. לֹא כְּדֵי שֶׁיִּשְׁלְטוּ עַל כָּל הָעוֹלָם. וְלֹא כְּדֵי שֶׁיִּרְדּוּ בָּעַכּוּ"ם. וְלֹא כְּדֵי שֶׁיְּנַשְּׂאוּ אוֹתָם הָעַמִּים. וְלֹא כְּדֵי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ. אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ פְּנוּיִין בַּתּוֹרָה וְחָכְמָתָהּ. וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם נוֹגֵשׂ וּמְבַטֵּל. כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה:

ה וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא יִהְיֶה שָׁם לֹא רָעָב וְלֹא מִלְחָמָה. וְלֹא קִנְאָה וְתַחֲרוּת. שֶׁהַטּוֹבָה תִּהְיֶה מַשְׁפַּעַת הַרְבֵּה. וְכָל הַמַּעֲדַנִּים מְצוּיִין כֶּעָפָר. וְלֹא יִהְיֶה עֵסֶק כָּל הָעוֹלָם אֶלָּא לָדַעַת אֶת ה' בִּלְבַד. וּלְפִיכָךְ יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְיוֹדְעִים דְּבָרִים הַסְּתוּמִים וְיַשִּׂיגוּ דַּעַת בּוֹרְאָם כְּפִי כֹּחַ הָאָדָם. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא-ט) 'כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים':

נִשְׁלְמוּ הִלְכוֹת מְלָכִים וְהַחִבּוּר כֻּלּוֹ. בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם בִּפְרָטוֹ וּבְכֻלּוֹ:

5 ברכות שמברכים כשרואים את מלך המשיח:

"ברוך את ה' אלוקינו מלך העולם גאל ישראל".
"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".
"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שחלק מחוכמתו ליראיו".
"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שחלק מכבודו ליראיו".
"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם חכם הרזים".

(בשו"ת לב חיים לגאון האדיר רבי חיים פאלאג'י חלק ב' סימן מ"ב)

אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח,
ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא!!!

פניני גאולה מכתבי האריז"ל

משבחי רבינו האריז"ל מאת מורנו הרב חיים ויטאל זי"ע

והנה היום אביע חידות ונפלאות תמים דעים כי בכל דור ודור הפליא חסדו אתנו אל ה' ויאר לנו ע"י השרידים אשר ה' קורא בכל דור ודור כנז', וגם בדורינו זה אלהי הראשונים והאחרונים לא השבית גואל מישראל, ויקנא לארצו ויחמול על עמו וישלח לנו עיר וקדיש מן שמייא נחית, הרב הגדול האלהי החסיד מורי ורבי כמהר"ר **יצחק לוריא אשכנזי** זלה"ה, מלא תורה כרמון במקרא במשנה בתלמוד בפלפול במדרשים והגדות במעשה בראשית במעשה מרכבה, בקי בשיחת אילנות בשיחת עופות בשיחת מלאכים מכיר בחכמת הפרצוף הנז' ברשב"י בפ' ואתה תחזה, יודע בכל מעשי בני אדם שעשו ושעתידים לעשות, יודע במחשבות בני אדם טרם יוציאום מן הכח אל הפועל, יודע עתידות וכל הדברים ההווים בכל הארץ ולמה שנגזר תמיד בשמים, יודע בחכמת הגלגול מי חדש ומי ישן ואיפת האיש ההוא באיזה מקום תלויה באדם העליון ובאה"ר התחתון, יודע בשלהבת הנר ולהבת אש דברים נפלאים, מסתכל וצופה בעיניו נשמות הצדיקים הראשונים והאחרונים, ומתעסק עמהם בחכמת האמת, מכיר בריח האדם כל מעשיו ע"ד ההוא ינוקא בפ' בלק, וכל החכמות הנזכרים היו אצלו כמונחים בחיקו בכל עת שירצה בלתי יצטרך להתבודד ולחקור עליהם, ועיני ראו ולא זר דברים מבהילים לא נראו ולא נשמעו בכל הארץ מימי רשב"י ע"ה ועד הנה, וכל זה השיג שלא ע"י שימוש קבלת מעשית ח"ו כי איסור גדול יש בשמושם, אמנם כ"ז היה מעצמו ע"י חסידותו ופרישותו אחרי התעסקו ימים ושנים רבים בספרים חדשים גם ישנים בחכמה הזאת, ועליהם הוסיף חסידות ופרישות וטהרה וקדושה, היא הביאתו לידי אליהו הנביא שהיה נגלה אליו תמיד ומדבר עמו פה אל פה ולמדו זאת החכמה, וכמו שאירע להראב"ד ז"ל כנ"ל בשם הרקאנטי, ואף אם פסקה נבואה, רוח הקדש ע"י אליהו ז"ל לא פסק וכמו שהובא בפסוק נביאים ע"פ "ודבורה אשה נביאה", תנא דבי אליהו מעיד אני עלי שמים וארץ הן איש או אשה וכו' אפי' עבד אפי' שפחה, הכל לפי מעשיו מיד רוח הקודש שורה עליו, ועד"ז הזכירו ג"כ שם ע"פ "ואלה דברי דוד האחרונים" ע"ש. גם נזכר בהקדמת התיקונין בכתיבת יד וז"ל, ואנת אליהו עתיד לאתגלייא בסוף יומיא ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה אפין באפין. ואית מאן דעתיד לאתגלייא ליה בטמירו בעין השכל דיליה וכו'. והנה מלבד החקירות והנסיונות והמופתים אשר ראינו בעינינו מן הרב הנזכר זלה"ה הנה הדרושים והדברים עצמם אשר בחבורי זה יעידון יגידון וכל רואיהם יכירום כי דברים עמוקים ונפלאים כאלה אין יכולת בשכל אנושי לחבר' אם לא בכח השפעת רוה"ק ע"י אליהו ז"ל.

החכם הקדוש הנגלה אצלינו בזמננו ובדורינו זה [רבינו האריז"ל]

... ואל יפלא האדם מזה כי עם היות שרשב"י אחרון שבתנאים זכה למעלה כזו כי דברים אלו כבשונו של עולם אין רשות בפה לפרש עניינם הכמוס והחתום אצלינו, ועד"ז אל תתפלא ממה שנספר בסוף הקדמה זאת מענין החכם הקדוש הנגלה אצלינו בזמננו ובדורינו זה, ולא אוכל לפרש ואם תרצה תבין מ"ש בס' התיקונין על דור הולך ודור בא דא משה ר"מ וכנז' בתיקו' ס"ט דק"י ע"א אמר רבי שמעון חברייא בודאי קב"ה אסתכם עמנא עילאין ותתאין למהוי בהאי חבורא זכאה דרא דהאי אתגלייא ביה דעתיד כוליה האי לאתחדשא ע"י דמשה בדרא בתרא לקיימא קרא **מ**"ה **ש**הי"ה הוא שיהיה ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא עד מניינא דס' רבוא וכו' והדברי' סתומים וחתומין:

(הקדמות מוהרח"ו זי"ע על שער ההקדמות, הובא בתחילת עץ חיים)

השבועה שלא לעורר את הגאולה היתה עד אלף שנים

אמר עוד במ' הנ"ל ובג"ד "השבעתי אתכם בנות ירושלים" וכו' פירוש הדברים כי הנה היתה השבועה הגדולה לאלהי"ם שלא יעוררו את הגאולה עד שאותה האהבה תהיה בחפץ ורצון טוב כמ"ש עד שתחפץ כבן העובד את אביו ועייל בכל פלטרין דיליה ובכל גניזין דיליה ולא כעבד העובד במשנה ולוקח השפחה ע"מ לקבל פרס וכבר אמרו רז"ל כי זמן השבועה היא עד אלף שנים כמ"ש ז"ל בבריתא דר' ישמעאל בפרקי היכלות ע"פ דניאל וז"ל ואתיהבון בידיה עד עידן ועידנין ופלג עידן ואיך הראהו הקב"ה ליעקב אבינו שר עולם והוא שרו של בבל ע' עוקין וכו' ע"ש וכן בזהר פרשת וירא ד' קי"ז ע"א וז"ל אמר ר' יוסי כל דא אריכו זמנא יתיר מכמה דאוקמו' חבריא דאיהו יומא חד גלותא דכנסת ישראל ולא יתיר דכתיב נתנני שוממה כל היום דוה.

עוד מאמר אחר כתוב בפ' בראשית ד' כ"ו וכ"ז ע"ב וע"א "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" אילין אינון ארבעה שנכנסו לפרד"ס חד עאל בפישון, פי שונה הלכות. תנינא, עאל בגיחון ודא איהו רמ"ז. תליתאה, עאל בחדקל, לשנא חדא וקלילא לדר"ש. רביעאה, עאל בפרת, דאיהו סוד מוחא דביה פריה ורביה. בן עזאי ובן זומא ואלישע אחר, עאלו בקליפין דאורייתא ,הוו לקאן בהון. רבי עקיבא דעאל במוחא, איתמר ביה 'נכנס בשלום ויצא בשלום'. א"ר אלעזר, אבא, יומא חד הוינא בבי מדרשא וכו' בגין דאורייתא מתרין לוחין אילין, הוה משה נחית לון לישראל, ולא זכו בהון ונפלו ואתברו, ודא גרם אבודא דבית א' וב', ויהיב לון אחרנין מסטרא דעץ הדעת טוב ורע, דמתמן אתיהבת אורייתא באסור והיתר, מימינא חיי ומשמאלא מותא וכו'. ד"א "ונהר יוצא מעדן" בודאי לעילא בעץ החיים וכו', ולהשקות את הגן, דא פרדס דמטטרו"ן, דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא ואחר, וקליפין דליה מסטרא דא טוב, ומסטרא דא רע, ודא ודא איהו איסור והיתר, פסול

וכשר, טומאה וטהרה וכו', כגוונא דא אמרו חבריא מארי מתני', "וימררו את חייהם בעבודה קשה": דא קושיא. "בחומר": דא ק"ו. "ובלבנים": דא לבון הלכה. "ובכל עבודה בשדה": דא ברייתא. "את כל עבודתם": דא משנה. ואי תייבין בתיובתא, מה כתיב "ויורהו ה' עץ", דא עץ החיים, וביה "וימתקו המים", ודא משיח, דאתמר ביה "ומטה האלהים בידי" וכו', וכולא איהו בגלותא מחמת דיליה.

עד דיתובון בני ישראל בתיובתא ובקשו את ה' אלהיהם

הנה נתבאר במ"א הזה, כי עון אדה"ר בעץ הדעת טוב ורע הוא, שלא בחר להתעסק בעץ החיים שהיא חכמת הקבלה, וזה עצמו עון הערב רב האומרים למשה, "דבר אתה עמנו ונשמעה" בעץ הדעת טוב ורע, "ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" בסתרי תורה, כסברת הטועים קצת בני תורה אשר בזמנינו זה, המוציאים שם רע על חכמת האמת חיי עולם, ואומרים שכל מי שמתעסק בה ימות בקצרות שנים ח"ו, ולכן נשברו הלוחות הראשונות מסטרא דעץ החיים, ונתנו להם מסטרא דעץ הדעת טוב ורע, משנה שפחה דמטרוניתא, וגרם איבודא דחורבן בית א' וב', וגלות האחרון המר והארוך אשר אנו בעו"ה, עד דיתובון בני ישראל בתיובתא ובקשו את ה' אלהיהם, להכירו וליודעו ברזי תורה וידעו את מי הם עובדים, ומי הוא מלכם, וכדין יזכו לעסוק בחכמת האמת כמש"ה "ויורהו ה' עץ וימתקו ע"י המשיח, וכמ"ש בפ' נשא בר"מ ד' קכ"ד ע"ב וז"ל ובגין דעתידים ישראל למיטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא וכו' ואילנא דטוב ורע דאיהו איסור והיתר לא שליט על ישראל יתיר וכו' כי אז יהיו כמלאכי עליון עוסקים בחכמת התורה דאצילות ולא בתור' מטטרו"ן מלובשת במלבושים וספורים גשמיים עוד אמרו בספר התקונין תקון ששי' וז"ל וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך בדרא בתרא בסוף יומיא ובגיניה "וקראתם דרור בארץ":

(הקדמות מוהרח"ו זי"ע על שער ההקדמות, הובא בתחילת עץ חיים)

כאשר נשוב בתשובה לעסוק מאהבה בחכמה הזאת יגאלו ישראל בב"א

עוד אמרו בספר התיקונין [תיקוני הזהר] תקון ששי' וז"ל, וכמה בני נשא יתפרנסון לתתא מהאי חבורא דילך בדרא בתרא בסוף יומיא ובגיניה "וקראתם דרור בארץ":

עוד מ"א א"ל אליהו ז"ל לרשב"י וז"ל: רבי! רבי! כמה זכאה אנת דמהאי חבורא [הזהר הקדוש] יתפרנסון כמה עילאי עד דיתגליא לתתא בסוף יומיא, ובגיניה "ושבתם איש אל אחוזתו" וכו', הרי מבואר כי חטא זה החל להיות מאדה"ר ועד עתה, וכאשר נשוב בתשובה לעסוק מאהבה בחכמה הזאת יגאלו ישראל בב"א. שמוע שמעתי נאקת ירמיהו הנביא מתנודד ומתמרמר במר נפשו באומרו "עד מתי אראה נס, אשמעה קול שופר, כי אויל עמי אותי לא ידעו" וכו' "ראיתי את הארץ והנה תוהו" וגו' "ראיתי והנה הכרמל" וגו' "כי כה אמר ה' שממה תהיה כל הארץ וכלה לא אעשה" וגו' הציקתני

רוח בטני לבאר פסוקים האלו הנאמרים באמת ע"י ירמי'ה הנביא ע"ה בדרך נבואה על הדור האחרון הזה, בהיותו מתמרר על אורך גלותינו ניתר משעורו, וזהו מ"ש "עד מתי אראה נס" הוא הנס והדגל של המשיח, כנז' בפ' משפטים דף ק"ב ע"א וז"ל: ויתון נס דמשיח בן דוד אריה רשים עלי' לימיני' ונס דמשיח בן יוסף שור רשי' עליה לשמאלא וכו' "נשמעה קול שופר" זה קבוץ גליות העתיד להיות אחר ביאת משיחינו בב"א, כנז' בזהר פ' תולדות דף קל"ע ע"א וז"ל במדרש הנעלם על פסוק "בונה ירושלים ה'", ואח"כ "נדחי ישראל יכנס", וזש"ה "והי'ה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" וכו' ונתן טעם אל אריכות הקץ.

(הקדמות מוהרח"ו זי"ע על שער ההקדמות, הובא בתחילת עץ חיים)

משיח בן דוד בא בסופם דאלפיים ימות המשיח

וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְּיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ וכו'. (בראשית ב, יז)

...ונבאר ענין הנשמות אשר היו כולם כלולים באדם. ובזה יתבאר ענין מאמר רז"ל (ע"ז ט') שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח. דע, כי כשנברא אדם הראשון, כל הנשמות היו כלולות בו אז, (כנזכר בפרשת כי תצא המצות שילוח הקן). ורצה הקב"ה שיהיה שנות העולם ששת אלפים שנה, שיתוקנו בהם כל הנשמות ההם הבאים מבי"ע [בריאה-יצירה-עשיה], שהם ששת אלפים כנזכר, ...והנה הוצרכו שנות עולם, להיות כמספר הנשמות ההם, כדי שבאותם השנים, יוצרו אותם הנשמות, ויבואו בעולם הזה בגוף ונפש, ויתוקנו, ולכן היו שנות העולם שתא אלפי שני [ששת אלפי שנה], כנגד מספר הנשמות הנזכרות.

...אח"כ שני אלפים ימות המשיח, שהם שני אלפים דבריאה, אימא הנקראת ימי המשיח. ועם היות שבן דוד אינו בא אלא בסופם, על כל זאת כל השני אלפים נקראים ימות המשיח, והטעם הוא, כי כל בחינת גאולה, היא מסטרא דאימא עילאה, הנקראת דרור וחורין, והיא הנקראת לאה, אימא דמשיח בן דוד.

משה רבינו מבחר הנבראים תקן פגם אדם הראשון

...והנה כשנולד כל צדיק וצדיק בעולם הזה, הנה הוא אבר פרטי מאברי אדם הראשון, ובהיותו נשלם ונתקן הצדיק הזה, הנה נשלם ונתקן אדם הראשון עצמו, ממה שנתמעט ונגרע בתחילה [כאשר חטא]. והנה גם משה רבינו ע"ה, נכלל באדם בסוד (משלי ל, ד) **מַה שְּׁמוֹ וּמַה שֵּׁם בְּנוֹ כִּי תֵדָע**, אדם הבל, (בסוד ר"ת מש"ה - משה שת הבל), וכאשר משה זכה ותקנם, ודאי שאדה"ר עצמו נשלם ונתקן בהם, ונודע כי משה מבחר הנבראים, ולכן הוא תקן פגם אדם הראשון, מה שלא תקן שום צדיק אחר בעולם.

וכשיושלם בירורם ותקונם, אז יבא משיח בן דוד

דע, כי חז"ל אמרו כי אדה"ר נידון בנשירת איברים. והענין הוא, כי תחלה היה כלול מכל הנשמות שבכל שתא אלפי שני דהוי עלמא כנזכר, וכלם היו אברים פרטים שבו. וכשחטא, נסתלקו הימנו, כי שלטה בו הקליפה, ונטבעו כולם תוך הקליפות, כנזכר אצלינו בפרשת עקב, בסוד האכילה. ולכן כל תפילותינו ומצות מעשיות שאנו עושים בכל יום תמיד, עד ביאת המשיח, הוא לברר ולהעלות אלו הנשמות שנשרו מאדם הראשון, ונפלו בתוך הקליפות, עד דמטו רגלין ברגלין, כנזכר בס"ה בפרשת פקודי. וכשיושלם בירורם ותקונם, אז יבא משיח בן דוד.

וכשיושלמו כולם לבוא ולהתקן, אז משיח בן דוד בא

... שלישית..., והיא כל שאר הנשמות, שהם כל אורות ט' בחינות נפרדות התחתונות, שבכל ספירה מעשר הספירות שבכל פרצוף מעשר הפרצופים הנז"ל, ובאלו שלטו הקליפות ע"י חטאו של אדה"ר, ונשרו ממנו, ונפלו לעמקי הקליפות, ולא יושלם תיקונם אלא עד בא משיח בן דוד כנז"ל, וכשיושלמו כולם לבוא בעולם ולהתקן, אז משיח בן דוד בא:

(שער הפסוקים, בראשית סימן ב', דרוש ג', ע' יא – יב)

משה זכה לעלות עד אימא דאצילות

לֹא יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי יָבֹא (שילה) **שִׁילוֹ וְלוֹ יִקְּהַת עַמִּים:**

(ויחי מט, י)

כבר נרמז בספר הזוהר ברעיא מהימנא (בראשית כה, ב. השמטות רנג, א. ת"ז תכ"א מ"ג) ובספר התיקונין כי **שילה** בגימטריא **משה**, והוא ג"כ משיח בן דוד. וביאור הענין הזה הוא, במה שהודעתיך בפרשת בראשית בענין חטאו של אדם הראשון, כי כל הנשמות היו כלולות בו, והיו לו נר"ן מג' עולמות בי"ע [בריאה-יצירה- עשיה], ונר"ן וחיה מד' פרצופין דאצילות, שהם: נוקבא, וז"א, ואו"א. ולכן נקרא אדה"ר, בסוד חכמה, אבא עילאה דאצילות, הנקרא אדם הראשון, כי ז"א הוא אדם תניינא. ואח"כ כשחטא, נתמעט, ועמד ק' אמה, הנקרא חלתו של עולם, כנזכר שם. וכשבא משה רבינו ע"ה, תיקן חלק רב מאדה"ר, ולכן זכה לעלות עד אימא דאצילות.

משיח בן דוד יזכה אף לבחינת חיה דאבא דאצילות

ובזה אני מסופק איך שמעתי ממורי ז"ל, אם נאמר שהיו בו כל הבחינות, שיש מן נפש דעשיה, עד בחינת רוח דז"א דאצילות, ולא זכה אל נשמה דאצילות. או אם נאמר, שגם זכה ליקח נשמה דאצילות, וזה הפירוש הב' נלע"ד שהוא האמיתי. והנה משיח בן דוד נאמר בו (ישעיה נ"ב, י"ג) **הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד**, ירום מאברהם,

ונשא מיצחק, וגבה מיעקב, מאד ממשה. ועניינו הוא, שמשיח בן דוד, יזכה אף לבחינת חיה דאבא דאצילות, הנקראת נשמה לנשמה מה שלא זכה אליה אפילו משה. ונמצא כי הרועה הראשון שהוא משה, הוא עצמו הרועה האחרון, כמו שרמזו רז"ל במדרש (דברים רבה סוף פ"ט, זהר ח"א כה, ב. ועוד). וזה סוד "כימי צאתך מצרים אראנו נפלאות"(מיכה ז'), ולכן שילה שהוא המשיח ומשה, עולים בחושבן אחד, כי הוא הוא עצמו, אלא שהמשיח הוא הנשמה לנשמה דמשה.

(שער הפסוקים, פרשת ויחי, מ"ט, י)

כל הנשמות הקדושות של מלכות בית דוד עד המשיח

וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה (וירא י"ט, א)

ענין בנות לוט, כבר נתבאר למעלה בענין לוט, כי הוא הקליפה היונקת מאחוריים דזעיר. וכשנפרד לוט מעל אברהם, הוציא עמו שתי נשמות קדושות, שנתערבו בחטאו של אדם הראשון. והנה הם, רות המואביה, ונעמה העמונית. והנה נעמה היא מן בינה, הנקראת נועם ה' כנודע. ויש בה אותיות, נועם ה'. ולהיותה מן בינה, אין אחיזה גדולה אל הקליפה בה, ולא היו כלולות בה כ"כ נשמות. אבל רות, היא מן מלכות, עלמא דאתגלייא, ולכן נאחזו בה הקליפות במאד מאד וכל הנשמות הקדושות של מלכות בית דוד, עד המשיח, כלם היו כלולות בה כנודע, וכולם נתערבו בקליפות, ולא נתבררו משם, עד שנתגיירה רות, ובה היו כלולות כלם. ולכן רות היא בגימטריא מלוי של שם אדנ"י, שהוא במלכות, והיא בגימטריא תרע"א. וכשתסיר אותיותיו הפשוטות שהם ס"ה, נשארו אותיות המלוי בגימטריא רות, והנה ב' בנות לוט, הם רות ונעמה:

(שער הפסוקים, וירא סימן י"ט)

על מה המשיח מתעכב

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶּשַׁע בְּיַעֲקֹב וכו'. (ישעיה נט, כ)

ארז"ל (יבמות סב. ע"ז ה') אין בן דוד בא, שהוא הגואל, עד שיכלו להתתקן כל הנשמות שבגוף. ולכן ראשי תיבות **גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶּשַׁע**, הוא 'גוף', לרמוז: כי לא יבא בציון הגואל, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, ויתוקנו, ויהיו שבי פשע.

גם ר"ת **בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהו"ה וַאֲנִי**, הוא **בני**"ו, לרמוז: כי הנה האדם המוציא שז"ל, מוסר טפות זרעו שהם בניו, אל הקליפות החיצונים כנודע. וכאשר האדם ההוא חוזר בתשובה שלימה, אזי חוזרות הנשמות ההם אל אוצר הקדושה, הנקרא 'גוף'. וכל זמן שאינם חוזרות המשיח מתעכב. וזה שאומר הכתוב **וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל**, כאשר ישובו מן הפשע, שהוא טיפת זרע לבטלה שהם בניו, ויחזירום אל ה'גוף' הנזכר.

(שער הפסוקים, ישעיה נט, כ)

על ידי התשובה אקדים זמן הגאולה בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה

הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי ה' בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה: (ישעיה ס, כב)

הנה אין בן דוד בא, עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, כמש"ל בפסוק **וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל**. גם נודע, כי אם ישראל ישובו בתשובה, יבא מיד הגואל, כמו שאומר הכתוב (תהלים צה, ז), **הַיּוֹם אִם בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ**. ואם אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות, איך יתקיים זה וזה. לזה אמר הכתוב **הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם**, ויולידו נשמות לאין מספר, ויכלו לצאת כל הנשמות, כיון ששבו בתשובה, כנזכר בפסוק שלפניו, שהוא **וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים**, והרי נתקיימו שתיהם וכו'. ונמצא כי הגאולה באה **בְּעִתָּהּ**, לפי שכבר יצאו כל הנשמות, והוא **אֲחִישֶׁנָּה**, כי על ידי התשובה אקדים זמן הגאולה, ואעשה נס גדול כזה, שהקטן יהיה לאלף, והרי הוא **בְּעִתָּהּ וַאֲחִישֶׁנָּה**.

(שער הפסוקים, ישעיה ס', כב)

קץ הגאולה יכול להיות משנת ה'של"ה ואילך

אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה. (דניאל י"ב, יב)

דע, כי קץ הגאולה, הנרמז פה לדניאל, שהוא בשנת של"ה לאלף הששי, הוא בסוד שם הוי"ה במלוי יודי"ן, על דרך זה: כי אם תכה יו"ד פעמים יו"ד, יהיו ת'. ואם תכה ה"י פעמים ה"י, יהיו רכ"ה. וי"ו פעמים וי"ו- תפ"ד. ה"י פעמים ה"י. גימטריא ג"כ רכ"ה. סך הכל אף ושל"ד, ואלו הם ימי הגלות, ומשם ואילך, יכול להיות קץ הגאולה, משנת השל"ה ואילך.

(שער הפסוקים, דניאל יב, יב)

לסיבה זו נגלה לדניאל קץ הימין והגאולה

וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין: (דניאל יב, יג)

כבר הודעתיך, על מה שכתוב בפרשת פקודי בספר הזוהר (רנח, ב) דלא ייתי משיחא עד דמטו רגלין ברגלין. ונודע הוא, כי עולם העשיה הוא סוף כל הקדושה, ונקרא רגלים, ועד שיכלו ליטהר הנשמות שנפלו שם בעשיה, לא תבא הגאולה. ולכן העשיה נקרא קץ הימין, סוף הקדושה. והנה דניאל ירדה נשמתו בתחילה עד סוף העשיה, הנקרא **א"ל אדנ"י** כנודע, והם אותיות **דניא"ל**. בהסירך אותיות הכפולות להורות על נפילתו שם בתחילה, ולסיבה זו נגלה לדניאל קץ הימין והגאולה.

(שער הפסוקים, דניאל, יב, יג)

סוד גלות השכינה ובמה ישראל נגאלים

והנה כאשר נחרב בית המקדש, גלתה שכינה בין הקליפות, לפי שהנשמות שגלו ביניהם, אין בהם כח ויכולת לצאת מתוכם, כיון שנפגמו בחטאם. וע"כ שכינתו יתברך,

אשר עליה נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה, נכנסת ביניהם כדי ללקט אותם ניצוצות נשמות אשר בתוכם, ומבררת אותם ומעלה אותם למקום הקדושה, ומחדשם, ומורידם בעוה"ז, בגופות האנשים. ובזה תבין היטב סוד גלות שכינה. ומיום שנחרב בית המקדש, זו מלאכתו יתברך, עד שיכלה מלאכתו ללקוט כל הנשמות שנפלו בין הקליפות של האדם הבליעל ונתערבו בו מראשו ועד רגליו, ועד שיגמר ללקט אפילו אותם שנפלו עד הרגלים, אין המשיח נגלה, ואין ישראל נגאלים. כמבואר אצלינו בזוהר בפרשת פקודי וז"ל, כד מטו רגלין ברגלין, כדין כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים.

ואמנם אין השכינה מלקטת אותם, אלא ע"י מעשה התחתונים ותפלותיהם, בסוד "תנו עז לאלהים". וכפי גדר מעשה התחתונים, כך גדר הוצאות הנשמות והנצוצות ההם. ואילו כל ישראל היו שבים בתשובה גמורה, היה כח בשכינתו יתברך להוציא כל הנשמות משם ברגע אחד. אבל חטאתינו מתישים כחה, וכמש"ה צור ילדך תשי. וכאשר יכלו הנשמות מלצאת משם, אז גם שכינתו יתברך תצא משם, ויסתלק חיותם, וימותו הקליפות, והרשעה כלה בעשן תכלה, וזה סוד פסוק בלע המות לנצח וגו'. ר"ל, שהקליפות הנקראות מות, יכלו ויבולעו ברגע אחד, מסיבת הסתלקות שכינתו יתברך מתוכם. וכל ניצוצות נשמות אשר ביניהם כנזכר:

(שער הגלגולים ט"ו, ב).

וכאשר יתוקנו הנשמות אשר נפלו שם אז יהיה זמן הגאולה

... והענין כי כל אותה בחינה של מעלה ממנה הוברר מאליהם ע"י המחשבה שבכל בחי' מהם ולא היו צריכין אל מעשה התחתונים שעל ידיהן יתבררו, לפי שהקליפות אשר כנגדן אין בהם כח כ"כ, אבל בחינת המ"ן של המלכות (דנוקבא דז"א) אשר הם בחי' עשייה ששם כל עיקר שורש ותוקף הקליפות לכן לא היה בה כח לתקן ולברר הבחי' של מ"נ שלה שהיה באלו המלכים לסיבת היותן נתונים בעמקי הקליפות החזקים ולא היה יכולת בה לבררם עד שבא אדם הראשון וע"י מעשיו ותפילותיו היה מכניע את הקליפות והיה מחזיר זו"ן פב"פ ואז מתבררים חלק המ"נ דנוקבא דז"א בירור גמור ואז לא היה עוד שם חורבן בעולם, והיה אז כמו שיהיה בימי המשיח ב"ב כי אז כתיב "בלע המות לנצח" שהם הקליפות אשר חיותם הוא בחי' המ"נ אלו שלא הובררו והם עדיין בתוכם ואם היו נבררין לגמרי היה מסתלק מהם כל החיות והיו מתים לגמרי, וזהו ענין 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' כי כאשר יכלה כל הנשמות הקדושות לצאת משם ועולין בבחי' מ"נ שמהם נוצרים הנשמות כנ"ל בתחלת הדרוש, לא יהיה עוד חיות אל הקליפות וימותו ויתבטלו וזהו "בלע המות לנצח", כי הקליפות נקרא 'מות' תתבלע ותתבטל לגמרי. וז"ש פ' פקודי דרנ"ח ע"ב כד יסתיים גלותא במשיכו דרגלין ברגלין כדין יבא משיח כי הרי אלו בחי' המלכים הם אדם א' מראשו ועד רגליו אשר נטבע באלו הקלי' ובכל פעם ופעם שיש זווג עליון אנו מעלין ע"י תפלתינו

ניצוצות הקדושה שבו בבחי' מ"נ וכאשר יתבררו ויעלו גם הניצוצין אשר ברגליו אז יושלם להתתקן כל אדם הזה אז יבא משיח, וענין רגליו אלו הוא בעשייה שהוא בחי' רגלים ושם הוא סיום הקדושה שהוא המלכות הנקרא 'קץ הימין' וכנגדו בקליפה אשר שם נקרא 'קץ הימים' וכאשר יתוקנו הנשמות אשר נפלו עד שם אז יהיה זמן הגאולה.

(עץ חיים ל"ט:א')

בזכות העוסקים בחכמת אמת, יש כח בידם להגין על משיח בן יוסף

תשכון - במלת 'וכסא דוד עבדך', הזהיר לנו מורי זלה"ה מאוד, ביום א' שהלכנו על ציון שמעיה ואבטליון בהתפללנו שם, והכפיל שם לנו לומר, שנזכיר בכל תפלה ותפלה, לכוין במלת 'דוד עבדך', שיחיה משיח בן יוסף, ולא ימות ע"י ארמילוס הרשע, והוא נקרא 'כסא דוד עבדך'. וזה סוד "חיים שאל ממך", כמ"ש בר"מ שעתיד משיח בן יוסף למות. ולא הבינו דבריו, והשם יודע נסתרות, וסופו מוכיח על תחלתו, שמת מורי החסיד זלה"ה בעו"ה. (ח)

הגהה (ח) ונלע"ד נתן - שרמז האי רמז בפסוק, כי ס"ת חיים' שאל' ממך' הוא **מלך** ור"ת למפרע הוא **מש"ח**, ונשארים אותיות אמצעים יא"מ, שהוא בא"ת ב"ש מו"ת. ר"ל, שמלך המשיח התפלל לפניך, שלא ימות על ידי ארמילוס הרשע, ושמעת לתפלתו ונתת לו אורך ימים, ר"ל, נתת לו אריכות הגלות שלא יבא במהרה, כדי שיוכל לבא כמה פעמים בגלגולים כמ"ש בתיקונים ע"ה, שבכל דור ודור יבא משיח בן יוסף בגלגול, אם יש צדיקים בדור שיהיו מגינים עליו שלא ימות, ומאחר שלא נמצא מי שיגין עליו, מוכרח הוא בעצמו למות, וע"י עונש המיתה שסובל בכל דור ודור, הוא מכפר עליו שלא ימות ע"י אותו רשע ארמילוס, אלא שבכל פעם הוא ימות ע"י הקב"ה בעצמו, בסוד הנשיקה כנודע. ע"ש בחי' הנ"ל. ונראה, שע"י זכות העוסקים בחכמת אמת, יש כח בידם להגין על משיח בן יוסף שלא ימות ע"י הרשע ארמילוס, ועיין בפירש הזוהר ותראה ע"ז רזין דרזין:

(פרי עץ חיים, שער העמידה יט: כב:)

פניני גאולה מתורת הרמ"ק

המקובל האלקי רבי משה קורדבירו זצוק"ל

ארבעתם יחד - נצח הוד יסוד ומלכות - נקראים ארבע גאולות

גאולה היא הבינה כי עיקר הגאולה בסוד "גאולה תהיה לו וביובל יצא" (ויקרא כה לא). כי שם ר"ל בגאולה החרות כנודע. כי אין דיני המקטרגים עולים אלא עד הבינה ולא עד בכלל. וממנו שואב היסוד הגאולה. ונקרא גואל מצד הבינה ומשפיע הגאולה אל המלכות. וזהו "אם יגאלך טוב" (רות ג יג). כד"א (ישעיה ג י) "אמרו צדיק כי טוב". ואם לאו שאין יכולת, "וגאלתיך אנכי" בינה, כדפי' בערכה כן פי' הרשב"י ע"ה בתקונים. ובזוהר פרשת אמור (דף צ"ה ע"ב) פי' כי המלכות נקרא גואל ע"י היסוד המשפיע בה ע"י הנצח וההוד שהם מסייעים אל הזווג כמו שנודע שהם שני ביצי הזכר. ואמר שם כי לפיכך ארבעתם יחד נצח הוד יסוד ומלכות נקראים ארבע גאולות:

(פרדס רימונים, כ"ג: ג')

תחלת הגאולה מן הנצח

יכין. שם זה לעמוד ימיני שעשה שלמה המלך ע"ה במקדש והוא כנגד נצח, ונקרא נצח יכין מטעם שעל ידו מתכוננת המלכות כן פירשו כל המפרשים. ואפשר היות כוונתם כי על ידו נמשך חוט של חסד המשוך על המלכות ועל ידו מתקשטת הכלה להיותה נאה וחסודה בעיני בעלה. וקשיא לן כי היה ראוי לקרותו 'מכין' על שם ההוה לא 'יכין' על שם העתיד להכין ועדיין לא הכין. ואפשר לתרץ בדוחק כי הכוונה יכין יוסיף על הכנתו הכנה אחרת, כאמרו עם היות שהוא מכין עדיין יכין עוד יוסיף אומץ זה נראה לנו ע"ד שיטת המפרשים. והנ"ל כי הכונה על הגאולה כי תחלת הכנתה והוייתה מן הנצח וכ"פ הרשב"י ע"ה כי התחלת הגאולה מן השחר ואח"כ בקר. ופירוש שחר נצח כאשר נבאר בערכו ע"כ. וכן תחלת הגאולה מן הנצח. ומפני שידע שלמה המלך ע"ה שעתיד הבית ליחרב הניח העמוד הזה בבית וקראו **יכין** פירוש, עתיד להכין הבית ולסעדו בגאולה. "כי אשב בחשך ה' אור לי" (מיכה ז ח) [נד].

(פרדס רימונים, כ"ג, י': כב)

ועל סוד זה נאמר במלך המשיח ויחי ויתן לו מזהב שבא

ובענין **שבע מיני זהב** ראיתי מי שהפליג לדבר בהם. וז"ל ז' מיני זהב הם, ג' מיני זהב למעלה בסוד הפנים הנוראים, וד' הם למטה בסוד אבני קדש המתנוססות. ג' הם

כמו שאמרנו. ואלו הם, **זהב סגור** הוא הזהב הנסתר והסגור מכל עבריו אשר עין לא ראתה אלקים זולתיך. **זהב שחוט** בסוד צפון בזמן שרוח רעה באה מן הצפון כי מתחלפות הסבה ומתחלפות הנקודה. כשהיא בדין על העולם הזהב נקרא זהב שחוט. וכשהיא מתבססת בנקודות הימין נקרא **זהב תרשי"ש** זה הבא מתרי שיש ב' נקודות שכל אחד מהם כלל ו' קצוות. אבל כשהיא בדין נקרא זהב שחוט כאשר אמרנו. **זהב ירקרק** מלכות בסוד מדת הדין שלמטה, אסתר ירקרקת היתה. ובעל המשיח יונק משתי סבות הללו מזהב שחוט ומזהב ירקרק, וע"כ שוחט והופך כל פנים לירקון כפי הסבות שיונק בהם. וארבעה הם למטה. **זהב אופיר** והוא מקום דין הבא אחר דין ויונק מסוד זהב שב"א [כב] הוא מקום דין ונסתר בסוד נקבה והסוד (איוב א) ותפול שבא ותקחם כפי הסוד אשר תרגם רב יוסף בפסוק הזה [כג]. **זהב טהור** כלו טוב מפני הסוד אשר אמרנו והוא למעלה בסוד (ירמיה י ט) כסף מרוקע מתרשיש יובא, ובסודו זהב תרשיש והוא בנין מצידי הטוב והמובחר הוא למטה כמו בתערובות הטוב. וע"כ דוד המלך ע"ה כל אלו ז' מיני גווני זהב היו נראים בו בשערו בשבעה מקומות בשער הראש בשער שעל גבי עיניו בגבות עיניו ובזקן ובגרון ובחזה ותחת זרועותיו וכבר רמזנוהו זה בפירוש קהלת. אמנם כי אמרו שער שבגרון תחת הזקן היא הנקרא **זהב שבא**. ולפי הסוד שאמרנו כי סוד זהב שבא סוד דין נסתר בנקבה כענין אמרו "ותפול שבא ותקחם" ותרגם רב יוסף ונפקת לילית חייבתא. אמנם כי סוד עניינה נסתר כי היא אסכרה שנבראת ביום ד' במעשה בראשית ולא לתינוקות בלבד אלא היא עוררת כמה מבני העולם ועל סוד זה נאמר במלך המשיח (תהלים עב טו) "ויחי ויתן לו מזהב שבא", ישית בו חיים תחלה קודם הכנסו בה מפני שהיא אסכרה ויתן הקב"ה מאותו דין הנמצא בה להיות מפעליה בכרך גדול של רומי ובה יפלו שוכניה וזהו סוד (ישעיה לד יד) "שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח", כי משרש ועד ענף תכלה. וע"כ דוד המלך במקום הגרון שם גנוז זהב שבא להורות שבמקום האסכרה שם החיות עכ"ל. ודבריו ודאי דברי קבלה ומתוקים מדבש ולפיכך הארכנו בהם:

(פרדס רימונים, י': ג': ו')

וכן עתיד להתחדש ולהתמיד לימות המשיח

ומה מתוק מדבש עם ההקדמה הזאת מה שנמצא בקצת מדרשים שהיה מיכאל שר החסד הנוגע בכף ירך יעקב, כי הא והא איתא, אחרי שהחסד הסכים לדחות מדת ההוד מאצלו שלא יתמוג דינה. וכיון שהחסד נאחז יפה יפה ונקשר בימינא, הוד גם כן נקשר בשמאלא, להוכיח במישור מלכי יהודה וכל עם הארץ לכלה הפשע ולהתם חטאת, ולפי שעה בעת רצון זכה דוד המלך ע"ה ונעשה רצונו למזג המדות כימי עולם, בסוד "כהניך ילבשו צדק וחסידיך ירננו" המבואר בזוהר (זהר ח"א דף קמח.), וכן עתיד להתחדש ולהתמיד לימות המשיח.

(אור נערב, חלק ו, ה'. שער י"ז)

אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף

היכל החמשי הוא נקרא **היכל אהבה**. והוא היכל שבו תלוי המזון והחיות ושאר ההיכלות אשר תחתיו ובהיכל הזה פתח א' ובו ממונה א' ושמו **סניגורי"ה** והוא עומד ללמד סנגוריא על ישראל שלא ישלוט עליהם צד השמאל. בהיכל הזה עומד מאור אחד כלול בד' מאורות מד' גוונים לבן שחור ירוק ואדום והרוח הזה הכלול מכלם נקרא **סורי"ה** שר כל החיילים אשר תחתיו וכל מפתחות העליונים מסורים בידו והוא סוגר ופותח וכל סתרי רבו מסורים בידו ובו הם נכללים כל המאורות אשר תחתיו ג' פעמים בכל יום ונזונים ממנו ולהיות שבו גנוזים כל גנזי וסתרי רבון העולמים לכן נקרא **אהבה** כדכתיב (שה"ש ז יג) "שם אתן את דודי לך", שהוא סוד התדבקות כל מתדבק, ולכן בו כל שמירה עליונה ולכן נקרא **שומר ישראל שומר הברית**, להיות כי כאן שמורים וגנוזים כל סודות העליונים ומכאן יוצאים נתיבות ודרכים לכל אותם למטה ממנו להאיר באורו, ואלו הד' גווני מאורות אשר אמרנו כאשר יתייחד לבן באדום שחור בירוק אח"כ שחור בלבן נעשית מהם חיה אחת מרוקמת דיוקן שלה בצורת אדם הכוללת כל הצורות והוא נקרא **זהר** ועליה נאמר (יחזקאל י) "היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל", וממנה יוצאים ד' עמודים שהם חיות גדולות על אותם אשר למטה. הא' נקרא **אופן** שהם שנים כי בתוך האופן נעשה אופן אחר בתוכו וכאשר היא מתנוצצת מתנוצץ האחר בתוכה ועל זה נאמר (שם א טז. י) "כאשר יהיה האופן בתוך האופן", ואחר כך שנים אחרים ג"כ זה בתוך זה כלולים יחד כראשונים ומתנוצצים ד' יחד לד' רוחות העולם וכלם א' ועליהם נאמר "כאשר יהי' האופן בתוך האופן". המאור אשר אמרנו למעלה הנכלל בארבע גוונים הוא כולל שני רוחות מאורות האחד אל הימין והוא זה אשר הוציא החיה אשר אמרנו ואחד אל השמאלי (הוא כולל) ומתנוצץ שני מאורות שהם ארבע והם מתהפכים בגוונים וזהו להט החרב המתהפכת כאשר נבאר. ומבין שני מאורות אלו יוצאים שרפים והוא אוחז אותם ולוהט אותם. בכח הלהט הזה המתהפך הוציא חיה אחת עומדת על ארבע עמודים כאשר הוציאה הימנית והארבע שתים מימין ושתים משמאל וכאשר המאור הגדול נכנס בתוך אלו ומתנוצץ בהם יוצאים מהם ב' מאורות ומתנוצצים חוץ להיכל הזה ומתהפכים לכמה עניינים לפעמים זכרים ולפעמים נקבות לפעמים רוחות לפעמים מלאכים והם שלוחי הדין בעולם וכך הם מצד שמאלי שבהיכל הזה. ומההיכל הזה יוצאים כל הנשמות שעתידים לכנס בגופות בעולם הזה, וההיכל הזה לעולם לא עמד ריקן מיום שנברא העולם והוא מקבל כל הנשמות המושפעות מבינה והוא נקרא **גוף** וע"ז אחז"ל (יבמות ס"ב) 'אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף' וכאשר יבא מלך המשיח יתעורר ההיכל הזה למעלה והיכל אחר למטה מהיכל הזה ועליהם נאמר (שה"ש ד ה. ז ד) "שני שדייך כשני עפרים" כי המאור הגדול והחיה הראשונה אשר אמרנו מוציאין שני מאורות כלולים יחד מתקשרים זה בזה ונקראים **א"ל שד"י** והטעם שנקרא 'שדי' מפני שיוצאים בין אלו השדיים ועוד כי האי א"ל מקבל מן המקום הזה כל אותן הרחמים הראויים למזון וחיות אותם התחתונים אשר בהיכל זכות אשר

הם מצד הימין וכן לכל אותם התחתונים הנקראים יתידות המשכן ומטעם שהוא מספיק להם מזון נקרא **א"ל שד"י**. 'אל' שמו כדפירשנו בהיכל ד' ו'שדי' מפני שדיים העליונים. והטעם כי הוא מספיק חלב מהשדיים לכל אותם התחתונים.

(פרדס רימונים כד: ה')

כגוונא דאתטמרון אומין דעלמא כד אתגליא משיח

הנה הורה בפירוש שאין הכתר האין סוף. עוד בר"מ (פינחס דף רמ"ג) וז"ל בגין דעילת העילות מופלא ומכוסה בהאי כתר ואתפשט בשם יהו"ה. בשבתות וימים טובים לית שלטנותא דסמא"ל ונחש ולכל ממנן דיליה ולית שלטנותא לגיהנם נוקבא בישא דסמאל ונחש ולא למשריין דיליה, כלהון מיטמרן קדם משריין דמלכא כגוונא דאתטמרון אומין דעלמא כד אתגליא משיח הה"ד "ובאו במערות צורים ובנקיקי הסלעים". ופירושו מבואר וממנו נראה בביאור שאין לומר שהכתר הוא הא"ס מורה על זה באמרו עילת העילות מופלא ומכוסה בהאי כתר. נראה מדבריו שכתר היכל לעילת העילות.

(פרדס רימונים, ג': ב')

בין האומות היו נשמות קדושות

הג' **ענין גלות מצרים** להיות שעד שזרח אור אברהם היה הקב"ה משפיע שפע נשמותיו בהמובחרים שבין האנשים כי כן היה ראוי. כי אם לא חטא אדם הראשון היה לו כתנות **אור** באלף שהוא רומז לאחדות השם ויחודו. אבל כשחטא וערבב קדש בחול וחול בקדש ובא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, נתערב הקדש והוליד לקין קינא דמסאבותא והיה העולם הולך ומתקלקל והפת מתעפש ולכן נתלבש בכתנות **עו"ר** שהוא שבעים אומות [כמניין **ע'** שבעור]. ולא חלקם הקב"ה לכבוד שמים שעדיין לא זרח אור אברהם עד דור הפלגה וחלקם הקב"ה כל אחד ואחד לפי מקומו הראוי לו. ונטיל לחלקו אברהם שהוא אור ונתקן כתנות **אור** באלף ולא תיקון גמור כי עדין היו סיגים מעורבים בכסף וכסף בסיגים, שבין האומות היו נשמות קדושות ובין הקדושה היתה עדיין זוהמא.

אין מקבלים גרים לימות המשיח

והנה בראשונה נתחכם הבורא לטהר הקדושים ויצא מאברהם ישמעאל ומיצחק עשו. ויעקב מטתו שלימה טהורה ונקיה. אח"כ רצה לטהר ולקבץ ניצוצות הנדחות כי רצונו לבלתי ידח ממנו נדח. והכניס הכסף הנקי בתוך הכור הברזל עבדות מצרים בתוקף הקליפה. ושם נתקבצו כל הניצוצות אל רוב הכסף הנקי ולכן שם נתגלגלו כל הדורות, דור המבול שעליהם נאמר (שמות א כב) "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". ודור הפלגה שעליהם נאמר (בראשית יא ג) "נלבנה לבנים", וכן במצרים נאמר (שמות ה יח) "תוכן לבנים תתנו". עד שיצא הכסף צרוף נקי מנוקה מכל סיג שש מאות אלף.

ומן הראוי היה שלא לקבל עוד גרים. ועל זה נאמר "ראה ויתר גוים". ופי' רז"ל (ב"ק דף ל"ח) כשעמדו ישראל וכו' התיר להם ז' מצות, כי כבר לא היו ניצוצות כמו שלא יהיו בזמן המשיח כענין שאחז"ל (יבמות כ"ד) 'אין מקבלים גרים לימות המשיח'. וכד"א (דברים לב) "ה' בדד ינחנו" וכו'. אבל קלקלנו בעגל נעשה להם כהיתר והוכרחו להתגלגל [כח] במותר ולעבדה ולבא בתוך כור שאר הגליות.

(פרדס רימונים, יג: ג': ט')

רוח ה' הנמשך על משיח

נתיב הב' (בזהר) [בתקונים הנ"ל] פי' הרשב"י בנתיב זה וז"ל נתיב תניינא "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". מאי 'ורוח', אלא בזמנא דשכינתא בגלותא, האי רוח נשיב על אלין דמתעסקין באורייתא בגין שכינתא דאשתכחת בינייהו. והאי רוח אתעביד קלא וכו' עכ"ל.

כוונתו לומר כי הרוח הזה הוא המשפיע על השכינה והמאיר אותה ומלחלח אותה ממימי החסד וע"י כך מושפעים בעלי תורה שהשכינה שרויה ביניהם. וע"כ קראו לנתיב הזה שכל מזהיר שפירושו מזהיר השכינה מזוהר החכמה. ורבי יוסף אמר כי מטעם שהנתיב הא' נקרא **אי"ן** ואין להויה ולבריאה התגלות בו אלא מנתיב השני שהוא י"ש, לכן נקרא הנתיב הזה **כתר הבריאה**. ונראה שנקרא כן, מטעם שבנתיב הראשון ענין האצילות כדפי' למעלה, והנתיב הזה להאיר המלכות כדפי' ויתבאר, לכן נקרא כתר הבריאה כי המלכות היא כתר לבריאה והיא ראש לכל הנבראים. כי כל עצם הבריאה לא נבראת אלא ממנה, כמו שיתבאר בשער אבי"ע. וזהר אחדות השוה. כמו שפי' שהוא זוהר אל המלכות הנקרא אחדות השוה, מפני שהיא משוה המדות ומייחדם וקושר אותם. ויש אומרים אחדות השוה כ"ע, כי הוא אחד שוה מכל צדדיו והוא האחד שאין במה שלמעלה ממנו אפי' מנין האחד כדפי' בשערים הקודמים. והנתיב הזה השני הוא זוהר הנמשך ממנו והמתנשא לכל לראש. אם בכתר פירושו שהכתר שהוא אור האמיתי השוה והזהר הזה נמשך ממנו והוא לכל לראש כמבואר. אם במלכות ג"כ יתבאר שעליה נאמר "לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש". ופי' כי ע"י נתיב הזה מתנשא על כל לראש. מפני שהנתיב הזה הוא יש מאין. ועל ידי הנתיב הזה הוא השבתת הקליפות והכנעתם והעברת גילולים מן הארץ. וזה ביאר הכתוב באמרו "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך". הם ג' קליפות קשות שהם כנגד ג' גווני הקשת, כאשר נבאר בשער התמורות פ"ו. ואמר שהארץ שהיא המלכות היתה מתלבשת בקליפות האלה. אלא שהנתיב השני שהוא 'רוח אלקים' הוא מרחף על פני המים מימי החסד להיות חוט של חסד משוך על אסתר להעביר ירקרוקת הדין מעל פניה ועל ידה מתבערים הקליפות. אלו הן קצור דברי הרשב"י ע"ה בתיקונים הנ"ל. וקרא הרשב"י ע"ה הנתיב הזה **רוח הקודש** מפני שהמלכות מצד החכמה נקרא רוח

הקדש כאשר יתבאר בשער ערכי הכנויים. והוא ע"י הנתיב הזה הנמשך מחכמה עליה. וכן אמר שם כי הנתיב הזה הוא רוח ה' הנמשך על משיח רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'.

(פרדס רימונים, י"ב: ג')

מלך סתם היא המלכות שהוא מלך המשיח

מלך בשם זה רבו הפירושים. ומתוך דברי הרשב"י ע"ה ברוב המקומות נראה כי מלך סתם הוא התפארת. אמנם לא יקרא מלך אלא בעמדו על המלכות וכן ביאר הרשב"י ע"ה בר"מ (תצא דף רע"ו) וז"ל לאו אתקרי תמן מלך עד דרכיב בסוסיא דיליה כנסת ישראל. קב"ה כד איהו לבר מאתריה לאו איהו מלך וכד אתחזר לאתריה "והי' ה' למלך" וגו' והכי ישראל אתמר בהון 'כל ישראל בני מלכים'. כגוונא דאבא אינון בנוי לאו אינון בני מלכים עד דיתובון לארעא דישראל עכ"ל. הרי מבואר שלא נקרא מלך אלא בהיותו על המלכות. וזהו דווקא במדת מלך סתם. אמנם כאשר יתלווה אליו מלה אחרת אז יהי' באופן אחר לפי הלווי. וכן ביאר הרשב"י ע"ה במ"א בר"מ (בהר דף ק"ט.) וז"ל ובכל אתר המלך סתם דא קב"ה. ופירוש התפארת כדמוכח התם. ובזוהר פרשת תרומה (דף קכ"ז ע"ב) בפסוק "אפריון עשה לו המלך שלמה" וגו' פירש כי מלך סתם היא המלכות שהוא מלך המשיח כמו שנבאר בודאי פליגא על דא. אם לא שנאמר כי כמו שהוא נק' מלך סתם כן היא על שמו נקרא מלך סתם וזה דוחק. ויש מל"ך שלמ"ה ובו ג' פרושים אחת בת"ת ונק' מלך שהשלום שהוא יסוד הוא שלו כנודע כן פי' בפרשת תרומה שם.

(פרדס רימונים, כ"ב: י"ב: נו)

המלכות שמקבלת מהתפארת נקראת היא מלך המשיח

ולפי דרכנו בחיבור הזה בהזכירנו א"ס אנו אומרים אח"כ מלך מלכי המלכים, ליחדו בעשר ספירותיו ולהמליכו בהם. עוד יש מלך נורא הוא התפארת והוא עצמו נקרא נורא כמו שיתבאר בערכו. עוד יש מלך שלם והיא הבינה כ"פ בזוהר פרשת לך (דף פ"ז ע"א) ואפשר שנקראת כן בעת שהיא שולטת על התפארת שהוא השלם. עוד פי' שם כי המלכות נקראת מלך שלם בהיותה מתיחדת עם התפארת שאז היא שלימה. עוד פי' בזוהר פרשת ויחי (דף רל"ח.) כי המלכות בערך בחינתה שאין לה אלא מה שמקבלת מהתפארת נקראת היא מלך המשיח. ואפשר לפרש מלך שאין לה אלא משיחת השמן העליון:

(פרדס רימונים שם, נז)

פניני הגאולה

מתורת ה"מגלה עמוקות" זי"ע

מתוך הספר "**מגלה עמוקות הגאולה**"
[שאי"ה יצא לאור בס"ד להילולא י"ג מנחם-אב ה'תשפ"ד]

סוד הגאולה האחרונה

בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה: (לך לך ט"ו, ח)

"**במה אדע** כי אירשנה", בשתי תיבות אלו (במ"ה אד"ע) סוד גאולה אחרונה על פי חשבון זוהר חדש בפרשת וישב לחשבון רד"ו שנה וכזה הגלות שבע פעמים רד"ו הרי אלף ת"ע, שביק לאלפא קמא ונשאר "עת לעשות לד'" כשהפרו תורה "זכו" יהיה "בעתה". ומתחילת הבריאה הקב"ה מגיד מראשית אחרית "**יהי אור ויהי אור**", והוא חשבון שהיו ישראל במצרים **ת"ל** שנה ואח"כ **מ'** שנה במדבר עד בואם אל ארץ נושבת אל המנוחה ואל הנחלה, וזה סוד "ויוציאם מכור הברזל" (דברים ד, כ), "**כור הברזל**" עולה **ת"ע**.

וזה שכתוב (שמות ג, יט) "ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים לעלות", **שלא** השלימו, וזה סוד "וישלחהו מעמק חברון" (בראשית לז, יד), עצה העמוקה (מאותו צדיק) הקבור בחברון (סוטה יא, א), **שהוא** אברהם הקבור שם, שרצה לתקן קלקול של אדם הראשון שחטא בשם הוי"ה **אבא** וקלקול של הבל שחטא בשם אהי"ה **אימא**, וראיה שהוצרך אברהם לתקן חטא של הבל לבד הנפש אשר תיקן אברהם בגלגולו נפשו של אדם הראשון, בענין עבודה זרה שקלקל אדם

הראשון, וקיים בנפשו "פסילי אלהיהם תשרפון באש"(דברים ז, כה), ושיבר צלמי אביו (רש"י בראשית יא, כח) ויצא ממנו פסולת ישמעאל שהיה מצחק בעבודה זרה. ולכן נקרא "אדם הגדול בענקים" והוצרך לתקן גם כן חטא הבל, כמו שאמר הקב"ה "קום 'התהלך 'בארץ 'לארכה" ר"ת 'הבל'.

לכן היה 'אברהם 'הלוך 'ונסוע 'הנגבה גושפנקא דאתבריאו בי'ה שמיא וארעא (זוהר השמטות ח"א רנא.) 'את 'השמים 'ואת 'הארץ שהוא ר"ת שם **אהו"ה** [שני אותיות ראשונות משם אהי'ה] ושני אותיות אחרונות משם הוי'ה ו"ה, כי בזה החשבון שהיו ישראל "בכור "הברזל תיקנו שני שמות אלו אבא ואמא הוי"ה ואהי"ה, שהם סוד "**זוכר** חסדי אבות **ע"ב קס"א**, שהוא מילוי הוי'ה ואהי"ה ביודי"ן, שהוא מוטל על אבות העולם לתקן, ואבות תיקנו רגל המרכבה שהוא **ע"ב קס"א**, לכן אמר "את הנפש אשר עשו" על רבים קאמר, רוצה לומר שתיקן הנפש "אשר עשו" אבא וברא, שהוא אדם והבל בחרון אפו של עולם הוצרך אברהם לתקן.

והנה ידוע י' פעמים **הוי"ה** עולה "**חברון**", י' פעמים **אהי"ה** עולה **עמ"ק**, וזה שכתוב "וישלחהו מעמק חברון" לתקן ב' שמהן אילין, שניהם יחד, עלו "כי עת לחננה כי בא מועד" של גאולה, כבר בא מאחר שהיה **ע"ת** שנה בגלות אז "עת רצון". והנה תיקון הוי'ה ואהי'ה הוא נרמז "**במה אדע** כי אירשנה", ב' שמות אלו בגימטריא **במה, אדע** נוטריקון **א**'לף **ד**' מאות **ע**', אז אורישנה לכל עשר אומות קני וקניזי וקדמוני, שהראה לו הקב"ה אח"כ לכל ד' מלכיות, גם גלות מצרים הראה לו כי מן גלות מצרים נודע זה הגלות האחרון שהראה לו אח"כ שירד העיט על הפגרים.

"**ודור** רביעי ישובו הנה", רוצה לומר גלות מצרים לא יהיה רק עד דור רביעי ולא יותר, כי לא היו שם רק **דור** שהוא **רד"ו**, אחר כך ישובו, וכל גלות האחרון אמר "כי לא שלם אמורי" הוא עשו. "וה' אמר המכסה **אני מאברהם**" ר"ת **הפלגה אנוש מבול**, "ודור רביעי ישובו הנה" **אנשי סדום הוא דור רביעי**, שכל אלו הדורות תיקנו זרע של אברהם, על כן הוצרך הקב"ה להודיע שיקבל

עליהם שכר כולם, ויסכים בכליון שלהם, ולתקן אחר כך הדורות ההם והוא **אב** המון גוים.

(מגלה עמוקות לך לך ט"ו, ח)
(וראה בבארות עמוקים – מרבי צבי אלימלך מדינוב- אגרא דכלה)

רמז בפסוק על אריכות גלות האחרון

וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה: (לך לך טו, טז)

ודור רביעי ישובו הנה , ר"ל גלות מצרים לא יהי'ה רק עד דור רביעי ולא יותר, כי לא הי'ה שם רק דו"ר (קיג) שהוא רד"ו אח"כ ישובו, אבל גלות האחרון אמר כי לא שלם אמור"י הוא עשו (קיד).

(מגלה עמוקות לך לך טו, טו)

(קיג) **בא** לפרש ישוב"ו הנ"ה ומפרש שר"ל ודו"ר רביעי רוצה לומר בדור הרביעי ישובו הנה, ר"ל ישובו אז כשיהיה כמנין **דו"ר** דהיינו **רד"ו**, מה שאין כן בגלות האחרון, כדמסיק שלא די ברד"ו. (קיד) **אמורי** הוא עשו כמו שדרשו רז"ל בפסוק "אשר לקחתי מיד האמרי" הוא עשו שעשה מעשה אמורי.

(בארות עמוקים – מרבי צבי אלימלך מדינוב- אגרא דכלה)

שלשה גואלים נרמזין...

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה: (וירא יח, ב)

נתעסק אברהם בגאולה אחרונה שראה דינא תקיפא, והנה שלשה אנשים הן הן שלשה גואלים נרמזין בראשי אתון **ש**'לשה **א**'נשים **נ**'צבים **שרי**'ה **אליהו נחמי**'ה שהוא משיח בן יוסף, הראו לו המלאכים כן **ת**'עשה **כ**'אשר **ד**'ברת ר"ת **כד"ת** מה

לעשות (אסתר א) שהוא בגימטריא **משיח בן דוד**, זהו שכתוב "רחצו רגליכם", לי נקם ושילם לעת תמוט רגלם (דברים לב) , וכשיגיעו הנשמות רגלין ברגלין אז שעת הגאולה, "וסעדו" סער"ה עוש"ה דבר"ו (תהלים קמח), עד עת **בא** דברו (תהלים קה) , "שלח מלך ויתירהו" "וסעדו לבכם" בגי' רחל מבכה על בניה (ירמיה לא) , **אז** "**אחר** תעבורו סוד **אחר אל** תגלה (משלי כה), ש"בלע המות לנצח", ז"ש **רחצו** רגליכ"**ם** והשענ"**ו** תח"**ת** ס"ת 'מות', **שאז** "בלע ה'מות לנצח" (ישעיה כח).

(מגלה עמוקות – וירא יח, ב)

משיח בן אפרים שיבוא עם ג' גואלין

וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ:
(וירא יח, ז)

וְאֶל הַבָּקָר רָץ, על סוד גאולה אחרונה, רַךְ וָטוֹב כמו שאמרו רז"ל על משיח שנקרא 'חד רך', 'חד' לאומות העולם ו'רך' לישראל, לכן נתן חדרך שהוא חד לאומות העולם אך (תהלים עג) טוב לישראל, זהו שכתוב **רַךְ וָטוֹב**, רוצה לומר לישראל שהם מסיטרא דטוב יהיה רך. גם אפרים נקרא (הושע י, יא) וְאֶפְרַיִם עֶגְלָה מְלֻמָּדָה אֹהֵבְתִּי לָדוּשׁ, אהב אל אותו הגואל רץ אברהם שהוא נרמז במלת "רץ" בדניאל (דניאל יב, יא) אֶלֶף מָאתַיִם וְתִשְׁעִים, הרי סודו 'רץ'.

זה סוד **וַיִּתֵּן אֶל הַנַּעַר לַעֲשׂוֹתוֹ** משיח בן אפרים והוא סוד שלש"ה סאי"ם בגימטריא 'משיח בן אפרים' שיבוא עם ג' גואלין הם סוד שלשה סאים, ואז יעמדו תרין סטרין נרמזים במלת 'סאים' סמא"ל אדו"ם מצד אחד, י'שראל ומי'כאל מצד ב', זה שכתוב 'סאים' בסוד "ושלישים על כולו", כמו שהראה לאברהם משולשין ג"פ בברית בין הבתרים, לכן אמר כאן שלש סאים קמח נחלק לד' דגלים ד"פ דגל בגימטריא 'קמח'.

(מגלה עמוקות וירא יח, ז)

משיח הוא כננס היושב על הָאָדָם הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים

וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם וְנִבְרְכוּ בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. (וירא יח, יח)

לפי דברי המקובלים שאנו עתה בשמיטת יצחק, כִּי אַתָּה אָבִינוּ (ישעיה סג, טז) הנדרש על יצחק, כִּי אַבְרָהָם לֹא יָדָעֲנוּ כי כבר עברה שמיטתו, וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַכִּירָנוּ עדיין כי לא היה גואלנו מעולם, ז"ש **וְאַבְרָהָם הָיוֹ** בשמיטה הראשונה. **יִהְיֶה** גם כן עתה **ויהיה** ג"כ בשמיטת יעקב.

גם לפי המדרש שאמר הקב"ה לאברהם (תהלים קי,א) נְאֻם ה' לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי, נתכרכמו פניו של אברהם, בן בני ישב לימינך, והקב"ה מפייסו אני ובן בנך (משיח) נשב לימינך. והענין משל למי שלא הניח לו אביו כלום רק שהוא בעצמו הרויח עשרת אלפים, אח"כ בא בנו וירש ממנו אביו והרויח ג"כ עשרת אלפים והיה לו ד' אלף, כוחו של מי יפה? הוי אומר כוחו של אב שהמציא יש מאין.

וכן ענין משיח ואברהם. אברהם המציא משכלו כל העיקרים והאמונה, אבל משיח הוא כננס היושב על הענק הָאָדָם (יהושע יד, טו), הַגָּדוֹל בָּעֲנָקִים הוא אברהם, זהו שאמר לו הקב"ה אני ובן בנך נשב לימינך, כי לולי אברהם שהתחיל לילך ממקום למקום והמציא בשכלו האמונה, זהו שנאמר **וְאַבְרָהָם הָיוֹ** כן **יִהְיֶה** בימי משיח שיהיה אברהם עיקר.

(מגלה עמוקות, וירא יח, יח)

באחרית הימים יתחיל קץ הימין

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶיָן עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל..". (תולדות כז, א)

במדרש, שני בני אדם רצו לגלות הקץ ונסתם מהם, יצחק **וַיִּקְרָא** אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל, יעקב "ויקרא יעקב לבניו", וקשה איך עלה על דעת יצחק לגלות **קץ הימים**, אבל בזוהר **איתא** (נח סג, א, תרומה קלד, א) **אית** קץ הימין וקץ הימים. יצחק רצה לגלות לעשו 'קץ הימים' שהוא קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא (נח ו, יג) כמה דאמר "**שא**

נא כליך" וגו', ויעקב "וידו אוחזת בעקב עשו" כשיסיים קץ הימים אזי יתחיל קץ הימין, וזה שאמר "האספו ואגידה את אשר יקרה אתכם באחרית הימים", רוצה לומר, כשישלים ויהיה אחרית של קץ הימים, אזי יתחיל קץ הימין, ז"ש ביקש יעקב לגלות **קץ הימין**.

וזה כוונת המדרש (ב"ר פ' ק', יב) במקום שסיים יצחק לברך את יעקב כמה שנאמר "ויקרא יצחק אל יעקב", שם התחיל יעקב לברך את בניו התחיל בקץ הימין במקום שסיים אביו שאוהב את עשו, ונרמז בשם של יצחק '**קץ – חי**', כשיהיה קץ של עשו אז יהיה "עוד יוסף בני חי", "ותחי רוח יעקב אביהם".

(מגלה עמוקות - ויחי)

רמז למשיח בן דוד

וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ. (תולדות כז, כח)

טַל הַשָּׁמַיִם בגימטריא משיח בן דוד שהוא משמני הארץ, רוצה לומר, מילוי '**ארץ**' כזה: אלף -ריש - צדי', הכי הוי שעל זה אמור (ישעיה כד, טז) מִכְנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ, ואז יאירו כל המדות חסד דין ורחמים, בגימטריא '**טַל הַשָּׁמַיִם**'.

(מגלה עמוקות עה"פ)

הקב"ה הראה למשה את משיח

וְגַם עֵרֶב רַב עָלָה אִתָּם... (בא, שמות יב, לח)

רצה משה להיכנס לארץ ישראל, לפי שצפה ברוח הקודש שבאחרית הימים יתקיים קרא "**אָנָּא אֱהִפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד**" (צפניה ג, ט), ומזה הטעם רצה משה להיכנס לארץ לקרב רחוקים ולהכניסן תחת כנפי השכינה, כמו שהתחיל ביציאת מצרים שלקח ערב רב עמו, לפי שרצה לקרב רחוקים. ועל זה אמר **וָאֶתְחַנַּן אֶל ה'**, תפלתו היתה לשם ה', שיהיו כולם עובדים את ה' שכם אחד, **בָּעֵת הַהִוא** מה שיהיה לזמן העתיד . . .

השיב הקב"ה **רַב לָךְ** . . . נרמז במלת '**רב**', על ערב רב שלקח עמו ורצה לקרב אותם תחת כנפי השכינה ולא עלתה לו, לכן **אַל תּוֹסֶף דַּבֵּר**, והראה לו זמן לסוף הימים מתי יהיה זה, על זה אמר לו **עֲלֵה לְרֹאשׁ הַפִּסְגָּה**, שהראה לו משיח.

(מגלה עמוקות פרשת ואתחנן- אופן קפ"ח)

כבוד ה' מלא בפעם העשירית לעתיד ללבא

וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן: (שמות מ, לד) **א'**, וכ' **וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן**. (שם, לה), **כי ט' כבוד ה' מלא יש** (הג' בדברי הימים ב ז, א. וה' פעמים מלא כבוד ה' יחזקאל מג, ה. מד, ד. מלכים ח, יא. דבה"ב ה, י"ד. ז, ב. והט' במדבר יד, כא – וימלא כבוד ה').

ולעתיד עשירי (ובאו חמדת כל הגויים ומלאתי את הבית הזה כבוד אמר ה' צבאות (חגי ב, ז). **ושוליו מלאים את ההיכל** (ישעיה ו, א). לכך בנבל עשור (תהלים לג, ב). עלי עשור ועלי נבל (צב, ד). **עכ"ל הסודי רזייא**).

(מגלה עמוקות, פקודי מ, לד)

משיח אחד מהארבעה שלמדו מעצמן ללא רב

איתא במדרש רבה (פרשת נשא) ארבעה בני אדם לא היה להם רב, שלמדו מעצמן, אברהם, ואיוב, וחזקיהו, ומשיח. הנה טעם לאלו ד' שהיו לישראל הם ברזא דגלגולא, כי סוד ארבעה מלכים של אברהם שהיה נמרוד בדור הפלגה כמו סנחריב בדורו, וכמו גוג ומגוג לעתיד לבוא, ובימי אברהם היה הפיזור והבלבול כבימי חזקיהו, ודעדיפא מיניה בימי משיח כי דא ודא חדא הוא, (זי"ש בסנהדרין דף צד. ביקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח, וסנחרב גוג ומגוג וכו'), בסוד '**מן הארץ ההיא יצא אשור**' (בראשית י, יא), דאתמר לגבי דור הפלגה שהוא רומז על סנחרב בדורו, וכמו ש'הוא היה גבור ציד לפני ה' (שם, י, ט) כן לעתיד (תהלים ב, א) '**רגשו גוים על ה' ועל משיחו**', וכמו שאברהם המית מחנהו בעפר, כמו שנאמר '**יתן כעפר חרבו**' (ישעיה מא, ב, תענית כא.) כן גם כן בימי סנחרב היה, חלק עליהם לילה

שזה גבריאל, וכן לעתיד יעשה גבריאל קניגיא עם כל האומות (יומא ע"ז, ב"ב עד, ב), ומזה הטעם כמו שאברהם אמר "אף לילות יסרוני כליותי" (תהלים טז, ז) שהיו הכליות נובעות כשני רבנים ולמד מעצמו (כב"ב ט"ז [ב"ר פס"א א']), כן גם כן חזקיה למד מעצמו, כמו **שאברה"ם** כולל בעצמו ח' פעמים א"ל, כי מרגלית טובה היתה תלויה בצווארו (ב"ב טז, ב), וכשמת תלאה בגלגל חמה, שהם סוד שמונה המלאכים המנהיגים את החמה, כן גם כן היה לו לחזקיה שמונה שמות, כמו שדרשו רז"ל (סנהדרין צד, א) "במשמניו רזון" (ישעיה י, טז), שהם על שמונה שמות שלו. וכן משיח ואיוב ראוי גם כן שיהיה דומה בזה לאברהם, כי כמו שהיו ראויין לבוא היסורין על איוב על אברהם, כן גם מה שבא לאברהם ראוי לאיוב, מדה מרובה ממדת פורענות (יומא עה, א).

והנה אלו ארבעה קחשיב משה בהאי קרא, מתחילה פתח באיוב "אתה החילות", אתה דייקא, שלא היה לו שום רב בעולם, רק "אתה החילות להראות את עבדך" זה איוב שלא היה לו רב, "את גדלך" זה אברהם שהיה "נחל נובע מקור חכמה" (משלי יח, ד), וזה גרמה לו מדת חסד "גדלך" דייקא, שכן 'נחל' נוטריקון 'נוצר חסד לאלפים' (שמות לד, ז), "את ידך החזקה" רמז על חזקיה, שהראה הקב"ה ידו החזקה שבפעם אחת יצאו נשמותיהם של קפ"ה אלף (מלכים ב' יט, לה), ואחר כך על משיח אמר "אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה" לעתיד לבוא, "כמעשיך" ממש שהריח ביראת ה', כמו שכתוב (ישעיה יא, ג) "והריחו ביראת ה'", שישפוט את העולם בלא עדים ובלא התראה, "וכגבורותיך" "מי ימלל גבורות ה'" (תהלים קו, ב) באותה שעה, ואם כן מאחר שאלו ד' גילית להם מה למעלה ומה למטה מה שיש בשמים ומה שיש בארץ והשיגו השגות גדולות, לכן אהיה אני גם כאחד מהם, "אעברה נא", מלת **אעבר"ה** בהיפך אתוון **ארבע"ה**, שגם אני אהיה כאחד מן אותה ארבעה בני אדם שכליות שלהם כמעיין הנובע, ולזה צריך אני לבוא לארץ ישראל שהוא מחכים מעצמו (ב"ב קנח, ב). השיב הקב"ה אין אתה צריך לדמות לארבעה בני אדם אלו, כי "רב לך", רוצה לומר כביכול הרב בעצמו צריך לך, כי אתה תלמיד ורבך צריך לך:

(מגלה עמוקות – ואתחנן – רנ"ב אופנים, אופן קיט)

לעתיד לבוא גאולה שלימה ע"י דכורא

הנה גאולת מצרים היתה על ידי נוקבא, שירה חדשה, אבל לעתיד לבוא תהיה הגאולה על ידי דכורא גאולה שלימה, על זה אמר (שמות יב, מב) "ליל שמורים הוא לה'", רוצה לומר עתה היתה על ידי ליל שהיא נוקבא, אבל לעתיד בוא תהיה הגאולה על ידי דכורא, "הוא לה'". ולפי שהגאולה היתה מן נוקבא לא היה יכולת לבטל השר של מעלה, רק ירד "אל משה" א' זעירא הוא סוד מט"ט, ואחר כך "וידבר י"י אליו מאוהל מועד" הוא סוד הפרגוד.

(מגלה עמוקות, פרשת ויקרא, האופן ל"ו)

מדוע משיח נקרא בר נפלי

בגמרא חלק (סנהדרין צו, ב) אימתי אתי בר נפלי, אמר לי'ה בר נפלי קרית לי'ה, אמר לי'ה "ביום ההוא אקים" (עמוס ט, יא) לפי שהוא גלגול תליתאי, ואדם היה מסוף העולם והעמידו על ק' (חגיגה יב, ב. ב"ב עה, א) ודוד היה ראוי להיות נפל כי אדם נתן לו ע' שנה (זוהר וישלח קסח, א), לכן נקרא משיח בר נפלי בלשון רבים.

או יאמר לפי שהוא מדוכא בעונותינו, "אכן חלינו הוא נשא" (ישעיה נג, ד), ואין לך יום שאין הקללה מרובה (סוטה מט, א), לכן קרי לי'ה 'בר נפלי' נפילות הרבה. זה שאמר (עמוס ט, יא) "ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת", בכל יום נופלת דעבידו לה סעידו וסמך בצלותא.

'בר נפלי' בגימטריא **בן ישי**, בזוהר (תצא רעט. ברע"מ) "ונפל שמה שור" (שמות כא, לג) דא משיח בן יוסף. והנה הוא סובר שעל משיח בן דוד אומרין, זה שאמר לו בר נפלי קרית לי'ה

הלא בן יוסף יהרג, ועליו דרשו רבותינו ז"ל (כי) ונפל שמה שור ולא על בן דוד, לכן אמר לו שעל משיח בן דוד אמר כן על שם "אקים את סוכת דוד הנופלת".

(מגלה עמוקות, לסוכות ע' תתקי)

סוד ב' משיחין

ידוע כי משה ראה במראות הסנה אלו ב' משיחין, כי "**בלב"ת אש**" (שמות ג, ב) בגימטריא **משי"ח ב"ן דוי"ד**, וזהו שאל"ף של **אש** היא גדולה, כי אל"ף היא בסוד תרין משיחין ומשה, על דרך דאיתא בזוהר (ח"ג רע"ח ע"ב) תרין גדפין דיונה אינון לקביל תרין משיחין, גופא דיונה איהו לקביל משה, והוא צורת אל"ף, כי האל"ף יש לה יו"ד למעלה יו"ד למטה שהם סוד ב' משיחין, יו"ד למעלה משיח בן דוד, יו"ד למטה משיח בן יוסף, ו' באמצע הוא משה. וז"ש בגמרא (סנהדרין דף קב, א) מאי **אַחַר** [הַדָּבָר הַזֶּה לֹא שָׁב יָרְבְעָם מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה] (מלכים א' יג, לג), אחר שתפסו הקב"ה בכגדו ואמר לירבעם אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר מי בראש, אמר בן ישי, אמר אי הכי לא בעינא.

בן ישי בראש

והענין שתפסו הקב"ה בכגדו, ובאברהם נאמר שתפסו הקב"ה בידו והיה מטייל בו וכו' (איכ"ר פ"א כ'). אלא כי אברהם היה אוחז במדת גמילות חסד, לכך אחזו בידו, וירבעם היה תלמיד חכם גדול והיה עושה לבוש, (כדאיתא בגמרא שם) על פסוק (מלכים א' יא, כט) הוא מתכסה בשלמה חדשה, תורתו של ירבעם אין בן דופי, לכך אחזו בכגדו ואמר ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן שהוא סוד האל"ף, כי הם אינון ב' יודי"ן והו' הוא קו האמצעי שהוא הקב"ה סוד משה, א"ל מי בראש, רצה לומר מי יהיה בראש האל"ף, ר"ל היו"ד עליונה, השיב לו הקב"ה בן ישי בראש, הוא היו"ד עליונה שבאל"ף, א"ל אי הכי לא בעינא.

שני המשיחין באים באלף הששי שהוא בסוד הו'

וזה שהתחיל משה בו' 'ואתחנן', כי הוא הו' מן האל"ף, וז"ש "בעת ההוא" וקרינן 'ההיא', כי תרין משיחין הם תרין ההי"ן, ואל"ף היא וא"ו דהיינו "ההו"א", וגם כן סוד יו"ד דהיינו 'ההיא', שהם אלו התרין משיחין, וז"ש "אתה החלות

להראות" בתחילת שליחותי מראת הסנה א' גדולה של 'א"ש', הרומזת עלי ועל תרין משיחין, "את גדלך" משיח בן דוד י' עילאה, "ואת ידך החזקה" משיח בן יוסף י' תתאה, "אשר מי אל" הוא סוד ו' ברית התיכון, "אשר יעשה כמעשיך" יו"ד עילאה, מסטרא דחסד, "וכגבורותיך" יו"ד תתאה מסטרא דגבורה, לכן "אעברה נא ואראה את הארץ" ושם אקרב השתי משיחין.

והשיב לו הקב"ה "ר"ב ל"ך", כי אין המשיחין באים אלא באלף הששי שהוא בסוד הו', כדאיתא בזוהר (ח"ג ר"ע ע"א) על פסוק (בראשית כט, ז) "הן עוד היום גדול", והוי"ו היא בסוד משה, ואם כן עוד זמן הוא ר"ב הוא ל"ך, ר"ל לדרגא דילך שהוא האלף הששי שהוא בסוד ו', אלא "וצו את יהושע", כי יבואו ג' כתרים מן אפרים, וזה סוד "וירא יוסף לאפרים בני שלשים" (בראשית נ, כג), שהם יהושע, ירבעם, משיח בן יוסף, לכן "וצו את יהושע חזקהו" בירבעם, "ואמצהו" במשיח בן יוסף.

(מגלה עמוקות, רנ"ב אופנים, אופן קנט, ע' רמא רמב)

שלשה גואלים הם

"והנה באר" כנסת ישראל, "בשדה" בגלות עשו איש שדה, "והנה שלשה עדרי צאן רובצים" שלשה גואלים הם, בן דוד, בן יוסף, שריה ברי"ה דדן, "והאבן גדולה על פי הבאר" אליהו הנביא ש"הנה אנכי שולח לכם את אליהו לפני בא יום י"י הגדול והנורא" (מלאכי ג, כג). זה שאמר "על פי הבאר", כי כל הדינים והספיקות יהיה מונח עד שיבוא אליהו שהוא סוד "**הוא** יהיה לך לפה" (שמות ד, טז. זוהר צו כז, ב. ברע"מ) דאתמר גבי משה על פנחס שהוא אליהו, זה שאמר "ונאספו שמה כל העדרים", כל הספיקות שבתורת משה יבואו אל אליהו, "וגללו את האבן הזאת והשקו את הצאן" מכל הספיקות שאמרו בגמרא **תיקו**, **תשבי** יתרץ קושיות ואבעיות. וכן **תיובתא**, **תשבי** יתרץ וישנה **בעיות** תיקות **אמן**. "ה' בסופה ובסערה דרכו" (נחום א, ג) דאתמר על משה ואליהו, זה שכתוב "ונאספו **שמה** שהוא **משה**.

בזכות התורה יגאלו

"והנה באר בשדה", "ציון שדה תחרש" (ירמיה כו, יח), "והנה שלשה עדרי צאן" בבית ראשון שלשה גלויות כדאיתא בתנחומא (מספרי יג), בבית שני גם כן ג' גלויות, ותקנו כנגדן ג' שבתות דחורי עמנא. "והאבן גדולה" היא התורה לוחות אבן (שמות לא, יח) ש"על פי הבאר", "ונאספו שמה כל העדרים" בזכות התורה יגאלו, וגללו התורה והשקו את ישראל, כי על ג' עבירות עבודה זרה גילו עריות שפיכות דמים וויתר הקב"ה, "ג' עדרי צאן רובצים" ומחל עליהם, אבל על מיאוסה של תורה לא וויתר (איכ"ר פתיחתא ב), זה שכתוב "והאבן גדולה על פי הבאר".

(מגלה עמוקות פרשת ויצא ע' קע)

משה הוא כלל משיח בן דוד ומשיח בן יוסף

מן הידוע שמשה הוא משיח בן דוד, "עד כי יבוא ה" (ויחי מט, י) בגימטריא משה כדאיתא בזוהר (ח"א כ"ה, ב). ומשה גם כן סוד יוסף, בסוד "ויקח משה את עצמות יוסף" (שמות יג, יט). נמצא שמשה הוא כלל ב' משיחים, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, לכן רצה משה שיהיו ב' משיחים בזמנו, וידוע כשיבוא משיח אז יהיה **מרכב"ה שלימ"ה** שהוא בגימטריא **אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד**, וכגלות גברה הטומאה **מרכב"ה טמא"ה**, שהיא "**בע"ל צפ"ן**" (שם יד, ב) חושבן דדין כחושבן דדין, שהיא חקוקה עליה דמות **כל"ב ר"ע**, שעולה גם כן כחשבון **בע"ל צפ"ן** בסוד "**לא** יחרץ כלב לשונו" (שם יא, ז), ואז נפגם כביכול רגל רביעי שבמרכבה שהוא מלכות בית דוד.

יונה בן אמיתי הוא גם כן משיח בן יוסף

...**ולפי** שסוד הקליפה היא כל"ב רע, לכן לעתיד יבוא **אליה"ו** שעולה בחשבון **כל"ב** לתקן הכל"ב רע, וכן משיח בן יוסף יצא מירבעם שהוא אביה

בן ירבעם, לתקן מה שקלקלו מני"ה וכי"ה אבא ליזל בי"ה נרגא, וכן יונה בן אמתי שהוא בן אליה"ו שהוא בסוד כל"ב, הוא גם כן משיח בן יוסף, "בא יב"א ברנה" (שם קכה, ו), יב"א נוטריקון "**יונה בן אמתי**", **אביה בן ירבעם**, "נושא אלומותיו" לכפר על אלילים אלמים של ירבעם, כדאיתא במדרש רבה (ב"ר פפ"ד י') על פסוק (בראשית לז, ז) "והנה קמה אלומתי", ר' לוי אמר עתידים אתם לעשות אלילים אלמים לפני עגליו של ירבעם, ולכן אתמר גבי"ה (דברים לג, יז) "וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח", שאז יתוקן קליפת קר"ן. וכן משיח בן דוד יתקן כלב רע, כי דוד עמד בחצות לילה לתקן משמורה שניה כלבים צועקים (ברכות ג, א) (כנ"ל באופן קס). וכשראו עבדי פרעה ענין זה שמשיח יבוא לבטל הבע"ל צפ"ן, כל"ב ר"ע ויהיה המרכבה שלימה, לכן אמרו "**ע"ד מת"י יה"ה ז"ה לנ"ו**" (שמות י, ז), בגימטריא **מרכב"ה שלימ"ה** שהיא ד' מחנות שכינה, לכן **מת"י יהי"ה ז"ה**, בגימטריא **ד' מחנ"ה שכינ"ה**, וזה יהיה כשיבוא משיח, ולכן **ע"ד מת"י יהי"ה ז"ה** , בגימטריא **משי"ח ב"ן יוס"ף**, **ז"ה לנ"ו למוק"ש** בגימטריא **יונ"ה ב"ן אמת"י**.

המושיעים אליהו ומשיח בן דוד

ועל זה התפלל משה "ואתחנן" מורה על חנינא, שביקש משה על משיח שנקרא 'חנינא', "בעת ההיא" ביום שבת היה (זוהר ח"ב קנ"ו,א), כי סוד שבת הוא סוד תרין מושיעים, מאן אינון מושיעים **אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד** שהם עולים בחושבן **מושיעים**, ולכן נעלם מן '**שבת**' שהוא **י"ן י"ת ו'** עולה **אליה"ו משי"ח ב"ן דו"ד**, וביקש משה "בעת ההיא" כתיב, מה שיהיה "בעת ההיא", הרי לעתיד "אתה החלות להראות את עבדך" גאולת מצרים, וגם "להראות את עבדך", רומז על מטט"רון עבד נאמן שהוא סוד יוסף, ומשה בסוד מטט"רון "ויקרא" (א, א) **אלף** זעירא, שהוא **מטט"רון ש"ר הפני"ם** שעולה **אלף חסר חד**, "אל משה" שזכה משה למטט"רון, ורמז משה שהוא סוד משיח בן יוס"ף. ולכן ר"ת של "**מנחם** "**בן** "**עמיאל**, "**משה** "**בן** "**עמרם**.

משה הוא גם סוד משיח בן דוד

וגם "החלות להראות עבדך" שאני סוד משיח בן דוד, כי **מש"ה** עולה **שיל"ה** (עי' זוהר ח"א כה, ב), ולכן **להרא"ת** בגימטריא **מרכב"ה שלמ"ה**, שהיא **אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד**. זהו שכתוב "את גדלך ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ", שהם כנגד אברהם יצחק יעקב, "אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך" הוא דוד. וגם 'להראות' בגימטריא תרמ"ב, שהוא סוד מרכבה טמאה "**תשע** "**מאות** "**רכב** "**ברזל** (שופטים ד, ג), שיניקתם מן הכלב רע, ז"ש "את **גדל"ך**" בגמטריא **הכל"ב**, שהוא "את ידך החזקה". ואמר משה מאחר שאני העברתי המרכבה טמאה הכלב רע ביציאת מצרים, ואז היתה המרכבה שלמה, לכן "**אעברה נא**", אעביר עתה הד' גלויות, "**אעברה**" אותיות ארבע"ה, ויבא "**נ"א**" "**אליהו** "**נביא**, שהוא ר"ת **נ"א**. וגם נ"א עם הכולל עולה **אליהו**, נשמתו היתה מעוברת מנשמות נדב **אביהוא**, כל זה מרומז במלת "**נ"א**", "וארא את הארץ" הוא סוד משיח בן דוד, רוצה לומר כשתמלא אותיות 'אר"ץ' כזה, אל"ף רי"ש צד"י, הנעלם שהיא **ל"ף י"ש ד"י**, עולה **משיח בן דוי"ד**, בסוד "ותהלתו מלאה הארץ" (חבקוק ג, ג), "חסד ה' מלאה האר"ץ" (תהלים לג, ה), "וכבוד ה' מלא אר"ץ" (במדבר יד, כא), רוצה לומר אימתי יהיה "כבוד ה' מלא", כשתמלא אותיות "אר"ץ", דהיינו כשיבוא משיח שנרמז במילוי 'ארץ', שהוא סוד ג' קוין **חס"ד די"ן רחמי"ם**, והן הן ג' גווני הקשת אשר עליהם אמר בתיקונים (יח, לו, ב) כשתראה קשת בגווני תצפה למשיח, שהוא סוד "**דז"י** לי **רז"י** לי" (ישעיה כד, טז), שעולה **משי"ח ב"ן דוי"ד**, "ההר הטוב הזה והלבנון", הוא משיח בן יוסף שנקרא **מנח"ם** בגימטריא **לבנו"ן**, אשר עליהם אמר יעקב "**גור** אריה יהודה" (בראשית מט, ט), "**גו"ר ארי"ה**" בגימטריא **משי"ח ב"ן דו"ד**, "**מטרף** "**בני** "**עלית** ר"ת **מנחם בן עמיאל**, שהוא משיח בן יוסף.

אביה בן ירבעם משיח בן יוסף

והשיב לו הקב"ה "רב ל"ך", רוצה לומר הערב רב שלך וקלקלת המרכבה, כי הערב רב שמטו שור שבמרכבה (שמו"ר פמ"ב, ה'), ובזה הבאת המרכבה טמאה

לעולם, לכן "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", וענין גדול רמז לו בסוד "**ואביו** שמר את הדבר" (בראשית לז, יא), רצה לומר שאחיו הוסיפו עוד לשנוא אותו מחלומותיו, על שראו ירבעם בן נבט שעתיד לצאת ממנו שימלוך עליהם, אבל "אביו שמר את הדבר", רצה לומר אף שיצא ממנו ירבעם, מכל מקום ניצוץ קדושה בתוכו בסוד "אשר נתן לי אלקים בזה" (בראשית מח, ט) כנ"ל, וזה סוד "**ואביו** שמר את הדבר", רצה לומר אותו דבר דכתיב (מלכים א' יד, יג) "יען נמצא בו דבר טוב", שהוא נאמר על אביה בן ירבעם שהוא משיח בן יוסף.

הגאולה תלויה בסוד "טל חרמון"

והשיב הקב"ה "אל תוסף", מרמז על יוסף, 'בדב"ר' מרמז על "יען נמצא בו דבר טוב", "הזה" מרמז על ניצוץ קדוש שמרומז במלת "אלקי"ם בז"ה". "צו את יהושע" שהוא בא מן יוסף, הוא יתקן חטא ירבעם בחייו, "כי הוא ינחיל והוא **יעב"ד**" בגימטריא **רו"ח הטומא"ה**, אבל אתה "עלה ראש הפסגה", רצה לומר כשתמות אז תעביר המרכבה טמאה, כי גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חולין ז, ב) **שאז** נקבר על הר העברים, **עברי"ם** בגימטריא **מרכב"ה טמא"ה**, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף, ז"ש "ונשב **בני"א**", נוטריקון "**בית גאים יסח אדני** (משלי טז, כה), רצה לומר עבור שהסיח עבודה זרה, לכן נקבר "מול פעור". "צו את יהושע", רמז לעתיד לבוא יבוא משיח בן אפרים מן יהושע, והגאולה תלויה בסוד 'טל חרמון', (תהלים קלג, ג) שהם אותיות **יוד הא ואו**, שיש ביוסף שנקרא **יהוסף** (תהלים פא, ו), וכן **יהושע** יש לו גם כן ג' אותיות 'יהו'. וביקש הקב"ה לעשות חזקיהו משיח (סנהדרין צד, א) שיש לו גם כן ג' **יהו**, רק שנסתמה מ' של "למרבה המשרה" (ישעיה ט, ו), שהוא אות של משיח.

רמז על העברת משיח בן יוסף מן העולם ט"ל ימים

ועל זה אמר "רב לך", שלעתיד לבוא הגדולה יהיה שלך שתהיה רבן של ישראל, "**ויתא** ראשי עם" (דברים לג, כא), כשיבוא משיח יבוא משה ואהרון עמו. ז"ש "וחזקהו"

על משיח בן דוד, "ואמצהו" על משיח בן יוסף, "כי הוא יעבור" על משיח בן יוסף, כי משיח בן יוסף יהיה מת ט"ל ימים, עד שיחיה אותו בט"ל אורות ג' אותיות **יה"ו** "**שראשי נמלא טל**" (שה"ש ה, ב), "אֶהְיֶה כַּטַּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה" (הושע יד, ו), **אז** "**צדיק כתמר יפרח**" (תהלים צב, יג), **לכן** "**והוא יעבור**" **רמז על העברת משיח בן יוסף מן העולם. ועל זה נאמר** "כטל חרמון שיורד על הרדי ציון", **שהוא יוסף**, כי כל מה שאירע ליוס"ף אירע לציו"ן חושבן דדין כחושבן דדין, רמז על הטל אורות שיורד על משיח בן יוסף שמת, זה שאמר "כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם", "והוא ינחיל את האר"ץ", רומז על משיח בן דו"ד שעולה הנעלם של אר"ץ כנ"ל, "ועתה ישראל שמע אל החקים" (דברים ד, א), על דרך (תהלים צה, ז) "היום אם בקולו תשמעו" (סנהדרין צח, א) "שמע אל החקים", **אז יבוא משיח עתה בימינו אמן, וכן יהי רצון:**

(מגלה עמוקות – אופן רנב)

בר נפלי נקרא משיח לפי שהוא גלגול של אדם הראשון

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע (ויצא כח, י). על ז' מלכין קדמאין דמיתו ומאנין תבירין, כי "שבע יפול" (משלי כד, טז) ז' נפילות עד 'צדיק' שהוא שביעי, 'וקם' הם ז' כריעות שכרע יעקב לקביל עשו ז' פעמים עד גשתו עד אחיו, והם ז' בעילות שבעל אותו רשע ליעל (נזיר כג, ב). "מבאר שב"ע", מילוי הוי"ה אלקים ע"ב ש', כי יעקב כלול מתרווייהו, **בר נפלי נקרא משיח** (סנהדרין צו, ב) **לפי שהוא גלגול של אדם שהיה מלוא קומתו מסוף העולם עד סופו ואחר כך נתמעט ונפל על** ק' **אמה** (ילקו"ש רמז תתכז), **ואחר כך גלגול שני של דוד שהיה גם כן נפל רק שנתן לו אדם הראשון ע' שנה** (זוהר בראשית נה, א), **ואילו נתן לו אדם הראשון** ק' **שנה היה מתקן נהורא כדקא יאות מכל עשר כטרין כלול מעשר והיתה קומתו של אדם הראשון מתוקנת כדקא יאות, ועתה שלא נתן לו רק ע' שנה, ואותן ע' בן ל' היה במלכו, לא נשארו רק ל"ט, כי שנה אחת ברח מפני אבשלום בנו, זה שכתוב** (שמואל ב' כג, א) "**נאום הגבר הוקם על**", **שלא היה לו רק ע' מן** ק',

וישארו ל' מן השלשים הכי נכבד. לכן נקרא משיח בר נפלי, תרין נפלים, כמה דאת אמר באדם קדמאה (בראשית ב, יז) "**ביום אכלך ממנו מות**" **מיתה קדמאה**, "**תמות**" **מיתה תנינא, ו**"**ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו**" (הושע ו, ב). **זה שאמר יעקב** "**וכל אשר תתן לי עשר**" וכו', **שהם סוד שיעור קומה,** "**הוקם על**", **כי שיעור קומה הוא סוד** ק' **בגימטריא 'על'. זה רמז "תחת געֵרה במבין"** (משלי יז, י) **בגימטריא דויד משיח,** "מהכות כסיל **מאה**" **עולה אדם עם הכולל.**

(מגלה עמוקות פרשת ויצא ע' קפה – קפו)

שלשה גואלים – שריה נחמיה אליהו

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף (וישב, לז, ב). **רצה לומר נעלם** [מילוי] **של יעקב שהוא התולדה שלו באותיות בגמטריא ישרון, בגמטריא תינוק** יונק משדי אמו, **יו"ד עי"ן קו"ף בי"ת הרי נעלם שלו תקס"ו, כמנין משיח בן יוסף, זהו שכתוב וְהוּא נַעַר אֶת בְּנֵי בִלְהָה** שהוא דן, גואל שני שהוא שריה ברי'ה דדן, (זוהר בלק קצד, ב), **וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה** שהוא גד **שבא ממנו אליה"ו משבט גד** (עירין ב"ר עא, ט) "**התשבי מתושבי גלעד**" (מלכים א' יז, א), הרי בכאן נרמז, ויוסף **הָיָה רֹעֶה אֶת אֶחָיו** על רועה נאמן של ישראל שהם צאן קדשים, "והוא" היה "נער ישראל ואהבהו" (הושע יא, א), **עם בְּנֵי בִלְהָה** שהוא דן שריה ברי'ה, **וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה** שהוא גד ממנה יצא שבט מושלים של אליהו, הרי בכאן שלשה גואלים. זהו שכתוב **וַיּוֹסֶף עוֹד שְׁנֹ"א אֹתוֹ** נוטריקון **שריה נחמיה אליהו**, כי נחמיה בן חושיאל הוא משיח בן יוסף.

(אוצר המדרשים אגדת משיח)

ובן דוד הוא המלך לעולם

רֹאה חלום של ד' דגלים שעל כל דגל ודגל יהיה גואל, זהו שכתוב **וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים** (וישב לז, ז), לשון מאן דאלים גבר, ולשון מקשרין קשרין, כי בכל דגל ג' שבטים, **וְהִנֵּה קָמָה אֲלֻמָּתִי**, לעתיד לבוא דגל של אפרים יעלה מתחילה,

זהו שכתוב (תהלים פ, ג) "לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך", זהו שכתוב **וְגַם נָצָבָה**, כי הוא יהיה הנצב לא המלך רק משנה למלך, ועל זה ראה גם כן חלום אחר לסוף הימים ש"חפרה הלבנה ובושה החמה" (ישעיה כד, כג). זהו **שאיתא** (כ"ף פד, ג) ביקש יעקב לישב בשלוה היא משיח בן יוסף, כי בן דוד נקרא שלום ובן יוסף נקרא שלוה, זהו שכתוב **וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם**, כי באמת אינו נקרא בן יוסף שלום כי יהרג, זהו שאמרו לו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ, הלא לא אתה תהיה המלך, רק מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ שיהיה משנה למלך, ובן דוד הוא המלך לעולם.

(מגלה עמוקות, פרשת וישב ע' רמא)

משיח בן דוד "כסאו כשמש נגדי"

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה (בראשית מד, יח). ס"ת בגימטריא **רפאל**, שהוא המשמש ביום הראשון, וכוכבו חמה ומזלו אריה, נגד יהודה שהוא נקרא בכוד והוא ירפא מן זוהמת הנחש, ויוסף מושל ביום ז' כוכבו נגה ומזלו שור ומאזנים, ומלאכו ענא"ל, זה שאמר (שמואל ב' כג, ד) "כאור בוקר יזרח שמש בקר לא עבות מנוגה", כי משיח בן אפרים לא נדמה רק לנוגה, אבל משיח בן דוד "כסאו כשמש נגדי", והנה בכאן רמז יהודה בויכוח שלו עם יוסף, שהוא יותר חשוב ממנו ועל כל פנים שוה לו, לכן "ויגש אליו יהודה" ס"ת **שוה**. "בי אדוני" שתדבר עמי ביחוד, "ואל יחר אפך בעבדך" שנדבר עמי, הלא "כי כמוך כפרעה" כמו שאתה נגד פרעה רוכב במרכבת המשנה, הוא מלך ואתה שני לו, כן תהיה אתה לעתיד לבוא נגדי, שאני הוא מלך ואתה תהיה משיח בן יוסף למשנה.

(מגלה עמוקות, פרשת ויגש, ע' רצז)

לעתיד לבוא כשיבוא קץ הימין יהיה מיום אחד שנה

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים. (בראשית מא, א). כשיבוא קץ הימין אזי יהיה שנתיים ימים, רצה לומר עד תום שנה תמימה יהיה ימים גאולתו, והוא על דרך "שמחנו כימות

עיניתנו שנות ראינו רעה" (תהלים צ, טו), רוצה לומר רעה שראינו שנות שמחנו כימות לעתיד לבוא, בא לתרץ הקושיא הלא אנחנו בגלות זמן רב ואם יבוא משיח ואין לנו לסוף שית אלפי שני עלמא רק זמן קצר, אבל יקוים "הרחיבי מקום אהלך" (ישעיה נד, ב), כמו שיתפשט המקום כן יתארך הגלגל ויהיה יום אחד כמו שנה. זהו שכתוב (ישעיה סג, ד) "כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה", רצה לומר יום אחד יהיה שנה. וכן הוא אומר (מיכה ז, יד) "כימי צאתך מארץ מצרים" שנתן הקב"ה למרגלים יום לשנה (במדבר יד, לד), "כן אראנו נפלאות" לעתיד לבוא שיהיה מיום אחד שנה. לכן אמר בכאן "ויהי מקץ" ולא אמר מסוף, כי לשון קץ סוף הוא, אבל רמז על לעתיד לבוא.

(מגלה עמוקות, פרשת מקץ, ע' רפג)

יעקב קרא ליוסף על סוד הגאולה

יִקָּרֵא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים (בראשית מט, א). ר"ת **איבה**, שבא לתקן איבה שגרם הנחש, ויוסף נתכוון "ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי" (בראשית מב, יח) שיסתלק סטרא דאיבה ושקר מן העולם. אגיד לכם האמת בכתב רשום (עי' דניאל י, כא).

ס"ת של **יִקָּרֵא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים** הוא **אמת**, כי עיקר זה הגלות עבור שנאת חינם, כשיתקנו זה יהיה גאולה. לכן קרא ליוסף על סוד הגאולה, שיעשה עמו חסד של אמת לעתיד לבוא.

(מגלה עמוקות פרשת ויחי ע' שלג)

לעולם עומדים באמונה ומקוים לגאולה

בזוהר (פרשת ויקהל רלב, א) דרש "נכון יהיה הר בית ה' באחרית הימים" (ישעיה ב, ב) על סוד השכינה שהיא אחרית ימים העליונים. זהו שאמרו "אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (בראשית מט, א) ביקש יעקב לגלות קץ הימין (פסחים נו, א), לקיים קרא נאום י"י לאדוני שב לימיני" (תהלים קי, א), דהיינו שהשכינה שנקראת אדני

תשב לימין בעלה, לקיים קרא "נצבה שגל לימינך" (תהלים מה, י), ועתה בגלות "השיב אחור ימינו מפני אויב" (איכה ב, ג), אז נסתלקה ממנו שכינה.

ובמדרש (תנחומא ח) "ויקרא אל בניו", אמר הקב"ה לבניך אתה קורא ולי אין אתה קורא, "למה תאמר יעקב נסתרה דרכי מי"י" (ישעיה מ, כז), "ולא אותי קראת יעקב" (ישעיה מג, כב). הענין על פי הזוהר (פרשת כי תשא קפח, ב) אלמלי הוי ידעי ישראל אריכות הגלות, כבר היו מתייאשין ישראל חס ושלום מן הגאולה, רק כשבאין לבתי כנסיות ובתי מדרשות ושומעין הדרשות ורואין ספרין פתוחין נחמות ישראל, בזה מתנחמין.

...וכן במדרש חזית (שיר השירים א, כו) "משכני אחריך נרוצה" (שה"ש א, ד), "משכני" ממסכני, אפילו הכי "אחריך נרוצה" ונקוה לגאולה, כי כשרואה אני בבית הכנסת ובית המדרש הגאולה, זהו שאמר (שם) "הביאני המלך חדריו", אז "נגילה ונשמחה בך", "על כן עלמות אהבוך" (שה"ש א, ג) שלעולם אני עומד באמונה.

(מגלה עמוקות פרשת ויחי, ע' שלא)

פניני גאולה מתורת הרמח"ל

רבי **משה חיים לוצאטו** זצוק"ל

מתוך הספר "דעת רמח"ל" ברשות המו"ל

היכונו לביאת המשיח

ביאת המשיח הוא ראשית גילוי היחוד, והוא סוד "שמחנו כימות עניתנו", כי ימות המשיח מקבילים לכל החסרונות שהיו כבר, כי בזמנו עד סוף אלף הששי צריך שהייחוד יגלה ענינו לכל צד, וכל החסרונות יתוקנו בו. (קלח פתחי חכמה, פתח מט)

כוחות הרחמים בזמן המשיח

כוחות הרחמים יתפשטו מאד בעולם בזמן המשיח, וכל הדברים יהיו עומדים בתיקון גדול מאד וכל המאורות יהיו מאירים באורה גדולה אשר כמוה לא נהייתה, ותתפשט הקדושה בלי מיצרים, ואז תתרבה המנוחה והשמחה בכל העולמות, ע"כ נאמר "זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו". (משכני עליון, קצה)

לא בפעם אחת יתוקן הכל בימות המשיח

לא בפעם אחת יתוקן הכל בימות המשיח, כי האמת שתיקון גדול יתוקן ודאי מיד, אבל עם כל זה עד שיגיעו הדברים לסוף שלמות התיקון צריך זמן, ובהרבה זמנים יעשו הרבה תיקונים שונים. (אדיר במרום, קצז)

בימי המשיח יהיה תיקון גדול מאוד

בהיות הקדושה שולטת לבדה יהיה התיקון תיקון גדול כאשר היה יכול לתקן אדם הראשון בראשונה, ואז ישתלם הבנין שלא נשלם, וזה בכל ימי המשיח.(מאמר הגאולה, פרק ז)

המלחמה האחרונה

הרבה מלחמות צריכים ישראל לעבור קודם שינוחו ממלאכתם, והמלחמה האחרונה יהיה מלחמת גוג ומגוג, שאז ישראל יקומו כארי וכלביא לנקום נקמתם מן האומות אשר לחצו אותם בגלותם. (ביאורים על התנ"ך, פרשת בלק)

השליטה האחרונה והבירור האחרון

מלחמת גוג ומגוג היא השליטה האחרונה שיחשוב ס"מ הרשע לשלוט על הקדושה, ויהיה הבירור האחרון שצריך להיעשות ואז יוודע יחודו של המאציל יתברך שמו.

וישראל אינם יכולים לשקוט עד שישלימו פעולתם, היינו הבירור מכל הניצוצות שגזלה הס"א מהקדושה. (ביאורים על התנ"ך, פרשת בלק)

בעקבות משיחא חוצפה יסגי

יש שנה טובה, ויש שנה רעה שהיא לילית שפחה רעה בזמן שהיא שולטת, שהם "שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ", והם בעקבות משיחא. שבאותו הזמן "חוצפה יסגי" וחפץ לא נמצא, אלא חפ"ץ מתעלם למעלה וחצ"ף שולט שהיא חוצפא מלכותא בלא תגא. (תקט"ו תפילות, קנא)

משיח, מציאה ועקרב

"משית, מציאה ועקרב באים בהיסח הדעת" (סנהדרין צד.), משיח - זה מלך המשיח. מציאה - זו השכינה. עקרב - זה גוג הרשע. שכל אלו באים בהיסח הדעת - זו הדעת העליונה, שהיא גבוהה על כל המדרגות ולא נודעת למטה. (תיקונים חדשים, תיקון סט)

חבלי משיח כמו חיבוט הקבר

חבלי משיח לא היו צריכים אלא כמו חיבוט הקבר הצריך להפריד מן האדם הזוהמא שנדבק בו, כן היו צריכים החבלים כדי להפריד מישראל זוהמת הגלות. (אדיר במרום, כב)

בסוף הגלות אפילו התינוקות יאמרו קיצין

טעם למה שאומרים בזוהר: שבסוף הגלות אפילו התינוקות יאמרו קיצין. סוד הענין... ובסוף הגלות שצריך לסיים זה הדבר, התינוקות יגלו קיצין, שבגילוי שלהם יתרחקו הס"א שנתאחזה בזעיר אנפין בזמן קטנותו, ובזה יתגדל במדרגתו במהרה בימינו אמן. (ליקוטים)

כשיגיע זמן הגאולה

כשיגיע זמן הגאולה האור יהיה הולך ומחשיך כי החלונות נסתמים, ואור השער לא נגלה. והנה בשעה אחת ישלימו להיסתם החלונות ותתגלה מיד פתיחת השער. ונמצא שאין בין זה לזה כלום - אלא זה נכנס וזה יוצא. שאם לא כן, באותו הרגע היה העולם חרב. אך עם כל זה, כיון שכבר יגיעו החלונות לסתימה הזאת, נראית פעולתם למטה והיא עת חשכה גדולה, והוא לא יעמוד הרבה כי פתיחת השער יתחזק וישוב האור חזק מבראשונה. (מאמר הגאולה, פרק ח)

"לפני שבר גאון"

על אותו הזמן נאמר "לפני שבר גאון" והוא גאות הס"מ למרוד על אדוניו. ...כשיתעורר הקב"ה לראות - משם והלאה תתחיל הגאולה. (מאמר הגאולה, פרק ח')

בזמן חבלי משיח צריך למהר

בגלות הראשון דהיינו עד חבלי משיח, הכל הוא מדרגה מדרגה בפני עצמה בסוד "ורווח תשימו בין עדר ובין עדר". ובזמן חבלי משיח הוא מה שצריך להיות דחיקו בתר דחיקו, כי אדרבה צריך למהר. (אדיר במרום, שפ)

מדוע מלך המשיח סובל יסורים

הנשמות היו חציים - קמאי, שמוסרים עצמם על קידוש השם. וחציים - בתראי, שאין להם כח כל כך. ומלך המשיח עומד באמצע, וקפלם אלה על אלה, שיהיו התחתונים סובלים מן העליונים והם ישלימו בעדם, שאם לא כן לא היה העולם נתקן. והוא העומד במקום הקיפול ממש, הקו המקפל. והוא עוד משלים בעד כל האחרונים האלה... והכוונה להחזירם למקומם. ואלה הם עקבות משיחא, שעל כן יש לו ייסורים הרבה בהם, מה שלא היה בראשונים, כי הוא צריך להשלים בעדם. (אדיר במרום, תע)

ידוע כי המשיח צריך לסבול יסורין בגופו עד שכמעט מת ח"ו

"מת מתוך חולי מעיים סימן יפה לו", וזהו סוד גדול, ידוע כי המשיח צריך לסבול יסורין בגופו, וכשיהיה לו כ"כ יסורין עד שכמעט מת ח"ו... אז סימן יפה לו, שהמת יחזור לתם, בסוד "תם עוונך בת ציון" שהוא סימן גאולה, שמרוב הצרות יבוא הגאולה. "על כן המו מעי לו", שהקב"ה יזכור לו אלו החולי מעיים.

...יכול להיות ג"כ שמשיח יתגלה קודם, וזה כי כבר נזמנו תיקונים בגלות, וינצל מן המוות, ואין לו צורך לסיוע אליהו. (ביאורים על התנ"ך, ירמיה)

משיח מקבל ייסורי ישראל, שאם לא כן לא היו יכולים לעמוד. (מאמר הגאולה, פרק ח)

המשיח סובל חטאי ישראל כידוע, והנה צריך לפרוק ממנו, כי לפעמים רבים הם החטאים וצריך שיהיה בעולם הזה מי שיפרוק על ידי תפילותיו, ואז הקב"ה פורק ממנו המשא ההוא ומשלים בעדו. (שרשי המצוות, כלל נג)

ענין ייסורי המשיח

ענין ייסורי המשיח (סנהדרין צה., ישעיהו נג, ד) (ושאר סובלי החלאים), כי בעבור עוונות ישראל נגרע מהם השגת שפע התורה הראוי להם לפי מעלתם, והם חסרים כל כח וכל טוב. והכל נמשך מחסרון ההשגה הזאת, כי ההשגה והשפע הכל ענין אחד. (קנאת ה' צבאות, קלב)

אם לא היה מקבל המשיח את הייסורים

אם לא היה מקבל המשיח את הייסורים, ישראל היו נאבדים. ובהשתתף בצערם, ואדרבא בהיותו סובל בשבילם, הם נשארים דלים בגלותם אבל מתקיימים וניתן להם הכנה להיגאל. (קנאת ה' צבאות, קלב)

המשיח סובל נגעים בגלל ישראל, ומשה עומד שם אתו. ועל ידי שניהם ניצולים ישראל בגלותם. (תיקונים חדשים, תיקון לז)

בזמן שיבוא מלך המשיח

בזמן שיבוא מלך המשיח, נאמר על אותו הזמן "חזקו ידיים רפות" (ישעיה לה,ג), שצריכים לעלות הידיים למעלה. בזמן שיבוא מלך המשיח כל האורות יאירו בכל תוקפם, לעומת מה שהיו חלשים בזמן הגלות. (תיקונים חדשים, תיקון טו)

בזמן שיתגלה מלך המשיח כל האורות העליונים יתגלו למטה כדי לחזק את ישראל, שלא יפחדו מאותם חבלי משיח שנועדו להיות באותם שנים עשר חודשים. (תיקונים חדשים, תיקון נג)

מתוך הצרות ישובו ויגאלו

באותו הזמן נראה כאילו רשות ניתנה ח"ו לקליפות לשלוט, ואז הקליפות עולים ויורדים ומתפשטים לכל צד וישראל עומדים בצרה לפניהם ומתפחדים, וחושבים שאין להם גאולה. עד שמתוך הצרות האלה ישובו לאדונם ויגאל אותם. (תיקונים חדשים, תיקון כד)

ביום שיתגלה עליהם מלך המשיח

הקב"ה יעורר תשובה בליבם של ישראל ביום שיתגלה עליהם מלך המשיח... ומתוך הדברים שידבר על ליבם מלך המשיח, תשובה תתעורר בתוכם, עד שיתגלה להם הקב"ה והשכינה בכלל המרכבה העליונה. (תיקונים חדשים, תיקון סט)

הקב"ה רוצה שאפילו הגלות יהיה טוב

הגלות היה באמת רק רע, ואפילו שתבוא הגאולה הלא היה כחולה שנתרפא שעל כל פנים החולי היה רע אלא שאחר כך עבר הרע ובא הטוב, אבל הקב"ה רוצה שאפילו הגלות יהיה טוב, אז בכל קלקולי הגלות הוא ממציא כנגדם תיקונים גדולים בבחינת גילוי היחוד העליון, עד שיהיה רווח אחר כך מהגלות עצמו. (אדיר במרום, שצא)

הצרות שיראו באחרית הימים

באחרית הימים, כל המדרגות העליונות יתעוררו כאחד להעביר מהן כל רושם של זוהמה. וכמו שכולם יתעוררו בזמן אחד, כך הצרות שייראו בעולם יהיו מכל המדרגות. וצרה אחת תהיה כלולה מכל הצרות. (תיקונים חדשים, תיקון כד)

באותם שנים עשר חודשים של חבלי משיח

כל המדרגות העליונות מוכנות הן להיתקן על ידי אותן שנים עשר חודשים (של חבלי משיח), וזה מתוך אלו החבלים. ואחר כך כולם יתגלו באור יותר חזק... ואז ייצאו מתוך הגלות בכמה כתרים... וכמה מלחמות יערכו עם אומות עובדי עבודה זרה וישברו אותם לגמרי. והכל על ידי אותם תיקונים שיתוקנו מתוך אותם חבלים שנאמרו. (תיקונים חדשים, תיקון נג)

בזמן של חבלי משיח יתחזקו ישראל

בזמן של חבלי משיח, הקב"ה והשכינה יתחברו כאחד, ועל ידם יתחזקו ישראל... וכמה מדרגות יתעוררו באותו הזמן להיתקן. והרבה צרות מגיעות בגלל זה לישראל, עד שיתוקנו הדברים. (תיקונים חדשים, תיקון נג)

הסגולה להינצל מחבלי משיח

בשעה שתתעורר האמת העליונה... תתעורר התשובה בלב כל ישראל, ואז יינצלו מחבלי משיח. (תיקונים חדשים, תיקון סט)

מצד השכינה נמצאים החבלי משיח הללו, וכאשר היא נמתקת ע"י הקב"ה הכל נמתק ודאי. (תיקונים חדשים, תיקון סט)

בזכות תורת הסוד עושים תשובה וניצלים מחבלי משיח

הפשט של התורה הוא בבחינת אור וחושך, ומצידו באים חבלי משיח. אבל תורת הסוד היא בפנימיות והכל אור. ועל ידה יזכו ישראל לתשובה וינצלו מהחבלים הללו. (תיקונים חדשים, תיקון סט)

החבל שבו קושרים משיח להיות בגלות

חבלי משיח זה חבל שנקשר בשלוש, והם: חסד, גבורה, תפארת. שבו קושרים המשיח להיות בגלות כדי שלא ייצא בתוקפו עד הזמן שיהיה ראוי. (תיקונים חדשים, תיקון ע)

יחודו יתברך שולט על הכל

"מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות", אלה הם הרים גדולים שהעולם מתקיים תחתיהם ומהם נמשכים סדרים וחשבונות בסוד הגאולה, אבל יחודו ית' שולט על הכל, ומי שרוצה לדחוק את הקץ מצד אותם ההרים, נאמר בו "כל הדוחק את השעה שעה דוחקתו", שהרי עד שלא נתפרש טמא מן המקדש, מי שרוצה להתקרב מקלקל ולא מתקן. (תקט"ו תפילות, שריא)

כשיגיע עת מועד יושיענו ודאי

כשרוצה משעבד רצונו כביכול למעשה בני האדם... וכשהוא רוצה אינו חושש לכל המעשים, ומטיב בטובו למי שרוצה... וזאת נחמתנו בעניינו כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותנו ימתין, או מחסרון מעשים יחליפנו ח"ו... הנה אפי' אם לא יהיה זכות בישראל – כשיגיע עת מועד יושיענו ודאי. כי אדון כל הוא ויכול לעשות כן כשהוא רוצה. (דעת תבונות ח"א, לו)

ובזמן שתתמתק השמאל ותהא נכפית לימין

באותו הזמן "עת צרה היא ליעקב", ובזמן שתתמתק השמאל ותהא נכפית לימין, אז צרה מתהפכת לרצה, ונאמר בו "רצה ה' אלהינו בעמך ישראל ותפילתם". (תיקונים חדשים, תיקון ע)

מדרגות שבשמאל יתמתקו ויחזרו לימין

כל המדרגות שבשמאל שגרמו חושך לישראל בגלות, גם הם כולם יתמתקו ויחזרו לימין. והם עצמם יגרמו שמחה לישראל. (תיקונים חדשים, תיקון ע)

בכח יסוריו של משיח בן דוד

הקליפות וחבלי משיח נחלשים בכוחו של מב"ד [משיח בן דוד] ע"י הייסורים שהוא סובל בגלות. (רזין גניזין, מערכה ג)

הקב"ה עושה הכל ברחמים בלי זכות התחתונים כלל...

בסוף הגלות לא יימצאו בני אדם שמתקנים תיקונים בעבור השכינה להזכיר אותה ולהעלות אותה למלך, ואז מתעורר הקב"ה מעצמו ועושה הכל ברחמים בלי זכות התחתונים כלל... ועם כל זאת באהבה שאוהב הקב"ה את ישראל, מחשיב להם כאילו היה בזכותם, שהרי סבלו גלות קשה שנים רבות. (רזין גניזין, מערכה ו)

תפילה לפתיחת השערים והאוצרות שנסגרו

ריבון כל העולמים, זימנת חבלי משיח בסוף גלותנו ועת צרה היא ליעקב, וכל המדרגות עומדות בדין קשה ואף על פי שישראל מתפללים לפניך אין תפילתם נשמעת... כי המדרגות שהם בדין אין בידם להיטיב להם. וכל השערים ננעלו וכל האוצרות סגורים במסגר גדול. ואין שום אחד משפיע אלא בצמצום ולא ברווחה. אבל שמך הקדוש (הו"ה) עומד למעלה מכל הסדרים, ויחליף דין בחסד וצרה ברצון. שכן ישראל מקווים לפניך למען כח שמך שכבר יודעים שאין שום חולשה מגעת לו. (תקט"ו תפילות, קעה)

אנחנו שמחים אפילו בגלות

כולם (הנביאים) הכינו תיקונים אלו לסוף הגלות. וכמה הבטחות שעשו לישראל ונותנים מקום לשכינה לשרות בתוך הלב, שהוא הלב מבין, ומצד זה אנחנו שמחים אפילו בגלות ויש מקום לשכינה הקדושה. (תקט"ו תפילות, קעט)

ט' ירחי לידה להתעוררות ג' אבות

ישראל שהם אחד עתידים להתקשר בט' ירחים, בגילוי ייחודך שהם ט' ירחי לידה להתעוררות ג' אבות, שבאותו הזמן שיתחילו להתעורר "ועת צרה היא ליעקב", בעבור ס"א שהוא משלח מדנים בין אחים שלא להתחבר. באותו הזמן תתפשט הרשעה ט' ירחים, וזה "עד עת יולדה ילדה". משם והלאה ג' רגלים עומדים בירושלים וישראל עומדים בשערי ירושלים. (תקט"ו תפילות, קפ)

מי ימלט וודאי מחבלי משיח

אותם שנתדבקו בשם שלך שהוא עץ החיים, לא שולט רע עליהם להרע להם, שהרי הכל בצד הטוב הוא עומד. ומי שנרשם בזה השם יימלט וודאי (מחבלי משיח). (תקט"ו תפילות, רכח)

נפש דוד שהוא מלך המשיח

"עד אנא אשית עצות בנפשי", זה נפש דוד שהוא מלך המשיח, שעומד בתוך הקליפות... וכמה ייסורים קשים הוא סובל... בכמה חירופים וגידופים ופיתויים. (תקט"ו תפילות, קט)

רוחו של משיח

אל יחיד ומיוחד, סתרת אותנו ב'תיבה', שם בת שם יה, בת מצד אברהם דאוקמוה "בת הייתה לאברהם ובכל שמה". יה – חכמה... שנאמר בה "החכמה תחיה בעליה". ומי שחוץ לתיבה נאמר בהם "במחשכים הושיבני כמתי עולם"... ורוח יורד בסיתום בגווה שהוא רוחו של משיח. (תקט"ו תפילות, רפו)

רוחו נברא קודם בריאת העולם

רוחו של משיח נברא קודם בריאת העולם, והוא שמו והוא רוחו, הכל ענין אחד, שהוא בחינה אחת העומדת לגלות האור של העולמות אפילו התחתונים.

למה צריך שיבוא משיח קודם האלף השביעי

רוחו של משיח הוא בחינה העומדת לטהר כל העולמות כולם מכל חושך שבהם, כי הלא זה צריך להיעשות על ידי בני האדם. ותבין למה צריך שיבוא משיח קודם האלף השביעי, כי ההכנות היותר גדולות הצריכות להימצא בעולמות - כולם תלויים בזה הרוח. (אדיר במרום, שפט)

נשמת המשיח

נשמת המשיח היא בחינת היחידה שהיא בת חורין שאין לה ענין לזה, כי אינה אלא לבוא לעולם לעטר את המשיח ולא להיתקן. ואדרבה, ראש לכולם ובה נכללים כל עטרות הנשמות שבהם יתעטרו לימות המשיח, בהארת היחידה אשר תשלוט ותנהיג אותם בזמן ההוא. (קנאת ה' צבאות, צה)

סוף הכל במלך המשיח שהוא סוף האד"ם

דוד היה תיקון לאדם הראשון... אך סוף הכל במלך המשיח שהוא סוף האד"ם, בסוד המ' שלו. ואז יהיה התיקון של שלום... וזהו תיקון שלם של אד"ם - א'דם, ד'וד, מ'שיח. (אדיר במרום, רמח)

שני סוגי ערב רב

ישראל (שאינם מן הערב רב, עי"ש) הם כתובים בספר החיים... וחבלי משיח לא ישלטו עליהם כלל.

המין השני של הערב רב (שאינם רשעים גמורים) שהם מצד טוב ורע והם בינוניים, חבלי משיח יעברו עליהם, ומיד רע יעבור מהם ויישאר טוב להיות גרים גרורים עם ישראל. (תקט"ו תפילות, שעא)

"לקרוא לשבויים דרור ולאסורים פקח קוח"

"דור הולך ודור בא" - דור הולך בגלות ודור בא בגאולה. "אמרת ה' צרפתהו", צירוף אחר צירוף. בסוף הכל - "שלח מלך ויתירהו", זה משיח בן דוד, "מושל עמים ויפתחהו", בזמן שכתוב "לקרוא לשבויים דרור ולאסורים פקח קוח". (אברהם סבא חסידא)

משיח בן יוסף ינקום באומות

משיח בן יוסף יתלבש בכל מיני גבורות לנקום נקמת אומות העולם. (ביאורים על התנ"ך, ישעיה) מב"י לידתו מצד החסד, וצריך לחזקו בגבורה כדי לנקום נקמות מאומות העולם. (רזין גניזין, מערכה ו)

סכנה למשיח בן יוסף

וכן בחבלי משיח שבהם נראה סכנה למב"י [משיח בן יוסף] ... באותו הזמן "כי אעשה כלה בכל הגויים", אבל ישראל "ויסרתיך למשפט", שנאמר בו "ולמוות לא נתנני". (תקט"ו תפילות, שצט)

מיועדת לו מיתה אחר חצות היום של יום השישי

משיח בן יוסף מיועדת לו מיתה אחר חצות היום של יום השישי, לתקן תיקון שלם. ומשם והלאה יתחברו שני האילנות כאחד לעמוד בשלימות אחת. (תיקונים חדשים, תיקון ח)

אורך הגלות והתיקונים שתוקנו בה מצילים אותו ממוות, וזכות בעלי הקבלה מחזקים את הטוב להפריד אותו מתוך הרע בלא מוות, לתת לו חיים. (תיקונים חדשים, תיקון ח)

שרשי הנשמות הראויות והמזומנות להיות גואלות בדורן

דע, כל אלה הדברים שאנו מדברים מירבעם או מכל האחרים אשר נאמר עליהם שהם מב"י [משיח בן יוסף] - אין אנו אומרים על היחידה עצמה, שאינה ניתנת באיש הראוי לה אלא בשעת תשלום התיקון, וכמבואר בדברי מרן האר"י זלה"ה, אלא שרשי הנשמות הראויות והמזומנות להיות גואלות בדורן, שעליהן תבוא ותשרה היחידה השורה ומעטרת את המשיחין. (קנאת ה' צבאות, קד)

"קומי אורי כי בא אורך"

משה לא יכל לגאול את ישראל לגמרי, מפני שלא היה לו שער החמישים, אבל לעת"ל שיהיה למשיח בן דוד שער החמישים, אז נאמר "קומי אורי כי בא אורך", האור של הנ' שערי בינה. (ביאורים על התנ"ך, כי תשא)

משיח בן דוד בזמן הגלות הוא בין הקליפות, אבל הוא יושב שם בלא פחד כלל... כי שורשו עומד עליו תמיד לשומרו. (רזין גניזין, מערכה א)

מלך המשיח צריך להיות חכם בתורה שזה כוחו

התורה נברא קודם כדי לתת למשיחין כח, ולכן מלך המשיח צריך להיות חכם בתורה שזה כוחו. אבל כל עוד הגלות קיימת סיתום מכסה עליו, ואינו יכול להידבק כל כך. אבל עם כל זה התורה אינה זזה ממנו. (רזין גניזין, מערכה א)

גם הפשט וגם הסוד לא יסורו ממשיח בן דוד בגלות, אבל הכל יהיה בסיתום. ולכן בעקבתא דמשיחא "חכמת סופרים תסרח", ובגלל זה אין מי שיידע ויכיר אותו שהוא חכם, מפני הסיתום המכסה עליו. (רזין גניזין, מערכה א)

לעתיד לבוא יוודע לכל העולם שהוא חכם גדול, וכולם יתאספו אליו כדי ללמוד את חכמתו. (רזין גניזין, מערכה א)

לעתיד לבוא הוא יתבונן בארבע מדרגות התורה – פרד"ס בחכמה רבה, ובפרט בסודות התורה שניתנו לו. (רזין גניזין, מערכה א)

מב"ד ינהג את עצמו בענוותנות גדולה

בזמן מלך המשיח שמחה ושלווה גדולה תהיה בעולם. וזה בגלל שמב"ד ינהג את עצמו בענוותנות גדולה, ולא יתגאה כאשר יראה שהוא שולט וריבון על כל העולם, כמו שעשה רחבעם. (רזין גניזין, מערכה א)

מדרגתו היא עליונה מכל הצדיקים שבעולם. (רזין גניזין, מערכה א)

קיבוץ הגלויות ע"י שני המשיחים

שני השבטים היו ליהודה, והעשרה לאפרים. ולעתיד: יקבצו השנים על ידי משיח בן אפרים ויהיו נקשרים בו, והם יאמרו השירה הזאת ותתחיל העליה. והעשרה האחרים יבואו על ידי משיח בן דוד. (מאמר הגאולה, פרק ה)

כל אחד מן [שני] המשיחין כולל שנים עשר שבטים. (תיקונים חדשים, תיקון ח)

משיח בן יוסף עומד להארת היסוד, ומשיח בן דוד לקבלת המלכות. ועל כן הוא הראשון במלכות. (אגרות, י)

האחרון יגאל את ישראל

התרין משיחין הם נשמות מוכנות להיות משיח, והם צריכים לבוא משורש אחד מוכן לזה. אבל יכולים להיות ניצוצות שונים כולם מאותו השורש הפרטי, והאחרון יגאל את ישראל. (אגרות, יא)

הסוד הזה על היחידה של משיח סוד גדול

כל מה שאנו מדברים ממשיח הכל הוא על היחידה שהיא המשיח דווקא, שבה יוכל לגאול. אמנם היא מתחלקת לשני חלקים - חלק למשיח בן דוד וחלק למשיח בן יוסף. והנה החלק המגיע למשיח בן דוד יושב תמיד אפיתחא דרומי וזה עשוי להכניע הקליפה ההיא ולהוציא משם ניצוצות הקדושה. אך משיח בן יוסף, פירוש - החלק המגיע לו, הוא מתלבש בכל אותם הנשמות ראויות להיות משיח בן יוסף בהתלבשות

גמור, רק שאינה יכולה לפעול כלל, וחסר ממנה הכח. והנה בזה היא סובלת כל אותם המיתות, מה שאין כן משיח בן דוד. ועיקר הייסורים הוא חסרון הכח, כי באותו האדם נמצאים כל המדרגות אך בהעלם גדול, וחסר ממנו כל הכח. ועל זה הענין נאמרו כמה דברים בספר הזוהר על משיח העומד בין הערב רב, ושאין בו כח לפעול וחסרה ממנו התורה, הכל נאמר על זאת הבחינה של יחידה שבמשיח בן יוסף, העומדת בסיתום גדול. אך משיח בן דוד גם הוא סובל חלאים, אך הוא בדרך אחר, כי אינו בעולם הזה, אלא למעלה. והנה משיח בן יוסף היה צריך לקבל אור התורה בריבוי גדול, אך כשהוא בסיתום - לא בא לו אלא מעט אור. ונמצא, שאז נאמר בו "ומתורתך תלמדנו", ולא "ובתורתך". כי רק חלק מכל המגיע לו ניתן לו. וידע כבוד תורתו שבעבור זה הענין טעו רבים מרודפי הצבי בלא דעת הסוד הזה הנאמר על זאת הנשמה כנ"ל. ולהיות הסוד הזה סוד גדול ונחמד בחרתי להציגו לפניו כאשר ציווני כ"ת. (אגרות, יא)

שני המשיחים נמצאים לצורך הגאולה

בכל דור ודור נמצאים התרין משיחין לצורך הגאולה האחרונה וזהו: "שימורים לכל בני ישראל לדורותם", כי בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל. (ביאורים על התנ"ך, פרשת בא)

כל התיקונים שעשה משה, הם כדי שיתגלה הב' משיחין שהיו סתומים בתוך הגלות ולא היה יכול הגאולה לבוא לישראל. (ביאורים על התנ"ך, וזאת הברכה)

בתחילה משיח בן יוסף יתגלה, לעשות המלחמות ואח"כ יתגלה משיח בן דוד. (ביאורים על התנ"ך, ישעיה)

"והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע"

"והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע", אלה הם משיח בן דוד ובן יוסף ומשה. משיח בן דוד מפני שהוא ינהיג את ישראל, ונאמר בו "הנה ישכיל עבדי". משה ומשיח בן יוסף מפני שהם יגלו התורה לישראל ונאמר במי שלומד את התורה "אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל" ואין צריך לומר במי שמלמד. (ביאורים על התנ"ך, דניאל)

מיקומם ותפקידם של שני המשיחין

המשיחים צריכים להיות אפתחא דרומי, וזה נקרא להם קבורה בהיותם צריכים להיות מלובשים בתוך הקליפה. והיא קליפת עשו וישמעאל שהם האומות השולטות על ישראל, והם צריכים להשתעבד תחתיהם על ידי שני המשיחים. (קנאת ה' צבאות, צט)

יש רומי רבתא ויש זעירתא, ושם יושבים המשיחין - אחד בפתחא דרבתא ואחד בזעירתא. ומשם מבררים הניצוצות הצריכים לישראל, ובסבלם הצער מקילים מעל ישראל. (קנאת ה' צבאות, צט)

עיקר הכל הוא משיח בן דוד

עיקר הכל הוא משיח בן דוד... ובו מתחבר משיח בן יוסף לשמור עליו. ואע"פ שהוא יהיה שולט בהתחלה, מכל מקום מסוד משיח בן דוד הוא בא. והדבר נשלם במשיח בן דוד ואז המלכות תתקיים בשניים שהם אחד. (תיקונים חדשים, תיקון ח)

משיח בן יוסף הוצרך לו לקחת כח ממשיח בן דוד

משיח בן יוסף הוצרך לו לקחת כח ממשיח בן דוד, ועליו נאמר "עני ורוכב על חמור". אבל על משיח בן יוסף נאמר "בכור שורו הדר לו". וזהו עוקר הרים, אלה ההרים הרמים מצד הס"א שצריך לעקור אותם ולטחון אותם עד שייצא מהם מה שלקחו מניצוצות הקדושה. (תיקונים חדשים, תיקון לד)

התיקון השלם ע"י שני המשיחים

התיקון השלם הוא על ידי שני המשיחים. בתחילה משיח בן יוסף שהוא בכור, ולאחר מכן משיח בן דוד, לתקן הכל בסוד המנוחה מצד הרחמים. (רזין גניזין, מערכה ו)

הם נמצאים בעולם בכל דור ודור כדי לתקן אותו

תיקון העולם הוא ע"י משה ושני המשיחים, ולכן הם נמצאים בעולם בכל דור ודור כדי לתקן אותו... ובכל דור ודור שהיו בעולם מעט אור הגיע להם ממשה, מתוך העור שלו. אבל בגלל שלא התחברו כאחד, שב ונסתם, ומתו אותם אנשים, והגאולה לא נשלמה. וזה יהיה עד סוף הימים, שאז יבוא משה ויתחבר בשני המשיחים... וינהיג אותם כרצונו, והגאולה תושלם. (ע' עיטרין, עטרה כה)

"ומלאה הארץ דעה את ה'"

במשיחים כתיב ולא "יכנף עוד מוריך", כי השכינה מלבד שכנה בתוכם - עוד תסובבם, וייהנו ישראל מזיווה בגילוי. והנה האמת שגם משה תהיה לו המעלה הזאת עם המשיחים וגם יותר, וזה כבר נתפרש במקום אחר בסוד "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". ונמצא שעתה ייהנו ישראל מאור השכינה הרבה ועל כן "ומלאה הארץ דעה את ה'". (מאמר הגאולה, פרק ח)

תהיה סיבה מספקת לגאולתם

כמה קיצים הם, וכולם בסוד ביאה א' בלבד. להפיס דעתה של הס"א שתחשוב כי כלו כל הקיצים. אבל עכ"ז יש את הקץ האחרון שיהיה בסוד ביאה שניה...כי אז לא יצטרכו כל כך חבלים, וחיכוי ישראל בגלות הארוך הזה תהיה סיבה מספקת לגאולתם. "כי בא יבא לא יאחר", בסוד ביאה א' וב'. (ביאורים על התנ"ך, חבקוק)

חשיבות התפילה על הגאולה

ואם יאמר אדם מי אני ומה אני שאתפלל על הגלות וירושלים, המפני תפילתי תצמח הישועה, תשובתו בצידו כמ"ש (סנהדרין לז.) "לפיכך נברא האדם יחידי", שכ"א יאמר בשבילי נברא העולם. וכבר נחת רוח מלפניו ית' שיהיו בניו מתפללים ומבקשים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה. (מסילת ישרים, פי"ט)

לא תעכב עלינו מלהיגאל גאולה שלמה

ריבון כל העולמים... כמה אורך הגלות סבלו ישראל עמך, אלף ותרס"ד שנה, עתה עוד לא תעכב עלינו מלהיגאל גאולה שלמה. (תקט"ו תפילות, שריא)

מלך המשיח יקח גם את שער הנו"ן

"ביד חזקה", במצרים מצד של יד נגאלו, אבל לעתיד לבוא מצד של חמש אצבעות. ומכיוון שבמצרים ביד נגאלו שסודה שבע ודאי, לפיכך מ"ט שערי בינה ניתנו למשה ולא שער הנ'. אבל לעתיד לבוא הגאולה תהיה מצד החמש אצבעות שהיא עיקרית יותר, שעולה לחמישים, ולפיכך מלך המשיח לוקח גם את שער הנ'. (תיקונים חדשים, תיקון ד)

השער החמישים לא יהיה אלא כשיבוא מלך המשיח לגאול את ישראל. (ביאורים על התנ"ך, כי תשא)

מלך המשיח נאמר בו "וחפץ ה' בידו יצלח"

"אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", כל עוד שהחפץ הזה עומד במלך ולא מתפשט במלכה אותה האהבה לא מתגלית, ומלך המשיח סובל ייסורים. מה שאין כן כאשר מתגלה החפץ הזה בשכינה, שבאותו הזמן האהבה מתעוררת, ומלך המשיח נאמר בו "וחפץ ה' בידו יצלח". ולכן "עד שתחפץ", עד שאותו חפץ יימצא בסוד הנקבה - "תחפץ". (רזין גניזין, מערכה ו)

זמן הגאולה הוא זמן של שמחה

זמן הגאולה זמן של שמחה הוא, שאז נוטלים ישראל הרבה שכר טוב שנגנז להם. משל לאחד שעשה כל יום הרבה מעשים טובים שצריך לתת עליהם שכר הרבה, ובסוף היום לקח כל שכרו בשמחה רבה. כך ישראל בגלות עושים ואוספים הרבה מעשים טובים ושכר כולם ייקחו אח"כ בגאולה. (תיקונים חדשים, תיקון כה)

העזר שיכול לסייע אותנו בסוף הגלות

"עזרי מעם ה'", זהו עזר שלנו מאותו שעומד עם ה', שמשגיח על כל המדרגות ועומד עם כולם לנהגם כרצונו. וזהו העזר שיכול לסייע אותנו בסוף הגלות, (בזמן) שאין שם שום זכות, וישראל חוטאים ואינם שבים בתשובה. (תקט"ו תפילות, קע)

וכל השערים ננעלו וכל האוצרות סגורים

ריבון כל העולמים, זימנת חבלי משיח בסוף גלותנו ועת צרה היא ליעקב, וכל המדרגות עומדות בדין קשה ואף על פי שישראל מתפללים לפניך אין תפילתם נשמעת... כי המדרגות שהם בדין אין בידם להיטיב להם. וכל השערים ננעלו וכל האוצרות סגורים במסגר גדול. ואין שום אחד משפיע אלא בצמצום ולא ברווחה. אבל שמך הקדוש (הוי"ה) עומד למעלה מכל הסדרים, ויחליף דין בחסד וצרה ברצון. שכן ישראל מקווים לפניך למען כח שמך שכבר יודעים שאין שום חולשה מגעת לו. (תקט"ו תפילות, קעה)

סוף הגלות יהיה בגדולה וכבוד

אל יחיד ומיוחד... סוף הגלות יהיה בגדולה וכבוד, ולא בסיתום וצרה ובזה ייוודע כח ייחודך. שהרי לפי מדרגותיך היה נראה שיהיה בסוף הכל צרות גדולות, ואתה לא תעשה כן, אלא ייאמר בישראל "בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה" (הושע יא,ד), כמו שעשית ליעקב שהפכת לו שעבוד של גלות לגלות של גאולה. (תקט"ו תפילות, שצב)

קול דודי הנה זה בא – לגאול!

"קול דודי", הקב"ה מכריז לישראל "שובו בנים שובבים ארפא וכו'", וכשישראל מתעוררים אל הקב"ה ונמשכים לכרוז הזה, קוראים לו בשם דודי שכבר נעשו לו אוהבים והוא אוהב להם, ואז: "**הנה זה בא**", כי זה הקול עצמו הוא הבא לגאול.

(ביאורים על התנ"ך, פרשת בא)

ומבקשים ממנו את מלך המשיח

"**קול דודי הנה זה בא**", מדבר על ישראל שהם מעלים כמה קולות לפני הקב"ה בזמן הגלות ומבקשים ממנו את מלך המשיח. בשעה שיהיו מתחברים כולם ביחוד אחד, כמו שהיה במתן תורה, הקב"ה אומר "**קול דודי**" – מה שישראל מבקשים, "**הנה זה בא**". (ביאורים על התנ"ך, פרשת בא)

פניני גאולה

מתוך הספר שעומד לראות אור ולהאיר לעולם

מַעְיְנוֹת הַגְּאֻלָּה

לִקּוּטֵי גְּאֻלָּה מִתּוֹרַת

רַבִּי יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם טוֹב ומגדולי רועי החסידות

הַבַּעַל שֵׁם טוֹב וְהַסּוֹד שֶׁנִּגְלָה לוֹ בְּהֵיכָלוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ

הָאִגֶּרֶת שֶׁכָּתַב הָרַב הַקָּדוֹשׁ ר' יִשְׂרָאֵל בעש"ט זלה"ה לְגִיסוֹ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ

בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁנַת תק"ז עָשִׂיתִי הַשְׁבָּעַת עֲלִית הַנִּשָּׁמָה כַּיָּדוּעַ לְךָ, וְרָאִיתִי דְּבָרִים נִפְלָאִים בַּמַּרְאֶה מַה שֶּׁלֹּא רָאִיתִי עַד הֵנָּה מִיּוֹם עָמְדִי עַל דַּעְתִּי, וַאֲשֶׁר רָאִיתִי וְלָמַדְתִּי <בַּעֲלוֹתִי> [בְּהַעֲלוֹת] לְשָׁם בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי לְסַפֵּר וּלְדַבֵּר אפילו פֶּה אֶל פֶּה, אַךְ בַּחֲזִירָתִי לְגַן-עֵדֶן הַתַּחְתּוֹן וְרָאִיתִי כַּמָּה נְשָׁמוֹת, הַחַיִּים וְהַמֵּתִים, הַיְדוּעִים לִי וְשֶׁאֵינָם יְדוּעִים לִי, בְּלִי שִׁעוּר וּמִסְפָּר, בְּרָצוֹא וָש�וֹב, לַעֲלוֹת מֵעוֹלָם לְעוֹלָם דֶּרֶךְ הָעַמּוּד הַיָּדוּעַ לְיוֹדְעֵי חֵן, בְּשִׂמְחָה רַבָּה וּגְדוֹלָה אֲשֶׁר יִלְאֶה הַפֶּה לְסַפֵּר וְכָבֵד אֹזֶן הַנִּשְׁמְעִי מִשְּׁמֹעַ, וְגַם רְשָׁעִים רַבִּים חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה וְנִמְחַל לָהֶם עֲוֹנוֹתֵיהֶם, בַּאֲשֶׁר שֶׁהָיָה עֵת רָצוֹן גָּדוֹל שֶׁגַּם בְּעֵינֵי יִפְלֶא מְאֹד שֶׁכָּמָּה וְכָמָּה נִתְקַבְּלוּ בִּתְשׁוּבָה, שֶׁגַּם אַתָּה יָדַעְתָּ אוֹתָם, וְהָיָה בֵּינֵיהֶם גַּם-כֵּן שִׂמְחָה רַבָּה עַד מְאֹד וְעָלוּ גַּם-כֵּן בָּעֲלִיּוֹת הַנַּ"ל. וְכָלָם כְּאֶחָד בִּקְשׁוּ מִמֶּנִּי <וְהִפְצִירוּ> [וְהִרְצוּ] בִּי עַד בּוֹשׁ בְּאָמְרָם, לְרוֹם מַעֲלַת כְּבוֹד תּוֹרָתְךָ חָנָנְךָ ד' בְּבִינָה יִתֵּרָה לְהַשִּׂיג וְלָדַעַת מַעֲנָיְנִים הָאֵלֶּה, עָמָנוּ תַּעֲלֶה לִהְיוֹת לָנוּ לְעֵזֶר וּלְסָעַד. וּמֵחֲמַת הַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁרָאִיתִי בֵּינֵיהֶם, אָמַרְתִּי לַעֲלוֹת עִמָּהֶם. [וְרָאִיתִי בַּמַּרְאֶה כִּי הִסְ"א עָלָה לְקַטְרֵג בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה אֲשֶׁר לֹא הָיָה כָּמוֹהוּ, וּפָעַל פְּעֻלּוֹתָיו גְּזֵרוֹת שְׁמָד עַל כַּמָּה נְפָשׁוֹת שֶׁיִּהְרְגוּ בְּמִיתוֹת מְשֻׁנּוֹת, וַאֲחָזַתְנִי פַּלְצוּת וּמְסַרְתִּי מַמָּשׁ נַפְשִׁי], וּבְקַשְׁתִּי מִמּוֹרִי וְרַבִּי שֶׁלִּי שֶׁיֵּלֵךְ עִמִּי, כִּי סַכָּנָה גְּדוֹלָה לֵילֵךְ וְלַעֲלוֹת לָעוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, כִּי מִיּוֹם הֱיוֹתִי עַל עָמְדִי לֹא עָלִיתִי בַּעֲלִיּוֹת גְּדוֹלוֹת כָּמוֹהוּ.

וְעָלִיתִי מַדְרֵגָה אַחַר מַדְרֵגָה, עַד שֶׁנִּכְנַסְתִּי לְהֵיכַל מָשִׁיחַ שֶׁשָּׁם לוֹמֵד מָשִׁיחַ תּוֹרָה עִם כָּל הַתַּנָּאִים וְהַצַּדִּיקִים וְגַם עִם שִׁבְעָה רוֹעִים, וְשָׁם רָאִיתִי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְשִׂמְחָה זוֹ מַה הִוא עוֹשָׂה, וְהָיִיתִי סוֹבֵר שֶׁהַשִּׂמְחָה הַזּוֹ ח"ו עַל פְּטִירָתִי מֵהָעוֹלָם-הַזֶּה, וְהוֹדִיעוּ לִי אח"כ שֶׁאֵינִי נִפְטָר עֲדַיִן כִּי הֲנָאָה לָהֶם לְמַעֲלָה כְּשֶׁאֲנִי מְיֻחָד יְחוּדִים לְמַטָּה ע"י <תּוֹרָתָם> [תּוֹרוֹתֵיהֶם] הַקְּדוֹשָׁה, אֲבָל מַהוּת הַשִּׂמְחָה אֵינִי יוֹדֵעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וְשָׁאַלְתִּי אֶת פִּי מָשִׁיחַ, אֵימַת אָתֵי מַר, וְהֵשִׁיב לִי, בְּזֹאת תֵּדַע, בְּעֵת שֶׁיִּתְפָּרְסֵם לְמוּדְךָ וְיִתְגַּלֶּה בָּעוֹלָם וְיָפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה מַה שֶּׁלִּמַּדְתִּי אוֹתְךָ וְהִשַּׁגְתָּ, וְיוּכְלוּ גַּם הֵמָּה לַעֲשׂוֹת יְחוּדִים וַעֲלִיּוֹת כָּמוֹךָ, וְאָז יִכְלוּ כָּל הַקְּלִפּוֹת וְיִהְיֶה עֵת רָצוֹן וִישׁוּעָה.

וְתָמַהְתִּי עַל-זֶה, וְהָיָה לִי צַעַר גָּדוֹל בַּאֲרִיכוּת הַזְּמַן כָּל כָּךְ מָתַי זֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת. אַךְ מִמַּה שֶׁלָּמַדְתִּי בְּהֵיוֹתִי שָׁם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים סְגֻלּוֹת וּשְׁלֹשָׁה שִׁמּוֹת הַקְּדוֹשִׁים, וְהֵם בְּנָקֵל לִלְמֹד וּלְפָרֵשׁ, וְנִתְקָרֵר דַּעְתִּי, וְחָשַׁבְתִּי אֶפְשָׁר שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יוּכְלוּ גַּם אֲנַשֵּׁי גֵילִי לָבוֹא לְמַדְרֵגָה וּבְחִינָה כְּמוֹתִי, דְּהַיְנוּ בִּהְיוֹתָם יְכוֹלִים לַעֲלִיּוֹת נְשָׁמוֹת וְיִלְמְדוּ וְיַשִּׂיגוּ כְּמוֹ אֲנִי. וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת כָּל יְמֵי חַיַּי לְגַלּוֹת זֹאת. וּבִקַּשְׁתִּי עֲבוּרְךָ לְלַמֵּד אוֹתְךָ וְלֹא הֲרְשֵׁיתִי כְּלָל, וּמַשְׁבָּע וְעוֹמֵד אֲנִי עַל זֶה.

אַךְ זֹאת אֲנִי מוֹדִיעֲךָ וְהַשֵּׁם יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ לְנַכֵּח ה' דַּרְכְּךָ וְאַל יָלִיזוּ [וּבִפְרָט בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה], בְּעֵת תִּפְלָתְךָ וְלִמּוּדְךָ וְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר וּמוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תְּכַוֵּן לְיַחֵד שֵׁם, כִּי בְּכָל אוֹת וְאוֹת יֵשׁ עוֹלָמוֹת וּנְשָׁמוֹת וֵאלֹהוּת, וְעוֹלִים וּמִתְקַשְּׁרִים וּמִתְיַחֲדִים זֶה עִם זֶה, וְאח"כ מִתְקַשְּׁרִים וּמִתְיַחֲדִים הָאוֹתִיּוֹת <וְנַעֲשֶׂה> [וְנַעֲשִׂים] תֵּבָה וּמִתְיַחֲדִים יְחוּד אֲמִתִּי בֵּאלֹהוּת, וְתִכְלֹל נִשְׁמָתְךָ עִמָּהֶם בְּכָל בְּחִינָה וּבְחִינָה מֵהַנַּ"ל, וּמִתְיַחֲדִים כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּאֶחָד וְעוֹלִים, <וְנַעֲשֶׂה> [וְנַעֲשִׂים] שִׂמְחָה וְתַעֲנוּג גָּדוֹל לְאֵין שִׁעוּר, בְּהָבִינְךָ בְּשִׂמְחַת חָתָן וְכַלָּה בְּקָטְנוּת וְגַשְׁמִיּוּת, וְכ"ש בְּמַעֲלָה הָעֶלְיוֹנָה כְּזֹאת. וּבְוַדַּאי ה' יִהְיֶה בְּעֶזְרְךָ וּבְכָל אֲשֶׁר תִּפְנֶה תַּצְלִיחַ וְתַשְׂכִּיל, תֵּן לְחָכָם וְיֶחְכַּם עוֹד.

[כתר שם טוֹב חלק ראשון, א] (הובא בספר בן פורת יוסף, בסופו, קכז, ג-ד)

הִתְגַּלּוּת נִשְׁמַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב - אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ בִּתְקוּפַת עִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא

בִּתְקוּפַת "עִקְבְתָא דִמְשִׁיחָא" גִּלּוּ וְהוֹרִידוּ מִלְמַעְלָה אֶת נִשְׁמַת הַבעש"ט שֶׁשִּׁמּוֹ "יִשְׂרָאֵל", וְזֶה עוֹרֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָרְדוּמוֹת וְחִזֵּק אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֶם עִם שָׁרְשָׁם וּמְקוֹרָם לְמַעְלָה, עַד לְעוֹלָם הָאֲצִילוּת בְּדַרְגַּת "טְהוֹרָה הִיא".

(שיחות קודש תש"כ ע' 146)

יְרִידַת נִשְׁמַת הַבעש"ט

יְרִידַת נִשְׁמַת הַבעש"ט לְעָלְמָא דֵּין הָיְתָה אַחֲרֵי הַגְּזֵרוֹת וְהַשְׁמָדוֹת שֶׁהָיוּ בְּשָׁנַת ת"ח, ל"ע, וְאָז הָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַצָּב שֶׁל הִתְעַלְּפוּת ר"ל. וּבְאוֹתָהּ תְּקוּפָה, בְּשָׁנַת נח"ת, יָרְדָה לְעָלְמָא דֵּין נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הַבעש"ט, שֶׁנִּקְרָא בַּשֵּׁם הַכְּלָלִי וּבְשֵׁם הָעֶצֶם - "יִשְׂרָאֵל", כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת עֶצֶם הַנְּשָׁמָה שֶׁבְּכָל אֶחָד וְאֶחָת מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(ליקוטי שיחות ח"ו ע' 285)

הַגְּאֻלָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל

מִכֵּיוָן שֶׁהַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה לְכָל יִשְׂרָאֵל, בְּמֵילָא צְרִיכָה גַּם הֲפָצַת מַעְיְנוֹת תּוֹרַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב - הַהֲכָנָה וְהַהַקְדָּמָה לַגְּאֻלָּה - לִהְיוֹת לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְזֶה מַתְאִים לְמַה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ

הַזָּקֵן [=בַּעַל הַתַּנְיָא], שֶׁעִנְיַן הַחֲסִידוּת נוֹסַד לֹא בִּשְׁבִיל מִפְלָגָה אוֹ כִּתָּה מְסֻיֶּמֶת אֶלָּא בִּשְׁבִיל כָּל יִשְׂרָאֵל.

כָּךְ זֶה הָיָה בִּתְחִלַּת הִתְיַסְּדוּת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת הַכְּלָלִית עַל יְדֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב. הוּא הָיָה נוֹדֵד מֵעִיר לְעִיר וּמִכְּפָר לְכָפָר וְדִבֵּר גַּם בִּפְנֵי אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים בְּיוֹתֵר אוֹדוֹת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת.

וּכְדֵי שֶׁגַּם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים יָבִינוּ אֶת יְסוֹדוֹת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת, הָיָה הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מַלְבִּישׁ אֶת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת בְּעִנְיָנִים שֶׁלְּפִי עֶרְכָּם, בְּסִפּוּרִים וְכַדּוֹמֶה, וּבְסִפּוּרִים אֵלֶּה הָיָה מַחְבִּיא רָזִין וְרָזִין דְּרָזִין.

הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לֹא עָשָׂה הֶבְדֵּלִים וְחִלּוּקִים, הוּא גִּלָּה אֶת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת בִּפְנֵי כֻּלָּם, מִשּׁוּם שֶׁבַּהֲפָצַת מַעְיְנוֹתָיו תְּלוּיָה הַגְּאֻלָּה וְלָכֵן כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִהְיוֹת הַגְּאֻלָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל, גִּלָּה אֶת תּוֹרַת הַחֲסִידוּת לְכָל אֶחָד, אַף לָאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים בְּיוֹתֵר...

(תרגום חופשי משיחות קודש תשי"ב ע' קמח. ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 875)

הַכְּלִי לְגִלּוּי מָשִׁיחַ

"...וְזֶהוּ אֲשֶׁר עַל שְׁאֵלַת הבעש"ט אֵימָתַי קָאָתֵי מר (מָשִׁיחַ), הָיָה הַמַּעֲנֶה "כְּשֶׁיָּפוּצוּ מַעְיְנוֹתֶיךָ חוּצָה", שֶׁאוֹר תּוֹרַת הַחֲסִידוּת הוּא הַכְּלִי לְגִלּוּי מָשִׁיחַ, אֲשֶׁר בִּגְמַר הַכְּלִי מִתְגַּלֶּה הָאוֹר".

(אגרות קודש ח"א ע' רטז. ובח"ג ע' רצד)

בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ תְּלוּיָה בַּהֲפָצַת מַעְיְנוֹת תּוֹרַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב

הַטַּעַם לְכָךְ שֶׁבִּיאַת הַמָּשִׁיחַ תְּלוּיָה בַּהֲפָצַת מַעְיְנוֹת תּוֹרַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב . . לְפִי שֶׁבַּהֲפָצַת מַעְיְנוֹת תּוֹרַת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב מִתְעוֹרְרִים בנ"י מֵהִתְעַלְּפוּתָם, נוֹצֶרֶת הִתְגַּלּוּת הָעֶצֶם, הַגּוֹרֶמֶת אֶת בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ [רְאֵה אִגֶּרֶת הַקֹּדֶשׁ סי' ד].

(תרגום חופשי מליקוטי שיחות ח"ב ע' 473)

כָּל פְּעֻלָּה מְקָרֶבֶת קֵץ הַגְּאֻלָּה

כָּל הָרוֹצֶה לְקָרֵב קֵץ הַגְּאֻלָּה ... - עָלָיו לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִרְצוֹ וִיכָלְתּוֹ, וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה, לַהֲפָצַת מַעְיְנוֹת הבעש"ט, הִיא תּוֹרַת הַחֲסִידוּת הַדְּרָכוֹתֶיהָ וּמִנְהָגֶיהָ, בְּסִבִּיבָתוֹ הַקְּרוֹבָה וְגַם בְּסִבִּיבָתוֹ הָרְחוֹקָה, וּכְדִיּוּק מַעֲנֵה מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ, "חוּצָה". וְכָל פְּעֻלָּה וּפְעֻלָּה מְקָרֶבֶת קֵץ הַגְּאֻלָּה בְּפֹעַל, וְאֵין צֹרֶךְ לְחַפֵּשׂ דְּרָכִים חֲדָשִׁים.

(אגרות קודש ח"י ע' שפא)

לְהָכִין חֵלֶק בְּחִינַת מָשִׁיחַ הַשַּׁיָּךְ לְחֵלֶק נִשְׁמָתוֹ

מַאֲמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב נִשְׁמָתוֹ בְּגַנְזֵי מְרוֹמִים, שֶׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְתַקֵּן וּלְהָכִין חֵלֶק קוֹמַת מָשִׁיחַ הַשַּׁיָּךְ לְנִשְׁמָתוֹ, כַּנּוֹדָע שֶׁאָדָם הוּא ר"ת 'אָדָם דָּוִד מָשִׁיחַ', שֶׁקּוֹמָתוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ (חֲגִיגָה יב, א), שֶׁהָיוּ כְּלוּלִין בְּקוֹמַת אָדָם הָרִאשׁוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ עַל יְדֵי הַחֵטְא נִתְמַעֲטָה קוֹמָתוֹ, וּכְמוֹ כֵן יִהְיֶה מָשִׁיחַ קוֹמָה שְׁלֵמָה מִכָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּלוּלָה מִס' רִבּוֹא, כְּמוֹ שֶׁהָיָה קֹדֶם הַחֵטְא שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן, עַל כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, לְהָכִין חֵלֶק בְּחִינַת מָשִׁיחַ הַשַּׁיָּךְ לְחֵלֶק נִשְׁמָתוֹ, עַד שֶׁיִּתְקַן וְתִתְכּוֹנֵן כָּל הַקּוֹמָה, וְיִהְיֶה יִחוּד כְּלָלִי בִּתְמִידִיּוּת בְּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ.

(מאור עינים פ' פינחס ד"ה במדרש)

צריך להתפלל על גלות נפשו רוחו ונשמתו

מהבעש"ט – צריך להעלות מחשבה זרה דרך ג' קוין וצריך לתת לב על מחשבה זרה מאיזה קו היא להעלותה לשרשה וג' קוין אלו נקראים אבות כנודע והקליפה נקרא קללה שהיא המחשבה זרה והוא גלות השכינה בתוך עמקי הקליפה, וזהו שכתוב "קרבה אל נפשי **גאלה**", רוצה לומר, להעלות חלקי הנפש שהיא ניצוצי הקדושה מתוך הקליפה אל הקדושה נקרא **גאולה**, כי צריך להתפלל על גלות נפשו רוחו ונשמתו שאצל יצה"ר.

(כתר שם טוב סימן צ"ט)

כל הקליפות יתבטלו בביאת המשיח

כשממשיך חכמתו בכל האברים שלו ומקדש כולם לה', נעשה שלם, וזהו 'והיה מחניך קדוש' (דברים כג, טו), והיינו שכל האברים יהיו קשורים עם החכמה הנקרא קודש, 'ולא יראה בך ערות דבר', שלא יראה שום קליפה וערוה נגד השכינה הנקראת דבר, כי כולם יהיו בטלים ומבוטלין, כל הקליפות רחמנא ליצלן בל יראה ובל ימצא, וזה יהיה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו לעולם יראו עינינו וישמח לבנו במהרה בימינו אמן סלה.

(דגל מחנה אפרים, חיי שרה ע' נט ['פאר מקדושים'])

מי יגאלנו דוד או בן דוד?

או דדו או בן דדו יגאלנו. יש לפרש בזה בדרך רמז, דהנה איתא פלוגתא בגמרא (סנהדרין צח, ב) מי יהיה משיח, חד אמר דוד בעצמו הוא, וחד אמר בן דוד. וזה יש לומר שמרומז שני הדעות האלו בתורה, כי כתיב 'דדו' חסר, והוא אותית 'דוד', וזה יש לפרש 'או דדו' היינו דוד בעצמו, 'או בן דדו' היינו בן דוד, 'יגאלנו' במהרה בימינו אמן סלה.

(דגל מחנה אפרים, סוף פרשת "בחוקותי")

הייתי מביא משיח

פעם אחת שמעתי ממנו [מפי אדוני אבי זקני- הבעש"ט], אם היה יכול עוד אחד לומר 'אל רחום שמך' ו'עננו' כמו אני, אזי הייתי מביא משיח.

עוד שמעתי ממנו, שאביו שלו לקחו בלא דיבור כמו משה רבנו עליו השלום, ואם היה לוקחו בדיבור, היה ממלא בתורתו כל חללי דעלמא, ובער כל הקליפות, והיה מביא משיח.

(דגל מחנה אפרים ליקוטים ע' תרז)

אם ישובו כל ישראל

על הפסוק (תהלים ה, ט)"ה' נחני בצדקתך", ...ויש לפרש עוד, ה' , בשביל שיהיה השם שלם, 'נחני בצדקתך', כי אם ישובו כל ישראל כראוי יהיה השם שלם ויבא משיח.

(זאת זכרון- החזוה מלובלין, משבת פרשת מטות ומסעי ע' עה)

"וילן שם"- שראה גאולה

פרשנו על פסוק (בראשית כח, יא) "ויפגע במקום", כי איתא (בר"ר סט, ז) שיעקב אבינו עליו השלום ראה החורבן, על כן התפלל על זה. וזה אומר "ויפגע במקום" בנדון המקום הוא בית המקדש, ונתקבלה תפילתו, וזה אומר "וילן שם" כי גלות נקראת לילה(ירושלמי תענית פ"א, ה"א), והנה מי שלן, הוא הפירוש שרואה הבוקר, וזה אומר "וילן שם" שראה הגאולה:

(זאת זכרון, משבת פרשת מטות ומסעי ע' פא)

אין ישראל נגאלים אלא בצדקה

על כן אהובי אחי, שימו נא לבבכם לאלה הדברים הנאמרים בקצרה מאד (...) איך היות כל עיקר עבודת ה' בעתים הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל 'אין ישראל נגאלין אלא בצדקה'. ולא אמרו רבותנו ז"ל (פאה פ"א מ"א) תלמוד תורה שקול כנגד גמילות חסדים, אלא בימיהם שתלמוד תורה היה עיקר העבודה אצלם, ועל כן היו חכמים גדולים תנאים ואמוראים, מה שאין כן בעקבות משיחא שנפלה סכת דוד עד בחינת רגלים ועקבים שהיא בחינת עשיה, אין דרך לדבקה בה באמת להפכה חשוכה לנהורא דילה [נ"א: דיליה] כי אם בבחינת עשיה גם כן שהיא מעשה הצדקה, כידוע למשכילים שבחינת עשיה באלקות היא בחינת השפעת והמשכת החיות למטה מטה למאן דלית ליה מגרמיה כלום, וכל הזובח את יצרו בזה ופותח ידו ולבבו, אתכפיא סטרא אחרא ומהפך חשוכא לאור השם יתברך השוכן עלינו בבחינת עשיה בעקבות משיחא, ויזכה לראות עין בעין בשוב ה' ציון כו':

(תניא, אגרת הקודש תקצד- תקצה)

זמני הקץ שכתבו הראשונים ולא נתקיימו – מחמת ה'ערב רב' שבקרבנו

כל הנהו קיצין שכתבו הראשונים ברוח הקודש, והנה כלו כל הקצים, נראה לי שכל אלו הדברים נאמרו על העיכוב אשר הם מצד האומות, אבל העיכוב שהוא מצד הערב רב אשר בקרבנו הם יושבים, ובפרט אשר מרבית העם מתחתנים עמהם, זה גורם אריכות הגלות אפילו בהגיע הקץ, ירחם הש"י.

(הגהות מהרצ"א רעיא מהימנא פנחס רלב:)

למה הגאולה העתידה תבא בהדרגה

אמרו במדרש שיר השירים (רבה פ"ו, י) בפסוק (שה"ש ו, י) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה וכו' (וכן בירושלמי פרק קמא דברכות (ה"א), רבי חייא ורבי שמעון בן חלפתא הוון מלהכין וכו' וראו איילת השחר שבקעה אורה, א"ל רבי חייא רבה לרבי שמעון כך תהיה גאולתן של ישראל מצפצפת (רצ"ל מבצבצת) וכו', בתחלה היא באה קימעא גימעא, ואחר כך היא מנצנצת ובאה, ואחר כך פרה ורבה, ואחר כך מרטבת והולכת, עכ"ל. וזהו מתחילה כשחר, ואחר כך כלבנה וכו'. והטעם הוא לפי פשוטו כדי שיוכלו לקבל רוב טובה, וגם תענוג תמידי אינו תענוג, וכשהולכין מתענוג לתענוג הרי תענוג תמידי.

(אגרא דכלה תולדות קלב: ד"ה ולאום)

הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר יִתְקְנוּ הֶעָקֵב שֶׁבִּישְׂרָאֵל

וְאֶפְשָׁר לְזֶה אָמַר הַכָּתוּב (דְּבָרִים ז, יב) "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן ...", כְּלוֹמַר כְּשֶׁגַּם בְּחִינַת הֶעָקֵב שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא הַמַּדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּכֻלָּם יִשְׁמְעוּן לִדְבְרֵי ה', וְאָז כָּל יִשְׂרָאֵל עַל הַשְּׁלֵמוּת, "וְשָׁמַר ה' אֱלֹקֶיךָ . . וְאָהֲבְךָ וּבֵרַכְךָ"... כִּי אֵין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה כִּי אִם עַל הַדָּבָר הַשָּׁלֵם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר "וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן" אָז תֵּרֵד הַבְּרָכָה בְּשִׂמְחָה וְנַחַת לְשִׁעוּר קוֹמַת כָּלַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן אָמַר תְּחִלָּה "וְהָיָה" שֶׁהוּא לְשׁוֹן שִׂמְחָה כְּמַאֲמַר חֲזַ"ל (רַבָּה פָּרָשַׁת לְךָ מב, ב), וְזֶה הוּא תַּכְלִית כָּל הַחֲדָוֹת וְהַשִּׂמְחוֹת, שֶׁיִּתְקְנוּ גַּם בְּחִינַת הָעֲקֵבִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּזֶה תְּלוּיָה כָּל גְּאֻלָּתֵנוּ וּפְדוּת נַפְשֵׁנוּ שֶׁעַל כֵּן נִקְרָא 'עֹקְבְתָּא דְּמְשִׁיחָא'. וְכַאֲשֶׁר יִתַּקְנוּ הֶעָקֵב שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל, תֵּכֶף יָבוֹא מָשִׁיחַ לְגָאֳלֵנוּ כַּיָּדוּעַ.

(באר מים חיים פרשת אמור כא, א)

לעתיד תתבטל מציאות העכו"ם מבלי חרב מלחמה

הֵן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם לֹא יִתְחַשָּׁב. (בלק כג, ט)

ובזה יובן מה שלעתיד עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן ויתבטלו כל העכו"ם מבלי מלחמה, וזה כי כבר אמרנו כי קיום העכו"ם על ידי שמוציאין ניצוצי הקדושה על ידי שבע מצות ממילא

בבוא כולנו לארץ ישראל, ומשם יש כח להוציא ניצוצי קדושה מכל העולם ממילא אף אם איזה בן נח יקיים הז' מצות מכל מקום כל הניצוצי קדושה יהיו נקלטים לישראל לארץ ישראל וישארו הם ערומים ויתבטל מציאותם מבלי חרב מלחמה.

... לעתיד במהרה בימינו שיתן ה' לנו כל העשרה עממין, אז מיד יקבצו באו אלינו כל הניצוצי קדושה מכל העכו"ם ויתבטלו העכו"ם בכח לא ביד ולא במלחמה, והוא התכלית המקווה שיהיה באחרית הימים התכלית האמתי.

העת הקצוב להגאולה יבוא אפילו בלא זכות ח"ו

אכן גאולה זו העתידה אמרו רז"ל (סנהדרין צח, א) "זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה", כי העת הקצוב להגאולה יבוא אפילו בלא זכות ח"ו, אבל להקדים אותו התכלית המקווה שיתבער כל רוח הטומאה ויתבטלו כל העכו"ם, בזה תלוי בבחינת שאם אנו זוכים עכשיו יבא עכשיו, וכן אם היו אבותינו זוכים מצד מעשיהם בעת שיצאו ממצרים היה אז התכלית ההוא, וכמו שאמרו רז"ל (שמות רבה פרק י) "אני אמרתי אלקים אתם", שרצה ה' שיהיה אז התכלית המקווה ושיהיו כמלאכים וכשיתבער רוח הטומאה מן הארץ ולא יהיה מות בעולם.

(ערבי נחל)

לעתיד יבוא משיח בן דוד ויבטל לגמרי את הקליפה

עַתָּה יֵלַחֵכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וכו'. (בלק כב, ד)

הנה לפי מה דאיתא בסידור האריז"ל על פסוק "אילי מואב יאחזמו רעד", כי מוא"ב גימטריא מ"ט והיה אז מפלה לכל מ"ט שערים שלהם, אבל שער נו"ן שלהם לא נתבטל עדיין יען אין בו טומאה כל כך, כי הוא סביב אל הקדושה והוא המחי'ה את כל המ"ט ועד לעתיד שיתבטל עד גמירא ע"ש.

והנה בלק לא ידע מזה וירא לנפשו אולי כבר הגיע העת להתבטל לגמרי, וזה שאמר "ויגר מואב", היינו שראה שכבר נתבטל המ"ט שערים, אז **וַיָּגָר מוֹאָב** כי אמר **עַתָּה יֵלַחֵכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ**, היינו שגם הקליפה של שער נון שהוא סביב דקדושה גם כן יתבטל **כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה**, היינו על דרך הכתוב (ישעי'הו י"א, ו') וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל תֶּבֶן, והכונה אשר לעתיד יבוא משיח בן דוד הנקרא אריה ויבטל לגמרי את הקליפה.

(אמרי נועם)

שמירת שבת יצילם מחבלי משיח ומלחמת גוג ומגוג

הִנֵּה עַם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמֻּלִי. (בלק כב, ה)

וְהוּא יֵשֵׁב מִמֻּלִי. עיין בעל הטורים שדיבר בקדשו ראשי תיבות **מִמֻּלִי** – מואב מעבר לירדן יריחו שרמז לו היכן בני ישראל חונים, ואפשר עוד לומר דנתיירא בלק מישראל

יען ששומרין את השבת ושמירת שבת יצילם מחבלי משיח ומלחמת גוג ומגוג (שבת קיח, ב) ולכן נתירא ללחום עמהם, שאם השבת יצילם ממלחמות גדולות ונוראות כאלה מכל שכן ממנו, וזהו ששלח לבלעם **וְהוּא יֹשֵׁב מְמֻלָּי**, ראשי תיבות 'מחבלי משיח יצלו לרוחה', והבן.

(מבשר טוב)

רוחו של משיח בזכות התורה ובזכות התשובה

...וע"כ תיקנו שסיימו התורה בשמחת תורה ויתחילו בשבת אחרונה מתשרי פרשת בראשית, שקדושת הפרשה שיזכו לאור רוחו של משיח כמו שנאמר "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", ובמ"ר בזכות התשובה שנמשלה למים. ובתיקונים (תיקון לו) "על פני המים" ולית מים אלא אורייתא, ושבת מסוגל לתשובה כאמור, וכן שבת הזמן לזכות תורה דכולי עלמא בשבת נתנה תורה, וכן התושבע"פ כמ"ש בזוה"ק (ח"א מז, ב) יום השביעי דא תושבע"פ דאיהו יום שביעי, והיינו מלכות פה תושבע"פ קרינן לה, ואולי נזכה בשבת זה רוחו של משיח בזכות התורה ובזכות התשובה.

(פרי צדיק)

משיח ותשובה ענין אחד

אמרו רז"ל ג' דברים קדמו לעולם, תשובה ושמו של משיח כו'. והענין כי כל סדר השתלשלות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, דהיינו מהתחלת הקו וחוט דאור אין סוף עד סיומו נקרא עולם לפי שהוא בחינת התלבשות אורות בכלים. אבל תשובה קדמה לעולם משום דבעל תשובה משכי לי' בחילא דתיובתא יתיר בבחינת בכל מאודך, ולזאת מגיעים להמשיך מבחינת הרשימו של אור אין סוף ב"ה הנשאר בהחלל ומקום פנוי שהוא לפני הקו, ולכך במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כי ע"י הצדיק הוא הכל בחינת עולם התלבשות אורות בכלים כו', מה שאין כן תשובה קדמה לעולם בבחינת הרשימו הנ"ל.

והנה בחינת משיח הוא גם כן גילוי בחינה שלמעלה מהשתלשלות ומבחינת עולם כנ"ל, וזהו בשוב ה' כו' כי משיח ותשובה ענין אחד הוא ולהיות כי התשובה הוא דוקא בירור ואתהפכא חשוכא לנהורא שיתרון האור נעשה מן החושך, לכך יאמרו לעתיד לבוא "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה", שההגדלה דשם הוי' ב"ה ויתרון האור הבא מן ההיפוך דוקא הוא בחינת בירור הניצוצות שנתבררו במשך הגלות וזהו "אז יאמרו בגוים הגדיל הוי'ה" כו'.

(אור התורה לאדמו"ר הצמח צדק, פרשת מקץ ע' 2202)

בביאת משיחנו יבוטל החושך לגמרי וישאר רק האור

... כמו כן הוא תכלית בריאת העולמות ועשיות הצדיקים בזה העולם עד ביאת משיחנו במהרה בימינו, הכל הוא לברר ולהוציא האור מהחושך שיבוטל החושך לגמרי וישאר רק האור, כפי שדברנו ע"פ כאור נוגה. וזהו פירוש הפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", ואיתא במדרש זה רוחו של מלך המשיח, כי קודם התיקון הכל היה מעורב, ועיקר רצונו הפשוט הי'ה הכל בכדי לברר הכל, ובאמת הוא כל הצדיקים וכל הנביאים וכל החכמים מעת בריאת העולם ועד עתה כל העובדות שלהם הוא העיקר להוציא האור מן החושך. וזהו הפירוש ידע מה בחשוכא ונהורא עמי'ה שריא, ומסר לנו הקב"ה כל התורה והמצות בכדי שעל ידינו בעשותינו המצות בזה העולם יבוטל החושך לגמרי ויהיה רק כולו אור, והאלילים כליל יחלוף ובאו במערות צורים וכו' מפני פחד ה' ומהדר גאונו, ואז יהי'ה יום אחד יוודע לה'.

(בית אהרון – קארלין)

כל איש ישראל צריך לראות במעשיו שיקרב ביאת משיח

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם: (בראשית א, ב)

איתא במדרש, **וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ**, מדבר במלכות ישמעאל וכו'. **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, זהו רוחו של משיח. עכ"ל המדרש. ונוכל לומר 'רוחו של משיח' היא הקדושה שיש בכל איש ישראל, וזהו הפירוש **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, כי כל איש ישראל צריך לראות במעשיו שיקרב ביאת משיח, ופשיטא שלא יהא ח"ו מונע לביאת משיח. והנה כעת מחמת שהעולם אינו בשלימות שולט מלכות ישמעאל בעולם, אבל בביאת משיחנו במהרה בימינו אי"ה מלבד שיהיה אז לישראל כל טוב בארץ ישראל ולא תחסר כל בה, נוסף לזה שיתרבה הקדושה אז בישראל ויבוטל כל דבר הנגד, וכמו שכתוב (ישעי'ה יא, ב)"ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וכו'", ולא יהיה שום מונע בעולם מלעבוד את ה' באמת והתמים.

וזש"ה **וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם**, כמו שדברנו כי זה מרמז על התורה ועל התשובה. כי כמו שמי הים הולכים ממקום גבוה למקום נמוך כן התורה. וכמו כן ג"כ בתשובה, כמו שכתוב (איכה ב, יט) "שפכי כמים לבך", וע"י התורה והתשובה תתפשט הקדושה ממקום גבוה למקום נמוך עד דמטי רגלין ברגלין. "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים וכו'"(זכריה יד, ד). "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים" (ישעיה יא, ט) שעולים מן הבאר לקראת צדיקים.

(בית אהרון)

הסיבה הפנימית לאריכות הגלות וכשיושלם הבירור יבוא הגואל

וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם: (בראשית א, ב)

הנה ידוע על פסוק וְרוּחַ אֱלֹהִים **מְרַחֶפֶת** 'מת רפ"ח', דהיינו רפ"ח ניצוצין שנפלו מעולם התהו עם הכלים שנשברו. ומספר רפ"ח הוא בחינת הפירוד של הניצוצין שנפלו ככמו שהיו עדיין באצילות שזהו ראשית ירידתן, שאז נתפרדו למספר רפ"ח וזהו 'מת רפ"ח' כו', אבל אח"כ כשנפלו מאצילות לעולם הבריאה, אזי כל ניצוץ מרפ"ח ניצוצים הנ"ל שבאצילות נתחלק שם בבריאה לחלקים רבים מאוד, וכשנפלו מבריאה ליצירה אזי נתחלקו עוד לחלקים וניצוצים קטנים, וגם מיצירה לעשיה נתחלקו ונתפרדו עוד ביותר לאלפים ורבבות.

ובזה יובן מה שנמשך הגלות כל כך יותר מן י"ז מאות שנה וידוע שהכוונה הכל לברר הרפ"ח ניצוצים וכשיוגמרו בירורם יבוא משיח במהרה בימינו אמן. ואם כן הוא תמוה וכי אפשר שלא נתברר עדיין רפ"ח ניצוצין במשך רב כזה אשר דור הולך ודור בא וכל אחד מישראל מברר חלקו שצריך לברר, ומה גם שמספרן של ישראל שצריכים לברר הרפ"ח הם ס' [60] ריבוא כיצ"מ והרי עתה ב"ה ישראל רבים יותר ממספר זה, שאף במדינת פולין ימצא יותר מס' ריבוא יוסף ה' עליהם כו'.

וכל שכן בזמן הש"ס שהיו נמצא[ים] כפרין שהי'ה בהן יותר מס"ר כמ"ש בגמרא כפר שחליים כו'. אלא שהוא משום שלמטה בעשי'ה נתפרדו הניצוצים לאלפים ורבבות אין מספר, ומספר רפ"ח הוא באצילות, ושם הוא גם ככן מספר רפ"ח ס"ר נשמות כללים שהם צריכים לברר רפ"ח חלקים גדולים הן הניצוצים שבאצילות, וכמו שלמטה נחשבה מספר הנשמות כנ"ל, כך נתרבו מאוד הניצוצות לאלפי אלפים חלקים קטנים, ולכך נמשך הגלות שעדיין לא נשלם כל הבירורים כו', וכשיושלם הבירור יבוא הגואל במהרה בימינו אמן.

(אור התורה – אדמו"ר הצמח צדק מליובאוויטש- וישב ע' 2164)

באחרית הימים יתגלו סודות התורה ועי"ז תהיה הגאולה

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. (בראשית א, ג)

יהי אור הגאולה, ע"י **וַיְהִי אוֹר** התורה הקדושה, התורה **אור** כידוע, ויש לומר בזה כמ"ש בזוהר הקדוש "והי'ה אם יגאלך טוב", היינו משה רבינו ע"ה אור כי טוב כנ"ל יגאל ואם לאו יגאל אנכי, היינו התורה"ק אנכי דעשרת הדברות ה"ק וכמ"ש בזוה"ק שבמלת 'אנכי' כלול כל התורה"ק וכמ"ש במק"א ג"כ מזה . . ובבחינה הנ"ל שהגאולה תהיה בזכות התוה"ק היא מש"ה "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", כמו שאמרו חז"ל זה רוחו של משיח, והיינו והיינו בזכות מים התורה הקדושה כנ"ל, ע"י זה "הנה מלכך יבוא לך" וכו' כידוע, וכן הוא "והיה עקב" הסוף ע"י ש"תשמעון" לדברי התורה"ק

ו"היום אם בקולו תשמעון" כמו שאמרו חז"ל בזה, וכן הוא מש"ה "כי תעבור במים אתך אני להצילך" מהגלות ובבחינת "כי יתנו בגויים עתה אקבצם", ורק ע"י התורה"ק יהיה התיקון הנכון כי החטא היה בפירוק עול התורה הקדושה כמש"ה על עזבם את תורתי, ומצד זה הוא מ"ש בזוה"ק שבסוף דרייא יתגלון סודות התוה"ק מצד שע"י זה יהיה הגאולה במהרה בימינו אמן.

(מחזה אברהם)

שכל ישראל יעשו תשובה שלימה ואז יהיה הגאולה שלימה

זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה ... דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה...: (חוקת במדבר יט, ב)

...יש כח ביד הצדיקים להמשיך מחכמה עילאה מפלאות החכמה מפלא עליון ניסים גדולים ורחמים פשוטים וחסדים מגולים על כנסת ישראל. והנה הגם שיש כח בצדיקים למשוך מפלא עליון ניסים גדולים, אף על פי כן לקרב הגאולה אין בידם לבדם רק בזמן שיהיה עת רצון, שכל ישראל יעשו בעת אחד תשובה שלימה ואז יתדבקו בעולם הבינה, דהיינו שישיגו ויבואו בשער הנו"ן שיזכו לעתיד, ומשם ימשיכו מחכמה עילאה מפלא העליון ניסים גדולים ויהיה גאולה שלימה.

... שלמה המלך בא בעולם הבינה שהוא עולם התשובה שהוא סוד פרה אדומה. והנה בינה וחכמה עילאה הם תרין ריעין דלא מתפרשין, והיה עובד למשוך מפלא העליון נסים גדולים להיות גאולה שלימה בימיו, וזה "**אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה**" מאחר שבא מעולם הבינה "**אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה**" למשוך מפלאות החכמה מפלא עליון שיהיה גאולה בימיו, ואמר "**וְהִיא רְחוֹקָה**" עד זמן הגאולה עד שיהיה עת רצון שכל ישראל יעשו תשובה שלימה ואז יהיה הגאולה שלימה, והעיקר הטעם לפי ששער הנו"ן עצמו משערי הבינה לא השיג אפילו משה רבינו ע"ה עד לעתיד שנזכה לבא בשער הנו"ן, כדאיתא ב"אור החיים" בפרשת בלק, ע"כ לא יכול שלמה המלך ע"ה להשיג ואמר **אָמַרְתִּי אֶחְכָּמָה וְהִיא רְחוֹקָה מִמֶּנִּי.**

(מאור ושמש)

לעתיד יבוא משיח בן דוד ויבטל לגמרי את הקליפה

עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וכו'. (בלק כב, ד)

הנה לפי מה דאיתא בסידור האריז"ל על פסוק "אילי מואב יאחזמו רעד", כי מוא"ב גימטריא מ"ט והיה אז מפלה לכל מ"ט שערים שלהם, אבל שער נו"ן שלהם לא נתבטל עדיין יען אין בו טומאה כל כך, כי הוא סביב אל הקדושה והוא המחי'ה את כל המ"ט ועד לעתיד שיתבטל עד גמירא ע"ש.

והנה בלק לא ידע מזה וירא לנפשו אולי כבר הגיע העת להתבטל לגמרי, וזה שאמר "ויגר מואב", היינו שראה שכבר נתבטל המ"ט שערים, אז **וַיָּגָר מוֹאָב** כי אמר **עַתָּה יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת כָּל סְבִיבֹתֵינוּ**, היינו שגם הקליפה של שער נון שהוא סביב דקדושה גם כן יתבטל **כִּלְחֹךְ הַשּׁוֹר אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה**, היינו על דרך הכתוב (ישעי'הו י"א, ו') **וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל תֶּבֶן**, והכונה אשר לעתיד יבוא משיח בן דוד הנקרא אריה ויבטל לגמרי את הקליפה.

(אמרי נועם)

זהו התנוצצות בחינת משיח

יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ: (תהלים ב, ב)

ואמרו חז"ל (שיר רבה פרשה ד', י"ט) ביקש הקב"ה לעשות סנחריב גוג ומגוג וחזקיה משיח, כי זהו עיקר קליפת גוג ומגוג זה לעומת זה נגד משיח בן דוד, כמו שכתוב על ה' ועל משיחו והוא בחינת מינות. וכמו ששמענו **מרבינו הק' מאיזביצא** זצלה"ה, שמזמן התגלות עסק הבעש"ט הקדוש בעולם זהו התנוצצות בחינת משיח, כך בכל דור ודור יש בקליפה זה לעומת זה מבחינת גוג ומגוג ועי"ז נתרבה המינות העולם.

(פרי צדיק ר"ה ט"ו)

חינוך לגאולה האחרונה במהרה בימינו אמן

הנה באחרית הימים אשר יושלם כל התיקון בגלות החל הזה, הנה יהיו הב' גואלים תרין משיחין נחמי"ה ב"ן חושיא"ל מנחם ב"ן עמיא"ל חושבנם תתס"א (אשר לזה אמרה רחל אמנו בלידת יוסף "אסף אלקים" (בראשית ל, כג), אס"ף **בף'** רבתי דא"ק בכ"ר הנה הוא תתס"א, דכשנולד יוסף הנה יש כבר מציאות לתרין משיחין כי יהודה כבר נולד, עיין כ"ז בדברי הרב הקדוש הנ"ל[מגלה עמוקות]), והנה להיות הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור זה שם וזה זכרם **חנוכה** חינוך לגאולה האחרונה, הנה היה שם ראש הדור אשר על ידו נעשה הנס מתתיה"ו, תתס"א, מנין התרין משיחין גואלים האחרונים אשר על ידם יהיה גמר התיקון בהתמתק כל קומת הדין על ידי אל"ף פל"א עליון, על כן אנחנו מתחילין בהודאה לומר "בימי מתתיהו", ומסיימים "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו", שמא גרים חינוך לגאולה האחרונה במהרה בימינו אמן.

(בני יששכר מאמרי חודש כסלו-טבת, מאמר ד- הלל והודאה, סי' יב)

הקץ סתום וחתום והמאמין לא יחוש

כל המשכת נשמת משיח היה בהעלם ובסוד ובתחבולות, כגון על ידי מעשה לוט עם בנותיו, ומעשה יהודה ותמר, ומעשה בעז ורות, כי הכל היה בסוד ובהעלם גדול כדי להמשיך נשמתו בסוד וכו' כמובא. כי משיח הוא בחינת סוד, בחינת שתיקה, כי

הוא מבחינת המקיפים העליונים מאד שהם בחינת כתר, בחינת שתיקה. ועל כן אסור להרהר חס ושלום על אריכת הגלות כל כך, כי אי אפשר להשיג זאת, כי הוא בחינת מקיפים העליונים שאי אפשר להשיגם, כי הם בבחינת שתיקה. ועל כן הקץ סתום וחתום, והמאמין לא יחוש, כי בא יבא לא יאחר במהרה בימינו אמן.

(ליקוטי הלכות רבי נתן, הל' ראשית הגז ה"ג אות טז)

וְהִנֵּה קָמָה אֲלָמָתִי וְגַם נִצָּבָה (בראשית לז, ז)

כי ענין כוונת השבטים ויוסף היה על ענין משיח בן יוסף [ומשיח בן דוד], ומשיח בן דוד יהיה מלך [עלינו], ומשיח בן יוסף יהיה [נציב] ומשנה שלו. וזהו שנאמר "הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ", שאמרת לנו ב' לשונות, לשון מלך ולשון [נציב], ובאמת לא יהיה משיח בן יוסף מלך, רק "אִם מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ". וזה השם הוא ראשי תיבות הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי (ישעיה נב, ב) שמקים וממליך ומרים מעפר, וגם ר"ת מִן הַמֵּצַר קָרָאתִי (תהלים קיח, ה), שרמז להם שיושעו מן המיצר של משיח בן יוסף, שלא יהרג (ראה סוכה נב, א) רק יהיה גם כן חי בעת גאולתינו, שיהיה [מקומם] הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי.

(זרע קודש, פרשת וישב, עמ' קמ"ב)

בסוף הגלות יהיה דוחק אחר דוחק ואז תבוא הגאולה

שמעתי בשם הרב הצדיק האלקי ר"ר שמעלקי בפרשת וישלח (בראשית לב, יז) על פסוק **וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר** וע"ז כתב המסורה ורוח לית, אחד רוח והצלה, פירוש שלית בכל התורה פסוק כזה המתחיל בתיבת ורוח רק אחד, רוח והצלה יעמוד ליהודים (אסתר ד, יד), ואמר כי כתב בזוהר (ע' ב"ר עה, יג) ע"ז הפסוק שיעקב אבינו ע"ה התפלל בזה על גלויות ישראל וצרותיהם שיהיה להם הרווחה בין שעבוד לשעבוד ובין צרה לצרה ולא יהיו הצרות תכופים זא"ז, ואיתא עוד בזוהר (ח"ג ריט.) ובכל הספרים הקדושים שבסוף ימי הגלות קרוב לפורקנא יהיה ח"ו דוחקא אחר דוחקא ר"ל ואז יהיה רוח והצלה ליהודים ויבא גאולתנו ופדות נפשנו, והנה זאת הוא כוונת המסורה כי יעקב אבינו ע"ה התפלל שיהיה לישראל נייחא בין צרה לצרה, ורוח לית פירוש כשתראה שלית רוח כלל רק דוחקא בתר דוחקא, אז יש עוד א' רוח והצלה יעמוד ליהודים.

(דברי שמואל, דבש השדה אות צ"א - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

בשעת הגאולה השפע הרב לישראל יהיה די והותר

כי בהיות האומות בשלום והם נותנין הברכה לאומות כמ"ש (דברים כח, יא) "והותירך ה' אלהיך", שהרי נותנים התמצית לאומות, אבל בשעת הגאולה שיתן ה' כל האלות האלה על האויבים ממילא השפע הרב לישראל יהיה די והותר, והיינו דכתיב "והותירך ה' אלהיך לטובה".

(פנים יפות פרשת כי תבוא -מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

הדור שיוולד לאחר הגאולה יהיה בבחינת הטוב בלא רע כלל

וזהו שאמר (תהלים כב, לא) "זרע יעבדנו", דהיינו הדור שיבא ויזכה לגאולת המשיח לעבדו את ה' ברוך הוא וברוך שמו הוא יחשוב להם לדור, ובניהם וזרעם כולם יולדו בבחינות הטוב בלא רע כלל, כי יתוקן חטא עץ הדעת בביאת משיח צדקנו, והיינו דאמר (שם פסוק לב) "לעם נולד כי עשה", שיהא הוא כמו שברא ה' את האדם קודם חטא עץ הדעת בלי רע כלל, ואבותיהם שיגאלו יגידו צדקת ה' ב"ה וב"ש לדור הנולד.

(פנים יפות פרשת בא - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

עיקר צערן וזעקתם של ישראל היה על גלות השכינה

ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה (שמות ב, כג). שמעתי דבר נאה ומקובל בשם הגאון האלהי מו"ה שמעלקי אבד"ק ניקלשבורג זצוק"ל, להגיד שבחן של ישראל, אף שהיו בצרה גדולה, מכל מקום לא השגיחו על צרתן, ועיקר צערן וזעקתם היה עבור גלות השכינה, וזהו ותעל שועתם אל האלהים, שהשועה בעבור אלקים היתה יותר ממה שצעקו בשביל עצמם מן העבודה, דפח"ח ושפתיים יישק.

(דברי שמואל - מנחם ציון דרושי הגדה - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

צריכים אנחנו להודות על הגליות כמו על הגאולות

על כן אמרו חז"ל (ברכות נד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, שזה טובה כמו זה, וצריכים אנחנו להודות על הגליות כמו על הגאולות, וזהו תיקנו לומר עבדים היינו ליתן שבח על העבדות גם כן. וזה טעם מצות אכילת מרור ליתן הודאה על מרירת העבדות כמו על החירות. וזהו שאמרו (בהגדש"פ) מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, כלומר שהגלות היתה לטובה לברר הניצוצות שנפלו בחטאי אבותינו.

(הגדת ההפלאה פיסקא ולבן ביקש לעקור את הכל - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

מדוע לא בא בן ישי דהיינו מלך המשיח

פעם אחת בראש השנה בא מרן הר"ר שמעלקא מניקלשבורג לבית הכנסת קודם תקיעות שופר בבכייה גדולה ואמר בזה הלשון: רבונו של עולם, אוי, כל עמה נאנחים (איכה א, יא) שהם בוכים ומתחננים וצועקים לפניו, אבל מה לנו בתחנונים כזו שהם מבקשים לחם בגשמיות ולא על גלות השכינה, דאיתא בתיקונים שתיתאה (כב.) צווחין ככלבא הב מזונא, זה הי' ביום ראשון. וביום שני של ראש השנה בא ג"כ קודם תקיעות שופר, וצעק ג"כ בבכייה גדולה הפסוק (שמואל א' כ, כז) "מדוע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם", ואמר ע"ז מדוע לא בא בן ישי דהיינו מלך המשיח שהוא מגזע ישי, גם

תמול ביום א' דר"ה, גם היום ביום ב', כי תמול דהיינו ביום א' דר"ה גם היום ב' דר"ה הם מתפללים אל הלחם רק בגשמיות ולא על גלות השכינה.

(נזיר השם הקדמת המחבר - דברי שמואל - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

טעם אין משיח בן דוד בא עד שיכלו דמעות של עשו

איתא עוד במדרש (עי' זוה"ק ח"ב יב:) אין משיח בן דוד בא עד שיכלו דמעות של עשו, והקשה הרב הקדוש רבי שמעלקא מניקלשפורג הלא כמה בכיות שבני ישראל בוכים ומתפללים ומתחננים תמיד יומם ולילה, ומדוע לא יעיין עליהם הלא דמעות בני ישראל יכולים לבטל דמעות עשו דהא קי"ל בכל התורה שכל הדברים בטלים בששים. ותירץ דהא מין בשאינו מינו בטל בששים ומין במינו אפילו באלף לא בטל, והנה כל בכיותיו של עשיו היה בענייני גשמיות עוה"ז, והנה כמו"כ ישראל בעוה"ר בוכים עבור גשמיות עוה"ז ולא על גלות השכינה, ולהכי אינם יכולים לבטל דמעות עשו, כי מין במינו לא בטל אפי' באלף. אבל אילו הבכיות שלנו היו בסוד "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, ט) בוודאי היו הדמעות שלנו מבטלים הדמעות של עשו מחמת שלא היה מין במינו. וזהו פירוש המדרש אין משיח בן דוד בא עד שיכלו דמעות של עשו, דהיינו שלא יבכו עוד כמו עשו על עניני עוה"ז. וזהו פירוש הפסוק (שם מב, ד) היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה, דהיינו שהם בוכים בשביל הלחם בגשמיות דהוה מין במינו, מי יתן באמרם אלי כל היום איה אלקיך ישראל, דהיינו שיתפללו ויבכו בשביל גלות השכינה שלא יהיו כמו דמעות של עשו על גשמיות, אז ובא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

(נזיר השם הקדמת נכד המחבר - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

כשרואים הרבה צרות ודאי קרוב הזמן למשיח

שמעתי אומרים בשם הגאון החסיד מוה"ר ר' שמעלקא זצ"ל בפסוק (תהלים קל, ו) "נפשי להשם משומרים לבקר", פי' דומה לבני אדם ההולכים נבוך בארץ צייה בלילה וחושך על פני האדמה, והיו ממתינים על הבוקר ומצפים מי יתן בוקר, ובתוך שהם יושבים ומצפים כך, ראו שנעשה חושך יותר ויותר משהיה תחילה, מיד התחילו לשחק ולשמוח באמרם ודאי מיד יהיה יום [כי אחר חושך גדול בא אור], כך לענין הגלות מאחר שאנו רואין כל כך צרות הרבה, ודאי קרוב הוא למשיח, וזה סוד קדרותא דצפרא (זוה"ק ח"א קע.) שקודם בוא אור היום מתחשך מאד.

(משוש כל המתאבלים (ירושלים תשמ"ט) איכה פ"א עמ' כט - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

בסוף ימי הגלות קרוב לגאולה - רוח והצלה יעמוד ליהודים

שמעתי בשם הרב הצדיק האלהי ר"ר שמעלקי וכו', ואיתא עוד בזוהר (ח"ג ריט.) ובכל הספרים הקדושים שבסוף ימי הגלות קרוב לפורקנא יהיה ח"ו דוחקא אחר דוחקא ר"ל ואז יהיה רוח והצלה ליהודים ויבא גאולתנו ופדות נפשנו, והנה זאת הוא כונת המסורה

כי יעקב אבינו ע"ה התפלל שיהיה לישראל נייחא בין צרה לצרה ורוח לית פי' כשתראה שלית רוח כלל רק דוחקא בתר דוחקא, אז יש עוד א' רוח והצלה יעמוד ליהודים.

(דבש השדה אות צ"א - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

ביאת משיח נקרא 'קץ הימין'

"ויאמר כי יד על כס יה" וגו' (שמות יז, טז). הוא לשון שבועה שכן אמרו חז"ל (נזיר ג:) כל האומר ימין שהוא לשון שבועה שנאמר (ישעיה סב, ח) "נשבע ה' בימינו", ולכך נקרא ביאת משיח קץ הימין יש לרמז בזה מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עח, יא) "וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק", רמז לתחילה וסוף של תיבת רשעים שהוא רם והוא מספר עמלק, ואז "תרוממנה קרנות צדיק" שהוא תחילה וסוף של צדיק והוא רמז על קץ הימין.

(פנים יפות פרשת בשלח - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

ימות משיח נקרא דור

ויש לפרש בזה מה שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים כב, לא - לב) "זרע יעבדנו יסופר לאדוני לדור יבואו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה", ענינו כי ימות משיח נקרא דור, כמו שאמרו (פסחים נ.) בפסוק (שמות ג, טו) "זה זכרי לדור דור", דקאי על ימות המשיח שנקרא השם ב"ה וב"ש ככתבו, ונאמר (תהלים קמו, י) "אלהיך ציון לדור ודור" דהיינו ימות המשיח. וענינו למה שאמרו חז"ל בכתובות (דף ע"ה, א) "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה" (שם פז, ה) אחד המצפה לראותה ואחד שנולד בה, והיינו דור שיהא בשעת הגאולה יצפה לראותה, והדורות שיולדו נקראים דור אחד כיון שיולדו כולם בקדושה בלי זוהמת הנחש, וכולם יחיו ויבולע המוות מהם ויקוים מקרא שכתוב (ישעיה כה, ח) "בלע המוות לנצח".

(פנים יפות פרשת בא - מתוך הספר גנזי החסידות א-ת חלק ג')

"הָיינוּ שְׂמֵחִים" על כל הבא עלינו

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה: הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים:

(תהלים קכו, א-ג)

"אָז" – בביאת משיח במהרה בימינו, " יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם"- ישאלו הגויים, " הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה", מה זה שהגדיל ה' לעשות עם ישראל שהם במדרגה גדולה כל כך. וישיבו אותם ישראל: " הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ", מה שהגדיל לעשות עמנו הוא, מפני ש" הָיינוּ שְׂמֵחִים" על כל הבא עלינו".

(תורת שמעון- להרה"ק ר' שמעון מיעריסלוב על הפסוק קכו, א-ג)

פניני גאולה ומשיח
מתורת בעל התניא זצוק"ל

לָעֲתִיד כְּשֶׁיַּעֲבִיר ה' רוּחַ הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ

וְהִנֵּה בְּחִינָה זוֹ הִיא בְּחִינַת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "כִּי בָרַח הָעָם". דִּלְכְאוֹרָה הוּא תָּמוּהַּ, לָמָּה הָיְתָה כָּזֹאת? וְכִי אִלּוּ אָמְרוּ לְפַרְעֹה לְשַׁלְּחָם חָפְשִׁי לְעוֹלָם, לֹא הָיָה מָכְרָח לְשַׁלְּחָם? אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָרַע שֶׁבְּנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל עֲדַיִן הָיָה בְּתָקְפּוֹ בֶּחָלָל הַשְּׂמְאלִי, כִּי לֹא פָּסְקָה זֻהֲמָתָם עַד מַתַּן תּוֹרָה. רַק מִגַּמָּתָם וְחֶפְצָם הָיְתָה לָצֵאת נַפְשָׁם הָאֱלֹהִית מִגְּלוּת הַסִּטְרָא אַחֲרָא, הִיא טֻמְאַת מִצְרַיִם, וּלְדָבְקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּכְדִכְתִיב: "ה' עֻזִּי וּמָעֻזִּי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה" וגו', "מִשְּׁגַּבִּי וּמְנוּסִי" וגו', וְהוּא מָנוֹס לִי וגו'. וְלָכֵן לֶעָתִיד, כְּשֶׁיַּעֲבִיר ה' רוּחַ הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ, כְּתִיב: "וּבְמִנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן כִּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה'" וגו'.

(תניא, לקוטי אמרים פרק לא)

וְאִלּוּ לֹא הָיִינוּ חוֹזְרִים וְחוֹטְאִים, הָיִינוּ נִגְאָלִין מִיָּד

וְאָמְנָם לִהְיוֹת בִּלְבּוֹ הַהַכְנָעָה, הִיא בְּחִינַת תְּשׁוּבָה תַּתָּאָה כַּנַּ"ל, וְגַם הַשִּׂמְחָה בַּה', שְׁתֵּיהֶן בְּיַחַד, כְּבָר מִילְתָא אֲמוּרָה בְּלִקּוּטֵי אֲמָרִים סוֹף פֶּרֶק ל"ד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ: "חֶדְוָה תְּקִיעָא בְּלִיבָּאֵי מִסְטָרָא דָּא" וְכוּ'. וּבְצֵרוּף עוֹד הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן לִהְיוֹת נָכוֹן לִבּוֹ בָּטוּחַ בַּה', כִּי חֶפְצִין חֶסֶד הוּא וְחַנּוּן וְרַחוּם וְרַב לִסְלֹחַ תֵּכֶף וּמִיָּד שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה וּסְלִיחָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ ("כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְּשָׁעָי", "כַּבְּסֵנִי טַהֲרֵנִי", "וְכָל עֲוֹונוֹתַי מְחֵה" וְכוּ'), בְּלִי שׁוּם סָפֵק וּסְפֵק סְפֵיקָא בָּעוֹלָם. וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין בְּכָל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה תֵּכֶף שֶׁמְּבַקְּשִׁים "סְלַח לָנוּ" כו', "בָּרוּךְ אַתָּה ה' חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלֹחַ". וַהֲרֵי סְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל, מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה! אֶלָּא אֵין כָּאן שׁוּם סָפֵק כְּלָל, מֵאַחַר שֶׁבִּקְּשָׁנוּ "סְלַח לָנוּ מְחַל לָנוּ". וְאִלּוּ לֹא הָיִינוּ חוֹזְרִים וְחוֹטְאִים, הָיִינוּ נִגְאָלִין מִיָּד, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין "בָּרוּךְ אַתָּה ה' גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל".

(תניא אגרת התשובה פרק יא)

יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ הֵם תַּכְלִית וּשְׁלֵמוּת בְּרִיאַת עוֹלָם הַזֶּה

וְהִנֵּה תַּכְלִית הִשְׁתַּלְשְׁלוּת הָעוֹלָמוֹת וִירִידָתָם מִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה אֵינוֹ בִּשְׁבִיל עוֹלָמוֹת הָעֶלְיוֹנִים, הוֹאִיל וְלָהֶם יְרִידָה מֵאוֹר פָּנָיו יִתְבָּרַךְ. אֶלָּא הַתַּכְלִית הוּא עוֹלָם הַזֶּה הַתַּחְתּוֹן. שֶׁכָּךְ עָלָה בִּרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, לִהְיוֹת נַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ כַּד אִתְכַּפְיָא סִטְרָא אַחֲרָא וְאִתְהַפְּךְ חֲשׁוֹכָא לְנְהוֹרָא, שֶׁיָּאִיר אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בְּמָקוֹם הַחֹשֶׁךְ וְהַסִּטְרָא אַחֲרָא שֶׁל כָּל עוֹלָם הַזֶּה כֻּלּוֹ, בְּיֶתֶר שְׂאֵת וְיֶתֶר עָז וְיִתְרוֹן אוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ מֵהֶאָרָתוֹ בְּעוֹלָמוֹת

עֲלִיּוֹנִים, שֶׁמֵּאִיר שָׁם עַל יְדֵי לְבוּשִׁים וְהֶסְתֵּר פָּנִים, הַמַּסְתִּירִים וּמַעְלִימִים אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִבָּטְלוּ בְּמְצִיאוּת. וְלָזֶה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁנִּקְרֵאת עֹז וְכֹחַ, וּכְמַאֲמַר רַז"ל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן כֹּחַ בַּצַּדִּיקִים לְקַבֵּל שְׂכָרָם לֶעָתִיד לָבֹא, שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ בְּמְצִיאוּת מַמָּשׁ, בְּאוֹר ה' הַנִּגְלֶה לֶעָתִיד בְּלִי שׁוּם לְבוּשׁ, כְּדִכְתִיב: "וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ" [פֵּרוּשׁ שֶׁלֹּא יִתְכַּסֶּה מִמְּךָ בְּכָנָף וּלְבוּשׁ], "וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ". וּכְתִיב: "כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ" וגו'; וּכְתִיב: "לֹא יִהְיֶה לָךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וגו' כִּי ה' יִהְיֶה לְךָ לְאוֹר (יומם) [עוֹלָם] " וגו'. וְנוֹדָע שֶׁמּוֹת הַמָּשִׁיחַ, וּבִפְרָט כְּשֶׁיִּחְיוּ הַמֵּתִים, הֵם תַּכְלִית וּשְׁלֵמוּת בְּרִיאַת עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁלְּכָךְ נִבְרָא מִתְּחִלָּתוֹ. ([הגהה: וְקַבָּלַת שָׁכָר – עִקָּרוֹ בְּאֶלֶף הַשְּׁבִיעִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּלִקּוּטֵי תּוֹרָה מַהָאֲר"י זַ"ל.])

(תניא לקוטי אמרים, פרק לו)

תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂינוּ וַעֲבוֹדָתֵנוּ כָּל זְמַן מֶשֶׁךְ הַגָּלוּת

וְהִנֵּה תַּכְלִית הַשְּׁלֵמוּת הַזֶּה שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁהוּא גִּלּוּי אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה הַגַּשְׁמִי, תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂינוּ וַעֲבוֹדָתֵנוּ כָּל זְמַן מֶשֶׁךְ הַגָּלוּת. כִּי הַגּוֹרֶם שֹׁרֶשׁ הַמְּצָוָה הִיא הַמְּצָוָה בְּעַצְמָהּ. כִּי בַּעֲשִׂיָּתָהּ מַמְשִׁיךְ הָאָדָם גִּלּוּי אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, לְהִתְלַבֵּשׁ בְּגַשְׁמִיּוּת עוֹלָם הַזֶּה, בְּדָבָר שֶׁהָיָה תְּחִלָּה תַּחַת מֶמְשֶׁלֶת קְלִפַּת נֹגַהּ וּמְקַבֵּל חִיּוּתָהּ מִמֶּנָּה, שֶׁהֵם כָּל דְּבָרִים הַטְּהוֹרִים וּמְתָּרִים שֶׁנַּעֲשִׂית בָּהֶם הַמְּצָוָה מַעֲשִׂית...

(תניא תחילת פרק לז)

בְּעֵת קֵץ הַיָּמִין יִזְדַּכֵּךְ נִשְׁמִיּוּת הַגּוּף וְהָעוֹלָם

...רַק שֶׁאַחַר כָּךְ גֶּרֶם הַחֵטְא, וְנִתְגַּשְּׁמוּ הֵם וְהָעוֹלָם, עַד עֵת קֵץ הַיָּמִין, שֶׁאָז יִזְדַּכֵּךְ גַּשְׁמִיּוּת הַגּוּף וְהָעוֹלָם וְיוּכְלוּ לְקַבֵּל גִּלּוּי אוֹר ה', שֶׁיָּאִיר לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרֵאת עֹז. וּמִיתְרוֹן הַהֶאָרָה לְיִשְׂרָאֵל יַגִּיהַּ חֹשֶׁךְ הָאָמוֹת גַּם כֵּן, כְּדִכְתִיב: "וְהָלְכוּ גוֹיִם לְאוֹרֶךָ" וגו'. וּכְתִיב: "בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר ה'"; וּכְתִיב: "וְנִגְלָה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו" וגו'; וּכְתִיב: "לָבוֹא בְּנִקְרַת הַצּוּרִים וּבִסְעִפֵּי הַסְּלָעִים מִפְּנֵי פַּחַד ה' וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ", וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ" וגו'.

(תניא, שם סוף פרק לו)

וְעַל יְדֵי זֶה יִתְבַּטְּלוּ וְיִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי כָּל הַשְּׁלֹשׁ קְלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת

וּמֵאַחַר שֶׁכְּלָלוּת נֶפֶשׁ הַחַיּוּנִית שֶׁבְּכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל תִּהְיֶה מֻרְכָּבָה קְדוֹשָׁה לַה', אֲזַי גַּם כְּלָלוּת הַחַיּוּת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא קְלִפַּת נֹגַהּ עַכְשָׁו, תֵּצֵא אָז מִטֻּמְאָתָהּ וְחֶלְאָתָהּ, וְתַעֲלֶה לְקָדְשָׁה לִהְיוֹת מֻרְכָּבָה לַה' בְּהִתְגַּלּוּת כְּבוֹדוֹ. וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו, וְיוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם

בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזּוֹ, וְיִמָּלֵא כְּבוֹד ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ, וְיִשְׂרָאֵל יִרְאוּ עַיִן בְּעַיִן, כִּבְמַתַּן תּוֹרָה, דִּכְתִיב: אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ. וְעַל יְדֵי זֶה יִתְבַּלְּעוּ וְיִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי כָּל הַשָּׁלֹשׁ קְלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת, כִּי יְנִיקָתָן וְחִיּוּתָן מֵהַקְּדֻשָּׁה עַכְשָׁו הִיא עַל יְדֵי קְלִפַּת נֹגַהּ הַמְמַצַּעַת בֵּינֵיהֶן.

כְּלַל תַּכְלִית שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּת הַמֵּתִים

וְנִמְצָא כִּי כָּל תַּכְלִית שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּתְחִיַּת הַמֵּתִים, שֶׁהוּא גִּלּוּי כְּבוֹדוֹ וֶאֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְהַעֲבִיר רוּחַ הַטֻּמְאָה מִן הָאָרֶץ, תָּלוּי בְּהַמְשָׁכַת אֱלֹהוּתוֹ וְאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא לַנֶּפֶשׁ הַחַיּוּנִית שֶׁבִּכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל, בְּכָל רְמַ"ח אֵבָרֶיהָ, עַל יְדֵי קִיּוּמָהּ כָּל רְמַ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה; וּלְהַעֲבִיר רוּחַ הַטֻּמְאָה מִמֶּנָּה בִּשְׁמִירָתָהּ כָּל שְׁסָ"ה מִצְוֹת לֹא תַּעֲשֶׂה, שֶׁלֹּא יִינְקוּ מִמֶּנָּה שְׁסָ"ה גִּידֶיהָ. כִּי כְּלָלוּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שִׁשִּׁים רִבּוֹא נְשָׁמוֹת פְּרָטִיּוֹת, הֵם כְּלָלוּת הַחַיּוּת שֶׁל כְּלָלוּת הָעוֹלָם. כִּי בִּשְׁבִילָם נִבְרָא, וְכָל פְּרָט מֵהֶם הוּא כּוֹלֵל, וְשַׁיָּךְ לוֹ הַחַיּוּת שֶׁל חֵלֶק אֶחָד מִשִּׁשִּׁים רִבּוֹא מִכְּלָלוּת הָעוֹלָם הַתָּלוּי בְּנַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית, לְהַעֲלוֹתוֹ לַה' בַּעֲלִיָּתָהּ. דְּהַיְנוּ בְּמַה שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ מֵעוֹלָם הַזֶּה לְצָרְכֵי גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית לַעֲבוֹדַת ה', כְּגוֹן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְדוֹמֵיהֶם, וְדִירָה וְכָל כְּלֵי תַּשְׁמִישָׁיו. אֶלָּא שֶׁשִּׁשִּׁים רִבּוֹא נְשָׁמוֹת פְּרָטִיּוֹת אֵלּוּ הֵן שָׁרָשִׁים, וְכָל שֹׁרֶשׁ מִתְחַלֵּק לְשִׁשִּׁים רִבּוֹא נִיצוֹצוֹת, שֶׁכָּל נִיצוֹץ הוּא נְשָׁמָה אַחַת. וְכֵן בְּנֶפֶשׁ וְרוּחַ, בְּכָל עוֹלָם מֵאַרְבַּע עוֹלָמוֹת, אֲצִילוּת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה.

וְהוּא מַמָּשׁ סוֹד גָּלוּת הַשְּׁכִינָה לְבָרֵר נִיצוֹצִין

וְכָל נִיצוֹץ לֹא יָרַד לָעוֹלָם הַזֶּה, אַף שֶׁהִיא יְרִידָה גְּדוֹלָה וּבְחִינַת גָּלוּת מַמָּשׁ – כִּי גַּם שֶׁיִּהְיֶה צַדִּיק גָּמוּר, עוֹבֵד ה' בְּיִרְאָה וְאַהֲבָה רַבָּה בְּתַעֲנוּגִים, לֹא יַגִּיעַ לְמַעֲלוֹת דְּבֵקוּתוֹ בַּה' בִּדְחִילוּ וּרְחִימוּ בְּטֶרֶם יְרִידָתוֹ לָעוֹלָם הַזֶּה הַחָמְרִי, לֹא מִנַּהּ וְלֹא מִקְצָתָהּ, וְאֵין עֵרֶךְ וְדִמְיוֹן בֵּינֵיהֶם כְּלָל. כַּנּוֹדָע לְכָל מַשְׂכִּיל, שֶׁהַגּוּף אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל וכו'. אֶלָּא יְרִידָתוֹ לָעוֹלָם הַזֶּה, לְהִתְלַבֵּשׁ בְּגוּף וְנֶפֶשׁ הַחַיּוּנִית, הוּא כְּדֵי לְתַקְּנָם בִּלְבַד וּלְהַפְרִידָם מֵהָרַע שֶׁל שָׁלֹשׁ קְלִפּוֹת הַטְּמֵאוֹת, עַל יְדֵי שְׁמִירַת שְׁסָ"ה לֹא תַּעֲשֶׂה וְעַנְפֵיהֶן, וּלְהַעֲלוֹת נַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית עִם חֶלְקָהּ הַשַּׁיָּךְ לָהּ מִכְּלָלוּת עוֹלָם הַזֶּה, וּלְקַשְּׁרָם וּלְיַחֲדָם בְּאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר יַמְשִׁיךְ בָּהֶם, עַל יְדֵי קִיּוּמוֹ כָּל רְמַ"ח מִצְוֹת עֲשֵׂה בְּנַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית, שֶׁהִיא הַמְקַיֶּמֶת כָּל מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת כַּנִּזְכָּר לְעֵיל. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב [בעץ חיים שער כ"ו], כִּי הַנְּשָׁמָה עַצְמָהּ אֵינָהּ צְרִיכָה תִּקּוּן כְּלָל וכו', וְלֹא הֻצְרְכָה לְהִתְלַבֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה וכו' רַק לְהַמְשִׁיךְ אוֹר לְתַקְּנָם וכו'. וְהוּא מַמָּשׁ סוֹד גָּלוּת הַשְּׁכִינָה לְבָרֵר נִיצוֹצִין וכו'.

וְלָכֵן אָמְרוּ רַז"ל שֶׁצְּדָקָה מְקָרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה

וּבָזֶה יוּבָן מַה שֶּׁהִפְלִיגוּ רַז"ל בְּמַאד מְאֹד בְּמַעֲלַת הַצְּדָקָה וְאָמְרוּ שֶׁשְּׁקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹת, וּבְכָל תַּלְמוּד יְרוּשַׁלְמִי הִיא נִקְרֵאת בְּשֵׁם "מִצְוָה" סְתָם. כִּי כָּךְ הָיָה הֶרְגֵּל הַלָּשׁוֹן,

לִקְרוֹא צְדָקָה בְּשֵׁם "מִצְוָה" סְתָם, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עִקַּר מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת וְעוֹלָה עַל כֻּלָּנָה. שֶׁכֻּלָּן הֵן רַק לְהַעֲלוֹת נֶפֶשׁ הַחַיּוּנִית לָהּ, שֶׁהִיא הִיא הַמְקֻיֶּמֶת אוֹתָן וּמִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶן לְכֻלָּל בְּאוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא הַמְלֻבָּשׁ בָּהֶן. וְאֵין לְךָ מִצְוָה שֶׁנֶּפֶשׁ הַחַיּוּנִית מִתְלַבֶּשֶׁת בָּהּ כָּל כָּךְ כִּבְמִצְוַת הַצְּדָקָה. שֶׁבְּכָל הַמִּצְוֹת אֵין מִתְלַבֵּשׁ בָּהֶן, רַק כֹּחַ אֶחָד מִנֶּפֶשׁ הַחַיּוּנִית, בְּשִׁעַת מַעֲשֵׂה הַמִּצְוָה לְבַד.

אֲבָל בִּצְדָקָה, שֶׁאָדָם נוֹתֵן מִיגִיעַ כַּפָּיו, הֲרֵי כָּל כֹּחַ נַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית מְלֻבָּשׁ בַּעֲשִׂיַּת מְלַאכְתּוֹ אוֹ עֶסֶק אַחֵר שֶׁנִּשְׂתַּכֵּר בּוֹ מָעוֹת אֵלּוּ; וּכְשֶׁנּוֹתְנָן לְצְדָקָה, הֲרֵי כָּל נַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית עוֹלָה לָהּ. וְגַם מִי שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִיגִיעוֹ, מִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וּבְמָעוֹת אֵלּוּ הָיָה יָכוֹל לִקְנוֹת חַיֵּי נַפְשׁוֹ הַחַיּוּנִית, הֲרֵי נוֹתֵן חַיֵּי נַפְשׁוֹ לָהּ. וְלָכֵן אָמְרוּ רַז"ל שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה, לְפִי שֶׁבִּצְדָקָה אַחַת מַעֲלֶה הַרְבֵּה מִנֶּפֶשׁ הַחַיּוּנִית, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְהַעֲלוֹת מִמֶּנָּה כָּל כָּךְ כֹּחוֹת וּבְחִינוֹת בְּכַמָּה מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת אֲחֵרוֹת.

(תניא, לקוטי אמרים פרק לז)

אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בִּצְדָקָה

וְהִנֵּה, מִדַּת חֶסֶד זוֹ בְּלִי גְּבוּל וּמִדָּה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא – "חַסְדֵי ה'", כְּדִכְתִיב: "וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם כוּ'". כִּי הֵגַם שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל הֵם רַחֲמָנִים וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, בְּרַם יֵשׁ גְּבוּל וּמִדָּה לְרַחֲמֵי הָאָדָם, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא נִקְרָא "אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא", וּלְמִדּוֹתָיו אֵין סוֹף, כְּדִכְתִיב: "כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו וְכוּ'". וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַנָּבִיא אַחַר הַחוּרְבָּן וְהַגָּלוּת: "חַסְדֵי ה' כִּי לֹא תָמְנוּ וְגוֹ'", פֵּירוּשׁ: לְפִי שֶׁ"לֹא תָמְנוּ", שֶׁאֵין אָנוּ תְּמִימִים וּשְׁלֵמִים בְּלִי שׁוּם חֶטְא וּפְגַם בַּנֶּפֶשׁ וּבְעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים, עַל כֵּן צְרִיכִין אָנוּ לְהִתְנַהֵג בְּחַסְדֵי ה' שֶׁהֵם בְּלִי גְּבוּל וְתַכְלִית, כְּדֵי לְעוֹרֵר עָלֵינוּ רַחֲמִים וְחֶסֶד עֵילָּאָה, שֶׁהוּא רַב חֶסֶד וְרַחֲמִים בְּלִי גְּבוּל וְתַכְלִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו וְגוֹ'". וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: "אֵין יִשְׂרָאֵל נִגְאָלִין אֶלָּא בִּצְדָקָה", שֶׁיַּעֲשׂוּ גַּם אִם יִהְיוּ פְּטוּרִים מִדִּינָא, כִּי "אֵין בֵּן דָּוִד בָּא כוּ'": [עד שתכלה פרוטה מן הכיס].

(תניא, אגרת הקודש י')

גְּדוֹלָה צְדָקָה שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאוּלָה

אַךְ גַּם זֹאת מָצָאנוּ רָאִינוּ בַּעֲבוֹדַת הַצְּדָקָה, מַעֲלָה פְּרָטִיּוּת גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה אֵין עֵרוֹךְ אֵלֶיהָ, לִהְיוֹת מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה נַעֲשֵׂית בְּפָעָמִים רַבּוֹת, וְכָל הַמַּרְבֶּה – הֲרֵי זֶה מְשׁוּבָּח, וְלֹא בְּפַעַם אַחַת וּבְבַת אַחַת, גַּם כִּי הַסַּךְ הַכּוֹלֵל אֶחָד הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּפֵירוּשׁ הַמִּשְׁנָה שֶׁשָּׁנוּ חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: "וְהַכֹּל לְפִי רוֹב הַמַּעֲשֶׂה":

וְהִנֵּה, מִלְּבַד כִּי הָרַמְבַּ"ם זִכְרוֹנוֹ־לִבְרָכָה בֵּיאֵר הֵיטֵב טַעֲמוֹ וְנִימּוּקוֹ, כְּדֵי לְזַכֵּךְ הַנֶּפֶשׁ עַל־יְדֵי רִבּוּי הַמַּעֲשֶׂה, הִנֵּה מִקְרָא מָלֵא דִּיבֵּר הַכָּתוּב: "פְּעוּלַת צְדָקָה לְחַיִּים", דְּהַיְינוּ,

שֶׁפְּעוּלָתָהּ וּסְגוּלָתָהּ לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים עֶלְיוֹנִים מֵחַיֵּי הַחַיִּים אֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא לְאֶרֶץ הַחַיִּים, הִיא "שְׁכִינַת עוּזֵּינוּ", שֶׁעָלֶיהָ נֶאֱמַר: "וְאַתֶּה מְחַיֶּה אֶת כּוּלָּם", וְהִיא סוּכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת עַד עָפָר, וּכְמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: "גָּלוּ לֶאֱדוֹם שְׁכִינָה עִמָּהֶם כוּ'", כִּי בְּאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא – "לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים" דְּ"לִית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ כְּלוּם" – אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵילָּא, וּבִפְרָט בְּהִתְעַדֵּב עָם לְהַחֲיוֹת יוֹשְׁבֵי אֶרֶץ הַחַיִּים מַמָּשׁ, וְדֵי לַמֵּבִין.

וְכָל מַשְׂכִּיל עַל דָּבָר גָּדוֹל וְנִפְלָא כָּזֶה יִמְצָא טוּב טַעַם וָדַעַת, כַּמָּה גְּדוֹלִים דִּבְרֵי חֲכָמִים זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה שֶׁאָמְרוּ: "הַכֹּל לְפִי רוֹב הַמַּעֲשֶׂה", דְּהַיְינוּ מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה הַנַּעֲשֶׂה בְּפָעָמִים רַבּוֹת, לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים עֶלְיוֹנִים, לְיַחֵד יְחוּד עֶלְיוֹן פְּעָמִים רַבּוֹת. וְהַיְינוּ נַמֵּי כְּעֵין מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם: לְזַכֵּךְ הַנֶּפֶשׁ, כַּנּוֹדָע מִזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ דִּשְׁכִינָה נִקְרֵאת "נֶפֶשׁ", כִּי הִיא חַיֵּינוּ וְנַפְשֵׁנוּ, וּכְתִיב: "כִּי שָׁחָה לָעָפָר נַפְשֵׁנוּ". וְלָכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה: "גְּדוֹלָה צְדָקָה, שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאוּלָה", לְהַקִּימָהּ מֵעָפָר מֵעַט מֵעַט, "עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה":

(ויחי מט, י, וברש"י שם):

(תניא, אגרת הקודש כ"א בסופה)

וְלָכֵן מָשִׁיחַ בָּא בְּהֶיסֵּחַ הַדַּעַת לִכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל

וּמַה שֶּׁאֵין כָּל אָדָם זוֹכֶה לְמַדְרֵגָה זוֹ, לַעֲבוֹדָה שֶׁבַּלֵּב מֵעוּמְקָא דִּלְבָּא בִּבְחִינַת פְּנִימִיּוּת, הַיְינוּ, לְפִי שֶׁבְּחִינָה זוֹ הִיא אֲצִילוּת בִּבְחִינַת גָּלוּת וְשִׁבְיָה, וְהִיא בְּחִינַת גָּלוּת הַשְּׁכִינָה מַמָּשׁ, כִּי הִיא הִיא בְּחִינַת נִיצוֹץ אֱלֹהוּת שֶׁבְּנַפְשׁוֹ הָאֱלֹהִית. וְסִבַּת הַגָּלוּת, הוּא מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה "גָּלוּ לְבָבֶל שְׁכִינָה עִמָּהֶם", דְּהַיְינוּ מִפְּנֵי שֶׁהִלְבִּישׁ בְּחִינַת פְּנִימִית נְקוּדַת לִבּוֹ בְּ"זֶה לְעוּמַת זֶה", דְּהַיְינוּ בִּלְבוּשִׁים צוֹאִים דְּמֵילֵי דְּעָלְמָא וְתַאֲוֹת עוֹלָם הַזֶּה, הַנִּקְרָא בְּשֵׁם "בָּבֶל", וְהִיא בְּחִינַת עָרְלָה הַמְכַסָּה עַל הַבְּרִית וּנְקוּדָה הַפְּנִימִית שֶׁבַּלֵּב, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם".

וְהִנֵּה, בַּמִּילָה יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינוֹת: מִילָה וּפְרִיעָה, שֶׁהֵן עָרְלָה גַּסָּה וּקְלִיפָּה דַּקָּה. וְכֵן בָּעָרְלַת הַלֵּב יֵשׁ גַּם כֵּן תַּאֲוֹת גַּסּוֹת וְדַקּוֹת – מִילָה וּפְרִיעָה; וּ"מָל וְלֹא פָרַע – כְּאִלּוּ לֹא מָל", מִפְּנֵי שֶׁסּוֹף סוֹף עֲדַיִן נְקוּדַת פְּנִימִית הַלֵּב הִיא מְכוּסָּה בִּלְבוּשׁ שֵׂק דַּק, בִּבְחִינַת גָּלוּת וְשִׁבְיָה. וְהִנֵּה, עַל מִילַת הָעָרְלָה מַמָּשׁ כְּתִיב "וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם" אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם. אַךְ לְהָסִיר הַקְּלִיפָּה הַדַּקָּה, זֶהוּ דָּבָר הַקָּשֶׁה עַל הָאָדָם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ: "וּמָל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ כוּ', לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ", כְּלוֹמַר – לְמַעַן כִּי ה' לְבַדּוֹ הוּא כָּל חַיֶּיךָ מַמָּשׁ, שֶׁלָּכֵן אַהֲבָה זוֹ הִיא מֵעוּמְקָא דִּלְבָּא – מִנְּקוּדָה פְּנִימִית מַמָּשׁ כַּנִּזְכָּר לְעֵיל, וּלְמַעְלָה מִבְּחִינַת הַדַּעַת. וְלָכֵן מָשִׁיחַ בָּא בְּהֶיסֵּחַ הַדַּעַת לִכְלָלוּת יִשְׂרָאֵל, וְהִיא גִּילּוּי בְּחִינַת נְקוּדָה פְּנִימִית הַכְּלָלִית, וִיצִיאַת הַשְּׁכִינָה הַכְּלָלִית מֵהַגָּלוּת וְהַשִּׁבְיָה, לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

(תניא, אגרת הקודש ד')

עִיקַר עֵסֶק הַתּוֹרָה יִהְיֶה בִּפְנִימִיּוּת הַמְּצִוֹת וְטַעֲמֵיהֶם הַנִּסְתָּרִים

וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא: "כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: מַעֲלֶה אֲנִי עָלָיו כְּאִלּוּ פָּדָאנִי וְאֶת בָּנַי מִבֵּין הָאוּמּוֹת הָעוֹלָם". אֲבָל בְּצֵאת הַשְּׁכִינָה מִקְּלִיפַּת נוֹגַהּ [נוסח אחר: מֵהַקְּלִיפּוֹת] אַחַר שֶׁיּוּשְׁלַם בֵּירוּר הַנִּיצוֹצוֹת, וְיוּפְרַד הָרַע מֵהַטּוֹב וְ"יִתְפָּרְדוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אָוֶן", וְלָא שָׁלְטָא אִילָנָא דְּטוֹב וָרָע בְּצֵאת הַטּוֹב מִמֶּנָּה, אֲזַי – לֹא יִהְיֶה עֵסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת לְבָרֵר בֵּירוּרִין, כִּי אִם – לְיַחֵד יְחוּדִים עֶלְיוֹנִים יוֹתֵר, לְהַמְשִׁיךְ אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים יוֹתֵר מֵהָאֲצִילוּת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר הָאֲרִ"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה. וְהַכֹּל – עַל־יְדֵי פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה, לְקַיֵּים הַמִּצְוֹת בְּכַוָּונוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁמְּכַוְּנוֹת לְאוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים כוּ'. כִּי שֹׁרֶשׁ הַמִּצְוֹת הוּא לְמַעְלָה מַעְלָה בְּאֵין־סוֹף בָּרוּךְ־הוּא. (וּמַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ־זִכְרוֹנָם־לִבְרָכָה דְּ"מִצְוֹת בָּטֵלוֹת לָעָתִיד לָבֹא", הַיְינוּ, בְּתַחִיַּית הַמֵּתִים, אֲבָל לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, קוֹדֶם תְּחִיַּית הַמֵּתִים – אֵין בְּטֵלִים). וְלָכֵן יִהְיֶה גַּם עִיקַר עֵסֶק הַתּוֹרָה גַּם כֵּן בִּפְנִימִיּוּת הַמִּצְוֹת וְטַעֲמֵיהֶם הַנִּסְתָּרִים.

(תניא, אגרת הקודש כו)

וזהו ביום ההוא אקים את סוכת דוד

ויש זקף גדול ענין תשובה עילאה והוא ע"ד שנתבאר לקמן בד"ה אלה מסעי בענין ואלה מסעיהם למוצאיהם ובד"ה יונתי בחגוי בענין קומי לך. וזהו "ביום ההוא אקים את סוכת דוד", ועמ"ש בענין צדקה כל פרוטה מצטרפת לחשבון גדול. וע"פ "יתקע בשופר גדול" ובענין שמו הגדול ולכן נק' כנס"י אשה כדכתיב "ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי" (בהושע סי' ב'). וצריך להבין מהו 'ביום ההוא' ולא עכשיו. ועיין מזה בגמרא רפ"ח דפסחים. דהנה שלשה גאולות הן (ועיין בפ' וישלח קס"ט סע"א) גאולה ראשונה בחי' חסד בזכות אברהם, גאולה שניה בזכות יצחק ולכן לא היתה גאולה שלימה. גאולה שלישית בזכות יעקב (עיין מזה באלשיך בתהלים סי' כ"ד. שזהו ענין מארז"ל)(פ"ח דפסחים דפ"ח א') ע"פ "והלכו עמים רבים" כו' "אל בית אלקי יעקב", לא כאברהם שכתוב בו 'הר' "בהר ה' יראה", ולא כיצחק שכתוב בו 'שדה' שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה", אלא כיעקב שקראו 'בית' כו' ועיין מזה בפ' יתרו (דס"ט סע"ב) ובמק"מ שם. (פקודי רכ"א ב'. רל"ב א' ב') ועמ"ש מענין בית סד"ה השמים כסאי ובד"ה מזמור שיר חנכת הבית, ועמ"ש בד"ה יחיינו מיומים בענין ביום השלישי יקימנו. והוא בחינת יעקב בחיר שבאבות ועמ"ש בד"ה כנשר יעיר כו' ה' בדד ינחנו וכתיב "וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב". שהוא בחינת אמת כדכתיב "תתן אמת ליעקב", והתורה נק' אמת כדכתיב "תורת אמת היתה בפיהו" קרוב ה' כו' באמת ואין אמת אלא תורה כמארז"ל ברבות פ' צו פ"ז אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות כמ"ש (בהושע סי' ח') גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם.

(לקוטי תורה, מטות ג')

אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימית התורה

דהנה כתיב "ירד ירדנו" כו' ירידה אחר ירידה וכן ביציאת מצרים וגאולה כתיב "ואנכי אעלך גם עלה" כו' "עלה נעלה" כו'. היינו ב' עליות שהוא עילוי אחר עילוי ובאמת ביציאת מצרים לא נתעלו רק פעם א' כמ"ש "אעלה אתכם מעני מצרים" כו' "אל ארץ זבת חלב ודבש". אך כי עלייה זו השנית היא רומזת על גאולה העתידה להיות במהרה בימינו אמן. (וכן בשמות ג' פסוק י"ד אמר לו ענין הגאולה האחרונה כדפירש רש"י שם):

דהנה כתיב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שמקיש הכתוב ענין גאולה אחרונה ליציאת מצרים. והוא שכמו שכל עיקר תכלית המכוון בגלות מצרים והשעבוד רד"ו שנה הי' בכדי לזכות לקבלת התורה פנים בפנים דבר ה'.

וכמ"ש "וזה לך האות" כו' "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". כך כל אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימית התורה שיהי' לע"ל כי במתן תורה הי' קבלת התורה הנגלית אבל פנימית טעמי התורה יהי' הגלוי שלהם לע"ל.

(תורה אור, שמות א')

'טעימה' מתורת כ"ק אדמו"ר האמצעי, רבי דובער מליובאוויטש,
הבן של בעל התניא זיע"א

בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה

(צד) ומעתה הנה יש להבין טעם המהירות שאמר "מהר קח" כו' במהירות דוקא אך הנה יש להקדים תחלה מארז"ל ע"פ "בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה" אם "בעתה" מהו "אחישנה"? אלא זכו- "אחישנה", לא זכו- "בעתה" דוקא כו'. ובאור הענין הנה כתיב "קץ שם לחשך" שהקליפות וסט"א נקראים חשך המסתיר ומעלים לאור האלקי עד שיוכלו לומר "ידינו רמה" כו', והוא להיות שאור האלקי מסתתר עליהם בתכלית ההסתר וההעלם עד שאין הקליפות מקבלים רק מבחינת אחוריים וחצוניות דחצוניות, ולכן נקרא אלהים אחרים שמקבלים מבחינת אחוריים דקדושה, דהיינו בחינת פסולת השפע העליונה דקדושה הנופל בבחינת מותרות ונובלות כו' כידוע, אך הנה גם לבחינת פסולת ואחוריים יש שעור ומדה כמה יהיה וכמה יומשך למטה לחצונים, והיא ע"פ מאמר קו המדה שנותן קצבה ושעור לכל ההשתלשלות כידוע, וזהו ע"פ רצון בעל ההשתלשלות נתן חוק וקצבה גם למדה ושעור של יניקות החצונים מאחר ש"את זה לעומת זה עשה האלהים" כו' והן כ"ח עתים בחינת טוב ורע, "עת ללדת ועת למות" כו' (וסדרן לכאורה אינו מכוון דב' עתים הראשונים בחי' החסדים קודמים

לגבורות והוא מ"ש "עת ללדת" ו"עת לטעת" כו', ואח"כ להפך, הגבורות קודמים שהן "עת להרוג", "עת לפרוץ", "עת לבכות", "עת ספוד", ו"עת להשליך אבנים" כו', ואח"כ ג' חסדים- "עת לחבוק", "עת לבקש", "עת לשמור", ואח"כ ב' גבורות - "עת לקרוע", "עת לחשות", ואח"כ א' בחינת חסד - "עת לאהוב", והב' בחינת גבורה – "עת מלחמה", וב"ד עתים השניים בכ"ז להפך כו', וזהו בחינת התכללות חו"ג, ומסיים בקו השמאל ב"עת שלום" כו' וד"ל)

זמן ימות המשיח הרבה קצים כלו מפני שלא נשלם עדיין הברור

וכמ"ש בזהר ע"פ "ואל יבא בכל עת" כו', וזהו "**קץ שם לחשך**", שיש שעור וקץ וגבול לכלות אור שפעם הנמדד להם ע"פ מאמר קו המדה, ואז ממילא יאבדו, כמ"ש "כי הנה אויביך ה' כו' יאבדו" כו', ומ"ש "בפרוח רשעים" הוא כדי "להשמידם" אחר כך, וכמ"ש "בלע המות לנצח" כו', "ואת רוח הטמאה אעביר" כו' , וכמארז"ל לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו, והענין ידוע שזהו ע"פ רצון בעל ההשתלשלות באופן הברור מרפ"ח נצוצות כו' עד שיושלם הבירור מרפ"ח כו' שנפלו בשבה"כ[בשבירת הכלים] ולזה ניתן זמן קצוב לימי חיי האדם בעוה"ז כמ"ש "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" כו', וכאשר יושלם כל בחינות הבירורים וכמ"ש "והוצאתי את בלעו מפיו" כו', אז ממילא אין להחיצונים יניקה כלל לפי שזמן וקץ שלהם כבר כלה עפ"י מאמר קו המדה, וכמ"ש במ"א בענין 'כל הקצין כלו' כו', שזמן ימות המשיח הרבה קצים כלו מפני שלא נשלם עדיין הברור דנוגה ע"י תשובה ומע"ט, אבל ה"קץ" אשר "שם לחשך" כבר כלה כו', ואין קיומם אלא מרפ"ח נצוצין לבד שעדיין מלובש בהם שצריך ברור והעלאה ע"י תורה ומצוות ותשובה (וכמ"ש בזהר בענין "קץ הימין" ו"קץ הימים" שנקרא ג"כ "קץ כל בשר" כו')

בהגיע עת קץ הגאולה בהכרח אז שיגאלו אע"פ שלא זכו

וזהו שאמרו רז"ל 'זכו- "**אחישנה**", לא זכו- "**בעתה**", פירוש, 'זכו' ישראל בתשובה ומע"ט בבחינת ברור דעה"ד[עץ הדעת] טו"ר[טוב ורע] בתכלית עד שיוציאו כל הנצוצות דרפ"ח שנפלו לע' שרים בבחינת תוספת יניקה על זמן הקצוב להם, אז "אחישנה" לזמן הגאולה, שזו היא בחינת התגלות מלכות דקדושה, כמ"ש בדניאל "ועתיק יומין יתב" כו' "ולה יהב שלטן" כו' "ומלכותה די לא תתחבל". ואע"פ שבדניאל משמע דזמן גאולה יש לה עת קבוע כמ"ש "**עד עת קץ**", ובסוף מסיים "ואתה לך לקץ" כו' עד לקץ הימין, ולזה מ"ש "**אחישנה**", היינו קודם הזמן ועת קץ הניתן לדניאל, אבל 'לא זכו' ישראל בתשובה ומע"ט, אלא אדרבה שמוסיפים בעונות שלהם תוספת יניקה לחצונים שמקבלים מהקדושה יתר על המדה הקצובה להם, אזי בהכרח שיתעכב זמן הגאולה "עד עת קץ" הניתן לדניאל, רק שהוא סתום וחתום לא נודע ונגלה בכל העולמות כו', וזהו "**בעתה**" עת ה"א עתה, דבחינת המלכות בעת הגיע הזמן שלה

להיות לה עליה בבחינת פנימית הכתר, כמ"ש "וגבה מאד" (שזהו בבחינת מלכות דא"ס שבג"ר דא"ק כו' כמ"ש במ"א) אך בבא עתה דמלכות לעלות בפנימית הכתר הגם שאפשר שגם אז לא יושלם הברורים דרפ"ח מפני שגם אז לא יזכו ישראל בתשובה ומע"ט כו', עכ"ז לא ימנע מזה עת קץ הגאולה, וזהו שאמרו 'לא זכו'- "**בעתה**". דהגם שלא זכו מ"מ "בעתה" - בהגיע עת קץ הגאולה בהכרח אז שיגאלו אע"פ שלא זכו כו', והיצה"ר שבלבם יבוער מעצמו, כמ"ש "והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר" כו' וכמ"ש רז"ל שישחוט ליצה"ר כו' וד"ל:

(שערי אורה שער הפורים, פז,ב – פז, ב.)

פניני גאולה מתורת
רבי נחמן מברסלב זצוק"ל

אָז יָבוֹא מָשִׁיחַ, כִּי עִקַּר הַגְּאֻלָּה תָּלוּי בָּזֶה

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (סנהדרין צז.): 'אֵין מָשִׁיחַ בֶּן־דָּוִד בָּא אֶלָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס'; הַיְנוּ שֶׁיִּכְלוּ הָאֶפִּיקוֹרְסִים שֶׁאֵין לָהֶם אֱמוּנָה בְּנְפָשִׁים, וּמְכַסִּים כָּל הַנְּפָשִׁים בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע, כִּי עִקַּר הַנְּפָשִׁים בְּאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שׂוֹתָהּ תְּחִלָּה (תענית י.), וּשְׁתִיָּתָהּ מֵהַתְּהוֹמוֹת, שֶׁהֵם לְשׂוֹן: וַתֵּהֹם כָּל הָעִיר (רות א:י״ט), שֶׁעַל דָּבָר נִפְסִי תְּמֵהִין הָעוֹלָם.

וְזֶה (תהילים מ״ב:ח׳): תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרֵא; כִּי יֵשׁ נִפְסִין עֲלָאִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּהוֹם עִלָּאָה, וְיֵשׁ נִפְסִים תַּתָּאִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּהוֹמָא תַּתָּאָה,

וּמַלְאָךְ שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַנְּפָשִׁים, מִשְּׁנֵי הַתְּהוֹמוֹת, דְּמָיָא לְעֻגְלָא (תענית כה:), שֶׁהוּא בְּחִינַת עִגּוּלִים, בְּחִינַת אֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים פט): ״וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ״; וּפְרִיטָא שִׁפְוָתֵהּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם נא): ״אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח״, וְהוּא כְּלָלוּת הַנְּפָשִׁים.

וְזֶה פֵּרוּשׁ: עַד שֶׁתִּכְלֶה פְּרוּטָה מִן הַכִּיס – כִּי יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם הַמְכַסִּים כְּלָלִיּוּת הַנְּפָשִׁים, הַכְלוּלִים בַּמַּלְאָךְ דִּפְרִיטָא שִׁפְוָתֵהּ, מְכַסִּים בְּדַרְכֵי הַטֶּבַע; וּכְשֶׁתִּכְלֶה זֹאת וְתִתְרַבֶּה אֱמוּנָה בָּעוֹלָם – אָז יָבוֹא מָשִׁיחַ, כִּי עִקַּר הַגְּאֻלָּה תָּלוּי בָּזֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי מֵרֹאשׁ אֲמָנָה״:

(ליקוטי מוהר״ן ז׳: א׳)

וְלֶעָתִיד שֶׁיִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה

וְהִנֵּה לֶעָתִיד הַכֹּל יֵדְעוּ אֶת הַשֵּׁם, אֲפִלּוּ עַכּוּ״ם כַּנַּ״ל, וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה. אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֶפְשָׁר לָנוּ לֵידַע וּלְדַבֵּר מִמֶּנּוּ; אַךְ הַדַּעַת שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ אָז, זֶה אִי אֶפְשָׁר כָּעֵת אֲפִלּוּ לְדַבֵּר מִמֶּנּוּ, כִּי עַכְשָׁו זֶה הַדַּעַת בִּבְחִינוֹת מַקִּיפִים כַּנַּ״ל, כִּי כָּל הַשְּׁלֵמוּת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ לָעַכּוּ״ם עַכְשָׁו בֶּאֱמֶת אֵינוֹ כְּלוּם, כַּנִּזְכָּר לְעֵיל: אִם דַּעַת חֶסְרַתְּ וְכוּ'; וְאַדְרַבָּא, כָּל גְּדֻלָּתָם וְטוֹבָתָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבָתֵנוּ. וְלֶעָתִיד שֶׁיִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ דֵּעָה, וַאֲפִלּוּ כָּל הָעַכּוּ״ם יֵדְעוּ אֶת ה', אָז יָבִינוּ הֵם, שֶׁכָּל הַגְּדֻלָּה וְהַטּוֹבָה שֶׁהָיָה לָהֶם בָּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל הוּא לְטוֹבוֹתֵינוּ וְלִגְדֻלָּתֵנוּ.

וְזֶה (תהילים קכ״ו:ב׳-ג׳): ״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ״; הַיְנוּ, כָּל הַגְּדֻלָּה שֶׁהִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה [הַיְנוּ עִם הָעַכּוּ״ם], הִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֵלֶּה, כִּי הַכֹּל הָיָה גְּדֻלָּתָם שֶׁל אֵלֶּה [הַיְנוּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל], כִּי הָיָה לְטוֹבָתָם וּגְדֻלָּתָם. וְזֶה יָבִינוּ הֵם בְּדַעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז, אֲבָל אֶצְלֵנוּ יִהְיֶה זֶה הַדַּעַת דָּבָר פָּשׁוּט וּשְׁחוֹק, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִגְדַּל אָז מְאֹד.

וְזֶה: ״אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ״ וְכוּ', ״אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל״ וְכוּ' – כִּי זֶה הַדַּעַת וְהַשָּׂגָה שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אָז לוֹמַר הִגְדִּיל וְכוּ' כַּנַּ״ל, זֶה יִהְיֶה אֶצְלֵנוּ שְׂחוֹק וְדָבָר פָּשׁוּט, כִּי דַּעְתֵּנוּ יִהְיֶה גָּדוֹל מְאֹד.

עִקַּר הַגְּאֻלָּה עַל־יְדֵי הַדַּעַת – לֶעָתִיד יְבָרְכוּ עַל הַכֹּל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב

וְעַל כֵּן לֶעָתִיד יִחְיוּ חַיִּים נִצְחִיִּים, כִּי אָז יִתְגַּלֶּה הַדַּעַת, וְיִהְיוּ נִכְלָלִים בְּאֶחָד. וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (פסחים נ): בֶּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד – וְכִי הָאִידָנָא וְכוּ', אֶלָּא עַכְשָׁו מְבָרְכִין עַל הָרָעָה בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת, וְעַל הַטּוֹבָה הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, אֲבָל לֶעָתִיד יְבָרְכוּ עַל הַכֹּל הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב,

כִּי לֶעָתִיד שֶׁיִּתְגַּלֶּה הַדַּעַת, יֵדְעוּ שֶׁאֵין שׁוּם רַע בָּעוֹלָם כְּלָל, רַק כֻּלּוֹ טוֹב וְכֻלּוֹ אֶחָד. וְגַם הַגָּלוּת הוּא רַק מֵחֶסְרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו ה׳:י״ג): לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת. וְעַל כֵּן הָיְתָה גְּאֻלַּת מִצְרַיִם עַל־יְדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא הָיָה בְּחִינַת הַדַּעַת. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (שמות ו׳:ד׳): וידַעְתֶּם כִּי אֲנִי ה' הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם; כִּי עִקַּר הַגְּאֻלָּה עַל־יְדֵי הַדַּעַת.

(ליקוטי מוהר״ן, כ״א: י״ג)

עַל־יְדֵי עֲצַת הַצַּדִּיקִים תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה

וְאִי־אֶפְשָׁר לָבוֹא לֶאֱמֶת אֶלָּא עַל־יְדֵי הִתְקָרְבוּת לְצַדִּיקִים, וְיֵלֵךְ בְּדַרְכָּם עֲצָתָם, וְעַל־יְדֵי שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם עֲצָתָם, נֶחְקָק בּוֹ אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים נ״א:ח׳): ״הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ״ – כְּשֶׁאַתָּה חָפֵץ אֱמֶת, ״בַּסָּתֻם וּבְסָתֻם חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי״ – כִּי הָעֵצוֹת שֶׁמְּקַבֵּל מֵהֶם הוּא בְּחִינַת נְשׁוּאִין וְזִוּוּג;

...וּבִשְׁבִיל זֶה הַתּוֹרָה מַתִּישׁ כֹּחַ (סנהדרין כו:) וְנִקְרֵאת תּוּשִׁיָּה, כִּי הֵם תַּרַי״ג עֲטִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ח׳:י״ד): ״לִי עֵצָה וְתוּשִׁיָּה״; וְעֵצוֹת הֵם בְּמָקוֹם נְשׁוּאִין, בְּחִינַת זִוּוּג הַמַּתִּישׁ כֹּחַ, וַעֲצַת הַצַּדִּיק הוּא כָּלוּ זֶרַע אֱמֶת. וְזֶה פֵּרוּשׁ (ירמיהו ב׳:כ״א): ״וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךָ שׂוֹרֵק״, בְּחִינַת הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (זכריה י׳:ח׳): ״אֶשְׁרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם״, וְעַל־יְדֵי מָה, עַל־יְדֵי: ״כֻּלּוֹ זֶרַע אֱמֶת״ (שם בירמיה סיום הפסוק ואנכי נטעתיך הנ״ל) – עַל־יְדֵי עֲצַת הַצַּדִּיקִים תָּבוֹא לֶאֱמֶת, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִקְרֵאת אֱמוּנָה, כַּד אִתְחַבַּר בַּהּ אֱמֶת, וְעַל־יְדֵי־זֶה תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה כַּנַּ״ל, כִּי הוּא מְקַבֵּל טִפֵּי הַשֵּׂכֶל שֶׁל הַצַּדִּיק עַל־יְדֵי עֲצָה שֶׁמְּקַבֵּל מִמֶּנּוּ.

וְזֶה: הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַּטְּחוֹת – בַּכְּלָיוֹת – חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי, שֶׁאָזְכֶּה לְקַבֵּל טִפֵּי הַמּוֹחַ, טִפֵּי הַשֵּׂכֶל, עַל־יְדֵי עֲצָה שֶׁאֲקַבֵּל מֵהֶם, וְאָז אֶזְכֶּה לֶאֱמֶת, כִּי הַטִּפֵּי הַשֵּׂכֶל נִקְרָא: כְּלוֹ זֶרַע אֱמֶת:

(ליקוטי מוהר״ן, ז׳: ג׳)

צְרִיכִין אֲנַחְנוּ שֶׁבְּחַסְדּוֹ יִגְאַל אוֹתָנוּ

וְאִי לֹא הָיוּ מְקָרְבִינָן לִסְפִינְתָּא – הַיְנוּ: לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה זֹאת (ישעיהו מ״ח:י״א); כְּדַאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (ויקרא כז): מִי הִקְדִּימַנִי וַאֲשַׁלֵּם לוֹ, מִי עָשָׂה לִי מְזוּזָה קֹדֶם שֶׁנָּתַתִּי לוֹ בַּיִת וְכוּ'.

נִמְצָא, שֶׁכָּל מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלָּנוּ וְכָל הַתְּפִלּוֹת, הַכֹּל מֵאִתּוֹ, וְאֵין רָאוּי לַחֲשֹׁב לְקַבֵּל שָׂכָר עַל שׁוּם דָּבָר, וְאַף־עַל־פִּי שֶׁנִּרְאֶה שֶׁעַל־יְדֵי תְּפִלָּתֵנוּ וְתוֹרָתֵנוּ יִהְיֶה הַגְּאֻלָּה, אַף־עַל־פִּי־כֵן צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְחַסְדּוֹ, שֶׁבְּחַסְדּוֹ יִגְאַל אוֹתָנוּ. וְזֶה אִי לֹא מְקֹרֶבֶת סְפִינָתָא – זֶה בְּחִינַת חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: הַסַּפָּנִין רַבָּן חֲסִידִים, אִי לֹא חַסְדּוֹ טָבְעִינָן חַס וְשָׁלוֹם בַּגְּלוּת:

(ליקוטי מוהר"ן ב': ח')

גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה

וְצָרִיךְ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה. וְעַל־יְדֵי־זֶה יוֹצֵא הַמַּלְכוּת מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְנִתְבַּטֵּל מֶמְשַׁלְתָּם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (יומא פו:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁמְּקָרֶבֶת אֶת הַגְּאֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר עַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה מֵהַמַּלְכוּת דִּקְלִפּוֹת.

וְזֶהוּ: לְעֵת תְּשׁוּבַת הַשָּׁנָה לְעֵת צֵאת הַמְּלָכִים; שֶׁאָז יוֹצֵא מַלְכוּת דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהִיא בְּחִינַת דָּלֶ"ת, מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְנִתְבַּטֵּל כֹּחַ הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת דְּסִטְרָא־אָחֳרָא.

וְעִקָּר – לְבַטֵּל כֹּחַ מַלְכוּת עֲמָלֵק, כִּי הִיא כּוֹלֶלֶת הָאַרְבַּע מַלְכֻיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר כ"ד:כ'): רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק.

(ליקוטי מוהר"ן, קל"ה: ד')

וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה תָּלוּי בַּלֵּב

וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמואל־ב כג): הוּקַם עָל – עֲלֵהּ שֶׁל תְּשׁוּבָה (מו"ק טז:). וּתְשׁוּבָה הִיא אוֹתִיּוֹת תָּשׁוּב ה'. שֶׁנַּעֲשֵׂית מִדָּלֶת ה'. וְעִקַּר הַתְּשׁוּבָה תָּלוּי בַּלֵּב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו): וּלְבָבוֹ יָבִין וְשָׁב. וְזֶה בְּחִינַת: מִי זֹאת עוֹלָה – מִי עִם זֹאת עוֹלָה. עֲלֵהּ שֶׁל תְּשׁוּבָה – עֲלִיָּתָהּ שֶׁל תְּשׁוּבָה, עִם מִי.

וְזֶהוּ בְּחִינַת (יומא פו): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁמַּגַּעַת עַד כִּסֵּא הַכָּבוֹד, וְזֶה (שם:): גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה, שֶׁמְּקָרֶבֶת הַגְּאֻלָּה.

(ליקוטי מוהר"ן, מ"ט: ו')

וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה בָּא הַגְּאֻלָּה

וְשָׁמַעְתִּי בַּת־קוֹל שֶׁאוֹמֶרֶת, אוֹי לִי שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי – פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י: עַל הַגָּלוּת, הַיְנוּ, עַל־יְדֵי צִיצִית יְכוֹלִין לָבוֹא לַעֲצַת צַדִּיקִים, לִבְחִינַת אֱמֶת; וְעַל־יְדֵי אֱמֶת בָּאִים לֶאֱמוּנָה כַּנַּ"ל, וְעַל־יְדֵי אֱמוּנָה בָּא הַגְּאֻלָּה כַּנַּ"ל. וְזֶה שֶׁשָּׁמַע חֲרָטַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל הַגָּלוּת, כִּי הַצִּיצִית, שֶׁהֵם חֲמָרֵי חִוָּרָא, גָּרַם כָּל זֶה:

(ליקוטי מוהר"ן, ז': ו')

לָעֲתִיד יִתְגַּלּוּ כָּל הַחָכְמוֹת כְּשֶׁלְּתָן עָרוּךְ

וְזֶה פֵּרוּשׁ: "וְאֵלֶּה" – כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵלֶּה, מוֹסִיף. זֶה בְּחִינַת יוֹסֵף, בְּחִינַת שְׁמִירַת הַבְּרִית, בְּחִינַת צִיצִית. "הַמִּשְׁפָּטִים" – זֶה בְּחִינַת כָּלֶה זֶרַע אֱמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים י"ט:י'): "מִשְׁפְּטֵי ה' אֱמֶת"; שֶׁזּוֹכֶה לָעֲצַת צַדִּיקִים, לִבְחִינַת אֱמֶת. "אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם" – זֶה בְּחִינוֹת כַּד אִתְחַבַּר בַּהּ אֱמֶת, וְזֶה בְּחִינַת: הֶשְׁוּוּ אִשָּׁה לְאִישׁ; כִּי זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה הֵם בְּחִינַת הִתְחַבְּרוּת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה, וּבָזֶה תָּלוּי הַגְּאֻלָּה כַּנַּ"ל.

וְזֶה יָכוֹל שֶׁיִּהְיוּ הַתַּלְמִידִים לוֹמְדִים וְאֵין מְבִינִים – תַּלְמוּד לוֹמַר וְכוּ', עָרְכֵם לְפָנֵיהֶם כְּשֶׁלְּתָן עָרוּךְ – זֶה בְּחִינַת הַגְּאֻלָּה, שֶׁלֶּעָתִיד יִתְגַּלּוּ כָּל הַחָכְמוֹת כְּשֶׁלְּתָן עָרוּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו י"א:ט'): "וּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה". עַד כָּאן לְשׁוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל:

(ליקוטי מוהר"ן, ד': ו')

שֶׁמָּצִינוּ בְּדָנִיֵּאל שֶׁמְּרַמֵּז עַל סוֹף קֵץ הַגְּאֻלָּה

וְכֵן מָצִינוּ אֵצֶל הַנְּבִיאִים, שֶׁבְּעֵת שֶׁאָמַר הַנָּבִיא הַנְּבוּאָה הָיְתָה בְּרֶמֶז, וְלֹא הָיוּ מְבִינִים נְבוּאָתוֹ בְּפֵרוּשׁ עַל מָה מְרַמֵּז, וְאַחַר־כָּךְ כְּשֶׁנִּתְקַיְּמִים דִּבְרֵי הַנָּבִיא, הָיוּ יוֹדְעִין לְמַפְרֵעַ שֶׁנִּתְקַיְּמִים דִּבְרֵי הַנָּבִיא שֶׁהִתְנַבֵּא וְרָמַז עַל זֶה מִקֹּדֶם, וְהֵבִינוּ דִּבְרֵי הַנָּבִיא לְמַפְרֵעַ, שֶׁהִתְכַּוֵּן עַל זֶה.

וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדָנִיֵּאל, שֶׁמְּרַמֵּז עַל סוֹף קֵץ הַגְּאֻלָּה, וְעִתָּה הַדְּבָרִים סְתוּמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם (דניאל י"ב:ד'): סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם, כִּי אֵין אָדָם יוֹדֵעַ עַתָּה אֵיךְ מְרַמְּז שָׁם זְמַן הַגְּאֻלָּה; אֲבָל לֶעָתִיד, אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, כְּשֶׁיִּקַּיְּמִים הַדְּבָרִים וְיִגִּיעַ קֵץ הָאֱמֶת וְיָבוֹא מְשִׁיחֵנוּ, אָזַי יֵדְעוּ לְמַפְרֵעַ אֵיךְ שֶׁמְּרַמְּז בִּדְבָרָיו זְמַן הַקֵּץ. וְכֵן מָצִינוּ בְּכַמָּה נְבִיאִים.

(ליקוטי מוהר"ן, קפ"ו:א')

וְזֶה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת מָשִׁיחַ

וְזֶה בְּחִינַת הִתְגַּלּוּת מָשִׁיחַ, שֶׁאָזַי יִתְבַּטֵּל חֻמְרַת הַמָּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו ב':כ'): בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֱלִילֵי כַסְפּוֹ וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ. וְזֶה בְּחִינַת (איכה ד':כ'): רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה'.

וְכָל זְמַן שֶׁיֵּשׁ עֲבוֹדָה זָרָה זֹאת שֶׁל מָמוֹן בָּעוֹלָם – חֲרוֹן־אַף בָּעוֹלָם; וּכְפִי הַבִּטּוּל שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה זֹאת, כֵּן נִתְבַּטֵּל הַחֲרוֹן־אַף, בִּבְחִינַת: רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ ה', וְנִתְמַשֵּׁךְ חֶסֶד בָּעוֹלָם, בִּבְחִינַת (תהילים י"ח:נ"א): וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ.

וּכְשֶׁיִּתְגַּלֶּה חֶסֶד הַזֶּה, יִתְמַשֵּׁךְ הַדַּעַת, שֶׁהִיא בִּנְיַן הַבַּיִת, בִּבְחִינַת (שם ה): וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (פנחס דף רכ:): וּימִינָא דָּא זִמְנָא לְמִבְנָא בֵּי־מַקְדְּשָׁא, כִּי הַדַּעַת הוּא בִּחִינַת בַּיִת, כְּמַאֲמַר חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ברכות לג.): מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דֵּעָה, כְּאִלּוּ נִבְנָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ':

(ליקוטי מוהר"ן. י"ב: א')

עִקַּר כְּלֵי זֵינוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הוּא הַתְּפִלָּה

א כִּי עִקַּר כְּלֵי זֵינוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ הוּא הַתְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֹטֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו מ״ח:ט׳): וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ; וּמִשָּׁם עִקַּר חִיּוּתוֹ, וְכָל מִלְחַמְתּוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה וְכָל הַכְּבִישׁוֹת שֶׁיִּכְבֹּשׁ – הַכֹּל מִשָּׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם יא): וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת ה׳ וְכוּ׳ – זֶה בְּחִינַת חֹטֶם,

וְזֶה עִקַּר כְּלֵי־זֵינוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מח): בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ״י: תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים מ״ד:ז׳): כִּי לֹא בְקַשְׁתִּי אֶבְטָח וְכוּ׳ בֵּאלֹהִים הִלַּלְנוּ, בְּחִינַת וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ:

ב וְזֶה הַכְּלִי־זַיִן צָרִיךְ לְקַבֵּל עַל־יְדֵי בְּחִינַת יוֹסֵף, הַיְנוּ שְׁמִירַת הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים מ״ה:ד׳): חֲגוֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ. וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים קל״ב:י״א): מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסְאֶךָ – זֶה בְּחִינַת מָשִׁיחַ, בְּחִינַת תְּפִלָּה. אִם יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי, הַיְנוּ עַל־יְדֵי בְּחִינַת יוֹסֵף.

(ליקוטי מוהר״ן , ב׳: א׳)

וּמָשִׁיחַ הוּא כְּלוּל כָּל הַתְּפִלּוֹת

ד וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְקַשֵּׁר אֶת תְּפִלָּתוֹ לְצַדִּיק הַדּוֹר, וְהַצַּדִּיק יוֹדֵעַ לְכַוֵּן הַשְּׁעָרִים וּלְהַעֲלוֹת כָּל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה לַשַּׁעַר הַשַּׁיָּךְ, כִּי כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק הוּא בְּחִינַת משֶׁה־מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ: מֹשֶׁה, שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ, וּכְתִיב (בראשית מט): עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה – דָּא מֹשֶׁה (זוהר בראשית כה:).

וּמָשִׁיחַ הוּא כָּלוּל כָּל הַתְּפִלּוֹת, וּבְשֶׁבִיל זֶה יִהְיֶה מָשִׁיחַ מוֹרֵחַ וְדַאִין (כמו שאמרו רז״ל סנהדרין צג:), כִּי הַתְּפִלּוֹת הֵם בְּחִינַת חֹטֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו מח): וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ:

(ליקוטי מוהר״ן. ט׳: ד׳)

צַדִּיק הַדּוֹר הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ

וְהָעִנְיָן – כִּי כָּל צַדִּיק הַדּוֹר הוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מ״ט:י׳): עַד כִּי יָבֹא שִׁילֹה; הַיְנוּ מָשִׁיחַ. וְ״שִׁילֹה״ בְּגִימַטְרִיָּא ״מֹשֶׁה״. וְעַל־כֵּן קְרָאוּ הַתַּנָּאִים אֶחָד לַחֲבֵרוֹ מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (שבת קא:): מֹשֶׁה שַׁפִּיר קָאָמַרְתְּ.

וּכְשֶׁמְּחַדֵּשׁ דָּבָר בַּתּוֹרָה, אֲלוּ הַדְּבָרִים שֶׁל הַחִדּוּשׁ הֵם בִּבְחִינַת מֹשֶׁה מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר (וישב דף קצב:): וְרוּחַ אֱלֹקִים – דָּא רוּחָא דְּמָשִׁיחַ, מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם – הַיְנוּ הַתּוֹרָה. וְזֶהוּ שֶׁאָמַרְנוּ, כִּי הַחִדּוּשֵׁי תּוֹרָה שֶׁמְּחַדֵּשׁ, הֵם בְּעַצְמָם בִּבְחִינַת מָשִׁיחַ, כִּי שָׁם רוּחוֹ מְרַחֶפֶת. וְהַיְנוּ רוּחַ פִּיו, רוּחַ מְמַלְּלָא.

וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, כִּי מָשִׁיחַ סָבֵל מַרְעִין עֲבוּר כָּל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיהו נ״ג:ה׳): וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵינוּ. בְּכֵן כָּל צַדִּיק הַדּוֹר הוּא גַּם כֵּן סוֹבֵל יִסּוּרִין בִּשְׁבִיל כְּלַל יִשְׂרָאֵל, לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם, כִּי הוּא בִּבְחִינַת מָשִׁיחַ כַּנַּ״ל.

(ליקוטי מוהר״ן, קי״ח: א׳)

וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ

מִי שֶׁיָּכוֹל לְתַקֵּן, אַזַי צָרִיךְ לְתַקֵּן. וְצָרִיךְ לִרְאוֹת מַהוּת בְּחִינַת הָרַע עַיִן, כְּדֵי לֵידַע הַשֹּׁרֶשׁ שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן עַל יָדוֹ, כִּי יֵשׁ כַּמָּה בְּחִינוֹת רַע עַיִן. וּכְשֶׁנּוֹפֵל לְרַע עַיִן שֶׁל הִתְנַשְּׂאוּת, שֶׁעֵינוֹ צָרָה בְּהִתְנַשְּׂאוּת שֶׁל חֲבֵרוֹ, צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ בְּהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁל הַהִתְנַשְּׂאוּת, הַיְנוּ בְּשֹׁרֶשׁ הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת מָשִׁיחַ, וְהוּא שֹׁרֶשׁ הַמַּלְכוּת, בִּבְחִינַת (שמואל־א ב): וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ. וְהוּא בְּחִינַת טוֹב עַיִן, בִּבְחִינַת (שם טז): יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי, הַנֶּאֱמָר בְּדָוִד, שֶׁהוּא מָשִׁיחַ:

(ליקוטי מוהר״ן, נד: ד׳)

בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ תָּלוּי בִּקְרֻבַת הַצַּדִּיקִים

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, ה׳ אֵ־לֹהִים אֱמֶת. אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים הָאֱלֶּה שֶׁיֵּשׁ לָהֶם זֶה הַכֹּחַ. אַתָּה יָדַעְתָּ גְּדֻלָּתָם וּגְבוּרָתָם וְתִפְאַרְתָּם וְתָקְפָּם לָנֶצַח. וְעִצָּם כֹּחָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְהַמְשִׁיךְ אֲלֵיהֶם וּלְתוֹרָתָם הַקְּדוֹשָׁה וּלְדַרְכֵיהֶם וְעֵצוֹתֵיהֶם הַנִּפְלָאוֹת, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. וְכַמָּה טוֹבוֹת הָיוּ נִצְמָחִים עַל־יְדֵי־זֶה לָנֶצַח, כִּי תִּקּוּן כָּל הָעוֹלָמוֹת וּגְאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה הַמְעֻתֶּדֶת לָבוֹא, הַכֹּל תָּלוּי בָּזֶה, כִּי בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ תָּלוּי בִּקְרֻבַת הַצַּדִּיקִים.

(לקוטי תפילות, חלק א׳, ע׳)

מָלֵא רַחֲמִים, רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ, וּמַהֵר לְגָאֳלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ, רְאֵה כִּי אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב, רְאֵה אֶת עָמְּךָ מְרוּדִים מְאֹד בְּכָלָל וּבִפְרָט, הַבֵּט יָמִין וּרְאֵה וְאֵין עוֹזֵר לְשִׂמְאל וְאֵין סוֹמֵךְ, כִּי שָׁחָה לָעָפָר נַפְשֵׁנוּ דָּבְקָה לָאָרֶץ בִּטְנֵנוּ. קוּמָה עֶזְרָתָה לָנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ.

(לקוטי תפילות, חלק ב׳, נה)

וְיִכָּמְרוּ רַחֲמֶיךָ עַל בָּנֶיךָ וְתָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ מְהֵרָה וְיִגְאָלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה, גְּאֻלַּת עוֹלָם, וְאָז יִתַּקֵּן לָנוּ אֶת בְּחִינַת הַתֵּי״ת בְּתַכְלִית הַתִּקּוּ״ן בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, וְיִהְיֶה נִמְשָׁךְ הָאוֹת נו״ן מֵהַקְּנוּ״ת לְתֵי״ת וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִתֵּי״ת תִּקּוּ״ן. וְיִתְבַּטְּלוּ כָּל הַקְּנוּיוֹת מִן הָעוֹלָם וְיִתְהַפְּכוּ הַקְּנוּ״ת לְתִקּוּ״ן.

(לקוטי תפילות, חלק א קמ״ב:כא)

וּתְמַהֵר וְתָחִישׁ לְגָאֳלֵינוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה וְתָבִיא לָנוּ אֶת מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן סֶלָה:

(ליקוטי תפילות, חלק א קמ״ג:מג)

ליקוט פניני גאולה מתורת הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון זצוק"ל

אביו של כ"ק אדמו"ר הרבי מליובאוויטש

בזמנא דמלכא משיחא יגלה הקב"ה בעצמו רזין עמיקין

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלָּאָה רָזִין עֲמִיקִין דְּאוֹרַיְיתָא, בְּזִמְנָא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא, בְּגִין דְּמָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה' כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים(ישעיה יא). **וּכְתִיב,** (ירמיה לא) **וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת אָחִיו לֵאמֹר דְּעוּ אֶת ה' כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן:** (זהר ח"ג כג.)

ר' יהודה שבחינתו הוא חסד (כמ"ש לקמן בריש האד"ר בנצוצי אורות שם) הוא המנחם, שאם יסתלק ר' שמעון מבועי דחכמתא יסתמו כו', ואז כל עדת ישראל ישגו מפני כי "ונעלם דבר מעיני הקהל" דלית מאן דידעי לגלאה כו'. לא יהי'ה כך לעולם ח"ו, אלא יהי'ה חסד ה' שקב"ה יגלה רזין עמיקין דאורייתא בזמנא דמלכא משיחא. והיינו שהקב"ה עצמו יגלה, לא כמו שהי'ה מקודם שמשה [רבינו] גילה, ורשב"י גילה, הנה הם נסתלקו, ונסתתמו מעיינות החכמה. מה שאין כן בזמנא דמלכא משיחא יגלה הקב"ה בעצמו, והוא חי וקיים לעולם, אם כן לא יופסקו ויסתתמו עוד. הקב"ה הוא בחינת כתר, ומה יגלה רזין עמיקין דאורייתא. רזין עמיקין הוא היסודות (כי יסוד נקרא רזא בכ"מ) דאו"א עליונים, שהם עמיקין וסתומים, כי או"א נקראים נסתרות, והם עמיקין, ממעמקים, עמיקא דכלא, יסוד אבא, עמיקא דבירא יסוד אימא,...והוא הבחינה דתורה שעלי'ה אתמר אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, שהוא אאלפך חכמה אאלפך בינה, השעשועים יום יום דתורה. ואיך יכולים לקבל זה הוא בגין ד"מלאה הארץ דעה את ה'", "דעה את ה'" הוא בחינת דעת עליון, שדעת עליון הוא המחבר היסודות דאו"א עליונים, לכן יכולים לקבל הרזין עמיקין דאו"א עליונים.

כש"מלאה הארץ דעה את ה' – כולם ידעו אותי"

... הנה כשמלאה הארץ דעה את ה', דעת עליון, "לא ילמדו איש את אחיו ואיש את רעהו". אלא "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם". שהקטנים לא יקבלו מהגדולים, אלא יקבלו מפי הקב"ה בעצמו... ועוד למעלה יותר הרזין עמיקין שיגלה הקב"ה בזמנא דמלכא משיחא, הוא הטעמי תורה שעתה לא נתגלו, ולימות המשיח יתגלו כמ"ש "ישקני מנשיקות פיהו" וכפרש"י שם, והוא בחינת אורות העקודים היוצאים

מפה דא"ק, ועיין בלקוטי תורה בד"ה שה"ש דרוש הראשון ע"ש. ושם "לא ילמדו איש את אחיו" כו' כי הרי כל האורות עקודים בלי אחד, ולכן "כולם ידעו אותי", ואדרבה קדים קטנם לגדולם, כי בעקודים יצאה ונתגלה מתחילה המלכות עד שכתר באחרונה כמ"ש בע"ח וכידוע, א"כ קדים קטנם לגדולם.

... בזמנא דמלכא משיחא זמין קב"ה, א"ק, לגלאה רזין עמיקין, הוא בחינת עקודים שמפה דא"ק, ואז לא יהיה שום שבירה כלל, "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", מלכ"א משיח"א גימטריא ה"פ "מים"[=450] . "כמי"ם לי"ם מכסי"ם" גימטריא ה"פ "חסד"[=360], והוא בחינת מים, כי מים הם חסדים. והיינו עקודים שהוא בסוד החסדים, בחינת אברהם כמ"ש באוצ"ח. וזהו שאמר זה ר' יהודה דוקא שבחינתו הוא חסד.

(לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזוהר, ויקרא ע' רט - ריא)

ביאת משיח תלויה בתשובה

אורו של משיח יסוד, כי מה שנקרא משיח הוא ע"ש שנמשח בשמן, שמן הוא יסוד כמו שיסוד נקרא זית שמן. ומה גם שיש משיח בן יוסף דיסוד. ומה שנקט משיח באחרונה, הוא להורות שאורו של משיח יסוד, הוא המחבר את הה' אורות אור תורה, אור גיהנם, אור גן עדן, אור בית המקדש, חג"ת נו"ה, עם אור תשובה מלכות, וע"ד "כי כל בשמים ובארץ" דאחיד בשמיא ובארעא. גם נקט תשובה קודם משיח, כי ביאת משיח תלוי בתשובה, שצ"ל תשובה מקודם וכמאמר אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו'.

ודוק בלישנא שבמשיח נקט אורו של משיח ולא אור משיח כמו בהשאר אור תורה כו' אור תשובה, הוא כי הכח שיש ביסוד לחבר חג"ת נו"ה עם מלכות, כי כל בשמים ובארץ, הוא מפני ששרשו למעלה מהם שמגיע בדעת שלמעלה מהמדות, וכמאמר אין קישוי אלא לדעת, וכידוע בענין הלולב, (ולכן מזכירין בברכה רק לולב, "על נטילת לולב", כי הלולב כולל כולם ומחברם יחדו) ועיין בע"ח שער שבה"כ פ"ג ע"ש. לכן מייחס האור לו אורו של משיח, והוא אור הדעת המאיר ביסוד.

(לקוטי לוי יצחק, הערות לס' הזהר, ח"ג פרש' צו ע' ריט)

סוד ההעלם וההסתר הקודם לגילוי אור חדש

כשם שלמתן תורה בכלל הי'ה צ"ל מקודם גלות מצרים, שגלות נמשל לשינה כידוע, וצורך הגלות הי'ה כדי שיזכו למתן תורה כמ"ש (שמות ג, יב) "וזה לך האות בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה".

וכן למתן תורה דלוחות שניות (ראה תענית כו, ב) שביום הכיפורים, יש מקודם הנסירה שבראש השנה וז' ימי תשובה שאחריהם.

ובכלל לשמחת התורה, וגלוי׳ה שבשמחת תורה יש מתחילה ה״שמאלו תחת לראשי״ (שיר השירים ב, ו) שבעשרת ימי תשובה כידוע.

עד״ז בכל זמן כשמתגלה אור חדש יותר בתורה, ובפרט גילוי פנימיות התורה – תורת החסידות ע״י הגאולה די״ט כסלו, הי׳ה צ״ל מקודם ההסתר וההעלם דישיבתו [של אדמו״ר הזקן] במשמר.

וכל שהבחינה היא יותר גבוה, הנה ההסתר וההעלם שעלי׳ה הוא יותר דק ועמוק. כי כשם שלמתן תורה דעתה שנתגלה הנגלה דתורה, הנה על זה הי׳ה די ההסתר וההעלם דמצרים שהם מבני חם(בראשית י, ה), ואינם מזרע אברהם ויצחק.

מה שאין כן לגלוי פנימיות התורה, בחינת טעמי תורה, ״ישקני מנשיקות פיהו״(שיר השירים א, ב) שיתגלו ע״י משיח צדקנו במהרה בימינו אמן, צ״ל מקודם גלות אדום, שהוא יותר דק ועמוק, כי הוא עשו אבי אדום, שהוא גם כן מבני שם, מזרע אברהם ויצחק, ובבטן אחת עם יעקב, כי היות תומים(בראשית כה, כד).

ולתורה הנגלית הי׳ה מקודם קריעת ים סוף שנקרע לי״ב קרעים(מכילתא בשלח יד, טו), ולנסתר דתורה שע״י משיח צדקנו יהי׳ה מקודם קריעת הנהר לז׳ נחלים(ישעי׳ יא, טו), ועיין בלקו״ת בד״ה ״והניף ידו על הנהר כו׳״ ע״ש.

עד״ז יובן שלגילוי אור החסידות שהוא הבחינה היותר גבוה, התחברות ב׳ הבחינות יחד[קבלה ונגלה], הי׳ה צ״ל ההסתר וההעלם עוד יותר דק ועמוק מאותם שהם מסטרא דקדושה גופא מישראל. וע״ד כמו ביוסף שהי׳ה ההעלם וההסתר עליו מאחיו גופא שהיו צדיקים גמורים.

וכן במלכות דוד הקיימת לעולם, הי׳ה המונעו ומעכבו שאול שהי׳ה צדיק גמור בלי שום דופי כמארז״ל(יומא כב, ב).

ואימתי הוא גאולתו בי״ט כסלו, בי״ט דוקא הכולל ב׳ הבחינות די״ב דקריעת הים, וז׳ דהכאת הנהר, גם יחד.

(לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש ע׳ רכד)

המילה שלעתיד תהי׳ה בפנימיות הלב כדי שיתגלה פנימיות התורה

הנה לעתיד יתגלו הסודות ורזין דאורייתא, והוא ע״י המילה שתהי׳ה לעתיד לבוא כמ״ש (דברים ל, ו) ״ומל ה׳ אלקיך את לבבך״. המילה דעתה היא בחיצוניות הלב, כדי שיתגלה חיצוניות התורה הנגלה דתורה, והמילה שלעתיד תהי׳ה בפנימיות הלב כדי שיתגלה פנימיות התורה, ועיין ב[תניא]אגרת הקודש פרק ד׳ בד״ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ע״ש.

(לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזהר בראשית עמוד סד)

אורו של משיח -קודם בריאת העולם

רַבִּי חִזְקִיָּה חֲוָה יָתִיב קָמֵי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר רבי חזקיה היה יושב לפני רבי אלעזר, אָמַר לֵיהּ אמר לו, כַּמָּה נְהוֹרִין אִתְבְּרִיאוּ עַד לָא אִבְּרֵי עָלְמָא כמה אורות נבראו בטרם נברא העולם?. אָמַר לֵיהּ ז׳ אמר לו שבעה. וְאִלֵּין אִינּוּן ואלו הם: א אוֹר תּוֹרָה. ב אוֹר גֵּיהִנֹּם. ג אוֹר גַּן עֵדֶן. ד אוֹר כִּסֵּא הַכָּבוֹד. ה אוֹר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. ו׳ אוֹר תְּשׁוּבָה. ז׳ **אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ.** וְאִלֵּין אִתְבְּרִיאוּ עַד לָא אִתְבְּרֵי עָלְמָא ואלה נבראו עוד בטרם נברא העולם.

(זוהר ח״ג פרשת צו דף לד, ב)

אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, יסוד, כי מה שנקרא משיח הוא על שם שנמשח בשמן, שמן הוא יסוד, כמו שיסוד נקרא זית שמן. ומה גם שיש משיח בן יוסף דיסוד. ומה שנקט משיח באחרונה, הוא להורות שאורו של משיח יסוד, הוא המחבר את הה׳ אורות אור תורה כו׳ אור בית המקדש, חג״ת נו״ה, עם אור תשובה מלכות, ועל דרך כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא. גם נקט תשובה קודם משיח, כי ביאת משיח תלוי בתשובה שצריך להיות תשובה מקודם וכמאמר (סנהדרין צז, ב) אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו׳.

ודוק בלישנא, שבמשיח נקט **אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ**, ולא אור משיח כמו בהשאר אוֹר תּוֹרָה כו׳ אוֹר תְּשׁוּבָה. הוא, כי הכח שיש ביסוד לחבר חג״ת נו״ה עם מלכות, כי כל בשמים ובארץ, הוא מפני ששרשו למעלה מהם שמגיע בדעת שלמעלה מהמדות, וכמאמר (יבמות נג, ב) אין קישוי אלא לדעת וכו׳, לכן מייחס האור לו, **אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ**, והוא אור הדעת המאיר ביסוד.

גם יש לומר, הרי נקט משיח באחרונה (מפני טעם הנ״ל), ואם כן הוי אמינא שאור משיח הוא אור הז׳ מלכות, לכן נקט **אוֹרוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ**, ״**אוֹרוֹ**״, הוא, אור ו׳, היינו שאור ו׳ דהיינו יסוד הוא **שֶׁל מָשִׁיחַ** ולא אור הז׳.

(ליקוטי לוי יצחק, הערות לס׳ הזהר שמות-דברים ע׳ ריח ואילך)

תנא דבי רבי ישמעאל: בשכר שלשה אלה שנקראים **״ראשון״**, **זכו ישראל לשלשה ״ראשון״**:

א. זכו להכרית זרעו של עשיו. ב. ולבנין בית המקדש. ג. ולשמו של משיח, שכולם נקראים **״ראשון״**:

להכרית זרעו של עשיו שנקרא ״ראשון״, **דכתיב** [בראשית כה כה] **״ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער״. ב. ולבנין בית המקדש** שנקרא ״ראשון״, **דכתיב** [ירמיה יז יב] **״כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו״. ג. ולשמו של משיח** שנקרא ״ראשון״ - **דכתיב** [ישעיה מא כז] **״ראשון לציון הנה הנם״**.

(פסחים ה, א)

גאולה העתידה באתערותא דלעילא מצד עצמו בלי שום זכות

...כמו שגאולת מצרים היתה באתערותא דלעילא מצד עצמו בלי שום זכות, כמ"ש (שיהש"ר ב, ח) "קול דודי הנה זה בא", באתערותא דלעילא מצד עצמו בחודש הראשון, שהוא חודש ניסן, כמו כן הגאולה העתידה תהיה בניסן שיבא הקב"ה כמו שבא מצרים שנגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו, כמ"ש "ועברתי בארץ מצרים " כו', וכמאמר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, ויכרת זרעו של עשו, כמו שנאבדו המצרים, ויבנה בית המקדש ע"ד כמו שהוקם המשכן בניסן, ויבוא משיח כמו שמשה גאלם ממצרים כמ"ש "וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים" שקאי על משה, באתערותא דלעילא מצד עצמו בלי שום זכות.

אפילו כשישראל לא קיימו תורה ומצוות

...אך המד"ר דפ' בא מירי באתערותא דלעילא מצד עצמה בלי שום אתערותא דלתתא כלל, פירוש, שמה שיפרע הקב"ה מעשו, ויבנה בית המקדש, ויביא משיח, יהי'ה זה באתערותא דלעילא מצד עצמו אפילו כשישראל לא קיימו תורה ומצוות. וכמ"ש "ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך", שלא יש שום אתערותא דלתתא. כי אפילו אם לא יהי'ה אתערותא דלתתא, מ"מ באתערותא דלעילא מצד עצמה, יפרע הקב"ה מעשיו, ויבנה בית המקדש, ויבוא משיח, ובחינה זו דאתערותא דלעילא מצד עצמו הוא מעתיק וכו, שמשם הוא האתערותא דלעילא כנ"ל.

(ליקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד קד ואילך)

גאולת מצרים היתה ע"י סרח בת אשר

"אשר" – בחינת תענוג, הוא ע"ד כמו יצחק מלשון צחק ותענוג. וידוע שאשר רומז על בינה עלמא דאתי ע"ד כמו יצחק. וע"י בחינת אשר היתה גאולת מצרים. כי הרי סרח בת אשר היא שבישרה ליעקב שיוסף חי הוא, והיא שהשלימה למנין הע'[70] נפש ..., והיא היא שהראתה למשה היכן יוסף קבור שאז לקח משה את עצמות יוסף עמו, והיתה יציאת מצרים, ובלי זאת לא היתה הגאולה. הרי שיציאת וגאולת מצרים היתה ע"י בחינת אשר דוקא.

(לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש ע' תיט)

הגאולה העתידה ע"י בחינת "אשר" – הפצת פנימיות התורה

ענינו של אשר הוא – "מאשר **שמנה** לחמו והוא יתן מעדני מלך"(ויחי מט, כ), "וטובל **בשמן** רגלו", כפירוש רש"י (ויחי שם) : "מושך שמן כמעין".

והנה, ענין ה"שמן" **בתורה** – קאי על **פנימיות** התורה, ונמצא שענינו של אשר הוא – "**מושך שמן כמעין**", כלומר, הפצת המעיינות דפנימיות התורה חוצה, עד לחוצה שאין חוצה הימנו, "שתהא **ארצו** מושכת שמן כמעין" (פרש"י ברכה שם).

ומבואר בלקוטי לוי יצחק הנ"ל, ש"ע"י בחינת אשר היתה גאולת מצרים, כי הרי סרח בת אשר היא שבישרה ליעקב שיוסף חי הוא . . והיא היא שהראתה למשה היכן **יוסף** קבור, שאז לקח משה את עצמות **יוסף** עמו, והיתה יציאת מצרים, ובלי זאת לא יכלו לצאת ממצרים (שהרי השבע השביע יוסף על זה), הרי שיציאת וגאולת מצרים היתה ע"י בחינת אשר דוקא.

ויש לומר, שכן הוא בנוגע לגאולה העתידה ("כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות") – שע"י העבודה ד"יפוצו מעינותיך חוצה", הפצת בחינת ה"שמן" שבתורה, ענינו של "אשר" – קא אתי מר דא מלכא משיחא (ראה אגה"ק דהבעש"ט נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו, ובכ"מ).

(לקוטי שיחות חלק כו ע' 316 – 317)

הִגְדִּיל עָלַי עֲקֵב – עקבי משיחא נגדלו ונתארכו...

ויל"פ עוד "הִגְדִּיל עָלַי עֲקֵב", הוא מה שנתגדל העקב דמלכות דהיינו, הוד דמלכות שבו הוא אותיות ק"ץ, שנחשב לאלף, משא"כ עד הוד, הוא רק מספר עשיריות (בא"ט ב"ח ג"ז בכח"ב, ואפילו בד"ו דדעת דמלכות שהוא גבורות) **ומאות** (בי"צ כ"פ ל"ע מ"ס דחג"ת נצח דמלכות) **ובהוד** נתרבו הגבורות ביותר שנעשה הק"ץ מספר אלף. ומה שנעשה מספר אלף הוא שהצ' פשוטה נחשב לט' מאות, זהו "הגדיל עקב", עק"ב מספרו קע"ב, ו"הגדיל עקב" הוא שנעשה עקב במילוי עי"ן קו"ף בי"ת שעולה תשכ"ח, עק"ב עם תשכ"ח הוא מספר ט' מאות. ונעשה קץ כל בשר, קץ הימים, תוקף הדינין ביותר. "נתנני שוממה כל היום דוה", משך זמן הגלות שמתארך ביותר ואין בן דוד בא עדיין, שעקבי דמשיחא הם נעשו גדולים ביותר, ע"ז ג"כ רומז "הגדיל עקב" מה שנגדלו ונתארכו עקבי דמשיחא, וגם "הגדיל עקב" הוא מה שעק"ב [172] שנה קודם כלות אלף הרביעי נחרב הבית. ומי עשה זה "איש שלומי", יסוד ז"א, כי הגבורות למלכות, גם להודה נמשכים מיסוד ז"א.

(ליקוטי לוי יצחק, חידושים וביאורים לש"ס, סנהדרין, ע' קפב – קפג)

זכו לשמו של משיח

...ע"י ביום הראשון דלולב ומיניו, בחינת אוירא, זכו לשמו של משיח. משיח י"ל שרשו מאוירא, וזהו שעל משיח נאמר "ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'", הכל בחינת רוח. ששורה עליו בחינת רוח, רוח הוא אויר, והיינו **אוירא**. (ועיין במד"ר איכה פ"א סנ"א, אתיין רוחין ועלעולין טענוני' ואזלין לתון ע"ש. הרי שרוחות דוקא נשאו את משיח, והיינו אוירא בחינת רוח). ועל משיח נאמר "והריחו ביראת ה'", דמורח ודאין. ריח ורוח הוא ענין אחד, דהיינו אוירא, ועיין בלקו"ת בד"ה לריח שמניך ע"ש.

וע"י הד' מינים שבלולב זוכים למשיח שנאמר בו ד"פ רוח. וזהו ג"כ מה שנאמר לימות המשיח, "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", דעת את ה', היינו דעת דעתיק **שבאוירא.** (ואימתי בן דוד בא, אינו ידוע, והוא בא בהיסח הדעת, היינו כי באוירא מאיר רדל"א...וזהו שאינו יודע אימתי יבוא, ובא בהיסח הדעת, מבחינת רישא דלא אתידע שבאוירא).

ד' דעות בשמו של משיח

ודקדוק הלשון **לשמו של משיח**, לשמו דוקא, ולא אמר למשיח, או לביאת המשיח, י"ל כי הנה יש ד' שמות למשיח, כדאיתא בסנהדרין דצ"ח, דבי ר' שילא אמרי **שילה** שמו, שנאמר "עד כי יבוא שילה", דבי ר' ינאי אמרי **ינון** שמו, שנאמר "יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו. דבי ר' חנינה אמרי **חנינה** שמו, שנאמר "אשר לא אתן לכם חנינה", וי"א **מנחם** בן חזקי'ה שמו, שנאמר "כי רחק ממני מנחם משיב נפשי" וראי'ה על בן חזקי'ה י"ל כי ר"ת **מנחם משיב נפשי גימטריא חזקי'ה** וס"ת גימטריא **בן**). הרי שיש ד' דעות בשמו איך הוא. (ומה שבמד"ר איכה פסוק "כי רחק ממני מנחם משיב נפשי", יש עוד דעות דצמח שמו, והוי'ה שמו, הנה הדעה דצמח שמו הוא כמו הדעה דמנחם שמו, כדאיתא במד"ר שם, דחושבני' דדינמנחם=138] כחושבני' דדין[צמח=138]. והדעה דהוי' שמו הוא ע"ד הדעה שינון שמו, וכמ"ש במהרש"א כאן. והדעה דרבנן בגמרא דסנהדרין דחיוורא דבי רבי שמו, הפירוש הוא שהוא מעונה בצרעת כמ"ש "נגוע מוכה" כו', אבל לא שזהו שמו, רק הענין שהוא מוכה בצרעת. והדעה שבמד"ר שם דדוד שמי', הפירוש שהוא אתא מבית דוד). וכל הדעות אמת הם, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. וכל הד' שמות נרמזו בשם **משיח**, שהוא ר"ת **מנחם**, **שילה**, ינון, **חנינה**. וזהו שאמר **לשמו של משיח**, לשמו דוקא, היינו, שבשכר נטילת הד' מינים שבלולב שביום הראשון יזכו להד' שמות של משיח, שנקרא ראשון.

(לקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל, מס' פסחים ה, א. ע' קו וראה עוד שם בהמשך ע' קח)

ונסיים במה שכתב הצדיק לבנו הגדול, **כ"ק הרבי מליובאוויטש** באחת מאגרותיו אליו:

"ובכן, יטהר הקב"ה את לבנו ויטע בתוכנו מאור תורתו של אבינו רבינו הגדול והקדוש [אדמו"ז בעל התניא] ליראה את ה' אלקינו וללכת בדרכיו ואורחותיו דבחי' כל ארחות ה' חסד ואמת שעליהם אמר יעקב מכל החסדים ומכל האמת, לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה ממש, בגוף ונפש יחד, בגו"ר, בכל טוב גשמי ורוחני יחד. ויעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש ע' רכד)

קיצור ליקוטי "בשורת הגאולה"

קטעי שיחות גאולה ומשיח מוגהות
משנת תש"ן – תשנ"ב אודות תקופתנו
מכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל מליובאוויטש

ענוים הגיע זמן גאולתכם

כבר נתקיימו כל הסימנים של חז"ל על סוף זמן הגלות וזמן הגאולה, כולל הסימן שבילקוט שמעוני, (שנתפרסם לאחרונה): "א"ר יצחק שנה שמלך המשיח מגלה בו כל מלכי האומות מתגרין זה בזה, מלך פרס מתגרה במלך ערבי והולך מלך ערבי ליטול עצה מהם כו', וכל אומות העולם מתרעשין ומתבהלים ונופלים על פניהם ויאחוז אותם צירים כצירי יולדה, וישראל מתרעשין ומתבהלין ואומרים להיכן נבוא ונלך להיכן נבוא ונלך, ואומר להם בני אל תתיראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם, מפני מה אתם מתיראים אל תיראו הגיע זמן גאולתכם, ולא כגאולה ראשונה גאולה אחרונה, כי גאולה ראשונה היה לכם צער ושעבוד מלכויות, אבל גאולה אחרונה אין לכם צער ושעבוד מלכויות אחריה. (ואח"כ ממשיך בילקוט): שנו רבותינו בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר: ענוים הגיע זמן גאולתכם".

כן תהיה לנו, שמלכתחילה אין מה להתבהל, כי כבר ישנה ההבטחה ש"אל תיראו (גם מלשון הבטחה), הגיע זמן גאולתכם", וכן תהיה לנו, שמשיח צדקנו יבוא בופעל מיד ויעמוד מיד על גג בית המקדש ומכריז ומשמיע, שמשיח כבר הגיע! אמן כן יהי רצון.

(משש"פ ראה, מבה"ח אלול, וכן בדומה פרשת נצבים-וילך כ"ב אלול ה'תש"ן)

אליהו הנביא בא לטבריא בפועל ממש כל יום

...דכיון שמשיח יכול לבוא בכל יום, "אחכה לו **בכל יום** שיבוא", ואליהו הנביא צריך לבשר ביום שלפני זה על ביאת המשיח – הרי אליהו הנביא בא לטבריא **בפועל ממש כל יום** ומבשר על ביאת המשיח (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב ד"אחכה לו בכל יום שיבוא", – גם לאלו שאין אומרים זאת בדיבור (כמנהג חב"ד), אלא חושבים על זה, ובפרט כאשר אומרים במזמור תהלים הידוע "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו".

(משיחת יום ד' פ' "ברכה", ז' תשרי תנש"א)

נסים ונפלאות ברחבי העולם – מסימני הגאולה

בתקופתנו זו מתרחשים ברחבי העולם נסים ונפלאות (עד ל"נפלאות גדולות"(תהלים קלו, ד), ולא רק באופן ד"לעושה נפלאות גדולות **לבדו**", ש"אין בעל הנס מכיר בניסו"(נדה לא, א), אלא גם) באופן גלוי לעין כל – מעין ודוגמת והכנה לנסים ונפלאות דגאולה העתידה לבוא תיכף ומיד, עלי'ה נאמר(מיכה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים **אראנו נפלאות**".

ולדוגמה:

במדינות גדולות וחזקות הולכים ומשתנים סדרי השלטון והמשטר לטוב, טוב צדק ויושר, מעין ודוגמת והכנה **לתיקון ושלימות העולם** בימות המשיח, כולל בנוגע לבני ישראל – נתינת חופש בכל הקשור לעניני יהדות, תורה ומצוותי'ה, עד ליציאתם של מאות אלפי יהודים לחירות – מעין ודוגמת והכנה **לקיבוץ גלויות** (בבחינת טועמי'ה חיים זכו") בימות המשיח.

רבותינו דרשו את הענין על מלך המשיח

המאורעות במפרץ הפרסי – **מסימני הגאולה**, כמארז"ל (ב"ר פמ"ב, ד) בנוגע ל"מלכויות מתגרות כו'", ... ולאידך – בימים אלה התאספו אומות העולם (שבעים אומות) באופן ד"רגשו גוים ולאומים יהגו"(תהלים ב, א), לטעון לישראל "לסטים אתם כו'", לא רק בנוגע לעזה או שומרון, אלא גם (ולכל לראש) בנוגע ליהודה כולל **ירושלים**, עיר הבירה של ארץ ישראל ...

ויש לומר ההסברה בזה (שמאורע בלתי-רצוי זה אירע דוקא בתקופה שבה רואים נסים גלויים) – ע"ד האמור לעיל שהסדר בעולם הוא באופן של העלם וחושך, ורק אח"כ נעשה גילוי האור, ומזה מובן שאין להתפעל מזה ש"רגשו גוים ולאומים יהגו", כיון שאין זה אלא "**ריק**" (כסיום הכתוב), "כל ריגושן .. לריק", כיון ש"יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו"(שם, ד), ... ויש לומר יתירה מזה – שהענין ד"רגשו גוים ולאומים יהגו" גופא הוא **מסימני הגאולה**, כמו שכתב רש"י ש"רבותינו דרשו את הענין על **מלך המשיח**".

(משיחות שבת בראשית (אסרו-חג ששמע"צ ושמח"ת) תנש"א)

מלכויות מתגרות זו בזו צפה לרגליו של משיח

...כשרואים המאורעות שבתקופה האחרונה בנוגע ל"תולדות ישמעאל" (שבסיום פרשתנו) – אשר, נוסף לכך שכללות הענין ד"מלכויות מתגרות זו בזו" הוא מסימני הגאולה, כמארז"ל "אם ראית מלכויות מתגרות זו בזו צפה לרגליו של משיח", הרי זה בהדגשה יתירה בנוגע ל"**תולדות ישמעאל**" , כדאיתא בילקוט שמעוני "שנה שמלך המשיח נגלה בו .. מלך פרס מתגרה **במלך ערבי** .. כל אומות העולם מתרעשים ומתבהלים"(כפי שרואים במוחש הבלבול דאומות העולם שלא יודעים מה לעשות, ומחפשים עצות שונות כו') והקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם

.. הגיע זמן גאולתכם", וממשיך, ש"מלך המשיח .. עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר: ענוים הגיע זמן גאולתכם" – כפי שהכריזו ומכריזים במיוחד לאחרונה.

(משיחות ש"פ חיי שרה כ"ב מרחשון תנש"א)

בזכות לימוד זכות נגאלים

...הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"(סנהדרין צז, ב), עוד בזמן הגמרא, ועל אחת כמה וכמה לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה **ועדיין לא בא** ... ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"(זוהר ח"א קכט, א) מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא (קדושין מט, ב) שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור) אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא **תיכף ומיד ממש**, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, הרי זה גם **פסק-דין של כמה וכמה רבנים ומורי הוראה בישראל**, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"(נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב), הרי, פסק-דין זה בבית-דין של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את בית דין של מעלה, **וכן יקום!**

לחזק ולעודד את רוחם של בני ישראל

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בבית המקדש, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות", ולאחרי כל הגזירות והשמדות רחמנא ליצלן ור"ל שסבלו בני ישראל באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוך בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל" אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשיתי לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם"!

ובדורנו זה (...) צריכה להיות עיקר ההדגשה .. בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני-ישראל .. כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא", וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התורה ומצוות, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש".

(משש"פ ויחי עשרה בטבת יהפך לשמחה תנש"א)

מוכנים לקבל פני משיח צדקנו

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו **בסוף זמן הגלות**, לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין", וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים", ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו.

משיח צדקנו "עומד אחר כתלנו" ו"הנה זה בא"

גם לאחרי קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני **ישראל**" היא בעצם **למעלה מגלות**, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות הרי זה באופן ד"**הבאים** מצרימה", "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם" בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממשה רבינו שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ... ולכן יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ישראל ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן דחדש ממש "**פקד פקדתי אתכם**", ומשיח צדקנו "עומד אחר כתלנו" ו"הנה זה בא", ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התורה ומצוות, **כפסק-דין הרמב"ם** (....) שע"י מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?!

ע"פ האמור לעיל ע"ד הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: **היתכן שמבלי הבט על כל הענינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?! . . . דבר שאינו מובן כלל וכלל!**

ותמיהה נוספת – שמתאספים עשרה (וכו"כ עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד, ולא מופרך אצלם, רחמנא ליצלן, שמשיח לא יבוא בלילה זה, וגם מחר לא יבוא משיח צדקנו, וגם מחרתיים לא יבוא משיח צדקנו, רחמנא ליצלן!!

אילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת

גם כשצועקים "עד מתי" – הרי זה מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים **באמת**, בודאי ובודאי שמשיח כבר הי'ה בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, לא הועיל, והרא'ה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בעניני עבודת השם.

עשו כל אשר ביכלתכם להביא בפועל את משיח צדקנו

הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור הענין אליכם: **עשו כל אשר ביכלתכם** – ענינים שהם באופן דאורות דתוהו, אבל, בכלים דתיקון – **להביא בפועל את משיח צדקנו בפועל ממש!**

ויהי רצון שסוף כל סוף ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמו שכתוב (תשא לד, ט)"כי עם קשה עורף הוא(למעליותא, ולכן) וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

...ואני את שלי עשיתי, ומכאן ולהבא תעשו אתם כל אשר ביכלתכם.

ויהי רצון שימצא מכם אחד, שנים, שלשה, שיטכסו עצה מה לעשות וכיצד לעשות, ועוד והוא העיקר – שיפעלו שתהי'ה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, קיכף ומיד ממש, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת אור ליום ועש"ק פרשת שמיני, כ"ח ניסן תנש"א)

אחריות להביא את משיח צדקנו

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!

ומזה מובן, שאין מקום כלל אשר במקום לפעול בעצמם יסמכו על אחרים או יטילו את העבודה על אחרים, אלא שזו היא העבודה דכל אחד ואחת, כל אחד ואחת צריך לעשות בעצמו את העבודה "לשמש את קוני", ...ובודאי יש לו הכוחות על זה.

במה מתבטאת עבודה זו – הרי זה גם כן בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור ... וכל זה - מתוך הצפיה והתשוקה וכו' חזקה להגאולה – "אחכה לו בכל יום שיבוא", כפי שאומרים בכל יום בתפילה:"ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ו(בימי החול) – את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח".

(משיחות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תנש"א)

לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו

מדובר ומודגש ביותר בזמן האחרון ממש על דבר הצורך בפעולתו של כל אחד ואחד מישראל לעשות כל התלוי בו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש תיכף ומיד ממש, - כיון שבימינו אלה ממש (...) "**כלו כל הקיצין**" ("קץ הימים" ו"קץ הימין") **כפשוטו ממש**, ובודאי שתיכף ומיד בא משיח צדקנו, וכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר "**הנה זה** (מלך המשיח) **בא**", שכבר בא (בלשון עבר) ברגע שלפני רגע זה.

משיח נמצא בעולם בזמן ומקום הגלות ומצפה להתגלות

משיח נמצא בעולם בזמן ומקום הגלות, ובמצב של גלות, שסובל תחלואי הגלות [כהמשך הגמרא "אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש", "אם משיח מאותן שחיין עכשיו ודאי היינו רבינו הקדוש, דסובל תחלואים וחסיד גמור הוה"], **ומצפה בקוצר רוח ובכליון עיניים להתגלות** (מההעלם בזמן ומצב הגלות), דמלך המשיח גואל את ישראל בגאולה האמיתית והשלימה שאין אחריה גלות, כפס"ד הרמב"ם "יעמוד מלך מבית דוד וכו'".

דרושה ההשתדלות האחרונה להבאת הגאולה

... בהמשך האמור לעיל בנוגע להתגלות וביאת המשיח:

... והשאלה היא: כיון שכבר נסתיימו "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"(תניא רפל"ז) – **מהי ה"דרך ישרה"** (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) **שיבור לו האדם** (כללות בני ישראל) **...כדי לפעול התגלות וביאת המשיח?**

... וביאור ה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח ע"י **"מלכות שבתפארת"** – בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה("סוף לבושיו") של כל אחד ואחד מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה (...) ע"י "מלכות **שבתפארת**", כלומר, ענינו של המשיח (מלכות) **כפי שהוא בתורה** (תפארת).

לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה

... ובפשטות:"תפארת" – הוא ענין לימוד התורה, ומלכות שבתפארת" – הוא **לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה** שנתבארו בריבוי מקומות, - בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים . . שכל הספרים מלאים בדבר זה") **ובתורה שבעל פה**, בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) **ובמדרשים**, וגם – **ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר** (ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר כו' יפקון בי' מן גלותא ברחמים"), ובפרט בתורת החסידות (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא), בתורת רבותינו נשיאינו, ובפרט בתורתו (מאמרים וליקוטי שיחות) **של נשיא דורנו** – מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח,... שילמד לכל העם פנימיות התורה ... וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה ("מלכות שבתפארת") היא ה"דרך ישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים

ועל של פועל באתי – ובודאי יעוררו ויפרסמו בכל מקום ומקום:

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד – על כל אחד ואחת מישראל (האנשים – הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד פום שיעורא דילי') להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב שהלימוד יהיה (ברבים) בעשרה, כי, נוסף על המעלה ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם", יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב, שעי"ז הולכת וגדלה ההשתוקקות והצפיה לביאת המשיח.

ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצות הצדקה (כללות כל המצוות) ש"מקרבת את הגאולה".

וכדאי ונכון לקשר ההוספה **בצדקה** עם ההוספה **בתורה** בעניני משיח וגאולה – עי"ז שההוספה לצדקה היא מתוך **כוונה** לקרב ולזרז את הגאולה, כיון שכוונה זו כשלעצמה היא **חלק מלימוד התורה בעניני הגאולה** – הלימוד (במחשבה – מזמן לזמן) דמאמר חז"ל "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".

(משיחות ש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר תנש"א)

הגאולה באה דוקא ע"י העבודה בגלות

הגאולה באה דוקא ע"י העבודה בגלות, לגלות את אלופו של עולם (אף) ב"גולה", שדור זה זה דור אחרון בגלות, יהיה הדור הראשון דהגאולה. והקב"ה עוזר שרואים במאורעות האחרונים בעולם איך שהעולם בעצמו מסייע ומביא לגאולה.

והענין בפשטות הוא ...שכל יהודי צריך להוסיף ב"מעשינו ועבודתנו" בכלל שמביאים את הגאולה, כולל ובמיוחד ...בלימוד התורה בעניני הגאולה, בתורה שבכתב (שכל הספרים מלאים בדבר זה), ותורה שבעל פה, משנה וגמרא ומדרשים וכו'.

(משש"פ אחרי – קדושים, יג אייר ה'תנש"א)

פעולות למהר את הגאולה

... בנוגע לפעולות שבני ישראל צריכים לעשות בכדי למהר עוד יותר את הגאולה.

בנוסף לפעולות בחלקו בעולם, עד בכל העולם, לגלות איך שהקב"ה הוא אלופו של עולם – בהעולם ובכל דבר בעולם, ובפרט ע"י שמשתמשים בכל עניני העולם "לשם שמים" ול"דעהו", כך שכל דבר בעולם מגלה "כבודו" של הקב"ה – צריכה להיות גם הוספה מיוחדת באולפנא ולימוד התורה, ובמיוחד בפנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות, באופן של הבנה והשגה, בחכמה בינה ודעת, וגם - להשפיע על אחרים סביבו, ע"י הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות.

(משיחות ש"פ אמור, כ' אייר תנש"א)

עי"ז מזרזים וממהרים ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא

... ובפשטות – התחדשות והוספה בלימוד התורה מתוך חיות ותענוג עד שמחדש חידושים בתורה, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע להפעולה על הזולת, "העמידו תלמידים

הרבה", כידוע, "כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש בתורה הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר, כפי שורש נשמתו, **ומחוייב בדבר**", כולל ובמיוחד – התחדשות והוספה בלימוד והפצת פנימיות התורה שנתגלתה בתורת החסידות, מעין ודוגמא ו"טעימה" מתורתו של משיח ("טועמיה חיים זכו"), שלכן עי"ז מזרזים וממהרים ופועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

(משיחות ש"פ נשא, י"ב סיון תנש"א)

העולם כבר מוכן ומסייע לצמיחת הגאולה!

העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי- באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזה מלובש בכלים דלבושי הטבע - יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו....על אחת כמה וכמה עכשיו, כאשר כבר בטלו כמה וכמה מהמניעות ועיכובים [וכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב], ואדרבא – בעולם עצמו רואים את הניסים ונפלאות שמתרחשים בפרט בשנים האחרונות ...הנה כבר הגיע הזמן, דהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, עד לניסים ונפלאות דגאולה האמיתית והשלימה – הרי זה חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה.

(משיחות פרשת קרח, ג' תמוז ה'תנש"א)

"לחיות עם הזמן" דימות המשיח

... וע"ד המדובר בתקופה האחרונה בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח – לא (רק) בתור "סגולה" למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל "לחיות" בעניני משיח וגאולה, "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, עי"ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחודר גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש"הנה זה (המלך המשיח) בא".

... ובנוגע לפועל - ...רואים שישנו קושי להחדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה . . והעצה לזה – ע"י **לימוד התורה** בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) **לשנות** טבע האדם, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו **מחוץ** לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל **לחיות** בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה משיח בא".

(משיחות ש"פ בלק, י"ז(טוב) תמוז תנש"א)

הדבר היחידי שאליו מחכים ...– "עד מתי"?!

בעמדנו באלף הששי עצמו, לאחרי "חצות" האלף, לאחרי שנת הת"ק, ולאחרי הקצים השונים שכבר עברו, בשנת תר"ח ובשנת תרס"ו, עד – ההכרזה של נשיא דורנו "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה" (בשנות תש"א – תש"ג), אשר בשנים אלו ניתוסף יותר ויותר בגילוי פנימיות התורה, ובהמשך השנים ניתוסף בזה עוד יותר ויותר, עד הפצת המעיינות חוצה בכל קצוי תבל, אפילו בפינה נידחת בעולם,...

...כבר סיימו כל הענינים, ובית המקדש עומד מוכן למעלה, ועד"ז בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כבתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח לכל יהודי, הדבר היחידי שאליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה, ועוד בקשה ותביעה ותזכורת :**"עד מתי"?!**...ועי"ז הוא פועל שמשיח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת, ולוקח את כל היהודים כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי.

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, ת"ב נדחה, יו"ד ו"א אב תנש"א)

נמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה

כיון שנמצאים על סף הגאולה האמיתית והשלימה שבה יהיו כל הענינים באופן של בלי גבול – צריכה להיות ה"טעימה" (...) מהבלי גבול דהגאולה, ע"י ההוספה בעניני התורה ומצוות באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ובפרטיות יותר – הוספה בלימוד התורה ("מוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה") הן נגלה דתורה והן פנימיות התורה, כולל לימוד עין יעקב, אגדה שבתורה, ש"רוב סודות התורה גנוזין בה"(תניא אגה"ק סכ"ג), ועוד ועיקר, לימוד פנימיות התורה, כדברי האריז"ל (שיום ההילולא שלו בחמישה מנחם-אב) ש"בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"(שם סכ"ו), ובמיוחד לאחרי שנתבארה בתורת החסידות באופן ששייך להבנה והשגה דכאו"א מישראל, והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני **הגאולה** – הן בנגלה דתורה, ובפרט בספרו של הרמב"ם שכולל גם ההלכות ששייכות לזמן הגאולה, כמו הלכות בית הבחירה (שלמדום זה עתה בימי בין המיצרים), וכן הלכות מלכים ומלחמותיהם ומלך המשיח, והן בפנימיות התורה, שנוסף לכך שכללות הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה, "בהאי חיבורא דילך (תורתו של רשב"י) . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי", יש עילוי מיוחד בלימוד החלקים דפנימיות התורה שמבארים עניני הגאולה.

ומה טוב – שלימוד זה יהיה באופן ד"עשרה (ציבור) **שיושבים** (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של "עסק") **בתורה**"(אבות פ"ג מ"ו).

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב תנש"א)

העבודה דבני-ישראל היא למהר את הגאולה

ענין שהזמן גרמא – הגאולה האמיתית והשלימה, כמדובר כמה פעמים ובפרט לאחרונה, דמכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", וע"פ כל הסימנים הרי "הנה זה (משיח) בא"(שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ), לכן עסוקים תמיד במחשבה ודיבור אודות הגאולה, ומחפשים לקשר את כל הענינים דזמן זה עם הגאולה – והעבודה דבני-ישראל היא **למהר** את הגאולה.

...הדבר היחידי שנשאר הוא – ה"תנועה אחת" של הקב"ה, שיוציא את בני ישראל מהגלות ויביאם אל ארץ הקודש ... ולכן מבקשים וצועקים יהודים עוד הפעם ועוד הפעם – ועכשיו עוד יותר בתוקף מבזמן העבר – **"עד מתי"**?!

...יש בכוחו של יהודי לעורר עצמו ולעורר יהודים אחרים, ובעיקר לעורר כביכול את הקב"ה – ש"בואו ונחשוב חשבונו של עולם": לפי כל החשבונות (שהקב"ה הראה בתורתו ובהניסים שהוא עושה בעולם) הי'ה צריך הקב"ה כבר מזמן להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו...

... כיון שכבר סיימנו את כל הענינים ד"מעשינו ועבודתינו", ובמילא צועקים ותובעים **"עד מתי"**?! (כמדובר לעיל) – נשאלת מיד השאלה הרעשנית: כיון שכבר סיימנו את כל הענינים – כיצד יתכן, אם כן, שמשיח צדקנו עדיין לא בא?!...

(משיחות ש"פ עקב, כ"ג מנחם-אב, מבה"ח אלול תנש"א)

היום ממש רואים בעיני בשר ברכת הגאולה האמיתית והשלימה

יש לפרסם ולעורר בכל מקום ומקום על דבר העבודה המיוחדת דחודש אלול המרומזת בחמשת הראשי-תיבות דתורה תפלה גמ"ח תשובה וגאולה, ובהדגשה מיוחדת בנוגע לר"ת החמישי, **ענין הגאולה**, כפי שחודרת בכל עניני העבודה, עי"ז שחדורים ונעשים ברוחה של הגאולה (כולל ובמיוחד ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה ובית המקדש), מתוך צפי'ה וודאות גמורה שתיכף ומיד ממש רואים בעיני בשר ש"הנה זה (המלך המשיח) בא".

ובפשטות: **להכריז ולפרסם בכל מקום – בדברים היוצאים מן הלב – שהקב"ה אומר (ע"י עבדיו הנביאים) לכל אחד ואחת מישראל "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה", ועד שהיום ממש רואים בעיני בשר ברכת הגאולה האמיתית והשלימה.**

(משיחות ש"פ ראה, א' דר"ח אלול תנש"א)

צריכים לפרסם לכל אנשי הדור שזכינו

לפרסם לעצמו, ולכל אלו שאפשר להגיע אליהם – שצריכים לקבל על עצמם (ביתר חוזק) את ההוראות והעצות של "שופטייך" ו"יועצייך" שבדורנו – מאן מלכי רבנן"(גיטין סב,

א) בכלל, ובפרט נשיא דורנו – הבא בהמשך לרבותינו נשיאינו שלפניו – שופט דורנו ויועץ דורנו ונביא דורנו, וכציווי התורה הנ"ל(שופטים יח, יח):"נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ", "אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן"...

...ישנה ההוראה כנ"ל, שצריכים לפרסם לכל אנשי הדור, שזכינו שהקב"ה בחר ומינה בעל בחירה, שמצד עצמו הרי הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שיהי'ה ה"שופטייך" ו"יועצייך" ונביא הדור, שיורה הוראות ויתן עצות, בנוגע לעבודת כל בני-ישראל וכל האנשים דדור זה, בכל עניני תורה ומצוות, ובנוגע להנהגת חיי היום-יום הכלליים, גם בהענינים ד"בכל דרכיך (דעהו)" ו"כל מעשיך (יהיו לשם שמים)", עד הנבואה העיקרית – הנבואה ש"לאלתר לגאולה" ותיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא"...

(משיחות ש"פ שופטים, ז' אלול תנש"א)

יש בכוחו של יהודי לפעול על הקב"ה להביא את הגאולה

... בכל הנ"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע להגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים): ... – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – ...– צריכה להיות במיוחד הבקשה (בקול רם) **"עד מתי"**?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש! ... – מובן שה"ועונית ואמרת" יש בכוחו להביא את הגאולה **בפועל** [כפי שה"נצעק אל ה'" בגלות מצרים "וישמע ה' את קולינו וגו' ויוציאנו ביד חזקה וגו' ויביאנו וגו' ויתן לנו את הארץ הזאת"], **עד** יתירה מזה – ש"טרם יקראו ואני אענה": ... אין הקב"ה ממתין עד שתהיה הקריאה בפועל, אלא **"טרם** יקראו ואני ואענה".

-...יש בכוחו של יהודי ל(פעול על הקב"ה ל)בטל את הגלות ולהביא את הגאולה תיכף ומיד ממש! ...ע"י "ועונית ואמרת" של יהודי יש בכוחו לבטל את ההעלם והירידה לפי שעה דגלות, ולהכניס את האל"ף – אלופו של עולם, לגלות בזה את – הגאולה האמיתית והשלימה.

ויהי רצון, שע"י ה"ועונית ואמרת" דיהודי, שמבקש וצועק להקב"ה: **אנא רחם והוצא כבר את בני ישראל מהגלות, והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו** – ויהי רצון מהשם שזה יפעל את פעולתו, ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש....

(משש"פ תבוא, כ"א אלול, ה'תנש"א)

אין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה

...גם כשידע איניש בנפשי' מעמדו ומצבו שיש אצלו ענינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה ח"ו לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי, העבודה **דכללות בני-ישראל** במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא להשלימות דהגאולה (שתלוי'ה במעשינו ועבודתינו (ד)כל זמן משך הגלות"(תניא רפל"ז) – **נסתיימה ונשלמה**, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה,

ולכן, גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהי'ה, הרי זה ענין **פרטי** שבודאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל, אין זה גורע ח"ו בגמר ושלימות "מעשינו ועבודתינו" דכלל ישראל שעומדים מוכנים להגאולה, וכיון שכן, גם התיקון והשלימות דהפרט היא בנקל יותר, ומתוך שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

. . הרי בודאי ובודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו **אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!**

ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם

כשעושים חשבון צדק ...ובאים למסקנה **שאין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו** – צריך הדבר להתבטא בתוספת זהירות והידור בקידוש לבנה, "שהם עתידים להתחדש כמותה", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא, "דוד מלך ישראל חי וקיים"(ר"ה כה, א).

ובפרטיות יותר: לכל לראש – להזהר ולהשתדל יותר בקידוש לבנה, בבגדים חשובים ונאים, ברחוב וברוב עם הדרת מלך, ...ועוד ועיקר – קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרז ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא, ע"י ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותם קידוש הלבנה: "**ובקשו** את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן".

(משיחות ש"פ נח, ד' מר-חשון תשנ"ב)

הרבנים צריכים לפרסם הפסק-דין ש"כלו כל הקיצין"

יש לעורר עוד הפעם (כפי שאמרתי כמה פעמים) **שהרבנים** צריכים לפרסם הפסק-דין ש"**כלו כל הקיצין**", ובנוגע לתשובה (כהמשך דברי הגמרא "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו **תשובה** (כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ שכבר עשו תשובה, וכבר השלימו כל עניני העבודה), ועתה נשאר רק הענין **דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש**.

... אין מה לחכות יותר, כיון שכבר סיימו כל עניני העבודה, וכבר עשו תשובה, **ואין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו**. – "אין הדבר תלוי אלא **בתשובה**" הי'ה לפני משך זמן, אבל עכשיו (לאחרי שכבר עשו תשובה) אין הדבר תלוי אלא **בביאת משיח עצמו**. כל מה שצריך זה שיבוא משיח בפועל ממש, "מראה באצבעו ואומר זה", זה משיח צדקנו.

...והעיקר – שיהי'ה כן בפועל ממש, באופן ש"מראה באצבעו ואומר זה", ותיכף ומיד ממש, כפי שהנני חוזר ומדגיש כמ"פ שלא זו בלבד שסוף הגאולה לבוא, אלא שהגאולה עומדת כבר על סף הפתח, ומחכה לכל אחד ואחת מישראל שיפתח את הדלת ויסחוב את הגאולה לתוך החדר!!

(בעת ביקור הראשל"צ הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל, ו' מר-חשון תשנ"ב)

צריכים רק לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש

נוסף על המבואר לעיל שקיימת מציאותו של משיח בניצוץ משיח (בחינת היחידה) שבכל אחד ואחד מישראל, **קיימת גם מציאותו של משיח כפשוטו** (יחידה הכללית) – כידוע ש"בכל דור ודור נולד אחד מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל"(ברטנורא למ, "אחד הראוי מצדקתו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו'", ואילו לא היו מתערבים ענינים בלתי רצויים המונעים ומעכבים כו', הי'ה מתגלה ובא בפועל ממש.

וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, משיח שבדורנו, שכבר נסתיימו ונשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, הרי, בימינו אלו נתבטלו כל המניעות והעיכובים כו', וכיון שכן, ישנה (לא רק המציאות דמשיח, אלא) גם **ההתגלות** דמשיח, ועכשיו צריכים רק **לקבל** פני משיח צדקנו בפועל ממש!

(משיחות ש"פ וירא, ח"י מר-חשון תשנ"ב)

עבודת השליחות עכשיו – שיקבלו את פני משיח צדקנו

...בעמדנו עתה בהתחלה ובפתיחה של "כינוס השלוחים העולמי":

לכל לראש – צריך לצאת בהכרזה ובהודעה לכל השלוחים, שעבודת השליחות של השלוחים ושל כל יהודי מתבטאת עכשיו בזה – שיקבלו את פני משיח צדקנו.

כלומר: כל הפרטים בעבודת השליחות של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, צריכים להיות חדורים בנקודה זו – כיצד זה מוביל לקבלת פני משיח צדקנו.

...והכוונה בפשטות היא – שמכינוס השלוחים צריכים לבוא ולהביא החלטות טובות כיצד כל שליח צריך להתכונן בעצמו ולהכין את כל היהודים במקומו ובעירו וכו' לקבלת פני משיח צדקנו, על ידי שהוא מסביר את ענינו של משיח, כמבואר בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה, באופן המתקבל אצל כל אחד ואחת לפי שכלו והבנתו, כולל ובמיוחד – על-ידי לימוד עניני משיח וגאולה, ובפרט באופן של חכמה בינה ודעת.

והיות שזוהי העבודה בזמן הזה, הרי מובן שזה שייך לכל יהודי, בלי יוצא מן הכלל.

(משיחות ש"פ חיי שרה, כ"ה מר-חשון, מבה"ח כסלו תשנ"ב)

עיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות מציאותו

... הענין ד"כל ימי חייך **להביא** לימות המשיח" מתבטא בכך שתיכף כשניעור עצם הנשמה (שמתגלה עצם מציאותו ורק העצם) מרגיש **בנשימת** האויר ענינו של משיח – **אויר של משיח**, ובלשון חז"ל(ב"ר פ"ב, ד.פ"ח, א) "**רוחו** של מלך המשיח".

ויש לומר, ש"אויר(רוח) של משיח" הוא למעלה גם מ"אורו של משיח"(זהר ח"ג לה, ב), כי, **אור** של משיח מורה על **ההתגלות** דמשיח ע"י **פעולותיו** (כמו "ילחם מלחמות ה'" עד

ש"נצח"(רמב"ם הל' מלכים ספי"א), וכיו"ב), מה שאין כן **אויר** של משיח מורה על **העצם** (חיות) דמשיח, כלומר, התגלות **מציאותו** (מציאות שקיימת גם לפני זה למלכות) בתור מלך המשיח, ולאחרי התגלות **מציאותו** (אויר שבאין ערוך מאורו של משיח), מתחילה ההתגלות לעיני כל ע"י **פעולותיו** (אור של משיח).

ועפ"ז מובן שעיקר החידוש דביאת המשיח הוא בהתגלות **מציאותו** (מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי"(תהלים פט, כא)), כי, **כל פרטי הענינים שלאח"ז** (התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו לגאול את ישראל, וכל הענינים דימות המשיח), באים **כתוצאה והסתעפות** מהתגלות מציאותו, **וכלולים בה.**

...ויה"ר והוא העיקר - ...תבוא בפועל ובגילוי הגאולה האמיתית והשלימה, התחלת הגאולה ושלימותה, ע"י משיח צדקנו - "יעמוד מלך מבית דוד כו'", עד ש"יתקן את העולם לעבוד את ה' ביחד, שנאמר(צפניה ג, ט) אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד".

וכמרומז גם בסיום וחותם ההפטרה דשבוע שעבר . . ההפטרה דשבוע שעבר מסתיימת בהכרזה יְחִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְעֹלָם (מ"א א, לא) - נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלימותה ע"י המלך המשיח שהוא "מבית דוד ומזרע שלמה" - שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות **מציאותו** דמלך המשיח. וע"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו כו'...

(משיחות ליל ה' פ' תולדות, אדר"ח כסלו, וש"פ תולדות, ב' כסלו תשנ"ב)

נוגע לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה

ההכרה וההודאה ונתינת השבח לה' על הניסים שהוא עושה, נוסף על היותם ענין של הכרת טובה - הרי זה גם נוגע לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה, כפי שהגמרא אומרת: "ביקש הקב"ה לעשות חזקי'ה משיח ... אמרה מידת הדין לפני הקב"ה ...חזקי'ה שעשית לו כל הניסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחוליו) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

על פי זה מובן בענינו, שפרסומי ניסא של הניסים שעושה הקב"ה בזמננו, הרי זה נוגע להבאת הגאולה האמיתית והשלימה בפעל ממש!

ומזה - הוראה עיקרית:

מאחר שנמצאים כבר לאחר (סיום) כל הענינים, והגאולה עדיין לא באה - דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של פירסומי ניסא, לפרסם לעצמו ולזולתו, ובכל מקום ומקום - את הניסים שהקב"ה עושה עמנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה!

(משיחות ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת, תשנ"ב)

צריכה להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש

... הענין שהזמן גרמא הוא: גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמדובר כמה פעמים לאחרונה, שכבר גמרו כל הענינים וצריכה להיות רק קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש - ענין זה מזרזים עוד יותר ע"י לימוד התורה בכלל, ובפרט לימוד כל הש"ס שמחלקים אותו בי"ט כסלו, מתן-תורה של פנימיות התורה, כי ע"י "העוסק בתורה כו'" מקיימים הענין ד"פדה בשלום נפשי", פדאני לי ולבני מבין אומות העולם", בפדי'ה וגאולה האמיתית והשלימה.

(קונטרס ע"ד חלוקת הש"ס בי"ט כסלו - סה"ש תשנ"ב ע' 491)

גודל הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא

כשם שביציאת מצרים "**מובטחות היו צדקניות שבדור** שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות **ובודאי מובטחות הן** שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד **שמתחילות תיכף** (ברגעי הגלות האחרונים) **בהשירה ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!**

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של **צער ומרירות** ("מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק **"עד מתי, עד מתי, עד מתי"! ...** חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש **השמחה**, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי **בהשירה**, מצד גודל הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא, ו' שבט, וש"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי"?!

... ועוד ועיקר לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "**עד מתי**"...ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

... בני ישראל נמצאים כבר בגלות **יותר מאלף ותשע מאות שנה** ומשיח צדקנו עדיין לא בא! ...כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל האופנים האפשריים (...), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר **עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע**, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות פרשת תצוה, תשנ"ב)

לאור הדברים הנ"ל מובן שנדרש מכולנו
לבקש (בקול רם) ולצעוק להקב"ה מידי יום ביומו, כדלהלן:

"עד מתי"?! "עד מתי"?! "עד מתי"?!
שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!
אנא רחם!
והוצא כבר את בני ישראל מהגלות,
והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה
ע"י משיח צדקנו!
צמח! צמח! צמח! (תורת מנחם תש"ן ח"א ע' 182)
את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח! (תפילת מצמיח קרן ישועה)
בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: (תהלים קלב, י)
יְ-ה-וָ-ה אֱ-לֹהִים אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶיךָ
זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ:
(דברי הימים ב', ו, מב)

לזכות ילדינו היקרים:

בן-ציון וזוגתו **דבורה-לאה ששון** וילדיהם, **ינון** וזוגתו **יעל ששון** וילדיהם, **רבקה** ובעלה **אילון הייטנר** וילדיהם, **לבונה** ובעלה **דקל הכהן** וילדיהם, **מורי'ה** ובעלה **זאב –וואלף שנקר** וילדיהם, **תהילה** ובעלה **מנחם-מענדל ירדני** וילדיהם, **שמואל** וזוגתו **אילה ששון** וילדיהם, **תמר-חנה** ובעלה **ישראל ברוך משה** וילדיהם, **נחמה-חי'ה** ובעלה **יעקב בוטנרו** וילדיהם, **דבורה-לאה** ובעלה **דוד שניידר** וילדיהם, **מנחם-מענדל** וזוגתו **שרה ששון** וביתם חי'ה מושקא, **יוסף-יצחק ותרצה** שיחיו

ששון

לאורך ימים ושנים טובות ונעימות,
וקבלת פני משיח צדקנו בשמחה ובששון, אכי"ר.

פרק שני מתוך הספר

וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ

כל ימי חייך
להביא לימות המשיח!!!
ליקוטי עצות והוראות
לקרוב והבאת הגאולה
בפועל ממש.

"...כיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, לכן דרושה ההשתדלות האחרונה ("סוף לבושיו") של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח.
(שש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר ה'תנש"א)

"...מובן שהמשך העבודה שלאחרי זה (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה (שאינה מובנת כלל) אינה... אלא, עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל בעולם".
(שש"פ וישלח, ט"ז כסלו ה'תשנ"ב)

מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהענינים שמקרבים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.
(משיחות ש"פ משפטים, ז"ך שבט ה'תשנ"ב תורת מנחם ח"ב ע' 572 - 872)

אהבת ישראל

לאהוב כל יהודי אהבת חינם

מכיון שסיבת החורבן היתה שנאת חינם (יומא ט,ב), יש לבטל סיבה זו על־ידי **אהבת** חינם. לאהוב כל יהודי **חינם**, גם במקרה שאינו רואה שום סיבה לאהוב אותו.

זהו שאמרו רז"ל (ראה ת"י שמות ד,יג) "פנחס זה אליהו". פנחס מסמל שלום ואחדות, ככתוב בו (פנחס כה,יב) "הנני נותן לו את בריתי שלום", ואחדות זו תביא את אליהו הנביא, מבשר הגאולה.

(לקוטי שיחות ב עמ' 895)

זהירות מריב ומחלוקת בין בני תורה

צריכים להזהר ביותר מאלו המנסים ומשתדלים לעורר ריב ומחלוקת בין בני תורה (כפי שאירע לאחרונה כו') – שזהו כללות הענין ד"נקמת ה' במדין", דקאי על אלו שגורמים ריב ומדנים בישראל כו'.

וכדי לבטל ענין זה – צריכים להשתדל ולהוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הענינים הקשורים עם אחדות ואהבת ישראל. ועי"ז שורפים ומכלים את שיירי הגלות, ומבטלים את חשכת הגלות ... וזוכים בקרוב ממש לאתחלתא דגאולה, ותיכף ומיד – לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ וישלח ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 205)

אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולם אגודה אחת

מובן, שבעמדנו בימי הגלות האחרונים, כאשר "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים", היינו, שכבר נסדקה חומת הגלות, ומשיח צדקנו עומד ו"מציץ מן החרכים" (סדקי חומת הגלות) מתי יסיימו

כבר את צחצוח הכפתורים האחרונים (כפתגם הידוע), שאז יתגלה ויוציא את כולנו מהגלות – הרי בודאי שבתקופה זו צריכים להשתדל ביותר להתנהג באופן של "אהבת ישראל", "אהבת חינם".

וע"י ההנהגה באופן של "אהבת ישראל" זוכים לכללות ענין הגאולה – כמובא במדרש תנחומא על הפסוק "אתם נצבים היום כולכם" [...] – "אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת".

(תורת מנחם,התוועדויות תשמ"ב ח"ג עמ' 6221)

ביטול השנאת חינם באהבת חינם

צריכים להוסיף בכל עניני התורה ומצוותיה, כולל – ביטול סיבת הגלות, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", שזהו כללות הענין של "שנאת חינם", כמארז"ל שחורבן בית שני היה בעוון שנאת חינם... ביטול הענין דשנאת חינם ע"י ההנהגה באופן דאהבת חינם, אהבת ישראל ואחדות ישראל.

(משיחת ש"פ בלק,יד תמוז ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ד ע' 3971)

ההנהגה באהבת ישראל היא הכנה לגאולה

כשיהודים נפגשים יחדיו פותחים בברכת שלום – שלום לכל אחד ואחד מהם ולכולם יחדיו, לכל משפחה ומשפחה ולכל המשפחות יחדיו, ולכלל ישראל כולו – שבזה מתבטאת **אהבת ישראל**, אהבה לכל יהודי בגלל היותו יהודי (כיון שזוהי אחת המעלות הכי גדולות שבגללה צריכים לאהוב אותו ולבטא את האהבה אליו בכל האופנים האפשריים), ובפרט כשיודעים גודל **אהבת הקב"ה** לכל אחד ואחת מישראל ולכל בני ישראל, שעי"ז ניתוסף עוד יותר באהבה של בני ישראל בינם לבין עצמם.

ועוד והוא העיקר – שההנהגה דאהבת ישראל (שלום) נעשית הכנה קרובה ומתאימה **להאחדות האמיתית של כל בני ישראל** ביציאתם מן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה (כיון שמתבטלת סיבת הגלות מצד ההנהגה שאינה מתאימה לאהבת ישראל), שבה מתגלית **חיבתו של הקב"ה** לכל אחד ואחת מישראל ולכלל ישראל, . . ויש להוסיף, שהידיעה שאהבת ישראל היא

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ההכנה להגאולה פועלת הוספה באהבת ישראל, ובמילא, ניתוסף עוד יותר בקירוב וזירוז הגאולה:

כשיהודי יודע שהנהגתו באהבת ישראל היא הכנה להגאולה, אזי מוסיף עוד יותר בהנהגה של אהבת ישראל (לא רק בשביל טובת חבירו, אלא גם) בשביל **טובת עצמו** – כדי שעי"ז יצא מהגלות (הוא ומשפחתו וכל אלה שמרגיש אליהם קירבה יתירה) במהירות גדולה יותר, ועד תיכף ומיד ממש.

(משיחת יום ג' כ"ו כסלו ה'תשנ"ב, תורת מנחם ח"ב ע' 12)

אהבת ישראל באופן של מסירת נפש

ויהי רצון שכל אחד ואחד יעשה את כל התלוי בו כדי להוסיף בכל הענינים של אהבת ישראל ואחדות ישראל, עד להתעסקות באופן של מסירת נפש, ובודאי יכול כל אחד ואחד לעסוק בזה, שהרי אין לך דבר העומד בפני הרצון.

ועי"ז ימהרו ויזרזו עוד יותר את ביטול ענין הגלות (שסיבתו היפך דאהבת ישראל) בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ב ע' 407)

אות בספר תורה כללי

ספר תורה שמאחד יחד מאות אלפי יהודים

גודל המעלה שבכתיבת ספר־תורה המאחד מאות אלפי בני ישראל ביחד (עי"ז שכל אחד ואחד מהם קונה אות אחת בספר תורה זה), כלומר: לא מדברים עתה אודות כתיבת ספר־תורה שכל אחד ואחד יכתוב עבורו ועבור בני משפחתו, כדי לקיים את המצוות־עשה ד"כתבו לכם את השירה הזאת" – אלא המדובר אודות ספר־תורה שיכתב ע"י מאות אלפי יהודים ביחד, שעי"ז יתאחדו כולם כאחד.

והנה, כאשר פועלים על יהודי שתהיה לו אות בספר־תורה – פועלים בו עליה לדרגה נעלית יותר ... באופן ד"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", כי עי"ז ניכר בגלוי הקשר והשייכות שלו לאות בספר תורה.

ובפרט כאשר נותן מממונו עבור קניית האות בספר־תורה – שעי"ז "הרי נותן חיי נפשו לה' ", ונפעל עילוי בנוגע לכללות "חיי נפשו". וע"י העליה הנפעלת בקניית האות בספר תורה ...נמשכת לו חיות מהאות בספר – התורה, באופן דהמשכה מלמעלה למטה.

... ע"י כתיבת הספר־תורה המאחדת בתוכה מאות אלפי בני ישראל, נפעל קיום העולם ... אלא שישנם כאלו שישנים, ובמילא אינם מודעים לענין זה.

וזהו כללות תפקידם של בני ישראל – לפעול את קיום העולם, "לשבת יצרה" .. ע"י כללות ענין התורה, ובענייננו – ע"י כתיבת הס"ת המאחד מאות אלפי בני ישראל ביחד ... שעי"ז שבני ישראל נמצאים במעמד ומצב דאחדות "כולנו יחד", נמשכת ברכתו של הקב"ה – "ברכנו אבינו".

... וע"י כללות עבודת בני ישראל זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ליל שבת חוה"מ סוכות ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 791)

"ברכנו אבינו כולנו כאחד"

...להשתדל ביגיעה רבה, ובאופן דמהדרין מן המהדרין, ובאופן ד"אחישנה" – שכל אחד ואחד מבני ישראל, מקטנם ועד גדולם, יקנה אות באחד מספרי התורה: ילדי ישראל שלפני בר־מצוה ובת־מצוה – בספרי התורה הנכתבים במיוחד עבורם, והמבוגרים – בספרי התורה הנכתבים עבורם.

וכמדובר כמה פעמים שעי"ז מתאחדים כל בני ישראל לאחדים כאחד – כי אע"פ שלכל אחד יש אות אחת בס"ת, ואות זו צריכה להיות כתובה בפ"ע (ללא נגיעה בחברתה) ... – הרי בצירוף כל האותיות יחד נעשה ספר־תורה אחד "תורה אחת", שכשרותה תלויה בכשרות ושלימות כל אחד ואחד מפרטי האותיות.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

... ומאחר שכל ספרי התורה ענינם אחד הוא – מובן, שכאשר יהודי קונה אות באחד מספרי התורה, הרי הוא מתאחד עם כל בני ישראל שקנו אותיות בשאר ספרי התורה, ועי"ז נפעל כללות הענין ד"ברכנו אבינו כולנו כאחד".

וע"י הזריזות בפעולות אלו (הקשורות בכתיבת ספרי התורה הכלליים), באופן ד"אחישנה" – זוכים לגאולה האמיתית והשלימה באופן ד"אחישנה", הן בנוגע לזמן – "מיד הן נגאלין", והן בנוגע לאופן הגאולה – בתכלית השלימות "זכו * עם ענני שמיא".

(משיחת ליל ב' דחנוכה ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 006)

הרי זה ממהר ומזרז את הגאולה

על כל אחד ואחת להשתדל ביתר שאת ויתר עוז, בשמחה ובטוב־לבב, ובזריזות הכי גדולה – שלכל אחד ואחת מבני ישראל יהיה אות באחד מספרי התורה הנכתבים עתה (הכלליים).

... ועל אחת כמה וכמה שצריכים להשתדל לזכות אות בספר־תורה עבור כל אחד ואחת מילדי ישראל הנולדים עתה – ... ועי"ז יתאחדו כל בני ישראל, אנשים נשים וטף באיחוד אמיתי ונצחי ובתכלית השלימות... וכאשר מזדרזים לאחד את כל בני ישראל "לאחדים כאחד" – הרי זה ממהר ומזרז את הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, כי הא בהא תליא.

(משיחת ש"פ בשלח ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 348)

האחדות תביא את הגאולה

רישום כל אחד ואחת מישראל באחד מספרי התורה הכלליים, כמדובר כמה פעמים אודות מה שכתוב בדניאל(יב, א): "ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר".

וכמדובר כמ"פ שעי"ז נפעל כללות הענין דאחדות ישראל, וכאשר בני ישראל נמצאים במעמד ומצב של אחדות, אזי זוכים הם לכללות ענין הגאולה – כמארז"ל (תנחומא ר"פ נצבים) עה"פ "אתם נצבים היום כולכם גו'", "אין ישראל נגאלין עד שיהיו כולן אגודה אחת".

(משיחת ש"פ צו, שבת הגדול ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 6511)

- ראה עוד לעיל בערך "**ספר תורה**".
- **לרישום באחד מספרי התורה הכלליים** (כולל **לחיילי ישראל**, וכן **לילדי ישראל**) פנו לבית חב"ד.

אחדות ישראל

האחדות בשמחת תורה

בשמחה והריקודים של שמחת תורה מודגשת ביותר אחדותם של כל בני ישראל באופן גלוי – כי עיקר השמחה דשמחת־תורה מתבטאת בריקודים ברגליים דוקא, ובזה **שוים** כל בני ישראל מהגדול שבגדולים עד לקטן שבקטנים.

... וכל המרבה – בכמות ובאיכות – בשמחה ובריקודים של שמחת תורה – הרי הוא ממהר ומזרז עוד יותר (באופן ד"אחישנה") את השמחה הגדולה והריקודים דקבלת פני משיח צדקנו – באופן ד"מידץץ, כפס"ד הרמב"ם: "מיד הן נגאלין".

(משיחת ליל שמח"ת ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 662 - 762)

אחדות אמיתית

כאשר בני ישראל מתאחדים להיות "כולנו כאחד", ולא רק "כולנו כאחד", בכ"ף הדמיון בלבד, אלא אחדות **אמיתית** ממש – עי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה **האמיתית**, שהיא גם הגאולה השלימה – גאולה שאין אחריה גלות.

(משיחת יום א' דר"ח מרחשון ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 223)

בזכות האחדות יוצאים "עם ענני שמיא"

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

כשם שגאולת מצרים היתה באופן שכל בני ישראל היו באחדות(כי כל בני ישראל היו במקום אחד – בארץ מצרים), ובהיותם במצב זה הוציאם הקב"ה ממצרים "על כנפי נשרים"... כמו כן בנוגע לגאולה מהגלות האחרון, שעי"ז שבני ישראל נמצאים במעמד ובמצב של אחדות, מוציאם הקב"ה מהגלות באופן ד"ארו עם ענני שמיא".

(משיחת ש"פ שמות ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ב ע' 308 - 408)

להשתדל לאחד את כל הסוגים של בני ישראל

הגאולה תאחד את כל ישראל, מהגדול שבגדולים ועד לקטן שבקטנים, שכן לא ישאר אף יהודי בגלות, "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"(ישעי'ה כז,יב), ובאופן של "קהל גדול – לשון יחיד – ישובו הנה"(ירמי'ה לא,ז). בתור הכנה למצב זה – יש להשתדל לאחד את כל הסוגים של בני ישראל, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל.

(משיחת ליל ה' חגה"ס ה'תשמ"ה)

ויתלכדו כל הכוחות הטובים ויהיו גוש אחד להביא את משיח צדקנו.

(הובא בבית חיינו גליון מס' 58)

בהתאסף ראשי עם

הגאולה האמיתית והשלימה נפעלת ע"י הענין ד"בהתאסף ראשי עם", אהבת ישראל ואחדות ישראל, אשר עי"ז מתבטלת סיבת הגלות, ובדרך ממילא בטל המסובב (הגלות), ובאה הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ ויגש, ט' טבת, תשמ"ו - תורת מנחם שם ח"ב ע' 182)

להתאחד ולהמשיך אחדותו בעולם

העבודה ד"ויגש" במצרים – אחדות ישראל (השבטים),והמשכת אחדות בעולם ע"י עבודת יעקב ובניו במצרים – מבטאים את תכלית כללות העבודה של בני ישראל במשך הדורות (מעשה אבות סימן לבנים), במיצרים וגבולים דעולם, ובפרט בגלות,שכל הגלויות נקראות ע"ש מצרים (ע"ש שמצירות לישראל) – שבהמצאם בעלמא דפרודא,ובזמן הגלות, כשבני ישראל "מפוזר ומפורד בין העמים" – עליהם להתאחד ("ויגש"), ולפעול "ויגש" גם בעולם – ע"י בירור העולם, עד התחתון ביותר,ולגלות שם את האל"ף דאלופו של עולם, ה' אחד.

ועי"ז שישנו ה"ויגש" – החל מהאחדות בין בני ישראל (ועי"ז – המשכת אחדותו יתברך בעולם, להכניס את האל"ף בגלות, "גולה"), הרי זה מבטל סיבת הגלות (שנאת חינם ופירוד הלבבות) וכשבטלה הסיבה בדרך ממילא בטל המסובב ובאה הגאולה.

(משיחת ש"פ ויגש, ט' טבת ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ב ע' 801)

*ללכד את כל היהודים אנשים נשים וטף בארץ ישראל סביבות לימוד התורה וקיום המצוות. ליכוד זה עצמו ילכד אותם לקבל את פני משיח...

(בחלוקת הדולארים ח' טבת ה'תנש"א)

התעסקות באהבת ואחדות ישראל במסירות נפש

ויהי רצון שכל אחד ואחד מישראל יעשה את כל התלוי בו כדי להוסיף בכל הענינים של אהבת ישראל ואחדות ישראל, עד להתעסקות באופן של מסירת נפש, ובודאי יכול כל אחד ואחת לעסוק בזה, שהרי אין לך דבר העומד בפני הרצון.

ועל ידי זה ימהרו ויזרזו עוד יותר את ביטול ענין הגלות (שסיבתו היפך דאהבת ישראל) בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה, תשד"מ ח"ב ע' 407)

אמונה

בזכות האמונה בביאת המשיח תבוא הגאולה

"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים" (מכילתא שמות יד,לא). **וגם גאולתנו** העתידה תבוא בזכות האמונה האיתנה בביאת המשיח בקרוב ממש,מבלי להתרשם מגודל החושך של גלותנו זו.

(לקוטי שיחות ג' עמ' 278)

האמונה - הקשר בין ישראל לה'

חז"ל אומרים: לא נגאלו ישראל ממצרים אלא בשכר האמונה (מכילתא בשלח יד,לא). כלומר, **התגלתה** אצלם נקודת היהדות, הקשר בין ישראל לקב"ה, המתבטא באמונת ישראל בה' וזה עשאם ראויים לגאולה ממצרים.

אמנם גם לפני כן, בהיותם נתונים לקושי גלות מצרים, היו ישראל "מאמינים", אך זה היה כרוך בהיותם "בני מאמינים" – הם קבלו זאת **בירושה** בכל מצב שבו הם יהיו בגלוי.

אך מצד עבודתם של ישראל, מצד תכונות הבנים עצמם, עדיין לא היה אצלם הענין של "ורעה אמונה", שלימות הגילוי של האמונה.

כדי שישראל ייגאלו ממצרים בזכותם העצמית, **כשכר** על מעשיהם, היתה צריכה האמונה בה', שעברה אליהם בירושה, להפוך לענינם **הפרטי**.

ובדיוק כפי שהיה בגאולת מצרים,שבשכר האמונה נגאלו, כך גם בגאולה באמיתית והשלימה, שבאמצעות "**ויפוצו** מעינותיך **חוצה** " – ע"י האמונה באופן של **יתפרנסון** מיני"ה, כפי שהיא מתגלית בתורת חסידות חב"ד, וחודרת עד ל"חוצה" ממש, יהיה "אתי מר" – דא מלכא משיחא, **שכל** ישראל, וכל יהודי, יזכו לגאולה האמיתית והשלימה בימינו ממש.

(לקוטי שיחות טז עמ' 35)

האמונה והציפיה ממהרים ומקרבים

האמונה בביאת המשיח **והצפיה לביאתו** [כפי שהדבר בא לידי ביטוי **בתפילה ובקשה** "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח . . כי לישועתך קיוינו

כל היום", וגם בשבת ויום־טוב: "ותחזינה **עינינו** בשובך לציון ברחמים" – בקשה **אמיתית** . .] – **ממהרת ומקרבת** את ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

(משיחת ליל שמח"ת ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"א ע' 443)

חיזוק האמונה בביאת המשיח

במשך כל שנות הגלות האמינו ומאמינים כל בני ישראל באמונה שלימה בביאת המשיח, ומצפים לביאתו, "אחכה לו בכל יום שיבוא".

וככל שמתארך גלות זה האחרון (גלות אדום) שנתארך ביותר וביותר – הרי, אע"פ שלא מבינים כלל וכלל את הסיבה לאריכות הגלות עד היום הזה, לאחרי שכבר נתקיימו כל הסימנים דעקבות משיא (בסיום מסכת סוטה וכיו"ב), וכן הקיצים שנאמרו ע"י גדולי ישראל בדורות שלאח"ז – לא נגרע ח"ו בשלימות ותוקף האמונה של בני ישראל בביאת המשיח. ואדרבא – אריכות הגלות מוסיפה בהצעקה "עד מתי", ובהתביעה כביכול להקב"ה "והצל לא הצלת את עמך", והבקשה והדרישה לגאול את בני ישראל תיכף ומיד ממש.

ועאכו"כ בבוא זמן מיוחד ומסוגל ביותר לגאולה – . . – צריך כל אחד ואחת מישראל לעשות כל התלוי בו לנצל זמן סגולה זה להביא את הגאולה האמיתית והשלימה **כפשוטה ממש**, ע"י חיזוק האמונה בביאת המשיח, הצפיה והבקשה ודרישה לביאתו, ועוד ועיקר ע"י ההוספה בעניני תורה ומצוות ובפרט בהפצת המעיינות חוצה, האנשים והנשים והטף,כל אחד ואחת לפי ענינו.

(משיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ב ע' 581)

חיזוק האמונה מביא את הגאולה

יש להוסיף מיום ליום בהענינים המביאים את הגאולה בפועל ובגלוי ומהם: חיזוק האמונה,התשוקה והצפיה לביאת המשיח, עד כדי כך,שנרגש אצלו שכל זמן שמשיח צדקנו לא בא בפועל ובגלוי, ימיו חסרים . .כיון שעדיין לא באה הגאולה בפועל.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(ש"פ מקץ, אדר"ח טבת, ה'תשנ"ב)

אתהפכא חשוכא לנהורא

להפוך חושך לאור - הענינים הבלתי-רצויים לקדושה

והוראה נוספת – שאין ליהודי ליפול ברוחו ח"ו בראותו את גודל חשכת הגלות, מכיון שיודע שתכלית הכוונה בזה היא, כדי לבוא לעילוי **דאתהפכא** חשוכא לנהורא ... שתוכנו הפיכת הדברים הבלתי־רצויים לקדושה ... וזוהי הכוונה הפנימית בענין החושך – לבוא לעילוי **דאתהפכא**.

ולכן: למרות החושך האיום ... ועד למצב ד"אכתי עבדי אחשוורוש אנן" – הרי אדרבא: הכוונה הפנימית שבזה – לעורר אצל בני לישראל את העבודה ד"יטרף", התגברות ותוקף הבאים לידי ביטוי בענין של **חטיפה** ... שבימינו אלו אין להקפיד ולהמתין על **סדר** בעבודת הבירורים, אלא צריכים **לחטוף** כל דבר המזדמן – ... כולל ביטול כל הענינים הבלתי־רצויים, ולא עוד אלא **שמהפכים** אותם לקדושה.

... היינו, שדוקא ע"י הפיכת **חשכת** הגלות זוכים לגאולה העתידה ובנין בית המקדש השלישי, בית **נצחי**. כלומר: מכיון שהגאולה העתידה ובנין בית המקדש באים ע"י העבודה דאתהפכא חשוכא לנהורא – הרי זה באופן דיתרון האור מן החושך ויתרון החכמה מן הסכלות, בית **נצחי**.

(משיחת עשרה בטבת ה' תשד"מ תורת מנחם ח"ב ע' 737)

בטחון

כשם שבגאולת מצרים נאמר ש"בזכות הבטחון נגאלו ישראל ממצרים", על דרך זו הוא בהגאולה מגלות זה האחרון, כדאיתא במדרש (ילקו"ש תהלים רמז תשלו) ש"כדאי הן לגאולה בשכר הקיווי (עצמו)" – וכן תהיה לנו, שבזכות הבטחון של בני ישראל ש"קרובה ישועתי לבוא", זוכים שהקב"ה יגאלנו,בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש. (לקו"ש פר' שמות ה'תנש"א)

* זוהי ההוראה לימים האחרונים של זמן הגלות, בעת ההכנות לקראת הכניסה לארץ־ישראל ע"י משיח צדקנו:

למרות המצב של חושך כפול ומכופל בזמן **הגלות**, **ההיפך** של אתחלתא דגאולה – כפי הנראה במוחש – עם זאת, כיון שכל הענינים של לעתיד לבוא "תלויים במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" – ובפרט בדורנו באשר נעשים ההכנות האחרונות לקראת הגאולה ע"י משיח צדקנו, וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שהמשיח "עומד אחר כתלנו" ויתרה מזו: "כותלי" הגלות בוערים כבר – בזמן שכזה צריכה להיות בעבודתו של כל יהודי מעין (עכ"פ) מהעבודה של "לא יקוה לאיש...", שלא תהיה חשיבות לדרכי הטבע, ואין לבטוח אלא בקב"ה.

ובכך "נגאל" כל אחד מהדאגות וענינים המבלבלים – כי כאשר מתעסקים "בכל אשר תעשה" רק מתוך מטרה לבצע את הרצון העליון,אין נטרדים מכך וזה אינו מבלבל וכו' כי נוגע לו רק הרצון לקיים רצון העליון.

(לקו"ש יח עמ' 492)

בירור ניצוצות הקדושה

"גר אנכי בארץ"

ביאת המשיח תלויה – בעבודת ה"בירורים". כלומר: על ידי כך שכל יהודי "מברר" ומזכך את גופו,נפשו הבהמית,וחלקו בעולם ומנצל אותם לקדושה – הרי הוא "ממשיך" את הגילויים שלעתיד.

...על יהודי לדעת שגם אם מבחינת הסביבה, מבחינת העולם, לא ראוי עדיין שתבוא הגאולה,כי לא הושלם בירורם – הרי **הוא** מצד **עצמו** חייב להכין את **עצמו** ואת ענינו...לגאולה השלימה.

וההכנה היא – "עם לבן גרתי" – הידיעה הברורה אשר כל העולם הזה ומלואו אינם אלא בדרגת "גרתי", "גר אנכי בארץ". כל החיים ...הנם בבחינת "גרתי",ואז אין הגשמיות מהוה הפרעה לרוחניות,...וכשהאדם מכין את **עצמו** ואת ענינו **שלו** לגאולה – הרי הוא משפיע גם על כל העולם כולו, שכן העולם שקול,ובפעולה טובה אחת אפשר להכריע את העולם לכף זכות ולהביא את הגאולה.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(לקו"ש בלה"ק ח"א ע' 06)

ההכנה לביאת המשיח

מכיון שהכוונה בגלות, זה "שפיזרן לבין האומות" (פסחים פז,ב), הוא לצורך בירור הניצוצות במילא העבודה של בירור הניצוצות היא ההכנה לביאת המשיח. ע"י כל ניצוץ וניצוץ שמבררים, מקרבים יותר את ביאת המשיח. שענין בירור הניצוצות הוא קיבוץ גלויות ברוחניות...שזה מהוה הכנה לקיבוץ גלויות בגשמיות. וצריך להתכונן למשיח, וזאת על ידי עבודת בירור הניצוצות, כלומר, שינצלו כל ענין, אפילו ענין של לעומת־זה, בקדושה... שכאשר כל נשמות ישראל יבררו את חלקם בעולם, וזהו גמר הבירורים . . ואז יהיה גילוי המשיח.

מגאולה פרטית לכללית

כל יהודי, ואפילו יהודי אחד ויחיד, בשעה שיסיים את כל עבודתו ויגמור את הבירורים שלו, יכול הוא לבא לקב"ה בטענה, אתה הרי פסקת בתורתך, שהעולם הוא שקול וכל אחד מכריע את כללות העולם, במילא הרי שעל ידי עבודתי הכרעתי את כללות העולם לכף זכות. ואז יהיה אצלו ביאת המשיח הפרטי שבו,ועל ידי זה ביאת משיח הכללי ,במהרה בימינו.

(ש"פ מטו"מ תשי"ג)

עלינו מוטלת החובה לסיים את הבירורים

הנה עלינו ועל דורנו מוטלת החובה לסיים את הבירורים דעקבתא עקבתא דמשיחא ולהמשיך גילוי המשיח למטה מעשרה טפחים בעולם הזה הגשמי. ואפילו בהתבוננות שעה קלה בענינים אלו הרי צריך לאחוז חיל ורעדה אשר כל ענינים הנוראים האמורים בדברי רז"ל בענינים דמשיח והגילוי שאז, ובפרט כפי המבואר בדברי־אלקים־חיים [=תורת חסידות חב"ד], הנה כל זה תלוי בעבודתינו אנו...

(לקו"ש כג ע' 854)

הסרת המעכב

העבודה בבירורים האחרונים בגלות - הוא רק הסרת המעכב (ולא על מנת לקבל שכר הגאולה), וכשבטלה הסיבה נתבטל המסובב במילא, עד שמגלים בגלות (גולה) האל"ף דאלופו של עולם, ונעשה בדרך ממילא גאולה.

(משיחת ש"פ תשא, כ' אד"ר ה'תשמ"ט - תורת מנחם ח"ב ע' 463 בהערה 47)

בניית בתי-כנסת ובתי מדרש

השתתפות בבנין בתי כנסת ובתי מדרש

ההוראה מהתחלת פרשת תרומה (...): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", החל מהמקדש הפרטי שבכל אחד ואחת מישראל ("בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד"), בלבו פנימה, ובביתו ובחדרו, שנעשה בית תורה תפלה וגמ"ח, כולל ובמיוחד ההשתתפות בבנין והרחבת בתי־כנסיות ובתי־מדרשות באופן ד"ויקחו לי תרומה גו' זהב וכסף ונחושת"... שעי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף בנין בית המקדש השלישי כפשוטו ממש.

(משיחות ש"פ משפטים ה'תשנ"ב)

בקשה,דרישה ותביעה

צריכים לתבוע מהקב"ה שיבטל את הגלות!

לאחרי כל הכוונות שבענין הגלות, "נורא עלילה על בני אדם" - הרי לכל דבר יש שיעור .. ומכיון שמצב הגלות הולך ונמשך ללא כל שיעור,

תובעים וצועקים בני ישראל "**עד מתי**"?! ... צריכים **לתבוע** מהקב"ה, ולכל לראש – התביעה על ביטול הגלות.

ובלשון הכתוב – "**עד מתי** אלקים יחרף צר", "אשר חרפו עקבות משיחך".

וענין זה מודגש ביותר בדורנו זה – . . שתפקידו של דורנו זה, "חיילי בית דוד", לבטל את אלו "אשר חרפו עקבות משיחך", וענין זה נעשה – לכל לראש – ע"י הבקשה והתביעה, ובהדגשה שענין זה צריך להיות באופן של **תביעה** דוקא, שמשיח צדקנו יבוא תיכף ומיד ממש.

הדבר היחיד שמעכב עדיין את הגאולה

וכמדובר כמה פעמים בתקופה האחרונה אודות הצורך לבקש ולתבוע מהקב"ה על הגאולה – כמפורש במדרשי חז"ל בכמה מקומות, והובא גם **להלכה** ,אשר, עצם הבקשה והתביעה מזרזת את הגאולה, כדברי החיד"א (מדבר קדמות מערכת ק' אות טז) בפירוש נוסח התפילה "**כי** לישועתך קוינו כל היום", "כי" הוא **נתינת טעם**, היינו, ש"בשכר הקיווי כדאי שתגאלנו".

... הדבר היחיד שמעכב עדיין את הגאולה הוא – הצורך שכל בני ישראל יבקשו וידרשו ויתבעו מהקב"ה להביא את הגאולה האמיתית והשלימה!

ופשוט, שדרישה ותביעה זו צריכה להיות **באמיתיות**, ולא באופן של העמדת פנים כו', ...היינו,שענין זה צריך להיות נוגע לו **באמת**, ואז, גם הדרישה והתביעה היא **באמיתיות**.

וכאשר באים בדרישה ותביעה כזו – אין צורך ללכת לבית־דין של מעלה וכו', כי בודאי ממלא הקב"ה את תביעתם של ישראל להביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, ברגע כמימרא...

(משיחת ש"פ מקץ, זאת חנוכה ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ב ע' 561)

גאולה פרטית

היום אם בקולו תשמעו

כאשר יהודי מוסיף בעבודתו הפרטית [בקיום התורה ומהמצוות], ועד שפועל את הגאולה הפרטית שלו – הנה ע"ז נפעלת הגאולה הכללית דכללות

ישראל, כמבואר באגרת־הקודש (ס"ד) שהגאולה הפרטית של כל אחד ואחת מישראל קשורה עם הגאולה הכללית דכללות ישראל.

ובעצם – מפורש הדבר בגמרא(סנהדרין צח,א): "...אימתי אתי משיח... היום אם בקולו תשמעו", היינו, שע"י כללות הענין של "בקולו תשמעו" (קיום התורה והמצוות ע"י כל אחד ואחת מישראל) זוכים לביאת משיח צדקנו.

(משיחת אחש"פ ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 8821)

לקרב "תינוקות שנשבו" ליהדות

ידוע שהגאולה מגלות האחרון היא באופן שונה מכל שאר הגאולות שלפנ"ז – שאפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות, ובמילא, כל זמן שישנו עדיין יהודי אחד שנמצא בגלות, מתעכבת הגאולה של כלל ישראל, כלומר, שכלל ישראל עומד וממתין לגאולתו של היהודי האחרון!

ופשיטא, שאין הכוונה שעומדים וממתינים מבלי לעשות מאומה ... שהרי לא זוהי הדרך שבה ממתינים לדבר שחפצים ומשתוקקים ביותר שיבוא בהקדם הכי אפשרי: "לישועתך קוינו כל היום" פירושו – שעושים ככל האפשרי כדי למהר ולקרב את הגאולה! ...

ומהדרכים לזה – ע"ז שפועלים את גאולתו הפרטית של יהודי זה שהיה במעמד ומצב של "תינוק שנשבה", שיתקרב אף הוא ליהדות, תורה ומצוותיה, בבחינת "ושבו בנים לגבולם", אשר, ע"ז ממהרים ומקרבים את הגאולה הכללית של כל בני ישראל – "ושבו בנים לגבולם" כפשוטו ממש.

(משיחת ש"פ ויחי ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ב ע' 513 - 613)

גילוי אלופו של עולם

לגלות אלוקות בכל פעולה שבחיי היום יום

גם כאשר נמצאים עדיין בזמן הגלות – הנה ע"י מעשינו ועבודתינו לגלות אלוקות בכל פעולה ופעולה שבחיי היום־יום, במעשה דיבור ומחשבה

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(״בפיך ובלבבך לעשותו״), היינו, שממשיכים את הגילוי ד״אלופו של עולם״ באמצע כל פעולה ופעולה, אזי עושים מ״גולה״ – ״גאולה״, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לדברים שבהם עושה, מדבר וחושב – להשיבם אל מקומם (דרגתם) האמיתי, שיהיה ניכר בהם בגילוי שמציאותם האמיתית היא ״אמיתת המצאו״.

וכל זה נפעל, כאמור, כאשר נמצאים עדיין בזמן הגלות, **לפני** הגאולה האמיתית והשלימה, כבר אז נפעל ענין של גאולה במובן הפרטי.

...וכאשר מצטרפים כמה וכמה גאולות פרטיות – הרי מכיון שישנו פסק־דין והלכה ש״הולכים אחר הרוב״ (רמב״ם הל׳ סנהדרין רפ״ח), מובן שעי״ז פועלים את הגאולה הכללית דכלל ישראל.

וכל זה – נוסף על פסק־דין הרמב״ם (הל׳ תשובה פ״ג,ה״ד): ״צריך כל אדם שיראה עצמו **כל** השנה כולה (בכל זמן ובכל מצב) כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב ... עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה״.

כל פעולה מחישה את הגאולה

ומכאן למדים אשר כל פעולה ופעולה של יהודי בעניני תורה ויהדות, שתוכנה ונקודתה להחדיר ולהמשיך את ״אלופו של עולם״ – נוגעת וחשובה ביותר להחשת וזירוז הגאולה האמיתית והשלימה, מכיון שעי״ז מהפכים ״גולה״ ל״גאולה״.

ולכן, אל יתפתה האדם לדברי ה״יצר״, ״מלך זקן וכסיל״, שאין חשיבות מיוחדת (ובודאי – לא מכרעת) לפעולתו של יהודי אחד – ובפרט כאשר ידע איניש בנפשי׳ה מעמדו ומצבו וכו׳ – אם יהיה זהיר בתכלית בענין של דיבור, או אפילו במעשה, ועל־אחת כמה וכמה שאין תפיסת־מקום למחשבה בלבד, אלא צריך לידע נאמנה שכל פעולה ופעולה שלו, במעשה דיבור ומחשבה, בכחה לפעול ענין של גאולה, לכל לראש – גאולה פרטית, ומזה – לגאולה הכללית, גאולה האמיתית והשלימה, ובפרט ע״פ פסק־דין הרמב״ם הנ״ל שע״י ״מצוה אחת״ בלבד ״הכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה״.

(משיחת י״ט כסלו תשמ״ה - תורת מנחם ח״ב ע׳ 148 - 248)

דוקא ע״י העבודה בגלות

הגאולה באה דוקא ע״י העבודה בגלות, דגילוי אלופו של עולם ב״גולה״, באופן שדור זה, דור האחרון בגלות, יהיה הדור הראשון דהגאולה.

והקב״ה עוזר שרואים במאורעות האחרונים בעולם איך העולם בעצמו מסייע ומביא לגאולה. ובפשטות פירוש הדבר הוא – כנ״ל – שכל יהודי צריך להוסיף ב״מעשינו ועבודתינו״ בכלל שמביאים את הגאולה, כולל ובמיוחד – .. – בלימוד התורה בעניני גאולה, בתורה שבכתב (ש״כל הספרים מלאים בדבר זה״), ותורה שבעל־פה, משנה וגמרא ומדרשים וכו׳.

ובזה גופא – צריכים להוסיף ע״פ ההוראה של פסח שני, ״אין אף פעם מקרה אבוד״ לעשות חשבון צדק אם תקנו והשלימו את העבודה בעבר כדבעי, או שיכולים עוד להוסיף בזה. ויש בזה את ההוראה ונתינת כח, שאפילו אם חסר משהו הרי אף פעם אין מקרה אבוד ויכולים **תמיד** לתקן.

ועוד ועיקר – שיתגלו ויתתקנו כל העניינים שנראים כאילו שאבדו, או שאבדו באמת בגלות, כולל – אבדו למעליותא (בהיותם למעלה מגדר גילוי) – גילוי הקץ ש״לבא לפומא לא גליא״, ומשיח צדקנו, שבא ״בהיסח הדעת״ (כי אם המציאה), שנאמר: ״**מצאתי** דוד עבדי״.

(משיחת ש״פ אחו״ק,ר״ג אייר ה׳תנש״א - תורת מנחם ח״ג ע׳ 981)

וידע כל פעול כי אתה פעלתו

בעבודה דלהפוך גלות (״גולה״) לגאולה ישנם בכללות שלשה ענינים,שלשה דרגות ושלבים: גילוי אלקות בתוך ובערך לעולם (אלופו של עולם). גילוי אלקות שלמעלה מעולם אבל יש לו איזה ערך ויחס לעולם, ובמיוחד – ע״י תורה שקדמה לעולם (אולפנא). וגילוי אלקות שלמעלה לגמרי מעולם באופן מופלא ומובדל, ובמיוחד – ע״י הנפלאות שבתורה שיתגלו בגאולה האמיתית והשלימה (פלא).

הדבר הראשון מתבטא בלגלות בכל עניני העולם (־בגלות) את האל״ף דאלופו של עולם, איך שהקב״ה הוא האלוף והבעל־הבית של העולם ובעולם: העולם – עולם מלשון העלם והסתר – נברא באופן שהוא (מצד עצמו) מכסה על אלקות, את דבר ה׳ שתמיד מהוה אותו,מחיה ומקיים. והעבודה של בני ישראל היא לגלות **בעולם** איך שהקב״ה הוא אלופו של עולם, הן בכללות העולם והן בפרטי העולם – ״כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

וכוכבים אשר כוננתה", וכך גם בכל פרטי הנבראים – הגילוי של כח הפועל בנפעל.

שע"י הגילוי דאלופו של עולם ב"גולה" – נפעלת הגאולה, שאז יהיה "וידע **כל פעול** כי אתה פעלתו"... ודוקא ע"י העבודה **בגלות**, ע"י הכנסת האל"ף (שלשת הענינים שבו) ב"**גולה**" – נפעלת הגאולה, וכל שלשת הענינים והדרגות שבה (גם הענינים הכי נעלים שבה): גילוי כח הפועל בנפעל, "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" (מלכות), גילוי שלימות האולפנא ולימוד התורה, גילוי אלקות שלמעלה מהבריאה (מוחין), עד לגילוי הנפלאות (מוחין בעצם, כתר).

(משיחת ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ג ע' 022)

געגועים למשיח

יהודים צריכים לדעת שבודאי כבר בא הזמן שמשיח יבוא,כנ"ל בארוכה. צריך רק שיהיה "עמדו הכן כולכם" עם געגועים למשיח,ובודאי שעי"ז יפעלו ויגלו ביאתו ... וזה צריך לעורר אצל כל אחד ואחד התגברות בעבודתו להוסיף ה"מצוה אחת" שהיא תכריע "את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה" – הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ דברים, תשעה באב (נדחה) ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"ד ע' 121)

דבר בשם אומרו

"האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (אבות ו, ו)

היינו, שכאשר לימוד התורה הוא באופן שניכר שזוהי תורתו של **הקב"ה**, "בשם אומרו", הרי הוא ממשיך גילוי אלוקות בעולם, ועי"ז "מביא **גאולה** לעולם" – תמורת הגלות וההעלם והסתר העולם.

(משיחת ש"פ בלק, י"ד תמוז ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ד ע' 3971)

לפעול גילוי אלוקות בכל עניני העולם

"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר (אסתר ב,כב) ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי" (פרקי אבות ו, ו): ...הביאור בזה – בפנימיות הענינים:

הפירוש ד"האומר דבר בשם אומרו" הוא – שבכל דבר שבעולם רואה יהודי (ולכן מכריז ואומר) את "אומרו", היינו, שמגלה שדבר זה נברא ע"י אמירתו ודיבורו של הקב"ה, ועי"ז "מביא גאולה לעולם" – שגואל דבר זה מההעלם והסתר דמציאות העולם.

והראיה לדבר היא – "שנאמר ותאמר אסתר למלך **בשם** מרדכי":

גם כאשר מצב העולם היה בתכלית ההעלם וההסתר . . מ"מ,כאשר "ותאמר אסתר למלך בשם **מרדכי**", היינו, ע"י עבודתו של מרדכי שגילה את האלוקות שבכל דבר, אפילו בדבר הכי תחתון – אזי נפעל ענין הגאולה.

וזוהי הנקודה הכללית דכל האמור לעיל... שצריכים לפעול גילוי אלוקות בכל עניני העולם, עד לענינים הכי תחתונים. ועי"ז שכל אחד ואחד מישראל ממלא את חלקו בגילוי אלוקות בכל דבר שבעולם, שעי"ז פועל את הגאולה הפרטית של דבר זה – הנה בצירוף כל פעולותיהם של בני ישראל בענין זה, זוכים לגאולה הכללית של כל העולם כולו, וזוכים לבנין בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו ממש ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ נצבים-וילך ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ד ע' 0362)

שבכל דבר בעולם יהיה ניכר בגלוי "שם אומרו"

שעי"ז שמרגיל את עצמו לומר עניני התורה בשם אומרם, עד להאומר הראשון, הקב"ה, אזי פועל כן גם בעניני העולם, שבכל "דבר" שבעולם יהיה ניכר בגלוי "שם **אומרו**" – "ברוך **שאמר** והיה העולם", ועי"ז "מביא **גאולה** לעולם" – "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

(משש"פ בלק ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"ד ע' 23)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

יש בה סגולה להביא את הגאולה

...האמירה "בשם אומרו" – ... שיש בה סגולה להביא הגאולה, כמאמרז"ל (אבות ו,ו):

" כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם".

(משיחת ליל שמח"ת ה'תש"ן - תורת מנחם ח"א ע' 612)

שע"י אמירת דבר תורה בשם אומרו נעשה בעולם מעמד ומצב של גאולה, ועד כדי כך, שתמורת ההעלם והסתר ד"עולם" (מלשון העלם)... – מתגלה בחינת ההעלם דאין־סוף שנסתר ונעלם בעצם (...) ועד להגילוי ד"אנכי", כמו במתן־תורה שהתחלתו בהדיבור ד"אנכי הוי' אלקיך" ובחינה זו נמשכת ומתגלה וחודרת בעולם – "גאולה לעולם".

(משיחת ש"פ במדבר ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ג ע' 842)

ע"י הגאולה בתורה מביא גאולה לעולם

אמרו חז"ל (פרקי אבות ו,ו): "כל האומר דבר **בשם אומרו** (אמירה שמדגישה **החידוש** ד"אומרו") מביא **גאולה** לעולם". וההסברה בזה, שהחידוש בתורה "שמחדשים ומגלים תעלומות חכמה שהיו כבושים "**בגולה**" עד עתה, הוא ענין של **גאולה** (יציאה מהגלות) בתורה עצמה, וע"י הגאולה בתורה "מביא גאולה (גם) **לעולם**".

(משיחת ש"פ נשא, יב סיון ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ג ע' 213)

דיבורים על משיח וגאולה

באם כל בני ישראל יתדברו ביניהם ויצעקו שהם רוצים שמשיח יבוא, אזי הוא יבוא מיד, "כהרף עין", ללא הבט על כך שזה בלילה ושאר הענינים המובאים בגמרא (שבועות טו,ב. וראה גם עירובין מג,ב ועוד), אלא כפסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז,ה"ה) ש"ישראל עושים תשובה ומיד הן נגאלין", וכמבואר בספרים (ראה

שער הגלגולים פי"ג) שמשיח כבר ישנו, רק שצריך להאיר אצלו המקיף דח"י [חי"ה יחי'] ותיכף כשיאיר תהיה הגאולה השלימה במהרה בימינו.

(משיחת אחש"פ ה'תשט"ז)

יהודי שמדבר ללא הרף על הגאולה

בהמשך להמוזכר לעיל אודות ענין הגאולה – ישנם כאלו שמתעוררת אצלם תמיהה ופליאה ... היתכן, מהרהרים הם , שיושב לו יהודי לדבר ברבים , ובכל התוועדות והתוועדות מכריז ללא הרף ואינו מפסיק לדבר אודות נושא אחד – ביאת משיח צדקנו, וחוזר על הכרזת בעל הגאולה ב"הקריאה והקדושה": "לאלתר לגאולה", ובהדגשה – שאין זה דבר שנדפס בלבד, אלא הכוונה לביאת משיח צדקנו בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ותיכף ומיד ממש, ביום זה עצמו,... וכמו כן אומרים בכל פעם שינגנו "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו", ומדגישים שאין הכוונה "במהרה בימינו" מחר, אלא היום ממש!

בודאי מאמין כל יהודי שמשיח צדקנו יכול לבוא בכל רגע – "אחכה לו בכל יום שיבוא", אבל אעפ"כ, מהרהרים הם, מהי פשר ההנהגה **לדבר ללא הרף** על ענין זה, ולהדגיש בכל פעם שברגע זה יכול לבוא משיח צדקנו – דבר שקשה לפעול ברגש של האדם שיתייחס לכך כאל דבר מציאותי!

בשלמא כאשר מזכירים פעם אודות ביאת משיח צדקנו – נו, סוף כל סוף הרי זה מעיקרי האמונה... אבל מהו פשר הדיבור והלהט בענין זה ללא הרף, בכל התוועדות והתוועדות, כאילו היו רוצים להכניס את הדבר בראשם של השומעים **בכח**...

הגאולה היא "חלום" או הגלות?

...אלא מאי – מסיקים הם – ענין זה הוא בגדר של "חלום"... חלום טוב ויפה... אבל לא דבר מציאותי[..] ,ואם־כן, טוענים הם, לשם מה צריך לדבר אודות עניני "חלומות"?!

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הרהורים ומחשבות אלו אינם נובעים מחוסר אמונה ח"ו, שכן כל יהודי מאמין שמשיח צדקנו יכול לבוא בכל רגע, אבל אעפ"כ, ...מכיון שהאדם חדור כל כך ברגש הגלות – אינו יכול לחוש ענין של גאולה, ועד כדי כך, שכאשר מדברים עמו אודות גאולה – נראה הדבר אצלו כ"חלום"!...

אמנם, לאמיתו של דבר – ההיפך הוא הנכון:... כלומר, ה"חלום" הוא – לא הדיבור על הגאולה,אלא אדרבה: מציאות **הגלות** היא "חלום",שכן, מה ליהודי ולענין של גלות! ואילו הגאולה היא – **בהקיץ**, זוהי **מציאותו האמיתית** של יהודי!

לנדנד בריבוי דיבורים

...הרי **ברגע אחד** יכול המצב להתהפך מן הקצה אל הקצה,היינו, שיוצאים מ"חלום" הגלות ובאים למציאות האמיתית – **גאולה בפועל ממש!**

...ויהי רצון שע"י **ריבוי** הדיבורים אודות ביאת משיח צדקנו בפועל ממש – לאה רק באופן של חזקה דג' פעמים, אלא אפילו מאה פעמים,שאז נעשה להרגל, ו"הרגל נעשה טבע שני", עד ל"טבע" סתם, ויתירה מזו: מאה פעמים ואחד(או ואחת),ועוד יותר מזה –

"ינדנדו" כל כך (למטה, ובעיקר) למעלה – עד שלא תהיה ברירה (כביכול) אלא להביא את הגאולה בפועל ממש...שזוהי גם גאולתו של **הקב"ה!**

(משיחת ש"פ פינחס ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ד ע' 0122-4122)

דירה בתחתונים ומנהגו של עולם

הגאולה תלויה דוקא ב"מעשינו ועבודתנו" בזמן הגלות, ולכן צריך להיות "הסתכל בשלשה דברים": העבודה להביא את הגאולה צריכה להיות ב"שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל", לעשות דירה בתחתונים, ולהכין את **העולם** להגאולה – אמנם באופן ד"שרית עם אלקים ועם אנשים", להלחם עם ההעלם והסתר דעולם, אבל באופן ד"ותוכל", "מלכותו ברצון קבלו עליהם".

החל מחלקו בעולם, ע"י הוספה בקיום המצוות, בדברים גשמיים, כולל ובמיוחד – מצות הצדקה ("עיקר המצוות מעשיות"), שלוקח מהגשמיות שלו

ומהעשירות שלו (שבירכו הקב"ה) ומסייע לאחר,שגם אצל הזולת יהיה מזון ולבושים, באופן ד"לכבוד ולתפארת", בהתאם ל"ממלכת כהנים", ועד"ז מסייע הוא למוסדות תורה וצדקה וכיו"ב.

וכן הוא גם בעבודתו בעניני רשות שלו – עושה זאת באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים" וב"כל דרכיך דעהו".

ועוד וגם זה עיקר – ע"י הפצת התורה והיהדות,והפצת המעיינות חוצה. כולל ובמיוחד – לעורר יהודים בכל העולם כולו, שיוסיפו עוד יותר בלימוד התורה וקיום המצוות.

וכן גם לפרסם ולגלות בכל העולם כולו "אלופו של עולם", כולל – ע"י השפעה על אומות־העולם בנוגע לקיום שבע מצוות בני נח, והכנתם ל"והיתה לה' המלוכה".

(משיחת ש"פ אחו"ק, יג אייר ה'תנש"א, תורת מנחם ח"ג ע' 781)

הדפסת והפצת ספר ה"תניא"

ממהרת את הגאולה - "אתי מר דא מלכא משיחא"

לאחרונה היתה "הצעה ובקשה נפשית" להדפיס את ספר התניא – **תורה שבכתב** של חסידות (חב"ד) – בכל מקום ומקום שגרים שם יהודים. בכך מביאים את התורה בכל מקומות אלו.

הדבר נוגע עוד יותר – בעמדינו בימים האחרונים של הגלות, שהרי ספר התניא קשור עם "אתי מר דא מלכא משיחא"[ביאת המלך המשיח], כפי שאמר המשיח לבעש"ט שהוא יבוא "כשיפוצו מעיינותיך חוצה" (באגרת הקודש הידועה של הבעש"ט). וספר התניא קשור בהפצת תורת הבעש"ט חוצה ...ובמילא בשעה שמפיצים את ספר התניא – ממהרים בכך עוד יותר את "אתי מר דא מלכא משיחא".

ומפני שהגאולה העתידה תהיה באופן כזה שלא ישאר אפילו יהודי אחד בגלות, וכל זמן שיהודי אחד נמצא בגלות נשארים כל ישראל בגלות ושכינתא בגלותא (מגילה כט,א.זח"א קג,ב.) – ...- לכן יש להפיץ עתה את מעיינות הבעש"ט, כולל כפשוט באמצעות לימוד התניא (ובמילא הדפסתו) – דבר שממהר את

הגאולה – בכל מקום ומקום שיהודים מתגוררים בו, ולו יהודי בודד – משום שהדבר נוגע לגאולתו של עם ישראל **כולו**, ולשכינתא בגלותא, **שכל** יהודי בכל מקום שהוא יצא מהגלות. בכך מכשירים כל מקום ומכינים כל יהודי ל"והיתה לה' המלוכה", בגאולה העתידה.

(ליקו"ש כו ע' 873)

לא מספיק להביא ספרי תניא לכל מקום ומקום

צריכים להשתדל לפעול אצל כל אחד ואחד מישראל שיהיה מוכן לגאולה ... ובפרט ע"י הפצת פנימיות התורה ("יפוצו מעיינותיך חוצה") בכל מקום ומקום,... וכדי שיהיה הענין ד"יפוצו **מעיינותיך** חוצה", היינו, שה"מעיין" עצמו יבוא "חוצה" (ולא רק התפשטות של **מי** המעיין) – לא מספיק להביא ספרי תניא (תורה שבכתב דתורת החסידות) לכל מקום ומקום, אלא צריכים **להדפיס** את ספר התניא בכל מקום ומקום, שמשמעות הדבר – שבמקום זה נמצא ה"מעיין" (מקור המים) עצמו, שכן, במקום זה נדפס ספר התניא.

ולא זו בלבד שה"מעיין" נמצא במקום זה, אלא גם באופן ד"יפוצו" – שהרי אין להסתפק בהדפסת ספרי התניא שישארו בתוך כריכתם ... , אלא הכוונה היא **שילמדו** בספרי התניא ... – היינו, שה"מעיין" הוא באופן של הפצה, "יפוצו מעיינותיך", גם במקום שעד עתה לא נדפס שם ספר התניא – "חוצה".

וכאמור – עי"ז ממהרים את הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, שאז יצאו **כל** בני ישראל מהגלות "וכספם וזהבם אתם", כולל – ספרי התניא שנדפסו בכל מקום ומקום, שנשארו אצל תושבי המקום עד ביאת גואל צדק.

(משיחת ש"פ תרומה בדר"ח אד"ר ה'תשד"מ -תורת מנחם ח"ב ע' 9301)

החלטות טובות

וכדי למהר את הגאולה עוד יותר, בודאי יקבל כל אחד ואחד החלטות טובות להוסיף בכל עניני תורה ,עבודה וגמילות־חסדים (נוסף על שמירת שיעורי חת"ת, כנ"ל) ובמיוחד – במצות הצדקה.

(תורת מנחם התוועדויות ה'תש"ן ח"א ע' 901)

הלכות פסוקות

על ידי לימוד הרמב"ם (הלכות פסוקות) ממהרים ומזרזים את הזמן של ימות המשיח, על דרך מאמר רז"ל "אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות המשניות",־הלכות פסוקות – שאז תתגלה מעלת ההלכות ש"אינן בטלים לעולם".

(מתוך קונט' "הלכות של תושב"ע)

וע"י העסק ב"דבר ה' זו **הלכה**" – הן בספר הרמב"ם, הלכה בנגלה דתורה, והן במאמרי הצמח־צדק, "הלכה" של פנימיות התורה – הרי זה ממהר ומזרז קיום הענין ד"דבר ה' זה **הקץ**",ביאת משיח צדקנו.

(משיחת י"ג ניסן ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ג ע' 201)

הנהגות מיוחדות לימי בין המיצרים

א. להוסיף בתורה וצדקה, על פי מה שנאמר (ישעי' א,כז) "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

ב. לקבוע שיעורי לימוד בתורת בית הבחירה בית מקדשנו, על־פי מה שאמרו רז"ל (תנחומא צו,יד) : "אמר הקב"ה: גדולה קריאתה בתורה כבנינה ... יתעסקו לקרוא צורת הבית בתורה ואני מעלה עליהם כאילו הם עוסקים בבנין הבית".

ג. להפריש צדקה לצדקת בית מקדש מעט (בתי כנסת ובתי מדרש, ישיבות וכיוצא בזה.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ג. לערוך סיומים [סיומי מסכתות] בכל יום מתשעת הימים (ובתשעה באב – בלימוד המותר), בנוכחות שומעים רבים ככל האפשר,ולהזכיר בכל פעם גם אודות אהבת ישראל ונתינת צדקה.

(לקו"ש יח ע' 684, כד ע' 633)

הפצת יהדות

הכי מתאימה לקרב את הגאולה

העבודה וההכנה הכי מתאימה לקרב את הגאולה היא – פעולות מעין סדר החיים אז, שהוא לתקן עולם במלכות ש־ד־י. ובפשטות – הפצת היהדות, לימוד התורה וקיום מצוותיה באופן שמוסיף והולך ואור. ואף שעבודה גדולה היא, אבל ביחד עם זה עבודה חביבה והצלחתה מובטחת.

(לקוטי שיחות כג ע' 684)

להשתדל במיוחד בשני דברים אלו

בעקבתא דמשיחא, שכבר "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה ובמעשים טובים" (סנהדרין צז,ב), יש להשתדל במיוחד בשני דברים אלו – (א) אהבת ישראל, (ב) חביבות התורה והמצוות.

ושני הדברים מתקיימים בבת אחת כשמתעסקים בחיזוק היהדות בין השדרות הכי רחבות של עם ישראל, שכן, (א) כשאדם משתדל להציל את זולתו מרדת שחת ע"י חטאים ועונות – אין לך אהבה גדולה מזו. (ב) כשאדם מסביר לכל אחד שהתורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שהיא נצחית בכל זמן ובכל מקום,ושעל ידה נטע הקב"ה בתוכנו גם חיי העולם הזה – אין לך חשיבות וחביבות התורה גדולה מזו.

(לקו"ש יג ע' 192)

חיזוק והפצת התורה והמצוות

כל פעולה הקשורה בהפצת היהדות בכלל,ובכל המבצעים הידועים בפרט – יש לה ערך נעלה ביותר. שהרי, כידוע ובלשון התפילה השגורה **ומפני חטאינו גלינו מארצנו**, סיבת החורבן והגלות היא אך ורק עזיבת התורה והמצוה (ומפני חטאינו), ולכן על ידי ביטול הסיבה,כלומר על ידי חיזוק והפצת התורה והמצוות, מיד מתבטל המסובב (גלינו מארצנו). ומכיון שכך, הרי מובן עד כמה נוגע וחיוני הוא לבסס את היהדות בכל מקום, ובפרט בארצנו הקדושה, ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. וכדאית כל השתדלות והתאמצות בהגברת והרחבת הפעולות האמורות, כולל כמובן, ובמיוחד, השפעה על הבנות וחינוכן, שהרי בהן ועל ידן מקימים דורות,דור אחר דור,של יהודים יראים ושלמים עוסקים בתורה ובמצוות . . עד סוף כל הדורות.

(טו מנחם־אב ה'תשל"ה)

לפעול אצל כל ישראל שיהיו מוכנים לגאולה

דובר כמה פעמים שהגאולה העתידה תהיה באופן שאפילו יהודי אחד בלבד לא ישאר בגלות – ... ומזה מובן, שגאולתו של **כל אחד ואחד** מישראל נוגעת לגאולת כלל ישראל, וכן לגאולה ד"שכינתא בגלותא" – שהרי כל זמן שיהודי אחד בלבד נמצא בגלות, מעכב הדבר את הגאולה של כלל ישראל והגאולה ד"שכינתא בגלותא", ולכן, צריכים להשתדל לפעול אצל כל אחד ואחד מישראל שיהיה מוכן לגאולה.

וענין זה נפעל ע"י הפצת התורה בכל מקום שנמצאים יהודים, ועד למקום שלא נמצא בו אלא יהודי אחד בלבד, ובפרט ע"י הפצת פנימיות התורה ("יפוצו מעיינותיך חוצה") בכל מקום ומקום, שעי"ז פועלים ש(מקום זה, ובעיקר) כל היהודים שנמצאים במקום זה יהיו מוכנים לגאולה העתידה – שנפעלת ובאה ע"י הפצת המעינות חוצה...־ עי"ז ממהרים את הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ תרומה, בדר"ח אד"ר ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ב ע' 9301)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

פורצים את גדרי הגלות

ע"י הפעולות של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, מתוך אהבת ישראל ואחדות ישראל, פורצים את גדרי הגלות, עדי קיום היעוד "עלה **הפורץ** לפניהם", "אלה תולדות **פרץ**" – משיח צדקנו,יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

(ש"פ בא, ח' שבט תשמ"ו)

הפצת המעיינות חוצה

לא להתפעל מחשכת הגלות

כאשר יהודי מתבונן במעמדו ומצבו – הרי הוא רואה שנוסף לגלות הכללית, הרי הוא מושקע בגלות הפנימי וכו' ... ואם־כן, כאשר מתבונן בגודל הירידה דגלות הפרטי, יכול הוא ליפול ברוחו וכו' ... עליו לדעת שגם בעת המצאו בחושך הגלות כו', יש לו נתינת כח להפוך את כללות חושך הגלות, באופן ד"הוי'ה יגיה חשכי", ועד שיהיה יתרון האור כו', וזוהי הוראה לכל אחד ואחת מישראל שאין מה להתפעל מחשכת הגלות, אלא גם בהיותו בחושך כפול ומכופל דזמן הגלות, הרי הוא עובד עבודתו כדבעי בהפצת המעיינות חוצה, ומאיר את העולם כולו באור ד"נר מצוה ותורה אור" ... באופן דמוסיף והולך ואור.

... והמעשה הוא העיקר – היינו, שאינו מסתפק בהכנת הנר והפתילה כו', ועושה זאת רק כדי לצאת ידי חובתו וכו', אלא הוא משתדל ומאיר את העולם כולו באור ד"נר מצוה ותורה אור",ומפיץ את המעיינות חוצה.

וע"י העבודה באופן האמור,... מתבטל לגמרי כללות ענין המרידה בקב"ה ... זאת אומרת, שע"י כללות העבודה האמורה לעיל, מכלים ומשמידים ושורפים ומבטלים לגמרי את השיריים דכללות הגלות, ובשעתא חדא וברגעא חדא זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ חיי־שרה, התשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 324 - 624)

ע"י פנימיות התורה נפעלת היציאה מהגלות

איתא ברעיא מהימנא (זח"ג קכד,ב) ש"בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר ... ,יפקון בי' מן גלותא ברחמי", כלומר שע"י פנימיות התורה נפעלת **היציאה מהגלות**.

אמנם, המדובר כאן הוא בנוגע **לגאולה** – ענין בפני עצמו **שלא בערך** לגבי היציאה מהגלות – שהגאולה דביאת משיח צדקנו היא ע"י הפצת המעיינות חוצה.

ולכאורה אינו מובן: מהו הקשר והשייכות דביאת המשיח להפצת המעיינות חוצה?! והביאור – שלא זו בלבד שיש קשר ושייכות ביניהם, אלא, שהפצת המעיינות חוצה והגאולה דביאת המשיח – היינו הך:

משיח צדקנו הוא בחינת היחידה הכללית , וענינו בתורה – פנימיות התורה, "יחידה" שבתורה, ולכן, ע"י הפצת המעיינות חוצה, גילוי בחינת היחידה שבתורה, פועלים התגלות וביאת המשיח, בחינת היחידה.

וע"ז נפעלת הגאולה האמיתית והשלימה בכל העולם כולו – כי: ענינה של הגאולה – גאולת **הפנימיות** של כל העולם מן ההעלם אל הגילוי. ומכיון שכל הענינים שבעולם קשורים עם התורה, "אסתכל באורייתא וברא עלמא"(זח"א קלד,א) – צריך להיות תחילה הגילוי **דפנימיות התורה** באופן ד"יפוצו מעיינותיך **חוצה**" וע"ז נשתלשל גם בעולם – גילוי הפנימיות שבו, שזהו ענין הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ליל א' דר"ח אלול התשמ"ו - תורת מנחם ח"ד ע' 443)

ע"י ה"יפוצו מעיינותיך חוצה", ממהרים ופועלים את הגאולה.

(משיחת ש"פ וישב, תשמ"ו)

לימוד והפצת המעיינות מקרבים את הגאולה

ידועה אגרת הקודש דהבעש"ט אודות דברי מלך המשיח, שיבוא כשיפוצו מעיינות (דהבעש"ט) חוצה, אשר ידיעה זו מעוררת ומזרזת עוד יותר לעסוק בלימוד והפצת

המעיינות, כדי לקרב את הגאולה.

ולכאורה, העסק במעיינות דפנימיות התורה כדי להביא את הגאולה הוא באופן ד"שלא לשמה"! ומה גם שע"י זה עושים מה"מעיינות" דפנימיות התורה כמו דבר **אמצעי וטפל** להבאת הגאולה!

והמענה לזה – בפשטות – כמארז"ל (פסחים נ,ב): "לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה". כלומר, כשנמצא במעמד ומצב שהדרך היחידה להשפיע עליו ללמוד ולהפיץ המעיינות דפנימיות התורה, היא, עי"ז שיעשה זאת כדי להביא את הגאולה – יכול וצריך לעסוק בזה באופן ד"שלא לשמה".

ונוסף לזה, הרי, עצם העובדה שהתירו לימוד והפצת המעיינות דפנימיות התורה "שלא לשמה" (כדי להביא את הגאולה) הוא בבחינת "מים גנובים", שמצד המסירות־נפש לפעול ענין הגאולה, "גונבים" ענין הכי נעלה, מעיינות דפנימיות התורה, ומשתמשים בו לפעול ביאת משיח צדקנו, ולכן ניתוסף בזה עילוי – "יומתקו".

ויהי רצון שמהדיבור בזה נזכה בקרוב ממש להקיום בפועל – אתי מר דא מלכא משיחא.

(משיחת ש"פ תבוא ח"י אלול ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ד ע' 943)

להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהרבצת התורה והמצוות,הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה,שעי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ קרח, ג' תמוז, ה'תשמח - תורת מנחם ח"ג ע' 535)

עי"ז מגלים בחינת היחידה

למלא את השליחות מתוך מסירה ונתינה (דוגמת המסירות־נפש דפינחס), ע"י הפצת התורה, כולל ובמיוחד פנימיות התורה כפי שנתבארה בתורת החסידות, בחינת היחידה שבתורה, שעי"ז מגלים בחינת היחידה

שבכל אחד ואחת מישראל (האנשים הנשים והטף), ועד להתגלות בחינת היחידה הכללית – משיח צדקנו.

(סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 486)

העבודה העיקרית של דור הגאולה

ובהדגשה – כאמור – שהפצת המעיינות חוצה היא **העבודה העיקרית** דדורנו זה, ועד כדי כך,ששאר עניני העבודה הם בבחינת "**עבודה שזרה לו**" (ב"ב קי,א) ביחס לעבודה העיקרית דהפצת המעיינות חוצה,כיון שדור זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה,שתהיה כשיפוצו מעיינותיך חוצה. ויהי רצון שקבלת ההחלטה להוסיף בהפצת המעיינות חוצה תמהר ותזרז עוד יותר ותביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו,עוד לפני ההוספה בהפצת המעיינות חוצה בפועל ממש.

(משיחת ש"פ בשלח, י"א שבט ה'תנש"א -תורת מנחם ח"ב ע' 622)

להביא בפועל ובגילוי את הגאולה

יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז, ובתגבורת החיות, בכל מעשינו ועבודתינו בלימוד התורה וקיום המצוות, כולל ובמיוחד בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, כדי להביא **בפועל ובגילוי** את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(פ' תצוה ה'תשנ"ב)

הפצת תורת האריז"ל

ע"י פרסום והפצת תורתו של האריז"ל באופן ד"יפוצו מעיינותיך חוצה", ממהרים ומזרזים עוד יותר את ביאת משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ במדבר ב סיון ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח,ג ע' 963)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הקמת בתי חב"ד

בנוגע לענין הגאולה ... כאשר מוסיפים עוד יותר במעשינו ועבודתינו בגמר ושלימות צחצוח הכפתורים, להסיר את ה"אבק" כו', כולל ובמיוחד ע"י הקמת בתי חב"ד, וכן קיום ההוראה ד"עשה לך רב", שיורה לו עד כמה צריך להוסיף בכל ענינים אלו, ועד לפרטי ההכנות והבחינות כו', ... - הרי בודאי שעי"ז **ממהרים ומזרזים** את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משש"פ ויחי ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ב ע' 572)

ההקפה של ילדי ישראל

ישנה מעלה מיוחדת אצל ילדי ישראל שקודם בר־מצוה, שהם נקראים ע"י הקב"ה בשם "משיחי",כמאמר רז"ל על הפסוק "אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו", "משיחי - אלו תינוקות של בית רבן", "הבל שאין בו חטא".

ולכן, מן הראוי לכבד בהקפה החמישית - "מלך עולמים" - את הילדים שקודם בר־מצוה... והיות שבהקפה זו מכבדים את ילדי ישראל הנקראים בשם "משיחי"- הנה יהי רצון שע"י השמחה שבהקפה זו נזכה בקרוב ממש לקבל פני משיח צדקנו,ובאופן ד"מיד הן נגאלין". . -שע"י גודל השמחה דהקפות,ובפרט ההקפה ד"משיחי", "הבל שאין בו חטא", ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובאופן ד"מיד הן נגאלין".

ו"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", היינו, שעוד קודם היציאה מהגלות נמצאים בני ישראל במעמד ומצב ד"לכל בני ישראל היה אור במושבותם", ויציאתם מהגלות - "על צבאותם" - היא "ביד רמה".

ועל דרך זו, בנוגע לגאולה העתידה - שע"י גודל השמחה דהקפות, ובפרט ההקפה ד"משיחי", "הבל שאין בו חטא", ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובאופן ד"מיד הן נגאלין".

(משיחת ליל שמח"ת ה'תשמ"ב - בעת ההקפות, תורת מנחם ח"א ע' 932)

הרבצת התורה ברבים

לא להסתפק בלימוד לעצמו

במאמר "עשרה שיושבין"...תבע בעל הגאולה [כ"ק אדמו"ר הריי"צ זי"ע]להוסיף בכללות הענין דהרבצת התורה **ברבים** דוקא, היינו, לא להסתפק בלימוד התורה לעצמו, אלא לפעול על תשעה יהודים נוספים ולצרף אותם אליו, שעי"ז נעשים הם למציאות חדשה - "עדה קדושה".

...לימוד התורה באופן ד"**עשרה** שיושבין ועוסקין בתורה" קאי [הכוונה] גם על עשר כוחות נפשו, ונוסף לזה - צריך להיות לימוד התורה ברבים (עשרה מישראל) כפשוטו, היינו, לפעול על עוד תשעה יהודים ללמוד תורה ביחד אתו, והפעולה עמהם היא באופן ד"טופח על מנת להטפיח", היינו, שכל אחד ואחד מהם פועל ענין זה על עשרה מישראל, וכן הלאה, עד סוף כל הדורות.

וזוהי ההוראה הכללית דחג הגאולה - להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות, וע"י כללות מעשינו ועבודתינו בכל הפעולות הנ"ל מתוך שמחה וטוב לבב, זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, באופן ד"שמחת עולם על ראשם", במהרה בימינו ממש.

(משיחת יב תמוז ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ד ע' 5081)

שלימות לימוד התורה - עשרה שיושבים ועוסקים בתורה

המאמר "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", מאמר חסידות שמבאר גודל המעלה דלימוד התורה ברבים,... שבזה מרומז גם שהגאולה האמיתית והשלימה באה ע"י ההוספה בהרבצת התורה, ובפרט ע"י השלימות דלימוד התורה באופן ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה", שעי"ז פועלים שיהפכו ימים אלו לימים טובים וימי ששון ושמחה.

(משיחות י"ז תמוז, וש"פ פינחס, כ"א תמוז, ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ד ע' 35)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הרהור תשובה

יעשה חשבון-צדק בנפשו

יעשה כל אחד ואחד חשבון־ צדק בנפשו, **מתי היתה הפעם האחרונה שחשב אודות משיח צדקנו אליבא דנפשי'**... שהקב"ה – ע"י משיח צדקנו – יוציא **אותו** מגלות זו **בפועל ממש**, והוא, ביחד עם משיח צדקנו,ילכו ויבואו לארץ ישראל!...

יכנס חדר לפנים מחדר, במקום שאין איש רואהו, ושם יעשה חשבון־ צדק בנפשו... וברור הדבר,שכאשר יעשה חשבון־צדק בנפשו,וישפוט את מעמדו ומצבו בקשר למחשבה על דבר הגאולה, הרי בודאי יבוא לידי הרהור תשובה... ואז – יפעל **הוא** את ענין הגאולה תיכף ומיד – "מיד הן נגאלין", מכיון שהרהור התשובה שלו יכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ויגרום לו ולהם תשועה והצלה.

(תורת מנחם - תשמ"ו ח"ב ע' 655)

כוחו של הרהור תשובה

ומכיון שכן, בודאי שפועלים זאת תיכף ומיד – שכן,ע"י הרהור תשובה בלבד, "בשעתא חדא וברגע חדא", נעשה "צדיק גמור",ויתירה מזה – יש לו גם העילוי **של בעל תשובה** "לאתבא צדיקייא בתיובתא",ובמילא, "מיד הן נגאלין".

(ש"פ בשלח, שבת שירה,ט"ו בשבט, תשמ"ו)

התבוננות

האנושות מתאחדת במחשבה אודות תכלית הבריאה

כאשר יהודי מתעורר משנתו בכל בוקר, עליו להתבונן שמלך מלכי המלכים הקב"ה נמצא על ידו, ולכן עליו להתנהג באופן המתאים – למלא את התפקיד והשליחות שהקב"ה הטיל עליו.

וענין זה שייך גם לאלו שאינם יהודים, שגם הם צריכים להתבונן בתחילת היום אודות השליחות שהוטלה עליהם ע"י בורא עולם – "לשמש את קוני".

התבוננות ומחשבה זו פועלת על הנהגתו בדיבור ובמעשה במשך היום כולו, שכללות הנהגתו תהיה באופן המתאים "לשמש את קוני".

... כאשר כל אדם "מקדיש" (מלשון קדושה) חלק מזמנו כדי להתבונן ולחשוב אודות תכלית ומטרת בריאתו בעולם – "לשמש את קוני", הנה מאחר שכל בני האדם עושים כן, הרי עי"ז מתאחדים כולם יחד לעסוק במטרה ותכלית אחת – לגלות אלוקות לאנושות כולה. ועי"ז זוכים להמשכת ברכותיו של הקב"ה מקור הברכות, בנוגע לכל הענינים, מתוך בריאות גשמית ובריאות רוחנית גם יחד.

והמשכת ברכותיו של הקב"ה בכל הענינים – פועלת תוספת הצלחה בנוגע לאופן העבודה דמחשבה והתבוננות הנ"ל הבאה לאחרי־זה. ולכן, גם מחשבה הנ"ל (אודות תכלית ומטרת הבריאה כולה) היא ביתר בהירות ואור, ובאופן של התאחדות גדולה יותר עם שאר בני אדם, ועם האנושות בכללותה, וכל זה ממהר ומזרז את קיום היעוד "לעבדו שכם אחד", ובקרוב ממש זוכים לקיום היעוד "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

(משיחת יא ניסן ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 1021)

העובדה שנמצא בסוף זמן הגלות

למרות שביאת משיח צדקנו היתה יכולה להיות ברגע שלאחרי החורבן, הרי מובן, שכאשר נמצאים **בסוף** זמן הגלות, בעקבתא דמשיחא, בדור שהוא בבחינת "מאסף לכל המחנות" ביחס לכל הדורות – הרי זה זמן מסוגל ומוכשר ביותר לביאת משיח צדקנו.

ועפ"ז מובן שכאשר יהודי מתבונן בעובדה שהוא נמצא בתקופה דעקבתא דמשיחא – הרי התבוננות זו פועלת עליו להוסיף בכל הענינים הקשורים עם ביאת משיח צדקנו, שזהו כללות העבודה דקיום התורה ומצוותיה.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו במעל ממש

(משיחת אחש"פ ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 8821)

התוועדות

תוכנה של "התוועדות" הוא אחדות ישראל, "גדולה לגימה שמקרבת", וענין זה שייך במיוחד ליום השבת.

(משיחת ש"פ בלק ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ג ע' 8012)

● **ראה עוד לעיל ב"לגימה" – "לחיים".**

התיסדות ישיבות תומכי תמימים

מלחמת חיילי בית דוד

מעניניו העיקריים של אדמו"ר מוהרש"ב [רבי שלום־דוב־בער, הנשיא החמישי לחב"ד]

הוא התיסדות ישיבת תומכי תמימים שבה לומדים "תורת ה' הנגלית ותורת החסידות תמימה" (שיחת שמח"ת תרנ"ט), ועל ידי־זה פועלים ביאת דוד מלכא משיחא, כמבואר בשיחתו הידועה (שמח"ת תרס"א) בענין "כל היוצא למלחמת בית דוד" (שבת נו,א), שתלמידי הישיבה הם "חיילי בית דוד" שפועלים התגלות וביאת דוד מלכא משיחא.

ומזה מובן, שבעמדנו ברגעי הגלות האחרונים צריכה להיות הוספה מיוחדת בנוגע לישיבת תומכי תמימים – ע"י התיסדות מחלקות חדשות (נוסף על הגדלת והרחבת המחלקות הקיימות) של ישיבות תומכי תמימים **בכל קצוי תבל** (כשם שפעלו בענין דוגמתו,הדפסת ספר התניא בכל מקום בעולם שיש בו ישוב בני ישראל), כולל גם במדינה ההיא [רוסיה] שבה נמצאת העיירה ליובאוויטש עד היום הזה – שעל־ידי־זה ממהרים ומזרזים גמר ושלימות פעולתם של "חיילי בית דוד" להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא.

(תורת מנחם תשנ"ב ח"א- מעייני הישועה- ע' 121)

*** דורנו זה הוא הדור האחרון לפני הגאולה, דור שתפקידו להלחם עם אלו "אשר חרפו עקבות משיחך", ועי"ז – להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.**

(ש"פ וילך", שבת שובה, ו' תשרי, תשמ"ו - שם תורת מנחם ח"א 98)

התקשרות לנשיא הדור

האופן שבו אי־אפשר להביא את המשיח

ישנו סיפור בספר "שבחי האריז"ל" (שחלק גדול מהסיפורים שבו נמצא גם בכתבי האריז"ל), שגם הוא חלק בתורה, ובמילא גם הוראה בעבודתינו:

האריז"ל היה נוהג לצאת עם תלמידיו לקבל שבת בשדה, כפי שהסדר הוא ע"פ קבלה, שצריכים לצאת לשדה לקבל פני שבת המלכה. פעם אחת, בצאתם לשדה, אמר האריז"ל לתלמידיו: רצונכם שנלך לירושלים לקבל שבת?

– ... – אמנם, כיון שבשביל זה היו צריכים לעזוב את ביתם למשך השבת, אמרו חלק מהתלמידים שצריכים להודיע תחילה לנשותיהם, על דרך לשון הש"ס (ברכות כז,ס"ב): "איזיל ואימליך בדביתהו". מיד נפלה רוחו של האריז"ל, ונתבטלה הליכתם לירושלים. ואמר האריז"ל, שאילו היו הולכים מיד – היו יכולים להביא את המשיח.

ולכאורה: איך יתכן שהאמירה "איזיל ואימליך בדביתהו" תהיה סתירה להבאת הגאולה? הרי כן הוא ע"פ תורה, שבנוגע למילי דעלמא צריכה להיות ההנהגה באופן ד"אימליך בדביתהו", ובפרט בשייכות לשבת, שכל ענין נרות שבת הוא בשביל השלום שבין איש לאשתו, ובשבת ישנם כמה עניני חיוב של איש לאשתו. ואם־כן, ענין שכולו ע"פ תורה, ומיוסד על השולחן־ערוך – מדוע יעכב את הגאולה?

והמענה לזה הוא (כנ"ל): ה"חשבון" הוא אמנם "חשבון", אבל למלחמה – אינו ראוי!

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

אי־אפשר להביא את המשיח ע"י הנהגה כזו, שכאשר שומעים הוראה מהאריז"ל, מוציאים את ה"שולחן־ערוך", ופונים ל"מורה הוראה" לברר פשט ב"באר היטב"... אם אין סתירה בדבר! באופן כזה – אי־אפשר להביא את המשיח!

צריך התקשרות וקבלת־עול - לציית בלי חשבונות

ואין זה רק מצד פנימיות הענינים, אלא כן הוא גם ע"פ נגלה דתורה:

כאשר שמעו דבר־מה מהאריז"ל, שהיה גאון גדול גם בנגלה (כדאיתא בלקו"ת בטעהמ"צ להרח"ו) – היה להם לדעת שאפשר לסמוך עליו שלא יכשיל אותם חס־ושלום לעשות ענין היפך ההלכה.

ומי שמפקפק ח"ו בדברי רבו – הרי זו הוראה שחסר בההתקשרות שלו אליו, וכשחסר בענין ההתקשרות, חסר בדרך ממילא בענין האחדות, "כולנו כאחד", וממילא חסר גם בהתיבות שלפני "כולנו כאחד"...

והביאור בזה – כנ"ל – שבענינים שנמסרו לרבנן,נדרש לכל לראש ענין ההתקשרות, ופירוש הדברים ע"פ נגלה – שיש לדעת שרבנן הם לומדים [למדנים] גדולים, ואפשר לסמוך עליהם. ומה שיש לו קושיא – הרי זה רק משום שחסרה אצלו היגיעה האמיתית בתורה, וכשתהיה אצלו היגיעה האמיתית, ויזכה לזה – יראה שהדין הוא כדבריהם של רבנן.

ופנימיות הענין – שצריכה להיות התקשרות וקבלת־עול. צריכים לציית לדבריהם של רבנן בלי שום חשבונות כלל.

...וכן הוא בכל דור ודור, שכאשר שומעים הוראה מנשיא הדור, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" – אין מקום לישוב הדעת, עיון בספרים כו', אלא יש לקיים את ההוראה.

וכפי שעשו תלמידי התמימים – שכאשר הרבי אמר להם שילכו לערי השדה, לא התייעצו עם הוריהם או עם החותן והחותנת, וגם לא עשו "חשבונות" שאם ילמדו יותר זמן בישיבה יתוסף בלימודם כו' – כיון שידעו שהם **אנשי צבא**, ואיש־צבא – אין לו שום ענין מלבד מילוי פקודת המפקד.

כל היוצא למלחמת בית דוד - מביא את הגאולה

... ועד"ז בנוגע להמדובר לעיל (ס"ו) בענין "יוצאי צבא", ש"כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות" לכל עניני העולם, ואם אינו עושה כן, ויש איזו מציאות שעדיין תופסת מקום אצלו, הרי הוא בכלל "הירא ורך הלבב", עליו נאמר, "ילך וישוב לביתו":

אין הכוונה שעליו ללכת לביתו לישון ... אלא עליו ללכת לביתו, ולקיים בביתו עכ"פ את הוראות המפקד, ו"מצוה גוררת מצוה" – שעי"ז יתעלה במשך הזמן ויהיה "מקושר" באמת, עד שיזכה להיות מאלו שיוצאים למלחמת בית־דוד ומביאים את הגאולה.

...כדי להיות מ"חיילי בית דוד" – צריכים להיות שלמים בענין ההתקשרות. ולא די בהתקשרות בדיבור בלבד – בבחינת "ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו ולא נאמנו בבריתו"(תהלים עח,לו) ("ברית" מלשון התקשרות) – אלא צריכה להיות התקשרות **בפועל**. לכל לראש צריך להיות **הפועל**, ולאח"ז יכול להיות גם הדיבור, אבל בדיבור בלבד – לא יוצאים ידי חובה.

וכאשר חסר אצלו בענין ההתקשרות – הרי מלבד זאת **שהוא** מפסיד את הטוב האמיתי שהיה ביכלתו להגיע אליו, אלא עוד זאת, שהדבר נוגע גם **לכלל ישראל** – כהוראת הסיפור הנ"ל [עם האריז"ל ותלמידיו], שהרי מזמן האריז"ל ועד עתה עברו כארבע־מאות שנה, וכל עניני הגזירות וכו' שעברו על ישראל במשך זמן זה, הם מצד העדר ההתקשרות להאריז"ל, שהרי אילו היתה ההתקשרות – היתה באה הגאולה כבר לפני זמן רב!

... – מוטב היה אילו היו מתחילים לציית, ואזי היו חוסכים ל"ר' ... עבודה ... ומזמן היו מביאים את הגאולה ע"י משיח צדקנו, שיבוא לגאלנו במהרה בימינו.

(משיחת ש"פ שמיני,מבה"ח אייר, התשח"י - תורת מנחם ח"כב ע' 192 - 792)

"יפרצת"

עבודה ללא מדידות והגבלות

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

בדורנו זה יש לעבוד את ה' באופן של "ופרצת" (ויצא כח,יד) – בלי מדידות והגבלות, בחינת "בכל מאודך" (ואתחנן ו,ה), ועל ידי זה נמהר ונחיש את ביאת המשיח,עליו נאמר: (מיכה ב,יג) "עלה הפורץ לפניהם".

(לקו"ש כ ע' 435)

זוהר

הפצת פנימיות התורה - תורתו של רשב"י

כללות העבודה דרשב"י שייכת במיוחד לדורנו זה – כמבואר בכמה מקומות שדרא דעקבתא דמשיחא הוא בדוגמת דורו של רשב"י.

וזוהי ההוראה המיוחדת השיכת לדורנו זה – שצריכים להוסיף בכל הפעולות דהפצת המעיינות דפנימיות התורה (תורתו של רשב"י), ובפרט לאחרי שפנימיות התורה נתבארה ע"י תורת החסידות, החל מתורת הבעש"ט, ובעיקר – בתורת חסידות חב"ד, ע"י אדמו"ר הזקן [בעל התניא], ורבותינו נשיאינו שלאח"ז, שעל ידם נמשכה פנימיות התורה באופן ד"יתפרנסון" – בהבנה והשגה בחב"ד שבנפש.

וע"י כללות העבודה דהפצת פנימיות התורה (ובמיוחד – כפי שנתבארה בתורת חסידות חב"ד) זוכים לגאולה העתידה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש ברעיא מהימנא [שזהו ענינו של משה רבינו – "גואל ראשון הוא גואל אחרון"] "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזוהר (תורתו של רשב"י)... יפקון בי' מן גלותא ברחמים". היינו, שע"י הפצת המעיינות חוצה פועלים, אחישנה" ב"אחישנה" גופא – ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ אמור ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 4341)

* [להעיר ש"שיטת חסידות חב"ד היא שהזוהר וספרי פנימיות התורה בכלל, צריך **ללומדם** וכמו הלימוד דנגלה דתורה, וביחוד בתקופתינו זו, אשר כלשון האר"י החי – מצוה לגלות זאת החכמה,...פשוט שצריך להשתדל ככל האפשרי להפיץ **לימוד** האמור... שדוקא לימוד באופן דהבנה והשגה מביאים גאולה, וכלשון הבעש"ט באגה"ק שלו הידועה, שבהיותו בהיכל משיח, (ושאל "אימתי קאתי מר"?) המענה היה, לכשיפצו מעיינותיך חוצה].

(מענה הרבי מה"מ - שערי הלכה ומנהג ח"ג סי' עב)

זכרון הגאולה

גם כשנמצאים בחשכת הגלות בכלל, ובפרט כשידע איניש בנפשי'ה מעמדו ומצבו – אין ליפול ביאוש ח"ו, אלא אדרבה, יש לזכור אודות הגאולה, שהיא הנתינת כח לכללות העבודה בזמן הגלות להביא את הגאולה העתידה.

(אחש"פ ה'תשי"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 341)

זריזות

הענין ד"זריזין מקדימים למצוות" (פסחים ד,א) הוא לא רק בנוגע לעשיית המצוה עצמה, אלא גם בנוגע להכנה והכשר דהכשר כו'.

ולדוגמא: בנוגע למצות הצדקה... מצוה כללית השקולה כנגד כל המצוות (ב"ב ט,א) – שצריך להיות זריזות לא רק בהנתינה לצדקה בפועל ממש,אלא גם בהכנה למצוה, החל מהשקלא וטריא על דבר קבלת החלטה טובה (גם כאשר הקיום בפועל אי אפשר להיות רק לאחרי זמן).

ויש להוסיף ולהעיר, שגם ענין הזריזות קשור עם הגאולה -"...ובפרט (הזריזות ב) מעשה הצדקה העולה על כולנה.. גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה (ב"ב י,א) . . עד כי יבוא שילה".

יב. והמעשה הוא העיקר: יש לסיים ולהשלים את "מעשינו ועבודתינו" – כולל גם הבקשה והדרישה "עד מתי", וההכרזה "יחי המלך" דוד מלכא משיחא – **בזריזות הכי גדולה**, הקשורה עם **שמחה וחיות**...שעי"ז פועלים כביכול ה"אחישנה" דהזריזות אצל **הקדוש-ברוך-הוא** . . לגאול את ישראל – **בזריזות הכי גדולה...כהרף עין**".

(ב' ניסן תשמח)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

חידוש

קירוב הגאולה באופן של חידוש

לעתיד לבוא יהיה "תורה **חדשה** מאתי תצא" (ויק"ר יג,ג), היינו, לא רק תוספת עילוי, כי אם ענין חדש לגמרי. ומזה נשתלשל גם בעולם: בדרך ממילא נעשים "השמים **החדשים** והארץ **החדשה**" (ישעי' סו,כב).

וגם מעשינו ועבודתנו לקרב את הגאולה צריכים להיות באופן של חידוש דוקא. אין להסתפק בכך שמוסיפים עוד ענין ועוד ענין לגבי העבודה דאתמול, אלא העבודה צריכה להיות באופן של חידוש גמור, בבחינת "**חדשים**" ממש.

(שש"פ בלק תשד"מ - ע"פ רשימת השומעים)

חיים עם תוכן ומשמעות

לכל רגע בחיים יש תכלית

לכל רגע שניתן לאדם יש תכלית מסויימת - כדי שהאדם ימלא את שליחותו של הקב"ה המוטלת עליו לקיים ברגע זה (בהתאם לכלל "אדם לעמל יולד"), שאז נעשה רגע זה למציאות בעלת תוכן ומשמעות אמיתית - תוכן הקשור עם הקב"ה, שהוא ברא את המציאות של רגע זה, . . ולכן, כאשר עובר רגע מסויים שהאדם אינו מנצלו לעשיית מעשה טוב - הרי הוא **מאבד** את כללות המציאות של רגע זה!

לייקר ביותר כל רגע - חבל על הזמן ממש!

... זאת אומרת, שעבודתו של כל אחד ואחד מישראל צריכה להיות באופן שכל ימיו יהיו ימים **שלימים** ("בא בימים") וכמו כן מובן, שכל יום בפני עצמו, צריך להיות יום **שלם** - היינו, שכל רגע ורגע במשך היום ממולא בתוכן אמיתי, ע"פ הוראות התורה.

וזוהי ההוראה ... שצריכים לייקר ביותר כל רגע ורגע - היינו, להשתדל שכל רגע מחיי האדם יהיה ממולא בתוכן אמיתי, ... כי אותו רגע שלא נתמלא בתוכן אמיתי נאבדת מציאותו! וכאמור לעיל, שהאדם צריך לדאוג על איבוד ימיו.

...וכאשר עושים זאת מתוך שמחה וטוב לבב - הרי זה מוסיף יתר הצלחה בכל הענינים האמורים, ועי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה העתידה , באופן ד"אחישנה".

(משיחת יא ניסן ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 9121 - 0221)

חינוך יהודי אמיתי לילדי ישראל

לחנך בדרך התורה ונהמצוות

חינוך יהודי אמיתי ושלם, חינוך על טהרת הקודש, שולל מלכתחילה את ענין החטא, שהוא סיבת הגלות ("ומפני חטאינו גלינו מארצנו"), ו"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" [ו"אין עוז אלא תורה" - (שהש"ר פ"ב,יו"ד)] - להשבית אויב ומתנקם"(תהלים ח,ג). ולא עוד, אלא, שבני ובנות ישראל המחונכים בדרך התורה והמצוה הן המה העושים ומעשים לקרב את הרחוקים,לעת עתה, לאביהם שבשמים, ו"ישראל עושים תשובה ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה).

(ממכתב הרבי מה"מ - לקו"ש כב ע' 643)

לעתיד לבוא נאמר (ישעי' מד,ג): "אצוק רוחי על זרעך וברכתי על צאצאיך". והכונה בזה בפשטות, היא לילדים וילדות כפשוטו.

ומכיון שכל הגילויים שלעתיד תלויים במעשינו ועבודתינו עכשיו (תניא פל"ז), מובן גודל הנחיצות בהשתדלות בחינוך ילדי ישראל לתורה.

(שש"פ ויקרא תש"מ - ע"פ רשימת השומעים בלבד)

פעולה מתוך מסירה ונתינה לחינוך ילדי ישראל

מובן, שהפעולה שבני ישראל יכולים לעשות כדי לקרב את הגאולה היא – ...בהפצת יהדות,ובמיוחד בהפצת המעיינות, ... ובזה נכללת הפעולה מתוך מסירה ונתינה בחינוך ילדי ישראל, תינוקות של בית רבן, הנקראים בשם "משיחי", ובפרט שע"י הענין ד"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" פועלים "להשבית אוייב ומתנקם". ולכן, צריכים להוסיף בכל הפעולות הקשורות עם ענין החינוך – באופן נעלה יותר ממה שעסקו בזה עד עתה , וכל זה ימהר את היציאה מהגלות.

(משיחת ז' תמוז ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 3371)

מפי עוללים ויונקים יסדת עוז

מעלתם של ילדי ישראל, "עוללים ויונקים" – שלימוד התורה שלהם הוא בבחינת "עוז", ולא עוד אלא שזהו ה"יסוד" דבחינת ה"עוז" שבתורה, כמו שנאמר "מפי עוללים ויונקים **יסדת עוז**".

וגודל העילוי שבזה הוא עד כדי כך – שאמרו חז"ל (שבת קיט,ב) "אין מבטלים תינוקות של בית רבן אפילו לבנין בית המקדש"! ...- הרי **אדרבה**: ע"ז שלומדים תורה פועלים הם את הענין **הרוחני** הקשור עם בנין בית המקדש, שמבחינה מסויימת הרי זה דבר עיקרי וחשוב **יותר** מהבנין כפשוטו. ונמצא, שלא זו בלבד שאין זה עיכוב לבנין בית המקדש, אלא אדרבה, ע"ז מסייעים הם ביותר לבנין בית המקדש.

(משיחת ש"פ עקב כ"ף מנחם-אב ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ד ע' 1042)

חסידות

כדי שמשיח יבוא

האמת היא שהיו צריכים לצאת לרחובות ולצעוק: געוואלד יהודים! ישנה תורת החסידות שהקב"ה רוצה שבני ישראל ילמדו כדי שמשיח יבוא.

(תורת מנחם תש"י ח"א ע' 54 בהערה 64)

הכוונה הפנימית - "יפוצו מעיינותיך חוצה"

צריכים לידע שבכל עניני השליחות ישנה כוונה פנימית. והכוונה הפנימית היא – **להפיץ תורת החסידות**, כדברי הרבי שאדמו"ר הזקן לא רצה לעשות את החסידים למפלגה, אלא תורת החסידות היא עבור כלל ישראל. וזהו הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה"- שזוהי ההכנה לביאת המשיח.

(משיחת יו"ד שבט ה'תשי"א - תורת מנחם ח"ב ע' 802- 902)

לא רק ליחידי סגולה

ע"י לימוד החסידות – ששייך לא רק ליחידי סגולה, אלא כל אחד צריך לקבוע עתים לזה – יביאו את המשיח.

(משיחת ש"פ וישלח ה'תשי"ד - תורת מנחם ח"י ע' 702 בהערה בסוף)

ענינו של רבי ישראל בעש"ט

אודות ענינו של הבעש"ט איתא בכתבים, שבאותו זמן היו ישראל במצב של התעלפות, ולכן נתגלה אז הבעש"ט, שנקרא בשמם הכללי של בני ישראל – **ישראל**, שעי"ז עוררם מעלפונם...

מצד הגזירות והשמדות שהיו באותו הזמן, הן בגשמיות והן ברוחניות, היו ישראל במצב של התעלפות, שפירושו ברוחניות – העלם וסילוק בכל המדרגות עד להעצם, כיון שהעצם של אדם מישראל הוא תמיד בשלימות.

התגלות נשמת הבעש"ט, ולאח"ז הנהוגתיו ותורתו, תורת החסידות שגילה – נגעו בהעצם של ישראל, והמשיכו שענין זה יומשך גם בכוחות הפנימיים.

ומזה מובן, שענין החסידות אינו עבור כתה או מפלגה מסויימת, אלא הוא עבור כל ישראל. כיון שחסידות צריכה לעורר את ישראל מהתעלפותם ע"ז שמגעת אל העצם שלהם, הרי זה שייך ומוכרח לכל בני ישראל.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

חסידות מעוררת יהודים מעלפונם

לימוד תורת הבעש"ט – ובפרט כפי שבאה בהבנה והשגה, כדי שתהיה אצלנו בפנימיות, ע"י אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד – וההנהגה בדרכי החסידים, מגעת בהעצם וממשיכה בכוחות הגלויים, שגם הם יהיו קשורים עם הקב"ה.

וענין זה פעל הבעש"ט לא רק עבור דורו, אלא עבור כל הדורות עד משיח. וכח זה הכניס בתורתו, תורת החסידות, ודרכי החסידות, שעי"ז מתעוררים מההתעלפות.

וזהו הטעם שביאת המשיח תלוי'ה בהפצת מעיינות תורת הבעש"ט, כידוע המענה שקיבל הבעש"ט בעת עליית הנשמה שלו מהמשיח, על השאלה "אימתי קאתי מר", ענה לו המשיח "לכשיפוצו מעיינותיך חוצה" – כי, ע"י הפצת מעיינות תורת הבעש"ט מתעוררים ישראל מהתעלפותם, ונעשה גילוי העצם שמביא לביאת המשיח (ראה תניא אגרה"ק ס"ד).

בדורנו זקוקים ביותר לתורת החסידות

מזה מובן גם־כן, שמדור לדור, שהחושך נעשה גדול יותר, ובמילא נעשית ההתעלפות גדולה יותר – זקוקים עוד יותר לתורת החסידות.

ולכן גילו ופרסמו רבותינו מדור לדור את תורת החסידות יותר ויותר – הן עי"ז שהמשיכו חסידות יותר בהבנה והשגה, והן בענין הפרסום, שפרסמו זאת יותר – בכדי שתגיע לכל בני ישראל.

ואם־כן, הרי מובן גודל החוב וגודל הזכות של כל אחד ואחד להפיץ מעיינות תורת החסידות ודרכי החסידות – חוצה, כי בדורנו זה, שהחשך נעשה גדול יותר ויותר, בהכרח עוד יותר להגיע לכך.

וע"י "יפוצו מעיינותיך חוצה" נזכה **לקאתי** מר", במהרה בימינו.

(משיחת אחש"פ ה'תשט"ז - תורת מנחם חט"ז ע' 822־032)

חסידות היא הכנה וכלי לגילוי המשיח

חסידות נותנת לכל אחד ואחד מישראל את הכח שלא להתחשב במצב העולם, לפעול בעצמו את כל העבודות ד"צאן ועבד ושפחה", ועי"ז לבוא ל"חמור", "זה מלך המשיח".

חסידות היא הכנה וכלי לגילוי המשיח, שע"י "יפוצו מעיינותיך חוצה" נעשה "קא אתי מר" (לשון אגה"ק דהבעש"ט) במהרה בימינו.

(משיחת ש"פ וישלח, י"ד כסלו ה'תשח"י - תורת מנחם חכ"א ע' 091)

עבודת המוחין מביאה להרחבת הארץ

לימוד החסידות באופן של הרחבה, רחובות הנהר, מביא לענין "ירחיב ה' אלקיך את גבולך" – הרחבת הארץ, גם קבלת ארץ קיני קניזי וקדמוניי(שזה קשור עם עבודת המוחין) – ועי"ז באים אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ ויצא ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 225)

חשבון נפש

- ראה לעיל "מחשבה על הגאולה".

טהרת המשפחה

הענין של טהרת המשפחה מהוה הקדמה ליעוד "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם", שזוהי ההקדמה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(תורת מנחם תשמ"ב ח"א ע' 611)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

● ראה עוד להלן "כשרות וטהרת המשפחה".

יגיעה בתורה

ידוע שכללות ענין הגלות הוא בתור הכנה לגילוי תורתו של משיח – כמבואר בתורה־אור (ר"פ שמות) ש"...כל אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימיות התורה שיהיה לעתיד לבוא..".

ולכן, כשם שבגלות מצרים היו כל פרטי השעבוד דעבודת פרך,...כמו כן צריך להיות ענין זה גם בגלות האחרון, אלא שבגלות האחרון – כל הענינים האלו הם **בתורה**... וכל זה צריך להיות באופן של "עבודת פרך", כלומר, לימוד התורה מתוך יגיעה רבה כו'. וצורך היגיעה הוא – לא רק מצד סיבות צדדיות [ולדוגמא: כדי להסיר בלבולים וטרדות כו'...], אלא זהו תנאי **עיקרי** בכללות הענין דלימוד התורה, מכיון שדוקא ע"ז נפעל בירור הניצוצות ושבירת הקליפות כו' (ראה אגה"ק סכ"ו).

וכידוע מה שכתב הרח"ו [רבי חיים ויטאל] ז"ל אודות אופן לימוד התורה של האריז"ל – שסדר לימודו (ע"ד הרגיל) היה באופן שהתייגע כל־כך עד שהזיעה היתה נגרת ממנו!... ומזה מובן עד כמה ענין היגיעה בתורה הוא ענין **עיקרי**:.. ומכיון שמספרים לאנשים כערכנו אודות גודל ההפלאה דיגיעת התורה אצל האריז"ל – מובן, שסיפור זה צריך להיות הוראה לכל אחד ואחד מישראל, שעליו להשתדל ולהתייגע ביותר בלימוד התורה, וכמובן שלאחרי "פתיחת הדרך" ע"י האריז"ל, נעשה הדבר שייך גם לכל או"א מישראל.

ועוד נקודה עיקרית – בנוגע ליגיעה בתורה באופן ד"עבודת פרך"... שהעיקר בזה הוא שינוי טבעו ורגילותו... מכיון שכללות הענין ד"עבודת פרך" הוא דבר **הכרחי** בזמן הגלות(כדי לפעול את כללות ענין הגאולה)... שע"י כללות היגיעה בלימוד התורה(באופן ד"עבודת פרך" בזמן הגלות, זוכים לגילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא, גילוי תורתו של משיח.

וכאמור לעיל – בענין ד"עבודת פרך" גופא נכללת הצפיה לגאולה העתידה, ועד כדי כך **שמצטער** ("עבודת פרך") מזה שבזמן הגלות אין ביכלתו לקיים תורה ומצוות בשלימות, וע"י "עבודת פרך" זו זוכים לגאולה העתידה,שאז ילמדו תורתו של משיח.

(משיחת ש"פ בא, ח' שבט ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ב ע' 968 - 478)

יהדות

גם יהודי שחי חיים יהודיים של יהדות בכל המובנים ובכל הפרטים,אין לו להסתפק במעמדו ומצבו בהוה, אלא צריך לדעת שלהיותו בנו של הקב"ה, כמ"ש "בנים אתם לה' אלקיכם", שניתנה לו שליחות מאביון שבשמים להאיר את ביתו ואת הסביבה כולה ב"נר מצוה ותורה אור", עליו להוסיף וללכת "מחיל אל חיל",להוסיף ולהרבות באור וקדושה, בכל הענינים הטובים הדרושים לאדם בכלל וליהודי בפרט,ובזה גופא – לא רק להעמיד נר וללכת לדרכו,אלא להשתדל ולעשות כל התלוי בו שהנר **ידלק ויאיר**, הן בנוגע לעצמו, והן בנוגע לסביבה כולה.

והנהגה זו צריכה להיות במשך כל שבעת ימי השבוע – ...כמודגש בהוספה מיום ליום בשמונת ימי חנוכה, שהולכים ומוסיפים באור מיום ליום ... וכל הוספה בעניני יהדות בחיי היום־יום,...ממהרת ומזרזת עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו שתבוא במהירות גדולה יותר מכפי שמשערים, תיכף ומיד ממש.

(משיחת יום ד' פ' מקץ, כ"ה כסלו ה'תנש"א
לתפארת זקנים ללוי יצחק וחכמות נשים, תורת מנחם ח"ב ע'24)

יין

שתיית ד' כוסות בסעודת משיח באחרון של פסח

מבואר בתניא (רפל"ז), שכל הגילויים שלעתיד תלויים בעבודתינו עכשיו, "כל זמן משך הגלות". והיינו שעתה, בזמן הגלות, יש צורך לפעול ולהתכונן לקבל את הענינים שלעתיד. וההכנה אינה רק לטהר את עצמו ולהסיר את הדברים המונעים להגילוי שלעתיד,ע"י העבודה ד"סור מרע", אלא גם **לעורר ולהמשיך** את הגילויים שלעתיד.

...וכמו בנוגע לכל הענינים שלעתיד – כן הוא גם בנוגע להענין של ד' כוסות ברוחניות שיהיה לעתיד ("ארבעה כוסות של פורענות . . ארבעה כוסות של נחמות"), שגם ענין זה נפעל ע"י ההכנה לזה **בזמן הגלות**.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

וזהו תוכן הענין דשתיית ד' כוסות באחרון של פסח, שע"י שתיית הד' כוסות (בגשמיות) ממשיכים וממהרים את גילוי הד' כוסות שלעתיד,שיומשך למטה בפועל ממש...שענין שתיית ד' כוסות באחרון של פסח הוא כדי לקרב את ביאת המשיח- ...ולכן נכון הדבר שגם אלו שלא זכו ללמוד בתומכי-תמימים [ישיבות חב"ד], אבל רצונם שמשיח יבוא בהקדם - ישתו גם הם את הד' כוסות.

ע"פ דין, הרי "מצוות לא ליהנות ניתנו" (ר"ה כח,א)... וכן הוא בנוגע לשתיית הד' כוסות, שאף שענין זה קשור עם יין גשמי ועם הנאת הגוף, הרי הכוונה בזה צריכה להיות רק כדי לקרב את ביאת המשיח.

(משיחת אחרון-של-פסח, ה'תשט"ז - תורת מנחם חט"ז ע' 732 -832)

ילדי ישראל

מכריחים את הקב"ה להביא גאולה

כאשר ילד יהודי מברך את ברכת הנסים בהגדה,שברכה זו היא בלשון חיוב - שלא זו בלבד ש"גאלנו וגאל את אבותינו במצרים" בעבר, אלא מוסיפים "כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום", ואח"כ מסיימים בברכה - הרי זה מכריח, כביכול, את הקב"ה שיביא את ה"תפוח" לילד, ש"תפוח" קשור עם משיח צדקנו, כמו שכתוב "וריח אפך כתפוחים", שפסוק זה מובא (ראה ליקוטי תורה מסעי פט,ב) יחד עם הפסוק (ישעי' יא,ג) "והריחו ביראת ה'" בנוגע למשיח שיהיה "מורח ודאין".

ואם-כן יוצא מכך, שעי"ז שילד מבקש מהקב"ה שיביא את משיח צדקנו והגאולה העתידה, ומבקש זאת בשמחה גדולה, שהרי מקשרים זאת עם סעודתו של משיח - עי"ז הוא פועל שמשיח יבוא בפועל ממש,בפשטות ממש.

... וכיון שהילד מבקש זאת בתמימות - מקויים ה"ודגלו עלי אהבה" (שה"ש ב,ד), ואפילו אם הוא איננו אומר זאת במדויק, אזי גם אז "ודילוגו עלי אהבה" (שהש"ר פ"ב,ד).

וזה פועל שתבוא הגאולה העתידה,גאולה הקשורה עם ענין האהבה, "כי נער ישראל ואוהבהו", כפי שהיה ב"ימי צאתך מארץ מצרים".

(משיחת אחש"פ תש"מ)

כל פעולה טובה מקרבת

על כל אחד ואחת מישראל להוסיף בכל עניני התורה ומצוותיה, בידעו שע"י כל פעולה טובה בעניני התורה והמצוות, הרי הוא מקרב וממהר את הגארולה העתידה - גאולת כל בני ישראל (כולל אלו הנמצאים כבר בארץ ישראל) מהגלות.

(משיחת יום א', כא שבט, לילדי צבאות ה' ה'תשמ"ב ח"ב ע' 288)

כינוסי תורה לילדי ישראל מזרזים את הגאולה

עי"ז שילדי ישראל מתאספים יחד ללמוד תורה, ומקבלים על עצמם החלטות טובות להוסיף בכל עניני יהדות, מתבטלים כל הגזירות הבלתי-רצויות, ובאופן ד"נהפוך הוא", ועי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ... ובפשטות - ביאת משיח צדקנו תיכף ומיד.

(שם, ע' 588)

כבוד אשתו

כשם שהקב"ה נזהר בכבודה של כל בת ישראל, כך צריכה להיות גם הנהגתו של כל אחד ואחד מישראל - כמ"ש אדמו"ר הזקן בשו"ע חלק ששי (חו"מ הל' הונאה) "לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו" (ופשיטא, "ליזהר מאוד .. שלא לצערה"), ולא עוד אלא ש"ציוו חכמים (יבמות סב,ב) שיהא אדם מכבד את אשתו **יותר מגופו**" (רמב"ם הל' אישות פט"ו הי,ט), ... **ועל אחת כמה וכמה** - שצריך לעזור ולסייע לאשתו בכל הקשור לעבודתה בעניני תורה ומצוותיה, כולל הפצת התורה והיהדות, ... - גם כאשר לצורך זה צריך **לוותר** על ענינים מסויימים בנוגע לעצמו, כאמור, "**יותר מגופו**".

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

וכאשר ההנהגה היא באופן האמור – הרי הבטיחה תורה ש"איש ואשה זכו שכינה ביניהם" (סוטה יז,א), היינו, שביתם נעשה מקום שבו שורה השכינה, "ושכנתי בתוכם", אשר, עי"ז ממהרים ומקרבים את הענין של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם",כפשוטו ובשלימותו – בית המקדש השלישי, שיבנה במהרה בימינו.

(משיחת ש"פ משפטים, מבה"ח וער"ח אד"ר ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ב ע' 575-675)

כבוד בין תלמידי חכמים

גם בלימוד התורה, ובמלחמתה של תורה, צריכה להיות הזהירות בכבודו של חבירו, ומתוך אהבה וחיבה דוקא, כדרשת חז"ל (קידושין ל,ב) על הפסוק (חוקת כא,יד) "את והב בסופה" , "אפילו האב ובנו הרב ותלמידו .. (ש)נעשים אויבים זה את זה (מתוך שמקשים זה לזה ואין זה מקבל דברי זה) ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה,שנאמר את והב בסופה" ... בנוגע להנהגה בפועל צריך להיות הן ענין הכבוד (יראה), והן ואל אחת כמה וכמה ענין האהבה. וכאמור, בפרט בימי הספירה שבהם צריך להוסיף ולהרבות באהבת ישראל, לנהוג כבוד זה לזה [ופשיטא – שלילת הפכו כו'...], ועל־ידי־זה מבטלים סיבת הגלות, ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה.

(תורת מנחם תשמ"ט ח"ג ע' 631 בביקור הרבה"ר באה"ק)

"כיבוש" העולם בתקיפות ואומץ

רז"ל אמרו (מכילתא בשלח טו,א) שהגאולה העתידה תהיה בבחינת "זכר", "שיר חדש", לא "שירה חדשה".

מובן מכך, שגם העבודה שתביא את הגאולה צריכה להיות בבחינת "זכר", המורה על תקיפות ואומץ,כמאמר (קידושין לה,א) "איש דרכו לכבוש". יש "לכבוש" [בהפצת יהדות וקירוב לבבות. המו"ל] את העולם כולו מתוך תקיפות, מבלי להתרשם מן המלעיגים למיניהם.

(לקוטי שיחות א ע' 832)

כשרות וטהרת המשפחה

כשהיו בני ישראל במדבר,על סף הכניסה לארץ ישראל, נצטוו על זהירות בכשרות הכלים (דיני הגעלת כלים בפרשת מטות) ועל טהרה וקדושה בעניני אישות(דין טבילת אשה במקוה נלמד ממה שנאמר בפרשת מטות "במי נדה" – תוספות יומא עח,א).

כן בימינו, בימים האחרונים של הגלות,עלינו להתחזק בשתי מצוות אלו – כשרות המאכלים וטהרת המשפחה, בתור הכנה לכניסה לארץ עם משיח צדקנו.

(לקו"ש יג ע' 79)

לגימה - "לחיים"

גדולה לגימה שמקרבת

אמרו חז"ל (ר' סנהדרין קג,ב) "גדולה לגימה שמקרבת", ויש לומר שיש בזה, גם הענין ד"מקרבת את הגאולה", מכיון שהלגימה פועלת קירוב לבבות וכו'. ולכן, יאמרו עתה "לחיים" על לגימה כפשוטה. ויהי־רצון – והוא העיקר־שעי"ז יתוסף עוד יותר בקירוב הגאולה.

(משיחת ש"פ ויחי ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ב ע' 862)

לידת ילדים

עד שיכלו כל הנשמות שבגוף

לידתו של כל תינוק יהודי נוסף מקרבת את הגאולה,כמאמר רז"ל (יבמות סב,א): "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף" (אוצר ששמו גוף. רש"י).

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

עלינו לעשות איפוא כל התלוי בנו בקשר ל"יכלו כל הנשמות שבגוף", ובכך נמהר את הגאולה.

(לקו"ש כה ע' 73)

לידת כל ילד יהודי מקרבת ומזרזת את הגאולה

תכלית הכוונה של בריאת העולם היא שיהיה להקב"ה "דירה בתחתונים", לכן, לא די בכך שהנשמות נמצאות למעלה, אלא עליהם לרדת למטה דוקא, שהוא מקום ה"דירה". וכשירדו כל הנשמות למטה דוקא, יביא הדבר לביאת המשיח ותושלם הכוונה של "דירה בתחתונים".

הוי אומר: כאשר נולד תינוק יהודי, אין זו שמחה פרטית של הוריו ומשפחתו בלבד. זו שמחה בכל העולמות ועבור כל בני ישראל שבמשך כל הדורות! שכן כולם צמאים ומתאוים להגיע לתכליתם ושלימותם, שהיא ביאת המשיח, ולידת כל ילד יהודי מקרבת ומזרזת את הגאולה.

(שיחת ש"פ במדבר תשי"ז - ע"פ רשימת השומעים)

לימוד התורה

נאמר בזוהר (ז"ח בראשית ח,ד) שביטול תורה גורם לכך ש"אתאריך יומא דמשיחא מן גלותא דא". ועל ידי מבצע תורה, תורת הנגלה ופנימיות התורה,מבטלין ענין זה.

(שם יב ע' 732)

● ראה להלן **"מבצע תורה"**.

ציון במשפט תפדה

ועוד והוא עיקר – שע"י לימוד התורה נעשה "אך טוב לישראל", שע"י "ישראל", תורה, נעשה אצל בני ישראל אך ורק הטוב האמיתי של ימות המשיח, שמהפכים הגלות.. לטוב..., כמ"ש "ציון במשפט תפדה", היינו, שהפדיה (גאולה) מהגלות היא "במשפט", תורה, ענינו של **יעקב**, שלישי שבאבות, שבזכותו תהיה הגאולה השלישית, גאולה נצחית שאין אחריה גלות, ובית המקדש השלישי...בית נצחי, "כיעקב שקראו בית".

(משיחות י"ז תמוז, וש"פ פינחס,כ"א תמוז, ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ד ע' 15)

לימוד זכות וסנגוריא

להשתדל בלימוד זכות על ישראל

...מובן ...עד כמה צריכים להשתדל בלימוד זכות על בני ישראל:

...- **בדברים טובים**, לימוד זכות על בני ישראל (שרצונו וחפצו של הקב"ה שילמדו זכות על בניו), **בודאי ובודאי** שדיבור זה פועל פעולתו **שהקב"ה יקבל הלימוד זכות** (אפילו כשנגזרה גזירה – ...הוא מבטלה",בשביל דבריו של הצדיק שמלמד זכות). כפי שמצינו בגדעון, ש"בימיו היו ישראל בצרה והיה הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות ... כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות*, מיד נגלה עליו המלאך, ...ויאמר לו: לך בכחך זה, **בכח זכות שלמדת על בני**". "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סנגוריא על ישראל, **בזכותך הם נגאלים**".

(ילק"ש שופטים רמז סב)

גדולי ישראל השתדלו והרבו בלימוד זכות

ומצינו בדברי ימי ישראל בכל הדורות שגדולי ישראל השתדלו והרבו בלימוד זכות על בני ישראל, גם כשהיו בשפל המצב כו',... ועל אחת כמה וכמה בנידון־דידן, שאין צורך **לחפש** זכות,... כיון **שהמציאות בפועל** היא שהחסרון בקיום התורה והמצוות אינו אלא מפני האונס דתינוק שנשבה. ולאידך, במצב כזה גדולה ביותר המעלה והחשיבות דכל מצוה, אפילו מעשה

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

אחד, דיבור אחד או מחשבה אחת, ועל־אחת כמה וכמה התעוררות גדולה של אלפים ואלפים מישראל שנתקרבו ליהדות, ומוסיף והולך (כנ"ל ס"ה).

לימוד זכות לקירוב וזירוז הגאולה

ולכל לראש – הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין", עוד בזמן הגמרא, ועל אחת כמה וכמה לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה **ועדיין לא בא** ... ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה (סנהדרין צז,ב)) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגע חדא" (זח"א קכט,א) מרשע גמור צדיק גמור, כפסק־דין הגמרא (קידושין מט,ב) שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור) אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא **תיכף ומיד ממש**. אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, הרי זה גם **פסק־דין של כמה וכמה רבנים ומורי־הוראה בישראל**, וכיון שהתורה "לא בשמים היא", הרי, פסק־דין זה בבית־דין של מטה, מחייב כביכול ומזכה **גם את בית דין של מעלה, וכן יקום!**

(משיחת ש"פ ויחי עשרה בטבת יהפך לשמחה, ה'תנש"א
- תורת מנחם ח"ב ע' 711 - 911)

לימוד הזכות של גדעון- בזכותך הם נגאלים!

*באמרו: "ויש ה' עמנו? ולמה מצאתנו כל זאת ? ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו? הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ויתננו בכף מדין?! (שופטים ו,יג) . "אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חנם כן יעשה לנו, ואיה כל נפלאותיו?" (פרש"י עה"פ).

(שם, בהערה 89)

לימוד משניות

כללות הענין דלימוד המשניות [כולל גם לימוד ההלכות – בספרו של הרמב"ם] קשור עם הגאולה – כמרז"ל "אין כל הגלויות האלו מתכנסות אלא בזכות המשניות" (ויקר"ר פ"ז,ג), מאי טעמא? – גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם".

(משיחת ליל י"ג ניסן ה'תנש"א, תור"מ ח"ג ע' 15)

בטעם הדבר יש לומר, שכן חורבן בית שני היה בעון שנאת חינם (יומא ט,ב), והבית הראשון נחרב על שלא ברכו בתורה תחילה (נדרים פא,א), היינו שלא היתה התורה חשובה בעיניהם,ובלימוד המשנה יש משום תיקון לשני דברים אלו.

... המשנה עוסקת בפסקי הלכות למעשה,וצריך להבינה, ובכל זה הכל מודים בכל האמור בה,ואין בזה חילוקי דעות (שלכן, "כל הטועה בדבר משנה חוזר" – סנהדרין לג,א). ועל ידי זה גופא שהכל מסכימים לדין אחד,אף שאין דעותיהם שוות, מראים הם אשר ה' הוא שנתן לנו תורתו, ותורה אחת לישראל גוי אחד.

(תשובות וביאורים סימן ד')

לימוד כל ספר תורה-אור וליקוטי תורה

על ידי שמקבלים גם את ההחלטה הטובה ללמוד את כל ספר תורה־אור ולקוטי־תורה [לאדמו"ר הזקן בעל התניא] כל חלקיהם עד סיומם. שעל ידי לימוד התורה בענינים אלו,ממהרים עוד יותר את ההמשכה בפועל.

(תורת מנחם תשנ"ב ח"א ע' 992)

לימוד עניני משיח וגאולה

כל העוסק בתורת הגאולה מביא גאולה

יש להדגיש ביתר שאת וביתר עוז על דבר **חיזוק האמונה בביאת המשיח והצפיה לביאתו, "אחכה** לו בכל יום שיבוא", כולל ובמיוחד – ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה, החל מפרשת השבוע, וכן בספר היד להרמב"ם – ס' הלכות הלכות – בשני פרקים האחרונים הנקראים בשם "הלכות (מלכים ומלחמות ו)**מלך המשיח**",אשר, הלימוד בעניינים אלו הוא באופן ד"כל העוסק כו' כאילו כו'" (מנחות בסופה), ועי"ז ממהרים ומזרזים ופועלים תיכף בפועל ממש.

(משיחות ש"פ חוקת־בלק, י"ב תמוז, ה'תשמ"ט - תורת מנחם ח"ד ע' 21)

הדרך הישרה הקלה והמהירה ביותר

...והשאלה היא: כיון שכבר נסתיימו "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" – מהי ה"**דרך הישרה**" (הקלה והמהירה ביותר מבין כל דרכי התורה) שיבור לו האדם (כללות בני ישראל) שגמר עניני העבודה כדי **לפעול התגלות וביאת המשיח?**

והמענה לזה – "כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם": **...שהתורה** (תפארת) היא "דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח – ...וביאור ה"דרך ישרה" להתגלות וביאת המשיח ע"י "**מלכות שבתפארת**" – בנוגע למעשה בפועל:

ובהקדמה – שכיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה של כל אחד ואחת מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה(...) ע"י "מלכות **שבתפארת**", כלומר,ענינו של המשיח (מלכות) כפי שהוא **בתורה** (תפארת),כאמור לעיל (ס"ט) שע"י התורה (ענינו של משיח בתור "**רב**") נמשכים ומתגלים האורות העליונים של הגאולה(ענינו של משיח בתור "**מלך**") באופן פנימי.

ובפשטות: "תפארת" – הוא ענין לימוד התורה, ו"מלכות שבתפארת" – הוא **לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה** שנתבארו בריבוי מקומות, – בתורה שבכתב (ובפרט "בדברי הנביאים .. שכל הספרים **מלאים** בדבר זה") **ובתורה שבעל פה**,בגמרא (ובפרט במסכת סנהדרין ובסוף מסכת סוטה) ובמדרשים, וגם – ובמיוחד – בפנימיות התורה, החל מספר הזוהר (ש"בהאי

חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר כו' יפקון בי"ה מן גלותא ברחמים"), ובפרט בתורת **החסידות** (שע"י הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא), **בתורת רבותינו נשיאינו**, ובפרט בתורתו (מאמרים וליקוטי שיחות) **של נשיא דורנו** – מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא", שילמד לכל העם פנימיות התורה (טעמי תורה), ידיעת אלוקות ("דע את אלקי אביך"),כפסק־דין הרמב"ם ש"באותו הזמן .. יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו'" – וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה ("מלכות שבתפארת") היא ה"דרך הישרה" לפעול התגלות וביאת המשיח והגאולה בפועל ממש.

(שיחת ש"פ תזריע־מצורע ה'תנש"א)

להתחיל לחיות עם הזמן של ימות המשיח

הלימוד האמור אינו רק "סגולה" למהר ולקרב את ביאת המשיח,אלא גם (ובעיקר) כדי להתחיל "לחיות" בעניני משיח וגאולה, "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, על ידי זה שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחודר גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל, במחשבה דיבור ומעשה, באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה.

(שיחת ש"פ בלק ה'תנש"א)

לימוד פנימיות התורה - תורת החסידות

ההכרח ללמוד פנימיות התורה המביא לאהבתו ויראתו

בהרגעים האחרונים של ימי הגלות, כל רגע ורגע מתגדל ערכו יותר ויותר, כיון שעוד מעט ויגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם (ת קנא,ב), ולכן ההכרח לנצל כל רגע ורגע באופן היותר מועיל, וכיון שמעט אור דוחה הרבה

חושך, פשוט שהעבודה בתורה ומצוותיה באופן ישר מועילה יותר מאשר דיחוי החושך ע"י שקלא וטריא עם היצר־הרע, ועפ"ז מובן גם־כן ההכרח להרבות בלימוד פנימיות התורה ובכל יום דוקא – המביא לאהבתו ולירא‌תו (ראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב. הקדמת ס' החינוך בסופה), כיון שקב בזה מגין על כור של לימוד נגלה דתורה וכהוראת חכמינו ז"ל (שבת לא,סע"א) אמר לי' מוטב אם לא כו'. וכמבואר בארוכה בלקו"ת ויקרא (ו' ע"א) עיי"ש.

(ח' אלול תשט"ז)

לימוד החסידות מוסיף הבנה בתורת הקבלה

ע"י לימוד החסידות באופן של הבנה והשגה ניתוסף הבנה גם בתורת הקבלה – הנה עי"ז זוכים לקיום ההבטחה "קא אתי מר דא מלכא משיחא".

(משיחת ש"פ תשא שושן־פורים קטן ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ב ע' 1111)

לימוד פנימיות התורה מביא לימות המשיח

ההוראה מזה בפשטות – בנוגע לפעולות שבני ישראל צריכים לעשות בכדי למהר עוד יותר את הגאולה:

בנוסף לפעולות בחלקו בעולם, עד בכל העולם, לגלות איך שהקב"ה הוא אלופו של עולם בעולם ובכל דבר בעולם, ובפרט ע"י שמשתמשים בכל עניני העולם "לשם שמים" ול"דעהו", כך שכל דבר בעולם מגלה את "כבודו" של הקב"ה – צריכה להיות גם הוספה מיוחדת באולפנא ולימוד התורה, ובמיוחד – בפנימיות התורה כפי שנתגלתה בתורת החסידות, באופן של הבנה והשגה, בחכמה בינה ודעת, וגם – להשפיע על אחרים מסביבו, ע"י הפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות.

(משיחת ש"פ אמור, כ' אייר ה'תנש"א)

כידוע שלימוד פנימיות התורה מביא ("להביא") לימות המשיח.

(תורת מנחם תשנ"ב ח"א ע' 203)

לימוד רמב"ם

ספר ה"יד" בדוגמת המשנה

אמרו חז"ל (ויק"ר פ"ז,ג) "אין כל הגלויות הללו מתכנסות אלא בזכות משניות, שנאמר (הושע ח,י): "גם כי יתנו בגויים עתה אקבצם", היינו, שע"י לימוד המשניות מקרבים ומזרזים את הגאולה. ומזה מובן גם בנוגע ללימוד ספר ה'יד' [החזקה' להרמב"ם], שהוא בדוגמת המשנה, ונכתב בלשון המשנה – שעי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "עתה אקבצם", במהרה בימינו ממש.

(משיחת יום ב' דחגה"ש תשד"מ ח"ג ע' 7591)

להעיר שלימוד יומי ברמב"ם בכל תפוצות ישראל הוא מהענינים הממהרים ומביאים את הגאולה – אחדותם של ישראל (כולל גם הנשים והטף – ע"י הלימוד המקביל בספר המצוות).

... ע"י לימוד הלכות התורה, אשר "אין הגלויות מתכנסות אלא בזכות המשניות" (ויק"ר פ"ז, ג), הלכות פסוקות.

(משיחת ש"פ בלק ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"ד ע' 33)

● עוד ראה לעיל בערך "הלכות פסוקות".

לימוד תורת הסוד - חכמת הקבלה

הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה

– ישנו ענין מיוחד שנתחדש בזמנו של האריז"ל בנוגע ללימוד פנימיות התורה:

בדורות הראשונים היתה חכמת הקבלה "נסתרה כו' ונעלמה מכל תלמידי חכמים כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים", ואילו

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

בדורו של האריז"ל נשתנה מצב זה,"כמ"ש האריז"ל דדוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה" (תניא, אגה"ק סכ"ו).

וכמפורש בזהר (ח"א קיז,א) שלפני ימות המשיח יהיה הגילוי דפנימיות התורה בריבוי מופלג: "בשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא כו'...ובהמשך הענין שם: "כד יהא קריב ליומא משיחא אפילו **רביי דעלמא** זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא כו'".

זאת ועוד: הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה – כמבואר בזהר (ח"ג קכד,ב-ברע"מ) "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר **יפקון בי' מן גלותא** ברחמים".

וכידוע מה שכתב הרח"ו [הרב חיים ויטאל] ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות אודות גודל הנחיצות דלימוד פנימיות התורה, ועד שהעדר הלימוד דפנימיות התורה היא הסיבה היחידה לאריכות קץ הגלות!... הרי על אחת כמה וכמה כאשר נמצאים בימינו אלו, ארבע מאות שנה לערך לאחרי הרח"ו, ורואים ש"עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו" (ירמי' ח,כ), הרי בודאי שהסיבה היחידה לכך היא – החסרון בלימוד פנימיות התורה...

דרישת השעה - "קול קורא" ללימוד פנימיות התורה

ולכן, דרישת השעה היא ששני הרבנים הראשיים [הגר"א שפירא והגר"מ אליהו שליט"א] יצאו יחדיו ב"קול קורא" לעורר ולהלהיב את לבבות אחינו בני ישראל בכל מקום שהם אודות הצורך והנחיצות הכי גדולה בלימוד פנימיות התורה, ולפרסם זאת בפירסום הכי גדול. וכאשר יפרסמו "קול-קורא" כזה, בדברים נלהבים, בדרכי נועם ובדרכי שלום – בודאי יפעלו הדברים את פעולתם...אפילו אם קריאה זו תפעל על יהודי אחד בלבד – כדאי הדבר,...ועאכו"כ שבודאי וללא כל ספק יהיו **רבים מישראל** שישמעו לקריאה זו..., ויתחילו ללמוד פנימיות התורה ...ובפרט תורת החסידות – שבה מבוארים עניני אמונה השגחה פרטית וכו' וכו', באופן של הבנה והשגה...

כוונתי לא לענין של "תיקון" בלבד, כי אם בעיקר – להביא את הגאולה!..- לא לדחות את הדבר עד שיאספו את כל החתימות, כי חבל על הזמן שעובר בינתיים! אם ימתינו עד שיחתמו כל הרבנים, או אפילו רובם – יבוא כבר משיח צדקנו, ואז יאבדו ח"ו את הזכות הגדולה לעורר את אחינו בני ישראל על דבר לימוד פנימיות התורה.

בענין זה דרוש מישהו שיתנהג כ"נחשון בן עמינדב" ויקפוץ ויצא ב"קול-קורא". ובפרט כאשר בענין זה יהיו שני "נחשונים" – שני רבנים ראשיים, אשכנזי וספרדי, הרי בודאי שדעתם תתקבל אצל כלל ישראל... אין לעכב את ה"קול-קורא" עד שמשיח צדקנו יבוא "עם ענני שמיא" (דניאל ז,יג.סנהדרין צח,א).

...הלואי יסכימו הרבנים הראשיים להצעתי (בדבר ה"קול-קורא") כפי . . שהנני מסכים שמשיח צדקנו יבוא באופן ד"אחישנה" **בפועל ממש!**

...מובן ופשוט שאין הכוונה בכל הנ"ל לאמירת "מוסר" – שהרי חסיד הנני ולא "מוסר'ניק"...אלא הכוונה היא לגלות שכת"ר [כבוד תורתם] ידעו שיש בידם הרשות והיכולת, הציווי והנתינת-כח לעורר את כל בני ישראל לענין חדש, כולל – לעסוק בלימוד פנימיות התורה.

(בעת ביקור הרבנים הראשיים דארה"ק,
אור ליום ב' פ' ויצא, ב' דר"ח כסלו ה'תשד"מ, תור"מ תשמ"ה ח"ה בסוף)

הצורך בקריאה והכרזה ללימוד תורת הקבלה

בפגישה הקודמת דובר על דבר הצורך בקריאה והכרזה בנוגע ללימוד תורת הסוד, תורת הקבלה, שכן, לצערנו ישנם עדיין כמה וכמה שלא למדו קבלה מימיהם.

...שעל-ידי-זה ממהרים ומזרזים את הגאולה,כמ"ש בזוהר (ח"ג קכד,ב - ברע"מ) "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי", "ברחמי" דייקא, כולל גם "רחמי" שיהיה **תיכף ומיד**.

(תורת מנחם תשמ"ט ח"ג ע' 241)

מבצעים

וכללות הענין דאהבת ישראל מתבטא גם בענין החינוך, היינו, שנוסף עך חינוך עצמו הרי הוא מחנך את הסביבה כולה בכל עניני יהדות, לימוד התורה וקיון מצוותיה, ולכל לראש – מצות תפילין,כמארז"ל "הוקשה כל התורה כולה לתפילין", ובמיוחד – מבצע תפילין בין חיילי "צבא הגנה לישראל". ועל דרך זו בנוגע לשאר המבצעים: מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

– יבנה וחכמיה, נרות שבת קודש ויום־טוב, כשרות האכילה והשתיה, וטהרת המשפחה.

וכללות הענין דטהרת המשפחה קשור עם ענין הטהרה דזריקת "מי נדה"... ועי"ז ממהרים את קיום היעוד "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" – ביטול חשכת הגלות, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ז' תמוז ה'תשמ"ב, תור"מ ח"ג ע' 3371)

וע"י ההוספה במעשינו ועבודתנו,החל מהמבצע דכתיבת ספרי תורה, שפועלים על יהודי נוסף שיקנה אות בספר תורה ,ועל דרך זו בנוגע לכל ה'מבצעים' המנויים לעיל, עם כל הפרטים ופרטי הפרטים שבזה – מוסיפים עוד יותר בקירוב הגאולה באופן ד"אחישנה", היינו, ש"מיד הן נגאלין" כפשוטו, למטה מעשרה טפחים, בעגלא דידן.

(ערב חג השבועות ה'תשמ"ב)

"ולערב אל תנח ידך"

בנוגע להתעסקות בכל עניני ה"מבצעים" – אהבת ישראל, חינוך עצמו וחינוך הזולת, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמיה, הדלקת נרות שבת־קודש ויום־טוב, כשרות האכילה ושתיה וטהרת המשפחה, אות באחד מספרי־תורה הכלליים, לימוד שיעור יומי ברמב"ם, ולימוד שיעורי חת"ת, וכל שאר עניני תורה ומצוותיה – בכל ענינים אלו ישנה ההוראה "ולערב אל תנח ידך", היינו, שאין להסתפק בכל הפעולות שנעשו בעבר, אלא יש להוסיף על זה כהנה וכהנה.

וע"י מעשינו ועבודתינו בכל ענינים אלו, שנקודתם ותוכנם – צדקה רוחנית, מקרבים את הגאולה האמיתית והשלימה, כמארז"ל (ב"ב י,א): "גדולה צדקה **שמקרבת** את הגאולה",

שתהיה קרובה יותר ויותר, ובפשטות – "מיד הן נגאלין", "ארו עם ענני שמיא" (דניאל ז,יג), בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ שלח תשמ"ה - תורת מנחם ח"ד ע' 8432)

ובודאי יעשה כל אחד ואחת כל התלוי בו כדי להוסיף עוד יותר בכל הענינים הטובים המוזכרים לעיל.

החל מעשרה המבצעים הכלליים הידועים, וכן המבצע דכתיבת ספרי תורה כלליים , "כתבו לכם את השירה הזאת"(כנ"ל סכ"ג).

ובמיוחד – ג' המבצעים השייכים לנשי ישראל, שהר"ת שלהם "**חנה**" (שמה של בעלת ה"יאר־צייט"): "**חלה**" – כשרות האכילה ושתיה, "**נדה**" – טהרת המשפחה, "**הדלקת הנר**" – נרות שבת קודש ויו"ט, ג' המבצעים שניתנו לכנסת ישראל, ובמילא, נמשך לכל אחת ואחת מישראל,בנות שרה רבקה רחל ולאה.

ועי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה, "אחישנה" ב"אחישנה".

(משיחת וא"ו תשרי ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"א ע'48)

מבצע תורה

להשתדל שכל יהודי יקבע עת ללימוד התורה

דובר כמה פעמים אודות ההשתדלות ב"מבצע תורה" – להשתדל שיהודים יעסקו בלימוד התורה... להקדיש תשומת־לב מיוחדת לענין זה בתור דבר **עיקרי**,ענין **שהזמן גרמא** – להשתדל ככל האפשר, ויותר מזה, לפעול שכל אחד ואחד מישראל, בכל מקום ובכל מעמד ומצב, יהיה לו שיעור קבוע בלימוד התורה.

... וענין זה שייך לכל אחד ואחת מישראל – הן אנשים והן נשים (שגם הן חייבות בלימוד התורה), וכן קטנים – שאף שאצלם חיוב זה אינו אלא מצד חינוך, הרי חינוך הוא ענין נעלה ביותר, עד כדי כך שכללות הענין דקיום המצוות בזמן הגלות אינו אלא ענין של חינוך לקיום המצוות בזמן המשיח – ...שמזה מובן גודל מעלת החינוך.

בענין זה יש להבהיר נקודה חשובה:

כאשר נגשים ליהודי לדבר עמו שיקבע שיעור בלימוד התורה – אין לערב זאת עם ענינים אחרים. אין לשאול ולברר אצלו אודות הנהגתו, אם

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הוא מקיים מצוות בהידור, לכתחילה או בדיעבד, הדבר היחיד שצריכים לומר לו – שלהיותו יהודי, בן אברהם יצחק ויעקב ובת שרה רבקה רחל ולאה, עד ליחוס של "מי שאמר והיה העולם" (...),עליו ללמוד תורת ה'.

לא צריכים לשאול אותו למוצאו, לבקש ממנו "פספורט" ... ובודאי שלא צריכים לבקש ממנו כסף [...]: מבקשים ממך דבר אחד בלבד: "תן לי הנפש"! שב ולמד תורה – שהיא "חיינו ואורך ימינו"! ... רצונו של הקב"ה שילמד תורה! ... לימוד התורה גופא יקרב אותו לכל עניני יהדות – ..." המאור שבה מחזירו למוטב".

... יש למצוא את האותיות המתאימות לפי רוחו, והעיקר – לדבר בדרכי נועם ודרכי שלום, בדברים היוצאים מן הלב, שאז יכנסו הדברים אל הלב ויפעלו את פעולתם.

... וכאשר יעסקו בכל זה בהשתדלות הנכונה – בודאי יצליחו בזה, שהרי אם בנוגע לכל הענינים ישנה הבטחה ש"יגעת ומצאת", הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע לענין עיקרי כזה, שבודאי יצליחו בזה באופן ד"ומצאת", ... – שיזכה למצוא את נשמתו של יהודי זה, ולהשיבה – נשמה בגוף – "אל האלקים אשר נתנה"!... הרי ע"י מציאה זו זוכים לקיום היעוד "מצאתי דוד עבדי", דוד מלכא משיחא.

(משיחת ש"פ בראשית - ב - המשך לשמח"ת ה'תשמ"ה - תורת מנחם ח"א ע' 164 ־ 464)

מהירות וזריזות

בימינו אלו דרוש למהר ולזרז את הגאולה – "**אחישנה**" (ראה סנהדרין צח,א). מובן, אם כן, שכל הענינים שעושים בקשר לגאולה צריכים להיות במהירות,שזהו הפירוש ד"אחישנה", היינו, לא רק באופן של קדימה (תמורת איחור), אלא באופן **שממהרים** בעשיית הדבר.

(שיחת ער"ה תשמ"ב ־ ע"פ רשימת השומעים)

*רואים גם בימינו אלו שהקב"ה **ממהר** להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו באופן ד"אחישנה"!

ועפ"ז מובן שכללות עבודת בני ישראל בעניני התורה ומצוות (כהכנה לקראת הגאולה העתידה) צריכה להעשות באופן של מהירות וזריזות כו'.

(משיחת ש"פ תזו"מ תשמ"ב ח"ג ע' 9891)

מחשבה על הגאולה

במקום שמחשבתו - שם הוא נמצא

ידועה תורת הבעש"ט שבמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, היינו, שע"י המחשבה וההתבוננות בענין הגאולה, ובפרט ע"י הצפיה והתשוקה לגאולה [כפי שאומרים בתפילת כל יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח ... כי לישועתך קיוינו כל היום", וגם בשבת ויום טוב – אומרים "ותחזינה עינינו בשובך לציון"] – "שם הוא נמצא", ועד שעי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה בפועל ממש, באופן ד"אחישנה".

(משיחת ש"פ בלק ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ד ע' 3871)

חשבון צדק שמביא להרהור תשובה..

אדרבה: יעשה כל אחד ואחד חשבון־צדק בנפשו, **מתי היתה הפעם האחרונה שחשב אודות משיח צדקנו אליבא דנפשי'**, ...[**שאליו** באמת מתכוונים], שהקב"ה – ע"י משיח צדקנו – יוציא **אותו** מגלות זו **בפועל ממש**, והוא, ביחד עם משיח צדקנו, ילכו ויבואו לארץ ישראל! ...

לא מבקשים מאף אחד לתת דין־וחשבון על זה – מתי חשב בפעם האחרונה על הגאולה – **למישהו אחר**: יכנס בחדר לפנים מחדר, במקום שאין איש רואהו, ושם יעשה חשבון־צדק בנפשו...

וברור הדבר, שכאשר יעשה חשבון־צדק בנפשו, וישפוט את מעמדו ומצבו בקשר למחשבה על דבר הגאולה, הרי בודאי יבוא לידי הרהור תשובה...

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ואז – יפעל **הוא** את ענין הגאולה תיכף ומיד – "מיד הן נגאלין", מכיון שהרהור תשובה שלו יכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ויגרום לו ולהם תשועה והצלה, ובפשטות – שתיכף ומיד ("לא עיכבן אפילו כהרף עין") באים כל בני ישראל לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולבית המקדש.

(התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 655)

מכתבי גאולה

לנצל כל דבר לקדושה

כל דבר ודבר שבעולם צריך יהודי לנצלו לקדושה. בנוגע לדבר **איסור** – צריך לשלול ולבטל את הדבר מכל וכל. אבל בנוגע לדבר **הרשות** – עליו לחפש את הדרך המתאימה כיצד לנצל דבר זה לקדושה, באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים", שכן, דבר ברור הוא שתכלית ומטרת בריאתו בעולם היא – שעל ידו תהיה תועלת בעניני קדושה.

ויתירה מזה: אפילו דבר הרשות שהשתמשו בו עד עתה באופן בלתי־רצוי – יש לחפש דרכים כיצד ניתן לנצלו לקדושה, בהתאם לתכלית ומטרת בריאתו, אפילו אם עד עתה השתמשו בו עבור ענינים שהם היפך הקדושה.

לפרסם דברי גדולי ישראל על חשיבות בקשת הגאולה

...ובנוגע לענייננו:

כאשר רואים בעולם שקיים מושג ששולחים מכתב לעשר אנשים, ומבקשים מכל אחד מהם לשלוח העתק כזה לעוד עשר אנשים, וכן הלאה – יש לנצל זאת לעניני קדושה, כדי לפרסם דבר טוב בין אחינו בני ישראל...ובנידון דידן, – לפרסם את דבריהם של גדולי ישראל אודות הקיווי, הצפיה והדרישה לביאת המשיח,על־ידי שכל אחד ישלח מכתב לעשרה מישראל (שבו ציטוט מדברי גדולי ישראל בענין זה), ולהציע להם ולבקש

מהם לשלוח העתק כזה לעוד עשרה מישראל, וכן הלאה, באופן שהולך ומוסיף ואור.

ולהעיר: ישנם כאלו... שבשמעם דברים אלו ... יניחו את כל ענייניהם על הצד, ויעסקו אך ורק בכתיבת מכתבים לעשרות עשרות יהודים. ולכן, הנני חוזר ומדגיש שכל אחד יכתוב **לעשרה מישראל בלבד**, ואם יש לו זמן פנוי – **ילמד תורה !...**

פעולה שתקרב את ביאת המשיח

מובן וגם פשוט שיש לכתוב בדרכי נועם ודרכי שלום, ותוכן הדברים – שאינו כותב מאומה מדעת עצמו, כי אם מעתיק מדבריהם של גדולי ישראל אודות גודל העילוי והנחיצות להתפלל ולתבוע מהקב"ה שיחיש וימהר את גאולתנו, ובהתאם לכך, **מציע** לו ענין של **זכות**[לא בסגנון של תביעה, ועל אחת כמה וכמה קבלת־מרות, או לדרוש דין־וחשבון, ויתירה מזה: אין צורך אפילו לציין את הכתובת של שולח המכתב] – להעתיק מכתב זה ולשלחו לעשרה מישראל, ולבקשם שגם הם יעשו כן, ולסיים את המכתב – ש"תבוא עליו ברכה", כל הברכות האמורות בתורה שבכתב ובתורה שבעל־פה,כאשר יעשה פעולה שתקרב את ביאת המשיח!

וכאמור, ח"ו שדבר זה יהיה על חשבון לימוד התורה וקיום מצוותיה, או על חשבון אהבת ישראל ואחדות ישראל, אדרבה: כל ענינים אלו יכולים צריכים ומוכרחים ללכת בחדא מחתא, כמובן מכל האמור לעיל.

(משיחת ליל ז' מר־חשון ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"א ע' 835 - 935)

מסירות נפש

בשביל גילוי המשיח צריך מסירות נפש

מצד הנשמה רצונו של כל אחד ואחד מישראל לקיים את רצון הבורא (ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב), ומצד הנשמה אין מקום לענין של טעות כו', אלא כאשר יהודי נמצא במעמד ומצב שאינו חושב על עצמו כלל, ומתמסר לקיים

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ולמלא רצון הבורא – כפי שצריך להיות מצד הנשמה – אזי בודאי יכוין אל האמת.

ומצד מסירות נפשו – "הנני נותן לו את בריתי שלום", ונעשה הענין ד"פנחס זה אליהו", שיבוא ויבשר לבני ישראל בשורת הגאולה ע"י משיח – כי, כאמור, בשביל גילוי המשיח יש צורך בענין של מסירות־נפש דוקא .. הרי מובן שכללות ענין העבודה – שתכליתה היא ביאת המשיח – צריכה להיות מתוך מסירות־נפש..., היינו, להניח את עצמו הצידה, ולעבוד את ה' באופן של אתכפיא וקבלת־עול – כי, לגילוי המשיח באים ע"י מסירת נפש דוקא.

(משיחת ש"פ וישב ה'תשי"ד - תורת מנחם ח' יו"ד ע' 182)

נדרשת מסירת נפש בגילוי ובפועל

בחינת היחידה, שלמעלה מכוחות הגלויים, מתבטאת בעבודה של מסירת נפש,כיון שגם מסירת נפש היא למעלה מכחות הגלויים, טעם ודעת, שהרי בשכל אין טעם על מסירת נפש (האמיתית – לא לשם שכר), והכח על מסירת נפש הוא מבחינת היחידה. ולכן דוקא בדורות דעקבתא דמשיחא היא העבודה דמסירת נפש – בכדי לגלות בחינת היחידה, ולהמשיך עי"ז בחינת יחיד, שתתגלה בביאת המשיח.

והגם שמסירת נפש היתה מוכרחת להיות תמיד(כמבואר בתניא(ספכ"ה) שקיום התורה ומצוותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו...) – הרי אין זו עבודה של מסירת נפש **בפועל**: העבודה בפועל היא קיום התורה ומצוות, והמסירת נפש היא רק **בכח** בעבודה דתורה ומצוות. ובמילא הרי זה בחינת יחידה (מסירת נפש), כפי שמלובשת בנרנ"ח [נפש, רוח, נשמה, חיה] (העבודה דתורה ומצוות).

מה שאין־כן בעקבתא דמשיחא, כשנדרשת מסירת נפש בתור הקדמה להגילויים דלעתיד, גילוי עצם האור, "ולא יכנף" – מוכרחת להיות העבודה דמסירת נפש **בגילוי, בפועל**, שבאה מגילוי היחידה ללא לבוש.

להיות מסור לקב"ה ללא הגבלות וחשבונות

ה. גם במסירת נפש בפועל גופא יש דרגות:

ישנה מציאות, שהוא אמנם מוסר נפשו, אבל המסירת נפש גופא היא אצלו במדידה והגבלה – בכל פעם, שמגיע לידו ענין של תורה ומצוות הקשור עם מסירת נפש, הוא מעיין בשולחן־ערוך, ואם ע"פ שו"ע מחוייבים למסור נפש על ענין כזה, אזי הוא מוסר את נפשו. אבל אמיתית הענין דמסירת נפש הוא – להיות מסור להקב"ה ללא הגבלות כלל, שאז המסירת נפש שלו היא למעלה לגמרי מטעם ודעת, ללא חשבונות כלל.

ובזה הוא החידוש בהמסירת נפש דפינחס:

נוסף לכך שהיה אצלו ענין המסירת נפש בכלל, הרי מסר נפשו על ענין שע"פ דין לא היה חייב לעשותו (ואדרבה: אילו היה **שואל** אצל בית־דין מה לעשות, אזי אין מורין לו, היינו, שאין אומרים לו ההוראה), ורק "קנאין פוגעים בו" – שזהו ענין של אמיתית המסירת נפש.

וזוהי השייכות של פינחס עם הגאולה העתידה: הגאולה העתידה תבוא דוקא ע"י עבודה דמסירת נפש שאינה מוגבלת ע"י חשבונות, גילוי בחינת יחידה, שתגלה בחינת יחיד.

...יש צורך בחיבור בחינת היחידה עם הכחות הפנימיים, שגם בהם תהיה נרגשת היחידה בפנימיות...הדרישה היא, שתמיד, בכל היום, תהיה העבודה בתנועה של מסירת נפש בפועל,...ועי"ז פועלים את הגילוי דלעתיד.

(משיחת ש"פ פנחס, מבה"ח מנחם־אב התשח"י - תורת מנחם חכ"ג ע' 491־791)

מעשה בפועל

המעשה הוא העיקר

מבואר בחסידות, שאף על פי שבזמן הזה "תלמוד גדול" (קידושין מ,ב), מכל מקום לעתיד לבוא תהיה ההלכה ש"מעשה גדול". ומכיון שנמצאים אנו על סף הגאולה, מודגש ביותר הענין ד"המעשה הוא העיקר" (אבות פ"א,מי"ז).

(שיחת חג השבועות תשד"מ - ע"פ רשימת השומעים)

כל מעשה מקרב את הגאולה

כל מעשה ומעשה מוסיף בקירוב וזירוז הגאולה האמיתית והשלימה – כפסק־דין הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג, ה"ד): "עשה מצוה אחת , הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה". עד לתשועה והצלה העיקרית, ע"י המעשה של הקב"ה – מעשה הגאולה ובנין בית המקדש, בפועל ממש.

(משיחת ש"פ מקץ ,זאת חנוכה ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ב ע' 761)

מעשה אחד ויחיד

רואים במוחש שזהו הזמן הכי מוכשר והזמן הכי אחרון להביא את הגאולה ע"י מעשה אחד...ובנוגע לפועל – יש לפרסם, ביתר שאת וביתר עוז עד שהענין יגיע לידיעתו של כל אחד ואחת מישראל, אשר ע"י מעשה אחד ויחיד, דיבור אחד ויחיד או מחשבה אחת ויחידה, ביכלתו להביא ישועה והצלה לעולם, כפסק דין הרמב"ם...

יש לעורר אשר לגודל חשיבות הענין, כדאי ונכון שבכל אסיפת כמה וכמה מישראל יזכירו ויעוררו הקשיבו יהודים! הוספת מעשה אחד ע"י כל אחד ואחת מכם – ובפרט ע"י שלשה יהודים ביחד – יכולה להיות המעשה שהוא ה"מכה בפטיש" לפני הגאולה האמיתית והשלימה...

(התוועדות פורים ה'תשמ"ז, עין בארוכה שם אות יו"ד ואות כ' ואילך)

"מעשינו ועבודתנו"

בהפצת יהדות וחסידות

מובן ,שהפעולה שבני ישראל יכולים לעשות כדי לקרב את הגאולה היא – מעשינו ועבודתינו בהפצת יהדות,ובמיוחד בהפצת המעיינות, שעי"ז פועלים את ביאת "מלכא משיחא".

(משיחת ז' תמוז ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 3371)

באופן של ריבוי

ע"י כללולת מעשינו ועבודתינו בעניני התורה ומצוותיה באופן של **ריבוי**, כפי שאומרים לאחרי הלימוד דפרקי אבות: "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך **הרבה** להם תורה ומצוות" – ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה באופן ד"אחישנה", מכיון שנמצאים במעמד ומצב ד"זכו" – **לזכות** את ישראל".

(משיחת ש"פ בלק יד תמוז ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ד ע' 5971)

ככל שמוסיפים ומרבים במעשינו ועבודתנו בזמן הגלות – מקרבים וממהרים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(ליל ז' מר־חשון ה'תשמ"ו, ח"א ע' 825)

ע"י מעשינו ועבודתינו בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה – ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

(מש"פ בשלח, שבת שירה, ט"ו בשבט ה'תשמ"ו - ח"ב ע' 805)

ביאת המשיח תלויה

ב"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"

ע"י "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" **מביאים** את הגאולה – כי הגם שנמצאים בהעלם והסתר הגלות, עם כל המדידות וההגבלות הקשורות בזה (שבאות מבחינת גבורה) ,דוקא בזה ישנו הכח להביא את הגאולה(מלכות שבגבורה), כנ"ל בארוכה.

ומזה ישנה גם הוראה בנוגע לעבודת בני ישראל,ובענין שהזמן גרמא – להביא את הגאולה האמיתית והשלימה: יהודי יכול הרי לטעון: כיון שהוא מדוד ומוגבל, כולל מצד ההגבלות דטבע העולם, וחלק חשוב מהיום הוא עסוק (ע"פ תורה) בדברי רשות אכילה שתיה שינה, ובפרט בזמן הגלות

כשישנם כמה מדידות והגבלות והעלמות על עבודת ה' בשלימות וכו' וכו' – אין לו לכאורה אפילו כח להביא את הגאולה האמיתית והשלימה?!

אומרים לו – שביאת המשיח תלויה ב"מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות" דוקא, וכיון שהגאולה עדיין לא הגיעה, הרי זה גופא ראיה שהדבר תלוי ב"מעשינו ועבודתינו" דדורנו זה.

ואדרבה: דוקא ע"י עבודה זו במדידות והגבלות ובהעלם והסתר(שבאה מגבורה) – דוקא בזה טמונים כוחות נפלאים, שיש בכחם להביא את הגאולה... וכיון ש"אני נבראתי לשמש את קוני"- כל יהודי, אנשים נשים וטף, ו"איני מבקש...אלא לפי כחן"[...] – מובן שלכל יהודי יש כוחות לעשות את "מעשינו ועבודתינו" לשמש את קונו.

...ובמה מתבטאת עבודה זו – הרי זה גם כן בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור...ונוסף על הוספת עצמו בזה – צריכים להשפיע גם על אחרים שיוסיפו [..],ובכללות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה שמביאה במיוחד "אתי מר" דא מלכא משיחא.

וכל זה – מתוך הצפיה והתשוקה וכו' חזקה להגאולה – "אחכה לו בכל יום שיבוא", כפי שאומרים בכל יום בתפילה: "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ו(בימי החול) – "את צמח דוד עבדך תצמיח".

(ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר התנש"א, ח"ג ע' 031)

מצוה אחת יכולה להכריע

גורם לו ולהם תשועה והצלה

פסק־דין הרמב"ם שע"י "**מצוה אחת** הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", היינו, שפעולה אחת (מעשה אחד, דיבור אחד או אפילו מחשבה אחת) של איש פרטי בישראל בכוחה להביא את הגאולה האמיתית והשלימה לכל בני ישראל (מתחילת כל הדורות עד סוף כל הדורות), ולכל העולם כולו, כל סדר ההשתלשלות, וגם להשכינה, כביכול,...

(כ"א אדר ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"ב ע' 224)

להביא לימות המשיח באמצעות ענינים "פשוטים"

צריך כל אחד ואחד מישראל להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהדגשת הענין ד"כל ימי חייך להביא לימות המשיח", עי"ז שכל מציאותו, תיכף כשניעור משנתו, חדורה בהחיות דמשיח (שזוהי עצם מציאותו של כאו"א מישראל, משיח שבו) שמביאה לימות המשיח.

וענין זה יכול וצריך להיות גם ברגע זה – ע"י התעוררות מחודשת בתוקף מחודש **דעצם הנשמה** (ע"ד שניעור משנתו) "להביא לימות המשיח", עי"ז שמוסיף עוד "מצוה אחת" כדי להכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות ולהביא לו ולהם תשועה והצלה.

וכל זה – לאו דוקא בענינים נעלים הקשורים עם בחינת היחידה, כמו לימוד והפצת תורת החסידות, יחידה שבתורה, אלא גם ובעיקר) בענינים פשוטים, כמו נתינת צרכיו הגשמיים של יהודי, הקשורים עם עצם מציאותו (נשמה בגוף), כולל ובמיוחד הצרכים הנוספים דחודש כסלו, בימי חנוכה, "ימי **שמחה** והלל", שמוסיפים בסעודות של שמחה, כולל גם המנהג דנתינת מעות חנוכה (כפי שנהגו רבותינו נשיאינו), ולפנ"ז בסעודות והתוועדויות של שמחה דימי הגאולה, יו"ד וי"ט כסלו.

(משיחות ליל ה' אדר"ח כסלו, וש"פ תולדות ה'תשנ"ב)

פעולה של יהודי אחד!

פסק־דין להלכה (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד) – "צריך כל אדם שיראה עצמו. . וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב . . עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", היינו, שפעולתו של יהודי אחד, מבוגר או ילד... גורמת לו ולכל העולם "תשועה והצלה" דגאולה האמיתית והשלימה.

(כד כסלו תשנ"ב)

משפטים

פרטי הדינים בין אדם לחברו מתוך שלום

מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהענינים שמקרבים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.

ולכל לראש – בהענין המודגש בפרשת משפטים:

"משפטים" – פרטי הדינים בין אדם לחברו מתוך שלום (ופשיטא שלילת הפכו, ביטול סיבת גלות האחרון (ראה יומא ט,ב)), שעי"ז באה הגאולה... שנאמר "ציון במשפט תפדה", וכן צדקה...וגמילות חסדים ... שנאמר (ישעי"ה נו,א):"כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות".

(משיחות ש"פ משפטים, ז"ך שבט,מבה"ח אד"ר ה'תשנ"ב)

נדר על דעת רבים

וכידוע הסיפור עם גדול בישראל, אשר אמר שבבואו למעלה (אחרי מאה ועשרים שנה) יעשה רעש (שהיה ראוי לכך) שהקב"ה יביא את הגאולה. אחרי הסתלקותו והגאולה עדיין לא באה – אמר גדול אחר, שנראה שנתנו לאותו גדול גילוי נעלה ביותר למעלה, אשר גרם לו "לשכוח" כביכול בנוגע להבטחתו:

[כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בחיוך:]

היות שמשיח עדיין לא בא – כנראה שלמעלה מצאו עצה איך לפעול אצל אותו גדול לדחות זאת...

יתכן שהעצה לזה היא, לעשות נדר על דעת רבים, אשר אז הרי הדין הוא(רמב"ם הל' שבועות פ"ו ה"ח.טושו"ע יו"ד סרכ"ח סכ"א) ש"אין לו התרה בלא דעתם".אפילו אם יפעלו אצל אחד או אחדים, הרי זה לא יעזור, משום שפסק הדין בתורת ה' הוא, שנדר על דעת רבים נשאר בקיומו.

(משיחת ש"פ קרח, ה' תמוז, ה'תשמ"ט - תורת מנחם ח"ג ע' 514)

ניצוץ משיח

פועלים את הגילוי של בחינת היחידה הכללית

ידוע שנשמתו של משיח צדקנו היא בחינת יחידה הכללית. ומכיון שבנשמתו של כל אחד ואחת מישראל יש גם בחינת יחידה, כמאמרז"ל (ב"ר פי"ד,ט) "חמשה שמות נקראו לה (לנשמה) נפש רוח נשמה חי"ה יחידה", נמצא, שאצל כל אחד ואחת מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח צדקנו – בחינת היחידה שבנפש, שהיא ניצוץ מבחינת היחידה הכללית – נשמת משיח צדקנו.

... והנה, ניצוץ משיח שבנשמת כל אחד ואחד מישראל – לא זו בלבד **שנמצא בו**, אלא עוד זאת, **שפועל ומשפיע** בו באופן **פנימי** ... ולא עוד, אלא שע"י העבודה לגלות את ניצוץ משיח שבקרבו, שיאיר ויפעל אצלו בגלוי – פועלים את הגילוי של בחינת היחידה הכללית, ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

... מכיון שבחינת היחידה היא הניצוץ דנשמת משיח – נמצא, שניצוץ קטן זה יש בו את העצם כולו, העצם דמשיח צדקנו, ובמילא, יש בכוחו של ניצוץ קטן זה לפעול פעולתו בנוגע למשיח הכללי.

ובלאו־הכי, בהכרח לומר שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל לפעול **לבדו** את ביאת משיח צדקנו, ולא עוד, אלא שפועל זאת אפילו ע"י פעולה **הכי קטנה** – כפסק־דין הרמב"ם: "צריך כל אדם שיראה עצמו . . וכן כל העולם חציו זכאי וחציו כו', עשה **מצוה אחת**, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", ומובן, שמ"ש "מצוה אחת" אין בזה הגבלה כלל, אפילו מצוה הכי קטנה, שכן, כאשר "חציו זכאי וחציו כו' ", באופן שקול, הרי אפילו "משהו" בלבד מכריע את הכף, ונמצא, ש"משהו" זה פועל "תשועה והצלה" – ביאת משיח צדקנו.

(משיחת ליל שמח"ת ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"א ע' 743)

כיצד יכול לעסוק בענינים אחרים?

בידעו שיש בו ניצוץ של משיח, ובכוחו ויכולתו לפעול את הגאולה – כיצד יכול לעסוק בענינים אחרים, לנוח או לטייל, כולל – טיול ברוחניות, "לטייל בפרד"ס".. כאשר מוטלת עליו האחריות והזכות לפעול את הגאולה!...

(שם, ע' 353)

לגלות את הניצוץ משיח שבו

ידוע שבכל אחד ואחת מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מבחינת היחידה הכללית שהיא נשמת משיח,...וענין זה נעשה בפועל ובגלוי ע"ז שכל אחד ואחת מישראל ממלא את שליחותו של הקב"ה – כמרומז גם בתיבת "שליח" בתוספת יו"ד, שרומז על עשר כוחות הנפש שבהם נעשית עבודת השליחות, בגימטריא "משיח", לגלות את הניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה,שתתגלה ותחדור בגופו הגשמי ובעניניו הגשמיים שבחלקו בעולם, ועד שבצירוף כל הניצוצות דמשיח שבכל ישראל, מתגלה ובא המשיח הכללי,משיח צדקנו,שאז יהיה גילוי אלקות בישראל ...ובעולם .. בתכלית השלימות.

ובענין זה הוא עיקר הלימוד וההוראה מפרשת וירא – שכל אחד ואחת מישראל צריך **להשתוקק ביותר** להגילוי ד"וירא אליו ה'" בגאולה האמיתית והשלימה, ולעשות כל התלוי בו להיות ראוי לכך, ע"ז שכל פעולה ופעולה שלו נעשית באופן המתאים להמעמד ומצב דגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ וירא, ח"י מרחשון ה'תשנ"ב)

הגילוי שפועל חידוש בכל מציאותו

בראש חודש מתגלה בכל אחד ואחת מישראל ניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה, שהיא ניצוץ מבחינת היחידה הכללית, נשמתו של משיח, וגילוי זה פועל חידוש בכל מציאותו ובכל ענייניו שנעשים חדורים בבחינת היחידה, והעיקר, שעל ידי זה נעשה התגלות וביאת משיח צדקנו ועד כפשוטו ממש, נשמה בגוף, "מלך מבית דוד כו'".

(משיחת ש"פ תולדות, תורת מנחם תשנ"ב ח"א ע' 213)

התגלות עצם הנשמה ממש

נוסף על המדובר כמה פעמים שהגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו באה ע"ז שכל אחד ואחד מישראל מגלה ניצוץ משיח שבו, בחינת היחידה (כנ"ל ס"ב) – יש להוסיף ולתקן שעיקר הכוונה היא (לא לבחינת היחידה שהיא א' מחמשה שמות שנקראו לעצם הנשמה, אלא) להתגלות **עצם הנשמה ממש**, שזהו אמיתת ענינו של משיח.

(משיחת ליל ה' אדר"ח כסלו וש"פ תולדות ה'תשנ"ב)

נר להאיר

להאיר את חשכת הגלות

...הקב"ה תובע מבני ישראל שהנהגתם תהיה באופן ד"בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו" – הפסיקו לקרוא "עיתונים"! הפסיקו להתעניין בפוליטיקה! אלא הוסיפו ביתר שאת וביתר עוז בלימוד התורה, נגלה וחסידות, ובקיום המצוות בהידור!

וע"י ההוספה בכללות הענין ד"נר מצוה ותורה אור" – יאירו את חשכת הגלות, ובפרט שאור הקדושה הוא באופן נצחי ... ועד"ז מובן בנוגע לכל מצוה, כמבואר בתניא (פכ"ה) ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד".

ובשעתא חדא וברגעא חדא, ביומא חדא ובזמנא חדא – זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ועד לבנין בית המקדש השלישי.

(משיחת ש"פ וישלח ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 205)

להאיר בכל מקום שידו מגעת

וענין נוסף המודגש ביותר בדורנו זה – עבודת השליחות לפעול על הזולת.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

כבוד קדושת מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו – "הנשיא הוא הכל"(פרש"י חוקת כא,כא), "לב כל קהל ישראל" (רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו) – הטיל על כל אחד ואחד מאנשי הדור שליחות קדושה להיות "נר להאיר", להאיר לאחרים, "נר ה' נשמת אדם",של כל אלו הנמצאים בסביבתו (נוסף על בני ביתו כו'), ובכל מקום שידו מגעת, שיאירו ב"נר מצוה ותורה אור", אשר, על ידי זה מבטלים את חשכת הגלות ומביאים את אור הגאולה.

...למלא את השליחות מתוך מסירה ונתינה (דוגמת המסירות־נפש של פנחס), ע"י הפצת התורה, כולל ובמיוחד פנימיות התורה כפי שנתכארה בתורת החסידות, בחינת היחידה שבתורה, שעי"ז מגלים את בחינת היחידה שבכל אחד ואחת מישראל (האנשים הנשים והטף), ועד להתגלות בחינת היחידה הכללית – משיח צדקנו.

(ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 485)

נרות שבת ויום-טוב

להשתדל ולעורר אודות הענין דהדלקת נרות שבת ויום־טוב [חג], וכמדובר כמה פעמים שגם ילדה קטנה שמתחילה להבין ענין זה – צריכים לחנכה שתדליק נר בפני עצמה, ובברכה דוקא, ... וע"י קיום מצוה זו יאיר מזלה של ילדה קטנה זו – "בת ציון", כולל – קיום היעוד "רני ושמחי בת ציון",שכתוב זה קשור עם הגאולה האמיתית והשלימה,ומ"ש "בת ציון" – קאי על כל אחד ואחת מישראל.

ולכן, צריכים לעסוק בענין זה . . להכין ולפעול על הילדה הקטנה שתדליק נרות שבת ויום־טוב, ואשרי חלקה של כל מי שתעשה כן, ואשרי חלקם של כל בני משפחתה – ההורים, הזקנים, האחים והאחיות, שסייעו בהוספת נר של מצוה.

ויהי רצון שע"י הדיוק וההידור בהדלקת נרות שבת ויום־טוב נזכה לקיום היעוד המובא בילקוט שמעוני ר"פ בהעלותך את הנרות – "אני מראה לכם נרות של ציון"...וע"י כל הפעולות בענינים האמורים לעיל – ממהרים את הגאולה העתידה באופן של "אחישנה".

(משיחת ליל ערב חג השבועות ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 8451)

נשים צדקניות

הגאולה העתידה בזכותן של נשי ישראל

ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל שהדור האחרון של הגלות (שהוא דור הראשון של הגאולה העתידה) הוא הגלגול של הדור שיצא ממצרים, ולכן, כשם שגאולת מצרים היתה בזכותן של נשים צדקניות שבאותו הדור, כמו כן תהיה הגאולה העתידה בזכותן של נשי ישראל שבדורנו זה.

...והנה, פעולתן של נשי ישראל שבאותו דור (שיצא ממצרים) התבטאה בזה שהעמידו "צבאות השם" ע"י הולדת בנים ובנות בישראל, וכמו שכתוב "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" (שמות א,ז) – ו' לשונות וכפרש"י "שהיו יולדות ששה בכרס אחד", וכל זה – מבלי להתפעל מקשיי הגלות כו'.

ועד"ז מובן בנוגע לדורנו זה – שע"י השתדלותן של נשי ישראל בקיום המצוה ד"פרו ורבו" (ללא כל חשבונות כו'), מעמידים "צבאות השם", ועי"ז מקרבים וממהרים את הגאולה העתידה בביאת משיח צדקנו, כמארז"ל (יבמות סב,א) "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף" (באותו אוצר ששמו גוף" – פרש"י).

וכל זה צריך להיות בשמחה וטוב לבב – ככל עניני התורה ומצוותיה שצריכים להיות בשמחה, כמ"ש "עבדו את ה' בשמחה", ומכל־שכן כאשר מדובר אודות הענין דהולדת בנים ובנות, שעי"ז נפעל גילוי כח האין־סוף בעולם־הזה הגשמי,... ועל אחת כמה וכמה כאשר יודעים שעי"ז מקרבים את הגאולה – הרי בודאי שענין נעלה כזה צריך להיות מתוך שמחה וטוב לבב.

(משיחת ש"פ בא ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"ב ע' 578)

הפצת המעיינות חוצה ע"י נשים

מאחר שע"י כללות הענין דהפצת המעיינות חוצה ממהרים את ביאת משיח צדקנו, מובן שגם נשים חייבות בהפצת המעיינות חוצה, כי

ההתעסקות בפעולות שביכלתן למהר ולזרז את ביאת משיח צדקנו שייכות לכל אחד ואחת מישראל, אנשים, נשים וטף.

(משיחת ש"פ וישלח ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"א ע' 084)

ההכנה לביאת המשיח

"בשכר נשים צדקניות שבדור נגאלו אבותינו ממצרים" (סוטה יא,ב),ואף הגאולה העתידה תבוא בזכות עבודתן של נשי ובנות ישראל.

לכן אנו רואים, ששלושת המצוות שנמסרו לנשי ובנות ישראל (הדלקת נרות שבת וחג, חלה, טהרת המשפחה) קשורות לצרכים בסיסיים של כל אדם, לרבות אינם־יהודים (אור, אכילה, וחיי משפחה), ועבודתן של נשי ובנות ישראל היא להבטיח שפעולות אלו ייעשו בצורה **יהודית** (**הדלקת הנר** קשורה עם שבת וחג: **כשרות** האכילה ושתי'ה: **טהרת** המשפחה). ועבודה זו מהווה הכנה לביאת המשיח, שאז תזדכך גשמיות העולם עצמה, בבחינת "**וראו כל בשר** יחדיו כי פי ה' דיבר" (ישעי'הו מ, ה).

(לקוטי שיחות כ ע' 722)

ע"י הזריזות בשלושת המצוות הנ"ל, פועלים שגם **הקב"ה** יקיים מצוות אלו **בזריזות**.

והרי קיום ג' מצוות אלו ע"י הקב"ה – הוא תוכן ענין **הגאולה**.

(משיחת ו' תשרי ה'תשמ"ה - תורת מנחם ח"א ע' 611)

חלקן המיוחד של נשי ישראל בהבאת הגאולה

מובא בגמרא (סוטה יא,ב): "בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים". וממשיכה הגמרא לבאר מה היתה פעולתן של נשים צדקניות אלו – שהעמידו בנים ובנות בישראל, "צבאות השם", מבלי להתחשב בקושי השעבוד כו', "הולכות ויולדות בשדה ... ,וכיון שמתגדלין באים עדרים עדרים לבתיהן כו'", וכסיום דברי הגמרא – "כשנגלה הקב"ה

על הים **הם** הכירוהו **תחילה**", לפני כל שאר בני ישראל, כולל אפילו משה ואהרון!

תפקידן ושליחותן - "להעמיד "צבאות השם"

ויש לקשר ענין זה עם ...פ' שמות – "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו **במאד מאד**" (שמות א,ז), ועד כדי כך, שאפילו לאחרי גזירת פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שם,כב), לא התפעלו מגזירה זו, אלא המשיכו למלא את תפקידן ושליחותן להעמיד "צבאות השם", והדגשה מיוחדת בנוגע לפעולתן של "המילדות העבריות" (שם,טו), שפרה ופועה (אמה ובתה־ יוכבד ומרים), אשר, לא זו בלבד ש"לא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים" (שם,יז), אלא אדרבה – "**ותחיין** את הילדים", "מספקות להם מים ומזון", ובשכר זה – "ויעש להם בתים", "בתי כהונה ולוי'ה ומלכות".

זוהי איפוא מעלתן המיוחדת של נשי ישראל, עד כדי כך, שבזכותן נגאלו ישראל ממצרים, היינו, שגאולתם של כל בני ישראל, כולל משה ואהרון ,היתה תלוי'ה בזכותן של נשי ישראל הצדקניות!

כלומר: הן אמת שהקב"ה הבטיח לגאול את ישראל ממצרים, "פקד יפקוד אלקים אתכם", אבל אעפ"כ, גאולה זו יכולה להיות בכמה זמנים כו', ולכן, כדי למהר ולזרז את הגאולה – יש צורך בזכות מיוחדת, זכותן של נשי ישראל הצדקניות (...).

ההוראה לנשי ישראל הצדקניות שבדורנו

והנה, הנהגתן של נשי ישראל הצדקניות בדור ההוא מהוה לימוד והוראה בנוגע לנשי ישראל בכל דור ודור, ובמיוחד בדורנו זה, ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל (שער הגלגולים הקד' כ') שדרא דעקבתא דמשיחא הוא הגלגול של הדור שיצא ממצרים.

וההוראה היא – באיזו מדה צריכות נשי ישראל (בכל הדורות ובמיוחד) בדורנו זה להתמסר למילוי תפקידן ושליחותן להעמיד בנים ובנות בישראל, "צבאות השם", ולהתכונן ללכת עמהם [ואדרבה: "**הם** הכירוהו **תחילה**"] אל הגאולה האמיתית והשלימה.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

והרי הדברים קל־וחומר:

"נשים צדקניות שבאותו הדור" – היו במעמד ומצב של שעבוד מצרים, קושי השעבוד כו', עד לגזירת פרעה "כל הבן הילוד גו' ". ואעפ"כ, לא התפעלו כלל מקשיים אלו, אלא המשיכו למלא את תפקידן ושליחותן ללא כל חשבונות, מתוך בטחון גמור בהקב"ה ... ומכיון שכן, הרי על אחת כמה וכמה בדורנו זה ... – בודאי ובודאי יכולות וצריכות נשי ישראל למלא את תפקידן ושליחותן להעמיד "צבאות השם" ללא כל חשבונות (חשבונות שאינם אלא פיתויי ה"יצר", או "תינוקות שנישבו" שאינן יודעות את גודל חשיבות הדבר), ופשוט שאין לדאוג מה יהיה עם פרנסתם של הילדים, שהרי הקב"ה הראה כבר שבכוחו לספק את פרנסתם של הילדים במצבים קשים יותר! ...

וכשם ש"בשכר נשים צדקניות שבאותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", כן הוא גם בנוגע לגאולה מגלותנו זה – שבשכר פעולתן של "נשים צדקניות", שמקבלות על עצמן את צער העיבור וצער הלידה כו', כדי להעמיד "צבאות השם", זוכים **כל בני ישראל** לגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ ויחי ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ב ע' 803 - 113)

"ישבו בנים לגבולם"

...ובענין זה ישנה הוראה ונתינת־כח מיוחדת לנשי ישראל – **מרחל אימנו**, שמסירותה ודאגתה להיות "לעזרה לבניה" לא ידעה שום גבול,עד שפעלה את ההבטחה של "ושבו בנים לגבולם", ועי"ז סללה את הדרך לכל אחת ואחת מנשי ישראל, שיתמסרו וידאגו לטובתו של כל אחד ואחת מישראל, גם כאשר הדבר כרוך על וויתור על טובה אישית, כדי לפעול את הענין של "ושבו בנים לגבולם"!

ובמכל־שכן וקל־וחומר:

רחל אימנו – היתה צריכה לוותר על ענינים הכי נעלים העומדים ברומו של עולם, קבורה במערת המכפלה ביחד עם יעקב אבינו: ובשביל מי – בשביל יהודים שיהיו **לאחרי כמה וכמה דורות**, ולא עוד, אלא יהודים הנמצאים במעמד ומצב **בלתי־רצוי**, עד כדי כך ,שנתחייבו גלות.

ועל אחת כמה וכמה בימינו אלו – שכן, כל הוויתור הנדרש **אינו בערך כלל וכלל** לוויתור של רחל אימנו, בסך־הכל צריכים לוותר על לינת לילה

אחד מחוץ לביתה, או לאכול מאכל פחות טעים וכיו"ב, ולאידך, וויתור זה הוא (לא בשביל יהודים שיהיו לאחרי כמה וכמה דורות, כי אם) בשביל יהודים הנמצאים **בדורנו זה**, ויהודים כאלו שהם בבחינת "**תינוקות שנשבו**", שלכן, כל מה שדרוש אינו אלא להראות להם את דרך היהדות, ואז פועלים אצלם את הענין של "ושבו בנים לגבולם".

(שם, ע' 613)

מרירות על הגלות

איתא במדרש (שמו"ר רפכ"ו) ש"מרים על שם **המירור**", שעיקר קושי השעבוד באופן ד"**וימררו** את חייהם גו' בפרך" היה משנולדה מרים (...), ולאח"ז (ועי"ז) "העמיד הקב"ה **גואל זו מרים**... על שם המירור" (...) – שהגאולה היתה עי"ז שמרים הרגישה וכאבה ביותר את מרירות הגלות.

...וע"י המרירות על הגלות והצפיה והתשוקה להגאולה זכו ישראל להגאולה... ולפי ערך **גודל המרירות** על הגלות, היתה גודל **השמחה** על הגאולה.

(משיחות פ' בא ובשלח ה'תשנ"ב)

הענינים העיקריים בעבודת נשי ישראל

יש לומר, שהדגשת מעלת הנשים בהפטרה ("ותשר דבורה") עיקרה בנוגע **לזמן הגלות**, היינו, מעלת עבודתן של נשי ישראל הצדקניות (ע"ד ובדוגמת דבורה) בזמן הגלות, שבשכרן ובזכותן יוצאים מן הגלות אל הגאולה.

ובפרטיות יותר – שבהתחלת ההפטרה מרומזים הענינים העיקריים שבעבודת נשי ישראל שבזכותן באה הגאולה:

א). "ודבורה אשה נביאה אשת לפידות", "...שהיתה עושה פתילות למקדש"(משכן שילה). ודוגמתו בה"מקדש" שבביתו של כל אחד ואחת מישראל – פעולתן של נשי ובנות ישראל בהדלקת נר שבת (ויו"ט) **להאיר** את הבית כולו, ועל ידו את הסביבה כולה והעולם כולו, בדוגמת הפתילות

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

למקדש שעשתה דבורה שהאירו את המקדש והעולם כולו, "ממנו אורה יוצאה לעולם"(ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה).

ב). "והיא יושבת תחת תומר דבורה", "מאי...תחת תומר . . משום יחוד" ("שהוא גבוה ואין לו צל (אין לו ענפים למטה) ואין אדם יכול להתייחד שם עמה כמו בבית") – מעלת **הצניעות** ("כל כבודה בת מלך **פנימה**"), וכמודגש גם בשירת דבורה: "מנשים **באוהל** תבורך", "מאן נשים שבאוהל שרה רבקה רחל ולאה", שזהו היסוד שעליו נשען קיום כל בית ישראל.

ועפ"ז יש לבאר גם סיום ההפטרה "ותשקוט הארץ ארבעים שנה",... – שבזה מרומז שע"י הנהגתן של נשי ישראל הצדקניות בדרכה של דבורה, זוכים למעמד ומצב ד"ותשקוט הארץ", ועד לתכלית השלימות ד"ותשקוט הארץ" בהכניסה לארץ ישראל בשלימותה (ארץ עשר אומות) בגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם "ארבעים שנה", מ"ם סתומה ד"**למרבה** המשרה ולשלום אין קץ".

(דבר מלכות שם, סעיף ה'ו)

הוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה

– כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים "**מובטחות היו צדקניות שבדור** שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות **ובודאי מובטחות הן** שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד **שמתחילות תיכף** (ברגעי הגלות האחרונים) **בהשירה** [בתכלית הצניעות,כמובן, כהלימוד מדבורה] **ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!**

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של **צער ומרירות** על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק "**עד מתי, עד מתי, עד מתי**"!... חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש **השמחה**, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי **בהשירה**, מצד גודל הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא",וכבר באו!... "שירו לה' **שיר חדש**".

(דבר מלכות שם, סעיף ח')

סנגוריא על ישראל

● ראה לעיל בערך "**לימוד זכות**".

סעודת משיח

נוסף על זה שכל הענינים של תורה ומצוות(מעשינו ועבודתינו) מקרבים ומביאים את הגאולה העתידה, יש סגולה מיוחדת בענינים אלה השייכים בגלוי יותר למשיח. ומהם, אכילת סעודת משיח באחרון של פסח ושתיית ד' כוסות בסעודה זו...הרי בודאי ובודאי שבכח של מעשינו ועבודתינו, כולל אכילת סעודת משיח ושתיית ד' כוסות באחרון של פסח, להביא את הגאולה מיד, כהרף עין ממש.

(תורת מנחם תשמ"ט ח"ג ע' 25)

ספר תורה

שלכל יהודי תהיה אות באחד מספרי התורה הכלליים

מצות כתיבת ספר תורה היא ה"סיום" של כל תרי"ג המצוות (ראה ספר החינוך מצוה תרי"ג). מובן,איפוא, שרכישת אות באחד מספרי התורה הכלליים ממהרת ומזרזת את סיום הגלות. וראה ספר בן איש חי,פרשת בראשית,עמוד ז.

(לקוטי שיחות כד עמ' 512)

מובן, שהפעולה שבני ישראל יכולים לעשות כדי לקרב את הגאולה היא – מעשינו ועבודתינו בהפצת יהדות, ובמיוחד בהפצת המעיינות, ... ע"י כללות הענין ד"אהבת ישראל", שזהו "כלל גדול בתורה", ובפרט כאשר כל בני ישראל יתאחדו ע"ז שלכל אחד יהיה אות באחד מספרי התורה הכלליים.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(משיחת ז' תמוז ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ג ע' 3371)

ענין הכי חשוב, הכי נחוץ, הכי דרוש והכי מוכרח

וכל אריכות הדיבור הנ"ל (שלכל אחד מישראל יש חלק מיוחד בתורה, אות בתורה) – הרי זה כדי להדגיש ולעורר עוד הפעם אודות ה"מבצע" שכל אחד ואחד מישראל יקנה אות אחת בספר תורה. וכמדובר כמה פעמים שזהו ענין **הכי חשוב,הכי נחוץ,הכי דרוש והכי מוכרח**, ולכן אין צורך להאריך בזה, כי כבר דובר אודות ענין זה כמה פעמים.

(משיחת יא ניסן ה' תשמ"ב)

סיום כתיבת ספר תורה

ע"י הפעולה דסיום כתיבת ספר תורה – נפעל עילוי בכל העולמות, ועד שמהפכים את כל סדר ההשתלשלות.

ובמכל־שכן וקל־וחומר: אם בנוגע לקיום מצוה פרטית אחת פוסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) שכאשר "עשה מצוה אחת ,הרי הכריע את עצמו ואת **כל העולם כולו** לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה" – הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע לענין **כללי** ביותר – סיום כתיבת ספר תורה.

... מובן שהפעולה דסיום כתיבת ספר תורה היא – לא רק מצוה פרטית, אלא ענין כללי ביותר. ולכן, בודאי שעי"ז פועלים "תשועה והצלה" לכל העולם כולו, ובפשטות – גאולה אמיתית ושלימה.

(משיחת ש"פ וארא ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 937)

עבודה שמביאה משיח

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף, יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!... העבודה **דכל אחד ואחת**, ...לעשות בעצמו את העבודה "לשמש את קוני"... ובמה מתבטאת עבודה זו – הרי זה

גם־כן בפשטות: בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה, ובקיום המצוות בהידור.

ונוסף על הוספת עצמו בזה – צריכים להשפיע גם על אחרים שיוסיפו [...], ובכללות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה שמביאה במיוחד "אתי מר דא מלכא משיחא".

וכל זה – מתוך הצפיה והתשוקה וכו' חזקה להגאולה – "אחכה לו בכל יום שיבוא", כפי שאומרים בכל יום בתפלה:"ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ו(בימי החול) – "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", וכמדובר כמה פעמים.

(משיחת ש"פ שמיני ה'תנש"א)

עבודה מיוחדת

הכל מוכן לביאת המשיח

לאחרי "מעשינו ועבודתינו" של כל בני ישראל במשך כל הדורות, כולל ובמיוחד לאחרי גילוי תורת החסידות בי"ט כסלו, שאז התחיל עיקר הענין ד"יפוצו מעיינותיך חוצה" ומוסיף והולך ע"י רבותינו נשיאינו מדור דור, ... – כבר נגמרו ונשלמו כל הענינים גם **מצד (וב)העולם**, ..., והכל מוכן לביאת המשיח.

ומזה מובן, שהמשך העבודה שלאחרי־זה (כל זמן שמשיח צדקנו מתעכב מאיזו סיבה (בלתי ידועה ומובנת כלל) אינו "עבודת הבירורים" (שהרי כבר נסתיימה ונשלמה עבודת הבירורים), אלא, עבודה מיוחדת להביא ההתגלות בפועל בעולם.

(משיחת ש"פ וישלח ה'תשנ"ב - דבר מלכות סעי' י"א)

עקשנות

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

...הוראה לכל אחד ואחד – שכאשר יניח את עצמו לגמרי באופן של ביטול במציאות, דהיינו שיהיה בבחינת "שלוחו של אדם כמותו ממש",... אזי בכחו לפעול את כל ההמשכות וההשפעות.

וכפי שכבר דובר פעם, שכאשר בני ישראל יתעקשו באמת – אזי ימשיכו את הגאולה למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו.

(משיחת ש"פ ויהל־פיקודי, פ' פרה, ה'תשח"י - תורת מנחם חכ"ב ע' 902)

עשרה שיתעקשו בודאי יפעלו!

ויהי־רצון שימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמ"ש "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעוונינו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

(משיחת כח ניסן ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ג ע' 911)

עשה כאן "ארץ ישראל"!

ע"י ההוספה בלימוד התורה וקיום מצוותיה

ועל אחת כמה וכמה שלא יחשבו להחזיר חלקים מארץ ישראל לגוים רחמנא ליצלן, אלא אדרבה ואדרבה! וההתחלה בזה היא – כאשר עושים "ארץ ישראל" בכל מקום שנמצאים עתה,שמקום זה יהיה בבחינת "ארץ" – "שרצתה לעשות רצון קונה", ע"י ההוספה בלימוד התורה וקיום מצוותיה.

ועל־ידי־זה ממהרים ומחישים את הגאולה העתידה – באופן ד"אחישנה" ב"אחישנה" גופא,וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה כפשוטה.

(משיחת ערב חג השבועות ה'תשמ"ב ח"ג ע' 9451)

עשה לך רב!

שכל אחד ואחת מישראל יקיימו את הוראת המשנה

אמרו חכמים במשנתם (אבות פ"א,מ"ו): "**עשה לך רב**", כלומר, ישנו ציווי על כל אחד ואחד מישראל – מקטן ועד גדול – לקבל עליו ולעשות לו רב ... – . .כלומר, שתקבלהו עליך **לרב** , לסמוך על דבריו.

וטעם הדבר – מכיון ש"אדם קרוב אצל עצמו", ובמילא, אינו יכול לסמוך על עצמו כו', ולכן, צריך לעשות לו רב – שיחשיבהו גדול ממנו, ולקיים את דבריו.

ויש להוסיף,שגם מי שהוא גדול בתורה וביראת־שמים כו', שקשה לו למצוא מי שגדול ממנו – הרי "אע"פ שלא ימצא חכם גדול כמוהו,יעשה **משלמטה** הימנו, כי אין אדם רואה בעניני עצמו העצה הצריכה לו כמו שיראה זולתו, וזהו עשה לך רב,אף שאינו ראוי" (מאירי – הובא במדרש שמואל שם מ"ו), וכמפורש שבכגון־דא יש צורך בענין של עשיה, "**עשה** לך רב",אשר, "לשון עשיה יאמר על דבר שצריך **לטרוח** ולעשות על ידו", עד לעשיה מלשון **כפיה** (כמו "מעשין על הצדקה").

ובהתאם לכך, טוב ונכון ביותר, שכל אחד ואחת מישראל – האנשים והנשים, כולל ילדים וילדות קטנים – יקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב"(ובנוגע לנשים ובנות – בלשון דאמרי אינשי "משפיעות"), עי"ז שילך מזמן לזמן למי שגדול הימנו ("רב") על מנת ובאופן לעמוד ל"**מבחן**" בנוגע למעמדו ומצבו בלימוד התורה, בנתינת הצדקה, ובכללות הנהגתו בעבודת ה', גם בעניני הרשות "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו", אשר, עי"ז יקבל את ההוראה וההדרכה הנכונה (ללא השוחד דקרבת עצמו) ומה גם שעצם הידיעה שמזמן לזמן יצטרך לתת "דין וחשבון" לבשר ודם, תפעל אצלו להיטיב את הנהגתו,ולהוסיף בכל עניני טוב וקדושה. ויש להוסיף ולהדגיש על דבר גודל החשיבות והצורך כו' דכל האמור גם במשך כל השנה כולה, ויתירה מזה – תמיד כל הימים.

ולכן, הצעתי ובקשתי – בבקשה נפשית (ועוד יותר מזה, אלא שאין בידי לעת־עתה ביטוי מתאים יותר כו') – **שיפרסמו את הדברים בכל מקום ומקום** – בשמי, או שלא בשמי, בהתאם לתועלת בנוגע לקיום הדבר – שכדאי ונכון ביותר,אשר, **כל אחד ואחת מישראל**, אנשים נשים וטף,יקיימו את הוראת המשנה "עשה לך רב", ומזמן לזמן יבואו אליו כדי לעמוד ל"מבחן"

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

בנוגע למעמדם ומצבם בעבודת ה', אשר עי"ז יתוסף בודאי ובודאי אצל כמה וכמה מישראל בכל עניני טוב וקדושה,הולך ומוסיף ואור.

(משיחת ש"פ דברים,שבת חזון ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ד ע' 371-471)

אדם קרוב אצל עצמו

הצורך והנחיצות בקיום הוראת המשנה "עשה לך רב" - הוא ענין המובן בפשטות ונראה במוחש כו', ובהקדמה:

הוראות התורה - צריכים לקיימם ללא כל נפקא־מינא אם הדבר מובן בשכלו אם לאו,...כי אם מצד **ציווי הקב"ה**, ...ובנידון־דידן,מכיון שישנו ציווי בתורה ("דבר משנה") "עשה לך רב" - הרי,מובן וגם פשוט שיש לקיים ציווי זה ללא כל שאלות כו'.

...ועל אחת כמה וכמה בנידון־דידן, הציווי "עשה לך רב" - שאינו שייך לסוג של "חוקים", כי אם,לסוג ד"משפטים", "שטעמן גלוי וטובת עשייתן ... ידועה" (הל' מעילה בסופן) כאמור, שזהו דבר הנראה במוחש.

ובפשטות: גם אדם שהולך בדרך הישר, הרי, בודאי ניתן למצוא כמה וכמה ענינים שבהם יכול להוסיף עוד יותר.

אמנם, מכיון ש"אדם קרוב אצל עצמו" (יבמות כה,ב),אינו יכול לסמוך על עצמו ולהיות בטוח שהנהגתו היא כדבעי.

ולכן,העצה לזה - "עשה לך רב",למנות לו מישהו שגדול ממנו, שישאל ויברר אצלו בנוגע לכל ענייניו, הן בנוגע לענינים של "סור מרע" והן בנוגע לענינים ד"עשה טוב".

ומובן,שציווי זה אינו רק ציווי פרטי, בתוככי שאר כמה וכמה ציוויים, . . כי אם, ציווי כללי, וציווי ראשון הקודם לכל שאר הציוויים (שעל ידו יכול להיות קיום שאר הציוויים כדבעי) להיותו ענין הנוגע בכל יום ויום , ...

אפילו גדול שבישראל צריך למנות לו רב

...והנה, הוראה זו שייכת לכל אחד ואחד מישראל, אפילו גדול שבישראל .. אפילו כאשר נדמה לו שמצד גודל מעלתו אינו זקוק לרב - שהרי גם ביחס אליו ישנו הכלל ד"אדם קרוב אצל עצמו", וכדי לשלול את החשש מנגיעה אישית כו', עליו למנות לו רב.

...וכמו כן לאידך, שאין מקום לטענה שאינו מסוגל למצוא מי שגדול ממנו - שהרי "איני מבקש ...אלא לפי כחן" (תנחומא נשא יא),ובמילא,עצם העובדה שישנו ציווי במשנה "עשה לך רב", מוכיחה שאם רק ירצה באמת, ויתייגע בזה, בודאי ימצא לו רב, כהבטחת חז"ל (מגילה ו,ב), "יגעת ומצאת".

ולא עוד, אלא שגם מי שהוא בעצמו רב ומורה־הוראה בישראל,צריך לקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב"! ואדרבה - להיותו רב ומורה־הוראה, היינו שהנהגתו ופסקי־דינים שלו שייכים ונוגעים גם **לכמה וכמה** מישראל,אזי מודגש עוד יותר הצורך והחשיבות דקיום ההוראה "עשה לך רב", מכיון שאין זה רק ענין פרטי שלו, אלא גם ענין הנוגע לרבים.

...ומובן שפנייתו לרב שגדול ממנו לא תתפרש בפגיעה בכבודו - שהרי אינו עושה זאת מפני דבריהם של **פלוני ופלוני** , כי אם, מפני **ציווי המשנה** "עשה לך רב" (. .), ובמכל שכן וקל וחומר: אם בנוגע לכל ענין וענין יש מקום לחשש ד"אדם קרוב אצל עצמו" - בענין שכמה רבנים פסקו באופן אחר מהפסק־דין שלו, על אחת כמה וכמה שאינו יכול לסמוך על עצמו!

אפילו בנוגע למשה רבינו

ויש להוסיף בהאמור לעיל, שהחשש ד"אדם קרוב אצל עצמו" שייך אפילו אצל גדול בישראל - שמצינו ענין זה אפילו בנוגע למשה רבנו"...ומזה מובן - במכל־שכן וקל־וחומר - בנוגע לענייננו:

כאשר מדובר אודות אנשים שלא בערך לגמרי ביחס למשה רבינו, ולאידך, ה"שוחד" שעומד בפניהם הוא (...) דבר שבהוה, הנוגע ברגע זה ממש,שכן, הפסק־דין שפוסק ברגע זה הוא בניגוד לפס"ד של כמה רבנים שפוסקים שצריך לעשות להיפך - הרי בודאי ובודאי שאינו יכול לסמוך על עצמו,כי אם, לברר ולשאול אצל גדול ממנו, "**עשה לך רב**".

הברירה היא בידו לבחור לעצמו איזה רב שרוצה - "**עשה** לך רב", אתה בעצמך: אבל, צריך לבחור "**רב**", גדול ממנו, שיקבל את דעתו ויקיים את דבריו ... גם כאשר הדבר כרוך בקשיים, שהרי "מי ידמה לו"...

לשאול אצל הרב בנוגע לכל עניניו

יש צורך להבהיר עוד ענין עיקרי:

גם לאחר שמקיים את הוראת המשנה "עשה לך רב" – יכול להתערב ה"קלוגינקער" ולבוא ב"המצאה חדשה": לא כל דבר צריכים לשאול אצל הרב!...ובמילא אומר ה"יצר", עליך לנהוג כך: שאלה כזו שהנך **בטוח** שהרב יפסוק **כרצונך** – לך ושאל אצל הרב. שאלה כזו שיש לך **ספק** אם יפסוק כרצונך – יש מקום **לספק** אם עליך לרוץ לרב תיכף ומיד, או לדחות את השאלה ל"מחר": ושאלה כזו שהנך **בטוח** שהרב יפסוק **שלא כרצונך** , היפך ה"געשמאק" שלך – בודאי שאין לך למהר לשאול אצל הרב, ... אלא לדחות את השאלה ל...

ולכן, מצוה גדולה מדרכי המוסר להדגיש את הצורך לשאול אצל הרב בנוגע **לכל** עניניו, ואדרבה: דין קדימה – לשאלה אודות הענינים שמונח אצלו שהנהגתו באופן של עקמימות, או באופן גרוע מזה כו', וכן בנוגע לענינים שמסופק בהם, או בנוגע לענינים ששמע מפלוני שאין זה דבר רצוי,או אפילו אם הבחין אצלו איזו תנועה של הסתייגות, אשר, בודאי הראו לו זאת בהשגחה פרטית (...) כדי שילמד הוראה בעבודתו לקונו.

ויש להאריך בכל זה, ומסתמא, לא אוכל להתאפק ולהחריש מלדבר בענין זה עוד פעם ועוד פעם. ויהי־רצון – והוא העיקר – שיתקבלו הדברים ויפעלו פעולתם,שכן, כאשר כל אחד ואחד יתבונן בעצמו, אפילו בהתבוננות שטחית,בודאי יבוא בעצמו להחלטה על־דבר הצורך והנחיצות בקיום הוראת המשנה "עשה לך רב", לכל לראש בנוגע לעצמו, ומצד הציווי "ואהבת לרעך כמוך"- גם בנוגע לכל אחד ואחת מישראל וכלל ישראל, בכל מקום שידו מגעת.

ועי"ז ממהרים את הגאולה האמיתית והשלימה של כל אחד ואחת מישראל וכלל ישראל, ביחד עם גאולת השכינה ("שכינתא בגלותא") – כפס"ד הרמב"ם(הל' תשובה פ"ג ה"ד):" צריך כל אדם שיראה עצמו . . וכן כל העולם חציו זכאי . . עשה מצוה אחת (מעשה אחד,דיבור אחד או אפילו מחשבה אחת), הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה",עד ל"תשועה והצלה" העיקרית – גאולה אמיתית והשלימה,בפועל ממש,למטה מעשרה טפחים, בשעתא חדא וברגעא חדא.

(משיחת ליל ג' דחג הסוכות ה'תשמ"ז -תורת מנחם ח"א ע' 602 - 702)

עשה רצונו כרצונך!

לפעול למעלה רצון חדש שהגאולה תהיה מיד

יהודי יכול לחשוב שמכיון שנמצאים עדיין בגלות, הרי בהכרח לומר שכן הוא **רצונו של הקב"ה**, ואם־כן, מה יכול הוא לעשות1... הנה על זה באה הוראת המשנה – "עשה רצונו כרצונך": הנך יכול וצריך לעשות את רצונו של הקב"ה שיהיה **כרצונך**, היינו, לפעול למעלה **רצון חדש** שהגאולה תהיה תיכף ומיד ממש.

והדיוק בזה "עשה רצונו **כרצונך**", היינו, שענין זה (לעורר רצון חדש למעלה שהגאולה תהיה תיכף ומיד ממש) צריך להיות לא מפני ששמע מפלוני שצריכים לבקש ולדרוש ועי"ז לעורר רצון חדש על ענין הגאולה, אלא ענין זה צריך להיות מצד **הרצון שלו** – "עשה רצונו כרצונך".

ודברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב – לבו של אדם העליון, אשר "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ופועלים פעולתם, הינו, שעושים רצון חדש למעלה, שהאל"ף (אלופו של עולם) יומשך ב"גולה", ועי"ז תהיה ה"גאולה".

(משיחת ש"פ מסעי, מבה"ח מנחם־אב ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ד ע' 2922)

עשרת הדברות

בחג השבועות צריכים להשתדל שכל ילד יהודי יהיה נוכח בבית הכנסת (בית התפילה) בשעת קריאת "עשרת הדברות" – שעי"ז נפעל החיבור והאחדות דתפילה ותורה גם יחד.

ומאחר שההתחלה ד"עשרת הדברות" היא: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – תהיה זו הכנה קרובה לגאולה העתידה, שעליה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

...וע"י כל הפעולות בענינים האמורים לעיל – ממהרים את הגאולה העתידה באופן ד"אחישנה".

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(משיחת ליל ערב חג השבועות ה'תשמ"ב, ח"ג ע' 8451)

פסק-דין הרבנים בענין הגאולה

בענין זה צריכים להתחיל הרבנים הראשיים

אודות ביאת משיח, הרי, למרות שכבר עברו בני ישראל ריבוי צרות ותלאות וכו', כבר נתקיימו כל הסימנים שהובאו בגמרא (סוטה בסופה. סנהדרין צז,א) **אודות "עקבתא דמשיחא (ועוד יותר מזה...) כולל גם היסח הדעת"...וכבר "כלו כל הקיצין"** (סנהדרין שם,ב) **,אעפ"כ,עדיין לא בא!**

...אולי יתקבצו כל הרבנים ויוציאו פסק-דין שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד...גם בענין זה צריכים להתחיל הרבנים הראשיים – הכהן בראשנו [הכוונה לגר"א שפירא], **והרב הראשי** [הגר"מ אליהו] **אחריו,וכל העם אחריהם – ב"קול גדול" ובאופן ד"קהל גדול"!**

...הנני חוזר לדברים האמורים לעיל(ס"ב) – שהרבנים צריכים לפסוק שצריך להיות "מסמך גאולה לגאולה" בפועל ממש!..והעיקר,כאמור,שיהיה באופן ד"וירא כל העם".

(יום ב' פ' תזריע, כ"ז אד"ש תשמ"ו - בביקור הרבנים הראשיים דאז, תורת מנחם תשמ"ו ח"ב ע' 038-338)

פסק דין שמשיח צריך לבוא מיד

כפי הרשום בזכרוני – הדגשתי אז גם על דבר הצורך לפסק דין שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד,כולל כמובן במעמד זה – שנמצאים כאן יותר משלשה רבנים, וביניהם – רבנים מארץ ישראל, אשר "אין תורה כתורת ארץ ישראל", ובפרט תורת כהן [הגר"א שפירא], **ותורת הראשון לציון** [הגר"מ אליהו]...".

(בביקורם הנוסף בתשמ"ט, שם ח"ג ע' 931 ס' יב)

מדוע לא עושים "רעש" בענין זה?

כיון שהנכם מתעסקים בפסקי הלכות – תפסקו הלכה שמשיח צדקנו צריך לבוא,ותראו שהפסק דין שלכם יקויים בפועל ממש תיכף ומיד! תמיהני , מדוע לא עושים "רעש" בענין זה...בימינו אלו,לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין", אין זה דחיקת הקץ,כיון שהגאולה היתה צריכה להיות כבר מזמן.

...ועכשיו,צריכים רק שרב מורה־הוראה יפסוק הלכה למעשה שצריכים את משיח צדקנו ובית המקדש השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד לאחרי פסק ההלכה צריך לקיים הפסק־דין,ללא עיכוב כלל, שהרי,אסור לעכב קיום הפסק דין (רמב"ם הל' סנהדרין פי"א ה"ב), **אפילו בענינים בלתי־רצויים, ח"ו, ועל אחת כמה וכמה כשמדובר אודות פסק דין בנוגע לגאולה האמיתית והשלימה של כל אחד ואחת מישראל וכלל ישראל, כולל גם כל בני ישראל שבכל הדורות!**

יעזור השם יתברך שתזכו להיות מאלה שיפסקו ההלכה דביאת משיח צדקנו,...אין לתלות ענין זה על היחיד, כי אם, על הרבים, שהרי , משיח צדקנו – רבים צריכים לו, ובמילא צריכים הרבים לפסוק כן, שאז ישנו גם כח ומעלת הציבור – "הן א־ל כביר ולא ימאס".

(מדברי הרבי מה"מ לרה"ג מהור"ר יוחנן סופר שליט"א גאב"ד ערלוי - ה' אדר שני ה'תשמ"ט)

אין מה לחכות יותר...

יש לעורר עוד הפעם (כפי שאמרתי כמה פעמים) שהרבנים צריכים לפרסם הפסק־דין ש"כלו כל הקיצין",ובנוגע לתשובה (כהמשך דברי הגמרא "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה(כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמ"פ שכבר עשו תשובה, וכבר השלימו כל עניני העבודה), ועתה נשאר רק הענין דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש... אין מה לחכות יותר,כיון שכבר סיימו כל עניני העבודה,וכבר עשו תשובה, ואין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו...כל מה שצריך זה שיבוא משיח בפועל ממש, "מראה באצבעו ואומר זה", זה משיח צדקנו.

(בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו שליט"א, ו' חשון תשנ"ב)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

פעולת העם להחשת הגאולה

הוספה בענין החיים אצל נשיא הדור

"אין מלך בלא עם" (ראה בחיי וישב לח,ל ועוד). כלומר,אע"פ שנקראים "עם,מלשון עוממות ...רחוקים ממעלת המלך", הרי, ביחד עם זה (ואדרבא – בגלל זה) **פועלים הם את המלכות** – המלך.

וכמודגש גם בהכתרת המלך – שהעם מכריזים **"יחי המלך"** (כפי שמצינו גם במלכות בית דוד) (ראה מלכים א' א,לד-לט – בנוגע לשלמה.)...אנשי הדור פועלים הוספה בענין החיים אצל נשיא הדור,כאמור לעיל בענין ההכרזה "יחי המלך".

...צריכה להיות הוספה עיקרית בענין החיים (גם) ע"י פעולת העם שמכריזים **"יחי המלך"**, שתוכנה של הכרזה זו – שכבר הגיע הזמן דהקיצו ורננו שוכני עפר – כ"ק מורי וחמי אדמו"ר [הקודם רבי יוסף-יצחק שניאורסון הנו"ל] נשיא דורנו, עד דהקיצו ורננו **דוד מלכא משיחא!**

הבקשה והדרישה "עד מתי" וההכרזה "יחי המלך"

וזהו גם מה שמרעישים בעקבתא דמשיחא על דבר הצורך להכריז **"עד מתי"**, שעל ידי זה מקרבים ומזרזים את הגאולה – דיש לומר,שנוסף על הדגשת הצפיה,הבקשה והדרישה על הגאולה [...], יש בהכרזה זו גם התוכן דענין ההכתרה – "יחי המלך", שעל ידי זה פועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

ויש להוסיף, שאצל מלך המשיח מודגשת יותר שייכותו לכל אחד ואחד מישראל (נוסף לכך שכל מלך הוא "לב כל קהל ישראל")- לכן, בכחו וביכלתו של כל אחד ואחד מישראל לפעול הענין ד"יחי המלך":...ונמצא,שבנוגע למלך המשיח מודגש ביותר הקשר והשייכות לכל ישראל – שעצם נשמתם, בחינת היחידה,היא ניצוץ מנשמתו של משיח, ולכן, גם הענין ד"אין מלך בלא עם"(תוכן הכרזת העם "יחי המלך") הוא בהדגשה יתירה אצל מלך המשיח-

...

...והמעשה הוא העיקר: יש לסיים ולהשלים את "מעשינו ועבודתינו" (ראה תניא פל"ז) – כולל גם הבקשה והדרישה "עד מתי", וההכרזה "יחי המלך" דוד

מלכא משיחא – **בזריזות הכי גדולה**, הקשורה עם **שמחה וחיות**, "...- שעל ידי זה פועלים כביכול ה"אחישנה" דהזריזות אצל **הקב"ה** "...- לגאול את בני ישראל – **בזריזות הכי גדולה**,תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן המקום **כהרף עין**".

(משיחת יום א' פר' צו, ב' ניסן ה'תשמ"ח)

התגלות מציאותו של מלך המשיח

ההפטרה של שבוע שעבר מסתיימת בהכרזה **"יחי אדוני המלך דוד לעולם"** (מלכים-א א,לא) – נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלימותה ע"י המלך המשיח שהוא "מבית דוד ומזרע שלמה" – שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות **מציאותו** של מלך המשיח. ועל-ידי-זה ולאחרי-זה באה התגלותו לעיני כל ע"י פעולותיו כו'.

(משיחת ש"פ תולדות -כסלו ה'תשנ"ב)

[**<u>הערה:</u>** למעלה משנה תמימה, (בתקופה ש"חליינו הוא נשא"), בעיקר מליל שמחת-תורה ה'תשנ"ג בהקפה השביעית, יצא הרבי מליובאוויטש אל הקהל **כמעט בכל יום** (ולפעמים **פעמיים** ביום), ועשה **"מעשה רב"**- בעודדו בכל תנועות גופו הק' את ההכרזה **"יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד"**. וע"פ דבריו הידועים כי "מנהג שנהגו בו רבותינו נשיאנו ברבים ובפרסום הרי זה הוראה לרבים", נוהגים החסידים עד עצם היום הזה, לשיר יחדיו הכרזה זו , **לפני ואחרי כל תפילה** בבית מדרשו העולמי **770**- [="בית משיח"] ובעוד מקומות רבים ברחבי העולם ,בתי כנסת וישיבות חב"ד, וכן באירועים וכינוסים רבים פותחים ומסיימים בהכרזת הקודש זו שמלבד מעלותיה ע"פ שיחות הרבי דלעיל, הרי היא **"מעשה רב"**!]

פעולות

כל פעולה בתורה ומצוות ממהרת את הגאולה

ואומרים לו ליהודי – שע"י כל פעולה שהוא מוסיף בעניני התורה ומצוותיה, הרי הוא מקרב וממהר את הגאולה העתידה.

ולכן, אפילו אם המצב הוא אמנם באופן בלתי רצוי כו' (לפי חשבונו) – הרי איתא בתיקוני-זוהר שע"י עבודתו של צדיק אחד בלבד – ("עמך

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

כולם צדיקים") נפעל כללות ענין הגאולה, וכפס"ד הרמב"ם:"עשה מצוה אחת הרי הכריע עצמו ואת העולם כולו, וגרם לו ולהם תשועה והצלה",

(משיחת ש"פ שמות ה'תשמ"ג - תורת מנחם ח"כ ע' 308)

צירוף כל הפעולות

אין להתפעל מכך שרואים, שאתמול ושלשום נעשו כמה וכמה פעולות בעניני התורה ומצוותיה ועדיין לא נושענו ... כפי שנתבאר לעיל (שש"פ בא סי"ז) שהגאולה העתידה נפעלת בצירוף כל עניני העבודה שנעשו בכל הדורות, כך שכל פעולה ופעולה מהוה בנין "לבינה נוספת" בענין הגאולה, וכאשר מצטרפת לבינה ללבינה ונדבך לנדבך וכו' - זוכים לגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ בשלח יו"ד שבט ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ב ע' 278)

פעולה כלשהי

...וכיון שכבר "כלו כל הקיצין", ונמצאים בזמן דעקבתא דמשיחא, לאחרי שכבר סיימו כל ענייני העבודה,אפילו "צחצוח הכפתורים", כולל ובמיוחד כל הפעולות שנעשו כבר בהפצת המעיינות חוצה באופן ד"העמידו תלמידים הרבה", ואעפ"כ משיח צדקנו עדיין לא בא - הרי מובן שצריך להוסיף עוד "משהו", ... - לא נוגע כל כך הכמות והאיכות, כיון שישנה כבר הכמות והאיכות דכל עניני העבודה, אלא, שיש צורך להוסיף פעולה כלשהי, ש"אין גו' אתנו יודע עד מה" (תהלים עד,ט), שבגלל זה מתעכב עדיין הרגע שבו יוכלו להראות באצבע ולומר הנה הגאולה האמיתית והשלימה, "מראה באצבעו ואומר זה" (ראה תענית בסופה, ועוד).

(משיחת ליל י"ב סיון ה'תשמ"ט - תורת מנחם ח"ג ע' 913)

פרו ורבו

"אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף" (ע"ז ה.)

רבי תנחום בר חייא ואמרי לי' בשם רבנן: לעולם אין מלך המשיח בא עד שיבראו כל הנשמות שעלו במחשבה להיבראות, ואלו הן הנשמות האמורות בספרו של אדם. (ב"ר כ"ד ד')

אמרו חז"ל "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, וזהו "ובא לציון גואל" שהוא המשיח. ור"ת של "גואל ולשבי פשע" הוא "גוף". (מדרש תלפיות ענף גאולה בשם האריז"ל)

מצוה שענינה בנין העולם

הגאולה העתידה תלויה בקיום מצוות פרו ורבו דוקא (גם במובנה הרוחני, היינו קירוב יהודים לאביהם שבשמים), שכן "כל המוסיף נפש אחת בישראל כאילו בנה עולם" (רמב"ם הלכות אישות פט"ו הט"ז), ועל ידי סיום קיום מצוה זו באים לשלימות בנין העולם כולו, שהיא התגלות מלכותו של הקב"ה בעולם בגאולה העתידה.

ואף שכל הגילויים שלעתיד תלויים בכל מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות, מובן שבפרטיות בנין עולם מחדש נעשה באמצעות הוספה בקיום מצוה שענינה בנין העולם.

(לקוטי שיחות ל ע' 03)

בזכות שהם פרים ורבים נגאלים

יש לבאר הטעם שחז"ל תלו את הגאולה שלעתיד בקיום מצות פרו ורבו, כמאמר (יבמות סב,א ובפרש"י) "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שב(אוצר ששמו)גוף", ואמרו (תדבא"ז ספי"ד) "כמו שנגאלו ישראל ממצרים בזכות שהיו פרים ורבים כמו כן יגאלו לעתיד בזכות שהן פרים ורבים . . אין ישראל נגאלין אלא אם כן הם פרים ורבים ויהיו מלא כל העולם",

כי ע"י סיום קיום מצות פרו ורבו - הן בגשמיות, עי"ז שכל אחד ואחד "לא יבטל" מקיום מצוה זו "כל זמן שיש בו כח" (כפסק דין ברור של

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הרמב"ם), והן ברוחניות – שמקרבים כל אחד ואחת מישראל לה' ולתורתו ולמצוותיו, באים לשלימות בנין העולם **כולו**, דהיינו, שתתגלה בו מלכותו של הקב"ה.

וזה יהיה בתכלית השלימות לעתיד לבוא, כאשר יקויים היעוד (ישעי' מ,ה) "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר".

ואף שכל הגילויים דלעתיד תלויים **בכל** מעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות (תניא רפל"ז), הרי מובן **שבפרטיות** בנין העולם מחדש נעשה ע"י הוספה בקיום מצות פרו ורבו בגשמיות וברוחניות, בנין העולם שבזמן הגלות, שע"י הוספת נפש **אחת** מישראל כאילו בנה **עולם**, וכל־שכן וקל־וחומר ע"י הוספת כמה וכמה נפשות מישראל, וזה ממהר ומזרז בנין "עולם חדש", השמים החדשים והארץ החדשה שלעתיד לבוא (ישעי' סו,כב), "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"(זכרי' יד,טו).

(לקוטי שיחות לפר' נח ה'תשמ"ח)

לעסוק ללא חשבונות ואמתלאות

כאן המקום לעורר עוד הפעם על־דבר גודל הזכות והאחריות של כל אחד ואחת, ובפרט בדורנו זה, לעסוק ולהוסיף בפריה ורביה ולא להתחשב עם חשבונות ואמתלאות (אמת לא) ליבטל ממנה ־ראה בפרטיות לקו"ש חכ"ה ע' 33 ואילך.

(שם בהערה)

פרסום הניסים

נוגע להבאת הגאולה בפועל!

ועוד והוא העיקר: ההכרה וההודאה ונתינת השבח לה' על הניסים שהוא עושה, נוסף על היותם ענין של הכרת טובה ־הרי זה נוגע גם **לביאת משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה**, כפי שהגמרא אומרת (סנהדרין צד,א): "ביקש הקב"ה לעשות חזקי"ה משיח. . אמרה מידת הדין לפני הקב"ה . . חזקי"ה

שעשית לו כל הניסים הללו (שניצל מסנחריב ונתרפא מחליו) ולא אמר שירה לפניך תעשהו משיח".

עפ"ז מובן בענינו, שפרסומי ניסא של הניסים שעושה הקב"ה בזמננו – הרי זה נוגע להבאת הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ומזה מתקבלת הוראה עיקרית: מאחר שכבר עומדים לאחרי כל הענינים, והגאולה עדיין לא באה – דבר נכון ביותר הוא לעסוק בענין של "פרסומי ניסא", לפרסם אצל עצמו ואצל הזולת, ובכל מקום ומקום – את הניסים שהקב"ה עושה עמנו, מתוך ידיעה שבזה קשורה הגאולה האמיתית והשלימה!

(משיחת ש"פ וישב,כ"ג כסלו ה'תשנ"ב)

פרקי אבות

כל יהודי, אנשים נשים ואפילו טף,יש לו אחריות להוסיף בעבודתו להביא את משיח צדקנו בפועל ממש!...בהוספה בתורה ובמצוות, בלימוד התורה – נגלה דתורה ופנימיות התורה,ובקיום המצוות בהידור, כולל ובמיוחד בענין שהזמן גרמא – קיום המנהג (כמו שכתב אדמו"ר הזקן בסידורו) לומר וללמוד פרקי אבות (לאחר תפילת מנחה) בשבתות בין פסח ועצרת, ובכל שבתות הקיץ.

(משיחת ש"פ שמיני תנש"א - תורת מנחם ח"ג ע' 231)

צדיקי הדור

האמת היא שאילו היו צדיקי הדור [כולל "ועמך כולם צדיקים" – ...] מחליטים להביא את הגאולה – ובפרט נשיא דורנו שהכריז "לאלתר לגאולה" – בודאי היו יכולים לפעול זאת, שהרי "**צדיק גוזר והקב"ה מקיים**"!! אלא מאי – כל זמן שרצונו של הקב"ה שבני ישראל יהיו בגלות, שומעים הם בקולו של הקב"ה... – זוהי מסירת־נפש הכי גדולה, שכן, מדובר אודות צורך הכי עיקרי, נפשי ופנימי, ואעפ"כ, נמנעים מלגזור כו' מפני רצונו של הקב"ה!! אבל לאחרי ככלות הכל – נשאלת השאלה: "**עד מתי**"?!...

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(משש"פ פנחס ה'תשד"מ -תורת מנחם ח"ד ע' 9022)

צדקה

גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה

מכיון ש"לישועתך קוינו כל היום", הרי מובן שכל אחד ואחד צריך להשתדל ולעשות את כל התלוי בו כדי למהר ולזרז את ענין הגאולה.

ובענין זה ישנה סגולה מיוחדת למצות הצדקה, כמארז"ל (ב"ב י,א) "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה", כמבואר בארוכה בתניא (פל"ז) טעם הדבר – "לפי שבצדקה אחת מעלה הרבה מנפש החיונית מה שלא היה יכול להעלות ממנה כל כך כוחות ובחי' בכמה מצוות מעשיות אחרות", מכיון שעי"ז "כל נפשו החיונית עולה לה' " – אם מפני ש"כל כח נפשו החיונית מלובש בעשיית מלאכתו..שנשתכר בו מעות אלו" או מפני ש"במעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו".

(תשובות וביאורים ע' 69)

סגולה מיוחדת למצות הצדקה

וכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", שמאמינים, מחכים ומצפים לביאת המשיח ובנין בית המקדש תיכף ומיד ממש, ... ובהתאם לכך צריכה להיות ההנהגה בפועל – **לראות** ("ראה") בכל פעולה ופעולה את התכלית והמכוון דהכנה לביאת משיח צדקנו והקרבת הקרבנות בבית המקדש.

ובהדגשה יתירה בנוגע למצות הצדקה – שזמנה כל היום כולו (שלא כתפלות היום, שכל תפלה שייכת לזמן מסויים במשך היום) – שהיא בדוגמת הקרבת קרבן בבית המקדש, כי , ענינו של קרבן הוא שיהודי לוקח מצאנו ומביא לבית המקדש בתור קרבן לה', וכמו כן כשיהודי מפריש מממונו לעניני קדושה [ובפרט כשעושה זאת מתוך רגש לבבי, מתוך אהבה, כמ"ש "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", ודרשו חז"ל "בכל מאדך, בכל ממונך"], הרי זה בדוגמת **קרבן לה'**. והעיקר – שעי"ז ממהרים ומזרזים

עוד יותר את הקרבת הקרבנות בבית המקדש **בפשטות**, ... כי, נוסף לכך שכל עניני התורה ומצוותיה ממהרים את הגאולה, יש סגולה מיוחדת למצות הצדקה – ה"שקולה כנגד כל המצוות" – ש"**מקרבת את הגאולה**".

(משיחת כב מנחם־אב,ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ד ע' 961)

צדקה מתוך כוונה לקרב את הגאולה

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד – על כל אחד ואחת מישראל (האנשים – הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף, כל חד וחד לפום שיעורה דילי'ה) להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב – שהלימוד יהיה (ברבים) בעשרה,... ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצוות הצדקה (כללות כל המצוות) ש"מקרבת את הגאולה" (ב"ב יו"ד, א).

וכדאי ונכון לקשר ההוספה **בצדקה** עם ההוספה **בתורה** בעניני משיח וגאולה – עי"ז שההוספה לצדקה היא מתוך **כוונה** לקרב ולזרז את הגאולה.

(משיחות ש"פ תזריע־מצורע, ו' אייר ה'תנש"א)

מטבעות אחדות לצדקה

המצוה שיש לה סגולה מיוחדת לקרב את הגאולה, היא, מצות הצדקה – "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה" (ב"ב יו"ד,א).

ומזה מובן, שיש להוסיף עוד יותר במצות הצדקה, ומה טוב שההוספה בצדקה תהי'ה תיכף ומיד, כדי שגם הגאולה (שבאה ע"י מצות הצדקה) תבוא תיכף ומיד.

ובפרט שכיון ש"אין..אתנו יודע עד מה", הרי יתכן שהדבר היחיד שחסר להבאת הגאולה אינו אלא נתינת מטבעות אחדות לצדקה.

(נר א' דחנוכה במעמד "פרסומי ניסא" עולמי תשנ"ב)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ציורים וצעצועים טהורים

בימות המשיח יהיה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכרי' יג,ב). מכיון שבעקבתא דמשיחא צריכים "לטעום" מהגילויים דלעתיד, בבחינת "טועמיה חיים זכו" – כדאי להשתמש אך ורק בציורים טהורים, על טהרת הקודש.

לדוגמה: יש לבחור לתינוק צעצוע שהוא בדמות בעל חי טהור: בחוברות שמכינים לילדים יופיעו רק בעלי חיים טהורים, וכיוצא בזה.

(לקו"ש כה ע' 113)

צעקה אמיתית

דרושה בקשתם ודרישתם של ישראל

בודאי רוצה הקב"ה ומשתדל שהגאולה תבוא במהירות הכי אפשרית, אלא שלזה דרושה בקשתם ודרישתם של ישראל, שירגישו את צער וקושי הגלות, ויצעקו "עד מתי"?! ... מתי תבוא כבר הגאולה של כל עם ישראל?!

(ל"ג בעומר ה'תשד"מ ח"ג ע' 8671)

לצעוק "עד מתי"?!

והעיקר – שישראל מנצלים את כחם ומעלתם כדי לפעול את ענין הגאולה, עי"ז שצועקים "עד מתי"? ... "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל", כדאיתא במדרש תהלים "הצדיקים אומרים להקב"ה מה תעשה ...והוא שומע כו'", ומבאר המגיד (או"ת צז,ב) שזהו "כמשל אחד שלוקח את חבירו אצל היד ואינו מניחו לילך ומשנה רצונו כו'".

(משיחת ש"פ בראשית ה'תשמ"ה - תורת מנחם ח"א ע' 834)

אין צורך בענין של דינים וגבורות ח"ו

כאשר מדברים אודות דוד מלכא משיחא, לקרב ולמהר את ביאת משיח צדקנו – אין צורך בענין של דינים וגבורות ח"ו, שכן, לכל הדעות כבר יצאנו ידי־חובה בכל עניני הדינים וגבורות באופן ד"די והותר" ... ולכן צועקים בני ישראל: **עד מתי**" (תהלים עד,י)... "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל" (שם פג,ב) ...ומכיון שכן, הרי בודאי שדוד מלכא משיחא צריך לבוא תיכף ומיד ממש.

(משיחת ש"פ וישלח,י"ז כסלו ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"א ע'996)

לצעוק ולבקש את ביאת המשיח

ולא עוד, אלא שאפילו פעולה אחת של יהודי אחד, יש בכחה לפעול את הגאולה האמיתית והשלימה – כפס"ד הרמב"ם:"צריך כל אדם שיראה עצמו ... וכן כל העולם חציו זכאי כו', עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", ע"ד משל לכף מאזניים שקולה, שאפילו "משהו" יכול להטות לכף זכות.

ויש להוסיף, שבזה נכללת גם הפעולה לעורר אודות התקוה והצפיה והדרישה על דבר ביאת המשיח (דבר המקרב ופועל את ביאת המשיח), אשר, גם בענין זה מודגש הכלל "המעשה הוא העיקר" – **לצעוק ולבקש בפועל ממש!**

ועל־דרך שמצינו בנוגע לכללות ענין התפילה – שעם היותה "עבודה שבלב", . . מכל־מקום, אין להסתפק בכוונת הלב ומחשבה בלבד (...) אלא צריך להיות **דיבור בפה** דוקא, ... ומכיון שכן, צריכים לצעוק בכל כוחות הנפש ובקול גדול: "**עד מתי**"..."דאלאי גלות"!

(משש"פ בשלח, שבת שירה, ט"ו בשבט ה'תשמ"ו - תורת מנחם ח"ב ע' 805-905)

לצעוק ללא הרף "אנו רוצים משיח עכשיו"!

ובפרט כאשר מבקשים וצועקים ללא הרף: "**ווי וואנט משיח נאו**" ["אנו רוצים משיח עכשיו"!]... שעי"ז יתוסף עוד יותר בקירוב וזירוז הגאולה.

(משש"פ שמות ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"ב ע' 213)

אילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים באמת

גם כשצועקים "עד מתי" – הרי זה מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים **באמת**, בודאי ובודאי שמשיח כבר היה באו!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל,לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, **לא הועיל**, והראיה, שנמצאים עדיין בגלות, ועוד ועיקר – בגלות פנימי בעניני עבודת השם.

(משיחת כ"ח ניסן ה'תנש"א)

הדבר היחיד שאליו מחכים...

... ישנם כל העניינים כבתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח לכל יהודי.

הדבר היחיד שאליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה ועוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "**עד מתי**"?! ... ועי"ז הוא פועל שמשיח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת, ולוקח את כולם בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה.

(משיחת ש"פ דברים, שבת חזון, תשעה־באב(נדחה) ה'תנש"א)

יש בכחו להביא את הגאולה בפועל

ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מובן שה"ענית ואמרת לפני ה' אלקיך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים

שוחקות לכולם" – צריכה להיות הבקשה מיוחדת "עד מתי"?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

והיות, שה"ענית ואמרת" בא מיהודי – שהוא "ביכורים" לה', ...־ מובן שה"ענית ואמרת " יש בכחו להביא את הגאולה **בפועל** [כפי שה"ונצעק אל ה'" בגלות מצרים "וישמע ה' קולנו... ויוציאנו ביד חזקה ...ויביאנו...ויתן לנו את הארץ הזאת]... יש בכחו של יהודי ל(פעול שהקב"ה י)בטל את הגלות ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש!

...ויהי רצון, שע"י ה"ועניתֿ ואמרת" דיהודי, שמבקש וצועק להקב"ה: אנא רחם והוצא כבר את בני ישראל מהגלות, והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו – ...שזה יפעל את פעולתו, ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול, ה'תנש"א ־ תורת מנחם ח"ד ע' 882)

● וראה עוד להלן פרק שלישי שכולו עוסק בזעקת ה"**עד מתי**"?!

ציפיה תמידית לגאולה

צפיה שהגאולה תהיה בדורנו זה

כאשר מדובר אודות כללות ענין הגאולה – הרי זה דבר ברור ומוחלט **שבודאי** תבוא הגאולה,כי הקב"ה הגביל את עצמו (כביכול) שהוא **מוכרח** להביא את הגאולה, אפילו אם בנ"י יהיו במעמד ומצב ד"לא זכו" ח"ו, ואפילו כאשר מדובר בדור ש"כולו חייב" ח"ו.

אבל אעפ"כ, צריכים להשתדל שהגאולה תבוא ע"י ולאחרי הקדמת עבודתם של בני ישראל [בלימוד התורה ובקיום המצוות] בזמן הגלות, ועד"ז לאידך – ...כללות עבודת בני ישראל בזמן הגלות,צריכה להיות מתוך תקוה וצפיה תמידית לגאולה העתידה, בידעם שהגלות אינו מקומם האמיתי,ורק כאשר תהיה הגאולה העתידה יוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות בתכלית השלימות.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ועניין זה מתבטא אצלם בבקשות התפילה: "את צמח דוד עבדך **מהרה תצמיח**", "ותחזינה **עינינו** בשובך לציון", היינו, שהגאולה תהיה **בדורנו** זה,ולא בדור שלאח"ז ח"ו!

...והנה, מאחר שכל בני ישראל הם קומה אחת שלימה,מובן, שע"י הגאולה הפרטית שבעבודת בני ישראל (כאשר כללות העבודה דזמן הגלות קשורה עם הצפיה לגאולה העתידה..) זוכים לגאולה הכללית דכל בני ישראל – גאולה אמיתית ושלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ תזריע־מצורע, ב' דר"ח אייר תשמ"ב - תור"מ ח"ג ע' 0831־3831)

להמתין ולצפות בקוצר רוח לגאולה

גם כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות בשלימות – אינו יכול להסתפק בכך, אלא צריך **להמתין ולצפות בקוצר־רוח** לגאולה האמיתית והשלימה, עד כדי כך, שחוגר מתניו ונועל את רגליו ונוטל מקלו בידו, **ועומד מוכן** – "עמדו הכן כולכם" – לרגע שבו תבוא הידיעה **שמשיח בא** – ואז יצא מיד מהגלות אל הגאולה!

מובן וגם פשוט שגם ברגעי הגלות האחרונים צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות בכל המסירות והתוקף כו', אבל ביחד עם זה, אי־אפשר לשקוט ולשבת בשלוה עד שהקב"ה ירצה להביא את הגאולה, אלא יהודי צריך לעשות את כל התלוי בו כדי **למהר ולזרז** את הגאולה,ועד שעומד מוכן, "עמדו הכן כולכם", לצאת מהגלות ..אל הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ ויקרא, ר"ח ניסן ה'תשמ"ה - תורת מנחם ח"ג ע' 3951)

הצפיה, הבקשה והדרישה לגאולה מזרזים את הגאולה

ע"פ כל האמור לעיל, מובן, שבשבת זו יש נתינת כח מיוחדת לעבודת כל אחד ואחת מישראל לדחות התענית (ע"י גילוי הפנימיות שלו), עד לדחייתו באמת (ביטולו לגמרי), והפיכתו לששון ולשמחה – ע"י ההוספה ביתר שאת וביתר עוז בענינים המיוחדים שממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה.

ולכל לראש – הצפיה לגאולה, בלשון חז"ל(שבת לא,א) "ציפית לישועה", כמבואר בכמה וכמה מקומות בדברי חז"ל שהצפיה לגאולה,והבקשה והדרישה על הגאולה, ממהרת ומזרזת את הגאולה בפועל ממש. (ראה לקו"ש וישב תשמ"ז בסופו)

...ולכן, יש צורך "להרעיש" על דבר החיוב וההכרח **לחכות לביאתו**, "אחכה לו בכל יום שיבוא", **וכהודעת** כל אחד ואיחד התפילתו לפני השם "לישועתך קוינו **כל היום**", לא רק בכל יום, אלא גם "כל היום".

(משיחת ש"פ בלק,י"ז תמוז (נדחה), ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"ד ע' 33)

קבלת המלכות

המינוי דדוד מלכא משיחא הרי כבר היה, כמו שכתוב: "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", וצריכה רק להיות קבלת מלכותו ע"י העם וההתקשרות בין המלך והעם בשלימות הגילוי – בגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחות ש"פ משפטים, פ' שקלים, מבה"ח אדר ה'תנש"א)

קדש עצמך במותר לך

מבואר בחסידות שהגאולה העתידה תבוא על־ידי העבודה של "קדש עצמך במותר לך" (יבמות כ,א).

בטעם הדבר יש לומר,דהנה ככל שהאור נעלה יותר, נוגע יותר המכסה גם של הסתר היותר דק. וכמאמר רז"ל (ב"ק נ,א) שהקב"ה מדקדק עם הצדיק כחוט השערה, שכן ככל שהצדיק גדול יותר, נוגע יותר אפילו הדבר הפעוט ביותר. ואף כאן: בכדי שיהיה הגילוי שלעתיד (שהוא נעלה אפילו מהגילוי של מתן תורה), יש צורך בהסרת הערלה (ערלת הלב) הדקה ביותר, לא רק לגבי הדברים האסורים, כי אם אף לגבי דברים המותרים.

זהו שאמרו רז"ל (ב"ב עח,ב) "עתידין צדיקים (ועמך כולם צדיקים) שאומרים לפניהם **קדוש** כדרך שאומרים לפני הקב"ה".

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(לקוטי שיחות א ע' 652)

עליה והוספה בקדושה

ובפרטיות יותר – שע"י הצירוף וההתאחדות של כל "מעשינו ועבודתינו" דכלל ישראל, נעשית גאולה אחת ויחידה ברגע אחד לכל ישראל יחדיו, כולל גם כל בני ישראל שהיו בכל הדורות שלפני זה,... – ובפרט לאחרי שבני ישראל שורפים את שיירי הגלות, ועד שמהפכים את הגלות לגאולה, עי"ז שממשיכים אל"ף רבתי ד"אלופו של עולם" ב"גלות", ונעשה מ"גלות" "גאולת" (ראה ויק"ר ספל"ב) – ולא נשאר כי אם אופן העבודה של עליה והוספה בקדושה, (ראה אגה"ק סוסכ"ו) באופן ד"ילכו מחיל אל חיל", עד ש"יראה אל אלקים בציון".

(משיחת ליל י"ב סיון ה'תשמ"ט - תורת מנחם ח"ג ע' 023)

קידוש הלבנה

מתוך כוונה מיוחדת למהר את ביאת המשיח

להזהר ולהשתדל יותר בקידוש לבנה,בבגדים חשובים ונאים, ברחוב וברוב עם הדרת מלך, גם במקומות שעד עתה לא הקפידו על זה(לפי שדרים בין הגוים), כולל גם הזהירות בנוגע להזמן דקידוש הלבנה – ...- ונהרא נהרא ופשטי', ובכל מקום ומקום לפי ענינו...

ועוד ועיקר – קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרז ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא,ע"י ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותם קידוש לבנה: "ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמן".

(משיחת ש"פ נח, ד' מר־חשון תשנ"ב)

קירוב יהודים ליהדות

אין איש פטור מעבודה קדושה זו

הגאולה העתידה תהיה גאולה שלימה. היינו, שאף יהודי לא ישאר בגלות, בגלות כפשוטה, וגם בגלות ברוחניות.

לכן, מוכרחת השתתפות כל אחד והשתדלותו בקיבוץ נפשות בני ישראל וקירובם לגואל ישראל, הוא השם יתברך,נותן התורה והמצוה. אין איש נקי מעבודה קדושה זו, על כל פנים זמן מסויים בכל יום,שבוע וחודש. וככל אשר יגדל כשרון האיש בעבודה זו – תגדל גם כן כמות הזמן שעליו להקדיש לה.

(אגרות קודש טו ע' כט)

כל אחד צריך להשתדל שיהיה לו חלק

ההתעסקות עם **כל בני ישראל ממש** נוגעת גם לגאולה העתידה :

...דבר ברור הוא שבגאולה מגלותנו זה – ... – יגאלו **כל בני ישראל**, ... הן היהודים שבדורנו והן היהודים שהיו בכל הדורות שלפני־זה:

אלא מאי, חלקם זקוקים לתיקון, ובהתיקון שלהם תלויה ביאת המשיח – צריכים לידע איפוא ש"ריוח והצלה יעמוד ליהודים", וכל אחד ואחד צריך להשתדל **שיהיה לו חלק** בפעולת הריוח והצלה ליהודים [...], עי"ז שהוא יעשה משהו, לכל הפחות "כחודה של מחט", ומבלי להתחשב בשום חשבונות, אפילו לא חשבונות שע"פ השולחן־ערוך, כיון שעושים זאת מתוך תנועה של מסירות־נפש! ... ועי"ז "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"!

(משיחת פורים ה'תשי"ב - תורת מנחם ח"ה ע' 35 - 45)

לא לוותר אפילו על יהודי אחד

בנוגע לאופן העבודה שבה צריכים להתעסק בימינו כדי לזכות לגאולה השלימה:

יש לעסוק בהצלת נפשות בני ישראל ע"י קירובם לתורה ומצוות באופן שלא לוותר אפילו על יהודי אחד, שכן, נוסף לכך ש"כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא" (סנהדרין לז,סע"א במשנה), הרי

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

זה נוגע גם לגאולה של כלל ישראל, שבשביל זה צריכה להיות הגאולה של כל אחד ואחת מישראל, כאמור, שהגאולה העתידה תהיה באופן שאפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות, וכפי שהבטיחה התורה ש"לא ידח ממנו נדח".

...בד בבד עם העבודה וההשתדלות לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים, מבלי לוותר אפילו על יהודי אחד בלבד - צריך הקב"ה תיכף ומיד לגאול את כל בני ישראל מן הגלות אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת אחש"פ ה'תשי"ז - תורת מנחם חי"ט ע' 523 - 623)

למשכן בחבלי עבותות אהבה ...

שיטת חב"ד היא - שאין לוותר בשום אופן אפילו על אחד מישראל, שהרי גם עליו נאמר "בני בכורי ישראל" (שמות ד,כב), "בנים אתם לה' אלקיכם" (ראה יד,א), וכיון שכן, הרי בודאי שצריכים להשתדל בנוגע לכל נפש מישראל, לקרבו לתורה ומצוות, שעי"ז פועלים שיהיה יהודי חי הן בגשמיות והן ברוחניות.

וזהו ענין אהבת ישראל המבואר רבות בתורת חסידות חב"ד, החל מפרק **לב** בספר התניא, וכמבואר שם בענין "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה .. לקרבן לתורה ועבודת ה'".

לקחת בחשבון שביהודי הזה תלויה הגאולה

ובענין זה ניתוסף הדגשה יתירה בעמדנו בסוף זמן הגלות:

נתבאר לעיל (סנ"ג) שהגאולה העתידה לבוא תהיה באופן שאפילו יהודי אחד לא ישאר בגלות, ובמילא, כאשר חושבים על כל אחד מישראל, צריך לקחת בחשבון שביהודי זה תלויה הגאולה האמיתית והשלימה.

וכיון שכן, מובן וגם פשוט עד כמה צריכה להיות ועד כמה כדאית ההשתדלות לקרב יהודי זה לתורה ומצוות - כיון שעי"ז מקרבים וממהרים

את הגאולה האמיתית והשלימה של כלל ישראל, כולל גם גאולת השכינה (שהרי בזמן הגלות "שכינתא בגלותא" [זח"ג ד,ב. ועוד]), שתהיה רגע אחד קודם!

וכאשר הולכים בשיטה זו, להוסיף ולצרף עוד יהודי ועוד יהודי ל"צבאות ה'", אזי מקרבים את ביאת המשיח - שעומד וממתין לכל בני ישראל, "צבאות ה'", שלמים בגוף ובנפש - שבקרוב ממש יוציא את כל צבאות ה' "מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה",

"ונודה לך שיר חדש" - "אודך ה' כי אנפת בי" (ישעי' יב,א) כיון שיראו בעיני בשר שדוקא על ידי כל הצרות שסבלו במשך אלפיים שנות הגלות, זכו לשכר הכי גדול ונפלא בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

(משיחת אחש"פ ה'תשי"ז - תורת מנחם חי"ט ע' 623 - 723)

כל הצלה של נפש מישראל ממהרת את הגאולה

(אגרות קודש חי ע' תצח)

כללות עבודת האדם - על דרך הרגיל - צריכה להיות באופן מסודר, "תמידים כסדרם", היינו, מן הקל אל הכבד.

...אבל אעפ"כ, בימינו אלו צריכה להיות העבודה באופן ד"חטוף ואכול, חטוף ושתי"... ובפשטות: בראותו יהודי שהוא במעמד ומצב ד"ערום", "אין בו תורה ומצוות" - אינו עושה חשבונות בנוגע **לסדר** העבודה, "תמידים כסדרם" כו', אלא תיכף **ומיד** (חטוף ואכול כו') הרי הוא מתנהג באופן ד"כי תראה ערום **וכסיתו**", עי"ז שמקרבו לעניני יהדות, תורה ומצוותיה, ובאופן ד"שלימות התורה", ואז הרי הוא עושה ממנו "יהודי שלם", "שלימות העם", ומביאו (ביחד עם כל בני ישראל) לארץ־ישראל השלימה, "שלימות הארץ".

ומאחר שבימינו אלו העבודה היא באופן דחטוף ואכול כו' (ולא באופן ד"תמידים כסדרם") - מובן, שעי"ז זוכים לגאולה העתידה באופן של **דילוג**, "זכו ־אחישנה".

(משיחת עשרה בטבת ה'תשמ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 966)

על־ידי שניתוסף **עוד** יהודי **אחד** שנתקרב לתורה ומצוות,מקרבים וממהרים את הגאולה של כל העולם כולו.

(משיחת ש"פ חיי־שרה, מבה"ח כסלו ה'תשמ"ז - תורת מנחם ח"א ע'235)

רצוא ושוב

אסור לנוח עד שיביא את משיח צדקנו

העבודה ד"רצוא ושוב" היא היסוד של כל עניני העבודה, במשך כל השנה כולה וכל הזמנים כולם,ולכל בני ישראל ובכל המצבים.

ובכללות - יהודי, בכל ענייניו, אסור לו לנוח, הוא צריך תמיד להיות בתנועה של רצוא ושוב והתנשאות ראש, לא להסתפק בכך שהוא פעל עד עתה, וגם להוריד ולהמשיך את כל הענינים בפנימיות והתיישבות, הן בנוגע לעבודת עצמו - בלימוד התורה (כולל - בחלק הפלפול) וקיום המצוות, ובדברי הרשות, והן בנוגע לעבודתו והשפעתו על הזולת, לפעול גם אצל הזולת את העבודה דרצוא ושוב.

ובזמננו ומצבנו עתה - אין צריכים להתבוננות ארוכה למצוא ענין שבו צריך להיות שינוי (הטבע) לטוב (רצוא ושוב), וידע איניש בנפשי'ה (אפילו ללא המשפיע שלו וה"עשה לך רב").

... - שגם בשעה שהוא עומד "על ההרים" דקדושה, צריך להיות אצלו "ארים נסי" - רצוא, וביחד עם זה צריך הוא להמשיכה גם בשוב למטה,עד בבחינת בקעה, כולל ובמיוחד בדורנו זה - העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות **חוצה** עד בחצי כדור **התחתון**, ... ודוקא הוא (השליח) יש בכחו לבררו.

ההוראה מרצוא ושוב והתנשאות ראש(מפ' פרה ופ' נשא) צריכה להיות במיוחד בנוגע להענינים שהזמן גרמא - . . ובאם הדברים אמורים ביחס לכללות עניני עבודתו של יהודי שאסור לו לנוח, על אחת כמה וכמה - בנוגע - "אחכה לו בכל יום שיבוא" - שיהודי לא יכול לנוח עד שיביא את משיח צדקנו, ולכן הוא רץ לעשות כל התלוי בו - במעשינו ועבודתינו - לסיים כבר אתת השיריים, שיריים האחרונים של עבודתו, כדי להביא כבר את משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ תשא,פ' פרה ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ב ע' 614)

רצון

צריכים לרצות רק דבר אחד, שיהיה "ומלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים", ובעבור זה יש להניח הכל בצד, העיקר שיהיה "לייחדא קוב"ה ושכינתי'ה בתחתונים".

וכאשר ירצו זאת באמת ויחפצו שמשיח יבוא - יפעלו זאת!..."רצון **יראיו** יעשה".

והנה, הדיוק במילה "**רצון**" הוא - שלפני שהענין יבוא אצלו להרגש הלב, ואפילו עוד קודם שיונח אצלו בחב"ד שבמוחין, וכל שכן קודם שיתגלה בלבושים דמחשבה דיבור ומעשה - מספיק שיפעל זאת ב"**רצון**" בלבד ויחפוץ באמת שמשיח יבוא, ללא הבט על כך שיהיה עליו לעזוב את כל עסקיו הגדולים בחו"ל, עם הכבוד, המציאות, הישות ושאר השטויות שלו, מכל מקום, הוא מוכן ורוצה שמשיח יבוא והוא יהיה תלמידו - ... אזי, כאשר הוא יחפוץ בכך באמת, ויתכוון לזה בפשטות ללא שום פשט'לך אלא פשוט בגשמיות: שיבוא משיח - יהודי, נשמה בגוף, כפי שהרמב"ם אומר שמשיח יהיה יהודי הוגה בתורה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה כו', הנה אף שהענין לא הגיע עדיין למוחין ומדות וכל שכן למחשבה דיבור ומעשה, אלא ברצון בלבד, בכל זאת "**רצון** יראיו יעשה" - הוא יפעל זאת!

(משיחת אחש"פ ה'תשט"ז)

שבע מצוות בני נח

לתקן עולם

הגאולה העתידה תהיה גאולת העולם כולו (לא רק גאולתם של ישראל) - "**לתקן עולם** במלכות שד־י".

בתור הכנה לגאולה זו,יש לפעול גם בכל העולם כולו,שיהיה ראוי ומוכן למעמד ומצב ד"לתקן עולם במלכות שד־י". וענין זה נעשה על ידי זה שבני ישראל פועלים על אומות העולם שיתנהגו באופן ד"לשבת יצרה" (ישעי' מה,יח) ע"י קיום שבע מצוות שלהם.

(שיחת ש"פ בשלח תשמ"ג- ע"פ רשימת השומעים בלבד)

שהעולם יהיה במצב של מנוחה ושלום

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

[..] וכאמור – שעי"ז פועלים שהעולם כולו יהיה במצב של מנוחה ושלום, "לשבת יצרה". ועי"ז זוכים לענין ד"מלכים אומנייך ושרותיהם מניקותייך" עוד בזמן הגלות – באופן ד"טועמיה חיים זכו" בערב הגאולה.

(משיחת ש"פ יתרו ה'תשד"מ)

מוטלת על כל אחד מישראל שליחות קדושה

בין ציווי התורה שניתנו לכל אחד ואחת מישראל באופן נצחי, "התורה היא נצחית" – ישנו גם הציווי אודות ההשפעה על אומות העולם,כפסק־דין הרמב"ם(הל' מלכים פ"ח ה"י): "וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח". ...מוטלת על כל אחד ואחד מישראל שליחות קדושה לפעול על "כל השרים וכל העמים אשר בכל מדינות המלך" שהנהגתם תהיה באופן ד"לשבת יצרה", ע"י קיום שבע מצוות בני־נח(עם כל הפרטים המסתעפים מהם).

ובהדגשה – ש"יעשה אותן מפני שצוה בהן **הקב"ה בתורה** והודיענו ע"י משה רבנו כו' "כלומר, שהנהגה זו – "לשבת יצרה" – מבטאת את בעלותו של הקב"ה בעולם,יש בעל־הבית לבירה זו,...והמעשה הוא העיקר: בהוספה על קיום כל עניני התורה ומצוותיה – יש להשתדל גם בקיום פסק־דין הרמב"ם להשפיע על אומות העולם לקיים מצוות שנצטוו בני־נח... שע"י פעולות אלו ממהרים ומקרבים את קיום היעוד שבו מסיים הרמב"ם את ספרו "יד החזקה"("משנה תורה") – ביאת משיח צדקנו, ש"יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד", "והיתה לה' המלוכה".

(משיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ו,תורת מנחם שם ע'34)

עי"ז פועלים את ה"אחישנה" של הגאולה

יש לעורר גם בנוגע לפעולה על אומות העולם, כפס"ד הרמב"ם ש"צוה משה מפי הגבורה לכוף את כל באי עולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח".

ובהדגשה – שמכיון ש"דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום", הרי מובן, שגם הפעולה על אומות העולם צריכה להיות בדרכי נועם ודרכי שלום, כפי שכבר פתחו וסללו את הדרך בכמה מקומות, עד להכרזה של נשיא מדינה זו, ובמילא, כאשר ימשיכו ויוסיפו בזה באופן ד"כפלים לתושיה", כל

אחד ואחת כפי יכלתו – בודאי יתקבלו ויפעלו הדברים בקלות ובמהירות ובעומק יותר מכפי המשוער.

ועד"ז בנוגע לשאר המדינות – דמכיון שמדינה זו היא "מעצמת־על", ששאר המדינות מקבלים ממנה השפעה בגשמיות, הרי מובן שדבריה נשמעים (לא רק באופן של קבלת־עול), כולל גם הוראות בענינים רוחניים, כבנדו"ד, ההוראה ע"ד קיום המצוות של בני־נח, מפני שצוה בהן **הקב"ה**, כראוי לחסידי אומות העולם וחכמיהם(כמ"ש הרמב"ם). (הל' מלכים ספ"ח) ומכיון שטבע האדם להתנהג מדה כנגד מדה,הרי, כאשר אומות־העולם רואים שבני ישראל דואגים לטובת כל עמי הארץ (מבלי לבקש על זה שכר כו') – מתנהגים גם הם באופן כזה,לעזור ולסייע לבני ישראל בכל המצטרך להם, ובמיוחד בעניני יהדות, מתוך דרכי נועם ודרכי שלום,ובשמחה וטוב לבב,ובאופן דהולך ומוסיף ואור.

...והעיקר – שעי"ז פועלים את ה"אחישנה" של הגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיה בגלוי הענין ד"מלך על כל הארץ" ולפנ"ז, "מלך ישראל וגואלו", במהרה בימינו ממש,בעגלא דידן.

(משיחת וא"ו תשרי ה'תשמ"ז – תורת מנחם ח"א ע' 28)

להשפיע על אומות העולם שסביבו

ענינה של הגאולה העתידה הוא – שכל העולם כולו נעשה "דירה לו יתברך בתחתונים", שהקב"ה בכבודו ובעצמו, עצמותו ומהותו יתברך, הוא בגילוי בעולם הזה התחתון, כמו שנאמר:"ולא יכנף עוד מוריך"(ישעי' ל,כ)

וזה בא ע"י עבודת כל אחד ואחת מישראל בבירור וזיכוך חלקו בעולם (כולל – ההשפעה על אומות עולם שמסביבו לקיים ז' מצוות בני־נח).

(משיחת תענית אסתר ה'תשמ"ז – תורת מנחם ח"ב ע' 955)

הפעולה בזירוז הגאולה נעשתה ענינו הפרטי של כל אחד

ביאת משיח צדקנו קשורה,כמובן, בשינוי במצב העולם,ומכיון שרואים שכבר נפעל שינוי בעולם(כנ"ל) ואעפ"כ עדיין לא בא, הרי זה גופא מוכיח ומחזק את הנ"ל, שמעתה הפעולה בזירוז הגאולה נעשתה ענינם הפרטי של כל אחד ואחת!

(משיחת פורים התשמ"ז)

סימן ברור מלמעלה להוסיף בזה עוד יותר

עצם העובדה שנשיא המדינה[דארה"ב] יוצא בהכרזה גלויה על דבר קיום שבע מצוות בני נח,צריכה להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בפעולתם של ישראל על כל באי העולם:

...ובפשטות - שנמצאים אנו ,כאמור, ב"אחרית הימים", שלכן, התחילו לעסוק קצת בפעולה על אומות העולם כהכנה לתיקון העולם לעבוד את ה', אבל, מכיון שההתעסקות בזה לא היתה עדיין במידה הראויה,ולאידך, אין זמן להמתין עד שבני ישראל יתעוררו מעצמם, שהרי אי־אפשר לעכב עוד את הגאולה, "עד מתי"?!... לכן, מראים לנו **סימן ברור מלמעלה** שצריכים להוסיף בזה עוד יותר,עי"ז שנשיא המדינה - "לב מלכים ושרים ביד ה' " - מכריז בגלוי על ענין זה.

(משיחת ש"פ צו, שבת הגדול התשמ"ז)

הדגשה מיוחדת בדורנו בהשפעה על אומות העולם

כיון שדורנו זה הוא דור האחרון לגלות ודור הראשון לגאולה, יש בו הדגשה מיוחדת על עבודתם של ישראל **להשפיע על אומות העולם** בכל עניני טוב,צדק ויושר, ע"י קיום שבע מצוות נח, כהכנה קרובה לקיום היעוד "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה ...לעבדו שכם אחד", ועד ש"לא יהיה עסק כל העולם כולו אלא לדעת את ה' בלבד...שנאמר "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(משיחת ש"פ משפטים התשנ"ב)

ויהי־רצון שכל אחד ואחד מישראל יעשה את כל התלוי בו כדי למהר את קיום היעוד בו מסיים הרמב"ם את ספרו:"ומלאה הארץ דעה א ה' כמים לים מכסים".

ובזה נכללת גם הפעולה בכל העולם כולו - "ומלאה **הארץ** דעה את ה'" - עי"ז שמשפיעים ופועלים על כל באי העולם לקיים את שבע המצוות של בני־נח, החל משלילת הענין דעבודה־זרה - האמונה בבורא עולם "עין

רואה ואוזן שומעת", ועי"ז זוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת אחש"פ ה'תשד"מ - תורת מנחם ח"ג ע' 9451)

שירה

שירה, שבח והלל על ניסים מביאים את הגאולה

מובא בגמרא (סנהדרין צד,א) ש"ביקש הקב"ה לעשות חזקי'ה משיח" אלא שכיון ש"עשית לו כל הניסים הללו ולא אמר שירה לפניך", לכן לא היה הוא זה שגאל את ישראל.

והרי מרובה מידה טובה(סוטה יא,א) כו', מובן מכך שהענין של אמירת הלל ושירה על ניסים - מקרבים ומביאים את הגאולה.

ויהי רצון שע"י (מעשה הוא העיקר -) השבח וההלל לקב"ה על הניסים שעושה עם ישראל, כאשר ניכר בגלוי ש"יד ה' עשתה זאת"(ישעי'ה מא,ב), "כי ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל"(עקב ח,יח) - ע"י כך נזכה בקרוב ממש לאמירת שירה העשירית דלעתיד לבוא ובאופן של שיר חדש בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(ליקוטי שיחות כג ע' 332)

שלום

מעלתו של פנחס (זה אליהו) ש"הנני נותן לו את בריתי **שלום**", שזהו ענינו של אליהו ש"בא . . לעשות **שלום** בבני ישראל, שנאמר: הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", שזהו הענין ד"האמת **והשלום** אהבו", שעי"ז מבטלים סיבת הגלות - היינו היפך דאהבת ישראל [...] ובהבטל הסיבה בטל המסובב(הגלות).

(משיחות י"ז,וש"פ פנחס,כ"א תמוז ה'תש"ן - תורת מנחם ח"ד ע' 34)

שליחות

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ענין השייך לכלל ישראל

על כל אחד ואחת מישראל, אנשים נשים וטף, למן הגדול שבגדולים ועד לקטן שבקטנים, מוטלת השליחות להביא את הגאולה, לגבי שליחות זו לא קיימים הבדלי נוסח, חוג או מפלגה, שהרי זהו ענין השייך לכלל ישראל.

(ש"פ ויגש ה'תשמ"ז)

העדר העבודה מעכב את הגאולה

...צריכים אנו להיות בתכלית הביטול, למלא את השליחות של הרבי בכל התוקף, ... מבלי להתחשב בשום הפרעה, העלם והסתר.

את השליחות של הרבי יש למלא מבלי להתחשב בשום דבר,...ע"י העדר העבודה הרי הוא מעכב את הגאולה, מעכב את הקב"ה, מעכב את הרבי, ובגלל זה נשארים בני ישראל רגע נוסף בגלות!

(משיחת יום ב' דחה"ש ה'תש"י – תורת מנחם ח"א ע' 98- 09)

שליח בתוספת יו"ד = משיח

"משיח" – הוא נשיא הדור (כדלקמן) ולכן, כאשר ה"**שליח**", שלוחו של נשיא הדור ("שלוחו של אדם כמותו"), מצרף ומוסיף יו"ד ,עשר כוחות נפשו, היינו, שמתמסר בכל עשר כוחות נפשו למילוי השליחות – אזי מתגלה אצלו בחינת המשלח – "**משיח**" ... ולא תהיה שום תרעומת (...) אם יפרשו "משיח" **כפשוטו**, משיח צדקנו, מכיון שכן הוא **האמת** – שנשיא הדור ... משה רבינו שבדור, הוא גם משיח צדקנו שבדור.

ולכן, כאשר נשיא הדור ממנה שליח – שלוחו של אדם כמותו, והשליח ממלא את שליחותו תוך כדי מסירה ונתינה בכל מציאותו, עשר כוחות נפשו – אזי כשישנה מציאותו של ה"שליח" בצירוף מספר עשר (עשר כוחות נפשו) נעשה "**משיח**", היינו, שמתגלה בו בחינת המשלח – "משיח", ועי"ז נעשה גם הגילוי של משיח צדקנו כפשוטו.

... העיקר, שימלאו את שליחותו של נשיא הדור בהפצת היהדות והמעיינות חוצה, ובענין שהזמן גרמא – ללכת לשמח יהודים בשמחת־תורה ולעוררם להוסיף בכל עניני יהדות, תורה ומצוותיה.

כולל – חיזוק האמונה בביאת המשיח והצפיה לביאתו, "יעמוד מלך מבית דוד כו'", בשר ודם בעולם הזה הגשמי,... ובדרך ממילא ממהרים ומקרבים ופועלים את התגלותו וביאתו של משיח צדקנו.

(משיחת ליל שמח"ת ה'תשמ"ו – תורת מנחם ח"א ע' 343)

קירוב הגאולה הוא תוצאה של עבודת השליחות

כוונתו של המשלח נשיא דורנו בשליחת השלוחים למקומות שונים יש לומר שהיא, שהשליח יתרכז לפעול, לעזור לאנשי המקום שלשם נשלח – הן לאחינו בני ישראל הנמצאים שם, שיאיר וישפיע להם ע"י הפצת היהדות והמעיינות, והן לבני נח – להבדיל – ע"י הפצת שבע מצוות דידהו.

ואף שהשליח צריך לידע פס"ד התורה והודעת התורה – תורת חיים – אודות הפעולה שנעשית ע"ז בכל העולם, שע"ז מקרבים את הגאולה וכו' – ובפרט שידיעה זו מוסיפה חיות ומרץ בעבודתו – הנה ביחד עם זה עליו לדעת שהענין דקירוב הגאולה הוא "מסובב" ו"תוצאה" מהעבודה שהטיל עליו המשלח: והתפקיד שהטיל **עליו** המשלח הוא – להתרכז להאיר את המקום אליו נשלח באור התורה והמצוות... ומה שנדרש מהם הוא לנצל את הכחות,לנצל **כדבעי** שכל אחד יאיר את המקום לשם נשלח ע"י הפצת היהדות, התורה ומצוות,ובמיוחד ע"י הפצת המעיינות.

וכל הוספה בפעולות אלו מקרבת וממהרת את הגאולה.

(משש"פ חיי שרה ה'תשמ"ז, ח"א ע' 235)

שייך לכל אחד ואחת מישראל

...יש לבאר הרמז ש"שליח" בתוספת יו"ד בגימטריא "משיח":

כאשר ה"שליח" מצרף יו"ד ,היינו, שמצרף את עשר כוחות נפשו לעבודת השליחות, ועוד ועיקר, שממלא את שליחותו לפעול גם על הזולת, עד לפעולה בכל ישראל שנחלקים בכללות לעשר סוגים – אזי נתמלאת תכלית ומטרת השליחות בתכלית השלימות – ביאת **משיח**...ענין זה שייך לכל אחד ואחת מישראל, אלא, שמודגש הדבר **בפועל ובגלוי** אצל אלו שנקראים "**שלוחים**" בגלל התעסקותם בכל הנ"ל בפועל ממש.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(משש"פ וארא טו מרחשון ה'תשמ"ח, תורת מנחם ח"א ע' 954- 164)

השליחות – להביא את אור הנאולה

וענין נוסף המודגש ביותר בדורנו זה – עבודת השליחות לפעול על הזולת.

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – "הנשיא הוא הכל"(פרש"י חוקת כא,כא), "לב כל קהל ישראל"(רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו) – הטיל על כל אחד ואחת מאנשי הדור שליחות קדושה להיות "נר להאיר", להאיר אחרים, "נר ה' נשמת אדם", דכל אלו הנמצאים בסביבתו (נוסף על בני ביתו כו'), ובכל מקום שידו מגעת, שיאירו ב"נר מצוה ותורה אור", אשר, ע"ז מבטלים את חשכת הגלות ומביאים את אור הגאולה.

(סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 486)

עבודת השליחות בכל כוחות הנפש

טבע האדם הוא שעצם הידיעה שמעשה שלו נוגע לשנים רבות, מביאה לידי כך שהעשיה שלו תהיה בהשתדלות יתירה כו', ועל אחת כמה וכמה אם המעשה נוגע לכל ימי חייו, שאזי ההשתדלות גדולה עוד יותר.

ועפ"ז מובן עד כמה יש לנצל את הכוחות שניתנו לכל אחד ואחד מהשלוחים, שהרי הוא שלוחו של הקב"ה, "כמותו ממש", ובודאי נותן לו הקב"ה את הכוחות הדרושים למילוי השליחות בכל פרטיה – היינו השליחות של כל רגע, וכל שעה וכל יום וכל שבוע וכל חודש וכל שנה, השליחות הכללית במשך כל ימי חייו,ועד שזוכה תיכף ומיד ממש, בתוך כלל ישראל,לגאולה האמיתית והשלימה,וממשיך את מילוי השליחות מתוך שמחה ב"חיים נצחיים" נשמות בגופים, כנ"ל.

ויש להוסיף, דאע"פ שהשליחות היא לחיים נצחיים, לעולם ועד, אעפ"כ יש חשיבות גדולה ביותר למילוי השליחות כדבעי בכל רגע ורגע ולכל פעולה קטנה ביותר – ע"פ פס"ד הרמב"ם "עשה מצוה אחת" (דהיינו פעולה אחת

בלבד – מחשבה אחת, דיבור אחד או מעשה אחד) – "הרי הכריע את עצמו ואת העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה", ועד"ז בנידון־דידן – שמעשה פרטי אחד פועל שינוי והוספה, "מכריע", בשליחות הכללית במשך כל החיים הנצחיים.

...ועוד והוא העיקר,שממילוי השליחות ברגע זה נבוא למילוי השליחות של הרגע הבא, ומכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא" תיכף ומיד, יהיה זה רגע שיפעל שינוי עיקרי בכל המציאות דזמן ומקום, והשליחות ברגע הבא תהיה שליחות מיוחדת, ובמילא – בתוספת כוחות מיוחדים שהרי יש לעשות את השליחות בכל כוחות הנפש "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" וכמדובר כמ"פ ש"שליח" בתוספת עשר, כמספר כוחות הנפש – בגימטריא "משיח".

ותוכן הענין הוא שע"י העבודה בכל כוחות נפשו מגלה ה"שליח" את המשיח שבו.

וזה ממהר ומזרז את ביאת המשיח בפשטות (בחינת "ציון" והפנימיות של כל נפשות בני ישראל האנשים נשים והטף) שיבוא תיכף ומיד ממש.

(משיחת כ"ח חשון ה'תש"ן ח"א ע' 104 בקשר לכינוס השלוחים העולמי)

עבודת השליחות עכשיו – לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש

מזה מובן, שמאחר שהשלוחים עומדים כבר מזמן לאחר מילוי התחלת עבודת השליחות בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה,ומזמן לאחר אמצע עבודת השליחות,עד שכבר **סיימו** את השליחות(כהודעת נשיא דורנו הנ"ל),ואעפ"כ עדיין לא באה בפועל ממש הגאולה האמיתית והשלימה – צריך לומר, שעדיין נשאר משהו לעשות כדי להביא את הגאולה בפועל.

והוא: ע"פ הידוע ש"בכל דור ודור נולד אחד מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל","אחד הראוי מצדקתו להיות גואל וכשיגיע הזמן יגלה אליו השם יתברך וישלחו כו' ",וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו,השליח היחיד שבדורנו, המשיח היחיד שבדורנו,שכבר סיימו את כל העבודה – הרי מובן, שמתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח", השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ומזה מובן,שהדבר היחיד שנשאר עכשיו בעבודת השליחות,הוא: **לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש**, כדי שיוכל לקיים את שליחותו בפועל ולהוציא את כל ישראל מהגלות!

...ההוראה בפועל...לכל לראש – צריך לצאת בהכרזה ובהודעה לכל השלוחים, שעבודת השליחות עכשיו ושל כל אחד ואחת מישראל מתבטאת בזה – שיקבלו את פני משיח צדקנו.

זאת אומרת: כל הפרטים בעבודת השליחות של הפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, צריכים להיות חדורים בנקודה זו – כיצד זה מוליך לקבלת משיח צדקנו.

...והכוונה בפשטות היא – שמכינוס השלוחים צריכים לבוא ולהביא החלטות טובות כיצד כל שליח צריך להתכונן בעצמו ולהכין את כל היהודים במקומו ובעירו וכו' לקבלת פני משיח צדקנו,ע"י שהוא מסביר את ענינו של משיח, כמבואר בתורה שבכתב ובתורה שבעל־פה, באופן **המתקבל** אצל כל אחד ואחד לפי שכלו והבנתו,כולל במיוחד – ע"י לימוד עניני משיח וגאולה, ובפרט באופן של חכמה בינה ודעת.

והיות שזוהי העבודה בזמן הזהב,הרי מובן שזה שייך לכל אחד ואחת מישראל,**בלי יוצא מן הכלל**. (ש"פ חיי שרה,כ"ה מרחשון,מבה"ח כסלו,ה'תשנ"ב)

שמו של משיח

הזכרת שמו –מחישה את הגאולה

שקריאת השם "צמח", שמו של משיח צדקנו תפעל שמשיח יבוא בפועל ממש.

ובפשטות – שע"י הקריאה והצעקה דהשם "צמח", ומתוך כוונה שע"י הקריאה בשמו בודאי **יענה לקוראיו** [במכל־שכן וקל־וחומר מהפעולה דקריאת שם אצל נשמה בגוף, "בהיות הצדיק חי על פני האדמה . . בתוך כלי ולבוש" . . בבחינת מקום גשמי",שישנם הגבלות במידת הגילוי וההתפשטות כו', ועל אחת כמה וכמה לאחר שבטלים הגבלות אלו] – פועלים ביאת משיח צדקנו בפועל ממש.

ולכן, כשיכריזו עתה ג"פ: **צמח צמח צמח** – יבוא משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

(משיחת ליל ה' דחג הסוכות ה'תש"ן – תורת מנחם ח"א ע' 281)

*[להלן חלק מדברי הרבי מה"מ בנושא "שמו של משיח":

"וכדאי להעיר ששתי השמות "צמח צדק" הם שמותיו של משיח צדקנו".(בביקור הרה"ר לאה"ק י"א אייר ה'תשמ"ט)

"ששמו הראשון "**מנחם**" – שמו של משיח צדקנו, "מנחם שמו"(סנהדרין צח,ב)...משיח צדקנו, ככל השמונה שמות שנקראו לו (מדרש משלי ספי"ט), כולל גם "מנחם שמו",ובאופן ד"מראה באבעו ואומר זה",**הנה מנחם משיח צדקנו!** ... – "והיו עיניך רואות את מוריך", ובאופן ד"בהקיץ", תיכף ומיד..(מוצאי ר"ח מנחם־אב, ה'תשמ"ט -תורת מנחם ח"ד ע' 59)]

שמחה

עלה הפורץ לפניהם

מבואר בחסידות,אשר, "שמחה פורץ גדר". ואף אנו נאמר,שהשמחה פורצת את גדרי הגלות,ומזרזת את ביאת המשיח, עליו נאמר (מיכה ב, יג.ב"ר פפ"ה יד) "עלה הפורץ לפניהם".

(שיחת ש"פ תולדות תשמ"א – ע"פ רשימת השומעים)

עבודת ה' מתוך שמחה יתירה

כאשר בני ישראל ישמחו כבר עכשיו בשמחת הגאולה, מתוך בטחון מוחלט שהקב"ה ישלח לנו את משיח צדקנו במהרה – הרי שמחה זו עצמה "תכריח" כביכול את אבינו שבשמים למלא משאלת לבבם של בניו ולגאול אותם מהגלות.

– פשוט שאין בכך כלל משום "דחיקת הקץ", שכן לא מדובר בקבלה מעשית או השבעת מלאכים וכיוצא בזה, אלא בעבודת ה' מתוך שמחה **יתירה**. (לקוטי שיחות כ ע' 483)

...ובפרט בענין השמחה...הרי עי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו... (פורים תשמ"ה)

שמחה פורצת גדרי הגלות

ע"י **פעולה אחת בלבד** ביכולתו להביא את הגאולה, ובפרט ע"י ענין השמחה – שהרי שמחה פורצת גדר, עד לפריצת גדרי הגלות.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(ליל ג' דחג הסוכות, תשמ"ו, ח"א ע' 732)

כדי למהר את הגאולה עוד יותר – יש להוסיף בכל עניני העבודה – ובמיוחד – בענין השמחה, שכן, שמחה פורצת גדר – אפילו גדרי הקדושה,ועל אחת כמה וכמה גדרי הגלות. ומעלה יתירה – כאשר ענינים אלו נעשים **ברבים**.

(משיחת ש"פ שמות ה'תשמ"ו – תורת מנחם ח"ב ע' 863)

תביעת נשיא דורנו

נשיא דורנו – תבע ותובע – בדרכי נועם ובדרכי שלום – **לקרב את הגאולה** ע"י הפעולה בכל עניני תורה ומצוות באופן של **הוספה** ... ובאופן של **שמחה**...

(משיחת אחש"פ ה'תשמ"ח, תורת נחם ח"ג ע' 761)

להוסיף בשמחה כדי להביא את משיח צדקנו

ענין השמחה (...) קשור ושייך **להגאולה**:

שמחה בתכלית השלימות – תהיה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שאז **יבטלו** כל הענינים הבלתי־רצויים, ועד כמ"ש "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", ואדרבה, הענינים הבלתי־רצויים עצמם **יהפכו לטוב**, שעי"ז יתוסף בענין השמחה ביתר שאת וביתר עוז, בתכלית השלימות, "שמחת עולם על ראשם".

ואולי יש לומר שענין זה מרומז בתיבת "**שמחה**" – ששרש התיבה היא "**שמח**", והרי, ג' אותיות אלו הם גם השורש דתיבת "**משיח**".

...ובהמשך לזה באה הצעה ובקשה מיוחדת – **ל(הוסיף ענין ה)שמחה כדי להביא את משיח צדקנו והגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש.**

... ובפרטיות יותר: במשך הדורות שלפנ"ז,**כמה וכמה דורות**, נעשו פעולות מיוחדות כדי להביא את משיח צדקנו, ... אמנם מאז...־ עברו כבר עשרות שנים, ומשיח צדקנו עדיין לא בא. . . ואין הסבר על זה: ...־ הרי בודאי שכבר עשו תשובה,...תהלים דדוד מלכא משיחא – אמרו כבר בשופי הכי גדול. התוועדויות – ערכו לרוב. בהפצת המעיינות – עוסקים כבר

מהבעש"ט, יותר משבעה דורות, וכבר פעלו בריבוי גדול ועצום... ואם־כן, נשאלת השאלה: מה עוד לעשות שלא עשו עדיין?!...

ויש לומר, שהדבר שעדיין לא עשו בשביל להביא את המשיח הוא – **עבודת השמחה הרצויה בשביל להביא את המשיח**:

נוסף לכך ששמחה פורצת כל הגדרים, גם גדרי הגלות, יש בשמחה סגולה מיוחדת להביא את הגאולה – ...המדובר כאן אודות השמחה להביא את המשיח הוא – על **השמחה כשלעצמה**, שמחה בטהרתה, **עבודה של שמחה** לשם מטרה ותכלית **דביאת המשיח**...[..יש להדגיש את **השמחה עצמה**, היינו, לא (רק) **הענינים המביאים** את השמחה, אלא **השמחה עצמה** – והשמחה תביא את המשיח].

ומכיון שכן,הרי, הדרך להביא את המשיח היא – ...ע"י הוספה **בשמחה**, שמחה בטהרתה, שמחה שתיכף ומיד תביא את משיח צדקנו.

...מכיון שמוכרחים להביא את משיח צדקנו,על־כרחך צריך לומר, שבסוף זמן הגלות ממש, נותנים כחות מיוחדים שיוכל להיות ענין השמחה בטהרתה, והביאור – ששמחה זו נעשית ע"י התבוננות שתיכף ומיד ממש בא משיח צדקנו,שאז תהיה בכל העולם שלימות השמחה,...והעיקר – ... יתחילו במעשה בפועל: **לצאת בקריאה והכרזה ע"ד הוספה מיוחדת בשמחה כדי להביא את המשיח**, ובודאי שעי"ז יביאו את המשיח בפועל ממש, ובזריזות הכי גדולה, "לא עיכבן כהרף עין", ואדרבה – **ינסו ויווכחו !!**

(משיחות ש"פ תצא,י"ד אלול,ה'תשמ"ח – תורת מנחם ח"ד ע'562־072)

לקיים הציווי "מרבים בשמחה"!

ויהי רצון – ועיקר – שעוד לפני ימי הפורים, ולפני כניסת ר"ח אדר, בעיצומו של יום השבת (ולפני מנחה), יקויים ה"מסמך גאולה לגאולה" (מגילה ו,ב) – גאולה אמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובפרט ע"י ההוספה בשמחה כשנמצאים עדיין ברגעי הגלות האחרונים שכן,אע"פ שנמצאים עדיין בחשכת הגלות, וכבר "כלו כל הקיצין" ועדיין לא בא, מ"מ, מקיימים ציווי התורה (שהוא גם נתינת־כח) "מרבים בשמחה", ואדרבה, עי"ז שמקיימים הציווי "מרבים בשמחה", באים בדרישה ותביעה (כביכול) להקב"ה שתהיה השמחה "מוצדקת" ... – כיון שתיכף ומיד תבוא

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

הגאולה האמיתית והשלימה,שאז תהיה שמחה אמיתית, "שמחת עולם על ראשם".

(משיחת ש"פ משפטים,שקלים, מבה"ח וער"ח אדר ה'תש"ך- תורת מנחם ח"ב ע' 813)

שמחת בית השואבה

הכנה לשמחת בית השואבה בבית המקדש השלישי

כנהוג בשנים האחרונות ששמחים ורוקדים גם **ברחוב**, עד כדי כך , שהרחוב עצמו רוקד, החל מהרחובות הקרובים, בשכונה זו, ועד לרחובות הרחוקים, בכל העיר (בברוקלין ובניו יורק) כולה, שעי"ז עושים מה"רחוב", "רשות הרבים", "טורי דפרודא" - "רשות היחיד", ליחידו של עולם.

ובזה ניתוסף עוד יותר... כפי שכבר נהגו לנסוע ולבקר את בני ישראל שנמצאים בעיירות ועירם אחרות,כדי לשמחם (להוסיף עוד יותר בשמחתם) בשמחת החג בכלל, ובפרט בשמחת בית השואבה,שעי"ז מוסיף הקב"ה (מדה כנגד מדה, וכמה פעמים ככה) בהשמחה שלהם,ושל כלל ישראל.

ועוד והוא העיקר - ששמחת בית השואבה בזמן הזה נעשית הכנה לשמחת בית השואבה בבית המקדש השלישי: כאשר שמחת בית השואבה נערכת ע"י בני ישראל בכל מקום שהם, בריבוי מקומות, הרי זה ממהר ומזרז עוד יותר את שמחת בית השואבה דכל בני ישראל, במקום אחד - בעזרה שבבית המקדש השלישי.

(מעייני הישועה ה'תנש"א ח"א ע' 221)

שמירת הברית

העדר שמירת הברית מעכב את הגאולה

ידוע (ל"ת לאריז"ל ע"פ ישעי"ה נט,כ. ועוד) שהחטא של ער ואונן (העדר שמירת הברית [הוצאת שז"ל וכו']) מעכב את הגאולה - הכניסה לארץ בתכלית השלימות.

(משיחת ש"פ פנחס, מבה"ח מנחם-אב התש"י – תורת מנחם ח"א ע' 441)

... החטא החמור דחטאת-נעורים, שהוא גורם את הגלות ומעכב את הגאולה.

(משיחת יום ה' פ' עקב,כף מנחם-אב ה'תש"ד – תורת מנחם חי"ב ע' 351)

שמירת הברית מדברים האסורים ("שלא להתגאל בזרע לבטלה ובביאות אסורות") ושמירת הברית באופן ד"קדש עצמך במותר לך".

שמירת הברית - לא מבעי בדרגא היותר נעלית באופן ד"קדש עצמך במותר לך", אלא גם השמירה בתכלית מהוצאת ז"ל[זרע לבטלה]... - הוא ענין הדורש השתדלות מיוחדת, כמבואר בספרים גודל ההבהלה בנוגע לחומר ענין זה, ועד כדי כך, שאריכות הגלות (היפך הענין ד"ירשו ארץ") הוא בגלל העדר שמירת הברית.

(תורת מנחם -תפארת לוי-יצחק שמות ע' לח-לט)

הסיבה לאריכות הגלות

כדאיתא בספרים שהסיבה לאריכות הגלות [כ"ק אד"ש הפסיק לדבר ובכה במשך זמן, ואח"כ המשיך. המו"ל]... והסיבה לכל ההעלמות וההסתרים היא מפני שלא נזהרים בענינים אלה (כפי שמרמז גם רבינו הזקן בספר התניא (פמ"ב (נט,ב), ומציין לספר חסידים [סימן לה].

(משיחת פורים ה'תשי"ב – תורת מנחם ח"ה ע' 15)

שמירת הברית מחישה את הגאולה

כידוע שבחינתו של יוסף היא יסוד, שממנו נמשכת ההשפעה כו'. וכשאמר יוסף למצרים "הא לכם זרע" (ויגש מז,כג), נעשה אחיזה למצרים ביסוד דלעומת-זה, שמזה נעשה הענין דח"נ [חטאת נעורים=העדר שמירת הברית], שהוא חטא חמור ביותר , עד שמובא בספרים (ל"ת להאריז"ל נט,כ ועוד) (שהובאו בתורת החסידות) שחטא זה הוא הסיבה לאריכות הגלות. וכדי לתקן מה שאמר יוסף למצרים "הא לכם זרע" - אומרים בליל פסח

"הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים".

ומזה רואים גודל העילוי שבליל פסח, אשר, מבלי הבט על המעמד ומצב בענין הנ"ל - שכן, גם מי שהוא נקי מחטאות החמורים (לשון אדמו"ר הזקן בתניא פכ"ט(לו,ב), אלא שלא קידש עצמו בשעת תשמיש כו', הרי ע"פ מ"ש בכתבי-יד של ספר התניא (ראה "לוח התיקון" לתניא פ"ז, ובטעמי המצוות להרח"ו ס"פ בראשית) נכלל גם ענין זה בחטא הנ"ל, וכל-שכן מי שאינו נקי כו', ש"חמור . . וגדול עוונו בבחינת הגדלות וריבוי הטומאה והקליפות ... שכחותיה וחילותיה מלבישים כו' "(תניא,שם). שלכן, במשך כל השנה כולה קשה

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

לתקן ענין הנ"ל – הרי מצד גודל העילוי דליל הפסח, הנה ע"י אמירת "הא לחמא עניא", יכול יהודי לתקן לא רק את הענינים שעשה וגרם **הוא בעצמו**, אלא גם את הענינים שנעשו ונגרמו מצד אמירתו של יוסף "הא לכם זרע".

תיקון הברית מביא את הגאולה

ענינו של חג הפסח הוא ענין הגאולה. ועל זה אמרו רז"ל "בכל דור ודור (ובכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים". היינו, שאצל כל אדם ישנו ענין של "מצרים" שצריך לצאת ממנו, שזהו ענין הגאולה הפרטית ע"י משיח הפרטי (כמבואר באגה"ק סימן ד'), אשר על ידה באים להגאולה הכללית.

ולכן, בליל הפסח, בתחילת עריכת הסדר, עוד לפני אמירת סדר ההגדה ממשנה וגמרא – מקדימים לומר "הא לחמא עניא", כדי לתקן חטא הנ"ל, שהוא סיבת אריכות הגלות, ובמילא, ע"י תיקונו באה הגאולה.

(משיחת ליל ב' דחג הפסח, התשי"ג – תורת מנחם ח"ח ע' 07 – 17)

בשמירת אות ברית קודש תלויה ביאת המשיח

ידוע חומר הענין הקשור עם החטא הראשון (הקשור גם עם דור הפלגה)*

[ראה שער הפסוקים מקץ מא,נה. וש"נ (שבדור הפלגה – ולאח"ז גם בדור שהיו בשעבוד מצרים – נתגלגלו ניצוצי נשמות קדושות שהוציא אדם הראשון ע"י הוצאת קרי לבטלה במשך ק"ל [031] שנה, עד לידת שת],

שזוהי גם הסיבה לאריכות הגלות (החל מגלות מצרים שהיא השורש לכל הגלויות) – שכל זה קשור עם הענין דשמירת אות ברית קודש, שעל זה נאמר בזוהר (ח"א נט,ב) ש"כל מאן דנטר האי ברית ... זכה דאיקרי צדיק", ובזה תלויה ביאת משיח, וכל זמן שעדיין לא בא, הרי זה סימן שעדיין לא נתתקן ענין זה.

(משיחת ליל ג' דחוה"מ סוכות, שמחת ביה"ש ה'תשי"ד – תורת מנחם ח"י ע' 66)

בזה תלויה יציאת כל בני ישראל מהגלות

הטעם שלא האריכו בענין זה בספרי חסידות – למרות שבספר התניא (ספ"ז) מאיים ש"חמור . . וגדול עוונו . . במאוד מאוד" שלא בערך לגבי שאר ענינים, ומבאר שהתיקון לזה אינו אלא "בתשובה נכונה ובכוונה עצומה בקריאת־שמע שעל המיטה". אבל, גם כאן מדבר בזה במספר שורות בלבד, וכן שורות ספורות בפרקים שלאחרי־זה [ראה פכ"ט,פמ"ב , אגה"ת רפ"ד] (שזהו ענין

שמפסיק ומונע מתשובה, לימוד התורה וקיום המצוות), ובזה יוצא ידי־חובה –

הוא מפני ששיטת תורת החסידות היא, שיהודים יעסקו בענינים של **אור**, והעסק בענינים של אור יוציא אותם בדרך ממילא שלא יהיו שייכים להיפך האור:

אבל זאת צריכים לדעת, שזהו ענין שבו תלוי מעמדו ומצבו בלימוד התורה, בקיום המצוות ובעבודת התפילה, ולא עוד אלא שבזה תלויה יציאת כל בני ישראל מהגלות.

והתיקון לזה הוא בידו ובכחו וביכלתו של כל אחד ואחד, שבשעתא חדא וברגעא חדא יכול לעשות (לא רק תשובה סתם,אלא) "תשובה ... עצומה" שתעבירנו מן הקצה אל הקצה, עד כדי־כך שיוכל **להדליק ולהאיר**(...) – כיתרון האור מן החושך" (קהלת ב,יג)...

ומהעצות לזה – הזהירות בטבילת עזרא (לכל הפחות), וכן הזהירות בברית הלשון, שמסייעת לשמירת הברית.

ועוד ענין עיקרי בזה – שלילת הענין של מרה־שחורה, שלא זו בלבד שאינו מסייע, אלא אדרבה, מקלקל יותר, כי אם עבודה **בשמחה** דוקא,... ועי"ז מתקנים את העבר, ומכאן והלאה הולכת ומתמעטת השייכות לענינים אלה, כך שחוסכים את הדיבור בזה, ואפילו את המחשבה בזה, שהיא גרועה יותר מן הדיבור, כך שצריך להיות היסח הדעת מכללות הענין – כולל גם מתיקון הענין – לפי שעה,

ולאחרי התיקון – ... וכיון שכבר נתבטל הענין הבלתי־רצוי שמביא אדמו"ר הזקן בתניא (פמ"ב, שם) מספר חסידים (סימן לה) – אזי יכול לעבוד עבודתו להקב"ה (להתפלל, ללמוד תורה ולקיים מצוות) מתוך שמחה אמיתית.

(ע' 86 , שם)

להציל נפש בחורי ישראל מרדת ...

בענין שמירת הברית, תיקון הפגם,ח"ו, בזה וכו',... הרי מקום לומר, אשר יש להדפיס ולפרסם ע"ד גודל העוון והפגם, וגם לייחד הדבור אודות זה, ובלבד להציל נפש בחורי ישראל מרדת כו', ובעיקר – לחזק ולהגדיל גם עי"ז את שימת לב המלמדים, הר"מ והר"י שליט"א להמצב בזה, כי במדה

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ידועה וחשובה בהם הדבר תלוי לתקן המצב הפרוע, ומתאים למדה זו – הקולר תלוי בצווארם, ומי שיש בידו למחות וכו'.

וחפץ ה' בידו יצליח, לזכות את הרבים ולעוררם לעשות משפט (איהו רחמי) לעשוקים, הניצוצות דקדושה שנעשקים ע"י מעשה הרע דבני־אדם (אדמו"ר האמצעי נ"ע בסידורו עה"פ עושה משפט לעשוקים. עיי"ש), עדי יקבץ הוי' נדחי עמו, ישראל, ע"י משיח צדקנו בב"א.

(אגרות קודש ב'תרמב – ח' אייר תשי"ד – כרך ח' ע' כד)

שמירת הלשון

דקדושת הלשון וקדושת המעור מכוונים זה לזה [בארוכה בראשית חכמה ש' הקדושה פי"א ופי"ז. של"ה ש' האותיות אות ש' ועוד]. (אגרות קודש מה"מ ב' ־שמה)

תיקון הפגם בעניני שמירת הברית (וכן שמירת הלשון, הקשורים זה בזה [ראה ס' יצירה פ"א מ"ג ועוד מקורות בהערה 9 שם])... (תורת מנחם תש"י ח"א ע' 42)

שמירת שבת

מבואר בתיקוני הזוהר(תיקון מח), שהעובר על יציאת השבת (עקירה והנחה) גורם לעקירת בני ישראל מארץ ישראל (רשות היחיד) והנחתם בגלות (רשות הרבים). מובן איפוא, ששמירת שבת כהלכתו (כולל בענין יציאות השבת) מבטלת עקירה והנחה הנ"ל, ובני ישראל חוזרים לארצם.

(ספר השיחות תשמ"ט א ע' 341)

תהלים

ויש להוסיף, שעצם אמירת פסוקים אלו (וכן שאר פסוקים המדברים אודות הגאולה) בספר תהלים – ספרו של דוד מלכא משיחא – ממהרת ומקרבת עוד יותר את הקיום דיעודים אלו בפועל ממש.

ומכיון שרבים מישראל רגילים באמירת תהלים, ובפרט לאחרי תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אודות אמירת כל התהלים בכל שבת מברכין החודש, אמירת שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש, וכמו כן, אמירת כל ספר התהלים בזמנים מיוחדים, כמו: ליל יום הכיפורים וליל הושענא רבה, וכיו"ב בימי סגולה מיוחדים – הרי בודאי ובודאי שצריכים כבר להתקיים כל היעודים אודות הגאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ מצורע,שבת הגדול, י' ניסן ה'תשמ"ו – תורת מנחם ח"ג ע' 35)

תורה ומצוותיה

ע"י קיום התורה ומצוותיה

הפסוק "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל" דן, לפי התרגום והמדרשים והרמב"ם, במלך המשיח, ואילו בירושלמי(מעשר שני,פ"ד ה"ו) נדרש הפסוק – בכל אחד מישראל. אך אין סתירה בין השנים: בספר "מאור עיניים"(ס"פ פנחס) נאמר בשם הבעש"ט כי בכל איש מישראל שוכן חלק מנשמתו של המשיח. לפי זה – מתאימים שני הפירושים ומשלימים זה את זה.

אין לפרש שהניצוץ של המשיח המצוי בכל אחד מישראל הוא בבחינת "העלם", שכן – הירושלמי דורש דרשתו על הפסוק שבו נאמר "דרך" ו"קם", שמשמעותם – התגלות. בכוחו של איש ישראל, איפוא, לגלות ולהביא לידי ביטוי את ניצוץ המשיח שבו.

בכוחו של כל אחד מישראל לקרב את התגלות המשיח בפועל – ע"י קיום התורה ומצוותיה. באמצעות התורה והמצוות הרי הוא מביא זיכוך לעולם, ממעיט את רוח הטומאה – "מעט מעט אגרשנו" – עד שהוא מביא לידי "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"(זכריה יג,ב)(לגמרי), בביאת המשיח, והוא מביא טוב וקדושה לידי גילוי בעולם עד ל"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"(ישעיה יא,ט).

כך נאמר בגמרא בנוגע למצוה הראשונה שבתורה – מצוות "פרו ורבו": "אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף"(יבמות סב,א), עד שכל הנשמות שבאוצר העליון הנקרא "גוף" יתגלו ויתלבשו בגופים למטה. וכן הדבר לגבי שאר כל המצוות, שהרי תוכנן של המצוות כולן הוא – מצוות "פרו ורבו": כשם שמצות פריה ורביה היא הבאת נשמה שנמצאת באוצר הנשמות לידי גילוי והתלבשות מוחשית למטה, כך המצוות כולן – מביאות לידי גילוי את הניצוץ האלקי הנמצא בחפץ הגשמי שבו מתקיימת המצוה (כפי שהוא נמצא בכל הנבראים). ע"י קיום המצוה בא הניצוץ האלקי לידי גילוי מוחשי "כקטן שנולד"(כמבואר על מאמר רז"ל כדי שיתוספו עליהם גרים – לקוטי תורה ואתחנן ט, ד).

נמצא שבכוחו של כל איש ישראל לקרב את הגאולה ע"י קיום מצוה.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(ליקוטי שיחות בלה"ק ח"ב ע' 872)

לעסוק בלימוד כל חלקי התורה פ־ר־ד־ס

לכל אחד ואחד מישראל יש חלק מיוחד בתורה השייך אליו, ונותנים לו את הכוחות הדרושים שיוכל לגלות את חלקו בתורה. כמרומז גם בהלכות תלמוד=תורה לאדמו"ר הזקן[בעל התניא](פ"א ה"ד) – "שכל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כו' " – שמזה מובן, שכל אחד ואחד מישראל יכול וחייב לחדש בפרד"ס התורה, כי כאשר הלימוד הוא כדבעי, אזי **בהכרח** שיחדש בתורה.

ומובן, שעתה אין אפשרות לדחות זאת לגלגול אחר – כי עומדים אנו כבר בתקופה ד"יכלו כל הנשמות שבגוף", שאז "בן דוד בא", ולכן, בהכרח לעסוק בלימוד כל חלקי התורה באופן ד"חטוף ואכול".

(משיחת יא ניסן ה'תשמ"ב)

לעסוק בתורה באופן של גאולה

כאשר בני ישראל עוסקים בעניני התורה ומצוותיה באופן של גאולה, הרי מצד הענין של "מדה כנגד מדה" פועלים הם את הגאולה מלמעלה,ומכיון שגאולה זו באה **מלמעלה**, ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו – הרי בודאי שזוהי גאולה **אמיתית ושלימה**, כי כשם שהקב"ה הוא תכלית השלימות ואמת לאמיתו, הרי בודאי שהגאולה שבאה ממנו היא גאולה שלימה – בתכלית השלימות, וגאולה אמיתית – אמת לאמיתו.

וגם: מכיון שגאולה זו באה ע"י **הקב"ה** – מובן שלא שייך בה הגבלות של זמן ,ולכן, "**מיד** הן נגאלין", תיכף ומיד ממש,כפשוטם של דברים,בעגלא דידן.

(משש"פ פינחס ה'תשד"מ – תורת מנחם ח"ד ע' 9022)

להוסיף בלימוד התורה במיוחד בעניני משיח וגאולה

כדי לפעול התגלות וביאת המשיח תיכף ומיד – על כל אחד ואחת מישראל (האנשים – הן יושבי אוהל (ישכר) והן בעלי עסק (זבולון), וכן הנשים והטף,כל חד וחד לפום שיעורא דיליה) להוסיף בלימוד התורה (במיוחד) בעניני משיח וגאולה.

ומה טוב – שהלימוד יהיה (ברבים) בעשרה, כי, נוסף על המעלה ד"עשרה שיושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם", יש מעלה מיוחדת כשלומדים עניני משיח והגאולה ברבים בנוגע להתפעלות והשמחה ברגש הלב,שעי"ז הולכת וגדלה ההשתוקקות והצפיה לביאת המשיח.

ועוד ועיקר כפשוט – להוסיף בקיום המצוות בהידור, ובמיוחד בההידור במצוות הצדקה (כללות כל המצוות) ש"מקרבת את הגאולה".

וכדאי ונכון לקשר את ההוספה **בצדקה** עם ההוספה **בתורה** בעניני משיח והגאולה – עי"ז שההוספה לצדקה היא מתוך **כוונה** לקרב ולזרז את הגאולה, כיון שכוונה זו כשלעצמה היא חלק **מלימוד התורה בעניני הגאולה** – הלימוד (במחשבה – מזמן לזמן) דמאמר חז"ל "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה".

ויהי רצון שההחלטה בכהנ"ל תמהר ותזרז ותביא תיכף ומיד את התכלית והמכוון – התגלות וביאת המשיח בפועל ממש,תיכף ומיד ממש.

(משיחת ש"פ תזר"מ, ו' אייר ה'תנש"א)

ההוספה בכל ענין של תורה ומצוות,ובפרט בתור מצווה ועושה, ממהרת ומזרזת את הגאולה. (תורת מנחם תשנ"ב ח"א ע' 702)

העוסק בתורה ובגמילות־חסדים ומתפלל עם הציבור

"אמר **הקב"ה** כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו **פדאני לי ולבני** מבין אומות העולם" – שקאי [הכוונה]על פדיית השכינה ובני ישראל שנמצאים יחד בגלות ונגאלים יחד.

...ויהי רצון שכל אחד ואחד מאיתנו, בתוך כלל ישראל, יקבל החלטה טובה להוסיף עוד יותר בתורה עבודה וגמ"ח ("העוסק בתורה ובגמילות־חסדים ומתפלל עם הציבור"), הוספה לגבי ההוספה שקיבל על עצמו במשך יום זה, ומוסיף והולך מיום ליום... ויש להתחיל בזה תיכף ומיד... ועוד והוא העיקר – שתיכף ומיד נעשה בפועל ממש "פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי", שכל אחד ואחד מישראל הוא "**עמדי**", עם דוד מלכא משיחא, ועם הקב"ה, "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

(משיחת מוצאי חג הגאולה י"ט־כ"ף כסלו התשנ"ב – דבר מלכות ע' 811 – 221)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

נר מצוה ותורה אור

ובימים אלה, ככל שמוסיפים יותר בעניני תורה ומצוותיה, "נר מצוה ותורה אור", כולל ובמיוחד ע"י הדלקת נר חנוכה,ובפרט באופן של "פירסומי ניסא" בכל העולם, ממהרים ומזרזים עוד יותר ומביאים בפועל את הגאולה האמיתית.

(במעמד "פרסומי ניסא" עולמי, ה'תשנ"ב)

תורת החסידות

לגלות את הנשמה בכל יהודי

על ידי גילוי תורת החסידות בכלל, נשמתא ונשמתא דנשמתא דאורייתא [החל מהבעש"ט – מייסד תורת החסידות הכללית, וממלא מקומו – המגיד, ולאח"ז רבנו הזקן – מייסד חסידות חב"ד, ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו] – שנתגלתה דוקא בדורות האחרונים – ניתן כח מיוחד לעשות את העבודה ד"עשירי", לגלות את הנשמה בכל יהודי, וגם את ה"נשמה" – החיות אלקי – בכל הנבראים שבעולם, עד שיעשו מכל העולם דירה לו יתברך בתחתונים, ועי"ז – להביא את הגאולה האמיתית והשלימה, כידוע שע"י "יפוצו מעיינותיך חוצה" נעשה "אתי מר" דא מלכא משיחא.

(משיחת ש"פ שמות,כ"ג טבת ה'תש"ן – תורת מנחם ח"ב ע' 451)

תפילה ותביעת הגאולה

בקשת ותביעת בני ישראל אודות הגאולה מזרזת את הגאולה

לא זו בלבד שבקשה ותביעה זו אינה היפך התורה ח"ו, אלא **אדרבה** – התורה **ציוותה להתנהג כן**, ע"י אנשי הכנסת הגדולה, שתיקנו שכאשר יהודי מבקש צרכיו מהקב"ה **בעת תפילת העמידה** יאמר בתפילתו :"**את צמח דוד** עבדך **מהרה** תצמיח ... כי לישועתך קוינו **כל היום**", "ותחזינה **עינינו** בשובך לציון"!

ואינו מסתפק בכך שמבקש ודורש זאת בתפילה אחת – אלא חוזר על בקשה ותביעה זו **בכל תפילה ותפילה**, ג' פעמים **בכל יום! ... לא עוברת תפילה אחת ויחידה ללא בקשת ודרישת בני ישראל על הגאולה!**

בני ישראל **מבקשים וצועקים** – ביחד עם דוד המלך, דוד מלכא משיחא – "**עד מתי**"?... וכמו כן צועקים:"אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל"!... ונמצא, שעי"ז שישראל מבקשים וצועקים אודות הגאולה – פועלים הם שהגאולה תבוא במהירות וזריזות יותר מכמו שהיתה לולי בקשה ותביעה זו!

(משיחת יום ד' פ' בחוקותי פסח שני ה'תשד"מ – תורת מנחם ח"ג ע' 9761 ־7861)

צריכה להיות הדגשה מיוחדת בבקשה ובתפילה על הגאולה

דבר ברור הוא שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, ודור הראשון של הגאולה – ...ולכן, ...־ צריכה להיות הדגשה והוספה מיוחדת בכל הקשור לקירוב הגאולה, כולל במיוחד – הצפיה, הבקשה והתפילה על הגאולה (על דרך וכדוגמת תפלת משה, **תקט"ו תפלות**, כדי לפעול הכניסה לארץ באופן של גאולה נצחית).

(ספר השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 486)

להתפלל יותר ולבקש ביאתו

כפס"ד הרמב"ם (הל' מלכים רפ"א) "כל מי שאינו מאמין בו (במלך המשיח), או מי שאינו **מחכה לביאתו**, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר,אלא בתורה ובמשה רבינו כו' ". ויש לומר שטעם החיוב (לא רק להאמין בו, אלא גם) **לחכות לביאתו** – אף שצפיה וגעגועים לדבר הנכסף מביאים לידי רגש של צער כו' – כדי **שיפלל יותר ויבקש** על ביאתו, ועי"ז **יחיש** ביאתו בפועל ממש.

(סה"ש שם ,הערה 8)

תפילת הנביא על הגאולה

להעיר, שהפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" הוא תשובת הקב"ה לתפילת הנביא על הגאולה (רד"ק ומצו"ד עה"פ מיכה ז', בסוף).

(שיחת כח ניסן ה'תנש"א ע' 911 הערה 45)

* (וראה עוד בשופי בפרק הבא ־"**עד מתי**"?)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

תפילין דרבנו תם

קשורים לביאת המשיח

נאמר בזוהר(ח"ג רנח,א)אשר תפילין דרבנו תם קשורים לביאת המשיח. מכיון שכן, ומכיון שכבר נתפשט המנהג להניח תפילין אלו, כדאי ורצוי שכל אחד יתחיל להניחם.

(שיחת פורים תשל"ו- ע"פ רשימת השומעים)

תשב"ר

ההתגלות דמשיח קשורה עם ההתעסקות בנוגע ללימוד התורה בבתי־הכנסת ובתי מדרשות ע"י תינוקות של בית רבן, ובאופן שיהיה נרגש אצלם שלימוד התורה הוא ענין שלמעלה מהשכל.

(משיחת יום שמח"ת תשי"א – תורת מנחם ח"ב ע' 15)

תשובה

כל אחד ואחד מישראל צריך לדעת, שאפילו אם מצד הסביבה, מצד העולם, לא ראוי עדיין שתבוא הגאולה, כיון שהעולם עדיין אינו מבורר, מכל מקום הוא מצדו – צריך להכין את עצמו עם כל עניניו, "צאן ועבד ושפחה", לגאולה השלימה.

ועי"ז שמכין את עצמו והענינים שלו לגאולה – פועל הדבר גם בעולם, שהרי העולם הוא שקול (ראה קידושין מ,ב) (שוה בשוה), ולכן ע"י פעולה טובה אחת יכריע את העולם כולו, ויביא את הגאולה לעולם כולו.

וכפסק הרמב"ם (הל' תשובה פ"ז ה"ה): "ישראל שעושים תשובה מיד נגאלים". ואדמו"ר הזקן (תניא אגה"ת פי"א) מוסיף: "תיכף ומיד", ולכן, מבלי הבט על מצב העולם, בכחו לפעול ע"י תשובה" את הגאולה הפרטית בעצמו, וגם את הגאולה הכללית בעולם כולו.

(משיחת ש"פ וישלח, יד כסלו ה'תשח"י – תורת מנחם חכ"א ע' 091)

ענין הגאולה דורש תשובה

"ישראל עושים תשובה ומיד הן נגאלים" (רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה).

זה שהגאולה באה ע"י תשובה דוקא, הוא לא רק כדי למחוק את חטאי ישראל, המעכבים את הגאולה, אלא שענין **הגאולה** עצמו דורש עבודת התשובה. שכן, עיקר התשובה בא מצד בחינת יחידה שבנפש(שלכן יכולה תשובה לתקן את הפגמים שנעשו בנפש,בכוחות הגלויים שלה), ועל ידי עבודה זו ממשיכים את הגאולה, שענינה גילוי בחינת "יחידה", אלוקות שלמעלה מסדר השתלשלות.

(ליקוטי שיחות ד ע' 1701)

ענינו של משיח צדקנו

מובא בתיקונים[ספר תיקוני הזוהר] – שכאשר אדם אחד מחליט לעשות תשובה [כמובא בדניאל (י,ב) ש"מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ... נשמעו דבריך"]- אזי נעשה צדיק גמור, ומיד באה הגאולה ע"י משיח צדקנו – שענינו גם כן ענין התשובה – "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא".

(משיחת ש"פ דברים ה'תשל"ט)

ע"י עבודת התשובה זוכים לגאולה העתידה

ולא זו בלבד שע"י עבודת התשובה משלימים את כל הפגמים והחסרונות שהיו בקיום התורה והמצוות, אלא יתירה מזו: ע"י עבודת התשובה נעשים מעשי המצוות "טובים ומאירים".

והנה ע"י עבודת התשובה זוכים לגאולה העתידה – כמרז"ל "אין הדבר תלוי אלא בתשובה".וכפסק־דין הרמב"ם – "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה ... **ומיד** הן נגאלין"... גאולה אמיתית ושלימה לכל בני ישראל,...הן בגשמיות כפשוטו, והן ברוחניות הענינים – כל המעשים טובים וניצוצות הקדושה כו', ובאופן ד"קהל גדול ישובו הנה".

ומאחר שכללות ענין התשובה נעשה בשעתא חדא וברגעא חדא – הנה בשעתא חדא וברגעא חדא מתבטל החושך כפול ומכופל דעקבתא דמשיחא

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ותמורת זה נפעל תיכף ומיד(בשעתא חדא וברגעא חדא) אתחלתא דגאולה ושלימות הגאולה למטה מעשרה טפחים, במהרה בימינו ממש, ובשמחה וטוב לבב.

(משיחת ו' תשרי ה'תשמ"ב – תורת מנחם ח"א ע' 27)

בתשובה שלימה של צדיק אחד

הן אמת שברגע זה נמצאים עדיין בחשכת הגלות ממש, אבל אעפ"כ, מכיון שכללות ענין הגלות הוא "חלום" שענינו חיבור הפכים – הרי **ברגע אחד** יכול המצב להתהפך מן הקצה אל הקצה, היינו, שיוצאים מ"חלום" הגלות ובאים למציאות האמיתית – **גאולה בפועל ממש!**

וה"מפתח" לכך – בידו של **כל אחד ואחת**, היינו, לא רק בידו של רוב הקהל, כי אם ביד כל אחד ואחת ממש, כמובא במאמר של אדמו"ר הזקן (בונה ירושלים ספ"ד) "**איתא בתיקונים** (ראה ז"ח ס"פ נח) שאפילו אם היה צדיק אחד ["ועמך כולם צדיקים"] חוזר בתשובה שלימה בדורו מיד היה בא משיח", ופס"ד ברור בדברי הרמב"ם: "עשה מצוה אחת,הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה"!

וכאמור – יכולים לפעול כל זה **ברגע אחד ממש! ... ובפשטות – שברגע זה ממש פותחים את העיניים ורואים שמשיח צדקנו נמצא עמנו בבית כנסת ובית מדרש זה**, בשר ודם, נשמה בגוף, למטה מעשרה טפחים!...

(משיחת ש"פ פינחס ה'תשד"מ – תורת מנחם ח"ד ע' 2122)

משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא

וע"י עבודת התשובה (המרומזת בקטורת, כנ"ל) ממהרים את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שגאולה העתידה תלויה בעבודת התשובה דוקא, כמאמר (ראה זח"ג קנג,ב) "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא".

בשם השם נעשה ונצליח - להביא בפועל את מלך המשיח !!!

פרק שלישי

"עד מתי"?!

❖

זעקת הגאולה

לקט מתומצת מתוך הספר "**עד מתי"?!**
אוצר שיחות אודות חשיבות ואופן
בקשת, דרישת ותביעת הגאולה

לעילוי נשמת

הבחור הת' **גדעון** ע"ה בן בנימין שי' **חלימי**

ת.נ.צ.ב.ה.

לבקש ולתבוע ביאת משיח עכשיו!!!

אם בני ישראל היו מבקשים ודופקים על השולחן ותובעים שמשיח צדקנו יבוא תיכף ומיד "נאו" – היו פועלים כבר ביאת משיח צדקנו "נאו", ואפילו ביום השבת ...זאת אומרת: לא זו בלבד שכאשר רואה שהילדים שרים "ווי וואנט משיח נאו" [=אנו רוצים משיח עכשיו], הרי הוא מצטרף לשירה שלהם – אלא הכוונה שהוא ירצה ויבקש באמת שמשיח צדקנו יבוא "נאו" ["**עכשו**"]!

(שש"פ ויקרא ה'תשמ"ב, תורת מנחם התוועדויות ח"ב ע' 1117)

"עד מתי קץ הפלאות"?!

...כאשר נמצאים בזמן הגלות, כאשר "החושך יכסה ארץ", ובפרט לאחרי הקשיים ונסיונות הגלות... מובן, שכל עבודה ופעולה שנעשית ע"י בני ישראל, גורמת נחת רוח מיוחדת אצל הקב"ה! ולכן, בודאי שהקב"ה שומע את תפילתם של ישראל באמרם "**עד מתי** עשנת בתפילת עמך"? היינו, שבני ישראל עייפים כבר מכל קשיי הגלות..."האכלתם לחם דמעה... תשימנו מדון לשכנינו ואויבינו ילעגו למו", ולכן, מבקשים הם מהקב"ה שיבטל כבר את הגלות! ...**והעיקר:** למרות שהקב"ה גזר את גזירת הגלות, אין בני ישראל מצייתים לגזירה זו, אלא הם מהפכים את הגלות לגאולה,...זאת אומרת: לאחרי כל ההסברים והביאורים שישנם בנוגע לכללות ענין הגלות, ...־**טוענים בני ישראל: "עד מתי"?!**.. ["מהו השיעור"?!] הרי **נמצאים כבר בגלות למעלה מ־1900 שנה!!**

ועל פי התורה – **אסור להכות את בנו הגדול**...!! וכל זה – אפילו בגיל י"ג שנה בלבד, ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות **כללות בני ישראל**, שמאז יציאת מצרים ומתן תורה נעשו ל"**גוי גדול**", ואף על־פי־כן נמשך ענין הגלות במשך זמן רב ביותר – למעלה מ־1900 שנה!!!

וכמאמר רז"ל "**כלו כל הקיצין**"! ...והרי זה נאמר בזמן הגמרא, ועל אחת כמה וכמה **בימינו אלו**! ומה שנאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה" –

הרי בודאי שכל אחד ואחד מישראל **שב בתשובה שלימה** כו', וכידוע פסק־דין הרגצ'ובי ש"**אנחה של יהודי היא עבודת התשובה!**

ויהי רצון שתמורת טענותיהם של בני ישראל אודות קושי ואריכות הגלות – נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובאופן ד"מיד הן נגאלין", "נאו", למטה מעשרה טפחים, **ובעולם העשיה הגשמי**... – במהרה בימינו ממש.

(משש"פ שבת הגדול ה'תשמ"ב, תורת מנחם התוועדויות ח"ב ע' 1152)

יהודי צריך לצעוק ללא הרף על הגאולה

...חס ושלום לחשוב שהגלות הוא המקום המתאים ליהודי, יהודים בגלות הם במעמד ומצב ד"בנים שגלו מעל שולחן אביהם"! ולכן, כל זמן שיהודי נמצא עדיין ב[גלות] מצרים הרי הוא...צריך לבקש ולצעוק להקב"ה ללא הרף – "**ונשאתני ממצרים**"!! ...**רצונו לצאת מהגלות!!**

ואינו מסתפק בזה שכתוב ב"ספרים" אודות ביאת משיח והגאולה העתידה, אלא **הוא בעצמו מבקש מהקב"ה – ללא הרף – על ענין הגאולה:**" ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים"! וגם לאחרי שביקש זאת בתפילת מנחה, הרי בתפילת מעריב שלארי זה (בסמיכות זמן) חוזר הוא ומבקש על ענין הגאולה, וכן הלאה. כלומר, **שהוא מבקש ללא הרף – "ונשאתני ממצרים"!!**

(משיחת עשרה בטבת תשמ"ג, תורת מנחם התוועדויות ח"ב ע' 770־773)

צריכים לצעוק לקב"ה על אריכות הגלות

... זקוקים שבני ישראל יצעקו אל הקב"ה על אריכות הגלות ויבקשו ממנו שיוציאם מהגלות – כמו שכתוב: "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה", כלומר: בני ישראל צריכים לצעוק אל הקב"ה שכבר עבדו את עבודתם ...ומכיון שכבר סיימו את עבודתם – מדוע מעכבים אותם עדיין הגלות?!... ולכן צועקים הם אל הקב"ה שיוציאם מהגלות! ...וכאשר בני ישראל צועקים להקב"ה על אריכות הגלות – **בודאי**

נפעל הענין ד"**וידע** אלקים", וכתוצאה מזה – שולח הקב"ה את משה להוציא את בני ישראל מהגלות.

(משש"פ שמות תשמ"ג תורת מנחם התוועדויות ח"ב ע' 800־808)

רצונו של הקב"ה שיהודי יצעק באמיתיות

...מצד השכל אין מקום כלל לענין הגלות: לשם מה צריכים את כל היגיעה הכל־כך גדולה **דשכינתא** בגלותא, **משיח** בגלותא, **וכל אחד ואחת מישראל** בגלותא...ובאופן דהולך ומוסיף – שלא למעליותא, "בכל יום ויום ...מרובה וכו' משל חברו"? ...לאחרי שכבר עברו יותר מ־1900 שנה...ועדיין לא נושענו...

...וטעם הדבר(שהקב"ה העלים ענין מעלת הגלות) – מכיון שרצונו של הקב"ה שיהודי יבקש **ויצעק באמיתיות**..." את צמח דוד עבדך **מהרה תצמיח**... כי לישועתך קיוינו כל היום"... התורה עצמה מצוה ליהודי לבקש ולטעון ולצעוק על ענין הגלות, ועד שעניו זה נקבע בתפילתו של כל אחד ואחת מישראל באריכות ובפרטיות וכמה פעמים ביום, וטעם הדבר – מכיון שעי"ז פועלים את ביטול הגלות בהקדם הכי אפשרי.

(משיחת ליל הושע"ר תשד"מ, תורת מנחם ח"א ע' 289־292)

בכל יום יש גאולה בזכות התפילות על הגאולה

על השאלה היתכן שבני ישראל מבקשים בתפילתם על הגאולה ועדיין לא נענו – מקדים השל"ה לבאר שקיום המצות־עשה של התפילה "רישומה למעלה והשכר שמור כו'", ועוד ועיקר – שהקב"ה אכן "עושה כדוגמת הבקשה וממינה, כי בכל יום ויום יש גאולה,דהיינו כשבה אחת [=עם ישראל] בין ע' [70] זאבים [=אומות העולם]־אי אפשר לה להתקיים, וכל יום ויום עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו"...

ופירוש הדברים בענייננו – שבודאי **מקבל** הקב"ה את תפילותיהם ובקשותיהם של כל בני ישראל שבכל הדורות על הגאולה, וכתוצאה מזה – תהיה הגאולה במהרה בימינו ממש! כלומר: תפילותיהם של כל בני ישראל שבמשך כל הדורות אודות ענין הגאולה – מצטרפות זו לזו, עד

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

שסוף כל סוף פועלות הן את פעולתן שתהיה הגאולה **כפשוטה** ...ונמצא, שהגאולה כפשוטה אכן נפעלת ע"י בקשות התפילה שבכל הדורות, כי אילו היתה חסרה תפילה אחת – אזי היתה הגאולה מתעכבת ח"ו עוד רגע אחד!...

...בימינו אלו לא נותר עוד על מה להמתין, שהרי נמצאים כבר ב"עקבתא דמשיחא" ממש, מכיון שזהו "אחרית הימים", אחרית **כפשוטו!** ומכיון שכן, הרי ע"י התפילה "**נאו**" [=**עכשיו**] – פועלים ביאת משיח **נאו! "נאו" כפשוטו**, ללא כל פירושים!

(משש"פ בא התשד"מ, תורת מנחם ח"ב ע' 817-818)

זעקת ה"עד מתי"?! - אינה חידוש!

...הנהגה זו לצעוק "הלאה(די ל)גלות", "אנו רוצים משיח עכשיו" וכיו"ב – אינה "חידוש" שנתחדש בשנים האחרונות... שכן, ישנם **ריבוי** פסוקים בתנ"ך שתוכנם – טענת בני ישראל שאינם מסוגלים לסבול עוד את קושי הגלות. ולדוגמא – הפסוק הנ"ל בזכרי'ה: "**עד מתי** אתה לא תרחם את ירושלים ואת ערי יהודה אשר זעמת..", ומובן, שכאשר אומרים "**עד מתי**"?!, הרי פירוש הדברים – שלא מסוגלים להמתין עוד...

וכמו כן ישנם כמה וכמה פסוקים בספר תהלים, מגילת איכה וכיו"ב שתוכנם – כנ"ל – טענת וזעקת בני ישראל על שאינם יכולים לסבול עוד את ענין הגלות.

התוכן של תיקון חצות - "עד מתי"?!

זאת ועוד: כל יהודי – אפילו פשוט שבפשוטים – יודע אודות המושג ד"תיקון חצות", וזאת – גם אם הוא בעצמו אינו עורך "תיקון חצות", ומעולם לא ראה איך עורכים "תיקון חצות"... מכל מקום, יודע הוא שב"סידור" – השוה לכל נפש – מופיע "סדר תיקון חצות" **בכל** הסידורים, ועד שענין זה מובא **בהתחלת** השולחן־ערוך.

והנה, כל הענין ד"תיקון חצות" תוכנו – להצטער ולהתאבל על כללות ענין הגלות, כמודגש ומבואר בארוכה בכל הפסוקים והפיוטים שאומרים

ב"תיקון חצות", וביניהם – ביטויים רבים בתוכן האמור לעיל, שבני ישראל אינם מסוגלים לסבול עוד את צער הגלות! ישנם נוסחאות ב"תיקון חצות" שבהם יש פיוט אחד בעל שש פסקאות, שכל פיסקא מתחילה בתיבות "**עד מתי**"...

לבקש ולצעוק בכל לשון -"עד מתי"?!

...צער הגלות גדול כל כך – עד שאינו יכול להתאפק עוד, וקם **באמצע הלילה** כדי לבכות ולצעוק על אריכות הגלות!... כאשר צועקים "**עד מתי**" – לא יתכן להתהלך שקט ושאנן, מכיון שבמשך כל היום חש הוא ומרגיש את צער הגלות, ולכן **מקווה ומצפה** לביאת משיח צדקנו באופן ד"לישועתך קיוינו **כל היום**"!

...ולכן, צריכים בני ישראל לבקש ולצעוק בכל עת שאינם יכולים לסבול עוד את הגלות – ...אין כל נפקא מינא [=כלל לא משנה] באיזו שפה מביעים תוכן זה – ברוסית..או בלשון הקודש, אדרבא – שיבחר להביע תוכן זה בלשונו של דוד המלך־ דוד מלכא משיחא בספר תהלים – "**עד מתי**" וכיו"ב.

(משש"פ משפטים התשד"מ, תורת מנחם ח"ב ע' 982-991)

לתבוע גאולה כהנהגת חוני המעגל

...והנה, אם הדברים הנ"ל אמורים בנוגע לתפילתו של יהודי בנוגע לצרכיו הפרטיים, הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בנוגע לתפילה ובקשה של כל יהודי, אשר אליה מצטרפים תפילותיהם ובקשותיהם של **כל בני ישראל** – בנוגע לענין הגאולה, כפי שמקווים ומצפים ומשתוקקים ומבקשים ותובעים כל בני ישראל באומרם בתפילת העמידה: "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח... כי לישועתך קוינו **כל היום**" ותובעים "**עד מתי**"?!, וכפי שאומרים גם בשבת ויום־טוב: "**ותחזינה עינינו** בשובך לציון ברחמים" – הרי בודאי שתפילה ובקשה זו צריכה להיות "כבן שהוא מתחטא על אביו..."! וכאמור – זוהי תפילה ובקשה של כל אחד ואחת מישראל ושל כלל ישראל.

(משש"פ שמיני ש' פרה התשד"מ, תורת מנחם ח"ב ע' 1307-1312)

הלימוד מפסח שני - לדרוש ולתבוע את הגאולה

לכאורה, היתה מצוה זו צריכה להינתן ע"י הקב"ה בעצמו - ככל שאר רמ"ז[=247] מצוות־עשה, ואעפ"כ רואים שכל עיקרה של מצוה זו לא באה אלא ע"י **הדרישה והתביעה של ישראל "למה נגרע"**, שכתוצאה ממנה **נתחדש** הציווי דפסח שני ועד כדי כך - שציווי זה פעל שלימות בכל המצוות,שכן,מצוה זו השלימה את המספר דתרי"ג מצוות... ועי"ז נפעל **שלימות גם בתורה** ...וכל זה נפעל...ע"י **הדרישה והתביעה של ישראל**, שלא סמכו על הקב"ה (כביכול). ..אלא תבעו שרצונם להקריב קרבן פסח...

ועד"ז בעניננו - **בקשת ותביעת בני ישראל אודות הגאולה:**

לא זו בלבד שבקשה ותביעה זו אינה היפך התורה ח"ו, אלא **אדרבא** - התורה **ציוותה להתנהג כן**, ע"י אנשי כנסת הגדולה, שתיקנו שכאשר יהודי מבקש צרכיו מהקב"ה בעת תפילת העמידה - יאמר בתפילתו:"**את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח... כי לישועתך קוינו כל היום**", "ותחזינה עינינו בשובך לציון"!

ואינו מסתפק בכך שמבקש ודורש זאת בתפילה אחת - אלא חוזר על בקשה ותביעה זו **בכל תפילה ותפלה**, ג' פעמים **בכל יום!**

לכאורה, **כבר ביקש זאת בתפלת שחרית**, ולאחרי כן גם בתפלת **המנחה** - המובחרת שבכל התפילות... שהרי אליהו לא נענה אלא בתפילת **המנחה**", ואם כן, מהו הצורך לחזור ולבקש זאת בתפילה הסמוכה - תפילת **ערבית**?!

...ואעפ"כ, **לא עוברת תפילה אחת ויחידה ללא בקשת ודרישת בני ישראל על הגאולה!**

הבקשה והתביעה מחישים את הגאולה

בני ישראל **מבקשים וצועקים** - ביחד עם דוד המלך, דוד מלכא משיחא - **"עד מתי"!**

...וכמו כן צועקים: "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל"!... ונמצא שע"ז שישראל מבקשים וצועקים אודות הגאולה - פועלים הם

שהגאולה תבוא במהירות וזריזות יותר מכמו שהיתה לולא בקשה ותביעה זו!

וזהו גם תוכן הבקשה והתביעה "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח... כי לישועתך **קוינו כל היום**" - אשר למרות שבכל מנין המצוות לא מצינו מצוה לומר תפילה זו, הרי ישנו פסק־דין ברור ברמב"ם שהמצות־עשה דתפילה היא - "שיהא אדם שואל צרכיו שהוא צריך להם". היינו, שכאשר יהודי מרגיש שחסר לו משהו - עליו לבקש על זה מהקב"ה בכל עת מצוא...ועל פי־זה: אם בנוגע ל"מזוני" מבקש האדם מהקב"ה שיתן לו מזוני "רויחי"... הרי על אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות ענין הגאולה - הנה למרות היותו **בטוח** שהגאולה תבוא, אינו יכול להשאר אדיש ולהמתין שהגאולה תבוא "מחרתיים", כאשר ביכלתו לפעול שתבוא **מחר!**

(משיחת יום ד' פ' בחוקותי פסח שני ה'תשד"מ, תורת מנחם ח"ג ע' 1687-79)

דרושה בקשתם ודרישתם של ישראל לגאולה

מצבם של בני ישראל בגלות אינו באופן שהם נמצאים בגלות[לבד] והקב"ה נמצא ב"היכלו" (למעלה)... אלא, "**שכינה עמהן**", גם הקב"ה נמצא בגלות יחד עם בני ישראל..ולא עוד אלא שמצטער בצרת גלותן - "בכל צרתם לו צר"! הקב"ה הכניס את עצמו, כביכול, למצב כזה ש"יאמרו הגויים איה נא אלקיהם"!... ורק כאשר כל בני ישראל יוצאים מן הגלות - אזי יוצא הקב"ה ביחד עמהם!

ומכיון שכן, בודאי רוצה הקב"ה ומשתדל שהגאולה תבוא במהירות הכי אפשרית, אלא שלזה דרושה בקשתם ודרישתם של ישראל, שירגישו את צער וקושי הגלות, ויצעקו "**עד מתי**"!... מתי תבוא כבר הגאולה של כל עם ישראל?!

(משיחת ל"ג בעומר ה'תשד"מ, תורת מנחם ח"ג ע' 1766־1770)

"עד מתי"?! בית המקדש נחרב - תרעיש עולמות היום!

בנוגע לחורבן בית המקדש כותב הרגצ'ובי שזהו דבר הנמשך,היינו, שאין זה מאורע שאירע לפני למעלה מ־1900 שנה, ובמילא האבילות על החורבן

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(בג' השבועות, בתשעה באב וכיו"ב) והבקשה שמבקשים בכל יום "ותחזינה עינינו בשובך לציון", היא בבחינת אבילות ישנה – אלא החורבן הוא דבר הנמשך בכל יום ויום.

ומבאר שמפורש בירושלמי:"כל דור שאינו נבנה (בית המקדש) בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו". כלומר, למרות שכבר עברו 1900 שנה מאז חורבן בית המקדש, מכל מקום, מכיון שביום זה, יום חמישי דפרשת פנחס,לא נבנה בית המקדש (שהרי כבר התפללו תפילת ערבית דיום שלאחריו) – הרי זה כאילו נחרב בית המקדש ביום [זה] חמישי דפ' פנחס!!![...]

וע"פ זה מובן, שלאחרי שאתמול ושלשום ובימים שלפני זה צעקו בני ישראל

"**עד מתי**"?!... ואעפ"כ, **ביום זה** נחרב בית המקדש – הרי מובן עד כמה גדולה הצעקה "**עד מתי**" היום!!... וכאמור – אין זה "פשט'ל" כי אם **הלכה ברורה בתורה**, שכל מי שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב כו'!

והגע עצמך: כאשר יהודי **עומד ורואה** שבית המקדש נחרב ונשרף **עכשיו** – הרי אפילו אם לבו כ"לב האבן", היה "מרעיש עולמות"... הנה על כך אומרת לו התורה – תורת אמת ותורת חיים – "תרעיש עולמות" **היום!**...

(משיחת יב תמוז ה'תשד"מ, תורת מנחם ח"ד ע' 2192-2194)

משיח צדקנו רוצה לבוא ולגאול את ישראל תיכף ומיד

כאשר מדברים אודות בקשת ודרישת בני ישראל על הגאולה, ובלשון הידוע – "**עד מתי**" – ישנם כאלו שטוענים שלא זו הדרך לבקש ולדרוש אודות הגאולה, אלא יש לסמוך על הקב"ה...שבודאי יודע מתי להביא את הגאולה! ...ועד כדי כך, שישנו יהודי שמתבטא שכשם שבני ישראל היו כבר בגלות במשך 1900 שנה, קיימת אפשרות שיהיו בגלות עוד 1900 שנה, רחמנא ליצלן!... אמנם יש להאמין בביאת המשיח, אבל מהו הצורך – טוען הוא – לבקש ולדרוש שיבוא **תיכף ומיד?!**

ומ"ש "אחכה לו **בכל יום** שיבוא", הרי הפירוש בזה – טוען הוא – שיש לחכות בכל יום, אבל מתי תהיה ביאת המשיח – "**שיבוא**" – מתי שמשיח ירצה ..אולי בעוד 1900 שנה...

מה פירוש "מתי שמשיח ירצה" – משיח צדקנו רוצה לבוא ולגאול את בני ישראל **תיכף ומיד**, וכאשר מעכבים אותו מלבוא ולגאול את בני ישראל – מצטער על כך ביותר וסובל יסורים נוראים... וממתין שיוכל "לצאת ולגאול את ישראל"!...

את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח..

לישועתך קוינו כל היום!

ובענייננו – עיקר הראיה היא מנוסח התפילה "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח ...כי לישועתך קוינו **כל היום**", "ותחזינה עינינו". שהכוונה בתפילה זו אינה לישועה שתבוא בעוד כמה וכמה שנים – 1900 שנה... כי אם באופן ד"תחזינה **עינינו**", ובזה גופא – "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח", והרי "מהרה" פירושו – באופן של מהירות, ובודאי לא מדובר אודות כמה שנים, כמה חודשים, כמה שבועות, כי אם "**מהרה**" **כפשוטו**, וכפי שממשיכים בתפילה:"כי לישועתך קוינו **כל היום**", **ביום זה ממש!** וביום זה גופא – תיכף ומיד, ולכל היותר – שיעור הילוך מיל (י"ח או כ"ד רגעים), שלכן, אפילו לאחרי אמירת תפילה זו בשחרית ובמנחה – חוזרים ואומרים תפילה זו גם בתפילת ערבית, תפילת רשות, שמזה מובן עד כמה נוגע למהר זאת ככל האפשרי, עד שאין יכולים להמתין עד לתפילה הבאה!

(משש"פ עקב כ' מנחם-אב ה'תשד"מ, תורת מנחם ח"ד ע' 2396-2400)

הקב"ה ממתין לתפילת ישראל שיצעקו "עד מתי"?!

...בודאי צריך הקב"ה לקיים את תפילתם ובקשתם ודרישתם של בני ישראל שאינם יכולים לסבול יותר את מצב הגלות, עד שצועקים "**עד מתי**"...ולכן גוזרים הם: "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א-ל"...ואז – הקב"ה מקיים!

וכאמור, שאין זה באופן שצריכים לפעול שינוי ח"ו ברצונו של הקב"ה, שהרי בודאי רוצה הקב"ה שתבוא הגאולה תיכף ומיד, אלא שממתין ומצפה לתפילתם של צדיקים שיצעקו "**עד מתי**", "אלקים אל דמי לך אל תחרש

ואל תשקוט א־ל", ועי"ז מגלים את רצונו של הקב"ה שיומשך ויבוא בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

(משש"פ יתרו ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ב ע' 1212־1214)

היתכן שאינו מרעיש עולמות בצעקה "משיח נאו"?!

יהודי יכול להמצא במעמד ומצב טוב ונעלה, הן בגשמיות והן ברוחניות, לומד תורה ומקיים מצוות מתוך הרחבה. אבל כיצד יכול הוא לנוח ולשקוט כאשר עדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה?!...

היתכן שאינו מרעיש עולמות בקריאה וצעקה "משיח נאו"?!... בשעת התפילה, קריאת־שמע שעל המטה וכו' – עליו לצעוק "שמע ישראל", אבל בשאר הזמנים – עליו לצעוק "משיח נאו"!... יש לו אמנם את כל טוב העולם הזה ועולם הבא – אבל איזה ערך יש לזה לעומת הגאולה האמיתית והשלימה?!...

וזהו תוכן הצעקה "**משיח נאו**" – שאין חפצים בשום דבר, לא גן־עדן ולא עולם־הבא כו', כי אם "אותך לבדך"..."עמך לא חפצתי". עבודתו היא אמנם "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", אבל ה"חפץ" שלו, "חפץ" שלמעלה גם מ"מאוד", אינו בשום דבר, כי אם "אותך לבדך"! ולכן צועק "משיח נאו" – מכיון שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו יהיה הגילוי ד"**פנימיות עתיק**" – בלשון הקבלה, ובאותיות פשוטות: "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'"...

דווקא הצעקה "משיח נאו" - היא זו שתפעל ותעורר

והנה, הנהגה זו צריכה להתבטא גם בשעה שהולך לדבר עם הזולת – שלכל לראש עליו לצעוק "משיח נאו"!...ולצעוק עד כדי כך, שגם הזולת עצמו יתחיל לצעוק "משיח נאו"!... דוקא הנהגה כזו **היא** זו שפועלת ומעוררת אצל הזולת את **הפנימיות שבו**, שלאמיתו של דבר, גם **נפשו** צועקת "משיח נאו"!...

מצד פנימיות נשמתו – חפצו ורצונו של כל אחד ואחד מישראל בגאולה האמיתית והשלימה, "משיח נאו"! צריכים רק להסיר את הקליפה החיצונית... כדי לגלות את פנימיותו.... כאשר יגש אליו ויצעק "משיח נאו", "הקשב, יהודים צריכים את המשיח"! – עי"ז יסיר **את הקליפה החיצונית**, ובמילא, תתגלה פנימיות נשמתו.

...זוהי ההוראה שלמדים מקרבנו של מנשה בשמיני בניסן – שדוקא הצעקה "משיח נאו" היא זו שתפעל ותעורר את הזולת.

(משיחת ש"פ צו,שבת הגדול ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ג ע' 1641־1650)

בריבוי תפילות ובקשות יפעלו את הגאולה!

...בנוגע לתפילה ובקשה על הגאולה – ...רצונו של הקב"ה שבני ישראל **יבקשו ויתחננו ויפצירו** אודות ענין הגאולה, ובלשון הכתוב: "עד מתי"?!... "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל"!...

וכפי שתקנו אנשי כנסת הגדולה בנוסח התפילה לבקש על הגאולה בכל תפילה ותפילה מידי יום ביומו... "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח.. .כי לישועתך קוינו **כל** היום"... וגם בשבתות וימים טובים – מבקשים בכל תפילה: "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", "עינינו" דייקא, ולא בדורות שלאחרי זה! ...וכמו כן אומרים בנוסח הקדושה ד"כתר" – תפילה נעלית ביותר, שבה מודגש הענין שישראל מכתירים את הקב"ה... "הוא יושיענו ויגאלנו שנית בקרוב...

בנוגע לתפילה ובקשה על ענין הגאולה – **מוחל ומוותר** הקב"ה על כך שיאמרו "הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן ומפציר", וכל זה – כדי שע"י ריבוי התפילות והבקשות יפעלו בני ישראל את הגאולה!

(משיחת ש"פ אחו"ק ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ג ע' 1947־1949)

"כאיל תערוג על אפיקי מים" - הצמאון לגאולה

..."ידבר על לשון אנשי הגלות", "כאילו כל אחד מבני הגלות **הומה וצועק מן הגלות שיתאוה לארץ הקודש**", "להתפלל על הגאולה". וכל כך גדלה צעקתו ותשוקתו לצאת מן הגלות אל הגאולה – "כאיל תערוג על אפיקי

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

מים", "כמו האילה הצועקת על חסרון המים כשאין לה לרוות הצמאון – כן נפשי גו'".

וממשיך בפסוק שלאח"ז: "צמאה נפשי לאלקים גו' מתי אבוא וארא פני אלקים" – "כנסת ישראל אומרת כן בגלות", "וישראל צועקים ונגאלים", "יתאוה ביאת הגואל". ועל זה סובב והולך כל הפרק – לבאר את צערם של בני ישראל על הגלות, והכוסף והגעגועים לגאולה...

פסוק זה מבטא ומדגיש את גודל צערם של בני ישראל על הגלות והצפיה והגעגועים לגאולה, ולא רק באופן שרוצים "משיח נאו", רצון סתם, אלא עוד זאת, שנמצאים בתנועה של צפיה וגעגועים **"כאיל תערוג על אפיקי מים", "צמאה נפשי"**, בדוגמת מי שאין לו מים משך זמן, שצמא ומשתוקק ביותר למים כדי **להשיב את נפשו**, היינו, שהכוסף והצמאון לגאולה הוא דבר הנוגע **לחייו ממש!**... וכאמור, שפסוק זה ... – מבטא את גודל הצפיה והגעגועים לגאולה **יותר** מאשר הצעקה "משיח נאו"!

(משיחת יום ב' דחג השבועות ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ד ע' 2209־2213)

עד מתי? - מהו השיעור לייגע את בני ישראל בגלות?!

מובן וגם פשוט שבהאמור לעיל (אודות הבירור האחרון שצריך להתברר כו') אין כל ביאור והסבר או הצדקה ח"ו, על גודל אריכות הגלות ... "עד מתי"?!... עד כמה הוא השיעור לייגע את היהודים בגלות?!

איזה ביאור והסבר יש בכך שממתינים עד שישלם עוד בירור כו' – מי אומר שצריכים להשלים את כל עבודת הבירורים, עד לבירור הכי אחרון?! ע"פ דין תורה **מספיק רוב!**

...מצוה אחת בלבד יתירה על מחצה עוונות – מספיקה כבר כדי להכריע לכף זכות ולהביא את הגאולה!...ועל אחת כמה וכמה לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"!... וכבר היה הענין ד"יתבררו ויתלבנו ויצרפו גו'"!...מהו הצורך, איפוא, לייגע את בני ישראל?!...

(משש"פ ראה אדר"ח אלול ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ה ע' 2831 – 2834)

חיוב מן התורה לבקש שמשיח יבוא מיד!

...כל ה"שיקולים" וה"חשבונות" אם ראויים לבוא קדם מלכא [=לפני

המלך (הקב"ה)] ולבקש כו' – אינם אלא בנוגע לעניני תענוג... אבל, בנוגע לדברים המוכרחים – "מצות עשה... שיהא אדם... שואל צרכיו שהוא צריך להם"!

כאשר יהודי מרגיש שחסר לו דבר מסויים – הרי גם אם עושה "חשבון" שאינו ראוי כו', יש עליו חיוב מן התורה **לבקש מהקב"ה** שימלא את חסרונו!...

ובכן: החסרון הכי עיקרי של בני ישראל הוא – שנמצאים עדיין בגלות, חושך כפול ומכופל, ומשיח צדקנו עדיין לא בא!... ומכיון שישנו **ציווי בתורה** " שיהא אדם... שואל צרכיו שהוא צריך להם" – שואלים יהודים ומבקשים מהקב"ה שמשיח צדקנו יבוא תיכף ומיד, "**משיח נאו**"!! ...לא מדובר כאן אודות דחיקת הקץ, שהרי כבר "**כלו כל הקיצין**", לא אתמול או שלשום, כי אם בזמן הגמרא...

ומכיון שכן, צועקים יהודים **"עד מתי"?!**... וכאשר צועקים – הצעקה פועלת..

(משש"פ כי־תצא י"ד אלול ה'תשמ"ה, תורת מנחם ח"ה ע' 2898 – 2899)

לבקש תמיד על הגאולה

ישנו **פסק־דין להלכה**, אשר, התקווה והצפיה לגאולה ממהרת ופועלת את הגאולה: "**בשכר הקיווי כדאי שתגאלנו**", ובפרט שבענין זה אין אף אחד שחולק על דברי החיד"א!..תעיין בספריהם של גדולי ישראל, כולל – דברי החיד"א הנ"ל, ואז תראה ותדע עד כמה חשוב ונוגע לבקש תמיד על הגאולה!

(משש"פ האזינו, י"ג תשרי ה'תשמ"ו,תורת מנחם ח"א ע' 156־157)

אלפים נפלו על שלא תבעו את בנין בית המקדש!

וכמו כן מצינו תוכן זה – בסגנון מבהיל – בפירוש הרד"ק לנ"ך [...] סוף שמואל ב', וזו לשונו: "ויעתר ה' לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל, וקביל ה' צלות דיירי ארעא, ובדרש (מדרש תהלים יז בשם רשב"י): כל האלפים

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

האלה שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא ע"י שלא תבעו בית המקדש! והלא הדברים קל־וחומר, ומה אם אלו שלא היה בימיהם ולא חרב בימיהם נפלו על שלא תבעו אותו, אנו שהיה בימינו וחרב בימינו, על אחת כמה וכמה. לפיכך התקינו זקנים ונביאים ליטע בפיהם של ישראל להיות מתפללים שלשה פעמים בכל יום השב שכינתך ומלכותך לציון וסדר עבודתך לירושלים". ומסיים: **"אמן כן יהי רצון סלה".**

(משיחת ליל ד' מר־חשון ה'תשמ"ו, תורת מנחם ח"א ע' 535־537)

צריך לבקש ולתבוע שיבוא משיח צדקנו

צריך יהודי ללמוד מהנהגתו של יעקב[אבינו],"ביקש יעקב לישב בשלוה", ועל דרך זו טענת בני ישראל "ולואי שנצא בעצמנו...**הוציאוני היום** ואיני מבקש כלום"...ובמילא, כל זמן שעדיין לא בא משיח צדקנו – צריך יהודי **לבקש** שיבוא משיח צדקנו! ולא עוד, אלא שצריך **לתבוע** אודות הגאולה – כלשון חז"ל שהובא גם להלכה. (ראה בספר "עד מתי" ע' 202 מקורות 12,11.)

...לאחרי שנתארכה הגלות ביותר וביותר עד לימינו אלו – ...צועקים בני ישראל **"עד מתי"..."דאלאי גלות"!** [="**הקץ לגלות**"!]

...אנו, שנולדנו לאחרי שנדפס ב"סידור" "את צמח דוד עבדך **מהרה תצמיח** ...כי לישועתך קוינו **כל היום**", ולאחרי שנפסק בספרי הלכה **שיש לדרוש ולתבוע** על הגאולה (כנ"ל) – ...נמשיך **לדרוש ולתבוע** על הגאולה מתוך עקשנות – "עם קשה עורף" למעליותא.

(משיחת ש"פ וישב, ערב חנוכה ה'תשמ"ו, תורת מנחם ח"ב ע' 113־116)

להיות מיצר וצועק "עד מתי" על מצב של הגלות

לאחרי שנסתיימה התקופה שהוכרח [יעקב אבינו] להיות בבית לבן, כולל משך הזמן שהתעכב בדרך – חזר יעקב ל"ארץ מגורי אביו", ואז – "ביקש יעקב לישב בשלוה", היינו, שרצונו של יעקב לשבת בשלוה "בארץ מגורי אביו בארץ כנען".

ולאחרי כל זה – צריך שוב לטלטל את עצמו מ"ארץ מגורי אביו", ולצאת לחוץ לארץ! הרי בודאי ובודאי ש"היה מיצר"!

וזוהי גם טענתו של כל אחד ואחד מישראל בזמן הגלות: **"עד מתי"?!**.. רצונו של יהודי לישב בשלוה "ארץ מגורי אביו"!... אין לו שום ענין ב"גורדי השחקים" של ניו־יורק... מה לו ולחוץ לארץ, מקום ומצב של גלות?! ולכן, "מיצר" וצועק **"עד מתי"?!**... רצונו לישב בשלוה "בארץ מגורי אביו", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ ויגש, ט' טבת ה'תשמ"ו, תורת מנחם ח"ב ע' 272 – 275)

עד מתי מיגעים יהודים בגלות?!

...העיקר הוא, שמהענין ד"ויחי יעקב בארץ מצרים" באים תיכף ומיד ממש לשלימות הענין ד"ויחי" – בארץ ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה.

*(הדברים הבאים נאמרו מתוך מרירות עצומה, כשהדיבור נקטע בבכי):

שהרי כבר מזמן נשלמו "שבע עשרה שנה" בארץ מצרים (גלות), ולא עוד, אלא שמ"שבע עשרה שנה" נעשה **שבע עשרה מאות שנה**... ולאחרי כן ניתוספו עוד מאתיים שנה, ובמילא, צועקים בני ישראל **"עד מתי"?!**..."כמה הוא השיעור לייגע את היהודים בגלות"?!

...ומה מקום לחילוקי דעות, דעות לכאן ולכאן כו' – על חשבונם של יהודים שמתייסרים בגלות... (היפך פסק־דין התורה...), ונוסף לכך שבני ישראל מתייסרים בגלות – הרי גם **שכינתא** בגלותא"...ובמילא, צועקים בני ישראל **"עד מתי"?!**...

ולהוסיף, שגודל הרחמנות על בני ישראל שנמצאים בגלות הוא שלא בערך לגבי גודל הרחמנות שאנו מבינים ומשיגים. ולכן, מבקשים מהקב"ה **"ברחמיך** הרבים" דוקא... כפי שהוא יתברך יודע את גודל הרחמנות האמיתית – אין שום מקום כלל להסבר וביאור על אריכות הגלות!... ומכיון שכן, הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד, בשעתא חדא וברגעא חדא, "משיח נאו", "ארו עם ענני שמיא"...

(שם, ע' 279 – 289)

יכולים וצריכים לתבוע את הגאולה!

ואם הדברים אמורים בנוגע לחייו הפרטיים – הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בענין שנוגע לכל בני ישראל, ענין **הגאולה**, שבודאי ובודאי יכולים וצריכים לתבוע את הגאולה, ולטעון "**עד מתי**"...

ישנו פסק דין מפורש בגמרא ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה". ובנוגע לענין התשובה – פסק כבר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שאצל כל בני ישראל היה כבר ענין התשובה, "לאלתר לתשובה",ובמילא, צריך להיות ענין הגאולה **תיכף ומיד** כמוזכר לעיל על דבר הכרזתו הידועה – "לאלתר לתשובה **לאלתר לגאולה**". ולאחרי כל זה – נמצאים עדיין בגלות!... ולא רק **שבערב** שבת לא היתה עדיין הגאולה, אלא גם ביום השבת, וביום השבת גופא, לאחרי חצות היום, "רעוא דרעוין" – **עדיין לא בא!** ובמילא, טוענים בני ישראל: "**עד מתי**"...

מתייגע לפעול על יהודים נוספים שיטענו "עד מתי"?!

ישנם התמהים על כך שיושב לו יהודי "ומייגע את עצמו" לפעול על יהודים נוספים שיטענו "**עד מתי**" וכו', ותמיהתם – מב' טעמים:

לכל לראש – יום השבת הוא זמן של **תענוג**, ובמילא, מדוע תובעים מהם להצטער על הגלות.

ובכלל, היתכן שכל אחד ואחד יכול לטעון להקב"ה "**עד מתי**" – מי הוא זה ואיזהו[...] שיכול לומר להקב"ה מה לעשות, ולטעון "**עד מתי**", "**הלאה גלות**" – הקב"ה יודע בעצמו ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", וכמו כן יודע שנשיא דורנו פסק "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", ואעפ"כ כו' ואם כן, מי אנו להתערב בחשבונות של הקב"ה?! רצונם – טוענים הם – "לחיות בשלום", ועל אחת כמה וכמה – עם הקב"ה...

ובכן, לא נוגע כאן עניני חשבונות כו', ...נוגע רק דבר אחד ויחיד – **שבני ישראל יצאו מהגלות תיכף ומיד**... באופן ד"**אחישנה**", עד ל"אחישנה" ב"אחישנה" גופא!...

(משש"פ שמות מברה"ח שבט ה'תשמ"ו, תורת מנחם ח"ב ע'563- 663)

לבקש בכל כוחות הנפש ובקול גדול "עד מתי"?!

...אפילו פעולה אחת של יהודי אחד, יש בכחה לפעול את הגאולה האמיתית והשלימה – כפסק־דין הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד): צריך כל אדם שיראה עצמו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם חציו זכאי כו', עשה **מצוה אחת**, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה", על דרך משל לכף מאזניים שקולה, שאפילו "משהו" יכול להטות לכף זכות.

ויש להוסיף, שבזה נכללת גם הפעולה לעורר אודות התקווה והצפיה והדרישה על דבר ביאת המשיח (דבר המקרב ופועל את ביאת המשיח), אשר גם בענין זה מודגש הכלל "המעשה הוא העיקר" – לצעוק ולבקש **בפועל ממש!** ... ומכיון שכן, צריכים לצעוק בכל כוחות הנפש ובקול גדול: "**עד מתי**"..."דאלאי גלות" [=הלאה (הקץ ל)גלות]!!...

(משש"פ בשלח, שבת שירה, ט"ו בשבט ה'תשמ"ו, תורת מנחם ח"ב ע' 508-509)

לצאת מהגלות בהקדם אפשרי - לצעוק "עד מתי"?!

יש הטוענים, "מנהג אבותינו בידינו"... ומעולם לא ראו אצל אבותיהם וזקניהם שיצעקו "**עד מתי**"!

על כך אומרים להם:

לכל לראש, אינכם יכולים כלל להשוות את עצמכם לסבא, שכן, הסבא גם לא קרא "עיתונים"...אצל הסבא יום השבת נראה אחרת לגמרי... יום השבת היה יום שכולו קודש לעניני תורה ותפילה ועבודת ה', ואילו אצלכם...

ועוד ועיקר: למאי נפקא מינא [=למה זה חשוב] כל עניני חשבונות וסברות ושקלא־וטריא כו': מה שנוגע הרי זה דבר אחד ויחידי – לצאת מהגלות בהקדם הכי אפשרי! ומכיון שכן, צריכים לצעוק "**עד מתי**"?!...

אמנם, ישנם הטוענים שצריכים אמנם לצעוק "עד מתי", אבל אעפ"כ, מכיון שנמצאים ביום השבת, שאין עצב בו", ואדרבה: "וקראת לשבת עונג" – אין מקום לצעוק "עד מתי", שהרי צעקה זו קשורה עם הצער על הגלות!

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

על כך אומרים להם – אדרבא, תצעקו "עד מתי" מתוך שמחה!

ובמכל שכן וקל וחומר: אם כל ענין של תורה ומצוותיה צריך להיות מתוך שמחה, הרי על אחת כמה וכמה שבנוגע למצוה רמה ונישאה כהיציאה מהגלות, יציאת כל בני ישראל והשכינה מהגלות – בודאי ובודאי שצריכה להיות מתוך שמחה הכי גדולה! ומכיון שכן, תצעק "דאלאי גלות" מתוך "שטורעם " ושמחה גדולה!

(שם, ע' 525 -529)

הסיבה היחידה שעדיין "תקועים" בגלות...

כאשר נפגשו יעקב ועשו – אמר עשו ליעקב "נסעה ונלכה", היינו, שעשו הודיע שהוא מצדו מוכן כבר לקיום היעוד "ועלו מושיעים בהר עשו לשפוט את הר עשו". אלא שיעקב אמר ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי גו'", ולכן, "ואני אתנהלה לאיטי...עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". היינו, שיעקב עצמו היה מוכן לגאולה, אלא שהוכרח להתחשב עם העובדה ש"הילדים רכים"...ומכיון שהתורה מספרת אודות הדו־שיח בין עשו ליעקב – הרי מובן, שענין זה מהוה הוראה בעבודתו של יהודי... שיהודי צריך לדעת שמציאות העולם (עשו) מצד עצמה היא באופן הראוי ומוכן לגאולה העתידה!! ועד כדי כך, שעשו עצמו אומר "נסעה ונלכה" – לקיום היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

ופשוט, שבימינו אלו – לאחרי כל מעשינו ועבודתינו במשך קרוב לאלפיים שנות גלות – בודאי ובודאי שאין מקום לטענה ש"הילדים רכים והצאן והבקר עלות עלי", שהרי נחשלמו כבר כל עניני הבירורים.

ועד כדי כך, שכבר בזמן הש"ס נאמר ש"כלו כל הקיצין", ובהדגשה – "קיצין" לשון רבים. היינו, לא רק קץ אחד, כמו שכתוב בדניאל (יב,יג.) "קץ הימין" (או "קץ הימים"), אלא "קיצין" לשון רבים, ו"כל הקיצין" – כבר "כלו"!...

ומכיון שכן, הרי הסיבה היחידה לכך שעדיין "תקועים" אנו בגלות, היא – עקשנות מוזרה של יהודים, אשר, מאיזה סיבה שונה ומשונה אינם רוצים לצעוק "עד מתי"...

עקשנות זו – אינה מובנת כלל, שכן, גם מי שמדמה לעצמו ש"טוב לו בגלות", מאמין אף הוא באמונה פשוטה שלאחרי הגאולה יהיה לו עוד יותר טוב. ואם כן, בשביל זה לבד יש לו לצעוק "עד מתי"!...

(משש"פ מצורע, שבת הגדול ר' ניסן ה'תשמ"ו – תורת מנחם ח"ג ע' 51־53)

לעשות את הצעקה האמיתית

כותב הרמב"ם (הל' גירושין פ"י הכ"א): "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה"... ובענין זה נשאלת שאלה – ע"פ נגלה – בנוגע לכללות הנישואין דהקב"ה עם כנסת ישראל בעת מתן תורה...

מכיון שמפורש בתורה(וילך לא, טו־יז):"וקם העם הזה וזנה וגו' ועזבתים גו'"... נמצא שבעת הנישואין, במתן תורה, היה בדעתו של הקב"ה לגרש, ח"ו, את כנסת ישראל – היפך דין התורה (גם בנוגע לקב"ה...) "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה"?!...

ומכיון שכן, אין להקב"ה ברירה,כביכול, שהרי אסור לו לשאת אשה ודעתו לגרשה, ולאידך, "להחליפם באומה אחרת איני יכול"!

ומכיון שכן, בהכרח לומר שמלכתחילה אין כאן ענין של גירושין כלל, ומעולם לא היה בדעתו לגרשה ח"ו... אין מציאות כזו!!... אלא למראית עין בלבד. ומכיון שכן, מי מעכב בידו?!... בנוגע לקב"ה – לא שייך דבר כזה!

ובמילא, מתחזקת עוד יותר הצעקה: "עד מתי"?!...ולכן אין עצה אחרת, אלא א"כ, "לעשות את הצעקה האמיתית"...העיקר הוא – שצריכים את משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים, ובגלוי ממש...

(משיחת ל"ג בעומר תשמ"ו – תורת מנחם ח"ג ע' 351־353)

לתבוע ביאת המשיח באופן של "חוצפה"

כמדובר כמה פעמים, כבר נפסק בתורה (סנהדרין צז,ב) ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה",וזהו לכל הדעות, ולכן צריך יהודי להראות שהוא רוצה את זה באמת...

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ולכן עליו לצפות לביאת המשיח **ולתבוע** אותו עד באופן של "חוצפה", שחוצפה כלפי שמיא מהניא [=מועילה]. (סנהדרין קה,א.)

כי למרות שלכאורה זוהי חוצפה כלפי שמיא,כביכול, אבל כן הוא פסק־דין ברור בתורה (...ענין המובן בפשטות הן לספרדים והן לאשכנזים), שזהו ענין הכרחי וביחד עם זה – זכות הכי גדולה, שיהודי צריך להתפלל וכו' אשר "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח" – יהיה במהרה בימינו ממש.

וזהו ציווי התורה שהוא גם נתינת כח, שבאם הגאולה מתעכבת לכהרף עין, או אפילו לחלק מזה, עליו **לתבוע** ובכוחו לדרוש, והקב"ה ממלא את בקשתו, שזה יהיה בעגלא דידן ממש, עד – במהרה בימינו ממש.

(משיחת ערב חג השבועות תשמ"ו – תורת מנחם ח"ג ע' 464)

לצעוק "כלו כל הקיצין" ולתבוע "עד מתי"?!

כבר בזמן הגמרא נאמר ש"כלו כל הקיצין", ואם כן הוצרך משיח צדקנו לבוא לפני זמן רב! ואעפ"כ, כל יהודי מאמין בביאת המשיח באמונה פשוטה ושלימה, ובראותו שמשיח צדקנו עדיין לא בא, מבין שבודאי יש טעם והסברה בדבר, אף שאינו מבין זאת, ולא עוד, אלא שלעתיד לבוא יאמר "אודך ה' כי אנפת בי".

אמנם, כל זה אינו אלא בנוגע לעבר, אבל בנוגע לעתיד, ואפילו בנוגע להוה – הרי, לא זו בלבד **שצריך לצעוק ש"כלו כל הקיצין"**, אלא **צריך גם לדרוש ולתבוע "עד מתי"**...

מכיון שמי"ב תמוז מתחיל נשיא דורנו לומר – במזמור ק"ז – "גאולי ה' אשר **גאלם**",אזי, מוטלת עליו החובה לעורר רחמים למעלה, או לעורר רחמים למטה, שבית־דין של מטה יפסוק שצריך להיות "אשר **גאלם**" (לשון עבר), ומכיון שבית־דין של מעלה באים לשאול כיצד פסקו בבית־דין של מטה (שמו"ר פט"ו,ב), הרי בדרך ממילא יפסקו כן גם בבית־דין של מעלה, שכבר "כלו כל הקיצין" ברגע שלפני רגע זה!

ובפשטות – שבעגלא דידן, בשעתא חדא וברגעא חדא, בא משיח צדקנו, משיח כפשוטו,נשמה בגוף וגואל את כל בני ישראל...

(משיחת ט"ו תמוז תשמו – תורת מנחם ח"ד ע' 190־110)

לתבוע מהקב"ה שלא יחריש נוכח אריכות הגלות

בהתחלת השעור היומי בתהלים (פג,ב) נאמר: "אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט א־ל".

כלומר, שבני ישראל תובעים מהקב"ה שלא יחריש וישקוט לנוכח אריכות הגלות.

ובפרט שכבר פסקה התורה ש"כלו כל הקיצין". ולא עוד אלא שכל הסימנים אודות הזמן ד"עקבות משיחא" (שנתבארו בסוף מסכת סוטה) נתקיימו כבר – בקו הבלתי רצוי – באופן ד"די והותר". ומכיון שכן, הרי בודאי שכבר הגיע הזמן שהטוב הנסתר יומשך ויתגלה בטוב הנראה והנגלה.

ועל דרך זו, בכמה וכמה פסוקים בשיעור תהלים היומי, שתוכנם – צעקתם של בני ישראל על דבר אריכות הגלות המר.

והנה, מכיון שפסוקים אלו הם מתפילתו של דוד מלך ישראל, "נעים זמירות ישראל", שאמרם מלכתחילה בשם כל ישראל.

ויתירה מזה – ע"פ מה שכתוב בנוסח ה"יהי רצון" שלאחרי אמירת התהלים: "שתהא נחשבת לנו אמירת מזמורי תהלים אלו כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו".

הרי בודאי ש"תפילה עושה הכל" (ויק"ר פ"י,ה.), היינו, שהקב"ה שומע לתפילתו של דוד מלך ישראל, כולל – כפי שנאמרת ע"י כל אחד ואחת מישראל ...אנשים נשים וטף, ומקיים את בקשתם ותביעתם – לבטל את הגלות המר, ולהביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת י"ז תמוז תשמ"ו – תורת מנחם ח"ד ע' 121־123)

להאמין, לצפות, לבקש ולתבוע

ענין הגאולה הוא (לא רק תכלית השלימות דמעשינו ועבודתנו, אלא) גם חלק מהעבודה עצמה:

לכל לראש – האמונה בביאת המשיח והצפיה לבואו, אשר ענין זה הוא מעיקרי הדת, ... כולל – **הבקשה והתביעה והצעקה** כו' שיבוא משיח צדקנו

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו במעל ממש

תיכף ומיד, כפי שמבקשים בתפילת העמידה ג' פעמים בכל יום (כולל – שבתות וימים טובים): "ותחזינה עינינו בשובך לציון", ובתפילת י"ח ברכות (בימי החול) – מקדימים: "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח... כי לישועתך קוינו **כל היום**", אשר עי"ז מקרבים וממהרים את ביאת משיח צדקנו... ולכן, ביחד עם שלימות עבודתו באופן של גאולה מכל הענינים המבלבלים (כפי האפשרי בזמן הגלות), מצפה ומבקש ותובע כו' שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד.

(משש"פ ראה מבה"ח אלול תשמ"ו – תורת מנחם ח"ד ע' 290־291)

שכל בני ישראל יבקשו, ידרשו ויתבעו את הגאולה!

לאחרי כל הכוונות שבענין הגלות, "נורא עלילה על בני אדם" – הרי לכל דבר יש שיעור...ומכיון שמצב הגלות הולך ונמשך ללא כל שיעור, תובעים וצועקים בני ישראל "**עד מתי**"?!

ועל פי־זה מובן הלימוד וההוראה מדברי הרמב"ם אודות הסדר דגביית חוב – שכדי שבני ישראל יוכלו לגבות את החוב ד"מלוה ה' חונן דל", צריכים **לתבוע** מהקב"ה, ולכל לראש – התביעה על ביטול הגלות, ובלשון הכתוב: "עד מתי אלקים יחרף צר", "אשר חרפו עקבות משיחך".

וענין זה מודגש ביותר בדורנו זה – ...שתפקידו של דורנו זה, "חיילי בית דוד", לבטל את אלו "אשר חרפו עקבות משיחך". וענין זה נעשה – לכל לראש – ע"י הבקשה **והתביעה**, (ובהדגשה שענין זה צריך להיות באופן של **תביעה** דוקא) שמשיח צדקנו יבוא תיכף ומיד ממש.

וכמדובר כמה פעמים בתקופה האחרונה אודות הצורך לבקש ולתבוע מהקב"ה על הגאולה – ...אשר עצם הבקשה והתביעה מזרזת את הגאולה... ומזה מובן גם שאין כל מקום לטענה ד"מנהג אבותינו בידינו", שלכן, לא רואים צורך לדרוש ולתבוע על הגאולה, מכיון שלא ראו הנהגה כזו אצל אבותיהם – שכן, במה נחשבים כל ה"סברות" וה"חשבונות" כשמדובר אודות **גאולת השכינה**?!... "**שכינתא בגלותא**"...

הדבר היחיד שמעכב עדיין את הגאולה הוא – הצורך שכל בני ישראל יבקשו וידרשו ויתבעו מהקב"ה להביא את הגאולה האמיתית והשלימה!

ופשוט, שדרישה ותביעה זו צריכה להיות **באמיתיות**, ולא באופן של

העמדת פנים ...שענין זה צריך להיות נוגע לו **באמת**, ואז גם הדרישה והתביעה היא באמיתיות.

וכאשר באים בדרישה ותביעה כזו – אין צורך ללכת לבית־דין של מעלה וכו', כי בודאי ממלא הקב"ה את תביעתם של ישראל להביא את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

(משש"פ מקץ זאת חנוכה תשמ"ז – תורת מנחם ח"ב ע' 164־166)

הקב"ה מתאוה לתפילתן של ישראל על הגאולה

...**פשוט**, אשר חורבן בית שני וגלות במשך **למעלה מאלף ותשע מאות שנה**... אפשרי להיות אך ורק בשביל עילוי **שבאין ערוך לגמרי**!

ואם בזמן הגמרא – כבר "כלו כל הקיצין", ומאז "עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו"... על אחת כמה וכמה לאחרי החושך כפול ומכופל ד"עקבות משיחא".

ולכאורה צריך להיות שהסיבה להמשך אריכות הגלות היא – כדי שיתוסף עוד יותר ביציאה ב"רכוש גדול"...אמנם, בימינו אלה לא שייך עוד סיבה זו – שהרי ישנו כבר גם ה"**רכוש גדול**", ריבוי הכי מופלג דתורה ומצוות שקיימו בני ישראל במשך כל הדורות.

ובפרט לאחרי גילוי פנימיות התורה ובאופן דהפצה... ואולי הסיבה להמשך הגלות עוד רגע אחד, היא – מפני ש"הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים" ("ועמך כולם צדיקים"), שיתפללו ויבקשו וידרשו ויתבעו מהקב"ה על אריכות הגלות, "**עד מתי**"... וידרשו ויתבעו שתבוא הגאולה תיכף ומיד, "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח... כי לישועתך קוינו **כל היום**", ובשבתות וימים טובים – "ותחזינה **עינינו** בשובך לציון ברחמים", וכיוצא בזה, ואז, **מיד הוא בא**!!

(משיחת ש"פ ויגש תשמ"ז – תורת מנחם ח"ב ע' 204 – 250)

לצעוק: "עד מתי קץ הפלאות"?!

לאחרי שהגלות נמשכה ונתארכה כל כך, למעלה **מאלף ותשע מאות שנה**... הרי, אין מקום עוד להסברה על דבר ההבטחה ש"ואחרי כן יצאו

ברכוש גדול", מכיון שישנו כבר גם ה"רכוש גדול".

ומכיון שכן, צועקים בני ישראל: "**עד מתי** קץ הפלאות", "**עד מתי** יחרף צר"?!...

בזמן הגמרא נאמר כבר ש"**כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה**"... ומאז עברו כמה וכמה דורות שבהם הוסיפו ריבוי מופלג של עניני תורה ומצוות,עד לדורנו זה... ולאחרי כל זה עדיין **לא בא**... מדובר אודות צער של גלות **למעלה מאלף ותשע מאות שנה**, שבו מתייסר בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר, מאחריו ולפניו נצבים ועומדים כל בני ובנות ישראל שבדור זה, כולל גם כל בני ישראל בדורות שלפני לזה, ונוסף לזה... "**שכינתא בגלותא**".

ומכיון שכן, גדולה ביותר צעקתו של כל אחד ואחד מישראל: "**עד מתי**"?!

וכמדובר בהתוועדות שלפני זה, על דבר הצורך לבקש,לדרוש ולתבוע מהקב"ה על דבר הגאולה – על־פי המבואר במדרשי חז"ל,ומובא גם להלכה.

ולכן, מתפללים בכל יום ויום ג' פעמים "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח... כי לישועתך קוינו **כל היום**", היינו, לא רק "אחכה לו **בכל** יום שיבוא", כמו שנאמר בנוסח של "אני מאמין", אלא יתירה מזה – "בכל יום" גופא "קוינו **כל היום**".

וכן ביום השבת מתפללים "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". והכוונה בזה, כפירוש המלות בפשטות (ולא רק כפי שיכולים לפרש **מלאכים**...), שנזכה לראות בעינינו, בעיני הבשר שלנו, בשיבת הקב"ה לציון, ירושלים עיר הקודש, ובאופן של רחמים, כדברי הזוהר :

"יפקון בי' מן גלותא ברחמי" [="יצאו בו מן הגלות ברחמים"].

ובודאי שומע הקב"ה וממלא את תפילתם ובקשתם ותביעתם של ישראל – להביא את הגאולה תיכף ומיד, "מיד הן נגאלין", בחסד וברחמים, ומתוך שמחה וטובה לבב.

(משש"פ " ויחי " תשמ"ז – תורת מנחם ח"ב ע' 266 – 268)

צריכים לבקש וצעוק על אריכות הגלות "עד מתי"?!

...שבני ישראל צריכים **לבקש** מאבינו שבשמים "כל צרכיהם". ועל אחת

כמה וכמה בנוגע לצורך הכי עיקרי – היציאה מהגלות, הרי, **בודאי ובודאי** שבני ישראל צריכים **לבקש** מהקב"ה **ולצעוק** על אריכות הגלות "**עד מתי**"... מדובר אודות מצב של גלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם", אשר עובדה זו כשלעצמה מדגישה כבר את גודל הצער והרחמנות כו',ועל אחת כמה וכמה מצד **קושי** הגלות,...ומכיון שכן, בודאי צריכים בני ישראל לבקש ולצעוק על אריכות הגלות,ואז הקב"ה ממלא את בקשתם...

(משש"פ בשלח, תשמ"ז, תור"מ ח"ב ע' 458)

ללמוד מיעקב אבינו להתפלל ולבקש מהקב"ה

לאחרי ש"יעקב אבינו צפה ברוח הקודש" שיצאו ממצרים ויעשו משכן כו' – כיצד יתכן שלאחרי זה יהיה ענין של חורבן וגלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם"?!

והמענה לזה – על פי דבריו של **יעקב אבינו**, אשר גם בידעו אודות כל ההבטחות שהבטיח לו הקב"ה, "ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'", הוצרך **להתפלל ולבקש** מהקב"ה כו', באמרו "שמא משהבטחתני נתלכלכתי בחטא".

...ובנוגע לענייננו: הקב"ה הבטיח לגאול את ישראל, והתורה מעידה שכבר "כלו כל הקצין", עוד בזמן הגמרא...וגם ענין התשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה") ישנו כבר -...ועל אחת כמה וכמה בנוגע לתשובה של יום הכיפורים... הרי בודאי ובודאי שתיכף ומיד לאחרי התשובה של יום הכיפורים צריכה לבוא הגאולה.

ומכיון שלאחרי כל זה עדיין לא בא – מתעוררת השאלה והדרישה והצעקה האמיתית של בני ישראל – "**עד מתי**"?!...

(משש"פ תרומה תשמ"ז, תורת מנחם ח"ב ע' 549־550)

"גם צפור מצאה בית ודרור קן לה"

רחמיו של הקב"ה על בריותיו – "ורחמיו על כל מעשיו" – הם במדה כזו ש"גם צפור מצאה בית", כלומר שאפילו בנוגע לצפור – בריה קטנה שבעולם – משגיח הקב"ה, עצמות ומהות, בהשגחתו הפרטית שתמצא בית.

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

...״ודרור קן לה״ – גם צפור דרור, שדרכה לעוף תמיד ממקום למקום מבלי שתוכל להשאר במקום אחד... – יש לה על־כל־פנים ״קן״...

ולעומת זאת, בנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב״ה – אין לו לא ״בית״ ולא ״קן״, לא דירת קבע ואפילו לא דירת ארעי. אלא נע ונד ומיטלטל בגלות, בעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, עד לחושך כפול ומכופל דמצב הגלות!

ומכיון שכן, נשאלת השאלה והצעקה: ״עד מתי״?!... [מהו השיעור שבנו יחידו של מלך מלכי המלכים יתגלגל בגלות?]

(משש״פ תשא תשמ״ז, תורת מנחם ח״ב ע׳ 685 – 687)

״כלו כל הקיצין״ ועדיין לא באו?... עד מתי?!

...מכיון שלכל הדעות נמצאים אנו ב״אחרית הימים״, – לפי כל הסימנים שבסיום מסכת סוטה, ולפי כל הקיצין... (נוסף על הקיצין שנאמרו ע״י גדולי ישראל בדורות שלפנ״ז,ועד שכבר בזמן הגמרא **״כלו כל הקיצין״**), ולאחרי זה עברו כמה וכמה שנים, **ועדיין לא בא.**

כך שכל יום ויום ניתוסף עוד יותר באריכות הקץ, ולא עוד, אלא שביום זה גופא ניתוסף באריכות הקץ משעה לשעה כו׳ – הרי בודאי שכבר הגיע הזמן ל״כוס של ברכה״ ד״אחרית הימים״... ובפרט לאחרי כל ריבוי היסורים שהיו מנת חלקם של דורנו זה, יסורים גדולים ונוראים כו׳ בפועל ממש – מלבד היסורים שבעצם ענין הגלות, ״בנים שגלו מעל שולחן אביהם״, ובפרט בחושך כפול ומכופל דסוף זמן הגלות... ומכיון שכן – נשאלת השאלה: ״עד מתי״?!... עד כמה [מהו] השיעור שהקב״ה ייסר את בנו יחידו?!...

(משש״פ תשא, פר׳ פרה תשמ״ז, תורת מנחם ח״ב ע׳ 690-691)

כולם טוענים ״עד מתי״?!

...בנוגע לביטול כללות ענין הגלות (...) והבאת הגאולה – הרי זה...דבר המוכרח **מעיקר הדין**, שהרי פסק־דין מפורש בגמרא ש**״כלו כל הקיצין״!**

ובפרט שלאחרי זה עברו עוד כמה וכמה קיצין שנתפרשו ע״י גדולי ישראל האמיתיים... ומאז, עברו עשיריות שנים ועדיין לא בא!!

ומכיון שכן, מתחזקת ביותר וביותר שאלתו וטענתו של כל אחד ואחד מישראל: **״עד מתי״?!**

ובעצם אין צורך בשאלתו וטענתו של כל אחד ואחד מישראל – מכיון ש**גדולי ישראל** טוענים זאת! **הרביים הנשיאים** טוענים ״עד מתי״?! ולא רק בתור שאלה וטענה, אלא אדרבא – בתור עובדה קיימת ופסק־דין ברור, מכיון **שמראים על הלוח** שכבר ״כלו כל הקיצין״!

ולא עוד, אלא שענין זה נקבע בתורתם, חלק בתורה, ובמילא טוענת **התורה ״עד מתי״?!**

...בודאי יודעים כולם ש״הצור תמים פעלו...צדיק וישר הוא״, עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב וכו׳ וכו׳, עד ״לך דומיה תהלה״. אבל, ביחד עם זה, לא זו בלבד שלא מלמדים זכות על אריכות הגלות, אלא אדרבא – טוענים ותובעים בכל התוקף **עד מתי״...״כלו כל הקיצין״...**

(משש״פ ויקרא ה׳ ניסן ה׳תשמ״ז, תורת מנחם ח״ב ע׳ 764 – 765)

השאלה הידועה ״עד מתי״?!

על הפסוק ״אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב...״ – מפרש רש״י: ״רואה אני שבחו של יעקב וגדולתו, אך לא עתה הוא־ אלא לאחר זמן״...וממשיך בפסוק שלאחרי זה – ״וירד מיעקב״, ״ועוד יהיה מושל אחר מיעקב ... ועל מלך המשיח אומר כן...״.

וכאן שואל הבן חמש למקרא קושיא עצומה: הטעם שבלעם הקדים לומר ״אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב״, הוא – כדי שלא ישאלו בדור שלאחרי זה ־היתכן שעדיין לא עמד דוד המלך?!...ואם ביחס לזמנו של דוד המלך צריך להבהיר ש״לא עתה הוא אלא לאחר זמן״ – בנוגע לזמנו של מלך המשיח על אחת כמה וכמה, שהרי קיום הנבואה אודות דוד המלך היתה במשך פחות מחמש מאות שנה...ואילו הנבואה אודות מלך המשיח – לא נתקיימה עדיין עד היום הזה....היתכן שלאחרי כל ריבוי השנים (מהזמן שבו נאמרה נבואת בלעם עד לזמנו של רש״י, ועל אחת כמה וכמה עד לימינו אלה[<u>למעלה מ־3200 שנה</u>]) עדיין לא נתקיימה הנבואה אודות מלך

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

המשיח?!..היתכן שעונש הגלות נמשך זמן רב כל כך?!.. על מה ממתין הקב"ה?! ...לא יתכן שבמשך זמן רב כל כך עדיין לא תוקנו כל הענינים...? לא יתכן ש"האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף" - אפילו כשמדובר אודות עדה של עשרה מישראל, ועל אחת כמה וכמה ריבוי מופלג של בני ישראל שבכל הדורות,וכמו כן מפורש בכתוב "ובנים לא יומתו על אבות", ובמילא, לא יתכן שבגלל חטאיהם של אנשי בית שני, יענשו כל בני ישראל שבכל הדורות שלאחרי זה בעונש של גלות?!

וכאמור, רש"י לא מתרץ קושיא זו לבן חמש למקרא.

(משש"פ בלק ר"ד תמוז התשמ"ז, שם ח"ד ע' 31-33)

לאחרי כל הביאורים וההסברים לגלות - "עד מתי?!"

...ועל דרך זה בנוגע לכללות ענין הגלות,שההסברה היחידה שעל ידה מנחמים את ישראל על אריכות הגלות, היא - ירידה צורך עליה, ובמילא, ככל שתגדל הירידה הרי זו הוכחה על גודל העילוי של הגאולה העתידה לבוא.

אבל אף-על-פי-כן, לאחרי כל הביאורים וההסברים כו' - נעשה ה"גוואלד געשריי" ["צעקת ה'גוואלד'"] :"**עד מתי**"?! ...

כבר "כלו כל הקיצין" לאחרי ש"כלו כל הקיצין" (שנאמר בזמן הגמרא (סנהדרין צז,ב)),וכבר עברו עשיריות שנים **שמרעישים ביותר** אודות ביאת משיח צדקנו, וכבר צעקו "עד מתי", "האנשים,הנשים והטף", וכן כל יחיד בפני עצמו, ואעפ"כ, משיח צדקנו עדיין לא בא - גם לא בסיומה של השנה שחלפה,שנת השמיטה, "שבת לה'", ב"מוצאי שביעית".

זאת ועוד:

אפילו בהיותם בגלות מצרים - טענו בני ישראל (על דבר ההבטחה של "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (לך לך טו,יד)) "ולואי שנצא בעצמנו ...הוציאוני היום ואיני מבקש כלום", היינו, שמוותרים הם על ה"רכוש גדול" ובלבד שיצאו מהגלות תיכף ומיד.

ועל אחת כמה וכמה לאחרי מעשינו ועבודתינו של כל בני ישראל במשך כל שנות הגלות - שישנו כבר ה"רכוש גדול" בריבוי מופלג ועצום כו' - בודאי ובודאי שצריכים לצאת כבר מהגלות תיכף ומיד...- שתיכף ומיד,

"כהרף עין", ואפילו פחות מהשיעור של "הרף עין", נמצא את עצמנו (...שאנו כבר נמצאים) בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, בהר הקודש ובבית המקדש..

(משיחת ליל ב' דחג הסוכות ה'תשמ"ח - תורת מנחם ח"א ע' 202-203)

שלא ישאר אפילו יהודי אחד שלא יצעק "עד מתי"?!

הצורך בביאת המשיח אינו ענין שנתחדש לאחרונה ...שהרי, בכל הדורות מתפללים ומבקשים בני ישראל על ביאת המשיח,ועד כדי כך, שאפילו משה רבינו ביקש על זה - "שלח נא ביד תשלח"... כלומר,משה רבינו ביקש שהגאולה ממצרים תהיה ע"י "גואלם לעתיד", משיח צדקנו. ועל אחת כמה וכמה בספר התהלים של דוד המלך - ריבוי תפילות ובקשות על הגאולה.

והגע עצמך: אם בזמנו של משה רבנו היה צורך בביאת המשיח, גם כאשר בני ישראל היו במדבר, כשהקב"ה נתן להם כל צרכיהם מן המוכן (ואם היו רוצים, היו יכולים להיות מנותקים לגמרי מאומות העולם) - בזמן הגלות, כשישנם "מלכויות שאינן מניחות להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן", "החושך יכסה ארץ וערפל לאומים". ובפרט חושך כפול ומכופל דעקבות משיחא, לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין" - **בודאי ובודאי** מורגש הצורך וההכרח הכי גדול דביאת המשיח תיכף ומיד!

ומכיון שכן, צריכים לראות שכל ישראל יצעקו "עד מתי", עד שלא ישאר אפילו יהודי אחד שלא יצעק "עד מתי". ואז, בודאי ממלא הקב"ה את תפילתם ובקשתם של ישראל, "הן א-ל כביר ולא ימאס", ובאופן ש"מיד הן נגאלין".

(ש"פ וארא טו מרחשון ה'תשמח-תורת מנחם ח"א ע' 461)

הצורך להכריז "עד מתי" ולפעול ביאת המשיח

צריכה להיות הוספה עיקרית בענין החיים (גם) ע"י פעולת העם שמכריזים "**יחי המלך**", שתוכנה של הכרזה זו - שכבר הגיע הזמן דהקיצו ורננו שוכני עפר - כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו עד דהקיצו ורננו **דוד מלכא משיחא!**

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

וזהו גם מה שמרעישים בעקבתא דמשיחא על דבר הצורך להכריז "**עד מתי**", שעי"ז **מקרבים ומזרזים את הגאולה** – דיש לומר, שנוסף על הדגשת הצפיה, הבקשה והדרישה על הגאולה (שיבוא משיח צדקנו **בפועל ממש**...), יש בהכרזה זו גם התוכן דענין ההכתרה – "**יחי המלך**", שעי"ז פועלים את ביאת דוד מלכא משיחא.

ויש להוסיף, שאצל מלך המשיח מודגשת יותר שייכותו לכל אחד ואחד מישראל (...) – שלכן, בכחו וביכלתו של כל אחד ואחד מישראל לפעול הענין ד"יחי המלך":

...והמעשה הוא העיקר:

יש לסיים ולהשלים את "מעשינו ועבודתינו" – כולל גם הבקשה והדרישה "עד מתי", וההכרזה "יחי המלך" דוד מלכא משיחא- **בזריזות הכי גדולה, הקשורה עם שמחה וחיות.**

– שעי"ז פועלים כביכול ה"אחישנה" דהזריזות אצל הקב"ה – לגאול את בני ישראל בזריזות הכי גדולה, תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן המקום **כהרף עין**".

(משיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח, תורת מנחם ח"ב ע' 496־502 מוגה)

בסוף הגלות נוגע ביותר שיצעקו "עד מתי"?!

...וביותר יפלא – שדוקא בזמן האחרון, שהולכים ומרעישים אודות הצורך לצעוק "עד מתי", לבקש ולדרוש על הגאולה – באים כאלו ששופכים מים קרים על נפש שמעוררת ומרעישה להשתדל להביא את משיח צדקנו בהקדם הכי אפשרי (וכל המקדים הרי זה משובח), וכתוצאה מזה נעשה אצל כמה וכמה חלישות (לא רק בצעקה ודרישה "עד מתי", אלא גם) בעצם האמונה בביאת משיח צדקנו.

ההסבר היחידי למצב זה – שהיא הנותנת: מכיון שבזמן האחרון דוקא, בסיום הגלות, נוגע ביותר שיצעקו "עד מתי", שיבקשו וידרשו על הגאולה, לכן, יש על זה התנגדות יתירה מצד הלעומת זה.

לפעול שיתגלה הרצון האמיתי

... כפי שכל אחד ואחד מישראל אומר (או חושב) "אני מאמין ... בביאת

המשיח ... אחכה לו בכל יום **שיבוא**", ואומר בתפילת העמידה "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח", "ותחזינה **עינינו** בשובך לציון".

אלא מאי – רצון אמיתי זה הוא בהעלם, וצריכים לפעול **שיתגלה** רצונו האמיתי, כולל גם שעי"ז ש"מרעישים" אודות הצעקה "עד מתי", והצורך לבקש ולדרוש על הגאולה.

... גם אלו שטענו עד עתה שטוב להם בגלות ... – צריכים לדעת ש"אף פעם לא אבוד"... ובמילא, יכולים וצריכים לתקן ולהשלים הענין,עי"ז שמכאן ואילך יתחילו גם הם לצעוק "עד מתי", לבקש ולדרוש על הגאולה...

ויש להוסיף בזה – שהצעקה "עד מתי", הבקשה והדרישה על הגאולה, צריכה להיות מתוך **שמחה** (...) – שמחה מצד הבטחון שבודאי ימלא הקב"ה את הבקשה והדרישה על הגאולה, תיכף ומיד ממש.

(משיחות לילות חג הפסח ה'תשמ"ח – תורת מנחם ח"ג ע' 100־103)

לצעוק ללא הרף "עד מתי"?!

...ישנם כאלה שרוצים להיות במצב של מנוחה ורוגע, ולכן, מנחמים את עצמם שיש עילוי בעבודה בזמן הגלות וכו' – מי אומר שבזמן הגלות צריכים להיות במצב של מנוחה ורוגע – אדרבה, מפורש בקרא (תבוא כח,מה) ש"בגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך", כלומר, יהודי לא יכול להיות רגוע ולישב במנוחה בגלות, אלא צריך לצעוק ללא הרף "**עד מתי**"!

ועל אחת כמה וכמה בדורנו זה, לאחרי שסיימו כבר כל עניני העבודה, ולא נותר מה לעשות, כי אם "עמדו הכן כולכם", להמתין לביאת המשיח – שכבר היה צריך לבוא היום בבקר, אתמול וכו'... וכשיבוא (כפי שאמרנו בתפילות היום "ותחזינה עינינו כו") – **נשאל אצלו** את השאלה והקושיא – מדוע התעכב עד עתה?! ובפרט שמשיח עצמו ממתין בקוצר רוח – עוד יותר מבני ישראל – מתי יבוא כבר לגאול את בני ישראל, ומכיון שכן, גדולה יותר השאלה והקושיא: מדוע התעכב עד עתה?!...

(משיחת ש"פ דברים, תשעה באב (נדחה) ה'תשמ"ח,
תורת מנחם התוועדויות ח"ד ע' 131־132)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

לדרוש ולתבוע את הגאולה בתורת צדקה

גם כאשר נמצאים – בחסדי ה' – במלכות של חסד, והקב"ה נותן ברכתו בבני חיי ומזוני רויחי, ועד שנעשה ...ועשיר שבעשירים – הרי זה שלא בערך לגבי מה שמגיע לכל אחד ואחת מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים, כפסק־דין המשנה (ב"מ, רפ"ז) בנוגע לבעל־הבית (בשר ודם) ששוכר פועלים, "אפילו אתה נותן להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב", ומזה מובן – במכל־שכן וקל־וחומר – מה צריך **הקב"ה** ליתן לכל אחד ואחת מישראל!

ולא עוד, אלא, שנמצאים כיום בחשכת הגלות, חושך כפול ומכופל דעקבות משיחא, כלומר, לא זו בלבד שאין זה מצב של גאולה, ואפילו לא אתחלתא דאתחלתא דגאולה, אלא אדרבה – חושך כפול ומכופל!

ומכיון שכן, צריכים לדרוש ולתבוע ולצעוק "עד מתי"?!... שהרי כבר "כלו כל הקיצין", ואעפ"כ, "עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו", ובמילא, בהכרח שיבוא משיח צדקנו תיכף ומיד, בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

ופשוט שלא מספיק ענין של גאולה מצד הכוונה והמחשבה,...אלא, צריכה להיות גאולה כפשוטה בפועל ממש!

ולהעיר, שבענין זה גופא מודגש הצורך בעבודת האדם – **שידרוש ויתבע** את הגאולה האמיתית והשלימה, אם כי, הדרישה והתביעה אינה "בזרוע" (אף שמעיקר הדין היה יכול לדרוש ולתבוע "בזרוע"), אלא בתורת צדקה,כי, היסוד הוא ענין הקבלת עול (...), ורצונו של הקב"ה שיבקשו בתורת צדקה.

(משיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשמ"ח – תורת מנחם ח"ד ע' 221־222)

העיקר שהגאולה תבוא תיכף ומיד

...ו"גדולה צדקה שמקרבת (ומזרזת) את הגאולה" וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, באופן ד"קרוב אליך הדבר מאוד",ואע"פ שעם ישראל עבר "דרך ארוכה" ביותר במשך כל זמן הגלות, שאין כמוה ובערכה כלל, ולא מתחילים אפילו להבין מה זה (...) ובפרט

שמדובר בבנו יחידו של הקב"ה, דהיינו כל אחד ואחת מבני אברהם יצחק ויעקב, ובנות שרה רבקה רחל ולאה – ועם כל זה עברו דרך ארוכה כזו.

הרי היהודים צועקים . . "עד מתי"... ואף שע"י הגלות זוכים ל"רכוש גדול", הרי, ...היהודים אומרים שהם מוותרים על כל הענינים והעיקר שהגאולה תבוא תיכף ומיד.

(משיחת ליל כ"ו אלול – ה' דסל"חות ה'תשמ"ח תורת מנחם ח"ד ע' 357־358)

היתכן שמשיח צדקנו עדיין לא בא?!

כל אחד ואחד מישראל מאמין בביאת המשיח, ולא רק מאמין, אלא גם מצפה לביאתו "אחכה לו בכל יום שיבוא". היינו, שבכל יום ויום מחכה וממתין כל יהודי לביאת המשיח, שיבוא "עם ענני שמיא", **תיכף ומיד ממש**.

ואם הדברים אמורים בכל הדורות, הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא בדורנו זה, דור האחרון ממש... – שניתוסף עוד יותר בצפיה לגאולה.

ובפרט כשבני ישראל מתאחדים יחדיו בתפילה ובקשה על הגאולה – הרי בודאי ש"הן א־ל כביר ולא ימאס",שהקב"ה מקבל ומקיים תפלת הציבור בכל ענין וענין, ועל אחת כמה וכמה בענין שנוגע לגאולה האמיתית והשלימה של כל בני ישראל,ובפרט שהגאולה היא עיקר גדול בתורה, "תורת־אמת, שהיא (התורה) בעלת הבית על מציאות העולם כולו, ועל אחת כמה וכמה מציאות העולם כפי שקשורה עם בני ישראל, ואצל בני ישראל גופא – גאולתן של ישראל.

וכיון שכן, הרי זה **פלא הכי גדול** – היתכן, שלאחרי כל התפלות והבקשות של בני ישראל על הגאולה במשך כל הדורות, עד לדור האחרון, ושנה האחרונה, ובשנה האחרונה עצמה ריבוי פעמים מהתחלת השנה – **משיח צדקנו עדיין לא בא?!**

הקב"ה הוא "כל יכול", ועל אחת כמה וכמה בנוגע לענין שיהודים מצפים ומבקשים בכל הדורות, ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין", וכבר עשו תשובה, ועד שכבר "צחצחו הכפתורים", **ואעפ"כ,משיח צדקנו עדיין לא בא?!...**

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ובכל אופן, בודאי שהקב"ה צריך כבר להביא את הגאולה האמיתית והשלימה, וכאמור, שההוספה בצדקה תקרב ותמהר את הגאולה בפועל ממש תיכף ומיד.

(י"א שבט – בעת ה"יחידות" תשמ"ט, תורת מנחם ח"ב ע' 245־246)

"נער ישראל" צועק:

רוצים גאולה! "עד מתי קץ הפלאות"?!

...טוען כל יהודי, "נער ישראל ואוהבהו" (הושע יא,א)...דרשות הינן "יפה נדרשות"... אבל הוא מחכה לו בכל יום שיבוא! גאולה כפשוטה. ה"נער ישראל" צועק: אנו רוצים את הגאולה **בפשטות**, בעולם העשיה!

לומדים בתורה אודות ענין הגאולה (ובפרט ברמב"ם סוף הל' מלכים), וכל העוסק בתורת כו' כאילו כו' –

צועק ה"נער ישראל": "עד מתי קץ הפלאות" (דניאל יב,ו) – אחכה בכל יום להגאולה כפשוטה, בפשטות ממש, באופן גלוי, מראה באצבעו ואומר זה – הנה הגאולה בפועל!

וכאשר ה"נער ישראל" מכריז "עד מתי" מתוך צעקה אמיתית – הרי בטבע האב ועל אחת כמה וכמה אבינו שבשמים – שמקיים את בקשתו.

(משיחת ש"פ קורח, ה' תמוז ה'תשמ"ט־ תורת מנחם ח"ג ע' 415־416)

אריכות הגלות מוסיפה בצעקת ה"עד מתי"?!

במשך כל שנות הגלות האמינו ומאמינים כל בני ישראל באמונה שלימה בביאת המשיח, ומצפים לביאתו, "אחכה לו בכל יום שיבוא".

וככל שמתארך גלות זה האחרון (גלות אדום) שנתארך ביותר וביותר – הרי, אע"פ שלא מבינים כלל וכלל את הסיבה לאריכות הגלות עד היום הזה, לאחרי שכבר נתקיימו כל הסימנים דעקבות משיחא (בסיום מסכת סוטה וכיו"ב), וכבר בזמן הגמרא "כלו כל הקיצין", וכן הקיצים שנאמרו ע"י גדולי ישראל בדורות שלאחרי זה – לא נגרע ח"ו בשלימות ותוקף האמונה

של בני ישראל בביאת המשיח, ואדרבה – אריכות הגלות מוסיפה בהצעקה "עד מתי", ובהתביעה כביכול להקב"ה, "והצל לא הצלת את עמך", והבקשה והדרישה לגאול את בני ישראל תיכף ומיד ממש.

ועל אחת כמה וכמה בבוא זמן מיוחד ומסוגל ביותר וביותר לגאולה – ... – צריך כל אחד ואחד מישראל לעשות כל התלוי בו לנצל זמן סגולה זה להביא את הגאולה האמיתית והשלימה **כפשוטה ממש**, ע"י חיזוק האמונה בביאת המשיח, הצפיה והבקשה ודרישה לביאתו, ועוד ועיקר ע"י ההוספה בעניני תורה ומצוות, ובפרט בהפצת המעיינות חוצה, האנשים והנשים והטף, כל אחד ואחת לפי ענינו.

(משיחת ש"פ וארא, ר"ח שבט ה'תש"ן – תורת מנחם ח"ב ע' 184־185)

לימוד זכות לקירוב וזירוז הגאולה

ולכל לראש – הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין" עוד בזמן הגמרא, ועל אחת כמה וכמה לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה **ועדיין לא בא** ... ובנוגע לתשובה ("אין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעל־ידי־זה נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא" מרשע גמור צדיק גמור, כפסק־דין הגמרא שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור) אפילו [הוא] רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא **תיכף ומיד ממש**, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, הרי זה גם **פסק־דין של כמה וכמה רבנים ומורי־הוראה בישראל**, וכיון שהתורה "לא בשמים היא", הרי, פס"ד זה בבית־דין של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את בית־דין של מעלה, **וכן יקום!**

(משיחת ש"פ ויחי ועשרה בטבת יהפך לשמחה, ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ב ע' 117־119)

בקשות הגאולה שבתפילה

תפילת העמידה (עיקר התפילה) היא באופן של **סמיכת** גאולה לתפילה

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(...) והתחלתה **במעלתם של ישראל** – ... ולאחרי הקדמה זו מתחילים התפילה ב"אלקינו ואלקי **אבותינו** אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב", ה"אבות" **דכל אחד ואחת מישראל**, ולכן, ו"**מביא גואל** לבני בניהם". וגם בהמשך התפילה מבקשים כמה פעמים על הגאולה – "ברוך אתה ה' גואל ישראל", "ברוך אתה ה' בונה ירושלים", "ברוך אתה ה' מצמיח קרן ישועה", "ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון".

ולאחרי התפילה אומרים בנפילת אפיים "לדוד אליך ה' נפשי אשא", ומסיימים בפסוק "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו".ולאחרי זה מוסיפים הפסוק "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו", ובסדר זה דוקא, "פדה אלקים את ישראל מכל צרותיו", **ואח"כ** "והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו", כנ"ל.

ויהי־רצון – והוא העיקר – שמהדיבור, התפלה והבקשה על הגאולה, נבוא להקיום במעשה בפועל באופן של סמיכת גאולה לתפלה, סמיכות ממש ללא הפסק.

(משיחות ש"פ ויחי [עשרה בטבת יהפך לשמחה] ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ב ע' 122־126)

תביעת הגואל: "למה הרעות לעם הזה..."?!

...ובפרט שמזמן מתן־תורה ועד היום הזה (במשך ריבוי דורות) מקדשים בני ישראל שמו של הקב"ה בעולם – ... – ע"י כל פעולה ופעולה בעניני תורה ומצוותיה, החל מאמירת "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד",

– שבאמירה זו מסרו נפשם אלפים ורבבות מישראל על קידוש השם במשך כל הדורות, ובפרט בדור האחרון שנהרגו ששה מליון יהודים על קידוש השם, השם יקום דם עבדיו השפוך –

הרי בודאי ובודאי שבצירוף כל עניני התורה ומצוות דבני ישראל במשך כל הדורות, אשר, כל פעולה ופעולה קיימת ונצחית לעולם ועד, וזכותה עומדת לעד עד סוף כל הדורות [..] – **אין לשער גודל זכותם ומעלתם של כל בני ישראל!**... שהקב"ה **מתפאר ומשתבח** בישראל!

הטענה והתביעה היא (לא לבני ישראל, אלא) **להקב"ה, כביכול**, כדברי משה רבינו, אוהבן של ישראל: "למה הרעות לעם הזה ... ומאז באתי אל

פרעה לדבר בשמך, הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך" (שמות ה,כב־כג)... ווכדברי גדעון (שופטים ו,יג) :"למה מצאתנו כל זאת ואי׳ה נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו הלא ממצרים העלנו ה' וגו'",ואדרבא בגלל זה "ויפן אליו ה' ויאמר **לך בכחך זה** ("בכח זכות שלמדת על בני"[תנחומא שופטים ד.]) **והושעת את ישראל**", ועל אחת כמה וכמה לאחרי כל הגזירות והשמדות שעברו כל בני ישראל במשך כל הדורות, ובפרט בדור האחרון – בודאי ובודאי שצריכים לבקש ולצעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי"... שעי"ז ממהרים ומזרזים עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ שמות, יט טבת ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ב ע' 143־144)

צריך שיהיה כבר ה"פדיון שבויים" מהגלות

...גם כשנמצאים בחסדי ה' במלכות של חסד, הרי זה מעמד ומצב של "**שבי׳ה**" ביחס למקומו האמיתי של כל אחד ואחד מישראל, סמוך על שולחן אביו המלך, מלך מלכי המלכים הקב"ה, ולכן צריך להיות תיכף ומיד הענין ד"**פדיון שבויים**"... – שבא "אליהו הנביא זכור לטוב" ומבשר שמשיח צדקנו "הנה זה בא".

והעיקר – שנעשה כן בפועל ממש תיכף ומיד ממש, שהרי הגאולה היתה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב, שכבר אז "כלו כל הקיצין", ולכן צועקים בני ישראל "**עד מתי**"... כאמור, שהגאולה היתה צריכה להיות אתמול ושלשום, ולפני זמן רב, ובפרט שישנו גם הפסק־דין של כמה וכמה רבנים ומורי־הוראה בדורנו זה שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין" – "הרף עין" דסיום מעשינו ועבודתינו, וברגע שלאחרי זה ה"הרף עין" של הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת ש"פ תשא טז אדר ה'תנש"א – השלמות תורת מנחם ח"ב ע' 363־364)

שכל בני ישראל ירעישו ויצעקו - "עד מתי" - באמת!

ו. ע"פ האמור לעיל על דבר הדגשת ענין הגאולה (במיוחד) בזמן זה – מתעוררת תמיהה הכי גדולה: **היתכן שמבלי הבט על כל הענינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?!... דבר שאינו מובן כלל וכלל!**

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

ותמיהה נוספת – שמתאספים עשרה (וכמה וכמה עשיריות) מישראל ביחד, ובזמן זכאי בנוגע להגאולה, ואעפ"כ, אינם מרעישים לפעול ביאת המשיח תיכף ומיד...

גם כשצועקים "עד מתי" – הרי זה מפני הציווי כו', ואילו היו מתכוונים ומבקשים וצועקים **באמת**, בודאי ובודאי שמשיח כבר היה בא!!

מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ישראל ירעישו ויצעקו באמת ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה, **לא הועיל**.... הדבר היחידי שיכולני לעשות – למסור הענין אליכם: **עשו כל אשר ביכלתכם – ... – להביא בפועל את משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!**

ויה"ר שסוף־כל־סוף ימצאו עשרה מישראל ש"יתעקשו" שהם מוכרחים לפעול אצל הקב"ה, ובודאי יפעלו אצל הקב"ה – כמו שכתוב (תשא לד,ט.) "כי עם קשה עורף הוא (למעליותא, ולכן) וסלחת לעוונינו ולחטאתנו ונחלתנו" – להביא בפועל את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש*.

*[להעיר, שהפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" הוא תשובת הקב"ה לתפלת הנביא על הגאולה (רד"ק ומצו"ד עה"פ מיכה ז',בסוף)]

(משיחת כ"ח ניסן ה'תנש"א – תורת מנחם ח"ג ע' 119)

בני ישראל צועקים בזמן הגלות "למה נגרע"?!

מעמדם ומצבם של בני ישראל בזמן הגלות הוא באופן של "טמאים לנפש אדם" (בהעלותך ט,ו), דאף ש"**אתם** הדבקים בה' אלקיכם **חיים** כולכם היום" (ואתחנן ד,ד), ועד לחיים נצחיים בלי הפסק בינתיים, מכל־מקום, "כולנו **טמאי מתים**" (ל' היראים סשכ"ה ובכ"מ), מצד השייכות להדורות שלפנינו שכבר אינם בין החיים. ודוגמתו ברוחניות – שאף שכבר "כלו כל הקיצין", מ"מ נמצאים עדיין בזמן הגלות מצד הענינים הבלתי־רצויים שהיו בדורות שלפנינו, החל מהדור דחורבן בית ראשון, והדור דחורבן בית שני.

ועל זה צועקים בני ישראל: " למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה'", היתכן שנמצאים עדיין בזמן הגלות, שבית המקדש חרב, ואי־אפשר להקריב

קרבנות?!... – **היתכן שבמשך יותר מאלף ותשע מאות שנים לא יכולים כל בני ישראל להקריב קרבנות בבית המקדש?!**...

...ויש להוסיף,שעצם העובדה שבני ישראל נמצאים בגלות שאינם יכולים להקריב קרבנות... הוא ענין של **קרבן** (ועד לקרבן) שאין למעלה ממנו:

"קרבן" ... ענינו מסירת נפש (ראה רמב"ן ויקרא א,ט), ואין לך מסירת־נפש גדולה מזה שיהודי "מניח" שהקב"ה ישאיר אותו בגלות!...

יכול היה יהודי **לבלבל את כל סדר ההשתלשלות** כדי למנוע שבנו יחידו של מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו (כל אחד ואחת מישראל) יהיה בגלות!

(משיחת יום ב' פ' אמור, ט"ו אייר ה'תנש"א תורת מנחם ח"ג ע' 192 – 195)

מתפרצת הצעקה ביתר שאת וביתר עוז: "עד מתי"?!

ובפרט שנמצאים כבר ריבוי זמן של עשרות שנים לאחרי שכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – "שמזלו גובר" – פירש והסביר בארוכה וצוה לפרסם ולהפיץ שכבר מזמן "כלו כל הקיצין", וכבר מזמן נסתיימו "מעשינו ועבודתינו".

– ...וכבר מזמן מצוחצחים גם ה"כפתורים", ועל־אחת כמה וכמה הלבושים עצמם, ועל־אחת כמה וכמה הנשמות, וצריך להיות רק "עמדו הכן כולכם" – וגם ה"עמדו הכן כולכם" ישנו כבר זמן **רב** – הרי מתפרצת הצעקה ביתר שאת וביתר עוז: "עד מתי"?!...

...הנה, גם כאשר מאיזה סיבה שאינה מובנת כלל לא בא משיח צדקנו ביום השבת, ולכן יום ראשון (שבו עומדים עתה) הוא "יום **תענית**" – שמצד זה מתחזקת עוד יותר הצעקה...: "עד מתי"?!...־ הרי זה תענית **נדחה**, אשר, עוד בזמן הש"ס אמרו "הואיל ונדחה ידחה", ובגלל זה היתה קס"ד אצל רבינו הקדוש **לבטל** לגמרי את ענין התענית,

ועל־אחת כמה וכמה שלאחרי "מעשינו ועבודתינו" של מאות־מאות שנים לאחרי־זה, נעשה לא רק **דחיית וביטול** התענית, אלא גם **הפיכתו** "לששון ולשמחה ולמועדים טובים".

(משיחת יום א' פ' פנחס, ח"י תמוז, תענית י"ז תמוז נדחה ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ד ע' 46־49)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

להתפלל ולבקש מהקב"ה שוב ושוב: "עד מתי"?!

מתעוררת השאלה – מהי ההוראה הנצחית מ"ואתחנן אל ה'", תפילת משה להקב"ה להיכנס לארץ, תפילה ובקשה שלא נתקיימה אז,...?

מפני סיבות שונות הרי תפילת משה **בשעתה** לא נתקיימה בפועל בעולם־הזה הגשמי (...), אבל להיותה תפילה של משה (ועוד תקט"ו תפלות) בודאי תתקיים ...בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו...

משה התחיל תפלתו באמרו (ואתחנן ג,כד): "אתה החילות להראות את עבדך – פתח להיות עומד ומתפלל" (פרש"י שם), זאת אומרת ...הגם שידע על הגזירה, המשיך משה לעשות כל התלוי בו להתפלל, ועוד־פעם ועוד־פעם, עד – להתפלל **תקט"ו** תפילות (...) – שמא זה יפעל שהקב"ה יבטל גזירתו ויתן לו להכניס את בני ישראל לארץ ישראל... ומסתבר לומר, שמשה מסר את נפשו והמשיך לבקש ולהתפלל להיכנס לארץ ישראל...

ומכאן ישנו גם הלימוד לדורות – בנוגע לאתפשטותא דמשה בכל דור ודור (זח"ג רעג,א), עד משה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ועל־דרך־זה בנוגע לבחינת משה שישנו בכל יהודי(תניא רפמ"ב) – שמבלי הבט על התפילות ובקשות שהיו עד עתה צריכים עוד פעם ושוב להתפלל ולבקש מהקב"ה "עד מתי"...

והדבר בטוח שהתפלה ובקשה מתקיימים, ותיכף ומיד ממש – ובאופן ד"מתנת חינם" ("ואתחנן", "אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם"), שלא בערך להעבודה – באה הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, "גואל ראשון הוא גואל אחרון", וכל בני ישראל הולכים לארץ ישראל, בגאולה הנצחית, ויורד למטה בית המקדש השלישי שעומד מוכן ובנוי למעלה. (ראה רש"י ותוס' סוכה מא,ס"א)

(משיחות ש"פ דברים, שבת חזון, תשעה באב (נדחה) ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ד ע' 1936)

הדבר היחידי שעליו מחכים - "עד מתי"?!

...כמדובר כמה וכמה פעמים, שסיימו כבר כל הענינים, ובית המקדש

עומד ומוכן למעלה, ועל־דרך־זה בנוגע לכל הענינים – כבר "הכל מוכן לסעודה", ישנם כל הענינים מוכנים כבתיבה סגורה ונתנו התיבה והמפתח לכל יהודי.

הדבר היחידי שעליו מחכים הוא – שיהודי יצעק עוד צעקה, עם עוד בקשה ותביעה ועוד תזכורת: "**עד מתי**"?!...

ועי"ז הוא פועל שמשיח צדקנו נכנס עכשיו לבית הכנסת זה, ולוקח את כל היהודים כאן בתוך כלל ישראל לארצנו הקדושה, ירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש השלישי... ועוד והוא העיקר – תיכף ומיד ממש.

(ש"פ דברים, תנש"א – שם ע' 96 – 98)

עבודת בני ישראל עתה היא למהר את הגאולה

כמדובר כמה פעמים ובפרט לאחרונה, שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", וע"פ כל הסימנים הרי "הנה **זה** (משיח) בא", לכן עסוקים כל הזמן במחשבה ודיבור אודות הגאולה, ומחפשים לקשר כל הזמן במחשבה ודיבור אודות הגאולה, ומחפשים לקשר את כל הענינים דזמן זה עם הגאולה, והעבודה של בני־ישראל היא **למהר** את הגאולה.

...וכמבואר בחז"ל (סוף מסכת סוטה) הסימנים הבלתי רצויים על החושך דעקבתא דמשיחא ... ממש לפני ביאת המשיח, כי כבר "כלו כל הקיצין" ועומדים מוכנים לגאולה.

ובפרט בדורנו זה ובזמננו זה, כמדובר כמה פעמים, שכ"ק מו"ח אדמו"ר העיד והודיע, שכבר גמרו את כל הענינים, וגמרו גם ל"צחצח את הכפתורים", והדבר היחידי שנשאר הוא – התנועה האחת של הקב"ה שיוציא את בני ישראל מהגלות ולהביאם אל ארץ הקודש ... ולכן מבקשים וצועקים יהודים עוד־הפעם ועוד־הפעם – ועכשו עוד יותר בתוקף מפעם – "עד מתי"?!

זכות ואחריות גדולה ביותר לצעוק "עד מתי"

יש בכוחו של יהודי לעורר עצמו, ולעורר יהודים אחרים, ובעיקר לעורר כביכול את הקב"ה – ש"בואו ונחשוב חשבונו של עולם". לפי כל החשבונות

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

(שהקב"ה הראה בתורתו ובהניסים שהוא עושה בעולם) היה צריך הקב"ה כבר מזמן להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו (כנ"ל) ובפרט בשנה זו, שלפי כל החשבונות והסימנים היא ה"שנה שמלך המשיח נתגלה בו" (ילק"ש ישעי' רמז תצ"ט) (כמדובר כמה פעמים בחודשים האחרונים) ובפרט בבואנו מ"שלושת השבועות"שבני ישראל עסקו בלימוד הלכות בית המקדש... ובפרט שהבית כבר עומד ובנוי למעלה, וצריך רק לרדת למטה (פרש"י ותוס' סוכה מא,א).

ונמצאים כבר לאחר חמשה עשר באב ... ונמצאים כבר (קרוב לסיום) שתי שבתות אחרי ט"ו באב, שע"י שמירת שתי שבתות כהלכתן מבטיחה התורה ש"מיד נגאלים". (שבת קיח,ב)

ונוסף לזה הרי זו שבת מברכים חודש אלול ... ונוסף לזה נמצאים אנו בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים [770],וביחד עם הציבור מישראל, ומכמה וכמה ציבוריים (עשיריות) מישראל מקבל יהודי (במקום וזמן זה) את הכוחות הגדולים ביותר וגם את הזכות ואחריות הגדולה ביותר לבקש ולצעוק להקב"ה:"עד מתי"?!...

כיון שכבר סיימנו את כל הענינים ד"מעשינו ועבודתינו", ובמילא צועקים ותובעים "עד מתי" (כמדובר לעיל) - נשאלת מיד שאלה המרעישה: כיון שכבר סיימנו את הענינים - כיצד יתכן, אם־כן, שמשיח צדקנו עדיין לא בא?! ...

(משיחות ש"פ עקב, כג מנחם־אב, מבה"ח אלול, ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ד 163־171)

רצוננו לראות את מלכנו בעיני בשר

נוסף על כללות הענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא", ובפרט לאחרי ש"כלו כל הקיצין", וסיימו כל עניני העבודה (כמדובר כמה פעמים) נמצאים בשנה מיוחדת שהר"ת שלה "הי' תהי' שנת נפלאות אראנו", "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - וכבר ראו בפועל כמה וכמה "נפלאות" הן בנוגע לגאולת הפרט והן בנוגע לגאולת הכלל,...

ובשנה זו עצמה - עומדים כבר בר"ח אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר, הסך־הכל של החשבון הוא:" עד מתי"?!...

היתכן שבסיומם של י"א חודשים בשנת "נפלאות אראנו",משיח צדקנו עדיין לא בא?!

... - ... שלא מספיק **ששומעים** (ומבינים) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", אלא צריכים **לראותו** בעיני בשר, ולא רק "אראנו" בלשון עתיד, אלא "ראה", בלשון הוה, ובלשון ציווי!

(משיחות ש"פ ראה, א' דר"ח אלול ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ד ע' 185 -186)

הכח של ה"ועניתי ואמרת"

בהתחשב בכך שכל יהודי הוא "ביכורים" שאותם צריכים להביא "לפני הוי' אלקיך" בבית המקדש, וזה צריך לחדור בכל חייו, גם בעניני החול שלו - לא רק בימי השבת והימים־טובים, לא רק בחודש אלול וחודש תשרי (המרובה במועדות), אלא במשך כל השנה - מובן עד כמה צריך הוא להזהר בכל מה שהוא עושה.

אפילו כאשר מדובר אודות מחשבה, דיבור או מעשה יחידי שנראה פחות ערך בהשוואה לשאר מחשבותיו, דיבוריו או מעשיו - אבל כאשר מתבונן בזה כראוי, שגם המחשבה, דיבור או מעשה הוא חלק מ"ביכורים" שמובאים לבית המקדש, **"לפני ה' אלקיך" - והכהן אשר יהי' בימים ההם** מקפיד על כל תנועה שלו - ודאי שישתדל ויתחזק שכל דבר הכי קטן, כל פרט בהנהגתו,ייעשה במלוא תשומת הלב והזהירות.

...בכל הנ"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע להגאולה שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש ... כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב - ... - צריכה להיות בקשה מיוחדת "עד מתי"?!...שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

והיות ש"ועניתי ואמרת" בא מיהודי - שהוא "ביכורים" לה', "כולא חד" עם הקב"ה, וה"ועניתי ואמרת" נאמר "לפני ה' אלקיך" (...) - מובן שה"ועניתי ואמרת" יש בכחו להביא את הגאולה **בפועל** (כפי שה"ונצעק אל ה'" בגלות מצרים "וישמע ה' את קולנו גו' ויוציאנו ביד חזקה גו' ויביאנו גו' ויתן לנו את הארץ הזאת"), עד יתירה מזה - ש"טרם יקראו ואני אענה". היות שישנה המציאות דקורא (יהודי), והוא נמצא במצב ד"יקראו", אין הקב"ה ממתין עד שתהיה הקריאה בפועל, אלא "טרם יקראו ואני אענה".

בכחו של יהודי לבטל את הגלות

...כפי שיהודי הוא "חד" עם הקב"ה, ...אין לו את רצונו הפרטי,אלא בלשון המשנה (אבות פ"ב מ"ד) - "עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו" - רצונו של הקב"ה הוא רצונו של יהודי ורצונו של יהודי הוא רצונו של הקב"ה - יש בכחו של יהודי ל(פעול שהקב"ה י)בטל את הגלות ויביא את הגאולה תיכף ומיד ממש!

- ענין הגלות הרי אינו שייך לבני ישראל כלל וכלל, כיון שמקומו של יהודי הוא סמוך על שולחן אביו, "לפני ה' אלקיך" בבית המקדש ... - אבל הקב"ה שלח את בני ישראל לגלות ("לא ברצוננו הלכנו לגלות" כנ"ל) - אלא זה בא ע"י זה ש"נורא עלילה על בני אדם" (תהלים סו,ה, תנחומא וישב ד) רק בכדי להעלות את בני ישראל למעלה יותר. ובמילא, ע"י "ועניתּ ואמרתּ" של בני ישראל יש בכחו לבטל את ההעלם וירידה לפי שעה של הגלות, ולהכניס ולגלות בזה את האל"ף - אלופו של עולם - הגאולה האמיתית והשלימה.

ויהי רצון, שע"י ה"ועניתּ ואמרתּ" דיהודי שמבקש וצועק להקב"ה: אנא רחם והוצא כבר את בני ישראל מהגלות, והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו - ... שזה יפעל את פעולתו, ויביא את הגאולה, תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול ה'תנש"א - תורת מנחם ח"ד ע' 288-289)

בכח התורה משנים את המציאות מגלות לגאולה

יש צורך והכרח **לשנות את המציאות** ולפעול תיכף ומיד את המעמד ומצב של **הגאולה האמיתית** והשלימה... ושינוי המציאות (מגלות לגאולה) נעשה **בכח התורה** - הכרזת והודעת נשיא דורנו שע"פ פסק־דין התורה כבר "כלו כל הקיצין", ויתירה מזה, שגם הענין ד"עמדו הכן כולכם" ישנו כבר, ובשלימותו.

- לאחרי כל הענינים שפעלו במשך כל השנים עד עתה, כולל ובמיוחד לאחרי שזכו ללמוד ולהפיץ פנימיות התורה בכלל, ובפרט פנימיות התורה

דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שעל ידו נעשה לימוד פנימיות התורה באופן של **הוספה** ...ובאופן של **שמחה** ... - כך, שעתה לא זקוקים לענין של נס (נס גלוי, ואפילו לא נס נסתר), אלא גם **בדרך הטבע** באה הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש.

נצחוני בני נצחוני

אם בכל השנה כולה צריכה להיות התשוקה והצפיה לביאת המשיח באופן ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" שהפירוש בזה, שיבוא בכל יום, ובכל רגע ורגע מהיום - על אחת כמה וכמה שב"עת רצון" צריכה להיות תשוקה וצפיה לביאת המשיח תיכף ומיד, ביתר שאת וביתר עוז.

...וכאשר כל בני ישראל,אנשים נשים וטף, נמצאים במעמד ומצב של רצון ותשוקה וצפיה לביאת המשיח - ובפרט שבאיזה מעמד ומצב שיהיו מונחים ובאיזה ענין שיהיו עסוקים במעשה דיבור ומחשבה, הרי, רצונם **האמיתי והפנימי** הוא כדבעי (כפס"ד הרמב"ם [הל' גירושין ספ"ב]), כולל גם בנוגע להרצון והתשוקה והצפיה לביאת המשיח -

בודאי **שהקב"ה ממלא את רצונם של בני ישראל** - להביא את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולא עוד אלא שהקב"ה שמח למלא רצונם של בני ישראל, עד כדי כך, שכאשר שואלים "מאי עביד קוב"ה בההיא שעתא", המענה הוא: " קא חייך ואמר:נצחוני בני נצחוני" (ב"מ נט,ב). היינו, שהקב"ה שמח על כך שבני ישראל נותנים לו עצה ופסק־דין לסיים את הגלות הארוכה (לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין") ולהביא את הגאולה האמיתית והשלימה.

והעיקר - שלא ידחה הדבר לכמה זמן ח"ו, אלא יתקיים בפועל תיכף ומיד ממש... ובאופן שאין צורך ב"רמזים", כיון שמיד נפתחת הדלת ונכנס משיח צדקנו, ו"מראה באצבעו ואומר זה", "הנה בא משיח", דוד מלכא משיחא.

(ברכת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ערב יום הכיפורים ה'תשנ"ב - לאחר תפלת מנחה - תורת מנחם ח"א ע' 55-60)

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

בני ישראל זועקים אין עוד כח לסבול את הגלות

כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" יהיה לעתיד לבוא, ובינתיים נמצאים בני ישראל בגלות הכי ארוכה והכי קשה כו' – איך יוכלו להתגבר על קשיי הגלות?!...

והמענה לזה – "**ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום**" – שהקב"ה נותן **כח** (עוז) לבני ישראל שיוכלו להתגבר על קשיי הגלות, ע"י התורה ("אין עוז אלא תורה"), שענינה "שלום".

אבל, על כך טוענים וזועקים בני ישראל: "עד מתי"?! ... אין עוד כח לסבול את גודל אריכות הגלות שפועלת "חלישות" ועד ל"חולי" הן בהנשמה ("מפני חטאינו גלינו מארצנו") והן בהגוף – לא כפשוטו, ח"ו, שהרי גם בזמן הגלות נותן הקב"ה לכל אחד ואחת מישראל גוף בריא ונשמה בריאה. אבל אעפ"כ, ככל שינתן להם כח ועוז הן בגשמיות והן ברוחניות, הרי **שלא בערך כלל וכלל**, להמעמד ומצב דהגאולה.

וגדולה מזו מצינו – שגם כשישנה תכלית השלימות דמ"ט שערי בינה, נרגש **החסרון** דשער הנו"ן, "חמישים שערי בינה .. **חסר** אחד", ובגלל זה נעשה "**חולה**", כמרומז בכך ש"חולה" בגימטריא **מ"ט**, שבגלל שיש לו רק מ"ט שערי בינה, ללא שער הנו"ן, הרי הוא "חולה".

ועל זה אומרים: "**ויהיו נא אמרינו לרצון לפני אדון כל**" – שזוהי בקשה ("ויהיו נא") וגם הבטחה תקיפה שבודאי תהיה ("ויהיו", כמו יהא).

(משיחות ליל שמח"ת ה'תשנ"ב – תורת מנחם ח"א ע' 161 – 162)

שלח לנו את משיח צדקנו בפועל ממש!

מאחר שכבר סיימו את עבודת השליחות – בא כל שליח אל המשלח האמיתי, הקב"ה, ומודיע: עשיתי את שליחותי, ועכשיו הגיע הזמן שאתה, כביכול, תעשה את שליחותך (שגם הקב"ה הוא שליח ("מגיד **דבריו** ליעקב גו'"). וביחד עם עשר הספירות – הרי עצמותו ומהותו בעצמו, כביכול, הוא משיח צדקנו): "שלח נא ביד תשלח" – שלח לנו את משיח צדקנו בפועל ממש!

ואפילו אם עדיין יכול להיות ספק, שמא הקב"ה רוצה להחזיק את ישראל עוד רגע אחד בגלות, למען גודל הנחת־רוח שהעבודה בזמן הגלות מסבה לו – זועק כל יהודי: "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה חוץ מצא", כל מה שבעל־הבית, זה הקב"ה, אומר צריך לעשות, "חוץ מצא", חוץ מלהישאר עוד רגע חס־ושלום במצב של "צא", מחוץ לשולחן אביהם. מבקשים ותובעים כביכול מהקב"ה: "שלח נא ביד תשלח" – ... – והבא כבר את הגאולה האמיתית והשלימה!

(משיחת ש"פ חיי־שרה מבה"ח כסלו ה'תשנ"ב – תורת מנחם ח"א ע' 299)

התפלה, הבקשה והדרישה והצעקה "עד מתי"?!

כשם שביציאת מצרים "**מובטחות היו צדקניות שבדור** שהקב"ה עושה להן נסים והוציאו תופים ממצרים", כך **גם בגאולה מגלות זה האחרון**, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות **ובודאי מובטחות הן** שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד **שמתחילות תיכף** (ברגעי הגלות האחרונים) **בהשירה** ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: **ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה** מהקב"ה שיביא את **הגאולה תיכף ומיד ממש**, שהיא מתוך רגש של **צער ומרירות ... על אריכות הגלות**, שבאה לידי ביטוי **בהצעקה מקרב** ולב עמוק "**עד מתי, עד מתי, עד מתי**"?! ...

חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה שבאה לידי ביטוי **בהשירה**, מצד גודל הבטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא (ו' שבט) וש"פ בשלח (יג שבט) ה'תשנ"ב - תורת מנחם ח"ב ע' 187 – 192)

היתכן שבני ישראל נמצאים עדיין בגלות?!

...ע"פ האמור לעיל מתחזקת יותר הפליאה והתמיהה, ביחד עם גודל הצער וההבהלה (ועד שמצד גודל הצער אין להאריך בזה ביום השבת) – היתכן שבני ישראל נמצאים עדיין בגלות?! ... **עד מתי?!**...

עשו כל אשר ביכולתכם להביא את משיח צדקנו בפועל ממש

היתכן שלאחרי כל הסימנים על בוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, עד להמאורע דערב שבת זה שאפילו **אומות־העולם** מכריזים שהגיע הזמן ד"כתתו חרבותם לאתים" – נמצאים אנו ביום השבת־קודש זה בחוץ־לארץ, במקום להמצא, יחד עם כל בני ישראל מכל קצוי תבל, בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש ובבית המקדש, מסובים ל"שולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם", שעליו ערוכים הלויתן ושור הבר ויין המשומר!

ועוד ועיקר – שעדיין לא נתקבלה ההודעה והציווי ונתינת כח ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".... בנוגע לבנין בית המקדש השלישי!

ומזה מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהענינים שמקרבים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ משפטים, ז"ך שבט,מבה"ח אד"ר ה'תשנ"ב
- תורת מנחם ח"ב ע' 275 – 278)

לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות: "עד מתי"?!

..ועוד ועיקר, לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, "עד מתי"... ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו...".

...לאחרי כל העילויים וההפלאות שבקידוש השם ברבים, כיון שכבר יצאו ידי חובה ("די והותר") מסירת נפש על קידוש השם ע"י הגזירות ושמדות שהיו במשך הגלות המר והארוך, עד לדורנו זה – זועקים בני ישראל להקב"ה: "**עד מתי**"?!...היתכן שלאחרי אריכות הגלות המר זקוקים עדיין למסירת נפש על קידוש השם של אשה צעירה אמא לילדים קטנים?!...

גם אם רצונו של הקב"ה ב"נחת רוח" ממסירת נפש – הרי, נוסף לכך שכבר יצאו ידי חובת מסירת נפש במשך כל הדורות שלפני זה, מספיקה המסירת נפש של בני ישראל בכך **שנמצאים עוד רגע אחד בגלות!** בני ישראל נמצאים כבר בגלות **יותר מאלף ותשע מאות שנה** ומשיח צדקנו עדיין לא בא!

הגאולה בזכות נשי ישראל הצדקניות שבכל הדורות

...כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל

האופנים האפשריים (כולל ובמיוחד ע"י השמחה בחודש אדר במשך ששים יום), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר **עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע**, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש! ולא עוד אלא שניתוסף מאורע הכי חמור שיכול להיות בזמן הגלות – שאשה בישראל ואם לילדים קטנים צריכה למסור נפשה על קידוש השם!

לא נותר לנו אלא להתנחם בכך שמאורע זה הוא המאורע האחרון של מסירת נפש על קידוש השם, ועוד ועיקר, שבזכותה של האשה הצדקנית שמסרה נפשה על קדושת השם, ביחד עם זכותן של נשי ישראל הצדקניות שבכל הדורות, עד לנשי ישראל הצדקניות נשמות בגוף בריא שבדורנו זה, זוכים תיכף ומיד ממש להגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים", ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים",ועל־דרך־זה בהגאולה העתידה לבוא תיכף ומיד ממש, "בשכר נשים צדקניות שיש בדור".

(משיחות ג', עש"ק וש"ק פ' תצוה, ז' יו"ד וי"א אדר־ראשון ה'תשנ"ב,
תורת מנחם התוועדויות ח"ב ע' 113־313)

"אתה תקום תרחם ציון
כי עת לחננה כי בא מועד"! (תהלים קב,)

"שובה ה' עד מתי והנחם על עבדיך"!

"עד מתי קץ הפלאות"?!

"ה' אלקים צבא־ות
עד מתי עשנת בתפילת עמך?!

"בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך"!

קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל

(ישעי' נ"ב, ח)

בענין חשיבות
לימוד פנימיות התורה והגאולה

שלש פעמים ביקרו יחדיו הרבנים הראשיים שבארץ הקודש אצל הרבי מליובאוויטש ופעם נוספת הגיע הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו לבדו לפגישה מיוחדת עם הרבי. לפנינו לקט חלקי מרשימת דברי הרבי מליובאוויטש בעת ביקורי הרבנים הראשיים הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצ"ל והרב אברהם אלקנה שפירא זצ"ל.

אם "שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכה לימוד", על אחת כמה וכמה שיחות קודש על טהרת הקודש של שלשה מגדולי חכמי ישראל בדורנו – שבודאי צריכים לימוד. טעמו וראו.

וְקָרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ:

(בהר כה, י)

לזכות

ר' עופר בן דליה

וזוגתו **דפנה** בת לאה

והילדים:

יואל, אלינוי-רחל, שלום דובער, שיינא קלרה,

חי"ה מושקא, יוסף יצחק, שניאור זלמן,

קיילא גיטה, שרה אדל, שמעון מאיר שיחיו וכן ירבו.

שקד

ולזכות ההורים היקרים

מנחם בן גיטל **ודליה** בת שרה **שקד**

והאח היקר: **ר' אסף** וזוגתו **ענבר**

וילדיהם:

עופר שניאור ואיילה שיחיו **שקד**

לברכה והצלחה בכל מכל כל

בזכות לימוד תורת הגאולה של קדושי עליון זי"ע

וקבלת פני משיח בשמחה ובטוב לבב!

תוכן וכותרות הענינים

הביקור הראשון – כסלו ה'תשד"מ
(תורת מנחם תשמ"ה – חלק חמישי – ע' 3084 – 3110 - בלת"מ)

א. בדורות האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה! 691
ב. שהרבנים הראשיים יצאו יחדיו ב"קול קורא" לעורר לימוד פנימיות התורה 692
ג. הראי"ה קוק ז"ל אודות ההכרח והצורך ללמוד קבלה לקרוב הגאולה 692
ד. אודות לימוד הקבלה אצל הספרדים 693
ה. לימוד פנימיות התורה שייך לכל החוגים בבני ישראל 694
ו. להפיץ את הרעיון של לימוד פנימיות התורה בכל חוגי בני ישראל 694
ז. רבים מישראל בודאי ישמעו לקריאה ויתחילו ללמוד פנימיות התורה 695
ח. היחידים שהחזיקו מעמד בנסיונות המהפכה ברוסיה 695
ט. פנימיות התורה היא ה'תרופה' למחלות דעקבתא דמשיחא 696
י. בימינו בטלה ההגבלה גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה 696
יא. גוברת ההתעניינות בעולם הישיבות בכל הקשור ללימוד קבלה וחסידות 697
יב. לימוד פנימיות התורה להביא את הגאולה! 698
יג. הדפסת ספרי פנימיות התורה באופן ד"אחישנה" 698
יד. לימוד פנימיות התורה כהכנה ללימוד שלעתיד לבוא 699
טו. שהרבנים הראשיים יצאו ב"קול קורא" לעורר ללמוד פנימיות התורה 699
טז. הלוואי יסכימו הרבנים הראשיים להצעתי למעשה בפועל 700
יז. לימוד פנימיות התורה מועיל גם בקשר למצב העולם 701
יח. אין מה לפחד מלימוד הזוהר 701
יט. וב"אחישנה" גופא – יכולים לזרז שיהי' באופן "דאחישנה"! 701
כ. לצאת ב"קול-קורא" אודות לימוד הנגלה ופנימיות התורה יחדיו 703

הביקור השני – אדר שני ה'תשמ"ו
(תורת מנחם – תשמ"ו – חלק שני – ע' 830 – 862 מוגה)

א. מעלת הגאולה גם באופן של מציאה 704
ב. אולי יתקבצו כל הרבנים ויפסקו שמשיח יבוא מיד! 704
ג. לדרוש ולתבוע מהקב"ה את הגאולה 705
ד. זעקת היהודי – היכן היא השכינה? 706
ה. הרבנים צריכים לפסוק שצריך להיות "מסמך גאולה לגאולה" 706
ו. גאולת מצרים והגאולה העתידה 707
ז. ישנו רמז על חסידות חכמה בינה דעת 708
ח. מבקשים ברכתו של הרבי 708

הביקור השלישי – אייר ה'תשמ"ט
(תורת מנחם תשמ"ט – חלק שלישי – ע' 127 – 146 - מוגה)

א. ברכה על ניסי הגאולה העתידה 709
ב. נברר אצל אליהו הנביא כל הספקות 709
ג. בכל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח צדקנו 710
ד. מדוע הרמב"ם מאריך בראיות על מלך המשיח 710
ה. האמונה וההשתוקקות לביאת המשיח 711
ו. צריך פסק דין שמשיח צריך לבוא מיד! 712
ז. הצורך בקריאה והכרזה ללימוד תורת הסוד 712
ח. בכל אחד מישראל שייך גילוי שער הנו"ן 713
ט. גם שאלה זו תפתר ע"י אליהו הנביא 713
י. "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון" 714

הביקור הרביעי – חשון ה'תשנ"ב
(תורת מנחם ה'תשנ"ב – חלק ראשון – ע' 227- 245 - מוגה)

א. הרבנים צריכים לפרסם פסק-דין ש"כלו כל הקיצין" 715
ב. תתגלה רוח הקדושה - רוח אפינו משיח ה' 715
ג. הגאולה עומדת כבר על סף הפתח 716
ד. אשרי חלקם של הספרדים 716
ה. צריכים לפסוק שתבוא הגאולה ממש 717
ו. נפסוק שמשיח יבוא מיד ממש! 717
ז. שבקרוב ממש תהיה הגאולה שנזכה לביאת הגואל מיד, היום ממש! 718

הביקור הראשון
של הרבנים הראשיים אצל הרבי מליובאוויטש

[אור ליום ב' פרשת "ויצא" – ב' דר"ח כסלו ה'תשד"מ]

בדורות האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה!

[...] **ו. הרבי:** בהמשך להמדובר אודות האריז"ל - ישנו ענין מיוחד שנתחדש בזמנו של האריז"ל בנוגע ללימוד פנימיות התורה:

בדורות הראשונים היתה חכמת הקבלה "נסתרה כו' ונעלמה מכל תלמידי החכמים כי אם ליחידי סגולה, ואף גם זאת בהצנע לכת ולא ברבים", ואילו בדורו של האריז"ל נשתנה מצב זה, "כמו שכתב האריז"ל שדווקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה".(תניא אגרת-קודש כ"ו)

וכמפורש בזוהר (ח"א קיז, א) שלפני ימות המשיח יהי'ה הגילוי של פנימיות התורה בריבוי מופלג:"בשית מאה שנין לשתיתאה יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא [= בשנת שש מאות לאלף הששי, יפתחו שערי החכמה למעלה בעולמות העליונים] כו' וסימנך[וסימן לכך] (נח ז, יא) "בשנת שש מאות שנה לחיי נח גו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה גו' ", ובהמשך הענין שם (קיח, א): כד יהא קריב ליומא משיחא אפילו **רביי דעלמא** זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא כו' ". [כשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תינוקות עתידים למצוא ולדעת חכמות נסתרות] **זאת ועוד: הלימוד דפנימיות התורה מקרב את הגאולה** – כמבואר בזוהר (ח"ג קכד, ב- ברע"מ) "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו ספר הזוהר **יפקון בי'ה מן גלותא ברחמים**"[ולפי שעתידים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזוהר, ובזכות זו יצאו על ידו מן הגלות ברחמים].

וכידוע מה שכתב הרב חיים ויטאל ז"ל בהקדמתו לשער ההקדמות אודות גודל הנחיצות דלימוד פנימיות התורה, ועד שהעדר הלימוד דפנימיות התורה היא הסיבה היחידה לאריכות קץ הגלות!

ואם דברים אלו נכתבו בזמנו של הרב חיים ויטאל – הרי על אחת כמה וכמה כאשר נמצאים בימינו אלו, ארבע מאות שנה לערך לאחרי הרב חיים ויטאל, ורואים ש"עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו", הרי בודאי שהסיבה היחידה לכך היא – החסרון בלימוד פנימיות התורה.

כל הסימנים שהובאו בחז"ל אודות סוף זמן הגלות – נתקיימו כבר, ולדוגמא – הסימנים בענינים בלתי רצויים שבסוף מסכת סוטה:"חוצפא יסגא....נתקיימו כבר, ובאופן של "הידור דהידור"!...וכמו כן הסימן ד"מלכויות מתגרות אלו באלו" [שעל

זה אמרו חז"ל "אם ראית מלכויות מתגרות אלו באלו צפה לרגליו של משיח"]- כפי שרואים בתקופה הכי אחרונה: וכן בנוגע לסימנים בעניינים טובים, ולדוגמא:"אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'", "כשתתן ארץ פריה בעין יפה, אז יקרב הקץ כו' ". הסימן היחידי שעדיין לא נתקיים עדיין הוא – מאמר הזוהר הנ"ל ש"כד יהא קריב ליומא משיחא אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא" [כשיהיה קרוב לימות המשיח אפילו תינוקות עתידים למצוא ולדעת חכמות נסתרות]!

וכאמור – אם הרב חיים ויטאל כתב בנוגע לזמנו שהסיבה היחידה לאריכות הגלות העדר הלימוד דפנימיות התורה, הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא עתה – ארבע מאות שנה לאחרי זה !

שהרבנים הראשיים יצאו יחדיו ב"קול קורא" לעורר לימוד פנימיות התורה

ממשיך הרבי: ולכן, דרישת השעה היא – ששני הרבנים הראשיים יצאו יחדיו ב"קול-קורא" לעורר ולהלהיב את לבבות אחינו בני ישראל בכל מקום שהם אודות הצורך והנחיצות הכי גדולה בלימוד פנימיות התורה, ולפרסם זאת בפירסום הכי גדול. וכאשר יפרסמו "קול-קורא" כזה, בדברים נלהבים, בדרכי נועם ובדרכי שלום – בודאי יפעלו הדברים את פעולתם.

הרב שפירא: ישנם כיום יהודים שלומדים נסתר דתורה ב"נסתר" באופן שאף אחד לא ידע מזה. וכמו כן ישנם קבוצות שמתכנסות מידי שבוע (בליל שישי) כדי ללמוד פנימיות התורה, אלא שעושים זאת בצינעה ובהחבא, ומשתדלים שהדבר לא יתפרסם וכו'.

הרבי: שמח הנני לשמוע על כך, והלואי יתרבו קבוצות כאלו, אבל צריכים להשתדל לפרסם ולגלות את הדברים, כי רק עי"ז יוכלו להרבות ולהפיץ את לימוד פנימיות התורה אצל כל בני-ישראל מכל החוגים. ובפרט כאשר מדובר אודות תלמידים – שהרי התלמיד אינו יכול לדעת מה עושה רבו בחדרי חדרים, ולכן, כל זמן שהתלמיד אינו יודע שרבו לומד פנימיות התורה – לא יתחיל ללמוד פנימיות התורה בעצמו.

הראי"ה קוק ז"ל אודות ההכרח והצורך ללמוד קבלה לקרוב הגאולה

הרב שפירא: אכן, אחד מראשי ישיבת "מיר" אמר פעם שאילו "אכשור דרא" והיו שומעים לו – היה קובע קביעות בישיבות שיעור ללימוד קבלה. והסביר את דבריו

– שבדורות שלפנינו, כאשר היו ממשיכים לעסוק בלימוד התורה גם לאחרי סיום הלימוד בישיבה, היתה אפשרות להשאיר את לימוד הקבלה לשנים שלאחרי הלימוד בישיבה, אבל כיום נשתנה המצב לדאבוננו, ואם לא ילמדו קבלה בישיבות – מי יודע אם ילמדו בכלל את חלק הקבלה שבתורה.

וכמו כן ישנם גם כמה מכתבים של הרב קוק ז"ל, שבהם מזהיר בדברים קשים אודות ההכרח והצורך בלימוד הקבלה, שלולי זאת אי אפשר ללמוד תורה לאמיתתה, וכותב שעי"ז מעכבים את הגאולה כו'.

הרבי: אם דבריו היו מתקבלים – לא היה מקום לפגישה שלנו בחוץ לארץ, כי היינו כבר כולנו בארץ הקודש, ביחד עם משיח צדקנו!

אודות לימוד הקבלה אצל הספרדים

ח. **הרב אליהו:** ברצוני לבשר לכבודו אודות לימדו הקבלה אצלנו הספרדים:

יש לנו בירושלים עיה"ק כמה ישיבות שבהם לומדים נסתר דתורה בליל שישי רבנים ובחורים צעירים מתקבצים יחיד ללמוד בספרו של מורי ורבי ע"ה – "כרם שלמה" (פרוש על עץ חיים). ועוסקים בלימוד זה עד חצות הלילה, וישנם שמתחילים ללמוד בשעה שתים לאחר חצות עד נץ החמה, ישנם ישיבה של מקובלים ("בית א-ל") שבה לומדים קבלה כל ים אחר-הצהרים, ומתפללים מתוך סידור שישנם בו כוונות הרש"ש!

הרבי: ראוי ונכון לפרסם גם מחוץ לכתלי בית המדרש.

הרב אליהו: כן, ישנם מודעות על כך, וכל הרוצה יכול לבוא להשתתף בלימוד זה – לימוד של נסתר דתורה בנגלה (בגלוי), לא רק בנסתר.

הרב שפירא: לימוד הקבלה הי' נפוץ אצל הספרדים יותר מאשר אצל האשכנזים, וגדולי האשכנזים שבאו לארץ ישראל – קיבלו את לימוד הקבלה מהספרדים.

הרבי: לימוד פנימיות התורה שייך לכל בני-ישראל הן אשכנזים והן ספרדים:

בנוגע **לאשכנזים** –הרי הגר"א, מגדולי האשכנזים, כותב בפירושו למשלי שמי שלא למד חכמת הנסתר אי אפשר שידע דין לאמיתו! ובדור שלאחריו – הדפיס תלמידו המובהק, ר' חיים מוולוזי'ן, את ספרו "נפש החיים" שרובו לקוח מספרי קבלה. וכמו כן ידוע שאחדים מתלמידי הגר"א עסקו גם בלימוד הקבלה [אבל כנראה הזהירו הם את תלמידיהם שלימוד זה שייך ליחידי סגולה בלבד, ולכן, אלו ההולכים בשיטת הגר"א ממעטים בלימוד הקבלה].

[הרב שפירא הזכיר עוד כמה מגדולי האשכנזים בליטא שעסקו בלימוד פנימיות התורה – בעל ה"לשם", ועוד].

ובנוגע **לספרדים** – מי לנו גדול מהרמב"ם, שהי' ספרדי, שפסק פס"ד מפורש בהתחלת ספרו "יד החזקה", ספר של "הלכות": "יסוד היסודות ועמדו החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון כו'" – והרי ענין זה שייך רק ע"י לימוד פנימיות התורה.

ונמצא, שהרמב"ם פוסק בפירוש שלימוד פנימיות התורה הוא "**יסוד היסודות ועמוד החכמות**" – דחכמת התורה [פשיטא שאין כוונתו לחכמות סתם, כי אם ובעיקר לאמיתת ענין החכמה – חכמת התורה]!

יכולים ללמוד את כל חלקי התורה כולה, ואעפ"כ, אם לא לומדים פנימיות התורה – אזי **חסר** ח"ו "יסוד היסודות ועמוד החכמות"!

[הרב אליהו הזכיר שישנם כמה וכמה פסקי דינים ברמב"ם שהמקור להם - מדברי הזוהר, ולדוגמא – פסק-דין הרמב"ם בהלכות יבום וחליצה שלאחרי החליצה "משלכת אותו לארץ", והמקור היחידי לזה הוא – בדברי הזוהר, ואמר הרבי שישנם מקומות רבים כיו"ב].

וכאמור – ספרו של הרמב"ם הוא "הלכות הלכות" כולל – גם הענינים שכתוב בספר המדע, ובתחלתו פוסק (כאמור) ש"יסוד היסודות ועמוד החכמות **לידע** שיש שם מצוי ראשון כו'", שזהו כללות הענין דלימוד פנימיות התורה.

לימוד פנימיות התורה שייך לכל החוגים בבני ישראל

ונמצא, שהלימוד דפנימיות התורה שייך לכל החוגים דבנ"י, הן אשכנזים והן ספרדים. ובודאי תהי' התעוררות מיוחדת בדבר – כאשר שני הרבנים הראשיים, הרב האשכנזי והרב הספרדי, יפרסמו "קול קורא" לעורר אודות החובה והנחיצות ללמוד פנימיות התורה.

ועוד ענין בזה:

מדברים רבות על הצורך לבטל את המחיצות שבין ספרדים לאשכנזים וכו'. ומכיון שכל הענינים התחלתם בתורה, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא" – צריכים לכל לראש לבטל את המחיצות שבין ספרדים לאשכנזים בנוגע ללימוד התורה: כפי שאמר מר היו הספרדים רגילים יותר בלמוד הקבלה מאשר האשכנזים, ולכן, צריכים לבטל מחיצה זו, עי"ז ששני הרבנים הראשיים, הרב האשכנזי והרב הספרדי, יצאו בקריאה משותפת אודות הצורך בלימוד פנימיות התורה.

להפיץ את הרעיון של לימוד פנימיות התורה בכל חוגי בני ישראל

ט. דרושה רק זהירות שלא לעשות מזה ענין פוליטי הקשור עם מפלגה זו או אחרת, ענין השייך לחוג זה או לחוג אחר, וכיו"ב.

אין זה חידוש השייך לחוג מסויים – דרישתו ותביעתו של הרב חיים ויטאל ז"ל ללמוד פנימיות התורה מקובלת היא בכל חוגי בני ישראל: ספרדים, אשכנזים, יוצאי ליטא, יוצאי הונגרי', חסידי ליובאוויטש וכו' – הרב חיים ויטאל ז"ל הי' מקובל אצל כולם! ולכן, כאשר יצטטו ב"קול-קורא" את דבריו של הרב חיים ויטאל ז"ל אודות הצורך והנחיצות בלימוד פנימיות התורה, ויעוררו על קיום הדברים בפועל ממש – "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", הרי בודאי יתקבלו הדברים אצל כל החוגים.

[...] ומסקנת הדברים היא – שיש להשתדל ביותר להפיץ את הרעיון של לימוד פנימיות התורה בכל חוגי בני ישראל, ולכל לראש – כאמור – ע"י פירסום "קול-קורא", משני הרבנים הראשיים כנ"ל.

רבים מישראל בודאי ישמעו לקריאה ויתחילו ללמוד פנימיות התורה

י. הרב שפירא: השאלה היא – אם ישמעו לדברינו, והרי ידוע ש"כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך כו'".

הרבי: לשם מה לחשוב בכיוון בלתי-רצוי, חשבונות מצד "מרה שחורה" וכו' – הרי כל ישראל בחזקת כשרות. ומדוע לחשוש שלא ישמעו?! - בכלל צריכים לגשת לכל דבר מתוך שמחה ובטחון, ולא רק בטחון באלקי ישראל, אלא גם בטחון בעם ישראל!

אפילו אם קריאה זו תפעל על יהודי אחד בלבד – כדאי הדבר, שהרי אמרו חכמים במשנתם "כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא", ועאכו"כ שבודאי וללא כל ספק יהיו רבים מישראל שישמעו לקריאה זו.

זאת ועוד: איתא בגמרא "אם לפניך גלוי להם מי גלוי?! היינו, שאפילו כאשר גלוי וידוע לפני הקב"ה שלא יקבלו את המחאה, אין זה פוטר מחיוב המחאה – "להם מי גלוי"! וכפי שרואים במוחש, לדאבוננו, שישנם כו"כ ענינים שרבנים עוררו אודותם, ובעוונותינו הרבים לא תוקנו הדברים, ואעפ"כ, לא נמנעים הרבנים לחזור ולעורר על הדברים פעם נוספת!

... והעיקר הוא – כאמור – **שבודאי** יהיו **רבים** מישראל שישמעו לקריאה זו, ויתחילו ללמוד פנימיות התורה.

היחידים שהחזיקו מעמד בנסיונות המהפכה ברוסיה

יא. הרב שפירא: כוונתי בעיקר ל"עולם הישיבות" – עולם בפ"ע מעגל בתוך מעגל, כיצד יתקבל הדבר בעולם הישיבות, ומה תהי' תגובתם של ראשי הישיבות.

בכלל – לומדים [illegible] מסכתות – לא מספיקים לסיימם. וישנם רבנים שעושים רעש מדוע לא לומדים יותר בכמות כו'. ולכן, קשה לדעת מה תהי' תגובתם של ראשי הישיבות על קריאה זו.

הרבי: בודאי ידוע לכת"ר שלפני שני דורות היתה התנגדות גדולה ביותר ללימוד ה"מוסר" בישיבות, בטענה שלימוד המוסר שייך לנשים ועמי-הארץ, ובשביל בני-תורה הרי זה בבחינת "ביטול תורה". ואעפ"כ, בימינו אלו נתקבל הדבר בכל הישיבות. וטעם הדבר – מכיון שנוכחו לדעת עד כמה נחוץ ומוכרח הדבר, וכמו כן מובא בנוגע ללימוד פנימיות התורה.

הרב שפירא: אכן ראו בפועל בעת המהפכה ברוסיה, כאשר הי' משבר נורא בכל הישיבות, שהיחידים שהחזיקו מעמד בכל הנסיונות הם – אלו שלמדו בישיבות החסידיות שבהם למדו מוסר וחסידות, עניני אמונה ודעות המחזקים את האמונה.

פנימיות התורה היא ה'תרופה' למחלות דעקבתא דמשיחא

הרבי: בסיום מסכת סוטה אמרו חז"ל שבסוף זמן הגלות "בכל יום ויום מרובה קללתו משל חבירו". ולכאורה תמוה: לשם מה הודיעו לנו חז"ל ענין זה – ענין שיכול להביא לידי "מרה שחורה" ח"ו?! אלא ודאי כוונת חז"ל בזה היא – שכאשר רואים שישנה הוספה בצד דלעומת-זה, "בכל יום יום מרובה כו' משל חבירו", צריכים להוסיף בעניני קדושה, תורה ומצוותי, ועי"ז – הנה לא זו בלבד שמבטלים את הענינים הבלתי-רצויים, אלא פועלים זאת באופן ד"כל המחלה גו' לא אשים עליך" **מלכתחילה**.

ובענייננו: בדורות שלפנינו לא היו כל ה"מחלות" (בחולי הנפש) שנתחדשו בעקבתא דמשיחא, ולכן, היתה קיימת אפשרות לנהל אורח-חיים יהודי גם ללא לימוד פנימיות התורה, אבל לאחרי שנתחדשו מחלות נוספות שלא היו בדורות שלפנינו – **בהכרח** למצוא "תרופה חדשה". והתרופה היא – לימוד פנימיות התורה, ובפרט תורת החסידות שבה מבוארים עניני אמונה השגחה פרטית וכו' וכו', באופן של הבנה והשגה, וכפי שהזוכר לעיל שהיחידים שעמדו בניסיונות במדינה ההיא הם – אלו שלמדו בישיבות החסידיות. ו"תרופה" זו היא באופן ד"כל המחלה גו' לא אשים עליך" מלכתחילה, כנ"ל.

ומי שאומר שאינו רוצה להשתמש ב"תרופה" זו מכיון שלא השתמשו בה בדורות שלפנינו – הרי זה דומה לחולה שלא ירצה לשמוע להוראת הרופא להשתמש בתרופה שהומצאה בדור האחרון, מכיון שבדור הקודם לא ידעו אודות תרופה זו!...

בימינו בטלה ההגבלה גם בנוגע ללימוד פנימיות התורה

כיום נתבטלה גם ההגבלה שהיתה בדורות הראשונים בנוגע ללימוד הקבלה לפני גיל ארבעים שנה, וכפי שרואים במוחש בנוגע לעניני הוראה – שלמרות ההגבלה שלא

להורות עד גיל [illegible] ם "לא זכינו" לדור כזה שבחור צעיר בן ח"י שנה יאמר שיש לו שכל כמו בן ארבעים, ולכן ראוי הוא להורות!... ועפ"ז – אין כל תמיהה בכך שבטלה גם ההגבלה בנוגע לימוד פנימיות התורה.

[...] וענין זה מתאים לדברי הזהר – "אפילו **רביי דעלמא** זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא כו'", היינו, שמדובר אודות לימוד פנימיות תורה ע"י בחורים צעירים, "רביי דעלמא".

ובנוגע לזמני הלימוד – אין צורך לגרוע מזמני הלימוד דשאר עניני התורה, ישנו מספיק זמן במשך היום שבו לא עוסקים בלימוד התורה [פעם היו לומדים בישיבות 17-18 שעות ביממה, אבל כיום נשתנה המצב גם אצל ה"מתמידים"!] ואם ינצלו את הזמן הפנוי ללימוד הקבלה – הנה במשך זמן קצר יוכלו להיות "מקובלים"!...

גוברת ההתעניינות בעולם הישיבות בכל הקשור ללימוד קבלה וחסידות

יב. הרבי: בנוגע למה שהזכיר מר אודות עולם הישיבות, הנה המצב בישיבות כיום הוא – שהולכות וגוברת ההתעניינות בכל הקשור ללימוד קבלה וחסידות. תלמידי ישיבות רבים ממתינים שיתנו להם "היתר" ללמוד פנימיות התורה – הם לא מחכים על "ציווי", כי אם על "היתר" בלבד, ובינתיים – לומדים הם בצינעה, כדי שלא לחולל מהפכה נגד המשגיח והנהלת הישיבה!

ישנם כאלו שהתעניינותם היא מפני שמחפשים דרך בעבודת ה' כו', וישנם כאלו שהתעניינותם נובעת מתוך סקרנות גרידא: הם שמעו שהמשגיח מתנגד ללימוד הקבלה והחסידות, ואינם מבינים למה ומדוע! - פנימיות התורה נתגלתה ע"י **רשב"י**, שגדולתו מודגשת בנגלה דתורה – כפי שאמר עליו רבי עקיבא רבו: "דייך שאני ובוראך מכירין כחך", הם שמעו אודות גדלותו של האריז"ל, הרח"ו וכו', ויודעים שגם המשגיח "מודה" בגדלותם וכו', ולכן, אינם מבינים את יחסו של המשגיח ללימוד קבלה וחסידות. וענין זה גופא מעורר אצלם את הסקרנות לדעת מהו הלימוד דקבלה וחסידות, כדי לדעת על מה מתנהל הויכוח.

דרך אגב: עצם העובדה שבחור ישיבה רואה שקיים יחס שונה לב' חלקים בתורה – לימוד הנגלה הוא בפרהסיא, ללא כל מניעות והגבלות, ואדרבה: טופחים לו על שכמו, מעודדים אותו, נותנים פרסים וכו', ואילו כאשר רוצה ללמוד קבלה וחסידות, עליו לעשות זאת בחדרי – חדרים, בין השמשות, בשעה שאינה לא יום ולא לילה – הרי זה יכול לגרום אצלו ענין בלתי – רצוי, לבוא ולומר "שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה" ח"ו!

... ואין צורך להבהיר מה הן התוצאות העלולות לבוא כתוצאה מזה!

ולכן, כאשר יהי' "קול-קורא" בנוגע ללימוד פנימיות התורה שעליו יחתמו שני הרבנים הראשיים, הנה כאשר יבוא התלמיד ויראה למשגיח או לראש הישיבה "קול-קורא" זה, שבו מצוטטים דבריו של הרח"ו ז"ל אודות הצורך והנחיצות ללמוד פנימיות התורה – סביר להניח שישתנה יחסו של המשגיח או ראש הישיבה כלפי אותו בחור שרוצה ללמוד גם פנימיות התורה.

לימוד פנימיות התורה להביא את הגאולה!

יג. הרב אליהו: בקשר לדברי הרח"ו ז"ל שהוזכרו לעיל (ס"ו) אודות הצורך ללמוד פנימיות התורה – כותב הרב החיד"א שמי שלומד קטע מהזהר ב"חק לישראל" – מתקן הוא מה שכתב הרח"ו ז"ל אודות העונש למי שלא לומד פנימיות התורה. וזה נקרא "תיקון" כו'. ואכן ישנם הרבה יהודים שלומדים קטעים מהזהר ב"חק לישראל".

הרבי: כוונתי לא לענין של "תיקון" בלבד, כי אם בעיקר – להביא את הגאולה!.... ואם הי' מספיק בלימוד קטע מסויים ב"חק לישראל" בלבד כדי להביא את הגאולה – הי' בא משיח צדקנו כבר בזמנו של החיד"א! ומכיון שעדיין לא בא – בהכרח להוסיף בלימוד פנימיות התורה **בשופי**, וכדברי הזהר דלעיל: "יתפתחון תרעי דחכמתא לעילא כו'", עד ש"אפילו רביי דעלמא זמינין לאשכחא טמירין דחכמתא כו'".

בימינו אלו אין שום הגבלות בנוגע ללימוד פנימיות התורה. – לפני כמה דורות הי' מחסור בספרי קבלה, והיו צריכים לחפש כתבי – יד כו', ועד כדי כך – שבדורות הקודמים היו צריכים לפתוח קבר כדי להוציא משם כתבי – יד בעניני פנימיות התורה!... אבל כיום, ישנם ריבוי ספרים הנדפסים, והם בהישג ידו של כל אחד ואחד, ולא נותר אלא ללמוד בהם בפועל.

הדפסת ספרי פנימיות התורה באופן ד"אחישנה"

הרב אליהו: בנוגע להדפסת ספרים בעניני פנימיות התורה – הדפסנו את ספר "כרם שלמה", פירושו של מורי ורבי על "עץ חיים", ובנתיים יצאו לאור ששה חלקים. בלי ספר זה – אומרים כמה וכמה – אי אפשר להכנס היום לתורת הקבלה.

ספרים אלו נדפסו בכמות מצומצמת, מכיון שחשבנו שלא ירבו הקונים. ולכן, חלק מהספרים כבר אזלו מן השוק.

הרבי: כיום אפשר לחזור ולהדפיס בדפוס צילום, במשך זמן מועט, באופן ד"אחישנה".

הרב אליהו: עד שנחזור ונדפיסם – יבוא כבר משיח צדקנו!

הרבי: יהי רצון שיהיו שני הענינים במהרה – הן ביאת משיח צדקנו, והן הדפסת הספרים, ואז – תרבה הדעה והחכמה כו'...

לימוד פנימיות התורה כהכנה ללימוד שלעתיד לבוא

יד. הרבי: לימוד פנימיות התורה בזמן הזה מהווה הכנה ללימוד פנימיות התורה לעתיד לבוא, כמובן ע"פ מארז"ל "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו".

הרב שפירא: ע"פ מארז"ל ש"תורה שאדם לומד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח" – נמצא, שלעתיד לבוא יצטרכו לכתוב ספרים אלו מחדש!

הרב אליהו: מכיון שענין זה (לימוד תורתו של משיח) נפעל ונגרם ע"י הלימוד בעוה"ז, הרי מובנת גודל החשיבות שבדבר, ולכן, בודאי לא יתבטל דבר זה.

הרבי: ח"ו לומר שהתורה שאדם למד בעוה"ז תתבטל לעתיד לבוא. הפירוש ד"הבל" הוא – בערך וביחס לתורתו של משיח.

וראי' לדבר – איתא במדרש בענין "ז' הבלים שאמר קהלת", שהם "כנגד שבעה ימי בראשית", שבהם נברא העולם כולו, כולל – ארץ ישראל ובית המקדש כו'. וידוע גם גודל העילוי ד"הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שעל זה מתקיים בעולם. ומזה מובן גם בעניננו – שהענין ד"הבל היא לפני תורתו של משיח", אינו פוגע ח"ו בגודל חשיבות הדבר.

שהרבנים הראשיים יצאו ב"קול קורא" לעורר ללמוד פנימיות התורה

טו. הרב אליהו: בנוגע להצעת כת"ר אודות "קול קורא" אולי כדאי שיחתמו על זה עוד כו"כ רבנים, הן מארץ ישראל והן מחוץ לארץ.

הרבי: דבר טוב, ונכון, אבל – כמובן – לא לדחות את הדבר עד שיאספו את כל החתימות, כי חבל על הזמן שעובר בינתיים! אם ימתינו עד שיחתמו כל הרבנים, או אפילו רובם – יבוא כבר משיח צדקנו, ואז יאבדו ח"ו את הזכות הגדולה לעורר את אחינו בנ"י ע"ד לימוד פנימיות התורה.

בענין זה דרוש מישהו שיתנהג כ"נחשון בן עמינדב" ויקפוץ ויצא ב"קול קורא". ובפרט כאשר בענין זה יהיו שני "נחשונים" שני רבנים ראשיים, אשכנזי וספרדי, הרי בודאי שדעתם תתקבל אצל כלל ישראל.

טז. הרב אליהו: הסימנים שהוזכרו לעיל בקשר לביאת משיח צדקנו – אמורים הם בנוגע לגאולה באופן ד"בעתה" אבל אנו מאמינים ומקווים שהגאולה תהי' באופן ד"אחשינה" ללא צורך בסימנים מיוחדים.

הרבי: בודאי תהיה הגאולה באופן ד"אחישנה" – הנני מסכים לכך במאה אחוז!... אבל אין זה שייך לתוכן המדובר לעיל, כלומר, אין לעכב את ה"קול קורא" עד שמשיח צדקנו יבוא "עם ענני שמיא"!

הרב אליהו: ברור, בודאי צריכים אנו לעשות את כל התלוי בנו כדי להביא את הגאולה, כולל – הפעולה בענין הנ"ל, אלא שביחד עם זה צריכים אנו להאמין ולקוות שמשיח צדקנו יבוא באופן ד"אחישנה", גם ללא סימנים מיוחדים כו'.

הלוואי יסכימו הרבנים הראשיים להצעתי למעשה בפועל

הרבי: כאמור – מסכים הנני לכך במאה אחוז! הלוואי יסכימו הרבנים הראשיים להצעתי (בדבר ה"קול-קורא") כפי שהנני מסכים להצעת כת"ר שמשיח צדקנו יבוא באופן ד"אחישנה"!

הרבנים הראשיים: בודאי מסכימים אנו להצעת כת"ר בענין ה"קול קורא"!

הרבי: כוונתי לא רק להסכמה בלבד, כי אם בנוגע לפועל ממש – כשם שהנני מסכים שמשיח צדקנו יבוא באופן ד"אחישנה" **בפועל ממש!**

הרב שפירא: אני מקווה שמשיחתנו זו יצא משהו בנוגע למעשה בפועל.

הרבי: אין כוונתי ל"משהו", כי אם לענין **שלם**, ענין שיכולים לברך עליו לא רק "ברכה ראשונה" (שהיא גם על "משהו"), אלא גם "ברכה אחרונה" – על דבר שיש בו שיעור דוקא.

הרב אליהו: הט"ז פוסק שעל משקה חריף מברכים ברכה אחרונה גם בפחות מכשיעור.

הרבי: לדבר חריף יש תכונה מיוחדת – שהוא פועל ונרגש בכל המאכל, ולכן אינו בטל [ע"ד ובדוגמת דבר המעמיד, ברי', חתיכה הראוי' להתכבד וכיו"ב] ולכן, אם לימוד ה"משהו" דפנימיות התורה יהי' באופן שהדבר יהי' נרגש בכללות ההנהגה במשך כל יום – אזי אסתפק גם ב"משהו"! אבל כאמור – "משהו" זה צריך להיות חריף, ודבר המעמיד, וחתיכה הראוי' להתכבד – לא בהצנע לכת!

מובן ופשוט שאין הכוונה בכל הנ"ל לאמירת "מוסר" שהרי חסיד הנני ולא "מוסר'ניק".

[הרב שפירא: גם אנו זקוקים לשמיעת מוסר, זה מביא תועלת גדולה, קבלתי תועלת גדולה משיחתנו זו.

הרבי: ח"ו, כאשר רוצים לומר מוסר למישהו – צריכים ללכת אליו, ולא להיפך – מכבדים אותי בביקור כדי שאומר "מוסר" – ח"ו].

אלא הכוונה היא לגלות שכת"ר ידעו שיש בידם הרשות והיכולת, הציווי והנתינת כח לעורר את כל בני ישראל לענין חדש, כולל – לעסוק בלימוד פנימיות התורה.

וענין זה הוא בבחינת "מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש": הכל יודעים מה שכתוב בהקדמת הרח"ו ז"ל אודות הצורך והנחיצות דלימוד פנימיות התורה, הכל יודעים מה שכתב הגר"א בפירושו למשלי שכל רב בישראל חייב ללמוד פנימיות התורה כדי

שיהי' בטוח שיכוון לאמיתתה של תורה, ואעפ"כ עד עתה לא יצאו ב"קול קורא" לעורר אודות לימוד פנימיות התורה. ולכן, יציאתם של שני הרבנים הראשיים ב"קול-קורא" כזה, תהי' בבחינת "מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש", ענין של **חידוש**.

לימוד פנימיות התורה מועיל גם בקשר למצב העולם

[...] **יח. הרב אליהו:** עד עכשיו דובר אודות פנימיות התורה, ועכשיו רוצים אנו ברכה על נגלה דתורה – "שלא נכשל בדבר הלכה", שעל זה דרושה ברכה מיוחדת.

הרבי: הא בהא תליא, כאשר לומדים פנימיות התורה, אז בטוחים שיצליחו לכוין לאמיתתה של תורה בנגלה בתורה, הן "יורה יורה" והן "ידין ידין", כפי שהוזכר לעיל (ס"ח) מפירוש הגר"א.

יט. הרב אליהו: לימוד פנימיות התורה מועיל גם בקשר למצב העולם. עובדא הוה בעת מלחמת העולם השניה, שהתאספו כמה מקובלים בירושלים עיה"ק, ולמדו קבלה בלילה, בבכיות וכו', כדי לעשות "תיקון" נגד המלחמות, שלא יהיו צרות לעם ישראל. עבר שם האדמו"ר מגור (ה"אמרי אמת") זצ"ל, ובשמעו קול בכי, נכנס לבית הכנסת ושאל את הרבנים הנ"ל לפשר הדבר, והשיבו לו שהם עושים "תיקונים" כדי לבטל את הצרות של עם ישראל. ובצאתו משם, נענה האדמו"ר מגור ואמר: אילו היו לומדים לימוד כזה בכל העולם, לא היו צרות לעם ישראל. ואז אמנם נסעו כו"כ רבנים לערוך תפלות ולימודים אלו ברחבי הארץ.

אין מה לפחד מלימוד הזוהר

[...] **הרבי:**...דרך אגב: כללות הענין ד"שמחת תורה" (שהוזכר לעיל) – מופיע לראשונה בזהר, וא"כ, גם כאן רואים אנו ענין של נסתר (פנימיות התורה) שבא באופן של נגלה: כאו"א מישראל ידוע אודות "שמחת תורה", וזאת – למרות שהמקור לכך הוא בזהר! ולכן אין מה "לפחד" שמא יראו איש את רעהו ללמוד זהר!

הרב אליהו: גם ההקפות שעושים בארץ ישראל במוצאי החג (הקפות שניות), מקורם – מנהגו של האריז"ל.

וב"אחישנה" גופא – יכולים לזרז שיהי' באופן "דאחישנה"!

[...] **כ. הרב אליהו:** יהי רצון שבקרוב ממש יבוא המשיח, ואז ניפגש כולנו יחדיו בירושלים עיר הקודש.

הרבי: לכך הנני מצפה! כך אמרתי היום בלילה בתפלת ערבית: "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח כי לישועתך קוינו **כל היום**", "כל היום" כפשוטו – היום ממש, יום ב' דר"ח כסלו תשד"מ!

בתפלת העמידה, שאז נמצאים במעמד ומצב "כעבדא קמי מרי" [נוסף על כללות הענין ד"דע לפני מי אתה עומד"], דרושה זהירות יתירה שכל הענינים יהיו בתכלית האמת. – ח"ו לומר דבר שאינו בתכלית האמת, ומה גם שזהו הפסק בתפלה כו'. ולכן, מכיון שכאו"א מישראל אומר בתפלת העמידה "**כי לישועתך קוינו כל היום**" - הרי בודאי שהוא מתכוין לכך בתכלית האמת.

ויתירה מזו: גם לאחרי שאומרים זאת בתפלה מנחה, והנה כעבור שעות ספורות, בתפילת ערבית, אומרים עוד הפעם "כי לישועתך קוינו כל היום". ובזה גופא – "את צמח דוד עבדך **מהרה** תצמיח", באופן ד"אחישנה" ביום זה עצמו! וב"אחישנה" גופא – יכולים לזרז שיהי' באופן "דאחישנה"!

הרב אליהו: מקסימום – ח"י רגעים, או י"ג רגעים.

הרבי: אפילו רגע אחד בלבד! רגע של גלות פירושו רגע שנכפל ששים רבוא, שהרי הגלות היא עבור ששים ריבוא מישראל! ונוסף לזה – שכינתא בגלותא! ומזה מובן עד כמה גרוע וחמור ענין של גלות אפילו רגע אחד בלבד!

ומכיון שמשיח צדקנו יבוא היום ממש - "כי לישועתך קוינו כל היום" – בר"ח כסלו, אזי יוכלו להקריב את הקרבנות דר"ח, מכיון שקרבנות ציבור יכולים להקריב גם בטומאה.

ביהמ"ק כבר בנוי ועומד ומוכן למעלה, ותיכף ומיד – באופן ד"אחשינה" ירד למטה, השאלה היא רק בנוגע לכהנים מיוחסים – האם ישנם בירושלים עיה"ק כהנים מיוחסים?

הרב אליהו: כשיבוא משיח צדקנו – אז יהיו גם כהנים מיוחסים. והוסיף: כבוד הרב (שפירא) כהן הוא.

הרבי: א"כ, יש כבר למי לתת את ה"עלי'ה" הראשונה, "כהן" הוא ראשון לכל דבר שבקדושה, ... ועכשיו – לא נותר אלא להתדבר אודות שאר ה"עליות" דר"ח – שלישי ורביעי! כנראה יתנו זאת לרבנים! שהרי הרב הוא "מרא דאתרא" – רב באתרי' ושמואל באתרי'.

הרב אליהו: טוב מאד, אני חשבתי שכאשר יבוא משיח צדקנו – יזרקו אותנו!...

הרבי: אבל ביחד עם זה דרושה עניוות גדולה ביותר, ע"ד ובדוגמת ענוותנותו של משה רבינו.

לצאת ב"קול-קורא" אודות לימוד הנגלה ופנימיות התורה יחדיו

[...] **הרבי:** בכלל נהי' בישיבות סדר של "וישן מפני חדש תוציאו", היינו, שלומדים דברים חדשים, ולא לומדים את הדברים הישנים. וצריכים לתקן זאת.

הרבנים הראשיים אמרו שכיום מתחילים כבר לחזור לסדר הלימוד הישן, לימוד המהרש"א, מהר"ם שי"ף, וכיו"ב. ואמר הרבי – הלואי שיהי' כן ובאופן ד"אחישנה".

הרבי העיר אודות החסרון **בכמות** הלימוד, שאין לומדים אלא מספר מצומצם של דפים בלבד ל"זמן" או לשנה – זהו מצב מבהיל! הגמרא אומרת ש"הכל צריכין למרי חטיא", ואעפ"כ, דוקא בשנים הכי אחרונות מסתפקים בלימוד מספר מצומצם של דפים בלבד...

הרב שפירא: גם על זה דרוש "קול-קורא",...

הרבי: ...יכולים לצאת ב"קול-קורא" אודות ב' הענינים יחדיו. ומובן שענין אחד מסייע לשני – כי כל חלקי התורה שייכים זה לזה, "תורה **אחת**", ולכן, כל ענין שלומדים בתורה מוסיף בהבנת שאר עניני התורה, כולל – בנוגע לשאר חלקי התורה. זאת ועוד: כאשר יצאו עם "קול-קורא" אודות לימוד נגלה דתורה – יהיו כמה וכמה שיטענו שהם ה"מומחים" בנושא זה, מה שאין-כן כאשר יצאו ב"קול-קורא" אודות לימוד פנימיות התורה – לא יטען אף אחד טענה זו...!

[...] הרבי ביקש את סליחת כל הנוכחים, באמרו שרוצה לדבר עם שני הרבנים באופן אישי.

[כעבור שלשת רבעי השעה יצאו הרבנים הראשיים והרבי ליווה אותם עד הפתח].

(תורת מנחם התוועדויות תשמ"ה, חלק חמישי עמוד 3110-3084)

משיחות הביקור השני של הרבנים הראשיים אצל הרבי

[אור ליום ב' פרשת תזריע, כ"ז אדר שני ה'תשמ"ו]

מעלת הגאולה גם באופן של מציאה

א. [...] הרב אליהו: אולי יש לומר הפירוש בזה, שע"י היגיעה משיגים דברים שהם למעלה מהדעת – בבחינת "היסח הדעת", וזהו הקשר עם "מציאה" – שאף היא באה "בהיסח הדעת".

הרבי: מה שהזכרתם אודות מציאה שבאה בהיסח הדעת – קשור גם עם משיח צדקנו, כדברי הגמרא: "ג' באין בהיסח הדעת.. משיח, מציאה כו'". ולא עוד, אלא שענינו של משיח עצמו הוא באופן של מציאה – כלשון הכתוב: "מצאתי דוד עבדי". וגם בענין זה מודגשת המעלה ד"מציאה" לגבי "שכר": לאחרי ריבוי הצרות והתלאות של בנ"י במשך כל זמן הגלות (ע"ד ובדוגמת ריבוי הצרות שהיו לדוד המלך – "מכף כל אויביו גו'") תהי' מעלתה של הגאולה לא רק באופן של "שכר" שלפי ערך הצער והיגיעה ("לפום צערא אגרא"), אלא גם באופן של מציאה, שלא לפי ערך הצער והיגיעה דכל משך זמן הגלות!

אולי יתקבצו כל הרבנים ויפסקו שמשיח יבוא מיד!

ב. הרבי: בהמשך להמוזכר אודות ביאת משיח – הרי למרות שכבר עברו בני-ישראל ריבוי צרות ותלאות כו', כבר נתקיימו כל הסימנים שהובאו בגמרא אודות "עקבות משיחא" (ועוד יותר מזה...), כולל גם "היסח הדעת"... וכבר "כלו כל הקיצין", אעפ"כ, עדיין לא בא!

הרב שפירא: בי"ד רמ"ה כותב: "ותמה אני, לפי סימנין הללו, מפני מה אין בן דוד בא בדורנו זה"?!

הרבי: אולי יתקבצו כל הרבנים ויוצאיו פסק דין שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד!

הרב אליהו: כבודו אומר שיש פה "רבנים ראשיים", ובכן, יצטרף אלינו כבוד, ונהי' ב"ד של שלשה, ונפסק כך.

הרבי: אני מוכן לכך מזמן, אבל אני רק יחידי, וצריך עוד שנים.

הרב אליהו: אנחנו מצטרפים לכבוד הרב...

לדרוש ולתבוע מהקב"ה את הגאולה

הרבי: א' הסימנים ד"עקבות משיחא" הוא – חוצפא יסגא". ובכן, יש להשתמש ב"חוצפה" לצד הטוב – לבקש ולדרוש מהקב"ה, עד לחוצה ותביעה הכי גדולה, שמשיח צדקנו יבוא בפועל ממש, ובדאי יהי' הקב"ה שבע-רצון מדרישה ותביעה זו, ויביא את משיח צדקנו בפועל ממש.

הרב שפירא: כל הצדיקים יגעו וטרחו בענין זה, ובכל אופן, בודאי שדבר זה יקרב עכ"פ את הגאולה.

הרבי: מה שהזכרתם אודות צדיקים – הרי "עמך כולם צדיקים", ומה שהזכרתם אודות **קירוב** הגאולה – הרי לאחרי כל הקירובים, קירוב אחר קירוב וכו', צריכים שתהי' גאולה **בפועל ממש!**

כפי הנראה, הדבר היחיד שחסר הוא – החוצפה של בנ"י, לדרוש ולתבוע מהקב"ה שיביא את הגאולה. גם בענין זה צריכים להתחיל הרבנים הראשיים – הכהן בראשנו, והרב הראשי אחריו, וכל העם אחריהם – ב"קול גדול", ובאופן ד"קהל גדול"!

להלן **פסק דין** של הראשל"צ **הגר"מ אליהו** זצוק"ל למען הגאולה:

ב"ה
כ"ד אייר ה'תשמ"ו
עיר הקודש ירושלים תובב"א

פסק דין

נתאספנו כאן כו"כ רבנים ובראש הראשון לציון שליט"א,
והננו פוסקים בזה ותובעים אשר משיח צדקנו יבוא ויגאלנו
ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש.
ופסק זה חל על עליונים ותחתונים, על משיח צדקנו שיבוא מיד ממש,
ועל הקב"ה רחום וחנון שישלח לנו משיח צדקנו עם אליהו
מבשר הגאולה מיד, אכי"ר.

ועל-זה באנו על החתום:

*הרב **מרדכי אליהו** שליט"א [זצוק"ל] ועוד 30 רבנים.

* בין החתומים על פסק דין דומה (שלא פורסם ברבים) היו: **הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, הגרב"צ אבא-שאול זצ"ל, הגר"ב זילבר זצ"ל ועוד.** (ראה צילום פסק הדין בכתב ידו הק' בס' ממלכת התורה ע' 36)

זעקת היהודי – היכן היא השכינה?

ג. הרבי: ... כאשר יהודי לא רואה גילוי שכינה, הרי זה פועל אצלו רגש של צער ובושה ... ובודאי לא יתכן ש"ינעם" לו כאשר אינו רואה גילוי שכינה!

ומכיון שכן, **לא ינוח ולא ישקוט** עד שיפעול גילוי השכינה –... ומזה מובן גם בענייננו.

כאשר בנ"י נמצאים בגלות, במעמד ומצב שאין גילוי שכינה, "אותותינו לא ראינו גו'" – לא יכולה להיות להם הרגשה טובה! כיצד יתכן ש"ינעם" ליהודי כאשר אינו רואה גילוי שכינה?! דבר כזה הוא היפך טבעו של יהודי! אין לך גלות גדולה מזו שיהודי "מרגיש טוב" בזמן הגלות – בחוץ לארץ, וכן בארץ ישראל – לפני ביאת משיח צדקנו ובנין ביהמ"ק!

אדרבה: טבעו של יהודי, שכאשר אינו רואה גילוי שכינה – **דורש ותובע** "היכן היא השכינה"?! "היכן הוא משיח צדקנו"?!

ולא ינוח ולא ישקוט – עד שיפעל גילוי השכינה לכל ישראל, "וירא כבוד ה' אל כל העם... וירא כל העם", כלומר, גילוי השכינה שע"י ביאת המשיח אינו ענין השייך ל"יחידי סגולה" בלבד, כי אם לכל בני-ישראל, "כל העם".

הרבנים צריכים לפסוק שצריך להיות "מסמך גאולה לגאולה"

[...] **י. הרבי:** בהפטרה דיום השבת, פ' החודש, קראנו אודות ההנהגת המיוחדת ד"**נשיא בישראל**" בביהמ"ק השלישי, ובכן, יהי רצון שבקרוב ממש יבוא ה"**נשיא – משיח צדקנו**, שיכרית את זרעו של עמלק, ויבנה את בית הבחירה, ע"ד ובדוגמת הכניסה לארץ בפעם הראשונה – שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה, וכמו כן עתה – בגאולה העתידה.

[...] הנני חוזר לדברים האמורים לעיל (ס"ב) – שהרבנים צריכים **לפסוק** שצריך להיות "מסמך גאולה לגאולה" בפועל ממש! וכאמור, אם ישנם שנים שיפסקו כן, מצטרף אני אליהם בשמחה וטוב לבב!

ובפרט שישנו גם "**כהן**" שאז נעשים כל הענינים באופן של **זריזות**, כמבואר בחסידות בנוגע למעלה המיוחדת ד"ברכת כהנים" לגבי שאר ברכות, שבכל הברכות יכול להיות ענין של עיכוב, מה שאין-כן ב"בברכת כהנים" – "השפע היא נמשכת **במהירות**... באין מונע ומעכב", "עד מהרה ירוץ דברו".

הרב אליהו: כשם שהסכימו בב"ד של מטה, כך יסכימו בב"ד של מעלה.

הרבי: והעיקר, כאמור, שיהי' באופן ד"**וירא כל העם**". וכפי שאמרנו זה-עתה בתפלת ערבית – פס"ד של **כל בנ"י**, חסידים ומתנגדים, אשכנזים וספרדים וכו' "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", וכל שאר הבקשות בנוגע לגאולה השלמה ובנין בית המקדש.

הרב אליהו: בנוגע לבית המקדש – יש לפסוק (לא כדעת הרמב"ם שמלך המשיח יבנה מקדש במקומו, כי אם) כדברי רש"י: "מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמים, שנאמר "מקדש אדנ-י כוננו ידיך", כלומר, שאין צורך לבנות מכיון שכבר "בנוי ומשוכלל כו'", אנחנו צריכים רק להתכונן לקבלו מלמעלה.

הרבי: העיקר הוא שירד ויתגלה למטה, לא רק בירושלים של מעלה, אלא גם בירושלים של מטה.

ואדרבה: העיקר הוא בירושלים של מטה – שהרי הקב"ה אומר "לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא בירושלים של מטה", בירושלים עיר קדשנו, אשר ברחובותי' היו מהלכים כת"ר לפני נסיעתם לכאן, ובה יהלכו כשיחזרו ארצה בשעה טובה ומוצלחת, ועד אז – תהי' ירושלים בנוי' על תילה, ובית המקדש על מכונו.

גאולת מצרים והגאולה העתידה

[...] **כ. הרבי:** ...הענין ד"חפזון" הי' רק ביציאת מצרים, מה שאין כן בנוגע לגאולה העתידה – מקרא מלא דיבר הכתוב "לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון", כי אם "בשובה ונחת תושעון".

הרב אליהו: איתא בגמרא שברכת "השכיבנו" – "כגאולה אריכתא דמיא", ובטעם הדבר – כתב רבינו יונה:"השכיבנו מעין הגאולה הוא, שבשעה שעבר ה' לנגוף את מצרים, היו (ישראל) מפחדין, ומתפללין לבורא העולם לקיים דברו, ושלא יתן המשחית לבוא אל בתיהם ... וכיון שהתקינו לאמרה כנגד מה שהי' בעת הגאולה ... כגאולה אריכתא דמיא".

הרבי: לדאבוננו, במקום "גאולה אריכתא" – **מתארכת הגלות** קרוב לאלפיים שנה!!

הרב אליהו: די, מספיק כבר!

הרבי: לא רק די, אלא "די **והותר**"!...

ואם בקירוב גאולה עסקינן – הרי ... שכינוסם של ישראל בכלל, ובפרט בקשר לחינוך הילדים ("כינוס בניו") לעניני תורה ומצוותי' – פועל ענין של **הצלה**, עד להצלה העיקרית – גאולה האמיתית והשלימה.

ועוד לפני זה – ברגעי הגלות האחרונים, במצב ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן" – יהי' לכל בני ישראל אור במושבותם", כפי שהיה ב"ימי צאתך מארץ מצרים".

[...] ומזה מובן גם בנוגע לגאולה העתידה – עליה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - שגם ברגעי הגלות האחרונים המצב הוא באופן ש"לכל בני ישראל אור במושבותם", ותיכף ומיד – הגאולה, כאמור, "בשובה ונחת תושעון".

ישנו רמז על חסידות חכמה בינה דעת

[...]**כג. הרב אליהו:** אמרתי פעם לחסידי חב"ד שבענין ד"הוסיף יום אחד מדעתו", ישנו רמז על חסידות **חב"ד** (חכמה בינה דעת), כפי שמבאר בספר בן י'הוידע ש"הקב"ה אמר לו ב' ימים כנגד חכמה ובינה ... ומשה רבנו ע"ה הוסיף יום אחד כנגד הדעת ג"כ, מפני כי שורשו בדעת כידוע, ולזה אמר הוסיף יום אחד מדעתו דייקא".

הרבי: כלומר, לא מספיק הענין ד"חכמתכם ובינתכם" שבתורה, אלא צריך להיות גם ענין הדעת. ויש להעיר, שענין זה מודגש גם בספרו של הרמב"ם: בהתחלת ספרו – "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה **שיתבונן** כו' ויראה מהן **חכמתו ... לידע** השם הגדול". ובסיום ספרו – "יהיו ישראל **חכמים** גדולים **ויודעים** (דעת) דברים הסתומים **וישיגו** (בינה) דעת בוראם", ומסיים, שנאמר כי מלאה הארץ **דעה** את ה'", כלומר, שנוסף על הענין דחכמה ובינה – צריך להיות גם ענין **הדעת**.

מבקשים ברכתו של הרבי

[...] **כח. הרב אליהו:** לפני שניפרד, רוצים אנו לבקש את ברכתו של הרבי.

הרבי: בסבר פנים יפות, וכמוזכר לעיל (סכ"ז) – בשתי ידיים! והעיקר – שכל הענינים האמורים יבואו בפועל ממש, ושנזכה כולנו, בתוככי כלל ישראל, לקיום היעוד "קהל גדול ישובו הנה" – לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הבית ולבית מקדשנו.

הרב אליהו: יהי רצון שיהי' "בריא אולם", ונזכה כולנו יחדיו לקבל פני משיח צדקנו בקרוב.

הרבי: אמן, תיכף ומיד ממש.

הרב שפירא: ואני אוסיף בברכת כהנים:"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".

הרבי: בתור ישראל – יכולני להוסיף ולסיים:"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

הרבי נפרד מהרבנים ומלוויהם- באיחולים לשמוע בשורות טובות, ובברכת חג הפסח כשר ושמח, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים.

(תורת מנחם התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 862-830)

הביקור השלישי

ביום ג' פ' בהר, י"א אייר ה'תשמ"ט.

ברכה על ניסי הגאולה העתידה

הרבי מליובאוויטש: בשנה זו חל פסח שני בערב שבת, וכיון ש"כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא בערבי שבתות", יצטרך לבוא (לכל המאוחר) ביום חמישי, ומה טוב שיבוא עוד לפנ"ז, ביום הרביעי, כלומר, **מחר בבוקר!**

הרב מרדכי אליהו : כתיב "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", והרי, ביציאת מצרים היתה הגאולה פחות משיעור חימוץ, דקות ספורות בלבד!

הרבי : ואם ביציאת מצרים כן, בגאולה העתידה על אחת כמה וכמה - כדאיתא בזהר שהגאולה העתידה תהי' באופן של "**נפלאות**" אפילו לגבי הנסים, האותות והמופתים (עשר מכות, חמישים מכות, מאתיים מכות, מאתיים וחמישים מכות) שהיו ביציאת מצרים.

הרב אליהו: ממה שכתוב "**אראנו** נפלאות", משמע, ש"נפלאות" ישנם גם עכשיו, אלא שלא רואים אותם, ולכן נאמר "אראנו נפלאות", שיראו הנפלאות בפועל.

הרבי : לכאורה מפורש הדבר בגמרא - "אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו", ולא עוד, אלא, שזהו נס גדול, שעל זה נאמר: "לעושה **נפלאות גדולות** לבדו", ש"הוא לבדו יודע שהוא נס", אבל אעפ"כ, אין זה דומה לנס שרואה ומכיר בעל הנס, שאז, צריך **לברך** על הנס, וכיון שלעתיד לבוא "**אראנו** נפלאות", יצטרכו לברך על נפלאות אלו, ואולי יצטרכו לברך גם שהחיינו.

נברר אצל אליהו הנביא כל הספקות

[...] הרבי : ... בנוגע לפרה אדומה - כתב הרמב"ם "תשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשני' . . העשירית יעשה **המלך המשיח**", ולכן, פטורים אנו משקו"ט בזה, משא"כ בנוגע לשאר הקרבנות שהם (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך והצביע לעבר הרב שפירא הכהן שליט"א) על אחריות **הכהן**.

הרב שפירא : כשמשיח יבוא - ימצאו עצה לכל דבר, רק שיבוא! כשמשיח יבוא - ישתנה גם טבע העולם, יהי' אור גדול יותר, וראיית העיניים תהי' טובה יותר, ובמילא, יוכלו גם לבדוק יותר מהר.

[. .] **הרב אליהו** : הלואי שמשיח יבוא תיכף ומיד, עוד לפני פסח שני, ואז יבוא גם הרבי שליט"א לארץ ישראל ולירושלים להקריב קרבן פסח, ונוכל לברר אצל אליהו הנביא כל השאלות והספקות גם בנוגע לברכת שהחיינו.
הרבי (בחיוך): אשתדל להביא עמי בגד חדש, ואז אצא מכל ספק, ולא אצטרך לשאול זה אצל אליהו הנביא. - מוטב לנצל זמנו של אליהו הנביא על שאר שאלות וספקות שאי אפשר לפתרן ע"י לבישת בגד חדש.

בכל אחד מישראל יש ניצוץ מנשמת משיח צדקנו

[...]**י. הרבי**: ...- חמישה ואו"ן ד"יעקוב", שקשור עם הגאולה העתידה, כדרשת חז"ל "בחמישה מקומות נכתב (יעקוב) מלא, ואלי'ה חסר בחמשה מקומות, יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבוא ויבשר גאולת בניו".

[...] והחמשה ואו"ן ב"**יעקוב**" דוקא – מדגישים שייכותה של הגאולה העתידה לכל אחד ואחת מישראל, כפי שמבאר רבינו הזקן [בעל התניא] באגרת הקודש (ס"ז קיא, ב) שנשמתו של יעקב "כלולה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם", היינו, שנשמתו של כל אחד ואחת מישראל היא ניצוץ מנשמתו של יעקב, ולכן, יש לומר שגם החמשה ואו"ן ד"יעקוב" (שרומזים על הגאולה) שייכים לכל אחד ואחת מישראל.

ולהעיר, שכן הוא גם בנוגע למשיח צדקנו – כדאיתא בספרים (מאור עיניים ס"פ פנחס) שבכל או"א מישראל יש ניצוץ מנשמתו של משיח צדקנו, וידועה הראי'ה לזה – שמצינו בירושלמי שהפסוק "דרך **כוכב מיעקב**" רומז על יהודי (אפילו יהודי פשוט), וביחד עם זה, מפורש ברמב"ם (בפירוט הראי'ה מהתורה לביאת המשיח) ש"בפרשת בלעם . . נבא בשני המשיחים" (דוד, ומלך המשיח), והולך ומפרט הפסוקים "אראנו ולא עתה גו' **דרך כוכב מיעקב** וגו' ", היינו שפסוק זה קאי על מלך המשיח.

מדוע הרמב"ם מאריך בראיות על מלך המשיח

יא. הרבי: בדברי הרמב"ם הנ"ל – יש דבר פלא:

הרמב"ם מאריך בראיות ש"התורה העידה עליו" (על מלך המשיח), ומביא כמה וכמה פסוקים: "שנאמר ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה' ", ומוסיף, "אף בפרשת בלעם נאמר כו'", ומבאר בארוכה פרטי הלשונות שבפרשת בלעם (כולל גם הראיות משאר פסוקים), ומסיים, ש"בדברי הנביאים אין הדבר צריך ראי' שכל הספרים מלאים בדבר זה".

ולכאורה, כיון שענינו של הרמב"ם הוא פסקי הלכות, "הלכות הלכות", "בלשון ברורה ודרך קצרה" – למה מאריך בראיות (לא רק מפסוק אחד, אלא) **מכמה** פסוקים, למאי נפק"מ (ומה ניתוסף) ב"**הלכה**" כשישנו עוד פסוק ועוד פסוק שמדבר בענין זה?!

[**הרב שפירא**: אפשר לומר שהרמב"ם מביא ראיות מכמה פסוקים כדי להוסיף בחיזוק האמונה בביאת המשיח, שהרי, מי שאינו מאמין בביאת המשיח הוא כופר.

הרבי: לכאורה בשביל האמונה בביאת המשיח - מספיקה אות אחת בתורה, ועאכו"כ פסוק שלם בתורה, ואין צורך והכרח בכמה וכמה פסוקים].

ואולי יש לומר, שריבוי הפסוקים שמביא הרמב"ם הם בהתאם לריבוי פרטי הענינים שכותב אודות ימות המשיח, עד לסיום הענין (והספר כולו) "ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות וכו'", ומסיים, "שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" – שבנוגע לכל פרט ופרט, יש (כנראה) ראי' מאחד הפסוקים שמביא לפני זה.

לעת עתה לא מצאתי במפרשי הרמב"ם שעמדו על דיוק זה, אבל, כיון שספר הרמב"ם הוא חלק מהתורה שנאמר בה "הפך בה והפך בה דכולא בה", הרי, בכל פעם ופעם יש להוסיף בהלימוד עוד פרט, עוד דיוק וכו', ובפרט כשנמצאים בעקבתא דעקבתא דמשיחא, ואם לא עכשיו אימתי!

האמונה וההשתוקקות לביאת המשיח

יב. הרבי: ברמב"ם שם ישנה הדגשה נוספת - "כל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו כו'", היינו, שהחיוב הוא לא רק **להאמין** בביאת המשיח, אלא גם **לחכות לביאתו**, וכמ"ש בהי"ג עיקרים "אני **מאמין** בביאת המשיח . . **אחכה לו בכל יום שיבוא**".

הרב שפירא : האמונה בביאת המשיח והצפי' לביאתו - הא בהא תליא, כלומר, אם אינו מחכה לביאתו, ה"ז הוכחה שאינו מאמין בו כדבעי, כי, אילו היתה האמונה שלו כדבעי, איך יתכן שלא יחכה ויצפה לביאתו?!... אם אתה מאמין שישנה טובה גדולה כזו - איך יתכן שאינך משתוקק מחכה ומצפה לטובה זו?!... ואם אינו משתוקק ומחכה לביאת המשיח, חסר באמונה שלו!

הרב אליהו : האמונה וההשתוקקות לביאת המשיח כוללת גם שיבוא מהר, תיכף ומיד.

הרבי : גם פרט זה מביא הרמב"ם בספר הי"ד - "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן **ומיד** הן נגאלין", "מיד" דייקא.

צריך פסק דין שמשיח צריך לבוא מיד!

הרב אליהו: בפעם הקודמת [תשמ"ו] דיברנו על המשיח, והיינו צריכים לעשות החלטה, פסק-דין, שמשיח צריך לבוא מיד.

הרבי: כפי הרשום בזכרוני - הדגשתי אז גם על דבר הצורך **לפסק דין** שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד, כולל כמובן במעמד זה - שנמצאים כאן יותר משלשה רבנים, וביניהם - רבנים מארץ ישראל, אשר, "אין תורה כתורת ארץ ישראל", ובפרט תורת כהן, ותורת הראשון לציון (ב"ציון" גופא - "ראשון לציון"(

הרב אליהו: "ובא לציון גואל".

הרבי (בחיוך): "ובא לציון גואל" - נאמר בלשון **עתיד**, וצריך שיהי' כבר בלשון **עבר**, על-כל-פנים רגע אחד לאחרי זה!

במדרשי חז"ל מצינו שמשיח צדקנו (אליהו הנביא) יתגלה תחילה בגליל (זהר ח"א קיט,א), ובגליל גופא - בטבריא, ש"טובה ראייתה", אבל, איש לא יקפיד גם אם אליהו הנביא יבוא בחוץ לארץ, אפילו בברוקלין, ולמחרתו יבוא משיח לטבריא.

הרב אליהו: בנוגע לביאת משיח **בטבריא** - יש מסורת אצל הספרדים שרבי מאיר בעל הנס (שנפטר בי"ד אייר ומנוחתו כבוד בטבריא) ביקש שיקברוהו בעמידה, ויתנו מקל בידו, כדי שיוכל לילך ולפגוש את המשיח – שיבוא בטבריא – **ללא שהיות זמן כלל**, אפילו לא הזמן של קימה ממצב של שכיבה למצב של עמידה!

[...] **הרב שפירא:** מעלתה של טבריא מצינו גם לגבי הסנהדרין – כמ"ש הרמב"ם "קבלה היא שבטבריא עתידין לחזור תחילה ומשם נעתקין למקדש".

הצורך בקריאה והכרזה ללימוד תורת הסוד

[...] **טו. הרבי** : בפגישה קודמת(כסלו תשד"מ) נדבר על דבר הצורך בקריאה והכרזה בנוגע ללימוד תורת הסוד, תורת הקבלה, שכן, לצערנו ישנם עדיין כמה וכמה שלא למדו קבלה מימיהם.

ובהדגשה יתירה בעמדנו בסמיכות לל"ג בעומר - יום ההילולא של רשב"י , **בעל הזהר**, וגדול בנגלה דתורה, ואינו צריך להסכמות כו', וכפי שאמר בעצמו ובפשטות "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין"!

ועוד ועיקר - שעי"ז ממהרים ומזרזים את הגאולה, כמ"ש בזהר "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר . . יפקון בי' מן גלותא ברחמי", "ברחמי" דייקא, כולל גם "רחמי" שיהי' **תיכף ומיד**, וכאמור, שיהי רצון שבפסח שני זה תהי' השקו"ט בנוגע להקרבת

קרבן פסח (לא רק שקו"ט בלימוד על דבר זה, אלא) בנוגע **למעשה בפועל**, וע"י אהרן ובניו - כדברי הגמרא בריש יומא "לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם", שבודאי יורו הלכה ברורה.

בכל אחד מישראל שייך גילוי שער הנו"ן

[...]טז. **הרבי:** בהמשך להאמור אודות תורת הקבלה – הרי זה מודגש גם בענין ספירת העומר, כי, ספירת העומר היא ענין של **נגלה** דתורה, ואעפ"כ, תיכף ומיד אומרים ב"רבונו של עולם" ענינים השייכים **לספירות** – חסד שבחסד עד מלכות שבמלכות, וכל זה אומר גם מי שלא למד קבלה מימיו! ....מובן גם בכל אחד ואחד מישראל – שמצד ניצוץ משה שבקרבו [...], שייך גם אצלו (לא רק מ"ט שערי בינה, אלא גם) גילוי שער הנו"ן, מעין ודוגמת גילוי שער הנו"ן דמשה רבינו. ויתירה מזה: משה רבינו הגיע לשער הנו"ן רק בסיום עבודתו בעלמא דין, "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", "היום מלאו ימי ושנותי", אבל אחרי שמשה רבינו פתח את הדרך לכל ישראל, יכול כל אחד ואחד מישראל לקבל שער הנו"ן בעבודתו בעלמא דין, נשמה בגוף, לאורך ימים ושנים טובות.

גם שאלה זו תפתר ע"י אליהו הנביא

[. .] **הרבי:** ... יש לומר דגילוי שער הנו"ן קשור גם עם הגאולה העתידה, עליה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ואיתא בזוהר "**נפלאות נו"ן פלאות**".

ויהי רצון שע"י מעשינו ועבודתינו בעניני ספירת העומר (ובפרט לאחרי גילוי שער הנו"ן בחג השבועות דשנה שעברה ובשנים שלפנ"ז), נזכה תיכף ומיד (עוד לפני סיום ספירת העומר, ואפילו לפני פסח שני) לגילוי שער הנו"ן (ובחג השבועות יהי' גילוי שער הנו"ן באופן נעלה יותר), וכן הגילוי דנו"ן פלאות דגאולה העתידה, ובפרט ע"י העבודה מתוך שמחה וטוב לבב - ששמחה פורצת גדר, החל מפריצת גדרי הגלות, ובפשטות - גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו תיכף ומיד ממש **בלילה זה**.

[**הרב אליהו** : איתא בזהר שהלילה דיציאת מצרים היתה באופן ד"לילה כיום יאיר".

הרבי : ועל אחת כמה וכמה בנוגע לגאולה העתידה - שאז יקויים היעוד "לילה כיום יאיר", דפשוטו דקרא מדבר בכל העולם כולו].

(והוסיף בחיוך:) ואם ישאלו "מה נשתנה הלילה הזה" - תפתר שאלה זו ביחד עם כל השאלות ע"י אליהו הנביא!

"כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"

יז. הרבי: תודה רבה על הביקור, הצלחה רבה בכל הענינים, ובאופן של תמימות, "שבע שבתות תמימות תהיינה", ובפרט בשנה זו שהיא "שנה תמימה", ונשמע בשורות טובות, ובקרוב ממש נתראה בארצנו הקדושה.

הרב שפירא אמר שיש בידו ספר תניא ישן ורשום בו הערות בכת"י, ויש קבלה בידו שהערות אלו הם כת"י של הצמח-צדק. ואמר לו הרבי: אבקש שישלחו לכת"ר הערות הצמח-צדק על התניא שכבר נדפסו, ואם ישנם הוספות – תהי' לכם הזכות להפיץ תורתו של הצמח-צדק. וכדאי להעיר ששתי השמות "צמח צדק" הם שמותיו של משיח צדקנו.

הרב שפירא הציג את בנו הרב יעקב אלעזר הכהן שי', והרבי ברכו "יראה כהן בציון", תזכו לברך את בני-ישראל בארצנו הקדושה עד ביאת משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחרי ביאת משיח צדקנו. וכשאמר הרב שפירא שבנו הוא ר"מ בישיבה – אמר הרבי: השם "יעקב" קשור עם ענין התורה (...) ו"אלעזר" ע"ש "אלקי אבי בעזרי".

הרב יהודה מוצפי אמר שהרב המקובל יצחק כדורי מירושלים ביקש למסור דרישת שלום מאוד מיוחדת. ואמר הרבי: תודה רבה לרב כדורי שליט"א, ותודה נוספת על מכתב הברכה, וכל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתה מרובה על העיקר.

...[הרבי יצא ללוות את הרבנים, ועודד בידיו הק' את השירה של הנאספים שיחיו – "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"].

כִּי גָדוֹל מָרְדֳּכַי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ

הביקור הרביעי והאחרון של הראשון לציון אצל הרבי

(ליל ב' פרשת "לך לך" - ו' מרחשון ה'תשנ"ב)

הרבנים צריכים לפרסם פסק-דין ש"כלו כל הקיצין"

ח. הרבי: ...- יש לעורר עוד הפעם (כפי שאמרתי כמה פעמים) **שהרבנים** צריכים לפרסם הפסק-דין ש"**כלו כל הקיצין**", ובנוגע לתשובה (כהמשך דברי הגמרא "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") – כבר עשו תשובה (כפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר כמה פעמים שכבר עשו תשובה, וכבר השלימו כל עניני העבודה), ועתה נשאר רק הענין **דגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש**.

[...] **הרב אליהו:** לעתיד לבוא תהי' הטהרה ע"י אפר הפרה שיעשה המלך המשיח, שהרי, נוסף על תשע הפרות שהיו בעבר, תהיה גם פרה העשירית שיעשה מלך המשיח, שבה יהי' גם מאפר הפרה הראשונה שעשה משה רבינו.

הרבי: נוסף על אפר הפרה הראשונה שעשה משה רבנו, יהי' בה גם מאפר כל הפרות שנעשו במשך כל הדורות, שבזה מודגש שבגאולה שלנו תלוי' גם הגאולה של כל הדורות שלפני זה.

[...] **הרבי:** ויהי רצון שבקרוב ממש יתחשב הקב"ה **בהחלטת הציבור** שאינם יכולים לסבול את גזירת הגלות, ובפרט שכן הוא גם **פסק-דין התורה**, כפי שפוסקים **הרבנים** (כנ"ל ס"ח) שכבר "כלו כל הקיצין", וכבר הגיע הזמן של הגאולה האמיתית והשלימה, וכיון שיקויים היעוד "ואשיבה שופטייך כבראשונה", שיחזור ויעמוד בית-דין הגדול בלשכת הגזית, ישאלו ויבררו אצלם כל הענינים שנאשרו בספק, ויקבלו הפסק-דין תיכף ומיד.

תתגלה רוח הקדושה - רוח אפינו משיח ה'

[...] **הרבי:** ...ויהי רצון – והוא העיקר – שבקרוב ממש יתבטל לגמרי הענין הבלתי-רצוי שבחמץ שרומז ליצה"ר, כמו שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", שלא ישאר (לא רק "משהו", אלא) אפילו "רוח" בלבד.

הרב אליהו: ואז תתגלה רוח הקדושה – "רוח אפינו משיח ה' ".

הרבי: על זה נאמר כבר בהתחלת הבריאה "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", כדאיתא במדרש "זה רוחו של מלך המשיח". ולהעיר, שרק לאחרי-זה נאמר "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", היינו, שעוד לפני שנברא אור בעולם היתה כבר "רוחו של מלך המשיח"!

הרב אליהו: "מים" רומז על התורה, "אין מים אלא תורה", וכיון ש"רוחו של משיח" היא "על פני המים", הרי זה למעלה מהתורה – כפי שאמר כבודו(לעיל ס"ג) שישראל (שמשיח הוא גואלן של ישראל) הם למעלה מהתורה.

הרבי: ויש להוסיף בדיוק הלשון "על **פני** המים" – מלשון פנימיות, שישראל הם למעלה גם **מהפנימיות** דהמים.

יז. הרב אליהו: צריכים להחליט ולפסוק שהמשיח צריך לבוא מיד!

הרבי: מיד ממש.

הרב אליהו: מיד דידן, לא לפי שאחרים מבינים, אלא לפי הפסק-דין שלנו.

הגאולה עומדת כבר על סף הפתח

הרבי: אין מה לחכות יותר, כיון שכבר סיימו כל עניני העבודה, וכבר עשו תשובה, **ואין הדבר תלוי אלא בביאת משיח עצמו**. – "אין הדבר תלוי אלא **בתשובה**" הי' לפני משך זמן, אבל עכשיו (לאחרי שכבר עשו תשובה) אין הדבר תלוי אלא **בביאת משיח עצמו**. כל מה שצריך זה שיבוא משיח בפועל ממש, "מראה באצבעו ואומר זה", זה משיח צדקנו!

[...] והעיקר – שיהי' כן בפועל ממש, באופן ש"מראה באצבעו ואומר זה", ותיכף ומיד ממש, כפי שהנני חוזר ומדגיש כמה פעמים שלא זו בלבד שסוף הגאולה לבוא, אלא **שהגאולה עומדת כבר על סף הפתח**, ומחכה לכל אחד ואחת מישראל שיפתח את הדלת ויסחוב את הגאולה לתוך החדר!!

...הרבי: והעיקר- שיקויים בפועל תיכף ומיד ממש, ולא לחכות עד שנבוא לארץ ישראל, (כ"ק הרבי חייך, ואמר:) אע"פ שכבודו נמצא כעת בחוץ לארץ, ובודאי לא יקפיד על כך שהגאולה תבוא תיכף ומיד, כשנמצא בחוץ-לארץ, ויצטרך אח"כ להטלטל ולעלות לארץ ישראל.

אשרי חלקם של הספרדים

[...] **הרבי:** אשרי חלקם של הספרדים שזכו לנשיאת כפים בכל יום(לא רק ביו"ט). – רבינו הזקן רצה להנהיג שגם בחו"ל יקיימו מצות נשיאת כפיים בכל יום, ולאחרי ההשתדלות לא עלה בידו שהציבור יקבל תקנה זו.

והעצה לזה – שתבוא הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד, ואז תהי' ברכת כהנים בבית המקדש, ובשם המפורש (לאחרי שילמדו את הכהנים איך לבטא שם המפורש).

יט. הרב אליהו: בנוגע לבית המקדש – לא צריכים לחכות עד שיבנוהו (כדעת הרמב"ם שמשיח "בונה המקדש"), כיון ש"מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשולל יגלה ויבוא מן השמים" (כדעת רש"י ותוספות[סוכה מא, א]).

הרבי: ולכן יכול להתגלות ולבוא גם **בלילה**, עתה ממש.

צריכים לפסוק שתבוא הגאולה ממש

הרב אליהו: ואז יקויים היעוד "לילה כיום יאיר", כפי שהי' ביציאת מצרים. – צריכים לפסוק שתבוא הגאולה ממש.

הרבי: תיכף ומיד ממש, ברגע כמימרא, ובמעשה בפועל ממש, שאז אין מקום לפלפול ושקלא וטריא ומחלוקת שצריך להכריע כדעת הרוב, על-דרך מארז"ל "איו למדין הלכה כו' עד שיאמרו לו הלכה **למעשה**".

הרב אליהו: רצוני לקבל ברכה מכבודו שהקב"ה יזכה אותנו "לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא", "שלא נכשל בדבר הלכה", וכשאקבל ברכה כזו, נפסוק הלכה בנוגע לגאולה (עם היותה ענין על-טבעי) שמשיח צריך לבוא מיד, ויבוא מיד.

הרבי: בפועל ממש.

ובפרט שיש לכם בית-דין שיש בו גם כהן (הרב שפירא), כפסק-דין הרמב"ם ש"מצוה להיות בסנהדרין גדולה כהנים ולוים" (אע"פ ש"אם לא מצאו אפילו היו כולם ישראלים הרי זה מותר"), והרי כל הענינים דלעתיד לבוא יהיו באופן של מצוה מן המובחר ..., ועל אחת כמה וכמה בהלכות הקשורים בעניני הגאולה וההכנה לגאולה, שבהם מסיים וחותם הרמב"ם את ספר ההלכות:"ובאותו הזמן כו' כל המעדנים מצויין כעפר, ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד כו', שנאמר "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

... "מים" רומז על התורה, "אין מים אלא תורה", ו"כמים לים מכסים" זה מקור התורה, ששייך במיוחד לרבנים שבבית דין, ובפרט בארץ ישראל, כמו שכתוב "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים – הרי זה תלוי **בכם**.

נפסוק שמשיח יבוא מיד ממש!

הרב אליהו: אנחנו מוכנים לפסוק גם כשנמצאים עדיין בגולה, שהרי אנו פוסקים כדעת הרדב"ז, שגם כשנמצאים בחו"ל הרי זה כמו שנמצאים בארץ ישראל (כנ"ל ס"ח), ואנחנו נפסוק שמשיח יבוא מיד ממש.

הרבי: בתורת החסידות מובא שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא. ...אין ספק בידי שגם כשכבודו נמצא כאן, מחשבתו בארץ ישראל, בציון ובירושלים, ובמקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא. ויהי-רצון שימשיך מקדושת ארץ ישראל גם בחו"ל, וכל-שכן וקל-וחומר באנשי חו"ל. [...]תורה מביאה רפואה לעולם. ויהי-רצון שתהי' רפואה קרובה וגם שלימה בקרוב ממש לכל בני-ישראל בכל מקום שהם, ועד להרפואה הכי עיקרית ...רפואת הגלות – שעי"ז שמוסיפים ב"גלות" אות אל"ף, שרומזת על אלופו של עולם, ונעשה מ"גלות" "גאולת", גאולת כל בני-ישראל בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, לפני שכבודו חוזר לארץ הקודש, ואז ניסע כולנו יחדיו לארץ ישראל, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו".

הרב אליהו: אמן.

הרבי: ברכה והצלחה ותודה רבה.

הרב אליהו: תודה רבה כבוד הרב.

שבקרוב ממש תהיה הגאולה
שנזכה לביאת הגואל מיד, היום ממש!

הרבי: יהי- רצון שבקרוב ממש תהי' הגאולה, אזי אבקר את כבודו בהיכל קדשו בארץ הקודש.

הרב אליהו (בהתלהבות): ברוך הבא! אני אגיד בשמחה רבה: "ברוך הבא בשם השם".

[...] כ"ק הרבי יצא ללוות את הרב אליהו ...

הרב אליהו: יהי-רצון מהשם-יתברך שנזכה לביאת הגואל מיד, היום ממש.

הרבי: עוד הלילה. ובזכות קבלת אורחים נקבל גם פני השכינה.

[כ"ק הרבי מליובאוויטש ליווה את הרב מרדכי אליהו, ובהמתינו לנסיעת המכונית, עודד בידו הק' את הנאספים שיחיו שניגנו "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון"].

(מתוך רשימת הדברים המופיעה בשלימותה בתורת מנחם תשנ"ב חלק ראשון ע' 245-227)

וּמָרְדְּכַי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ

פסק הדין להבאת הגאולה

מאת הרה"ג הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל ובית דינו

[הועתק מילה במילה מכתב ידו- ע"פ החלטת תלמידיו נטמן עמו בידו]

ב"ה

שמענו הדברים בכתב ובע"פ

ברשות קוב"ה ושכינתיה וברשות בי"ד של מעלה.

אנו בי"ד של מטה לאחר ששמענו הדברים הטענות והבקשות שנאמרו בדמעות שליש, בזמן יציאת מצרים, היו ערום ועריה עד שנאמר בדמיך חיי כדברי ר' מתיא בן חרש, כידוע. אנו רואים שלא דם קרבן שה ולא מעט דם מילה אלא בדור שלנו בדמייך חיי ממש כמה דם נפשות נקיים נשפך מעמו ישראל ויהא חשוב כדם עולה חטאת אשם ושלמים ודם ריצוי הוא, ומצרפים גם על גלות השכינה ולפיכך אנו מקבלים את ארבעת הבקשות והדרישות, ופוסקים:

א. **דור זה זכאי וראוי לגאולה.**

ב. **אין מידת הדין יכולה לעכב הגאולה.**

ג. **מידת הדין חיבת להסכים עם מדת הרחמים לגאול את ישראל.**

ד. **על מידת הדין לעמוד ולבקש גאולת ישראל עתה דידן.**

ומבקשים מבורא עולם שיעשה למענו ולא למעננו ויסתום פי שטן ואל ישטין. וישלח לנו אליהו הנביא שיבשר לנו את הגאולה כאמור הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו' וישלח לנו משיח צדקנו ושיבנה בית המקדש במהרה דידן ומיד. יראו עינינו וישמח לבנו בעגלה ובזמן קריב אמן ואל תסתר פניך ממני, האר פניך ונושעה. וישא פנים לנו בזכות אבותינו זיע"א

וע"ז באנו על החתום ביום ה' ניסן תשנ"ה

מרדכי אליהו [בראש בית דין של עשרים ושלשה!!!]

רְאֹשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן

(ישעי'ה מא, כז)

החיד"א והגאולה

שער התיקון המיוחד

תהלים החיד"א להחשת הגאולה

לזכות

הרה"ת **צבי מרדכי** וזוגתו **שלומית**

בניהם ובנותיהם:

הרה"ת ר' **יוסף יצחק** וזוגתו **מרים דבורה**

וילדיהם חיילי בצבאות ה'

חנה שפרינצא, פייגא איידל, ארי' לייב,

מושקא, מנחם מענדל, ומאשא

הרה"ת ר' **משה** וילדיו חיילי בצבאות ה'

בת-שבע ואוריאל

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** וזוגתו **סאשקא**

ובנם **גבריאל אשר** שיחיו

הרה"ת ר' **שלמה ישעיהו** וזוגתו **חנה סלזר**

הרה"ת ר' **ברוך שמואל** וזוגתו **חי' מושקא**
ובניהם **אברהם יעקב ורפאל ישראל כנר**

שיחיו וכן ירבו לאורך ימים ושנים טובות

גודמאן

לזכות

ידידי ורעי היקר!

הרב **שי** שי' בן מוניק ע"ה

וזוגתו **דנה** תחי'

וילדיהם:

חי"ה מוניק, אביגיל שרה, יהל אור,

יוסף יצחק, מנחם מענדל, לבונה רבקה, חביבה רחל,

אהובה לאה, מטרוניטא תמר, תפארת מלכות,

מרדכי מאיר ישראל, מיכאל יוחאי, עטרת חנה

שיחיו וכן ירבו!

מיארה

לזכות האב היקר **אליהו שי' מיארה**

לעילוי נשמת האם: **מוניק** בת חביבה, ולע"נ **חביבה** בת סוליקה ע"ה

לזכות האח: **ברק** וזוגתו **מרסלה** וילדיהם שיחיו וכן ירבו.

לזכות האחות: **רותם** ובעלה **אושרי** וילדיהם שיחיו וכן ירבו **מלכה.**

לברכה והצלחה בכל מכל כל בגשמיות ורוחניות גם יחד

בזכות כל הצדיקים שבספר זה יזכו

לקבלת פני מלך המשיח בשמחה ובטוב לבב, אכי"ר!

תהלים החיד"א

התיקון המיוחד שהתגלה ראשון מסוגו
תהלים החיד"א להחשת הגאולה

אחי ורעי, בני ישראל היקרים המייחלים לקידוש שמו יתברך והרמת קרן ישראל!

אנו בזמן השיא לגאולה! העולם רועד! כל האירועים בדור האחרון מעידים ש"כלו כל הקיצים" מזמן ו"חבל על הזמן"! עם ישראל זועק לגאולה, גאולה אמיתית ושלימה שתבוא אך ורק ע"י משיח צדקנו! בואו נתאחד להחיש ביאת הגואל בחסד וברחמים.

בין ספריו הרבים של מרן החיד"א ישנו גם ספר שהחיד"א ליקט והוא נקרא תהילים החיד"א או ליקוטי תהילים, ספר זה הוא תהילים המחולק לפסוקים על-פי אותיות הא-ב, ולא למזמורים כפי שנהוג בספר התהילים הרגיל.

בהקדמה לספרו כתב מרן החיד"א על מנהג קריאת התהילים לפי אותיות השם וז"ל שם, "והיא סגולה נפלאה עד מאוד.."

סגולת אמירת תהלים החיד"א הולכת ומתגלה יותר ויותר מדור לדור. אולם ככל הידוע לנו עד כה השתמשו בתהלים החיד"א בעיקר לרפואת חולים, ולכל מיני צרות פרטיות ל"ע. כעת זו הפעם הראשונה שאנו עומדים להשתמש בכח פסוקי התהלים הללו, לטובת הכלל להבאת הגאולה ע"י משיח צדקנו "כי עת לחננה כי בא מועד"!

יש בכל התהלים 2527 פסוקים. בחוברת זו יש צירוף ראשוני ומיוחד של אותיות "משיח" ובו 582 פסוקים מכל התהלים. לפניכם כל הפסוקים בתהלים המתחילים

באותיות מ' - ש' - י' - ח'. אנא השתדלו לאומרם מתי והיכן שתוכלו, ומה טוב להתאחד באמירתם היכן שאפשר, בין אם זה בבתי כנסת ובתי המדרש, בין אם זה בקברות הצדיקים ובמקומות הקדושים, ובקשו מהשם יתברך שבכח פסוקים אלו ובזכות דוד המלך שאמרם ברוח קודשו, יחיש לגאלנו בקרוב ממש בחסד וברחמים, "ובא לציון גואל" יראו עינינו וישמח ליבנו אמן ואמן!

חזקו ויאמץ ליבכם כל המייחלים לה'!

יחד שבטי ישראל - נביא את הגואל!

בשם השם נעשה ונצליח- להביא ברחמים את מלך המשיח!

סדר התיקון לבקשת הגאולה וביאת משיח צדקנו

א. הריני מקבל עלי מצות עשה של התשובה [להרהר תשובה ולקבל החלטה טובה לתקן מה שדרוש תיקון].

ב. הֲרֵינִי מְקַבֵּל עָלַי מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁל וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ:

ג. לפני אמירת כל אות להפריש מספר מטבעות צדקה, ומה טוב גם במהלך האמירה כמה פעמים. כידוע "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"!

ד. לומר: [יש הנוהגים לומר: לשם יחוד קוב"ה ושכינתי'ה ליחדא שם וכו'.... לעשות נחת רוח ליוצרנו וכו'... "ויהי נועם"] הריני מוכן ומזומן מתוך אחדות ואהבת ישראל, לומר פסוקי תהלים אלו המתחילים באותיות "משיח", ויהי רצון שבזכות דוד המלך והתהלים ואחדות ישראל נזכה כבר לביאת משיח צדקנו, יראו עינינו וישמח ליבנו בקרוב ממש אמן ואמן!

כוחם של פסוקי התהלים

"אילו ידעתם כוחם של פסוקי התהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי, בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון העולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים".

(אדמו"ר הצמח צדק)

"...עצם אמירת פסוקים המדברים אודות הגאולה בספר תהלים - ספרו של דוד מלכא משיחא - ממהרת ומקרבת את הקיום של היעודים האלו [של הגאולה] בפועל ממש". (הרבי מליובאוויטש, תורת מנחם ח"ג ע' 53)

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

אות מ׳שיח

[אות מ׳ 133 פסוקים בכל התהלים]

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ: מָגִנִּי עַל אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי לֵב: מִפִּי עוֹלְלִים
וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם
כִּי תִפְקְדֶנּוּ: מְשׁ֣ד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יאמַר יְהוָה אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ
לוֹ: מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:
מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ: מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי
חָסִיתִי בָךְ: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: מִפְּנֵי רְשָׁעִים זוּ שַׁדּוּנִי אֹיְבַי
בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלַי: מְמֻתִּים יָדְךָ יְהוָה מִמְּתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם
יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם: מְחֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: מִנֶּגְהּ נֶגְדּוֹ
עָבְיוּ עָבְרוּ בָרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ: מְשׁוּגָה רַגְלַי כָּאֲיָלוֹת וְעַל בָּמֹתַי יַעֲמִידֵנִי: מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה
וְנִחֲתָה קֶשֶׁת נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי: מְסַלְּטִי מֵאֵיבָי אַף מִן קָמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חָמָס תַּצִּילֵנִי:
מַגִּדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ
וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: מֵאַתְּךָ תְּהִלָּתִי בְּקָהָל רָב נְדָרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד
יְרֵאָיו: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ:
מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה
צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: מִזְמוֹר לְדָוִד
הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד: מַה בָּצַע
בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: מִכְתָּם לְדָוִד בְּהִשְׁתַּנּוֹתוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ
וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי
יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת יְהוָה וְעָנָנִי
וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ
וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה
אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יַחֲסֶה בּוֹ: יְראוּ אֶת יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ
וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב: לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי הָאִישׁ חָפֵץ חַיִּים
אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְשִׂפְתֹתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב
בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע
לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָם הִצִּילָם: קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב
וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל עַצְמוֹתָיו
אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: תּוֹדֵה יְהוָה עַל כָּל
הַיָּמִים תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי בַּיהוָה יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי
וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ
וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ יְהוָה סָבִיב
לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יַחֲסֶה בּוֹ: יְראוּ אֶת יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי
אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב: לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי
יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: מִי הָאִישׁ חָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וְשִׂפְתֹתֶיךָ
מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו
אֶל שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָם
הִצִּילָם: קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ
יְהוָה: שֹׁמֵר כָּל עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ:
פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל הַחֹסִים בּוֹ: מִזְמוֹר לְדָוִד רִיבָה יְהוָה אֶת יְרִיבַי
לְחֶם אֹיְבַי הַלְּחֶם אִתִּי: וְאֶת אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתִּי אֲלַמֵּד: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר חָלוּ לְבוּשִׁי שָׂק עִנֵּיתִי
בַצּוֹם נַפְשִׁי וּתְפִלָּתִי עַל חֵיקִי תָּשׁוּב: כְּרֵעַ כְּאָח לִי הִתְהַלָּכְתִּי כְּאֵבֶל אֵם קֹדֵר שַׁחוֹתִי:
וּבְצַלְעִי שָׂמְחוּ וְנֵאָסְפוּ נֵאָסְפוּ עָלַי נֵכִים וְלֹא יָדַעְתִּי קָרְעוּ וְלֹא דָמּוּ: בַּחֲנֵפֵי לַעֲגֵי עוֹגֹת
חָרֹק עָלַי שִׁנָּיו: אֲדֹנָי כַּמָּה תִרְאֶה הָשִׁיבָה נַפְשִׁי מִשֹּׁאֹתָם מִכְּפִירִים יְחִידָתִי: אוֹדְךָ בְקָהָל
רָב בְּעַם עָצוּם אֲהַלְלֶךָּ: אַל יִשְׂמְחוּ לִי אֹיְבַי שֶׁקֶר שׂנְאַי חִנָּם יִקְרְצוּ עָיִן: כִּי לֹא שָׁלוֹם
יְדַבֵּרוּ וְעַל רִגְעֵי אֶרֶץ דְּבֵרֵי מִרְמוֹת יַחְשֹׁבוּן: וַיַּרְחִיבוּ עָלַי פִּיהֶם אָמְרוּ הֶאָח רָאָה עֵינֵנוּ:
רָאִיתָה יְהוָה אַל תֶּחֱרַשׁ אֲדֹנָי אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי: הָעִירָה וְהָקִיצָה לְמִשְׁפָּטִי אֱלֹהַי וַאדֹנָי לָרִיבִי:
שָׁפְטֵנִי כְצִדְקְךָ יְהוָה אֱלֹהָי וְאַל יִשְׂמְחוּ לִי: אַל יֹאמְרוּ בְלִבָּם הֶאָח נַפְשֵׁנוּ אַל יֹאמְרוּ
בִּלַּעְנֻהוּ: יֵבשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו שְׂמֵחֵי רָעָתִי יִלְבְּשׁוּ כְלִמָּה וּכְלוֹנָה הַמַּגְדִּילִים עָלָי:
יָרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה חֹפֵץ שְׁלוֹם עַבְדּוֹ: וּלְשׁוֹנִי תֶּהְגֶּה צִדְקֶךָ
כָּל הַיּוֹם תְּהִלָּתֶךָ: לַמְנַצֵּחַ לְעַבְדֵי יְהוָה לְדָוִד: נְאֻם הַגֶּבֶר הָקִים עַל אֱלֹהֵי יַעֲקֹב מְשִׁיחַ
זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל: רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר בִּי וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי: אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר
יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים: וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עָבוֹת
מִנִּגְהָה מִזֹּהַר בָּרָק מֵעֵשֶׂב מֵאָרֶץ דֶּשֶׁא: כִּי לֹא כֵן בֵּיתִי עִם אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי
עֲרוּכָה בַכֹּל וְשָׁמוּרָה כִּי כָל יִשְׁעִי וְכָל חֵפֶץ כִּי לֹא יַצְמִיחַ: וּבְלִיַּעַל כֻּלָּם כְּקוֹץ מֻנָדִים
כִּי לֹא בְיָד תִּקָּחוּ: וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֹץ חֲנִית וְהָיוּ בָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ:
וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
וּנְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל: רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר בִּי וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי: אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר
יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים: וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עָבוֹת
מִנִּגְהָה מִזֹּהַר בָּרָק מֵעֵשֶׂב מֵאָרֶץ דֶּשֶׁא: כִּי לֹא כֵן בֵּיתִי עִם אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי
עֲרוּכָה בַכֹּל וְשָׁמוּרָה כִּי כָל יִשְׁעִי וְכָל חֵפֶץ כִּי לֹא יַצְמִיחַ: וּבְלִיַּעַל כֻּלָּם כְּקוֹץ מֻנָדִים
כִּי לֹא בְיָד תִּקָּחוּ: וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֹץ חֲנִית וְהָיוּ בָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ:
וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
וּנְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל: רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר בִּי וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי: אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר

יִשְׂרָאֵל מוֹשֵׁל בָּאָדָם צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאַת אֱלֹהִים: וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עָבוֹת
מִנִּגְהָה מִזֹּהַר בָּרָק מֵעֵשֶׂב מֵאָרֶץ דֶּשֶׁא: כִּי לֹא כֵן בֵּיתִי עִם אֵל כִּי בְרִית עוֹלָם שָׂם לִי
עֲרוּכָה בַכֹּל וְשָׁמוּרָה כִּי כָל יִשְׁעִי וְכָל חֵפֶץ כִּי לֹא יַצְמִיחַ: וּבְלִיַּעַל כֻּלָּם כְּקוֹץ מֻנָדִים
כִּי לֹא בְיָד תִּקָּחוּ: וְאִישׁ יִגַּע בָּהֶם יִמָּלֵא בַרְזֶל וְעֹץ חֲנִית וְהָיוּ בָאֵשׁ שָׂרוֹף יִשָּׂרְפוּ בָּאֵשׁ:
וְאֵלֶּה דִּבְרֵי דָוִד הָאַחֲרֹנִים נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הוּקַם עַל מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
וּנְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל: רוּחַ יְהוָה דִּבֶּר בִּי וּמִלָּתוֹ עַל לְשׁוֹנִי: אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לִי דִּבֶּר צוּר

לַבָּב אתו לֹא אוּכַל: מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי: מִפְּנֵי זַעֲמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי
וַתַּשְׁלִיכֵנִי: מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוסנוּ מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן: מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ
תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ: מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ: מָה
רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְהוָה
יַשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ: מְהֵרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא חִכּוּ לַעֲצָתוֹ: מִי חָכָם וְיִשְׁמָר אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ
חַסְדֵי יְהוָה: מוֹאָב סִיר רַחְצִי עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עֲלֵי פְלֶשֶׁת אָתְרוֹעָע: מִי יְבַלָּנִי
עִיר מִבְצָר מִי נָחָנִי עַד אֱדוֹם: מַטֵּה עֻזֶּךָ יִשְׁלַח יְהוָה מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ: מִנַּחַל
בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ: מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל פִּקּוּדָיו: מְשֻׁמָּעָה
רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיהוָה: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: מִי
כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת
הַבַּיִת אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ: מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: מִלְּפָנֵי
אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: מָה אָשִׁיב לַיהוָה כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: מִן הַמֵּצַר
קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: מַאת יְהוָה הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ: מָה אָהַבְתִּי
תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי: מֵאֵיבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: מִכָּל מְלַמְּדַי
הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי: מְזִקְנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי: מִכָּל אֹרַח רָע כָּלֵאתִי
רַגְלָי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ: מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא סָרְתִּי כִּי אַתָּה הוֹרֵתָנִי: מַה נִּמְלְצוּ לְחִכִּי
אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי: מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן עַל כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל אֹרַח שָׁקֶר: מַה יִּתֵּן לְךָ וּמַה
יֹּסִיף לָּךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה: מַעֲלָה נְשׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמָטָר עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ
מֵאוֹצְרוֹתָיו: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה קְרָאתִיךָ חוּשָׁה לִי הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי לָךְ: מַשְׂכִּיל
לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל תַּחֲנוּנָי
בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ: מַהֵר עֲנֵנִי יְהוָה כָּלְתָה רוּחִי אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי
עִם יֹרְדֵי בוֹר: מְזֻוָּנִינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ:
מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשָׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם
שֵׁמוֹת יִקְרָא: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי אָרֶץ: מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים לִפְנֵי
קָרָתוֹ מִי יַעֲמד: מַגִּיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים
שָׂרִים וְכָל שִׁפְטֵי אָרֶץ:

אות מש׳יח

[אות ש׳ 130 פסוקים בכל התהלים]

שְׂאֵת מִמֶּנִּי וְאִתָּנָה גּוֹיִם מַחֲלָתֶךָ וַאֲחַזָּתְךָ אַפְסֵי אָרֶץ: שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי
לְמַעַן חַסְדֶּךָ: שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יְקַח: שְׁגָיוֹן לְדָוִד אֲשֶׁר שָׁר לַיהוָה עַל
דִּבְרֵי כוּשׁ בֶּן יְמִינִי: שִׁיתָה יְהוָה מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶּלָה: שְׁבֹר זְרוֹעַ
רָשָׁע וָרָע תִּדְרוֹשׁ רִשְׁעוֹ בַל תִּמְצָא: שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ שִׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב
יְדַבֵּרוּ: שֵׁם פָּחַדוּ פָחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר צַדִּיק: שַׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל
אֶמּוֹט: שָׂמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי:
שְׁאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: שְׁאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם
וְשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: שָׂמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ:
שָׁנֵאתִי קְהַל מְרֵעִים וְעִם רְשָׁעִים לֹא אֵשֵׁב: שְׁמַע יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: שְׁמַע
קוֹל תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל דְּבִיר קָדְשֶׁךָ: שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עֹזֵר
לִי: שָׂנֵאתִי הַשֹּׁמְרִים הַבְלֵי שָׁוְא וַאֲנִי אֶל יְהוָה בָּטָחְתִּי: שִׂמְחוּ בַיהוָה וְגִילוּ צַדִּיקִים
וְהָרְנִינוּ כָּל יִשְׁרֵי לֵב: שִׁירוּ לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה
וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: שִׁמֵּר כָּל עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: שָׁפְטֵנִי כְּצִדְקְךָ יְהוָה
אֱלֹהָי וְאַל יִשְׂמְחוּ לִי: שָׂם נָפְלוּ פֹּעֲלֵי אָוֶן וְלֹא יָכְלוּ קוּם: שִׁמְרָה תָּם וּרְאֵה יָשָׁר
כִּי אַחֲרִית לְאִישׁ שָׁלוֹם: שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ
כִּי גֵר אָנכִי עִמָּךְ תּוֹשָׁב כְּכָל אֲבוֹתָי: שָׁפְטֵנִי אֱלֹהִים וְרִיבָה רִיבִי מִגּוֹי לֹא חָסִיד מֵאִישׁ
מִרְמָה וְעַוְלָה תְּפַלְּטֵנִי: שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי יְבִיאוּנִי אֶל הַר קָדְשְׁךָ וְאֶל
מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ: שִׁמְעִי בַת וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ: שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח:
שִׁיתוּ לִבְּכֶם לְחֵילָה פַּסְּגוּ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תְּסַפְּרוּ לְדוֹר אַחֲרוֹן: שִׁמְעוּ זֹאת כָּל הָעַמִּים
הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד: שִׁמְעָה עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנכִי:
שֵׁם פָּחַדוּ פַחַד לֹא הָיָה פָחַד כִּי אֱלֹהִים פִּזַּר עַצְמוֹת חֹנֶךָ הֱבִשֹׁתָה כִּי אֱלֹהִים מְאָסָם:
שָׁלַח יָדָיו בִּשְׁלָמָיו חִלֵּל בְּרִיתוֹ: שָׂאֲפוּ שׂוֹרְרֵי כָּל הַיּוֹם כִּי רַבִּים לְחֹמִים לִי מָרוֹם:
שִׁמְעָה אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה תְּפִלָּתִי: שְׁמַע אֱלֹהִים קוֹלִי בְּשִׂיחִי מִפַּחַד אוֹיֵב תִּצֹּר
חַיָּי: שִׂמְּעָה תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרֹכֵב בָּעֲרָבוֹת
בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: שָׁם בִּנְיָמִן צָעִיר רֹדֵם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי זְבֻלוּן שָׂרֵי נַפְתָּלִי:

שְׂפָךְ עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם: שַׁתּוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהֲלַךְ בָּאָרֶץ: שָׁאֲגוּ צָרֶיךָ בְּקֶרֶב מוֹעֲדֶךָ שָׂמוּ אוֹתֹתָם אֹתוֹת: שִׁלְחוּ בָאֵשׁ מִקְדָּשֶׁךָ לָאָרֶץ חִלְּלוּ מִשְׁכַּן שְׁמֶךָ: שָׂמָה שִׁבֵּר רִשְׁפֵי קֶשֶׁת מָגֵן וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה סֶלָה: שָׁמַע אֱלֹהִים וַיִּתְעַבָּר וַיְמָאֵס מְאֹד בְּיִשְׂרָאֵל: שָׂפְכוּ דָמָם כַּמַּיִם סְבִיבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאֵין קוֹבֵר: שְׂפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ: שְׁרֵפָה בָאֵשׁ פְּסוּחָה מִגַּעֲרַת פָּנֶיךָ יֹאבֵדוּ: שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל: שִׂמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי: שְׁפֹטוּ דַל וְיָתוֹם עָנִי וָרָשׁ הַצְדִּיקוּ: שִׂיר מִזְמוֹר לְאָסָף: שִׁיתָמוֹ נְדִיבֵמוֹ כְּעֹרֵב וְכִזְאֵב וּכְצַלְמָנָע כָּל נְסִיכֵמוֹ: שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ: שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ עַל מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי: שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת: שַׁסֵּהוּ כָּל עִבְרֵי דָרֶךְ הָיָה חֶרְפָּה לִשְׁכֵנָיו: שַׂתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: שׁוּבָה יְהוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עַבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: שִׁתּוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ: שִׁירוּ לַיהוָה בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ: שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה: שִׁמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ: שָׂקַדְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג: שָׁם אֲיָוּת יְהַלְּכוּן לְוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: שָׁלַח לְפָנֵיהֶם אִישׁ לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף: שָׁלַח מָלְךָ וַיַּתִּירֵהוּ מֹשֵׁל עַמִּים וַיְפַתְּחֵהוּ: שָׂמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ: שָׁלַח מֹשֶׁה עַבְדּוֹ אַהֲרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: שָׂמוּ בָם דִּבְרֵי אֹתוֹתָיו וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ חָם: שָׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: שָׂרַץ אַרְצָם צְפַרְדְּעִים בְּחַדְרֵי מַלְכֵיהֶם: שָׂמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם: שָׂאַל וַיָּבֵא שְׂלָו וְלֶחֶם שָׁמַיִם יַשְׂבִּיעֵם: שָׂכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְּדֹלוֹת בְּמִצְרָיִם: שַׂפֵּךְ בּוּז עַל נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא דָרֶךְ: שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד: שִׁמֵּר פְּתָאִים יְהוָה דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמְנוּחָיְכִי כִּי יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי: שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם וּמִדְּבָרְךָ פָּחַד לִבִּי: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שָׁקֹר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי: שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד: שָׁמַרְתִּי פִקּוּדֶיךָ וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יְהוָה בַּצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי: שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָה נֵלֵךְ: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל

לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָה: שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלִַם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיהוָה כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: שׁוּבָה יְהוָה אֶת שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם יְהוָה לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם יְהוָה לֹא יִשְׁמָר עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר: שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צָרְרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר נָא יִשְׂרָאֵל: שֶׁלֹּא מִלְּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְהוָה לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְלֹא הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ: שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם יָחַד: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְהוָה כָּל עַבְדֵי יְהוָה הָעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בַּלֵּילוֹת: שְׂאוּ יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת יְהוָה: שֶׁעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ: שֶׁהִכָּה בְכוֹרֵי מִצְרַיִם מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה: שָׁלַח אֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל עֲבָדָיו: שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים: שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: שָׁנֵנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ נָחָשׁ חֲמַת עַכְשׁוּב תַּחַת שְׂפָתֵימוֹ סֶלָה: שָׁמְרֵנִי יְהוָה מִידֵי רָשָׁע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי אֲשֶׁר חָשְׁבוּ לִדְחוֹת פְּעָמָי: שִׁיתָה יְהוָה שָׁמְרָה לְפִי נְצָרָה עַל דַּל שְׂפָתָי: שָׁמְרֵנִי מִיְּדֵי פַּח יָקְשׁוּ לִי וּמוֹקְשׁוֹת פֹּעֲלֵי אָוֶן: שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר: שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַם אֶת יְהוָה הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן:

אות מש׳׳ח

[אות י׳ 273 פסוקים בכל התהלים]

יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל יְהוָה וְעַל מְשִׁיחוֹ: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי
יִלְעַג לָמוֹ: יְהוָה מָה רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: יְהוָה בֹּקֶר תִּשְׁמַע קוֹלִי בֹּקֶר אֶעֱרָךְ לְךָ
וַאֲצַפֶּה: יְהוָה נְחֵנִי בְצִדְקָתֶךָ לְמַעַן שׁוֹרְרָי הַיְשֶׁר לְפָנַי דַּרְכֶּךָ: יְהוָה אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי
וְאַל בַּחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי בְדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה:
יָבְשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע: יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל רֹדְפַי
וְהַצִּילֵנִי: יְהוָה אֱלֹהַי אִם עָשִׂיתִי זֹאת אִם יֶשׁ עָוֶל בְּכַפָּי: יַרְדֹּף אוֹיֵב נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס
לָאָרֶץ חַיָּי וּכְבוֹדִי לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה: יְהוָה יָדִין עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וּכְתֻמִּי עָלָי:
יִגְמֹר נָא רַע רְשָׁעִים וּתְכוֹנֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק: יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ
וְעַל קָדְקֳדּוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד: יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל
הַשָּׁמָיִם: יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל גּוֹיִם
שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים: יְחִילוּ דְרָכָיו בְּכָל עֵת מָרוֹם מִשְׁפָּטֶיךָ מִנֶּגְדּוֹ כָּל צוֹרְרָיו יָפִיחַ בָּהֶם: יֵשֵׁב
בְּמַאֲרַב חֲצֵרִים בַּמִּסְתָּרִים יַהֲרֹג נָקִי עֵינָיו לְחֵלְכָה יִצְפֹּנוּ: יֶאֱרֹב בַּמִּסְתָּר כְּאַרְיֵה בְסֻכּה
יֶאֱרֹב לַחֲטוֹף עָנִי יַחְטֹף עָנִי בְּמָשְׁכוֹ בְרִשְׁתּוֹ: יִדְכֶּה יָשְׁחַ וְנָפַל בַּעֲצוּמָיו חֵיל כָּאִים: יְהוָה
מָלְךָ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְהוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ יְהוָה בַּשָּׁמַיִם כִּסְאוֹ עֵינָיו יֶחֱזוּ
עַפְעַפָּיו יִבְחָנוּ בְּנֵי אָדָם: יְהוָה צַדִּיק יִבְחָן וְרָשָׁע וְאֹהֵב חָמָס שָׂנְאָה נַפְשׁוֹ: יַמְטֵר עַל
רְשָׁעִים פַּחִים אֵשׁ וְגָפְרִית וְרוּחַ זִלְעָפוֹת מְנָת כּוֹסָם: יְבֻרַת יְהוָה כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת
לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת: יְהוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לִרְאוֹת הֵיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ
אֶת אֱלֹהִים: יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבַל אֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם
עַל שְׂפָתָי: יְהוָה מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: יְהוָה סָלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי
אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי: שָׁשֹׁת חָשֹׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת
מַיִם עֲבֵי שְׂחָקִים: יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז וּמִשֹּׂנְאַי
כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי: יְקַדְּמוּנִי בְיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי: יֹגְמִלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי
יָשִׁיב לִי: יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ עַל יְהוָה וְלֹא עָנָם: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה
דָּעַת: יְרֵאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: יְהִיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי: יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב:

יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ: יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה: יִתֶּן לְךָ כִלְבָבֶךָ
וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: יְהוָה בְּעָזֶּךָ יִשְׂמַח מֶלֶךְ
וּבִישׁוּעָתְךָ מַה יָּגֵיל מְאֹד: יֶבֶשׁ כֹּחִי פַּחְרֵשׁ וּלְשׁוֹנִי מֻדְבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי:
יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל לְבוּשִׁי יַפִּילוּ גוֹרָל: יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ כָּל זֶרַע יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ
וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל: יאכְלוּ עֲנָוִים וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם לָעַד:
יִזְכְּרוּ וְיָשֻׁבוּ אֶל יְהוָה כָּל אַפְסֵי אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם: יָבאוּ וְיַגִּידוּ
צִדְקָתוֹ לְעַם נּוֹלָד כִּי עָשָׂה: יָשָׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: יַדְרֵךְ עֲנִיִּים
בַּמִּשְׁפָּט וְיִלַּמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ: יְהוָה אָהַבְתִּי מְעוֹן בֵּיתֶךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: יְהוָה עֻזִּי
וּמָגִנִּי בּוֹ בָטַח לִבִּי וְנֶעְזָרְתִּי וַיַּעַל לִבִּי וּמִשִּׁירִי אֲהוֹדֶנּוּ: יְהוָה עֹז לָמוֹ וּמָעוֹז יְשׁוּעוֹת
מְשִׁיחוֹ הוּא: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ
אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: יְהוָה אֱלֹהַי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי: יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי
חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר: יְהוָה בִּרְצוֹנְךָ הָעֱמַדְתָּה לְהָרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל: יְהוָה
אֵל אֲבוֹשָׁה כִּי קְרָאתִיךָ יֵבשׁוּ רְשָׁעִים יִדְמוּ לִשְׁאוֹל: יִרְאוּ מֵיְהוָה כָּל הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ
כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ
כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: יִרְאוּ אֶת יְהוָה קְדֹשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: יֶבשׁוּ וְיִכָּלְמוּ מְבַקְשֵׁי
נַפְשִׁי יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיַחְפְּרוּ חֹשְׁבֵי רָעָתִי: יְהִיוּ כְּמֹץ לִפְנֵי רוּחַ וּמַלְאַךְ יְהוָה דּוֹחֶה: יְהִי
דַרְכָּם חֹשֶׁךְ וַחֲלַקְלַקּוֹת וּמַלְאַךְ יְהוָה רֹדְפָם: יְקוּמוּן עֲדֵי חָמָס אֲשֶׁר לֹא יָדָעְתִּי יִשְׁאָלוּנִי:
יְשַׁלְּמוּנִי רָעָה תַּחַת טוֹבָה שְׁכוֹל לְנַפְשִׁי: יֵבשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו שָׂמֵחֵי רָעָתִי יִלְבְּשׁוּ בֹשֶׁת
וּכְלִמָּה הַמַּגְדִּילִים עָלָי: יְרֹנּוּ וְיִשְׂמְחוּ חֲפֵצֵי צִדְקִי וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה הֶחָפֵץ שְׁלוֹם
עַבְדּוֹ: יְהוָה בְּהַשָּׁמַיִם חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ עַד שְׁחָקִים: יְרוּנֵן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַּשְׁקֵם:
יוֹדֵעַ יְהוָה יְמֵי תְמִימִם וְנַחֲלָתָם לְעוֹלָם תִּהְיֶה: יְהוָה לֹא יַעֲזְבֶנּוּ בְיָדוֹ וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ
בְּהִשָּׁפְטוֹ: יְהוָה אַל בְּקֶצְפְּךָ תוֹכִיחֵנִי וּבַחֲמָתְךָ תְיַסְּרֵנִי: יֵבשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחַד מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי
לִסְפּוֹתָהּ יִסֹּגוּ אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי: יָשֹׁמּוּ עַל עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים לִי הֶאָח הֶאָח:
יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ בְךָ כָּל מְבַקְשֶׁיךָ יֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל יְהוָה אֹהֲבֵי תְשׁוּעָתֶךָ: יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ
וְיִחְיֵהוּ וְאַשֵּׁר בָּאָרֶץ וְאַל תִּתְּנֵהוּ בְּנֶפֶשׁ אֹיְבָיו: יְהוָה יִסְעָדֶנּוּ עַל עֶרֶשׂ דְּוָי כָּל מִשְׁכָּבוֹ
הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ: יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ כָּל שֹׂנְאָי עָלַי יַחְשְׁבוּ רָעָה לִי: יוֹלָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ
וּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: יָפִיפִית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׂפְתוֹתֶיךָ עַל כֵּן
בֵּרַכְךָ אֱלֹהִים לְעוֹלָם: יְהֵמוּ וֶחְמְרוּ מֵימָיו יִרְעֲשׁוּ הָרִים בְּגַאֲוָתוֹ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ
מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יַדְבֵּר
עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ: יִבְחַר לָנוּ אֶת נַחֲלָתֵנוּ אֶת גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר אָהֵב

סֶלָה: יְפֵה נוֹף מְשׂוֹשׂ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן יַרְכְּתֵי צָפוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ רָב: יְשֻׂמַּח הַר צִיּוֹן
תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: סֹבּוּ צִיּוֹן וְאַל אֱלֹהֵינוּ וְאַל יֶחֱרַשׁ אֵשׁ לְפָנָיו תֹּאכֵל וּסְבִיבָיו
נִשְׂעֲרָה מְאֹד: יִקְרָא אֶל הַשָּׁמַיִם מֵעָל וְאֶל הָאָרֶץ לָדִין עַמּוֹ: יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְזִיז
שָׂדַי עִמָּדִי: יָשִׁיב הָרַע לִשְׁרָרַי בַּאֲמִתְּךָ הַצְמִיתֵם: יִרְאָה וְרַעַד יָבֹא בִי וַתַּכַּסֵּנִי פַּלָּצוּת:
יוֹמָם וָלַיְלָה יְסוֹבְבֻהָ עַל חוֹמֹתֶיהָ וְאָוֶן וְעָמָל בְּקִרְבָּהּ: יַשִּׁי מָוֶת עָלֵימוֹ יֵרְדוּ שְׁאוֹל חַיִּים
כִּי רָעוֹת בְּמְגוּרָם בְּקִרְבָּם: יִשְׁמַע אֵל וְיַעֲנֵם וְיֹשֵׁב קֶדֶם סֶלָה אֲשֶׁר אֵין חֲלִיפוֹת לָמוֹ
וְלֹא יָרֵאוּ אֱלֹהִים: יוֹם אִירָא אֲנִי אֵלֶיךָ אֶבְטָח: יָגוּרוּ יִצְפּוֹנוּ הֲמֹה עֲקֵבַי יִשְׁמֹרוּ כַּאֲשֶׁר
קִוּוּ נַפְשִׁי: יִשְׁלַח מִשָּׁמַיִם וְיוֹשִׁיעֵנִי חֵרֵף שֹׁאֲפִי סֶלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ: יִמָּאֲסוּ
כְּמוֹ מַיִם יִתְהַלָּכוּ לָמוֹ יִדְרֹךְ חִצָּיו כְּמוֹ יִתְמַלָּוּ: יִשְׁמַח צַדִּיק כִּי חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ
בְּדַם הָרָשָׁע: יָשׁוּבוּ לָעֶרֶב יֶהֱמוּ כַכֶּלֶב וְיסוֹבְבוּ עִיר: יָמִים עַל יְמֵי מֶלֶךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתָיו
כְּמוֹ דֹר וָדֹר: יֵשֵׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֶסֶד וֶאֱמֶת מַן יְנַצְּרֵהוּ: יַגִּידוּ עַל יְדֵי חָרֶב מְנָת
שֻׁעָלִים יִהְיוּ: יֶחֱזְקוּ לָמוֹ דָּבָר רָע יְסַפְּרוּ לִטְמוֹן מוֹקְשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה לָמוֹ: יַחְפְּשׂוּ
עוֹלוֹת תַּמְנוּ חָפֹשׂ מְחֻפָּשׂ וְקֶרֶב אִישׁ וְלֵב עָמֹק: יִשְׂמַח צַדִּיק בַּיהוָה וְחָסָה בּוֹ וְיִתְהַלְלוּ
כָּל יִשְׁרֵי לֵב: יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים
כֻּלָּם: יִשְׂמְחוּ וִירַנְּנוּ לְאֻמִּים כִּי תִשְׁפֹּט עַמִּים מִישׁוֹר וּלְאֻמִּים בָּאָרֶץ תַּנְחֵם סֶלָה: יוֹדוּךָ
עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כֻּלָּם: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וְיִירְאוּ אֹתוֹ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ: יָקוּם אֱלֹהִים
יָפוּצוּ אוֹיְבָיו וְיָנוּסוּ מְשַׂנְאָיו מִפָּנָיו: אֲאַתָּיו חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים:
יָגַעְתִּי בְקָרְאִי נָחַר גְּרוֹנִי כָּלוּ עֵינַי מְיַחֵל לֵאלֹהָי: יָשִׂיחוּ בִי יֹשְׁבֵי שָׁעַר וּנְגִינוֹת שׁוֹתֵי
שֵׁכָר: יְהִי שֻׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לְפָח וְלִשְׁלוֹמִים לְמוֹקֵשׁ: יֵמָחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים
אַל יִכָּתֵבוּ: יְהַלְלוּהוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ יַמִּים וְכָל רֹמֵשׂ בָּם: יֵבשׁוּ וְיַחְפְּרוּ מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי יִסֹּגוּ
אָחוֹר וְיִכָּלְמוּ חֲפֵצֵי רָעָתִי: יָשׁוּבוּ עַל עֵקֶב בָּשְׁתָּם הָאֹמְרִים הֶאָח הֶאָח: יָשִׂישׂוּ וְיִשְׂמְחוּ
בְּךָ כָּל מְבַקְשֶׁיךָ וְיֹאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֹהֲבֵי יְשׁוּעָתֶךָ: יְמֹלֵא פִּי תְּהִלָּתֶךָ כָּל הַיּוֹם
תִּפְאַרְתֶּךָ: יֵבשׁוּ יִכְלוּ שִׂטְנֵי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֶרְפָּה וּכְלִמָּה מְבַקְשֵׁי רָעָתִי: יָדִין עַמְּמֵי בְצֶדֶק
וַעֲנֵיךָ בְּמִשְׁפָּט: יְשָׂאוּ הָרִים שָׁלוֹם לָעָם וּגְבָעוֹת בִּצְדָקָה: יִשְׁפֹּט עֲנֵיֵי עָם יוֹשִׁיעַ לִבְנֵי
אֶבְיוֹן וִידַכֵּא עוֹשֵׁק: יִירָאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ וְלִפְנֵי יָרֵחַ דּוֹר דּוֹרִים: יֵרֵד כְּמָטָר עַל גֵּז כִּרְבִיבִים
זַרְזִיף אָרֶץ: יִפְרַח בְּיָמָיו צַדִּיק וְרֹב שָׁלוֹם עַד בְּלִי יָרֵחַ: יָחֹס עַל דַּל וְאֶבְיוֹן וְנַפְשׁוֹת
אֶבְיוֹנִים יוֹשִׁיעַ: יְהִי פִּסַּת בַּר בָּאָרֶץ בְּרֹאשׁ הָרִים יִרְעַשׁ כַּלְּבָנוֹן פִּרְיוֹ וְיָצִיצוּ מֵעִיר כְּעֶשֶׂב
הָאָרֶץ: יְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ וְיִתְבָּרְכוּ בוֹ כָּל גּוֹיִם יְאַשְּׁרוּהוּ: יָצָא מֵחֶלֶב
עֵינֵמוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב: יָמִיקוּ וְיִדַּבְּרוּ בְרָע עֹשֶׁק מִמָּרוֹם יְדַבֵּרוּ: יְוָדַע כְּמַבִּיא לְמָעְלָה
בְּסֶבֶךְ עֵץ קַרְדֳּמוֹת: יִבְצֹר רוּחַ נְגִידִים נוֹרָא לְמַלְכֵי אָרֶץ: יְבַקַּע צֻרִים בַּמִּדְבָּר וַיִּשְׁקְ

כִּתְהֹמוֹת רַבָּה: יַסַּע קֶדֶם בַּשָּׁמָיִם וַיְנַהֵג בְּעָזּוֹ תֵּימָן: יְשַׁלַּח בָּהֶם עָרֹב וַיֹּאכֵלֵם וּצְפַרְדֵּעַ
וַתַּשְׁחִיתֵם: יַהַרֹג בַּבָּרָד גַּפָּנָם וְשִׁקְמוֹתָם בַּחֲנָמַל: יְשַׁלַּח בָּם חֲרוֹן אַפּוֹ עֶבְרָה וָזַעַם וְצָרָה
מִשְׁלַחַת מַלְאֲכֵי רָעִים: יְפַלֵּס נָתִיב לְאַפּוֹ לֹא חָשַׂךְ מִמָּוֶת נַפְשָׁם וְחַיָּתָם לַדֶּבֶר הִסְגִּיר:
יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת עַד מָתַי עָשַׁנְתָּ בִּתְפִלַּת עַמֶּךָ: יְכַרְסֻמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדַי
יִרְעֶנָּה: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת הֲשִׁיבֵנוּ הָאֵר פָּנֶיךָ וְנִוָּשֵׁעָה: יְבַשּׁוּ וְיִבָּהֲלוּ עֲדֵי עַד וְיַחְפְּרוּ
וְיֹאבֵדוּ: יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חַיִל יֵרָאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן: יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְּפִלָּתִי
הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָה יְסַפֵּר בִּכְתוֹב עַמִּים
זֶה יֻלַּד שָׁם סֶלָה: יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ: יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי
כָמוֹךָ חֲסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים
שָׁנָה וְרָהְבָם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: יַרְאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם:
יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ:
יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: יְהוָה מָלְךָ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה
עֹז הִתְאַזָּר אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: יְהוָה
יֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֶל: יָגוֹדוּ עַל נֶפֶשׁ צַדִּיק וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם
וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל עֲצֵי יָעַר: יְהוָה מָלָךְ
תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים: יֶבשׁוּ כָּל עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ לוֹ
כָּל אֱלֹהִים: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים
תָּנוּט הָאָרֶץ: יְהוָה בְּצִיּוֹן גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל כָּל הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ
הוּא: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל עֲלִילוֹתָם: יְהוָה שִׁמְעָה
תְּפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָּבוֹא: יָמֵי כְצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב איבָשׁ: יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו: יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יָסַד אֶרֶץ עַל
מְכוֹנֶיהָ בַּל תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד: יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם: יַשְׁקוּ
כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם: יִשְׁכְּנוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע: יְצֵא אָדָם
לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יֶעֱרַב עָלָיו
שִׂיחִי אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָה: יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת
יְהוָה הַלְלוּיָהּ: יַעֲשׂוּ עָגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה: יאמְרוּ גְּאוּלֵי יְהוָה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד
צָר: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: יִשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֳנִי וּבַרְזֶל:
יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם:
יְשַׁלַּח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: יוֹרְדֵי
הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים: יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוֹגָג:

יָחוֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע: יָקֵם סְעָרָה לִדְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: יָשֵׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי מַיִם לְצִמָּאוֹן: יָשֵׂם מִדְבָּר לַאֲגַם מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמֹצָאֵי מָיִם: יְרָאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל עַוְלָה קָפְצָה פִּיהָ: יְהִיּוּ חֲכָמִים וְיִשְׁמְרוּ אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה: מִי חָכָם וְיִשְׁמָר אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְהוָה: שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד: נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה אַף כְּבוֹדִי: עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר: אוֹדְךָ בָעַמִּים אֲדֹנָי וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים: כִּי גָדוֹל עַד שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: רוּמָה עַל שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ: לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעְלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד: לִי גִלְעָד וְלִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי: מוֹאָב סִיר רַחְצִי עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלֶיהָ הִתְרוֹעֲעִי: מִי יוֹבִלֵנִי עִיר מָצוֹר מִי נָחָה אֹתִי עַד אֱדוֹם: הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאוֹתֵינוּ: הָבָה לָנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם: בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה חָיִל וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ: לַמְנַצֵּחַ עַל הַשְּׁמִינִית מִזְמוֹר לְדָוִד: הוֹשִׁיעָה יְהוָה כִּי גָמַר חָסִיד כִּי אֱמוּנִים נָצְרוּ אֱמוּנִים מִבְּנֵי אָדָם: שָׁוְא יְדַבְּרוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ שִׂפַת חֲלָקוֹת בְּלֵב וָלֵב יְדַבֵּרוּ: יַכְרֵת יְהוָה כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לָשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדֹלוֹת: אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשֹׁנֵנוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ: מִשֹּׁד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה אָשִׁית בְּיֵשַׁע יָפִיחַ לוֹ: אִמְרוֹת יְהוָה אֲמָרוֹת טְהוֹרוֹת כֶּסֶף צָרוּף בַּלּוּל לָאָרֶץ מְזֻקָּק שִׁבְעָתָיִם: אַתָּה יְהוָה תִּשְׁמְרֵם תִּצְּרֶנּוּ מִן הַדּוֹר זוּ לְעוֹלָם: סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן כְּרֻם זְלֻלוֹת לִבְנֵי אָדָם: עַד מָתַי יְהוָה תִּשְׁכָּחֵנִי נֶצַח עַד מָתַי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי: עַד מָתַי אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי יָגוֹן בִּלְבָבִי יוֹמָם עַד מָתַי יָרוּם אֹיְבִי עָלָי: הַבִּיטָה עֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהָי הָאִירָה עֵינַי פֶּן אִישַׁן הַמָּוֶת: פֶּן יֹאמַר אוֹיְבִי יְכָלְתִּיו צָרַי יָגִילוּ כִּי אֶמּוֹט: וַאֲנִי בְחַסְדְּךָ בָטָחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי: וַאֲזַמְּרָה שֵׁם יְהוָה עֶלְיוֹן: לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד אָמַר נָבָל בְּלִבּוֹ אֵין אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוּ הִתְעִיבוּ עֲלִילָה אֵין עֹשֵׂה טוֹב: יְהוָה מִשָּׁמַיִם הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לִרְאוֹת הֲיֵשׁ מַשְׂכִּיל דֹּרֵשׁ אֶת אֱלֹהִים: כֻּלּוֹ סָר יַחְדָּו נֶאֱלָחוּ אֵין עֹשֵׂה טוֹב אֵין גַּם אֶחָד: הֲלֹא יָדְעוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן אֹכְלֵי עַמִּי אָכְלוּ לֶחֶם יְהוָה לֹא קָרָאוּ: שָׁם פָּחַד פָּחַד לֹא פָחַד כִּי אֱלֹהִים בְּדוֹר צַדִּיק: עֲצַת עָנִי בּוֹשְׁתֶּם כִּי יְהוָה מַחְסֵהוּ: מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה שְׁבוּת עַמּוֹ יָגֵל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ: הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ: לֹא רָגַל עַל לְשֹׁנוֹ לֹא עָשָׂה לְרֵעֵהוּ רָעָה וְחֶרְפָּה לֹא נָשָׂא עַל קְרֹבוֹ: נִבְזֶה בְּעֵינָיו נִמְאָס וְאֶת יִרְאֵי יְהוָה יְכַבֵּד נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמִר: כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם: מִכְתָּם לְדָוִד שָׁמְרֵנִי אֵל כִּי חָסִיתִי בָךְ: אָמַרְתְּ לַיהוָה אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ: לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם: יִרְבּוּ עַצְּבוֹתָם אַחֵר מָהָרוּ בַּל אַסִּיךְ נִסְכֵּיהֶם מִדָּם וּבְשִׂפְתֵיהֶם: יְהוָה מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי: חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בַּנְּעִמִים אַף נַחֲלַת שָׁפְרָה עָלָי: אֲבָרֵךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי: שִׁוִּיתִי יְהוָה לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אִמּוֹט: לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח: כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לִשְׁאוֹל לֹא תִתֵּן חְסִידְךָ לִרְאוֹת שָׁחַת: תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שֹׂבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ נְעִימוֹת בִּימִינְךָ נֶצַח: שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: בָּחַנְתָּ לִבִּי פָקַדְתָּ לַיְלָה צְרָפְתַנִי בַּל תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל יַעֲבָר פִּי: לְפָעֳלוֹת אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיצ: הָחֲזִיקָה אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בַּל נָעֲדוּ פְעָמָי: אֲנִי קְרָאתִיךָ כִּי תַעֲנֵנִי אֵל הַט אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ: שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי: מִפְּנֵי רְשָׁעִים זָדוּ שֹׁדְדוּנִי אֹיְבֵי בְנַפְשִׁי יַקִּיפוּ: חֶלְבָּמוֹ סָגָרוּ פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְגַאֲוָה: אַשֻּׁרֵינוּ עַתָּה סְבָבוּנוּ עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּן לִנְטוֹת בָּאָרֶץ: דִּמְיוֹנוֹ כְּמוֹ טֶרֶף יִכְסֹף וּכְכְפִיר יֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים: קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְּטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ: מִמְתִים יָדְךָ יְהוָה מִמְתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפוּנְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעֹלָלֵיהֶם: אֲנִי בְצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ: לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד עַבְדּוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר לַיהוָה אֶת דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּיוֹם הִצִּיל יְהוָה אֹתוֹ מִכַּף כָּל אוֹיְבָיו וּמִיַּד שָׁאוּל: וַיֹּאמַר אֶרְחָמְךָ יְהוָה חִזְקִי: יְהוָה סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי אֵלִי צוּרִי אֶחֱסֶה בּוֹ מָגִנִּי וְקֶרֶן יִשְׁעִי מִשְׂגַּבִּי: מְהֻלָּל אֶקְרָא יְהוָה וּמִן אוֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ: אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי מָוֶת וּנְחָלֵי בְלִיָּעַל יְבַעֻתוּנִי: חֶבְלֵי שְׁאוֹל סַבּוּנִי קִדְּמוּנִי מוֹקְשֵׁי מָוֶת: בַּצַּר לִי אֶקְרָא יְהוָה וְאֶל אֱלֹהַי אֲשַׁוֵּעַ יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי לְפָנָיו תָּבוֹא בְאָזְנָיו: וַתִּגְעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וּמוֹסְדֵי הָרִים יִרְגָּזוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ כִּי חָרָה לוֹ: עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ: וַיֵּט שָׁמַיִם וַיֵּרַד וַעֲרָפֶל תַּחַת רַגְלָיו: וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיָּעוֹף וַיֵּדֶא עַל כַּנְפֵי רוּחַ: וַיָּשֶׁת חֹשֶׁךְ סְבִיבוֹתָיו סֻכָּתוֹ חֶשְׁכַת מַיִם עָבֵי שְׁחָקִים: מִנֹּגַהּ נֶגְדּוֹ עָבָיו עָבְרוּ בָּרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ: וַיַּרְעֶם בַּשָּׁמַיִם יְהוָה וְעֶלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ בָּרָד וְגַחֲלֵי אֵשׁ: וַיִּשְׁלַח חִצָּיו וַיְפִיצֵם וּבְרָקִים רָב וַיְהֻמֵּם: וַיֵּרָאוּ אֲפִיקֵי מָיִם וַיִּגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ יְהוָה מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּיךָ: יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים: יַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבִי עָז מִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי: יְקַדְּמוּנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְהוָה לְמִשְׁעָן לִי: וַיּוֹצִיאֵנִי לַמֶּרְחָב יְחַלְּצֵנִי כִּי חָפֵץ בִּי: יִגְמְלֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי יָשִׁיב לִי: כִּי שָׁמַרְתִּי דַּרְכֵי יְהוָה וְלֹא רָשַׁעְתִּי מֵאֱלֹהָי: כִּי כָל מִשְׁפָּטָיו לְנֶגְדִּי וְחֻקָּתָיו לֹא אָסִיר מִמֶּנִּי: וָאֱהִי תָמִים לוֹ וָאֶשְׁתַּמְּרָה מֵעֲוֹנִי: וַיָּשֶׁב יְהוָה לִי כְּצִדְקִי כְּבֹר יָדַי לְנֶגֶד עֵינָיו: עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם גְּבַר תָּמִים תִּתַּמָּם: עִם נָבָר תִּתָּבָר וְעִם עִקֵּשׁ תִּתַּפָּל: כִּי אַתָּה עַם עָנִי תוֹשִׁיעַ וְעֵינַיִם רָמוֹת תַּשְׁפִּיל: כִּי אַתָּה תָּאִיר נֵרִי יְהוָה אֱלֹהַי יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי: כִּי בְךָ אָרוּץ גְּדוּד וּבֵאלֹהַי אֲדַלֶּג שׁוּר: הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ: הָאֵל מָעוּזִּי חָיִל וַיִּתֵּר תָּמִים דַּרְכִּי: מְשַׁוֶּה רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל בָּמוֹתַי יַעֲמִידֵנִי: מְלַמֵּד יָדַי לַמִּלְחָמָה וְנִחֲתָה קֶשֶׁת נְחוּשָׁה זְרוֹעֹתָי: וַתִּתֶּן לִי מָגֵן יִשְׁעֶךָ וִימִינְךָ תִסְעָדֵנִי וְעַנְוָתְךָ תַּרְבֵּנִי: תַּרְחִיב צְעָדַי תַּחְתָּי וְלֹא מָעֲדוּ קַרְסֻלָּי: אֶרְדְּפָה אוֹיְבַי וְאַשִּׂיגֵם וְלֹא אָשׁוּב עַד כַּלּוֹתָם: אֶמְחָצֵם וְלֹא יוּכְלוּן קוּם יִפְּלוּ תַּחַת רַגְלָי: וַתְּזַרְנִי חַיִל לַמִּלְחָמָה תַּכְרִיעַ קָמַי תַּחְתָּנִי: וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִּי עֹרֶף וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם: יְשַׁוְּעוּ וְאֵין מוֹשִׁיעַ אֶל יְהוָה וְלֹא עָנָם: וְאֶשְׁחָקֵם כְּעָפָר עַל פְּנֵי רוּחַ כְּטִיט חוּצוֹת אֲרִיקֵם: תְּפַלְּטֵנִי מֵרִיבֵי עָם תְּשִׂימֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם עַם לֹא יָדַעְתִּי יַעַבְדוּנִי: לְשֵׁמַע אֹזֶן יִשְׁמְעוּ לִי בְּנֵי נֵכָר יְכַחֲשׁוּ לִי: בְּנֵי נֵכָר יִבֹּלוּ וְיַחְרְגוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם: חַי יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי וְיָרוּם אֱלוֹהֵי צוּר יִשְׁעִי: הָאֵל נֹתֵן נְקָמוֹת לִי וְיַדְבֵּר עַמִּים תַּחְתָּי: מְפַלְּטִי מֵאוֹיְבָי אַף מִן קָמַי תְּרוֹמְמֵנִי מֵאִישׁ חֲמָסִים תַּצִּילֵנִי: עַל כֵּן אוֹדְךָ בַגּוֹיִם יְהוָה וּלְשִׁמְךָ אֲזַמֵּרָה: מַגְדִּיל יְשׁוּעוֹת מַלְכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לִמְשִׁיחוֹ לְדָוִד וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם: מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ: יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת: אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם: בְּכָל הָאָרֶץ יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל בָּהֶם: וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח: מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ: תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי: פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו: הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים: גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב רָב: שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי: גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ עַבְדֶּךָ אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד יַעַנְךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה יְשַׂגֶּבְךָ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יִשְׁלַח עֶזְרְךָ מִקֹּדֶשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָּ: יִזְכֹּר כָּל מִנְחֹתֶיךָ וְעוֹלָתְךָ יְדַשְּׁנֶה סֶלָה: יִתֶּן לְךָ כִּלְבָבֶךָ וְכָל עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: נְרַנְּנָה בִּישׁוּעָתֶךָ וּבְשֵׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹּל יְמַלֵּא יְהוָה כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ: עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי הוֹשִׁיעַ יְהוָה מְשִׁיחוֹ יַעֲנֵהוּ מִשְּׁמֵי קָדְשׁוֹ בִּגְבוּרוֹת יֶשַׁע יְמִינוֹ: אֵלֶּה בָרֶכֶב וְאֵלֶּה בַסּוּסִים וַאֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נַזְכִּיר: הֵמָּה כָּרְעוּ וְנָפָלוּ וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה בְּעֻזְּךָ יִשְׂמַח מְאֹד וּבִישׁוּעָתְךָ מָה יָגִיל: תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה לּוֹ וַאֲרֶשֶׁת שְׂפָתָיו בַּל מָנַעְתָּ סֶלָה: כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוֹב תָּשִׁית לְרֹאשׁוֹ פָּז: חַיִּים שָׁאָל מִמְּךָ נָתַתָּה לּוֹ אֹרֶךְ יָמִים עוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל כְּבוֹדוֹ בִּישׁוּעָתֶךָ הוֹד וְהָדָר תְּהַדֵּר עָלָיו: כִּי תְשִׁיתֵהוּ בְרָכוֹת לָעַד תְּחַדֵּהוּ בְּשִׂמְחָה אֶת פָּנֶיךָ: כִּי הַמֶּלֶךְ בֹּטֵחַ בַּיהוָה וּבְחֶסֶד עֶלְיוֹן בַּל יִמּוֹט: תִּמְצָא יָדְךָ לְכָל אוֹיְבֶיךָ יְמִינְךָ תִּמְצָא שֹׂנְאֶיךָ: תְּשִׁיתֵמוֹ כְּתַנּוּר אֵשׁ לְעֵת פָּנֶיךָ יְהוָה בְּאַפּוֹ וְתֹאכְלֵמוֹ אֵשׁ: פִּרְיָמוֹ מֵאֶרֶץ תְּאַבֵּד וְזַרְעָם מִבְּנֵי אָדָם: כִּי נָטוּ עָלֶיךָ רָעָה חָשְׁבוּ מְזִמָּה בַּל יוּכָלוּ: כִּי תְשִׁיתֵמוֹ שֶׁכֶם בְּמֵתָרֶיךָ תָּכִין עַל פְּנֵיהֶם: רוּמָה יְהוָה בְּעֻזֶּךָ נָשִׁירָה וּנְזַמְּרָה גְבוּרָתֶךָ: לַמְנַצֵּחַ עַל אַיֶּלֶת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד: אֵלִי אֵלִי לָמָה עֲזַבְתָּנִי רָחוֹק מִישׁוּעָתִי דִּבְרֵי שַׁאֲגָתִי: אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: בְּךָ בָטְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בָּטְחוּ וַתְּפַלְּטֵמוֹ: אֵלֶיךָ זָעֲקוּ וְנִמְלָטוּ בְּךָ בָטְחוּ וְלֹא בוֹשׁוּ: וְאָנֹכִי תּוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ חֶרְפַּת אָדָם וּבְזוּי עָם: כָּל רֹאַי יַלְעִגוּ לִי יַפְטִירוּ בְשָׂפָה יָנִיעוּ רֹאשׁ: גֹּל אֶל יְהוָה יְפַלְּטֵהוּ יַצִּילֵהוּ כִּי חָפֵץ בּוֹ: כִּי אַתָּה גֹחִי מִבָּטֶן מַבְטִיחִי עַל שְׁדֵי אִמִּי: עָלֶיךָ הָשְׁלַכְתִּי מֵרָחֶם מִבֶּטֶן אִמִּי אֵלִי אָתָּה: אַל תִּרְחַק מִמֶּנִּי כִּי צָרָה קְרוֹבָה כִּי אֵין עוֹזֵר: סְבָבוּנִי פָרִים רַבִּים אַבִּירֵי בָשָׁן כִּתְּרוּנִי: פָּצוּ עָלַי פִּיהֶם אַרְיֵה טוֹרֵף וְשֹׁאֵג: כַּמַּיִם נִשְׁפַּכְתִּי וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתָי הָיָה לִבִּי כַּדּוֹנָג נָמֵס בְּתוֹךְ מֵעָי: יָבֵשׁ כַּחֶרֶשׂ כֹּחִי וּלְשׁוֹנִי מֻדְבָּק מַלְקוֹחָי וְלַעֲפַר מָוֶת תִּשְׁפְּתֵנִי: כִּי סבבוני סָבָבוּנִי כְּלָבִים עֲדַת מְרֵעִים הִקִּיפוּנִי כָּאֲרִי יָדַי וְרַגְלָי: אָסְפְּרוּ כָּל עַצְמוֹתָי הֵמָּה יַבִּיטוּ יִרְאוּ בִי: יְחַלְּקוּ בְגָדַי לָהֶם וְעַל לְבוּשִׁי יַפִּילוּ גוֹרָל: וְאַתָּה יְהוָה אַל תִּרְחָק אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי חוּשָׁה: הַצִּילָה מֵחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כֶּלֶב יְחִידָתִי: הוֹשִׁיעֵנִי מִפִּי אַרְיֵה וּמִקַּרְנֵי רֵמִים עֲנִיתָנִי: אֲסַפְּרָה שִׁמְךָ לְאֶחָי בְּתוֹךְ קָהָל אֲהַלְלֶךָּ: יִרְאֵי יְהוָה הַלְלוּהוּ כָּל זֶרַע יַעֲקֹב כַּבְּדוּהוּ וְגוּרוּ מִמֶּנּוּ כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל: כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ: מֵאִתְּךָ תְהִלָּתִי בְּקָהָל רָב נְדָרַי אֲשַׁלֵּם נֶגֶד יְרֵאָיו: יֹאכְלוּ עֲנָוִים וְיִשְׂבָּעוּ יְהַלְלוּ יְהוָה דֹּרְשָׁיו יְחִי לְבַבְכֶם לָעַד: יִזְכְּרוּ וְיָשֻׁבוּ אֶל יְהוָה כָּל אַפְסֵי אָרֶץ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל מִשְׁפְּחוֹת גּוֹיִם: כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם: אָכְלוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ כָּל דִּשְׁנֵי אֶרֶץ לְפָנָיו יִכְרְעוּ כָּל יוֹרְדֵי עָפָר וְנַפְשׁוֹ לֹא חִיָּה: זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַאדֹנָי לַדּוֹר: יָבֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָשָׂה: מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמֻנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים: לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא: אֱלֹהַי בְּךָ בָטָחְתִּי אַל אֵבוֹשָׁה אַל יַעַלְצוּ אֹיְבַי לִי: גַּם כָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם: דְּרָכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי: הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל הַיּוֹם: זְכֹר רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: חַטּאוֹת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה: טוֹב וְיָשָׁר יְהוָה עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ: כָּל אָרְחוֹת יְהוָה חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו: לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָה וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא: מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָה יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ: סוֹד יְהוָה לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: עֵינַי תָּמִיד אֶל יְהוָה כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי: צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוֹקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאתָי: רְאֵה אוֹיְבַי כִּי רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שָׂנְאוּנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ: תֹּם וְיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ: פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו: שָׁפְטֵנִי יְהוָה כִּי אֲנִי בְתֻמִּי הָלָכְתִּי וּבַיהוָה בָּטָחְתִּי לֹא אֶמּוֹט: בְּחָנֵנִי יְהוָה וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי: כִּי חַסְדְּךָ לְנֶ

אות משיח׳

[אות ח׳ 46 פסוקים בכל התהלים]

חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֻמְלַל אָנִי רְפָאֵנִי יְהוָה כִּי נִבְהֲלוּ עֲצָמָי: וְנַפְשִׁי נִבְהֲלָה מְאֹד וְאַתָּה יְהוָה עַד מָתָי: שׁוּבָה יְהוָה חַלְּצָה נַפְשִׁי הוֹשִׁיעֵנִי לְמַעַן חַסְדֶּךָ: כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה לָּךְ: יָגַעְתִּי בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי אַמְסֶה עַרְשִׂי: עָשְׁשָׁה מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְּכָל צוֹרְרָי: סוּרוּ מִמֶּנִּי כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי: שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: יֵבשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל אֹיְבָי יָשׁוּבוּ יֵבשׁוּ רָגַע: יְהוָה אֱלֹהַי בְּךָ חָסִיתִי הוֹשִׁיעֵנִי מִכָּל רֹדְפַי וְהַצִּילֵנִי: פֶּן יִטְרף כָּאֲרִי נַפְשִׁי פֹּרֵק וְאֵין מַצִּיל: יְהוָה אֱלֹהַי אִם עָשִׂיתִי זֹאת אִם יֶשׁ עָוֶל בְּכַפָּי: אִם גָּמַלְתִּי שִׁלְמִי רָע וָאֲחַלְּצָה צוֹרְרִי רֵיקָם: יִרְדֹּף אוֹיֵב נַפְשִׁי וְיַשֵּׂג וְיִרְמֹס לָאָרֶץ חַיָּתִי וּכְבוֹדִי לֶעָפָר יַשְׁכֵּן סֶלָה: קוּמָה יְהוָה בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְּעִבְרוֹת צוֹרְרָי וְעוּרָה אֵלַי מִשְׁפָּט צִוִּיתָ: וַעֲדַת לְאֻמִּים תְּסוֹבְבֶךָ וְעָלֶיהָ לַמָּרוֹם שׁוּבָה: יְהוָה יָדִין עַמִּים שָׁפְטֵנִי יְהוָה כְּצִדְקִי וְכָתֻמִּי עָלָי: יִגַּל נָא רַע רְשָׁעִים וְתָכֵן צַדִּיק וּבֹחֵן לִבּוֹת וּכְלָיוֹת אֱלֹהִים צַדִּיק: מָגִנִּי עַל אֱלֹהִים מוֹשִׁיעַ יִשְׁרֵי לֵב: אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צַדִּיק וְאֵל זוֹעֵם בְּכָל יוֹם: אִם לֹא יָשׁוּב חַרְבּוֹ יִלָּטוֹשׁ דָּרְכּוֹ דָרַךְ וַיְכוֹנְנֶהָ: וְלוֹ הֵכִין כְּלֵי מָוֶת חִצָּיו לְדֹלְקוֹת יִפְעָל: הִנֵּה יָחֶבַל אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר: בּוֹר כָּרָה וַיְחַפְּרֵהוּ וַיִּפֹּל בְּשַׁחַת יָפָעַל: יָשׁוּב עֲמָלוֹ בְרֹאשׁוֹ וְעַל קָדְקֳדוֹ חֲמָסוֹ יֵרֵד: אוֹדֶה יְהוָה כְּצִדְקוֹ וַאֲזַמְּרָה שֵׁם יְהוָה עֶלְיוֹן:

יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תְּנָה הוֹדְךָ עַל הַשָּׁמָיִם: מִפִּי עוֹלְלִים וְיוֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: כִּי אֶרְאֶה שָׁמֶיךָ מַעֲשֵׂי אֶצְבְּעֹתֶיךָ יָרֵחַ וְכוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנָנְתָּה: מָה אֱנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֶנּוּ וּבֶן אָדָם כִּי תִפְקְדֶנּוּ: וַתְּחַסְּרֵהוּ מְעַט מֵאֱלֹהִים וְכָבוֹד וְהָדָר תְּעַטְּרֵהוּ: תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כֹּל שַׁתָּה תַּחַת רַגְלָיו: צֹאן וּבָקָר כֻּלָּם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדָי: צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדְגֵי הַיָּם עֹבֵר אָרְחוֹת יַמִּים: יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:

אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: וְלֹא שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה לִי: וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִרוּת לִבָּם יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם: לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ: כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי: מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם: וַיַּאֲכִלֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָ:

חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֶקְרָא כָל הַיּוֹם שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנָי: בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיִכְבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ: אוֹדְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה: אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם: וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ: עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

חָנֵּנִי יְהוָה כִּי אֵלֶיךָ אֶזְעָק כָּל הַיּוֹם: שַׂמַּח נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: הַאֲזִינָה יְהוָה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנָי: בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיִכְבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ: אוֹדְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה: אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם: וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ: עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

חָנֵּנִי יְהוָה כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: חָקְרֵנִי אֵל וְדַע לְבָבִי בְּחָנֵנִי וְדַע שַׂרְעַפָּי:

חַלְּצֵנִי יְהוָה מֵאָדָם רָע מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּנְצְרֵנִי: חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרוֹדֵד עַמִּי תַּחְתָּי: חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד:

יהי רצון מלפניך, ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו, שתתמלא רחמים עלינו וחושה לגאלנו, ותעשה למען רחמיך ולמען שמותיך הקדושים הכתובים בפסוקים אלו שקראתי [שקראנו] לפניך, ושמותיך הקדושים הרמוזים והמצורפים בהם, ובזכות פסוקים אלו אשר הם ראשי אותיות "משיח" תאיר כל שרשי נפש רוח נשמה של משיח צדקנו, משיח בן דוד מהרה יתגלה ויגאלנו, בחסד וברחמים,
אמן כן יהי רצון!

ליקוטי תפילות על הגאולה

ובישועתך תרום מלכנו, ותגביה קרן משיח בן דוד עבדך, ונתת מהודך עליו, גדול כבודו בישועתך, הוד והדר תשוה עליו. וצא נא לישע עמך לישע את משיחך...ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, והוא יכוננה עליון: והצמח קרן לדוד עבדך, ועריכת נר לבן ישי משיחך, במהרה בימינו. וחמול על עמך, ורחם על נחלתך, ויצא חוטר מגזע ישי, ונצר משרשיו יפרה: [וימשך שפע גדול למלכא משיחא], ונחה עליו רוח הוי׳, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת הוי׳: ובכן, תן כבוד לעמך, תהלה ליראיך, ותקוה טובה לדורשיך, ופתחון פה למייחלים לך, שמחה לארצך, ששון לעירך, וצמיחת קרן לדוד עבדך, ועריכת נר לבן-ישי משיחך, במהרה בימינו.

יהי רצון מלפניך, ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו, שתתמלא רחמים עלינו וחושה לגאלנו, ותעשה למען רחמיך ולמען שמותיך הקדושים הכתובים בפסוקים אלו שקראנו לפניך, ושמותיך הקדושים הרמוזים והמצורפים בהם, ובזכות פסוקים אלו אשר הם ראשי אותיות "משיח" תאיר כל שרשי נפש רוח נשמה של **משיח בן דוד**, מנחם משיח צדקנו, מהרה יתגלה ויגאלנו! רחמנא! ארים ימינך ואצמח פורקנך בחסד וברחמים, אמן כן יהי רצון!

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלְיָהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ, כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדְּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: (תהלים קלב, י)

יְהוָה אֱלֹהִים אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ:

[ראה מסכת שבת ל, א. זו התפילה שבזכותה נענה שלמה המלך (דברי הימים ב', פרק ו', מב)]

תְּפִלָּה עַל הַגְּאֻלָּה

מְפֻרָן בַּעַל "אוֹר הַחַיִּים" הַקָּ'

(סידור כתר נהורא [בארדיטשוב] דף מ"ד בשעת אמירת ש"ץ רי"ג מידות)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ,
יְדִידוּת אוֹר נַפְשֵׁנוּ, רוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ,
לְמַעַן בְּרִיתְךָ אֲשֶׁר בָּרַתָּ לִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת
שֶׁאֵינָן חוֹזְרוֹת רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ.
זְכֹר אַהֲבָתֵנוּ וְחָבָּתֵנוּ וְהָשֵׁב שְׁכִינָתְךָ לְבֵית קָדְשֵׁנוּ
וְהַחֲזֵר לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּנוּ כִּימֵי קֶדֶם
כִּי קָשָׁה פֻּרְדָּתְךָ מִמֶּנּוּ כִּפְרֻדַת נַפְשֵׁנוּ מֵרוּחֵנוּ.
הָמוּ מֵעֵינוּ וְכָלְתָה נַפְשֵׁנוּ אֶל גֶּאֱלַת שְׁכִינָתְךָ,
מִתְחַנְּנִים וּבוֹכִים לְפָנֶיךָ ה'
אָב הָרַחֲמָן עַל גָּלוּת הַשְׁכִינָה,
הוֹשִׁיעָה ה' שְׁכִינָתְךָ
וְדַבֵּק נַפְשֵׁנוּ בְּאַהֲבָתְךָ הַנְּעִימָה וְהָעֲרָבָה
עַל נַפְשֵׁנוּ, רוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ
וְיֵעוֹל מַלְכֵּנוּ בְּהֵיכָלָא,

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

לזכות

ידידי ורעי הנדיב היקר!

ר' **מנחם מענדל** בן גיטל

וזוגתו **חנה** בת שיינא-ביילא שיחיו

וילדיהם:

עטא ובעלה **אליעזר גרשון** בן נחמה דינה, וביתם **חי' מושקא,**

הכלה המהוללה חי'ה שרה והחתן **שלמה מנחם מענדל** בן דבורה

יה"ר יזכו לבנין עדי עד מבורך בגשמיות ורוחניות גם יחד

הת' **יעקב משה**, הת' **אברהם מאיר**, **דבורה ושמשון**

בני ובנות **חנה** שיחיו **וכן ירבו!**

פישר

לברכה והצלחה ושפע עד בלי די

וקבלת פני משיח צדקנו בקרוב ממש

בכל מכל כל בגשמיות ורוחניות גם יחד

בזכות תורת כל הצדיקים קדושי עליון שבספר זה, אמן ואמן!

הספר לזכות לזכרון עולם
לכבוד ולעילוי נשמות

אימי מורתי **חוה** בת **לאה אלזה וחיים** ז"ל
אבי מורי **ישעיהו** בן **רבקה חנה ויואל** ז"ל
דודי **יעקב** בן **רבקה חנה ויואל** ז"ל
חמי ד"ר **יעקב** בן **ליזה ושמעון** ז"ל
ולכל נשמות משפחתי לאורך כל הדורות
בנימין בן **שמחה** ז"ל
מרים בת **עיישה** ז"ל
שלמה בן **מרים** ז"ל
סימה בת **מרים** ז"ל
שמעון בן **שמחה** הכהן ז"ל
אסתר בת **חנה** ז"ל
שלמה בן **אסתר** ז"ל

ולעילוי כל הנשמות שנפטרו מאז בריאת העולם
רוח השם תניחם בגן עדן.
לכבוד כל נשמות הצדיקים, כל נשמות הצדיקים
מבית דוד, לעילוי נשמת כל הנשמות שנהרגו
על קידוש השם בכל הדורות.
וכל הנשמות שנרצחו בשואה וכל נשמות חללי צה"ל
ולוחמי המחתרות. ועבור כל הנשמות הנדחות שאין להם
מי שיגיד קדיש עליהם וכל הנשמות שנפטרו ללא ילדים

תנצב"ה

לזכות
ידידי ורעי היקר!

הרב **אלון נוריא'ל** בן אילנה

וזוגתו **נטלי טלי'ה** בת זוהרה

ויוצאי חלציהם:

בתם **מאיה סוליקה** ובעלה **מור מרדכי** הלוי בן לימור שיחיו
וילדיהם:
יוסף דוד הלוי, **לב מנחם** הלוי, **וטלי'ה חי'ה** שיחיו

בנם הרב **אדם מנחם** וזוגתו **אלינור שמחה** בת סופיה שיחיו **רזלה**
וילדיהם:
יוסף יצחק, מאיר בנימין, חי'ה מושקא זהורה ושמואל יעקב שיחיו **רזלה**

בתם **אהובה נעמי** ובעלה **ניסים** בן תמר שיחיו
לזרע של קיימא בקרוב ממש.

בנם **ישראל יצחק מאיר** וזוגתו **בלה גולדה** בת חנה שיחיו **רזלה**
לזרע של קיימא בקרוב ממש.

ובנם **דוד בנימין** שי' **רזלה** להצלחה בלימוד התורה
וזיווג הגון ומוצלח בעיתו ובזמנו.

רזלה

להורים היקרים:

רחמים, אילנה, זוהרה ואברהם

להמשך נחת מכל הצאצאים כן ירבו ורפואה שלימה!

ברכות וישועות למשפחות רזלה, הראש, בן יזרי, אסיג ולבקובסקי

וזכות כל הצדיקים קדושי עליון שבספר זה, תעמוד להם להתברך
בכל מכל כל, בגשמיות ורוחניות גם יחד וקבלת פני משיח צדקנו!

ברכות לראש משביר

ליהודי החפץ בעילום שמו

יהי רצון שזכות זיכוי הרבים תעמוד לכל הברכות בגשמיות וברוחניות למזכה הרבים שתרם להוצאת הספר ורוצה בעילום שמו. והקב"ה יברך אותו ואת כל בני ביתו באריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. הצלחה וס"ד בכל מכל כל בגשמיות וברוחניות. נחת חסידי מכל יוצאי חלציו. בניי חייו מזוניי רווחי ובכולם רווחי. עשירות גדולה וימשיך לזכות הרבים אלפי פעמים יותר לכבוד השם יתברך ויזכה לקבל פני משיח עכשיו.

הספר לזכות לזכרון עולם לכבוד ולעילוי נשמות

מיכאל בן דוד ואינה **ליבשיץ** ז"ל

נחום בן יצחק וחוה **יוזפוביץ'** ז"ל

חוה בת יעקב **יוזפוביץ'** ז"ל

יצחק בן נחום **יוזפוביץ'** ז"ל

לאה בת יעקב ושרה ריבה **גלושקוב** ז"ל

הירש בן לייזר **ברודצקי** ז"ל

תנצב"ה

ולזכות

נעמי בת אירה וגרשון **וניצן** בן אורה ומרדכי

אריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה
בניי חיי ומזוניי ובכולם רווחיי
בנים ובנות שיעשו נחת חסידי לבוראם ולהוריהם.

ברכות לראש משביר

ליהודי החפץ בעילום שמו

יהי רצון שזכות זיכוי הרבים תעמוד לכל הברכות בגשמיות וברוחניות למזכה הרבים שתרם להוצאת הספר ורוצה בעילום שמו. והקב"ה יברך אותו ואת כל בני ביתו באריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. הצלחה וס"ד בכל מכל כל בגשמיות וברוחניות. נחת חסידי מכל יוצאי חלציו. בניי חייו מזוניי רווחי ובכולם רווחי. עשירות גדולה וימשיך לזכות הרבים אלפי פעמים יותר לכבוד השם יתברך ויזכה לקבל פני משיח עכשיו.

הספר לזכות, לזכרון עולם,
לכבוד ולעילוי הנשמות זכרונם לברכה

המקובל האלוקי רבי משה חיים לוצטו זצוק"ל
הצדיק הרב חיים כהן בן בלנקה (החלבן)
הצדיק עזרא אברהם בן קלרה רבקה
הצדקת בלנקה בת רחל

יוכבד גרון בת שמחה
ציפורה בת טובה
שמחה בת חוה
סולטנה בת חוה
אליהו בן בלנקה
פנינה דונה בת בלנקה
רוזה יוסף בת אסתר
אהרון בן שרה
אסתר יוסף בת חוה
שי בן חנה
בואנה טובה מג'אר בת חוה
מנשה בן צ'חלה
ברטה בת אסתר
יוסף גרון בן תמרה
סטריה כוכבה בת אסתר

משה עבודי בן לולו ורחמים
פורטונה ישראל בת ג'ויה
רחמים עבודי בן אברהם
ג'ויה בת חוה
אברהם עבודי בן חוה
ליאורה בת אסתר
משה אברהם יוסף בן אסתר
פלורה עבודי בת טובה
סימן טוב מג'אר בן כוכבה
טובה פרץ בת חוה
דוד מג'אר בן אסתר
לולו עבודי בת מסעודה
סלומון שלמה כהן בן חוה
מסעודה בת חוה

אברהם ברוך יוסף בן חוה
תמרה גירון בת חוה
בכור בן חוה
ציפורה עבודי בת יפה
יעקב בן מרדכי
אנטואנט בת לטיפה
מרדכי בן חוה
מירים מרצדס בת יוכבד
אליהו בן חוה
בידה בת שמחה
אברהם בנבנישתי בן רוזה
אסתר מג'אר בת טובה
שאול שלום בן סוליקה
אסתר מג'אר בת שלמה
אשר בן יוכבד

תנצב"ה

לע"נ מספר תורמים
של ארגון ברית יוסף יצחק
שהלכו לעולמם

הת' יצחק ב"ר יהודה הכהן מרקוביץ' ז"ל

אילנה בת יעל ז"ל

רבי עקיבא הרנפלד
בן הרב שמואל גאב"ד מטרסדוף זצ"ל

הרה"ח אריאל בן ניסן ומלכה צדיק ז"ל

המוהל חיים יוסף שלמה בן אנטולי ושמחה מירה מאירזון ז"ל

המוהל מרדכי אשר בן אלחנן קופרמן ז"ל

לעילוי נשמת כל חללי צה"ל וצ"ל הי"ד

סגן יואב שרון בן עדה ודניאל זצ"ל הי"ד

סמ"ר רועי בן גיא וחני זצ"ל הי"ד

רס"ן אור יוסף בן אברי ושרונה רן זצ"ל הי"ד

סמל אור מנשה בן אריה לייב ואסתר אתי אביטל זצ"ל הי"ד

סרן ישראל בן ציפורה וטוביה יודקין זצ"ל הי"ד

סמל בן ציון גרינמן בן חנה וחיים זצ"ל הי"ד

תנצב"ה

לע"נ חיילים יהודים שנהרגו נצר אחרון
ממשפחתם בשואה וצ"ל הי"ד

בובר יעקב בן אריה-ליבל
בוכבינדר שלמה
ברגמן ליאופולד (לאצו) בן בלומה וברנט
זילברשפיץ אמנון בן בלנקה ויוסף
טורס שבתאי (סבי) בן ברכה-בנבנידה ויצחק
מושינסקי משה (מוניק) בן יעקב
פדרמסר יעקב (יאנק) בן בת שבע וצבי
פולק שמואל בן חיה רבקה ויעקב
צימבל שלום בן חיים
רוזינגר שמואל בן גיזלה ואלכסנדר
אומשיוב ישראל (איזידור)
אוסמו יוסף (פפי) בן מתילדה ויהודה
גלבר מרדכי בן גיטל וחיים
גרין (ירקוני) יצחק בן יוסף ושרה
הירש שמואל בן מרדכי (אלדר)
חדש יצחק (פרטיזן) בן שרה- רחל ושניאור
ירון ראובן בן אירנה ושלום פרייברגר
פלם משה בן תרצה וצבי
רפאל משה (מוריס) בן אסתר וחיים
שמולביץ אשר (אנשיל) בן חנה- איטה ויעקב
שק יעקב נח בן רחל וראובן
אובגוש אברהם בן שרה ושמואל
גנץ מרדכי בן יטה ובן ציון
הברברג שמואל יוסף בן דבורה וצבי דוד (הרש)
טפר שלום בן טובה ודב
מורשצ'יק זאב בן ינטיל ויוסף
פסטרנק שלמה בן רבקה ואילעזר
פרידמן יששכר דב בן שיינדיל ויוסף
פריים אברהם בן רוזה ומשה
טורנר שמעון בן לאה ויצחק
רוגובין אליעזר בן רישה וצבי
אדלשטיין אשר (אנשיל) בן שלום ומרים
דוידוביץ מתתיהו
דויטש (גיאורג שטפן) גדעון בן אלה ולאיוש (לודוויג)
לאופר עקיבא בן שרה רבקה ואריה-לייבל
נבו יעקב בן מינה ויהודה מאיר
פרידריך משה בן חיה ונתן
אשר אברהם בן בלה-נחה וישעיהו
בראון זבולון (טומי) בן רנה-מרים וקלמן
גולדמן חוה בת לאה ושלמה
נולדמן שמואל בן לאה ואליהו
אנגל יוסף בן רחל ויהושע
גולדווסר יעקב בן רבקה ומאיר
גרובר חנן בן שרה ומשה
דבורצקי חיים ליב בן אסתר- רחל ושמואל
הורביץ נחום (נונייק) בן מרים ויוסף
הירשברג אהרון (ארתור, ארטק) בן סושה וליאו
ויסברד יעקב בן חיה פייגה והלל
לאופר פנחס בן רחל ומנדל
מלר יצחק בן בשקה ואריה (לייב)
מנדל זאב בן שיינדל והרצקל
צ'בוביץ ישראל (איסקה) בן דבורה וגדליהו
קונסטנטינו רפאל (רינו) בן ליזה ואלחנן

תנצב"ה

לע"נ חיילים יהודים שנהרגו נצר אחרון ממשפחתם בשואה זצ"ל הי"ד

שוארץ יונה (יונל) בן שרה -רבקה ומשה
בירנבוים ראובן (רומק) בן הינדה ומנחם-מנדל
ברלה בני
ברונשטיין משה בן חנה ויוסף
גנסלר דב (ברלה, בובי) בן פני וצבי הירש
דיטריך פרץ בן פרידה והרברט
ז'יכלינסקי שלמה (ג'ינג'י) בן באשה ויעקב
טייכמן יעקב בן שולמית (שפרינצה) ומשה
טפר יצחק בן פנינה (פרל) ומשה
יזרעלוביץ יצחק בן מכלה ואברהם
לוין אביגדור בן בילה ויעקב
סוריה משה (קופל) בן לאה ומרדכי
פייג אליעזר בן הניה ושלמה
פלם (פלאום) חיים בן דוד
פרידמן יצחק בן גיטל דבורה וישראל-יוסף
קוחן יוסף בן בלומה ואלתר מנחם הכהן
רוסנוואסר יצחק בן אייזיק
שניצר יצחק בן רוזה ופייבל
אברמסון עטרה בת רבקה ואביגדור
אדלר יצחק בן מינדל ומיכאל
אונגר מנחם בן טובה (טאובה) ואריה-לייב
אלבסן אברהם (אלברט) בן ג'נטיל ויעקב
בוימינגר יוסף (קאז'יק) בן פשה ומרדכי
בלט אברהם (אברמל'ה) בן לאה ואליעזר –בן יחיד
ברנשטיין מתתיהו (מקסי) בן טוני וגיאורג
גוטמן מרדכי (מותק) בן פייגה ואהרון
גיגר שאול (פלי) בן פאולה וקרל
רייצר צבי אלימלך (צביקה) בן הדסה ומשה
דוידוביץ גילה בת אסתר ומנדל
דפנר אברהם בן צרקה שרה וראובן
הילר רחל (רניה) בת שושנה-זלדה ויחזקאל
ויסמן יוסף בן רבקה ואברהם דוד
וסרטיל חיה (לנה) בת גיטל ובנימין
יעקובוביץ צפורה (פייגה) בת רגינה וחיים-ישראל
כץ יהודה בן דוד
לבקוביץ יוסף בן קדיה וצבי
לוי עקיבא (קורט) בן סופיה ומשה
ליזר צבי בן מרים ומשה
ליש דב (בעריש) בן ברטה וחיים
למברגר רינה בת חנה וצבי
לנצ'נר טנגבוים שושנה בת מרגלית (פריל) ויצחק צבי
מילנר יוסף (יוסקה) בן פרומה ומרדכי
מינס רחל בת מרים וצבי
סטולר שלמה בן טובה גיטל וזליג
פיטרושקה נתנאל בן אלטה ואריה-לייב
פרידמן משה בן אסתר ואבא
קויפמן אסתר בת בלומה ומשה דרייסיגר שורץ ברוך
שכנר צבי בן בת שבע ופייבוש - בן יחיד
שפר שמשון בן אסתר ויצחק

תנצב"ה

לע"נ חיילים יהודים שנהרגו נצר אחרון ממשפחתם בשואה זצ"ל הי"ד

פקר יהושע(שייקה) בן חיה (חייקה) ויעקב
אדלר מיכאל בן חוה (חנה) ויצחק
גרינברג מאיר
וולודינגר פסח בן רחל-רוזה וצבי הירש
ליכטר צבי בן שרה ודוד
מייזליק יעקב בן רבקה ומרדכי
ניימן זאב (וולק) בן חנה ודוד
קורן ישראל בן בילה ומרדכי
רובינשטיין משה
רוזנבלום מנחם בן טובה ומשה-אהרן
רוט מנחם
רויטרנד דב
אברמוביץ אברהם (בומי) בן רחל-לאה ויעקב
בוקי שמואל בן רבקה ומשה
גרינשפון בנימין (בני) בן פנינה (פרל) ומנחם-זאב
זינגר (דרגוטין) ישראל בן גרטה וקלמן
וולף צבי בן מתילדה ורפאל (פאול)
ויגדורוביץ בנימין בן זלמן
זויער נתנאל(שנדור) בן רבקה ומאיר (בילה)
לוי יצחק בן תמה ומנדל
סימון אברהם בן אסתר ומשה
ליפסקר אריה לייב (לייבל) בן רייזל ויוסף
נגל דב ברל (בובי) בן ביילה ולייב אליעזר
נוימן יצחק (איזיו) בן חנה ושמואל
פרמינגר גדליה בן שושנה-רייזל ושמעון
קירשנבוים חיים (חיימקה)
קרבט דוד בו שרה ושמואל-אברהם
קרבצ'יק ברוך בן שרה וצבי
רינגוולד יהודה (טומי) בן מרים ויוסף (הוריו המאמצים רעיה ומשה לוינגר)
שוארץ מרדכי (מיקי, מיקלוש) בן רוזה ושמואל-אלכסנדר
שוארצמן נחום (ניוניק) בן פרומה ויוסף
שפיגל חיים ישראל בן גיטל ומשה-יוסף
גורפינקל דר' שלמה בן פאולינה וירמיהו
בראון יוסף בן הלנה ויעקב אלעזר
גלזר משה (דוד) בן רבקה ושמואל יוסף
ספלניץ יוסף בן הניה ואברהם-זליג
רוזומוביץ יחזקאל בן רחל ואברהם
וילינגר משה בן ברוך
טופלברג ראובן (רוברט) בן אסתר ומשה-מיכאל
וינברגר דב בן הזקונים של רגינה ויעקב
שטרנפלד יצחק בן רישל-זיסל ואלחנן בנימין
שילק משה-יעקב בן שרה וצבי אברהם
קרמפף שלמה בן אדלה ולאון אריה
טורנר שמעון בן לאה ויצחק
ויגדורוביץ בנימין בן זלמן

תנצב"ה

לפרטים: קלימי יונה, מנהל עמותת: "עמיתים - חללי נצר אחרון"
050-6400782 | 03-5511422 | מייל: kalimi5588@gmail.com
הרב משורר ישעיהו 1 דירה 8 פתח תקוה

ברכות לראש משביר
ליהודי החפץ בעילום שמו

יהי רצון שזכות זיכוי הרבים תעמוד לכל הברכות בגשמיות וברוחניות למזכה הרבים שתרם להוצאת הספר ורוצה בעילום שמו. והקב"ה יברך אותו ואת כל בני ביתו באריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. הצלחה וס"ד בכל מכל כל בגשמיותוברוחניות. בניי חייו מזוניי רווחי ובכולם רווחי. עשירות גדולה וימשיך לזכות הרבים אלפי פעמים יותר לכבוד השם יתברך ויזכה לקבל פני משיח עכשיו.

ולזכות

ניסים חי חיים בן שמחה אסתר
אברהם בן שמחה אסתר
משה בן שמחה אסתר
מרדכי בן שמחה אסתר
יצחק בן שמחה אסתר
גניה בת מילה מחלה
שיראל בת גניה
לביא בן שיראל
שני בת גניה
ליאור בן גניה
מוטי מרדכי בן שרה

הספר לזכות לזכרון עולם
לכבוד ולעילוי נשמות

שמחה אסתר בת לאה ז"ל
מילה מחלה בת גניה ז"ל
אבישג בת שושנה ז"ל
יוסף בן רחל ז"ל
עקיבא בן שרה ז"ל

תנצב"ה

צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד

התודה והברכה לנדיבים היקרים
שזכו להיות שותפים נכבדים בהדפסת הספרים
המשולבים ב"**נפלאות אוצרות הגאולה**"

הרב פרופ' **שלמה** בן דבורה **קליש**
הרה"ח **אליהו** בן רחל נעמי **שלוסברג**
ר' **יעקב** בן רבקה **זרחיה**
הרב **יצחק** בן עדינה **משען**
ר' **מנחם** מענדל בן שרה-חנה **לרמן**
הרה"ת **צבי מרדכי** בן שרה **גודמאן**
ר' **יצחק צחי** בן רוזה **אסייג**
ר' **עוזי עזרא** בן לינדה **מזרחי**
מר **אבי** בן צביה **שלמה**
הרב **מנשה** בן לאה **שלמה**
ר' **משה** בן אידה **אוחיון**
ר' **רחמים הכהן** בן מרגרט **דואק**
ר' **ראובן** בן אסתר **שאער**
ר' **עופר** בן דליה **שקד**
הרב **יצחק** בן רינה **כלפון**
ר' **יונתן אפרים** בן ציפורה פייגע גיטל **מייזל**
הרה"ח ד"ר **פנחס ראובן** בן לאה **יאנג**
ר' **גיא** בן דבורה **גלילוב**
הרב **דניאל ושמחה ברכה עמרם**
ר' **יצחק** בן טובה **ניקפארד**
ר' **יוסף חיים** בן סתרי"ה **פרוז** ומשפחתו
ר' **י'הונתן** בן מלכה **פולארד**
הרב **ירון** בן חוה **עמית** שיחיו

יבורכו כולם מפי עליון בכל הברכות בגשמיות ורוחניות גם יחד
בזכות הצדיקים קדושי עליון שזכו להדפיס ולהפיץ תורתם
והמה מעוררים עליהם רחמים רבים בזכות זיכוי הרבים.

לזכות
כל כלל ישראל

בכל רחבי תבל

אנשים נשים וטף

זרע אברהם יצחק ויעקב

שבמשך כאלפיים שנות גלות

לא איבדו לרגע את האמונה הטהורה

בביאת משיח צדקנו שיבוא לגאלנו בכל יום ממש

וציפו ומצפים לו באופן "**כי לישועתך קיוינו כל היום**"

אשריכם ישראל!

בשכר הקיווי בלבד כדאים וזכאים הם להיגאל

ובפרט בזכות הלימוד בזוהר הקדוש

כפי שהובטח לרשב"י ע"י הרעיא מהימנא

ש"**בהאי ספרא יפקון בי' מן גלותא ברחמי**"

גאולה בחסד וברחמים, תיכף ומיד ממש,

בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל

יראו עינינו וישמח ליבנו בקרוב ממש אמן כן יהי רצון!